روزشمار جنگ ایران و عراق

کتاب بیست و ششم

نخستین عملیات بزرگ در شمال غرب

والفجر ۴

انهدام مقر تفنگداران امریکایی در بیروت تا سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد

۲۴ مهر تا ۳۰ آذر ۱۳۶۲

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

بسم الله الرحمن الرحیم

روزشمار جنگ ایران و عراق: نخستین عملیات بزرگ در شمال غرب : والفجر ٤ جلد ٢٨

نویسنده:

علیرضا لطف الله زادگان

ناشر چاپی:

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

فهرست ----- ۵

روزشمار جنگ ایران و عراق: نخستین عملیات بزرگ در شمال غرب : والفجر ۴ جلد ۲۸ ----- ۹

مشخصات کتاب ----- ۹

اشاره ----- ۱۰

فهرست روزشمار ----- ۱۸

فهرست نقشه ها ----- ۲۲

فهرست راهنمای عکس ها ----- ۲۳

پیشگفتار ----- ۴۰

مقدمه ----- ۴۲

روزشمار جنگ شنبه ۲۳ مهر ۱۳۶۲ ۸ محرم ۱۴۰۴ ۱۵ اکتبر ۱۹۸۳ ----- ۹۶

روزشمار جنگ یکشنبه ۲۴ مهر ۱۳۶۲ ۹ محرم ۱۴۰۴ ۱۶ اکتبر ۱۹۸۳ ----- ۱۲۸

روزشمار جنگ دوشنبه ۲۵ مهر ۱۳۶۲ ۱۰ محرم ۱۴۰۴ ۱۷ اکتبر ۱۹۸۳ ----- ۱۶۲

روزشمار جنگ سه شنبه ۲۶ مهر ۱۳۶۲ ۱۱ محرم ۱۴۰۴ ۱۸ اکتبر ۱۹۸۳ ----- ۱۸۷

روزشمار جنگ چهارشنبه ۲۷ مهر ۱۳۶۲ ۱۲ محرم ۱۴۰۴ ۱۹ اکتبر ۱۹۸۳ ----- ۲۰۸

روزشمار جنگ پنجشنبه ۲۸ مهر ۱۳۶۲ ۱۳ محرم ۱۴۰۴ ۲۰ اکتبر ۱۹۸۳ ----- ۲۳۲

روزشمار جنگ جمعه ۲۹ مهر ۱۳۶۲ ۱۴ محرم ۱۴۰۴ ۲۱ اکتبر ۱۹۸۳ ----- ۲۶۵

روزشمار جنگ شنبه ۳۰ مهر ۱۳۶۲ ۱۵ محرم ۱۴۰۴ ۲۲ اکتبر ۱۹۸۳ ----- ۲۹۶

روزشمار جنگ یکشنبه ۱ آبان ۱۳۶۲ ۱۶ محرم ۱۴۰۴ ۲۳ اکتبر ۱۹۸۳ ----- ۳۲۳

روزشمار جنگ دوشنبه ۲ آبان ۱۳۶۲ ۱۷ محرم ۱۴۰۴ ۲۴ اکتبر ۱۹۸۳ ----- ۳۶۲

روزشمار جنگ سه شنبه ۳ آبان ۱۳۶۲ ۱۸ محرم ۱۴۰۴ ۲۵ اکتبر ۱۹۸۳ ----- ۳۹۹

روزشمار جنگ چهارشنبه ۴ آبان ۱۳۶۲ ۱۹ محرم ۱۴۰۴ ۲۶ اکتبر ۱۹۸۳ ----- ۴۲۸

روزشمار جنگ پنجشنبه ۵ آبان ۱۳۶۲ ۲۰ محرم ۱۴۰۴ ۲۷ اکتبر ۱۹۸۳ ----- ۴۵۹

روزشمار جنگ جمعه ۶ آبان ۱۳۶۲ ۲۱ محرم ۱۴۰۴ ۲۸ اکتبر ۱۹۸۳ ----- ۴۸۱

روزشمار جنگ شنبه ۷ آبان ۱۳۶۲ ۲۲ محرم ۱۴۰۴ ۲۹ اکتبر ۱۹۸۳ ----- ۵۰۸

روزشمار جنگ یکشنبه ۸ آبان ۱۳۶۲ ۲۳ محرم ۱۴۰۴ ۳۰ اکتبر ۱۹۸۳ ---------- ۵۴۲
روزشمار جنگ دوشنبه ۹ آبان ۱۳۶۲ ۲۴ محرم ۱۴۰۴ ۳۱ اکتبر ۱۹۸۳ ---------- ۵۵۷
روزشمار جنگ سه شنبه ۱۰ آبان ۱۳۶۲ ۲۵ محرم ۱۴۰۴ ۱ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۵۸۴
روزشمار جنگ چهارشنبه ۱۱ آبان ۱۳۶۲ ۲۶ محرم ۱۴۰۴ ۲ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۶۱۰
روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۲ آبان ۱۳۶۲ ۲۷ محرم ۱۴۰۴ ۳ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۶۲۹
روزشمار جنگ جمعه ۱۳ آبان ۱۳۶۲ ۲۸ محرم ۱۴۰۴ ۴ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۶۵۷
روزشمار جنگ شنبه ۱۴ آبان ۱۳۶۲ ۲۹ محرم ۱۴۰۴ ۵ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۶۸۵
روزشمار جنگ یکشنبه ۱۵ آبان ۱۳۶۲ ۳۰ محرم ۱۴۰۴ ۶ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۷۰۶
روزشمار جنگ دوشنبه ۱۶ آبان ۱۳۶۲ ۱ صفر ۱۴۰۴ ۷ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۷۲۹
روزشمار جنگ سه شنبه ۱۷ آبان ۱۳۶۲ ۲ صفر ۱۴۰۴ ۸ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۷۵۲
روزشمار جنگ چهارشنبه ۱۸ آبان ۱۳۶۲ ۳ صفر ۱۴۰۴ ۹ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۷۸۲
روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۹ آبان ۱۳۶۲ ۴ صفر ۱۴۰۴ ۱۰ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۸۰۱
روزشمار جنگ جمعه ۲۰ آبان ۱۳۶۲ ۵ صفر ۱۴۰۴ ۱۱ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۸۲۴
روزشمار جنگ شنبه ۲۱ آبان ۱۳۶۲ ۶ صفر ۱۴۰۴ ۱۲ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۸۴۲
روزشمار جنگ یکشنبه ۲۲ آبان ۱۳۶۲ ۷ صفر ۱۴۰۴ ۱۳ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۸۶۰
روزشمار جنگ دوشنبه ۲۳ آبان ۱۳۶۲ ۸ صفر ۱۴۰۴ ۱۴ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۸۷۹
روزشمار جنگ سه شنبه ۲۴ آبان ۱۳۶۲ ۹ صفر ۱۴۰۴ ۱۵ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۸۹۴
روزشمار جنگ چهارشنبه ۲۵ آبان ۱۳۶۲ ۱۰ صفر ۱۴۰۴ ۱۶ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۹۱۰
روزشمار جنگ پنجشنبه ۲۶ آبان ۱۳۶۲ ۱۱ صفر ۱۴۰۴ ۱۷ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۹۲۶
روزشمار جنگ جمعه ۲۷ آبان ۱۳۶۲ ۱۲ صفر ۱۴۰۴ ۱۸ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۹۴۲
روزشمار جنگ شنبه ۲۸ آبان ۱۳۶۲ ۱۳ صفر ۱۴۰۴ ۱۹ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۹۵۸
روزشمار جنگ یکشنبه ۲۹ آبان ۱۳۶۲ ۱۴ صفر ۱۴۰۴ ۲۰ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۹۷۷
روزشمار جنگ دوشنبه ۳۰ آبان ۱۳۶۲ ۱۵ صفر ۱۴۰۴ ۲۱ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۱۰۱۲
روزشمار جنگ سه شنبه ۱ آذر ۱۳۶۲ ۱۶ صفر ۱۴۰۴ ۲۲ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۱۰۳۳
روزشمار جنگ چهارشنبه ۲ آذر ۱۳۶۲ ۱۷ صفر ۱۴۰۴ ۲۳ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۱۰۴۹
روزشمار جنگ پنجشنبه ۳ آذر ۱۳۶۲ ۱۸ صفر ۱۴۰۴ ۲۴ نوامبر ۱۹۸۳ ---------- ۱۰۶۳

روزشمار جنگ جمعه ۴ آذر ۱۳۶۲ ۱۹ صفر ۱۴۰۴ ۲۵ نوامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۰۷۳

روزشمار جنگ شنبه ۵ آذر ۱۳۶۲ ۲۰ صفر ۱۴۰۴ ۲۶ نوامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۰۹۱

روزشمار جنگ یکشنبه ۶ آذر ۱۳۶۲ ۲۱ صفر ۱۴۰۴ ۲۷ نوامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۱۰۳

روزشمار جنگ دوشنبه ۷ آذر ۱۳۶۲ ۲۲ صفر ۱۴۰۴ ۲۸ نوامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۱۱۷

روزشمار جنگ سه شنبه ۸ آذر ۱۳۶۲ ۲۳ صفر ۱۴۰۴ ۲۹ نوامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۱۳۲

روزشمار جنگ چهارشنبه ۹ آذر ۱۳۶۲ ۲۴ صفر ۱۴۰۴ ۳۰ نوامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۱۴۷

روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۰ آذر ۱۳۶۲ ۲۵ صفر ۱۴۰۴ ۱ دسامبر۱۹۸۳ ---- ۱۱۵۷

روزشمار جنگ جمعه ۱۱ آذر ۱۳۶۲ ۲۶ صفر ۱۴۰۴ ۲ دسامبر۱۹۸۳ ---- ۱۱۶۴

روزشمار جنگ شنبه ۱۲ آذر ۱۳۶۲ ۲۷ صفر ۱۴۰۴ ۳ دسامبر۱۹۸۳ ---- ۱۱۸۱

روزشمار جنگ یکشنبه ۱۳ آذر ۱۳۶۲ ۲۸ صفر ۱۴۰۴ ۴ دسامبر۱۹۸۳ ---- ۱۱۹۵

روزشمار جنگ دوشنبه ۱۴ آذر ۱۳۶۲ ۲۹ صفر ۱۴۰۴ ۵ دسامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۲۰۵

روزشمار جنگ سه شنبه ۱۵ آذر ۱۳۶۲ ۱ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۶ دسامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۲۱۹

روزشمار جنگ چهارشنبه ۱۶ آذر ۱۳۶۲ ۲ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۷ دسامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۲۵۰

روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۷ آذر ۱۳۶۲ ۳ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۸ دسامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۲۸۷

روزشمار جنگ جمعه ۱۸ آذر ۱۳۶۲ ۴ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۹ دسامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۳۱۲

روزشمار جنگ شنبه ۱۹ آذر ۱۳۶۲ ۵ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۰ دسامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۳۲۵

روزشمار جنگ یکشنبه ۲۰ آذر ۱۳۶۲ ۶ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۱ دسامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۳۵۱

روزشمار جنگ دوشنبه ۲۱ آذر ۱۳۶۲ ۷ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۲ دسامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۳۶۶

روزشمار جنگ سه شنبه ۲۲ آذر ۱۳۶۲ ۸ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۳ دسامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۴۰۲

روزشمار جنگ چهار شنبه ۲۳ آذر ۱۳۶۲ ۹ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۴ دسامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۴۲۶

روزشمار جنگ پنجشنبه ۲۴ آذر ۱۳۶۲ ۱۰ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۵ دسامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۴۵۳

روزشمار جنگ جمعه ۲۵ آذر ۱۳۶۲ ۱۱ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۶ دسامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۴۷۹

روزشمار جنگ شنبه ۲۶ آذر ۱۳۶۲ ۱۲ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۷ دسامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۴۹۲

روزشمار جنگ یکشنبه ۲۷ آذر ۱۳۶۲ ۱۳ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۸ دسامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۵۱۷

روزشمار جنگ دوشنبه ۲۸ آذر ۱۳۶۲ ۱۴ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۹ دسامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۵۳۸

روزشمار جنگ سه شنبه ۲۹ آذر ۱۳۶۲ ۱۵ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۲۰ دسامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۵۵۹

روزشمار جنگ چهارشنبه ۳۰ آذر ۱۳۶۲ ۱۶ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۲۱ دسامبر ۱۹۸۳ ---- ۱۵۸۳

گزارش روزشمار فشرده اهم مطالب ---- ۱۶۰۶

نمایه (فهرست اعلام) ---- ۱۷۷۰

اشاره ---- ۱۷۷۰

اشخاص ---- ۱۷۷۱

مکان ها ---- ۱۸۱۳

سایر اسامی و اصطلاحات ---- ۱۸۹۷

درباره مرکز ---- ۱۹۴۹

روزشمار جنگ ایران و عراق: نخستین عملیات بزرگ در شمال غرب : والفجر ۴ جلد ۲۸

مشخصات کتاب

سرشناسه : سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

Islamic Revolution Iranian Revolutionary Guards. Holly Defense Research and Documentation Center

عنوان و نام پدیدآور : نخستین عملیات بزرگ در شمال غرب : والفجر ۴ : انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت؛ سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد ۲۳ مهر تا ۳۰ آذر ۱۳۶۲/ علیرضا لطف الله زادگان، ایرج همتی؛ تهیه و نشر مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی؛ زیر نظر شورای تدوین و انتشار روزشمار جنگ حسین اردستانی ... [و دیگران].

مشخصات نشر : تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری : ۱۴۴۰ ص.: مصور (رنگی)، نقشه (رنگی).

فروست : روزشمار جنگ ایران و عراق؛ کتاب بیست و هشتم.

شابک : ۶۵۰۰۰۰ ریال:۹۷۸-۶۰۰-۵۴۴۳-۷۱-۴

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت : زیر نظر شورای تدوین و انتشار روزشمار جنگ حسین اردستانی، مهدی انصاری، حمیدرضا فراهانی، علی رضا لطف الله زادگان، حجت الله کریمی.

یادداشت : کتابنامه.

یادداشت : نمایه.

عنوان دیگر : والفجر ۴.

عنوان دیگر : انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت؛ سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد ۲۳ مهر تا ۳۰ آذر ۱۳۶۲.

موضوع : جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- گاهشماری

موضوع : Iran-Iraq War, ۱۹۸۰-۱۹۸۸ -- Chronology

موضوع : جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- عملیات والفجر ۴

موضوع : Iran-Iraq War, ۱۹۸۰-۱۹۸۸ -- Operation, Val-Fajr ۴

شناسه افزوده : لطف الله زادگان، علیرضا، ۱۳۳۶ -

شناسه افزوده : همتی، ایرج، ۱۳۴۱ -

شناسه افزوده : اردستانی، حسین، ۱۳۳۷ - ۱۳۹۶.

شناسه افزوده : روزشمار جنگ ایران و عراق؛ج. [۲۸].

رده بندی کنگره : DSR۱۶۰۲/س۲۵ر۹ ۲۸ .ج ۱۳۹۷

رده بندی دیویی : ۹۵۵/۰۸۴۳۰۲

شماره کتابشناسی ملی : ۵۰۶۹۳۶۳

ص: ۱

اشاره

سرشناسه : سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس
. Holly Defense Research and Documentation CenterIslamic Revolution Iranian Revolutionary Guards

عنوان و نام پدیدآور : نخستین عملیات بزرگ در شمال‌غرب : والفجر ۴ : انفجار مقر تفنگ‌داران امریکایی در بیروت: سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد ۲۳ مهر تا ۳۰ آذر ۱۳۶۲/ علیرضا لطف‌الله‌زادگان، ایرج همتی؛ تهیه و نشر مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

مشخصات نشر : تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری : ۱۴۴۰ ص.: مصور (رنگی)، نقشه (رنگی).

فروست : روزشمار جنگ ایران و عراق؛ کتاب بیست و هشتم.

شابک : 978-600-5443-71-4

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت : زیر نظر شورای تدوین و انتشار روزشمار جنگ حسین اردستانی، مهدی انصاری، حمیدرضا فراهانی، علی‌رضا لطف‌الله‌زادگان، حجت‌الله کریمی.

یادداشت : کتابنامه. نمایه.

عنوان دیگر : والفجر ۴.

عنوان دیگر : انفجار مقر تفنگ‌داران امریکایی در بیروت؛ سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد ۲۳ مهر تا ۳۰ آذر ۱۳۶۲.

موضوع : جنگ ایران و عراق، ۱۳۶۷ ۱۳۵۹ گاهشماری

موضوع : Iran-Iraq War, 1980-1988 -- Chronology

موضوع : جنگ ایران و عراق، ۱۳۶۷ ۱۳۵۹ عملیات والفجر ۴

موضوع : Iran-Iraq War, 1980-1988 -- Operation, Val-Fajr 4

شناسه افزوده : لطف‌الله زادگان، علیرضا، ۱۳۳۶

شناسه افزوده : همتی، ایرج، ۱۳۴۱

شناسه افزوده : اردستانی، حسین، ۱۳۳۷ ۱۳۹۶.

شناسه افزوده : روزشمار جنگ ایران و عراق؛ج. [۲۸].

رده بندی کنگره : DSR۱۳۹۷۱۶۰۲ ج. ۲۸ ۹ر۲۵س/

رده بندی دیویی : ۰۸۴۳۰۲/۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی : ۵۰۶۹۳۶۳

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

روزشمار جنگ ایران و عراق - کتاب بیست وهشتم

نخستین عملیات بزرگ در شمال‌غرب

والفجر۴

انفجار مقر تفنگ‌داران امریکایی در بیروت؛ سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد

نویسندگان: علیرضا لطف‌الله‌زادگان و ایرج همتی ■ ناظران: مجید مختاری، یدالله ایزدی و حمیدرضا فراهانی

مجری: مدیریت روزشمار مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس ■ ویرایش ادبی: هانیه مرشدی

همکاران آماده‌سازی: مریم سادات نجفی (صفحه‌آرایی) ■ سعید حصاری (نمایه) ■ محمد محمدپور (گزینش عکس)

لیتوگرافی و چاپ: مرکز چاپ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ■ ناظر چاپ: سیدناصر کشاورز

چاپ اول: ۱۳۹۶ ■ تعداد: ۵۰۰ نسخه ■ قیمت: ۶۵.۰۰۰ تومان

شابک: ۴ ۷۱ ۵۴۴۳ ۶۰۰ ۹۷۸ ISBN: 978-600-5443-71-4

مراکز پخش:

۱. تهران، خیابان انقلاب، خیابان۱۲ فروردین، ساختمان ناشران، طبقه‌اول، شماره ۴، تلفن: ۶۶۴۸۱۵۳۱

۲. تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، مجتمع ناشران فخر رازی، انتشارات مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

۳. خرمشهر، جنب مسجد جامع، بازار شهید محمد جهان‌آرا، شماره ۲۷

روزشمار جنگ ایران و عراق

تهیه و نشر: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

زیر نظر شورای تدوین و انتشار روزشمار جنگ:

حسین اردستانی، مهدی انصاری، حمیدرضا فراهانی،

علی‌رضا لطف‌الله‌زادگان، حجت‌الله کریمی

شماره کتاب	دوره	عنوان یا مهم‌ترین موضوعات کتاب	وضعیت
۱	۱۳۵۷/۱۱/۳۱ – ۱۳۵۸/۲/۱۶	پیدایش نظام جدید	منتشر شد
۲	۱۳۵۸/۲/۱۷ – ۱۳۵۸/۴/۲۴	بحران در خوزستان	منتشر شد
۳	۱۳۵۸/۴/۲۵ – ۱۳۵۸/۶/۱۵	آشوب در پاوه؛ حذف حسن البکر، قدرت بلامنازع صدام و دوری مجدد عراق از سوریه	تدوین اولیه
۴	۱۳۵۸/۶/۱۶ – ۱۳۵۸/۸/۱۲	پذیرش شاه در امریکا (زمینه‌سازی کشمکش بزرگ)	تدوین اولیه
۵	۱۳۵۸/۸/۱۳ – ۱۳۵۸/۱۰/۱۴	انقلاب دوم علیه امریکا، پی‌آمدهای داخلی و جهانی اشغال سفارت امریکا در تهران	تدوین اولیه
۶	۱۳۵۸/۱۰/۱۵ – ۱۳۵۸/۱۲/۲۹	انتخاب بدفرجام اولین رئیس‌جمهور ایران و پی‌آمدهای داخلی و خارجی آن؛ تقلیل روابط ایران و عراق از سفیر به کاردار	تدوین اولیه
۷–۱	۱۳۵۹/۱/۱ – ۱۳۵۹/۱/۳۱	قطع رابطه امریکا با ایران	منتشر شد
۷–۲	۱۳۵۹/۲/۱ – ۱۳۵۹/۲/۳۱	تشدید جنگ سرد عراق علیه ایران با دعاوی ملی و منطقه‌ای	مرحله بازنگری
۸	۱۳۵۹/۳/۱ – ۱۳۵۹/۴/۳۱	محاصره اقتصادی و کودتای نوژه: آخرین گام‌های امریکا و عراق پیش از جنگ	مرحله تحقیق
۹	۱۳۵۹/۵/۱ – ۱۳۵۹/۶/۳۰	تصمیم صدام به جنگ علیه ایران	منتشر شد
۱۰	۱۳۵۹/۶/۳۱ – ۱۳۵۹/۸/۵	هجوم سراسری	منتشر شد
۱۱	۱۳۵۹/۸/۶ – ۱۳۵۹/۱۰/۲۱	هویزه، آخرین گام‌های اشغالگر	منتشر شد
۱۲	۱۳۵۹/۱۰/۲۲ – ۱۳۵۹/۱۲/۲۹	پایه‌گذاری اتحادیه جدید (شورای همکاری) در منطقه علیه ایران و تشکیل جبهه متحد در داخل کشور علیه خط امام	مرحله تدوین اولیه
۱۳	۱۳۶۰/۱/۱ – ۱۳۶۰/۳/۲۰	بحران در فرماندهی عالی جنگ	مرحله تدوین و نظارت

شماره کتاب	دوره	عنوان یا مهم‌ترین موضوعات کتاب	وضعیت
۱۴	۱۳۶۰/۳/۲۱ – ۱۳۶۰/۵/۲	عزل بنی‌صدر از فرماندهی کل قوا؛ ورود منافقین به دورهٔ مقابله مسلحانه	تدوین اولیه
۱۵	۱۳۶۰/۵/۳ – ۱۳۶۰/۷/۱۴	شکست منافقین در ایجاد جنگ داخلی؛ شکست عراق در آبادان (عملیات ثامن‌الائمه)	مرحله آماده‌سازی
۱۶	۱۳۶۰/۷/۱۵ – ۱۳۶۰/۹/۳۰	آزادسازی سرزمین‌های ایران؛ گام اول بستان؛ اوج گیری ترورهای کور؛ تشکیل دولت پس از بحران	منتشر شد
۱۷	۱۳۶۰/۱۰/۱ – ۱۳۶۰/۱۱/۳۰	عملیات‌محمدرسول‌الله(ص) در جبهه شمالی؛ درگیری مسلحانه اتحادیه کمونیست‌ها در آمل	طرح کلی
۱۸	۱۳۶۰/۱۲/۱ – ۱۳۶۱/۱/۳۱	عملیات فتح‌المبین؛ زمینه‌ها و پی‌آمدهای آن	طرح کلی
۱۹	۱۳۶۱/۲/۱ – ۱۳۶۱/۳/۳۱	آزادی خرمشهر در عملیات بیت‌المقدس؛ حمله اسرائیل به لبنان و حضور سپاه در آن منطقه	مرحله آماده‌سازی
۲۰	۱۳۶۱/۴/۱ – ۱۳۶۱/۵/۳۱	عبور از مرز؛ تعقیب متجاوز با عملیات رمضان	منتشر شد
۲۱	۱۳۶۱/۶/۱ – ۱۳۶۱/۷/۳۰	آزادسازی ارتفاعات سومار و تهدید مندلی در عملیات مسلم‌بن‌عقیل؛ تصویب قطعنامه ۵۲۲ شورای امنیت	منتشر شد
۲۲	۱۳۶۱/۸/۱ – ۱۳۶۱/۹/۳۰	عملیات محرم؛ بهبود شرایط امنیتی و اقتصادی کشور	منتشر شد
۲۳	۱۳۶۱/۱۰/۱ – ۱۳۶۱/۱۱/۳۰	والفجر مقدماتی؛ دستگیری سران حزب توده و تیرگی روابط ایران و شوروی	منتشر شد
۲۴	۱۳۶۱/۱۲/۱ – ۱۳۶۲/۱/۳۱	عملیات والفجر ۱؛ ممانعت ایران از برگزاری اجلاس عدم‌تعهد در بغداد؛ انفجار سفارت امریکا در بیروت	منتشر شد
۲۵	۱۳۶۲/۲/۱ – ۱۳۶۲/۳/۳۱	انحلال حزب توده و دستگیری سران آن؛ اخراج دیپلمات‌های شوروی	مرحله تدوین و نظارت
۲۶	۱۳۶۲/۴/۱ – ۱۳۶۲/۵/۳۱	عملیات‌های والفجر ۲ و ۳	طرح کلی
۲۷	۱۳۶۲/۶/۱ – ۱۳۶۲/۷/۲۲	آماده‌سازی عملیات والفجر ۴ تجهیز عراق به جنگنده‌های سوپراتاندارد؛ تهدید ایران به بستن تنگه هرمز	منتشر شد
۲۸	۱۳۶۲/۷/۲۳ – ۱۳۶۲/۹/۳۰	نخستین عملیات بزرگ در شمال‌غرب؛ والفجر ۴؛ انفجار مقر تفنگداران امریکایی در بیروت؛ سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد	کتاب حاضر
۲۹	۱۳۶۲/۱۰/۱ – ۱۳۶۲/۱۱/۳۰	تدارک جنگ در هور؛ انفجار سفارت ایران در دمشق	طرح کلی
۳۰	۱۳۶۲/۱۲/۱ – ۱۳۶۳/۱/۳۱	عملیات خیبر؛ انتخابات مجلس دوم	طرح کلی
۳۱	۱۳۶۳/۲/۱ – ۱۳۶۳/۴/۱۹	آغاز جنگ کشتی‌ها؛ توافق غیرمستقیم ایران و عراق: قطع حملات به مناطق مسکونی	مرحله تدوین و نظارت
۳۲	۱۳۶۳/۴/۲۰ – ۱۳۶۳/۶/۳۰	فعال‌شدن دیپلماسی ایران؛ سفر وزیرخارجه آلمان به ایران؛ سفر رئیس‌جمهور ایران به سوریه، لیبی و الجزایر	مرحله تدوین و نظارت
۳۳	۱۳۶۳/۶/۳۱ – ۱۳۶۳/۹/۶	تجدید رابطه رسمی امریکا و عراق	منتشر شد
۳۴	۱۳۶۳/۹/۷ – ۱۳۶۳/۱۱/۱۴	تدارک جنگ مجدد در هور؛ طرح صلح مشترک شورای همکاری و اروپا	مرحله تحقیق
۳۵	۱۳۶۳/۱۱/۱۵ – ۱۳۶۴/۱/۱۸	عملیات بدر؛ آغاز جنگ شهرها	مرحله تدوین و نظارت
۳۶	۱۳۶۴/۱/۱۹ – ۱۳۶۴/۳/۲۳	ترور امیر کویت؛ سفر وزیرخارجه عربستان سعودی به ایران؛ تلاش میانجیگرانه دبیرکل سازمان ملل	طرح کلی
۳۷	۱۳۶۴/۳/۲۴ – ۱۳۶۴/۵/۳۱	توسعه روابط با قدرت‌های آسیایی (سفر آقای هاشمی به چین و ژاپن)	منتشر شد

شماره کتاب	دوره	عنوان یا مهم‌ترین موضوعات کتاب	وضعیت
۳۸	۱۳۶۴/۶/۱ – ۱۳۶۴/۸/۱۵	فرمان امام: تشکیل سه نیروی زمینی، هوایی، دریایی در سپاه	تدوین اولیه
۳۹/۱	۱۳۶۴/۸/۱۶ – ۱۳۶۴/۹/۲۳	نخستین گام به‌سوی فتح فاو	منتشر شد
۳۹/۲	۱۳۶۴/۹/۲۴ – ۱۳۶۴/۱۰/۳۰	تشدید تلاش‌ها برای فتح فاو	منتشر شد
۴۰	۱۳۶۴/۱۱/۱ – ۱۳۶۴/۱۲/۶	فتح فاو و آمادگی ایران برای پایان عادلانه جنگ و واکنش منفی نظام بین‌المللی	مرحله تحقیق
۴۱	۱۳۶۴/۱۲/۷ – ۱۳۶۵/۲/۹	عملیات والفجر۹؛ شروع عملیات "دفاع متحرک" عراق؛ انتقاد از عراق برای استفاده از سلاح شیمیایی	مرحله تحقیق
۴۲	۱۳۶۵/۲/۱۰ – ۱۳۶۵/۴/۱۷	عملیات کربلای۱: شکست استراتژی "دفاع متحرک" عراق	مرحله تدوین و نظارت
۴۳	۱۳۶۵/۴/۱۸ – ۱۳۶۵/۶/۲۰	در تدارک عملیات سرنوشت‌ساز	منتشر شد
۴۴	۱۳۶۵/۶/۲۱ – ۱۳۶۵/۸/۲۲	ماجرای مک فارلین؛ عملیات فتح ۱.	منتشر شد
۴۵	۱۳۶۵/۸/۲۳ – ۱۳۶۵/۱۰/۴	پی‌آمدهای افشای ماجرای مک فارلین؛ عملیات کربلای۴	تدوین اولیه
۴۶	۱۳۶۵/۱۰/۵ – ۱۳۶۵/۱۱/۳۰	عملیات کربلای ۵: شدیدترین درگیری‌های طول جنگ در پشت دروازه‌های بصره	تدوین اولیه
۴۷	۱۳۶۵/۱۲/۱ – ۱۳۶۶/۱/۲۲	آخرین تلاش‌ها در جنوب؛ پی‌آمدهای کربلای۵ در منطقه و نظام بین‌المللی	منتشر شد
۴۸	۱۳۶۶/۱/۲۳ – ۱۳۶۶/۳/۱۰	عملیات کربلای ۱۰: آغاز دوره جدید جنگ در جبهه‌های شمال غرب؛ تداوم تحرکات جهانی علیه استمرار جنگ	تدوین اولیه
۴۹	۱۳۶۶/۳/۱۱ – ۱۳۶۶/۴/۲۹	تصویب قطعنامه۵۹۸ (زمینه‌های سیاسی و نظامی)	منتشر شد
۵۰	۱۳۶۶/۴/۳۰ – ۱۳۶۶/۶/۳۱	اسکورت نفتکش‌ها؛ تقابل مستقیم ایران و امریکا در جنگ کشتی‌ها	منتشر شد
۵۱	۱۳۶۶/۷/۱ – ۱۳۶۶/۸/۲۷	جنگ محدود ایران و امریکا در خلیج‌فارس	منتشر شد
۵۲	۱۳۶۶/۸/۲۸ – ۱۳۶۶/۱۰/۲۴	تکاپوی جهانی برای توقف جنگ	منتشر شد
۵۳	۱۳۶۶/۱۰/۲۵ – ۱۳۶۶/۱۲/۲۲	موشک‌باران تهران؛ عملیات بیت‌المقدس۲	تدوین نهایی
۵۴	۱۳۶۶/۱۲/۲۳ – ۱۳۶۷/۱/۲۷	عملیات والفجر ۱۰، بمباران شیمیایی حلبچه؛ فشار جهانی به ایران برای پذیرش قطعنامه۵۹۸	منتشر شد
۵۵	۱۳۶۷/۱/۲۸ – ۱۳۶۷/۳/۵	تک موفق عراق در فاو با استفاده از مواد شیمیایی؛ حملات امریکا به شناورها و سکوهای نفتی ایران؛ تک موفق عراق در شلمچه	مرحله تحقیق
۵۶	۱۳۶۷/۳/۶ – ۱۳۶۷/۴/۲۷	پذیرش قطعنامه۵۹۸	طرح کلی
۵۷	۱۳۶۷/۴/۲۸ – ۱۳۶۷/۵/۲۹	شکست عراق در اشغال مجدد خوزستان، آتش‌بس؛ مرور پیشرفت اجرای مفاد قطعنامه۵۹۸	طرح کلی

فهرست روزشمار

عنوان صفحه

پیشگفتار... ۱۷

مقدمه... ۱۹

۲۳ مهر ۱۳۶۲.................................. ۷۱

۲۴ مهر ۱۳۶۲.................................. ۹۵

۲۵ مهر ۱۳۶۲................................ ۱۲۱

۲۶ مهر ۱۳۶۲................................ ۱۴۳

۲۷ مهر ۱۳۶۲................................ ۱۶۱

۲۸ مهر ۱۳۶۲................................ ۱۷۹

۲۹ مهر ۱۳۶۲................................ ۲۰۱

۳۰ مهر ۱۳۶۲................................ ۲۲۷

۱ آبان ۱۳۶۲.................................. ۲۴۹

۲ آبان ۱۳۶۲.................................. ۲۷۹

۳ آبان ۱۳۶۲.................................. ۳۰۹

۴ آبان ۱۳۶۲.................................. ۳۳۱

۵ آبان ۱۳۶۲.................................. ۳۵۵

۶ آبان ۱۳۶۲.................................. ۳۷۵

۷ آبان ۱۳۶۲.................................. ۳۹۷

۸ آبان ۱۳۶۲.................................. ۴۲۱

۹ آبان ۱۳۶۲.................................. ۴۳۳

۱۰ آبان ۱۳۶۲.............................. ۴۵۷

۱۱ آبان ۱۳۶۲............................... ۴۷۹

۱۲ آبان ۱۳۶۲............................... ۴۹۳

۱۳ آبان ۱۳۶۲............................... ۵۱۵

۱۴ آبان ۱۳۶۲............................... ۵۳۷

۱۵ آبان ۱۳۶۲............................... ۵۵۳

عنوان صفحه

۱۶ آبان ۱۳۶۲....................................... ۵۶۹

۱۷ آبان ۱۳۶۲....................................... ۵۸۹

۱۸ آبان ۱۳۶۲....................................... ۶۱۳

۱۹ آبان ۱۳۶۲....................................... ۶۳۱

۲۰ آبان ۱۳۶۲....................................... ۶۵۱

۲۱ آبان ۱۳۶۲....................................... ۶۶۵

۲۲ آبان ۱۳۶۲....................................... ۶۸۱

۲۳ آبان ۱۳۶۲....................................... ۶۹۷

۲۴ آبان ۱۳۶۲....................................... ۷۰۹

۲۵ آبان ۱۳۶۲....................................... ۷۲۳

۲۶ آبان ۱۳۶۲....................................... ۷۳۷

۲۷ آبان ۱۳۶۲....................................... ۷۵۱

۲۸ آبان ۱۳۶۲....................................... ۷۶۵

۲۹ آبان ۱۳۶۲....................................... ۷۷۹

۳۰ آبان ۱۳۶۲....................................... ۸۰۷

۱ آذر ۱۳۶۲.. ۸۲۳

۲ آذر ۱۳۶۲.. ۸۳۷

۳ آذر ۱۳۶۲.. ۸۴۷

۴ آذر ۱۳۶۲.. ۸۵۷

۵ آذر ۱۳۶۲.. ۸۷۳

۶ آذر ۱۳۶۲.. ۸۸۳

۷ آذر ۱۳۶۲.. ۸۹۵

۸ آذر ۱۳۶۲.. ۹۰۷

۹ آذر ۱۳۶۲.. ۹۲۱

۱۰ آذر ۱۳۶۲.. ۹۳۱

عنوان صفحه

۱۱ آذر ۱۳۶۲................................ ۹۳۷

۱۲ آذر ۱۳۶۲................................ ۹۵۱

۱۳ آذر ۱۳۶۲................................ ۹۶۳

۱۴ آذر ۱۳۶۲................................ ۹۷۱

۱۵ آذر ۱۳۶۲................................ ۹۸۳

۱۶ آذر ۱۳۶۲............................. ۱۰۰۵

۱۷ آذر ۱۳۶۲............................. ۱۰۳۵

۱۸ آذر ۱۳۶۲............................. ۱۰۷۵

۱۹ آذر ۱۳۶۲............................. ۱۰۶۹

۲۰ آذر ۱۳۶۲............................. ۱۰۸۹

عنوان صفحه

۲۱ آذر ۱۳۶۲.................................... ۱۱۰۳

۲۲ آذر ۱۳۶۲.................................... ۱۱۲۹

۲۳ آذر ۱۳۶۲.................................... ۱۱۴۹

۲۴ آذر ۱۳۶۲.................................... ۱۱۶۹

۲۵ آذر ۱۳۶۲.................................... ۱۱۸۹

۲۶ آذر ۱۳۶۲...................................... ۱۲۰۱

۲۷ آذر ۱۳۶۲.................................... ۱۲۲۳

۲۸ آذر ۱۳۶۲.................................... ۱۲۴۱

۲۹ آذر ۱۳۶۲.................................... ۱۲۶۱

۳۰ آذر ۱۳۶۲.................................... ۱۲۸۱

گزارش روزشمار (فشرده اهم مطالب) ... ۱۳۰۱

فهرست راهنما (نمایه) ... ۱۳۸۹

فهرست نقشه ها

عنوان صفحه

محورهای عملیات پاکسازی منطقه آلان ... ۱۴۷

منطقه عمومی عملیات والفجر۴ ... ۱۶۳

مرحله اول عملیات والفجر۴ ... ۱۸۱

مرحله دوم عملیات والفجر۴ ... ۳۳۲

مرحله سوم عملیات والفجر۴ ... ۴۹۵

ص: ۱۰

فهرست راهنمای عکس ها

حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع). ۷۲

غلامعلی رشید مسئول عملیات قرارگاه خاتم (سپاه). ۷۴

مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع). ۷۴

طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق...... ۷۹

سیدرحیم صفوی، غلامعلی رشید، غلامحسین بشردوست، عزیز جعفری و علی فدوی ۹۶

علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم ۱۰۱

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران.... ۱۲۹

جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا. ۱۳۱

احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف.......... ۱۴۳

عزالدین حسینی رهبر معنوی گروه های مسلح غیرقانونی در کردستان ۱۴۶

علی اسحاقی مسئول شنود قرارگاه خاتم.... ۱۶۱

اعزام نیروهای عملیاتی به خط مقدم... ۱۶۴

رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا. ۱۷۲

محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران.... ۱۸۰

کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع). ۱۸۰

نمایی از صحنه عملیات و خاکریز احداث شده از دامنه ارتفاعات جبهه بانه ۱۸۲

مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا ۱۸۶

حافظ اسد رئیس جمهور سوریه... ۱۹۸

قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله(ع) و داود رنجبر راوی و تاریخ نگار مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ ۲۰۳

علی رضائیان، علی شمخانی و داود رنجبر... ۲۰۵

بمباران روستاهای اطراف بانه... ۲۱۱

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی ۲۱۶

طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق...... ۲۳۸

نمایی از ویرانی های ناشی از بمباران هوایی بانه... ۲۵۴

ارتفاعات قوچ سلطان در شمال شرق مریوان.... ۲۵۵

شماری از افراد آزادشده خودی از زندان های حزب دمکرات ۲۵۷

لحظه انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت........ ۲۷۲

مقر تفنگ داران امریکایی...... ۲۷۳

علی رضائیان و محمدحسن کوسه چی در مقر تاکتیکی لشکر۲۵ کربلا ۲۸۱

علی شمخانی جانشین فرمانده کل سپاه.. ۲۸۷

اولاف پالمه نماینده ویژه دبیرکل سازمان ملل متحد برای میانجیگری در جنگ ایران و عراق ۲۹۶

تشکیل جلسه اضطراری شورای امنیت ملی امریکا درپی انفجار مقر تفنگ داران این کشور در بیروت ۲۹۸

شهید علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) ۳۰۹

زکی یمانی وزیر نفت عربستان.... ۳۲۵

اجساد کشته شدگان انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت ۳۲۷

مدرسه راهنمایی شهید حمدالله پیروز پس از حمله موشکی عراق به بهبهان ۳۳۷

تصویر و مشخصات فنی هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی ۳۳۸

سعید رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل متحد ۳۴۹

جمعی از فرماندهان سپاه در مراسم یادبود شهید علی رضائیان در قرارگاه تاکتیکی حمزه (سیدرحیم صفوی، علی فدوی، محمد باقری و حسن دانایی فر، محمد پیشبهار، محمد صالحی و محسن رخصت طلب راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) ۳۵۵

محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) ۳۵۶

فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه... ۳۶۹

تخریب منازل مسکونی بهبهان براثر حملات موشکی عراق ۳۸۴

عزیز (محمدعلی) جعفری...... ۳۹۸

حسن تهرانی مقدم فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم الانبیای سپاه ۴۲۲

سلطان قابوس پادشاه عمان.... ۴۲۷

صدام حسین رئیس جمهور عراق...... ۴۴۳

محمدعلی (عزیز) جعفری...... ۴۵۸

دستگیری خلبان هواپیمای ساقط شده عراقی...... ۴۸۲

عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات کردستان ایران ۵۰۲

نمازجمعه تهران به امامت حجت الاسلام اکبر هاشمی رفسنجانی ۵۲۶

حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق ۵۳۰

تلاش مردم نهاوند برای خارج ساختن مصدومان و شهدا از زیر آوار ساعاتی پس از بمباران این شهر ۵۳۹

امام خمینی...... ۵۴۴

محسن رفیق دوست وزیر سپاه.. ۵۵۸

کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه... ۵۷۷

جعفر اسدی فرمانده تیپ۳۳ المهدی(عج). ۵۹۰

سرهنگ محمد سلیمی وزیر دفاع.... ۶۰۱

علی اکبر ناطق نوری وزیر کشور... ۶۰۴

محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) ۶۱۳

محسن نوربخش رئیس کل بانک مرکزی ایران.... ۶۲۳

بازدید خبرنگاران خارجی از مصدومان حملات شیمیایی عراق در بیمارستان طُرفه تهران ۶۳۸

مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی رئیس جمهور با خبرنگاران داخلی و خارجی ۶۳۹

کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا. ۶۴۶

حسن دانایی فر، سیدرحیم صفوی و محمدرضا دیانی (راوی قرارگاه حمزه)، غلامرضا صالحی، محمد پیشبهار، علی فدوی و حمید

سالکی ۶۵۱

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سخنگوی شورای عالی دفاع ۶۶۹

بازدید خبرنگاران از ویرانه های برجای مانده از حملات موشکی عراق به شهر دزفول ۶۷۱

بازدید خبرنگاران خارجی از ویرانه های خرمشهر.. ۶۸۸

آیت الله سیدعلی خامنه ای رئیس جمهور... ۷۰۰

دیزدارویچ رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی ۷۱۶

فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه... ۷۳۰

آیت الله خامنه ای در خطبه های نمازجمعه... ۷۵۷

حسین کاظم پور اردبیلی معاون اقتصادی و بین الملل وزارت امور خارجه ۷۷۱

مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه... ۷۷۷

ملاقات آیت الله سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور با امام خمینی ۷۸۷

بازدید پزشکان خارجی از نمایشگاه عکس مصدومان شیمیایی در هتل استقلال تهران ۷۹۳

حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزات امور خارجه... ۷۹۷

علی صیاد شیرازی و محسن رضایی...... ۸۰۷

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران.... ۸۱۴

آندره گرومیکو وزیر امور خارجه شوروی...... ۸۱۷

یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین...... ۸۴۵

سرهنگ هوشنگ صدیق...... ۸۶۲

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی ۸۶۴

نبیه بری رهبر جنبش امل لبنان و اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی ۸۹۰

سفر پیتر وارکورنی وزیر امور خارجه مجارستان به تهران ۹۰۱

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور... ۹۱۰

نخست وزیر درحال تقدیم لایحه بودجه سال ۱۳۶۳... ۹۱۱

آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور... ۹۲۴

صدام حسین رئیس جمهور عراق...... ۹۳۹

امین جمیل رئیس جمهور لبنان.... ۹۴۸

محمد غرضی وزیر نفت ایران.... ۹۵۷

سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران ۹۶۴

صادق طباطبایی...... ۹۶۵

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی ۹۸۸

اولین جلسه محاکمه اعضای تشکیلات مخفی حزب توده ۹۹۳

آیت الله موسوی اردبیلی خطیب نمازجمعه تهران.... ۱۰۶۱

امام خمینی...... ۱۰۹۲

نمایی از ساختمان سفارت امریکا در کویت پس از انفجار بمب ۱۱۱۲

دومین جلسه رسیدگی به اتهامات ۸ تن از اعضای سازمان مخفی حزب توده ۱۱۱۹

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور... ۱۱۳۱

محمد غرضی وزیر نفت جمهوری اسلامی ایران.... ۱۱۳۶

ویرانه های برجای مانده از مناطق مسکونی دزفول پس از حمله موشکی عراق ۱۱۴۹

ویرانه های حاصل از موشک باران اندیمشک......... ۱۱۵۰

آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور... ۱۱۷۹

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور در خطبه های نمازجمعه ۱۱۹۲

ملک حسین پادشاه اردن.... ۱۱۹۸

مراسم افتتاح گردهمایی بررسی جنایات صدام با حضور جمعی از مسئولان و حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم ۱۲۱۵

سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع عربستان.... ۱۲۱۶

سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی ایران در سازمان ملل متحد ۱۲۳۰

آیت الله مهدوی کنی دبیر جامعه روحانیت مبارز تهران.... ۱۲۳۲

حجت الاسلام محمدی ری شهری حاکم شرع دادگاه انقلاب ارتش ۱۲۵۵

مصاحبه نخست وزیر با خبرنگاران پس از پایان جلسه هیئت دولت ۱۲۸۵

نیکلای چاوشسکو رئیس جمهور رومانی...... ۱۲۸۹

ص: ۱۱

جمعی از فرماندهان سپاه در مراسم یادبود شهید علی رضائیان در قرارگاه تاکتیکی حمزه (سیدرحیم صفوی، علی فدوی، محمد باقری و حسن دانایی فر، محمد پیشبهار، محمد صالحی و محسن رخصت طلب راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) ۳۵۵

محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) ۳۵۶

فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه... ۳۶۹

تخریب منازل مسکونی بهبهان براثر حملات موشکی عراق ۳۸۴

عزیز (محمدعلی) جعفری...... ۳۹۸

حسن تهرانی مقدم فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم الانبیای سپاه ۴۲۲

سلطان قابوس پادشاه عمان.... ۴۲۷

صدام حسین رئیس جمهور عراق...... ۴۴۳

محمدعلی (عزیز) جعفری...... ۴۵۸

دستگیری خلبان هواپیمای ساقط شده عراقی...... ۴۸۲

عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات کردستان ایران ۵۰۲

نمازجمعه تهران به امامت حجت الاسلام اکبر هاشمی رفسنجانی ۵۲۶

حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق ۵۳۰

تلاش مردم نهاوند برای خارج ساختن مصدومان و شهدا از زیر آوار ساعاتی پس از بمباران این شهر ۵۳۹

امام خمینی...... ۵۴۴

محسن رفیق دوست وزیر سپاه.. ۵۵۸

کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه... ۵۷۷

جعفر اسدی فرمانده تیپ۳۳ المهدی(عج). ۵۹۰

سرهنگ محمد سلیمی وزیر دفاع.... ۶۰۱

علی اکبر ناطق نوری وزیر کشور... ۶۰۴

محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) ۶۱۳

محسن نوربخش رئیس کل بانک مرکزی ایران.... ۶۲۳

بازدید خبرنگاران خارجی از مصدومان حملات شیمیایی عراق در بیمارستان طُرفه تهران ۶۳۸

مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی رئیس جمهور با خبرنگاران داخلی و خارجی ۶۳۹

کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا. ۶۴۶

حسن دانایی فر، سیدرحیم صفوی و محمدرضا دیانی (راوی قرارگاه حمزه)، غلامرضا صالحی، محمد پیشبهار، علی فدوی و حمید سالکی ۶۵۱

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سخنگوی شورای عالی دفاع ۶۶۹

بازدید خبرنگاران از ویرانه های برجای مانده از حملات موشکی عراق به شهر دزفول ۶۷۱

بازدید خبرنگاران خارجی از ویرانه های خرمشهر.. ۶۸۸

آیت الله سیدعلی خامنه ای رئیس جمهور... ۷۰۰

دیزدارویچ رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی ۷۱۶

فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه... ۷۳۰

آیت الله خامنه ای در خطبه های نمازجمعه... ۷۵۷

حسین کاظم پور اردبیلی معاون اقتصادی و بین الملل وزارت امور خارجه ۷۷۱

مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه... ۷۷۷

ملاقات آیت الله سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور با امام خمینی ۷۸۷

بازدید پزشکان خارجی از نمایشگاه عکس مصدومان شیمیایی در هتل استقلال تهران ۷۹۳

حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع). ۷۲

غلامعلی رشید مسئول عملیات قرارگاه خاتم (سپاه). ۷۴

مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع). ۷۴

طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق...... ۷۹

سیدرحیم صفوی، غلامعلی رشید، غلامحسین بشردوست، عزیز جعفری و علی فدوی ۹۶

علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم ۱۰۱

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران.... ۱۲۹

جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا. ۱۳۱

احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف.......... ۱۴۳

عزالدین حسینی رهبر معنوی گروه های مسلح غیرقانونی در کردستان ۱۴۶

علی اسحاقی مسئول شنود قرارگاه خاتم.... ۱۶۱

اعزام نیروهای عملیاتی به خط مقدم... ۱۶۴

رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا. ۱۷۲

محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران.... ۱۸۰

کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع). ۱۸۰

نمایی از صحنه عملیات و خاکریز احداث شده از دامنه ارتفاعات جبهه بانه ۱۸۲

مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا ۱۸۶

حافظ اسد رئیس جمهور سوریه... ۱۹۸

قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله(ع) و داود رنجبر راوی و تاریخ نگار مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ ۲۰۳

علی رضائیان، علی شمخانی و داود رنجبر... ۲۰۵

بمباران روستاهای اطراف بانه... ۲۱۱

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی ۲۱۶

طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق...... ۲۳۸

نمایی از ویرانی های ناشی از بمباران هوایی بانه... ۲۵۴

ارتفاعات قوچ سلطان در شمال شرق مریوان.... ۲۵۵

شماری از افراد آزادشده خودی از زندان های حزب دمکرات ۲۵۷

لحظه انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت........ ۲۷۲

مقر تفنگ داران امریکایی...... ۲۷۳

علی رضائیان و محمدحسن کوسه چی در مقر تاکتیکی لشکر۲۵ کربلا ۲۸۱

علی شمخانی جانشین فرمانده کل سپاه.. ۲۸۷

اولاف پالمه نماینده ویژه دبیرکل سازمان ملل متحد برای میانجیگری در جنگ ایران و عراق ۲۹۶

تشکیل جلسه اضطراری شورای امنیت ملی امریکا درپی انفجار مقر تفنگ داران این کشور در بیروت ۲۹۸

شهید علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) ۳۰۹

زکی یمانی وزیر نفت عربستان.... ۳۲۵

اجساد کشته شدگان انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت ۳۲۷

مدرسه راهنمایی شهید حمدالله پیروز پس از حمله موشکی عراق به بهبهان ۳۳۷

تصویر و مشخصات فنی هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی ۳۳۸

سعید رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل متحد ۳۴۹

جمعی از فرماندهان سپاه در مراسم یادبود شهید علی رضائیان در قرارگاه تاکتیکی حمزه (سیدرحیم صفوی، علی فدوی، محمد باقری و حسن دانایی فر، محمد پیشبهار، محمد صالحی و محسن رخصت طلب راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) ۳۵۵

محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) ۳۵۶

فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه... ۳۶۹

تخریب منازل مسکونی بهبهان براثر حملات موشکی عراق ۳۸۴

عزیز (محمدعلی) جعفری...... ۳۹۸

حسن تهرانی مقدم فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم الانبیای سپاه ۴۲۲

سلطان قابوس پادشاه عمان.... ۴۲۷

صدام حسین رئیس جمهور عراق...... ۴۴۳

محمدعلی (عزیز) جعفری...... ۴۵۸

دستگیری خلبان هواپیمای ساقط شده عراقی...... ۴۸۲

عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات کردستان ایران ۵۰۲

نمازجمعه تهران به امامت حجت الاسلام اکبر هاشمی رفسنجانی ۵۲۶

حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق ۵۳۰

تلاش مردم نهاوند برای خارج ساختن مصدومان و شهدا از زیر آوار ساعاتی پس از بمباران این شهر ۵۳۹

امام خمینی...... ۵۴۴

محسن رفیق دوست وزیر سپاه.. ۵۵۸

کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه... ۵۷۷

جعفر اسدی فرمانده تیپ۳۳ المهدی(عج). ۵۹۰

سرهنگ محمد سلیمی وزیر دفاع.... ۶۰۱

علی اکبر ناطق نوری وزیر کشور... ۶۰۴

محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) ۶۱۳

محسن نوربخش رئیس کل بانک مرکزی ایران.... ۶۲۳

بازدید خبرنگاران خارجی از مصدومان حملات شیمیایی عراق در بیمارستان طُرفه تهران ۶۳۸

مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی رئیس جمهور با خبرنگاران داخلی و خارجی ۶۳۹

کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا. ۶۴۶

حسن دانایی فر، سیدرحیم صفوی و محمدرضا دیانی (راوی قرارگاه حمزه)، غلامرضا صالحی، محمد پیشبهار، علی فدوی و حمید سالکی ۶۵۱

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سخنگوی شورای عالی دفاع ۶۶۹

بازدید خبرنگاران از ویرانه های برجای مانده از حملات موشکی عراق به شهر دزفول ۶۷۱

بازدید خبرنگاران خارجی از ویرانه های خرمشهر.. ۶۸۸

آیت الله سیدعلی خامنه ای رئیس جمهور... ۷۰۰

دیزدارویچ رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی ۷۱۶

فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه... ۷۳۰

آیت الله خامنه ای در خطبه های نمازجمعه... ۷۵۷

حسین کاظم پور اردبیلی معاون اقتصادی و بین الملل وزارت امور خارجه ۷۷۱

مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه... ۷۷۷

ملاقات آیت الله سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور با امام خمینی ۷۸۷

بازدید پزشکان خارجی از نمایشگاه عکس مصدومان شیمیایی در هتل استقلال تهران ۷۹۳

حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزات امور خارجه... ۷۹۷

علی صیاد شیرازی و محسن رضایی...... ۸۰۷

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران.... ۸۱۴

آندره گرومیکو وزیر امور خارجه شوروی...... ۸۱۷

یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین...... ۸۴۵

سرهنگ هوشنگ صدیق...... ۸۶۲

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی ۸۶۴

نبیه بری رهبر جنبش امل لبنان و اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی ۸۹۰

سفر پیتر وارکورنی وزیر امور خارجه مجارستان به تهران ۹۰۱

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور... ۹۱۰

نخست وزیر درحال تقدیم لایحه بودجه سال ۱۳۶۳... ۹۱۱

آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور... ۹۲۴

صدام حسین رئیس جمهور عراق...... ۹۳۹

امین جمیل رئیس جمهور لبنان.... ۹۴۸

محمد غرضی وزیر نفت ایران.... ۹۵۷

سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران ۹۶۴

صادق طباطبایی...... ۹۶۵

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی ۹۸۸

اولین جلسه محاکمه اعضای تشکیلات مخفی حزب توده ۹۹۳

آیت الله موسوی اردبیلی خطیب نمازجمعه تهران.... ۱۰۶۱

امام خمینی...... ۱۰۹۲

نمایی از ساختمان سفارت امریکا در کویت پس از انفجار بمب ۱۱۱۲

دومین جلسه رسیدگی به اتهامات ۸ تن از اعضای سازمان مخفی حزب توده ۱۱۱۹

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور... ۱۱۳۱

محمد غرضی وزیر نفت جمهوری اسلامی ایران.... ۱۱۳۶

ویرانه های برجای مانده از مناطق مسکونی دزفول پس از حمله موشکی عراق ۱۱۴۹

ویرانه های حاصل از موشک باران اندیمشک......... ۱۱۵۰

آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور... ۱۱۷۹

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور در خطبه های نمازجمعه ۱۱۹۲

ملک حسین پادشاه اردن.... ۱۱۹۸

مراسم افتتاح گردهمایی بررسی جنایات صدام با حضور جمعی از مسئولان و حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم ۱۲۱۵

سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع عربستان.... ۱۲۱۶

سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی ایران در سازمان ملل متحد ۱۲۳۰

آیت الله مهدوی کنی دبیر جامعه روحانیت مبارز تهران.... ۱۲۳۲

حجت الاسلام محمدی ری شهری حاکم شرع دادگاه انقلاب ارتش ۱۲۵۵

مصاحبه نخست وزیر با خبرنگاران پس از پایان جلسه هیئت دولت ۱۲۸۵

نیکلای چاوشسکو رئیس جمهور رومانی...... ۱۲۸۹

ص: ۱۳

پیشگفتار

پس از چند سال تلاش، مراحل مختلف طراحی، تحقیق، تدوین، ارزیابی، ویرایش، آماده سازی و تهیه عکس ها و نقشه های کتاب بیست وهشتم از مجموعه بزرگ روزشمار جنگ ایران و عراق به پایان رسید و این کتاب با عنوان نخستین عملیات بزرگ در شمال غرب؛ والفجر۴؛ انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت؛ سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد آماده انتشار شد.

کتاب حاضر وقایع ۶۸ روز از دوران جنگ ایران و عراق را در بر می گیرد و درمجموع شامل ۹۷۹ گزارش درباره جنگ و موضوعات مربوط به آن در دوره زمانی ۲۳/۷/۱۳۶۲ تا ۳۰/۹/۱۳۶۲ است.

کتاب بیست وهشتم روزشمار حاصل تلاش و تحقیقات طولانی دو تن از محققان مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس است. بخش نظامی شامل مباحث مربوط به تصمیم گیری، طراحی و اجرای عملیات والفجر۴، تحرکات عناصر ضدانقلاب در غرب و شمال غرب، تحولات نظامی در خلیج فارس و... را آقای علیرضا لطف الله زادگان تدوین و تألیف کرده است و بخش غیرنظامی نیز شامل اخبار و گزارش های سیاسی، اقتصادی و مسائل داخلی دو کشور ایران و عراق و نیز رویدادهای منطقه ای بین المللی به قلم آقای ایرج همتی تدوین و تألیف شده است. نظارت علمی و محتوایی بخش نظامی به عهده آقایان یدالله ایزدی و مجید مختاری بوده است و نظارت بخش غیرنظامی را آقای حمیدرضا فراهانی با همکاری آقایان سجاد نخعی و محمد محمدپور انجام داده اند.

برای بهره گیری شایسته از کتاب توجه به چند نکته ضروری است:

۱. مقدمه کتاب شامل جمع بندی مهم ترین موضوعاتی است که در گزارش های مختلف در سراسر کتاب بدان ها پرداخته شده است.

ص: ۱۷

۲. هرروز از روزشـمار به منزله یک فصل و در قالب چندین گزارش شامل اخبار و تفسـیر و تحلیل وقایع همان روز است که در پایان آن، فهرست منابع و مآخذ مطالب همان روز درج شده است. همچنین برخی از توضـیحات ضـروری درباره بعضـی گزارش ها که در قالب متن روزشمار نمی گنجید، در پانوشت یا در ضمیمه پایان همان روزشمار آمده است.

۳. پس از متن اصلی کتاب، چکیده ای از مطالب کتاب با عنوان "گزارش روزشمار" درج شده است که شماره هایی نظیر شماره گزارش هـای متن کتـاب دارد و دستیابی به مطالب موردنظر را آسان می کنـد. در پایان کتاب نیز فهرست راهنمای موضوعی (اعلام) آمـده است. همچنین عکس هایی از صحنه های وقایع و اشخاص ذکرشده در گزارش ها، در کتاب چاپ شده است.

۴. برای آگاهی بیشتر از سـیر و شـیوه تحقیق و تدوین مجموعه روزشـمار، مطالعه مقدمه کتاب اول (پیدایش نظام جدید) و ضـمیمه کتاب دهم (هجوم سراسری) ضروری است.

* * *

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس ضمن درخواست علو درجات برای راویان شهید، از همه کسانی که در مراحل مختلف تحقیق، تدوین و آماده سازی کتاب با نویسـندگان و مرکز همکاری کرده اند، ازجمله هانیه مرشدی (ویرایش ادبی)، مریم سادات سادات نجفی (صـفحه آرایی)، زهراسادات صبح گل، (بانک اطلاعات و عکس)، لیلا ساعی منش (تنظیم منابع) محمد محمدپور (گزینش عکس)، اکبر رستمی (تهیه نقشه) و نیز سعید حصاری (تنظیم نمایه) سپاسگزاری می کند.

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

۱۳۹۵

مقدمه

نخستین عملیات بزرگ در شمال غرب؛ والفجر۴؛ انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت؛ سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد عنوان کتاب بیست وهشتم از مجموعه بزرگ روزشمار جنگ ایران و عراق است. این کتاب مهم ترین وقایع نظامی، سیاسی و اقتصادی مربوط به جنگ را در یک دوره ۶۸ روزه از ۲۳ مهر تا ۳۰ آذر ۱۳۶۲ دربرمی گیرد.

در کتاب حاضر کلیه وقایع مؤثر در روند جنگ در دوره زمانی مذکور اعم از عملیات های نظامی؛ اقدامات و مواضع دولت، مسئولان و نیز کشورها و سازمان های بین المللی درمورد جنگ؛ بازتاب های خبری و تفسیری وقایع جبهه های جنگ؛ رویدادهای داخلی ایران و عراق؛ روابط خارجی دو کشور؛ رخدادهای منطقه خلیج فارس؛ خریدهای تسلیحاتی طرفین جنگ؛ اجلاس های مهم منطقه ای و جهانی و نظایر آنها به اختصار درج شده است. بررسی و گزارش وقایع این دوره همانند سایر کتاب های مجموعه روزشمار جنگ ایران و عراق به شیوه کرونولوژیک یا روزشمار انجام گرفته که هدف آن تنظیم و طبقه بندی بی طرفانه داده ها و اطلاعات دست اول برای پژوهش های تحلیلی در امر جنگ است.

مهم ترین رخداد نظامی این مقطع اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه شیلر بود. علاوه براین، فضای کلی این دوره همچنان تحت تأثیر تحویل پنج فروند هواپیمای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق قرار دارد که اخبار و بازتاب های خبری - تحلیلی آن پیش از محدوده زمانی کتاب حاضر شروع شده و در طول این دوره نیز استمرار یافت و تا حدودی زمینه مناسب را برای تحقق خواست عراق مبنی بر بین المللی کردن جنگ فراهم کرد. تهدید عراق به استفاده از سوپراتاندداردها علیه تأسیسات صدور نفت ایران در خلیج فارس و تأکید مقامات جمهوری اسلامی ایران بر انسداد تنگه هرمز در واکنش به اقدام

احتمالی عراق، خطر گسترش جنگ را جدی ساخت و مجموعه ای از فشارهای منطقه ای و بین المللی را با هدف تأثیرگذاری بر موضع ایران درقبال ادامه جنگ شکل داد.

علاوه بر ماجرای سوپراتانداردها، در این دوره وقایع لبنان ازجمله انفجار مقر تفنگ داران دریایی امریکا و قرارگاه چتربازان فرانسوی که در ادامه وقایع پس از تهاجم نظامی رژیم صهیونیستی به لبنان در ژوئن ۱۹۸۲ (خرداد ۱۳۶۱) و انفجار سفارتخانه امریکا در بیروت در آوریل ۱۹۸۳ (فروردین ۱۳۶۲) صورت گرفت، موجب تشدید کشاکش های موجود درمورد آینده لبنان و نقش سوریه و ایران در صحنه سیاست آن کشور شد. همچنین یکی دیگر از موضوعات مهم بازه زمانی کتاب حاضر احتمال تغییر موضع بی طرفانه اعلام شده ازسوی امریکا در جنگ ایران و عراق است که با سفر دونالد رامسفلد فرستاده ویژه رئیس جمهور امریکا به بغداد و اعلام آمادگی وزارت امور خارجه ایالات متحده به مبادله سفیر با عراق به تردیدهای جدی تری درزمینه چرخش احتمالی امریکا از موضع بی طرفی در جنگ دامن زد.

درمجموع اصلی ترین موضوعات این دوره که در ادامه به اختصار به آنها پرداخته شده است، عبارت اند از:

۱. عملیات های نیروهای خودی.

۲. اقدام عراق به بمباران شهرها و حملات شیمیایی و موشکی علیه اهداف غیرنظامی.

۳. عملکرد گروه های مسلح ضدانقلاب و اقدامات نیروهای خودی برای مقابله با آن.

۴. قطعنامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل متحد.

۵. ادامه بازتاب تحویل سوپراتاندردها؛ تلاش عراق برای بین المللی کردن جنگ.

۶. مقدمات انتخابات دومین دوره مجلس شورای اسلامی.

۷. روابط ایران و فرانسه.

۸. تحول در مناسبات عراق با شوروی و امریکا.

۹. انفجارهای بیروت و کویت.

۱۰. اوضاع اقتصادی ایران.

۱۱. اوضاع اقتصادی عراق.

۱۲. تشکیل دادگاه اعضا و مسئولان تشکیلات مخفی حزب توده.

۱. عملیات های نیروهای خودی

پس از اجرای دو عملیات والفجر مقدماتی و والفجر۱ که در دستیابی به هدف اصلی یعنی تصرف العماره ناکام بودند، اجرای عملیات محدود در غرب کشور مورد توجه تصمیم گیران نظامی قرار گرفت. دلایل انتخاب مناطق غرب کشور برای اجرای عملیات عبارت بودند

از:

ص: ۲۰

۱. نامناسب بودن منطقه جنوب برای اجرای عملیات

الف) اجرای عملیات در جنوب به دلیل وسعت منطقه به توان نظامی زیادی نیاز داشت.

ب) از آنجا که هدف نهایی در جنوب بود (بصره - العماره) حضورنداشتن نیروهای خودی در جنوب می توانست تداعی کننده بی توجهی ایران به آن منطقه و درنتیجه رعایت حفاظت بیشتر منطقه شود. علاوه براین، این امر موجب می شد تا عراق به منطقه جنوب کمتر توجه کرده و اقدامات مهندسی و... کمتری را در آنجا انجام دهد.

۲. ظرفیت بالای مناطق غرب کشور برای اجرای عملیات

الف) مناطق غرب کشور ازنظر جغرافیایی (وجود عارضه های مشخص و مستقل (ارتفاعات) مناسب برای عملیات) و موقعیت نظامی دشمن برای اجرای عملیات محدود ظرفیت مناسبی داشت.

ب) بی توجهی دشمن به جبهه های غرب.

ج) آزمایش توان عملیاتی یگان ها در کردستان.

درپی این تصمیم و باتوجه به شناسایی های انجام شده در مناطق مختلف غرب، چند منطقه برای اجرای عملیات به تصویب رسید:

۱. منطقه پیرانشهر با هدف تصرف پادگان حاج عمران تا تنگه دربند.

۲. منطقه سردشت با هدف پاک سازی نوار مرزی این منطقه.

۳. منطقه دهانه شیلر با هدف پیوند ارتفاعات سورکوه و مستقیم کردن خط مرزی.

۴. منطقه ارتفاعات شمال قصرشیرین با هدف تصرف ارتفاعات بشکان و کرگمل.

۵. منطقه مهران با هدف تصرف ارتفاعات جنوب کانی سخت تا قلاویزان برای خارج کردن مهران از محاصره.

به دنبال نهایی شدن تصمیم اجرای عملیات در این مناطق، پس از انجام هماهنگی های لازم با ارتش، عملیات در منطقه پیرانشهر با نام والفجر۲ در تاریخ ۲۹/۴/۱۳۶۲، اجرا شد و با موفقیت به پایان رسید. با گذشت کمتر از یک ماه، عملیات والفجر۳ نیز در منطقه عمومی مهران به مرحله اجرا درآمد.

عملیات در منطقه قصرشیرین باآنکه بخشی از مقدمات اجرای عملیات با تلاش تیپ۱۰ سیدالشهدا(ع) و لشکر۳۱ عاشورا درحال انجام بود، به دلیل نیاز منطقه عملیاتی والفجر۲ به نیرو و مشکلاتی که برای اجرای مانور در منطقه قصرشیرین پیش آمد، منتفی گردید.

درپی لغو عملیات در منطقه قصرشیرین، اجرای عملیات در منطقه دربندیخان با هدف دستیابی به سد دربندیخان، که یک سوم آب و برق بغداد و بصره را تأمین می کرد، در دستور کار قرار گرفت و یگان های خودی چند ماه در این منطقه عملیات شناسایی انجام دادند. بااین حال به علت صعب العبور بودن منطقه، محدودبودن راهکارها و نیاز منطقه عملیاتی

والفجر۴ به نیروی یگان های مأمور در منطقه عملیاتی دربندیخان، این عملیات نیز منتفی شد.

عملیات درنظر گرفته شده در منطقه سردشت - که هدف اصلی آن پاک سازی مناطق مرزی این منطقه و بستن بخشی از راه های ارتباطی ضدانقلاب با عراق بود - با موفقیت انجام شد.

الف) اجرای عملیات والفجر۴

· شرح عملیات

قرارگاه مقدم حمزه اهداف عملیات والفجر۴ (در منطقه دهانه شیلر) را براساس اولویت اجرا، در سه بخش بدین شرح دسته بندی کرده بود:

الف) ارتفاعات لری، کنگرک، گرمک، مارو، خلوزه ۱ و ۲، براله، سربراله و ارتفاعات پنجوین

ب) ارتفاعات کانی مانگا

ج) ارتفاعات سورن

طبق طرح مانور قرار بود اهداف الف در مرحله اول، اهداف ب در مرحله دوم و اهداف ج در مرحله سوم تصرف شوند. سازماندهی نیروها برای دستیابی به اهداف مذکور نیز چنین بود:

· قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ شامل: لشکر۱۴ امام حسین(ع) از سپاه و تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه از ارتش برای تصرف ارتفاعات پنجوین در محور مریوان.

· قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ شامل: تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) از سپاه و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان از ارتش با هدف تصرف مارو، براله و سربراله در محور مریوان.

· قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ شامل: لشکر۸ نجف، لشکر۳۱ عاشورا هر دو از سپاه و تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان از ارتش با هدف تصرف ارتفاعات لری، کنگرک، گرمک در محور بانه در مرحله اول و تصرف ارتفاعات کانی مانگا در مرحله دوم.

· قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ شامل: لشکر۲۵ کربلا از سپاه و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان که به کارگیری آنها بنا به وضعیت عملیات اعلام شده بود.(۱)

عملیات والفجر۴ در اولین دقایق بامداد ۲۸/۷/۱۳۶۲ در منطقه عمومی شیلر از دو محور بانه و مریوان آغاز شد. در محور بانه لشکر۸ نجف به همراه لشکر۳۱ عاشورا و تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان (قرارگاه تاکتیکی حمزه۳) مأموریت داشتند تا ارتفاعات مهم لری، گرمک و کنگرک را به تصرف درآورند.

در محور مریوان نیز تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) به همراه تیپ۳ لشکر۲۱ حمزه (قرارگاه تاکتیکی حمزه۲) با هدف تصرف ارتفاعات مارو، براله، سربراله، هفت توانان، خلوزه۱ و خلوزه۲ وارد عمل شدند.

۱- یادآوری می شود سازمان رزم قرارگاه های تاکتیکی حمزه در مراحل بعدی عملیات تغییر کرد.

یگان های عمل کننـده در محور بانه علاوه بر تصـرف ارتفاع بلنـد و حساس لری، باوجود مقاومت دشـمن موفق شدند تنگه بین گرمک و کنگرک را نیز تصرف کنند. نیروهای قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ همچنین توانستند با پیشروی به سمت جنوب ارتفاع کنگرک، ارتفاع شیخ حسن و قرارگاه تیپ۴۲۸ عراق را نیز تصرف کرده و معاون این تیپ را به اسارت درآورند و ضمن پاک سازی مناطق و ارتفاعات تصرف شده در همه نقاط مورد نظر الحاق کنند.

از سوی دیگر در محور مریوان باآنکه نیروهای عمل کننـده در ساعات اولیه ارتفاع خلوزه را به تصـرف درآوردند، ولی پیشـروی آنان در دیگر ارتفاعـات به کنـدی صورت گرفت. در ادامه نیروهای قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ قله اصـلی هفت توانان و یکی از قله های خلوزه۲ را تصـرف کردند، ولی نیروهای عراقی بخشی از خلوزه۲ و هفت توانـان را بازپس گرفتنـد و این وضـعیت تا پایان شب ادامه یافت. نیروهای دشمن پس از روشنایی هوا با ۴ گردان پیاده و یک گردان تانک و پشتیبانی چندین بالگرد پاتکی را به قصد بازپس گیری ارتفاعات لری و کنگرک علیه مواضع لشکر۸ نجف انجام دادند، اما با مقاومت نیروهای خودی مجبور به عقب نشینی شدند. در این پاتک، دشمن تلفات و خسارت های فراوانی را متحمل شد و ۳ بالگرد عراقی سـقوط کرد؛ سرنشین یکی از این بالگردها فرمانده یک گردان پیاده بود که پس از سقوط بالگرد زخمی شد و به اسارت نیروهای خودی درآمد.

دسـتاوردهای نیروهای خودی در شب اول عملیات به خصوص در محور بانه، قاطع و چشمگیر بود. باوجود آگاهی نسبی دشمن از اجرای عملیات، یگان های عمل کننده در این محور به تمامی اهداف خود دست یافتند. تصـرف ارتفاع لری به لحاظ موقعیت خاص جغرافیایی و نظـامی آن و همچنین ارتفاعـات کنگرک و گرمک و در ادامه ارتفاع شـیخ حسن و پادگان واقع در دامنه این ارتفاع گام محکمی بود که نیروهای خودی در اولین شب عملیات برداشتند.

در شب بعد، در محور مریوان لشکر۱۴ امام حسین(ع)، لشکر۲۵ کربلا و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان برای تکمیل دستاوردهای شب قبل وارد عمل شدند. مأموریت لشکر۱۴ امام حسین(ع) در گام اول تصرف ارتفاعات شهدا، سه درختی، تخم مرغی و هرگنه و در گام دوم تصرف ارتفاعات حساس و مهم زله (سـنگ معـدن و کله قندی) بود؛ دلیل حساسـیت این ارتفاعات این بود که از یک سو بر شـهر پنجوین تسـلط کامـل داشت و از سوی دیگر، بخش غربی آن بر جـاده آسـفالت پنجوین - نالپـاریز و تنگه مهم روکـان، که بین این ارتفـاع و کانی مانگا واقع شده بود، تسلط دید و تیر داشت.

در همین حال، قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ هم تصـرف ارتفاع سربراله، براله و بخش باقیمانده هفت توانان، خلوزه۲ و الحاق در جناح راست لشکر۸ نجف را برعهـده داشت. نیروهای لشـکر۱۴ امـام حسـین(ع) بـاآنکه به طور غیرمنتظره ای به موانع و انواع سـیم خاردارهـا برخورد کردند، توانسـتند به اهداف خود دست یابند، ولی مقاومت دشـمن در ارتفاع حدفاصل این دو یگان (لشکر۱۴ امام حسین(ع) و ۲۵ کربلا) مانع تثبیت کامل عملیات و الحاق آنها بود.

ص: ۲۳

هم زمـان با اجرای این عملیات، نیروهای عراقی پاتک سـنگینی را برای بازپس گیری ارتفاع لری انجام دادنـد. با مقاومت نیروهای خودی این پاتک ناموفق ماند و علاوه بر تحمیل تلفات سنگین به نیروهای عراقی ۲۰۰ تن از آنان نیز به اسارت نیروهای خودی درآمدند.

درپی تصـرف بخشـی از ارتفاعات شرق پنجوین، فرماندهی عملیات تصمیم گرفت لشکر۱۴ امام حسـین(ع) را برای تصرف ارتفاعات زله (کله قنـدی و سـنگ معدن) و یال سیدمصـطفی و لشـکر۴۱ ثـارالله(ع) را برای تصـرف بخش دیگری از ارتفاعـات شـرق پنجـوین و غرب هرگنه (ارتفاعات ۱۵۳۰ و ۱۴۷۰) به کار بگیرد. درضمن به قرارگاه حمزه۴ (لشکر۲۵ کربلا و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان) نیز مأموریت داده شد تا برای تصرف اهداف نیمه تمام شب گذشته خود؛ یعنی ارتفاع خلوزه۲ و باقیمانده هفت توانان اقدام کند.

این یگـان هـا در روز ۳۰/۷/۱۳۶۲ با حـدود ۳ ساعت تأخیر، کار خود را شـروع کردنـد. لشـکر۱۴ امـام حسـین(ع) به علت برخی حوادث ازجمله واژگونی خودروی حامل نیروهای شـناسایی و راهنما و پیامدهای ناشـی از نبود افراد راهنما دیر وارد عمل شد و به دلیل ناآشـنایی گردان های عمل کننده به منطقه نتوانست به اهداف خود دست یابد.

نیروهای لشکر۴۱ ثارالله(ع) نیز که سـمت راست لشکر۱۴ امام حسـین(ع) عمل می کردند، باوجود تصرف برخی از اهداف ازجمله ارتفاع ۱۵۳۰، به علت آنکه جناح چپ آنها خالی بود و نیروهای دشـمن از دو طرف، آنها را تحت فشار قرار می دادند، همانند نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) به عقب بازگشتند.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ نیز بـاوجود کسب پیروزی هـای نسبی در ساعات اولیه، نتوانست به موقعیتی مناسب دست یابـد و با تحمل تلفاتی ناچار به عقب نشینی شد.

در شب بعـد، نیروهای قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ (تیپ۴۴ قمر بنی هـاشم(ع) و تیپ۳ لشکر۲۸ کردسـتان) مناطق و ارتفاعات بین دو محور بـانه و مریوان را پـاک سـازی کردنـد. دشـمن بـا احساس خطر از به محاصـره افتادن نیروهای خود در ارتفاع هفت توانان، آنها را به عقب فراخوانـد و بـدین ترتیب الحاق بین دو محور بانه و مریوان برقرار شد. با الحاق این دو محور مرحله اول عملیات والفجر۴ پایان یافته اعلام شـد. البته همه اهداف پیش بینی شده در مرحله اول محقق نشد و ارتفاع خلوزه۲ و ارتفاعات مشـرف به پنجوین همچون زله و پنجوین در دست دشمن باقی ماند.

برای گام اول مرحله دوم عملیات، تصمیم فرماندهان بر آن شد که اهداف باقیمانده از مرحله اول را به تصرف درآورند و بدین منظور در محور بانه لشکر۳۱ عاشورا مأمور تصـرف خلوزه۲ و ارتفـاع کلو شـد و در محور مریوان نیز لشـکر۱۴ امام حسـین(ع) و لشکر۴۱ ثارالله(ع) مأمور شدنـد بار دیگر اهـداف قبلی خود یعنی ارتفاعات زله (سـنگ معـدن، کله قندی و یال سیدمصـطفی) و ارتفاعات هرگنه را تصـرف کنند.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ نیز مأموریت یافت تا ضمن برقراری الحاق بین یگان های ۴۱ ثارالله(ع) و ۳۱ عاشورا، خاکریزی را از ارتفاع کلو به سمت جنوب در منطقه ولیاوه احداث کند.

نیروهای لشکر۳۱ عاشورا موفق شدند در اولین ساعات عملیات، با انهدام ۲ گردان از نیروهای عراقی ارتفاع خلوزه۲ و کلو را تصرف کنند. گردان های عمل کننده لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیز با انهدام ۸ تانک دشمن ابتدا یال سیدمصطفی و بخشی از ارتفاع سنگ معدن و سپس قله اصلی سنگ معدن را تصرف کردند، ولی براثر فشار بسیار زیاد تیپ۲۹ عراق این ارتفاع بار دیگر به دست قوای دشمن افتاد. از سوی دیگر، نیروهای لشکر۴۱ ثارالله(ع) نیز با تصرف برخی از ارتفاعات درحال پیشروی به سمت قله اصلی هرگنه (۱۵۳۰) بودند، اما به علت پاتک عراقی ها به مواضع لشکر۱۴ امام حسین(ع) و بازپس گیری ارتفاع سنگ معدن، نیروهای این یگان موفق به تصرف قله هرگنه نشدند و به ناچار به عقب بازگشتند. هم زمان با عملیات این یگان ها، لشکر۸ نجف نیز با کمک نیروهایی از لشکر۳۱ عاشورا در محور بانه توانست در جنوب کنگرک و گرمک پیشروی کرده و خاکریزی را از یال شرقی کنگرک به سمت کلو احداث کند. حمزه۴ نیز که مأمور احداث خاکریز از کلو به سمت جنوب ولیاوه بود توانست خاکریزی را هرچند با انحراف از مختصات پیش بینی شده احداث کند و بدین ترتیب یک خاکریز سراسری و قابل پدافند از جنوب کنگرک به کلو و از آنجا به ولیاوه ایجاد شد.

به طورکلی در جریان عملیات روز ۲/۸/۱۳۶۲، ارتفاع مهم خلوزه۲ و بخشی از ارتفاعات هرگنه و زله به همت لشکرهای ۳۱ عاشورا، ۴۱ ثارالله(ع) و ۱۴ امام حسین(ع) تصرف و قسمت جنوبی ارتفاع کنگرک و گرمک پاک سازی شد و خاکریزی نیز از کنگرک در محور بانه به کلو و ولیاوه در محور مریوان احداث شد.

باوجود خستگی چندروزه ناشی از اجرای عملیات و آسیب های واردشده به یگان ها، فرماندهان بر اجرای عملیات تکمیلی شب گذشته و تصرف کامل ارتفاعات زله و هرگنه و همچنین تصرف کانی مانگا تأکید داشتند. ولی باتوجه به مقدورات یگان ها مقرر گردید دو روز بعد، لشکر۴۱ ثارالله(ع) بار دیگر عملیاتی را با هدف تصرف ارتفاعات باقیمانده هرگنه انجام دهد و لشکر۲۵ کربلا- نیز هم زمان با این لشکر خط هرگنه به کلو را تأمین کند.

برای اجرای مرحله سوم عملیات نیز فرماندهی تصمیماتی بدین شرح اتخاذ کرد:

۱. لشکرهای ۲۷ حضرت رسول(ص)، ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، ۵ نصر و تیپ۳۳ المهدی(عج) به منطقه اضافه شده و به این ترتیب به کار گرفته شوند: تیپ۳۳ المهدی(عج) در جاده غرب ارتفاعات کانی مانگا (حدفاصل شیخ گزنشین تا نالپاریز)، لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) برای تصرف تنگه روکان تا نالپاریز (شرق و غرب و خود ارتفاع کانی مانگا)، لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) برای تصرف ارتفاعات زله (کله قندی و سنگ معدن) و لشکر۵ نصر برای تصرف ارتفاعات سورن.

۲. مناطق پدافند چنین تعیین تکلیف شد: واگذاری پدافند منطقه لری تا کلو به تیپ۱ از لشکر۲۸ کردستان و یک گردان از سپاه؛ واگذاری پدافند منطقه کلو، هفت توانان و کرانه شمالی رودخانه قزلجه به تیپ۲ از لشکر۲۱ حمزه؛ واگذاری پدافند منطقه براله، سربراله و خلوزه ۱ و ۲ به تیپ۳ از لشکر۲۸ کردستان.

۳. پس از اجرای آخرین گام مرحله دوم عملیات و تصرف ارتفاعات هرگنه، ۵ روز در اجرای عملیات وقفه ایجاد شود تا علاوه بر بازسازی یگان های عمل کننده، یگان های جدید وارد منطقه شده و اقدامات مقدماتی خود را برای عملیات انجام دهند.

در اولین ساعات روز چهارم آبان، لشکر۴۱ ثارالله(ع) موفق شد در یک نبرد سخت ارتفاعات مهم ۱۴۷۰ و ۱۵۳۰ در غرب و جنوب هرگنه را که در شمال شرقی پنجوین قرار داشتند به تصرف درآورد. درپی این امر و احتمال تصرف شهر پنجوین، فرماندهی سپاه یکم عراق به یگان های مستقر در منطقه مأموریت داد تا این شهر تخریب کنند. بدین ترتیب ۶ گردان مهندسی عراق بخش های عمده ای از پنجوین را تخریب کرده و تمامی نشانه هایی که هویت این شهر را مشخص می کرد، از بین بردند.

با تصرف ارتفاعات ۱۴۷۰ و ۱۵۳۰ هرگنه به همت لشکر۴۱ ثارالله(ع) که پیامد آن تخلیه و تخریب شهر پنجوین توسط ارتش عراق بود، مرحله دوم عملیات والفجر۴ پایان یافت.

در ادامه، براساس اطلاعاتی که یک گروه شناسایی از منطقه غرب کانی مانگا به دست آورده بود تغییراتی در تصمیم برای تداوم عملیات به وجود آمد؛ بدین ترتیب که تصرف نالپاریز در جنوب غربی کانی مانگا در اولویت قرار گرفت و مقرر شد یگان های ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و ۱۴ امام حسین(ع) از محور پنجوین به کانی مانگا منتقل شوند و لشکر های ۲۷ حضرت رسول(ص) و ۳۱ عاشورا بخشی از ارتفاعات کانی مانگا یعنی شیخ گزنشین، ۱۸۶۶، ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ را به تصرف خود درآورند. هم زمان با این ۲ یگان، تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) هم باید ضمن پیشروی در منطقه غرب کانی مانگا از دامنه های جنوبی لری تا بادانه، با حمله به یک واحد نظامی عراقی مستقر در این منطقه آن را منهدم می کرد. در گام بعدی نیز لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) مأموریت داشت از بادانه تا دشت خرمال پیشروی کند. پس از آن، لشکر۱۴ امام حسین(ع) بایستی متصرفات این لشکر را به سمت جنوب ادامه داده و نالپاریز را به تصرف درمی آورد.

مرحله سوم عملیات برای تصرف ارتفاعات کانی مانگا و پاک سازی بخشی از جاده غرب کانی مانگا از اولین دقایق بامداد دوازدهم آبان شروع شد.

لشکر۳۱ عاشورا بخشی از ارتفاع شیخ گزنشین را تصرف کرد، ولی نتوانست به قله اصلی آن (۱۸۷۷) دست یابد و از الحاق با سمت چپ (نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)) باز ماند. لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) نیز موفق شد ارتفاعات ۱۸۶۶، شاخ تارچر و دو ارتفاع مهم ۱۹۰۴ و

۱۹۰۰ را تصرف کند. تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) هم توانست تاحدی در غرب کانی مانگا پیشروی کرده و خود را به بادانه نزدیک کند. با روشن شدن هوا، فشار نیروهای عراقی برای بازپس گیری دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ افزایش یافت و این دو ارتفاع دو بار بین نیروهای خودی و دشمن دست به دست شد و بالاخره در ساعت ۷ صبح، ارتش عراق بر این دو ارتفاع تسلط یافت.

در نشست فرماندهان برای تصمیم گیری درمورد ادامه مرحله سوم عملیات قرار شد لشکر۱۴ امام حسین(ع) یال های غربی ارتفاع شیخ گزنشین را تصرف کند و لشکر۳۱ عاشورا نیز ضمن تصرف ارتفاع ۱۸۷۷ شیخ گزنشین با لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) الحاق کند. لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) نیز مأموریت داشت ارتفاعات ۱۸۶۶ و ۱۹۰۴ و درصورت توان ارتفاع ۱۹۰۰ را به تصرف درآورد و لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز باید در ادامه کار تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) جاده موجود در غرب کانی مانگا را تاحد مقدور پاک سازی می کرد. البته ذکر این نکته ضروری است که با به کارگیری لشکر۱۴ امام حسین(ع)، هرچند مشکل بخش شمالی ارتفاعات کانی مانگا حل می شد، ولی این امر به نوعی چشم پوشی از تصرف نالپاریز نیز به حساب می آمد زیرا قبلاً یگان مذکور برای این منطقه در نظر گرفته شده بود.

در عملیات روز سیزدهم آبان، یگان های عمل کننده توانستند تقریباً تمامی اهداف پیش بینی شده را تحقق بخشند بدین ترتیب که لشکر۳۱ عاشورا قله اصلی ارتفاع شیخ گزنشین (۱۸۷۷) را تصرف کرده و با لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) الحاق کرد. لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیز باوجود ناآشنایی به منطقه عملیاتی موفق شد ۲ ارتفاع غربی شیخ گزنشین را تصرف و یک مقر فرماندهی نیروهای عراقی را نیز منهدم کند. لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) هم ارتفاعات ۱۸۶۶، ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ را به تصرف درآورد، البته نیروهای عراقی همچنان در ارتفاع ۱۹۰۰ حضور داشتند، علاوه بر آن الحاق بین گردان های این لشکر نیز به صورت کامل انجام گرفته بود. لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز جاده غرب کانی مانگا تا جنوب بادانه را پاک سازی کرد. با پیشروی مؤثر نیروهای خودی، جاده مهم شیخ گزنشین – که در جنوب این ارتفاع قرار داشت – آزاد شد و بخشی از معضلات تدارک نیروهای خودی مرتفع گردید.

باتوجه به موفقیت های به دست آمده، نیروهای عراقی در طول روز برای بازپس گیری مواضع متصرفه در محدوده عملیاتی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) چندین پاتک سنگین اجرا کردند، اما هربار با مقاومت نیروهای خودی متحمل تلفات سنگین شده و مجبور به عقب نشینی شدند.

هرچند در این مرحله از عملیات پیروزی های چشمگیری به دست آمد، ولی از توان نیروهای خودی نیز به شدت کاسته شد؛ به نحوی که از یگان های عمل کننده فقط لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) ۲ گردان دراختیار داشت و کمبود نیرو مشکلاتی را برای ادامه عملیات و تصمیم گیری فرماندهان به وجود آورده بود.

بررسی ها نشان می داد که برای دسترسی به نالپاریز حداقل ۱۰ گردان مورد نیاز بود درحالی که نیروهای موجود سپاه ۴ گردان بودند. یک راهکار برای حفظ دور تک و تأمین اهداف عملیاتی فراخواندن نیروهای سپاه و ارتش از سایر مناطق بود که مقدمات آن از چندین روز قبل آغاز شده بود و لشکر۵ نصر، تیپ۳۳ المهدی(عج) و ۲ گردان از لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) عازم این منطقه شده بودند. همچنین به گفته سرهنگ صیاد شیرازی امکان آزادسازی تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان که در مأموریت پدافند در منطقه پنجوین بود وجود داشت و علاوه براین ۲ تیپ لشکر۳۰ گرگان نیز از مدت ها پیش در منطقه دزلی به سر می برد و امکان فراخواندن این یگان نیز وجود داشت.

ورود یگان های جدید سپاه به منطقه حداقل سه روز زمان نیاز داشت، لذا فرماندهان سپاه پیشنهاد دادند برای ممانعت از ایجاد وقفه در عملیات، حداقل یک یگان از ارتش به منظور مشغول نگاه داشتن نیروهای عراقی در منطقه غرب کانی مانگا از حد موجود لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) چندین کیلومتر به سمت جنوب پیشروی کرده و خط جدیدی را تشکیل دهد، اما این پیشنهاد با مخالفت فرماندهان ارتش و سرهنگ صیاد شیرازی مواجه شد؛ وی معتقد بود که نیروهای ارتش اگر در کنار نیروهای سپاه باشند خوب می جنگند.

از ساعت ۳ بامداد روز چهاردهم آبان، هجوم نیروهای عراقی به مواضع لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) برای بازپس گیری دو قله ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ آغاز شد. نیروهای لشکر۲۷ باوجود خستگی و کمبود نفرات مقاومت خوبی را از خود نشان دادند و تلفات سنگینی به دشمن وارد کردند. بااین حال فرماندهان عراقی بدون توجه به تلفات واردشده گروه گروه نیروی تازه نفس وارد صحنه نبرد می کردند و سرانجام پس از ۸ ساعت توانستند این دو ارتفاع را بازپس گیرند و نیروهای خودی تا ارتفاع ۱۸۶۶ شاخ تارچر عقب نشینی کردند.

گفتنی است پس از استقرار نیروهای عراقی بر روی این دو ارتفاع توپخانه های خودی آتش بسیار سنگینی را روی این مناطق و به خصوص ارتفاع ۱۹۰۴ اجرا کردند که تلفات سنگینی به نیروهای عراقی وارد آورد و تعدادی از فرماندهان نظامی عراقی نیز کشته شدند.

در همین روز نیروهای لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) در جاده غرب کانی مانگا پیشروی کرده و مواضع مستحکم پدافندی ایجاد کردند.

در این وضعیت، فرماندهان تصمیم گرفتند که لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) مجدداً برای تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ و پاک سازی یک یال شیخ گز نشین عملیاتی را اجرا کنند و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان برای رهاشدن لشکرهای ۳۱ عاشورا، ۱۴ امام حسین(ع) و ۲۷ حضرت رسول(ص) از مواضع پدافندی بخش هایی از مواضع آنها در ارتفاعات شیخ گزنشین و شاخ تارچر را تحویل بگیرد.

درپی این تصمیم لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) با سازماندهی مجدد نیروهایی که قبلاً عملیات انجام داده بودند، بار دیگر برای تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ وارد عمل شد و توانست قله ۱۹۰۴ را تصرف

کرده و بر روی آن مستقر شود. البته دشمن با به کارگیری آتش پرحجم توپخانه و وارد کردن نیروهای تازه نفس در ساعت ۱۰ صبح این ارتفاع را بازپس گرفت. دراین حال باتوجه به معضلات پیش رو و نبود نیرو چگونگی ادامه عملیات برای تصرف نالپاریز بار دیگر در جلسه فرماندهان مورد بحث قرار گرفت. در بررسی راهکارها برای تصرف نالپاریز دو راهکار در پیش رو بود: ۱. ادامه پیشروی در ارتفاعات با تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ و دامنه های جنوبی ۱۹۰۰ و رسیدن به نالپاریز. ۲. ادامه پیشروی در جاده غرب کانی مانگا و تصرف برخی یال های غربی این ارتفاع.

نبود توان در لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و طولانی شدن روند جایگزین کردن یک یگان دیگر با آن، زمان بر بودن عملیات شناسایی یگان جدید و همچنین تجربه به دست آمده در جریان عملیات روزهای گذشته مبنی بر تلاش عراق برای حفظ دو ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ به هر قیمتی، فرماندهان را به انتخاب راهکار دوم ترغیب کرد. از آنجا که حرکت یگان از غرب کانی مانگا به سمت نالپاریز نیز نیازمند مقدماتی بود، ازجمله تصرف دو یال ۱۷۴۰ و ۱۶۸۰ شاخ تارچر و پاک سازی جاده غرب کانی مانگا حداقل تا منطقه کلز، لذا لشکر۴۱ ثارالله(ع) بدین منظور به کار گرفته شد و لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز برای پیشروی در غرب کانی مانگا به سمت جنوب در نظر گرفته شد.

هر دو یگان در اولین ساعات بامداد شانزدهم آبان، عملیات خود را آغاز کردند. لشکر۴۱ ثارالله(ع) پس از پاک سازی موانع زیادی که در سر راه داشت به طور غیرمنتظره با انبوهی از نیروهای دشمن مواجه گردید. در بررسی های به عمل آمده مشخص شد که این نیروها بخشی از یک تیپ گارد ریاست جمهوری عراق بودند که قصد تصرف ارتفاع شیخ گزنشین را داشتند، اما نیروهای عمل کننده لشکر۴۱ ثارالله(ع) ضمن تحمیل تلفات سنگین به آنها توانستند دو یال شاخ تارچر را تصرف کنند.

نیروهای لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز توانستند در جاده غرب کانی مانگا پیشروی خوبی انجام داده و تا نزدیکی دره میانه پیش بروند، اما درحالی که الحاق دو یگان به طور کامل صورت نگرفته بود، عراق با وارد کردن یگان های جدید از شکاف میان دو یگان، فشار زیادی را به هر دو طرف وارد کرد و با اجرای چندین پاتک و آتش انبوه توپخانه آنها را مجبور به عقب نشینی کرد.

در شامگاه شانزدهم آبان، فرماندهان با تشکیل جلسه ای مجدداً بر تصرف نالپاریز تأکید کردند، ولی باتوجه به اصرار عراق بر بازپس گیری ارتفاعات کانی مانگا تصمیم بر آن شد که عملیات روز گذشته برای تصرف دو یال ۱۷۴۰ و ۱۶۸۰ شاخ تارچر و پیشروی در جاده نالپاریز تکرار شود تا با تشکیل خط مطمئن هم دستاوردهای عملیات حفظ شود و هم امکان پیشروی به سمت نالپاریز فراهم گردد.

درحالی که نیروهای خودی مشغول فراهم کردن مقدمات عملیات بودند، عراق نیروهای خود را از جاده غرب کانی مانگا چندین کیلومتر به عقب کشید. بدین ترتیب عملیات شب آینده منتفی و مرحله سوم عملیات والفجر۴ پایان یافته اعلام شد.

در نوزدهم آبان ماه، فرماندهان سپاهی و ارتشی قرارگاه خاتم در غیاب سرهنگ صیاد شیرازی و محسن رضایی، که در تهران به سر می بردند، تشکیل جلسه دادند و فرماندهان سپاه دو طرح بدین شرح برای تصمیم گیری درباره ادامه عملیات پیشنهاد کردند:

۱. تصرف دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ کانی مانگا و یال های شرقی این دو ارتفاع و تصرف ارتفاعات زله (سنگ معدن، کله قندی، شاخ شوکت و...) و تسلط به تنگه روکان.

۲. تصرف شهر نالپاریز ازطریق پیشروی در غرب کانی مانگا و تصرف قله های ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ و یال های غربی این دو ارتفاع و یال غربی شاخ تارچر.

بسته شدن عقبه دشمن و اتکای نیروهای خودی به عقبه های مطمئن و استفاده از بخشی از جاده آسفالت در این منطقه از نقاط قوت راهکار اول بود.

در راهکار دوم نیز مرحله بندی عملیات، شناخت نسبی از زمین و انهدام دشمن ازجمله مزیت های طرح پیشنهادی بود، ولی تراکم نیروهای عراق و امکان استفاده عراق از عقبه مناسب و احتمال انهدام نیروهای خودی از معایب آن به شمار می رفت.

هرچند فرماندهان ارتش به نحوی با اجرای طرح دوم موافق بودند، اما این جلسه به نتیجه ای مشخص دست نیافت.

در بیستم آبان ماه، غلامعلی رشید طرحی را ارائه داد که تلفیقی از دو طرح مزبور بود و فرماندهان یگان های سپاه با آن موافقت کردند. در این طرح پیش بینی شده بود که لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) یال های غربی شاخ تارچر و دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ کانی مانگا و یال های غربی این دو ارتفاع را تصرف کند و هم زمان لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز در منطقه غرب کانی مانگا تا منطقه کلز پیشروی کرده و با لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) الحاق کند.

براساس این طرح لشکر۵ نصر نیز عهده دار تصرف ارتفاعات شرق ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ و تصرف روکان و ارتفاع سنگ معدن و یال غربی آن (شاخ شوکت) شد. با توافق فرماندهان برای اجرای این طرح، درباره زمان اجرای عملیات نیز مباحثی صورت گرفت. دو یگان ۲۷ حضرت رسول(ص) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) چون از قبل در منطقه حضور داشته و شناخت کافی از زمین منطقه داشتند برای روز بعد اعلام آمادگی کردند. اما لشکر۵ نصر که به تازگی وارد منطقه شده بود و شناسایی کافی از این منطقه نداشت ۵ روز مهلت خواست که مورد موافقت قرار گرفت.

در آخرین گفت وگوهایی که با فرماندهان ارتش صورت گرفت، قرار شد تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان همراه لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان به همراه لشکر۵ نصر و تیپ۲ این لشکر به همراه لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) برای اجرای طرح پنجوین - کانی مانگا وارد عمل شوند.

در فاصله پیش آمده بین مرحله سوم و چهارم عملیات والفجر۴، فرماندهی عراق واحدهای ضربه خورده خود را از منطقه خارج و واحدهای جدیدی را وارد منطقه کرد.

مرحله چهـارم عملیات والفجر۴ در ساعت ۲۱:۳۰ روز ۲۸/۸/۱۳۶۲، برای تصـرف ارتفاعـات کانی مانگا و یال های شـرقی و غربی این دو ارتفاع، دو یال غربی شاخ تارچر، تنگه روکان، سـنگ معدن و دامنه غربی آن و همچنین پیشروی در سمت غرب کانی مانگا تا منطقه کلز آغاز شد.

از سوی دیگر، نیروهای دشمن در اغلب محورها و به خصوص محور کانی مانگا هوشیار بودند و لذا نیروهای خودی در هنگام حرکت به سوی خط مقـدم عراق با نیروهای کمین دشـمن برخورد کرده و به ناچار با آنها درگیر شدنـد. این امر باعث کنـدی پیشـروی و واردشـدن تلفات به واحدهای خودی و همچنین افزایش آمادگی دشمن در خط مقدم برای مقابله با افراد خودی شد.

نیروهای لشکر۲۷ حضـرت رسول(ص) بـاوجود مشـکلات موجود توانسـتند دو یـال غربی شـاخ تارچر و در ادامه ارتفاع ۱۹۰۴ را تصرف کنند. نیروهای لشکر۱۷ علی بن ابی طـالب(ع) نیز توانسـتند در یـک محور تا نزدیکی هـدف (کلز) پیشـروی کننـد، ولی الحاق در سـمت راست آنها با لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) صورت نگرفته بود. نیروهای لشکر۵ نصر نیز ازسمت شرق (پنجوین) پیشروی کرده، قله سنگ معـدن را به تصـرف درآوردنـد ولی در تصـرف یال غربی این ارتفاع و شاخ شوکت موفقیتی به دست نیاوردنـد. نیروهای خودی در تنگه روکان نیز مواضعی را تصرف کرده بودند.

بـا روشن شـدن هوا دشـمن فشار خود را برای بازپس گیری متصـرفات یگان های خودی آغاز کرد، تا حـدی که ارتفاع ۱۹۰۴ سه بار بین نیروهـای خودی و دشـمن دست به دست شـد و درنهـایت دشـمن توانست این ارتفاع را بازپس بگیرد. در محور عملیات لشـکر۵ نصر نیز باتوجه به آنکه اسـتقرار نیروهای خودی بدون الحاق با جناحین خود بود، فرماندهی عملیات با پیش بینی خطر محاصـره شدن آنها دسـتور داد عملیات لشکر۵ نصـر نیز متوقف و نیروهـا از مواضع متصـرفه در ارتفـاع ۱۸۳۰ به عقب بازگردنـد. در غرب جـاده کـانی مانگا هم که نیروهای لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و لشـکر۲۷ حضـرت رسول(ص) نتوانسـته بودند الحاق کنند، دشـمن ابتدا با اجرای آتش پرحجم توپخانه و سـپس وارد کردن انبوه نیروهای پیاده آنها را به عقب رانـد و بدین ترتیب علی رغم موفقیت های نسبی به دست آمده اولیه، این عملیات بدون دستیابی به اهداف پایان یافت.

در سـی ام آبـان ماه با آمـدن محسن رضایی و سـرهنگ علی صـیاد شـیرازی به منطقه عملیاتی و حضور در قرارگاه خاتم موضوع جلسات فرمانـدهی به ریشه یابی عدم الفتح، نقد طرح مانور و عملکرد یگان ها و تصـمیم گیری درباره چگونگی ادامه یا توقف عملیات اختصاص یافت. به همین منظور جلسه ای با شرکت فرماندهان رده های مختلف قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه سپاه و ارتش در قرارگاه خاتم سپاه برگزار شد. عمده ترین نقدهایی که در این جلسه درباره علت ناکامی نیروهای خودی مطرح شد چنین بود:

- اجرای تک جبهه ای در پنجوین.

- تقسیم شدن اهداف اصلی بین چند یگان.

- دقیق نبودن طرح ریزی یگان ها.

- نبود زمان لازم برای شناسایی یگان ها.

- تکراری بودن راهکار های عملیاتی.

- ناهماهنگی یگان ها در شروع عملیات.

البته یک علت اساسی دیگر نیز که در این جلسه بدان اشاره شد این بود که نیروهای خودی نتوانسته بودند در عمق پیشروی کرده و توپخانه های دشمن را منهدم یا وادار به جابه جایی کنند و ازاین رو توپخانه های دشمن بر روی نیروهای خودی مدام اجرای آتش می کردند.

در جلسه مشترک فرماندهان قرارگاه خاتم مقرر شد با تقویت خاکریزها و احداث استحکامات، خط فعلی حفظ شود (از دره میانه در غرب ارتفاع کانی مانگا تا ارتفاع شاخ تارچر و از ارتفاع شاخ تارچر به کانی شایان به ساحل غرب قزلجه و از ساحل شرقی قزلجه به کلو) و جاده های موجود به خصوص جاده غرب کانی مانگا نیز بهسازی و ترمیم شود.

در ادامه گفت وگوها درباره اجرای عملیات برای تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ همچنین تصرف ارتفاعات منطقه پنجوین (سنگ معدن، ۱۸۳۰، ارتفاع غربی سنگ معدن، شاخ شوکت و ارتفاع کله قندی) بحث شد که باتوجه به تجربیات به دست آمده، نبود توان و فرارسیدن سرما حاضران به این نتیجه رسیدند که اجرای این طرح با توان و طرح موجود مقدور نیست.

- بازتاب ها و پیامدها

درپی آغاز عملیات والفجر۴ در منطقه عمومی شیلر، منابع خبری جهان ضمن اشاره به حملات نظامی ایران در جبهه شمالی جنگ به انتشار گزارش ها و مطالب ضدونقیضی درباره اهداف و نتایج این عملیات پرداختند. خبرگزاری فرانسه در بیست ونهم مهر براساس گزارش منابع نظامی ایران، محدوده درگیری را جبهه ای به طول ۱۵۰ کیلومتر از سردشت تا مریوان اعلام کرد و افزود ۴۸ دهکده کردستان ایران و همچنین جاده مرزی سردشت - بانه در این عملیات پاک سازی شده است. خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز به نقل از منابع خبری ایران گزارش داد که نیروهای این کشور ۱۵ کیلومتر در عمق خاک عراق پیشروی کرده و به یک کیلومتری شهر پنجوین رسیده اند. این خبرگزاری خاطرنشان کرد: «تصرف احتمالی شهر پنجوین می تواند پیروزی عمده ای برای نیروهای ایرانی در جنگ با عراق محسوب گردد.» رادیو امریکا هم با بیان اینکه هر دو طرف مدعی به دست آوردن پیروزی هایی شده اند، به برخی دستاوردهای اعلام شده ایران در این نبرد اشاره کرد و به نقل از صدام حسین رئیس جمهور عراق، گفت تهاجم ایران دفع شده است. رادیوهای کشورهای عرب حوزه خلیج فارس نیز اخبار نبرد را فقط از خبرگزاری بغداد منعکس کردند. اما رادیو مسکو ضمن اشاره به دریافت خبرهای متفاوت از نبردهای جدید میان ایران و

عراق گفت: «هر قـدر که این خبرها ضدونقیض باشد یک چیز کاملاً روشن است و آن اینکه یک گام جدید و خطرناکی در راه گسترش عملیات جنگی برداشته شده و بنابراین مانع جدیدی در راه رفع بحران ایران و عراق ازطریق سیاسی به وجود آورده است.»

همچنین از زمان شروع عملیات، رژیم عراق به انحاء مختلف به حملات نیروهای ایران واکنش نشان داد. رادیو بغداد در بیست وهشتم مهر از ارسال یادداشت رسـمی عراق به مجمع عمومی سازمان ملل درباره آنچه "تجاوز ایران به قصبه پنجوین" خوانـده شد، خبر داد. در روز سی ام مهرمـاه طه یاسـین رمضـان معاون اول نخست وزیر عراق، برای ابلاغ پیام های کتبی صـدام حسـین رئیس جمهور این کشور، راهی چنـد کشور حوزه خلیـج فـارس شـد. رمضـان در پایـان سـفر یـک روزه خود به خبرگزاری عراق گفت: «مـا برادران خود را از چگونگی نبردهایی که در بخش شـمالی جبهه جریان دارد با اطلاع کردیم و نیز خسارت های سـنگینی را که به نیروهای ایرانی در منطقه نزدیک به پنجوین وارد کرده ایم [به اطلاع آنها رساندیم.]»

علاوه براین عراق اعلام کرد منطقه دریایی منتهی به بندر امام خمینی در شمال خلیج فارس را مین گذاری کرده است. این موضوع موجی از بازتـاب هـای وسـیع خبری را به دنبـال داشت. رادیو دولتی فرانسه دراین مورد گفت: «این مطلب زمـانی اعلام می شود که ایرانیان یک حمله جدیـد را آغاز کرده انـد و جنگ رو به وخامت می رود و درنتیجه شـرایط جهت اجرای تهدیـدات ایران مبنی بر بسـتن تنگه هرمز و درنتیجه جلوگیری از صدور نفت کشورهای کرانه خلیج فارس رو به فزونی است.»

واکنش دیگر عراق پس از درهم ریختگی اولیه قوای این کشور در محورهای عملیاتی والفجر۴، استفاده از سلاح های شیمیایی بود. منابع خبری جهـان به نقل از ایرنا خبرگزاری رسـمی ایران، اعلام کردنـد نیروهای عراقی در روز اول آبان، ۲۰ گلوله شـیمیایی توپ را به طرف نیروهای ایرانی در منطقه عملیاتی پرتاب کردنـد. دو روز بعـد نیز چند روسـتا از توابع شـهر بانه در نزدیکی منطقه عملیاتی والفجر۴ هدف حملات شیمیایی عراق قرار گرفت که براثر آن تعدادی از اهالی روستای سیدلو در ۱۰ کیلومتری بانه شهید یا مجروح شدند.

همچنین خبرگزاری عراق در دوم آبان به نقل از سـخنان صدام حسین در جمع اهالی استان دیاله اعلام کرد: «عراق درصورت لزوم با ایراد ضرباتی در عمق خاک ایران از خود دربرابر تجاوز ایران دفاع خواهد کرد. ... تشدید تجاوزات ایران علیه عراق، تشدید ضـربات بازدارنده و تخریـبی عراق را بـه دنبـال خواهـد داشت.» براین اسـاس و به مـوازات تـداوم فشـار نظـامی ایران در چـارچوب عملیـات والفجر۴، عراق حملات گسترده تری را علیه شـهرها و منـاطق غیرنظـامی ایران انجـام داد. لوران شوالیه خبرنگـار خبرگزاری فرانسه در منـامه در تفسـیری نوشت: «اقدامات عراق در پاسخ به این حمله [والفجر۴] بـا استراتژی این کشور در جریان حمله های قبلی ایران تفاوت دارد و این بار یک جنبه همه گیر داشته است.» وی افزود: «بغداد امروز از اینکه شهرهای دور از مرز (۸۰ و ۱۲۰

کیلومتر) ایران را مورد حمله موشک های دوربرد خود قرار دهد و میان بمباران های خود و ازسرگیری فعالیت نظامی ایران رابطه برقرار نماید، خودداری نمی ورزد. درحالی که حمله های موشکی قبلی که با استفاده از موشک های نوع اسکاد بی ساخت شوروی انجام شد و به گفته تهران عمدتاً قربانیانی در میان اهالی غیرنظامی به جا گذاشته با سکوت برگزار شده بود، این بار خود صدام حسین رئیس جمهوری عراق است که اعلام کرد این حملات ادامه خواهند یافت.» شوالیه از مجموعه اقدامات عراق ازجمله مین گذاری در نزدیکی بندر امام خمینی چنین نتیجه گیری کرد که «استراتژی جهت دار توسط بغداد به عنوان راهی انتخاب شده است تا تهران را وادار نماید از دید نظامی خود به عنوان راه پایان دادن به جنگ دست بردارد.»

رفته رفته در سطح خبرگزاری ها و سایر رسانه های خبری روند پیگیری رویدادهای عملیاتی والفجر۴ به درگیری نیروهای دو طرف در منطقه پنجوین عراق محدود شد و درنتیجه، انعکاس موفقیت های ایران در پاک سازی بخشی از مناطق و ارتفاعات مهم کردستان از وجود گروه های مسلح غیرقانونی کمرنگ تر گردید. تمرکز رسانه های خارجی بر موقعیت نیروهای درگیر در اطراف شهر پنجوین نیز به این دلیل بود که سقوط این شهر دسترسی ایران به منابع نفت عراق در استان کرکوک را امکان پذیر می ساخت و دراین صورت ضربه جبران ناپذیری به اقتصاد جنگی عراق وارد می شد.

از سوی دیگر هم زمان با اجرای عملیات والفجر۴، چند کشور غربی هراسان از خطر گسترش جنگ به منطقه خلیج فارس و قطع جریان صدور نفت از مسیر تنگه هرمز با پیشنهاد طرح قطعنامه ای در شورای امنیت سازمان ملل - که از حمایت اتحاد شوروی نیز برخوردار بود - درصدد پایان دادن به جنگ سه ساله ایران و عراق برآمدند. دوازدهم آبان یعنی سه روز پس از صدور قطعنامه جدید (۵۴۰)، درحالی که جمهوری اسلامی ایران پذیرش قطعنامه را از پیش غیرممکن اعلام کرده بود، مرحله سوم عملیات والفجر۴ در محورهای غرب و شمال غرب پنجوین آغاز شد. خبرگزاری فرانسه در این روز ضمن اشاره به بیانیه نظامی عراق که در آن حمله جدید ایران را نشانه «نادیده گرفتن و تحقیر اذهان عمومی جهان» خوانده بود، یادآور شد که اعلام این موضوع «به طور آشکار اشاره به قطعنامه دوشنبه گذشته شورای امنیت سازمان ملل که خواستار پایان جنگ سه ساله عراق و ایران شده است، می باشد.»

در ادامه مرحله سوم عملیات والفجر۴، باوجود درگیری های شدید در منطقه پنجوین و محورهای منتهی به شهرک نالپاریز عراق، وقایع نبرد برخلاف گذشته انعکاس چندانی در رسانه های خارجی نداشت و در همین حال عراق پی درپی مدعی شکست تهاجم تازه ایران و توقف پیشروی نیروهای ایرانی در بخش شمالی جبهه جنگ بود. خبرگزاری رویتر نیز از بغداد گزارش داد: «جنگ هولناکی در حوالی شمال شرقی شهر مرزی پنجوین عراق، جایی که ایران در چهارشنبه گذشته مرحله سوم تهاجمی را که از ۱۹ اکتبر آغاز شده بود، شروع کرد در جریان می باشد.» گزارش های منابع خبری در

روزهای بعـد نیز ضـمن اشاره به جریان درگیری های شدیـد از پیچیـدگی اوضاع در منطقه کوهسـتانی پنجوین و عدم تغییر محسوسـی در توازن نیروهای درگیر حکایت داشت.

سرانجـام در بیست وهشـتم آبـان، مرحله چهارم عملیات والفجر۴ در محورهـای کـانی مانگـا و جنوب شـهر پنجوین آغاز شـد، اما باوجود کسب موفقیت های نسبی اولیه، این عملیات به اهداف خود دست پیدا نکرد. پیش از این، سـرهنگ سلیمی وزیر دفاع ایران از ادامه سلسله عملیـات هـای والفجر و کسب پیروزی های جدیـد ظرف یک ماه آینـده خبر داده بود که تلویحاً حاکی از تـدارک و طرح ریزی عملیات تهـاجمی دیگری در آینـده بـا تکیـه بر مواضـع بـه دست آمـده در شـمال عراق بـود. خـبرگزاری آلمـان غربی دراین زمینه به نقـل از ایرنا خبرگزاری رسـمی ایران اعلام کرد که درنتیجه اجرای مراحل پیشـین عملیات والفجر نیروهای ایران کنترل شرق، شمال و غرب پنجوین را به دست گرفته انـد. درعین حـال این خـبرگزاری در گزارشـی از بغـداد نـوشت: «لطیف جـاسم [وزیر فرهنـگ و اطلاعـات عراق] در یک کنفرانس مطبوعـاتی در بغـداد خبرنگاران را دعوت کرد که برای مشاهـده نابودی نیروهای ایران، خود از این جبهه دیـدن کننـد.» سـی ام آبـان، رادیـو بی بی سـی در تفسـیری بـا اشـاره به اخبـار مربـوط به وقـایع اخیر نـبرد در منطقه پنجوین گفت: «ظـاهراً نیروهـای عراق حمله نیروهـای ایران در پنجوین را دفع کرده انـد، ازاین رو به نظر می رسـد که در این بخش از جبهه جنگ که سـی وهفت ماه از آغاز آن می گذرد، هیچ تغییر محسوسـی در موضع طرفین پیدا نشده است.» این رادیو همچنین اضافه کرد: «باتوجه به نزدیک شدن زمسـتان فرماندهان ارتش ایران و عراق احتمالاً آماده اند که با آغاز عملیات تهاجمی عظیم در این بخش از جبهه، سـکون کنونی جبهه را از بین ببرند و شاید باتوجه به همین نکته بوده است که محمد سـلیمی وزیر دفاع ایران، جمعه گذشـته یک روز قبل از حمله اخیر ایران در بخش شـمالی جبهه گفت که ظرف کمتر از یک ماه نیروهای ایران به موفقیت های بزرگ تری در جبهه جنگ دست خواهند یافت.»

ب) عملیات منتفی شده دربندیخان

هم زمان با آماده سازی مقـدمات عملیات والفجر۴ در منطقه شـیلر، در برخی مناطق دیگر ازجمله دربندیخان نیز فعالیت هایی برای اجرای عملیات انجام می شد که البته هیچ کدام از آنها به مرحله عمل نرسید.

منطقه دربنـدیخان که در اسـتان سـلیمانیه عراق واقع شـده است به علت وجود سـد معروف دربنـدیخان و تأمین بخش قابل توجهی از برق عراق و همچنین امکان اسـتفاده از پتانسـیل فراوان آب پشت سد بعد از عملیات والفجر۱ مورد توجه طراحـان نظامی قرار گرفت و قرارگاه نجف مأ مور شـناسایی و طراحی عملیات در این منطقه شد. هم زمان با پیشـرفت کارهای شـناسایی علاوه بر لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) که یگان فعال در این منطقه بود، لشکرهای ۳۱ عاشورا و

۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز به منطقه اضافه شدند و از ارتش نیز لشکر ۳۰ گرگان به منطقه دربندیخان مأمور شد. باوجود تشکیل قرارگاه های فرعی نجف۱ و نجف۲ همچنـان مشـکلات لاینحلی بر سر راه اجرای عملیات در این منطقه وجود داشت که مهم ترین آنها عبارت بودند از: ۱. نبود عقبه مناسب. ۲. نبود راهکار مناسب. ۳. آلوده بودن منطقه به افراد ضـدانقلاب و جاسوس. ۴. اتکای عملیات به بالگرد برای پشتیبانی. ۵. امکان پذیرنبودن پشتیبانی مؤثر توپخانه. ۶. دسترسی نداشتن به عقبه های دشمن. ۷. فاصله زیاد خطوط پدافندی خودی با دشمن. ۸. کمبود نیرو.

بـاتوجه به پیدانشـدن راهکـار منـاسب برای حـل این مشـکلات و به خصوص مسـئله پشتیبـانی نیروهای عمل کننـده و نیز نیاز فوری منطقه عملیاتی والفجر۴ به نیرو قرار شد بخشـی از نیروهای مأمور در منطقه دربندیخان به نیروهای عملیاتی منطقه والفجر۴ اضافه شوند و عملیات دربنـدیخان به صورت محـدودتری اجرا شود. بـااین حـال به دلیـل باقی مانـدن مشـکلات موجود و همچنین مغایرت اجرای این عملیات با سیاست های کلی شورای عالی دفاع مبنی بر اجرای عملیات به شـکل محـدود و با تضـمین پیروزی صددرصـد، این عملیات در اوایل آبان ماه به طورکلی منتفی شد و لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) برای اجرای مأموریت جدید به منطقه عملیاتی والفجر۴ انتقال یافت.

گفتنی است موضوع اجرا یا عدم اجرای عملیات در منطقه دربندیخان به چالشی میان فرماندهان سپاه و ارتش تبدیل شده بود، باآنکه سپاه پیشـنهاد اجرای عملیـات در این منطقه را مطرح کرده و شـناسایی هـای متعـدد و دامنه داری را در منطقه انجـام داده بود، ولی هنگامی که موضوع بن بست راهکارهای عملیاتی و پشتیبانی عملیات و هوشیاری دشمن پیش آمد، فرماندهان سپاه باوجود سرمایه گذاری فراوانی که در منطقه انجام داده بودنـد پذیرفتنـد که اجرای عملیات در این منطقه امکان پـذیر نیست و انجام عملیات با خطرپذیری بالایی ازنظر طرح، اجرا و پشتیبانی همراه است. این درحالی بود که فرماندهان ارتش و به ویژه سـرهنگ صـیاد شیرازی همچنان بر اجرای عملیات دربندیخان اصـرار داشـتند. البته سـرانجام وی با سفر به منطقه و مشاهده واقعیت های بیشتر و رایزنی با سایر فرماندهان به این نتیجه رسید که از اجرای عملیات در آن منطقه، خودداری شود.

ج) منتفی شدن اجرای عملیات در شمال خلیج فارس

در طول این دوره علاوه بر فعالیت هایی که برای اجرای عملیات یا فراهم سازی مقـدمات عملیات در مناطق شـیلر و دربنـدیخان در دسـت اجرا بود عملیـات دیگری نیز بـا فرمانـدهی قرارگـاه کربلاـ و با شـرکت قرارگاه نوح، تیپ۱۵ امـام حسـن(ع) و نیروی دریـایی ارتش برای تصـرف اسـکله های البکر و العمیه و منطقه خور عبدالله و انهدام تأسـیسات شـهر فاو و سایت موشکی و رادار دشمن در این منطقه طراحی شده بود و اقدامات لازم برای فراهم آوردن امکانات مورد نیاز و آموزش نیروها درحال انجام بود. استعداد درنظر گرفته شده برای این

عملیات سه ناوگروه نوروز، قفاص و قاسمیه از سپاه را شامل می شد.

در این دوره برای اجرای عملیات در شمال خلیج فارس مباحثی در سطوح مختلف فرماندهی مطرح شد. هم زمان با ادامه پیشرفت کارها، برخی گزارش ها از نواقص و کاستی های موجود ازجمله کمبود امکانات مورد نیاز و نبود جدیت لازم در نیروی دریایی ارتش برای شرکت در این عملیات حکایت داشت؛ به نحوی که نماینده نیروی دریایی ارتش اصلی ترین مأموریت این نیرو را شرکت در عملیات اسکورت کاروان کشتی ها از بندر امام خمینی به بندرعباس عنوان می کرد و انتقاداتی نیز به طرح مزبور داشت، درعین حال وی راهکار جایگزین مناسبی نیز ارائه نمی کرد.

جلسات کسب آمادگی برای تصرف اسکله های البکر و العمیه تا نهم آبان ماه ادامه یافت، ولی بنا به دلایلی اجرای این عملیات منتفی شد. داود رنجبر راوی قرارگاه خاتم، در تشریح دلایل توقف مباحث این عملیات به دو موضوع اشاره کرده است: ۱. راهبرد و سیاست جمهوری اسلامی در جنگ مبتنی بر خودداری از کشاندن جنگ به خلیج فارس بود. ۲. فعالیت نیروهای خودی در فاو موجب هوشیاری دشمن در منطقه جنوب می شد.

هرچند این عملیات باوجود تلاش های انجام گرفته در ابعاد مختلف ازقبیل آموزش نیروی عملیاتی آبی - خاکی، فراهم سازی امکانات حمل ونقل دریایی، پرورش نیروی سکاندار و ورود جدی سپاه به مقوله جنگ دریایی ناتمام ماند، ولی طرح این عملیات و تجربیات حاصل از آن برای سپاه بسیار ارزشمند بود و شاید هدف فرماندهی سپاه از طرح این عملیات کسب تجربه بود زیرا در همان ایام، فرماندهی سپاه به طور پنهانی اجرای عملیات آبی - خاکی خیبر را در منطقه هورالعظیم پیگیری می کرد، لذا انجام هر نوع فعالیت دریایی و آبی که به نحوی موجب ارتقاء توان لجستیکی و رزم دریایی سپاه می شد، مطلوب و مورد نظر بود.

گفتنی است علاوه بر آماده سازی عمومی یگان های سپاه برای اجرای عملیات آبی - خاکی آینده (خیبر) و کسب مهارت های لازم و همچنین فراهم سازی نیروهای مورد نیاز برای عملیات اصلی خیبر، اوج گیری تنش در روابط ایران و امریکا و نیاز ذاتی نیروهای سپاه به مقابله با تهدیدات احتمالی امریکا نیز محملی مناسب بر این امر بود و بر همین اساس فرماندهی سپاه با اعلام وضعیت هشدار به یگان ها ابلاغ کرد که برای کسب آمادگی لازم به منظور مقابله با تهدیدات امریکا، اقدامات لازم را برای آموزش نیروهای متبحر در رزم دریایی و تشکیل گردان های دریایی به عمل آورند.

۲. اقدام عراق به بمباران شهرها و حملات شیمیایی و موشکی علیه اهداف غیرنظامی

عراق از مدت ها قبل از شروع عملیات والفجر۴ شهرهای مریوان، بانه و روستاهای اطراف آن را بمباران می کرد؛ شدت این بمباران ها به حدی بود که این دو شهر و برخی از روستاهای اطراف تقریباً خالی از سکنه شده بود، اما در بازه زمانی کتاب حاضر به طور مشخص حملات شیمیایی

عراق از اواخر مهرماه و پرتاب موشک به شهرهای استان خوزستان از اواسط آبان ماه آغاز شد.

هدف اصلی عراق از دست زدن به چنین اقداماتی از یک سو تحمیل فشار های مادی و معنوی به مردم بود تا از این طریق آنها را وادار به واکنش علیه جنگ و کارگزاران حکومت کند و از سوی دیگر عراق درصدد بود با واردآوردن انواع خسارت ها به کشور و بهره گیری از بار تبلیغاتی آن، فشار روانی ناشی از جنگ را بر مسئولان و تصمیم گیران مضاعف ساخته، آنان را مجبور به اتخاذ تصمیمات نامعقول در ادامه جنگ کند.

روزنامه الثوره در تبیین علت اصلی این گونه اقدامات عراق آورده است: باتوجه به آنکه ایران قطعنامه شورای امنیت را رد کرده است عراق به خود حق می دهد که هدف های دست چین شده را در داخل ایران مورد حمله قرار دهد تا حکومت ایران درک کند ادامه جنگ بهای گزافی خواهد داشت. از این پس مهم نیست که چه هدفی در ایران کوبیده شود و چه کسانی کشته شوند.

الف) تجاوز هوایی و بمباران شهرها

عراق تجاوز هوایی علیه شهرها و مناطق مختلف ایران به خصوص منطقه مرزی شیلر و شهرهای بانه، مریوان و روستاهای اطراف این دو شهر را از اوایل شهریورماه شروع کرد و بارها ساکنان این مناطق را تهدید به بمباران کرد. مهم ترین این حملات گاه وبی گاه که تا اواخر دوره کتاب حاضر ادامه یافت، در بیست وسوم مهر در شهر بانه و بیست وهفتم همین ماه در شهر مریوان صورت گرفت که در بمباران بانه ۱۱۰ تن شهید یا زخمی شدند و خسارت های فراوانی نیز به بار آمد.

در بمباران مریوان نیز ۵۱ تن شهید یا زخمی شدند. البته توجه به این نکته ضروری است بااینکه در زمان بمباران این دو شهر اغلب مردم شهر را ترک کرده بودند، شدت و وسعت بمباران ها و تخریب اماکن و منازل به حدی بود که چنین تلفات گسترده انسانی را درپی داشت.

بااین حال چند روز پس از شروع عملیات و استقرار موشک ضدهوایی هاوک در منطقه و گشت هوایی جنگنده های رهگیر ایرانی و نیز سقوط ۲ فروند از هواپیماهای عراقی، باآنکه عملیات زمینی ابعاد گسترده تری می یافت، ولی از فعالیت جنگنده های عراقی در این منطقه به طور محسوس کاسته شد. ازاین رو، نیروی هوایی عراق حمله به سایر مناطق را در دستور کار خود قرار داد که بمباران سکوهای نفتی نوروز در بیست وهفتم آبان، شهر نهاوند در بیست وسوم آذر و... ازجمله آنها بود.

ب) حملات موشکی

در سی ام مهرماه ۱۳۶۲، عراق با حمله موشکی به شهرهای استان خوزستان، تجاوز به مناطق مسکونی را وارد مرحله جدیدی کرد. در این روز عراق شهرهای مسجدسلیمان و دزفول را با سه فروند موشک هدف قرار داد. در چهاردهم آبان نیز سه شهر بهبهان، اندیمشک و

مسجدسلیمان مورد اصابت موشک قرار گرفتند. در بیست وسوم آذرماه هم ارتش عراق شهرهای اندیمشک، دزفول، رامهرمز و بهبهان را با موشک های دوربرد هدف قرار داد. براثر این حملات ۱۹۵ تن از اهالی شهرهای مذکور شهید و ۸۲۰ تن نیز زخمی شدند. بیشترین تعداد شهدا و مجروحان مربوط به اولین حمله موشکی عراق به شهر مسجدسلیمان بود.

در این حملات موشکی علاوه بر تلفات جانی ذکرشده بیش از ۱۰۰۰ باب منزل مسکونی و مغازه نیز به طور کامل تخریب شده یا آسیب دید.

ج) بمباران شیمیایی

ارتش عراق از بیست ونهم مهر، استفاده از سلاح شیمیایی را علیه عقبه منطقه عملیاتی والفجر۴ آغاز کرد و تا ۱۷ آبان ماه ۸ مرتبه در حملات متعدد هوایی و توپخانه ای نقاط مسکونی و مناطق مختلف عملیاتی را با بمب ها و گلوله های حاوی مواد شیمیایی هدف قرار داد. شدت این حملات عراق در مناطق روستایی اطراف بانه بیشتر بود به طوری که ۱۶ تن از اهالی این مناطق که اغلب آنها کودک بودند براثر عوامل شیمیایی به شهادت رسیدند.

همچنین در دوره زمانی کتاب حاضر، بخشی از حملات شیمیایی عراق در عقبه های نیروهای خودی در مناطق لری و پنجوین صورت گرفت که براثر آن ۱۹ تن شهید و ۲۳۲ تن نیز دچار مصدومیت شیمیایی شدند.

عوامل به کاررفته در گلوله ها و بمب های شیمیایی باعث بروز عوارضی همچون نابینایی، ایجاد تاول، خارش و سوختگی پوست، تنگی نفس، و... در قربانیان می شد. حتی در برخی موارد اشخاص به دلیل استنشاق گازهای شیمیایی به مدت طولانی یا زیادبودن غلظت مواد شیمیایی به کاررفته، جان خود را از دست می دادند.

د) حمله به کاروان کشتی ها در خلیج فارس

در این دوره چند عملیات اسکورت کشتی های تجاری از بندرعباس و به عبارت دقیق تر از منطقه دریایی نوروز به بندر امام خمینی و به عکس انجام گرفت که هر بار با حوادثی همراه بود.

همواره بخش عمده ای از تخلیه و بارگیری کالاهای وارداتی و صادراتی ایران ازطریق بندر امام خمینی انجام می شد و از آنجا که این بندر به علت نزدیکی به خاک عراق در دسترس هواپیماها و بالگردهای عراقی و تیررس موشک های ساحل به دریای دشمن قرار داشت، رژیم عراق به راحتی کشتی هایی را که درحال آمدوشد به این بندر بودند هدف قرار می داد. برای رفع این مشکل و تأمین امنیت کشتی ها تدبیری اندیشیده شد که براساس آن بایستی کشتی هایی که از بندر بوشهر عازم بندر امام خمینی بودند یا کشتی هایی که قصد خروج از بندر امام خمینی را داشتند به تناسب تعداد کشتی ها

در یک دوره ده تا بیست روزه با اسکورت نظامی - شامل جنگنده های نیروی هوایی، بالگردهای هوانیروز و شرکت نفت، ناوچه های نیروی دریایی ارتش، قایق های تندرو مسلح و یدک کش های سپاه و سایر ادوات و لوازمی که برای ایمن سازی عبور کشتی ها ضروری بود - در این مسیر تردد می کردند.

در اولین عملیات اسکورت که نهم آبان اجرا شد، ۲۰ فروند کشتی تجاری از خلیج فارس وارد خور موسی شدند تا در بندر امام خمینی پهلو بگیرند. عراق با آگاهی از این امر با شلیک موشک از خور عبدالله و به پرواز درآوردن هواپیماهای خود درصدد انهدام این کاروان برآمد. براثر حملات عراق یک کشتی یونانی آسیب دید. در همین حال یک فروند هواپیمای عراقی در عملیات نیروی هوایی خودی سرنگون شد و یک فروند ناوچه اوزای عراق نیز توسط ناوچه زوبین ایرانی منهدم شد.

در دومین عملیات اسکورت نیز که در سی ام آبان انجام شد، ۲۳ کشتی قصد ورود به بندر امام خمینی را داشتند و ۱۷ کشتی نیز درحال خروج از این بندر بودند در جریان حملات عراق به کاروان کشتی ها ۲ موشک به ۲ کشتی باری اصابت کرد که موجب واردآمدن خسارات اندک به یک کشتی و غرق شدن یک کشتی دیگر شد.

در عملیات اسکورت هفدهم آذر نیز هواپیماهای عراقی در منطقه خور موسی یک فروند کشتی حامل آهن را هدف قرار دادند که موجب آتش سوزی بخشی از کشتی شد. یک کشتی دیگر نیز براثر حمله جنگنده های عراقی آسیب جزئی دید. دراین حال جنگنده های نیروی هوایی با تعقیب هواپیماهای عراقی موفق شدند یک فروند از آنها را در حوالی خور موسی هدف قرار داده و ساقط کنند.

۳. عملکرد گروه های مسلح ضدانقلاب و اقدامات نیروهای خودی برای مقابله با آن

در این دوره (۲۳/۷/۱۳۶۲ تا ۳۰/۹/۱۳۶۲) گروه های مسلح کاملاً از محورهای اصلی رانده شده بودند و در هیچ کدام از محورهای اصلی و حتی در مجاورت این محورها استقرار نداشتند. مقر دائمی این گروه ها به دور از محورهای اصلی و در مناطق عمق دار یا مرزی همچون حدفاصل شمال ارومیه و جنوب سلماس؛ غرب و جنوب سردشت به سمت مرز؛ نوار مرزی ارتفاعات و روستاهای موجود بین دیواندره، سقز، مریوان و سنندج؛ جنوب غربی سنندج و غرب جوانرود قرار داشت. اغلب این مناطق به علت کوهستانی بودن، نبود جاده و دوری از محورهای مواصلاتی کم وبیش از دسترس نیروهای خودی دور بودند و علاوه براین در مجاورت مرزهای غربی با ترکیه یا عراق قرار داشتند.

از آنجا که گروه های مسلح ضدانقلاب با استفاده از مقرهای ثابت خود در این مناطق به سایر نقاط نفوذ کرده و به اجرای عملیات می پرداختند و حتی در محورهای اصلی، عملیات کمین و راهزنی اجرا می کردند، تردد در محورهای مواصلاتی غرب کشور به ساعات معینی از روز (۸ صبح تا حداکثر ۱۵:۳۰ بعدازظهر) محدود شده بود و در همین ساعات نیز تیم های گشتی مسلح به تیربار برای حفظ امنیت جاده در طول ساعات مجاز، دائماً درحال تردد بودند.

علاوه براین در نقاطی که احتمال نفوذ و کمین ضدانقلاب داده می شد نیروهایی برای مراقبت از محورها تحت عنوان "تأمین جاده" مستقر بودند.

در طول ۶۸ روزی که وقایع آن در کتاب حاضر درج شده است، گروه های ضدانقلاب ۲۷۶ مورد انواع عملیات در مناطق مختلف کردنشین استان های آذربایجان غربی و کردستان اجرا کردند که به تفکیک نوع و تعداد عملیات ها به این شرح است:

ردیف	نوع عملیات	تعداد
۱	حمله به پایگاه‌های نیروهای خودی، بسیج روستایی، نیروهای تأمین و...	۸۵
۲	اجرای کمین در محورهای اصلی و محل تردد نیروهای خودی	۶۸
۳	عملیات مین‌گذاری (اغلب در محورهای فرعی یا محل آمدوشد نیروهای انتظامی)	۴۴
۴	آدم‌ربایی، گروگان‌گیری و ترور	۲۲
۵	عملیات شهری، تیراندازی و پرتاب نارنجک	۱۸
۶	زورگیری از روستانیان، راهزنی و ایجاد راه‌بندان در محورها، باج‌گیری از مسافران و سرقت از شرکت‌های تعاونی روستایی و...	۳۲
۷	انواع درگیری	۷

در این دوره نیروهای خودی نیز ۵۸ مورد عملیات در محورهای مختلف و درقالب پاک سازی، کمین و... اجرا کردند که مهم ترین آن عملیات پاک سازی منطقه آلان (نوار مرزی سردشت) بود که در ادامه به آن اشاره شده است.

در جریان حوادث و درگیری های دو استان آذربایجان غربی و کردستان ۵۵۷ تن از نیروهای نظامی و انتظامی (سپاه، بسیج، ارتش، ژاندارمری و...) و افراد بومی شهید و ۶۶۷ تن نیز زخمی شدند. همچنین گروه های مسلح ضدانقلاب ۲۳۰ تن از نیروهای خودی و اهالی روستاها را به گروگان گرفتند؛ البته بیشترین تعداد اسرا و گروگان ها از افراد ژاندارمری بود. از افراد ضدانقلاب نیز ۴۲۵ تن در حوادث و درگیری های مختلف کشته و ۲۲۴ تن زخمی شدند.(۱) در این مدت، ۲۲۳ تن از عناصر مسلح غیرقانونی نیز دستگیر شدند.

۱- باتوجه به اینکه در گزارش برخی از درگیری ها و عملیات ها شمار تلفات عناصر ضدانقلاب (اعم از کشته و مجروح) به صورت تفکیک نشده اعلام گردیده بود برای ارائه آمار، تعداد کشته ها و مجروحان ضدانقلاب به صورت نصف، نصف در نظر گرفته شده است.

الف) پاک سازی منطقه آلان و قطع راه تدارکاتی ضدانقلاب ازطریق عراق

ازجمله طرح هایی که در این دوره برای پاک سازی نوار مرزی و قطع ارتباط ضدانقلاب با ارتش عراق صورت گرفت طرح پاک سازی نوار مرزی سردشت بود که از مدت ها پیش در دستور کار سپاه قرار داشت.

این منطقه به علت وضعیت جغرافیایی خاص و موقعیت ممتاز آن در هم جواری با عراق و وجود راه های ارتباطی با آن کشور و نیز امکان پشتیبانی عراق از گروه های مسلح ضدانقلاب یکی از اصلی ترین مناطق فعالیت حزب دمکرات، سازمان کومه له و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و محل استقرار بخشی از تشکیلات و ایستگاه های رادیویی گروه های مخالف نظام جمهوری اسلامی بود.

در این مقطع زمانی، قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه با همکاری نیروهای ارتش دو عملیات در جنوب غربی و شمال سردشت اجرا کردند. هدف اصلی این عملیات ها پاک سازی یکی از کانون های اصلی تجمع گروه های ضدانقلاب در مناطق مرزی سردشت و تصرف ارتفاعات این منطقه و نیز قطع راه تدارکاتی آنها ازطریق عراق بود.

اولین مرحله عملیات بیست وششم مهر در منطقه جنوب و جنوب غربی سردشت موسوم به منطقه آلان و به منظور تصرف ارتفاعات و پاک سازی روستاهای این منطقه - که از پیروزی انقلاب تا آن زمان در تصرف گروه های مسلح غیرقانونی و به خصوص حزب دمکرات و سازمان کومه له قرار داشت - انجام شد.

در این مرحله عملیات ۱۷ روستای منطقه پاک سازی و آزاد شد و ارتفاعات مهم مرزی لک لک، هنیمال، باژوال و دولمیری به تصرف نیروهای خودی درآمد و ۱۴ کیلومتر از محور غربی بانه به سردشت آزاد شد.

در دومین و مهم ترین مرحله عملیات پاک سازی منطقه آلان که ۶ روز بعد در اول آبان ماه به اجرا درآمد، ارتفاعات مهم و راهبردی نوری و طالش پاک سازی و روستاهای مهم بیژوه، مزرعه و بیتوش آزاد شد. همچنین ایستگاه رادیویی حزب دمکرات و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و سازمان کومه له که در ارتفاعات این منطقه بود به تصرف نیروهای خودی درآمد.

با اجرای این دو مرحله از عملیات درمجموع ۲۵۰ کیلومتر از مناطق مرزی جنوب و جنوب غربی سردشت و ۲۸ روستا آزاد شد و ۲۱۰ تن از نیروهای نظامی، بسیجی و اهالی بومی که در زندان های حزب دمکرات در روستاهای بیتوش و اشکان اسیر بودند، آزاد شدند. علاوه براین ۱۶۰ تن از افراد ضدانقلاب کشته و تعداد زیادی زخمی شدند و ۳۰ تن از آنان نیز خود را تسلیم کردند. از افراد خودی نیز ۹۰ تن شهید و ۱۸۰ تن مجروح شدند. همچنین مقدار معتنابهی ادوات و مهمات نظامی به دست نیروهای خودی افتاد.

در گام دوم پاک سازی نوار مرزی سردشت، عملیات دیگری در بیست دوم آبان در شمال غربی

سردشت در منطقه عمومی دولتو اجرا شد و افراد خودی موفق شدند با اجرای عملیات در سه محور، ۱۹ ارتفاع مهم این منطقه و ۲۰ روستا را آزاد کنند. در این عملیات باآنکه گروه های ضدانقلابی به نحوی از اجرای عملیات آگاهی یافته بودند، نتوانستند مانع جدی در رسیدن به اهداف عملیات ایجاد کنند.

به دنبال اجرای دو عملیات آلان (جنوب غربی سردشت) و دولتو (شمال غربی سردشت) و ازدست رفتن یکی از اصلی ترین مراکز تجمع، فعالیت و استقرار تشکیلات گروه های ضدانقلاب در نوار مرزی سردشت و همچنین اجرای عملیات در منطقه شیلر، بخش های اصلی فعالیت های این گروه ها عملاً به مناطق دیگر به ویژه شمال آذربایجان انتقال یافت و بخش هایی نیز که اغلب شامل حوزه فرماندهی، ستاد و تشکیلات سازمانی گروه های ضدانقلاب می شد به شهرهای قلعه دیزه و ماؤوت در استان سلیمانیه عراق انتقال یافت و طبق اخبار منابع موثق، حزب دمکرات کردستان و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) بخشی از فعالیت های خود را در منطقه ماؤوت متمرکز کردند.

ب) افزایش آمار تسلیم شدن افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب درپی اقدامات مؤثر نهادهای انتظامی و انقلابی دراین زمینه

ازجمله اقدامات مثبتی که در راستای تشویق افراد مسلح غیرقانونی به ترک اقدامات تروریستی و معرفی خود به نیروهای نظامی و انتظامی صورت گرفت، اقدام مشترک سپاه، ارتش، ژاندارمری و دادستانی در استان های آذربایجان غربی و کردستان بود. نهادهای مذکور با انتشار اطلاعیه های متعددی از افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب درخواست کردند که با پشت کردن به گروه های مسلح غیرقانونی خود را تسلیم کنند و با دریافت امان نامه به زندگی عادی خود بازگردند. این اقدام که با عملیات های مهم پاک سازی در نوار مرزی و عملیات والفجر۴ همراه شده بود تأثیر مطلوبی برجای گذاشت، به طوری که در مقطع زمانی کتاب حاضر ۴۰۱ تن از افراد مسلح ضدانقلاب خود را تسلیم و درخواست امان نامه کردند.[1] دراین حال گروه های ضدانقلاب برای بازداشتن افراد خود از قطع همکاری با آنها، علاوه بر تهدید و ارعاب دست به اقدامات تروریستی نظیر حمله به منازل این افراد، ترور و آدم ربایی می زدند.

۴. قطعنامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل متحد

احتمال گسترش ابعاد درگیری ایران و عراق به محدوده خلیج فارس درپی تهدید استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد علیه تأسیسات صادرات نفت ایران، کشورهای غربی را بر آن داشت

۱- بیش از ۹۰٪ از افراد تسلیم شده از عناصر وابسته به حزب دمکرات کردستان ایران بودند؛ البته باید توجه داشت که این آمار حداقل تعداد تسلیم شدگان است زیرا بخش قابل توجهی از آمار افراد تسلیم شده در گزارش ها درج نمی شد یا گزارش آن در دسترس نگارنده قرار نداشته است.

بـا طرح قطعنـامه جدیـدی در شورای امنیت سازمـان ملـل ضـمن تضـمین امنیت کشـتیرانی در خلیـج فـارس، ایران و عراق را به مـذاکره و سرانجـام اسـتقرار آتش بس و خاتمه جنگ ترغیب سازنـد. طرح قطعنامه پیشـنهادی در ۱۸ اکتبر ۱۹۸۳ (۲۶ مهر ۱۳۶۲) ازسوی فرانسه به سازمان ملل ارائه شـد و سـپس سایر کشورهای غربی نیز از آن حمایت کردنـد. فرانسه که به سـبب تحویل سوپراتاندادردها به عراق و خطر گسترش جنـگ دربرابر موجی از انتقـادات قرار گرفته بود، تلاش می کرد ازطریق این نمـایش دیپلماتیـک بـار مسـئولیت نهـایی وخـامت احتمـالی اوضـاع را از دوش خود بردارد. این طرح که متن اولیه آن انتشـار نیـافت و تغییراتی توسـط سـایر کشورهـای عضو شورای امنیت ازجمله امریکـا در آن داده شـد، خواسـتار آتش بس همه جـانبه در جنـگ ایران و عراق و قطع فوری کلیه اقـدامات نظـامی علیه شـهرها و منـاطق مسـکونی و نیز قطع تمـامی مخاصـمات در منطقه خلیـج فـارس شـده بود. طرح مـذکور برای آنکه به خواست ایران نزدیـک باشـد پیشـنهاد رسـیدگی به علل آغاز جنگ را مطرح ساخته و به گزارش ۲۰ ژوئن ۱۹۸۳ (۳۰ خرداد ۱۳۶۲) هیئت اعزامی سازمان ملل درمورد حمله به مناطق مسـکونی دو طرف درگیر جنگ نیز اشاره کرده بود. گفتنی است این گزارش از ویرانی سـنگین و شدیـد مناطق مسـکونی ایران در طول اشغال نظامی در مقایسه با خسارات اندک مناطق مسکونی عراق حکایت داشت.

هم زمان با ارائه طرح قطعنامه، ریچارد مورفی که به تازگی ازسوی رئیس جمهور امریکا به عنوان مسـئول امور غرب آسیا در وزارت امور خارجه امریکا منصوب شده بود، جنگ ایران و عراق را نمونه ای جدی از عوامل تهدیدکننده صلح و ثبات در منطقه غرب آسیا برشمرد و افزود: «پایـان یـافتن جنـگ ایران و عراق مشـکل به نظر می رسـد و شایـد شورای امنیت سازمـان ملل با تصویب قطعنامه ای که مورد قبول طرفین باشد قدمی برای حل این مشکل بردارد.»

روزنامه لومونـد (چاپ پاریس) درباره انگیزه فرانسه از پیشـنهاد طرح قطعنامه جدیـد نوشت: فرانسه با این اقدام می خواهد «ادعا کند تمام همّ خود را برای تأمین صـلح به کار برده است.» به نوشـته لوموند، متن قطعنامه اشاره ای به مسـئولیت ها در جنگ ایران و عراق نمی کند، ولی آغاز تحقیق دراین زمینه را پیشـنهاد می کنـد زیرا «بـدون شک عراق نخواهـد پذیرفت که آشـکارا به عنوان آغازکننده جنگ معرفی شود.» روزنامه انگلیسـی ساندی تایمز نیز اعلام کرد: «شوروی یک پیشنهاد غرب را که هدف از آن پایان دادن به جنگ ایران و عراق می باشـد مورد تصویب قرار داده است و احتمالاً ظرف دو هفته آینـده درمورد این پیشـنهاد در سازمان ملل رأی گیری خواهد شد.» رادیو بی بی سی در روز سوم آبان گفت: هدف قطعنامه پیشنهادی جلوگیری هم زمان از حملات هوایی عراق به تأسیسات نفتی ایران و قطع جریان نفت در تنگه هرمز توسط ایران است که درعین حال به عراق امکان آن را می دهد صادرات نفتی خود از راه تنگه هرمز را از سر گیرد.

ص: ۴۴

اظهارنظرهای مقامات ایران در واکنش به فرایند سیاسی آغازشده در سازمان ملل، نشان می داد قطعنامه جدید نمی تواند به انتظارات موجود در چارچوب شرایط اعلام شده جمهوری اسلامی ایران برای خاتمه دادن به جنگ پاسخ دهد. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، در سخنانی با اشاره به این نکته که سازمان ملل به گزارش خود از اقدامات غیرانسانی عراق در تخریب شهرها و مناطق مسکونی ایران ترتیب اثری نداده است، افزود: «ما می دانیم ارتجاع عرب و اربابانشان درمجموع در سازمان ملل آرائی دارند که می توانند قطعنامه بگذرانند و فقط حرف ما این است که واقع بینانه با قضیه برخورد کنند و مظلومیت ما را ببینند. تجاوزی که در منطقه شده و این همه جنایت به بار آورده است را ببینند و متجاوز را بشناسند و باتوجه به این واقعیت ها و روحیه مردم ما تصمیم بگیرند و کاری نکنند که با مسائل غیرقابل قبول اعتبار سازمان ملل را کم کنند.» وی باتوجه به نقش فرانسه در طرح قطعنامه جدید تأکید کرد: «تحقیقاً فرانسه حامی عراق است و این مطلب را هم اعلام کرده است و ممکن است به شکلی بتواند این کار را انجام دهد، ولی امیدواریم کسانی که کمی اعتبار سازمان ملل را می خواهند یک مقداری روی این مسئله با دقت و تفکر کار کنند.»

همچنین آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، روز ششم آبان در نمازجمعه تهران اعلام کرد: «قطعنامه ای به شورای امنیت در سازمان ملل برده اند که هدف از این قطعنامه، نجات رژیم صدام است. آن هم با زورگویی در مقابل خواست های مردم ایران.» وی افزود: «ما البته از شورای امنیت سازمان ملل هیچ انتظاری جز این نداریم. چه زمانی شورای امنیت سازمان ملل با آن بافت می تواند به حق حکم کند و حق را ببیند؟ در جایی که امریکا حق وتو دارد، فرانسه حق وتو دارد، قدرت های بزرگ، سردمدار و گرداننده آنجا هستند مگر می شود چیزی جز برخلاف منافع و مصالح ملت ایران در آنجا بگذرد؟» رئیس جمهور تأکید کرد: «ما به شورای امنیت به شدت بدبین هستیم و هیچ قطعنامه ای را که ازسوی این شورا بی توجه به خواسته های بحق ما صادر شده باشد، به هیچ وجه قبول نخواهیم کرد. قطعاً قطعنامه را رد می کنیم و علت آن هم واضح است.» وی همچنین در تبیین دلایل این تصمیم اظهار داشت: «هیئت اعزامی سازمان ملل به ایران آمد، شهرها را دید. ویرانی ها را دید. گزارشی تهیه کرد و در آن گزارش صریحاً اعلام کرد شهادت داد که عراق تجاوز کرده، شهرها را ویران کرده و ادعاهایش درباره ایران از این جهت درست نیست. [این هیئت] رفت و [گزارش را] به سازمان ملل تسلیم کرد. اما هیچ گونه ترتیب اثری به این گزارش داده نشد.»

باوجود این موضع گیری ها که در بیانیه رسمی وزارت امور خارجه ایران در روز پنجم آبان نیز مورد اشاره قرار گرفت، مقامات تصمیم گیرنده در ایران درمورد بخشی از مفاد طرح قطعنامه پیشنهادی که ناظر بر توقف مخاصمات و تضمین امنیت کشتیرانی در منطقه خلیج فارس بود، نظر مساعدی داشتند. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت های روزانه خود دراین باره نوشته

است: «درباره پـذیرش آتش بس در خلیـج فارس، این گونه که می گوینـد سازمان ملل می خواهـد قطعنامه بدهـد، بحث شد. نظر همه ما این بود که ارجح است بپذیریم.» هم زمان سعید رجایی خراسانی نماینده دائم ایران در سازمان ملل، درباره طرح قطعنامه پیشنهادی اعلام کرد که «هنوز منتظر است دستورات لازم از تهران به وی برسد، اما قطعنامه کشورهای غربی به صورتی که هم اکنون مطرح است ازطرف ایران غیرقابل قبول می باشد، مگر آنکه تغییرات فاحشی در این قطعنامه داده شود و مفادی به آن افزوده گردد.» خبرگزاری فرانسه هفتم آبان به نقل از منابع رسمی سازمان ملل گزارش داد ایران «طرحی مخالف با طرح غرب مبنی بر خارج نگاه داشتن منطقه دریایی خلیج فارس از جنگ ایران و عراق به شورای امنیت سازمان ملل ارائه کرد.» این گزارش همچنین حاکی از آن بود که طرح پیشنهادی ایران «به منظور تضمین کشتیرانی آزاد در آب های بین المللی تنها دو طرف درگیر در جنگ را به خودداری از هرگونه عملی که منجر به به خطرافتادن صلح و امنیت در منطقه خلیج فارس بشود دعوت کرده و هیچ اشاره ای به ناظران بین المللی ندارد.» بنا به این گزارش، درپی ارائه طرح پیشنهادی ایران «اختلافات شدیدی میان اعضای شورای امنیت بروز کرد. بعضی، پیشنهادات ایران را غیرقابل قبول [دانسته] و بعضی دیگر برعکس معتقدند که این پیشنهادات یک تغییر موضع حقیقی ایران است و خواستار بررسی عمیق آن شدند.»

باوجوداین شورای امنیت سازمان ملل در نشست روز نهم آبان، قطعنامه شماره ۵۴۰ درباره آتش بس در جنگ ایران و عراق و تضمین امنیت کشتیرانی در خلیج فارس را با ۱۲ رأی موافق، ۳ رأی ممتنع و بدون رأی مخالف به تصویب رساند. در اولین واکنش به صدور این قطعنامه نماینده ایران در سازمان ملل اعلام کرد شورای امنیت آخرین فرصت خود را برای پایان دادن به جنگ از دست داد. ساعاتی بعد خبرنگار بی بی سی در گزارشی از سازمان ملل این گونه اظهارنظر کرد: «چنین به نظر می رسد که چشم انداز پایان دادن به این جنگ سه ساله از راه مذاکره قطعاً رو به تیرگی گذاشته است.» وی با اشاره به واکنش نماینده ایران نتیجه گرفت «ایران با این حرکت به موضع پیشین خود بازگشته است. اگرچه هفته پیش مایل به مذاکره به نظر می رسید. ایران به کمک پاکستان قطعنامه ای به شورا تسلیم کرده بود که با قطعنامه ای که درنهایت به تصویب شورا رسید چندان تفاوتی نداشت، بجز آنکه خواستار آتش بس در خلیج فارس نبود، زیرا ایران چنین شرطی را بیش از حد، مناسب حال عراق می داند.»

درپی صدور قطعنامه جدید شورای امنیت سازمان ملل، عراق در بیانیه مشروحی ضمن استقبال از قطعنامه جدید عملی کردن مفاد قطعنامه ازجمله درمورد آزادی کشتیرانی در خلیج فارس را موکول به پذیرش ایران ساخت. عراق تصریح کرد موافقت این کشور با قطعنامه اخیر بر مبنای کلیت آن است که مفهوم آن عدم توقف خصومت ها در حمله به هدف های غیرنظامی (طبق خواست ایران) بود.

از سوی دیگر، باوجود واکنش منفی ایران به قطعنامه جدید، گفت و گوها درباره موضع نهایی در قبال آن در داخل کشور جریان داشت. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت روزانه خود در روز نهم آبان نوشته است: «با دکتر ولایتی [وزیر امور خارجه] صحبت کردم که درمورد قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل درخصوص آتش بس در خلیج فارس با شدت مخالفت نشود و راه برای پذیرش باز باشد.» سرانجام وزارت امور خارجه ایران در تاریخ ۲۱ آذر ۱۳۶۲ (۱۲ دسامبر ۱۹۸۳)، با صدور بیانیه ای تفصیلی که متن آن برای دبیرکل سازمان ملل ارسال شده بود، اعلام کرد قطعنامه ۵۴۰ مصوبه ۳۱ اکتبر ۱۹۸۳ شورای امنیت را «غیرسازنده، به دور از حقایق و واقعیت های موجود و غیرقابل اجرا» می داند اما آماده ادامه همکاری با دبیرکل درزمینه تلاش های میانجیگرانه اوست. درپی این اعلام آمادگی، رسانه های گروهی جهان از آغاز دور تازه ای از تلاش های میانجیگری دبیرکل سازمان ملل در جنگ ایران و عراق خبر دادند. خبرگزاری یونایتدپرس بیست ودوم آذر گزارش داد خاویر پرز دکوئیار یک مقام عالی رتبه سازمان ملل را برای ملاقات با اولاف پالمه که چندین بار به ایران و عراق سفر کرده است به سوئد گسیل داشت.

۵. ادامه بازتاب تحویل سوپراتانداردها؛ تلاش عراق برای بین المللی کردن جنگ

تصمیم دولت فرانسه به تحویل پنج فروند هواپیمای سوپراتاندارد به عراق که از تابستان ۱۳۶۲ خبرساز شد در طول این دوره نیز همچنان مورد توجه رسانه های خارجی قرار داشت. باآنکه پیش تر، منابع خبری از تحویل قطعی هواپیماها در ۱۶ مهر ۱۳۶۲ خبر داده بودند، مقامات عراق و فرانسه در سیاستی هماهنگ از تأیید صریح این خبر خودداری می کردند. روزنامه آلمانی فرانکفورتر الگمانیه در گزارشی به نقل از منابع موثق عرب ضمن اشاره به تصمیم محرمانه عراق به خودداری از انتشار هرگونه خبری درمورد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد نوشت: «در توجیه این اقدام گفته می شود که بغداد نمی خواهد بدین ترتیب بهانه ای برای یک حمله نظامی پیشگیرانه دراختیار دولت ایران قرار دهد.»

همچنین هفته نامه فرانسوی لوپوئن درباره سیاست پیچیده فرانسه نوشت: فرانسه مسئله تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد را درحالت رمزی مدبرانه ای حفظ کرده است به امید اینکه مذاکراتی سیاسی در خلیج فارس امکان پذیر شود. لوپوئن هدف فرانسه از انتخاب این سیاست را محدود کردن انتخاب های ایران دربرابر فشارها برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق معرفی کرد. این نشریه با اشاره به طرح قطعنامه ای در سازمان ملل با هدف پایان دادن به جنگ افزود: درصورتی که مقامات تهران این طرح را بپذیرند، دیگر تحویل سوپراتاندارها به عراق لزومی نخواهد داشت، اما درصورتی که آنها با طرح جدید سازمان ملل درمورد آتش بس در خلیج فارس موافقت نکنند، به ناچار باید عواقب لجاجت خود را پذیرا شوند.

درحالی که انتشار اخبار ضدونقیض از تحویل جنگنده های فرانسوی به عراق همچنان ادامه

دارد، وزیر امور خارجه این کشور در اظهاراتی به طور تلویحی دستیابی به سوپراتانداردها را کوششی برای بین المللی کردن جنگ عنوان کرد. طارق عزیز روز بیست وسوم مهر در گفت وگو با مجله المستقبل گفت: «عراق به مجرد دست یافتن به سوپراتانداردها قادر خواهد بود که جنگ درازمدت خود را به جهان خاطرنشان سازد و شاید طرف های ذی ربط وارد عمل شوند و شاید که ایران در موضع خود تجدیدنظر کند؛ چراکه بالمال ملاک نه تنها ازطریق به کارگیری نیرو مشخص می شود بلکه شناخت دیگران نسبت به آن و پی بردن به بهایی که درنتیجه به کارگیری آن علیه آنان خواهد پرداخت، تعیین کننده است.»

از سوی دیگر و در نقطه مقابل، مقامات جمهوری اسلامی ایران همچنان بر موضع قبلی خود درمورد قطع جریان صدور نفت از مسیر تنگه هرمز در خلیج فارس، گرچه با شدت کمتری، تأکید می کردند. رسانه های خبری ضمن انعکاس هشدار دوباره حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی،(1) مبنی بر اینکه «ایران اگر لازم باشد و بخواهد به سادگی می تواند تنگه هرمز را ببندد»، بر این بخش از سخنان وی تأکید کردند که ایران فقط موقعی اقدام به بستن تنگه هرمز خواهد کرد که دیگر استفاده ای برای این کشور نداشته باشد. براین اساس تصور می شد پس از تهدیدهای اولیه ایران درمورد جلوگیری از صدور حتی یک قطره نفت از خلیج فارس، اکنون مقامات ایرانی درصدد تعدیل موضع خود برآمده اند. بااین حال خبرنگار اعزامی رویتر در گزارشی از ایران با اشاره به سخنان رئیس مجلس اعلام کرد: «دیپلمات های غربی در ایران شک ندارند که اگر ایران مجبور شود، تهدید خود را عملی کرده و تنگه هرمز را خواهد بست، اما معتقدند که عکس العمل شدید ایران بیشتر به خاطر آن است که عراق را از هرگونه اقدام شدید منصرف کرده، موقعیت کنونی جنگ را حفظ کند.»

در همین حال بیست ونهم مهر و درپی آغاز عملیات والفجر۴ حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سخنگوی شورای عالی دفاع، در نمازجمعه تهران از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسه به عراق به عنوان یکی از عوامل مؤثر در تصمیم ایران به اجرای این عملیات نام برد و تصریح کرد: «همین جریانِ هواپیماهای فرانسه درست به جای اینکه نجات صدام را بدهد برعکس باعث این عملیات شد و این عملیات، الآن جواب سوپراتانداردهاست. شما فردا یک چیز دیگر هم مطرح بکنید ما مشتمان را محکم تر می کنیم.»

در محدوده زمانی کتاب حاضر همچنین تفاسیر متعددی به نقل از تحلیل گران نظامی انتشار یافت که از یک سو قابلیت سوپراتانداردها برای نابودی تأسیسات نفتی ایران در خارک و از سوی دیگر توانایی ایران در مسدود کردن تنگه هرمز را مورد تردید قرار می داد. بااین حال گمان

۱- اظهارات رئیس مجلس شورای اسلامی مربوط به روز ۲۲/۷/۱۳۶۲ یعنی یک روز قبل از آغاز دوره زمانی کتاب حاضر می شود که مشروح آن در کتاب ۲۷ روزشمار درج شده است.

می رفت تلاش دو کشور برای عملی کردن این تهدیـدات دست کم به افزایش قابل ملاحظه نرخ بیمه دریایی و اجتناب کشتی ها از ورود به آب های خلیج فارس بینجامد.

در این دوره گزارش هـای زیـادی درمـورد واکنش هـای منطقه ای و بین المللی دربرابر تهدیـد امنیت کشـتیرانی و عبور نفت منطقه خلیج فـارس از مسیر تنگه هرمز انتشـار پیـدا کرد. دراین زمینه کشورهـای عضو شورای همکـاری خلیـج فـارس اقـداماتی را در دو محور دنبـال کردنـد. در محور اول، تلاش می شـد مقامات سوری برای بازگشایی خط لوله نفتی عراق از خاک سوریه ترغیب شونـد تا با رفع تنگنای صـادرات نفت عراق انگیزه این کشور برای حمله به تأسـیسات نفتی ایران برطرف شود. در محور دوم، تلاش هـای سیاسـی و دیپلمـاتیک کشورهای عضو شورای همکاری خلیـج فارس برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق قبل از گسترش احتمالی آن، تشدیـد گردیـد. البته این کشورها محور سومی را هم درقالب برگزاری مجموعه ای از مانورهای نظامی مشترک و خریدهای تسلیحاتی به منظور تقویت توانایی هـای دفـاعی در مقابله با اقـدام احتمالی ایران به انسـداد تنگه هرمز دنبال می کردنـد که ازسوی ناظران جـدی گرفته نمی شـد. گزارشـگر اعزامی بی بی سـی از ابوظبی محـل برگزاری اولین مـانور مشترک نظـامی شـش کشور عضو شورای همکـاری خلیـج فـارس، اعلام کرد: «مانورهـای نظـامی که در بیابانی در ابوظبی انجام می گیرد هر کیفیتی داشـته باشـد در اینجا تا انـدازه ای این نگرانی موجود است که اگر ایران بخواهـد راه کلی صادرات نفت خلیـج فارس را سـد کنـد کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] درحال حاضـر کم وبیش فاقد نیروی پایداری هستند.»

امریکا و هم پیمانان غربی این کشور نیز به تهدیـد ایران مبنی بر بسـتن تنگه هرمز و قطع صدور نفت واکنش نشان دادند. علاوه بر حرکت سه کشتی حامـل تفنـگ داران دریـایی و یـک نـاو هواپیمـابر امریکـا به سوی اقیانوس هنـد، در بیست وپنجم مهر، جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا، اعلام کرد چنانچه ایران تهدیـدات خود مبنی بر بسـتن تنگه هرمز را عملی کند، امریکا و دیگر کشورهایی که دارای منافع حیاتی در خلیج فارس هستند تدابیری برای تضمین امنیت کشتیرانی در این بخش اتخاذ خواهند کرد. این موضع امریکا نشان می داد عراق به طور حسـاب شـده ای برای واردساختن قـدرت های بزرگ به معرکه جنگ برنامه ریزی کرده است؛ چنان که یک روز پس از سـخنان شولتز، روزنامه الثوره ارگان حزب بعث عراق ضمن اشاره به خشنودی بغداد از این اظهارات نوشت: «به عقیده دولت بغداد، ایالات متحده در وعده های خود نسبت به بازنگه داشـتن تنگه هرمز بسـیار جدی است.» الثوره در تفسـیری دوصـفحه ای درباره جنگ ایران و عراق نیز مدعی شد در موضع امریکا در قبال جنگ تغییری احساس می شود و واشنگتن به عراق حق می دهد برای کشاندن حکومت اسلامی ایران به پای میز مذاکره تأسیسات نفتی ایران را بمباران کند.

ص: ۴۹

باوجوداین، برخی رسانه ها از نگرانی ایالات متحده و انگلیس از پیامدهای خطرناک تجهیز عراق به سوپراتاندادردهای فرانسوی خبر دادند. روزنامه دیلی تلگراف (چاپ لندن) نوشت یکی از موارد مورد بحث در ملاقات اخیر فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه و مارگارت تاچر نخست وزیر انگلیس در لندن، سیاست فرانسه در قبال جنگ خلیج فارس بوده است. این روزنامه افزود: «دولت انگلستان معتقد است که فرانسه در جنگ خلیج فارس دست به یک اقدام نامسئولانه زده است که نهایتاً ممکن است منجر به مسدود شدن آبراه [تنگه] هرمز و متوقف شدن جریان نفت صادراتی حوزه خلیج فارس به غرب شود.»

مسئولیت مستقیم فرانسه در به وجودآمدن موقعیتی که ممکن بود به گسترش جنگ در خلیج فارس و دخالت ناخواسته قدرت های بزرگ بینجامد این کشور را بر آن داشت با پیشنهاد طرح قطعنامه ای در شورای امنیت سازمان ملل شرایط استقرار یک آتش بس محدود در خلیج فارس را که پایه ای برای آتش بس گسترده در جنگ باشد، فراهم سازد. این طرح بلافاصله با حمایت کشورهای امریکا، انگلستان و سایر کشورهای غربی مواجه شد. ارتباط ماجرای تحویل سوپراتاندادردها با طرح قطعنامه به حدی آشکار بود که فرد هالیدی صاحب نظر شناخته شده مسائل غرب آسیا، در تحلیلی واگذاری هواپیماهای مذکور را «بخشی از یک طرح جامع برای وادارساختن ایران به قبول صلح» دانسته و اظهار داشت: «ایرانی ها دارند برنده جنگ می شوند و غرب نمی خواهد شاهد سلطه ایران بر عراق باشد.» به گفته وی طبق طرح پیشنهادی فرانسه در سازمان ملل «برای کشاندن ایران به پای میز مذاکره باید دو کار کرد: باید ایران را تهدید کرد، که هواپیماهای سوپراتاندارد و نیروی دریایی غرب این کار را می کنند و درعین حال باید صلحی که به قدر کافی شرافتمندانه باشد پیشنهاد کرد که پیشنهاد سه ماده ای کشورهای غربی چنین کاری را انجام می دهد.»

سرانجام یک روز پس از صدور قطعنامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل درمورد تضمین امنیت کشتیرانی در خلیج فارس و جنگ ایران و عراق، وزیر امور خارجه فرانسه رسماً تأیید کرد هواپیماهای سوپراتاندارد قبلاً به عراق تحویل داده شده است. همچنین شارل هرنو چند روز بعد در جلسه مجلس سنای این کشور اعلام کرد محرمانه نگاه داشتن جریان تحویل هواپیماهای مزبور به خواست دولت عراق صورت گرفته است. طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق نیز در یازدهم آبان، با بیان اینکه روابط میان فرانسه و عراق لحظات حساسی داشته و مسئله سوپراتاندادردها بغرنج ترین این لحظات بوده است، افزود: «عراق درحال حاضر کاملاً راضی می باشد زیرا دولت فرانسه با تحویل هواپیماها طی ماه اکتبر به تعهدات خود عمل کرده است.» خبرگزاری رویتر از بغداد نیز به نقل از روزنامه الثوره ارگان حزب بعث عراق اعلام کرد: «اگر عراق از حق آزادی کشتیرانی در خلیج [فارس] محروم باشد دیگر به ایران اجازه نخواهد داد که از چنین حقی برای گرداندن ماشین جنگی خود برخوردار باشد.»

ص: ۵۰

بااین حال و به رغم هشدار عراق که با اشاره تلویحی به تصمیم استفاده از جنگنده بمب افکن های سوپراتاندارد علیه پایانه صادرات نفت ایران مطرح می شد، فرمانده نیروی هوایی ایران نوزدهم آذر در مصاحبه ای ماجرای سوپراتاناداردها را یک مانور تبلیغاتی برای روحیه دادن به نیروهای عراقی و نیز کشورهای عرب منطقه خلیج فارس عنوان کرد و افزود: «ما راه های زیادی برای مقابله با سوپراتاناداردها داریم که عراق و فرانسه و دیگران نیز بعضاً آنها را می دانند.»

۶. مقدمات انتخابات دومین دوره مجلس شورای اسلامی

باتوجه به درپیش بودن انتخابات دومین دوره مجلس شورای اسلامی، در این دوره طیفی از اقدامات، تحرکات سیاسی و اعلام مواضع درباره ملاک ها و شرایط داوطلبان نمایندگی مجلس، وظایف مجریان و ناظران و... شکل گرفت. امام خمینی درباره ملاک ها و شرایط داوطلبان نکات و رهنمودهایی را در موارد متعددی بیان داشتند؛ ازجمله در چهارم آبان در دیدار رئیس جمهور و ائمه جمعه مراکز استان ها با ایشان درزمینه ملاک انتخاب کاندید اصلح تأکید کردند: «در مجلس، اسلام تنها کافی نیست. بلکه باید مسلمانی باشد که احتیاجات مملکت را بشناسد و سیاست را بفهمد و مطلع به مصالح و مفاسد کشور باشد و ممکن است به شما و گروه شما هم مربوط نباشد.» ایشان همچنین در جمع فقهای شورای نگهبان ضمن رد معیار وابستگی داوطلبان به گروه، حزب یا قشر خاصی از جامعه گفتند: «مسئله، خوب بودن خود شخص است نه اینکه از یک دسته خاصی باشد. نه اینکه اهل علم باشد، حزبی باشد، بازاری باشد. اینها دیگر شرط نیست. عمده، موازین است که قانون و اسلام تعیین کرده است.»

رهبر انقلاب همچنین در تأکید بر نقش و اهمیت مشارکت و دخالت مردم در تعیین سرنوشت خود اظهار داشتند: «مردم با علما و اشخاص مورد اعتمادشان مشورت کنند، بعد به هرکس که خواستند رأی دهند. مردم نباید کنار بروند، اگر مردم کنار بروند همه شکست می خوریم. خود مردم نگذارند قلدرها دخالت کنند، افراد نالایق دخالت کنند. اگر عده ای جمع شدند و افراد نالایق را انتخاب کردند، مردم به آنها رأی ندهند، اگر مردم هم متوجه نشدند. مجلس آنها را قبول نکند. تمام مردم موظف اند که در انتخابات حاضر باشند و تحت تأثیر هیچ کس قرار نگیرند. بعد از اینکه مشورت کردند که برای اسلام مفید است رأی دهند. اگر کسی مورد شک بود و یا اگر کسانی منحرف، خودشان را معرفی کردند، به آنها رأی ندهند. ما باید مجلسمان را نگه داریم و کاری کنیم که برای دولتی خوب اساس باشد.»

در این باره سایر مسئولان و شخصیت های سیاسی و مذهبی کشور نیز دیدگاه هایی را اعلام کردند. ازجمله رئیس جمهور بیست وپنجم آبان در دیدار با گروهی از روحانیون حزب

جمهوری اسلامی تهران تأکید کرد: «مسئله مهم این است که به فضل الهی انتخابات را با یک حرکت عمومی و واقع بینانه و یک انتخاب دقیق و منطقی انجام دهیم.»

نمایندگان مجلس شورای اسلامی نیز در دهم آذر کلیات لایحه "انتخابات مجلس شورای اسلامی" را تصویب کردند. به گفته مخبر کمیسیون شوراها و امور داخلی مجلس «عمده ترین مسائلی که در این لایحه انجام گرفته یکی مسئله تفکیک اجرا و نظارت بوده که در قانون قبلی همان کسانی که انتخابات را اجرا می کردند - که انجمن مرکزی نظارت و هیئت اجرایی بود - همان ها هم شکایات را بررسی می کردند و درواقع اعمال نظارت می نمودند که در این قانون نظارت و اجرا تفکیک شده است.»

میرحسین موسوی نخست وزیر نیز در مصاحبه ای اختصاصی با واحد مرکزی خبر ضمن اشاره به اینکه قوه اجرایی آمادگی برگزاری مطلوب انتخابات را دارد، گفت: «بنده در اینجا از همه مأمورین و مقامات دولت در سراسر کشور می خواهم که در انجام مأموریت های خود درارتباط با انتخابات، بی طرفی کامل را حفظ کنند.» وی تأکید کرد: «طبیعی است که مردم، روحانیت و تشکل های اسلامی درزمینه تبلیغات و معرفی کاندیداها بسیار فعال باشند، ولی استانداران و فرمانداران باید مراقب باشند که از موقعیت و وسایل و امکاناتی که دراختیار دارند درجهت تقویت این کاندیدا یا آن کاندیدا استفاده نشود و یقیناً مقامات غیردولتی هم نباید از مسئولین و مخصوصاً استانداران و فرمانداران چنین انتظاری داشته باشند.»

۷. روابط ایران و فرانسه

جمهوری اسلامی ایران درپی تجهیز عراق به هواپیماهای پیشرفته سوپراتاندارد با تهدیدی بی سابقه علیه صادرات نفت خود روبه رو بود و از سوی دیگر با اقدام احتمالی به انسداد تنگه هرمز درصورت عملی شدن تهدید عراق، می بایست با شرایط پیش بینی ناپذیری در منطقه خلیج فارس مواجه می گردید. درواقع فرانسه با تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق عامل قرارگرفتن ایران در چنین وضعیتی شناخته می شد. براین اساس، روابط سیاسی ایران و فرانسه در این مقطع زمانی با وخامت بی سابقه ای روبه رو گردید. مقامات ایران پی درپی فرانسه را مهم ترین حامی عراق در میان کشورهای غربی می خواندند که با اصرار به تحویل جنگنده های سوپراتاندارد آشکارا در کنار عراق قرار گرفته و زمینه دخالت ابرقدرت ها را در خلیج فارس فراهم آورده است. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی روز سوم آبان در سخنانی تأکید کرد: «تحقیقاً فرانسه حامی عراق است و این مطلب را هم اعلام کرده است.» آیت الله خامنه ای رئیس جمهور نیز ششم آبان با اشاره به قطعنامه پیشنهادی فرانسه در سازمان ملل اظهار داشت: «فرانسه می خواهد از عراق حمایت کند. رژیم عراق بماند تا [فرانسه بتواند] طلب هایی که از عراق دارد بگیرد تا بازپرداخت دیونش در عراق به خطر نیفتد.»

موضوع دیگری که در این دوره به طور مستقیم و غیرمستقیم به افزایش تنش در روابط ایران و فرانسه دامن می زد، اوضاع بحرانی لبنان درپی انفجار مراکز استقرار نیروهای امریکایی و فرانسوی در بیروت بود. رسانه های غربی صرف نظر از مشارکت فرانسه در نیروهای چندملیتی حافظ صلح در لبنان، تصمیم این کشور به تحویل پنج فروند هواپیمای سوپراتانداراد به عراق را دلیل دیگری برای حمله هم زمان به نظامیان امریکا و فرانسه در بیروت عنوان می کردند. حادثه ای که به نظر می رسید براساس این نگرش طراحی شده باشد، توقف یک خودروی بمب گذاری شده متعلق به ارتش فرانسه در نزدیکی سفارت ایران در بیروت در ساعات اولیه بامداد روز شانزدهم آبان بود که پیش از وقوع انفجار کشف و خنثی شد. درپی این واقعه کاردار سفارت فرانسه در تهران به وزارت امور خارجه ایران احضار و یادداشت اعتراضی به وی تسلیم گردید. یک روز بعد، رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی ضمن محکوم کردن اقدام فرانسه خواستار طرح موضوع در مجامع بین المللی شد.

همچنین در بیست وششم آبان، هواپیماهای سوپراتانداراد فرانسه یک روز پس از حمله هوایی رژیم صهیونیستی به منطقه بعلبک لبنان، منطقه مذکور را هدف قرار دادند. چند روز بعد، رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی ضمن محکوم کردن حملات هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی از شهادت ۱۴ تن از نیروهای پاسدار در جریان این حملات خبر داد. شارل هرنو وزیر دفاع فرانسه، سی ام آبان، در بیانیه ای با هدف خاتمه دادن به تردیدها درباره مؤثربودن حمله هواپیماهای فرانسوی اعلام کرد: «روز جمعه گذشته، جنبش افراطی امل اسلامی تأکید کرد هیچ گونه تلفاتی را متحمل نشده است درحالی که رفسنجانی رئیس پارلمان ایران، تصریح کرد که ۱۴ پاسدار انقلاب در اردوگاه شیخ عبدالله کشته شده اند.»

سرانجام در ادامه روند پرتنش چندماهه ای که از تابستان ۱۳۶۲ و درپی تصمیم فرانسه به واگذاری پنج هواپیمای سوپراتاندارد به عراق در مناسبات سیاسی ایران و فرانسه آغاز شد، در تاریخ ۱۹ آبان یک مقام سفارت فرانسه در تهران اعلام کرد ایران در پاسخ به تحویل هواپیماهای مذکور به عراق دست به اقداماتی علیه منافع اقتصادی فرانسه زده است. تصمیم ایران به تعطیلی دفتر بازرگانی سفارت فرانسه و مؤسسه تحقیقات باستان شناسی این کشور در ایران درست هشت روز پس از تأیید رسمی واگذاری این هواپیماها توسط وزیر امور خارجه فرانسه صورت گرفت. این تصمیم چنان که روزنامه فرانسوی لیبراسیون نوشت امیدهایی را که تعدادی از صاحبان صنایع فرانسوی به ازسرگیری فعالیت های اقتصادی در ایران داشتند، نقش بر آب کرد و این درحالی بود که به نوشته این روزنامه سایر کشورهای اروپایی و نیز ژاپن روی بازار ایران حساب می کردند.

ص: ۵۳

۸. تحول در مناسبات عراق با شوروی و امریکا

در بازه زمانی کتاب حاضر تحولاتی در روابط عراق با دو ابرقدرت (شوروی و امریکا) رخ داد که به نوعی موجب تغییراتی در موضع به ظاهر بی طرفانه این کشورها در قبال جنگ شد. در ادامه به طور جداگانه به روابط عراق با شوروی و امریکا پرداخته شده است.

الف) روابط عراق و شوروی

روابط این دو کشور در این دوره گسترش چشمگیری یافت. اتحاد شوروی از آغاز جنگ ایران و عراق بدون اظهارنظر صریح درباره مقصر جنگ فقط به نقش "امپریالیسم امریکا" در برافروختن آتش جنگ اشاره می کرد. بااین حال شوروی برای نشان دادن بی طرفی خود ارسال تسلیحات به عراق را معوق گذاشت. با آغاز عملیات های تهاجمی ایران در سال ۱۳۶۱ و به ویژه درپی تیرگی شدید روابط ایران و شوروی در ماجرای دستگیری سران حزب توده در سال ۱۳۶۲، اتحاد شوروی بار دیگر یکی از مهم ترین تأمین کنندگان تسلیحاتی عراق شد.

در بیست وسوم آبان، روزنامه پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی در موضع گیری بی سابقه ای به انتقاد از سیاست ایران در قبال جنگ پرداخت. بلافاصله رسانه های غربی ازجمله خبرگزاری آلمان غربی و مطبوعات پاریس موضع پراودا را نشانه گرایش مسکو به جانب عراق ارزیابی کردند. شش روز بعد، طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق به مسکو رفت و هم زمان هیئت های اقتصادی عراق و شوروی در پایتخت های یکدیگر حضور یافتند و درمورد گسترش همکاری های اقتصادی و فنی دو کشور توافقاتی به عمل آمد. در ششم آذر، هیئتی بلندپایه به ریاست رئیس کمیته مناسبات اقتصادی خارجی شوروی وارد بغداد شد تا درباره راه های گسترش روابط دو کشور در زمینه های مختلف با مقامات عراقی مذاکره کند. وی در این سفر با رئیس جمهور عراق دیدار و گفت وگو کرد و هنگام عزیمت به شوروی این سفر را دارای نتایج مثبتی درزمینه پیشرفت مناسبات و همکاری های اقتصادی و فنی میان دو کشور توصیف کرد. رسانه های غربی اعزام هیئت های بلندپایه سیاسی و اقتصادی دو کشور را درمجموع نشانه افزایش پشتیبانی شوروی از عراق در جنگ با ایران ارزیابی کردند.

علاوه براین، یکی از پیامدهای گسترش مناسبات مسکو و بغداد را می توان در افزایش تلاش های دیپلماتیک شوروی برای برقراری مصالحه میان عراق و سوریه مشاهده کرد. مجله المستقبل با اشاره به دیداری که در تیرماه گذشته بین عبدالحلیم خدام و طارق عزیز وزرای امور خارجه دو کشور با حضور مقامات روسی در مسکو صورت گرفت، نوشت: این دیدار در میان نگرانی روس ها بدون اخذ هیچ گونه نتیجه ای به پایان رسید. بااین حال، شوروی به تلاش های خود دراین زمینه ادامه داد به طوری که هفته نامه فرانسوی لوپوئن در بیست ویکم آذر

از میانجیگری این کشور میان عراق و سوریه خبر داد و افزود: «اتحاد شوروی به ابتکارات سری درجهت ایجاد روابط دوستانه میان سوریه و عراق دست زده است.» البته این نشریه توضیح بیشتری درمورد نتیجه اقدامات شوروی نداد.

ب) روابط عراق و امریکا

در سال های اولیه جنگ، امریکا موضع خودداری از مداخله آشکار در جنگ ایران و عراق را در پیش گرفته و درعین حال مراقب بود جریان جنگ به سمت پیروزی یکی از طرفین متمایل نشود؛ براین اساس باتوجه به تغییر روند جنگ به سود ایران، مفهوم سیاست امریکا جلوگیری از پیروزی ایران بود. دولت ریگان که تصریح کرده بود «پیروزی ایران با منافع امریکا مغایر است»، دیدگاه خود را در چارچوب سیاست برقراری توازن در جنگ پیش می برد. بااین حال شواهد مربوط به عملکرد سیاست خارجی امریکا در دوره زمانی این کتاب حاکی از عدم اتخاذ راهبردی منسجم ازسوی این کشور در قبال جنگ ایران و عراق است. یکی از دلایل این امر، درگیری امریکا با سلسله وقایع مربوط به حضور نیروهای چندملیتی حافظ صلح سازمان ملل در لبنان و به ویژه انفجار مقر تفنگ داران دریایی امریکا و چتربازان فرانسوی در بیروت بود که سیاستمداران امریکایی را به شدت در اندیشه نحوه مقابله با پیامدهای این حادثه و ادامه مأموریت نظامیان امریکا در لبنان فرو برد. موضوع دیگری که در این دوره سیاست امریکا در قبال جنگ را تحت تأثیر قرار داده بود وجود اختلاف نظر در میان اعضای هیئت حاکمه امریکا درمورد ادامه سیاست بی طرفی این کشور در جنگ بود که بنا بر گزارش ها تا پایان این دوره ادامه داشت.

درمجموع، حوادث لبنان و تصور مقامات امریکا از نقش ایران در این حوادث و تلاش برای محدود کردن نقش سوریه در لبنان، انتظار دستیابی به نقشی مؤثرتر در روند جنگ ایران و عراق و نیز تمایل به برقراری مجدد روابط رسمی دیپلماتیک با عراق زمینه ساز سفر دونالد رامسفلد نماینده ویژه امریکا در غرب آسیا به عراق در بیست وهشتم آذر شد که بلافاصله انعکاس گسترده ای یافت. هم زمان با این سفر خبرگزاری یونایتدپرس به نقل از وزارت امور خارجه امریکا اعلام کرد: «امریکا آماده مبادله سفیر با دولت عراق است، اما این به معنی تمایلی [حرکت] به سوی رژیم عراق نیست.» گفتنی است روابط دیپلماتیک دو کشور درپی جنگ های موسوم به جنگ شش روزه اعراب و اسرائیل در سال ۱۹۶۷ متوقف شده بود.

در تفسیر دیدار رامسفلد از بغداد رسانه های گروهی جهان ازجمله رادیوهای اسرائیل، بی بی سی، امریکا و روزنامه های واشنگتن تایمز، دیلی تلگراف، دی ولت و نیز روزنامه پراودا به انگیزه ها و اهداف مختلفی اشاره کردند که مهم ترین آنها عبارت اند از: تلاش برای اعاده روابط کامل سیاسی دو کشور؛ نزدیک شدن عراق به رژیم های میانه روی عرب مانند اردن؛ جلب

حمایت اعراب از موضع امریکا در قبال لبنان و تحت فشار قرار دادن سوریه؛ احتمال بی ثباتی منطقه غرب آسیا براثر ادامه جنگ ایران و عراق؛ فشارها و مشکلات اقتصادی عراق در ادامه جنگ فرسایشی با ایران؛ تردید عراق درمورد تداوم حمایت شوروی از این کشور در جنگ و امید به دریافت گسترده تر تسلیحات غربی؛ احتمال برقراری روابط ایران و امریکا؛ احتمال نزدیکی شوروی به ایران؛ فشار بر هم پیمانان عرب منطقه ای امریکا برای پرداخت پول بیشتر به عراق و به رسمیت شناختن ضمنی رژیم صهیونیستی.

این درحالی است که سخنگوی وزارت امور خارجه ایران در واکنش به سفر نماینده ویژه امریکا به عراق در بیست ونهم آذر اعلام کرد: «این سفر که بلافاصله بعد از پیمان های اخیر امریکا و اسرائیل در زمینه های نظامی و اقتصادی و همچنین به دنبال توافق های وزیر خارجه عراق با وزیر خارجه امریکا در ملاقات سپتامبر گذشته (مهرماه) آنان در امریکا صورت می گیرد، بیانگر مرحله ای جدید در استحکام روابط بغداد و واشنگتن می باشد.» میرحسین موسوی نخست وزیر نیز در پایان جلسه روز سی ام آذر هیئت دولت با اشاره به این رویداد گفت: «ما از اول معتقد بودیم رژیم عراق یک رژیم امریکایی است و به تحریک امریکا وارد جنگ با ایران شده است و ما باید در این نبرد شاهد باشیم که چه کشورهایی به عراق کمک می کنند. اسلحه ای که به دست عراق می رسد بدون موافقت صهیونیسم نمی تواند باشد.»

۹. انفجارهای بیروت و کویت

الف) انفجار در مقر تفنگ داران دریایی امریکا و قرارگاه چتربازان فرانسه

صبح روز ۲۳ اکتبر (اول آبان)، با برخورد دو کامیون بمب گذاری شده به ساختمان های اصلی مرکز فرماندهی تفنگ داران دریایی امریکا و مقر چتربازان فرانسوی مستقر در بیروت دو انفجار مهیب رخ داد. این انفجارها که به مرگ ۲۴۱ نظامی امریکایی و ۵۸ نظامی فرانسوی انجامید بازتاب گسترده ای در محافل خبری و سیاسی جهان داشت و اتهاماتی را نیز متوجه ایران، سوریه و گروهی از نیروهای شیعه لبنانی کرد. به دنبال وقوع این انفجارها شخصی که خود را نماینده "جنبش آزاد انقلاب اسلامی" معرفی می کرد به خبرگزاری فرانسه گفت این گروه مسئولیت دو انفجار مزبور را به عهده می گیرد. جنبش مذکور تا این زمان ناشناخته بود. یک روز بعد، سازمان جهاد اسلامی با پخش اعلامیه ای در بیروت مسئولیت انفجارها را پذیرفت و آن را اقدامی علیه " دژهای امپریالیسم" خواند. در این اعلامیه آمده بود: «ما ایرانی یا سوری و یا فلسطینی نبوده، بلکه ما سربازان خدا و عاشق شهادت و از مسلمانان لبنان هستیم.»

لاری اسپیکز سخنگوی کاخ سفید، در اولین نشست خبری بعد از وقوع انفجارها اعلام کرد: «امریکا دلایلی در دست دارد که براساس آنها گروه هایی با برخورداری از پشتیبانی ایران احتمالاً

مسئول سوءقصد خونینی هستند که علیه جان سربازان امریکایی و نیروهای حافظ صلح چندملیتی در بیروت صورت گرفت.» سخنگوی کاخ سفید خاطرنشان کرد: «مأموریت امریکا و نیروهای چندملیتی به هیچ وجه تغییری نکرده است و هیچ تغییری نیز در تعهدات ما به وجود نیامده است.» همچنین کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، در اظهاراتی مدعی شد: «تعدادی از ایرانیان در سوءقصد بیروت مسئول هستند.» وی افزود: «چنانچه این دلایل و پیش بینی ها مورد تأیید قرار گیرد احتمال انتقام جویی ازجانب دولت امریکا بعید به نظر نمی رسد.» از سوی دیگر اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی در واکنش به این حادثه «که در بیت المقدس به عنوان اشاره به سوریه تفسیر شده به آنهایی که درصدد جلوگیری از یک راه حل مسالمت آمیز در لبنان هستند حمله کرد.» سخنگوی کابینه رژیم صهیونیستی نیز گفت: «ما هویت مقصر را نمی دانیم، اما می دانیم که مقامات سوری علیه بازگشت به صلح در لبنان کار می کنند.»

وزارت امور خارجه ایران در روز دوم آبان، رسماً ادعای وزیر دفاع امریکا مبنی بر امکان دخالت ایران در انفجارهای مذکور را رد کرد. سخنگوی وزارت امور خارجه با اشاره به تهدید واینبرگر گفت: «امریکا در گذشته و حال همیشه جمهوری اسلامی ایران را آماج توطئه ها و خصومت های خود قرار داده است.» مقامات جمهوری اسلامی ایران در روزهای بعد هم ضمن تأکید بر دخالت نداشتن ایران در انفجار مقر نظامیان امریکایی و فرانسوی در بیروت، حضور نیروهای بیگانه و اشغالگر در لبنان را دلیل وقوع این حوادث عنوان کردند.

دراین حال، برخی اعضای کنگره امریکا درباره ادامه مأموریت نیروهای امریکایی حافظ صلح در لبنان ابراز تردید کردند. اما جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا در مقابل نمایندگان مجلس سنا و مجلس نمایندگان امریکا گفت: «اگر تفنگ داران امریکایی از لبنان رانده شوند عوامل رادیکال پیروزی بزرگی به دست خواهند آورد و جهان خواهد دانست که باید روی شوروی حساب کند [و] حساب کردن روی امریکا یک اشتباه است.» هم زمان هنری کیسینجر وزیر امور خارجه پیشین امریکا در اظهارنظری درباره حادثه انفجار بمب در بیروت ضمن تأکید بر اینکه جناح های گوناگون و متخاصم در لبنان درحال خارج کردن اختیار امور از دست دولت لبنان می باشند، گفت: «امریکا دو راه دارد: یا ما موازنه قدرت را تغییر می دهیم و موازنه بین رادیکال ها و میانه روها ایجاد می کنیم که نیازمند هماهنگی با تمام کشورهای دوست است؛ یا کشته شدن امریکایی ها و تضعیف تدریجی نیروهای میانه رو و افزایش فزاینده نیروهای رادیکال را مشاهده خواهیم کرد.»

در همین حال، روزنامه امریکایی واشنگتن پست مدعی شد بسیاری از کارشناسان اروپای غربی در امور غرب آسیا حدس می زنند یک گروه مسلمان شیعه معروف به حزب الله که مورد حمایت ایران قرار دارد، به احتمال قوی در این حمله دست داشته است. این روزنامه افزود: «کارشناسان امریکایی می گویند سال گذشته در همان ایامی که سربازان اسرائیلی به سرکوبی چریک های

فلسطینی در لبنان سرگرم بودند و صدها تن از سپاهیان انقلاب اسلامی [آیت الله] خمینی وارد دره بقاع در لبنان شدند، سازمان حزب اللهی های لبنان نیز باتوجه به حمایت های مالی و تشکیلاتی [آیت الله] خمینی به گونه ای روزافزون تحت نفوذ ایران قرار گرفت.» روزنامه فرانسوی لیبراسیون نیز در مقاله ای "شبه نظامیان شیعه هوادار ایران" را عامل انفجارهای بیروت دانست و نوشت: «عاملین این توطئه هر که باشد، غربی ها دیگر نه قادر به پاسخ گویی هستند و نه عقب نشینی.» در روزهای بعد بیشتر رسانه های غربی به فرضیه پردازی درباره دخالت ایران و سوریه در انفجارهای بیروت پرداختند و گروه شیعه انشعابی از جنبش امل به نام امل اسلامی را عامل این انفجارها معرفی کردند. ازجمله روزنامه لوموند (چاپ پاریس) با انتساب هویت سازمان جهاد اسلامی به جناح انشعابی جنبش امل تحت رهبری حسین موسوی، دلیل جدایی موسوی از امل را اختلاف نظر وی با مشی سیاسی و عملکرد نبیه بری دبیرکل این جنبش ذکر و اضافه کرد: «آقای بری بارها به اهداف قانونی جنبش امل و نیز عدم وابستگی آن به سیاست های دمشق و تهران تأکید ورزیده است.»

هم زمان با ادامه اتهامات محافل سیاسی و خبری غرب درمورد ارتباط ایران و سوریه با انفجارهای بیروت و نیز طرح دیدگاه های ضدونقیض درباره انجام اقدامات تلافی جویانه، سیاستمداران و رهبران جناح های لبنان آماده می شدند اجلاس آشتی ملی لبنان را در ژنو آغاز کنند. در این اجلاس علاوه بر نمایندگان ۸ جناح مختلف لبنان، نمایندگان سوریه و عربستان سعودی نیز به عنوان ناظر حضور داشتند. برنامه کار نشست ژنو شامل موضوعاتی نظیر عقب نشینی کلیه نیروهای خارجی از لبنان، پایان اشغال لبنان توسط نیروهای رژیم صهیونیستی و انجام اصلاحات سیاسی، اقتصادی، اداری و گسترش حاکمیت لبنان بر تمام اراضی این کشور اعلام شده بود. هفتم آبان یک روز قبل از آغاز این اجلاس، امین جمیل رئیس جمهور لبنان، مذاکرات آشتی ملی جناح های لبنانی را «آخرین شانس لبنان برای جلوگیری از آغاز دور جدید جنگ داخلی» خواند. امریکا که نماینده ای را برای شرکت در اجلاس فرستاده بود و نیز فرانسه بیش از سایر کشورهای غربی به این مذاکرات امید بسته بودند، زیرا تصور می شد دستیابی به توافقی باثبات در میان گروه های لبنانی با محوریت دولت امین جمیل تنها راه خاتمه مأموریت نیروهای چندملیتی موسوم به حافظ صلح سازمان ملل در لبنان است که امریکا و فرانسه در کنار ایتالیا و انگلیس در آن شرکت داشتند. مقامات امریکا و فرانسه بااینکه بر اجرای یک عملیات نظامی در لبنان به تلافی انفجارهای بیروت تأکید می کردند، درعین حال نمی خواستند با اقدامات خود روند گفت وگوهای ژنو درزمینه برقراری آشتی ملی در این کشور را به مخاطره اندازند. بااین حال اجلاس ژنو بدون نتیجه مشخصی درباره آینده سیاسی لبنان پایان یافت. خبرگزاری آسوشیتدپرس سیزدهم آبان گزارش داد رهبران لبنانی حاضر در ژنو توافق کردند اجلاس را تا پایان ماه نوامبر به تعویق اندازند تا «به امین جمیل رئیس جمهوری لبنان برای یافتن راهی برای خارج کردن نیروهای اسرائیلی از لبنان فرصت دهند.»

از سوی دیگر، کشورهای غربی در نحوه برخورد با حضور سوریه در صحنه سیاست لبنان دچار سردرگمی شده بودند. جفری هاو وزیر امور خارجه انگلیس، بیست ویکم آبان در مصاحبه ای با بیان آنکه سوریه یک نقش قانونی در لبنان دارد، اظهار امیدواری کرد دمشق از نفوذ خود در تحولات لبنان به طور مفیدی بهره گیرد. لارنس ایگل برگر معاون سیاسی وزیر امور خارجه امریکا نیز در مصاحبه با مجله آلمانی اشپیگل تأکید کرد: «یک سوریه غیرمنطقی می تواند همچون یک اردن، اسرائیل یا عراق غیرمنطقی سبب بحرانی جدی در خاورمیانه [غرب آسیا] شود.» باوجوداین، چند روز بعد رسانه های گروهی جهان از احتمال وقوع یک مناقشه نظامی با سوریه درپی تیراندازی نیروهای سوری به طرف پروازهای شناسایی هواپیماهای امریکا بر فراز بیروت خبر دادند. وزارت امور خارجه ایران بیست وچهارم آبان ماه، تهدیدهای امریکا و رژیم صهیونیستی به استفاده از قدرت نظامی علیه سوریه و نیروهای مسلمان لبنان را محکوم کرد.

بیست وپنجم آبان هواپیماهای رژیم صهیونیستی به تلافی انفجار مقر فرماندهی نیروهای این رژیم در شهر صور واقع در جنوب لبنان که در روز سیزدهم آبان رخ داد، منطقه بعلبک در شرق این کشور را بمباران کردند. در همین حال، رئیس جمهور رژیم صهیونیستی خواهان تعیین خط قرمزی برای سوریه در لبنان شد. یک روز پس از حمله هواپیماهای اسرائیلی، منطقه بعلبک به وسیله جنگنده های سوپراتاندارد نیروی هوایی فرانسه هدف قرار گرفت. در جریان این حملات علاوه بر ده ها لبنانی، ۱۴ تن از نیروهای سپاه پاسداران ایران نیز به شهادت رسیدند. رادیو امریکا در گزارشی گفت: «هواپیماهای فرانسوی پادگان شبه نظامیان شیعه هوادار رژیم جمهوری اسلامی را در دره بقاع بمباران کردند. تنها چند ساعت پیش از این حمله فرانسوا میتران رئیس جمهوری فرانسه، گفت انفجار ستاد نظامی فرانسه در بیروت بدون مجازات نخواهد ماند.» رادیو اسرائیل بیست وهفتم آبان به نقل از یک مقام بلندپایه امریکایی اعلام کرد: «اگر اسرائیل و فرانسه موفق نشده باشند پایگاه های خرابکاران را در بعلبک لبنان به طور کامل ویران کنند، ایالات متحده نیز این مراکز را مورد حمله قرار خواهد داد.» روز بعد روزنامه واشنگتن تایمز در یک تجزیه وتحلیل خبری نوشت: «سیاست امریکا در لبنان سه هدف را دنبال می کند، تخلیه تمام نیروهای اسرائیلی، سوری، فلسطینی، ایرانی و لیبیایی از لبنان، استقرار حاکمیت دولت بیروت بر تمام لبنان، اطمینان یافتن از این امر که لبنان نباید مورد استفاده نیروهای فلسطینی علیه اسرائیل یا اسرائیل علیه سوریه قرار گیرد. سومین هدف به موفقیت دو هدف اول وابسته است.»

دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به منطقه در روز بیست ونهم آبان وارد دمشق شد تا با مقامات سوریه به مذاکره بپردازد. در همین روز جنگنده های رژیم صهیونیستی به مواضع نظامیان سوری، فلسطینی و لبنانی در شرق لبنان حمله کردند؛ دراین بین دو هواپیمای مهاجم مورد اصابت موشک های سوری قرار گرفتند. همچنین درحالی که گزارش ها از وخامت بیشتر اوضاع لبنان درپی

حملات هوایی فرانسه و رژیم صهیونیستی حکایت می کرد، وزارت امور خارجه لبنان کاردارهای سفارتخانه های ایران، لیبی و یمن شمالی در بیروت را فراخواند تا با هریک از آنان به طور جداگانه درمورد خارج کردن نیروهای خود از لبنان مذاکراتی انجام دهد. دوم آذر، منابع رسانه ای از تصمیم قطعی دولت لبنان به قطع روابط دیپلماتیک با ایران خبر دادند و علت آن را به نقل از یک مقام رسمی ظنین شدن مقامات لبنانی به دست داشتن ایران در انفجار مقر تفنگ داران امریکایی و فرانسوی در بیروت عنوان کردند. این تصمیم دولت لبنان با واکنش های اعتراض آمیزی در این کشور مواجه شد؛ ازجمله سیدمحمدحسین فضل الله از علمای لبنان اتخاذ این تصمیم را دور از عرف دیپلماتیک دانست و جنبش شیعه امل نیز بیانیه ای صادر و اقدام دولت لبنان را محکوم کرد. همچنین در اعتراض به قطع روابط علاوه بر تظاهرات مردمی در حومه جنوبی بیروت، گروهی از مردم و علمای لبنان در ساختمان سفارت ایران در بیروت تحصن کردند.

در روزهای ششم تا نهم آذر، در جریان سفر اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی به واشنگتن، مذاکرات مهمی میان هیئت حاکمه رژیم صهیونیستی و ایالات متحده انجام گرفت و برای ایجاد یک گروه مشترک سیاسی - نظامی و گروه دیگری برای نظارت بر کمک های امنیتی امریکا به این رژیم توافقاتی به عمل آمد. این توافق که به تفاهم نامه یا پیمان همکاری راهبردی اسرائیل و امریکا موسوم شد، موجی از واکنش ها را در میان مسلمانان برانگیخت تا جایی که بعدها برخی از دولتمردان کشورهای اسلامی را نیز وادار به انتقاد از انعقاد آن نمود. یک مقام امریکایی یکی از اهداف سفر نخست وزیر رژیم صهیونیستی به واشنگتن را آگاه ساختن سوریه از نبود اختلاف نظر میان امریکا و رژیم صهیونیستی درمورد بحران لبنان اعلام کرد. در جریان این مذاکرات کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، اتحاد شوروی را به شدت مورد حمله قرار داد و گفت: «هم اکنون بین ۷ تا ۹ هزار مشاور روسی در کشور سوریه حضور دارند.» جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا نیز «سوریه را خطر اصلی خاورمیانه [غرب آسیا] نامید و اظهار داشت که برای مقابله با این خطر، امریکا و اسرائیل باید همکاری نمایند و درعین حال به عقیده وی به کشورهای میانه رو عرب مانند اردن که آنها هم مورد تهدیدات سوریه قرار دارند باید مساعدت و کمک نمود.» موشه آرنز وزیر دفاع رژیم صهیونیستی نیز اظهار کرد: «باید چهار کشور خاورمیانه [غرب آسیا] را که آنها را "لجام گسیخته" نامید، زیر نظر قرار داد.» وی افزود: «این چهار کشور لجام گسیخته عبارت اند از: لیبی، سوریه، عراق و جمهوری اسلامی ایران.»

بااین حال توافق نهایی درمورد چگونگی خروج از بن بست لبنان همچنان در بوته ابهام قرار داشت؛ زیرا نخست وزیر رژیم صهیونیستی اعلام کرد دولت وی مایل نیست حتی یک کلمه از قرارداد ۱۷ می ۱۹۸۳ (۲۷ اردیبهشت ۱۳۶۲) را که با لبنان منعقد ساخته، تغییر دهد. شامیر افزود: «قرارداد ۱۷ می تنها مأخذ برای خروج نیروهای اسرائیل از لبنان می باشد که باید هم زمان با خروج سایر نیروهای خارجی

از خـاک لبنـان صورت گیرد.» این درحـالی بود که قرارداد مـذکور علاـوه بر سوریه با مخالفت جناح های مختلف لبنانی روبه رو بود. در نهم آذر، منابع خبری اعلام کردند امین جمیل رئیس جمهور لبنان، درحالی که نخست وزیر رژیم صهیونیستی همچنان در واشنگتن به سر می بُرد، وارد این شـهر شـد تـا دربـاره خروج نیروهـای بیگـانه و نجـات مـذاکرات آشتی ملی میـان جنـاح هـای متخـاصم لبنـان با مقامات امریکایی مـذاکره کنـد. جمیل هنگام ورود به امریکا گفت: «همکاری امریکا و لبنان شالوده سـیاست های دولت او را تشـکیل می دهـد.» درپی این دیدار گزارش ها حاکی از توافقاتی مبهم درزمینه خروج نیروهای خارجی ضـمن وعده کمک های نظامی و اقتصادی امریکا به دولت لبنان بود.

چنـد روز پس از سـفر نخسـت وزیر رژیـم صـهیونیستی و نیز رئیس جمهـور لبنـان به امریکـا، هواپیماهـای امریکـایی مواضـع سـلاح هـای ضـدهوایی سوریه در لبنـان را مورد حمله قرار دادنـد. در همین حـال، روزنـامه اسـرائیلی هـاآرتص از قول مطبوعـات بریتانیـا گزارش داد: «رهبران اسـرائیل و امریکا محرمانه توافق کردنـد که نیروهای سوریه را در لبنان تحت فشار قرار دهند و مجبورشان کنند که از لبنان خارج شوند.» اما سـخنگوی وزارت امور خارجه رژیم صـهیونیستی توافق محرمانه دراین مورد را رد کرد و گفت اسـرائیل و ایالات متحده ضمن ابراز نگرانی درمورد تقویت سوریه توسط اتحاد شوروی، توافق کردند به منظور یافتن راه هایی برای عقب نشینی کلیه نیروهای خارجی از لبنان تلاش کنند.

چهـاردهم آذر یـک روز پس از تهاجم جنگنـده های امریکا علیه مواضع سوریه در لبنان، وزارت امور خارجه جمهوری اسـلامی ایران در واکنش به این حمله اعلام کرد: «امریکا و فرانسه نقش ظاهری خود را در لبنان به عنوان "حافظ صلح" کنار گذاشته و به طور تمام عیار به صورت یکی از طرف های درگیر و نیروهای "حافظ اسرائیل" درآمده اند.»

از سوی دیگر، حمله جنگنده های امریکا به طرح احتمالاتی درزمینه رویارویی امریکا و شوروی در منطقه غرب آسـیا و نیز برخورد نظامی سـوریه و رژیـم صـهیونیستی دامـن زد. خبرگزاری آسوشـیتدپرس از واشـنگتن گزارش داد بمبـاران مواضـع ضـدهوایی سـوریه در لبنـان «امریکـایی هـا را هرچه بیشتر در جنـگ خاورمیـانه [غرب آسـیا] درگیر کرده و درعین حـال احتمـال رویـارویی با شوروی را افزایش داده است.» از سوی دیگر آریـل شـارون وزیر دفاع سابق رژیم صـهیونیستی نیز در مصاحبه ای ضـمن هشـدار درمورد احتمال وقوع جنگ میان امریکا و شوروی تأکید کرد: «اگر خطر جنگ بین دو ابرقدرت وجود داشـته باشد این خطر در خاورمیانه [غرب آسیا] و در لبنان می باشد زیرا به اعتقـاد وی بحران لبنـان در چـارچوب هـدف هـای شوروی قرار دارد.» روزنـامه لبنـانی النهـار هم به نقـل از منابع دیپلماتیک غربی نوشت: «دولت سوریه ممکن است برای مقابله با همکاری استراتژیک اسـرائیل و امریکا از سـربازان شوروی برای استقرار در خاک سوریه دعوت به عمل آورد.» به نوشته این روزنامه، هدف سوریه اصلاح موازنه قوا با تقویت بیشتر موقعیت نظامی شوروی در خاک سوریه است و این درحالی است که هم اکنون حدود ۷۰۰۰ تکنسین شوروی در سوریه به سر می برند.

ص: ۶۱

در همین اوضاع و احوال تلاش ها برای یافتن یک راه حل سیاسی و آشتی جناح های لبنانی حول محور دولت مرکزی دوباره از سر گرفته شد. بیست وهفتم آذر درحالی که گزارش ها همچنان از افزایش سطح تهدیدات نظامی امریکا علیه سوریه در لبنان حکایت داشت، وزرای امور خارجه سوریه، لبنان و عربستان مذاکرات خود را در دمشق برای بررسی بحران لبنان آغاز کردند. روزنامه کیهان دراین مورد گزارش داد وزرای مذکور به ویژه درباره پیمان ۱۷ می (۲۷ اردیبهشت) لبنان و رژیم صهیونیستی - که گروه های مخالف دولت لبنان خواستار لغو آن هستند - مذاکره خواهند کرد و درمورد زمان و مکان تشکیل مجدد اجلاس آشتی ملی متشکل از جناح های مختلف لبنان تصمیم خواهند گرفت.

ب) انفجارهای کویت

با گذشت کمتر از دو ماه از انفجارهای بیروت، در صبح روز دوشنبه بیست ویکم آذر (۱۲ دسامبر)، شش انفجار مهیب کویت را به لرزه درآورد و بلافاصله موجی از بازتاب های خبری - تحلیلی و نیز واکنش های منطقه ای و جهانی را برانگیخت. در شش عملیات انفجاری که تقریباً هم زمان صورت گرفت برج مراقبت فرودگاه، سفارتخانه های امریکا و فرانسه، پالایشگاه نفتی الشعیبه، اداره مهاجرت و مجتمع مسکونی امریکایی ها در کویت هدف قرار گرفت که براثر آن ۶ تن (ازجمله راننده کامیون بمب گذاری شده در حمله به سفارت امریکا) کشته و بیش از ۶۰ نفر مجروح شدند.

در اولین واکنش به انفجارها، شیخ سعد عبدالله الصباح ولیعهد و نخست وزیر کویت، اعلام کرد: «دولت کویت اقدامات شدیدی را علیه کسانی که این اعمال را مرتکب شده اند اتخاذ خواهد کرد.» متعاقباً یک مقام وزارت کشور کویت از بازداشت چند مظنون و احتمال دستگیری عده بیشتری خبر داد. همچنین باوجود گزارش های اولیه که از دستگیری راننده کامیون حامل بمب در حمله به سفارت امریکا حکایت داشت، فرماندار کویت چند روز بعد اعلام کرد راننده کامیون در همان لحظه انفجار کشته شده و ملیتش هنوز معلوم نیست. وی افزود برخلاف ادعاهای اولیه جز درمورد ساختمان سفارت امریکا، بمب های دیگر از راه دور کنترل می شده است.

خبرگزاری فرانسه گزارش داد شخص ناشناسی که خود را از سازمان جهاد اسلامی معرفی می کرد در تماس تلفنی با دفتر این خبرگزاری در بیروت مسئولیت انفجارهای کویت را به عهده گرفت. رادیو امریکا در گزارشی با اشاره به شباهت این حادثه با انفجارهای صورت گرفته در مقر تفنگ داران دریایی امریکا و قرارگاه سربازان فرانسه در بیروت و هویت گروهی که مسئولیت هر دو حادثه را به عهده گرفته است، مدعی شد: «مقام های تحقیق کننده، افراطیون ایرانی و مسلمانان شیعه لبنان را با انفجارهای بیروت مرتبط می دانند و این احتمال وجود دارد که بیش از یک گروه جهاد به فعالیت های تروریستی مشغول اند.» رادیو اسرائیل نیز

به نقـل از منابع اطلاعاتی غربی گفت: «جهاد اسـلامی درحقیقت جناح نظامی سازمان انشـعابی امل اسـلامی به رهبری حسـین موسوی می باشد که با حکومت اسلامی ایران همکاری نزدیکی دارد و پاسداران دولتی ایران که به بعلبک لبنان فرستاده شده اند تحت رهبری او قرار دارند.»

ایالات متحـده امریکـا و فرانسه انفجارهای کویت را محکوم کردنـد. خبرگزاری آسوشـیتدپرس به نقل از جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکـا، حمله علیه سـفارت امریکـا در کویت را «چرخش شومی به سوی گسترش تروریسم بین المللی» خوانـد و بـدون ذکر نـام، "دولت هـای خـارجی" را مسـئول این انفجارهـا دانست. اما در عجیب ترین واکنش به انفجارهای کویت، دولت عراق با صـدور بیانیه ای رسـمی ضمن متهم کردن ایران به دست داشـتن در این حادثه، وعده تلافی آن را داد. یک سـخنگوی نظامی در بغداد اعلام کرد: «ما هدف هایی را در ایران انتخـاب خواهیم کرد و در مقابـل آنچه در کویت اتفاق افتاد، انتقام خواهیم گرفت.» این سـخنگو همچنین گفت: «حتی پس از درخواست شورای امنیت برای پایـان دادن به جنگ، ایران به عملیات جنگی و اقـدامات خود برای بی ثبات کردن منطقه ادامه داده است.» وی افزود: «عراق برای حفاظت از امنیت کویت اقداماتی اتخاذ خواهد کرد.» وزارت امور خارجه ایران ضمن رد دخالت جمهوری اسلامی ایران در حوادث کویت، تهدید عراق را فرصت طلبی آشکاری برای فریب افکار عمومی منطقه اعلام کرد. سخنگوی وزارت امور خارجه ایران گفت: «رژیمی که سـابقه حرکـات تروریستی آن بر همه کشورهـای منطقه به خصوص کویت روشن است، اکنون ادعای حراست از امنیت کویت را می نماید.»

یـک روز پس از وقوع انفجارهـا در کویت، خبرگزاری این کشور گزارش داد: «علی رغم اینکه دسـتگاه هـای امنیتی و نیروهای پلیس در سرتاسـر کشور بسـیج گردیـده انـد، مع الوصف اقـدامات غیرعـادی ازسوی دولت اعلام نگردیـده است که این امر به گفته خبرنگـاران و دیپلمـات هـای خـارجی نشـانه تسـلط کامل دولت بر اوضاع می باشـد.» بااین حال، روزنامه الخلیـج (چاپ امارات عربی متحـده) خبر داد: «خروج ایرانیان و اتباع پنج کشور سوریه، عراق، فلسطین، اردن و عربستان تا اطلاع ثانوی از کویت ممنوع شده است.» همچنین به گزارش خبرگزاری جمهوری اسـلامی، «دو نفر مسلح که به نظر می رسید مأموران امنیتی کویت باشند به منزل یکی از کارکنان سفارت جمهوری اسلامی ایران در کویت حمله و وی را مضروب کردند.» این گزارش افزود مأموران امنیتی پس از یک ساعت، منزل کارمند سفارت ایران را ترک کردند. پلیس کویت همچنین ۳ تن از کارکنان مـدارس ایرانی را درکویت بازداشت کرد که این اقدامات اعتراض سـفارت ایران در کـویت، وزارت آمـوزش وپرورش و نخسـت وزیر جمهـوری اسـلامی ایران را درپی داشـت به طـوری که در آخرین روز دوره کتـاب حاضر، برای دومین بار کاردار سفارت کویت به وزارت امور خارجه ایران احضار شد.

در روز بیست وسوم آذر بـا لغو محـدودیت هـایی که علیه ورود و خروج اتباع بیگانه به کویت وضع شـده بود، منابع رسانه ای از موفقیت احتمالی مقامات امنیتی کویت در شناسایی و بازداشت عوامل

انفجارها خبر دادند. خبرگزاری یونایتدپرس از کویت گزارش داد: «یکی از اعضای یک گروه بنیادگرا که در ایران پایگاه دارد کامیون حامل مواد منفجره را به داخل سفارت امریکا در کویت هدایت کرد.» بنا به این گزارش، فرد مذکور یکی از اعضای حزب الدعوه (حزب الدعوه اسلامی) است. روز بعد سخنگوی سفارت عراق در کویت در بیانیه ای گفت راننده کامیون مردی ۲۵ ساله به نام سعد محسن عقیل بود که قبلاً در عراق به علت ارتکاب جرایم عادی محکوم به اعدام شده بود. این سخنگو مدعی شد که عقیل عضو یک گروه اسلامی بنیادگرا به نام "سازمان الدعوه عراق" بوده که به شدت از ایران پشتیبانی می کند. خبرنگار بی بی سی هم دراین زمینه اظهار کرد: «بیانیه سفارتخانه عراق در کویت این فرضیه را قوی تر می کند که انفجارهای کویت در روز دوشنبه قسمتی از نقشه عناصر طرف دار ایران باشد که می خواهند به کویت به دلیل پشتیبانی اش از عراق در جنگ با ایران آسیب برسانند.» باوجوداین، خبرگزاری فرانسه از تهران گزارش داد: «حزب اسلامی (الدعوه) عراق هرگونه ارتباط خود با انفجارهای اخیر کویت را تکذیب کرد.» سخنگوی این حزبِ مخالف عراق اعلام کرد: «جنازه پیداشده در میان آوارهای سفارت امریکا در کویت از اعضای این حزب نیست و این حزب در انفجارهای روز دوشنبه کویت هیچ گونه دخالتی نداشته است.»

سرانجام روز بیست وششم آذر، مقامات کویتی از دستگیری ۱۰ فرد مظنون ازجمله ۷ عراقی وابسته به حزب الدعوه اسلامی خبر دادند. خبرگزاری یونایتدپرس ضمن اعلام این خبر افزود: «حزب الدعوه خواهان سرنگونی صدام حسین رئیس رژیم عراق بوده و خواستار برقراری یک حکومت جمهوری اسلامی در این کشور می باشد.» یونایتدپرس ضمن یادآوری اینکه ایران هرگونه دخالت در انفجارهای کویت را تکذیب کرده است، به نقل از سخنگوی وزارت امور خارجه ایران افزود: «یک چنین اتهاماتی ازسوی امریکا به ایران وارد شده تا از این طریق بتواند به تحقق توطئه ها و تجاوزاتش در لبنان و خاورمیانه [غرب آسیا] نائل گردد.»

همچنین در روزهای بیست وسوم و بیست وچهارم آذر، عراق که پیش تر مدعی دخالت ایران در بمب گذاری های کویت شده بود، به تلافی این حوادث، مناطق مسکونی هفت شهر ایران را هدف حملات موشکی و هوایی قرار داد. درپی این حملات تجاوزگرانه، وزیر امور خارجه ایران در جمع سفرا و نمایندگی های سیاسی کشورهای خارجی در تهران هشدار داد حملات تازه عراق به شهرهای ایران می تواند ابعاد تشنج در منطقه را توسعه بخشد. وزارت امور خارجه نیز با احضار کاردار کویت خواستار محکوم کردن اقدام عراق ازسوی دولت کویت شد. همچنین رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی در جلسه علنی مجلس به کویت و کشورهای جنوب خلیج فارس هشدار داد نگذارند عراق به نام آنها دست به این اقدامات بزنند. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی تصریح کرد: «جمهوری اسلامی ایران این شجاعت را دارد اگر بخواهد کاری را بکند مسئولیتش را به عهده بگیرد. شما خودتان می دانید که تمام سواحل کشورهای جنوب خلیج فارس در تیررس ما

است و ما اگر بنای ماجراجویی در منطقه داشتیم این کار را می کردیم و دلیل شرعی و قانونی و بین المللی پسند هم داریم. به خاطر اینکه آنها در جنایت صدام شریک اند. اما ما همیشه اعلام عفو کردیم و با اینها درگیر نشدیم و نمی خواهیم بشویم و آن روزی که ما تشخیص بدهیم که در منطقه باید وارد عمل بشویم این کار را با شجاعت می کنیم و مسئولیتش را هم می پذیریم.»

۱۰. اوضاع اقتصادی ایران

در این دوره به گفته مقامات دولتی ۳۰ درصد بودجه سالانه کشور به جنگ اختصاص یافت که این امر بر برنامه های عمرانی کشور و توزیع کالاها و خدمات تأثیراتی گذاشت. درعین حال، گزارش ها از بهبود برخی شاخص های کلان اقتصادی ازجمله رشد ذخایر ارزی، تقلیل بدهی خارجی از ۱۵ میلیارد دلار به ۵۰۰ میلیون دلار و رشد ۲۸ درصدی سپرده های مردم در بانک ها حکایت داشت.

همچنین در این دوره اخباری از گسترش روابط اقتصادی یا توافقاتی درزمینه افزایش مبادلات بازرگانی میان ایران و کشورهای اروپای شرقی (یوگسلاوی، مجارستان، آلمان شرقی) و ژاپن و نیز افزایش نسبی صادرات کشورهای انگلیس و امریکا به ایران انتشار پیدا کرد. علاوه براین خبرگزاری آلمان غربی با اشاره به تهیه گزارشی درباره برنامه پنج ساله جمهوری اسلامی ایران برای بازسازی و توسعه کشور از آلمان به عنوان یکی از ده کشوری نام برد که به گفته این خبرگزاری، در زمره شرکای ایران برای امر بازسازی انتخاب شده است. این خبر به خودی خود بیانگر ثبات و بهبود اوضاع اقتصادی و تصور دولتمردان از امکان تخصیص منابع مالی مورد نیاز در امر بازسازی کشور ضمن تأمین هزینه های ادامه جنگ بود.

بااین همه مسئله تورم و فشار هزینه های عمومی از مهم ترین معضلات موجود در اقتصاد کشور بود. چنان که مسئولان کشور نیز در اظهارنظرهای مختلف به موضوع تورم و گرانی کالا و خدمات اشاره داشته و در مواردی علاوه بر جنگ و تورم جهانی، نارسایی در سیستم توزیع دولتی را عامل به وجودآمدن این مشکلات دانسته و بر لزوم تقویت بخش خصوصی در این زمینه ها تأکید می کردند. درواقع حدود اختیارات و دخالت دولت در اقتصاد ازجمله مباحث مطرح در این دوره بود.

میرحسین موسوی نخست وزیر، هفتم آبان درمورد انتقاداتی که از عملکرد دولت در مبارزه با گرانی و جلوگیری از تورم می شد، ضمن اشاره به مقاومت های زیاد دربرابر کنترل دولت روی کالاهای اساسی، گفت: «در مقابل ده ها هزار کالای مورد نیاز مردم، اقلام انگشت شماری در زیر کلید دولت است و نیز خوب است که آقایانی که استدلال می کنند که این روش ها سوسیالیستی و امثال آنهاست، نگاهی به شیوه برخورد دولت انگلیس به عنوان مهد سرمایه داری دررابطه با کالاها در زمان جنگ بیندازند و کنترل همه جانبه همه دولت های سرمایه داری درگیر جنگ را دررابطه با تولید و توزیع مطالعه کنند و یقیناً این اطلاعات باعث خواهد شد که بیشتر به ضرورت های یک جامعه درحال جنگ پی ببرند.»

امام خمینی رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی در روز بیست وششم آذر در بیاناتی به فضاسازی ها درباره مسئله گرانی و کمبود کالاـ در کشور اشاره کرده و خطاب به علما، ائمه جمعه، مجلس، بازار و مردم درباره خطر تضعیف دولت هشدار دادند. ایشان گفتند: «الان وضع این شده است که انسان می نشیند، در اینجا می بیند که همه چیز یادشان رفته، الا اینکه کمبود، گرانی. مگر کسی منکر این است که گرانی است. ... من به شما عرض می کنم نه دولت با من - عرض می کنم که - قوم و خویش است و نه من افرادش را اکثرش را می شناسم، اما من کلی قضیه را دارم می گویم. دولت با این همه کاری که می بینید کرده است، یعنی این مملکتی که به هم خورده است و این طوری است، نگذاشته به هم بخورد. نگذاشته که این همه جرح هایی که، این همه، این مصائبی که، و مجروحینی که هر روز دارند می آورند، اینها زمین بمانند. نگذاشته است که مردم گرسنه بمانند. نگذاشته چه بشود. البته همه قبول دارند، خود دولت هم قبول دارد، گرانی هست. گرانی اولاًـ همه جا هست، اینجای تنها نیست. ثانیاً وضع انقلابی همچو اقتضا می کند، وضع جنگ این طوری است. نباید ما وقتی که وضع جنگ را می بینیم داریم، ما وضع انقلاب را می بینیم داریم، وضع دشمنی همه دنیا را داریم، همه مان بریزیم سر دولت.»

رهبر انقلاب همچنین افزودند: «الآن می بینیم در مجلس به دولت حمله می شود، در محضر علما به دولت دارد حمله می شود، در بازار به دولت حمله می شود، ... این بی جهت نیست. خود آقایان ملتفت نیستند. آقا خودش خیلی خیلی آدم خوبی است، می رود ده نفر آدم از همین اشخاصی که می خواهند این کارها را بکنند [که در] ایران فراوان اند از این اشخاص. الآن در ایران سلطنت طلب ما داریم. در ایران مخالف با جمهوری اسلامی در این طبقات بالایی که می خواستند عیاشی بکنند [و] حالا نمی گذارند عیاشی بکنند داریم. از منافقین، موجودند. از اقلیت، موجود است. از احزاب، موجود است، هستند همه، زیادند آقایان. عرض می کنم که با ظاهر خیلی خوب می روند پیش فلان آقا می نشینند می گویند هی اسلام دارد از بین می رود، دیدید چی شد، چه شد، اینها می خواهند اینجا را مثل شوروی اش بکنند. آقا فوراً باور می کند.»

بیانات امام خمینی به ویژه تأکید ایشان بر حمایت از دولت به منظور حل مشکلات، اعلام حمایت گروه ها، شخصیت ها، نهادها، سازمان ها، بازار و اتحادیه های حمل ونقل در سراسر کشور را به دنبال داشت. همچنین بیش از ۲۰ نماینده مجلس که در نوبت پاسخ گویی وزرا به سؤالاتشان در صحن علنی مجلس بودند سؤالات خود را پس گرفتند. در همین حال، برخی از رسانه های خارجی ضمن انعکاس سخنان رهبر انقلاب به شرح و تفسیر مصادیق هشدار امام از دیدگاه خود پرداختند. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، با اشاره به "شیطنت های سیاسی" دشمنان اظهار داشت: رادیو اسرائیل و رادیو بی بی سی و دیگران می گویند که چون آیت الله منتظری از دولت انتقاد کرده بود نظر امام و حرف های امام با وی هم برخورد داشته یعنی درست می خواهند به

جایی که مایه وحدت است صدمه بزنند و به عمال داخلی خود خط می دهند و افراد ناآگاه ساده لوح را بفریبند که بگویند نظر امام با آیت الله منتظری بود تا از این رهگذر به اختلاف دامن بزنند. ملت ما همه می دانند که آیت الله منتظری پرتوان ترین بازوی این انقلاب بعد از امام امت است. وی همچنین افزود: «دشمنان هم این را می دانند و برای اینکه این امید را در دل مردم ضعیف بکنند و دل مردم را خالی کنند این خط را رادیو اسرائیل می دهد که شیاطین داخلی بدانند چگونه خرابکاری بکنند و به جای آنکه سراغ وحدت و انسجام بروند سراغ این تفرقه ها بروند که یکی بگوید منظور امام این بوده و دیگری بگوید این نبوده است.»

۱۱. اوضاع اقتصادی عراق

برخلاف ایران که در طول جنگ درآمد اصلی خود را از محل صادرات نفت حفظ کرده بود، عراق با ازدست دادن درآمد حاصل از صادرات نفت خود در شمال خلیج فارس و نیز خط لوله عبوری از خاک سوریه، فشارهای اقتصادی بسیار سنگین تری را تجربه می کرد و به این دلیل بسیاری از ناظران سیاسی و تحلیل گران نظامی عقیده داشتند این کشور به ویژه ازنظر اقتصادی توان ادامه جنگی فرسایشی را از دست داده است. ازاین رو عراق از یک سو اقدام به توسعه صادرات نفت خود ازطریق کشورهای همسایه به ویژه ترکیه و عربستان کرد و از سوی دیگر، با حمله به کشتی های حامل نفت ایران و تلاش برای انهدام تأسیسات نفتی ایران در خلیج فارس به وسیله هواپیماهای سوپراتاندارد، تضعیف بنیه اقتصادی ایران برای ادامه جنگ را در دستور کار خود قرار داد. دراین رابطه طه یاسین رمضان که به نمایندگی از صدام حسین رئیس جمهور عراق در افتتاحیه بیستمین نمایشگاه بین المللی عراق شرکت کرده بود، گفت: «اگر بگوییم که علی رغم برخی مشکلات مالی که در سه ماهه اخیر سال ۱۹۸۳ درنتیجه کاهش عایدات نفتی [حاصل از] خط لوله نفتی سوریه بروز کرده، عراق توانسته است خود را با این وضع جدید تطبیق نماید، گزاف نگفته ایم.» وی اضافه کرد: «عراق مرحله تطبیق را پشت سر گذاشته و در مرحله جبران است.» به گفته یاسین رمضان دلایل این امر، پایان احداث خط لوله نفت این کشور به ترکیه در آینده نزدیک و نیز «دریچه های جدیدی» است که ازطریق عربستان به روی عراق گشوده می شود.

علاوه براین، در محدوده زمانی کتاب حاضر، روابط بازرگانی و اقتصادی عراق به خصوص با کشورهای اروپایی گسترش قابل ملاحظه ای یافت و توافقاتی میان عراق با کشورهای مذکور درزمینه دریافت منابع مالی یا تمدید مهلت بازپرداخت اعتبارات دریافتی صورت گرفت. ازجمله اقداماتی که در این دوره درزمینه توسعه مناسبات اقتصادی عراق انجام شد می توان به این موارد اشاره کرد:

توافق بانک تازه تأسیس صادرات واردات هند و بانک مرکزی عراق درمورد تأمین اعتبارات لازم برای اتمام پروژه های ساختمانی عراق؛ دیدار سه روزه ملیکا بلانیتس نخست وزیر یوگسلاوی از عراق و گسترش روابط اقتصادی دو کشور؛ امضای موافقت نامه همکاری اقتصادی، تجاری و فنی با

هلنـد؛ سـفر وزیر بازرگـانی انگلیس و وزیر مشـاور در امور خـارجی یونـان به بغـداد و گفت وگو دربـاره روابط اقتصادی و بازرگانی فی مابین؛ سـفر معاون نخست وزیر عراق به سه کشور مصر، بلغارستان و رومانی و امضای قرارداد همکاری اقتصادی، فنی و بازرگانی عراق با کشورهای بلغارسـتان و رومانی؛ دیـدار وزیر بازرگانی خارجی فرانسه از بغـداد درپی توافق جدیـد دولت فرانسه درباره برنامه بازپرداخت دیون عراق؛ ورود هیئت عـالی رتبه اقتصـادی اتحـاد جماهیر شوروی به ریاست معاون وزارت بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی به بغـداد به منظور مـذاکره با مقامات عراقی درمورد جنگ ایران و عراق و توسـعه روابط بازرگانی دو کشور؛ ملاقات وزیر بازرگانی عراق با نخسـت وزیر ژاپن و درخواست کمـک از این کشور برای رفع مشـکلات اقتصادی عراق در جنگ؛ دیـدار عضو کمیته مرکزی حزب کمونیست و رئیس کمیته امور اقتصادی خارجی در اتحاد شوروی با صدام حسـین رئیس جمهور عراق؛ سـفر معاون نخست وزیر آلمان شرقی به بغداد به منظور پیگیری موافقت نـامه همکـاری اقتصادی و فنی دو کشور؛ اعلام آمادگی آلمان فـدرال برای انعقاد قراردادهای جدیـد اعتباری با عراق درصورت توافق درزمینه حل مشکلات بدهی این کشور.

۱۲. تشکیل دادگاه اعضا و مسئولان تشکیلات مخفی حزب توده

جلسـات رسـیدگی به اتهامـات اعضـا و مسـئولان تشـکیلات مخفی حزب توده از پـانزدهم آذر در دادگاه انقلاب ارتش به ریاست حجت الاسـلام محمـدی ری شـهری آغاز شـد و تا پایان این دوره ادامه پیـدا کرد. در این جلسات که اغلب با حضور نورالدین کیانوری دبیرکل حزب توده و محمدمهـدی پرتوی مسـئول سازمان مخفی این حزب به عنوان مطلع تشـکیل می شـد، ۳ تن از مسـئولان و ۲۸ نفر از اعضای شبکـه مخفی و نظـامی حزب بـه اتهـام اقـدام علیه امنیت کشـور، عضـویت در تشـکیلات مخفی، جاسوسـی و تلاش برای برانـدازی نظـام جمهوری اسلامی محاکمه شدند. نخستین کسانی که در این دادگاه به اتهامات آنها رسیدگی شد ناخدا بهرام افضلی (فرمانده سابق نیروی دریـایی)، سـرهنگ هوشـنگ عطاریان (فرمانـده سابق منطقه عملیاتی غرب) و سـرهنگ بیژن کبیری (فرمانـده سابق یگان های کمانـدویی ویژه) بود که در دو جلسه مورخ ۱۵ و ۱۷ آذر به موارد مطرح شده در کیفرخواست تنظیمی ازسوی دادستان انقلاب ارتش پاسخ دادند.

در اولین جلسه دادگاه، حجت الاسـلام ری شهری اعلام کرد: «ما در این دادگاه کادر مرکزی و اعضای یک حزب را محاکمه نمی کنیم، بلکه عـده ای جـاسوس را محـاکمه می کنیم.» سـپس پرتوی مسـئول سازمـان مخفی و کیـانوری دبیرکل حزب توده توضـیحاتی را درباره سازمان، طرز کار و هدف تشـکیلات مخفی حزب دراختیار دادگاه قرار دادند. پرتوی ضمن تشریح سیاست حزب در گسترش فعالیت این سازمان به درون ارتش تصـریح کرد: هدف نهایی ایجاد وضـعی شبیه به افغانسـتان بود که این وضع با یک ضـربه احتمالی در یک شرایط بحرانی به وجود می آمد و سپس با کمک شوروی

تثبیت می شـد. در ادامه، دبیرکـل حزب توده نیز گفت: «دربـاره اهـداف این سازمان مخفی و افسـران، من فقط بایـد این را اضافه کنم که آنچه در مغز من و سـایر افراد رهبری می گـذشت احتمـال یک توطئه براندازی در ایران علیه جمهوری اسـلامی واقعاً وجود نـداشت. این احتمال به این معنی وجود نـداشت. فقط به این فرض که اگر درنتیجه تحولات بزرگ و غیرقابل دید، بحران اجتماعی در ایران اتفاق بیفتد آن وقت حزب نیرو داشته باشد که بتوانـد در این جریانـات یـک عملی را انجـام بدهـد.» کیـانوری درعین حال تأکیـد کرد حزب درگیر فعالیت جاسوسی به نفع اتحاد شوروی بوده است.

نکات مطرح شـده در دفاعیات متهمان کم وبیش شامل تلاش برای جـذب عناصـر حزبی از میان نیروهای نظامی، مخفی بودن فعالیت ها و ارائه اطلاعات طبقه بندی شده ازجمله درزمینه اخبار جنگ و اوضاع جبهه ها می شد، اما برخی متهمان از ماهیت ارتباطات حزبی و انتقال اطلاعات ارائه شـده به شوروی اظهار بی اطلاعی می کردنـد. دراین زمینه محمدمهـدی پرتوی به عنوان مسـئول سازمان مخفی حزب توده تأکیـد کرد: «تمـام اعضای حزب جاسوسـی می کردنـد چون هرکـدام در تهیه خبر و در وسع توان و امکاناتشان دراین زمینه کوشـش می کردنـد و همه اعضا فعالیت می کردند که هرچه بیشتر حزب قوی شود و به طرف به دست گرفتن قدرت سوق یابد و بنابراین همه اعضای حزب در این اتهامات شـریک اند.» پرتوی درعین حال گفت: «البته من فکر می کنم که می توان بین افرادی که با چشم باز و آگاهانه این جریانات را پدید آورده بودند با افرادی که ناآگاهانه در دام افتاده بودند تفاوت قائل شد. ...»

در بیست وهشـتم آذر، حجت الاسـلام محمدی ری شـهری حاکم شـرع دادگاه انقلاب ارتش در یک مصاحبه تلویزیونی با اشاره به پایان محـاکمه دو شـاخه نظـامی تشـکیلات مخفی حزب توده اعلام کرد: «احکام افرادی که محاکمه شـده انـد اکثراً صادر شـده ولی چون این احکام برای قطعیت یافتن بایـد مراحلی را طی کند، لذا ما پس از قطعیت یافتن کلیه احکام همه را یک جا اعلام خواهیم کرد.» وی سـپس درمورد هدف رهبران حزب از ایجاد یک تشـکیلات مخفی نظامی گفت: «آن طوری که از اعترافات صریح متهمین و محتویات پرونده به دست می آیـد این اهـداف یکی جاسوسـی برای شـرق درجهت تـأمین منـافع آنها بود و دیگری برانـدازی نظام جمهوری اسـلامی و روی کارآوردن یک حکومت صددرصد وابسته به شوروی.» حجت الاسلام ری شهری همچنین در پاسخ به سؤالی مبنی بر علت حضورنداشتن خبرنگاران خارجی در جلسات دادگاه اظهار کرد: «... جلسات دادگاه علنی است و هرکس بخواهد می تواند شرکت کند و تنها مسئله ای که سـبب شـد از حضور خبرنگاران خارجی ممانعت شود جنبه امنیتی قضـیه و مسائل محرمانه نظامی است که در دادگاه مطرح می شود و چون مـاهیت این خبرنگاران خارجی برای ما معلوم نیست، لـذا این تصـمیم گرفته شـد و حال نیز سـعی می کنیم تا در یکی از جلسات که سران حزب به عنوان آخرین دفاع در آن شرکت خواهند داشت و از جنبه امنیتی نیز اشکالی نداشته باشد از آنها دعوت کنیم.»

در طول این دوره اخبار و تفاسیر مختلفی در رسانه های گروهی جهان درباره دادگاه اعضا و مسئولان

شبکه مخفی حزب توده انتشار یافت. رادیو مسکو ششم آذر، با رد اعترافات قبلی سران حزب توده و ادعای اینکه اقدامات حزب درجهت حمایت از برنامه اجتماعی و سیاسی رهبر انقلاب بوده، گفت: «اتحاد شوروی هیچ گاه در امور داخلی ایران همسایه جنوبی خود، مداخله نکرده و مداخله نمی کند.» همچنین نوزدهم آذر پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی هدف این محاکمات را «وخیم نمودن روابط ایران و شوروی» عنوان کرد. در این مدت رسانه های غربی اغلب در بررسی روابط ایران و شوروی، به تأثیر دستگیری و پیگرد قضایی کادرهای حزب توده در مناسبات دو کشور و نحوه واکنش رسانه های شوروی به اخبار دادگاه اعضاء شبکه مخفی این حزب پرداختند. دراین میان خبرگزاری آلمان غربی در گزارشی مدعی شد دستگیری سران این حزب پس از آن آغاز شد که «منابع اطلاعاتی غرب انبوهی از اطلاعات دراختیار ایران گذاشتند که نشان می داد مسکو آماده است تا درصورتی که جمهوری اسلامی شروع به ازهم پاشیدن کند دست به یک اقدام نیرومند بزند.» این خبرگزاری با اشاره به این نکته که جهت حرکت حزب توده، نفوذ در دستگاه های دولتی بوده است اضافه کرد: «این اطلاعات محرمانه که تهران را متقاعد به نقش منافقانه حزب توده کرد توسط رئیس کا.گ.ب. در تهران که در ژوئن سال ۱۹۸۲ به انگلیس پناهنده شده بود، تأمین گشت. افشاگری وی همچنین باعث اخراج ۱۸ دیپلمات روسی و حدود ۴۰۰ تکنسین روسی و بلوک شرق از ایران در اوایل سال جاری (میلادی) شد.»

انتشار این کتاب مرهون تلاش جمعی از همکاران مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس است که لازم می دانیم به پاس مساعدت ها و همکاری های بی دریغشان از یکایک آنان نام برده و مراتب قدردانی و امتنان خود را از زحمات ایشان ابراز داریم.

آقایان یدالله ایزدی و مجید مختاری (ناظران بخش نظامی) و جناب آقای حمیدرضا فراهانی با همکاری آقایان سجاد نخعی و محمد محمدپور (ناظران بخش غیرنظامی) که در مراحل تحقیق و تدوین این اثر با ارائه دیدگاه های دقیق و راهنمایی های ارزشمند خود، بر غنای کتاب افزودند؛ خانم ها لیلا ساعی منش و معصومه رحیمی حروفچینی عمده مطالب کتاب در بخش نظامی و غیر نظامی را با دقتی مثال زدنی به انجام رساندند.

سرکار خانم هانیه مرشدی در مقام ویراستار عملکردی تحسین برانگیز و فراتر از انتظار داشت و در تهیه خلاصه روزشمار نیز همکاری ارزنده ای نمود.

جناب حجت الله کریمی مدیریت بخش روزشمار مرکز که با سعه صدر و همراهی صمیمانه خود در مراحل مختلف، نقشی مؤثر در به ثمررسیدن این کار ایفا نمود.

همچنین جا دارد از تلاش های پیگرانه خانم ها صبح گل مسئول آرشیو و سادات نجفی در بخش آماده سازی مرکز نیز یاد شود.

ایرج همتی و علیرضا لطف الله زادگان

تهران، اسفندماه ۱۳۹۵

روزشمار جنگ شنبه ۲۳ مهر ۱۳۶۲ ۸ محرم ۱۴۰۴ ۱۵اکتبر ۱۹۸۳

۱

در جلسه امروز مسئولان و فرماندهان عملیات دهانه شیلر (والفجر۴)(۱) که در قرارگاه مقدم حمزه در منطقه مرانه تشکیل شد، پیشرفت کار یگان های مأمور، دلایل موفق نبودن ادغام نیروهای عمل کننده ارتش و سپاه، شناسایی های انجام شده در منطقه مأموریت لشکر۱۴ امام حسین(ع) و افزایش موانع و استحکامات دشمن در منطقه عملیاتی والفجر۴ مورد بررسی قرار گرفت.(۲)

در ابتدای جلسه، علی جعفری مسئول اطلاعات لشکر۱۴ امام حسین(ع)، درباره شناسایی های انجام شده در محور عملیات این یگان گفت: دشمن مسیری را که نیروهای شناسایی قبلاً از آن تردد می کردند مین گذاری کرده است، ولی ما راه تازه ای را پیدا کرده ایم که به روی یال کله قندی منتهی می شود. وی با اعلام اینکه دشمن در منطقه عملیاتی لشکر۱۴ استحکامات خود را تقویت کرده است، به وجود نیروهای متراکم عراق در ارتفاعات پنجوین، کله قندی و سنگ معدن اشاره کرد(۳) و افزود: دشمن قصد دارد شیار حسن آباد را ببندد و لذا نیروهای محلی و کماندویی مین ها را با گونی به محل حمل و آنجا را مین گذاری می کنند.

پس از آن، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، ضمن تشریح نوع خطوط دشمن در منطقه اظهار کرد:«[آرایش] دشمن طوری است که مشخص نیست کجاست و چه تعداد نیرو دارد. باوجود میدان مین و سیم خاردار جدید دشمن روی ارتفاعات کله قندی و سنگ معدن، تخم مرغی و سه درختی هدف ما شناسایی است، ولی در مرحله اول عمل نمی کنیم و

۱- تشریح جغرافیایی منطقه عملیات در ضمیمه اول این گزارش آمده است.

۲- در این جلسه علی رضائیان و سرهنگ امیربیگی فرماندهان مشترک قرارگاه تاکتیکی حمزه، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، علی زاهدی مسئول واحد مهندسی لشکر۱۴ امام حسین(ع)، احمد وکیلی از واحد تحقیق و بازرسی سپاه، علی جعفری مسئول اطلاعات لشکر۱۴ امام حسین(ع)، سرهنگ پارسایان مسئول رکن۴ قرارگاه مقدم حمزه و سرهنگ شهریاری معاون تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه حضور داشتند.

۳- اهداف و مزیت های اجرای عملیات در این منطقه در ضمیمه دوم گزارش درج شده است.

بعد از تصرف سنگ معدن از پشت به هرگنه، سه درختی و... می زنیم. ... ازنظر توپخانه و قرارگاه مشکلی نداریم، ولی ازلحاظ شناسایی بایـد بگویم که کامـل نیست و معبر و محور نـداریم.» وی همچنین دربـاره ادغـام نیروهـای عمل کننـده (ارتش و سپاه) افزود: «دررابطه با ادغام، ما نمی توانیم مثل جنوب ادغام شویم و قصد داریم در مرحله اول عملیات، فقط سپاه عمل کند و ارتش را وارد نکنیم. گردان های ارتش سـنگین هستند و درصورت ادغام، تعداد نیروی هر گردان ۸۰۰ نفر می شود که عملاًـ نمی توان [آن را] اداره کرد. بنابراین فقط در مرحله دوم عملیـات یـک گردان برای تـأمین ادغـام می شود. در مرحله اول فقـط سه گردان نیرو به منطقه می آوریم. مـا ابتـدا بایـد، یک عملیات گشتی شـناسایی و رزمی داشـته باشـیم و بعـد مرحله دوم را از جا پای آن شـروع نماییم. این واقعیت است که توی این منطقه نمی شود بـا گردان هـای سـنگین ارتش ادغـام شـد. نیروهـای گردان هـای ما فقط تک ور هسـتند. درضـمن برای مرحله اول فرصت ادغام هم نداریم.»

حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)

در ادامه، سرهنگ امیربیگی فرمانده قرارگاه تاکتیکی حمزه (ارتش)(۱) با ابراز تمایل به ادغام نیروهای سپاه و ارتش تأکید کرد که ارتش آمادگی دارد نیروها را در حـد دسته ادغام و وارد عمل کنـد. بااین حال، فرمانده لشـکر امام حسـین(ع) اصـرار داشت که نیروهای ارتش برای تـأمین جـاده یـا مـأموریت هـای پدافنـدی به کـار گرفته شونـد. حسـین خرازی دلیـل مخالفت خود با ادغام نیروها را چنین بیان کرد: نیروهای ارتش چهار ماه است که در منطقه هسـتند، ولی هنوز توجیه نشـده انـد. وی در ادامه خطاب به سـرهنگ امیربیگی گفت: مسائلی وجود دارد که اگر خواستید به طور خصوصی خدمت شما عرض می کنم.

علی رضائیـان فرمانـده قرارگـاه تاکتیکی حمزه (سپاه) نیز معتقـد بود کلیه امور بایـد مشترک باشـد، ولی حسـین خرازی همچنان بر ادغام نشدن با نیروهای ارتش در مرحله اول عملیات

۱- براساس تصمیم فرماندهان، قرار بود نیروهای سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی به صورت مشترک در عملیات والفجر۴ شرکت کننـد. در این عملیـات قرارگـاه تـاکتیکی حمزه سیدالشـهدا(ع) فرمانـدهی عملیات را بر عهـده داشت و یگان های سپاه و ارتش نیز در ۴ قرارگاه فرعی به ترتیب زیر سازماندهی شده بودند: قرارگاه حمزه۱: متشکل از لشکر۱۴ امام حسین(ع) سپاه پاسداران و تیپ۲ از لشکر۲۱ حمزه ارتش جمهوری اسـلامی. قرارگاه حمزه۲: متشکل از تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) سـپاه پاسداران و تیپ۳ از لشکر۲۸ کردستان ارتش جمهوری اسلامی. قرارگاه حمزه۳: متشکل از لشکر۸ نجف سپاه پاسداران، لشکر۳۱ عاشورا و تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان ارتش جمهوری اسلامی. قرارگاه حمزه۴: متشکل از لشکر۲۵ کربلا سپاه پاسداران و تیپ۱ از لشکر۲۸ کردستان ارتش جمهوری اسلامی.

تأکید داشت. سرانجام فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) پذیرفت که پس از مرحله اول برای عملیات حسن آباد، کله قندی و سنگ معدن نیروهای سپاه و ارتش باهم ادغام شوند.(۱)

محمدرضا دیانی راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) درباره مأموریت سایر یگان ها در محور شمالی عملیات والفجر۴ (محور بانه) نوشته است: ۲ گردان از لشکر ۳۱ عاشورا با لشکر۸ نجف ادغام خواهد شد و احمد کاظمی با ۸ گردان عمل می کند (ارتفاعات لری، ۱۹۳۹، کنگرک، ۱۸۰۵، گرمک، براله، مارو در شمال رودخانه قزلجه). ۴ گردان از لشکر ۳۱ عاشورا نیز احتیاط لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) خواهد بود که به احتمال زیاد روی ارتفاع کانی مانگا عمل خواهد کرد. لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) نیز روی ارتفاع سورن را شناسایی می کند. گردان های لشکر ۴۱ ثارالله(ع) هم به منطقه آمده اند.(۲)

امروز همچنین، فرماندهان قرارگاه حمزه۲ (کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و سرهنگ فرتاش فرمانده تیپ۳ از لشکر۲۸ کردستان) برای بررسی منطقه عملیاتی خود در دیدگاه ارتفاع سرکچل حضور یافتند. فرماندهان مذکور پس از این بررسی به این نتیجه رسیدند که باتوجه به عمق زیادی که محور عملیاتی آنان در محور مریوان دارد درصورت امکان یک محور فرعی دیگر نیز برای هجوم به دشمن در نظر بگیرند.(۳)

۱

درپی تصمیم محسن رضایی فرمانده کل سپاه، مبنی بر به کارگیری لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) در منطقه عملیاتی والفجر۴، بعدازظهر امروز غلامعلی رشید مسئول عملیات قرارگاه خاتم سپاه در تماسی با مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) ضمن بیان توضیحاتی درخصوص به کارگیری این لشکر در ارتفاعات سورن (در منطقه عمومی) یا ارتفاعات شمال رودخانه قزلجه (لری، کنگرک، گرمک و...) اعلام کرد که این یگان باید برای انتقال به این منطقه عملیاتی آماده باشد. از سوی دیگر، محسن رضایی و غلامعلی رشید درمورد موضوع واگذاری ارتفاع شاخ خشیک در منطقه دربندیخان یا چند قله از ارتفاعات سورن به لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) به بحث و تبادل نظر پرداختند. دراین زمینه محسن رضایی بر اجرای عملیات در جنوب سد دربندیخان و تصرف ارتفاعات بمو و شاخ

۱- محمدرضا دیانی راوی قرارگاه حمزه در پایان گزارش خود از این جلسه با اشاره به مخالفت حسین خرازی با ادغام نیروهای سپاه و ارتش نوشته است: «از برخوردهای برادر خرازی پیداست که اصلاً در این عملیات نمی تواند با ارتش کار کند و ناراحت است. آنها [درباره ادغام] در حد حرف هماهنگی دارند.» (سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۷۰ - ۶۶)

۲- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر۴ (محمدرضا دیانی)، تاریخ ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۷۰ - ۶۶.

۳- سند شماره ۳۱۶۵۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۶.

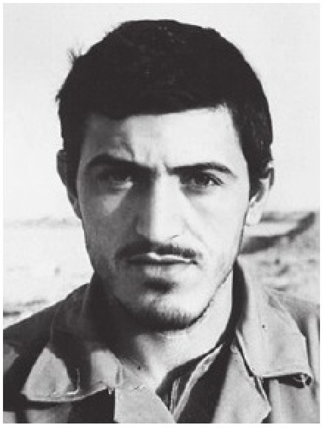
خشیک توسط این لشکر تأکید داشت.(۱)

داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم الانبیا(ص) دلایل پافشاری محسن رضایی بر اجرای عملیات در منطقه دربندیخان را چنین ذکر کرده است:

۱. فشار برادران ارتش (سرهنگ صیاد شیرازی و ستاد نزاجا) برای اجرای عملیات و امیدواری آنها به انجام هلی برن(۲)* (انتقال نیرو به وسیله بالگرد).

غلامعلی رشید
مسئول عملیات قرارگاه خاتم (سپاه)

مهدی زین‌الدین
فرمانده لشکر ۱۷ علی‌بن‌ابی‌طالب(ع)

۲. اشتیاق محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) برای اجرای عملیات در این منطقه و اطمینان وی به پیروزی.

۳. اعتقاد به اینکه اجرای عملیات در دربندیخان می تواند موجب تجزیه قوای دشمن و به نوعی پشتیبانی از عملیات والفجر۴ باشد.

وی در ادامه نوشته است: «تمایل محسن رضایی برای عملیات در ارتفاع بمو به این دلیل است که سرهنگ صیاد شیرازی می خواهد این کار انجام بگیرد و خود سرهنگ صیاد شیرازی گفته است که محسن رضایی دراین باره ملاحظه مرا می کند. وی گفته است که بین من و محسن رضایی اختلاف سلیقه هایی پیش می آید و باید یک نفر باشد که به ما دستور بدهد و آن یک نفر نیست، لذا گاهی من ملاحظه محسن رضایی را می کنم و گاهی او ملاحظه مرا می کند و در بمو نیز باید منتظر باشیم تا فرمانده منطقه برای ما بگوید که می شود عمل کرد یا نه و سپس ما باید بررسی کنیم و تصمیم بگیریم که عملیات انجام بگیرد یا نگیرد.»(۳)

۱- محسن رضایی معتقد بود به علت فراهم نبودن شرایط برای اجرای عملیات در ارتفاع قلاویزان در منطقه مهران و همچنین موافق نبودن ارتش با عملیات در این منطقه، باید لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و لشکر۵ نصر که در آن منطقه حضور داشتند به منطقه عملیات والفجر۴ فراخوانده شوند. (سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۲۷۷)

۲- * یکی از علل مهم منتفی شدن عملیات در دربندیخان در آن زمان نبود راه مواصلاتی برای بردن نیرو و تدارک یگان های عمل کننده بود و هلی برن (انتقال نیرو به وسیله بالگرد) راهکاری بود که ارتش برای رفع این مشکل پیشنهاد می کرد.

۳- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ع) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۲۸۱ - ۲۷۳.

۱

هواپیماهای عراقی امروز در دو نوبت منطقه عمومی بانه و مریوان را بمباران کرده و خسارت های فراوانی به بار آوردند.(۱)

در ساعت ۱۲، جنگنده های دشمن ۵ نقطه از شهر و پادگان بانه را هدف قرار دادند. در این بمباران تأسیسات برق شهر آسیب دید و جریان برق قطع شد. علاوه براین، ۱۰ نظامی و غیرنظامی شهید و ۳۰ تن زخمی شدند. هواپیماهای عراقی بار دیگر در ساعت ۱۴:۳۰، دو نقطه در شمال و جنوب این شهر را بمباران کردند. در این حمله ۲۰ تن از مردم عادی و افراد نظامی شهید و ۵۰ تن نیز زخمی شدند، ۵ منزل مسکونی ویران شد و ۳۹ دستگاه انواع خودرو، یک جرثقیل، یک تراکتور، ۲ آشپزخانه صحرایی و ۲ دستگاه موشک انداز ماوریک منهدم گردید.

در بمباران شهر مریوان نیز که در ساعت ۱۲:۳۰ امروز انجام شد، ۳ تن از اهالی شهر شهید شدند و خسارت هایی به منازل مسکونی وارد آمد.

هواپیماهای عراقی همچنین پادگان بیکوس در محور سردشت - مهاباد را از ارتفاع زیاد بمباران کردند که تلفات و خساراتی درپی نداشت(۲)

۲

حمله عناصر گروه های مسلح مخالف جمهوری اسلامی به یک پایگاه نیروهای خودی در جنوب غربی سنندج ۱۱ شهید و ۱۴ زخمی بر جا گذاشت و ۱۶ نفر نیز گروگان گرفته شدند. درپی این حمله قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) خواستار توجه بیشتر فرماندهی و ستاد مرکزی سپاه به تأمین نیرو برای پایگاه های تحت امر این قرارگاه شد.

تعداد زیادی از عناصر حزب دمکرات کردستان ایران و سازمان کومه له شبانه به پایگاه روستای آویهنگ در جنوب غربی سنندج حمله کردند. مهاجمان، که از قبل در منازل برخی اهالی روستا پنهان شده بودند، برای غافلگیری نیروهای خودی با کمک عوامل نفوذی در مدخل روستا خرج گذاری کرده و انفجاری را ایجاد کردند، سپس به سمت پایگاه هجوم بردند. نیروهای پایگاه در مقابل مهاجمان به شدت مقاومت کرده و باوجود تحمل تلفات فراوان مانع سقوط پایگاه شدند، به طوری که مهاجمان در یک مرحله تا سه راهی شویشه تا آویهنگ در شمال به عقب رانده شدند. در این درگیری ۱۱ تن از نیروهای پایگاه ازجمله ۷ نفر از پیشمرگان مسلمان کرد به شهادت رسیدند و ۱۴ تن نیز زخمی شدند، از افراد دمکرات و

۱- حملات هوایی جنگنده های عراقی در محورهای عمومی بانه و مریوان تقریباً از اوایل شهریورماه و هم زمان با حضور جدی و گسترده نیروهای خودی در عقبه های این دو منطقه شروع شده است. این بمباران ها از دهه سوم مهرماه شدت یافته و تا به امروز ادامه داشته است. گفتنی است عراق بمباران دو شهر مریوان و بانه را نیز که جزو اهداف نظامی به حساب نمی آید با شدت تمام دنبال می کند.

۲- سند شماره ۴۱۶۷۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۲۶/۷/۱۳۶۲، صص ۵ - ۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۴/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۲۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه، ۹/۸/۱۳۶۲، ص۶.

کومه له نیز ۱۴ نفر کشته شدند. مهاجمان امام جماعت مسجد آویهنگ و ۱۵ تن دیگر از اهالی را گروگان گرفته و پس از مین گذاری محورهای مواصلاتی این روستا و آتش زدن پایگاه، انبار مهمات و ۳ بلدوزر موجود در آن مکان، به ارتفاعات اطراف گریختند.(۱)

گفتنی است این چهارمین حمله از این نوع در منطقه جنوب غربی سنندج (جنوب محور سنندج - مریوان) است. در روزهای گذشته حملات مشابهی به سه پایگاه تنگی سر، مهراب و نیر در همین منطقه انجام شد که براثر آن ۳ پایگاه مزبور سقوط کرده، ۵۱ تن از افراد خودی شهید، ۲ تن زخمی و ۷ تن دیگر گروگان گرفته شدند.(۲)

به دنبال حملات اخیر گروه های مسلح ضدانقلاب و سقوط چند پایگاه خودی، امروز مصطفی ایزدی فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (ارومیه) و مسئول واحد اطلاعات این قرارگاه در نامه های جداگانه به فرماندهی و واحد اطلاعات ستاد مرکزی سپاه ضمن گلایه از کمبود نیرو در حوزه مأموریتی این قرارگاه، خواستار توجه بیشتر فرماندهی و تأمین نیروی سازمانی این قرارگاه شدند. در بخشی از نامه ایزدی فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، آمده است: درحال حاضر در منطقه سردشت ۴۰۰ نفر و در بانه ۲۷۰ نفر کسری نیرو وجود دارد. سپاه پاسداران منطقه ۱۰ کشوری هم به تعهد خود مبنی بر تأمین ۲۰۰ تن و سپاه منطقه۲ نیز تأمین ۷۶۰ تن نیرو برای قرارگاه حمزه عمل نکرده اند. علاوه برآنکه مأموریت ۲۰۲ تن از نیروهای اعزامی از سپاه منطقه۲ در دو روز آینده تمام خواهد شد و هیچ امیدی برای جایگزینی آنها نیست.

وی در پایان نامه خود برای کاهش ضربه پذیری پایگاه های تحت امر این قرارگاه پیشنهادی را در سه بند مطرح کرده است که بند اول متضمن تأمین خواسته ها و ادامه کار قرارگاه و دو بند دیگر به نوعی بیانگر محدودیت های این قرارگاه برای ادامه مأموریت می باشد؛ این پیشنهاد بدین شرح است:

۱. نیروی بسیج مناطق به طورکامل تأمین شود و سایر تعهدات مناطق عملی گردد.

۲. فرماندهی دستور فرماید که ما تعدادی از مناطق تحت اختیار جمهوری اسلامی را تخلیه کرده و عقب نشینی کنیم.

۳. ستاد مرکزی افرادی را که با وضعیت فعلی قادر به کار هستند برای تحویل پست به منطقه اعزام کنند.(۳)

واحد اطلاعات قرارگاه حمزه نیز در نامه ای به واحد اطلاعات ستاد مرکزی با اشاره به سقوط پایگاه های تنگی سر، نیر و مهراب در روزهای گذشته و شهادت تعداد قابل توجهی از نیروهای خودی، بر نقش افراد نفوذی به عنوان عاملان اصلی وقوع این حوادث تأکید کرده و خواستار توجه واحد اطلاعات ستاد مرکزی به تقویت حفاظت نیروها برای جلوگیری از ورود افراد نفوذی و سالم سازی پایگاه های منطقه شد.(۴)

۱- سند شماره ۳۴۱۷۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به نخست وزیری، ۲۸/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۲۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶ و ۷؛ و- سند شماره ۳۴۲۶۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندار سنندج به استانداری کردستان، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۲۷۳۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: رویدادهای هفته دفتر فرماندهی سپاه منطقه۱۰، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۴۴۹۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۱۶۷۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه۱۱ سپاه پاسداران به ستاد مرکزی، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۱

اقدامات گروه های ضدانقلاب در مناطق عمومی دیواندره، شمال ارومیه، شمال غربی مهاباد و سلماس تلفات و خساراتی را درپی داشت. از سوی دیگر، منطقه ای در جنوب شرقی سردشت پاک سازی شد و اهالی بوکان نیز در مخالفت با گروه های ضدانقلاب راه پیمایی کردند.

در ساعت ۱۵، دو دستگاه خودروی سپاه دیواندره که از روستای شوکلان عازم شاه قلعه در ۴۲ کیلومتری غرب این شهر بودند به کمین افراد مسلح غیرقانونی افتادند. خودروی ایفا که با فاصله از خودروی جلویی حرکت می کرد توانست با استفاده از یک موقعیت استثنایی و حرکت به عقب خود را از معرکه نجات دهد، ولی خودروی تویوتا در کمین افتاد و هر ۷ سرنشین آن به شهادت رسیدند.(۱)

در منطقه هشتیان در شمال ارومیه نیز یک خودروی ژاندارمری که برای آوردن غذا به قریه ایشکه سو رفته بود هدف حمله قرار گرفت. در این حادثه مهاجمان هر دو سرنشین خودرو را که سرباز بودند گروگان گرفتند و خودروی مزبور را به آتش کشیدند.(۲)

در حادثه دیگری یکی از سربازان ژاندارمری در منطقه کوسه کهریزه در شمال غربی مهاباد با مینی که عناصر مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند، برخورد کرد و زخمی شد.

امروز همچنین در حمله عوامل حزب دمکرات به نیروهای خودی در روستای کردوان سلماس یکی از افراد خودی زخمی شد(۳)

از سوی دیگر و در ادامه عملیات های پاک سازی مناطق کردنشین شمال غرب کشور، نیروهای سپاه با اجرای عملیاتی در ۱۲ کیلومتری جنوب شرقی سردشت در جنوب جاده نمشیر به سردشت موفق شدند ارتفاعات واقع در منطقه بناویله، یوسف گل، لوله سر و گنه را به تصرف درآورند و روستاهای منطقه را نیز پاک سازی کنند، در این عملیات ۳ تن از افراد خودی شهید و ۴ تن نیز زخمی شدند. گزارش ها از کشته و زخمی شدن تعداد زیادی از مهاجمان حکایت دارد، اما باوجود موفقیت و تسلط عملیاتی نیروهای خودی آمار دقیقی از تلفات افراد مسلح غیرقانونی در دست نیست(۴)

امروز ۲۰ هزار تن از اهالی بوکان و روستاهای اطراف در یک راه پیمایی، با محکوم کردن اعمال گروه های مسلح ضدانقلاب از عملکرد نیروهای نظامی و انتظامی در برقراری امنیت حمایت کردند. در این راه پیمایی که مقصد آن میدان امام خمینی این شهر بود اقشار مختلف مردم اعم از روحانیون، بازاریان، کارمندان و مسلمانان اهل تسنن و تشیع بوکان شرکت کرده و شعارهایی علیه گروه های کومه له، حزب دمکرات و امریکا و شوروی سردادند.(۵)

۲

نخست وزیر در بازدید از صنایع هواپیمایی ایران وابسته به سازمان صنایع دفاعی، خواستار تقویت پروژه های مربوط به خودکفایی در این صنایع شد.

به نوشته روزنامه کیهان، میرحسین موسوی در این بازدید با اشاره به اهمیت پروژه های

۱- سند شماره ۴۱۶۷۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۷۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از عملیات

ناحیه کردستان (مریوان) به عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۱۶۷۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۵ - ۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۴۱۶۷۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۵ - ۲؛ و- سند شماره ۲۰۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سلماس به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۱۶۷۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۵ - ۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از عملیات سردشت به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۴/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۵۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۵ - ۲.

خودکفایی صنایع هواپیمایی کشور بر استفاده از امکانات سایر ارگان ها برای پیشبرد این طرح ها تأکید کرد. وی در سخنانی در جمع کارکنان این صنعت گفت: «ملت ما علی رغم همه توطئه ها روی پای خود ایستاده است و رمز این ایستادگی این است که جز از خدا نمی ترسد و به ظرفیت عظیم الهی درون انسان ها پی برده است. امروز با همین آشیانه ها و کارگاه های ساخت قطعات و تعمیر فانتوم و موتور هواپیماهای مختلف شما ثابت کردید که ملت ما قادر است سرنوشت خود را به دست گیرد.»(۱)

۱

برای رسیدگی به وضعیت آسیب دیدگان در حملات عراق به مناطق مسکونی شهرهای کشور، اولین جلسه هماهنگی ستاد پشتیبانی و تسریع کمک به مناطق آسیب دیده در جنگ تشکیل شد.

به نوشته روزنامه کیهان، در این جلسه که به ریاست آیت الله مهدوی کنی و با حضور ایروانی، سرافرازی، محلاتی، آقازاده، رفیق دوست، عسگراولادی و نمایندگان چند وزارتخانه و نهاد انقلابی در محل جامعه روحانیت مبارز تهران تشکیل شد، آیت الله مهدوی کنی ضمن تشریح وظایف و تعیین محورهای اصلی کار ستاد نظیر تأمین نیازهای اولیه آسیب دیدگان و آماده سازی گروه های امداد تأکید کرد: «طبق فرمان امام وظایف ستاد به تسریع، هماهنگی و نظارت بر سازمان های ذی ربط محدود است و ستاد هیچ گونه تداخلی در وظایف محوله به نهادها و سازمان ها ایجاد نخواهد کرد.» این روزنامه یادآور شد در تاریخ ۱۴ مهرماه جاری آیت الله مهدوی کنی ازسوی امام خمینی رهبر انقلاب، مأموریت یافت برای تسریع در امر کمک رسانی به آسیب دیدگان از حملات هوایی، زمینی و موشکی دشمن، ستادی تشکیل داده و اقدامات لازم را برای ایجاد هماهنگی در کمک رسانی به آسیب دیدگان به عمل آورد.(۲)

۲

وزیر امور خارجه عراق دستیابی به هواپیماهای سوپراتاندارد را تلویحاً تلاشی ازسوی این کشور به منظور بین المللی کردن جنگ دانست.

مجله المستقبل (چاپ پاریس) در شماره اخیر خود با درج اظهارات طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق در حاشیه سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل به نقل از وی آورده است: «عراق به مجرد دست یافتن به سوپراتاندداردها قادر خواهد بود که جنگ درازمدت خود را به جهان خاطرنشان سازد و شاید طرف های ذی ربط وارد عمل شوند و شاید که ایران در موضع خود تجدیدنظر کند، چراکه بالمال ملاک نه تنها ازطریق به کارگیری نیرو مشخص می شود بلکه شناخت دیگران نسبت به آن و پی بردن به بهایی که درنتیجه به کارگیری آن علیه آنان خواهد پرداخت، تعیین کننده است.»

۱- روزنامه کیهان، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص ۲۲.

۲- همان.

المستقبل بـا اشـاره به دیـدارهای طارق عزیز از مسـکو، پاریس و نیویورک افزود: «طارق عزیز این کشورها را در جریان موضع عراق قرار داده است و این کشورها متقابلاً موضع عراق را تأیید و از آن قدردانی کردند.» به نوشـته این نشریه وزیر امور خارجه عراق در گفت وگو با خبرنگار المسـتقبل به روابط گسترده عراق با شوروی و موضع این کشور درباره جنگ پرداخته و خاطرنشان کرده است: «اتحاد شوروی به طور مسـتقیم و از خلال رسانه های تبلیغاتی خود از موضع صـلح طلبی عراق ستایش کرده و یادآور می شود که ایران در جنگ از خود لجاجت به خرج می دهـد.» وی همچنین ضـمن اشاره به اینکه امریکا نیز ازطریق جورج شولتز وزیر امور خارجه این کشور، تمایل خود را به یافتن یک راه حل فوری برای خاتمه درگیری ابراز داشـته است، افزود: «در ملاقات با شولتز در نیویورک به وی گفته است که ما نتایج ملموس و مواضع مشخص تر امریکا را تأکید می کنیم و از آن کشور تقاضا داریم که اظهارات خود را در عمل نشان دهد.»(۱)

در همین حال، رادیو امریکا در گزارشی با اشاره به قابلیت های فنی هواپیماهای سوپراتاندارد و امید عراق در پایان دادن به جنگ ازطریق تهدید به اسـتفاده از این جنگنده ها گفت: کارشـناسان معتقدند که هیچ یک از دو کشور ایران و عراق قادر نیست این جنگ فرسایشی را از نظر نظـامی بـا پیروزی به پایـان رسانـد. ایران بـا مساحت و جمعیتی نزدیک به سه برابر عراق برای دستیابی به پیروزی عجله ای نـدارد و همچنان روزانه بیش از ۲ میلیون بشـکه نفت برای پرداخت هزینه این جنگ فرسایشـی استخراج می کند، درحالی که صادرات نفتی عراق بـه یـک پنجم میزان پیشـین آن کـاهش یـافته و ذخیره پـولی این کشـور نیز به پایـان رسـیده است. عراق چنین اسـتدلال می کنـد که بـا به کارگیری هواپیماهای سوپراتانـدارد علیه تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک و سایر اهداف نفتی ایران در خلیج فارس، این کشور را با همـان مشـکلات مـالی درگیر خواهـد ساخت که درحال حاضـر خود با آن روبه رو است و چنانچه ایران به تلافی حملات هوایی عراق به تأسیسات نفتـی آن کشور دهـانه خلیـج فـارس را به روی خطوط کشـتیرانی بین المللی ببنـدد بـا خطر مقـابله ایالاـت متحـده امریکـا و هم پیمانانش مواجه خواهد شد.

طارق میخائیل یوحنا عزیز
وزیر امور خارجه عراق

به گفته رادیو امریکـا، مقـام هـای امریکـایی بـاتوجه به استیصال عراق در جنگ و موضع انعطاف ناپـذیر ایران نمی تواننـد هشـدارهای دو کشـور را نادیـده گیرنـد. حـال آنکه دیگر منـابع مطلع بر این باورنـد که عراق صـرفاً می خواهـد از این هواپیماهـا به عنوان حربه ای برای تشویق محافل

ص: ۷۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، صـص ۳ و ۴، تهران - خبرگزاری جمهـوری اسلامی، ۹/۸/۱۳۶۲، به نقل از مجله المستقبل، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

جهانی به پایان دادن به جنگ ایران و عراق استفاده کند و از سوی دیگر دوستان عرب خود را به افزایش کمک های مالی به عراق ترغیب کند.(۱)

نشریه المستقبل نیز با اشاره به تهدید عراق مبنی بر بمباران تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک خاطرنشان کرد: «اگرچه ممکن است عراق جهت تسریع در پایان دادن به جنگ و جلوگیری از فرسایش اقتصاد خود اقدام به بمباران تأسیسات نفتی جزیره خارک بنماید تا از این رهگذر ایران را به میز مذاکره بکشاند، اما باتوجه به ویژگی های تکنیکی این جزیره که توسط امریکا یی ها بنا نهاده شده انهدام آن بسیار مشکل است و بمباران این جزیره تنها ممکن است که از نزدیک شدن کشتی ها و مختل ساختن جریان حمل ونقل نفت جلوگیری به عمل آورد و شرکت های نفتی را از انجام معاملات نفتی با ایران بترساند.»(۲)

۱

احداث خط لوله انتقال نفت عراق به عربستان سعودی، تأمین اعتبار پروژه های ساختمانی عراق توسط هند و انجام مقدمات دیدار نخست وزیر یوگسلاوی از بغداد، اهم گزارش های امروز درزمینه روابط بازرگانی خارجی عراق است.

به گزارش رادیو بی بی سی صدام حسین رئیس جمهور عراق، اعلام کرد عربستان سعودی با ایجاد یک خط لوله نفتی از عراق به این کشور که کار ساخت آن در سال آینده انجام خواهد گرفت، موافقت کرده است. این اقدام برای بهبود صادرات نفت عراق می باشد که براثر جنگ مختل شده است. صدام حسین همچنین گفت که اردن نیز با حمل نفت خام صادراتی عراق توسط تانکرهای نفتکش از آن کشور موافقت کرده است.(۳)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز به نقل از روزنامه انگلیسی فایننشال تایمز گزارش داد: بانک تازه تأسیس صادرات واردات هند و بانک مرکزی عراق درمورد تأمین اعتبارات لازم برای اتمام پروژه های ساختمانی عراق که قرار بود توسط شرکت های هندی انجام پذیرد، به توافق رسیدند. این بانک مبلغ ۲۹۵ میلیون دلار به منظور ادامه پروژه های ساختمانی و پرداخت اقساط معوقه عراق اختصاص داده است. به نوشته فایننشال تایمز، به منظور کمک به ذخیره ارزی عراق، کشور هند با واردکردن ۴ میلیون بشکه نفت خام و ۱۰۰ هزار تن سولفور از این کشور تا پایان سال ۱۹۸۴ موافقت کرده است.(۴)

در همین حال، خبرگزاری عراق از ملاقات زون دراگان معاون نخست وزیر یوگسلاوی در امور اقتصادی و هیئت همراه وی با وزیر بازرگانی عراق در بغداد خبر داد. این دیدار امروز و در چارچوب فراهم کردن مقدمات گفت وگوی ملیکا بلانیتس رئیس شورای اجرایی متحد جمهوری یوگسلاوی (نخست وزیر) با طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق صورت گرفت. در این ملاقات درباره اجرای پروتکل همکاری های مشترک اقتصادی و فنی و نیز فعالیت شرکت های یوگسلاوی و چگونگی اجرای چند پروژه توسعه در عراق بحث و گفت وگو شد.(۵)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۲، صص ۲۹ - ۲۸، رادیو امریکا، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۲۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از مجله المستقبل.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۹، رادیو بی بی سی، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۲، ص۲۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه فایننشال تایمز.
۵- همان، ص۲۴، بغداد - خبرگزاری عراق، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

امروز اخبار ضدونقیضی از تحویل هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق انتشار پیدا کرد.

روزنامه فرا نسوی فرانس سوار نوشت پنج فروند هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی هفته گذشته پس از یک پرواز سری که شامل فرود در جزیره کرس، یونان و ترکیه می شد وارد عراق شده اند.(۱)

روزنامه لوکوتیدین دوپاری (چاپ پاریس) نیز ضمن اعلام این خبر و با بیان اینکه هواپیماهای مذکور فاقد قطعات اساسی ای هستند که حداکثر کارایی آنها را تأمین می کند، افزود: «به دنبال فشار شدید ژاپن بر فرانسه، عراق متعهد شده است به نفتکش های این کشور که مشغول بارگیری نفت از ایران هستند حمله نکند.» به عقیده مفسر این نشریه، درحال حاضر، جهان نیاز چندانی به نفت خلیج فارس ندارد و باتوجه به اینکه بسته شدن احتمالی تنگه هرمز موقتی خواهد بود این اقدام در آینده تأثیر مثبتی بر ارزش دلار خواهد داشت. در بخش دیگری از مطلب لوکوتیدین دوپاری آمده است: اعراب و فرانسه به دلیل بدهی عراق به آنها که بالغ بر ۴۵ میلیارد دلار می باشد در دام حمایت از صدام افتاده اند.(۲)

نشریه لیبراسیون (چاپ پاریس) هم ضمن اشاره به سخنان دیروز پیر موروا نخست وزیر فرانسه، که گفته بود دولت فرانسه مجبور به تأیید یا تکذیب مطالب انتشاریافته درمورد تحویل تجهیزات نظامی به عراق نمی باشد، نوشت: «دولت دستخوش همه گونه فشار است و در اجرای تعهداتش دچار تردید شده است و محتاطانه می کوشد تا موقعیتش را در خلیج [فارس] مسموم نسازد.» لیبراسیون افزود: «تردید دولت فرانسه درهرحال چندان ارتباطی با تهدیدات ایران ندارد، زیرا این کشور [ایران] خود به تنگه هرمز نیاز دارد و نیز ... تقریباً کلیه اتباع فرانسوی مقیم ایران مخفیانه به وسیله ایرفرانس به فرانسه بازگشته اند.»(۳)

در همین حال، در بغداد محمد قاسم فرمانده نیروی هوایی عراق، اعلام کرد: ورود هواپیماهای سوپراتاندارد به علت اشکالات فنی به تعویق افتاده است و خلبان های عراقی هنوز دوره آموزشی خود را در فرانسه می گذرانند.(۴) وی توضیح بیشتری دراین باره نداد، اما رادیو بی بی سی در گزارشی به اظهارات هفته گذشته رئیس جمهور عراق اشاره و اعلام کرد: صدام حسین گفته بود درمورد نرسیدن هواپیماها با مقامات فرانسوی تماس گرفته و گمان می کند این تعویق به دلیل فشاری است که بریتانیا و امریکا به فرانسه می آورند. صدام همچنین گفت که فرانسه توافق کرده تعهد خود را اجرا کند و هواپیماها قبل از پایان ماه جاری میلادی تحویل عراق خواهد شد.(۵)

از سوی دیگر، روزنامه لوموند (چاپ پاریس) در گزارشی با عنوان "تهدید غیرمستقیم صدام" به نقل از رئیس جمهور عراق در نشست مطبوعاتی هفته پیش وی با خبرنگاران فرانسوی نوشت: عراق از میتران انتظار دارد که سوپراتاندار‌دها را به این کشور تحویل دهد، زیرا در غیر این صورت، بازرگانان فرانسوی متوجه خواهند شد که موفقیتشان در عراق قبل از هر چیز بستگی به دوستی عراق با فرانسه داشته است. این دوستی هرچند عمیق باشد،

ص: ۸۱

۱- همان، صص ۱۳ و ۱۴، پاریس - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه فرانس سوار.

۲- همان، ص۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه لوکوتیدین دوپاری.

۳- همان، صص ۲ و ۳، به نقل از روزنامه لیبراسیون.

۴- همان، ص۹، بغداد - خبرگزاری فرانسه، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۵- همان، ص۳۵، رادیو بی بی سی، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

درصورت عدم تحویل هواپیماها دوام نخواهد یافت.(۱)به گفته رادیو اسرائیل، صدام حسین در گفت و گو با خبرنگاران مطبوعات فرانسه اظهار کرده است نیروی هوایی عراق دارای یک اسکادران هواپیمای میراژ اف۱ می باشد که آنها نیز به موشک های اگزوسه مجهزند و جنگنده های اف۱ همانند سوپراتانداردها دقیق و پرقدرت هستند و او درک نمی کند چرا ارسال سوپراتانداردها موجب این همه آشوب شده است. وی همچنین تأکید کرده است هیچ محدودیتی را درزمینه طرز استفاده از سوپراتانداردها نخواهد پذیرفت.(۲)

۱

درپی تهدید عراق به استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد علیه تأسیسات نفتی ایران و افزایش نگرانی ها از خطر گسترش جنگ، سه کشتی حامل تفنگ داران دریایی و یک ناو هواپیمابر امریکا به سوی اقیانوس هند حرکت کردند. در همین حال، یک دیپلمات شوروی هشدار داد مداخله امریکا موجب تشدید تنش و وخامت اوضاع منطقه خواهد شد.

روزنامه امریکایی وال استریت ژورنال به نقل از سخنگوی وزارت دفاع امریکا (پنتاگون)، ضمن تأیید حرکت سه کشتی از تفنگ داران دریایی امریکا از آب های لبنان به طرف اقیانوس هند، افزود: حرکت این کشتی ها عکس العمل خوش بینانه و محتاطانه ای است که پس از توافق نیروهای درگیر در جنگ لبنان برای یک آتش بس، امکان پذیر گردید.(۳)

هفته نامه انگلیسی گاردین نیز در شماره اخیر خود با اشاره به اعزام ناو هواپیمابر امریکایی "رنجر" به اقیانوس هند به دنبال افزایش بحران در منطقه خلیج فارس و نیز عدم واکنش رسمی امریکا به تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، اعلام کرد که چند هفته پیش یک گروه ویژه به منظور بررسی راه های مقابله با اقدام احتمالی دولت ایران به بستن تنگه هرمز تشکیل شده است. به نوشته گاردین، عراق قبلاً مقامات امریکایی را از قصد خود برای پایان دادن به جنگ ازطریق به کارگیری جنگنده های سوپراتاندارد علیه ایران آگاه کرده بود.(۴)این درحالی است که لاری اسپیکز سخنگوی کاخ سفید، روز گذشته با یادآوری نگرانی امریکا از هرگونه مداخله در عبورومرور کشتی های غیرجنگی از آب های بین المللی ضمن خودداری از توضیح درمورد اقدام امریکا در قبال بسته شدن تنگه هرمز گفته بود: «ما فقط قادر خواهیم بود که سیاست خودمان مبنی بر فراهم نکردن اسلحه برای ایران و عراق را پیگیری نماییم، اما به هرحال به علت اهمیت منطقه با کشورهای منطقه و هم پیمانان خود درارابطه با اهمیت خلیج [فارس] در تماس هستیم.»(۵)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری کویت از سازمان ملل، ریچارد اووینیک معاون نماینده شوروی در سازمان ملل در یک نشست مطبوعاتی اعلام کرد که اگر امریکا بخواهد مستقیماً در خلیج فارس مداخله کند وخامت اوضاع را در منطقه تشدید خواهد کرد. وی افزود: از عکس العمل دولت متبوع خود آگاه نیست، ولی شوروی از چنین مداخله ای استقبال نخواهد کرد.(۶) در همین

۱- همان، ص۵، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه لوموند.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۱۶، رادیو اسرائیل، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه وال استریت ژورنال.

۴- همان، ص۳، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از هفته نامه گاردین.

۵- همان، ص۷، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه واشنگتن تایمز.

۶- همان، ص۸، سازمان ملل - خبرگزاری کویت، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

حال، خبرگزاری رسمی شوروی (تاس) در تفسیری بر گزارش روزنامه امریکایی بوستون کلاب درباره طرح دولت ریگان برای انتقال یک گروه از جنگنده های اف۱۵ به منظور شرکت در مانور مشترک امریکا و عربستان سعودی نوشت: حدس مسئله دشوار نیست که چنین عملیاتی درعمل، متضمن مداخله مستقیم نظامی امریکا در جنگ عراق - ایران، به دست گرفتن کنترل میادین نفتی به بهانه حفاظت از آنها و ایجاد کنترل راهبردی بر تمامی منطقه خلیج فارس است.(۱)

بعضی از نشریات منطقه نیز تحلیل های مشابهی را درخصوص مداخله کشورهای غربی و امریکا در منطقه خلیج فارس منتشر کردند. روزنامه الوحده (چاپ امارات متحده عربی) نوشت: کشورهای خارجی نیروهای خود را برای مداخله در خلیج فارس تحت بهانه حفاظت از منطقه آماده می کنند. نشریه الوطن (چاپ کویت)، که از روزنامه های هوادار فلسطین است، امریکا را متهم به تلاش برای بهره برداری از جنگ ایران و عراق در جهت تأمین منافع خود متهم کرد. این روزنامه نوشت: «تبلیغات و جاروجنجال امریکا و حرکات وسیع نظامی این کشور ما را متقاعد می سازد که امریکا فرصت را از دست نخواهد داد و از بهانه ای که ایران یا عراق درمورد تهدید علیه کشتیرانی، علی رغم عملی کردن یا نکردن آن به دست می دهند، استفاده خواهد کرد.»(۲)

۱

احتمال گسترش جنگ ایران و عراق موجب تشدید تلاش های سیاسی شورای همکاری خلیج فارس برای پایان دادن به جنگ شده است.

امروز رادیو کویت به نقل از عبدالعزیز حسین وزیر مشاور در امور شورای وزیران کویت، اعلام کرد در چهارمین اجلاس شورای همکاری خلیج فارس در دوحه موضوع جنگ ایران و عراق مورد بحث قرار خواهد گرفت. عبدالعزیز حسین درعین حال هشدار داد هرگونه اقدامی برای بستن خلیج فارس به روی کشتیرانی بین المللی خطرهای بسیاری برای تمامی دولت های منطقه به دنبال خواهد داشت.(۳)

در همین حال، خبرگزاری آسوشیتدپرس گزارش داد: الجزایری ها اخیراً به نمایندگی از کشورهای محافظه کار منطقه خلیج فارس که نگران تشدید بحران در منطقه هستند تلاش های جدیدی را آغاز کرده اند. مقامات الجزایری مذاکراتی را با رهبران کویت و امارات متحده عربی انجام داده اند. روز جمعه گذشته نیز سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان که حامل پیامی از شاه فهد بود عازم پایتخت الجزایر شد تا مسئله جنگ را با مقامات الجزایری مورد بررسی قرار دهد. آسوشیتدپرس در ادامه افزود: حبیب شطی رئیس سازمان کنفرانس اسلامی که زمانی درصدد انجام اقدامات میانجیگرانه برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق بود، درمورد توقف فوری جنگ اظهار بدبینی کرد. وی در مصاحبه با روزنامه الوطن (چاپ کویت) با بیان اینکه انتظار دارد قبل از برقراری هرگونه مصالحه میان ایران و عراق، جنگ بین آنها شدت بیشتری

ص: ۸۳

۱- همان، ص۴، نیویورک - خبرگزاری تاس، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۱ و ۱۲، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه های الوحده و الوطن.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۶، رادیو کویت، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

پیـدا کنـد، افزود: «تقاضاهـای ایران تغییری نکرده و در رأس آنهـا موضوع محاکمه صـدام حسـین رئیس جمهور عراق، قرار دارد که نباید انتظار داشت مورد قبول ما و یا عراق قرار گیرد.»(۱)

در همین حال، مجله المسـتقبل (چاپ پاریس) به نقل از یکی از مسـئولان بلنـدپایه کشورهای عربی حوزه خلیـج فارس نوشت: کشورهای خلیجی از پایـان یـافتن جنـگ ایران و عراق کلاً ـ مـأیوس هسـتند. به عقیـده این کشورهـا جنـگ جز با پایان زنـدگی (امام) خمینی خاتمه نخواهد یافت. به نوشـته المستقبل، این مقام بلندپایه گفت: «این برداشت و طرز تفکر پس از دیدار شیخ صباح الاحمد وزیر خارجه کویت و راشد عبدالله وزیر خارجه امارات متحده عربی از تهران در ماه اردیبهشت گذشـته و ملاقات با مسـئولین ایران، در نزد کشورهای خلیجی حاصل شده است.»

این نشریه در ادامه به نگرانی کشورهای خلیج فارس از تبعات ناشی از گسترش جنگ و عملی شدن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز اشاره کرد. که درواقع این موضوع خود انگیزه ای برای تلاش بیشتر کشورهـای مـذکور درجهت خـاتمه بخشـیدن به جنـگ ایران و عراق شـده است. المسـتقبل دراین بـاره آورده است: «در پرتو جو حـاکم بر منطقه خلیـج [فـارس]، محافـل خلیجی از ابراز نگرانی عمیق خود درمورد جـدی بودن تهدیـدات ایران دایر بر بسـتن تنگه هرمز و تعطیلی کشتیرانی برای مدتی طولانی درصورت بمباران شدن جزیره خارک امتناع نمی کننـد، زیرا که پرتـاب یک گلوله کاتیوشا از جزیره قشم برای بسـتن تنگه هرمز کافی خواهـد بود و ایران برای انجام این امر هرگز به بهره برداری از سلاح دریایی خود که همچنان قوی است و جنگ قادر به فرسایش آن نبوده است نیاز ندارد.» المستقبل با اشاره به استقرار توپ های ۱۳۰ و ۱۵۵ میلی متری در امتـداد جزایر سه گـانه افزود: هیـچ یـک از کشورهـای خلیجی به دنبال درسـی که از جنگ عراق و ایران فراگرفتند هرگز به خود اجازه نخواهند داد تا به مقابله با ایران برخیزند و به گفته یکی از مقامات عرب این کشورها هرگز در جنگ با ایران خطر نخواهند کرد؛ جنگی که می دانند چگونه آغاز می شود، ولی نمی دانند چگونه پایان می یابد(۲)

محور دیگر تلاش های کشورهای عضو شورای همکاری خلیـج فارس ترغیب سوریه به بازگشایی خط لوله نفتی است که از شـمال عراق شروع شـده و با عبور از خاک سوریه به پایانه های بارگیری نفت در مـدیترانه منتهی می شود. بازگشایی این خط لوله موجب رفع تنگنای صـادرات نفت عراق خواهـد شـد و تصـور می شـود بـدین ترتیب انگیزه این کشور در حمله به تأسیسات نفـتی ایران برطرف گردد. مجله المسـتقبل در شـماره اخیر خود در مطلبی به شـرایط سوریه برای راه اندازی مجدد خط لوله نفتی عراق پرداخته و با اشاره به دیدار و گفت وگوی شـیخ زایـد بن سـلطان آل نهیان حاکم امارات عربی متحـده با حافظ اسد رئیس جمهور سوریه آورده است: دمشق شـرط کرده ۳۰ درصـد از درآمـد این خط لوله به سوریه اختصاص یابـد، اما «هنوز بغداد به این خواسـته سوریه پاسخ نداده است.» المسـتقبل افزوده است: «محافل

۱- خـبرگزاری جمهـوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۱۰ ، ۲۴/۷/۱۳۶۲، صـص ۱۰ و ۱۱، کـویت - خـبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۲۲ - ۲۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از مجله المستقبل.

دیپلماتیک عراق در کشورهای منطقه به امکان بهره برداری عراق از مخازن نفتی شناور خود در بحرین که دو سال قبل خریداری کرده برای صدور روزانه یک میلیون بشکه نفت از جزیره فاو در جنوب شط العرب [اروندرود] اشاره کرده اند.» بااین حال به نوشته این مجله «بهره برداری از این مخازن دربرابر حملات احتمالی ایران نیاز به حفاظت دارد که جنگنده های سوپراتاندارد قادر به آن می باشند.» المستقبل خاطرنشان ساخته است: «کشورهای خلیج فارس خواهان توافق ضمنی عراق و ایران برای آزادی صدور نفت در هر دو کشور هستند.»(۱)

۱

اولین مانور مشترک نظامی شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس(۲) امروز درحالی پایان یافت که به عقیده ناظران، این کشورها درحال حاضر از توانایی دفاعی لازم دربرابر اقدام نظامی احتمالی ایران برخوردار نیستند.

به گزارش خبرگزاری امارات، در مرحله پایانی مانور مذکور در غرب صحرای ابوظبی شیخ خلیفه بن زائد ولیعهد و معاون فرمانده نیروهای مسلح امارات شرکت کرد.(۳)رادیو بی بی سی در گزارشی از ابوظبی خاطرنشان کرد که برای نخستین بار چنین مانوری در یکی از نقاط جهان عرب با نظارت شورای همکاری کشورهای خلیج فارس برگزار گردید. این مانور که با شرکت حدود ۱۰ هزار نفر برگزار شد با اجرای یک شبه حمله به موضعی در بالای یک تپه به اوج خود رسید. حمله مذکور به وسیله تانک هایی انجام شد که تحت حفاظت هوایی جت های میراژ و بالگردها قرار داشتند.

به گزارش بی بی سی، این مانورها حامل پیامی سیاسی برای جهان است مبنی بر اینکه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس عزمی راسخ دارند که به فلسفه اتکاء به خویش جنبه عملی ببخشند زیرا برای آنها تصور اینکه در هنگام ضرورت بدون هیچ تردید و درنگی از ایالات متحده امریکا یاری بخواهند، بسیار دشوار بود. این گزارش در ادامه با اشاره به نگرانی شش کشور عربی حوزه خلیج فارس از برانگیختن خصومت همسایه خود ایران، به نقل از سرتیپ محمد سعید البادی رئیس ستاد ارتش امارات متحده عربی آورده است: نیروی نظامی مشترک کشورهای عضو شورای همکاری، خطر و تهدیدی علیه هیچ کشوری نیست. تشکیل این نیرو اساساً به واسطه ضرورتی است که نیازهای امنیتی در این نقطه حساس از جهان آن را ایجاب می کند. سرتیپ البادی افزود هرکس خواهان صلح است باید برای جنگ هم آمادگی داشته باشد.

بی بی سی در پایان گزارش خود توانایی دفاعی شورای همکاری خلیج فارس را چنین ارزیابی کرده است: اما مانورهای نظامی که در بیابانی در ابوظبی انجام می گیرد هر کیفیتی

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، ص۲۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، به نقل از مجله المستقبل، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۲- این مانور با نام "سپر شبه جزیره" و با شرکت نیروهای مداخله گر سریع شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس از هفته پیش آغاز شده بود.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۲، ص۱۸، ابوظبی - خبرگزاری امارات، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

داشته باشد، در اینجا تا اندازه ای این نگرانی موجود است که اگر ایران بخواهد راه کلی صادرات نفت خلیج فارس را سد کند کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس درحال حاضـر کم وبیش فاقد نیروی پایداری هسـتند، به خصوص اگر ایران تصمیم بگیرد که در تنگه هرمز مین گـذاری کنـد. برای مقابله با این احتمال امریکا اعلام کرده که چه کشورهای حوزه خلیج فارس از آن کشور درخواست کنند و چه درخواست نکنند درصورت اقدام ایران به بستن تنگه هرمز برای بازنگاه داشتن این آبراه مداخله خواهد کرد.(۱)

۱

امروز درمورد تـأثیر قطع احتمالی صادرات نفت از خلیـج فارس بر بازار جهانی این محصول دیـدگاه های متفاوتی مطرح شـد. دراین حال منـابع خبری از افزایش حق بیمه نفتکش هـای عـازم پایـانه نفتی ایران در خلیـج فـارس به دلیـل آنچه "خطرات فزاینـده جنـگ در منطقه" خوانده می شود، خبر دادند.

خوزه مورنو لئون وزیر انرژی و معادن ونزوئلا که قرار است در سـفر هفته آینـده اش به سه کشور کویت، امارات عربی متحده و عربسـتان سعودی راه های جلوگیری از اشباع بازار نفت را مورد بحث و بررسی قرار دهد، احتمال منجرشدن جنگ ایران و عراق به یک ضربه نفتی را بعید دانست.(۲)

اولاـف لانتسـکه رئیس آژانس بین المللی انرژی نیز پیش بینی کرد که حتی درصورت اقـدام ایران به بسـتن تنگه هرمز، جریان نفت جهان غرب فلـج نخواهـد شـد. به گزارش خبرگزاری آلمان، لانتسـکه افزود: بسـته شدن تنگه هرمز باعث کمبود روزانه ۸ میلیون بشـکه نفت در سطـح جهان خواهـد شـد که دراین میان کشورهای صـنعتی غرب فقط از ۱۶ درصـد مصـرف نفت روزانه خود محروم خواهنـد شد و این کمبود را می توان از نیجریه، اندونزی، مکزیک، عربستان سعودی (ازطریق دریای سرخ) و منابع دیگر تأمین کرد.(۳)

علاوه براین، نشـریه نفتی لندن اویل ریپورت از دیدگاهی متفاوت به بررسی این مسئله پرداخت و خاطرنشان ساخت درصورت بسته شدن تنگه هرمز، بـا افزایش ظرفیت انتقـال نفت عربسـتان در دریـای سـرخ و افزایش ظرفیت تولیـد دیگر کشورهـای عضـو اوپـک در خـارج از محدوده خلیج فارس، بازار نفت همچنان ۵/۳ تا ۵/۴ میلیون بشـکه کمبود خواهد داشت. این نشریه سپس نتیجه گیری کرد که حتی وقوع چنین شـرایطی موجب پیدایش وضـعیتی نظیر سال های ۱۹۷۴ - ۱۹۷۳ و ۱۹۷۹ - ۱۹۷۸ نخواهـد شـد، چراکه هم اکنون تقاضای چندانی وجود ندارد، بااین حال اگر بستن تنگه هرمز ادامه پیدا کند قیمت نفت سرانجام به آسمان خواهد رسید.(۴)

از سوی دیگر، به گزارش روزنامه لیبراسـیون (چاپ پاریس)، بیمه کنندگان کشتی ها در لندن که اوایل هفته جاری از بیمه کردن نفتکش های عازم پایانه جزیره خارک خودداری می کردنـد، از دیروز ضـمن افزایش حق بیمه، مجـدداً نفتکش های مذکور را بیمه می کنند. این روزنامه افزود: «بیمه کنندگان دلیل افزایش حق بیمه را خطرات فزاینده جنگ در منطقه دانسته اند، اما به احتمال

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۱، ۲۵/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، رادیو بی بی سی، ۲۴/۷/۱۳۶۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۲، ص۴، تهران - خبرگزاری جمهـوری اسـلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری رویتر.
۳- همان، ص۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری آلمان غربی؛ و- واحد مرکزی خبرصداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ص۱۶، رادیو اسرائیل، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۱ ، ۲۵/۷/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، لندن - خبرگزاری کویت، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از نشریه نفتی لندن اویل ریپورت.

زیـاد، عراق و برخی از دوسـتانش ازجمله فرانسه، عامل این واکنش زودرس بیمه کننـدگان بوده انـد.» به نوشـته لیبراسـیون، با افزایش حق بیمه، ایران قیمت نفت خـام خود را کـاهش می دهـد تـا مشتریـان را از دست ندهـد و درنتیجه «از منـابع قابـل توجه مالی محروم می شود. عراق و متحدینش به منظور مذاکره [با ایران] دقیقاً روی تضعیف مالی ایران حساب می کنند.»(۱)

۱

کارشـناسان امور غرب آسـیا در مرکز مطالعـات بین المللی و راهبردی در واشـنگتن آخرین تحولاـت جنـگ ایران و عراق را بـا محوریت مسئله نفت و توانایی ایران در عملی ساختن تهدید خود مبنی بر بستن تنگه هرمز مورد بحث قرار دادند.

به گزارش رادیو امریکا، هنری شولر یکی از مدیران سابق شـرکت های نفتی درباره اهمیت نفت خلیج فارس در اقتصاد جهان گفت: بیش از نیمی از نفـتی که در سـال ۱۹۸۱ در تجـارت جهـانی مورد دادوسـتد قرار گرفت از خلیـج فـارس تأمین شـد و احتمال نمی رود در سال ۱۹۸۲ از این میزان کاسـته شـده باشـد. هر انـدازه که تقاضا برای نفت بیشتر شود این نسـبت نیز بیشتر خواهد شد. عراق از ذخائر نفتی قابل تـوجهی برخـوردار است، امـا به سـبب جنـگ نمی توانـد نفت خود را ازطریق خلیـج فـارس صـادر کنـد. خـط لوله ای که بخشـی از نفت صـادراتی عراق را ازطریق سوریه به بنـادر دریـای مـدیترانه منتقـل می کرد از آوریل سال گذشـته و درپی اتحاد تهران و دمشق قطع شـده است. عراق درحال حاضر فقط به وسیله خط لوله ای که از خاک ترکیه می گذرد قادر است مقدار کمی نفت صادر کند.

فردریک اکسل کارد کارشـناس مرکز مطالعات بین المللی و راهبردی نیز با اشاره به سه میلیون و پانصـدهزار بشـکه نفتی که عراق روزانه پیش از جنـگ صادر می کرد یادآور شـد: صادرات نفت عراق اکنون به ششـصد تا هفتصـد هزار بشـکه در روز محـدود شـده و به همین نسـبت نیز از درآمـد نفت آن کاسـته شـده است. باآنکه عراق درپی کاهش درآمـد نفت سـیاست صـرفه جویی های اقتصادی را در پیش گرفت که به سـیاست "سفت کردن کمربندها" شهرت دارد، اما احتمال اینکه عراق به سبب دشواری های اقتصادی برای پایان بخشیدن به جنگ به شـرایط ایران تن در دهد بسـیار ناچیز است. ایران نیز باوجود تلفات سنگین انسانی که گفته می شود به حدود پانصدهزار نفر می رسد حاضر نیست از امید خود برای سرنگون ساختن صدام حسین رئیس جمهوری عراق، دست بردارد و به جنگ پایان دهد.

یوسف ابراهیم خبرنگار روزنامه وال استریت ژورنال نیز با بـدبینی آینـده جنگ را چنین پیش بینی کرد: این طولانی ترین جنگ در تاریخ نوین غرب آسـیا است و فکر می کنم تا زمانی که رهبری در ایران دچار تغییر و تحول نشود جنگ هم پایان نخواهـد گرفت. منظور من از تغییر در رهبری فقط پایان حیات آیت الله خمینی نیست. یوسف ابراهیم همچنین با بیان اینکه ایران

۱- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش های ویژه، شـماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۲، ص۱۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسـلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه لیبراسیون.

آن گونه که تهدید کرده است توانایی بستن تنگه هرمز را ندارد، افزود: کاملاً آشکار است که آنها نمی توانند با غرق کردن ۱۰، ۱۲ تانکر نفتکش و گذاشتن تانکرها به روی هم تنگه هرمز را ببندند. آنها خودشان قادر به چنین کاری نیستند. چنین اندیشه ای حتی با کارگذاشتن مین هم عملی نیست. آنچه مورد بحث است ترساندن و به وحشت انداختن شرکت های بیمه یا ناخدایان کشتی های نفتکش ازطریق غرق ساختن یکی دو تانکر یا شلیک به سوی آنها است.(۱)

۱

اتحاد شوروی تلاش می کند روابط نزدیک چهارجانبه ای را میان عراق، سوریه، اردن و سازمان آزادی بخش فلسطین برقرار سازد. مجله المستقبل (چاپ پاریس) در شماره اخیر خود به بررسی این موضوع پرداخته است.

این نشریه در گزارشی با عنوان "کشورهای حوزه خلیج فارس از تلاش مسکو برای ایجاد مصالحه بین سوریه و عراق استقبال و پشتیبانی به عمل آوردند" نوشت: در تیرماه گذشته، دیداری بین عبدالحلیم خدام و طارق عزیز وزرای امور خارجه سوریه و عراق با حضور مقامات روسی در مسکو انجام شد. دو وزیر فقط به دست دادن با یکدیگر اکتفا کردند و هیچ گونه صحبتی میان آنها ردوبدل نشد و بالاخره این دیدار در میان نگرانی روس ها بدون هیچ نتیجه ای به پایان رسید، اما درپی این تلاش ها آشکار شد که بین سوریه و اردن روابط نزدیک و گرمی برقرار شده است.

مجله المستقبل در ادامه افزود: به منظور بارور ساختن تلاش های شوروی برای ایجاد نزدیکی بین دمشق و بغداد، اجلاس اخیر وزیران امور خارجه شورای همکاری خلیج فارس که در مردادماه گذشته در طائف برگزار شد به شیخ صباح الاحمد وزیر امور خارجه کویت مأموریت داد تا با سفر به بغداد و دمشق مقامات عراقی و سوری را به تلاش برای ایجاد تفاهم بین دو رژیم تشویق کند. باوجود این تلاش ها، مفسرین خوش بین در خلیج فارس معتقدند تا مادامی که مصلحتی برای سوریه وجود نداشته باشد نمی توان به برقراری روابط نزدیک میان سوریه و عراق و درنتیجه، اقدام میانجیگری سوریه در نزد ایران امیدوار بود. المستقبل به نقل از یکی از مقامات کشورهای خلیج فارس دراین خصوص آورده است: کشورهای خلیجی باید به دنبال یافتن یک مصلحت سوری بروند و اگر نیافتند، یک مصلحت سوری اختراع کنند تا سوریه را به پذیرش مصالحه با عراق و انجام میانجیگری نزد ایران ترغیب سازند.

این نشریه همچنین ضمن اشاره به نزدیکی اتحاد شوروی و عراق درپی وخامت روابط ایران و مسکو به ویژه بعد از دستگیری سران حزب توده افزوده است: روابط محکم و دوستانه جاری بین مسکو و بغداد این عقیده را در روس ها به وجود آورده که نباید از امکان تحقق یک محور چهارجانبه متشکل از سوریه، عراق، اردن و سازمان آزادی بخش فلسطین مأیوس بود.

۱- همان، صص ۲۵ و ۲۶، رادیو امریکا، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

هدف از ایجاد این محور برقراری اتحاد بین کشورهای یادشده برای ایستادگی دربرابر ایالات متحده و متحدین آن می باشد. به ویژه باتوجه به اینکه دخالت نظامی و مستقیم امریکا در جنگ (داخلی) لبنان و شکست قطعی سیاست امریکا در حل بحران غرب آسیا و ناتوانی هیئت حاکمه این کشور در انجام تعهدات خود درزمینه اعمال فشار به رژیم صهیونیستی برای عقب نشینی از لبنان و متوقف ساختن احداث شهرک های یهودی نشین در کرانه باختری و... عامل مشوقی در این رهگذر بوده است. ازاین رو اتحاد شوروی به خوبی درک می کند که درصورت برقراری محور فوق، ایالات متحده امریکا دیگر قادر به دورساختن شوروی از جست وجوی هر نوع راه حلی برای مسئله غرب آسیا و یا جنگ عراق با ایران نخواهد بود و درنهایت باید برای مسکو یک نقش اساسی در نظر گرفت.(۱)

۱

به دنبال توقف فعالیت کمیته چهارجانبه نظامی در لبنان(۲) خبرگزاری فرانسه امروز از بیروت گزارش داد کمیته مذکور پس از آنکه نمایندگان جنبش امل و حزب سوسیالیست ترقی خواه لبنان درمورد تصمیم خود مبنی بر تعلیق شرکتشان در این کمیته تجدیدنظر کردند کار خود را از سر گرفت.

بنا به این گزارش، تجدیدنظر این دو حزب پس از اقدامات رفیق حریری میانجی عربستان سعودی حاصل شده است. حریری درحال انجام مذاکراتی با رهبران گروه های لبنانی، دولت لبنان و دستیار رابرت مک فارلین فرستاده ویژه امریکا به غرب آسیا است. هدف این تماس ها تعیین محل اجلاس نشست آشتی ملی لبنان است که طرف های مختلف تاکنون بر سر آن به توافق نرسیده اند. در همین حال، ریموند اده معاون مسیحیان لبنان گفت در این اجلاس شرکت نخواهد کرد. وی نخستین اولویت را خروج نیروهای رژیم صهیونیستی از لبنان اعلام کرد(۳)

ضمیمه اول گزارش ۱: تشریح جغرافیایی منطقه عملیاتی والفجر۴

• تشریح منطقه عملیاتی شیلر:

در استان کردستان ایران، خط مرزی در حدفاصل مریوان تا بانه (طبق قرارداد مرزی) به سمت داخل ایران فرورفتگی پیدا کرده و ارتباط مستقیم دو شهر مریوان و بانه را با یکدیگر قطع می کند. این منطقه به دلیل وجود رودخانه ای به نام شیلر، "دهانه شیلر" نامیده می شود. منطقه دهانه شیلر در مجاورت استان سلیمانیه عراق قرار دارد. گفتنی است استان های کردستان ایران و سلیمانیه عراق هر دو از مناطق کردنشین هستند.

ص: ۸۹

۱- همان، صص ۲۰ – ۱۸، تهران – خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، به نقل از مجله المستقبل.

۲- کمیته مذکور که درپی توافق آتش بس در ۲۵ سپتامبر ۱۹۸۳ (۴ مهر ۱۳۶۲) میان طرف های درگیر در لبنان تشکیل شد، متشکل از ارتش، جبهه لبنانی، جبهه راست گرایان، جبهه نجات ملی و جنبش امل بود که پس از تلاش برای استقرار آتش بس و تثبیت آن وظیفه داشت مقدمات نشستی به منظور آغاز گفت وگوهای سیاسی میان سران احزاب و گروه های لبنان و نیز تعدادی از مقامات سابق این کشور را فراهم سازد. در این نشست نمایندگانی نیز از کشورهای سوریه و عربستان و هیئت هایی ازسوی پارلمان و دولت لبنان شرکت خواهند کرد.

۳- روزنامه کیهان، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

• جنس زمین منطقه

منطقه شیلر تلفیقی از دشت و ارتفاع است و ازنظر جنس زمین، دو نوع است:

الف) سنگی و سنگلاخی: رأس اغلب ارتفاعات سنگلاخ است.

ب) خاکی: اکثر زمین های منطقه حتی دامنه ارتفاعات از جنس خاک رس می باشد و فقط در کنار و مسیر رودخانه جنس زمین شن و ماسه است. به علت جنس خاک، در مواقع بارندگی سطح زمین چسبنده شده و حرکت خودروها کند و گاهی غیرممکن می گردد، این وضعیت در قسمت های شمالی کوهستان ها مانع تردد خودروهای چرخ دار در خارج از جاده می شود. اما در فصول غیربارانی عبور خودروهای شنی دار و چرخ دار خارج از جاده امکان پذیر است.

اکثر ارتفاعات منطقه پوشیده از جنگل های بلوط است که ارتفاع و قطر درخت ها در رأس ارتفاعات، بیشتر بوده و دید و تیر را محدود می کند.

• ارتفاعات منطقه

ارتفاعات این منطقه را می توان به سه بخش تقسیم کرد: ۱. ارتفاعات مرزی؛ ۲. ارتفاعات درون شیلر؛ ۳. ارتفاعاتی که دهانه شیلر را مسدود می کند (یعنی خط مرزی به صورت مستقیم به وجود می آید).

۱. ارتفاعات مرزی:

ارتفاعات جنوبی شیلر، به ترتیب از غرب به شرق عبارت اند از:

الف) ارتفاعات سورن

این ارتفاعات که بخشی از سلسله جبال زاگرس محسوب می شود، تقریباً ۵۰ کیلومتر از مرز ایران و عراق را تشکیل داده و با حداکثر ارتفاع ۲۵۷۰ متر از شمال نوسود در ایران تا توتمان در جنوب پنجوین ادامه می یابد.

ب) کوه زله یا ارتفاعات پنجوین

این ارتفاعات در جنوب غربی و مشرف بر شهر پنجوین واقع شده، از خط مرزی تا جاده پنجوین - سیدصادق (در جنوب کانی مانگا) در جهت جنوب به شمال امتداد می یابد و همراه ارتفاعات کانی مانگا گذرگاه یا تنگه ای را به نام روکان تشکیل می دهند. ارتفاعات مذکور دارای چند قله می باشد که به طور میانگین حدود ۱۸۰۰ متر ارتفاع دارند. ارتفاعات سنگ معدن، کله قندی در جنوب و دو ارتفاع ۱۸۱۰ و ۱۸۳۰ در میانه و در شمال آن شاخ شوکت قرار دارد که به جاده روکان نالپاریز ختم می شود.

در قسمت جنوبی ارتفاعات زله، شیاری وجود دارد که به دلیل وجود روستایی به نام حسن آباد، این شیار نیز حسن آباد خوانده می شود، این ارتفاعات در جنوب به دو قسمت تقسیم می شود؛ به طوری که در غرب شیار، قله کله قندی و در شرق آن یال حسن آباد قرار دارد.

خط مرزی پس از عبور از ارتفاعات زله با گذشتن از چندین تپه کم ارتفاع و قسمتی از دشت پنجوین قله خلوزه۱ را دربرمی گیرد.

ج) ارتفاعات خلوزه

این ارتفاعات شامل دو بخش می شود: خلوزه۱ و خلوزه۲ که هر دو با اختلاف اندکی حدود ۱۸۰۰ متر ارتفاع دارند و به صورت شرقی - غربی به داخل شیلر کشیده شده اند، به صورتی که خلوزه۲ کاملاً در داخل شیلر قرار گرفته است.

ص: ۹۰

د) ارتفاعات مارو

خطوط مرزی پس از خلوزه به سمت ارتفاع مارو که با ارتفاع ۱۸۳۲ متر در شمال شرقی خلوزه واقع شده امتداد پیدا کرده است.

پس از این ارتفاع کوه شیلر با ۲۶۰۰ متر ارتفاع قرار دارد. خط مرز از کوه شیلر به بعد به طرف غرب تغییر مسیر می دهد.

۲. ارتفاعات درون شیلر:

الف) ارتفاعات شمالی

- ارتفاعات لری به بلندی ۲۰۲۰ متر، دارای چند قله و شیبی ملایم است.

- ارتفاع کنگرک، به بلندی ۱۸۱۰ متر که نوک آن سنگی و دامنه اش خاکی است.

- ارتفاع گرمک، با وسعت کم و حدود ۱۸۱۶ متر بلندی است.

بین سه ارتفاع ذکرشده فاصله وجود دارد که فاصله بین لری و کنگرک به دلیل وسعت آن، حالت دشت دارد و تقریباً جنگلی است. فاصله بین کنگرک و گرمک نیز را یک تنگه تشکیل داده که جاده ای از آنجا عبور می کند و پادگان گرمک در آن منطقه قرار دارد. در شرق این ارتفاعات دو ارتفاع براله و ادامه آن سربراله، واقع شده و ادامه این دو ارتفاع به ارتفاعات مارو و خلوزه متصل می شود.

ب) ارتفاعات جنوبی از شرق به غرب

- ارتفاع هفت توانان که ارتفاعی است کشیده با ارتفاع ۱۵۰۰ متر.

- تپه شهدا در جنوب هفت توانان واقع شده و دشتی با وسعت دو کیلومتر، این دو را از یکدیگر جدا می کند.

این دو ارتفاع داخل خاک ایران قرار دارد و دشمن روی این مناطق حضور دارد.

- تعدادی ارتفاعات کوچک که بیشتر در اطراف شهر پنجوین قرار دارند؛ ازجمله تخم مرغی، سه درختی و هرگنه که حدود ۱۴۰۰ تا ۱۵۰۰ متر ارتفاع دارند.

- کلو با ارتفاع ۱۵۱۲ متر در انتهای غربی خلوزه۲.

۳. ارتفاعاتی که دهانه شیلر را مسدود می کند:

ارتفاع مهم و راهبردی کانی مانگا که در امتداد دو ارتفاع مهم، از شمال لری و سورکوه و از جنوب به سورن منتهی می شود. این ارتفاع دارای قلل زیادی است؛ ازجمله شیخ گزنشین با ۱۸۷۷ متر ارتفاع، شاخ تارچر با ۱۸۶۶ متر و ۲ ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰. این دو ارتفاع از جنوب به جاده سیدصادق - پنجوین منتهی می شود.

- دشت پنجوین

در شمال شهر پنجوین دشت وسیعی به نام پنجوین وجود دارد که در میان ارتفاعات لری، کنگرک، گرمک، کلو، هرگنه، زله و کانی

مانگا احاطه شده است.

• تنگه های موجود در منطقه

در آغاز دهانه شیلر بین چهار ارتفاع مهم (سورکوه، لری، کانی مانگا و سورن) سه تنگه وجود دارد: تنگه اول بین ارتفاع سورکوه و لری می باشد که رودخانه شیلر از آن عبور می کند و به دلیل نبودن جاده مناسب از اهمیت زیادی برخوردار نیست. تنگه دوم، بین ارتفاع لری و کانی مانگا که رودخانه قزلجه سو از میان این تنگه عبور می کند. تنگه سوم، تنگه بین کانی مانگا، سورن و زله می باشد. این تنگه به دلیل وجود دو ارتفاع زله و سورن طولانی شده و جاده مهم پنجوین به سیدصادق از این تنگه می گذرد و از این جهت دارای اهمیت فراوانی است و عقبه اصلی دشمن در منطقه محسوب می گردد. این تنگه به دلیل وجود شهرکی به نام نالپاریز در انتهای غربی تنگه، به نام نالپاریز خوانده می شود.

ص: ۹۱

• رودخانه شیلر

رودخانه شیلر که از ارتفاعات قسمت شمالی شیلر سرچشمه می گیرد و به رودخانه زاب کوچک می ریزد ۱۵۰ کیلومتر طول دارد و در بهار، غیرقابل عبور و در بقیه فصول در قسمت هایی که رودخانه از زمین های صاف عبور می کند قابل عبور است.

- جاده های موجود در منطقه

۱. جاده آسفالته سیدصادق - سلیمانیه، به طول ۵۰ کیلومتر و عرض ۷ متر است.

۲. جاده آسفالته سیدصادق به حلبچه و خرمال به طول ۳۸ کیلومتر و عرض ۶ متر است.

۳. جاده آسفالته پنجوین - سیدصادق، به طول ۱۵ کیلومتر و عرض ۶ متر که از تنگه طولانی نالپاریز عبور می کند.

- جاده های داخل شیلر

الف) جاده شوسه پنجوین به گرمک - سرسوراو.

ب) جاده شوسه پنجوین به نخلان میشاو.

ج) جاده آسفالته کخلان تا سرسوراو.

د) جاده آسفالته درجه۳ از پنجوین تا مرز (به طرف بایوه).

ه-) جاده آسفالته درجه۲ پنجوین - هرگنه - ولیاوه و هلال آوه.

از دیگر جاده های شوسه منطقه می توان به این موارد اشاره کرد: جاده شوسه پنجوین - کانی مانگا این جاده از روی قله شیخ گزنشین از سلسله قله های کانی مانگا عبور می کند به چوارتا و از آنجا به سلیمانیه ختم می شود؛ جاده جنوب کانی مانگا به توتمان که از بین ارتفاعات زله و سورن عبور می کند؛ جاده سرتاسری روی ارتفاعات پنجوین (زله) که از جاده آسفالت پنجوین - سیدصادق منشعب می شود و قله های ارتفاعات مشرف به پنجوین را به هم وصل می کند(۱)

ضمیمه دوم گزارش۱: اهداف و مزیت های اجرای عملیات در منطقه دهانه شیلر

اصلی ترین هدف عملیات منطقه شیلر اتصال ارتفاعات سورکوه در جنوب غربی بانه (از شمال) به ارتفاعات سورن در غرب مریوان (در جنوب) بود تا با بهره گیری از آن خط مرزی از حالت فرورفتگی خارج و خط پدافندی مناسبی به دست آید. علاوه براین اهداف فرعی دیگری نیز برای اجرای این عملیات در نظر گرفته شد که برخی از آنها عبارت اند از:

استقرار یگان ها در مواضع قابل پدافند با تصرف منطقه شیلر؛ تأمین پادگان های گرمک و پنجوین؛ در معرض تهدید قرارگرفتن حدود ۱۳ شهر و شهرک عراقی درپی تصرف ارتفاعات سورن و یال های غربی آن؛ فراهم شدن امکانی مناسب برای بهره برداری های سیاسی ازطریق تصرف منطقه شیلر؛ خارج ساختن شهر و منطقه مریوان از زیر آتش توپخانه عراق با عقب راندن دشمن و قطع یکی از راه های اصلی ارتباطی ضدانقلاب با عراق که تأثیر فراوانی بر فعالیت ضدانقلاب می گذارد(۲)

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، صص ۲۳ - ۱۵.

۲- همان، ص۳۴.

روزشمار جنگ یکشنبه ۲۴ مهر ۱۳۶۲ ۹ محرم ۱۴۰۴ ۱۶اکتبر ۱۹۸۳

۱

مباحث مطرح شده در جلسه امروز سیدرحیم صفوی مسئول عملیات ستاد مرکزی سپاه، علی شمخانی جانشین فرمانده سپاه و عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، از منتفی شدن عملیات تصرف ارتفاع قلاویزان که به عنوان پشتیبانی عملیات والفجر۴ مورد نظر بود، به علت مخالفت سرهنگ صیاد شیرازی حکایت داشت.(۱)

عزیز جعفری دراین باره گفت: چون سرهنگ صیاد شیرازی قلاویزان را پشتیبان عملیات والفجر۴ نمی داند، لذا اعتقادی به اجرای عملیات در آن منطقه ندارد و ازطرفی چون تصرف قلاویزان نیاز به توپخانه و سایت موشکی ضدهوایی دارد و سپاه نیز دراین زمینه نیازمند کمک ارتش است، لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) که در منطقه مهران حضور داشت، به منطقه بانه فراخوانده شد.

از سوی دیگر، فرمانده نیروی زمینی ارتش باتوجه به تأکیدی که بر اجرای هم زمان عملیات در ارتفاع بمو و ارتفاع شاخ خشیک در جنوب منطقه عمومی دربندیخان دارد نظر کارشناسی سپاه را مبنی بر ناموفق بودن عملیات در بمو بدون اجرای عملیات در شاخ خشیک پذیرفت و با اجرای هم زمان عملیات بر روی این دو ارتفاع موافقت کرد. بدین ترتیب مقرر شد درصورت موفقیت لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) در منطقه بمو، عملیات در این منطقه ادامه یابد و در غیر این صورت، بلافاصله نیروهای این یگان به منطقه عملیاتی والفجر۴ منتقل شوند. عزیز جعفری نیز پیشنهاد داد که یک تیپ برای کمک احتمالی به لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) در نظر گرفته شود.(۲)

ص: ۹۵

۱- در عملیات والفجر۳ (۷/۵/۱۳۶۲)، تصرف قلاویزان که بر شهر مهران تسلط دید و تیر داشت جزء اهداف اصلی عملیات بود، ولی تصرف این ارتفاع محقق نشد. به همین دلیل اجرای یک عملیات محدود و مستقل با هدف تصرف این ارتفاع و نیز پشتیبانی از عملیات والفجر۴ مدنظر فرماندهان سپاه قرار گرفت. خارج شدن شهر مهران از دید و تیر دشمن و تجزیه قوای ارتش عراق از دیگر اهدافی بود که با اجرای این عملیات تحقق می یافت.

۲- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴ (داود رنجبر)، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۲۹۱ - ۲۸۷.

در ادامه، علی رضائیان فرمانده قرارگاه تاکتیکی حمزه و مسئولان ستاد این قرارگاه در جلسه حضور یافتند و درباره آمادگی یگان ها، مشکلات موجود در اجرای مأموریت لشکر۱۴ امام حسین(ع) و راه حل های آن مباحثی مطرح شد.(۱)

فرمانده قرارگاه تاکتیکی حمزه ابتدا درمورد شناسایی های انجام شده توسط یگان های تحت امر این قرارگاه مطالبی را بیان کرد.(۲) گزارش وی بیانگر این بود که دشمن معابر و شیارهایی را که لشکر۱۴ امام حسین(ع) برای شناسایی استفاده می کرده، بسته است. بدین ترتیب علاوه بر مشکلاتی که درزمینه شناسایی های در عمق برای این یگان به وجود آمده، شناسایی از خط نیز در برخی از محورها ناقص انجام شده است. رضائیان آمادگی لشکر۱۴ امام حسین(ع) در سایر زمینه ها و همچنین آمادگی تیپ قمر بنی هاشم(ع) را رضایت بخش خواند.

عده‌ای از فرماندهان عملیات از چپ به راست: سیدرحیم صفوی، غلامعلی رشید، غلامحسین بشردوست، عزیز جعفری و علی فدوی

وی درباره میزان آمادگی لشکر۳۱ عاشورا هم گفت: به علت آنکه این یگان دیر به منطقه آمده و احداث بنه، قرارگاه، آشپزخانه و... برای این یگان وقت گیر می باشد، پیشنهاد شده است که لشکر۳۱ با لشکر۸ نجف ادغام و با استفاده از امکانات تأسیساتی این یگان (آشپزخانه، بهداری و...) در مرحله اول وارد عمل شود.

رضائیان در ادامه گزارش خود با اشاره به آمادگی نسبی یگان ها، به سؤال رحیم صفوی درخصوص زمان مناسب برای اجرای عملیات این طور پاسخ داد: نظر ما روز یازدهم محرم (۲۶ مهرماه) است، ولی تعیین زمان قطعی را بر عهده یگان ها

۱- افراد شرکت کننده در این جلسه عبارت بودند از: محمد باقری اطلاعات قرارگاه خاتم سپاه، مجید برزمهری مهندسی قرارگاه مقدم حمزه، غلامحسین بشردوست، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، حسن دانایی فر طرح و عملیات قرارگاه خاتم، حسن شفیع زاده توپخانه قرارگاه مقدم حمزه، سیدرحیم صفوی مسئول عملیات سپاه، علی شمخانی قائم مقام فرمانده سپاه، علیرضا عندلیب مهندسی قرارگاه خاتم، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه (سپاه)، اکبر غمخوار لجستیک قرارگاه مقدم حمزه، علی فدوی اطلاعات قرارگاه مقدم حمزه (سپاه)، علی فضلی عملیات قرارگاه مقدم حمزه (سپاه) و داود رنجبر راوی قرارگاه خاتم.
۲- سازماندهی قرارگاه های فرعی حمزه برای تصرف اهداف عملیاتی در ضمیمه گزارش درج شده است.

گذاشته ایم تا باتوجه به پیشرفت کارشان روز نهایی آمادگی خود را به ما اعلام کنند. وی اضافه کرد: البته این زمان برای یگان های ۱۴ امام حسین(ع) و ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) مناسب نیست. چون تکمیل شناسایی ها و جا به جایی آنها زمان بر است. بااین حال با یک یا دو روز جابه جایی این مسئله قابل حل است و از آنجا که لشکر امام حسین(ع) دو روز بعد از لشکر نجف و لشکر عاشورا عمل می کند این مسئله به طور طبیعی حل می شود.

فرمانده قرارگاه تاکتیکی حمزه همچنین در پاسخ سؤال علی شمخانی درمورد معقول بودن تأخیر دوروزه اجرای عملیات در محور مریوان نسبت به محور بانه، اظهار کرد: «ما به این نتیجه رسیده ایم که برای تضعیف عراق در جبهه مریوان، ابتدا در محور بانه عملیات کنیم و تا آن زمان نیز در جبهه مریوان راهکارهای مناسبی پیدا می شود.»

در ادامه جلسه، اکبر غمخوار مسئول لجستیک و مجید برزمهری مسئول مهندسی قرارگاه مقدم حمزه و حسن شفیع زاده مسئول توپخانه این قرارگاه راجع به میزان آمادگی واحدهای خود توضیحاتی دادند. برزمهری از کمبود کمرشکن برای نقل وانتقال دستگاه های مهندسی، شفیع زاده از کمبود گلوله توپ۱۲۲ میلی متری و کم بودن سهمیه گلوله برای انواع توپ ها و به خصوص توپ های دوربرد که باید عقبه های دشمن در پشت ارتفاعات کانی مانگا و سیدصادق را هدف قرار دهند، اظهار نارضایتی کردند(۱)

۱

در ادامه مباحث عملیاتی در جلسه فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه امروز مانور عملیات، آخرین وضعیت دشمن و راهکارهای پیش رو مورد بحث قرار گرفت.

ابتدا، علی رضائیان ضمن اظهار تأسف از تعلل به وجودآمده در تصرف ارتفاعات لری هنگام عقب نشینی عراق از سورکوه و ارتفاع آسمان بین در شانزدهم شهریورماه، گفت: در آن زمان باتوجه به وضعیت ناپایدار نیروهای عراق این امکان فراهم بود تا با به کارگیری نیروی اندک و بدون تلفات این ارتفاع مهم تصرف شود.(۲)

سپس علی فدوی در گزارشی از محل و نحوه استقرار نیروهای دشمن، به حضور ۹ تیپ و ۹ گردان عراقی در منطقه اشاره کرد و با بیان اینکه هرروز به تعداد یگان های دشمن اضافه می شود، افزود: حدود یک ماه پیش کلاً ۳ تیپ و ۲ گردان از عراق در منطقه حضور داشت و عراق هیچ کانالی هم احداث نکرده بود و سیم خاردار و مانعی نیز در زمین وجود نداشت. وی همچنین با یادآوری وجود نیروهای احتیاط دشمن در مناطق چوارتا، برزنجه و کانی مانگا و

۱- سند شماره ۴۰۵۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بررسی دیدگاه ارتش نسبت به عملیات والفجر۴ (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره۱۲۹۴۱)، صص ۲۳ - ۱۰.

۲- مطالبی درباره چگونگی عقب نشینی عراق از ارتفاعات سورکوه و آسمان بین به نقل از گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در ضمیمه گزارش آمده است.

نزدیکی این مناطق به منطقه درگیری در مرحله اول، گفت که درصورت درگیری، دشمن در عرض یک ساعت نیروهای احتیاط را به منطقه وارد خواهد کرد.

در ادامه جلسه، روی طرح مانور بحث شد. نظر کلی فرماندهان بر آن بود که عملیات در مرحله اول از محور بانه، ارتفاع لری و از ارتفاعات شرق آن بین کنگرک، گرمک، بلاله و مارو اجرا شود و تصرف سورن و کانی مانگا در مراحل بعد صورت گیرد. علی رضائیان در توجیه نظر مثبت خود درباره طرح مذکور گفت: ما نباید ابتدا بر روی هدف های بزرگ عمل کنیم، بلکه باید روی مارو، لری و... محکم عمل کرده و تثبیت کنیم و بعد در پنجوین وارد عمل شویم یا اینکه ابتدا ازسمت لری به روی کانی مانگا (از شمال به جنوب) عمل کنیم. وی اضافه کرد: جمهوری اسلامی ایران تحمل شکست و تلفات زیاد را نخواهد داشت و ندارد.(۱)

۱

در جلسه ای که بعدازظهر امروز با حضور برخی فرماندهان قرارگاه خاتم و فرماندهان یگان های عمل کننده در عملیات والفجر۴ به مدت چهار ساعت در قرارگاه تاکتیکی حمزه برگزار شد،(۲) درباره آخرین جابه جایی یگان های مأمور در منطقه، استعداد نیروهای دشمن، میزان آگاهی دشمن از تحرکات و استعداد خودی، نقاط قوت دشمن، چگونگی استقرار و آرایش نیروهای عراقی، مانور یگان ها و نحوه ادغام نیروهای سپاه و ارتش، استعداد توپخانه و کمبودهای آن و خطرهای ناشی از تأخیر احتمالی در اجرای عملیات بحث و گفت وگو شد. در پایان این جلسه نیز روز اجرای عملیات تعیین و درباره تقدم به کارگیری یگان ها تصمیم گیری شد.

در این جلسه، ابتدا سرهنگ امیربیگی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه (ارتش) به جابه جایی های یگان ها اشاره کرد و گفت: لشکر۳۱ عاشورا (سپاه) به محور بانه آمد و قرار است با لشکر۸ نجف (به عنوان قرارگاه حمزه۳) مأموریت خود را اجرا کند. لشکر۴۱ ثارالله(ع) (سپاه) نیز از

۱- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر۴ (محمدرضا دیانی)، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۷۴ - ۷۱.

۲- سرهنگ ابراهیمی از قرارگاه مقدم حمزه، ابوشهاب معاون لشکر۱۴ امام حسین(ع)، سرهنگ آذرفر فرمانده لشکر۲۸ کردستان، سرهنگ امیربیگی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه ارتش، محمد باقری اطلاعات قرارگاه خاتم سپاه، غلامحسین بشردوست از طرح و عملیات ستاد خاتم، سرهنگ جمالی جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش، حسن دانایی فر از اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، سرهنگ درافشان فرمانده تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سپاه، سالکی معاون قرارگاه مقدم حمزه، سرهنگ شقاقی رکن۲ قرارگاه مقدم حمزه، علی شمخانی قائم مقام فرمانده کل سپاه، سیدرحیم صفوی مسئول طرح و عملیات سپاه، اکبر غمخوار مسئول لجستیک قرارگاه مقدم حمزه سپاه، علی فدوی اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه (سپاه)، سرهنگ فرتاش فرمانده تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان، علی فضلی عملیات قرارگاه مقدم حمزه، سرهنگ قویدل رکن۲ نیروی زمینی ارتش، کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)، کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا، سرهنگ مظفری فرمانده تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه و سرهنگ رشید نخعی فرمانده توپخانه قرارگاه حمزه در این جلسه حضور داشتند.

احتیاط محور مریوان خارج شد و با لشکر۱۴ امام حسین(ع) (به عنوان قرارگاه حمزه۱) در این محور وارد عمل می شود و لشکر۲۸ کردستان (ارتش) نیز احتیاط محور مریوان است.

سپس سرگرد شقاقی افسر اطلاعاتی قرارگاه تاکتیکی حمزه (ارتش)، استعداد یگان های عراقی(۱) را چنین تشریح کرد: «در منطقه کلاً ۳۰ گردان مانوری عراقی با ما درگیر هستند و ۱۲ گردان توپخانه، آنها را پشتیبانی می کند و ۲۸ گردان نیز تقویت منطقه را بر عهده دارند، به نحوی که یگان های تقویت نزدیک در ۲ ساعت و ۴۰ دقیقه، [و نیروهای] تقویت دور، طی ۷ ساعت و ۳۰ دقیقه می توانند وارد منطقه درگیری شوند.» سرگرد شقاقی همچنین درباره اطلاعات دشمن از وضعیت نیروهای خودی افزود: «دشمن از سمت تک ها و اهداف ما آگاه است حتی از تغییرات پاسگاه فرماندهی از دره واران به دره تفی (از شمال مریوان به غرب مریوان) اطلاع دارد. همچنین از حضور یگان های ارتش و ترکیب آنها آگاهی کامل دارد ولی از ترکیب نیروهای سپاه مطلبی نمی داند.» وی درمورد تدابیر تاکتیکی دشمن در خطوط مقدم نیز اظهار کرد: «دشمن چون می داند خطوط اولیه اش سقوط خواهد کرد، نیروهای ضعیف تر را در خط مستقر کرده و نیروهای قوی تر را در خطوط بعدی گذاشته است و اجرای پاتک، تاکتیک اصلی دشمن برای مقابله با نیروهای ایرانی است. ... دشمن شناسایی وسیع و دقیقی توسط هواپیما انجام داده و برخی مناطق را تا ۲۰ بار توسط هلیکوپتر شناسایی کرده است.»

سرگرد شقاقی در توضیح تاکتیک های دفاعی و نحوه آرایش دشمن گفت: «نیروهای عراقی بهترین خطوط دفاعی را اشغال کرده اند (در بهترین مواضع پدافندی مستقر شده اند) و تمام خطوط متکی به میدان مین، کانال و سیم خاردار است و در هرجا که مانع طبیعی وجود ندارد با کارگذاشتن بشکه های آتش زا و بمب های انفجاری مانع ایجاد کرده است.» وی سپس تأکید کرد که نیروهای دشمن در هیچ منطقه ای مجتمع نیستند بلکه در همه ارتفاعات از رده دسته تا رده گروهان به صورت پایگاهی آرایش گرفته اند و این پایگاه ها نیز توسط میادین مین، تله های انفجاری و... مجهز شده و به وسیله کانال های باریکی به همدیگر ارتباط دارند و تصرف هرکدام از آنها باعث سقوط بقیه پایگاه ها نمی شود؛ یعنی اگر پایگاهی سقوط کرد نیروهای خودی باید برای تصرف پایگاه بعدی از صفر شروع کنند و تمامی این پایگاه ها نیز انواع سلاح ها را به میزان کافی در اختیار دارند.

افسر اطلاعاتی ارتش در قرارگاه تاکتیکی حمزه در ادامه درباره توانایی های دشمن در کنترل و هدایت منطقه درگیری و هوشیاری آنان درخصوص حمله نیروهای خودی اعلام کرد: دشمن از رادارهای رازیت و دستگاه های کنترل میدان نبرد برخوردار است و با این دستگاه ها می تواند نیروهای خود را هنگام درگیری هدایت کند.

۱- در ضمیمه این گزارش به نحوه گسترش نیروهای دشمن در منطقه عملیاتی والفجر۴ پرداخته شده است.

وی درعین حال در توصیف ضعف نیروهای دشمن به افزایش تعداد افراد فراری از یگان های عراقی اشاره کرد و گفت حتی برخی گزارش ها حاکی است از یک گروهان عراقی ۲۰ نفر فرار کرده اند. وی در پایان گزارش خود اضافه کرد که فرماندهان رده بالای عراقی به نیروهای مستقر در منطقه گفته اند که از ۲۵ مهر به بعد آماده حمله ایران باشند.

در ادامه جلسه، علی فدوی مسئول واحد اطلاعات قرارگاه مقدم حمزه (سپاه)، درباره مناطق استحفاظی نیروها، هدایت یگان های عراقی، اهمیت جاده های موجود در منطقه تحت تسلط عراق و نوع استفاده نیروهای عراقی از این جاده ها مطالبی را به اطلاع حاضران رساند. وی سپس درمورد تحلیل دشمن از وسعت منطقه مورد نظر ایران برای حمله گفت: «دشمن تصور می کند که ما از سورکوه(۱) جنوب غربی بانه تا حلبچه (شمال غربی نوسود) به او حمله خواهیم کرد.» فدوی افزود: «موانع دشمن در منطقه عملیاتی مخصوصاً در منطقه پنجوین کامل و مستحکم است، ولی چون یگان های عراقی در محور بانه فرصت زیادی برای ایجاد موانع و احداث میادین مین نداشته اند لذا از رده های بالا به آنها تأکید شده است که درصورت هرگونه سهل انگاری، مجازات های سنگین در انتظارشان خواهد بود.» وی اقدام دشمن در ایجاد موانع جدید در محور بانه را محتمل دانست و درباره هوشیاری و اطلاعات دشمن از وضعیت نیروهای خودی گفت: «دشمن از اجرای عملیات توسط ما کاملاً آگاه است و اطلاعات دقیق از وضعیت نیروهای ما دارد تا جایی که یگان در خط عراق، مسیر دقیق رفت وآمد سرهنگ صیاد شیرازی و اینکه با کدام وسیله و چه ساعتی به منطقه آمد را به رده بالاتر اطلاع داده است.»(۲)

پس از گزارش عناصر ستادی قرارگاه مقدم حمزه، برخی از فرماندهان یگان ها درخصوص موضوعات مختلف مربوط به یگان خود گزارش دادند. ابتدا سرهنگ مظفری فرمانده تیپ۲ از لشکر۲۱ حمزه (ارتش)، که قرار است با لشکر۱۴ امام حسین(ع) در قرارگاه فرعی حمزه۱ عملیات شرکت کند، درباره مأموریت کلی یگان خود و نحوه ادغام نیروهای ارتش و سپاه گفت: «با توافقی که شده است قرار است در مرحله اول نیروهای ما وارد عمل نشوند و فقط گردان های لشکر۱۴ امام حسین(ع) عمل کنند و قرار شد یک گردان ما در مرحله اول در خط پدافندی باشد و یک گردان هم برای تأمین جاده ها در نظر گرفته ایم و یک گردان هم در احتیاط است و در مرحله دوم بنا بر وضعیت منطقه نبرد و فشار دشمن سه گردان تیپ۲ را به کار خواهیم گرفت.» وی علت وارد عمل نشدن گردان های تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه در مرحله اول عملیات را این طور بیان کرد: «نظر برادر حسین خرازی [فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)]

ص: ۱۰۰

۱- تا تاریخ ۱۶ شهریور ۱۳۶۲، ارتفاع سورکوه دراختیار نیروهای عراقی بود، ولی یگان مستقر در آن منطقه بنا به عللی ازجمله حضور قوی تر نیروهای ایرانی و نبود عقبه مطمئن از سورکوه و آسمان بین ناچار به عقب نشینی شد و تمام منطقه شمال رودخانه شیلر دراختیار نیروهای لشکر۸ نجف قرار گرفت.

۲- سند شماره ۴۱۵۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش از پیشرفت کار و میزان آمادگی در قرارگاه حمزه (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۱۸)، محمدرضا دیانی، صص ۱۹ - ۱.

این است که باتوجه به اینکه باید واحدهایش را جمع کند و واحدهای آن لشکر شناسایی بیشتری دارند و خود ایشان هم بیشتر کار کرده است و می خواهد یک مقدار وضعیت بهتر در دستش باشد، لذا گردان های مانوری در مرحله اول از لشکر۱۴ امام حسین(ع) انتخاب شدند.»

حسین خرازی نیز در تأیید مقدورنبودن به کارگیری واحدهای ارتش در مرحله اول عملیات گفت: «الآن عملیات نزدیک است و وقت نیست که نیروهای [لشکر۱۴ و تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه] باهم به شناسایی بروند، لذا در مرحله اول ان شاءالله خودمان عمل می کنیم و تصمیم گرفته ایم که یک گردان از ارتش، جاده عقبه اصلی ما را به طور ۲۴ ساعته تأمین کند و یک گردان هم ان شاء الله بعد از عملیات مرحله اول آماده ادغام است.»

گفت‌وگوی علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی‌هاشم در حاشیه جلسه فرماندهان

فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) مشکلات منطقه واگذارشده به این یگان را چنین برشمرد: «دشمن خودش را مستحکم کرده، نیروی ما باید ۴ ساعت پیاده روی کند و تا ۵۰ متری [ارتفاع] کله قندی برود و از آنجا درگیر بشود، لکن باتوجه به استحکامات و موانع موجود تا ۲ کیلومتر قبل از هدف، نمی تواند این کار را بکند. لذا هنوز به طرح مشخصی نرسیده ایم. رسیدن به کله قندی و سنگ معدن یک عملیات واسطه ای می خواهد و این کار زمان لازم دارد.»

سپس سرهنگ فرتاش فرمانده تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان از قرارگاه حمزه۲، درباره آخرین وضعیت نیروها، نواقص موجود در شناسایی ها و مشکلات طرح مانور و آمادگی نسبی این یگان مطالبی بیان کرد. وی با اشاره به طرح مانور یگان خود با تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) یادآور شد که باتوجه به بُعد مسافت در یکی از محورها، باید امکاناتی را فراهم سازیم که پس از تصرف هفت توانان نیروهای بعدی بتوانند خود را به اهداف بعدی (قله مسعود در غرب هفت توانان) برسانند و با یگان سمت چپ الحاق کنند.

کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) هم به تبیین هماهنگی های انجام شده با تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه، چگونگی ادغام نیروها، وضعیت منطقه واگذارشده به این یگان و مشکلات ناشی از وجود موانع پرداخت و ضمن

اظهـار نگرانی از نبود هماهنگی کامل در الحاق با جناح های خود (قرارگاه حمزه ۱ در جنوب و قرارگاه حمزه ۳ در شمال) خواهان توجه بیشتر فرماندهی به امر الحاق شد.

فرمانـدهان قرارگاه حمزه۴ (سـرهنگ درافشان فرمانـده تیپ۱ از لشکر۲۸ کردسـتان و کوسه چی از لشـکر۲۵ کربلا) نیز درمورد آخرین وضعیت یگان های خود، مشکلات پیش رو و شناسایی های انجام شده توضیحاتی دادند. این دو فرمانده درباره نوع ادغام نیروها اختلاف نظرهـایی داشـتند. سـرهنگ درافشان بر واگـذاری نیرو به گردان هم جوار و اسـتقلال فرمانـدهی گردان ها تأکیـد داشت، درحالی که نظر کوسه چی ادغام کامل ۲ گردان تیپ۱ با ۲ تیپ لشکر۲۵ کربلا و اشتراک فرماندهی بود، که اغلب فرماندهان حاضـر در جلسه اشکالاتی را درمورد این نوع ادغام مطرح کردند.(۱)

سرهنگ رشید نخعی فرمانده واحد توپخانه قرارگاه مقدم حمزه هم درباره استعداد کلی توپخانه، تعداد و نوع توپ های اختصاص یافته به قرارگـاه هـای فرعی، نحوه سازمانـدهی توپ هـا برای پاسـخ گویی به درخواست یگـان هـا در حین عملیـات، شـیوه عمـل توپخـانه هـا در عملیات، نقش افسران رابط توپخانه و مشکلات پیش روی این واحد توضیحاتی بیان کرد. پس از آن، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه (سـپاه) از کم بودن سـهمیه گلوله هـای توپ اظهـار نارضـایتی کرد و گفت: می گوینـد یـک "گردان توپخانه" ولی هر توپ آن ۷ گلوله سهمیه دارد. در ۲۴ ساعت می شود ۴۲ گلوله، یعنی یک گردان آتشبار ۱۲۰ گلوله در ۲۴ ساعت سهمیه دارد که این بسیار اندک است. سـرهنگ جمـالی جانشـین فرمانـده نیروی زمینی ارتش، دراین بـاره پاسـخ داد: گلوله های واگذارشـده نهایت مقـدورات جمهوری اسـلامی ایران است. این چیزی است که به مـا واگـذار شـده است و مـا هیـچ چیزی را پنهـان نمی کنیم و اگر مهمـاتی باشـد که پـای کار نیاوریم، این خیانت است، تمام مقدورات ما همین است.

رضائیان همچنین خواسـتار سـرعت عمل یگان ها برای آغاز عملیات شد و افزود: هرچند برخی یگان ها، نواقصـی در شناسایی دارند، ولی هوشیاری و اقدامات روزانه دشمن برای تسلیح زمین و واردکردن نیروهای جدید، ممکن است باعث بسته شدن راهکارهای فعلی و آسیب دیـدن کل عملیات شود. وی در ادامه با اشاره به تاکتیک های عملیات در کوهسـتان تأکید کرد: «جنگ ما در اینجا جنگ پایگاهی است، چه بسا دو یا سه دسـته ده نفری با هـدایت خوب بتواننـد یک پایگاه را تصـرف کنند که یک گردان نتواند، اینجا ما هرچه بیشتر نیرو وارد کنیم، بیشتر آسیب خواهیم دید و گردان ها باید به صورت دسته ای وارد عمل بشوند.»(۲)

پس از گزارش فرمانـدهان و تذکرات مسـئولان، جلسه به فرماندهان قرارگاه خاتم محدود شد.(۳) در این جلسه فرمانـدهان درباره تقدم و تأخّر به کارگیری یگان ها و زمان آغاز عملیات

۱- سند شماره ۴۱۵۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بررسـی مشکلات عملیات والفجر۴ (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۱۹) داود رنجبر، صص ۲۴ - ۲.

۲- سـند شماره ۴۱۵۷/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: بررسـی عملیات والفجر۴ (قرارگـاه خـاتم الانبیا(ص)، ۲۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۲۰)، داود رنجبر، صص ۱۵ - ۶.

۳- در این بخش از جلسه علی شـمخانی، سـیدرحیم صفوی، غلامحسین بشردوست، سرهنگ جمالی، سرهنگ قویدل و داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم حضور داشتند.

گفت وگو کردند و سرانجام قرار شد در مرحله اول در محور بانه قرارگاه حمزه۳ (لشکر۸ نجف، لشکر۳۱ عاشورا و تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان) با هدف تصرف ارتفاعات لری و ارتفاعات شرق آن و در محور مریوان قرارگاه حمزه ۲ (تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان) با هدف تصرف ارتفاعات مارو و خلوزه وارد عمل شوند و دو روز پس از آن لشکر۱۴ امام حسین(ع) (قرارگاه حمزه۱) برای تصرف ارتفاعات پنجوین اقدام کند.

فرماندهان حاضر در این جلسه روز عملیات را چهارشنبه ۲۷ مهرماه تعیین کردند، ولی ساعت قطعی حمله را به نظرخواهی از فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه موکول کردند.

پس از طرح این مباحث به منظور مشورت و تصمیم گیری نهایی فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه (علی رضائیان و سرهنگ امیربیگی) به جلسه فراخوانده شدند. آنان نیز باتوجه به هوشیاری و اقدامات روزافزون دشمن برای ایجاد موانع در محورهای عملیاتی خواهان اجرای هرچه سریع تر عملیات شدند و درنهایت روز ۲۷ مهرماه به عنوان زمان اجرای عملیات تعیین شد ولی درباره ساعت شروع عملیات تصمیم قطعی اتخاذ نشد.(۱)

بعد از آن، بار دیگر همه فرماندهان یگان ها و مسئولان واحدها در جلسه حاضر شدند و زمان قطعی عملیات به آنان ابلاغ شد. در پایان این جلسه علی شمخانی قائم مقام فرمانده کل سپاه پاسداران، نکاتی را بدین شرح به افراد حاضر در جلسه متذکر شد:

۱. قرارگاه مقدم حمزه سریعاً برآوردهای لجستیکی را تهیه کند و یگان ها آماده عملیات شوند.

۲. نحوه و نوع به کارگیری احتیاط قرارگاه ها مشخص شود، هماهنگی های انجام شده برای ادغام نیروها کافی نیست و شناسایی ها نیز ناهماهنگ است. همچنین یگان های عمل کننده با یگان های جانبی خود هماهنگی کامل انجام نداده اند، لذا قرارگاه حمزه و یگان های عمل کننده باید تا قبل از عملیات این امور را به نتیجه برسانند.

وی تقدم به کارگیری یگان ها را چنین اعلام کرد: در روز چهارشنبه (۲۷ مهر) قرارگاه های حمزه۳ و حمزه۲ وارد عملیات می شوند. قرارگاه حمزه۴ آماده به کارگیری در منطقه حمزه۲ باشد؛ حمزه۱ هم در مرحله بعد وارد عمل می شود.(۲)

راوی قرارگاه مقدم حمزه آن بخش از مذاکرات فرماندهان را که مربوط به طرح مانور یگان ها و اختلاف نظر در به کارگیری نیروهای ارتش در برخی یگان ها می شود این طور جمع بندی کرده است:

«جلسه با حضور کلیه یگان های ارتش و سپاه تشکیل و قرار شد چهارشنبه شب عملیات انجام شود. نظر بچه های سپاه این است که ارتش به خصوص لشکر۲۸ سنندج [کردستان] - که تا حالا عملیات منظم انجام نداده است - توجیه نیست. دلایل دیگر آنها این است که ادغام با ارتش را دست وپاگیر می دانند ... به همین دلایل بچه های شناسایی هنگام

توجیه درمورد راهکارها و محورها [به آنها چیزی] نمی گویند. ... اغلب یگان ها،

۱- سند شماره ۴۱۵۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بررسی عملیات والفجر۴ (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۲۱)، داود رنجبر، صص ۲۱ - ۱۷.

۲- همان، صص ۷ - ۵؛ و- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۳۹ - ۳۳۷.

نیروهای ادغامی ارتش را برای تأمین جاده ها و احتیاط گذاشته اند.

قرار شد که ابتدا روی ارتفاعات پنجوین عمل نشود. خود فرمانده گردان های لشکر۱۴ امام حسین(ع) با عملیات مخالف هستند، لذا لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع) و ۴۱ ثارالله(ع) برای پنجوین [در نظر گرفته شدند] که البته لشکر۴۱ ثارالله(ع) احتیاط خواهد بود. ابتدا نیروهای برادران احمد کاظمی و کریم نصر با ارتش روی لری و مارو عمل می کنند و لشکر۲۵ کربلا احتیاط قرارگاه خواهد بود. درضمن لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) برای عمل در کانی مانگا به بانه رفته است.»(۱)

۱

فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه در نامه ای به قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ (تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) از سپاه پاسداران و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان از ارتش) ضمن ابلاغ مأموریت این قرارگاه برای تصرف ارتفاعات مارو، براله، سربراله، خلوزه۱، خلوزه۲ و هفت توانان در محور مریوان به برخی یگان های پشتیبانی نزدیک و دور، سازمان رزم، و امکانات و نقاط قوت و ضعف دشمن اشاره کرده است.

طبق اطلاعات ارائه شده در این نامه، یگان های پشتیبانی نزدیک دشمن که در منطقه عمومی پنجوین قرار دارند شامل ۳ تیپ و ۱ گردان پیاده کوهستانی، ۱ گردان و ۱ گروهان تانک، ۲ گردان توپخانه و ۸ گروهان کماندویی است و یگان های پشتیبانی دور دشمن نیز که در سلیمانیه، سیدصادق، عربت و قره داغ مستقر هستند، شامل ۲ گردان پیاده کوهستانی، ۲۰ گردان پیاده، ۹ گردان گارد مرزی، یک گردان کماندویی و ۱۲ گردان توپخانه می باشد.

در نامه فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه برخی روش های دشمن برای جلوگیری از نفوذ نیروهای ایرانی گوشزد شده است که مهم ترین آنها عبارت اند از:

استقرار واحدهای گشتی و کمین در جلوی مواضع دفاعی (خط اصلی)؛ مراقبت دائمی از میادین مین و معابر موجود؛ نصب سیم خاردار و تله منور در جلوی مواضع و مسیر عبور نیروهای خودی؛ اجرای آتش ایذایی در اغلب اوقات و پیش بینی نیروی احتیاط برای مقابله با وضعیت های فوق العاده.

در قسمت دیگری از این نامه آمده است: دشمن برای دیده بانی از چته های سازمان کومه له و حزب دمکرات کردستان استفاده می کند(۲) و هنگام پیشروی نیروهای خودی، تا رزمندگان به ۵۰ متری مواضع عراقی نرسند اجرای آتش نمی کند.

در ادامه نامه نیز نقاط قوت و ضعف و امکانات نیروهای عراقی این گونه ذکر شده است:

۱- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۷ - ۷۴.

۲- یک گروهبان سوم از گردان۵۵ مستقل عراق که در پایگاه کوخلان به اسارت نیروهای خودی درآمده بود درباره همکاری عوامل مسلح غیرقانونی ایرانی با نیروهای مسلح عراقی گفته است: ۲ نفر از کردهای ایران در روستاهای قلقله و ساوجی اطلاعات مورد نیاز عراق را جمع آوری کرده و به فرمانده گردان۵۵ می دادند و چندین روز قبل هم ۱۵ نفر از نیروهای ضربت عراق با راهنمایی این ۲ تن برای اجرای یک عملیات به منطقه جنگی بین ساوجی و قلقله وارد شدند که ۲ تن از آنها به اسارت درآمدند.

• نقاط ضعف دشمن:

دشمن در مقابل عملیات شبانه و تک های غافلگیرانه آسیب پذیر است. هنگام اجرای آتش خودی نیروهای عراقی به سنگرهای خود پناه می برند و این زمان بهترین زمان غافلگیری دشمن است.

• نقاط قوت دشمن:

ارتش عراق دارای سلاح های شیمیایی است.

دشمن از آتش سنگین و حجیم توپخانه برخوردار است.

دشمن می تواند با استفاده از نیروهای سازمان کومه له و حزب دمکرات کردستان ایران برای نیروهای خودی در نقاط مرزی ایجاد مزاحمت کند.

• امکانات دشمن:

برخورداری از امکان نقل وانتقال سریع، آتش سنگین و زیاد، دراختیارداشتن مهمات و اسلحه فراوان و بهره گیری از آتش هوایی قوی و برتری هوایی.(۱)-(۲)

۱

امروز فرماندهی تیپ۱۵ تکاور دریایی امام حسن(ع) در نامه ای به طرح و عملیات قرارگاه کربلا، مانور این تیپ را برای اجرای عملیات در منطقه عمومی فاو با هدف تصرف منطقه رأس البیشه و انهدام تأسیسات نظامی فاو و سایت و رادار موشکی عراق در این منطقه اعلام کرد.(۳)* نیازمندی های تیپ امام حسن(ع) برای اجرای این عملیات، وضعیت و عوارض منطقه و سازمان رزمی گردان های این تیپ(۴)** از دیگر مواردی است که در این نامه به آن پرداخته شده است. بخش هایی از نامه بدین شرح است:

«تیپ۱۵ تکاور دریایی امام حسن مجتبی(ع) (با عبور از اروندرود) با سه گردان به منطقه عملیاتی قشله [در جنوب فاو] تک خواهد نمود.

الف) گردان۱: به استعداد ۳ گروهان مأموریت دارد از نهر بلامه به طرف خط دشمن فاصله بین دو نهر سیدمحمد و قشله با دشمن درگیر شده، پس از عبور از خط و پاک سازی منطقه تا (خلی۲) و جناح راست (جاده قشله) و نوک رادار در امتداد جاده اصلی فاو - رأس البیشه تأمین می نماید.

۱- در بخش پایانی نامه، سازمان رزم، استعداد، جنگ افزارهای گردان های پیاده و پیاده کوهستانی عراق ذکر شده است که مشروح آن در ضمیمه این گزارش آمده است.

۲- سند شماره ۲۰۵۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۴/۷/۱۳۶۲، صص ۵ - ۱.

۳- * کلیاتی از طرح مانور عملیات درنظرگرفته شده در شمال خلیج فارس در ضمیمه اول گزارش درج شده است.

۴- ** توضیحاتی درباره وضعیت منطقه خودی، عوارض منطقه وسازمان رزمی تیپ امام حسن(ع) در ضمیمه دوم گزارش آمده است.

ب) گردان۲: به استعداد ۳ گروهـان مأموریت دارد از نهر عوفی به طرف خط دشـمن در فاصـله بین دو نهر (خلی۱) و عبدالعزیز با دشمن درگیر شده، ضـمن پاک سازی تا (خلی۲) و تصـرف پادگان هوا، دریا و انهدام رادار و تصـرف خط پدافندی در کنار خور عبدالله، سمت راست رأس البیشه در جاده اصلی فاو، رأس البیشه در امتداد گردان۱ به طرف خور عبدالله پدافند می نماید.

پ) گردان۳: پشتیبانی ۲ گردان عمل کننده گردان سوم می باشد که درصورت ضرورت بنا به دستور، وارد عمل خواهد شد.

توضیح اینکه درصورت کشف تک، آتش سـنگین روی خط دشمن اجرا و گردان در زیر آتش تهیه شروع به پیشروی و رساندن خود به ساحل خواهد نمود.»

طبق این نـامه، تیپ امام حسن(ع) برای اجرای مأموریت خود، نیازمنـد ۱۸ قبضه توپ۱۳۰ میلی متری، ۱۸ قبضه توپ۱۰۵ میلی متری، یک قبضه کاتیوشا، ۱ قبضه مینی کاتیوشا، ۲۰ قبضه خمپاره انداز ۱۲۰ و ۸۱ میلی متری (جمعاً ۵۸ قبضه) می باشد همچنین برای این تعداد قبضه در هر روز عملیات، درخواست ۱۹۲۰۰ گلوله شده است.(۱)

۱

ارتش عراق امروز علاوه بر گلوله بـاران شـهرهای آبادان، خرمشـهر و مناطق مرزی این دو شـهر، اقـدام به بمباران اطراف مریوان کرد. در همین حال شهر بانه نیز به دنبال بمباران های اخیر عراق به طور کامل خالی از سکنه شده است.

توپخانه های عراقی امروز مناطق مختلف شهر آبادان ازجمله بازار، ساختمان دادگستری، پارکینگ شهرداری، پالایشگاه و منازل مسکونی واقع در منطقه بوارده جنوبی این شـهر را هدف قرار دادند. در خرمشـهر نیز مناطق دیری فارم، نیروی دریایی، ساختمان گمرک، راه آهن، پل نو و جزیره مینو گلوله باران شد. در این حملات ۲ تن شهید و ۲۶ نفر هم زخمی شدند و خساراتی به بار آمد.(۲)

امروز همچنین هواپیماهای عراقی شهر مریوان و آبادی های اطراف آن را بمباران کردند که تلفاتی در بر نداشت(۳)

در همین حال، خبرگزاری جمهوری اسـلامی از اقدام مردم به تخلیه شهر بانه درپی بمباران های چند روز گذشته خبر داد. این خبرگزاری اعلام کرد: «درپی بمباران های چنـد روز گذشـته شـهر مرزی بانه، این شـهر به طورکامل از سـکنه خالی شده و اهالی آن سـعی در بیرون بردن باقیمانده اثاثیه منازل خود دارند. درحالی که به دسـتور اسـتانداری کردستان ادارات نیز تعطیل شده اند و احتمال بمباران های مجدد نیز وجود دارد، اقـدامی نظیر سـاختن سـنگر و جان پناه جهت کارکنان اداراتی که لزوماً بایـد در شـهر باشـند، صورت نگرفته است و حال آنکه باید جهت نگهداری حداقل جوانان شـهر در محله های مختلف سـنگرهای دسـته جمعی ساخته شود تا در مواقع بمباران مردم در آن جای گیرند و در موارد نیاز به نیروی انسانی، به کمک مسئولان اجرایی بشتابند.

۱- سـند شـماره ۱۲۵۶۸۹ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: از فرمانــدهی تیپ۱۵ امـام حسـن(ع) بـه طرح و عملیـات قرارگـاه کربلا، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۲- سـند شماره ۲۹۱۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شـهربانی خوزسـتان به اسـتانداری خوزسـتان، ۲۶/۷/۱۳۶۲؛ و- سـند شماره ۲۹۱۱۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری استان خوزستان، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۳- سـند شماره ۴۲۹۱۰۸ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: از قرارگاه عملیاتی شـمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرمانـدهی ژاجا (رکن۳ -

مرکز فرماندهی)، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

گزارشات رسیده حاکی است پزشکان متخصص و عمومی شبکه بهداری بانه ضمن ابراز ناراحتی از اینکه بدون سنگر به خدمت خود ادامه می دهند اظهار داشته اند به هیچ وجه شهر را ترک نخواهند کرد.»(۱)

۱

براثر اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین آذربایجان غربی، ۲ نفر به شهادت رسیدند و خساراتی نیز به بار آمد. در همین حال در عملیات مشترک نیروهای سپاه کامیاران، قروه و باختران در منطقه عمومی گازرخانی، شماری از عاملان حملات اخیر به پایگاه های خودی در این منطقه کشته یا مجروح شدند.

حدود ۴۰ تن از عناصر حزب دمکرات با تیربار و آر.پی.جی۷ شبانه به پایگاه نیروهای خودی در روستای گلوان واقع در ۸ کیلومتری جنوب غربی نقده حمله کردند که با مقاومت سرسختانه نیروهای پایگاه مواجه شده و با تحمل تلفاتی ناچار به ترک منطقه شدند. در این درگیری که سه ساعت ادامه داشت، ۸ تن از مهاجمان کشته و ۲ تن از نیروهای پایگاه زخمی شدند.(۲)

در حادثه دیگری در جنوب مهاباد، افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی ۵ تن از اهالی روستای خورخوره را دستگیر و به روستای برده گوره منتقل کردند. مهاجمان سپس یکی از این افراد را به شهادت رسانده و جنازه وی را در کنار جاده انداختند.(۳)

در همین منطقه، چته های حزب دمکرات بر سر راه نیروهای پایگاه شهید سپاهی عملیات کمین اجرا کردند. در این حادثه یک تن از افراد خودی به شهادت رسید و یک دستگاه تریلر وزارت راه که حامل یک بلدوزر بود به آتش کشیده شد.(۴)

شهربانی جمهوری اسلامی هم در گزارشی اعلام کرد که چند فرد مسلح در شهر مهاباد به اداره شهربانی و پایگاه های مستقر در بانک ملی این شهر حمله کردند، اما با واکنش به موقع نیروهای شهربانی متواری شدند.(۵)

در محور بوکان - میاندوآب نیز یکی از نیروهای بسیج بر روی مینی که عناصر ضدانقلاب کار گذاشته بودند رفته و مجروح شد.(۶)

علاوه براین، در سردشت عناصر گروه های مسلح ضدانقلاب چندین گلوله خمپاره به نقاط مختلف شهر شلیک کردند که موجب واردآمدن خساراتی به چند منزل و زخمی شدن تعدادی از مردم شد. اغلب مجروحان به طور سرپایی معالجه و ترخیص شدند.(۷)

از سوی دیگر به دنبال عملیات های چند روز اخیر عناصر گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه عمومی گازرخانی در جنوب محور سنندج - مریوان و سقوط پایگاه های تنگی سر، مهراب، نیر و همچنین حمله افراد ضدانقلاب به پایگاه آویهنگ در روز قبل که خسارات و تلفات فراوانی را به نیروهای خودی وارد ساخت، امروز نیروهای سپاه کامیاران با هماهنگی و همکاری نیروهای سپاه

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۷.

۲- سند شماره ۴۰۰۶۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (منطقه۱۱) به فرماندهی کل طرح و عملیات سپاه، ۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۲۶/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه نقده (فرماندهی) به منطقه۱۱ (فرماندهی)، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۱۶۷۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۲۲۷۳۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: رویدادهای هفته، دفتر فرماندهی سپاه منطقه ۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۸۰۵۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۵/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۵۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۳.

۷- سند شماره ۸۰۵۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

قروه و باختران عملیاتی را برای به دام انداختن مهاجمان اجرا کردند. در جریان این عملیات و درپی یک تعقیب و گریز، عناصر مسلح مذکور در سرچین محاصره شده و ۵۰ تن از آنان کشته یا زخمی شدند. در این درگیری ۷ تن از نیروهای خودی نیز شهید و ۴ نفر هم مجروح شدند.(۱)

۱

هم زمان با تحرکات وسیع نیروهای خودی در آستانه عملیات والفجر۴، گزارش های برخی منابع خبری حاکی است مقامات عراق در انتظار حملات نظامی ایران در جبهه های شمالی جنگ هستند.

خبرگزاری تانیوگ به نقل از یک بیانیه نظامی عراق که از رادیو بغداد پخش شد، گزارش داد: مواضع نیروهای ایران در بخش شمالی جبهه برای یک دوره طولانی هدف عملیات نیروی هوایی عراق واقع شده است. تانیوگ افزود: «بغداد چندین بار اعلام کرده است که انتظار حملات جدیدی را ازجانب ایرانیان در این بخش از جبهه دارد.»(۲)

خبرگزاری عراق نیز به نقل از صدام حسین رئیس جمهور عراق، اعلام کرد: «ایران از یک ماه پیش، خود را برای اجرای حمله جدیدی به خاک آن کشور [عراق] آماده ساخته، ولی هنوز برای شروع این حمله دچار تردید است.»(۳) صدام با بیان این مطلب در جمع گروهی از مردم سلیمانیه عراق که برای امور جنگی پول و طلا هدیه کرده اند، گفت: یک ماه بعد از حمله ایران به حاج عمران در اوایل ماه اوت، عراق درها را به روی داوطلبین کردستان باز کرده و ده روز قبل تعداد آنها به ۷۰ هزار نفر رسیده است. وی افزود: «رهبران ایران به حمایت کردها امیدوار بودند، اما آنها از دیدن اینکه اعراب و کردها هر دو از عراق دفاع می کنند، متعجب شدند.»(۴)

از سوی دیگر به گزارش خبرگزاری فرانسه، سعدی توما فرمانده سپاه سوم ارتش عراق، امروز در یک نشست مطبوعاتی با خبرنگاران فرانسوی درحالی که از آمادگی این ارتش برای آتش زدن شهر آبادان و آزادکردن قسمتی از اراضی عراق در مناطق جنوبی جبهه جنگ خبر داد، افزود: البته «فرمانده سیاسی در بغداد» چراغ سبز برای این امر نداده است. خبرگزاری فرانسه اضافه کرد: منظور وی صدور اجازه ازسوی صدام و شورای انقلاب عراق است که شامل مسئولان غیرنظامی حزب بعث و عدنان خیرالله یکی از خویشاوندان بسیار نزدیک رئیس جمهور عراق می باشد. این گزارش به نقل از یکی از فرماندهان بخش مرکزی جبهه افزود دستورات بغداد کاملاً قاطع هستند و تأکید دارند که فقط موضع دفاعی را حفظ کنید. گزارشگر خبرگزاری فرانسه عقیده دارد: «این دستورات می تواند آرامش نسبی که خبرنگاران در بصره واقع در جنوب جبهه مشاهده کردند توجیه نماید.» به گفته سعدی توما، این آرامش مگر در مواردی جزئی، از ۱۴ ماه پیش به وجود آمده است. این ژنرال عراقی در توصیف موقعیت این منطقه گفت: «ایران یک خط یازده در سه کیلومتر را تحت اشغال خود دارد و عراق، قسمت محدودی از سرزمین ایران را در تصرف خود دارد.»(۵)

۱- سند شماره ۲۲۷۳۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۱۶۸۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۱ ، ۲۵/۷/۱۳۶۲، ص۳، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، رادیو اسرائیل، ۲۵/۷/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری عراق.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۲، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۲۴/۷/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری عراق.

۵- همان، ص۳، بصره - خبرگزاری فرانسه، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۱

مراسم روز تاسوعا در تهران به دلیل شعارهای عزاداران در اعتراض به فروش پنج فروند هواپیمای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق، مورد توجه ویژه خبرگزاری فرانسه قرار گرفت. این خبرگزاری امروز گزارش داد: «صدها هزار ایرانی در جریان تظاهرات مذهبی خود به دادن شعار علیه فرانسه که قرار است هواپیماهای جنگنده مدرن تحویل عراق دهد پرداختند.» براساس این گزارش، افراد معتقد مذهبی در این مراسم شعار مرگ بر فرانسه و مرگ بر میتران (رئیس جمهور این کشور) سر دادند و یکی از گویندگان در پشت میکروفون، فرانسه را متهم کرد که این کشور جنایتکار به کمک ابرقدرت ها تسلیحات مرگ بار تحویل عراق می دهد.(۱)

۲

روابط اقتصادی یوگسلاوی با عراق گسترش می یابد، خانم ملیکا بلانیتس نخست وزیر یوگسلاوی، در رأس یک هیئت عالی رتبه سیاسی برای یک دیدار رسمی سه روزه، بلگراد را به مقصد بغداد ترک کرد. این درحالی است که یک هیئت عالی رتبه اقتصادی به ریاست زون دراگان معاون نخست وزیر یوگسلاوی نیز به منظور گفت وگو درباره مسائل اقتصادی و فراهم کردن مقدمات سفر بلانیتس در بغداد به سر می برد. علاوه براین هیئتی نظامی به ریاست یک سرلشکر عراقی در بلگراد مشغول مذاکره با مقامات عالی رتبه نظامی یوگسلاوی است.(۲)

رادیو بغداد ضمن اعلام خبر ورود نخست وزیر یوگسلاوی به بغداد گفت: وی درطول دیدارش از بغداد با مسئولان عراق درخصوص گسترش و تحکیم مناسبات دوستی و همکاری میان دو کشور در تمام زمینه ها به گفت وگو خواهد پرداخت.(۳)درباره انگیزه این دیدار روزنامه جمهوری اسلامی در گزارشی نوشت: یوگسلاوی در سال های اخیر اقدام به سرمایه گذاری هنگفتی به ارزش جمعاً ۱۱ میلیارد دلار در عراق کرده است. بیش از ۲۵ هزار متخصص و کارگر یوگسلاوی نیز به کارهای عمرانی در عراق اشتغال دارند. از آنجا که این کشور خود با مشکلات اقتصادی شدیدی مواجه است امیدوار است با رفع مشکلات مالی عراق زمینه اجرای تعهدات و پرداخت بدهی هایش به یوگسلاوی فراهم آید.(۴)

۳

سرنوشت هواپیماهای سوپراتاندارد خریداری شده ازسوی عراق همچنان در پرده ابهام قرار دارد.

روزنامه آبزرور به نقل از منابع اطلاعاتی واشنگتن نوشت: هواپیماهای تجسسی امریکا هفته گذشته شاهد برخاستن پنج هواپیمای سوپراتاندارد از پایگاه فرانسه بوده اند اما بعد رد این هواپیماها را گم کرده اند. به نوشته این روزنامه، اکنون بجز حلقه کوچکی از مردان سیاسی و نظامی در فرانسه و عراق، دیگران از محل فعلی هواپیماهای فرانسوی که به مقصد عراق حرکت کرده اند، بی خبر هستند.(۵)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۱، ۲۵/۷/۱۳۶۲، ص۵، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۲، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۵، رادیو بغداد، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۱۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۱، ۲۵/۷/۱۳۶۲، ص۱۳، رادیو بی بی سی، ۲۴/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه آبزرور.

در همین حال، روزنامه دولتی الجمهوریه (چاپ بغداد)، ضمن انتقاد از امریکا و انگلستان مدعی شد که این دو کشور فرانسه را برای تحویل ندادن هواپیماها تحت فشار قرار داده اند. این روزنامه همچنین نوشت: هدف عراق از دریافت جنگنده های سوپراتاندارد استفاده از آن در جنگ نیست، بلکه می خواهد از این جنگنده ها برای تحت فشار قراردادن ایران به قبول صلح استفاده کند. الجمهوریه افزود: فرانسه موضع مثبت و صحیحی درمورد جنگ و تعهداتش در قبال عراق اتخاذ کرده و آنهایی که چنین فشارهایی را اعمال کرده اند، باید بدانند با انجام این کار خدمتی به صلح نمی کنند بلکه متجاوز را تشویق می کنند.(۱)

۱

دلایل و آثار تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد بر جنگ ایران و عراق موضوع میزگردی خبری در یک برنامه تلویزیونی در واشنگتن بود.

شیرین هانتر معاون ایرانی برنامه مطالعات خاورمیانه مرکز مطالعات سوق الجیشی و بین المللی دانشگاه جورج تاون، سعید رجایی خراسانی سفیر دائمی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل و ویلیام اولسون کارشناس مسائل خلیج فارس در این میزگرد خبری شرکت داشتند. به گزارش رادیو امریکا، هانتر درباره نیاز عراق به هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد گفت: عراقی ها مدتی است به ویژه ازلحاظ اقتصادی در وضعیت دشواری قرار دارند. تاکنون عراق با کمک های مالی سخاوتمندانه کشورهایی چون کویت و عربستان سعودی دوام آورده است، اما اشباع بازارهای نفتی جهان سبب شده که این کشورها هم نتوانند به اندازه گذشته به عراق کمک مالی بدهند. عراق می کوشد با پایان دادن به جنگ از این وضعیت دشوار اقتصادی خلاص شود. وی خاطرنشان کرد: «هدف اصلی عراق این است که ظرفیت صادراتی ایران را اگر کاملاً ـ از بین نبرد اقلاًـ آن را کاهش بدهد تا ایران هم به وضعیت عراق دچار شود و ناچار به مذاکره برای صلح باشد.»

معاون برنامه مطالعات خاورمیانه دانشگاه جورج تاون در پاسخ به این سؤال که آیا نقشه جنگی عراق برای نیل به صلح، واقع بینانه است و عملی خواهد شد، اظهار کرد: پاسخ به این پرسش دشوار است، زیرا متأسفانه منطق و اعمال عاقلانه از خصوصیات دولت ایران و عراق دست کم در ابتدای جنگ نبوده است. در شرایط عادی هر دو طرف بازنده اند. حتی اگر عراق تأسیسات پایانه خارک را نابود نکند، خطر حمله به نفتکش ها سبب می شود که آنها برای حمل نفت ایران به خارک نزدیک نشوند. عراق در گذشته توانایی اجرای تهدیدهای خود را نداشت. همچنین ممکن است قیمت بیمه دریایی به قدری بالا برود که کشتی ها حاضر نشوند نفت ایران را حمل کنند.

از هانتر سؤال شد که دراین صورت عراق تحت فشار اقتصادی است و مجبور است جنگ را به نحوی از انحاء خاتمه دهد. وی پاسخ داد: کاملاً درست است؛ پس از آخرین حمله بزرگ ایران که شکست خورد و به سقوط صدام حسین که هدف اصلی آیت الله (خمینی) است نینجامید، ایران تصمیم

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه الجمهوریه

گرفت به جنگ فرسایشی دست بزند تا اقتصاد عراق تحلیل برود و صدام نتواند به حکومت ادامه بدهد.

مجری این برنامه تلویزیونی سپس برای آشنایی با دیدگاه ایران، نظر سعید رجایی خراسانی سفیر جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل را درمورد نقش دستیابی عراق به این سلاح ها در پایان دادن سریع به جنگ جویا شد. رجایی خراسانی پاسخ داد: «فکر نمی کنم که این هواپیماها [بتوانند] جنگ را به پایان بیاورند. آنها ممکن است وضع را بدتر کنند. البته فقط ممکن است. من چندان مطمئن نیستم که آنها [عراقی ها] چندان موفق شوند... .»

سفیر جمهوری اسلامی ایران در پاسخ به سؤالی درمورد دلیل ناراحتی ایران از تحویل این هواپیماها به عراق، گفت: «ما اصلاً ناراحت نیستیم. ما داریم وضعیت را تشریح می کنیم. ما فکر می کنیم که عراق می کوشد جنگ جنبه بین المللی پیدا کند. ما می خواهیم به کشورهایی که عامل بین المللی شدن این جنگ هستند بگوییم که این کار بسیار خطرناکی است و آنها نباید اهرمی در دست عراق بشوند.» وی ضمن ابراز تردید در موفقیت آمیز بودن حملات عراق درصورت استفاده از سوپراتانداردها گفت: «اما درصورتی که حمله عراق مؤثر بیفتد و تأسیسات نفتی ما نابود شود و ما نتوانیم دیگر نفت صادر کنیم آن گاه صدور نفت از خلیج فارس به طورکلی قطع خواهد شد.»

رجایی خراسانی درمورد موضع ایران درقبال تلاش امریکا یا عربستان برای بازنگه داشتن خلیج فارس، اظهار کرد: «چون این تهدید بسیار جدی است فکر می کنم ایران این احتمالات را هم به حساب آورده است.» وی همچنین یادآور شد: «ما امیدواریم دیگران دخالت نکنند، زیرا این کار عاقلانه ای نخواهد بود. من کاملاً مطمئنم آماده مقابله با این وضعیت هستیم. بنابراین بهترین راه برای دیگران این است که کاری را که دقیقاً عراق می خواهد، انجام بدهند، انجام ندهند.» سفیر ایران در سازمان ملل خاطرنشان کرد که درباره پایان جنگ از راه مذاکره در این مرحله زیاد خوش بین نیست.

مجری برنامه در ادامه، برای تشریح دیدگاه امریکا از ویلیام اولسون کارشناس مسائل خلیج فارس و تحلیل گر امنیت منطقه ای در کالج نظامی ارتش امریکا پرسید که آیا او هم به اندازه سفیر جمهوری اسلامی ایران درمورد امکان حل صلح آمیز منازعه بدبین است؟ اولسون پاسخ داد: «فکر نمی کنم درحال حاضر چندان امکانی برای حل مسئله از راه گفت وگو وجود داشته باشد.» وی درخصوص استفاده های احتمالی عراق از این هواپیماها گفت: «ازنظر عراق هواپیماهای فرانسوی یک اسلحه مطمئن است. خلبانان عراقی مجبور نخواهند بود مستقیماً به تأسیسات دریانوردی ایران حمله کنند بلکه می توانند از فاصله ۲۴ کیلومتری موشک های خود را به هدف بزنند.» اولسون خاطرنشان کرد: «از سوی دیگر، جزیره خارک هدف بزرگی است و عراق نمی تواند به آن چندان آسیب برساند. اما عراق خواهد توانست نه تنها به بنادر نفتی ایران بلکه به کلیه بنادر ایران آسیب برساند و به این وسیله ایران را در محاصره اقتصادی قرار دهد. اما آنچه که عراق می خواهد این است که جامعه بین المللی، ایران را وادار به مذاکره و پایان دادن به جنگ کند.»

اولسون در تحلیل توانایی ایران در اجرای تهدیـد خود به بسـتن تنگه هرمز و نیز توانایی امریکا و سایر قدرت های غربی برای جلوگیری از آن، واکنش ایران را غیرقابل پیش بینی خوانـد و با اشاره به احتمال مین گذاری در تنگه هرمز یا حمله به کشتی ها با اسـتفاده از توپخانه و موشک های ساحلی، ناوها و یا کمانـدوهای دریایی نتیجه گیری کرد: «اما ایران چنـدان قابلیت مین گذاری ندارد و سایر تهدیدهای ایران هم عملی کردنش دشوار است. موشـک ها و توپخانه های ساحلی ایران و آنهایی که در جزایر دارد چنـدان دقیق نیسـتند. تنها خطر واقعی این است که شـرکت هـای کشتیرانی بـاور کننـد که این تهدیـدها واقعی است و به اراده خود از ورود به آب های خلیـج فارس خودداری کنند.»(۱)

۱

نگرانی از خطرهـای احتمـالی ناشـی از تحویـل هواپیماهـای فرانسوی سوپراتانـدارد به عراق همچنـان تعیین کننـده تلاش های تازه شورای همکاری خلیـج فارس برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق است. رادیو امان در گزارشـی به عوامل تأثیرگـذار در موفقیت این تلاش ها پرداخت. این رادیو با اشاره به عواملی نظیر خطرهایی که با ادامه جنگ کشورهای خلیـج فارس را تهدیـد می کند ازجمله آنچه این رادیو به عنوان "نقشه های توسـعه طلبانه ایران" از آن نام برد؛ آلودگی شدید ناشی از نشت نفت چاه های ایران در میدان نوروز و احتمال اقدام ایران به بسـتن تنگه هرمز و خطر مـداخله کشورهـای بیگـانه در منطقه گفت: «عوامـل مـذکور باعث تسـریع در امر تلاش های [کشورهای عضو شورای همکـاری] خلیـج [فارس] گردیـده و آنها حـداکثر تلاش های خود را برای خاتمه دادن به جنگ بیش از سه ساله به کار می گیرند.»

رادیو امـان همچنین افزود: «تلاش های فشـرده ای در [ارتباط با] دمشق به منظور پایان دادن به محاصـره اقتصادی عراق که در قطع جریان نفت از خاک سوریه به سوی دریای مـدیترانه تجلی می کند، صورت می گیرد. علی رغم اینکه دیپلماسـی الجزایر با سـکوت کامل اعمال می شود، ولی برخی از منابع سیاسی خاطرنشان می سازند که وساطت الجزایر به خوبی پیش می رود. منابع خلیجی پیش بینی می کنند که در خلال ماه جاری یا ماه آینده (میلادی) بالفعل پیشـرفتی حاصل شود.» به گفته این رادیو پیشـرفت مورد انتظار به برداشته شدن گام های عملی در اجلاـس ماه آینـده سـران شورای همکاری خلیـج فارس و نشـست سـران عرب در ریاض برای تحت فشار قراردادن ایران و سوق دادن آن به میز مذاکرات بستگی دارد.(۲)

بـااین حـال امروز رادیو کلن به نقل از روزنامه بحرینی اخبار الخلیـج، اعلام کرد: اجلاس سـران کشورهای اتحادیه عرب که برای روز ۲۰ نوامبر پیش بینی شـده بود، به تعویق افتاد تا کشورهای عربی فرصت یابند اختلاف نظرهای خود را درمورد جنگ ایران و عراق و همچنین مسائل موجود میان سوریه و سازمان آزادی بخش فلسطین و ازسرگیری مناسبات سیاسی با قاهره برطرف سازند.(۳)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، صص ۲۴ - ۲۰، رادیو امریکا، ۲۴/۷/۱۳۶۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۱، ۲۵/۷/۱۳۶۲، صص ۲۹ و ۳۰، رادیو امان، ۲۴/۷/۱۳۶۲.
۳- واحـد مرکزی خبر صداوسـیمای جمهوری اسـلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۱۱، رادیـو کلن، ۲۴/۷/۱۳۶۲، به نقـل از روزنامه اخبارالخلیج.

انتشار اخبار و تحلیل ها درباره اقدام احتمالی ایران به بستن تنگه هرمز و پیامدهای آن ادامه دارد.

روزنامه عربی الوطن به نقل از کارمند بلندپایه یکی از امیرنشین های عربی نوشت: ایالات متحده به ایران اخطار کرده که اگر تنگه هرمز را ببندد با حمله گسترده امریکا روبه رو خواهد شد. به نوشته این روزنامه، امریکا «تهدید کرده است به بازگشایی تنگه هرمز اکتفا نخواهد کرد و به حمله به داخل خاک ایران نیز دست خواهد زد.»(۱)

در همین حال، روزنامه کثیرالانتشار فولهاد سائوپائولوی برزیل گزارش داد: «برزیل در باز نگه داشتن تنگه هرمز دارای منافعی است، اما این بدان معنی نیست که از هرگونه تلاش امریکا در به کارگرفتن نیرو در منطقه خلیج [فارس] لزوماً حمایت کند.» این روزنامه با اشاره به تلاش دولت برزیل در ارزیابی وضعیت انشعابات سیاسی هرگونه حمایت از این اقدام، به نقل از دیپلمات ها نوشت: «فشارهای بیش از حدی که اکنون توسط امریکا و دیگر کشورهای غربی روی ایران اعمال می شود هر حرکت انسانی روی این مسئله را ازجانب برزیل بی فایده می کند. برزیل درگیر مسائل عرضه نفت است، ولی متأسفانه در شرایطی نیست که بتواند اقدامی انجام دهد.» این روزنامه خاطرنشان کرد: «برزیل دوسوم نفت خود را وارد می کند و حدود دوسوم از این نفت وارداتی از خاورمیانه [غرب آسیا] تأمین می شود. عراق و پادشاهی سعودی جمعاً روزانه ۳۰۰ هزار بشکه نفت به این کشور صادر می کنند. درهرصورت، برزیل اخیراً درصدد تحکیم روابط خود با ایران بوده زیرا هر دو کشور مایل به گسترش روابط تجاری پایاپای بدون توسل به ارز معتبر هستند.»(۲)

همچنین خبرگزاری چین در گزارشی ضمن آنکه خریداری هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد را ازسوی عراق، رویدادی نگران کننده خواند، اعلام کرد: «بسته شدن تنگه هرمز به روی تردد دریایی بین المللی ازجانب ایران نتایج خطرناکی درپی خواهد داشت.» این خبرگزاری درعین حال اضافه کرد: «نظر به اینکه ۹۰ درصد از صادرات و واردات و صدور نفت ایران از این طریق انجام می گیرد، بسته شدن تنگه هرمز ازسوی ایران بعید به نظر می رسد.»(۳)

مناشه امیر کارشناس مسائل ایران در رادیو اسرائیل نیز در تفسیری با بیان اینکه «یک نوع عقب نشینی در روش ایران به وجود آمده است»، گفت: «پس از اینکه ایران اظهار داشته بود که اگر صادرات نفت ایران دراثر حمله عراق به وسیله هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی آسیب ببیند اجازه نخواهد داد حتی یک قطره نفت عربی از تنگه هرمز عبور کند، اکنون اظهارات دیگری به گوش می رسد. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در خطبه نمازجمعه اظهار داشت اگر دراثر بمباران عراق به نیمی از صادرات نفتی ایران لطمه بخورد، ایران تنگه هرمز را

ص: ۱۱۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۱، ۲۵/۷/۱۳۶۲، ص۱۷، رادیو اسرائیل، ۲۴/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه الوطن.

۲- همان، ص۴، سائوپائولو - خبرگزاری کویت، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۷ و ۱۸، رادیو ترکیه، ۲۴/۷/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری چین.

نخواهد بست، چون بستن کامل تنگه هرمز باعث قطع صادرات نفتی ایران و اختلال در امر واردات مواد حیاتی برای ادامه زندگی اقتصادی منظم در ایران می گردد.»

به عقیده مفسر رادیو اسرائیل، درعین حال به نظر می رسد که هم فرانسه و هم عراق نیز سعی دارند احساسات را آرام سازند و فرانسه ارسال هواپیماها را بدون ذکر دلیل به تعویق انداخته و صدام حسین نیز گفته انگیزه سروصداهایی که ایران به راه انداخته را درک نمی کند. مناشه امیر در پایان تفسیر خود چنین نتیجه گیری کرد: «عقب نشینی متقابل ایران و عراق از اظهارات افراطی خود به آن بازمی گردد که از یک سو برای ایران روشن شده که قادر به بستن تنگه هرمز نیست و از سوی دیگر، عراق به این نتیجه رسیده که هواپیماهای سوپراتاندارد نمی توانند صادرات نفت ایران را به طور کامل فلج سازند.» بااین حال وی با اشاره به اهمیت نفت به عنوان منبع درآمد اصلی ایران برای ادامه نبرد خاطرنشان کرد: «این عقب نشینی به معنای پایان بحران نیست و اگر عراق هواپیماهای مذکور را تحویل بگیرد یا نگیرد به طور قطع سعی خواهد کرد به تأسیسات نفتی ایران به خارک آسیب برساند و نفتکش های ایرانی را غرق کند و در مقابل، ایران مجبور خواهد شد تهدیدهای خود را اجرا و مانع کشتیرانی در خلیج فارس شود.»(۱)

امروز همچنین در شماره جدید هفته نامه ساندی تایمز مقاله ای به قلم امیر طاهری و جان هسکلی درج شد. در این مقاله تجهیز عراق با وسایل نظامی پیشرفته توسط فرانسه موجب افزایش امکان مداخله امریکا و بریتانیا در جنگ ذکر شده و آمده است: علی رغم گزارش های متناقض روزهای اخیر، مقامات ایرانی یقین دارند که پنج هواپیمای جنگنده فرانسوی هم اکنون در عراق می باشند. نویسندگان مقاله ساندی تایمز معتقدند که تحویل این هواپیماها فقط بخشی از یک نقشه هوشیارانه و طراحی شده در فرانسه است که هدف آن پیشگیری از شکست عراق می باشد و بخش دیگر این نقشه کوشش بی وقفه در جبهه سیاسی است.

نویسنده این مقاله در ادامه افزوده است: ایران سخت کوشیده است که بخت خود را باز نگه دارد و فقط درصورتی که عراق از تجهیزات نظامی که جدیداً در اختیارش قرار گرفته، علیه تأسیسات نفتی استفاده کند مبادرت به بستن خلیج فارس و ممانعت از ورود و خروج نفتکش ها کند. اما از سوی دیگر، در مقایسه با پنج سال پیش امروز حتی بسته شدن کامل خلیج فارس فاجعه اقتصادی نخواهد بود(۲)

۱

وزیر امور خارجه پاکستان از بحرانی تر شدن اوضاع بین المللی درصورت گسترش جنگ ایران و عراق خبر داد. صاحب زاده یعقوب خان وزیر امور خارجه پاکستان، پس از بازگشت از امریکا در مصاحبه با خبرنگاران در اسلام آباد گفت: احتمال گسترش جنگ عراق و ایران و به درازا

۱- همان، صص ۲۷ و ۲۸، رادیو اسرائیل، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۲ و ۱۳، رادیو بی بی سی، ۲۴/۷/۱۳۶۲، به نقل از هفته نامه ساندی تایمز.

کشیده شدن آن، تجاوز رژیم صهیونیستی به لبنان و دخالت های خارجی در افغانستان و کامبوج نشانه های روشنی از بحرانی تر شدن اوضاع بین المللی است. به گزارش رادیو کویت، وی همچنین با اعلام اینکه گفت وگوهایش با بوش معاون رئیس جمهوری امریکا، درباره جنگ عراق و ایران "صریح و همه جانبه" بوده است، افزود: درگیری عراق و ایران یکی از مسائل مهم امریکا و پاکستان است. یعقوب خان با اشاره به مسئله افغانستان نیز خاطرنشان کرد قرار است سازمان ملل متحد تلاش های خود را دراین زمینه از اواسط ماه آینده (میلادی) از سر گیرد.(۱)

ضمیمه گزارش۱۸: اهداف سه گانه عملیات والفجر۴ و سازماندهی قرارگاه های فرعی حمزه برای تصرف این اهداف

قرارگاه مقدم حمزه اهداف عملیات والفجر۴ را بنا به اولویت اجرا، در سه گروه دسته بندی کرده بود:

الف) ارتفاعات لری، کنگرک، گرمک، مارو، خلوزه۱ و ۲، براله، سربراله و ارتفاعات پنجوین

ب) ارتفاعات کانی مانگا

ج) ارتفاعات سورن

و قرار بود اهداف الف در مرحله اول، اهداف ب در مرحله دوم و اهداف ج در مرحله سوم عملیات تصرف شوند. برای تصرف اهداف نیز سازماندهی زیر در نظر گرفته شده بود:

· قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ شامل: لشکر۱۴ امام حسین(ع) از سپاه و تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه از ارتش برای تصرف ارتفاعات پنجوین در محور مریوان.(۲)

· قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ شامل: تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) از سپاه و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان از ارتش با هدف تصرف مارو، براله و سربراله در محور مریوان.

· قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ شامل: لشکر۸ نجف، لشکر۳۱ عاشورا هر دو از سپاه و تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان از ارتش با هدف تصرف ارتفاعات لری، کنگرک، گرمک در محور بانه در مرحله اول و تصرف ارتفاعات کانی مانگا در مرحله دوم.

· قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ شامل: لشکر۲۵ کربلا سپاه و تیپ۱ از لشکر۲۸ کردستان که به کارگیری آنها بنا به وضعیت عملیات اعلام شده بود.(۳)

ضمیمه گزارش۱۹: گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) درباره چگونگی عقب نشینی عراق از ارتفاعات سورکوه و آسمان بین

داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم درباره علت و چگونگی عقب نشینی عراق از دو ارتفاع سورکوه و آسمان بین و اقدامات متقابل لشکر۸ نجف می نویسد: نیروهای خودی روی ارتفاعات سورکوه خط پدافندی مناسب نداشتند و روی ارتفاع دارای موضعی محدود در بین دشمن بودند، لذا لشکر۸ نجف برای بهبود خط دفاعی تصمیم به گسترش آن گرفت. پس از شناسایی و کسب آمادگی، این یگان متوجه شد که دشمن درحال جابه جایی از ارتفاعات آسمان بین است. لشکر نجف حین عقب نشینی واحدهای عراقی ضربه هایی به آنها زد و حدود دو روز در این محور با دشمن درگیر بود. در این مدت بسیاری از ارتفاعات شمال دره شیلر به تصرف لشکر نجف درآمد و تلفات زیادی به نیروها و تجهیزات دشمن وارد شد. به دنبال این موفقیت، لشکر نجف تصمیم

گرفت تا سورکوه را نیز تصرف کند، به این منظور با همان نیروهایی که در ارتفاعات آسمان بین وارد عمل شده بودند به دشمن یورش برد. پس از

۱- همان، ص۳۱، رادیو کویت، ۲۴/۷/۱۳۶۲.

۲- البته مأموریت اولیه قرارگاه حمزه۱ تصرف ارتفاعات سورن بود، ولی باتوجه به اولویت تصرف ارتفاعات پنجوین، مأموریت این قرارگاه از سورن به پنجوین تغییر کرد.

۳- سند شماره ۱۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، صص ۳۳ و ۳۴.

شش، هفت ساعت درگیری، دشمن با تحمل تلفاتی سورکوه را نیز خالی کرده و تا پاسگاه شیرکل در غرب این ارتفاع عقب نشینی کرد. لشکر نجف به تعقیب دشمن ادامه داده و پاسگاه شیرکل را هم به تصرف خود درآورد. در جریان این اقدام ۱۰ نفر از نیروهای عراق اسیر و ۱۵۰ تا ۲۰۰ تن از آنها کشته شدند. نیروهای لشکر نجف پس از مدتی با انهدام کلیه تجهیزات و وسایل به جای مانده در اطراف این پاسگاه، منطقه را رها کرده و با استقرار روی ارتفاع سورکوه خط پدافندی مناسبی تشکیل دادند.

لازم به توضیح است که دشمن قصد عقب نشینی در محور سورکوه را نداشت و درحقیقت این عقب نشینی بر او تحمیل شد، صحبت های اسرای عراقی حاکی است هنگامی که دشمن قصد تعویض نیرو در این منطقه را داشته است، با هجوم شبانه لشکر نجف مواجه شده و مجبور به عقب نشینی می شود. احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف نیز در گزارش به مسئولان قرارگاه خاتم اعلام کرد: دشمن در ابتدا در سورکوه قصد عقب نشینی نداشت و الآن هم می خواهد آنجا را بگیرد.(۱)

ضمیمه گزارش ۲۰: نحوه گسترش نیروهای دشمن در منطقه عملیاتی والفجر۴

منطقه عملیاتی والفجر۴ حدفاصل بانه از شمال و مریوان در جنوب که منطقه عمومی شیلر و جنوب آن یعنی منطقه پنجوین و سورن را شامل می شود، در حوزه استحفاظی سپاه یکم عراق به استعداد ۷ یگان (تیپ و گردان) کماندویی و ۵ گردان زرهی قرار دارد. مسئولیت پدافند این منطقه برعهده لشکر۴ عراق از سپاه یکم است. حوزه مسئولیت این لشکر از سد دربندیخان تا سور کوه بوده و علاوه بر تیپ های سازمانی خود چند تیپ و گردان مستقل و نیروهای کماندویی نیز به لشکر۴ مأمور هستند.

در منطقه عملیاتی والفجر۴، تعداد ۱۵ تیپ (پیاده، گارد مرزی و نیروی مخصوص) و حدود ۳ گردان مستقل وجود دارد و بیش از ۱۱ گردان توپخانه آتش پشتیبانی نیروهای فوق را به عهده دارند. مناطق تجمع دشمن در عقبه نزدیک شامل سیدصادق، سلمان آقا، کانی پنکه و عربت است. این نیروها در فاصله زمانی اندکی می توانند در منطقه عملیاتی حاضر شوند.

هویت و گسترش نیروهای عراق در منطقه به این شرح است:

تیپ۲۹ پیاده کوهستانی از لشکر۴، منطقه استحفاظی آن منطقه عمومی پنجوین است و از یال کوه هفت توانان تا ارتفاعات مشرف بر پنجوین گسترش دارد.

تیپ۹۶ پیاده در منطقه شیار توتمان رشان، مستقر است.

تیپ۴۲۴ دو گردان از آن در منطقه جنوبی سورن و یک گردان آن در مرانه و سرمرانه مستقر است.

تیپ۵ در منطقه جنوبی کوه سورن، تیپ۱۱۶ در منطقه جنوبی کوه سورن، تیپ۶۰۲ در ارتفاع کانی مانگا و شیخ گزنشین، تیپ۶۰۵ در منطقه لری و شیار بین لری و کنگرک، تیپ۴۲۸ در منطقه کنگرک و گرمک و تیپ۱۰۵ در منطقه شرق چوارتا، مستقر هستند.

همچنین تیپ۶۶ و ۶۵ نیروی مخصوص احتیاط منطقه پنجوین است.

تیپ۵۰۴ در منطقه پنجوین تحت امر تیپ۲۹ می باشد.

تیپ۱۰۱ در احتیاط منطقه دشت پنجوین است.

تیپ۷۰۴ و ۲۶ احتیاط نیروهای پنجوین و محل آن در سیدصادق است.

گردان۵۵ مستقل در منطقه مارو و خلوزه و گردان۵۶ مستقل در منطقه داخلی پنجوین و مارو مستقر هستند.

علاوه برآن گردان۷ کماندویی در منطقه لری و کنگرک، گروهان کماندویی التأمیم زیر امر تیپ۴۲۴، گردان۲ نیروی کماندویی المهدی در منطقه سورن و مرانه، نیروی کماندویی الفاروق در منطقه کانی مانگا و پنجوین، نیروهای کماندویی عقبه در منطقه لری، نیروهای کماندویی مقداد در منطقه کنگرک و گرمک، گردان زرهی ابن الحارثه در لاله حمرین (دشت بین لری و کنگرک)، گردان ابن الولید محل گسترش نامعلوم و گردان۹ تانک نیز یک گروهان آن تحت امر گردان۱ تیپ۲۹ و گردان۴ تانک محل نامعلوم می باشد.

ضمناً گردان۶۶۷، ۱۸ و ۹ توپخانه پشتیبان منطقه تیپ های ۹۶، ۲۹، ۴۲۴ و ۴۲۸، گردان۱۸ و ۹ توپخانه و

ص: ۱۱۶

۱- همان، ص ۵۰.

گردان ۲۴۰ (آتشبار۳) پشتیبان ۶۰۲، گردان۴ توپخانه یک آتشبار پشتیبانی منطقه نالپاریز، یک آتشبار از هرکدام از گردان های ۱۳۷ و ۶۳۲ و ۱۶۵ در منطقه هستند که گسترش آنها معلوم نیست و گردان۴ و ۶ مهندسی هم در منطقه تیپ۴۲۸ و ۶۰۵ مستقر شده اند.(۱)

ضمیمه گزارش۲۱: سازمان رزم و استعداد برخی یگان های ارتش عراق در منطقه عملیاتی قرارگاه حمزه۲

در بخش پایانی نامه فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه به قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ درباره سازمان رزم و تجهیزات نظامی یگان های عراقی در منطقه آمده است:

۱. پیاده: هر گردان دارای ۳ گروهان پیاده و یک گروهان ارکان (قرارگاه) می باشد و در هر گردان پیاده ۱۴ رأس قاطر برای حمل مهمات و آذوقه موجود می باشد و در گردان های پیاده سلاح هایی ازقبیل خمپاره اندازـ۱۰۶ و آر.پی.جی۷ و تیربارهای سبک و سنگین موجود است.

۲. پیاده کوهستانی: هر گردان پیاده کوهستانی تشکیل شده از چهار گردان پیاده کوهستانی و یک گروهان ادوات و یک گروهان ارکان و سلاح هایی ازقبیل کلاشینکف و خمپاره اندازـ۸۲ و سلاح های ضدتانک و تیربار دوشکا و تفنگ۱۰۶.

۳. پیاده مکانیزه: هر گردان مکانیزه تشکیل شده از سه گردان مکانیزه و یک گردان پشتیبانی و یک گروهان ارکان و دارای ۵۱ دستگاه نفربر پی.ام.پی و جنگ افزارهای آنها ازقبیل موشک آر.پی.جی۷ و خمپاره اندازهای ۶۰ و ۱۲۰ میلی متری، تیربار سبک و سنگین و تفنگ کلاشینکف می باشد.

۴. گردان تانک: هر گردان تانک شامل سه گروهان تانک و یک گروهان ارکان می باشد و دارای ۳۶ دستگاه تانک و تیربارهای سبک و سنگین و تفنگ کلاشینکف و مسلسل ضدهوایی دوشکا می باشند، ضمناً هر گروهان تانک ۱۲ دستگاه تانک دارد.

۵. توپخانه: در هر گردان توپخانه ۲ آتشبار و یک قرارگاه یا ارکان وجود دارد و هر آتشبار ۶ قبضه دارد که در جمع گردان دارای ۱۸ قبضه توپ است.

۶. گروهان کماندو از سه دسته کماندو و یک دسته ارکان تشکیل شده است. هر گروهان کماندو از یک صد و سی الی یک صد و پنجاه نفر تشکیل شده و جنگ افزارهایی ازقبیل کلاشینکف، آر.پی.جی۷ و نارنجک و مسلسل های سبک و بی سیم با برد ۱۰ کیلومتری و خمپاره انداز۶۰ میلی متری در اختیار دارند.(۲)

ضمیمه اول گزارش۲۲: کلیاتی از طرح مانور عملیات درنظر گرفته شده در شمال خلیج فارس برای انهدام اسکله های البکر و العمیه

طبق طرحی که قرار است در شمال خلیج فارس اجرا شود، سه ناوگروه سپاه با کمک نیروی دریایی ارتش و پشتیبانی سپاه پاسداران منطقه ۸ و ۹ کشوری با فرماندهی قرارگاه نوح سپاه و تیپ۱۵ امام حسن(ع) به مسئولیت قرارگاه کربلا اهدافی را در خلیج فارس تصرف یا منهدم خواهند کرد.

طبق این طرح، سه ناوگروه نوروز، قفاص و قاسمیه با شناورهای درنظر گرفته شده به ترتیب عقبه های خودی از سکوی نوروز، منطقه قفاص و شهر قاسمیه حرکت کرده و اسکله البکر(هدف فجر)، اسکله العمیه (هدف فتح) و خور عبدالله (هدف احد) را تصرف خواهند کرد. تیپ امام حسن(ع) نیز در منطقه روبه روی فاو، با عبور شناورها از اروندرود رأس البیشه را تصرف و تأسیسات فاو و سایت موشکی و رادار دشمن را که در این منطقه مستقر است، منهدم می کند.

نداشـتن تجهیزات کـافی خصوصـاً شـناورهای مناسب برای اجرای مأموریت، دوری راه به ویژه در محور ناوگروه نوروز، نبود تجربه کافی برای طراحی و اجرای این نوع عملیات ها و عـدم همکاری نیروی دریایی ارتش ازجمله مشـکلاتی است که بر سـر راه اجرای این عملیات وجود دارد.(۳)

۱- سند شماره ۲۶۶۹۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش از عملیات والفجر۴، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۰۵۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۱۲۵۶۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

ضمیمه دوم گزارش۲۲: توضیحاتی درباره وضعیت و عوارض منطقه عملیاتی شمال خلیج فارس و سازمان رزم تیپ۱۵ امام حسن(ع)

فرماندهی تیپ۱۵ تکاور دریایی امام حسن(ع) در نامه خود به طرح و عملیات قرارگاه کربلا، وضعیت منطقه خودی، عوارض طبیعی منطقه و سازمان رزم این تیپ را این طور تشریح کرده است:

«وضعیت منطقه خودی: ۱. راه های مراسلاتی: از نهر قاسمیه تا نهر قصر دارای سه عقبه در منطقه می باشد. عقبه اصلی جاده آبادان به نهر قاسمیه می باشد که خصوصیات آن بدین شرح است: آسفالت و عرض آن ۸ متر می باشد و ارتفاع آن از سطح زمین یک متر می باشد و عقبه های فرعی جاده نهر قصر آسفالت می باشد و عرض آن ۸ متر و ۵/۱ متر از سطح زمین مرتفع می باشد و عقبه فرعی جاده نهر قصر به نهرهای حد - میچری، بلامه و نهر علی شیر می باشد که خصوصیات آن ۷۰٪ آسفالت می باشد و ۳۰٪ شنی می باشد و عرض آن تا نهر بلامه حدود ۲۰ متر و ارتباط بین دو نهر به وسیله پل های ماشین رو (سیمانی) برقرار می شود و از نهر علی شیر تا قاسمیه به وسیله پل های چوبی ارتباط برقرار است.

۲. عوارض طبیعی: وجود نخلستان های انبوه به عمق ۴ تا ۵ کیلومتر و وجود نهرهای اصلی به عمق ۳ الی ۴ کیلومتر و نهرهای فرعی به عمق ۱ الی ۲ کیلومتر و همچنین وجود چولان هایی به عمق ۲۰۰ متر الی ۵۰۰ متر و باطلاق بودن کنار اروند و نهرها و گل ولای بودن زمین دراثر آب گرفتگی آب به وسیله جزرومد.

ترکیب نیروی خودی در منطقه (پدافندی) گردان۴۷ پیاده، گارد ساحلی و همچنین نیرویی از یگان سوم نیروها به استعداد ۳ گردان در نظر گرفته شده است. یک گردان عمل کننده و یک گردان پشتیبانی و یک گردان احتیاط.

سازمان رزمی گردان تکاور دریایی به شرح زیر است:

هر گردان دارای ۱ تا ۳ گروهان؛ هر گروهان دارای ۴ دسته؛ هر دسته دارای ۳ تیم.

استعداد کل گردان: ۳۴۶.

۱. تیربارچی:۳۶

۲. کمک تیربارچی: ۳۶

۳. آر.پی.جی زن: ۳۶

۴. کمک آر.پی.جی زن: ۳۶

۵. سکانی: ۵۵

۶. بی سیمچی: کل بی سیمچی های گردان تا دسته ۲ نفر.

و برای هرگردان ۱ تا ۵۵ قایق در نظر گرفته شده است. بدین ترتیب که ۳۶ تیم هرکدام یک قایق و به فرماندهی دسته و فرماندهی گروهان و فرماندهی گردان یک قایق داده می شود.»(۱)

۱- سند شماره ۱۲۵۶۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

روزشمار جنگ دوشنبه ۲۵ مهر ۱۳۶۲ ۱۰ محرم ۱۴۰۴ ۱۷ اکتبر ۱۹۸۳

۱

درحالی که دو روز تا آغاز عملیات والفجر۴ باقی مانده است، یگان های قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ (لشکر۸ نجف سپاه پاسداران و تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان ارتش(۱)) که در محور بانه برای تصرف ارتفاعات لری، گرمک و کنگرک وارد عمل خواهند شد، به آمادگی مناسب برای اجرای مأموریت خود دست یافته اند و تنها مشکل پیش روی آنان کمبود مهمات توپخانه است.

علی فضلی مسئول واحد طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه، در نامه ای آخرین وضعیت آمادگی واحدهای پشتیبانی رزمی قرارگاه حمزه۳ را به اطلاع فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه رساند. طبق این گزارش که در آن عمدتاً به اقدامات لشکر۸ نجف اشاره شده است، این لشکر برای اجرای مأموریت های محوله ازجمله احداث خاکریز دوجداره بین لری به کنگرک، کنگرک به گرمک و در غرب ارتفاع براله؛ اتصال عقبه های خودی به جاده های دشمن (پس از تصرف اهداف) و برخی اقدامات مهندسی همچون احداث سنگر برای توپخانه و...، ۲۷ دستگاه لودر و بلدوزر و ۱۴ دستگاه گریدر آماده کرده است.

همچنین یک بیمارستان صحرایی با ۴ اتاق عمل، یک دستگاه رادیولوژی، درمانگاه، پزشک جراح، پزشک عمومی، بهیار و ۴۰ دستگاه آمبولانس و تعدادی نفربر پی.ام.پی برای مداوا و حمل مجروحان در نظر گرفته شده است، بی سیم نیز به اندازه پیش بینی شده دراختیار واحدهای عمل کننده قرار گرفته است.

در ادامه این گزارش به آمادگی کافی واحد تعاون برای حمل شهدا و آمادگی واحد زرهی با ۲ گردان تانک و مکانیزه، همچنین توپخانه و واحد تخریب با پیش بینی ۲ نفر نیرو در هر دسته

ص: ۱۲۱

۱- نیروهای تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان در مرحله اول عملیات که هدف آن تصرف ارتفاعات لری، کنگرک و گرمک بود شرکت نداشتند و در مراحل بعدی نیز اغلب در خطوط پدافندی به کار گرفته شدند. گفتنی است لشکر۳۱ عاشورا نیز از یگان های مأمور به قرارگاه مقدم حمزه۳ بود که در روزهای بعد به اجرای عملیات پرداخت.

برای خنثی سازی میادین مین و تعدادی نیروی آزاد با همین مأموریت اشاره شده است. تنها مشکلی که در گزارش ذکر شده کمبود مهمات در واحد توپخانه است.

براساس گزارش واحد طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه امروز همچنین علاوه بر انجام آخرین هماهنگی ها و توجیه فرماندهان گردان های عمل کننده لشکر۸ نجف، زمان بندی حرکت یگان ها از نقطه رهایی تا پای کار نیز به گردان ها ابلاغ گردید. طبق برآوردهای انجام شده حداقل ۴ تا ۵ ساعت برای رسیدن نیروها از نقطه رهایی تا نقطه درگیری زمان لازم است، بر همین اساس، فرماندهی لشکر به گردان ها دستور داده از ساعت ۱۸:۳۰ تا ۱۹ از نقطه رهایی به سمت اهداف حرکت کنند تا در زمان مناسب به نقطه درگیری برسند.

مسئول واحد طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه در پایان گزارش خود درباره وضعیت نیروهای عمل کننده نیز آورده است: «روحیه نیروها باتوجه به روزهای ... محرم بسیار بالا است و امید می رود باتوجه به وعده های الهی و حول و قوه لایزالش و روحیه بسیار خوب نیروهای پیاده در آخرین روزهای عاشورا نتیجه نهایی را تحقق بخشند.»(۱)

۱

علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه در تماس تلفنی با فرمانده لشکر۸ نجف طرح تغییریافته عملیاتی را به اطلاع وی رساند.

به نوشته محمدرضا دیانی راوی قرارگاه تاکتیکی حمزه، رضائیان در این تماس با اشاره به مشکلات پیشِ روی لشکر۱۴ امام حسین(ع) گفت: حسین خرازی (فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)) به دلیل وجود مشکلات و موانع زیاد مثل میادین مین، نبود راهکار و... نمی تواند در مرحله اول عملیات بکند، لذا لشکر۸ نجف باید در این مرحله وارد عمل شود. احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، در پاسخ با عملیات یگان خود در مرحله اول عملیات مخالفت کرد. درپی این گفت وگوی تلفنی رضائیان برای توجیه حضوری احمد کاظمی به بانه رفت. به نوشته دیانی، رضائیان اظهار کرد:(۲) «اگر منطقه احمد [محور عملیات لشکر۸ نجف] مثل منطقه حسین خرازی باشد [محور مریوان یا هدف تصرف ارتفاعات پنجوین] من هم با کل عملیات مخالف هستم چون در آن صورت بچه های مردم توسط موانع، آتش توپخانه دشمن و... شهید می شوند.» رضائیان همچنین افزود: «ما وقتی به بانه آمدیم (حدود ۴۰ روز قبل) اکثر نیروهای عراق در منطقه پراکنده و درحال فرار بودند و به راحتی می شد با چند گردان ارتفاعات ۱۹۳۹، لری و کنگرک را تصرف کرد.»(۳)

۱- سند شماره ۳۱۶۵۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۲- راوی قرارگاه تاکتیکی حمزه به مخاطب این سخنان رضائیان اشاره ای نکرده است، ولی به احتمال قوی وی این سخنان را خطاب به شخص دیانی گفته است.

۳- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۷۷ - ۷۴.

در جلسه ای که امروز در قرارگاه تاکتیکی حمزه با حضور تعدادی از فرماندهان ارشد سپاه و مسئولان سپاه مریوان تشکیل شد،(۱) وضعیت گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه شیلر، توانایی و نحوه تعامل آنها با یکدیگر، مشکلات امنیتی محور مریوان، تخلیه افراد بومی قبل از اجرای عملیات والفجر۴ از عقبه منطقه عملیاتی و چگونگی تأمین محورهای مواصلاتی در محور مریوان مورد بررسی قرار گرفت.

در ابتدا ابراهیم راحمی مسئول اطلاعات سپاه مریوان، توضیحاتی درباره حضور گروه های ضدانقلاب در منطقه بیان کرد و گفت: «عمده گروه های ضدانقلاب در این منطقه حزب دمکرات کردستان ایران، سازمان کومه له و گروه رزگاری هستند و همچنین گروهی که قبلاً با حزب دمکرات بودند ولی چندی است که از حزب دمکرات جدا شده و با رهبری شخصی به نام علی مریوانی مستقیماً با عراق کار می کند. ... همه گروه ها باتوجه به پاک سازی هایی که قبلاً در برخی مناطق کردنشین صورت گرفته از این مناطق به منطقه شیلر آمده اند و چون می دانند در این منطقه عملیات انجام خواهد شد، لذا فعالیت خود را افزایش داده اند حتی مرکز حزب دمکرات شاخه جنوب نیروهای خود را از منطقه کامیاران [جنوب سنندج] به محور سنندج - مریوان انتقال داده است تا امنیت منطقه و آمدوشد در این جاده را به هم بزنند. حتی چندی پیش به آویهنگ(۲) (جنوب محور سنندج - کامیاران) حمله کردند که نزدیک بود ارتفاعات سقوط کند. نیروهای ضدانقلاب در برخی ارتفاعات ازجمله قله میرآجی مریوان برای توپخانه عراق دید بانی و ثبت تیر می کنند و عراق هم روی اینها سرمایه گذاری زیادی کرده است. نیروهای علی مریوانی که مقر اصلی آنها در ارتفاعات کله قندی [پنجوین] است، در حسن آباد مقر موقتی دارند و از آنجا برای مین گذاری و دیدبانی به داخل می آیند. آنها حتی افسران دید بان عراقی را به داخل می آورند. آنها دیدبانی را نزدیک غروب آفتاب انجام می دهند تا بلافاصله با استفاده از تاریکی هوا به سمت عراق فرار کنند. گروه رزگاری هم در بیاره عراق مستقر هستند و ۱۰۰ تا ۱۵۰ نفر نیرو دارند آنها نیز در کرمینه مقر دارند و ازطریق کوه کمانجرو و دالانی در پشت دزلی دیدبان های توپخانه و نیروهای شناسایی عراقی را به داخل ایران می آورند.

البته یک گروه از رزگاری ها در منطقه ساوجی و قلقله [شمال غربی مریوان نزدیک مرز] مستقر هستند که بینابینی هستند یعنی هم برای ما کار می کنند هم برای عراق. در این منطقه و

۱- افراد شرکت کننده در این جلسه عبارت بودند از ابوعمار فرمانده سپاه مریوان، محمد باقری اطلاعات قرارگاه خاتم سپاه، غلامحسین بشردوست، حمید سالکی معاون قرارگاه مقدم حمزه، علی شمخانی قائم مقام فرماندهی سپاه، ابراهیم راحمی مسئول اطلاعات سپاه مریوان، غلامرضا صالحی مسئول ستاد قرارگاه مقدم حمزه و داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم سپاه پاسداران.

۲- شرح کامل حمله عوامل حزب دمکرات به پایگاه آویهنگ در روزشمار ۲۳/۷/۱۳۶۲ درج شده است.

همچنین در نجبران و دره وران [در شمال مریوان] نیروهای حزب دمکرات رفت وآمد دارند و چندی پیش یک درگیری در آنجا رخ داد که حدود ۱۲ تن از دمکرات ها کشته شدند. آنها در جاده ها مین گذاری می کنند و مقر ثابتی ندارند.»

ابوعمار فرمانده سپاه مریوان نیز با اشاره به حضور فعال و روزافزون عناصر ضدانقلاب در محور مریوان، اظهار کرد: «آنها مأموریت دارند تا منطقه مریوان و محور شهر مریوان را به هم بریزند.» وی همچنین درخصوص نوع فعالیت گروه رزگاری افزود: «آنها رفت وآمد نیروهای ما را در محور دزلی زیر نظر دارند و جاده ها را مین گذاری می کنند. آن دسته از نیروهای علی مریوانی نیز که در منطقه مریوان هستند برنامه اصلی شان کسب اطلاعات از نیروهای خودی یا گرفتن اسیر و اجرای عملیات کمین در شب است و از آن چنان توانی برخوردار نیستند که در این منطقه به پایگاه های ما حمله کنند.» فرمانده سپاه مریوان برای ایجاد امنیت در منطقه پیشنهاد کرد تا با افزودن ۳۶۰ نفر نیرو و امکاناتی همچون تعدادی بی سیم و چندین قبضه تیربار دوشکا امکان تردد در جاده سنندج به مریوان به طور ۲۴ ساعته برقرار شود.(۱) ابوعمار همچنین گزارشی از فعالیت سپاه مریوان برای برقراری امنیت در منطقه بیان کرد.

پس از آن شمخانی مسئله تأمین امنیت افراد بومی را که بالطبع دورکردن برخی عناصر نفوذی را هم در پی خواهد داشت مطرح کرد؛ دراین زمینه حمید سالکی معاون قرارگاه مقدم حمزه، به تخلیه ۱۸ روستای منطقه اشاره و درعین حال اضافه کرد که باتوجه به نبود امکانات و همچنین همکاری نکردن استانداری این کار متوقف شده است. وی افزود: در دره وران جمعیت از سه سال پیش (از زمان شروع جنگ) در منطقه مانده اند و وضع نامناسبی دارند.

جانشین فرمانده کل سپاه همچنین با ابراز ناراحتی از اینکه اهالی منطقه مجبور به فروش احشام خود با قیمت ارزان شده اند، گفت: چون آنها مجبور به فروش دام خود هستند ارزان خریدن از آنها اشکال شرعی دارد. شمخانی تأکید کرد قرارگاه مقدم حمزه برای حل این مشکل با فرمانداری هماهنگی های لازم را انجام دهد. فرمانده سپاه مریوان هم با بیان اینکه قبلاً دلال ها از سنندج و جاهای دیگر می آمدند و از مردمی که مجبور به ترک محل سکونت خود بودند گوسفندان را به قیمت ارزان می خریدند، افزود: سپاه جلوی این کار را گرفت و درحال حاضر این کار سروسامانی یافته و از اجحاف به مردم کاسته شده است. وی خاطرنشان کرد: «شاید ۱۰ جلسه با استانداری و سایر مسئولین و نمایندگان مجلس برگزار کرده ایم، ولی کار پیش نمی رود ولی هرکس از بالا به استانداری می آید آنجا گزارش مثبت می دهند و مشکلات را حل شده جلوه می دهند. ما نزد آقای هاشمی رفسنجانی و نخست وزیر رفتیم و گزارش دادیم آنها واقعاً ناراحت شدند.»

۱- در آن زمان تردد در اغلب جاده ها با به کارگیری نیروهای تأمین جاده و فقط در روشنایی روز انجام می شد و شب ها به علت حضور و فعالیت گروه های مسلح غیرقانونی تردد در این جاده ها مقدور نبود.

در ادامه، حمید سالکی معاون قرارگاه مقدم حمزه، در گزارشی درباره فعالیت سازماندهی شده عراق در منطقه کردستان اعلام کرد که عراق منطقه را به ۴ بخش تقسیم کرده و یک هنگ را هم مسئول این کار گذاشته است. یک محور آن بانه با محور فرعی پنجوین و سیدصادق است و محور دیگر پاوه با محورهای فرعی بیاره و طویله است و عناصر گروه رزگاری در محور اول و دمکرات ها در محور دوم فعال هستند و فعالیت آنها هم عمدتاً کسب اطلاع از وضعیت نیروهای خودی از باختران تا بانه، ناامن کردن شهرها از سنندج تا مریوان، حمله به نیروهای رزمی ارتش و سپاه و شناسایی مقر توپخانه ها و پَدهای هلیکوپتر است.

در بخش پایانی جلسه، راحمی مسئول اطلاعات سپاه مریوان، درمورد موفقیت سپاهِ این شهر در کنترل گروه های ضدانقلاب و مهار تحرکات آنان گفت: تابه حال ضدانقلاب نتوانسته ستونی از نیروهای جمهوری اسلامی را در جاده منهدم بکند. شرایط راه ما به گونه ای نیست که ما نتوانیم جلوی آنها را بگیریم. ضدانقلاب به مناطق دیگر و شهرهای مختلف حمله کرده و در برخی مواقع حتی ساعت ها در شهر مانده، ولی مریوان این گونه نیست. وی اطمینان داد که عناصر ضدانقلاب در محور مریوان غیر از دید بانی برای عراق هیچ اقدام دیگری نمی توانند بکنند. او در پایان تأکید کرد که برای شبانه روزی کردن تردد در محور سنندج - مریوان، نباید فقط به احداث پایگاه ها و حضور شبانه نیروهای تأمین جاده اکتفا شود بلکه نیروها باید به هنگام شب هم در طول جاده گشت بزنند. جانشین فرمانده سپاه پاسداران با این امر موافقت کرد. وی برای تأمین نیروهای مورد نظر برای گشت، پیشنهاد داد که یک دسته از هر لشکری که در منطقه حضور دارد زیر نظر سپاه مریوان کار گشت زنی شبانه در جاده را انجام دهند.(۱)

۱

امروز یک بالگرد ایرانی با ۵ سرنشین پس از عبور از مرز درحال حرکت به سمت شهرک نالپاریز در غرب ارتفاعات کانی مانگا بود که هدف موشک های یک جنگنده میگ عراقی قرار گرفت و منهدم شد. در این سانحه هر ۵ سرنشین آن شهید شدند.(۲)

۲

در سه روز گذشته شهرهای مختلف کشور شاهد عزیمت شماری از نیروهای داوطلب بسیجی و نیز گروه هایی از اعضای سپاه پاسداران به جبهه های نبرد بود. به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، گروه های کثیری از داوطلبان رزمنده در میان بدرقه مردم از شهرهای جیرفت، ماکو، ارومیه، کرمان، بندرعباس، خرم آباد و بروجرد به جبهه ها عزیمت کردند.(۳) واحد مرکزی خبر

۱- سند شماره ۴۰۶۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ارزیابی تحرکات ضدانقلاب (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۵/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۴۳)، داود رنجبر، صص ۲۲ - ۲.

۲- سند شماره ۱۵۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۲۵/۷/۱۳۶۲، سند تک برگی؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کردستان به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه کردستان به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (اطلاعات)، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص۲.

هم گزارش داد: یک تیم پزشکی شامل متخصصان ارتوپدی، جراح عمومی، زنان، بیهوشی، اطفال، پزشک عمومی، تکنسین های اتاق عمل، آزمایشگاه و رادیولوژی برای مدت یک ماه عازم مناطق جنگی شدند.(۱)

۱

کمبود نیروی انسانی در عراق و به کارگیری نیروهای سایر کشورها در ارتش این کشور، آثار سوء و پیامدهایی را در بر داشته است.

فرماندهی ناحیه ژاندارمری استان خوزستان در گزارشی یکی از پیامدهای اجتماعی روی آوردن سران عراق به استفاده از نیروهای مصری در ارتش این کشور را چنین ذکر کرده است: «خبر رسیده حاکی است به دلیل اعزام اکثر جوانان و اعزام بی رویه کلیه نیروهای نظامی و انسانی عراق به جبهه های جنگ علیه کشور اسلامی ایران، نظم و انتظامات شهرهای عراق به دست مأمورین و نظامیان مزدور اعزامی از کشور مصر سپرده شده [است]. درنتیجه سربازان مصری به علت بیکاری و نبود سرگرمی سالم، اغلب درحال میگساری و پرسه زدن در کوچه و خیابان ها هستند و به همین واسطه فساد و فحشا در عراق رو به فزونی نهاده و فرزندان نامشروعی که در سال های اخیر به دنیا آمده اند بسیار قابل ملاحظه می باشند. در همین حال، اگر فرد مسلمانی اعتراض کند بلافاصله توسط بعثی ها و مزدوران مصر دستگیر می شود.»(۲)

۲

امروز در چند عملیات حزب دمکرات کردستان ایران که ازنظر تعداد، محدوده جغرافیایی اجرای عملیات و تلفات واردشده به نیروهای خودی کم سابقه بود، ۲۱ تن از نیروهای خودی شهید، ۲۴ زخمی و ۴ تن به گروگان گرفته شدند. هرچند دستگاه های ذی ربط گزارش واحد و جامعی درباره این اقدامات انتشار نداده و هرکدام به بخشی از این حوادث پرداخته اند، ولی با کنار هم نهادن این اتفاقات می توان نتیجه گرفت که همه حوادثی که در محدوده شمال مهاباد و در محور مواصلاتی این شهر به میاندوآب رخ داده، توسط یک گروه پرشمار یا چند گروه با هماهنگی کامل و فرماندهی واحد در محدوده جغرافیایی مذکور طراحی و اجرا شده است.

در جریان یکی از این حوادث، عوامل حزب دمکرات با حمله به یک گروه از نیروهای ژاندارمری مستقر در پایگاه بغاز که برای گشت زنی به اطراف قریه دوست علی در ۶ کیلومتری شمال شرقی مهاباد رفته بود، یک سرباز را شهید، ۷ تن را زخمی و ۳ نفر را هم به گروگان گرفتند. متعاقب این اقدام، نیروهایی از تیپ شهید بروجردی سپاه برای کمک به آنها وارد منطقه شدند، اما آنها نیز به کمین مهاجمان افتادند، سرانجام در ادامه درگیری، نیروهای خودی توانستند با واردکردن تلفاتی به مهاجمان آنان را از منطقه به عقب برانند. در این درگیری ۵ تن

ص: ۱۲۶

۱- همان، ص۴.

۲- سند شماره ۹۱۴۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه ژاندارمری خوزستان، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۲.

از نیروهای این تیپ شهید و ۱۰ تن نیز زخمی شدند. افراد حزب دمکرات سپس در همین منطقه یک دستگاه آمبولانس ارتش را با آر.پی.جی هدف قرار دادند. در این حادثه ۲ سرباز شهید و یک پزشکیار و ۲ سرباز دیگر هم مجروح شدند.

افراد مسلح ضدانقلاب در ادامه اقدامات امروز خود در نزدیکی سه راه خانقاه در ۵ کیلومتری شمال مهاباد، مینی بوس حامل نیروهای بسیج دانش آموزی تیپ۳۳ المهدی(عج) اعزامی از جهرم را متوقف کرده و همه ۱۳ سرنشین آن را به اسارت گرفتند. مهاجمان سپس خودروی حامل این افراد را به جنگل های اطراف جاده منتقل و پس از احراز هویت سرنشینان خودرو، آنان را در داخل گودال بزرگی جمع کردند و همه آنان را به طرز فجیعی به شهادت رساندند؛ به طوری که ابتدا دست و پای برخی افراد را قطع کرده و پس از آن همه را به رگبار بستند. راننده و کمک راننده که از مهلکه جان سالم به در برده بودند، ضمن بیان چگونگی این کشتار دسته جمعی، فرمانده اصلی عملیات مهاجمان را یکی از اعضای سازمان چریک های فدایی خلق معرفی کردند. از تلفات مهاجمان گزارشی داده نشده است(۱)

در جنوب غربی دیواندره نیز افراد حزب دمکرات با نفوذ به روستای گزمل به منزل ۴ تن از توابین این حزب حمله کردند و علاوه بر زخمی کردن یکی از توابین برادر یکی دیگر از توابین را نیز به گروگان گرفتند. مهاجمان همچنین ۹۰ رأس گوسفند و ۱۲ رأس گاو و یک رأس اسب را نیز سرقت کردند.(۲)

در منطقه کرند غرب هم براثر حمله ۱۰ تن از عوامل حزب دمکرات به نیروهای خودی در ۱۰ کیلومتری بالاتاق، ۳ تن از نیروهای بسیج زخمی شدند و خساراتی به دو خودروی تویوتا و دکل مخابراتی وارد شد. مهاجمان قبل از رسیدن نیروهای کمکی متواری شدند(۳)

از سوی دیگر، نیروهای خودی در منطقه انجیران در شمال شرقی مریوان، به گروهی از چته های حزب دمکرات حمله کردند و در یک درگیری توانستند ۸ تن از افراد این حزب را کشته و ۶ تن را زخمی کنند.(۴)

در همین حال و باوجود تداوم درگیری ها میان نیروهای خودی و افراد گروه های مسلح ضدانقلاب در مناطق کردنشین غرب کشور، امروز و دو روز گذشته ۲ تن از افراد حزب دمکرات و یک تن از وابستگان سازمان کومه له در مرانه، مریوان و کامیاران خود را به نیروهای سپاه معرفی و ضمن اظهار ندامت، درخواست امان نامه کردند.(۱۲)

۱

سپاه پاسداران مریوان درخصوص آخرین وضعیت حزب دمکرات و سازمان مارکسیستی مائوئیستی کومه له در منطقه مریوان، گزارشی را تهیه و به سپاه کردستان ارسال کرد. در این گزارش استعداد، ساختار تشکیلاتی، محل استقرار و تسلیحات این گروه ها بررسی شده است و ضمن اشاره به

۱- سند شماره ۲۲۷۳۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: رویدادهای هفته، دفتر فرماندهی سپاه منطقه ۱۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۸؛ و- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) منطقه۱۱به فرماندهی کل سپاه، ۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۶۶۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۶/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۶/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به ستاد منطقه۱۱، ۲۷/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به منطقه۱۱، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۱۳۷۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن مناطق کردنشین، دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، شماره ۱۳۷، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۱.

۳- سند شماره ۲۹۸۵۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی سرپل ذهاب (اطلاعات) به ستاد سپاه منطقه۷ (اطلاعات)، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۲.

۴- سند شماره ۴۱۶۷۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۲۷/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه کردستان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۵/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۵. ۱۲. سند شماره ۴۱۶۷۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه میاندوآب به اطلاعات منطقه۱۱، ۲۶/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۵؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه میاندوآب به اطلاعات منطقه۷، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

برنامه ها و اقدامات احتمالی سازمان کومه له – که نسبت به سایر گروه های مسلح حضور چشمگیرتری در این منطقه دارد – چگونگی عملکرد نیروهای خودی در مقابله با این گروه ها مورد نقد قرار گرفته و برای تأثیرگذاری بهتر عملیات های خودی پیشنهادی مطرح گردیده است.

طبق گزارش سپاه مریوان، در این منطقه، از حزب دمکرات کردستان گردان زریوار با ۱۰۰ الی ۱۲۰ نفر نیرو فعالیت دارد. این گردان دارای ۲ لک به نام رشید حلاج و سعید کالکال است و هریک دارای ۲ پل است و محل استقرار و فعالیت لک ها نیز به ترتیب در شمال شرقی مریوان و شمال مریوان است. لک های مذکور سلاح هایی ازقبیل آر.پی.جی۷، تیربار کلاش، قناسه و کلاشینکف دراختیار دارند.(۱) در این گزارش همچنین نام روستاها و تعداد افراد حزب دمکرات که در هر روستا استقرار دارند، آورده شده است.

در ادامه گزارش، درباره استعداد و محل استقرار عناصر کومه له در این منطقه آمده است: هیز فواد از سازمان کومه له با ۱۱۰ نفر نیرو در منطقه فعالیت دارند. این هیز که مقر آن در روستای گلچیدر است دارای ۲ پل است و محل تردد و استقرار آنها روستاهای شمال و شمال شرقی مریوان است. زندان این حزب در مکانی بین روستای بایدر بالا و بوردمه واقع شده که در آن حدود ۶۰ الی ۸۰ زندانی نگهداری می شود. همچنین بیمارستان این سازمان نیز در روستای بوردمه قرار دارد. سپاه مریوان در ادامه اسامی روستاهای محل استقرار عناصر این سازمان و نیز تعداد آنها را ذکر کرده است.

در انتهای گزارش به فعالیت ها و برنامه های آینده این گروه ها به ویژه سازمان کومه له اشاره شده و با انتقاد از عملکرد نیروهای خودی آمده است: در این موقعیت حساس کومه له قصد دارد جاهایی را که قبلاً از دست داده و درحال حاضر جمهوری اسلامی در آنها رفت وآمد ندارد، اشغال کند و باتوجه به حضور فعال گروهک ها در منطقه به خصوص کومه له و تبلیغات آنها، تعدادی از افراد ناآگاه به انحراف کشیده شده اند و با وضعیت جدید منطقه، زمینه خوبی برای عده ای طرف دار و هوادار به وجود آمده که خودشان را راحت تر به گروهک ها برسانند. در بیست روز اخیر، تا آنجا که مطلع هستیم، ۴ دختر و ۱۰ پسر به کومه له پیوسته و مسلح شده اند. در این هنگام که متأسفانه ضدانقلاب آن قدر جسور شده که در آبادی های پاک سازی شده در نزدیکی مقرهای خودی به جولان بپردازند و در نزدیکی مقر کمین بگذارند و به ایجاد ناامنی در منطقه بپردازند، لازم است که یک پاک سازی گسترده را از منطقه کوماسی تا روستاهای دری، شیخه کویره، تشکاش، چور، آلمانه، انجند، گلیه و میانه انجام دهیم و تردد خود را در مناطق آزادشده زیادتر کنیم تا چته های مزدور از این بیشتر جسور نشوند(۲)

۱- مشروح استعداد، ساختار تشکیلاتی و محل استقرار حزب دمکرات و سازمان کومه له در ضمیمه این گزارش درج شده است.
۲- سند شماره ۲۵۰۵۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مریوان (اطلاعات) به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ناحیه کردستان (اطلاعات)، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

وزیر امور خارجه ایران به سؤالات خبرنگار روزنامه امریکایی نیوزویک درخصوص اوضاع منطقه خلیج فارس، روابط ایران و فرانسه و شایعه دلسردی تدریجی مردم از جنگ پاسخ داد.

علی‌اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران

به گزارش روزنامه نیوزویک، علی اکبر ولایتی که به منظور شرکت در اجلاس سالیانه مجمع عمومی سازمان ملل در نیویورک به سر می برد در پاسخ به این سؤال که ایران چگونه کشتی های حامل اسلحه و مهمات برای عراق را متوقف و از چه طریق از محموله کشتی ها اطمینان حاصل می کند، گفت: «ما در ایران قادریم هرگونه بازرسی که صلاح باشد به عمل آوریم. مهم ترین مسئله ای که می خواهیم دنیا آن را درک کند این است که ما نمی توانیم عبور مهمات جنگی مخربی که توسط بعثیون عراقی بر سرمان ریخته می شود را تحمل کنیم. سه سال تمام است که ما به نصایح و هشدارهای مکرر به عوامل غیرمسئول در خلیج فارس بسنده کرده ایم، لیکن دیگر کافی است.»

ولایتی درمورد بروز واکنش بین المللی درصورت قطع مسیر کشتیرانی در خلیج فارس، ضمن تأکید بر انسداد تنگه هرمز درصورت تهدید منافع حیاتی ایران گفت: «درمورد عکس العمل بین المللی به ویژه اقدام امریکا باید بگوییم که ما تصور می کنیم دولت امریکا می بایستی تاکنون آموخته باشد زمانی که مسئله به ایران اسلامی مربوط می شود، این کشور باید پیش از هر اقدامی آن را مجدداً مدنظر قرار دهد.»

وزیر امور خارجه ایران در پاسخ به این سؤال که چرا از میان تمام کشورهایی که در معاملات تسلیحاتی دخالت دارند فقط فرانسه را محکوم می کنید، اظهار کرد: «ما این موضع را فقط در مقابل فرانسه اتخاذ نکرده ایم، بلکه بیش از دو سال است که شوروی و سایر کشورهایی که ماشین جنگی عراق را تجهیز می کنند، محکوم می کنیم.» وی افزود: «این کشور [فرانسه] بدون درنظرگرفتن عواقب کار و با بی مبالاتی هرچه تمام تر از رژیمی که آخرین روزهای حیاتش را می گذراند حمایت به عمل آورده و سلاح در اختیارش می گذارد و ازاین رو بیشترین مسئولیت را در قبال هرگونه فاجعه ای برعهده خواهد گرفت.» ولایتی درمورد ادعای ارسال سلاح های امریکایی و اسرائیلی به ایران گفت: «باید بگویم که این جوک سیاسی احمقانه و تکراری، آن قدر خسته کننده شده است که من هم صرفاً جز تکذیب این ادعای بی اساس چاره ای ندارم.»

خبرنگار نیوزویک در ادامه، به اقدام فرانسه در پذیرفتن امام خمینی در زمان تبعید ایشان، اشاره کرد که ولایتی پاسخ داد: «فرانسه یک ویزای توریستی سه ماهه به رهبر انقلاب اسلامی داد و چنین ویزایی هر سال به میلیون ها توریست داده می شود. اجازه دهید اضافه کنم که فرانسه فقط

به مـدت چنـد ماه حضور امام خمینی را در آن کشور تحمل کرد. به همین خاطر، سـفارت فرانسه در تهران ازطرف مردم ما گلباران شد و فرانسه می رفت تا مجدداً روابطی دوستانه با ایران داشته باشد.» وی با اشاره به تغییرات سیاست خارجی دولت فرانسه تأکید کرد: «این گناه ما نیست که دولت سوسـیالیست فرانسه که ازنظر اقتصادی در وضع بسیار بدی به سر می برد و سیاست آژانس های بین المللی اجاره ای را در پیش گرفته، اکنون به اجـاره سوپراتانـدارد [هـا]، فروش موشـک های اگزوست پرداخته و کارگزاران خود را به کشورهای جهان سوم می فرستد.»

وزیر امور خارجه در پاسخ به این پرسـش که آیا پایان جنگ به سـقوط صدام بستگی دارد و آیا ایران نمی تواند خود را متقاعد به تحمل وی کنـد، تأکیـد کرد: «تجربیات سه ساله از عملکرد رژیم بعثی و عدم هماهنگی اظهارات مقامات این رژیم و عملکردهایشان جای تردید باقی نمی گذارد که این رژیم ضد بشری می بایستی جای خود را به یک دولت مردمی بدهد.»

ولا‌یتی در ادامه این گفت و گو بـا تکـذیب شـایعه دلسـردشدن تـدریجی مردم از ادامه جنـگ خاطرنشـان کرد: «اکثر جمعیت ۴۰ میلیونی کشور مـا چه بـا حضور در جبهه و چه بـا کمـک هـای بی شائبه خود، در جانفشانی کوتاهی نکرده انـد. درست برخلاف دمکراسـی های غربی، اختلاف نظری در بین مردم ایران و دولتشـان وجود نـدارد. همه مـا خواسـتار صـلحی شـرافتمندانه و همچنین مجـازات عراقی هـای آدمکش هستیم.»

وی همچنین دربـاره شایعه اعزام بچه های شـش، هفت ساله به جبهه و به کارگیری آنان برای بازکردن راه عبور نیروهای نظامی از میادین مین گفت: «بایـد بگویم نام نویسـی از افراد کمتر از ۱۶ سال برخلاف قوانین ارتش و سپاه پاسداران انقلاب اسـلامی است. چند ماه پیش تعـداد زیادی از افراد مسن روسـتایی داوطلب شدنـد تا از روی میادین مین عبور کننـد، لیکن ... موافقت نشد.» وزیر امور خارجه سـپس با بیـان اینکه در ایران شـمار زیادی از افراد بالاتر از ۱۶ سـال داوطلبـانه آماده حضور در جبهه های جنگ هسـتند و از این نظر با هیـچ گونه کمبودی مواجه نیستیم، تأکید کرد: «به بچه ها اجازه نزدیک شدن به جبهه های جنگ داده نمی شود.»(۱)

۱

وزیر امور خـارجه امریکـا اعلـام کرد چنانچه ایران تهدیـدات خود مبنی بر بسـتن تنگه هرمز را عملی کنـد، امریکا و دیگر کشورهایی که دارای منافع حیاتی در خلیج فارس هستند تدابیری برای تضمین کشتیرانی در این منطقه اتخاذ خواهند کرد.

خبرگزاری فرانسه بـا اعلـام این خبر افزود: جورج شولتز در پایـان دیـدارش از کانادا در گفت وگو با خبرنگاران اظهار کرد که انگلسـتان یک ناو هواپیمابر به این منطقه فرسـتاده و ناو هواپیمابر امریکایی رنجر نیز در آنجا مسـتقر است. این درحالی است که فرانسه نیز از مـدتی پیش چند کشتی مین جمع کن به این منطقه اعزام کرده است. شولتز افزود دولت امریکا از تهدیدات

۱- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۰۶، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۸ - ۱، روزنامه نیوزویک، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

ایران مبنی بر بستن تنگه راهبردی هرمز به شدت نگران است، پس باید با شنیدن چنین تهدیداتی کاملاً محتاط بود. وی تصریح کرد: «احتمال به اجرادرآمدن تهدیدات ایران درزمینه قطع کشتیرانی تجاری در خلیج [فارس] باعث شده است مشاوره و تبادل نظرهای گسترده میان امریکا و دیگر کشورهای غربی همچنان ادامه یابد.» وزیر امور خارجه امریکا تأکید کرد جهان نمی خواهد در موقعیتی باقی بماند که هر بار ایران احساس خطر کرد فوراً تهدید کند تنگه هرمز را خواهد بست.(۱)روزنامه نیویورک تایمز نیز با اشاره به اظهارات شولتز، به نقل از وی نوشت: «امریکا و دیگر کشورهای غربی نمی توانند اجازه دهند که ایران [با تهدید به مسدودکردن راه های آبی خلیج فارس] از آنها باج بگیرد.»(۲)

وزیر امور خارجه امریکا همچنین با اظهار بی اطلاعی از تحویل یا عدم تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، درخصوص موضع دولت امریکا در قبال تحویل این جنگنده ها فقط به این جمله اکتفا کرد که ما هیچ گونه موضعی در قبال این مسئله اتخاذ نکرده ایم و فرانسه خودش تصمیم گرفته است. شولتز دیدگاه های اخیر رهبران عراق درمورد بهبود احتمالی مناسبات میان واشنگتن و بغداد را بسیار جالب توصیف کرد.(۳) به گزارش رادیو امریکا، وی همچنین باوجود ابراز تمایل به برقراری روابط معقول میان ایران و ایالات متحده، افزود چنین چشم اندازی دیده نمی شود. به گفته این رادیو ظاهراً این نخستین باری است که جورج شولتز از سیاست نزدیک تری به عراق در جنگ سه ساله آن کشور با ایران یاد می کند.(۴)

۱

روزنامه کویتی الرای العام اعلام کرد وزیر امور خارجه عراق چند روز پیش مخفیانه از پاریس دیدن کرد تا از دولت فرانسه بخواهد هواپیماهای سوپراتاندارد را هرچه زودتر به عراق تحویل دهد. این روزنامه ضمن درج این خبر افزود: عراق بیم دارد که فرانسه براثر فشار ایالات متحده، بریتانیا و چند کشور دیگر از ارسال سوپراتانداردها منصرف شود. عراق تهدید کرده است که دراین صورت از پرداخت چند میلیارد دلار بدهی خویش به فرانسه خودداری خواهد کرد(۵)

در همین حال، خبرگزاری کویت به نقل از ژنرال ژانو لاکاز رئیس ستاد ارتش فرانسه، اعلام کرد که فرانسه تمامی تعهدات خود را محترم شمرده و به توافقنامه های خود با هر کشوری عمل خواهد کرد. لاکاز که در رأس هیئتی از ارتش فرانسه برای یک دیدار رسمی سه روزه در کویت به سر می برد، افزود: به این ترتیب فرانسه تعهدات خود با عراق را محترم شمرده است.(۶)

ص: ۱۳۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۳، ۲۷/۷/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه امریکایی نیویورک تایمز.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۳، ۲۷/۷/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۲۶/۷/۱۳۶۲

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۶، رادیو امریکا، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۱۳، رادیو اسرائیل، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۶، کویت - خبرگزاری فرانسه، ۲۵/۷/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری کویت. .

فرانسه سیاست پیچیده ای را به منظور محدودساختن انتخاب های ایران دربرابر فشارها برای خاتمه دادن به جنگ دنبال می کند. این دیدگاه را دو نشریه لوپوئن و الدستور در تحلیل های جداگانه ای بیان کردند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، هفته نامه فرانسوی لوپوئن در شماره اخیر خود نوشت: فرانسه به شکل مدبرانه ای مسئله تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد را در وضعیتی مبهم حفظ کرده است به امید اینکه مذاکرات سیاسی در خلیج فارس امکان پذیر شود. این هفته نامه افزود: یکشنبه دو هفته پیش، منابع بسیار موثق اطلاع داده اند که جنگنده های سوپراتاندارد به بغداد می روند، ولی به نظر می رسد فرانسه می خواهد اتلاف وقت درمورد ارسال این هواپیماها و کمک نظامی به عراق را با تلاش های سیاسی در منطقه خلیج فارس هم زمان سازد.

لوپوئن با اشاره به طرح قطعنامه ای در سازمان ملل به منظور پایان دادن به جنگ ایران و عراق یادآور شد: درصورتی که مقامات تهران این طرح را بپذیرند دیگر تحویل سوپراتاندار‌دها به عراق لزومی نخواهد داشت، اما درصورتی که آنها با طرح جدید سازمان ملل درمورد آتش بس در خلیج فارس موافقت نکنند، اجباراً باید عواقب لجاجت خود را پذیرا شوند. این هفته نامه فرانسوی در پایان اضافه کرد: درحال حاضر، به نظر می رسد پاریس برای قراردادن جمهوری اسلامی در مقابل این انتخاب عمداً این حالت مرموز را ایجاد می کند. گو اینکه هنوز هیچ نکته ای روشن نیست، نه در سازمان ملل متحد و نه در جمهوری اسلامی.(۱)

مجله الدستور نیز در مقاله ای با عنوان "هرمز: تنگه یا راه حل بحران" ضمن ابراز اطمینان از تحویل جنگنده های فرانسوی سوپراتاندارد به عراق نوشت: «حال مشخص می شود که این جاروجنجال ها نه تنها در تصمیم فرانسه تأثیری نگذاشته، بلکه خود دولت فرانسه به ادامه این جنجال ها تمایل می ورزد، بدون اینکه کوچک ترین تغییری در تصمیم خود داده باشد.» به نوشته الدستور، دولت فرانسه تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد را به چند روز بعد از سخنرانی میتران در مجمع عمومی سازمان ملل موکول کرده است تا تحویل این جنگنده ها، پیشنهادهای رئیس جمهور فرانسه درزمینه خلع سلاح و مسائل بین المللی را بی اثر نسازد.

الدستور همچنین ضمن اشاره به نظرخواهی فرانسه از چند کشور عربی افزود: «این کشورها به استثنای برخی از دولت های محافظه کار خلیج [فارس] عدم اعتراض خود مبنی بر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد را به عراق ابراز نموده اند.» این مجله سپس مدعی شد دولت الجزایر با ارسال نامه ای به رئیس جمهور فرانسه در یک موضع گیری صریح اعلام کرده است که الجزایر مایل نیست عراق در این جنگ تضعیف شود و این بدان معنا است که این کشور نیز از تحویل هواپیماها به عراق پشتیبانی می کند.

این نشریه در ادامه، با اشاره به اظهارات روز گذشته کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، در جمع خبرنگاران نوشت: «[وی گفت] من نمی دانم چرا درمورد این پنج هواپیما این همه

۱- همان، ص۲۲، رادیو ایران، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

جاروجنجال و هیاهو به راه افتاده است. درحالی که از سال ۱۹۸۰ موشک های اگزوسه دراختیار عراق بوده و این کشور امکان آن را هم داشته است که هر نقطه ایران را که بخواهد مورد هدف قرار دهد.» وزیر امور خارجه فرانسه افزود: «دولت متبوع وی بنا به عللی هرگز از تصمیم خود مبنی بر تحویل هواپیماها منصرف نخواهد شد. اولاً فرانسه آن طورکه شیوه آن است هیچ گاه دربرابر تهدیدها و هشدارها از انجام وظیفه خود صرف نظر نمی کند. ثانیاً اگر ما چنین سلاح هایی را دراختیار عراق نگذاریم لاجرم کشور پرقدرت دیگری این کار را خواهد کرد. ثالثاً هواپیماهای سوپراتاندارد توازن نظامی کنونی را هرگز تغییر نخواهد داد.»

الدستور همچنین انگیزه اصلی فرانسه را در حمایت از عراق، یک انگیزه راهبردی خواند و افزود: «فرانسوی ها معتقدند که در محدوده اختلافات بین المللی بین شرق و غرب بر سر مناطق نفوذی، جغرافیای سیاسی مناطق بی شماری از جهان تغییر خواهد یافت و دراین میان کشورهایی چون فرانسه بایستی در صحنه حضور یافته و در اختلافات دو ابرقدرت موضع قاطعی اتخاذ نمایند. فرانسوی ها همچنین تأکید می کنند که جنگ عراق و ایران از معدود جنگ هایی است که هیچ کدام از ابرقدرت ها سیطره کامل بر آن ندارند.»

این مجله دو هدف اصلی عراق در استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد را افزایش موج مخالفت داخلی با ادامه جنگ در ایران و ایجاد موازنه اقتصادی در خلیج فارس عنوان کرد و پس از طرح این ادعا که «رژیم ایران تلاش می کند پای ابرقدرت ها را به این جنگ بکشاند»، افزود: دراین صورت «مسئله مهم برای ایالات متحده دخالت مستقیم در منطقه به نفع رژیم ایران است.»(۱)

۱

تحرکات دیپلماتیک اعضای شورای همکاری خلیج فارس هم زمان در دو محور خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق و عادی سازی روابط عراق - سوریه دنبال می شود.

به گزارش رادیو کلن، شش کشور عربی حاشیه جنوبی خلیج فارس طرح صلح جدیدی را برای پایان دادن به جنگ سه ساله ایران و عراق تهیه کرده اند. در این طرح برقراری فوری آتش بس، یک برنامه بازسازی برای هر دو کشور و تشکیل کمیسیونی به منظور رسیدگی به مسئله غرامت جنگ و علت بروز آن، پیش بینی شده است. به گفته برخی منابع دیپلماتیک عربی، این طرح در اجلاس ماه آینده سران شورای همکاری خلیج فارس در دوحه پایتخت قطر ارائه خواهد شد و درصورت موافقت سران شورا با آن، دراختیار مقامات ایران نیز قرار می گیرد. رادیو کلن در ادامه یادآوری کرد که ایران تاکنون با کلیه اقدامات میانجیگرانه مشابه مخالفت کرده است.(۲)

خبرگزاری آلمان نیز اعلام کرد: دیپلمات های عرب بخش عمده طرح جدید را به ابتکار شیخ زاید بن سلطان آل نهیان حاکم امارات متحده عربی، دانستند. این خبرگزاری همچنین افزود: در

۱- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۰، ۳/۹/۱۳۶۲، صص ۲۸ - ۲۴، مجله الدستور، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، رادیو کلن، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

همین حال عربستان سعودی نیز تلاش جدیدی را به منظور متقاعدساختن سوریه به بازگشایی خط لوله نفتی عراق در خاک آن کشور آغاز کرده است.(۱)دراین باره روزنامه کویتی السیاسه به نقل از یک منبع رسمی گزارش داد که شاهزاده سعود الفیصل وزیر امور خارجه سعودی و همتای کویتی وی شیخ صباح الاحمد الصباح احتمالاً به میانجیگری بین بغداد و دمشق خواهند پرداخت. به نوشته این روزنامه، میانجیگری اخیر بخشی از تلاش های شورای همکاری خلیج فارس برای حل اختلافات داخلی اعراب قبل از تشکیل اجلاس سران عرب می باشد که قرار است ماه آینده در عربستان سعودی برگزار شود. السیاسه همچنین افزود: «دیپلمات های مقیم دمشق روز گذشته گفتند که سوریه طرح اعراب جهت بازگشایی خط لوله [نفتی] عراق را بررسی می کند. این دیپلمات ها افزودند که طرح مزبور بخشی از تلاش اعراب جهت متقاعدساختن عراق به عدم استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی علیه ایران است.»(۲)

در همین حال، الدستور در گزارشی نوشت: وزیر امور خارجه فرانسه در دیدار با شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب، از وی خواست تا اتحادیه عرب برای رسیدن به موضع گیری یکپارچه اعراب درمورد جنگ ایران و عراق و وضع داخلی لبنان به تلاش های بیشتری دست بزند.(۳) در همین زمینه دو روزنامه کویتی الانباء و کویت تایمز نیز بدون اشاره به نحوه وقوع جنگ، دیدگاه مشابهی را درمورد آن مطرح کردند. به گفته رادیو صوت الجماهیر، روزنامه الانباء نوشت: «می بایست ایران و عراق مسائل مربوط به جنگ و صلح خود را یکسره کنند. اکنون بر اعراب ضروری است تا برای پایان دادن به این جنگ، جانب عراق را در پیش بگیرند زیرا ایران پذیرای صلح نیست.» روزنامه انگلیسی زبان کویت تایمز (چاپ کویت) هم ضمن طرح این نظر که برخی دولت ها به طورجدی به فکر پایان یافتن جنگ ایران و عراق نیستند از موضع «حکمرانان تهران» انتقاد کرد و افزود: «اینها [مقامات ایران] اکنون تنگه هرمز را تهدید به بستن می کنند و از این راه می خواهند جهان را از آب های خلیج [فارس] جدا سازند.»(۴)

۱

بررسی تأثیرات قطع صادرات نفت از خلیج فارس بر منافع کشورهای مختلف صنعتی جهان، در رسانه های گروهی جهان ادامه دارد. دراین میان یک نشریه اقتصادی، تداوم اوضاع فعلی را از نقطه نظر توسعه روابط خارجی ایران مورد توجه قرار داد.

روزنامه کلنشه رونشا در یادداشتی با عنوان "خطر در خلیج" نوشت: «در منطقه خلیج فارس خطر بزرگی به وجود آمده است که اهمیت آن خیلی بیشتر از اختلافات منطقه ای ایران و عراق است. علاقه کشورهای صنعتی غرب به نفت فقط یک طرف قضیه است. ابرقدرت ها یعنی ایالات متحده و اتحاد شوروی منطقه خلیج فارس را مسبب اختلافات شدید سال های آینده می دانند. این منطقه با منابع نفتی اش به عنوان مهم ترین منبع تهیه کننده نفت جهان می تواند

ص: ۱۳۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۵، منامه - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۵/۷/۱۳۶۲.
۲- همان، صص ۵ و ۶، کویت - خبرگزاری رویتر، ۲۵/۷/۱۳۶۲.
۳- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۱۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۲۲، مجله الدستور، ۲۵/۷/۱۳۶۲.
۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۲۷، بغداد - رادیو صوت الجماهیر، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

درباره ضعف و یا قدرت جهان غرب و یا کشورهای شرقی تصمیم بگیرد.»

این روزنامه دلیل علاقه ویژه فرانسه به این منطقه را چنین ذکر کرد: «اگر عراق در جنگ با ایران شکست بخورد، فرانسه درصورت برکناری صدام حسین باید از ۴۰ میلیارد مارکی که به عنوان وام دراختیار عراق گذاشته است صرف نظر کند و همین موضوع نیز دلیل تحویل بی مورد هواپیماهای جنگی فرانسه به عراق است.» این روزنامه در پایان اضافه کرد: «به احتمال قوی در منطقه خلیج فارس در آینده نزدیک خطر بروز جنگ وجود ندارد، زیرا ابرقدرت ها در موقعیت کنونی نمی توانند در این منطقه دست به جنگی دامنه دار بزنند، اما در درازمدت زورآزمایی سختی درباره نفت در این منطقه صورت خواهد گرفت.»(۱)

روزنامه کریستین ساینس مانیتور نیز در مطلبی با عنوان "چرا ژاپن برای آرام کردن جنگ ایران و عراق پیش قدم شده است"، با بیان اینکه «دشمنی ایران و عراق که این اواخر کمر به نابودی یکدیگر بسته اند بر اضطراب واشنگتن، توکیو و پایتخت های اروپایی افزوده است»، آورده است: «اگر ایران تهدید خود را مبنی بر متوقف ساختن کشتیرانی در خلیج فارس عملی سازد، خود بازنده اصلی است و بازنده بعدی ژاپن خواهد بود. عراق آسیبی نخواهد دید و اروپا نیز درمجموع کمتر از خاور دور آسیب می بیند.» به نوشته کریستین ساینس مانیتور، مقصد ۹۰ درصد نفتی که در سه ماهه اول سال (میلادی) جاری از تنگه هرمز عبور کرده کشورهای صنعتی آسیا بوده و فقط ۱۰ درصد آن راهی اروپا و امریکا شده است. این روزنامه ضمن یادآوری روابط تجاری گسترده ژاپن با دو کشور ایران و عراق افزود: «ژاپن طی ماه های اخیر دادوستدهای بازرگانی خود را با ایران افزایش داده و برای تکمیل طرح هایی که [در] زمان شاه آغاز شد و جنگ اجرای آنها را متوقف ساخت ازجمله یک مجتمع عظیم پتروشیمی، کارشناسان فنی خود را به ایران اعزام کرده است. پاره ای گزارش ها حاکی است که ژاپن نتایج یک سلسله بررسی های کامپیوتری را دراختیار رهبران ایران گذاشته که نشان می دهد جنگ طولانی و فرسایشی به سود ایران نخواهد بود.»(۲)

هفته نامه میدل ایست تایمز (چاپ قبرس) نیز در مقاله ای ضمن بررسی مواضع ایران در قبال تلاش های صلح از نقطه نظر افق های اقتصادی و توسعه روابط خارجی این کشور نوشت: «تحلیل گران متذکر می گردند که باوجود آنکه [امام] خمینی امریکا و حکومت های سلطنتی منطقه [را] که شورای همکاری خلیج [فارس] را تشکیل می دهند، مورد سرزنش قرار می دهد و روابط ایران با کشورهای غربی را محدود و یا اصلاً قطع کرده است، ولی این رژیم عموماً خواهان توسعه روابط تجاری خود می باشد و نسبتاً هم در دادن رونق مجدد به اقتصاد خود موفق بوده است. بنابراین تهدید عراق مبنی بر آنکه اقتصاد رونق یافته ایران را نابود خواهد ساخت ایران را آسیب پذیر می نماید.»(۳)

۱- همان، ص۱۵، رادیو کلن، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، صص ۱۸ و ۱۹، رادیو امریکا، ۲۵/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه کریستین ساینس مانیتور.

۳- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۱۹، ۱/۹/۱۳۶۲.

۱

روزنامه انگلیسی دیلی تلگراف از تشکیل نیروهای واکنش سریع امریکا برای مداخله احتمالی در منطقه خلیج فارس خبر داد. این روزنامه در شماره امروز خود با اشاره به حضور ناوهای نیروی دریایی ایالات متحده در خلیج فارس اعلام کرد: ستادی به این منظور در ایالت فلوریدای امریکا تشکیل شده است. مسئولیت فرماندهی این نیروها برای دخالت احتمالی در منطقه حساس خلیج فارس برعهده ژنرال رابرت کنزنیکتون است و افرادی از نیروی دریایی، هوایی و زمینی زیر نظر مستقیم وی عمل می کنند. دیلی تلگراف افزود: این نیروها قادرند ۲۳۴ هزار پرسنل نظامی را برای پشتیبانی نیروهای امریکایی مستقر در منطقه آماده کنند و درصورت بروز درگیری های نظامی، می توانند نیرویی معادل ۱۳۱ هزار پرسنل نظامی را فوراً به منطقه اعزام کنند. بنا به این گزارش، نیروی دریایی امریکا درصورت لزوم ۵۲ هزار تفنگ دار دریایی و نیروی هوایی و نیز ۳۳۰ هزار پرسنل نظامی را که ۳۵۰۰ تن از آنان برای جنگ های نامنظم تعلیم دیده اند وارد عمل خواهد کرد(۱)

۲

باوجود صرفه جویی در مصرف سوخت و کاهش واردات نفت، بحران انرژی که از ده سال پیش براثر تحریم نفتی اعراب در امریکا آغاز شده است، هنوز ملموس به نظر می رسد.

به گزارش رادیو امریکا امروز در دهمین سالگرد تحریم نفتی اعراب، در کنگره امریکا برخی سناتورهای عضو کنگره تأکید کردند که اگرچه امروزه در امریکا برای دریافت بنزین صفی وجود ندارد و درزمینه صرفه جویی های انرژی پیشرفت های قابل توجهی به دست آمده است، اما در هر زمانی ممکن است صفوف بنزین از نو ایجاد شود. به گفته مقامات امریکا، جنگ میان ایران و عراق می تواند به طور ناگهانی بر تولیدات نفتی جهان تأثیر گذارد. جیمز آورستار عضو کنگره امریکا به خبرنگاران گفت یک چنین بحرانی ادامه دارد زیرا امریکا هنوز به انرژی و نفت یکی از پرفرازونشیب ترین مناطق جهان وابسته است.(۲)

۳

دو روز پس از پایان مانور نظامی مشترک کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، گزارش ها از انجام مذاکرات و خریدهای تسلیحاتی جدید عربستان و کویت حکایت دارد.

امروز رادیو مسقط اعلام کرد شاهزاده سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع و هواپیمایی عربستان سعودی، برای یک دیدار رسمی پنج روزه از ایتالیا رهسپار آن کشور شد. بنا به این گزارش، انتظار می رود وی با رئیس جمهور و وزیر دفاع ایتالیا درباره همکاری های نظامی میان دو کشور گفت وگو کند. رادیو مسقط یادآور شد که وزیر دفاع سعودی در خلال ماه جاری، از مادرید دیدار و درزمینه خرید سلاح های اسپانیایی مذاکراتی با مقامات اسپانیا به عمل آورده است(۳)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۲۳، رادیو ایران، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۷/۷/۱۳۶۲، صص ۲۱ و ۲۲، رادیو امریکا، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۷، رادیو مسقط، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

همچنین روزنامه الرای العام گزارش داد که ژانو لاکاز رئیس هیئت ستاد ارتش فرانسه، در دیدار با مقامات کویت، آمادگی فرانسه را برای تجهیز کویت و کشورهای خلیج فارس به سلاح های مدرن و پیشرفته اعلام کرده است.(۱)دراین باره روزنامه کویتی القبس نیز به نقل از مقام های آگاه نوشت: کویت ممکن است خواستار تعداد نامشخصی از جنگنده بمب افکن های سوپراتاندارد شود. به نوشته این روزنامه، لاکاز درباره یک معامله صد میلیون دلاری شامل خرید ۶ بالگرد سوپرپومای مجهز به موشک اگزوسه، با مقامات کویت مذاکره کرده است. القبس افزود: «کویت اخیراً معامله ای درمورد خرید ۱۲ هواپیمای میراژ اف۱، ۳۴ نفربر زرهی که بعضی از آنها با موشک های ضدزرهی (تاو) مجهز خواهند شد و شمار مشخصی از هلیکوپترهای (غزال) با فرانسه منعقد کرده است.» این روزنامه اضافه کرد: «کویت برای خرید هواپیماهای فوق مدرن میراژ ۲۰۰۰ و همچنین تانک های ام ایکس۴۰ سرگرم مذاکره با دولت فرانسه است.»(۲)

در همین حال، رادیو اسرائیل در تفسیری به بررسی تلاش های اعضای شورای همکاری خلیج فارس درزمینه تقویت توانایی های دفاعی خود ازجمله با برگزاری مانورهای نظامی مشترک پرداخت. این رادیو ضمن اشاره به نگرانی های امنیتی کشورهای مذکور از «تهدیدهای مکرر ایران»، گفت: «طراحان و اداره کنندگان این مانور گفتند که هدف برگزاری آن تحکیم قدرت دفاعی امیرنشین های حوزه خلیج [فارس] و به این امید است که آنها در آینده برای دفاع از خویش دربرابر تعرض خارجی نیروی کافی داشته باشند و بتوانند روی پای خود بایستند و به کمک دیگران متکی نباشند. ولی این آرزویی است که به زودی جامه عمل نخواهد پوشید و امیرنشین های جنوب خلیج [فارس] ضعیف تر از آن هستند که در آینده نزدیک بتوانند روی پای خود بایستند و حتی دایه اصلی آنها؛ یعنی عربستان سعودی کشوری است که هنوز قادر به دفاع از خویش نمی باشد و به ایالات متحده تکیه دارد، اما ایجاد شورای همکاری های خلیج [فارس] و برگزاری نخستین مانور نظامی گام بزرگی در راه اجرای هدف های اعلام شده محسوب می گردد.»

به گفته این رادیو، برنامه ایجاد یک سازمان دفاعی مشترک برای امیرنشین های جنوب خلیج فارس از سال ها پیش وجود داشت و شاه ایران نیز از آن حمایت می کرد، ولی دولت عراق در راه اجرای این برنامه اشکال تراشی می کرد، زیرا مایل بود در چنین سازمانی عضویت یابد و رهبری آن را به دست گیرد. بااین حال، امیرنشین های عرب خلیج فارس که از برنامه های توسعه طلبانه رژیم بعث عراق بیم داشتند، به عضویت آن کشور روی خوشی نشان نمی دادند و به همین دلیل اجرای طرح را عملاً به تعویق انداختند. رادیو اسرائیل در ادامه تفسیر خود اضافه کرد: وقوع انقلاب و استحکام موقعیت آیت الله خمینی و تشکیل حکومتی که هدف علنی آن، صدور انقلاب به کشورهای همسایه، تحت شعار مبارزه با استکبار جهانی است، امیرنشین ها را در برپایی یک چارچوب همکاری های سیاسی، اقتصادی و نظامی مصمم تر ساخت.

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۶، رادیو بغداد، ۲۵/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه کویتی الرای العام.

۲- روزنامه کیهان، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۲۴.

این رادیو افزود: «گرچه امیرنشین ها برنامه گسترده ای برای تقویت نظامی خویش تهیه کرده و با اختصاص ۶ میلیارد دلار قصد دارند پایگاه های نیرومند زمینی و دریایی به وجود آ ورند، ولی آنها به خوبی می دانند که نه امروز و نه در آینده نزدیک نیروهای آنها به مرحله ای نخواهد رسید که اگر ایران تنگه هرمز را ببندد و یا درصدد مجازات نظامی آنها برآید بتوانند از خویش دفاع کنند و برای این منظور آنها به کمک نظامی ایالات متحده و نیروهای آن کشور در جزیره مصیره و اقیانوس هند نیاز خواهند داشت.»(۱)

۱

درپی انتشار خبرهایی از تشکیل یک نیروی ضربت اردنی با هدف دخالت سریع در بحران های احتمالی منطقه خلیج فارس،(۲) زید بن شاکر فرمانده کل نیروهای مسلح اردن، گفت که اردن همچنان به وظیفه ملی خویش در قبال حمایت از برادران عرب پایبند است. به گزارش رادیو امان، وی این اظهارات را در پاسخ به گزارش اخیر رادیو اسرائیل مبنی بر تشکیل نیروهای واکنش سریع اردنی اعلام کرد. فرمانده کل نیروهای مسلح اردن همچنین گفت: ملک حسین پادشاه اردن، سمت پاسداری از تمام اعرابی که او را به مثابه حامی خود می بینند حفظ خواهد کرد و اردن در قبال کمکی که از برخی کشورهای عربی دریافت کرده به آنان کمک نظامی می کند. وی تصریح کرد: همکاری تسلیحاتی ما با امریکا همیشه در روز روشن جریان داشته است؛ زیرا امریکا منبع اصلی تأمین تجهیزات نظامی ما به شمار می رود و اردن در ازای دریافت اسلحه پیشرفته از امریکا با مشکلاتی ازقبیل تأمین پول و مخالفت رژیم اسرائیل روبه رو می باشد.(۳) به گزارش خبرگزاری فرانسه، فرمانده نیروهای مسلح اردن در توضیح این امر گفت: «اطلاعات منتشره دراین زمینه به نحوی بوده است تا تلاش های اردن را برای دریافت سلاح های مدرن از امریکا با شکست روبه رو سازد.»(۴)

۲

رئیس جمهور امریکا رابرت مک فارلین فرستاده ویژه خود به منطقه غرب آسیا را به سمت مشاور امنیت ملی ایالات متحده منصوب کرد. به گزارش خبرگزاری فرانسه، مک فارلین که ۴۶ سال دارد و در ژوئیه گذشته به جای فیلیپ حبیب به عنوان فرستاده ویژه ریگان به غرب آسیا تعیین شده بود، جایگزین ویلیام کلارک مشاور امنیت ملی امریکا شد. این خبرگزاری افزود: «اطرافیان ریگان معتقدند مک فارلین یکی از کارشناسان زبده در سیاست خارجی امریکاست و درحال حاضر نیز درجه سرهنگی در رده تفنگ داران امریکا را داراست.»(۵)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، صص ۲۱ - ۱۹، رادیو اسرائیل، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۲- رجوع شود به کتاب بیست وهفتم روزشمار جنگ ایران و عراق، صص ۱۰۹۰ و ۱۰۹۱.

۳- همان، صص ۲۶ و ۲۷، بخش عربی رادیو امان، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص ۲.

۱

امروز اخبار و گزارش هایی درباره تأثیرات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی انقلاب در منطقه و جهان انتشار یافت.

واحد مرکزی خبر به نقل از خبرگزاری یونایتدپرس گزارش داد: ماهاتیر محمد نخست وزیر مالزی، به طور تلویحی حزب اسلامی مالزی را متهم کرد که قصد دارد حکومت این کشور را سرنگون سازد و مالزی را به یک جمهوری اسلامی تبدیل کند. مقامات مالزی گفتند این گروه تحت تأثیر رهبران "یک جمهوری اسلامی" که مدعی هستند مسلمانان نباید تحت سلطه نظام شاهنشاهی باشند قرار گرفته است. تصور می شود منظور این مقامات، کشور ایران می باشد. بااین حال حزب اسلامی مالزی که مخالف حکومت این کشور است، هرگونه شرکت در توطئه براندازی نظام اجتماعی فعلی و روی کار آوردن یک جمهوری اسلامی به جای آن را تکذیب کرده است.(۱)

خبر دیگر که رادیو کلن آن را اعلام کرد مربوط به اقدامات دولت ترکیه در مقابله با آنچه این رادیو "تجدید حیات اسلام در سطح جهانی" خواند، می باشد. بنا به این گزارش، ترکیه درصدد تدوین کتاب های درسی مقطع دبستان برای دانش آموزان ترک ساکن در جمهوری آلمان فدرال است که در آنها اصول دین اسلام با اصول کشور محل تابعیت و حقوق مدنی آن آمیخته شده و احترام به کمال آتاتورک به عنوان مؤسس ترکیه مدرن و همچنین احترام به ارتش به عنوان حافظ ملت مورد تأکید قرار می گیرد. به گفته رادیو کلن، این مطلب را مقامات دولتی ترکیه در دیدار و مذاکرات هیئت نمایندگی ایالت باواریای آلمان فدرال از این کشور عنوان کرده اند. این مقامات همچنین بارها بر این موضوع تأکید کردند که روسری برای دختران دبستانی ترک نشانه مقاومت آنها در مقابل به اصطلاح غرب زدگی بوده و با هدف دولت ترکیه مبنی بر شناسایی این کشور به عنوان یک کشور اروپایی مباینت دارد. این رادیو افزود: «دولت ترکیه حتی خود را ناگزیر می بیند که در مقابل تجدید حیات اسلام در سطح جهانی که سمبل آن آیت الله خمینی رهبر انقلاب ایران است، اقداماتی به عمل آورد.»(۲)

۲

یک روزنامه امریکایی از توافق مقدماتی گروه های مختلف لبنان با تشکیل اجلاس آشتی ملی خبر داد. روزنامه کریستین ساینس مانیتور دراین باره نوشت: از سال ۱۹۷۵ که نخستین شعله های آتش جنگ در لبنان زبانه کشید، روز پنجشنبه گذشته برای نخستین بار، گروه های رقیب برای دستیابی به صلح دور میز مذاکره گرد آمدند. بااین حال، بروز حوادثی گهگاه امید به برقراری صلح را به نومیدی مبدل می سازد. روز جمعه گذشته با کشته شدن یکی دیگر از تفنگ داران دریایی امریکا در نزدیکی فرودگاه بیروت، تعداد قربانیان امریکایی در آن منطقه به ۵ تن رسید. شنبه گذشته نیز حوادثی مشابه روی داد و تفنگ داران دریایی چند تن از تک تیراندازان را به هلاکت رساندند.

ص: ۱۳۹

۱- همان، ص۷.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲، صص ۱۷ - ۱۵، رادیو کلن، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

تیرانـدازی به سوی نیروهـای امریکـایی از منطقه ای صورت گرفت که بیشـتر ساکنـان آن را شـیعیان ضـددولتی تحت کنترل سازمـان امل تشـکیل می دهنـد، اما سازمان امل از پـذیرفتن مسـئولیت تیرانـدازی سـر باز زد و ادعا کرد که جنگجویان این سازمان نیز مورد حمله افراد ناشناسی قرار گرفته اند که ظاهراً هدفشان ایجاد تشنج در آستانه انجام مذاکرات صلح است.

کریستین سـاینس مـانیتور افزود: به گفته منـابع غربی، تحقیقـات اولیه نشـان می دهـد که ممکن است سازمـان امـل در گفته هایش صادق باشـد، امـا کسانی در آن سازمان هسـتند که می خواهنـد ایجاد آشوب و درگیری کننـد. این روزنامه سـپس به نقل از دیپلمات های غربی مـدعی شـد که گروه هـای کوچـک بسـیاریماننـد حزب اللهی هـای طرف دار ایران در لبنان حضور دارنـد که با نشـست آشتی ملی که هدفش تقسیم قدرت بین مسلمانان، مسیحیان و چریک ها است مخالف اند.(۱)

ضمیمه گزارش ۴۰: مشروح استعداد، ساختار تشکیلاتی و محل استقرار حزب دمکرات و سازمان کومه له در منطقه مریوان

۱. حزب دمکرات

در این منطقه هیز زریوار فعـالیت می کنـد که به تـازگی به دلیـل کمبود نیرو به گردان تنزل یـافته است و به همین علت نیروهـای اعضـای کمیته سیاسی را در فاز نظامی به کار گرفته اند. گردان زریوار دارای ۱۰۰ الی ۱۲۰ نفر است. این گردان از دو لک تشکیل شده است: ۱. لـک رشـید حلاج با اسـتعداد ۵۰ الی ۶۰ نفر که مقرشـان در داخـل مسـجد روسـتای دوریـان و هـوارگرمه (شـمال شـرق مریوان، جنوب ارتفاعات چهل چشمه) است. ۲. لک سعید کالکال با استعداد ۵۰ نیرو که مقرشان در آبادی بوردمه می باشـد. لک کالکال دارای دو پَل است ۱. پَل محمـد لطیف (این گروه در تاریـخ ۱۰/۷/۱۳۶۲ که به انجیران آمـده بودنـد توسط نیروهای خودی محاصـره و ۱۵ نفر آنها به هلاکت رسید.) ۲. پَل صدیق نوذری.

پَل محمـد لطیف حفاظت دو آبادی بوردمه و بایدربالا را که مهمات و خانواده چته ها در آن دو روسـتا نگهداری می شوند برعهده دارد، استعداد هر پَل ۲۰ الی ۲۵ نفر است. پَل صدیق نوذری فقط گشت منطقه را به عهده دارد.

پَل محمد لطیف علاوه بر سلاح های انفرادی دارای ۱ قبضه آر.پی.جی۷، ۱ قبضه یوزی، ۱ قبضه تیربار کلاش، ۱ قبضه قناسه دوربین دار، ۱ قبضه کالیبر۵۰ که بین بوردمه و بایـدربالا است. پَل صـدیق نوذری نیز دارای ۱ قبضه آر.پی.جی۷، چندین قبضه قناسه و چندین سـلاح سبک می باشد.

محل تردد لک سـعید کالکال: اطراف آبادی های بوردمه و بایدربالا، حاج عبدل، بورده رشه، انجیران، هانی شـیخان، گاگل، بیلو و سیف بالا می باشد.

محل تردد لک رشید حلاج: اطراف آبادی های دوریان، چادلکان وزیر، شاه نشین، گلچیدر، تراق تپه، قمچیان، میانه، گلبه و مالک است.

۳۰ الی ۱۰۰ نفر از افراد این حزب در روسـتای ارسوله مسـتقر هسـتند و در گروه هـای ۲۰ الی ۳۰ نفری به روسـتاها می رونـد و از اهالی روسـتا حتی آوارگان جنگی پول جمع آوری می کنند. در آبادی هوارگرمه نیز بین ۳۰ تا ۸۰ نفر استقرار دارند. در آبادی گله هم ۶۰ الی ۷۰ نفر از افراد حزب حضور دارند و مقر آنها در مسجد روستا است.

۲. سازمان کومه له

از حزب منحله کومه له در این منطقه هیز فواد فعالیت می کنـد. این هیز دارای ۱۱۰ نفر نیرو است که ۳۰ نفر آن دختر هستند. مقر این هیز

در روستای گلچیدر است. تدارکات و مهمات کومه له از عراق می آید و زخمی ها را به عراق می برند. مهمات و تدارکات را از عراق تا مرز با خودرو می آورند و از مرز با الاغ و قاطر به حاج عبدل و از آنجا به مناطق دیگر حمل می کنند.

ص: ۱۴۰

۱- همان، ص۱۳، رادیو امریکا، ۲۵/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه کریستین ساینس مانیتور.

هیز دارای ۴۵ قبضه تفنگ کلاشینکف، ۱ قبضه قناسه دوربین دار، ۱ قبضه تیربار قناسه، ۲ قبضه آر.پی.جی۷، ۲ قبضه تیربار ژ۳، ۱ قبضه کالیبر۷۵، ۸ قبضه برنو و تعدادی ژ۳ می باشد. یک قبضه خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری و یک قبضه ۶۰ میلی متری و یک کالیبر۵۰ نیز از دیگر تسلیحات هیز است. همچنین هیز دارای ۲ دستگاه بی سیم پی.آر.سی۷۷ و هر دسته یک بی سیم کوچک دارد.

محل های تردد گردان فواد: روستای ایسوله، گله، زویران، چاله سوره، تراق تپه، گوگچه، کانی تمرخان، تازه آباد، گریچده، اسحاق آباد، سوله، بلچه سور، تشکاش، نالک و سنه، سرکل، گویزه کوره، خیرآباد و شهرانی است.

در بین آبادی بایدربالا و بوردمه زندان کومه له قرار دارد که در آنجا حدود ۶۰ الی ۸۰ زندانی نگهداری می شود. بیمارستان این گروه نیز در بوردمه است که ۳ پزشک در آنجا فعالیت می کنند و جدیداً سه دکتر فرانسوی آمده اند که گویا به طرف بانه و سردشت رفته اند. ۵۰ الی ۶۰ نفر از افراد کومه له که تقریباً نصف آنها دختر هستند در روستای زویران مستقر هستند و حدود ۴۰ الی ۵۰ نفر از آنان نیز در مسجد آبادی ایسوله مستقر هستند که مسلح به سلاح های سبک و آر.پی.جی۷ می باشند. تشکیلات کمیته ناوچه در آبادی شاه نشین است و حدود ۶۰ نفر کومه له از هیز شورش در آنجا حضور دارند و سلاح های آنها تفنگ سبک آر.پی.جی۷ و تیربار کلاش و قناسه دوربین دار است. تعداد ۲۵ نفر از اعضای کومه له در روستای بلچه سور مستقر هستند. این گروه مجهز به یک قبضه تیربار قناسه، یک قبضه قناسه دوربین دار و یک قبضه آر.پی.جی۷ و بقیه سلاح های سبک هستند.

مرکز آموزش کومه له در آبادی هوارگرمه است. درحال حاضر دوره ۲۹ را می گذراند. تعداد چته های کومه له به طور ثابت بدون افراد آموزشی ۴۰ الی ۵۰ نفر است(۱)

۱- سند شماره ۲۵۵۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران مریوان (اطلاعات) به سپاه پاسداران کردستان (اطلاعات)، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ سه شنبه ۲۶ مهر ۱۳۶۲ ۱۱ محرم ۱۴۰۴ ۱۸اکتبر ۱۹۸۳

۱

در آستانه اجرای عملیات والفجر۴ در مرز بـانه و مریوان و ارتفاعـات منطقه شـیلر، علی رضائیان فرمانـده قرارگاه مقـدم حمزه، برای انجام آخرین هماهنگی ها و رفع مشـکلات محور بانه (قرارگاه حمزه۳) در مقر لشکر۸ نجف حضور یـافت و در جلسه ای با حضور فرمانـدهان لشکرهای ۸ نجف و ۳۱ عاشورا(۱) به بررسـی مشـکلات این یگـان ها، آمادگی نیروهای خودی و افزایش تحرکات و اقـدامات عراق در محور بانه پرداخت.

در ابتـدا رضائیـان از تأخیر یک ماهه در شـروع عملیات ابراز تأسف کرد و گفت: یک ماه قبل می شـد به راحتی ارتفاعات محور بانه را با کمترین تلفـات تصـرف کرد، امـا گـذشت زمـان این امر را مشـکل کرده است. سـپس احمـد کاظمی فرمانـده لشـکر۸ نجف، ضـمن بیان مشکلات ناشی از تأخیر در تصمیم گیری، اجرای عملیات در وضعیت فعلی را بسیار مشکل و همراه با تلفات زیاد پیش بینی کرد.

پس از توضیحات فرمانده لشکر۸ نجف درمورد مشکلات پیشِ روی این یگان، رضائیان گفت اگر مشکلات لشکر۸ نجف به قدری است که نمی توانیـد عملیات انجام بدهیـد، من این موضوع را به فرماندهان رده بالاتر انتقال می دهم تا عملیات را لغو کنند، ولی احمد کاظمی که

۱- در این جلسه علی رضائیان فرمانـده قرارگاه مقدم حمزه، احمد کاظمی فرمانده لشـکر۸ نجف، مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا، اکبر غمخوار مسئول لجستیک قرارگاه مقدم حمزه، سیف الله رهنما، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و محمدرضا دیانی راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه حمزه، شرکت داشتند.

باتوجه به فراهم شدن شرایط، راضی به لغو عملیات نبود، شرط اجرای عملیات را ابلاغ کتبی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه اعلام کرد و خطاب به رضائیان گفت: «اگر شما کتباً بنویسید، من عمل می کنم.» کاظمی اضافه کرد: «من با لغو عملیات موافق نیستم و دارم نیروها را پای کار می برم.»

در ادامه جلسه فرمانده قرارگاه مقدم حمزه اعلام کرد که قرار است لشکر۱۴ امام حسین(ع) در محور مریوان هم زمان با عملیات لشکر۸ نجف، برای ازبین بردن کمین های مسیر عملیات و همچنین پشتیبانی از تلاش اصلی در محور بانه با نیروی محدودی یک عملیات گشتی رزمی انجام دهد.(۱) گفتنی است این موضوع در تعدیل نظر احمد کاظمی برای اجرای عملیات تأثیر بسزایی داشت. بدین ترتیب لشکر۸ نجف و لشکر۳۱ عاشورا باوجود برخی مشکلات و نگرانی ها، برای اجرای عملیات اعلام آمادگی کردند و قرار شد امشب نیروهای خود را پای کار ببرند.

راوی قرارگاه حمزه در یادداشت های امروز خود درباره آخرین آمادگی نیروها به ویژه رزمندگان تیپ قمر بنی هاشم(ع) و لشکر۸ نجف نوشته است: ما (راوی و علی رضائیان) برای سرکشی به اورژانس بهداری لشکر۸ نجف رفتیم. احمد کاظمی را که برای سرکشی و هماهنگی های نهایی به آنجا آمده بود، دیدیم همه آماده عملیات هستند، همه نیروها آماده اند. شب که برای سرکشی رفتیم نیروها با ایفا و کمپرسی به محل تجمع (قلندرآوا، آسمان بین و سرکچل) که قرار است از آنجا به محورهای عملیاتی اعزام شوند می رفتند. بچه ها خوشحال بودند و روحیه بالایی داشتند. تعدادی پیرمرد و نوجوان نیز در بین آنها بودند و مدام از ما می پرسیدند که آیا امشب عملیات است؟ نیروهای یک گردان در کنار جاده خوابیده بودند بعضی ها هم در سرمای شدید ایستاده بودند. به هر نفر سه تا چهار پتو داده بودند، ولی هوا سرد بود. ما باوجود آنکه شب را در چادر خوابیدیم و پتو هم داشتیم تا صبح لرزیدیم. خداوند این بسیجی ها را حفظ کند ما شرمنده این بچه های مظلوم هستیم.(۱)

۱

هم زمان با آماده سازی عملیات والفجر۴، نیروهای خودی اقداماتی نظیر اجرای عملیات های نفوذی در سایر مناطق درگیر را هم در دستور کار قرار داده اند. در همین راستا امروز نیروهای مشترک ارتش و سپاه در منطقه عمومی عملیات والفجر۲(۲)* (حاج عمران) با نفوذ به عمق ۳۰ کیلومتری خاک عراق در شرق شهر سیدکان، پادگان و تأسیسات برق این شهر را با خمپاره۱۲۰

۱- براساس توافقات قبلی قرار بود در شب اول عملیات والفجر۴، قرارگاه حمزه۳ به عنوان تلاش اصلی در محور بانه و قرارگاه حمزه۲ (تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان) در محور مریوان و لشکر۱۴ امام حسین(ع) در منطقه پنجوین وارد عمل شوند، اما لشکر امام حسین(ع) به علت مشکلاتی ازجمله نبود راهکار برای عبور نیروها و به نتیجه نرسیدن شناسایی ها برای اجرای عملیات آماده نبود.

۲- * عملیات والفجر۲ در تاریخ ۲۹/۴/۱۳۶۲ تا ۱۲/۵/۱۳۶۲ در منطقه عمومی حاج عمران عراق در غرب پیرانشهر اجرا شد.

میلی متری هدف قرار دادند. در این عملیات ۱۷ تن ازجمله فرمانده پادگان این شهر به نام کمال حسن زخمی شدند.(۱) نیروهای خودی همچنین در مسیر خود، ۴ پایگاه ارتش عراق را هم منهدم کردند و سپس همگی سالم به پایگاه های خود بازگشتند. در این عملیات پادگان سیدکان به شدت خسارت دید و علاوه بر انبار مهمات آن، یک قبضه توپ۱۲۳ میلی متری، یک دستگاه نفربر زرهی و چندین دستگاه خودروی موجود در پادگان نیز منهدم شد.(۲)

۱

توپخانه های ارتش عراق امروز نیز مناطق مختلف خرمشهر را هدف قرار دادند. در این گلوله باران که در دیری فارم و بخشی از محوطه نیرو دریایی نسبت به پل نو، گمرک و پاسگاه زید از شدت بیشتری برخوردار بود، به ۴ مغازه و ۲ منزل مسکونی در خیابان آیت الله منتظری این شهر خسارت هایی وارد شد. در جزیره مینو نیز ۵ تن از اهالی شهر زخمی شدند و ۲۵۰ اصله نخل دچار آتش سوزی شد که ۷۰ اصله آن به کلی سوخت و از بین رفت.(۲)

۲

امروز مرحله اول عملیات پاک سازی مناطق جنوب و جنوب غربی سردشت موسوم به منطقه آلان به منظور آزادسازی ارتفاعات و روستاهای این مناطق که از زمان پیروزی انقلاب تاکنون در تصرف گروه های مسلح به خصوص حزب دمکرات و سازمان کومه له بوده است آغاز شد.(۳)*

این عملیات با شرکت ۵ گردان از تیپ ویژه شهدا و ۳ گردان تیپ قدس سپاه و ۳ گردان از لشکر۲۳ نوهد ارتش در دو محور اجرا شد. در محور اول نیروها با هدف تصرف ارتفاع مرزی ۲۰۰۶ متری لک لک، ارتفاع ۲۲۵۰ متری هنیمال و باژوال و در محور دوم با هدف تصرف ارتفاعات دولمیری، سیر، ارتفاع ۲۰۰۰ متری خمل و گردنه این ارتفاع وارد عمل شده و در اقدامی هماهنگ موفقیت های چشمگیری به دست آوردند. نیروهای عمل کننده که از پشتیبانی بالگردهای هوانیروز نیز برخوردار بودند، با تصرف ارتفاعات سرکوب منطقه، ۱۷ روستا را پاک سازی کردند(۴)** و در پایگاه های مورد نظر مستقر شدند. همچنین در این عملیات ۱۴ کیلومتر از محور غربی بانه - سردشت نیز آزاد شد. در این مرحله، دستیابی به ارتفاع سیر و گردنه خمل در جنوب منطقه عملیاتی، به دلیل وجود استحکامات متعدد و نیز حضور گسترده افراد گروه های مسلح غیرقانونی در این ارتفاع و معابر وصولی آن مقدور نشد. علت اصلی

۱- خبر زخمی شدن این ۱۷ تن، چهار روز پس از اجرای عملیات و طبق اخبار رسیده به سپاه پیرانشهر، اعلام شد.
۲- سند شماره ۲۹۱۱۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۷/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۱۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۷/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۰۷۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به استانداری خوزستان (دفتر سیاسی انتظامی)، ۲۷/۷/۱۳۶۲.
۳- * موقعیت جغرافیایی و نظامی این منطقه در ضمیمه گزارش درج شده است.
۴- ** این روستاها عبارت بودند از: کانی رش، گردموشکی، گولان بالا و پایین، بردسپیان، قلعه رش، رش هرمه، بران، کولاگون، کانی بی، درمان آباد، سه تاول، سندولان، سرچاوا، چپر، دلارگرم و اسب میرزا.

سرمایه گذاری ضدانقلاب برای حفظ این قسمت، قرارگرفتن روستای بیژوه در غرب این ارتفاع است که دارای اهمیت خاصی است؛ زیرا این روستا به دلیل قرارگرفتن در عمق از دسترس نیروهای خودی خارج بوده و از امنیت کافی برای گروه های مسلح غیرقانونی برخوردار است، به نحوی که برخی از جلسات و نشست های مشترک سران گروه هایی که محدوده فعالیت آنها در منطقه عمومی سردشت است در بیژوه برگزار می شود. علاوه براین برخی اخبار نیز حاکی از اقامت شیخ عزالدین حسینی رهبر معنوی گروه های مسلح غیرقانونی در این روستا بوده است. براین اساس، حفظ و نگهداری روستای بیژوه از دغدغه های اصلی گروه های ضدانقلاب به شمار می آید.

به دنبال تسلط نیروهای خودی به ارتفاعات منطقه به ویژه ارتفاع لک لک که از تسلط دید و تیر به عمق مناطق عراق برخوردار است، ارتش عراق برای پشتیبانی از گروه های مسلح ضدانقلاب در چند نوبت با توپخانه مواضع نیروهای خودی را هدف قرار داد و عناصر ضدانقلاب نیز برای بازپس گیری مناطق آزادشده چندین ضدحمله انجام دادند که موفقیتی برای آنان درپی نداشت.

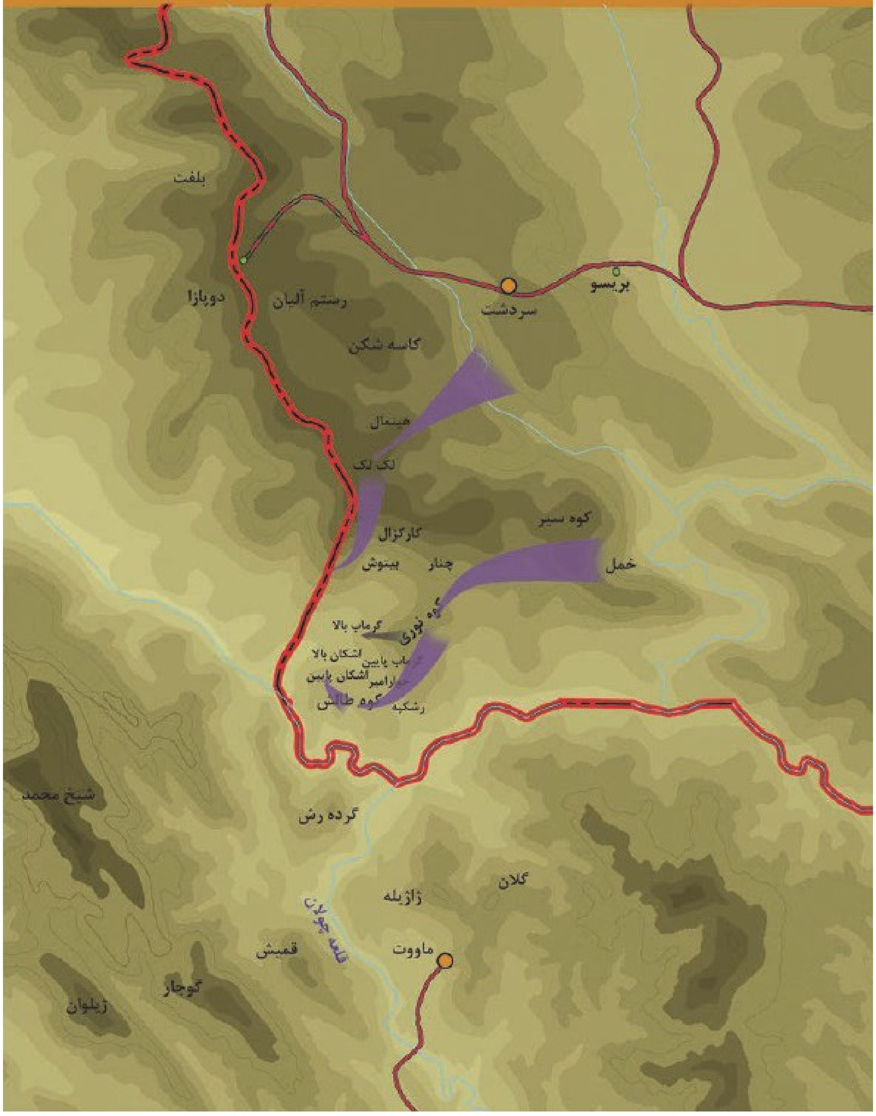
در این مرحله از عملیات تعداد زیادی از نیروهای مسلح غیرقانونی کشته یا زخمی شدند و بقیه نیز به عمق منطقه فرار کردند،(۱) از نیروهای خودی هم ۱۱ تن شهید و ۴۸ تن زخمی شدند. طبق طرح، مرحله دوم عملیات در جنوب منطقه آلان در اول آبان ماه به اجرا در خواهد آمد.(۲)

امروز همچنین نیروهای خودی در اقدام دیگری در نزدیکی اوزون دره در شمال شرقی قروه، بر سر راه کاروان کالای قاچاق گروه های مسلح غیرقانونی یک عملیات کمین اجرا کردند و توانستند ۳ رأس اسب حامل کالای قاچاق از آنان به دست آورند. در هنگام اجرای این کمین افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب از صحنه درگیری گریختند.(۳)

۱- نتایج کلی این عملیات ازجمله تلفات ضدانقلاب در روز ۱/۸/۱۳۶۲ که مرحله دوم عملیات اجرا شد، آمده است.
۲- سند شماره ۸۰۶۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۸/۷/۱۳۶۲؛ و- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۰؛ و- سند شماره ۳۳۴۵۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از تیپ ویژه شهدا (اطلاعات عملیات) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (اطلاعات و عملیات)، ۱۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۸۶۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شهید ناصر کاظمی به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۶/۷/۱۳۶۲؛ و- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲، ص۱۴؛ و- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۱۰.
۳- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (منطقه۱۱) به فرماندهی کل سپاه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به ستاد منطقه۱۱، ۲۸/۷/۱۳۶۲؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۱۹ و ۲۰، به نقل از خبرگزاری رویتر.

تصویر

محورهای عملیات پاکسازی منطقه آلان

ص: ۱۴۷

افراد گروه های مسلح ضدانقلاب به ویژه حزب دمکرات و سازمان کومه له در مناطق کردنشین غرب و شمال غرب کشور با ایجاد درگیری، حمله به مراکز بهداشتی و درمانی و پایگاه های نیروهای خودی تلفات و خساراتی را به بار آوردند.

ساعت ۱۷ امروز، افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان ایران ملبس به لباس نظامی قصد نفوذ به مهاباد را داشتند که در ورودی شهر با واکنش نیروهای خودی مواجه شدند. در درگیری ایجادشده ۶ تن از نیروهای خودی شهید شدند، از تلفات مهاجمان اطلاعاتی در دست نیست.(۱)

در همین حال، تعدادی از عناصر کومه له با حمله به انبار دخانیات و یک کامیون حامل سیگار در این شهر، ضمن سرقت یک صد کارتن سیگار، کامیون و توتون های داخل انبار دخانیات، به ارزش ۳۰۰ میلیون ریال را به آتش کشیدند. نیروهای خودی آتش سوزی را مهار کردند.

افراد کومه له در اقدامی دیگر به مرکز بهداشت اداره بهداری مهاباد حمله کرده و بخشی از داروهای این مرکز و همچنین دستگاه های اداری را به سرقت بردند. به دنبال این اقدامات، با مداخله نیروهای خودی شهر به حالت تعطیل درآمد، ولی پس از چند ساعت اوضاع به حالت عادی بازگشت. اداره شهربانی در آخرین ساعات امروز در گزارشی به دفتر نخست وزیری اعلام کرد که باوجود تیراندازی های پراکنده، در شهر آرامش نسبی برقرار است.(۲)

در حادثه دیگری، افراد مسلح غیرقانونی در ساعت ۱۷:۳۰ به پایگاه روستای شوریک در ۱۵ کیلومتری شمال غربی سلماس حمله کرده و ۶ سرباز را به گروگان بردند. مهاجمان ۶ قبضه تفنگ ژ۳ و یک دستگاه بی سیم پی.آر.سی۷۷ را هم ربودند.(۳) در محور بسطام به مریوان (شمال شرق مریوان) نیز افراد مسلح ضدانقلاب به دو خودروی نیروهای سپاه و نیروهای تأمین جاده حمله کردند. در این حادثه ۶ تن از نیروهای سپاه که درحال عبور از این محور بودند شهید و ۲ نفر نیز اسیر شدند، از نیروهای ژاندارمری و بسیج هم که تأمین جاده را برعهده داشتند یک تن شهید و ۵ تن زخمی شدند(۴)

همچنین در روستای سنته در محور سقز به دیواندره، براثر حمله گروه های مسلح غیرقانونی به افراد خودی یک سرباز شهید شد. در ادامه درگیری، نیروهای خودی به تعقیب مهاجمان پرداخته و توانستند ۲ نفر از آنها را که یکی شان زخمی شده بود، دستگیر کنند.(۵)

علاوه براین در درگیری نیروهای دو پایگاه خلیفه لو (در ۱۸ کیلومتری جنوب سقز) و پایگاه شهدا با افراد مسلح ضدانقلاب ۲ تن از سربازان ژاندارمری زخمی شدند(۶)

افراد حزب دمکرات در روستای نازلو در ۱۸ کیلومتری شمال ارومیه، با تیراندازی به سمت پایگاه نیروهای ژاندارمری و درگیر نگه داشتن آنان به درمانگاه این روستا حمله کرده و داروهای موجود در آنجا را به سرقت بردند.(۷)

در روستای کانی رش در ۴ کیلومتری هشتیان در شمال ارومیه هم براثر انفجار مینی که افراد مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند پای یک سرباز قطع شد(۸)

ص: ۱۴۸

۱- سند شماره ۸۰۵۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا۳ (مرکز فرماندهی) به نهاجا (مرکز فرماندهی)، ۲۶/۷/۱۳۶۲؛ و- سند

شماره ۸۰۵۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۸۰۵۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۷/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۵۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۶/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۱۸۰۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه کمیته انقلاب اسلامی (واحد اطلاعات)، شماره ۲۶، ۱/۸/۱۳۶۲، ص۴.

۳- سند شماره ۴۱۶۸۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۱۶۷۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۴۵۹۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۲۷/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۷۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به نخست وزیری، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۴۵۹۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۱۶۸۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۶/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۴۵۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۴۱۶۷۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۷- سند شماره ۴۱۶۷۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۸- سند شماره ۴۱۶۷۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۱

درحالی که یک روز بیشتر تا آغاز عملیات والفجر۴ در منطقه شیلر باقی نمانده است، عراق بار دیگر از تدارک یک حمله نظامی جدید توسط جمهوری اسلامی ایران خبر داد.

خبرگزاری بغداد به نقل از یک سخنگوی نظامی عراق گفت: «دشمن ایرانی مدت ها است تدارکات یک حمله جدید علیه عراق را فراهم کرده، لیکن زمانی که از قدرت و آمادگی نیروهای ما برای سرکوب تلاش خود آگاه می شود، در دست زدن به این حمله دچار تردید شده و درعوض موضعی دفاعی اتخاذ می کند.» این سخنگو اضافه کرد: «نیروهای عراقی آمادگی کامل دارند که تهاجم آنها را خنثی کرده و درس تازه ای به آنها بیاموزند.» خبرگزاری بغداد بار دیگر به نقل از سخنگوی نظامی عراق تصریح کرد: «دشمن اینک ظاهراً جزئیات مربوط به یک حمله تازه را تکمیل کرده است.»(۱)-(۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری تانیوگ نیز با یادآوری اینکه این سومین بار است که عراق در بیست روز گذشته از احتمال حمله جدید ایران خبر می دهد، افزود: «در بغداد تاکنون به طور رسمی هیچ گونه مطلبی پیرامون این امر که احتمالاً حمله جدید از چه نقطه ای آغاز خواهد شد، عنوان نشده است، لیکن ناظران معتقدند که ایران ممکن است به قسمت شمالی و یا مرکزی جبهه که هدف حملات تقریباً روزانه نیروی هوایی این کشور در عرض سه هفته گذشته بوده است حمله نماید. در گذشته چنین حملاتی نشانگر جهت حملات ایرانیان بوده است.»(۳)

۲

رئیس جمهور در دیدارهای جداگانه با سفیر کلمبیا در ایران و اعضای مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، از تلاش های انجام شده برای کسب یا حفظ آزادی و استقلال دو ملت قدردانی کرد.

سفیر کشور کلمبیا در پایان مأموریت چهارساله خود در ایران امروز با آیت الله خامنه ای دیدار کرد. رئیس جمهور در این ملاقات با اظهار علاقه به توسعه روابط با کلمبیا، افزود: «اصولاً نسبت به همه کشورهایی که توانسته اند خود را از نفوذ قدرت های جهانی برکنار دارند احترام خاصی قائلیم و این درحقیقت سیاست اصلی و بسیار مهم انقلاب و جمهوری اسلامی ماست.»

رئیس جمهور همچنین در ملاقات دیگری با اعضای مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق که در آغاز سومین سال تشکیل این مجلس انجام گرفت، اظهار کرد: «مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق نقش فوق العاده مهمی در مبارزات آزادی خواهانه و استقلال طلبانه ملت عراق دارد و خواهد داشت و این مجلس است که خط مبارزه مردم عراق را تعیین می کند تا براساس آن حکومت آینده عراق شکل بگیرد.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در این دیدار

۱- مشروح گزارش خبرنگار آسوشیتدپرس از اوضاع داخلی عراق در ضمیمه گزارش درج شده است.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۳، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص۲، بغداد - خبرگزاری عراق، ۲۶/۷/۱۳۶۲.
۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۲، بغداد - خبرگزاری تانیوگ، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

آیت الله خامنه ای «ضمن توصیه به بالابردن کمیت و کیفیت مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق و تقویت هرچه بیشتر کمیسیون های مجلس و همچنین بسیج نیروهای مردمی عراق، درمورد مسئله تبلیغات این مجلس چه در داخل و چه در خارج کشور تأکید نمودند.»(۱)

.۲۴

نخست وزیر و وزیر امور خارجه در گردهمایی سفرا و کارداران جمهوری اسلامی ایران در اروپا و امریکا معیارهای روابط سیاسی و دیپلماتیک ایران به ویژه درارتباط با کشورهای اروپایی را تشریح کردند.

میرحسین موسوی نخست وزیر، دراین مورد گفت: «تجربیات ما در این پنج سال مخصوصاً در سه سال جنگ تحمیلی به ما آموخت که علی رغم توسعه روابط با این کشورها هرگاه مسئله ای مربوط به امنیت انقلاب اسلامی بشود چه شرق و چه غرب هیچ عکس العمل مناسبی انجام نمی دهند و ما نباید تکیه ای به هیچ کدام از این قدرت ها داشته باشیم.» وی ضمن تأکید بر پایبندی به مکتب و اتکا به آن در سیاست خارجی خاطرنشان کرد: «ما باید مواظب فریب برخوردهای ظاهرفریبانه دیپلماسی باشیم و همیشه نیز تجربه راهنمای عمل ما نباشد و هیچ گاه اثر مکتب و اصولی که ما به آن اعتقاد داریم نباید از سیاست ما برداشته شود.»

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه نیز در سخنانی خطاب به نمایندگان جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور اظهار کرد: «شما سفرای کشور اسلامی در دنیای استکباری هستید؛ دنیایی که ملل عالم را تحت ستم کشیده است و سه الی چهار قرن است که هرچه از دستشان برآمده بر انسان ها وارد کرده اند.» وی افزود: «شما می دانید که هم ملت ما و هم ایدئولوژی اسلام هر دو بالقوه این امکان که دنیا را تکان بدهند دارند و این رسالت به دوش ما و مخصوصاً شما به عنوان سفرای رسمی کشور اسلامی ایران می باشد.» ولایتی سپس به روابط سیاسی و اقتصادی جمهوری اسلامی با کشورهای اروپایی پرداخت و تأکید کرد: «شما باید بدانید که اینها هیچ گاه قلبشان با ما نیست اگرچه در ظاهر روی خوش نشان بدهند.»(۲)

۲

به منظور تثبیت و کاهش نرخ کالاها، نخست وزیر بخشنامه ای خطاب به وزارتخانه ها، سازمان های دولتی و نهادهای انقلاب صادر کرد. در این بخشنامه آمده است: از آنجا که اغلب واحدهای تولیدی تحت پوشش وزارتخانه ها، سازمان های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی از ارائه به موقع اطلاعات درخواستی به منظور بررسی قیمت ها خودداری می کنند، همه آنها موظف اند حداکثر ظرف مدت یک ماه مدارک لازم را برای نرخ گذاری کلیه کالاهای تولیدی خود دراختیار سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولیدکنندگان قرار دهند.(۳)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲، صص ۲ و ۱۲.

۲- همان، ص۱۲.

۳- همان.

۱

خانم ملیکا بلانیتس نخست وزیر یوگسلاوی در سومین روز سفر خود به بغداد که گفته می شود بیشتر با هدف تضمین اجرای تعهدات و پرداخت بدهی های مالی عراق به یوگسلاوی صورت گرفته است، امروز با رئیس جمهور عراق دیدار کرد. به گزارش رادیو بغداد، در این ملاقات صدام حسین گفت: «ما به عنوان عرب و نه عراقی خط مشی برجسته یوگسلاوی را در پشتیبانی از اعراب و مسائل عادلانه شان فراموش نمی کنیم.» نخست وزیر یوگسلاوی نیز با ابراز نگرانی از ادامه اوضاع وخیم جهان و جنگ عراق و ایران اظهار کرد: یوگسلاوی از دعوت های پی درپی عراق برای برقراری صلح قدردانی می کند. در این دیدار همکاری دوجانبه عراق و یوگسلاوی در تمامی زمینه ها و تحکیم نقش جنبش عدم تعهد و تثبیت پایه های آن به منظور برقراری صلح در جهان بررسی شد. علاوه براین، دو طرف درباره برخی مسائل مشترک و اوضاع عربی نیز به تبادل نظر پرداختند. در این مذاکرات طه یاسین رمضان عضو شورای فرماندهی انقلاب و معاون اول نخست وزیر عراق، حسن علی عضو شورای فرماندهی انقلاب و وزیر بازرگانی عراق، رئیس دفتر صدام حسین، معاون نخست وزیر یوگسلاوی و سفرای دو کشور نیز حضور داشتند.(۱)

۲

روزنامه گونز (چاپ ترکیه) در گزارشی ضمن اعلام خبر ورود پنج فروند هواپیمای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق نوشت: «عدم موافقت ترکیه با فرود سوپراتاندارها در خاک این کشور موجب تأخیر در تحویل آنها به عراق شد.»

به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس روزنامه گونز با درج این خبر به نقل از منابع ناشناس، افزود: تحویل سوپراتاندارها ازطریق ترکیه قسمتی از برنامه ای با اسم رمز عملیات "شکر" بود، اما مقامات رسمی ترکیه با خط سیر اولیه که طبق آن قرار بود این هواپیماها در یک پایگاه هوایی ترکیه سوخت گیری کنند، مخالفت کردند و درنتیجه، سوخت گیری این هواپیماها در هوا انجام شد.

یونایتدپرس یادآور شد: این گزارش اولین بار در روزنامه آبزرور (چاپ لندن) منتشر گردید. آبزرور نوشته بود این هواپیماها ازطریق ترکیه، اردن یا قبرس به عراق رفته اند(۲)

۳

برخی مقامات و محافل سیاسی اروپا نگرانی خود را از ادامه جنگ ایران و عراق ابراز و از تلاش های منطقه ای و بین المللی برای پایان دادن به جنگ حمایت کردند. از سوی دیگر، در مقابله با فشارهای موجود، جمهوری اسلامی ایران نیز رایزنی هایی را با بعضی از کشورهای منطقه آغاز کرد.

خبرگزاری فرانسه به نقل از روزنامه مصری الاهرام گزارش داد: نیکولای چائوشسکو رئیس جمهور رومانی، که برای یک دیدار رسمی سه روزه وارد قاهره شده است، خواستار

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۷/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، رادیو بغداد، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۳، ۲۷/۷/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، آنکارا - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

خاتمه درگیری میان ایران و عراق و آغاز مذاکرات برای حل جنگ خلیج فارس شد(۱)

یورگن سونیمان وزیر مشاور در امور خارجی آلمان فدرال نیز در مصاحبه با خبرگزاری این کشور با اشاره به اینکه «این جنگ خطری است جدی علیه منطقه و صلح جهانی»، از دولت آلمان خواست نقشی فعال در پایان دادن به اختلافات عراق و ایران ایفا کند. گفتنی است دولت آلمان فدرال در قبال این جنگ خط مشی بی طرفی را اتخاذ کرده است و مناسبات خوبی با هر دو کشور دارد. به گفته رادیو بغداد، سونیمان گفت که دولت متبوعش منویات شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس را برای ارائه ابتکارهای سیاسی جدید به منظور پایان دادن به جنگ دنبال می کند.(۲) همچنین روزنامه ایتالیایی ایلتوپلو ارگان حزب دمکرات مسیحی از کشورهای الجزایر، عربستان سعودی و امارات متحده عربی خواست تا برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق تلاش کنند.(۳)

درباره تلاش های سیاسی جاری در منطقه، دیوید برادشو مفسر بخش عربی رادیو بی بی سی در گزارشی تصریح کرد: «تلاش های میانجیگرانه تازه در سه جبهه مجزا در جریان می باشد. امارات متحده عربی در خلیج فارس در تلاش بوده که دولت سوریه را تشویق کند تا ممنوعیت صدور نفت ازطریق شاه لوله های نفتی عراق را که از خاک سوریه می گذرد بردارد.» وی درباره احتمال موفقیت این حرکت گفت: گرچه گفته شده است که روابط سوریه با ایران اخیراً به سردی گراییده است، باز احتمال نمی رود که پرزیدنت اسد به کارهایی دست بزند که برای حزب حاکم بعث در بغداد، که رقیب حزب بعث سوریه است، ایجاد اعتبار کند.

برادشو اقدامات الجزایر را دومین محور تلاش های میانجیگرانه خواند و افزود امکان موفقیت تلاش های الجزایر نیز ضعیف است چون دو سال پیش نیز تلاش این کشور برای پایان دادن به جنگ به نتیجه نرسید. وی به عنوان سومین حرکت دیپلماتیک درجهت حل وفصل جنگ از تلاش فرانسه برای طرح قطعنامه ای در شورای امنیت سازمان ملل نام برد که از یک سو خواستار استقرار آتش بس در جنگ و از سوی دیگر حمایت سازمان ملل از آزادی کشتیرانی برای تمام کشورها در خلیج فارس ازجمله عراق است تا این کشور بار دیگر بتواند نفت خود را ازطریق خلیج فارس صادر و از افزایش درگیری های خود با ایران صرف نظر کند. برادشو در پایان اظهار عقیده کرد: احتمالاً ایران از چنین پیشنهادی استقبال نخواهد کرد زیرا ازنظر دولت ایران این راه حل صرفاً کوششی است ازطرف کشورهای غربی برای آنکه صدام حسین را بر سر قدرت نگه دارند.(۴)

از سوی دیگر و با درنظرگرفتن تأثیر احتمالی تلاش های میانجیگرانه جاری، امروز حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران، برای دیدار از کشورهای سوریه، الجزایر، لیبی، یمن دمکراتیک و چند کشور افریقایی عازم دمشق شد. وی قبل از ترک تهران در گفت وگو با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی درباره اهداف سفر به سوریه گفت: دو کشور ایران و سوریه همواره روابط نزدیکی با یکدیگر داشته اند و طبیعی است که درارتباط با

۱- همان، ص۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۷/۱۳۶۲.
۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۵، رادیو بغداد، ۲۶/۷/۱۳۶۲.
۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۳، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص۲۳، به نقل از روزنامه ایتالیایی ایلتوپلو.
۴- همان، صص ۱۳ و ۱۴، رادیو بی بی سی، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

مسائل مختلف به گفت وگو و تبادل نظر بپردازند. شیخ الاسلام افزود با مقامات سوریه مذاکراتی درخصوص تحولات جاری منطقه حول تحریکات و توطئه های امپریالیسم و صهیونیسم خواهیم داشت و موضع قاطع خود را در قبال تلاش های مذبوحانه ای که برای نجات صدام ازسوی ابرقدرت ها دنبال می شود، بیان خواهیم کرد(۱)

۱

واکنش ها به تهدید ایران درمورد بستن تنگه هرمز ضمن تحلیل و تفسیر درباره احتمال عملی شدن این تهدید همچنان ادامه دارد.

به نوشته روزنامه واشنگتن تایمز، شاهزاده بندر بن سلطان سفیر عربستان در امریکا، درباره تهدید ایران گفت: «مسئله ای که با آبراه بین المللی سروکار داشته باشد مستلزم تصمیم دسته جمعی است.» وی افزود: «اگر ایران قوانین و مقررات بین المللی را مورد تجاوز و تخطی قرار دهد و یا به حاکمیت ما لطمه بزند ما هر اقدام لازم را برای جلوگیری از آن معمول خواهیم داشت. ... دولت پادشاهی عربستان سعودی از منافع خود و متحدانش در منطقه دفاع خواهد کرد.»(۲)

در همین حال اولاف لانتسکه رئیس سازمان بین المللی انرژی که درحال بازدید از ژاپن است، اظهار کرد که «احتمال اندکی می دهد ایران تنگه هرمز را مسدود نماید.» به گزارش خبرگزاری کیودو، وی گفت دست اندرکاران بازار جهانی نفت معتقدند تنگه هرمز بسته نخواهد شد و این بازار همچنان آرام است. لانتسکه همچنین پیش بینی کرد قیمت آینده نفت ثابت باقی بماند و نرخ تورم افزایش یابد.(۳)

از سوی دیگر، به گفته رادیو بی بی سی، خبرگزاری رویتر از ازدحام ۷۰ کشتی باری در ورودی ساحل بندرعباس خبر داد. به گزارش این خبرگزاری کشتی های مذکور برای تخلیه محموله های خود که «هم برای عملیات جنگی ایران و هم برای اقتصاد این کشور اهمیت حیاتی دارند»، در انتظار به سر می برند. ویلیام ریو مفسر بخش شرقی رادیو بی بی سی با اشاره به گزارش رویتر نتیجه گرفت این وضع، درحقیقت مؤید پیام روز جمعه حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی می باشد که گفته بود ایران فقط موقعی اقدام به بستن تنگه هرمز خواهد کرد که دیگر این آبراه استفاده ای برای کشور نداشته باشد.

گزارش رویتر با اشاره به ساخت یک بندرگاه جدید در بندرعباس که در چند کیلومتری بندر قدیمی قرار دارد و پایگاه نیروی دریایی ایران نیز به حساب می آید، افزوده است: «اگر تنها ارقام را در نظر گیریم نیروی دریایی ایران با داشتن ۱۲ رزم ناو بزرگ با قدرت ترین نیروی دریایی منطقه به شمار می آید، اما معلوم نیست که پس از تصفیه هایی که به دنبال انقلاب در آن انجام گرفت، درحال حاضر از چه موقعیتی برخوردار است. باوجود این، باید به این موضوع توجه داشت که نیروی هوایی و زمینی ایران ثابت کرده اند که تصفیه و کمبود تجهیزات نظامی به خاطر عدم ارسال اسلحه ازسوی سازندگان غربی توانایی رزمی آنان را کاهش نداده است.»

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۲۱، رادیو امریکا، ۲۶/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه امریکایی واشنگتن تایمز.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۴، توکیو - خبرگزاری کیودو، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

خبرنگار رویتر در ادامه با اشاره به سخنان اخیر حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در نمازجمعه تهران مبنی بر اینکه «ایران اگر لازم باشد و بخواهد به سادگی می تواند تنگه هرمز را ببندد» اظهار کرد: «دیپلمات های غربی در ایران شک ندارند که اگر ایران مجبور شود، تهدید خود را عملی کرده و تنگه هرمز را خواهد بست، اما معتقدند که عکس العمل شدید ایران بیشتر به خاطر آن است که عراق را از هرگونه اقدام شدید منصرف کرده، موقعیت کنونی جنگ را حفظ کند.» این خبرنگار در پایان تأکید کرد: «اگر ایران تصمیم به بستن تنگه هرمز بگیرد، همان طورکه اخیراً آقای رفسنجانی اظهار داشت غرب زمستان سردی خواهد داشت.»(۱)

۱

اظهارات روز گذشته وزیر امور خارجه امریکا درمورد اقدام کشورهای غربی به افزایش نیروها و امکانات نظامی خود در منطقه خلیج فارس به منظور مقابله با تهدید احتمالی علیه امنیت کشتیرانی در این منطقه، پرسش هایی را درزمینه احتمال دخالت مستقیم امریکا در جنگ ایران و عراق برانگیخت.

سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا امروز در پاسخ به سؤال خبرنگاران درخصوص موضع امریکا در قبال منازعه ایران و عراق، خاطرنشان کرد: «در موضع بی طرفی امریکا دراین زمینه هیچ گونه تغییری حاصل نشده است. از سوی دیگر، ما صراحتاً اعلام کرده ایم که هرگونه اختلال در آمدوشد کشتی های بین المللی را در خلیج فارس شدیداً وخیم تلقی خواهیم کرد.»(۲)

علاوه براین، امروز کاخ سفید با انتشار بیانیه ای مطبوعاتی درباره سخنان وزیر امور خارجه امریکا، اتخاذ هرگونه سیاست نوین در منطقه غرب آسیا ازسوی ایالات متحده را به شدت تکذیب کرد. خبرگزاری جمهوری اسلامی با اعلام این خبر، افزود لاری اسپیکز سخنگوی کاخ سفید نیز تصریح کرد: «من نسبت به شایعه تغییر سیاست [امریکا] هشدار می دهم.»(۳)

بااین حال، روزنامه نیویورک تایمز نوشت: «این اولین بار بود که شولتز وانمود نمود که امریکا احتمال می رود سیاست بی طرفی خود نسبت به جنگ ایران و عراق را به نفع عراق تغییر دهد.» این روزنامه افزود: «جنگ ایران و عراق که از سال ۱۹۸۰ آغاز گردیده است مشکلاتی را برای امریکا فراهم کرده است؛ زیرا که از یک طرف به خاطر نزدیکی عراق با هم پیمانی چون عربستان، امریکا نمی خواهد که شاهد شکست عراق باشد و از طرف دیگر امریکا از این نگران است که امکان دارد ایران درصورت شکست، از شوروی تقاضای کمک نماید.»

رادیو اسرائیل هم در تفسیری با اشاره به درپیش بودن انتخابات ریاست جمهوری امریکا و اینکه این انتخابات «حال وهوای خاص خود را رفته رفته در فضای سیاست بین المللی می پراکند»، گفت: « شاید بی مناسبت نباشد اگر گفتهٔ تند و خشونت آمیز جورج شولتز وزیر خارجه امریکا را نخستین صدای زنگ کاروان انتخابات امریکا بدانیم که دیروز تهدیدات جمهوری اسلامی ایران را در بستن تنگه هرمز باج گیری لقب داد و رسماً اعلام نمود که دولت وی از این باج ها به کسی نخواهد داد.»(۴)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۳، ۲۷/۷/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۶، رادیو بی بی سی، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۱۲، رادیو امریکا، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۲۱ - ۱۹، رادیو اسرائیل، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

رادیو مسکو نیز در تحلیل اظهارات شولتز اعلام کرد: «اوضاع در ناحیه خلیج فارس بیش ازپیش متشنج می شود. کشورهای عضو پیمان ناتو در درجه اول ایالات متحده امریکا، از جنگ بلاوقفه ایران و عراق استفاده می کنند و بر فعالیت نظامی خود در این منطقه می افزایند و اعمال تجاوزگرانه را برضد کشورهای صادرکننده نفت این منطقه تدارک می بینند.» این رادیو افزود: عملیات ماجراجویانه کشورهای عضو پیمان ناتو قطعاً موجب نگرانی کامل محافل صلح دوست جهان از جمله کشورهای غیرمتعهد خواهد شد.(۱)

در همین حال، روزنامه الثوره ارگان حزب بعث عراق ضمن اعلام خشنودی مقامات بغداد از اظهارات اخیر وزیر امور خارجه امریکا نوشت: «به عقیده دولت بغداد، ایالات متحده در وعده های خود نسبت به باز نگه داشتن تنگه هرمز بسیار جدی است.» مفسر الثوره در تحلیل دوصفحه ای خود درباره جنگ ایران و عراق ابراز عقیده کرد: در موضع امریکا در قبال جنگ تغییری احساس می شود و واشنگتن به عراق حق می دهد برای کشاندن حکومت اسلامی ایران به میز مذاکره تأسیسات نفتی ایران را بمباران کند. این روزنامه افزود: «ایالات متحده به ایران اخطار کرده که بستن تنگه هرمز به معنی لطمه [زدن] به منافع کشورهای دیگر بوده و با واکنش نظامی امریکا روبه رو خواهد شد.»(۲)

امروز همچنین ریچارد مورفی، که به تازگی ازسوی رئیس جمهور امریکا به سمت مسئول امور غرب آسیا در وزارت امور خارجه این کشور منصوب شده، جنگ ایران و عراق را نمونه ای از جدی از عوامل تهدیدکننده صلح و ثبات در منطقه غرب آسیا خواند و گفت: «پایان یافتن جنگ ایران و عراق مشکل به نظر می رسد و شاید شورای امنیت سازمان ملل با تصویب قطعنامه ای که مورد قبول طرفین باشد قدمی برای حل این مشکل بردارد.» وی همچنین تصریح کرد: «ایران ممکن است برای کوتاه مدت بتواند تنگه هرمز را مسدود سازد اما نه برای درازمدت، چنان که کشورهای متکی به نفت خلیج فارس این موضوع را تحمل نخواهند کرد.»

به گزارش رادیو امریکا، مورفی در کمیته روابط خارجی سنای امریکا خاطرنشان کرد که بنیاد راهبرد امریکا در منطقه غرب آسیا بدون تغییر باقی خواهد ماند، هرچند تاکتیک و روش ها ممکن است متناسب با شرایط زمانی تغییر کند. وی جهت گیری های راهبرد کنونی امریکا در منطقه غرب آسیا را چنین خلاصه کرد: «کوشش برای حل منازعاتی که منافع امریکا و منافع مردم منطقه را مورد تهدید قرار می دهد، ادامه تلاش ها برای بازگرداندن صلح به خاورمیانه [غرب آسیا]، کمک به کشورهای دوست در منطقه برای یاری دادن به آنها در برنامه های توسعه اقتصادی و تقویت بنیه امنیتی خود و حفاظت از راه ورود نفت از خلیج فارس و اطمینان از آزادی کشتیرانی در خلیج فارس.»(۳)

ص: ۱۵۵

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۷/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸، رادیو مسکو، ۲۶/۷/۱۳۶۲.
۲- همان، صص ۱۸ و ۱۹، رادیو اسرائیل، ۲۶/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه الثوره.
۳- همان، صص ۱۳ و ۱۴، رادیو امریکا، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۱

به دنبـال تیرانـدازی هـای اخیر علیه تفنـگ داران دریـایی امریکـا در بیروت، برخی از شـبکه هـای تلویزیونی امریکا جناح انشـعابی جنبش شیعیان امل را مسـئول اصـلی این حوادث دانسـتند. به گزارش رادیو اسـرائیل، این شـبکه ها همچنین مدعی شدند جناح انشعابی مذکور به رهبری حسـین موسوی توسط مأموران اطلاعاتی حکومت اسـلامی ایران اداره می شود و پایگاه آن در شـهر بعلبک در شـمال شرقی لبنان قرار دارد.(۱)امروز همچنین خبرگزاری آلمـان از بیروت گزارش داد درگیری هـایی در منطقه شـیاح بیروت بین نیروهـای ارتش و مردان مسـلح رخ داد. بنا به این گزارش، یک سـخنگوی ارتش لبنان گفت که مردان مسلح با حمله به مواضع تفنگ داران دریایی امریکا قصـد دارنـد آتش بس و جلسه کمیته مـذاکره ملی را برهم زننـد. وی افزود تفنـگ داران امریکـایی از هـویت حمله کننـدگان مطلع هسـتند، اما توضیح بیشتری دراین باره نداد.(۲)

۲

درپی اختلافات موجود میان طرف داران و مخالفان رهبری یاسـر عرفات بر سازمان آزادی بخش فلسطین، سوریه به این سازمان اطلاع داد «برای پایان دادن به اختلافات دمشق و گروه طرف داران عرفات، خود را از شـر یاسـر عرفات خلاص نماید.» روزنامه کویتی القبس ضمن اعلام این خبر افزود: این تقاضـا ازطریق فـاروق قـدومی رئیس کمیته سیاسـی سازمـان آزادی بخش فلسـطین به اطلاع این سازمان رسـید. عرفات درحال حاضـر در شـهر طرابلس در شمال لبنان که عملاً در محاصره نیروهای سوریه و مخالفان مورد حمایت این کشور قرار دارد، به سر می برد.

در همین حال، ژنرال مصـطفی طلاس وزیر دفاع سوریه نیز عرفات را مسبب اقدامات تحریک آمیز در طرابلس خواند و به وی هشدار داد آنهـایی که بـا آتش بـازی می کننـد انگشـتان خود را خواهنـد سوزانـد. به گزارش خبرگزاری رویتر، طلاس ضـمن متهم کردن عرفات به یورش علیه مواضع "جناح های ملی و پیشرو لبنان" تصـریح کرد: «سوریه قصـد ندارد به کسـی اجازه دهد تا نیروهای ملی و پیشـرو را در لبنان از بین ببرد. تنها پرچمی که در لبنان برافراشته نگه داشته می شود پرچم ملی گرایی و پیشرفت خواهد بود.»(۳)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری فرانسه رهبران سازمـان الفتـح (مهم ترین گروه سیاسـی - نظـامی فلسـطینی در سازمـان آزادی بخش فلسـطین) در اجلاس فوق العاده ای در کویت گرد هم آمدنـد تا درباره شـکاف ایجادشـده در داخل این گروه مهم نظامی ساف و تهدید رهبری یاسـر عرفات به مـذاکره بپردازند. گفته می شود هشت عضو کمیته اجرایی الفتح بار دیگر حمایت خود را از عرفات به عنوان رهبر الفتـح و رئیس سازمـان آزادی بخش فلسـطین اعلام کرده انـد. بنـا به این گزارش، تصـمیمات این اجلاس شامل تجدیـد سازمان الفتـح و ارزیابی مجدد روابط آن با کشورهای عربی خواهد بود.(۴)

ص: ۱۵۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۳، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۷، رادیو اسرائیل، ۲۶/۷/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۲.

۳- همان.

۴- روزنامه کیهان، ۲۶/۷/۱۳۶۲، ص۲۴.

ضمیمه گزارش۵۷: موقعیت جغرافیایی، سیاسی منطقه آلان

منطقه آلان سردشت مرز مشترک ایران با عراق می باشد که از آلوت در شمال تا حوالی دوپارا به سمت جنوب امتداد دارد و حصاری کوهستانی آن را فراگرفته و باوجود شیارهای عمیق در دامنه کوه های منطقه، بسیار صعب العبور می باشد. کوه های هنیمال، سیر، زرد که، خمل، نوری، لک لک و... از ارتفاعات این منطقه هستند که هرکدام در موقعیت خود بسیار حائز اهمیت و بر نقاط هم جوار ایران و عراق دید وسیعی دارند. عمده راه ارتباطی منطقه، جاده مرزی آلوت به بیژوه و گردنه خمل است که این منطقه را به بانه و سردشت وصل می کند.

نقطه مقابل آلان، منطقه گناو عراق و سلسله ارتفاعاتی است که چندین پایگاه پراکنده عراقی به منظور تأمین محورهای مواصلاتی در آن وجود دارد.

این منطقه به دلیل موقعیت خاص جغرافیایی اش، نقطه مناسبی برای جنگ های پارتیزانی است و جنگ های متعددی که در قبل از انقلاب در این منطقه صورت گرفته، سبب رشد و توانمندی گروهک های مسلح گردیده است؛ منطقه ای که معمولاً دولت مرکزی (شاهنشاهی) به هیچ وجه به آن دست نیافته بود. پس از پیروزی انقلاب اسلامی با شروع جنگ در کردستان، آلان به تدریج محلی برای استقرار وسایل مخابراتی، مراکز آموزش چته ها و دفاتر سیاسی گروهک کومه له و دمکرات و پس از آن منافقین قرار گرفت. همچنین محل تدارکات و تنها نقطه مطمئن برای ضدانقلابیون، پس از پاک سازی محورهای عمقی و شمال کردستان خصوصاً پس از فشارهای عملیاتی سال ۶۲ بود.

مردم منطقه که در طول سال های متمادی، تاریخ پرخفقانی را سپری کرده اند، پس از انقلاب همواره تحت فشار و ظلم گروهک ها بوده و به سبب حفاظت دستگاه ها و دفاتر همواره مورد تفتیش امنیتی قرار می گرفته اند، بنابراین برخورد سرشار از عاطفه آنان پس از ورود رزمندگان اسلام به منطقه بیانگر این مطلب بود که تصور قدرت و نفوذ جمهوری اسلامی در این حد برای آنها دور از انتظار بوده است.

باتوجه به قرائن مختلف ضدانقلاب پی برده بود که تا قبل از فرارسیدن سرما، منطقه آلان مورد هجوم نیروهای خودی قرار خواهد گرفت، لذا دفاتر سیاسی حزب اعلام آماده باش کامل داده بود و در آستانه همین عملیات اقدام به عملیات های ایذایی از جمله حمله به شهر بوکان و پایگاه های تحت امر کامیاران و تصرف پاسگاه های آویهنگ و تنگ سر نمود.(۱)

ضمیمه گزارش۵۹: گزارش خبرنگار آسوشیتدپرس از اوضاع داخلی عراق

خبرنگار خبرگزاری آسوشیتدپرس با اشاره به آماده شدن نیروهای ایران برای اجرای یک حمله نهایی در طول کوهستان های واقع در مرز دو کشور، به نقل از سرهنگ محی که فرمانده یکی از خطوط مقدم عراق در منطقه خانقین است، گفت: «عملیات جنگی طی چند ماه گذشته تنها به تبادل آتش توپخانه و درگیری های نیروهای گشتی محدود بوده است. [این سرهنگ عراقی افزود] ایرانیان انتظار دارند از مواضعشان که بر روی کوهپایه های مشرف بر عراق قرار دارد بتوانند تیپ وی را منهدم سازند.»

گزارشگر آسوشیتدپرس اضافه کرد که هر دو کشور متخاصم با تأمین مالی و کمک به قبایل مختلف شورشیان کرد از آنها علیه یکدیگر استفاده می کنند. دراین میان، اگرچه نفوذ ایران به داخل خاک عراق فقط چند کیلومتر است، اما نیروهای ایرانی از موقعیت بهتری برای محدودساختن کمک عراق به کردهای ایرانی و نیز دسترسی به شورشیان کرد عراقی برخوردارند.

در ادامه این گزارش همچنین به نقل از سرهنگ محی آمده است: هنگامی که تهاجم مرزی مرکزی صورت بگیرد، احتمالاً به جای انبوه

پاسداران انقلاب که آموزش ندیده هستند و از تجهیزات کافی نیز برخوردار نمی باشند، به طور عمده از نیروهای ارتش که آموزش های زیادی را در تاکتیک استفاده از سلاح ها و نیز تانک ها آموخته اند، استفاده خواهد شد. به گفته وی «هنوز یک ارتش خوب در آنجا [ایران] وجود دارد.» خبرنگار آسوشیتدپرس وضعیت ارتش عراق را این طور توصیف کرد: «پس از سه سال جنگ، [ارتش

۱- سند شماره ۲۲۷۴۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن رویدادهای کردستان، دفتر سیاسی سپاه پاسداران، شماره ۷۰، ۱۵/۸/۱۳۶۲، صص ۴۶ - ۴۴.

عراق] به نظر منظم و کارآمد می آید. دولت عراق ادعا می کند که افرادش از روحیه بالایی برخوردارند و منتهای تلاش خود را برای حفظ روحیه آنان به کار می برد. علی رغم کمبودهایی که در بقیه نواحی کشور وجود دارد، در ارتش همواره بهترین غذا موجود است. سربازان ارتش می توانند از پنج هفته، یک هفته مرخصی بگیرند درحالی که افسران ارتش می توانند از چهار هفته، یک هفته مرخصی بگیرند. گفته می شود افسرانی که از جبهه بازمی گردند هنوز اتومبیل مجانی دریافت می کنند و از امتیازات دیگری نیز برخوردارند. پاداش هایی که به خانواده کشته شدگان تعلق می گیرد بسیار بالا هستند لیکن تقریباً هر خانواده ای در عراق یکی از اعضای خود را از دست داده است.»

خبرنگار آسوشیتدپرس در ادامه اوضاع ناشی از جنگ در عراق را چنین گزارش کرد: «شکایت کردن از جنگ در میان عراقی ها بسیار نادر است. علت این امر به طور عمده این است که پلیس مخفی دولت هر کسی که شکایت کند یا مخالفت خود را با صدام ابراز نماید دستگیر می کنند. علی رغم تکذیب دولت، میزان فرار از خدمت ارتش بالا است. تعداد زیادی از گشتی های امنیتی ارتش که کارت های شناسایی را در خیابان های بغداد و جاده های اصلی کشور بازرسی می کنند این افراد را شناسایی می کنند. می توان کامیون های پر از مردان جوانی را دید که طی چنان اقداماتی در خیابان ها جمع آوری شده اند و به مراکز امنیتی برده می شوند. بنا بر گزارش منابع غربی، بیشتر این فراریان به پادگان برگردانده می شوند لیکن گفته می شود برخی از آنها نیز تیرباران می گردند.»

تلاش های گاه وبی گاه افسران ارتش برای کودتا موضوع دیگری است که در این گزارش به آن پرداخته شده است: «دو منبع نظامی خارجی ادعا کردند که یک گروه از سرهنگان و سرتیپ های عراقی تلاش کردند در ماه سپتامبر به یک کودتا دست بزنند. درحدود ۷۰ تن از افسران بلندپایه من جمله برخی از فرماندهان دستگیر شدند. این منابع گفتند حداقل ۴ تن تیرباران و بقیه ناپدید شده اند.» خبرنگار آسوشیتدپرس اضافه کرد: «گزارش بمب گذاری های تروریست ها در بغداد و دیگر شهرها غالباً به گوش می رسد. لیکن کسی نمی داند که آیا آنها ناراضیان عراقی - کردها و یا عوامل ایران هستند. حداقل ۸ فروند هواپیمای نیروی هوایی عراق من جمله ۴ جنگنده میگ، ۳ بمب افکن سوخو و یک هلیکوپتر غزال ظرف ماه گذشته دراثر چنان بمب گذاری هایی منهدم شده اند. عراقی ها هم اکنون، ۱۹۶ فروند هلیکوپتر و ۴۵۱ فروند هواپیمای جنگنده دارند. یک منبع مطلع گفت لیکن به علت کمبود مکانیسین های ماهر و قطعات یدکی فقط می توان از نیمی از آنها استفاده کرد. ایران هم اکنون ۵۰۰ هواپیما دارد. [اما] هیچ گاه نمی توان از بیش از ۲۰ درصد این هواپیماها استفاده کرد.»

خبرنگار آسوشیتدپرس در پایان به نقل از این منبع خاطرنشان ساخت: هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسه معادله جنگی را تغییر زیادی نخواهد داد، زیرا آنها با موشک های اگزوسه سنگین و کند می شوند. امتیاز عمده سوپراتاندارها در جنگ نیست بلکه در حمله به کشتی ها در دریاست(۱)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۱، صص۲۶ - ۲۳، خانقین - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ چهارشنبه ۲۷ مهر ۱۳۶۲ ۱۲ محرم ۱۴۰۴ ۱۹اکتبر ۱۹۸۳

۱

در جلسه ای که ساعاتی قبل از آغاز عملیات والفجر۴ با حضور فرمانده کل سپاه و اعضای ستاد قرارگاه خاتم برگزار شد،(۱) به طور اجمالی آخرین اقدامات برای اجرای عملیات و تغییرات ایجادشده در به کارگیری یگان ها به اطلاع محسن رضایی رسید.

در این جلسه محمد باقری مسئول اطلاعات قرارگاه خاتم، با اشاره به حساسیت زیاد دشمن در بین ارتفاعات لری و کنگرک در منطقه عملیاتی لشکر۸ نجف، گفت: شب گذشته ۳۰۰ نفر از نیروهای عراقی با تجهیزات کامل برای اجرای کمین آمده بودند که با نیروهای ما درگیر شدند و طبق اخباری که از واحد شنود گرفتم ۶ تن از افراد دشمن مفقود شده اند و عراقی ها هم چندین بار با هلیکوپتر به دنبال نیروهای مفقودشده خود گشته اند و پس از این درگیری، از رده بالا به نیروهای عراقی مستقر در منطقه شیلر گفته شده که در گروه های ۲۵ الی ۵۰ نفری برای گشت زنی بروند و هرگونه تحرک ایرانی ها را گزارش کنند.

علی اسحاقی مسئول شنود قرارگاه خاتم نیز ضمن بیان مطالبی درباره افزایش حساسیت دشمن در این محور، از دستگیری یک دید بان نفوذی توپخانه عراقی در این منطقه خبر داد.

مأموریت لشکر۱۴ امام حسین(ع) در محور پنجوین موضوع دیگری بود که در ادامه جلسه مطرح شد. حسین

ص: ۱۶۱

۱- افراد حاضر در جلسه عبارت بودند از: محمد باقری، غلامحسین بشردوست، غلامعلی رشید، محسن رضایی، علی اسحاقی، حمید سالکی و حسین خرازی.

خرازی فرمانده این یگان، اصرار داشت که به علت مشکلاتی ازقبیل تکمیل نشدن شناسایی ها، نبود راهکار مناسب و حضور نیروهای کمین عراقی در دو کیلومتری خط اصلی، امکان اجرای عملیات وجود ندارد. وی حتی حاضر به اجرای عملیات پوشش و فریب که در روزهای قبل با آن موافقت کرده بود، نشد. بااین حال، سرانجام خرازی پذیرفت که پس از مرحله اول عملیات در جنوب محور عملیاتی تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)، وارد عمل شود.(۱)

در ادامه این جلسه، دو تن از فرماندهان عملیات نامنظم قرارگاه حمزه (یک نفر از ارتش و یک نفر از سپاه) درباره امکان نفوذ به عمق خاک عراق و اجرای عملیات برای انهدام مقرها و توپخانه های دشمن در منطقه چنان و خرنوکدار و نیز تصرف یا اجرای عملیات انهدامی در برخی شهرهای کوچک ازجمله سیدصادق، شانه دری و خرمال مطالبی را بیان کردند. محسن رضایی به قاسم سلیمانی فرمانده لشکر۴۱ ثارالله(ع)، پیشنهاد کرد که برای بررسی امکان تصرف شهر خرمال و برآورد نیرو برای اجرای این مأموریت یک فرمانده گردان این لشکر را همراه فرماندهان جنگ های نامنظم به داخل عراق بفرستد. البته این کار به علت اجرای عملیات در محور مریوان به چند روز بعد موکول شد.(۲)

براساس آخرین تصمیمات امروز فرمانده کل سپاه مقرر شد برای تقویت فرماندهی و نظارت بر عملیات در دو محور، محسن رضایی و غلامعلی رشید در محور مریوان و سیدرحیم صفوی و علی شمخانی در محور بانه مستقر شوند(۳)

۱

در ساعات باقیمانده تا آغاز عملیات والفجر۴، از اوایل شب، احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف در محور بانه و کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) در محور مریوان نیروهای خود را که از قبل در فاصله مناسبی از نقطه درگیری استقرار یافته بودند، روانه نقطه رهایی کردند تا در ساعت مقرر برای تصرف اهداف تعیین شده وارد عمل شوند.(۴)

در اولین مرحله از عملیات والفجر۴، قرار است امشب در محور بانه (شمال)، ارتفاعات لری، کنگرک و گرمک و در محور مریوان (جنوب)، ارتفاعات مارو، هفت توانان و خلوزه های ۱ و ۲ تصرف شود و با الحاق این دو محور، خطی مناسب برای پدافند در مرتبه نخست در نقطه ای از منطقه (کلو با گرمک) به دست آید و به دنبال آن مراحل بعدی عملیات توسط یگان های دیگر اجرا شود.

لشکر۸ نجف و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) برای اجرای مأموریت خود ضمن کسب آمادگی های لازم درزمینه تکمیل شناسایی ها و آماده سازی نیروها و امکانات، طرح مانور خود را تهیه کردند.

لشکر۸ نجف برای دستیابی به اهداف محول شده به این یگان، برای ۷ گردان کوهستانی (هر گردان ۲۰۰ نفر) طرح مانوری بدین شرح در نظر گرفت:

۱- سند شماره ۴۰۶۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴ (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۷/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۴۴) داود رنجبر، صص ۲۳ – ۱۸؛ و- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۸۵ – ۸۳.

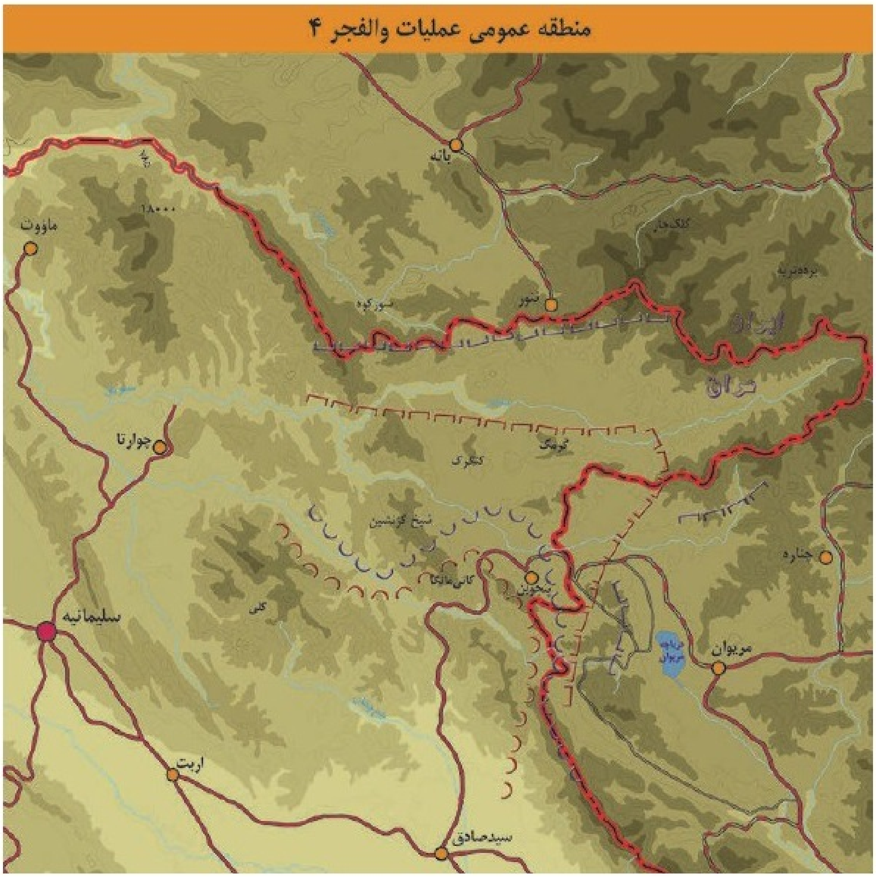
۲- سند شماره ۴۰۶۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۳ – ۱۸

۳- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود

رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۳۴۹.

۴- سند شماره ۱۴۰/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی لشکر۸ نجف، محمدعلی خرمی، ص۱۷.

تصویر

منطقه عمومی عملیات والفجر ۴
بانه
ماووت
ننور
سورکوه
ایران
عراق
چوارتا
جناره
سلیمانیه
پنجوین
مریوان
اربت
سیدصادق

ص: ۱۶۳

برای تصرف ارتفاعات لری، ۳ گردان مأموریت دارنـد ازطرف غرب، شـرق و شـمال به جنوب، روی ارتفاع لری رفته و با یکدیگر الحاق کنند. یک گردان نیز مأمور شکسـتن خط دشمن بین لری و کنگرک و پاک سازی دشمن در این محور می باشد. دو گردان هم مأموریت تصرف ارتفاعات کنگرک را برعهده دارند و باید از دو طرف ارتفاع صعود و ضمن پاک سازی با یکدیگر الحاق کنند. برای پاک سازی و آزادسازی ارتفاع گرمک و تنگه آن هم یک گردان در نظر گرفته شده است.(۱)

اعزام نیروهای عملیاتی به خط مقدم

در طرح مانور لشـکر۸ نجف همچنین یـک واحـد مهندسـی متشـکل از چنـدین لودر و بولـدوزر در نظر گرفته شـده تـا حین عمليـات و با حمایت یک گروهان رزمی، به محض تصرف ارتفاعات لری و کنگرک خاکریزی به طول ۵ کیلومتر احداث کند. هدف از زدن خاکریز تـأمین این ارتفاعـات و بسـتن راه هـای نفوذ دشـمن از دشت (از جنوب به شـمال) و اسـتقرار نیروهـا برای مقـابله با پاتک های دشـمن می باشد.(۲)

راوی لشکر۸ نجف درباره آخرین وضـعیت روحی نیروها و اقدامات این یگان در آسـتانه اجرای عملیات نوشـته است: در آسـتانه عملیات تردد نیروها به شـدت کم شـده بود، کمتر کسـی اجازه می یافت که به دیدگاه ها یا پایگاه های ارتفاعات و محل اسـتقرار گردان ها رفت وآمـد کنـد. به حول و قوه الهی نیروهـا آمـادگی لازم را دارنـد و از روحیه خوبی برخوردارنـد، مشـکل خاصـی ندارنـد، تنها کمبود آنها نارنجـک چهـل تکه است که از کیفیت بهتری نسبت به دیگر انواع برخوردار است. آشپزخـانه غـذای گرم تهیه کرده و واحـد ترابری نیز انتقال نیروها را انجام می دهـد. حرکت خودروها در خاموشـی و سـکوت مطلق انجام شـد. اسم رمز عملیات (مختص این یگان) "بسم الله القاصم الجبارین" بود و هنگامی که گردان ها آماده عملیات شونـد با رمز "یا زینب کبری یا زین العابـدین" یگان را مطلع خواهند کرد و رمز "یا حسـین مظلوم" برای الحاق در شب در نظر گرفته شـده است و برای الحاق در روز نیز قرار بر این است که افراد سـلاح ها را روی دست برده و سه بـار بلنـد شونـد و بنشـینند و از همـدیگر آگـاهی پیـدا کننـد. همچنین قرار بود تمـام نیروهـا بـا طهارت (وضوگرفته) وارد عملیات شوند.(۳)

قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ (تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و تیپ۳ از لشکر۲۸ کردستان) نیز

۱- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۵۹.

۲- سند شماره ۱۴۰/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۳.
۳- سند شماره ۱۴۰/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۶ و ۱۷.

برای دستیابی به اهداف خود در محور مریوان مانوری را طراحی کرد که براساس آن ۵ گردان در مرحله اول عملیات وارد عمل می شوند بـدین ترتیب که: گردان اول مـأموریت تصـرف و آزادسـازی ارتفـاع مارو را خواهـد داشت و پس از آن یک گردان دیگر علاوه بر پاک سـازی شـیار بین دو ارتفاع مارو و خلوزه به تصـرف و پاک سازی ارتفاع براله و سـربراله می پردازد. گردان بعـد - که ادغامی از نیروهای تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) می باشد - مأموریت تصـرف و آزادسازی خلوزه۱ را برعهده دارد. گردانی که قرار است از خلوزه۱ عبور کرده و خلوزه۲ را تصرف کند از دو گروهان از ارتش و یک گروهان از سپاه تشکیل شده و فرماندهی آن با ارتش بوده و معـاونت گردان را هم برعهـده دارد. علاـوه بر این چهـار گردان، یـک گردان دیگر نیز مـأموریت دارد ارتفـاع طویله و پَست هفت توانان را تصرف و پاک سازی کند.

در مرحله اول عملیـات والفجر۴ علاوه بر لشـکر۸ نجف و تیپ۴۴ قمر بنی هـاشم(ع) که به ترتیب در محـور بـانه و مریوان وارد عمـل می شونـد، سایر یگان ها ازجمله لشـکر۳۱ عـاشورا در محور شـمالی احتیاط قرارگاه حمزه۳ و لشکر۲۵ کربلا و لشـکر۴۱ ثـارالله(ع) در محور جنوبی به عنوان احتیاط قرارگاه حمزه۲ می باشند.(۱)

در آخرین ساعات امروز، نیروهای لشـکر۸ نجف میـدان های مین موجود در مسیر را پاک سازی کردنـد و همه گردان های عمل کننده، نیروهای کمین دشـمن را که قبل از خط اصلی مستقر بودند و یا بین پایگاه های دشمن گشت می دادند از سر راه خود برداشتند. ۲ گردان این یگان دقایقی قبل از اعلام رمز عملیات با نیروهای خط اول دشـمن درگیر شدنـد که علت آن، درگیری این نیروها با گروه های کمین دشمن و هوشیارشدن نیروهای اصلی مستقر در خط عراق بود.(۲)

۱

چند گروه از نیروهای جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشـهدا(ع) در محور خرمال - سیدصادق در جنوب منطقه عملیاتی والفجر۴ به عمق خاک عراق نفوذ کرده و سه عملیات محدود چریکی انجام دادند.

افراد یکی از این واحـدها با نفوذ به داخل شـهر خرمال یک پایگاه نظامی عراق را به محاصـره درآورده و سه گلوله آر.پی.جی۷ به سمت آن شلیک کردند. در این عملیات ۷ تن ازجمله یک سروان ارتش عراق کشته و ۶ تن نیز زخمی شدند.

نیروهـای خودی در اقـدام دیگری در محور خرمـال - سیـدصادق به یک پایگاه حمله کرده و با افراد آن به شـدت درگیر شدنـد. به دلیل سرعت عمـل نیروهای خودی و ترک به موقع منطقه درگیری از تلفات دشـمن اطلاعاتی به دست نیامـد. همچنین نیروهای نفوذی در جاده شـانه دری به بـانی بنوک، در مسـیر عبور نیروهـای پیـاده دشـمن و تانـک هـای مسـتقر در موضع دفـاعی ارتفاعـات سورن و مله خور مین گذاری کرده و به مواضع خود بازگشتند.(۳)

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، ص ۶۰.

۲- سند شماره ۱۴۰/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۱ و ۲۲.

۳- سند شماره ۳۱۷۶۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص ۱.

۱

درحالی که هنوز سیستم پدافند هوایی هاوگ در منطقه عملیاتی والفجر۴ فعال نشده است، جنگنده های نیروی هوایی عراق به عقبه های اصلی این عملیات (مریوان و بانه) حمله کردند.

هواپیماهای عراقی از ساعت ۱۱:۳۰ تا ۱۱:۴۰ امروز، شهر مریوان و اطراف آن را بمباران کردند که براثر آن ۱۸ تن شهید و ۳۳ تن نیز زخمی شدند. در این بمباران یک خودروی نظامی منهدم و به ۱۴ خودروی دیگر نیز خسارت هایی وارد شد.(۱)

جنگنده های عراقی امروز حریم هوایی شهر بانه را نیز مورد تجاوز قرار دادند، ولی بدون هیچ گونه اقدامی آسمان منطقه را ترک کردند.(۲)

این حملات درحالی صورت می گیرد که پدافند هوایی هاوگ براساس مجموعه تدابیر اندیشیده شده و اقدامات انجام شده در راستای آماده سازی عملیات والفجر۴ از روز گذشته در مریوان مستقر گردیده، ولی هنوز عملیاتی نشده است.(۳)

علاوه بر حملات عراق در عقبه منطقه عملیاتی والفجر۴، در جبهه جنوب نیز همچنان گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر ادامه دارد. براثر حملات توپخانه ای امروز عراق در آبادان به ۴ مغازه، ۲ منزل مسکونی و بخشی از ساختمان دادگستری این شهر خساراتی وارد شد. در خرمشهر نیز اطراف ایستگاه راه آهن هدف چندین گلوله قرار گرفت و ۵ تن زخمی شدند.(۴)

۲

در حوادث امروز مناطق کردنشین آذربایجان غربی ۱۰ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی کشته یا زخمی شدند. همچنین ۶ تن از افراد حزب دمکرات و کومه له نیز خود را تسلیم کردند.

در ساعت ۸:۱۰ امروز، افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب به نیروهای تأمین جاده مستقر در ایشکه سو واقع در ۲۲ کیلومتری جنوب شرقی هشتیان ارومیه حمله کردند. با اعزام نیروهای کمکی پس از یک درگیری دوساعته، ۱۰ تن از مهاجمان کشته یا مجروح و مابقی آنها متواری شدند.(۵)

در روستای کوچه طلا در غرب تکاب نیز یکی از افراد محلی بر روی مینی که عناصر مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند رفته و زخمی شد(۶)

همچنین امروز و روز گذشته ۵ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان ایران در نقده و میاندوآب و یکی از افراد وابسته به سازمان کومه له در روستای خورخوره سقز با تحویل یک قبضه اسلحه کلاشینکف و مهمات آن خود را به نیروهای خودی تسلیم و امان نامه دریافت کردند.(۷)

ص: ۱۶۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص۴؛ و- سند شماره ۸۰۵۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۷/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۲۹۱۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۸۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ:

از ستاد حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- سند شماره ۳۲۰۵۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۳۴۹.

۴- سند شماره ۸۰۵۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۷/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۱۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۸/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۵۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۴۱۶۷۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص۱.

۶- سند شماره ۳۲۰۵۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۴/۸/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۴۱۶۷۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۷/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۶۵۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۱؛ و- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (منطقه۱۱) به فرماندهی کل سپاه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۳.

۱

در ادامه عزیمت داوطلبان مردمی به جبهه های جنگ، گروه های دیگری از نیروهای داوطلب بسیجی از شهرهای برازجان، طبس، کاشان، فریمان، تبریز، همدان و نیشابور عازم جبهه ها شدند. امروز همچنین اعلام شد ۲۰۰ تن از نمایندگان در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی در نامه ای آمادگی خود را برای عضویت در "طرح لبیک یا خمینی" اعلام کردند. نخست وزیر نیز درضمن سفر به استان گیلان اعلام کرد: «طرح لبیک یا خمینی می تواند کشور را به دژ مستحکمی در مقابل توطئه ها مبدل کند.»(۱)-(۲)

۲

امروز نماینده دائمی ایران در سازمان ملل در نامه ای به خاویر پرز دکوئیار دبیرکل این سازمان، ضمن اعتراض به بمباران هوایی شهرهای بانه و مریوان توسط جنگنده های عراقی تصریح کرد شورای امنیت سازمان ملل با ادامه سکوت خود به طور تلویحی این حملات را تأیید می کند. سعید رجایی خراسانی همچنین با اشاره به شهید و مجروح شدن ده ها تن از مردان و زنان ایرانی در حملات هوایی عراق تأکید کرد: «پیشرفت واقعی به سوی صلح در جنگ عراق علیه ایران تا زمانی که عدالت درمورد افرادی که مسئول بمباران های هوایی مناطق مسکونی ایران هستند به اجرا درنیاید، ممکن نیست.»(۳)

۳

حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران، که از دیروز سفر خود را به منظور رایزنی با مقامات برخی از کشورهای عرب منطقه غرب آسیا و افریقا آغاز کرده است، امروز پیام رئیس جمهور ایران را به حافظ اسد رئیس جمهور سوریه تسلیم کرد(۴)

درباره محتوای این پیام و موضوع گفت وگوهای امروز شیخ الاسلام با رئیس جمهور سوریه

۱- این طرح به منظور حفظ انسجام آن دسته از نیروهای آموزش دیده مردمی که قبلاً در جبهه های جنگ حضور یافته بودند اجرا شد. این نیروها پس از پایان مأموریت اغلب ارتباط چندانی با واحد بسیج مستضعفین نداشته و درصورت اعزام مجدد نیز مراحل آموزش گذشته بدون توجه به تجربه و تخصص یا نوع آموزش های گذرانده شده دوباره درمورد آنها تکرار می شد علاوه براین در مدت حضور در جبهه نیز جایگاه مناسبی برای این نیروها در نظر گرفته نمی شد. برای برطرف کردن این مشکلات، واحد بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در سال ۱۳۶۲ ضمن فراخوانی نیروهای بسیجی سراسر کشور به مراکز مختلف بسیج، طرح لبیک یا خمینی را به مرحله اجرا گذاشت. براساس این طرح، کلیه نیروهای داوطلب بسیجی براساس نوع تخصص و تجربه، کدبندی میشدند تا هنگام اعزام به جبهه ضمن ارائه آن کد در جایگاه مناسب خود به کارگرفته شوند. بعدها تغییراتی در اهداف طرح به وجود آمد و این طرح به صورت یک برنامه عمومی برای سازماندهی سایر نیروهای داوطلب ازجمله کارکنان ادارات و دستگاه های دولتی و نیز ارگان های نظامی و انتظامی درآمد تا افراد براساس تخصصشان در گردان ها به کارگیری و مازاد آنها نیز درقالب نیروهای احتیاط سازماندهی شوند. رفته رفته در کنار جذب قشرهای مختلف مردم، مسئولان و شخصیت های سیاسی و مذهبی کشور ازجمله نمایندگان مجلس نیز ضمن حمایت از این طرح آمادگی خود را برای پیوستن به آن اعلام کردند. (برای کسب اطلاعات بیشتر دراین باره ر.ک به: کتابخانه اینترنتی تبیان با عنوان "طرح لبیک یا خمینی برای چه بود؟"؛ و - سند شماره ۱۱۳۱۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ)

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۲، ۱۴ و ۱۵.

۳- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، ترجمه محمدعلی خرمی، جلد دوم، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، ص۱۳۱.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۲.

خبری منتشر نشد، اما رادیو امریکا به نقل از منابع سیاسی در دمشق، سفر معاون سیاسی وزارت امور خارجه را با تلاش های کشورهای حوزه خلیج فارس برای خاتمه یافتن جنگ میان ایران و عراق و بهبود روابط سوریه و عراق مرتبط دانست(۱) رادیو اسرائیل نیز ضمن بیان این مطلب افزود: «درصورت بهبود مناسبات سوریه با عراق، دولت ایران یکی دیگر از پشتیبانان عرب خود را از دست خواهد داد و از برخی کمک های نظامی و لجستیک در ادامه جنگ با عراق محروم خواهد شد.» این رادیو همچنین گفت: به تازگی خبر رسیده مناسبات لیبی با حکومت اسلامی ایران به تیرگی گراییده است.(۲)

۱

نخست وزیر در سخنانی به حمایت های تسلیحاتی غرب و شرق از عراق، تبلیغات جهانی علیه انقلاب اسلامی و تنگناهای موجود درزمینه توزیع و تورم در کشور پرداخت.

به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی وی در آغاز سفر به استان های شمالی کشور در گفت وگویی با اشاره به تحویل هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق گفت: «درمجموع ما این حرکت را یک تهدید برای انقلاب اسلامی می دانیم منتها توخالی و شانتاژ [گونه]. به خاطر اینکه ما در طول جنگ تحمیلی هیچ گاه بر ابزار و اسلحه به صورت خالص تکیه نکرده ایم.»

نخست وزیر در جلسه ائمه جمعه و شورای روحانیت استان گیلان نیز اظهار کرد: «دادن سلاح های پیچیده به عراق چیز تازه ای نیست و این سروصداها پیرامون این کمک ها نشانگر این است که قدرت های استکباری از عراق حمایت می کنند و ما دراین میان تنها هستیم و از شرق به دشمن ما موشک و تانک و از غرب به او انواع سلاح های پیچیده ازقبیل میراژ و [سوپر] اتاندارد داده می شود.»

نخست وزیر با اشاره به تبلیغات جهانی علیه انقلاب افزود: «درحال حاضر بیش از ۴۰ کشور به زبان فارسی برعلیه انقلاب اسلامی شایعه پراکنی می کنند. ... حقیقت این است که ما تمامی توطئه ها را با ایمان و حضور و ایثارگری مردم خنثی کرده ایم.»

وی در بخش دیگری از سخنانش با بیان اینکه وضعیت ارزی کشور در بهترین حالت خود قرار دارد، هرگونه کمک و وام گرفتن از کشورهای دیگر را موجب ایجاد محدودیت در اعمال سیاست خارجی دانست. موسوی درخصوص مسئله توزیع و تورم نیز خاطرنشان کرد: «ما تنگناهایی دررابطه با توزیع داریم. ما متناسب با جنگ درزمینه توزیع دچار عدم انتظام هستیم و این یکی از مشکلات ما است. ما در سطح کشور، اقتصادی که متناسب با جنگ باشد نداشتیم. ما باید امروز به فکر ابتکاراتی باشیم که مسئله تورم را که برای نظام و طبقات مستضعف ما شکننده است حل کنیم.»(۳)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۶، رادیو امریکا، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۹، رادیو اسرائیل، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۶.

۱

هیئت دولت ۳۰ میلیارد ریال به تقویت بنیه دفاعی سپاه پاسداران اختصاص داد. به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، صبح امروز هیئت دولت به ریاست نخست وزیر تشکیل جلسه داد. در این جلسه پس از استماع گزارشی از جبهه های جنگ و بررسی رویدادهای جاری کشور و تحولات سیاسی منطقه، مقرر شد مبلغ ۳۰ میلیارد ریال به منظور تقویت بنیه دفاعی سپاه پاسداران به این نهاد اختصاص یابد.(۱)

۲

درپی دعوت استانداری هرمزگان، راه پیمایی های مردمی در جزایر و شهرهای این استان به منظور اعلام آمادگی برای مقابله با قدرت های خارجی در منطقه خلیج فارس برگزار گردید. واحد مرکزی خبر از این مراسم گزارش داد: در بندرعباس شرکت کنندگان راه پیمایی شعار می دادند: "تنگه هرمز را کربلا می کنیم." همچنین ماکت هواپیمای سوپراتاندارد در این مراسم به آتش کشیده شد.(۲)

پیش از این مراسم، ناخدا یکم تقی عبقری جانشین فرمانده تاکتیکی نیروی دریایی و ناوگان خلیج فارس و دریای عمان، در گفت وگو با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی اعلام کرد: «ناوگان خلیج فارس و دریای عمان با آگاهی کامل حرکات مذبوحانه ناوگان های شرق و غرب را که با صرف هزینه های هنگفت یگان های شناور خود را به این منطقه اعزام می دارند زیر نظر دارد.»(۳)

خبرگزاری آسوشیتدپرس ضمن انعکاس خبر راه پیمایی مردم هرمزگان گزارش داد: «[در بیانیه پایانی این مراسم اعلام شد] ایران توسط هیچ یک از تصمیم های شورای همکاری خلیج فارس محدود نخواهد شد زیرا با دارابودن نیمی از خلیج فارس، عضوی در شورای مزبور نیست.» آسوشیتدپرس در تفسیر این مطلب اضافه کرد: «این، توسط ناظرین به معنای رد تلاش های اعضای شورای همکاری خلیج فارس برای میانجیگری در جنگ ایران و عراق و ازبین بردن تشنج حاصله از تهدیدات ایران تعبیر شد.»(۴)

۳

عراق و ترکیه موافقت نامه ایجاد خط لوله جدیدی را به منظور انتقال گاز عراق به ترکیه امضا کردند.

خبرگزاری آلمان غربی دراین باره گزارش داد: این موافقت نامه به امضا فاهر ایکل وزیر انرژی ترکیه و قاسم احمد تقی وزیر نفت عراق رسید. بنا به این گزارش، وزیر انرژی ترکیه اعلام کرده است این خط لوله سالانه ۳ میلیون تن گاز مایع را منتقل خواهد کرد و انتظار می رود کار ساخت آن در عرض سه سال تکمیل شود. خط لوله یک هزار کیلومتری موجود که حوزه های نفتی کرکوک عراق را به پایانه نفتی بندر یومورتالیک متصل می کند تنها راه صادرات

۱- همان، ص۱۴.

۲- همان، ص۴.

۳- همان، ص۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، نیکوزیا (قبرس) - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

نفتی عراق است.(۱) رادیو امریکا هم در گزارشی اعلام کرد: وزیر نفت عراق و وزیر انرژی ترکیه توافق کردند در ملاقاتی در آوریل ۱۹۸۴ درخصوص افزایش ظرفیت خط لوله نفت بین دو کشور تبادل نظر کنند.(۲)

۱

کشورهای غربی رسماً طرح قطعنامه ای را به شورای امنیت سازمان ملل تسلیم کردند که هدف آن تضمین امنیت خلیج فارس و ملزم کردن ایران و عراق به مذاکره است؛ برای تضمین موفقیت این طرح، در آن بر رسیدگی به علل جنگ نیز تأکید شده است.

خبرگزاری فرانسه از سازمان ملل گزارش داد: این طرح روز گذشته تحویل عبدالله صلاح رئیس اردنی شورای امنیت شد و اکنون وی درحال نظرسنجی از نمایندگان ایران و عراق و نیز اعضای شورای امنیت درمورد میزان موفقیت اجرایی طرح می باشد.

به گزارش این خبرگزاری، در طرح مذکور از شورای امنیت درخواست شده که علل جنگ را مشخص کند و این امتیازی است که به عقیده محافل دیپلماتیک برای تضمین موفقیت این طرح لازم به نظر می رسد؛ به ویژه اینکه هر نوع میانجیگری سازمان ملل در مدت سه سالی که از آغاز جنگ می گذرد، به دلیل احتراز این سازمان از جانب داری در مشخص کردن مسئولیت ها در جنگ، با شکست مواجه گردیده است. به گفته محافل دیپلماتیک، مبتکر این طرح فرانسه است زیرا این کشور به دنبال موقعیتی است تا تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد این کشور به عراق موجب وخیم تر شدن اوضاع و مبادرت ایران به بستن تنگه هرمز نگردد.(۳)

رادیو امریکا نیز به نقل از روزنامه امریکایی کریستین ساینس مانیتور طرح قطعنامه جدید را پیشنهادی ازسوی فرانسه با حمایت امریکا، هلند و انگلیس خواند و افزود: این طرح درصدد است ایران و عراق را به قبول یک آتش بس محدود در خلیج فارس که پایه ای برای آتش بس گسترده در جنگ خواهد بود، ترغیب سازد. به نوشته ساینس مانیتور: «در این قطعنامه همچنین به گزارش دبیرکل سازمان ملل متحد اشاره شده که در آن از خسارات سنگینی که ازسوی هواپیماهای عراقی بر مناطق غیرنظامیان ایرانی وارد شده، یاد شده است. متن همچنین قطع بمباران مناطق غیرنظامی ایران را ازسوی عراق تلویحاً خواستار شده است.»

این روزنامه اضافه کرده است: «منتقدان بر این باورند که فرانسه از یک سو عراق را به یک سلاح تازه و کشنده تجهیز می کند و از سوی دیگر می خواهد پایه گذار روندی تلقی شود که درنهایت این سلاح تازه را برای عراق بی اثر خواهد ساخت.» روزنامه مذکور درعین حال به نقل از منابع آگاه، خاطرنشان کرد که انتظار نمی رود قطعنامه پیشنهادی در شورای امنیت سازمان ملل با مخالفت روبه رو شود.(۴)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶، صص ۹ و ۱۰، آنکارا - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص۲۱، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۲، به نقل از رادیو امریکا، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۷، سازمان ملل - خبرگزاری فرانسه، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، رادیو امریکا، ۲۷/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه امریکایی کریستین ساینس مانیتور

۱

تماس های دیپلماتیک درمورد جنگ ایران و عراق همچنان رو به افزایش است. دراین بین، گزارش یک روزنامه انگلیسی حاکی از مخالفت دولت انگلیس با اقدام فرانسه در تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق است.

روزنامه دیلی تلگراف (چاپ لندن) در سرمقاله امروز خود نوشت: یکی از موارد مورد بحث در ملاقات اخیر فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه و مارگارت تاچر نخست وزیر انگلیس، در لندن سیاست فرانسه در قبال جنگ خلیج فارس بوده است. به نوشته این روزنامه، دولت انگلیس با ابراز نگرانی از تحویل سوپراتاناردها به عراق و حمایت فرانسه از این کشور در جنگ با ایران سعی داشته است فرانسه را متقاعد سازد از تحویل این هواپیماها به عراق خودداری کند. دیلی تلگراف افزود: «دولت انگلستان معتقد است که فرانسه در جنگ خلیج فارس دست به یک اقدام نامسئولانه زده است که نهایتاً ممکن است منجر به مسدودشدن آبراه [تنگه] هرمز و متوقف شدن جریان نفت صادراتی حوزه خلیج فارس به غرب شود.»(۱)

رادیو کلن نیز گزارش داد: تاچر نخست وزیر انگلیس، در دیدار با سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان، به گفت وگو درباره تلاش های عربی حوزه خلیج فارس برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق و بررسی اوضاع لبنان پرداخت.(۲)

به گزارش رادیو امریکا، وشوکی یان وزیر امور خارجه چین که به ترکیه سفر کرده است در دیدار با وزیر امور خارجه این کشور خواهان پایان یافتن جنگ ایران و عراق شد و این منازعه را خطری برای صلح منطقه و جهان خواند.(۳)

دراین حال، طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق، اعلام کرد دولت وی همواره کوشیده به یک راه حل صلح آمیز در جنگ دست یابد، ولی ایران آن را رد کرده است. به گزارش خبرگزاری رویتر، وی که در جلسه افتتاحیه سازمان توسعه صنعتی اعراب در بغداد سخن می گفت، هشدار داد ادامه جنگ ایران و عراق منطقه را با خطر دخالت خارجی روبه رو خواهد ساخت. رمضان همچنین مدعی شد: «عراق هیچ طمعی نسبت به خاک ایران ندارد اما ایران می خواهد انقلاب خود را به بحرین، قطر و دیگر کشورهای خلیج [فارس] صادر کند.»(۴)

۲

دو روز پس از هشدار وزیر امور خارجه امریکا درمورد مداخله کشورهای غربی درصورت اقدام ایران به بستن تنگه هرمز، رونالد ریگان رئیس جمهور ایالات متحده در مصاحبه ای ضمن امتناع از اظهارنظر صریح درمورد استفاده امریکا از نیروی نظامی برای بازنگه داشتن تنگه هرمز، گفت: «می خواهم یک مسئله را روشن کنم و آن عبارت است از اینکه به اعتقاد من دنیای آزاد بیکار نخواهد نشست و به کسی اجازه نخواهد داد که تنگه هرمز و خلیج فارس را ببندد.»

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶، ص۴۳، رادیو ایران، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

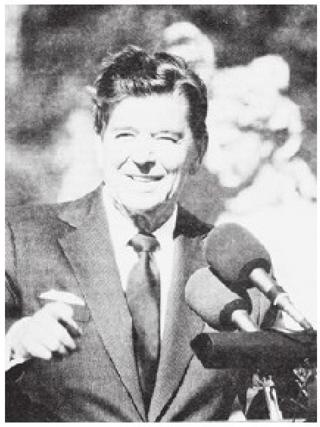
۲- همان، ص۳۲، رادیو کلن، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۷، رادیو امریکا، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴ ، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

خبرگزاری رویتر ضـمن اعلام این خبر افزود: ریگان تحت فشار قرار گرفت تا بگوید آیا منظور وی اسـتفاده از نیروی نظامی است یا خیر؟ اما وی با لبخندی گفت این سؤالی است که باید حدس زدن درباره آن را به عهده ایران گذارد.(۱)وی افزود: «بگذارید دولت ایران راجع به نحوه عملیات ما سرگردان باشد.»(۲)

در همین حـال، رادیو بی بی سـی در گفتـاری درخصوص اظهـارات اخیر وزیر امور خارجه امریکا، از نگرانی موجود در میان مقامات این کشور درباره موفقیت آمیزبودن سیاست بی طرفی این کشور در جنگ خبر داد. بی بی سـی به نقل از پیتر مانگلـد مفسـر این رادیو گفت: «ایالات متحـده امریکا مـدت هاست که خود را به تضـمین آزادی کشتیرانی ازطریق تنگه هرمز متعهد کرده است و اظهارات جورج شولتز وزیر خارجه امریکا یکی از تازه ترین اخطارهای امریکاست مبنی بر اینکه مانع هرگونه مـداخله ای در آمـدورفت نفتکش ها خواهـد شد. اما اخطار وزیر خارجه امریکا در موقعیت بسیار حساس انجام گرفته است. هم اکنون امریکا به اتفاق بریتانیا و فرانسه بر سبیل احتیاط شروع کرده است به نزدیک کردن ناوهای جنگی به این منطقه و از واشـنگتن گزارش هایی رسیده است حاکی از اینکه مقامات دولت امریکا از این بابت که سیاست بی طرفی این کشور در منطقه خلیج فارس موفقیتی نداشته به ناراحتی و نگرانی فزاینده ای دچار شده اند.»(۳)

رونالد ریگان رئیس‌جمهور امریکا

روزنامه فیگارو (چاپ پاریس) نیز در تفسیر سـخنان اخیر جورج شولتز، با اشاره به شـکست طرح ریگان در غرب آسـیا و لزوم تجدیدنظر در سـیاست کـاخ سـفید در منطقه به نقل از کارشـناسان امریکایی نوشت: «بی طرفی اعلام شـده ازسوی امریکا در درگیری لبنان و جنگ ایران و عراق بیشتر زیان بار است تا مؤثر.» این روزنامه افزود: «باوجود انتقاد شدیـد [امریکا] از فرانسه و تأکیـد روی خطری که اسـتفاده از سوپراتانـداردها توسـط عراق برای تأمین نفت در بر دارد، هیـچ یک از مشاوران ریگان موافق حرکتی به سود عراق نیسـتند.» فیگارو تأکید کرد: «چنین حرکتی این امتیـاز را دارد که به اعراب نشـان می دهـد که در شـرایطی که کرملین مـدعی است تنها حامی آنان است، امریکا نسبت به آرمان اعراب حساس می باشد.»(۴)

۱

درحالی که ایران قطع کامل درآمـدهای نفتی را شـرط اجرای تصـمیم خود به انسداد تنگه هرمز اعلام کرده است، برخی کشورهای عرب حوزه خلیـج فارس اقـداماتی را به منظور مقابله با این اقـدام و پیامـدهای آن در پیش گرفته اند. دراین بین مصـر تهدید کرد در حمایت از کشورهای عرب این منطقه مداخله نظامی خواهد کرد.

۱- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶، صـص ۲۳ و ۲۴، واشـنگتن - خبرگزاری رویتر،

.۲۸/۷/۱۳۶۲

۲- . همان، ص۲۷، رادیو اسرائیل، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، رادیو بی بی سی، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه فرانسوی فیگارو.

خبرگزاری رویتر در گزارشی از مسقط به نقل از منابع دیپلماتیک اعلام کرد که عمان «حضور ناوگان های امریکا و انگلیس را در اقیانوس هند به عنوان عاملی بازدارنده در مقابل هرگونه حمله ای تلقی می کند.» این خبرگزاری افزود: «عمان نقش حفاظت از تنگه را در دهانه خلیج [فارس] جدی تلقی می نماید، حدود یک ششم نفت مورد نیاز جهان غیرکمونیست از این منطقه عبور می کند. لیکن عمان با وجود آرامش در داخل این کشور و حمایت گسترده ای که در خارج از آن به عمل می آید، در مقابل این تهدیدهای ایران با آرامش عکس العمل نشان می دهد.» رویتر همچنین با اشاره به رابطه تاریخی عمان با انگلیس و امریکا، اضافه کرد: این رابطه به تازگی تقویت شده و عمان به نیروهای امریکایی اجازه داده است تا از تسهیلات فوق العاده ای در جزیره مصیره استفاده کنند.(۱)

به گزارش رادیو امریکا، حسنی مبارک رئیس جمهوری مصر، در مصاحبه با روزنامه کویتی السیاسه هشدار داد: «اگر ایران به تهدیدهای خود درمورد بستن دهانه خلیج فارس به روی کشتی های نفتکش جامه عمل بپوشانـد یا به بنادر عربی خلیج [فارس] حمله کند، مصر به اقدامات نظامی متوسل خواهد شد.» وی افزود: «نفرات ارتش مصر عرب هستند و این ارتش به قصد کمک به برادرانش درصورتی که زمزمه تحولات مورد بحث به تحقیق نزدیک شود وارد عمل خواهد شد.»(۲)مبارک همچنین استدلال کرد: «هر عاملی که توازن منطقه را به هم زند مصر را به خطر می اندازد و ما آماده ایم برای دفاع از کشورهای خلیج [فارس] دربرابر هر نوع خطری وارد عمل شویم.» رئیس جمهور مصر درعین حال خاطرنشان کرد که به اعتقاد وی ایران تنگه هرمز را نخواهد بست چراکه قدرت نظامی کافی برای این کار را ندارد و در جبهه جنگ با عراق هم درگیر است و افزود ابرقدرت ها اجازه نخواهند داد که کشتیرانی خلیج فارس به خطر افتد.(۳)-(۴)

۱

گزارش منابع داخلی کشور حاکی است تعدادی از اشرار منطقه سیستان و بلوچستان جلساتی در کویت و امریکا برای ضربه زدن به پاسگاه های مرزی ایران تشکیل دادند. بولتن هفتگی دفتر فرماندهی سپاه ضمن اعلام این خبر افزود این افراد در پاکستان آموزش چریکی و نظامی دیده اند و فردی به نام ناروئی به آنها گفته که ازطریق پاکستان و افغانستان از آنها حمایت می شود.(۵)

در گزارش نشریه سیاسی وزارت کشور نیز با اشاره به اینکه مرزهای هم جوار با پاکستان باوجود دوربودن از احتمال یک درگیری نظامی گسترده، ازنظر فعل وانفعالات سیاسی دارای ظرفیت ویژه ای می باشد، آمده است: گزارش های متعددی راجع به سفر برخی از مقامات نظامی و سیاسی رژیم سابق مثل ارتشبد فراری غلامعلی اویسی و شاهپور بختیار آخرین نخست وزیر رژیم شاه به کراچی در پاکستان رسیده که نشان دهنده فعالیت آنها برای هماهنگی بیشتر

۱- همان، صص ۲۰ - ۱۸، مسقط - خبرگزاری رویتر، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۶، رادیو امریکا، ۲۷/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه کویتی السیاسه.

۳- تحلیل نشریه سیاسی وزارت کشور درخصوص امکانات مصر درصورت حمله به ایران در ضمیمه گزارش آمده است.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴ ، ۲۸/۷/۱۳۶، ص۱۰، کویت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۸۹۰۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن هفتگی دفتر فرماندهی کل سپاه پاسداران، شماره ۴۵، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص۱۱.

به منظور ایجاد وحدت بین ضدانقلابیون و به خصوص سلطنت طلبان می باشد. در تاریخ ۱۱/۳/۱۳۶۲، اویسی در فرودگاه کراچی مورد استقبال سفیر عراق در کراچی قرار گرفته و به سفارتخانه عراق رفته است. وی در جمع اشرار و خوانین منطقه سخنرانی کرده و بختیار و علم خان مبارکی و تنی چند از خوانین منطقه از او استقبال کرده اند. آنها در طول چهار روز اقامت با تشکیل جلساتی در منطقه زاهدان پاکستان به بحث و تبادل نظر پرداخته و وعده داده اند که به زودی به کمک دولت امریکا یک پایگاه آموزشی در منطقه تأسیس می کنند.

به نوشته این نشریه، هدف این ملاقات ها عموماً برنامه ریزی برای استخدام و نفوذدادن افراد به خاک ایران است.

از سوی دیگر، اخبار متعددی درخصوص تشکیل جلسات و تماس های مکرر سران اشرار با خوانین و رؤسای طوایف مرزی بلوچستان و فعالیت هایی برای فراهم کردن زمینه آموزش نظامی در مرزهای میرجاوه، کوهک، جالق و هیدوج می رسد که حاکی از برنامه ریزی برای اجرای طرح های نظامی و ایذایی علیه پاسگاه های ژاندارمری و مراکز سپاه می باشد(۱)

۱

آموس پرلوموتز استاد دانشگاه و سردبیر مطالعات راهبردی روزنامه وال استریت ژورنال دولت ریگان را به اتخاذ سیاستی واقع گرایانه در قبال ایران دعوت کرد.

وی در مقاله ای تحت عنوان "فرصت های ازدست رفته امریکا در خلیج [فارس]" نوشت: «برای یک لحظه لبنان، کرانه غربی، طرح های ریگان، دروزی ها و مسیحیان، سوریه و سازمان آزادی بخش فلسطین، دوستان میانه روی امریکا را فراموش کنیم. امروز فقط یک قدرت واقعی نظامی و سیاسی در نظر امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] وجود دارد. اگر چنانچه حدس شما اسرائیل می باشد، اشتباه است. برای سیاست خارجی امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا]، ایران از اهمیت حیاتی برخوردار است. این کشور تنها کشور مهم و قدرتمند در خلیج فارس می باشد.»

پرلوموتز افزود: «حاکم ایران شاه باشد یا [آیت الله] خمینی یا هرکس که بعد از وی بر سر کار بیاید، این کشور یک قدرت قاطع در خلیج [فارس] بوده، هست و خواهد بود. ... سیاست امریکا در قبال ایران که به ویژه در زمان ریاست جمهوری نیکسون، فورد، کارتر و ریگان تحت سلطه مقاصد غیرواقعی قرار داشت، براثر درنظرگرفتن اهداف نابخردانه در دیگر مناطق خاورمیانه [غرب آسیا] به بیراهه کشیده شد.» وی خاطرنشان کرد: «کارتر ابتدا در امر سقوط شاه با تأکید غیرواقعی بر حقوق بشر شرکت داشته و به تقویت انقلابی که درپی سقوط وی صورت گرفت کمک کرد. لیکن غیر از اشتغال کارتر به بحران گروگان ها وی درحقیقت هیچ گونه سیاستی در قبال ایران نداشت. دولت ریگان نیز در قبال ایران سیاستی ندارد. آقای کارتر ازطریق برژینسکی مشاور امنیتی اش نیمه کوششی کرد تا صدام رئیس جمهور عراق را جانشین ایران در خلیج فارس کند.»

۱- سند شماره ۲۳۰۰۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه سیاسی وزارت کشور، شماره ۱۰، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۳۰ - ۲۷.

سردبیر مطالعات راهبردی وال استریت ژورنال، سیاست خاورمیانه ای ریگان را تحت تأثیر کشورهایی نظیر عربستان، اردن و مصر دانست که به دشمنی با ایران شناخته می شوند. وی اضافه کرد: «ازلحاظ تکنیکی، امریکا در جنگ عراق و ایران بی طرف است ولی در پشت صحنه دولت ریگان به اصرار متحدان عرب میانه روی خود به طرف عراق کشیده می شود.» پرلوموتز با «احمقانه» خواندن توسل امریکا به زور درصورت بسته شدن تنگه هرمز خاطرنشان ساخت: «احتیاجی به این راه نیست. به طور حتم یک تنفر و بی میلی در رفتار امریکا نسبت به ایران وجود دارد، ولی باید بر آن غلبه شود زیرا نشانه هایی موجود است دال بر اینکه امور در ایران درحال تغییر است. نشانه هایی مبنی بر اینکه طبقه حاکم به جانب یک سیاست عملی کشیده می شوند.»

پرلوموتز با بیان اینکه «ایرانیان با خاطرات زیاد درمورد حیله بازی ها و ضدونقیض گویی های شوروی در خاک کشورشان که مربوط به تقریباً یک قرن پیش می شود بعید به نظر می رسد که به طرف شوروی کشیده شوند» و نیز با این تصور که دولت های آتی در ایران را افرادی تشکیل خواهند داد که «به ماجراجویی های امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] با یک نگاه محتاط و تعصب [نسبت به] وطن نظاره می کنند»، به دولتمردان امریکا پیشنهاد کرد که درمورد ایران سیاستی بر پایه «تجارت دوجانبه و تفاهم» در پیش گیرند. وی در پایان توصیه کرد: «سیاست امریکا نباید به استفاده از ایران به عنوان قائم مقامی در خلیج فارس که توهین آمیز خواهد بود [مبتنی] باشد. این سیاست باید بر پایه بازرگانی و تفاهم دوجانبه براساس دستیابی به نفت و نقل وانتقال برای حمایت اقتصادی استوار باشد. بعد از همه اینها ایران کشوری است که به خاطر محل استراتژیکی اش و ثروت نفتی می تواند از وقوع وقایع جلوگیری به عمل آورد. یک سیاست واقع گرایانه امریکا در قبال ایران به جای برنامه های ریگان یا باتلاق لبنان، سیاستی است که برای یک بار بتواند نتایج ثمربخش برای امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] به بار آورد.»(۱)

۱

رئیس جمهور امریکا سوریه را مانعی در راه حل وفصل مسئله لبنان خواند و این کشور را متأثر از سیاست های اتحاد شوروی دانست.

به گزارش خبرگزاری رویتر، رونالد ریگان در یک نشست مطبوعاتی تلویزیونی گفت: «من می دانم که سوری ها درحال ایجاد مانع بوده و به ایجاد اختلال و دردسر در لبنان کمک می کنند.» وی هشدار داد: «هیچ راهی وجود ندارد که ما فقط بیکار بنشینیم و به سوریه اجازه دهیم آنچه که بسیاری از مردم خواستار آن هستند؛ یعنی صلح و نظم در آن کشور را از بین ببرد.» ریگان همچنین با بیان اینکه طرح صلح خاورمیانه ای او به حل وفصل مسئله لبنان بستگی دارد، تأکید کرد تا زمانی که امکان عملی کردن این طرح صلح وجود نداشته باشد، تفنگ داران امریکا به عنوان بخشی از نیروی چندملیتی در لبنان باقی می مانند. وی خاطرنشان کرد که از

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۱۸ - ۱۵، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه امریکایی وال استریت ژورنال.

خطرهای موجود در لبنان آگاه است، لیکن ۱۶۰۰ تفنگ دار امریکایی به وظیفه خود درمورد گشت زنی در حریم فرودگاه بیروت ادامه خواهند داد. رئیس جمهور امریکا دررابطه با سوریه افزود: دمشق که ازسوی مسکو تشویق می شود، رویای تشکیل یک سوریه بزرگ تر که قسمت اعظم لبنان و اردن را در بر می گیرد در سر می پروراند. وی همچنین گفت سوریه از حمایت و تشویق ۷ هزار مستشار روسی و سلاح های پیچیده شوروی برخوردار است(۱)

در همین زمینه رادیو اسرائیل مدعی شد اتحاد شوروی به تازگی با ارسال تعداد زیادی اسلحه برای دولت سوریه درصدد برآمده تا آن کشور را متقاعد سازد از پیوستن به روند صلح و گفت وگو با رژیم اسرائیل و نیز بررسی پیشنهادهای امریکا درخصوص این موضوع خودداری ورزد. این رادیو به نقل از دیپلمات های عربی و غربی در دمشق، از استقرار موشک های اس.اس۲۱ روسی در اطراف دمشق خبر داد و افزود: بااین حال وزیر دفاع رژیم اسرائیل با بیان اینکه این امر در موازنه قوا در منطقه تغییر اساسی ایجاد نمی کند، خاطرنشان کرده است: «به علت تقویت نیروی نظامی سوریه، اسرائیل ناچار است برای مدت مدیدی هزینه های دفاعی خود را در سطح بالا نگاه دارد.»(۲)

ضمیمه گزارش۸۵: مقاله تحلیلی نشریه سیاسی وزارت کشور درباره امکانات مصر درصورت حمله به ایران

درپی تهدید مصر به حمله علیه جمهوری اسلامی ایران، نشریه سیاسی وزارت کشور در تحلیل تحولات روابط مصر و ایران در دوران قبل و بعد از انقلاب و از آغاز جنگ تحمیلی تا دوره مورد بحث، به بررسی امکانات مصر درصورت حمله به ایران پرداخت. این نشریه نخست درمورد نیروی انسانی و امکانات نظامی و تسلیحاتی مصر می نویسد: «مصر با ۲۴ میلیون نفر جمعیت درحال حاضر بزرگ ترین کشور عربی ازلحاظ جمعیت است. نیروهای مسلح این کشور بیش از ۳۶۷۰۰۰ نفر می باشد که به این ترتیب بزرگ ترین و قوی ترین ارتش عربی را تشکیل می دهد.» نشریه مذکور درمورد تنوع بخشیدن به منابع تسلیحاتی مصر در دوره ریاست جمهوری انورسادات و جایگزینی سلاح های قدیمی روسی با سلاح های مدرن غربی می افزاید: «در اواسط دهه ۱۹۷۰، سادات توانست از امریکا، انگلستان، فرانسه، آلمان غربی و سایر کشورهای تولیدکننده، سلاح های جدید دریافت نماید. مصر از همان سال ها فروش تدریجی تجهیزات و سلاح های روسی خود را به کشورهای دیگر خصوصاً الجزایر، مراکش و افغانستان آغاز کرد و طی دو سال گذشته مقدار زیادی از سلاح ها و مهمات خود را به عراق فروخته است.»

دومین عامل مساعدکننده تهدید مصر از نقطه نظر این نشریه پشتیبانی مالی کشورهای عرب حوزه خلیج فارس است. نشریه مذکور با اشاره به این واقعیت که مصر با ایران مرز مشترک ندارد، هر تهاجمی ازسوی این کشور علیه جمهوری اسلامی ایران را مستلزم هماهنگی قبلی با امریکا و پشتیبانی کشورهای «مرتجع» منطقه عنوان کرده و آورده است: «در چنین تهاجمی رژیم مصر از زمینه های مناسبی نیز بهره خواهد برد: اولاً اکثریت ۹۰ درصدی جمعیت اهل سنت و وجود یکی از مهم ترین حوزه های علمیه در این کشور که تقریباً تحت نفوذ حکومت قرار دارد به احتمال زیاد به رژیم حاکم مجال می دهد با دامن زدن به احساسات ضدشیعی محملی را برای تهدید خویش علیه جمهوری اسلامی دست وپا کند. ثانیاً احساسات و تعصبات ریشه دار قومی به صورت ناسیونالیزم عربی همچنان به عنوان حربه ای علیه جمهوری اسلامی مدنظر خواهد بود و ثالثاً وجود اقلیت ۳ تا ۴ میلیون نفری قبطی ها که با طبقه حاکمه مصر رابطه نزدیکی دارند و باتوجه به تعصبات ضداسلامی خود در زمان سادات باعث شدند که وی بتواند از نیروی آنان برای سرکوبی

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۲۲ و ۲۳، واشنگتن - خبرگزاری رویتر، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶، صص ۳۳ و ۳۴، رادیو اسرائیل، ۲۷/۷/۱۳۶۲.

حرکت های اسلامی بهره برداری کند. گفته می شود قبطی ها در ارتش مصر و به خصوص نیروی هوایی این کشور نفوذ داشته و اکثریت ۶۰ خلبان اعزامی مصر به عراق را نیز این اقلیت تشکیل می دهد.»

باوجود این زمینه ها، نشریه مذکور، از قدرت گروه های اسلامی و وجود آگاهی بالا در میان جمعیت مصر - که از دیرباز در مقایسه با سایر کشورهای مسلمان منطقه از آزادی نسبی برخوردار بوده اند - در کنار پایبندی مردم این کشور به اسلام و تنفر موجود از رژیم حاکم به عنوان عوامل بازدارنده تهاجم احتمالی مصر علیه ایران یاد کرده و می افزاید رژیم مصر درصورت چنین اقدامی با مشکلات بزرگ داخلی مواجه خواهد شد.(۱)

۱- سند شماره ۲۳۰۰۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه سیاسی وزارت کشور، شماره ۱۱، ۵/۹/۱۳۶۲، صص ۵۱ - ۴۷.

روزشمار جنگ پنجشنبه ۲۸ مهر ۱۳۶۲ ۱۳ محرم ۱۴۰۴ ۱۲۰اکتبر ۱۹۸۳

۱

بـا اعلاـم کلمه "یا الله" رمز عملیات والفجر۴، توسط علی رضائیان و سـرهنگ امیربیگی فرمانـدهان سـپاه و ارتش در قرارگاه مقـدم حمزه سیدالشـهدا(ع)، از اولین دقایق بامـداد امروز درگیری در تمام محورهای عملیاتی شـروع شـد. در محور شـمالی (بانه) گردان های لشـکر۸ نجف که تصـرف ارتفاع مهم لری را بر عهـده داشـتند موفق شدنـد در عرض یک ساعت ونیم پس از آغاز عملیات پایگاه های دشـمن را منهدم کنند، در سایر محورها نیز درحدود نیمی از مأموریت واگذارشده به یگان ها اجرا شد.

در محور مریوان، گردان هـای عمل کننـده تیپ۴۴ قمر بنی هـاشم(ع) در ارتفاعات خلوزه۱ و خلوزه۲ پیشـروی هایی را انجام دادند، ولی پیشروی در مارو و هفت توانان ضعیف بود.(۱)

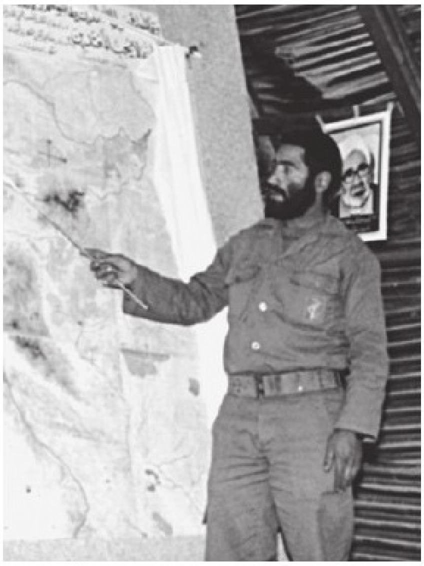
در محور عملیاتی لشکر۸ نجف در تنگه بین گرمک و کنگرک، نیروهای خودی ۶ تانک عراقی را که قصد پاتک داشتند منهدم کردند و در محور هفت توانان و مارو نیز موفقیت های به دست آمـده ۵۰٪ اعلام شد(۲)دقایقی بعد، خبر رسـید که کنگرک و گرمک نیز تصرف شده است. بدین ترتیب اصلی ترین مأموریت لشـکر۸ نجف که تصـرف سه ارتفـاع کنگرک، گرمـک و لری در محور بـانه بود به انجـام رسید. بااین حال، پاک سازی، الحاق گردان ها و احداث خاکریز هنوز باقی مانده بود.

برخلاـف پیشـروی های خوبی که در محور بانه انجام شـده بود، موفقیت های به دست آمـده در محور مریوان نسبی بود، به طوری که در ساعت ۳ بامداد، وضعیت عمومی این محور چنین گزارش شد: دو ارتفاع مارو و خلوزه۱ به تصرف درآمده و یک گردان درحال عبور از خلوزه۱ برای تصرف خلوزه۲ می باشد؛ ارتفاع هفت توانان کاملاً تصـرف نشده و دو ارتفاع براله و سربراله نیز همچنان در دست عراقی ها است. از آنجاکه این دو ارتفاع به نوعی جناح چپ محور بانه؛ یعنی منطقه عملیاتی لشـکر۸ نجف را تشکیل می داد و باقی ماندن نیروهای عراقی در این ارتفاعات می توانست دستاوردهای محور بانه را تهدید کند، لذا فرماندهی عملیات حساسیت ویژه ای به این

۱- سند شماره ۱۴۰/گ مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی لشکر۸ نجف، محمدعلی خرمی، ص۱۵؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، ص۶۱.
۲- سـند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: دفترچه ثبت جنـگ راوی قرارگـاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۲۶۲ و ۲۶۳؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۶۰.

مسئله داشت. البته پیگیری های مداوم احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف نیز این حساسیت را تشدید می کرد. ازاین رو غلامحسین بشردوست و سیدرحیم صفوی امکان به کارگیری لشکر۲۵ کربلا ـ در این محور برای کمک به تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) را مورد بررسی قرار دادند.

محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران

کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی‌هاشم(ع)

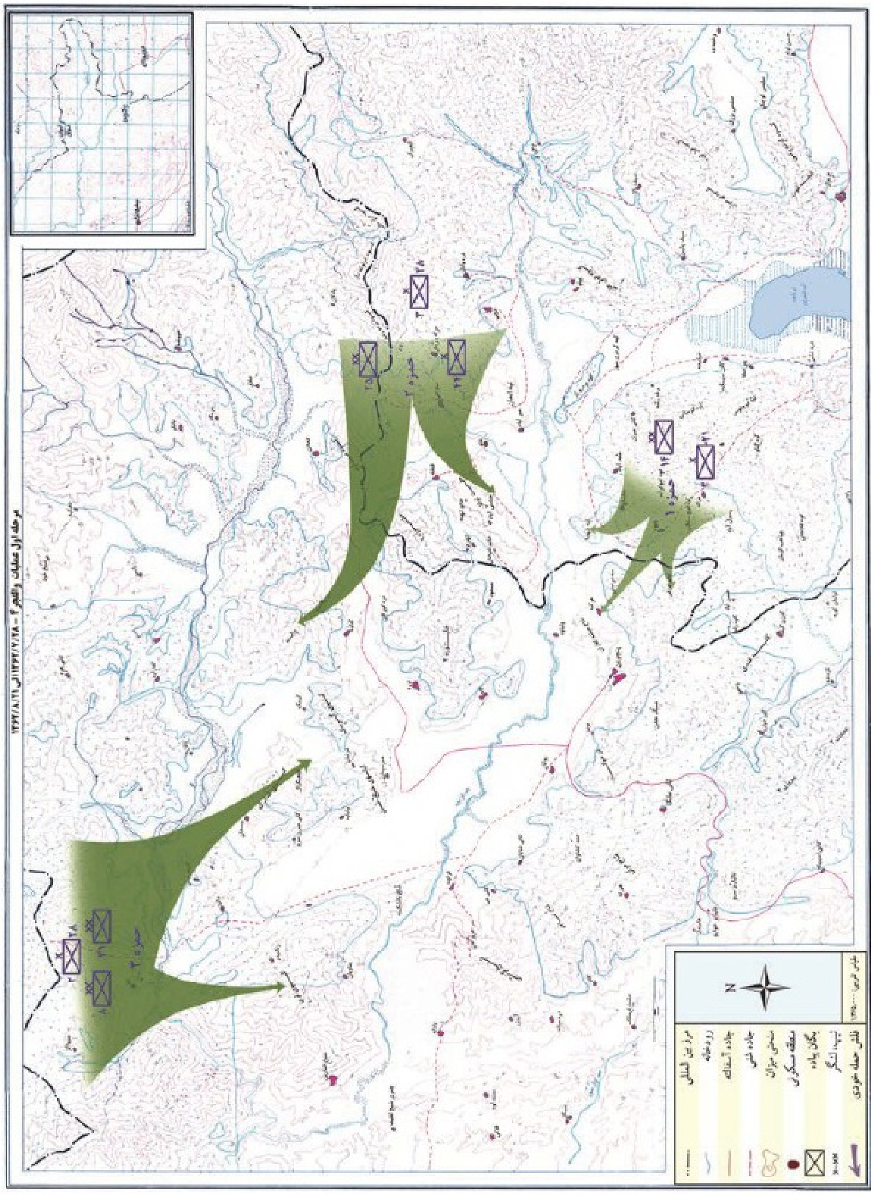
غلامحسین بشردوست درباره آخرین وضعیت محور مریوان تا ساعت ۳:۱۰، به محسن رضایی چنین گزارش داد: «مارو مسئله اش حل شده است. خلوزه۱ نیز کارش تمام است و گردان دوم درحال حرکت به سمت خلوزه۲ است. روی هفت توانان نیرو کم آمده است و قرار است تعدادی نیرو از لشکر۲۵ کربلا برای آنجا استفاده شود. منتها مسئله براله و سربراله مانده و احمد [لشکر۸ نجف] را تهدید می کند، اگر کریم نصر [فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)] این دو ارتفاع را تصرف نکند احمد کاظمی هم نمی تواند دوام بیاورد.»(۱) محسن رضایی نیز با اعزام نیروهای لشکر۲۵ کربلا برای کمک به تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) موافقت کرد.(۲)

بااین حال، کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) همچنان انجام این کار را ناممکن می دانست، زیرا عقیده داشت برای به کارگیری نیروی جدید دو راهکار وجود دارد یا باید نیروها ازطریق ارتفاع مارو به هفت توانان بروند که این کار سه تا چهار ساعت وقت می برد و برای انجام آن فرصت کافی وجود ندارد یا یگان ها ازطریق شیار بین مارو و خلوزه، خود را به هفت توانان برسانند که این هم به دلیل آنکه خلوزه۲ تصرف نشده است، امکان پذیر نیست.(۳)

۱- چون دراین صورت جناح چپ محور بانه در معرض خطر قرار گرفته و یگان های دشـمن از پهلو نیروهای لشکر۸ نجف را هدف قرار می دادند.

۲- سند شماره ۴۰۶۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: هدایت مرحله اول عملیات والفجر۴ (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۸/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۴۵)، داود رنجبر، ص۱۵.

۳- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشـین، صص ۲۶۷ - ۲۶۳؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۱ و ۶۲.

در ادامه نبرد در محور مریوان، تـا سـاعت ۴ بامـداد، قله اصـلی هفت توانـان و یکی از قله های خلوزه۲ بـا تلاش نیروهای تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) تصـرف شد، ولی عراق با اعزام نیرو درصدد بازپس گیری این ارتفاع برآمد(۱) و کمی بعد بار دیگر بخشی از ارتفاع خلوزه۲ و هفت توانان به دست نیروهای دشـمن افتاد. کریم نصر فرمانـده تیپ۴۴ قمر بنی هـاشم(ع) دراین بـاره گفت: «خلوزه۲، سه ارتفـاع دارد ما روی ارتفاع کوچک بودیم، قله اصـلی هفت توانان را هم تصرف کرده بودیم، ولی دشمن با فشار آمد و [بخشی از این ارتفاع را] باز پس گرفت. الآن نصف این ارتفاع در دست ماست.»(۲)

قبل از روشنایی هوا، محسن رضایی تذکراتی را درباره پاک سازی کامل ارتفاعات، شیارها، تقویت پایگاه ها و مناطق تصرف شده و لزوم توجه یگـان ها به کیفیت الحاق خطاب به رحیم صـفوی و غلامحسـین بشـردوست بیان کرد و از آنها خواست این مطالب را به رضائیان و فرماندهان یگان ها انتقال دهند.(۳)

نمایی از صحنه عملیات و خاکریز احداث‌شده از دامنه ارتفاعات جبهه بانه (شمال) به‌سمت جبهه مریوان (جنوب)

در محور بانه، حـدود ساعت ۴ بامداد، نیروهای لشکر۸ نجف برای تثبیت اهـداف تصـرف شـده در طول شب و تعرض به مقر تیپ ارتش عراق، یک گام به پیش برداشـته و به ارتفاع شـیخ حسن واقع در جنوب ارتفاع کنگرک هجوم بردنـد. باوجود مقاومت شدیـد دشـمن این ارتفاع سـقوط کرد و نیروهای لشکر۸ نجف توانسـتند ضمن تصرف قرارگاه تیپ۴۲۸ عراق که در دامنه این ارتفـاع واقع شـده بود، معاون فرمانـدهی این تیپ را به اسـارت بگیرنـد. دشـمن بـاوجود آشـفتگی و فشار ناشـی از پیشـروی نیروهای خودی توانست ۱۵۰ دستگاه انواع خودرو را که در پارک موتوری در جنوب ارتفاع شیخ حسن بود تخلیه کند.(۴)

در آسـتانه روشن شدن هوا، گردان های لشـکر۸ نجف موفق شدنـد در همه محورهـا باهم الحاق کننـد و از ساعت ۶ بامداد، کار احداث خاکریز در دامنه و حـدفاصل دو ارتفاع لری و کنگرک آغاز شـد. در ابتـدا به علت شدت آتش دشـمن و درگیری های پراکنده، دسـتگاه های مهندسـی نتوانسـتند با اسـتعداد پیش بینی شده به منطقه بروند، اما رفته رفته با تحکیم وضـعیت نیروهای خودی و کاسته شدن از فشار دشمن کار احداث خاکریز با

۱- سند شماره ۳۴۸۱/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۸/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۱۰۸)، محمدرضا دیانی، ص۱.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۶۳.

۳- . سند شماره ۴۰۶۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۰ و ۲۱.

۴- سند شماره ۲۰۷۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۰۶۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: وقایع لحظه به لحظه عملیات والفجر۴، قرارگاه خاتم، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

ورود ۱۲ بلـدوزر و ۲ لودر به منطقه سـرعت گرفت و سـرانجام در سـاعت ۱۴ به پایـان رسـید. البته باتوجه به وضـعیت بحرانی منطقه، این خاکریز ۲ کیلومـتر عقب تر از محـل مورد نظر احـداث شـد و طول آن نیز به جـای ۵ کیلومتر پیش بینی شـده ۴ کیلومتر شـد، باوجوداین، همین خاکریز نسبتاً ناقص در حفظ مواضع تصرف شده نقش بسیار مهمی داشت(۱)

در محور مریوان نیز واحـد مهندسـی تیپ۴۴ قمر بنی هـاشم(ع) یـک خاکریز به طول ۲ کیلومتر از دامنه جنوبی هفت توانـان به سـمت تپه ایمان در شمال این ارتفاع احداث کرد.(۲)

از ساعت ۱۰ صبح، دشمن که به منطقه عملیات لشکر۸ نجف حساس شـده بود، برای ضدحمله به این منطقه هماهنگی هایی را بین یگان های خود انجام داد. طبق اطلاعات به دست آمده از شـنود، ۴ گردان پیـاده و یک گردان تانک مانوری و یک گردان تانک در احتیاط و یک گردان کمانـدویی که توسط بالگرد به منطقه هلی برن می شدنـد پس از سه ساعت هماهنگی به قصد بازپس گیری منطقه کنگرک، لری و به خصوص ارتفاع شـیخ حسن ضدحمله خود را شروع کردند، ولی مقابله نیروهای لشکر۸ نجف و تدبیر فرماندهی این یگان پاتک عراقی ها را ناکام گذاشت و نیروهای دشـمن با تحمل تلفات فراوان سـرکوب شدند. در جریان این پاتک ۳ فروند بالگرد عراق نیز هدف قرار گرفته و سـقوط کردنـد، یکی از این بالگردهـا حامـل سـرهنگ دوم ولیـد فرمانـده نیروهای گردان کمانـدوی عراق بود که با سـقوط بالگرد زخمی و دسـتگیر شـد. گفتنی است دشـمن در همین منطقه پاتک های متعـدد دیگری نیز انجام داد که در هیچ کدام از آنها موفق نبود.(۳)

۱

محمـدرضا دیـانی راوی مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ در قرارگاه مقـدم حمزه که در اولین روز عملیات والفجر۴، همراه فرمانده این قرارگـاه در صـحنه نبرد حضور داشت، وضـعیت عمومی عملیات، فعالیت فرمانـده این قرارگاه و برخی حوادثی را که خود شاهـد آن بوده چنین توصیف کرده است:

«ساعت ۵ صـبح. الحمـدلله وضع خیلی خوب است. من به همراه برادران رضائیـان و فـدوی به دنبـال کریم نصـر [فرمانـده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)] رفتیم و بعـد جهت [بازدید از چگونگی] ادامه عملیات خلوزه۲ و هفت توانان به خط و ارتفاع آزادشـده مارو، خلوزه و گرمک آمدیم. سـپس از ارتفاعات مارو رد شدیم و بعد از گذر از روسـتای ساوجی به خلوزه رسـیدیم. یکی، دو جاده کشیده بودند که تردد در آنها زیاد بود و آمبولانس ها آژیرکشان می آمدند و عراق به شدت با خمپاره کاتیوشا و توپ منطقه را می کوبید، به طوری که لایه ای از دود و خاک بین زمین و آسمان به وجود آمده بود.

جنگ روی خلوزه۲ و هفت توانـان ادامه دارد و عراق برای پاتـک روی هفت توانان آماده می شود. تعـدادی تانک برای پوشانـدن جناح چپ هفت توانان و به احتمال زیاد برای جلوگیری از پاتک عراق به آنجا رفتند.

۱- سـند شماره ۱۴۰/گ مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ، پیشـین، ص۲۷؛ و- سـند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۶۲.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۶۳.

۳- سـند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشـین، صـص ۶۴ و ۶۵؛ و- سـند شماره ۱۴۰/گ مرکز مطالعـات و تحقیقات

جنگ، پیشین، ص ۳۱.

ساعت ۸:۱۰، تعداد زیادی لودر، بلدوزر و گریدر داشتند با سرعت به عقب برمی گشتند و فقط خدا می داند کجا می رفتند![(۱)]

احمد کاظمی [لشکر۸ نجف] نیز لری، کنگرک و گرمک را گرفته و به تمام اهداف خود رسیده است. تا ساعت ۸:۱۰ دقیقه صبح به دشمن خسارات زیادی وارد شده، اما آماری دراین زمینه در دست نیست. ما وقتی روی تپه ایمان نشستیم، دیدیم که شهر پنجوین، دشت پنجوین و رود قزلجه فاصله ای با ما ندارند.

طبق خبری که ساعت ۱۰ صبح رسید، به علت کمبود نیرو همه ارتفاع هفت توانان تصرف نشده و رساندن غذا به نیروها مشکل است. درضمن از خلوزه۲ فقط یکی، دو یال پایین ارتفاع دست ما می باشد. ... درحال حاضر، نوک ارتفاع و... چند یال در دست عراق است که به شدت در آنجا مقاومت می کند. بسیاری از بچه هایی که زخمی شده اند را به عقب نیاورده اند. تعداد مجروحین هم زیاد است. عراق قصد دارد، حدود ساعت ۴ بعدازظهر با تخلیه براله و سربراله با دو تیپ به خلوزه پاتک کند. هواپیماها[ی دشمن] دائم اطراف مناطق آزادشده را بمباران می کنند. توپخانه و کاتیوشای دشمن هم دائم کار می کنند.»[(۲)]

۱

در جریان عملیات والفجر۴ در شب گذشته، دشمن باتوجه به اینکه تاحدی از تصمیم ایران برای اجرای عملیات اطلاع داشت، از آمادگی خوبی برخوردار بود، به طوری که از همان ابتدای عملیات با جابه جایی سریع نیروها و تقویت خط و مقاومت سعی داشت مواضع خود را حفظ کند و با بهره گیری از گردان فاروق اقدام به پاتک کرد که ناموفق بود. این گردان بار دیگر در ساعت ۶ بامداد، برای بازپس گیری مواضع ازدست رفته در ارتفاع لری، پاتکی را اجرا کرد که با مقابله به موقع و آمادگی نیروهای خودی، ۳ گروهان از ۴ گروهان این گردان منهدم شدند.

در محور گرمک نیز با شروع تهاجم سریع و موفق نیروهای خودی، دشمن در حد دو دسته تانک را به منظور سد راه در تنگه گرمک، به این محور اعزام کرد که بعد از مدتی درگیری ۶ دستگاه تانک عراق منهدم شد.

به نوشته راوی قرارگاه خاتم، دشمن بیشترین توجه و تلاش خود را صرف محور لری کرد، چراکه

۱- در پیگیری های علی رضائیان مشخص شد که علت عقب آمدن تانک ها و دستگاه های مهندسی سوء تدبیر یگان مهندسی بود و به گفته سرهنگ فرتاش فرمانده تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان، آنها بدون اجازه فرماندهی این کار را انجام داده بودند. رضائیان از این امر گله مند بود زیرا این عقب نشینی درست زمانی اتفاق افتاده بود که هفت توانان نیاز مبرمی به پشتیبانی آتش داشت. درنهایت با تلاش سرهنگ فرتاش این تانک ها مجدداً به منطقه بازگشتند. (سند شماره ۴۱۲۰/ پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۸/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۴۷، داود رنجبر، صص ۱۲ و ۱۳)

۲- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۸۷ و ۸۸.

نیروهـای خـودی در این محور پرقـدرت تر و سـریع تر عمـل کردنـد و دشـمن تصور می کرد که ادامه عملیـات نیز از این محور به سـمت جنوب ارتفاعـات کـانی مانگـا و سورن است، بنـابراین عراق به منظور جلوگیری از پیشـروی رزمنـدگان نیروهای خود را ازطریق تنگه بین لری و کانی مانگا وارد منطقه کرد.

علی اسـحاقی مسـئول واحد شـنود سپاه، اوایل صبح در گزارشی به محسن رضایی وضعیت عمومی دشمن را تشریح کرد. در این گزارش که نشان دهنده نوع رابطه فرماندهی یگان در خط با رده ها در ارتش عراق می باشد، آمده است:

«روحیه [نیروهای عراقی] در سـطح تیپ و گردان خیلی پایین است، ولی در سـطح لشکر [۴] تزلزلی نیست. لشکر۴ فهمیده چه شده، اولین عکس العملش هم اسـتفاده از تیپ۵ بود و تیپ۶۶ نیرو مخصوص به منظور بـازپس گیری ارتفـاع عظیم لری بود. درحال حاضـر گزارش خوبی به رده بالاـ نمی رسـد چون [فرد مسئول در یگـان هـای درگیر] می دانـد اگر ازدست دادن ارتفاعـات را گزارش بدهـد رده بالاـتر مجبورشـان می کننـد که مواضع را پس بگیرنـد یـا نیرو در اختیارشان می گذارنـد و آنان هم می داننـد که دیگر نمی تواننـد و به واسـطه جوخه های اعـدامی که در عقب هست انتهای کارشان اعـدام است. ولی با شـروع روشـنایی دیگر مجبور به دادن گزارش می شوند و آن موقع رده بالا تصمیم می گیرد.»(۱)

۱

پیداشدن یکی از نیروهای شناسایی لشکر۸ نجف و دستگیری ۱۹ تن از نیروهای عراقی توسط ۳ نفر از افراد لشکر۸ نجف ازجمله اتفاقات جالبی است که در این روز رخ داد. دوازده روز قبل هنگامی که یک تیم شـناسایی لشکر۸ نجف، شبانه عازم مأموریت شده بود، ۲ نفر از افراد این تیم براثر برخورد بـا مین مجروح شدنـد، از آنجـا که انتقـال آنها به عقب مقـدور نبود، سایر افراد تیم آن دو را در جای امنی قرار دادنـد تا صـبح روز بعـد با امکانات لازم برای انتقال آنها اقـدام کنند. در این فاصـله یکی از این افراد به نام کاظمی برای اینکه درصورت مواجه شـدن بـا نیروهـای گشتی عراق هویت یگـان های آنها کشف نشود از فرد مجروح دیگر دورتر می شود. روز بعـد که افراد لشـکر۸ نجف برای انتقـال مجروحـان به محل رفتنـد، باوجود جست وجوهای فراوان نتوانسـتند کاظمی را پیـدا کننـد. وی با بـدن مجروح در طول دوازده روز از سبزی ها و علف ها تغذیه کرده بود تا سـرانجام در عملیات شب گذشـته، نیروهای اطلاعات او را پیدا کرده و به بیمارسـتان انتقال دادند.

واقعه دیگر دستگیری ۱۹ تن از نیروهای عراق توسط ۳ تن از دید بان های نفوذی خودی بود. سه تن از دید بان های نفوذی واحد توپخانه لشکر۸ نجف که پس از اجرای مأ موریت از عمق خاک عراق به سمت نیروهای خودی بازمی گشتند در مسیر خود با گروهی از نیروهای عراقی که از ارتفاعات لری درحال فرار به سـمت عقبه های خود بودنـد مواجه می شدنـد، این سه تن با اسـتفاده از موقعیت و به کارگیری تدابیری، ۱۹ تن از عراقی ها را که اغلب بدون اسلحه بودند به اسارت گرفته و به عقبه های خودی انتقال می دهند.(۲)

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۳ و ۶۴؛ و- سند شماره ۴۱۲۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴ (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۸/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۴۷)؛ و- سند شماره ۲۰۶۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۲- سند شماره ۱۴۰/گ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ، پیشـین، ص۱۰؛ و- سـند شـماره ۳۲۰/د مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی لشکر۸ نجف در عملیات والفجر۴، محمدعلی خرمی، ۸/۷/۱۳۶۲ تا ۶/۸/۱۳۶۲، ص۱۲۱؛ و- سند شماره ۴۱۶۸۲۲

مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۳۶۲/۸/۳.

باتوجه به دستاوردهای مناسب عملیات والفجر۴ در محور بانه و نتایج نسبتاً خوب محور مریوان و کاهش فشار دشمن، فرماندهان تلاش خود را برای ادامه عملیات آغاز کردند.

ادامه پیشروی مشترک لشکر۸ نجف و لشکر۳۱ عاشورا در محور شمالی با هدف تصرف ارتفاع کانی مانگا و رفع کمبودهای عملیات شب گذشته (تصرف خلوزه۲، براله و سربراله) در محور جنوبی، اهداف اصلی مورد نظر فرمانده کل سپاه پاسداران بود. براین اساس، محسن رضایی در تماس بی سیمی با رحیم صفوی از وی خواست تا مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا و احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف را برای تصرف کانی مانگا ترغیب کند.

محسن رضایی به دلیل موفقیت چشمگیر نیروها در محور بانه، اصرار داشت که مرحله دوم عملیات برای تصرف کانی مانگا را لشکرهای نجف و عاشورا انجام دهند. رحیم صفوی هم که در محور شمالی و در کنار احمد کاظمی حضور داشت، با این نظر موافق بود، اما فرمانده لشکر۸ نجف، باتوجه به وضعیت لشکر خود، با این پیشنهاد موافقت نکرد و اصرار فرماندهی نیز او را متقاعد نساخت.(۱)بخش هایی از گفت وگوهای بی سیمی محسن رضایی و رحیم صفوی دراین باره بدین شرح است:

رحیم صفوی: الآن به مهدی باکری و احمد کاظمی گفتیم که کارهای شناسایی [روی کانی مانگا] را انجام دهند و اگر می توانند امشب عمل کنند.

محسن رضایی: کاملاً درست است.

صفوی: بله، اگر بتوانند فرداشب با حداکثر قدرت اقدام کنند.

رضایی: نه، نه باید سریع تر کار را تمام کنند، به آنها بگویید به هر قیمتی که هست باید بروند.

صفوی: احمد کاظمی قبول نمی کند.

رضایی: نمی تواند قبول نکند، برای خودش می گوید.

صفوی: ما خیلی با او کلنجار رفتیم.

رضایی: خوب، بیشتر بروید.

صفوی: اصلاً دو ساعت بحث کردیم.

رضایی: باشد، به او بگویید که بچه ها از همه جا می روند.

صفوی: خوب، مهدی باکری می گفت اجازه بدهید یک مقدار چشم ما آنجا باز بشود.

رضایی: نه، نه این اصلاً درست نیست، ما گفتیم که این برخوردها، برخوردهای صحیحی نیست، بگویید اینها قابل قبول نیست(۲)

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۵ و ۶۶.

۲- سند شماره ۴۱۲۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۴ و ۱۵.

درمورد عملیات محور مریوان نیز محسن رضایی و غلامعلی رشید پس از بحث و تبادل نظر به این نتیجه رسیدند که لشکر۲۵ کربلا به همراه ۲ گردان از تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان (قرارگاه حمزه۴) ضمن آزادکردن تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) از منطقه، برای دستیابی به اهداف باقیمانده این تیپ یعنی تصرف خلوزه۲ و باقیمانده هفت توانان وارد عمل شود و پس از تصرف خلوزه۲ با سمت راست خود (لشکر۸ نجف) در دامنه جنوب شرقی گرمک الحاق برقرار کند. گفتنی است باتوجه به اخبار رسیده درمورد اقدام عراق در تخلیه ارتفاعات براله و سربراله که با تصرف ارتفاعات گرمک، مارو و خلوزه به نحوی در محاصره قرار گرفته بود، از حساسیت های اولیه به این دو ارتفاع کاسته شده بود، بااین حال اجرای یک عملیات پاک سازی آن هم در روز برای این منطقه در نظر گرفته شد.(۱)

برای محور پنجوین نیز (قرارگاه حمزه۱)(۲) قرار شد لشکر۱۴ امام حسین(ع) در دو مرحله وارد عمل شود، بدین ترتیب که در مرحله اول ارتفاعات تخم مرغی، شهدا و سه درختی را تصرف کرده و خود را به ارتفاع مهم زله - که پنجوین در دامنه شرقی آن قرار دارد - نزدیک کند و در مرحله دوم دو ارتفاع مهم زله یعنی سنگ معدن و کله قندی را به تصرف درآورد. حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، دربرابر اصرار محسن رضایی و غلامعلی رشید بر اجرای هر دو مرحله عملیات در یک شب، گفت: «ما سعی می کنیم که این کار را بکنیم، البته ما گردان چهارمی را مأموریت دادیم که پس از تصرف تپه ها برود روی [سنگ معدن] و پس از آن روی کله قندی البته با پیش بینی مشکلات زیاد.»(۳)

راوی قرارگاه خاتم در تشریح مانور لشکر۱۴ امام حسین(ع) برای دستیابی به اهداف مورد نظر خود نوشته است: برای تصرف ارتفاعات تپه شهدا، هرگنه و سه درختی یک گردان در نظر گرفته شده بود. برای ارتفاعات جنوب پنجوین (سیدمصطفی یا پنج تن) یک گردان و یک گردان نیز برای تصرف تپه تخم مرغی. همچنین پیش بینی شده بود که درصورت مطلوب بودن اوضاع عملیاتی و موفقیت آمیز بودن پیشروی ها چهارمین گردان نیز برای تصرف ارتفاعات کله قندی و سنگ معدن به کار گرفته شود.(۴)

۱

درپی توصیه محسن رضایی به مسئولان روابط عمومی سپاه مبنی بر خودداری از اعلام اخبار مربوط به عملیات تا پیش از تثبیت آن، به منظور جلوگیری از ایجاد تأثیرات منفی در جامعه درصورت عدم موفقیت عملیات، پخش اخبار مربوط به اجرای عملیات والفجر۴ تا ساعت ۱۴ امروز به تأخیر افتاد.(۵)

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۶۱؛ و- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۳۸۹.

۲- قرارگاه حمزه۱، ۱۰ گردان نیرو داشت که ۷ گردان آن از لشکر۱۴ امام حسین(ع) سپاه و ۳ گردان آن از تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه (ارتش) بود و ۲ گردان از این ۳ گردان برای تأمین جاده های عقبه و یک گردان نیز در احتیاط قرار داشت. (سند شماره ۲۰۶۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه عملیاتی حمزه۱، ۲۷/۷/۱۳۶۲)

۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۶ و ۶۷.

۴- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۳۹.

۵- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۳۸.

دررابطه با نحوه اعلام خبر شروع عملیات در رسانه ها، به خصوص رادیو، مسئولان قرارگاه خاتم از دست اندرکاران رادیو خواستند، در اخبار ساعت ۱۴ ضمن قطع برنامه های عادی خبر آغاز عملیات والفجر۴ را پخش کنند. اجرای این درخواست با مشکلاتی مواجه شد؛ ازجمله اینکه رادیو برای قطع برنامه های عادی خود و اعلام خبر عملیات نیاز به اجازه آیت الله خامنه ای رئیس جمهور به عنوان رئیس شورای عالی دفاع داشت باوجود پیگیری هایی که برای کسب اجازه از رئیس جمهور انجام گرفت، در ساعت ۱۴ خبر اجرای عملیات به طور گذرا و کوتاه اعلام شد. سرانجام ساعت ۱۴:۴۰ دقیقه، پیگیری ها به نتیجه رسید و رادیو نیز با قطع برنامه های خود خبر عملیات را اعلام کرد.

نکته دیگر در شکل تبلیغات عملیات والفجر۴ این بود که فرماندهی سپاه عقیده داشت عملیات درون مرزی در محور سردشت که علیه ضدانقلاب اجرا و موجب آزادسازی ۱۰ ارتفاع مهم شده بود باید همراه با عملیات شیلر و درقالب یک عملیات اعلام گردد.(۱) وی معتقد بود که خبر این دو عملیات نباید به طور جداگانه منتشر شود، بلکه باید بیانیه ای تحت عنوان یک عملیات بزرگ در سه محور سردشت، بانه و مریوان به اطلاع مردم رسانده شود. محسن رضایی این موضوع را با حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در میان گذاشت. از آنجا که آیت الله خامنه ای در آن زمان تحت درمان قرار داشت و صحبت با وی امکان پذیر نبود آقای هاشمی گفت: شما اطلاعیه خود را تنظیم کنید من موافقت آیت الله خامنه ای را می گیرم.(۲)

به تدریج تبلیغات رادیو نیز به این سمت پیش رفت و دو عملیات درقالب یک عملیات گسترده اعلام شد و پس از آن در جراید و تلویزیون نیز انتشار این خبر روال خاص خود را گرفت.

بااین حال عراق از ساعت ۱۰ صبح، خبر اجرای عملیات را از رسانه های خود پخش کرد. فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق با انتشار اطلاعیه ای مدعی شد که نیروهای ایرانی عملیاتی را در منطقه پدافندی سپاه یکم عراق انجام داده اند، ولی نیروهای عراقی توانسته اند تهاجم ایرانیان را سرکوب کنند.(۳)

۱

به دنبال تثبیت نسبی اهداف تصرف شده عملیات والفجر۴، فرماندهی کل سپاه با مسئولان بلندپایه نظام و ائمه جمعه برخی شهرهای بزرگ درزمینه اطلاع رسانی و همچنین بهره برداری تبلیغاتی از این عملیات درجهت جذب نیروهای مردمی تلفنی گفت وگو کرد.

بعدازظهر امروز فرمانده کل سپاه پاسداران با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی و نماینده امام در شورای عالی دفاع، آیت الله طاهری امام جمعه اصفهان، آیت الله شیرازی امام جمعه مشهد، آیت الله ملکوتی امام جمعه تبریز و آیت الله حائری شیرازی امام جمعه شیراز تلفنی تماس گرفته

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۶۵.
۲- سند شماره ۴۱۲۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲، ۳ و ۴.
۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص ۱، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

و ضمن ارائه گزارش اجمالی عملیات، از آنان خواست تا علاوه بر آنکه اخبار عملیات را در نمازجمعه به اطلاع مردم می رسانند، درزمینه جذب نیرو و امکانات نیز اقداماتی را انجام بدهند تا با تقویت هرچه بیشتر جبهه ها امکان ادامه این عملیات میسر شود.

آیت الله خامنه ای در گفت وگو با فرمانده کل سپاه ضمن طرح سؤالاتی درباره تعداد شهدا و نحوه تأمین اهداف اصلی عملیات درباره چگونگی تحکیم و تثبیت مواضع تصرف شده نیز تذکراتی داد.

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی نیز درباره پدافند هوایی و میزان فعالیت هواپیماهای عراقی، همکاری سپاه با ارتش و تلفات واردشده به نیروهای خودی سؤالاتی پرسید که محسن رضایی به آن پاسخ داد.(۱)

۱

جنگنده های عراق در اولین روز عملیات والفجر۴ عقبه های منطقه عملیاتی را هدف حملات هوایی خود قرار دادند. در منطقه جنوب نیز گلوله باران خرمشهر همچون روزهای گذشته ادامه یافت.

امروز هم هواپیماهای عراقی از ساعت ۸ تا ۱۸، چهارده بار به حریم شهر مریوان و اطراف آن تجاوز کردند که هر بار با شلیک پدافند هوایی مواجه و منطقه را ترک کردند. جنگنده های عراقی فقط در دو نوبت در ساعت ۱۴و ۱۶:۳۰ توانستند بمب های خود را در بخش غربی و شرقی دریاچه مریوان فرو بریزند که براثر این حملات یک خودرو منهدم و ۱۵ رأس گاو روستائیان تلف شد. هواپیماهای عراقی امروز همچنین اطراف چناره و بانه را که از محورهای مواصلاتی نیروهای خودی است، بمباران کردند.

علاوه بر حملات مذکور، توپخانه های عراقی نیز شهر پاوه را هدف قرار دادند که خساراتی به بار آورد.(۲)

دراین حال، باتوجه به بمباران های اخیر شهر بانه و روستاهای اطراف آن، خبرگزاری جمهوری اسلامی از اقدام مردم این منطقه به ترک خانه های خود خبر داد. به گزارش این خبرگزاری، گروه هایی از مردم بانه در چند روز گذشته با وسایل نقلیه مختلف ازقبیل کامیون، وانت بار و تراکتور، اثاثیه منزل و افراد خانواده خود را به طرف سقز برده اند.

یکی از مأموران ژاندارمری در محور بانه دراین باره گفت: در چند شب گذشته تردد وسایل نقلیه اهالی بانه برای حمل اثاثیه به سمت سقز ادامه داشته است.(۳)

از سوی دیگر، امروز خرمشهر نیز زیر آتش توپخانه های دوربرد عراقی قرار داشت، در این حملات دیری فارم،(۴) پاسگاه زید و گمرک شهر هدف چندین گلوله دشمن قرار گرفت و ۲ تن زخمی شدند.(۵)

ص: ۱۸۹

۱- سند شماره ۴۱۲۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۸/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۴۹)، صص ۱۸ - ۱.

۲- سند شماره ۲۰۷۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) (پدافند هوایی) به ستاد مرکزی سپاه طرح پدافند هوایی، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۳۰۰۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن سیاسی - اطلاعاتی، وزارت کشور، ۲/۹/۱۳۶۲، ص۱۴؛ و- سند شماره ۸۰۶۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه۷ به ستاد مرکزی فرماندهی کل، ۲۸/۷/۱۳۶۲؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص۴.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۲۶۲، ص۱۶.

۴ - dairy farm: معنـای لغـوی آن مزرعـه لبنیـات است و در اصـطلاح به کـاررفته در این متن به مکـانی اطلاـق می شـود که در آنجا گاوهای شیرده نگهداری می شد و از شیر آنها انواع لبنیات تولید و در سطح کارکنان و کارگران شرکت نفت توزیع می شد.

۵- ســند شـماره ۲۹۰۷۵۵ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: از فرمانـداری خرمشــهر بـه دفـتر سیاســی انتظـامی اســتانداری خوزسـتان، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۱

در روز جاری، یک گروه گشتی از نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه به عمق خاک عراق نفوذ کرده و یک پایگاه نظامی را در بانی بنوک زیر آتش سلاح های خود قرار دادند. همچنین دید بان توپخانه این ستاد با نفوذ به خاک عراق در محور سیدصادق - شانه دری، آتش پرحجم توپخانه خودی را بر روی محل استقرار یک واحد توپخانه عراقی مستقر در حوالی پادگان سیدصادق هدایت کرد. در این حمله خسارت و تلفات فراوانی به توپخانه عراقی وارد شد.(۱)

۲

عملیات مشترک افراد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و حزب دمکرات برای بازپس گیری بخشی از مناطق آزادشده در عملیات آلان، اقدامات عناصر حزب دمکرات در غرب ارومیه، اخاذی افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در جنوب غربی مریوان، تسلیم شدن ۲ تن از افراد این گروه ها به نیروهای خودی و پیام ویژه دبیرکل حزب دمکرات کردستان به افراد این حزب به منظور تشدید فعالیت علیه نیروهای خودی در عقبه های منطقه عملیات والفجر۴ ازجمله وقایع و اخبار امروز در مناطق شمال غرب کشور می باشد.

درپی عملیات دو روز پیش نیروهای خودی در منطقه آلان که به آزادسازی و پاک سازی بخش های وسیعی از منطقه جنوب غربی سردشت ازجمله ارتفاع مرزی لک لک انجامید، امروز افراد حزب دمکرات کردستان ایران و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) با پشتیبانی توپخانه های عراق بخش هایی از این ارتفاع را به تصرف خود درآوردند.(۲)

همچنین چته های حزب دمکرات به یک پایگاه ژاندارمری در کورانه واقع در غرب ارومیه، حمله کردند. در این حادثه یک سرباز شهید و ۲ سرباز دیگر زخمی شدند.(۳) در اقدام دیگری در نزدیکی همین روستا افراد این حزب شبانه به بهداری روستای موانا هجوم بردند و داروها و لوازم پزشکی موجود در آنجا را سرقت کردند.(۴)

در جنوب غربی مریوان نیز گروه های مسلح غیرقانونی ۳ تن از ساکنان روستای دری را که برای کار به روستای نشکاش می رفتند، دستگیر کرده و پس از اخذ ۳۰ هزار ریال از آنها و گرفتن تعهد مبنی بر خودداری از همکاری با نیروهای جمهوری اسلامی آنها را رها کردند.(۵)

در همین حال، در منطقه عمومی دیواندره، یکی از اعضای حزب دمکرات کردستان که در دادگاه این حزب به زندان محکوم شده و دوره حبس خود را می گذراند، با فرار از زندان، خود را به نیروهای پایگاه ژاندارمری در روستای گزمل تسلیم و تقاضای پناهندگی کرد.(۶)

در شمال غربی سلماس نیز یکی از وابستگان به گروه های مسلح غیرقانونی درحالی که یک قبضه اسلحه و تعدادی تیر فشنگ به همراه داشت، خود را به نیروهای ژاندارمری روستای اوربان تسلیم و درخواست امان نامه کرد(۷)

۱- سند شماره ۲۰۷۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد جنگ های نامنظم به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۶، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص۷.

۳- سند شماره ۴۱۶۷۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳ عملیات - مرکز

فرماندهی)، ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۳ - ۱.

۴- همان؛ سند شماره ۸۰۶۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۴۱۷۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۲) به استانداری کردستان، ۴/۸/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۴۱۶۷۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳ - ۱.

۷- سند شماره ۳۵۹۲۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۱/۸/۱۳۶۲.

از سوی دیگر، بـا تشدیـد فعالیت نیروهای نظامی خودی در محور بانه - مریوان برای اجرای عملیات والفجر۴ در این منطقه، فعالیت گروه هـای مسـلح غیرقـانونی نیز در محورهـای مواصـلاتی منتهی به خطوط مقـدم جبهه و عقبه نیروهای خودی افزایش یافته است. دراین رابطه رکن۲ تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان امروز محورهای پیامی را که عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات کردسـتان، برای افراد این حزب فرستاده است، چنین اعلام کرد:

۱. ایجاد کمین در راه های مواصلاتی و تدارکاتی دشمن (نیروهای ایرانی).

۲. ایجاد ناامنی (در جاده ها) چه در شب و چه در روز.

۳. ضربه زدن به پایگاه های جمهوری اسلامی در منطقه.

۴. اقدام به مین گذاری به عنوان یک کار اساسی.

۵. اهتمام نیروهای پیشمرگ به گماشتن دید بان و استراق سمع به منظور جلوگیری از غافلگیری(۱)

۱

در روزهای اخیر کمک رسانی به مناطق جنگ زده و آسیب دیـده براثر حملات اخیر عراق شدت گرفته است. روزنامه کیهان دراین باره نوشت: جمعیت هلال احمر جمهوری اسـلامی یـک اردوگاه در ۱۲ کیلومتری جـاده سـنندج - باختران به منظور اسـکان مهاجرین جنگی منطقـه مریـوان، احــداث و مقـدمات برپـایی دو اردوگـاه دیگر را نیز فراهـم کرده اسـت.(۲)گزارش دیگر ایـن روزنـامه حـاکی اسـت که سرپرست بنیـاد امور مهـاجرین جنـگ تحمیلی کشور در رأس هیئت اعزامی ازسوی آیت الله مهـدوی کنی رئیس سـتاد پشتیبـانی و تسـریع کمـک به منـاطق آسـیب دیـده در جنگ، در طول سه روز از شـهرهای اسـلام آباد غرب، گیلان غرب و سـرپل ذهاب و نیز اردوگاه های مهاجرین جنگی در اسـتان باختران بازدیـد کرده و برای رفع نیازهای فوری مردم مناطق بمباران شده این اسـتان بررسـی های لازم را انجام داده است.(۳)

همچنین به نوشـته روزنامه جمهوری اسلامی، درپی فرمان امام خمینی مبنی بر تشکیل ستاد پشتیبانی از مناطق بمباران شده، ازسوی نخست وزیر مبلغ یک میلیارد ریال به حساب این ستاد به منظور تأمین هزینه های ضروری مناطق آسیب دیده در جنگ واریز شد.(۴)

۲

وزارت امور خارجه عراق امروز یادداشتی رسـمی را درباره عملیات جدید ایران در منطقه شـیلر (والفجر۴) به دبیرکل سازمان ملل متحد و ریاست دوره ای شورای امنیت - که درحال حاضر برعهده کشور اردن می باشد - تسلیم کرد.

در این یادداشت آمـده است: ایران به یک عملیات بزرگ در جبهه های شـمالی دست زده که هدف آن تجاوز به حاکمیت ارضـی عراق در منطقه پنجوین می باشد. در ادامه این نامه با لحن تهدیدآمیزی اعلام شده است: «عراق حق خود را در پاسخ دندان شـکن به متجاوزین و سرکوب

۱- سند شماره ۲۰۶۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از تیپ۳ (رکن۲)، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۳- همان، ص۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۲.

نیروهـای مهـاجم در هرجـایی که ضـرورت ایجـاد [ایجاب] کنـد حفظ می کنـد، تا اینکه متجاوزان ایرانی درک نماینـد به اینکه [باوجود] تلاش هـای مأیوسـانه شـان در به درازا کشانـدن جنگ برخلاف تمایل شورای امنیت جهانی و جامعه بین الملل، غیرممکن است مقاصـد شرور جنگ تحقق بخشد.»(۱)

روزنـامه دولتی الجمهوریه نیز در مقـاله ای به نوعی تهدیـد رژیم عراق را که به طور تلویحی در انتهـای نامه مـذکور آمـده است، تشـریح کرد. به نوشـته این روزنـامه: «عراق از این حق برخـوردار است که ایرانیـان را به طـور بی رحمـانه بمبـاران کنـد تـا از تمـامی راه هـا برای وادارکردن ایرانی ها به پایان دادن به جنگ و انجام مذاکره اسـتفاده گردد.» خبرگزاری فرانسه با نقل این مطلب افزود: رهبران عراق اخیراً اعلام کرده اند که نیروهای این کشور آماده اجرای یک عملیات علیه ایران می باشـند. صدام حسین دراین زمینه دو روز پیش اظهار کرد که نیروهای عراقی بیش از یک ماه است برای این حمله آماده می باشند، اما تاکنون از انجام آن خودداری کرده اند.(۲)

۱

با آغاز عملیات والفجر۴ در محور بانه و مریوان و منطقه عمومی شـیلر در خاک ایران و عراق، منابع مختلف خبری ضمن اشاره به حملات جدید ایران مطالب ضدونقیضی را درباره اهداف و نتایج عملیات گزارش کردند.

خبرگزاری رویتر از بیروت به نقل از بیانیه نظامی عراق گزارش داد: نیروهای ایران نیمه شب گذشـته یک حمله گسترده را در طول بخش شمالی جبهه جنگ آغاز کرده اند، اما از تلاش آنها برای نفوذ به عمق خاک عراق جلوگیری شده اسـت(۳)خبرگزاری فرانسه نیز با استناد به بیانیه فرماندهی کل نیروهای مسـلح عراق، هدف این حمله را مناطق مرزی پنجوین در شـمال شـرقی کردسـتان عراق ذکر کرد و افزود: «بخش شـمالی کردسـتان عراق یکی از نقـاط حسـاس جبهه از زمان حمله ایران در ۲۲ ژوئیه گذشته [۳۱ تیر ۱۳۶۲] علیه حـاج عمران در شمال شـرقی اسـتان کردسـتان می باشـد. این بخش اساساً از کوه های استراتژیک مشـرف بر دشت عراق تشـکیل شده است. صدام رئیس جمهوری عراق، یکشنبه گذشته به طور ضمنی اعتراف کرد ایرانیان موفق شده اند در این منطقه نفوذ کنند.»(۴)

خبرگزاری یونایتدپرس هم ضمن انعکاس بیانیه نظامی عراق اعلام کرد که ایران هنوز هیچ گونه اظهارنظری درباره گزارش عراق درمورد حمله شب گذشته قوای نظامی ایران نکرده است.(۵)-(۶)خبرگزاری رویتر نیز از بغداد گزارش داد همه ایستگاه های رادیویی عراق برنامه های عادی

۱- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۱۶ ، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص۲۶ ، ۲۹/۷/۱۳۶۲؛ و- واحـد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیو های بیگانه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، رادیو بغداد، ۲۹/۷/۱۳۶۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص۱۰، به نقل از خبرگزاری فرانسه، ۲۸/۷/۱۳۶۲.
۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۰، ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص۲۲، بیروت - خبرگزاری رویتر، ۲۸/۷/۱۳۶۲.
۴- همان، صص ۲۲ و ۲۳، بغداد - خبرگزاری فرانسه، ۲۸/۷/۱۳۶۲.
۵- حجت الاسـلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی در یادداشت های روز ۲۸/۷/۱۳۶۲ خود دراین باره می نویسـد: «با جبهه و رئیس جمهور و احمـدآقا و سـتاد تبلیغات جنگ تماس گرفتم. قرار شـد از ساعت ۲ بعـدازظهر [اخبار مربوط به عملیات] والفجر۴ اعلاـن شود. عراقی ها خبر حمله مـا را بـا ادعـای شـکست حمله [انعکـاس] داده انـد. قرار بود، فردا بگوییم. یعنی پس از اطمینـان کامـل از عملیات موفق.» (اکبر

هاشـمی رفسـنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲) به اهتمام مهدی هاشـمی، تهران: دفتر نشـر معارف انقلاب، ۱۳۸۶، ص ۲۶۰)

۶- همان، ص۲۲، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

خود را قطع کرده و فقط مارش های نظامی و سرود ملی پخش می کننـد.(۱) بـااین حال خبرگزاری فرانسه در گزارش دیگری خاطرنشان کرد که مقامات عراقی درمورد جریـان جنگ در بخش شـمالی جبهه در کردسـتان عراق سـکوت کرده انـد. این خبرگزاری افزود: رادیو بغـداد همچنـان بیـانیه نظامی عراق را درمورد ادامه جنگ پخش می کنـد و می توان دریافت که احتمالاً عملیات جدیـد ایران مهم است و ایرانی ها موفق شده اند حداقل در آغاز حمله خود در خاک عراق پیشروی کنند.(۲)

خبرگزاری فرانسه همچنین اعلام کرد: «مقامات ایرانی امروز تأییـد کردنـد که نیروهای این کشور شب گذشـته در مناطق بانه و مریوان در کردستان ایران اقدام به حمله کرده اند. مقامات ایرانی گفتند که در این حمله ۴۰۰ تن از ضدانقلابیون و نیروهای عراقی کشته و یا زخمی شده اند.»(۳)

خبرگزاری رویتر نیز در گزارشی به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی هدف از عملیات والفجر۴ را خارج ساختن شهرهای مرزی بانه و مریـوان از برد توپ هـای عراق و قطع خطوط تـدارکاتی و تمـاس ضـدانقلابیون بـا نیروهـای عراقی ذکر کرد. این خـبرگزاری افزود: «این تهـاجم ادامه حمله موفقی است که ۴۸ ساعت زودتر در بخش سـردشت و همین منطقه شـروع شده بود.»(۴)خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز گزارش داد: «حمله پنجشـنبه ایران چهـارمین سـری از حملات والفجر محسـوب می شـود که هـدف نهـایی قسم خورده آن فتـح بغـداد و سرنگونی رژیم صدام حسین می باشد.»(۵)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسـلامی، رادیوهای کویت، مسقط، ریاض و لبنان در بخش های خبری خود تا ساعت ۱۵ امروز به پخش قسـمت هـایی از اطلاعیه نظـامی عراق اکتفا کردنـد. رادیو قاهره در ساعت ۱۵: ۱۵، ضـمن پخش قسـمتی از بیـانیه عراق گفـت که ایران تـاکنون هیـچ اظهـارنظری درمورد جنـگ نکرده است. همچنین رادیوهـای دوبی و لیبی نیز تـا ساعت ۱۷ امروز اشـاره ای به وقـایع جنگ نکردند.(۶)دراین بین، رادیو امان حمله جدید ایران را فاقد اهمیت نظامی خواند و افزود این اقدام درپی تبلیغات شدید ایران درمورد بستن تنگه هرمز آغـاز شـده است. این رادیـو سـپس هـدف حملات جدیـد ایران را طولانـی کردن زمـان جنـگ و انحراف مردم این کشـور از «تقاضای رسیدن به صلحی که حقوق مشروع دو کشور را حفظ نماید» عنوان کرد.(۷)

۱

رئیس دیوان عالی کشور دوام رژیم عراق را ناشـی از کمک های امپریالیسم جهانی دانست. به نوشـته روزنامه جمهوری اسلامی، آیت الله موسوی اردبیلی در جمع اعضای سـپاه پاسداران و بسـیج شهرسـتان قمشه، خانواده های شهدا، اسرا و مفقودان جنگ و جمعی از فرهنگیان این شهرستان گفت: «امروز ما در دنیا به عنوان یک ملت مصمم و ملتی که به تصمیمش عمل می کند و در مقابل هر توطئه ای می ایستد، مطرح هستیم.» وی افزود: «اگر امریکا، فرانسه،

۱- همان، ص۲۵، بغداد - رویتر، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۲۹، بغداد - خبرگزاری فرانسه، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۳۰، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۴- همان، صص ۳۰ و ۳۱، لندن - رویتر، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۵- همان، ص۳۲، نیکوزیا - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۶- همان، ص۳۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۲

۷- همان، ص ۴۰، رادیو امان، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

شوروی و بسیاری دیگر از سرسپردگان امپریالیسم جهانی در این جنگ به کمک صدام نشتافته بودند، امروز صدام به اجداد خود یعنی معاویه و یزید پیوسته بود.»(۱)

۱

نخست وزیر در دومین روز سفر به استان های شمال کشور در سخنان خود به بیان مطالبی درباره پاک سازی بخش هایی از مناطق کردستان از وجود گروه های مسلح غیرقانونی به عنوان یکی از اهداف مهم عملیات جدید ایران و نیز تحولات سیاست خارجی کشور پرداخت.

موسوی صبح امروز در پادگان نیروی دریایی رشت، در سخنانی در جمع نیروهای نظامی و انتظامی این شهر ضمن اشاره به شروع عملیات ایران در شمال مریوان و بمباران مکرر این منطقه به وسیله هواپیماهای رژیم عراق گفت: «رزمندگان ما در راهی که برای خود انتخاب کرده اند انتقام خون عزیزان و مظلومان ملت ما را در مریوان و بانه و دزفول و اندیمشک خواهند گرفت. اما حالت رزمندگان ما برای انتقام نیست، بلکه برای تثبیت ارزش هایی در جهان هست که امروز با تثبیت آنها ملت ها رهایی می یابند.»

نخست وزیر ظهر امروز وارد گرگان شد و با حضور در اجتماع مردم این شهر اعلام کرد که نیروهای رزمنده «نقاط جنوبی سردشت را از دست دمکرات ها، کومه له و منافقین بیرون آورده اند.» وی در ادامه هدف تحرکات گروه های مسلح غیرقانونی در کردستان و گنبد را القای به راه افتادن جنگ شیعه و سنی در درون انقلاب ذکر کرد و افزود: «درگیری در کردستان به خاطر همین جنایتکاران سوسیالیست فرانسوی است که قاسملوی خائن دست در دست میتران دارد. در کردستان برادران ما در کنار پیشمرگان مسلمان کرد به مبارزه خود ادامه می دهند.»

موسوی بعدازظهر در جلسه ای که با حضور روحانیون و مسئولان استان مازندران در ساری برگزار شد، سیاست خارجی کشور را مورد بحث قرار داده و با بیان اینکه در زمان بنی صدر ایران فقط ۹ سفیر در جهان داشت، خاطرنشان کرد: «در سال گذشته، با ۲۰ کشور جهان سوم ارتباط برقرار کردیم و این نشان دهنده تحرک در سیاست خارجی ماست و ما اکنون ارتباط بسیار قوی با جهان داریم و بین وزارتخانه های مختلف دررابطه با سیاست خارجی ارتباط خوبی وجود دارد و در آینده با تشکیل وزارت اطلاعات و با هماهنگی بین وزارت ارشاد و وزارت خارجه سیاست خارجی کشور هماهنگ خواهد شد.» وی سپس به دستگیری و اعترافات اعضای کمیته مرکزی حزب توده و ازهم پاشیده شدن گروه های مسلح غیرقانونی اشاره کرد و گفت: « اکنون در سطح کشور بجز کردستان مسئله ای نداریم و در آنجا [نیز] تمامی محورها در دست برادران ماست.»(۲)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۲- . همان، ص۱۱.

۱

ریچارد لوس یکی از معاونان وزارت امور خارجه انگلیس در تبیین موضع این کشور درمورد جنگ ایران و عراق گفت: «باید راه حلی فوری برای این جنگ پیدا شود، زیرا این جنگ بشکه باروتی خطرناک است که ممکن است منجر به بی ثباتی در منطقه خلیج فارس شده و ثبات خاورمیانه [غرب آسیا] را نیز در مخاطره بیفکند.» به گزارش رادیو بی بی سی، وی که خطاب به خبرنگاران دیپلماتیک در لندن سخن می گفت، اضافه کرد: «به صلاحدید بریتانیا بهترین نقشی که این کشور می تواند داشته باشد اتخاذ موضع بی طرفی مثبت است، ولی بریتانیا تمام توانایی خود را برای ایجاد مصالحه بین دو طرف مخاصمه به کار خواهد برد.» لوس همچنین گفت: «ولی باید به خاطر داشت که کشورها و محافل زیادی در این جهت تلاش کرده اند بدون آنکه موفقیتی به دست آورند.»(۱)

۲

رادیو بغداد از دیدار وزیر صنایع و برق عربستان با صدام حسین رئیس جمهور عراق به منظور تسلیم پیام شفاهی پادشاه عربستان به وی خبر داد. فهد در این پیام با اشاره به افق های همکاری دو کشور بر پشتیبانی از عراق «در دفاع از حق عربی» تأکید کرده است(۲) رادیو صوت الجماهیر نیز گزارش داد: وزرای صنایع عرب که در اجلاس شورای سازمان عربی توسعه صنعتی در بغداد شرکت کرده بودند، در پایان اجلاس دوروزه خود تلگرامی برای رئیس جمهور عراق ارسال و خطاب به صدام اعلام کردند: «در کنار کشور شما در دفاع قانونی از خود دربرابر تجاوزی که ازطرف دشمنان امت عرب به آن صورت می گیرد، ایستاده ایم.»(۳)

۳

باوجود توافق تازه برای گسترش صادرات نفت و گاز عراق ازطریق ترکیه و درحالی که تلاش های منطقه ای نیز به منظور متقاعدکردن سوریه به بازگشایی لوله نفت عراق ادامه دارد، بغداد همچنان به دنبال راه های جدیدی برای صدور نفت به کشورهای همسایه است.

رادیو بی بی سی در برنامه ای ضمن تحلیل قرارداد تازه ترکیه و عراق برای انتقال گاز مایع شده از حوزه نفتی کرکوک به دریای مدیترانه گفت: عراق برای تداوم جریان نفت خود همواره به همسایگانش متکی بوده و این وابستگی به دلایل مختلف با مشکلات زیادی همراه است. این رادیو با اشاره به دورنمای مبهم تأمین امنیت خطوط لوله های نفت و گاز عراق در خاک ترکیه و نیز مشکلات ترکیه در حفظ روابط متوازن با دو کشور درگیر جنگ افزود: «عراق برای خاتمه وابستگی خود به یک کشور، درپی راه های دیگری برای صدور نفت خود خواهد بود. راه احتمالی که هم اکنون مورد بررسی است، ساختمان لوله ای است که از جنوب غربی عراق آغاز گردد، از اردن بگذرد و عراق را قادر سازد که از بندر عقبه و دریای سرخ نفت صادر نماید.»(۴)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، رادیو بی بی سی، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۷ و ۸، رادیو بغداد، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص ۴۰، رادیو صوت الجماهیر، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۳۰ و ۳۱، رادیو بی بی سی، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن، نشریه فارین ریپورت نیز باتوجه به آسیب پذیری کشورهای عرب حوزه خلیج فارس دربرابر تبعات ناشی از تلاش عراق برای ضربه زدن به تأسیسات صادرات نفت ایران و واکنش احتمالی این کشور، نوشت: در این وضع تنها راه حل کشورهای منطقه فشار بر سوریه است تا با بازگشایی لوله نفت عراق فشار موجود بر رئیس جمهوری عراق - که دولت او به طور اساسی ورشکسته است - برداشته شود و این کشور با افزایش درآمد نفتی خود دیگر احساس نکند به تدابیر اضطراری نیاز دارد. این نشریه افزود: «اسد در معامله سرسخت است و محتملاً سؤال خواهد کرد که این کار برای او چه نفعی دارد. پاسخ آن غیر از تعهد پول ازجانب دولت های مضطرب خلیج [فارس] چیز دیگری نمی تواند باشد. اسد، صدام را به عنوان رقیب قدیمی خود می بیند و دوست خواهد داشت که او تحقیر گردد. این موضوع درصورتی که ایران لوله نفت عراق ازطریق خاک ترکیه را هم بکوبد به سرعت اتفاق خواهد افتاد.»

فارین ریپورت سپس با اشاره به تلاش هایی که برای ملاقات مخفیانه صدام و حافظ اسد در نیویورک، در زمان برگزاری سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل جریان دارد، خاطرنشان کرد: «شوروی که به هر دو کشور اسلحه می دهد میل خواهد داشت همکاری و گسترش نفوذ آن دو را ببیند. اما یک درخواست برای ملاقات آن دو، که توسط یوری آندروپوف به عمل آمده بود، نتوانست نتایجی به بار آورد. [بااین حال] ملاقات نیویورک ممکن است بهترین فرصت اجتناب از گسترش جنگ خلیج فارس را ارائه دهد.»(۱)

۱

درحالی که ابراز نگرانی مقامات کشورهای عرب حوزه خلیج فارس از انسداد تنگه هرمز همچنان ادامه دارد، گزارش ها حاکی است اختلافات درباره چگونگی برخورد با مسائل مهم منطقه ای ازجمله جنگ ایران و عراق، دستیابی به تصمیم جمعی در میان اعراب را دشوار ساخته است.

شیخ خلیفه بن زائد آل نهیان معاون فرمانده ارتش امارات متحده عربی، در مصاحبه ای که امروز در روزنامه عمان (چاپ مسقط) منتشر شد ضمن اشاره به تأثیر انسداد تنگه هرمز بر کلیه کشورها در خلیج فارس، تأکید کرد این کشورها اجازه نخواهند داد که این تنگه بسته شود. این اولین اظهارنظر یک مقام ارشد امارات دراین مورد است. وی که ولیعهد امارات نیز می باشد، ابراز امیدواری کرد که ایران و عراق، جنگ را ازطریق مذاکره حل کنند.(۲)

به گزارش رادیو ریاض، کفیل وزارت امور خارجه عمان نیز نظر مشابهی را درمورد تأثیر عملی شدن تهدید ایران بر کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس و موضع هماهنگ اعضای این شورا در جلوگیری از این امر مطرح کرد، درعین حال وی خاطرنشان ساخت که تلاش های موجود تاکنون به نتیجه نرسیده است(۳)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۲، به نقل از مجله انگلیسی فارین ریپورت.

۲- همان، ص۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ابوظبی - رویتر، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۴۰، رادیو ریاض، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

همچنین نشریه انگلیسی فارین ریپورت در گزارشی درباره خطرهای احتمالی گسترش جنگ برای عربستان سعودی نوشت: «ترس امریکا این است که اگر عراق که به عقیده آن کشور به طرف شکست می رود هواپیماهای جدید را علیه جزیره خارک یا علیه منابع نفتی و پالایشگاه های ایران به کار برد، امکان دارد آیت الله خمینی دست به یک ضدحمله تخریبی علیه حامیان مالی عراق در منطقه خلیج فارس بزنند.»

این نشریه افزود: «بزرگ ترین نگرانی این نیست که آیت الله خمینی ممکن است برای بستن تنگه هرمز در مدخل خلیج فارس بکوشد، بلکه این است که او ممکن است جت های خود را برای درهم شکستن تأسیسات نفتی عربستان سعودی در رأس تنوره بفرستد. این، راه عبور و صدور نفت عربستان سعودی در خلیج فارس است. اگر رأس تنوره شدیداً مورد حمله واقع شود، صادرات نفت سعودی ممکن است مختل گردد.»(۱)

۱

امروز اخبار متفاوتی از واشنگتن و تل آویو درباره سرنوشت پنج فروند هواپیمای سوپراتاندارد خریداری شده توسط عراق انتشار یافت.

خبرگزاری رویتر از واشنگتن گزارش داد: مقامات وزارت دفاع امریکا گفتند هواپیماهای مذکور فرانسه را ترک کرده اند، اما خبر رسیدن آنها را به عراق تأیید نکردند. این خبرگزاری افزود: «گزارش های تأییدنشده ای وجود دارد مبنی بر اینکه این هواپیماها از فراز ترکیه، جایی که اجازه فرودآمدن به آنها داده نشده، عبور کرده سپس در هوا سوخت گیری کرده و به مقصد خود رسیده اند.» رویتر یادآور شد: جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا، روز دوشنبه به خبرنگاران گفت فرانسه تصمیم خود را گرفته است. بااین حال، مقامات امریکا دراین مورد که این تصمیم چه بوده اظهارنظری نکردند.(۲)

در همین حال، رادیو اسرائیل به نقل از روزنامه معاریو (چاپ تل آویو) مدعی شد که ایران به دولت اردن اخطار کرده است فرودگاه های خود را دراختیار هواپیماهای نظامی عراق قرار ندهد. به نوشته این روزنامه، «محافل دولتی ایران عقیده دارند که هواپیماهای سوپراتاندارد از فرانسه به اردن رسیده و در فرودگاه نظامی مفرق در نزدیکی امان برای عملیات آماده شده اند.»(۳)

۲

درپی پیشنهاد جمهوری اسلامی ایران مبنی بر اخراج رژیم اشغالگر قدس از مجمع عمومی سازمان ملل، خبرگزاری آسوشیتدپرس گزارش داد که کشورهای عرب از این پیشنهاد پشتیبانی نخواهند کرد. رادیو اسرائیل ضمن اعلام این مطلب افزود: «مقامات سازمان ملل گفتند پس از یک گفت وگوی یک ساعته، کشورهای عرب تصمیم گرفتند به مخالفت کتبی با شرکت اسرائیل در مجمع عمومی اکتفا نمایند و از درخواست دیگری دراین مورد خودداری ورزند.»

۱- همان، صص ۱۲ و ۱۳، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۲، به نقل از مجله انگلیسی فارین ریپورت.

۲- همان، ص۸، واشنگتن - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۳، رادیو اسرائیل، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

بنـا به این گزارش، امریکـا نیز تهدیـد کرده است درصورت تصویب پیشـنهاد ایران، جلسـات مجمع عمومی سازمـان ملل را تحریم خواهد کرد و علاـوه بر قطع کمـک هـای مالی به این سازمان اقـدامات سیاسـی دیگری را نیز انجام خواهـد داد. آسوشـیتدپرس یادآور شـد: سال گذشته نیز جمهوری اسلامی ایران کوشش های زیادی به عمل آورد تا از شرکت نماینده رژیم صهیونیستی در مجمع عمومی سازمان ملل جلوگیری کند.(۱)

۱

حافظ اسـد رئیس جمهور سوریه، امریکـا را متهم سـاخت که می کوشـد ازطریق «اسـرائیل بزرگ» کلیه مناطق غرب آسـیا را تحت کنترل خود درآورد.

حافظ اسد رئیس‌جمهور سوریه

به گزارش رادیو بی بی سی، اسد این موضع را در واکنش به سخنان دیروز رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا اعلام کرد. ریگان سوریه را متهم کرده بود که سعی دارد تلاـش هـای امریکـا را در دستیـابی به یک راه حل صـلح آمیز در لبنان خنثی کنـد. رئیس جمهور سوریه همچنین گفت: «صـلح در خاورمیـانه [غرب آسـیا] نمی توانـد بـا تسـلط ایجـاد شود، بلکه بایـد ازطریق توازن استراتژیـک نیروها در منطقه باشد.(۲)

در همین حـال، خبرگزاری رویتر گزارش داد بـا افزایش عملیـات نظامی علیه تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت، این کشور یک واحد آبی - خـاکی تازه نفس مرکب از ۱۸۰۰ تفنـگ دار را جـایگزین سـربازان فعلی خود در لبنان می سازد. بر پایه این گزارش، رابرت مک فـارلین که تـا روز دوشـنبه گذشـته، نماینـده ویژه رئیس جمهـور امریکـا در غرب آسـیا بود و اکنون ریـاست شورای امنیت ملی امریکـا را برعهـده دارد، حملات فعلی علیه تفنگ داران امریکا در لبنان را غیرقابل تحمل خوانـد و گفت: «هـدف از این حملات کوچک تر کردن پشتیبانی امریکا از آشتی ملی در لبنان است.» مک فارلین همچنین اضافه کرد: «رئیس جمهوری سـرگرم تجدیـدنظر در سیاست امریکا در منطقه می باشد و ایالات متحده دارای امکاناتی است که تاکنون از آنها استفاده نکرده است.»(۳)

۲

پس از حـدود یک هزار و صدوبیست روز از آغاز جنگ تحمیلی، چراغ های قسـمتی از خیابان ها و میدان های شـهر اهواز روشن شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، چراغ های معابر شهرها هم زمان با تهاجم عراق به خاک ایران خاموش شد که این خاموشی تا

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۲۷ و ۲۸، رادیو اسرائیل، ۲۸/۷/۱۳۶۲.
۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۰، رادیو بی بی سی، ۲۸/۷/۱۳۶۲.
۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص۳.

امشب در اهواز ادامه داشت و پس از مدت ها چراغ های مناطق مهمی از این شـهر ازجمله نقاط مستضـعف نشـین روشن شد. این گزارش حاکی است که با برطرف شدن اشکالات سایر پایه های برق، چراغ های دیگر مناطق شهر اهواز نیز روشن خواهد شد(۱)

ص: ۱۹۹

۱- خـبرگزاری جمهـوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۲، ص۲۰، اهـواز - خـبرگزاری جمهوری اسـلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ جمعه ۲۹ مهر ۱۳۶۲ ۱۴ محرم ۱۴۰۴ ۱۲۱ ۱اکتبر ۱۹۸۳

۱

درپی عملیات شب گذشته نیروهای خودی که در محور بانه با پیروزی قاطع و تصرف سه ارتفاع مهم لری، کنگرک و گرمک و در محور مریوان با پیروزی نسبی و تصرف ارتفاع خلوزه۱ و بخشی از هفت توانان به همراه بود، عملیات امشب با هدف تصرف ارتفاعات مسلط به شهر پنجوین (زله و هرگنه)، تکمیل عملیات شب گذشته و تصرف ارتفاعات هفت توانان و خلوزه۲ و الحاق با لشکر۸ نجف آغاز شد.

پس از تصویب مانور شب دوم و ابلاغ دستور عملیات به لشکر۱۴ امام حسین(ع) و لشکر۲۵ کربلا در محور مریوان، دو یگان موظف شدند که خود را برای اجرای عملیات آماده کنند. لشکر۱۴ امام حسین(ع) از آمادگی برخوردار بود و عملیات این یگان پیش بینی شده بود، اما لشکر۲۵ کربلا آمادگی کافی را برای اجرای عملیات نداشت.

درحالی که قرار بود حداکثر تا ساعت ۲۲ شب گذشته عملیات شروع شود، دو یگان عمل کننده تا ساعت ۱ بامداد امروز، موفق نشدند پای کار برسند. نیروهای لشکر۲۵ کربلا باآنکه از ساعت ۱۸ روز گذشته حرکت کرده بودند، حدود ساعت ۱:۳۰ بامداد امروز به نزدیک هدف رسیده و اعلام آمادگی کردند و لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیز ساعت ۱:۰۸ بامداد آمادگی خود را اعلام کرد.(۱)

راوی لشکر۱۴ امام حسین(ع) درباره مشکلات و موانع پیش روی این لشکر در عملیات امشب نوشته است: نحوه آرایش دشمن روی ارتفاع زله نفوذ به مواضع را مشکل ساخته بود. نیروهای دشمن از قسمت جنوبی ارتفاعات پنجوین دامنه همه ارتفاعات و دشت را مین گذاری کرده و سیم خاردار کشیده بودند و به هیچ عنوان راه نفوذ وجود نداشت. از روبه رو هم نمی شد به کله قندی زد؛ چراکه عراق حتی زیر ارتفاع صاحب الزمان(عج) که در دامنه غربی ارتفاع قلانجان - در خاک ایران - قرار دارد را نیز مین گذاری کرده بود. حتی دشمن در تپه شهدا هم نیرو گذاشته بود و تمام

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داوود رنجبر، صص ۶۷ و ۶۸.

جاهایی همچون تخم مرغی، هرگنه و سه درختی را که امکان نفوذ وجود داشت، بسته بود.(۱)

نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) در ساعت ۱:۴۰ بامداد، توانستند نزدیک ترین هدف را که تپه شهدا بود تصرف کنند، پس از آن در ساعت ۲:۱۵ ارتفاع سه درختی و در ساعت ۳:۴۰ نیز دو ارتفاع هرگنه و تخم مرغی را به تصرف خود درآوردند. یک گردان دیگر از نیروهای این لشکر نیز طبق طرح مانور پیش بینی شده با عبور از این دو گردان به سمت ارتفاعات هرگنه که بر شهر پنجوین اشراف داشت حرکت کرد، و در ساعت ۴:۳۰ تمامی ارتفاعات مورد نظر به تصرف درآمد و حتی تعدادی از نیروهای این گردان وارد شهر پنجوین شدند.(۲)

از سوی دیگر، فرماندهان گردان های عمل کننده لشکر۲۵ کربلا- نیز پس از رسیدن به پای کار، چون از موقعیت محل مأموریت خود اطلاعات دقیقی نداشتند، قبل از آنکه به نیروها دستور پیشروی بدهند، خود به بررسی منطقه عملیاتی پرداختند. نظر اولیه آنها پس از مشاهده زمین منطقه عملیاتی بر آن بود که تلفات زیادی خواهند داد، ولی باتوجه به اینکه عملیات شروع شده بود و نیروهای جناح چپ آنها نیز پیشروی هایی داشتند، ناگزیر وارد عمل شدند. بنا به اعلام فرماندهی لشکر۲۵ کربلا، گردان های عمل کننده این لشکر در ساعت ۳ بامداد، ارتفاع خلوزه۲ را به طور کامل پاک سازی و قله اصلی هفت توانان را نیز تصرف کردند. فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) با آگاه شدن از وضعیت جناح راست خود (لشکر۲۵ کربلا) برای تقویت پیشروی های انجام شده چندین تانک و چندین دستگاه لودر و بلدوزر را برای احداث خاکریز از شمال تپه شهدا وارد منطقه کرد.

بااین حال موضوع پیش بینی نشده ای که در این هنگام مشکل آفرین شد، استقرار نیروهای عراق روی ارتفاع کلو در محدوده عملیات لشکر۲۵ کربلا بود، زیرا وجود این نیروها علاوه برآنکه فشار زیادی را به نیروهای لشکر۲۵ کربلا وارد می کرد و مانع الحاق نیروهای این یگان با لشکر۱۴ امام حسین(ع) می شد، به علت تسلط دید و تیری که به تپه شهدا داشت عقبه لشکر۱۴ امام حسین(ع) را هم تهدید می کرد و مانع ورود واحد زرهی این لشکر به منطقه اصلی نبرد می شد. باوجوداین، آن بخش از نیروهای لشکر۱۴ که تپه شهدا، سه درختی و تخم مرغی را تصرف کرده بودند توانستند موقعیت خود را تثبیت کنند.(۳)

از سوی دیگر، فرماندهی منطقه ای ارتش عراق نیز برای باز پس گیری ارتفاعات ازدست رفته چندین دستور ضدحمله صادر کرد. براین اساس، تیپ۶۵ نیروی مخصوص عراق مأموریت یافت که با به کارگیری گردان۳ تیپ۲۹، ارتفاع خلوزه۲ را تصرف کند. بازپس گیری هفت توانان هم به واحدهای تیپ۵ و یک گردان تانک واگذار شد و تیپ۲۹ دشمن نیز با باقیمانده گردان دوم در ارتفاعات شرق پنجوین و هرگنه وارد عمل شد.(۴)

۱- سند شماره ۱۳۳/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی لشکر۱۴ امام حسین(ع) اصغر معرفت جو، صص ۳۰ و ۳۱.

۲- همان، صص ۴۰ و ۴۱؛ و- سند شماره ۳۱۶۶۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: شرح وقایع لحظه به لحظه عملیات والفجر۴، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۸ و ۶۹.

۴- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۷۱؛ و- سند شماره ۴۱۵۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۲۲)، داوود رنجبر، صص ۳ و ۴.

این یگـان هـای عراقی علاـوه بر پیشـروی در محور خلوزه۲ و تحکیم مـوقعیت خود، به نیروهـای گردان امـام سـجاد(ع) از لشـکر۱۴ امام حسـین(ع) که روی ارتفاعات سیدمصطفی در جنوب شرقی پنجوین مستقر بودند فشار زیادی وارد کردند. قوای تجدیدسازمان یافته عراق با پشتیبانی دقیق آتش توپخانه، نیروهای مسـتقر در ارتفاعات سیدمصـطفی را از چند سمت مورد هجوم قرار دادند تا جایی که گردان امام سجـاد(ع) اعلاـم کرد در محاصـره قرار گرفته است بـدین ترتیب این گردان پس از موافقت فرمانـدهی لشـکر بـا عقب نشـینی آن، حـدود ساعت ۱۱ به عقب بازگشت.(۱)

این درحالی بود که حـدود ۱۲ تن از نیروهای لشـکر۱۴ امام حسـین(ع) که پیشاپیش در عمق منطقه نفوذ کرده و وارد شـهر پنجوین شـده بودند، به اسارت نیروهای عراقی درآمدند.

قاسم سلیمانی فرمانده لشکر۴۱ ثارالله(ع) و داود رنجبر راوی و تاریخ‌نگار
مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ

قاسم سـلیمانی فرمانده لشکر۴۱ ثـارالله(ع)، که برای ارزیـابی مـوقعیت عملیـات و بازدیـد از خطـوط درگیری به منطقه پنجـوین رفته بـود، مشاهدات خود را که حاکی از پیچیدگی و سختی نبرد در اوایل بامداد امروز بود به اطلاع محسن رضایی و سرهنگ صیاد شیرازی رساند. وی در تشریح وضـعیت منطقه گفت: «صـبح زود یک تیربار روی [ارتفاع] سه درختی بود. خود دشـمن سه درختی را با توپ می کوبیـد. ابتـدا بچه هـای مـا بـا عراقی ها قاطی شـده بودنـد؛ یعنی مشـخص نبود که خط ما کجاست خط دشـمن کجاست، کل منطقه را دود بسیار غلیظی گرفته بود، چون همه جا آتش است. درخت ها آتش گرفته و هیـچ جا دیـده نمی شد. روی منطقه دود غلیظی بود. هرگنه (۱۵۳۰) که دو قله بزرگ و کوچک دارد و گمرک هم در کنار آن است یک ارتفاع برجسـته ای هست که در دست دشـمن است بچه های ما در انتهای ارتفاعات سیدمصـطفی که ارتفاع مشرف به پنجوین است، با دشمن درگیر هستند.»(۲) وی همچنین درباره اهمیت هرگنه و احتمال سقوط شـهر پنجوین درصورت تصرف این ارتفاعات گفت: اگر امشب یک یگان قوی عمل کند و هرگنه را تصرف کند، پنجوین سقوط می کند.(۳)

۱- سند شماره ۱۳۳/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۰ و ۴۱.

۲- سند شماره ۴۱۵۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۴.

۳- سند شماره ۴۱۵۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۴.

در این مرحله از عملیات، نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع)، بناسوته، بخش جنوب شرقی ارتفاع زله (سیدمصطفی) تپه تخم مرغی، دو ارتفاع در شرق هرگنه (دو ارتفاع ۱۵۳۰ و ۱۴۷۰ در غرب هرگنه تصرف نشد) و ارتفاع سه درختی و تپه شهدا را به تصرف درآوردند. البته طبق طرح عملیات قرار بود درصورت موفقیت، یک گردان پس از تثبیت موقعیت تخم مرغی و بناسوته برای تصرف کله قندی اقدام کند که به علت کمبود وقت این کار مقدور نشد. مهندسی این لشکر نیز برای تثبیت دستاوردهای عملیاتی یک خاکریز از جناح راست خود از هرگنه به سه درختی احداث کرد. همچنین برای تدارک خط مقدم، دو جاده از مرانه و تپه شهدا به منطقه درگیری کشیده شد.

لشکر۲۵ کربلا نیز باآنکه در ابتدا خوب عمل کرد و توانست خلوزه۱ و بخش های اصلی هفت توانان را تصرف کند، در تصرف خلوزه۲ ناموفق بود. این لشکر قرار بود خاکریزی از انتهای هفت توانان تا انتهای کلو احداث کند، ولی به علت تصرف نشدن کلو خاکریز بین مارو و خلوزه احداث شد و تا یال غربی هفت توانان امتداد یافت. بدین ترتیب الحاق پیش بینی شده این لشکر با لشکر۸ نجف در سمت راست و لشکر۱۴ امام حسین(ع) در سمت چپ مقدور نشد(۱)

از نکات قابل ذکر در محور عملیاتی مریوان که واحد شنود از مکالمات بی سیم دشمن دریافت این بود که در ساعت ۱۵:۲۰، توپخانه عراقی در یکی از محورهای عملیاتی (احتمالاً محور لشکر۱۴ امام حسین(ع)) به اشتباه تانک های خود را زیر آتش شدید توپخانه و گلوله های کاتیوشا قرار داده است و از آنجا که امکان ارتباط با فرماندهی آتش مقدور نبوده، اجرای آتش مدتی ادامه یافته و خساراتی به عراقی ها وارد آمده است(۲)

هم زمان با شروع عملیات در محور مریوان، نیروهای عراقی در ساعت ۱ بامداد، در محور بانه با به کارگیری تیپ۶۶ که در احتیاط منطقه بود، عملیاتی را برای تصرف ارتفاع راهبردی لری که دراختیار لشکر۸ نجف قرار داشت، آغاز کردند. در این پاتک دشمن به مواضع خودی نفوذ کرده و علاوه بر ۲ کیلومتر از خاکریزی که در جلوی لری احداث شده بود، یکی از ارتفاعات مهم لری (۱۸۲۰) را نیز تصرف کرد. بااین همه، نیروهای لشکر۸ نجف با به دست گرفتن ابتکارعمل و تدبیر فرماندهی خود توانستند نیروهای عراق را به عقب برانند. سرعت عمل و شدت واکنش نیروهای خودی در مقابله با نیروهای عراقی به حدی بود که آنها یال های جنوبی لری را که قبل از این پاتک در تصرف خود داشتند، رها کرده و به سمت کانی مانگا عقب رفتند. در این اقدام ۲۰۰ عراقی نیز به اسارت درآمدند.(۳)

فرمانده لشکر۸ نجف، پس از فراغت از دفع پاتک دشمن برای حفظ جناح چپ خود نیروهایی را به منطقه براله اعزام کرد و آنها توانستند با کمترین تلفات این ارتفاع را تصرف کنند.(۴)

ص: ۲۰۴

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۰ - ۶۸.

۲- سند شماره ۲۰۷۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه نجف اشرف، ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص۱.

۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۷۱؛ و- سند شماره ۴۲۳۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۳۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۵۳)، داوود رنجبر، ص۲.

۴- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۳ و ۷۱.

در جلسه امروز فرماندهان سپاه(۱) که بـا حضور محسن رضایی و سـرهنگ صـیاد شـیرازی برای بررسـی چگونگی عملکرد شب گذشته یگان ها برگزار گردید، پیشرفت عملیات و نتایج به دست آمده مثبت ارزیابی شد.

از سمت چپ: علی رضائیان، علی شمخانی و داود رنجبر
توضیحات علی رضائیان از آخرین تحولات نیروهای خودی

علی رضائیـان فرمانـده قرارگـاه مقـدم حمزه، در ایـن جلسه ضـمن مـوفقیت آمیز خوانـدن عملیـات شب گذشـته دربـاره ادامه آن و تحلیل احتمالی دشـمن از حرکات نیروهای خودی در محورهای عملیاتی اظهار کرد: «اگر نیروها بتوانند تا شب مواضع متصـرفه را حفظ کنند که حسین [لشکر۱۴ امـام حسـین(ع)] گردانش را آماده کنـد و این سـنگ معـدن سـقوط کنـد، تقریباً سـد محکم منطقه که همه از آن هراس داشتیم شکسـته خواهـد شـد. الآن می شود گفت که بـا گرفتن برخی ارتفاعـات مشـرف به پنجوین و ارتفاعـات جنـاح راست پنجوین ۵۰ درصد مشکل حل شده است، چون تمام استحکامات دشمن برای جلوگیری از سقوط پنجوین بوده و دشمن فکر می کرد که ما از این بالا (شـمال) روی پنجوین می رویم. درصورتی که از پایین (غرب) روی پنجوین رفتیم. شاید اصـلاً فکرش را نمی کرد کلاً با حضور ما روی سنگ معدن، دشمن نمی تواند بماند؛ یعنی روی هفت توانان یا خلوزه۲ جایی برای ماندنشان نیست، چون اگر پنجوین و لری سقوط کند دیگر عقبه ای برایش نمی مانـد. ان شاءالله اگر حسـین [خرازی] هم بتوانـد و توان داشـته باشـد که امشب عملیات را ادامه بدهـد می تواند مسئله پنجوین را حل کند.»(۲)

همچنین گزارش محمد باقری مسئول اطلاعات قرارگاه خاتم و علی فدوی مسئول اطلاعات قرارگاه مقدم حمزه، بیانگر این بود که دشمن درصدد است ۵ تیپ را برای تقویت نیروهـایش به منطقه وارد کنـد. علاوه براین، طبق این گزارش بـاوجود یگـان هـای متعـدد عراقی در منطقه، فقط ۳ تیپ

۱- افراد حاضـر در ایـن جلسـه عبـارت بودنـد از: محسن رضـایی، سـرهنگ صـیاد شـیرازی، علی شـمخانی، غلامعلی رشـید، غلامحسـین بشردوست، علی رضائیان، علی تجلائی، محمد باقری، قاسم سلیمانی و علی فدوی.
۲- سند شماره ۴۱۵۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۵.

دشمن قابلیت هجومی دارد و بقیه نیروهای آن پدافندی و استقراری هستند، البته برخی از تیپ های عراق نیز که توانایی پاتک داشتند، یا در عملیات شب اول آسیب دیده بودند یا در مناطق حساسی همچون پنجوین مأموریت داشتند(۱)

۱

پس از گذشت دو روز از عملیات والفجر۴، فرماندهان به ارزیابی نحوه عکس العمل ارتش عراق دربرابر این عملیات پرداختند. هرچند عراق برای بازپس گیری ارتفاعات و مناطقی که از دست داده بود، چند ضدحمله اجرا کرد و حتی در برخی محورها هم مانع پیشروی رزمندگان شد، لکن برای بعضی فرماندهان سپاه پاسداران که انتظار واکنش جدی تری را از دشمن داشتند، این سؤال پیش آمد که چرا ارتش عراق تاکنون مانند جبهه های جنوب پاتک های قوی تری انجام نداده و یگان های اصلی و کارآمد خود را وارد درگیری نکرده است.

راوی قرارگاه خاتم دیدگاه های فرماندهان را دراین باره چنین منعکس کرده است: غلامعلی رشید معتقد بود که گویا دشمن نمی خواهد سرمایه گذاری کند و مثل والفجر۲ حیفش می آید اینجا نیرو خرج کند. آنچه در جواب این مسئله مطرح می شد نداشتن نیرو بود. براساس اخبار رسیده دشمن نیروی مانوری مناسب نداشت و تنها نیرویی که می توانست از آنها برای پاتک استفاده کند، تیپ های ۶۶ و ۶۵ نیروی مخصوص بودند که تا حد زیادی این دو یگان مورد استفاده قرار گرفته بودند.

مطلب دیگر که می توانست پاسخ گوی این ابهام باشد تحلیل دشمن از عملکرد نیروهای ایرانی بود. دشمن هنوز در ابهام به سر می برد، از این جهت که هنوز نفهمیده بود که قصد جمهوری اسلامی چیست؛ تعبیری که واحد شنود از مکالمات فرماندهان عراقی داشت این بود که «دشمن [ایران] ما را می رقصاند.»

مطلب دیگری که به چرایی این موضوع برمی گردد آن است که دشمن هنوز موضوع عملیات ایران را جدی نگرفته بود، به عنوان مثال فرمانده لشکر۴ به فرمانده سپاه یکم ارتش عراق می گوید: «من هیچ اصراری برای بازپس گرفتن ارتفاعات [شرق پنجوین] مشرف به پنجوین، درصورتی که ارتفاعات این طرف [غرب] دست ما می باشد، نمی بینم.» نمونه دیگر اینکه فرمانده لشکر۴ در جواب سؤال فرمانده تیپ۵۴ درمورد اینکه آیا آنها هدف را گرفتند؟ گفت: «اینجا چیزی نیست، [ایرانی ها]، از این هدف ها زیاد گرفته اند، دوباره پس می گیریم.»

از سوی دیگر، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه نیز درباره وضعیت کلی تصمیم گیری فرماندهی نیروهای عراق و تأثیر عملیات خودی عقیده داشت: وقتی ما با دشمن درگیر می شویم، اگر سه چهار روز پشت سر هم تلفات بدهد کل سازمانشان به هم می ریزد. عملیات رمضان را که انجام دادیم تقریباً سازمان دشمن از هم پاشید. اگر نیروهایش را وارد

۱- سند شماره ۴۱۵۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴ و ۵.

عمل کند و پشت سرهم ضربه بخورد، سازمانش از هم می پاشد. وقتی که سازمانش از هم پاشید، تازه موقع ادامه عملیات ما است. ما باید هرجا نیرو داریم جمع کنیم و دشمن را تعقیب کنیم. چون او سازمانی ندارد که مقاومت کند، عراق تا بازسازی کند و روحیه بدهد، طول می کشد. بهترین موقع ادامه عملیات همین الآن است که دشمن ضربه خورده است.(۱)

۱

محسن رضایی فرمانده کل سپاه، در جلسه مشترک فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و قرارگاه مقدم حمزه پیشنهادی را دررابطه با چگونگی ادامه و تکمیل عملیات والفجر۴ مطرح کرد که مورد تصویب قرار گرفت.

فرماندهان حاضر در جلسه پس از گفت وگو مواردی را بدین شرح درخصوص تکمیل عملیات به یگان های عمل کننده ابلاغ کردند:

۱. لشکر۱۴ امام حسین(ع) برای تصرف ارتفاعات زله (کله قندی - سنگ معدن) و تکمیل تصرف یال سیدمصطفی اقدام کند.

۲. لشکر ۴۱ ثارالله(ع) ارتفاعات شرق پنجوین و غرب هرگنه (۱۵۳۰ و ۱۴۷۰ و ۱۳۲۰) را که مسلط به شهر پنجوین هستند و بخشی از اهداف مأموریت شب گذشته لشکر۱۴ امام حسین(ع) بودند، تصرف کرده و با لشکر۱۴ امام حسین(ع) در جناح چپ خود الحاق کند. سپس هم زمان با صعود نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) به ارتفاعات کله قندی و سنگ معدن، شهر پنجوین را به تصرف درآورد.

۳. یگان های قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ (لشکر۲۵ کربلا و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان) مأموریت شب گذشته خود را برای تصرف باقیمانده ارتفاعات هفت توانان و تصرف خلوزه۲ تکرار کند. قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ (لشکر ۳۱ عاشورا، لشکر۸ نجف و تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان) نیز به سمت جنوب اجرای عملیات کرده و ارتفاع شیخ گزنشین در جنوب کانی مانگا را تصرف کنند.

البته در ادامه این جلسه، مأموریت قرارگاه حمزه۳ به دلیل آنکه این قرارگاه شب گذشته نیروی زیادی را صرف دفع پاتک دشمن کرده بود، منتفی شد.(۲)

پس از ابلاغ مأموریت ها، قاسم سلیمانی فرمانده لشکر۴۱ ثارالله(ع) اعلام کرد که به علت ناآشنایی به منطقه و توجیه نبودن فرمانده گردان های این یگان، نمی تواند ارتفاعات غرب هرگنه را تصرف کند. وی معتقد بود که چون ارتفاع زله (سنگ معدن و کله قندی) یک هدف مستقل است، بهتر است لشکر۱۴ امام حسین(ع) برای تصرف آن وارد عمل شود و در روزهای بعد لشکر۴۱ ثارالله(ع) با آمادگی کافی ارتفاعات غرب هرگنه را تصرف کند.

بااین حال، محسن رضایی با بیان اینکه ارتفاعات هرگنه، جناح زله می باشد و اگر روی هرگنه

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۱ و ۷۲.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۷۳.

عملیات نشود، به دلیل امکان نفوذ دشمن از این ارتفاع، موقعیت لشکر۱۴ امام حسین(ع) متزلزل می شود، افزود: اگر لشکر۴۱ ثارالله(ع) ارتفاعات غرب هرگنه را تصرف کند و جاده پنجوین به ولیاوه به دست نیروهای خودمان بیفتد، عراق نمی تواند ارتفاعات سربراله و خلوزه۲ را تدارک کند و درنتیجه این ارتفاعات هم سقوط می کند و بدین ترتیب دشت شمال پنجوین آزاد می شود.

در ادامه غلامعلی رشید درباره لزوم اجرای عملیات روی ارتفاعات غرب هرگنه و ارتفاع ۱۵۳۰ با قاسم سلیمانی فرمانده لشکر۴۱ ثارالله(ع) به گفت وگو پرداخت و درنهایت تصمیم برای اجرای عملیات لشکر۴۱ ثارالله(ع) در غرب هرگنه، جنوب پنجوین و ارتفاعات پنجوین قطعی شد.(۱)

درپی این تصمیم لشکر۲۵ کربلا برای اجرای مأموریت امشب خود نیروهای تازه نفس در نظر گرفت و لشکر۴۱ ثارالله(ع) نیز برای تصرف ارتفاع مسلط ۱۵۳۰ یک گردان و برای تصرف دو ارتفاع ۱۴۷۰ و ۱۳۲۰ یک گردان تعیین کرد. لشکر۱۴ امام حسین(ع) هم بنا به وسعت و اهمیت منطقه محوله، چهار گردان را به این ترتیب اختصاص داد: یک گردان مأمور تصرف تپه های سیدمصطفی در جنوب شرقی شهر پنجوین شد، یک گردان نیز برای آزادسازی ارتفاع مهم سنگ معدن در نظر گرفته شد. دو گردان دیگر هم مأموریت یافتند که پس از تصرف سنگ معدن توسط گردان دوم، به ترتیب یک گردان برای پاک سازی شمال یال سیدمصطفی در شیار حسن آباد و گردان دیگر نیز برای پاک سازی و تصرف ارتفاع کله قندی وارد عمل شود.(۲)

دراین حال، اطلاعاتی که واحد شنود کسب کرده حاکی است امروز صدام حسین با صدور دستوری ارتش عراق را ملزم ساخته است تمامی ساکنان پنجوین را از آن شهر تخلیه و به عقب منتقل کند.(۳)-(۴)

۱

عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف و نماینده سپاه در طرح ریزی و اجرای عملیات در محور دربندیخان، از وضعیت شناسایی، مشکلات و طرح عملیات در این منطقه به محسن رضایی و غلامعلی رشید گزارش داد.

وی درباره اقدامات شناسایی نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) در منطقه بمو در جنوب دریاچه دربندیخان و همچنین هوشیاری دشمن در این منطقه مطالبی بیان کرد. عزیز جعفری با استناد به گزارش های عباس کریمی مسئول محور لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) که در منطقه حضور داشت، ارزیابی مثبتی از روند انجام مقدمات عملیات داشت، اما درعین حال از هوشیاری دشمن در این منطقه ابراز نگرانی کرد. وی با اشاره به شناسایی های انجام شده و موانع پیش رو و حساسیت

۱- سند شماره ۴۱۲۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۵۲)، داوود رنجبر، صص ۶ - ۴.

۲- سند شماره ۱۳۱/ گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۷۴.

۳- قبل از عملیات، بیشتر ساکنان شهر پنجوین را نظامیان و افراد گروه های مسلح غیرقانونی ایرانی ازجمله حزب دمکرات کردستان ایران، کومه له و... تشکیل می دادند.

۴- سند شماره ۱۹۰۱۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات جندالله، ۲۹/۷/۱۳۶۲، سند تک برگی.

زیاد دشمن، درباره سختی کار در سه محور شاخ خشیک (شمال منطقه)، بمو و شاخ کیله و اقدامات مهندسی اخیر دشمن در این محورها گزارشی ارائه داد. فرمانده قرارگاه نجف گفت: نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) چند روز پیش ۱۵ بالگرد عراقی را در منطقه تنگه سرتک دیده اند که به شیار قلپ در غرب شاخ خشیک می رفتند که این کار عجیب و بی سابقه بوده است. وی در ادامه گزارش خود از اسیرشدن یکی از نیروها در شرق بمو و اقدام دشمن در احداث چند پایگاه جدید در شیار قلپ و فعالیت شدید مهندسی عراق در این مناطق خبر داد.

فرمانده قرارگاه نجف افزود: مسئولان لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) در نظر داشتند شب قبل از عملیات نیروهای خود را در این منطقه پنهان کرده و از آنجا عملیات را شروع کنند، اما با اقداماتی که دشمن انجام داده، این کار امکان پذیر نیست و این یکی از مشکلات اصلی است. وی همچنین به اقدامات مهندسی دشمن و احداث سنگر در شرق و شمال شرقی مسیر معابر شناسایی شده این محور اشاره کرد.

محسن رضایی در پاسخ به اظهارات عزیز جعفری و درباره وضعیت کیله (جنوب غربی بمو) گفت: «در محور کیله راه برای عبور تک نفر و افراد گروه شناسایی وجود دارد. به علت تیغه ای و شیب دار بودن آن منطقه امکان اینکه از آن معبر نیرو عبور داد وجود ندارد. ... البته شیار تنگه مانندی بین بمو و کیله وجود دارد ولی دشمن در همان نزدیکی پایگاه دارد و به این شیار دید کامل دارد.»

پس از توضیحات فرمانده کل سپاه، عزیز جعفری درباره نوع زمین این منطقه اظهار کرد: از جنوب کیله تا شاخ بمو زمین وضعیت خاصی دارد، به طوری که وقتی یک نفر بالا بیاید، اگر پنج قدم جلو برود، هفت قدم به پایین می آید. چون زمین سنگریزه است و سنگ ها به پایین می غلتند و ایجاد سروصدا می شود و دشمن به راحتی متوجه می شود.

هرچند در این جلسه راهکارهای مطلوبی برای حل مشکلات مطرح نگردید، درباره توقف کار در منطقه دربندیخان نیز تصمیمی گرفته نشد.(۱)

۱

نیروهای تحت امر ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)(۲) امروز هم با نفوذ به عمق خاک عراق در منطقه عمومی خرمال، دو عملیات انهدامی اجرا کردند. این نیروها در محور وله به شانه دری، چندین مین ضدخودرو کار گذاشتند که براثر برخورد یک خودروی نظامی به این مین ها یک افسر و ۳ سرباز عراقی کشته و ۴ نظامی دیگر زخمی شدند.(۳)

۱- سند شماره ۴۱۲۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۵ - ۱.

۲- فرماندهی ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) از یکی از نیروهای سپاه (برادر حمید) و یک سرگرد ارتش (سرگرد صفایی) تشکیل شده بود و مأموریت سازماندهی نیروهای معارض عراقی و اجرای عملیات در عمق خاک عراق به خصوص عقبه های منطقه عملیاتی والفجر۴ را برعهده داشت.

۳- سند شماره ۳۲۰۵۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲/۸/۱۳۶۲.

در اطراف شهر خورمال نیز یک گروه نفوذی متشکل از پرسنل لشکر۲۳ نوهد و پیشمرگان حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) به یک پاسگاه حفاظتی این شهر حمله کردند. در این عملیات بخشی از ساختمان پاسگاه تخریب شد و ۵ تن از افراد مستقر در آن کشته و ۳ تن نیز زخمی شدند(۱)

۱

ارتش عراق در روز جاری برای اولین بار در منطقه عملیات از سلاح شیمیایی استفاده کرد که موجب واردشدن صدماتی به نیروهای خودی شد. درپی این اقدام، محسن رضایی و سرهنگ صیاد شیرازی دراین باره به چاره جویی پرداختند و در همین حال، فرماندهی سپاه از شیوع خبر بمباران شیمیایی در میان نیروهای خودی اظهار نارضایتی کرد.

توپخانه عراق در ساعت ۱۴:۳۰ امروز، ۱۰ گلوله شیمیایی به منطقه عمومی مریوان و به ویژه ارتفاعات خانم شیخان (عقبه جبهه مریوان) شلیک کرد که موجب آسیب دیدگی تعدادی از نیروهای خودی شد.(۲)طبق گزارش واحد شنود، فرمانده سپاه یکم عراق به هرکدام از فرماندهان یگان ها ۱۰ گلوله شیمیایی داده تا درصورت لزوم آن را به کار گیرند.(۳)-(۴)

درپی استفاده عراق از سلاح شیمیایی، سرهنگ صیاد شیرازی و محسن رضایی در بررسی این مسئله ضمن اشاره به نبود آمادگی کافی برای مقابله با گازهای شیمیایی، بر لزوم آمادگی بیشتر یگان ها در حد مقدورات و استفاده از وسایل رفع آلودگی منطقه از مواد شیمیایی و همچنین حفاظت افراد (با استفاده از لباس، ماسک و داروهای ضدشیمیایی)، تأکید کردند. فرمانده کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی ارتش همچنین خاطرنشان کردند که استفاده عراق از سلاح شیمیایی و پخش اخبار مربوط به این اقدام در روحیه نیروهای خودی اثر منفی می گذارد. در همین راستا امروز گزارشی از یکی از پایگاه ها به قرارگاه رسید که از شیوع خبر استفاده عراق از سلاح شیمیایی حکایت داشت. محسن رضایی به شدت به این موضوع حساس شد، در پیگیری ها مشخص گردید که نیروهای ارتش که با نیروهای سپاه ادغام شده بودند، موضوع استفاده از سلاح شیمیایی را به یگان های سپاه گفته اند و بدین ترتیب این خبر تقریباً در سطح عموم رزمندگان پخش شده است.

فرمانده کل سپاه علاوه بر تأکید بر جلوگیری از پخش این خبر، به فرماندهان قرارگاه گفت پیگیری های لازم را برای شناسایی منبع انتشار خبر انجام دهند.(۵)

ص: ۲۱۰

۱- سند شماره ۳۱۷۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد جنگ های نامنظم مشترک ارتش و سپاه (منطقه بانه - مریوان - جوانرود) به قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع)، ۵/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۳۳/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۴۰.

۳- البته به کارگیری سلاح شیمیایی فقط دراختیار فرماندهان یگان های عراقی نبود، زیرا ارتش عراق بیشتر سلاح های شیمیایی خود را ازطریق بمب و به وسیله هواپیما علیه نیروهای ایرانی به کار می گرفت.

۴- سند شماره ۴۲۳۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴ (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۵۳)، ص ۲۰.

۵- همان، صص ۱۱ و ۲۴.

در ادامه بمباران عقبه های منطقه عملیاتی والفجر۴، جنگنده های ارتش عراق امروز چندین بار بانه و حومه آن و نیز شهر مریوان را بمباران کردند که باوجود کثرت حملات، تلفات و آسیب های واردشده اندک بود. علاوه براین، امروز هواپیماهای عراقی اقدام به پخش اعلامیه هایی بر فراز شهر بانه و اطراف آن کردند.

بمباران روستاهای اطراف بانه

هواپیماهای عراقی از ساعت ۸:۳۰ تا ۱۱ امروز صبح، ۶ نقطه از شهر بانه و اطراف آن را بمباران کردند. در این حملات نیروگاه برق شهر آسیب دید و ۱ تن شهید و یک تن دیگر زخمی شد. جنگنده های عراقی در ساعت ۱۵:۳۰ نیز بار دیگر چندین بمب بر شهر بانه فروریختند. این بمب ها در پشت بانک ملی واقع در خیابان امام حسین(ع) و اطراف شهربانی به زمین اصابت کرد، ولی هیچ کدام از آنها منفجر نشد. هواپیماهای دشمن همچنین در ساعت ۱۷:۳۰ به قصد بمباران بانه وارد حریم هوایی این شهر شدند که با آتش پدافند هوایی نیروهای خودی مواجه شده و بدون هیچ گونه اقدامی آسمان منطقه را ترک کردند.(۱)

شهر مریوان و اطراف دریاچه مریوان نیز که یکی از مناطق استقرار نیروهای پشتیبانی جبهه مریوان است، در چندین نوبت به وسیله جنگنده های دشمن بمباران شد، اما آماری از خسارت ها و تلفات این حملات گزارش نشده است.(۲)

علاوه براین، هواپیماهای عراقی امروز در چندین نوبت اعلامیه هایی را بر فراز شهر بانه و اطراف آن پخش کردند. در این اعلامیه ها از افسران و سربازان ارتش جمهوری اسلامی ایران خواسته شده از شرکت در عملیات خودداری کنند و به نیروهای عراقی بپیوندند و به مردم کردستان نیز سفارش شده است که از همکاری با نظامیان ایران بپرهیزند. همچنین در اعلامیه دیگری با لحن تهدیدآمیزی خطاب به رزمندگان گفته شده است که عراق از تمامی فعالیت های نیروهای نظامی ایران، محل استقرار و پشتیبانی آنها و نیز محورهای عملیاتی آگاهی کامل دارد.(۳)

ص: ۲۱۱

۱- سند شماره ۳۴۳۰۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۲۹/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۶۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۲۰۵۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۴۳۰۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۲۹/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۳۰۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۲۷۳۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: رویدادهای هفته، دفتر فرماندهی سپاه، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

درپی پیشروی های شب گذشته نیروهای خودی در منطقه عملیاتی والفجر۴ و درحالی که منابع خبری ضمن بازتاب عملیات ایران در منطقه شیلر از نبردهای شدید در بخش شمال غرب جبهه جنگ خبر می دهند، فرمانده ارتش خلقی عراق مدعی شد ایران در این عملیات شکست خورده است.

باتوجه به شکست تقریباً سنگین نیروهای عراقی در مرحله اول عملیات والفجر۴ و ازدست دادن ارتفاعات مهم و حساس این منطقه به خصوص در محور بانه، امروز طه یاسین رمضان فرمانده کل ارتش خلقی عراق، در جلسه با فرماندهان و معاونان یگان های ارتش خلق این کشور درصدد ترمیم روحیه نظامیان عراقی برآمد و مدعی شد تلاش های ایران محکوم به شکست است. وی گفت: «سرنوشت حمله جدید ایران در منطقه مأموریت سپاه یکم عراق کاملاً شکست خواهد خورد و از تحقق هرگونه هدفی عاجز خواهد بود و تلاش های نیروهای ایرانی خللی در قدرت دفاعی عراق به وجود نخواهد آورد.»(۱)

رادیو بی بی سی نیز در بخش خبری ۱۹:۴۵، بدون اشاره به دستاوردهای عملیات والفجر۴ با استناد به گزارش رادیو تهران صرفاً به تلفات و خسارت های واردشده به ارتش عراق اشاره کرد و به نقل از خبرگزاری رسمی عراق به تشریح اقدامات پیشگیرانه و پاسخ عراق به حملات ایران پرداخت، این رادیو به نقل از خبرنگار بخش شرقی خود گفت: آخرین گزارش های رادیو تهران حاکی از آن است که از آغاز حملات تهاجمی والفجر۴ در چهارشنبه گذشته تاکنون، ۲۵۰۰ تن از نیروهای عراق کشته شده اند. ایران می گوید که در این عملیات یک تیپ ارتش عراق موسوم به تیپ فرماندهی الفاروق به کلی منهدم گردیده و ۱۵۰۰ تن از نیروهای ارتش عراق کشته شده اند. به گفته رادیو تهران، در این حملات همچنین ۴۰۰ عراقی به اسارت درآمده و ۱۲۰ واحد سیار ارتش عراق و ۴۰ تانک به کلی از بین رفته است. براساس گزارش این رادیو، خطر حمله توپخانه عراق به شهر مریوان درحال حاضر از میان برداشته شده است. قبل از این، رادیو تهران گفته بود که هدف از حملات تهاجمی تازه ایران عقب راندن نیروهای عراقی است تا دو شهر مرزی مریوان و بانه دیگر در معرض آتش توپخانه عراق قرار نداشته باشند. به گفته رادیو تهران، هدف دیگر حملات تهاجمی ایران قطع خطوط کمک رسانی میان نیروهای عراقی و چریک های کرد در داخل خاک ایران بوده است. دراین میان، عراق مدعی شده است که حملات ایران را با موفقیت خنثی کرده است. عراق می گوید در یک حمله متقابل که اوایل صبح انجام گرفت، ارتش این کشور بسیاری از ارتفاعات سوق الجیشی را که در آغاز عملیات اخیر ایران در چهارشنبه گذشته تحت کنترل نیروهای ایران درآمده بود، دوباره به تصرف درآورده است. به گفته خبرگزاری عراق، به نیروهای ایران تلفات جانی سنگینی وارد آمده و تعداد زیادی از آنان به اسارت عراق درآمده اند(۲)

در همین حال و در ادامه بازتاب عملیات والفجر۴ در رسانه های خارجی خبرگزاری فرانسه با

ص: ۲۱۲

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۶، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص۲۷.

۲- همان، صص ۱۶ و ۱۷.

استناد به پنجمین بیانیه مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، محدوده درگیری را جبهه ای به طول ۱۵۰ کیلومتر از سردشت تا مریوان اعلام کرد و افزود ۴۸ دهکده کردستان ایران و همچنین جاده مرزی سردشت - بانه در این عملیات پاک سازی شده است.(۱)

خبرگزاری یونایتدپرس نیز به نقل از خبرگزاری دولتی عراق گزارش داد که ارتش این کشور در یک حمله غافلگیرکننده در اوایل صبح امروز موفق شد اراضی ازدست داده را مجدداً به تصرف خویش درآورد.(۲)این درحالی است که خبرگزاری فرانسه به نقل از رادیو تهران از شکست ضدحمله عراق خبر داد.(۳)همین خبرگزاری در گزارش دیگری با استناد به اخبار رادیو تهران ضمن اشاره به موفقیت نیروهای ایران در تصرف تأسیسات نظامی و انبار تدارکات گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه پنجوین عراق، افزود: «از آغاز حمله والفجر۴ که شب چهارشنبه شروع شده این اولین بار است که نام این شهر عراقی توسط ایران ذکر می شود.»(۴)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس، کانال ۱ تلویزیون دولتی فرانسه ضمن اعلام آمار تلفات عراقی ها در این عملیات یادآور شد: «این ارقام را که تهران اعلام کرده باید بسیار محتاطانه گرفت، اما این بار بغداد این حمله را مورد تأیید قرار داده و به ادامه نبردها اشاره کرده است.» کانال ۲ تلویزیون فرانسه نیز با بیان اینکه جنگی که از چهار سال پیش منطقه غرب آسیا را به آتش کشیده، همچنان در مرز ایران و عراق جریان دارد، افزود: «یک هفته پس از قضیه تحویل سوپراتانداردهای فرانسوی به عراق، ایران مجدداً در منطقه کردستان دست به حمله زده است.» روزنامه فرانسوی لیبراسیون هم در شماره امروز خود نوشت: «درحالی که نبرد بین ایران و عراق از سر گرفته شده، فرانسه و امریکا می کوشند طرح تضمین آزادی کشتیرانی در خلیج [فارس] توسط شورای امنیت سازمان ملل به تصویب برسد.»(۵)این روزنامه همچنین خاطرنشان کرد: «از آنجا که جمهوری اسلامی ایران تاکنون بارها پیشنهادهای صلح بغداد، کشورهای عربی، سازمان ملل متحد و کشورهای غیرمتعهد و بالاخره پیشنهاد صلح کنفرانس کشورهای اسلامی را رد کرده، بعید به نظر می رسد که این بار نیز با پیشنهاد فرانسه و امریکا و قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل متحد مبنی بر استقرار آتش بس موافقت کند.»(۶)

رادیو امریکا نیز با اشاره به برخی دستاوردهای اعلام شده ایران در این نبرد، به نقل از صدام حسین گفت تهاجم ایران دفع شده است و اضافه کرد: «وی به ملک حسین پادشاه اردن، گفت سربازان عراقی دلاورانه جنگیده اند و اکنون به گفته صدام حسین به تعقیب بقایای مهاجمان پرداخته اند.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، رادیوهای کشورهای عرب حوزه خلیج فارس نیز اخبار این عملیات را با استناد به گزارش خبرگزاری بغداد منعکس کردند.(۷)

در همین حال، رادیو مسکو ضمن اشاره به دریافت خبرهای متفاوت از نبردهای جدید میان ایران و عراق گفت: «هر قدر که این خبرها ضدونقیض باشد، یک چیز کاملاً روشن است و آن

ص: ۲۱۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۱، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۲۰، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۲۰ و ۲۱، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۲۲، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۵- همان، صص ۳۰، ۳۱، ۳۴ و ۳۵، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۶، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۲۳ و ۲۴، رادیو آزاد، به نقل از روزنامه

فرانسوی لیبراسیون.

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۱، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۴۵ - ۳۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

اینکه یک گام جدید و خطرناکی در راه گسترش عملیات جنگی برداشته شده و بنابراین مانع جدیدی در راه رفع بحران ایران و عراق ازطریق سیاسی به وجود آورده است.» این رادیو با بیان اینکه تشدید عملیات جنگی، قربانیان انسانی و خسارات مادی بیشتری را به هر دو کشور تحمیل می کند، افزود: «ولی در اوضاع بین المللی کنونی که به تفسیر دولت ریگان فوق العاده تیره شده، ادامه درگیری مسلحانه میان ایران و عراق و مخصوصاً گسترش دامنه آن در حکم خطری جدی برای امنیت نه تنها ایران و عراق و بسیاری دیگر از کشورهای منطقه بلکه برای امر صلح به طورکلی نیز هست.»(۱)

۱

نیروهای خودی با اجرای چند عملیات در مناطق کردنشین توانستند علاوه بر بازپس گیری یک موضع مهم در منطقه آلان، یک منطقه در غرب محور سنندج - کامیاران را پاک سازی کنند.

به دنبال آزادسازی ارتفاع مرزی لک لک در مرحله اول عملیات منطقه آلان در جنوب غربی سردشت و اشغال مجدد آن توسط عناصر حزب دمکرات کردستان ایران و سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، امروز نیروهای خودی موفق به بازپس گیری این ارتفاع شدند. در این عملیات نیروهای جمعی تیپ ویژه شهدای سپاه باوجود آتش شدید و پرحجم توپخانه های عراقی موفق شدند بار دیگر این ارتفاع مهم را آزاد کنند.(۲)

نیروهای خودی همچنین در میشه ده در شرق محور پیرانشهر - سردشت، درحال اجرای کمین علیه عناصر مسلح غیرقانونی بودند که در دام عملیات ضدکمین افراد ضدانقلاب قرار گرفتند و با آنها درگیر شدند. این درگیری از ساعت ۲ بامداد تا ۱۲ ظهر ادامه یافت و درنهایت نیروهای خودی که ۲ نفرشان زخمی شده بودند، موفق به خروج از ضدکمین شدند. در این حادثه از افراد مسلح غیرقانونی نیز تعدادی کشته و زخمی شدند، اما آماری از میزان تلفات ضدانقلاب گزارش نشده است(۳)

در عملیات پاک سازی غرب محور سنندج - کامیاران نیز که یکی از مناطق اصلی گروه های مسلح غیرقانونی، به ویژه حزب دمکرات و سازمان کومه له است، نیروهای خودی در روستای هندیمن ۸ تن از وابستگان به این گروه ها را دستگیر کردند. از یکی از دستگیرشدگان یک قبضه سلاح و چندین قبضه خشاب نیز کشف و ضبط شد.(۴)

امروز همچنین قرارگاه حمزه سیدالشهدا در گزارشی به ستاد مرکزی سپاه از فروپاشی بخشی از تشکیلات درون شهری حزب دمکرات کردستان ایران در شهر ارومیه خبر داد. در این گزارش اشاره شده است: با پیگیری های مستمر نیروهای سپاه تشکیلات شهری حزب دمکرات در ارومیه بیش از ۷۰ درصد آسیب دید و ۲۹ تن از مسئولان و اعضای این تشکیلات دستگیر شدند که اغلب آنها به وابستگی خود اعتراف کرده و اطلاعات خود را دراختیار سپاه قرار داده اند.(۵)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۲۸ و ۲۹، رادیو مسکو، ۲۹/۷/۱۳۶۲.
۲- سند شماره ۳۱۶۵۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای از قرارگاه عملیات شهید ناصر کاظمی به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۵، تاریخ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱ و ۲
۳- سند شماره ۳۵۵۰۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات پیرانشهر به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (منطقه۱۱) به فرماندهی سپاه، ۳/۸/۱۳۶۲،

ص۲.

۴- سند شماره ۴۱۶۷۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۴۱۶۷۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه۱۱ به ستاد مرکزی (اطلاعات)، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۱

در اقدامات عناصر مسلح غیرقانونی در محورهای مختلف استان آذربایجان غربی و استان کردستان ۳ تن از افراد خودی شهید، ۱۶ تن زخمی و ۷ تن نیز به گروگان گرفته شدند. از افراد مهاجم هم تعدادی کشته یا زخمی و ۲ تن نیز دستگیر شدند.

ساعت ۱۷ امروز، نیروهای گروهان مالک اشتر ژاندارمری در محور سقز - بوکان که پس از پایان مأموریت تأمین این جاده، درحال بازگشت به پایگاه خود در ۱۰ کیلومتری سقز بودند، به محاصره عناصر مسلح غیرقانونی درآمدند و با آنها درگیر شدند. درپی درخواست کمک نیروهای تأمین از فرماندهی ژاندارمری سقز و اعزام گروه کمکی به محل درگیری، مهاجمان که حدود ۱۰۰ نفر بودند مجبور به عقب نشینی شدند و نیروهای تأمین از محاصره نجات یافتند. در این درگیری که چهار ساعت و نیم به طول انجامید یک تن از نیروهای ژاندارمری شهید شد و ۱۰ سرباز نیز زخمی شدند. یک نفر از مهاجمان هم که مقداری مهمات و چندین نارنجک به همراه داشت در محل درگیری دستگیر شد، آمار دقیقی از تعداد تلفات افراد مسلح غیرقانونی گزارش نشده است.(۱)

در حادثه مشابهی در محور سقز - مهاباد، افراد وابسته به سازمان کومه له در ساعت ۱۷:۳۰ در نزدیکی روستای آلتون، با حمله به افراد تأمین جاده ژاندارمری که درحال بازگشت به مقر خود بودند، ۲ تن از آنها را شهید و ۲ نفر را زخمی کردند. از مهاجمان نیز یک تن دستگیر شد.(۲)

براثر درگیری نیروهای ژاندارمری با افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب در پایگاه دوآب در جنوب سقز نیز ۳ سرباز زخمی شدند.(۳)

همچنین عوامل حزب دمکرات کردستان ایران شبانه به پایگاه مقاومت روستای میرآباد در ۶ کیلومتری جنوب غربی سلماس، حمله کرده و این پایگاه را به محاصره خود درآوردند. نیروهای پایگاه پنج ساعت و نیم مقاومت کردند، ولی به علت نرسیدن نیروهای کمکی، مهاجمان توانستند ضمن زخمی کردن یکی از افراد پایگاه، آنجا را به تصرف درآورند. افراد حزب دمکرات پس از غارت امکانات و اسلحه های موجود در پایگاه و به آتش کشیدن مدرسه این روستا، ۷ تن از نیروهای پایگاه را نیز به گروگان بردند(۴)

علاوه براین افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی با مراجعه به روستای نشکاش در غرب مریوان اهالی روستا را در مسجد جمع کرده و پس از اخذ مبلغ ۲۰۰ هزار ریال از آنان روستا را ترک کردند(۵)

۲

رئیس مجلس شورای اسلامی در تحلیل زمینه های منطقه ای و بین المللی عملیات والفجر۴، از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق به عنوان یکی از عوامل مؤثر در تصمیم ایران به اجرای این عملیات نام برد.

ص: ۲۱۵

۱- سند شماره ۳۱۶۵۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۴۵۹۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۲- سند شماره ۸۹۲۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۳۸، ۴/۸/۱۳۶۲، ص۱؛ و- سند شماره ۳۲۰۵۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۸۰۶۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات

شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۱۶۷۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳ عملیات - مرکز فرماندهی)، ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳؛ و- سند شماره ۳۴۵۹۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۱۶۷۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه سلماس به فرماندهی و اطلاعات منطقه۱۱، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۴؛ و- سند شماره ۸۰۷۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۶۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۴۱۷۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۲) به استانداری کردستان، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

حجت الاسلام والمسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی امروز در خطبه دوم نمازجمعه تهران، با اشاره به سیاست فرانسه در قبال جنگ ایران و عراق اظهار کرد: «با نهایت پررویی مسئولان یک کشوری مثل فرانسه اعلام می کنند که ما نمی توانیم اجازه بدهیم که عراق در جنگ شکست بخورد و ایران پیروز بشود.» رئیس مجلس شورای اسلامی تحرکات سیاسی انجام شده درزمینه واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد را «تهاجم تبلیغاتی استکبار جهانی و ارتجاع منطقه» ذکر کرد که هدف آن جلوگیری از پیروزی جمهوری اسلامی ازطریق تضعیف روحیه مردم ایران و تقویت روحیه عراق می باشد. وی افزود: «در این شرایط ما که طرف هجوم همه این تبلیغات بودیم بایستی اقدامی می کردیم، اگر نمی کردیم چند روز بعد اینها یک صفحه جدیدی آغاز می کردند و می گفتند ایران جا خورد. دیدید عراق گفت که ایران یک ماه است می خواهد عملیات بکند، ولی فعلاً منصرف شده است و اینها این طوری خیال کردند که ما علی رغم حرف هایی که می زنیم از این هیاهوها ترسیده ایم و لذا همان شبی که ما حمله کردیم آنها آماده باش را لغو کرده بودند.»

حجت‌الاسلام هاشمی رفسنجانی امام‌جمعه موقت تهران و سخنگوی شورای‌عالی دفاع

نماینده امام در شورای عالی دفاع همچنین خاطرنشان کرد: «ما با عملیات والفجر۴ درحقیقت داریم با امریکا حرف می زنیم. با فرانسه و با ارتجاع منطقه حرف می زنیم. این کار را ما به خصوص الآن انجام داد ه ایم برای اینکه به شما بگوییم آن دورانی که ابرقدرت ها بتوانند تکلیف جنگ ها را تعیین بکنند، هروقت آنها خواستند جنگ باشد و هروقت آنها نخواستند جنگ نباشد آن دوران گذشته است.» وی با بیان اینکه ما برخلاف اراده همه ابرقدرت ها و همه قدرت های منطقه و شرق و غرب تصمیم می گیریم و مقابلشان می ایستیم، اظهار کرد: «نه اینکه اهل یک دندگی و لجاج هستیم و می خواهیم این جوری لجبازی کنیم. نه، این یک مکتب و منطق صحیحی هست. می خواهیم به شما بگوییم شما توی خانه هایتان نشسته اید حق تصمیم گیری درباره ما [را] ندارید، شما نگویید که ما نمی خواهیم ایران پیروز بشود؛ خودش نمی خواهد پیروز بشود. اگر خواست پیروز بشود، خودش پیروز می شود. شما نگویید که جنگ دیگر به مصلحت نیست؛ جنگ از اولش

ص: ۲۱۶

هم به مصلحت نبود. شما بیخود جنگ را شروع کردید. حالا که شروع کردید اختیار ادامه جنگ، ختم جنگ، همه اش به اختیار ماست که مظلومیم و مورد تجاوز قرار گرفتیم.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی آن گاه تصریح کرد: «همین جریانِ هواپیماهای فرانسه درست به جای اینکه صدام را نجات بدهد برعکس باعث این عملیات شد و این عملیات، الآن جواب سوپراتانداردهاست. شما فردا یک چیز دیگر هم مطرح بکنید، ما مشتمان را محکم تر می کنیم.» وی افزود: «البته ما می خواهیم روابطمان خوب باشد و می خواهیم انقلابمان راه سازندگی اش را پیش ببرد، اما شما این آتش را روشن کردید و این آتشی که روشن شده باید آتش افروز را یک مقدار بسوزاند تا دیگر این آتش افروزی ها نشود. بنابراین عمیقاً و دقیقاً پیام ما در عملیات والفجر۴ [همین] است و طرف پیام ما هم همان هایی هستند که از آن طرف رود نیل توی مصر گفتند که ما از عراق حمایت می کنیم. هم آن قارون های خلیج فارس هستند که با مانور خیال کردند ما را می ترسانند و گفتند حمایت می کنیم و هم ارباب های اینها هستند که از آن طرف به اینها دستور می دهند که حرف بزنید همه اینها طرف پیام ما هستند و این پیام ادامه دارد.»

رئیس مجلس شورای اسلامی دومین انگیزه مهم عملیات والفجر۴ را مسئله ضدانقلاب دانست و تأکید کرد: «تنها اینجا برای ما عراق مطرح نبود. این روزها ما اطلاعات فراوانی داریم که سیا و موساد گرداننده یک جریان عمومی هستند که آمدند همه اطراف، دشمنان ما را قانع کردند، گفتند هیچ یک از شما جداجدا نمی توانید پیروز شوید. نه صدام، نه منافقین، نه سلطنت طلب ها و نه کمونیست ها. گفتند همه شما در یک جریانِ همراه و هماهنگ می توانید پیروز شوید و این را پذیرفتند؛ یعنی این الآن تز پذیرفته شده جریان های ضدانقلاب داخلی و خارجی ماست که یک هماهنگی در عملیات بین این حرکت های داخلی و جنگ و هجوم های تبلیغاتی جهانی به وجود بیاید. تز هم این است: یک بحران نظامی، بعد یک بحران داخلی و بعد چیزهای دیگری که حالا من همه مسائلش را نمی توانم بگویم. ما لازم بود الآن یک ضربه کاری به آن آشیانه اصلی ضدانقلاب که غرب کردستان بود بزنیم.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع در تشریح اقدامات اخیر گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه کردستان گفت: «در سردشت، مرکزی به نام آلان است که این جنایتکارهای داخلی آنجا آموزش می بینند. به انواع و اقسام آنجا می روند دوره می بینند و برمی گردند که بعد از آنجا قضایا هدایت می شود. مرکز فرهنگی شان (یعنی کلاً ضدانقلاب کردستان) آنجا بود و عراق آنجا خیلی سرمایه گذاری کرده بود برای اینکه اینها آنجا باشند. از سردشت تا همین جنوب مریوان این منطقه ای که عرض کردم ۱۵۰ کیلومتر است. این منطقه از آشیانه های آنها و به قول خودشان تسخیرناپذیر. عزالدین ها و قاسملوها و اخیراً شورای مقاومت و فلان، اینها آنجا بود و مراکز کارشان آنجا بود. ما باید یک ضربه ای توی آشیانه بزنیم مسئله را روشن کنیم. اخیراً

سلطنت طلب ها بودنـد، کمونیست ها، منافقین و هم اینها باهم جمع شـده بودنـد.» وی هـدف برنامه ریزی شده ضدانقلاب را ایجاد بحران نظامی و سپس دامن زدن به نارضایتی در داخل با رخنه به میان مردم در صفوف نان، اتوبوس و غیره دانست و افزود: «یک تز این جوری درست کردنـد. اینهـا جواب لازم داشـتند. جوابی که مـا دادیم و همه اینهـا باهم بود. یعنی این جواب را اولاً در کردسـتان دادیم. انتخاب کردسـتان یک دلیلش این بود که آنجا اخیراً به خاطر اینکه صدام فهمیده است کردسـتان آن چیزی که او فکر می کرد نیست. فهمیده که مردم کردسـتان بـا جمهوری اسـلامی هسـتند.» حجت الاسـلام هاشـمی رفسـنجانی در ادامه، حملات هواپیماهای عراقی به شـهرهای بانه و مریوان را انتقام صـدام از مردم کردسـتان خوانـد و اظهار امیدواری کرد نیروی هوایی ارتش جمهوری اسـلامی به منظور مقابله با حملات هوایی عراق و بازگشت آرامش به فضای غرب کشور تدابیر و اقدامات لازم را به عمل آورد.(۱)

۱

نخست وزیر در ادامه سـفر به اسـتان های شمال کشور، در سخنانی به جایگاه نیروهای مسلح در نظام های غیرمردمی، حمایت قدرت های بزرگ از عراق، سیاست ایران درارتبـاط بـا دول خـارجی و طرح هـای اقتصـادی دولـت پرداخـت. موسـوی در مراسم صـبحگاه مشـترک نیروهای مسـلح در ساری درباره جایگاه نیروهای مسـلح در نظام های سیاسی غیرمردمی گفت: «نیروهای مسلح در این حکومت های جابر و ظالم چون بازویی بی اختیار دراختیار قدرت های بزرگ هسـتند و زاییده ای برای آن قدرت ها و وسـیله ای برای تثبیت ارزش های آنها هسـتند.» نخست وزیر سـپس به دلایل حمایت های سیاسـی، نظامی و اقتصادی قـدرت های بزرگ از عراق پرداخت و اظهار کرد: «تمامی ایـن کمـک هـا به خـاطر این است که این رژیم را نگه دارنـد؛ چراکه این رژیم حافـظ منـافعی است که قـدرت هـای بزرگ به دنبـال آن هسـتند.» وی افزود: «همه مـا بهتر می دانیم که فروپاشـی نظام بعثی عفلقی در عراق به معنای فروپاشـی پایه های اسـتکباری در منطقه و در خاورمیانه [غرب آسـیا] و به ضـرر همه جهان سـلطه گر است؛ چراکه در هر بی انتظامی ازنظر آنها می تواند عواملی پدید آید که منجر به رهایی انسان ها بشود.»(۲)

نخست وزیر همچنین امروز با شـرکت در مراسم نمازجمعه بابل در سخنانی اظهار کرد: «امروز محکم تر از همیشه نظام ما در سطح جهانی ایسـتاده است و الحمـدلله در مسائل داخلی بر اصـلی ترین مسـئله که جنگ باشد پیروز شده ایم. دررابطه با سـیاست خارجی نیز آن انزوای قبلی را از دست داده ایم و به صورت سـمبل مقـاومت دربرابر جنایتکاران درآمـده ایم.» وی درباره سازمان عفو بین المللی گفت: «ما هیچ اصـالتی به این سازمان های کـذایی نمی دهیم، بلکه از این سازمان ها فقط جهت اهـداف خود اسـتفاده می کنیم تا صـدای خود را به ملل مستضعف جهان برسانیم.»

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص۹.

۲- روزنامه کیهان، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص۲.

موسوی در تبیین طرح های اقتصادی پنج ساله دولت اعلام کرد: «طرح ها و پروژه هایی در دست اقدام است که ان شاءالله حداقل تا دو سال دیگر ما به خودکفایی نسبی خواهیم رسید و کارخانجات عظیم ما درحال بازگشایی می باشند.» وی همچنین تأکید کرد: «مردم بدانید که با همت شما و رزمندگان عزیز به زودی چهره کریه این سرسپرده [صدام] از صفحه تاریخ برچیده خواهد شد.»(۱)

۱

وزارت امور خارجه ایران به اظهارات اخیر رؤسای جمهور امریکا و مصر مبنی بر مداخله نظامی این کشورها در منطقه خلیج فارس درصورت اقدام ایران به انسداد تنگه هرمز، واکنش نشان داد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، سخنگوی وزارت امور خارجه ایران دراین باره گفت: «امریکا که به جدی بودن تهدید جمهوری اسلامی ایران در بستن تنگه هرمز درصورت به خطرافتادن منافع حیاتی ایران پی برده، کوشش می کند با این گونه تهدیدات در تصمیم قاطع جمهوری اسلامی ایران در دفاع از منافع خود تزلزل ایجاد نماید.» وی درباره احتمال خروج امریکا از موضع بی طرفی در جنگ، با تأکید بر اینکه امریکا را بی طرف نمی دانیم، افزود: «اصولاً ادعای امریکا در بی طرفی درزمینه تهاجم عراق بی اساس و بی پایه می باشد و امریکا تنها می تواند حمایت خود را از عراق علنی تر نماید که آن هم در روند جنگ تأثیری نداشته و ماسک بی طرفی را از چهره متجاوز امریکا برخواهد داشت.»(۲)

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران نیز در گفت وگو با خبرگزاری جمهوری اسلامی اظهار کرد: «حکومت مصر از ابتدای تجاوز عراق به کشورمان با ارسال کمک های نظامی به عراق تلاش کرده است بخشی از تعهدات خود را به امریکا به مرحله اجرا درآورد.» وی با اشاره به سخنان حسنی مبارک رئیس جمهور مصر درمورد اعزام نظامیان این کشور به منطقه خلیج فارس گفت: «این گونه موضع گیری ها ازجانب حکومتی مانند رژیم مصر برای ما غیرمنتظره نیست و نکته جالب توجه این است که حکومتی که ادعای مقابله با جمهوری اسلامی را می کند، به دنبال امضای موافقت نامه ننگین کمپ دیوید و اوج گیری مبارزات مردم مسلمان مصر و بروز بحران های اقتصادی و سیاسی از حل مشکلات داخلی و خارجی خود عاجز است.» ولایتی همچنین اضافه کرد: «اگر آقای حسنی مبارک به راستی حامی اعراب است، بهتر است از کوشش های خود برای نزدیک کردن دولت های عربی به امریکا و اسرائیل دست بردارد.»(۳)

۲

به دنبال عملیات اخیر نیروهای خودی درمنطقه آلان سردشت و آزادسازی روستاها و ارتفاعات مرزی این منطقه از دست گروهای مسلح غیرقانونی به ویژه حزب دمکرات کردستان ایران، رادیو بی بی سی در اقدامی تبلیغاتی به پخش مصاحبه ضبط شده عبدالرحمن قاسملو رهبر حزب

۱- روزنامه کیهان، ۱/۸/۱۳۶۲، ص۱۸.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۳- همان.

دمکرات کردستان پیش از آغاز عملیات والفجر۴ پرداخت. به گزارش رادیو بی بی سی، رهبر حزب دمکرات در مصاحبه با هژیر تیموریان خبرنگار این رادیو در هلند، مدعی شد یک سوم خاک کردستان دراختیار پیشمرگان قرار دارد که شامل مناطق کاملاً آزاد و نیمه آزاد می باشد. قاسملو درمورد دریافت کمک از کشورهای خارجی ازجمله عراق که با ایران درحال جنگ است، گفت: «اگر دولتی مثل عراق یا دولت های دیگری که نظر بدی نسبت به مردم کردستان ایران نداشته باشند حاضر بشوند کمک بکنند بدون قیدوشرط این کمک را می پذیریم، چون ازنظر سیاسی و ازنظر نظامی درواقع در محاصره هستیم.» وی افزود: «ما با عراق درحال حاضر در یک سنگر علیه رژیم [امام] خمینی قرار داریم.»

قاسملو در ادامه با اشاره به دایرکردن چند مدرسه در کردستان و آموزش دروس به زبان کردی هدف اصلی حزب دمکرات را استقرار رژیمی دمکراتیک خواند که در چارچوب آن خودمختاری کردستان تأمین گردد، وی دراین باره خاطرنشان کرد: در شرایط فعلی این خودمختاری با اسلحه ای که در دست پیشمرگان است تضمین می یابد. دبیرکل حزب دمکرات درخصوص روابط این حزب با سازمان کومه له اظهار کرد: «ما کوشش کرده ایم که با کومه له روابط دوستانه داشته باشیم و همکاری بکنیم و این همکاری به ویژه در سال های اخیر خوب بوده است.» وی درمورد همکاری با سازمان مجاهدین خلق (منافقین) نیز گفت: «می دانیم که به تنهایی قادر نیستیم رژیم [امام] خمینی را سرنگون بکنیم و به طریق اولی قادر نیستیم آلترناتیو باشیم. به این جهت باید دنبال هم پیمان هم بگردیم.» قاسملو در پاسخ به سؤالی درباره همکاری حزب دمکرات کردستان ایران با اتحادیه میهن پرستان کردستان عراق به رهبری جلال طالبانی اظهار کرد: «بله، ما همکاری داریم و ما خیلی خوشحالیم از این همکاری، برای اینکه هنگامی که پارسال در پاییز تهاجم وسیع رژیم [امام] خمینی شروع شد، دوستان ما از اتحاد میهن پرستان به کمک ما آمدند.»(۱)

رادیو بی بی سی همچنین در بخش دیگری از برنامه انگلیسی خود مصاحبه ای را از قاسملو پخش کرد: وی در این گفت وگو باوجود آگاهی از نتایج عملیات نیروهای خودی در منطقه آلان، این عملیات را شکست خورده و ناموفق خواند و مدعی شد: «ایرانیان حملات سنگینی را شروع کرده اند، ولی خوشحالم بگویم که با عدم موفقیت روبه رو شده است. نه تنها ما موفقیت قبلی خود را دارا می باشیم، بلکه ایرانی ها از بسیاری نقاط که قبلاً تحت تصرف داشتند مجبور به عقب نشینی شده اند.»

این رادیو در ادامه به تصحیح دیدگاه های قاسملو پرداخته و اظهارات وی درباره پشتیبانی عراق از این حزب را به نحو بارزی تعدیل کرده است.(۲) در این بخش از مصاحبه قاسملو در

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۲۷ - ۲۳، رادیو بی بی سی، ۲۹/۷/۱۳۶۲؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۴۰ - ۳۴.

۲- این بخش از گفته های قاسملو که در بخش انگلیسی رادیو بی بی سی پخش شد، درواقع قسمت های تصحیح شده است که در آن مواضع قاسملو درمورد وابستگی حزب دمکرات به عراق به شدت تغییر کرده است و او اطلاعاتی را از اجرای عملیات در سردشت ارائه می دهد که در بخش پیشین از آن خبر نداشت.

پاسخ به این سؤال که «آیا شما کمک هایی درزمینه اسلحه و پول از کشورهایی همچون عراق دریافت می کنید؟» اظهار کرد: «آیا شما کشوری را می شناسید که به ما ازنظر پول و اسلحه کمک کند. ما پشتیبانی افکار عمومی را داریم. ممکن است بعضی وقت ها داخل خاک عراق بشویم، برخی از پزشکان فرانسوی در بیمارستان ما خدمت می کنند، ولی یادآور می شوم ما هر دو [حزب دمکرات و عراق] درحال جنگ با دولت ایران هستیم.»(۱)

۱

پیشنهاد جمهوری اسلامی ایران مبنی بر اخراج رژیم اشغالگر قدس از عضویت در سازمان ملل با پیشنهاد متقابل نروژ از دستور کار مذاکرات مجمع عمومی این سازمان خارج شد. به گزارش رادیو اسرائیل، پیشنهاد نروژ با ۷۹ رأی موافق دربرابر ۴۳ رأی مخالف پذیرفته شد. مصر، رومانی، یوگسلاوی و ۱۵ کشور افریقایی ازجمله کشورهایی بودند که به نفع رژیم صهیونیستی رأی دادند. این رادیو به نقل از یهود ایلوم نماینده رژیم صهیونیستی در سازمان ملل، گفت که نتیجه رأی گیری ثابت کرد غالب کشورهای جهان حاضر نیستند در تحریم رژیم اسرائیل شرکت کرده و کورکورانه از دشمنان این رژیم جانب داری کنند.(۲)

از سوی دیگر و باوجود رد پیشنهاد ایران، رادیو بی بی سی از تشدید مخالفت ها با عضویت رژیم صهیونیستی در سازمان ملل خبر داد و اعلام کرد: این اقدام گرچه با اکثریت آرا شکست خورد، ولی تقریباً یک سوم از کل نمایندگان به نحوی از انحاء با رژیم اسرائیل مخالفت ورزیدند. اکثر دولت های کمونیست و عرب با ادامه عضویت این رژیم در سازمان ملل به شدت مخالف اند.

این رادیو به نقل از کیس هیندلز خبرنگار خود در سازمان ملل، اضافه کرد: «سال گذشته هنگامی که پیشنهاد اخراج اسرائیل مطرح شده بود، مخالفین عضویت اسرائیل فقط ۹ نفر بودند. ازاین رو رأی امسال را باید خصمانه تر تلقی کرد. ۱۶ کشور عرب یعنی تقریباً همگی آنها به استثنای مصر، لبنان، مراکش و تونس برعلیه عضویت اسرائیل رأی دادند. اتحاد شوروی و ۱۶ کشور از متحدان آن علیه اسرائیل رأی دادند که حکایت از تغییر موضع اتحاد شوروی دارد و باید آن را خطری جدی برای اسرائیل تلقی نمود. تاکنون اتحاد شوروی همواره اسرائیل را به رسمیت شناخته و مدافع عضویت این کشور در سازمان ملل بوده است.»(۳)

۲

امروز جزئیات بیشتری درخصوص اهداف کشورهای غربی از ارائه طرح قطعنامه اخیر به سازمان ملل درباره جنگ ایران و عراق انتشار یافت، این اطلاعات همچنین حاکی از تلاش های موجود به منظور تقویت احتمال پذیرش قطعنامه مذکور توسط ایران است.

روزنامه لوموند (چاپ پاریس) درباره هدف فرانسه از طرح قطعنامه جدید که روز سه شنبه

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۴۰ - ۳۴.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، رادیو اسرائیل، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۶، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۵، رادیو بی بی سی، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۲۶ مهرماه توسط سفیر هلند در سازمان ملل ارائه شد، نوشت: «اگر تهران از پذیرفتن پیشنهاد آتش بس خودداری کند دیپلماسی فرانسه می تواند ادعا کند که تمام همّ خود را برای تأمین صلح به کار برده است.» این روزنامه با اشاره به منافع ویژه امریکا و انگلیس از مشارکت در تهیه طرح مذکور اضافه کرد: «ایالات متحده امریکا باوجود انکار [اعتراض] کاخ سفید [نسبت به تحویل سوپراتانداردها] می کوشد سیاست خود را در منطقه متوازن سازد، بریتانیا [نیز که] مدتی مردد بود ... نمی خواهد نفوذ فرانسه را در منطقه ای که از دیرباز منطقه تاریخی بریتانیا بوده تسهیل کند.»

به نوشته لوموند، متن قطعنامه مذکور اشاره ای به مسئولیت ها در جنگ ایران و عراق نمی کند، ولی پیشنهاد آغاز تحقیق دراین زمینه را مطرح می سازد، زیرا «بدون شک عراق نخواهد پذیرفت که آشکارا به عنوان آغازکننده جنگ معرفی شود.» این روزنامه سپس افزود: «تا آنجا که می دانیم این طرح از پشتیبانی عراق برخوردار است. آقای طارق عزیز معاون نخست وزیر عراق، در اواخر هفته گذشته هنوز هم در نیویورک بود. از طرف دیگر، انتظار نمی رود که اتحاد شوروی این قطعنامه را وتو کند، زیرا در اصل شوروی قاطعانه خواستار آزادی کشتیرانی در تنگه ها است و تحرک تمام نیروهای دریایی این کشور بستگی زیادی به این امر دارد.» لوموند درمورد عکس العمل احتمالی ایران نوشت: «بدون شک پاسخ منفی است و نظر بیشتر دیپلمات ها که پرونده امر را دنبال می کنند و اینجا شاهد اظهارنظرهای خشمگینانه سفیر تهران بوده اند نیز همین است.»

این روزنامه خاطرنشان ساخت: قطعنامه مذکور تا پایان ماه جاری که ریاست شورای امنیت به عهده نماینده اردن است در دستورکار این شورا قرار نخواهد گرفت. زیرا تهران، امان را هم پیمان بغداد می داند. در این مدت باید تماس هایی با ایران گرفته شود. این درحالی است که به نظر نمی رسد الجزایری ها به علت تجربه قبلی آمادگی آن را داشته باشند و دبیرکل سازمان ملل نیز برای فرستادن اولاف پالمه به نمایندگی از خود به تهران تردید دارد. لوموند اضافه کرد: دبیرخانه عمومی سازمان ملل ترجیح می دهد ایرانیان قبلاً موضع خود را اعلام کنند تا مشخص شود آیا امکان سازش بر سر متن قطعنامه مذکور وجود دارد یا خیر.(۱)

۱

درحالی که عربستان سعودی و سایر کشورهای عرب حوزه خلیج فارس می کوشند با برقراری آشتی و بهبود روابط میان عراق و سوریه از گسترش جنگ به منطقه خلیج فارس و به تبع آن قطع جریان نفت جلوگیری کنند، وزیر دفاع عربستان مدعی شد این کشور می تواند بدون نفت نیز به طرز بسیار مطلوبی امورات خود را اداره کند.

سلطان بن عبدالعزیز با بیان این مطلب در پاسخ به سؤالی درباره تهدید ایران به بستن تنگه هرمز و قطع صدور نفت از خلیج فارس، افزود: «این کشورهای واردکننده نفت هستند که بدون نفت نمی توانند زندگی کنند. [لذا] این سؤال را باید مستقیماً از آنهایی که از نفت وارداتی بهره مند می شوند پرسید.»(۲)

۱- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۱۴، ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۲۰ - ۱۸.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۶، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص۴، رم - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

در همین حال، رادیو امریکا در گزارشی به دیدار مقامات بلندپایه عربستان و امارات در دو هفته گذشته از بغداد و دمشق اشاره کرد و گفت: کشورهای عرب حوزه خلیج فارس عقیده دارند درصورت متقاعدشدن سوریه به بازگشایی خط لوله نفت عراق در خاک این کشور، نگرانی از گسترش جنگ برطرف خواهد شد، زیرا این اقدام، عراق را که صادرات نفتش به حدود ۷۰۰ هزار بشکه در روز کاهش یافته است، متقاعد خواهد ساخت از هواپیماهای سوپراتاندارد علیه تأسیسات نفتی ایران استفاده نکند. این رادیو افزود: «گفته می شود سوریه این پیشنهاد را مورد مطالعه قرار داده است و منابع دیپلماتیک در دمشق معتقدند که دیدار روز چهارشنبه پرزیدنت حافظ اسد و حسین شیخ الاسلام معاون وزارت خارجه ایران نیز به همین مسئله ارتباط داشته است.»(۱)

۱

با افزایش ظرفیت صدور نفت عراق از ترکیه، مقامات این کشور اقدامات امنیتی شدیدی را برای حفاظت از لوله نفتی عراق به اجرا گذاشتند. خبرگزاری آسوشیتدپرس ضمن اعلام این مطلب افزود: «این عمل باوجود تأکید ایرانیان مبنی بر عدم حمله به این خطوط، ناشی از ترس مقامات ترکیه می باشد.» آسوشیتدپرس همچنین به نقل از روزنامه کویتی الانباء اعلام کرد: علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، در سفر خود به ترکیه در تابستان گذشته به مقامات این کشور درباره خودداری نیروهای ایران از حمله به لوله نفت عراق در خاک ترکیه اطمینان داده بود. بااین حال ژنرال اورن رئیس جمهور ترکیه به هیئت حاکمه این کشور توصیه کرده است دررابطه با قول های ایران با احتیاط برخورد کنند.(۲)

در همین حال، ایلتر ترکمن وزیر امور خارجه ترکیه، در گفت وگو با مجله الحوادث (چاپ لندن) درمورد صدور نفت عراق از خاک ترکیه گفت: «خط لوله برقرار گردیده و صدور نفت از آن به طور منظم جریان دارد.» وزیر امور خارجه ترکیه همچنین درمورد احتمال ازسرگیری صدور نفت عراق ازطریق سوریه اظهار عقیده کرد: «گمان نمی کنم که چنین مسئله ای در شرایط حاضر ممکن باشد و چنانچه این امر صورت گیرد ما از آن استقبال می کنیم. البته چنین احتمالی فعلاً زمینه ای ندارد.»(۳)

۲

دبیرکل سازمان ملل گزارش گروهی از متخصصان درمورد انهدام تأسیسات هسته ای عراق در ژوئن ۱۹۸۱ توسط رژیم صهیونیستی را به مجمع عمومی این سازمان تسلیم کرد. این گروه که در اجلاس پیشین مجمع عمومی، مأمور تحقیق درباره حمله به تأسیسات هسته ای عراق شده بود، در گزارش خود علاوه بر برآورد خسارات واردشده به رآکتور و ضربه ای که به برنامه تحقیقاتی این کشور وارد آمده، این حمله را زیان بالقوه برای قوانین و مؤسسات بین المللی دانسته و افزوده است: «اقدام اسرائیل نشان دهنده عدم اقدام به [امضاء] پیمان عدم تکثیر سلاح های هسته ای سازمان ملل و درحقیقت به مبارزه طلبیدن آن و سیستم حفاظتی آژانس بین المللی انرژی اتمی است.»(۴)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، رادیو امریکا، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۶، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲، به نقل از مجله الحوادث.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۲، ص۲۷، سازمان ملل - خبرگزاری یوگسلاوی،

.۲۹/۷/۱۳۶۲

۱

درحالی که قرار بود مذاکرات سازش در لبنان روز پنجشنبه در فرودگاه بیروت برگزار شود، وزیر امور خارجه لبنان اعلام کرد جناح های درگیر در این کشور برای برگزاری مذاکرات صلح در یک "کشور دوست" به توافق رسیده اند. به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس از بیروت، رفیق حریری میانجی پادشاهی عربستان برای مذاکرات آتش بس در لبنان، گفت که نتیجه تماس های خود با جناح های درگیر و عبدالحلیم خدام وزیر امور خارجه سوریه را به اطلاع ایلی سالم وزیر امور خارجه لبنان، رسانده است. وی افزود که «نتیجه، مثبت بوده و همه طرف ها درمورد امکان مذاکرات به توافق رسیدند.» همچنین بنا بر اعلام منابع سیاسی و رادیو فالانژیست ها، این کشور دوست، سوئیس است و احتمال دارد مذاکرات در سفارت لبنان در برن برگزار شود.(۱) این درحالی است که گزارش های رسیده از لبنان از ادامه نبردهای پراکنده در مناطق اقلیم الخروب، جبل، شیاح و حومه جنوبی بیروت میان گروه های متخاصم حکایت دارد.(۲)

۲

تلاش ها برای نزدیک کردن دیدگاه های طرفین اختلاف در سازمان آزادی بخش فلسطین ادامه دارد. در همین حال، مسئله فلسطین در ملاقات معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران و رئیس مجلس ملی فلسطین نیز مورد بررسی قرار گرفت. خبرگزاری فلسطینی وفا، که توسط هواداران یاسر عرفات اداره می شود، اعلام کرد: رهبر فلسطین و نیروهای هوادار وی با برنامه اصلاحات و اتحاد سازمان آزادی بخش فلسطین که یکشنبه گذشته ازسوی جبهه خلق برای آزادی فلسطین و جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین ارائه شد، موافقت کردند.(۳) به گزارش خبرگزاری کویت، رهبران این دو جبهه در این طرح «خواستار تقویت رابطه با سوریه شدند و طرح صلح خاورمیانه ای ریگان را نیز درمورد تشکیل یک کنفدراسیون اردنی - فلسطینی رد کردند.» خبرگزاری یونایتدپرس از عمان نیز گزارش داد: دو تن از اعضای بلندپایه جنبش الفتح با شاه حسین پادشاه اردن، ملاقات کردند و خواستار حمایت وی از عرفات شدند. بر پایه این گزارش، «پادشاه اردن حمایت خود را از مشروعیت و وحدت سازمان آزادی بخش فلسطین و استقلال فلسطین در اتخاذ تصمیمات خود ابراز داشت.»(۴)

مسئله فلسطین و اوضاع کنونی منطقه غرب آسیا، امروز در دیدار حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران، با خالد الفهوم رئیس مجلس ملی فلسطین در دمشق نیز مورد بررسی قرار گرفت. به نوشته روزنامه کیهان، معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران با اشاره به انقلاب فلسطین به عنوان یک مسئله راهبردی در تشریح سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران دراین باره گفت: «ما معتقدیم که انقلابیون فلسطین باید در بالاترین حد قدرت و توان خود در مقابل دشمن صهیونیستی به نبرد ادامه دهند.»(۵)

۱- . خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۶، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳.

۳- همان، ص ۲.

۴- روزنامه کیهان، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۵- روزنامه کیهان، ۱/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

روزشمار جنگ شنبه ۳۰ مهر ۱۳۶۲ ۱۵ محرم ۱۴۰۴ ۲۲ اکتبر ۱۹۸۳

۱

در ادامه عملیات والفجر۴ در محور مریوان، تلاش لشکر۱۴ امام حسین(ع) برای تصرف ارتفاعات سنگ معدن و کله قندی در جنوب پنجوین، لشکر۴۱ ثارالله(ع) برای تصرف ارتفاعات مشرف بر پنجوین (۱۵۳۰ و ۱۴۷۰) و لشکر۲۵ کربلا به همراه تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان برای تصرف ارتفاع خلوزه۲ و بخش باقیمانده از قله های هفت توانان، باوجود کسب برخی موفقیت های اولیه، حاصلی در بر نداشت.

لشکر۱۴ امام حسین(ع) که قرار بود نیروهایش را ساعت ۲۱ از عقبه خود در بایوه به سمت نقطه درگیری بیاورد، با دو ساعت تأخیر اقدام به این کار کرد. نیروهای لشکر۴۱ ثارالله(ع) نیز حرکت خود را از ساعت ۲۱:۳۰ از تپه شهدا به سمت هدف آغاز کردند.

لشکر۱۴ امام حسین(ع) از همان آغاز عملیات با مشکلاتی مواجه شد: در ابتدا خودروی حامل نیروهای راهنمای عملیات که از منطقه شناخت قبلی داشتند واژگون شد و اکثر آنها شهید یا زخمی شده و از منطقه عملیاتی خارج شدند. این حادثه در نتیجه عملیات امروز تأثیر زیادی داشت. علاوه براین، نیروهای این لشکر، در مسیر حرکت در شیار بین ارتفاع تخم مرغی و پاسگاه بناسوته با آتش سنگین و پرحجم توپخانه های عراقی مواجه شدند و تلفات فراوانی به آنان وارد آمد. این نیروها در ادامه پیشروی باتوجه به آنکه نیروهای راهنما دچار حادثه شده بودند، صرفاً با اتکاء به گرای منطقه هدف و با استفاده از قطب نما به سوی هدف حرکت کردند، اما به علت آشنانبودن به منطقه، در میان انبوه درختان که براثر اصابت گلوله های عراق بسیاری از آنها آتش گرفته بود، گیر افتادند. دود غلیظ ناشی از آتش گرفتن درختان به حدی بود که نفس کشیدن را برای نیروها مشکل کرده بود،

علاوه برآن انبوه درختان نیز مانع حرکت نیروها می شد.(۱)-(۲)

درپی بروز این مشکلات، حسین خرازی در ساعت ۱:۳۰ بامداد، در تماس بی سیم با علی رضائیان فرمانده قرارگاه تاکتیکی حمزه، ضمن تشریح وضعیت، تدبیر خود مبنی بر تغییر مسیر برای رسیدن به هدف را به اطلاع وی رساند و یادآور شد که تغییر مسیر دو ساعت طول خواهد کشید. در بررسی های بعدی که در مقر فرماندهی لشکر۱۴ امام حسین(ع) بر روی مسیر جدید انجام شد، برخی فرماندهان این یگان همچون علی زاهدی، محمدرضا ابوشهاب و حسن آقایی با این استدلال که تغییر مسیر نیروها زمان می برد و تا آن موقع هوا روشن خواهد شد، با این پیشنهاد مخالفت کردند.(۳)

باتوجه به این وضعیت، فرماندهی عملیات پیشنهاد لشکر۱۴ امام حسین(ع) را درباره عقب نشینی نیروها و بازگشت به مواضع اولیه پذیرفت.(۴)

از سوی دیگر، فرماندهی لشکر ۴۱ ثارالله(ع) با آگاهی از وضعیت پیش آمده دچار تزلزل شد. زیرا نیروهای این یگان قرار بود در جناح راست لشکر۱۴ امام حسین(ع) عمل کنند و عدم پیشروی لشکر۱۴ امام حسین(ع)، جناح چپ این لشکر را تهدید می کرد. قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله(ع) در جواب رضائیان که گفت: «اگر در قسمت [لشکر] امام حسین(ع) تغییراتی اتفاق افتاد، شما توجه نکنید و با اتکاء به خودتان بایستید» با تعجب پرسید: «توجه نکنیم!؟ ... کار ما با [لشکر] امام حسین(ع) یکی است.»(۵) بااین حال، با اصرار فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، لشکر ۴۱ ثارالله(ع) عملیات خود را در ساعت ۲:۳۰ بامداد شروع کرد.

این یگان در اوایل درگیری موفقیت های قابل ملاحظه ای کسب کرد و تا صبح توانست قسمت هایی از ارتفاعات غرب و شرق هرگنه و جنوب شرقی پنجوین ازجمله ارتفاع ۱۵۳۰ را تصرف کند، ولی قله غرب هرگنه همچنان در دست دشمن باقی ماند. بعد از استقرار نیروهای لشکر ۴۱ ثارالله(ع) روی این ارتفاعات، به دلیل خالی بودن جناح لشکر، بی ثباتی نبردهای روی

۱- حسن آقایی فرمانده محور لشکر۱۴ امام حسین(ع) درباره فشار واردشده به نیروها که مانع از پیشروی آنها شده بود مطالبی را در جمع فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه بیان کرد. وی گفت: «بچه ها از لای درخت ها حتی جلوی پایشان را هم نمی دیدند. دشمن مرتب آتش می کرد. گردان ها [به یکدیگر اتصال نداشتند]، دستشان از یکدیگر جدا شده بود [اتصال عملیات ممکن نبود]. تعدادی هم خوابیده بودند که آتش دشمن روی آنها قرار نگیرد. دست این افراد از هم جدا شده بود. بچه ها با وضعیت بدی در جنگل پراکنده شده بودند. برادر خرازی از پشت بی سیم نمی توانست موضوع را برساند که ما این وضعیت را داریم، فقط می گفت که در اینجا درخت های انبوهی است که ما نمی توانیم از آن عبور کنیم. البته ما هم بیشتر از این برای او تشریح نکرده بودیم. از بالا-و پایین بچه های ما را خمپاره۸۱ کاتیوشا و ۱۳۰ هم از وسط می کوبیدند. اصلاً به طورکلی معبرها را بسته بودند. غیر از جنگل که آن هم آتش سوزی شد که سابقه نداشت. ما در اینجا حدود ۷۰ زخمی و ۲۰ الی ۲۵ نفر شهید دادیم.» (سند شماره ۱۸۵۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بررسی وضعیت اولویت اجرای عملیات شیلر والفجر۴، (قرارگاه خاتم، ۳۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۵۴)، ص۲۴)

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، ص۷۵.

۳- سند شماره ۲۹۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی لشکر۱۴ امام حسین(ع)، اصغر معرفت جو، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص۷۳؛ و- سند شماره ۱۳۳/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش عملیات لشکر۱۴ امام حسین در والفجر۴، راوی قرارگاه حمزه، محمدرضا دیانی، صص ۴۴ و ۴۵.

۴- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۷۶.

۵- سند شماره ۱۳۳/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۴۵.

ارتفاعات و فشار عراق از دو طرف، فرمانده این لشکر، در مشورت با قرارگاه مقدم حمزه تصمیم به عقب نشینی گرفت. بدین ترتیب تا ساعت ۹:۰۰ صبح، پس از تخلیه شهدا و مجروحان، نیروهای این یگان به عقب برگشتند.(۱)

قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله(ع)، در ساعت ۴ بامداد، وضعیت کلی یگان خود را به علی رضائیان که در قرارگاه فرماندهی این لشکر حضور یافته بود، این طور توضیح داد: از سه طرف (سنگ معدن، کله قندی و تپه هفت توانان) ما را می زنند تعداد زیادی از نیروهای دو گردان که وارد عمل شده بودند، شهید یا زخمی شده اند.(۲) راه ماشین رو نداریم و اکثر زخمی ها مانده اند و یک گروهان احتیاطی را که وارد شده بود، دستور دادم که به عقب برگردند. وی با ناراحتی گفت: «من که دیشب گفتم اگر لشکر ۱۴ امام حسین(ع)، عمل نکند، من هم نمی توانم عمل کنم.»(۳)

در سمت راست (شمال) لشکر ۴۱ ثارالله(ع) نیز قرارگاه حمزه۴ (لشکر ۲۵ کربلا و تیپ۲ از لشکر ۲۸ کردستان ارتش) برای تکمیل اهداف شب های گذشته (کامل کردن بخش های تصرف شده هفت توانان و تصرف خلوزه۲)، به همراه سایر یگان ها با دو گردان ادغامی وارد عمل شد. این قرارگاه که برای تصرف خلوزه۲ یک گردان و برای تکمیل تصرف ارتفاع هفت توانان نیز یک گردان در نظر گرفته بود، باوجود پیشروی های اولیه نتوانست اهداف خود را تأمین کند.

راوی قرارگاه مقدم حمزه که به همراه علی رضائیان فرمانده این قرارگاه، در ساعت ۴:۳۰ بامداد برای بررسی مشکلات قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ به مقر فرماندهی لشکر ۲۵ کربلا رفته بود، در ترسیم اوضاع عمومی و عملکرد این یگان نوشته است: ساعت ۴:۳۰ دقیقه بامداد است، پیش کوسه چی فرمانده لشکر ۲۵ کربلا رفتیم؛ یک گردانش به خلوزه۲ رفته و در همان جا مانده، آتش دشمن خیلی زیاد بود، این گردان که با ارتش هم ادغام شده است، خیلی تلفات داده اند و زمین گیر شده است. از یک گردان تقریباً نصف آنها شهید و زخمی شده اند، گردانی هم که به هفت توانان رفته بود، نرسیده به قله زمین گیر شده اند. فرمانده گروهان ارتش شهید شده، ضمناً رساندن آب و غذا و مهمات هم خیلی سخت است، شهدا و زخمی ها روی خلوزه۲ و هفت توانان مانده اند. کوسه چی می گوید هرچقدر هم که نیرو وارد کنیم، اینجا نمی شود عمل کرد.(۴)

راوی قرارگاه خاتم نیز در نگاهی اجمالی به اجرای عملیات در این شب، روند لحظه به لحظه وقایع را چنین توصیف کرده است: «ساعت ۲۴ است. هنوز لشکر ۱۴ امام حسین(ع) آمادگی خود را اعلام نکرده است. در ساعت ۱۸ [دقیقه بامداد]، گردان های این لشکر به سمت هدف پیش می روند. ساعت ۳۰ [دقیقه] بامداد، نیروهای لشکر ۲۵ کربلا اعلام می کنند که به دامنه خلوزه۲ رسیده اند و در هفت توانان هنوز [سمت چپ] درگیر نشده اند. ساعت ۱:۲۵، فرمانده قرارگاه [مقدم] حمزه به فرماندهی لشکر ۲۵ کربلا ـ [کوسه چی] اطلاع می دهد که دشمن در مسعود، نزره و کلو (سمت چپ

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۷۶.

۲- تعدادی از شهدا از افراد کادر این لشکر بودند. توضیحات راوی لشکر ۴۱ ثارالله(ع) دراین باره در ضمیمه این گزارش آورده شده است.

۳- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع)، محمدرضا دیانی، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص۱۷ و ۱۶.

۴- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۷۶؛ و- سند ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۵ و ۱۶.

و جلو) نیرو دارد و توصیه می کند که مواظب باشید. در ساعت ۱:۳۵، لشکر امام حسین(ع) اعلام می کند که در راه رسیدن به هدف به مشکلاتی برخورد کرده و جهت تعویض مسیر هم فرصت نیست، ازاین رو، از قرارگاه کسب تکلیف کرد. در ساعت ۱:۴۰، قاسم سلیمانی فرمانده لشکر۴۱ ثارالله(ع) اعلام کرد که راهنمای گردان دچار اشتباه شده و به دنبال معبر جدید هستند. در ساعت ۱:۴۵، لشکر۲۵ کربلا اعلام کرد که به بالاترین قله ارتفاع خلوزه۲ رسیده است. نیم ساعت بعد، لشکر۴۱ ثارالله(ع) خبر داد که درگیر شده و در یال هرگنه درحال پیشروی است. غلامعلی رشید به لشکر۲۵ کربلا اعلام می کند که برای پاک سازی کامل به مارو و پشت خلوزه نیرو بفرستد. ساعت ۳:۱۲، لشکر۴۱ ثارالله(ع) از درگیری شدید و تصرف یک قله خبر می دهد. دیگر خبرهای رسیده نیز حاکی از پیشروی و موفقیت نیروهای این لشکر است. ساعت ۴:۱۲، لشکر۲۵ کربلا اعلام می کند که به یال های آخر هفت توانان رسیده اند و پیشروی ادامه دارد. ساعت ۴:۱۸، لشکر ثارالله(ع) از تصرف هدف های این یگان خبر می دهد، ولی فرمانده این لشکر از عدم تأمین جناح چپ خود [لشکر۱۴ امام حسین(ع)] نگران است. ساعت ۴:۲۵، فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) اعلام می کند که کار گره خورده است و امکان دارد اهداف تصرف نشود.» راوی در پایان، گزارش خود را این گونه جمع بندی کرده است: «گویا لشکر۱۴ امام حسین(ع) نمی تواند راه را برای قله ها پیدا کند و موفق نمی شود روی کله قندی و سنگ معدن برود. لشکر۴۱ ثارالله(ع) هم نمی تواند قله غرب هرگنه را بگیرد. لشکر۲۵ کربلا هم موفق به پیشروی کامل به سوی خلوزه۲ نمی شود و هم نمی تواند هفت توانان را کاملاً پاک سازی کند.»(۱)

از سوی دیگر، هم زمان با عملیات نیروهای خودی در محور مریوان، نیروهایی از لشکر۳۱ عاشورا و لشکر۸ نجف در یک اقدام مشترک و البته بدون هماهنگی با قرارگاه مقدم حمزه، برای تصرف ارتفاعات براله و سربراله در محور بانه اقدام کردند و توانستند ارتفاع براله را به تصرف درآورند.(۲)-(۳)

۱

تحرکات ارتش عراق در منطقه عملیاتی والفجر۴ به منظور بازپس گیری مناطق ازدست رفته و ضربه زدن به عقبه های نیروهای خودی امروز نیز ادامه یافت و علاوه بر پاتک های شدید، توپخانه ها و هواپیماهای عراقی مناطقی را در شرق بانه و پنجوین با گلوله های شیمیایی هدف قرار دادند.

ص: ۲۳۰

۱- سند شماره ۴۲۳۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۵۳)، صص ۲۶ و ۲۵.

۲- هرچند در ابتدا گفته شد که ارتفاع سربراله هم به تصرف درآمده است، ولی در بررسی های بعدی این موضوع تأیید نشد. (سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مقدم حمزه در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰)

۳- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۰.

نیروهای دشمن به منظور بازپس گیری ارتفاعات محور بانه چندین پاتک سنگین اجرا کردند. اولین پاتک در ساعت ۱۱، با بهره گیری از یک تیپ پیاده و حدود ۵۰ تانک و پشتیبانی بالگرد انجام شد و نیروهای عراقی تا یک صد متری خاکریز احداث شده بین دو ارتفاع لری و کنگرک پیشروی کردند، اما با واکنش نیروهای لشکر۸ نجف و تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان سرکوب شده و با تحمل تلفاتی به عقب برگشتند.

پاتک دوم ارتش عراق نیز که صبح امروز در محور کنگرک و گرمک اجرا شد، ناکام ماند. ساعت ۱۶، دشمن بار دیگر با یک تیپ پیاده و ۸۰ تانک به خاکریز بین لری و کنگرک حمله کرد و توانست حدود ۱۵۰۰ متر از این خاکریز را که نیروهای تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان در آن مستقر بودند، به اشغال خود درآورد. در این پاتک، دشمن ۱۱ تانک که اغلب آنها از عراقی ها به غنیمت گرفته شده بود و تعدادی از خودروهای زرهی و دستگاه های مهندسی را که در پشت خاکریز بودند، منهدم کرده و تعدادی از نیروهای ارتش را هم به اسارت گرفت. درپی این اقدام نیروهای لشکر۸ نجف و باقیمانده افراد تیپ۲ لشکر۲۸ با به کارگیری واحد زرهی ضمن جلوگیری از پیشروی نیروهای دشمن، توانستند آنان را به عقب برانند. در این درگیری شدید که حدود شش ساعت طول کشید، تعداد زیادی از نیروهای عراقی کشته و ۱۱۰ نفر از آنان نیز اسیر شدند، همچنین چندین تانک و نفربر عراقی منهدم شد و چند تانک نیز به غنیمت درآمد.(۱)

در همین حال، هواپیماهای عراقی در ساعت ۱۵:۳۰، روستای مجسه و سبدلو در شمال شرقی شهر بانه را بمباران کردند. در این حملات ۱۳ تن از اهالی این روستاها زخمی شدند. توپخانه های دوربرد ارتش عراق نیز چند گلوله به سوی این شهر شلیک کردند که همه آنها به تپه های غرب شهر اصابت کرد و تلفات و خساراتی به بار نیاورد.(۲)

علاوه براین، توپخانه های عراقی با گلوله های شیمیایی ارتفاعات شرق پنجوین را گلوله باران کردند که براثر آن ۲۲ تن از نیروهای نظامی دچار مصدومیت شیمیایی شدند. سوزش و آب ریزش چشم ها، تاری دید، خارش پوست، تنگی نفس، سرفه و بی اشتهایی و تغییر رنگ پوست در نواحی چین دار بدن از عوارض عمومی این مصدومیت ها بود. در بررسی های اولیه پزشکان اعلام کردند که ماده استفاده شده در گلوله های شیمیایی "نیتروژن موستارد" بوده است(۳)

۱

در جلسه ای که به منظور بررسی عملکرد شب گذشته و امروز یگان های خودی با حضور فرماندهان قرارگاه خاتم و قرارگاه مقدم حمزه برگزار شد،(۴) درباره تصرف ارتفاع خلوزه۲ و اهمیت و حساسیت

۱- سند شماره ۴۲۷۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۳۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۲۵)، صص ۱۱ و ۱۲؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۷ تا ۷۸؛ و- سند شماره ۳۲۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی لشکر۸ نجف در عملیات والفجر۴، محمدعلی خرمی، ۶/۸/۱۳۶۲، صص ۱۶۸ و ۲۸۶.

۲- سند شماره ۸۰۶۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره فرماندهی اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۷۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی بانه به استانداری کردستان، ۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۳۰۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند

شماره ۳۲۰۵۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳؛ و- محمدباقر نیک خواه، جنایات جنگی (حملات شیمیایی عراق در جنگ با ایران)، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۹۱، ص۱۱۳.

۴- در این جلسه حسن آقایی، محمدرضا ابوشهاب، محمد باقری، غلامحسین بشردوست، علی تجلائی، سرهنگ جمالی، حسین خرازی، حسن دانایی فر، غلامعلی رشید، محسن رضایی، داود رنجبر (راوی قرارگاه خاتم)، علی زاهدی، عزیز جعفری، علی فدوی و مرتضی قربانی حضور داشتند.

آن در منطقه بحث و گفت و گو شد و فرماندهان به اتفاق بر اهمیت کلیدی این ارتفاع تأکید کردند.

غلامعلی رشید با ارزیابی اهمیت این ارتفاع از دیدگاه نظامیان عراق گفت: «تا زمانی که این ارتفاع در دست دشمن است، امید دارد که پنجوین را حفظ کند، این ارتفاع تأمین پنجوین است. به همین خاطر دشمن خیال دارد به این ارتفاع بچسبد و پنجوین را حفظ کند.» رشید همچین اجرای پاتک های متعدد عراق در محور بانه را ناشی از موقعیت مهم این ارتفاع و نقش محوری آن برشمرد و افزود: «اگر خلوزه۲ گرفته شود، فشار دشمن کم می شود، فشارهایی که به احمد کاظمی [لشکر۸ نجف] وارد می شود به این علت است که خلوزه۲ در دست دشمن است و او جرئت می کند که بین لری و کنگرک پاتک کند.»(۱)

علی رضائیان نیز اعتقاد داشت اگر ارتفاع خلوزه تصرف شود، دیگر دشمن نمی تواند جای پایی داشته باشد. محسن رضایی هم با تأکید بر تصرف این ارتفاع گفت: «باید خلوزه را بچسبیم و عمل کنیم.»(۲)

براین اساس، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، پیشنهاد داد این یگان با همکاری لشکر۸ نجف، برای تصرف خلوزه۲ وارد عمل شود، ولی در ادامه مباحث مشخص شد توان عملیاتی لشکر۸ نجف برای تصرف ارتفاع کانی مانگا در نظر گرفته شده است و لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیز باید بین اجرای عملیات در پنجوین و تصرف خلوزه۲ یکی را انتخاب کند که حسین خرازی به دلیل تعلق خاطری که به منطقه پنجوین داشت، این منطقه را برگزید. فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) دراین باره گفت: «قول دادیم در پنجوین حتماً عملیات بکنیم، چون اینجا شهید داده ایم.» وی بااینکه عملیات در محور پنجوین را انتخاب کرد، همچنان بر تصرف ارتفاع خلوزه۲ تأکید داشت.

در ادامه این جلسه، عزیز جعفری از زاویه ای دیگر و باتوجه به اهداف اصلی عملیات که تصرف ارتفاع سورن نیز ازجمله آن بود، مطالبی بیان کرد. وی پیشنهاد داد لشکر۸ نجف برای ادامه عملیات روی کانی مانگا از محور بانه با هدف بستن تنگه روکان (بین سورن، پنجوین و کانی مانگا) وارد عمل شود و لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیز در قله شمالی سورن به منظور تهدید شهرک نالپاریز و بستن جاده نالپاریز به پنجوین در غرب کانی مانگا حمله کند. پس از آن لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) عملیات لشکر۱۴ امام حسین(ع) را برای تصرف سایر قله های سورن ادامه دهد و لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۴۱ ثارالله(ع) هم در اقدامی مشترک برای تصرف ارتفاع خلوزه۲ وارد عمل شوند.(۳)

در ادامه گفت وگوها، بار دیگر تصرف سورن مورد بحث قرار گرفت، ولی نبود یگان مناسب برای اجرای این مأموریت مانع از نتیجه گیری قطعی دراین باره شد: درمورد عملیات روی ارتفاع خلوزه۲ هم تصمیم مشخصی اتخاذ نگردید(۴)

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۷۷؛ و- سند شماره ۴۲۷۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۳۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۲۸)، داوود رنجبر، ص۸.

۲- سند شماره ۴۲۷۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۸.

۳- سند شماره ۴۲۳۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۳۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۵۵)، داوود رنجبر، ص۱۲.

۴- سند شماره ۴۲۳۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۶ - ۷.

۱

فرمانده سپاه یکم عراق امروز مدعی شد که عملیات ایران که از چهارشنبه شب شروع شده، به شکست کامل انجامیده است. وی همچنین ادعا کرد که تاکنون ۴۷۳۵ تن از نظامیان ایران کشته شده اند و درحالی که رزمندگان ایرانی مواضع و ارتفاعات بسیاری را به تصرف خود درآورده اند، این فرمانده عراقی مدعی شد که مواضع ارتش عراق در منطقه عملیاتی مستحکم است.(۱) به گزارش رادیو صوت الجماهیر، فرمانده سپاه یکم در نامه ای ضمن اعلام بازپس گیری تپه ۱۵۲۴ در منطقه پنجوین ادعا کرده که ایران رسماً به شکست ارتش و عقب نشینی سریع نیروهای خود به طرف تپه های دوردست اعتراف کرده است.(۲)

ستاد فرماندهی کل عراق نیز در اطلاعیه شماره ۱۲۵۶ خود با تکرار این ادعاها، آمار اغراق آمیزی از خسارت های واردشده به نیروهای ایران ارائه داد. انهدام ۱۳ تانک و نفربر، ۶ قبضه توپ ۱۰۶ میلی متری به همراه خدمه، ۲ قبضه توپ، همچنین ۱۶ دستگاه خودرو که ۹ دستگاه آن حامل نفرات بود و انهدام ۷ دستگاه لودر و یک قبضه ضدهوایی ازجمله موارد ادعایی عراق در این اطلاعیه بود.(۳)

۲

امروز نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) با اجرای سه عملیات نفوذی تلفات و خسارت هایی به نظامیان عراق وارد کردند. باتوجه به تداوم عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر و به هم ریختگی خطوط دفاعی عراق و نیز امکان نفوذ به عمق خاک این کشور، فرصت مناسبی دست داده تا نیروهای ستاد جنگ های نامنظم با استعداد محدودی از خطوط نه چندان منسجم عراقی ها عبور کرده و عملیات های انهدامی انجام دهند.

بزرگ ترین عملیات های امروز نفوذ به شانه دری در محور پنجوین - سیدصادق بود. در جریان این عملیات یک گروه رزمی به استعداد ۶۰ نفر به شهر شانه دری عراق نفوذ کرده و به مدت دو ساعت بخش هایی از این شهر را به کنترل خود درآوردند. این نیروها با حمله به یک ستون عراقی که قصد هجوم به نیروهای خودی را داشت، یک جیپ فرماندهی و ۳ دستگاه کامیون نظامی و یک تانکر آب را منهدم کردند، علاوه براین ۱۰ گلوله آر.پی.جی نیز به داخل یک مقر نظامی شلیک کرده و یک ستاد استخبارات عراقی را با انواع سلاح ها هدف قرار دادند. ستاد جنگ های نامنظم در گزارش خود از این عملیات، به استقبال پرشور مردم شهر از نیروهای عمل کننده اشاره کرده و آورده است: اهالی شانه دری به هنگام عملیات نیروهای خودی درِ خانه های خود را به روی آنها می گشودند تا درصورت نیاز در آنجا پناه بگیرند. در این گزارش از تلفات و خسارت های واردشده به نظامیان عراق آماری داده نشده است.(۴)

در اقدام دیگری یک گروه چریکی از نیروهای ستاد جنگ های نامنظم به پایگاه شربیان در

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۸/۱۳۶۲، ص۴، رادیو صوت الجماهیر، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۱ و ۲.

۴- سند شماره ۳۱۷۶۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد جنگ های نامنظم به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص۳.

استان سلیمانیه عراق حمله و ۱۲ گلوله آر.پی.جی و چندین گلوله خمپاره ۶۰ میلی متری به این پایگاه شلیک کردند. در این عملیات ساختمان پایگاه به شدت آسیب دید و یک خمپاره انداز نیز منهدم شد و ۳ تن از نظامیان عراقی هم زخمی شدند.(۱)

در همین روز، نیروهای خودی با همکاری افراد حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) به پایگاه ضدچریکی چغال آوا حمله کردند و به مدت یک ساعت آنجا را با انواع تیربار و ۵ گلوله آر.پی.جی۷ زیر آتش گرفتند.(۲)

۱

تجاوزهای هوایی و حملات عراق به مناطق غیرنظامی و مسکونی شهرهای ایران از امروز وارد فاز جدیدی شد و ارتش عراق علاوه بر گلوله باران شهرهای خرمشهر و آبادان، با موشک دو شهر مسجدسلیمان و دزفول را هدف قرار داد که خسارت های جانی و مالی فراوانی درپی داشت.

در ساعت ۱۶:۳۰ امروز، عراق دو موشک به مسجدسلیمان پرتاب کرد. براثر اصابت این موشک ها به محله سبزآباد این شهر، چندین باب خانه و مغازه تخریب شد یا خسارت دید. بلافاصله مردم شهر برای کمک به آسیب دیدگان در محل حادثه حضور یافتند. یک ساعت بعد، (ساعت ۱۷:۳۰) و درحالی که مردم مشغول عملیات خاک برداری و بیرون آوردن شهدا و زخمی ها بودند، موشک دیگری به همان محل اصابت کرد. به علت ازدحام جمعیت در این منطقه، آمار تلفات به شدت افزایش یافت. براثر این حملات موشکی ۱۱۰ تن شهید و ۳۵۰ نفر زخمی شدند، همچنین ۲۷ منزل مسکونی و ۲۹ مغازه به کلی ویران شد، به ۳۵۰ مغازه و ۱۸۶ منزل مسکونی نیز خسارت هایی وارد شد و ۱۱ خودرو هم در آتش سوخت.(۳)

شهرستان دزفول نیز در ساعت ۱۷:۳۰ هدف چندین راکت هواپیماهای عراق قرار گرفت و متعاقب آن در ساعت ۱۷:۴۰ یک موشک به این شهر اصابت کرد. در این حادثه ۴۵ تن شهید و ۱۵۰ نفر هم زخمی شدند و در خیابان امام خمینی، مسجد جامع، ۶۰ منزل مسکونی و ۴۵ باب مغازه و خیابان آیت الله منتظری این شهر تخریب شد.(۴)

به دنبال این حادثه، شورای مرکزی ائمه جمعه، استانداری و سازمان تبلیغات اسلامی خوزستان، در این استان سه روز عزای عمومی و فردا را نیز در شهرهای مسجدسلیمان و دزفول تعطیل اعلام کردند.(۵)

امروز شهرهای آبادان و خرمشهر نیز همانند روزهای گذشته هدف حملات توپخانه ای ارتش عراق قرار گرفت. در آبادان بخشی از یک ساختمان اداری، یک مدرسه و ۴ منزل مسکونی براثر اصابت گلوله توپ های دوربرد عراقی تخریب شد. در خرمشهر نیز به گمرک، راه آهن، پل نو، دیری فارم، نیروی دریایی، کوت شیخ و اطراف کشتارگاه چندین گلوله توپ و خمپاره اصابت کرد و خسارت هایی به بار آمد. در این گلوله باران ها ۱۲ تن زخمی شدند و یک تن نیز به شهادت رسید(۶)

۱- سند شماره ۳۱۷۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد جنگ های نامنظم مشترک ارتش و سپاه (منطقه بانه، مریوان و جوانرود) به فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع)، ۵/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۱۸۲۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن۳) به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۷۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۸۰۸۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منطقه۸ (مرکز فرماندهی) به سپاه پاسداران

(فرماندهی کل)، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۱؛ و- سند شماره ۴۱۶۸۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری خوزستان به نخست وزیری، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۱۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۶۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی منطقه۸ به مرکز فرماندهی ستاد مرکزی، ۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۳۹۱۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به گیرندگان، ۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۲۷۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی لشکر ۲۱ حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۱.

۴- سند شماره ۸۰۶۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۳۹۱۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا، ۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۶۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۶۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا، ۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۴/۸/۱۳۶۲.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۶- سند شماره ۲۹۰۷۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۵۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندار آبادان به استانداری خوزستان (دفتر سیاسی انتظامی)، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۰۸۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۰۷۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۱/۸/۱۳۶۲.

پس از حملات موشکی عراق به مسجدسلیمان و دزفول، رژیم حاکم بر این کشور برخلاف دفعات قبل به این اقدام اعتراف کرد. در این راستا سخنگوی نظامی عراق از به کارگیری موشک های زمین به زمین در این حملات خبر داد، ولی به نام دو شهر هدف اشاره ای نکرد.(۱)

رادیو بی بی سی در بخش فارسی خود خبر حمله موشکی عراق به شهرهای مسجدسلیمان و دزفول را پخش کرد و ضمن اعلام تلفات و خسارت های واردشده در این حملات، بدون اشاره به ماهیت غیرانسانی و حتی خلاف قوانین بین المللی این گونه عملیات ها، به نوعی درصدد توجیه این اقدام عراق به عنوان یک عملیات تلافی جویانه برآمد. در بخشی از گزارش بی بی سی آمده است:

طبق اعلام خبرگزاری ایران، تعداد کل تلفات حمله موشکی عراق به دزفول و مسجدسلیمان به ۱۴۵ تن رسیده است. مقامات عراق گفته اند که این حملات موشکی عراق به تلافی تازه ترین حملات نیروهای ایران در ناحیه شمالی جبهه و گلوله باران دهکده های مرزی عراق بوده است.

جان رنو یکی از مفسران بخش شرقی بی بی سی گفت: درحالی که گروه های امدادی در مسجدسلیمان و دزفول اجساد بیشتری را کشف کردند، خبرگزاری ایران آمار تازه تعداد تلفات را انتشار می دهد. طبق آخرین خبر رسیده، تاکنون ۱۱۰ نفر در مسجدسلیمان و ۳۵ نفر در دزفول کشته شده اند. براساس گزارش خبرگزاری ایران، مسجدسلیمان و دزفول هرکدام هدف سه موشک عراق قرار گرفته اند. مفسر بی بی سی با اشاره به فاصله بعید این دو شهر با مرز افزود:

حملات موشکی عراق به این دو شهر نشان دهنده قدرت عراق در حمله به مواضع دور از مرز ایران می باشد، اما باید گفت که حملات مشابه قبلی عراق فقط موجب راسخ ترشدن تصمیم هیئت حاکمه ایران برای ادامه جنگ شده است.

به نظر می رسد که دزفول یکی از هدف های مورد علاقه عراقی هاست. بیش از بیست روز پیش، مقامات ایران از تلفات و ضایعات ناشی از یک حمله موشکی عراق به دزفول خبر داده بودند، در آن حمله نیز عراق سه موشک به کار برده بود.

طبق اخبار رسیده از تهران، مسجدسلیمان نیز هدف موشک قرار گرفته است و حتی تعداد تلفات ناشی از این عملیات بیش از تلفات شهر دزفول بوده است. این بار عراق علناً به استفاده از موشک های دوربرد علیه ایران اذعان کرده است.(۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی بازتاب حمله موشکی عراق به شهرهای مسجدسلیمان و دزفول را در رادیوهای خارجی مورد بررسی قرار داده است.

به گزارش این خبرگزاری رادیوهای عربی منطقه ازجمله دوبی، کویت و ریاض در بخش های خبری خود هیچ گونه اشاره ای به حمله وحشیانه موشکی صدامیان به شهرهای مسجدسلیمان و دزفول نکرده اند.

ص: ۲۳۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۲۲ و ۲۳.

۲- همان، صص ۲۳ و ۲۴.

رادیو قاهره در بخش خبری ساعت ۸:۳۰، ابتدا خبر خود را به نقل از اطلاعیه های دو طرف ایران و عراق شروع کرده و در پایان اشاره ای به حمله موشکی صدامیان به شهرهای ایران کرده و آمار تلفات این عمل وحشیانه را به نقل از ایران ذکر کرد(۱)

رادیوهای بی بی سی و امریکا در بخش های خبری به زبان فارسی کم وبیش تمامی خبر مربوط به این جنایت را به نقل از خبرگزاری رسمی ایران پخش کردند، ولی بخش های خبری انگلیسی این دو رادیو خود به مراتب خلاصه تر از بخش های فارسی این خبر را اعلام و همراه این مطلب گزارش هایی درباره مین گذاری آبراه بندر امام خمینی را نیز پخش کردند.

رادیوهای دوبی و اسرائیل به زبان انگلیسی درمورد این جنایت هولناک مطلقاً سکوت اختیار کردند و رادیو دوبی طبق معمول فقط بیانیه نظامی رژیم عراق را پخش کرد.

رادیوهای انگلیسی زبانی که خبر حمله موشکی را پخش کرده اند افزوده اند که عراق دراین مورد مطلبی اعلام نکرده است.

رادیو کلن در بخش عربی ساعت ۷:۴۵ خود، حمله موشکی صدامیان به شهرهای مسجدسلیمان و دزفول را به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی پخش کرد. این رادیو حمله موشکی صدامیان را به سه شهر ایران ازجمله مریوان ذکر کرد. بخش فارسی ساعت ۱۳:۳۰ این رادیو نیز خبری مشابه بخش عربی بامدادی این رادیو پخش کرد.

رادیو دهلی فارسی ساعت ۱۳ درارابطه با حمله موشکی صدامیان به چند شهر ایران به نقل از رئیس ستاد ارتش عراق به رقم تلفات این حادثه اشاره کرده و در پایان نیز ادعای رژیم عراق مبنی بر ناامن کردن خلیج فارس را منعکس کرد. بخش فارسی شامگاهی این رادیو خبر حمله موشکی صدامیان کافر به چند شهر ایران را مجدداً پخش کرد. رادیو ترکیه فارسی نیز ساعت ۱۷ به نقل از تلویزیون ایران به آمار تلفات حمله موشکی عراق اشاره کرد.

رادیو امریکا در بخش فارسی ساعت ۲۱:۳۰ خود به نقل از اعلامیه سخنگوی نظامی رژیم عراق به حمله موشکی به چند شهر خوزستان اشاره کرد و شهدای آن را به نقل از منابع ایران ۱۶۰ نفر اعلام کرد.(۲)

۱

اخاذی عناصر کومه له از اهالی روستایی در شمال غرب سنندج از مهم ترین اقدامات امروز عناصر ضدانقلاب در مناطق کردنشین غرب کشور بود. در همین حال فرمانده سپاه پیرانشهر نیز گزارشی از عملکرد یک ماهه این سپاه ارائه داد.

در شمال غرب سنندج ۳۰ تن از عناصر سازمانی کومه له که مسلح به اسلحه ژ۳ و کلاشینکف بودند، وارد روستای علی آباد شده و پس از گرفتن آذوقه و سایر مایحتاج خود روستا را ترک کردند(۳)

۱- همان، صص ۲۱ و ۲۲.

۲- همان.

۳- سند شماره ۳۳۹۵۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۸/۹/۱۳۶۲.

علاوه براین، قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) نیز در گزارشی اعلام کرد: ۵۰ تن از افراد سازمان کومه له چند روز پیش به روستای گلیه در جنوب شرقی مریوان هجوم آورده و به زور اسلحه ۱۴۰ گونی گردو(۱) از اهالی این روستا گرفته و سپس آنجا را ترک کردند. همچنین تعدادی از عناصر این سازمان به روستای رنوره رفته و پس از جمع کردن اهالی در یک محل درباره مارکسیسم سخنرانی کردند. آنها پس از اخذ ۲۷۰ هزار ریال وجه نقد از مردم با ترسیم چند شکل داس و چکش (سمبل مکتب مارکسیستی) و درج چند شعار کمونیستی بر دیوارهای روستا، آنجا را ترک کردند.(۲)

امروز همچنین سپاه پیرانشهر در نامه ای به فرماندهی سپاه منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، از عملکرد یک ماهه خود درزمینه تأمین امنیت پیرانشهر و روستاهای اطراف آن گزارش داد. در بخشی از این نامه آمده است:

در عملیات هایی که در یک ماه گذشته اجرا شد، نیروهای خودی توانستند قسمت وسیعی از روستاها را پاک سازی کنند. همچنین برای اینکه این روستاها را بیشتر زیر نظر داشته باشیم یک پایگاه عملیاتی به پایگاه کوپر محور پیرانشهر - سردشت اضافه کردیم. برادران جندالله و منگوری در آن مستقر شدند و هرشب برای شناسایی روستاها به آن اطراف می روند و توانسته اند ضدانقلاب را از آن منطقه پاک سازی کنند و همچنین یک گروه ضربت غیر از جندالله در عملیات تشکیل شده و مشغول عملیات هستند و این گروه ضربت اعم از برادران بسیج، پیشمرگان مسلمان کرد و بسیج سپاه و برادران پاسدار مشمول می باشد.(۳)

۱

درپی نامه فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه و گلایه از کمبود نیرو در پایگاه های مختلف این قرارگاه و نیز یادآوری پیامدهای این امر و آثار سوء آن بر تأمین امنیت در منطقه و اجرای مأموریت های واگذارشده به این قرارگاه، فرماندهی کل سپاه در نامه ای به فرماندهان مناطق۱، ۲ و ۱۰ سپاه - که مسئولیت پشتیبانی و تأمین نیروی پایگاه های مناطق بوکان، سقز، بانه، دیواندره، سنندج، سردشت و مهاباد را برعهده دارند - ابلاغ کرد که برای رفع مشکلات موجود اقدامات لازم را انجام دهند.

طبق نامه فرماندهی کل سپاه به فرماندهی منطقه ۱۰ سپاه، پایگاه های بوکان درحال حاضر ۴۰۰ نفر کمبود نیرو دارند و مأموریت ۴۷۰ نفر از نیروهای موجود نیز تا ۱۳ آبان ماه پایان خواهد یافت. پایگاه های سقز نیز با کمبود ۱۰۰ نفر نیرو مواجه اند و در دو روز آینده، ۳۴۰ نفر از نیروهای این پایگاه ها ترخیص خواهند شد.

۱- گردو اصلی ترین محصول این روستا است و درآمد بیشتر اهالی ازطریق فروش این محصول تأمین می شود.
۲- سند شماره ۱۱۳۱۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: خبرنامه شماره ۵ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ص)، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص۲۴.
۳- سند شماره ۳۴۲۰۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پیرانشهر به فرماندهی سپاه منطقه ۱۱، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

فرماندهی کل سپاه به فرماندهی منطقه ۲ سپاه نیز دستور داد برای رفع کمبود ۷۵۰ نفر نیرو در سنندج و دیواندره و ۲۰۰ نفر که تا سه روز آینده ترخیص خواهند شد، اقدامات لازم را انجام دهد.

همچنین به فرماندهی منطقه ۱ سپاه نیز ابلاغ شده است: پایگاه های سردشت ۷۰۰ نفر کمبود نیرو دارند و از امروز تا هفتم آبان ماه مدت مأموریت ۴۲۰ نفر از نیروهای پایگاه های این منطقه پایان خواهد یافت، لذا برای تأمین نیروهای مورد نیاز سریعاً اقدام شود.

علاوه براین فرماندهی منطقه ۲ سپاه نیز مأموریت یافت ۵۱۰ نفر نیروی مورد نیاز در شهر مهاباد را تأمین کند.(۱)

۱

در سومین روز عملیات والفجر۴ و درحالی که نبرد سنگینی در محور مریوان با هدف تصرف ارتفاعات مشرف بر شهر مرزی پنجوین ادامه دارد، رسانه های خارجی به برخی از رویدادهای عرصه نبرد عمدتاً در منطقه جنوب شرقی پنجوین اشاره کردند.

طه یاسین رمضان
معاون اول نخست‌وزیر عراق

خبرگزاری فرانسه از منامه گزارش داد: «عراق امروز اعلام کرد این کشور نیروهای ایران را که تلاش می کردند به شهر مرزی پنجوین واقع در شمال شرقی عراق نفوذ نمایند، نابود کرده است.»(۲)

درعین حال، خبرگزاری یونایتدپرس اعلام کرد: «ایران گزارش های عراق را رد کرده و گفت که ارتش این کشور هنوز در وضعیت تهاجمی است.»(۳) این خبرگزاری در گزارش دیگری گفت: «بغداد و تهران امروز وقوع درگیری های شدیدی را گزارش کرده اند و ایران اعلام کرده است که در سومین روز حمله زمینی والفجر۴، همچنان ابتکارعمل را در دست دارد. رادیو تهران گزارش داد بلندی های واقع در یک کیلومتری شرق شهر پنجوین در دست نیروهای ایرانی است و آنها سرگرم تحکیم مواضع خود هستند.»(۴)

خبرگزاری رویتر نیز گزارش داد: «تهران هیچ عکس العملی نسبت به ادعای امروز عراق مبنی بر اینکه یک تیپ ایرانی را در این منطقه نابود کرده و درحال عقب راندن دیگر نیروهای ایران می باشد، نشان نداده است.»(۵)

به دنبال رویدادها و نتایج غیرقابل پیش بینی عملیات اخیر ایران، امروز طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق، درحالی که حامل پیام های کتبی صدام حسین رئیس جمهور این کشور بود، راهی چند کشور حوزه خلیج فارس شد. به گزارش رادیو بغداد، رمضان در اولین مرحله از سفر خود وارد مسقط پایتخت عمان شد و نامه رئیس جمهوری عراق

۱- سند شماره ۸۰۶۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه (معاونت عملیات) به فرماندهی منطقه ۱۰، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۷۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه به فرماندهی منطقه۹، ۱۵/۸/۱۳۶۲، پیرو نامه ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۶۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه به فرماندهی منطقه۲، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۶۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه به فرماندهی منطقه۱، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۲، ۱/۸/۱۳۶۲، ص۳۰، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۳۴، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، ۲/۸/۱۳۶۲، شماره ۴۳، صص ۱۸ و ۱۹، آنکارا - یونایتدپرس، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۲، ۱/۸/۱۳۶۲، ص۴۰، تهران - رویتر، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

را درباره همکاری دوجانبه و مذاکره درمورد شرایطی که به گفته این رادیو «ملت عرب و مقدم بر آن جنگ تحمیلی رژیم ایران علیه عراق» با آن مواجه گردیده، تسلیم سلطان قابوس کرد(۱)

طه یاسین رمضان در پاسخ به سؤالات خبرنگاران ضمن تأکید بر راه نیافتن نیروهای ایرانی به داخل خاک عراق، گفت: «حمله ایران طی دو روز گذشته نه تنها با شکست مواجه شد، بلکه نیروهای حمله کننده متحمل تلفات سنگینی در نفرات و ابزارها شدند.» وی سپس افزود: «به ایرانی ها می گوییم هرقدر که بخواهند بر این محور [محور عملیات والفجر۴] فشار وارد آورند، ما می دانیم محور آنها اینجا نیست. ازاین رو، ما ترتیبات دفاعی خود را تغییر نداده و اجازه نخواهیم داد تا اینکه آنها از محور مورد نظرشان اقدام کنند که دراین صورت با همان سرنوشت مواجه خواهند شد.» رمضان درمورد زمان به کارگیری هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد نیز اظهار کرد: «عراق در زمان مناسبی که می تواند مفید باشد و ضروری به نظر برسد از این هواپیماها استفاده خواهد کرد.»(۲)

۱

رادیو صوت الجماهیر عراق امروز با قطع برنامه های عادی خود به نقل از یک سخنگوی نظامی عراق مدعی شد عراق راه آبی منتهی به بندر امام خمینی را مین گذاری کرده است. اعلام این مطلب علاوه بر بازتاب وسیع در رسانه های گروهی جهان، دیدار فوری سفیر ژاپن با وزیر امور خارجه ایران را در پی داشت.

رادیو صوت الجماهیر به نقل از سخنگوی مذکور گفت: «برای به اثبات رساندن قدرت نیروهای دریایی قهرمان ما در کنترل منطقه عملیات دریایی که در اطلاعیه های قبلی تعیین شده بود، با کمک خداوند و با پیروزی کامل منطقه دریایی منتهی به بندر [امام] خمینی مین گذاری گردید و بدین ترتیب به کلیه کسانی که همکاری با رژیم ایران دارند از عواقب نقل وانتقال کشتی هایشان در این منطقه اخطار می دهیم.»(۳)

این اقدام عراق واکنش هایی را البته در حد صدور بیانیه میان کشورهای اروپایی درپی داشت. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، کشورهای غربی بیانیه ای را دررابطه با کشتیرانی در خلیج فارس بین ۱۵ عضو شورای امنیت توزیع کردند. این بیانیه بر حقوق کشتیرانی آزاد و تجارت در آب های بین المللی خلیج فارس تأکید می کند.

علاوه براین خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارش دیگری اعلام کرد: وزارت امور خارجه انگلیس امروز از اظهار نظر درباره گزارش های رسیده از عراق مبنی بر اقدام این کشور به مین گذاری در اطراف بندر امام خمینی خودداری کرد. یک سخنگوی وزارت امور خارجه انگلیس در پاسخ به سؤالی دراین باره فقط به تلاش های قدرت های غربی در شورای امنیت سازمان ملل برای برقراری آتش بس بین دو کشور متخاصم ایران و عراق اشاره کرد.(۴)

خبرگزاری فرانسه نیز از منامه گزارش داد: «بغداد به دفعات متعدد اعلام کرده است که

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۸/۱۳۶۲، ص۴، رادیو بغداد، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷ ، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸، مسقط - خبرگزاری قطر، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲، به نقل از رادیو صوت الجماهیر.

۴- همان، ص۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

نیروی دریایی اش کشتی هایی که به طرف بندر [امام] خمینی می رفتند موقع عبور از تنگه غرق ساخته است. از اوت ۱۹۸۲ [مرداد - شهریور ۱۳۶۱] عراق یک چهارم شمال شرقی خلیج [فارس] را "منطقه انحصاری دریایی" اعلام کرد. این منطقه به ویژه بنادر ایرانی [امام] خمینی و ترمینال نفتی [خارک] را در بر می گیرد. عراق همچنین هشدار داد که تمام کشتی هایی که در این منطقه ظاهر شدند دشمن تلقی می شوند.»

خبرگزاری یونایتدپرس نیز به نقل از یک منبع دریایی اعلام کرد: «اگر این گزارش صحت داشته باشد، درنهایت کشتیرانی به بندر [امام] خمینی را تحت تأثیر قرار خواهد داد. لیکن هیچ اثر کلی بر دریانوردی در خلیج فارس نخواهد داشت.»

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، رادیو دولتی فرانسه دراین مورد گفت: «این مطلب زمانی اعلام می شود که ایرانیان یک حمله جدید را آغاز کرده اند و جنگ رو به وخامت می رود و درنتیجه شرایط جهت اجرای تهدیدات ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز و درنتیجه جلوگیری از صدور نفت کشورهای کرانه خلیج فارس رو به فزونی است.» رویتر نیز در گزارشی به نقل از سرمقاله امروز روزنامه الثوره (ارگان حزب بعث عراق) اعلام کرد: «رهبران ایران باید بدانند که خلیج [فارس] در انحصار هیچ قدرتی قرار ندارد. استفاده این کشور از آبراه فوق برای صادرات نفتش تنها درصورتی که تمامی دیگر کشورهای خلیج [فارس] - که طلایه دار آنها عراق است - اجازه یابند از حق مشابهی برخوردار شوند، می تواند ادامه یابد.» در این مقاله اضافه شده است: «درصورتی که این توازن حاصل نشود، ما از حق مشروعی برای ضربه زدن به صادرات نفت ایران به همان طریقی که ایران به صادرات نفت ما ضربه وارد کرد، برخوردار می شویم.»

از سوی دیگر، رادیو بی بی سی در گزارشی از جک تامسون خبرنگار این رادیو در قاهره، اعلام کرد: «اگر ادعای عراق درست باشد، مین گذاری در دهانه بندر [امام] خمینی احتمالاً ضربه مهمی بر دولت ایران خواهد بود و زمانی که یک سال و نیم پیش خرمشهر دوباره به دست ایران افتاد، دولت ایران در همکاری با ژاپن سعی می کرد که شبکه پتروشیمی آسیب دیده بندر [امام] خمینی را تعمیر کند. اما اینک دولت عراق هرگونه همکاری با دولت ایران را دراین زمینه حماقت می خواند و به دولت های خارجی اخطار می دهد که نگذارند کشتی هایشان به بندر مزبور بروند.»(۱)

درپی نگرانی جدی ژاپن از تأثیری که صحت ادعای عراق می تواند بر گسترش جنگ داشته باشد، امروز خبرگزاری کیودوی ژاپن از ملاقات سفیر این کشور در تهران با وزیر امور خارجه ایران خبر داد. بنا به این گزارش، علی اکبر ولایتی در این دیدار به سفیر ژاپن درمورد امن بودن کشتیرانی در خلیج فارس اطمینان داده و افزوده است: «در موقعی که وضعیت اقتضا کند، هر نوع کشتیرانی در خلیج فارس متوقف می گردد.»(۲)

خبرگزاری فرانسه در تفسیری از لوران شوالیه درباره اوضاع کنونی جنگ با اشاره به ادعای جدید

۱- همان، صص ۶ - ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۴، تهران - کیودو (خبرگزاری ژاپن)، ۱/۸/۱۳۶۲.

عراق گفت: «به نظر ناظران، جنگ ایران و عراق با یک شدت ناگهانی روبه رو شده است، اما این تحول در اوضاع، در چارچوب نگرانی هایی که طی هفته های اخیر وجود داشت، صورت نگرفته است. درواقع ایران ابتکار جنگ را در دست گرفته است، اما این ابتکار در جبهه کردستان، یعنی دورترین نقطه به آب های خلیج [فارس] می باشد و [در مقابل] اگر تنگه ای توسط عراقی ها مین گذاری شده است تنگه خور موسی [ایران] می باشد و نه راه بین المللی آبی تنگه هرمز.» به عقیده این مفسر، عراق با انتخاب این زمان برای اقدام به مین گذاری گرچه هنوز تهدید خود را در استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد به مرحله اجرا درنمی آورد، اما «نشان می دهد از ادامه یک جنگ اقتصادی برای وادارکردن ایران به این امر [مذاکره] خودداری نکرده است.»(۱)

۱

امروز در جلسه شورای عالی بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده تصمیمات مهمی اتخاذ شد. در این جلسه که با حضور آیت الله صانعی نماینده امام و حجت الاسلام علی اکبر ناطق نوری وزیر کشور، برگزار شد، تشکیل کمیته ای با مسئولیت ستاد معین تهران و زیر نظر ستادهای مرکزی و استان خوزستان برای هماهنگی در امر بازسازی و نوسازی خرمشهر، گنجاندن هزینه های ستاد بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده در بودجه کل کشور، مجوز استفاده از امکانات ستاد در مدت اجرای عملیات نظامی علیه عراق و نیز انجام اقدامات دیگری درزمینه رفع نیازهای بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده کشور به تصویب اعضای شورا رسید.(۲)

۲

برخی مقامات سیاسی کشورهای مختلف، تهدید ایران به بستن تنگه هرمز را همچنان جدی ارزیابی می کنند، اما درباره توانایی ایران برای انجام آن تردید دارند.

امروز ولیعهد امارات و وزیر امور خارجه فرانسه در اظهاراتی جداگانه دیدگاه مشترکی را درباره اهمیت تهدید ایران مطرح کردند. روزنامه کویتی الانباء به نقل از شیخ خلیفه بن زائد ولیعهد امارات، نوشت: «تنگه هرمز یک آبراه بین المللی می باشد و هیچ کس حق بستن آن را ندارد. وی اضافه کرد که ما به بزرگ بودن این مسئله [تهدید ایران] که نه تنها درجهت منافع کل منطقه نبوده بلکه به روابط دوستانه و همسایگی ما با ایران صدمه می زند، واقف هستیم.»(۳)

از سوی دیگر، وزیر امور خارجه فرانسه در مصاحبه کوتاهی با مجله الحوادث اعلام کرد: «ایران یک کشور قدرتمندی است و هنگامی که ایرانی ها چیزی را به طور رسمی اعلام می نمایند، به طور طبیعی ما آن را جدی تلقی می کنیم. لیکن ما این موضع آنها را درک نمی کنیم؛ زیراکه به عقیده ما امنیت و سلامت کشتیرانی یک اصل بین المللی است و این اصل به خصوص به نفع خود ایرانی هاست. فرض کنیم که آنها قادر به صدور نفت خود نباشند، دراین صورت ضربه بزرگی بر ملت

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۲، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۳۸ و ۳۹، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۱/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۲، ص۱۹، مسقط - خبرگزاری قطر، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

ایران وارد خواهد شد، لذا ما نمی توانیم درک کنیم که آنها چرا سلامت کشتیرانی را تهدید می کنند.»(۱)

در همین حال، دریاسالار ترنر رئیس پیشین سازمان اطلاعات مرکزی امریکا (سیا)، در مصاحبه با شبکه تلویزیونی ام.بی.اس. به ارزیابی توانایی ایران برای عملی ساختن تهدید خود و اقدامات احتمالی امریکا برای جلوگیری از این امر پرداخت. به گزارش رادیو امریکا، وی گفت: «ایران به زحمت می تواند تنگه هرمز را سد کند، زیرا نیروی دریایی ایران و هم نیروی هوایی آن کشور در وضعیت بدی قرار دارند. تنگه هرمز در تنگ ترین قسمت دست کم ۳۰ کیلومتر پهنا دارد و ازلحاظ دریانوردی یک تنگه باریک محسوب نمی شود، اما ایران می تواند به آسانی یک یا دو کشتی را غرق کند. این کار موجب هراس کشتی های تجاری می شود و بیمه دریایی را نیز بالا می برد. ایران می تواند به تأسیسات نفتی سایر کشورهای خلیج فارس نیز حمله کند. نابودشدن این تأسیسات مانع صدور ۲۵ درصد نفتی می شود که جهان آزاد از کشورهای این منطقه می خرد. عراق هم می تواند با هواپیماهای سوپراتاندارد تأسیسات نفتی ایران را در جزیره خارک نابود کند.»

ترنر درباره اقدام امریکا برای جلوگیری از حملات ایران به تأسیسات نفتی کشورهای عرب حوزه خلیج فارس تصریح کرد: «هواپیماهای آواکس امریکا که درواقع رادارهای پرنده هستند می توانند نزدیک شدن هواپیماهای ایران را به کشورهای خلیج فارس خبر بدهند تا هواپیماهای آن کشورها به پرواز درآیند و هواپیماهای ایران را سرنگون سازند.» وی ضمن ابراز تردید درمورد هماهنگی عملیات هوایی کشورهای خلیج فارس افزود: «اگر ایران نخواهد به سایر کشورهای خلیج فارس حمله بکند، ناوگان امریکا که نزدیک عمان مستقر شده به آسانی می تواند کشتی ها را همراهی کند و از آنها محافظت کند. البته ایران می تواند دست به حمله بزند و احتمالاً یک کشتی را هم غرق کند.» دریاسالار ترنر خاطرنشان کرد: «هم انگلستان و هم فرانسه تعداد کافی ناو جنگی در این منطقه مستقر کرده اند، زیرا منافع آنها بیش از منافع امریکا در خطر است و آنها بیش از امریکا از خلیج فارس نفت می خرند.»(۲)

۱

درباره تلاش های سیاسی و دیپلماتیک برای خاتمه جنگ و جلوگیری از خطر گسترش آن، امروز نیز اخبار و گزارش های مختلفی انتشار یافت که به ویژه حاکی از تحرک گسترده کشورهای عرب و ژاپن درخصوص طرح قطعنامه پیشنهادی اخیر در سازمان ملل بود.

به گزارش رادیو کویت، شیخ خلیفه بن زائد ولیعهد امارات عربی متحده، اعلام کرد رهبران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در تماس دائم و مشورت های مستمر با یکدیگر می باشند تا امکان دستیابی به توافقی برای پایان دادن به جنگ و متوقف ساختن خطری که کل منطقه را تهدید کرده، فراهم سازند و بدین ترتیب فرصت را از «نیروهای بیگانه آزمند» که خواستار بسط نفوذ در منطقه اند سلب کنند.(۳)

۱- همان، ص۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۳۱ و ۳۲، رادیو امریکا، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، رادیو کویت، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

شیخ خلیفه در مصاحبه با روزنامه بحرینی اخبار الخلیج با اشاره به سفر شیخ زائد بن سلطان آل نهیان به کشورهای عراق، سوریه و الجزایر، این حرکت را «قسمتی از اقدامات مشترک عربستان، کویت و الجزایر به منظور پایان دادن به اختلافات در جهان عرب» خواند و خاطرنشان ساخت نشست آتی سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس زمانی برگزار می گردد که شرایط جدیدی در خلیج فارس و در سطح اعراب به وجود آمده باشد.(۱)

در همین حال، وزیر امور خارجه چین که برای دیدار و گفت وگو با مقامات عمان در مسقط به سر می برد تلاش های کشورهای حوزه خلیج فارس برای خاتمه دادن به جنگ را مورد تأیید قرار داد. وی از اتحاد شوروی نیز خواست «در سیاست های خود تجدیدنظر کند و از ایجاد آشوب در خاورمیانه [غرب آسیا] دست بردارد.»(۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری فرانسه از سازمان ملل گزارش داد: «چندین کشور عرب از ژاپن خواستند تا از روابط حسنه خود با ایران استفاده کرده و این کشور را به قبول طرحی که به شورای امنیت سازمان ملل برای خاتمه دادن به جنگ پیشنهاد شده است ترغیب کند.» این خبرگزاری به نقل از منابع موثق عرب در سازمان ملل اعلام کرد که این تقاضا توسط هلند تسلیم ژاپن شده است. بنا به این گزارش، شینتارو آبه وزیر امور خارجه ژاپن، قبلاً در سفر به ایران و عراق، رهبران دو کشور را به میانه روی تشویق کرده بود. آبه در نطق اخیر خود در مجمع عمومی سازمان ملل خاطرنشان ساخت: «در یک راه حل برای جنگ شکایات صحیح و قانونی طرفین متخاصم در نظر گرفته خواهد شد.» وی همچنین گفت: «ژاپن برای گزارش تهیه شده توسط کارشناسان سازمان ملل در بهار گذشته درمورد ارزشیابی خسارات جانی و مالی وارده به ایران و عراق اهمیت زیادی قائل است.» به گزارش خبرگزاری فرانسه، «این گفته مختصر وزیر خارجه ژاپن بسیار مورد توجه هیئت ایرانی قرار گرفت. [زیرا] گزارش کارشناسان آشکارا به نفع ایران بود.»

خبرگزاری فرانسه افزود: «منابع ایران در سازمان ملل خاطرنشان ساختند تهران قبل از پاسخ دادن به این طرح آن را به دقت مطالعه خواهد کرد، ولی ناظران از اینکه امتیاز داده شده به ایران درمورد تهیه گزارشی پیرامون علل جنگ برای منتهی شدن به یک پاسخ مثبت کافی باشد، شک دارند.» این گزارش همچنین یادآور شد: «بخش اعظم واردات نفتی ژاپن از خلیج فارس می گذرد. ژاپن موفق شده است روابط حسنه ای با ایران برقرار کند. همچنین با آغازکردن چند پروژه صنعتی ازجمله مجتمع پتروشیمی که از زمان شاه شروع شده و به علت آغاز جنگ ناتمام مانده بود روابط تجاری خود با ایران را افزایش داده است.»(۳)

در همین حال، ژنرال حسین محمد ارشاد رئیس جمهور بنگلادش، که تلاش های سیاسی دیگری را درزمینه خاتمه جنگ به نمایندگی از سازمان کنفرانس اسلامی دنبال می کند، اعلام کرد موضوع جنگ عراق و ایران در دستورکار اجلاس آتی سازمان کنفرانس اسلامی در داکا

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۱۶، ابوظبی - خبرگزاری امارات، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۳۸، رادیو ایران، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۳ و ۱۴، سازمان ملل - خبرگزاری فرانسه، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

قرار می گیرد. ارشاد افزود: «کشورش کوشش های فشرده ای در چارچوب سازمان کنفرانس اسلامی برای پایان بخشیدن به خونریزی دو کشور مسلمان به کار برده است.»(۱)

در همین زمینه، هفته نامه فرانسوی نوول آبزرواتور نیز در گزارشی درباره اوضاع منطقه غرب آسیا نوشت: «مذاکرات سری ادامه دارد. ملاقات ها فزونی می گیرد و دادوستد سیاسی بین پاریس، مسکو، بغداد، ریاض، امان و دمشق ادامه می یابد. دلیل تمام این رفت وآمدها این است که جامعه بین المللی دریافته است که جنگ جمهوری اسلامی و عراق که تابه حال بیش از سیصد هزار نفر کشته داده است، نتیجه خوبی برای هیچ کس نخواهد داشت.» این نشریه ضمن آنکه اقدامات همه طرف های پیگیر خاتمهٔ جنگ را درجهت حفظ صدام ارزیابی کرد، افزود: راه حل فوری برای جلوگیری از گسترش جنگ بازگشایی خط لوله نفت عراق ازطریق سوریه است، زیرا این امر سبب می شود عراق از تهدید خود درمورد حمله به تأسیسات صدور نفت ایران در خارک چشم پوشی کند. این هفته نامه درعین حال تأکید کرد: «درحال حاضر هیچ نکته ای به درستی قابل پیش بینی نیست. ممکن است تهدیدهای اخیر جنبه بازدارنده داشته باشد و یا برعکس ممکن است تنور جنگ را گرم تر کرده و منجر به [به] آتش کشیده شدن تمام خلیج فارس شود.»(۲)

۱

خبرگزاری قطر از حرکت لکه های وسیع نفت به سوی آب های سواحل شمال شرقی این کشور خبر داد.

رادیو کلن به نقل از این خبرگزاری، گزارش داد که لکه های مذکور قسمتی از لایه عظیم نفتی است که همچنان از لوله های نفت حوزه نوروز وارد خلیج فارس می شود. این رادیو افزود: «طبق تخمین کارشناسان تاکنون از سه سوراخی که دراثر حملات هوایی ارتش عراق در لوله های نفت به وجود آمده است، بیش از پانصد هزار بشکه نفت وارد خلیج فارس شده است. گرچه مقامات ایرانی چندی پیش اعلام کرده اند که یکی از این سوراخ ها تعمیر و بسته شده است، مع الوصف بنا به گزارشات واصله از کویت و بحرین، خطری که خلیج فارس را تهدید می کند هنوز هم برطرف نشده است.»(۳)

همچنین خبرگزاری آسوشیتدپرس از دوحه به نقل از مدیر یکی از ادارات مبارزه با آلودگی نفتی در قطر اعلام کرد: «نشت نفت دوباره به سواحل قطر آسیب رسانده است؛ سواحلی که در ماه های اخیر از گلوله های قیر پاک شده بود.» براساس این گزارش، سازمان حفاظت محیط دریایی هشت کشور منطقه قرار است سه شنبه آینده در تلاش دیگری به منظور تصمیم گیری درباره اقدام مشترک برای مقابله با نشت نفت در سطح وزرا گرد هم آیند. این سازمان متشکل از عراق، ایران، عربستان سعودی، کویت، امارات عربی متحده، بحرین، قطر و عمان است. آسوشیتدپرس افزود: «تلاش این سازمان برای برقراری آتش بس بین عراق و ایران شکست خورده و متخصصین سازمان حفاظت محیط دریایی نیز تاکنون قادر نبوده اند به محدوده جنگی وارد شده و نشت نفت را مهار کنند.»(۴)

ص: ۲۴۴

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۸/۱۳۶۲، ص۸ رادیو ریاض، ۳۰/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۳۹ و ۴۰، رادیو ایران، ۳۰/۷/۱۳۶۲، به نقل از هفته نامه نوول آبزرواتور.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۱۱، رادیو کلن، ۱/۸/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری قطر.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۱۶، دوحه - آسوشیتدپرس، ۱/۸/۱۳۶۲.

بـا تشدیـد اختلافـات سوریه و رهبری سازمان آزادی بخش فلسـطین، اتحاد شوروی و چنـد کشور عربی اقـدامات میانجیگرانه را به منظور کاهش اختلافات و جلوگیری از وقوع یک درگیری نظامی آغاز کردند.

یاسر عرفات رئیس کمیته اجرایی سازمـان آزادی بخش فلسطین، در مصاحبه با روزنامه کویتی القبس، سوریه را به تبانی با امریکا متهم کرد و گفت: «سوریه بـا جابه جـایی فلسـطینیان از شـمال لبنـان، به نفع امریکـا عمل کرده و خود را برای قتل عام فلسطینیان در آن منطقه آمـاده می کنـد.» وی افزود: «شوروی، عربسـتان و الجزایر، سوریه را برای اجتناب از یک عملیات نظامی قریب الوقوع برعلیه فلسـطینیان در لبنان شدیداً تحت فشار قرار داده اند.»(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری آسوشـیتدپرس به نقل از منابع فلسـطینی در کویت از احتمال ملاقات عرفات و حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، خبر داد. به گفته این منـابع: «فهـد پادشـاه سـعودی شـخصاً برای آشتی سوریه و الفتـح پادرمیانی کرده است.» خبرگزاری فرانسه نیز از قول منـابع آگـاه فلسطینی در عـدن اعلام کرد: مسـئله خروج عرفات از طرابلس لبنان در سازمان آزادی بخش فلسـطین مورد بررسـی قرار می گیرد. این خبرگزاری افزود: «خروج عرفـات از شـمال لبنـان را جبهه دمکراتیـک برای آزادی فلسـطین و جبهه خلق برای آزادی فلسـطین درخواست کرده و تأکید نمودند به اقدامات ضدسوری متوسل نخواهند شد.»(۲)

ضمیمه گزارش۱۳۴: توضیحات مختصر راوی لشکر۴۱ ثارالله(ع) درباره سه تن از شهدای این یگان

در عملیـات امروز لشـکر۴۱ ثـارالله(ع) برای تصـرف ارتفاعـات مشـرف بر پنجوین، چنـدین نفر از کادرهـای اصـلی لشـکر ازجمله مهـدی کازرانی مسـئول طرح و عملیات لشکر، هنری و امام دوست از فرمانده گردان های این لشکر به شهادت رسیدند. راوی لشکر۴۱ ثارالله(ع) دراین بـاره نوشته است: «برادر مهـدی کـازرانی، یـار همیشـگی لشـکر و از کادرهـای ثابت که از اوایل جنگ در میـدان های جنگ – از کردسـتان تا جنوب – حضور داشت. برادر قاسم سـلیمانی فرمانـده لشـکر با اظهار تأسف از این حادثه گفت: ایشان سه بچه خیلی کوچک دارد. بـار آخری که به منزل ایشان رفتم تا باهم به منطقه بیاییم، همسرش می گفت که این دفعه او را نبریـد، چون سه بچه کوچک دارد، من دیگر نمی توانم آنها را بزرگ کنم. یکی دیگر از کادرهای لشـکر که شهید شد، برادر هنری بود. ایشان به علت شجاعت هایی که در عملیـات از خود نشـان داده بود، در این عملیـات فرمانـدهی گردان حسـین بن علی(ع) به عهـده اش گذاشـته شـد و بالاخره در مرحله اول عملیـات لشـکر بـه شـهادت رسـید. یکی دیگر از برادران کـه ایشـان نیز جزء کـادر لشـکر بـود، برادر امـام دوست بـود. ایشـان نیز یکی از فرمانـدهان خوب گروهان های لشـکر بود. این برادر چنـد روز قبل از عملیات اطلاع پیـدا کرده بود که صاحب دختری شده است و او نیز در مرحله اول همین عملیات به شهادت رسید.»(۳)

ص: ۲۴۵

۱– خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۲۹ و ۳۰، کویت – یونایتدپرس، ۳۰/۷/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه کویتی القبس.

۲– روزنامه کیهان، ۱/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۳– سـند شـماره ۳۰۰/د مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: دفتـرچه ثبـت جنـگ راوی لشـکر۴۱ ثـارالله(ع) محمـد الفت، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۵/۸/۱۳۶۲، صص ۲۵ و ۲۶.

روزشمار جنگ یکشنبه ۱ آبان ۱۳۶۲ ۱۶ محرم ۱۴۰۴ ۲۳ اکتبر ۱۹۸۳

۱

در ادامه اجرای عملیات والفجر۴ در ارتفاعات مشرف بر شهر مرزی پنجوین عراق، ساعت یک بامداد امروز، نیروهای قرارگاه حمزه۲ (تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان) برای تصرف ارتفاع سربراله که یکی از موانع اصلی الحاق بین دو جبهه بانه و مریوان بود، وارد عمل شدند.

در این عملیات که با هماهنگی قرارگاه مقدم حمزه انجام شد،(۱) نیروهای قرارگاه حمزه۲ موفق شدند در عرض دو ساعت این ارتفاع را تصرف و پاک سازی کنند. هم زمان با اجرای این تک، نیروهای عراقی که نگران بودند در هفت توانان محاصره شوند، در اقدامی تعجیلی و با به جاگذاشتن وسایل، ادوات و تجهیزات خود، از آن بخش این ارتفاع که در دست داشتند عقب نشینی کرده و برای تقویت توان دفاعی خلوزه۲ در آنجا مستقر شدند. نیروهای قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ نیز به طور کامل ارتفاع سربراله را دراختیار گرفتند.

به دنبال این پیروزی، نیروهای قرارگاه های حمزه۲ و حمزه۳ (لشکر۸ نجف، لشکر۳۱ عاشورا و تیپ۲ از لشکر۲۸ کردستان) توانستند با یکدیگر الحاق کنند و بدین ترتیب الحاق یگان های دو جبهه عملیاتی؛ یعنی جبهه مریوان و جبهه بانه پس از پنج شب تحقق یافت.(۲)با اجرای این عملیات محدود، مرحله اول عملیات والفجر۴ به پایان رسید. این درحالی است که برخی اهداف پیش بینی شده برای این مرحله ازجمله تصرف ارتفاع خلوزه۲ و برخی از ارتفاعات مشرف به شهر پنجوین (زله و هرگنه) هنوز محقق نشده اند.

پس از پایان مرحله اول عملیات، سرهنگ صیاد شیرازی و محسن رضایی درباره چگونگی ادامه عملیات به مشورت پرداختند. این گفت وگوها درپی مباحث روز گذشته فرماندهان درباره موقعیت حساس ارتفاع خلوزه۲ و نقش آن در منطقه انجام شد و سرانجام مقرر گردید که روز

۱- این اقدام براساس تصمیم گیری فرماندهان قرارگاه حمزه۲ و با هدف تسهیل در برقراری الحاق بین دو جبهه بانه و مریوان انجام شد.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، ص۷۸؛ و- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۲۱ و ۲۲.

بعد لشکر۳۱ عاشورا دو ارتفاع خلوزه۲ و کلو را تصرف کند. علاوه بر قدرت رزمی این یگان و دراختیارداشتن ۴ گردان عملیاتی آماده، رغبت مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا و همکاری تنگاتنگ وی با احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، در طول چند شب گذشته در انتخاب لشکر۳۱ عاشورا برای اجرای عملیات مذکور تأثیر ویژه ای داشت.

اجرای عملیات به تنهایی بر روی خلوزه۲ خطرهایی به همراه داشت و ممکن بود یگان عمل کننده روی این ارتفاع ازسمت چپ (هرگنه) تهدید شود، علاوه براین در طول عملیات، باید ارتفاعات مشرف بر پنجوین در جنوب غرب این شهر (ارتفاعات زله) نیز به تصرف درمی آمد، ازاین رو قرار شد لشکر۴۱ ثارالله(ع) و لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیز مانور شب گذشته خود را تکرار کنند؛ یعنی لشکر۱۴ امام حسین(ع) برای تصرف ارتفاعات زله (سنگ معدن و کله قندی) و لشکر۴۱ ثارالله(ع) برای تصرف هرگنه وارد عمل شوند.

مأموریت الحاق لشکرهای۳۱ عاشورا و ۴۱ ثارالله(ع) نیز به قرارگاه حمزه۲ واگذار شد. بدین ترتیب این قرارگاه مأموریت یافت با به کارگیری ۲ گردان ادغامی از لشکر۲۵ کربلا و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان با هماهنگی ۲ یگان عملیاتی در حاشیه هفت توانان و خلوزه۲ حرکت کرده و ضمن پاک سازی این منطقه، با احداث خاکریز از کلو به ولیاوه امکان الحاق دو محور(چپ و راست) را فراهم آورد.

برای اجرای این عملیات لشکر۳۱ عاشورا، ۳ گردان برای اجرای مانور و یک گردان در احتیاط در نظر گرفت. لشکر۴۱ ثارالله(ع) و لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیز به ترتیب برای ۲ و ۴ گردان مانور طرح ریزی کردند.

فرماندهان در نظر داشتند که برای تحکیم و تثبیت منطقه، درصورت موفقیت آمیزبودن عملیات، خاکریزی از جنوب ارتفاعات لری به کلو و از آنجا به ولیاوه احداث شود.(۱)ایجاد این خاکریز سراسری باعث اتصال شمال منطقه عملیاتی (محور بانه) به غرب منطقه عملیات (مریوان) می شد و این امر علاوه بر آنکه کمک شایانی به حفظ دستاوردهای عملیاتی می کرد موجب می گردید فرماندهان با اطمینان خاطر و آرامش بتوانند در مراحل بعدی عملیات برای تصرف دو ارتفاع بزرگ و مرتفع کانی مانگا و سورن تدبیر و طرح ریزی کنند. گفتنی است یگان هایی که تاکنون وارد عمل شده بودند خاکریزهایی را در مقابل خطوط پدافندی خود احداث کرده اند که فقط جواب گوی نیاز آنها می باشد.

۱

واحد اطلاعات قرارگاه مقدم حمزه در گزارشی برخی نتایج عملیات والفجر۴ را اعلام کرد.

طبق جمع بندی این واحد، از بیست وهفتم تا سی ام مهرماه، ۷۰۰ کیلومتر مربع از مناطق دهانه شیلر ازجمله ارتفاعات لری، کنگرک، گرمک در محور بانه و ارتفاعات مارو، خلوزه۱، براله، سربراله، سه درختی، تخم مرغی، تپه شهدا و هفت توانان در محور مریوان آزاد شدند. در

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸۱ و ۸۲؛ و- سند شماره ۳۱۸۲۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه مقدم حمزه (طرح و عملیات)، ۱/۸/۱۳۶۲.

این مرحله از عملیات حدود ۶۰۰۰ تن از نیروهای عراقی کشته یا زخمی و ۵۲۰ تن از آنان نیز اسیر شدند. ۶ تیپ دشمن شامل تیپ۴۲۸ پیاده، تیپ۶۵ پیاده، تیپ۶۶ نیروی مخصوص، تیپ۳۹ پیاده، تیپ۵ پیاده، تیپ۵۰۴ پیاده و ۷ گردان کماندویی از ۳۰ تا ۹۰ درصد آسیب دیدند. علاوه براین، ۲ دستگاه تانک، ۱۴۰ دستگاه انواع خودرو، ۱۰ قبضه تفنگ۱۰۶ میلی متری به همراه جیپ حامل ۲۵ قبضه انواع ضدهوایی، ۵ قبضه موشک دوش پرتاب ضدهوایی سام۷، ۱۵ قبضه انواع خمپاره انداز و چندین انبار مهمات به غنیمت نیروهای خودی درآمد.

آمار انهدامی نیز چنین اعلام شد: ۲ فروند هواپیما، ۳ فروند بالگرد، ۳۰ دستگاه تانک و نفربر، ۱۵ دستگاه انواع خودرو، ۷۰ قبضه تفنگ۱۰۶ میلی متری، ۸ قبضه پدافند هوایی، ۴ قبضه موشک ضدهوایی دوش پرتاب سام۷، ۱۰ قبضه انواع خمپاره انداز.(۱)

براساس این گزارش، تلفات انسانی واردشده به نیروهای خودی تا ساعت ۱۷ امروز در محور عملیاتی مریوان، ۳۳۲ شهید و ۱۴۵۰ زخمی می باشد. واحد پرسنلی قرارگاه مقدم حمزه در گزارشی به فرماندهی این قرارگاه، فهرست تفکیکی تلفات واردشده به یگان های سپاه پاسداران در محور مریوان(۲) را بدین شرح اعلام کرد:

نام یگان	شهید	زخمی
لشکر۲۵ کربلا	۹۰	۳۹۵
لشکر۱۴ امام حسین(ع)	۱۰۱	۳۶۸
لشکر۴۱ ثارالله(ع)	۳۳	۲۳۱
تیپ۴۴ قمر بنی‌هاشم(ع)	۷۹	۴۰۱
متفرقه	۲۹	۵۵(۴)

۵۵(۳)

همچنین در مرحله اول عملیات، ۶ گردان از لشکر۸ نجف، ۲ گردان از لشکر۳۱ عاشورا و درمجموع ۲۱ گردان پیاده و ۲ گردان تانک از سپاه وارد عمل شدند:

لشکر۸ نجف ۶ گردان پیاده، ۲ گردان تانک

لشکر۳۱ عاشورا ۲ گردان پیاده

تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) ۴ گردان

لشکر۲۵ کربلا ۳ گردان

لشکر۴۱ ثارالله(ع) ۲ گردان

لشکر۱۴ امام حسین(ع) ۴ گردان

۱- سند شماره ۴۰۰۹۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات قرارگاه مقدم حمزه، ۴/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۰۶۸۹

مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱/۸/۱۳۶۲، ص۳.

۲- در اسناد آمار یگان های محور بانه اعلام نشده است.

۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۸۰؛ و- سند شماره **۳۵۴۹۷۲** مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از پرسنلی قرارگاه مقدم حمزه به فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه، **۲/۸/۱۳۶۲**.

از یگان های ارتش نیز علاوه بر بهره گیری از نیروهای احتیاط قرارگاه های تاکتیکی، ۳ گردان در قرارگاه های حمزه۲ و حمزه۴ (ادغامی با تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و لشکر۲۵ کربلا) به کار گرفته شدند. البته بخشی از نیروهای ارتش شامل تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان در قرارگاه حمزه۳ که با لشکر۸ نجف مأمور اجرای عملیات بودند و تیپ۲ از لشکر۲۱ حمزه که در قرارگاه حمزه۱ با لشکر۱۴ امام حسین(ع) اجرای مأموریت می کردند، در خطوط پدافندی و برای تأمین امنیت عقبه ها و جاده ها به کار گرفته شدند(۱)

۱

فرمانده سپاه یکم عراق در مصاحبه ای ضمن اذعان به پیشروی و موفقیت های ایران در عملیات والفجر۴، با بیان اینکه ایران بهره کمی از این عملیات گرفته، کوشید پیروزی های ایران را کم رنگ جلوه دهد. وی همچنین از تصرف شهر پنجوین به عنوان هدف عملیات ایران در مرحله اول نام برد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «فرمانده سپاه یکم عراق طی گفت وگویی با خبرنگاران خبرگزاری عراق در یکی از خطوط مقدم جبهه های جنگ اظهار داشت که دشمن [ایران] چهار بار حمله خود را به تعویق انداخت؛ زیراکه از این راه می خواست افراد بیشتری به منطقه مورد نظر خود گسیل کند. وی افزود که حجم نیروهای هجوم کننده دشمن به اندازه حمله آنها به شرق بصره [عملیات رمضان] بود، اما گستردگی مناطق عملیات نظامی نسبت به بهره کمی که دشمن از این عملیات برد نشانگر ناکامی آنها در تحقق اهداف اصلی خویش است و آنها قصد داشتند در مرحله اول پنجوین را به تصرف درآورند، سپس حملات خود را از آن شهر به دیگر مناطق گسترش نمایند که نتوانستند. ...

فرمانده سپاه یکم عراق از دلاوری های تیپ پنجم در این عملیات یاد کرد و از دیگر تیپ های مستقر در این منطقه نیز ستایش کرد.»(۲)

۲

امروز فرماندهان سپاه در نشستی(۳) به طور اجمالی برای تصمیم گیری درباره اجرا یا منتفی کردن عملیات در منطقه دربندیخان، که به نوعی تک پشتیبانی عملیات والفجر۴ به حساب می آید، گفت وگو کردند.

در این جلسه مشخص شد که با آوردن لشکر۵ نصر به منطقه عملیاتی والفجر۴، باتوجه به کمبود یگان در منطقه دربندیخان، عملیات در این منطقه به محور ارتفاع بمو محدود خواهد

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۷۹.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۴۸ و ۴۹، ۱/۸/۱۳۶۲.

۳- افراد حاضر در این جلسه عبارت بودند از: محسن رضایی، علی شمخانی، سیدرحیم صفوی، غلامعلی رشید، عزیز جعفری، علیرضا عندلیب و داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

شـد. بـااین حـال اجرای عملیـات در این منطقه محدودشـده نیز بـا تردیـدهایی همراه بـود. محمـدابراهیم همت فرمانـده لشـکر۲۷ حضرت رسول(ص) در تبیین دلایل تردید درمورد اجرای عملیات دربندیخان ضـمن اشاره به نبود راه انتقال برای نیروها از عقبه به ارتفاعات بمو و تصرف اهداف، به عملیات انتقال نیرو ازطریق بالگرد (هلی برن) هم، که ارتش و شـخص سـرهنگ صـیاد شـیرازی قول آن را داده است، ابراز بی اعتمـادی کرد. این درحـالی بود که سـخنان محسن رضایی از خوشبینی وی به این امر حکایت داشت. راوی قرارگاه خاتم درباره نظر مثبت فرمانده کل سـپاه درمورد عملی شدن انتقال نیرو ازطریق هلی برن نوشـته است: «برادر محسن به این عملیات تمایل دارد. وی در جواب شـمخانی که پرسـید آیا راهکاری وجود دارد؟ گفت: سـرهنگ صـیاد شیرازی عقیده دارد که راهکار باز می شود ایشان [سرهنگ صیاد شیرازی] معتقد و امیدوار به عملیات است. وی طی دیشب و امروز جلساتی با سرهنگ [صیاد] شیرازی داشت که بحث آنها روی دو محور بـود، یکی ادامـه عملیات شـیلر و دیگری عملیـات بمـو [دربنـدیخان]. در ایـن جلسـات برادر محسن مشـکلات اجرای عملیـات در دربندیخان را گفت، ولی سرهنگ صیاد شیرازی راضی نشد و بالاخره برادر محسن عقب نشینی کرد.»(۱)

دراین حـال سـرهنگ صـیاد شـیرازی در جلسه فرمانـدهان ارشـد عملیـاتی، اجرای عملیـات در دربنـدیخان (بمو) را تک پشتیبانی عملیات والفجر۴ خوانـد و گفت: برای تسـهیل عملیات والفجر۴ هم زمـان در منطقه دربنـدیخان نیز عملیـاتی انجـام خواهیم داد و آن عملیات تابع عملیات این منطقه خواهـد بود و سـعی خواهیم کرد زمان اجرای عملیات دربنـدیخان با عملیات والفجر۴ هماهنگ باشـد تا به نوعی توجه دشـمن به هر دو منطقه جلب شود. وی همچنین خاطرنشـان کرد که برای تقویت توان عملیاتی منطقه والفجر۴ لشکر علی بن ابی طالب(ع) با ۶ گردان و لشکر۵ نصر با ۴ گردان به یگان های منطقه افزوده خواهند شد.

سرهنگ صیاد شیرازی در پایان افزود که برای راه اندازی و هدایت عملیات دربندیخان شخصاً به آن منطقه خواهد رفت.(۲)

۱

در ادامه عملیـات های نفوذی نیروهای سـتاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشـهدا(ع) در عقبه های نیروهای ارتش عراق امروز نیز معارضین عراقی و نیروهای خودی دو عملیات چریکی انجام دادند.

در منطقه گردنـازی نیروهـای مشترک سپاه و ارتش بـا همکاری افراد حزب دمکرات کردسـتان عراق (بارزانی ها) یک پایگاه عراق را با شلیـک تیربـار و چنـدین گلـوله آر.پی.جی. هـدف قرار دادنـد. طبق گزارش این سـتاد، پس از این عملیـات چنـد آمبولاـنس کشـته هـا و مجروحان دشمن را از این پایگاه تخلیه کردند.(۳)

۱- سـند شـماره ۴۲۳۶/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: عملیـات والفجر۴ (قرارگـاه خـاتم الانبیا(ص)، ۱/۸/۱۳۶۲، نوار شـماره ۱۲۹۵۷)، داود رنجبر، ص۱۴.

۲- سـند شـماره ۴۲۷۹/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: عملیـات والفجر۴ (قرارگـاه خـاتم الانبیا(ص)، ۱/۸/۱۳۶۲، نوار شـماره ۱۲۸۲۹)، داود رنجبر، صص ۲ و ۳.

۳- سـند شماره ۳۱۷۰۹۸ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: از سـتاد جنـگ هـای نـامنظم مشـترک ارتش و سـپاه (منطقه بـانه، مریوان و جوانرود) به فرمانـدهی قرارگـاه مقـدم حمزه سیدالشـهدا(ع)، ۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سـند شـماره ۳۱۸۲۱۴ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن۳) به فرماندهی نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مدیریت عملیات)، ۵/۸/۱۳۶۲.

همچنین یک واحد گشت از گروه سوسیالیست های عراقی با هماهنگی ستاد جنگ های نامنظم در شهرک دوجیله، سیروان و کانی پانکه به مقرهای نظامی ارتش عراق حمله کردند. طبق گزارش های اولیه، در این عملیات ۷ تن از نظامیان عراق کشته و ۴ تن نیز زخمی شدند. همچنین به این ۳ مقر خسارت هایی وارد شد.(۱)

۱

به دنبال اقدام روز گذشته ارتش عراق در به کارگیری سلاح شیمیایی در منطقه عملیاتی والفجر۴، امروز نیز هواپیماها و توپخانه های عراق در اقدامی غیرانسانی یک روستا در حوالی بانه و اطراف دریاچه زریوار مریوان را با بمب و گلوله های شیمیایی مورد حمله قرار دادند.

نمایی از ویرانی‌های ناشی‌از بمباران هوایی بانه

هواپیماهای عراقی در ساعت ۵ صبح امروز با تجاوز به آسمان منطقه شرق بانه روستای باینجان را با چندین بمب شیمیایی خفه کننده و تاول زا هدف قرار دادند. به دلیل خاصیت گازهای سمی متصاعدشده از این بمب ها، بخارهای شیمیایی به منازل مردم نفوذ کرد(۲) و براثر غلظت گازهای سمی و طولانی بودن توقف افراد در محیط منازل، ۹ تن از اهالی روستا شهید و ۳۱ تن نیز مصدوم شدند که به بیمارستان سینا در تبریز انتقال یافتند.

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی دراین باره به وضعیت عمومی روستا، نوع آسیب دیدگی اهالی آن و نظر پزشکان درباره تأثیرات کوتاه مدت و بلندمدت این مواد و نوع درمان و ترکیبات شیمیایی به کاررفته در بمب های شیمیایی اشاره کرده و آورده است: در بمباران شیمیایی روستای باینجان گروهی از روستائیان که عموماً کارگر و کشاورز بودند و اعضای چندین خانواده در بین آنها دیده می شدند، براثر گازهای متصاعدشده از بمب های شیمیایی دچار سوختگی های شدید شدند، به طوری که ۹ تن از آنها به شهادت رسیده اند. همچنین تعدادی از روستائیان براثر تماس با اجساد شهدا دچار

۱- سند شماره ۳۱۷۶۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد جنگ های نامنظم به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱/۸/۱۳۶۲، ص۴.

۲- از آنجا که چگالی گازهای سمی به کاررفته در بمب های شیمیایی سنگین تر از هوا است، این گازها در سطح زمین پراکنده می شوند و به راحتی در فضاهای بسته همچون خانه ها نفوذ کرده و در آن نقطه باقی می ماند.

سوختگی شده اند و در برخی از نقاط بدن این مجروحان تاول هایی ایجاد شده که بعضاً درحدود یک لیتر مایع در آن جمع شده است. همچنین براثر استنشاق گازهای شیمیایی زخم هایی مشابه زخم های سطح بدن مجروحان در ریه آنها به وجود آمده است و همین عامل تابه حال موجب شهادت گروهی از این مصدومان شده است.(۱)

ارتفاعات قوچ‌سلطان در شمال‌شرق مریوان

از سوی دیگر، توپخانه های عراقی نیز در ساعت ۹:۳۰، ارتفاعات قوچ سلطان و اطراف دریاچه زریوار مریوان را با گلوله های شیمیایی زیر آتش گرفتند. در این حملات ۴ تن از افراد نظامی شهید و ۱۱ تن نیز دچار آسیب دیدگی شدند. گزارش های اولیه از مشاهدات بالینی مصدومان در این منطقه حاکی است که در بدن افرادی که در معرض حملات شیمیایی قرار گرفته اند تاول های بزرگ و دردناکی به وجود آمده و تعدادی نیز نابینا شده اند و تنفس آنها هم بسیار دشوار است. شدت آسیب دیدگی افراد به حدی بود که ۴ تن از آنها در همان ساعات اولیه به شهادت رسیدند.(۲)

در یک گزارش درباره نحوه تأثیر عوامل شیمیایی در افراد آسیب دیده آمده است: بعد از انفجار، دود غلیظی در فضا پراکنده می شود و به تدریج بویی شبیه بوی نفت در فضا منتشر می گردد، ساعاتی بعد افراد دچار تهوع، استفراغ، آب ریزش چشم ها، تاری دید، خارش، تنگی نفس، سرفه و بی اشتهایی می شوند، در معاینه بیماران، ضایعات جدی به صورت اریتم (قرمزی) تاول به خصوص

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص۲، ۲۶/۷/۱۳۶۲.
۲- باآنکه عراق در روزهای بعد بازهم مناطق و روستاهای مختلف این منطقه را بمباران شیمیایی کرد و روستاهای اطراف بانه و مریوان را چندین بار هدف گلوله ها و بمب های شیمیایی قرار داد و حتی با به کاربردن اصطلاح سلاح دردناک یا تهدید به استفاده از "هر نوع سلاح" تلویحاً به کاربرد سلاح شیمیایی اعتراف کرد، مصطفی شلماشی سخنگوی حزب دمکرات در اروپا و نماینده این حزب در شورای ملی مقاومت در مصاحبه ای که در ۲۳/۸/۱۳۶۲ انجام داد، ایران را متهم به استفاده از سلاح شیمیایی کرد و گفت که مصدومان حادثه در بیمارستان حزب دمکرات تحت درمان هستند. شلماشی حتی در جواب پرسش متحیرانه خبرنگار مبنی براینکه آیا احتمال نمی دهید این اقدام توسط هواپیماهای عراقی صورت گرفته باشد، گفت: دولت عراق دلیلی برای حمله به کردها دراختیار ندارد. مردم کردستان به خوبی قدرت تشخیص نوع هواپیماها را دارند. (سند شماره ۱۱۳۱۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه واحد اطلاعات قرارگاه حمزه،۳۰/۸/۱۳۶۲، ص۲)

در نواحی چین دار بدن و نیز تغییر رنگ پوست (سیاه شدن) مشاهده گردیده است.(۱)

به دنبال این اقدام عراق، ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران در نامه ای به نیروی زمینی ارتش، ژاندارمری و شهربانی دستور داد که اجساد شهدای این حادثه را به اداره پزشکی قانونی وزارت دادگستری منتقل کنند تا در موقعیت مناسب به مقامات و متخصصان سازمان ملل متحد ارائه شود. همچنین نهادهای مذکور موظف شدند از مصدومان شیمیایی آمار دقیق و مدارک شامل عکس، اسلاید و فیلم رنگی و نوار مصاحبه تهیه کرده و به اداره دوم ستاد مشترک ارتش ارسال کنند تا این ستاد آن را برای انعکاس به سازمان ملل متحد دراختیار وزارت امور خارجه قرار دهد.(۲)

۱

به دنبال اجرای مرحله اول عملیات پاک سازی در منطقه آلان (واقع در غرب و جنوب غربی سردشت) در ۲۶ مهرماه سال جاری که به آزادسازی چند ارتفاع مهم مرزی و تعدادی از روستاهای این منطقه انجامید، امروز مرحله دوم این عملیات با هدف تصرف ارتفاعات مهم و راهبردی نوری و طالش و پاک سازی روستاهای منطقه از وجود عناصر حزب دمکرات کردستان ایران، سازمان کومه له و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) اجرا شد.

مرحله دوم این عملیات از اهمیت ویژه ای برخوردار بود، زیرا بخشی از تشکیلات گروه های مسلح غیرقانونی در روستاهای اطراف این ارتفاعات ازجمله در روستاهای بیژوه، مزرعه و بیتوش مستقر بود و علاوه براین زندان این گروه ها هم در روستای بیتوش و اشکان قرار داشت، همچنین بخشی از اهداف مرحله اول عملیات نظیر تصرف ارتفاع سیر و خمل که ناتمام مانده بود نیز جزء اهداف این مرحله قرار گرفته بود.

در این مرحله نیروهای خودی متشکل از واحدهای تیپ ویژه شهدا، تیپ قدس از سپاه پاسداران و همچنین واحدهایی از لشکر۲۳ نوهد ارتش موفق شدند ضمن دستیابی به ارتفاعات منطقه، مقر رادیو حزب دمکرات و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در کوه طالش و مقر رادیوی سازمان کومه له در کوه نوری و مقر فرماندهی کمیته مرکزی حزب دمکرات در بیتوش را به تصرف درآورند. علاوه برآن در این عملیات با آزادسازی روستاهای بیژوه، کاکژان، چنار، بیتوش، مزرعه، گرماب بالا و پایین، اشکان بالا و پایین، خوارمیر، مزن آباد و رشکپه درمجموع ۲۵۰ کیلومتر مربع از منطقه مرزی جنوب و جنوب غرب سردشت آزاد گردید.(۳)

۱- سند شماره ۲۰۷۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) رده جلو مریوان (رکن۳)، ۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۲۴۶۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیاتی جنوب، ۶/۸/۱۳۶۲، ص۴؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص۴، گزارش دکتر محمود لاله سرپرست بیمارستان لقمان الدوله ادهم؛ و- سند شماره ۲۸۵۱۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات و عملیات قرارگاه نجف اشرف سپاه، ۱۳/۸/۱۳۶۲، ص۳.
۲- سند شماره ۸۰۷۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سماجا۳ (عملیات)، ۵/۸/۱۳۶۲.
۳- یک بولتن داخلی سپاه درباره موقعیت و اهمیت ارتفاع سیر و همچنین موقعیت و چگونگی حفاظت از این روستاها، ماهیت گروه های موجود در این روستاها و استقبال اهالی منطقه از نیروهای خودی اطلاعاتی را درج کرده است که در ضمیمه این گزارش آورده شده است.

مرحله دوم عملیات به علت نامساعدبودن وضعیت جوی با فاصله چند روز از مرحله قبل به اجرا درآمد. بنابراین، گروه های مسلح غیرقانونی که احتمال می دادند نیروهای خودی برای آزادسازی این منطقه نیز اقدام کنند، برای فرار از این منطقه و رویارونشدن با نیروهای خودی، طبق برنامه ای ازپیش طراحی شده توانستند با آسیب کمتری از این منطقه به سمت ارتفاعات غرب در داخل خاک عراق فرار کنند. البته بخشی از تجهیزات و امکانات گروه های ضدانقلاب که امکان حمل ونقل آنها وجود نداشت در پایگاه ها به جا ماند. عناصر مسلح غیرقانونی زندانیان(۱) خود را تا روستای گناو در (مقابل بیتوش) خاک عراق به همراه بردند، ولی با اجرای آتش توپخانه خودی در منطقه، آنان به دلیل ترس از تعقیب شدن مجبور به آزادکردن زندانیان شدند. بدین ترتیب ۲۱۰ تن از افراد خودی که برخی از آنها سال ها در اسارت گروه های مسلح ضدانقلاب و به خصوص حزب دمکرات کردستان بودند، آزاد شده و به نیروهای خودی پیوستند. البته سازمان مارکسیستی - مائوئیستی کومه له که با مشی جنگ مسلحانه و با هدف برپایی حکومت کمونیستی در مناطق کردنشین ایران فعالیت می کند، ۱۱ تن از زندانیان خود(۲)* شامل ۶ بسیجی، ۲ پاسدار، ۲ کارمند فرمانداری مهاباد و یک سرباز را تیرباران کرد. روش عملی افراد کومه له در برخورد با نیروهای جمهوری اسلامی و حتی با مردم منطقه و سایر گروه های کرد مخالف جمهوری اسلامی بسیار خشن و بی رحمانه بود. کشتن اسرا، مثله کردن، کندن پوست سر و صورت ازجمله روش هایی بود که افراد این سازمان در برخورد با مخالفان خود به کارمی بردند.

آزادشدن شماری از افراد دستگیرشده خودی از زندان‌های حزب دمکرات درپی عملیات پاک‌سازی نیروهای خودی در محور آلان در جنوب‌غربی سردشت

ازجمله وقایع مهم در عملیات امروز، اجرای کمین گروه های مسلح غیرقانونی در

۱- حزب دمکرات گروگان های خود را در این زندان نگهداری می کرد.

۲- * اسامی این ۱۱ نفر به این شرح است: ۱. بهروز ترابی بسیجی از میاندوآب ۲. ناصر کریمیان بسیجی از تهران ۳. حسن داودآبادی از تهران ۴. حسن زاده از اصفهان ۵. مختاری از تهران ۶. یک بسیجی با هویت نامعلوم ۷. سیدمحمدحسین پاسدار از مشهد ۸. حسین یعقوبی پاسدار از ساری ۹. بهرام خیابانی سرباز ۱۰ و ۱۱. انصاری و عباسی کارمند فرمانداری مهاباد.

عقبه منطقه عملیاتی در حوالی پاسگاه بلیس در محور قلعه رش - سردشت بود که براثر آن ۱۱ تن از نیروهای تیپ قدس ازجمله فرمانده گردان پشتیبانی به شهادت رسیدند. در این حادثه ۲ دستگاه خودروی تویوتا و یک دستگاه کامیون آیفا نیز منهدم شد.(۱)

گزارش هایی که در پایان مرحله دوم عملیات در منطقه آلان درباره نتایج این عملیات منتشر شد حاکی است در جریان این عملیات ۱۶۰ تن از عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی کشته و تعداد زیادی نیز زخمی شدند، ۳۰ تن از افراد ضدانقلاب نیز خود را به نیروهای جمهوری اسلامی تسلیم کردند. بنا به اعلام برخی منابع، نیروهایی از کشورهای عراق، اردن و مصر در منطقه عملیاتی آلان حضور داشتند و در جریان عملیات نیروهای خودی یکی از فرماندهان عراقی به نام احمد عزیزی کشته شد. از نیروهای خودی نیز ۹۰ تن به شهادت رسیدند که ۶۰ نفر از آنان از نیروهای تیپ ویژه شهدا بودند و ۱۸۰ نفر هم زخمی شدند. همچنین ۱ قبضه توپ۱۰۵ میلی متری، یک قبضه تفنگ۱۰۶ میلی متری، ۱ قبضه تیربار دوشکا، ۳۰ قبضه سلاح انفرادی، یک انبار مهمات، چندین دستگاه بی سیم، یک انبار پوشاک، ۶ دستگاه کمپرسی ۱۰ تن، چند دستگاه خودروی سیمرغ و یک دستگاه خودروی بنز ۲۳۰ و تعداد زیادی اسناد و مدارک به دست نیروهای خودی افتاد.(۲)

۱

درپی آزادی شماری از افرادی که مدت ها در اسارت گروه های مسلح غیرقانونی بودند، برخی از آنان درباره رفتار افراد حزب دمکرات با زندانیان و مدت و چگونگی اسارت خود مطالبی بیان کردند.

گروهبان یکم علی تقی زاده که سه سال در بند گروهک ها بوده، اظهار کرد که سه سال پیش، در منطقه مهاباد به اسارت گرفته شده و در این مدت در بدترین وضعیت زیستی و روحی در زندان های گردنه، الواتان، دولتو، اشکان و یک پاسگاه عراقی که به زندان تبدیل شده بود، تحت شکنجه های روحی قرار داشته است. وی درمورد غذای روزانه زندانیان گفت گروهک ها در اوایل، فقط در هر روز یک وعده غذا آن هم نخود سیاه می دادند که سپس در زندان دولتو یک وعده نیز نان خشک به آن اضافه کردند. تقی زاده یادآور شد که مزدوران ملحد هنگام انتقال وی و همراهانش از مهاباد به منطقه الواتان، در مسیر راه ۴ نفر از افسران را که ۲ تن آنان باهم برادر بودند به دلیل اینکه نمی توانستند بقیه را همراهی کنند به شهادت رساندند.

گروهبان یکم اصغر عزیزی یکی دیگر از آزادشدگان نیز که سه سال در زندان گروهک ها بوده، گفت: زمانی که گروهک ها دیدند رزمندگان اسلام منطقه الواتان را آزاد می کنند، ما را به طرف سردشت حرکت دادند. در مسیر راه مزدوران گروهک ها می گفتند ما شمریم و شما را خواهیم کشت. وی افزود: مزدوران برای شکنجه روحی ما دست به اعمال ددمنشانه ای می زدند و پس از به شهادت رساندن دوستان و رزمندگان پیکر متلاشی شده آنان را به زندانیان نشان می دادند. وی اضافه کرد: این مزدوران

۱- سند شماره ۳۵۹۲۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی تیپ قدس به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۵۰۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سردشت به اطلاعات منطقه۱۱، ۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۲۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی پرسنلی (تعاون) به ستاد مناطق ۱۱ گانه (تعاون)، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه۱۱ (اطلاعات) به ستاد مرکزی (اطلاعات)، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۲۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۵۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)،

۱/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۳۴۵۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از تیپ ویژه شهدا (اطلاعات عملیات) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (اطلاعات عملیات)،

برای احداث ساختمان ها نیز از زندانیان به عنوان کارگر برای تهیه چوب و سنگ استفاده می کردند.

محسن شه پری از رزمندگان بسیجی که پانزده ماه در زندان بوده است نیز درمورد نحوه برخورد عوامل ضدانقلاب با زندانیان گفت: هنگام اسارت یک پای من زخمی بود مزدوران بدون بیهوشی مرا تحت عمل جراحی قرار دادند و دو گلوله را از پای چپم بیرون آورده و بلافاصله چشم هایم را بسته و سوار بر اسب پس از طی مسیری در مدت پنج تا شش ساعت، به زندان دیگری انتقال دادند. وی افزود: یک بار در اوایل دستگیری مرا به دلیل داشتن ریش محکوم به اعدام کردند و چشم های مرا بسته و در مقابل دیوار قرار دادند و از من خواستند که وصیت کنم و وصیت من این بود که جنازه ام را به دولت تحویل دهند. سپس بالای سرم را به رگبار بستند و چون مطمئن شدند که من پاسدار نیستم، مرا به زندان منتقل کردند. شه پری گفت: در مدت ۱۵ ماه اسارت، خانواده ام از سرنوشت من اطلاعی نداشتند، وی اضافه کرد: در هر درگیری و عملیات رزمندگان اسلام، هرگاه یک یا چند تن از آنان به هلاکت می رسیدند این جنایتکاران در مقابل، دو نفر از زندانیان را به شهادت می رساندند. وی ضمن تشکر از استقبال گرم مردم ارومیه بار دیگر تأکید کرد که پس از دیدار با خانواده و پدر و مادر خود به جبهه خواهد رفت.

کرم اویسی از پیشمرگان مسلمان کرد با بیان اینکه ۲۲ ماه در زندان گروهک ها بوده است، اظهار کرد مدت ها با برگ سیب زمینی تغذیه کرده و شهادت ۱۸ تن از برادران پاسدار و بسیجی را در منطقه گورشه سردشت به چشم خود دیده است. وی خاطرنشان کرد: مرا به دلیل اینکه یک پا نداشتم، اعدام نکردند.

باقر روح الهی پیشمرگ مسلمان کرد دیگر که یک پای مصنوعی دارد به مدت ۲۳ ماه در زندان های الواتان، گورشه، اشکان و گناوه عراق به جرم داشتن کارت پیشمرگان مسلمان کرد به سر می برده است.

علی عباسی ۵۲ ساله که ظاهرش مردی ۸۰ ساله را نشان می دهد، گفت: مزدوران مرا درحالی که یک رادیو ضبط و دو عدد نوار را می فروختم و در همان حال عکس امام امت را به سینه داشتم دستگیر کردند و به جرم داشتن عکس امام خمینی ۱۷ ماه در زندان بودم. وی گفت گروهک ها در زندان های الواتان و دولتو ضمن شکنجه، ۳۳ تن از رزمندگان اسلام را به شهادت رساندند. عباسی تأکید کرد که من آماده اعدام بوده و هستم و عکس امام را از خودم دور نخواهم کرد.

یک درجه دار ارتش که در جاده سقز - بوکان به اسارت ضدانقلابیون درآمده و سه سال در زندان گروهک ها بوده، گفت مدت اسارت ما حدود هشت ماه بود که در داخل خاک عراق قرار داشت و مزدوران سلاح های جدیدی را از رژیم بعثی صهیونیستی عراق دریافت می کردند. مثلاً کلاشینکف های جدید را از میان بسته کاغذ و نایلون بیرون می کشیدند، ولی با وقاحت می گفتند که اینها را از نیروهای ایرانی به غنیمت گرفته ایم.(۱)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۱

در درگیری هایی که امروز بین گروه های مسلح غیرقانونی و نیروهای خودی در مناطق عمومی مهاباد، سنندج، کامیاران، هشتیان و شرق مریوان رخ داد ۸ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شدند و ۱۲ تن نیز به گروگان گرفته شدند. عناصر مسلح غیرقانونی هم متحمل تلفاتی شده و ۲ نفر از آنها دستگیر شدند.

در حمله افراد مسلح ضدانقلاب به نیروهای ژاندارمری پاسگاه شهید سپاهی مهاباد، که مأموریت تأمین جاده را انجام می دادند، ۱ تن شهید و ۵ تن از سربازان نیز با سلاح های انفرادی به گروگان گرفته شدند.(۱)

در روستای درکه سرچشمه در غرب محور سقز - بوکان، افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی ۷ تن از اعضای جهاد سازندگی را گروگان گرفته و به نقطه نامعلومی بردند.

در حادثه دیگری در روستای دولاب در غرب محور سنندج - کامیاران، براثر انفجار مینی که عناصر ضدانقلاب کار گذاشته بودند ۲ نفر از نیروهای سپاه زخمی شدند و ۱ نفر هم به شهادت رسید.(۲)

در روستای قونی در ۱۸ کیلومتری شمال هشتیان در غرب محور سرو به سلماس، نیروهای خودی به سمت یک موضع خمپاره انداز ۸۱ میلی متری که درحال شلیک به سمت نیروهای جمهوری اسلامی بود، تیراندازی کردند. در این حادثه ۲ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات کشته شدند و یک تن نیز زخمی شد.(۳)

در شمال شرقی مریوان نیز نیروهای سپاه در روستای قمچیان با تعداد زیادی از افراد مسلح غیرقانونی به شدت درگیر شدند. که براثر آن ۲ تن از نیروهای خودی شهید و ۶ تن از عناصرگروه های مسلح غیرقانونی کشته و ۷ تن از آنان نیز زخمی شدند.(۴)

همچنین یک گروه از تیپ شهید بروجردی سپاه با مأموریت پاک سازی منطقه شمال غرب مهاباد از وجود عناصر حزب دمکرات ایران موفق شد چند روستای این منطقه ازجمله آغ بلاغ، چوملان، قاضی گل و توت آغاج را پاک سازی کند. در این عملیات ۲ تن از نیروهای خودی به شهادت رسیدند و از عوامل حزب دمکرات نیز یک تن کشته و ۲ تن دستگیر شدند.(۵)

۲

با پایان یافتن مهرماه، سازمان ها و ارگان های نظامی، انتظامی و انقلابی در مناطق کردنشین استان های آذربایجان غربی و کردستان آمارهایی را درباره تلفات انسانی نیروهای خودی اعم از شهدا، مجروحان و گروگان ها و نیز تعداد و انواع عملیات های گروه های مسلح غیرقانونی، محورها و مناطق مختلف عملیاتی و تعداد تلفات و تسلیم شدگان این گروه ها، ارائه کردند.

واحد اطلاعات سپاه استان کردستان در گزارش خود اعلام کرد: ضدانقلابیون ۲۲۹ مورد

۱- سند شماره ۳۵۹۲۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱.

۲- سند شماره ۳۵۹۲۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۹۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر۲۸ کردستان (رکن۳ - عملیات) به فرماندهی قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن۳ - عملیات)، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۴۰

مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۴/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۶۶۵۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (ژاجا) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۶/۸/۱۳۶۲، ص۱.

۴- سند شماره ۳۵۹۱۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۱۸۳۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات تیپ۱۱۰ شهید محمد بروجردی به فرماندهی تیپ۱۱۰، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح عملیات) به ستاد مرکزی (طرح عملیات)، ۴/۸/۱۳۶۲.

عملیات انجام داده اند که بخشی از آن شامل موارد زیر است: ۲۶ مورد مین گذاری؛ ۳۵ مورد اجرای کمین؛ ۸۳ مورد حمله به پایگاه های نیروهای خودی؛ ۵ مورد حمله به شهر و تیراندازی؛ ۲ مورد انفجارات و خرابکاری صنعتی و آتش زدن؛ ۱۰ مورد ترور؛ ۱۵ مورد ضرب وشتم و اخاذی پول از مردم؛ ۳۰ مورد درگیری و ۷ مورد حمله به روستا.

در جریان این اقدامات، ۲۵۴ تن از نیروهای خودی و مردم شهید، ۳۱۲ تن زخمی و ۱۳۹ تن گروگان گرفته شده اند. از گروه های مسلح غیرقانونی هم ۲۲۴ تن کشته یا زخمی و ۱۴ نفر نیز دستگیر شده اند. در عملیات های نیروهای خودی نیز ۹۸ تن از افراد گروه های مسلح غیرقانونی کشته و ۱۲۴ تن زخمی شدند. در همین مدت ۱۷۸ نفر از افراد ضدانقلاب دستگیر شده و۴۰۰ تن هم خود را تسلیم کرده اند.(۱)

بنیاد شهید انقلاب اسلامی استان کردستان نیز آمار شهدای ۵ شهر این استان را از آغاز سال جاری تا پایان مهرماه، ۶۹۹ تن و به تفکیک محورهای منطقه ای بدین شرح اعلام کرد: سنندج ۳۷۵ نفر، کامیاران ۱۱۱ نفر، سقز ۱۰۲ نفر، بانه ۸۴ نفر و دیواندره ۲۷ نفر.(۲)

علاوه براین، واحد اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا در گزارشی تعداد افراد تسلیم شده از گروه های مسلح غیرقانونی در مهرماه را ۳۷۹ تن ذکر کرد که شرح تفکیکی آن در شهرهای مختلف چنین است:

خوی ۷ نفر، سلماس ۲۹ نفر، ارومیه ۸۱ نفر، مهاباد ۲۹ نفر، سردشت ۲۲ نفر، بوکان ۱۵ نفر، میاندوآب ۵ نفر، اشنویه ۱۴ نفر، نقده ۱۷ نفر، بانه ۱۹ نفر، پیرانشهر ۵۰ نفر، صائین دژ ۴ نفر، سنندج ۲۳ نفر، کامیاران ۲۳ نفر، دیواندره ۱۴ نفر، بیجار ۱ نفر، سقز ۲۲ نفر، تکاب ۴ نفر.(۳)

۱

باوجود تصرف برخی از ارتفاعات مشرف بر شهر پنجوین عراق و آزادسازی بخش دیگری از ارتفاعات حساس و راهبردی نوار مرزی سردشت از وجود گروه های مسلح غیرقانونی، مروری بر اخبار و گزارش های امروز رسانه های خارجی حاکی از انعکاس محدود این موفقیت ها است.

خبرگزاری فرانسه به نقل از بیانیه نظامی ایران از شکست چندین ضدحمله عراق خبر داد و افزود: نیروهای ایران در خاک کردستان عراق با تصرف ارتفاعات راهبردی سربراله و تمامی منطقه هفت توانان به پیشروی ادامه دادند و در شمال غربی مریوان نیز تلفات سنگینی به دشمن وارد کردند(۴) این خبرگزاری در گزارش دیگری گفت: «ارتش و سپاه پاسداران اعلام کردند در حملاتی که شنبه شب به منطقه بیژوه در عراق صورت گرفت، صدها ضدانقلابی کشته شدند. ... به هنگام این حملات ۲۰۰ رزمنده ایرانی که از دو سال پیش در خاک عراق زندانی شده بودند، آزاد شده اند.»(۵)

۱- سند شماره ۱۰۳۸۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه واحد اطلاعات سپاه، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص۲.

۲- سند شماره ۳۲۰۲۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از بنیاد شهید کردستان به فرمانداری سنندج، ۱/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۱۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه شماره ۲، اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص۱۳.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۳، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۲۷، تهران -

خبرگزاری فرانسه، ۱/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۴، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۲۱، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲/۸/۱۳۶۲.

خبرگزاری رویتر نیز با اشاره به سخنان فرمانده سپاه یکم عراق(۱) به نقل از روزنامه جمهوریه افزود: نیروهای سپاه یکم عراق که از منطقه پنجوین دفاع می کنند تمامی حملات ایران از چهارشنبه شب گذشته را با ناکامی روبه رو ساخته اند این درحالی است که نبرد در این منطقه هنوز ادامه دارد.(۲)به گزارش خبرگزاری عراق، صدام حسین با اعطای مدال از فرمانده تیپ۲۹ نیروهای ویژه کماندو به دلیل شجاعت وی در نبرد پنجوین قدردانی کرده است.(۳)

علاوه براین رادیو امریکا هم در گزارشی با بیان اینکه «اطلاعیه های طرفین اخبار ضدونقیضی را منتشر می کنند»، به ذکر ارقام اعلام شده در اطلاعیه های نظامی دو طرف پرداخت و به ادعای فرمانده سپاه یکم عراق مبنی بر نابودی یک تیپ از نیروهای ایران اشاره کرد(۴)

از سوی دیگر امروز طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق که درپی حملات اخیر ایران برای ابلاغ پیام کتبی رئیس جمهور عراق به سران کشورهای عمان، قطر و بحرین عازم این کشورها شده بود، به بغداد بازگشت. وی در پایان سفر یک روزه خود به خبرگزاری عراق گفت: «برای برادران خود در عمان و قطر و بحرین آخرین تحولات جنگ عراق و ایران را روشن ساختیم تا آنکه آنان را کاملاً ـ و به طور دقیق از آنچه در جناح شرقی امت عرب می گذرد، آگاه سازیم و برای آنان نیز مؤکد ساختیم که انرژی و توانایی ما در راه ادامه دفاع از حق حاکمیت و سرزمین ها و انقلاب خود دوچندان خواهد شد.» وی افزود: «ما برادران خود را از چگونگی نبردهایی که در بخش شمالی جبهه جریان دارد با اطلاع کردیم و نیز خسارت های سنگینی را که به نیروهای ایرانی در منطقه نزدیک به پنجوین وارد کرده ایم [به اطلاع آنها رساندیم].» رمضان همچنین با اعلام اینکه «برادران ما در عمان، قطر و بحرین بار دیگر طرف داری خود را از عراق تجدید کردند»، مدعی شد که مقامات این سه کشور نیز تأیید کرده اند که «عراق در حکم زره دفاع از امت عرب و از خلیج عرب [خلیج فارس] است.»(۵)

به گزارش رادیو مونت کارلو طه یاسین رمضان در دیدار با سران کشورهای خلیج فارس گفته است «بدون استفاده از سلاح های پیشرفته در جنگ با ایران نمی توان به زودی این جنگ را پایان داد.» وی همچنین اطمینان داده است که «عراق با استفاده از جنگنده های پیشرفته سوپراتاندارد فرانسوی در جنگ علیه ایران و بمباران تأسیسات حیاتی و اقتصادی آن در آب های خلیج [فارس] می تواند هرچه زودتر سرنوشت این جنگ را تعیین کند و ایران را وادار سازد تا پیشنهادات مسالمت آمیز جهت حل بحران منطقه را بپذیرد.»(۶)

در همین حال و در ادامه فضاسازی عراق درباره عملیات اخیر ایران در جبهه شمالی جنگ، امروز رادیو صوت الجماهیر گزارش داد: «عراق به مناسبت روز سازمان ملل متحد از جهانیان خواست تا موضع روشن تری به بی حرمتی ایران به مصوبات سازمان ملل متحد در قبال

۱- مشروح سخنان فرمانده سپاه یکم عراق در گزارش ۱۵۱ همین روز آمده است.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۳، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۲۶، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۲۰، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، صص ۳۴ و ۳۵، ۱/۸/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، رادیو بغداد، ۱/۸/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص۴۸، رادیو مونت کارلو، ۳/۸/۱۳۶۲.

آتش بس و پایان یافتن اختلافات ایران و عراق ازطریق مسالمت آمیز از خود نشان دهند؛ زیراکه ایران علی رغم درخواست های مسالمت آمیز عراق همچنان به تجاوز خود برعلیه مرزهای بین المللی عراق ادامه می دهد که آخرین آن تجاوز آنها به منطقه پنجوین عراق می باشد.»(۱)

۱

حملات موشکی و هوایی عراق به شهرهای مسجدسلیمان، دزفول و مریوان بازتاب گسترده ای در رسانه های گروهی جهان داشت. این درحالی است که انتشار گزارش ها درباره ادعای اخیر عراق مبنی بر مین گذاری در آب های منتهی به بندر امام خمینی نیز همچنان ادامه دارد.

خبرگزاری های رویتر، فرانسه، کویت و آلمان غربی امروز ضمن انتشار خبر پرتاب موشک و حمله هوایی علیه شهرهای ایران از قول یک سخنگوی نظامی در عراق اعلام کردند: اقدام عراق «به بمباران و پرتاب موشک های زمین به زمین علیه هدف های تعیین شده در داخل اراضی ایران» به تلافی حملات توپخانه ای علیه شهرهای مرزی عراق صورت گرفته است. این سخنگو همچنین هشدار داد عراق به این گونه اقدامات خود درصورت تکرار حملات ایران ادامه خواهد داد(۲)

خبرگزاری رویتر با اشاره به آمار اعلام شده در خبرگزاری رسمی ایران از تعداد قربانیان حمله موشکی عراق به دو شهر مسجدسلیمان و دزفول افزود: «نوع این موشک ها مشخص نیست، لکن موشک هایی که در گذشته به کرات علیه شهرهای ایران مورد استفاده قرار گرفته اند، موشک های زمین به زمین روسی هستند.» رویتر همچنین اضافه کرد: «خبرگزاری ایران نیروهای عراقی را به استفاده از سلاح های شیمیایی به منظور جلوگیری از پیشروی ایران متهم کرد.»(۳)

رادیو بی بی سی نیز ضمن گزارشی از اقدام عراق در هدف قراردادن مراکز غیرنظامی ایران گفت: «حمله عراق به مریوان نشان می دهد که حمله جدید ایران کاملاً موفقیت آمیز نبوده است [زیرا] گفته می شود که یکی از هدف های عمده حمله جدید، عقب راندن نیروهای عراق از مرز دو کشور بوده است تا نیروهای عراق به اندازه ای از مرز دور شوند که مریوان و سایر شهرهای مرزی ایران از بمباران عراق در امان باشند.»

این رادیو سپس با اشاره به بیانیه نظامی سه روز پیش ایران مبنی بر تصرف بیش از ۷۰۰ کیلومتر مربع از خاک عراق و ادعای منابع عراقی درمورد بازپس گیری برخی مواضع چنین نتیجه گرفت: «از این ادعاهای ضدونقیض ایران و عراق چنین برمی آید که اوضاع در ناحیه شمال جبهه های جنگ یک بار دیگر به اوضاع موجود در حملات قبلی بازگشته است. بدین معنی که نیروهای ایران تاحدودی در منطقه کوهستانی پیشرفت کرده اند و آن هم به قیمت تلفاتی سنگین و نیروهای عراق پاسخ ایران را با نیروی هوایی برتر خود داده اند، آن هم با حمله به مواضع جدید نیروهای ایران.» بی بی سی در ادامه ادعای عراق درمورد مین گذاری خطوط کشتیرانی بندر امام خمینی را بیانگر این واقعیت دانست که ازنظر دولت این کشور «بهترین راه

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸ ، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۴۸، بخش عربی رادیو صوت الجماهیر، ۱/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۳، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۳۰ - ۲۶،

۱/۸/۱۳۶۲.

۳– همان، ص ۳۰، تهران – رویتر، ۱/۸/۱۳۶۲.

رفع بن بست کنونی، حمله های تلافی جویانه به مواضع دیگر در جریان نبرد است.»(۱)

در همین زمینه، خبرگزاری رویتر در گزارشی به نقل از روزنامه الثوره (ارگان حزب بعث عراق) مدعی شد که «مین گذاری این منطقه در رأس خلیج [فارس] تنها یکی از اقدامات متعددی است که عراق می تواند برای مجبورساختن ایران به صلح به عمل آورد.»(۲) رادیو اسرائیل نیز به نقل از هارولد براون وزیر دفاع پیشین امریکا، اقدام عراق در مین گذاری آب های نزدیک بندر امام خمینی را «یک اقدام وخیم» ارزیابی کرد و درعین حال گفت: «اگر ایران تنگه هرمز را ببندد دولت های غربی باید به یک اقدام تلافی جویانه دست بزنند.» رادیو اسرائیل همچنین اضافه کرد: «ایران هنوز نسبت به اظهارات عراقی ها درمورد مین گذاری بندر [امام] خمینی واکنش نشان نداده است. درضمن هیچ خبری درباره تقلیل رفت وآمد کشتی ها به این بندر انتشار نیافته است.»(۳)

۱

امام خمینی در بیاناتی ضمن تأکید بر اهمیت خدمت در عرصه های مختلف صنعت، کشاورزی، دانشگاه و سایر فعالیت های پشت جبهه اظهار امیدواری کردند روزهای آخر جنگ و سقوط رژیم عراق درپیش باشد.

رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی امروز در جمع گروهی از کارکنان وزارت صنایع سنگین و واحدهای تولیدی وابسته به این وزارتخانه و گروهی از مخترعان و مبتکران وابسته به سازمان پژوهش های علمی، با اشاره به موضع بازدارنده رژیم گذشته دربرابر انگیزه رشد و حرکت به سوی استقلال و قطع وابستگی کشور، اظهار کردند: «شما خودتان جوان هایی هستید که می توانید همه کارها را انجام بدهید. مخترعین ما می توانند در سطح بالا اختراع بکنند. مبتکرین ما می توانند در سطح بالا ابتکار کنند، به شرط اینکه اعتماد به نفس خودشان داشته باشند و معتقد بشوند به اینکه می توانیم. در رژیم سابق نمی توانیم را در بین همه قشرها شایع کردند، به همه گفتند ما نمی توانیم و باید تواناها بیایند و به ما تعلیم بدهند، آنها هم که می آمدند تعلیم نمی دادند، شماها را وابسته می کردند. امروز که دست همه آنها بحمدالله قطع شده است و دیگر برای آنها جایی در این کشور باقی نمانده است، این شما جوان های کشور هستید که در هرجا هستید باید به فکر آتیه کشور خودتان باشید، [به فکر] حال کشور خودتان باشید و لازم است که با این دو خصیصه، اتکال به خدای تبارک وتعالی[و] اطمینان به نفس، با این دو خصیصه به پیش بروید و بعد از مدت کوتاهی خواهید دید که راه های سعادت بر شما باز می شود، و قدرت های بزرگ طمعشان قطع می شود و ان شاءالله این کشور یک کشور نمونه می شود برای کشورهای دیگری که آنها هم گرفتار آن تبلیغات ابرقدرت ها هستند که نمی گذارند آنها هم رشد بکنند.»

۱- . خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۲۵ - ۲۳، رادیو بی بی سی، ۱/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۴، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۱۸، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو اسرائیل، ۱/۸/۱۳۶۲.

رهبر انقلاب درمورد اهمیت جهاد در راه خودکفایی کشور گفتند: «امروز شمایید که باید دامن به کمر بزنید و در رشد صنایع این کشور و در رشد تولید این کشور دامن به کمر بزنید و همت بگمارید و فعالیت بکنید. فعالیت شما امروز برای کشور اسلامی یک عبادت است. شما امروز همه تان با ایده اسلامی درحال عبادت هستید، چه در کارخانه ها و چه در مواردی که به صنعت مشغول هستید و چه درکشاورزی هرکس هست و چه در سایر کارخانه ها که هست. وقتی انسان برای خلق خدا خدمت بکند و برای اینکه این خلق در طول تاریخ ستم دیدند، عقب نگه داشته شدند، نگذاشتند رشد معنوی بکنند، رشد مادی بکنند، وقتی با این ایده شما خدمت بکنید، شما در خدمت اسلام هستید و شما مجاهد هستید در پشت جبهه ها. همان طوری که مجاهدین ما در جبهه ها مجاهدت می کنند و عبادت خدا را در آنجا می کنند، شما هم در پشت جبهه ها هستید و عبادت خدای تبارک وتعالی را با همین کارهایتان انجام می دهید.»

امام خمینی همچنین درباره اوضاع کشور در مواجهه با فشارهای خارجی تصریح کردند: «امروز ما گرفتار به دسیسه ها و توطئه های ابرقدرت ها هستیم. اینکه همه قدرت های خودشان را روی هم گذاشتند و به کشور شما حمله کرده اند، چه حمله تبلیغاتی و چه حمله تسلیحاتی، برای این است که آنها احساس می کنند که ایران است که می تواند خودش و دیگر کشورها را از قید اسارت ابرقدرت ها و چپاولگری های آنها نجات بدهد. از این جهت ما باید مهیا باشیم به اینکه این ضربه ای که زدیم به آنها، دنبالش را بگیریم.»

ایشان در ادامه افزودند: «ما در بین راه هستیم. کاری که شما جوان ها کردید در دنیا بی نظیر است. هیچ کشوری را شما سراغ ندارید که از ابرقدرتی بریده باشد و به ابرقدرت دیگری اتصال پیدا نکرده باشد. بی استثناء تمام کشورهای دنیا یا در تحت سلطه مستقیم یا غیرمستقیم این ابرقدرت اند یا در تحت سلطه مستقیم یا غیرمستقیم آن ابرقدرت و شما تنها هستید در دنیا که فاتحه هر دو را خواندید و دست هر دو را کوتاه کردید و می خواهید شما خودتان باشید. می خواهید مستقل باشید. می خواهید آزاد باشید. می خواهید آن قیدوبندهایی که برای کشور شما در زمان طاغوت درست شده بود از آنها همان طورکه رهایی پیدا کردید، رها باشید تا آخر و این با جدیت خود شماست. با تلاش خود شماست برای همه کارها. هرکس در هر کاری که مشغول است چه در دانشگاه ها که مشغول دانش هستند و چه در صحراها و بیابان ها که مشغول کشاورزی هستند و چه در جبهه ها که مشغول فعالیت هستند و چه در کارخانه ها که مشغول جهاد هستند. همه در جهاد در راه خدا هستند و باید این جهاد را به آخر برسانند و ان شاءالله به آخر می رسد.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی در ادامه سخنان خود به پیروزی های اخیر در جبهه های جنگ و حملات موشکی عراق علیه شهرهای ایران اشاره و خاطرنشان کردند: «شما می دانید که مصیبت هایی که به این کشور وارد شده است از اول انقلاب تاکنون چه حجم زیادی داشته است

و در ازای او، آن پیروزی هایی که برای شما حاصل شده است. حجم بسیار افزون داشته است. ... و شما می دانید که امروز در جبهه ها چه پیروزی های چشمگیری به وسیله همین جوان های عزیز رزمنده ما به دست آمده است که قدرت های بزرگ الآن در فکر هستند که برای شکست خوردن، تقریباً شکست آخر صدام فکری بکند که بتوانند این را حفظش بکنند. صدام هم که می بینید که وضع روحی اش یک وضع جنون آمیزی شده است که هر وقت شکست می خورد در میدان، از دور می ایستد و کشور ما را، جوان های ما را، بچه های ما را مورد موشک های دوربرد قرار می دهد و دیدید که با دزفول، سابق و حالا همین دیروز و امروز چه کرده است و با مسجدسلیمان چه کرده است و با مریوان چه کرده است. ما در جنگ بر او غلبه کردیم و او نمی تواند مقابله کند و او با شرارت به مردم عادی، به مردم بی پناه، به اینها تجاوز می کند.»

امام خمینی افزودند: «عجب این است که در یکی، دو سه روز پیش از این، قبل از این جنایت گفت که ما به - یکی از مسئولین آنها گفتند که یا شاید خود صدام هم بود - که ما به سازمان بین المللی یا یکی از همین سازمان ها گفتیم که ما این کار را می کنیم و سازمان بین المللی که هم به اصطلاح برای حفظ حقوق بشر است، سکوت کرد و با این سکوت، او را تشویق کرد به یک همچه جنایتی. او نمی تواند به نظامی های ما صدمه بزند، لکن از دور می تواند که موشک بیندازد. موشک های دوربرد را بیندازد. همان موشک هایی که قدرت های بزرگ به او داده اند. قدرت امریکا و شوروی به او داده اند. او را از دور بیندازد و خانه های مظلومین را به سر خود و بچه هایشان خراب کند و رجزخوانی کند که ما چه کردیم و چه کردیم. چقدر کشتیم. این رجزخوانی ندارد که یک دسته مظلومی که زن و بچه ای که در خانه های خودشان خوابیده اند شما با موشکی که از خارج ایران می اندازید، آنها را بکشید. از آن طرف هم عربده می کشد که خاک عراق هیچ از دست نرفته و در یک وجبش ایرانی ها وارد نشده اند. درصورتی که ۷۰۰ کیلومترش را الآن وارد شده اند و ان شاءالله بعدها هم امید است که تکمیل بشود.»

رهبر انقلاب با تأکید بر خودداری ایران از تلافی حملات عراق اظهار کردند: «ما درعین حالی که الآن بسیاری از شهرهای آنجا زیر نظر ما هست و رزمندگان ما می توانند آنها را بمباران کنند، ابداً همچه کاری نکرده اند و نباید هم بکنند. برای اینکه مردم شهرها گناهی ندارند و ما در جنگ باید جلوی او را بگیریم. در جنگ باید صدمات را به او وارد بکنیم و او را محکوم بکنیم و معدوم بکنیم ان شاءالله. و من امیدوارم که این جنگ همین روزهای آخرش باشد. ان شاءالله این رژیم ساقط بشود و کشور عراق به دست خود ملت عراق اداره بشود و به وجه اسلامی و شایسته برای اسلام اداره بشود.»

امام خمینی همچنین با اشاره به اعطای مدال شجاعت به یکی از فرماندهان عراقی در روزهای اخیر گفتند: «این دأب او [صدام] ست. همان وقت هم که خرمشهر [را] گرفتند و بیرون کردند اینها

را، او مدال شجاعت به بعضی ها داد. حالا هم که با افتضاح اینها را بیرون کرده اند و قریب به ۷۰۰ نفر از آنها را به پشت جبهه ها آورده اند و اسیر کرده اند و قریب ۳۵۰۰ نفر آنها را یا کشته یا مجروح کرده اند که بسیاری از فرماندهان آنها هم در میان آنها بوده، برحسب آن طوری که گزارش داده اند، ایشان باز مدال داده است و بهتر این است یک مدالی به خودش بدهند و آن مدال شجاعت، برای اینکه این آدم درعین حالی که این سبعیت را دارد، این وضع روحی را هم دارد که از آن طرف به این طرف و آن طرف متشبث می شود به اینکه بیایید و مرا رهایم کنید از این گرفتاری که پیدا کرده ام، از آن طرف هم عربده می کشد، از آن طرف هم بیچاره هایی که فرستاده به جبهه اگر یک قصوری بکنند، آنها را اعدام می کند، در همین دو، سه روز باز به حسب آن طوری که گفته اند یک دادگاه صحرایی درست کرده و بسیاری از این فرماندهان را که سستی کرده اند در این امر اعدام کرده است. این وضع روحی که او پیدا کرده یعنی یک وضعی الآن پیدا کرده است که به هرطرف می زند و هر جنایتی را حاضر است انجام بدهد و من امیدوارم که خود عراقی ها و ارتش عراق بیش از این تحمل نکنند این جنایت را و این حزب بعث را به جای خودش بنشانند تا ان شاءالله کشور عراق با سرافرازی و آسودگی بتواند به زندگی اسلامی خودش ان شاءالله ادامه بدهد.»(۱)

۱

مقامات جمهوری اسلامی ایران امروز در اظهاراتی جداگانه ضمن ابراز تأسف از حملات موشکی عراق علیه شهرها و مراکز غیرنظامی ایران، بر ادامه جنگ تا کسب پیروزی کامل و احقاق حقوق ملت ایران تأکید کردند. دراین بین از اقدام شوروی در تجهیز عراق به موشک هایی با برد وسیع نیز انتقاد شد.

حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، در آغاز جلسه علنی امروز مجلس با اشاره به حمله موشکی عراق به مسجدسلیمان و دزفول و شهادت بیش از ۱۰۰ تن و مجروح شدن صدها نفر از مردم علاوه بر ویرانی های به بارآمده، خاطرنشان کرد: «این نه اعتبار نظامی است و نه اعتبار انسانی است، بلکه نشان ضعف نظامی و نشان عدم توجه به مبانی انسانی و بین المللی است و تکیه انتقاد ما بیشتر روی سازمان های بین المللی و مطبوعات جهان و بوق های تبلیغاتی دنیا است که این گونه جنایات را نادیده می گیرند و ملت ما این جنایات را در پرونده صاحبان اصلی این موشک ها ثبت می کند و به زودی به آنها جواب مناسب را خواهد داد.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع سپس افزود: «می توانیم از این جنایاتی که درست در موقع عملیات [والفجر۴] انجام شد بفهمیم که صدام آخرین حربه های خودش را دارد به کار می برد و همه تهدیدهایی که در این یک ماه اخیر کرد مصداقش را در جنایات دزفول و مسجدسلیمان دیدیم. یعنی روشن شد که هرچه صدام دارد خلاصه می شود در چنین امکان جنایاتی آن هم در شهرهای بی دفاع. بنابراین باید منتظر شد که نیروهای رزمنده ما گام های نهایی را در فتح این

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی(ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، ۱۳۷۸، صص ۱۹۴ – ۱۸۹.

جنگ طولانی بردارند و ملت ما را و ملت عراق را از شر این جنایتکاران راحت کنند.»(۱)

میرحسین موسوی نخست وزیر نیز در پایان جلسه امروز هیئت دولت در مصاحبه با خبرنگاران ضمن اشاره به پیروزی های اخیر در عملیات والفجر۴ و تصرف کامل منطقه شیلر، درباره حملات موشکی عراق اظهار کرد: «قطعاً هدف صدام از دست زدن به چنین جنایاتی تثبیت پایه های لرزان حکومتش به وسیله ترور و وحشت و همچنین به وجودآوردن نرمش در مواضع ما می باشد.» وی افزود: «من به تمامی بعثیان عفلقی اعلام می کنم که این جنگ تا به دست آوردن پیروزی کامل و احقاق حقوق ملتمان ادامه خواهد داشت.»(۲)

امروز همچنین مدیرکل امور بین الملل وزارت امور خارجه ایران در گفت وگویی با اشاره به تناقض آشکار حملات موشکی عراق با کنوانسیون چهارم ژنو گفت: «چنانچه سازمان ملل، بررسی این جنایات را در اولویت قرار ندهد، مردم ما این سازمان و شورای امنیت را مسئول مستقیم جنایات صدام می دانند.» وی همچنین یادآور شد: «حمله موشکی به مسجدسلیمان حاکی از آن است که ابرقدرت شرق موشک های جدید با برد وسیع تر دراختیار این رژیم سرسپرده گذاشته است.»(۳)

۱

در چارچوب پیگیری روند توسعه روابط ایران و کره شمالی به ویژه در ابعاد اقتصادی و نظامی، امروز میرحسین موسوی نخست وزیر، در رأس یک هیئت بلندپایه عازم پیونگ یانگ پایتخت کره شمالی شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در این سفر سرهنگ سلیمی وزیر دفاع، آقازاده وزیر مشاور در امور اجرایی و چند تن دیگر از مقامات کشور، نخست وزیر را همراهی می کنند. موسوی قبل از ترک تهران اظهار داشت: «ما با جمهوری دمکراتیک کره روابط خوبی داریم و تجربه خوبی در جنگ، از این کشور داریم و دررابطه با خرید تجهیزات روابط ما در حد بسیار خوب است.» وی افزود: «ترکیب این هیئت، سیاسی - اقتصادی است.»(۴)

در همین حال، رادیو بی بی سی ضمن اشاره به سفر هیئت ایرانی به کره شمالی، گفت: «انتظار می رود که جنگ بین ایران و عراق در مذاکراتی که در پیونگ یانگ پایتخت کره شمالی، بین نمایندگان ایران و کره شمالی برگزار خواهد شد، مطرح گردد.» این رادیو افزود: «خبرنگاران می نویسند که کره شمالی مقادیر زیادی اسلحه به ایران می رساند است و نیز در آموزش نظامی به دولت ایران کمک می کرده است.»(۵)

۲

منابع عربی امروز از پایان دوره آموزشی خلبانان عراقی برای استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد و نقش مصر در تحویل این هواپیماها به عراق خبر دادند.

یک روزنامه فرانسوی به نقل از یک مقام عالی رتبه نظامی این کشور اعلام کرد گروهی از

۱- روزنامه کیهان، ۱/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۳.

۳- همان، ص۲۲ مکرر.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۳۴، رادیو بی بی سی، ۲/۸/۱۳۶۲.

خلبانـان و تکنسـین هـای عراقی که برای اسـتفاده از هواپیماهـای سوپراتانـدارد در فرانسه آموزش دیـده انـد، هفته پیش پس از اتمام دوره آموزشـی خود به عراق بازگشته اند. رادیو رأس الخیمه با اعلام این خبر یادآور شد: پیش از این مسئولان فرانسوی و عراقی در تبیین دلیل تعویق زمـان تحویـل سوپراتانـداردها، تحویـل هواپیماهـای مـذکور را به پایان دوره آموزشـی خلبانان و تکنسـین های عراقی که بایـد این هواپیماها را هدایت کنند منوط ساخته بودند.(۱)

امروز همچنین مجله الحوادث (چاپ پاریس) به نقل از منابع آگاه عربی اعلام کرد که رژیم مصر نقش عمـده ای در تحویل هواپیماهای پیشـرفته سوپراتاندارد به عراق ایفا کرده است. این مجله افزود: «حسـنی مبارک به امریکا اصـرار کرد تا فرانسه را به ارسال اسـلحه بیشتر به عراق متقاعد سازد.»(۲) این درحـالی است که به گزارش خـبرگزاری آسوشـیتدپرس فواد محی الـدین نخست وزیر مصـر، در مصـاحبه با روزنامه کویتی الانباء گفت: «هواپیماهای فرانسوی در مقابل ایران به عراق یک قـدرت بازدارنده می دهند و بغداد را در یک موضع قوی تری در مـذاکره با ایران قرار می دهند.»(۳)بااین حال وی با تأکیـد براینکه عراق نباید از این هواپیماها علیه ایران اسـتفاده کند، خاطرنشان کرد: «استفاده از این هواپیماها نه تنها به پایان جنگ کمک نخواهد کرد. بلکه باعث تشدید آن خواهد شد.»(۴)

۱

امروز گزارش هایی مبنی بر تقویت طرح قطعنامه پیشـنهادی غرب در سازمان ملل با هـدف ترغیب ایران به پذیرش این قطعنامه و درنهایت اسـتقرار آتش بس در جنگ ایران و عراق انتشار یافت. درعین حال، تلاش ها و رایزنی های محافل عرب نیز برای پایان دادن به جنگ در ابعاد گسترده تری ادامه دارد.

روزنامه ساندی تایمز درمورد طرح قطعنامه اخیر کشورهای غربی در شورای امنیت سازمان ملل که درحقیقت همان طرح پیشنهادی فرانسه می باشـد که اصـلاحاتی در آن انجـام گرفته است، نوشت: «شوروی یـک پیشـنهاد غرب را که هـدف از آن پایـان دادن به جنگ ایران و عراق می باشـد مورد تصویب قرار داده است و احتمالاً ظرف دو هفته آینـده درمورد این پیشـنهاد در سازمان ملل رأی گیری خواهد شد.» به نوشته ساندی تایمز، طرح مذکور این موضوعات را پیشنهاد می کند: «تحقیق درمورد علل جنگ چنان که ازسوی ایران درخواست شده است؛ تضمیناتی درمورد رفت وآمد آزاد کشتی ها در خلیج فارس؛ اقدامات فوری برای بستن چاه های نفت ایران که دراثر حملات عراق صدمه دیده اند. این اقدامات با برنامه برای پاک سازی آلودگی های نفتی منطقه خلیج [فارس] دنبال خواهد شد.»(۵)

روزنامه کویتی الانباء نیز ضـمن اعلام پیوسـتن انگلیس و هلنـد به طرح پیشـنهادی فرانسه نوشت: «به موجب ماده جدیـدی که به این طرح اضافه شده است یک کمیته تحقیقاتی

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۷، رادیو رأس الخیمه، ۱/۸/۱۳۶۲

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه،شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۴۸، بخش عربی رادیو لیبی، ۱/۸/۱۳۶۲، به نقل از مجله الحوادث.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، صص ۴۰ و ۴۱، رادیو اسرائیل، ۲/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۵، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۱/۸/۱۳۶۲.

بین المللی تصمیم خواهد گرفت که کدام یک از طرفین آغازگر جنگ بوده است.» این روزنامه خاطرنشان کرد: «این ماده به منظور ترغیب ایران به قبول این ابتکار بوده است.»(۱)همچنین به گزارش خبرگزاری رویتر از سازمان ملل، طرح پیشنهادی فرانسه درحال تغییرات بیشتری است و به گفته یک منبع دیپلماتیک «وضعیت فعلی آن به حدی نرم شده است که بی مایه است.»(۲)

از سوی دیگر، در ادامه تلاش های سیاسی اعراب که به موازات پیگیری طرح قطعنامه پیشنهادی در سازمان ملل دنبال می شود، وزیر دفاع عربستان سعودی از تمام کشورهای غرب خواست تا اقدامات خود را برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق شدت بخشند.(۳) همچنین فواد محی الدین نخست وزیر مصر هم امروز در مصاحبه ای با روزنامه کویتی الانباء گفت: «قاهره در تلاش بوده است تا از راه گفت و گو با واشنگتن، امریکا را به پایان دادن به جنگ ایران و عراق ازطریق مسالمت آمیز برانگیزد.» وی افزود: «واشنگتن باتوجه به روابط تیره خود با ایران می تواند برای پایان دادن به جنگ ازطریق قدرت های دیگر اقدام کند.» محی الدین ضمن اذعان به تعصب مصر در قبال عراق و اقدام آن کشور در ارسال اسلحه به عراق اضافه کرد: «لکن ما همچنان خواستار توقف فوری خصومت ها هستیم.»(۴)

درعین حال به گزارش رادیو ریاض عربی، شیخ حمد بن خلیفه آل ثانی ولیعهد قطر، اعلام کرد در چهارمین اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس که هفتم نوامبر (۱۶ آبان) در دوحه برگزار می شود، «برخی از موضوعات مهم خلیجی، عربی و بین المللی وجود دارد که در خلال این دوره مورد بحث و گفت وگو ازسوی رهبران شورای همکاری دولت های عربی خلیج [فارس] قرار می گیرد.» وی تأکید کرد رایزنی ها در چارچوب شورای همکاری خلیج فارس «برای بازگرداندن تصمیمات و موافقت نامه های متخذه به واقعیت ملموسی است که بازتاب مثبت بر منافع مشترک این دولت ها خواهد داشت.»(۵)

۱

اعضای شورای همکاری خلیج فارس ضمن برنامه ریزی برای اجرای مانورهای نظامی بیشتر، درحال مذاکره با چند کشور غربی به منظور نصب یک شبکه دفاعی رادار گسترده اند. این درحالی است که امریکا نیز برنامه استقرار یک نیروی واکنش سریع اردنی را با هدف تقویت موقعیت دفاعی این کشورها پیش می برد.

شیخ خلیفه بن زاید آل نهیان معاون فرمانده عالی نیروهای مسلح امارات عربی متحده و ولیعهد این کشور، امروز اعلام کرد: «به دنبال موفقیت مانور اخیر سپر شبه جزیره در ابوظبی، قرار است مانور هوایی مشترک بین چهار کشور عضو شورای همکاری خلیج [فارس] انجام گردد.» وی در مصاحبه ای با روزنامه سعودی عکاظ با اشاره به «استراتژی تأسیس یک وحدت نظامی [در] خلیج [فارس]» هدف این راهبرد را مقابله با «هرگونه تهدید یا مداخله در امور کشورهای

۱- همان، صص ۹ و ۱۰، کویت - خبرگزاری یوگسلاوی، ۱/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه کویتی الانباء.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، خبرگزاری رویتر - سازمان ملل، ۲/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۴۲، رادیو ایران، ۱/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۵، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱/۸/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، رادیو ریاض عربی، ۱/۸/۱۳۶۲.

عضو شورای همکاری خلیج [فارس] و نیز تأمین امنیت خلیج [فارس]» عنوان کرد.(۱)

در همین حال، خبرگزاری کویت به نقل از روزنامه السیاسه (چاپ کویت) گزارش داد: «شش کشور عضو شورای همکاری خلیج [فارس] به منظور نصب یک شبکه دفاعی رادار عظیم در اطراف کشورهای خلیج [فارس] برای رسیدن به یک توافق با فرانسه، انگلیس و امریکا در تماس هستند.» به گفته دیپلمات های غربی در لندن «این کمربند دفاعی یک شبکه جامع از رادار پیشرفته و سیستم های موشکی است که قادر است تمامی حرکت های زمینی، دریایی و هوایی اطراف منطقه را ردیابی کند.» خبرگزاری کویت همچنین به نقل از این منابع «وجود هرگونه ارتباطی بین سیستم دفاعی پیشنهادی و وقایع جاری در خلیج فارس ازجمله تهدیدات ایران جهت بستن تنگه هرمز را رد کرد.»(۲)

از سوی دیگر، درحالی که اعضای شورای همکاری خلیج فارس ازجمله کویت سرگرم مذاکره با دولت های غربی برای نصب شبکه راداری مذکور هستند، عبدالعزیز حسین وزیر مشاور در امور کابینه کویت، گفت که «از وجود نیروی استقرار سریع ۸۰۰ نفری اردن که توسط امریکا برای کمک به دفاع از منابع نفتی جهان غرب در خلیج [فارس] آموزش دیده اند» بی اطلاع است. خبرگزاری آلمان با اعلام این مطلب افزود: این درحالی است که روزنامه نیویورک تایمز روز گذشته (شنبه) به نقل از مقامات رسمی در واشنگتن از تشکیل این نیرو که مدت دو سال و نیم تحت آموزش مخفیانه نیروهای امریکایی بوده اند، خبر داد.(۳) رادیو اسرائیل نیز دراین مورد اعلام کرد: «موضوع تشکیل واحد کماندویی اردنی که هدف آن خنثی کردن اقدامات ایران علیه امیرنشین های حوزه خلیج فارس می باشد، امروز در جلسه هیئت دولت اسرائیل مطرح شد و مخالفت اصولی اسرائیل نسبت به تشکیل آن ابراز گردید.»(۴)

۱

امروز دو انفجار مهیب در مرکز فرماندهی تفنگ داران دریایی امریکا و مقر نیروهای فرانسوی مستقر در بیروت رخ داد. این انفجارها بازتاب گسترده ای در محافل خبری و سیاسی جهان پیدا کرد. در همین حال، مقامات امریکا و رژیم صهیونیستی اتهاماتی را درمورد دخالت ایران و سوریه در این حادثه مطرح کردند.

به گزارش منابع خبری، اولین انفجار در ساعت ۶:۲۰ بامداد به وقت محلی (ساعت ۸ به وقت تهران) با ورود یک کامیون حامل مواد منفجره به مرکز فرماندهی تفنگ داران دریایی امریکا به وقوع پیوست. در این حادثه ساختمان چهارطبقه این مرکز که در فرودگاه بیروت قرار دارد، منفجر شد. درحالی که عملیات نجات ادامه دارد، منابع مختلف تلفات تفنگ داران امریکایی در این انفجار را حداقل ۱۲۰ تن اعلام کردند. دقایقی بعد انفجار دیگری در قرارگاه

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۱۹، جده - خبرگزاری کویت، ۱/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۶ و ۷، کویت - خبرگزاری کویت، ۱/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۷ و ۱۸، کویت - خبرگزاری آلمان، ۱/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۹، رادیو اسرائیل، ۱/۸/۱۳۶۲.

فرماندهی نیروهای فرانسوی رخ داد که براثر آن چند چترباز فرانسوی کشته شدند.(۱) خبرگزاری فرانسه به نقل از سرگرد جردن سخنگوی تفنگ داران دریایی، میزان مواد منفجره به کاررفته در انفجار نخست را ۱۰۰۰ کیلوگرم گزارش کرده است.(۲)

به دنبال وقوع این انفجارها شخص ناشناسی که خود را نماینده "جنبش آزاد انقلاب اسلامی" معرفی کرد در تماس با خبرگزاری فرانسه مسئولیت دو انفجار مزبور را به عهده گرفت. وی با بیان اینکه عملیات این جنبش زمانی متوقف می شود که بیروت به دست انقلابیون مسلمان و رزمندگان جوان دمکراتیک اداره شود، تصریح کرد که این جنبش «از سیاست سوریه بزرگ که تلاش می کند فلسطین به فلسطینی ها بازگردانده شود، لبنان از دست امپریالیست[ها] آزاد شود و انقلاب مسلمانان در تمام جهان عرب تحکیم یافته [و] تقویت شود، حمایت می کند.» خبرگزاری فرانسه در گزارش خود خاطرنشان کرد جنبش مذکور تاکنون ناشناخته بوده است.(۳)

در همین حال لاری اسپیکز سخنگوی کاخ سفید، اعلام کرد: «امریکا دلایلی در دست دارد که براساس آنها گروه هایی با برخورداری از پشتیبانی ایران احتمالاً مسئول سوءقصد خونینی هستند که علیه جان سربازان امریکایی و نیروهای حافظ صلح چندملیتی در بیروت صورت گرفت.»(۴) رادیو امریکا نیز ضمن اعلام این مطلب، به نقل از اسپیکز افزود: «هنوز آمادگی برای اعلام رسمی دراین مورد که چه گروهی مسئول این انفجارها بوده است را نداریم.»(۵) به گفته وی، ریگان رئیس جمهور امریکا، «درحال حاضر سرگرم بررسی راه های کاهش آسیب پذیری نیروهای امریکا در لبنان است.» سخنگوی کاخ سفید تأکید کرد: «مأموریت امریکا و نیروهای چندملیتی به هیچ وجه تغییری نکرده است و هیچ تغییری نیز در تعهدات ما به وجود نیامده است.»

لحظه انفجار مقر تفنگ‌داران امریکایی در بیروت

کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا نیز مدعی شد: «تعدادی از ایرانیان در سوءقصد بیروت مسئول هستند.» وی در گفت وگو با تلویزیون سی.بی.اس. افزود: «چنانچه این دلایل و پیش بینی ها مورد تأیید قرار گیرد، احتمال انتقام جویی ازجانب دولت امریکا بعید به نظر نمی رسد.»(۶) واینبرگر

۱- طبق آماری که بعدها اعلام شد در این حوادث ۲۴۱ نظامی امریکایی و ۵۸ نظامی فرانسوی کشته شدند.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۱۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۳.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۱۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۲

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۱/۸/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۹، رادیو امریکا، ۱/۸/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۱/۸/۱۳۶۲.

همچنین پس از دیدار با ریگان به خبرنگاران گفت: «شواهد موجود حاکی است که افراطیون ایرانی در این ماجرا دست داشته اند.»(۱) وی مداخله شوروی در این واقعه را رد نکرد و افزود: «روس ها دوست دارند از آب های گل آلود ماهی بگیرند.» وزیر دفاع امریکا درباره چگونگی پاسخ امریکا به این جریان اظهار کرد: «هیچ پیشنهادی مبنی بر خروج تفنگ داران دریایی صورت نگرفته [و] هدف همان است که هست، ولی تعهد ما تغییر نکرده است.»(۲)

از سوی دیگر، گزارش خبرگزاری فرانسه از بیت المقدس حاکی است: اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی، در واکنش به این حادثه «به آنهایی که درصدد جلوگیری از [دستیابی به] یک راه حل مسالمت آمیز در لبنان هستند، حمله کرد.» گفته می شود مقصود وی سوریه می باشد. سخنگوی رژیم اشغالگر قدس نیز گفت: «ما هویت مقصر را نمی دانیم، اما می دانیم که مقامات سوری علیه بازگشت به صلح در لبنان کار می کنند.» خبرگزاری فرانسه درعین حال در گزارشی به نقل از سفیر سوریه در واشنگتن اعلام کرد: «سوءقصد خونین بیروت علیه نیروهای امریکایی و فرانسوی عضو نیروهای چندملیتی به هیچ وجه از اهداف کشورش در لبنان نیست.» رفیق جوجتی تأسف عمیق خود و دولت متبوعش را از این حادثه و مرگ ۱۲۰ تفنگ دار امریکایی ابراز داشت و تأکید کرد کسانی مسئول این انفجارها هستند که «درجهت شکست کنفرانس ژنو درمورد وحدت لبنان دارای منافعی می باشند.» جوجتی در پاسخ به این سؤال که آیا سوریه نمی خواهد تفنگ داران امریکایی خاک لبنان را ترک کنند، گفت: «من آرزو می کنم چنانچه این عمل برای حفظ جان لبنانی ها است آنها در این کشور بمانند، لیکن ماندن آنها برای یک جناح مخصوص نباشد.»

مقر تفنگ‌داران امریکایی

خبرگزاری یونایتدپرس نیز گزارش داد: واریم زاکلارین عضو کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی، در نخستین واکنش کشورش به این حادثه، ضمن اظهار تأسف از مرگ نیروهای امریکایی و فرانسوی، تأکید کرد: «راه حل نظامی برای درگیری در لبنان محکوم به شکست است.» وی تلاش های نیروهای حافظ صلح در لبنان را بی ثمر خواند و خواستار انجام مذاکرات بین المللی به منظور دستیابی به راه حلی برای بحران لبنان شد.(۳)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۹، رادیو امریکا، ۱/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۱۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۶، ۱۷ و ۲۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲.

امروز همچنین منابع دولت فرانسه اعلام کردند شارل هرنو وزیر دفاع فرانسه، برای بررسی این حادثه عازم بیروت شد.(۱) کانال ۲ تلویزیون فرانسه در برنامه ویژه خبری صبح امروز خود به نقل از کلود شسون وزیر امور خارجه این کشور که برای شرکت در جلسه غیررسمی وزرای امور خارجه کشورهای عضو بازار مشترک اروپا در آتن به سر می برد، از امکان تجدیدنظر در حضور نیروهای فرانسوی در بیروت خبر داد. بااین حال پیر موروا نخست وزیر فرانسه، در یک نشست مطبوعاتی بر ادامه حضور نیروهای فرانسوی در لبنان تأکید کرد. براساس این گزارش، سفیر لبنان در پاریس نیز در مصاحبه ای ضمن تأکید بر ضرورت ادامه حضور نیروهای چندملیتی در لبنان از اظهارنظر درمورد دخالت ایرانیان در این انفجار خودداری کرد. خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین گزارش داد: «مخبرین و مفسران دو کانال دولتی تلویزیون فرانسه بر دخالت ایرانیان در این انفجار تأکید کردند و با استناد به دو انفجار قبلی سفارت عراق و امریکا در بیروت،(۲) روی تشابه این عملیات تأکید ورزیدند.»(۳) در همین زمینه، رادیو اسرائیل نیز ادعا کرد: «سوءقصد امروز تحت رهبری شخصی به نام حسین موسوی صورت گرفته که با حکومت اسلامی ایران همکاری نزدیک دارد.»(۴)*(۵)

ص: ۲۷۴

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۳.

۲- ساختمان سفارت عراق در بیروت در تاریخ ۱۵ دسامبر ۱۹۸۱ (۲۴ آذر ۱۳۶۰) هدف یک حمله انتحاری قرار گرفت که درجریان آن ۶۱ نفر ازجمله سفیر عراق در لبنان کشته شدند. در ۱۸ آوریل ۱۹۸۳ (۲۹ فروردین ۱۳۶۲) نیز کامیونی با بیش از ۹۰۰ کیلوگرم مواد منفجره به ساختمان اصلی سفارت امریکا در بیروت برخورد کرد. در این انفجار، بخش مرکزی ساختمان هفت طبقه سفارتخانه در هم فروریخت و ۶۳ کشته و دست کم ۱۲۰ زخمی بر جای گذاشت. بنا بر اطلاعات موجود، در انفجار مذکور ۱۷ امریکایی عمدتاً از کارکنان سفارت، تعدادی از اعضای سازمان اطلاعات مرکزی امریکا (C.I.A) و چند سرباز و یک تفنگ دار دریایی امریکا، ۳۲ کارمند محلی سفارت از اتباع لبنان و ۱۴ مراجعه کننده کشته شدند.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، صص ۲۱ و ۲۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲.

۴- * حسین موسوی معروف به "ابوهشام" جانشین و سخنگوی جنبش امل تا سال ۱۳۶۱ بود که درپی مخالفت هایی با مواضع به اصطلاح سازش کارانه نبیه بری رهبر جنبش امل، به همراه تعدادی از کادرهای امل از این جنبش جدا و در شهر بعلبک در دره بقاع واقع در شرق لبنان گروه موسوم به امل اسلامی را پایه گذاری کرد. زمینه این جدایی به مشارکت رهبر امل در هیئت نجات ملی لبنان بازمی گردد که اعضای آن ازجمله نبیه بری ازسوی الیاس سرکیس رئیس جمهور وقت لبنان، منصوب شده بودند تا با انجام گفت وگوهایی در چارچوب طرح فیلیپ حبیب فرستاده ویژه رئیس جمهور امریکا به غرب آسیا، مقدمات خاتمه محاصره بیروت توسط نیروهای رژیم صهیونیستی را که در ادامه تهاجم ۶ ژوئن ۱۹۸۲ (۱۶ خرداد ۱۳۶۱) این رژیم به جنوب لبنان صورت گرفته بود، فراهم سازند. این محاصره سرانجام با خروج نیروهای سازمان آزادی بخش فلسطین از بیروت و استقرار نیروهای صلح چندملیتی در این شهر پایان یافت. گروه انشعابی امل اسلامی به رهبری حسین موسوی در سال ۱۳۶۳ با پیوستن به چند گروه دیگر اسلام گرای شیعه لبنانی در بعلبک، حزب الله لبنان را بنیان گذارد و از آن پس این حزب به عنوان یک بازیگر مهم وارد صحنه تحولات لبنان شد.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۹، رادیو اسرائیل، ۲/۸/۱۳۶۲.

ضمیمه گزارش۱۵۵: کلیاتی از موقعیت و اهمیت نظامی ارتفاع سیر و روستاهای بیژوه و مزن آباد و اقدامات حفاظتی گروه های مسلح ضدانقلاب در این دو روستا

• ارتفاعات آزادشده سیر

ضدانقلابیون در طول چند سالی که در ارتفاعات راهبردی و صعب العبور مستقر بودند اقدام به احداث یک قرارگاه مجهز کرده بودند و دورتادور آن، همانند مزدوران عراقی، کانال هایی به شکل زیگزاگ به عمق ۱ تا ۵/۱ متر و به عرض ۵۰ سانتی متر ساخته بودند، در اطراف این پایگاه خمپاره و فشنگ ساخت مصر دیده می شود، همچنین بقایای کنسروها و باطری و کبریت و انواع بیسکویت و حشره کش و غیره که در اطراف پایگاه پخش شده همگی ساخت عراق می باشند. در این پایگاه چندین جزوه مختلف به چشم می خورد که درباره اصول و روش جنگ های کوهستانی و جزوات اعتقادی است که در آن ایدئولوژی مارکسیسم تبلیغ می شود. این ارتفاعات مشرف بر بلندی های داخلی خاک عراق و همچنین مشرف بر بقایای پایگاه های ضدانقلابیون و سران خائن آنها ازجمله قاسملو و شیخ عزالدین خائن و روستای اشکان مرکز فرستنده رادیویی ضدانقلابیون، می باشد.

• روستای آزادشده بیژوه

در روستای بیژوه نیز که پس از نبردی پنج ساعته به تصرف درآمد، رزمندگان اسلام توانستند ضدانقلاب را در ارتفاعات مشرف بر این روستا سرکوب کنند و از کلیه مواضع ایذایی ازقبیل مین های دست ساز و تله های انفجاری که در شیار کوه ها کار گذاشته شده بود عبور کنند و نیمه شب توانستند درقالب گروه های کوچک در چند محور به داخل روستای بیژوه حرکت کرده و آن را از وجود ضدانقلاب آزاد سازند. این روستا در دره ای سرسبز و نسبتاً وسیع که اطراف آن را کوه های مرتفع و صعب العبور احاطه کرده، واقع شده است. اهالی روستا با نصب پرچم سفید بر روی بام خانه ها همبستگی خود را با رزمندگان اسلام اعلام داشته و با نوشتن شعار و به دست گرفتن پلاکارد حمایت خود را از برادران ابراز داشتند. این حمایت به حدی بود که اصرار داشتند رزمندگان به داخل خانه های آنها بروند و چای و غذا صرف کنند.

در روستای بیژوه، سه مقر متعلق به گروهک منافقین بود. این مقرها در ساختمان های نسبتاً بزرگ با چهار یا پنج اتاق هستند که اختصاص به امور مختلف نظامی، سیاسی، فرهنگی و تدارکاتی دارد.

در پایگاه منافقین انواع پوسترها، عکس ها و همچنین نشریات مربوط به سازمان منافقین و انبارهای نسبتاً بزرگ که در آنها غذا و خواربار و کنسرو و لوازم بهداشتی که همگی از عراق وارد شده و مارک ساخت عراق بر روی آنها به چشم می خورد، وجود داشت. براساس اظهارات اهالی این روستا، در بیش از ۸۰ منطقه به طور دائمی و عده ای نیز به صورت غیردائمی که رابط میان پایگاه ها بودند زندگی می کردند. علاوه بر گروهک منافقین چندین مقر و پایگاه دیگر که متعلق به گروهک کومه له و حزب منحله دمکرات است در این روستا وجود دارد.

در ساختمان های آنها انواع وسایل گروهی و حتی درمانگاهی نیز برای جراحی های مختلف وجود داشت.

درهم ریختگی لوازم ضدانقلاب در پایگاه هایشان نشان می دهد که آنها فرصت کافی برای حمل وسایل خود نداشته اند و فقط توانسته اند مقداری از اسناد خود را از محل خارج کنند. براساس اظهارات اهالی روستا، شیخ عزالدین حسینی تا پنج روز پیش در مقر خود در این روستا بوده که به خاک عراق فرار کرده است.

وسعت منطقه آزادشده در اطراف این روستا، ۴۰ کیلومتر مربع است. اطراف این روستا مزرعه بیتوش که مقر اصلی حزب دمکرات و دفتر سیاسی آن می باشد و روستای گرماب پایین که مقر اصلی گروهک راه کارگر و تیت بالا که پایگاه اصلی منافقین می باشد، قرار دارد.

ص: ۲۷۵

• روستای آزادشده مزن آباد

پایگاه های ضدانقلاب در ۵۰۰ متری روستای مزن آباد قرار داشت. این پایگاه ها درواقع متشکل از چند سنگر نسبتاً بزرگ می باشد که به وسیله گونی های شن و خاک به شکل اتاق های بزرگ ساخته شده است.

بر روی اجاق آشپزخانه این پایگاه هنوز بقایای غذای گرم که ضدانقلاب به دلیل تنگی وقت فرصت خوردن آن را نیافته بودند به چشم می خورد. گرم بودن خاکستر اجاق و وجود چند استکان چای و سیگار مصرف شده در اطراف اتاق سنگرمانند نشان دهنده غافلگیری ضدانقلاب در این عملیات است. چادری که ظاهراً محل روابط عمومی حزب منحله دمکرات است به شدت در هم ریخته و وسایل، جزوات و اعلامیه های مختلف در اطراف آن پراکنده شده است. به طورکلی وضعیت درهم ریخته پایگاه ضدانقلاب نشان دهنده ترس و دستپاچگی آنها برای فرار می باشد. یکی از اهالی روستای مزن آباد می گوید: این روستا چهار سال است که امنیت ندارد و همان طورکه می دانید ضدانقلاب پایگاهش را در فاصله ای دور از روستا بنا کرده بود و این مسئله نشان دهنده عدم همکاری مردم روستا با ضدانقلاب است، ولی آنها با بیگاری کشیدن از مردم روستا و ناسزا گفتن به آنها مرتب مزاحم روستائیان می شوند. ما لااقل در زمان شاه معدوم معلم داشتیم، ولی اینها به فکر مردم نبودند. وی گفت ضدانقلاب یک بیمارستان صحرایی و یک ایستگاه رادیویی در این روستا داشت که مردم حق نداشتند از این بیمارستان استفاده کنند و دو روز پیش که در تدارک فرار بودند ایستگاه رادیویی را نیز با خود بردند.(۱)

ص: ۲۷۶

۱- سند شماره ۲۲۷۳۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن رویدادهای هفته، دفتر فرماندهی سپاه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۷ - ۵.

۱

در مرحله دوم عملیات والفجر۴، مقرر شد نیروهای خودی برای تصرف سه هدف خلوزه۲ و کلو؛ ارتفاعات زله (کله قندی و سنگ معدن) و ارتفاعات غرب هرگنه، وارد عمل شوند. طبق طرح قرار بود نخست نیروهای لشکر ۳۱ عاشورا، لشکر۱۴ امام حسین(ع) و لشکر ۴۱ ثارالله(ع) عملیات خود را آغاز کنند و سپس لشکر۲۵ کربلا برای کمک به الحاق دو لشکر ۳۱ عاشورا و ۴۱ ثارالله(ع) وارد عمل شده و خاکریزی از کلو به ولیاوه تقاطع رودخانه قزلجه احداث کند.

با شروع عملیات، لشکر ۳۱ عاشورا باآنکه نیروهایش تازه به منطقه عملیاتی انتقال یافته بودند و فرصت کمی برای شناسایی داشتند، اولین یگانی بود که در ۵ دقیقه بامداد، با کمین های دشمن درگیر شد.

نیروهای این لشکر در ادامه حرکت خود توانستند با انهدام ۲ گردان عراقی، بخشی از ارتفاعات خلوزه۲ و کلو را تصرف کرده و ۲ گروهان از دشمن را نیز اسیر کنند. رزمندگان لشکر عاشورا پس از این اقدام، منتظر ماندند تا نیروهای مهندسی و تأمین قرارگاه حمزه۴ (لشکر۲۵ کربلاـ و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان) احداث خاکریز از کلو به سمت ولیاوه را آغاز کنند. فرماندهی قرارگاه باتوجه به عملکرد خوب لشکر ۳۱ عاشورا و اطمینان از ادامه کار این یگان، حساسیت کمتری به این محور داشت و بیشتر توجهش معطوف به عملکرد دو یگان درگیر در محور پنجوین (لشکر ۴۱ ثارالله(ع) و لشکر۱۴ امام حسین(ع)) و مأموریت لشکر۲۵ کربلا در احداث خاکریز بود.

در پیگیری های فرماندهی قرارگاه معلوم شد که نیروهای دو لشکر ۴۱ ثارالله(ع) و ۱۴ امام حسین(ع) تا ساعت ۲ بامداد هنوز درگیری با دشمن را آغاز نکرده اند. لشکر ۴۱ ثارالله(ع) باتوجه به تجربه روز گذشته در نظر داشت قبل از لشکر۱۴ امام حسین(ع) که در جناح چپ او قرار داشت وارد عمل نشود، ازاین رو منتظر درگیری این یگان بود. ازطرفی گردان پیشروی لشکر۱۴ امام حسین(ع) در طول مسیر خود به مواضع تخلیه شده عراقی ها برخورد می کرد، به همین دلیل باوجود حرکت به جلو تا ساعت ۲ بامداد این گردان با نیروهای دشمن درگیر نشده بود، سرانجام گردان های

دیگر لشکر۱۴ امام حسین(ع) با عبور از گردان پیشرو، عملیات خود را در مسیر ارتفاع سنگ معدن و کله قندی آغاز کردند. نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) در اولین دقایق درگیری، ۸ دستگاه تانک دشمن را منهدم کردند. تعدادی از تانک های عراقی هم که در شمال پنجوین بودند متواری شدند. گردان مأمور به ارتفاع سنگ معدن نیز در ساعت ۳ بامداد، روی یال شرقی سنگ معدن رفته و درحال پیشروی به سمت ارتفاع اصلی آن بود.

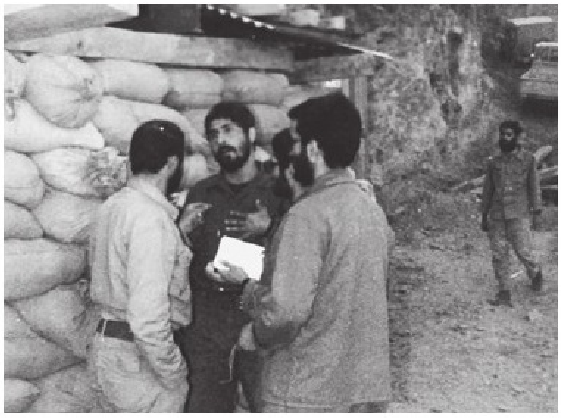
نیروهای عمل کننده لشکر۴۱ ثارالله(ع) نیز در سمت راست خود پیشروی خوبی داشتند، ولی در سمت چپ با مقاومت دشمن مواجه شدند. نتایج عملیات در ساعت ۵:۳۰ بامداد (نزدیک روشنایی هوا) چنین بود: لشکر۳۱ عاشورا ارتفاع کلو و نیمی از ارتفاع خلوزه۲ را تصرف کرده و واحد مهندسی این لشکر با همکاری واحد مهندسی قرارگاه حمزه۴ درحال احداث خاکریز از جنوب گرمک به ارتفاع کلو بودند؛ نیروهای لشکر۲۵ کربلا ـ که مأموریت پاک سازی، تأمین و احداث خاکریز را بر عهده داشتند پس از عبور از خلوزه و هفت توانان دستگاه های مهندسی را برای احداث خاکریز به جنوب کلو انتقال دادند، ولی بخشی از نیروهای این یگان در ارتفاع مسعود در جنوب خلوزه۲ درگیر بودند.

لشکر۴۱ ثارالله(ع) باوجود کسب موفقیت در جناح راست خود، هنوز نتوانسته بود ارتفاع جناح چپ را تصرف کند و تلاش این یگان برای تصرف ارتفاع ۱۵۳۰ در غرب هرگنه بی نتیجه بود.

نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیز تپه های سیدمصطفی در شرق سنگ معدن و یال سنگ معدن را تصرف کردند، ولی قله سنگ معدن هنوز در دست عراق بود و باتوجه به مقاومت دشمن در این ارتفاع، درگیری با نیروهای تیپ۲۹ عراق به شدت ادامه داشت. با روشن شدن هوا و تلاش بیشتر نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع)، سرانجام در ساعت ۶:۲۰ بامداد، با انهدام ۲ گردان از نیروهای دشمن، ارتفاع سنگ معدن تصرف شد. بااین حال، نیروهای تیپ۲۹ عراق که مقاومت شدیدی از خود نشان می دادند، با افزایش فشار و آوردن نیروهای جدید پس از یک درگیری شدید، توانستند نیروهای لشکر۱۴ امام حسین (ع) را به عقب برانند؛ در این وضعیت نیروهای لشکر۴۱ ثارالله(ع) در معرض تهدید جدی قرار گرفتند، زیرا علاوه بر آنکه نیروهای این یگان نتوانسته بودند در سمت چپ خود با لشکر۱۴ امام حسین(ع) الحاق کنند، از همان سمت نیز مورد تهدید واقع شدند. به همین دلیل، لشکر۴۱ ثارالله(ع)باوجود موفقیت نسبی و تصرف اغلب ارتفاعات هدف (غیر از دو ارتفاع ۱۴۷۰ و ۱۵۳۰) ناچار به عقب نشینی از بخش عمده ای از متصرفات خود شد.

از سوی دیگر، لشکر۳۱ عاشورا توانست ارتفاع خلوزه۲ را تصرف و نیروهای دشمن را در این ارتفاع و ارتفاع کلو به طور کامل پاک سازی کند، ولی قرارگاه حمزه۴ که مأمور احداث خاکریز و

الحاق بین لشکرثارالله(ع) و لشکر عاشورا در کلو و ولیاوه بود به علت کنـدی حرکت نیروهای تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان موفق به احداث خاکریز مورد نظر نشد. این قرارگاه به اشتباه خاکریزی را سه کیلومتر عقب تر از روستای مسعود به انتهای هفت توانان وصل کرده بود.(۱)

گفت‌وگوی علی رضانیان و محمدحسن کوسه‌چی در مقر تاکتیکی لشکر۲۵ کربلا

هم زمان با این عملیات، لشکر۸ نجف نیز در محور بـانه نیروهـایی را برای پـاک سـازی جنوب کنگرک و یـک تپه واقع در جنوب تنگه گرمک اعزام کرد. پاک سازی جنوب گرمک که به علت کمبود نیرو تا صبح محقق نگردیده بود، سرانجام با کمک نیروهایی از لشکر عاشورا که از پشت وارد منطقه شدند تکمیل شد. درپی این اقدام، واحد مهندسـی لشکر۸ نجف خاکریزی از یال شـرقی این تپه به سمت جاده آسفالت گرمک - پنجوین و از آنجا به تپه کلو احداث کرد که در تثبیت این منطقه نقش بسزایی داشت(۲)

بدین ترتیب تا ساعت ۱۲، خاکریزهای بریده بریده در جبهه بانه به یکدیگر متصل شدند؛ خاکریزی که در دامنه ارتفاعات لری، کنگرک، گرمک (جبهه بـانه) احـداث شـده بود به خـاکریز ایجاد شـده در کلو (جبهه مریوان) وصل شـد. با اتصال محور مریوان به بانه توسط این خاکریز طولانی، علاوه بر تأمین امنیت متصرفات چند شب گذشـته، امکان تردد ایمن نیروهای خودی از عقبه کخلان روی جاده آسـفالته برای هر دو محور بانه و مریوان فراهم گشت.(۳)

محمدحسن کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا، درباره چگونگی اشتباه واحد مهندسی قرارگاه حمزه۴ در احداث خاکریز گفت: «نیروهای ارتش از [روستای] مسعود حرکت کردنـد و گفتند به کلو رسـیده ایم و جاده را هم می بینیم. ما هم گفتیم خاکریز را بزنید و به رودخانه [قزلجه در ولیاوه] وصل کنید، ساعت ۸ صـبح، به مسـعود آمدم، دیدم آنها یال دوم [ارتفاع] مسعود را با کلو اشتباه گرفته اند و خاکریز را به جای کلو از یال دوم مسعود به هفت توانان زده اند. البته این خاکریز تا

ص: ۲۸۱

۱- بخشـی از گفت وگوی غلامعلی رشـید و فرمانده لشکر۲۵ کربلاـ که در آن به علت توقف مقطعی نیروهـای قرارگاه حمزه۴ در حدود ساعت ۴:۳۰ بامداد، اشاره شده در ضمیمه گزارش آمده است.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، صـص ۸۵ - ۸۲.

۳- سـند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: دفترچه ثبت جنـگ راوی قرارگـاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، ۱/۸/۱۳۶۲ تا ۹/۸/۱۳۶۲، ص۲۹.

ساعت ۱۴ تصحیح شد و از ارتفاع کلو به سمت جنوب به ساحل رودخانه قزلجه وصل شد.»(۱)

در پایان عملیات شب گذشته، باوجود آنکه اکثر نیروهای دشمن، حتی نیروهای دو تیپ ۶۵ و ۶۶ نیروی مخصوص از مقابل رزمندگان می گریختند، فرماندهی سپاه یکم عراق، فرمانده تیپ۲۹ را که شب گذشته ارتفاعات زله را حفظ کرده و ارتفاع سنگ معدن را از نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) بازپس گرفته بود، مورد تشویق قرار داد و این تیپ را برای بازسازی و تجدید سازمان به عقب منتقل و تیپ۴۹ پیاده را جایگزین آن کرد.(۲)

۱

پس از پایان کشمکش ها و تثبیت مواضع در خطوط مقدم و فروکش کردن التهاب عملیات، امروز در ساعت ۱۶ جلسه ای با شرکت فرماندهان ارشد قرارگاه فرماندهی و یگان های عملیاتی برای بررسی عملکرد یگان ها، در قرارگاه تاکتیکی حمزه برگزار شد.(۳)

در این جلسه فرماندهان یگان ها به رغم فشار زیادی که شب گذشته متحمل شده بودند، همچنان بر ادامه عملیات برای تصرف اهداف باقیمانده، تأکید کردند. احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، باوجود ابراز نگرانی از پاتک عراقی ها در محور لری و اظهار نارضایتی از کمبودهای موجود درزمینه امکانات مهندسی، آتش توپخانه و پدافند هوایی مناسب، بر ادامه عملیات و تصرف ارتفاع کانی مانگا تأکید داشت. وی دراین باره گفت: «کانی مانگا مثل غول جلوی ما ایستاده و دشمن نیز با استفاده از تسلط دیدی که روی آن ارتفاع دارد، دید بانی می کند، یک فروند هلیکوپتر عراق، چندین تانک ما را که از خود عراق به غنیمت گرفته بودیم و در پشت خاکریز مستقر کرده بودیم، زد، حتی موشک اندازها را هم زد.» وی در ادامه تأکید کرد: «دشمن کم کم نیروهای خود را از محورهای ازدست داده به روی کانی مانگا می برد، اگر امشب روی کانی مانگا عمل شود سقوط می کند، اگر من ۳ گردان داشتم کانی مانگا را می گرفتم.» احمد کاظمی حتی در جواب علی شمخانی که با تعجب پرسید: «با سه گردان؟!» گفت: «خدا وکیلی اگر با یک گردان هم عمل کنیم، بهتر از این است که عقب بیفتد.» درعین حال فرمانده لشکر۸ نجف برای مقابله با پاتک عراقی ها به ارتفاع لری گفت: در نظر داریم باوجود کمبود شدید نیرو امشب با جمع کردن نیروهای متفرقه از گردان های عمل کرده، تخریبچی ها و بچه های زرهی و... پایگاه های عراقی در جنوب لری را (که در موقعیت خطرناکی قرار دارند) تصرف کنیم و خاکریزی را مستقیماً از جنوب لری به سمت کلو بزنیم(۴)

۱- همان، ص۳۳.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸۴ و ۸۵.

۳- در این جلسه علی اسحاقی، محمود اشجع، مهدی باکری، ولی الله چراغچی، حسین خرازی، حسن دانایی فر، علی رضائیان، غلامعلی رشید، حمید سالکی، قاسم سلیمانی، علی شمخانی، اکبر غمخوار، کریم نصر، محمدابراهیم همت و داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ حضور داشتند.

۴- سند شماره ۴۲۰۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴ (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۳۰)، داود رنجبر، صص ۱۲ – ۵.

در ادامه جلسه، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) ضمن گزارشی از عملکرد این یگان و دستاوردهای عملیات در شب گذشته، به آمار بالای کشته های دشمن و اسارت حدود ۵۰ نفر از عراقی ها روی سنگ معدن و مقاومت نیروهای دشمن روی این ارتفاع اشاره کرد و افزود: «از عراقی ها خیلی کشته شدند، بچه ها نیروهای عراقی را روی ارتفاع سنگ معدن حسابی به هم مالیدند.» حسین خرازی در ادامه تأکید کرد: اگر بخواهیم یال کله قندی را که شب گذشته تصرف شده است حفظ کنیم و با استفاده از آن قله سنگ معدن و کله قندی را بگیریم، باید امشب عمل کنیم(۱)

قاسم سلیمانی نیز با اشاره به تصرف اغلب ارتفاعات هرگنه و یک قرارگاه فرماندهی در جنوب یال غربی این ارتفاع موفقیت عملیات شب گذشته لشکر۴۱ ثارالله(ع) را نسبی ارزیابی کرد و دلیل عدم موفقیت کامل یگان خود را تأمین نشدن جناح چپ ذکر کرد. وی با بیان اینکه تلفات عراقی ها در این محور زیاد بوده است، بر ادامه عملیات و تصرف قله های ارتفاعات مهم هرگنه ازجمله ۱۵۲۴، ۱۴۷۰ و ۱۵۳۰ تأکید کرد.

فرمانده لشکر۴۱ ثارالله(ع) برنامه عملیاتی فرداشب این یگان را تصرف ارتفاع ۱۵۳۰ (شرق هرگنه) و انهدام ۴۰ سنگر عراقی موجود در این منطقه اعلام کرد.(۲)

آخرین موضوعی که در این جلسه مطرح شد تکمیل عملیات یگان ها برای تصرف ارتفاعات پنجوین و احداث خاکریز در این منطقه و اتصال آن به خاکریز سراسری (از کلو به لری) بود. غلامعلی رشید در تبیین اجمالی ادامه عملیات گفت: تثبیت خط ما این است که از قله سمت راست (شمال شرقی) سنگ معدن به یال غربی هرگنه و از آنجا به ولیاوه خاکریز بزنیم و آن را به ساحل رودخانه قزلجه (انتهای خاکریز قبلی که از کلو به به قزلجه احداث شده بود) متصل کنیم. پس از آن علی شمخانی نیز مأموریت یگان ها را این طور اعلام کرد: لشکر۴۱ ثارالله(ع) باید قله هرگنه (۱۵۳۰) را بگیرد و در سمت چپ، لشکر۱۴ امام حسین(ع) کمک کند تا باهم الحاق کنند. همچنین لشکر۴۱ ثارالله(ع) در سمت راست خود با کمک (لشکر۳۱ عاشورا و لشکر۲۵ کربلا خط هرگنه به کلو را تأمین خواهند کرد.(۳)-(۴)

۱- همان، صص ۱۸ - ۱۴.

۲- همان، صص ۲۳ - ۲۰.

۳- باوجود تأکید اغلب فرماندهان بر ادامه عملیات، این امر محقق نشد؛ زیرا قاسم سلیمانی فرمانده لشکر۴۱ ثارالله(ع) که خود مشتاق اجرای مأموریت برای تصرف ارتفاع ۱۵۳۰ هرگنه بود، پس از بازگشت از جلسه و بررسی وضعیت لشکر به علی رضائیان اطلاع داد که به علت کمبود نیرو، نمی تواند عمل کند، وی گفت: «نتوانستم بیش از ۲ گروهان آماده کنم و با ۲ گروهان هم که نمی شود عملیات کرد.» درپی این موضوع به دنبال مشورت هایی که در قرارگاه فرماندهی صورت گرفت، باتوجه به پیوستگی عملیات یگان ها قرار شد عملیات امشب به فرداشب موکول شود. (سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، ۱/۸/۱۳۶۲ تا ۹/۸/۱۳۶۲، صص ۴۴ و ۴۵)

۴- سند شماره ۴۲۰۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۳۱)، داود رنجبر، صص ۱۴ و ۱۵.

با ادامه مرحله دوم عملیات، ذهن فرماندهان معطوف به ادامه آن و تصرف دو ارتفاع کانی مانگا و سورن شد، اما باتوجه به آنکه تمامی یگان های حاضر در منطقه، در چند روز گذشته در عملیات به کار گرفته شده بودند و ادامه مأموریت با توان فعلی مقدور نبود تصمیماتی برای جابه جایی و انتقال یگان های جدید به این منطقه اتخاذ شد. براساس پیش بینی های قبلی، ۳ گردان از نیروهای لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)،(۱) امروز وارد منطقه عملیاتی والفجر۴ شدند. همچنین مقرر گردید لشکر۵ نصر از منطقه جنوب و تیپ۳۳ المهدی(عج) نیز از منطقه حاج عمران (منطقه عملیاتی والفجر۲) به منطقه عملیاتی انتقال یابند. مهم ترین تصمیمی که درزمینه جا به جایی یگان ها اتخاذ شده مربوط به انتقال لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) از ارتفاعات بمو (دربندیخان) بود، این موضوع از آن جهت اهمیت داشت که این یگان از ماه پیش برای تصرف ارتفاعات بمو در این منطقه مشغول انجام فعالیت های شناسایی و یافتن راهکارهای عملیاتی بود، ولی باتوجه به هوشیاری نسبی عراق و حساسیتی که به این منطقه داشت، یگان های عراقی مستقر در منطقه تقریباً تمامی راهکارهایی را که برای عبور نیروها در نظر گرفته شده بود، بستند. دراین بین، سرهنگ صیاد شیرازی که قرار بود هدایت آن عملیات را بر عهده بگیرد و تاکنون به لغو عملیات در منطقه دربندیخان راضی نشده بود، روز گذشته پس از حضور در این منطقه با مشاهده مشکلات یگان ها، عملیات را لغو کرد. راوی قرارگاه خاتم در یادداشت های روزانه خود دراین باره آورده است:

قبل از ظهر سرهنگ جمالی (جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش) به قرارگاه آمد و گفت که لشکر حضرت رسول(ص) هم می آید بالا (منطقه عملیاتی والفجر۴). گویا سرهنگ صیاد شیرازی قانع شده است که روی بمو و شاخ خشیک عمل نشود. این قضیه را حتی برادر محسن رضایی هم نمی دانست، چون فقط رضایت خود سرهنگ صیاد شیرازی شرط بود.

سرهنگ جمالی گفت که در گفت وگو با سرهنگ صیاد شیرازی به این نتیجه رسیدند که نمی شود در بمو عمل کرد و لذا ۲ تیپ از لشکر۲۷حضرت رسول(ص) به این منطقه می آید و یک تیپ دیگرش در منطقه شاخ شمیران و بردکان می ماند.(۲)

با افزوده شدن ۴ یگان جدید از سپاه به منطقه عملیاتی والفجر۴ (لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، لشکر۵ نصر و تیپ۳۳ المهدی(عج)) غلامعلی رشید در گفت وگو با علی شمخانی درباره ادامه عملیات و تصرف اهداف باقیمانده ازجمله ارتفاعات پنجوین و

۱- این نیروها قرار بود برای تکمیل عملیات والفجر۳ در منطقه مهران، بر روی ارتفاعات قلاویزان وارد عمل شوند. گفتنی است اجرای این عملیات به دلایلی که اصلی ترین آن بی رغبتی و حتی مخالفت نیروی زمینی ارتش به ویژه سرهنگ صیاد شیرازی بود، منتفی گردید.
۲- سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۹ و ۳۰.

ارتفاع کانی مانگا، طرحی را بدین شرح پیشنهاد کرد: لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) پس از جایگزینی با لشکر۳۱ عاشورا در ارتفاعات کلو، از دشت شمال پنجوین پیشروی کرده و تنگه بین کانی مانگا و پنجوین را تصرف کند و تا زمانی که این کار انجام شود، قرارگاه فرعی حمزه۳ (لشکر۸ نجف، لشکر۳۱ عاشورا و تیپ۲ از لشکر۲۸ کردستان) ارتفاع شیخ گزنشین (بخش شمال کانی مانگا) را تصرف کند و لشکرهای ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و ۲۵ کربلا نیز تا حد توان روی سنگ معدن و کله قندی اجرای عملیات کنند. پس از این مرحله، لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) از شرق کانی مانگا وارد عمل شده و پس از تصرف بخش شرقی، در غرب این ارتفاع با یک یگان دیگر که بعداً در نظر گرفته خواهد شد، الحاق کند.

این طرح برای دریافت نظر فرماندهان ارتش و همچنین گفت وگو درباره چگونگی آزادسازی یگان های سپاه برای بازسازی و نحوه پدافند و استقرار نیروهای ارتش در مواضع پدافندی در جلسه ای که با حضور فرماندهان قرارگاه خاتم سپاه، فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه، و فرمانده(۱) و عناصر ستادی نیروی زمینی ارتش برگزار شد، مورد بحث قرار گرفت.(۲)* در این جلسه بعد از اعمال تغییراتی ازجمله گنجاندن تصرف سورن، با طرح مذکور موافقت و مناطق مورد نظر نیز برای اجرای عملیات بین یگان های عملیاتی تقسیم شد. و پس از بحث و گفت وگو درباره جزئیات طرح، سرهنگ موسوی قویدل جمع بندی مباحث مطرح شده در جلسه را این گونه بیان کرد:

تیپ۳۳ المهدی(عج) با ۴ گردان به محور بانه اضافه خواهد شد تا جاده ای را که از چوارتا تا شیخ گزنشین کشیده شده است، تصرف کند. لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) نیز روی روکان تا نالپاریز (شرق و غرب و خود ارتفاع کانی مانگا) عمل می کند و لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) هم برای ادامه مأموریت لشکر۱۴ امام حسین(ع) در نظر گرفته شده است. لشکر۵ نصر نیز روی بانی بنوک و سورن وارد عمل خواهد شد.(۳)-(۴)

سرهنگ صیاد شیرازی نیز ضمن بیان تذکراتی، بر هم زمانی عملیات ها تأکید و مهلت اجرای مرحله بعدی را پنج روز اعلام کرد.(۵)

۱- باتوجه به لغو عملیات بمو، سرهنگ صیاد شیرازی به منطقه عملیاتی والفجر۴ بازگشته بود.

۲- در این جلسه راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ حضور نداشت، اما باتوجه به مباحث مطرح شده و اسناد و مدارک موجود، احتمالاً این جلسه با حضور سرهنگ صیاد شیرازی، سرهنگ قویدل، علی شمخانی، رحیم صفوی، غلامعلی رشید، عزیز جعفری و علی رضائیان برگزار شده است.

۳- راوی قرارگاه خاتم درباره دیدگاه متفاوت فرماندهان ارتش و سپاه درمورد ارتفاعات سورن نوشته است: سورن به اندازه ای که برای برادران ارتش اهمیت داشت، برای برادران سپاه مهم نبود، زیرا تصرف این ارتفاع نیازمند توان بالایی بود که درحال حاضر در منطقه موجود نبود. (سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش راوی قرارگاه خاتم در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، ص۹۱)

۴- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۹.

۵- سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۵ و ۴۶؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۸۶.

در این جلسه همچنین درباره آزادشدن نیروهای سپاه از مواضع متفرقه و جایگزینی آنها با نیروهای ارتش گفت وگو شد. داود رنجبر راوی قرارگاه خاتم، در جمع بندی دیدگاه ها و نتایج بحث درباره موضوع پدافند نوشته است: آنچه مشخص بود، آزادسازی نیروهای سپاه برای کسب آمادگی و بازسازی به منظور شرکت در مراحل بعدی عملیات بود؛ لذا فرماندهان یگان های سپاه سعی می کردند که یگان خود را برای کسب آمادگی بیشتر در عملیات آینده (پنج روز دیگر) از خطوط پدافندی رها سازند و مشغله ای غیر از تهاجم در مرحله بعدی عملیات نداشته باشند، ولی برادران ارتش باآنکه استقرار در خطوط پدافندی را پذیرفته بودند، بر باقی ماندن بخشی از نیروهای سپاه در خطوط پدافندی (طرح ادغام) اصرار داشتند. درمجموع پس از بحث های بسیار دراین زمینه مقرر شد که تیپ۱ از لشکر۲۸ کردستان همراه با یک گردان از سپاه در منطقه لری تا کلو پدافند کند. تیپ۳ لشکر۲۱ حمزه نیز با یک گردان از سپاه عهده دار پدافند منطقه کلو تا هفت توانان و کرانه شمالی رودخانه قزلجه گردد(۱)و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان در منطقه براله، سربراله و خلوزه ۱ و ۲ مستقر شود(۲)

پدافند از محور هرگنه و پنجوین نیز به علت آنکه اهداف پیش بینی شده به طور کامل به دست نیامده بود و عملیات برای تصرف ارتفاعات پنجوین ادامه داشت، همچنان در دست نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) و لشکر۴۱ ثارالله(ع) باقی ماند.(۳)*(۴)

۱

پس از اتمام جلسه تصمیم گیری فرماندهان قرارگاه خاتم و قرارگاه مقدم حمزه درباره چگونگی ادامه عملیات، علی شمخانی و غلامعلی رشید برای درک وضعیت روحی و مشکلات فرماندهان با تک تک آنان به گفت وگو پرداختند. در این گفت وگوها مشخص شد که فرماندهان از شهادت نیروهای تحت امر خود و به ویژه فرماندهان گردان هایشان به شدت متأثر هستند و این حالت در حسین خرازی بیشتر قابل مشاهده بود.

دراین بین علی شمخانی در سخنانی برای بازیابی روحیه فرماندهان و یادآوری عظمت کاری که در پیش رو دارند، به بیان گوشه ای از واقعه عاشورا و مقایسه آن با جنگ تحمیلی و نیروهای بسیجی

۱- راوی قرارگاه خاتم در گزارش دیگری، پدافند از منطقه سورن با یک گردان را نیز جزء منطقه پدافندی تیپ۱ قید کرده و متذکر شده است که ۲ گردان دیگر این تیپ در عقبه هستند، البته به نظر می رسد این امر پس از وقایع روز ۴/۸/۱۳۶۲ و آزادشدن این تیپ از پدافند منطقه هفت توانان تا قزلجه بوده باشد. (سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۹۳)

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- * البته پس از عملیات ۴/۸/۱۳۶۲ و تصرف ارتفاع ۱۵۳۰ هرگنه و عقب نشینی عراق از پنجوین این امر به تیپ۲ از لشکر۲۱ حمزه ارتش واگذار شد و نیروهای لشکر۴۱ ثارالله(ع) و ۱۴ امام حسین(ع) از این منطقه (محور) آزاد شدند و بدین ترتیب تمامی یگان های ارتش در منطقه پدافندی به کار گرفته شدند. (همان)

۴- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

پرداخت و گفت: یکی از زوایای واقعه عاشورا شجاعت اصحاب امام حسین(ع) است. در تاریخ نقل شده است که آنان در پذیرش مرگ از همدیگر سبقت می گرفتند. وی ضمن همانندخواندن عملکرد بسیجیان با شهدای کربلا، به گفت وگوهای فرمانده لشکر۴ عراق، که پدافند منطقه درگیری در شیلر را بر عهده داشت، با معاون سپاه یکم عراق(۱) اشاره کرد و افزود: این فرمانده عراقی در صحبت های خود از رزم دلاورانه بسیجیان سخن گفته است. شمخانی در ادامه سخنان خود گفت: نیروهای بسیجی ما امروز دشمن را در خاک خود به ذلت کشیده اند و تازمانی که ما این گونه باشیم و با هم باشیم، به یاری خدا پیروز خواهیم شد. شمخانی ضمن دعا در حق نیروهای بسیج اظهار کرد: از خدا می خواهیم که ما را آن گونه لیاقت بدهد که فرمانده و پیشمرگ آنها باشیم. شمخانی پیروزی های به دست آمده تا این مرحله از عملیات را که در عین ناباوری و خطرپذیری طراحی و اجرا شد، نمونه بارزی از یاری خدا و برکات حضرت امام حسین(ع) خواند و افزود: «من تمام این منطقه را دیدم، عظمت ارتفاعات، در ذهن آدم نمی گنجد. انسان واقعاً متعجب می شود که برادرهای ما چطور عمل کردند و چگونه این ارتفاعات را گرفتند، واقعاً غیرقابل تبیین است. آدم در نقشه یک چیزی را می بیند، ولی وقتی روی زمین منطقه، می بیند که چقدر عظمت دارد و عظیم است و چطور نیروهای ما با حداقل امکانات موفق به تصرف این ارتفاعات شدند. اینها نیست مگر اینکه آدم واقعاً مسائلی غیر مسائل عقلی را در آن دخالت بدهد. من در هیچ مقطع از زمان به این اندازه که امروز معتقد شدم که خداوند دارد در این عملیات به ما کمک می کند، معتقد نبودم، چون عیناً دیدم. قبل از عملیات این قدر مأیوس بودیم که اصلاً داشتیم به صورت ریسک عملیات می کردیم و تمام قدرت نظامی را روی هم گذاشته بودیم و به این نتیجه رسیده بودیم که باید ریسک بکنیم. اما امروز می بینیم که خداوند چگونه در این عملیات ما را یاری کرد و این قطعاً به برکت خون اباعبدالله(ع) است. برادران مطالعه کنند، ما در عاشورا در هر عملیاتی که در ماه محرم انجام دادیم، موفق بودیم. اولین عاشورا عملیات غرب سوسنگرد بود، موفق شدیم. پارسال هم یادم هست عملیات محرم بود، الحمدلله موفق بودیم. امسال هم به یاری پروردگار عملیات (شیلر) به طور کامل باید به موفقیت برسد، که تجلی فلسفه عالی پیروزی خون بر شمشیر را در این عملیات بیشتر به اثبات برسانیم. ماه محرم ماه اثبات این فلسفه است که خون بر شمشیر پیروز است.»

شمخانی در ادامه سخنان خود با اشاره به مواضع اخیر مسئولان کشور عراق مبنی بر اینکه جنگ را به خلیج فارس و تنگه هرمز گسترش خواهند داد، تأکید کرد: «عراق غلط می کند تنگه هرمز را ببندد. الحمدلله دیدیم که باز هم جریان اسلامی قوی و مدافع انقلاب در کشورهایی که اختناق نیست می آید یک اقدام بسیار شجاعانه و متهورانه انجام می دهد. در لبنان و بیروت

۱- پس از سخنرانی علی شمخانی، علی اسحاقی مشروح این گفت وگو را که توسط شنود قرارگاه خاتم ضبط شده است، برای حضار قرائت کرد.

بیش از ۱۲۸ تفنگ دار امریکایی به هلاکت می رسند و کل نیروهایشان به خاک و خون کشیده می شوند. بیش از شاید ۶۰،۵۰ نفر از نیروهای فرانسوی هم به هلاکت می رسند و کلی از نیروهای دیگر آنها هم مجروح، زخمی و معلول می شوند. این حرکت تأثیر زیادی بر رفتار امریکا داشت، احساس فشار به حدی بود که ریگان مسافرتش را لغو می کند. امروز وزیر دفاع امریکا به طور صریح اعلام می کند: "من می دانم که این خط مثلاً دنباله انقلاب اسلامی ایران است و ما این را بی جواب نمی گذاریم." این از موفقیت های دیگری هست که ما در ماه محرم به برکت خون اباعبدالله الحسین(ع) به دست آوردیم. باید شعور، لیاقت، استعداد و اخلاص این را داشته باشیم که جزئی از این همه موفقیت در پرونده های ما هم ثبت بشود و این به دست نمی آید مگر اینکه ما صبور، بردبار، مقاوم باشیم و فقط با محاسبات الهی به عملیات خود ادامه بدهیم.»(۱)

علی شمخانی جانشین فرمانده کل سپاه

سپس علی اسحاقی مسئول شنود قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه، متن صحبت های فرمانده لشکر۴ عراق با معاون سپاه یکم ارتش این کشور را قرائت کرد. در این گفت وگوی تلفنی فرماندهان عالی رتبه ارتش عراق به مطالبی اشاره می کنند که از نظر سندی، بی بدیل و ازنظر صراحت شاید بی سابقه باشد. اعتراف به برتری نیروهای بسیجی ایران بر نیروهای حرفه ای عراق، به ویژه ازلحاظ روحیه رزمی، اشاره به وضعیت عمومی فرماندهی در ارتش عراق و اذعان به نقش ارعاب و تهدید در ایجاد انگیزه برای مقاومت یگان ها دربرابر رزمندگان ایرانی از مهم ترین موضوعات گفت وگوی این دو فرمانده عراقی است.

علی اسحاقی قبل از قرائت متن گفت وگوها، تذکراتی را درباره عدم افشاء این مطالب و چگونگی به دست آوردن و تنظیم آن بیان کرد. وی همچنین یادآور شد که گفت وگوی این دو فرمانده عراقی به دلیل دوستی نزدیک و هم درجه بودن آنان خارج از عرف مرسوم نظامی و بدون درنظرگرفتن سلسله مراتب صورت گرفته است.(۲)

ص: ۲۸۸

۱- سند شماره ۴۲۰۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۴ - ۱۱.

۲- وگوی فرمانده لشکر۴ و معاون سپاه یکم عراق در ضمیمه گزارش آمده است.

۱

ارتش عراق در اطلاعیه ای با بیان اینکه نیروهای عراقی مانع پیروزی رزمندگان ایرانی در ارتفاعات پنجوین شده اند، مدعی شد که بیش از ۱۵۰۰ تن از نیروهای ایرانی کشته و تعداد بسیاری نیز زخمی شده اند. در این اطلاعیه همچنین ادعا شده است که در بخشی از منطقه عملیات اجساد ۵۰۰ تن از نیروهای ایرانی که در درگیری های دو روز گذشته کشته شده اند کشف گردیده است(۱)

یک سخنگوی نظامی عراق نیز اعلام کرد که نیروهای ایرانی در عملیات های دو روز گذشته، هیچ نتیجه ای کسب نکرده اند. وی با بیان اینکه نیروهای عراقی به ویژه فرماندهی سپاه یکم عراق آماده مقابله با حمله جدید ایران هستند، حمله شب گذشته نیروهای ایرانی را شکست خورده خواند.(۲)

در همین حال عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات ایران، عملیات های ایران در طول چند شب گذشته را ناموفق برشمرد. به گزارش رادیو صوت الجماهیر، قاسملو در مصاحبه با خبرگزاری اتریش گفت که باوجود وسعت منطقه عملیات در شمال غرب ایران، نیروهای ایرانی، قدرت انجام کاری را ندارند. وی افزود: در دیداری که اخیراً از پاریس داشتم با مسعود رجوی ملاقات و درباره نقشه ضروری تضعیف رژیم ایران و سپس ساقط کردن آن و بازگرداندن دمکراسی به ایران گفت وگو کردیم(۳)

۲

جنگنده های عراقی امروز هم چندین روستا در عقبه منطقه عملیاتی والفجر۴ را بمباران و در یک مورد نیز از گلوله های شیمیایی استفاده کردند که براثر آن ۲۰ تن شهید یا مصدوم شدند. درعین حال توپخانه های عراقی همچنان شهرهای آبادان و خرمشهر را آماج گلوله باران خود قرار دادند.

هواپیماهای عراقی ساعت ۱۳:۳۰ امروز، روستای بیان دره در ۶ کیلومتری شرق بانه را با بمب های شیمیایی هدف قرار دادند که براثر آن ۲ تن شهید و ۱۸ تن نیز که اغلب آنان زن و کودک بودند، مصدوم و چند نفر هم نابینا شدند.(۴)

امروز همچنین جنگنده های عراقی در چندین نوبت شهر مریوان و روستاهای اطراف بانه را بمباران کردند. در ساعت ۱۰:۴۵، هواپیماهای عراقی شهر مریوان را بمباران کردند. در این حمله ۲۰ خانه مسکونی ویران یا دچار آتش سوزی شد، اما از آنجا که شهر تقریباً خالی از جمعیت بود تلفات جانی به بار نیامد.

در بمباران دیگری که در همان ساعت و در منطقه عباس آباد در ۶ کیلومتری مرز صورت گرفت، ۴ فروند هواپیمای دشمن بمب های خود را در این منطقه فروریختند. در این حادثه

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۱، ۳/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۳، ۴/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۴۹، ۳/۸/۱۳۶۲، به نقل از رادیو صوت الجماهیر عراق.

۴- سند شماره ۳۵۴۹۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد منطقه۱۱ (قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع))، ۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره

۲۰۷۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه عملیاتی شمال غرب (مریوان)، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۷۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به وزیر کشور، ۳/۸/۱۳۶۲.

چند تن از نیروهای توپخانه ۱۳۰ ارتش و افراد ژاندارمری شهید یا زخمی شدند و از مردم بومی نیز ۵ تن مجروح گشتند. در بمباران روستای سبدلو در شمال شرقی بانه نیز که با پرتاب ۵ بمب انجام گرفت ۸ تن شهید و ۱۹ تن زخمی شدند. ۴ منزل مسکونی هم ویران شد.(۱)

علاوه براین، شهرهای آبادان و خرمشهر نیز امروز هدف گلوله توپخانه های دوربرد عراقی قرار گرفتند. براثر این حملات در شهر آبادان، ۳ مغازه ویران، یک مدرسه و بخشی از یک ساختمان دولتی تخریب شد و ۵ منزل و چندین درخت خرما هم دچار آتش سوزی شد.

در خرمشهر نیز ساختمان راه آهن،گمرک و بخشی از دیری فارم و کوت شیخ زیر آتش توپخانه عراق قرار داشتند که از تلفات و خسارت های آن گزارشی داده نشده است(۲)

۱

حمله افراد مسلح وابسته به گروه های ضدانقلاب به دو کامیون حامل گلوله های کاتیوشا، تداوم پناهنده شدن افراد حزب دمکرات کردستان به نیروهای جمهوری اسلامی و اقدامات بازدارنده و خشونت آمیز این حزب دراین زمینه از موضوعاتی است که در این گزارش به آن پرداخته شده است.

گروه های مسلح غیرقانونی که به عنوان عامل نفوذی ارتش عراق در عقبه های نیروهای مرزی مشغول فعالیت هستند، امروز در گردنه خان در ۶ کیلومتری شهر بانه، با استفاده از آر.پی.جی۷ به دو کامیون حامل گلوله های کاتیوشا حمله کرده و هر دو کامیون را به آتش کشیدند. در این اقدام ۴ تن ازجمله راننده کامیون ها به شهادت رسیدند.(۳)

به دنبال عملیات موفق نیروهای خودی در غرب و جنوب سردشت و تأثیر جو روانی حاصل از این عملیات در بین افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی و به خصوص حزب دمکرات ایران، آمار تسلیم شدن عوامل این حزب به نیروهای خودی به شدت افزایش یافته است. به نحوی که در چند روز گذشته، ۳۶ تن از افراد حزب دمکرات خود را به نیروهای سپاه تسلیم و درخواست امان نامه کردند؛ گفتنی است ۲۰ تن از این افراد در منطقه سردشت فعالیت داشته اند.(۴)

در همین حال، حزب دمکرات برای بازداشتن وابستگان به این حزب از قطع رابطه خود با حزب و جلوگیری از پناهندگی آنان اقداماتی نظیر ربودن و کشتن این افراد را در دستور کار قرار داده است. به گزارش واحد اطلاعات سپاه سلماس، یک گروه از چته های حزب دمکرات شاخه هیز حاتم به روستای سیاوان در جنوب غربی سلماس نفوذ کرده و ستار سعدونی از اعضای سابق این حزب را که در ۲۰/۷/۱۳۶۲ به سپاه سلماس تسلیم شده بود به همراه برادرش بختیار سعدونی، ربوده و با خود بردند.

در ادامه این گزارش با اعلام اینکه به احتمال قوی عوامل حزب دمکرات فرد مذکور را به قتل خواهند رساند یادآوری شده است: این چندمین بار است که این حزب اقدام به ربودن و کشتن تسلیم شدگان می کند و این عمل برای جلوگیری از تسلیم شدن سایر چته ها انجام می گیرد.(۵)

ص: ۲۹۰

۱- سند شماره ۳۴۱۷۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استاندار کردستان، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۷۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند

شماره ۳۵۹۲۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۲/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۹۱۱۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۱۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۶۰۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان (دفتر سیاسی - انتظامی)، ۲/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۴- سند شماره ۳۵۴۹۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد تائبین سردشت به ستاد تائبین منطقه۱۱، ۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۴۹۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سردشت به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۴۹۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات میاندوآب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۱۶۷۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سردشت به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۳۰/۷/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۴۹۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات میاندوآب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۲۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پیرانشهر (اطلاعات) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (اطلاعات تائبین)، ۶/۸/۱۳۶۲

۵- سند شماره ۳۵۴۹۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سلماس به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۳/۸/۱۳۶۲.

۱

امروز نیز چند گروه متشکل از مجاهدین عراقی، حزب سوسیالیست کرد عراق و بسیج سپاه در یک عملیات نفوذی در داخل خاک عراق به مقر نظامیان عراقی در شهر سیدصادق و دو پاسگاه مرزی حمله کردند. در این عملیات ۲۰ تن از نیروهای نظامی و جیش الشعبی کشته یا زخمی شدند و ۲ تانک نیز منهدم شد.(۱)

۲

در جلسه امروز قرارگاه نوح که با شرکت فرماندهان و تصمیم گیران عملیاتی به منظور هماهنگی عملیاتی بین نیروی دریایی ارتش و یگان دریایی سپاه برگزار شد،(۲) برخی مشکلات مربوط به طرح مانور عملیات در دو سکوی نفتی العمیه و البکر عراق در خلیج فارس و فرماندهی رده های رزمی مورد بررسی قرار گرفت. در این جلسه نتیجه قطعی درباره عملیات مذکورحاصل نشد، اما مباحث مطرح شده نشان دهنده دیدگاه مسئولان رده هایی از نیروی دریایی ارتش و قرارگاه نوح سپاه پاسداران درباره عملیات در شمال خلیج فارس است.

اظهارات فرماندهان حاکی از این بود که اجرای این عملیات از نظر نیروی دریایی ارتش و سپاه دارای ارزش نظامی و سیاسی یکسانی نبوده و برخلاف سپاه، این عملیات برای نیروی دریایی ارتش از اولویت برخوردار نیست.

در این جلسه حسین علایی فرمانده قرارگاه نوح، درباره لزوم اجرای عملیات باتوجه به حساسیت زمانی آن گفت: الآن ما در وضعیتی هستیم که واقعاً نیاز به عملیات در شمال خلیج فارس داریم. اگر بتوانیم یک ضربه بزنیم و یک جاپا بگیریم، خیلی از مشکلات ما حل می شود. الآن ازلحاظ سیاسی مسئله خلیج فارس مهم است. این عملیات، توان رزمی ما را به دنیا نشان خواهد داد. این اولین تجربه ماست و باید خیلی حساب شده و دقیق عمل کنیم، الآن زمان به نفع دشمن است، پس باید سریع تر عمل کنیم، هدف از این جلسه تسریع در کار عملیات است. درضمن آمادگی ما مشخص است و نیروی دریایی هم باید عمده نیروی خودش را بگذارد تا ما آماده عملیات باشیم.

وی افزود: این عملیات برای ما یک کار اصلی است و اگر نیروی دریایی ارتش برای این عملیات بیش از اسکورت کاروان ها از خلیج فارس به بندر امام خمینی ارزش قائل است، باید سرمایه گذاری کند. این درحالی است که ناخدا حسینی افسر مشاور نیروی دریایی ارتش، اعتقاد داشت اصلی ترین مأموریت نیروی دریایی درحال حاضر اسکورت کاروان کشتی ها است.

۱- سند شماره ۱۵۱۷۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از نماینده روابط بین الملل به اطلاعات عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۰۷۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد جنگ های نامنظم به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲/۸/۱۳۶۲، ص ۴.

۲- افراد شرکت کننده در این جلسه عبارت بودند از: حسین علایی فرمانده قرارگاه نوح، ناخدا حسین حسینی افسر مشاور نیروی دریایی ارتش، عبدالمجید ملاح زاده فرمانده سپاه خارک، تیموری فرمانده یگان دریایی سپاه، عبدالله رودکی معاون طرح وعملیات قرارگاه نوح، حسین عشاقی مسئول طرح و عملیات قرارگاه نوح.

وی دراین باره اظهار کرد: مهم ترین کار نیروی دریایی تابه حال همان اسکورت کاروان ها بوده و اگر این عملیات (شمال خلیج فارس) به علت شتاب زدگی درست اجرا نشود، یک تبلیغات وسیع در دنیا علیه ما خواهد بود، همچنین چون این عملیات اولین تجربه مشترک ماست، لذا درصورت ناکامی فلسفه استفاده از این واحد را از بین خواهد برد. ناخدا حسینی افزود: این عملیات بیش از اسکورت کاروان کشتی ها برای نیروی دریایی ارتش ارزشی ندارد. حسین علایی در پاسخ به اظهارات افسر مشاور نیروی دریایی ارتش تأکید کرد که اگر شما این عملیات را قبول ندارید و این کار را حاشیه می دانید اعلام کنید تا انتظارات ما از شما مشخص شود، زیرا این عملیات برای ما بیش از اسکورت کاروان کشتی ها ارزش دارد، چراکه اگر این عملیات با موفقیت انجام گیرد بسیاری از مشکلات اسکورت حل خواهد شد، شما این را مشخص کنید که دیدگاه نیروی دریایی ارتش درمورد این عملیات چیست؟

ناخدا حسینی با اصرار بر اصل بودن مأموریت اسکورت کاروان کشتی ها خاطرنشان کرد: من معتقدم آنچه تا الآن فرماندهی کل قوا از نیروی دریایی خواسته اجرای این عملیات نیست، بلکه اسکورت کاروان کشتی ها است، باید دراین باره فرمانده کل قوا به ما دستور بدهد. وی اضافه کرد: در تمام نیروی دریایی دو افسر وجود دارد که اعتقاد به این عملیات دارند، البته اگر دستور بدهند مجری مجبور است عمل کند، ولی کسی که می خواهد طراحی عملیات بکند باید به آن اعتقاد داشته باشد. حسین علایی در جواب وی گفت: طرح تصویب شده است ما فقط در اجرا مسئله داریم.

در ادامه جلسه، افسر مشاور نیروی دریایی ارتش با ابراز تردید درمورد امکان موفقیت محور عملیاتی اسکله البکر به علت بعد مسافت اسکله ایرانی نوروز تا اسکله البکر عراق(۱) اظهار کرد: اگر یک قایق بخواهد با طی مسافت ۴ کیلومتر هدف را پیدا کند، نمی تواند و گم می شود و امکان رسیدن به هدف خیلی ضعیف است سایر فرماندهان حاضر در جلسه نیز این امر را تأیید کردند، به طوری که ملاح زاده فرمانده سپاه پاسداران جزیره خارک، گفت: ما اجباری نداریم که حتماً در این محور عملیات اجرا شود.

در ادامه گفت وگو نیز روی ترکیب نیروهای عمل کننده بحث شد. ناخدا حسینی با بیان اینکه نباید فرماندهان نیروهای عمل کننده همگی از سپاه باشند، تأکید داشت که فرمانده گروه هایی که برای تصرف اسکله ها اقدام می کنند باید از نیروی دریایی ارتش باشند. باوجوداین، مباحث جلسه به نتیجه قطعی نرسید و حل مشکلات به جلسه بعدی موکول شد(۲)

۱- فاصله ای که نیروها باید سوار بر شناور از اسکله ایرانی نوروز تا اسکله البکر عراق طی می کردند ۴۲ مایل دریایی بود.
۲- سند شماره ۲۷۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح در عملیات انجام نشده شمال خلیج فارس، سیدمحمد اسحاقی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۶۴ - ۵۳.

با اجرای مرحله دوم عملیات والفجر۴ و تصرف بخش های دیگری از ارتفاعات منطقه شرق و جنوب شهر پنجوین، رسانه های خارجی به انعکاس برخی از جزئیات نبرد پرداختند. در همین حال، رئیس جمهور عراق ایران را به تشدید ضربات بازدارنده و تخریبی تهدید کرد. خبرگزاری رویتر نیز به نقل از رادیو بغداد گزارش داد: «عراق امروز اعلام کرد نیروهای ایرانی درپی گذشت پنج روز از یک تهاجم مرزی به کوهستان های سرسخت کردستان در جبهه شمالی جنگ خلیج [فارس] به یک حمله تازه دست زده اند.» رویتر افزود: رادیو بغداد «به ذکر جزئیات بیشتر دراین مورد نپرداخت.»(۱) دراین حال، خبرگزاری فرانسه به نقل از رادیو تهران اعلام کرد: «نیروهای ایران در دومین مرحله تهاجم والفجر۴ به عراق حمله کرده و به سوی پنجوین عراق ازسمت شمال، جنوب و شرق درحال پیشروی هستند.»(۲)

خبرگزاری رویتر در گزارش دیگری با اعلام اینکه: «رادیو بغداد به ایران هشدار داد که درگیری در این منطقه [پنجوین] آخرین نبرد جنگ سه ساله خواهد بود و سربازان عراقی مهاجمین را درهم خواهند کوبید» به تهدیدات روزنامه های دولتی عراق مبنی بر ازسرگیری ضربات موشکی و هوایی این کشور در واکنش به دور تازه حملات ایران اشاره کرد.(۳)از سوی دیگر به گزارش خبرگزاری عراق، صدام حسین رئیس جمهور این کشور، در دیدار با جمعی از اهالی استان دیاله اعلام کرد: «عراق درصورت لزوم با ایراد ضرباتی در عمق خاک ایران از خود دربرابر تجاوز ایران دفاع خواهد کرد.» وی تأکید کرد: «تشدید تجاوزات ایران علیه عراق تشدید ضربات بازدارنده و تخریبی عراق را به دنبال خواهد داشت.»(۴)

رئیس جمهور عراق همچنین در این سخنرانی که از رادیو صوت الجماهیر پخش شد، با انتقاد از اکراد عراقی گفت: «ننگ آور است که اعراب از سرزمین کردستان دفاع و فرزندان کردستان عراق، تماشاگر باشند.» وی افزود: «کردهایی که در ارتش عراق هستند اگر تناسب را ملاک قرار دهیم به مراتب کمتر از تعدادی است که باید در صفوف ارتش عراق باشند.» صدام حسین با طرح این ادعا که پس از حمله ایران به کردستان عراق، ۷۰ هزار نفر از اهالی این منطقه داوطلب نبرد شدند، اضافه کرد: «اکنون داوطلبِ بیشتر تقاضا می کنم، چون این تعداد برای حفظ نسبت ملی که باید باشد کافی نیست.»(۵)

هفته نامه ساندی تایمز (چاپ انگلیس) اعلام کرد که درپی حمله تازه ایران به درون خاک عراق و احتمال به خطرافتادن منطقه نفتی کرکوک، ارتش ترکیه خود را آماده کرده تا «درصورت نیاز از منافع خویش و از لوله های نفتی عراق که از خاک ترکیه می گذرد دفاع کند.»(۶)این هفته نامه همچنین مدعی شد: «۴۰۰ کرد، ترک و عراقی، قوای نامنظم جمهوری اسلامی را برای قطع جریان نفت عراق ازطریق شاه لوله یاری می دهند و هم اکنون اعتقاد بر این است که دولت ترکیه در نظر دارد مناطق حساس مرزی را زیر پوشش شدید نظامی قرار دهد.»(۷)

ص: ۲۹۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۴، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۲۷، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۲/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۳۰، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۳۴ و ۳۵، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۲/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۵، ۴/۸/۱۳۶۲، ص۲۹، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۲/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، صص ۴۵ - ۴۲، رادیو صوت الجماهیر، ۲/۸/۱۳۶۲.

۶- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۲۸، رادیو ایران، ۲/۸/۱۳۶۲.
۷- همان، رادیو صدای آزاد ایران، ۲/۸/۱۳۶۲.

۱

حملات موشکی و هوایی عراق علیه شهرهای ایران و ادعای مین گذاری در آب های منتهی به بندر امام خمینی، همچنان موضوع اخبار و گزارش های رسانه های خارجی است.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس گزارش داد: مطبوعات امروز پایتخت فرانسه ضمن درج اخبار مربوط به حملات اخیر عراق علیه شهرهای مریوان، دزفول و مسجدسلیمان به نقل از اطلاعیه نظامی عراق اعلام کردند: «چنانچه تهران به حملات خود علیه عراق ادامه دهد و افکار عمومی بین المللی را نادیده بگیرد، این بمباران ها و حملات موشکی ادامه خواهد یافت.»(۱) دراین زمینه روزنامه لوکوتیدین دوپاری از قول «ناظران در خلیج فارس» نوشت: این حمله ممکن است تحت تأثیر انگیزه های روانی ناشی از خبر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد و کوشش های بین المللی به ویژه در چارچوب سازمان ملل متحد برای پایان دادن به جنگ انجام گرفته باشد.(۲)

از سوی دیگر، درحالی که هیچ منبع مستقلی هنوز صحت ادعای عراق مبنی بر مین گذاری در آب های خلیج فارس در نزدیکی بندر امام خمینی را تأیید نکرده است، واکنش ها به آن ادامه دارد. دراین رابطه، وزارت امور خارجه امریکا از عراق خواست «مین هایی که در خلیج فارس می گذارد کشتیرانی بین المللی را به مخاطره نیفکند.»(۳)خبرگزاری ژاپنی کیودو نیز از تأثیر انتشار گزارش های مربوط به مین گذاری بر مذاکرات غیررسمی کشورهای غربی درمورد قطعنامه پیشنهادی به سازمان ملل برای تأمین امنیت کشتیرانی در خلیج فارس خبر داد. بر پایه این گزارش، ژاپن که به شدت از جنگ ایران و عراق نگران است، برای تصویب این قطعنامه تلاش خواهد کرد.(۴) به گزارش خبرگزاری فرانسه از توکیو، ژاپن «از عراق خواهد خواست تا برعلیه پروژه مشترک پتروشیمی ایران و ژاپن در بندر [امام] خمینی به زور متوسل نگردد.» این خبرگزاری یادآور شد ژاپن و ایران در سال جاری توافق کردند تا کارهای ساختمانی پتروشیمی بندر امام خمینی را که به دلیل انقلاب اسلامی و جنگ عراق و ایران متوقف شده بود، از سر بگیرند.(۵) در همین زمینه خبرگزاری کویت نیز گزارش داد: درحالی که واردات نفت خام ژاپن در ماه سپتامبر در مقایسه با ماه قبل از آن ۴/۹ درصد کاهش داشت، واردات نفت این کشور از ایران بیش از سه برابر افزایش یافته است.(۶)

۲

درپی بیانات روز گذشته امام خمینی درمورد سرنوشت جنگ و اقدامات اخیر عراق در حمله به مراکز جمعیتی ایران، خبرگزاری رویتر امروز گزارش داد: «آیت الله روح الله خمینی رهبر روحانی ایران، روز گذشته طی اظهارات کم سابقه ای سازمان ملل را به نادیده گرفتن حملات موشکی عراق علیه غیرنظامیان متهم کرد و باز نسبت به نزدیک بودن خاتمه جنگ و سقوط رژیم عراق ابراز امیدواری کرد.»(۷)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۸، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲.

۲- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۵، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص۳۳، روزنامه لوکوتیدین دوپاری، ۲/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۳۲، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص۴، توکیو - خبرگزاری کیودو، ۳/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۹، توکیو - خبرگزاری فرانسه، ۲/۸/۱۳۶۲.

۶- همان، ص۱۴، توکیو - خبرگزاری کویت، ۲/۸/۱۳۶۲.

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۴، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۲۳، بیروت - یونایتدپرس، ۲/۸/۱۳۶۲.

خبرگزاری فرانسه نیز اعلام کرد: «امام خمینی پس از دو هفته، سکوت خود را شکست تا آرزو کند که جنگ ایران و عراق آخرین روزهای خود را طی می کند و رژیم عراق نیز به زودی ساقط خواهد شد.» این خبرگزاری افزود: رهبر انقلاب ایران تأکید کرد که «صدام حسین در یک حالت بحرانی نزدیک به جنون قرار گرفته است.» خبرگزاری فرانسه در ادامه یادآور شد: «امام خمینی بار دیگر تکرار کرد که ایران از بمباران افراد بی گناه غیرنظامی عراق که در تیررس نیروهای ایران قرار دارند، خودداری می کند.»(۱)

۱

میرحسین موسوی نخست وزیر که در رأس یک هیئت بلندپایه سیاسی، اقتصادی و نظامی به کره شمالی سفر کرده است، امروز با کیم ایل سونگ رئیس جمهور این کشور، ملاقات کرد. در این دیدار درباره مسائل مورد علاقه دو کشور و مناسبات فی مابین بحث و تبادل نظر شد. نخست وزیر با شرکت در میهمانی شام رئیس جمهور کره شمالی که به مناسبت حضور وی و هیئت همراه در پیونگ یانگ ترتیب داده شده بود، گفت: «کشورهای مستقل با توسعه روابط خود با یکدیگر باید به صورت سدی در مقابل توطئه های استکبار جهانی بایستند.»(۲)

خبرگزاری آسوشیتدپرس دراین باره گزارش داد: «سفر هیئت بلندپایه ایرانی به پیونگ یانگ در زمانی صورت می گیرد که روابط بین دو کشور گسترش یافته است و کره شمالی سالیانه میلیون ها دلار اسلحه و تجهیزات نظامی به ایران صادر می کند. بنا به برآورد متخصصان نظامی امریکا در واشنگتن، کره شمالی در سال ۱۹۸۲، ۸۰۰ میلیون دلار اسلحه و مهمات به ایران صادر کرد. این مقدار برابر با ۴۰ درصد از کل خریدهای اسلحه ایران است.»(۳)

۲

باوجود انتشار مطالبی درزمینه تردید لیبی درباره ادامه حمایت از موضع جمهوری اسلامی ایران در جنگ، وزیر امور خارجه لیبی امروز تأکید کرد این کشور همچنان از ایران در مقابله با رژیم عراق حمایت خواهد کرد. به گزارش روزنامه کیهان حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه در ادامه سفر خود به چند کشور عرب منطقه غرب آسیا و افریقا، امروز در لیبی با سرگرد عبدالسلام جلود وزیر امور خارجه این کشور، دیدار و گفت وگو کرد. این گزارش حاکی است: «در این ملاقات که حدود پنج ساعت به طول انجامید، شیخ الاسلام آخرین تحولات جبهه های جنگ تحمیلی و پیروزی های اخیر رزمندگان اسلام و بمباران شهرهای دزفول و مسجدسلیمان را برای سرگرد جلود تشریح کرد و عزم راسخ جمهوری اسلامی ایران برای دستیابی به حقوق عادلانه خویش را یادآور گردید. سرگرد جلود نیز متقابلاً حمایت جماهیر لیبی از جمهوری اسلامی ایران را در مقابله با رژیم صدام مورد تأکید قرار داد.»(۴)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۱۲، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۱۶.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص۱۹، توکیو - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۳/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۲.

تلاش های سیاسی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق همچنان تحت تأثیر نگرانی تازه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس از خطر گسترش جنگ ادامه دارد، این درحالی است که اولاف پالمه میانجی شناخته شده سازمان ملل دورنمای خاتمه جنگ را تاریک اعلام کرد. منابع خبری از لندن گزارش دادند: فهد پادشاه عربستان در پیامی به مارگارت تاچر نخست وزیر انگلیس، با اشاره به اینکه شمار قربانیان جنگ ایران و عراق «تاکنون به پانصد هزار تن بالغ شده است»، خواستار خاتمه هرچه سریع تر جنگ شد.(۱)

اولاف پالمه نماینده ویژه دبیرکل سازمان ملل متحد برای میانجیگری در جنگ ایران و عراق

فهد همچنین در سخنانی ضمن نادیده گرفتن تهدیدات مکرر عراق علیه تأسیسات نفتی ایران به تهدید ایران به بستن تنگه هرمز اشاره کرد و گفت: «این تنها دشمن ایران، یعنی عراق نیست که از مسدودکردن تنگه زیان می بیند زیرا ما به عنوان کشورهای این منطقه و کشورهای گوناگون جهان نیز متضرر می شویم.» به گزارش خبرگزاری رویتر، وی افزود: «امیدواریم ایران تهدیدات خود را عملی نسازد. چون این کار منجر به دخالت قدرت های بزرگ خواهد شد.» پادشاه سعودی ضمن اظهار تأسف از ادامه جنگ خاطرنشان کرد: «احساس می کند که عراق واقعاً خواستار پایان جنگ است نه به دلیل اینکه ضعیف است، بلکه به این دلیل که خواستار خونریزی بیشتر نیست.»(۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری فرانسه گزارش داد: راشد الراشد معاون وزیر امور خارجه کویت، امروز با نخست وزیر و وزیر امور خارجه مالت درباره ابتکار فرانسه در طرح قطعنامه اخیر در سازمان ملل برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق گفت وگو کرد.(۳)دراین حال مجله نیوزویک (چاپ امریکا) به نقل از اولاف پالمه نخست وزیر سوئد، درمورد دورنمای خاتمه جنگ نوشت: «درحال حاضر، این دورنما تاریک است. هر دو طرف در موضع دشواری قرار دارند. آنها راه حل را در میدان نبرد جست وجو می کنند. حال آنکه من معتقدم به خاطر بسط و ترقی کشورها، به خاطر مردمی که درگیر این جنگ هستند و به خاطر امنیت منطقه، حائز کمال اهمیت است که این جنگ به پایان برسد.»

پالمه که در سال های ۱۹۸۱ - ۱۹۸۰ به عنوان فرستاده ویژه دبیرکل سازمان ملل برای میانجیگری در جنگ فعالیت کرده، در مصاحبه با نیوزویک آمادگی خود را برای پیگیری تلاش های میانجیگرانه تا زمانی که دبیرکل سازمان ملل و کشورهای درگیر جنگ به وی اطمینان دارند، اعلام کرد. وی در پاسخ به این سؤال که به عقیده برخی ناظران، عراق موضع خود را تعدیل بخشیده و مایل

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۲۸، رادیو ایران، ۲/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، جده - خبرگزاری رویتر، ۳/۸/۱۳۶۲.
۳- همان، ص۹، والِتا - خبرگزاری فرانسه، ۳/۸/۱۳۶۲.

است برای برقراری آتش بس مذاکره کند، اما ایران همچنان بر موضع سازش ناپذیر خود پافشاری می کند، گفت: «ایران سه درخواست دارد: خروج نیروهای عراقی، محکوم کردن دولت [عراق] و پرداخت غرامتی سنگین ازسوی این کشور. آنها [مقامات ایران] اظهار می دارند تا زمانی که به درخواست هایشان پاسخ داده نشود به جنگ ادامه خواهند داد.» پالمه همچنین تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را موجب افزایش تنش موجود در منطقه خلیج فارس و خطر گسترش درگیری دانست(۱)

۱

واکنش شرکت های بیمه و حمل و نقل بین المللی به خطرهای کشتیرانی در منطقه خلیج فارس و احتمال عملی شدن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز همچنان موضوع اخبار و گزارش های رسانه های خارجی است.

روزنامه فایننشال تایمز (چاپ لندن) دراین باره گزارش داد: «هفته گذشته، نرخ کرایه نفتکش هایی که از ترمینال جزیره خارک نفت حمل می کنند، به علت افزایش تشنجات در خلیج فارس شدیداً افزایش یافت.»(۲)

همچنین مجله نیوزویک (چاپ امریکا) در مقاله ای با عنوان "سیاست جت های فرانسه" ضمن اشاره به شک و تردیدها براساس برآورد سازمان اطلاعاتی امریکا درمورد توانایی ایران درزمینه انسداد طولانی مسیر کشتیرانی از تنگه هرمز نوشت: «آنچه که هنوز مایه نگرانی اکثر کارشناسان می باشد، این احتمال است که عبورومرور در خلیج [فارس] می تواند بدون شلیک یک گلوله هم کاهش یابد. چنان که جی هنری شولر استاد تجزیه وتحلیل مرکز مطالعات بین المللی و استراتژیک جورج تاون، اظهار می دارد ایران مجبور نیست خلیج [فارس] را برای بستن عبورومرور تانکرهای نفتی، مین گذاری کند، شرکت بیمه لویدز لندن، نرخ های بیمه را آن چنان افزایش خواهد داد که کسی یارای پرداخت آن را نداشته باشد.»

نیوزویک در ادامه نوشت: «تاکنون واسطه گران مفاد "خطرات جنگ" را مطرح نکرده و نرخ های بیمه را به طور قابل ملاحظه ای افزایش نداده اند، لیکن امکان دارد اگر عراق جت هایش را تحویل بگیرد، دست به چنین کاری بزنند.» این مجله سپس خطر مهم تر را اقدام شرکت های نفتی به ذخیره نفت خام دانست و خاطرنشان کرد با انباشته شدن ذخایر اضافی احتمال دارد بحران ۱۹۷۹ به شکل افزایش قیمت نفت تا سه برابر تکرار شود.(۳)

از سوی دیگر، هفته نامه میدل ایست تایمز (چاپ قبرس) در شماره اخیر خود با اشاره به کوشش های دیپلماتیک کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای بازگشایی خط لوله نفت عراق از سوریه و جلوگیری از تهدید امنیت عبور نفت در منطقه خلیج فارس خاطرنشان کرد این کوشش ها به سبب "قرارداد غیرعادی نفتی میان دولت های تهران و دمشق" دچار

۱- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۱۱، ۱۲/۸/۱۳۶۲، مجله نیوزویک، ۲/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، ۲/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه فایننشال تایمز.

۳- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۱۲ ۱۵/۸/۱۳۶۲، صص ۹ - ۷، مجله نیوزویک، ۲/۸/۱۳۶۲.

مشکل خواهد بود. این هفته نامه مدعی شد به موجب این قرارداد یک ساله که از آوریل سال جاری به امضا رسیده و ایران آن را انکار می کند، روزانه ۱۳۰ هزار بشکه نفت خام از ایران به سوریه انتقال می یابد که ۲۰ هزار بشکه از آن رایگان و ۱۰ هزار بشکه نیز پایاپای با محصولات سوریه داده می شود. ۱۰۰هزار بشکه باقیمانده به ازای هر بشکه سه دلار ارزان تر از قیمت تعیین شده اوپک به سوریه فروخته می شود.(۱)

۱

درحالی که شمار تلفات نیروهای امریکایی و فرانسوی براثر انفجارهای صبح دیروز بیروت رو به افزایش است، ادعاهای مختلفی درباره دخالت ایران و سوریه در این حادثه مطرح می گردد.

تشکیل جلسه اضطراری شورای امنیت ملی امریکا
درپی انفجار مقر تفنگ‌داران این کشور در بیروت

وزارت امور خارجه ایران امروز رسماً ادعای وزیر دفاع امریکا مبنی بر امکان دخالت ایران در انفجارهای مذکور را رد کرد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، سخنگوی وزارت امور خارجه دراین مورد گفت: «مقامات امریکایی عاجز از ارزیابی صحیح آثار مقاومت مردم لبنان، تلاش می کنند درجهت انحراف اذهان مردم جهان از شکست های پی درپی در لبنان و توجیه ضعف خود این گونه اقدامات را به این یا آن کشور منتسب نمایند.» وی با اشاره به تهدید کاسپار واینبرگر افزود: «امریکا در گذشته و حال همیشه جمهوری اسلامی ایران را آماج توطئه ها و خصومت های خود قرار داده است و این موضع گیری وزیر دفاع امریکا تغییری در عملکرد این کشور نسبت به ایران نخواهد بود.»(۲)

منابع خبری امروز اعلام کردند میزان تلفات تفنگ داران دریایی امریکا از مرز ۲۰۰ تن گذشته و تلفات نظامیان فرانسوی نیز به ۴۱ نفر رسیده این درحالی است که عملیات جست وجو و خاک برداری نیز همچنان ادامه دارد.(۳)

به گزارش رادیو امریکا «براساس شواهد موجود احتمال دارد ستاد تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت موقتاً به یکی از کشتی های ایالات متحده در آب های ساحلی لبنان منتقل شود.»(۴)

از سوی دیگر، لاری اسپیکز سخنگوی کاخ سفید، اعلام کرد: در پایان دومین جلسه شورای امنیت ملی امریکا که با

۱- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۱۹، ۱/۹/۱۳۶۲، صص ۲۲ -

۲۰، هفته نامه میدل ایست تایمز، ۲/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۱۱، رادیو بی بی سی، ۲/۸/۱۳۶۲؛ و- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۱۰، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.

حضور رونالـد ریگان رئیس جمهور ایالات متحـده برگزار شد، مقرر گردید که ژنرال کلی فرمانده سپاه تفنگ داران دریایی این کشور، برای بررسـی راه هـای تضـمین امنیت بیشتر تفنگ داران به بیروت عزیمت کنـد.(۱) سـخنگوی کاخ سـفید همچنین گفت: «رئیس جمهور امریکا درپی ملاقاتی که روز گذشـته با مشاورین عالی رتبه خود انجام داد، تصمیم گرفت اقدامات قاطعی را علیه مسئولین انفجار لبنان که به ادعای وی افراطیون ایران دراین رابطه مظنون هستند، به عمل آورد.»(۲) اسپیکز درباره واکنش امریکا در قبال مسئولان این حادثه اظهار کرد: «بگذارید مرتکبان نگران تصمیم امریکا باقی بمانند.»(۳)

رادیو امریکا همچنین گزارش داد که ریگان امروز در سخنانی در گردهمایی سردبیران و ناشران جراید در واشنگتن گفت: «ایالات متحده امریکا همچنان نسبت به تأمین صلح و برقراری آرامش در خاورمیانه [غرب آسیا] و خارج کردن نیروهای خارجی از لبنان متعهد است.» وی تأکیـد کرد: «ایالات متحـده امریکا به هیـچ وجه دربرابر تروریسم بین المللی تسـلیم نخواهـد شـد.» به گفته رئیس جمهور امریکا، طبق شواهـد موجود، عاملاـن حمله همان گروه هایی هسـتند که پیشتر نیز در لبنان دست به اقـداماتی مشابه زده بودنـد. وی همچنین خاطرنشان کرد: «چنـانچه به تروریست هـا اجـازه داده شود در لبنان به هـدف های تروریستی خود برسـند، آنان این جسارت را خواهنـد یافت که در دیگر مناطق جهان نیز خودنمایی کنند و بدون شک جهان آزاد چنین گردنکشی را تحمل نخواهد کرد.»(۴)

در همین حـال، رئیس جمهور امریکـا از جورج شولتز وزیر امور خارجه این کشور، خواسـته است در تماس با وزیران امور خارجه فرانسه، ایتالیـا و انگلیس از آنهـا دربـاره محل و تاریـخ برگزاری اجلاس وزرای امور خارجه این چهار کشور که نیروهای حافظ صـلح را در لبنان تشـکیل می دهند، نظرخواهی کند.(۵)این درحـالی است که برخی اعضـای کنگره امریکـا دربـاره ادامه مـأموریت نیروی امریکایی حافظ صلح در لبنان ابراز تردید کرده اند. رادیو امریکا دراین باره گفت: «کمتر از یک ماه [پیش] کنگره امریکا به اسـتقرار تفنگ داران دریایی این کشور برای مـدت ۱۸ ماه دیگر در لبنان رأی داد، اما درپی انفجار دیروز بخشـی از سـناتورها و نماینـدگان مجلس نماینـدگان امریکا خواستار خارج ساختن تفنگ داران دریایی این کشور از پایتخت لبنان شدند.»(۶)

خبرگزاری فرانسه نیز گزارش داد: شولتز وزیر امور خـارجه امریکا در جمع نماینـدگان مجالس سـنا و نماینـدگان امریکا که برای بررسـی نتایـج حوادث بیروت گرد آمده بودند، اعلام کرد ریچارد فربنکس یکی از فرسـتادگان ویژه امریکا به غرب آسـیا، به زودی برای حمایت از کوشـش هـای امین جمیـل رئیس جمهور لبنان به منظور دستیابی به آشتی ملی عازم ژنو خواهـد شـد. وی همچنین گفت که یک هیئت بلندپایه امریکایی دیگر نیز هفته آینده برای گفت وگو درمورد اوضاع لبنان به اسرائیل خواهد رفت.

۱- همان، ص۱۷، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۱۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از خبرگزاری رویتر، ۲/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۱۷، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۹، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، صص ۱۱ و ۱۲، رادیو بی بی سی، ۲/۸/۱۳۶۲.

۶- همان، ص۱۰، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.

براساس این گزارش، وزیر امور خارجه امریکا با بیان اینکه «نمی داند چه کسی [مستقیماً مسئول] حادثه علیه تفنگ داران امریکایی است»، گفت: «سوریه در هرگونه اعمال ایران در لبنان به شکلی سهم دارد، حتی اگر در جریان طرح های مشخص تروریستی نباشد.» وی افزود: «فهمیدن این مطلب که چه کسانی دشمن صلح در لبنان هستند مشکل نیست. سوریه که به نظر می رسد مصمم است تا لبنان را به یکی از اقمار خود یا یکی از ایالات سوریه بزرگ تبدیل کند، شوروی که سلاح های پیچیده به سوریه تحویل می دهد و سیاست برتری طلبانه اش را تشویق می کند و ایران یعنی یک رژیم فناتیک که ما قبلاً با آن سروکار داشته ایم.» شولتز همچنین تأکید کرد: «اگر تفنگ داران امریکایی از لبنان رانده شوند، عوامل رادیکال پیروزی بزرگی به دست خواهند آورد و جهان خواهد دانست که باید روی شوروی حساب کند [و] حساب کردن روی امریکا یک اشتباه است.»(۱)

به گزارش رادیو امریکا، فرانسوا میتران رئیس جمهوری فرانسه که درپی حادثه انفجار دیروز در ستاد نظامیان فرانسوی به بیروت سفر کرده است، امروز با امین جمیل رئیس جمهور لبنان، درمورد اوضاع این کشور تبادل نظر کرد. این گزارش حاکی است جمیل و میتران به اتفاق از ویرانه ستاد نیروهای فرانسوی در بیروت بازدید کردند.(۲)

در همین حال، رادیو بی بی سی با اعلام اینکه انگلیس «در نظر ندارد درنتیجه انفجارهای دیروز واحد محافظ صلح خود را از لبنان خارج گرداند»، افزود: «وزیر خارجه بریتانیا سر جفری هاو خطاب به [نمایندگان] مجلس عوام در لندن گفت که سربازان بریتانیا تا زمانی که به آنها در لبنان احتیاج برود در آنجا خواهند ماند.»(۳) رادیو امریکا نیز گزارش داد: «امروز مقامات دولت ایتالیا گرد هم آمدند تا به تبادل نظر پیرامون مشی نیروهای ایتالیایی در لبنان بپردازند. ایتالیا که یک واحد دو هزار نفری در نیروی چندملیتی پاسدار صلح در لبنان دارد، اکنون سرگرم بررسی مسئله اعزام یک نیروی چهارصد نفری ناظر صلح در لبنان است که قرار است پس از توافق میان جناح های گوناگون به آن کشور فرستاده شوند.»(۴)

امروز همچنین هنری کیسینجر وزیر امور خارجه پیشین امریکا، در اظهارنظری درخصوص حادثه انفجار بمب در بیروت گفت: این حادثه «نشانه این است که حکومت امین جمیل درحال متلاشی شدن است.» وی افزود: «نقش تفنگ داران دریایی امریکا در لبنان کاملاً مشخص نشده و آنها نمی دانند مأموریتشان چیست و چه باید بکنند. آنها نمی دانند مأموریتشان با طرح صلح سال گذشته پرزیدنت ریگان - که به نظر من گام مهمی به پیش بود - چه ارتباطی دارد و یا مأموریت آنها در کل قضیه اعتبار و حیثیت امریکا در منطقه چه اثری می گذارد.» کیسینجر تأکید کرد: «جناح های گوناگون و متخاصم در لبنان دارند اختیار امور را از دست دولت لبنان خارج می کنند.»(۵)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، صص ۲۰ و ۲۱، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۳/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۱۲، رادیو بی بی سی، ۲/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۱۱، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۱۶، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.

خبرگزاری کویت نیز به نقل از کیسینجر اعلام کرد: «امریکا دو راه دارد: یا ما موزانه قدرت را تغییر می دهیم و موازنه بین رادیکال ها و میانه روها ایجاد می کنیم که نیازمند هماهنگی با تمام کشورهای دوست است، یا کشته شدن امریکایی ها و تضعیف تدریجی نیروهای میانه روها و افزایش فزاینده در نیروهای رادیکال را مشاهده خواهیم کرد.» وی افزود: «پدیده تعجب آوری است که ارتش اسرائیل در ۲۰ کیلومتری محل کشته شدن تفنگ داران امریکایی نشسته است و اینکه به نظر می رسد هیچ گونه هماهنگی بین سیاست های ما نیست.» کیسینجر خواستار آن شد که دولت ریگان «اقدامات خود را با اسرائیل هماهنگ کرده و به سوری ها در لبنان ضربه وارد کند.(۱)

رادیو اسرائیل نیز امروز به نقل از اسحاق رابین وزیر دفاع رژیم صهیونیستی گفت: «ایالات متحده پس از کشتار در اردوگاه صبرا و شتیلا وارد لبنان شد تا ثابت کند با فعالیت های اسرائیل در لبنان همگام نیست و مردم امریکا، کنگره و دولت آن کشور به خوبی می دانند که چرا تفنگ داران در بیروت مستقر می باشند.» وی درعین حال تأکید کرد: «واقعه لبنان ممکن است با شکست امریکا و اسرائیل پایان یابد، زیرا امریکا نیز مثل اسرائیل در پیش بینی های خود اشتباه کرده است.» رابین توضیح داد: «امروز در لبنان بیش از آنچه قبل از جنگ، ترور صورت می گرفت، عملیات تخریبی انجام می گیرد. ازاین رو باید این اظهارات که موفق شده ایم سازمان به اصطلاح آزادی[بخش] فلسطین و ترور را از بین ببریم قطع شود.» رادیو اسرائیل همچنین گزارش داد: داوید لوی معاون نخست وزیر رژیم اسرائیل نیز با اشاره به تشابه انفجارهای بیروت با عملیاتی که سابقاً در لبنان روی داده بود، نتیجه گرفت که «دست سوری ها در کار است.»(۲)

به گزارش خبرگزاری فرانسه از واشنگتن، سیدحسین حسینی رهبر سابق جنبش سیاسی نظامی شیعیان لبنان (امل) امروز در مصاحبه با نشریه امریکایی فارین پالیسی (سیاست خارجی) اظهار کرد: «اسرائیل نیز همانند سوریه می تواند سهمی از مسئولیت انفجارهای بیروت را به عهده داشته باشد.» وی افزود: «این دو کشور خواستار حضور امریکایی ها و نیروهای چندملیتی در لبنان نیستند.» حسینی اضافه کرد: «اسرائیل به ویژه خواستار عزیمت نیروهای چندملیتی است، زیرا به استقرار قدرت مرکزی در لبنان علاقه مند نیست.»(۳)

رادیو صدای لبنان نیز مدعی شد در جلسه ویژه ای که ده روز پیش در محل سفارت ایران در بیروت برگزار گردید، عده ای از اعضای نیروهای امنیتی ایران که به عنوان دیپلمات وارد بیروت شده بودند و افسران اطلاعاتی سوریه به طور مشترک حملات اخیر به نیروهای امریکایی و فرانسوی را برنامه ریزی کردند.(۴)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، صص ۱۹ و ۲۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از خبرگزاری کویت، ۲/۸/۱۳۶۲.

۲- . واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۱۲، رادیو اسرائیل، ۲/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص۲۵، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۳/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۴۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۲.

رادیو امریکا در گزارشی با اشاره به این اظهارات سخنگوی کاخ سفید مبنی بر اقدام امریکا به تحقیق درمورد نقش سوریه در حمایت از عاملان این حملات، به نقل از مقامات امریکا قرینه ای را درمورد احتمال دخالت ایران در این حوادث مطرح کرد و افزود: اگر شواهد و قراین حاکی از دخالت عوامل مرتبط با یک گروه بنیادگرای تحت نفوذ آیت الله خمینی باشد، دراین صورت دو گروه مسئولیت انفجارها را بر عهده گرفته اند؛ یکی جنبشی که طرف دار انقلاب اسلامی است و دیگری سازمان جهاد اسلامی که مسئولیت انفجار سفارت امریکا در بیروت را در ماه آوریل گذشته برعهده گرفته بود.(۱)

در همین زمینه، روزنامه امریکایی واشنگتن پست در شماره امروز خود مدعی شد بسیاری از کارشناسان اروپای غربی در امور غرب آسیا حدس می زنند که به احتمال قوی یک گروه مسلمان شیعه معروف به "حزب الله" که تحت حمایت ایران قرار دارد، در این حمله دست داشته است. به نوشته این روزنامه: «کارشناسان امریکایی می گویند سال گذشته در همان ایامی که سربازان اسرائیلی به سرکوبی چریک های فلسطینی در لبنان سرگرم بودند و صدها تن از سپاهیان انقلاب اسلامی [امام] خمینی وارد دره بقاع در لبنان شدند، سازمان حزب اللهی های لبنان نیز باتوجه به حمایت های مالی و تشکیلاتی [امام] خمینی به گونه ای روزافزون تحت نفوذ ایران قرار گرفت.»

واشنگتن پست افزود: «به گفته مقام های دولتی، ایرانیان که در تلاش برای نفوذ در جنبش امل که گروه اصلی سیاسی و نظامی شیعیان لبنان محسوب می شود موفقیتی نداشته اند، به گروه کوچک تر، ولی آشوبگر افراطی حزب اللهی متوسل شده اند.» این روزنامه همچنین درباره انگیزه حملات هم زمان به نیروهای امریکایی و فرانسوی در بیروت نوشت: «گرچه مشارکت فرانسه در نیروهای چندملیتی پاسدار صلح در لبنان یکی از عوامل اصلی مخالفت ایران با فرانسه محسوب می شود، اما دلیل مهم تر دراین زمینه اعلام تصمیم فرانسه مبنی بر قرض دادن پنج فروند جت جنگنده سوپراتاندارد مجهز به موشک های اگزوست به عراق است که احتمالاً در جنگ با ایران مورد استفاده قرار خواهد گرفت. به گفته کارشناسان، ایران اکنون فرانسه را آشکارا در کنار عراق می بیند و حتی معتقد است که ایالات متحده امریکا نیز به رغم آنکه اعلام کرده است در جنگ خلیج فارس بی طرف است، بیشتر جانب عراق را می گیرد.» واشنگتن پست اضافه کرد: «طی دو سال گذشته، نوعی از همکاری میان مأموران اطلاعاتی ایران و سوریه به وجود آمده است. به علاوه سوریه نیز در هفته های اخیر از اینکه جت های فرانسوی در خاموش ساختن واحدهای توپخانه سوریه در لبنان مورد استفاده قرار گرفته است، به شدت و آشکارا خشمگین است.(۲)

ص: ۳۰۲

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۸/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۲، صص ۳۲ - ۳۰، رادیو امریکا، ۲/۸/۱۳۶۲.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، روزنامه فرانسوی لیبراسیون در مقاله ای ضمن اینکه عوامل انفجارهای بیروت را شبه نظامیان شیعه هوادار ایران دانست، نوشت: «عاملین این توطئه هر که باشد، غربی ها دیگر نه قادر به پاسخ گویی هستند و نه عقب نشینی. چگونه باید پاسخ گفت؟ چه چیز را باید هدف قرار داد؟ پیامدهای آن چه خواهد بود؟ چگونه باید بدون ازدست رفتن آبرو عقب نشینی کرد؟» لیبراسیون در مقاله دیگری علاوه بر سوریه و ایران، شوروی را نیز به عنوان مظنون در این انفجارها معرفی کرده و افزود: «[امام] خمینی احتمالاً با این کار به کمک غرب به عراق پاسخ می گوید، درحالی که شوروی نیز از تضعیف ریگان و میتران بهره می گیرد.»(۱)

۱

منابع دیپلماتیک عرب از توافق شوروی و سوریه برای برکناری یاسر عرفات از رهبری سازمان آزادی بخش فلسطین خبر دادند. به گزارش خبرگزاری فرانسه، روزنامه فرانکفورتر الگمانیه زایتونگ (چاپ فرانکفورت آلمان) در شماره امروز خود با اشاره به مذاکره محرمانه ای که حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، اواسط مهرماه در مسکو با یوری آندروپف دبیرکل اتحاد شوروی، درمورد مسئله فلسطین داشته است، نوشت: «آندروپف و اسد در این ملاقات ابراز عقیده کرده اند که یاسر عرفات رئیس کمیته اجرایی سازمان آزادی بخش فلسطین باید عوض شود زیرا وی از حمایت جریان های مختلف تشکیل دهنده این سازمان برخوردار نیست. آندروپف همچنین از اسد خواسته است تا ازدست زدن به عملیات نظامی علیه هواداران عرفات خودداری کند. اسد نیز این امر را پذیرفته است به شرط آنکه آنان نیز در یک زمان مشخص لبنان را ترک کنند.»(۲)

ضمیمه گزارش۱۶۸: بخشی از گفت وگوی غلامعلی رشید و فرمانده لشکر۲۵ کربلا- درمورد عملکرد ضعیف نیروهای تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان در پاک سازی تپه مسعود در جنوب ارتفاع خلوزه۲

یکی از موانع پیشروی لشکر۲۵ کربلا حضور پراکنده نیروهای عراقی در تپه مسعود در جنوب ارتفاع خلوزه۲ بود که پاک سازی آن را نیروهای تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان بر عهده داشتند. وقتی فرمانده لشکر۲۵ کربلا این موضوع را به اطلاع غلامعلی رشید رساند، وی برای رفع این مشکل پیشنهاد داد که باتوجه به استعداد اندک نیروهای عراق در این ارتفاع نیروهای مأمور پاک سازی این تپه، تپه را دور زده و نیروهای دشمن را پاک سازی کنند. البته چون این راه حل برای رفع این مشکل بدیهی بود، غلامعلی رشید با نوعی تحکم این راهکار را ارائه داد. وی با لحنی که نشان می داد از بی تدبیری دراین باره ناخشنود است، گفت: اگر خودتان نمی توانید این تپه کوچک را پاک سازی کنید از نیروهای پایین دست خودتان کمک بگیرید.

غلامعلی رشید با تعجب اضافه کرد: شما همین طور مانده اید و به مسعود نگاه می کنید!

ص: ۳۰۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، صص ۲۲ و ۲۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۳۲ و ۳۳، بن - خبرگزاری فرانسه، ۲/۸/۱۳۶۲.

فرمانده لشکر۲۵ کربلا در پاسخ وی گفت: ما به آنها (نیروهای تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان) گفته ایم که این کار را بکنند، ولی می گویند قدرت این کار را نداریم و مجبوریم برگردیم، این بار رشید عصبانی شد و گفت: عراق که قبلاً آنجا نبوده، مینی نکاشته، اینها بهانه می کنند، ازشان بخواه عمل کنند.(۱)

ضمیمه گزارش۱۷۱: متن گفت و گوی فرمانده لشکر۴ و معاون سپاه یکم عراق

فرمانده لشکر ۴: [زمانی که انگلیس ها می خواستند ازطریق فاو وارد عراق بشوند جنگی سخت پیش آمد و عراقی ها در این جنگ بزرگ ترین افتخار را به دست آوردند]، ولی زمانی که ایرانیان حمله خود را در منطقه پنجوین آغاز کردند ما قوی ترین توپخانه را در منطقه عملیات داشتیم، اما هیچ استفاده ای نشد و سربازان ما زبون شدند و همگی از ترس حمله پا به فرار گذاشتند. سربازان اگر بخواهند بجنگند خوب می جنگند. ولی اگر سرباز زبون شد مسئله خیلی مشکل می شود و نمی جنگد، مگر با ترس از فرماندهی و ترس از مردم، یعنی بااینکه ما تهدید می کنیم که باید بجنگید یا از ترس اینکه کشته نشوند می جنگند که سالم در بروند، من خودم خوب می دیدم که سرباز چگونه پوتین خود را درآورد و فرار می کرد و دیدم که نیروهای بسیجی چگونه با پای خود میادین را له می کردند و پیشروی می کردند. چرا نیروهای ما مانند آنها نیستند؟ مگر این آب و خاک ما نیست؟ من قبل از جنگ بسیار دیده بودم که افسران در صحبت هایشان آن قدر به خود می بالیدند که گویا هر کدامشان یک هیتلر هستند، ولی دیروز دیدم که چطور فرار می کردند و زبون می شدند و جلو نمی رفتند.

اگر من شخصاً آنها را تهدید نمی کردم اوضاع خیلی بدتر بود و شاید ما اینجا نبودیم، اما دررابطه با آن فرمانده - که خداوند او را رحمت کند - حالا نمی توانیم دیگر پشت سر او حرف بزنیم، ولی شما دیدید که چگونه ناآگاهانه عملیات را اداره می کرد و در این کار عاجز بود و حتی نیروهای خود را هم نمی توانست هدایت بکند و وضعیت او بسیار بد بود و رضایت بخش نبود. می دانید بهترین نیرویی که خوب جنگید گردان و تیپ۲۹ بود، ولی البته آنها نمی خواستند بجنگند مگر زمانی که ما فهمیدیم فرمانده آن می خواهد فرار کند، به او گفتم: اگر فرار کردی سرت را جدا می کنم.

از ترس مقاومت کرد و جنگ سختی کرد و اگر این گردان با تهدید ما نجنگیده بود در سخت ترین شرایط قرار می گرفتیم و شاید همه نیروها از هم می پاشیدند.

دررابطه با تانک ها هرچند تانک اینجا [منطقه کوهستانی] مفید نیستند و نمی توانند خوب عمل کنند، ولی بااین حال اگر آنها را زیاد کنیم بهتر است و من دیدم که اینجا تانک ها چقدر به درد می خورند و گردان ۴ مستقل تانک چقدر خوب جنگید، با وجود اینکه فرمانده آن زبون شده بود و می گفت: "ایرانی ها روی تانک های ما سوار شدند و الان قرارگاه گردان سقوط می کند" من او را تهدید کردم و به او دستور دادم تا با زور حرکت کند و دیدم باوجود اینکه گردان متحمل خسارت زیاده شده بود و تعدادی از تانک ها سوخته بود ولی در سرنوشت جنگ و این عملیات نقش مهمی را ایفا کرد و اگر به فرمانده این گردان جبراً دستور پیشروی نمی دادم، ایرانی ها تانک ها را سوار شده بودند و یا یک یک آنها را سوزانده بودند و حتی قرارگاه گردان سقوط کرده بود. اگر این گردان پیشروی نمی کرد ما هم تهدید می شدیم. ما و قرارگاه و خودش را حفظ کرد.

معاونت سپاه یکم: بله، خودت خوب می دانی وضعیت ارتش چطور است. من نمی دانم ملاحظه کردی یا نه، این نیروهای مخصوص فقط اسمشان مخصوص است و هیچ خاصیتی ندارند یعنی به خداوندی

۱- سند شماره ۴۲۳۸/ پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱ و ۲/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۵۹)، داود رنجبر، ص۱۹.

خـدا، آن قـدر بی ارزش هسـتند که جوهر و کاغـذی که صـرف نام گـذاری و ثبت آنها مصـرف شده حرام است، و وقتی حمله ایرانی ها شروع شـد بـا اولین برخورد، خودشـان و افسـرانشان فرار کردنـد و نه سـرکاری وجود داشت و نه افسـر، شـما خودت بهتر از ما دیـدی که چگونه فرار می کننـد. وقتی ما [از بالا] درخواست نیرو می کنیم آنها می گویند شـما تیپ۶۶ و تیپ۶۵ داریـد، ولی نمی دانند اینها ارزش یک فلس را هم ندارنـد، فرمانـدهی بالا به ما می گوید چرا تلفات شـما زیاد است و بالا رفته است؟ ولی نمی دانند وضـعیت اینجا چگونه می باشد، آتش توپخانه و خمپاره دشمن آن قدر زیاد است آدم نمی داند به کدام سوراخ فرار کند.

روزی که به ما حمله شـد، من در قرارگاه تیپ۲۹ بودم آن چنان ما را زیر آتش گرفتنـد که تاریـخ ذکر نمی کرد، هرچند الان، فرماندهی کل نیروها مکالمات ما را می شـنود، شـنود می کند و حتی اگر ما را زندانی کند، این مطالب حقی است که آنها نمی توانند انکار کنند و اگر خود آنهـا به جـای ما بودنـد نمی توانسـتند درگیری را هـدایت کننـد، حتی نمی توانسـتند با آن شـرایط چه کار بکننـد، اما آنها جای راحت نشسـتند و فقط دسـتورات صادر می کننـد و تحلیل های بیجا ارائه می دهند، ولی ما چه کار کنیم ارتشـی هستیم، باید دسـتورات را اطاعت کنیم و باید هم اجرا شود. تنها کاری که فرماندهی برای ما می کند آن است که نیرویی را به عنوان کمکی می فرسـتد، نه کم و نه زیاد و تنها کار آنها شده بازخواست کردن از افسـران رده پایین و آگر آنها جای ما باشند، به خدا حتی یک دقیقه هم نمی توانند مقاومت و ایسـتادگی کننـد. هرچنـد می دانم مکالمات ما را می شـنوند، ولی هر اتفاقی که می خواهـد بیفتـد بگـذار بیفتد و برای ما جز آنکه باید دسـتور را اطاعت کنیم چیز دیگری نیست. حتی اگر این سـربازان یا افسـران ذره ای مقاومت می کردنـد وضع خیلی بهتر بود و این بزرگ ترین مشکل ماست که تا خبری می شود و صدای تیری می آید، داد و فریادشان بلند می شود.(۱)

فرمانده لشکر۴: هیـچ چیزی چاره دشـمن را نمی توانـد بکنـد، مگر توپخانه ها و خمپاره ها و همین دوای آنها می باشد والا هیچ نیرویی و سلاحی چاره آنها نمی شود. دیروز شـما دیدید با توپخانه پدر ما را درآوردند، اگر بمباران هوایی نبود که آنها را ساکت کند، نابود شده بودیم.

معـاونت سپاه یکم: این طرح دفـاعی ضـربتی و جلوگیری از نفوذ دشـمن، موقت است و تغییر می کنـد و باوجود نواقص بسـیار و راه های نفودی دشمن و عدم هماهنگی یگان ها و حتی مناطق غیرامن برای توپخانه ها، باید تحمل کنیم تا طرح دفاعی جدید ارائه شود.

فرمانده لشکر۴: برادر جان، شما می دانید اکثر قریب به اتفاق سربازان و درجه داران از جنگ بیزار شده اند و افسران خسته و فرسوده شده اند، دیگر دنیا این را می داند. شما خودتان می بینید که فرار چقدر زیاد است و اوضاع روشن است. نیاز به توضیح ندارد. دیروز دیدم اگر توپخانه خوب کار نمی کرد نیروهای بسیج تا انتهای دره های ارتفاع ۲۰۰۰ لری پایین می آمدند.(۲)

ص: ۳۰۵

۱- غلامعلی رشـید در توضـیح این موضوع گفت: «آتش توپخانه ما کم است، ولی همین آتش کم، پدرسوخته ها را ازبس ترسو هسـتند، پدرشان را درآورده توپ بغل قرارگاه می خورد می گویند "وای دنیا سیاه شد!"»

۲- سند شماره ۴۲۰۱/ پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۴ - ۱۱.

روزشمار جنگ سه شنبه ۳ آبان ۱۳۶۲ ۱۸ محرم ۱۴۰۴ ۲۵اکتبر ۱۹۸۳

۱

امروز علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و محمودی معاون لشکر۸ نجف که روز گذشته براثر انفجار مین مصدوم شده بودند، به دلیل شدت جراحات به شهادت رسیدند. شهادت رضائیان باتوجه به روحیه مثبت، خلق نیکو و رفتار متواضعانه وی، فرماندهان و تصمیم گیران را بسیار متأثر کرد.

شهید علی رضائیان
فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع)

عصر روز گذشته، علی رضائیان و محمودی به همراه علی فضلی مسئول عملیات قرارگاه مقدم حمزه، برای بازدید از منطقه لری و بررسی وضعیت نیروهای خودی و دشمن به این منطقه رفته بودند که با مین برخورد کرده و زخمی شدند. آنها بلافاصله پس از مجروح شدن، ازطریق بی سیم درخواست کمک کردند. احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، به محض اطلاع از این حادثه برای انتقال مجروحان درخواست بالگرد کرد، اما این کار به علت آنکه هوا رو به تاریکی می رفت مقدور نشد. نیروهای مستقر در منطقه پس از ناامیدشدن از اعزام بالگرد مجروحان را به اورژانس بردند. پزشکان نیز پس از اقدامات اولیه و اورژانسی سه فرمانده مجروح را برای مداوای اساسی تر به بیمارستان صحرایی لشکر۸ نجف انتقال دادند و در آنجا آنها تحت عمل جراحی قرار گرفتند، اما معالجات انجام شده روی علی رضائیان و محمودی مؤثر واقع نشد و این دو در ساعت ۴:۳۰ امروز به شهادت رسیدند.(۱)

ص: ۳۰۹

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، ص۸۸.

۱

نیروهای لشکر۸ نجف در عملیاتی داوطلبانه چند پایگاه عراقی را پاک سازی و یک خاکریز ۱۰ کیلومتری در حدفاصل لری تا کلو احداث کردند. لشکر۲۵ کربلا نیز با نفوذ به خطوط دشمن خساراتی را به آنها وارد آورد.

بامداد امروز، لشکر۸ نجف در اقدامی داوطلبانه موفق به پاک سازی چندین پایگاه نیروهای عراق در جنوب ارتفاعات لری شد و با تصرف ارتفاع شاخ نالشکینه، تا حاشیه رودخانه قزلجه پیشروی کرد و ضمن انهدام تعداد قابل توجهی از نیروهای دشمن، خاکریزی به طول ۱۰ کیلومتر به موازات این رودخانه از انتهای ارتفاع لری تا ارتفاع کلو احداث کرد.(۱) احمد کاظمی درباره چگونگی این اقدام گفت: ما نیرویی برای این کار نداشتیم. دو وانت را به سلاح کالیبر ۵۰ مسلح کردیم و در دو محور حاشیه شرقی لری و حاشیه غربی کنگرک حرکت دادیم و با جمع وجور کردن نیروهای در خط که از نیروهای واحد تخریب و واحد زرهی لشکر بودند، عملیات را آغاز کردیم. ابتدا با راه انداختن سروصدا، آن چنان رعبی در دل نیروهای دشمن ایجاد کردیم که پا به فرار گذاشتند. نیروهای ما با کشتن تعدادی از افراد دشمن به جلو رفته و خیلی راحت با واردکردن تعدادی دستگاه مهندسی خاکریز مورد نظر را احداث کردیم.

داوود رنجبر راوی قرارگاه خاتم، درمورد واکنش قرارگاه فرماندهی به این اقدام لشکر۸ نجف نوشته است: احداث این خاکریز آن هم بدون داشتن نیروی کافی برای برادران قرارگاه عجیب بود و آن را از الطاف خدا تلقی کردند.(۲)

احداث این خاکریز موجب ثبات بیشتر منطقه و برخورداری خطوط به دست آمده از یک نظم خوب و قابل دفاع و درنتیجه قوت قلب تصمیم گیرندگان عملیات شد.

در محور عملیاتی لشکر۲۵ کربلا نیز فرمانده گردان رسول الله(ص) این لشکر تعدادی از نیروهای داوطلب این گردان را برای پاک سازی و شکار تانک های عراقی به منطقه کلو و دامنه های این ارتفاع اعزام کرد. این نیروها پس از ورود به منطقه خسارت های قابل توجهی به نیروهای دشمن وارد کردند و پس از چند ساعت به خطوط دفاعی خودی بازگشتند.(۳)

۲

باتوجه به تصرف ارتفاعات کلو و خلوزه۲ و پاک سازی ارتفاعات جنوب لری و گرمک و احداث خاکریز از جنوب لری به کلو به موازات رودخانه قزلجه، حضور دشمن در مناطق پست و دشت های منطقه و بین ارتفاعات به علت مخاطرات موجود به حداقل رسیده و عراق عمده نیرو و امکانات خود را به ارتفاعات مقابل برده و سازمان داده است.

۱- لشکر۸ نجف هم زمان با تحولات صورت گرفته در عملیات که همگی با پیشروی همراه بود تاکنون ۲ خاکریز در جنوب لری احداث کرده است.

۲- همان.

۳- سند شماره ۳۱۰/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی لشکر۲۵ کربلا، محمد ساجدی، ۴/۸/۱۳۶۲، ص۱۵۲.

یکی از نیروهای واحد اطلاعات قرارگاه مقدم حمزه پس از بازدید از این مناطق، مشاهدات خود را این گونه بیان کرد: دشمن در جنوب رودخانه قزلجه هیچ تحرکی ندارد و به نظر می رسد که دشت را رها کرده و روی ارتفاعات پنجوین و کانی مانگا مستقر شده است. دشمن قبلاً در کنار رودخانه قزلجه تعدادی تانک و نیروی پیاده داشت، اما پس از احداث خاکریز لشکر۸ نجف نیروهایش را به شمال ارتفاعات پنجوین برده و تانک های خود را به سمت رودخانه قزلجه آرایش داده است.(۱)

از سوی دیگر، ارتش عراق یگان هایی را برای تقویت نیروهای خود در منطقه درگیری و مقابله با پیشروی نیروهای ایران اعزام کرده است.

براساس اعلام منابع اطلاعاتی، سپاه یکم ارتش عراق به منظور تقویت مواضع دفاعی خود در این منطقه، نیرویی متشکل از واحدهای منظم ارتش و نیروهای ارتش خلقی را از سلیمانیه حرکت داده و وارد نالپاریز (در غرب یال جنوبی کانی مانگا) در محور پنجوین - سیدصادق کرده است. همچنین تیپ۷۰۳ پیاده از لشکر۱۵ عراق نیز از عماره به سلیمانیه انتقال یافته است. منابع مذکور احتمال می دادند که این یگان به منطقه پنجوین اعزام شود.(۲)

۱

درپی تصمیم روز گذشته فرماندهان برای تکمیل مرحله دوم عملیات والفجر۴، در آخرین ساعات امروز نیروهای لشکر۴۱ ثارالله(ع) برای تصرف ارتفاع ۱۵۳۰ در غرب هرگنه، راهی منطقه عملیاتی شدند و فرماندهی لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیز که مأموریت تصرف ارتفاع سنگ معدن و الحاق با لشکر۴۱ ثارالله(ع) در سمت راست را بر عهده دارد، نیروهای تخریب این یگان را برای گشودن معبر راهی منطقه عملیاتی کرد.(۳)

۲

امروز هم جنگنده های عراق علاوه بر بمباران روستاهای نزدیک به منطقه عملیاتی والفجر۴ شهرهای آبادان و خرمشهر را گلوله باران کردند.

در ادامه بمباران مناطق مسکونی روستاهای اطراف بانه، امروز هواپیماهای عراقی روستاهای سبدلو و عباس آباد در شمال شرق بانه و روستای ایراب در جنوب شرقی سقز را بمباران کردند. در این حملات ۸ تن در روستای سبدلو، ۵ تن در روستای عباس آباد و یک کودک ۱۰ ساله در روستای ایراب به شهادت رسیدند.(۴)-(۵)

در گلوله باران شهر آبادان نیز ۲ منزل مسکونی و ۳ مغازه ویران شد و ۵ تن زخمی شدند.

۱- سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، ۱/۸/۱۳۶۲ تا ۹/۸/۱۳۶۲، صص ۴۸ و ۴۹.
۲- سند شماره ۳۵۲۱۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات)، ۱۱/۸/۱۳۶۲.
۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۵۷ و ۸۷؛ و- سند شماره ۳۰۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی لشکر۴۱ ثارالله(ع) در عملیات والفجر۴، محمد الفت، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۴۲.

۴- در گزارش ها از تعداد مجروحان آماری داده نشده است.

۵- سند شماره ۳۲۰۵۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۷۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۳/۸/۱۳۶۲.

در خرمشهر هم نیز براثر اصابت گلوله توپخانه های عراقی چند منزل مسکونی در کوت شیخ تخریب گردید.(۱)

۱

به دنبال فراهم شدن امکان حضور خبرنگاران در منطقه عملیاتی والفجر۴، امروز گزارشگران خبرگزاری جمهوری اسلامی از مناطق مختلف عملیاتی بازدید و گزارش هایی را درباره تحولات جبهه نبرد و عملکرد نیروهای خودی تهیه کردند.

در یکی از این گزارش ها ضمن تشریح دیدگاه های مسئول واحد تخریب قرارگاه مقدم حمزه درباره وضعیت عمومی منطقه و اقدامات مهندسی عراق برای حفظ ارتفاعات آن، کلیاتی از اقدامات واحد تحت امر وی بدین شرح آمده است: نیروهای عراق بیش از ۱۰ کانال به طول های ۵۰۰ الی ۲۰۰۰ متر و عرض ۵ و عمق ۲ متر بین ارتفاع هفت توانان و خلوزه۱، ارتفاعات ۳ درختی تا ارتفاعات کله قندی، ارتفاع توتمان تا ارتفاعات پیروزی و از پشت پاسگاه کوخلان تا ارتفاع سربراله در منطقه عملیاتی ایجاد کرده بودند که داخل هریک از این کانال ها سه یا چهار ردیف سیم خاردار حلقوی تعبیه شده بود. دشمن بعد از این کانال ها میادین مین منظم و نامنظم ایجاد و در بعضی مناطق به عمق ۷۰۰ متر مین های ضدنفر کار گذاشته بود که انفجار هریک از آنها حداقل حدود هزار ترکش دارد.

این گزارش در ادامه به نقل از مسئول تخریب قرارگاه مقدم حمزه افزوده است: از آغاز عملیات والفجر۴ تاکنون بیش از ۱۵ هزار نوع مختلف از مین های ضد نفر دشمن کشف، خنثی و جمع آوری شده است و دست کم ۱۸ هزار مین دیگر که دشمن قصد داشت از آنها علیه نیروهای خودی استفاده کند به غنیمت درآمده است.(۲)

در گزارش دیگری خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی مشاهدات خود را از مناطق آزادشده، موقعیت ارتفاع کلو و تحرکات صحنه نبرد بازگو کرده است. بخش هایی از این گزارش چنین است:

برای رسیدن به ارتفاع کلو باید از ارتفاعات گرمک و تنگه ای که رزمندگان آن را تنگه احد می نامند، عبور کرد. یک راه آسفالته ارتفاعات گرمک را به شهر پنجوین متصل می سازد. از این جاده تا چند کیلومتری شهر پنجوین جلو رفتیم. با رسیدن به نزدیکی پنجوین، ارتفاع مهم کلو در سمت چپ ما مشاهده می شود.

برای رسیدن به قله این ارتفاع باید از یک جاده فرعی که زیر آتش مستقیم تانک های عراقی است عبور کرد. دشمن بعثی برای جلوگیری از نفوذ رزمندگان به این ارتفاعات، انواع موانع و استحکامات و نیز سنگرهای تدافعی محکمی را در شیارهای ارتفاع ایجاد کرده است.

همچنین تعداد زیادی زاغه و انبار بسیار بزرگ مهمات نیروهای بعثی در اطراف این

۱- سند شماره ۳۶۶۰۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استاندار خوزستان، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰.

ارتفاعـات وجود دارد که همگی همراه سـلاح هـا و مهمات مربوط به آن به تصـرف رزمنـدگان درآمـده است. از یک انبار بسـیار مهم و بزرگ تسـلیحات و مقر نیروهای عراقی که به طور کامل از سـنگ و بتن آرمه ساخته شده است بازدید به عمل آمد. داخل این انبار حدود ۲۰ اتاق وجود دارد و چند اتاق آن مملو از مهمات سـبک و سـنگین است. برخی از اتاق ها به آسایشـگاه و بهداری و تأسیسات اختصاص یافته است. درون اکثر آنها عکس ها و اوراق فساد و قمار به چشم می خورد.

از فراز ارتفاعـات کلو، شـهر پنجوین عراق که از تنگه مقابـل در ارتفاعـات هرگنه سـربرآورده و تا دامنه ارتفاعات در داخل دشت امتـداد یافته کاملاً مشاهده می شود.

دشـمن بعثی که شب گذشـته پس از تصـرف روسـتای قزلجه به دست رزمنـدگان اسـلام، اکثر نیروهـای زرهی و تانـک خود را از دشـت پنجـوین به طرف ارتفاعـات کـانی مانگـا عقب رانـده است، اکنـون تعـدادی تانـک در شـمال شـهر پنجوین مسـتقر سـاخته تـا از آن نقطه ارتفاعات کلو و اطراف آن را که محل تردد نیروهای خودی است زیر آتش مستقیم قرار دهد.

ارتفاعات کانی مانگا در سـمت جنوب غربی قله کلو و ارتفاعات هرگنه روبه روی آن در جنوب دیده می شود. یکی از رزمندگان ۵ اسیر عراقی را با نرمی و وقار خاصی به آرامی به پشت جبهه منتقل می کند.

در همین حال یک هلیکوپتر که قصـد نزدیـک شـدن به مواضع رزمنـدگان را داشت با آتش شدید نیروهای خودی مجبور به عقب نشـینی شد.(۱)

۱

هزاران نیروی داوطلب و ده هـا تیم امـداد امروز عـازم جبهه هـا و منـاطق جنـگ زده کشور شدنـد. به گزارش روزنـامه کیهـان هم زمان با فرارسـیدن مـاه محرم و آغـاز عملیات والفجر۴، گروه هـایی از نیروهـای سـپاه و بسـیج از اقشـار مختلف نظیر روحـانیون، فرهنگیان، دانش آموزان، هنرجویان و..؛ چندین گروهان جندالله شامل پرسنل، سرباز، درجه دار و افسر وظیفه؛ عده ای از معاودین و مهاجرین عراقی؛ ده ها تیم پزشـکی، امـدادگر و تـدارکاتی؛ نیروهـایی از جهـاد سازنـدگی و نیز گروه هایی با تخصـص های مختلف برای بازسازی مناطق جنگ زده، از شـهرها و روسـتاهای مختلف کشور عازم جبهه ها و مناطق جنگی جنوب و غرب شدند. در این گزارش اسامی شـهرها، بخش ها و مناطق روستایی مذکور و نوع فعالیت گروه های اعزامی به تفصیل درج شده است.(۲)

۲

در اقدامات مختلف افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق شمال ارومیه، سقز،

۱- همان.

۲- روزنامه کیهان، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۳.

مهاباد و محور سنندج - مریوان، ۷ تن از افراد خودی شهید یا زخمی و ۱۳ تن به گروگان گرفته شدند. عناصر ضدانقلاب همچنین از مردم یک روستا اخاذی کرده و یک نفر از افراد تسلیم شده در مهاباد را هم ربودند.

ساعت ۱۷ امروز، افراد سازمان کومه له به پایگاه ژاندارمری روستای چره در منطقه سرو (شمال غربی ارومیه) حمله کردند. در درگیری شش ساعته بین افراد پایگاه و مهاجمان، ۲ تن از نیروهای خودی شهید، ۳ تن زخمی و ۱۳ نفر از آنان نیز گروگان گرفته شدند، همچنین یک دستگاه بی سیم پی.آر.سی۷۷ و ۲۰ قبضه اسلحه نیز به دست عناصر کومه له افتاد.

باتوجه به کثرت تعداد اسرا در این عملیات، واحد اطلاعات سپاه ارومیه در گزارشی به فرماندهی سپاه ارومیه خاطرنشان کرد: در برخی پایگاه های ژاندارمری عوامل نفوذی وجود دارد که به سربازان این چنین القا می کنند هرکس در درگیری به اسارت ضدانقلاب درآید و معلوم شود که اقدام به تیراندازی نکرده است، پس از چند روز آزاد می شود. لذا سربازان هنگام حمله افراد ضدانقلاب بدون شلیک گلوله خود را تسلیم می کنند.(۱)

یک بولتن داخلی وزارت کشور نیز در بررسی علل این حادثه با اشاره به معطوف شدن توجه گروه های مسلح به مناطق شمال غربی آذربایجان غربی نوشته است: پس از ضربات متعددی که بر گروهک های ضدانقلاب در کردستان و نواحی جنوبی و جنوب غربی آذربایجان غربی(عملیات آلان) وارد آمد، در تصمیم گیری گروهک ها برای انتقال به مناطق دیگر و درنتیجه کاستن از فشار وارده بر آنان، نواحی شمال آذربایجان غربی مورد توجه بیشتری قرار گرفت. براین اساس گروهک های زیادی از اشرار همراه با مهمات و سایر ملزومات نظامی به تدریج وارد این مناطق شده و کیفیت و کمیت حضور نظامی خود را در این منطقه افزایش دادند(۲)

در حادثه دیگری براثر حمله عناصر مسلح غیرقانونی به روستای بوخلو در جنوب سقز یک سرباز شهید شد. در مهاباد نیز افراد ضدانقلاب یک سرباز را ترور کرده و به شهادت رساندند.(۳)

علاوه براین در محور سنندج - مریوان ۶۰ تن از چته های حزب دمکرات به روستای برقرو حمله کرده و آنجا را به محاصره درآوردند. مهاجمان پس از جمع آوری مقدار زیادی آذوقه، روستائیان را تهدید کردند که اگر کسی موضوع زورگیری را به نیروهای دولتی خبر بدهد او را در جلوی خانه خودش به قتل خواهند رساند. این افراد سپس روستا را ترک کردند.(۴)

در همین حال عناصر حزب دمکرات امروز در مهاباد یکی از افراد کادر سیاسی سابق این حزب را که به نیروهای سپاه تسلیم شده و درخواست امان نامه کرده بود از منزلش ربوده و با خود بردند.(۵)از سوی دیگر در روستای کانی تومار در شمال غربی بوکان نیروهای ژاندارمری در نزدیکی پایگاه خود موفق به کشف و خنثی کردن یک مین ضد تانک شدند(۶)

همچنین امروز فرمانده سپاه در نامه ای به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) اعلام کرد

۱- سند شماره ۸۰۷۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات ارومیه به فرماندهی سپاه ارومیه، ۸/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۳۰۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن سیاسی - اطلاعاتی کشور، ۲/۹/۱۳۶۲، ص۲۶.

۳- سند شماره ۳۵۵۱۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به سپاه منطقه۱۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۰۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۱.

۴- سند شماره ۱۹۷۴۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه ناحیه اطلاعات به دفتر سیاسی، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۵۱۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به ستاد منطقه ۱۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۶۶۵۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (مرکز فرماندهی)، ۶/۸/۱۳۶۲، ص ۲

هزار تـن از نیروهـای اتحـادیه میهنی کردسـتان عراق (طالبـانی هـا) بـا تجهیزات جنگی از منطقـه پیرانشـهر وارد ایران شـده و بـه نیروهـای ضدانقلاب پیوسته اند.(۱)

۱

درپی موفقیت فراخوانی افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی برای ترک اقدامات مسلحانه و اظهار ندامت از اعمال گذشته و تسلیم شـدن به نیروهای نظامی و انتظامی، امروز هم قرارگاه حمزه سیدالشـهدا(ع) مرکز عملیات مشترک ارتش و سپاه، ژاندارمری، دادگاه های انقلاب اسـلامی کردسـتان و آذربایجان غربی و اسـتانداری این دو اسـتان در بیانیه ای ضـمن اتمام حجت با افرادی که با گروه های مسلح ضدانقلاب همکاری می کنند، از آنها خواستند خود را به نیروهای نظامی و امنیتی معرفی کنند. در بخشی از این بیانیه آمده است:

«از آنجـا که هـدف اصـلی اسـلام هـدایت و ارشاد انسان ها بوده و هست و امر به قتال درصورت تن نـدادن گمراهان ستیزه جو به صـراط مستقیم می باشد، بار دیگر به عنوان اتمام حجت به کلیه فریب خوردگانی که ناآگاهانه در صف باطل قرار گرفته اند و ناخودآگاه در دام توطئه های شـرق و غرب در کردسـتان فروغلتیده اند هشدار داده می شود که تا دیر نشده و گرفتار آتش قهر انقلابی قوای قدرتمند اسلام نشـده انـد، در هر نقطه خود را به پایگـاه هـای رزمنـدگان اسـلام معرفی نموده و به آغوش پر مهر امت قرآن بازگردنـد و سـعادت دنیـا و آخرت را بر سرافکندگی و هلاکت به دست رزمندگان اسلام ترجیح دهند.

به کلیه افرادی که از اعمال گذشته خود پشیمان شده و به رزمندگان اسلام تسلیم شوند امان نامه داده خواهد شد.»(۲)

۲

درحالی که پیشروی نیروهای خودی به سـمت مواضع ارتش عراق در منطقه پنجوین ادامه دارد، رسانه های خارجی به انعکاس نتایـج این مرحله از عملیات والفجر۴ پرداختند.

ارتش عراق در اطلاعیه امروز خود، که از رادیو صوت الجمـاهیر پخش شـد، اعلام کرد مواضع نیروهای ایران در بخش سـپاه یکم عراق (منطقه پنجوین) هـدف حملات توپخانه، جنگنـده ها و بالگردهای عراق قرار گرفته اسـت(۳) در همین حـال، خبرگزاری فرانسه از تهران گزارش داد: «ارتش ایران و[سـپاه] پاسـداران انقلاب بعـدازظهر امروز در بیـانیه مشـترک شـماره ۱۴ خود اعلام کردنـد نیروهـای ایران ارتفاعات استراتژیک مشرف به پنجوین را تصرف کرده و از سه طرف بر این شـهر عراق تسلط کامل دارند.»(۴)اما خبرگزاری رویتر در برداشتی اشتباه از بیـانیه نظـامی ایران اعلام کرد نیروهـای ایران «اکنـون از سـه طرف درحـال پیوسـتن بـه یکـدیگر در شـهر پنجـوین می باشند.»(۵) رادیو بی بی سی نیز در بخش های مختلف خبری سه شنبه شب خود

۱- سند شماره ۴۴۹۸۸ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ: از سـتاد مرکزی سپاه (معاونت طرح و عملیات و اطلاعات عملیات) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (واحد طرح و عملیات و اطلاعات عملیات)، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲، ص۱۴.

۳- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص۱، تهران - خبرگزاری جمهـوری اسـلامی، ۳/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۵، ۴/۸/۱۳۶۲، ص۳۳، تهران -

خبرگزاری فرانسه، ۳/۸/۱۳۶۲.
۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۶، ۵/۸/۱۳۶۲، ص۱۴، تهران - خبرگزاری رویتر، ۳/۸/۱۳۶۲.

از تصرف شهر پنجوین به دست نیروهای ایران خبر داد.(۱)

روزنـامه هـای امروز صبح پـاریس هم گزارش هـایی را از مرحله دوم عملیـات والفجر۴ منتشـر کردنـد. روزنامه لیبراسـیون به نقل از یک فرمانده عراقی در جبهه شمال نوشت: «عملیات والفجر۴ ظاهراً به همان گستردگی حمله بزرگ ایران در سال گذشته به سوی بصره است.» این روزنـامه به نقـل از خبرگزاری فرانسه به تصـرف ارتفـاع کلو در شـمال پنجوین و سـایر ارتفاعات منطقه اشاره کرد. روزنامه لوماتن نیز اعلام کرد: «نیروهای ایرانی اکنون به سوی پنجوین، شـهر عراقی واقع در ۵۰ کیلومتری شـمال شرقی بغداد از سمت شمال و جنوب و شرق درحال پیشروی هستند.»(۲)

همچنین درپی انتقادات تند صدام از عدم شـرکت فعال کردهای عراقی در جنگ، امروز رادیو صوت الجماهیر مدعی شد: «عشایر و اقشار مختلف مردم کردنشـین عراق طی برگزاری تظاهرات و اجتماعات باشـکوه و ارسال تلگرام هایی به حضور صدام حسـین خواستار شرکت داوطلبانه در جبهه های جنگ برای رویارویی با نیروهای تجاوزگر شدند.»(۳)

از سوی دیگر به دنبال انتشار گزارشـی مبنی بر تخریب مناطق مسکونی شهر پنجوین،(۴) خبرگزاری رویتر به نقل از خبرگزاری جمهوری اسـلامی اعلام کرد: «عراقی هـا درحـال تخریب پنجوین می باشـند.» رویتر بـا بیان اینکه هر دو طرف جنگ، یکـدیگر را درمورد حمله به مناطق غیرنظامی متهم می کنند، یادآور شد: «تنها بررسـی مسـتقل وسـیعی که توسط هیئتی از سازمان ملل در ماه می گذشته به عمل آمد، حاکی از این است که صـدمات وارده به نواحی غیرنظامی ایران بیشتر از عراق است.» رویتر گزارش خود را با نقل مطالبی از روزنامه های تهران درمورد «رابطه انفجارهـای بیروت و حملات موشـکی عراق و تلاش امریکا برای تحت الشـعاع قرار دادن پیروزی های رزمنـدگان اسلام و خنثی کردن تأثیر جنایات صدام در افکار عمومی جهان» پایان داد.(۵)

۱

جلسه شورای عالی دفاع به ریاست آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس این شورا تشکیل و در آن آخرین تحولات جبهه های جنگ، دستاوردهای عملیات والفجر۴ و نیز برنامه های آتی جنگ بررسی شد.(۶)

در پایان جلسه امشب شورای عالی دفاع، حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس

ص: ۳۱۶

۱- همان، ص۲۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۹ و ۲۰، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص۴۹، رادیو صوت الجماهیر، ۳/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۵، ۴/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، قرارگاه حمزه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۶، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، تهران - رویتر، ۳/۸/۱۳۶۲.

۶- در این جلسه علاوه بر اعضای شورا که شامل آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، حجت الاسـلام والمسـلمین هاشـمی رفسـنجانی رئیس مجلس شورای اسـلامی و نماینده امام در شورای عالی دفاع، تیمسار ظهیرنژاد رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و محسن

رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی می شد، حجت الاسلام سیداحمد خمینی، علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه، محسن رفیق دوست وزیر سپاه پاسداران، حجت الاسلام حسن روحانی رئیس کمیسیون دفاع مجلس شورای اسلامی، کمال خرازی سرپرست ستاد تبلیغات جنگ، نظران دبیر شورای عالی دفاع و رحیم صفوی مسئول عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران نیز شرکت داشتند.

شورای اسلامی، در گفت و گو با خبرنگاران گفت: «بیشتر وقت شورای عالی دفاع به بررسی عملیات والفجر۴ و پیشرفت هایی که تابه حال داشتیم و برنامه هایی که برای ادامه عملیات پی ریزی شده است گذشت و درمجموع اخبار بسیار خوبی داشتیم که توسط آقای [محسن] رضایی و رحیم صفوی جزئیات کامل آن از روی نقشه ارائه شد.»(۱) وی افزود: «عراقی ها در مقابل ما ۱۷ تیپ مجهز داشتند که درحدود بیش از ۴ لشکر کامل به حساب می آید و در سنگرها و استحکاماتی که درست کرده بودند، مستقر بودند و ارتفاعات حساس را چه از خاک ما و چه از خاک خودشان را دراختیار داشتند که فکر می کردند که نفوذناپذیرند و در آن منطقه، ضدانقلاب را جلوی خودشان داشتند اعم از طالبانی ها و کردهای محارب خودمان و از منافقین و مارکسیست ها و کمونیست ها که درمجموع آنها خودشان را محفوظ به حساب می آوردند و برای آنان غیرقابل قبول بود که به این سرعت رزمندگان ما پیشروی کنند.»

سخنگوی شورای عالی دفاع درباره پیشرفت عملیات اخیر و ادامه آن در آینده اظهار کرد: «تا اینجا که پیش رفتیم طبق تقسیم بندی مربوطه دو مرحله از عملیات با کمترین تلفات ازطرف ما با موفقیت انجام شده است و یک مسئله که برای ما همیشه مطرح بود منطقه شیلر بود که در نقشه به صورت [عدد] ۸ وارد خاک ایران شده است که طول آن حدود ۶۰ کیلومتر و عرض آن صفر تا بیش از ۳۰ کیلومتر که تا دل کردستان پیش آمده است که در جنوب آن مریوان و شمال آن بانه قرار دارد و من نمی دانم وقتی انگلیسی ها این منطقه را مرزبندی می کردند چه برنامه های شومی داشتند که به این شکل این منطقه را مرزبندی کردند و عراقی ها از همین شیلر برای ایذای کردستان تا سنندج و اطراف خیلی استفاده می کردند و بسیاری از شهرها و دهکده ها و بخش ها را زیر آتش داشتند و ضدانقلاب در این منطقه خیلی آسان رفت وآمد می کرد و این غیرقابل قبول برای ما بود که در این عملیات ما تا دهانه شیلر جلو رفتیم و در بالا هم مناطق سردشت از محل های امن ضدانقلاب بود که به تصرف رزمندگان ما درآمد و این نقطه هم برای ما امن شد.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی درمورد وضعیت شهر پنجوین نیز گفت: «[این شهر] تقریباً از دست عراقی ها بیرون آمده و در سه طرف آن ما مستقر هستیم و تنها غرب آن در دست عراقی ها است و ما به آن شهر برای جلوگیری از صدمه به اهالی و ساختمان های آنجا گلوله پرتاب نمی کنیم، اما این شهر دیگر نمی تواند شهر مفیدی برای عراقی ها باشد.» وی تأکید کرد:

۱- هاشمی رفسنجانی در یادداشت روزانه خود (۳/۸/۱۳۶۲) درمورد گزارش فرمانده کل سپاه در این جلسه نوشته است: «آقای محسن رضایی شرح عملیات والفجر۴ را داد. سپس لغو عملیات والفجر۵ [را] - که قرار بود در یکی از مراکز مهم اقتصادی انجام شود - اعلام کرد که باعث اوقات تلخی شد. تأکید کردیم حتی الامکان تجدیدنظر کنند.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، ۱۳۸۶، ص۲۶۷)

«به طورکلی برای حفاظت کردستان و انهدام نیروهای عراقی و تحلیل نیروهای عراقی در کردستان عراق قدم های مؤثری برداشتیم.»

نماینـده امام در شورای عالی دفاع درباره عملیات پاک سازی کردسـتان از گروه های مسـلح غیرقانونی خاطرنشان کرد: «بخشـی از مراکز اصـلی آنها به تصـرف ما درآمده و بخشی از مراکز آنان نیز در تهدید جدی ما است. به طورکلی ضربه ها برای آنان شکننده بوده است و آنها در آن مناطق نمی تواننـد به آن شـکل دوام بیاورنـد و بایـد به اعماق خاک عراق برونـد.» وی درباره سـخنان اخیر صـدام در انتقاد از اهـالی منـاطق کردنشـین عراق اضافه کرد: «صـدام در نطق خود ضـمن ابراز عجزش، عاجزانه از کردها می خواهـد که به وظایف خودشان عمـل کننـد و از اینکه کردهـا به انـدازه عرب ها در جبهه نیسـتند گله کرده است و به آنها گفته است که توقع دفاع از مناطق کردنشـین به انـدازه مناطق عرب نشـین را نداشـته باشـند.» حجت الاسـلام هاشـمی رفسـنجانی همچنین با اشاره به تهدیـد صـدام درمورد حمله به مراکز جمعیتی ایران تأکیـد کرد: «البته کاربرد آنان [تهدیـدها] در جنگ تا همین حد بوده است. تا همین حد که اینها موشک هایی دارند که به اینها می دهند و اینها هم بعضـی شهرهای ما که در زیر گرای آنها هستند می زنند و البته ما اخیراً فکرهایی کردیم که امیدواریم این مهلت ها دیگر زیاد دراختیار آنان گذاشته نشود.»

رئیس مجلس شورای اسـلامی درمورد طرح قطعنـامه پیشـنهادی فرانسه در سازمـان ملـل دربـاره جنـگ و حفظ آزادی کشتیرانی در خلیج فـارس که از پشتیبـانی کشورهـای عرب این منطقه نیز برخوردار است، گفت: «این مسـئله تـازه ای نیست و اینهـا از اوایل جنگ که متوجه شدنـد برد بـا عراق نیست، از سازمـان ملـل اسـتفاده کردنـد یـک بـار دیگر هم چنین چیزی صادر کردنـد و ما هم درصورتی می توانیم به حرف های سازمان ملل توجه کنیم که لااقل آنها به مسائلی که خودشان قبول دارند پایبند باشند. سازمان ملل گروهی را به ایران فرستاد و همـان طورکه آمدنـد شـهرهای ما را دیدنـد و کارهای ضـدانسانی عراق را مشاهـده کردنـد و شـهرهای عراق را هم دیدنـد که زیر آتش توپخـانه مـا هست، ولی آسـیبی به آنهـا نرسـیده است و البته باز هم ترتیب اثر ندانـد و اقـدام جـدی نکردنـد و ما می دانیم ارتجاع عرب و اربابانشان درمجموع در سازمان ملل آرائی دارنـد که می توانند قطعنامه بگذرانند و فقط حرف ما این است که واقع بینانه با قضـیه برخورد کنند و مظلومیت ما را ببینند. تجاوزی که در منطقه شده و این همه جنایت به بار آورده است را ببینند و متجاوز را بشناسند و باتوجه به این واقعیت هـا و روحیه مردم ما تصـمیم بگیرنـد و کاری نکننـد که با مسائل غیرقابل قبول اعتبار سازمان ملل را کم کننـد.» وی تصـریح کرد: «تحقیقاً فرانسه حامی عراق است و این مطلب را هم اعلام کرده است و ممکن است به شکلی بتواند این کار را انجام دهد، ولی امیدواریم کسانی که کمی اعتبار سازمان ملل را می خواهند یک مقداری روی این مسئله با دقت و تفکر کار کنند.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع درباره فشار برخی از کشورهای عربی بر سوریه به دلیل

موضع این کشور در قبال جنگ ایران و عراق گفت: «به نظر من [موضع] سوریه در لبنان و جنگ تغییرناپذیر است. اولاً ـ درمورد جنگ مذاکراتی که ما با سوری ها داشتیم همیشه موضع آنان درمورد صدام از ما تندتر بود. هیچ وقت ضعیف تر نبود، همیشه از ما می خواهند که به چیزی غیر از آزادی مردم عراق نباید راضی بود. درمورد لبنان هم موضع آنها بسیار خوب است و در مقابل اسرائیل هم به خوبی مقاومت می کند و من فکر نمی کنم که محافظه کاران عرب بتوانند تأثیر جدی روی سوریه در تغییر موضعش داشته باشند.»(۱)

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در دیدار با خانواده های شهدای نازی آباد و جوادیه تهران، ضمن سخنان خود به دستاوردهای عملیات والفجر۴ اشاره کرد و افزود: «عراقی ها آن قدر وحشت کرده اند که صدام به ۶ گردان مهندسی دستور ویران کردن شهر پنجوین را داده است تا بتواند علیه ما تبلیغ کند و این عمل جنایتکارانه را به ایران نسبت دهد.» نماینده امام در شورای عالی دفاع آن گاه تأکید کرد: «درحالی که ما مناطق آزادشده عراق را به عنوان امانت برای مردم مسلمان عراق حفظ خواهیم کرد نه برای استفاده جمهوری اسلامی و یا تخریب آن.»(۲)

۱

رئیس جمهور در گردهمایی ائمه جمعه مراکز استان ها تأکید کرد که ملت و رزمندگان ایران تصمیم خود را برای واردکردن ضربه نهایی به رژیم عراق گرفته اند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، آیت الله خامنه ای رئیس شورای عالی دفاع در این مراسم که امروز با حضور آیت الله منتظری، آیت الله مشکینی و ائمه جمعه مراکز استان های سراسر کشور در قم تشکیل شد، با اشاره به اهمیت پیروزی های به دست آمده در عملیات والفجر۴ و هراس قدرت های جهانی از آن اظهار کرد: «عملیات ظفرمندانه والفجر۴ مهم ترین عملیاتی است که ما را به هدف و مقصد نهایی جنگ نزدیک می کند و ملت ایثارگر و رزمندگان مقاوم ما در جبهه ها برای ضربه زدن نهایی به رژیم رو به زوال عراق تصمیم نهایی خود را گرفته اند.»

آیت الله خامنه ای در ادامه سخنان خود به مسئله لبنان و «مقاومت انقلابیون مسلمان لبنان دربرابر رژیم اشغالگر قدس و نیروهای مداخله گر در این کشور» پرداخت و خاطرنشان کرد: «شعار مسلمانان لبنان شعار منطقی و جا افتاده است و اکثریت مسلمانان در لبنان رئیس جمهوری مسلمان می خواهند و طرح فرانسه کاملاً ـ غیرمنطقی است که باید [رئیس جمهور] از مسیحیان مارونی باشد. شعارهای دیگر مسلمانان لبنان بیرون رفتن اسرائیل و عدم دخالت استعمار و غیره است.»(۳)

۱- روزنامه کیهان، ۴/۸/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی،۴/۸/۱۳۶۲، ص۱۲.

۳- روزنامه کیهان، ۴/۸/۱۳۶۲، ص۲۱.

۱

کمیسیون امور خارجه مجلس امروز در اطلاعیه ای نقش عمده دولت شوروی را در حملات موشکی عراق به شهرهای دزفول و مسجدسلیمان یادآور شد. همچنین آیت الله منتظری نیز در دیدار با گروهی از خانواده های شهدای حملات موشکی اخیر تأکید کرد شرق و غرب، عراق را به سلاح های پیشرفته مجهز کرده اند.

در اطلاعیه کمیسیون امور خارجه مجلس شورای اسلامی درخصوص حملات موشکی اخیر عراق به شهرهای دزفول و مسجدسلیمان و بمباران بانه و مریوان آمده است: «سازمان ملل و دیگر سازمان های جهانی مدعی حقوق بشر چشم بر هم می گذارند و عمق این گونه فجایع ضدانسانی را نادیده می گیرند و با سکوت خود مشوق و حامی این گونه جنایات هستند.» در ادامه این اطلاعیه تأکید شده است: «دولت روسیه با تجهیز عراق به موشک های مخرب، نقش عمده ای در قتل عام مردم ایران دارد. ارسال موشک هایی که همواره در ویرانی مناطق مسکونی و کشتار مردم بی گناه به کار برده شده، مطلبی نیست که از دید دولتمردان شوروی مخفی مانده باشد. به نظر می رسد رژیم عراق نمی تواند بدون موافقت دولت شوروی از این موشک ها استفاده نماید. هر موشکی که بر خانه های مردم ما آتش و خون می بارد و ویرانی به بار می آورد نوید روشن تری از ماهیت و محتوای ابرقدرت شرق می نمایاند.»(۱)

از سوی دیگر، آیت الله منتظری در دیدار با گروهی از خانواده های شهدای اندیمشک، شوش و دزفول ضمن سخنانی با اشاره به مقاومت اهالی شهرهای مرزی جنوب و غرب کشور گفت: «باید به عظمت و عمق این انقلاب توجه کنیم و بدانیم که استعمارگران غربی و شرقی را به وحشت انداخته و منافع آنها را در تمام دنیا به خطر انداخته است. ازاین رو آنها ساکت نخواهند نشست و از هر توطئه ای که از دستشان بر می آید کوتاهی نمی کنند.» وی افزود: «آنها صدام را با تمام سلاح های پیشرفته خود مجهز ساخته اند، بااین حال دنیا شاهد پیروزی های چشمگیر رزمندگان مسلمان و شجاع ما در جبهه های جنگ می باشد.» آیت الله منتظری همچنین از مسئولین خواست که در رفع نیاز شهرهای مرزی که دائماً در معرض خطر می باشند بیش ازپیش بکوشند.(۲)

۲

در دومین روز سفر میرحسین موسوی نخست وزیر به کره شمالی، وی در میهمانی شامی که نخست وزیر کره به مناسبت دیدار هیئت ایرانی از این کشور ترتیب داده بود، شرکت کرد و در سخنانی با تأکید بر اینکه ملت ایران در مبارزه بزرگ و طولانی خود دربرابر ابرقدرت ها و در رأس آنها امریکا، آماده است دست تمامی ملت های آزاد جهان را بفشارد، گفت: «مذاکرات ما با مقامات کره ای پیرامون مسائل مختلف سیاسی، اقتصادی، نظامی بسیار سودمند بوده و لزوم ادامه آن بیش ازپیش احساس می شود تا روابط دو کشور به طور اصولی و درجهت منافع دو کشور گسترش یابد.»(۳)

۱- همان، ص۱۷.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲، ص۱۶.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲، ص۱۲.

مقامات جمهوری اسلامی ایران امروز ضمن تأکید بر دخالت نداشتن ایران در انفجار مراکز استقرار نظامیان امریکایی و فرانسوی در بیروت، به تحلیل زمینه های سیاسی این حادثه پرداختند.

واحد مرکزی خبر گزارش داد: حجت الاسلام و المسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، در دیدار با کمال خرازی سرپرست سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی و مسئولان دفاتر این سازمان در خارج از کشور اظهار کرد: «انقلاب اسلامی اکنون به صورت کابوسی برای استکبار جهانی درآمده است و لذا آنها هرجا که بتوانند سعی می کنند به اعتبار ما صدمه بزنند و دراین رابطه از حادثه ای مثل انفجار بیروت استفاده کرده و در کشورهای غربی، انقلاب ما را به عنوان حرکتی تروریستی مطرح می کنند.»(۱)

سعید رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل نیز در مصاحبه با شبکه تلویزیونی ای.بی.سی. امریکا اعلام کرد که «دولت متبوع وی مطلقاً هیچ گونه مسئولیتی را دررابطه با مسئله حمله به نیروهای امریکایی و فرانسوی در بیروت برعهده نمی گیرد.» وی در پاسخ به این سؤال که «آیا دولت ایران از چنین عملیات تروریستی حمایت می کند یا نه؟» گفت: «البته دولت ایران با هرگونه کشتار اشخاص بی گناه مخالف است و دراین رابطه در جست وجوی عوامل و عللی است که منجر به این اقدام شده است.»(۲)

در همین حال، رئیس مجلس شورای اسلامی در پایان جلسه امشب شورای عالی دفاع درمورد زمینه های سیاسی انفجارهای بیروت تصریح کرد: «این یک مسئله مخفی نیست و مردم لبنان می بینند که کشورشان تکه تکه شده و یک قسمت آن توسط اسرائیل و یک قسمت هم توسط اربابان اسرائیل گرفته شده است و فالانژها هم به مثابه عمّال آنان عمل می کنند و خوب مردمی که کشورشان بدین صورت درآمده است، بالاخره بیکار نمی نشینند و چه کسی می تواند توقع داشته باشد که این مردم هیچ کاری نکنند.» وی افزود: «فرانسه و امریکا نمی توانند به عنوان ضدتروریست تبلیغات کنند، زیرا فرانسه الان مرکز فعالیت تروریست ها شده است و آنهایی که زیر کاخ الیزه اعلامیه هایی صادر می کنند و انفجارها را در دنیا به عهده می گیرند و آدم کشی ها را به عهده می گیرند. فرانسه دیگر چطور می تواند خودش را ضدتروریست اعلام کند.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی با بیان اینکه ما اصولاً طرف دار کارهای تروریستی نیستیم، تأکید کرد: «ما طرف دار حرکت مردمی برای مبارزه با اشغالگر هستیم. لیکن خودمان نیازی برای دخالت در این قبیل کارها نداریم و به اندازه کافی ما در کشورمان گرفتاری داریم. البته امریکایی ها و فرانسوی ها می دانند که ما در این کارها دخالت نمی کنیم، ولی از مردم لبنان دفاع می کنیم و این حق را برای مردم لبنان جهت اخراج اشغالگران از لبنان محفوظ می داریم و من فکر می کنم اگر کمی امریکا و فرانسه فکر کنند خودشان این حق را به مردم می دهند و این

۱- روزنامه کیهان، ۴/۸/۱۳۶۲، ص۳.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، صص ۲۱ و ۲۲، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۲.

سرسختی که حالا در لفظ هم نشان داده انـد نمی توانـد طولانی باشد و بالاخره مردم فرانسه و لبنان روزی بر گرده حکومت هایشان فشار می آورند که دست از سر مردم بردارند و تجربه ویتنام برای هر دوی آنها کافی است.»(۱)

۱

انتشـار اخبـار و گزارش هـا دربـاره طرح قطعنـامه پیشـنهادی کشورهای غربی در سازمان ملل ادامه دارد. گزارش ها همچنین حاکی اسـت تلاش های دیگری در چارچوب شورای همکاری خلیج فارس برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق صورت می گیرد.

رادیـو امـان امروز از آغـاز مشـورت هـای رسـمی اعضـای شورای امنیت سازمـان ملـل دربـاره طرح قطعنـامه اخیر به منظور تضـمین امنیت کشتیرانی در خلیـج فـارس و اسـتقرار آتش بس در جنـگ ایران و عراق خبر داد. این رادیو به نقـل از محافـل دیپلماتیـک در سازمان ملل گفت: «اتحاد جماهیر شوروی تصـمیم گرفته است پس از انجام یک تغییر جزئی در متن پیش نویس قطعنامه آن را تأیید کند و هیچ گونه شکی نیست که این امر باتوجه به هرگونه موضـعی که ایران در قبال آن اتخاذ نمایـد، با موافقت شورای امنیت روبه رو خواهد شد.» رادیو امان همچنین از قول منابع نزدیک به هیئت نماینـدگی ایران در سازمان ملل، مدعی شد که «تهران تمامی قطعنامه را رد نخواهد کرد، ولی برای فرار از شـرکت در رأی گیری به روش هـای مـانور و نیرنـگ متوسل خواهـد شـد.» این رادیو ضـمن پخش مفاد بنـدهای شـش گانه قطعنامه پیشنهادی، افزود: «شاید ایران برای جلوگیری از موافقت با آن به تقاضای تعدیل اساسی متن متوسل گردد.»(۲)

رادیو بی بی سـی نیز در گزارشـی جلوگیری هم زمـان از حملات هوایی عراق به تأسـیسات نفـتی ایران و قطع جریـان نفت در تنگه هرمز توسـط ایران را هـدف قطعنـامه پیشـنهادی هلنـد و فرانسه برشـمرد و به نقـل از کیس هنـدلز خبرنگـار خود در سازمـان ملل، گفت که این پیشـنهادها «درعیـن حـال بـه عراق امکـان آن را می دهنـد کـه صـادرات نفـتی خـود را از راه تنگـه هرمز از سـر گیرد.» بی بی سـی افزود: «دیپلمات های غربی امیدوارنـد که اگرچه این پیشـنهادها با درخواست های دولت ایران مطابقتی کامل ندارند، آن دولت را ترغیب سازند به پشت میز مـذاکره برود. دولت ایران قبلاً ـ بارهـا گفته است که بایـد سـران دولت فعلی عراق برکنـار شونـد و مجازات گردنـد، زیرا آنها بودنـد که جنـگ را شـروع کردنـد. ایران همچنین هزاران میلیون دلاـر غرامت خواسـته است. این قطعنامه پیشـنهادی تا انـدازه ای به طرف درخواست های ایران قدم برداشته و می گوید که بهتر است تحقیقاتی به عمل آورده شود تا دلایل جنگ روشن گردد، [اما] به نظر بعضی ناظران معنای این گفته پرداخت غرامت است. سـران دولت عراق ممکن است به برگزاری چنان تحقیقاتی رضایت دهنـد، ولی گمان نمی رود که با برکناری خود موافقت نمایند.»(۳)

در همین حال، درباره ماهیت اقدام اخیر کشورهای غربی در سازمان ملل فرد هالیدی کارشناس امور غرب آسیا امروز در مصاحبه با رادیو بی بی سی گفت: «سه هدف مهم در این

ص: ۳۲۲

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۲ و ۱۶.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۵۹ - ۵۷، رادیو امان، ۴/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، صص ۳۹ و ۴۰، رادیو بی بی سی، ۳/۸/۱۳۶۲.

پیشنهاد مدنظر بوده است: اول آنکه ایران از حملات عراق به تأسیسات نفتی خود مصون باشد. دوم آنکه اگر صلح برقرار شود یک سیستم بین المللی مشخص کند در این جنگ مهاجم و آغازکننده جنگ چه کسی بوده است و سوم آنکه احتمال پرداخت خسارت و غرامت مطرح شود.» بااین حال وی عقیده دارد غرب پی برده خطر قرارگرفتن شوروی در جبهه ایران درپی تحمیل صلح به این کشور اکنون کاهش یافته است.

هالیدی واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد را «بخشی از یک طرح جامع برای وادارساختن ایران به قبول صلح» دانست و خاطرنشان کرد: «ایرانی ها دارند برنده جنگ می شوند و غرب نمی خواهد شاهد سلطه ایران بر عراق باشد.» طبق طرح مذکور «برای کشاندن ایران به پای میز مذاکره باید دو کار کرد؛ باید ایران را تهدید کرد که هواپیماهای سوپراتاندارد و نیروی دریایی غرب این کار را می کنند و درعین حال باید صلحی که به قدر کافی شرافتمندانه باشد پیشنهاد کرد که پیشنهاد سه ماده ای کشورهای غربی چنین کاری را انجام می دهد.»(۱)

از سوی دیگر، شبکه خبرگزاری آسیایی از آنکارا به نقل از ایلتر ترکمن وزیر امور خارجه ترکیه، اعلام کرد: «شورای امنیت سازمان ملل متحد به کرات در جلوگیری از وقوع جنگ شکست خورده است.» وی افزود: «مسئولیت این شکست ها متوجه خود این سازمان نیست بلکه این کشورهای عضو هستند که به واسطه عدم علاقه و روح همکاری، مسئول بیش از یک صد جنگی که پس از سال ۱۹۴۵ در تمام جهان روی داده می باشند.» وزیر امور خارجه ترکیه خاطرنشان کرد: «جنگ بین ایران و عراق این دو همسایه ما که وارد چهارمین سال شده نمونه تکان دهنده چنین شکست هایی است. این جنگ هم ازنظر انسانی و هم منابع مادی گران تمام شده است.»(۲)

امروز همچنین به گزارش خبرگزاری قطر روزنامه کویتی القبس به نقل از منابع مسئول از افزایش تلاش های میانجیگرانه درآستانه چهارمین اجلاس شورای همکاری کشورهای خلیج فارس در هفتم نوامبر آینده (۱۶ آبان) خبر داد.(۳) در همین حال به گفته رادیو پکن، وشوکی یان وزیر امور خارجه چین در اظهارنظری درباره جنگ ایران و عراق حمایت کشورش را از شورای همکاری خلیج فارس اعلام و تأکید کرد که این شورا «نقش بسیار مهم و ارزنده ای در استقرار صلح و آرامش در[منطقه] خلیج [فارس] و تقویت همکاری میان شش کشور عضو ایفا کرده است.»(۴)

امروز همچنین خبرگزاری عراق گزارش داد دبیرخانه اتحادیه عرب با صدور بیانیه ای ضمن آنکه حمله ایران به شهر پنجوین عراق را «شدت دادن به عملیات جنگی و مانعی در مقابل تلاش هایی که جهت متوقف شدن جنگ صورت می گیرد توصیف کرد»، افزود: «حمله ایران درحالی انجام می پذیرد که جهان با امید فراوان به موفقیت تلاش های بین المللی که جهت متوقف شدن جنگ عراق و ایران اخیراً افزایش یافته است می نگرد.» بیانیه مذکور سپس تأکید کرد: «اتحادیه عرب که خبر حمله ایران را به طور غیرمنتظره دریافت کرد امیدوار است ایران به

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۶ - ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، آنکارا - شبکه خبرگزاری آسیایی، ۳/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۳۶ و ۳۷، کویت - خبرگزاری قطر، ۳/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۴۱، رادیو پکن، ۳/۸/۱۳۶۲.

پیام های جهانیان جهت برقراری صلح پاسخ مثبت دهد همچنان که عراق این پاسخ را داده است.» دبیرخانه اتحادیه عرب در این بیانیه افزود حمله به عراق نه تنها امنیت کشورهای عربی بلکه صلح جهانی را نیز به مخاطره افکنده است. این دبیرخانه در پایان بیانیه خود از رهبران جهان خواست تلاش های خود را برای خاموش کردن آتش جنگ افزایش دهند.(۱)

۱

امروز شینتارو آبه وزیرامورخارجه ژاپن اعلام کرد این کشور ازطرف دولت عراق اخطاری دریافت داشته مبنی براینکه پروژه مشترک پتروشیمی ژاپن و ایران در بندر امام خمینی از حمله عراق مصون نخواهد بود.

خبرگزاری ژاپنی کیودو ضمن اعلام این مطلب به نقل از آبه افزود: «این هشدار به معنی حمله فوری به این مجتمع نیست.» این خبرگزاری همچنین از قول منابع دولتی ژاپن گفت: «دولت بغداد پیش از این نیز چندین بار چنین هشداری داده بود، لیکن اولین بار است که این مطلب به طور رسمی به اطلاع سفیر ژاپن [در عراق] رسانده می شود.»

گزارش خبرگزاری کیودو حاکی است: نوبتو ماتسوناگا معاون وزیرامورخارجه ژاپن ازطریق سفرای ایران و عراق در ژاپن از این دو کشور خواسته است که «جنگ در خلیج فارس را تشدید نکنند.» ماتسوناگا از ایران درخواست کرد امنیت محل ساختمان پروژه را تأمین کند و از عراق نیز تقاضا کرد از حمله به مجتمع مذکور خودداری کند. به گفته منابع دولتی عبدالرحیم گواهی سفیر ایران در پاسخ به این درخواست، با بیان اینکه ایران برای امنیت جان ژاپنی ها ارزش بسیاری قائل است، تأکید کرد: باید امنیت جانی ژاپنی ها به طور صددرصد تضمین شود. گواهی درباره کشتیرانی امن و آزاد در خلیج فارس نیز گفت قصد ایران در بستن تنگه هرمز به طور صحیح گزارش نشده است و حتی اگر ۵۰ درصد از کشتی های ایرانی براثر حملات عراقی ها منهدم شود، ایران تنگه هرمز را نخواهد بست.(۲)

خبرگزاری کیودو در گزارش دیگری اعلام کرد: «کمپانی ژاپنی میتسویی که با ازسر گرفته شدن کارهای ساختمانی در پروژه مشترک پتروشیمی با ایران در ماه ژانویه آینده موافقت کرده است، امروز گفت تا زمانی که خطر بمباران وجود دارد کار این مجتمع از سر گرفته نخواهد شد.» بنا به این گزارش، توشیو جیما معاون اجرایی میتسویی، این مطلب را پس از هشدار اخیر عراق اعلام کرد. کمپانی میتسویی برای کسب اطلاعات بیشتر سرگرم تماس با وزارت امورخارجه و دیگر منابع است. خبرگزاری کیودو افزود: سوسوکو اونو وزیر تجارت بین المللی و صنعت ژاپن، گفت مسئله جدی است و ژاپن آنچه در توان دارد برای جلوگیری از تشدید جنگ ایران و عراق به کار خواهد برد(۳)

ص: ۳۲۴

۱- همان، صص ۴ و ۵، تونس - خبرگزاری عراق، ۳/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۵ و ۶، توکیو - خبرگزاری کیودو، ۳/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۹ و ۲۰، توکیو - خبرگزاری کیودو، ۳/۸/۱۳۶۲.

۱

نشریه بررسی اقتصادی خاورمیانه (غرب آسیا) از طرح احداث یک خط لوله جدید برای انتقال نفت عراق به ساحل عربستان در دریای سرخ خبر داد. عراق و عربستان درحال بررسی یک طرح موقتی به منظور مرتبط ساختن حوزه های نفتی جنوب عراق به خط لوله اصلی عربستان هستند که تا بندر ینبّع در دریای سرخ امتداد دارد. در همین حال، یک پروژه درازمدت برای ایجاد یک خط لوله جداگانه به منظور صدور نفت عراق به دریای سرخ، در دست تهیه است. این نشریه به نقل از منابع عراقی نوشت: «احداث خط لوله از حوزه های رومیله در جنوب عراق به نزدیک ترین نقطه به خط لوله اصلی عربستان بعد از انعقاد موافقت نامه دراین زمینه شش ماه تا یک سال به طول می انجامد و هزینه آن نیز ۵/۲ میلیارد دلار برآورد شده است.»(۱)

۲

درحالی که گزارش ها از تحرک وسیع سیاسی، اقتصادی و نظامی امریکا برای مقابله با عملی شدن تهدید ایران به انسداد تنگه هرمز حکایت دارد، وزیر نفت عربستان تأثیر اقدام احتمالی ایران دراین زمینه را بر جریان عبور نفت جزئی خواند.

زکی یمانی وزیر نفت عربستان

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، شیخ احمد زکی یمانی وزیر نفت عربستان، با بیان اینکه «با هرگونه تلاش ایران جهت قطع حمل نفت از خلیج فارس فوراً مقابله خواهد شد»، خاطرنشان کرد: انتظار ندارد ایران تهدیدش را عملی سازد، ولی درصورت بسته شدن تنگه هرمز، بحران کوتاه مدت خواهد بود و در عرض یکی دو هفته، تحت کنترل درمی آید. یمانی با اشاره به ظرفیت خط لوله ای که حوزه های نفتی شرق عربستان را به پایانه نفتی ینبّع در دریای سرخ متصل می کند، تأکید کرد این خط می تواند درصورت نیاز به تغییر مسیر نفت مورد استفاده قرار گیرد. وی گفت: «ظرفیت این خط لوله ۸/۱ میلیون بشکه در روز است و عربستان سعودی ظرفیتی به مراتب کمتر از این را مورد استفاده قرار می دهد.»

وزیر نفت عربستان همچنین تصریح کرد این کشور بزرگ ترین تولید کننده اوپک است و درحال حاضر ۵ میلیون بشکه نفت خام در روز تولید می کند. این درحالی است که «مقامات وزارت خارجه امریکا و بسیاری از کارشناسان خصوصی، تولید نفت عربستان سعودی را ۶ میلیون بشکه ذکر کرده اند. مطالعات اخیر امریکا نشان می دهد که غرب به استثنای امریکا نسبت به قطع طولانی نفت خلیج [فارس] بسیار آسیب پذیر است. تنها ۷ درصد از نفت مورد احتیاج

۱- همان، صص ۶ و ۷، نیکوزیا - خبرگزاری فرانسه، ۳/۸/۱۳۶۲.

امریکا از تنگه هرمز می گذرد، درحالی که این رقم برای اروپا ۴۰ درصد و برای ژاپن ۶۰ درصد است.»(۱)

از سوی دیگر، رادیو امریکا در گزارشی گفت: یمانی اظهارات خود درباره کم اهمیت جلوه دادن تهدید ایران را در ملاقات با دونالد ریگان وزیر خزانه داری امریکا، که سرگرم دیدار از کشورهای خلیج فارس می باشد عنوان کرده است.(۲)قرار است وزیر خزانه داری امریکا درخصوص پیامدهای اقتصادی جنگ ایران و عراق و تهدیدات ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز با مقامات کشورهای منطقه گفت وگو کند.(۳)

۱

خبرگزاری آسوشیتدپرس به نقل از هفته نامه الشعب (چاپ قاهره) اعلام کرد: «سوپراتانداردهای ساخت فرانسه هم اکنون در یک پایگاه مصری در انتظار به سر می برند.» این هفته نامه، که ارگان حزب کارگر سوسیالیست می باشد، منبع گزارش خود را منابع خصوصی در پاریس ذکر کرد و افزود: فرانسوا میتران رئیس دولت سوسیالیست فرانسه، در آخرین لحظه حکمی برای تأخیر در تحویل این هواپیماها صادر کرد. این امر سبب شد تا صدام، فرانسه را به لغو کلیه معاهداتش با این کشور تهدید کند.(۴)

۲

لوران شوالیه خبرنگار خبرگزاری فرانسه در منامه، مواضع تهدیدآمیز عراق و تلاش های اخیر این کشور در گسترش دامنه جنگ را دستمایه تفسیری با عنوان "بغداد یک استراتژی جهت دار اتخاذ می کند" قرار داد.

در این تفسیر آمده است: «اقدامات عراق در پاسخ به این حمله [والفجر۴] با استراتژی این کشور در جریان حمله های قبلی ایران تفاوت دارد و این بار یک جنبه همه گیر داشته است. ... بغداد امروز از اینکه شهرهای دور از مرز (۸۰ و ۱۲۰ کیلومتر) ایران را مورد حمله موشک های دوربرد خود قرار دهد و میان بمباران های خود و ازسرگیری فعالیت نظامی ایران رابطه برقرار نماید، خودداری نمی ورزد. درحالی که حمله های موشکی قبلی که با استفاده از موشک های نوع اسکاد بی ساخت شوروی انجام شد و به گفته تهران عمدتاً قربانیانی در میان اهالی غیرنظامی به جا گذاشته با سکوت برگزار شده بود، این بار خود صدام حسین رئیس جمهوری عراق است که اعلام کرد این حملات ادامه خواهند یافت.»

شوالیه مجموعه اقدامات عراق ازجمله مین گذاری در نزدیکی بندر امام خمینی را نشانه تصمیم عراق برای تحمیل «بار نظامی، اقتصادی و سیاسی جدیدی بر ایران در ادامه جنگ دانست» و براین اساس پیش بینی کرد: «به زودی سوپراتانداردها وارد عمل شوند و احتمالاً عملیاتی علیه ترمینال نفتی خارک صورت گیرد.» وی در پایان تفسیر خود یادآور شد: «استراتژی جهت دار توسط بغداد به عنوان راهی انتخاب شده است تا تهران را وادار نماید از دید نظامی خود به عنوان راه پایان دادن به جنگ دست بردارد.»(۵)

۱- همان، صص ۱۲ و ۱۳، ۳/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، ص۲۵، رادیو امریکا، ۴/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، ص۳۵، رادیو اسرائیل، ۴/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰ ، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، قاهره - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۳/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۶، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۳/۸/۱۳۶۲.

۱

هم زمان با ادامه عملیات جست وجو و خاک برداری برای یافتن اجساد نظامیان امریکایی و فرانسوی در بیروت محافل سیاسی خبری غرب ضمن تکرار اتهام دخالت ایران و سوریه در انفجار پایگاه های نظامی امریکا و فرانسه، به طرح مباحثی درباره مأموریت نیروهای چندملیتی در لبنان پرداختند.

گزارش امروز منابع خبری حاکی است با ادامه جست وجو در میان ویرانه های قرارگاه تفنگ داران دریایی امریکا و مقر چتربازان فرانسوی در بیروت، رقم تلفات نظامیان دو کشور به ترتیب به ۲۰۷ و ۴۶ تن رسیده است.(۱)در همین حال، فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، پس از بازگشت از سفر کوتاه خود به بیروت در گفت وگو با خبرنگاران در پاریس تأکید کرد: «فرانسه در دفاع از اصول استقلال ملی و توازن نیروها در لبنان صرفاً از صلح دفاع می کند.»(۲)

اجساد کشته‌شدگان انفجار مقر تفنگ‌داران امریکایی در بیروت

از سوی دیگر درحالی که پیش تر گروهی با عنوان "جنبش انقلاب اسلامی آزاد" مسئولیت انفجارهای روز یکشنبه در بیروت را به عهده گرفته بود، امروز اعلام شد که سازمان جهاد اسلامی با پخش اعلامیه ای در بیروت حوادث مذکور را به خود منتسب کرده است. این سازمان در اعلامیه خود انفجارهای اخیر را اقدامی علیه دژهای امپریالیسم خوانده و افزوده است: «ما ایرانی یا سوری و یا فلسطینی نبوده، بلکه ما سربازان خدا و عاشق شهادت و از مسلمانان لبنان هستیم.»(۳)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از واشنگتن، رسانه های امریکا در گزارش های امروز خود درمورد انفجارهای بیروت سه موضوع «نظرات مقامات امریکایی درمورد این واقعه و ادامه سیاست امریکا در لبنان و همچنین شناسایی عاملان اصلی انفجار که ایران و گروه های شیعه مسلمان طرف دار ایران از متهمین درجه یک [آن] می باشند»، را مورد توجه قرار دادند.(۴) روزنامه واشنگتن پست در گزارشی به نقل از مقامات رسمی دولت ریگان به شواهدی درمورد احتمال آگاهی مسئولان سفارت ایران از نقشه انفجار اشاره کرده و افزود: این اطلاعات بر پایه مشاهده فعالیت های ایرانیان در بیروت بعد از وقوع حادثه است. بااین حال به گفته مقامات رسمی اجرایی و متخصص، «هنوز شواهد قطعی برای اثبات همدستی ایران در جریان انفجار بمب وجود ندارد.» واشنگتن پست با اشاره به فعالیت یک گروه لبنانی شیعه در بعلبک تحت رهبری حسین موسوی که از جنبش اصلی شیعه در لبنان (امل) منشعب و با ایران هم پیمان

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- همان، صص ۲ و ۳.

۳- همان، ص۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص۲۶، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۲.

شـده نوشت: «گرچه مقامات رسـمی می گویند ایرانیان بدون اجازه و یاری سوریه قادر به فعالیت در داخل لبنان نمی باشـند، لیکن به نظر می رسد اتهامات وارده درمورد عاملین توطئه علیه نیروهای امریکایی بیشتر به ایران وارد شده است تا سوریه.» این روزنامه ضمن یادآوری اظهـارات دیروز جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا در جلسه کنگره مبنی بر مخالفت سوریه، شوروی و ایران با اسـتقرار صـلح در لبنان به نقل از یک سـناتور امریکایی نوشت که شولتز در جلسه خصوصـی دیروز گفت: «مظنون ترین مرکز اسلامی در لبنان آنهایی هستند که با ایران در تماس اند.»(۱)

هفته نامه نیوزویک (چاپ امریکا) نیز در شماره اخیر خود در گزارشی با عنوان "قصابی در لبنان" آورده است: «جمهوری اسلامی به طور مـداوم تنفر خود را از امریکا و فرانسه اعلام می کنـد.» این نشـریه افزود: «اگر ثابت شود که جمهوری اسـلامی ایران در این بمب گـذاری نقشـی اساسـی داشـته است ایالاـت متحـده امریکـا بجز نزدیکی با عراق و برقرارکردن مجـدد مناسـبات سیاسـی با آن کشور چاره دیگری نخواهد داشت، زیرا اگر ایالات متحده از نیروهای نظامی خود مستقیماً علیه جمهوری اسلامی استفاده کند این امکان وجود دارد که رژیم آیت الله خمینی برای نجات خود به اردوگاه شوروی بپیوندد.»(۲)

روزنامه واشـنگتن پست در گزارش دیگری خاطرنشان کرد: واقعه لبنان سؤالات زیادی را در کنگره امریکا درباره لزوم بازنگری سیاسـت این کشور در منطقه غرب آسـیا برانگیخته است. دراین مورد یـک سـناتور دمکرات از ایـالت کلرادو ادامه کشـتار امریکـایی ها را غیرقابل تحمـل خوانـد و گفت: «روشن است که حضور نظامی در ناحیه پاسـخ صـحیح نیست. اگر می خواستیم اعلام جنگ کنیم حتی نمی دانیم علیه چه کسـی بایـد اعلام جنگ کرد.» رهبر اقلیت کنگره (حزب دمکرات) نیز در مصاحبه با خبرنگاران گفت: «ما باید از منافع خود دفاع کنیم، ولی آیا حضور ما در لبنان برای نفت است؟ چرا کشورهای دیگر مانند ژاپن که به آن نفت، احتیاج بیشتری دارند نیرو نمی فرستند؟ چرا از نیروهای سازمان ملل اسـتفاده نمی شود؟ شاید آقای جمیل [رئیس جمهور لبنان] خوشـش نمی آید، ولی این مطرح نیست. وی باید به ما گوش کنـد.» برژینسـکی مشاور امنیت ملی در دولت کارتر نیز در مصاحبه با شـبکه تلویزیونی پی.بی.اس. درارتباط با ادامه سیاسـت امریکا در لبنان گفت که باید از وجود اسرائیل استفاده کرد و بر کوشش های دیپلماتیک برای حل مسئله لبنان افزود.(۳)

لوکوتیـدین دوپـاری دیگر روزنامه فرانسوی در شـماره امروز خود در مقاله ای با عنوان "بلنـدپروازی سوریه و بازی دو قـدرت بزرگ که آن را تسـهیل کرده است"، نوشـته است: «سوریه اکنون به یک قـدرت منطقه ای بـدل شده که بدون آن هیچ راه حلی امروزه امکان پذیر نیست. اما به نظر می رسـد که سوریه به جای جست وجوی یک راه حل بیشتر می خواهـد برگ های برنـده را جمع آوری کند تا به جای بازی با آنها از قدرت آنها جهت اشکا ل تراشی استفاده کند.» این روزنامه،

۱- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش های ویژه، شـماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، واشـنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، صص ۴۴ و ۴۵، رادیو صدای آزاد ایران، ۳/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۲۹ - ۲۶، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۲.

ایران را نیز متهم کرد که از خلال صدور انقلاب جاه طلبی هایی برای کسب قدرت دارد.(۱)

روزنامه لوموند (چاپ پاریس) نیز با انتساب هویت سازمان جهاد اسلامی به جناح انشعابی جنبش امل تحت رهبری حسین موسوی، دلیل جدایی موسوی از امل را اختلاف نظر وی با مشی سیاسی و عملکرد نبیه بری دبیرکل این جنبش دانسته و افزود: «آقای بری بارها به اهداف قانونی جنبش امل و نیز عدم وابستگی آن به سیاست های دمشق و تهران تأکید ورزیده است. به همین دلیل نیز وی جزء نخستین کسانی بود که قبل از اینکه از قدرت حاکم به خاطر "فالانژیزه شدن" رژیم فاصله بگیرد از انتخاب پرزیدنت امین جمیل استقبال نموده بود.»(۲)

در همین زمینه خبرگزاری تاس به نقل از روزنامه پراودا (ارگان رسمی حزب کمونیست شوروی) گفت: «بر هر فرد بی طرفی باید آشکار باشد که حوادث بیروت نتیجه مستقیم سیاست ماجراجویان واشنگتن است، چراکه در هر مکان که تحولات اوضاع برخلاف سناریوی ایالات متحده باشد نیروهای مسلح خود را به سرعت به آن محل اعزام می دارد.» پراودا با اشاره به اینکه «میهن پرستان لبنانی، سربازان امریکایی را همانند اشغالگران اسرائیلی می دانند»، هشدار داد: «بهره برداری از انفجارهای بیروت به عنوان بهانه ای جهت دخالت بیشتر ایالات متحده در مسائل خاورمیانه [غرب آسیا] حقیقتاً راهی است که اوضاع خطرناک کنونی را پیچیده تر می کند.»(۳)

۱- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۳، ۱۰/۹/۱۳۶۲، صص ۱۹ - ۱۷، روزنامه لوکوتیدین دوپاری، ۳/۸/۱۳۶۲.

۲- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۱۹، ۱/۹/۱۳۶۲، صص ۱۱ و ۱۲، روزنامه لوموند، ۳/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، ص۲۴، مسکو - خبرگزاری تاس، ۳/۸/۱۳۶۲.

۱

در ادامه عملیات والفجر۴ و به منظور تکمیل اهداف مرحله دوم این عملیات، لشکر ۴۱ ثارالله(ع) باوجود وارد عمل نشدن لشکر۱۴ امام حسین(ع)، که مأموریت تصرف ارتفاع سنگ معدن و الحاق در جناح چپ این یگان را برعهده داشت، موفق شد دو ارتفاع مهم هرگنه را در شمال شرق پنجوین به تصرف درآورد.

از اولین دقایق امروز، نیروهای لشکر ۴۱ ثارالله(ع) با استعداد ۲ گردان برای تصرف ارتفاع ۱۵۳۰ در غرب هرگنه و ارتفاع ۱۴۷۰ در جنوب این ارتفاع عملیات خود را آغاز کردند.(۱) فرماندهی لشکر ۴۱ ثارالله(ع) با هدف تصرف ارتفاع ۱۵۳۰، که تاکنون چندین بار برای گرفتن آن اقدام شده بود، گردانی را که دو شب قبل در همین منطقه عمل کرده و از منطقه شناخت کافی داشت، بازسازی و تقویت کرده و به کار گرفت. علاوه براین به منظور استفاده مؤثرتر از توپخانه و تمرکز آتش بر روی نقاط مختلف ارتفاع۱۵۳۰، هماهنگی های ویژه ای با واحد توپخانه و دیدبان ها انجام شد.(۲)

با این تدابیر نیروهای این لشکر از دو جناح به دو ارتفاع مزبور هجوم آوردند. هم زمان با درگیری نیروها در دامنه این دو ارتفاع، توپخانه خودی آتش مداوم و مؤثری را روی قله ۱۵۳۰ اجرا کرد، این قله که برخلاف قله های دیگر فاقد درخت بود این امکان را برای دشمن فراهم می کرد که به دامنه ها و اطراف آن تسلط دیدوتیر داشته باشد، علاوه برآن، به علت شیب تند این ارتفاع صعود از آن برای نیروهای خودی بسیار سخت بود.

در ساعت ۳ بامداد، نیروهای عمل کننده با اعلام اینکه حدود ۱۷ تن از افراد دشمن را کشته و درحال نزدیک شدن به قله هستند، درخواست کردند که توپخانه های خودی فقط نوک قله و عقبه های این ارتفاع را هدف بگیرند. با تمرکز آتش روی قله های اصلی این ارتفاع، نیروهای لشکر ۴۱ ثارالله(ع) تا ساعت ۷ صبح، موفق به تصرف ارتفاع ۱۴۷۰ شدند، ولی باوجود تلاش مستمر آنها، دشمن با تحمل تلفات بالا همچنان روی ارتفاع ۱۵۳۰ مقاومت می کرد. سرانجام در ساعت ۱۰، تلاش نیروهای خودی و آتش دقیق توپخانه مؤثر واقع شد و نیروهای لشکر ۴۱ ثارالله(ع) روی ارتفاع ۱۵۳۰ مستقر شدند.(۳)

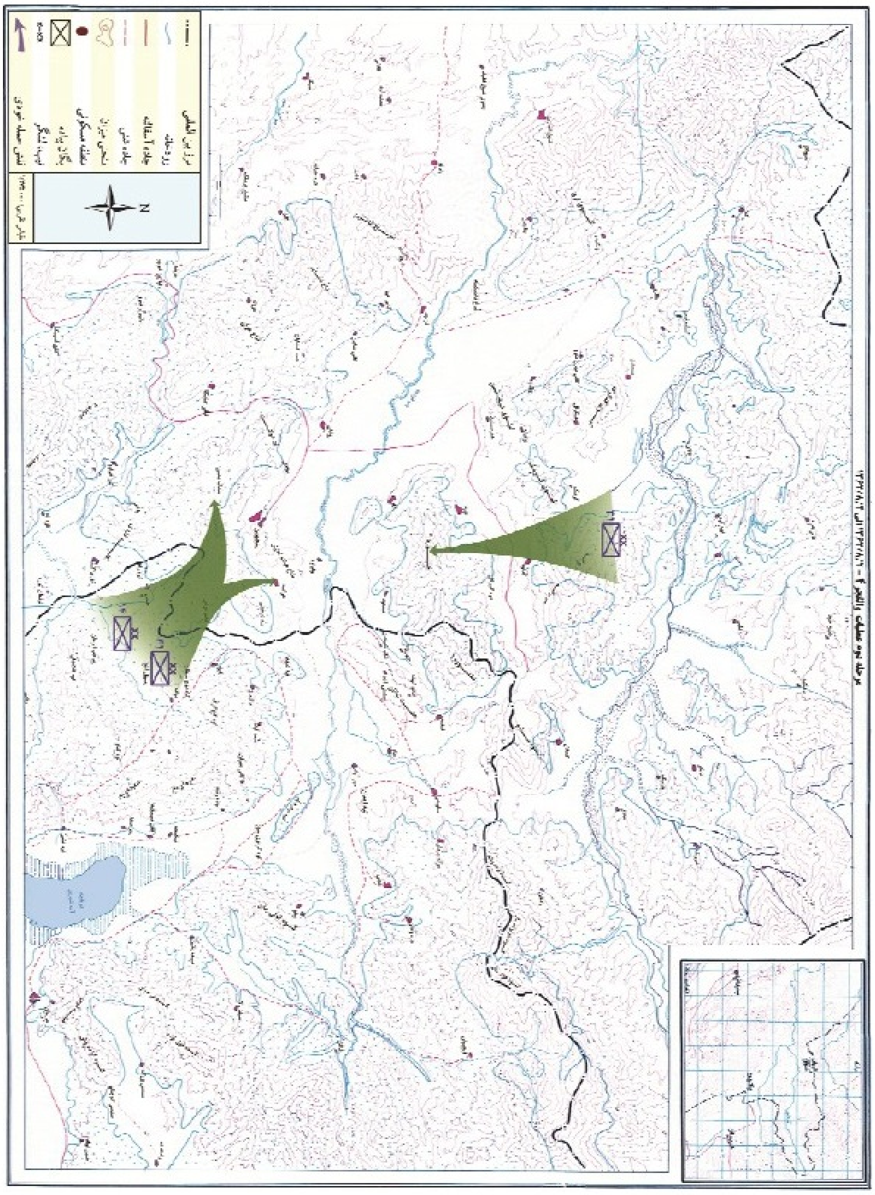
ص: ۳۳۱

۱- نیروهای این یگان پس از تاریک شدن هوا در روز قبل حرکت خود را به سمت هدف شروع کرده بودند.

۲- سند شماره ۱۳۴/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی لشکر ۴۱ ثارالله(ع) محمد الفت، ۳/۹/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۲۶.

۳- سند شماره ۳۰۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی لشکر ۴۱ ثارالله(ع) در عملیات والفجر۴، محمد الفت، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۵/۸/۱۳۶۲، صص۴۴ و ۴۷؛ و- سند شماره ۱۳۴/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص۲۲ و ۲۳.

تصویر

دراین حال، لشکر۱۴ امام حسین(ع) که قرار بود در سمت چپ این یگان برای تصرف ارتفاع سنگ معدن و الحاق با لشکر۴۱ ثارالله(ع) وارد عمل شود، نتوانست مأموریت خود را اجرا کند. ماجرا از این قرار بود که نیروهای عمل کننده این لشکر پس از صرف شام از عقبه لشکر به سمت منطقه هدف درحال حرکت بودند، اما اغلب آنها به علت مسمومیت غذایی دچار دل پیچه و اسهال و استفراغ شدند. فرماندهی نیز به ناچار آنان را به عقب برگرداند و چون فرصتی برای آماده ساختن یگان های دیگر نبود، عملیات این یگان منتفی شد.

حادثه دیگری که مانع از اجرای عملیات لشکر۱۴ امام حسین(ع) شد شهادت تعدادی از نیروهای واحد تخریب و اطلاعات این لشکر بود که نقش مهمی در اجرای عملیات داشتند. ۷ تن از افراد شناسایی و تخریب این یگان ساعاتی قبل از حرکت نیروها برای بازکردن معبر جدید و کنترل آخرین شناسایی ها به منطقه رفته بودند، اما براثر انفجار چندین مین اغلب این افراد ازجمله ۲ تن از بهترین نیروهای اطلاعات - عملیات این لشکر به شهادت رسیدند.(۱)

۱

به دنبال اخبار انتشاریافته در روزهای قبل درخصوص اقدام عراق به تخریب شهر پنجوین و باتوجه به اینکه فرماندهان ارتش عراق تداوم عملیات ایران را محتمل می دانستند و از طرفی به دنبال اقدامات نیروهای خودی در شمال رودخانه قزلجه (احداث خاکریز و...) درخصوص محاصره شدن نیروهای مستقر در پنجوین از سه جهت، احساس خطر می کردند، فرماندهی سپاه یکم عراق، که پدافند این منطقه جزء مأموریت آن بود، به فرماند هان یگان های مستقر در منطقه دستور داد تا شهر پنجوین را تخریب کنند. به دنبال این دستور شهر به سرعت تخلیه شد و ۶ گردان مهندسی ارتش عراق از ساعت ۱۱:۳۰ شروع به تخریب بخش های عمده ای از شهر پنجوین کردند و تمامی علائم و نشانه هایی که هویت شهر را مشخص می کرد از بین بردند. این اقدام ارتش عراق تا ساعت ۱۷ به طول انجامید. هم زمان با تخریب و تخلیه نیروهای دشمن از شهر پنجوین، نیروهای خودی با دید بانی دقیق و اجرای آتش علیه واحدهای مهندسی و رزمی عراق، خسارت های سنگینی را به آنها وارد کردند.

براساس اخبار رسیده از شنود نیروهای خودی، فرماندهی ارتش عراق در منطقه پس از تخریب و تخلیه شهر، به توپخانه های عراقی دستور داد تا درصورت مشاهده هرگونه تحرکی در هر نقطه از شهر، آتش سنگینی را علیه آن موضع اجرا کنند. درپی این اقدام، ارتش عراق نیروهای پیاده و زرهی خود را به ارتفاع کانی مانگا منتقل و محور پنجوین - کانی مانگا را تقویت کرد.(۲)

۱- سند شماره ۱۳۳/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی لشکر۱۴ امام حسین(ع)، اصغر معرفت جو، صص۵۷ و ۵۸.

۲- سند شماره ۱۰۸۹۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) داود رنجبر، صص ۸۸ و ۸۹.

با تصرف ارتفاعات ۱۴۷۰ و ۱۵۳۰ هرگنه به دست لشکر ۴۱ ثارالله(ع) که پیامد آن تخلیه و تخریب شهر پنجوین توسط ارتش عراق بود، امروز مرحله دوم عملیات والفجر۴ که از ۲/۸/۱۳۶۲ شروع شده بود، پایان یافت.

استعداد یگان های شرکت کننده در این مرحله از عملیات چنین بود: لشکر ۳۱ عاشورا با ۴ گردان، لشکر۲۵ کربلا با ۲ گردان، لشکر ۴۱ ثارالله(ع) با ۳ گردان، لشکر ۱۴ امام حسین(ع) با ۴ گردان، لشکر ۸ نجف با یک گردان و یک گردان از تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان ارتش؛ یگان های مذکور با اجرای عملیات در سه شب متوالی، سرزمینی به وسعت ۱۰۰ کیلومتر مربع شامل ارتفاعات خلوزه۲، هفت توانان، کلو، شاخ نالشکینه (جنوب لری)، دشت شمال رودخانه قزلجه و ارتفاعات شرق پنجوین (ارتفاع ۱۴۷۰و۱۵۳۰ هرگنه) را آزاد کردند.

در این مرحله خساراتی بدین شرح به دشمن وارد شد:

تیپ۶۵ عراق ۳۰٪، یک گردان تانک ۸۰٪ و ۱۰ یگان کماندویی درمجموع ۷۰٪ منهدم شدند. از نیروهای دشمن نیز ۲۰۰۰ تن کشته یا زخمی و ۴۰ تن اسیر شدند.

علاوه براین، در این مرحله نیروهای خودی توانستند ۱۰ دستگاه انواع خودرو، ۲ قبضه توپ۱۰۶ میلی متری، ۴ قبضه توپ ضدهوایی چهارلول، ۵ قبضه خمپاره انداز و یک دستگاه رادار کنترل نفر(رازیت) را به غنیمت بگیرند.(۱)

از سوی دیگر واحد پرسنلی قرارگاه مقدم حمزه آمار شهدا و مجروحان یگان های سپاه را تا پایان مرحله دوم عملیات والفجر۴، ۸۴۵ شهید و ۴۰۵۶ زخمی اعلام کرد. طبق گزارش این واحد تعداد شهدا و مجروحان به تفکیک یگان ها چنین است:

یگان	شهید	زخمی
لشکر ۲۵ کربلا	۱۵۲ نفر	۶۱۵ نفر
لشکر ۱۴ امام حسین(ع)	۱۸۷ نفر	۹۱۸ نفر
لشکر ۴۱ ثارالله(ع)	۱۰۹ نفر	۶۰۷ نفر
تیپ ۴۴ قمر بنی‌هاشم(ع)	۹۵ نفر	۴۲۵ نفر
لشکر ۳۱ عاشورا	۸۱ نفر	۶۰۲ نفر
لشکر ۸ نجف	۱۷۳ نفر	۷۸۷ نفر
متفرقه	۴۸ نفر	۱۰۲ نفر(۶)

۱۰۲ نفر(۲)

ص: ۳۳۴

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص۸۹ و ۹۰.

۲- سند شماره ۲۰۷۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از پرسنل قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع)، ۵/۸/۱۳۶۲.

۱

امروز نیروهای خودی علاوه بر اجرای عملیات اصلی در منطقه عمومی شیلر (والفجر۴)، تحرکاتی را هرچند محدود علیه نظامیان عراقی در جبهه های مختلف انجام دادند.

در منطقه حاج عمران (منطقه عملیاتی والفجر۲) نیروهای لشکر۱۹ فجر در عملیاتی انهدامی علیه نیروهای عراقی پس از کسب اطلاع از جابه جایی دشمن، با اجرای آتش توپخانه و خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری محل تردد خودرو های عراق را هدف قرار دادند. در این عملیات به یک خودروی جیپ فرماندهی، ۵ دستگاه کامیون آیفا و کمپرسی حامل نفرات خسارت وارد شد و تعدادی از نیروهای عراقی کشته یا زخمی شدند.

همچنین یک گروه چریکی لشکر۱۹ فجر با نفوذ به عمق منطقه دشمن به چند موضع و محل استقرار نظامیان عراقی حمله کردند. اصابت گلوله های خمپاره به ۱۵ سنگر نفرات و یک سنگر مخابرات دشمن خسارت هایی وارد کرد و ۳ تانکر آب را منهدم ساخت. در این اقدام ۲۵ تن از نظامیان عراقی کشته شدند(۱)

در همین حال، نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) با همکاری برخی معارضین کرد عراقی ازجمله بارزانی ها و سوسیالیست ها به مواضع نظامی عراق و مقر حزب بعث در داخل و اطراف شهرهای سیدصادق، حلبچه، بانی بنوک، لار مرکزی در محور سیدصادق و سیروان حمله کردند. در این حملات چریکی که اغلب با شلیک خمپاره یا آر.پی.جی صورت گرفت، آسیب های فراوانی به پایگاه های نظامی و مقرهای امنیتی دشمن وارد شد(۲)

۲

صدام حسین رئیس جمهور و فرمانده کل نیروهای مسلح عراق، پس از شکست سنگین ارتش این کشور در عملیات والفجر۴، به مناطق کردنشین این کشور سفر و در اقدامی برنامه ریزی شده در مسجد روستای عربت سخنرانی کرد. مباهات به قدرت هجومی ارتش عراق در زمان حمله سراسری به ایران در مهرماه ۱۳۵۹، انتقاد از کردها به علت شرکت نکردن در جنگ علیه ایران، شماتت قوم کرد و به رخ کشیدن میهن دوستی اعراب نسبت به کردها، محور های مهم سخنرانی وی بود.

صدام در قسمتی از سخنان خود گفت: پس از عقب نشینی ارتش ما به مرز، که یک سال و سه ماه از آن می گذرد، ایران هنوز نتوانسته وارد خاک عراق شود، درحالی که ارتش عراق توانست (در ماه های اول جنگ) در مدت چند روز، ۱۱ شهر را تصرف کند، درحالی که کمترین فاصله مرز تا عمق خاک ایران ۴ تا ۵ مایل (حدود ۹ کیلومتر) بود و امروز ایران با تصرف چند کیلومتر از خاک عراق به آن مباهات می کند. تعداد جمعیت عراق معلوم است و تعداد جمعیت ایران نیز معلوم است. هر عراقی معادل ۴ ایرانی است. اگر فاصله پایتخت های دو کشور ایران و عراق را در نظر

۱- سند شماره ۳۰۸۴۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات به ستاد لشکر۱۹ فجر، ۵/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۰۸۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مشترک جنگ های نامنظم ارتش و سپاه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۷۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد جنگ های نامنظم ارتش و سپاه به فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع)، ۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۸۲۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی

شمال غرب (رکن۳) به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات - مد عملیات)، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

بگیریم، اگر فاصله پایتخت ایران تا مرز به اندازه فاصله بغداد تا مرز بود، ما همان دو سه روز اول وارد پایتخت ایران شده بودیم، برای اینکه هرچه ارتش ما پیشروی می کرد ارتش ایران فرار می کرد.

من به اکراد می گویم که عراق بـا ۱۴ میلیون عراقی نمی جنگد، بلکه تمام اعراب همراه عراق هستند. کردها در گذشته سختی هایی می کشیدند و زیر برق شمشیر بارزانی زندگی می کردند. می دانیم که کردها از همان اول انقلاب (بعث) محروم شدند و از شعاع انقلاب عقب افتادند و به همین دلیل قرار شد که مدتی را در سربازی خدمت کنند تا توجیه شوند. قبلاً وقتی به بصره حمله می شد و به کردها می گفتیم که به بصره بیایید و دفاع کنید می گفتند که بصره از کردستان دور است و ما نمی توانیم. ولی حالا که ایران به کردستان حمله کرده بیایید از شهر خودتان دفاع کنید.

ایران تصمیم دارد قسمتی از سرزمین عراق را تصرف کند، این برای کرد عراقی ننگ است که بگذارد ایران وارد خاک عراق شود و عراقی های عرب از سرزمین کردها دفاع کنند و اکراد دست روی دست بگذارند و دفاع نکنند. ضمن اینکه همه اعراب باید از عراق دفاع کنند، ولی اکراد در این منطقه باید بیشتر از اعراب حمایت کنند و این ننگ را هرگز عراق از یاد نخواهد برد و در تاریخ ثبت خواهد شد. من می دانم و اطلاع دارم که کردها خوی جنگجویی دارند پس نباید شانه خالی کنند و همانند ترکمن ها و اعراب در دفاع از عراق اصرار کنند و من به این خصلت کردها ایمان دارم و هرچه کرد در ارتش داریم همه از خوبان ارتش هستند و از هر ۱۰ نفر از افراد ممتاز ارتش ۲ نفرشان کرد است.

مگر در بصره و مندلی و شمال میسان و جاهای دیگر جنگ نیست و مگر ملت عرب همه جا همراه ما نمی جنگیدند. کردها باید پس از چهار سال جنگ بیدار شوند و به خود بیایند. من می دانم ۷۰ هزار نفر کرد در ارتش هستند، ولی این تعداد به نسبت جمعیت آنان کم است و باید بیشتر از این باشد. آنها باید از عراق و زمین کردستان دفاع کنند. من از اهالی پنجوین می خواهم که مقاومت کنند. این جنگ آنها را از شهرهایشان آواره کرده ولی اینکه پنجوین زیر آتش قرار گرفته به دلیل این است که در مرز واقع شده است. وقتی که ما از خاک ایران عقب نشینی کردیم پنجوین در خط مرزی است، پس زیر آتش قرار می گیرد، ولی شهرهای دیگر مثل مندلی ۷ کیلومتر از خط مرزی دور است و بااین همه مردمش مقاومت کرده و به همین دلیل است که آتش می ریزند. ما به مردم پنجوین می گوییم که هر توپی که به پنجوین فرود می آید و خانه ای را خراب می کند ما در مقابل آن یک موشک به شهرهای ایران می فرستیم و این حق شرعی است. چشم دربرابر چشم و دندان دربرابر دندان و من از خوبان در هر کجا که هستند معذرت می خواهم چه در ایران و چه در خارج؛ برای اینکه دفاع از عراق واجب و ما ضربه های خودمان را ادامه خواهیم داد. حتی اگر در عمق خاک ایران باشند و دو روز قبل نیز این کار را انجام داده ایم.(۱)

۱- سند شماره ۲۰۷۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات به فرماندهی لشکر۱۴ امام حسین(ع)، ۴/۸/۱۳۶۲.

پرتاب دو موشک به شـهر بهبهان، بمباران مسجدسلیمان و بانه و نیز گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر ازجمله اقداماتی بود که امروز ارتش عراق علیه مناطق مسکونی ایران انجام داد.

مدرسه راهنمایی شهید حمدالله پیروز
پس از حمله موشکی عراق به بهبهان

یگان موشـکی ارتش عراق در ساعت ۱۷ امروز با دو فرونـد موشک زمین به زمین شـهر بهبهان را هـدف قرار داد. یکی از این موشک ها درحالی به مـدرسه پسـرانه پیروز اصابت کرد که ۳۲۸ دانش آموز این مـدرسه در کلاس درس بودنـد. موشک دیگر نیز در مرکز شـهر به زمین خورد. در این حمله موشکی علاوه بر تخریب این مدرسه، ۳۰ باب منزل مسکونی و تعدادی مغازه نیز ویران شد و ۹۵ تن به شهادت رسیدند که ۸۰ تن از آنـان دانش آموز بودنـد. همچنین ۴۰۰ نفر زخمی شدنـد که ۱۲۰ نفر از مجروحـان دانش آموز و ۸ تن نیز از کادر آموزشی مدرسه و بقیه از مردم عادی بودند(۱)

هم زمـان با حمله موشـکی عراق به شـهر بهبهان، ۲ فرونـد هواپیمای عراقی نیز چنـدین بمب در مسجدسـلیمان فروریختند. به علت اصابت تعدادی از بمب ها به ارتفاعات اطراف شهر، شدت تلفات و خسارات اندک بود و فقط یک تن شهید و ۵ نفر هم زخمی شدند.(۲)

همچنین امروز جنگنـده های عراقی در چنـد نوبت نیروگاه برق و پادگان شـهر بانه را بمباران کردنـد. این حمله هوایی به دلیل بی دقتی و تعجیل خلبانان، خسارت و تلفاتی درپی نداشت.(۳)

از سوی دیگر، در گلوله باران شـهر آبادان نیز ۶ نفر از اهالی شهر زخمی و ۶ منزل مسـکونی، بخشی از یک بیمارستان و ۲ باب مغازه در خیابان های امیری، پیروزی و اسدآبادی این شهر آسیب دیدند.(۴)

در خرمشـهر هم گلوله هـای توپخـانه هـای ارتش عراق به چنـد منزل در خیابان آریا، دیری فارم، گمرک، پل نصـر و همچنین جزیره مینو اصابت کرد و خساراتی به بار آورد. در این گلوله باران ۲ نفر زخمی شدند.(۵)

ص: ۳۳۷

۱- سند شماره ۴۴۴۸۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سـتاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به ستاد مرکزی سپاه، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- روزنامه جمهوری اسـلامی، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۱۰؛ و- روزنـامه جمهوری اسـلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص۱۴؛ و- سـند شـماره ۳۵۴۹۴۴ مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ: از استانداری خوزستان به نخست وزیری، ۴/۸/۱۳۶۲.

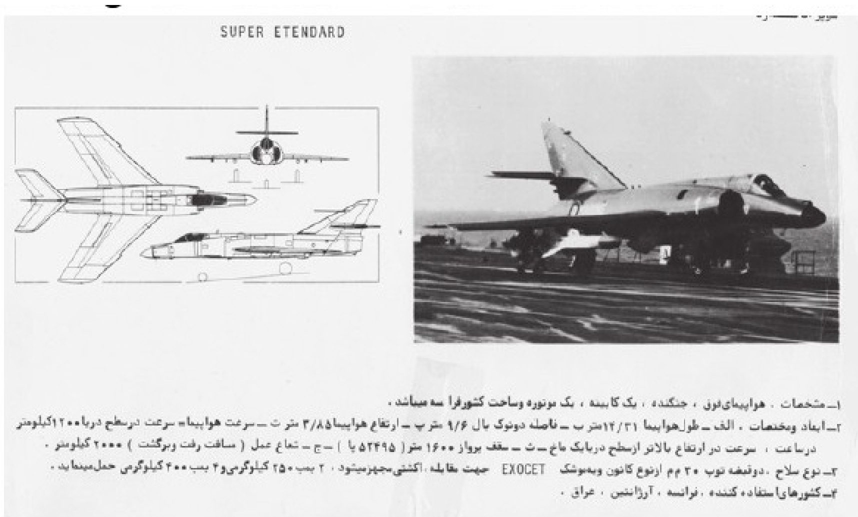
۲- سند شماره ۸۰۷۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۸ به ستاد مرکزی فرماندهی کل، ۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۴۹۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۳۴۱۷۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۴/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۲۸۹۳۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۵/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۲۸۹۳۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۵/۹/۱۳۶۲.

اقدام فرانسه در تحویل دو فروند از هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، نوع آموزش خلبانان عراقی، مشخصات فنی و قابلیت های این هواپیما ها و موشک های اگزوسه نصب شده بر روی آن موضوع گزارشی است که فرماندهی قرارگاه دریایی نوح نبی(ع) سپاه به فرماندهی قرارگاه کربلا ارسال کرده است.

تصویر و مشخصات فنی هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی

در این گزارش آمده است: عراق احتمالاً دو فروند از هواپیماهای سوپراتاندارد استیجاری خود را از فرانسه دریافت کرده و آنها را در پایگاه هوایی جبانیه نگهداری می کند. هواپیماهای فوق به مدت دو سال توسط عراق اجاره شده و در این مدت تعمیرات آنها توسط فرانسه در عراق انجام می شود، اما خلبانان عراقی این هواپیماها را به پرواز درخواهند آورد. به منظور انجام تعمیرات و آماده سازی هواپیماهای مزبور، ۱۵ تکنیسین خارجی (۷ فرانسوی و ۸ بلژیکی) در عراق مستقر شده اند. ۱۰ نفر از خلبانان عراقی به مدت سه ماه، دوره آموزشی پرواز با هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی را دیده اند. در این آموزش آنها به سمت هدف های ثابت و متحرک دریایی، موشک های آموزشی اگزوسه پرتاب کرده اند. هواپیماهای سوپراتاندارد با تغییراتی از روی هواپیماهای میراژ طراحی و ساخته شده است و هیچ چیز استثنائی ندارد؛ مانند همه هواپیماهای جنگنده دریایی در نزدیکی سطح آب درحدود ۱۰۰ پائی پرواز می کند که این عمل توسط جایروهای ویژه هواپیما به طور خودکار کنترل می شود. هواپیمای سوپراتاندارد دارای رادار سی.اس. اف. اجاوا با برد ۱۲۰ مایل و زاویه ۶۰ درجه کج می تواند از

۱۰۰ مایلی روی هـدف قفل کنـد و برای هدایت موشک تا ۸ مایلی هـدف مرتباً اطلاعات خود را به حافظه موشک اگزوسه منتقل نمایـد. این رادار در هرلحظه فقـط روی یـک هـدف قفل می کنـد و برای پرتاب موشک بایستی حـداقل در ۷۰ مایلی هـدف روی آن قفل کرده باشد. سـرعت هواپیماهای سوپراتاندارد حدود ۱ مـاخ و برد عملیاتی آن ۷۹۰ کیلومتر است درصورتی که یک فرونـد موشک اگزوسه در زیر بال راست و مخزن بنزین اضافی در زیر بال چپ باشـد، برد نهایی هواپیما بدون مخزن اضافی ۴۶۰ کیلومتر است. این هواپیماها دارای دستگاه های جنگ الکترونیکی تامون ۵۰۰۰ و همچنین رادار می باشـد. این هواپیما بیش از یک موشک اگزوسه نمی توانـد حمل کنـد، لیکن می تواند ۴ عدد بمب ۴۰۰ کیلویی به صورت ۲ عدد در زیر هر بال حمل نماید. هواپیماهای فوق دارای ۲ مسلسل ۳۰ میلی متری می باشـد. سـقف پرواز هواپیماهای سوپراتاندارد ۱۰۰ تـا ۴۵۰۰ پـا می باشـد و برای پرتـاب موشـک بایستی حـداقل ۱۰۰ پا اوج بگیرنـد. این هواپیما قابلیت سوخت گیری و سوخت دادن در هوا را دارد، ولی قابلیت مانور به طرفین مانند سایر هواپیماهای شکاری را ندارد.

سوپراتانـداردهای فرانسوی مجهز به موشک های هوابه هوا نیز می باشد. عراق علاوه بر هواپیماهای مورد اجاره تعداد ۱۰ موشک اگزوسه هوابه دریـا هریک به قیمت ۱۰ میلیون فرانـک فرانسه خریـداری کرده که احتمالاً دریافت داشـته و قبلاً نیز ۳۰ فرونـد از این موشک ها را برای هلیکوپتر سوپرفرلئون خود دریافت کرده که اگر از آنها باقی مانـده باشـد، قابل حمل با هواپیماهای سوپراتاندارد نیز هست. موشـک های اگزوسه با کمک رادار هواپیما پرتاب و با کمک رادار خود روی هدف قفل و هدایت می شود. آنها خاصـیت هدایت با اشعه مادون قرمز را ندارنـد، امـا به حرارت حسـاس بوده و براثر نزدیکی به حرارت منهـدم می شود. بهترین وسـیله دفاعی کلیه موشک ها هـدف های کاذب هسـتند و باتوجه به خاصیت راداری آنها که در مرحله نهایی سمت هدف بزرگ تر می رود احتمال اصابت به کشتی های نفتکش در کنار اسـکله و جزیره خارک ضـعیف است مگر از سمت و فاصله نزدیک مستقیماً بر روی کشتی پرتاب شود. برد نهایی موشک حدود ۳۰ تا ۳۵ مایل است و حداکثر برد آن باتوجه به سـرعت هواپیما زمانی است که از ارتفاع ۳۰۰۰۰ پائی پرتاب شود. قبلاً قرار بود که عراق تعداد ۱۰ فروند از هواپیماهای فوق را از فرانسه خریداری کند، لیکن با قرارداد اجاره ۵ فروند، اخیراً مذاکرات قبلی لغو گردیده است.(۱)

۱

در درگیری هـای نیروهـای خودی و افراد وابسـته به گروه هـای مسـلح غیرقانونی در مناطق عمومی دیوانـدره، سـنندج و ارومیه، دو طرف متحمل تلفات و خساراتی شدند. امروز همچنین ۲ تن از افراد حزب دمکرات نیز خود را تسلیم کردند.

۱- سند شماره ۱۰۴۴۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح به قرارگاه کربلا، ۴/۸/۱۳۶۲.

نیروهـای گشت مشترک سپاه و ژانـدارمری در قریه پشت تنگ در جنوب غربی دیوانـدره بـا افراد سازمان کومه له درگیر شدنـد. پس از چنـدین ساعت زدوخورد میان دوطرف، عناصـر کومه له منطقه را ترک کردند. در این درگیری یک تن از نیروهای خودی شـهید و ۲ تن مجروح شدنـد. از مهاجمان نیز تعدادی کشـته (برخی منابع میزان تلفات کومه له را تا ۲۰ نفر ذکر کرده اند) و ۴ تن زخمی شدند و ۲ تن نیز درحالی که ۴ قبضه اسلحه همراه داشتند، دستگیر شدند.(۱۶)

در حادثه دیگری نیروهای سپاه و ژاندارمری که برای پاک سازی عازم قریه پیشـین در محور سـنندج - دیواندره شده بودند با افراد مسلح غیرقانونی درگیر شدند که براثر آن یک تن از افراد خودی شهید شد و تعدادی از عناصر ضدانقلاب نیز کشته یا زخمی و چند تن از آنان هم دستگیر شدند.(۱۷)

در جنوب غربی ارومیه نیز یک درگیری میان نیروهای سپاه که برای عملیات گشت زنی به روسـتای جلـدیان رفته بودنـد با عناصـر حزب دمکرات رخ داد. در این درگیری یکی از افراد این حزب کشته و یکی دیگر از آنان نیز با یک قبضه اسلحه دستگیر شد.(۱۸)

از سوی دیگر، در روستای خرم آباد در ۱۶ کیلومتری جنوب ارومیه، یک تراکتور حامل غذای پایگاه ژاندارمری این روسـتا براثر برخورد با مین ضدتانکی که افراد مسلح غیرقانونی کار گذاشـته بودند، منهدم شد. در این حادثه یک سرباز شهید و ۲ سرباز دیگر زخمی شدند. (۱۹)

امروز همچنین ۲ تن از عناصـر حزب دمکرات که هردو از چته های هیز پیشوا بودند، ضـمن اظهار ندامت خود را به پایگاه سپاه میاندوآب تسلیم و درخواست امان نامه کردند.(۱)

۱

در جلسه امروز شورای تـأمین اسـتان کردسـتان که با حضور اسـتاندار و فرمانـدهان منطقه ای سـپاه، ارتش، ژانـدارمری و شـهربانی برگزار گردید، شبانه روزی شدن تردد(۲) در برخی محورهای مهم استانی بررسـی شـد. در این جلسه مقرر شـد لشکر ۳۰ گرگان و سپاه ناحیه کردسـتان پس از رفع مشـکلات موجود برای احـداث پایگاه های مورد نیاز این لشـکر، تأمین امنیت آمدوشدهای شـبانه را برعهده گیرند. طبق برآورد های اولیه، ۱۴ پایگاه و ۷۰۰ نیرو برای تأمین امنیت شـبانه این محور مورد نیاز است. در این جلسه همچنین درباره شبانه روزی شدن رفت وآمد در بخش های باقیمانده جاده سنندج - مریوان (سروآباد تا سنندج) نیز رایزنی هایی انجام گرفت(۳)

۱- سند شماره ۳۵۴۹۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات میانـدوآب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشـهدا(ع)، ۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۴۹۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات میاندوآب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۷/۸/۱۳۶۲.

۲- تقریباً در تمامی محورهای مواصـلاتی اسـتان های کردستان و آذربایجان غربی امکان تردد ۲۴ ساعته مقـدور نیست و رفت وآمد فقط در ساعات روشنایی هوا (از ۸ صبح تا ۱۷ بعدازظهر) آن هم پس از استقرار نیروهای تأمین جاده - که اغلب از نیروهای ژاندارمری هستند - امکان پذیر می باشد.

۳- سند شماره ۳۲۰۲۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از معاون سیاسی - اداری استانداری کردستان، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۱

به دنبال انتشار اطلاعیه مشترک قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، دادگاه های انقلاب دو استان کردستان و آذربایجان غربی و استانداران این دو استان در روز گذشته که در آن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی درخواست شده بود با اظهار ندامت از عملکرد گذشته و معرفی خود به نیروهای نظامی و امنیتی امکان زندگی شرافتمندانه را برای خود فراهم سازند، امروز در برخی از شهرهای کردنشین ازجمله سنندج، بیجار، پیرانشهر، بوکان، کامیاران، مهاباد و سردشت راه پیمایی هایی برگزار شد. راه پیمایان علاوه بر محکوم کردن اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی نظیر حزب دمکرات و سازمان کومه له، حملات موشکی رژیم عراق به شهر های جنوبی را تقبیح کرده و از اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه شیلر پشتیبانی کردند. در این راه پیمایی ها همچنین با تأکید از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی خواسته شد تا با درک موقعیت و پشت کردن به رفتار گذشته، خود را به نیروهای جمهوری اسلامی معرفی کرده و امکان زندگی سالم و متعهدانه را برای خود و خانواده شان فراهم کنند(۱)

۲

با تحکیم مواضع نیروهای خودی روی ارتفاعات مشرف بر شهر پنجوین، منابع خبری از فشار نیروهای ایران برای تصرف این شهر خبر دادند.

خبرگزاری رویتر از تهران با اعلام اینکه «فشار اصلی تهاجم کنونی روی شهر پنجوین بوده است»، به اظهارات شب گذشته سخنگوی شورای عالی دفاع درمورد مأموریت شش واحد مهندسی عراق برای تخریب شهر پنجوین اشاره و از قول وی اعلام کرد: «صدام حسین رئیس جمهور عراق، می خواهد بگوید که جمهوری اسلامی این کار را کرده است.»(۲)

خبرگزاری فرانسه نیز گزارش داد: براساس گفته های منابع اطلاعاتی در تهران، شهر پنجوین اکنون از سه طرف به وسیله نیروهای ایرانی محاصره شده است. به این ترتیب نیروهای عراقی هیچ راهی جز از غرب پنجوین به خارج ندارند.(۳) در همین حال، ارتش عراق در اطلاعیه امروز خود به تلاش یکی از یگان های عملیاتی ایران برای نفوذ در منطقه سپاه یکم عراق، که مأموریت آن دفاع از منطقه پنجوین است، اشاره کرد و مدعی شد که حمله مذکور با مقاومت این سپاه شکست خورده و نیروهای ایرانی ضمن تحمل تلفات زیاد عقب نشسته اند.(۴)

رادیوهای امریکا و اسرائیل نیز به نقل از گزارش های نظامی ایران به محاصره شهر پنجوین اشاره کردند(۵) بااین حال رادیو اسرائیل در بخش خبری خود گفت که از بیانیه های امروز ایران «چنین استنباط می شود که قوای آن کشور در ۲۴ ساعت گذشته به پیشروی چشمگیری در جبهه پنجوین نائل نشده است.» این رادیو افزود: «بیانیه های قبلی حاکی از آن بود که نیروهای ایرانی پنجوین را از سه طرف در محاصره خود گرفته اند، ولی هنوز معلوم نیست که آنها چه موقع تصمیم خواهند گرفت به داخل شهر حمله کنند.»(۶)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۷، ۶/۸/۱۳۶۲، ص۹، تهران - رویتر، ۴/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۱۰، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۴/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۸/۱۳۶۲، ص۲، رادیو بغداد، ۴/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۶، ۵/۸/۱۳۶۲، صص۲۷ - ۲۵، ۴/۸/۱۳۶۲.

۶- همان، صص۲۶ و ۲۷، ۴/۸/۱۳۶۲.

از سوی دیگر باتوجه به آزادسازی ارتفاعات مهم منطقه سردشت، به ویژه پاک سازی کامل منطقه راهبردی آلان از وجود گروه های مسلح غیرقانونی، خبرگزاری رویتر امروز به نقل از بیانیه نظامی ایران گزارش داد که نیروهای این کشور مناطق مذکور را از «شورشیانی که ازطرف عراق پشتیبانی می شوند بازپس گرفته اند.» رویتر اضافه کرد: «این شورشیان ترکیبی از افراد قبایل کرد و اعضای گروه های چریکی هستند که ابتدا در سال ۱۹۷۹، از انقلاب اسلامی ایران حمایت کردند لیکن بعداً به مخالفت با حکومت برخاستند. یکی از اهداف جدید تهاجم ایران که شش روز پیش آغاز شد جداکردن شورشیان از پشتیبانانشان در عراق است.»(۱)

مطبوعات امروز صبح پاریس هم رویدادهای مربوط به مرحله دوم عملیات والفجر۴ و نیز واکنش تهدیدآمیز عراق به «واردکردن ضربه در عمق خاک ایران» را انعکاس دادند. روزنامه لیبراسیون نوشت: «عراقی ها فشار [نیروهای] ایران روی شهر پنجوین را مورد تأیید قرار داده و تهدید کرده اند که اقدام به پاسخ در عمق خاک ایران خواهند کرد.»(۲)گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از آنکارا نیز حاکی از بازتاب های مشابه این مرحله از عملیات در مطبوعات ترکیه است.(۳)

تاس خبرگزاری رسمی شوروی نیز امروز به بررسی اطلاعیه های نظامی ایران و عراق به ویژه ارقام تلفات نیروهای دو طرف پرداخت.(۴)رادیو پکن بیانیه نظامی عراق مبنی بر دفع حمله اخیر و میزان تلفات نیروهای ایران را انعکاس داد، اما به بیانیه نظامی ایران اشاره ای نکرد.(۵) رادیو مسکو در تفسیری در بخش عربی خود اعلام کرد: «در روزهای اخیر، عملیات جنگی در بخش شمالی جبهه عراق و ایران بار دیگر فعال شده و نیروهای ایرانی تلاش نموده اند در این بخش دست به حمله بزنند و [در] گزارش های رسیده از جبهه هرچند که تضاد داشته باشند، یک مسئله آشکار است و آن این است که تلاش می شود تا درگیری عراق و ایران که وارد چهارمین سال خود شده از راه های نظامی حل گردد و ده ها هزار نفر و صدها مرکز مسکونی و حتی برنامه های اقتصادی و اجتماعی در دو کشور قربانی این موضع گیری شده است و پایانی برای این جنگ مشهود نیست.»(۶)

امروز همچنین خبرگزاری رویتر از بغداد گزارش داد روزنامه الثوره ارگان حزب بعث عراق «یک بار دیگر تأکید کرد که به ترمینال نفتی ایران در جزیره خارک درصورت ادامه جنگ حمله خواهد کرد.» به گزارش رویتر این اخطار «ضمن اعلام اجرای سومین حمله ایران برعلیه شهر پنجوین» داده شده است. الثوره همچنین نوشت: «عکس العمل بین المللی به جای آنکه متوجه تهدیدات متجاوز باشد متوجه خرید هواپیماهای فرانسوی (سوپراتاندارد) ازسوی عراق شده است.» این روزنامه افزود: «امریکا به جای اینکه متجاوز را از تجاوز بازدارد وی را در ادامه تجاوزش تشویق نموده و به تجاوز بیشتر برعلیه دیگر کشورهای عربی تهییج می نماید.» رویتر در پایان این گزارش به نقل از یک مقام نظامی عراق خاطرنشان کرد: «دشمن در جبهه پنجوین مشغول جمع آوری نیرو برای یک حمله مجدد است. ... نیروهای ما آماده دفع این حمله و سرکوب متجاوز هستند.»(۷)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۷، ۶/۸/۱۳۶۲، ص۱۰، تهران - رویتر، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۶، ۵/۸/۱۳۶۲، ص۲۱، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۷، ۶/۸/۱۳۶۲، صص۱۰ و ۱۱، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۶، ۵/۸/۱۳۶۲، صص۱۵ و ۱۶،

تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، ص۲۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، ص۵۵، رادیو مسکو، ۴/۸/۱۳۶۲.

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۷، ۶/۸/۱۳۶۲، صص۱۱ و ۱۲، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۴/۸/۱۳۶۲.

۱

درپی حملات روز گذشته عراق به چند روستا از توابع شهر بانه در عقبه منطقه عملیاتی والفجر۴ که به کشته و مجروح شدن تعدادی از اهالی روستای سبدلو در ۱۰ کیلومتری این شهر انجامید، خبرگزاری های رویتر، فرانسه و آلمان غربی و نیز رادیو امریکا این رویداد را به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی منعکس کردند. خبرگزاری آلمان غربی ضمن اشاره به سه حمله شیمیایی عراق در کمتر از یک هفته خاطرنشان کرد: «تاکنون پاسخی ازجانب عراق به این اتهامات داده نشده است.»(۱)رویتر نیز یادآور شد: «تهران روز شنبه اعلام کرد نیروهای عراقی ۲۰ گلوله شیمیایی توپ را به طرف نیروهای ایرانی که در تهاجم جدید شرکت دارند پرتاب نموده است.»(۲)-(۳)

۲

فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران ضمن رد ادعای عراق مبنی بر مین گذاری در آب های منتهی به بندر امام خمینی، بر توانایی نیروهای مسلح کشور در مسدودساختن تنگه هرمز و درگیری با نیروهای امریکایی تأکید کرد.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، ناخدا اسفندیار حسینی در یک مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی گفت: «رژیم عراق همیشه سعی داشته با به راه انداختن سروصداهای کاذب شکست های خود را بپوشاند و مسئله مین گذاری را که مطرح کرده در اصل امری غیرواقعی است.» وی افزود: «تمامی منطقه در کنترل نیروهای اسلام است و عراق از ابتدای جنگ نتوانسته کوچک ترین ابراز وجودی در این ناحیه بنماید. البته امکان دارد صدام شیطنت کرده باشد و احتمالاً تعدادی مین در نقطه ای دور به آب انداخته باشد که براثر جریان آب به خلیج فارس آمده باشد و این مسئله را نمی توان به عنوان یک عملیات به حساب آورد.»

ناخدا حسینی همچنین با اشاره به حضور نیروهای امریکا در آب های اقیانوس هند و منطقه خلیج فارس تصریح کرد: «نیروهای امریکایی درحال حاضر اقدام به جابه جایی نیرو و دست به تحریک و مانور زده اند که [این] هم از نقشه های شیطانی و روانی آنهاست و همان طورکه رئیس مجلس گفته اند ما در درگیری با نیروهای امریکایی خیلی راحت تر خواهیم جنگید و خوشحال خواهیم شد که با امریکا و ابرقدرت ها مستقیماً درگیر شویم.» وی هماهنگی بین نیروهای دریایی و هوایی ارتش جمهوری اسلامی را بسیار چشمگیر خواند و درمورد توانایی نیروهای مسلح ایران در انسداد تنگه هرمز اظهار کرد: «درصورت لزوم ما برای انجام این کار طرح هایی داریم و با برادران سپاه همکاری نزدیک داریم و عملیات مردمی کاملاً سازمان یافته

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۶، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۲۰، ۲۲ و ۲۳، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- به روزشمار ۳۰/۷/۱۳۶۲ رجوع شود.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۷، ۶/۸/۱۳۶۲، ص ۹، تهران - خبرگزاری رویتر، ۴/۸/۱۳۶۲.

است و برادران نیروی دریایی در آمادگی کامل هستند و اگر روزی امریکا به خود این جرئت را بدهد که مستقیماً در تنگه هرمز حضور پیدا کند آن وقت ما به او خواهیم فهماند که چگونه با او برخورد خواهیم کرد.»(۱)

۱

امام خمینی در دیدار رئیس جمهور و ائمه جمعه مراکز استان های کشور با ایشان، ضمن ایراد سخنانی به موضوعات مختلف ازجمله مسئولیت روحانیت درزمینه حفظ انقلاب و جلوگیری از تکرار تجربه مشروطه، اقدام سازمان عفو بین الملل در معرفی کشورهای ناقض حقوق بشر و اهمیت انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی پرداختند.

امروز در پایان گردهمایی دوروزه ائمه جمعه مراکز استان ها، آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و امام جمعه تهران و ائمه جمعه مراکز استان های کشور با رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران دیدار کردند. در این دیدار رهبر انقلاب با اشاره به اهمیت نمازجمعه و جایگاه امامت جمعه اظهار داشتند: «بحمدالله در این نهضت، نمازجمعه با محتوای حقیقی آن تحقق یافت و آقایان باید با سفارش به مردم و نسل های آینده به این مسئله اهمیت بدهند که نمازجمعه در رأس همه امور است و مردم را مجتمع کنند که در این امر خللی وارد نشود. منصب امامت جمعه یعنی منصب تماس روحانیت با ملت و روحانیت با مجلس و دولت و این از اموری است که با دست توانای ائمه جمعه انجام می گیرد.»

ایشان در همین زمینه افزودند: «امروز غیر از زمان سابق است که روحانیت نمی توانست کاری بکند، بلکه روحانیت مسئول است. نمی تواند کنار بنشیند و به دعا و به ذکر مشغول گردد. احتیاجات ما زیاد است؛ احتیاج به تبلیغ و احتیاج به قضاوت و درعین حال که شورای عالی قضایی زحمت کشیده است، ولی کمبود قاضی وجود دارد. حوزه ها و علما باید همت کنند که درس قضا بگویند و قضات را از فنونی که در سابق مانند زمان حضرت امیر(ع) استفاده می شد آگاه کنند که مسئله قضاوت تنها یک مسئله علمی نیست، بلکه یک مسئله فنی هم هست که گاهی از همین طریق قاضی به اطمینان می رسد که در باب قضا حجت است. خلاصهٔ مسائل به عهده علما و خصوصاً ائمه جمعه است که همه دست در دست یکدیگر بدهند تا انقلاب محفوظ بماند و مثل زمان مشروطیت نشود که آنها که اهل کار بودند مأیوس بشوند و کنار بروند که در زمان مشروطیت همین کار را کردند و مستبدین آمدند و مشروطه خواه شدند و مشروطه خواهان را کنار زدند و عده ای که با اسلام سروکار ندارند به نام اسلام و پیروی از آداب اسلامی روی کار بیایند.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی در ادامه سخنان خود به بررسی عملکرد سازمان عفو بین الملل پرداخته و گفتند: «شما می دانید که دنیا امروز وضع خاصی پیدا کرده است و سازمان عفو

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲، ص۲.

بین المللی اسم یک مشت ممالک را ردیف کرده که اینها حقوق بشر را نقض نموده اند که در میان آنها از امریکا و فرانسه و شوروی خبری نیست و هیچ اسمی به میان نیامده. درحالی که شوروی در افغانستان و امریکا در بیروت چه بساطی درست کرده اند و اسم آن را صلاح حال مردم گذاشته اند. صلاح حال مردم به شما چه؟ آن وقت درباره ایران که چند نفری را با آن همه فساد قصاصی نموده است آن قدر هیاهو به راه انداخته و همه رسانه های گروهی، ایران را مورد حمله قرار داده اند. البته آنها خوب می دانند که انقلاب ایران اگر به همه جا برسد، فاتحه آنها خوانده می شود و دست آنها کوتاه می گردد. مع الاسف حکومت های اسلامی یا توجه ندارند یا توجه دارند، ولی برای حکومت چندروزه خود سکوت نموده و با آنان همکاری می کنند که باید در مقابل آنها بایستیم تا انقلاب و اسلام به همه جا صادر شود.»

امام خمینی همچنین با اشاره به انتخابات آتی مجلس شورای اسلامی خاطرنشان کردند: «اما مسئله انتخابات آینده از اهم اموری است که مسئولیت آن با همه ما است و توجه دارند که دشمنان اسلام در نظر دارند کاری بکنند که انتخابات، درست صورت نگیرد و از دست مسلمان ها و متعهدین خارج شود. ولی شما باید تمام قدرتتان را صرف کنید که به خوبی انجام شود. انتخابات یک محکی هم برای خودتان است که ببینید آیا می خواهید انتخاب اصلح بکنید برای خودتان یا برای اسلام؟ اگر برای خودتان باشد شیطانی است و اما اگر انتخاب اصلح برای مسلمان ها است، کی و از کجاست مطرح نیست. از هر گروهی باشد، حزب باشد یا غیر حزب. نه حزب اسباب این می شود که غیر آن فاسد و نه صددرصد حزبی بودن باعث صلاح آنها است.»

رهبر انقلاب افزودند: «انتخاب اصلح برای مسلمین یعنی انتخاب فردی که تعهد به اسلام و حیثیت آن داشته باشد و همه چیز را بفهمد. چون در مجلس، اسلام تنها کافی نیست، بلکه باید مسلمانی باشد که احتیاجات مملکت را بشناسد و سیاست را بفهمد و مطلع به مصالح و مفاسد کشور باشد و ممکن است به شما و گروه شما هم مربوط نباشد.» ایشان در پایان سخنان خود تأکید کردند: «باید تمام قدرتمان را جمع کنیم که بازیگرها دوباره پیدا نشوند و آقایان ائمه جمعه علاوه بر اینکه باهم سمینار دارند با سایر علمای بلاد تهران و قم در ارتباط باشند که انتخابات خوب باشد و این مسئله، مسئله شخصی نیست بلکه برای اسلام و از امور مهمه است.»(۱)

۱

رئیس جمهور و رئیس دیوان عالی کشور امروز حملات اخیر عراق به شهرهای ایران و نیز تجهیز آن کشور به موشک های دوربرد توسط ابرقدرت ها را محکوم کردند. در همین حال، امام خمینی با هر اقدامی درزمینه تلافی حملات عراق به مناطق مسکونی ایران مخالفت کرد.

آیت الله سیدعلی خامنه ای رئیس جمهور، امروز درپیام تسلیتی به مناسبت حمله موشکی مجدد عراق به مسجدسلیمان خطاب به مردم آسیب دیده این شهر اظهار کرد: «هم وطنان عزیز،

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی(ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۸، صص ۱۹۷ - ۱۹۵.

جرم ما این است که خواستیم در عصر تجاوز و تهاجم ابرقدرت ها، آزاد و مستقل زندگی کنیم و این نخستین بار نیست که در راه تحقق این آرمان انسانی و برحق خویش بهایی این چنین عظیم و گران بپردازیم و پیش از این در شهرهای آبادان، خرمشهر، دزفول، قصر شیرین، باختران، بانه، مریوان و صدها شهر و روستای دیگر در معرض چنین آزمایشی قرار گرفته ایم، اما هر بار به حول و قوه الهی منسجم تر و سربلندتر و مقاوم تر از پیش دربرابر این توطئه ها و تجاوزات دشمنان قد برافراشتیم.»

رئیس جمهور در بخش دیگری از پیام خود یادآور شد: «مقاومت ملت بزرگ ما نه فقط دشمن مستقیم و در روبه رو، که سازمان های به اصطلاح بین المللی او را نیز رسوا و بی اعتبار ساخته است.» وی آن گاه تأکید کرد: «حملات موشکی دشمن نشان داد که وقتی منافع و حقوق ملل مظلوم در میان است، ابرقدرت ها به صورت گله گرگ های متحد عمل می کنند؛ چراکه درحقیقت آنان که آتش جنگ و تجاوز را برافروخته اند و آنان که با اهدای موشک های دوربرد و تسلیحات مدرن هیزم کش این آتش شده اند، شرکای جرم جنایت پیشگان صدامی هستند.» آیت الله خامنه ای در پایان خاطرنشان ساخت: «پاسخ جنایات ضد انسانی دشمن بعثی را در جبهه های نبرد خواهیم داد و انتقام خون شهیدانتان را در عرصه پیکار حق و باطل از مزدوران بعثی خواهیم گرفت.»(۱)

همچنین آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، در دیدار با اعضای بسیج شوشتر و نماینده این شهرستان در مجلس شورای اسلامی گفت: «ابرقدرت ها وقتی نوکرشان صدام دچار شکست های پی درپی می شود، وقتی شهرهای ما به وسیله موشک های اهدایی ابرقدرت شرق به خاک و خون کشیده می شود، ندا سر می دهند که ایرانی ها فلان کار را کردند. وقتی دزفول و مسجدسلیمان ما هدف موشک های رژیم بعثی و صهیونیستی صدام قرار می گیرد و دست حق، آنان را در دژهای فولادی خویش به خاک و خون می کشد می گویند این کار ایرانی ها است. چرا ابرقدرت ها باور ندارند که این جنود خدا است که آنها را از بین می برد.» رئیس دیوان عالی کشور سپس افزود: «اینها یک روز دنیا را گول می زنند که ما طرف دار پرولتاریا و امثال این چیزها هستیم. آیا پرولتاریای آنان صدام عفلقی است که به او موشک می دهند تا برادران و خواهران مسجدسلیمانی، دزفولی ما را به موشک ببندند و بر سر مردم فقیر مریوانی و بانه ای توپ و خمپاره بیندازد. اینها فکر می کنند که از دیوانه بازی های آنان به ستوه می آییم. غافل از اینکه مردمی که آرزویشان شهادت است با موشک نمی توان خفه کرد.»(۲)

همچنین ستاد تبلیغات جنگ در اطلاعیه ای از کلیه خبرنگاران رسانه های گروهی در جهان دعوت کرد تا با سفر به ایران، آثار حملات موشکی عراق به مناطق غیرنظامی در شهرهای مسجدسلیمان و بهبهان را مشاهده کنند.(۳)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱۶.

۲- روزنامه کیهان، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۳.

۳- همان.

دراین حال حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت های روزانه خود نوشته است: سران قوا امشب در حضور امام خمینی راجع به هدف قراردادن مناطق مسکونی عراق به تلافی حملات دشمن علیه مراکز غیرنظامی ایران گفت وگو کردند، اما رهبر انقلاب با این اقدام مخالفت و بر اشکال شرعی و سیاسی آن تأکید نمودند. رئیس مجلس شورای اسلامی اضافه کرده است: «با وضعی که عراق پیش گرفته است، بدون زدن شهرهای آن، مشکل است که خیلی به جنگ ادامه داد.»(۱)

۱

نخست وزیر در پایان دیدارش از پیونگ یانگ، مذاکرات هیئت ایرانی با مقامات کره شمالی را در تحکیم روابط دو کشور در زمینه های مختلف سودمند خواند.

میرحسین موسوی در ضیافت شامی که ازسوی هیئت ایرانی در محل نخست وزیری کره شمالی با حضور لی جون اوک نخست وزیر و مقامات بلندپایه کره برپاشد، در سخنانی با تجلیل از تلاش ملت کره در راه سازندگی کشورشان گفت: «ابرقدرت ها و در رأس آنها امریکا تاکنون توطئه های گوناگونی نیز علیه انقلاب اسلامی ایران انجام داده اند و نمونه هایی از آن تحمیل جنگ رژیم صهیونیستی عراق علیه ملت و انقلاب اسلامی ایران است.» وی افزود: «ملت ما مبارزه طولانی درپیش دارد و تا خنثی شدن همه توطئه ها مبارزه خویش را ادامه خواهد داد.» نخست وزیر درمورد مذاکرات انجام شده با مقامات کره شمالی اظهار کرد: «دیدار هیئت عالی رتبه سیاسی جمهوری اسلامی برای ما نهایت افتخار است و گفت وگوهای سودمند دو هیئت در محیط دوستانه به تحکیم روابط دو کشور در همه زمینه ها کمک خواهد کرد.»(۲)

۲

سوریه خواستار گسترش روابط تجاری و همکاری های فنی با ایران شد. به گزارش روزنامه کیهان، بدرالدین شلاح رئیس اتاق بازرگانی و صنایع سوریه که در تهران به سر می برد در دیدار با وزیر بازرگانی ایران به نمایندگی از رئیس جمهور، نخست وزیر و وزیر بازرگانی سوریه ضمن اظهار علاقه درمورد گسترش روابط تجاری و همکاری های فنی بین دو کشور بر ضرورت تشکیل کمیسیون مشترک بازرگانی تأکید کرد. حسن عابدی جعفری وزیر بازرگانی ایران نیز در این دیدار با استقبال از گسترش روابط تجاری دو کشور افزود: «با کمک یکدیگر می توانیم روی پای خود بایستیم و از این طریق برای محرومین و مستضعفین جامعه خودمان خدماتی انجام دهیم.» وی همچنین پایداری سوریه دربرابر فشارها را مورد ستایش قرار داد و بر هماهنگی بین دو ملت تأکید کرد.(۳)

۱- اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، ص۲۶۹.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲، ص۱۵.

۳- روزنامه کیهان، ۵/۸/۱۳۶۲، ص۲۴.

۱

سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق تخریب مناطق مسکونی و تأسیسات شهر پنجوین را اقدامی درجهت جلوگیری از استقرار مجاهدین عراقی در این شهر و زمینه سازی برای حملات بعدی به مناطق غیرنظامی ایران دانست. حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم در گفت وگویی درمورد تخریب پنجوین توسط نیروهای عراقی با اشاره به سوابق این گونه اقدامات در شهرهای ایران و نیز شهرهای عراقی جیزان، الچول و الدجیل گفت: «تخریب شهر پنجوین از این قاعده مستثنا نیست و رژیم بعثی عراق این شهر را به دو علت تخریب نمود. نخست اینکه اجازه ندهد مجاهدین مسلمان عراقی در این شهر عراقی که دارای مؤسسات است حضور داشته باشد. دوم اینکه جمهوری اسلامی ایران را بدنام کند و ادعا کند که نیروهای اسلام این کار را انجام داده اند و برای جنایات بعدی خود در شهرهای مسکونی ایران زمینه سازی می کند.»(۱)

۲

درحالی که رایزنی ها و تلاش های دیپلماتیک درباره جنگ ایران و عراق با طرح قطعنامه اخیر کشورهای غربی ابعاد گسترده تری به خود گرفته سفیر دائمی ایران در سازمان ملل امروز تأکید کرد مجازات صدام همچنان یکی از شرایط ایران برای پایان دادن به جنگ است.

به گزارش خبرگزاری امارات متحده عربی، راشد عبدالله وزیر مشاور در امور خارجی امارات، امروز به طور جداگانه با مجد الفیصل و محمود سادات مادرشاهی سفرای عراق و ایران در ابوظبی درخصوص مسائل مربوط به روابط دوجانبه و جنگ ایران و عراق دیدار و مذاکره کرد.(۲)

این خبرگزاری همچنین گزارش داد وزیر تجارت خارجی هلند که به منظور امضاء یک موافقت نامه اولیه درزمینه همکاری فنی و اقتصادی با امارات در این کشور به سر می برد، در دیدار با شیخ خلیفه بن زاید ولیعهد و معاون فرمانده نیروهای مسلح امارات، از اقدامات این کشور درجهت رفع اختلافات اعراب و خاتمه جنگ عراق و ایران تقدیر کرد.(۳)

از سوی دیگر به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، سعید رجایی خراسانی سفیر دائمی ایران در سازمان ملل، در مصاحبه ای مطبوعاتی در مقر سازمان ملل درخصوص پیش نویس قطعنامه جدید درباره جنگ ایران و عراق اعلام کرد: «تا زمانی که رژیم بعثی حاکم بر بغداد مردم بیگناه غیرنظامی را بمباران کرده و مرتکب جنایات جنگی می شود، جمهوری اسلامی ایران هیچ مذاکره و یا طرح قطعنامه ای را ممکن نمی داند.» وی ضمن اشاره به شرایط جمهوری اسلامی ایران برای پایان دادن به جنگ افزود: «صدام یک جانی است و باید مجازات جانیان جنگی درمورد وی اجرا شود.» رجایی خراسانی همچنین تأکید کرد: «مسئله عقب نشینی نیروهای عراقی از خاک کشورمان با بیرون راندن متجاوزین توسط سربازان اسلام حل خواهد شد.»(۴)

۱- همان.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، صص۳ و ۴، ابوظبی - خبرگزاری امارات، ۴/۸/۱۳۶۲.

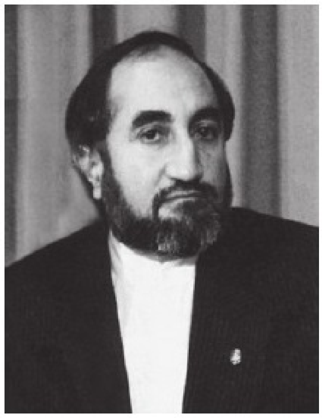
۳- همان، ص۴، ابوظبی - خبرگزاری امارات عربی متحده، ۴/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۸/۸/۱۳۶۲، ص۱۲.

رادیو بی بی سی نیز در گزارشی با نقل سخنان سفیر دائمی ایران در سازمان ملل درباره طرح قطعنامه پیشنهادی اخیر در این سازمان گفت: «[رجایی خراسانی] هنوز منتظر است دستورات لازم از تهران به وی برسد، اما قطعنامه کشورهای غربی به صورتی که هم اکنون مطرح است ازطرف ایران غیرقابل قبول می باشد، مگر آنکه تغییرات فاحشی در این قطعنامه داده شود و مفادی به آن افزوده گردد.»(۱) این رادیو افزود: «دکتر خراسانی که گویا سعی داشت تأکید نماید که ایران حاضر به چانه زدن نیست، گفت ما خواهان آنیم که جنگ فیصله یابد، اما الزاماً خواستار پایان صلح آمیز جنگ نیستیم. ما دست کمک به سوی هیچ یک از نهادهای بین المللی دراز نکرده ایم و می خواهیم جنگ را به شیوه ای که خواست خود ماست پایان دهیم.»(۲)

۱

باوجود اختلاف نظر اولیه قدرت های غربی درخصوص تحویل هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد، گزارش ها حاکی از اشتراک نظر فزاینده آنان درمورد مقابله با اقدام احتمالی ایران به بستن تنگه هرمز است.

سعید رجایی خراسانی
نماینده ایران در سازمان ملل متحد

نشریه المجله (چاپ لندن) در گزارشی به نقل از یک مقام عراقی کلیه گزارش ها درمورد محدودیت ها و موانع بهره برداری از هواپیماهای سوپراتاندارد را تکذیب و تأکید کرد: «استفاده از این هواپیماها تنها به تصمیم عراق بستگی دارد.» وی تأخیر در تحویل سوپراتاندارها را نه به دلیل تجدید نظر فرانسه در تصمیم خود، بلکه ناشی از آن دانست که «دولت میتران منتظر بود طوفانی که هم زمان با فرارسیدن تاریخ تسلیم جنگنده ها به عراق برخاسته بود، تاحدودی آرام شود تا این مسئله از یک سو منجر به تشدید مجدد نبردها بین عراق و ایران نشود و از سوی دیگر عبور نفت از منطقه خلیج [فارس] را با خطر مواجه نسازد.»

المجله در ادامه گزارش خود با استناد به اظهارات مقام مذکور مبنی بر کاهش تهدیدات ایران

۱- باوجود اعلام این موضع، مقامات تصمیم‌گیرنده در ایران درباره بخشی از مفاد طرح قطعنامه پیشنهادی که به توقف مخاصمات و تضمین امنیت کشتیرانی در منطقه خلیج فارس می‌انجامید، نظر مساعدی داشتند. (دراین زمینه ر.ک به: اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، ص۲۶۹)

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۸/۱۳۶۲، ص۱۱، رادیو بی بی سی، ۴/۸/۱۳۶۲.

درمورد بستن تنگه هرمز مدعی شد: «ایران به این دلیل از تهدیدات خود عقب نشینی و چشم پوشی کرده که متقاعد شده است که امکانات اجرای تهدیدات خود مبنی بر بستن تنگه هرمز را ندارد.» این نشریه با سهیم دانستن کشورهای امریکا، انگلیس و آلمان غربی در آنچه این مقام عراقی «برخاسته شدن طوفان و شانتاژ مربوط به تحویل سوپراتانداردها به عراق» خواند، از تماس های مستقیم میان عراق و امریکا به منظور «آرام کردن طوفان به راه انداخته شده» خبر داد و اضافه کرد: «سفر اخیر طه یاسین رمضان (معاون نخست وزیر عراق) به بریتانیا باعث گردید تا دولت تاچر نیاز عراق به هواپیماهای فرانسوی را درک نماید. درک این موضوع ازجانب دولت بریتانیا در گفت وگوهای تجاری و اقتصادی منعکس شد. چه در آن گفت وگوها بریتانیا موافقت کرد که مبلغ ۲۵۰ میلیون لیره استرلینگ به عراق تحویل دهد تا بدین ترتیب دولت عراق ۸۰ تا ۹۰ درصد از هزینه ها و مخارج طرح ها و پروژه هایی را که شرکت های انگلیسی درحال حاضر مشغول تکمیل آن هستند بتواند تأمین نماید.»(۱)

از سوی دیگر، مجله فرانسوی ژون آفریک در مقاله ای در شماره امروز خود ضمن اشاره به دخالت نظامی امریکا، انگلستان و فرانسه درصورت اقدام احتمالی ایران به بستن تنگه هرمز، اقدامات ضروری برای کاستن از عواقب سیاسی این عملیات را بدین شرح برشمرد:

«۱. بجاست از مشارکت نیروهای فرانسوی در این نیروی دریایی غربی تاحدی کاسته شود تا ایران درصدد حمله به ویژه علیه واحدهای دریایی فرانسه به تلافی تحویل سوپراتانداردها به عراق برنیاید.

۲. باید کلیه کشورهای غربی که هم اکنون با ایران روابط تجاری دارند این روابط را حفظ کنند و درصورت لزوم آن را توسعه دهند تا به تهران نشان دهند هدف، واردشدن به جنگ علیه این کشور نیست و حتی برعکس امکان برقراری مجدد مبادلات جاری معمولی در یک مدت کوتاه امکان پذیر است.

۳. طبیعتاً باید توجه داشت که اتحاد شوروی از تشنج میان ایران و کشورهای غربی استفاده نکند، ولی به دلیل جهت گیری ضدکمونیستی و ضدشوروی رژیم ایران احتمالاً این خطر ضعیف است.

۴. و بالاخره بجاست تلاش های فعلی به منظور پایان دادن به جنگ میان عراق و ایران افزایش یابد.»(۲)

۱

چند روز پس از تهدید رئیس جمهور مصر به عکس العمل نظامی دربرابر اقدام ایران به انسداد تنگه هرمز، کمال حسن علی وزیر امور خارجه مصر نیز در مصاحبه با مجله المصور از احتمال اعزام نیروهای مصری به منظور دفاع از کشورهای عربی سخن گفت. به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، وزیر امور خارجه مصر در این مصاحبه ضمن اشاره به تهدیدات ایران، احتمال حمله نظامی این کشور را ضعیف دانست و افزود: «من شک دارم که ایران اوضاع را بدتر کند،

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۸ - ۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۹، ۲۳/۸/۱۳۶۲، صص۸ - ۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

ولی شکی نیست که نیروهای مسلح مصر توانایی عزیمت به آن سوی مرزهای خود را دارند.» کمال حسن علی در پایان این مصاحبه خاطرنشان کرد که «کشورش به ارسال سلاح به عراق برای کمک به جنگ با ایران ادامه می دهد، ولی درمورد جزئیات آن توضیحی نداد.»(۱)

آسوشیتدپرس در گزارش دیگری اعلام کرد: وزیر امور خارجه مصر امروز عازم عراق شد و بلافاصله پس از ورود به این کشور با طارق عزیز همتای عراقی خود گفت وگو کرد. بنا به این گزارش، «طرفین در مذاکرات خود پیرامون روابط فی مابین، موقعیت جهان عرب و آخرین تحولات جنگ ایران و عراق به گفت وگو پرداخته اند.» کمال حسن علی همچنین به منظور ابلاغ پیام شفاهی حسنی مبارک رئیس جمهوری مصر با صدام حسین ملاقات کرد. خبرگزاری جمهوری اسلامی در تحلیل این سفر یادآور شد: باوجود قطع روابط علنی مصر و عراق، دو کشور در روند جنگ «روابط سیاسی، نظامی خود را در سطح گسترده ای تحکیم بخشیدند. به گونه ای که اکنون از یک سو رژیم حسنی مبارک با ارسال مقادیر معتنابهی تجهیزات نظامی و اعزام کارشناس به بغداد، صدام را در جنگ با ایران اسلامی یاری می کند.»(۲)

۱

درحالی که امروز نیز عملیات جست وجو برای یافتن اجساد کشته شدگان در انفجارهای صبح یکشنبه بیروت در دو مرکز استقرار نظامیان امریکایی و فرانسوی ادامه دارد، گزارش ها همچنان حاکی از تکرار اتهامات درمورد نقش ایران و سوریه در این حادثه است.

کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، اظهار کرد: «حمله به مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت با رضایت سوری ها انجام گرفته است.» وی در پاسخ به این سؤال که آیا اطلاعاتی حاکی از دخالت ایران در انفجارها دراختیار دارد، گفت: «نه، اما اطلاعاتی که ما داریم به آن سو اشاره می کند.»(۳)

به گزارش رادیو اسرائیل یک مقام بلندپایه امریکایی امروز تأکید کرد که «به عقیده ایالات متحده سوءقصدهای تروریستی بیروت علیه سربازان امریکایی و فرانسوی توسط شبه نظامیان وابسته به حسین موسوی که یک گروه انشعابی از جنبش شیعیان امل می باشد صورت گرفته است.» وی افزود: «به احتمال قوی افراد حسین موسوی با عوامل حکومت جمهوری اسلامی ایران همکاری نزدیک داشتند.» همچنین خبرنگار آسوشیتدپرس با اشاره به مصاحبه خود با حسین موسوی گزارش مشروحی درباره جناح انشعابی جنبش شیعیان امل در لبنان منتشر کرد. موسوی در این مصاحبه گفته است: «ما فرزندان حکومت اسلامی ایران هستیم.» در این گزارش همچنین «تعداد پاسداران دولتی ایران و حزب اللهی هایی که با حسین موسوی همکاری می کنند ۱۵۰۰ نفر برآورد شده است.»(۴)

رادیو اسرائیل در گزارش دیگری گفت: «در تهران حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی بار دیگر درگیری جمهوری اسلامی ایران را در انفجار بیروت تکذیب کرد، ولی به طور ضمنی این عمل را مورد تحسین قرار داد. حجت الاسلام رفسنجانی در پایان جلسه شورای عالی دفاع که

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، قاهره - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

۵/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۱۲، واشنگتن - خبرگزاری کویت، ۵/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۸/۱۳۶۲، ص۸، رادیو اسرائیل، ۴/۸/۱۳۶۲.

شب گذشته تشکیل شد گفت ما عملاً ـ در این کارها دخالت نمی کنیم، ولی طرف دار حرکت مردم برای مبارزه با اشغالگران می باشیم.»(۱)همچنین به گزارش رادیو بی بی سی، سعید رجایی خراسانی سفیر ایران در سازمان ملل، در پاسخ به سؤالی درمورد حمله به پایگاه تفنگ داران دریایی امریکا در لبنان گفت: «می تواند بفهمد که چرا این عمل انجام گرفته است.» وی افزود: «تردیدی نیست هریک از کسانی که در کشتارهای شتیلا ـ و صبرا خویشاوندان خود را از دست داده اند دلیل کافی برای حمله به نیروهای امریکایی خواهند داشت.»(۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس گزارش داد: رسانه های گروهی فرانسه همچنان بر مسئولیت ایران در انفجارهای صبح یکشنبه بیروت تأکید می ورزند. در همین حال روزنامه لوموند به نقل از روزنامه امریکایی وال استریت ژورنال نوشت: «وقت آن فرارسیده اقداماتی علیه مسئولین سوءقصدهای اخیر بیروت انجام گیرد.» وال استریت ژورنال همچنین پیشنهاد کرده است که «شهر بعلبک لبنان، جایی که پاسداران انقلاب ایران و شبه نظامیان شیعه لبنانی هوادار آیت الله خمینی سنگر گرفته اند بمباران شود.»(۳)

از سوی دیگر جورج بوش معاون ریاست جمهوری امریکا، امروز وارد بیروت شد و از ویرانه های ساختمانی که تاکنون اجساد ۲۱۵ تن از تفنگ داران دریایی امریکا از آن خارج شده بازدید کرد. بوش پس از این بازدید گفت: «استفاده از ترور و وحشت خط مشی سیاست خارجی امریکا را تغییر نخواهد داد.» وی افزود: «ما دراثر اعمال تروریستی دوستانمان را رها نخواهیم کرد و اجازه نخواهیم داد که مشتی تروریست جنایت پیشه و جبون سیاست خارجی امریکا را تعیین کنند.» معاون رئیس جمهور امریکا تأکید کرد: «به اعتقاد من چنین امری در دوره ریاست جمهوری کنونی امریکا هرگز اتفاق نخواهد افتاد.» بوش همچنین افزود: «امریکا پاره ای شواهد را درمورد عاملان این ماجرا دراختیار دارد، اما تا زمانی که کاملاً مطمئن نشود نامی اعلام نخواهد کرد.»(۴)

همچنین اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم اشغالگر قدس، در اظهارات تازه ای درباره انفجارهای بیروت گفت: «مسئولین سوءقصد به قرارگاه های سربازان امریکایی و فرانسوی در بیروت، دولت سوریه و تروریست هایی هستند که در حمایت حکومت دمشق و با تشویق اتحاد شوروی فعالیت می کنند.»(۵)

درعین حال روزنامه لارپوبلیکا (چاپ ایتالیا) در گزارشی به نقل از یکی از تحلیل گران رادیوی نظامی اسرائیل نوشت: «سوءقصدهای روز یکشنبه بیروت خسارت هایی نیز برای اسرائیل به بار آورده است. برای اینکه دولت ریگان در پایان به این نتیجه و درک خواهد رسید که بدون درنظرگرفتن منافع سوریه در لبنان نمی توان کاری کرد. درنتیجه واشنگتن در ابتدا به خشونت رفتار خواهد نمود و پرزیدنت ریگان لحن ضد سوری و روسی به خود خواهد گرفت، اما بعداً امریکایی ها با لحنی آرام تلاش خواهند نمود تا با سوری ها به توافق رسیده و راه سازشی بیابند که مانند همیشه توسط اسرائیل طی خواهد شد.»(۶)

۱- همان، ص۹، رادیو اسرائیل، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص۱۱ و ۱۲، رادیو بی بی سی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، ص۱۱، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، ص۳۵، رادیو اسرائیل، ۴/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، ص۳۴، رادیو اسرائیل، ۴/۸/۱۳۶۲.

۶- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۱۵، ۲۲/۸/۱۳۶۲، روزنامه

لارپوبلیکا، ۴/۸/۱۳۶۲.

خبرگزاری رویتر از لندن امروز در گزارشی که به بررسی روابط ایران و امریکا از نقطه نظر حادثه بیروت اختصاص داشت اعلام کرد: «خصومت پوشیده شده میان این دو کشور با حوادث لبنان و خلیج [فارس] دوباره آشکار شد.» به گفته رویتر، قبل از انفجارهای اخیر میزان تحریکات میان دو کشور به علت تحولات جنگ ایران و عراق درحال افزایش بود و این درحالی است که «واشنگتن باتوجه به ناراحتی این کشور [امریکا] از احساس حقارت در بحران گروگان ها و فاجعه تلاش عقیم برای نجات گروگان ها در آوریل ۱۹۸۰ سعی می کرد درگیری خود را با ایران به حداقل محدود کند. ریگان با بی طرف ماندن در جنگ سه ساله ایران و عراق، سیاست جیمی کارتر رئیس جمهور پیش از خود را دنبال کرد.»(۱)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، صص۱۸ و ۱۹، لندن - خبرگزاری رویتر، ۴/۸/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ پنجشنبه ۵ آبان ۱۳۶۲ ۲۰ محرم ۱۴۰۴ ۲۷ اکتبر ۱۹۸۳

۱

به دنبال تصمیم فرماندهان برای تعویق پنج روزه ادامه عملیات والفجر۴، امروز فرماندهان قرارگاه خاتم در جلساتی با فرماندهان یگان ها درباره موضوعات مختلفی ازجمله ارزیابی وضعیت کل عملیات، چگونگی تصرف ارتفاع کانی مانگا، بررسی اجمالی مانورهای مختلف برای ادامه عملیات و آخرین وضعیت لشکرهای ۸ نجف، ۲۵ کربلا و ۳۱ عاشورا بحث و گفت و گو کردند، همچنین احمد کاظمی مطالبی را دررابطه با شخصیت علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و محمودی معاون لشکر۸ نجف که دو روز قبل به شهادت رسیدند، بیان کرد.

عکس یادگاری فرماندهان در مراسم یادبود شهید علی رضائیان در قرارگاه تاکتیکی حمزه حاضران ایستاده از چپ: سیدرحیم صفوی، علی فدوی، محمد باقری و حسن داناییفر محمد پیشبهار، محمد صالحی، ناشناس و محسن رخصت‌طلب راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ

در اولین جلسه(۱) غلامعلی رشید در ارزیابی آخرین وضعیت عملیات و اقدامات

ص: ۳۵۵

۱- افراد شرکت کننده در این جلسه عبارت بودند از: علی شمخانی قائم مقام فرماندهی سپاه، غلامعلی رشید مسئول طرح و عملیات قرارگاه خاتم (سپاه)، علی اسحاقی مسئول شنود قرارگاه خاتم، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، محمدحسن کوسه چی و احراری فرمانده و قائم مقام فرماندهی لشکر۲۵ کربلا و حمید سالکی معاون فرمانده قرارگاه مقدم حمزه.

ارتش عراق پس از تصرف ارتفاعات شمال منطقه عملیات (لری، کنگرک و گرمک) به دست نیروهای خودی گفت: سه روز است که دشمن توجه خود را به محور پنجوین و جاده آسفالته پنجوین به نالپاریز معطوف کرده و حدود ۳۰ تانک پشت رودخانه قزلجه مستقر کرده و مدام روی این جاده شلیک می کند. از دو روز پیش هم نیروهای خود را پشت این رودخانه سازمان داده و یک تیپ را مأمور حفاظت از تنگه روکان (حدفاصل ارتفاعات پنجوین و ارتفاعات کانی مانگا) کرده و این تیپ در وسط تنگه آرایش گرفته است.

وی سپس درباره اهداف آتی عملیات و مأموریت یگان ها اظهار کرد: ارتفاع شیخ گزنشین هدف لشکر۸ نجف و لشکر۳۱ عاشورا است. لشکر۱۴ امام حسین(ع) مأمور تصرف ارتفاعات پنجوین است که باید با کمک لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) این کار را انجام دهد و لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) نیز قرار است ارتفاع ۱۹۰۰ کانی مانگا و تنگه بین ارتفاعات پنجوین و کانی مانگا را تصرف کند. غلامعلی رشید در تکمیل توضیحات خود تأکید کرد: طولانی بودن ارتفاع کانی مانگا (۱۳ کیلومتر) طراحی مانور را مشکل ساخته، چون عراق روی این ارتفاع استحکامات زیادی احداث کرده و اگر وضعیت ارتفاع کانی مانگا بدین صورت نبود این امکان وجود داشت که نیروهایی را از پشت (غرب) این ارتفاع برای تصرف شهر نالپاریز (جنوب غربی ارتفاع کانی مانگا) در نظر گرفت.

محمدابراهیم همت
فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)

برای تحقق این امر محمدابراهیم همت که معتقد بود با اجرای مانور احاطه ای می توان دشمن را به محاصره درآورد، پیشنهاد کرد بستن تنگه روکان و ارتفاع ۱۹۰۰ کانی مانگا در مرحله اول عملی نشود و در عوض هم زمان با اجرای عملیات برای تصرف ارتفاع شیخ گزنشین (بخش شمالی ارتفاع کانی مانگا)، در جنوب منطقه عملیاتی نیز بخشی از ارتفاع سورن تصرف شود تا عقبه دشمن مورد تهدید قرار بگیرد و پس از آن در مرحله بعد نیروها برای تصرف ارتفاع ۱۹۰۰ و بستن تنگه روکان وارد عمل شوند. این طرح به دلیل کمبود نیرو، نبود عقبه در منطقه سورن و زمان بربودن آن، مورد موافقت تصمیم گیران قرارگاه خاتم به ویژه غلامعلی رشید قرار نگرفت و قرار شد فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) منطقه را از

نزدیک ببیند و سپس نظر خود را برای تصرف کانی مانگا ارائه دهد.(۱)-(۲)-(۳)

بدین ترتیب هرچند اهداف ادامه عملیات، تصرف ارتفاع کانی مانگا و شهرک نالپاریز در جنوب غربی این ارتفاع بود، در گفت وگوهای فرماندهان در این جلسه موضوع تصرف ارتفاع سورن و به تبع آن گسترش عملیات به سمت شانه دری، دوله سور و سیدصادق در جنوب منطقه عملیاتی نیز مطرح شد. زمان بربودن اجرای عملیات در سورن و فرارسیدن فصل سرما و بارندگی، نبود نیروی کافی و پایان یافتن مأموریت نیروهای موجود و همچنین نبود جاده تدارکاتی در سورن ازجمله مشکلات این طرح بود.

از سوی دیگر، اختلاف نظرهایی نیز درباره تصرف کانی مانگا وجود داشت؛ برخی فرماندهان سپاه همچون محمدابراهیم همت و مهدی باکری معتقد بودند که برای تصرف این ارتفاع باید ازسمت شرق آن اقدام کرد، ولی سرهنگ صیاد شیرازی عقیده داشت با بهره گیری از جاده سراسری موجود در غرب کانی مانگا، می توان از این ارتفاع تا نالپاریز پیشروی و جاده را در این منطقه قطع کرد، در آن صورت ارتفاع کانی مانگا نیز سقوط خواهد کرد. البته تاکنون این مباحث در حد کلیات و به عنوان یک ایده مطرح شده است و تصمیم گیری برای طرح نهایی احتیاج به شناسایی، برآورد نیرو و توجه اکید به گذشت زمان و تغییرات جوی ازنظر سرما و بارندگی دارد.

امروز همچنین علی شمخانی و غلامعلی رشید جلساتی نیز با کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا و احراری جانشین وی و نیز احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، برگزار کردند. در جلسه با مسئولان لشکر۲۵ کربلا درباره وضعیت عمومی و ادامه مأموریت این یگان و واگذاری خط پدافندی آن به تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان ارتش گفت وگو شد و باآنکه کوسه چی اعلام کرد مأموریت نیروهای لشکر۲۵ پایان یافته است، علی شمخانی با اشاره به تداوم عملیات از وی خواست نیروهای باقیمانده لشکر را برای اجرای یک مرحله دیگر از عملیات سازماندهی کند. شمخانی دراین باره گفت: هدف ما گرفتن شانه دری، سیدصادق و تهدید سلیمانیه است. ما در اینجا عملیات را باز کرده ایم، پس باید ادامه بدهیم. این جنگ، ادامه دارد و بی وقفه است. وی در پاسخ به اظهارات احراری درمورد اتمام مأموریت نیروهای داوطلب نیز تأکید کرد: لشکر شما در این عملیات ضعیف عمل کرده است، شما به طور قطع روی سورن عمل خواهید کرد، اما بستگی به توانتان دارد، از بانی بنوک تا سورن مأموریت شماست بروید و با تمام قوا کار کنید.(۴)

۱- البته روز قبل نیز سرهنگ صیاد شیرازی طرح مشابهی را ارائه داده بود بدین ترتیب که با چشم پوشی از ادامه عملیات در پنجوین، عملیاتی در جنوب در محور سورن و عملیاتی ازسمت غرب به سمت جاده شانه دری - سیدصادق اجرا شود و از شمال نیز از غرب کانی مانگا نیروها برای تصرف نالپاریز اقدام کنند. (سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش عملیات قرارگاه خاتم، راوی: داود رنجبر، صص ۹۴ و ۹۵)

۲- سند شماره ۴۲۴۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۵/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۶۵)، داود رنجبر، صص ۹ - ۱.

۳- سند شماره ۴۲۴۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۵/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۶۵)، داود رنجبر، صص ۹ - ۱.

۴- همان؛ و- سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، ۱/۸/۱۳۶۲ تا ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۶۱.

احمد کاظمی هم در جلسه ای جداگانه با علی شمخانی و غلامعلی رشید از آخرین وضعیت یگان تحت امر خود گزارش داد. وی ضمن اشاره به آمادگی روحی نسبی لشکر۸ نجف، از کمبود نیروی تک ور و همچنین کمبود نیروی کادر گله مند بود. کاظمی گفت: بسیجی هایی از لنجان سفلی و نجف آباد داریم که پنج ماه است در لشکر مانده اند وگفته اند تا هروقت شما بگویید ما ایستاده ایم. این بچه ها واقعاً فداکار و ایثارگر هستند و باوجود آنکه یکی از گردان های این لشکر درگرمک ۴۰ نفر شهید داده اند، ولی همچنان برای ادامه عملیات اشتیاق دارند.

فرمانده لشکر۸ نجف در ادامه این جلسه درباره علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و محمودی معاون فرمانده لشکر۸ نجف، که دو روز پیش به شهادت رسیدند، مطالبی بیان کرد. وی درمورد روحیات فرمانده قرارگاه مقدم حمزه گفت: رضائیان اصلاً در این عالم نبود، جداً هر حرفی را می زد اول به قلب خود رجوع می داد و بعد حرف می زد، یعنی با خودش کلنجار می رفت که آیا این حرف را برای خدا می زنم یا نه. او واقعاً استادی برای ما بود. هیچ نمازی نبود که بخواند و گریه نکند. احمد کاظمی همچنین در توصیف شهید محمودی و ابعاد ناشناخته شخصیت او اظهار کرد: «محمودی یک حسن باقری دیگری بود. اگر برادر رشید او را می شناخت نمی گذاشت با ما باشد حتماً از ما می گرفت و در رده های بالاتر به کار می گرفت. این بچه چقدر ایمان داشت. یک جوان عارفی بود. ۴۰۰، ۵۰۰ حدیث در حافظه اش بود. خیلی شجاع، با ایمان و با اخلاق بود. اصلاً خودم را قابل نمی دیدم که با او هم کلام بشوم. واحد تخریب ما را او تشکیل داد و این واحد ما با تأثیرپذیری از او از معنویت بالایی برخوردار است. عظمتی داشت. بی سابقه ترین فردی بود که من در جنگ دیده بودم. هیچ وقت با نیروها ولو اگر خلاف هم کرده بودند برخورد زننده نمی کرد. نامه می نوشت و تذکر می داد که در جبهه اسلام نباید چنین باشد.»

در ادامه جلسه، احمد کاظمی درخواست کرد که باتوجه به نبود نیروی کافی، شهید یا زخمی شدن کادرهای فرماندهی و همچنین پایان مأموریت نیروهای بسیجی، لشکر۸ نجف در مرحله بعدی عملیات وارد عمل نشود تا بتواند به امر بازسازی بپردازد. علی شمخانی و غلامعلی رشید با این شرط که بازسازی لشکر بیش از یک هفته طول نکشد، با این پیشنهاد موافقت کردند.

در پایان این جلسه، کاظمی پذیرفت که درصورت نیاز، به لشکر۳۱ عاشورا در تصرف شمال ارتفاع کانی مانگا (شیخ گزنشین) کمک کند.(۱)

عصر امروز نیز برای تعیین مانور لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، جلسه ای در قرارگاه خاتم در دره تفی برگزار شد. در این جلسه محمدابراهیم همت که پس از برگزاری جلسه صبح برای

۱- سند شماره ۴۲۴۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۲ - ۱۵.

شناسایی به منطقه کانی مانگا رفته بود، باتوجه به مشاهدات خود از منطقه اعلام کرد که ارتفاع کانی مانگا سه هدف دارد (۱۹۰۰ - ۱۹۰۴ - ۱۸۶۶) و می توان از جاده شیخ گزنشین تا جنوب این ارتفاع را با سه فلش و به کارگیری ۶ گردان تصرف کرد.

فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) پیشنهاد کرد لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز تنگه روکان و یال مسلط به تنگه (شاخ شوکت) را تصرف کند. ولی شمخانی تأکید داشت که تصرف تنگه و ارتفاعات چپ و راست آن برعهده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) باشد و یگان دیگری در این منطقه به کار گرفته نشود.

محمدابراهیم همت در پاسخ به این پیشنهاد گفت: وقتی ارتفاع ۱۹۰۰ (قله جنوبی کانی مانگا) تصرف شد می توان با استفاده از این موفقیت، نیرویی را از روی این ارتفاع با مأموریت بستن تنگه به روی یال انتهای کانی مانگا فرستاد تا هم جاده پنجوین به شانه دری و هم تنگه را تصرف کند. بدین ترتیب عقبه دشمن در این منطقه بسته می شود.(۱)

در ادامه این جلسه مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا نیز در قرارگاه حضور یافت، او با شکایت از طولانی شدن عملیات و خستگی نیروها گفت: بعضی گردان های لشکر سه ماه است که در منطقه هستند و ازنظر جسمی تحلیل رفته اند. تعدادی هم که شهید یا زخمی شده اند، آنها می خواهند پایان مأموریت بگیرند و ترخیص شوند. ولی اگر با آنها صحبت کنیم و وضعیت عملیات را برایشان بازگو کنیم شاید تا عملیات چند روز آینده هم بتوانیم آنها را در منطقه نگاه داریم. وی سپس قول داد که با سازماندهی مجدد نیروها در عملیات پیش رو ارتفاع شیخ گزنشین را تصرف کند.(۲)

۱- سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۶ و ۶۷.

۲- در میان گفت وگوهای فرماندهان در این جلسه، مهدی باکری چندین بار با حالت رقت از نیروهای این لشکر حرف زد به نحوی که رابطه عاطفی و صمیمانه بین او به عنوان فرمانده و نیروهای تک ور بسیجی کاملاً آشکار بود. وی در مقابل اصرار مسئولان قرارگاه خاتم برای آماده کردن نیروها در عملیات آینده گفت: قرار است راجع به تصفیه حساب و مرخصی با نیروها صحبت کنم و حالا ببینیم چه تعدادی برای عملیات می مانند، ولی مسئله این است که وقتی نیروها یک عملیات انجام می دهند مخصوصاً در کوهستان، توان جسمی آنها پایین می آید و در خودشان احساس ضعف بدنی می کنند. هرچقدر هم به آنها برسیم کار درست نمی شود. وی در پاسخ به این گفته غلامعلی رشید که با آنها طوری صحبت کن که بتوانند تا ۱۰ روز دیگر بمانند، گفت: الآن هم طوری صحبت می کنیم که بیچاره ها احساس گناه می کنند، آنها این همه زحمت کشیده اند و آخرش هم خودشان را بدهکار می دانند. تعدادی از آنها زن و بچه دارند، تعدادی روستایی هستند، سه چهار ماه است که مانده اند اینها آدم های زحمت کشی هستند. پس از اینکه یکی از حاضران پیشنهاد داد شما کار مشابه امام حسین(ع) را در شب عاشورا برایشان تکرار کن، چراغ ها را خاموش کن و بگو هرکه می خواهد برود، باکری گفت: انصاف نیست، آنها همان قدر که نسبت به مسائل لشکر و جنگ آگاهی دارند عمل می کنند. (سند شماره ۴۲۴۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴ (قرارگاه خاتم الانبیا، نوار شماره ۱۲۹۶۶، ۵/۸/۱۳۶۲)، داود رنجبر، صص ۲۷ و ۲۸)

پس از آن مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز که در جلسه حاضر شده بود درمورد منطقه واگذارشده به این یگان (بخشی از ارتفاعات پنجوین) و راهکارهای عملیاتی موجود در منطقه توجیه شد و مقرر گردید با تکمیل شناسایی های خود طرح مانور این یگان را به قرارگاه ارائه دهد.(۱)

۱

نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عمق خاک عراق به مواضع نظامیان این کشور حمله کردند، در همین حال سپاه مریوان از اشتیاق جاش های عراقی(۲) برای همکاری با گروه های کرد مخالف دولت عراق خبر داد.

در ادامه عملیات های اخیر نیروهای ستاد عملیات جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در استان سلیمانیه عراق و عقبه های منطقه عملیاتی والفجر۴ علیه مواضع دشمن، امروز هم یک گروه گشتی این ستاد به مقر ایست بازرسی بین شهر خرمال و آبادی رستم بیگ در استان سلیمانیه عراق حمله کرد. در این عملیات ۲ تن از نیروهای عراقی کشته و ۴ تن نیز زخمی شدند.(۳)

دراین حال سپاه پاسداران مریوان در نامه ای به سپاه کردستان از اشتیاق نیروهای جاش عراقی برای پیوستن به گروه های کرد مخالف دولت عراق خبر داد. طبق اعلام سپاه مریوان، یک گروه ۹۰ نفری از جاش های عراقی همراه خانواده و ۱۴ قبضه اسلحه به نیروهای قیاده موقت (بارزانی ها) پیوسته اند. همچنین ۱۵ نفر از حزب سوسیالیست عراق که از گروه های مخالف رژیم عراق هستند به علت ضعف تشکیلاتی حزب سوسیالیست، از این حزب جدا شده و به قیاده موقت ملحق گشته اند.(۴)

۲

در حملات هوایی و توپخانه ای عراق علیه شهرها و مناطق مرزی ایران ۳ تن شهید و تعدادی مجروح شدند و خساراتی به بار آمد.

امروز توپخانه های عراق مناطق گمرک، دیری فارم، راه آهن، پاسگاه زید و جزیره مینو در استان خوزستان را هدف قرار دادند که درنتیجه یک تن شهید و ۹ تن نیز زخمی شدند و ۳۷ اصله درخت خرما در جزیره مینو از بین رفت.(۵)

۱- سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۶ و ۶۷؛ و- سند شماره ۴۲۲۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۵/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۱۹)، صص ۳، ۴، ۱۰ و ۱۱.
۲- جاش در اصطلاح، به نیروهای کرد محلی گفته می شد که توسط دولت عراق مسلح شده و حقوق دریافت می کردند. ارتش عراق این نیروها را در مناطق غیرحساس نظامی همچون مناطق پدافندی یا در حملات علیه نیروهای کرد مبارز عراقی به کار می گرفت.
۳- سند شماره ۲۰۸۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مشترک جنگ های نامنظم ارتش و سپاه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۱/۸/۱۳۶۲.
۴- سند شماره ۱۴۸۶۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات مریوان به اطلاعات کردستان، ۵/۸/۱۳۶۲.
۵- سند شماره ۲۹۱۰۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی خرمشهر به دفتر سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۷/۸/۱۳۶۲.

در آبادان نیز براثر آتش توپخانه های دشمن ۳ منزل مسکونی طعمه حریق شد(۱)

همچنین در حمله بالگردهای توپ دار عراقی به روستای دره تفی در شمال غربی مریوان، ۲ تن از اهالی این روستا شهید و عده ای نیز زخمی شدند.(۲) ارتش عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۱۲۶۲ خود ضمن اعلام خبر این حمله، هدف عملیاتی مزبور را نظامیان ایران اعلام کرد.(۳)

۱

در جریان اقدامات عناصر گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین استان های آذربایجان غربی و کردستان، ۱۱ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شدند و تعدادی نیز گروگان گرفته شدند. در همین حال امروز در میاندوآب مراسمی در برائت از گروه های ضدانقلاب برپا شد.

در یک درگیری که در روستای نجف آباد در غرب محور سنندج - کامیاران، بین نیروهای خودی و افراد هیز شریف زاده وابسته به حزب دمکرات ایران رخ داد، یکی از افراد این حزب کشته و ۲ نفر نیز دستگیر شدند. از این افراد ۳ قبضه اسلحه و یک دوربین نظامی به دست آمد.(۴)

در حادثه مشابهی نیروهای تأمین جاده با افراد مسلح ضدانقلاب در روستای دارساوین (واقع در ۱۵ کیلومتری شرق سردشت) درگیر شدند که در جریان آن یک سرباز شهید شد.(۵)

در منطقه عمومی سرو در شمال غربی ارومیه نیز عناصر ضدانقلاب به یک پایگاه ژاندارمری حمله کردند. در درگیری دوساعته نیروهای پایگاه با مهاجمان فرمانده پایگاه زخمی شد. از تلفات مهاجمان خبری گزارش نشده است.(۶)در درگیری دیگری در همین منطقه بین نیروهای ژاندارمری و افراد گروه های مسلح غیرقانونی یک سرباز زخمی شد.(۷)

در شهر بوکان نیز افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب با تیراندازی به سمت خودروی فرمانده سپاه این شهر وی را مجروح کردند.(۸)

امروز همچنین یک تراکتور متعلق به پایگاه انزال در شمال ارومیه و یک خودرو در جنوب محور سنندج - مریوان در حوالی روستای آویهنگ، براثر برخورد با مین هایی که گروه های مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند منهدم شدند. این حوادث یک شهید و ۶ زخمی برجای گذاشت.(۹)

از سوی دیگر در ادامه اعلام حمایت مردم شهرهای مختلف کردنشین از اطلاعیه مشترک دادستانی انقلاب، سپاه پاسداران و استانداری کردستان و آذربایجان غربی، که در آن بر بازگشت افراد مسلح غیرقانونی به جامعه و اظهار ندامت از اعمال گذشته تأکید شده بود،(۱۰) امروز هم درمیاندوآب مراسمی دراین رابطه برگزار شد. در پایان این مراسم که با راه پیمایی مردم و

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۲- سند شماره ۴۵۰۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۵/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۰۷۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سمعی بصری اطلاعات عملیات قرارگاه کربلا، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۱.

۴- سند شماره ۳۳۹۸۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان (فرمانداری سقز)،۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۴۹۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ناحیه کردستان به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۷/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۶۶۵۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۶/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۶- همان، ص۱.

۷- سند شماره ۱۱۳۱۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن خبرنامه قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۵، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۲۳.

۸- سند شماره ۸۰۷۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۶/۸/۱۳۶۲.

۹- سند شماره ۱۱۳۱۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۴؛ و- سند شماره ۸۹۳۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۴۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۴.

۱۰- به روزشمار ۳/۸/۱۳۶۲ مراجعه شود.

روحانیون شیعه و سنی انجام شد، یکی از روحانیون اهل تسنن درباره لزوم وحدت مذاهب و انزجار از عملکرد گروه های مسلح غیرقانونی سخنرانی کرد. در همین حال عده ای از افراد حزب دمکرات کردستان پس از راه پیمایی، شبانه با حمله به روستاهای سنی نشین قره گل، حاجی آباد، حاجی لک و ساری قمیش در جنوب میاندوآب، تعدادی از اهالی این روستاها را که در راه پیمایی شرکت کرده بودند دستگیر کرده و به گروگان بردند.(۱)

۱

با اتمام مرحله دوم عملیات والفجر۴، امروز تعدادی از رسانه های خارجی به طور تلویحی به موفقیت این مرحله از عملیات اذعان کردند. یکی از دلایل این امر، تداوم تهدیدات عراق به حملات بیشتر علیه اهدافی در عمق خاک ایران می باشد. خبرگزاری یونایتدپرس از بیروت با اشاره به گزارش رادیو تهران مبنی بر عبور نیروهای ایرانی از رودخانه قزلجه در نزدیکی دشت پنجوین اعلام کرد: «عراق هنوز هیچ گونه اظهارنظر فوری درمورد این ادعای ایران به عمل نیاورده و گزارشی مستقل که مؤید این پیشروی باشد در دست نیست.» یونایتدپرس افزود: «ایران حمله والفجر۴ خود را از پنجشنبه گذشته آغاز کرده و علی رغم گزارشات عراق مبنی بر ناموفق بودن این حملات همچنان به ادعایشان درمورد پیروزی های نظامی در این حمله ادامه می دهند.»(۲)

در همین حال ارتش عراق در اطلاعیه امروز خود همانند روزهای قبل ضمن اشاره به «مقاومت سرسخت» نظامیان عراقی و کسب «پیروزی های جدید» در مناطق مختلف نبرد مدعی شد ایران از آغاز عملیات والفجر۴ متحمل تلفات بسیاری شده است(۳).(۲۰) دراین مورد رادیو بی بی سی در گزارشی گفت: «در جنگ خلیج فارس عراق ادعا می کند که از یکشنبه پیش که ایران آخرین حمله خود را با نام رمز والفجر۴ آغاز کرد،(۴) نیروهای عراقی بیش از ۲۰ هزار ایرانی را کشته اند. اما از گزارش هایی که از هر دو طرف می رسد چنین برمی آید که ایران درحال تحکیم مواضعی است که ظرف هفته گذشته در نزدیکی شهر پنجوین عراق به دست آورده است.» بی بی سی به نقل از ویلیام ریو از بخش شرقی این رادیو افزود: «از گزارش های دو طرف چنین برمی آید که پس از مرحله اول حمله والفجر۴ جنگ فروکش کرد. پس از آن ایران دیروز اعلام کرد که در ادامه آنچه که ایران مرحله دوم حمله می نامد، نیروهای ایران توانسته اند چهارصد نفر از افراد دشمن را بکشند یا زخمی کنند و از رود قزل جو [قزلجه] در

۱- سند شماره ۲۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۷۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات تحقیقات نخست وزیری، ۱۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه میاندوآب به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۷، ۶/۸/۱۳۶۲، ص۱۳، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۵/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، ص۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، رادیو صوت الجماهیر، ۵/۸/۱۳۶۲.

۴- گزارش بی بی سی ظاهراً به مرحله دوم عملیات والفجر۴ اشاره دارد که از روز دوشنبه ۲/۸/۱۳۶۲ آغاز شد.

شمال غربی شهر پنجوین عراق بگذرند. درعین حال عراق که به نظر می رسد در بخش شمالی جبهه دربرابر حمله ایران عقب نشسته است کوشیده است در جای دیگری ابتکارعمل را به دست بگیرد.» گفتنی است این ابتکارعمل چنان که از گزارش بی بی سی برمی آید با تهدید اخیر صدام مبنی بر «حمله به هدف هایی در عمق قلمرو ایران» ارتباط دارد.(۱)

دراین زمینه گزارش خبرگزاری رویتر از بحرین نیز به گسترش تهدیدات عراق ازجمله هشدار به کشتی ها برای خودداری از ورود به منطقه بندر امام خمینی، اخطار به ژاپن درمورد حمله به مجتمع پتروشیمی درحال احداث در این بندر و نیز تهدید به انهدام تأسیسات نفتی ایران در خارک اشاره دارد(۲) رادیو امان نیز به نقل از شماره امروز روزنامه عراقی الجمهوریه اعلام کرد که «ضربات اخیر عراق در عمق خاک ایران یکی از ابزارهای این کشور درجهت سرکوب تجاوزات رژیم ایران به خاک عراق است.» به نوشته این روزنامه، «عراق بخشی از ابزارهای خود را علیه ایران به کار برده است و این کشور ابزارهای دیگری و با قدرت بیشتری در دست دارد.»(۳) رادیو امان همچنین از قول یک افسر بلندپایه عراقی گفت: «رژیم ایران بخشی از نیروهای خویش در جبهه های جنگ را به منطقه شمالی گسیل داشته است تا دست به تعرض های تازه ای در مرزهای شمالی عراق بزنند.»(۴)

امروز همچنین برخی رسانه های خارجی اظهارات دیروز فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران را در رد احتمال مین گذاری عراق در آب های نزدیک بندر امام خمینی منعکس کردند. رادیو بی بی سی به نقل از ناخدا اسفندیار حسینی اعلام کرد: «عراق چنین ادعایی کرده برای اینکه [بر آنچه] وی شکست عراق در جبهه شمالی جنگ می نامید، سرپوش بگذارد.»(۵)

۱

برخی رسانه های غربی بدون توجه به تلفات زیاد غیرنظامیان در حمله موشکی عراق به بهبهان به نقل از منابع خبری ایران به بازتاب این واقعه پرداختند. در همین حال، رسانه های عربی منطقه حتی از پخش خبر این حادثه نیز خودداری کردند.

خبرگزاری فرانسه دراین باره گزارش داد: مطبوعات ایران اعلام کردند براثر پرتاب موشک به بهبهان و مسجدسلیمان (جنوب ایران) دست کم ۹۵ غیرنظامی کشته و ۴۰۵ تن دیگر مجروح شده اند.

روزنامه کیهان نوشته است یکی از دو موشکی که در بهبهان پرتاب شده است به یک مدرسه پسرانه در لحظه ای که دانش آموزان در مدرسه بودند اصابت کرده است. در این شهر که

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۷، ۶/۸/۱۳۶۲، ص۱۸، رادیو بی بی سی، ۵/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۶ و ۱۷، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۵/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، ص۳۴، رادیو امان، ۵/۸/۱۳۶۲.

۴- همان.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۷، ۶/۸/۱۳۶۲، ص۱۸، رادیو بی بی سی، ۵/۸/۱۳۶۲.

در دشت خوزستان واقع شده است، تا بامداد امروز که عملیات نجات و خاک برداری ادامه داشته، ۹۵ جسد شمارش شده است. براثر اصابت این دو موشک بیش از ۴۰۰ تن زخمی و بیش از ۱۰۰ خانه ویران شده اند.

در شهر مسجدسلیمان که قبلاً مورد اصابت موشک ها قرار گرفته است، براساس آمار اولیه فقط ۱ نفر کشته و ۵ تن دیگر مجروح شده اند. به نوشته مطبوعات، دو موشک پرتاب شده در این شهر به مناطق کم جمعیت اصابت کرده است. این دو شهر در منطقه چاه های نفتی ایران در خوزستان واقع شده اند. وزارت نفت ایران در پاسخ سؤال خبرگزاری فرانسه اعلام کرده است که هیچ گونه تأسیسات مهم نفتی در این شهرها وجود ندارد و همانند شهرهای دیگر فقط چند واحد کوچک توزیع محلی در این منطقه وجود دارد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز از نوع واکنش و نحوه انعکاس خبر حمله موشکی عراق به شهرهای بهبهان و مسجدسلیمان در رادیو های غربی و منطقه ای چنین گزارش داد:

رادیو امریکا در ساعت ۶:۳۰ بخش فارسی خود درباره حمله موشکی به دو شهر خوزستان خبری را بدین شرح پخش کرد: در صحنه جنگ خلیج فارس ایران اعلام کرد که دو شهر ایرانی مورد حمله موشک های عراقی قرار گرفته است. به گفته مقامات رژیم جمهوری اسلامی، در بهبهان براثر اصابت موشک های عراقی ۷۷ تن کشته و ۴۰۰ نفر زخمی شدند.

یک موشک زمین به زمین نیز شهری در نزدیکی بهبهان را هدف قرار داد که از تلفات جانی و خسارات به بارآمده براثر آن گزارشی داده نشده است. دراین حال اعلامیه های جنگی از ادامه زدوخورد در اطراف شهر پنجوین عراق خبر می دهد و ایران ادعا می کند که تپه راهبردی دیگری را به تصرف خود درآورده است.

رادیو امریکا در بخش عربی بامدادی خود خبر یا گزارشی را درباره حمله موشکی عراق به شهرهای مسکونی ایران پخش نکرد.

رادیو بی بی سی در بخش های فارسی و عربی به نقل از صدای جمهوری اسلامی به آمار شهدا و مجروحان حمله موشکی عراق به شهر بهبهان اشاره کرد و افزود هنوز از تلفات و ضایعات احتمالی این حمله در مسجدسلیمان گزارشی در دست نیست.

رادیو مسقط در بخش عربی ساعت ۶:۳۰ خود فقط اطلاعیه نظامی رژیم بعثی صهیونیستی عراق را پخش کرد و هیچ گونه اشاره ای به حمله وحشیانه موشکی به شهرهای بهبهان و مسجدسلیمان نکرد.

بخش عربی رادیوی رژیم اشغالگر قدس نیز ساعت ۸ خبری درمورد حمله موشکی دیروز صدامیان به شهرهای مسکونی ایران پخش نکرد.

ص: ۳۶۴

رادیو های عرب زبان حوزه خلیج فارس؛ ازجمله کویت، دوبی، ریاض و قاهره در بخش های مختلف خبری بامدادی خود اشاره ای به حمله وحشیانه موشکی عراق به شهرهای مسکونی ایران نکردند.

بخش انگلیسی رادیو بی بی سی فقط در دو بخش خبری ساعت ۲۲:۳۰ شب گذشته و ۱:۳۰ بامداد امروز خبرهای مشابه بخش فارسی و عربی پخش کرد.

بخش انگلیسی رادیو امریکا نیز در ساعت ۹:۳۰، خبر حمله موشکی را همراه خبر محاصره پنجوین و اظهارات فرمانده نیروی دریایی ارتش ایران درباره پوچ بودن ادعای رژیم عراق مبنی بر مین گذاری اطراف بندر امام خمینی پخش کرد.

دیگر رادیوهای انگلیسی زبان همانند دوبی، سوئیس، ژاپن، مسکو و اسرائیل هیچ خبری را دراین رابطه پخش نکردند.(۱)

۱

در ادامه بازتاب حملات موشکی اخیر عراق به شهرهای مسجدسلیمان و بهبهان، خبرگزاری رویتر امروز در گزارشی افزایش تهدیدات عراق را واکنشی به تهاجم نظامی اخیر ایران عنوان کرده و افزود: تنها اقدامی که عراق مسئولیت آن را در پاسخ به حمله زمینی ایران و گلوله باران ادعاشده علیه شهرهای مرزی خود نمی پذیرد استفاده از سلاح های شیمیایی در جنگ است.(۲)

امروز همچنین سفارت جمهوری اسلامی ایران در لندن به بهانه حملات اخیر عراق به مناطق غیرنظامی ایران، یک نشست مطبوعاتی با حضور خبرنگاران رسانه های انگلیس در محل سفارت برگزار کرد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، صرف نظر از موضوع این نشست، یکی از خبرنگاران سؤالی را درمورد ادعای مین گذاری در آب های نزدیک بندر امام خمینی و نیز غرق سه کشتی ایرانی در آبراه خلیج فارس مطرح کرد که در پاسخ گفته شد: «طبق معمول این اولین بار نیست که رژیم عراق چنین ادعاهایی می کند. رژیم عراق هروقت که در میدان های جنگ از رزمندگان اسلام شکست می خورد دست به چنین دروغ پردازی هایی می زند.» مسئولان ایرانی حاضر در این نشست همچنین درباره احتمال بسته شدن تنگه هرمز ازسوی ایران اظهار کردند: «جواب همان است که امام خمینی گفته اند. یعنی اگر غرب به صدام کمک کند، تنگه هرمز را خواهیم بست و غرب رنگ نفت را نخواهد دید.»(۳)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۷، ۶/۸/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۵/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، نشریه شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۱۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

فضای عمومی کشور همچنان تحت تأثیر حملات اخیر عراق به مناطق مسکونی به ویژه اصابت موشک به یک مدرسه راهنمایی در بهبهان است. به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، ارگان ها و نهادهای مختلف در سطح کشور و نیز شخصیت های سیاسی و مذهبی با انتشار اطلاعیه و ایراد سخنرانی اقدام عراق در حملات هوایی و موشکی علیه شهرهای ایران را محکوم کردند.

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور در دیدار با حجت الاسلام والمسلمین باریک بین نماینده امام و امام جمعه قزوین و نیز فرماندار و جمعی از مسئولان نهادها و ادارات دولتی و اعضای حزب جمهوری اسلامی شهرستان های قزوین، دشت گرگان و گنبد با اشاره به فشارها و اقدامات مختلف انجام شده با هدف شکست انقلاب، ازجمله تحریک عراق به جنگ علیه ایران، اظهار کرد: «اکنون ببینید که این دشمن در کمال عجز خود چگونه موشک هایش را بر سر مردم بی گناه شهرهای مسجدسلیمان و بهبهان و در میان مدارس و خانه های آنان فرود می آورد. اینها دلیل بر چیست و چه علتی دارد که حاکم روسیاه بغداد صریحاً اعلام می دارد که ما در مقابل حملات ایران مستقیماً شهرهای مسکونی را بمباران می کنیم. این مسئله جز عجز او چیز دیگری نمی تواند باشد.»

رئیس جمهور با بیان اینکه «بزرگ ترین دشمن ما یعنی امریکا در سراسر دنیا گرفتار شده و به هر طرفی که می رود آگاهی ملل همچون خاری در بدن او فرو می رود»، افزود: «ضربه ای که در لبنان بر امریکا وارد شد ضربه ای زایل نشدنی است و این تازه یک نمونه از آن است که آیا این مورد ما را امیدوار نمی کند که کید الهی بر همه این کیدها فائق خواهد آمد؟» آیت الله خامنه ای همچنین باتوجه به درپیش بودن انتخابات دومین دوره مجلس شورای اسلامی ابراز امیدواری کرد که انتخابات آینده مجلس «از موفق ترین و منورترین انتخابات» کشور باشد.(۱)

حجت‌الاسلام والمسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی نیز در سخنانی در جلسه علنی امروز مجلس با اشاره به حمله موشکی عراق به شهر بهبهان گفت: «این جنایت جدید صدام که می تواند برای ارضاء حس پست انتقام جویی امریکا و فرانسه عمل شده باشد که آنها به ناحق جمهوری اسلامی را متهم کرده بودند و نشان حرکت های جنون آمیز آخر عمر هر دیکتاتوری به حساب می آید، باید بر روحیه ملت ما و عزم و اراده رزمندگان ما تأثیر مثبت بگذارد و ما با دیدن چنین مظاهری از سفاکی و خونریزی و بی رحمی و ندیده گرفتن معیارهای انسانی و نظامی دشمن خودمان را بهتر بشناسیم و برای قلع وقمع این سفاکان از منطقه نسبت به گذشته عازم تر و جدی تر باشیم.» وی سپس اضافه کرد: «ان شاءالله

ص: ۳۶۶

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۱۲.

همان طورکه رویه ما بوده است ازطریق جنگ و در میدان های نبرد و با بازوی توانمند رزمندگانمان جواب این جنایات را می دهیم.»(۱)-(۲)

علاوه براین میرحسین موسوی نخست وزیر هم امروز پس از بازگشت از کره شمالی در گفت وگویی به حملات هوایی و موشکی عراق به مناطق مسکونی چند شهر کشور پرداخته و گفت: «ما از صدام جز این انتظار نداریم، اما قدرت هایی که پشت سر صدام چهره خود را پنهان کرده اند باید بدانند که حمایت آنان از صدام نفرت ملت ما را از آنان بیشتر می کند و سزای این اعمال را خواهند چشید.» وی افزود: «ملت ما به خوبی می داند که انتخاب این شهرها نمی تواند بدون اجازه آنان باشد و وقتی که ما در سطح جهانی برای خرید فشنگ و مهمات خود در مضیقه هستیم همه می دانند که میگ های ۲۵ و موشک های ۹ متری و سوپراتانداردها جز به دستور اربابان جنایتکار صدام نمی تواند قابل استفاده باشد.» نخست وزیر خاطرنشان کرد: «اگر تمام مملکت ویران شود و آجری بر روی آجری باقی نماند، ما به جنگ ادامه خواهیم داد چراکه صدام در منطقه ماندنی نیست و برای آنکه ریشه تجاوز خشکانده شود ما این رژیم را سرنگون خواهیم کرد.»(۳)

امروز همچنین ازسوی آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، هیئتی به سرپرستی محسن دعاگو معاون وزارت آموزش وپرورش، برای شرکت در مراسم تشییع پیکر شهدای حمله موشکی و نیز بازدید از مناطق آسیب دیده و مجروحان این حادثه عازم بهبهان شد. در همین حال، کمک رسانی به آسیب دیدگان در حملات موشکی اخیر همچنان ادامه دارد. دراین زمینه امروز جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی یک اکیپ امدادی مجهز شامل ۱۲۱ پزشک، پزشکیار و بهیار همراه یک اتاق عمل سیار، ۲۴ امدادگر، ۲۴ دستگاه آمبولانس و سایر امکانات و وسایل مورد نیاز را به منظور امدادرسانی به آسیب دیدگان به دو شهر مسجدسلیمان و بهبهان اعزام کرد.(۴)

۱- حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت روزانه خود ضمن توصیف فضای امروز مجلس که متأثر از حملات عراق به مناطق مسکونی ایران بود، نوشته است: نمایندگان با امضاء نامه‌ای خواستار آن شدند که «اسرای عراقی را به شهرهای واقع در شعاع عملکردی موشک‌های عراقی ببرند.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، ۱۳۸۶، صص ۲۷۰ - ۲۶۹). درمورد سرنوشت این نامه - که هیچ‌گاه انتشار عمومی پیدا نکرد - توضیحی در خاطرات روزنوشت رئیس مجلس داده نشده است، اما مطرح شدن این تقاضای غیرمعمول نمایندگان حاکی از اوضاع ملتهب و نیز فشارهای موجود برای پیگیری سیاستی تلافی‌جویانه و بازدارنده دربرابر حملات عراق علیه مناطق غیرنظامی ایران است. اهمیت این نکته از آن رو است که تداوم همین فشارها در سال ۱۳۶۳ موجب اتخاذ سیاست جدید ایران با عنوان "مقابله به مثل" و شکل‌گیری پدیده‌ای تحت عنوان "جنگ شهرها" شد، با این تفاوت که ایران در هیچ مرحله ای از وقوع جنگ شهرها آغازکننده آن شناخته نمی‌شد.

۲- روزنامه کیهان، ۵/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۴- همان، ص ۱۱.

۱

نخست وزیر در بازگشت از کره شمالی از تمدید قراردادهای گذشته با این کشور خبر داد. موسوی در تشریح نتایج و اهداف سفر سه روزه خود به کره شمالی گفت: «ما با کره در شرایط جنگی دارای روابط ویژه ای هستیم زیرا این کشور از معدود کشورهایی بود که ما در آن شرایط توانستیم مقداری از سلاح و مهمات مورد نیاز خود را ازطریق آنان به دست آوریم.» وی افزود: «در این سفر قراردادهای گذشته تمدید و دررابطه با مسائل اقتصادی به نتایج مطلوبی دست یافتیم و زمینه مناسبی را برای ادامه روابط مشترک سیاسی و اقتصادی به وجود آوردیم.» نخست وزیر همچنین یادآور شد: «کره شمالی کشوری است که در جنگ با امپریالیسم صدمات فراوانی دیده است و موضع این کشور بسیار استقلال طلبانه است.»(۱)

۲

مشورت های رسمی در شورای امنیت سازمان ملل درمورد قطعنامه پیشنهادی کشورهای غربی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق درحالی دنبال می شود که وزارت امور خارجه ایران در بیانیه ای پذیرش هرگونه قطعنامه شورای امنیت را بدون تصحیح مواضع گذشته این شورا و محکومیت عراق غیرممکن اعلام کرد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، روزنامه های امروز صبح پاریس اعلام کردند: در طرح پیشنهادی فرانسه بعد از اصلاحاتی که با پیشنهاد امریکا، انگلیس و هلند انجام گرفت از دبیرکل سازمان ملل خواسته شده «گفت وگو با ایران و عراق بر سر گسیل ناظران سازمان ملل جهت نظارت و تأیید ترک مخاصمه بین دو کشور در آب های خلیج فارس را به عمل آورد.» درعین حال روزنامه لاماتین نوشت: «ماده اخیر انگیزه رفع تردیدهای ایران نشد. حجت الاسلام رفسنجانی گفت این طرح چیز تازه ای ندارد.» به نوشته این روزنامه، ایران نیز قصد دارد پیشنهادهای اصلاحی خود را ارائه دهد.(۲)

کمال حسن علی وزیر امور خارجه مصر نیز امروز پس از بازگشت از عراق و اردن گفت: «به وضوح نبرد شدیدی میان ایران و عراق در جریان است، اما ایرانیان برتری نظامی پیدا نکرده و نوعی توازن استراتژیک میان دو کشور وجود دارد.» وی افزود: «به اعتقاد دولت مصر، شورای امنیت سازمان ملل باید قطعنامه هایی درباره ضرورت آزادی کشتیرانی در تنگه هرمز و ضرورت مذاکره مسالمت آمیز میان ایران و عراق صادر کند.»(۳)

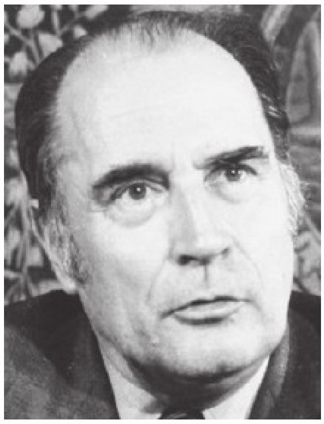
بااین حال و باوجود همه تلاش ها درزمینه صدور قطعنامه ای که ضمن رفع نگرانی های موجود از خطر گسترش جنگ، مورد پذیرش ایران نیز قرار گیرد، امشب وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران با صدور بیانیه ای اعلام کرد: «پذیرش هرگونه قطعنامه ای ازسوی شورای امنیت بدون

۱- همان، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۵، قاهره - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۵/۸/۱۳۶۲.

آنکه این شورا مواضع ناحق گذشته را تصحیح و رژیم عراق را به خاطر شروع و ادامه تجاوز و به ویژه نقض مقررات کنوانسیون چهارم ژنو ازطریق بمباران و موشک باران های مکرر مناطق شهری و مسکونی علناً و رسماً محکوم نماید، غیرممکن است.» در این بیانیه همچنین آمده است: «رژیم رو به زوال صدام آخرین روزهای عمر خود را می گذراند» و طرح قطعنامه اخیر «به تحریک فرانسه» و اقدامی برای نجات رژیم عراق است. بیانیه مذکور در ادامه با اشاره به عدم واکنش شورای امنیت به تجاوز عراق در آغاز جنگ و ادامه آن و نیز گزارش هیئت اعزامی سازمان ملل پس از بازدید از شهرهای دو کشور که حاکی از نقض مکرر قوانین و مقررات بین المللی توسط عراق است، تصریح کرد: «در موردی که تجاوز مسلم است، بی طرفی خود یک جهت گیری به نفع متجاوز محسوب می گردد.» وزارت امور خارجه همچنین صدور قطعنامه جدید را گامی درجهت فراهم آوردن «مقدمات دخالت ابرقدرت ها در خلیج فارس» خواند و تأکید کرد: «جمهوری اسلامی ایران مصمم است تا رفع کامل تجاوز به دفاع شرافتمندانه از خود ادامه داده و ذره ای از تصمیم نسبت به احقاق کامل حقوق خود عقب نخواهد نشست.»(۱)

فرانسوا میتران رئیس‌جمهور فرانسه

از سوی دیگر، خبرگزاری عراق گزارش داد شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب، با ارسال نامه هایی برای وزرای امور خارجه چند کشور عرب «تصمیمات کنفرانس سران عرب در فاس را که خواهان پشتیبانی کشورهای عرب از عراق دربرابر حمله به خاکش شده» به آنان یادآوری کرد. به گزارش این خبرگزاری، دبیرکل اتحادیه عرب دو روز قبل نیز «با برخی از سران عرب پیرامون تجاوز نظامی خطرناک اخیر ایران علیه خاک عراق تماس تلفنی گرفت.»(۲)

امروز صدام حسین رئیس جمهور عراق نیز در پیامی به گردهمایی اتحاد برای پیشگیری از جنگ های هسته ای که در صوفیه پایتخت بلغارستان برگزار شد، ضمن پرداختن به حمله رژیم اشغالگر قدس به رآکتور اتمی عراق،(۳) جمهوری اسلامی ایران را مسبب ادامه جنگ معرفی کرد.(۴)

در همین حال، فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، کشوری که طرح قطعنامه اخیر را پیشنهاد داده است، در مصاحبه با روزنامه تونسی لاپرس تلاش کرد «سیاست خود نسبت به ایران را به دنبال فروش هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق تعدیل کند.» وی که امروز

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۸/۱۳۶۲، ص۳، رادیو ام القوین (امارات متحده عربی)، ۵/۸/۱۳۶۲.

۳- حمله هوایی رژیم اسرائیل به رآکتور اتمی عراق در ۷ ژوئن ۱۹۸۱ (۱۷ خرداد ۱۳۶۰) صورت گرفت.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۲، ۱۳۶۲/۸/۶، ص۲۵، رادیو ایران، ۱۳۶۲/۸/۵.

به منظور یک دیدار رسمی وارد تونس شده است گفت: «ما هیچ دلیلی نداریم ایران را که یک کشور بزرگ و کهن به شمار می رود و تاریخ جهان را متأثر ساخته است، دشمن بدانیم. ایران شایسته احترام است و این را باید گفت، زیرا غالباً خلاف این معنا را می شنوم.» به نوشته روزنامه لوموند، میتران درعین حال «ضمن یادآوری سنت دیرین فرانسه در کمک به عراق به ویژه درزمینه تسلیحاتی و اشاره به قراردادهای منعقده برای تحویل سلاح به عراق قبل از روی کار آمدنش، گفت این سیاست خاص من نیست بلکه سیاست قدیمی فرانسه است.» وی افزود: «به علاوه ایران نیز سلاح تهیه می کند. نمی دانم از کجا ولی باید واقع بین بود کشورهای بسیار دیگری نیز مایل به فروش سلاح به عراق هستند.»(۱) رئیس جمهور فرانسه درمورد جنگ ایران و عراق گفت: «فرانسه در این جنگ خود را داور جلوه نمی دهد.»(۲)

۱

درپی تهدید عراق به حمله نظامی علیه مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی، امروز به نقل از وزارت امور خارجه ژاپن اعلام شد که این کشور «فرستاده ویژه ای را برای ملاقات با رهبران ایران و عراق با درخواست ممانعت از شعله ورشدن جنگ، به این دو کشور اعزام خواهد نمود.» رادیو ژاپن درعین حال به نقل از وزارت امور خارجه این کشور خاطرنشان کرد: «احتمال کمی وجود دارد که عراق به فوریت به تهدید خود جامه عمل بپوشاند، لیکن به هرحال احتمال انجام آن وجود دارد.»(۳)

همچنین به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از توکیو، سرپرست بخش مطبوعات خارجی وزارت امور خارجه ژاپن گفت: «درارتباط با مسائل جنگ و تهدید عراق به بمباران مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی دولت ژاپن روز دوشنبه آینده تصمیم خود را اعلام خواهد کرد.» وی که این مطلب را در گفت وگو با رئیس هیئت اعزامی خبرگزاری جمهوری اسلامی در نشست سالانه سازمان خبرگزاری های آسیا - اقیانوسیه اعلام کرد، بدون اشاره به جزئیات تصمیم ژاپن افزود: «تصور نمی شود تهدیدات عراق دراین زمینه یک بلوف باشد و عراق با داشتن سوپراتاندارد توانایی لازم برای انجام این تهدید را دارد.»(۴)

از سوی دیگر امروز فرماندهی کل سپاه در نامه ای به سپاه منطقه ۸ کشوری (خوزستان) دستورات تأمینی لازم را برای حفاظت از این مجتمع صنعتی صادر کرد. در این نامه آمده است:

«۱. نسبت به آمادگی و هوشیاری سیستم اعلام خبر پدافندی اطمینان حاصل شود.

۲. کلیه جنگ افزارهای پدافند زمین به هوا که در منطقه مستقر هستند به طور شبانه روزی آمادگی کافی برای مقابله با حملات هوایی عراق را داشته باشند.

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، ص۲، تونس - خبرگزاری فرانسه، ۵/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۲۲، رادیو ژاپن، ۵/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، توکیو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲.

۳. به منظور افزایش قدرت پدافند مؤثر به دفاع غیرعامل توجه لازم صورت بگیرد.

۴. یگان های مستقر در منطقه آمادگی دفاع در مقابل حملات شیمیایی و میکروبی را داشته باشند.

۵. اخبار و اطلاعات واصله بی درنگ مبادله شود و درصورت وقوع حملات موشکی مراتب سریعاً گزارش شود.

۶. نتایج اقدامات اعلام شده را اعلام کنید.»(۱)

۱

اتهام تازه منابع اطلاعاتی غرب و اظهارنظر صریح رئیس جمهور امریکا مبنی بر شرکت ایران در انفجارهای صبح یکشنبه بیروت، واکنش سفارت جمهوری اسلامی ایران در لبنان را برانگیخت.

امروز رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا، در دیدار با برخی از مقامات یهودی طرف دار حزب جمهوری خواه اعلام کرد: «دلایلی که دراختیار داریم نشان می دهند که برخی از ایرانی ها در عملیات علیه یگان های امریکایی و فرانسوی در بیروت شرکت داشته اند. اما مهیاکردن زمینه لازم برای انجام این عملیات ازجمله تهیه مواد منفجره برعهده سوری ها بوده است.»(۲)

روزنامه نیویورک تایمز نیز در گزارشی به نقل از دیپلمات های غربی نوشت: «دولت لبنان و سازمان های اطلاعاتی امریکا و فرانسه سرنخ هایی به دست آوردند که از درگیری بعضی از ایرانیان در حمله روز یکشنبه به نیروهای امریکایی و فرانسوی حکایت می کند.» براساس این گزارش، منابع اطلاعاتی یکی از چهار کشور عضو در نیروی چندملیتی که برای هفته های متمادی سفارت ایران را زیر نظر داشته اند، اعلام کردند: «بامداد یکشنبه زمانی کوتاه پس از ساعت ۶:۲۲ دقیقه صبح؛ یعنی زمان انفجار بمب ها در پایگاه های امریکا و فرانسه، گروهی را دربرابر سفارت ایران مشاهده کرده که چمدان هایی را در داخل اتومبیل خود می گذاشتند و بلافاصله بعد از آن سوار بر اتومبیل های خود به سرعت منطقه را ترک کردند.» نیویورک تایمز احتمال داد که منابع اطلاعاتی مذکور وابسته به کشور فرانسه باشند. این روزنامه همچنین با اشاره به سوءظن موجود به یک گروه شیعه که به نام های "امل اسلامی" و "حزب الله" شناخته می شود، نوشت: «یکی از دلایل اصلی که سوءظن را متوجه گروه امل اسلامی می سازد وابستگی های این گروه به ایران است و صرفاً از آنجا قوت بیشتری می گیرد که همه حملات تاکنون یا متوجه نیروهای امریکا بوده و یا متوجه فرانسه که با فروش سلاح به عراق خشم ایران را برانگیخته است. درحالی که تاکنون حمله ای به دو عضو دیگر نیروی چندملیتی یعنی بریتانیا و ایتالیا نشده است.»(۳)

در همین حال، باتوجه به اتهام مطرح شده علیه سفارت جمهوری اسلامی ایران در لبنان، روزنامه کریستین ساینس مانیتور در گزارشی به نقل از کاردار سفارت ایران در بیروت نوشت:

۱- سند شماره ۸۰۷۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه (طرح و عملیات) به فرماندهی منطقه۸ (طرح و عملیات)، ۵/۸/۱۳۶۲.

۲- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۷، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص۴۴، روزنامه السیاسه (چاپ کویت)، ۹/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه نیویورک تایمز.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۲، صص ۲۰ - ۱۸، رادیو امریکا، ۵/۸/۱۳۶۲.

«متأسفانه هر بار امریکا در منطقه با شکست روبه رو می شود گناه آن را به گردن ایران می اندازد. ... امریکا پیشتر شوروی را بانی و مسبب همه چیز می دانست، اما از هنگام انقلاب اسلامی هر کار بدی را به ایران نسبت می دهد. ما اتهام دست داشتن در این حادثه را شدیداً رد می کنیم.» کریستین ساینس مانیتور اضافه کرد: کاردار سفارت ایران «درحالی که از گزارش های مربوط به دست داشتن سفارت ایران در این ماجرا به ویژه نقش سفارت به عنوان مرکز طرح ریزی این حادثه به خشم آمده بود، گفت برخی از این حرف ها به شوخی می ماند. همه دروغ می گویند. ما کمترین اطلاعاتی دراین باره نداریم اما [این اتهام] صرفاً بخشی از یک طرح شیطانی است که اقدام تلافی جویانه امریکا را علیه ایران توجیه کند. ... امریکا از بیانیه های ایران مبنی بر مسدودساختن تنگه هرمز بیمناک شده و از آن می ترسد که ارتش اسلامی در تهاجم اخیرش علیه عراق به پیروزی دست یابد.» این نشریه اضافه کرد: «کاردار سفارت ایران پیش بینی کرد که پرزیدنت ریگان دستور خواهد داد امریکاییان در هر کجا که میسر باشد ازجمله سفارت ایران در بیروت دست به اقدامات تلافی جویانه بزنند. [وی گفت] ما بی صبرانه در انتظار شهادت هستیم.»(۱)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس امروز «۹ کامیون حامل پلیس مخصوص فرانسه به طور ناگهانی برای حفاظت از ساختمان بانک ملی ایران واقع در پاریس در این محل مستقر شدند.» رئیس شعبه بانک ملی ایران در پاریس به نقل از مقامات پلیس گفت: «عده ای که در جریان بمب گذاری بیروت ایران را دست اندرکار می دانند قصد برپایی تظاهرات و احتمالاً حمله به این محل را دارند.»(۲)

گفتنی است این تظاهرات امروز در خیابان شانزلیزه پاریس برگزار شد. روزنامه فرانسوی لوموند دراین مورد نوشت: «حدود ۲۰۰ تن از فرانسویان دست راستی افراطی از اعضای حزب نیروهای جدید و نژادپرست در خیابان شانزلیزه پاریس دست به تظاهرات زدند. این عده با شعار "می کشیم می کشیم تروریست ها را" تصویری از رهبران ایران را آتش زدند.» لوموند افزود: «این تظاهرات با یک درگیری کوچک میان مأمورین پلیس و تظاهرکنندگان پایان یافت.»(۳)

امروز همچنین وزرای امور خارجه کشورهای عضو نیروهای حافظ صلح سازمان ملل در لبنان در پایان اجلاس فوق العاده خود، درمورد ضرورت احتمالی افزایش حضور نیروهای بین المللی در لبنان به توافق رسیدند. به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، در پایان این اجلاس گفت: «در مذاکرات احتمال افزایش نقش نیروی حافظ صلح سازمان ملل در لبنان که تعداد آنها اکنون درحدود ۷۰۰۰ نفر می باشد نیز مطرح گردید.»(۴)

۱- همان، صص ۲۰ و ۲۱، رادیو امریکا، ۵/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۱۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، ص۱۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۳.

۱

یاسر عرفات درپیامی خطاب به یوری آندروپف رهبر اتحاد شوروی، «به تمرکز و استقرار شدید نیروهای سوریه در اطراف اردوگاه های فلسطینیان در شمال لبنان» اشاره کرد. به گزارش خبرگزاری فرانسه، عرفات در این پیام - که آن را به هیئتی از روس ها که با وی ملاقات داشتند تسلیم کرد - از رهبری شوروی خواسته است با استفاده از نفوذ خود مانع ازسرگیری دشمنی و خشونت در سطحی وسیع در منطقه شود. خبرگزاری فرانسه افزود یک سخنگوی الفتح اعلام کرد: «شلیک گلوله های توپخانه از مواضع سوری ها به سوی اردوی بداوی و نهرالبارد واقع در شمال طرابلس صورت گرفته است.» این سخنگو «از جهان عرب خواست برای جلوگیری از هرگونه قتل عام تازه سریعاً اقدام کنند.»(۱)

ص: ۳۷۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۱۹، طرابلس - خبرگزاری فرانسه، ۶/۸/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ جمعه ۶ آبان ۱۳۶۲ ۲۱ محرم ۱۴۰۴ ۲۸اکتبر ۱۹۸۳

۱

با گـذشت ده روز از آغاز عملیات والفجر۴ در منطقه عمومی شیلر، فرمانـدهان در جلسـات امروز قرارگاه خاتم به بحث و رایزنی درباره ادامه عملیـات، اوضـاع عمومی ارتش عراق، ابلاغ سازمان رزم جدیـد قرارگاه های عملیاتی و توان رزمی یگان های سـپاه پاسـداران برای ادامه عملیات پرداختند. در خلال این جلسات محسن رضایی بخشـی از سوابق مبارزاتی و خصائص اخلاقی شهید علی رضائیان را بازگو و احمد کاظمی نیز وضع کلی لشکر۸ نجف را تشریح کرد.

در جلسه اول که با حضور علی شـمخانی، غلامعلی رشـید، غلامحسـین بشـردوست، احمـد کاظمی فرمانده لشـکر۸ نجف، حسـین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، محمـدابراهیم همت فرمانـده لشـکر۲۷ محمـد رسول الله(ص)، محمـد بـاقری و قـاسم سـلیمانی فرمانـده لشکر۴۱ ثارالله(ع) برگزار شـد، علی شـمخانی ضـمن تأکیـد بر سـرعت و تـداوم عملیات، باتوجه به ناپایداری وضـعیت جوی فصل پاییز و شروع بارنـدگی و سـردی هوا خواسـتار آماده شـدن هرچه سـریع تر یگان ها برای اجرای عملیات شد. وی حتی پیشـنهاد کرد که نیروها تا فردا ظهر آمـادگی خود را برای اجرای عملیات اعلام کننـد، ولی فرمانـدهان یگان ها به ویژه محمـدابراهیم همت با اشاره به زمان بر بودن انتقال توپخانه ها و خستگی نیروهایی که تازه به منطقه رسیده اند به دلیل پیمودن مسافت طولانی و... با این پیشنهاد مخالفت کردند.

در ادامه جلسه، آخرین تصمیمات قرارگاه برای مأموریت یگان ها بدین شرح ابلاغ شد:

۱. لشکرهای ۸ نجف و ۳۱ عاشورا از خلوزه۲ آزاد می شوند و با استعداد ۵ تا ۶ گردان ارتفاع شیخ گزنشین و ارتفاع ۱۸۶۶ (شاخ تارجر) را تصرف می کنند.

۲. لشکر۲۷ حضـرت رسول(ص) از سـمت چپ شـاخ تـارجر، دو ارتفاع ۱۹۰۴و ۱۹۰۰، تنگه پنجوین، کـانی مانگـا و یـال مسـلط به جاده (۱۶۷۰) را تصرف می کند.

۳. لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز از دو محور پنجوین و جاده تنگه روکان برای تصـرف ارتفاعات سـنگ معدن وکله قندی وارد عمل می شود. (احتمالاً لشکر۱۴ امام حسین(ع) برای بازسازی منطقه را ترک خواهد کرد.)

ص: ۳۷۵

۴. تیپ۳۳ المهدی(عج) فعلاً احتیاط جبهه بانه قرار می گیرد.

همچنین قرار شد تیپ قمر بنی هاشم(ع) و لشکرهای۴۱ ثارالله(ع) و ۲۵ کربلا با واگذاری خطوط پدافندی به ارتش، سازمان خود را برای عملیات بعدی بازسازی کنند، ولی عناصر شناسایی این یگان ها باید در منطقه بمانند و مأموریت های شناسایی شان را انجام دهند.

این مباحث و تصمیم گیری ها درحالی صورت می گیرد که به نوشته راوی قرارگاه خاتم، هوا روزبه روز سردتر می شود، آسمان هرازگاهی ابری شده و باران می بارد.(۱)

در ادامه جلسات امروز قرارگاه خاتم، بعدازظهر نیز جلسه ای در سطح فرماندهان سپاه و ارتش(۲) به منظور معارفه فرماندهان یگان های جدیدی که به منطقه آمده اند برگزار شد. در این جلسه همچنین آخرین آمادگی یگان ها و کلیاتی از مانور عملیات مورد بحث قرار گرفت.

در ابتدای جلسه، سرهنگ صیاد شیرازی موضوعات محوری جلسه را بیان کرد، پس از آن، محسن رضایی درباره اخلاق، رفتار، شجاعت و دلسوزی شهید علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه در جبهه های جنگ و همچنین سوابق مبارزاتی وی مطالبی بیان کرد که حاضران را تحت تأثیر قرار داد.(۳)*

فرمانده کل سپاه سپس درباره لزوم تسریع در ادامه عملیات، وضعیت عمومی دشمن و آشفتگی در حاکمیت عراق گفت: «من امیدوارم که خداوند متعال از برکت خون این شهدا هرچه سریع تر پیروزی نهایی را شامل حال رزمندگان بفرماید و این موانع ظاهری و آن موانعی که به نظر ما مشکلات است، هرچه سریع تر و با قدرت برطرف بشود و ان شاءالله توانایی ادامه عملیات را داشته باشیم. مخصوصاً در این منطقه ای که ما هستیم، باوجود زمینه های بسیار خوب هم در زمین و هم به خاطر حوادثی که در درون ارتش عراق پیش آمده است. حداقل در دو سه روز گذشته چندین نفر از افراد مؤثر ارتش عراق که در اینجا فرماندهی می کردند به عقب برده شده اند و زندانی شده اند. باتوجه به وضعیت زمین و وضعیت دشمن آمادگی کامل هست که به امید خدا دشمن را رها نکنیم و تلاشمان را ادامه بدهیم تا ان شاءالله به اهدافی که در نظر گرفته شده برسیم و یک پیروزی مهم و قطعی را در اینجا حاصل بکنیم. این را هم خدمت برادرها عرض بکنیم که تمام شدن دشمن این نیست که ما تا بغداد سنگربه سنگر بجنگیم. دشمن اگر ایمان داشت، بله باید تا بغداد

۱- سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، ۱/۸/۱۳۶۲ تا ۹/۸/۱۳۶۲، ص۶۹.

۲- افراد حاضر در جلسه عبارت بودند از: سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، سرهنگ امیربیگی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه (ارتش)، سرهنگ مصطفوی فرمانده تیپ۲ لشکر ۲۱ حمزه، سرهنگ پارسایان از عملیات قرارگاه حمزه، محسن رضایی فرمانده کل سپاه، علی شمخانی جانشین فرمانده سپاه، سیدرحیم صفوی مسئول عملیات سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، غلامرضا صالحی مسئول ستاد قرارگاه مقدم حمزه، غلامحسین بشردوست، سالکی معاونت فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه (سپاه)، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا، داود رنجبر راوی قرارگاه خاتم، محمدرضا دیانی راوی قرارگاه مقدم حمزه، احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف و محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص).

۳- * بخش هایی از سخنان محسن رضایی درباره شهید علی رضائیان در ضمیمه اول گزارش آورده شده است.

سنگربه سنگر بجنگیم، اما دشمنی که در مقابل ماست ایمان ندارد. ما الآن داریم در شیلر می جنگیم، دشمن تعدادی از مهم ترین و با اعتمادترین افراد سازمان درونی یعنی سازمان امنیت خود را عوض کرده است. صدام حسین مطمئن ترین فرد نزدیک خود که برادرش است و در رأس سازمان امنیت عراق بود، برداشته و کنار گذاشته است. همه این زمینه ها نشان می دهد که این طور نیست که ما باید اینجا قدم به قدم تا خود بغداد بجنگیم. این فشار اجتماعی زیادی که از کشته ها و زخمی های عراق امروز بر عراق وارد شده است، نشان دهنده خم شدن کمر عراق است و اگر ان شاءالله به امید خدا ادامه بدهیم و این زمین های خوبی را که در اینجا هست بگیریم، قطعاً ضربه قاطع تر و بهتری بر دشمن وارد می شود. امیدوارم که برادرها بدون احساس خستگی و با آمادگی کامل، بازسازی هایی که دارند را ادامه بدهند. الحمدلله مردم هم الآن دارند به جبهه ها روی می آورند و مخصوصاً ائمه جمعه هم تلاش خوبی کردند. ان شاءالله بدون خستگی ادامه بدهیم و اینجا یک نتیجه مؤثر از این همه تلاش را بگیریم.»

پس از آن، سرهنگ امیربیگی ضمن بیان خلاصه ای از عملکرد یگان های خودی در مراحل اول و دوم عملیات، هدف مرحله سوم عملیات را تصرف ارتفاعات کانی مانگا و ارتفاعات پنجوین و بخش شمالی ارتفاع سورن عنوان و سازمان رزم قرارگاه ها و یگان های مأمور را چنین اعلام کرد:(۱)

قرارگاه حمزه۱: لشکر۱۴ امام حسین(ع) + لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) + لشکر۴۱ ثارالله(ع) و تیپ۲ از لشکر۲۱ حمزه.

قرارگاه حمزه۲: تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) + تیپ۳ از لشکر۲۸ کردستان.

قرارگاه حمزه۳: لشکر۸ نجف + تیپ۳۳ المهدی(عج) و تیپ۲ از لشکر۲۸ کردستان.

قرارگاه حمزه۴: لشکر۲۵ کربلا + لشکر۳۱ عاشورا و تیپ۱ از لشکر۲۸ کردستان.

قرارگاه حمزه۵: لشکر۲۷ حضرت رسول(ص).

قرارگاه حمزه۶: لشکر۵ نصر.

سرهنگ امیربیگی افزود: قرارگاه های حمزه۲ و حمزه۴ به ترتیب احتیاط قرارگاه های حمزه ۵ و۱ هستند و تعیین تقدم به کارگیری این یگان های احتیاط نیز با قرارگاه های مذکور است.

در ادامه جلسه، فرماندهان یگان های حاضر در منطقه، کلیاتی از عملیات خود و تلفات و

۱- این سازمان نسبت به سازماندهی قبل تغییراتی داشت و بدون هماهنگی با سپاه انجام شده بود که بعداً تصحیح شد. در سازمان رزم جدید ۴ لشکر و یک تیپ از نیروهای سپاه شامل لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، لشکر۲۵ کربلا، لشکر۵ نصر و تیپ۳۳ المهدی(عج) که در این سازمان گنجانده شده اند در مرحله اول و دوم عملیات حضور نداشتند و جدیداً به سازمان رزم اضافه شده اند، البته لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) قوای خود را وارد منطقه کرده اند و فرماندهی قرارگاه خاتم مأموریت آفندی به آنها واگذار کرده است، ولی سایر یگان ها هنوز وارد منطقه نشده اند.

خساراتی که در طول عملیات متحمل شده بودند، بیان کردند.(۱) گزارش فرماندهان حاکی از آن بود که نیروهای موجود سپاه در منطقه، ۲۵ گردان شامل ۹ گردان از لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، ۶ گردان از لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، ۴ گردان از لشکر۱۴ امام حسین(ع) (دو مرحله عملیات انجام داده)، ۳ گردان از لشکر۳۱ عاشورا (۲ مرحله عملیات انجام داده) و ۳ گردان از تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) (یک مرحله انجام داده) می باشد و قرار است لشکر۵ نصر نیز به این سازمان رزم اضافه شود. البته لشکرهای ۴۱ ثارالله(ع) و ۲۵ کربلا- نیز به علت آسیب های واردشده و نبود نیروی کافی با نظر فرماندهی از انجام مأموریت آفندی در مرحله بعدی عملیات معاف شدند.(۲)

در پایان این جلسه سرهنگ صیاد شیرازی با اعلام اینکه برای بستن عقبه دشمن قرار است در منطقه بانی بنوک در جنوب ارتفاعات سورن(۳)* عملیات محدودی طراحی و اجرا شود، نکاتی را به این شرح درباره نحوه اجرای عملیات به فرماندهان متذکر شد: تاکتیک عملیات مبتنی بر دور زدن دشمن است. از درگیری رویارو و جبهه ای خودداری کنید؛ برای انهدام بیشتر دشمن (اسیر و کشته) طرح های خود را تنظیم کنید؛ برای پاک سازی مناطق تصرف شده، نیروی مخصوصی را در نظر بگیرید تا نیروهای اصلی آزادتر پیشروی کنند.(۴)

از سوی دیگر، باتوجه به طرح سرهنگ صیاد شیرازی مبنی بر اجرای تک ازسمت غرب کانی مانگا برای تصرف این ارتفاع، امروز عناصری از سپاه مریوان و تعدادی از نیروهای بارزانی برای شناسایی به منطقه غرب کانی مانگا اعزام شدند تا نتایج شناسایی و مشاهدات خود را دراختیار قرارگاه قرار دهند. این درحالی بود که لشکر۳۱ عاشورا و لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) شناسایی های خود را براساس حرکت از شرق کانی مانگا انجام داده بودند و به تبع آن در نظر داشتند برای تصرف این ارتفاع، ازسمت شرق مانور یگان خود را طراحی کنند. باوجود این مسئولان قرارگاه خاتم به ویژه سرهنگ صیاد شیرازی منتظر بازگشت گروه شناسایی از غرب کانی مانگا بودند تا براساس آن جهت مانور برای تصرف کانی مانگا را نهایی کنند.(۵)

۱

نیروهای ستاد جنگ های نامنظم ارتش و سپاه امروز در استان سلیمانیه عراق و در عمق خاک دشمن دو عملیات اجرا کردند. به گزارش منابع نظامی، نیروهای تحت امر ستاد جنگ های نامنظم سپاه و ارتش در منطقه خرمال به یک مقر استخبارات عراق حمله کردند. در این عملیات ۴ تن از

۱- گزارش احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف از وضعیت یگان خود و آسیب های واردشده به این لشکر به نحوی بود که فرماندهی تصمیم گرفت که این لشکر را از ادامه مأموریت در منطقه معاف کند. در ضمیمه دوم گزارش بخش هایی از اظهارات احمد کاظمی آمده است.

۲- سند شماره ۴۲۰۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: لزوم تسریع در ادامه عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۶/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۳۳)، محمدرضا دیانی، صص ۱۷ - ۳؛ و- سند شماره ۴۲۰۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سازمان رزم برای ادامه عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۶/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۳۲)، محمدرضا دیانی، ص۵، ۷، ۱۱ و ۱۲.

۳- * عملیات بانی بنوک به عنوان یک ایده در ذهن فرماندهان بود تا با تصرف این منطقه در جنوب ارتفاعات سورن و پیشروی به سمت جاده شانه دری - نالپاریز، بتوان عقبه جبهه پنجوین و کانی مانگا را قطع کرد.

۴- سند شماره ۲۸۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۷۷.

۵- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، صص ۹۴ و ۹۵.

نیروهای امنیتی کشته و ۵ نفر نیز زخمی شدند. همچنین در عملیاتی دیگر در منطقه عمومی حلبچه، یک گروه گشتی ستاد جنگ های نامنظم با آر.پی.جی۷ یک پست بازرسی را در روستای انب هدف قرار دادند که براثر آن ۲ سرباز عراقی کشته شدند و یک تن نیز زخمی شد.(۱)

۱

باآنکه مرحله دوم عملیات والفجر۴ نیز پایان یافته و نیروهای ایرانی ضمن آزادسازی مناطق نسبتاً وسیعی در منطقه شیلر، هم اکنون در ارتفاعات استان سلیمانیه عراق مستقر هستند، فرمانده سپاه یکم عراق - که مسئولیت پدافند منطقه شمال عراق (مناطق کردنشین) را بر عهده دارد - همچنان بر طبل انکار می کوبد. این فرمانده عراقی با ارائه آمار اغراق آمیزی از خسارات واردشده به نیروهای ایرانی، تهدید کرد که عراق در ادامه جنگ سلاح های کارآمدی را علیه ایران به کار خواهد گرفت.(۲)

بخش هایی از گزارش رادیو امان درمورد اظهارات فرمانده سپاه یکم عراق چنین است: سرلشکر ستاد فرمانده سپاه یکم عراق تأکید کرد نیروهای ایرانی در خلال نبردهای هشت روز گذشته در بخش شمالی میدان عملیات در تحقق بخشیدن به هدف خود و رخنه به صفوف نیروهای عراقی و پیشروی در عمق خاک عراق با شکست مواجه شده اند. وی افزود آنچه تحقق یافته آن است که اغلب نیروهای مهاجم ایرانی در مرزهای بین المللی منهدم و خسارات واردشده به آنها درحدود ۳۸ هزار کشته و تعداد کثیری مجروح می باشد.

در ادامه گزارش رادیو امان آمده است: این فرمانده نظامی عراق به ایران درباره تلاش برای تجاوز جدید علیه خاک عراق هشدار داد و گفت: عراق از سلاح های کارآمد که ایرانیان از میزان کارایی آنها مطلع هستند، استفاده خواهد کرد. وی خاطرنشان ساخت میزان خسارات سنگینی که نیروهای ایرانی متحمل شده اند آنها را وادار ساخته تا راه اصلی منتهی به عمق خاک عراق را برای انتقال کشته شدگان و مجروحان ببندند.

فرمانده سپاه یکم عراق تأکید کرد که نبردهای اخیر با نبردهای گذشته تفاوت داشته چون نیروهای ایران به میزان زیاد منهدم و در مقابل آن خسارات بسیار اندکی به عراقی ها وارد شد و نیروهای عراقی تجربه بیشتری درزمینه رزم کوهستانی کسب کردند. وی افزود: کردهای داوطلب نقش برجسته ای در پشتیبانی از نیروهای عراقی و مقابله با ایرانی ها داشته اند.(۳)

ص: ۳۷۹

۱- سند شماره ۲۰۸۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مشترک جنگ های نامنظم ارتش و سپاه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۲- رادیو اسرائیل در گزارشی درمورد این هشدار گفت: «به اعتقاد برخی ناظران منظور فرمانده عراقی [استفاده از] سلاح های شیمیایی می باشد.» (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۴۵، رادیو اسرائیل، ۶/۸/۱۳۶۲)

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۴۴.

۱

کمبود نیرو در ارتش عراق ازجمله مشکلاتی است که تصمیم گیران نظامی عراق با آن روبه رو بوده و برای کاستن از تأثیرات منفی آن، راهکارهایی را نظیر استخدام نیروهای خارجی، به کارگیری نیروهای کرد محلی (جاش ها) و کاستن از مدت دوره های آموزش نظامی در سطوح مختلف در نظر گرفته اند.

یک منبع نظامی عراق دراین باره اعلام کرد: آموزش سربازان به علت نیاز فوری به نیرو و تعجیل در اعزام آنها به جبهه های جنگ از ۳ ماه به ۲۰ روز تقلیل یافته است. دوره آموزشی در دانشکده افسری نیز که قبلاً ۳ سال بود پس از شروع جنگ به ۱۸ ماه و اخیراً به ۶ ماه کاهش یافته است. همچنین این منبع با هدف ایجاد جو امنیتی برای جلوگیری از فرار نظامیان عراقی افزود: حدود یک ماه پیش، اسامی ۱۵۰ نفر از افسران و درجه داران ارتش عراق که به علت تمرد و فرار از جبهه اعدام شده اند به صورت اعلامیه در یگان های عراقی پخش گردیده است. در آن اعلامیه تأکید شده است که هرکس خیانت یا فرار کند به سرنوشت این افراد دچار خواهد شد.(۱)

۲

حملات هوایی عراق در منطقه عملیاتی والفجر۴ و همچنین گلوله باران شهرهای مرزی جنوب، امروز هم ادامه یافت.

در منطقه عملیاتی والفجر۴، یک هواپیمای عراقی که در ساعت ۱۳ قصد بمباران نیروهای خودی در ارتفاع آزادشده خلوزه۲ را داشت، هدف آتش پدافند هوایی قرار گرفت و سرنگون شد.(۲)

توپخانه های عراقی نیز امروز برخی از مناطق خرمشهر ازجمله منطقه گمرک، دیری فارم و پل نو و همچنین مناطقی از آبادان را هدف قرار دادند. در این حملات علاوه بر خساراتی که به مناطق یادشده در خرمشهر وارد شد، ۳ منزل مسکونی و یک مغازه نیز در آبادان تخریب گردید و ۲ تن شهید و ۲۶ نفر هم زخمی شدند(۳)

۳

یکی از فرماندهان سپاه در عملیات والفجر۴، در گفت وگو با خبرگزاری جمهوری اسلامی این عملیات را از بعد امنیتی مورد ارزیابی قرار داده، به تأثیر آن بر گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه و قطع ارتباط آنان با عراق پرداخت. وی ضمن اشاره به برخی محورهای مواصلاتی که ارتباط عراق را با گروه های مسلح غیرقانونی ایران میسر می سازد، اقدامات نیروهای خودی برای قطع این ارتباط را تشریح کرد. این فرمانده همچنین نفوذ ایران در عمق مناطق عراق در استان سلیمانیه و تسلط بر بخش هایی از این استان ازجمله چند شهر و ۴۰ روستا را از دیگر دستاوردهای عملیات والفجر۴ اعلام کرد.

۱- سند شماره ۳۳۰۰۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی فرماندهی لشکر۲۱ حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۱۹۳ - ۳/۲، ۶/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۲۰۵۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۹/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۶۶۰۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۶۰۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۰۷۰ مرکز

مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۷/۸/۱۳۶۲.

مشروح گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از سخنان این فرمانده نظامی چنین است: اهداف عملیات دستیابی به ارتفاعات مشرف به شهر پنجوین، ارتفاعات هرگنه و چندین ارتفاع راهبردی دیگر بود که به حول و قوه خداوند توانستیم در سه روز عملیات به صددرصد این اهداف دست یابیم. وی سپس با اشاره به اینکه این عملیات به غیر از تفاوت هایی که ازنظر زمانی و مکانی با سایر عملیات های گذشته داشته، دارای ابعاد سیاسی نظامی خاص می باشد که در کنار آن بعد اقتصادی نیز مطرح است، گفت: ازنظر سیاسی این عملیات جواب ابرقدرت ها می باشد که به طور مداوم رژیم بعثی صهیونیستی عراق را تجهیز می کنند. از بعد نظامی نیز این عملیات باعث شده ارتباط ضدانقلاب با خارج قطع گردد، زیرا منطقه مریوان بزرگ ترین منطقه ای بود که دراختیار ضدانقلاب قرار داشت و ضدانقلاب به خصوص دمکرات ها و کومه له ازطریق شیار شیلر و شیار قزلجه تدارک می گردیدند. علاوه براین نیروهای دشمن که از ارتفاعات این منطقه شهر های مرزی به خصوص شهر مریوان را زیر آتش داشتند، به عقب رانده شدند و این شهرها از تیررس دشمن خارج شدند. ازنظر اقتصادی نیز با فتح این ارتفاعات دشت حاصلخیز مریوان از زیر آتش خارج گردید که می تواند دوباره زیر کشت رفته و مورد بهره برداری قرار گیرد.

فرمانده مذکور با تأکید بر فتح شاهراه های حیاتی ضدانقلاب، در این عملیات گفت: ضدانقلاب که پایگاه های اصلی اش در منطقه بین بانه و مریوان قرار داشت با بسته شدن مرزها و وجود مردم حزب اللهی شهرها راهی بجز تسلیم درپیش ندارند. این فرمانده درخصوص وضعیت فعلی رزمندگان اسلام و نیروهای دشمن در منطقه عملیاتی اظهار کرد: بلندترین ارتفاعات در منطقه عملیاتی ارتفاعات ۱۵۳۰ و ۱۴۲۸ بود که این دو ارتفاع را رزمندگان اسلام در طول دو الی سه روز جنگ تن به تن فتح کردند و شهر پنجوین و دشت قزلجه زیر دید و در تیررس نیروهای اسلام قرار گرفتند. پس از تصرف آخرین ارتفاعات در منطقه شمالی و شرقی پنجوین و استقرار نیروهای اسلام در قله های مرتفع پنج تن، دشمن مجبور به عقب نشینی شد. درحال حاضر، نیروهای اسلام با استقرار کامل در مناطق تصرف شده تعدادی از شهر ها و بیش از ۴۰ روستای عراق را در تیررس خود دارند. این شهر ها و روستاها نیز آزادشده تلقی می شوند، زیرا نیروهای اسلام بیش از دشمن بر آنها تسلط دارند.(۱)

۱

در ۵ عملیات عناصر مسلح غیرقانونی در مناطق عمومی سردشت، شمال غربی ارومیه، ماکو و سقز و ۴ عملیات نیروهای خودی در مناطق کامیاران، هشتیان، شمال غربی سلماس و شهر بوکان ۱ تن از افراد خودی شهید و ۲۲ تن زخمی شدند. از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی نیز حداقل ۱۳ تن کشته و تعدادی زخمی و ۱۰ تن از آنان نیز دستگیر شدند. همچنین غنائم فراوانی به دست نیروهای خودی افتاد. قرارگاه حمزه سیدالشهدا نیز ضمن

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰.

اشاره به تسلیم شدن ۱۴ تن از افراد مسلح غیرقانونی در یک هفته گذشته از همکاری حزب دمکرات کردستان با نظامیان عراق در منطقه حاج عمران خبر داد.

در سردشت، تعدادی از نیروهای سپاه، ارتش و بسیج درحال رفتن به مراسم ختم شهدا بودند که یکی از افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب یک نارنجک ساچمه ای را به سمت آنان پرتاب کرد. براثر انفجار این نارنجک یک تن شهید و ۱۴ تن نیز زخمی شدند.(۱)

حمله عناصر حزب دمکرات به نیروهای خودی در منطقه سرو در شمال غربی ارومیه نیز ۷ زخمی برجای گذاشت.(۲)

همچنین در محور سردشت به پیرانشهر، ۶۰ تن از افراد حزب دمکرات کردستان به پایگاه بادین آباد حمله کردند. با هوشیاری و عکس العمل به موقع نیروهای پایگاه، مهاجمان با تحمل ۴ کشته و تعدادی زخمی منطقه را ترک کردند.(۳)

در منطقه عمومی ماکو نیز یک گروه چهار نفری از پایگاه حصار سپاه، هنگام گشت زنی به محاصره ۱۲ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات که مسلح به تفنگ ژ۳ و سلاح آر.پی.جی۷ بودند درآمدند. به دنبال تیراندازی مهاجمان به سوی نیروهای پایگاه درگیری آغاز شد. در این زدوخورد که از ساعت ۱۸ تا ۲۱ ادامه یافت، یکی از نیروهای خودی براثر موج انفجار آر.پی.جی۷ مصدوم گردید.(۴)با رسیدن نیروهای کمکی از پایگاه مجاور، مهاجمان مجبور به ترک منطقه شدند.(۵)

در منطقه سقز نیز افراد سازمان مارکسیستی - مائوئیستی کومه له با بستن جاده منتهی به بانه در فاصله ۶ کیلومتری سقز، خودروهای عبوری را متوقف و مسافران را دستگیر کردند. این افراد پس از گرفتن پول و لوازم مسافران برایشان سخنرانی کرده و سپس آنها را آزاد کردند. عناصر کومه له یک دستگاه لودر اداره راه سازی را نیز آتش زدند و قصد داشتند ۲ دستگاه کامیون این اداره را نیز سرقت کنند که راننده کامیون ها با هوشیاری از منطقه خطر گریختند.(۶)

از سوی دیگر در روز جاری، نیروهای خودی نیز ۴ عملیات علیه گروه های مسلح غیرقانونی اجرا کردند.

در کامیاران، نیروهای سپاه توانستند در یک عملیات طراحی شده به یک مقر مخفی هیز بیستون حزب دمکرات در دامنه غربی ارتفاعات شاهو، حمله کرده و آنجا را به تصرف درآورند. در این عملیات تعداد زیادی از افراد این حزب کشته شدند که جنازه ۸ تن از آنان در منطقه درگیری باقی ماند. ۷ تن از افراد این حزب نیز دستگیر شدند. از این مقر هیز بیستون سلاح های فراوانی ازجمله ۸۰ قبضه انواع تفنگ، ۲ قبضه آر.پی.جی۷ و ۲ قبضه خمپاره انداز ۸۰ میلی متری به دست آمد.(۷)

علاوه براین امروز نیروهای سپاه قریه خره گوش در منطقه عمومی هشتیان در شمال ارومیه را نیز پاک سازی کردند که درجریان آن یک تن از افراد مسلح غیرقانونی کشته شد.(۸)

در منطقه برشخواران در شمال غربی سلماس نیز نیروهای ژاندارمری درپی تعقیب شخصی

۱- سند شماره ۸۰۷۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۶/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۸۹۰۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن هفتگی مرکز فرماندهی سپاه، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص۲۱.

۳- سند شماره ۸۰۷۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۶/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۲۱۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به ستاد مرکزی سپاه، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۳؛

و- سند شماره ۱۱۳۱۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: خبرنامه قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۵، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص۲۴.

۵- سند شماره ۳۱۸۲۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات پایگاه سپاه ماکو به اطلاعات سپاه منطقه۱۱، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۳۹۸۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری سقز به استانداری کردستان، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۲۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه ناحیه کردستان به فرماندهی منطقه ۱۱، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۸۹۰۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲۱؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به ستاد مرکزی ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۲؛ و- سند شماره ۳۳۸۲۲۸

۸- سند شماره ۳۵۵۰۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات سپاه ارومیه به فرماندهی سپاه ارومیه، ۸/۸/۱۳۶۲.

که به سوی آنها تیراندازی کرده بود، به طور تصادفی به فردی درحال فرار، برخورد کرده و او را به همراه یک قبضه نارنجک دستی، دستگیر کردند.(۱)

در اقدام دیگری در شهر بوکان، نیروهای سپاه ۲ مرد را که با لباس و چادر زنانه در شهر درحال تردد بودند، دستگیر کردند. در بازرسی از این افراد که از اعضای هیز بیان حزب دمکرات بودند، ۲ قبضه کلت و ۳ عدد نارنجک به دست آمد. دستگیرشدگان اعتراف کردند قصد ترور چندتن از اعضای سابق حزب دمکرات را داشته اند که خود را به نیروهای دولتی معرفی کرده بودند.(۲)

در ادامه تسلیم شدن افراد حزب دمکرات به نیروهای خودی که به ویژه پس از اجرای عملیات والفجر۴ افزایش چشمگیری یافته است، امروز نیز قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) اعلام کرد در یک هفته گذشته، ۱۴ نفر از اعضای این حزب ضمن اظهار ندامت از عملکرد گذشته، خود را به نیروهای نظامی و انتظامی معرفی و امان نامه دریافت کرده اند.(۳)

این قرارگاه همچنین درخصوص همکاری حزب دمکرات کردستان ایران با رژیم بعث عراق گزارش داد: یکی از مأموران امنیتی عراق به نام سالم که قبل از اجرای عملیات والفجر۲ در منطقه حاج عمران مسئول دایره امنیتی آن منطقه بود، به همراهی ۱۰ نفر محافظ با راهنمایی و همراهی یکی از افراد حزب دمکرات به نام کریم حسامی از منطقه سرشاخان عراق با هدف گفت وگو با نیروهای ضدانقلاب فعال در منطقه صومای برادوست در شمال غربی ارومیه به آن منطقه رفته تا آنان را برای برنامه های زمستانی هماهنگ کند.(۴)

۱

درحالی که بحث و تبادل نظر در قرارگاه خاتم الانبیا(ص) درباره تداوم عملیات والفجر۴ ادامه دارد، گزارش های امروز منابع خبری از تشدید تهدیدات عراق به استفاده از سلاح های جدید و مرگبار در جنگ حکایت دارد.

به گزارش رادیو اسرائیل، فرمانده سپاه یکم عراق در اظهاراتی ضمن آنکه مدعی شد نیروهای ایران در هجوم جدید خود کاملاً شکست خورده اند هشدار داد که «عراق از سلاح های کارآمد که ایرانیان از میزان کارایی آنها مطلع هستند استفاده خواهد کرد.»(۵)-(۶)

امروز در اطلاعیه ارتش عراق تحرکات گسترده بالگردهای عراقی علیه مواضع و خودروهای نظامی ایران در بخش شمالی منطقه نبرد مورد تأکید قرار گرفت.(۷) دراین مورد رادیو بی بی سی گفت: «دولت عراق می گوید که نیروهای این کشور با هلیکوپتر، موشک های فرانسوی اگزوست را علیه نیروهای ایران به کار گرفته و بخش اعظم نیروهای مهاجم ایران

۱- سند شماره ۳۶۶۵۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب به فرماندهی ژاجا، ۶/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۱۳۱۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲۴؛ و- سند شماره ۸۹۰۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ۲۲/۸/۱۳۶۲ صص ۲۰ و ۲۱.

۳- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ سپاه (قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)) به فرماندهی کل سپاه ۶/۸/۱۳۶۲.

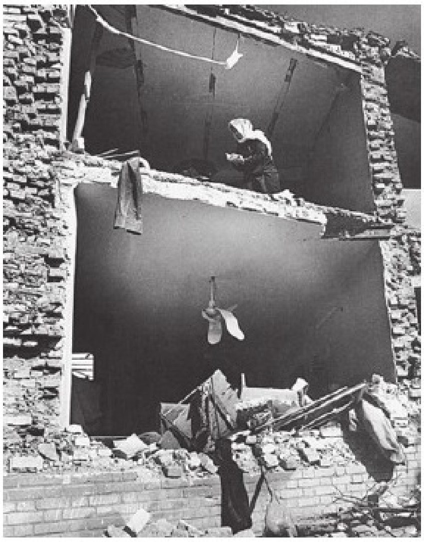
۴- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۵- مشروح اظهارات فرمانده سپاه یکم عراق در گزارش شماره ۲۴۵ همین روز آمده است.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۴۴، رادیو امان، ۶/۸/۱۳۶۲.

۷- همان، ص۱، رادیو صوت الجماهیر، ۶/۸/۱۳۶۲.

را قلع وقمع کرده انـد.»(۱)رادیو اسـرائیل نیز در گزارشـی به نقـل از یـک مقـام نظامی عراق اعلام کرد: «ارتش آن کشور از موشک های ساخت شوروی و فرانسه علیه مراکز تجمع نیروهای ایرانی اسـتفاده کرده است. ... در این حملات از موشک های کوتاه برد روسـی از نوع فراگ و از موشک های روسیِ برد متوسط به نام اسـکاد و از موشک های اگزوست فرانسوی اسـتفاده شده است.» رادیو اسرائیل سپس با اشاره به چنـد حمله موشـکی عراق به خوزسـتان در دو هفته اخیر که به کشـته یا زخمی شـدن صدها نفر انجامیده به نقل از روزنامه الثوره (ارگان حزب بعث عراق) اضافه کرد: «دولت بغـداد تاکنون به امیـد صـلح با ایران از به کارانـداختن برخی سـلاح های کشـنده خودداری کرده، ولی اکنون که ایران به لجـاجت ادامه می دهـد این سـلاح هـا نیز علیه ایران به کـار گرفته خواهـد شـد.» این رادیو افزود: «در جبهه پنجوین امروز نبرد تقریباً فروکش کرده بود و نیروهای طرفین از مواضع قبلی خود به آتشباری علیه یکدیگر ادامه دادند.»(۲)

تخریب منازل مسکونی بهبهان براثر حملات موشکی عراق

امروز همچنین گزارش شـد در روزهـای اخیر در آلمـان غربی هواپیماهای جمهوری اسـلامی معلولان و مجروحان عملیات والفجر۴ را در فرودگـاه فرانکفورت پیـاده کرده انـد. بنـا به این گزارش، تعـدادی از زخمی هـا در بیمارسـتان بزرگ "گولتادن" در مونیـخ بستری شـده اند.(۳)

۱

در ادامه بازتاب حملات موشـکی اخیر عراق رادیو بی بی سـی امروز گزارش داد: «ایران می گوید که حدود یک صد نفر که عده کثیری از آنها بچه مدرسه بودند در حمله موشکی عراق به شهر بهبهان در روز چهارشنبه کشته شده اند.» این رادیو سپس افزود: «عراق می گوید که دراثر حملات توپخانه ایران به شـهر مرزی مندلی و حومه آن در بخش مرکزی جبهه جنگ، ۲۰ نفر غیرنظامی کشته و عده ای مجروح شدند.»(۴)به گزارش خبرگزاری جمهوری اسـلامی، روزنـامه های امروز صـبح پاریس نیز خبر پرتاب موشک به طرف شـهرهای بهبهان و مسجدسلیمان را به چاپ رساندند.(۵)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۸، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۷، رادیو بی بی سی، ۶/۸/۱۳۶۲

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، صص ۳۳ و ۳۴، رادیو اسرائیل، ۶/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۳۹، رادیو ایران، ۶/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، ۷/۸/۱۳۶۲، شماره ۴۸، ص۷، رادیو بی بی سی، ۶/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۸/۱۳۶۲.

رئیس جمهور و رئیس شورای عـالی دفاع در خطبه های نمازجمعه امروز تهران به بیان اهـداف و نتایـج عملیات والفجر۴، موضع ایران در قبـال قطعنـامه پیشـنهادی کشورهـای غربی در سازمـان ملـل و زمینه هـای بروز حوادث اخیر لبنـان پرداخت. بخش هـایی از سـخنان رئیس جمهور امروز در خبرگزاری ها انعکاس یافت.

آیت الله خـامنه ای در خطبه دوم نمـازجمعه درخصوص اهمیت عملیات والفجر۴ اظهـار کرد: «[این عملیات] ازلحاظ وضع زمان و شـرایط بین المللی، همچنین ازلحـاظ وضع منطقه و تـأثیری که این عملیات بر روی مجموع جنگ و همچنین بر روی مسائل مربوط به ضـدانقلاب در منطقه مظلوم کردسـتان دارد، کمـال اهمیت و تـأثیر را داشت.» وی بـا اشـاره به امکانـات مختلفی که عراق دراختیـار گروه های مسـلح غیرقانونی منطقه برای ناامن کردن غرب کشور قرار داده بود، افزود: «این مناطق، غالباً مهم ترین آنها، از دست ضدانقلاب گرفته شد.»

رئیس شورای عـالی دفـاع سـپس بـا اشـاره به موقعیت دفاعی عراق ازنظر بهره گیری از شـمار زیادی نیرو درقالب ۱۷ تیپ پیـاده، زرهی و کوهسـتانی و وجود اسـتحکامات فراوان در صدها کیلومتر مربع از اراضـی و ارتفاعات منطقه، شکست و عقب نشینی ارتش عراق را نتیجه ضعـف شدیـد روحیـه آن خوانـد و گفت: «این یـک چیزی است که دیگر دنیـای اسـتکباری نمی توانـد برای عراق جـبران و تـأمین کنـد. هواپیمـا، تانـک، موشـک، توپخـانه می شـود داد؛ حتی مزدور می شـود فرسـتاد، امـا روحیه چگـونه می شـود داد؟» وی افزود: «عراق این [ضـعف] را چطور می تواند جبران کند؟ سعی می کنند با پول جبرانش کنند. پول بر سر نظامی شان بریزند. اگرچه ازلحاظ پولی هم حالا به شـدت در مضـیقه هسـتند. پشتیبانانشـان احساس کرده انـد که دیگر برای همیشه نمی تواننـد این مرده محتضـر را تجهیز کرد و خون در کالبـد یأس آور او ریخت. یک کمی سـر کمک ها را بسـته انـد. راه کمک ها را مسـدود کرده اند. لذا از این جهت هم بیچاره ها ناتوان انـد، اما پول می دهنـد. ... مگر می شود یک ارتش را با این گونه چیزها، با درجه، با پول در مقابل یک ملتی قرار داد که از حق دفاع می کنند؟ حرف دارند برای زدن. منطق دارند برای جنگیدن. بی هدف نمی جنگند و می دانند چه کاری می کنند.»

امام جمعه تهران تأکید کرد: «عملیات خوشـبختانه عملیات خوبی بود. صدام را به التماس انداخت. صدام به کردهای عراقی التماس کرد و گفت شـماها جنـگ نمی کنیـد. ملامـت کرد. تملق گفت. دروغ گفت و فایـده ای هم نـدارد. من به او می گویم نه کردهای مسـلمان، نه عرب هـای مسـلمان و نه هیـچ عراقی میهن دوست و میهن پرست، درصورتی که بتوانـد نه فقـط بـا او همکـاری نمی کنـد، بلکه حتی اگر بتواند، در ازاله وجود او هم خواهد کوشید.»

رئیس جمهور در ادامه به طرح قطعنـامه پیشـنهادی کشورهای غربی در شورای امنیت سازمان ملل پرداخت و خاطرنشان کرد: «برای نجات دادن بغداد ... از شرق و غرب همدست شده اند.

ص: ۳۸۵

البته کارگردان این میدان، امروز فرانسه و امریکا هستند، اما دیگر طرف های بقیه را هم دیده اند. قطعنامه ای به شورای امنیت در سازمان ملل برده اند که هدف از این قطعنامه، نجات رژیم صدام است. آن هم با زورگویی در مقابل خواست های مردم ایران. ... ما البته از شورای امنیت سازمان ملل هیچ انتظاری جز این نداریم. چه زمانی شورای امنیت سازمان ملل با آن بافت می تواند به حق حکم کند و حق را ببیند؟ در جایی که امریکا حق وتو دارد، فرانسه حق وتو دارد، قدرت های بزرگ، سردمدار و گردانندە آنجا هستند، مگر می شود چیزی جز برخلاف منافع و مصالح ملت ایران در آنجا بگذرد؟ حالا بقیه اعضایی که در آنجا هستند اگر به فرض نخواهند با ایران معارضه و مبارزه کنند، اگر بر فرض رئیس شورای امنیت یک فرد اردنی هم نباشد - که اکنون هست - وقتی که حق وتو برای این قدرت های گرگ منش مخالف با مصالح ملت آزادی خواهی مثل ملت ما هست، طبیعی است که از این مرکز از این محل هیچ امید خیری نمی توان داشت و ما این را از اول هم می دانستیم.»

آیت الله خامنه ای با اشاره به روزهای نخست جنگ و آغاز تهاجم گسترده ارتش عراق به مرزهای ایران یادآور شد: «صدام با هیاهوی وحشیانه و جنون آمیزی وارد خاک ما شد. خرمشهر را تصرف کردند. شهرها را زیر آتش گرفتند و از شورای امنیت سازمان ملل کمترین صدایی بلند نشد. کمترین اعتراضی نشد. حتی عراقی ها اعتراف کردند که ما پیش رفتیم. تجاوز کردیم و گفتند که ما تجاوزمان را متوقف نمی کنیم و باز هم تجاوز را ادامه خواهیم داد تا به جاهایی برسیم که برای ما راضی کننده باشد. [اما] سازمان ملل و شورای امنیت سازمان ملل، لب از لب برنداشت تا وقتی که خرمشهر به وسیله نیروهای اسلام پس گرفته شد. آن وقت بود که چُرت دنیا ازجمله چُرت شورای امنیت پاره شد. فهمیدند که نخیر رزمندگان اسلام مصمم هستند که حقوقشان را بگیرند. از آنجا شروع کردند به قطعنامه صادر کردن. حالا ـ دیگر شده اند طرف دار صلح و مخالف با جنگ. مخالف با تجاوز. مخالف با خونریزی! پس تا به امروز کجا بودید؟ آیا ملت ایران حق دارد با این کیفیت به سازمان ملل و به ویژه به شورای امنیت سازمان ملل با همه وجود بدبین باشد یا نه؟»

رئیس جمهور تأکید کرد: «ما به شورای امنیت به شدت بدبین هستیم و هیچ قطعنامه ای را که ازسوی این شورا بی توجه به خواسته های بحق ما صادر شده باشد، به هیچ وجه قبول نخواهیم کرد. قطعاً قطعنامه را رد می کنیم و علت آن هم واضح است.» وی همچنین در تبیین دلایل این تصمیم گفت: «هیئت اعزامی سازمان ملل به ایران آمد، شهرها را دید. ویرانی ها را دید. گزارشی تهیه کرد و در آن گزارش صریحاً اعلام کرد شهادت داد که عراق تجاوز کرده، شهرها را ویران کرده و ادعاهایش درباره ایران از این جهت درست نیست. [این هیئت] رفت و [گزارش را] به سازمان ملل تسلیم کرد، اما هیچ گونه ترتیب اثری به این گزارش داده نشد.»

آیت الله خامنه ای همچنین با اشاره به پرتاب بمب ها و موشک های عراق به روی شهرها و مراکز جمعیتی ایران گفت: «سازمان ملل و همه سازمان های جهانی لب از لب باز نمی کنند و یک کلمه اعتراض نمی کنند. آیا نمی دانند؟ آیا در مقابل حادثه دلخراش بهبهان و مسجدسلیمان مسئول نیستند؟ صدام صریحاً گفت که من شهرهای [ایران را] می زنم. وقتی که ما در عملیات والفجر۴ پیروز شدیم، دنیا این حرف را شنید یا نه؟ اگر شنیدید نباید بپرسید که در کدام منطق و طبق کدام عرف در دنیا، پاسخ میدان جنگ باید در شهرهای غیرنظامی داده بشود؟ بنابراین ما حق داریم که به سازمان ملل اطمینان نداشته باشیم. دنیا بداند ما حق داریم که قطعنامه سازمان ملل را با قاطعیت رد کنیم و حق داریم که به عنوان یک حرکت درازمدت با حق وتوی قدرت های بزرگ در شورای امنیت مخالفت کنیم و مخالفت هم می کنیم.» وی بار دیگر درمورد انگیزه طرح قطعنامه مذکور اظهار کرد: «حقیقت این است که قدرت های بزرگ در این جریان هم، باز به فکر منافع خودشان هستند. حتی عراق هم برای منافع آنها، برایشان مطرح است. فرانسه می خواهد از عراق حمایت کند. رژیم عراق بماند تا طلب هایی که از عراق دارد بگیرد تا بازپرداخت دیونش در عراق به خطر نیفتد.»

رئیس شورای عالی دفاع سپس درخصوص واکنش های منطقه ای و جهانی به تهدید ایران درمورد بستن تنگه هرمز گفت: «قدرت های بزرگ روی مسئله تنگه هرمز، های وهوی راه انداختند. برای خاطر اینکه منافعشان در آنجا تهدید می شود. همه در دنیا گفتند که چرا شما می خواهید تنگه هرمز را ببندید؟ استدلالشان هم یک چیز بیشتر نیست و آن این است که ما در تنگه هرمز منافع داریم. در خلیج فارس منافع داریم.» وی در ادامه به حمله عراق به نیروهایی که برای تعمیر چاه شماره ۳ حوزه نفتی نوروز و جلوگیری از نشت نفت به درون آب های خلیج فارس به این منطقه رفته بودند و شهادت ۱۱ نفر از آنان اشاره کرد و گفت: «صدایی و کمترین اعتراضی از کسانی که در خلیج فارس منافع دارند برنخاست. دولت های منطقه خلیج فارس هم هیچ چیزی نگفتند. حالا امروز که ما رفته ایم چاه را بسته ایم از اینکه ما این کار را کرده ایم و آنها نفهمیدند حتی حاضر نیستند اسمی بیاورند.» آیت الله خامنه ای افزود: «منافع ایران در اینجا به خطر می افتد. دائماً دارید شما از اینجا سلاح وارد می کنید. موشک و تانک وارد می کنید. ما را تهدید می کنید که هواپیماهای سوپراتاندارد خواهید داد و کشتی های ما را به خطر خواهید انداخت. صادرات نفت ما را به خطر خواهید انداخت. شما حق دارید که ما را تهدید کنید. اما ما حق نداریم که شما را تهدید کنیم؟ چرا؟ این کدام قانون است؟ آن قانونی که در دنیا بین دولت های ثروتمند و قدرتمند، با دولت های به ظاهر بی قدرت و ضعیف فرق می گذارد؟ این قانون ازنظر ما معتبر و قابل قبول نیست و ما آن را قبول نداریم.»

رئیس جمهور با اشاره به سخنان اخیر یکی از مسئولان کشورهای حوزه خلیج فارس

(عربستان سعودی) مبنی بر اینکه با اقدام ایران به بستن تنگه هرمز نه فقط عراق، بلکه سایر کشورها هم ضرر می کنند، یادآور شد: «می خواهم به گوینده این سخن و همه کسانی که این طور فکر می کنند بگویم که ما نبودیم که این بازی خطرناک [جنگ] را شروع کردیم. شما بودید که آن را شروع کردید. شما بودید که به عراق کمک کردید و عراق با پشت گرمی و دلگرمی به شما بود که این جنگ و این همه خسارت را آغاز کرد و بر ما و بر ملت خودش آن را تحمیل کرد. ما که با شما نمی خواستیم جنگ بکنیم و اکنون هم با شما نمی خواهیم جنگ کنیم. اکنون هم ما با همسایگانمان نمی خواهیم بجنگیم. نمی خواهیم دشمنی داشته باشیم.» وی آن گاه تأکید کرد: «خودتان را مخالف ما و ما را مخالف خودتان ندانید و بروید کنار. عراق تجاوز کرده است به ایران و ما در مقابل تجاوز او ایستاده ایم و ما از هیچ کسی کمک نمی خواهیم. بگذارید سرنوشت جنگ آن چنان که مشیت الهی است، آن چنان که حق متجاوز است انجام بگیرد. شما چرا دخالت می کنید؟»

آیت الله خامنه ای در ادامه سخنان خود با بیان اینکه امریکا کشوری است که در یک بحران عمیق قرار گرفته و در مناطق خاور دور، افریقا، امریکای لاتین، غرب آسیا و اروپا گرفتاری هایی دارد، افزود: «در لبنان ببینید چه خبر است؟ یک عده مردم به جان آمده، به ستوه آمده از دست فشار قدرت امریکا و اسرائیل خسته شده، ببینید چه می کند. چطور ضربه اش را بر امریکا وارد می کند. این حادثه بیروت برای امریکا بسیار تلخ و غیرقابل جبران بود. به قدری این حادثه برای او تلخ است که قابل تصور نیست. مردم امریکا بعد از حادثه ویتنام دیگر حاضر نیستند بنشینند خبر کشته شدن فرزندانشان از هزاران کیلومتر آن طرف تر به گوششان برسد. سربازان امریکایی در لبنان چه می کردند. برای چه به بیروت رفته بودند. در آنجا چه کار داشتند. برای ملت امریکا چه سودی دارد که جوانانش بیایند در بیروت مردم را آزار بدهند. اذیت بکنند و بالاخره خودشان هم کشته بشوند.» امام جمعه تهران تصریح کرد: «این داغی که بر دل مردم امریکا گذاشته شد داغی بود که مقصد اصلی در آن شخص ریگان و هیئت حاکمه امریکایی است.»(۱)

خبرگزاری فرانسه اظهارات رئیس جمهور در نمازجمعه امروز تهران را این طور منعکس کرد: «رئیس دولت ایران امروز [جمعه] اعلام کرد ایران بدون هیچ گونه تردیدی قطعنامه سازمان ملل درباره جنگ خلیج [فارس] را که هدفش نجات دادن صدام حسین رئیس جمهوری عراق است رد خواهد کرد.» این خبرگزاری به نقل از آیت الله خامنه ای افزود: «ما درمورد شورای امنیت سازمان ملل واقعاً بدبین هستیم و هیچ قطعنامه این شورا را که خواست های عادلانه ایران را در نظر نگیرد نمی پذیریم.»(۲)

خبرگزاری آلمان غربی نیز گزارش داد: «اشاره ایران به تلاش های شورای امنیت سازمان ملل برای نجات صدام حسین رئیس جمهوری عراق در روز جمعه نشانگر آن است که این کشور

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۹، ۸/۸/۱۳۶۲، ص۱۴، ۶/۸/۱۳۶۲.

آخرین ابتکار صلح سازمان ملل برای خاتمه جنگ ۳۷ ماهه خلیج [فارس] را رد خواهد کرد.» در این گزارش اضافه شده است: «تازه ترین بی اعتنایی ایرانیان به یک تلاش میانجیگری بین المللی با گزارشات خبرگزاری رسمی عراق که سربازان دولت بغداد تهاجم هشت روز ایرانیان را با کشتن و مجروح ساختن ۳۰ هزار [نفر] از سربازان دشمن عقب رانده اند، مقارن شد.» خبرگزاری آلمان همچنین به نقل از آیت الله خامنه ای اعلام کرد که دولت ایران تا زمانی که «قدرت های وحشی و تنفر از آزادی در شورای امنیت قدرت وتو داشته باشند، هیچ گونه اعتمادی به آن نخواهد داشت.»(۱)

۱

اعضای شورای امنیت سازمان ملل امروز مذاکرات خود را درخصوص پیش نویس قطعنامه جدید درباره جنگ ایران و عراق درحالی آغاز کردند که ایران از پیش مخالفت خود را با متن پیش نویس اعلام کرده است.

خبرگزاری آسوشیتدپرس از سازمان ملل گزارش داد اعضای شورای امنیت «برای کار بر روی فرمولی قابل قبول جهت توقف جنگ سه ساله ایران و عراق و آزادی خطوط کشتیرانی خلیج فارس پشت درهای بسته با یکدیگر دیدار کردند.» این گزارش یادآور شد: «حتی قبل از اینکه ۱۵ عضو شورای امنیت مذاکرات خصوصی خود را آغاز کنند، هیئت نمایندگی ایران در سازمان ملل با انتشار بیانیه وزارت خارجه کشور متبوع خود گفت قبول هرگونه قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل قبل از اینکه این شورا موضع قبلی و مغرضانه خود را تصحیح و عراق را برای اقدام به شروع جنگ و نیز بمباران هدف های غیرنظامی و نقض پیمان ژنو محکوم کند غیرممکن خواهد بود.»

آسوشیتدپرس همچنین به نقل از منابع دیپلماتیک عراق اشاره کرد که پیش نویس قطعنامه ظاهراً مورد قبول این کشور است و افزود قطعنامه جدید «اگرچه تمامی تجاوزات به قوانین بشردوستانه را محکوم کرده و خواستار پایان فوری تمامی عملیات نظامی برعلیه اهداف غیرنظامی من جمله نقاط مسکونی و شهرها شده، اما شامل هیچ گونه محکومیت صریح و روشن عراق نیست.» این خبرگزاری همچنین گفت: «کشورهای گینه، زئیر و توگو به طور رسمی عهده دار قطعنامه مزبور شده اند، اما درحقیقت این قطعنامه حاصل کار فرانسه بوده که بعداً نیز توسط کشورهای غربی عضو شورای امنیت به خصوص هلند و در مشورت با امریکا و انگلستان اصلاح گردید.»(۲) گزارش رادیو امریکا نیز حاکی است دخالت چند کشور کوچک غیرمتعهد در ارائه متن پیش نویس باعث شده تا در قطعنامه جدید از تمامی کشورهای جهان خواسته شود «از آنچه ممکن است موجب درگیری بیشتر بین ایران و عراق شود خودداری کنند.» به گفته رادیو امریکا، «منظور از اشاره به این موضوع، فروش هواپیماها و سلاح های فرانسوی به عراق بوده است.»(۳)

پیش از آغاز جلسه شورای امنیت، خبرگزاری بین المللی اسلامی از سازمان ملل گزارش داد که ایران برخی اصلاحات را درمورد پیش نویس قطعنامه ارائه خواهد داد. دیپلمات ها گفتند:

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، خبرگزاری آلمان، ۶/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۴ ، ۸/۸/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، سازمان ملل - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۷/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۲۶ مکرر، رادیو امریکا، ۶/۸/۱۳۶۲.

«سعید رجایی خراسانی سفیر ایران که قرار بود برای مشورت درمورد این پیشنهاد به تهران برود اکنون دستورات خود را دریافت کرده است، اما آنها توضیح بیشتری ندادند.» رجایی خراسانی گفته است به دلایل شخصی که گفته می شود مربوط به بستری شدن همسرش در یک بیمارستان است به تهران عزیمت نکرده است. وی چند روز پیش در یک نشست مطبوعاتی گفته بود: «اگرچه هیچ گونه عکس العملی نسبت به متن این سند از تهران دریافت نکرده، اما مطمئن است که دولت او از این سند خوشحال نخواهد بود.»(۱)گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز حاکی است هیئت نمایندگی ایران «یک سری پیشنهادات اصلاحی برای اینکه شورای امنیت سازمان ملل به محکوم کردن عراق برسد به این شورا تسلیم کرده است.»(۲)

دراین بین، شورای همکاری خلیج فارس با حساسیت ویژه ای فرایند جاری درمورد قطعنامه پیشنهادی فرانسه را دنبال می کند. به گزارش رادیو بی بی سی عبدالله بشاره دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس، در گفت وگو با خبرنگار این رادیو اعلام کرد: «کوشش کشورهای عضو [شورای] همکاری خلیج [فارس] برای برقراری صلح درحال حاضر بر حمایت از قطعنامه پیشنهادی فرانسه متمرکز شده است.» بشاره افزود: «امیدوار است که قطعنامه فرانسه که مورد حمایت جوامع بین المللی نیز قرار خواهد گرفت ازنظر اخلاقی به شورای همکاری خلیج [فارس] اختیار دهد که کوشش های خود برای خاتمه جنگ ایران و عراق را دنبال کند.» خبرنگار بی بی سی با بیان اینکه قطعنامه پیشنهادی منعکس کننده اراده جامعه بین المللی برای ایجاد یک منطقه غیرجنگی در خلیج فارس و قطع حملات علیه اهداف غیرنظامی است، به نگرانی کشورهای منطقه از اعزام کشتی های جنگی امریکا اشاره کرده و به نقل از بشاره گفت: «کشورهای حوزه خلیج [فارس] نه خواستار استقرار نیروهای خارجی در منطقه اند و نه به آن نیازی دارند.» وی افزود: «سیاست مبتنی بر اعمال زور سیاستی کهنه است که کشورهای حوزه خلیج [فارس] خواستار آن نیستند.» دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس درمورد تماس کشورهای حوزه خلیج فارس با ایران گفت: «اگر به امر برقراری صلح در منطقه کمکی باشد کشورهای عرب حوزه خلیج [فارس] از هرکس طلب کمک خواهند کرد.» وی همچنین «امکان اعزام یک هیئت دیگر صلح ازجانب کشورهای حوزه خلیج [فارس] به تهران را رد نکرد.»(۳)

بااین حال، گزارش خبرگزاری آلمان غربی از منامه حاکی است که رئیس جمهور امریکا درپیام هایی به سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس اطمینان داده است که دولت امریکا درصورت عملی شدن تهدید ایران به انسداد تنگه راهبردی هرمز اقداماتی را به کار خواهد بست. بنا به این گزارش، دونالد ریگان وزیر خزانه داری امریکا که به منظور گفت وگو با مقامات کشورهای عرب خلیج فارس درباره پیامدهای اقتصادی جنگ ایران و عراق به منطقه سفر کرده است، امروز پیام هایی را از ریگان رئیس جمهور امریکا به امیران کویت و بحرین تسلیم کرد.(۴)

۱- همان، ص۸، سازمان ملل - خبرگزاری بین المللی اسلامی، ۶/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، ص۷، سازمان ملل - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۷/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، صص۲۹ - ۲۸، رادیو بی بی سی، ۶/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۳، منامه - خبرگزاری آلمان غربی، ۶/۸/۱۳۶۲.

۱

فرانسه برای جلوگیری از شکست عراق در جنگ سیاستی حساب شده را پیش می برد. هفته نامه المجله (چاپ انگلیس) امروز به نقل از منابع آگاه فرانسوی نوشت: «فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، یک کمیته ویژه شامل تعدادی از کارشناسان و مشاوران به منظور تحلیل مسئله جنگ عراق و ایران از جنبه نظامی، سیاسی و اقتصادی تشکیل داد.» این منابع اضافه کردند میتران «تأیید و پشتیبانی ژاک شیراک رهبر گلیست ها را دررابطه با تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق کسب کرده بود.»(۱) به گزارش رادیو بی بی سی، فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، در دومین روز سفر خود به تونس ضمن سخنانی در پارلمان این کشور تأکید کرد: «از نقطه نظر حفظ تعادل در خاورمیانه [غرب آسیا] اهمیت حیاتی دارد که عراق در جنگش با ایران شکست نخورد.» وی افزود: «اما لزوم حفاظت از عراق لازم نیست به معنای سرشکستگی یا شکست ایران باشد.» میتران بی آنکه به موضوع فروش پنج فروند هواپیمای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق اشاره کند، گفت: «در جنگ بین ایران و عراق فرانسه دوستانی دارد اما دشمنی ندارد.»(۲)امروز همچنین خبرگزاری فرانسه از تونس گزارش داد: شاذلی قلیبی در سخنانی هنگام دیدار با میتران «از فرانسه به خاطر کمک به عراق تشکر کرد.» وی خطاب به میتران گفت: «ملت عرب احساسات دوستانه ای برای فرانسه قائل است، زیرا شما با حمایت از عراق که برای چهارمین سال متوالی سنگینی یک جنگ را تحمل می کند و برای آتش بس اعلام آمادگی کرده است به راه حل صلح کمک کرده اید.»(۳)

۲

یک روزنامه آلمانی از تصمیم محرمانه عراق به خودداری از انتشار هرگونه خبری درمورد هواپیماهای سوپراتاندارد خبر داد.

به گزارش رادیو کلن، روزنامه فرانکفورتر الگمانیه (چاپ فرانکفورت) با استناد به منابع موثق عرب ضمن اعلام این مطلب افزود: «در توجیه این اقدام گفته می شود که بغداد نمی خواهد بدین ترتیب بهانه ای برای یک حمله نظامی پیشگیرانه دراختیار دولت ایران قرار دهد.» رادیو کلن افزود: «دولت فرانسه نیز با عراق شرط کرده است که از به کارگیری فوری هواپیماهای سوپراتاندارد علیه ایران خودداری کند.»(۴)

۳

به رغم اتهامات محافل سیاسی و خبری غرب درمورد ارتباط ایران و سوریه با انفجارهای مراکز استقرار نظامیان امریکا و فرانسه در بیروت، امروز مقامات غربی دیدگاه های ضدونقیضی را درباره انجام اقدامات تلافی جویانه مطرح کردند.

۱- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۷، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص۴۶، نشریه المجله، ۶/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۸/۱۳۶۲، ص۵، رادیو بی بی سی، ۶/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۴، تونس - خبرگزاری فرانسه، ۶/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیو های بیگانه، ۸/۸/۱۳۶۲، ص۵، رادیو کلن، ۶/۸/۱۳۶۲.

به گزارش رادیو اسرائیل، «ریگان یک بار دیگر حکومت اسلامی ایران را به همکاری با تروریست هایی که موجب انفجار قرارگاه های سربازان امریکایی و فرانسوی در بیروت شده اند، متهم ساخت و تأکید کرد که تروریست ها و حامیان آنها به کیفر اعمال خود خواهند رسید.» این رادیو سپس گفت: «خبرنگاران گزارش دادند که این اخطارهای رئیس جمهوری ایالات متحده نگرانی شدیدی در سوریه ایجاد کرده و دولت دمشق در انتظار یک اقدام تلافی جویانه امریکایی می باشد.»(۱)

جورج بوش معاون رئیس جمهور امریکا در گفت وگو با یک شبکه تلویزیونی امریکایی درمورد واکنش دولت این کشور به انفجار مقر تفنگ داران دریایی امریکا گفت: «من احتمال اقدام تلافی جویانه را نفی نمی کنم و مهم تر اینکه تصور می کنم رئیس جمهوری نیز همین نظر را دارد. دلیل اندک شک و تردید من دراین مورد این است که من از نیرنگ های این گروه ها آگاهم. پس از حوادثی نظیر انفجار بمب در مقر تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت یک فرد یا گروه مسئولیت آن را برعهده می گیرد، اما آنهایی که از عاملین این فجایع حمایت کرده اند یعنی کشورهایی نظیر جمهوری اسلامی ایران ... دست داشتن در چنان اعمالی را رسماً انکار می کنند. بنابراین، به سختی می توان مسئولیت این گونه حوادث را دقیقاً مشخص کرد و به نحوی منصفانه تلافی کرد.»(۲)

از سوی دیگر، فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه که در تونس به سر می برد، در مصاحبه ای مطبوعاتی تأکید کرد: «عاملین بمب گذاری بیروت به زودی تنبیه خواهند شد.» رادیو دوبی ضمن اعلام این خبر افزود: «میتران حاضر نشد بگوید چه کسانی مسئول بمب گذاری در تأسیسات امریکایی [و] فرانسوی بودند، ولی گفت فرانسه تحقیقات خود را ادامه می دهد.»(۳)

در همین حال، خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد امروز شخصی ناشناس در تماس با این خبرگزاری اعلام کرده است: «قصد دارند مقر نیروهای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در لبنان را بمباران کنند.» بنا به این گزارش، «شخص مذکور اطلاع بیشتری دراین زمینه نداد. لیکن گفت که این مطلب توسط دوستش در امریکا تلفنی به وی اطلاع داده شده [است].» این گزارش یادآوری کرد: «روزنامه فرانسوی لوموند نیز در شماره چهارشنبه خود پیشنهاد بمباران مقر نیروهای سپاه در بعلبک را مطرح کرده بود.»(۴)-(۵)

خبرگزاری آلمان غربی اعلام کرد: حسین موسوی «رهبر سازمان نظامی سیاسی شیعه امل اسلامی (انشعابی) طرف دار ایران» امروز مسئولیت بمب گذاری در مقر تفنگ داران امریکایی و فرانسوی در بیروت را تکذیب نمود، اما «با گفتن اینکه اقدام کنندگان پسران، برادران،

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۳۳، رادیو اسرائیل، ۶/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۲۴، رادیو امریکا، ۶/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، ص۱۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲.

۴- پیشنهاد مذکور ازسوی لوموند به نقل از روزنامه وال استریت ژورنال مطرح شده بود. (ر.ک: روزشمار ۴/۸/۱۳۶۲)

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۸/۱۳۶۲.

همسایگان و پـدران شـهدای صبرا و شتیلا بوده انـد این حملات را تأیید کرد.» خبرگزاری آلمان یادآور شد: «اشاره او به صبرا و شتیلا دو اردوگـاه فلسـطینی در لبنان بود که در آنها صـدها مرد و زن و کودک مسـلمان توسط نیروهای مسـیحی در سال گذشـته قتل عام شدنـد.» موسوی همچنین گفت که مخالف باقی ماندن نیروی صلح چندملیتی در لبنان است.(۱)

روزنـامه نیویورک تـایمز نیز در گزارشـی از مصاحبه حسـین موسوی در بعلبک نوشت: «موسوی در ویلایش با لباسـی تر و تمیز اما بـدون کراوات و در اتـاقی که عکس هـای آیت الله خمینی و رهـبران رژیم جمهـوری اسـلامی بر در و دیـوار آن آویزان بود، مـدت نود دقیقه با خبرنگـاران انگلیسـی و امریکـایی گپ زد.» به نوشـته این روزنامه موسوی در این مصاحبه گفت: «گروهی از سـپاهیان انقلاب اسـلامی از ایران به بعلبـک آمـده انـد که به مردم محـل در دفـاع از خود و کسب آزادی کمک کننـد.» وی همچنین افزود: «اگر امین جمیل از جبهه اسـلامی امـل دعوت کنـد که در گفت وگوهای آشتی ملی شـرکت کنـد، این دعوت رد خواهـد شـد، زیرا به کسانی که از ما دعوت می کنند اعتمادی نداریم.»(۲)

۱

درحالی که سوریه خواسـتار انتخاب رهبر جدیدی برای سازمان آزادی بخش فلسـطین است، یاسـر عرفات این کشور را به مداخله آشکار در اختلافات جناح های فلسطینی متهم کرد.

هفته نامه المجله (چاپ انگلیس) امروز با انتشار گزارشـی درباره دیدار چندی پیش شیخ زاید سلطان آل نهیان حاکم امارات متحده عربی با حافظ اسد رئیس جمهور سوریه به نقل از منابع دیپلماتیک در دمشق نوشت: «پرزیدنت حافظ اسد به طور غیرمسـتقیم اظهار کرد که اگر کشورهای عربی با انتخاب رهبر جدیـدی به جای یاسـر عرفات برای سازمان آزادی بخش فلسـطین موافقت نماینـد، سوریه برخی از پیمان های خود را تغییر می دهد و در مسـئله بازگشایی مجدد لوله های نفت عراق تجدیدنظر می کند.» المجله سـپس افزود: «لیکن منابع سوری در دمشق این خبر را تأییـد نکردند، ولی می توان گفت که مسـئله روابط سوریه با سازمان آزادی بخش فلسـطین در مذاکرات مطرح شده است.»(۳)

این درحالی است که عرفات در مصاحبه با خبرگزاری خصوصـی صـحوفیه گفت: «من آماده ام باب گفت وگویی مستقیم با حافظ اسد را بگشـایم. لیکن بـا تأسف بسـیار راه چنین مـذاکراتی با حافظ اسـد بسته شـده است.» وی افزود: «حافظ اسـد اخیراً یکی از مشاورانم [هانی الحسن] را به حضور پذیرفت، لیکن ۴۸ ساعت بعـد نیروهای سوری عملیاتی علیه افراد من در شـمال لبنان اجرا کردند.» عرفات خاطرنشان کرد: «آنچه در داخل الفتح اتفاق افتاده است یک امر داخلی نیست بلکه مداخله آشکار با تمامی توانایی های موجود توسط سوریه و لیبی است.»(۴)

۱- همان، ص۱۸، پاریس - خبرگزاری آلمان، ۶/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۲۶ - ۲۴، رادیو امریکا، ۶/۸/۱۳۶۲.

۳- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۷، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۴۵ و ۴۶، نشریه المجله، ۶/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۷/۸/۱۳۶۲، ص۲۴.

ضمیمه اول گزارش۲۴۳: بخشی از سوابق مبارزاتی و خصائص اخلاقی شهید علی رضائیان از زبان محسن رضایی فرمانده کل سپاه

محسن رضایی در ترسیم شخصیت شهید علی رضائیان فرمانده سابق قرارگاه مقدم حمزه گفت:

در بین مؤمنینی که به خداوند اعتقاد دارند، عده ای از آنها هستند که با خدای خود صادقانه عمل می کنند و این صادقانه عمل کردن هم، در عمل مشخص است. لذا یک عده شهید شدند و به رحمت ایزدی پیوستند و عده دیگری که صادقانه دارند عمل می کنند منتظرند. یعنی آدم در قیافه هایشان هم نگاه می کند، می بیند که انتظار شهادت و رفتن به سوی خدا از قیافه هایشان کاملاً پیداست، این دو سه روزی که این برادرمان علی رضائیان شهید شده است، ما دنبال جمله ای می گشتیم که با ایشان تناسب داشته باشد. بعد به جمله امام عزیزمان برخورد کردم که ایشان در یکی از سخنانشان فرموده بودند که "رزمندگان ما امروزه به مرگ لبخند می زنند" این جمله متناسب ترین جمله برای برادر شهیدمان (علی رضائیان) است که ایشان علی رغم آن سابقه و سن و خانواده ای که عیالوار بودند، آن چنان با شجاعت در خط اول و در بین بچه های سرباز و بسیجی و بچه های خط اول حضور پیدا می کرد و راه می رفت و زندگی می کرد که این جمله برازنده ایشان بود. ایشان کسی بود که به مرگ لبخند می زد و در قیافه ایشان شهادت کاملاً ملموس بود.

ایشان قبل از انقلاب دو سه بار به زندان افتاد. در زندان هم سلولی آیت الله طالقانی بود و شکنجه های عجیبی ازطرف ساواک را متحمل شد. ابتدای انقلاب در کمیته ای که در اصفهان تشکیل شده بود، پادگان ها را حفظ کرده بودند و اسلحه و مهماتی که هر آن احتمال داشت به دست ضدانقلاب بیفتد، با چه خون دلی و با چه تلاشی با کمک مردم حفظ کردند. در کردستان، در جنگ ها و در عملیات ها بااینکه در همان وهله اول مستقیماً مسئولیتی نداشت و در منطقه ۲ مسئول بود، ولی همیشه یک انسان خاکی بود، با دلسوزی در اتاق می آمد تا من و برادرمان شیرازی را پیدا می کرد و می گفت که من از خط گزارش آورده ام. خودش رفته بود سرکشی کرده بود و این اطلاعات را ارائه می داد و می گفت. ما اینجا می نشستیم و گزارشات فرماندهان را که پشت بی سیم به ما می رسید مطالعه می کردیم، اما او از خط اول تازه ترین اطلاعات را می آورد و کلی به ما کمک می کرد که تصمیم منطبق بر واقعیت بگیریم. این برادر قطعاً رحمت خداوند متعال شامل حالشان شده و من لیاقت ندارم که از خداوند درخواست بکنم که به این رحمت بیفزاید، ولیکن ان شاءالله که این سرداران عزیزی را که ما تقدیم خدا می کنیم، الگوها و درس های خوبی برای ما باشند، که آن قیافه منتظرانه شهادت را در ما ببینند. ما که فرماندهان بسیجی و فرماندهان سربازها هستیم، فرماندهانی هستیم که امروز، هم مردم ایران و هم دنیا به ما نگاه می کند و ان شاءالله بتوانیم واقعاً تجلی گاه روح بزرگ این شهدا باشیم و این جنگ را به خوبی پیش ببریم.(۱)

ضمیمه دوم گزارش۲۴۳: گزارش احمد کاظمی از اوضاع عمومی لشکر۸ نجف و آسیب های واردشده به این یگان

فرمانده لشکر۸ نجف در توضیح وضعیت این لشکر گفت: «درحال حاضر، یک گردان منها داریم یک یال (لری) داریم و ارتفاعات شاخ نالشکینه هم هست و بقیه نیروها هم که الآن در حدود چهار، پنج ماه است که به منطقه آمده اند. در عملیات والفجر۲ هم بوده اند و الآن می خواهند مرخصی بروند. نیرو درحال حاضر بجز یک گردان منها که این هم مجموعاً ۱۱۰، ۱۲۰ نفر می شوند، نداریم. کادر ما هم یک سری تلفات دادند که ان شاءالله بازسازی می شود و برای عملیات آماده می شویم. ولی درحال حاضر کسی را نداریم. قرارگاه حمزه۳ را تشکیل دادند. ما را هم جزء یگان های آن قرار دادند، درحال حاضر ما توان نداریم. من اصلاً نظرم این بود که این خط فعلی را هم از ما تحویل بگیرند که بتوانیم بازسازی کنیم. این عملیات خواست خدا بود، ولی ما ازنظر کادر خیلی آسیب دیدیم. دو نفر از فرماندهان تیپ را از دست دادیم، معاون لشکر شهید شد، فرمانده گردان و گروهان شهید شدند. الآن در لشکر واقعاً کسی نیست، در این عملیات نیرو از دست ندادیم، فقط کادر از دست دادیم. بیش از ۲۰۰ نفر شهید دادیم که اغلب آنها کادر بودند. از شهر نجف آبادی که ۴۵۰۰ تا ۵۰۰۰ جمعیت دارد، در این عملیات ۹۵ نفر شهید شده اند. ما واقعاً بی سابقه تلفات دادیم. این

۱- سند شماره ۴۲۰۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲ و ۳.

عملیات پیروزی بزرگی بود، ولی تلفات زیادی دادیم، خدا شاهد است امروز ظهر خجالت کشیدم که به کسی بگویم که برو به خط سر بزن. ما الآن هیچ کس را نداریم.

ما هرچه فرمانده گردان و گروهان داشتیم شهید شدند. معاون لشکر برادر محمودی، کسی بود که همه برادرها دوستش می داشتند و به او علاقه داشتند. پایه گذار معنویت در لشکر و پسر خیلی مخلصی بود. وقتی شهید شد، خیلی ناراحتی به وجود آورد. به خصوص اینکه با برادر علی رضائیان باهم شهید شدند. آقای علی رضائیان را هم قبلاً می شناختم و باهم در عملیات ها بودیم. الآن خیلی اثر گذاشته، ولی حاضر هستیم که هر دستوری بدهید، انجام بدهیم. برادرهای دیگر که هستند، باید بروند انتقام خون شهدا و خون امام حسین(ع) را بگیرند و هیچ تزلزلی هم در آنها به وجود نیامده است. و ان شاءالله محکم تر و مقاوم تر باشند، ولی وضعیت فعلی به این شکل است که عرض کردم. هر دستوری هم بدهید، حاضر هستیم انجام بدهیم. تانک و نفربر های ما هم فقط دو دستگاهش مانده است همه آنها را هلیکوپترهای عراقی زده اند و ازلحاظ خمپاره می توانیم کمک بدهیم. الآن خمپاره داریم. به خمپاره اندازها آسیب نرسیده است. خمپاره ها و توپ۱۰۶ زیاد آسیب ندیده اند، ولی بقیه واحدها خصوصاً مهندسی و نیروی پیاده ما خیلی آسیب دیده اند.»(۱)

ص: ۳۹۵

۱- سند شماره ۴۲۰۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ۷ - ۵.

روزشمار جنگ شنبه ۷ آبان ۱۳۶۲ ۲۲ محرم ۱۴۰۴ ۱۲۹ اکتبر ۱۹۸۳

۱

در ادامه مباحث طراحی و اجرای مراحل بعدی عملیات والفجر۴، امروز فرماندهان قرارگاه خاتم (ارتش و سپاه)، ستاد قرارگاه مقدم حمزه و فرماندهان یگان های عمل کننده در قرارگاه فرماندهی سپاه در دره تفی مریوان، تشکیل جلسه دادند.(۱) در این جلسه، که در دو بخش برگزار شد و بیش از پنج ساعت طول کشید، درباره دو موضوع اساسی طراحی و نحوه اجرای عملیات محدود در بانی بنوک و بستن عقبه دشمن در منطقه شانه دری و نیز چگونگی طراحی مانور برای تصرف ارتفاعات کانی مانگا و رسیدن به شهر نالپاریز در جنوب این ارتفاع گفت وگو شد.

در ابتـدای این جلسه، عزیز جعفری به جای شـهید علی رضائیان به عنوان فرمانـده قرارگاه مقـدم حمزه (از سـپاه) معرفی شد. سـپس قاسـم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله(ع)، که مأمور به

ص: ۳۹۷

۱- در بخش اول جلسه، فرمانـدهی قرارگاه خاتم، اعضای سـتاد این قرارگاه و فرماندهان یگان های سـپاه و از ارتش فقط سـرهنگ صـیاد شیرازی شـرکت داشـتند و در ادامه سـایر فرمانـدهان ارتش نیز در جلسه حضور یافتنـد. شـرکت کننـدگان در این جلسه عبارت بودنـد از: سرهنگ آذرفر فرمانده لشکر۲۸ کردسـتان، سـرهنگ امیربیگی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سیدالشـهدا(ع) (ارتش)، علی اسحاقی مسئول شنود قرارگاه خاتم، محمـد باقری اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، غلامحسـین بشـردوست، حمیـد فرمانده سـتاد جنگ های نامنظم (سـپاه)، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سیدالشـهدا(ع)، حسن دانایی فر از عملیات قرارگاه خاتم سپاه، سرهنگ درافشان فرمانده تیپ۱ لشکر۲۸ کردسـتان، محسن رضایی فرمانـده کل سـپاه پاسداران، غلامعلی رشـید مسـئول عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ابراهیم راحمی از بخش برون مرزی قرارگاه مقدم حمزه، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله(ع)، حمید سالکی معاون قرارگاه مقدم حمزه سیدالشـهدا(ع)، سـرهنگ سـروی از مسئولان عملیات ارتش، سرگرد شقاقی، سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نزاجا، رحیم صفوی مسئول عملیات ستاد مرکزی سپاه، سرگرد صفائی فرمانده ستاد جنگ های نامنظم (ارتش)، علی فـدوی مسـئول اطلاعات قرارگاه مقـدم حمزه، مرتضـی قربانی فرمانده لشـکر۵ نصـر، احمد کاظمی فرمانده لشـکر۸ نجف، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا.

شناسـایی و طرح ریزی مانور عملیات برای تصـرف بانی بنوک(۱) شـده بود، پس از بازدیـد از منطقه گزارش خود را ارائه داد. وی اعلام کرد که در وضعیت فعلی و باتوجه به نبود جاده از عقبه خودی به منطقه مورد نظر فقط امکان عملیات انهدامی وجود دارد و چون تدارک نیرو پس از تصـرف اهـداف میسر نیست، بنابراین نیروهای عمل کننـده امکان اسـتقرار در منطقه را ندارنـد و برای احـداث جاده از منطقه خودی به منطقه عملیـاتی نیز بـاتوجه به برآوردهای انجام شـده، ۷ تا ۱۰ روز زمـان لازم است. قاسم سـلیمانی همچنین با اشاره به موقعیت خاص منطقه گفت: «در این منطقه دشـمن از همه جهات امکان پاتک دارد و طراحی و ایجاد خط پدافنـدی در آنجا امکان نـدارد.» بـدین ترتیب مجموع مبـاحث مطرح شـده حـاکی از آن بود که تـأمین اصـلی ترین هـدف اجرای عملیات در بانی بنوک؛ یعنی بسـتن عقبه عراق وابسته به وجود جـاده ای است که احـداث آن بیش از یـک هفته زمـان می برد؛ حتی یکی از مسئولان سـتاد جنـگ هـای نامنظم از قول نیروهای مهندسـی جاده اعلام کرد که برای احـداث این جاده ۱۲ روز زمـان نیاز است، بـدین ترتیب که ۵ روز کار احـداث جاده تا روی ارتفاع سورن و ۷ روز نیز ادامه آن از بالای ارتفاع به سمت پایین طول خواهد کشید.

بەدنبال شهادت علی رضائیان، فرمانده کل سپاه امروز عزیز جعفری را بەعنوان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) انتخاب کرد.

در ادامه جلسه، چگونگی طراحی مـانور عملیـات برای تصـرف ارتفاعات کانی مانگا و دستیابی به شـهر نالپاریز در جنوب مورد بحث قرار گرفت و به عنوان مقـدمه ورود به این بحث، دربـاره اقـدامات یگان های ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضـرت رسول(ص) برای شناسایی روی کانی مانگا گفت وگو شد.

ابتدا مهدی باکری فرمانده لشـکر ۳۱ عاشورا، با بیان اینکه بخشـی از شـناسایی های منطقه واگذارشـده به این لشـکر در ارتفاع ۱۸۷۷ شیخ گزنشـین از ارتفـاع کـانی مانگـا انجام شـده است، اعلام کرد که این شـناسایی ها ازسـمت شـمال و شـرق این ارتفاع صورت گرفته است. باکری در پاسخ این سؤال سـرهنگ صـیاد شـیرازی که «چرا ازسـمت غرب کانی مانگا برای شناسایی اقدام نکرده اید؟» طولانی بودن راه، حضور مردم محلی و نبود امنیت کافی برای نیروهای شناسایی را علت این امر ذکر کرد.

۱- بانی بنوک در بخش جنوبی ارتفاعات سورن و تقریباً در شرق شهر شانه دری عراق واقع شده است و دارای تسلط دید و تیر مناسبی به شهر شانه دری و جاده شانه دری – نالپاریز – پنجوین است. درصورت اجرای عملیات مورد نظر، عقبه اصـلی دشـمن در منطقه عملیاتی در عمق بسته می شد و می توانست منشاء تحول در عملیات والفجر۴ باشد.

پس از فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا، نوبت به محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) رسید. وی که از دیدگاه های سرهنگ صیاد شیرازی برای اجرای تک ازسمت غرب کانی مانگا آگاهی داشت، بنا به دلایلی مخالف این کار بود. محمدابراهیم همت قبل از پرداختن به موضوع شناسایی و طرح مانور به فعالیت های روزافزون مهندسی عراق برای تحکیم مواضع بر روی ارتفاع کانی مانگا اشاره کرد و گفت: عراقی ها بین پایگاه هایی که تاکنون سنگر نبوده، مشغول سنگرکنی هستند و فعالیت بسیار شدید مهندسی را شروع کرده اند. وی افزود: دشمن قبلاً به کانی مانگا حساس نبود، اما به تازگی به این منطقه حساس شده و تانک های خود را از شرق کانی مانگا به سمت شمال آرایش داده است. اگر می خواهید از پشت کانی مانگا (غرب) به عراق بزنید باید یک ماه روی آن کار کرد و ریزه کاری ها را در نظر گرفت، به حرف بارزانی ها خیلی نمی توان اعتماد کرد. در میان آنها جاسوس عراقی وجود دارد. وی در ادامه صحبت هایش ضمن ذکر نمونه هایی دراین باره تأکید کرد: «عمل در غرب کانی مانگا ظرایفی دارد و اگر به آنها توجه نشود، هر نیرویی که از آنجا عبور کند قتل عام می شود. قتل عام هم نشود، آنها همه را به عراقی ها تحویل می دهند. ما هنوز فراموش نکرده ایم که دو ماه پیش ۲۵ نفر را بردند و به عراقی ها تحویل دادند، مگر نه اینکه ۵ پاسدار دیدبان توپخانه در شانه دری را به عراق تحویل دادند.» فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) افزود: «ما تا خودمان به غرب کانی مانگا نرویم و شناسایی نکنیم و روستاها و ساکنان آن را نشناسیم، نمی توانیم تصمیم بگیریم. صحبت حرکت دو نفر سه نفر که نیست. شما می خواهید گردان، گردان نیرو از آنجا عبور بدهید.» همت سپس درباره لزوم سرعت کار و پایان یافتن مأموریت نیروهای داوطلب لشکر گفت: «حدود دو ماه و نیم از مأموریت نیروهای ما گذشته [است.] اغلب نیروهای ما معلم و محصل هستند. باید بجنبیم و تا دشمن در این زمین نیروهای خود را آرایش نداده کار را شروع بکنیم.»

وی همچنین درباره استقرار نیروهای ستادی و توجیه فرماندهان گردان های لشکر برای تصرف کانی مانگا توضیحاتی داد.(۱)

در پاسخ به اظهارات فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص)، سرهنگ صیاد شیرازی بار دیگر بر طرح ریزی مانور از غرب کانی مانگا برای تصرف این ارتفاع و رسیدن به نالپاریز تأکید کرد و گفت: محل دور زدن دشمن غرب کانی مانگا است، جاده هم لازم ندارد بکشیم، جاده دارد.(۲)

۱- در ضمیمه این گزارش مشروح گفت وگوهای سرهنگ صیاد شیرازی و محمدابراهیم همت آورده شده است که شامل اظهارات صریح و کارشناسی دوطرف درباره ترجیح اجرای مانور ازسمت غرب یا شرق کانی مانگا و حذف عملیات در محور پنجوین و تنگه روکان است.

۲- البته به گفته یکی از نیروهای شناسایی جاده ای که نیروها را از عقبه خودی در چمک تا نالپاریز برساند کامل نبود و تردد در برخی قسمت های آن (چمک تا شیخ المارین) با قاطر و در برخی دیگر نیز با تراکتور امکان پذیر بود.

شیخ گزنشین قابل دسترس است، زود هم می توان تک کرد. بنابراین جاپای خوبی برای ادامه تک است. لشکر ۳۱ عاشورا شیخ گزنشین را عمل کند، سپس از غرب کانی مانگا عمل بکنیم، کافی است نیروها را یک شب قبل در لری بخوابانیم و در زمان عملیات تعدادی از نیروها را برای تأمین جاده بگذاریم و عمده نیروها سوار بر ماشین تا نالپاریز بروند. با این طرح نیازی به اجرای عملیات در پنجوین هم نیست، کافی است نیروهای اصلی بروند غرب کانی مانگا را شناسایی بکنند و دو، سه شب را برای این کار اختصاص بدهند، سپس عملیات را شروع کنیم.

در ادامه جلسه، حسین خرازی و مهدی زین الدین فرماندهان لشکرهای۱۴ امام حسین(ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) درباره مأموریت واگذارشده به این یگان ها (تصرف ارتفاع کله قندی و سنگ معدن و ارتفاع حساس ۱۸۳۰، یال شاخ شوکت و انتهای شمالی آن که بر تنگه روکان مسلط بود) مطالبی را بیان کردند. مهدی زین الدین در گزارش خود به این مهم اشاره کرد که عملیات برای تصرف تنگه روکان، نمی تواند توسط دو یگان انجام شود و برای تسلط و اطمینان بیشتر، بهتر است همان یگانی که روی تنگه روکان عملیات می کند، ارتفاعات چپ و راست این تنگه را نیز تصرف کند. گفتنی است براساس طرح مانور، تصرف ارتفاعات سمت چپ روکان یعنی ادامه ارتفاع ۱۸۳۰ موسوم به شاخ شوکت برعهده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و تصرف ارتفاعات راست این تنگه که بخشی از یال های کانی مانگا بود، برعهده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) بود.

در ادامه گفت وگوها، فرماندهان یگان ها از جلسه خارج شدند و فرماندهان قرارگاه خاتم و فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) درباره موضوع اصلی عملیات در کانی مانگا و پنجوین به بحث پرداختند.

در این مباحث، موضوع رسیدن به نالپاریز و انصراف از اجرای عملیات در پنجوین به طور جدی مورد توجه قرار گرفت، البته برخی فرماندهان زمان بر بودن این طرح و مسئله نور ماه(۱)را از مشکلات موجود دراین رابطه برشمردند. غلامعلی رشید دراین باره گفت: ما در این زمین مشکل مانور نداریم، ولی مشکل زمان خواهیم داشت، اگر درمورد گذشت زمان مشکل نداشته باشیم، مانور خوبی خواهیم داشت. سرهنگ صیاد شیرازی نیز در تأیید حرف رشید اضافه کرد: ما در اینجا با مسئله نور ماه، هوا (بارندگی و سرما) و دشمن روبه رو هستیم.

در ادامه، محسن رضایی پیشنهاد داد: مهدی باکری (لشکر ۳۱ عاشورا) شیخ گزنشین را بگیرد و آنجا جاپایی باشد برای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و این یگان از لشکر ۳۱ عاشورا عبور کند.

این طرح مورد موافقت سایر فرماندهان قرار گرفت. مورد دیگری که در جلسه طرح شد،

۱- از آنجا که منطقه عملیاتی کوهستانی و ناهموار بود، وجود نور ماه برای راه پیمایی و پیشروی نیروهای تک ور ضروری بود. این ایام ماه قمری ازنظر تابش نور ماه موقعیت خوبی داشت و گذشت زمان موجب ازدست رفتن این موقعیت طبیعی می شد.

احتمال لغو عملیات در محور پنجوین و واگذاری تصرف شمال ارتفاعات سورن ازطریق نالپاریز به لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) پس از تصرف ارتفاعات کانی مانگا توسط لشکر۲۷ و ادامه عملیات در آن منطقه بود، ولی اتخاذ تصمیم نهایی دراین باره به رایزنی با فرماندهان این یگان ها و به نوعی به جلب رضایت آنها موکول شد.

پس از آن، فرماندهان یگان ها به جلسه فراخوانده شدند و درباره اجرای عملیات در کانی مانگا، تصرف نالپاریز و ادامه تک به سمت ارتفاعات شمال سورن و چشم پوشی از اجرای عملیات در پنجوین بحث و تصمیماتی اتخاذ شد. بدین ترتیب مقرر گردید در مرحله اول، بخشی از ارتفاعات کانی مانگا، ارتفاع شیخ گزنشین (۱۸۷۷) و دامنه جنوبی آن توسط لشکر۳۱ عاشورا و ارتفاع شاخ تارچر (۱۸۶۶) توسط لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) تصرف شود و سپس این لشکر در مرحله بعدی ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ کانی مانگا را تصرف کند و هم زمان لشکر۱۴ امام حسین(ع) و لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) با استفاده از موفقیت لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و ازطریق جاده غرب کانی مانگا به سمت نالپاریز ادامه تک داده و بخش های شمالی ارتفاع سورن را تصرف کنند. علاوه براین قرار شد عملیات روی ارتفاعات سنگ معدن و کله قندی، پنجوین و تنگه روکان منتفی شود، البته محمدابراهیم همت به این طرح انتقاد و حتی اعتراض داشت، او معتقد بود که با چشم پوشی از اجرای تک در پنجوین، عراق ازسمت چپ لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) بر روی نیروهای این لشکر تسلط دید و تیر خواهد داشت و مانع پیشروی گردان های این یگان در کانی مانگا می شود.

در پایان جلسه باتوجه به تغییرات صورت گرفته در طرح مانور، به لشکر های ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و ۱۴ امام حسین(ع) ابلاغ شد که برای شناسایی از غرب کانی مانگا اقدام کنند و لشکرهای ۲۷ حضرت رسول(ص) و ۳۱ عاشورا نیز مأموریت یافتند شناسایی های خود را روی کانی مانگا تکمیل و مانور خود را طراحی کنند.(۱)

۱

امروز ابراهیم راحمی از نیروهای اطلاعات سپاه مریوان که برای دید بانی و شناسایی منطقه غرب کانی مانگا همراه نیروهای بارزانی به آن منطقه رفته بود، از وضعیت عمومی این منطقه، از چمک تا نالپاریز گزارشی ارائه داد که حاکی از حضور قابل توجه نیروهای دشمن و نبود جاده مناسب برای آمدوشد نیروهای خودی در این منطقه بود.

براساس این گزارش از روستای چمک تا شیخ المارین جاده مناسب برای عبور خودرو وجود ندارد و جاده موجود بین شیخ المارین تا شیخ لطیف نیز مناسب تردد تراکتور است، راحمی گفت: رودخانه قزلجه که از این منطقه عبور می کند فاقد پل است، ولی نفر پیاده امکان عبور از این رودخانه را دارد. وی ادامه جاده شنی از شیخ لطیف تا نالپاریز را برای تردد خودرو خوب و مناسب

۱- . سند شماره ۶۶۹۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۷/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۳۸)، داود رنجبر؛ و- سند شماره ۲۷۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، از ۱/۸/۱۳۶۲ تا ۹/۸/۱۳۶۲، صص ۸۵ و ۸۸.

توصیف کرد. ابراهیم راحمی با بیان اینکه دشمن روی ارتفاع کانی مانگا استحکامات خوبی دارد و برخی سنگرهای آنجا مثل یک ساختمان مستحکم و دارای چند اتاق است، به بافت جمعیتی و وضعیت امنیتی منطقه اشاره کرد و گفت: از چمک تا شیخ لطیف به پایین، افراد طالبان به صورت ده نفره یا بیشتر رفت وآمد می کنند. عراق هم در منطقه گشت دارد. در جنوب بادانه نیز یک گروهان از نیروهای عراقی مستقر هستند، ما حتی نیروهایی هم که برای انجام پاتک از جنوب بادانه ازسمت کانی مانگا به ارتفاع لری می رفتند مشاهده کردیم و این موضوع را با بی سیم به افراد خودمان در منطقه لری اطلاع دادیم. وی اضافه کرد: در منطقه آرزور چند پاسگاه عراق وجود دارد و ما ۲۰۰ کامیون ارتش عراق را که در حوالی این روستا تجمع کرده بودند شمردیم.

وی درباره مشاهدات خود از منطقه نالپاریز (جنوب منطقه) اظهار داشت: در نالپاریز یک پادگان بزرگ وجود دارد که ساختمان های زیادی در آن هست و نیرو، خودرو و تانک فراوانی در داخل این پادگان مستقر می باشد علاوه براین ۲۰ قبضه توپ و کاتیوشا در سمت راست و چپ شهر موضع دارند و از این منطقه به سمت مواضع ایران شلیک می کنند(۱) و هلیکوپترها هم زخمی های عراقی را از خط مقدم در این شهر تخلیه می کنند.(۲)

دراین حال، گزارش های به دست آمده از اردوگاه دشمن نشان می دهد که در جبهه عراق هم باتوجه به تداوم عملیات تحولاتی رخ داده است؛ ازجمله فرمانده لشکر۴ که مسئول پدافند منطقه بود برکنار شد(۳)* و شخص صدام حسین به جای وی سلطان هاشم را به فرماندهی این کشور منصوب کرد. همچنین به منظور تقویت کادر فرماندهی منطقه، فرمانده و ستاد لشکر۷ به این منطقه مأمور شد و قرار است ۳ تیپ ۶۰۵، ۲۹ و ۴۱ که جزء سازمان لشکر۴ هستند و درحال حاضر در منطقه عملیاتی حضور دارند، تحت امر این ستاد قرار گیرند.(۴)

۱

نیروهای ستاد جنگ های نامنظم وابسته به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در شمال غرب کشور، امروز، عملیاتی را علیه پاسگاه نظامی عراقی در حوالی شهرک عربت در استان سلیمانیه اجرا کردند. درپی این حمله که با شلیک چند گلوله آر.پی.جی۷ به سمت این پایگاه صورت گرفت، نیروهای عراق پایگاه را تخلیه کرده و گریختند. نیروهای این ستاد پس از ورود به پایگاه با جنازه ۳ تن از نظامیان عراقی روبه رو شدند و ۳ قبضه کلاشینکف را که در پاسگاه به جا مانده بود، به غنیمت گرفتند.

۱- البته اطلاعاتی را که راحمی به ویژه از نالپاریز ارائه داده حاصل مشاهدات وی بوده است، درحالی که اطلاعات موجود در سطح قرارگاه حاکی از آن بود که در منطقه نالپاریز ۴۰ الی ۵۰ قبضه توپ وجود دارد و قرارگاه لشکر۴ نیز در همین منطقه است.
۲- سند شماره ۳۸۴۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۷/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۳۵)، داود رنجبر، صص ۱۳ - ۸؛ و- سند شماره ۲۲۴۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۷/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۶۸)، داود رنجبر، صص ۲۱ - ۱۶.
۳- * متن مکالمه فرمانده لشکر۴ با معاون سپاه یکم عراق که ناشی از نارضایتی وی از اوضاع عمومی ارتش عراق و اعتراف وی به قدرت و صلابت نیروهای ایرانی و به خصوص افراد بسیجی بود در روزشمار ۲/۸/۱۳۶۲درج شده است.
۴- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، ص۹۳.

از سوی دیگر نیروهای ستاد جنگ های نامنظم که درحال عزیمت برای اجرای یک عملیات در منطقه خیاره در حوالی شهر شانه دری بودند به میدان مین برخورد کردند. براثر انفجار مین یک سرباز و یکی از نیروهای سوسیالیست های عراقی زخمی شدند. در گزارش ها مصدومیت سرباز شدید و در حد قطع پا از زیر زانو اعلام شده است.(۱)

۱

توپخانه های عراقی امروز نیز شهرهای آبادان و خرمشهر را هدف قرار دادند. در همین حال تجاوز هواپیماهای عراقی به عقبه منطقه عملیاتی والفجر۴ ناکام ماند.

براثر حملات توپخانه ای امروز عراق به شهر آبادان به ۲ منزل مسکونی، یک مغازه و یک اسکله آسیب هایی وارد آمد.

در گلوله باران خرمشهر نیز مناطق کوت شیخ، خیابان امام خمینی و خیابان فردوسی، گمرک، راه آهن و پاسگاه زید مورد اصابت چندین گلوله توپخانه های دشمن قرار گرفت که به شهادت یک تن و زخمی شدن ۱۷ تن دیگر انجامید.(۲)

امروز همچنین در عقبه منطقه عملیاتی والفجر۴، ۲ فروند از هواپیما های عراقی قصد بمباران شهر مریوان را داشتند که با آتش پدافند هوایی مواجه شده و ناچار به ترک فضای این شهر شدند.(۳)

۲

مسئول بهداری رزمی سپاه در گفت وگو با نشریه ویژه خبرگزاری جمهوری اسلامی - که دارای طبقه بندی محرمانه است - ضمن اعلام آمار مجروحان در دو مرحله اول عملیات والفجر۴ و نوع مصدومیت نیروها، درباره چگونگی معالجه آنها توضیحاتی داد.

وی با اعلام اینکه تا پنجشنبه هفته گذشته، ۳۰۰۰ تن از رزمندگان مجروح شده اند، افزود: از این تعداد ۸۰ درصد به طور سرپایی مداوا شده اند که ۱۰ درصد آنها براثر موج انفجار و بقیه براثر اصابت ترکش از ناحیه دست و پا و شکم آسیب دیده بودند و ۲۰ درصد آنها نیز احتیاج به عمل جراحی داشتند.

مسئول بهداری رزمی سپاه خاطرنشان کرد: در ۸ روز اول عملیات، بیش از ۲۵۰ عمل جراحی عروق و ارتوپدی در سطح بیمارستان های صحرایی منطقه عملیاتی انجام شده و ۳۷ نفر هم که دچار ضربه مغزی شده بودند در سنندج تحت عمل جراحی قرار گرفتند که ۳۵ مورد آن موفقیت آمیز بوده است.

وی با اشاره به شهادت ۸ تن از مجروحان در مراکز درمانی، گفت: بقیه مصدومان پس از عمل جراحی به مراکز درنظر گرفته شده انتقال یافتند.(۴)

۱- سند شماره ۱۸۰۸۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از پاسگاه چناره عراق به ستاد جنگ های نامنظم، ۱۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۰۸۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مشترک جنگ های نامنظم ارتش و سپاه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۶۶۰۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره

۲۹۰۷۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۷/۸/۱۳۶۲.
۳- سند شماره ۳۲۰۵۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۲/۸/۱۳۶۲.
۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، ص۲.

طبق اسنادی که خبرگزاری جمهوری اسلامی به آنها دست یافته است، از شروع جنگ تاکنون، یک سپهبد، یک سرلشکر، ۴ سرتیپ، ۶ سرهنگ، ۷ سرگرد و یک فرمانده ارتش خلقی در دادگاه های صحرایی ارتش عراق به علل مختلف ازجمله ضعف فرماندهی، تمرد و... محکوم و اعدام شده اند. در بخشی هایی از گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی دراین باره آمده است:

آمار ارائه شده در این اسناد حاکی است در میان اعدام شدگان علاوه بر سپهبد ستاد تایه التعیمی قائم مقام رئیس ستاد مشترک ارتش عراق، نام یک سرلشکر، ۴ سرتیپ، ۶ سرهنگ، ۷ سرگرد و یک فرمانده به اصطلاح ارتش خلقی، به چشم می خورد.

براساس همین گزارش سرلشکر ستاد صلاح القاصی فرمانده سپاه سوم جنوب، پس از عملیات ظفرمندانه بیت المقدس (آزادسازی خرمشهر)؛ سرتیپ ستاد حمید جاسم تریتی فرمانده لشکر یکم، پس از شکست و متلاشی شدن کامل این لشکر در منطقه شوش؛ سرتیپ ستاد اسعد شینته فرمانده لشکر زرهی سوم، به دنبال عبور لشکریان اسلام از کارون و انهدام کامل این لشکر در غرب کارون؛ سرتیپ ستاد خالد بهلول لعیبی فرمانده نیروهای تکاور لشکر هفتم، پس از به هلاکت رسیدن نیروهایش در بخش نوسود؛ سرتیپ ستاد عدنان احمد الحجوری فرمانده لشکر ششم زرهی، به دلیل سرپیچی از دستور صدام مبنی بر تجاوز به اراضی ایران در منطقه سیف سعد؛ سرهنگ ستاد محمد جواد کشیوان فرمانده تیپ سوم پیاده، به علت شکست لشکرش در منطقه میمک؛ سرهنگ ستاد نزار خالد نقش بندی فرمانده تیپ۴۲۰، به علت شکست و متواری شدن نیروهایش در منطقه شلمچه و در جریان آزادسازی خرمشهر؛ سرهنگ۲ ستاد قائم فرمانده گردان سوم لشکر۲۴، به علت فرار ارتش متجاوز صدام در عملیات رمضان در شرق بصره؛ سرهنگ۲ ستاد محسن جبوری فرمانده تیپ۱۲ زرهی، به علت فرار نیروهایش در منطقه طاهری در جریان عملیات بیت المقدس؛ سرگرد ستاد عزیز حسون حمدان افسر ستاد، درپی شکست قوای متجاوز صدام در عملیات مسلم بن عقیل در منطقه مندلی؛ سرگرد واکل فرمانده گردان دوم تیپ۲۶، پس از عملیات رمضان در منطقه مندلی؛ سرگرد علی الثمری فرمانده گردان یکم تیپ یکم، به علت انهدام و متلاشی شدن این گردان در منطقه کرخه نور؛ سرگرد محمد علی عبدالله فرمانده گردان سوم تیپ۲۲، بعد از آزادی خرمشهر به علت فرار از جبهه ها؛ سرگرد عبدالجبار شیخلی فرمانده گردان هشتم نیروهای مخصوص تیپ۳۳، به علت نابودی یگان تحت فرماندهی اش در جریان آزادی خرمشهر؛ سرگرد فاضل مجید جانشین فرمانده گردان دوم تیپ۱۰، در جریان آزادی خرمشهر به علت نابودی یگان تحت فرماندهی اش؛ سرگرد محمد فرمانده گردان دوم تیپ۳۸، به علت متواری شدن قوایش از سرپل ذهاب به همراه ۲۸ تن از افسران و درجه داران مدرسه پیاده خانقین و جبار طارش عماری فرمانده به اصطلاح ارتشی خلقی در استان عماره، به علت به هلاکت رسیدن قوای تحت فرماندهی اش در جریان آزادی بستان به دستور مستقیم صدام به

ص: ۴۰۴

۱

جوخه های اعدام سپرده شده اند. همچنین سـرهنگ ستاد عدنان شریف شهاب یکی از مشاورین نظامی صدام در یک حادثه ساختگی در هنگام عملیات شناسایی هوایی در جبهه های نبرد، داخل هلیکوپتر به قتل رسیده است. سرهنگ۲ ستاد علی حمادی فرمانده تیپ۳۴ زرهی نیز به دلیل همکاری با جنبش اسلامی در عراق محکوم به اعدام شده است.(۱)

۱

باتوجه به وضـعیت بحرانی منطقه خلیج فارس و انفجار مقر تفنگ داران امریکایی و فرانسوی در بیروت که بر وخامت اوضاع افزوده است و همچنین اظهارات مقامات این دو کشور مبنی بر دست داشـتن ایران در این انفجارها، فرماندهی کل سپاه در نامه ای به فرماندهی منطقه ۹ کشوری سپاه که پدافند از منطقه دریایی خلیج فارس را بر عهده دارد، ضمن برشماری اقدامات خصمانه ای که ممکن است امریکا علیه ایران در منطقه خلیـج فـارس انجام دهـد، از فرمانـدهی آن منطقه خواست است که با حفظ هوشـیاری و آمادگی لازم، طرح های مختلف پدافندی را برای مقابله با اقدامات احتمالی امریکا در خلیج فارس تهیه و ارسال کند. متن نامه فرماندهی کل سپاه به این شرح است:

بـاتوجه به ضـربات اخیر اسـتکبار جهـانی از نیروهای رزمنـده اسـلام در عملیات والفجر۴ و عملیـات نابودسـازی تفنـگ داران امریکایی و فرانسوی در بیروت، اقدامات زیر ازسوی امریکای دشمن متصور است:

۱. محاصـره دریایی جمهوری اسـلامی در اقیانوس هند؛ ۲. بسـتن تنگه هرمز؛ ۳. حمله به چـاه ها و سـکوی نفتی؛ ۴. حمله به بنادر صـدور نفت؛ ۵. مین گـذاری گسترده در راه هـای ورودی و خروجی تمامی بنادر جمهوری اسـلامی ایران؛ ۶. حمله به جزایر خلیـج فارس جهت اشـغال یا ویران سازی جزیره خارک؛ ۷. حمله به بنـدرعباس، بندر بوشـهر، بندر چابهار به طور جداگانه یا هم زمان جهت اشـغال یا مختل کردن فعالیت های هوایی و دریایی جمهوری اسلامی در این منطقه.

لـذا باتوجه به موارد فوق لازم است ضـمن دادن هوشـیاری و آمادگی لازم به کلیه نیروهای سـپاه در آن منطقه، طرح های مختلف خود را دررابطه با موارد مذکور تهیه و به ستاد مرکزی واحد اطلاعات عملیات ارسال دارند.(۲)

۲

امروز اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین به ویژه در منطقه آذربایجان غربی بیش از روزهای دیگر بود و عملیات مین گـذاری نیز به طور چشـمگیری افزایش یـافت؛ به نحوی که در ۴ مورد مین گـذاری ۱۲ تن از افراد خـودی زخمی شدنـد و ۳ خودرو نیز منهـدم شد یا آسـیب دید. نیروهای خودی نیز در مثلث مهاباد - بوکان - خلیفان عملیات گسترده ای را اجرا کردند که دسـتاوردهای قابل توجهی به همراه داشت.

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۲- سـند شماره ۱۲۶۴۷۱ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ: از فرمانـدهی کل سپاه (معاونت طرح و عملیات) به فرمانـدهی منطقه۹ سپاه، ۷/۸/۱۳۶۲.

عوامل حزب دمکرات قصد حمله به پایگاه سپاه در روستای ترکاشه در ۲۶ کیلومتری شرق بوکان را داشتند که نیروهای خودی با هوشیاری و اقدام به موقع مانع نفوذ مهاجمان به روستا شدند و درگیری در بیرون روستا و در ارتفاعات ادامه یافت. سرانجام پس از دو ساعت ونیم زدوخورد عناصر حزب دمکرات با تحمل ۲ کشته ناچار به عقب نشینی از منطقه درگیری شدند(۱)

در اقدامی دیگر، مهاجمان به یک پایگاه ژاندارمری روستای زرینه در شمال شرقی دیواندره حمله کردند و هم زمان با درگیر کردن نیروهای این پایگاه، تمام اموال فروشگاه شرکت تعاونی و بهداری این روستا را غارت و با یک خودروی سرقتی از روستا خارج کردند. مهاجمان همچنین ۳ دستگاه تراکتور و ۲ دستگاه وانت را نیز با خود بردند.(۲)

در سردشت نیز یکی از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی نارنجکی را به کوچه پشت مسجد روستای سرچشمه در شمال شرقی این شهرستان پرتاب کرد که موجب زخمی شدن یک دانش آموز شد.(۳)علاوه بر حوادث مذکور، امروز برخورد نیروهای خودی با مین های کاشته شده به دست عناصر مسلح ضدانقلاب نیز خسارت هایی را به بار آورد.

در حوالی روستای جونی در جنوب هشتیان (واقع در شمال ارومیه) یک خودروی گشتی نیروهای سپاه که مسلح به تیربار دوشکا بود بر روی مین رفت و منهدم شد. ۶ تن از سرنشینان این خودرو زخمی شدند.(۴)

در حوالی روستای شاقله در غرب دیواندره نیز، براثر برخورد یک دستگاه تویوتای سپاه با مین ۲ تن از سرنشینان آن زخمی شدند، در این حادثه خودروی مذکور نیز منهدم شد.(۵)

در جنوب شرقی سقز هم درپی برخورد نیروهای پایگاه تازه آباد به مین های کاشته شده در نزدیکی پایگاه، ۳ تن زخمی شدند.(۶)

همچنین در دره شهدا در جنوب شرقی ارومیه، یک خودرو روی مین رفت و آسیب دید و یک تن از سرنشینان آن زخمی شد.(۷)

از سوی دیگر، امروز نیروهای سپاه مهاباد عملیات گسترده ای را به منظور پاک سازی تعدادی از روستاهای واقع در محور مهاباد - بوکان - خلیفان انجام دادند و توانستند چندین روستا ازجمله روستاهای گرده بردان، امین آباد، قزلجه بالا، قزلجه پایین و بیرم را که محل تردد و تجمع گروه های مسلح غیرقانونی به ویژه حزب دمکرات کردستان ایران بود، پاک سازی کنند. در این عملیات که در برخی مناطق با درگیری های سنگین همراه بود، ۱۵ تن از افراد گروه های مسلح ضدانقلاب کشته، تعدادی زخمی و ۲ تن از آنان نیز دستگیر شدند. از نیروهای خودی هم ۴ نفر شهید و ۶ تن نیز به طور سطحی مجروح شدند.

علاوه براین یک قبضه تیربار دوشکا، ۲ قبضه آر.پی.جی۷، یک دستگاه خودروی سیمرغ، تعدادی مین ضدتانک و مقداری اجناس قاچاق به دست نیروهای خودی افتاد(۸)

۱- سند شماره ۳۶۴۴۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران صائین دژ (طرح و برنامه ریزی عملیات) به سپاه پاسداران منطقه۱۱ (طرح و برنامه عملیات)، ۹/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۴۱۹۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از گروهان ژاندارمری دیواندره به بخشداری دیواندره، ۷/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۸۰۸۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۸/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۹۱۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ -

مرکز فرماندهی)، ۱۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص۳.

۵- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۳۹۸۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از وزارت کشور (فرمانداری سقز) به استانداری کردستان، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۳۵۹۱۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۸/۸/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۶۸۸۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۲۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۰۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مهاباد به ستاد منطقه۱۱، ۸/۸/۱۳۶۲.

۱

به دنبال اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه عمومی شیلر و همچنین اجرای عملیاتی دومرحله ای در منطقه آلان که موجب قطع ارتباط مواصلاتی گروه های مسلح غیرقانونی با ارتش عراق و پاک سازی بخش وسیعی از منطقه مرزی جنوب غربی سردشت شد، شمار تسلیم شدگان عضو گروه های مسلح غیرقانونی به خصوص حزب دمکرات کردستان فزونی یافته است. طبق گزارش های مختلف، ۲۱ تن از افراد حزب دمکرات کردستان در مناطق سردشت، کامیاران، صائین دژ و بوکان خود را به نیروهای سپاه و ارتش تسلیم و درخواست امان نامه کردند. این افراد که یکی از آنها از اعضای بلندپایه حزب دمکرات در منطقه سردشت است، ۶ قبضه تفنگ ژ۳، ۲ قبضه تفنگ برنو و ۴ قبضه تیربار سیمینوف را به نیروهای خودی تحویل دادند.(۱)

در همین حال و به دنبال اطلاعیه اخیر ارگان های نظامی، انتظامی و قضایی مبنی بر فراخوانی افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی به ترک مبارزه مسلحانه و معرفی خود به ارگان های ذی ربط، امروز بار دیگر دادگاه های انقلاب اسلامی استان های آذربایجان غربی و کردستان با انتشار اطلاعیه مشترکی خطاب به افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی تأکید کردند که قبل از آنکه طرح های امنیتی زمستانی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به اجرا درآید از فرصت استفاده کرده و خود را به ارگان ها و نهادهای ذی صلاح تسلیم نموده و امان نامه دریافت دارند.(۲)

از سوی دیگر، سپاه مهاباد درپی شناسایی ها و انجام امور مقدماتی موفق شد ۳۵ تن از افراد تشکیلات شهری حزب دمکرات از کمیته های مختلف این حزب همچون کمیته اصناف، کمیته دانش آموزی وکمیته ادارات را دستگیر کند.

سپاه مهاباد ضمن اعلام این خبر، دستگیری های صورت گرفته را ضربه سختی به تشکیلات شهری حزب دمکرات عنوان کرد.(۳)

۲

حضور افراد مسلح وابسته به سازمان کومه له و حزب دمکرات کردستان ایران در بعضی از مناطق اطراف شهر بوکان باعث بروز شایعاتی مبنی بر تصمیم این گروه ها برای حمله به این شهر شده است. بخش درون مرزی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در گزارشی ضمن بررسی وضعیت امنیتی این مناطق، حمله به بوکان را محتمل دانسته است. در این گزارش به حضور گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق مختلف بوکان، تعداد، نوع سلاح ها و برخی حواشی ناشی از حضور این گروه ها اشاره شده است. بخش هایی از این گزارش بدین شرح است:

۳۰ نفر از مزدوران حزب دمکرات به سرپرستی فردی به نام قاسم به روستای محمودآباد در غرب بوکان آمده اند. حدود ۵۰ نفر از مزدوران حزب دمکرات در روستای طرفه (غرب بوکان) مستقر هستند و (علاوه بر سلاح های انفرادی) به یک قبضه تیربار کالیبر ۵۰ که بر روی تویوتا وانت

۱- سند شماره ۶۸۸۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۲۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۰۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مهاباد به ستاد منطقه۱۱، ۸/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ،

سوار شده مسلح می باشند. تعداد ۵۰ تن از افراد این حزب نیز در روستای نوبار در ۱۹ کیلومتری غرب بوکان، مستقر شده اند که مسلح به تفنگ ژ۳، کلاش و ۲ قبضه آر.پی.جی۷ می باشند.

تعداد نامعلومی از مزدوران کومه له به سرپرستی بایزیدی در منطقه نوبار حضور دارند و قصد حمله به شهر بوکان را دارند. تعداد دیگری از آنها نیز در همین منطقه الکو مستقر و سلاح هایی همچون نارنجک انداز و آر.پی.جی۷ در اختیار دارند. همراه آنان چندین نفر از افراد غیر کرد نیز که احتمالاً از افراد چریک های فدایی خلق هستند، حضور دارند و شایع شده است که آنها قصد دارند به پایگاه نیروهای خودی در تکان تپه در شرق بوکان، حمله کنند.

در روستای اغلوی نیز بیش از ۸۰ نفر از افراد حزب دمکرات که از مریوان به این منطقه آمده اند استقرار یافته اند. همچنین بین هواداران سازمان کومه له شایع شده است که عناصر این سازمان قصد دارند به شهر بوکان حمله کنند.(۱)

۱

احتمال افزایش حملات ایران در ادامه عملیات والفجر۴ و تداوم تهدید عراق به گسترش جنگ، از محورهای اصلی گزارش های امروز رسانه های خارجی است.

خبرگزاری فرانسه با اشاره به آخرین بیانیه ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران گزارش داد: «در ادامه تهاجم روز ۲۰ اکتبر نیروهای ایران به کردستان عراق، تبادل آتش همچنان ادامه دارد و نیروهای ایرانی درصدد تحکیم و تقویت مواضع خود می باشند.»(۲) روزنامه اینترنشنال هرالد تریبیون نیز اعلام کرد: «به نظر می رسد که درحال حاضر هر دو کشور درگیر جنگ خود را برای حملات دیگری علیه یکدیگر آماده می کنند.» به گزارش رادیو ترکیه، این روزنامه همچنین نوشت: «در آخرین حمله بزرگ جمهوری اسلامی نیروهای عراقی از موشک های هوابه زمین و راکت های روسی به طور گسترده ای علیه مواضع نیروهای آیت الله خمینی استفاده کرده اند.»(۳)

خبرگزاری رویتر هم در گزارشی ضمن آنکه از قول منابع نظامی در بغداد به استفاده عراق از موشک های روسی کوتاه برد فراگ و اسکاد روسی با برد ۲۷۰ کیلومتر و موشک های اگزوسه فرانسوی «که از هلیکوپتر شلیک می شوند» اشاره کرد، به نقل از روزنامه الثوره ارگان حزب بعث عراق افزود: «داخل خاک ایران یک هدف گشوده برای ضربات منهدم کننده عراق [است.] ... هیچ چیز در ایران امن نیست.» به نوشته این روزنامه، «عراق بر آن است که ایران را به قبول صلح وادار کرده و به علاوه دست تمامی طرف هایی که تأمین کننده تجاوز آن کشور [ایران] علیه عراق اند را قطع نماید.» رویتر یادآور شد: «دیپلمات های مقیم بغداد این هشدار را به منزله یک تهدید دیگری به اینکه عراق در نظر دارد ترمینال صادرات نفتی ایران در جزیره خارک را مورد حمله قرار دهد، تلقی می کنند.»(۴)

۱- سند شماره ۳۵۹۱۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (عملیات درون مرزی) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح عملیات)، ۹/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۰، ۹/۸/۱۳۶۲، ص۴، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۷/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۴۹، ۸/۸/۱۳۶۲، ص۱۵، رادیو

ترکیه، ۷/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، ص۳، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۷/۸/۱۳۶۲.

هفته نامه انگلیسی اکونومیست نیز در آخرین شماره خود، که امروز منتشر شد، با اشاره به حمله وسیع ایران در عملیات والفجر۴ و گزارش های متضاد دو طرف درگیر درباره نتایج آن(۱) نوشت: «دست کم این مطلب روشن است که ایرانی ها قصد دارند شریان اقتصادی عراق؛ یعنی درآمدهای نفتی آنان را هدف تهدید قرار دهند. ایرانی ها به نظر می رسد در پیش بردن نیروهای خود تا ۲۵ مایلی آن سوی مرز عراق در شمال موفق شده اند و می گویند که ۲۷۰ مایل مربع از اراضی شمال و شرق پنجوین را در تصرف دارند.» این نشریه اضافه کرد: «به نظر می رسد که بخشی از هدف این حمله ضربه زدن به کردهای ایرانی بوده است که از داخل عراق علیه حکومت ایران دست به انجام عملیات می زنند.» اکونومیست در پایان نگران کننده ترین جنبه عملیات اخیر را تهدید منابع عمده نفت عراق در نزدیکی شهر کرکوک در ۷۵ مایلی شرق پنجوین دانسته و افزود: «تنها راه صدور نفت عراق درحال حاضر لوله نفتی است که ازطریق ترکیه و از کرکوک به مدیترانه کشیده شده است.»(۲)

۱

امام خمینی در دیدار جمعی از نمایندگان سیاسی ایران در خارج از کشور با ایشان، بر اهمیت روشنگری دربرابر تبلیغات سوء علیه جمهوری اسلامی تأکید کردند.

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه به اتفاق سفرا و کارداران جمهوری اسلامی ایران در اروپا و امریکای جنوبی امروز با امام خمینی دیدار کردند. در پایان این دیدار ولایتی در مصاحبه با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: «امام تأکید فرمودند سفرای ما باید به امور تبلیغاتی اهمیت بدهند و باتوجه به اینکه در دنیا اغلب علیه ما تبلیغ سوء می شود، لازم است به این تبلیغات سوء پاسخ داده شود.» وی افزود: «حضرت امام دررابطه با اقدامات ضدانسانی رژیم عراق با اشاره به اینکه مجامع بین المللی هیچ کلمه ای راجع به کشتاری که اینها در ایران از مردم غیرنظامی کرده اند، نگفته اند و خبرهایی که اخیراً رسیده نشان می دهد که حکومت عراق پنجوین را با خاک یکسان کرده است، فرمودند دیکتاتورها در اواخر عمرشان نوعاً به این کارها دست می زنند.»(۳)

۲

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، تأکید کرد که ابرقدرت ها نمی توانند نظرهایشان را بر ملت ایران تحمیل کنند.

آیت الله خامنه ای در دیدار با فرانسیسکو مزالاما سفیر ایتالیا، که مأموریتش در ایران به پایان رسیده است، اظهار داشت: «شما در دوران مأموریت خود در ایران تشخیص داده اید ما درحال

۱- اطلاعیه های نظامی عراق همواره بر سرکوب عملیات اخیر ایران تأکید دارند، درحالی که منابع ایرانی از تداوم پیروزمندانه عملیات خبر می دهند.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۸/۱۳۶۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۸/۸/۱۳۶۲ ص ۱۲.

گذرانـدن یک دوران فوق العاده حساس و مهم از تاریخ کشورمان هستیم و حوادث این دوران برای ما تعیین کننده است، لذا به آنچه می کنیم و هـدف می گیریم بـا دقت و تأمـل زیـاد نگـاه می کنیم و مـایلیم با همه دولت ها و کشورهایی که مسائل ما را به درستی درک می کنند، روابط دوستانه و صمیمانه ای داشته باشیم.» رئیس جمهور سپس افزود: «ما در مقابل فشاری که قدرت های بزرگ دنیا به انقلاب ما وارد می کننـد قدرت مقاومت خود را ثابت کرده ایم و مواضع سیاسـی ما این را نشان می دهد که هیچ یک از دو قدرت بزرگ دنیا نمی توانند نظراتشان را بر ملت ما تحمیل کنند.»(۱)

۱

نخست وزیر در مصاحبه اختصاصـی با روزنامه جمهوری اسـلامی به تشریح عملکرد دولت درزمینه مهار گرانی و تورم، اهداف و اولویت های دولت در شرایط جنگ و انتخابات آتی مجلس شورای اسلامی پرداخت.

میرحسـین موسوی با اشاره به وضـعیت بحرانی سال های قبل و خطر تزلزل و فلج شدن کامل سیستم اقتصادی و اداری کشور گفت: «ما در آن مقطع از دو سـرمایه الهی برخوردار بودیم که بنـده یقین دارم این دو سـرمایه دراختیار هیچ کشور دیگر تاکنون به این شـکل نبوده که اولین آن رهبری پیـامبرگونه متکی بر قرآن و اسـلام و اهـل بیت امـام امت بود و دومی حضور پرصـلابت ملت در صـحنه.» نخست وزیر با بیان اینکه در دو سال گذشـته در تمامی زمینه های سیاسـی، اقتصادی، فرهنگی و نظامی تغییراتی به وجود آمـده است، افزود: درعین حال دولت با هزاران مسئله روبه رو است که «مسائل نان و برنج و سیگار و امثال آن جزئی از آنهاست.»

موسوی درمورد انتقاداتی که از عملکرد دولت در مبارزه با گرانی و جلوگیری از تورم می شود ضمن اشاره به "مقاومت های زیادی" که دربرابر کنترل دولت بر کالاهـای اساسـی وجود دارد، گفت: «در مقابـل ده هـا هزار کالاـی مورد نیاز مردم، اقلام انگشت شـماری در زیر کلیـد دولت است و نیز خـوب است که آقایـانی که اسـتدلال می کننـد که این روش هـا سوسـیالیستی و امثـال آنهـاست، نگـاهی به شـیوه برخورد دولت انگلیس به عنوان مهـد سـرمایه داری دررابطه با کالاها در زمان جنگ بیندازند و کنترل همه جانبه همه دولت های سـرمایه داری درگیر جنگ را دررابطه با تولیـد و توزیع مطالعه کننـد و یقیناً این اطلاعات باعث خواهد شد که بیشتر به ضـرورت های یک جامعه درحال جنگ پی ببرند.»

نخست وزیر سـپس افزود: «بنده صریحاً اعلام می کنم که دولت درپی دست گذاشتن بر روی کالا و چیزی نیست، جز به اجبار و ضرورت و در چارچوب شـرع و قانون. و باز به عنوان یک مسـئول که باید صریحاً به این سؤال اساسی روزنامه پاسخ دهد عرض می کنم باتوجه به شرایط جنگی و بودجه جنگی هرنوع تمهیدی اصولی برای مقابله با تورم با طرز فکری که اشاره کردم برخورد دارد.»

۱- همان.

موسوی همچنین اظهار کرد: «آیا ما می خواهیم این جنگ حق علیه باطل را تا پیروزی ادامه دهیم یا نه؟ اگر بایـد این کار را بکنیم باید به طریقی هزینه جنگ را تأمین کنیم.» وی در ادامه ضمن اشاره به مخالفت های موجود برای تأمین منابع مالی ازطریق مالیات و کنترل دولت بر قیمت ها، خاطرنشان کرد: «تا به سـمت مالیات می رویم صـدا بلند می شود که مالیات سـنگین از مردم می گیرند. شـما را به خدا ببینید مردم جوانـان خود را می دهنـد و این افراد قـدرت گـذشت از جزئی از اموال خود را در راه اسـلام ندارنـد. می گوییم کنترل نرخ ها، می گویند دخالت دولت است و دولتی شدن هرچیز. می گوییم باید ارزاق اصـلی تا جنگ هست زیر کنترل دولت باشد، می گویند سیاست، سیاست چپی و تنـدروانه است. بنـده می پرسم آیـا امکان دارد ما بودجه جنگ را کم کنیم؟ آیا امکان دارد ساختن جاده ای روسـتایی را متوقف کنیم؟ آیا می توانیم برق را به روستاها گسترش ندهیم؟ آیا می توانیم پروژه هایی چون مبارکه و مجتمع فولاد اهواز و امثال آن را متوقف کنیم؟ آیا می شود به مردم گفت که شما دیگر از دولت برق و آب و نان نخواهید؟ امنیت نخواهید؟....»

نخست وزیر بسـیج همه نیروها برای پیروزی در جنگ، شـروع اجرای برنامه پنج ساله توسعه با محوریت کشاورزی و اجرای ۲۰ پروژه ملی در طول سه سال نظیر پتروشـیمی بندر امام، مجتمع فولاد اهواز و احداث بعضی از سدها و نیروگاه ها را مهم ترین برنامه های آینده دولت برشـمرد. وی تأکیـد کرد: «بنـده در یک مصاحبه اعلام کردم دولت آمادگی دارد اگر در کشور براثر جنایات صـدام حتی یک آجر روی آجر دیگر نماند، با قوت به تدارک جنگ ادامه دهد.»

موسوی در تحلیل تلاش هایی که سـعی در مخدوش جلوه دادن انتخابات مجلس آینده را دارند گفت: «مسـئله لیبرال ها روشن است. آنها چون یقین پیدا کرده اند که مردم بدان ها رأی نخواهند داد برای امریکا غذا تهیه می کنند، ولی بنده به حضرات اطمینان می دهم که آنها اگر جرئت کنند خود را نامزد کنند رأی خود را خواهند داشت و ما آن را به مردم اعلام خواهیم کرد و اگر واقعاً مردم به آنها رأی دادند، ما به این رأی احترام خواهیم گـذاشت. درعین حال بنده این اخطار را مجبور هسـتم بکنم که شـعار تأمین آزادی برای انتخابات نمی تواند در هنگامه جنگ به عنوان وسیله ای جهت تضعیف جبهه ها به کار گرفته شود و واقعاً بنده از این همه پررویی متعجبم.»(۱)

۱

درپی آغـاز بررسـی پیش نویس قطعنـامه جدیـد شورای امنیت سازمـان ملـل درخصوص جنگ ایران و عراق و آزادی کشتیرانی در خلیج فارس، جمهوری اسلامی ایران با ارائه طرحی خواستار خارج نگاه داشتن منطقه دریایی خلیج فارس از جنگ ایران و عراق شد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه از سازمـان ملـل، عبـدالله صـلاح رئیس اردنی شورای امنیت بـا اشـاره به بررسـی قطعنامه پیشـنهادی غرب در جلسه اخیر این شورا گفت: «انتظار می رود که شورا تنها پاسخ های داده شده به این پیشنهاد مهم را مورد بررسی قرار دهد.»

۱- همان، ص۱۱.

خبرگزاری فرانسه در ادامه این گزارش افزود: «رهبران ایران در سه روز گذشته گفته انـد پیشـنهاد ارائه شـده چیز جدیدی ندارد و افزوده انـد آنها آن را رد می کننـد. اما تا ساعات آخر دیروز، نماینده ایران هنوز دسـتورات لازم برای پاسخ گویی رسـمی را دریافت نکرده بود. برخی دیپلمات ها گفته اند پیشنهاد مزبور باید صرفاً پس از پاسخ رسمی ایران بررسی شود، اما فرانسه و اردن گفتند این پیشنهاد باید حتی درصورت تأخیر جواب ایران مورد بررسـی قرار گیرد.» درعین حال به گفته فیلیپ دبوسوه مفسـر خبرگزاری فرانسه به نقل از منابع رسـمی سازمـان ملـل، ایران «طرحی مخالف با طرح غرب مبنی بر خارج نگاه داشـتن منطقه دریایی خلیـج فارس از جنگ ایران و عراق به شورای امنیت سازمان ملل ارائه کرد.»(۱)

گزارش مذکور همچنین حاکی است طرح پیشـنهادی ایران «به منظور تضمین کشتیرانی آزاد در آب های بین المللی، تنها دو طرف درگیر در جنگ را به خودداری از هرگونه عملی که منجر به به خطرافتادن صـلح و امنیت در منطقه خلیـج فارس بشود دعوت کرده و هیچ اشاره ای به ناظران بین المللی ندارد. در این بیانیه، ایران همچنین اظهار تأسف کرد از اینکه بعضـی از دولت ها در ادامه جنگ شرکت کرده اند و تمـام دولت ها و به ویژه اعضای دائمی شورای امنیت را به خودداری از هر عملی که منجر به طولانی شـدن جنگ شود دعوت کرد و به نظر نـاظران در اینجـا بـه تصـمیم فرانسـه مبنی بر تحویـل سوپراتانـداردها بـه عراق و مانورهـای احتیـاطی امریکـا در نزدیـک تنگـه هرمز و ازسـرگیری تحویـل سـلاح ازسـوی شوروی به عراق که از چنـد مـاه پیش صورت می گیرد، اشـاره شـده است.» همچنین درپی ارائه طرح پیشـنهادی ایران «اختلافات شدیدی میان اعضای شورای امنیت بروز کرد. بعضـی، پیشنهادات ایران را غیرقابل قبول [دانسته] و بعضی دیگر برعکس معتقدند که این پیشـنهادات یک تغییر موضع حقیقی ایران است و خواستار بررسی عمیق آن شدند. اگر این موضع رجحان داشته باشـد مـذاکرات شورا مسـتلزم وقت بیشتری (چنـدین هفته یا حتی چنـدین ماه) خواهـد بود. زمان به سـرعت می گـذرد، به خصوص برای فرانسـه. عراق می توانـد ایـن هواپیماهـای مجهز به موشـک اگزوست را آسـان تر علیه هـدف هـای اقتصـادی در ایران مـورد اسـتفاده قرار دهد.»(۲)

خبرگزاری فرانسه در گزارش دیگری از سازمان ملل با اشاره به اینکه «گفت وگوهای شورا اصولاً بسیار فشرده بود»، از انگلیس و هلند به عنوان کشورهـایی نـام برد که «درمورد برقراری این آتش بس اشتیـاق زیادی نشان نمی دادنـد.»(۳) از سـوی دیگر، رادیو بی بی سـی در گزارشـی درمورد جلسه محرمـانه شورای امنیت، شـیوه رفتـار فرانسه در پیشبرد طرح قطعنـامه اخیر را مورد بحث قرار داد. این رادیو گفت: «برای اسـتتار فرانسه شورای امنیت سازمان ملل در جلسه ای غیرعلنی به سـبک و سنگین کردن قطعنامه دیگری درباره جنگ ایران و عراق پرداخته است تا

۱- متن طرح که قاعدتاً به صورت paper non (غیررسمی) ارائه شده هیچ گاه انتشار پیدا نکرد، چنان که حتی در مصاحبه سفیر دائمی ایران در سازمان ملل با روزنامه کیهان نیز به آن اشاره ای نشد.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، سازمان ملل متحد - خبرگزاری فرانسه، ۷/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۵، ۹/۸/۱۳۶۲، ص۴، نیویورک - خبرگزاری فرانسه، ۷/۸/۱۳۶۲.

شایـد بتوان از آن طریق به آتش بس محـدودی دست یافت.» گزارش مذکور همچنین افزود: «دولت ایران، فرانسه را به کوشـش به منظور تـدارک موجبات مـداخله ابرقدرت ها در خلیج فارس متهم کرده است. برخی از اعضای شورای امنیت بی آنکه الزاماً هوادار ایران باشـند عقیـده دارنـد که ایران دراین مورد درست می گویـد و خاطرنشـان می سازنـد درحـالی که معلوم است ایران آتش بس محـدود در خلیج فـارس را نخواهـد پـذیرفت، پس چرا بایـد در گذرانـدن قطعنـامه ای دراین خصوص همت گمـاشت و آیا منظور [و] سـبب آن نیست که فرانسه از مسئولیت عواقب وخیم احتمالی تحویل سلاح های پیشرفته اش به عراق مبرا شود؟»(۱)

بی بی سـی در گزارش دیگری با اعلام اینکه قطعنامه جدید روز دوشـنبه به رأی گذاشته خواهد شد، گفت: «دولت ایران بار دیگر حاضر به گفت وگو دراین باره نشـده و شـرط کرده است که شورای امنیت باید عراق را به خاطر شـروع جنگ و حمله به مناطق مسـکونی ایران محکوم کند.»(۲)

دراین بـاره علی اکبر ولایـتی وزیر امور خارجه ایران در گفت وگویی با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسـلامی اظهار کرد: «ما از شورای امنیت خواستیم قبـل از هر کـار، جنایـات و تهاجمـات غیرانسانی که رژیم عراق علیه مردم ما به عمل آورده و همچنین بمباران های مناطق مسـکونی که مخـالف نص صـریح کنوانسـیون چهارم ژنو است و قبل از هر چیز گزارش هیئت اعزامی به ایران را، همچنان که تعـدادی از نماینـدگان کشورهای مختلف در جریان برگزاری مجمع عمومی از دبیرکل سازمان ملل خواسـته اند، مورد پیگیری و رسـیدگی قرار دهد، امـا متأسـفانه شورای امنیت نشان داد که جهت گیری هایش یک جانبه است.» ولایتی تأکیـد کرد: «همان طورکه ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران دیروز گفتند و وزارت امور خارجه هم بارها تذکر داده درطول مدتی که ایران تحت اشغال نیروهای عراقی بود هیچ حرکت جـدی درجهت احقـاق حقوقمان از سازمان ملل ندیـدیم و اکنون نیز تلاش های همه جانبه ای که می شود درجهت نجات حکومت عراق است نه درجهت احقاق حق.»(۳)

۱

مقامـات کشورهـای عضو شورای همکـاری خلیـج فـارس همچنـان بـا اظهار نگرانی از گسترش جنگ ایران و عراق می کوشـند بر جریان تلاش های دیپلماتیک موجود تأثیر گذارند.

حجت الاسـلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی در یادداشت های امروز خود دراین باره نوشته است: فهد پادشاه عربستان در پیامی شـفاهی به مقامات ایران خواسـتار "تحسین روابط" با جمهوری اسـلامی ایران شـده است. وی در این پیام از احتمال بسـته شدن تنگه هرمز ابراز نگرانی کرده است.(۴)

رادیو کویت نیز در گزارشی از دیدار اخیر امیر قطر با سردبیران روزنامه های این کشور گفت: وی در این دیدار تأکید کرد جنگ ایران و عراق فقط طرفین جنگ را تهدید نمی کند بلکه کل

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، صص ۳۲ و ۳۳، رادیو بی بی سی، ۷/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۸/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، رادیو بی بی سی، ۶/۸/۱۳۶۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۸/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۴- اکبر هاشـمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشـمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب،

چاپ سوم ۱۳۸۶، ص ۲۷۱.

منطقه را تهدید می کند و از جامعه بین المللی خواستار کوشش های جدی تری برای پایان دادن به آن شد. امیر قطر همچنین خاطرنشان کرد: «حفظ امنیت و ثبات منطقه خلیج [فارس] به عهده فرزندان منطقه [است] که مخالف هرگونه مداخله بیگانه در امور منطقه و متکی به نیروی ذاتی خود جهت پرداختن به این مسئولیت ها به دور از کشمکش های ابرقدرت ها می باشند.»(۱)

به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، شیخ عیسی بن خلیفه امیر بحرین نیز «ضمن هشدار دراین مورد که ممانعت از کشتیرانی در خلیج [فارس] به بروز اوضاع خطرناکی منجر خواهد شد گفت که رهبران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] در هفتمین کنفرانس سران برای یافتن راه هایی به منظور جلوگیری از ایجاد چنان وضعی تلاش خواهند کرد.» شیخ خلیفه که با روزنامه الرای العام گفت و گو می کرد، با اشاره به وابستگی تمامی کشورهای ساحلی خلیج فارس به صادرات نفت و واردات مواد غذایی از این آبراه تأکید کرد: «تهدید به ممانعت کشتیرانی ازطریق خلیج [فارس] پیامدها و مداخلات ابرقدرت ها را به دنبال خواهد داشت و اثرات گسترده ای بر منافع کشورهای مربوطه خواهد داشت.»(۲)

۱

هم زمان با ادامه روند تحقیق و فرضیه پردازی درمورد انفجارهای هفته گذشته بیروت، سیاستمداران و رهبران جناح های لبنان برای مذاکرات آشتی ملی در ژنو آماده می شوند.

روزنامه نیویورک تایمز به نقل از یک مقام رسمی ارشد امریکا اعلام کرد: «تمامی اطلاعات به دست آمده تا این لحظه درمورد حمله به امریکاییان و فرانسویان به نحوی به ایران اشاره دارد، ولی ما قبل از دست زدن به هر اقدامی می خواهیم کاملاً مطمئن شویم.» نیویورک تایمز همچنین نوشت: «گزارش های رسیده از بیروت در اوایل هفته حاکی از آن بود که مقامات فرانسوی هم حادثه انفجار بمب را با ایرانیان و در مرحله نخست گروه [حسین] موسوی مرتبط می دانند.»(۳)

این روزنامه با بیان اینکه «دولت ریگان نوع اقدام انتقام جویانه خود را مورد بررسی قرار داده است»، اضافه کرد: «یکی از اقدامات احتمالی آن است که ایالات متحده از دولت لبنان بخواهد سفارت ایران در بیروت را ... تعطیل کند. اقدام دیگر ممکن است شبیخون نیروهای کماندوی ایالات متحده علیه پاسداران و حزب اللهی های ایرانی [لبنانی] در شهر بعلبک باشد.» به گزارش رادیو اسرائیل این روزنامه همچنین به نقل از سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا یادآور شد: «از آنجا که هنوز عملیات تروریستی علیه تفنگ داران در بیروت ادامه دارد ایالات متحده باید به یک اقدام پیشگیرانه دست بزند.»(۴)

در همین حال، خبرگزاری یونایتدپرس با استناد به اظهارات منابع امنیتی در بیروت اعلام کرد: مقامات لبنانی «که سرگرم بازجویی از یک مسلمان طرف دار ایران هستند، ۱۱ نفر دیگر را دررابطه با وقوع انفجارها در مقر نیروهای امریکایی و فرانسوی در بیروت» شناسایی کردند.

ص: ۴۱۴

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۸/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، رادیو کویت عربی، ۵/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۵، بحرین - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۷/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۳۰ و ۳۱، رادیو امریکا، ۷/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۸/۱۳۶۲، ص۷، رادیو اسرائیل، ۸/۸/۱۳۶۲.

یونایتدپرس افزود: «مقامات امریکایی درمورد این گزارش اظهارنظر نکرده اند، لیکن گفتند با مقامات لبنانی که درمورد این حادثه تحقیق می کنند در تماس نزدیک می باشند.»(۱)

از سوی دیگر و درپی اتهام مطرح شده علیه شیخ محمد حسین فضل الله یکی از رهبران شیعه لبنان، مبنی بر دست داشتن در سوءقصدهای هفته گذشته بیروت، روزنامه واشنگتن پست در گزارشی مصاحبه خبرنگار خود با شیخ فضل الله را درج کرد. در این مصاحبه وی تأکید کرد: «من مردی صلح جو هستم و کینه ای نسبت به تفنگ داران دریایی امریکا و یا سربازان فرانسوی ندارم و همیشه مردم را به عدم خشونت موعظه کرده ام.» در ادامه این گزارش آمده است: «شیخ فضل الله اتهامات وارده را توطئه ای توسط مسیحیان فالانژیست که با اداره ضداطلاعات ارتش لبنان همکاری دارند، می داند و می گوید که آنها نگران افزایش قدرت او هستند و می خواهند آن را از میان بردارند.» به نوشته واشنگتن پست شیخ فضل الله «سال گذشته از ورود تفنگ داران دریایی امریکا به بیروت حسن استقبال کرد زیرا آنان اسرائیلی ها را از فرودگاه بیروت بیرون کردند.»(۲)

خبرگزاری فرانسه از پاریس گزارش داد: ابوالحسن بنی صدر رئیس جمهور برکنارشده ایران در گفت وگو با رادیو دولتی فرانسه گفت: «روزنامه [لوموند] مطلبی را ازجانب من منتشر کرده که کاملاً خلاف واقع است. من این مطلب را نگفته ام. من گفته ام اگر او [آیت الله خمینی] این عمل را مرتکب شده باشد، با [هماهنگی] گرایشی امریکایی [است] که خواهان تعمیم بحران در جهان و تجاوزات می باشد.»(۳)

امروز درحالی که اوضاع لبنان همچنان تحت تأثیر فعل وانفعالات مربوط به انفجارهای بیروت قرار دارد، امین جمیل رئیس جمهور لبنان، وارد سوئیس شد تا نشست آشتی ملی جناح های لبنانی را که خبرگزاری رویتر آن را «آخرین شانس لبنان برای جلوگیری از آغاز دور جدید جنگ داخلی» خواند، در ژنو آغاز سازد. در همین حال، وزیر دفاع ایتالیا که امروز وارد بیروت شد، هشدار داد: «چنانچه در مذاکرات ژنو توافقی صورت نگیرد، ایالات متحده امریکا، فرانسه، ایتالیا و انگلستان ممکن است اجباراً درمورد آینده نیروهای چندملیتی پاسدار صلح در لبنان تجدیدنظر کنند.»(۴)

همچنین به گزارش خبرگزاری امارات از دوحه پایتخت قطر، شیخ خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر، امروز ضمن ابراز امیدواری درخصوص تشکیل نشست آشتی ملی در لبنان و خروج نیروهای اسرائیلی از این کشور از تلاش شورای همکاری خلیج فارس برای حل اختلافات جناح های درگیر در لبنان خبر داد.(۵)

خبرگزاری آلمان غربی از ژنو نیز گزارش داد ولید جنبلاط رهبر دروزی های لبنان، در یک مصاحبه تلویزیونی «خواستار تشکیل یک دولت دمکراتیک غیر فدراتیو با تقسیم جدیدی از قدرت، امتیازات کمتر برای رئیس جمهوری و یک قانون جدید انتخاباتی در لبنان» شده است.(۶)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۷/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، رادیو امریکا، ۸/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۲، ص۲۶، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.
۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۵، ۹/۸/۱۳۶۲، ص۳، دوحه - خبرگزاری امارات، ۸/۸/۱۳۶۲.
۶- همان، ص۹، ژنو - خبرگزاری آلمان غربی، ۸/۸/۱۳۶۲.

کمیته ویژه جنبش غیرمتعهدها برای رسیدگی به مسئله فلسطین امروز در شرایطی آغاز به کار کرد که گزارش ها از تبدیل اختلافات جناح های مختلف فلسطینی به یک رویارویی مسلحانه تمام عیار حکایت دارد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، کمیته مربوط به فلسطین که توسط ناراسیما رائو وزیر امور خارجه هند در هفتمین اجلاس سران کشورهای عضو جنبش عدم تعهد در دهلی نو افتتاح شد، در جلسه دوروزه خود درپی «یافتن یک راه حل صلح آمیز برای مسئله فلسطین است و [این کمیته] خواسته است فعالیت هایش با کمیته اعراب دراین زمینه که توسط حسن شاه مراکش، پیشنهاد شد و هرگز موفقیتی به دست نیاورده هماهنگ شود.»(۱)

از سوی دیگر، صلاح خلف ابوایاد مرد شماره ۲ جنبش فتح، اعلام کرد: «حدود ۱۰ هزار سرباز نیروهای سوریه و کسانی که علیه رهبری یاسر عرفات شورش کرده اند مقرهای یاسر عرفات در شهر طرابلس را به محاصره خود درآورده اند.»(۲)این درحالی است که گزارش خبرگزاری یونایتدپرس حاکی است: چریک های وفادار به عرفات گفته اند یک حمله گسترده مخالفان خود را که ازسوی سوریه حمایت می شوند در حومه طرابلس دفع کرده اند. رادیو بیروت نیز ضمن تأیید درگیری ها از گلوله باران اردوگاه های فلسطینی نهرالبارد و بداوی خبر داد(۳)

ضمیمه گزارش۲۵۸: مشروح گفت وگوهای سرهنگ صیاد شیرازی و محمدابراهیم همت درباره ارزیابی سمت اجرای مانور برای تصرف ارتفاع کانی مانگا

در مباحث متعددی که درباره سمت اجرای تک برای تصرف کانی مانگا و رسیدن به نالپاریز مطرح شد، دو دیدگاه مختلف وجود داشت: فرماندهان ارتش و به ویژه سرهنگ صیاد شیرازی بر اجرای عملیات ازسمت راست کانی مانگا (غرب) و رسیدن به نالپاریز تأکید داشتند؛ در مقابل دیدگاه دیگری مطرح بود مبنی بر اینکه تصرف کانی مانگا باید ازسمت چپ آن (شرق) صورت گیرد. حامیان اصلی این نظر محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و به میزان کمتری مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا بودند.

نقاط قوتی که برای دیدگاه اول (اجرای عملیات در غرب کانی مانگا) مطرح می شد عبارت بودند از: پرهیز از مقابله رویارو با دشمن (تک جبهه ای) و به نوعی اجرای مانور دورانی و درنتیجه تحمل تلفات کمتر؛ وجود جاده در بخش های زیادی از غرب کانی مانگا به خصوص بخش جنوبی آن که باعث سهولت حرکت یگان ها و دستیابی آسان تر به هدف (نالپاریز) می شد.

از سوی دیگر، دلایل مخالفان این دیدگاه چنین بود: زمان بر بودن اجرای عملیات در سمت غرب و ازدست دادن نور ماه؛ پیشرفت شناسایی ها و طراحی کل مانور در سمت شرق کانی مانگا؛ بی اعتمادی به اطلاعات موجود و به ویژه اطلاعات کسب شده از افراد بارزانی؛ نبود جاده در بخش شمالی (از چمک که به عقبه خودی وصل می شد تا شیخ المارین) و نداشتن اطمینان به قول های داده شده مبنی بر احداث دوروزه جاده در این محور و وجود عقبه یگان ها در سمت شرق کانی مانگا.

این اختلاف دیدگاه بحث هایی را درپی داشت که بعضاً منجر به مشاجره لفظی بین سرهنگ صیاد شیرازی و محمدابراهیم همت می شد. این مشاجرات از یک سو نشان دهنده مشکلات طراحی مانور و حساسیت های موجود دراین باره و تعهد فرماندهان به اتخاذ یک تصمیم قابل اتکا بود و از سوی دیگر بیانگر فرهنگ موجود آن دوران در میان رده های بالای فرماندهی؛ یعنی گفت وگو بدون توجه به سلسله مراتب و عناوین شغلی بود

۱- روزنامه کیهان، ۸/۸/۱۳۶۲، ص۲۰.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۸/۱۳۶۲، ص۷، رادیو اسرائیل، ۶/۸/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۸/۸/۱۳۶۲، ص۲۰.

به نحوی که به طرف های مباحثه مجال می داد تا بدون رودربایستی و برخی ملاحظات، دیدگاه های کارشناسی خود را طرح و از آن دفاع کنند. البته این فرهنگ بیشتر در میان فرماندهان سپاه رایج بود و اگر خارج از این جو و فرهنگ، این گونه مباحث مورد مطالعه قرار گیرد، ممکن است نشانه هایی از تلخی، خارج بودن از عرف های نظامی و حتی جسارت در آن مشاهده گردد. بخش هایی از گفت وگو های سرهنگ صیاد شیرازی و محمدابراهیم همت درباره تعیین جهت اجرای تک برای تصرف کانی مانگا بدین شرح است:

سرهنگ علی صیاد شیرازی: حمزه۱ (لشکر۱۴ امام حسین(ع) و لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)) استفاده از موفقیتی می کند که حمزه۴ (لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)) می آفریند. اگر این استفاده از موفقیت نباشد، اصلاً ما چنین مسئله ای را مطرح نمی کنیم. یعنی فرض شده که حمزه۴ روی کانی مانگا می آید و دیگر برای ما اطمینان می شود که کانی مانگا گرفته شده است. نه اینکه درست تا پایان جاده را بگیرند، بلکه بلندترین نقطه کانی مانگا گرفته شده و فرض کنید که ارتفاعات چپ و راست لب تنگه روکان هم سقوط نکرده است. حالا ما این طور فرض می کنیم که این جاده ای که در این طرف کانی مانگا هست (چمک تا شیخ المارین) یک جاده ای است که باز است و دست خودمان است. وقتی دست خودمان است یعنی ما می توانیم به طور موتوریزه نیرو را تا نزدیک ترین جایی که می شود برسانیم. و بعد از آنجا تک [به سمت نالپاریز] ادامه پیدا بکند.

محمدابراهیم همت: یک نیروی محدود را می توانید در شب بیاورید؟

صیاد شیرازی: فرقی نمی کند. شب یا روز فرقی نمی کند. اول تاریکی بیاورید چه می شود؟

همت: چند ساعت طول می کشد تا برسد؟

صیاد شیرازی: چقدر راه است؟ آن برادر می گفت نیم ساعت راه است.

همت: جناب سرهنگ! شما ستون کشی کرده اید؟ باید در شب ستون کشی کنید تا ببینید. ستونی را که کمپرسی می خواهد و بسیجی گردوخاک روی سرش می نشیند، اگر این را راه بیندازید و پشت کانی مانگا بیاورید، این که از این جناح در دید دشمن است! نه در روز می تواند کار کند و نه در شب می تواند.(۱)

سرهنگ سروری: شما به من بفرمایید در آنجا که شب شما غافلگیرانه تک کردید، آنجا دشمن بیشتر از چهار پایگاه دارد؟!

همت: نه، کافی است یک دیدبان توپخانه، آتش توپخانه را به این سمت هدایت کند. با همین توپخانه پدر ما را درآوردند. کلی گلوله و ترکش روی سر ما می ریزد. آقای حسین خرازی شما که یک یال پنجوین را گرفتید، روی آن یک جنبنده می توانند پر بزنند؟ چهل تا چهل تا گلوله کاتیوشا می زنند. ...

صیاد شیرازی: اگر شما روی کانی مانگا بروید قبول دارید که باید بجنگید؟ آیا جنگ [غرب کانی مانگا] ساده تر است یا جنگ در روی قله های کانی مانگا؟

همت: غرب کانی مانگا جاده ندارد که بشود تخلیه مجروح کرد. یعنی جاده کانی مانگا الآن در دید دشمن است. از کانی مانگا به پایین هم عمل کردن مشکل است. روی آن جاده هست. ولی در دید دشمن است. ما نمی توانیم عمل کنیم. ما تنها عمل کنیم، بعد یکی بیاید، اصلاً یک جناح خیلی بدی دارد. بعد جاده کشی ندارد. باید جناح ما عمل می شد. یعنی یک جناحی بود که دشمن نمی گذاشت ما دید داشته باشیم.(۲)*

محسن رضایی: مانور قبلی خودتان چه بود؟

همت: مانور قبل این بود که تنگه هم عمل می شد، جناح چپ تنگه (توسط لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)) عمل می شد، اصلاً مانور به هم خورده. قرار بود روی تنگه عمل شود، ما روی تانک ها [در جنوب رودخانه قزلجه] عمل می کنیم، اینجا ما الآن به تنهایی داریم تکه تکه روی کانی مانگا می آییم و در سمت چپ یک جناح بزرگ به دشمن می دهیم. تنگه در دست دشمن هست و یک دید بان عراقی می تواند این جناح را با

ص: ۴۱۷

۱- منظور همت آن بود که حرکت نیرو در حد گردان با حرکت یک یا دو نفر در همان مسیر فرق می کند.
۲- * اعتراض همت به این تصمیم فرماندهی عملیات است که طبق آن قرار شد یگان های مأمور به اجرای عملیات در محور پنجوین و تنگه روکان به غرب کانی مانگا منتقل شوند.

آتش بپوشاند. فقط این جاده است که روی کانی مانگا می آید به سمت دشمن هم جاده ادامه دارد. [جاده موجود در جنوب شیخ گزنشین که از وسط کانی مانگا می گذشت] که به سمت ما نیست. یعنی به سمت دشمن، در دید خودش هست و برای تدارک رسانی و تخلیه مجروح ما مناسب نیست. پس جاده هم که نیست، ما از کجا می توانیم تخلیه مجروح کنیم؟ از کجا تدارک رسانی کنیم؟

صیاد شیرازی: باید از پشت حمله کنید.

همت: نشد. ما الآن می گوییم اگر به تنهایی روی کانی مانگا عمل بشود و روی اینجا [پنجوین و تنگه روکان] عمل نشود، خود کانی مانگا هم تهدید می شود. یعنی نیرو نمی تواند روی آن بایستد. از کدام طرف بایستد؟ دشمن به هر دو سمت دید دارد و می زند.

صیاد شیرازی: یک چیزی بگویید که منطقی باشد. شما دشمن را چطوری حساب می کنید؟ در شیخ گزنشین و ۱۹۰۰ عمل می کنید، از چپ و راست آن می زنید، آن وقت از دشمن که داخل دشت است می ترسید؟

همت: بله، می ترسیم. یک گروه تانکش هم که باشد شلیک می کند.

صیاد شیرازی: ما اینجا را جهنمی از آتش می کنیم.

همت: جناب سرهنگ! ما چهار سال است که می جنگیم پس ما تمام جزئیات را حساب می کنیم. یک تانک دشمن مرتب تیر می زند، تیربار دارد. شما والفجر مقدماتی را یادتان رفت؟ بازی دراز را یادتان رفت؟ تیغ بر می کند. ما که یادمان نرفته است. ما می گوییم روز نرویم. اگر یک جناح دست دشمن باشد ما را اذیت می کند. ما فقط یک بار آتش داشتیم و آن هم در والفجر۱ بود. آن هم وقتی که حساب کردیم، دیدیم دشمن ۲۰ برابر ما آتش داشته. آن قدر گلوله روی سر ما زد که در تهران آمار شهدا را که گرفتیم، دیدیم ۸۰، ۹۰ درصد بچه ها از اصابت، از ترکش توپخانه و خمپاره شهید شده اند.

صیاد شیرازی: شاید صحیح نباشد که من این را بگویم، ولی می خواهم بگویم که خداوند ما را به حالتی نرساند که به یک حال خاصی برسیم که ناشکری و ناسپاسی حساب بشود.

همت: خدا گفته بکنید ولی باید از روی تدبیر باشد. فرداشب به ما دستور عملیات داده شده است، ولی وقتی که همه چیز به هم بخورد، دیگر اطمینان ما سلب می شود. ما اصلاً دیگر اطمینان نداریم. پیاپی از قرارگاه خاتم الانبیا(ص) یا حمزه به ما ابلاغ بشود، دیگر ما اطمینان نداریم که عمل بکنیم. هرشب طرح ها تغییر می کند. ما به خدا قسم خجالت می کشیم پیش فرمانده گردان و گروهان و تیپ حرفی بزنیم، از بس به آنها رمز ابلاغ کردیم. آنجا [دربندیخان] هم همین طور شد. آنجا هم شما و برادر شمخانی آمدید. تاریخ هشتم را برای عملیات اعلام کردید و ما همه چیز برای پای کار آماده کردیم، بعد آمدید نشستید بحث مانور مجدد کردید. الآن ابلاغ شده که فرداشب عملیات کنیم، دوباره می آیید همه چیز را به هم می زنید.

صیاد شیرازی: یعنی شما هرطور که می خواهید عمل کنید، کسی حق ندارد به شما چیزی بگوید؟

همت: این دخالت در مانور است. شما مگر نمی گویید کانی مانگا مال مانور فلان لشکر است؟، پس آن لشکر خودش حق دارد که روی کانی مانگا بچیند و نباید دخالت در مانور بشود. اگر قرارگاه روی مانور ایرادی دارد، می نشیند روی جزئیاتش بحث مانور می کند. بحث دیشب این بود که روی جاده آسفالت و تنگه [روکان] دقیقاً عمل بشود ولی الآن تنگه را حذف می کنید. جاده آسفالت و قله ۱۸۳۰ را حذف می کنید، سنگ معدن را حذف می کنید و روی یک یال کانی مانگا می خواهید عمل بکنید، خب نمی شود. بعد می گویید وقتی

کانی مانگا تصرف شد، از پشت آن، روی جاده آسفالت بیاییم. ما می گوییم مانور اشتباه شده است.

صیاد شیرازی: تا شما به ما اعتمادی نداشته باشید، ما با شما صحبت نداریم.

همت: جناب سرهنگ ما شما را دوست داریم. ما می گوییم دستورات لوث نشود.

صیاد شیرازی: نه، برای شما این همه صحبت کردم، هیچ فایده ای ندارد و من متأسفم، این طوری کار ما پیش نمی رود و خداوند عاقبت ما را به خیر کند.

همت: من می گویم لشکر، پنج ماه است که بیکار است. می توانسته تا حالا دو عملیات انجام بدهد. هر

دو عملیات را لغو کردند.

صیاد شیرازی: یک مقدار خودمحور نباشید، گوش کنید ببینید رده بالا چه می گوید.

همت: خودمحور نیستم. نمی خواهم اختیار من گرفته بشود. هرکس در رده خودش اختیاراتی دارد.

صیاد شیرازی: چه کاری از اختیار تو گرفته شده است؟ مگر چه کار می خواهید بکنید همه دارند کار خودشان را انجام می دهند.(۱)

۱- سند شماره ۶۶۹۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۷ - ۱۲.

روزشمار جنگ یکشنبه ۸ آبان ۱۳۶۲ ۲۳ محرم ۱۴۰۴ ۳۰اکتبر ۱۹۸۳

۱

در نشست امروز فرماندهان قرارگاه خاتم سپاه (محسن رضایی و غلامعلی رشید) و فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه (سرهنگ امیربیگی و عزیز جعفری) آخرین هماهنگی ها درباره مأموریت یگان ها، اهداف عملیاتی، سازمان رزم قرارگاه های فرعی حمزه و زمان اجرای عملیات صورت گرفت و تصمیم نهایی برای اجرای مرحله سوم عملیات والفجر۴ اتخاذ و به یگان ها ابلاغ شد. در این نشست مقرر شد یگان های ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول(ص) برای تصرف اهداف سابق خود وارد عمل شوند؛ بدین ترتیب مأموریت لشکر۳۱ عاشورا در مرحله سوم عملیات، تصرف ارتفاع ۱۸۷۷ شیخ گزنشین از ارتفاع کانی مانگا (از یال شمالی کانی مانگا تا جاده ای که ازسمت راست ارتفاع ۱۸۷۷ می گذرد) و هدف لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) نیز تصرف سه قله ۱۸۶۶، ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ کانی مانگا تعیین شد. علاوه براین، برای یگان های ۱۴ امام حسین(ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز به نوعی تعیین تکلیف گردید و قرارگاه اعلام کرد که هدف اول این دو لشکر تصرف ارتفاعات مسلط به پنجوین (کله قندی) و سنگ معدن و هدف دوم آنها تصرف و تأمین شهرک نالپاریز در جنوب غربی کانی مانگا و پیشروی بنا به دستور به سمت دوله سور و شانه دری در جنوب منطقه عملیاتی است.

در این جلسه همچنین درمورد اجرای عملیات در منطقه بانی بنوک نیز به اختصار بحث شد، هرچند باتوجه به نبود جاده، ازنظر فرماندهان اجرای عملیات در آن منطقه تقریباً ناممکن بود.

در ادامه جلسه، آخرین سازمان رزم قرارگاه های فرعی حمزه تعیین و بدین شرح به رده های مختلف ابلاغ شد:

· قرارگاه تاکتیکی حمزه۱: لشکر۱۴ امام حسین(ع) با ۴ گردان، لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) با ۶ گردان، تیپ۲ از لشکر۲۱ حمزه ارتش با ۳ گردان؛ هدف: تصرف ارتفاعات پنجوین و بنا به دستور تصرف نالپاریز و حرکت به سمت شهر شانه دری.

· قرارگاه تاکتیکی حمزه۲: تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) با ۳ گردان، تیپ۳ از لشکر۲۸ کردستان و گروه رزمی سلمان از ارتش با ۴ گردان به عنوان احتیاط منطقه با اولویت به کارگیری توسط قرارگاه حمزه۴.

ص: ۴۲۱

· قرارگاه تاکتیکی حمزه۳: لشکر۸ نجف اشرف با یک گردان، لشکر۳۱ عاشورا با ۴ گردان، تیپ۲ از لشکر۲۸ کردستان ارتش با ۳ گردان؛ هدف: تصرف ارتفاع شیخ گزنشین (ارتفاع شمالی کانی مانگا).

· قرارگاه تاکتیکی حمزه۴: لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) با ۹ گردان و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان ارتش؛ هدف: تصرف سه ارتفاع ۱۸۶۶، ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ کانی مانگا.

· قرارگاه تاکتیکی حمزه۵: لشکر۴۱ ثارالله(ع) با ۲ گردان و لشکر عملیاتی ۳۰ گرگان ارتش؛ هدف: انهدام دشمن در بانی بنوک و پدافند در منطقه مناسب.

زمان اجرای عملیات نیز پس از بررسی وضعیت نور ماه و زمان مورد نیاز یگان ها برای رساندن نیروها به پای کار و اجرای حمله شبانه ساعت ۲۳:۳۰ روز ۹/۸/۱۳۶۲ تعیین شد(۱)

۱

حسن تهرانی مقدم فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم الانبیای سپاه که ازطرف فرماندهی سپاه برای بررسی موقعیت نظامی و وضعیت پدافندی تنگه هرمز و جزایر سه گانه و چگونگی به کارگیری توپخانه برای مسدودکردن تنگه هرمز در مواقع بحرانی به آن منطقه سفر کرده بود، گزارش خود را در جلسه ای با حضور محسن رضایی، سیدرحیم صفوی و غلامعلی رشید ارائه کرد.

حسن تهرانی‌مقدم
فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم‌الانبیای سپاه

وی در این گزارش ضمن توضیحاتی درباره ضعف پدافندی و کمبودهای جزایر و تنگه هرمز ازقبیل نبود جاده و اسکله، درخصوص اقدام امریکا برای تقویت نیروی دریایی عمان و واگذاری تعدادی ناوچه با قابلیت پرتاب موشک اگزوسه مطالبی بیان کرد. تهرانی مقدم همچنین با انتقاد از دیدگاه موجود در برخی رده های نیروی دریایی ارتش که مبتنی بر ابزار محوری است، به تأثیر مثبت حضور نیروهای سپاه در کنار واحدهای عملیاتی نیروی دریایی ارتش و دلگرمی افراد نیروی دریایی از این امر اشاره و خاطرنشان کرد که اگر در منطقه وضعیت بحرانی شود و کار به درگیری با امریکا بکشد حضور نیروهای سپاه الزامی است.

فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم در توضیح بخش دیگری از مأموریت خود که بررسی کاربرد توپخانه برای مسدودکردن تنگه هرمز بود، گفت: در این سفر چگونگی استفاده از توپخانه ساحل به دریا و روش کنترل تنگه با توپخانه و شلیک

۱- سند شماره ۴۲۴۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۸/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۷۰)، داود رنجبر، صص ۱۵ - ۱۰؛ و- سند شماره ۳۰۶۳۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) رده مریوان (رکن۳)، ۸/۸/۱۳۶۲.

به ناوها را مورد بررسی قرار دادیم. عرض تنگه هرمز ۴۴ کیلومتر است و نیروی زمینی ارتش ابتکاری به خرج داده و برد گلوله های توپ۱۷۵ میلی متری را تا ۵۰ کیلومتر افزایش داده است، ولی چون وزن گلوله ۱۷۵ میلی متری و قدرت انفجاری آن کم است، لذا ما روی طرحی کار می کنیم که بتوانیم برد گلوله های توپ۱۳۰ میلی متری را که سرجنگی آن ۲۰ کیلو وزن دارد تا ۴۰ کیلومتر افزایش بدهیم. اگر این اتفاق بیفتد می توانیم فاصله ۴۰ کیلومتری را با قدرت انفجار بیشتری هدف قرار دهیم. وی افزود: دراین باره پیشرفت هایی نیز داشته ایم و در آینده نزدیک خبرهای خوبی به شما خواهیم داد.(۱)

۱

توپخانه های ارتش عراق امروز هم مناطق مختلف شهرهای خرمشهر و آبادان را هدف قرار دادند.

طبق گزارش فرماندار خرمشهر، خیابان امام خمینی، جاده خرمشهر - آبادان، پل نو، اطراف کلانتری بخش یک، دیری فارم و گمرک در ساعت های مختلف هدف گلوله های توپخانه عراق قرار گرفت و خسارت هایی به بار آمد.

در آبادان نیز براثر اصابت گلوله های توپ دشمن به چندین نقطه از شهر یک تن شهید شد و ۲۳ نفر زخمی شدند، علاوه براین ۲ منزل مسکونی و یک مغازه نیز تخریب گردید(۲)

۲

حوادث مناطق کردنشین استان های کردستان و آذربایجان غربی در روز جاری هرچند ازنظر تعداد کمتر از روزهای قبل بود، ولی تلفات قابل توجهی را به نیروهای خودی وارد آورد.

در یکی از این حوادث در ساعت ۲۱ امروز، افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی پایگاه گزان بالا در غرب جاده سنندج - دیواندره را با شلیک آر.پی.جی۷ هدف حمله قرار دادند. در این حادثه تمام افراد مستقر در پایگاه که شامل ۳۰ نفر از نیروهای بسیجی شهرهای اصفهان، کاشان، باختران و پیشمرگان مسلمان کرد بودند، به شهادت رسیدند. مهاجمان پس از غارت تمامی وسایل و جنگ افزارهای پایگاه آنجا را به آتش کشیدند.(۳)

در جنوب شرقی سردشت نیز یک خودروی واحد مهندسی تیپ قدس هنگام عبور از محور بوالحسن - صالح به مینی که گروه های مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند برخورد کرد. در این حادثه خودرو منهدم و یک تن از سرنشینان آن شهید شد و ۳ تن دیگر نیز به شدت زخمی شدند. فرمانده تیپ قدس در نامه ای به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) ضمن اعلام خبر این حادثه و یادآوری حادثه ای که در تاریخ ۱/۸/۱۳۶۲ در محور قلعه رش - سردشت رخ داده بود، از

۱- سند شماره ۴۲۴۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۵ - ۱۰.

۲- سند شماره ۲۹۱۰۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۶۰۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان (دفتر سیاسی - انتظامی)، ۸/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸،

۱۷/۹/۱۳۶۲، ص۱؛ و- سند شماره ۸۹۰۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن هفتگی مرکز فرماندهی سپاه، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص۲۰؛ و- سند شماره ۳۴۱۷۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۹/۸/۱۳۶۲.

کوتاهی تیپ۴۰ سراب در برقراری امنیت این جاده و پاک سازی مین ها قبل از برقراری عبورومرور گلایه کرده و خواستار رسیدگی به این دو حادثه شد.(۱)

در شمال ارومیه نیز در درگیری بین یک گروه گشتی ژاندارمری با افراد حزب دمکرات کردستان در منطقه خانیک در شمال هشتیان، یک تن از افراد این حزب کشته و یکی از اهالی محل نیز به طور سطحی زخمی شد.

در همین منطقه در حوالی روستای رشکان یک درگیری بین نیروهای خودی و افراد حزب دمکرات رخ داد. در این درگیری یکی از زنان روستا مورد اصابت گلوله افراد حزب دمکرات قرار گرفت و به شهادت رسید.(۲)

در منطقه جنوب شرقی صائین دژ هم ۱۵۰ نفر از افراد هیز افشار وابسته به حزب دمکرات قصد حمله به یک پایگاه نیروهای خودی را داشتند، اما نیروهای پایگاه پس از اطلاع از این امر بر سر راه آنان کمین اجرا کردند و درنتیجه افراد حزب عملیات خود را منتفی کردند. این افراد که در اجرای نقشه خود ناکام مانده بودند در مسیر روستای سانجود به منبر ۴ عدد مین کار گذاشتند که نیروهای خودی از این اقدام نیز آگاه شده و مین ها را خنثی کردند.(۳)

در منطقه عمومی دیواندره نیز نیروهای ژاندارمری موفق به کشف و خنثی سازی یک مین قوی شدند.(۴)

در حادثه دیگری در نقده، ۳ نفر از افراد وابسته به حزب دمکرات با هدف دستگیری یکی از افراد سابق این حزب به منزل وی مراجعه کردند و چون شخص مذکور در منزل حضور نداشت، پس از بازرسی دقیق خانه، خواهر وی را ضمن تهدید، با قنداق اسلحه مجروح و آنجا را ترک کردند.(۵)

۱

امروز پیکر ملا حیدر فهیم امام جماعت مسجد روستای آویهنگ (واقع در جنوب محور سنندج - مریوان) و ۴ تن از پیشمرگان مسلمان کرد در محور غرب سنندج پیدا شد. این افراد در ۲۳ مهرماه سال جاری در جریان حمله افراد وابسته به سازمان مارکسیستی - مائوئیستی کومه له به این روستا به اسارت آنان درآمده بودند.(۶) ملا حیدر فهیم سی وهفتمین شهید از روحانیت کردستان است که به دست عناصر ضدانقلاب به شهادت رسیده است.(۷)

به دنبال شهادت این افراد، سپاه پاسداران کردستان و روحانیت مبارز اهل تسنن استان آذربایجان غربی اطلاعیه هایی در محکومیت این اقدام صادر کردند. در بخشی از اطلاعیه سپاه آمده است:

۱- سند شماره ۳۵۹۲۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از تیپ قدس (فرماندهی) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۹۲۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستون چره به رکن۳ هنگ، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۶۴۴۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران صائین قلعه (طرح و عملیات) به سپاه منطقه۱۱ (طرح و برنامه عملیات)، ۹/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۶۶۵۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز

فرماندهی)، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۵- سند شماره ۳۵۵۰۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات نقده به اطلاعات منطقه۱۱، ۹/۸/۱۳۶۲.

۶- اسامی ۴ پیشمرگ مسلمان کرد که به همراه ملا فهیم به شهادت رسیده بودند عبارت است از: عباس پیری پور، محمد لطفی حق، عثمان گلزاری و محمد اولیائی. (روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص۵)

۷- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص۱۵.

چته ها به خاطر جبران شکست های صدام در عملیات والفجر۴ با یورش به مردم بی دفاع آویهنگ، وحشیانه و مغول وار، عده ای را به همراه امام جمعه بزرگوارشان (حاج حیدر فهیم) به اسارت می برند که پس از چند هفته شکنجه و آزار سرانجام ایشان را به همراه ۴ تن از مجروحین روستای آویهنگ به شهادت می رسانند.(۱)

بخشی از اطلاعیه روحانیت مبارز اهل تسنن استان آذربایجان غربی نیز به این شرح است:

شهید ملا حیدر فهیم مدرس ۸۱ ساله مدرسه علوم دینی که در اسارت گروهک های ملحد کافر بوده، سرانجام به جرم دفاع از اسلام و انقلاب اسلامی و رهبری امام امت به ضرب گلوله های امریکایی به درجه رفیع شهادت نائل گردید. گروهک های مزدور و کافر منطقه که لحظات آخر عمر ننگین خود را می گذرانند باید بدانند که با این ترورها نه تنها نمی توانند خدشه ای بر اراده مصمم روحانیت مبارز اهل سنت منطقه وارد سازند، بلکه ملت کرد با هدایت و ارشاد روحانیون جان برکف کرد سلاح بر دست گرفته و جهت دفع و نابودی این گروهک ها و استقرار مبانی جمهوری اسلامی در منطقه به پیش خواهند شتافت.(۲)

۱

در آستانه مرحله سوم از عملیات والفجر۴، رسانه های خارجی همچنان به انعکاس تهدیدات عراق درمورد حمله به اهدافی در عمق خاک ایران پرداختند.

به گزارش رادیو رأس الخیمه، نعیم حداد رئیس مجلس ملی عراق، در گردهمایی اتحادیه پارلمان های عربی و اروپایی در بغداد، «تصمیم عراق را به توسل به زور جهت جلوگیری از حملات ایران اعلام کرد.» وی همچنین گفت: «[عراق] به منظور دفع حملات ایران و مقابله با تهاجمات این کشور به خاک خود مجبور است از کلیه سلاح های پیشرفته ای که در دست دارد استفاده کند.»(۳)

خبرگزاری تانیوگ نیز از بغداد گزارش داد: «در عرض چند روز گذشته، نشانه های تلاش احتمالی عراق جهت نابودکردن تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک به نحو فزاینده ای در بغداد نمایانگر شده است. تحولات جبهه جنگ نشان می دهد که یک چنین حمله ای به زودی صورت خواهد گرفت.» تانیوگ افزود: «روزنامه الثوره ارگان حزب حاکم سوسیالیست بعث برای سومین روز متوالی اعلام داشت درصورتی که نیروهای ایران به تهاجمات مرزی خود ادامه دهند و تلاش نمایند به خاک عراق نفوذ کنند، جزیره خارک بمباران خواهد شد. این روزنامه که سه روز پیش نوشته بود جزیره خارک به عنوان یک هدف احتمالی حمله بازدارنده بعدی عراق تلقی می گردد، امروز نوشت بغداد مصمم است تمامی شریان های تغذیه تجاوز

۱- همان، ص۱۶.

۲- همان، ص۱۶.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص۸ رادیو رأس الخیمه، ۹/۸/۱۳۶۲.

ایران به عراق را قطع کند.» تانیوگ با اشاره به پرتاب موشک های زمین به زمین عراق به شهرهای دزفول، مسجدسلیمان و بهبهان به نقل از ناظران در بغداد، حمله به بهبهان را از اهمیت ویژه ای برخوردار دانست و اضافه کرد: «فاصله این شهر و جزیره خارک (۲۱۰ کیلومتر) از مرز به یک اندازه است. آنان معتقدند که بغداد با این حمله خواسته است تهدیدات خود را درمورد بمباران احتمالی جزیره خارک صورت عینی تری بدهد.»(۱)

در همین حال، رادیو بغداد امروز در گفتاری به منظور تضعیف روحیه و انگیزه نیروهای ایران در منطقه عملیاتی پنجوین اعلام کرد: «نیروهای ما از آرایش رزمی شما اطلاع دارند [و] به خاطر اینکه قربانی تجاوز نشوید شماها را از حمله به خاک عراق بر حذر داشتیم، ولی ... به حرف ما گوش نکردند و از پیامدهای تهاجمات قبلی عبرت نگرفتند بلکه پیام های عراق را ضعف و ناتوانی به حساب آوردند که عاقبت فرمان تجاوز به شما سربازان و بسیجیان مستقر در مرز پنجوین صادر شد.» در ادامه این بیانیه آمده است: «ما از تمامی مادران و پدران ارتشیان و بسیجی های مستقر در جبهه پنجوین می خواهیم به یاد فرزندان خودشان باشند و از نابودی آنها جلوگیری کنند.»(۲)

از سوی دیگر، درپی سخنان تند صدام در انتقاد از شرکت نکردن کردهای عراقی در جنگ، امروز رادیو صوت الجماهیر مدعی شد که این سخنان در مناطق کردنشین عراق همچنان مورد استقبال وسیعی قرار دارد. این رادیو اسامی تعدادی از رؤسای عشایر و قبایل کرد در مناطق مختلف را اعلام کرد که به همراه صدها نفر از افراد عشیره یا قبیله خود به فرمانداری ها مراجعه و تمایل خود را «جهت شرکت در قادسیه صدام اعلام کردند.» رادیو صوت الجماهیر در ادامه افزود: «در استان سلیمانیه همچنان مردم گروه گروه به دفاتر حزب بعث مراجعه و آمادگی خود را جهت حمل سلاح و رفتن به جبهه ها برای کسب پیروزی اعلام می کنند.»(۳)

امروز همچنین رادیو اسرائیل با اشاره به گزارش های نظامی ایران و عراق در شبانه روز گذشته گفت: «چنین برمی آید که بن بست جنگ در جبهه مریوان - پنجوین همچنان ادامه دارد و هیچ یک از طرفین نتوانستند خطوط جبهه را به سود خود تغییر دهند.»(۴)خبرگزاری فرانسه نیز گزارش داد: «فعالیت نظامی جبهه جنگ عراق و ایران در روز یکشنبه به درگیری های محدود در مناطق شمالی و جنوبی محدود بود.» این خبرگزاری سپس به بیانیه نظامی عراق مبنی بر حملات بالگردهای عراقی به مواضع نیروهای ایران در منطقه شمالی نبرد اشاره کرد و به نقل از بیانیه مذکور مدعی شد شهر مرزی مندلی و منطقه سیدصادق توسط توپخانه ایران گلوله باران شده و خسارات قابل توجهی به آن مناطق وارد آمده است.(۵)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۰، ۹/۸/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، بغداد - خبرگزاری تانیوگ، ۸/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۵، ۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۵، رادیو بغداد، ۸/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۲۴، رادیو صوت الجماهیر، ۸/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۸/۱۳۶۲، ص۸ رادیو اسرائیل، ۸/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص۷، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۹/۸/۱۳۶۲.

۱

بـاوجود گـذشت دو مـاه از تخلیه کامـل شـهر مریوان و دو هفته از آخرین تخلیه شـهر بانه، مشـکلات آوارگان جنگی این دو شـهر مرزی کردستان هنوز ادامه دارد.

خبرگزاری جمهوری اسـلامی دراین باره گزارش داد: «اقـدامات انجام شـده ازسوی مسـئولین دسـتگاه های اجرایی، جمعیت هلال احمر و بنیاد امور مهاجرین جنگی در کردستان بسیار اندک بوده و مشکلات ۷۰ هزار آواره این دو شهر مرزی که در روستاها و شهرهای اطراف زنـدگی می کننـد همچنـان به قوت خود بـاقی است.» این گزارش با اشاره به مشـکلات موجود ازجمله عـدم واگـذاری ۳۰ دستگاه منزل سازمانی درنظر گرفته شده در سـقز برای اسـکان آوارگان و محدودیت اردوگاه های سـنندج و سـروآباد (در ۴۰ کیلومتری مریوان) برای اسکان ۳۰ هزار آواره مریوانی، به نقل از مسـئول جمعیت هلال احمر کردسـتان افزوده است: «این جمعیت برای همه آوارگان در خارج از استان کردستان جا و محل اسکان مناسب در اختیار دارد، اما مردم کمتر حاضر به ترک منطقه می شوند.»(۱)

۲

سلطان قابوس پادشاه عمان

یـک روز پیش از نشـست شـورای امنیت سازمـان ملـل برای رأی گیری درمورد پیش نویس قطعنـامه جدیـد درمورد جنـگ، نخست وزیر جمهوری اسـلامی ایران تأکیـد کرد: تصـمیمات شورای امنیت برای مـا قابل قبول نیست. در همین حال سـلطان بن قابوس حاکم عمان، در مصاحبه ای به طورتلویحی تأیید کرد که عراق درصدد بین المللی کردن جنگ است.

میرحسـین موسوی نخست وزیر صـبح امروز بـا امـام خمینی رهبر انقلاـب دیـدار و گفت وگو کرد. وی در پایـان این دیـدار درمورد طرح قطعنامه جدیـد شورای امنیت سازمان ملل اظهار کرد: «شورای امنیت همیشه به عنوان محلی که در آنجا حرف آخر را قـدرت های بزرگ می زننـد برای مـا مطرح بوده و طبیعتـاً این شورا بـا اعتقـادات و بنیادهـای فکری مـا در تعـارض کامـل است و به هیـچ وجه ما در خودمان احساس تعهدی در مقابل تصـمیمات این شورا نمی توانیم بکنیم و تا موقعی که در این شورا حرف قلدرها بر حرف مظلومان پیشی دارد و وقتی ماهیت نظام جمهوری اسلامی ظلم ستیزی و مقابله با استکبار است چگونه ما می توانیم با شورایی که پنج کشور در رأس آن

۱- . خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۲۵، ۹/۸/۱۳۶۲، ص۶، سـنندج - خبرگزاری جمهوری اسـلامی، ۸/۸/۱۳۶۲.

می نشینند و می خواهند حرف خودشان را با زور به تمام جهان بقبولانند تمکین کنیم. ازاین رو طبیعتاً تصمیمات این شورا نمی تواند برای ما قابل قبول باشد و تاکنون هم شورای امنیت نشان داده که طرف منافع قدرت های بزرگ را می گیرد و ما نتیجه میانجیگری های این شورا را در گذشته هم دررابطه با اسرائیل و یا کنگو و همچنین دررابطه با سایر ملت های مستضعف دیدیم که چگونه به نفع قدرت های استکباری و به ضرر ملت های مستضعف بوده [است].» نخست وزیر همچنین افزود: «هر چیزی را که دراین رابطه اعلام کنند ما براساس آن چیزی که مصالح انقلاب اسلامی مان حکم خواهد کرد عمل می کنیم و یقین داریم که این، خواسته همه ملت های مسلمان و همه ملت های صلح دوست جهان است.»(۱)

رادیو اسرائیل در بازتاب اظهارات موسوی گفت: نخست وزیر ایران «یک بار دیگر مخالفت آن کشور را با طرحی که قرار است شورای امنیت به تصویب برساند ابراز داشت.» این رادیو سپس به نقل از یک منبع غربی اضافه کرد: «انتظار می رود که این قطعنامه از اکثریت آراء برخوردار گردد و احتمال وتوی آن نیز بعید می باشد.» رادیو اسرائیل یادآور شد: «در این قطعنامه از دبیرکل ... خواسته شده که با تماس با نمایندگان دو کشور متخاصم راه های سریع آتش بس را بررسی و نتیجه آن را به شورای امنیت تسلیم کند. همچنین از دو کشور ایران و عراق خواسته شده از هرنوع درگیری که باعث نقض حقوق بشر شود خودداری کرده، از هدف قراردادن مواضع غیرنظامی یکدیگر دست بردارند.»(۲)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری فرانسه، نعیم حداد رئیس مجلس عراق، امروز در گردهمایی اتحادیه پارلمان های عربی و اروپایی - که هم اکنون در بغداد درحال برگزاری است - گفت: «کشورش برقراری یک آتش بس در منطقه خلیج [فارس] و تضمین آزادی کشتیرانی در تنگه هرمز را می پذیرد.» وی که این مطلب را در گفت وگو با ریموند اوفروا عضو پیشین مجلس اروپا اظهار می کرد، مدعی شد: «عراق از اولین روزهای جنگ با ایران آتش بس و هرگونه ابتکارات صلح بین المللی و منطقه ای را پذیرفته بود.» حداد افزود: «متقاعد شده ایم که باوجود در موضع قدرت بودن ما، جنگ طریق درستی برای احقاق حق نیست.»(۳)همچنین گزارش رادیو بی بی سی حاکی است، محی الدین معروف معاون رئیس جمهوری عراق نیز در این گردهمایی از پارلمان اروپا خواسته است به منظور پایان دادن به جنگ، ایران را تحریم کند(۴)

این درحالی است که روزنامه دولتی الجمهوریه عراق «ضمن دعوت مجامع بین المللی برای احساس مسئولیت دربرابر خصومت ایران اطمینان داده است که عراق خود را برای یک جنگ طولانی مدت آماده می کند.»(۵)

در همین حال، سلطان بن قابوس حاکم عمان در مصاحبه ای با مجله المستقبل درمورد قصد

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۸/۱۳۶۲، ص۴.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۸/۱۳۶۲، ص۸ رادیو اسرائیل، ۸/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۵، ۹/۸/۱۳۶۲، ص۲، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۸/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۸/۱۳۶۲، ص۷، رادیو بی بی سی، ۷/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص۷، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۹/۸/۱۳۶۲.

عراق به استفاده از سلاح های جدید در جنگ به منظور پایان دادن به آن گفت: «فعلاً این جنگ به طول انجامیده و عراق آن را جنگ کلیه اعراب می داند و تهران نیز پایان دادن به این جنگ و انجام مذاکره را رد می کند. به همین دلیل عراق می خواهد به جهان بفهماند که این جنگ خطراتی نیز برای جهانیان دربردارد تا بلکه یک راه حل جدی برای پایان دادن به این جنگ یافت شود.» بن قابوس عملی شدن تهدیدات اخیر ایران و عراق را در منطقه خلیج فارس غیرممکن دانست و خاطرنشان کرد: «منطقه درحال حاضر در یک مرحله تهدید و ضدتهدید یا به عبارت دیگر در مرحله توازن تهدیدها به سر می برد.»

حاکم عمان با اشاره به احتمال مداخله نظامی امریکا در منطقه خلیج فارس درصورت بسته شدن تنگه هرمز و تقاضای عمان مبنی بر لزوم اتخاذ موضعی واحد ازسوی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس تأکید کرد: «اگر این کشورها یک موضع سیاسی و امنیتی اتخاذ نکنند، دیگران [امریکا] این موضع را دربرابر آنان اتخاذ خواهند کرد.» وی همچنین گفت: در اجلاس آینده سران شورای همکاری «تصمیماتی جدی درمورد چگونگی مقابله با تهدیدات در منطقه اتخاذ خواهد شد و من خواستار سرعت بخشیدن به این تصمیم گیری ها خواهم شد.» سلطان قابوس در پاسخ به سؤالی «درمورد ارائه طرحی ازسوی رئیس امارات عربی متحده به اجلاس آینده سران شورای همکاری [خلیج فارس] در دوحه جهت پایان دادن به جنگ عراق و ایران و موظف شدن شیخ زاید برای انجام وساطت میان عراق و سوریه» اظهار کرد: «تا آنجا که من اطلاع دارم شورای همکاری هیچ یک از پادشاهان، امیران و رئیس کشوری از کشورهای شورا را موظف به انجام تماس، وساطت و تلاش نکرده و وساطت رئیس امارات عربی متحده یک اقدام شخصی بوده و طرح پایان دادن به جنگ عراق و ایران طرح جدیدی نیز نمی باشد.»(۱)

۱

درپی اخطار رسمی عراق به دولت ژاپن مبنی بر بمباران پروژه مشترک ایران و ژاپن در مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی، معاون وزیر امور خارجه ژاپن امروز گفت وگوهای خود را در بغداد به منظور منصرف ساختن عراق از حمله به این مجتمع، آغاز کرد. خبرگزاری رویتر ضمن اعلام این مطلب گفت که توشی جیرو ناکاجیما بعد از دیدار و مذاکره با طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق، قرار است به ایران نیز سفر کند.(۲)

در همین حال روزنامه پرتیراژ آساهی شیمبون در سرمقاله شماره امروز خود با عنوان "ابرهای سیاهی بر خاورمیانه سایه افکنده اند" ضمن ابراز نگرانی از توسعه بحران های موجود در منطقه ای که قسمت اعظم نفت خام وارداتی ژاپن را نیز تأمین می کند «از همه طرف های

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ص۵ - ۴، رادیو عمان، ۷/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۵، ۹/۸/۱۳۶۲، ص۳، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۸/۸/۱۳۶۲.

درگیر در بحران های خاورمیانه [غرب آسیا] خواست از منطق انتقام گیری چشم در مقابل چشم اجتناب کرده و زمینه را برای ایجاد ثبات و صلح در منطقه فراهم کنند.»

آساهی با اشاره به تقویت نیروی هوایی عراق و تهدید به بمباران جزیره خارک ازسوی این کشور که به تهدید ایران مبنی بر انسداد تنگه هرمز انجامیده است، نوشت: «اگرچه شرایط دشوار عراق که اقتصاد آن به دلیل بسته شدن خط لوله [نفت] سوریه دچار تزلزل شده، قابل همدردی است، اما این برای عراق مشکل خواهد بود که حتی با تهدید سلاح های جدید بتواند به صلح دلخواه خود دست یابد.» این روزنامه ضمن آنکه از عراق خواست از حمله به مجتمع پتروشیمی ایران و ژاپن اجتناب ورزد، خاطرنشان کرد که «این طرح برای هدف های صلح طلبانه و برای کمک به مدرنیزه کردن ایران ساخته می شود.» آساهی سپس با اشاره به این واقعیت که «دولت ژاپن نمی تواند تنها با فرستادن نماینده ویژه به منطقه یا درخواست از دولت فرانسه برای متوقف کردن ارسال سلاح های جدید به عراق به راه حل برای بحران خلیج فارس دست یابد»، تأکید کرد: «تلاش ها در سازمان ملل و دیگر مکان ها نیز جهت آشتی دادن ایران و عراق و ایجاد یک چارچوب بین المللی برای تأمین امنیت دریانوردی در خلیج فارس باید ادامه یابد.»(۱)

۱

اخبار مربوط به انفجارهای هفته پیش در مراکز استقرار نظامیان امریکایی و فرانسوی در بیروت، امروز درحالی پی گرفته شد که در میان مقامات امریکایی درمورد نحوه اقدامات تلافی جویانه همچنان تردیدهایی دیده می شود.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، کنت دام معاون وزیر امور خارجه امریکا، در یک مصاحبه تلویزیونی با شبکه سی.بی.اس. گفت: «امریکا یک رشته اقدامات تلافی جویانه را در نظر گرفته که اکنون درحال بررسی آنهاست.»(۲)خبرگزاری فرانسه همچنین در گزارش دیگری به نقل از روزنامه واشنگتن پست اعلام کرد: «از محافل رسمی در واشنگتن کسب اطلاع شد دولت امریکا درصدد گرفتن انتقام از عاملان سوءقصدهای بیروت است، لیکن هنوز این عاملان به طور درست شناخته نشده اند. همین محافل اضافه می کنند که این انتقام جویی بیشتر یک حالت نظامی دارد تا یک حالت اقتصادی.» واشنگتن پست درعین حال به نقل از یک مقام دیگر وزارت امور خارجه امریکا نوشته است: «خطرات همه جانبه چنین عملیاتی به نظر زیاد است. از سوی دیگر، هر عمل نظامی تنبیهی علیه ایران به ویژه یک حمله هوایی اصولاً مردود به نظر می رسد و می تواند بیش ازپیش به ضرر منافع غرب باشد تا ایران. ... در عوض، انتقام گیری از راه اقتصادی آسان تر و قابل اجراتر است و این هم یکی از راه های مورد نظر می باشد و بالاخره دیگر راه انتقام جویی این است که امریکا از دولت

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، ص۵، توکیو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه آساهی شیمبون.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، صص ۲۵ و ۲۶، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۹/۸/۱۳۶۲.

لبنان بخواهد سفارت ایران در این کشور را تعطیل کند.»(۱)

امروز همچنین خبرگزاری کویت گزارش داد رادیو دمشق در تفسیری به مناسبت درپیش بودن نشست آشتی ملی در ژنو تأکید کرد: «لبنان کشور مستقلی است که نباید تسلیم نیروهای خارجی شود و از این نظر ضروری است که پیمان های ناقض حاکمیت خود را مردود شمارد.» این رادیو خاطرنشان کرد که اجلاس مذکور «احتمالاً آخرین فرصت برقراری صلح در لبنان است و سوریه هم از هیچ تلاشی برای به ثمررساندن آن دریغ نخواهد کرد.»(۲)

ص: ۴۳۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۵، ۹/۸/۱۳۶۲، ص۸، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۸/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۹، دمشق - خبرگزاری کویت، ۸/۸/۱۳۶۲

۱

در ادامه عملیات والفجر۴ در منطقه عمومی شیلر و ارتفاعات منطقه مرزی در غرب مریوان و بانه، طبق تصمیمات قبلی قرار بود ساعت ۲۳:۳۰ امروز لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول(ص) برای تصرف ارتفاعات کانی مانگا (۱۸۷۷، ۱۸۶۶، ۱۹۰۴، ۱۹۰۰) اقدام کنند. لذا صبح امروز غلامعلی رشید و غلامحسین بشردوست برای ارزیابی اقدامات انجام شده، با حضور در قرارگاه های تاکتیکی این یگان ها در جریان آخرین طراحی های مانور و سایر فعالیت های آنها قرار گرفتند.

در بازدید از لشکر۳۱ عاشورا مهدی باکری فرمانده این یگان، نتایج آخرین شناسایی ها و مانور ۴ گردان را که قرار است از یال های منتهاالیه شمالی کانی مانگا تا شمال ارتفاع ۱۸۶۶ (شیخ گزنشین) وارد عمل شوند، تشریح کرد. وی همچنین با بیان اینکه دشمن بر قسمتی از عقبه لشکرهای ۳۱ و ۸ نجف از یال روکان تسلط دید و تیر دارد، از غلامعلی رشید خواست که لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) در طرح مانور خود این یال را هم جزء منطقه عملیاتی لشکر به حساب آورد. در این گفت وگوها مشخص شد احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، یک گروه رزمی درحد یک گروهان را آماده کرده است تا هم زمان با اجرای عملیات در محورهای اصلی به چند پایگاه موجود در جنوب رودخانه قزلجه در منطقه نالشکینه هجوم برده و این پایگاه ها را تصرف کند.

در ادامه این بازدید، غلامعلی رشید و غلامحسین بشردوست به مقر تاکتیکی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) در شمال خلوزه رفته و با محمدابراهیم همت فرمانده این لشکر درباره شناسایی ها، راهکارها و مانور عملیاتی گفت وگو کردند. محمدابراهیم همت توضیح داد که منطقه عملیاتی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، جنوب ارتفاع ۱۸۶۶ تا انتهای جنوبی کانی مانگا است و برای تصرف اهداف ۶ گردان مانوری و ۳ گردان احتیاط پیش بینی شده است.

وی همچنین تدابیر پدافندی و مهندسی برای روز بعد از عملیات و استفاده از تانک، موشک های ضدهوایی سهند و میلان و همچنین چگونگی احداث خاکریزهایی را که برای مقابله با هجوم عراق در نظر گرفته شده، را تشریح کرد. فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)

در پایان بـا گلایه از همکاری نکردن توپخانه ارتش و همچنین از صحبت سرهنگ صیاد شیرازی در جلسه مشترک فرماندهان سپاه و ارتش در روز گذشته، گفت: اگر طرح هایی را که ایشان ارائه می کردند خوب و قابل دفاع است، چرا آن طرح ها را به یگان های ارتش پیشنهاد نمی کند، همت افزود ایشان بـه مـن طعنه می زنـد و می گویـد از ۴ نفر ضـدانقلاب می ترسـی؟ مـن می گـویم اگر یـک نفر ضدانقلاب، جاسوسی کند و به عراقی ها خبر بدهد، عراقی ها می آیند و با سه، چهار هلیکوپتر همه نیروها را می زنند.

هم زمان با پایان یافتن این بازدیـدها و بازگشت غلامعلی رشید و غلامحسین بشردوست به قرارگاه فرمانـدهی، یک گروه از فرمانـدهان لشکر۱۴ امام حسین(ع) و ۱۷ علی بن ابی طـالب(ع) که برای شناسایی از غرب کانی مانگا به آن منطقه رفته بودنـد به قرارگاه آمـده و از نتایج شناسایی های خود به فرماندهان قرارگاه خاتم(۱) گزارش دادند.

محمدرضا ابوشهاب از مسئولان لشکر۱۴ امام حسین(ع) که خود به پشت ارتفاع کانی مانگا رفته بود، عقیده داشت که اگر جاده قسمت لری به چمک احداث شود می توان از آن قسمت برای پیشروی به سمت جنوب و تصرف نالپاریز استفاده کرد. وی همچنین خبر داد که نیرویی درحـدود یک تیپ از دشمن به منطقه پشت کانی مانگا آمـده و یک گردان آن برای تقویت شیخ گزنشین روی این ارتفاع رفته است.

از آنجا که این اطلاعات توسط یکی از فرمانـدهان محور لشکر۱۴ امام حسین(ع) ارائه می شـد، مسئولان قرارگاه به آن نگاه جدی تری نسبت به اطلاعات قبلی داشتند. این اطلاعات جدیـد حرکت یگان ها از غرب کانی مانگا به سمت جنوب منطقه را امکان پذیر نشان می داد و ازاین رو خوش بینی هایی را در کادر فرماندهی عملیات به وجود آورد، به طوری که این تصور را تقویت کرد که علاوه بر تصرف شهر نالپـاریز، شـهر دوله سور نیز که در جنوب این شـهر قرار دارد، برای یگـان هـای خودی قابـل دسترسـی است. بـاتوجه به مسائل مطرح شده، محسن رضایی سه موضوع را در اولویت قرار داد:

۱. به مهندسی قرارگاه ابلاغ کرد که فوراً برای احداث جاده چمک به لری اقدام کند.

۲. به یگـان های ۱۴ امام حسین(ع) و ۱۷ علی بن ابی طـالب(ع) آمـاده بـاش داد تـا عقبه خود را از جبهه مریوان به بانه انتقال داده و برای اجرای عملیات در غرب کانی مانگا طرح نهایی خود را ارائه دهند.

۳. برای هماهنگی کلی اجرای عملیات در شرق و غرب کانی مانگا به لشکرهای ۲۷ حضرت رسول(ص) و ۳۱ عاشورا که درحال آماده سازی نیروها برای اعزام به نقطه تماس بودند*(۲)

۱- افراد حاضر در جلسه عبـارت بودنـد از: محسن رضـایی، سیدرحیم صـفوی، غلامعلی رشـید، غلامحسین بشردوست، عزیز جعفری و محمدرضا ابوشهاب.

۲- * در ضـمیمه به برخی از مشکلات تعویق عملیات و بازتاب آن در میان فرمانـدهان لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول(ص) اشاره شده است.

اعلام کرد که عملیات امشب را تا یک یا دو روز بعد به تعویق بیندازند.(۱)(۱)

در ادامه رایزنی ها با فرماندهان ارتش، فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه به کلیاتی از مانور رسیدند و غلامعلی رشید آن را به این شرح اعلام کرد: مانور لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و لشکر۳۱ عاشورا تغییر نمی کند. تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) در غرب کانی مانگا (غرب شیخ گزنشین) با ۳ گردان به نیروهای دشمن در این منطقه حمله می کند. لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز با ۲ گردان، غرب کانی مانگا را تأمین می کند. لشکر۱۴ امام حسین(ع) هم در دشت خرمال مستقر و سپس برای تصرف نالپاریز وارد عمل می شود.

هرچند کلیات طرح تغییریافته، مورد موافقت اغلب فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) قرار گرفت، ولی درباره امکان رسیدن به نالپاریز، شبهاتی وجود داشت. غلامعلی رشید رسیدن به نالپاریز را غیرممکن می دانست، عزیز جعفری هم عقیده داشت که حداقل در یک مرحله نمی توان به نالپاریز رسید. براین اساس، فرماندهان در بررسی های بعدی دومرحله ای بودن عملیات را تصویب کردند؛ بدین صورت که در مرحله اول لشکرهای ۲۷ حضرت رسول(ص) و ۳۱ عاشورا کانی مانگا را تصرف کنند و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) نیز از غرب کانی مانگا وارد شده و تا بادانه را پاک سازی کند و در مرحله بعدی لشکرهای ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و ۱۴ امام حسین(ع) بنا به دستور برای تصرف نالپاریز اقدام کنند.(۲)

با تصویب این مانور و قطعی شدن اهداف در این مرحله از عملیات، کار انتقال یگان های ۱۴ امام حسین(ع)، ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) از منطقه مریوان به عقبه های جدید در منطقه بانه آغاز شد.(۳)

از دیگر موضوعاتی که در جلسات امروز درباره آن بحث شد اعزام یک یا دو گردان نیروی نفوذی برای انهدام توپخانه های عراقی واقع در نالپاریز بود. این طرح درصورت موفقیت دستاوردهای بسیار بزرگی برای عملیات به همراه داشت، ولی برای اجرای آن نیروهای عمل کننده باید حداقل در دو مرحله خود را به اهداف مورد نظر می رساندند؛ یعنی در مرحله اول از خط خودی پس از حدود ۱۰ ساعت راه پیمایی شبانه خود را به شهر خرمال رسانده و

۱- محسن رضایی در جمع بندی علت تعویق عملیات و امتناع از عملیات نفوذی در عمق دشمن در منطقه نالپاریز گفت: ما به خاطر این عملیات را عقب انداختیم که تک جبهه ای نشود و به یگان ها یک روز فرصت بدهیم که بروند از پشت، هدف های مرحله اول را بگیرند، بعد بحث این بود که اگر دو، سه گردان بروند و به نالپاریز بزنند، تنها کاری که خواهند کرد این است که توپخانه عراق را بزنند و صبح باید به عقب بیایند، چون نتوانستیم یک نیروی پشتیبانی کننده قوی برای آنها فراهم بکنیم که به آنها برسند و مواضع را بگیرند. این دو سه گردان که می زنند ممکن است دو سه هدف از کانی مانگا بمانند و این دو سه گردان در دشت می مانند و کسی هم به آنها نمی رسد مگر آنکه یک نیروی قوی پشتیبانی کننده برای آنها بفرستیم. (سند شماره ۱۹۳۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴ (قرارگاه خاتم، ۱۰/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۳۹)، ص۲۳)

ساعات روشنایی هوا را با حالت استتار به سر می بردند و هنگام تاریکی، مجدداً با ۷ ساعت راه پیمایی به نالپاریز می رسیدند. در این طرح درباره نحوه سازماندهی، هجوم یا مقابله با نیروهای کمین، نیروهای محافظ توپخانه و موارد دیگری که باید در محاسبات و احتمالات گنجانده می شد، بحث نشد، ولی بررسی های اولیه نشان می داد که مخفی شدن ۱ یا ۲ گردان در طول روز باتوجه به حضور افراد محلی و نیروهای طالبانی با خطرهای جدی مواجه است به نحوی که خطرپذیری این کار ۸۰٪ برآورد شد و بدین ترتیب اجرای این طرح منتفی شد.(۴)

۱

عملیات امروز اسکورت(۱) کشتی های تجاری از خلیج فارس به بندر امام خمینی با حوادثی همراه بود و در جریان آن یک کشتی تجاری یونانی آسیب دید، یک فروند هواپیما و یک ناوچه اوزای عراق منهدم و به چند یدک کش این کشور نیز آسیب وارد شد.

ساعت ۲۳ امشب، قرار بود ۲۰ فروند کشتی تجاری با محافظت ناوچه های نیروی دریایی و هواپیماهای نیروی هوایی ارتش و شناورهایی از سپاه پاسداران از خلیج فارس وارد خور موسی شده و از آنجا راهی بندر امام خمینی شوند. ارتش عراق با اطلاع از این موضوع هواپیماها و ناوچه های خود را برای ممانعت از حرکت کاروان کشتی ها و انهدام آنها به منطقه اعزام و موشک های ساحل به دریا را هم از منطقه خور عبدالله آماده شلیک کرد.

ارتش عراق سه موشک به منطقه ای که کاروان کشتی ها از آن عبور می کرد، شلیک کرد که یکی از آنها در دهانه خور موسی به کشتی یونانی "اورا" که حامل ۱۰ هزار تن کود شیمیایی بود اصابت کرد و این کشتی دچار آتش سوزی شد.*(۲)

در همین حال هواپیماهای عراقی نیز که در آسمان منطقه حضور داشتند و مترصد فرصت

۱- در آن زمان بندرعباس فاقد اسکله ای بود که کشتی های پهن پیکر تجاری بتوانند برای بارگیری یا تخلیه بار در آن لنگر بیندازند. تنها اسکله مناسب برای این نوع کشتی ها بندر امام خمینی بود، از آنجا که بندر امام خمینی در تیررس هواپیماها، بالگردها و موشک های ساحل به دریای عراقی قرار داشت، برای امنیت بخشی به تخلیه بار و بارگیری کشتی ها از بندر امام خمینی، کشتی ها در محل مناسبی که در تیررس نبود متوقف شده و هر دو هفته یک بار با اسکورت از مسیر خور موسی به بندر امام خمینی هدایت می شدند.

۲- * آتش سوزی این کشتی پس از چند ساعت مهار گشت و چند روز بعد توسط یدک کش ها به بندر امام خمینی انتقال یافت و محموله آن تخلیه شد. علاوه براین خبرگزاری فرانسه در تاریخ ۱۳/۸/۱۳۶۲ به نقل از وزارت تجارت دریایی یونان گزارش داد: «وزارت تجارت دریایی یونان امروز تصریح کردند که یک کشتی یونانی به نام اورا هنگامی که با سایر کشتی ها عازم بندر ایرانی [امام] خمینی بود، مورد اصابت یک راکت عراقی قرار گرفت. ... و [به رغم جراحت چند خدمه کشتی] آنها درحال حاضر در معرض خطر نیستند و در آینده نزدیک با سایر اعضای خدمه کشتی - که تعدادشان مشخص نشده است - به کشور خود باز خواهند گشت.» (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۱۱، آتن - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۸/۱۳۶۲)

برای بمباران یا شلیک موشک به سمت کشتی ها بودند، در ساعت ۱۵:۳۰ به وسیله جنگنده های نیروی هوایی تعقیب شدند و در یک نبرد هوایی یک فروند میگ۲۳ عراق در حوالی سکوی العمیه هدف موشک هوابه هوا واقع و سرنگون شد.

پس از این واقعه، در ساعت ۲۱:۳۰ ناوچه های اوزای عراقی برای انهدام اسکله نوروز به منطقه نزدیک شدند و چند موشک به طرف این اسکله شلیک کردند که به آن اصابت نکرد. ولی ناوچه های عراقی در تیررس ناوچه ایرانی زوبین قرار گرفتند و با شلیک یک فروند موشک هارپونت یک ناوچه اوزا غرق شد، متعاقب آن چند یدک کش عراقی برای نجات خدمه ناوچه اوزا به منطقه اعزام شدند که هواپیماهای خودی به سمت آنها شلیک کردند و صدماتی به این یدک کش ها وارد آمد.(۵)

رادیو بی بی سی در گزارشی با اشاره به اینکه کشتی صدمه دیده در نزدیکی بندر امام خمینی متعلق به یونان است به نقل از یکی از مقامات کشتیرانی این کشور اعلام کرد: «گزارش هایی وجود داشته است مبنی براینکه موشک مزبور ممکن است از نوع موشک اگزوسه فرانسه بوده باشد که جزئیات آن هنوز روشن نشده است.»(۶)

درپی این حوادث، فرماندهی کل نیروهای عراقی با یک خبرسازی در اطلاعیه های نظامی ۱۲۶۵ و ۱۲۶۶ خود مدعی شد که امروز ۶ هدف دریایی ایران منهدم شده است، رژیم عراق اعلام کرد: واحد های دریایی عراق و هواپیماهای عراقی ۳ فروند از کشتی های تجاری ایرانی که قصد ورود به بندر امام خمینی را داشتند منهدم کرده اند و ۲ کشتی نیز برای در امان ماندن از حمله هواپیماهای عراقی در منطقه پراکنده شده اند که به مین هایی که نیروهای عراقی در دهانه این بندر کار گذاشته بودند برخورد کرده و غرق شده اند. در این اطلاعیه ها همچنین ادعا شده ناوچه های عراقی به ۲ ناوچه ایرانی حمله کرده و توانسته اند یک فروند از آنها را منهدم کنند.(۷)

۱

امروز جلسه فرماندهان عملیات دریایی سپاه پاسداران در قرارگاه نوح به منظور بررسی آمادگی یگان های عملیاتی در منطقه قفاص در جنوب آبادان برگزار شد.(۱)

در این جلسه احمد غلامپور از پیشرفت کند کارهای واگذارشده و ناهماهنگی بین واحدهای مختلف عملیاتی و لجستیکی اظهار نارضایتی کرد. در همین حال، ملاح زاده از آمادگی نسبتاً

۱- افراد حاضر در این جلسه عبارت بودند از: احمد غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، علی هاشمی فرمانده قرارگاه نصرت، احمد سیاف زاده مسئول طرح و عملیات قرارگاه کربلا، غلامرضا محرابی مسئول اطلاعات قرارگاه کربلا، عبدالمجید ملاح زاده فرمانده سپاه خارک، عبدالله رودکی معاون طرح و عملیات قرارگاه نوح و حسین عشاقی مسئول طرح و عملیات قرارگاه نوح. هدف از اجرای این عملیات قطع ارتباط دریایی عراق با خلیج فارس و ممانعت از به کارگیری بالگردهای این کشور از منطقه خور عبدالله است. اهداف نظامی نیروهای خودی نیز عبارت اند از: تصرف دو اسکله البکر و العمیه در آب های خلیج فارس.

خوب نیروهای قرارگاه نوح خبر داد و گفت: شناسایی های ما تقریباً انجام شده، حتی نیروهای شناسایی و اسکله ها را هم دور زده اند، باتوجه به محدودبودن منطقه و اهداف، نیاز بیشتری به شناسایی وجود ندارد چون ممکن است دشمن حساس شود. ملاح زاده افزود: تجهیزات درخواستی ما هنوز به طور کامل تحویل داده نشده است باوجوداین ۲ ناوگروه ما در بوشهر آماده اند؛ فقط ازلحاظ آموزش و مکان مشکلاتی دارند که امیدواریم حل شود، یک ناوگروه دیگر (ناوگروه احمد) هم درحال سازماندهی و آماده کردن می باشد. وی همچنین با ابراز گلایه از ناهماهنگی نیروی دریایی ارتش با ناوگروه های قرارگاه نوح تأکید کرد: قرار است ما همراه با نیروی دریایی ارتش عمل کنیم پس لازم است ناخدا حسینی (نماینده نیروی دریایی در این عملیات) به منطقه بیاید و امکانات و آمادگی ها را ببیند و فکر نکند که ما شعار می دهیم.

در ادامه جلسه عبدالله رودکی ضمن اعلام آمادگی ناوگروه فجر - که مأموریت تصرف اسکله العمیه را برعهده دارد - گفت که یگانش نیاز به تمرین دارد، ولی ناوگروه احمد باید سازماندهی و سپس تمرینات خود را شروع کند.

پس از آن، سیاف زاده در گزارشی از اقدامات تیپ۱۵ امام حسن(ع) که حاکی از آمادگی این یگان برای اجرای مأموریت بود، گفت: تیپ امام حسن(ع) بعد از ابلاغ، روی شناسایی، طرح ها، نیروها و سازمان عملیات کار کرده و در هر سه بعد به پیشرفت هایی رسیده است. الآن سازمان رزمی این تیپ مشخص است، آنها ۳ گردان (۲ گردان عمل کننده و ۱ گردان احتیاط) در نظر گرفته اند. یک شناسایی هم در عمق درحال انجام است و شناسایی از خطوط اعم از استحکامات و نیروها نیز به جاهای خوبی رسیده است.

وی درباره اهداف مورد نظر و اقدامات این یگان برای آماده شدن جهت اجرای مأموریت گفت: پادگان قشله، ساختمان هوا دریا، منطقه رادار و قطع جاده فاو تا دهانه فاو از اهداف این یگان است و نیروهای این تیپ در بهمنشیر روی منطقه مشابه منطقه عملیاتی تمرین می کنند.

سیاف زاده سپس درباره برخی اقدامات مهندسی این تیپ، عقبه عملیاتی آن و منطقه قفاص توضیحاتی داد.

در پایان جلسه، احمد غلامپور بر هماهنگی فرماندهان نیروهای عملیاتی قرارگاه های کربلا، نوح و تیپ امام حسن(ع) تأکید کرد.(۸)

۱

اقدام ناموفق افراد حزب دمکرات در اخاذی از مردم روستاهای اطراف صائین دژ، تهدید اهالی روستاهای جنوب میاندوآب توسط عناصر این حزب برای تداوم زورگیری، درگیری افراد ژاندارمری با افراد ضدانقلاب در حومه بوکان، ربوده شدن امام جماعت یک روستا در اطراف مریوان، تسلیم شدن ۱۳ تن از افراد حزب دمکرات در آذربایجان غربی و همچنین تأکید قرارگاه

حمزه، سپاه و ارتش برای تسلیم شدن افراد عضو گروه های مسلح غیرقانونی از مهم ترین اخبار مربوط به دو استان آذربایجان غربی و کردستان است.

امروز حدود ۱۵۰ تن از افراد هیز افشار حزب دمکرات کردستان به منظور اخاذی از اهالی منطقه افشار به روستاهای منبر و ناصرآباد در جنوب شرقی صائین دژ، وارد شدند. نیروهای سپاه به محض اطلاع از این موضوع، هر دو روستا را به محاصره درآوردند. در یک درگیری ۶ ساعته ۷ تن از مهاجمان کشته و ۱۰ تن زخمی شدند. از افراد سپاه صائین دژ نیز ۲ نفر مجروح شدند.(۹)

دراین حال باتوجه به افزایش عملیات گشتی نیروهای سپاه در روستاهای کردنشین جنوب میاندوآب درنتیجه ناامن شدن شرایط برای عوامل حزب دمکرات جهت زورگیری از مردم منطقه، حزب دمکرات به اهالی روستاها پیغام داده که درهرصورت نباید کمک های خود را به این حزب قطع کنند در غیر این صورت افراد حزب به زور متوسل خواهند شد.(۱۰)

در یکی از روستاهای اطراف بوکان نیز بین یک واحد از نیروهای ژاندارمری با افراد مسلح وابسته به گروه های غیرقانونی درگیری رخ داد. در این حادثه ۴ نفر از روستائیان براثر اصابت ترکش خمپاره عناصر ضدانقلاب زخمی شدند.

همچنین افراد وابسته به این گروه ها امام جماعت روستای چالی سور و یک نفر همراه وی را در شمال شرقی مریوان ربوده و با خود بردند.(۱۱)

در ادامه تسلیم شدن افراد حزب دمکرات به نهادها و ارگان های نظامی، در طول دیروز و امروز، ۱۳ تن از افراد هیز های افشار، پیشوا و بیان حزب دمکرات خود را به نیروهای سپاه معرفی و درخواست امان نامه کردند. این افراد ۲ قبضه موشک انداز آر.پی.جی۷، ۲ قبضه کلاشینکف، ۲ قبضه برنو، ۴ قبضه کلت کالیبر۴۵، ۲ عدد نارنجک و یک دستگاه خودروی لندکروز را نیز تحویل دادند.(۱۲)

باتوجه به افزایش تسلیم شدن اعضای گروه های مسلح غیرقانونی که می توان آن را از پیامدهای مثبت عملیات درون مرزی منطقه آلان در جنوب غربی سردشت و همچنین عملیات والفجر۴ دانست، برای تداوم هرچه بیشتر این امر امروز بار دیگر قرارگاه حمزه، ارتش جمهوری اسلامی ایران، سپاه پاسداران و ژاندارمری در بیانیه مشترکی از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی درخواست کردند که از همکاری با این گروه ها سر باز زده و خود را به ارگان ها و نهادهای دولتی معرفی و امان نامه دریافت دارند. بخشی از اطلاعیه مزبور بدین شرح است:

«به کلیه کسانی که ساده لوحانه اسیر شعارهای فریبنده ضدانقلاب شده اند در هر موقعیت و پست تشکیلاتی در بین ضدانقلاب هستند اعلام می گردد تا دیر نشده و به آتش توفنده سلاح سپاهیان اسلام گرفتار نشده اید توبه کنید. با مردم خودتان آشتی کنید. از ریختن خون مردم مظلوم کردستان دست بردارید و با اظهار پشیمانی از آنچه تاکنون ناآگاهانه انجام داده اید

خودتان را به مقر ها و پایگاه های جمهوری اسلامی در منطقه معرفی کرده و امان نامه دریافت نمایید و مطمئن باشید زندگی سعادتمندانه و روابط برادرانه و سالم برای شما از آوارگی و سرگردانی در کوهسار و دشت ها و پناهندگی به حکومت بعث عراق (قاتل مردم کرد و عرب و فارس) بهتر است. جمهوری اسلامی به فرمان خداوند متعال در قرآن کریم و به فرمان امام خمینی رهبر کبیر انقلاب اسلامی، اشتباهات شما را می بخشد و توبه شما را می پذیرد و در امان خواهید بود. با معرفی خود به پایگاه ها و دریافت امان نامه به دامن پرمهر ملت مسلمان و آغوش گرم خانواده بازگردید.»(۱۳)

۱

نشست کمیته مرکزی حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) که از ۲۷ مهرماه آغاز شده بود، امروز با صدور بیانیه ای پایان یافت.

در بیانیه پایانی این نشست ضمن اشاره به رابطه قوی و عمیق این حزب با جمهوری اسلامی ایران، بر تشکیل یک جبهه سراسری در عراق و کردستان متشکل از تمام نیروهای ملی، دمکرات و اسلامی علیه رژیم بعث عراق تأکید شده است. در این بیانیه همچنین با یادآوری وقوع جنگ بین ایران و عراق، زمان فعلی مناسب ترین زمان برای سرنگونی رژیم بعث عراق ارزیابی شده و سیاست دمکراسی برای عراق و خودمختاری برای کردستان مورد تأکید قرار گرفته است. بخش هایی از این اطلاعیه چنین است:

«درنتیجه انوار قطعنامه های کنگره نهم حزبمان تأکید بر رابطه های دوستی مان با جمهوری اسلامی ایران شده و نیرومندساختن و عمیق تر ساختن رابطه هایمان با طرف های آن به عنوان یک نیاز اساسی شناخته شده است، ضمن کوشش و تلاش خستگی ناپذیر برای به وجودآوردن یک جبهه وسیع در سراسر عراق و کردستان، از همه نیروهای ملی و دمکراتیک و اسلامی در راه هرچه زودتر رماندن رژیم فاشیست صدام و نوکرانش از کردستان عراق و ایران، اجازه داده نشود به صدام که کردستان خونینی را تبدیل به منطقه ضدجنبش های آزادی خواهی ملت های خاورمیانه که در رأس همه آنها انقلاب ملت های ایران و جنبش آزادی بخش فلسطین و لبنان و کردیت حقیقی است که با آتش و آهن مقاومت کرد، این مقاومت را از بین ببرند و پارچه پارچه شوند تا از نیرو و توان بیفتند. و کفه ترازو به نفع امپریالیسم و صهیونیسم و ارتجاع منطقه تغییر پیدا کند. ...

حزب ما و انقلاب ضروری می داند که برای مقابله با امپریالیزم و صهیونیزم در خاورمیانه روزبه روز رابطه با کشورهای لیبی، سوریه و همه نیروهای مترقی منطقه باید براساس دوستی صحیح و درست باشد و بسیار تأکید شد.

جنگ بین عراق و ایران، که وضع قدرت به نفع ایران تغییر یافته است و نیز خواهد یافت، برای ما بهترین فرصت به دست آمده [است] برای سرنگون ساختن رژیم فاشیست، به همین

دلیل لازم است و وظیفه نیروهای ملی و دمکراتیک و اسلامی عراق بهترین استفاده از این موقعیت بکنند، این جنگ رژیم فاشیستی عراق را دچار مسئولیت های زیادی خواهد کرد، چون که با توطئه امپریالیزم جهانی و رژیم های ارتجاعی منطقه که به رهبری امپریالیزم امریکایی برافروخته شد که به ضرر بدون حد جانی و مالی ملت های عراقی و ایرانی برادر تمام می شود که جای تأسف همه علاقه مندان عراقی و ایرانی و انسانیت می باشد. ...

کمیته مرکزی حزبمان و رهبری انقلاب ۲۶ (گولان) ملی و ترقی خواه با حد اعلای علاقه مندی شب را به روز می رسانند به خاطر اینکه حزب و انقلاب به پیش ببرند تا که در زودترین وقت و کمترین ضرر رژیم فاشیستی صدام را سرنگون سازند و شعار دمکراسی برای عراق و خودمختاری حقیقی برای کردستان به دست آید و پرچم صلح و برادری در بین هر دو ملت عراق و ایران افراشته شود و برادر کرد و عرب در عراق عزیز نیرومندتر شود و عراق ویران شده آباد گردد و کامرانی و برادری و دوستی در سراسر عراق و کردستان توسعه یابد و ریشه افکن شود.»(۱۴)

۱

رئیس جمهور بر اهمیت مسئله توزیع، بهره گیری از توان مردم در اقتصاد و نیز لزوم پرداختن به اقدامات فرهنگی به موازات خدمات عمرانی در کردستان تأکید کرد.

آیت الله خامنه ای امروز در دیدار با وزیر بازرگانی، معاونان و جمعی از مسئولان این وزارتخانه ضمن اشاره به اهمیت مسئله توزیع در وضعیت کنونی کشور گفت: «ما به سمت دولتی کردن توزیع تمامی کالاها حرکت نمی کنیم، بلکه آن چیزی که برای ما مهم است کمک به مردم است تا نارسایی ها برطرف شود.» وی در ادامه سخنان خود تأکید کرد: «باتوجه به وجود سه بخش دولتی و تعاونی و خصوصی در چارچوب قانون اساسی، تکیه وزارت بازرگانی بایستی بر این باشد که از نیروهای مردم استفاده شود و دولت موظف است مشکلات را از سر راه مردم بردارد.» آیت الله خامنه ای سپس افزود: «آن چیزی که طرح و یا اعمال می شود باید برطبق قانون اساسی باشد و لذا می بایست طرح ها را طوری انتخاب کنید که قابل قبول مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان باشد.»

رئیس جمهور همچنین در دیدار با نمایندگان مردم کردستان در مجلس شورای اسلامی ضمن اشاره به ریشه کن شدن گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه مریوان، سردشت و بانه و با بیان اینکه «مسائل کردستان درحال حل شدن است و با ازبین رفتن ضدانقلاب بسیاری از مشکلات کردستان نیز حل خواهد شد»، اظهار کرد: «در منطقه کردستان اگرچه کارهای عمرانی یک فریضه و واجب است، ولی بیش از هر چیز کار فرهنگی لازم است و کار فرهنگی و گسترش فرهنگ انقلاب باید به وسیله همه کسانی که مسئولیت اداری و دولتی دارند و جزء این نظام هستند، به خصوص شما نمایندگان مردم مسلمان کرد که از علما هستید، در کردستان

با قدرت انجام گیرد.» وی خاطرنشان کرد: «مردم کردستان مانند همه مردم استان های دیگر این کشور اسلامی وفاداری خود را به اسلام و این انقلاب اسلامی نشان دادند و جوانان برومند کردستان در این جنگ سهم بسزایی داشته اند.» رئیس جمهور با بیان اینکه «دستگاه های استعماری» به ایجاد شکاف بین مسلمانان شیعه و سنی اقدام کرده اند گفت: «در خود ایران سیاست دستگاه جبار گذشته این بود که بین اهل تسنن و تشیع تضاد و اصطکاک ایجاد کند، ولی ما باید سعی کنیم با ایجاد هرچه بیشتر تفاهم میان شیعه و سنی بیش ازپیش فهم و باور عمیقی در مردم کردستان نسبت به انقلاب و جمهوری اسلامی پدید آوریم.»(۱)

۱

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، در دیدار با مسئولان بازسازی خرمشهر خواستار ادامه و اتمام کار بازسازی این شهر با مشارکت مردم تهران شد.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، جمعی از مسئولان بازسازی خرمشهر متشکل از استاندار تهران، دبیر شورای ستاد معین بازسازی، مسئول ستاد بازسازی استان خوزستان و همچنین نماینده امام جمعه تهران در ستاد معین استان تهران امروز با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، دیدار و طرح جدیدی را دررابطه با تشکیلات بازسازی خرمشهر ارائه کردند که مورد موافقت وی قرار گرفت. رئیس جمهور در این دیدار ضمن سخنانی اظهار داشت: «شهر خرمشهر به عنوان یک شهر نمونه، نشانه پیروزی جمهوری اسلامی ایران بر دشمن بعثی صهیونیستی عراق می باشد و باید بتوانیم به خوبی کار بازسازی این شهر را به اتمام برسانیم و علی رغم اینکه این شهر در منطقه جنگ واقع است، ولی عملیات بازسازی کماکان و با همت والای مردم شهیدپرور تهران باید ادامه یابد.»(۲)

۲

درپی شهادت علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر۴، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ستاد تبلیغات جنگ اطلاعیه هایی به این مناسبت صادر کردند.

در اطلاعیه سپاه پاسداران آمده است: «شهید علی رضائیان که قبل از انقلاب کارگری ساده بود و به علت فعالیت های ضدرژیم بارها به زندان افتاده بود با پیروزی انقلاب اسلامی و تشکیل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به این نهاد پیوست و با شروع غائله کردستان به دست ایادی کفر جهانی، راهی این منطقه شد و درپی تجاوز رژیم صهیونیستی عراق به میهن اسلامی به جبهه های جنوب عزیمت کرد.» این اطلاعیه در ادامه با اشاره به حضور فعال شهید رضائیان در عملیات های فرمانده کل قوا، شکست حصر آبادان، طریق القدس، فتح المبین، بیت المقدس و رمضان افزوده است: «شهید علی رضائیان در عملیات پیروزمندانه والفجر۴ در سمت فرمانده

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۲.

سپاه پاسداران قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) هنگامی که همگام با یگانی از جان برکفان بسیج سپاه پاسداران در خطوط مقدم جبهه های نبرد حضور داشت به آرزوی دیرین خویش دست یافت و شهادت را با آغوش باز پذیرا شد.»

همچنین در اطلاعیه دیگری که ستاد تبلیغات جنگ به مناسبت شهادت رضائیان صادر کرده، آمده است: «شهید رضائیان از منادیان حق بود و از پیروان راستین امام و سالکان طریقت الله. ستاد تبلیغات جنگ شهادت این سردار پاک باز اسلام را به حضرت ولی عصر(عج)، نایب برحقش امام خمینی، رزمندگان سلحشور اسلام، امت حزب الله و خانواده ارجمندش تبریک و تسلیت گفته و پیروزی عاجل سپاهیان توحید را از خداوند متعال مسئلت دارد.»(۱)

۱

رئیس جمهور عراق ضمن تأیید فشار نظامی ایران در مناطق شمالی نبرد، بر به کارگیری کردهای عراقی در جنگ و تداوم حملات عراق در عمق خاک ایران تأکید کرد.

صدام حسین رئیس جمهور عراق در دیدار با عده ای از اهالی استان دهوک با اشاره به جنگی که «در مرزهای کردستان [عراق] جاری است»، عملیات ایران در این منطقه را نتیجه شکست های قبلی در جبهه های جنوبی و میانی جنگ خواند. وی در بخش دیگری از سخنان خود در این دیدار که از رادیو صوت الجماهیر پخش شد بار دیگر بر حضور اهالی مناطق کردنشین عراق در میادین نبرد تأکید کرد و از زنان کرد عراقی خواست «مردان خود را به جنگیدن وادارند.»

رئیس جمهور عراق آن گاه با اشاره ای تلویحی به حملات اخیر علیه مناطق غیرنظامی ایران و تأکید بر تداوم این حملات گفت که انتظار دارد ایران به پذیرش صلح وادار شود. وی افزود: ممکن است این توهم پیش آید که «درخواست انجام مذاکرات نشانه ضعف ماست. درحالی که ما درخواست مذاکره با ملت ایران و برخی از مسئولین ایرانی که منطق سرشان می شود، می کنیم و ما یقین داریم که جناح های مختلفی در داخل رژیم ایران وجود دارد و ما با درخواست انجام مذاکرات صلح می خواهیم این را نشان دهیم که طرف دار ارزش های انسانی هستیم و به خلق های ایران بگوییم که ما طرف دار جنگ نیستیم.»(۲)

در همین حال در عراق همچنان پخش اخبار مربوط به اعلام آمادگی کردهای عراقی برای اعزام به مناطق جنگی - که گفته می شود در استقبال از سخنان چندی پیش رئیس جمهور عراق صورت می گیرد - ادامه دارد. رادیو صوت الجماهیر امروز گزارش داد: «در استان اربیل،

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص ۴.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، صص ۴۳ و ۴۴، رادیو صوت الجماهیر، ۹/۸/۱۳۶۲.

مدیران و اساتید و دانشجویان دانشکده های علوم و ادبیات، پزشکی و مدیریت دانشگاه صلاح الدین، داوطلبی و اصرار خود جهت حمل اسلحه و مقابله با تجاوز رژیم ... ایران را مورد تأکید قرار دادند.»(۱)

۱

امروز درزمینه روابط خارجی عراق اخبار و گزارش های مختلفی منتشر شد.

خبرگزاری فرانسه به نقل از خبرگزاری عراق اعلام کرد: «اردیمیر کاراکاش معاون وزارت نیروی ترکیه، برای گفت وگو با مقامات رسمی عراق پیرامون طرح های مشترک مربوط به نفت امروز وارد بغداد شد.» بنا به این گزارش، ترکیه و عراق اینک «برای دو برابرکردن ظرفیت خط لوله نفتی یک هزار کیلومتری عراق – ترکیه که درحال حاضر ۷۰۰ هزار بشکه در روز است و تنها راه صادرات نفتی عراق محسوب می شود همکاری می کنند.»(۲)خبرگزاری آلمان غربی از بغداد نیز گزارش داد: «طرح های اتصال حوزه های نفتی جنوب عراق به سیستم خط لوله عربستان سعودی تکمیل شده است تا عراق که جریان نفتی اش ازطریق سوریه به واسطه جنگ با ایران قطع گردیده، بتواند نفت خود را صادر کند.» طرح مذکور تا زمان تکمیل پروژه عظیم احداث خط لوله عراق به دریای سرخ ازطریق عربستان، یک راه حل موقتی خواهد بود. این گزارش افزود: «درحال حاضر تنها امکان عراق برای صدور نفت، ازطریق خط لوله ترکیه است اما این خط لوله ظرفیت محدود ۷۰۰ هزار بشکه در روز را دارد و تحت قراردادهای موجود اغلب این مقدار نفت به مصرف داخلی ترکیه می رسد.»(۳)

همچنین امروز حسن علی وزیر بازرگانی عراق و وزیر تجارت خارجی هلند که سرگرم دیدار از بغداد است یک موافقت نامه همکاری اقتصادی، تجاری و فنی امضا کردند. خبرگزاری عراق ضمن اعلام این مطلب به نقل از حسن علی گفت: «این موافقت نامه آغاز برقراری روابط واقعی تجاری و بازرگانی بین دو کشور است.»(۴)

در همین حال خبرگزاری فرانسه از کامبرا نیز گزارش داد: بیل هایدن وزیر امور خارجه استرالیا، به مناسبت معرفی سفیر جدید این کشور در عراق اعلام کرد: «روابط کشورش با عراق طی سال های اخیر به دلیل ایجاد یک کمیسیون مشترک تجاری بین دو کشور و همچنین شرکت استرالیا در دو طرح کشاورزی تجربی عراق گسترش یافته است.»(۵)

از سوی دیگر، درحالی که سفر هفته پیش وزیر امور خارجه مصر به عراق از آغاز مرحله جدیدی در مناسبات دو کشور حکایت داشت امروز عدنان غیشانی معاون وزیر کشور عراق، برای دیداری یک هفته ای وارد قاهره شد. رادیو ابوظبی ضمن اعلام این خبر هدف از این دیدار را «گسترش و تحکیم همکاری میان دو کشور در زمینه های امنیت داخلی» دانست و افزود: سفر غیشانی «در چارچوب دیدارهای متقابل مقامات مسئول دو کشور صورت می گیرد.»(۶)

۱– همان، ص۴۳، رادیو صوت الجماهیر، ۹/۸/۱۳۶۲.

۲– همان، ص۱۸، منامه – خبرگزاری فرانسه، ۹/۸/۱۳۶۲.

۳– همان، ص۵، بغداد – خبرگزاری آلمان غربی، ۹/۸/۱۳۶۲.

۴– همان، ص۱۷، تهران – خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۸/۱۳۶۲.

۵– همان، ص۲۶، کامبرا – خبرگزاری فرانسه، ۹/۸/۱۳۶۲.

۶- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۷، رادیو ابوظبی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

شورای امنیت سازمان ملل متحد در نشست امروز خود قطعنامه شماره ۵۴۰ درباره آتش بس در جنگ ایران و عراق و تضمین امنیت کشتیرانی در خلیج فارس را تصویب کرد. در اولین واکنش به صدور این قطعنامه، نماینده ایران در سازمان ملل اعلام کرد شورای امنیت آخرین فرصت خود برای پایان دادن به جنگ را از دست داد.

رادیو بی بی سی گزارش داد: «شورای امنیت سازمان ملل متحد قطعنامه ای را برای برقراری یک آتش بس فوری در جنگ خلیج فارس تصویب کرده است. این قطعنامه که با ۱۲ رأی موافق، ۳ رأی ممتنع و بدون رأی مخالف تصویب شد حق دریانوردی آزاد در آب های بین المللی منطقه خلیج فارس را نیز مورد تأکید قرار می دهد.» این گزارش افزود: «قطعنامه مذکور رسماً توسط گایانا (گویان)، توگو و زئیر ارائه شده بود. کشورهای پاکستان و مالت و نیکاراگوئه که رأی ممتنع دادند گفتند وقت برای مشورت درباره قطعنامه ای که مورد توافق هر دو کشور ایران و عراق باشد کافی نبوده است.» بی بی سی یادآور شد: «وزارت خارجه ایران در بیانیه ای که روز جمعه [پنجشنبه] منتشر شد شورای امنیت را به جانب داری از عراق متهم کرد و گفت ایران تصمیم شورا را لازم الاجرا نخواهد شمرد.»(۱)

خبرگزاری فرانسه نیز ضمن انتشار این خبر درمورد رأی ممتنع کشورهای مالت، پاکستان و نیکاراگوئه اعلام کرد: «این سه کشور بیم آن دارند که این قطعنامه به دلیل عدم توجه به نظریات ایران به عنوان یک نامه بی مصرف باقی بماند.» خبرگزاری فرانسه اضافه کرد که یک عضو هیئت نمایندگی ایران در سازمان ملل به این خبرگزاری گفته است که ایران این متن را نادیده می گیرد. گزارش این خبرگزاری همچنین حاکی است: «نماینده شوروی که به قطعنامه رأی داده ضمن هشدار ضمنی به امریکا اعلام داشت که هرگونه مداخله نظامی در منطقه خلیج [فارس] حتی به بهانه دفاع از آزادی کشتیرانی عواقب خطرناکی برای صلح و امنیت به دنبال خواهد داشت.» در همین حال معاون نماینده امریکا در سازمان ملل در پاسخ به سؤالی درباره این قطعنامه اظهار عقیده کرد: «شوروی ها تمایل دارند در همه جا مسائلی ایجاد کنند.»

خبرگزاری فرانسه در ادامه به نقل از محافل دیپلماتیک سازمان ملل، تصویب این قطعنامه را یک پیروزی برای فرانسه خواند و افزود: درصورت پذیرش قطعنامه توسط دو کشور متخاصم «پنج هواپیمای جنجال برانگیز سوپراتاندارد بلااستفاده خواهد شد.» بنا به این گزارش، نماینده هلند که اولین متن پیشنهادی قطعنامه جدید را به شورای امنیت ارائه داده بود از عدم توافق نظر ایران و عراق درباره قطعنامه و شتاب شورای امنیت در به رأی گذاشتن آن «بدون تعمق بیشتر در بعضی از نظریات تهران» اظهار تأسف کرد. خبرگزاری فرانسه در ادامه اضافه کرد: «متن تصویب شده امتیازاتی به ایران می دهد. قطعنامه در اشاره ای غیرمستقیم به عراق هرگونه تجاوز به حقوق انسانی بین المللی را محکوم کرده و قطع فوری کلیه عملیات نظامی علیه هدف های

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص۹، رادیو بی بی سی، ۹/۸/۱۳۶۲.

غیرنظامی به ویژه شهرها و مناطق مسکونی را خواهان است. قطعنامه ضمن اینکه از طرفین می خواهد تا از هر اقدامی که صلح و امنیت و همچنین حیات دریایی در خلیج [فارس] را به مخاطره می اندازد خودداری کنند، سایر دولت ها را نیز دعوت به میانه روی و احتراز از هر اقدامی که خطر شدت و گسترش بخشیدن به جنگ دارد می کند.»(۱)

ساعاتی بعد از تصویب قطعنامه، کیس هندلز خبرنگار بی بی سی در گزارشی از سازمان ملل این گونه اظهارنظر کرد: «چنین به نظر می رسد که چشم انداز پایان دادن به این جنگ سه ساله از راه مذاکره قطعاً رو به تیرگی گذاشته است.» وی افزود: «منظور حامیان این قطعنامه آن بود که از تشدید جنگ در خود خلیج فارس به حدی که صنعت نفت را به تعطیل بکشاند و باعث بسته شدن خطوط کشتیرانی و تنگه هرمز شود جلوگیری کنند. برخی از اعضای شورا به ویژه فرانسه و اردن امیدوار بودند که این قطعنامه به عراق امکان دهد نفت خود را از راه خلیج فارس صادر کند و به این ترتیب برای بازپرداخت وام های سنگین خود پول به دست بیاورند، اما ایران قطعنامه را رد کرده است و بنابراین احتمال آن نمی رود که سودی از آن طریق به دست آید.»

هندل همچنین اضافه کرد: سعید رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل، در واکنش به قطعنامه جدید، شورا را «به عنوان ارگانی جانب دار و مغرض محکوم کرده است.» رجایی خراسانی همچنین گفت: «شورا اکنون آخرین فرصت خود را برای پایان دادن به این جنگ از دست داده است.»(۲) خبرنگار بی بی سی در پایان نتیجه گرفت که «ایران با این حرکت به موضع پیشین خود بازگشته است. اگرچه هفته پیش مایل به مذاکره به نظر می رسید. ایران به کمک پاکستان قطعنامه ای به شورا تسلیم کرده بود که با قطعنامه ای که درنهایت به تصویب شورا رسید چندان تفاوتی نداشت. بجز آنکه خواستار آتش بس در خلیج فارس نبود، زیرا ایران چنین شرطی را بیش از حد، مناسب حال عراق می داند. روز جمعه مذاکره پیرامون هر دو قطعنامه تا نیمه های شب پشت درهای بسته ادامه داشت، اما سپس پیش از آنکه ایران مذاکرات را کافی تشخیص داده باشد شورا تصمیم گرفت درمورد قطعنامه رأی بگیرد. روز دوشنبه به هنگام رأی گیری، پاکستان رأی ممتنع داد و گفت شورا بیش از حد عجله به خرج داده بوده است. پاکستان گفت فرصتی از دست نرفته است درحالی که ممکن بود یک کوشش پیگیر، دوطرف درگیر در جنگ را به مسیر مذاکرات ثمربخش هدایت کند.»(۳)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، سازمان ملل - خبرگزاری فرانسه، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۲- درعین حال گفت وگوها در داخل کشور درخصوص موضع نهایی جمهوری اسلامی ایران در قبال قطعنامه مذکور همچنان ادامه دارد. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت روزانه خود دراین باره می نویسد: «با دکتر ولایتی [وزیر امور خارجه] صحبت کردم که درمورد قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل درخصوص آتش بس در خلیج فارس با شدت مخالفت نشود و راه برای پذیرش باز باشد.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، چاپ سوم، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، ۱۳۸۶، ص۲۷۳)

۳- همان، صص ۲۴ و ۲۵، رادیو بی بی سی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

از سوی دیگر گزارش آسوشیتدپرس از سازمان ملل حاکی است رجایی خراسانی سفیر ایران در این سازمان، پس از اعلام مخالفت ایران با قطعنامه شورای امنیت درمورد پایان دادن به جنگ ایران و عراق، در پاسخ به این سؤال که آیا ایران حاضر است بار دیگر اولاف پالمه نخست وزیر سوئد را که در گذشته بارها به عنوان میانجی دبیرکل سازمان ملل به ایران و عراق سفر کرده است، بپذیرد، گفت: «دیدار مجدد وی از دیدگاه ما به موقع نیست و وی پذیرفته نمی شود.»(۱)

امروز ساعاتی پیش از تصویب قطعنامه ۵۴۰، رادیو بغداد با قرائت متنی خطاب به مردم ایران گفت: «هم اکنون شورای امنیت جهانی برای انعقاد جلسه و تصویب و صادرنمودن قطعنامه تازه ای مبنی بر برقراری آتش بس در خلیج [فارس] آماده می شود و این خود بهترین راه پایان دادن به جنگ و جلوگیری از خونریزی می باشد زیرا که تنها راه حُسن و عدالت همین است.» بیانیه رادیو بغداد در تغییر لحنی آشکار ادامه داد: «ما با صراحت به شما فرزندان خلق های ایران بازگو می کنیم که عراق تمام کوشش های مقبول در راه برقراری صلح فی مابین را پذیرفته و می پذیرد و خواهد پذیرفت، ولی ادامه مخالفت رژیم [ایران] با آن، عراق را ناگزیر خواهد کرد تا ضربت های بیشتر و دردناک تر در عمق خاک ایران و در جبهه های نبرد ... وارد آورد که بار سنگین پیامدهای ناگوار آن به دوش مخالفان با صلح است. ...»(۲۹)

۱

هم زمان با آخرین کوشش ها در سازمان ملل متحد برای دستیابی به راه حل خاتمه جنگ، تلاش های سیاسی دیگری به ویژه در آستانه برگزاری اجلاس وزرای امور خارجه شورای همکاری خلیج فارس جریان دارد.

به گزارش خبرگزاری کویت، شیخ صباح وزیر امور خارجه کویت پیش از ترک کویت برای شرکت در اجلاس مذکور تأکید کرد جنگ ایران و عراق در صدر دستور کار نشست وزیران امور خارجه شورای همکاری خلیج فارس قرار دارد. شیخ صباح با اشاره به دیدارهای قبلی خود و راشد عبدالله وزیر مشاور در امور خارجی امارات، از تهران و بغداد با هدف میانجیگری برای پایان مسالمت آمیز جنگ اطمینان داد که آنها تصمیم ندارند از سفر به تهران خودداری کنند و وی امیدوار است ایران ازسرگیری کوشش های میانجیگرانه شورای همکاری خلیج فارس را بپذیرد.(۲)

در همین حال، براساس یادداشت های روزنوشت حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی، امروز در پاسخ به پیام شفاهی اخیر پادشاه عربستان سعودی به مقامات ایران درمورد روابط دو کشور و نگرانی عربستان از بسته شدن تنگه هرمز(۳) بر این موارد تأکید شد: «۱. عدم خطر ایران برای همسایگان

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص۸، سازمان ملل - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۵، کویت - خبرگزاری کویت، ۹/۸/۱۳۶۲.

۳- به روزشمار ۷/۸/۱۳۶۲ رجوع شود.

۲. تمایل به وحدت و انسجام نیروهای اسلامی ۳. لزوم همکاری در مسئله نفت و عدم اقدام درجهت خدمت به غرب ۴. قطع کمک عربستان به عراق ۵. همکاری در مبارزه با اسرائیل ۶. عدم تمایل ما به بستن تنگه هرمز؛ فقط درصورت اجبار اقدام به بستن می کنیم ۷. اگر شما به عراق کمک نکنید، نمی تواند منافع ما را در خلیج فارس تهدید کند تا ما مجبور به بستن تنگه هرمز نشویم.»(۱)

امروز همچنین خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس گزارش داد: در بیست ودومین نشست بین المللی فرهنگی، اجتماعی یونسکو پس از آنکه نماینده عراق به تبیین موضع دولتش درمورد صلح پرداخت و جمهوری اسلامی ایران را مسبب ادامه جنگ خواند، نماینده ایران در سخنانی ضمن پاسخ به این اظهارات گفت: «ما نیز مانند هر ملت آزاد دیگری که به سعادت انسان ها و سازندگی جامعه علاقه مند است طالب صلحیم. مخصوصاً آنکه معتقدیم برای جبران خرابی های باقیمانده از توطئه ابرقدرت ها و حاکمیت رژیم جبار گذشته بیش از هر کشور دیگری به صلح و آرامش نیازمندیم. اما تجربه تلخ حضور سی و چند ساله اسرائیل در خاورمیانه [غرب آسیا] به ما آموخته است که هرنوع آتش بس و مذاکره ای که قبل از سرکوب کامل متجاوز انجام شود تنها فایده اش این است که متجاوز را برای باقی ماندن در منطقه اشغالی و زمینه سازی برای یک تجاوز دیگر آماده می سازد.» نماینده ایران در اجلاس بین المللی یونسکو همچنین خاطرنشان کرد: «ما ادعاهای صلح طلبی عراق را باور نمی کنیم زیرا دیده ایم و هنوز هم می بینیم که این رژیم برخلاف مقررات کنوانسیون ژنو، شهرهای مسکونی و بی دفاع، مدارس و بیمارستان های ما را حتی در نیمه های شب که مردم در خواب اند به موشک می بندد.»(۲)

۱

احتمال عملی شدن تهدید ایران در تنگه هرمز، موجب افزایش تماس های مقامات نظامی امریکا با دولت های عرب منطقه خلیج فارس شده است. دراین بین برخی تحلیل گران غربی درمورد احتمال گسترش نفوذ شوروی درصورت مداخله نظامی امریکا در منطقه هشدار دادند.

رادیو ام القوین گزارش داد: ریچارد آرمیتاژ معاون وزیر دفاع امریکا در امور امنیت بین الملل، امروز در منامه با شیخ حمد بن عیسی آل خلیفه ولیعهد و جانشین نخست وزیر و فرمانده کل نیروهای دفاعی بحرین، درباره روابط دو کشور «به ویژه درزمینه امنیت و ثبات منطقه و تحولات اخیر در منطقه خلیج عربی [فارس]» دیدار و گفت وگو کرد.(۳) به گزارش رادیو صوت الجماهیر روزنامه کویتی السیاسه نیز از قول مقامات آگاه اعلام کرد: جان آدامز فرمانده نیروهای امریکا در غرب آسیا، فردا برای دیداری دوروزه وارد کویت خواهد شد. به نوشته این روزنامه، وی در خلال دیدارش از کویت علاوه بر ملاقات و گفت وگو با ولیعهد و رئیس شورای وزیران کویت، با وزیر دفاع و رئیس ستاد ارتش این کشور نیز درباره همکاری دوجانبه در امور نظامی مذاکره خواهد کرد(۴)

۱- اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، ص۲۷۳.

۲- روزنامه کیهان، ۹/۸/۱۳۶۲، ص۳.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص۸، رادیو ام القوین، ۹/۸/۱۳۶۲.

۴- . همان، ص۷، رادیو صوت الجماهیر، ۹/۸/۱۳۶۲.

در همین حال رادیو اسرائیل گزارش داد: «به دنبال تهدیدات ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز منابع نظامی عمان اعلام کردند که جمهوری اسلامی ایران بر فعالیت های نظامی خود درحوالی این تنگه افزوده است.» به گفته این منابع هواپیماهای اکتشافی ایران به طور مرتب بر فراز تنگه هرمز به پرواز درمی آیند. این گزارش همچنین حاکی است: «ناوچه ها و هلیکوپترهای جنگی ایران در اطراف تنگه روزانه به گشت می پردازند. بااین همه مقامات عمانی رفت وآمد کشتی ها را از تنگه هرمز عادی تلقی کردند و گفتند هنوز اثری از عملی شدن تهدیدات مقامات ایران وجود ندارد.»(۱) روزنامه امریکایی لس آنجلس تایمز نیز به نقل از منابع نظامی عمان نوشت: «ایران فعالیت های نظامی خود را در تنگه هرمز افزایش داده است.»(۲)

این حساسیت ها و احتمال وقوع تنش های نظامی در منطقه خلیج فارس موضوع مقاله ای در شماره جدید هفته نامه میدل ایست تایمز (چاپ انگلستان) است. در این مقاله تحت عنوان "در واکنش نسبت به تهدیدات [امام] خمینی، ایالات متحده باید حرکت متقابل شوروی را هم به حساب آورد" آمده است: «قبل از تصمیم گیری به مداخله نظامی درصورت تهدید مستقیم کشتیرانی ازسوی ایرانیان، واشنگتن می بایست عواقب احتمالی افزایش نفوذ شوروی در ایران را مدنظر قرار دهد.» میدل ایست تایمز پس از اشاره به این واقعیت که کشورهای شورای همکاری خلیج فارس باوجود تمایل به اجتناب از مداخله مستقیم نظامی ابرقدرت ها، قادر نیستند به تنهایی از تهدید ایران درمورد ممانعت از عبور کشتی ها از تنگه هرمز (درصورت حمله عراق به تأسیسات صدور نفت ایران در خلیج فارس) جلوگیری کنند، نوشته است: «علائم چندی وجود دارد حاکی از آنکه تشدید جنگ [ایران و عراق] قریب الوقوع است، مگر اینکه به زودی آتش بس برقرار شود یا هر دو طرف موافقت کنند که به تأسیسات نفتی یکدیگر حمله نکنند.»

به نوشته میدل ایست تایمز، درصورت وقوع حمله نظامی امریکا علیه ایران گرچه احتمال مداخله مستقیم شوروی در این جنگ نمی رود اما «احتمال دارد این کشور پیشنهاد کمک گسترده اقتصادی و نظامی به ایران نماید که تهران به سختی در وضعی خواهد بود که از آنها بگذرد.» این نشریه در پایان یادآور شده است این وضعیت نفوذ شوروی را آن اندازه گسترش می دهد که به سرنگونی دولت ایران بعد از حیات رهبر انقلاب اسلامی اقدام کند.(۳)

۱

یک روز پس از سفر فرستاده ویژه وزارت امور خارجه ژاپن به عراق برای متقاعدکردن این کشور به خودداری از حمله به تأسیسات پتروشیمی بندر امام خمینی، وزیر امور خارجه ژاپن اعلام کرد که بغداد توجه لازم را به درخواست این کشور مبنی بر جلوگیری از گسترش جنگ مبذول داشته است. به گزارش خبرگزاری کویت از توکیو، شینتارو آبه امروز با اشاره به «گفت وگوهای بی پرده» معاون خود توشی جیرو ناکاجیما با طارق عزیز وزیر امور خارجه

۱- همان، ص۱۱، رادیو اسرائیل، ۹/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص۱۴، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۳- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۲، ۸/۹/۱۳۶۲، صص ۱۵ - ۱۲، هفته نامه میدل ایست تایمز (چاپ انگلستان)، ۹/۸/۱۳۶۲.

عراق گفت: «من گزارشی دریافت کرده ام که مبین این است که عراق توجه مقتضی نسبت به درخواست ژاپن مبذول داشته است و ما در تلاش های خود موفق شده ایم.»(۱)

بااین حال رادیو بی بی سی بر پایه گزارشی که خبرگزاری یونایتدپرس پس از اظهارات وزیر امور خارجه ژاپن از توکیو مخابره کرد، گفت: «یک سخنگوی وزارت خارجه عراق گفته است که دولت وی نمی تواند عملیات خود در جنگ با ایران را محدود کند و تهدید به بمباران را پس نخواهد گرفت.»(۲)

۱

کوشش های میانجیگرانه برای حل اختلافات درونی اعراب به ویژه درجهت رفع مشکلات موجود در روابط عراق و سوریه ادامه دارد.

وزیر امور خارجه کویت گفت تماس هایی میان وی و سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان به نمایندگی از شورای همکاری خلیج فارس برای پایان بخشیدن به اختلافات میان دمشق و بغداد و تضمین حداقل توافق نظر میان اعراب وجود دارد اما «تاکنون چنین نتیجه دلخواهی کسب نشده است.»(۳)

از سوی دیگر، علی ناصر محمد رئیس جمهور یمن دمکراتیک، در مصاحبه ای با روزنامه الوحده ضمن حمایت از تلاش های کنونی شیخ زاید بن سلطان آل نهیان رئیس حکومت امارات عربی متحده، برای رفع اختلافات میان اعراب گفت که «امیدوار است تلاش های شیخ زائد برای حل اختلافات بین سوریه و عراق و الجزایر و مراکش قبل از برگزاری کنفرانس سران عرب به نتیجه موفقیت آمیز برسد.»(۴)

۲

رادیو بغداد امروز پیام فراخوان مسعود رجوی رهبر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) را برای حمله به افراد و پایگاه های نظامی جمهوری اسلامی در کردستان پخش کرد. این رادیو همچنین در گزارشی از دیدار رجوی با وزیر امور خارجه فرانسه خبر داد.

رجوی در پیام خود خطاب به مردم کردستان با اشاره به عملیات اخیر ایران در منطقه سردشت مدعی شد: «گسیل نیروهای تازه نفس به صحنه های نبرد با بحران و وقفه ای جدی مواجه شده [است].» وی ادعا کرد که برحسب اطلاعات موثق اغلب مناطق ده گانه سپاه پاسداران از اعزام نیرو به منطقه کردستان بازمانده اند. رجوی در پایان این پیام تأکید کرد تنها کلید موفقیت دربرابر فشارهای موجود «دفاع تمام عیار و ادامه مقاومت» و نیز حمله «انقلابی» به نفرات و پایگاه های نظامی جمهوری اسلامی است.(۵)

رادیو بغداد همچنین در گزارش دیگری اعلام کرد: رهبر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) که

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، توکیو - خبرگزاری کویت، ۹/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو بی بی سی، ۹/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۵، کویت - خبرگزاری کویت، ۹/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص۱۶، ابوظبی - خبرگزاری امارات، ۹/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، صص ۳۴ و ۳۵، رادیو بغداد، ۹/۸/۱۳۶۲.

به دعوت حزب سوسیالیست فرانسه در کنگره سراسری این حزب شرکت کرده است، روز شنبه در دومین روز برگزاری این کنگره با کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، دیدار و گفت وگو کرد. این گزارش حاکی است هیئت نمایندگی سازمان آزادی بخش فلسطین نیز در کنگره سراسری حزب سوسیالیست فرانسه با مسعود رجوی ملاقات و گفت وگو کرده است.(۱)

۱

نگرانی ها از اقدامات تلافی جویانه امریکا درپی انفجارهای هفته گذشته در بیروت همچنان بر فضای داخلی لبنان سایه افکنده است و دراین حال برخی نشانه ها حاکی از اختلاف نظر شدید رهبران جناح های شرکت کننده در اجلاس آشتی ملی لبنان در ژنو می باشد.

روزنامه فرانسوی لوکوتیدین دوپاری نوشت: «محافل رسمی واشنگتن اظهار می دارند که دولت امریکا به محض شناسایی عاملان انفجارهای بیروت به اقدامات تلافی جویانه اعم از نظامی و اقتصادی دست خواهند زد.»(۲)در همین حال آسوشیتدپرس گزارش داد: «رهبران شیعیان لبنان به امریکا و فرانسه اخطار کردند که از تبلیغات علیه جامعه آنها دررابطه با انفجار بیروت دست بردارند.» به گفته رادیو اسرائیل، این خبرگزاری به نقل از یکی از رهبران شیعه افزود: «به فرمانده نیروی دریایی امریکا در بیروت قبلاً درمورد امکان یک حمله به سربازان امریکایی هشدار داده شده بود، ولی آنها موفق نشدند تدابیر امنیتی مناسبی اتخاذ نمایند.» دراین باره سخنگوی نیروی دریایی امریکا اعلام کرد: «گهگاه خبرهایی مبنی بر حمله به قرارگاه های نیروهای چندملیتی به او می رسیده و آنها نیز تدابیر امنیتی لازم را اتخاذ می کرده اند.» سخنگوی مذکور در مورد اینکه هشداری مبنی بر انفجار به فرمانده نیروی دریایی داده شده باشد، سخنی به میان نیاورد.(۳)

از سوی دیگر، به گزارش رادیو اسرائیل، دو تن از رهبران شیعیان با انتشار اعلامیه ای در روزنامه النهار به امریکا اخطار کردند «علیه محلات شیعه نشین در جنوب بیروت اقدام انتقام جویانه ای به عمل نیاورد.»(۴)

در همین حال ولید جنبلاط یکی از رهبران شرکت کننده در نشست آشتی ملی - که از فردا در هتل کنتیننتال ژنو برگزار خواهد شد - در مصاحبه با تلویزیون سوئیس تأکید کرد موفقیت این اجلاس به تمایل مسیحیان برای دادن امتیاز به مسلمانان، که اکثریت جمعیت لبنان را تشکیل می دهند، بستگی خواهد داشت. جنبلاط گفت: «این امتیازها برای ساختن یک لبنان نو ضروری است در غیر این صورت لبنان با یک جنگ تازه روبه رو خواهد شد.» رهبر مسلمانان دروزی لبنان امین جمیل رئیس جمهوری این کشور را «یک فرد خودکامه و فاشیست» توصیف کرد و گفت که فقط مداخله امریکا توانسته او را از مهلکه نجات دهد. وی افزود: «تا زمانی که باید بین یک رژیم فاشیستی و یک لبنان دمکراتیک یکی را انتخاب

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص۶، رادیو بغداد، ۹/۸/۱۳۶۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص۳۷، رادیو ایران، ۹/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه فرانسوی لوکوتیدین دوپاری.
۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص۱۲، رادیو اسرائیل، ۹/۸/۱۳۶۲.
۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۸/۱۳۶۲، ص۱۱، رادیو اسرائیل، ۹/۸/۱۳۶۲.

کرد من طرف دار سوریه خواهم بود.» جنبلاط همچنین خاطرنشان کرد: «باید مذاکراتی برای انعقاد موافقت نامه جدیدی بین لبنان و اسرائیل صورت گیرد و این موافقت نامه باید مرز شمالی اسرائیل را تضمین کند.»(۱)

همچنین خبرگزاری فرانسه در گزارشی از جلسه افتتاحیه اجلاس آشتی ملی لبنان که امشب با سخنان امین جمیل برگزار شد، اعلام کرد: رئیس جمهور لبنان گفت که «کنفرانس ژنو احتمالاً ـ آخرین شانس برای حل مشکلات لبنان است.» جمیل خاطرنشان کرد: «اگر مناقشه ملی لبنان حل وفصل نشود خدا می داند که چه اتفاقی خواهد افتاد و احتمالاً منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] و جهان به مخاطره خواهد افتاد.» براساس این گزارش در اجلاس مذکور علاوه بر نمایندگان ۸ جناح مختلف لبنان، نمایندگان سوریه و عربستان سعودی نیز به عنوان ناظر حضور خواهند داشت. برنامه کار نشست ژنو شامل تعیین هویت لبنان و روابط آن با کشورهای عرب و جهان، عقب نشینی کلیه نیروهای خارجی از لبنان و نیز پایان اشغال لبنان توسط نیروهای اسرائیل، اصلاحات سیاسی، اقتصادی، اداری، آموزشی، مالی و تسلیحاتی، برقراری عدالت اجتماعی و مساوات میان تمام مردم لبنان، گسترش حاکمیت لبنان بر تمام اراضی این کشور، اوضاع مؤسسات نظامی در لبنان و سایر مسائل مورد علاقه شرکت کنندگان در نشست خواهد بود.(۲)

امروز همچنین آسوشیتدپرس گزارش داد در آستانه برگزاری اجلاس آشتی ملی لبنان در ژنو، سوریه خواستار لغو قرارداد صلح رژیم صهیونیستی و لبنان شد. رادیو اسرائیل در تفسیری دراین زمینه اعلام کرد که اجلاس ژنو «کنفرانسی نیست که نمایندگان جوامع و طوائف لبنان آزاد از هرگونه فشار خارجی و فقط در تلاش تأمین منافع ملت خویش و ایجاد آشتی ملی باشند.» رادیوی مذکور در توضیح این نظر گفت: «وزیر خارجه سوریه همانند یک کمیسر عالی در این کنفرانس حضور فعال دارد و هدف علنی و اعلام شده وی آن است که مذاکرات و تصمیمات کنفرانس را درجهت تأمین منافع استعماری و استثماری سوریه هدایت کند.» رادیو اسرائیل سپس با اشاره به تلاش سوریه برای لغو توافقنامه رژیم صهیونیستی و لبنان گفت: «اسرائیل با هیچ گونه تغییر و یا آسیبی به موافقت نامه این کشور با لبنان رضایت نخواهد داد. ازنظر اسرائیل هرگونه لطمه ای که در کنفرانس ژنو به این موافقت نامه وارد آید با وخامت تلقی خواهد گردید. لغو این قرارداد نه تنها به منافع اسرائیل لطمه می زند بلکه مصالح ملی لبنان را نیز به خطر می اندازد زیرا اگرچه همیاری و دوستی با لبنان برای اسرائیل ضروری و مهم است ولی برای خود لبنان که در خطر بلعیده شدن ازجانب سوریه قرار دارد حیاتی و سرنوشت ساز می باشد.»(۳)

۱- روزنامه کیهان، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- همان.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۲، صص ۳۳ - ۳۱، رادیو اسرائیل، ۹/۸/۱۳۶۲.

جنبش عدم تعهد درحالی خواستار اجلاس فوری سازمان ملل برای رسیدگی به مسئله فلسطین شد که نبرد میان جناح های رقیب فلسطینی در شمال لبنان بالا گرفته است.

به گزارش آسوشیتدپرس، کمیته ویژه جنبش عدم تعهد درخصوص مسئله فلسطین در پایان دو روز مذاکره رسمی در دهلی نو اعلام کرد: «باتوجه به وخامت سریع اوضاع در خاورمیانه [غرب آسیا]، سازمان ملل باید فوراً راه حلی برای مسئله فلسطین بیابد.» این کمیته که اعضای آن را هند، بنگلادش، کوبا، زامبیا، الجزایر، سازمان آزادی بخش فلسطین، یوگسلاوی و سنگال تشکیل می دهند، تأکید کرد: «اوضاع نامطمئن خاورمیانه [غرب آسیا] تهدید بزرگی برای امنیت بین المللی است.»

در همین حال گزارش ها از طرابلس لبنان، حاکی از تبادل آتش توپخانه میان هواداران و مخالفان یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین است. خبرگزاری رویتر به نقل از رادیو بیروت گزارش داد: غیرنظامیان ساکن دهکده ها و شهرهایی که نبرد فلسطینی ها ظرف دو هفته گذشته بر زندگی آنها تأثیر گذاشته، به منظور بحث درباره اوضاع شمال لبنان دیدار کردند. به گفته این رادیو «هیئتی عازم سوریه خواهد شد تا از حافظ اسد رئیس جمهوری این کشور برای پایان دادن به جنگ میان فلسطینی ها درخواست کمک کند.»(۱)

ضمیمه گزارش۲۸۶: برخی مشکلات ناشی از تعویق زمان اجرای مرحله سوم عملیات والفجر۴ و بازتاب آن در میان فرماندهان لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول(ص) به روایت راوی قرارگاه خاتم

هرچند متوقف کردن عملیات در سطح قرارگاه با یک تغییر دستور یا صدور یک ابلاغ عملیاتی جدید امکان پذیر به نظر می رسد، اما اجرای این دستور در سطح یگان ها آن هم چند ساعت قبل از اجرای عملیات بسیار متفاوت و درعین حال مشکل است. لشکرها به علت آنکه با عوامل بسیار متنوعی سروکار دارند، برای آماده سازی و فراهم کردن شرایط اجرای عملیات (همچون انتقال نیرو، جابه جایی ادوات، جابه جایی خودروهای مهندسی، انتقال صدها خودرو و...) توان و امکانات زیادی را صرف می کنند و واضح است که ازکاربازداشتن یا بازگرداندن اوضاع به شکل سابق نیز توان و نیروی فوق العاده ای را طلب می کند. حال اگر به تنگناهای موجود در عقبه ها ازقبیل نبود یا ناهمواری و محدودیت جاده، سرمای هوا، محدودیت زمان انتقال ازنظر روشنایی هوا، پرهیز از قرار گرفتن در دید و تیر دشمن و... اضافه شود به خوبی می توان دریافت که تعویق عملیات چند ساعت قبل از اجرای آن چه مشکلاتی را برای تصمیم گیران یگان ها فراهم می سازد. باتوجه به این مشکلات بود که فرماندهی قرارگاه خاتم علاوه بر آنکه ازطریق بی سیم تعویق عملیات را به اطلاع فرماندهان یگان ها رساند، رحیم صفوی، غلامعلی رشید، سرهنگ موسوی قویدل و سرهنگ امیربیگی را به قرارگاه فرماندهی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و لشکر۳۱ عاشورا فرستاد تا ضمن بیان علت تعویق عملیات در میان فرماندهان رده های مختلف این یگان ها، از آنها به نوعی دلجویی نیز به عمل آید. داود رنجبر راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) که همراه غلامعلی رشید به مقر لشکر حضرت رسول(ص) رفته بود، بخشی از مشاهدات خود را که حاکی از نحوه اعزام و انتقال نیرو از عقبه ها به خط تماس و اشتیاق نیروها و دست اندرکاران برای اجرای عملیات می باشد، این گونه نقل می کند:

۱- روزنامه کیهان، ۹/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

حدود ساعت ۱۸:۴۵، به قرارگاه لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) رسیدیم همه برادرها در تلاش بودند، طاق نصرتی در جلوی قرارگاه روی جاده آسفالت زده بودند که کامیون های حامل نفرات برای رفتن به خط مقدم از زیر این طاق نصرت رد می شدند. اسفند دود کرده بودند، خیلی شلوغ شده بود. در بین راه کمپرسی های حامل نیرو که روی جاده توقف کرده بودند مشاهده می شد. تعدادی نیز برمی گشتند. در جایی نیروها از کمپرسی ها پیاده شده بودند و در کنار جاده نماز می خواندند، بسیجی ها با روحیه بالا و شعارهای همیشگی، پیشانی بندها را بسته و مهیای عملیات بودند، ولی علت توقف را نمی دانستند، بوی عطر فضا را پر کرده بود، گوسفندان زیادی قربانی شده بودند. یک پیرمرد کفن پوش گوسفندی را قربانی می کند. یک پیرمرد دیگر هم بچه ها را از زیر قرآن رد می کند. نیروها یک دروازه قرآن درست کرده اند و از زیر آن رد می شوند.

احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف هم می گوید؛ صدای رادیوها بلند است، سینه می زنند، اسفند آتش می زنند، لودرها و بولدوزرها داشتند می رفتند، اصلاً یک اوضاعی است.

در ساعت ۱۹، با شرکت فرماندهان(۱) حاضر در قرارگاه فرماندهی لشکر حضرت رسول(ص)، جلسه ای تشکیل شد. در ابتدای این جلسه گفت وگویی به شرح زیر بین جمع محدود، غلامعلی رشید، مهدی باکری و احمد کاظمی صورت گرفت که موضوع آن مشکلات ناشی از تصمیم دیرهنگام برای تعویق عملیات بود.

غلامعلی رشید: مشکل چیه؟! خب شما به نیروهایتان بگویید برگردند.

مهدی باکری: باید نیروهایمان را به اشترآباد*(۲) برگردانیم. ما از صبح داریم نیروکشی می کنیم آن وقت برگردانیم!؟

احمد کاظمی: بالا غیرتاً! ماشین ها را به اشترآباد نفرست، شب است راه ناهموار است، اگر بفرستی حداقل ۱۰ خودرو چپ می شود. اگر تصادف شود ماشین ها به ته دره می روند.

مهدی باکری [با اعتراض]: در این سرما کجا بروند؟! همه از سرما بمیرند؟

احمد کاظمی: به هر نفر یک پتو بدهید.

مهدی باکری: یک پتو؟! شما می توانید اینجا با یک پتو بخوابی؟! که من هم به بسیجی یک پتو بدهم که بخوابد؟!

در اینجا غلامعلی رشید برای تلطیف جو خطاب به مهدی باکری گفت: یک سلامی به نبی اکرم بده یک علیک بستان و در ادامه به شوخی گفت: خدا ما را آفریده تا شما را عذاب بدهیم.

پس از این گفت وگوها غلامعلی رشید علت تعویق عملیات را برای حاضران توضیح داد. وی گفت: مبنای تعویق عملیات، شناسایی هایی بود که برادر ابوشهاب و تعدادی از نیروهای شناسایی لشکر۱۴ امام حسین(ع) که با راهنمایی عناصر محلی بارزانی به غرب کانی مانگا رفته بودند، انجام دادند. آنها اطلاعاتی را ارائه دادند که موجب توقف عملیات امشب شد تا ان شاءالله فرداشب یا پس فردا با بهره مندی از این اطلاعات عملیاتی انجام بدهیم که هم میزان تلفاتمان کم باشد و هم تلفات زیادی از دشمن بگیریم.

سرهنگ قویدل نیز دراین باره به نقش نالپاریز در لغو عملیات اشاره کرد و گفت: دلیل اینکه عملیات امشب لغو شد اهمیت نالپاریز بود، تصمیم بر آن شده است که علاوه بر حرکت یگان های ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول(ص) یک جاده از لری به چمک و از آنجا به شیخ المارین احداث شود و این جاده به جاده آسفالته منتهی به نالپاریز وصل می شود تا نیروهای لشکر۱۴ امام حسین و ۱۷ علی بن ابی

طالب(ع) از این محور برای تصرف نالپاریز وارد عمل شوند.(۳)

ص: ۴۵۴

۱- در این جلسه رحیم صفوی، غلامعلی رشید، سرهنگ موسوی قویدل، سرهنگ امیربیگی، مهدی باکری، محمدابراهیم همت، احمد کاظمی و اکبر زجاجی حضور داشتند.

۲- * اشترآباد در جنوب بانه قرار دارد و محل تجمع نیروهای لشکر عاشورا و یکی از عقبه های این لشکر محسوب می شد.

۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۹؛ و- سند شماره ۲۲۲۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۹/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۷۳)، داود رنجبر، صص ۸ -

روزشمار جنگ سه شنبه ۱۰ آبان ۱۳۶۲ ۲۵ محرم ۱۴۰۴ ۱ نوامبر ۱۹۸۳

۱

درپی تصمیم روز گذشته فرماندهان مبنی بر تعویق عملیات و تدارک بهتر برای اجرای مرحله سوم عملیات والفجر۴ در ارتفاعات کانی مانگا و تصرف شهر نالپاریز، بررسی ها از کندی انتقال یگان ها از مریوان به محور بانه و همچنین مشکلات پیش روی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) برای اجرای عملیات در شب آینده حکایت دارد.

امروز تلاش دست اندرکاران لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)، که به سازمان رزم محور عملیاتی بانه افزوده شده اند، برای انتقال عقبه یگان های خود از مریوان به بانه آغاز شد، ولی ناهمواری جاده و طولانی بودن مسیر موجب کندی کار شده بود. غلامعلی رشید که برای بازدید از وضعیت یگان ها و نحوه انتقال آنها به منطقه رفته بود در گزارشی به محسن رضایی و رحیم صفوی اعلام کرد که لشکرهای۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و ۱۴ امام حسین(ع) در کار انتقال پیشرفت زیادی نداشته اند. وی درباره مشکلات پیش روی یگان ها گفت: به علت باریکی و خرابی جاده حداقل ۶ ساعت طول می کشد تا یک کامیون یا کمپرسی از عقبه یگان ها در دره تفی (غرب مریوان) به لاله حمرین (منطقه مورد نظر یگان ها در جبهه بانه) منتقل شود. این درحالی است که لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) ازنظر وسیله حمل ونقل نیز در مضیقه است. وی در ترسیم دشواری های این اقدام و حجم انبوه ابزار و وسایل یگان ها اظهار کرد: یک جاده از دره تفی به سربراله کشیده اند که ازسمت رودخانه قزلجه به پشت کنگرک و لری می رود. وسیله هم ندارند حداکثر ۲۰، ۳۰ دستگاه دارند و با این ۳۰ دستگاه می خواهند همه چیزشان را بیاورند، مثلاً خمپاره هایشان را می خواهند بیاورند! خمپاره۱۲۰ میلی متری و مهمات و وسایلشان و خدمه آنها ۴ دستگاه آیفا می خواهند. با ۴ دستگاه آیفا هم می خواهند موتورشان را ببرند. می خواهند درحد مکانیزه بیاورند و سرپا کنند. بیچاره ها واقعاً وسیله ندارند، باید آب، نان و چادرهایشان را بیاورند! یعنی به طور جدی لشکرکشی است! الآن این ستون ها غرق در خاک هستند، یکی با سرعت

۵ کیلومتر، یکی با سرعت ۱۰ کیلومتر و یکی با سرعت ۲۰ کیلومتر، دارند می روند. دو لشکر هستند که دارند منتقل می شوند و جداً هم مشکل است. فردا باید خدا ما را کمک کند که در پشت لاله حمرین بمبارانشان نکنند. دشمن همه جا را عکس برداری می کند.

غلامعلی رشید در پایان گزارش خود درباره لشکر۱۴ امام حسین(ع) به نکته ای اشاره کرد که حاکی از عدم آمادگی فرماندهی این لشکر برای اجرای عملیات در شب آینده بود؛ البته محسن رضایی مسائل تاکتیکی را دلیل امتناع حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، از اجرای عملیات در شب آینده دانست و گفت: حسین خرازی می خواهد اول لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) عمل کند و او بعد از آن وارد عمل شود. به بیانی دیگر، حسین خرازی در نظر داشت باتوجه به وضعیت پیشروی نیروها در ارتفاع کانی مانگا و همچنین احداث جاده چمک به شیخ المارین، به پیشروی در غرب این ارتفاع اقدام کند. غلامعلی رشید دراین باره افزود: لشکر۱۴ امام حسین(ع) نمی خواهد کاری بکند و منتظر نتیجه اقدام لشکر۲۷ است و حرفش هم منطقی است. حسین خرازی می گوید من نمی توانم به دل دشمن بزنم، باید عقبه ام (جاده چمک به شیخ المارین) به طورکامل تأمین بشود و بعد من روی جاده بیفتم و جلو بروم.(۱)

از سوی دیگر، عزیز جعفری فرمانده جدید قرارگاه مقدم حمزه (سپاه) که از منطقه بازدید کرده و از نزدیک در جریان فعالیت های یگان ها قرار گرفته بود، بعدازظهر امروز با حضور در قرارگاه فرماندهی خاتم (سپاه) از وضعیت کلی و اقدامات یگان ها برای انتقال و نیز مشکلات پیش روی آنها گزارش داد. وی همچنین ضمن انتقاد از برخی تصمیمات قرارگاه فرماندهی گفت این تصمیمات مشکلاتی را برای یگان ها ایجاد می کند.

محمدعلی (عزیز) جعفری

عزیز جعفری اعلام کرد: لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) برای اجرای مأموریت صددرصد آمادگی دارد و نیروهای شناسایی این لشکر امروز هم همراه نیروهای شناسایی لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و لشکر۱۴ امام حسین(ع) برای شناسایی از غرب کانی مانگا و یافتن راهکارهای احتمالی عملیاتی به آن منطقه رفتند و این کار قرار است امشب نیز ادامه یابد. لشکر ۳۱ عاشورا همانند لشکر۱۴ امام حسین(ع) از آمادگی قبلی برخوردار است، تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) هم درحال تکمیل برخی کارهای مقدماتی است و به دلیل ابلاغ دیرهنگام مأموریت به این یگان ازنظر شناسایی عقب است؛ البته نیروهای این یگان با کمک افراد محلی مشغول تکمیل شناسایی ها و ارزیابی دقیق موقعیت یگان عراقی که به تازگی به منطقه

۱- سند شماره ۲۴۰۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴ (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۰/۸/۱۳۶۲، نوار شمار ۱۲۹۷۵)، داود رنجبر، صص ۱۵ – ۱۱.

عملیاتی این تیپ آمده است، می باشند. ازنظر جابه جایی چون استعداد گردان های این تیپ سبک است، نسبت به لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) مشکل کمتری دارد. البته آنها در نظر دارند ساعت ۱۲ امشب کار نقل وانتقال اصلی به عقبه جدید خود در محور بانه را انجام دهند که هم جاده خلوت است و هم از بمباران احتمالی هواپیماهای عراقی در امان می مانند. بدین ترتیب می توانند به نیروهایی که صبح زود به منطقه رسیدند استراحت بدهند و بعدازظهر آنها را هم به منطقه تماس و اجرای مأموریت اعزام کنند.

عزیز جعفری در ادامه گزارش خود درباره آخرین وضعیت لشکرهای۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و ۱۴ امام حسین(ع) نیز اضافه کرد: از ۶ گردان لشکر۱۷ نیز حدود ۴ گردان به علاوه بنه های خمپاره ها و... حدود ساعت ۱۲ شب به لاله حمرین (عقبه لشکر) می رسند. نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) هم درحال انتقال امکانات خود هستند، البته چون این لشکر ازنظر امکانات به هیچ تشکیلاتی اعتماد ندارد و تا وسایل و ابزارهای خود را دراختیار نداشته باشد دست به کار نمی زند، تمام لودر و بولدوزرهای خود را هم راه انداخته که به منطقه جدید بیاورد و این کار باتوجه به کندی حرکت خودروهای سنگین همچون بولدوزر و لودر زمان بر است و ازاین جهت حسین خرازی تاکنون زمان آمادگی این لشکر را اعلام نکرده است. جعفری همچنین درباره واکنش فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) به این پیشنهاد که درصورت امکان یک یا دو گردان از نیروهای این لشکر در اقدامی نفوذی با راه پیمایی شبانه در غرب کانی مانگا و پنهان شدن در طول روز، شب بعد به نالپاریز حمله کنند، گفت: به حسین خرازی گفتم حالا که عملیات به عقب افتاد انتظار داشتیم که حداقل ۲ گردان برای رسیدن به نالپاریز آماده می کردی ولی او در جواب گفت تا لشکر به طورکامل آماده و مستقر نشود و عقبه مطمئن نداشته باشد نمی توانم این کار را بکنم، چون نیروها شهید و مجروح می شوند و من نمی توانم آنها را به عقب تخلیه بکنم. وی حتی در جواب پیشنهاد همت برای اقدام چریکی دراین زمینه گفت: ما چریک نیستیم. عزیز جعفری بااشاره به اینکه حسین خرازی بدون وجود جاده و شناسایی هیچ گردانی را جایی نمی فرستد، افزود: وی با تأکید به ما گفت که اگر شما می گویید عمل کن، ما عمل می کنیم ولی باید عقبه لشکر را هم پشت سرم داشته باشم. جعفری اضافه کرد البته حسین خرازی به نوعی گفت که نیروهای ما فرداشب آماده خواهند شد.(۱)

فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سپس به مشکلات یگان ها اشاره کرد و افزود: مسئولان یگان های ۱۴ و ۱۷ برای انتقال امکانات خود به منطقه جدید حتی راه ها را هم نمی شناختند، چون تا حالاـ این مسیر را نرفته بودند البته ما (قرارگاه مقدم حمزه) تعدادی از نیروهای اطلاعات قرارگاه را برای راهنمایی دراختیار آنها قرار دادیم. ما گله مندیم از اینکه انتقال یگان ها طول کشید، ولی مشکلات آنها را نمی دانیم چون با این مسئله ذهنی برخورد کردیم و به یگان ها فشار آوردیم. فرماندهان آنها هم به دلیل روحیه همکاری خودشان در مقابل تصمیم ما

۱- سند شماره ۱۹۳۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تغییرات سازمان رزم برای ادامه عملیات (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۰/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۳۹)، داود رنجبر، صص ۱۶ - ۱۰.

اعتراضی نمی کنند و می گویند ان شاءالله می شود و دنبال کار می روند. امروز حسین خرازی می گفت که من نگفتم که حتماً می توانیم تـا فردا منتقـل شویم، گفتم که ان شـاءالله دنبـال کـار می رویم و وقتی آمـاده شـدیم اطلاـع می دهیم. او می گفت: من از دیشب تـا حـالا نخوابیده ام و دنبال کار انتقال لشکر بودم. عزیز جعفری در تشریح بیشتر مشکلات یگان ها باتوجه به موقعیت کوهستانی منطقه و اقداماتی که قرارگـاه در رفع این مشـکلات انجام داده، افزود: لشـکر که گروهان و دسـته نیست. علاوه بر اینکه مسـیرها دشوار بود یا راه ها را نمی شناختنـد، مشـکل امکانـات هـم هست، حالاـ اگر منطقه جنـوب بـود این امکـان وجـود داشت که سـر جـاده را بگیری و کمپرسـی، کفی، کمرشـکن و هرچه می خواستی بگیری و مشـکلات را حـل بکنی، ولی این منطقه که این طور نیست اگر خود یگان ها وسایل کافی برای حمل ونقل نداشـته باشـند اصـلاً نمی شود به آنها گفت عقبه خود را انتقال بدهد. لشـکر۱۷ علی بن ابی طـالب(ع) ۱۱ آیفا و ۲ کمپرسی داشت که خیلی کم بود از بچه هـای لشـکر۴۱ ثارالله(ع) و لشکر۲۷ حضـرت رسول(ص) و ترابری قرارگـاه کمک گرفتیم و ۳۵ کمپرسی دراختیار لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) قرار دادیم که تاحدی مشکل جابه جایی این لشکر رفع شود(۱)

۱

براساس تصـمیم فرماندهان درباره عملیات لشکرهای ۲۷ حضرت رسول(ص)، ۳۱ عاشورا و تیپ۴۴ قمر بنی هـاشم(ع) در ارتفاعات کانی مانگـا و غرب آن و درحـالی که ۳ یگان ۱۴ امام حسـین(ع)، ۱۷ علی بـن ابی طـالب(ع) و ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) با مشـقت و سـختی زیاد درحـال انتقـال تجهیزات و امکانـات خود از محور مریوان به محور بـانه بودنـد و به نظر می رسـید بـاتوجه به محـدودیت وسایـل ترابری و مناسب نبودن جاده های وصولی قادر نباشـند در زمان پیش بینی شده برای عملیات آماده شوند، فرماندهان ارشد سپاه پاسداران در جلسه ای درباره مرحله بندی و زمان مانور مرحله سوم عملیات والفجر۴ به رایزنی پرداختند.

در این جلسه که محسن رضایی، رحیم صـفوی، غلامعلی رشـید، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست و علی اسحاقی شرکت داشتند مقرر شد باتوجه به عدم آمادگی تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و برخی ملاحظات دیگر؛ ازجمله آماده نبودن جاده چمک به شـیخ المارین عملیات از شب جـاری به فرداشب (یـازدهم آبـان) موکول گردد. علاـوه براین به علت آماده نبودن جاده چمک، لری و شـیخ المارین و به تبع آن فراهم نبودن امکان اجرای عملیات در غرب کانی مانگا، درباره مرحله بنـدی عملیات نیز گفت وگوهایی انجام گرفت و قرار شـد عملیات در دو مرحله انجـام شود؛ بـدین ترتیب که در شب اول لشـکرهای ۳۱ عاشورا، و ۲۷ حضـرت رسول(ص) برای تصرف ارتفاع کانی مانگا اقدام کنند و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) نیز از ارتفاع لری از جاده غرب

۱- همان، صص ۱۳ و ۱۴؛ و- سند شماره ۲۸۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، ۹/۸/۱۳۶۲ تا ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۳۴ - ۳۲.

کانی مانگا به طرف جنوب حرکت کرده و پس از پیشروی تا بادانه به یک واحد نظامی(۱) عراقی که روز گذشته به این منطقه آمده بود حمله و آن را منهدم کند. در روز بعد لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) با پیشروی در غرب کانی مانگا دشت خرمال را تأمین کند و سپس لشکر۱۴ امام حسین(ع) عملیات را به سمت جنوب ادامه داده و نالپاریز را به تصرف درآورد.(۲)

در ادامه، فرماندهان ارشد سپاه برای هماهنگی با فرماندهان ارتش موضوعات مذکور را در جلسه جداگانه ای با آنان مجدداً مورد بحث قرار دادند(۳) و درنهایت این طرح تصویب و قرار شد طرح نهایی درقالب یک دستور عملیاتی با امضای عزیز جعفری و سرهنگ امیربیگی به یگان ها ابلاغ شود.

البته در این جلسه فرماندهان ارتش بار دیگر امکان عملیات نفوذی ۲ گردان از لشکر۱۴ امام حسین(ع) از غرب کانی مانگا به قصد انهدام توپخانه عراق مستقر در نالپاریز را مطرح کردند که باتوجه به مشکلات موجود برای اجرای این اقدام، حاضران به نتیجه نرسیدند.

در پایان این جلسه، محسن رضایی با اشاره به اهمیت حیاتی جاده چمک، لری، شیخ المارین گفت: اگر بخواهیم عملیات منظم انجام بدهیم باید جاده احداث شود تا لجستیک از شیخ المارین به خط برسد، ما باید احتمال بدهیم که جاده روی ارتفاع شیخ گزنشین به دست ما نیفتد یا دیر به دست ما بیفتد، لذا باید فشار بیاورید که واحد مهندسی، جاده چمک به شیخ المارین را هرچه زودتر احداث کند(۴)

گفتنی است وی روز گذشته هم در جمع فرماندهان سپاه به این موضوع اشاره کرده بود که هیچ تضمینی وجود ندارد ما بتوانیم جاده شیخ گزنشین را تصرف کنیم، لذا ما باید به جاده خودمان (چمک - شیخ المارین) متکی باشیم.(۵)

درحالی که اهمیت جاده چمک به شیخ المارین به عنوان عقبه اصلی مرحله سوم عملیات والفجر۴ مورد تأکید فرماندهان قرار داشت و باوجود آنکه احداث جاده از لری به چمک و شیخ المارین در بررسی های اولیه موضوع خیلی مهم و حساسی به نظر نمی رسید - حتی احمد کاظمی احداث قسمتی از آن (از لری به چمک) را یک کار مهندسی دو سه ساعته برآورد کرده بود - در بررسی های بعدی، واحد مهندسی قرارگاه خاتم زمان لازم برای احداث آن را ۴۸ ساعت اعلام کرد و افزود کیفیت آن برای آمدوشد درحدی خواهد بود که فقط خودروهای کمک دار بتوانند عبور کنند و تسطیح و تکمیل آن برای آمدوشد بهتر بعد از سه، چهار روز امکان پذیر خواهد شد. این درحالی بود که قرارداشتن بخشی از منطقه مورد نظر برای احداث این جاده (از چمک به لری) در

۱- درباره هویت این واحد نظامی اطلاعاتی در دست نبود و درباره استعداد آن هم نظرهای متفاوتی داده می شد، درمجموع اینکه واحد مزبور استعداد یک گردان داشته باشد به واقعیت نزدیک تر بود.

۲- سند شماره ۲۴۰۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳ - ۱.

۳- در این مرحله سرهنگ علی اصغر جمالی، سرهنگ موسوی قویدل، سرهنگ امیربیگی و سرهنگ ابراهیمی در جلسه حضور یافتند.

۴- سند شماره ۱۹۳۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۷، ۱۸ و ۲۴.

۵- سند شماره ۲۸۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲۶.

دید و تیر دشـمن هم ازنظر هدف بودن برای توپخانه و هم ازنظر لورفتن سـمت وسوی مرحله بعدی عملیات، می توانست به معضـلی برای ادامه کار تبدیل شود. از سوی دیگر امکان احداث این جاده در شب بسـیار مشـکل به نظر می رسـید زیرا باتوجه به وضعیت منطقه ای که قرار بود جاده از آنجا احداث شود و به دلیل وجود شـیارهای عمیق در آن، امکان اینکه دستگاه های مهندسی از یک سمت کار را شروع و در سـمت دیگر به پایان برسانند وجود نداشت. طبق گفته مهندسـی قرارگاه باید ۷ تیم مهندسی از ۷ نقطه مختلف اقـدام به جاده سازی کننـد و سـپس آنهـا را به هم وصـل کننـد تـا جـاده احـداث شود و انجام این کار در تاریکی شب امکان نـدارد. علاوه براین خطر سـقوط دسـتگاه های مهندسـی در دره ها و شـیارهای منطقه نیز بسـیار جدی بود. باتوجه به این مشـکلات، قرار شد مهندسی قرارگاه دستگاه های مورد نیاز را به منطقه انتقال داده تا از هر قسـمت که مقدور است کار اصـلی را هم زمان با آغاز عملیات شروع کنند و حین انجام عملیات به پایان برسانند.(۱)

۱

سرهنگ امیربیگی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه (ارتش)، از ارتباط نداشتن فرماندهان ارتشی و سپاهی قرارگاه های فرعی حمزه با یکدیگر و دعوت نکردن از فرماندهان تیپ های ارتش به جلسات انتقاد کرد. محسن رضایی و غلامعلی رشـید در توجیه این امر توضیحاتی دادند، ولی عزیز جعفری از زاویه ای دیگر و با صـراحت بیشتری به این انتقاد پاسخ داد. سـرهنگ امیربیگی گفت: یگان سپاهی قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ (لشکر۱۴ امـام حسـین(ع)) در یـک منطقه ای عملیـات می کننـد ولی تیپ ارتش هم سازمـان او (تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه) در جـای دیگری پدافنـد می کند و این ناهماهنگی ها ممکن است اخلالی در کارها به وجود آورد. وی ضـمن اینکه از فرماندهان سـپاه خواست تا فرمانـدهان یگان های ارتش خود را به همراهی فراخواننـد و با آنها هماهنگ باشـند، این امر را برای همه رده های فرماندهی نیز ضـروری دانست. سرهنگ امیربیگی همچنین به نوعی از اینکه به جلسه شب گذشته فرماندهان سپاه دعوت نشده بود گلایه داشت.

غلامعلی رشـید ضـمن بیان توضـیحاتی دراین باره گفت: «در بخش اول جلسه که حضور داشتیـد. در بخش بعـدی جلسه که شـما حضور نداشتید، چون دیدم کارها مقداری عقب هست خواستم به بچه های یگان ها [ی سپاه] تذکراتی بدهم.»

محسن رضایی هم در پاسـخ به انتقاد سـرهنگ امیربیگی با یادآوری روال متعارف جلسات فرماندهان و رده های بالاتر با فرماندهان یگان های سـپاه اظهار کرد: روحیه بچه های ما با شما خیلی فرق می کند؛ یعنی روحیه بچه های ما بیشتر داوطلبی است و انگیزه هایی این چنینی وجود دارد. فرمانـدهان ارتش که در جنوب بوده انـد و بیشتر بـا مـا بوده انـد این را می داننـد، ما همیشه علاوه بر جلسات عمومی جلسات غیررسمی هم داریم که در آنجا با بچه ها (فرماندهان) دعوا می کنیم، حرف می زنیم، نازشان را می کشیم.

ص: ۴۶۲

۱- همان، ص۳۳؛ و- سند شماره ۸۶۶/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ: تبیین مأموریت قرارگاه حمزه برای ادامه عملیات (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۰/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۴۰)، داود رنجبر، ص۲.

پس از آن عزیز جعفری این موضوع را بیشتر شکافت و از منظر دیگری پاسخ داد. وی با یادآوری اختلاف در نوع و سیستم فرماندهی در ارتش و سپاه گفت: اصلاً شکل کار فرماندهان ما با شما فرق می کند مثلاً ما وقتی به فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) می گوییم فلان کار را بکن، او از همان لحظه حرکت می کند و حتی شب را در غیر از قرارگاه خود می خوابد، چون کارش ایجاب می کند، ولی فرماندهان ارتش این کار را نمی کنند. چون قرارگاه های فرماندهی آنها خیلی عقب است و برعکس قرارگاه فرماندهان ما خیلی جلو است. جعفری همچنین به تحرک فراوان فرماندهان سپاه اشاره کرد و گفت: شما حسین خرازی را ببینید که دیشب ساعت ۱۰ کجا بوده؟ ساعت ۱ نصف شب کجا بوده؟ نماز صبحش را کجا خوانده؟ ظهر کجا بوده؟ تحرک و وضعیتی که او دارد فرماندهان ارتش ندارند.

سرانجام محسن رضایی با بیان این نکته که «موضوع اصلی فهم مسئله و تفهیم و انتقال کارها و مأموریت ها است که علی القاعده باید در جلسات صورت بگیرد» والا نمی شود که دو نفر را به هم وصل کرد»، به نوعی به این بحث خاتمه داد.(۱)

۱

درحالی که در جبهه خودی تلاش برای رسیدن به یک طرح مانور مطلوب در ابعاد مختلف آن همچنان ادامه دارد، ارتش عراق تلاش های خود را برای مقابله با نیروهای ایرانی افزایش داده است.

طبق اطلاعات به دست آمده، ارتش عراق فرماندهی پدافند منطقه عملیاتی را، که تاکنون دراختیار لشکر۴ بود، به لشکر۷ به فرماندهی سلطان هاشم سپرده است و در محورهای حساسی همچون منطقه قزلجه، نالپاریز و به ویژه ارتفاعات کانی مانگا، یگان های تازه نفس را جایگزین نیروهای قبلی و آسیب دیده کرده است. علاوه براین برای تقویت محور نالپاریز و کانی مانگا ۲ گردان جدید به نیروهای موجود در آنجا افزوده است. این درحالی است که طبق اطلاعات قبلی، بیش از یک تیپ از نیروهای عراقی در غرب و شمال کانی مانگا استقرار دارند و در روی این ارتفاعات نیز حدود ۹ گردان عراقی موضع گرفته اند. با استناد به این اطلاعات محسن رضایی پس از نشستی با سیدرحیم صفوی و علی اسحاقی (مسئول شنود قرارگاه خاتم) گفت: دشمن کانی مانگا را سخت گرفته و می خواهد مقاومت کند و آنجا را نگه دارد.(۲)

علی اسحاقی نیز در تأیید نظر محسن رضایی افزود: تقویت ها و تعویض های انجام شده در منطقه نشان می دهد که دشمن تصور می کند ادامه عملیات ما از محور کانی مانگا و غرب آن است. حتی برای بازپس گیری ارتفاع لری و بخشی از ارتفاعات پنجوین که توسط لشکر۱۴ امام حسین(ع) تصرف شده است، نقشه هایی دارد.(۳)

در همین حال یک گزارش ارسالی به قرارگاه از تصمیم یک گردان عراقی برای حمله به ارتفاع ۱۶۷۲ پنجوین که لشکر۱۴ امام حسین(ع) در شب های گذشته به تصرف درآورده بود،

۱- سند شماره ۱۹۳۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ۱، ۲، ۵، ۶ و ۹.

۲- سند شماره ۲۴۰۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸ و ۹.

۳- همان، صص ۸ و ۱۰.

حکایت داشت. شنود قرارگاه خاتم موفق به کشف محل تجمع این گردان شد و بلافاصله رحیم صفوی از توپخانه ارتش خواست که آن منطقه را هدف قرار دهد. هرچند از چگونگی اجرای آتش و میزان تلفات گردان مزبور خبری به قرارگاه نرسید، ولی عدم تعرض به ارتفاع ۱۶۷۲ نشان می داد که آتش اجراشده بر روی نیروهای عراقی مؤثر بوده است(۱)

۱

در جریان چند درگیری بین افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی و نیروهای جمهوری اسلامی در مناطق کردنشین استان های آذربایجان غربی و کردستان، ۲۹ تن از اشرار کشته یا زخمی شدند و ۳ تن دیگر نیز دستگیر شدند. از نیروهای خودی نیز یک نفر شهید و ۸ تن زخمی شدند. در این حوادث خساراتی نیز به اموال عمومی وارد آمد.

یک گروه از نیروهای ژاندارمری هنگام اجرای عملیات گشت زنی در نزدیکی روستای عباس آباد در شمال سنندج، مورد حمله عناصر مسلح غیرقانونی قرار گرفتند. در این درگیری یک خودروی آیفا، یک خودروی جیپ و یک دستگاه بی سیم پی.آر.سی۷۷ منهدم شد و یک تن از افراد خودی شهید و ۴ تن زخمی شدند، از مهاجمان نیز ۷ تن کشته یا زخمی شدند.(۲)

در نزدیکی روستای پیچاقچی واقع در جنوب شرقی صائین دژ نیز ۶۰ تن از افراد هیز افشار علیه یک گروه ۴۵ نفری از نیروهای سپاه که درحال بازگشت از عملیات گشتی بودند، عملیات کمین اجرا کردند، ولی با هوشیاری و عکس العمل به موقع نیروهای خودی مواجه شدند و در یک درگیری چهارساعته، ۸ تن از مهاجمان کشته یا زخمی شدند. از افراد سپاه صائین دژ نیز ۲ تن مجروح شدند. افراد هیز افشار که بدون هیچ دستاوردی مجبور به ترک منطقه شده بودند، ۲ تن از کارگران محلی جهاد سازندگی را گروگان گرفته و با خود بردند. در این درگیری ۱۳ جعبه انواع فشنگ، یک جعبه نارنجک دستی، ۳ جعبه موشک آر.پی.جی۷، یک جعبه نارنجک تفنگی و ۷ جعبه گلوله خمپاره ۶۰ مصرف شد که از شدت درگیری حکایت می کند.(۳)

در حادثه دیگری در روستای قاوخان در جنوب سقز، چته های حزب دمکرات به افراد خودی حمله کردند. پس از چند ساعت درگیری یک تن از افراد وابسته به این حزب به همراه اسلحه و مهمات مربوط به آن دستگیر شد. از افراد خودی نیز ۲ تن زخمی شدند.(۴)

در منطقه عمومی سقز نیز افراد حزب دمکرات در حوالی روستای تموغه در جنوب غربی این شهر، یک خودروی دیزل حفاری را که متعلق به شرکت آب بود، ربوده و در منطقه ای دور از این آبادی به آتش کشیده و سپس آن را به دره پرت کردند.(۵)

در همین حال، در مهاباد، عده ای از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی ساختمان کمیته امداد امام خمینی را به آتش کشیدند. همچنین در شمال غربی دیواندره، چند تن از افراد سازمان کومه له با حمله به روستای زرینه تمامی وسایل و اموال شرکت تعاونی این روستا را غارت کردند(۶)

۱- همان، صص ۵ و ۹.

۲- سند شماره ۷۸۷۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۹۲۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی سپاه پاسداران، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۶۴۴۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه صائین دژ (طرح و برنامه عملیات) به سپاه پاسداران منطقه۱۱ (طرح و برنامه عملیات)، ۸/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۲۰۲۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به نخست وزیری، ۱۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۲۰۵۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۵/۸/۱۳۶۲.
۵- سند شماره ۳۳۹۸۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سقز به استانداری کردستان، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۰۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر۲۸ کردستان (رکن۳) به فرماندهی قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن۳)، ۱۲/۸/۱۳۶۲؛ ص۱.
۶- سند شماره ۲۴۱۶۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر۲۸ کردستان (رکن۲) به فرماندهی سپاه پاسداران کردستان، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

از سوی دیگر، نیروهـای خودی برای مقابله با افراد حزب دمکرات مقر آنها در منطقه مرزی حوالی روسـتای نیروان در جنوب غربی بانه را با گلوله توپ هـدف قرار دادنـد. در این حادثه ۱۴ تن از افراد حزب کشـته یا زخمی شدند؛ یکی از کشـته شدگان از مسـئولان این حزب بود.(۱)

در قروه نیز نیروهای سپاه این منطقه ۲ تن از افراد وابسته به سازمان کومه له را دستگیر کردند.(۲)

۱

امروز نیز تسـلیم شدن افراد وابسته به حزب دمکرات کردسـتان ادامه یافت و در سلماس و میاندوآب، ۴ تن از افراد وابسـته به این حزب با دردست داشتن ۲ قبضه سـلاح انفرادی خود را به نیروهای سپاه منطقه معرفی کردند. یکی از این افراد از خوانین منطقه برشخوران سلماس بود.(۳)

درپی فراگیرشـدن پناهنـدگی افراد حزب دمکرات به نیروهـای نظـامی و انتظامی، هیئتی ازسوی دفتر سیاسـی حزب دمکرات برای بررسـی علل این امر و جلوگیری از تداوم آن به منطقه ارومیه وارد شد.

در همین حال، قرارگاه حمزه سیدالشـهدا(ع) در گزارشی ضمن بررسی موضوع پناهنده شدن عناصر حزب دمکرات به این موارد به عنوان دلایل افزایش پناهندگی اعضای این حزب در ارومیه اشاره کرده است:

۱. تسـلیم شدن تعداد زیادی از افراد وابسته به حزب دمکرات، به طوری که پیشمرگان هیز (احتمالاً هیز سیمیتکو) که قبلاً بین ۱۵۰ تا ۱۷۰ نفر بود به حـدود ۱۰۰ نفر رسـیده است. ۲. ضـعف تشـکیلاتی مسـئول کمیته شهری حزب دمکرات ارومیه. ۳. دسـتگیرشدن مسئول قبلی کمیته شهری حزب دمکرات ارومیه. ۴. تسلیم شدن ۲ تن از مسئولان کمیته شهری حزب دمکرات ارومیه. ۵. ناراضی بودن عده زیادی از افراد هیز از فرمانده. ۶. وجود شایعاتی درباره تسلیم شدن بعضی از اعضای کمیته شهری حزب دمکرات ارومیه.(۴)

علاوه بر افراد وابسته به حزب دمکرات، برخی افرادی که قبلًا با بسیج همکاری می کردند و پس از مدتی به حزب دمکرات پیوسته بودند نیز خود را به نیروهای نظامی و انتظامی تسـلیم می کنند. به طوری که در چند روز اخیر، ۲۴ تن از نیروهای محلی بسیج روستائی آویهنگ که منطقه را ترک کرده یا به گروه های مسلح غیرقانونی مهاجم پیوسـته بودند خود را به پایگاه هایی که قبلاً در آنجا خدمت می کردند، معرفی کرده اند(۵)

۲

در ادامه تمهیدات نظامی و سیاسی عراق به منظور بازداشتن ایران از ادامه حملات زمینی، رادیو صوت الجماهیر گزارش داد: صدام حسین رئیس جمهور عراق، امروز در منطقه عمومی پنجوین «با تنی چند از رزمندگان بخش لشکر یکم دیدار کرد. این دیدار با حضور تنی چند از افسران فرماندهی

۱- سـند شـماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: گزارش نـوبه ای اطلاعـاتی قرارگـاه حمزه سیدالشـهدا(ع)، شـماره ۸، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۶.

۲- سند شماره ۳۵۲۱۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات کردستان به اطلاعات منطقه ۱۱، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۵۰۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات میاندوآب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی اطلاعات سلماس به فرماندهی اطلاعات منطقه۱۱، ۱۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ (قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۰.

۵- سند شماره ۳۲۰۲۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به نخست وزیری، ۱۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (اطلاعات) به منطقه۱۱ (اطلاعات)، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

نیروهای مسلح صورت گرفت.»(۱)از سوی دیگر، رادیو ابوظبی نیز اعلام کرد ملك فهد پادشاه عربستان، نامه ای ازسوی رئیس جمهور عراق دریافت کرده که «مفاد آن فاش نشده است.» بنا به این گزارش قاسم احمد تقی وزیر نفت عراق، نامه صدام را هنگام ملاقات با فهد تسلیم وی کرده است.(۲)

۱

برخی از مطبوعات غربی به انعکاس ادعای دیروز عراق درمورد عملیات دریایی این کشور در نزدیکی بندر امام خمینی پرداختند.

روزنامه لوماتن (چاپ پاریس) دراین مورد نوشت: «دیروز ۲ کشتی ایرانی در مدخل خلیج فارس نزدیک بندر [امام] خمینی توسط نیروی دریایی و هوایی عراق و ۲ کشتی دیگر در مدخل این بندر به علت مین گذاری منهدم شدند و این درحالی است که عراق ۱۰ روز پیش اعلام کرده بود مدخل بندر [امام] خمینی را به منظور انصراف نفتکش ها از نزدیک شدن به بندر مذکور مین گذاری کرده است.»(۳)

روزنامه های امریکایی وال استریت ژورنال، واشنگتن پست و نیویورك تایمز نیز ادعای عراق درمورد غرق ۵ کشتی حامل کالاهای ایران در آب های منتهی به بندر امام خمینی را درج کردند. بااین حال نیویورك تایمز خاطرنشان کرد: «فرماندهی عالی نیروهای عراق هیچ گونه جزئیاتی از نوع کشتی های ایرانی نداد و فقط آنها را اهداف دریایی دشمن نامید؛ اصطلاحی که عراق آن را هم برای کشتی های تجارتی و هم نظامی ایران استفاده می نماید.»(۴)

خبرگزاری کیودو از بیروت نیز با اشاره به گزارش دیروز منابع نظامی عراق دراین مورد اعلام کرد: «شرکت های نفتی ژاپن بدون هیجان و با آرامی با این گزارش برخورد کردند ولیکن گفتند که ازنظر آنان هیچ گونه تغییر عمده ای در جنگ ایران و عراق روی نداده است.» کیودو همچنین افزود که یک مقام شرکت "اید میتسو کوسان" ضمن تردید در صحت ادعای مذکور گفت: «ایران و عراق دست به یک جنگ روانی علیه یکدیگر زده اند.» وی تأکید کرد: «این گزارش بیشتر به یک داستان تخیلی شبیه است.»(۵)

۲

رئیس جمهور اعلام کرد امروز در دنیا قدرتی وجود ندارد که بتواند جمهوری اسلامی را به زانو درآورد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، آیت الله سیدعلی خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، امروز در مراسم صبحگاه پرسنل منطقه هوایی مهرآباد تهران با اشاره به اینکه پرسنل نیروی هوایی توانستند حس افتخار ملت ایران را زنده کنند، اظهار کرد: «هرچند دشمن قبل و بعد از شروع جنگ تحمیلی تبلیغات سوء زیادی کرده است، اما علی رغم همه این جوسازی ها، ارتش و نیروی هوایی سربلند ما همان گونه سربلند باقی ماند.» وی همچنین با یادآوری اینکه «اولین گروه نظامی که انقلاب اسلامی را پذیرا شد پرسنلی از نیروی هوایی

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۶، رادیو صوت الجماهیر، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص۵، رادیو ابوظبی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷ ، ۱۱/۸/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، توکیو - خبرگزاری کیودو، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

بودند»، خطاب به آنان گفت: «شما موظفید این خط را ادامه دهید.»

رئیس شورای عالی دفاع همچنین خاطرنشان کرد: «به وضوح دیده ام که قدرت های بزرگ با عوامل نفوذی خود و با اتکا به دل های افراد غیرمسئول مایل بوده اند درصورت امکان نیروی هوایی را به کلی متلاشی کنند. البته واضح است که این کار را نمی توانستند و نخواهند توانست انجام دهند.» وی سپس تأکید کرد: «هدف دشمن را برای تلاشی نیروی هوایی بشناسید و با آن با قاطعیت برخورد کنید. هرچند چهره افتخارآمیز جهانی جمهوری اسلامی آسان به دست نیامده است و امروز نیز در دنیا قدرتی وجود ندارد که بتواند آن را به زانو درآورد.»

رئیس جمهور سپس سیاست های امریکا در مناطق مختلف اعم از لبنان، امریکای مرکزی و غرب آسیا را ناموفق خواند و افزود: «ما احساس قدرت می کنیم، نه قدرت توپ و تانک و هواپیما بلکه قدرت و نیروی عظیم انسان های مؤمن و پایدار که تجهیزات آنها [قدرت های بزرگ] یارای مقابله با آن را ندارند. ما دشمنان خود را در همه جا تهدید کرده ایم و آنها را به عکس العمل انفعالی واداشته ایم.»(۱)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی در دیدار با وزیر امور خارجه و جمعی از سفرا و کارداران جمهوری اسلامی ایران در کشورهای اروپایی و امریکایی تأکید کرد: باید آن قدر جهاد کنیم تا دنیا باور کند ما حق خودمان را می گیریم. حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی در این دیدار با بیان اینکه «براساس تعلیمات اسلام مقیدیم که بر واقعیت و حقیقت تکیه کنیم و نمی توانیم با توطئه و دروغ پردازی به اهداف خود دست یابیم»، به تهاجم اخیر امریکا به گرانادا درپی انفجار مقر تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت اشاره و اظهار کرد: «امریکا نیکاراگوئه را که انقلابی مردمی داشته است مورد توطئه قرار می دهد و منطقش این است که ما نمی توانیم نزدیک کشورمان کشورهای کمونیستی را تحمل کنیم. البته این حرف قابل قبول نیست، اما برطبق آن چگونه توقع دارند که کشورهای مسلمان و عرب و جهان سوم حضور اسرائیل را به عنوان اهرم اقتصادی و نظامی و اطلاعاتی تحمل کنند.» وی افزود: «ما با چنین سیاست ها و چنین شیطان هایی روبه رو هستیم و ابزارهایی مثل مطبوعات و خبرگزاری ها و مجامع عمومی هم که توسط آنها اداره می شوند، نداریم.»

رئیس مجلس آن گاه با اشاره به توانایی ایران در حفظ و بستن تنگه هرمز افزود: «اگر این اهرم در دست کشور ماجراجویی بود می توانست با استفاده از آن باج زیادی بگیرد، ولی ما با چنین کارهایی موافق نیستیم. امریکا هم اگر به ایران بیاید در باتلاقی گرفتار می شود که نمی تواند از آن خارج شود.» هاشمی رفسنجانی تأکید کرد: «امریکا برای آمدن به ایران راهی ندارد و قبلاً ـ هم این را در طبس آزمایش کرده است. امریکا درباره ایران تمام کارهایی را که می توانسته کرده است و عراق و عربستان را هم او در مقابل ایران قرار داده است.»

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۱۲.

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در ادامه سخنان خود به هماهنگی سیاست های نظامی دو ابرقدرت اشاره کرد و گفت: «امریکا و شوروی باهم تفاهم دارند و بااینکه هریک از محیط شلوغی که توسط دیگری ایجاد شده است استفاده می کنند. وقتی امریکا به گرانادا حمله کرد، شوروی هم سی هزار سرباز دیگر وارد افغانستان کرد.» وی سپس اضافه کرد: «بااین حال ما حتی از حربه های حق خود نیز کمتر استفاده می کنیم. ما می توانیم از اهرم های اقتصادی برای اهداف سیاسی خود با صراحت استفاده کنیم و در یک مورد درباره ژاپن همین کار را کردیم و آنها مجبور شدند به نوعی از معامله تهاتری تن بدهند و نفت ما را بخرند.» رئیس مجلس در پایان خطاب به نمایندگان جمهوری اسلامی ایران در کشورهای اروپایی و امریکایی گفت: «دنیا به دنبال حق و انصاف نیست و ما باید مانند بچه هایمان که در جبهه ها هستند از اسلام دفاع کنیم. شما هم در دنیایی که تناسبی با روح شما ندارد باید بسیار تلاش و حتی جهاد کنید و شب و روز خود را صرف انقلاب کنید تا پس از یک دوره کار زیاد به جایی برسیم که دنیا باور کند که ما حق خود را می گیریم و حق کسی را هم نمی خواهیم.»(۱)

۱

معاون نخست وزیر عراق مدعی شد کشورش بااینکه در شرایط جنگی به سر می برد اقتصاد نیرومندی دارد.

به گزارش رادیو صوت الجماهیر، طه یاسین رمضان معاون نخست وزیر عراق که به نمایندگی از صدام حسین در افتتاحیه بیستمین نمایشگاه بین المللی عراق شرکت کرده بود ضمن اعلام این مطلب گفت: «اگر بگوییم که علی رغم برخی مشکلات مالی که در سه ماهه اخیر سال ۱۹۸۳ درنتیجه کاهش عایدات نفتی [حاصل از] خط لوله نفتی سوریه بروز کرده لیکن عراق توانسته است خود را با این وضع جدید تطبیق نماید، گزاف نگفته ایم.» وی اضافه کرد: «عراق مرحله تطبیق را پشت سر گذاشته و در مرحله جبران است.» به گفته وی دلایل این امر، پایان کار احداث خط لوله نفت این کشور به ترکیه در آینده نزدیک و نیز «دریچه های جدیدی» است که ازطریق عربستان به روی عراق گشوده می شود.(۲)

به گزارش خبرگزاری آلمان شرقی، در نمایشگاه بین المللی بغداد «بیش از ۱۸۰۰ مؤسسه اقتصادی از ۶۰ کشور شرکت دارند.»(۳)رادیو ریاض نیز در گزارشی از شرکت وزیر بازرگانی عربستان در بیستمین نمایشگاه بین المللی عراق به منظور افتتاح غرفه عربستان خبر داد.(۴) همچنین به گزارش رادیو صوت الجماهیر، وزیر بازرگانی هلند و هیئت همراه امروز با معاون اول نخست وزیر عراق ملاقات کرد. رمضان در این دیدار «نقش هلند درپیاده کردن چندین طرح و برنامه در عراق آن هم در شرایط بحران جنگ این کشور با ایران را مورد ستایش قرار داد.» بنا به این گزارش، «معاون اول نخست وزیر عراق و وزیر بازرگانی هلند آخرین تحولات جنگ ایران و عراق را مورد تبادل نظر قرار دادند.»(۵)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۶.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۴۳، رادیو صوت الجماهیر، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸ ، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص۲۰، بغداد - خبرگزاری آلمان شرقی، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۶، رادیو ریاض، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص۴، رادیو صوت الجماهیر، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

در همین حال امروز وزیر بازرگانی و کشتیرانی نروژ نیز با عبدالجبار عبدالرحیم وزیر حمل ونقل عراق، درمورد «راه های گسترش روابط میان دو کشور درزمینه حمل ونقل» دیدار و گفت وگو کرد.(۱)

۱

معاون وزیر امور خارجه ژاپن به دیدار خود از بغداد بدون اخذ اطمینان از خودداری عراق از حمله به مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی پایان داد.

رادیو کلن امروز در گزارشی ضمن اشاره به خاتمه دیدار توشی جیرو ناکاجیما معاون وزیر امور خارجه ژاپن از بغداد گفت: ناکاجیما «در جریان این دیدار ظاهراً نتوانسته از عراق قول و اطمینان بگیرد که نیروهای مسلح عراق تأسیسات نفتی ایران را که به کمک ژاپنی ها ساخته می شود مورد حمله قرار نخواهند داد.»(۲)از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از توکیو، شینتارو آبه وزیر امور خارجه ژاپن، اعلام کرد معاون وی «درحال حاضر به ایران نخواهد رفت و دیدار او از این کشور در اواسط نوامبر [دهه آخر آبان] و یا دیرتر صورت می گیرد.» وزیر امور خارجه ژاپن همچنین گفت: «طارق عزیز وزیر خارجه عراق در ملاقاتی که روز یکشنبه با ناکاجیما انجام داد به وی اطمینان داد که عراق به خاطر روابط دوستانه اش با ژاپن تقاضای این کشور را مورد توجه قرار خواهد داد.»(۳)

در همین حال، شرکت میتسوئی ژاپن «امکان به تأخیرافتادن ازسرگیری کار ساختمان مجتمع پتروشیمی ایران و ژاپن را به دلیل گزارش حمله نیروی دریایی عراق به کشتی های ایرانی رد کرد.» به گزارش خبرگزاری ژاپنی کیودو مقامات این شرکت «ضمن ابراز نگرانی از افزایش تشنج در خاورمیانه [غرب آسیا] گفتند ساختمان مجتمع مزبور طبق برنامه تنظیم شده، در ماه ژانویه (دی ماه) از سر گرفته خواهد شد. لیکن این مقامات افزودند طبق توافقی که بین ایرانیان و شرکت میتسوئی شده است ازسرگیری ساختمان مجتمع مزبور هر زمانی که کار با خطر روبه رو شود به تأخیر خواهد افتاد.»(۴)

۲

درپی صدور قطعنامه جدید شورای امنیت سازمان ملل درباره جنگ ایران و عراق و آزادی کشتیرانی در خلیج فارس، امروز اخبار و گزارش های متعددی درباره مواضع دو کشور درگیر جنگ در قبال این قطعنامه و دورنمای تلاش های صلح انتشار یافت.

به نوشته روزنامه کیهان، سعید رجایی خراسانی سفیر دائمی ایران در سازمان ملل، در گفت وگو با خبرنگار این روزنامه تحولات اخیر منطقه و هشدار ایران درمورد انسداد تنگه هرمز درصورت استفاده از هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد علیه تأسیسات نفتی این کشور را عامل

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص۱۳، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۱/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، رادیو کلن، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۳، توکیو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۴، توکیو - خبرگزاری کیودو، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

ارائه طرح قطعنامه اخیر ازسوی کشورهای غربی ذکر کرد و افزود: «اما این کشورها به جای اینکه مانع از به کاربردن سوپراتانداردها بشوند و یا فرانسه را از تحویل این سلاح ها بازدارند به فکر افتادند که با تمهیدات سیاسی، شرایطی برای حفظ امنیت خلیج فارس آغاز کنند و با چنین شرایطی بود که چنین حرکتی؛ یعنی تهیه پیش نویس آغاز شد.» وی همچنین درمورد آراء مثبت داده شده به این قطعنامه گفت: «هلند دلیل رأی مثبت دادن خود را به قطعنامه، علاقه [به] آتش بس عنوان کرد. برخی امنیت خلیج فارس را عنوان کردند و به هرحال درمجموع اگرچه ۱۲ کشور رأی مثبت دادند، اما این آراء نشان داد که حمایت قاطع، جامع و کاملی از قطعنامه وجود ندارد و درنهایت نتوانست رأی مثبت کلیه کشورهای عضو شورای امنیت را با خود داشته باشد.»

رجایی خراسانی درمورد ارتباط بین تصویب قطعنامه و تبلیغات شدید اخیر امریکا مبنی بر دخالت ایران در انفجار پایگاه های امریکا و فرانسه در بیروت گفت: «این امکان وجود دارد که امریکا بخواهد باتوجه به جو موجود و ناشی از شرایط به وجود آورده شده، زمینه ای برای دخالت [در خلیج فارس] داشته باشد؛ چراکه از قبل نیز معلوم بود که ایران باتوجه به نادیده گرفتن حقوق خود حاضر به پذیرش قطعنامه شورای امنیت نیست.» وی سپس درمورد دلایل ایران مبنی بر نپذیرفتن قطعنامه جدید با اشاره به شرایط صدور سه قطعنامه قبلی شورای امنیت خاطرنشان کرد: «چهارمین قطعنامه نیز وقتی صادر می شود که سقوط صدام نزدیک است. به این ترتیب هماهنگی در صدور قطعنامه های سازمان ملل کاملاً مشخص است و حمایت آنها را از متجاوز نشان می دهد.» نماینده ایران در سازمان ملل درمورد اقدام بعدی شورای امنیت اظهار عقیده کرد: «فکر نمی کنم شورای امنیت در این مرحله کاری بتواند انجام بدهد؛ چراکه جمهوری اسلامی به موقع حرکت کرد و درحقیقت شورای امنیت را با شکست مواجه ساخت. آنها انتظار داشتند که خیلی راحت قطعنامه ای با رأی مثبت کلیه اعضا تصویب کنند و بعد بگویند ایران با هر قطعنامه ای مخالف است و درنتیجه کشورمان را جنگ طلب و به طورکلی معاند با حرکات سازنده معرفی کنند، اما حرکت به موقع جمهوری اسلامی و ارائه قطعنامه ای در مقابل قطعنامه شورای امنیت و ارائه پیشنهاداتی جدید حربه ای را که می خواستند با آن جمهوری اسلامی ایران را جنگ طلب نشان بدهند از دست آنها گرفت.» رجایی خراسانی پیش بینی کرد: «باتوجه به اینکه هدف های پشت چنین قطعنامه ای را قبلاً افشا کرده ایم، قطعنامه احتمالی آینده شورای امنیت بیشتر عادلانه خواهد بود.»(۱)

در همین حال وابسته مطبوعاتی سفارت ایران در لندن امروز در یک نشست مطبوعاتی اعلام کرد که «ایران آتش بس پیشنهادی سازمان ملل درمورد جنگ سه ساله خلیج [فارس] را درصورتی قبول خواهد کرد که دولت عراق به ریاست صدام حسین سرنگون شود.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، روزنامه تایمز ضمن اعلام این مطلب افزود: سفارت ایران «در تلاش برای تغییردادن جهت افکار خارجی ها به نفع ایران، اخطار ایران مبنی بر اینکه درصورت

۱- روزنامه کیهان، ۱۰/۸/۱۳۶۲، ص۲.

استفاده عراق از موشک های اگزوست توسط هواپیماهای سوپراتانـدارد، تنگه هرمز را بر روی تمامی کشتی ها مسـدود خواهـد کرد را تکرار کرد.»(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری عراق گزارش داد این کشور از قطعنامه جدید شورای امنیت که «خواستـار پایان فوری خصومت در خلیج عربی [فارس] شد» استقبال کرده است. بر پایه این گزارش، تصمیم عراق به پذیرش قطعنامه مذکور در نشست مشترک شورای فرماندهی انقلاب و فرماندهی منطقه ای حزب سوسیالیست بعث عرب به ریاست صدام حسین رئیس جمهور عراق، اتخاذ گردید. به دنبال این نشست بیانیه ای صادر و اعلام شد: «دولت عراق تعهد خود را نسبت به قسمت دوم قطعنامه شورای امنیت که از ایران و عراق خواسته است تا به عملیات نظامی علیه هدف های غیرنظامی من جمله مناطق مسکونی خاتمه دهند اعلام می دارد.» در بیانیه مذکور آمده است: «دولت عراق که به منظور رسیدن به یک راه حل عادلانه و افتخارآمیز برای درگیری با ایران، خالصانه با شورای امنیت همکاری می کند تمام قطعنامه های صادره ازسوی شورا دررابطه با جنگ عراق - ایران را قبلاً پذیرفته بود، ازاین رو دولت عراق از قطعنامه شماره ۵۴۰ شب گذشته شورای امنیت استقبال می کند.»

در ادامه، بیانیه عراق نکاتی را مورد تأکید قرار داده است؛ ازجمله درمورد بند ۲ قطعنامه ۵۴۰ که ناظر بر نقض حقوق بشر و درخواست توقف تمامی حملات به مناطق غیرنظامی است، ضمن اینکه ایران را به گلوله باران مناطق غیرنظامی عراق متهم ساخته، اعلام کرده که عراق آماده است با ایران تحت نظارت سازمان ملل موافقت نامه ای به منظور خودداری از حمله به اهداف غیرنظامی امضا کند. این بیانیه همچنین ایران را به نقض قرارداد ژنو درزمینه رفتار با زندانیان جنگی متهم و توجه انظار را به تخلف از این قرارداد درارتباط با زندانیان جنگی عراق جلب کرده است.

بیانیه مذکور درمورد بند ۳ قطعنامه درخصوص آزادی کشتیرانی در آب های بین المللی؛ ازجمله «گذرگاه های آبی و راه های آبی قابل استفاده برای کشتیرانی» موافقت عراق را اعلام کرده، اما عملی کردن آن را منوط به پذیرش ایران دانسته است. این بیانیه سپس هشدار داده است: «درصورتی که طرف دیگر قطعنامه را رد کرده یا در حالتی قبول کند و سپس نسبت به آن عمل نکند، [یا] اگر طرف دیگر با هرگونه عملی یا اقدامی درصدد نادیده گرفتن حقوق طبیعی عراق از آزادی کشتیرانی در خلیج [فارس]، تنگه هرمز یا آبراه های منتهی به آن و استفاده از بنادر عراقی و آبراه ها به هر منظور باشد دولت عراق حق اتخاذ هرگونه اقدامات لازم را برای حفظ و دفاع از منافع حیاتی عراق محفوظ می دارد.»

عراق درمورد بند ۴ قطعنامه درخصوص راه های تضمین توقف خصومت و اعزام ناظران سازمان ملل به این منظور، آمادگی خود را برای همکاری با دبیرکل سازمان ملل و نیز «مذاکرات جهت رسیدن به یک راه حل عادلانه افتخارآمیز مورد قبول طرفین» برطبق بند نخست قطعنامه اعلام کرده و «نسبت به هر تلاشی جهت انجام قسمتی از قطعنامه هشدار» داد. بیانیه عراق دراین زمینه تصریح

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص۹، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه انگلیسی تایمز.

کرده موافقت این کشور با قطعنامه اخیر شورای امنیت بر مبنای "کلیت قطعنامه" است.(۱)

همچنین به گزارش رادیو صوت الجماهیر، طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق، امروز هشدار داد: «چنانچه دولت ایران به تجاوزات خود علیه عراق ادامه بدهد یا اینکه بخواهد شعله های جنگ را در خلیج [فارس] گسترش دهد دولت عراق تأسیسات اقتصادی ایران را بمباران خواهد کرد.» وی افزود: «دولت عراق برای خاتمه دادن به اختلافات خود با ایران همه گونه تلاش های صلح جویانه خود را به آزمایش گذاشت، ولی این تلاش ها با یکدندگی و لجاجت حکام تهران برای ادامه دادن به جنگ مواجه گردید.»(۲)

۱

نماینده دائم ایران در سازمان ملل متحد از دبیرکل این سازمان و فعالیت های اولاف پالمه نخست وزیر سوئد درزمینه میانجیگری در جنگ ایران و عراق اعلام حمایت کرد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، درپی انتشار سخنان روز گذشته سعید رجایی خراسانی سفیر ایران در سازمان ملل مبنی بر اینکه «ایران میانجیگری [اولاف] پالمه را نمی پذیرد»، نخست وزیر سوئد امروز در اظهاراتی موضع رجایی خراسانی را «مغایر راه حل شورای امنیت که خواستار برقراری آتش بس فوری در خلیج [فارس] شده» دانست و گفت: «دبیرکل سازمان ملل از من خواسته است باوجود سمت نخست وزیر سوئد مأموریت میانجیگری خود را دنبال کنم و من هم تا آنجا که ما دو نفر تشخیص دهیم امکان نتیجه گیری وجود دارد، این میانجیگری را دنبال خواهم کرد.» پالمه همچنین اضافه کرد که «تلاش های او و گاهی اوقات ناامیدکننده به نظر می رسد زیرا اوضاع ظاهراً بسیار وخیم به نظر می آید و حتی احساس می شود این خطر وجود دارد که این جنگ به صورت جنگ بین المللی درآید.» وی با تأکید براینکه «همه چیز به هواپیماهای فرانسوی و اقدام های ایران بستگی دارد»، خاطرنشان کرد که «قصد ندارد در آینده نزدیک عازم منطقه جنگی دو کشور شود، زیرا این عمل هنگامی قابل اجراست که دو کشور رقیب بخواهند جنگ را تمام کنند و احتیاج به یک میانجی داشته باشند.»(۳)

درعین حال، خبرگزاری آسوشیتدپرس از سازمان ملل گزارش داد رجایی خراسانی پس از اظهار تردید درمورد حمایت ایران از مأموریت پالمه، در پاسخ به تماس تلفنی کوردووز معاون دبیرکل سازمان ملل، «بر اطمینان دولت متبوعش به دبیرکل سازمان و فعالیت های اولاف پالمه تأکید ورزیده و گفته است که این حمایت همچنان تغییرناپذیر مانده است.»(۴)

۲

صدور قطعنامه ۵۴۰ موج خبری گسترده ای را در رسانه های خارجی درپی داشت. دراین حال وزیر امور خارجه فرانسه تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق را تأیید کرد.

رادیو بی بی سی در گزارشی از جک تامسون خبرنگار خود درخصوص تصویب قطعنامه ۵۴۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص۴، رادیو صوت الجماهیر، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص۴، استکهلم - خبرگزاری فرانسه، ۱۱/۸/۱۳۶۲.
۴- همان، ص۸، سازمان ملل - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

شورای امنیت ضمن اشاره به امتناع پاکستان، مالت و نیکاراگوئه از دادن رأی مثبت به قطعنامه جدید گفت: «امریکا و بریتانیا نیز نسبت به این قطعنامه از خود تردید نشان دادند، اما سرانجام تصمیم گرفتند که هرگونه درخواست برقراری آتش بس را مورد تصویب قرار دهند. شوروی نیز به این قطعنامه رأی موافق داد اما علیه هرگونه مداخله درصورت بسته شدن تنگه هرمز دراثر عملیات نظامی هشدار داد.»

بی بی سی همچنین با اشاره به موضع منفی ایران در قبال قطعنامه اخیر گفت: «ایران بدون شک از همان مراحل اولیه جریان تنظیم و تصویب این قطعنامه خود را با تهدید مواجه می دید. قطعنامه شورای امنیت به پیشنهاد کشورهای توگو، زئیر و گویان و با حمایت فرانسه صادر گردید و آشکارا جانب عراق را در جنگ گرفته است. از آن گذشته، هنگام تصویب این قطعنامه ریاست شورای امنیت به عهده اردن بود که درحال حاضر متحد عراق به شمار می آید و قرار است ماه نوامبر ریاست آن به کشور مالت واگذار گردد. بعضی از دیپلمات های سازمان ملل متحد چنین استدلال می کنند که اگر فرانسه خواهان تنظیم قطعنامه ای بود که ایران احتمالاً آن را مورد قبول قرار می داد، می باید چند روز دیگر نیز برای آن وقت منظور می داشت. اما حتی قبل از تصویب این قطعنامه ایران موضع خود را اعلام داشته بود.» رادیوی مذکور در ادامه ضمن اشاره به موضع عراق در استقبال از قطعنامه ۵۴۰ گفت: «اما در بیانیه دولت عراق آمده است که عراق فقط درصورتی براساس قطعنامه شورای امنیت عمل خواهد کرد که ایران نیز از آن تبعیت کند.»(۱)

رادیو امریکا نیز در گزارشی به نقل از خبرنگار خود در سازمان ملل با اشاره به اظهارات رجایی خراسانی درمورد فعالیت اردن در جلسه دیروز شورا علیه ایران که به حذف پیش نویس قطعنامه پیشنهادی ایران از دستورکار جلسه شورای امنیت انجامید، گفت: «برخی از دیپلمات های غربی به طور خصوصی گوشزد می کنند که برداشت ایران درست است.» رادیو امریکا افزود: «بنا بر این گزارش، به رغم بی میلی برخی از اعضای شورا، اردن و فرانسه شورا را به رأی گیری شتاب زده درباره قطعنامه ناگزیر کرده بودند.»(۲)

همچنین خبرگزاری فرانسه از سازمان ملل درباره رفتار پاکستان در روند تصویب قطعنامه ۵۴۰ گزارش داد: این کشور «به گونه ای شاخص و قوی از ابراز نظر خودداری نمود و اعلام کرد که با رأی ممتنع به این قطعنامه نقش بی طرفی خود را به عنوان یک عضو کمیته صلح اسلامی حفظ می کند.» بر پایه این گزارش، شاه نواز نماینده پاکستان، تأکید کرد «برای پایان بخشیدن به این جنگ سه ساله لازم است درپی پیشرفت روندی از صلح بود که دو جناح ذی نفع در آن دخالت داشته باشند.» وی تصریح کرد: «ناتوانی شورای امنیت در پاسخ گویی به نگرانی ها و بدگمانی های ایران به ویژه در مراحل اخیر جنگ سبب شده که ایران به یک قضاوت نسبتاً تند درباره ظرفیت و توانایی این شورا در ایفای یک نقش فعال به عنوان صلح آفرین برسد.» خبرگزاری فرانسه افزود: «نماینده پاکستان از ایران و عراق درخواست کرد که نسبت به وضعیت وخیم منطقه و این جنگ از خود

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، صص ۲۵ و ۲۶، رادیو بی بی سی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۱۷، رادیو امریکا، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

حساسیت نشان داده و در تحقق صلح به نفع حفظ موجودیت و استقلال خود شتاب کنند.» وی سپس خاطرنشان کرد: «به درازاکشیدن جنگ ایران و عراق در منطقه که بار موضوعات انفجارآمیزی را بر دوش می کشد خطر دخالت قدرت های بزرگ را در بر دارد.»(۱)

رادیو بی بی سی در گزارش دیگری نظر خبرنگار خود در سازمان ملل را درباره انگیزه و آثار احتمالی صدور قطعنامه اخیر جویا شد. خبرنگار بی بی سی پس از آنکه انگیزه مشترک کشورهای غربی در صدور این قطعنامه را تضمین جریان انتقال نفت عنوان کرد، افزود: دراین میان «فرانسه دلیل خاصی داشته است و آن دلیل این است که این کشور می خواهد خود را از این سرزنش که سلاح های ساخت فرانسه هدف های ایرانی را منهدم می سازد و به دنبال آن ایران احتمالاً جریان نفت در خلیج [فارس] را مختل می سازد، مبری کند.» خبرنگار مذکور در پاسخ به این سؤال که «شورای امنیت سازمان ملل اینک بدون هیچ رأی مخالفی خواستار یک آتش بس محدود میان ایران و عراق شده است، ولی آیا قطعنامه هایی توخالی و غیرقابل اجرا نظیر همین قطعنامه، اعتبار سازمان ملل را کاهش نمی دهند؟» گفت: «در اینجا [سازمان ملل] نیز بسیاری همین عقیده را دارند. من با نماینده امریکا در شورای امنیت که معاون رئیس شورا نیز هست صحبت کردم. وی با این عقیده موافق نبود و می گفت شورا باید قطعنامه های مفید را تصویب کند حتی اگر یکی از طرف های درگیر آن را نپذیرد. بااین همه به سختی امکان دارد این قطعنامه خاص نتیجه مستقیمی در بر داشته باشد.» وی سپس درباره اینکه «به نظر نمی رسد جنگ خلیج [فارس] به پایان خود نزدیک تر شده باشد»، اظهار عقیده کرد: «چنین چیزی امکان دارد. به نظر می رسد ایران رفته رفته فکر مذاکره ازطریق شورای امنیت یا سازمان ملل را می پذیرد. من فکر می کنم علی رغم آنکه ایران قطعنامه شورای امنیت را نمی پذیرد و شورا را به خاطر تصویب آن مورد سرزنش قرار می دهد، نشانه های بیشتری از تمایل این کشور به مذاکره در دست است.»(۲)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، روزنامه فرانسوی لوموند در سرمقاله خود ضمن اینکه تصویب قطعنامه جدید را «موفقیتی برای پاریس» ذکر کرد، نوشت: «تحویل سوپراتانداردها اینک می تواند رسماً ازسوی فرانسه تأیید شود.» این روزنامه سپس افزود: «اکنون ایران می تواند قطعنامه خود را تسلیم شورای امنیت کند.» لوموند در قسمت دیگری از این مقاله نوشت: «این قطعنامه که تهیه آن سه هفته به طول انجامید به امید جلب همکاری فعال طرفین به درخواست برای برقراری آتش بس در خلیج[فارس] محدود شد و علی رغم پشتیبانی شوروی از آن، انگلیس و هلند مدت ها در تأیید این قطعنامه دچار تردید شده بودند و درحالی که نمی خواستند به روابط خوبشان با رژیم تهران خدشه ای وارد شود، در آخرین لحظات امیدوار بودند که ایرانیان موافقت ضمنی خود را با آن اعلام کنند. ولی پاسخ تهران این بود که این قطعنامه یک توطئه است.»(۳)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۱۰، سازمان ملل - خبرگزاری فرانسه، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۴۰ و ۴۱، رادیو بی بی سی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین یادآور شد که کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه امروز «پس از دیدار با همتای ایتالیایی اش در رم، تحویل سوپراتاناردها به عراق را تأیید کرد.»(۱)

رادیو مونت کارلو نیز در گزارشی از نشست مطبوعاتی وزرای امور خارجه فرانسه و ایتالیا، ضمن اشاره به این مطلب گفت که دو وزیر اروپایی در این نشست از قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل به شماره ۵۴۰ ابراز رضایت کرده و گفتند امیدوارند که «این قطعنامه نقطه عطفی در جهت پایان دادن به بحران خلیج [فارس] درپی آغاز یک جنگ طولانی میان عراق و ایران» باشد.(۲)

۱

اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس درحالی آغاز به کار کرد که خطر گسترش جنگ ایران و عراق به نحو بی سابقه ای بر تصمیمات این شورا سایه انداخته است.

وزرای ۶ کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس امروز در دوحه پایتخت قطر گرد هم آمدند تا مقدمات برگزاری چهارمین اجلاس سران شورای همکاری را برای ۷ نوامبر ۱۹۸۳ (۱۶ آبان ۱۳۶۲) فراهم کنند. خبرگزاری آسوشیتدپرس با اعلام این خبر افزود: «هدف اصلی از تشکیل این کنفرانس به طور عمده بحث درمورد راه های مقابله با تهدیداتی است که دررابطه با ممانعت از صدور نفت ازطریق تنگه هرمز به عمل می آید. همچنین قرار است این کنفرانس درمورد تلاش های دسته جمعی کشورهای عضو شورای همکاری برای تحکیم اتحاد نظامی خود، میانجیگری برای پایان دادن به جنگ ایران - عراق، ازبین بردن اختلافات داخلی فلسطینی ها و اختلاف سوریه و عراق توصیه نامه هایی [به منظور ارائه به اجلاس سران] تنظیم کند.»

به گزارش آسوشیتدپرس، شیخ احمد بن سیف آل ثانی وزیر امور خارجه قطر، در مصاحبه با روزنامه دولتی الرایه گفت: «قرار است تهدیدات ایران [و] در محتوای کلی تر، پایان دادن به جنگ سه ساله ایران و عراق مورد بررسی وزرای خارجه و کنفرانس سران شورای همکاری خلیج [فارس] قرار گیرد.» وی درمورد تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز به احتمال مداخله نظامی امریکا و شوروی اشاره کرد و افزود: «از زمان تجاوز شوروی به افغانستان دو ناو شوروی به طور دائم در تنگه هرمز مستقر شده اند و همچنین حضور نظامی امریکا به طور مشابه در تنگه هرمز وجود دارد.» شیخ احمد تأکید کرد: «بستن تنگه هرمز مطمئناً مداخلات نظامی ابرقدرت ها برای حمایت از منافعشان را تسریع خواهد کرد.»(۳)

در همین حال تماس های مقامات نظامی امریکا با دولت های منطقه خلیج فارس دراین زمینه رو به افزایش می باشد. به گزارش رادیو کویت، جان آدامز فرمانده نیروهای امریکا در منطقه غرب آسیا، که به منظور رایزنی درمورد شرایط امنیتی سرگرم دیدار از کویت است، امروز با شیخ سالم الصباح وزیر دفاع کویت، ملاقات کرد. در این ملاقات کفیل وزارت دفاع و کاردار

۱- همان، ص۵، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیو های بیگانه، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص۴، رادیو مونت کارلو، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، دوحه - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

سفارت امریکا در کویت نیز حضور داشتند. بنا به این گزارش، آدامز و هیئت نظامی همراه با رئیس ستاد ارتش کویت نیز دیدار و گفت وگو کرد(۱)

در همین زمینه روزنامه تایمز مالی امروز در تفسیری به قلم کاترین اولن با اشاره به کمک های پیشنهادی کشورهای خارج از حوزه خلیج فارس برای محافظت از این منطقه نوشت: «اغلب ناظران به رغم تشنجات موجود در منطقه انتظار ندارند در جلسه سران کشورهای خلیج فارس راه حل سیاسی جدیدی برای جنگ ایران و عراق ارائه شود، اما بدون تردید مسئله ادامه کمک های مالی به عراق و پیداکردن بهترین شیوه میانجیگری در جنگ مورد بررسی قرار خواهد گرفت. علاوه براین کشورهای حوزه خلیج فارس احتمالاً سوریه را تحت فشار بیشتری قرار خواهند داد.» براین اساس، «وزرای خارجه کویت و عربستان سعودی به منظور ترغیب سوریه به بازکردن خط لوله نفت عراق به دمشق سفر می کنند.»(۲) این درحالی است که سخنان امروز نخست وزیر اردن در پارلمان این کشور از احتمال ضعیف موفقیت شورای همکاری خلیج فارس دراین زمینه حکایت داشت. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، مضرب دران نخست وزیر اردن، اعلام کرد: «تلاش هایی که اخیراً پادشاهی سعودی، کویت و امارات عربی متحده درجهت میانجیگری بین عراق و سوریه به عمل آورده اند موفقیت آمیز نبوده است.»(۳)

۱

انتشار گزارش ها درباره انفجارهای بیروت با محوریت متهم ساختن ایران و سوریه و مشکلات تصمیم گیری امریکا و فرانسه درباره اقدامات تلافی جویانه همچنان ادامه دارد.

امروز فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، در مصاحبه با شبکه دوم تلویزیون این کشور اعلام کرد: «بااینکه مدارک به دست آمده دخالت رژیم تهران را در فاجعه بیروت ثابت می کند، اما تحقیقات پیرامون این حادثه همچنان ادامه دارد و پس از روشن شدن نتیجه تحقیقات و شناسایی عامل یا عاملین این فاجعه دو کشور فرانسه و امریکا تصمیمات لازم را اتخاذ خواهند کرد.»(۴)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، روزنامه واشنگتن پست در مقاله ای با اشاره به اظهارنظر اخیر کنت دام معاون وزارت امور خارجه امریکا درمورد «شرکت داشتن ایرانی ها» در بمب گذاری های بیروت و اطلاع سوری ها از این امر نوشت: «این قوی ترین اعلام عمومی است که تاکنون یک مقام عالی رتبه امریکایی درمورد اتهامات ایران و سوریه درارتباط با جریان بمب گذاری اخیر عنوان نموده است.» واشنگتن پست درعین حال با استناد به بخش دیگری از اظهارات معاون وزارت امور خارجه امریکا افزود: «در میان مقامات دولتی امریکا بر سر ارائه مدارک محکومیت مظنون و عملی بودن نوع تلافی امریکا و همچنین اثرات احتمالی آن بر روی کوشش های امریکا برای حل جنگ داخلی لبنان و نیز اثرات آن بر روی روابط امریکا با اعراب و جهان، بحث جریان دارد.»

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۶، رادیو کویت، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۴ و ۱۵، رادیو بی بی سی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص۳۵، رادیو آزاد ایران، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

واشنگتن پست همچنین به احتمال «مشارکت بیشتر امریکا و اسرائیل برای مقابله با سوریه» در لبنان درقالب عملیات تلافی جویانه اشاره کرد و نوشت: وزیر دفاع امریکا در جلسه شورای امنیت ملی این کشور هشدار داد که کمک اسرائیل در چنین عملیاتی «به روابط امریکا و کشورهای عرب صدمه می زند.»(۱)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۲، صص ۱۷ - ۱۵، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۲.

۱

از صبح امروز، آخرین اقدامات و هماهنگی های باقیمانده تا آغاز مرحله سوم عملیات والفجر۴ در سطح قرارگاه بین غلامعلی رشید و عزیز جعفری انجام شد. براین اساس، مهدی کیانی، علی فدوی، علی تجلائی و حسن دانایی فر هرکدام مأمور پیگیری کار مشخصی شدند و به نوعی نمایندگی قرارگاه فرماندهی عملیات در موارد زیر به آنها واگذار شد:

حسن دانایی فر به قرارگاه فرماندهی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) رفت و علی تجلائی در قرارگاه فرماندهی لشکر ۳۱ عاشورا مستقر شد. علی فدوی مأمور هماهنگی امور اطلاعاتی و شناسایی یگان ها و مهدی کیانی نیز مسئول پیگیری طرح و احداث جاده چمک به لری و شیخ المارین شد.

همچنین در ساعات باقیمانده تا شروع عملیات، کار احداث و تجهیز اورژانس یگان ها با سرعت بیشتری پیگیری و به پایان رسید. طبق گزارش ها برای تخلیه مجروحان لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) یک واحد اورژانس در زیر ارتفاع خلوزه دایر شد. برای لشکر ۳۱ عاشورا نیز یک اورژانس با ظرفیت پذیرش ۲۰۰ مجروح در بین ارتفاعات لری و کنگرک احداث گردید.

یک اورژانس نیز برای تخلیه مجروحان تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) در دامنه شرقی ارتفاع لری بر پا شد، البته این اورژانس به علت کمبود وقت با چادر ایجاد شد و قرار است هرچه سریع تر آن را در زیر یک بنای سوله ای قرار بدهند.

طبق هماهنگی های به عمل آمده، مقرر شد مجروحان لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) پس از اقدامات اولیه پزشکی برای ادامه مداوا به بیمارستان گولان (شمال مریوان) و مصدومان لشکر ۳۱ عاشورا و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) هم به بیمارستان اشترآباد (جنوب بانه) انتقال یابند.

همچنین از ساعت ۱۶:۳۰ امروز، واحد مهندسی قرارگاه مقدم حمزه اعلام کرد که کار احداث جاده چمک به لری در قسمت هایی که در دید و تیر دشمن قرار ندارند از دو سمت شروع شده است؛ این جاده درصورت احداث کامل حدود ۵ کیلومتر طول خواهد داشت. لشکر۱۴ امام حسین(ع) برای اجرای مأموریت خود نیاز اساسی به وجود این جاده دارد و فرماندهی این لشکر بارها عنوان کرده که درصورتی می تواند نیروهای خود را در منطقه غرب

کانی مانگا وارد عمل کند که ساخت جاده از چمک به لری و شیخ المارین پایان یافته باشد. ازاین رو، فرماندهی قرارگاه با حساسیت خاصی این موضوع را پیگیری می کرد و تقریباً هر ساعت از میزان پیشرفت کار گزارش می گرفت. واحد مهندسی در آخرین گزارش خود اعلام کرد که در طول ۲ کیلومتر از مسیر مورد نظر شکاف های لازم ایجاد شده و دستگاه های مهندسی مشغول به کار هستند. گفتنی است واحد مهندسی لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیز که امکانات و تجهیزات راه سازی قابل توجهی در اختیار دارد و از مهارت و توانایی ویژه ای در امور مهندسی رزمی برخوردار است، با مهندسی قرارگاه مقدم حمزه در این امر مشارکت می کرد.

ساعاتی پس از شروع فعالیت واحد مهندسی، دشمن از ساخت این جاده آگاه شد و تقریباً از اوایل شب، محدوده فعالیت دستگاه های راه سازی را زیر آتش گرفت، بااین حال گروه مهندسی همچنان زیر آتش توپخانه های عراق به کار خود ادامه داد.(۱)

۱

علاوه بر انجام هماهنگی ها برای اجرای مرحله سوم عملیات والفجر۴ در رده های مختلف، آماده سازی یگان هایی که قرار است در ادامه این مرحله وارد عمل شوند نیز ازجمله موضوعاتی بود که امشب در قرارگاه فرماندهی پیگیری شد. به این منظور، حسین خرازی و مهدی زین الدین فرماندهان لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) به قرارگاه فراخوانده شدند تا از آخرین وضعیت یگان خود گزارش دهند.

در ابتدا، حسین خرازی درحالی که همچنان نگران احداث جاده چمک، لری و شیخ المارین بود، بار دیگر تأکید کرد تا زمانی که جاده احداث نشود نمی تواند هیچ نیرویی را وارد عمل کند. غلامحسین بشردوست نیز که از پایان یافتن احداث جاده در موعد مقرر اطمینان کافی نداشت پیشنهاد کرد درصورتی که جاده مورد نظر آماده نشد، اگر لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) توانست ارتفاعات ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ کانی مانگا را به تصرف درآورد، لشکر۱۴ امام حسین(ع) با بهره گیری از جاده ای که از عقبه خودی (منطقه قزلجه) به کانی مانگا می رسد و تقریباً در روی خط الرأس این ارتفاع به سمت جنوب امتداد یافته است، به سمت شهر نالپاریز پیشروی و اهداف خود را تصرف کند. حسین خرازی این طرح را رد نکرد ولی گفت: حتی درصورت امکان استفاده از این جاده همه مسیر آن برای خودرو قابل تردد نیست. وی همچنان به ضرورت احداث جاده چمک به لری تأکید داشت. خرازی با بیان اینکه «وقتی ما نیرو را حرکت می دهیم که متکی به جاده هستیم، جاده لری به چمک و شیخ المارین باید باز بشود. ما اول باید مسئله جاده را حل کنیم بعد عملیات کنیم»، افزود: این اهم مشکلات ماست که باید حل شود.

حسین خرازی در پاسخ به این سؤال غلامعلی رشید که «نیروهای شما الآن کجا هستند؟ و کی پای کار و آماده عملیات هستند؟» گفت: ما مشکل وسیله نقلیه داشتیم و مجبور شدیم برخی تدارکات را با قاطر جابه جا کنیم، ولی از ساعت ۲۴ دیشب، تعداد ۱۰ دستگاه کامیون به دستمان رسید و نیروها تا ساعت ۱۴ امروز به لاله حمرین (محل تجمع نیروها و عقبه اصلی لشکر۱۴ امام حسین(ع)) می رسند.

۱- سند شماره ۲۸۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، ۹/۸/۱۳۶۲ تا ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۴۳ - ۳۹.

پس از حسین خرازی، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، در مقر فرماندهی حاضر شد. این لشکر قرار است در ادامه مرحله سوم عملیات، در غرب کانی مانگا وارد عمل شود و منطقه حدفاصل بادانه تا شمال دشت خرمال را پاک سازی و تأمین کند. لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) به علت آنکه ابلاغ مأموریت به این یگان دیرتر از سایر یگان ها صورت گرفته در برخی امور ازجمله شناسایی ها، عقب ماندگی هایی دارد که درصدد جبران آن است.

در این جلسه، مهدی زین الدین درباره مشکلات شناسایی لشکر که ناشی از دیرآمدن نیروهایش به منطقه و دوری منطقه مورد شناسایی و همچنین یافتن راهکار برای اجرای عملیات است، مطالبی بیان کرد. وی گفت: قرار است نیروهای شناسایی در طول روز مسیر را طی کنند و پس از رسیدن به نزدیکی هدف در مکان مناسبی مخفی شوند و سپس در موقعیت مناسب، منطقه مورد نظر و پایگاه ها و نیروهای دشمن را شناسایی کنند.(۱)

دراین باره غلامعلی رشید از علی فدوی - که ازطرف قرارگاه خاتم مأمور هماهنگی اطلاعاتی بین قرارگاه و یگان های منطقه است - خواست که حتی المقدور به این لشکر کمک کند و نیروهای بومی را که در امر شناسایی منطقه قرارگاه همکاری دارند دراختیار عناصر اطلاعاتی لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) قرار دهد. فدوی ضمن استقبال از این پیشنهاد اعلام کرد که برای کمک به تیم های شناسایی این لشکر آنها را با تیم های شناسایی سایر یگان ها هماهنگ کرده است تا با هم به شناسایی بروند و از تجربیات آنها استفاده کنند.

در پایان این جلسه، غلامعلی رشید به مهدی زین الدین گفت: علاوه بر ۲ مأموریتی که به شما ابلاغ شده است شما ۲ گردان دیگر را نیز به عنوان احتیاط لشکر۳۱ عاشورا در نظر بگیرید و در محل مناسبی مستقر کنید تا اگر لشکر۳۱ عاشورا در دستیابی به اهداف خود دچار مشکل شد یا احتیاج به نیروی بیشتری بود این ۲ گردان شما برای تأمین و تکمیل ارتفاع شیخ گزنشین به کار گرفته شود.(۲)

۱

با فرارسیدن تاریکی، یگان های عمل کننده آخرین اقدامات خود را برای اجرای مرحله سوم عملیات والفجر۴ در ارتفاعات کانی مانگا و غرب آن در محورهای مختلف انجام دادند. نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) از سه محور در شرق کانی مانگا و نیروهای لشکر۳۱ عاشورا نیز در حاشیه رودخانه قزلجه در حدفاصل ارتفاع لری و شیخ گزنشین راهی منطقه عملیاتی شدند. نیروهای تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) هم که در غرب ارتفاع لری مستقر بودند برای اجرای مأموریت به سمت جنوب منطقه حرکت کردند(۳)

۱- پیمودن مسیری که نیروهای شناسایی لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) باید از محل استقرار خود در جنوب لری تا منطقه هدف طی می کردند، ۷ ساعت زمان می برد.

۲- سند شماره ۶۴۳۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴ (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۱/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۷۶)، داود رنجبر، صص ۶ - ۱.

۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، صص ۱۰۱ و ۱۰۲.

تا ساعت ۲۴، آخرین وضعیت نیروهای این ۳ یگان به این ترتیب بود: در محور ارتفاعات

کانی مانگا اغلب گردان های لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و لشکر ۳۱ عاشورا بدون درگیری از فاصله بین سنگرهای کمین دشمن عبور کرده و به سمت خط اصلی عراق در حرکت بودند. در محور غرب کانی مانگا نیز نیروهای تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) به سمت بادانه در حرکت بودند، ولی هم زمان با حرکت این نیروها اطلاعاتی به دست آمد که نشان می داد نیروهای دشمن که روز گذشته به منطقه بادانه آمده بودند در این منطقه درحال گسترش هستند. در همین حال گزارش شنود قرارگاه هم حاکی از آن بود که دشمن متوجه حرکت نیروهای خودی از محور رودخانه قزلجه (نیروهای لشکر ۳۱ عاشورا) شده است ولی تحلیل نادرستی از حرکت نیروهای این لشکر داشته و در گزارش به رده های بالاتر اعلام کرده که نیروهای ایرانی در منطقه قزلجه درحال اجرای عملیات گشتی رزمی هستند.(۱)

۱

به فرماندهی کل طرح و عملیات سپاه پاسداران، ۱۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۳۰۰۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن سیاسی - اطلاعاتی وزارت کشور، ۲/۹/۱۳۶۲، ص۲۴.

امروز هواپیماهای جنگنده و توپخانه های ارتش عراق چند نقطه مرزی استان های کردستان و خوزستان را هدف قرار دادند.

در یکی از این حملات، جنگنده های عراقی به حریم هوایی مناطق نزدیک به منطقه عملیاتی والفجر۴ تجاوز و حومه شهر مریوان را بمباران کردند که درنتیجه ۲ تن از افراد محلی زخمی شدند.

دستگیری خلبان هواپیمای ساقط‌شده عراقی

همچنین طبق گزارش ژاندارمری، یک هواپیمای عراقی که قصد بمباران روستای ننور در جنوب شرقی بانه را داشت، هدف آتش پدافند هوایی قرار گرفت. خلبان این هواپیما قبل از سقوط، با چتر نجات از هواپیما بیرون پرید و تا آخرین ساعات امروز تجسس برای یافتن لاشه و خلبان هواپیما ادامه داشت.(۲)-(۳)

در همین حال توپخانه های

ص: ۴۸۲

۱- همان، ص۱۰۲؛ و- سند شماره ۲۸۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۲ و ۴۳.

۲- طبق اطلاعاتی که چند روز بعد به دست آمد، این خلبان در منطقه ای فرود آمد که افراد حزب دمکرات در آنجا حضور داشتند و آنها

نیز این خلبان را تحویل مقامات عراق دادنـد. یادآوری می شود که تاکنون بارها گروه های مسـلح غیرقانونی دست به چنین اقـداماتی زده اند. (سندشماره۱۱۳۷۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره۱۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص۲)
۳- سـند شماره ۳۴۲۰۰۵ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: از لشـکر۲۸ کردسـتان (رکن۳) به فرمانـدهی قرارگـاه عملیاتی شـمال غرب (رکن۳)، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۱؛ و- سند شماره ۳۶۶۵۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۱/۸/۱۳۶۲، ص۳؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

عراقی نیز محوطه دیری فارم، شرکت نفت و مناطق پل نو، گمرک، راه آهن و کشتارگاه خرمشهر و همچنین چند نقطه از شهر آبادان و جزیره مینو و مناطق عملیاتی را هدف قرار دادند که خسارت هایی به بار آورد؛ ازجمله ۳ منزل مسکونی و یک مغازه در شهر آبادان تخریب شد. براثر این حملات و همچنین در جریان درگیری های مرزی ۱۲ تن از افراد خودی زخمی شدند.(۱)

۱

در حوادث مختلف امروز استان های آذربایجان غربی و کردستان که در مناطق کردنشین نقده، سلماس، بوکان، مریوان و شمال ارومیه اتفاق افتاد، ۱۱ تن از افراد خودی شهید و ۱۰ تن زخمی شدند. از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان ایران نیز یک تن کشته و یک تن زخمی شد. در این روز همچنین ۴ تن از وابستگان به این حزب در نقده و پیرانشهر خود را به نیروهای سپاه پاسداران تسلیم کردند.

افراد حزب دمکرات در حومه روستای پاوله واقع در جنوب نقده، به افراد ژاندارمری حمله کردند. با اعزام نیروهای سپاه به منطقه درگیری مهاجمان محل را ترک کردند، ولی هنگام بازگشت نیروهای ژاندارمری افراد این حزب علیه آنان کمین زدند بدین صورت که با کارگذاشتن چند مین در مسیر نیروهای ژاندارمری تعدادی از آنان را زخمی کرده و سپس به سمت آنها تیراندازی کردند. در این حادثه ۹ تن از نیروهای خودی شهید و ۲ تن از آنان زخمی شدند(۲)

در حادثه دیگری در جنوب غربی سلماس، یک خودروی سپاه در حدفاصل روستای هشتراک به خناوین بر روی یک مین که عناصر حزب دمکرات کار گذاشته بودند، رفت و منفجر شد. براثر این انفجار ۳ تن از افراد سپاه و ۲ تن از پیشمرگان مسلمان کرد زخمی شدند که حال ۲ تن از زخمی ها وخیم گزارش شده است. پس از این حادثه در بازرسی از منطقه یک مین دیگر نیز کشف و خنثی شد(۳)

چته های حزب دمکرات در اقدام دیگری در همین منطقه در اوایل شب، به پایگاه بهیک حمله کردند. در درگیری سه ساعته بین نیروهای پایگاه و افراد حزب، یکی از مهاجمان کشته و دیگری زخمی شد.(۴)

همچنین در جنوب غربی بوکان، یک خودرو حامل ۲ تن از نیروهای تخریب که برای مین یابی عازم این منطقه شده بود، در ساعت ۸ صبح در حوالی روستای گردکلان به کمین افراد حزب دمکرات برخورد کرد و براثر تیراندازی هر دو نفر آنها به شهادت رسیدند. فرمانده سپاه بوکان ضمن اعلام خبر این واقعه به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) از کوتاهی نیروهای ژاندارمری که می بایست تأمین جاده را از ساعت ۷ صبح برقرار می کردند گلایه کرد. فرمانده سپاه بوکان همچنین یادآور شد که هنگام درگیری از نیروهای ژاندارمری درخواست کمک شد ولی آنها ضمن رد این

۱- سند شماره ۲۹۱۰۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۶۰۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان دفتر سیاسی - انتظامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۰۷۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۹۱۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۰۰۶۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (منطقه ۱۱) ص: ۴۹۱

۳- . سند شماره ۳۵۹۱۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از

فرماندهی اطلاعات سلماس به فرماندهی و اطلاعات منطقه۱۱، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۲۱۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح عملیات سلماس به طرح عملیات منطقه۱۱، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

درخواست اعلام کردند که برای کمک به شما دستور نداریم و نمی توانیم جلو بیاییم.(۱)

در حادثه دیگری در شمال شرقی مریوان، نیروهای پایگاه چناره چند ساعت با عناصر مسلح غیرقانونی درگیر بودند که در جریان آن یک تن از افراد گروهان چناره زخمی شد.(۲)

در ۶ کیلومتری شرق صائین دژ هم در درگیری بین نیروهای سپاه و افراد حزب دمکرات که ۲ ساعت به طول انجامید یک تن از افراد سپاه زخمی شد.(۳)

همچنین یک تن از نیروهای ژاندارمری در نزدیکی روستای قره باغ بر روی مین رفت که انفجار آن موجب قطع هر دو پای وی شد، مصدوم بلافاصله برای معالجه به میاندوآب منتقل شد.(۴)

از سوی دیگر امروز، ۴ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان در نقده و پیرانشهر خود را به نیروهای سپاه این دو شهر تسلیم و درخواست امان نامه کردند. تسلیم شدن این افراد پیامدهای مثبت دیگری نیز داشت؛ ازجمله آنکه یکی از افراد تسلیم شده در نقده اطلاعاتی را درباره تشکیلات حزب در شهرستان اشنویه و نقده و محل استقرار، استعداد و تجهیزات این تشکیلات ارائه داد. علاوه براین فرد دیگری که در پیرانشهر خود را تسلیم کرده بود از اقدام افراد حزب دمکرات به کارگذاری مواد منفجره در حوالی پایگاه کوپر در جنوب این شهرستان خبر داد که نیروهای سپاه بلافاصله آن را کشف و خنثی کردند.(۵)

۱

رئیس جمهور بر اهمیت فعالیت های تبلیغی و خبری به منظور اصلاح شناخت سایر ملت ها و دولت ها از جمهوری اسلامی ایران تأکید کرد.

آیت الله سیدعلی خامنه ای در دیدار با سرپرست و نمایندگان خبرگزاری جمهوری اسلامی در خارج از کشور، ضمن سخنانی "ارتباطات خبری و تبلیغ خبری" را بسیار با اهمیت و تأثیرگذار خواند و گفت: «اگر انقلابی در داخل مرزهای خود باقی بماند ضربه پذیر می شود.» وی دراین خصوص افزود: «قدرت های بزرگ برای مبارزه با این انقلاب راه معارضه و برخورد تبلیغاتی و دادن خبرهای دروغ را انتخاب کردند. این شیوه برای ما دو خسارت بزرگ داشته است: اول اینکه مردم دنیا را از شناخت ایران و انقلاب و چهره امام و مسئولان دور نگه داشتند. خسارت دوم که پوشیده تر و پنهان است اثر روی ذهن دولت ها است.» رئیس جمهور واهمه مقامات کشورهای خلیج فارس از جمهوری اسلامی ایران را حاصل خبرهای مغرضانه ای دانست که این کشورها از واقعیت انقلاب دریافت کرده اند.

آیت الله خامنه ای در ادامه با بیان اینکه به رغم تلاش های صورت گرفته، هنوز دستگاه هوشمند، موقع شناس و فصیحی برای تنظیم و ارائه اخبار وجود ندارد، انعکاس درست واقعیت های خارج از کشور را به مردم درصورتی که «باعث خارج شدن آنها از وضع متعادل» نشود ضروری برشمرد و آن را به ویژه در تصمیم گیری های دستگاه های سیاسی و اقتصادی

۱- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ (قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۷۱۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی بوکان به فرماندهی و طرح عملیات - اطلاعات، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۹۱۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۳۶۴۴۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی صائین قلعه (طرح و عملیات) به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منطقه ۱۱ (طرح و برنامه عملیات)، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۹۱۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۲۱۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات نقده به اطلاعات منطقه ۱۱، ۱۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران پیرانشهر (اطلاعات) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (اطلاعات)، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

مؤثر دانست. رئیس جمهور به این منظور از توسعه دفاتر خبرگزاری جمهوری اسلامی در خارج کشور به عنوان حرکتی راهبردی نام برد و افزود: «خبرهای ما باید ازنظر کیفیت هرچه ممکن است بهتر شود تا چنان که اکنون در بعضی موارد مشاهده می شود یک خبر در اثر سوءتدبیر و عدم توجه به جوانب امر تبدیل به ضد تبلیغ نشود و درنهایت بتوانیم شبکه خبررسانی کارآمد و سالمی داشته باشیم.»(۱)

۱

نخست وزیر در پایان جلسه امروز هیئت دولت - که با حضور رئیس جمهور تشکیل شد - هدف از صدور قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل را رفع تنگنای عراق در عبور آزاد از منطقه خلیج فارس دانست.

به نوشته روزنامه کیهان، امروز میرحسین موسوی پس از پایان جلسه هیئت دولت در گفت وگویی درباره قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل و علل نپذیرفتن آن ازسوی ایران گفت: «اغلب این سازمان ها وسیله ای برای اعمال سیاست های قدرت های بزرگ هستند، به خصوص شورای امنیت که در رأس آن پنج قدرت بزرگ به عنوان قلدر وجود دارند و به صورت باج گیرانی نظرات خود را تحمیل می نمایند و تصمیمی که دراین رابطه گرفته شده بیشتر به منظور نجات رژیم صدام از خفقانی است که به آن گرفتار شده و مصوبات قطعنامه، رفت وآمد عراق را در منطقه آزاد قلمداد کرده و این مخالف سیاست ها و مصالح عمومی انقلاب اسلامی است.» وی همچنین افزود: «این جنگ به ما تحمیل شده و ما آن را آغاز نکرده ایم و عراق می بایست پای تمام عواقب آن بایستد و این مسئله که در شورای امنیت مطرح شده زمینه سازی برای دخالت بیشتر قدرت های بزرگ در منطقه است و اراده ملت های منطقه این توطئه ها را خنثی خواهد کرد.»(۲)

۲

میرحسین موسوی نخست وزیر، در مراسمی که در آستانه سالروز تسخیر سفارت امریکا در ایران برگزار شد، این رویداد را سرآغاز شکست فرهنگ امریکایی در دنیا خواند و آن را حرکتی پیوسته با جبهه ها ارزیابی کرد.

نخست وزیر امروز در اجتماع شرکت کنندگان در راه پیمایی به مناسبت سالروز تبعید امام خمینی و تسخیر سفارت امریکا در ایران که از مقابل دانشگاه تهران تا ساختمان سفارت سابق امریکا در تهران برگزار گردید، در سخنانی گفت: «ما امروز سالروز فتح جاسوس خانه امریکا در ایران را ازطرف تمامی ملت های در بند جهان جشن می گیریم؛ چراکه امروز ایران، کانون گرم مبارزات عمیق ضداستکباری و پرچم دارِ ستیزی گسترده برعلیه همه جباران زمین است.» وی به نقش برخی از جریان های داخلی که

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- روزنامه کیهان، ۱۳/۸/۱۳۶۲، ص۲.

از آنهـا به عنوان "لیبرال ها" یاد کرد درجهت اجرای مقاصـد امریکا اشاره کرد و افزود: «امیـدی که امریکا به لیبرال ها دارد به خاطر سال ها سرمایه گذاری روی آنهاست. لیبرال ها با احساس احترام به بینش و قضاوت امریکا نسبت به انقلاب اسلامی همان پنجره هایی هستند که امریکا تصمیم دارد از آن وارد شود.» موسوی سپس تأکید کرد: «بزرگ ترین اثری که اشغال لانه جاسوسی و دستگیری جاسوسان امریکـایی در جهـان داشت، شکست همین ابهت فرهنگ امریکـایی در بین ملـل دنیا بود. به دنبال این حرکت است که لیبرال ها و گروه هـایی افشا می شونـد و قـدرت لیبرال هـا فرو می ریزد.» نخست وزیر همچنین خاطرنشان کرد: این حرکت «بزرگ ترین شعار گروه های چپ را به عنوان مقـابله بـا امریکا، از آنها گرفت و پوچی اهـداف و شعارهای آن را به ملت ها نشان داد و درست از همین نقطه است که ملت از آنها فاصله می گیرند و منزوی شان می کنند.»

نخست وزیر در ادامه تأکیـد کرد: «اثرات عظیم مبارزه با امریکا را نباید فقط در امریکازدایی جست وجو کرد. با این مبارزه و با این شعار "مرگ بر امریکا" ریشه گروهک های وابسته و چهره پلید وابستگان صهیونیست ها نمایان شد و با این شعار حزب توده خائن افشا گشت و اثرات مستمر و عمیقی را بر جای گذارد و مبارزه را با پیروزی به جلو راند.» موسوی در پایان اظهار کرد: «اگر نظری به جبهه ها بیفکنیم خواهیم دید این حرکت رزمندگان جز با بیدارشدن یک ملت در سایه شعارهایی برعلیه قدرت های بزرگ نمی توانست صورت بگیرد و تسخیر لانه جاسوسی سرفصلی برای این پیروزی ها در میان ملت ما بود و از این نظر این حرکت یک حرکت پیوسته با جبهه ها است.»(۱)

۱

پس از هفته ها انتشار گزارش های متناقض درباره تحویل هواپیماهای سوپراتانـدارد فرانسه به عراق، امروز مقامات دو کشور تأییـد کردند هواپیماهای مذکور در ماه گذشته به عراق تحویل شده است.

خبرگزاری فرانسه دراین بـاره گزارش داد: طـارق عزیز وزیر امور خـارجه عراق در مصاحبه با روزنامه فرانسوی لوماتن اعلام کرد ۵ فروند هواپیمای سوپراتانـدارد که عراق از فرانسه خریداری کرده اکنون در عراق می باشد. این خبرگزاری اضافه کرد: وزیر امور خارجه عراق با اعلام این مطلب، به اسراری که درپی عزیمت این ۵ هواپیما از پایگاه فرانسوی "لاندویزیو" در تاریخ شانزدهم مهرماه،(۲) ایجاد شده بود، پایان داد. طارق عزیز با بیان اینکه روابط میان فرانسه و عراق لحظات حساسی داشته و مسئله سوپراتاندادها بغرنج ترین این لحظات بوده است، افزود: «عراق درحال حاضر، کاملاً راضی می باشد زیرا دولت فرانسه با تحویل هواپیماها طی ماه اکتبر (ماه گذشته) به تعهدات خود عمل کرده است.»

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص۱۵.

۲- البته برخی رسانه هـا، تاریـخ تحویـل این جنگنـده ها به عراق را روز پانزدهم مهرماه اعلام کردنـد. (ر.ک: کتاب ۲۷ روزشمار جنگ ایران و عراق، آماده سازی عملیات والفجر۴، روزشمار ۱۵/۷/۱۳۶۲، گزارش ۷۳۹، ص۹۴۷)

وزیر امور خارجه عراق همچنین اظهار کرد: «ماجرای سوپراتاندادردها که خیلی سروصدا به پا کرده اکنون پایان یافته است، ولی بااین وجود این موضوع برای ما مثبت بود، زیرا اجازه داد تا استحکام روابط فرانسه و عراق که در زمان ژرژ پمپیدو شروع و در طی دوره والری ژیسکاردستن(۱) ادامه یافته بود در دوران سوسیالیست ها نیز به مورد آزمایش گذاشته شود.» وی تأکید کرد: «دولت فرانسه دریافته که منافعش در ادامه همکاری با عراق است. ازاین رو به دوستی میان دو کشور وفادار است و همانند یک ابرقدرت عمل می کند به طوری که می توان به آن اعتماد کرد و تأسف نخورد.»(۲)

طارق عزیز درمورد کشورهای تأمین کننده سلاح برای عراق نیز گفت: «درصورتی که ما از برخی کشورها ازجمله شوروی ناامید شویم کشورهای دیگری آماده اند جای آنان را بگیرند. کشورهای عربِ دوست، عربستان سعودی، کویت، مصر و اردن از این پس کاملاً از عراق حمایت می کنند.» وی با اعتراف به مشکلات مالی عراق تصریح کرد: «مسئله اساسی مسئله مالی ناشی از بسته شدن خط لوله نفتی است که از سوریه عبور می کند. گرچه سال ۱۹۸۳ دشوار بود، اما اقتصاد عراق ورشکسته نشد.» وزیر امور خارجه عراق با اشاره به افزایش ظرفیت خط لوله نفتی عراق به ترکیه و طرح احداث خط لوله انتقال نفت عراق به عربستان برای سال ۱۹۸۴، از بازگشایی خط لوله نفت عراق از خاک سوریه اظهار ناامیدی کرد و گفت: «دولت سوریه تنها مسئول این بحران است و همین امر شاید بیانگر استحکام روابط اعراب با عراق باشد.»(۳)

هم زمان با انتشار مصاحبه وزیر امور خارجه عراق، شارل هرنو وزیر دفاع فرانسه نیز در یک نشست خبری خطاب به خبرنگاران اعلام کرد: «در این لحظه که با شما صحبت می کنم نزدیک به یک ماه است که هواپیماهای مورد بحث در محلی که قرار بود باشند، قرار گرفته اند و این موضوع دنیا را هم به آخر نرسانده است.» رادیو بی بی سی ضمن اعلام این مطلب تأکید کرد اظهارات وزیر دفاع فرانسه به «شایعات مربوط به اینکه هواپیماهای سوپراتاندارد در عراق هستند و یا قاعدتاً باید در عراق باشند» خاتمه داد(۴)

۱

شرکت بیمه لویدز لندن اعلام کرد: «کشتی های تجاری تانکرهای متعلق به شرکت های خود را از تنگه هرمز دور نگه می دارند.» به گزارش خبرگزاری فرانسه بیمه لویدز افزوده است: «تانکرهای نفتکش تا حصول اطمینان از آماده بودن محموله خود از عبور از تنگه [هرمز] خودداری می کنند که این به خاطر وجود تشنج در منطقه خلیج فارس و خطر حمله است. هدف از این کار کاهش مدت زمان اقامت در منطقه جنگی می باشد که یکی از نتایج آن کاهش مخارج بیمه است.» این گزارش به نقل از شرکت لویدز اضافه کرد که حدود ۷۰ کشتی در

۱- ژرژ پمپیدو و والری ژیسکاردستن رؤسای جمهور فرانسه در سال های ۱۹۷۴ - ۱۹۶۹ و ۱۹۸۱ - ۱۹۷۴ بودند.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹ ، ۱۳/۸/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۲ و ۱۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه فرانسوی لوماتن.

۴- . واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص۷، رادیو بی بی سی، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

بنـدر فجیره امارات عربی متحده پهلو گرفته و بیش از ۱۰ کشتی نیز در ساحل عمان لنگر انـداخته اند(۱) خبرگزاری آلمان غربی از منامه نیز ضـمن اعلام همین مطلب یادآور شـد: «[هر روز] به طور متوسط ۵۰ کشتی از تنگه هرمز عبور می کنـد و حـدود یک پنجم نفت مورد نیاز جهان غیرکمونیست نیز ازطریق کشتی هایی که از این تنگه عبور می کنند تأمین می شود.»(۲)

۱

انتشـار اخبـار و گزارش ها درخصوص اسـتقبال عراق و امتناع ایران از پـذیرش قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل و واکنش های بین المللی به مواضع دو کشور دراین زمینه ادامه دارد.

خبرگزاری کویت در گزارشـی اعلام کرد: «دولت انگلیس نسـبت به امتنـاع ایران از قبول قطعنـامه شورای امنیت سازمـان ملـل دررابطه با پایان دادن به جنگ عراق - ایران ابراز تأسف کرد.» این خبرگزاری همچنین به نقل از «منابع انگلیسـی» گفت که «اقـدام ایران بـدین معنی است که یک فرصت دیگر جهت حل این درگیری طولانی منتفی است.»(۳)(۴)-(۵)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسـلامی از پاریس، روزنامه های فیگارو، لیبراسـیون و لوکوتیدین دوپاری نیز در گزارش های کوتاهی به سخنـان سـعید رجـایی خراسانی سـفیر دائمی ایران در سازمان ملل مبنی براینکه شورای امنیت «روح شـیطانی» دارد و نیز «ایران از این پس میـانجیگری شورای امنیت در جنـگ ایران و عراق را رد خواهـد کرد»، اشاره کرده، افزودنـد: «عراق از قطعنامه روز دوشـنبه شورای امنیت استقبال کرده است.»(۶)

در همین حال نشـریه لیبراسـیون گزارش داد: کلود شـسون وزیر امور خارجه فرانسه، امروز در اطلاعیه ای درخصوص جنگ ایران و عراق بر آغاز مـذاکرات و پایان دادن به نبرد تأکیـد کرد.(۷) از سوی دیگر، صـدام حسـین رئیس جمهور عراق در دیدار با جمعی از سرپرسـتان هیئت های نماینـدگی شـرکت کننـده در نمایشگاه بین المللی بغـداد، ضـمن بیان این مطلب که «جنگ نبایـد در قاموس زندگانی باشد»، مدعی شد «به خاطر همین اصل ما تمامی پیشـنهادات صـلح هیئت ها و سازمان های جهانی و منطقه ای ازجمله پیشنهاد اخیر شورای امنیت را پذیرفتیم.»(۸)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۲، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۲، منامه - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۳- چنـان که معلوم است برداشت هـا دربـاره مخالفت ایران با قطعنامه ۵۴۰ به واکنش اولیه نماینـده دائم ایران در سازمـان ملل مربوط می باشد. دراین باره یادداشت های روزانه حجت الاسـلام هاشـمی رفسـنجانی حاکی است که به دنبال صدور قطعنامه مذکور بحث و بررسی در میان مقامات تصـمیم گیرنده درمورد موضع نهایی جمهوری اسـلامی ایران در قبال آن جریان داشته است. وی در یادداشت امروز خود می نویسد: «در دفتر [آیت الله] آقای خامنه ای با سـران قوا جلسه داشتیم. قسـمت عمده بحث ها درباره جنگ بود. بررسـی قطعنامه شورای امنیـت مبنی بر آتش بس در خلیـج فـارس و نزدن مراکز غیرنظـامی - مضـمون ایـن قطعنـامه - مـورد بررسـی قرار گرفت.» (اکـبر هاشـمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، ص۲۷۴)

۴- همان، ص۳، لندن - خبرگزاری کویت، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، ص۳، لندن - خبرگزاری کویت، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۶- همان، صص ۱۴ و ۱۵، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه لیبراسیون.

۸- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۴۱ و ۴۲، رادیو صوت الجماهیر، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

اجلاس وزرای امور خارجه شورای همکاری خلیج فارس امروز درحالی پی گرفته شد که گزارش ها از پیشنهاد عمان برای تشکیل یک نیروی مشترک به منظور مقابله با تهدید ایران به بستن تنگه هرمز و مخالفت امارات با این پیشنهاد حکایت دارد.

به گزارش رادیو کویت، راشد عبدالله وزیر مشاور در امور خارجی امارات عربی متحده، «این مسئله که دولت های شورای همکاری خلیجی تلاش هایشان را برای پایان بخشیدن به جنگ عراق و ایران متوقف ساخته اند را تکذیب کرد و طی کنفرانس مطبوعاتی در دوحه امروز اظهار داشت ابتکار شورای همکاری برای پایان دادن به این جنگ کماکان ادامه دارد و ما آماده هستیم در هر زمان تلاش هایمان را کامل کنیم و به آنچه که در سابق بدان پرداختیم، بپردازیم.»(۱)همچنین خبرگزاری رویتر از دوحه گزارش داد: راشد عبدالله هم زمان با برگزاری دور سوم مذاکرات وزرای امور خارجه کشورهای شورای همکاری خلیج فارس در سخنانی اظهار عقیده کرد که «ایران تهدید خود را درمورد بستن تنگه هرمز عملی نخواهد کرد.» بااین حال رویتر در ادامه گزارش خود افزود: تهدید ایران قرار است در «رأس دستورکار» اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس باشد و دیگر موضوعات ازجمله اختلافات داخلی اعراب و توسعه همکاری های اقتصادی میان کشورهای عضو شورا ازنظر اهمیت در درجات بعد قرار خواهند داشت.(۲)

در همین حال، رادیو امریکا اعلام کرد: «عمان پیشنهاد کرده است که شش کشور عربی عضو شورای همکاری خلیج فارس برای مقابله با تهدیدهای ایران درزمینه بستن تنگه هرمز یک فرماندهی واحد نظامی تشکیل دهند.»(۳) این درحالی است که گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس از دوحه حاکی است: «امارات متحده عربی خواستار اتخاذ یک موضع بی طرف ازجانب کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] در جنگ سه ساله عراق و ایران شد و اصرار کرد که شورا نباید به اعضای خود خطرات ناشی از خصومت های نظامی را تحمیل کند.»(۴)

به رغم پیشنهاد عمان در اجلاس وزرای امور خارجه شورای همکاری خلیج فارس، امروز سلطان بن قابوس حاکم عمان در مصاحبه با روزنامه کویتی السیاسه اذعان کرد که «کشورهای شورای همکاری خلیج [فارس] دارای قدرت نظامی محدودی می باشند و چنین قدرتی برای مقابله با ایران درصورت اجرای تهدیدات این کشور درمورد بستن تنگه هرمز که تنها گذرگاه خلیج [فارس] می باشد کافی نیست.»(۵) به گزارش خبرگزاری کویت قابوس همچنین گفت: «فکر نمی کند که ایران درصورت حمله عراق به تأسیسات نفتی اش تهدیدات خود مبنی بر مسدودساختن تنگه هرمز را عملی سازد.» سلطان عمان درعین حال اظهار کرد: «اگر برخلاف انتظارات، انسدادی صورت گیرد کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] مجبور خواهند بود که به اقدام سریع در سطح سیاسی دست بزنند. اما اگر یک راه حل سیاسی امکان پذیر نباشد، تنها یک انتخاب که دخالت نظامی است باقی می ماند.» قابوس بار دیگر به ناتوانی ارتش های

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۸/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، رادیو کویت، ۱۱/۶/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، دوحه - خبرگزاری رویتر، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص۶، رادیو امریکا، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۷ - ۵، دوحه - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۵- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۴، ۱۳/۹/۱۳۶۲، ص۵، روزنامه العرب (چاپ قطر)، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در حفظ امنیت این منطقه اشاره کرد و گفت: «اگر منافع امریکا دخالت در خلیج [فارس] را اقتضا کند هیچ کس قادر به جلوگیری از دخالت آن نخواهد بود؛ چراکه این امر به نفع این منطقه و متحدان ما خواهد بود.» وی همچنین در دفاع از اقدام عمان در اختصاص امتیازات و تسهیلات به نیروهای امریکا یادآور شد: «این امتیازات نامحدود نبوده و ناشی از نقطه نظرات مشابه سیاسی وی و امریکا می باشند.»(۱)

امروز همچنین خبرگزاری رویتر گزارش داد شرکت کنندگان در اجلاس وزیران امور خارجه شورای همکاری خلیج فارس «مسائل مربوط به عراق و سوریه را بررسی می کنند تا تلاش های هماهنگی را برای رفع اختلافات دمشق و بغداد آغاز کنند.»(۲) دراین باره رادیو اسرائیل نیز گفت: «وزیر خارجه کویت قرار است به نیابت ازسوی کشورهای حوزه خلیج فارس امشب عازم دمشق شود تا مذاکرات خود را پیرامون آشتی دادن عراق و سوریه آغاز کند.» این سفر در پایان اجلاس دوروزه وزرای امور خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس صورت خواهد گرفت.(۳)

۱

درحالی که روند تحقیق درباره انفجارهای بیروت با دشواری های تازه ای روبه رو است، فضای اختلاف بر اجلاس آشتی ملی لبنان در ژنو نیز سایه انداخته است.

روزنامه لبنانی النهار امروز نوشت: رابرت جردن سخنگوی تفنگ داران دریایی امریکا، اعلام کرد: «دو هفته طول می کشد تا تحقیق اداره اف.بی.آی (آگاهی امریکا) پیرامون انفجار بیروت تکمیل گردد.»(۴)

همچنین روزنامه فرانسوی فرانسوار (چاپ پاریس) در گزارشی به نقل از فرستاده ویژه خود به امریکا، پس از تکرار اتهامات اخیر مقامات امریکایی درمورد دخالت ایران در انفجارهای بیروت و اطلاع سوریه از این امر، افزود: «امریکایی ها قصد دارند عاملان این جنایت را تنبیه کنند.»(۵) این تهدید چنان که رادیو کلن از روزنامه آلمانی فرانکفورتر روندشاو نقل می کند باعث شده تا بسیاری از ساکنان منطقه شیعه نشین بیروت - که مقر سازمان امل در آن واقع است - به داخل بیروت نقل مکان کنند(۶) به گزارش خبرگزاری فرانسه از ژنو، این وضع نبیه بری رهبر سازمان امل را که برای شرکت در اجلاس صلح ژنو در سوئیس به سر می برد، واداشت تا در مصاحبه با تلویزیون سوئیس خواستار عقب نشینی تفنگ داران امریکایی از مواضع خود در حومه جنوبی بیروت شود.(۷)

از سوی دیگر، گزارش ها نشان می دهد روند مذاکرات نشست آشتی ملی جناح های لبنانی در ژنو با وضعیت شکننده ای مواجه شده است. گزارش خبرگزاری فرانسه حاکی است شرکت کنندگان در این اجلاس امروز درمورد هویت لبنان به عنوان عضوی از جهان عرب به توافق رسیدند، اما درمورد موافقت نامه لبنان - اسرائیل گفت وگوها به جایی نرسید و در جریان آن یکی از شرکت کنندگان

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۲/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، کویت - خبرگزاری کویت، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۳۶، رادیو آزاد، ۱۱/۸/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری رویتر.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص۹، رادیو اسرائیل، ۱۱/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۸، ۲/۸/۱۳۶۲، ص۲۲، بیروت - خبرگزاری آسوشیتدپرس،

.۱۱/۸/۱۳۶۲

۵- همان، صص ۳۴ و ۳۵، رادیو ایران، ۱۱/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه فرانسوی فرانسوار.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۲۵، رادیو کلن، ۱۳/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه آلمانی فرانکفورتر روندشاو.

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، ص۲۶، ژنو - خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

پیشنهاد کرد بحث دراین باره به بعد موکول شود. بر پایه یک گزارش، ریچارد فیربانکس فرستاده امریکایی به این اجلاس «یک رشته دیدارهایی خارج از کنفرانس با ولید جنبلاط، سلیمان فرنجیه و اعضاء جبهه لبنانی و نبیه بری رهبر جنبش امل انجام داد. در این ملاقات ها نماینده امریکا از رهبران جناح های درگیر لبنان که در ژنو گرد آمده اند، خواست از بررسی مسئله اختلاف برانگیز موافقت نامه خروج نیروها بین اسرائیل و دولت لبنان دست بردارند.»(۱)

از سوی دیگر، روزنامه فرانسوی لوموند در شماره امروز خود مصاحبه خبرنگار این نشریه با حسین موسوی رهبر گروه انشعابی امل را درج کرد. موسوی در این گفت و گو اظهار کرد: «این کنفرانس نتیجه مثبتی به بار نخواهد آورد و حتی اگر چنین نتیجه ای داشته باشد، این ابداً شامل ما نمی شود زیرا مردم و ملت مسلمان لبنان در آن شرکت ندارند.» موسوی همچنین ضمن تکذیب دوباره دخالت وی در انفجارهای بیروت گفت: «پاریس و واشنگتن باید نیروهای خود را که دیگر برای مسلمانان لبنان قابل تحمل نیستند از لبنان فرابخوانند. این سوءقصدها نشان می دهند که جامعه مسلمان تصمیم به مقابله گرفته است.» وی همچنین با " فرهنگی و ایدئولوژیک" توصیف کردن نقش نیروهای سپاه پاسداران در بعلبک تأکید کرد: این نیروها پس از شکست رژیم بغداد در کنار ما در بیت المقدس خواهند بود. موسوی افزود: «وقتی عراق شکست خورد ما سوپراتانداردهای فرانسوی را به دست آورده و آنها را به عنوان هدیه ای ازسوی میتران به ملت مسلمان تلقی خواهیم کرد. همان طوری که مردم ایران اف۱۴هایی را که امریکا به شاه داده بود به دست آوردند.» رهبر شاخه انشعابی امل خاطرنشان کرد: «ما حزب الله هستیم. این یک حزب جهانی است که جهان را متحد خواهد کرد حتی مستضعفین امریکا و فرانسه نیز به آن تعلق دارند.»(۲)

ص: ۴۹۱

۱- روزنامه کیهان، ۱۲/۸/۱۳۶۲، ص۲۴.

۲- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۱۹، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۴ - ۱۲، روزنامه لوموند، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۲ آبان ۱۳۶۲ ۲۷ محرم ۱۴۰۴ ۳ نوامبر ۱۹۸۳

۱

به منظـور اجرای مرحله سوم عملیـات والفجر۴، نیروهای لشکر۲۷ حضـرت رسول(ص) و لشکر۳۱ عـاشورا و تیپ۴۴ قمر بنی هـاشم(ع) با تاریـک شـدن هوا از غروب روز قبـل، حرکت خود را برای رسـیدن به نقطه تمـاس آغـاز کرده و تـا ساعت ۲۴ به منطقه درگیری رسـیده بودنـد، تعـدادی از واحـد ها نیز بـدون درگیرشـدن از سـنگرهای کمین دشـمن عبور کردند. بدین ترتیب تا ساعت ۲۴ نیروهـای خودی با عراقی ها درگیر نشده بودند. این وضـعیت از اولین دقایق امروز تا ساعت ۲ بامداد همچنان ادامه داشت تا اینکه در این ساعت گردان های لشکر۳۱ عاشورا و سـپس گردان حبیب از لشـکر۲۷ حضـرت رسول(ص) و درپی آن بقیه گردان ها به نسـبت فاصـله اهـداف مورد نظر از منطقه رهـایی، تا ساعت ۳ بامـداد به ترتیب با دشـمن درگیر شدنـد. البته درگیری یگان ها دیرتر از زمان پیش بینی شـده آغاز گردیـد که اصـلی ترین دلیل آن وجود رده های مختلف کمین دشـمن تا خط اصـلی دفاعی آن در ارتفاعات بود و نیروهای خودی به علت نبود زمان کـافی برای شـناسایی از وجود این رده هـای متعـدد کمین، اطلاع نداشـتند و چون نیروها هنگام پیشـروی نمی خواسـتند تا رسـیدن به خط اصـلی با دشـمن درگیر شوند، ناچار بودند رده های کمین را دور بزنند و این امر موجب طولانی شدن زمان رسـیدن به خط اصـلی دشمن شد.

نیروهای تیپ۴۴ قمر بنی هـاشم(ع) نیز در محـدوده مـأموریت خود در غرب کـانی مانگـا تا سه کیلومتری جنوب رودخانه قزلجه پیشـروی کرده و به یـک کیلومتری جنوب بـادانه رسـیده بودنـد، ولی به علت گسترش واحـدهای یگـان دشـمن در آن منطقه درگیری عمـده ای با نیروهای عراقی نداشتند. بااین حال، فرماندهی این تیپ از اینکه نیروهای این یگان ازسمت چپ خود (ارتفاعات شیخ گزنشین) هدف قرار می گیرند، اظهار نگرانی می کرد.

در ارتفاعات کانی مانگا تا آغاز روشنایی هوا عملکرد یگان ها بدین صورت بود: لشکر۳۱ عاشورا موفق شده بود ارتفاعات شیخ گزنشین بجز ارتفاع ۱۸۷۷ را - که دشـمن سرسـختانه از آن دفاع می کرد - تصرف کند، به همین دلیل نتوانسته بود با یگان سمت چپ خود یعنی گردان حبیب از لشکر۲۷

ص: ۴۹۳

حضرت رسول(ص) الحاق کند و درنتیجه، جاده شیخ گزنشین همچنان در دست دشمن باقیمانده بود.

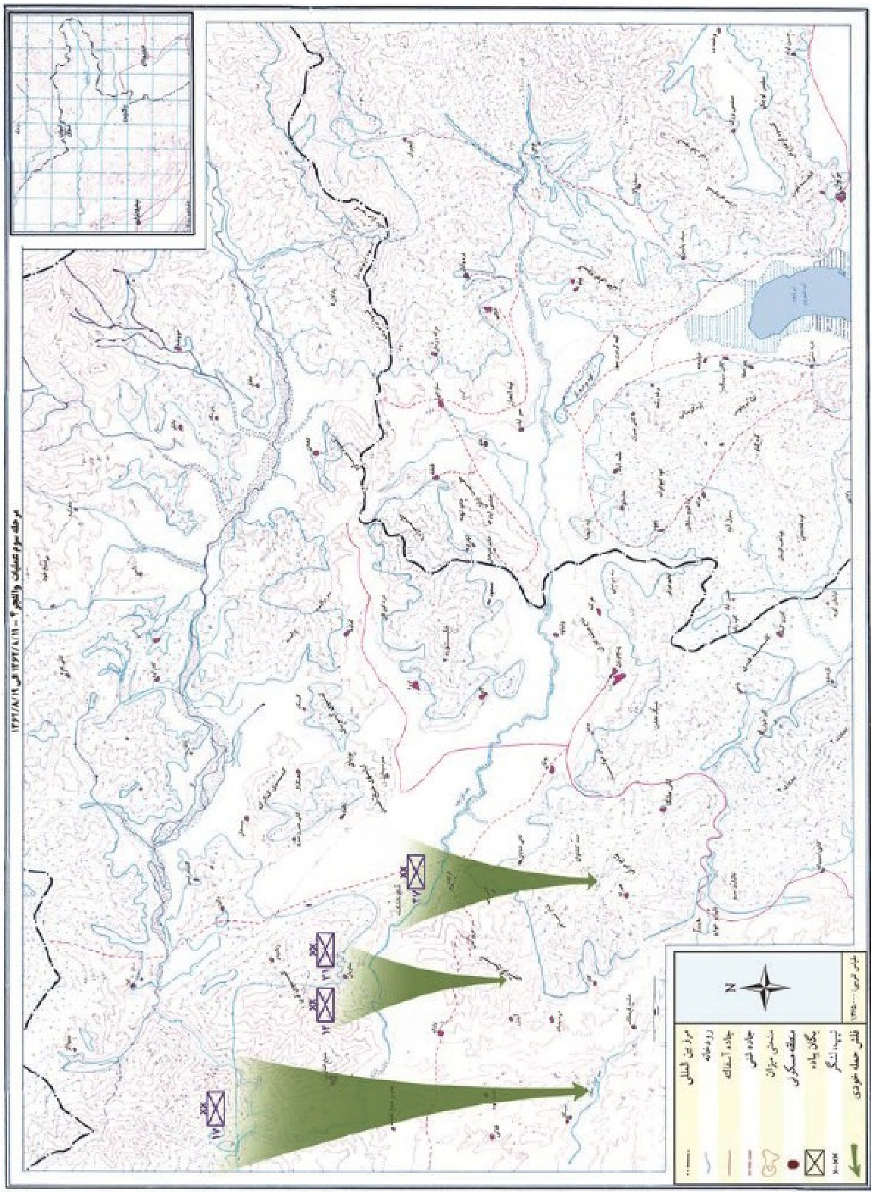
نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) نیز توانسته بودند سه ارتفاع ۱۸۶۶، ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ را به تصرف درآورند، ولی به علت فشار دشمن در منطقه جنوبی محل مأموریت این لشکر، فرماندهی این یگان تصمیم گرفت به جای خاکریزی که قرار بود برای حفظ جناح چپ لشکر از قله ۱۹۰۰ به یال ۱۶۱۶ و از آنجا به سمت روکان احداث شود، خاکریزی را در ۳ کیلومتری شمال این منطقه و از ارتفاع ۱۹۰۴ به سمت رودخانه قزلجه احداث کند. فرماندهی قرارگاه هم با آگاه شدن از این تصمیم ضمن تأکید بر احداث سریع این خاکریز، اعلام کرد پس از احداث آن فرماندهی لشکر تیم های ویژه ضدتانک و نفرات آماده را در پشت خاکریز مستقر و نیروهایی را نیز برای تأمین خاکریز به اطراف و حاشیه رودخانه قزلجه اعزام کند. فرماندهی قرارگاه همچنین تأکید کرد که باتوجه به پیشروی نیروهای خودی در ارتفاعات و تسلط دید بر نالپاریز، یگان های توپخانه و خمپاره اندازها را به جلو بکشند و با دیدبانی از روی ارتفاعات، پادگان نالپاریز و توپخانه مستقر در آنجا را زیر آتش بگیرند.

دراین حال در قرارگاه فرماندهی این طرح نیز مورد بحث قرار گرفت که اگر دو گردان نیرو ازسمت غرب کانی مانگا به سمت جنوب پیشروی کند، نیروهای باقیمانده دشمن بر روی ارتفاع شیخ گزنشین احساس خطر کرده و عقب نشینی خواهند کرد. ازاین رو عزیز جعفری به لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) دستور داد هرچه سریع تر یک گردان از نیروهای خود را ازسمت غرب کانی مانگا به منطقه درگیری تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) اعزام کند تا ضمن کمک به این تیپ در پاک سازی منطقه، حتی المقدور به سمت جنوب پیشروی کند. گفتنی است این پیشنهاد قبلاً به حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) شده بود، اما او همچنان بر تصمیم قبلی خود مبنی بر اجرای عملیات پس از احداث جاده (چمک، لری، شیخ المارین) تأکید داشت. این درحالی بود که واحد مهندسی قرارگاه مقدم حمزه از اتمام کار ساخت جاده بین ساعات ۱۲ تا ۱۳ امروز خبر داده بود.

از ساعت ۷ صبح به بعد، فشار دشمن برای بازپس گیری متصرفات لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) افزایش یافت و عراق دو قله ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ را که چندین بار بین نیروهای خودی و دشمن دست به دست شده بود بازپس گرفت، بااین حال نیروهای این لشکر همچنان در دامنه های شرقی این دو قله حضور داشتند. فشار دشمن در سایر محور ها نیز افزایش یافت، به حدی که فرماندهان یگان ها مجبور شدند برای حفظ دستاوردهای عملیاتی، نیروهای احتیاط خود را وارد عمل کنند و حتی احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، یک گردان از نیروهای خود را برای کمک به لشکر۳۱ عاشورا به منطقه درگیری این یگان فرستاد. درحالی که فشار حملات زمینی و توپخانه ای دشمن شدت گرفته بود، آماده نبودن جاده اصلی تدارکاتی مشکلات عدیده ای را برای یگان ها به وجود آورده بود.(۱)

۱- سند شماره۲۸۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، ۹/۸/۱۳۶۲ تا ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۵۶ - ۴۳؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، صص ۱۰۴ - ۱۰۲.

تصویر

درپی آغاز مرحله سوم عملیات والفجر۴، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، ساعت ۱۶ امروز از فرماندهان قرارگاه خاتم درخواست کرد تا برای آگاهی از عملکرد یگان ها، بررسی آخرین وضعیت منطقه عملیاتی و تصمیم گیری برای ادامه کار، در قرارگاه حمزه حضور یابند.(۱) در ابتدای جلسه، عزیز جعفری ضمن گزارشی از پیشروی یگان ها و وضعیت کل عملیات گفت: نیروهای عمل کننده لشکر۳۱ عاشورا در محور شمال غربی و قله شیخ گزنشین به علت شهادت فرمانده گردان و قطع ارتباط، موفق نشدند به طورکامل به اهداف خود برسند. البته دو گردان ابوالفضل(ع) و سیدالشهدا(ع) که اجرای عملیات در سمت شرق شاخ گزنشین را برعهده داشتند، بخش عمده ای از اهداف خود ازجمله قله شمالی این ارتفاع (۱۸۰۰) را تصرف کردند ولی نیروهای عراقی با فشار فراوان این ارتفاع را بازپس گرفتند و ازاین رو الحاق لشکر۳۱ عاشورا با سمت چپ خود یعنی گردان حبیب از لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) برقرار نشده و درحال حاضر نیروهای این لشکر در دامنه ارتفاع شمالی و دامنه یال های شمال غربی شیخ گزنشین حضور دارند. نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) هم به علت وجود کمین های متعدد دشمن درگیری را دیرهنگام آغاز کردند، در چند ساعت اول موفق به تصرف ارتفاعات شاخ تارچر (۱۸۶۶)، ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ شدند ولی با افزایش فشار دشمن که از هنگام روشن شدن هوا شدت بیشتری یافت، گردان های این لشکر نتوانستند باهم الحاق کنند و درنتیجه این ارتفاعات چندین بار دست به دست شد و نیروهای خودی درنهایت مجبور به ترک قله های ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ شدند. البته قله شمالی شاخ تارچر و دامنه های ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ همچنان در دست نیروهای این لشکر است.*(۲)

آن بخش از نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) نیز که قرار بود در جنوب منطقه برای تصرف یال ۱۶۱۶ اقدام کرده و با تانک های موجود دشمن در منطقه روکان مقابله کنند، نتوانستند یال ۱۶۱۶ را تصرف کنند، ولی موفق شدند چندین تانک دشمن را منهدم کنند.

نیروهای تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) هم که در غرب کانی مانگا به علت ناآشنایی به منطقه برای رسیدن به منطقه درگیری با مشکلاتی مواجه شده بودند، باتوجه به گسترش نیروهای دشمن در منطقه و نداشتن شناسایی دقیق از محل استقرار دشمن، باوجود پیشروی تا جنوب بادانه نتوانستند

ص: ۴۹۶

۱- در این جلسه سرهنگ صیاد شیرازی، سرهنگ قویدل، سرهنگ امیربیگی، محسن رضایی، غلامعلی رشید، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست و داود رنجبر (راوی قرارگاه خاتم) حضور داشتند.

۲- محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، روز بعد در تبیین فشار وارده به گردان های این یگان روی کانی مانگا گفت: «ما در ۴ نقطه بین گردان هایمان الحاق نداشتیم. خیلی تلاش کردیم و زجر کشیدیم که این الحاق ها را برقرار کنیم، ولی دشمن از بس فشار می آورد موفق نشدیم، حساب کردم از صبح تا عصر حدود یک لشکر عراقی به منطقه پاتک کرده است. جنگ خیلی سختی بود.» (سند شماره ۶۷۰۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۲/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۸۰)، داود رنجبر، ص۶)

انهدام قابل توجهی از دشمن انجام بدهند، از طرف دیگر به دلیل حضور نیروهای عراق در ارتفاعات مسلط این تپ در جناح چپ خود با آتش دشمن مواجه و تلفاتی را متحمل شد.

عزیز جعفری همچنین درباره بازنشدن جاده چمک، لری، شیخ المارین که عقبه عملیات محسوب می شود و مشکلاتی که از این بابت به یگان ها تحمیل شده، اظهار کرد: این طور بگویم که هیچ یگانی نتوانست حتی یک زخمی را تخلیه کند یا مهمات و آذوقه به نیروهایشان برسانند و چون خودرو نمی تواند به منطقه درگیری بیاید حتی فرماندهان نمی توانند به نیروهای خود در خط سر بزنند و اگر بخواهند مسیر قرارگاه فرماندهی لشکر تا خط مقدم را پیاده طی کنند بیش از ۵، ۶ ساعت وقت می گیرد.

فرمانده قرارگاه مقدم حمزه اصلی ترین علت عدم موفقیت یگان ها را نبود شناسایی کافی از منطقه هدف اعلام کرد و افزود: «بچه ها شناسایی دقیق نداشتند و چون منطقه عمق دارد انجام شناسایی دقیق و شناخت کامل پایگاه های دشمن به زمان طولانی نیاز دارد و چون شناسایی دقیق نداشتند باعث شد که در خیلی از جاها پایگاه های دشمن باقی بماند.»

عزیز جعفری درباره آخرین وضعیت جاده چمک، لری، شیخ المارین نیز گفت: «حدود یک کیلومتر دیگر از جاده مانده است ولی این تکه آخری به سنگ خورده. در برخی جاها شیب ها خیلی تند است، ولی بچه های مهندسی با تمام قوا کار می کنند. قبلاً نیز به سنگ خورده بودند و مجبور شده بودند مسیر را عوض کنند.» وی در پاسخ به سؤال سرهنگ صیاد شیرازی و غلامعلی رشید درمورد زمان آماده شدن جاده تصریح کرد: «زین الدین که جاده را دیده بود می گفت ممکن است تا فردا صبح کار جاده تمام و عقبه هایمان وصل شود.»(۱)

پس از پایان گزارش عزیز جعفری فرماندهان درباره چگونگی ادامه عملیات به گفت وگو پرداختند. مشکل اصلی دراین باره مشخص نبودن زمان بهره برداری از جاده چمک، لری، شیخ المارین بود، زیرا احداث این جاده علاوه بر آنکه یگان های موجود در منطقه را به عقبه خودشان وصل کرده و نیازمندی های آنها را مرتفع می ساخت، شرط اصلی فرماندهی لشکر۱۴ امام حسین(ع) برای اجرای عملیات را فراهم می کرد.

دراین حال فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) که متوجه حساسیت منطقه و وضعیت عمومی عملیات شده بود باوجود آماده نبودن جاده نیروهای خود را پیاده از لری حرکت داده و در شیارهای غرب کانی مانگا به حالت استتار مخفی کرده بود تا با تصمیم نهایی قرارگاه، برای اجرای مأموریت خود (حرکت به سمت جنوب و تصرف نالپاریز) وارد عمل شود. با ورود لشکر به منطقه و مشاهده وضعیت منطقه عملیاتی، حسین خرازی اعلام کرد: «من حاضرم بخش شمالی و شمال غربی شیخ گزنشین را ازطریق غرب کانی مانگا حل کنم.» این پیشنهاد مورد موافقت فرماندهی عملیات قرار گرفت و بدین ترتیب مشکل اصلی قرارگاه فرماندهی که

۱- سند شماره ۶۷۰۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: طراحی و آماده سازی عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۲/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۷۹)، داود رنجبر، صص ۲۶ - ۲۱؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰۴ و ۱۰۵؛ و- سند شماره۲۸۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۲ - ۵۷.

چگونگی به کارگیری لشکر۱۴ امام حسین(ع) و تصرف بخش غربی شیخ گزنشین بود حل شد. براین اساس مقرر گردید لشکر۱۴ امام حسین(ع) با حرکت در غرب کانی مانگا از این سمت اقدام به تصرف یال های غربی و شیخ گزنشین کند، همچنین قرار شد لشکر۳۱ عاشورا بخشی از مأموریت شب گذشته خود را که تصرف ارتفاع ۱۸۷۷ و الحاق در سمت راست خود با لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) بود انجام داده و جاده شیخ گزنشین را آزاد کند. لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) نیز مأموریت یافت ارتفاعات ۱۸۶۶، ۱۹۰۴ و درصورت امکان ارتفاع ۱۹۰۰ را به تصرف درآورد و خاکریزی را که شب قبل قرار بود از قزلجه به جنوب کانی شایان و از آنجا به حد نهایی پیشروی خود در روی ارتفاعات احداث کند، تکمیل نماید. علاوه براین براساس تصمیم فرماندهی قرارگاه، لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز باید در غرب کانی مانگا ارتفاعات غربی جاده را پاک سازی کرده و تا آنجا که مقدور باشد به سمت جنوب پیشروی کند.

هرچند این تصمیم مشکل فعلی عملیات را حل می کرد، ولی به کارگیری نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) برای تصرف ارتفاع شیخ گزنشین به نوعی چشم پوشی از توسعه عملیات به سمت جنوب منطقه و انصراف از تصرف نالپاریز بود.(۱)

در عملیات امروز، قرارگاه تیپ۶۰۲ و قرارگاه گردان۲ از تیپ۶۰۵ عراق سقوط کرد و گردان۳ تیپ۵۰۴، تیپ۱۰۱، گردان۲ تیپ۶۰۲ و گردان۳ تیپ۶۰۵ منهدم شدند همچنین گردان یکم از تیپ۹۵(۲) (لشکر۱۸) و ۱۲۰۰ تن از افراد دشمن کشته یا زخمی شدند و حدود ۵۰ نفر نیز به اسارت درآمدند. همچنین نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) در منطقه روکان بیش از ۳۲ تانک و خودروی بزرگ دشمن را منهدم کردند. علاوه براین ۳ انبار مهمات نیروهای عراق نیز منهدم یا به غنیمت گرفته شد(۳)

۱

امروز نیز همچون روزهای گذشته، هواپیماهای عراقی اطراف شهرهای مریوان و بانه را بمباران کردند که خسارات اندکی به بار آورد. همچنین در جریان مقابله هواپیماهای خودی با جنگنده های مهاجم عراقی یک فروند از هواپیماهای دشمن در این منطقه سقوط کرد. در جبهه جنوب نیز خرمشهر آماج حملات توپخانه های عراقی قرار داشت.

هواپیماهای مهاجم دشمن در ساعت ۹:۳۰ امروز چند بمب در روستاهای اربابه در جنوب

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰۶ - ۱۰۱؛ و- سند شماره ۶۷۰۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۹ - ۲۱.

۲- یکی از اسیران عراقی در ذکر جزئیات صدماتی که به گردان یکم تیپ۹۵ عراق وارد شده است، اظهار داشت: در منطقه نالپاریز (منظور وی غرب کانی مانگا است) ۲۰ گلوله توپ ایرانی به خودروهای تدارکاتی، مهمات و نفرات ما اصابت کرد که براثر آن ۱۵ خودرو منهدم و تعداد زیادی از افراد ازجمله ستوان یکم خلیل و ستوان دوم فاضل کشته شدند. تعداد افراد کشته شده به قدری زیاد بود که من ۴۰ تن از آنان را فقط در یک نقطه مشاهده کردم، به طوری که دو سوم گردان ما یعنی حدود ۲۰۰ نفر از بین رفت. (سند شماره ۲۷۶۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۱۲/۸/۱۳۶۲)

۳- سند شماره ۶۷۰۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۱؛ و- سند شماره ۴۴۴۸۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات قرارگاه مرکزی قدس به طرح عملیات سپاه پاسداران، ۱۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۷۰۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۲/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۸۰)، داود رنجبر، ص۴.

بانه، ارتفاعات اطراف روستای سبدلو در شمال شرقی این شهر و روستای چیان در شرق سقز فروریختند که تلفات جانی نداشت و فقط خسارت اندکی به چند منزل مسکونی وارد آورد.(۱)

جنگنده های عراقی برای بار دوم حدود ساعت ۱۱ در آسمان منطقه ظاهر شدند. این بار یک فروند از آنها که از نوع سوخوی۲۰ بود مورد تعقیب جنگنده های نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت و در یک نبرد هوایی در منطقه عملیاتی سرنگون شد. خلبان این هواپیما به نام طلال جمیل که درجه سرگردی داشت و فرمانده یک اسکادران هوایی بود به اسارت درآمد(۲)

ستاد کل نیروهای مسلح عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۱۲۶۸ خود ضمن اعتراف به سقوط این هواپیما و اسارت خلبان آن اعلام کرد که ایران مسئول حفظ جان خلبان هواپیمای ساقط شده است.(۳)

در همین حال، در خرمشهر نیز اصابت گلوله توپخانه عراقی به مناطق پل نو، دیری فارم، گمرک، راه آهن و همچنین مناطق شلمچه و پاسگاه زید خساراتی به بار آورد و علاوه برآن ۱۱ تن نیز زخمی شدند.(۴)

۱

به دنبال بمباران شیمیایی چند روستا از توابع بانه و سردشت به وسیله هواپیماهای عراقی، امروز خبرگزاری جمهوری اسلامی ضمن اعلام آخرین وضعیت آسیب دیدگان به نقل از پزشکان، گزارشی را درباره نوع مواد شیمیایی به کاررفته در این بمب ها و آسیب های واردشده و همچنین نوع درمان آنها منتشر کرده که بخش هایی از آن به این شرح است: گروهی از مردم بی گناه روستاهای توابع شهر های بانه و سردشت که براثر بمباران وحشیانه رژیم عراق به وسیله بمب های شیمیایی مجروح شده اند، به بیمارستان های مراغه، سینای تبریز و لقمان الدوله تهران منتقل شدند. از ۲۲ مجروحی که در بیمارستان تبریز بستری شده اند تاکنون ۸ تن به شهادت رسیده اند. نکته ای که بسیار اهمیت دارد این است که از این عده ۲ تن در روزهای اول جان خود را از دست دادند و ۶ تن دیگر روز دهم آبان ماه یعنی حدود ۷ روز بعد از حادثه در فاصله چند ساعت درگذشته اند.

دکتر شهرآرا رئیس بیمارستان سینای تبریز، مواد شیمیایی به کاررفته در این بمب ها را ترکیبی از آرسنیک و نیتروژن موستارد موسوم به گاز خردل خواند و اضافه کرد این بمب ها به بلیستر فرمینگ یا بمب های تاول زا معروف اند.

گازهای متصاعدشده از این بمب ها با هرجایی از بدن برخورد کنند تاول های بسیار شدید و آبدار تولید می کنند. بیشترین ناراحتی را در چشم ایجاد کرده و کسانی که در معرض این بمب ها قرار داشته باشند بدون استثنا دچار این عارضه می شوند. یادآور می شود تاکنون چند تن از مجروحان بمباران های شیمیایی بینایی خود را از دست دادند.

وی افزود: براثر استنشاق گازهای شیمیایی احتمالاً تاول های شدیدی در ریه مجروحان نیز به وجود آمده است که تاکنون باعث شهادت چند تن از آنان شده است، اغلب مصدومان نیز از

۱- سند شماره ۳۵۹۱۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۷۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۲؛ و- سند شماره ۱۰۴۴۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای عملیاتی سپاه، شماره ۱۱، ۱۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۲۲۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹۰، ۱۳/۸/۱۳۶۲، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ص۱.

۴- سند شماره ۲۸۹۱۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی - انتظامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

سوزش ریه ها رنج می برند.

دکتر شهرآرا ادامه داد: سوختگی های سطح بدن همه مجروحانی که به این بیمارستان منتقل شده اند درحال بهبود است و این درحالی است که ناراحتی های ریوی آنان روزبه روز شدیدتر می شود.

وی درمورد آثار این نوع مواد شیمیایی روی شش ها گفت: دو کودک که بعد از انفجار بمب در محل حضور یافته و تکه هایی از این بمب را از نزدیک لمس کرده اند براثر استنشاق هوای آلوده به مواد شیمیایی، قبل از رسیدن به بیمارستان به شهادت رسیدند.

رئیس بیمارستان سینا همچنین گفت: بعید به نظر نمی رسد مجروحانی که فعلاًـ در بیمارستان بستری هستند ظرف روزهای آینده به شهادت برسند. تعدادی از بستری شدگان قادر به تکلم نبوده و معالجاتی که مربوط به بیماری ذات الریه است روی آنان انجام می گیرد.

یکی دیگر از پزشکان با اشاره به اینکه سوختگی های شیمیایی اغلب از نوع درجه ۳ هستند گفت: باتوجه به اینکه سوختگی های مجروحان شدید، عمیق و وسیع است، سموم نسوج سوخته شده وارد خون شده و همین عامل نیز می تواند کشنده باشد. این خطر تا ۲۱ روز برای هر نوع سوختگی شدید وجود دارد.

لازم به یادآوری است که مصدومان این حادثه عموماً غیرنظامی بوده و در بین آنان چندین نفر از اعضای چند خانواده به چشم می خورند که از کارگران و کشاورزان محلی هستند.(۱)

۱

نیروهای خودی با اجرای یک عملیات موفق شدند ارتفاعات شیخ حیدر و روستاهای اطراف آن را پاک سازی کرده و خسارت های فراوانی به عناصر مسلح ضدانقلاب وارد کنند. در این روز همچنین ۶ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات خود را تسلیم کردند.

یک گردان از نیروهای تیپ ۱۱۰ شهید محمد بروجردی برای پاک سازی ارتفاعات شیخ حیدر و روستاهای اطراف آن که در ۱۸ کیلومتری شرق مهاباد واقع شده است، عازم این منطقه شد. نیروهای این گردان ابتدا منطقه مورد نظر را به محاصره درآوردند و سپس به سرعت وارد عمل شده و توانستند روستاهای گرده بران، امین آباد، قزلجه بالا، قزلجه پایین، بیرم و اوزون دره را پاک سازی کنند.

سرعت عمل نیروهای خودی به حدی بود که عناصر مسلح غیرقانونی فرصت نیافتند از تیربار دوشکایی که بر روی یک خودروی سیمرغ نصب شده بود استفاده کنند. در این عملیات ۱۵ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب کشته و ۷ تن نیز به اسارت درآمدند و علاوه بر تیربار مذکور، ۲ قبضه آر.پی.جی۷، تعدادی مین و چندین قبضه اسلحه انفرادی و انواع مهمات و همچنین مقادیری جنس قاچاق که دراختیار افراد ضدانقلاب بود به غنیمت گرفته شد. از افراد تیپ ۱۱۰ شهید بروجردی نیز ۴ تن به شهادت رسیدند.(۲)

از سوی دیگر در ادامه روی گردانی افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی از همکاری با

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۵، تبریز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۸۹۲۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی سپاه پاسداران، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص۱۲؛ و- سند شماره

۲۳۸۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه سپاه پاسداران، شماره ۳۸۱، ۱۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۸۳۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات تیپ۱۱۰ شهید بروجردی به فرماندهی تیپ۱۱۰ شهید بروجردی، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

این گروه ها، امروز نیز ۶ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان به همراه سلاح و تجهیزات نظامی، خود را به سپاه سردشت معرفی و درخواست امان نامه کردند(۱)

۱

اجرای عملیات پاک سازی غرب و جنوب غربی سردشت (آلان) و عملیات والفجر۴ در منطقه عمومی شیلر که ضربه مهمی به گروه های مسلح غیرقانونی به ویژه حزب دمکرات وارد کرده است، تصمیم گیران این حزب و شورای ملی مقاومت را به نحوی وادار به اجرای برنامه های تبلیغاتی کرده است تا هم از فشار نظامی و سیاسی این دو عملیات بر روی نیروهای خود بکاهد و هم تحرکاتی ولو کم تأثیر در رسانه های خارجی داشته باشد. ازاین رو امروز دبیرکل حزب دمکرات در مصاحبه ای از موافقت اعضای شورای ملی مقاومت با تصویب ۴ بند از طرح خودمختاری کردستان خبر داد که باتوجه به حساسیت این موضوع در غرب می تواند سوژه مناسبی برای رسانه ها باشد. وی در این مصاحبه همچنین درمورد عملیات نیروهای خودی در سردشت و تسلط نسبی بر منطقه آلان مطالبی بیان کرد. قاسملو که در مصاحبه های قبلی خود به صراحت دریافت کمک حزب دمکرات از عراق را تأیید و بر آن تأکید کرده بود، این بار منکر حمایت عراق از این حزب شد. دبیرکل حزب دمکرات همچنین از اقدام عراق در خرید هواپیماهای سوپراتاندارد از فرانسه دفاع کرد. خبرگزاری فرانسه بخش هایی از مصاحبه وی را چنین منعکس کرد:

عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات کردستان ایران، پنجشنبه در پاریس تأیید کرد که شورای ملی مقاومت (مخالفان در تبعید) ایران موارد یک پروژه خودمختاری برای کردستان ایران را به تصویب رسانده است. به گفته قاسملو این طرح می بایستی در چند روز آینده توسط مسعود رجوی رهبر مجاهدین خلق (منافقین) و رئیس شورای ملی مقاومت در پاریس اعلام شود. قاسملو در یک نشست مطبوعاتی گفت: چهار نکته این طرح توسط حزب دمکراتیک کردستان ایران مهم تلقی شده است:

۱. تحدید خاک کردستان (محدوده جغرافیایی کردستان)

۲. شناسایی حق قضاوت مقامات این سرزمین خودمختار

۳. کنترل نیروهای امنیتی در داخل منطقه خودمختار توسط مقامات محلی

۴. شناسایی زبان کردی به عنوان زبان رسمی منطقه خودمختار

رهبر حزب دمکرات کردستان ایران ادامه داد طبق این پروژه یک شورای عالی کردستان برای اداره منطقه خودمختار باید انتخاب شود، همیشه در چارچوب دولت ایران که درمورد دفاع ملی و سرمایه گذاری های بزرگ حاکم خواهد بود.

ص: ۵۰۱

۱- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸۰، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص۵.

قاسـملو تصـریح کرد این پروژه که به تصویب اکثریت اعضای شورای ملی مقاومت رسـیده هنوز امضای یکی از مسـئولان یعنی ابوالحسن بنی صـدر رئیس سابق دولت ایران را ندارد. ناظران خاطرنشان می سازند که وی در سال ۱۹۸۰ اولین حمله دولتی ایران علیه خودمختاری داوطلبان کردستان را آغاز کرد.

قاسملو از سوی دیگر گفت که نیروهای دولتی که به یک حمله جدید در کردستان از ۱۷ اکتبر گذشته (۲۵/۷/۱۳۶۲) ادامه می دهند همه شهر های بزرگ و مهم ترین محور های منطقه را کنترل می کنند و چند دهکده را نیز گرفته اند.

وی تأییـد کرد پیشـمرگان (جنگجویان کرد) مع هـذا قدرت و ابتکارعمل را در مناطق روسـتایی حفظ کرده اند و عملیات خود را افزایش می دهند. وی گفت ۹ اکتبرگذشته (۱۷/۷/۱۳۶۲) شهر بوکان (۳۰کیلومتری شمال سقز) به مدت ۲۴ ساعت توسط پیشمرگان کنترل شده است و بنا به اظهار وی ۱۲۰ کشته از نیروهای دولتی برجای گذاشته اند.

قاسـملو درمورد مرکز زندان حزب دمکراتیک کردستان که در دره آلان نزدیک مرز ایران و عراق قرار داد تصریح کرد اکثر ۳۵۰ زندانی ایرانی از سـربازان و پاسداران انقلاب بوده اند که آزاد شده اند و سایر زندانیان منتقل شده اند. وی تأکید کرد این آزادی توسط نیروهای ایرانی انجام نگرفته بلکه توسط پیشمرگان به دلیل اینکه نگهداری این چنین مرکزی بسیار مشکل و پرهزینه بوده صورت پذیرفته است.

عبدالرحمن قاسملو
دبیرکل حزب دمکرات کردستان ایران

دبیرکـل همچنین اعلام کرد که حزب دمکرات کردسـتان ایران روابط حسن هم جواری بـا عراق دارد. وی ادامه داد مـا دشـمن مشـترک داریم این یک نسبت عینی است، ولی ما هیـچ گونه کمکی از عراق دریافت نمی کنیم. قاسـملو همچنین در پاسخ به سؤال مربوط به پنج هواپیمای سوپراتانـدارد فرانسوی که به عراق داده شده اظهار کرد: برعکس بنی صدر من موافق تحویل این هواپیماها به عراق هسـتم چون برای متوقف ساختن جنگ باید هرکاری را انجام داد.(۱)

در همین حال، خبرگزاری فرانسه در گزارشـی به نقل از یک پرسـتار فرانسوی که مدعی است به مدت دو ماه در منطقه کردسـتان حضور داشـته، اعلام کرد: «حمله اخیر ایران موجب شده که بزرگ ترین حزب مخالف کرد مجبور به ترک برخی از مواضع مهم خود شود.» وی که خواست نامش فاش نشود افزود: «هنگام پیشـروی سـربازان ایرانی کارکنان سـتاد فرماندهی حزب دمکرات و بیمارستان حزب در غرب سردشت به سمت عراق عقب نشستند.»(۲)

۱- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه شـماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، صـص ۱۸ و ۱۹، پـاریس - خبرگزاری فرانسه،

۱۴/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۱۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

بـا آغاز مرحله سوم عملیات والفجر۴ در محورهـای غرب و شـمال غرب پنجوین، رسـانه هـای خارجی به انعکاس بخش هایی از گزارش هـای نظامی دو طرف نبرد درمورد این مرحله از عملیات پرداختنـد. دراین بین منابع نظامی و رسانه ای عراق تهدیـدات خود را در واکنش به ادامه عملیات تهاجمی ایران از سر گرفتند.

ارتش عراق در اطلاـعیه امروز خـود از آغـاز حملـه جدیـد نیروهـای ایران در منطقه پنجـوین خـبر داد و مـدعی شـد که واحـدهای عراقی «توانسـتند هجوم مـذکور را سـرکوب کرده و نیروهـای مهـاجم را در تنگنای شدیـدی قرار بدهنـد.» در این اطلاعیه همچنین گفته شـد که هواپیماها و بالگردهای توپ دار عراقی مجموعاً ۲۰۶ مأموریت در حمله «علیه هدف های نظامی در عمق سـرزمین های ایران» انجام دادند و فقط یک هواپیما در مواضع نیروهای ایران سـقوط کرده است.(۱)-(۲)رادیو بغداد نیز به نقل از یک سـخنگوی نظامی عراق گفت: «بار دیگر حکمرانان ایران با شیوه خاص خود افکار عمومی جهان را نادیده گرفته و ... باز هم در منطقه پنجوین به یک تجاوز جدیدی دست زده انـد. ... به آنـان درسـی فراموش نشـدنی درزمینه غلبه قوانین زنـدگی بر گرایش های مرگ و خرابکاری» داده خواهـد شـد.(۳) رادیو بغداد همچنین در گفتاری ضـمن تکذیب خبر محاصره «تیپ هایی» از ارتش عراق در حمله جدید ایران،(۴)* این حمله را «دهن کجی به افکـار عمـومی جهـان و مقررات سازمـان ملـل» ... که بر متوقف کردن جنـگ و ضـرورت نشسـتن کنـار میز مـذاکرات تأکیـد می نمایـد، خواند.(۵)

خبرگزاری رویتر از بغداد از قول یک سـخنگوی نظامی عراق اعلام کرد: «ایران به تهاجم جدیدی در ناحیه پنجوین واقع در جبهه شـمالی جنگ خلیج [فارس] دست زده است. ... نیروهای عراقی حمله اخیر را درهم کوبیده و متجاوزان را سـرکوب خواهند کرد.» رویتر سپس به نقـل از خبرگزاری جمهوری اسـلامی از آغـاز سومین مرحله عملیـات نظـامی ایران در ارتفاعـات کردسـتان در شـمال عراق و غرب منطقه پنجوین خبر داد.(۶) خبرگزاری آلمان غربی نیز از تهران ضـمن اعلام همین خبر اضافه کرد: «اعلامیه ارتش عراق ضـمن تأیید حمله ایران حاکی است که نیروهای عراق درگیر نبردی شدیـد در طول بخش شـمالی جبهه جنگ می باشد.»(۷) همچنین خبرگزاری فرانسه از تهران گزارش داد: «هـدف سـومین مرحله از حمله والفجر۴ آزادساختن بلنـدی های استراتژیک غرب پنجوین می باشـد.» این خبرگزاری ضـمن اشاره به بیانیه نظامی عراق درمورد شکست حمله جدید ایران به نقل از این بیانیه افزود: «این حمله

۱- به موجب اطلاعیه سـتاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران در این روز ۴ فروند هواپیمای عراقی در منطقه عملیاتی والفجر۴ هدف قرار گرفته و سرنگون شدند. (روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰)

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۵ - ۳، رادیو بغداد، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۵ و ۶، رادیو بغداد، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۴- * اشاره رادیو بغداد به اطلاعیه شـماره ۱۷ قرارگاه حمزه سیدالشـهدا(ع)، مرکز عملیات مشترک ارتش جمهوری اسـلامی ایران و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی است که در آن از محاصره قرارگاه تیپ۶۰۲ عراق در مرحله سوم عملیات والفجر۴ خبر داده شده بود. (همان)

۵- همان، ص۶، رادیو بغداد، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۲، ۱۳/۸/۱۳۶۲، ص۱۵، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۷- همان، ص۱۷، تهران - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

نیروهای ایرانی که درست دو هفته بعد از والفجر۴ شروع شده است، به وضوح نمایانگر نادیده گرفتن تحقیر اذهان عمومی جهان توسط ایران می باشد.» خبرگزاری فرانسه یادآور شد که اعلام این موضوع «به طور آشکار اشاره به قطعنامه دوشنبه گذشته شورای امنیت سازمان ملل که خواستار پایان جنگ سه ساله عراق و ایران شده است، می باشد.»(۱)

خبرگزاری یونایتدپرس در گزارشی از اسکات مک لیود به نقل از خبرگزاری رسمی عراق اعلام کرد: «هواپیماهای جنگی و هلیکوپترهای توپ دار برای دفع مهاجمین ۲۰۶ مأموریت انجام داده اند و ایران گفت ۴ جت جنگنده عراقی ها در فاصله ۲۷ دقیقه در جریان درگیری های صبح سقوط کرده است.»(۲)

ویلیام ریو خبرنگار دایره شرقی رادیو بی بی سی هم ضمن اشاره به بخش های اصلی گزارش های نظامی ایران و عراق گفت: «گزارش های امروز ایران نشانه آن است که در این مرحله سوم ایران می خواهد نه تنها مواضع قبلی خود را مستحکم تر سازد بلکه می خواهد شهرهای ایران را از تیررس توپخانه عراق دور نگاه دارد و بر تسلط خود بر ارتفاعات سوق الجیشی اطراف پنجوین بیفزاید.»(۳)

در همین حال، خبرگزاری فرانسه از منامه با اشاره به هشدار سخنگوی نظامی عراق درمورد عواقب حمله جدید ایران گزارش داد: «تفسیرهای رسمی بغداد که طی روزهای اخیر منتشر شده بود ضمن اشاره به تدارکات ایران برای شروع مرحله جدیدی از آخرین تهاجم خود به کردستان در ۲۰ اکتبر [۲۸ مهر] همچنین هشدار داده بود که اقدامات تلافی جویانه عراق در پیش است.»(۴) دراین مورد خبرگزاری عراق نیز با اشاره به سرمقاله های امروز روزنامه های عراق تصریح کرد که «پاسخ این کشور در ضربه زدن به حکام ایران به مراتب خشن تر خواهد بود و برای رویارویی با تهاجم های ایران به هر وسیله ای متشبث خواهند شد.»(۵)

همچنین به گزارش رادیو بغداد، نعیم حداد رئیس مجلس شورای ملی عراق، امروز در گفت وگو با روبرت اسوان دبیر انجمن پارلمانی گفت و شنود عربی اروپایی ضمن اشاره به "منافع مشترک اعراب و اروپا" از کشورهای اروپایی خواست تا «یک خط مشی قاطع را نسبت به ایران از خلال اعمال فشارهای اقتصادی و سیاسی علیه آن جهت جلوگیری از تجاوزاتش علیه عراق و تلاش های مکررش برای عبور از مرزهای بین المللی اش [!] اتخاذ نمایند.»(۶)

۱

رئیس جمهور تحکیم و گسترش انقلاب اسلامی را مهم ترین اصل درزمینه روابط خارجی ایران دانست و تأکید کرد انقلاب، منحصر به ایران نیست بلکه یک انقلاب جهانی است.

آیت الله خامنه ای امروز در دیدار با علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه و نمایندگان جمهوری اسلامی ایران در اروپا، امریکای مرکزی و جنوبی ضمن اشاره به اهمیت چگونگی ارتباطات ایران با

ص: ۵۰۴

۱- همان، صص ۱۷ و ۱۸، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۳، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۲۸، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، صص ۳۰ و ۳۱، رادیو بی بی سی، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۲، ۱۳/۸/۱۳۶۲، ص۱۹، منامه

- خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، صص ۲۲ و ۲۳، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۶- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۷، رادیو بغداد، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

کشورهای جهان گفت: «غالب دولت های جهان معیار و خط مشی سیاسی خود را در ارتباط با کشورها صرفاً در تأمین منافع کشور خود می بینند. درصورتی که جمهوری اسلامی ایران تنها منافع کشور خود را اصل قرار نمی دهد، بلکه به ارتباطات دو کشور و همکاری بین این دو کشور می اندیشد.» وی محور دیگر در برقراری روابط با سایر کشورها را اصل انقلاب و توجه به این موضوع دانست که «انقلاب ما منحصر به ایران نیست بلکه یک انقلاب جهانی است.» آیت الله خامنه ای آن گاه خطاب به سفرا و کارداران ایران در اروپا، امریکای مرکزی و جنوبی افزود: «حالا- که [انقلاب] در ایران واقع شده شک نیست که در دنیا نیز مشابه آن واقع خواهد شد. درنتیجه برای پاسداری از این انقلاب باید به عواملی که گسترش آن را بیشتر می کند عمیق تر بیندیشیم.»

رئیس جمهور در ادامه با اشاره به پیشرفت های فراوان ایران در صحنه سیاست جهانی و خارجی از هنگام پیروزی انقلاب اسلامی تا به امروز از "ابهت انقلابی" به عنوان عاملی نام برد که باعث شده نمایندگان جمهوری اسلامی ایران در مجامع بین المللی و در مناسبات مختلف خارجی از "احترام خاصی" برخوردار باشند. وی تأکید کرد: «شعار نه شرقی نه غربی مانند ترجیع بندی [است] که باید مرتب در گفته ها تکرار شود و در کارکرد نمایندگان سیاسی جمهوری اسلامی ایران اثبات شود.»

آیت الله خامنه ای سپس اظهار کرد: «اکنون در دنیا ما شاهد نقشه های توطئه آمیز و توسعه طلبانه ای هستیم که با پوست و گوشت خود آن را احساس می کنیم. امریکا با همه توان خود نقشه های توسعه طلبانه خود را به کار گرفته و می خواهد اسرائیل را تقویت ببخشد و به لبنان نیز وارد شود، ولی علی رغم همه این حرکات امریکا در سطح جهان گرفتار شده است.» رئیس جمهور در پایان یادآور شد: «البته ابرقدرت دیگر هم گرفتاری اش در سطح جهان کمتر از امریکا نیست.»(۱)

۱

نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران در سخنانی ضمن تأکید بر ادامه مبارزه با ابرقدرت ها، "زدودن ریشه گروهک ها و لیبرال ها" را از نتایج تسخیر سفارت امریکا در ایران عنوان کرد.

به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، میرحسین موسوی امروز در دیدار با اعضای انجمن ها و شوراهای اسلامی خانه های کارگر اراک اظهار کرد: «مبارزه ما برعلیه ابرقدرت ها و قدرت های ظالم در سراسر جهان یک مبارزه تمام نشدنی است و با تداوم انقلاب اسلامی منافع امریکا برای همیشه در منطقه برچیده خواهد شد و با چنین وضعیتی ما باید هشیار باشیم که توطئه قدرت های بزرگ علیه انقلاب اسلامی ادامه خواهد داشت.» وی آن گاه در اشاره به سالگرد تسخیر سفارت امریکا در ایران گفت: «آن چیزی که این روزها می تواند مورد توجه قرار گیرد حاصل تسخیر لانه جاسوسی است و زندگی ما اکنون تحت تأثیر آن فضایی قرار دارد که دانشجویان مسلمان پیرو خط امام به وجود آوردند و یکی از اثرات مهم آن زدودن ریشه گروهک ها و لیبرال ها در کشور بود که خط اصیل انقلاب را حاکم کرد.»

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۱۲.

موسوی بـا بیان اینکه نسبـت به روزهای اول انقلاب به دلیل حضور مردم در صـحنه قوی تر شـده ایم، افزود: «ما ریشه منافقین را در کشور خشکانده ایم، اما اگر تصور کنیم که ریشه های نفاق از بین رفته اشتباه کرده ایم. لیبرال ها با درنظرنگرفتن خون شهدا در برخورد با توطئه هـا می خواهنـد دری بر روی امریکـا بـاز شـود. ملت مـا بـا دادن شـهدای بسیار توانسـته است حـاکمیت خـود را به ثبوت برسانـد و همین یادآوری بهترین ابزار برای مبارزه با این حرکت هایی است که در آستانه انتخابات با آن مواجه هستیم.»(۱)

۱

موضـع نخسـت وزیر در پایـان جلسـه دیروز هیئت دولت دربـاره قطعنـامه ۵۴۰ بازتـاب ویژه ای در مطبوعـات فرانسـه داشـت. دراین حـال سخنگوی دولت فرانسه تلویحاً از موضع عراق در قبـال قطعنامه اخیر جانب داری کرد. روزنامه لوماتن دراین باره نوشت: «از دیروز به نظر می رسـد دیگر تلاش سازمـان ملل به نحو خطرناکی محکوم است.» این روزنامه افزود: «میرحسـین موسوی نخست وزیر، دیروز در تهران گفت هـدف این قطعنـامه نجـات صـدام از خفگی است. معاون وزیر خارجه ایران نیز دیروز طی یک تماس تلفنی گفت مواضع ایران قبلاً توضیح داده شده و دراین زمینه تغییری نکرده است.» لوماتن همچنین با اشاره به مراسم سالگرد تسخیر سفارت امریکا در ایران اضافه کرد: «میرحسین موسوی گفت برعلیه سوپراتانداردها و ناوگان امریکا ما نیرومندترین سلاح یعنی ایمانمان را داریم.»

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسـلامی از پـاریس روزنـامه لیبراسیون نیز علاوه بر پرداختن به بخشـی از سـخنان نخست وزیر که هـدف تصویب قطعنامه اخیر شورای امنیت را «نجات عراق از خفگی» دانسـته بود، «بخشـی از تفسیر دیروز مفسـر رادیو تهران مبنی بر اینکه نکته مهـم در ایـن قطعنـامه بازگذاشـتن تنگه هرمز و صـدور نفت عراق از این طریـق و پرداخت بخشـی از بـدهی هـای فرانسه است را به چـاپ رسانـده است.» این روزنـامه همچنین بـاتوجه به اعلام حمـایت سـفیر دائمی ایران در سازمان ملل از فعالیت های میانجیگرانه اولاف پالمه یـادآور شـد: «تمایز شورای امنیت از دبیرکل سازمان ملل و اولاف پالمه ازسوی ایران باب میانجیگری سازمان ملل در جنگ ایران و عراق را نیمه باز می گذارد.»(۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری فرانسه گزارش داد: شورای وزرای فرانسه با انتشار یک بیانیه رسـمی اعلام کرد که این کشور «شدیداً خواسـتار قطع کامـل نبرد و شـروع مـذاکرات صـلح میـان عراق و ایران براساس حقوق بین المللی و احترام به تمامیت ارضـی و شـرافت این دو ملت بزرگ است.»(۳) همچنین ماکس گالو سـخنگوی دولت فرانسه در یک نشـست مطبوعاتی تصویب قطعنامه شماره ۵۴۰ در سازمان ملل را - که هم شوروی و هم امریکا به آن رأی داده بودنـد - یک "عمل دیپلماتیک مهم" خوانـد و گفت: «عراق متعهـد به محترم شـمردن این شرایط شده است.» سخنگوی دولت فرانسه سپس افزود: «ایران به این متن متعهد نشده است.»(۴)

ص: ۵۰۶

۱- همان، ص۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، صـص ۹ - ۷، پـاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، ص۷، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۴، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

دراین بین، روزنامه انگلیسی زبان چینی چاینا دیلی با نقل اظهارات سخنگوی رسمی عراق اعلام کرد: «آن کشور این حق را برای خود محفوظ می دارد که اگر ایران قطعنامه نامبرده را نپذیرد یا درصورت پذیرفتن به اجرای آن نپردازد، برای حفظ منافع حیاتی خود دست به اقداماتی بزند.» این روزنامه سپس یادآور شد ایران باوجود رد تمامی قطعنامه های شورای امنیت اعلام کرده است که «تجدید فعالیت دبیرکل سازمان ملل متحد، خاویر پرز دکوئیار و نماینده وی اولاف پالمه نخست وزیر سوئد را درمورد ختم نزاع معتبر می شناسد.»(۱)

۱

امروز در عراق مذاکراتی درمورد مسائل مالی پروژه انتقال گاز این کشور به ترکیه انجام شد. در همین حال، وزیر اقتصاد و بازرگانی یمن شمالی نیز با معاون نخست وزیر عراق دیدار و گفت وگو کرد.

براساس گزارش خبرگزاری ترکیه، مقامات دو کشور عراق و ترکیه درپی امضای موافقت نامه احداث خط لوله انتقال گاز عراق، مذاکرات رسمی خود درزمینه مسائل مالی این پروژه را در بغداد آغاز کردند. این خبرگزاری افزود: «هزینه احداث این خط که در سال ۱۹۸۶ به پایان خواهد رسید، ۲۱۰ میلیون دلار برآورد شده است که ۱۳۲ میلیون دلار آن مربوط به هزینه اجرای قسمتی از پروژه [در] خاک ترکیه و بقیه مربوط به عراق خواهد بود. در این گفت وگوها همچنین امکانات پیش فروش اوراق قرضه گاز صادراتی از این خط به بازارهای پولی اروپا به منظور تأمین قسمتی از هزینه ساخت لوله مورد بحث قرار خواهد گرفت.» یک شرکت ترک و یک شرکت عراقی مجریان این پروژه خواهند بود.(۲)

همچنین به گزارش رادیو صوت الجماهیر، طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق، امروز در دیدار با وزیر اقتصاد و بازرگانی جمهوری عربی یمن که به عراق سفر کرده است، ضمن اظهار خشنودی از روابط دو کشور و نیز موضع یمن در پشتیبانی از عراق گفت: «شرکت گسترده دولت ها و شرکت ها در بیستمین دوره نمایشگاه بین المللی [بغداد] درحالی که ما در شرایط جنگ می باشیم اطمینان ... نسبت به اقتصاد را منعکس می دارد و علاقه مندی این کشورها و شرکت ها را برای برقراری همکاری بین آنها و عراق تأکید می دارد.» به گفته این رادیو، وزیر اقتصاد و بازرگانی جمهوری عربی یمن نیز «بار دیگر موضع کشور متبوعش را نسبت به عراق و قراردادن تمامی امکاناتش دراختیار عراق که از حاکمیتش و آینده امت عربی دفاع می نماید تأکید داشت.»(۳)

۲

تأیید خبر تحویل پنج فروند هواپیمای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق، بازتاب های خبری و تحلیلی گسترده ای پیدا کرد. دراین بین ارگان حزب بعث حاکم عراق هشدار داد درصورت محرومیت عراق از حق کشتیرانی آزاد در خلیج فارس، آزادی کشتیرانی در این منطقه از ایران نیز سلب خواهد شد.

ص: ۵۰۷

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، ص۲۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری ترکیه

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، رادیو صوت الجماهیر،

.۱۲/۸/۱۳۶۲

خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس گزارش داد: ماکس گالو سخنگوی دولت فرانسه، در جمع خبرنگاران «صریحاً ورود هواپیماها را به عراق تأیید نکرد و به ذکر جمله دراختیار قراردادن که قبلاً توسط کلود شسون و شارل هرنو مورد استفاده قرار گرفته بود، اکتفا کرد.» گالو افزود: «سوپراتاندارها از مدتی قبل در منطقه هستند.» وی همچنین گفت: «فرانسه اقدام دوگانه ای داشته است، احترام به قرارداد تجارتی (درمورد سوپراتاندارها) و دفاع و آماده کردن قطعنامه سازمان ملل.»(۱)

در همین حال، مایکل داب گزارشگر روزنامه واشنگتن پست در تفسیری بر اظهارات دیروز وزیر امور خارجه عراق مبنی بر انتقال پنج فروند هواپیمای سوپراتاندارد فرانسه به عراق نوشت: «بخشی از توجیه فرانسه در تحویل هواپیماها این امید بوده است که آنها می توانند ایران را برای پایان بخشیدن به جنگ ازنظر سیاسی و نظامی زیر فشار بگذارند. دولت تهران توانسته با بستن دو راه از سه راه صدور نفت عراق، دست بالا ـ را بگیرد. آیت الله خمینی گفته است که اگر قدرت های غربی به کمک به عراق ادامه دهند رنگ دوباره نفت را نخواهند دید. درحالی که بیشتر تحلیلگران غربی این تهدید را جدی نگرفته اند، اما ناثباتی تازه ای در بازارهای بین المللی نفت به وجود آورده است.»

گزارشگر واشنگتن پست در ادامه خاطرنشان کرد: «هواپیماهای سوپراتاندارد به صورت ظاهر امکان عراق را برای به کارگرفتن موشک های اگزوست علیه کشتی های ایران افزایش می دهد، اما برخی از تحلیلگران غربی درمورد توانایی خلبانان عراقی که در فرانسه آموزش دیده اند دچار تردید هستند و دولت فرانسه نیز کوشیده است از اهمیت نظامی هواپیماها بکاهد.» وی سپس اضافه کرد: «تحویل هواپیماها قرار بود در نیمه سپتامبر انجام گیرد، اما پس از نگرانی هایی که در پایتخت های کشورهای غربی ابراز شد به تأخیر افتاد. دیپلمات های فرانسوی با استفاده از این تأخیر کوشیده اند نشان دهند که ایران مانع عمده برقراری صلح است.»(۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری رویتر از بغداد گزارش داد: روزنامه الثوره ارگان حزب بعث عراق، امروز اعلام کرد که «اگر عراق از حق آزادی کشتیرانی در خلیج [فارس] محروم باشد، دیگر به ایران اجازه نخواهد داد که از چنین حقی برای گرداندن ماشین جنگی خود برخوردار باشد.» این خبرگزاری، به نقل از دیپلمات های غربی افزود: «دفاع ضدهوایی خارک با موشک های راپیر که تنها ۱۲ کیلومتر برد دارند در مقابل سوپراتاندار دها مؤثر نخواهد افتاد.»(۳)

تانیوگ خبرگزاری یوگسلاوی از بغداد نیز در تفسیری به قلم ژوان دوگرا مادزیجف از دریافت هواپیماهای سوپراتاندارد و تهاجم جدید ایران در جبهه شمالی جنگ به عنوان دو تحول نام برد که «نشانه هایی از امکان بروز یک کشمکش بحرانی در جنگ خلیج [فارس] که تاکنون روی هم رفته محدود بوده است را به دست می دهد.» تانیوگ به نقل از محافل سیاسی در بغداد افزود: «عراق یک مدل پیشرفته از موشک های اسکاد روسی با برد حدوداً ۳۰۰ کیلومتر و ظرفیت حمل ۵/۱ تا ۲ تن مواد منفجره را دریافت نموده است. مجتمع عظیم پتروشیمی در این بندر در معرض برد این موشک هاست.»(۴)

ص: ۵۰۸

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۴، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۱۶، رادیو امریکا، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، صص ۱۱ و ۱۲، بغداد - رویتر، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه،شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۶، بغداد - خبرگزاری یوگسلاوی، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

در همین حال، مطبوعات امروز پاریس به بررسی سیاست چندلایه دولت فرانسه در ماجرای تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق پرداختند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس، روزنامه لیبراسیون در گزارشی نوشت: «به نظر می رسد به طور قطعی از این موضوع مرموز پرده برداری شده است درحالی که شارل هرنو وزیر دفاع فرانسه، هنوز قصد داشت این موضوع ادامه پیدا کند.» روزنامه فیگارو نیز ضمن درج خبر تحویل سوپراتاندارها به عراق نوشت: «بدهی های عراق به فرانسه که در سال ۱۹۸۱ به ۲۰ میلیارد فرانک می رسد از زمان روی کارآمدن سوسیالیست ها تقریباً به دو برابر افزایش یافته است.»(۱)

لوماتن (چاپ پاریس) که تأیید خبر دریافت هواپیماهای سوپراتاندارد در مصاحبه وزیر امور خارجه عراق با این روزنامه مطرح شده است، در تفسیری با عنوان "ابهام بی فایده راجع به خودداری مقامات فرانسه از تأیید خبر تحویل سوپراتاندارها به عراق" اعلام کرد: «از جایی که فرانسه سلاح می فروشد و این برای بازرگانی خارجی این کشور مفید است، وقت آن رسیده که دولت از عقده های بیهوده اش دست بردارد. آیا اکنون این سکوت را که بیشتر شبیه به یک بلاتکلیفی است و ثمره اصلی آن این بود که به نظر رسید تحویل تجهیزاتی که ازسوی عراق خریداری شده شرم آور است، برای ما توضیح خواهند داد؟»(۲)

لوماتن در تفسیر دیگری با عنوان "ایران و عراق و قایم موشک بازی فرانسه در قضیه تحویل سوپراتاندارها" ضمن اشاره به این نکته که از هواپیماهای مذکور در وهله اول به عنوان یک سلاح بازدارنده بهره برداری شده است، افزود: «این بدان معنی نیست که فردا هواپیماهای مجهز به اگزوست به پرواز درخواهند آمد.» این روزنامه درعین حال در مقاله دیگری یادآور شد: «تهران در مقابله با مسئله تحویل سوپراتاندارها توسط حجت الاسلام رفسنجانی در اواسط اکتبر تهدید کرد درصورت انهدام منابع نفتی ایران روی خلیج [فارس] آتش خواهیم گشود. اما به نظر می رسد که امریکا و اکثر متحدانش این تهدید واقعی را دست کم گرفته باشند.»(۳)

۱

اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس امروز با تصویب دستورکار اجلاس آتی سران این شورا مبنی بر تهیه یک طرح صلح جدید برای جنگ ایران و عراق، تشکیل نیروی واکنش سریع در خلیج فارس، حل اختلافات عراق و سوریه و بحران لبنان به کار خود پایان داد.

به گزارش رادیو امریکا، وزیران امور خارجه شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس، دستورکار اجلاس سران شورا را که قرار است هفته آینده در دوحه برگزار شود، تهیه کردند. این دستور کار شامل طرح صلح جدیدی برای جنگ ایران و عراق، اوضاع لبنان و اختلاف های موجود بین اعراب و «پیشنهاد تشکیل یک نیروی ضربتی و سریع الاستقرار در

۱- همان، صص ۹ - ۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۶ و ۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه لوماتن.

خلیج فارس برای پاسخ گویی به رویدادهای اضطراری منطقه» است(۱)

همچنین خبرگزاری فرانسه از دوحه به نقل از منابع آگاه اعلام کرد وزرای امور خارجه شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس «طرح های پیشنهادشده توسط رؤسای ستاد مشترک خود را مبنی بر تأسیس یک نیروی مشترک زمینی، دریایی و هوایی تصویب کرده و این طرح ها را در اجلاس آینده [سران] این شورا ارائه خواهند داد.»(۲)

رادیو بی بی سی در گزارشی گفت که در پایان این اجلاس سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان، در یک نشست خبری اعلام کرد: «کشورهای خلیج فارس علی رغم مخالفت ایران با قطعنامه شورای امنیت مبنی بر آتش بس، به فعالیت های خود برای پایان دادن به جنگ عراق با ایران ادامه خواهند داد.»(۳)به گزارش خبرگزاری آلمان غربی، در این نشست خبری همچنین احمد بن سیف وزیر امور خارجه قطر و عبدالله بشاره دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس، اعلام کردند «وزرای شرکت کننده در کنفرانس دراین مورد که باید درجهت ایجاد فضای مناسب برای برگزاری کنفرانس سران عرب در ریاض تلاش شود به توافق رسیدند.» بن سیف و بشاره گفتند در اجلاس هفته آینده سران شورای همکاری خلیج فارس قرار است «میانجیگری مجدد بین عراق و سوریه و همچنین موضوع جنگ لبنان مورد بحث و بررسی قرار گیرد.» به گزارش خبرگزاری خلیج، وزیر امور خارجه قطر خطاب به خبرنگاران ضمن اشاره به مداخله نیروهای خارجی درصورت اقدام ایران به بستن تنگه هرمز تأکید کرد که «دراین رابطه یک توافق کلی در خلیج [فارس] وجود دارد.»(۴)دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس نیز دراین باره به خبرنگاران گفت: «بازنگهداری تنگه هرمز مسئولیتی است که غرب و کشورهای حوزه خلیج [فارس] به عهده دارند.»(۵)

روزنامه انگلیسی گاردین در شماره امروز خود در مقاله ای به قلم لیستر گود خبرنگار این روزنامه، درباره طرح صلح جدید شورای همکاری خلیج فارس برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق نوشت: «این پیشنهاد صلح شامل ایجاد تدریجی مناطق بی طرف می شود.» این روزنامه با اشاره به نقش بحرین در این پیشنهاد افزود: «ناظران سیاسی در خلیج فارس عقیده دارند پیشنهاد صلح بحرین جنبه آزمایش دارد و جزئیات آن به مقامات ایرانی تسلیم شده است. یکی از جنبه های مهم این پیشنهاد این است که به عکس قطعنامه های شورای امنیت سازمان ملل این پیشنهاد عکس العملی منطقه ای است. بنابراین احتمال دارد مورد قبول دولت ایران قرار گیرد.»(۶) گاردین همچنین توضیح داد: «طرح صلح جدید با این اعتقاد که ایران آماده قبول یک طرح کلی صلح ازجمله برقراری آتش بس در تمامی جبهه ها نمی باشد، ارائه شده است.» براین اساس «اگر بی طرف کردن خلیج [فارس] مورد قبول واقع گردد، وزرای خارجه شورای همکاری خلیج [فارس] توجه خود را به جبهه ۲۰۰ مایلی جنگ که از دهانه خلیج [فارس] در جنوب شروع شده و به قله کوه های کردستان در شمال ختم می شود معطوف خواهند کرد.»(۷)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو امریکا، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۵، دوحه - خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۱۱، رادیو بی بی سی، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، صص ۹ و ۱۰، دوحه - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۱۱، رادیو امریکا، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۶- همان، صص ۱۷ و ۱۸، رادیو بی بی سی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه انگلیسی گاردین.

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه انگلیسی گاردین

۱

یک روزنامه پرتیراژ ژاپنی تأثیر منافع اقتصادی ژاپن بر تلاش های سیاسی این کشور در جنگ ایران و عراق را مورد بررسی قرار داد.

روزنامه آساهی شیمبون با اشاره به مأموریتی که شینتارو آبه وزیر امور خارجه ژاپن به معاون خود برای سفر به ایران و عراق و مذاکره با مقامات دو کشور داده بود، این دیدگاه را مطرح کرد که آبه با تلاش مجدد برای پایان دادن به جنگ «تجربیات سیاسی خود را به آزمایش گذاشته است» و حال آنکه وی اعتقاد داشت احتمال آنکه «بغداد درخواست ژاپن مبنی بر عدم بمباران پروژه پتروشیمی ایران و ژاپن را نادیده بگیرد»، زیاد است. این روزنامه سپس با اشاره به ارزش ۳/۴ میلیارد دلاری سفارش های ساختمانی عراق به ژاپن از سال ۱۹۷۷ به بعد، که تقریباً یک چهارم از مجموع سفارش های ساختمانی دریافتی خارجی ژاپن را تشکیل می دهد، افزود: «هرگونه توسعه جنگ مرزی ایران و عراق به طور مستقیم بر ژاپن اثر می گذارد.»

آساهی درباره دومین انگیزه ژاپن برای ادامه تلاش های سیاسی خود جهت خاتمه دادن به جنگ نوشت: «کمپانی های ژاپنی بدون توجه به نتیجه جنگ ایران و عراق معتقدند که با پایان یافتن جنگ زمینه های وسیعی برای دریافت سفارش از این منطقه وجود دارد.» به نوشته آساهی، «این کمپانی ها به خصوص به یک طرح بازسازی ملی ۱۶۵ میلیارد دلاری در ایران توجه خاص دارند.» این روزنامه همچنین یادآور شد: «آبه از زمانی که مقام وزارت تجارت بین المللی و صنعت را در کابینه قبلی ژاپن برعهده داشت معتقد بود که ژاپن باید نقش صلح دهنده را میان دو کشور درحال جنگ ایران و عراق ایفا کند.» این روزنامه سپس با اشاره به شیوه دیپلماتیک آبه اضافه کرد: «وزیر خارجه ژاپن در سفر ماه آگوست به تهران از همتای ایرانی خود علی اکبر ولایتی خواست که موضع نرم تری در قبال قطعنامه های سازمان ملل نشان دهد. درحالی که او به سازمان ملل نیز پیشنهاد کرد تا درخواست های ایران را نیز در نظر بگیرد.»(۱)

۲

امروز درحالی که یک مقام امریکایی بار دیگر ایران را به دخالت در انفجارهای بیروت متهم کرد، وزیر امور خارجه فرانسه از شکست اجلاس آشتی ملی لبنان در ژنو ابراز نگرانی کرد.

خبرگزاری فرانسه از بیروت گزارش داد: لارنس ایگل برگر معاون وزیر امور خارجه امریکا، که در اسرائیل به سر می برد، در گفت وگو با خبرنگار رادیو اسرائیل تأکید کرد: «امریکا شاهد عینی دال بر دخالت ایران در دو حادثه انفجار علیه واحدهای امریکایی و فرانسوی در بیروت در دست دارد.» وی درعین حال گفت: «به نظر می رسد سوریه علاقه مند به آتش بس در لبنان است.»(۲)

در همین حال، ماکس گالو سخنگوی دولت فرانسه در نشست مطبوعاتی امروز به نقل از

۱- همان، ص۳، توکیو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۲۱، بیت المقدس - خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

کلود شسون وزیر امور خارجه این کشور درمورد اوضاع لبنان خاطرنشان کرد شکست اجلاس آشتی ملی ژنو فقط موجب وخامت این اوضاع خواهد شد. شسون تأکید کرده است «فرانسه شدیداً خواستار صلح و موفقیت کنفرانس ژنو است.»(۱)

۱

نبردهای شدید میان فلسطینیان هوادار و مخالف یاسر عرفات در طرابلس لبنان ادامه دارد. خبرگزاری یونایتدپرس امروز از بیروت گزارش داد: «نیروهای سوری به همراه شورشیان الفتح امروز آخرین پایگاه مهم نیروهای وفادار به یاسر عرفات در شمال طرابلس را با توپ و تانک مورد حمله قرار دادند.» براساس این گزارش، عرفات به فاصله چند ساعت پس از حمله «ضمن ارسال پیام برای پادشاهان عرب و رهبران کشورهای سوسیالیستی و همچنین سران کشورهای غیرمتعهد تقاضای کمک فوری نمود.» همچنین خبرگزاری فلسطینی وفا از محاصره نیروهای طرف دار عرفات توسط دو تیپ از نیروهای سوری و دو گروهان لیبیایی به همراه نیروهای مخالف عرفات تحت فرماندهی ابوموسی و نیز نیروهای جبهه خلق برای آزادی فلسطین خبر داد. از سوی دیگر، شفیق وزان نخست وزیر لبنان، خواستار پایان دادن به این جنگ شد و در همین رابطه پیامی نیز برای امین جمیل در ژنو فرستاد.(۲)

ص: ۵۱۲

۱- همان، ص۷، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۲۶ و ۲۷، بیروت - یونایتدپرس، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ جمعه ۱۳ آبان ۱۳۶۲ ۲۸ محرم ۱۴۰۴ ۴ نوامبر ۱۹۸۳

۱

از اولین دقایق بامـداد امروز، ۴ یگان سپاه برای تکمیل تصرف قله های ۱۸۷۷، ۱۸۶۶، ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ کـانی مانگا و پاک سازی غرب این ارتفاعات عملیات خود را آغاز کردند.

لشکر۱۴ امام حسـین(ع) مأموریت داشت تا باقیمانده اهداف شب گذشـته لشـکر۳۱ عاشورا؛ یعنی یال های غربی ارتفاع شـیخ گزنشـین را تصـرف و امکان الحاق بین لشـکر۳۱ عاشورا و لشـکر۲۷ حضـرت رسول(ص) را فراهم سازد. لشـکر۲۷ حضـرت رسـول(ص) نیز قرار بود مـأموریت ناتمـام روز گذشـته خود را که تصـرف قله هـای ۱۸۶۶(شـاخ تارچر) و ۱۹۰۴و ۱۹۰۰ بود تکمیل کنـد. لشـکر ۱۷ علی بـن ابی طـالب(ع) هم بایـد ضـمن پـاک سازی ارتفاعات غرب جاده غرب کانی مانگا حتی المقـدور در جاده به سـمت جنوب پیشـروی می کرد. لشکر۲۷ حضـرت رسول(ص) که از قبـل به منطقه عملیـاتی آشـنایی داشت زودتر از یگـان هـای دیگر حـدود سـاعت ۱:۳۰ دقیقه بامداد، درگیری خود را آغاز کرد و سپس لشکر۳۱ عاشورا در سمت راست آن با نیروهای دشمن درگیر شد.

در ساعت ۴ بامداد، نیروهای لشکر۱۴ امام حسـین(ع) هم درگیری را آغاز کردند. نیروهای لشـکر ۱۷ علی بـن ابی طـالب(ع) نیز به دلیل ناهماهنگی اولیه و بی اطلاعی از محل حضور دشمن حدود یک ساعت بعد درگیر شدند.

مسـئله ای که پس از شـروع درگیری یگان ها ذهن فرمانـدهی را به خود مشـغول کرده بود چگونگی تأمین و تـدارک لشـکرهای ۱۴ امام حسین(ع) و ۱۷ علی بن ابی طـالب(ع) بود؛ زیرا بـاتوجه به نبود جـاده در غرب کـانی مانگـا، که ازطریق آن بتوان نیروهای این ۲ یگان را پشتیبانی کرد، باید به ناچار از بالگردهای شـنوک هوانیروز برای ارسال آذوقه، مهمات و سایر ملزومات و انتقال مجروحان این دو یگان به عقب استفاده می شد.

پس از درگیرشـدن نیروهای خودی گزارش های رسـیده به قرارگاه حاکی از آن بود که یگان ها با قدرت به سـمت اهداف پیشـروی می کنند. اولین خبر از لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) دریافت

ص: ۵۱۵

شد که طبق آن این لشکر در ساعت ۵:۳۰ بامداد، تمامی اهداف خود به غیراز ارتفاع ۱۹۰۰ (جنوبی ترین قله کانی مانگا) را به تصرف درآورده است.

لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیز که با زمین منطقه آشنایی چندانی نداشت و ابتدا به کندی پیشروی می کرد با روشن شدن هوا و پیداکردن شناخت نسبی از منطقه و موقعیت دشمن با سرعت به سمت اهداف خود حرکت کرد و توانست ۲ قله از ارتفاع ۱۶۶۲ و ۱۷۷۴ شیخ گزنشین را ازسمت غربی آن تصرف و یک مقر فرماندهی نیروهای عراقی را منهدم کند. همچنین تعداد قابل توجهی از نیروهای دشمن که در منطقه عملیاتی این یگان متراکم تر از سایر محورها بودند، کشته و تعدادی نیز اسیر شدند.

لشکر۳۱ عاشورا نیز قله اصلی شیخ گزنشین را تصرف کرده و در جناح راست خود منتظر پیشروی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) بود تا با آن یگان الحاق کند.

لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) هم تا ۴ کیلومتری جنوب بادانه پیشروی کرده و علاوه بر پاک سازی جاده غرب کانی مانگا ارتفاعات غرب این جاده را نیز پاک سازی و تأمین کرد. این لشکر همچنین نیروهای عراقی را که با فشار رزمندگان لشکر۱۴ امام حسین(ع) درحال عقب نشینی از یال های غربی شیخ گزنشین به سمت نالپاریز بودند زیر آتش گرفت که درنتیجه تعداد زیادی از آنان کشته شدند.

هم زمان با پیشروی نیروها درحالی که هنوز الحاق بین لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول(ص) کامل نشده بود و جاده شیخ گزنشین نیز قابل تردد نبود و ازطرفی کار احداث جاده چمک به شیخ المارین نیز پایان نیافته بود، تأخیر در آماده شدن بالگردهای شنوک برای حمل اقلام مورد نیاز به عقبه نزدیک یگان ها در غرب ارتفاع کانی مانگا و انتقال مجروحان به عقب، نگرانی هایی را به وجود آورد. باآنکه طبق هماهنگی قبلی قرار بود بالگردهای شنوک از ساعت ۶:۳۰ صبح مأموریت خود را آغاز کنند، تا حدود ساعت ۹ این کار انجام نشده بود و بالاخره با پیگیری مصرانه محسن رضایی و رحیم صفوی - که در برخی موارد حتی به درگیری لفظی نیز انجامید - هماهنگی های لازم انجام شد و سرهنگ صیاد شیرازی شخصاً نظارت بر اجرای مأموریت بالگردها را بر عهده گرفت. از این پس هوانیروز تا زمانی که عقبه زمینی نیروهای خودی باز نشده بود، برای رساندن ملزومات و وسایل مورد نیاز به رزمندگان و حمل مجروحان نقش مؤثری را ایفا کرد، به نحوی که کسانی که در جریان فعالیت هوانیروز قرار گرفته بودند از فعالیت مؤثر آنان و تلاش سرهنگ صیاد شیرازی برای راه اندازی و به کارگیری این مجموعه تقدیر می کردند.(۱)

۱- بخشی از چالش های بین فرماندهان که ناشی از آماده به کار نشدن بالگردها بود و همچنین چاره اندیشی ها برای رفع این مشکل در ضمیمه گزارش درج شده است.

حدود ساعت ۱۰ صبح، الحاق بین دو لشکر ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول(ص) کامل و تثبیت شد و جاده مهم شیخ گزنشین به دست نیروهای خودی افتاد. برقراری الحاق بین این دو یگان و حصول اطمینان از اتصال عقبه خودی به منطقه عملیاتی از یک سو و تصرف قله ۱۹۰۰ در جنوب ارتفاع کانی مانگا شوق و شعف فراوانی را به همراه داشت. با سقوط قله ۱۹۰۰ و حرکت نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) به یال های غربی این قله یک قرارگاه فرماندهی دشمن و نیروهای عراقی مستقر در این منطقه از سه طرف به محاصره درآمدند، دشمن برای انتقال فرماندهان این قرارگاه چند فروند بالگرد اعزام کرد که نیروهای لشکر حضرت رسول(ص) ۲ فروند از آنها را هدف قرار داده و ساقط کردند و تعدادی از عراقی ها را نیز به اسارت درآوردند. پس از آن، دشمن با واردکردن نیروهای تازه نفس برای بازپس گیری این قله چند بار پاتک کرد که اصلی ترین آن در ساعت ۱۰ صبح برای تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ بود، اما نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) این پاتک را سرکوب کردند و نیروهای عراقی با تحمل تلفات زیاد و دادن ۱۲ اسیر مجبور به عقب نشینی شدند. عراقی ها عصر امروز نیز چند پاتک سنگین اجرا کردند که بازهم با مقاومت نیروهای خودی مواجه شده و عقب رفتند. شدت فشار دشمن در این منطقه به حدی بود که محمدابراهیم همت در تماس بی سیم با محسن رضایی اظهار کرد: هروقت دشمن پاتک می کند مجبورم یک گردان خرج کنم. او حتی باتوجه به فشار مداوم دشمن، برای حفظ این دو ارتفاع کسب تکلیف کرد.

در همین حال، واحد مهندسی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) برای حفظ جناح چپ خود یک خاکریز از شمال ارتفاع ۱۹۰۴ به سمت راست تا تقاطع رودخانه قزلجه احداث کرد. جاده شیخ گزنشین نیز که با الحاق لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول(ص) آزاد شده بود، تثبیت شد و احداث جاده چمک به شیخ المارین نیز پایان یافت و نیروها به طور کامل به عقبه ها وصل شدند. البته با پیشروی نیروهای خودی در ارتفاعات، بخشی از بنه های تدارکاتی دشمن به دست آنها افتاده و بخشی از نیازها از این طریق تأمین شده بود.

دراین میان آنچه موجب نگرانی بود، نداشتن نیروی کافی برای ادامه و تکمیل اهداف عملیات بود؛ تقریباً تمامی یگان ها فاقد نیرو برای ادامه کار بودند و فقط لشکر ۱۷علی بن ابی طالب(ع) ۲ گردان نیرو داشت. لشکر۱۴ امام حسین(ع) هر ۴ گردان خود را به کار گرفته بود. لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) هم هر ۳ گردان تازه نفس و سایر نیروهایی که از شب قبل باقی مانده بودند را وارد عمل کرده بود. لشکر۳۱ عاشورا نیز با عملیاتی که در این روز انجام داد هیچ نیرویی برای ادامه کار دراختیار نداشت.

بدین ترتیب کمبود نیرو بسیار محسوس بود. پس از تصرف ارتفاعات و برقراری اتصال عقبه های خودی، محسن رضایی از غلامعلی رشید خواست که نیروها با بهره گیری از فرصت

به دست آمده به سمت جنوب و نالپاریز پیشروی کنند، اما وی با بیان اینکه رزمندگان توانی برای ادامه پیشروی ندارند، گفت: یگان ها در منطقه نیروهای تازه نفسی ندارند که به کار گرفته و پیشروی کننـد. ازاین رو آوردن یگان های جدید به منطقه بار دیگر مورد تأکید قرار گرفت. محسن رضایی به عناصر قرارگاه خاتم دستور داد که برای تسریع در انتقال لشکر۵ نصر کـه از جنـوب حرکت کرده و به سنندج رسیده بود، اقدامات لازم را به عمل آورند. همچنین به تیپ۳۳ المهدی(عج) نیز که در سردشت حضور داشت اعلام شد که خود را به هر نحو ممکن به منطقه عملیاتی برساند. به لشکر۴۱ ثارالله(ع) هم که پس از مرحله دوم عملیات، نیروها و سازمان خود را بازسازی کرده بود و با ۲ گردان نیرو در منطقه حضور داشت، ابلاغ شد که برای کمک به لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و پیشروی به جنوب منطقه عملیاتی، آماده شود. باوجود این هماهنگی ها، هنوز درباره ادامه عملیات و نوع به کارگیری یگان های جدید ابهاماتی وجود داشت، زیرا برآوردها نشان می داد باتوجه به فشار دشمن، نیروهای جدیدی که به منطقه می آیند ممکن است نتوانند وضعیت فعلی را تثبیت کنند که در آن صورت تداوم عملیات و پیشروی به سمت نالپاریز در ابهام قرار می گرفت.

درمجموع دستاورد عملکرد نیروهای خودی و نتایج مرحله سوم عملیات والفجر۴ تا آخرین ساعات امروز چنین بود: لشکر۳۱ عاشورا قله اصلی شیخ گزنشین (۱۸۷۷) را به تصرف درآورده و در سمت راست خود با لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) الحاق کرد که این امر موجب گشوده شدن جاده روی این ارتفاع و اتصال خط مقدم به عقبه گشت.

لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیز موفق شد با قدرت بخش های شمالی و غرب ارتفاع شیخ گزنشین و یال های منتهی به جاده چوارتا به نالپاریز را به تصرف خود درآورد. نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) نیز روی قله هـای ۱۸۶۶ (شاخ تارچر) ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ مستقر شدند و مهندسی این لشکر خاکریزی را از شمال ارتفاع ۱۹۰۴ به کـانی شایان و از آنجا به سمت شرق تا رودخانه قزلجه احداث کرد، ولی یال هـای غربی ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ در دست نیروهـای عراقی بود و در برخی محورهـا نیز الحـاق کامـل بین نیروهـای این لشکر برقرار نشـده بود. لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز جاده غرب کانی مانگا (چوارتا - نالپاریز) و تپه های غربی این جاده را تا دره میانه پاک سازی کرده و در آنجا مستقر شدند.

بدین ترتیب نیروهای خودی قله های اصلی کانی مانگا را به تصرف درآوردند، ولی دامنه های غربی و شرقی و جنوبی این ارتفاع که به تنگه روکان و شهر نالپاریز منتهی می شد کماکان در دست نیروهای دشمن قرار داشت(۱)

همچنین در این عملیات قرارگاه تیپ۲ دشمن در ارتفاع ۱۹۰۰ تصرف شد و بیش از ۱۰۰ نفر از نیروهای عراقی به اسارت نیروهای خودی درآمدند و حدود ۳ گردان هم منهدم شدند.

ص: ۵۱۸

۱- سند شماره ۲۸۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، ۹/۸/۱۳۶۲ تا ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۹۰؛ و- سند شماره ۶۴۳۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۳/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۴۲)، داود رنجبر، صص ۴۳ - ۲؛ و- سند شماره ۷۸۴۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش لحظه به لحظه عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، ۱۳/۸/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳.

نیروهای خودی ۲۰ قبضه توپ۱۰۶ میلی متری با خودروی مربوطه، ۲۰ قبضه ضدهوایی سام۷ به همراه تعداد زیادی موشک، ۱۰ قبضه مسلسل ضدهوایی شلیکا، ۱۵۰ دستگاه انواع خودرو، یک دستگاه بلدوزر، تعداد زیادی وسایل مخابراتی و انواع مهمات به غنیمت گرفتند و توانستند بیش از ۲۰ دستگاه تانک از گردان ابن حارث را نیز منهدم کنند.(۱)

۱

با تثبیت نسبی عملیات، در آخرین ساعات امروز به منظور رایزنی با فرماندهان ارتش و آگاهی از دیدگاه های آنان درزمینه چگونگی به کارگیری نیروهای ارتش برای ادامه عملیات، جلسه ای با حضور فرماندهان سپاه و ارتش در محل قرارگاه مقدم حمزه در دره تفی در شمال غربی مریوان برگزار شد.(۲)

اغلب حاضران در این جلسه معتقد بودند که درصورت حفظ دو قله ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ کانی مانگا و پیشروی در غرب این ارتفاع، عقبه یگان های عراقی مستقر در منطقه نالپاریز و پنجوین و ارتفاعات آن بسته می شود و فرماندهی عراق برای پرهیز از محاصره نیروهای خود در آن منطقه مجبور خواهد شد آنها را به عقب فرابخواند. بااین حال برای تحقق این امر سپاه نیروی لازم را دراختیار نداشت، زیرا نیروهای لشکر۳۱ عاشورا و لشکر۱۴ امام حسین(ع) پس از انجام چند مرحله عملیات توانی برای ادامه کار نداشتند و لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز فقط ۲ گردان در اختیار داشت. لشکر۴۱ ثارالله(ع) هم دارای ۲ گردان نیرو بود درحالی که برای ادامه عملیات و رسیدن به نالپاریز حدود ۱۰ گردان نیاز بود. علاوه برآن یگان های ۱۴ امام حسین(ع) و ۳۱ عاشورا نیز باید برای بازسازی از خطوط قبلی خود رها می شدند و خطوط پدافندی آنها به یگان های دیگری واگذار می شد. از یگان های ارتش هم تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان آزاد بود و طبق گفته سرهنگ صیاد شیرازی این امکان وجود داشت که تیپ۱ این لشکر از منطقه پدافندی در پنجوین آزاد شده و لشکر ۳۰ گرگان ارتش نیز که با ۱۰ گردان در منطقه دزلی مستقر بود، به منطقه عملیاتی والفجر۴ فراخوانده شود.

از سوی دیگر لشکر۵ نصر، تیپ۳۳ المهدی(عج) (۲ گردان) و ۲ گردان از لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) درحال انتقال به منطقه عملیاتی والفجر۴ بودند و حداقل تا سه روز آینده نمی شد روی آنها حساب کرد.

باوجوداین، عدم تثبیت کامل مناطق تصرف شده و حساسیت فوق العاده عراق روی دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ تسریع در تصمیم گیری برای تداوم عملیات و اجرای مرحله بعدی را ضروری ساخته بود.

۱- سند شماره ۱۲۰۶۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به ستاد مرکزی، ۱۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۰۸۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۳/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۸۵)، داود رنجبر، ص۷.

۲- افراد حاضر در این جلسه عبارت بودند از: سیدرحیم صفوی، غلامعلی رشید، محمد باقری، حسن دانایی فر، غلامحسین بشردوست از سپاه و سرهنگ علی صیاد شیرازی، علی اکبر موسوی قویدل و سرهنگ عبدالحسین مفید از ارتش.

پیشنهاد سرهنگ صیاد شیرازی برای ترکیب و سازمان نیروها در مرحله بعدی عملیات، ادغام گردان به گردان نیروهای سپاه و ارتش (یک گردان از سپاه یک گردان از ارتش) بود، ولی به علت آنکه نیروهای سپاه (لشکر۵ نصر، تیپ۳۳ المهدی(عج) و ۲ گردان از لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)) هنوز به منطقه نرسیده بودند و به کارگیری آنان مستلزم صرف زمان بود، غلامعلی رشید پیشنهاد کرد: «حالا که نیروهای ارتش در منطقه حضور دارند و برای عملیات آمادگی دارند و یگان های سپاه هم طی روزهای آینده به منطقه خواهند رسید، لذا برای حفظ دور تک، یگان های ارتش مستقلاً وارد عمل شده و در محور کانی مانگا و جاده غربی این ارتفاع به سمت نالپاریز پیشروی کنند.» فرماندهان ارتش به خصوص سرهنگ صیاد شیرازی به شدت با این پیشنهاد مخالفت کردند. سرهنگ صیاد شیرازی با بیان اینکه اگر نیروهای ارتش در کنار نیروهای سپاه باشند خوب می جنگند، اضافه کرد. این نیروها به تنهایی فاقد کیفیت لازم هستند ما قبلاهم این کار را آزمایش کرده ایم، جواب نمی دهد و درصورتی عمل می کنیم که گردان ها ادغام شوند. در این وضعیت باوجود اصرار غلامعلی رشید بر جلوگیری از ایجاد وقفه در ادامه عملیات، فرماندهان ارتش تأکید داشتند که زمان مهم نیست بلکه با ادغام گردان های ارتش و سپاه باید با قوت به دشمن حمله کرد. این درحالی بود که پیش از این مسئولان ارتش معتقد بودند که باید دور تک حفظ شود و نباید زمان را از دست بدهیم.

در ادامه این مباحث غلامعلی رشید پیشنهاد داد: نیروهای ارتش در غرب کانی مانگا اگر نمی توانند تا نالپاریز بروند، حداقل تا دره میانه (۷ کیلومتری شمال نالپاریز) پیشروی کنند و خط تشکیل بدهند. بااینکه با این کار علاوه بر جلوگیری از ایجاد وقفه در تداوم عملیات بخشی از غرب جاده به تصرف درمی آمد و نیروهای عراقی هم درگیر نگاه داشته می شدند و به نوعی از هجوم آنها به مواضع خودی ممانعت می شد، ولی ادامه این مباحث به نتیجه ای نرسید.

در ادامه جلسه و در بررسی چگونگی تأمین شهر نالپاریز، سیدرحیم صفوی مسئله ای را طرح کرد که برخلاف جریان گفت وگو های صورت گرفته بود. وی گفت: «اگر حتی به نالپاریز هم برسیم نمی توانیم آنجا را حفظ کنیم و نمی توانیم جلو برویم و خط کانی مانگا به سورن را حفظ بکنیم، زیرا این کار به ۳ لشکر تازه نفس نیاز دارد.»

وی سپس پیشنهاد کرد: «ما خط ارتفاع ۱۹۰۰ را تثبیت کنیم و از یال شرقی آن به سمت تنگه روکان سرازیر شویم. در آن صورت توانسته ایم به نحوی نیروهای عراقی مستقر در پنجوین را دور بزنیم و دشمن مجبور خواهد شد برای آنکه آن نیروها در محاصره بیفتد به آنها دستور عقب نشینی بدهد.»

این جلسه به رغم طرح ایده های تازه برای ادامه عملیات یا تغییر جهت سمت پیشروی ها، بدون دستیابی به نتایج قطعی پایان یافت.(۱)

ص: ۵۲۰

۱- سند شماره ۲۸۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۹۱ - ۶۶؛ و- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰۸ - ۱۰۵؛ و- سند شماره ۶۴۳۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۷ - ۹؛ و- سند شماره ۲۱۷۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴ آخرین وضعیت روی کانی مانگا، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۳/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۸۳)، داود رنجبر، صص ۱۸ - ۴.

۱

در دو حادثه ای که در محور بانه - سقز و شمال شرقی مهاباد روی داد ۴ تن از نیروهای خودی شهید و ۲ تن نیز زخمی شدند. همچنین ۸ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی خود را تسلیم کردند.

ساعت ۲۱ امروز در محور بانه - سقز، ستونی از نیروهای سپاه و ژاندارمری که برای اجرای عملیات درحال عبور از جاده بودند در نزدیکی روستای تموغه در غرب سقز، به کمین افراد سازمان کومه له افتادند. در این حادثه ۴ تن ازجمله معاون عملیاتی تیپ قدس و فرمانده سابق یکی از پایگاه های منطقه به شهادت رسیدند و یک نفر هم زخمی شد.(۱)

در شمال شرقی مهاباد نیز یکی از نیروهای خودی به مینی که افراد مسلح غیرقانونی در اطراف پایگاه کار گذاشته بودند، برخورد کرد. براثر انفجار مین هر دو پای وی مصدوم شد.(۲)

از سوی دیگر، امروز هم در مناطق سفته و آدینان سقز و شهر سنندج ۵ تن از افراد حزب دمکرات و ۳ تن از افراد وابسته به سازمان کومه له خود را به نیروهای سپاه و ژاندارمری تسلیم و درخواست امان نامه کردند.(۳)

دراین حال خبرگزاری جمهوری اسلامی تعداد افراد تسلیم شده از حزب دمکرات کردستان از اول تا سیزدهم آبان ماه در شهر ارومیه را ۳۱ تن اعلام کرد. این خبرگزاری همچنین به نقل از ستاد خبری سپاه ارومیه افزود: این عده ضمن اظهار ندامت از اعمال گذشته، هنگام معرفی خود ۸ قبضه انواع سلاح را نیز به سپاه ارومیه تحویل داده اند(۴)

۲

درپی عملیات های گروه های مسلح غیرقانونی در جنوب محور سنندج - مریوان که ضربات سنگینی به نیروهای خودی وارد آورد، قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به منظور بررسی علل این امر و چاره اندیشی برای فراهم ساختن امنیت بیشتر این منطقه، یک گروه کارشناسی از سپاه و ارتش به منطقه اعزام کرد.

این گروه پس از بررسی قسمت هایی از منطقه ازجمله منطقه عمومی آویهنگ، گزارشی را درزمینه علل ضربه پذیری نیروهای خودی و راه های جلوگیری از تکرار وقایع گذشته خطاب به فرماندهی قرارگاه حمزه تنظیم کرد. بخش هایی از این گزارش که حاکی از اوضاع نه چندان مناسب برخی پایگاه ها و ضعف در اجرای عملیات های تأمین جاده های اصلی منطقه می باشد بدین شرح است:

۱. محور سنندج - آویهنگ دارای ۱۲ پایگاه است که در ۳ پایگاه مجاور جاده، نیروهای ژاندارمری و در ۱۰ پایگاه دیگر که در عمق قرار دارند، نیروهای سپاه استقرار دارند.

۲. پایگاه های سپاه فاقد امکانات پدافندی غیرعامل همچون سیم خاردار و سنگر است و حتی ۳ پایگاه فاقد جاده تدارکاتی است و تدارک آنها توسط نیروهای پیاده صورت می گیرد.

۱- سند شماره ۳۳۹۸۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری سقز به استانداری کردستان، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۷۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره

۳۵۵۲۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۵۱۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات میاندوآب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۵؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۲۰۲۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به نخست وزیری، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۱۴.

۳. پایگـاه ها اغلب فاقـد نیروی کاری و توان مناسب هسـتند، به نحوی که در برخی پایگاه ها ۵ نفر نیروی بسـیجی و تعدادی نیروی محلی مسلح شده استقرار دارند که فاقد توانمندی لازم می باشند.

۴. در حدفاصل پایگاه ها و محور های فرعی، عملیات گشت و جوله انجام نمی شود، لذا نیروهای ضدانقلاب به راحتی تردد می کنند.

۵. عملیـات گشت و جوله در محور اصـلی سـنندج – مریوان و سـنندج – کامیـاران بایـد بـا توان و نیروی بیشتری صورت بگیرد تا با ایجاد ناامنی در محورهای اصـلی روستا های مجاور، مانع اجرای کمین توسط نیروهای ضدانقلاب شوند و حداقل نیروی لازم برای این امر برای هر محور نامبرده فعالیت ۲ گروه ۹۰ نفری است و برای تـأمین نیروی لازم می توان با تعطیل کردن برخی پایگاه های ژانـدارمری نیروهای آنها را در گشت و جوله مورد استفاده قرار داد.

در این گزارش ضـمن برشـماری مواردی از همکاری نکردن نیروهای ژاندارمری با سپاه، درخواست شده تا ضمن تعویض فرمانده منطقه سروآباد در محور سـنندج – مریوان و انتصاب فردی لایق و کارآمد به جای وی، به فرماندهان محورهای سـنندج – مریوان اختیاراتی داده شود تا نیروهای ژاندارمری در این منطقه کارایی بیشتری داشته و همکاری های لازم را با سایر نیروها انجام دهند(۱)

۱

در ادامه مرحله سوم عملیات والفجر۴ و تثبیت مواضع به دست آمـده در بخش هایی از ارتفاعات و جاده های مواصـلاتی منطقه پنجوین و شهرک نالپاریز عراق، امروز نیز مطالبی به نقل از منابع خبری ایران و عراق در رسانه های خارجی انعکاس یافت.

خبرگزاری آسوشـیتدپرس با اعلام اینکه «جنگ هوایی و زمینی روز جمعه همچنان بین نیروهای ایران و عراق در جبهه مریوان – بانه ادامه داشت»، به نقل از خبرگزاری جمهوری اسـلامی افزود: «نیروهای ایرانی در تهاجم اخیر خود ۵۰ کیلومتر مربع از خاک عراق را به اضافه ۴ دهکـده بزرگ و چنـد بلنـدی حسـاس در منطقه کـانی مانگـا به تصرف خود درآورده انـد. ... جت های جنگنـده ایران یک هواپیما و ۲ هلیکوپتر عراقی را سرنگون ساخته و ۱۵۰۰ تن از سـربازان دشمن را به هلاکت رسانیدند. ایرنا همچنین گزارش داد که تعداد هواپیماها و هلیکوپترهای سرنگون شده عراق از آغاز تهاجم والفجر۴ به ۱۰ فروند رسیده است.»

آسوشیتدپرس سپس به نقل از خبرگزاری رسمی عراق ضمن اشاره به «تهاجم تازه» نیروهای ایران، ادعاهای فرمانده سپاه یکم ارتش عراق را چنین منعکس کرد: «نیروهای عراقی با یک ضدحمله سریع و موفقیت آمیز توانسـتند تلفات سنگینی به نیروهای ایرانی وارد آورند. این فرمانده گفت: درحال حاضـر تعداد زیادی از نیروهای ایرانی در منطقه شمال پنجوین به محاصره نیروهای عراقی درآمده اند که سرنوشت این عـده یـا مرگ یـا اسارت است.»(۲)اظهـارات فرمانـده سـپاه یکم عراق همچنین بـا جزئیـات بیشتری در برنـامه خبری رادیو امـان مطرح شد.(۳)

ص: ۵۲۲

۱– سـند شـماره ۴۱۰۴۲۸ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ: از گروه ضـربت محوری بـه فرمانـدهی قرارگـاه حمزه سیدالشـهدا(ع)، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۲– خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظـه بـه لحظه از عملیـات والفجر۴ و بازتـاب جهـانی آن، شـماره ۵۳، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص ۳۰، نیکوزیا – خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۳– همان، صص ۳۳ و ۳۴، رادیو امان، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

فرمانده مذکور در گفت وگو با خبرگزاری عراق نیز مدعی شد نیروهای ایران در شب و روز گذشته از تمامی مواضعی که بدان ها دست یافته بودند بیرون رانده شدند. وی درعین حال گفت: «نبرد در تمامی محورهای این منطقه همچنان به شدت ادامه دارد.»(۱)

اطلاعیه شماره ۱۲۶۹ امروز ارتش عراق بجز در اعلام تعداد مأموریت های هوایی انجام شده، تفاوت چندانی در مقایسه با اطلاعیه قبلی نداشت(۲) به همین دلیل رادیو لندن در شروع گزارش خود یادآور شد: «از آغاز مرحله جدید عملیات ایران علیه مواضع عراق، از عراق خبرهای چندانی نرسیده است و اکثر اخبار از ایران آمده است. درهرحال نبودن خبرنگاران در صحنه های جنگ تأیید اخبار رسیده را دشوار می کند.» این رادیو سپس ضمن اشاره به بخش هایی از بیانیه نظامی ایران اذعان کرد: «اما چنین پیداست که درگیری های اخیر در شمار شدیدترین نبردهای جنگ سه ساله است.»(۳)

رادیو کلن که در اولین بخش خبری خود اطلاعیه ارتش عراق مبنی بر توقف پیشروی نیروهای ایران را منعکس کرده بود، در دومین برنامه خبری اش به نقل از بیانیه نظامی ایران اعلام کرد: «نیروهای ایران در نواحی پنجوین توانسته است مناطقی را به تصرف خود درآورد و موفق شده است ۲ گردان نظامی نیروهای عراقی را قلع وقمع کرده و ۴ فروند هواپیمای جنگنده عراقی را سرنگون کند.»(۴)

رادیو امریکا نیز گزارش داد: «هم ایران و هم عراق خبر از درگرفتن جنگی بسیار شدید در منطقه شمالی مرز دو کشور می دهند.» این رادیو سپس به بیانیه نظامی ایران درمورد تصرف برخی از بلندی های اطراف پنجوین و بیانیه نظامی عراق مبنی بر فرونشاندن تهاجم تازه ایرانیان اشاره کرد.(۵)

تانیوگ خبرگزاری یوگسلاوی که بیشتر، گزارش های منابع نظامی عراق را انعکاس می دهد امروز در گزارش کوتاهی به شکست نیروهای عراقی اشاره کرد. درعین حال گزارش امروز خبرگزاری جمهوری اسلامی از بلگراد از انعکاس ناچیز وقایع نبرد در مطبوعات یوگسلاوی حکایت دارد. یکی از دلایل این امر تلاش های اخیر مقامات این کشور برای بهبود روابط با عراق است.(۶)

۱

عراق بار دیگر تهدید کرد به اهدافی در عمق خاک ایران حمله خواهد کرد. این درحالی است که مقامات برخی از کشورهای عرب ضمن تأیید موضع عراق درباره خاتمه جنگ خواستار اقدام ایران دراین زمینه شدند.

ریاض القیسی نمایندگی عراق در سازمان ملل، امروز در نامه ای به دبیرکل این سازمان حمله جدید نیروهای ایران در منطقه پنجوین را «سه روز پس از تصویب قطعنامه ۵۴۰ ... حاکی از مبارزه آشکار این رژیم علیه اراده شورا و سازمان ملل» خواند و افزود: عراق با «جدیت از حقوق کامل خویش جهت حمله به اهدافی در ایران استفاده خواهد کرد.»(۷)

۱- همان، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، رادیو بغداد، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۳، ۱۴/۸/۱۳۶۲، شماره صص ۳۲ و ۳۳، رادیو لندن، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۳۳، رادیو کلن، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، ص۳۴، رادیو امریکا، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۶- همان، صص ۹ و ۱۰، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۷- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، ترجمه محمدعلی خرمی، جلد دوم، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، صص ۱۳۹ و ۱۴۰، سند شماره S/۱۶۱۲۲,A/۳۸/۵۶۴.

همچنین به گزارش خبرگزاری رویتر از بغداد، روزنامه الثوره ارگان حزب حاکم بعث هشدار داد: «عراق به حمله ایران واکنش سختی نشان خواهد داد و به اهداف ازپیش تعیین شده حمله خواهد کرد.» این روزنامه در سرمقاله خود تصریح کرد: «این بار انتقام عراق بی رحمانه تر و منع کننده تر از ضدحمله های گذشته خواهد بود و خشونت آن فراسوی تصور ایرانی ها خواهد بود.»(۱)

از سوی دیگر، عیسی الکواری وزیر اطلاعات قطر، که کشورش به زودی محل برگزاری اجلاس سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس خواهد بود، در یک مصاحبه مطبوعاتی درباره جنگ ایران و عراق ضمن اشاره به پاسخ مثبت عراق به قطعنامه اخیر ابراز امیدواری کرد که «جنگ ازطریق پاسخ دادن ایران به پیام های صلح پایان پذیرد.» الکواری تأکید کرد: «تلاش های کشورهای خلیج [فارس] برای پایان دادن به این جنگ پایان نیافته است.»(۲)

همچنین خبرگزاری اردن گزارش داد: یک مسئول وزارت امور خارجه اردن در بیانیه ای که مبنای انتشار آن ازسرگیری حمله نظامی ایران درپی رد قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل است، اعلام کرد: «ما در اردن امیدوار بودیم که ایران باتوجه به قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت موضع خود را بررسی کند، اما ایران قطعنامه مذکور را رد کرد و خود را برای حمله به عراق آماده نمود.» این بیانیه «از جامعه بین المللی دعوت می کند تا قدرت و امکانات خود را در خدمت آرمان صلح قرار داده و ایران را به قبول صلح وادارند.»(۳)

در همین زمینه فاروق قدومی رئیس دفتر سیاسی سازمان آزادی بخش فلسطین نیز در دیدار با اعضای دبیرخانه اتحادیه خبرنگاران عرب در تونس ضمن آنکه موضع جمهوری اسلامی ایران در جنگ را «خودسرانه» و «همراه با قیدوشرط های غیرقابل قبول» خواند، گفت: «عراق نرمش بدون حد و مرزی را به خاطر پایان دادن به جنگ و حل وفصل نزاع میان دو کشور با راه های مسالمت آمیز از خود نشان داده است.»(۴)

۱

رئیس جمهور در سالروز تسخیر سفارت امریکا و روز دانش آموز در دیدار با دانش آموزانی که براثر حمله موشکی عراق به بهبهان مجروح شده بودند، اعلام کرد پس از این حوادث تلخ انتقام ایران از جنایتکاران چند برابر خواهد بود.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، آیت الله خامنه ای امروز در دیدار با گروهی از دانش آموزان مجروح مدرسه راهنمایی بهبهان و مربیان آنان(۵) اظهار کرد: «حادثه بهبهان برای هرکس که در دنیا دل داشته باشد بسیار تلخ بود. چرا باید مدرسه ای با تعداد کثیری کودکان خردسال و شهرها و مناطق غیرنظامی، افراد بی گناه بمباران و نابود شوند؟ هرکس که کمترین

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۳، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۳۳، رادیو ریاض، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۴ و ۵، امان - خبرگزاری اردن، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۸، رادیو بغداد، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۵- در این دیدار امام جمعه و نماینده بهبهان در مجلس شورای اسلامی نیز حضور داشتند.

احساس وجدانی داشته باشد این حادثه را محکوم می کند و اگر می بینیم که دنیای استکباری با بوق های تبلیغاتی و دروغ پرداز و ایادی خود از کنار آن ساکت می گذرد، بدانید دلیل همگامی و هماهنگی همه قدرت های ضدبشری برعلیه ملت مبارز و قدرتمند ایران است.» رئیس شورای عالی دفاع سپس افزود: «ما به برکت اسلام و انقلاب نیرومندیم و پیروز و آنها به خاطر عدم اتکا به خدا ناتوان اند و زمامداران بغداد به تصور اینکه این حادثه موجب می شود که ما از جبهه ها دست برداریم سخت در اشتباه اند و این جنایات باعث مصمم ترشدن ما خواهد شد و به همه مردم و همه دنیا می گوییم پس از این حوادث تلخ تصمیممان، گرفتن انتقام از جنایتکاران به صورت مضاعف و چند برابر است.»

رئیس جمهور با اشاره به نقش دانش آموزان در تحول فرهنگی جامعه خاطرنشان کرد: «دانش آموزان کشور باید خود را برای مقابله با دشمنان انقلاب در درازمدت آماده کنند و در مدرسه ها به خودسازی فکری، اخلاقی و نظامی مجهز شوند.» آیت الله خامنه ای ضمن بیان اینکه امریکا امروز از همیشه آسیب پذیرتر و در سراسر دنیا گرفتار است، تأکید کرد: «امریکا همان طورکه در تمام حوادث اعم از طبس، کودتا و لانه جاسوسی شکست خورد درمورد تنگه هرمز و هر مسئله دیگری که با ما داشته باشد شکست خواهد خورد و شکی نیست که هر قدرتی با جمهوری اسلامی که راسخ در دل های تک تک مردم است دربیفتد شکست خواهد خورد، اما این احتیاج به تجهیزات مادی، معنوی، اخلاقی، علم، وحدت و آگاهی سیاسی و عمق بینش و اندیشه اسلامی دارد.»(۱)

۱

رئیس مجلس در خطبه های نمازجمعه امروز تهران به موضوعات مختلف؛ ازجمله اولویت رسیدگی به نیازهای عمومی رزمندگان در جامعه، جهت گیری مبارزه با امریکا در مراحل مختلف انقلاب از گذشته تاکنون، حوادث اخیر دررابطه با انتخابات آینده مجلس و آخرین تحولات جبهه های جنگ پرداخت.

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در بخشی از خطبه نخست نماز در تبیین عدالت اجتماعی در اسلام، ضمن تأکید بر ارزش جهاد اظهار کرد: «آن عزیزان جان برکف ما در ارتش، در سپاه، در بسیج، این نیروهای بسیار ارجمند خلق ما و مردم ما و مسلمانان ما که با حضورشان در میدان و در صحنه دلگرم می کنند امام را و رهبر را و مسئولان را، اینها شایسته توجه هستند و... نیز آدم هایی که بچه هایشان را فرستاده اند به میدان و خانمشان نشسته قالی بافی می کند برای مخارج جبهه و بابایشان دارد پشت جبهه برای جبهه کار می کند یا لااقل در کارخانه جای دیگری در دانشگاه، در مدرسه درحال زحمت کشیدن است برای این مردم در پشت جبهه، این خانواده را نمی شود مقایسه کرد با خانواده ای که همه امکانات این کشور در خدمتش هست،

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۱۴.

خانه دارد، ماشین دارد، پول دارد، کار دارد و عیاشی دارد، اندوخته بانکی دارد، کارخانه دارد، اما همه تلاشش این است که یک قدری گران تر بفروشد و یک مقداری بیشتر درآمد داشته باشد. چطور ما این دو خانواده را مساوی قرار بدهیم؟» وی آن گاه تصریح کرد: «تحقیقاً ما باید یک تفاوتی بین اینها قائل باشیم.»

نمازجمعه تهران به امامت حجت‌الاسلام هاشمی رفسنجانی

رئیس مجلس شورای اسلامی همچنین در دفاع از تعیین سهمیه ویژه رزمندگان و اعضای نهادهای انقلاب برای تحصیل در دانشگاه های کشور گفت: «بعضی از این لیبرال ها نق می زنند که شماها آمدید یک سهمیه قرار دادید برای کسانی که در جبهه بودند یا مثلاً سپاهی بودند، برای دانشگاه ها، این سطح علم دانشگاه را پایین می آورد. این، جزء حرف های مزخرفی است که آنها می زنند. اصلاً دانشگاه مال اینهاست. اگر اینها نبودند این دانشگاه را حالا بایست اینجا نهاوندی ها و امثال اینها اداره بکنند و اینجا باید مثل همان دوره کثیف گذشته باشد. اینها این دانشگاه را حفظ کردند. آن وقت ما این دانشگاه را یک درصدی بگذاریم برای کسانی که در نهادها یا در جهاد هستند و در روستاها پنج سال است که عرق ریختند و آفتاب خوردند برای اینکه روستاها را آباد بکنند، یا سپاهی هستند که اسلحه به دوش بگرفتند و آن روزی که هیچ کس نبود، اینها مملکت را حفظ کردند. در کمیته بودند و روزی که غریب بود این انقلاب، امنیت را حفظ کردند و نیامدند درس بخوانند. نرسیدند درس بخوانند. ما اگر یک سهمیه قرار دادیم برای اینکه اینها بیایند، یک درصدی را برای اینها قرار دادیم، بعضی از این غرب زده ها یا کسانی که آن طور فکر می کنند و آن طرز تفکر را دارند، می گویند این سطح علم را پایین می آورد چون این پایه ایش نیست. خوب چرا بیاورد پایین؟ این آدم مجاهد وقتی که نوبت درس خواندنش هم شد بهتر درس می خواند.» وی تأکید کرد: «این امتیاز هست و بدانید جامعه ما، اگر این امتیاز را ندهد به این مجاهدین و ندهد به این شخصیت های عظیم، دچار ظلم بزرگی شده و این خلاف عدالت است.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در خطبه دوم نمازجمعه با اشاره به سالروز تبعید امام خمینی و تسخیر سفارت امریکا در ایران گفت: «در ۱۳ آبان سال ۴۳، اولین ضربه روبه روی امریکا با انقلاب اسلامی آغاز شد و امروز هم که ۱۳ آبان سال ۶۲ است ما در کوه های بلند غرب پنجوین در شیخ گزنشین و

قله هـای اطرافش درحـال ضـربه زدن به امریکـا هستیم.» وی در ادامه ضـمن مروری بر تحولات سیاسـی، اقتصادی و نظامی کشور پیش از انقلاب و تلاش امریکا برای کسب جایگاهی ثابت در صـحنه سیاست ایران، به تصور امریکایی ها از ناپایداری موج انقلاب اسلامی اشاره کرده و افزود: «تعبیرشان این بود که موج می آید و دوباره برمی گردد و اوضاع عادی می شود و بعد از انقلاب هم اینها فکر کردند همین جوری است؛ یعنی این تحلیلشان نسبت به اوضاع موجود آن زمان درست درآمده بود، فکر می کردند که بله همین طور است. خوب لانه جاسوسـی که اینجا کاملاً فعال بود از جریانات مجری کشور هم وحشتی نداشـتند و دوباره شروع کردند برای اینکه پایه هایشان را محکم کنند و آن کارهایی را که می خواهند انجام دهند. از آن تبعید امام درحدود چهارده، پانزده سال می گذشت و اینها همه چیز را به دسـت آورده بودنـد. یـک موجی به خیال خودشان زودگـذر آمـده، اینها برنامه ریزی می کردنـد که این موج زودگـذر را بخواباننـد و وقتی که قضـیه منجر شد به عصبانیت و خشم نیروهای ...(۱) مملکت و انقلاب و در یک هجوم بسـیار بجا و به موقع ریختند و آن لانه جاسوسـی و مرکز توطئه را بچه هـای انقلابی ما گرفتنـد و امام آن جوری حمایت کردنـد و مردم آن طور حمایت کردنـد، اوضاع خیلی به هم خورد. یعنی دوبـاره امریکایی ها این موج دوم را از موج اول دیدنـد بـدتر است و آن جور بود که دولت موقت دیگر نتوانست در مقابل آن موج مقاومت کند و اسـتعفا داد که از اشـتباهات بزرگ خود امریکا و دولت موقت همین بود که این استعفا را انجام دادند. البته اینها نقشه های الهی هست و آدم آن روز نمی توانـد بفهمـد، شایـد برنـامه ریزی شـده بود. اما به هرحال آن اسـتعفا خودش کمک بزرگ تری کرد. این موج دوم و به حق انقلاب دوم ... روند انقلاب را کاملاً حفظ کرد.»

نماینـده امـام در شـورای عـالی دفـاع در ادامه سـخنان خـود، جنـگ عراق علیه ایران و تحرکـات تروریسـتی در داخـل کشـور را اقـدامات "زودرس" امریکا در مقابله با انقلاب نامید و خاطرنشان کرد: «امروز امریکا در جنگ عراق حالت دفاعی به خودش گرفته است. قضـیه به لبنان کشـیده شده و در معرض خطر بستن تنگه هرمز قرار گرفتند. حالتی که آدم خیال می کند امریکا حسابی در این مبارزه با ایران باخته تـا به اینجـا رسـیده، اما این معنایش این نیست که حالا امریکا به زانو درآمـده و کارها تمام شـده، نه. در همین موقعیت، امریکایی ها یک تهاجم وسـیعی - تنها امریکایی ها هم نیستند، همه شان هستند، فرانسه هست، آلمان به یک نحوی هست که بچه های عزیز ما را آنجا این جور دارد محکوم می کنـد. انگلسـتان هست و شوروی هم با یک دید و هدف دیگری در این قضـیه دست دارد - این مجموعه دارند این کارها را می کننـد. حتی هندوسـتان هم خیلی بی طرف نیست که هفتاد، هشـتاد نفر از بچه های ما را در دادگاه نگه داشـته و نمی گـذارد درس بخوانند و نه محاکمه شان می کند. همه شان دست اندرکار یک جریانی هستند که این انقلاب

۱- این عبارت در متن روزنامه ناخوانا است.

اسلامی و این تهاجمی که ما علیه امریکایی ها شروع کردیم یک جوری شعله اش را خاموش بکنند که نمی توانند. امریکا کارش به جایی رسیده که با مظلوم نمایی می خواهد در مقابل ما خودش را نشان بدهد. این داستان انفجار مقر فرانسوی ها و امریکایی ها در لبنان خیلی گویا است و خیلی حرف آدم از این می تواند بفهمد. یک ابرقدرت، یک بچه ابرقدرت [فرانسه] از مردم لبنان آن ضربه عظیم را خورده اند به جای اینکه فکری به حال خودشان بکنند، به طرف ما می آیند. این، نهایت ضعف امریکا است. نهایت ضعف فرانسه است که در لبنان، مردم لبنان توی سر آنها می زنند. آنها از حادثه [انفجارهای بیروت در] آنجا می خواهند علیه انقلاب اسلامی استفاده کنند و ما را بکوبند که تروریست هستیم. ببینید چقدر باید یک ابرقدرت ضعیف باشد و بگویند جلسه مخصوص در کاخ الیزه و در کاخ سفید تشکیل بشود برای اینکه چه انتقامی از ایران بگیرند. چه می توانید بکنید؟ اولاً ـ ما که نبودیم. حالا ـ اگر بودیم شماها چه می توانستید بکنید؟ شما در لبنان هم کاری نمی توانید بکنید. لبنانی که یک بخشی از مردمش با شما دارند مبارزه می کنند آنجا هم کاری نمی توانید بکنید. ایران که خیلی بیشتر.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی آن گاه اصابت موشک به مدرسه راهنمایی در بهبهان را با انفجارهای بیروت مقایسه و تأکید کرد که حادثه بهبهان «هزار بار جنایتکارانه است و آن [انفجارهای بیروت] یک کار انسانی است. کار انسانی است که مردم لبنان کردند. ما نکردیم. ما نیازی نداریم. ما هروقت خواستیم با امریکایی ها بجنگیم اعلام می کنیم با شما می خواهیم بجنگیم. اعلام جنگ می کنیم و هرجا هم امریکایی ببینیم یا منافع امریکا را ببینیم می زنیم و ما به آن روز نرسیدیم.»

رئیس مجلس شورای اسلامی در بخش دیگر سخنان خود از برخی اقدامات سیاسی در داخل کشور در چند ماه باقیمانده تا زمان برگزاری انتخابات مجلس شورای اسلامی به عنوان حرکت هایی «درجهت خواست امریکا» یاد کرد و با اشاره به اعلام برگزاری "سمینار تأمین آزادی انتخابات" ازسوی گروه نهضت آزادی ایران و حوادث پس از آن؛ ازجمله تشنج به وجودآمده در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی گفت: «اینها سوابقی دارند و آدم دلش می خواهد اینها تا آخر با ما باشند، اما من این را نصیحت می کنم به آنها. نصیحت می کنم به خانواده هایشان که جلوی اینها را بگیرند. اینها دارند اشتباه می کنند. اینها کارشان به جایی می رسد که فردا مثل محارب در مقابل جمهوری اسلامی قرار بگیرد. این جوری که شروع کردند. یعنی همه اش توطئه است. با توطئه که آدم نمی تواند کار بکند. آمدند توی مجلس به دروغ گفتند ۳۰۰ نفر مسلح ریختند آنجا [ساختمان دفتر نهضت آزادی] را به هم زدند. والله این جور نبوده. مسلّحین رفته بودند اینها را نجات بدهند. من نمی دانم حالا توی مردم مسلح بوده یا نبوده اما مردم بودند. مردم حزب الله بودند.» وی همچنین دلیل طرح موضوع آزادی انتخابات را نگرانی از رأی آوردن اشخاص روحانی در انتخابات دانست و افزود: «خوب بلی،

انتخابات آزاد! امروز اگر یک روحانی کاندید بشود رأی می آورد یا اگر روحانیت کسی را تأیید بکند رأی می آورد. شما این جور انتخابات آزاد را ناآزادی می گویید.» رئیس مجلس شورای اسلامی تأکید کرد: «انتخابات، آزاد آزاد است. ما نیازی به خفقان نداریم. ملت ما، اکثریت مردم که رأیشان دمکراسی می سازد، اینها با انقلاب هستند.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در ادامه این حوادث را تلاش هایی برای بدنام کردن جمهوری اسلامی خواند و اضافه کرد: «وقتی صدام دید شهر پنجوین را ما داریم می گیریم دستور داد ۶ گردان مهندسی شان از جبهه به شهر آمدند، شهر را منفجر کردند و اکثر شهر را خراب کردند. حالا ما گرفتیم، خبرنگارها می روند می بینند که آنجا را چه کرده اند برای اینکه بعد مظلوم نمایی بکند. خوب وقتی که شما هم پشت تریبون داد می زنید "چرا می زنی" عین کار صدام است که می ریزد آنجا را خراب می کند می گوید که آنجا را خراب کردند. یک قدری باز کنید همین است، مثل کار امریکا است. وقتی که [مقر تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت] منفجر می شود به خاطر ظلمی که خودش کرده می خواهد به پای جمهوری اسلامی بنویسد. جمهوری اسلامی، امروز مظلوم ترین نهادها و مظلوم ترین کشورهای دنیاست که همه شروع کردند برای تبلیغات علیه ما. فرانسه سوپراتاندارد می دهد که خلیج فارس را از حیثیت بیندازد. صدام چاه [نفت] را می زند خراب می کند برای اینکه محیط زیست را نابود کند بعد به پای ما می بندد. ما می رویم می بندیم باز به نام ما [می گذارند]. بچه های ما را این جور مجروح و شهید می کنند بازهم صحبت از این می کنند که ایران جنگ طلب است. یک حمله تبلیغاتی. ما دیگر در داخل از دوستان دیروزمان توقع نداریم و کسانی که نمی خواهیم در مقابل هم باشیم و می خواهیم باهم کار بکنیم توقع نداریم که این جوری رفتار بکنند.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع در پایان خطبه دوم نمازجمعه به اعلام تازه ترین نتایج به دست آمده در عملیات والفجر۴ پرداخته و گفت: «الحمدلله امروز هجوم عظیم مرحله سوم عملیات والفجر [۴] به نتیجه مطلوب رسیده و آخرین خبری که از دفتر ریاست جمهوری الآن دراختیار من گذاشتند این است که ارتفاعات مهم کانی مانگا را که مهم ترین نقطه استراتژیک منطقه پنجوین است نیروهای شما با شهادتشان و با فداکاری های عظیمشان تصرف کردند. ارتفاعات ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ که هدف نهایی این حرکت بود، آزاد شده و نیروهای عراق، آنهایی شان که باقی ماندند عقب نشینی کردند و الحمدلله این مرحله به خوبی و خیر به پایان خواهد رسید و امیدواریم که روزی پیش بیاید که این منطقه از جنگ و از شر عفلقی ها راحت بشود و مردم عراق هم آزاد بشوند و ما بتوانیم آزادانه با برادران و خواهران عراقی در کربلا باهم تماس داشته باشیم.»(۱)

۱- همان، صص ۵، ۸ و ۹.

۱

سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق گفت با گسترش سرزمین های آزادشده در خاک عراق، قادر خواهیم بود پایگاه های جدیدی را برای نیروهای خود ایجاد کنیم.

به نوشته روزنامه کیهان، حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم امروز در اولین سالگرد تأسیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در نشستی مطبوعاتی با اشاره به اینکه تشکیل این مجلس مخالفت ها و موافقت هایی را در داخل عراق برانگیخت، تصریح کرد: «مخالفین سعی کردند طرح تشکیل مجلس را با شکست مواجه کنند، لیکن موفق نشدند و اکنون مشغول توطئه اند و مهم ترین توطئه آنها طرح تعیین نیروی جایگزینی برای صدام است.»

حکیم با اشاره به دستاوردهای عملیات والفجر۴؛ ازجمله آزادسازی مناطق وسیعی از خاک عراق تأکید کرد: «هرچه سرزمین های آزادشده گسترش یابند، ما قادر خواهیم بود پایگاه های جدیدتری را برای نیروهای مجاهد خود ایجاد کنیم.» وی همچنین ایجاد تشکیلات نظامی منسجم برای مجاهدین و بهره گیری از آنها در جبهه های نبرد، بسیج نیروها و امکانات در خارج از عراق باتوجه به رانده شدن حدود نیم میلیون عراقی از این کشور، سازماندهی اعتصابات و تظاهرات علیه رژیم بغداد و اجرای عملیات نظامی در داخل عراق را از دستاوردهای تشکیل مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق برشمرد.

حجت‌الاسلام سیدمحمدباقر حکیم
سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق

سخنگوی مجلس اعلا در ادامه این نشست مطبوعاتی قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل درمورد برقراری آتش بس بین ایران و عراق را که توسط فرانسه یعنی یکی از حامیان رژیم عراق، تهیه و تنظیم شده، محکوم کرد. وی همچنین خاطرنشان کرد: «هیچ کشور عربی مجلس را کمک مادی نمی کند، ولی آنهایی که در مقابل صدام موضع گرفته اند حامی مجلس به شمار می آیند.»(۱)

۲

رئیس جمهور امریکا امروز در چهارمین سالگرد تسخیر سفارت این کشور در ایران، با صدور اطلاعیه ای از کاهش سطح بحران میان ایران و امریکا خبر داد. دراین حال یک گروگان سابق سفارت امریکا در ایران در گفت وگویی تغییر سیاست امریکا به نفع عراق در جنگ علیه ایران را محتمل دانست.

به گزارش رادیو قاهره، رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا، در اطلاعیه ای به مناسبت چهارمین سالگرد تسخیر سفارت امریکا در ایران اعلام کرد که «مناسبات میان امریکا و ایران

۱- روزنامه کیهان، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۱۸.

هنوز بهبود نیافته، لکن بحران میان دو کشور کاهش یافته است.» وی خاطرنشان کرد که «عادی کردن روابط دیپلماتیک و بازرگانی میان ایران و امریکا به زمان طولانی نیاز دارد.»(۱)

در همین حال رادیو امریکا گزارش داد: باری روزن یکی از گروگان های سابق سفارت امریکا در ایران، درمورد تغییر روابط ایران و امریکا با گذشت چهار سال از ماجرای گروگان گیری در ایران گفت: «در زمان حاضر، تحرک بسیار اندکی در روابط ایران و امریکا دیده می شود. من تصور می کنم در شرایط کنونی باتوجه به جنگ ایران و عراق، ایالات متحده امریکا سعی می کند نقش کاملاً بی طرفی داشته باشد، ولی باتوجه به وخامت رویدادهای جاری لبنان و باتوجه به برخی شواهد که از احتمال دخالت آشکار ایران حکایت دارد، امکان دارد تغییر جهت اجتناب ناپذیری به سمت عراق پیش آید که این تغییر جهت احتمالاً اوضاع را تغییر خواهد داد.» وی سپس افزود: «اخیراً جورج شولتز وزیر امور خارجه ایالات متحده نیز به این مسئله اشاره ای ضمنی کرده است، ولی تصور نمی کنم مسئله از مرحله اشارات ضمنی فراتر رود و اگر تهدید درمورد مسدودکردن دهانه هرمز جدی باشد - که من تصور نمی کنم جدی باشد - این مسئله نیز می تواند درگیری ایالات متحده و تغییر روابط را به دنبال داشته باشد.»(۲)

۱

پل شانون وزیر بازرگانی انگلیس، دیدار هشت روزه خود را از منطقه غرب آسیا با هدف حفظ و بهبود روابط تجاری انگلیس با کشورهای منطقه به ویژه عراق آغاز کرد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن ضمن اعلام این مطلب یادآور شد: عراق در سال گذشته میلادی، با ۸۷۵ میلیون پوند واردات از انگلیس دومین بازار بزرگ این کشور در منطقه بود. به گزارش این خبرگزاری، «میزان صادرات انگلیس به عراق طی هشت ماهه اول سال جاری باتوجه به ازسرگیری مخاصمات این کشور [عراق] با ایران به ۳۰۰ میلیون پوند کاهش یافته است.»

خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین با اشاره به اقدام انگلیس در ایجاد یک خط اعتباری ۲۵۰ میلیون پوندی برای عراق درپی نشست دو هفته پیش کمیسیون مشترک دو کشور اضافه کرد: «مقامات رسمی تجاری می گویند درحال حاضر مشکلات پرداخت ها با عراق رفته رفته مرتفع می گردد، اما درحدود ۳۰ میلیون پوند هنوز در بانک مرکزی موجود و در انتظار مجوز پرداخت است.»

بنا به این گزارش، وزیر بازرگانی انگلیس پس از دیدار از بغداد، راهی کویت و سپس قبرس خواهد شد. هدف وی از سفر به کویت دستیابی به فرصت های جدیدی درزمینه صنایع نفت، گاز و ساختمانی انگلیس ارزیابی شده است.(۳)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۱۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، صص ۲۲ و ۲۳، رادیو امریکا، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۱ و ۱۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۱

مصر همچنان می کوشد نقش خود را در معادلات سیاسی امنیتی منطقه خلیج فارس پررنگ تر سازد. مقامات مصری همچنین درمورد جنگ ایران و عراق مواضع جانب دارانه تری را اعلام می کنند.

عبدالحلیم ابوغزاله وزیر دفاع مصر، در مصاحبه با روزنامه آلمانی دی ولت اعلام کرد: «چنانچه تهدیدی به وجود آید، مثلاً تنگه هرمز بسته شود و یا اینکه کشورهای خلیج [فارس] از مصر بخواهند اقدامی مشخص انجام دهد مصر به منطقه خلیج [فارس] سرباز خواهد فرستاد.» وی درعین حال افزود: «سربازان مصری تنها به عنوان بخشی از یک عملیات هماهنگ با سربازان غربی عمل خواهند کرد.» وزیر دفاع مصر که «هم اکنون در آلمان غربی به سر می برد تا احتمال همکاری های میان دو کشور را بررسی کند»، تأکید کرد: «اگر نفت غرب قطع شود، کمک غرب به مصر قطع خواهد شد و به همین علت مصر چون امریکا، اروپا و ژاپن در حفظ ثبات خلیج [فارس] و عربستان ذی نفع است.»(۱)

در همین حال، گزارش خبرگزاری عراق از وین حاکی است: وزیر دفاع مصر در پایان دیدار رسمی خود از آلمان غربی در یک نشست مطبوعاتی ایران را به سبب مخالفت با تلاش های صلح آمیز بین المللی برای پایان دادن به جنگ محکوم کرده، افزود: «ایران منبع تجاوز و نیروی محرک این جنگ به شمار می رود. ازاین رو باید در مرزهایش متوقف گردد.» ابوغزاله همچنین «ایستادگی مصر در کنار عراق در جنگ علیه رژیم ایران را مورد تأکید قرار داد و رژیم سوریه را متهم کرد که سیاست ایجاد اختلاف و شکاف میان کشورهای عربی را در پیش گرفته است به حدی که حتی مقاومت فلسطین نیز از این سیاست مصون نمانده است.»(۲)

از سوی دیگر، کمال حسن علی وزیر امور خارجه مصر نیز در مصاحبه با هفته نامه الفباء (چاپ عراق) ضمن اشاره به مذاکرات اخیر خود با صدام حسین رئیس جمهور عراق، «نسبت به مقاومت و ایستادگی سیاسی نظامی عراق در چارچوب معادله استراتژیکی میان این دو کشور» ابراز اطمینان کرد.(۳) بر پایه همین مواضع، امروز خبرگزاری مصری خاورمیانه به نقل از طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق در مصاحبه با روزنامه لوماتن (چاپ پاریس) اعلام کرد که «کشورهای دوست عربی و در رأس آنها مصر، عربستان سعودی و کویت و اردن قویاً از عراق حمایت می کنند.»(۴)

۲

مقر فرماندهی نظامیان رژیم اشغالگر قدس در شهر صور واقع در جنوب لبنان، هدف حمله یک کامیون حامل مواد منفجره قرار گرفت و منهدم شد. رژیم صهیونیستی اعلام کرد با شدت تمام علیه عاملان این انفجار اقدام خواهد کرد.

روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری فرانسه نوشت: درپی حمله امروز به مرکز نظامی اسرائیل در صور هلیکوپترهای اسرائیلی بدون وقفه در محل انفجار فرود آمدند و فرمانده نظامی اسرائیل در صیدا دستور داد نیروهای دفاع غیرنظامی لبنان فوراً برای کمک در محل حاضر شوند. این گزارش

ص: ۵۳۲

۱- همان، ص۱۵، بن - خبرگزاری آلمان، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۸ وین - خبرگزاری عراق، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۱۳، رادیو اسرائیل، ۱۲/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۱۳، پاریس - خبرگزاری خاورمیانه (مصر)، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

همچنین حاکی است سه ساعت پس از این انفجار، سازمان جهاد اسلامی مسئولیت آن را به عهده گرفت. به دنبال این انفجار موشه آرنز وزیر دفاع رژیم صهیونیستی با حضور در محل انفجار اعلام کرد که «با شدت تمام علیه عاملین این سوءقصد اقدام خواهیم کرد.»(۱)

رادیو اسرائیل ضمن اشاره به هویت سازمان جهاد اسلامی به عنوان عامل انفجار امروز در شهر صور افزود: «مطلعین اظهار عقیده کرده اند که سازمان جهاد اسلامی در لبنان یک گروه تروریستی است که مستقیماً از جمهوری اسلامی ایران و به طور غیرمستقیم از سوریه کسب دستور می کند و مرکز آن در شهر بعلبک در شمال لبنان می باشد که تحت تسلط سوریه قرار دارد.»(۲) از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس، فرد ناشناسی به نمایندگی از جهاد اسلامی در تماس تلفنی با سازمان های خبری مستقر در بیروت گفت: «حمله به مقر اسرائیلی ها در صور به تلافی تهدید هفته گذشته اسرائیل به اشغال دائمی جنوب لبنان درصورت لغو موافقت نامه لبنان - اسرائیل درنتیجه فشار سوریه انجام شده است.»(۳) این فرد افزود: «ما هیچ کس را [در لبنان] نمی خواهیم. نه اسرائیلی ها و نه سوری ها را ... ما جمهوری اسلامی می خواهیم و درصورت عدم خروج اشغالگران خشونت تنها راه خواهد بود.»(۴)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن، دیوید بلاندی خبرنگار روزنامه ساندی تایمز پس از این حادثه به رادیو بی بی سی گفت: «[جهاد اسلامی] همان گروهی است که پنتاگون (وزارت جنگ امریکا) آن را مسئول انفجار مقر تفنگ داران در بیروت می داند.» وی افزود: «این گروه، مسلمانان شیعه بنیادگرایی هستند که با حسین موسوی متحد می باشند.» بلاندی همچنین گفت: «آنها با ایرانی ها مرتبط هستند و همچنین اگر با موافقت کامل سوری ها عمل نکنند، حداقل با رضایت آنها اقدامات خود را به اجرا درمی آورند.»(۵)

در همین حال، رادیو اسرائیل در بخش خبری عصر امروز خود از حمله (انتقام جویانه) هواپیماهای اسرائیلی به مواضع نیروهای سوری و فلسطینی در لبنان خبر داد. به گفته این رادیو: «فرستنده های رادیویی لبنان گزارش دادند که دراثر حملات هوایی اسرائیل ده ها خرابکار فلسطینی، داوطلبان ایرانی و سربازان سوری و لیبیایی که در لبنان مستقر هستند کشته شدند و توپخانه سنگین و خودروهای زرهی آنها نابود شد.»(۶)

امروز همچنین خبرگزاری آسوشیتدپرس از ژنو، محل برگزاری اجلاس آشتی ملی لبنان، گزارش داد که رهبران لبنانی حاضر توافق کردند این اجلاس را تا پایان ماه نوامبر به تعویق اندازند تا از این طریق «به امین جمیل رئیس جمهوری لبنان، برای یافتن راهی برای خارج کردن نیروهای اسرائیلی از لبنان فرصت دهند.» به گفته نبیه بری رهبر سازمان امل، پس از آنکه جمیل توانست به کمک امریکا و کشورهای عرب به مسئله اشغال لبنان توسط نیروهای خارجی پایان دهد، نشست آشتی ملی کار خود را از سر خواهد گرفت. وی درعین حال گفت که به انجام این امر و «ازمیان رفتن بحران سیاسی این کشور نه خوش بین و نه بدبین است.»(۷)

۱- روزنامه کیهان، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۲۴.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۲۶، رادیو اسرائیل، ۱۳/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱ ، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۳۰، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۲۴.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲، صص ۲۳ - ۲۱، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۶- همان، ص۲۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۷- روزنامه کیهان، ۱۴/۸/۱۳۶۲، ص۲۴.

ضمیمه گزارش ۳۵۰: بخشی از مشکلات ناشی از آماده نبودن جاده غرب کانی مانگا و لزوم استفاده از بالگرد برای پشتیبانی نیروها و چاره اندیشی فرماندهان برای رفع این نقیصه

تا قبل از بازشدن و تثبیت جاده شیخ گزنشین و احداث و تکمیل جاده چمک، لری، شیخ المارین به دلیل عدم اتصال ترابری یگان ها به عقبه خودی، برای چند ساعت برخی اقلام مورد نیاز نیروها توسط قاطر به جلو انتقال داده می شد، ولی برای ادامه درگیری پیش بینی شده بود که پشتیبانی نیروها، انتقال آب و غذا و مهم تر از همه تخلیه مجروحان به مراکز درمانی به وسیله بالگردهای شنوک هوانیروز انجام شود. براساس هماهنگی های قبلی قرار بود بالگردها از ساعت ۶ صبح آماده اجرای مأموریت باشند، بااین حال از ساعت ۶:۳۰ بامداد که برای انتقال وسایل از منطقه لاله حمرین به عقبه نزدیک یگان ها تقاضای بالگرد شده بود تا ساعت ۸ صبح هیچ اقدام عملی دراین زمینه انجام نشد. لذا محسن رضایی با سرهنگ صیاد شیرازی، که به نوعی فرماندهی ترابری هوایی را برعهده داشت، تماس گرفت و ضمن یادآوری قرارهای قبلی درباره به کارگیری بالگردها تأکید کرد که حداقل برای انتقال مجروحان شنوک ها به منطقه بیایند، ولی به دلایلی که مشخص نشد سرهنگ صیاد شیرازی تأخیر در اجرای مأموریت بالگردها را به هماهنگی های بین رابطان برای شناسایی منطقه و راهنمایی بالگردها و اموری ازاین قبیل احاله داد. محسن رضایی و رحیم صفوی در پاسخ به اظهارات وی اعلام کردند که هم مکان فرود بالگردها و هم راهنما برای پرواز در مسیر مورد نظر در منطقه پشت لاله حمرین در تقاطع جاده و رودخانه آماده است و اقلام مورد نیاز یگان ها نیز برای تحویل به رده های جلویی در آنجا آماده شده و محل فرود بالگردها در غرب کانی مانگا نیز مشخص شده است. این گفت وگوها در برخی مواقع به درگیری لفظی نیز کشیده شد؛ به عنوان مثال محسن رضایی در جواب سرهنگ صیاد شیرازی که گفت: «حرف شما خیلی مشخص نیست»، با عصبانیت گفت: «من که چیزی نگفتم، من می گویم که بابا این بچه های مجروح در آنجا دارند می میرند، هلیکوپتر برایشان بفرستید، من چیزی نگفتم.»

رحیم صفوی نیز در پاسخ به اظهارات سرهنگ صیاد شیرازی مبنی بر نبودن راهنما در منطقه برای هدایت بالگردها در هنگام فرود اظهار کرد: «در پشت لاله حمرین یک پد هست برای فرود هلیکوپتر که مشخص است خود کریم نصر [فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)] هم آنجا هست که راهنمایی بکند. ما از ساعت ۶:۳۰ صبح به این افسر رابط هوانیروز گفته ایم که هلیکوپتر بفرستد، ولی الآن که ساعت ۸ صبح است به آن یکی می گوید، آن هم به آن یکی می گوید، آن هم می گوید هنوز نفرستاده ایم. حالا- می فرستیم.» در خلال این گفت وگوها مشخص شد که سرهنگ صیاد شیرازی به طور کامل در جریان هماهنگی های قبلی سپاه و هوانیروز نبوده و اطلاعات کافی نداشته است، لذا با روشن شدن موضوع وی قول داد که امور حمل ونقل را با سرعت پیگیری کند.

در این مدت و حتی بعد از آن نیز محسن رضایی و رحیم صفوی موضوع اعزام بالگرد به منطقه را از هر طریقی که مقدور بود پیگیری کردند. محسن رضایی در تماس با محسن رفیق دوست وزیر سپاه از وی خواست تا موضوع را در تهران ازطریق آیت الله خامنه ای پیگیری کرده، به نتیجه برساند، رحیم صفوی نیز در گفت وگوی تلفنی با آیت الله خامنه ای ضمن گزارش عملکرد یگان ها و پیشروی نیروهای خودی از وی خواست تا برای حل این مشکل اقدامات لازم را به عمل آورد. آیت الله خامنه ای که قبلاً توسط محسن رفیق دوست در جریان امر قرار گرفته بود، در پاسخ گفت: نیم ساعت پیش به سرهنگ جلالی فرمانده هوانیروز، دستور داده ام که ۶ فروند بالگرد تحت نظر سپاه قرار دهند تا مشکل حمل ونقل ملزومات و تخلیه مجروحان تا بازشدن جاده رفع شود.

تقریباً از ساعت ۱۰ صبح که بالگردهای شنوک کار خود را شروع کردند امور مربوط به پشتیبانی نیروها با سرعت مطلوبی پیش رفت؛ به طوری که فتحیان مسئول بهداری قرارگاه خاتم سپاه، در گزارشی به محسن رضایی از نحوه پیشرفت کار تخلیه مجروحان اظهار رضایت کرد و نقش سرهنگ صیاد شیرازی در این امر را برجسته خواند. وی همچنین خاطرنشان کرد که برخی مجروحان پس از ۴ ساعت به عقبه منتقل شدند و این درحالی بود که چند بار هواپیماها و بالگردهای عراقی به تیم تخلیه مجروحان حمله کردند و حتی یک بار هواپیمای

عراقی راکتی را به منطقه ای که سرهنگ صیاد شیرازی ایستاده بود، شلیک کرد که وی جان سالم به در برد.(۱)

ص: ۵۳۴

۱- سند شماره ۲۰۸۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۸؛ و- سند شماره ۲۱۷۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۹ - ۱۱؛ و- سند شماره ۲۸۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۷۹.

روزشمار جنگ شنبه ۱۴ آبان ۱۳۶۲ ۲۹ محرم ۱۴۰۴ ۵ نوامبر ۱۹۸۳

۱

درحالی که فرماندهان در جلسه روز گذشته خود برای بررسی چگونگی ادامه و تأمین اهداف عملیات به نتیجه مشخصی نرسیده بودند و ادامه گفت وگوها به امروز موکول شده بود، عراق که باتوجه به موقعیت نظامی دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ و امکان دستیابی نیروهای خودی به نالپاریز و تنگه روکان روی این دو ارتفاع حساسیت ویژه ای داشت از ساعت ۳ بامداد، برای بازپس گیری این ارتفاعات اقدامات خود را شروع کرد.

ارتش عراق پس از اجرای آتش بسیار پرحجم و سنگین توپخانه روی این دو ارتفاع، نیروهای پیاده خود را از یال های جنوبی کانی مانگا روانه منطقه درگیری کرد. دراین حال نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) به رغم خستگی ناشی از سه روز نبرد مداوم، مقابل هجوم نیروهای دشمن به شدت مقاومت کردند، اما عراق که می خواست هرطور شده دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ را به تصرف درآورد، بدون توجه به تلفات نیروهای خود، به طور مستمر آنها را وارد منطقه درگیری می کرد؛ به نحوی که در مدت چند ساعت نبرد، ۸ گردان نیرو از تیپ های مختلف ازجمله گارد ریاست جمهوری عراق به کار گرفته شد و سرانجام در ساعت ۱۰ صبح، هر دو قله مذکور به تصرف ارتش عراق درآمد. فشار دشمن و شدت درگیری ها به حدی بود که نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) حتی امکان ایستادن در یال های این دو ارتفاع را نیز نداشتند و به ناچار تا ارتفاع ۱۸۶۶ (شاخ تارچر) عقب رفته و در آنجا مستقر شدند.

در غرب کانی مانگا نیز هرچند نیروهای دشمن تحرکی برای پیشروی انجام ندادند، برای سدکردن راه نفوذ و پیشروی نیروهای خودی در این منطقه از حدفاصل شیار آروزر تا جاده چوارتا - نالپاریز خط تشکیل داده و در آن منطقه استقرار یافتند. البته در غرب این جاده، نیروهای لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) توانستند شبانه ضمن پیشروی در روی ارتفاعات این منطقه و به خصوص ارتفاع سرو در ساحل شمالی رودخانه گوگسور، که جلوتر از خط عراقی ها بود، مستقر شوند. در همین حال، مهدی زین الدین فرمانده این لشکر، از ناکارآمدی توپخانه خودی در منطقه عملیاتی این یگان بسیار گله مند بود.

ص: ۵۳۷

فرماندهی لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیز با تشکیل خط و استقرار تانک در شمال آروزر اعلام کرد آماده مقابله با حملات احتمالی نیروهای عراقی است(۱)

دراین حال توپخانه های خودی آتش سنگین و دقیقی را علیه نیروهای دشمن مستقر در ارتفاع ۱۹۰۴ اجرا کردند که طبق گزارش شنود، براثر این اقدام تعداد زیادی از افراد دشمن ازجمله تعدادی از فرماندهان عراقی کشته شدند(۲)

علاوه بر درگیری ها در خطوط مقدم، اقداماتی نیز در جبهه خودی صورت گرفت؛ ازجمله آنکه مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر، در قرارگاه مقدم حمزه حضور یافت و درخصوص وضعیت عمومی عملیات و مأموریت آتی یگان تحت امر خود توجیه شد. قربانی گفت که درصورت رسیدن نیروهای لشکر۵ نصر به منطقه، وی می تواند با به کارگیری ۶ گردان، ۲ ارتفاع ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ و یال های غربی آن را تصرف کرده و با پیشروی از روی جاده چوارتا - نالپاریز به سمت نالپاریز، این شهر را به تصرف درآورد(۳)

باتوجه به وضعیت پیش آمده ناشی از بازپس گیری دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ کانی مانگا توسط نیروهای دشمن و احتمال پیشروی بیشتر عراق در این محور و تهدید دستاوردهای اصلی عملیات، فرماندهی تثبیت وضعیت فعلی و تصرف حداقل یکی از دو ارتفاع یادشده را در اولویت قرار دارد تا پس از آن درباره ادامه پیشروی و تأمین اهداف نهایی عملیات تصمیم گیری شود. به منظور تحقق این امر قرار شد لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) بار دیگر برای تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ و همچنین پاک سازی یال غربی ارتفاع شیخ گزنشین (۱۷۰۰) - که یکی از محورهای پاتک عراقی ها بود - اقدام کند. علاوه برآن در مشورت با فرماندهان ارتش مقرر گردید نیروهای تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان ارتش در شب بعد در بخشی از ارتفاعات شیخ گزنشین و شاخ تارچر مستقر شوند تا نیروهای لشکر۳۱ عاشورا و بخشی از نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و لشکر۱۴ امام حسین(ع) برای بازسازی از این منطقه آزاد شوند.(۴)

۱

با شروع دور جدید حملات نیروهای جمهوری اسلامی ایران در منطقه عمومی شیلر (والفجر۴)، عراق به اقدامات خود در حمله به مناطق غیرنظامی افزوده است. در این راستا ارتش عراق امروز علاوه بر بمباران مناطق عمومی مریوان و بانه و گلوله باران خرمشهر و آبادان، ۴ شهر اندیمشک، بهبهان، مسجدسلیمان و نهاوند را نیز با موشک و بمب هدف قرار داد و یک روستا را هم در منطقه عمومی بانه بمباران شیمیایی کرد. در این حملات ۷۸ تن شهید و ۶۱۳ تن مجروح شدند و خسارات زیادی به بار آمد.

ساعت ۱۱:۲۵ امروز، شهر اندیمشک هدف یک فروند موشک دوربرد قرار گرفت. در این حادثه ۱۳ تن شهید و ۹۸ تن نیز زخمی شدند و ۵۰ خانه و مغازه ویران شد و ۱۵۰ واحد مسکونی و تجاری نیز آسیب دید.

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، ص۱۱۴؛ و- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۱۵۰.

۲- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۳۵.

۳- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۲۵.

۴- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۱۴؛ و- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ،

پیشین، صص ۱۳۵، ۱۳۶ و ۱۵۰.

در ساعت ۱۷:۳۰ نیز دو فروند موشک به شهر های بهبهان و مسجدسلیمان اصابت کرد که براثر آن بخش هایی از این شهرها تخریب شده یا آسیب دید و در بهبهان ۲۷ تن شهید و ۱۰۰ نفر زخمی شدند، در مسجدسلیمان نیز ۱۹ تن شهید و ۳۵ تن زخمی شدند. در همین ساعت شهر نهاوند نیز با یک بمب ۵۰۰ کیلویی که از ارتفاع بالا رها شده بود هدف قرار گرفت. در محل برخورد بمب با زمین، گودالی به قطر ۱۰ متر و عمق ۳ متر ایجاد شد و تا شعاع ۳۰۰ متری محل انفجار خرابی هایی به بار آمد؛ ازجمله ۱۰ خانه و مدرسه دخترانه سمیه به طور کامل ویران شد و ۵۰ باب منزل و واحد تجاری نیز آسیب دید، در این حادثه ۱۸ تن شهید شدند که همسر، مادر، ۳ فرزند و ۲ تن دیگر از وابستگان یکی از نیروهای شهربانی جزء این شهدا بودند و ۳۵۵ تن نیز زخمی شدند.(۱)

تلاش مردم نهاوند برای خارج‌ساختن مصدومان و شهدا از زیر آوار ساعاتی پس از بمباران این شهر

علاوه بر حملات مذکور، هواپیماهای عراقی روستای سوراب(۲) در جنوب بانه را نیز بمباران شیمیایی کردند. براثر این حملات یک تن از اهالی این روستا شهید و ۱۰ تن نیز که اغلب کودک بودند، مجروح و بلافاصله به بیمارستان سقز منتقل گشتند.(۳)

همچنین توپخانه های دوربرد عراق شهرهای خرمشهر، آبادان و اطراف این دو شهر را نیز گلوله باران کردند. در خرمشهر براثر اصابت گلوله های توپ به محلات مختلف این شهر و مناطق پل نو و شلمچه ۸ تن مصدوم شدند. در آبادان نیز ۴ منزل مسکونی و ۲ باب مغازه تخریب و یک محل استقرار نیروهای ژاندارمری دچار آتش سوزی شد. در شهر و منطقه عمومی آبادان هم ۷ تن زخمی شدند.(۴)

۱

در درگیری هایی که امروز بین نیروهای خودی و عناصر گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق مختلف کردنشین غرب کشور رخ داد، یک تن از افراد خودی شهید و ۷ تن نیز اسیر شدند. از افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب نیز ۱۵ تن کشته یا زخمی و یک تن

۱- سند شماره ۶۸۷۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه۷ به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۱۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۷۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۲۴۶۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی فرماندهی قرارگاه عملیاتی جنوب، شماره ۹۷۹، ۱۶/۸/۱۳۶۲؛ و- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۲؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص۶؛ و- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۱۴؛ و- سند شماره ۴۳۹۲۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۸ به ستاد مرکزی سپاه، ۱۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۷۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۶۶۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری خوزستان به نخست

وزیری، ۱۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۷۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۲- برخی منابع رسمی محل اصابت بمب های شیمیایی را "روستای سرداب" که در فاصله اندکی در غرب روستای سوراب قرار دارد اعلام کرده اند.

۳- سند شماره ۸۰۸۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه، ۱۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۲۹۰۷۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۱۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۰۷۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

دستگیر شد. همچنین در روز جاری ۸ تن از عناصر این گروه ها خود را تسلیم کردند.

در جنوب شرقی کامیاران، نیروهای سازمان مارکسیستی - مائوییستی کومه له به روستای وندرنی حمله کردند و ۷ تن را که ۲ نفر آنان عضو بسیج و ۵ تن دیگر از افراد جهاد سازندگی بودند به گروگان بردند. مهاجمان ۲ دستگاه خودروی جهاد سازندگی را نیز آتش زدند.(۱)

در شمال مهاباد، عناصر مسلح وابسته به گروه های غیرقانونی در حوالی پایگاه شهید کفاشی علیه نیروهای خودی عملیات کمین اجرا کردند که نیروهای پایگاه با هوشیاری موفق شدند از منطقه کمین خارج شوند. در این حادثه به کسی آسیب نرسید، ولی یک خودروی تویوتا متعلق به نیروهای خودی در منطقه درگیری به جای ماند.(۲)

در شهر مهاباد نیز یک سرباز حین اجرای مأموریت گشت و بازرسی براثر اصابت یک گلوله که از راه دور شلیک شده بود، به شهادت رسید(۳)

از سوی دیگر، نیروهای خودی برای مقابله با عناصر مسلح غیرقانونی چند عملیات موفق انجام دادند.

در جنوب غربی دیواندره، نیروهای سپاه با همکاری افراد تواب در دو عملیات جداگانه به دو روستای گرجی و قزل بلاغ که از مناطق تحت سیطره سازمان کومه له بود حمله کردند. در جریان این حملات ۴ تن از افراد سازمان کومه له کشته و ۸ تن زخمی شدند. در روستای قزل بلاغ نیروهای خودی پس از واردکردن ضربه، منطقه درگیری را ترک کردند ولی در روستای گرجی که ازنظر موقعیت و به دلیل حضور عناصر سازمان کومه له اهمیت بیشتری داشت، افراد خودی با حداقل نفرات منطقه را محاصره کرده و به سمت مقر ضدانقلاب تیراندازی کردند. افراد سازمان کومه له که قصد مقاومت داشتند درپی شدت گرفتن آتش نیروهای خودی ناچار ازطریق شیار ارتفاعات، این روستا را که از اولین روزهای پیروزی انقلاب در تصرف خود داشتند ترک کردند. پس از آن نیروهای خودی وارد روستا شدند.(۴)

در شرق اشنویه نیز نیروهای سپاه این شهر هنگام اجرای عملیات شبانه گشت و کمین، با عناصر سازمان کومه له درگیر شدند که براثر آن یک تن از مهاجمان کشته و ۲ تن دیگر نیز زخمی شدند. لازم به یادآوری است که فرد کشته شده در درگیری زخمی شده بود، اما پس از انتقال وی توسط نیروهای این سازمان به یکی از روستاهای مجاور به علت شدت جراحات به هلاکت رسید.(۵)

در سقز نیز نیروهای ژاندارمری و سپاه که برای پاک سازی وارد روستای طاله جار در جنوب این شهر شده بودند، یکی از افراد حزب دمکرات را به همراه یک قبضه اسلحه کلاشینکف و ۲۱۰ تیر فشنگ، دستگیر کردند.(۶)

علاوه براین امروز هم ۸ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی (۲ عضو سازمان کومه له و ۶ تن از چته های حزب دمکرات) در استان های کردستان و آذربایجان غربی خود را به نیروهای سپاه تسلیم و درخواست امان نامه کردند، ۳ تن از آنان اسلحه خود را نیز تحویل دادند(۷)

۱- سند شماره ۳۵۵۱۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (اطلاعات) به منطقه ۱۱ (اطلاعات)، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۴۹۴۳ از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۹۱۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات)، ۱۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به منطقه۱۱، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۳- همان.

۴- سند شماره ۲۵۰۲۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه پاسداران ناحیه کردستان (اطلاعات) به ستاد سپاه پاسداران ناحیه کردستان (فرماندهی)، ۲۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۵- سند شماره ۴۰۰۸۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه اشنویه به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) منطقه۱۱ (واحد طرح و برنامه عملیات)، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۵۲۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۳۵۲۱۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه ناحیه کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه۱۱، ۲۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سلماس به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۱

حضور تعیین کننده مردم در حوادث مختلف و مشارکت فعال آنها در رفع کمبودها و یاری رساندن به نهادها و ارگان های ذی ربط همیشه کارساز و راهگشا بوده و بازگشت به وضع عادی را سرعت بخشیده است. در حادثه امروز نهاوند نیز بار دیگر این حضور متعهدانه مردم تجلی یافت. بولتن محرمانه خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارش کوتاهی دراین باره نوشته است:

مردم مبارز مسلمان نهاوند با روحیه ای بسیار بالا امکانات خود را برای کمک رسانی به آسیب دیدگان انفجار بمب این شهر دراختیار مسئولان قرار داده اند. به غیراز امور پزشکی و دارویی کلیه فعالیت های امدادی به وسیله مردم دلاور این شهر انجام شده است.

کمک های پزشکی به غیراز همدان (مرکز استان) از شهر های باختران، خرم آباد، بروجرد، ملایر، کنگاور و تویسرکان به نهاوند رسیده است و با رسیدن پزشک، دارو و آمبولانس کار درمان مصدومان به سرعت درحال انجام است. خارج کردن اجساد و بیرون آوردن مجروحان انفجار با کمک شهرداری و اداره برق نهاوند و یاری بی شائبه مردم قهرمان شهر همچنان ادامه دارد و کار هماهنگی و انجام کمک ها درحال اجراست. همچنین با حضور معاون عمرانی استانداری همدان و مسئولان ذی ربط جلسه ای برای بازسازی مناطق تخریب شده تشکیل شده است و مسئولان سرگرم مشورت برای نحوه اقدام هستند.(۱)

۲

درحالی که درگیری های شدیدی در منطقه پنجوین و محورهای منتهی به شهرک نالپاریز عراق جریان دارد، وقایع نبرد برخلاف روزهای گذشته انعکاس چندانی در رسانه های خارجی پیدا نکرد.

امروز رادیو صوت الجماهیر با قطع برنامه های عادی خود پیام صدام حسین رئیس جمهور عراق را خطاب به گارد ریاست جمهوری این کشور پخش کرد. صدام حسین در این پیام ضمن اظهار شادمانی از اقدامات نیروهای گارد در منطقه پنجوین گفته است: «شما ثابت کردید که عراقی ها یکپارچه هستند و چنانچه در یکی از میدان های جنگی کمی اشکال در کارشان به وجود آید، این مسئله از دو چیز سرچشمه می گیرد: آموزش نظامی و دستوراتی ... که از آن پیروی می کنند.»(۲)

رادیو صوت الجماهیر همچنین گزارشی از بازدید رئیس جمهور عراق از منطقه عملیاتی سپاه یکم پخش کرد. صدام در این دیدار که با همراهی ارتشبد عبدالجبار شنشل رئیس ستاد ارتش عراق، انجام شد، «با سرلشکر ستاد فرماندهی سپاه یکم و عده ای از فرماندهان و افسران واحدهای نظامی ملاقات و با آنها وضعیت نظامی در بخش [منطقه عملیاتی سپاه یکم] و

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

آخرین تحولات آن را مورد بحث قرار داده است.»(۱) وی همچنین در مسیر بازگشت به بغداد از شهرهای سلیمانیه، کرکوک، بیجی، سامرا و مرکز استان صلاح الدین دیدن کرد.(۲)-(۳)

از سوی دیگر، به رغم به کارگیری ۸ گردان نیرو از تیپ های مختلف ارتش عراق ازجمله گارد ریاست جمهوری و بازپس گیری دو ارتفاع از ارتفاعات راهبردی کانی مانگا، اطلاعیه جدید قرارگاه مقدم حمزه (مرکز عملیات مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی) حاکی است که در جریان پاتک نیروهای گارد ریاست جمهوری عراق، ۲ گردان از تیپ۲ گارد و قرارگاه این تیپ به کلی منهدم شده است.(۴)

رادیو بی بی سی در گزارشی درباره استفاده از واحدهای گارد ریاست جمهوری عراق در مقابله با حملات تازه ایران به نقل از رادیو بغداد گفت: «یک واحد نخبه از کماندوهای عراقی که متخصص جنگ های چریکی هستند جهت شدیدتر کردن مقاومت نیروهای عراق در مقابل حمله اخیر ایران به جبهه شمالی جنگ فرستاده می شوند. این واحد از نیروی عراق معمولاً محافظت از صدام حسین را به عهده دارند، اما صدام حسین گفت که آنها داوطلب شده اند به جبهه بروند تا در چیزی که آن را نام و ننگ خواند شرکت جویند.»(۵)**(۶)

روزنامه الثوره نیز امروز به نقل از فرمانده نیروهای ویژه عراق اعلام کرد: «دشمن سعی داشت خطوط دفاعی ما را درهم شکند، ولی سربازان شجاع ما با آنان به مقابله پرداخته و حمله را دفع کردند.» طرح این ادعا درحالی است که به گفته رویتر فرمانده مذکور روز پیش «گفته بود که سربازانش گروه هایی از نیروهای ایران در حوالی پنجوین را به محاصره درآورده و سرنوشت آنان مرگ یا تسلیم خواهد بود.»

رویتر در ادامه این گزارش افزوده است: «روزنامه های بغداد امروز تهدیدهای این کشور در این مورد که عراق آن قسمت از منابع ایران که ماشین جنگی اش را تغذیه می کند مورد حمله قرار خواهد داد را تکرار کردند. دیپلمات های مقیم پایتخت عراق این تهدید را هشداری درمورد استفاده از جنگنده های سوپراتاندارد فرانسوی که به تازگی به عراق رسیده و همچنین موشک های زمین به زمین برای حمله به ترمینال اصلی صادرات نفت ایران در جزیره خارک تلقی می کنند. الثوره می نویسد ما که با خودداری ایران از گردن نهادن به قطعنامه شورای

۱- درمورد بازدید صدام از سپاه یکم عراق حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت های روزانه خود در تاریخ ۱۵ آبان ۱۳۶۲ می نویسد: «خبر رسید که در لشکر عراقی ها در پنجوین، تمرد نیروها آغاز شده و خود صدام به منطقه آمده است.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، ص۲۷۸)

۲- توضیحات تکمیلی درباره بازدید صدام حسین از شهرهای مذکور در ضمیمه گزارش درج شده است.

۳- همان، صص ۴۲ و ۴۳، رادیو صوت الجماهیر، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۱۴.

۵- * احتمالاً- این خبر رادیو بغداد که بی بی سی به آن اشاره کرده است زمینه سازی برای قرائت پیام صدام خطاب به گارد ریاست جمهوری عراق بوده است که در ابتدای این گزارش به آن پرداخته شد.

۶- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۶، رادیو بی بی سی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

امنیت سازمان ملل متحد و اصرار این کشور در ادامه تجاوز روبه رو هستیم حق داریم حملات مناسبی علیه این منابع و حتی در عمق خاک ایران صورت دهیم.» رویتر همچنین یادآور شد: روز گذشته نیز الثوره نوشته بود: «این بار تلافی عراق ظالمانه تر و هولناک تر از ضدحمله های پیشین و خشونت آمیزتر از آنچه که بتوان تصور کرد خواهد بود.»(۱)

۱

امام خمینی در بیاناتی بر اجتناب از انحراف در مجلس شورای اسلامی، اعتبار رأی مجلس در بررسی استیضاح وزیر کشور(۲) و ضرورت وحدت کلمه در کشور تأکید کردند.

رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران امروز در جمع اعضای کمیسیون های داخلی و خارجی مجلس شورای اسلامی، نخست ضمن اشاره به تدریجی بودن انحراف در امور مختلف گفتند: «در مجلس سابق دوره اولش بهتر بود، لکن در هر سال چیزی به آن اضافه و یا از آن کم شد تا رسید به آنجا که مجالس اخیر را دیدیم. شما از اول اگر جلوی فساد را نگیرید معلوم نیست که به وضع سابق منتهی نشود. البته باید [شیوه کار] عاقلانه باشد که مسئله حادی پیش نیاید.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی با بیان اینکه در مسائل، ملایمت و جهت رحمت بیشتر از جهت خشونت تأثیر می کند، افزودند: «مجلس باب مباحثه است و باید مثل مباحثهٔ طلبه ها باشد که باهم دوست هستند و با یکدیگر بحث و گفت وگو می کنند ولی معلوم است که مباحثه هست. مجلس اسلامی باید ملت و دیگران را ارشاد کند، چون مسائل به خارج منعکس می گردد و تأثیر روی مردم می گذارد. از این جهت، مسئولیت مجلس به عنوان یک مرشد و هدایت کننده برای مردم زیاد است و این کلی مطلب است که ان شاءالله این مجلس اول انقلاب، پایه ای و سنت حسنه ای باشد برای آینده که هرچه خوب بشود، شما در اجر آن شریک هستید.»

امام خمینی در ادامه سخنان خود درمورد وضع موجود کمیته های انقلاب اسلامی تأکید کردند: «اعتقادم بر این است که همین گونه که هست، باشد و هیچ گونه تحولی درباره آن صورت نگیرد.»

ایشان سپس درخصوص دستورکار مجلس برای رسیدگی به استیضاح وزیر کشور اظهار کردند: «راجع به استیضاح هم من هیچ نظری نمی دهم، فقط با ملایمت و تفاهم باشد. موافقین و مخالفین حرف هایشان را بزنند، آن وقت مجلس هرچه رأی داد معتبر است.» رهبر انقلاب همچنین خاطرنشان کردند: «امیدوارم آقایان موفق شوند که وقتی مجلس را تحویل می دهند مردم راضی باشند، تا بعدها به همین آقایان رأی بدهند. البته من تمام آقایان را نمی شناسم، ولی

ص: ۵۴۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۵، ۱۶/۸/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۲- طرح استیضاح وزیر کشور در جلسه مورخ ۸ آبان ۱۳۶۲ مجلس شورای اسلامی با امضای ۴۹ نماینده ارائه و توسط رئیس مجلس ابلاغ گردید، اما این طرح به طور رسمی در جلسه روز پانزدهم آبان ماه مجلس در دستور کار رسیدگی قرار گرفت. (ر.ک: روزشمار ۱۷/۸/۱۳۶۲)

امیدوارم مجلس دارای یک اکثریت تام متعهد باشد. میل دارم وضع و امور با ملایمت و اخلاق حسنه صورت گیرد و این خیلی بهتر است.»

رهبر انقلاب درمورد وقوع حوادث اخیر در منطقه و اتهام دخالت جمهوری اسلامی ایران در این حوادث گفتند: «امروز هر انفجاری که در هرجا صورت می گیرد به ایران نسبت می دهند و می گویند ما شواهدی داریم که مسئله به ایران مربوط می شود و دلیلشان این است که در ایران هم انفجار واقع شده است. این چه استدلالی است؟! مردم از اسرائیل ناراحت هستند به ما چه ربطی دارد؟! البته ما میل داریم اسرائیل همه اش آتش بگیرد و اگر خداوند توفیق دهد می رویم و مردم را از شر اسرائیل نجات می دهیم، ولی این بدان معنا نیست که ما آنجا را منفجر کرده ایم. و یا در مسائل دیگر می گویند یک شاهد عینی چه گفته است. این شاهد عینی یک منافق و یا یک دزد فراری است و یا لابد رادیو بغداد می گوید، و اینها خیلی چیزها می گویند و این می شود شاهد عینی.»

امام خمینی رهبر انقلاب، بر ضرورت وحدت کلمه در کشور تأکید کردند.

امام خمینی در پایان بیانات خود افزودند: «اصلاً دنیا در چه وضعی است. فقط باید توجه داشت که باید باهم باشیم و در مقابل آنها محکم بایستیم و با خودمان رئوف باشیم و در مقابل دشمنانمان سرسخت. این را عقل اقتضا می کند که وقتی عده ای مخالف داریم، خودمان مخالفتمان را کنار بگذاریم تا با وحدت کلمه این مملکت برسد به آنجا که همه دلمان می خواهد.»(۱)

۱

درپی وقایعی که پس از فراخوان نهضت آزادی برای برگزاری سمیناری درباره آزادی انتخابات بدون مجوز وزارت کشور رخ داد، رئیس مجلس در نامه ای به این گروه از رفتار و مواضع آنان انتقاد کرد. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت های روزانه خود دراین باره نوشته است: «نامه مفصلی در جواب نهضت آزادی نوشتم و در آن اشتباهات و کارهای بد و مواضع غلط آنها را یادآور شدم. نصیحت کردم که دست از توطئه و تفرقه افکنی بردارند. احمدآقا آمد. با ایشان برای مضامین نامه مشورت کردم. چیزهایی اضافه شد. ... بعد از جلسه [شورای اقتصاد] نامه ای که به مهندس بازرگان در جواب نامه ایشان و تذکر اشتباهات نهضت آزادی نوشته بودم با رئیس جمهور و نخست وزیر و احمدآقا به مشورت گذاشتم. اصل نامه تأیید شد و اصلاحات به عمل آمد.»

در بخشی از این نامه آمده است: «شما خوب می دانید انتخابات از گذشته تا امروز، همیشه آزاد و کاملاً آزاد برگزار شده و مطمئن هستید که در انتخابات آینده همان آزادی گذشته

۱– مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی(ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، ۱۳۷۸، صص ۲۰۴ – ۲۰۲.

محفوظ است و هرکس که مورد اعتماد مردم باشد، سر از صندوق ها بیرون خواهد آورد و مسئولان کشور هیچ گونه نیازی به سلب آزادی و تحمیل رأی نمی بینند. به جای این گونه کارها در فکر پیداکردن افراد صالح و وجیه برای کاندیداکردن در انتخابات باشید و موقع تبلیغات که رسید، کار تبلیغ را با مراعات مقررات کشور و موازین دینی و اخلاقی آغاز فرمایید.»(۱)

۱

وزیر امور خارجه امروز در ملاقات با نیاز دیزدارویچ عضو شورای ریاست جمهوری ایالت بوسنی هرزگوین و رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی، بر نقش مثبت جمهوری اسلامی ایران در نهضت عدم تعهد تأکید کرد.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، علی اکبر ولایتی در این دیدار ضمن گفت وگو درباره مسائل موجود در روابط دو کشور خاطرنشان کرد: «هیچ فردی و هیچ قدرتی نمی تواند نقش ایران در منطقه و نهضت عدم تعهد و جامعه بین المللی را نادیده بگیرد.» وی همچنین افزود: «جمهوری اسلامی ایران روابط خود با کشورهای جهان را براساس اولویت روابط سیاسی بر پیوندهای اقتصادی تنظیم می کند.» دیزدارویچ نیز در این دیدار از انقلاب اسلامی و توانایی ایران در پیشرفت های اقتصادی تمجید کرد و ضمن اظهار امیدواری درمورد توسعه روابط دو کشور در همه زمینه ها «آمادگی کشورش را برای رفع موانع و مشکلات موجود بر سر راه روابط دو کشور اعلام کرد.»(۲)

درباره این دیدار خبرگزاری یوگسلاوی در گزارشی اعلام کرد: «ایران و یوگسلاوی وابستگی خود به سیاست عدم تعهد را مورد تأکید قرار داده و مخالف تقسیم دنیا به بلوک های مختلف هستند.» این خبرگزاری افزود: «در جریان این مذاکرات، دیزدارویچ و ولایتی درمورد اوضاع جاری بین المللی به ویژه درمورد نقاط بحرانی جهان تبادل نظر کردند و تحولات کنونی جهان را نگران کننده خواندند. این تبادل مشروح نظرات همچنین مسئله جنگ ایران و عراق را نیز در برگرفت.»(۳)

۲

هدف از اجرای مانور آزادی قدس کسب آمادگی برای مقابله با اقدامات احتمالی امریکا در رویارویی با جمهوری اسلامی ایران اعلام شد. در اولین گردهمایی فرماندهان نواحی ستادها و پایگاه های مقاومت بسیج سپاه پاسداران منطقه یک کشور، اهداف طرح لبیک یا خمینی و مانور آزادی قدس تشریح شد. در این گردهمایی که در قم برگزار گردید، فرمانده سپاه منطقه یک کشوری پس از آنکه اجرای طرح لبیک یا خمینی را در راستای «ایجاد توانایی های لازم در تمام افراد معتقد به انقلاب اسلامی درجهت دفاع از کشور و نظام جمهوری اسلامی» عنوان کرد، افزود: «هدف از اجرای مانور آزادی قدس پاسخ کوبنده به مانورهای مختلف شیطان بزرگ امریکا در منطقه است.»(۴)

۱- اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، صص ۲۷۶ و ۲۷۷.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۱۶.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه،

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۴.

۱

امروز اعلام شد امریکا اعتباری را برای خرید مواد غذایی این کشور توسط عراق پیش بینی کرده است. در همین حال یک قرارداد همکاری اقتصادی و فنی نیز میان عراق و هلند به امضا رسید.

رادیو کلن گزارش داد: «ایالات متحده امریکا در نظر دارد ضمانت یک اعتبار ۸۳۰ میلیون دلاری برای تحویل مواد غذایی به کشورهای عراق، پرتغال و کره جنوبی را عهده دار شود.» این رادیو با اشاره به موقعیت این کشورها به عنوان «بازارهایی جدید برای تولیدات کشاورزی» امریکا افزود: ایالات متحده امریکا که «می خواهد از این طریق مناسبات خود با عراق را [نیز] بهبود بخشد» برای عراق اعتباری به مبلغ ۳۴۵ میلیون دلار پیش بینی کرده است.(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری اوپک از بغداد اعلام کرد: «عراق و هلند به منظور متنوع ساختن و افزایش تجارت فی مابین یک قرارداد همکاری اقتصادی، بازرگانی و تکنیکی در بغداد به امضا رسانده اند.» بر پایه این گزارش «یک کمیته مشترک همکاری اقتصادی، تجاری و تکنیکی نیز در همین رابطه تشکیل خواهد شد.» حسن علی وزیر تجارت عراق، دراین خصوص گفت: «این توافقنامه نشانه ای از آغاز برقراری روابط تجاری و بازرگانی بین دو کشور محسوب می شود.»(۲)

۲

گزارش ها حاکی است در آستانه برگزاری اجلاس سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، جنگ ایران و عراق و خطر انسداد تنگه هرمز همچنان مهم ترین چالش تصمیم گیری کشورهای این منطقه است. شیخ خلیفه بن زاید ولیعهد و معاون فرماندهی عالی نیروهای مسلح امارات متحده عربی، امروز در مصاحبه با خبرگزاری قطر اعلام کرد سران شش کشور عضو شورا «مسائل مهم و حیاتی را مورد بحث و بررسی قرار خواهند داد که اهم آنها عبارت اند از: جنگ ایران و عراق و تأثیر آن بر منطقه، وضعیت ناهنجار موجود در لبنان، نیاز دستیابی به یک فرمول عملی به منظور هدایت مناسبات اعراب و همچنین تصمیمات و موازین آنها به جهت تشویق همکاری شورای همکاری خلیج عربی [فارس].» ولیعهد ابوظبی تأکید کرد: «این کنفرانس در شرایط غیرعادی جاری در منطقه و جهان تشکیل می شود.»(۳)

به گزارش خبرگزاری کویت، شیخ سعد عبدالله الصباح ولیعهد و نخست وزیر کویت نیز در مصاحبه با روزنامه قطری الرایه گفت: «رهبران شورای همکاری خلیج [فارس] از هیچ کوششی جهت خاتمه جنگ ایران و عراق به نحوی که حقوق طرفین درگیر را تأمین و حق حاکمیت و تمامیت ارضی آنان را حفظ کند، دریغ نمی کنند.» وی از جامعه بین المللی خواست «تمام قدرت خود را جهت خاتمه جنگ ۳۱ ماهه که ادامه آن نهایتاً در درازمدت صلح و نیک بختی جهان را مورد تهدید قرار خواهد داد به کار ببرد.» شیخ سعد درمورد تهدید انسداد تنگه هرمز درصورت حمله به تأسیسات نفتی ایران تأکید کرد: «آزادی کشتیرانی در این آبراه استراتژیک هرگز نباید

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۷، رادیو کلن، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۲۸، بغداد - خبرگزاری اوپک، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۳۱، ابوظبی - خبرگزاری امارات عربی متحده، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

ازسوی یک قدرت به تنهایی مورد تهدید قرار گیرد و یا کنترل شود.»

نخست وزیر کویت همچنین درباره احتمال افزایش همکاری نظامی اعضای شورای همکاری خلیج فارس بعد از مانور نظامی مشترک ماه گذشته گفت: «مانور سپر جزیره اولین گام اجرایی هماهنگی نظامی اعضای شورای همکاری خلیج [فارس] بود و طبیعی است در آینده به سوی همکاری عالی تری در همه جوانب فعالیت های دفاعی ازجمله آموزش، سازماندهی و تسلیحاتی (مسلح سازی) و نظایر آن حرکت کنیم.»(۱)

از سوی دیگر، عبدالله بشاره دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس، امروز در یک نشست مطبوعاتی در دوحه با اشاره به واکنش کشورهای بزرگ صنعتی به انسداد تنگه هرمز گفت: «ایالات متحده ۲۰ درصد نفت مورد نیاز خود را از خلیج [فارس] وارد می کند. درحالی که اروپا ۵۶ درصد نیازهای نفتی خود و ژاپن ۶۸ درصد نیازهای نفتی خود را از خلیج [فارس] وارد می سازند.» به گزارش رادیو اسرائیل، بشاره تصریح کرد که «کشورهای خلیج [فارس] قدرت کافی برای مقابله با ایران درصورتی که خلیج را ببندد، ندارند.» وی همچنین گفت: «کشورهای خلیج [فارس] هم اکنون برای جایگزینی راه های دریایی سنتی در خلیج [فارس] سرگرم بررسی هستند و این جایگزینی شامل کشیدن خطوط جدید لوله و راه آهن و راه های دیگری دور از تنگه هرمز می باشد.»(۲)

۱

تلاش های سیاسی و موضع گیری ها درخصوص جنگ ایران و عراق همچنان ادامه دارد.

امروز خبرگزاری کویت از ابوظبی از مطرح شدن موضوع جنگ ایران و عراق به عنوان یکی از مهم ترین مباحث اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا پایتخت بنگلادش خبر داد.(۳)همچنین مجله الدستور (چاپ لندن) نوشت: «انتظار می رود وزرای خارجه کشورهای عضو بازار مشترک اروپا در خلال گردهمایی آتی خود برای یک موضع گیری در مسئله فلسطین و جنگ عراق و ایران به نقاط مشترکی برسند. به ویژه اینکه گردهمایی مزبور جهت فراهم آوردن [مقدمات] کنفرانس سران اروپا که در اوایل ماه آینده در پایتخت یونان برگزار خواهد شد ترتیب یافته است.»(۴)

از سوی دیگر به گزارش خبرگزاری آلمان غربی از اسلام آباد، صاحب زاده یعقوب خان وزیر امور خارجه پاکستان، «از ایران و عراق تقاضا کرد که جنگ سه ساله خلیج [فارس] را گسترش ندهند و هشدار داد که تحولات اخیر این جنگ خطری واقعی پدید آورده که می تواند منجر به دخالت قدرت های خارجی گردد.» وی که در مجلس مشورتی فدرال پاکستان سخن می گفت، افزود: «ما همواره برای صلحی عادلانه، افتخارآفرین و پایدار بین این دو کشور مسلمان در تلاش بوده ایم.»(۵)

۱- همان، صص ۶ و ۷، کویت - خبرگزاری کویت، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۴۲، رادیو اسرائیل، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۳۳، ابوظبی - خبرگزاری کویت، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، ص۱۵، اسلام آباد - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

در همین حال به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، کمال حسن علی وزیر امور خارجه مصر، ضمن اشاره به آنچه وی آمادگی عراق برای پیروی از قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل درمورد جنگ ایران و عراق خواند، خطاب به خبرنگاران گفت که «موضع ایران و هجوم جدیدش در کوهستان های شمالی کردستان عراق یک مبارزه با افکار عمومی جهان بوده و به تشدید درگیری خواهد انجامید.» وی اضافه کرد: «مصر از جامعه جهانی می خواهد تا مسئولیت جهت کمک به خاتمه بخشیدن به این جنگ را برعهده بگیرد.»(۱)

۱

پس از مصر، اردن نیز اعلام کرد درصورت بروز تشنج در منطقه خلیج فارس نیروی نظامی به این منطقه اعزام می کند.

ملک حسین پادشاه اردن، این مطلب را امروز در مصاحبه با روزنامه کویتی السیاسه اعلام کرد. خبرگزاری رویتر با نقل این خبر یادآور شد: «صحبت های ملک حسین معطوف به گزارش های واشنگتن می باشد که اعلام کرده بود ۸ هزار نفر از نیروهای اردن تحت نظر فرماندهان امریکایی برای تشکیل یک نیروی ضربتی واکنش سریع در خلیج فارس تعلیم می بینند.»(۲)

رادیو امان نیز در گزارشی که از مصاحبه ملک حسین پخش کرد، بدون اشاره به موضع صریح وی مبنی بر اعزام نیروی نظامی به منطقه خلیج فارس گفت: «پادشاه اردن همه کشورهای عرب را به پشتیبانی از عراق در جنگ خود با ایران دعوت نمود و گفت این کار از گسترش جنگ و احتمالات بعدی جلوگیری خواهد کرد.» وی افزود: «اگر این جنگ با اراده واحد عربی روبه رو می شد، این چنان به درازا نمی کشید لکن چند طرف عربی از حدود دفاع عربی مشترک و حتی از تشکیلات همکاری کشورهای عربی خارج گردیدند و باعث به طول کشیدن این جنگ شدند.» پادشاه اردن مدعی شد: «عراق برای صلح از همه فرصت ها استفاده نمود و به همه پیام های صلح بین المللی پاسخ مثبت داد، اما ایران جواب منفی داده است و عراق فعلاً ـ از موضع دفاعی قوی و جبهه داخلی بسیار مستحکم برخوردار است و از مرزهای خود دفاع خواهد کرد.»(۳)

۲

یک روز پس از انفجار ستاد فرماندهی نیروهای رژیم صهیونیستی در جنوب لبنان، گزارش ها از تدارک یک حمله نظامی ازسوی امریکا به تلافی انفجار مقر تفنگ داران دریایی این کشور در بیروت حکایت دارد.

امروز خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل در اظهاراتی که توسط سخنگوی وی مطرح شد ضمن ابراز تأسف از حادثه انفجار در قرارگاه نیروهای رژیم صهیونیستی در صور از وخامت بیش

۱- همان، ص۱۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۵/۸/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، رادیو اسرائیل، ۱۴/۸/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری رویتر.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص۶، رادیو امان، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

از حد اوضاع در لبنان اظهار نگرانی کرد. دکوئیار بدون اشاره به اشغال لبنان گفت: «این موج تازه خشونت یک بار دیگر فوریت لزوم نیل به یک راه حل مسالمت آمیز را آشکار می کند.»(۱)

خبرگزاری یونایتدپرس گزارش داد: کمال حسن علی وزیر امور خارجه مصر نیز «انفجار دفتر نظامی اسرائیل در لبنان را خطری برای تمامی خاورمیانه [غرب آسیا] توصیف کرد و گفت چنین عملیاتی وخامت اوضاع را تشدید خواهد کرد.»(۲) در همین حال نبیه بری از رهبران شیعیان لبنان که در کنگره آشتی ملی لبنان در ژنو شرکت کرده است، سیاست رژیم اشغالگر قدس را باعث این انفجار دانست و افزود این رژیم «درواقع مایل است در جنوب لبنان بماند.» وی یادآور شد: «حدود یک سال است که من به آنان گوشزد می کنم مراقب باشند، اگر می خواهید در جنوب لبنان بمانید باید بین صلح در منطقه و اراضی ما یکی را انتخاب کنید.»(۳)

به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، فیلیپ حبیب فرستاده ویژه سابق امریکا در غرب آسیا گفت: «درصورتی که لبنان خود را از شر تمامی نیروهای خارجی من جمله نیروهای سوری، اسرائیلی، فلسطینی، لیبیایی و ایرانی خلاص نکند، این کشور با آینده پردردسری روبه رو خواهد بود.» حبیب افزود: «لبنان با اوضاع دشواری روبه رو است و خطر رویارویی و تشدید درگیری ها همیشه وجود دارد.» وی همچنین «از دولت ریگان خواست تفنگ داران امریکایی را در لبنان نگه دارد و به تلاش های میانجیگری در آن کشور ادامه دهد.»(۴)

شبکه تلویزیونی سی.بی.اس. امریکا در گزارشی به نقل از منابع پنتاگون از بررسی یک حمله "بازدارنده" ازسوی امریکا خبر داد. واشنگتن پست نیز گزارش داد مقامات امریکا «انجام احتمالی یک اقدام تلافی جویانه نظامی دررابطه با انفجار مقر تفنگ داران در بیروت را به طور فزاینده ای مورد بررسی قرار دادند.»(۵)

باوجود این گزارش ها درمورد احتمال یک عملیات نظامی قریب الوقوع در لبنان، رادیو اسرائیل گزارش داد وزارت دفاع امریکا خبر روزنامه واشنگتن پست و شبکه تلویزیونی سی.بی.اس. این کشور دراین باره را رد کرده است.(۶)

۱

با شدت گرفتن درگیری ها میان جناح های فلسطینی رقیب در شمال لبنان، شواهد از احتمال اقدام سیاسی سران کشورهای اروپایی در تأیید یاسر عرفات در مقام رهبری سازمان آزادی بخش فلسطین حکایت دارد.

مجله الدستور (چاپ لندن) ضمن اعلام این مطلب نوشت: «این موضوع با دگرگونی هایی که به منظور تصفیه رهبری یاسر عرفات و جایگزین کردن آن با یک رهبری جدید وابسته به سیاست رژیم سوریه در جریان است، بی ارتباط نیست.»(۷)

ص: ۵۴۹

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۳.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۱۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۳۰ و ۳۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری فرانسه.

۴- همان، صص ۲۰ و ۲۱، واشنگتن - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، ص۲۵، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۶- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص۹، رادیو اسرائیل، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

خبرگزاری آسوشیتدپرس در گزارشی از اوضاع نبرد میان گروه های فلسطینی هوادار و مخالف عرفات، که تا پایان روز گذشته ۲۰۰ کشته و ۵۰۰ مجروح بر جای گذارده است، به نقل از رادیو بیروت اعلام کرد: در پالایشگاه نفت طرابلس و مخازن نفت این پالایشگاه در نزدیکی اردوگاه های بداوی و نهرالبارد که مسکن ۴۵ هزار آواره فلسطینی است یک آتش سوزی رخ داده است(۱)

در همین حال، هفته نامه المجله (چاپ لندن) از قول منابع مطلع عرب از مذاکره شش ساعته خالد الحسن یکی از رهبران الفتح (مهم ترین گروه عضو سازمان آزادی بخش فلسطین) با حافظ اسد به منظور بهبود روابط متشنج رهبری ساف با سوریه خبر داد و تأکید کرد که «این ملاقات به تغییر محسوسی در اوضاع منجر نشد.»(۲) خبرگزاری عراق نیز امروز اعلام کرد عرفات «عراق را تشویق کرده است تا برای جلوگیری از قتل عام تازه فرزندان فلسطینی و لبنانی در شمال لبنان بلادرنگ دست به دخالت زند.»(۳)

از سوی دیگر، در واکنش به انتشار گزارش های درگیری در طرابلس لبنان، خبرگزاری سوریه به نقل از یک سخنگوی دولت این کشور اعلام کرد: «نیروهای سوریه در درگیری هایی که بین عرفات و نیروهای مخالف وی صورت می گیرد شرکت ندارند.» خبرگزاری سوریه همچنین به نقل از این سخنگو «عرفات را متهم نمود که با چنین اتهاماتی تلاش می کند تا از سوریه اخاذی کند. وی گفت سوریه جهت عدم مداخله در اختلافات فلسطینیان تصمیمی قاطع گرفته است.»(۴)

ضمیمه گزارش۳۶۷: گزارش بازدید صدام حسین رئیس جمهور عراق از جبهه های شمالی جنگ و مناطق کردنشین عراق

گزارش واحد مونیتورینگ صداوسیمای جمهوری اسلامی در اهواز از برنامه خبری تلویزیون عراق درباره بازدید صدام از شهرهای سلیمانیه، کرکوک، بیجی، سامرا و مرکز استان صلاح الدین چنین است: «در این گزارش صدام که کاملاً ـ در حلقه محاصره نیروهای امنیتی خود محافظت می شد و دراین بین گاهی در فیلم رفتار خشونت بار مأمورین امنیتی - که از زیر تیغ سانسور تلویزیون های رژیم عراق رد می شد - کاملاً مشهود بود، صدام از شهرهای سلیمانیه، سامرا و روستاهای بین راه دیدن کرد. در این دیدار پس از خیرمقدم گویی یک صاحب خانه به همراه زن [و] بچه اش صدام جهت نشان دادن وفور اجناس خوراکی در دسترس مردم به سر یخچال و فریزرهای آنها می رفت و درحالی که صدام اجناس را به حالت تعجب اسم می برد، دوربین چی با نشان دادن این اجناس به گفته های صدام واقعیت می بخشید که در این فاصله صدام گاهی برای مردمی نشان دادن خود مقداری از این خوراکی ها را همراه می برد. در ادامه این دیدارهای نمایشی که از قبل در منازل، نورپردازی شده بود صدام ضمن این بازدیدها و تجلیل از خانه های شیک، جویای مدارسی در آن نقاط می شد. این دیدار صدام ... سه روز طول کشید. [وی] بعد از زیارت مرقد امام دهم و یازدهم علیهما السلام و خواندن نماز ظهر به همراه تعقیبات آن به بغداد بازگشت. قابل ذکر است زیارت و خواندن نماز، یازده دقیقه از آن گزارش پخش شد. همچنین لازم به توضیح است که این اولین دیدار صدام بعد از یک تأخیر تقریباً دو ماه است از شهر و روستاها.»(۵)

ص: ۵۵۰

۱- همان، ص۲۸، طرابلس - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۲۹، لندن - خبرگزاری یوگسلاوی، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص۹، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۵، به نقل از مونیتورینگ برون مرزی اهواز.

روزشمار جنگ یکشنبه ۱۵ آبان ۱۳۶۲ ۳۰ محرم ۱۴۰۴ ۶ نوامبر ۱۹۸۳

۱

براساس تصمیم روز گذشته فرماندهان سپاه پاسداران مبنی بر عملیات لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) برای تصرف مجدد ارتفاع ۱۹۰۴ کانی مانگا و پاک سازی یال غربی ارتفاع شیخ گزنشین (۱۷۰۰)، فرماندهی این لشکر بدون دراختیارداشتن نیروی تازه نفس، با بازسازی و سازماندهی نیروهای موجود، که تاکنون چند مرحله عملیات انجام داده بودند، توانست استعداد لازم برای اجرای مأموریت را فراهم کند.

نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) از حدود ساعت ۲۴، حرکت خود را برای رسیدن به منطقه درگیری آغاز کردند. هم زمان با این یگان، نیروهای تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان نیز برای تحویل گرفتن خط پدافندی در شیخ گزنشین و شاخ تارچر درحال عزیمت به این منطقه بودند، درنتیجه محدودیت مسیر تردد، عرض کم جاده و ازدحام پیش آمده در منطقه شیخ لطیف هنگام عبور از رودخانه قزلجه در جنوب غربی ارتفاع شیخ لری، موجب شد نیروهای این لشکر بسیار دیر به منطقه هدف برسند. علاوه براین تأخیر در سازماندهی مجدد نیروها برای حمله در نزدیکی هدف، کار را به روشنایی روز کشاند؛ ازاین رو فرماندهی لشکر۲۷ با چشم پوشی از اجرای عملیات در محور غرب شیخ گزنشین نیروها را فقط برای تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ به کار گرفت. نیروهای این یگان توانستند در اوایل صبح، قله ۱۹۰۴ را تصرف کرده، بر روی آن مستقر شوند. بااین حال، دشمن با اجرای آتش سنگین توپخانه و واردکردن نیروهای تازه نفس در ساعت ۱۰ صبح، این ارتفاع را پس گرفت.

از سوی دیگر، نیروهای تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان نیز در بخش شمالی شیخ گزنشین و شاخ تارچر جایگزین نیروهای لشکر۳۱ عاشورا، ۱۴ امام حسین(ع) و ۲۷ حضرت رسول(ص) شدند. بدین ترتیب لشکر۳۱ عاشورا به طورکلی از این محور رها شد، ولی نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و ۱۴ امام حسین(ع) همچنان در بخش جنوبی شاخ تارچر و بخش غربی شیخ گزنشین - که منطقه جلویی نبرد محسوب شده و درگیری پیوسته و سنگین در آنجا جریان داشت - باقی ماندند.

ص: ۵۵۳

در وضعیت موجود برای ادامه عملیات و پیشروی به سمت جنوب منطقه و تصرف نالپاریز، دو راهکار پیش روی فرماندهان قرار داشت:

۱. پیشروی از روی ارتفاعات کانی مانگا و تصرف قله های ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ و یال های شرقی، غربی و جنوبی ارتفاع ۱۹۰۰.

۲. تصرف برخی یال های غربی کانی مانگا و تأمین جاده چوارتا و پیشروی به سمت جنوب و تصرف نالپاریز.

تجربه عملیات چند روز گذشته نشان می داد که عراق با تمام نیرو و امکانات و بدون توجه به تلفات نیروهای خود از دو ارتفاع ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ و یال های جانبی آن دفاع می کند. لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) نیروی لازم را برای تداوم حمله از این محور دراختیار نداشت، از سوی دیگر، باتوجه به پیچیدگی این ارتفاعات و شناختی که فرماندهان و نیروهای این لشکر در این محور به دست آورده بودند، جایگزینی نیروی جدید به جای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) ناممکن به نظر می رسید، زیرا ورود نیروی جدید به منطقه و کسب تجربه لازم وقت گیر بود و به چند روز زمان نیاز داشت که این امر برخلاف نظر عمومی فرماندهان مبنی بر داشتن سرعت عمل و مداومت در عملیات بود.

براین اساس، در جلسه ای که بعدازظهر امروز با حضور فرماندهان قرارگاه خاتم و قرارگاه مقدم حمزه برگزار شد، راهکار دوم یعنی محور غرب کانی مانگا و پیشروی از جاده چوارتا به نالپاریز برای ادامه عملیات و تصرف نالپاریز مورد بحث قرار گرفت.(۱)

در این جلسه قرار شد به منظور تأمین حرکت لشکر۵ نصر برای رسیدن به نالپاریز از غرب کانی مانگا و تصحیح خطوط این منطقه، در روز بعد (۱۶/۸/۱۳۶۲) یگان های ۴۱ ثارالله(ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) به اجرای عملیات بپردازند. بدین ترتیب که لشکر۴۱ ثارالله(ع) پس از استقرار بر روی ارتفاع شاخ تارچر برای تصرف یال های ۱۷۴۰ و ۱۸۶۰ در غرب این ارتفاع غربی و تصرف جاده چوارتا - نالپاریز از غرب شاخ تارچر تا کلز آسیاب وارد عمل شود و از طرف دیگر، لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) که در ارتفاعات غرب جاده چوارتا - نالپاریز مستقر بود، ضمن پاک سازی ارتفاعات سمت چپ خود به طرف لشکر۴۱ ثارالله(ع) حرکت و هر دو یگان در منطقه کلز آسیاب با یکدیگر الحاق کنند. همچنین مقرر گردید لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) در محور دیگر با چرخش به جنوب، این جاده را در حدفاصل کلز آسیاب تا شمال دره میانه پاک سازی کرده و این بخش از جاده را نیز به تصرف درآورد.

دراین حال، اطلاعات رسیده به قرارگاه فرماندهی حاکی از آن بود که ارتش عراق به طور روزافزون نیروهای موجود در منطقه عمومی کانی مانگا و غرب آن تا نالپاریز را تقویت می کند.

۱- در این جلسه محسن رضایی، غلامعلی رشید، عزیز جعفری، محمد باقری، احمد کاظمی، حسین خرازی، مهدی زین الدین و کریم نصر شرکت داشتند.

طبق این اطلاعات تا امروز ۹ تیپ پیاده، ۴ گردان کماندویی و ۳ گردان تانک از ارتش عراق در این منطقه استقرار یافته اند(۱) و ۳۰ دستگاه از این تانک ها در منطقه آروزر که خط مقدم عراق در غرب کانی مانگا محسوب می شود، آرایش گرفته اند.

علاوه براین امروز مرتضی قربانی فرمانده لشکر ۵ نصر، که قبلاً درباره کلیات مأموریت یگان تحت امر خود توجیه شده بود، برای بازدید و شناسایی کلی از غرب کانی مانگا به منطقه رفت. محمد پیشبهار از نیروهای اطلاعات قرارگاه خاتم نیز که از منطقه بازدید کرده بود در گزارشی از کمبود آتش توپخانه های خودی به ویژه در منطقه جنوب غربی ارتفاع ۱۹۰۰ که حدود ۳۰۰ دستگاه کامیون و سایر خودروهای سنگین عراق در آنجا تجمع کرده بودند، اظهار نارضایتی کرد.(۲)

۱

با گذشت ۱۸ روز از آغاز عملیات والفجر۴، واحد نیروی انسانی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) آمار شهدا و مجروحان یگان های سپاه و ارتش را تا آخرین ساعات امروز اعلام کرد.

طبق این آمار، تاکنون ۱۶۸۱ تن از نیروهای خودی (۱۵۵۶ نفر از سپاه پاسداران و ۱۲۵ نفر از ارتش) شهید و ۷۵۵۰ تن (۷۰۲۴ نفر از سپاه پاسداران و ۶۲۵ نفر از ارتش) مجروح شده اند.

آمار تفکیکی شهدا و مجروحان یگان های مختلف به این شرح است:

یگان	شهید	زخمی
لشکر ۲۵ کربلا	۱۷۹	۶۴۵
لشکر ۱۴ امام حسین(ع)	۲۷۵	۱۲۲۴
لشکر ۴۱ ثارالله(ع)	۱۳۱	۶۹۳
لشکر ۳۱ عاشورا	۳۴۸	۱۲۹۶
لشکر ۸ نجف	۲۴۸	۹۳۲
لشکر ۱۷ علی‌بن‌ابی‌طالب(ع)	۴۳	۲۷۶
لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص)	۹۷	۱۰۷۶
تیپ ۴۴ قمر بنی‌هاشم(ع)	۱۵۲	۶۳۰
ارتش	۱۲۵	۶۲۵
متفرقه	۸۳	۱۵۳(۲)

۱۵۳(۳)

ص: ۵۵۵

۱- یگان های عراقی موجود در منطقه عبارت بودند از: تیپ های ۴۲۱، ۱۰۸، ۴۰۳، ۴۲۲، ۵۰۲، ۱۸، ۳۶، ۹۵، ۷۵ و گردان های مستقل کماندویی، عقبه، اسویس، زاخو و معتصم و گردان های تانک ابن حارثه، گردان ۴ و گردان ۹.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، صص ۱۱۴ و ۱۱۵؛ و- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۴۷ - ۳۳؛ و- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۱۳۹.

۳- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۶، ۷۷ و ۸۳.

۱

عراق امروز مناطق مسکونی آبادان و خرمشهر را هدف گلوله های توپ قرار داد. این درحالی است که اقدام عراق در حمله به مناطق غیرنظامی در مقایسه با روزهای قبل کاهش یافته است.

در حملات توپخانه ای امروز ارتش عراق که به طور متناوب علیه مناطق مختلف آبادان و خرمشهر و مناطق مرزی صورت گرفت، ۳ باب منزل مسکونی در آبادان تخریب شد. در منطقه خرمشهر نیز کانون اصلی گلوله باران ها شلمچه و پاسگاه زید بود که براثر آن ۵ تن از مردم این مناطق و نیروهای نظامی شهید و ۴۴ تن زخمی شدند(۱)

علاوه بر جبهه جنوب در منطقه عملیاتی والفجر۴ نیز هواپیماهای عراقی قصد بمباران شهر بانه را داشتند که با آتش به موقع پدافند هوایی مجبور به ترک منطقه شدند.(۲)

حمله موشکی روز گذشته عراق به شهرهای بهبهان و مسجدسلیمان تبعاتی را درپی داشت؛ مردم این شهرها برای درامان ماندن از حملات احتمالی بعدی عراق، از شهر خارج شدند. به گزارش ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، عده زیادی از مردم شهرهای مسجدسلیمان و بهبهان به مناطق امن تری مانند روستاهای اطراف یا شهرهای نزدیک نقل مکان کردند.(۳)

۲

غارت فروشگاه تعاونی یک روستا در شمال ارومیه، کشته شدن ۵ تن از قاچاقچیان، شهادت یک روحانی اهل سنت در مهاباد، کمک های تسلیحاتی عراق به حزب دمکرات، هشدار فرماندهی سپاه کردستان درمورد کمبود نیرو در این منطقه و تسلیم شدن ۸ تن از افراد حزب دمکرات، از مهم ترین اخبار مربوط به مناطق کردنشین شمال غرب کشور در روز جاری است.

گروهی از افراد حزب دمکرات شبانه وارد روستای تازه کند در شمال ارومیه شدند و کلیه لوازم و وسایل شرکت تعاونی این روستا را غارت کردند.(۴)

افراد این حزب همچنین در نقطه مرزی بانه شبانه با حمله به افراد محلی که مبادرت به قاچاق چای از عراق به ایران می کردند، ۵ تن از آنان را به قتل رساندند و ۲ خودروی حامل چای را نیز به سرقت بردند.(۵)-(۶)

در مهاباد نیز افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان یکی از روحانیون سرشناس اهل سنت این شهر به نام ملا خالد عزیزی را شبانه ربوده و به شهادت رساندند. طبق برخی اخبار، ملاخالد قبلاً با حزب دمکرات همکاری داشته است، اما از مدت ها پیش اقدام به قطع این همکاری کرده بود و عوامل حزب برای انتقام، وی را ربوده و به شهادت رساندند(۷)

از سوی دیگر، نیروهای خودی نیز در روستای بناب در جنوب سردشت، در یک عملیات موفق شدند خودرویی را که حامل مقادیری مواد منفجره تی.ان.تی، یک قبضه مسلسل دوشکا،

۱- سند شماره ۲۹۰۷۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۰۷۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۴۱۷۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان به قرارگاه عملیاتی در شمال غرب، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۶۸۷۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۱۳۲۴۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه پاسداران (اطلاعات) به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منطقه ۱۱، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۵- درباره علت این اقدام حزب دمکرات گزارشی در دست نیست، ولی باتوجه به سوابق امر به نظر می رسد که منشاء این نوع درگیری ها، فزون طلبی حزب دمکرات یا ورود قاچاقچیان به مناطقی خارج از توافق صورت گرفته با این حزب باشد.

۶- سند شماره ۳۴۱۰۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۷- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۴؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات مهاباد به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

.۱

.۲

.۳

.۴

.۵

.۶

.۷

.۸

.۹

.۱۰

.۱۱

.۱۲

.۱۳

.۱۴

۹ قبضه مسلسل کالیبر ۵۰ و ۱۴۰۰ عدد کوله پشتی بود از نیروهای ضدانقلاب به غنیمت بگیرند.(۱)

دراین حال یک منبع نظامی از اقدام ارتش عراق در اهدای تعداد فراوانی تفنگ و انواع مسلسل به حزب دمکرات خبر داد.(۲)

امروز همچنین فرمانده سپاه کردستان در نامه ای به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) بار دیگر معضل کمبود نیرو در منطقه کردستان را مطرح کرد. وی در این نامه نوشته است: هنوز کسری نیروهایی که منطقه ۱۰ ملزم به تأمین آن است، جبران نشده است. من اعلام می کنم که پاسگاه ها سقوط خواهند کرد. با مسئولین دراین باره صحبت کنید. شما را به خدا قسم، فکری بکنید. در غیر این صورت قادر به کار نیستیم.

گفتنی است چندی قبل نیز فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در نامه ای به ستاد مرکزی سپاه پاسداران در تهران درخواست مشابهی را مطرح کرده بود.(۳)

در همین حال در مناطق عمومی سنندج، سلماس، ارومیه و کامیاران ۸ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی خود را به نیروهای سپاه و ژاندارمری تسلیم و درخواست امان نامه کردند. ۵ تن از این افراد از وابستگان به حزب دمکرات بودند و یک تن نیز که در

کامیاران خود را تسلیم کرد از اعضای سازمان کومه له بود. بشار مامدی برادر صنار مامدی (از خوانین منطقه جنوب سلماس و از سران حزب دمکرات در آن منطقه) نیز ازجمله کسانی بود که خود را به سپاه ارومیه تسلیم کرد.(۴)

دراین زمینه فرمانده سپاه مهاباد نیز در نامه ای به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) اعلام کرد که از اول تا پانزدهم آبان ماه، ۲۲ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات و سازمان کومه له برای دریافت امان نامه خود را به پایگاه های سپاه در مهاباد معرفی کرده اند.(۵)

۱

هم زمان با ادامه درگیری های سنگین در منطقه غرب پنجوین و ارتفاعات کانی مانگا، گزارش های رسانه های خارجی از پیچیدگی اوضاع صحنه نبرد حکایت دارد.

خبرگزاری یونایتدپرس از بیروت به نقل از بیانیه نظامی ایران گزارش داد که «در جریان کوشش های مکرر عراق برای بازپس گیری زمین هایی که هفته گذشته در تهاجم فجر۴ [به تصرف] ایران درآمده بود، بیش از ۴۰۰ سرباز عراقی کشته شده اند.» یونایتدپرس افزود: «در این بیانیه گفته شده ضدحمله های عراق توسط گردان های کماندویی فاروق و رشید روز شنبه آغاز شد و روز یکشنبه نیروهای عراقی به عقب رانده شدند. ایران گفت: نبرد در منطقه مزبور ادامه دارد.»(۶)-(۷)

۱- سند شماره ۳۴۱۰۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
۲- سند شماره ۳۴۱۶۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر۲۸ (رکن۲) به فرماندهی سپاه (مدیریت اطلاعات)، ۱۵/۸/۱۳۶۲.
۳- سند شماره ۳۵۵۱۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کردستان به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۵/۸/۱۳۶۲.
۴- سند شماره ۳۵۹۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات سلماس به طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.
۵- سند شماره ۳۵۵۱۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۵/۸/۱۳۶۲.
۶- گزارش خبرگزاری یونایتدپرس به بیانیه قرارگاه مقدم حمزه مرکز عملیات مشترک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ارتش جمهوری اسلامی ایران درمورد ضدحمله های مکرر عراق در ارتفاعات کانی مانگا اشاره دارد. (ر.ک: روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص۱۴)
۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۶، ۱۷/۸/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، خبرگزاری یونایتدپرس - بیروت، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

از سوی دیگر، ارتش عراق در اطلاعیه امروز خود مـدعی شـد که مواضع، راه های امـدادی و محل تجمع نیروهای ایران در بخش شـمالی جبهه هـدف هجوم جنگنـده ها و بالگردهای عراقی قرار گرفته و «تلفات فراوان جانی و مادی به آنها» وارد آمده است. این اطلاعیه ادعای روزهـای قبـل خـود درمـورد حملات توپخـانه ای ایران به شـهرهای مرزی عراق ازجمله منـدلی و خـانقین را تکرار کرد.(۱)براین اساس، خبرگزاری فرانسه از منـامه گزارش داد: «یک بیانیه نظامی عراق تصـریح می کنـد نیروی هوایی عراق امروز (یکشـنبه) مبادرت به حملاتی علیه مراکز تجمع نیروهـای ایرانی در بخش شـمالی جبهه کرده و تلفـات جانی و مالی فراوانی وارد آورده است.» بنا به این گزارش، «بیانیه مـذکور به بمباران شـهرهای مندلی، خانقین، کاسابات [قصـبات] سـیدصادق و شانه دری توسط توپخانه ایران شـنبه شب و بامداد یکشـنبه اشاره دارد.»(۲)

محسن رفیق‌دوست وزیر سپاه

رادیـو امریکـا نیز در گزارشـی از وقـایع امروز جنـگ گفت: «ایران و عراق هر دو از کسب پیروزی هـا و توفیـق هـایی در جبهه سـخن می گوینـد.» این گزارش به نقـل از یکی از مقـام هـای بلنـدپایه ایران افزوده است: «هواپیماهـای عراقی در حملات خود از بمب هـای ناپـالم استفاده کرده اند.»(۳)-(۴) رادیو آلبـانی نیز در برنامه خبری خود اعلام کرد: «بنا به گزارش های خبرگزاری ایران ایرنا و خبرگزاری عراق اخیراً در بخش شـمالی جبهه درگیری های سـختی جریان داشـته است و طرفین درگیر تلفات جانی و خسارات مالی فراوانی [به یکـدیگر] وارد آورده[اند].»(۵)

۱

امام خمینی امروز در حضور محسن رفیق دوست وزیر سپاه و جمعی از کارکنان واحـدهای مختلف وزارت سپاه، حجت الاسـلام مهـدی کروبی نماینده امام و سـرپرست بنیاد شـهید و مسـئولان مراکز این بنیاد در سراسـر کشور ضـمن اشاره به حملات موشـکی و هوایی دیروز عراق به مناطق مسکونی ایران اظهار کردند: «ما باید هرچه از این مصیبت ها بر ما وارد می شود، قدرت دفاعی مان بیشتر بشود. آنها گمان می کنند که با این وضع می توانند که در جبهه ها یا در پشت جبهه ها یک نقصی وارد کنند درصورتی که به اشتباه خودشان تاکنون باید پی برده باشند.»

رهبر انقلاب آن گاه درمورد شرایط تباهی و فساد قدرت در دنیا گفتند: «قدرت اگر چنانچه به دست اشخاص غیرمهذب برسد خطر دارد. قدرت خودش یک کمال است. خدای تبارک وتعالی قادر است، لکن اگر چنانچه قدرت به دست اشخاص فاسد برسد همین کمال

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص۲، رادیو بغداد، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۶، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۶، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۳- این رادیو به سخنان حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در جلسه امروز مجلس شورای اسلامی اشاره دارد.

۴- همان، ص۹، رادیو امریکا، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، ص۹، رادیو آلبانی، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

را به فساد می کشانند. دنیا امروز گرفتار این است که قدرت در دست اشخاصی است که از انسانیت بهره ندارند. ابرقدرت ها، قدرت های بزرگ جز فکر اضافه کردن قدرت خودشان و پایمال کردن مظلومان هیچ فکری ندارند. آنهایی هم که پیوسته به آنها هستند، آنها هم، چون سنخ ذاتشان همان است نظیر آنها عمل می کنند. قدرت اگر در دست انسان کامل باشد، کمال برای ملت ها ایجاد می کند. اگر قدرت در دست انبیا باشد، اولیا باشد باعث می شود که سلامت در جهان تحقق پیدا کند، کمال در جهان تحقق پیدا بکند و چنانچه در دست زورمندانی باشد که عاقل نیستند، مهذب نیستند مصیبت [به] بار می آورد.»

امام خمینی همچنین با اشاره به آثار زیان بار اقدامات قدرت های بزرگ افزودند: «شما ملاحظه بکنید که امریکا در جهان چه دارد می کند و شوروی هم از آن طرف و خدا خواسته است که این دو قدرت مزاحم هم هستند، مقابل هم هستند، اگر یکی شان بود دنیا را می بلعید. این دوتا قدرتمندند و در مقابل هم ایستاده اند، آن از او می ترسد و او از او می ترسد. اگر اینها از هم نترسند، دنیا را از بین می برند. نه این است که ادعاهای آنها که ما برای صلح می خواهیم چه بکنیم. اینها راه افتاده اند آمده اند به بیروت، به لبنان، برای اینکه ما می خواهیم صلح در لبنان باشد. شما صلح طلب نیستید، بر فرض اینکه باشید، آمدن شما به چه مناسبت [است] در کشورهای دیگر؟ حکومت هایی که در بعضی از این کشورها هستند، حکومت های ملی نیستند، به ملت مربوط نیستند. اگر شما انسان بودید و انسانیت را و امور اخلاقی ای که در انسان و ارزشمندی هایی که در انسان معتبر است پیش شما هم مقداری از آن بود، ملاحظه حال مستمندان و ملت های ضعیف را می کردید. نه اینکه یک دولتی را که برخلاف میل یک ملتی است، سرکار آمده است، شما او را به عنوان اینکه می خواهیم دولت را تقویت کنیم، در کشورشان به طور غصب وارد بشوید. این برای این است که مهذب نیستند. انسانیت در کار نیست. قدرت هست، شاخ دارند، عقل ندارند.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی حمله به مناطق غیرنظامی ایران را نتیجه شکست های نظامی عراق دانسته و با بیان این مطلب که شهرهای عراق را همانند شهرهای ایران عزیز می دانیم، خاطرنشان کردند: «شما باید توجه بکنید که مبادا یک وقتی به واسطه بمباران های شهرهای شما و کشتن عزیزان شما، مبادا یک وقتی شما عصبانی بشوید و جبران بکنید این طوری، این انتقام از او نیست. شما انتقامتان را از صدام باید بگیرید و از حزب بعث، و الآن دارید می گیرید.» امام خمینی هشدار دادند: «توجه کنید که نبادا حتی یک گلوله به طرف شهرهای اینها بیندازید. آنها شهرهایی هستند که همان طوری که این بهبهان ما مظلوم است، بصره هم مظلوم است، مندلی هم مظلوم است، همه اینها مظلوم اند. اینها تحت ستم هستند. ما باید جهات انسانی را تا آخر حفظ کنیم. ما جهات انسانی را تا مرز شهادت و فوت باید حفظ بکنیم و هیچ وقت عصبانی از این نشویم که او دارد این کار را می کند، پس ما هم خوب است یکی از شهرهای آنها را بزنیم؛ نه، هیچ همچو نیست. موازین، موازین اسلامی است. اینجا جمهوری اسلامی است. اینجا اسلام حکومت می کند.»

ایشان همچنین تأکید کردند: «باید مواظب باشید از خودتان، کسانی که قدرت دارند، دولت

قدرت دارد، سپاه قدرت دارد، ارتش قدرت دارد، بسیج قدرت دارد، اینهایی که قدرت دارند باید حفظ جهات انسانیت را، جهات اسلامیت را بیشتر از دیگران بکنند. این قدرت را در محلش خرج بکنند، تجاوز از محلش نشود.»

رهبر انقلاب در همین زمینه افزودند: «من امیدوارم که با حفظ این جهات انسانی و اسلامی شما الگو بشوید از برای همه کشورهایی که آن مسائل ما به آنها رسیده است و می رسد. و این مرده (صدام) دیگر از بین رفته است. دیگر شما خیال نکنید، اینها دست و پایی است که درحال احتضار دارد می زند. این قدرتمندها آن آخر عمرشان این طور جنون پیدا می کنند. اینهایی که درحالی که قدرت دارند آن شارت و شورت را می کنند، وقتی شکست می خورند بسیار هم ضعیف می شوند. این، ضعف روحی است که انسان به یک طایفه ای که هیچ کاری به او ندارند، توی خانه هایشان نشسته اند، یک بچه کوچکی که کاری به او ندارد، این ضعف انسانیت و ضعف قدرت است که به او بپرد برای اینکه، در جبهه – او را – سیلی به او زده اند. این، آن مایه آخرش را هم که عبارت از آن گردان هایی بوده است که برای حفظ او بوده، فرستاده به جبهه، و اینجا هم بسیاری از آنها را به درک فرستاده اند. خوب، این صدمه می بیند، صدمه روحی می بیند. عقل هم که ندارد که حساب بکند که خوب ما در جبهه مغلوب شده ایم باید در جبهه کاری بکنیم. آنجا که نمی تواند کاری بکند، به بهبهان و– نمی دانم – مسجدسلیمان و جاهای دیگر هم تعدی می کند. اینها به واسطه ضعف روح است. ...»(۱)

۱

مقامات مختلف کشور امروز در سخنان خود حملات موشکی و هوایی عراق علیه مناطق غیرنظامی ایران را نتیجه استیصال و تلاشی برای جلوگیری از پیشروی های رزمندگان در جبهه های نبرد خوانده و بر تداوم جنگ تأکید کردند.

رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی در جلسه امروز مجلس گفت: «وقتی که استیصال عراق را در جبهه های جنگ مشاهده می کردیم، انتظار چنین وحشیگری را داشتیم. برای کسانی که در سازمان ملل دم از صلح می زنند باید این مسئله آموزنده باشد که عراق که مدعی است قطعنامه شورای امنیت را پذیرفته، هم در دریا دست به ماجراجویی می زند و هم در مراکز غیرنظامی که هر دو، جزء ارکان این قطعنامه بوده و ایران اسلامی بااینکه این قطعنامه را به خاطر مقدمات و به خاطر عوامل پشت پرده ناصالحش رد کرده است، اما عملاً مضمون آن را هم در گذشته و هم امروز اجرا می کند و ما به طوری که می دانید نه در خلیج فارس و بنادر اطراف آن و آلوده کردن محیط زیست تابه حال اقدامی کرده ایم و نه نسبت به مردم غیرنظامی که ده ها شهر و صدها روستا در تیررس مستقیم توپ های ما هستند.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی تأکید کرد: «ما عملاً ـ به مضمون این قطعنامه مقیدیم ضمن اینکه آن را با صراحت رد کردیم، اما جنایتکار عفلقی در همان موقعی که ادعای قبول این قطعنامه را می کند همان طورکه می بینید دیروز پریروز رکورد جنایت را شکست و چهار شهر را

ص: ۵۶۰

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی(ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، ۱۳۷۸، صص ۲۱۳ – ۲۰۵.

در چنـد ساعت با موشک و بمب ناپالم مورد حمله قرار داد.» رئیس مجلس شورای اسـلامی افزود: «ان شاءالله رزمنـدگان ما در جبهه های جنـگ همـان طـورکه شیوه گذشـته مـا بود جواب را خواهنـد داد.» وی در ادامه اظهـار کرد: «استیصـال صـدام به آنجـا رسـیده که گـارد [ریـاست] جمهـوری اش را کـه بـه شـدت مـورد نیـازش هسـتند، بـه جبهه فرسـتاده و آخرین اخبـار به مـا می گویـد که صـدها نفر از این جنایتکاران در برخورد دیروز پریروز به درک واصل شده اند که ان شاءالله بقیه آنها هم به همین سرنوشت دچار خواهند شد.»(۱)

به نوشـته روزنامه جمهوری اسـلامی، میرحسین موسوی نخست وزیر نیز در پایان جلسه امروز هیئت دولت یادآور شد: «هر زمانی که رژیم صدام شـکستی خورده است، دست به چنین جنایاتی زده است. ولی این جنایات اثر مأیوس کننده یا دلهره آور برای ملت ما در بر نداشـته است. ... دراین مورد هم طبیعتاً هـدف رژیم صدام ایجاد بازدارندگی است ولی آن چیزی که از این عمل ایجاد خواهد شد، اراده منسـجم ملت ما برای ادامه مبارزه خواهد بود. دولت هم به عنوان یک خدمتگزار در تدارک این جنگ تا به آخر خواهد کوشید.»

وی در ادامه سـخنان خود گفت: «البته در سـطح جهـانی هم بایـد سـعی کنیم تـا این رذالت ها و جنایات را به افکار عمومی مردم و جهان منتقل کنیم. گرچه دولت های امپریالیست و صـهیونیست احتمالاً جلوی این تبلیغات را خواهـد گرفت، ولی یقین داریم که در جهان، ملت های مظلوم و مردم محروم گوش های شنوایی برای حرف های ما خواهند داشت و این امر برای ما دارای اهمیت است.»

نخست وزیر همچنین به وقـایع اخیر جبهه های جنگ اشاره و خاطرنشان کرد: «تحولات اخیر در این جنگ بسـیار قابل توجه است و معنای سیاسی عمیقی هم دارد، زیرا رژیم صدام گارد ریاست جمهوری خودش را به اطراف پنجوین فرستاده تا در جنگ شرکت داشته باشد که این مسـئله نشان دهنـده کمبود نیروهای عراقی است. مخصوصاً باید توجه داشـته باشـیم که صدام برای این نیروها چندین بار با قطع برنامه های رادیوی بغداد پیام فرسـتاده و همین نیروها زیر ضـربات مرگ بار نیروهای رزمنده ما قرار دارند و ضربات سختی نیز خورده اند که به همین دلیل ما باید منتظر یک بحران عمیق در میان نیروهای مسلح عراق باشـیم.» وی سـپس افزود: «در عملیات والفجر۴ نکات قابل توجه دیگری نیز وجود دارد و در گزارشاتی که ارائه می شـد در میان غنائم به دست آمـده ۲۶ قبضه تفنگ۱۰۶ میلی متری وجود دارد که اگر توجه داشته باشیم که هر گردان تنها ۴ قبضه از این نوع تفنگ ها را در اختیار دارد، می توانیم به وسعت عملیات نیروهای رزمنده خودمان و ضرباتی که وارد آورده اند پی ببریم.»(۲)

امروز همچنین آیت الله عبدالکریم موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، در دیدار با دانشجویان دانشکده علوم قضایی، ضمن تبریک پیروزی های اخیر در جبهه های جنگ و تسـلیت شـهادت عده ای از مردم در شـهرهای اندیمشک، بهبهان، مسجدسـلیمان و نهاوند، اظهار کرد: «ما باید در خط مقدم جبهه باشیم و یا در بهبهان و اندیمشک و دزفول و اگر در آنجا

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص۱۵.

۲- همان، صص ۲ و ۱۶.

نیستیم بایـد در قسـمت هـای خودمـان همچون کسـی که در معرض بمباران قرار گرفته و فعالیت می کنـد تا راه گریزی بیابـد انجام وظیفه کنیم.» وی تأکید کرد: «تلاش ما باید همچون تلاش رزمندگانمان در سـنگرها باشد. ما باید کاری کنیم که مدیون خدا و آن سنگرنشینان نباشیم.»(۱)

۱

دور تـازه حملات هوایی و موشـکی عراق به شـهرهای ایران بازتـاب گسترده ای در رسـانه هـای خـارجی یـافت. دراین بین، تأکیـد رهبر انقلاب مبنی بر اجتناب از حمله به شهرهای عراق در پاسخ به حملات دشمن علیه مناطق مسکونی ایران مورد توجه خاصی قرار گرفت.

خبرگزاری رویتر در گزارشی از حملات هوایی و موشکی روز گذشته عراق به شهرهای بهبهان، مسجدسلیمان، اندیمشک و نهاوند اعلام کرد: در دو هفته اخیر، براثر حملات هوایی و موشـکی عراق به شـهرهای ایران ۳۰۲ تن کشته و بیش از ۱۳۵۰ نفر مجروح شده اند. رویتر همچنین افزود: «رهبر عالی این کشور آیت الله روح الله خمینی هشدار داد که انتقام این حملات باید در صـحنه نبرد گرفته شود نه با حمله به هدف های غیرنظامی عراق.»(۲)

خبرگزاری فرانسه نیز ضـمن گزارش مشابهی از حملات عراق به شـهرهای ایران یادآور شـد: «آیت الله خمینی امروز در حضور پاسـداران انقلاب اظهار داشت مراقب باشید تا قدرت شما را وادار به انتقام گیری بدون درنظرگرفتن قوانین اسلامی نکند. ساکنین شهرهای عراقی به انـدازه اهـالی شـهرهای خود مـا در قلب مـا عزیز هسـتند.» این خبرگزاری همچنین به نقـل از امام خمینی افزود: «آنان [مردم عراق] گرفتار کارهای بـد صـدام (صـدام حسـین، رئیس جمهوری عراق) هسـتند. شـما بایـد از صـدام و حزب بعث همان طورکه تا حالا در جبهه انجام دادید انتقام بگیرید. حتی یک تیر به سوی شهرهای عراقی شلیک نکنید.»(۳)

درعین حال، رادیو کلن در گزارشـی پس از اشاره به اخبار حملات روز گذشـته عراق به شهرهای ایران به نقل از روزنامه های عراقی این حملات را پاسـخی به تهاجم جدیـد ایران در خاک عراق خواند و گفت: «رهبر انقلاب ایران که گروهی از پاسداران انقلاب را به حضور پذیرفته بود مردم ایران را به انتقام جویی از صدام حسین رئیس جمهور عراق و رژیم بعثی آن کشور فراخواند.»(۴) رادیو اسرائیل نیز عصر روز گذشـته ضـمن اعلام خبر حمله موشـکی به شهرهای مسجدسلیمان، بهبهان و اندیمشک گفت که «هدف عراق از حمله به [شهرهای] جنـوب ایران سـرگرم کردن جمهـوری اسـلامی ایران به این بخش کشور است تـا از فشـار در جبهه هـای کردسـتان و غرب کشور کاسـته شود.»(۵)

از سوی دیگر، خبرگزاری رویتر از بحرین ضـمن اشـاره به تهدیـد عراق مبنی بر «ادامه حمله به هـدف های داخل ایران ... به تلافی تهاجم اخیر ایران در جنگ خلیـج [فارس]» اعلام کرد: «این تلفات سـنگین غیرنظامیان که به گفته ایران پس از شـروع موج جدید حملات در دو هفته پیش تقریباً به ۳۰۰ تن می رسـد، هیـچ گونه تزلزلی در موضع سرسـختانه ایران نسـبت به این جنـگ سه سـاله پدیـد نیـاورده است و نیروهایش درگیر جنگی خونین در کوهستان های کردستان در

۱- همان، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۵، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص۱۵، تهران - خبرگزاری رویتر، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۱۶، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۱۸، رادیو کلن، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۲، ص۳۸، رادیو اسرائیل، ۱۴/۸/۱۳۶۲.

شمال عراق بوده و می گوید که قطعه بزرگی را تصرف کرده است.» رویتر با اشاره به نامه اخیر عراق به دبیرکل سازمان ملل متحد که در آن تهاجم جدید ایران «به مبارزه طلبیدن آشکار سازمان ملل» دانسته شده، آورده است: «ایران قطعنامه ۳۱ اکتبر [۹ آبان] را رد کرده و شورای امنیت را متمایل به یک طرف (عراق) نامید. تهران می گوید این جنگ تا سقوط صدام حسین رهبر عراق، ادامه خواهد داشت. [آیت الله] علی خامنه ای رئیس جمهوری ایران، ماه گذشته (میلادی) پس از یک حمله موشکی گفت ... ما به تمام مردمان و دنیا اعلام می کنیم که پس از این وقایع تلخ عزم ما برای گرفتن انتقام از جنایتکاران چند برابر شده است.»(۱)

خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز با اشاره به حملات عراق به مناطق غیرنظامی ایران گزارش داد: «هاشمی رفسنجانی سخنگوی مجلس ایران در تهران به پارلمان این کشور گفت درحالی که ایران اصولاً ـ قطعنامه شورای امنیت را به خاطر فصول نامطلوب و ریاکارانه آن رد کرده بااین حال عملاً ـ مضمون آن را چه در گذشته و چه الآن اجرا می کند. او عراق را متهم نمود اگرچه این کشور اصولاً قطعنامه شورای امنیت را پذیرفته، اما عملاً با بمباران مناطق مسکونی ایران توسط بمب های ناپالم آن را نقض می نماید.»(۲)

خبرگزاری آلمان غربی درمورد حملات عراق علیه شهرهای ایران چنین گزارش داد: «این اولین بار در طول جنگ ۳۷ ماهه خلیج [فارس] است که ۴ شهر ایرانی در یک روز مورد تهاجم قرار می گیرد. تخمین زده می شود که دست کم ۷۰۰ ایرانی در سال جاری براثر تهاجمات هوایی عراق کشته شده اند.» این خبرگزاری سپس از قول امام خمینی اضافه کرد: «قرار بر این نیست که حتی یک بمب بر روی شهرهای عراقی فرو افکنده شود.» خبرگزاری آلمان غربی افزود: «میرحسین موسوی نخست وزیر ایران، در پرتو اظهارات [امام] خمینی گفت: کشورش در جریان تهاجم اخیر موسوم به والفجر ضربات مرگ باری بر نیروهای عراقی وارد آورده است.»(۳)همچنین خبرگزاری آسوشیتدپرس ضمن گزارش مشابهی درمورد حملات موشکی و هوایی عراق به شهرهای ایران به نقل از موسوی نخست وزیر، گفت: «حملات عراقی ها کوچک ترین تأثیری بر عزم ایران جهت ادامه جنگ تا پیروزی نهایی نخواهد داشت.»(۴)

۱

رئیس جمهور اسلامی ایران بر آشتی ناپذیری انقلاب و ملت ایران با امریکا تأکید کرد.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، آیت الله خامنه ای رئیس جمهور در دیدار با گونتر فریش سفیر جدید جمهوری دمکراتیک آلمان در ایران، ضمن اظهار علاقه به گسترش روابط دو کشور اظهار کرد: «پیش از این انقلاب بزرگ و عمیق، سیاست خارجی ما در دست کسانی قرار داشت که در روابط خود مصالح ملت را رعایت نمی کردند، اما به برکت این انقلاب الهی همراه با دگرگونی و تحول عمیقی که در همه چیز به وجود آمد یک خط روشن و صحیحی نسبت به سیاست خارجی در پیش پای ما ترسیم شد.» وی افزود: «شما مشاهده می کنید که در

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۶، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۴، بحرین - رویتر، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۷ و ۸، نیکوزیا - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۵، تهران - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۸، نیکوزیا - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

دنیای امروز متأسفانه ازسوی دولت های بزرگ حقوق ملت ها تضییع می شود و کمتر زمانی را می شود نشان داد که قدرتی مثل امریکا این قدر خود را درگیر با ملت ها قرار داده باشد.» رئیس جمهور آن گاه تأکید کرد: «ما به آشتی ناپذیری انقلاب و ملتمان با دشمن ستمگری مثل امریکا افتخار می کنیم و معتقدیم همه کسانی که صادقانه با اردوگاه ظلم و استکبار به رهبری امریکا مبارزه می کنند باید ملت بزرگ ایران را بشناسند.»(۱)

۱

رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا، اعلام کرد حالت فوق العاده در روابط میان ایالات متحده و ایران را تمدید خواهد کرد. وی این مطلب را درقالب گزارشی که موظف است هر ۶ ماه یک بار درباره حالت فوق العاده در روابط با ایران به کنگره ارائه دهد، بیان کرد. رادیو امریکا دراین باره گزارش داد: «مدت زمان حالت فوق العاده در روابط دو کشور قرار بود روز چهارم نوامبر [۱۳ آبان] یعنی چهارمین سالروز اعلام آن به سر رسد مگر آنکه رئیس جمهوری آن را ادامه بخشد.» خبرنگار رادیو امریکا از کاخ سفید با اشاره به چهار بار تمدید حالت فوق العاده در روابط امریکا و ایران از ۱۴ نوامبر سال ۱۹۷۹ (۲۳ آبان ۱۳۵۸) گفت: «ریگان در یادداشت خود به کنگره یادآور شده که بحران میان ایالات متحده و ایران کاهش یافته، ولی هنوز کاملاً از میان نرفته است. ... ریگان توجه داد که ازسرگیری روابط بازرگانی و سیاسی میان ایالات متحده و ایران به زمان بیشتری نیاز دارد.»

براساس این گزارش، بیشتر اختلافات موجود ناشی از ادعاهای حل نشده دو دولت درزمینه قراردادهای تأمین کالا و خدمات در گذشته است. درعین حال رئیس جمهور امریکا به کنگره اعلام کرد که «در مذاکرات مستقیم میان بانک های امریکا و بانک مرکزی ایران که پیرامون بازپرداخت وام های خصوصی از حساب وثیقه ایران در بانک انگلستان جریان دارد پیشرفت های بسیاری حاصل شده است.»(۲)

۲

باوجود تهدیدهای مکرر عراق به حمله علیه اهدافی در خاک ایران، برخی مقامات بلندپایه عربی ضمن تأیید موضع عراق درباره خاتمه جنگ، خواهان پاسخ مثبت ایران به تلاش های موجود دراین زمینه شدند.

خبرگزاری آلمان غربی از قاهره اعلام کرد: حسنی مبارک رئیس جمهوری مصر «از دولت ایران خواست تا پیشنهادات عراق برای برقراری آتش بس در جنگ خلیج [فارس] را پذیرفته و فوراً به تمام دشمنی ها پایان دهد.»(۳)

از سوی دیگر به گزارش رادیو صوت الجماهیر، شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب، که به منظور فراهم کردن مقدمات آشتی عراق و سوریه در اجلاس آتی سران عرب به بغداد سفر کرده است، امروز در دیدار با صدام حسین رئیس جمهور عراق، «ابتکارات مسالمت جویانه عراق را درجهت حل نزاعش با ایران ستود و پشتیبانی اش از عراق در نبرد عادلانه آن کشور که در دفاع از حاکمیت

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، رادیو امریکا، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۴، قاهره - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

و سرزمینش صورت می گیرد ابراز داشت و آرزو نمود جنگ متوقف شود و صلح برقرار گردد.»(۱)

دراین بین باتوجه به افزایش تهدیدات عراق مبنی بر گسترش جنگ به ویژه درپی دریافت پنج فروند هواپیمای فرانسوی سوپراتاندارد، خبرگزاری کویت گزارش داد: شاذلی بن جدید رئیس جمهور الجزایر، در آستانه سفرش به فرانسه در مصاحبه ای با روزنامه لوموند تأکید کرده است که «تقویت بنیه نظامی در آن منطقه راه حل جنگ ایران و عراق نیست.»(۲)

۱

فرمانده نیروهای امریکا در منطقه غرب آسیا (خاورمیانه) با اشاره به ضعف توان دفاعی کشورهای عرب خلیج فارس، بر مداخله نظامی امریکا به منظور مقابله با اقدام احتمالی ایران در بستن تنگه هرمز تأکید کرد. در همین حال دو مقام عربستانی و قطری نیز این تهدید ایران را مخاطره انگیز خواندند.

جان آدامز در مصاحبه با روزنامه کویتی عرب تایمز با اشاره به سیاست امریکا در حفاظت از امنیت عبور نفت از خلیج فارس، بستن تنگه هرمز را غیرمحتمل دانست و گفت: «چنانچه تهدیدی برای مختل کردن کشتیرانی خواه ازطریق غرق کشتی یا مین گذاری در تنگه به عمل آید، امریکا آماده است برای حفاظت از گذرگاه های دریایی منطقه اقدام به مداخله نماید.»

این مقام بلندپایه نظامی امریکا خاطرنشان کرد: «سیاست امریکا در این موضوع توسط کشورهای خلیج [فارس] که درحال حاضر درصورت وقوع این وضعیت نمی توانند با اوضاع مقابله نمایند حمایت می شود.» وی توضیح داد: «کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] ممکن است ظرف سال آینده برای مقابله با یک بحران مربوط به بسته شدن خلیج [فارس]، نیروی هوایی، دریایی و زمینی داشته باشند، اما درحال حاضر این توانایی محدود است.»

آدامز تأکید کرد: «امکان تشدید تشنجات در منطقه خلیج [فارس] درحالی که جنگ ایران و عراق با تهدیدها و ضدتهدیدها ادامه دارد، موجود است. ولی درهرحال یک اقدام عملی درجهت بستن تنگه هرمز غیرمحتمل است.» وی افزود: «رفع انسداد به هر وسیله ای که انجام گرفته شده باشد، محتاج کمک خارجی خواهد بود و بنابراین منافع ایران همراه با منافع دیگر کشورهایی که برای بازرگانی بر تنگه هرمز اتکا دارند مختل خواهد شد. ضمناً امریکا به حمایت از منافع خود به طریق نظامی ادامه خواهد داد.»(۳)

در همین حال، وزیر اطلاعات قطر در اظهاراتی تأکید کرد تهدیدات ایران درمورد بستن تنگه هرمز اقدامی است که "دخالت خارجی" را درپی خواهد داشت.(۴)از سوی دیگر، شیخ احمد زکی یمانی وزیر نفت عربستان، ضمن آنکه بار دیگر انسداد تنگه هرمز را برای کشورهای حوزه خلیج فارس؛ ازجمله ایران زیان آور دانست، اعلام کرد برنامه هایی در دست اقدام است که نفت عربستان سعودی ازطریق خطوط لوله نفت برای تصفیه به پالایشگاه عدن و عمان انتقال یابد.(۵)

۲

امروز گزارش های ضدونقیضی از احتمال عملیات نظامی امریکا در لبنان به تلافی انفجارهای

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۸/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، رادیو صوت الجماهیر، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص۵، پاریس - خبرگزاری کویت، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۲ و ۳، کویت - خبرگزاری کویت، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۶، رادیو امریکا، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص۲۳، رادیو ابوظبی، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

بیروت انتشار یافت؛ دراین بین همچنان تفاسیر مختلفی درباره نقش ایران و سوریه در حوادث لبنان مطرح می شود.

رادیو اسرائیل در گزارشی به نقل از روزنامه ساندی تایمز (چاپ لندن) گفت: «ایالات متحده در آینده بسیار نزدیک به یک اقدام تلافی جویانه علیه سازمان حسین موسوی که از حمایت حکومت اسلامی ایران برخوردار می باشد دست خواهد زد.»(۱)

درعین حال به گزارش رادیو امریکا، جان وستی رئیس ستاد مشترک ارتش امریکا، در برنامه شبکه تلویزیونی سی.بی.اس. اعلام کرد: «به رغم کوشش های گسترده سازمان های اطلاعاتی امریکا هنوز هیچ نتیجه قطعی درمورد تعیین [عاملان] حمله تروریستی به قرارگاه تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت که به کشته شدن بیش از ۲۳۰ تن انجامید به دست نیامده است.» وی افزود: «چندین گروه گوناگون مدعی انفجار قرارگاه شده اند و او به راستی نمی داند که چه کسی به چنین کاری دست زده است.»(۲)

از سوی دیگر، حسنی مبارک رئیس جمهور مصر، در واکنش به احتمال عملیات نظامی در لبنان گفت که به رئیس جمهور امریکا درمورد «عواقب یک اقدام تند تلافی جویانه» در لبنان هشدار داده است. وی همچنین «از اسرائیل تقاضا کرد که نیروهایش را از لبنان خارج ساخته و راه را برای آشتی ملی در این کشور هموار سازد.» مبارک ضمن آنکه از امریکا خواست رژیم صهیونیستی را برای تعیین یک جدول زمانی مشخص برای عقب نشینی نیروهایش تحت فشار قرار دهد، تأکید کرد که «طرح صلح رونالد ریگان(۳) رئیس جمهوری امریکا، برای خاورمیانه [غرب آسیا] باید احیا گردد.»(۴)

خبرگزاری فرانسه نیز گزارش داد: آریل شارون وزیر دفاع اسبق رژیم صهیونیستی در سخنانی در آکادمی عبری جامعه یهودیان سانفرانسیسکو گفت: «امریکا نباید علیه نیروهای سوری و فلسطینی وارد جنگ شود، ولی ما باید به آنها تأکید کنیم اگر اقدامات تروریستی در آینده انجام شود، ازسوی اسرائیل، امریکا و دنیای آزاد به عنوان عملیات جنگی محسوب خواهد شد.» وی همچنین درمورد یک راه حل مسالمت آمیز برای لبنان اظهار امیدواری کرد: «نیروهای امریکایی در یک تلاش چندملیتی به منظور طرد عوامل تروریست از غرب بیروت و مناطق کوهستانی اطراف آن شرکت کنند.»(۵)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص۸، رادیو اسرائیل، ۱۵/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه ساندی تایمز (چاپ لندن).

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۸/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، رادیو امریکا، ۱۶/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه واشنگتن پست.

۳- طرح صلح ریگان یا طرح "رونالد ریگان" رئیس جمهور امریکا برای صلح منطقه غرب آسیا در اول سپتامبر ۱۹۸۲، حدود سه ماه پس از تهاجم رژیم صهیونیستی به لبنان مطرح شد. این طرح ضمن رد تشکیل یک دولت مستقل فلسطینی در ساحل غربی رود اردن و نوار غزه از ایجاد یک دولت خودگردان در این مناطق درارتباط با اردن و در پایان یک دوره انتقالی حمایت می کرد. به موجب این طرح، رژیم صهیونیستی در ازای صلح و تضمین امنیت خود از ساحل غربی رود اردن و نوار غزه عقب نشینی می کرد، اما بیت المقدس تقسیم نشده باقی می ماند و وضعیت نهایی آن به اصطلاح ازطریق مذاکرات تعیین می شد. شیمون پرز رهبر حزب کارگر، از طرح ریگان حمایت کرد، اما مناخیم بگین نخست وزیر رژیم صهیونیستی و رهبر حزب لیکود با آن مخالفت کرد. طرح صلح ریگان همچنین با مخالفت سازمان آزادی بخش فلسطین و برخی از کشورهای عربی به ویژه لیبی و سوریه روبه رو شد.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۲ ، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص۴، قاهره - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۵/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۳ ، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۲۱، سانفرانسیسکو - خبرگزاری فرانسه، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

با ادامه نبردهای خونین گروه های فلسطینی مخالف و موافق عرفات در شمال لبنان، دامنه تحرکات سیاسی و دیپلماتیک برای توقف این درگیری ها بالا گرفت.

روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری فرانسه از تونس نوشت: کمیته مرکزی الفتح امروز «تصمیم گرفت ۱۰ مسئول این جنبش را که به ناراضیان پیوسته اند، از این جنبش اخراج کند.»

گزارش کیهان همچنین حاکی است: درپی تشدید نبردهای طرف داران و مخالفان عرفات در طرابلس در شمال لبنان، امروز چهار سازمان فلسطینی جبهه خلق و جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین و همچنین جبهه آزادی بخش فلسطین و حزب کمونیست فلسطین در بیانیه ای مشترک در دمشق خواستار توقف «قتل عام ها، حراست از یکپارچگی ملی فلسطین در چارچوب سازمان آزادی بخش فلسطین و استقلال و دستاوردهای مرکزیت فلسطین» شدند.

در همین حال به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، شیخ جابر الاحمد الصباح امیر کویت، برای گفت وگو درخصوص درگیری های شمال لبنان با رهبران کشورهای عربستان، الجزایر و سوریه تماس گرفت.(۱)

همچنین خبرگزاری فرانسه به نقل از خبرگزاری فلسطینی وفا اعلام کرد: امروز شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب، در تماس با یاسر عرفات هدف از ایجاد این درگیری ها را «انهدام و تخریب انقلاب فلسطین» دانست. عرفات نیز مسئولیت اتحادیه عرب را درمورد «شرایط سختی که امت فلسطین در شمال لبنان می گذراند» مورد تأکید قرار داد. علاوه براین طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق هم در تماسی تلفنی با عرفات پشتیبانی عراق را از «مشروعیت فلسطین تحت رهبری عرفات» اعلام کرد.(۲)

ص: ۵۶۷

۱- روزنامه کیهان، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص۲۴.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۳، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۱۹، تونس - خبرگزاری فرانسه، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ دوشنبه ۱۶ آبان ۱۳۶۲ ۱ صفر ۱۴۰۴ ۷ نوامبر ۱۹۸۳

۱

درپی تصمیم روز گذشته فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و قرارگاه مقدم حمزه مبنی بر ادامه مرحله سوم عملیات والفجر۴ در غرب ارتفاع کانی مانگا، از اولین ساعات امروز نیروهای دو لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و ۴۱ ثارالله(ع) برای اجرای عملیات راهی منطقه هدف شدند. طبق تصمیمات فرماندهان مقرر شد لشکر۴۱ ثارالله(ع) با استقرار بر روی ارتفاع ۱۸۶۶ شاخ تارچر به سمت راست این ارتفاع پیشروی و دو یال غربی این ارتفاع؛ یعنی ۱۷۴۰ و ۱۶۸۰ را تصرف کند و سپس پیشروی خود را به سمت جاده چوارتا - نالپاریز ادامه دهد. لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز مأموریت یافت در یک محور از محل استقرار خود در ارتفاعات سرو در غرب جاده چوارتا - نالپاریز، ضمن پاک سازی منطقه به سمت جاده مزبور پیشروی و در محدوده کلزآسیاب با لشکر۴۱ ثارالله(ع) الحاق کند و علاوه براین در یک محور دیگر جاده حدفاصل کلزآسیاب تا جنوب دره میانه را پاک سازی کند.

هر دو یگان به خصوص لشکر۴۱ ثارالله(ع) برای رسیدن به منطقه درگیری در محدوده عملیات خود به کمین ها و موانع زیادی برخورد کردند و این امر زمان درگیری را به تأخیر انداخت به نحوی که نیروهای لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) در ساعت ۲:۳۰ بامداد و رزمندگان لشکر۴۱ ثارالله(ع) در ساعت ۴ بامداد با نیروهای دشمن درگیر شدند. یک ساعت بعد از شروع درگیری، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) اعلام کرد که نیروهای این یگان در منطقه کلزآسیاب به اهداف خود دست یافته اند و مشغول پاک سازی منطقه هستند و در محور کلزآسیاب به جنوب نیز درحال پیشروی و پاک سازی هستند و منتظرند تا لشکر۴۱ ثارالله(ع) نیز به سمت آنها حرکت کرده و با این لشکر الحاق کنند. در محور لشکر۴۱ ثارالله(ع) نیز ۴۰ دقیقه پس از آغاز درگیری در ارتفاع ۱۷۴۰ و ۱۶۸۰ وجود موانع ازجمله میدان مین و سیم خاردار مانع پیشروی نیروهای این لشکر شد؛ نیروهای تخریب این یگان با برداشتن موانع راه را برای عبور رزمندگان باز کردند و آنها در ساعت ۷ صبح به یال های جنوبی رسیدند، ولی در این

منطقه در کمال تعجب با نیروهای فراوان دشـمن مواجه شدند که به طور غیرعادی آماده درگیری بودند. در پیگیری این امر مشـخص شـد بخشـی از نیروهای یک تیپ گارد ریاست جمهوری عراق هم زمان با عملیات لشکر ۴۱ ثارالله(ع) قصد داشته اند برای تصرف ارتفاع شیخ گزنشین اقدام کنند که در یال های ارتفاع ۱۶۸۰ با نیروهای این لشکر مواجه می شوند و ازاین رو تلفات زیادی به آنها وارد می شود.

از سوی دیگر، لشـکر۱۷ علی بن ابی طـالب(ع) نیز تـا نزدیکی شـمال غرب کلز را دراختیـار گرفته بودنـد. دراین حـال پیشـروی نیروهـای خودی به ویژه رزمندگان لشکر علی بن ابی طالب(ع) تا ساعت ۹ صبح در محور دره میانه به حدی برای دشمن غیرقابل پیش بینی بود که تیپ۳۶ عراق (مسـئول پدافند در این محور) اعلام کرد اگر نیروهای ایرانی چند صد متر دیگر پیشـروی کنند، ما در محاصره خواهیم افتاد. براین اساس، فرماندهان عراقی ناچار با عقب نشـینی آنها موافقت کردند. اما کمی بعد دشـمن با آوردن نیروهای جدید در این منطقه فشار زیادی را به رزمندگان لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، که هنوز در منطقه تصرف شده استقرار مناسبی نیافته بودند، وارد کرد.

فشار و مقاومت نیروهای دشمن در منطقه حائل بین دو لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و۴۱ ثارالله(ع) از یک سو و تلفاتی که بر آنها وارد شده بود مانع پرکردن شـکاف دو کیلومتری و الحاق این دو لشکر شد. همچنین دشمن در ساعت ۱۰ صبح، نیروهای تیپ۳۶ را که ساعتی قبل آنها را به عقب برده بود به همراه تیپ۱ گارد ریاست جمهوری وارد عمل کرده و پاتک سنگینی را علیه نیروهای خودی سازمان داد. باتوجه به وسعت و شدت این ضدحمله قرارگاه فرماندهی پیش بینی می کرد که نیروهای خودی عقب نشینی کنند، ولی هر دو یگان بیش از دو سـاعت مقاومت کردنـد. در ساعت ۱۲، بـا افزایش فشـار نیروهای زمینی و همچنین آتش فراوان بالگردهای عراقی لشـکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) مجبور به عقب نشـینی شد، لشـکر۴۱ ثـارالله(ع) نیز ابتـدا از قله ۱۶۸۰ و سـپس از ارتفاع ۱۷۴۰، به عقب آمد. گفتنی اسـت دشمن برای بازپس گیری ارتفاع ۱۸۶۰ چند بار پاتک کرد تا توانست آنجا را تصـرف کند، ولی برای تصرف ارتفاع ۱۷۴۰ از آتش انبوه و پرحجم توپخانه اسـتفاده کرد. شدت آتش دشمن به حدی بود که نیروهای لشکر۴۱ ثارالله(ع) نتوانستند ۱۱ تن از زخمی های خود را به عقب بیاورند. بدین ترتیب هر دو یگان به جای اولیه خود بازگشتند.

هم زمان با این عملیات، نیروهای لشـکر۲۷ حضـرت رسول(ص) موفق شدنـد خاکریزی را که دو روز پیش به طور ناقص از شـمال ارتفاع ۱۹۰۴ به سمت کانی شایان احداث کرده بودند، کامل کرده و آن را به سمت شرق تا رودخانه قزلجه امتداد دهند. با تکمیل این خاکریز و اسـتقرار نیرو، تفنگ۱۰۶ میلی متری و تانـک در پشت آن، جنـاح راست این لشـکر تـأمین شـد. بـاوجوداین فرمانـدهی لشـکر۲۷ حضرت رسول(ص) گفت که در نظر دارد این خاکریز را به سمت شرق تا ارتفاع کلو ادامه بدهد.

هرچنـد پیشـروی به سـمت جنوب منطقه و تصـرف نالپاریز همچنان جزء اهـداف اصـلی عملیات به حساب می آمد، وقایع امروز و ناکامی عملیـات و درک فرمانـدهان از اصـرار عراق برای حفـظ یـال های غربی شاخ تارچر (۱۷۴۰،۱۶۸۰) و به کـارگیری نیروهای گارد ریاسـت جمهوری برای تصـرف قله اصـلی شـاخ تارچر (۱۸۶۶) و حتی احتمـال بـازپس گیری کـل ارتفاعات کانی مانگا، موجب شـد فرمانـدهان تصمیم بگیرند تا برای تصرف این دو یال سرمایه گذاری بیشتری کنند.(۱)

۱

پس از ناکـامی یگـان های خودی در مرحله سوم عملیات والفجر۴ امروز، جلسه ای بـا حضور فرمانـدهان قرارگاه خاتم و کلیه فرمانـدهان یگـان هـای عملیاتی حاضـر در منطقه در قرارگاه فرمانـدهی خاتم سپاه در دره تفی (شـمال غربی مریوان) تشـکیل شـد. در این جلسه که محسن رضـایی، غلامعلی رشـید، عزیز جعفری، محمـد بـاقری، غلامحسـین بشـردوست، علی اسـحاقی، حسن دانایی فر و علی تجلائی (از فرماندهان قرارگاه خاتم سپاه و قرارگاه مقدم حمزه) و محمدابراهیم همت، عباس کریمی، مرتضی قربانی، حسین خرازی، احمد کاظمی، قـاسم سـلیمانی، کریم نصـر و مهـدی زین الـدین (از فرمانـدهان یگان ها) شـرکت داشـتند درباره چگونگی ادامه عملیات و حفظ مواضـع تصرف شده به ویژه ارتفاعات کانی مانگا بحث و گفت وگو شد.

در ابتـدای جلسه غلامعلی رشـید به نماینـدگی ازطرف فرمانـدهی قرارگـاه خـاتم از فرمانـدهان یگـان ها خواست تا دیـدگاه های خود را درمورد توقف یا ادامه عملیات مطرح کنند. قریب به اتفاق فرماندهان بر ادامه عملیات تا رسیدن به نالپاریز و حتی برخی از آنها بر تصرف ارتفاعات سورن تأکیـد داشـتند. فرمانـدهان مـذکور با این اسـتدلال که اگر عملیات ادامه نداشـته باشـد، وضـعیت فعلی قابل دوام نیست و درصورت عـدم تحرک و پیشـروی نیروهای خودی، عراق می توانـد ارتفاعات را بازپس بگیرد، علاوه بر تداوم عملیات بر سـرعت آن نیز تأکیـد می کردنـد؛ زیرا اعتقاد داشـتند که درصورت تأخیر در اجرای دور بعـدی عملیات، ارتش عراق فرصت می یابد در منطقه عملیاتی، موانع و استحکامات (میدان مین، سیم خاردار، کانال و...) ایجاد کرده و نیروهای خود را نیز بازسازی کند.

باوجود اتفاق نظر فرماندهان بر تداوم و سـرعت عملیات آنها درمورد راهکارهای عملیاتی نظرهای متفاوتی داشـتند. برخی از فرماندهان بر ادامه عملیات در محور غرب کانی مانگا و عده ای دیگر بر اولویت محور ارتفاعات کانی مانگا و تصرف قله های ۱۹۰۴،۱۹۰۰ و یال های غربی، شرقی و جنوبی این ارتفاع تأکید داشتند. نظر برخی از فرماندهان نیز ادامه عملیات از هر دو محور بود.

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، صـص ۱۱۶ و ۱۱۷؛ و- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشـهدا(ع) در عملیات والفجر۴، محمـدرضا دیانی، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تـا ۱۹/۸/۱۳۶۲، صـص ۱۴۶ - ۱۴۲؛ و- سـند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ: دفترچه ثبت جنـگ راوی قرارگـاه خـاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجـبر، ۱۲/۸/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۷۳، ۸۵، ۹۵ و ۱۰۵.

پس از پایان اظهارنظر فرماندهان، محسن رضایی باتوجه به تعدد یگان های موجود در خطوط پدافندی، برای یکپارچه کردن فرماندهی این خطوط، رهاسازی یگان هایی که فاقد نیروی کافی بودند و بازسازی آنها را در اولویت قرار داد. براین اساس قرار شد لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) ضمن حفظ مواضع فعلی در غرب جاده و ارتفاع سرو، بخشی از نیروهایش را جایگزین نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) در محور سه راهی جاده نالپاریز - چوارتا بکنند تا این دو یگان برای بازسازی به عقب بروند. علاوه براین مقرر گردید لشکر۳۱ عاشورا، لشکر۴۱ ثارالله(ع) و لشکر۸ نجف نیز که فاقد نیرو بودند از منطقه رها شده و به طور موقت برای بازسازی به اردوگاه های خود منتقل شوند. همچنین برای ادامه عملیات نیز قرار شد نیروهای موجود لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)(۱) و ۷ گردان نیروی لشکر۵ نصر که در دو روز گذشته به منطقه آمده بودند و ۶ گردان تیپ۳۳ المهدی(عج) که قرار بود در روزهای آینده به منطقه بیایند، به کارگیری شوند و درعین حال واحد مهندسی و ادوات این یگان ها برای کمک به سایر یگان ها در منطقه باقی بمانند.

کلیات محور عملیاتی نیز بدین صورت اعلام گردید: لشکر۵ نصر در غرب کانی مانگا و لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) روی کانی مانگا برای رسیدن به نالپاریز عملیات کنند و تیپ۳۳ المهدی(عج) نیز به عنوان احتیاط در نظر گرفته شد(۲)

۱

جنگنده های نیروی هوایی عراق در ادامه حملات شیمیایی خود به منطقه عملیاتی والفجر۴ و روستاهای اطراف بانه و مریوان، امروز نیز منطقه ارتفاعات لری و دامنه های شمالی ارتفاعات کانی مانگا را که محل استقرار بخشی از عقبه های یگان های خودی می باشد، بمباران شیمیایی کردند.

در این حمله که در ساعت ۱۶:۳۰ صورت گرفت، ۱۰ فروند هواپیمای عراقی هرکدام ۸ بمب در منطقه فروریختند. براثر این حملات ۱۰۰ تن از نیروهای خودی ازجمله ۵۰ تن از افراد بهداری لشکر۱۴ امام حسین(ع) آسیب دیده و به بیمارستان منتقل شدند.(۳)

درپی بمباران های اخیر روستاهای اطراف مریوان و بانه، روستائیان این مناطق علاوه بر صدمات و آسیب های عمومی و آوارگی از محل سکونت خود با مشکلات دیگری ازجمله معضل تهیه جا برای دام هایشان مواجه شده اند و برخی دلالان منطقه درصدد سوءاستفاده از اوضاع نابسامان موجود برآمده اند. البته استانداری استان کردستان اقداماتی را به منظور بهبود این وضع انجام داده است. در بخشی از نامه استانداری کردستان به نخست وزیری دراین باره آمده است: باتوجه به بمباران اخیر اطراف مریوان و بانه عده زیادی از مردم این مناطق آواره شده اند

۱- روز گذشته ۳ گردان نیروی تازه نفس به نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) اضافه شد.

۲- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۹۹ و ۱۰۷؛ و- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۴۶ - ۱۴۳؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۱۶ و ۱۱۷.

۳- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد ۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تشریح عملیات، ص۲۰۷؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص۴؛ و- سند شماره ۲۳۲۰۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن اطلاعاتی داخلی به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، شماره ۲۷۷، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

و تأمین جا و آذوقه دام ها یکی از مشکلات اصلی مردم این روستا شده است. دراین میان عده ای فرصت طلب و سودجو در ابتدای بمباران ها با سرعت و با قیمت ارزان اقدام به خرید دام های روستائیان کردند. لذا برای حفظ دام منطقه و جلوگیری از ضرر و زیان به دامداران، اداره دامپروری استان اقدام به خرید انواع دام ها ازقبیل گوسفند، بز و گوساله کرد و تاکنون ۴ میلیون تومان از بودجه استانداری برای این کار صرف شده است و باتوجه به اینکه تعدادی از دام ها مستعد نگهداری پرواربندی هستند اداره دامداری درحال حاضر این دام ها را نگهداری می کند تا بعداً درصورت برقراری امنیت این دام ها به خود روستائیان فروخته شود. البته به برخی از روستائیان که امکان نگهداری دام برای آنها فراهم بوده جهت خرید علوفه وام هایی واگذار شده که مبلغ آن تاکنون ۲ میلیون تومان بوده است. استانداری کردستان در انتهای نامه از نخست وزیر درخواست کرده است که برای تداوم این کار و تأمین بودجه لازم مبلغ ۱۰ میلیون تومان به صورت فوق العاده دراختیار این استانداری قرار گیرد.(۱)

۱

گلوله باران شهرهای خرمشهر و آبادان و نقاط مرزی استان خوزستان به ویژه در غرب این دو شهر امروز نیز ادامه یافت.

در آبادان براثر حملات توپخانه ای متناوب ارتش عراق به برخی مناطق شهر و نقاط مرزی ۱۱ تن از مردم و نیروهای نظامی زخمی شدند و یک تن نیز به شهادت رسید. علاوه براین یک باب منزل مسکونی، یک باب مغازه و بخش هایی از شهرداری و محوطه شرکت نفت نیز خسارت دید.

در خرمشهر هم خیابان امام خمینی، کوت شیخ، راه آهن، دیری فارم و منطقه شلمچه و منطقه نیروی دریایی هدف اصابت گلوله های توپ و خمپاره ارتش عراق قرار گرفت و ۸ تن از مردم و نیروهای نظامی مجروح شدند و یک تن نیز شهید شد. در این حملات به چند منزل آسیب وارد آمد و برخی نقاط شهر نیز دچار آتش سوزی شد.(۲)

۲

هم زمان با تشدید اقدامات تروریستی حزب دمکرات و سازمان کومه له برای ایجاد رعب در افراد وابسته به این گروه ها که تسلیم نیروهای جمهوری اسلامی شده یا قصد تسلیم شدن دارند و تلاش برای بازداشتن آنان از چنین اقدامی، امروز چند درگیری نیز بین نیروهای خودی و افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین غرب و شمال غرب کشور رخ داد که درجریان آن تلفات و خساراتی به دو طرف وارد آمد.

گروه های مسلح غیرقانونی که از ادامه روند تسلیم شدن افراد وابسته به خود به نهاد های جمهوری اسلامی و حمایت عمومی مردم مناطق کردنشین از اطلاعیه هایی با موضوع دعوت به

۱- سند شماره ۳۲۰۲۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به نخست وزیری، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۹۰۷۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره کل سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۱۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۰۷۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

عدم همکاری با گروه های مسلح غیرقانونی و توبه و معرفی خود به نیروهای نظامی و انتظامی، به شدت نگران هستند، برای مقابله با این امر به تهدید، ارعاب و کشتار مردم روی آورده اند. در این راستا امروز هم حزب دمکرات و سازمان کومه له برای فرونشاندن جو امتناع از همکاری با این گروه ها اقداماتی انجام دادند.

در جنوب میاندوآب امروز، افراد حزب دمکرات ۸ تن از اهالی روستاهای قره گل، ساری قمیش، حاجی لک و حاجی آباد را تیرباران کردند.(۱)-(۲)

همچنین ۳۰ تن از عناصر سازمان کومه له نیز در شمال غربی نقده به روستای ذلیلان هجوم آورده و ۱ تن از افراد این سازمان را که خود را تسلیم کرده بود به همراه ۲ تن از اهالی این روستا دستگیر کرده و با خود بردند. نیروهای سپاه منطقه به محض اطلاع از این اقدام به تعقیب مهاجمان پرداختند. در درگیری ایجادشده، ۸ تن از مهاجمان کشته یا زخمی شده و ۳ قبضه اسلحه نیز از آنها به غنیمت گرفته شد(۳)

علاوه براین در جنوب شرقی سقز، افراد سازمان کومه له با هجوم به روستای دولت قلعه، کدخدای این ده را به جرم خودداری از همکاری با این سازمان به گروگان بردند.(۴)

حزب دمکرات همچنین در اقدامی تهدیدآمیز به روحانیون اهل سنت مناطق کردنشین اخطار کرده است که تا پایان آبان ماه جاری برای همکاری با این حزب اعلام آمادگی کنند.(۵)

از سوی دیگر، اقدامات و عملیات های گروه های مسلح غیرقانونی در نقاط مختلف مناطق کردنشین همچنان ادامه دارد.

افراد ضدانقلاب در منطقه مریوان در مسیر یک خودروی حامل ۷ نفر از افراد ژاندارمری در نزدیکی روستای جانوره در شرق این شهر، عملیات کمین اجرا کردند که در جریان آن یک تن شهید، ۳ تن زخمی و ۳ تن نیز گروگان گرفته شدند.(۶)

همچنین در نزدیکی روستای تموغه در جنوب غربی سقز، عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی با حمله به یک گروه از افراد ژاندارمری یکی از آنها را زخمی کردند. در این حادثه از مهاجمان نیز ۳ تن کشته و ۶ تن زخمی شدند.(۷)

در محور سنندج - مریوان هم افراد حزب دمکرات به روستای کوشنو هجوم آوردند و یک تن از اهالی را که عضو افتخاری بسیج روستا بود، شهید و یکی دیگر از روستائیان را زخمی کردند(۸)

در حادثه دیگری در صائین دژ افراد وابسته به حزب دمکرات یکی از نیروهای جهاد سازندگی را در حین عملیات برق رسانی به روستاهای این شهر ربوده و به شهادت رساندند(۹)

علاوه بر حوادث مذکور امروز در جنوب ارومیه خودروی متعلق به اهالی روستای خرم آباد براثر برخورد با مینی که افراد این حزب کار گذاشته بودند منهدم شد. در این حادثه یک تن از روستائیان شهید و ۵ تن نیز مجروح شدند(۱۰)

۱- عناصر حزب دمکرات این افراد را در روز ۵ آبان ماه پس از برگزاری راه پیمایی مردم علیه گروه های مسلح غیرقانونی ربوده بودند.

۲- سند شماره ۳۵۵۱۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات میاندوآب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۸/۸/۱۳۶۲؛

و- سند شماره ۱۱۳۷۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۳، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۱.

۳- سند شماره ۳۵۵۱۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات نقده به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۴۱۰۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۱۱۳۵۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص۲.

۶- سند شماره ۳۴۱۰۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۹۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر۲۸ پیاده کردستان (رکن۳) به فرماندهی قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن۳)، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۳۴۱۰۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۳۵۵۱۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان به ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۹۷۴۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات کردستان به اطلاعات کردستان (فرماندهی)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۹- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۱۹.

۱۰- سند شماره ۱۱۳۷۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲.

در جنوب نقــده نیز افراد حزب دمکرات در یـک عملیـات کمیـن ۲ تـن از نیروهـای خـودی را زخمی کردنـد. افراد ایـن حزب در اقـدام غافلگیرانه دیگری در منطقه مریوان، ۷ قبضه از اسلحه های مقر پیشمرگان مسلمان کرد را سرقت کردند. مهاجمان هنگام حمل سلاح ها با یکدیگر درگیر شدند و درنتیجه یکی از آنها کشته و ۵ تن نیز زخمی شدند.(۱)

۱

به دنبـال پـاک سـازی منطقه آلاـن در جنوب غربی سـردشت، برای بازسـازی اوضاع اقتصادی، فرهنگی و امنیتی این منطقه مقامات اسـتان آذربایجـان غربی و سپاه پاسـداران اقـداماتی را در دسـتور کار قرار داده انـد. دراین زمینه ظرف دیروز و امروز فرمانـدار و کلیه مسـئولان سازمـان هـای انتظامی، اداری، بهـداشتی و فرهنگی شهرسـتان سـردشت ضـمن سـفر به منطقه و بازدیـد از روسـتاهای پاک سازی شـده به مسائل، نارسایی ها و خواسته های اهالی رسیدگی کردند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در این بازدید که با استقبال گرم روستائیان به خصوص اهالی روستای آزادشده بیژوه همراه بود، اهالی این روستا با نصب تابلویی نام روستای خود را به اسلام آباد تغییر داده و از مسئولان خواستار به رسمیت شناختن این تغییر نام شدند.

بیژوه یک روسـتای مرزی است که فاقـد امکانات رفاهی، بهـداشتی و عمرانی بوده و گروهک های غیرقانونی در چند سال سـلطه خود در این منطقه بجز ویرانی چیزی باقی نگذاشـته انـد. درحال حاضـر، ده ها تن از جوانان روسـتای بیژوه داوطلبانه پاسـداری از اسـلام و انقلاب اسـلامی را به عهـده گرفته و اسـلحه دریافت کرده انـد. در بازدید مسـئولان شهرسـتان سـردشت از روسـتای بیژوه، مردم و اعضای شورای اسـلامی ده که کیلومترها راه را برای اسـتقبال از مسـئولان طی کرده بودند، مسائل و مشکلات و خواست های خود را مطرح کردند. یکی از روسـتائیان ضـمن برشـمردن مصـائبی که گروهک ها در مـدت سـلطه خود بر مردم مستضـعف روا داشـته بودنـد چنـد نمونه از جنایات گروهـک هـا را برای مسـئولان بیـان کرد. مسـئولان شهرسـتان سـردشت یـک شب را میهمـان اهالی روسـتای بیژوه بودنـد و در مسـجد به مشـکلات مردم رسـیدگی کردند. بر پایه این گزارش، در این سـفر محل بخشداری مرکزی شهرسـتان سردشت نیز به روستای بیژوه انتقال یافت و در محل جدید به دست فرماندار سردشت افتتاح شد و آغاز به کار کرد.(۲)

از سوی دیگر، سـپاه سردشت در نامه ای به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) برای تأمین امنیت روستاهای آزادشده و استقرار پایگاه های بسیج در این روسـتاها، خواسـتار تأمین تسـلیحات و لوازم مورد نیاز برای تسـلیح مردم منطقه شـد. ۱۰۰۰ قبضه اسـلحه ژ۳، ۸ قبضه انواع تیربـار با مهمات مربوطه و اقلامی نظیر ۱۰۰ دست لباس گرم و اورکت ازجمله ملزومات درخواستی فرمانده سپاه سردشت می باشد.(۳)

ص: ۵۷۵

۱- سند شماره ۱۱۳۵۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۹ و ۲۰.

۳- سـند شماره ۳۵۵۱۸۲ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: از سـپاه پاسـداران سـردشت (بسـیج عشایری) به منطقه۱۱ (بسـیج عشایری)، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۱

ایران خواستار تحقیق سازمان ملل متحد درمورد استفاده عراق از سلاح های شیمیایی در جنگ شد.

سعید رجایی خراسانی سفیر و نماینده دائم ایران در سازمان ملل متحد، امروز در نامه ای به دبیرکل این سازمان با اشاره به موافقت دبیرکل با اعزام هیئت حقیقت یاب سازمان ملل برای تهیه گزارش جدید از مناطق آسیب دیده ایران و عراق(۱)، درخواست کرد تا نماینده دبیرکل باتوجه به استفاده مکرر عراق از سلاح های شیمیایی درطول هفته های اخیر در بخش های مختلف جبهه های جنگ، دستور بررسی مدارک پزشکی و نظامی موجود درمورد سلاح های شیمیایی به کار گرفته شده را صادر کند(۲)

یادآور می گردد گزارش قبلی هیئت حقیقت یاب سازمان ملل از مناطق آسیب دیده ایران و عراق در جنگ به درخواست جمهوری اسلامی ایران تهیه و در ۲۰ ژوئن ۱۹۸۳ (۳۰ خرداد ۱۳۶۲) در سند شماره S/۱۵۸۳۴ توسط دبیرکل این سازمان ارائه شد، این گزارش حاکی از شدت تخریب مناطق مسکونی ایران در جریان اشغال نظامی توسط نیروهای عراقی و از سوی دیگر نشان دهنده خسارات اندک واردآمده به مناطق مسکونی عراق بود.(۳)

۲

رئیس جمهور ضمن تأکید بر رفع نیازهای عمومی مردم اعلام کرد جنگ را با تکیه بر ملت پیش می بریم. آیت الله خامنه ای امروز در دیدار با گروهی از اعضای نهادهای انقلاب، طلاب حوزه علمیه ساوه، اعضای شورای اسلامی روستاهای ساوه و نماینده این شهرستان در مجلس شورای اسلامی اظهار کرد: «رژیم عراق امروز در مقابله با سپاهیان اسلام از همیشه ضعیف تر است و نابودی او قطعی است.» وی افزود: «رژیم عراق مانند بیمار محتضری است که با اصرار می خواهند به او خون تزریق کنند تا چند ساعت دیگر زنده بماند، درحالی که نابودی این رژیم قطعی است.» رئیس جمهور همچنین گفت: «طبق اطلاعات رسیده در داخل ارتش عراق و در جبهه ها تمرد وجود دارد و این با رزمنده ای که با اصرار می خواهد به جبهه برود شهید بشود قابل مقایسه نیست.» آیت الله خامنه ای خاطرنشان کرد: «دشمن سعی می کند با حملات موشکی به مناطق مسکونی مردم را از جنگ خسته و منصرف کند، درحالی که نمی فهمد مردم به خاطر وظیفه ایمانی خود می جنگند و هرگز دربرابر این موانع کوچک و جزئی شکست نمی خورند.»

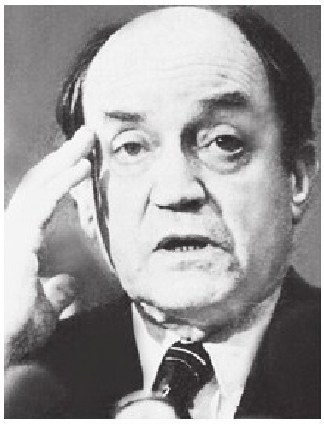
رئیس جمهور در ادامه با اشاره به تحول در نحوه اداره کشور پس از انقلاب و اتکا به نیروی مردم افزود: «در آغاز می گفتند این مبارزه پیش نخواهد رفت و امام فرمودند مردم قدرت

۱- دبیرکل سازمان ملل در نامه مورخ ۲۸ اکتبر ۱۹۸۳ (۶ آبان ۱۳۶۲) موافقت خود را با اعزام این هیئت اعلام کرده بود.
۲- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، ترجمه محمدعلی خرمی، جلد۲، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، صص ۱۴۰ و ۱۴۱، سند شماره S/T۶T۲۸.
۳- همان، صص ۹۳ - ۶۳، سند شماره S/۱۵۸۳۴؛ و- عباس هدایتی خمینی، شورای امنیت و جنگ تحمیلی عراق علیه جمهوری اسلامی ایران، تهران: مؤسسه چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۷۴، صص ۹۳ و ۹۴.

دارند بیشتر از این کار را هم انجام دهند و بعضی فکر می کردند اداره مملکت حتماً باید به یکی از ابرقدرت ها متکی باشد، ولی امام می گفتند باید متکی به خدا و مردم بود.» وی تأکید کرد: «دولت در برنامه های خود رفع نیاز مردم را مدنظر دارد، لذا جنگ را با اتکا به مردم پیش می بریم نه با اتکا به ابرقدرت ها و یا تجهیزات آنان. ما معتقدیم نیروی ملت وقتی با توکل به خدا همراه است از همه نیروها بالاتر است و اظهار عجز و ناتوانی همه قدرت هایی که در مقابل انقلاب اسلامی سینه سپر کرده بودند یکی پس از دیگری نشانگر قدرت ملت است و همه اینها و پیروزی و پابرجایی معجزه آسای انقلاب در مقابله با جنگ و ضدانقلاب و محاصره اقتصادی، از قدرت ملت و ارتباط متقابل ملت و مسئولان ناشی می شود که باید قدر آن را بدانیم و آن را حفظ کنیم.» آیت الله خامنه ای همچنین خطاب به مردم گفت: «بدانید که امروز ملت عراق امید کمک از شما دارد و کمک شما به جبهه ها نه تنها به ملت ایران بلکه به ملت تحت ستم و فشار رژیم عراق نیز محسوب می شود و با این روحیه، انقلاب هرگز شکست نخواهد خورد.» رئیس جمهور «ضمن توصیه به دولت درمورد اجرا و برنامه ریزی هرچه دقیق تر درجهت تأمین رفاه قشر محروم» افزود: «هدف دولت رفع استثمار و محرومیت است و باید در درازمدت تجلی کند. هرچند آنها کار خستگی ناپذیری را ادامه می دهند و اگر درجهت رفع نیازهای محرومان، ستمدیدگان و مستضعفان نباشد جهت کار ضدانقلابی است.»(۱)

۱

وزیر امور خارجه فرانسه ضمن اذعان به تهاجم نظامی عراق به خاک ایران خواستار تجدید روابط با ایران شد.

کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه

به گزارش خبرگزاری فرانسه کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، امشب در پایان جلسه مجلس ملی فرانسه اعلام کرد: «فرانسه خواستار آن است تا مانند گذشته روابط خود را با ایران براساس اعتماد تجدید کند.» وی با بیان اینکه «ما دشمن ایران نیستیم»، درمورد جنگ ایران و عراق به "بی احتیاطی" عراق اشاره کرد و افزود: «اکنون سه سال است [عراق] با نفوذ به سرزمین یک کشور بزرگ [ایران] یک ملت بزرگ [ملت ایران] را به جنگ واداشته است.» بنا به این گزارش، «شسون آن گاه به طور ضمنی توضیح داد که عراق اکنون به مرزهای شناخته شده بین المللی خود عقب نشینی کرده و بر سر آن مشاجره ندارد.»(۲)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۸/۱۷، ص۱۲.

۲- روزنامه کیهان، ۱۳۶۲/۸/۱۸، ص۲۴.

۱

کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، بار دیگر اعلام کرد هواپیماهای سوپراتاندارد قبلاً به عراق تحویل داده شده است. در همین حال، نشریه المجله (چاپ لندن) در تفسیری تحویل این هواپیماها را برنامه ای برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق از راه بین المللی کردن آن عنوان کرد.

رادیو اسرائیل در گزارشی به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس اعلام کرد: کلود شسون در جلسه امشب مجلس سنای فرانسه تاریخ تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را سی روز پیش در ۸ اکتبر (۱۶ مهر) اعلام کرد. شسون همچنین تصریح کرد که «این هواپیماها به عراق فروخته شده و گزارش های قبلی دایر بر اجاره دادن هواپیماها به عراق صحت ندارد.»(۱) وزیر امور خارجه فرانسه همچنین گفت: «محرمانه نگاه داشتن جریان تحویل هواپیماهای مزبور بنا به خواست دولت عراق صورت گرفته است.»(۲)

از سوی دیگر، نشریه المجله در شماره اخیر خود در مقاله ای با عنوان "آیا جنگ فراموش شده به نهایت خود رسیده است" دلیل ابهام طولانی درمورد خبر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسه به عراق را توافقی میان این دو کشور دانست که به موجب آن «فرانسه فرصت داشته باشد از خود دربرابر فشارهای بین المللی ازجمله [فشارهای] امریکا دفاع کند.»

المجله همچنین با اشاره به موضع مشترک مسئولان عراقی و فرانسوی درقبال تبلیغات مخالف نوشت: «کلود شسون وزیر روابط خارجی فرانسه و طارق عزیز وزیر خارجه [عراق]، هر دو اظهار داشتند که جایز نیست که ایران از بنادر خود جهت صدور نفت به جهان استفاده کند، درحالی که عراق از این حق محروم شود.» نشریه مذکور درمورد تأثیر تحویل سوپراتانداردها در تشدید یا توقف جنگ آورده است: «فرانسوی ها معتقدند که این جنگ به پایان خود نزدیک می شود، ولی عراق معتقد است برای صدور نفت خود از منطقه خلیج [فارس] باید از هواپیماهای سوپراتاندارد و موشک های اگزوست استفاده کند و ایران را از صدور نفت خود محروم نماید.» المجله در پایان از قول تحلیل گران غربی نوشت: «تنها راه متوقف کردن جنگ، بین المللی کردن آن است و ارسال هواپیماهای سوپراتاندارد یکی از نشانه های بین المللی کردن جنگ است و بسیاری از تحلیل گران معتقدند که جنگ ایران و عراق به پایانش رسیده و هواپیماهای سوپراتاندارد در مرحله اخیر جنگ مورد استفاده قرار خواهد گرفت.»(۳)

۲

امروز چهارمین اجلاس سران شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در دوحه پایتخت قطر آغاز به کار کرد. جنگ ایران و عراق و خطرهای ناشی از گسترش جنگ از اصلی ترین موضوعاتی است که در این نشست مطرح خواهد شد.

ص: ۵۷۸

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص۸، رادیو اسرائیل، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۱۳، رادیو بی بی سی، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۳، ۱۷/۸/۱۳۶۲، صص ۵ - ۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

به گزارش خبرگزاری رویتر از دوحه پایتخت قطر، منابع کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس احتمال می دهند اجلاس دوحه ادامه تلاش های میانجیگرانه برای پایان دادن به جنگ ۳۷ ماهه ایران و عراق را در دستور کار قرار دهد. همچنین منابع مذکور از احتمال تصویب طرح های احتمالی درزمینه مقابله با تهدید ایران به بستن تنگه هرمز در این اجلاس خبر دادند. به گفته این منابع «این طرح ها دربرگیرنده استقرار یک نیروی قدرتمند عکس العمل سریع ۱۰۰ هزار نفری از کشورهای عضو شورا به منظور مقابله با تهدیدهای داخلی و خارجی است.»

گزارش رویتر حاکی است عیسی الکواری وزیر اطلاعات قطر، پیش از آغاز اجلاس در جمع خبرنگاران گفت: «اگر ایران این تهدید خود را عملی نماید، ما از امریکا نخواهیم خواست در منطقه خلیج [فارس] دخالت نماید.» وی افزود: «کشورهای منطقه که مبالغ هنگفتی را صرف امور دفاعی می کنند، انتظار دارند که خود دفاع کشورهایشان را برعهده داشته و کسی را با آنها کاری نباشد.»(۱) وزیر اطلاعات قطر همچنین درمورد جنگ ایران و عراق گفت: «وقتی که ما از نیاز به دور نگه داشتن منطقه از رقابت های بین المللی سخن می گوییم ناچاریم کوشش هایمان را برای یافتن راه حلی برای جنگ ایران و عراق متمرکز کنیم، به طوری که هرگونه توجیه برای دخالت ابرقدرت ها را از میان برداریم.»(۲)

به گزارش رادیو امریکا، شیخ خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر، در آئین رسمی گشایش اجلاس که با حضور هزار تن از مقام های دولتی شش کشور حوزه خلیج فارس و نمایندگان رسانه های ارتباط جمعی سراسر جهان برگزار گردید، ضمن اشاره به اهمیت همبستگی کشورهای عرب حوزه خلیج فارس تأکید کرد: «این همبستگی برای مقابله با خطرهای ناشی از جنگ ایران و عراق نیز ضرورت دارد.»(۳)

همچنین، سلطان قابوس بن سعید پادشاه عمان، در مصاحبه با یک هفته نامه انگلیسی زبان لبنانی گفت: «اگر تنگه هرمز بسته شود دفاع از این آبراه بایستی مسئولیت مشترک کشورهای حوزه خلیج [فارس] باشد.» وی با تأکید براینکه «اگر جنگ ایران و عراق به منطقه گسترش یابد کنترل اوضاع مشکل خواهد بود»، خاطرنشان کرد: «ایران گام های عملی درجهت بستن تنگه هرمز برنخواهد داشت مگر آنکه تمامی حوزه های نفتی اش کاملاً منهدم گردد.» پادشاه عمان افزود: «دراین صورت ایران چیزی را برای ازدست دادن نخواهد داشت.» وی مدعی شد درصورت انجام اقدامی ازسوی ایران «عراقی ها آن قدر منطقی هستند که عواقب اقداماتشان را قبل از عملی ساختن آن مورد ارزیابی قرار دهند.»(۴)

از سوی دیگر، فهد شاه عربستان سعودی، در گفت وگو با روزنامه کویتی الرای العام بدون اشاره به شرایط ایران برای پایان دادن به جنگ، بر آنچه که وی «خواسته صادقانه عراق برای صلح» نامید، تأکید کرد و سپس درمورد اقدام احتمالی ایران به انسداد تنگه هرمز گفت: «چنین عملی به منافع

۱- همان، صص ۶ و ۷، دوحه - خبرگزاری رویتر، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۵ و ۶، دوحه - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص۱۱، رادیو امریکا، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۳ ، ۱۷/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، بیروت - خبرگزاری قطر، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

تمامی کشورهای خلیج [فارس] لطمه زده و راه را برای دخالت خارجیان خواهد گشود.»(۱)

باوجود این اظهارات، روزنامه الثوره (ارگان حزب بعث عراق) در سرمقاله امروز خود «از کشورهای عرب گله کرد که در جنگ آن کشور با ایران مسئولیت خود را به انجام نرسانده اند.» الثوره تصریح کرد: «کشورهای عرب آن چنان که باید رُل خود را دراین مورد ایفا نکرده و هرگز دست به عمل جدی نزده اند.» ارگان حزب بعث عراق «از اتحادیه اعراب خواست تا نقش خود را دربرابر جنگ ایران و عراق جدی تر گرفته و همبستگی خود را با آن کشور عمیق تر سازد.» الثوره همچنین «ملک حسین پادشاه اردن و ملک فهد پادشاه عربستان را که تلفنی پشتیبانی خود را از پرزیدنت صدام حسین اعلام کرده اند، ستود.»(۲)

رادیو بی بی سی نیز امروز در تفسیری درباره شرایط تشکیل اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس و دستورکار آن ضمن بیان این مطلب که رهبران کشورهای عضو این شورا اکنون با این سؤال مهم روبه رو هستند که «رژیم صدام حسین تا کی می تواند دوام آورد؟» از افزایش تلاش های سیاسی ازجمله ادامه اعزام هیئت های میانجی به تهران و بغداد و نیز تشدید فشارها بر سوریه به منظور بازگشایی خط لوله نفت عراق به عنوان اولین تصمیمات احتمالی سران شورای همکاری خلیج فارس نام برده و درمورد سایر تصمیمات این شورا برای حفظ و حراست از کشورهایشان گفت: «این دیگر موضوعی پنهانی نیست که شورای همکاری خلیج [فارس] در کار تشکیل نیروی استقرار سریع است.»(۳)

۱

تلاش برای دستیابی به راه حل اختلافات موجود در جهان عرب و حل سایر مشکلات اعراب از دیگر موضوعات مهمی است که اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس در قطر در دستور کار خود دارد.

امیر قطر امروز در آغاز اجلاس دوحه «هشدار داد که جهان عرب با خطری جدید روبه روست و تأکید کرد که همین خطر ایجاب می کند تا کشورهای عرب به وحدت و یکپارچگی دست یابند.» بر پایه این گزارش، شیخ حمد بن خلیفه آل ثانی افزود: «اکنون جهان عرب با تفرقه روبه روست و اختلاف نظرهای شدید، اعراب را در لبنان به جان هم انداخته است.»(۴)

همچنین خبرگزاری یونایتدپرس به نقل از وزیر اطلاعات قطر، درمورد تلاش های موجود به منظور "پایان بخشیدن به انزوای مصر در جهان عرب" به عنوان یکی دیگر از موضوعات اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس گفت: «غیبت مصر و اشتغال عراق به جنگ با ایران سبب شده که دشمن اسرائیل دست به اعمال جنایتکارانه در ساحل غربی و لبنان بزند.»(۵)در همین زمینه، ملك فهد پادشاه عربستان نیز در مصاحبه با روزنامه کویتی الرای العام «ضرورت بازگشت مصر به صفوف اعراب را با اشاره به این مطلب که چنین حرکتی می تواند با اتخاذ

۱- همان، ص۹، کویت - خبرگزاری عراق، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۹، رادیو اسرائیل، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۱ و ۱۲، رادیو بی بی سی، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص۱۱، رادیو امریکا، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۳، ۱۷/۸/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، دوحه - خبرگزاری یونایتدپرس،

.۱۶/۸/۱۳۶۲

تصمیمی توسط تمام رهبران عرب گرفته شود مورد تأکید قرار داد.»(۱) فهد همچنین با اشاره به میانجیگری شورای همکاری خلیج فارس میان سوریه و عراق گفت: «اسباب اختلاف میان برادران عرب - که اگر یافت شود - جز اختلاف سطحی چیز دیگری نیست که دشمنان ما سعی به پیچیده کردن آن دارند.»(۲)

۱

درپی دیدار وزیر بازرگانی انگلیس از عراق، مناسبات بازرگانی دو کشور گسترش می یابد. به گزارش خبرگزاری رویتر از بغداد، پل شانون وزیر بازرگانی انگلیس، که به منظور یک دیدار دوروزه و مذاکره با مقامات دولت عراق درمورد گسترش مناسبات بازرگانی میان دو کشور وارد بغداد شده است، گفت: «به دنبال توافقی که ماه گذشته درمورد اعطای یک امتیاز ۲۵۰ میلیون استرلینگی، (۲۷۵ میلیون دلاری) به عراق به عمل آمد، امیدواریم روابط بازرگانی محکم تری با عراق برقرار کنیم.» شانون که پس از خاتمه سفرش به عراق، از کویت و قبرس نیز دیدن خواهد کرد افزود که «قصد دارد با سه کشور مزبور روابط بازرگانی محکم تری برقرار سازد و بر حجم صادرات کنونی انگلیس بیفزاید.» وی در این سفر دو روزه از نمایشگاه بازرگانی بغداد که بیش از ۶۶ شرکت انگلیسی در آن شرکت دارند نیز دیدار می کند.(۳)

رادیو بغداد نیز امروز دراین زمینه گزارش داد: طه یاسین رمضان عضو شورای فرماندهی انقلاب و معاون اول نخست وزیر عراق، ظهر امروز با وزیر بازرگانی انگلیس ملاقات و گفت و گو کرد. رمضان در این دیدار خاطرنشان کرد که سفر شانون «در این شرایط تمایلات انگلستان را برای گسترش دامنه مناسباتش با عراق منعکس می سازد.»(۴)

۲

امروز هواداران گروه چریک های فدایی خلق شاخه موسوم به اقلیت ضمن اشغال دفاتر هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران در شهرهای پاریس، لندن، دهلی نو و وین، خسارات مالی فراوانی به این دفاتر وارد آوردند. خبرگزاری جمهوری اسلامی ضمن اعلام این مطلب افزود: هواداران این گروه سفارت ایران در بروکسل را نیز اشغال کردند.(۵)

رادیو بی بی سی هم در گزارشی با بیان اینکه «امروز دفاتر شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی در چند شهر عمده جهان توسط چریک های فدایی خلق به مدت کوتاهی اشغال شد»، اضافه کرد: «از شهرهای پاریس، دهلی، وین و بروکسل نیز گزارش هایی درباره حمله و اشغال موقت دفاتر رسیده [است]. در پاریس مهاجمین پیش از آمدن پلیس فرار کردند و در دهلی پس از حمله به مدیر دفتر و شکستن در و نوشتن شعار خود را تسلیم کردند.» این رادیو همچنین گفت: «سفارت ایران و دفتر هواپیمایی ایران در لندن راجع به این حادثه چیزی نگفته

۱- همان، ص۹، کویت - خبرگزاری عراق، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴ ، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص۳۰، رادیو ریاض، ۱۷/۸/۱۳۶۲، به نقل از خبرگزاری کویت.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۳، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۱۸، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۳، رادیو بغداد، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۳، ۱۷/۸/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

است، اما یکی از مقامات سفارت ایران در دهلی گفته است که سفارت ایران به دولت هند اعتراض خواهد کرد که چرا از دفاتر هواپیمایی ایران حفاظت لازم را به عمل نیاورده است.» بی بی سی درباره هویت سازمانی این گروه افزود: «حمله کنندگان که امروز در شهرهای گوناگون دست به اقدام زدند خود را طرف داران چریک های فدایی خلق می دانند که شاخه ای از جنبش چریکی فدائیان خلق است. باید گفت که جنبش چریک های فدایی خلق در بحبوحه انقلاب از محبوبیت کم نظیر در میان جوانان ایران برخوردار بود، اما براثر کم تجربگی و پیروی از سیاست های افراطی و اختلافات درونی به چند جناح رقیب و بی اثر تقسیم شد.»(۱)

۱

یک خودروی بمب گذاری شده متعلق به ارتش فرانسه در نزدیکی سفارت ایران در بیروت کشف و بمب موجود در آن خنثی شد.

رادیو ابوظبی دراین باره گزارش داد: به دنبال کشف «یک اتومبیل نظامی ربوده شده فرانسوی در خارج از ساختمان سفارت سابق ایران در غرب بیروت ... یک واحد گشتی نظامی از ارتش لبنان برای بررسی حادثه به منطقه فرستاده شد که با مشاهده اتومبیل آن را متوقف ساخت و مقداری مواد منفجره و دو دستگاه زمان سنج در آن کشف کرد.» این رادیو افزود: «نیروهای فرانسوی مربوط به نیروهای چندملیتی هیچ گونه اظهارنظر فوری نکرده اند. رادیو لبنان نیز هیچ گونه توضیحی پیرامون این حادثه نداده است، ولی رادیوهای محلی اعلام کردند که نگهبانان سفارت با سه سرنشین اتومبیل به تیراندازی پرداخته و یک نفر از آنها را مجروح ساخته اند.»(۲)

متعاقب این رویداد، امروز بعدازظهر کاردار سفارت فرانسه در تهران به وزارت امور خارجه احضار و یادداشت اعتراضی به وی تسلیم شد. در این یادداشت آمده است: «وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران به سفارت فرانسه در تهران اشعار می دارد نیمه شب گذشته [ساختمان] سفارت جمهوری اسلامی ایران در بیروت برخلاف موازین و مقررات بین المللی هدف توطئه ضدانسانی نیروهای فرانسوی مستقر در لبنان واقع شده است. ساعت یک بامداد روز ۱۶/۸/۱۳۶۲، نیروهای فرانسوی جیپی حامل ۵۰۰ کیلو [گرم] مواد منفجره را در کنار سفارت جمهوری اسلامی ایران در منطقه جناح بیروت پارک نموده و با چادری با آرم صلیب سرخ آن را می پوشانند و سپس به سبب هوشیاری و ممانعت نگهبانان سفارت جمهوری اسلامی ایران نیروهای فرانسوی جیپ حامل مواد منفجره را رها نموده و از فاصله ۱۰۰ متری با موشک به قصد انفجار سفارت آن را مورد هدف قرار می دهند که با مشیت و امداد پروردگار انفجار صورت نگرفته و این اقدام تروریستی عقیم می ماند. باتوجه به اینکه سفارت جمهوری اسلامی ایران در دو هفته اخیر مرتب ازجانب نیروهای فرانسوی تحت

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۸/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، رادیو بی بی سی، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، رادیو ابوظبی، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

نظر و کنترل قرار گرفته است دولت جمهوری اسلامی ایران با مسئول دانستن کامل دولت فرانسه در حمله به سفارت جمهوری اسلامی ایران در بیروت ضمن محکوم نمودن این عمل تروریستی، اعتراض شدید خود را نسبت به آن اعلام نموده و آن کشور را مسئول حوادث احتمالی آینده می داند.»(۱)

۱

هم زمان با افزایش تحرکات نیروی دریایی امریکا در منطقه خلیج فارس، امروز اعلام شد این کشور درحال تهیه طرحی با هدف جلوگیری از وخامت وضعیت بازار نفت درصورت انسداد تنگه هرمز می باشد.

رادیو صوت الجماهیر در گزارشی گفت: «صبح امروز کشتی فرماندهی لاسال نیروی دریایی امریکایی در خاورمیانه [غرب آسیا] به همراه ناوشکن لورنس برای انجام یک دیدار دوستانه سه روزه وارد بندر راشد در امارت دوبی در امارات عربی متحده شد.»(۲) به گزارش رادیو اسرائیل، فرمانده این کشتی تأکید کرده است این دیدار «با تهدیدات ایران دایر بر مسدودساختن تنگه هرمز ارتباطی ندارد.» رادیو اسرائیل درعین حال یادآور شد که «دوبی در فاصله بسیار کمی از تنگه هرمز قرار دارد.»(۳)

از سوی دیگر، باوجود تأکیدهای مکرر مقامات ایران مبنی بر اینکه انسداد تنگه هرمز فقط پس از قطع کامل صدور نفت ایران صورت خواهد گرفت، وزیر انرژی امریکا امروز در یک نشست مطبوعاتی اعلام کرد: «دولت امریکا درحال حاضر، سرگرم تهیه طرحی فوق العاده می باشد که درصورت بستن دهانه تنگه هرمز توسط ایران آن را به اجرا درآورد.» به گزارش رادیو کویت وی تصریح کرد: «ازجمله هدف های اصلی این طرح، جلوگیری از هجوم به خرید محصولات گوناگون نفت که ممکن است وخامت وضع را بیشتر کند، می باشد.» وزیر انرژی امریکا همچنین افزود: «این طرح نیز شامل پیشنهاداتی درمورد امکان استفاده امریکا از ذخایر استراتژیکی خود جهت مقابله با هرگونه بحران نفتی می باشد.» وی تأکید کرد: «طرح مذکور امریکا را دعوت به دخالت در بازار نفتی جهان نمی کند.»(۴)

۲

هفته نامه میدل ایست تایمز (چاپ قبرس) تحرکات دیپلماسی پشت پرده شورای امنیت سازمان ملل در جریان تصویب قطعنامه اخیر این شورا درمورد جنگ ایران و عراق را مورد بررسی قرار داد.

این نشریه در مقاله ای به قلم لی تاندار با عنوان "ایران، شورای امنیت را در جنگ خلیج [فارس] طرف دار عراق می یابد" ضمن آنکه قطعنامه شماره ۵۴۰ را بی طرفانه و به دور از هرگونه جهت گیری علیه ایران دانسته، آورده است: «لیکن تصویب قطعنامه دوشنبه گذشته که

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۴، رادیو صوت الجماهیر، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص۹، رادیو اسرائیل، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۳۰، رادیو کویت، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

نتیجه چند هفته فعالیت دیپلماتیک در سازمان ملل متحد بود با گزارش هایی مبنی بر طرح های احتمالی ایران درزمینه بستن تنگه هرمز و جلوگیری از صدور نفت از خلیج [فارس] به جانب غرب سرعت گرفت و ازجانب ایران به عنوان اقدامی علیه این کشور تلقی گردید.»

میدل ایست تایمز سپس به ذکر دلایلی برای بی اعتمادی ایران به شورای امنیت سازمان ملل در جریان تصویب قطعنامه ۵۴۰ پرداخت؛ ازجمله اینکه نماینده اردن که ریاست دوره ای شورای امنیت را بر عهده داشت «از فعالیت های پشت پرده ای حمایت کرد که هدفش تصویب یک قطعنامه قبل از پایان یافتن دوران ریاست وی در پایان ماه اکتبر بود.» نشریه مذکور افزوده است: «به گفته یکی از ناظرین دیپلماتیک، که از نزدیک بحث و گفت وگوی شورای امنیت را دنبال می کرد، ایرانیان این احساس را داشتند که هیچ کس آنها را جدی نمی گیرد. ناظر مزبور اشاره نمود طی چند روز آخر اکتبر در مذاکرات پشت پرده هرگز با ایرانیان مشورت نگردید. ... او اظهار داشت هیچ کس نمی تواند ایرانیان را به خاطر اینکه تصویب قطعنامه مزبور را به عنوان بخشی از یک توطئه علیه ایران تلقی کرده اند مورد سرزنش قرار دهد.»

میدل ایست تایمز در ادامه به نقل از ناظر مذکور نوشته است: «واشنگتن و مسکو هر دو از پیروزی ایران در جنگ نگران هستند؛ زیرا ممکن است وضع موجود را در خلیج [فارس] که ناشی از به بن بست رسیدن جنگ می باشد به خطر اندازد. او اضافه نمود هر دو کشور می خواهند پیام های صریحی را برای ایرانیان ارسال نمایند مبنی بر اینکه سعی نکنند تعادل اوضاع را برهم زنند، زیرا ممکن است به یک رودررویی میان ابرقدرت ها بینجامد که این رویداد نمی تواند به نفع کسی تمام شود.» سفیر ایران در یک نشست مطبوعاتی اظهار داشت: «مقاصد بدخواهانه شورای امنیت امروز به خوبی نمایان گردید.»

این نشریه همچنین در ادامه اظهارات شاه نواز نماینده پاکستان در شورای امنیت را قبل از رأی گیری درمورد قطعنامه جدید چنین درج کرده است: «عدم توانایی شورا جهت پاسخ گویی کافی به نگرانی های ایران به ویژه در مراحل اول کشمکش باعث شده تا ایران درمورد توانایی شورا در ایفای یک نقش مؤثر به عنوان حافظ صلح تاحدودی عجولانه قضاوت بنماید. ... شورای امنیت درمورد تصویب سندی که به موقع نبوده و با موافقت مجمع عمومی نیز روبه رو نگردیده تعجیل به خرج داده است.» باتوجه به چنین ملاحظاتی میدل ایست تایمز در پایان مقاله خود نوشته است: سفیر ایران در سازمان ملل در میان خبرنگاران گفت که «کشورش یک بند، یک خط و یا ویرگولی را از این قطعنامه مورد تأیید قرار نخواهد داد.»(۱)

ص: ۵۸۴

۱- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۳، ۱۰/۹/۱۳۶۲، صص ۷ - ۵، مجله میدل ایست تایمز (چاپ قبرس)، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۱

احتمـال اجرای عملیـات نظـامی امریکـا در لبنـان به تلافـی انفجارهـای بیروت، واکنش برخی مقامـات سابق امریکایی را برانگیخت. رادیو امریکا امروز گزارش داد: «جیمی کارتر و جرالد فورد رئیسان جمهوری پیشـین امریکا، می گویند ایالات متحده باید از دست زدن به یک اقدام نظامی بی پروا به تلافی انفجار بمب در مقر تفنگ داران دریایی امریکا پرهیز کند.»

گزارش مـذکور همچنیـن حـاکی اسـت کاسـپار واینـبرگر وزیر دفـاع امریکـا، در گفـت وگـو بـا خبرنگـاران «از بحـث دربـاره احتمـال تلافـی[جویی] امریکـا علیه سوریه درارتبـاط بـا انفجار بمب در محل سـرفرماندهی تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت خودداری کرد.» واینبرگر درباره احتمال حمله امریکا به سوریه برای "دگرگون سازی موازنه قدرت در لبنان" نیز مطلبی بیان نکرد.(۱)

رادیو اسـرائیل امروز در تفسـیری درباره انفجار در مقر نیروهای این رژیم در صور گفت: «در انفجار قرارگاه اسـرائیلی در شـهر صور لبنان ۶۰ نفر کشته شدند که ۳۲ تن لبنانی و ۲۸ تن افراد نیروهای امنیتی اسرائیل بودند.» این رادیو ضمن طرح این ادعا که اسرائیل در واکنش به انفجار قرارگاه سـربازان خود در صور فقط «مواضع و استحکامات تروریست ها را در مرکز لبنان» هدف قرار داده است، افزود: این انفجار با این هـدف برنامه ریزی شده بود «که اسـرائیل لبنان را ترک گوید بی آنکه سـربازان سوریه و خرابکاران و گروهک های مسلح چپ و راست از آن کشور خارج شوند.»(۲)

امروز همچنین رادیو اسـرائیل به نقل از رادیو دولتی لبنان گزارش داد: «احمـد سـلوم فرمانده شـبه نظامیان شـیعه شـهر نبطیه واقع در جنوب لبنان، دراثر تیراندازی [سرنشـینان] یک اتومبیل به سوی وی به قتل رسـید.» بنا به این گزارش، «طی دو ماه اخیر این برای پنجمین بار اسـت که به سوی شـبه نظامیان شـیعه تیراندازی می شود و یک ماه پیش نیز فرمانده شـیعیان در شـهرک عدنون در ناحیه غربی کشته شد.» رادیو اسـرائیل همچنین به نقل از خبرگزاری صدای اسـرائیل اعلام کرد: «سـربازان ارتش اسرائیل در نبطیه منطقه سوءقصد را محاصره کرده و به جست وجو پرداخته اند.»(۳)

۲

درحـالی که درگیری هـای گروه های فلسـطینی در شـمال لبنان ادامه دارد، سوریه امروز مقصـد اصـلی هیئت های میانجی عرب برای حل وفصل این مناقشه بود.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، یک هیئت عرب متشـکل از نماینـدگانی از تونس، الجزایر، عربسـتان سـعودی، کویت و یمن شـمالی امروز رهسـپار دمشق شـد. بنـا به این گزارش، «مأموریت این هیئت در چـارچوب تلاش هـای اعراب برای پایان دادن به خونریزی ها در شـمال لبنان» است. از سوی دیگر، خبرگزاری سوریه اعلام کرد حافظ اسد «پیامی از فهد بن عبدالعزیز پادشاه

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۷، رادیو امریکا، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۷ - ۱۴، رادیو اسرائیل، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۳، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۳۳، رادیو اسرائیل، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

عربستان، درباره اوضاع خاورمیانه [غرب آسیا] و نبردهای جاری میان فلسطینی ها در لبنان دریافت کرد.» اسد نیز در پاسخ به ملک فهد «پایبندی سوریه به عدم مداخله در نبردهایی که میان فلسطینی ها جریان دارد را مورد تأکید قرار داد و یادآور شد که به تلاش های خود برای حل اختلافات فلسطینی ها ادامه می دهد.» خبرگزاری وفا نیز گزارش داد: «کادر رهبری شوروی پیامی برای یاسر عرفات رهبر در محاصره سازمان آزادی بخش فلسطین فرستاد.» این پیام یک روز پس از آن فرستاده شد که کمیته جنبش الفتح پیام فوری و مهمی را درارتباط با درگیری های شمال لبنان برای مسکو ارسال کرده بود.(۱)

رادیو کلن به نقل از خبرگزاری اردن گفت: کشورهای عربستان سعودی، کویت، مصر و اردن حمایت خود را از عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین «که شدیداً در تنگنا قرار گرفته» اعلام کرده و وی را تنها نماینده قانونی آرمان و اهداف خلق فلسطین دانستند.(۲)

ص: ۵۸۶

۱- روزنامه کیهان، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۲۴.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۸، رادیو کلن، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ سه شنبه ۱۷ آبان ۱۳۶۲ ۲ صفر ۱۴۰۴ ۸ نوامبر ۱۹۸۳

۱

در جلسات روز گذشته فرماندهان سپاه درباره کلیات طرح ادامه مرحله سوم عملیات والفجر۴ از دو محور؛ یعنی پیشروی از جاده غرب کانی مانگا (جاده چوارتا - نالپاریز) و پیشروی از روی ارتفاعات کانی مانگا (تصرف دو ارتفاع ۱۹۰۰،۱۹۰۴ و یال های شرقی و غربی آنها و یال جنوبی ۱۹۰۰) توافقاتی حاصل شد، بااین حال ترمیم خطوط قبلی و تثبیت وضعیت فعلی برای حفظ متصرفات باتوجه به اقدام ناموفق نیروهای عراقی در روز گذشته برای تصرف قله شاخ تارچر و همچنین مرحله بندی اجرای عملیات تا دستیابی به نالپاریز و به کارگیری نیروهای ارتش در خطوط پدافندی ازجمله اقداماتی بود که باید درباره آنها تصمیم گیری و رایزنی می شد. به این منظور ساعت ۲۳ امشب، جلسه ای با شرکت فرماندهان قرارگاه خاتم و قرارگاه مقدم حمزه (سپاه و ارتش) در قرارگاه مقدم خاتم سپاه در منطقه دره تفی در شمال غربی مریوان تشکیل شد.(۱)

در این جلسه درباره موضوع ترمیم خطوط و تثبیت مواضع و اجرای عملیاتی مشابه عملیات شب گذشته برای تصرف یال غربی شاخ تارچر و پیشروی در محور غرب جاده چوارتا - نالپاریز و نیز به کارگیری نیروهای ارتش در خطوط پدافندی توافقاتی انجام شد. براین اساس قرار شد خط مستحکمی از ارتفاع سرو به جاده غرب کانی مانگا و از آن جاده به یال غربی شاخ تارچر ایجاد شود و برای تشکیل این خطوط در دو روز آینده، ۴ گردان از لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) با یک گردان از تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان از منطقه سرو به سمت جاده (از غرب به شرق) عملیاتی را اجرا کنند و لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان نیز هرکدام با ۲ گردان، دو ارتفاع ۱۷۴۰ و ۱۶۸۰، در غرب قله شاخ تارچر را تصرف کرده (از شرق به غرب) و سپس تا جاده چوارتا - نالپاریز پیشروی کرده و در

ص: ۵۸۹

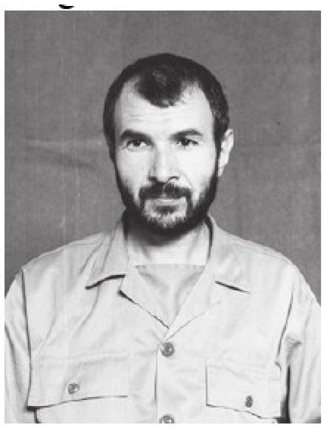
۱- در این جلسه که بدون حضور محسن رضایی و سرهنگ علی صیاد شیرازی برگزار شد، غلامعلی رشید، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست، محمد باقری، حسن دانایی فر، علی تجلائی و علی فدوی از سپاه و سرهنگ جمالی، سرهنگ قویدل، سرهنگ آذرفر و سرهنگ امیربیگی از ارتش شرکت داشتند.

روی این جاده با نیروهای لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان الحاق کنند. همچنین توافق شد که یک قرارگاه مشترک فرماندهی و هدایت عملیات را برعهده گیرد.(۱)

در این جلسه همچنین برای به کارگیری نیروهای ارتش در خطوط پدافندی مقرر گردید که تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان به همراه لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) خط پدافندی جاده آسفالته پنجوین تا شاخ تارچر و ارتفاع ۱۸۷۷ شیخ گزنشین و یال این ارتفاع را بر عهده بگیرد و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان نیز به همراه لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) برای پدافند از منطقه غرب کانی مانگا در محور آروزر تا سرو مستقر شوند.(۲)

۱

فرماندهان سپاه پاسداران علاوه بر موضوعاتی که در جلسه با فرماندهان ارتش درباره اجرای عملیات در کانی مانگا و غرب این ارتفاع مطرح شد، در بررسی یک راهکار دیگر برای تصرف اهداف اصلی در ادامه مرحله سوم عملیات والفجر۴، بار دیگر به بحث درباره تصرف ارتفاع سورن پرداختند. اجرای یک عملیات موفق در ارتفاعات سورن باتوجه به موقعیت طبیعی و نظامی این ارتفاع از مزیت بسیاری برخوردار بود، زیرا یال های شمالی و غربی سورن به همراه یال جنوبی ارتفاع ۱۹۰۰ کانی مانگا، بخشی از تنگه روکان را تشکیل می دادند، علاوه براین جاده پنجوین - نالپاریز و در ادامه نالپاریز به سیدصادق از این تنگه می گذشت که این جاده اصلی ترین عقبه منطقه عملیاتی والفجر۴ بود و با تصرف این ارتفاع طولانی و حتی تصرف شمالی ترین بخش آن (پیروزی۳) عقبه دشمن بسته می شد و تمام مشکلات منطقه عملیاتی مرتفع می گردید. به همین جهت، فرماندهی سپاه، جعفر اسدی فرمانده تیپ۳۳ المهدی(عج) را مأمور کرده بود که برای بررسی امکان اجرای عملیات به آن منطقه برود.(۳)

جعفر اسدی فرمانده تیپ۳۳ المهدی(عج)

جعفر اسدی پس از بازدید از منطقه و ارزیابی موقعیت نظامی آن، با حضور در قرارگاه تاکتیکی خاتم در دره تفی(۴)، مشاهدات و دیدگاه های خود را با فرماندهان قرارگاه خاتم سپاه درمیان گذاشت. وی با اشاره به وسعت منطقه و موقعیت ارتفاعات سورن تأکید کرد که برای اجرای عملیات و تصرف اهداف باید نیروی زیادی به کار گرفت و تصرف این ارتفاعات در توان یک تیپ و یک لشکر نیست. فرمانده تیپ۳۳ المهدی(عج) افزود: فقط برای تصرف قله جنوبی آن (پیروزی۱)، حداقل ۱۲ گردان

۱- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، ۱۲/۸/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵۵ - ۱۴۲؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴،

گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، ص۱۱۸.

۲- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۵۵ - ۱۴۲؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۱۷ و ۱۱۸.

۳- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۳۵ و ۱۳۶.

۴- افراد شرکت کننده در این جلسه عبارت بودند از: غلامعلی رشید، غلامحسین بشردوست، امین شریعتی و جعفر اسدی.

نیاز است و آمادگی یگان مورد نظر و فراهم سازی زمینه های لازم برای اجرای عملیات نظیر احداث جاده، قرارگاه های تاکتیکی، سوله، بیمارستان و... حدود دو هفته وقت نیاز دارد. وی در ادامه گفت: حتی درصورت مهیاشدن تمامی شرایط، اجرای عملیات زمانی میسر خواهد بود که باران نبارد، زیرا درصورت وقوع بارندگی جاده ها لغزنده خواهند شد و تردد خودروها در عقبه ها و خطوط تماس امکان پذیر نخواهد بود.

پس از این جلسه، غلامعلی رشید موضوع را تلفنی به اطلاع محسن رضایی رساند و هر دو به این نتیجه رسیدند که باتوجه به تمامی جوانب، از اجرای عملیات در محور سورن صرف نظر کنند(۱)

۱

نیروهای خودی امروز در اقدامی غیرمنتظره موفق شدند حدود ۴ کیلومتر در عمق مواضع دشمن در محور چوارتا پیشروی کنند. براساس تصمیمات روز گذشته فرماندهان قرارگاه خاتم، مقرر شده بود نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) که در غرب کانی مانگا در محور سه راهی چوارتا - نالپاریز - شیخ لطیف، خط پدافندی داشتند برای بازسازی، از منطقه عملیاتی رها و به اردوگاه های عقبه خود منتقل شوند، اما این دو یگان با استفاده از فرصت و پس از بررسی وضعیت منطقه و کسب اطمینان از خالی بودن بخش هایی از منطقه حائل بین نیروهای خودی و دشمن، ۴ کیلومتر از محل استقرار خود به سمت چوارتا (از سه راهی به سمت غرب) پیشروی کردند و با تصرف ارتفاعات دو طرف جاده، در آن محور خط تشکیل دادند. این اقدام به نحوی امنیت نیروهای حاضر در بادانه را هم تضمین کرد؛ زیرا حضور نیروهای خودی در جاده و تپه های مسلط بر آن، مانع از گسیل نیروهای عراقی از محور چوارتا به منطقه می شد.(۲)

۲

بمباران شیمیایی حومه بانه، گلوله باران شهر های آبادان و خرمشهر و حمله موشکی ناموفق به بوشهر ازجمله اقدامات امروز ارتش عراق علیه مناطق غیرنظامی ایران بود.

هواپیماهای عراقی با تجاوز به حریم هوایی ایران، حوالی روستای گرماب در جنوب بانه را بمباران شیمیایی کردند که براثر انتشار مواد شیمیایی در منطقه ۴۰ تن مصدوم شدند. سوزش چشم، تهوع و سرگیجه از عوارض اولیه این آلودگی گزارش شده است.(۳)

در گلوله باران شهر های آبادان و خرمشهر نیز که به طور پراکنده و در نوار مرزی این دو شهر با شدت بیشتری صورت گرفت، ۶ منزل مسکونی در آبادان تخریب شد. در خرمشهر نیز محله کوت شیخ، دیری فارم و منطقه زید و جزیره مینو هدف گلوله های توپ قرار گرفتند که خساراتی به ویژه در محله کوت شیخ به بار آمد. براثر این حملات دشمن، ۱۸ تن از اهالی این مناطق و نیروهای نظامی زخمی شدند.(۴)

۱- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۳۵ و ۱۳۶؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۲۱.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۱۷.

۳- سند شماره ۳۲۰۲۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر۲۸ (رکن۲) به استانداری کردستان (معاونت سیاسی)، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۴۹۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به سماجا۲، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

امروز همچنین ارتش عراق یک فروند موشک به سمت بوشهر پرتاب کرد که در بین جزیره خارک و بوشهر به دریا افتاد. گفتنی است این اولین باری که دشمن بوشهر را هدف حمله موشکی قرار می دهد.(۱)

دراین حال به دنبال حملات موشکی و شیمیایی سه روز گذشته عراق به شهر های اندیمشک، بهبهان، مسجدسلیمان و نهاوند، امروز روزنامه الثوره (ارگان رسمی حزب بعث عراق) ضمن تأکید بر ادامه این نوع اقدامات، آن را بخشی از حقوق دولت عراق خواند. الثوره نوشت: باتوجه به آنکه ایران قطعنامه شورای امنیت را رد کرده است عراق به خود حق می دهد هدف های دست چین شده ای را داخل خاک ایران مورد حمله قرار دهد تا حکومت ایران درک کند که ادامه جنگ بهای گزافی خواهد داشت. این روزنامه افزوده است: از این پس، برای عراق مهم نیست که چه هدفی در ایران درهم کوبیده می شود و چه کسانی کشته می شوند.(۲)

۱

درپی نامه فرماندهی کل سپاه به مناطق یازده گانه مبنی بر اتخاذ تدابیر جدید و تشدید اقدامات حفاظتی از مراکز و اماکن سپاه باتوجه به تهدیدات اخیر امریکا، امروز سپاه منطقه۱۱ (قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)) در یک نامه دستورالعملی را برای حفاظت فیزیکی بیشتر این گونه اماکن به کلیه پایگاه های تابعه خود ابلاغ کرد. در مقدمه این دستورالعمل آمده است:

«درارتباط با انفجار اخیر مقر فرماندهی امریکا در بیروت و... که به دست مسلمانان لبنانی صورت گرفته است و باتوجه به اظهارات اخیر رئیس جمهور امریکا مبنی بر اینکه انفجار مقر مذکور توسط ایران انجام گرفته و نیز مسئله انتقام جویی متقابل را مطرح نموده است، لذا مقتضی است که موارد ذیل را جهت پیشگیری از هرگونه خرابکاری های احتمالی به خصوص بمب گذاری در مقرهای حیاتی و حساس و مقرهای سپاه پاسداران مورد توجه و اقدامات لازم دراسرع وقت به عمل آید.»

برخی از مواردی که در این نامه ذکر شده به این شرح می باشد:

- گماردن پست های بازرسی در مدخل ورودی و گلوگاه های شهر ها (نقاط حساس) توسط واحد عملیات.
- گماردن نیروهای کیفی در بین افراد بازرسی کننده و تشدید بازرسی ها در مداخل ورودی مقرها و اطراف آن.
- توجیه کردن و دادن آموزش های لازم در امر مبارزه با هر نوع خرابکاری جهت نیروهای حراستی.
- تهیه طرح های آماده باش به منظور جلوگیری از هرگونه خطرهای احتمالی در کلیه مقرهای مورد نظر (زمان غیرعادی).
- بررسی و تجدیدنظر کلیه مقرهای (حیاتی و حساس) و مقرهای سپاه ازحیث نقاط ضعف در امر بمب گذاری و دادن طرح های لازم.

۱- سند شماره ۴۵۱۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه منطقه۹ (اطلاعات) به سپاه مرکز (اطلاعات)، ۷/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ص۲۲، رادیو اسرائیل، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

• گذاشتن گشت های مخفی در اطراف مقرها و استقرار پست های مراقبت ثابت در پوشش های مختلف.

• جلوگیری از پارک کردن وسائط نقلیه تا شعاع ۱۰۰ متری در مجاورت مقر های مورد نظر.

• گماردن پدافند هوایی درصورت نیاز در مقر های مورد نظر.

• بازرسی کامل کلیه وسائط نقلیه که به مقرها تردد دارند توسط نیروهای مخصوص بازرسی.

• بازرسی اماکن مسئولان هر چند وقت یک بار توسط تیم خنثی سازی.

• بررسی و تأیید صلاحیت افراد ناظر خرید مقرهای مذکور.

• کنترل منازل مسکونی اطراف مقرها(۱)

۱

در ادامه روند تسلیم شدن افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی به نیروهای خودی، امروز نیز ۹ تن از افراد حزب دمکرات و ۴ تن از اعضای سازمان کومه له در مناطق سقز، سلماس، سنندج و کامیاران خود را به نیروهای نظامی معرفی و درخواست امان نامه کردند. شخصی که در منطقه کامیاران خود را تسلیم کرده است از نیروهای کادر سیاسی هیز بیستون مریوان می باشد.(۲)

درپی صدور اطلاعیه ارگان ها و نهادهای جمهوری اسلامی برای ترغیب افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی به تسلیم شدن - که موجب افزایش آمار مراجعه این گونه اشخاص به مراکز نظامی و قضایی و دریافت امان نامه شده است - امروز قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) اعلام کرد که گروه های ضدانقلاب دربرابر پخش اعلامیه های ارگان های نظامی، انتظامی و قضایی، سرسختانه موضع گیری کرده و به رانندگانی که به مناطق آلوده و نیمه آلوده تردد می کنند، اخطار کرده اند که حق بردن این گونه اعلامیه ها را به آن مناطق ندارند و درصورت تخطی از این امر مجازات خواهند شد. قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) افزوده است: به تازگی ضدانقلاب بخشی از فعالیت های خود را معطوف به جمع آوری این اطلاعیه ها کرده است.(۳)

۲

در چند عملیات گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین شمال غرب کشور؛ ازجمله یک عملیات نظامی با حمایت و همکاری ارتش عراق در منطقه آلان و چند عملیات کمین در منطقه عمومی کامیاران و نقده، ۵۲ تن از نیروهای جمهوری اسلامی شهید یا زخمی و ۶ تن نیز گروگان گرفته شدند. از مهاجمان ۷ تن کشته یا زخمی شدند. در همین حال، در عملیات نیروهای خودی در شمال غربی نقده و جنوب غربی تکاب، ۲۶ تن از عناصر وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب کشته یا زخمی شدند و ۷ تن از نیروهای خودی نیز به شهادت رسیدند.

در عملیات مشترک گروه های ضدانقلاب و ارتش عراق امروز ۲۰۰ تن از افراد حزب دمکرات کردستان و سازمان مجاهدین خلق(منافقین) با هماهنگی و پشتیبانی توپخانه های

۱- سند شماره ۳۱۸۴۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران منطقه۱۱ به کلیه پایگاه های تابعه ناحیه کردستان (فرماندهی)، ۲/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۵۱۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سلماس به اطلاعات منطقه۱۱، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۰۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۶۲۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از بخشداری کامیاران به فرماندهی سنندج، ۱۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه ناحیه کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه۱۱، ۲۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن نوبه ای قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (اطلاعات عملیات)، شماره ۸، ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۵.

۳- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۱.

ارتش عراق به ارتفاعات مرزی نوری در منطقه آلان (جنوب غربی سردشت) که در تاریخ ۲/۸/۱۳۶۲ به دست نیروهای خودی آزاد شده بود، حمله و این ارتفاع را اشغال کردند. در این عملیات ده ساعته که پس از بازدید اخیر مقامات نظامی و محلی سردشت از مناطق آزادشده و به ویژه روستای بیژوه انجا م شد، ۱۷ تن از افراد تیپ نوهد ارتش جمهوری اسلامی که پدافند از این ارتفاع را بر عهده داشتند شهید و ۱۷ تن نیز زخمی شدند.(۱)-(۲)

در حادثه دیگری افراد مسلح غیرقانونی در شمال شرقی کامیاران بر سر راه یک گروه از نیروهای ژاندارمری که از روستای پیرمقدار به روستای خامسان می رفتند، عملیات کمین اجرا کردند. براثر این اقدام ۶ سرباز ژاندارمری و یک تن از اهالی منطقه شهید، ۵ تن زخمی و ۲ سرباز نیز گروگان گرفته شدند. مهاجمان پس از پایان درگیری خودروی افراد ژاندارمری را ربوده و در روستای تازه آباد آن را آتش زدند.(۳)

حادثه مشابهی نیز در غرب کامیاران رخ داد؛ بدین صورت که در منطقه باغان یک گروه ۲۵ نفری از افراد حزب دمکرات کردستان علیه ۷ تن از افراد ژاندارمری کمین زدند. در این حادثه یک تن از نیروهای خودی شهید و ۲ تن زخمی شدند، مهاجمان ۴ تن دیگر را نیز گروگان گرفته و با خود بردند.(۴)

علاوه بر حوادث فوق، عناصر حزب دمکرات یک گروه از نیروهای ژاندارمری را در حوالی روستای قونی در شمال هشتیان (شمال ارومیه) به محاصره درآوردند. بلافاصله پس از آغاز درگیری یک گروه کمکی از پایگاه ممکان به منطقه اعزام و موفق شدند با عقب راندن مهاجمان نیروها را از محاصره خارج سازند. در این کشمکش ۴ تن از مهاجمان کشته و ۳ تن نیز زخمی شدند. از افراد خودی نیز یک تن شهید و ۲ نفر مجروح شدند.(۵)

در جنوب نقده هم افراد مسلح ضدانقلاب علیه تعدادی از افراد پایگاه گرده بن عملیات کمین اجرا کردند، ولی با حمایت نیروهای پایگاه خورنج که در نزدیکی این پایگاه واقع شده است، عملیات کمین ناموفق ماند. در این حادثه چند تن از روستائیان گرده بن زخمی شدند، از تلفات واردشده به نیروهای خودی و مهاجمان خبری ارسال نشده است(۶)

همچنین پس از اقدام روز گذشته حزب دمکرات در به شهادت رساندن ۸ تن از افراد کرد بومی

۱- سازمان مجاهدین خلق (منافقین) روز بعد با انتشار اطلاعیه ای مدعی شد هواداران این سازمان در یک عملیات مشترک با افراد حزب دمکرات کردستان در منطقه آلان (جنوب غربی سردشت) موفق شدند ۵ پایگاه نظامی جمهوری اسلامی را زیر آتش بگیرند و تلفاتی بالغ بر ۱۵۰ شهید یا مجروح به نیروهای خودی تحمیل کنند. (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۴۳، رادیو آزاد، ۱۸/۸/۱۳۶۲) گفتنی است در بیانیه مذکور مطابق معمول به همکاری و مشارکت عراق اشاره ای نشده است و رقم تلفات نیروهای جمهوری اسلامی بسیار مبالغه آمیز اعلام شده است.

۲- سند شماره ۳۵۲۱۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه شهید ناصر کاظمی (سردشت) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱.

۳- سند شماره ۳۴۱۰۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۱۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۴۶۲۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۴- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از

سپاه ناحیه کردستان (اطلاعات) به سپاه منطقه۱۱ (اطلاعات)، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۲۱۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از چره به سپاه ارومیه، ۱۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)،۲۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران (فرماندهی) به سپاه پاسداران منطقه۱۱ (فرماندهی)، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۹۱۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

جنوب میاندوآب، امروز نیز سپاه مهاباد از کشف جنازه ۴ تن دیگر از افراد بومی کرد که به دست گروه های مسلح غیرقانونی کشته و در محور مهاباد - بوکان رها شده بودند، خبر داد.(۱)

از سوی دیگر، نیروهای خودی نیز امروز برای مقابله با تحرکات گروه های مسلح ضدانقلاب علاوه بر اقدامات پدافندی و عملیات های روزانه گشتی رزمی و تأمین جاده ها، ۲ عملیات اجرا کردند.

در شمال غرب نقده، نیروهای سپاه به محض اطلاع از تجمع افراد حزب دمکرات کردستان در محور حلبی - گویک، به این محل اعزام و عناصر این حزب را در ارتفاعات منطقه به محاصره درآوردند. در درگیری شدیدی که بین نیروهای خودی و عناصر ضدانقلاب رخ داد ۱۰ تن از افراد این حزب کشته یا زخمی شده و چندین قبضه اسلحه نیز به دست نیروهای خودی افتاد. در این حادثه فقط یک تن از افراد خودی زخمی شد که این امر حاکی از برتری نیروهای خودی در این عملیات بود(۲)

در جنوب غربی تکاب نیز نیروهایی از جندالله، سپاه و ژاندارمری منطقه کانی سفید را پاک سازی کردند. در جریان این عملیات که با درگیری همراه بود، ۷ تن از افراد حزب دمکرات کشته(۳) و ۹ تن نیز زخمی شدند. از افراد خودی نیز ۳ تن به شهادت رسیدند. افراد حزب دمکرات ۳ تن را که ۲ تن آنان از اهالی روستاهای اطراف منطقه درگیری بودند گروگان گرفتند و پس از دورشدن از منطقه درگیری هر ۳ تن را تیرباران کردند.(۴)

۱

پس از عملیات پاک سازی روستاها و ارتفاعات منطقه آلان در جنوب غربی سردشت در اواخر مهر و اوایل آبان ماه سال جاری، حزب دمکرات - که یکی از عمده ترین مراکز استقرار خود را در داخل کشور از دست داده - حضور خود را در عراق پررنگ تر کرده است. طبق گزارش سپاه سردشت، درحال حاضر دفتر سیاسی، بیمارستان و رادیوی حزب در منطقه گلاله در استان سلیمانیه عراق مستقر شده است. زندان حزب نیز از منطقه مرزی گناو به دره ای در نزدیکی گلاله انتقال یافته و در آنجا ۹۰ زندانی ایرانی نگهداری می شوند و حدود ۳۰۰ نفر از عناصر این حزب از آنها محافظت می کنند. عده ای از فرماندهان هیز های این حزب نیز در گلاله حضور دارند.(۵)

همچنین طبق این اطلاعات، شیخ عزالدین حسینی و برادرش که قبل از عملیات پاک سازی منطقه آلان در روستای بیژوه بودند، به شهر سلیمانیه عراق رفته اند.(۶)

۱- سند شماره ۳۵۹۱۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات مهاباد به اطلاعات منطقه۱۱، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۰۳۷۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه سپاه پاسداران، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص۸؛ و- سند شماره ۴۴۹۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات)، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۳- برخی منابع تعداد کشته شدگان حزب دمکرات را تا ۲۷ تن نیز ذکر کرده اند که واقعی به نظر نمی رسد، بااین حال ۷ کشته نیز حداقل تلفاتی است که در این گزارش آمده است؛ زیرا گروه های ضدانقلاب در همه درگیری ها جنازه افراد خود را از صحنه خارج می کردند. براین اساس و باتوجه به برجای ماندن ۷ جنازه از افراد حزب دمکرات در منطقه درگیری به جرئت می توان گفت تعداد ۷ کشته از افراد این حزب حداقل آماری است که ذکر شده است.

۴- سند شماره ۴۴۹۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه

شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۱۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۹۷۴۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات ناحیه کردستان به اطلاعات ناحیه کردستان(فرماندهی)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۵۱۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سردشت به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۵۱۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سردشت به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

یـک مقام ارشـد عراق با اذعان به توانایی ایران برای ادامه جنگ، حمله به تأسیسات نفت ایران در جزیره خارک را تنها راه پایان دادن به جنگ ذکر کرد.

خبرگزاری رویتر در گزارشـی به نقـل از یکی از مقامـات ارشـد عراق اعلام کرد: «تعیین کننـدگان خط مشـی این کشور حمله به ترمینال صـادراتی نفت ایران در جزیره خـارک را تنهـا راه برای پایـان دادن به بن بست فعلی در جنـگ سه سـاله خلیـج [فارس] می داننـد.» رویتر افزود: «این مقـام رسـمی عراق، که خواست نـامش فاش نشود، به خبرنگار رویتر گفت که این امکانات، ماشـین جنگی آنان را تغـذیه می کند و ادامه کارشان می تواند ایرانیان را تشویق به انجام حملات جدیدی علیه مناطق مرزی عراق کرده و جاه طلبی های آنان برای اشـغال سرزمین های ما را تقویت کنـد.» بنا به این گزارش، دیپلمات های غربی در بغـداد معتقدنـد به احتمال قوی، عراق در آینده بسیار نزدیک تأسیسات نفتی جزیره خارک را مورد حمله قرار می دهد.

رویتر همچنین به نقل از دیپلمات های مقیم عراق اضافه کرد: «روس ها عراق را با موشک های کافی از نوع اسکاد بی تجهیز کرده اند. ... موشک های روسی زمین به زمین از نوع اسکاد بی، ۲۷۰ کیلومتر برد داشته و برای هدف قرار دادن جزیره خارک که تنها ۲۱۰ کیلومتر از [نزدیک ترین نقطه] خاک عراق فاصـله دارد کافی می باشـند.» طبق این گزارش «عراق اکنون هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد مجهز به موشک های اگزوسه را نیز تحویل گرفته و به قدرت ضـربتی خود افزوده است. این کشور قبلاً توانایی خود در ضـربه زدن به هدف هایی در عمق خاک ایران را با حملات اخیر به شـهرهایی تا فاصـله ۲۰۰ کیلومـتری مرز - که تهران می گویـد بیش از ۳۰۰ تن کشـته داده - به نمایش گذارده است.»

رویتر در ادامه گزارش خود با اشاره به مطلب تهدیدآمیز مندرج در شماره امروز الجمهوریه روزنامه رسمی دولت عراق، آورده است: «رد تقاضای آتش بسِ دبیرکل سازمان ملل(۱) توسط ایران به عراق حق داده است تا وسـیله و روش ویژه برای آنکه به حکام ایران تفهیم کند که بهـای تجـاوز خیلی بالاـ می باشـد را انتخـاب کنـد.» این روزنـامه افزوده است: «عراق تا زمانی که راه ها و درخواست های صـلح آمیز جـامعه جهـانی برای متقاعـدساختن حکام ایران به پیروی از عقل با شـکست روبه رو گردد، به هر هـدف ایرانی که برگزینـد حمله خواهد کرد.» الجمهـوریه تصـریح کرده است: «از این به بعـد، مـا اهمیت نخـواهیم داد که چه چیز در ایران ویران می شود و چه کسـی کشـته می گردد.(۲)

ص: ۵۹۶

۱- منظور قطعنامه شـماره ۵۴۰ شورای امنیت سازمـان ملـل است که در آن شورای امنیت قطعنـامه هـا و بیانیه های قبلی خود را که ناظر بر آتش بس و پایـان عملیات نظامی میان طرفین بود، یادآوری کرده است. بنابراین چنانچه در ترجمه گزارش رویتر اشـتباهی صورت نگرفته باشد، روزنامه الجمهوریه به عمد یا اشتباهاً تقاضای آتش بس را به دبیرکل سازمان ملل نسبت داده است.

۲- خبرگزاری جمهـوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۳۴ ، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صـص ۲ و ۳، بغـداد - خبرگزاری رویـتر، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

در همین حال، ویلیام ریو گزارشگر بخش شرقی بی بی سی، در گزارشی با اشاره به تلاش های عراق برای ارتقای موقعیت ضعیف خود در موازنه نظامی با ایران که شامل استفاده احتمالی این کشور از هواپیماهای سوپراتاندارد می شود، گفت: «کارشناسان نسبت به کارایی جنگنده های سوپراتاندارد در جنگ ایران و عراق اختلاف نظر دارند [و نیز] نظرات پیرامون واکنش احتمالی ایران در قبال استفاده عراق از جنگنده های مزبور در جنگ متفاوت است.» وی سپس به سطح تهدیدات دو طرف در منطقه خلیج فارس اشاره و خاطرنشان کرد: «هنوز ادعاهای اخیر ایران و عراق پیرامون مورد هدف قراردادن کشتی های جنگی یکدیگر، خطر بسته شدن احتمالی تنگه هرمز - که مورد نگرانی محافل بین المللی و علی الخصوص ممالک حوزه خلیج فارس است - را افزایش نداده است.»(۱)

۱

تحرک نیروهای گارد ریاست جمهوری عراق در منطقه پنجوین امروز موضوع چند گزارش خبری و تفسیری بود.

رادیو بغداد در گزارشی با اشاره به دیدار صدام حسین رئیس جمهور و فرمانده کل نیروهای مسلح عراق با فرماندهان گارد جمهوری و نیروهای ویژه ارتش این کشور که از منطقه پنجوین بازگشته بودند، گفت: «در مراسم استقبال [از] قهرمانان مزبور سپهبد ستاد عدنان خیرالله معاون فرمانده کل نیروهای مسلح [و] وزیر دفاع، و سپهبد ستاد عبدالجبار [شنشل] رئیس ستاد ارتش و جمع کثیری از مردم شرکت داشتند.»(۲)

همچنین خبرگزاری عراق اظهارات یکی از افسران تیپ گارد ریاست جمهوی عراق را منعکس کرد که مدعی شد: «نیروی تحت فرماندهی اش توانستند پس از نابودی نیروهای ایرانی مستقر بر یکی از بلندی های منطقه پنجوین این بلندی را با موفقیت به تصرف خود درآورند.» به گفته این نظامی عراقی «این نیرو عصر روز جمعه گذشته به این بلندی حمله کرده و تا غروب آفتاب واحدهای ایرانی مستقر بر آن را کنار زدند و بر روی آن مستقر شدند.»(۳)-(۴)

دراین حال، رادیو بی بی سی در گزارشی از "آخرین تحولات جنگ ایران و عراق" یکی از قابل توجه ترین این تحولات را استقرار لشکر ویژه گارد ریاست جمهوری عراق در جبهه شمالی دانسته و گفت: «دراین رابطه رهبران ایران ادعا می کنند که اقدام مذکور نمایانگر آن است که ارتش عراق به خاطر تلفات سنگین اخیر دچار کمبود نفرات شده است.» این گزارش ضمن تأیید پیشرفت های ناشی از حملات اخیر ایران در مناطق شمالی جنگ افزود: «اما هرچند دولت

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۴ - ۱۲، رادیو بی بی سی، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۳، رادیو بغداد، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۳- این فرمانده عراقی احتمالاً به بازپس گیری ارتفاعات ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ کانی مانگا اشاره دارد که روز شنبه ۱۴/۸/۱۳۶۲ به تصرف نیروهای عراقی درآمد. (ر.ک: روزشمار ۱۴/۸/۱۳۶۲)

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص۲، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

ایران مـدعی است که افراد ارتش این کشور پنجوین را محاصـره کرده انـد، ولی درعین حـال اذعـان داشـته است که این شـهر هنوز تحت اشـغال ارتش ایران درنیامده است.» گزارشگر بی بی سی همچنین اضافه کرد: «به نظر می رسد روند جنگ چندان به نفع نیروی پیاده نظام عراق نمی چرخـد، امـا به هرحال عراق دست به یک رشـته حملات سـنگین علیه مواضع غیرنظامی ایران زده که در جریان آن چهار شـهر ایران هدف بمباران جنگنده های عراق قرار گرفته است.»(۱)

۱

درحـالی که انتشـار اخبـار و گزارش هـا درباره حملات اخیر عراق به مناطق غیرنظامی و مسـکونی ایران ادامه دارد، نماینـده دائم ایران در سازمـان ملـل امروز در نـامه ای به دبیرکـل این سازمان تصاویر ویرانی های ناشـی از حملات عراق به این مناطق را به وی ارائه داد. سـعید رجـایی خراسـانی در این نـامه اعلام کرد: «... بنـا به اطلاع دولت متبوعم، تصاویری که افشاگر حملات رژیم جنایتکار عراق در حمله به مردم بی گنـاه شـهرهای دزفول، مریوان و انـدیمشک و تخریبی که این رژیم بـاعث شـده را به پیوست ارسـال می نمـایم.» درپیوست نـامه نماینده دائم ایران در سازمان ملل ۴ عکس از مناطق مسکونی تخریب شده با توضیحات مربوط به آن در زیرنویس ارائه شده است.(۲)

در همین حال، در ادامه انتشار گزارش ها از حملات عراق به مراکز جمعیتی ایران، خبرگزاری رویتر در گزارشـی از خبرنگار اعزامی خود به بهبهان که از آثار حمله موشـکی عراق به این شـهر بازدید کرده، نوشت: «این حملات احتمالاً به منظور تضعیف روحیه ایرانیان و تحت فشـار قراردادن دولت ایران به منظور موافقت با پایان دادن به این جنگ ۳۷ ماهه صورت گرفته است، لکن این حملات تاکنون تنها اتخاذ یـک موضع سـخت تری را ازسوی تهران موجب شـده و به ایران نیز یک شانس تبلیغاتی داده که از رهبری عراق تصویری به عنوان قاتلین غیرنظامیان ترسـیم نمایـد. عراق غالباً اظهار داشـته حملاتش علیه شـهرهای ایران در اقدامی تلافی جویانه علیه حملات ایران به هدف های غیرنظامی عراق صورت گرفته است، [اما] هیئت منتخب سازمان ملل تنها هیئت مسـتقل به منظور بازدید خسارات وارده بر مناطق غیرنظامی که در ماه می از ایران و عراق بازدید کرد، اعلام داشت شهرهای ایران بیش از شهرهای عراق خسارت دیده اند.»(۳)-(۴)

ص: ۵۹۸

۱- واحـد مرکزی خبر صداوسـیمای جمهـوری اسـلامی، بـولتن رادیوهـای بیگـانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صـص ۱۴ - ۱۲، رادیـو بی بی سـی، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۲- مرکز اسـناد و تحقیقات دفاع مقـدس، جنگ ایران و عراق در اسـناد سازمان ملل متحد، ترجمه محمدعلی خرمی، جلد ۲، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، صص ۱۴۴ - ۱۴۰

۳- تاریخ درج گزارش در نشـریه خبرگزاری جمهوری اسـلامی ۲۵/۸/۱۳۶۲ می باشـد، اما باتوجه به مطالب ذکرشـده در گزارش به ویژه درارتباط با تشـییع جنازه شهدای حمله موشکی بهبهان، قاعدتاً زمان تهیه این گزارش ۱۵/۸/۱۳۶۲ است که با درنظرگرفتن تأخیر احتمالی یک یا دو روزه در مخابره و انتشار گزارش، ترجیح داده شد این خبر در روزشمار امروز آورده شود.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۲، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص۳، بهبهان - خبرگزاری رویتر، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۱

به دنبال حملات شیمیایی روز گذشته عراق در منطقه عملیاتی والفجر۴، تعداد ۷۰ نفر دیگر از مصدومان این حملات به منظور اقدامات درمانی بیشتر به تهران انتقال یافتند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از تبریز، این تعداد که درپی حمله شیمیایی دیروز هواپیماهای عراقی به منطقه شیخ لر به ناراحتی چشم، سوختگی پوستی و سوزش ریه مبتلا شده بودند بعدازظهر امروز پس از انتقال به شهرستان مراغه و انجام درمان های اولیه به بیمارستان لقمان الدوله تهران منتقل شدند. این خبرگزاری همچنین اعلام کرد: «به گفته مسئولین ستاد تخلیه مجروحین و مصدومین مراغه در این بمباران که شبیه بمباران منطقه باینجان بانه بود از ماده فسفرداری استفاده شد که ضمن سوزش چشم و ریه و سوختگی پوستی یکی از لایه های چشم را نیز سوزانیده است.»(۱)

۲

امام خمینی در بیاناتی ضمن تبیین اوضاع فرهنگ و هنر در دوران حکومت رژیم پهلوی، بر اهمیت تلاش درمورد وظایف وزارت ارشاد اسلامی و بهره گیری از نیروی جوان کشور دراین زمینه تأکید کردند.

رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی امروز در جمع سیدمحمد خاتمی وزیر ارشاد اسلامی، قائم مقام، معاونان و مسئولان بخش های مختلف این وزارتخانه با بیان اینکه اقدامات در حوزه فرهنگ را باید از زیر صفر آغاز کرد، اظهار کردند: «در طول مدت شاهنشاهی و خصوصاً در دو زمان اخیر، همه چیز و خصوصاً افکار جوان ها را به عقب برده اند، به طوری که آنها که تحصیل کرده بودند و می خواستند بگویند ما متجدد هستیم، حتماً تجدد را به این معنا می دانستند که بی بندوبار باشند و این معنا به واسطه تبلیغات داخلی و خارجی و روزنامه ها چنان در ذهنشان متمرکز شده بود که تجدد یعنی همه چیز شکلش خارجی باشد و مثل اینکه غیر از این شکل زندگی کردن امکان ندارد، که اگر شما بخواهید این وضع را عوض کنید و افکار را به جایی برسانید که به راه صحیح بیفتند مدت طولانی لازم دارد.»

رهبر انقلاب همچنین افزودند: «در رژیم سابق تمام چیزها خصوصاً فرهنگ و هنر، محتوایش عوض شده بود؛ یعنی کسی که نام سینما را می شنید خیال می کرد که آنجا باید مرکز فساد و سوء اخلاق و مرکز مخالفت با همه چیز باشد و یا کلمه تئاتر در ذهن انسان چیز مبتذلی بود که از آن بهرهٔ فساد برده شود، هکذا همه چیز دیگر و عمده این است که ما ذهن این جوان ها و حتی پیرها و روشنفکرنماها را آماده کنیم که ما خودمان آدم هستیم و این طور نیست که در همه چیز دستمان را پیش دیگران دراز کنیم و حتی اخلاق و زبانمان را نیز از آنها یاد بگیریم.»

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، تبریز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

بنیان گذار جمهوری اسلامی با اشاره به تلاش هایی که در دوران قبل از انقلاب برای القای عقب افتادگی اسلام صورت می گرفت، خاطرنشان کردند: «عده ای هم به نام "فرهنگ ایران باستان" از اسلام فرار می کردند. ... درصورتی که اروپایی ها و دانشمندان اروپا هم قائل به این مطلب اند که تمدن اسلام مقدم بر سایر تمدن هاست و در سابق به هریک از ایرانیان از کودکی تزریق می شد که باید همه چیز از اروپا گرفته شود و ارزش های انسانی به هرچه بیشتر فرنگی شدن است و باید از سر تا پا فرنگی شویم و این آقایان نمی نشینند و مقایسه کنند که در تمام مسائل بین فرهنگ اسلام و فرهنگ های دیگر چه تفاوت هایی است. و آیا به صرف اینکه اسلام از عرب آمده ما باید با آن مخالفت کنیم و آیا این همان نژادپرستی نیست که اروپایی ها می خواهند به وسیله آن ما را به استعمار بکشند و بین طوایف عرب و عجم و ترک جدایی بیندازند؟»

امام خمینی آن گاه تأکید کردند: «بنابراین، مدت ها باید زحمت بکشیم و باور کنیم که خودمان دارای یک فرهنگ بزرگ انسانی با ارزش های اسلامی هستیم و اگر امروز کمبود نیروی انسانی هست به خاطر همین است که افکار به آن طرز تفکر عادت کرده بود. لذا ساختن تئاتری که مطابق با اخلاق انسانی - اسلامی باشد زحمت دارد و سینما هم اگر بخواهد چنین باشد نیازمند به صرف مدت ها وقت است. و هرگز در متن سینما و تئاتر نوشته نشده است که باید مرکز فساد باشند و هنر آنها هم که عبارت بود از چیزهای مبتذل، جز این نبود که افراد و جوانان ما را در دانشگاه ها و خارج و داخل طوری تربیت کنند که همه را منحرف سازد.»

ایشان افزودند: «امیدوارم به برکت و زحمت این جوان ها خصوصاً در فرهنگ و وزارت ارشاد برگردیم به حال خودمان که ان شاءاللّه می توانیم و نباید مأیوس باشیم.»

رهبر انقلاب در پایان سخنان خود با اشاره به وضعیت تبلیغات خارج از کشور گفتند: «امیدوارم شما در همهٔ امور موفق باشید خصوصاً راجع به تبلیغات خارج از کشور که واقعاً تأسف آور است. اصلاً در دنیا چه خبر است و آنها چه می گویند؟ رادیوهای خارجی محامد و خوبی های ایران را کنار گذاشته و یا به چیز دیگر برمی گردانند و اگر مطلب کوچکی پیدا کنند صد تا روی آن می گذارند و برعلیه انقلاب تبلیغ می کنند، درحالی که ما متکی به خدای تبارک و تعالی هستیم و امید است خداوند به ما محبت نموده و قصد ما را الهی کند که کسی که با خدا باشد خدا با اوست و پیروزی با اوست.»(۱)

۱

نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران تأکید کرد جنگ ما برای خشکاندن ریشه تجاوز و جلوگیری از سلطه جویی قدرت های بزرگ در منطقه است. میرحسین موسوی این مطلب را در دیدار امروز خود با نیاز دیزدارویچ عضو شورای ریاست جمهوری ایالت بوسنی هرزگوین و

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی(ره))، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، جلد ۱۸، پاییز ۱۳۷۸، صص ۲۱۷ - ۲۱۵.

رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی، بیان کرد. وی همچنین بر اهمیت تنظیم روابط کشورهای غیرمتعهد «بر پایه اصول واقعی غیرمتعهدها» تأکید کرد. دیزدارویچ نیز در این دیدار ضمن تسلیم پیام رهبری یوگسلاوی به نخست وزیر، گفت: «ما انقلاب اسلامی را یک تحول عظیم و یک حرکت بزرگ که توانسته است امریکا را در هم بشکند ارزیابی می نماییم و اثر این تحول بزرگ در کشورهای جهان سوم و نهضت عدم تعهد به خوبی مشاهده می شود.»(۱)

۱

وزیر دفاع ایران با بیان اینکه هیچ مشکلی در بستن تنگه هرمز نداریم اعلام کرد حالا نیازی نیست دنیا بفهمد چگونه این مأموریت را انجام می دهیم.

روزنامه کیهان دراین باره گزارش داد: سرهنگ محمد سلیمی وزیر دفاع، در مراسم صبحگاه مشترک نیروهای نظامی و انتظامی در پادگان لشکر۶۴ ارومیه در سخنانی گفت: «ابرقدرت ها فکر می کنند با این تهدیداتی که در منطقه به وجود می آورند و با این سلاح های استراتژیکی که دراختیار دشمن ما قرار می دهند و با این تقویتی که در کشورهای جنوبی خلیج فارس به وجود می آورند و با این توازن تسلیحاتی که در منطقه به وجود می آورد تصورشان بر این است که می توانند ملت ما را خسته کنند. ... آنها تصور کرده اند اگر دراختیار همسایه ما موشک قرار بدهند تا بچه های ما را از بین ببرد می توانند رخنه ای در خطوط دفاعی ما به وجود آورند. اینها با تبلیغاتی که درمورد سوپراتانداردها به راه انداخته اند و با تهدیداتی که در جهان به راه انداخته اند فکر می کنند می توانند افکار ما را از غرب کشور به جنوب معطوف کنند، اما عملیات پرقدرت والفجر به خصوص والفجر۴ چنان تودهنی به آنها زد که پشتشان را به لرزه انداخته [است].»

سرهنگ محمد سلیمی وزیر دفاع

سرهنگ سلیمی افزود: «اینها غافل از این هستند که تنگه هرمز با موقعیت خاص خودش بزرگ ترین نیروی تدافعی را برای ما در منطقه به وجود آورده. این جنگ برای ما مواهب بسیار داشته، یکی از آنها پی بردن به عظمت و اهمیت این تنگه است. شاید اگر این تهدیدات پیش نمی آمد کسی به اهمیت تنگه توجه نمی کرد.» وزیر دفاع سپس تأکید کرد: «سیاست دولت جمهوری اسلامی این است که اگر کوچک ترین تجاوزی به منافع ملت ایران در آب های نیلگون خلیج فارس بشود ما این تنگه را آلوده و ناآرام و امنیت آن را که تا حالا دراختیار ما است،ناامن خواهیم کرد. طرح و نحوه اجرای آن باشد برای آن روزی که نیاز می شود. هیچ نیازی نیست الآن دنیا بفهمد ما چگونه این مأموریت را انجام می دهیم.

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص۲.

خیلی ساده و خیلی عملی با امکانات داخلی این مأموریت قابل اجرا است؛ فقط در یک صورت ممکن است این هدف با مشکل برخورد کند که ما در بندرعباس یک انسان و یک فرد حزب اللهی نداشته باشیم که این طرح را اجرا کنیم.»(۱)

۱

درپی کشف یک خودروی بمب گذاری شده متعلق به ارتش فرانسه در نزدیکی سفارت ایران در بیروت، رئیس مجلس شورای اسلامی ضمن محکوم کردن اقدام فرانسه خواستار طرح این موضوع در مجامع بین المللی شد. از سوی دیگر، سخنگوی نیروهای فرانسوی در بیروت دخالت این نیروها در حادثه مذکور را تکذیب کرد.

رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی در جلسه امروز مجلس با اشاره به خبر «سوءقصد فرانسه به سفارت جمهوری اسلامی ایران در لبنان» اظهار کرد: «این یکی از رسوایی های مهم برای فرانسه و چیزی شبیه رسوایی امریکا در طبس است. البته بی شک رسانه های جمعی دنیا از این مسئله ساده خواهند گذشت و آن را نادیده خواهند گرفت، اما اینکه آنها ساده می گذرند قضیه بسیار مهم است. یک کشوری که خودش را ابرقدرت درجه دوم می داند و در سازمان ملل دائماً دم از حقوق بشر می زند و ریاکارانه پرچم مخالفت با تروریسم را بلند می کند اینجا کاری می کند که بسیاری از اصول مسلم بین المللی را نقض کرده؛ اولاً دزدی پوشش هلال احمر که در پوشش آن بخواهد جایی را منفجر کند و ماشین را به ساختمانی برساند. این کار را یک باند تروریست کوچک هم نمی کند و این از فرانسه نشان نهایت ضعف و بی شرمی است و ثانیاً حمله های این چنین به یک سفارت آن هم کشوری که در سراسر دنیا خودش سفارت و مراکزی دارد این عمل از کشوری مثل فرانسه با سوابقی که مردم آن دارند بسیار زشت است و به طورکلی اقدام به یک عمل تروریستی در یک سطح آن هم به وسیله سربازان مارک دار مشخص چیزی را غیر از ضعف و واماندگی در مقابل جمهوری اسلامی نشان نمی دهد.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سپس افزود: «مهم تر از اینها هماهنگی ای بود که فرانسه با فراریان ما و جاسوسان خودشان و ضدانقلاب محارب کرده بود که هماهنگ در کشورهای دیگری مثل انگلستان، خود فرانسه، بلژیک و هندوستان عمل کردند برای اینکه یک جریان عمومی درست کنند(۲) و در داخل هم نمونه اش را دیده اید.» وی همچنین گفت: «ما از وجدان های بیدار دنیا می خواهیم که از این مسئله به آسانی نگذرند و در مجامع بین المللی مخصوصاً سازمان ملل این

۱- روزنامه کیهان، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۲- این بخش از سخنان حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی به اشغال دفاتر هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران در شهرهای پاریس، لندن، دهلی نو و وین توسط هواداران گروه چریک های فدایی خلق (اقلیت) در روز گذشته اشاره دارد. (ر.ک روزشمار ۱۶/۸/۱۳۶۲)

مسئله را مطرح کنند.» رئیس مجلس خاطرنشان کرد: «اگر امروز فرانسه با این پررویی دست به چنین عمل تروریستی بزند، هیچ کشوری در آینده نمی تواند از تروریست هایی که در سراسر دنیا وجود دارند در امان باشد. البته خودمان را به این مسائل آلوده نمی کنیم اما به دنیا هشدار می دهیم که این عمل امنیت بسیاری از مراکز سیاسی را در سراسر دنیا به خطر می اندازد.»(۱)

در همین حال، خبرگزاری فرانسه در گزارشی با انعکاس اظهارات رئیس مجلس شورای اسلامی آورد: «حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس ایران، صبح امروز در پارلمان این کشور اعلام کرد حمله فرانسه به سفارت ایران در بیروت درحالی که خود، سفارتخانه ها و هیئت های سیاسی متعدد در تمام دنیا دارد بسیار ناگوار است.» خبرگزاری فرانسه پس از اشاره به بخش های دیگری از سخنان رئیس مجلس یادآور شد: «ایران روز گذشته نیروهای فرانسوی در لبنان را متهم کرد که سعی داشته اند سفارت ایران در بیروت را منفجر کنند. از سوی دیگر، صبح امروز از منابع سیاسی کسب اطلاع شد ایرانیان شفاهاً علیه اشغال دفاتر هواپیمایی ملی ایران در پاریس ازسوی مخالفین دولت ایران اعتراض کردند و فرانسه را متهم کردند که از تروریست ها حمایت می کنند.»(۲)

این خبرگزاری همچنین در گزارش دیگری به احضار کاردار سفارت فرانسه به وزارت امور خارجه ایران به منظور اعتراض به «توطئه غیرانسانی نیروهای فرانسوی» اشاره کرد و سپس به نقل از سخنگوی نیروهای فرانسوی مستقر در بیروت اعلام کرد: «هیچ یک از جیپ های نیروهای فرانسوی به سرقت نرفته و نیروهای فرانسوی به هیچ وجه در ماجرای سفارت ایران دخالت نداشته اند.»(۳) به گزارش خبرگزاری فرانسه سخنگوی وزارت امور خارجه این کشور نیز گفته است: «این اتهامات منطقی نیستند و نمی توانند کسی را فریب دهند.»(۴)

۱

به دنبال طرح استیضاح وزیر کشور در جلسه مورخ ۱۵ آبان مجلس شورای اسلامی و پس از استماع سخنان موافقان استیضاح و پاسخ های وزیر کشور در دو جلسه علنی مجلس، نمایندگان سرانجام امروز با اکثریت آرا به وزیر کشور رأی اعتماد دادند. روزنامه جمهوری اسلامی دراین باره گزارش داد: طرح استیضاح وزیر کشور با امضای ۴۹ نماینده به مجلس ارائه شد و تعدادی از نمایندگان امضاکننده این طرح در جلسات علنی پانزدهم و هفدهم آبان (امروز) به تشریح موارد مذکور در متن استیضاح پرداختند. برخی از این موارد عبارت اند از: تخلفات برخی از استانداری ها و فرمانداری ها و دوایر وابسته به وزارت کشور ازجمله دخالت شورای عالی استانداری خوزستان در امور مربوط به روحانیت استان و سپاه آبادان؛ ضعف مدیریت استانداری آذربایجان غربی در رفع کمبود آرد و نان مورد نیاز این استان؛ نابسامانی های موجود در میان جنگ زدگان در زمینه های اسکان، بهداشت و اشتغال؛ تخلفات شهرداری تهران؛ «بی توجهی به مقام شامخ ولایت» درمورد احکام ثانویه؛ «ایجاد یأس و بدبینی و بی تفاوتی در

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰.

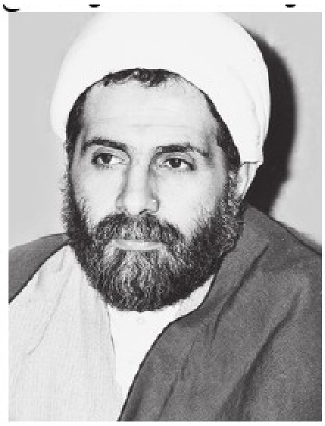
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص۸ تهران - خبرگزاری فرانسه، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۸ و ۹، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۱۴، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

مردم دراثر عـدم اجرای قانون»؛ «تبعیض بین مسئولین دولتی و مردم»؛ «پیامدهای ناهنجار اجتماعی، سیاسـی و اقتصادی ناشـی از واگذاری بی رویه زمین»؛ قانون احزاب؛ قانون شوراها؛ بی توجهی به تذکرات نمایندگان و ضعف مدیریت وزیر کشور.

گزارش روزنـامه جمهـوری اسـلامی از جلسه امروز مجلس حـاکی است: در ادامه دسـتورکار رسـیدگی به استیضـاح وزیر کشـور، حجت الاسـلام هاشـمی رفسـنجانی رئیس مجلس، ضـمن سـخنانی در دفاع از وزیر کشور با اشاره به اسـتقلال عمل نمایندگان در طرح استیضاح گفت: «یـک واقعیت الآـن در کشورمـان وجود دارد و در مجلس هم می بینیم به عنوان کسـی که مرجع خیلی مراجعـات هسـتم [که] یک توقعـاتی، انتظـاراتی گاهی در نماینـدگان یا ائمه جمعه، شخصـیت های روحانی وجود دارد که گاهی بیش از حـد قانون است؛ یعنی یک چیزی را از مجری می خواهنـد و مجری هم دچـار یـک تضـادی واقع می شود. ازطرفی مسئولی را نصب کرده بایـد از آن حمـایت کند [چون] اگر بنا شود رئیس یک دستگاه اجرایی نسبت به افراد زیردست خود حمایت لازم را نکند و یا صرف یک مراجعه و یا چند مراجعه نسبت به آنها سـخت گیری کند و آنها را تضـعیف کند مخصوصاً کاری مثل کار وزارت کشور [دراین صورت] مجری [و] هیچ مسـئولی احساس امنیت و شجاعت کار را نمی کند.»

علی‌اکبر ناطق نوری وزیر کشور

رئیس مجلس در ادامه سخنان خود با اشاره به نظرهای موافق و مخالف نمایندگان مجلس درمورد عملکرد استانداران گفت: «حرف هایی که آقایـان گفتنـد به شـخص آقـای نـاطق [نـوری] به عنـوان وزیر کشـور متوجه شود. مسـائلی گفته انـد از شـهرداری، از اسـتانداری یعنی اسـتانداری ها بعضـی از آنها عزل شدنـد و یا اسـتعفا دادند و این طور که ایشان توضـیح دادند در موقع خودش هم عمل شده است. باز به این استیضاح کشـیده و بااینکه آقایان می دانند آنها عزل شدند و یا اینکه استعفا دادند و رفتند و اسنادی که ایشان خواندند قانع کننده بود که ایشان در حد لازم اقدام کرده اند.» وی افزود: «کل اصل دفاع من برای این است که فکر می کنم که نبودن آقای ناطق [نوری] الآن در هیئت دولت ضـرر عمـده ای برای انقلاب دارد و فکر نمی کنم که نماینـدگان این را با این توضـیحاتی که عرض می کنم بخواهند تحمل کنند.»

پس از توضـیحات رئیس مجلس، وزیر کشـور به ادامه پاسـخ به مـوارد استیضـاح - که از جلسه قبـل ناتمـام مانـده بود - پرداخت. وی در بخشـی از سـخنان خود متن نامه فرمانـده سپاه خطاب به رئیس مجلس شورای اسـلامی درباره یکی از موضوعات مطرح شده در اظهارات استیضاح کنندگان را به

این شرح قرائت کرد: «به پیوست گزارش منطقه ۸ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی درارتباط با سپاه منطقه که همه دور از حقیقت در برنامه استیضاح وزیر کشور [مطرح] شده است، جهت اطلاع و استماع نمایندگان ارسال می گردد. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ضمن اعتقاد به اینکه مجلس شورای اسلامی در رأس همه امور بوده و بعد از ولایت فقیه بالاترین مرجع تصمیم گیری در کشور است از اینکه در شرایطی که رزمندگان اسلام درحال نبرد و فتح سنگرها یکی پس از دیگری هستند از طرح چنین مسائلی آن هم به طور یک طرفه از تریبون مجلس متأسف بوده و ضمن اعتراض به دخالت غیرقانونی بعضی نمایندگان مجلس در این منطقه امیدوار است که پیگیری مجدانه و رسیدگی به این مسئله ازطریق مجلس محترم شورای اسلامی صورت پذیرد.»(۱)

گفتنی است در جلسه روز ۱۵ آبان نیز علی اکبر ناطق نوری وزیر کشور، در دفاعیات خود ضمن اشاره به این نکته که مسئولیت وزارت کشور را در شرایطی پذیرفته که «جو ترور و وحشت، کشور را فراگرفته بود و هرروز ترورهایی در تهران انجام می شد»، افزود: «تنها و تنها پذیرفتن پست وزارت برای انجام وظیفه و احساس مسئولیتی بود که در آن وضع بحرانی نمودم.» وی با اشاره به آنچه مشکلات به جامانده از نظام گذشته در دستگاه های دولتی اعم از رشوه، کم کاری و وجود ضوابط دست وپاگیر خواند، گفت که برای اصلاح این وضع از عناصر نهادهای انقلابی در اداره کشور از سطح وزارت تا بخشداری و «از مدیریت تا بایگانی» دعوت به همکاری کرده است. ناطق نوری سپس تصریح کرد: «امروز قریب به اتفاق مسئولین در سطح استانداری ها، فرمانداری ها، بخشداری ها، مدیران کل وزارتخانه ها در استان های مختلف، از جوان های سپاهی و جهادی و دانشگاهی مسلمان هستند که براساس وظیفه اسلامی انقلابی خود این چنین کارها را پذیرفته اند.»

وزیر کشور همچنین خاطرنشان کرد: «دررابطه با استانداران، فرمانداران و بخشداران اضافه می کنم که به غیراز مسئولیت خود که نمایندگی سیاسی دولت است، مسئولیت های وزارتخانه هایی مثل بازرگانی، کشاورزی و غیره [را] نیز بر دوش دارند. برادران و خواهران، خوب می دانید که وزارت بازرگانی در اکثر شهرها دفتر و مدیر ندارد و این فرمانداری است که جای آنان کار می کند، بار آنان را بر دوش می کشد و تبدیل به یک سوپرمارکت شده است. البته ضرورت انقلاب اقتضا می نمود و هنوز نیز اقتضا می کند بار را به دوش بگیرند تا ان شاءالله دفاتر سایر وزارتخانه ها تأسیس شود و مسئولیت خودشان را [به عهده] بگیرند.»

ناطق نوری در ادامه سخنان خود در این جلسه ضمن اشاره به مشکلات توزیع کالا و ارزاق عمومی در شرایطی که وزارت کشور فاقد ردیف بودجه ای برای تأمین نیرو و امکانات مورد نیاز دراین زمینه است، به طور تلویحی بخشی از مشکلات و تخلفات مورد اشاره نمایندگان موافق استیضاح را نتیجهٔ درگیری ناخواسته فرمانداری ها و بخشداری ها با مسئله توزیع دانسته و سپس به سایر مسائل و مشکلات عنوان شده ازسوی استیضاح کنندگان پاسخ داد.(۲)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۲، صص ۸، ۱۳ و ۱۵.

به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، امروز و در پایان جلسه استیضاح، رأی گیری به عمل آمد و وزیر کشور با ۱۴۶ رأی موافق، ۷۲ رأی مخالف و ۱۳ رأی ممتنع از مجلس شورای اسلامی رأی اعتماد گرفت.(۱)یادآور می گردد صادق خلخالی، سیدعبدالله واحد موسوی لاری، سیدمحسن موسوی تبریزی، محسن رهامی، سیدکاظم اکرمی، عطاءالله مهاجرانی، رشیدیان، حسین هاشمیان، فؤاد کریمی، سازگارنژاد، محمدحسن دانش آشتیانی، لطیف صفری و ایرج صفاتی دزفولی ازجمله نمایندگانی بودند که طرح استیضاح را امضا کرده بودند(۲) همچنین در خلال دو جلسه استیضاح تا پیش از رأی گیری، ۳ نفر از نمایندگان امضا کننده شامل الله بداشتی، سیدمحمدحسین محمدی و عطاءالله مهاجرانی انصراف خود را از استیضاح به رئیس مجلس اعلام کردند(۳)

۱

سفیر ژاپن در دیدار با رئیس مجلس شورای اسلامی خواستار خویشتن داری ایران در خلیج فارس شد. در همین حال مشکلات دیپلماسی ژاپن برای تأثیرگذاری بر روند رویدادها در جنگ ایران و عراق مورد بررسی دو روزنامه پرتیراژ امریکایی قرار گرفت.

امروز سفیر ژاپن در دیدار با حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، ضمن اظهار علاقه به گسترش روابط دو کشور خواستار عملی نشدن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز شد.(۴)

همچنین رادیو امریکا در گزارشی به نقل از نشریه اقتصادی و مالی وال استریت ژورنال اعلام کرد: «همگام با افزایش میزان مخاطرات جنگ ایران و عراق برای منافع چند میلیاردی ژاپن در منطقه خلیج فارس، مقام های توکیو به خاطر تخفیف التهاب جنگ سه ساله با بی میلی به فعالیت های دیپلماتیک کشیده می شوند.» به نوشته این روزنامه «ژاپن برای حفظ منافع و مصالح بازرگانی خود در ایران به تلاش افتاده است. ... [به این دلیل که] برای تأمین نیازمندی های نفتی خود بیش از هر منبع دیگر به ایران وابسته است. ... اگرچه ارزش مبادلات بازرگانی ژاپن با عراق از یک میلیارد دلار در سال تجاوز نمی کند، بااین همه ژاپن به خاطر ناخشنودی احتمالی هواداران عراق در میان کشورهای عربی ازجمله عربستان سعودی و امارات عربی متحده از جانب گیری در جنگ خلیج فارس خودداری می کند.»

این روزنامه در ادامه آورده است: «بااینکه چند شرکت ژاپنی برای تکمیل طرح [ساخت مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی] انتخاب شده اند، بااین همه به خاطر تهدیدهای عراق چنین به نظر می رسد که اعزام کارکنان ژاپنی به محل بنا به ملاحظات ایمنی و امنیتی بازهم به تعویق خواهد افتاد. از سوی دیگر، دولت ژاپن برای تسهیل پیگیری ساختمان مجتمع پتروشیمی ایران و ژاپن ۵ درصد مالکیت آن را خریداری کرده و برای گروه میتسویی شریک ژاپنی مجتمع پتروشیمی، تسهیلات اعتباری بیشتری را فراهم آورده است.» به نوشته وال استریت ژورنال، مجتمع مذکور «سرآمد تأسیسات پتروشیمی در خاورمیانه [غرب آسیا] و یکی از بزرگ ترین این گونه تأسیسات در دنیا است و به گفته مقام های ایران

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱.

۲- همان، ص ۱۱.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۲، ص ۸.

۴- اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم، ۱۳۸۶، ص ۲۸۰.

در نخستین سال بهره برداری، ۱۰۰ میلیون دلار بر تولید ناخالص ملی خواهد افزود.»(۱)

علاوه براین، روزنامه کریستین ساینس مانیتور نیز دراین باره آورده است: «ژاپن به تازگی دریافته است که دست یافتن به نفوذی در خاورمیانه [غرب آسیا] تا چه اندازه برای یک قدرت خارجی دشوار است.» به نوشته این روزنامه شینتارو آبه وزیر امور خارجه ژاپن، که در ابتدا هشدار عراق (برای حمله به تأسیسات پتروشیمی ایران و ژاپن) را واجد «عنصر یک جنگ روانی» با هدف وادارکردن ژاپن به تحمیل فشار به ایران برای پایان دادن به جنگ ازطریق مذاکره ارزیابی کرده بود با دریافت دومین هشدار عراق، این تهدید را جدی گرفت و معاون خود را به منطقه فرستاد. آبه با وجود شکست مأموریت معاون خود «هنوز می گوید که به اعتقاد او عراق می کوشد از حمله به مجتمع پتروشیمی خودداری ورزد تا مناسبات دوستانه اش را با ژاپن حفظ کند.» ساینس مانیتور به نقل از "منابع دیپلماتیک" افزوده است: «اگر عراق درخواست های پیاپی آبه را نادیده بگیرد و تهدیدش را در بمباران مجتمع به اجرا بگذارد، وی با آبروریزی زیادی روبه رو خواهد شد. در همین حال به گفته این منابع، دولت توکیو باید این واقعیت را درک کند که تقریباً به طور کامل از ابزار لازم برای نفوذ در رویدادهای منطقه بی بهره است.»(۲)

۱

وزیر بازرگانی انگلیس در پایان دیدار خود از بغداد از همکاری شرکت های انگلیسی در ساخت خط لوله جدید صادرات نفت عراق خبر داد. هم زمان وزیر مشاور در امور خارجی یونان نیز در چارچوب روابط اقتصادی و بازرگانی این کشور با عراق راهی بغداد شد.

پل شانون وزیر بازرگانی انگلیس، در مصاحبه با خبرگزاری رویتر گفت: «انتظار دارد شرکت های انگلیسی ۲۵ درصد در کنسرسیومی که ساختن این خط لوله را به عهده گرفته سهیم بشوند.» رویتر افزود: «کشورهای امریکا، فرانسه، آلمان غربی و ژاپن جزء این کنسرسیوم هستند.» به گفته این خبرگزاری «این خط لوله حوزه های نفتی عراق در جنوب این کشور را به خط لوله ای که نفت عربستان را به بندر سعودی ینبع در دریای احمر منتقل می کند، متصل خواهد کرد و حجم تولید نفت عراق را به دو برابر؛ یعنی حدود ۵/۱ میلیون بشکه در روز افزایش خواهد داد.»(۳)

امروز همچنین خبرگزاری فرانسه از آتن گزارش داد: کارلوس پاپولیاس وزیر مشاور در امور خارجی یونان که مسئولیت روابط این کشور با جهان عرب را نیز در دولت یونان برعهده دارد، برای یک دیدار رسمی دوروزه از عراق عازم بغداد شد. این خبرگزاری به نقل از منابع رسمی در آتن گفت: «پاپولیاس در این سفر با مقامات عراقی درمورد مسائل منطقه و جنگ ایران و عراق گفت وگو خواهد کرد.» خبرگزاری فرانسه افزود: «علاوه براین، وزیر مشاور یونان که در این سفر توسط یک هیئت بلندپایه اقتصادی و بازرگانان یونانی همراهی می شود، در بغداد درباره روابط اقتصادی و بازرگانی میان دو کشور و به ویژه شرکت های یونانی مستقر در عراق مذاکره می کند.»(۴)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، رادیو امریکا، ۱۷/۸/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه امریکایی وال استریت ژورنال.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۳۳ و ۳۴، رادیو امریکا، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۲۴ و ۲۵، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، صص ۱۵ و ۱۶، آتن - خبرگزاری فرانسه، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۱

پاسخ عراق به قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل درباره جنگ ایران و عراق به عنوان سند رسمی این سازمان پذیرفته شد. در همین حال یک مقام وزارت امور خارجه پاکستان از قطعنامه مذکور به سبب نادیده گرفتن مواضع ایران انتقاد کرد. رادیو بغداد در گزارشی اعلام کرد: مجمع عمومی سازمان ملل متحد و شورای امنیت پاسخ رسمی عراق به قطعنامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت درباره جنگ عراق و ایران را «به عنوان سندی از اسناد رسمی اش تلقی کرد.» این رادیو اضافه کرد: «مجمع عمومی سازمان ملل متحد پاسخ عراق را که نماینده دائمی عراق در سازمان ملل متحد تقدیم کرده در جدول کار خود زیر عنوان "نتایج و آثار ناشی از دراز [طولانی] شدن نزاع مسلحانه میان عراق و ایران" مندرج کرده است.»(۱)

دراین حال نیاز نایک معاون وزارت امور خارجه پاکستان، در انتقاد از قطعنامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل گفت: «در این قطعنامه مواضع ایران نادیده گرفته شده است.» وی ضمن دفاع از امتناع نماینده پاکستان در دادن رأی به قطعنامه مزبور در شورای امنیت، تأکید کرد: «مطالب این قطعنامه و رأی گیری با عجله درمورد آن، به ضرر کوشش هایی است که برای حل عادلانه این مسئله انجام می گیرد.» معاون وزارت امور خارجه پاکستان خاطرنشان کرد که «این کشور براساس موضع بی طرف خود در جنگ عراق و ایران نقش سازنده ای در سازمان ملل برای پیشرفت در حل این مسئله ایفا نموده و اگر رأی گیری با عجله انجام نمی گرفت و پیشنهادات نماینده ایران در قطعنامه مطرح می شد، شاید پیشرفتی برای حل این مسئله به دست می آمد.» نایک یادآور شد: «سال قبل نیز پاکستان از دادن رأی پیرامون قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل درمورد جنگ عراق و ایران امتناع کرد.»(۲)

۲

سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس ضمن تأیید قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل متحد درمورد جنگ ایران و عراق، بار دیگر از مجامع اسلامی و بین المللی خواستند به تلاش های خود برای پایان دادن به جنگ ادامه دهند. خبرگزاری آسوشیتدپرس از دوحه گزارش داد: «سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای حفظ آزادی کشتیرانی در منطقه خلیج فارس، جزئیات یک استراتژی مشترک نظامی را مورد بررسی قرار دادند.» آسوشیتدپرس به نقل از «مقام های مطلع» اعلام کرد که «شورا رسماً بر قطعنامه شورای امنیت مبنی بر ضرورت پایان جنگ و تضمین آزادی کشتیرانی در تنگه هرمز صحه گذاشت، اما قرار است احتیاطاً برخی طرح های امنیتی به مرحله اجرا درآید.»

از سوی دیگر به گزارش خبرگزاری قطر، عیسی عزیز الکواری وزیر اطلاعات قطر و سخنگوی اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس، در یک نشست مطبوعاتی اعلام کرد که این اجلاس

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص۴، رادیو بغداد، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص۲۴.

«درارتباط با جنگ ایران و عراق به تلاش های میانجیگرانه [سازمان] کنفرانس اسلامی، سازمان ملل متحد، جنبش عدم تعهد و برخی از کشورهای عربی و تلاش خود شورای همکاری های خلیج فارس جهت ارائه یک راه حل صلح آمیز به این مخاصمات اشاره داشت.» به گفته وزیر اطلاعات قطر، این اجلاس «در پشت درهای بسته اقدام دفاعی مشترک کشورهای عضو را مورد بحث قرار داده و گزارشی نیز دراین مورد ازسوی کمیته نظامی این شورا قرائت شد.» وی همچنین افزود: «رهبران کشورهای عضو شورا پیشنهادات پیرامون یکپارچه ساختن سیاست های اقتصادی کشورهای عضو را مورد بحث و گفت وگو قرار دادند.» الکواری به نقل از دبیرکل اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس افزود: «مسئله تلاش های شورا جهت پایان دادن به اختلافات بین اعراب مورد بررسی قرار گرفت و تلاش های اخیر جهت میانجیگری بین بغداد و دمشق و همچنین مراکش و الجزایر که بر سر مسئله صحرای غربی با یکدیگر اختلاف دارند، مورد توجه قرار گرفت.»(۱)

روزنامه گاردین (چاپ انگلیس) نیز در شماره امروز خود نوشت: «امروز پس از پایان کنفرانس معلوم خواهد شد که شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در مقابل عملی شدن تهدید جمهوری اسلامی درزمینه مسدودکردن تنگه هرمز از خود چه عکس العملی نشان خواهند داد.» به نوشته گاردین، «قدرت نظامی شش کشور عربی حوزه خلیج فارس درمجموع شامل ۱۹۰ هزار پرسنل نظامی، ۹۰۰ تانک، ۳۵۰۰۰۰ خودروی زرهی و ۴۳۰ فروند هواپیمای جنگنده است. درعین حال، قدرت دریایی این کشورها درمجموع به ۳۶ فروند ناوچه جنگی مجهز به موشک های اگزوست بالغ می شود.» بااین حال، این روزنامه خاطرنشان ساخت: «باوجودی که کشورهای خلیج فارس با دخالت نظامی دولت های بزرگ در منطقه مخالف اند، اما شواهد زیادی حاکی از آن است که این کشورها از دخالت موقت ابرقدرت ها در منطقه ناراضی نبوده، آن را اقدام نسبتاً مناسبی می دانند.»(۲)

۱

محافل نزدیک به وزارت دفاع امریکا اعلام کردند مقامات امریکا مصمم اند در واکنش به انفجارهای بیروت، ضمن پرهیز از اقدام گسترده - که خطر شروع جنگ را خواهد داشت - مجازات هایی را علیه بعضی از گروه های شیعه طرف دار ایران اجرا کنند.

گزارش خبرگزاری فرانسه دراین باره حاکی است: «براساس اطلاع واصله از محافل نزدیک به پنتاگون، پاسخ امریکا به انفجارهای بیروت احتمالاً به صورت اقدامات انفرادی خواهد بود تا مجازات های دسته جمعی که ممکن است موجب جنگ عمومی شود.»

این خبرگزاری همچنین با اشاره به اظهارات دیروز رئیس جمهور امریکا مبنی بر پرهیز از اقدام "کورکورانه" در واکنش به انفجارهای بیروت گفت: «به نظر می رسد این اظهارات مؤید آن است که واشنگتن علی رغم تصمیم برای مجازات عاملین انفجار، قصد ندارد با کمک اسرائیل به یک

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۱۶، دوحه - خبرگزاری قطر، ۱۸/۸/۱۳۶۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص۲۴، رادیو آزاد، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

عملیات تنبیهی وسیع علیه سوریه دست زند.» خبرگزاری مذکور به نقل از یک مقام امریکایی در واشنگتن، که خواست نامش فاش نشود، اقدام تلافی جویانه امریکا را «یک دخالت محدود نظامی» در لبنان دانست زیرا به گفته این مقام امریکایی اقدام نظامی علیه یکی از دو کشور ایران و سوریه «خطر شروع جنگی را در بر خواهد داشت که نتایج آن قابل پیش بینی نیست.»(۱)

بااین حال، رادیو کلن در بررسی احتمالات مربوط به عملیات نظامی قریب الوقوع امریکا در لبنان گفت: «ازجمله اهداف امریکا می توان به مواضع شیعیان بنیادگرا و متعصب در بعلبک در جلگه بقاع و حومه های جنوبی بیروت اشاره کرد.» این رادیو همچنین با اشاره به مشکل موجود بر سر راه حمله انتقام جویانه به مواضع ایران افزود: «بدون آگاهی سوریه که این منطقه و من جمله بعلبک را که مرکز پاسداران انقلاب ایران و هم مسلکان لبنانی آنهاست کنترل می کنند، کاری صورت نگرفته و نمی تواند بگیرد.» کلن در پایان با اشاره به مناطق تحت نفوذ سوریه و رژیم صهیونیستی در لبنان پیش بینی کرد حتی اگر امید اندکی برای امریکا ازنظر حل اختلافات داخلی لبنان باقی بماند، این امر موجب ازبین رفتن تکیه گاه های قدرت و نفوذ اسرائیل و سوریه در لبنان نخواهد شد.(۲)

۱

تلاش هیئت اعزامی اعراب به دمشق برای بحث درمورد استقرار آتش بس در درگیری های طرف داران و مخالفان عرفات در شمال لبنان به جایی نرسید. درعین حال برخی نشانه ها از احتمال توافقِ آتش بس با انجام ترتیباتی برای خروج یاسر عرفات از لبنان حکایت دارد.

جک تامسون خبرنگار اعزامی رادیو بی بی سی به دوحه، محل برگزاری اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس، در گزارشی با اشاره به سفر روز گذشته «هیئتی متشکل از وزیران ارشد عربستان سعودی، کویت، الجزایر، تونس و یمن شمالی» به دمشق به منظور ترغیب حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، به پایان دادن به جنگ میان جناح های فلسطینی رقیب در داخل و اطراف بندر طرابلس، گفت: «آشکار است که کشورهای میانه روی عرب که از رهبری آقای عرفات حمایت می کنند پرزیدنت حافظ اسد را بیش ازپیش زیر فشار گذاشته اند. ... اما از لحن تفسیرهایی که رسانه های خبری رسمی سوریه در ۲۴ ساعت گذشته پخش کرده اند چنین برمی آید که پرزیدنت اسد به هیچ وجه تمایلی ندارد به حمایت خود از جناح های مخالف آقای عرفات خاتمه دهد.»

خبرنگار بی بی سی در ادامه به سفر خالد الحسن یکی از مسئولان ارشد سازمان آزادی بخش فلسطین به دوحه و درخواست وی از رهبران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای نجات عرفات «از یک شکست نظامی تحقیرآمیز در لبنان» اشاره کرد و افزود: «کار اجلاس سران در دوحه که قرار بود به بررسی تهدید امنیت خلیج فارس ازسوی جنگ ایران و عراق بپردازد، اکنون تحت الشعاع موضوع دودستگی در درون سازمان آزادی بخش فلسطین قرار گرفته است.»(۳)

امروز همچنین دبیرکل سازمان ملل با انتشار بیانیه ای «خواستار برقراری فوری آتش بس میان

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۲۱ و ۲۲، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۲۰ و ۲۱، رادیو کلن، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۱۶، رادیو بی بی سی، ۱۷/۸/۱۳۶۲.

فلسطینی های متخاصم در طرابلس لبنان شـد.» خبرگزاری آسوشـیتدپرس نیز گزارش داد: پارلمان کویت در اجلاس امروز خود «تصـمیم گرفت که کمـک هـای مـالی خود به سوریه را به دلیـل اتخاذ مواضع علیه عرفات ازطرف این کشور قطع کنـد و از سایر کشورهای عضـو شورای همکاری خلیـج فارس خواست اقـدام مشابهی به عمل آورنـد.» آسوشـیتدپرس یادآور شـد: «حجم کمک های کویت به سوریه به ۲۶۵ میلیون دلار در سال بالغ می شود.»(۱)

ص: ۶۱۱

۱- روزنامه کیهان، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص۲۴.

روزشمار جنگ چهارشنبه ۱۸ آبان ۱۳۶۲ ۳ صفر ۱۴۰۴ ۹ نوامبر ۱۹۸۳

۱

درپی تصمیم روز گذشته فرماندهان عملیاتی برای ادامه مرحله سوم عملیات والفجر۴ در غرب ارتفاعات کانی مانگا و در وهله اول تصرف یال های غربی شاخ تارچر (۱۶۸۰ و ۱۷۴۰) و پیشروی در جاده چوارتا - نالپاریز، امروز محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، که اجرای عملیات در ارتفاعات تا جاده مذکور را بر عهده داشت، با حضور در قرارگاه فرماندهی خاتم در دره تفی(۱) طرح مانور این لشکر را تشریح کرد.

محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)
و مهدی زین‌الدین فرمانده لشکر۱۷ علی‌بن‌ابی‌طالب(ع)

همت در تشریح مانور یگان خود، با بیان اینکه علاوه بر یال های غربی شاخ تارچر در نظر دارد برای تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ و یال غربی آن نیز اقدام کند، افزود: عراقی ها از یال غربی ۱۹۰۴؛ یعنی ارتفاع ۱۷۰۰ روی یال های غربی شاخ تارچر تسلط دید و تیر دارند، درنتیجه برای تثبیت یال های غربی شاخ تارچر باید این ارتفاع (۱۷۰۰) نیز تصرف شود و تصرف ارتفاع ۱۷۰۰ نیز بدون تصرف ۱۹۰۴ مقدور نیست. وی همچنین اعتقاد داشت

ص: ۶۱۳

۱- در این جلسه غلامعلی رشید، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست، محمدابراهیم همت، مهدی زین الدین و حسین خرازی شرکت داشتند.

که خط پدافندی مطمئن و مستحکم باید از یال های غربی ارتفاع ۱۹۰۴ به سمت غرب ادامه یابد.

براساس طرح مانور، در یال های غربی شاخ تارچر، ارتفاع ۱۹۰۴ و یال غربی آن (۱۷۰۰) درمجموع ۶ گردان شامل ۳ گردان مانوری از لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و ۱ گردان مانوری از تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان ارتش وارد عمل می شوند و با هریک از یگان های مذکور یک گردان احتیاط نیز در نظر گرفته شده است.(۱)

مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز ضمن اشاره به اقدامات دشمن در ایجاد انواع استحکامات و موانع (مین گذاری، کشیدن سیم خاردار و...) در دره میانه و منطقه هدف این یگان، توضیح داد که برای تصرف اهداف این لشکر، ۳ گردان در نظر گرفته شده است و قرار است ۱ گردان نیز از تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان همپای گردان های این لشکر در غرب کانی مانگا از ارتفاعات غربی به سمت جاده چوارتا - نالپاریز و سپس تا جنوب کلزآسیاب به اجرای مانور بپردازد(۲)

پس از این جلسه و درحالی که یگان های خودی مشغول کسب آمادگی برای اجرای عملیات در شب آینده بودند، از خط مقدم منطقه غرب کانی مانگا خبر رسید که نیروهای عراقی ارتفاع شمال غربی دره میانه را خالی کرده و چند کیلومتر دورتر در ارتفاع جنوب غربی دره میانه مستقر شده اند.(۳) به بیان دیگر، ارتش عراق با این اقدام خط خود را در این منطقه صاف کرد. درحقیقت فرماندهان عراقی باتوجه به عملیات دو شب پیش نیروهای خودی در این منطقه که طی آن نیروهای لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) با پیشروی ازسمت راست و چپ این ارتفاع درصدد محاصره آن برآمده بودند، با عقب کشیدن نیروهای عراقی مستقر در این ارتفاع آنها را از خطر محاصره شدن نجات دادند. اخباری که متعاقب این عقب نشینی به دست آمد نشان می داد که فرماندهی منطقه ای عراق علاوه بر حفظ خط مقدم خود در این منطقه، در دشت هایندل در جنوب این منطقه نیز (۲ کیلومتری شمال غربی نالپاریز) درحال تشکیل یک خط و ایجاد استحکامات دفاعی برای محافظت از نالپاریز است.

پس از عقب نشینی عراق از ارتفاع شمال غربی دره میانه، فرماندهان خودی درمورد ادامه عملیات در این محور دچار تردید جدی شدند. به منظور بررسی این موضوع جلسه ای با حضور برخی فرماندهان(۴)* در قرارگاه فرماندهی خاتم برگزار شد. عزیز جعفری معتقد بود که با این عقب نشینی بخشی از اهداف مورد نظر عملیات فرداشب در محور جاده غرب کانی مانگا

۱- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، ۱۲/۸/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵۹ و ۱۶۰؛ و- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، ۲۹/۷/۱۳۶۲ تا ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵۳، ۱۵۵ و ۱۵۶.

۲- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۵۹ و ۱۶۰؛ و- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۶۸ - ۱۵۳.

۳- نیروهای لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) پس از عقب نشینی عراق از ارتفاع شمال غربی دره میانه، بلافاصله در آن منطقه مستقر شدند. طبق گفته مهدی زین الدین، اقدام عراق در تخلیه این ارتفاع به قدری تعجیلی بود که آنها فرصت نکردند جسد ۷۰ تن از افراد خود را از منطقه خارج کنند. (سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، محسن رخصت طلب و داود رنجبر، از ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص۲۲)

۴- * شرکت کنندگان در این جلسه عبارت بودند از غلامعلی رشید، عزیز جعفری، محمدابراهیم همت و مرتضی قربانی.

خودبه خود تأمین شده است و معقول نیست که برای باقیمانده آن (حدود ۵/۱ کیلومتر) باتوجه به تلفات احتمالی، یک عملیات انجام شود؛ غلامعلی رشید نیز این استدلال را پذیرفت.

در ادامه این جلسه محمدابراهیم همت پیشنهاد کرد که لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) در دو مرحله ارتفاع یال های غربی تارچر (۱۶۸۰ و ۱۷۴۰)، دو ارتفاع ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ و یال های غربی آن را تصرف کند و لشکر۵ نصر نیز که دارای ۹ گردان نیرو است از جاده چوارتا – نالپاریز به سمت جنوب تک کرده و دشت خرمال را تصرف کند و سپس این دو لشکر در شمال دشت هایندل (شمال غربی نالپاریز) با یکدیگر الحاق کنند. کلیات این طرح مورد موافقت حاضران قرار گرفت و غلامعلی رشید نیز بلافاصله تلفنی نظر محسن رضایی را جویا شد و او نیز موافقت خود را با این طرح اعلام کرد.

پس از آن، جلسه با حضور غلامعلی رشید، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست و حسن دانایی فر دنبال شد. شرکت کنندگان به نوعی از همکاری ارتش در ادامه کار و شرکت آنها در عملیات آفندی اظهار ناامیدی کرده و به عنوان نمونه به عدم به کارگیری لشکر۳۰ گرگان که از مدت ها قبل حضور آن در منطقه اعلام شده بود اشاره کردند. ازاین رو غلامعلی رشید اعلام کرد: برای ادامه عملیات باید با اراده جدیدی وارد کار شویم و فقط به نیروهای سپاه اتکا کنیم. در برآوردی هم که از گردان های یگان ها صورت گرفت، مشخص شد که کل موجودی نیروهای سپاه حداکثر ۱۹ گردان است. بدین ترتیب که لشکر۵ نصر ۹ گردان، تیپ۳۳ المهدی(عج) ۶ گردان، لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) ۲ گردان و لشکر۱۴ امام حسین(ع) ۲ گردان، البته فرماندهان حاضر در جلسه به این نکته هم توجه داشتند که ممکن است نیروهای تازه نفسی از اعزام های جدید به یگان های دیگری چون لشکر۳۱ عاشورا و ۸ نجف ملحق شوند.(۱)

از سوی دیگر، درزمینه رویدادهای صحنه نبرد فرماندهان با ابراز رضایت از دقت و کاردانی بالای خمپاره اندازها درباره تأثیر این سلاح در منطقه نیز اخباری را نقل می کردند که ازجمله آن انفجار یک کامیون حامل حدود ۲۰ هزار مین براثر اصابت گلوله های خمپاره بود. واحد شنود نیز مکالمه ای از عراقی ها را کشف کرده بود که در آن، دو تن از فرماندهان عراقی از وجود یک تانک ایرانی و شلیک این تانک به سمت عراقی ها در ارتفاع ۱۸۸۱ اظهار نارضایتی کرده و طبق گزارش شنود یکی از فرماندهان به طرف دیگر گفته بود که این تانک ایرانی پدر ما را درآورده است.

علاوه براین، در منطقه دره میانه، ۱۳ تن از عراقی ها که با قرار قبلی خود را در یکی از شیارها پنهان کرده بودند، توانستند در یک فرصت مناسب به سمت رزمندگان ایرانی آمده و خود را تسلیم کنند.

در همین حال، خبرهای رسیده به فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، حاکی است عراق در خطوط مقدم خود تقریباً در هر منطقه ای که امکان داشته است درحال احداث استحکامات، حفر کانال و کشیدن سیم خاردار و مین گذاری می باشد.(۲)

۱- سند شماره ۲۸۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۷۵ – ۱۶۶.

۲- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۶۱ و ۱۶۲.

عزیز جعفری همچنین اعلام کرد دشمن درصدد است تا نیروهای عادی را از منطقه خارج کرده و به جای آن نیروهایی از گارد ریاست جمهوری عراق را که از زبده ترین نیروهای زمینی عراق هستند در خطوط مختلف جایگزین یا به عنوان نیروی احتیاط در منطقه مستقر کند.(۱)

۱

با گذشت بیش از دو ماه از تخلیه شهرهای مریوان و بانه و روستاهای اطراف این شهرها،(۲) فراهم نشدن محل اسکان کافی برای اهالی این مناطق از یک سو و بی رغبتی اهالی برای سکنی گزیدن در مکان های تعیین شده از سوی دیگر، موجب گردیده مردم مناطق مذکور همچنان در اطراف این شهرها در وضعیت بلاتکلیف و با حداقل امکانات به زندگی خود ادامه دهند. بااین حال ساکنان این مناطق از هیچ گونه کمکی به نیروهای خودی فروگذار نمی کنند. دو گزارش زیر به نوعی بیانگر وضعیت عمومی اهالی بومی منطقه است.

فرماندهی سپاه مریوان در نامه ای محرمانه دراین باره نوشته است:

«طبق درخواست قرارگاه باتوجه به حساسیت منطقه و اجرای عملیات والفجر۴، سپاه مریوان اقدام به تخلیه نزدیک به ۴۰ روستا از مردم نمود و مردم با اعتماد و حسن نیتی که نسبت به سپاه داشتند، با کمترین امکانات ممکن فقط وسایل مورد نیازشان را برداشته و به علت نبودن مسکن مناسب در کپرها، ... و چادرها سکونت کرده و متأسفانه ازسوی استانداری نیز به دادن وعده اکتفا شده و در عمل به نفع آنان هیچ اقدامی صورت نگرفته است. با این وضعیت مردم با محرومیت ها ساختند و لب فروبستند و در بعضی روستاها هدایایی نیز برای رزمندگان ایثارگر ارسال گردید؛ من جمله در بخش ساوجی تابه حال ۳۹ گاو برای رزمندگان سر بریده و هرروز ۲ رأس گوسفند و ۱۰۰۰ عدد نان برای نیروهای خودی به خط ارسال می نمایند.»(۳)

علاوه براین، در بولتن اطلاعاتی وزارت کشور هم با تأکید به مشکل اسکان اهالی این مناطق آمده است:

«درپی گذشت دو ماه از تخلیه شهر مریوان و بانه، اقدامات انجام شده ازسوی مسئولین بسیار اندک بوده و مشکلات ۷۰ هزار آواره این دو شهر مرزی همچنان به قوت خود باقی است. در ۱۴ روز آخر تخلیه شهر بانه، ۱۵۰ دستگاه چادر در یکی از پارک های سقز نصب شده که فقط یک خانوار در آن اسکان یافته اند و صرفاً جمعیت هلال احمر ازنظر آذوقه کمک هایی به جنگ زدگان

۱- سند شماره ۲۹۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۶۳.

۲- شهرهای بانه و مریوان در حد شمالی و غربی منطقه عملیاتی والفجر۴ واقع شده و این دو شهر محور مواصلاتی منطقه عملیاتی بودند، لذا برای در امان ماندن اهالی از حملات هوایی دشمن و همچنین حفاظت و امنیت منطقه ضروری بود تا مردم این شهرها و به ویژه روستاهای نزدیک تر به منطقه عملیاتی در کوتاه مدت تخلیه شوند.

۳- سند شماره ۴۳۴۳۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) به قرارگاه عملیاتی شمال غرب، ۱۳۶۲/۸/۱۹.

کرده و کار اسکان آوارگان در داخل استان پایان یافته است. گفته می شود ۳۰ دستگاه خانه سازمانی نیز برای اسکان اهالی بانه در سقز آماده است که به کسی واگذار نشده است. اردوگاه های سنندج و سروآباد در ۴۰ کیلومتری مریوان نمی تواند ۲۰ هزار آواره مریوانی را اسکان دهند و اردوگاه سروآباد خالی است و کسی در آن اسکان نیافته است. مسئول جمعیت هلال احمر کردستان اظهار داشت این جمعیت برای همه آوارگان در خارج استان جا و مکان مناسب در اختیار دارد، اما مردم کمتر حاضر به ترک منطقه هستند.»(۱)

۱

عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی امروز نیز در مناطق نقده، محور سنندج - کامیاران و شمال بانه دست به اقداماتی زدند. در همین حال و هم زمان با افزایش فعالیت سازمان کومه له و حزب دمکرات در جنوب محور سنندج - مریوان، نیروهای خودی نیز عملیات هایی را برای مقابله با فعالیت های عناصر ضدانقلاب در مناطق عمومی بانه و اشنویه اجرا کردند.

امروز عناصر ضدانقلاب در ۷ کیلومتری نقده به یک کمپرسی شخصی که از پیرانشهر عازم نقده شده بود، کمین زدند. در این حادثه ۲ غیرنظامی شهید شدند و ۱ تن نیز زخمی شد. مهاجمان پس از اجرای کمین کمپرسی را به آتش کشیده و منطقه را ترک کردند.(۲)

در همین حال، در شرق محور سنندج - کامیاران، ۱۰ تن از افراد حزب دمکرات که برای اخاذی از مردم وارد یک روستا شده بودند در حوالی روستای ترازوله به کمین نیروهای سپاه افتادند و چند تن از آنان کشته یا زخمی شدند که جنازه ۲ تن از کشته ها در منطقه درگیری باقی ماند.

در شمال بانه هم حدود ۵۰ تن از افراد وابسته به سازمان مارکسیستی مائوئیستی کومه له برای گرفتن مالیات از مردم وارد روستای صدبار شدند و با جمع کردن مردم در مسجد روستا قصد سخنرانی داشتند، اما اهالی روستا با قطع سیم بلندگوی مسجد و سردادن شعارهای اعتراض آمیز مانع اقدام آنها شدند. افراد کومه له نیز ضمن گروگان گرفتن ۱۸ تن از مردم، آنجا را ترک کردند. مهاجمان پس از آنکه ۱۰ کیلومتر از روستا دور شدند، ۱۴ تن از گروگان ها را آزاد کرده و ۴ تن دیگر را با خود بردند(۳)

یک منبع اطلاعاتی از افزایش تحرکات سازمان کومه له و حزب دمکرات در منطقه عمومی ژاورود در جنوب محور سنندج - مریوان خبر داد. طبق گزارش این منبع، ۱۰۰ نفر از افراد سازمان کومه له و ۱۵۰ نفر از افراد حزب دمکرات کردستان ایران و هیز شاهو در اطراف روستاهای رشنش، دادنه، میانه، سفید بن و خواشت، عملیات گشت و جوله انجام می دهند. مسئولان عملیاتی این دو گروه نیز در روستای میانه جلسات هماهنگی تشکیل داده اند و احتمال دارد به پایگاه های سالیان، آویهنگ و هویه حمله کنند. این منبع اضافه کرده است که عناصر

۱- سند شماره ۲۳۰۰۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن سیاسی اطلاعاتی وزارت کشور، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۳۰.

۲- سند شماره ۳۵۵۱۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات نقده به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه انقلاب اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۶.

کومه له در این منطقه از گردانی هستند که حدود یک ماه و نیم پیش تشکیل شده است.(۱)

از سوی دیگر، نیروهای خودی نیز عملیات هایی را برای مقابله با افراد مسلح غیرقانونی انجام دادند که مهم ترین آنها چنین است:

در حوالی روستای کندسوره در جنوب غربی بانه، نیروهای قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به تعدادی از افراد مسلح وابسته به گروه های ضدانقلاب حمله کردند. در درگیری ایجادشده ۴ تن از افراد ضدانقلاب کشته و ۸ تن نیز زخمی شدند.(۲)

همچنین نیروهای خودی در شرق اشنویه عملیاتی را علیه افراد گروه های مسلح غیرقانونی اجرا کردند که در جریان آن ۳ تن از عناصر وابسته به این گروه ها زخمی شده و منطقه را ترک کردند. طبق اخباری که بعدها به دست آمد یکی از این افراد هنگام انتقال در حوالی روستای جلدیان در جنوب اشنویه به هلاکت رسیده است.(۳)

هم زمان با حوادث مذکور و در ادامه پناهندگی عناصر گروه های ضدانقلاب به نیروهای خودی امروز هم ۲ فرد مسلح از افراد وابسته به گروه های شورشی خود را به نیروهای سپاه سنندج تسلیم و ضمن تحویل اسلحه درخواست امان نامه کردند. یک تن از این افراد از حزب دمکرات و فرد دیگر یک زن و از افراد وابسته به سازمان کومه له بود(۴)

در همین زمینه خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز اعلام کرد که در طول چند روز گذشته (از چهاردهم تا هجدهم آبان ماه) در منطقه سقز ۱۵ نفر از وابستگان گروه های مسلح شامل ۸ عضو کومه له، ۶ عضو حزب دمکرات و یک تن از افراد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) خود را به نیروهای سپاه این ناحیه معرفی و خواستار دریافت امان نامه شده اند.

طبق این گزارش در ارومیه نیز در چند روز اخیر ۱۰ تن از عوامل گروه های مسلح غیرقانونی خود را به سپاه معرفی کرده اند. خبرگزاری جمهوری اسلامی علت اصلی روی گردانی این افراد را اجرای عملیات پاک سازی نیروهای خودی در منطقه آلان در جنوب غربی سردشت و اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه عمومی شیلر ذکر کرده است.(۵)

۱

درپی اظهارات هفته گذشته عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات کردستان ایران، مبنی بر توافق درباره بندهایی از طرح خودمختاری کردستان در شورای ملی مقاومت(۶) که وی تصویب نهایی آن را به روزهای آینده و اعلام رسمی توسط مسئول سازمان مجاهدین خلق (منافقین) موکول کرده بود،

۱- . سند شماره ۳۵۹۱۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۰/۸/۱۳۶۲.
۲- سند شماره ۳۵۵۱۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از عملیات ناحیه به عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۵/۸/۱۳۶۲. ۱۲. سند شماره ۳۵۵۱۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی اشنویه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
۳- سند شماره ۳۵۵۱۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی اشنویه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۴- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۶- به روزشمار ۱۲/۸/۱۳۶۲ مراجعه شود.

امروز مسعود رجوی در پاریس اعلام کرد که تمامی گروه های وابسته به شورای ملی مقاومت (که وی ریاست آن را بر عهده دارد) طرح خودمختاری کردستان ایران را تصویب کرده اند.

دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری در مقاله ای تحلیلی طرح خودمختاری در این برهه زمانی را به نوعی پوشش تبلیغاتی برای گریز از شکستی دانست که نیروهای خودی در منطقه عمومی آلان و منطقه شیلر در عملیات والفجر۴ به آنها تحمیل کرده اند. در این مقاله علاوه بر اشاره به حمایت تبلیغاتی رسانه های غربی از این طرح و بررسی علل آن، بمباران شیمیایی مناطق کردنشین توسط ارتش عراق به نوعی تغییر راهبرد رژیم صدام از اتکاء اصلی به گروه های مسلح غیرقانونی و دردست گرفتن ابتکارعمل در این مناطق عنوان شده است. بخش هایی از این بررسی تحلیلی چنین است:

حزب دمکرات به دنبال ضرباتی که از اوایل سال ۱۳۶۲ ازطرف رزمندگان اسلام متحمل شده بود قصد داشت که با تشکیل کنگره ششم حزب در داخل کشور یک جریان سیاسی و تبلیغاتی ایجاد کرده تا بلکه بتواند آثار حملات رزمندگان اسلام را بدین وسیله تخفیف دهد. پس از عملیات افتخارآفرین در منطقه آلان سردشت و پیروزی های بزرگ آن (تصرف محل برگزاری کنگره و فرار ضدانقلابیون و انتقال تشکیلات گروهک ها به خاک عراق) و حرکت های سیاسی جمهوری اسلامی (مطرح کردن امان نامه و جریان اتمام حجت با ضدانقلاب) و تأثیر آنها بر امنیت کردستان، اربابان امپریالیستی ضدانقلابیون برای جبران این شکست ها سعی کردند که با عنوان کردن طرح خودمختاری ضمن جلوگیری از بازتاب این پیروزی ها پیکر سیاسی رو به مرگ گروهک ها را سرپا نگه دارند.

در مرحله اول تهاجم امپریالیزم خبری، سعی می شود تا با نسبت دادن بمباران های شیمیایی در منطقه کردستان - که توسط رژیم بعثی صورت گرفته است - به جمهوری اسلامی، ضدانقلاب داخلی را که درنتیجه همکاری با رژیم بعثی ازسوی مردم در تنگنا قرار گرفته است نجات بخشند؛ زیرا ضدانقلاب در طول سلطه چندین ساله اش بر بخش عظیمی از مناطق کردنشین جوی ایجاد کرده بود که گویا دولت عراق پشتیبان مردم کردستان ایران بوده و پشتیبانی و تدارک گروهک ها نیز به همین منظور می باشد، ولی تحولات منطقه و سرکوب ضدانقلابیون داخلی به موازات جنگ تحمیلی (به خصوص پس از عملیات والفجر۲) و سقوط منطقه راهبردی حاج عمران، باعث گردید تا رژیم بعثی از اتکاء خود به ضدانقلابیون داخلی کاسته و خود مستقیم وارد کارزار شود. دراین رابطه عراق سعی کرد ازطریق بمباران های متوالی شهرهای مرزی و به طور وحشیانه به مردم منطقه چنین تفهیم کند که امنیت آنها در سایه حضور ضدانقلاب در منطقه بوده است. ضدانقلاب نیز هم زمان با بمباران های فوق کوشید این خط را در مردم تقویت کند و به تعریف خود و رژیم بعثی بپردازد که برای نیل به این هدف معمولاً دو مرحله را در نظر می گرفت:

در ابتـدا، با تکـذیب این بمباران ها ازسوی رژیم بعثی و نسبت دادن آنها به جمهوری اسـلامی، به دلیل قساوت بیش از حـد صدامیان در بمبـاران مناطق مسـکونی، ضـدانقلاب به شـدت ازسوی مردم کردسـتان تحت فشار قرار گرفته و ادعای ضـدانقلاب مبنی بر بمباران مناطق توسط جمهوری اسلامی بیشتر به منظور خروج از این فشار می باشد.

مرحله دوم تهاجم تبلیغاتی اسـتکبار غرب و بلندگوهایش به عنوان تصویب خودمختاری کردسـتان ازسوی شورای ملی مقاومت نیز همانند مرحله اول با تمسـخر و اسـتهزاء مردم منطقه روبه رو شـد و هیـچ گونه بازتابی در منطقه نداشـته که مهم ترین دلیل خنثی شدن توطئه های تبلیغاتی فوق عدم دقت کافی برای زمینه سازی ازسوی ضدانقلاب و موضع انفعالی آنها ناشی از عملیات والفجر۴ بوده است.(۱)

۱

ستاد مشترک جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) از هماهنگی گروه های ضدانقلاب ایرانی با نظامیان عراقی، کرد های مسلح تحت حمـایت عراق و اتحـادیه میهنی کردسـتان عراق (طالبـانی ها) از یک سو و هماهنگی نیروهای جلال طالبانی با ارتش عراق از سوی دیگر به منظور مقابله با نیروهای ایرانی در منطقه چوارتا(۲) خبرداد.

گزارش سـتاد جنـگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشـهدا(ع) به فرمانـدهی این قرارگاه حاکی است: امروز نماینـدگان گروه های حزب دمکرات ایران، جلالـی هـا (طالبـانی ها) و بعثی ها و نماینـده و سرپرست جاش های عراقی جلسه ای در اطراف برزنجه تشکیل داده تا با وحدت و همکاری یکدیگر علیه جمهوری اسلامی بجنگند.

در گزارش بعـدی این سـتاد نیز آمـده است: فرمانـده جلالـی هـا در منطقه چوارتـا به نام بکرحاج صـفر نامه ای به فرمانـده نظامی قرارگاه سیدصادق نوشته و از وی تقاضای کمک نظامی و تسلیحاتی کرده تا آنها هم در جنگ علیه ایران در منطقه چوارتا کمک کنند و فرمانده سپاه یکم ارتش عراق هم دستور داده است مهمات دراختیار آنان قرار داده شود.(۳)

۲

اظهـارات دیروز یـک مقـام رسـمی در عراق مبنی بر تصـمیم این کشور به انهـدام تأسـیسات نفتی ایران به عنوان راهی برای پایـان دادن به جنـگ، امروز انعکـاس گسترده ای در رسـانه هـای خـارجی داشت. در همین حـال مقامـات ایران تصـمیمات مرتبـط بـا وقوع یـک بحران احتمالی در خلیج فارس را بررسی کردند.

ص: ۶۲۰

۱- سند شماره ۱۱۳۷۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۲، ۲۷/۸/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴.

۲- چوارتا در غرب منطقه عملیاتی والفجر۴ و در غرب ارتفاعات کانی مانگا قرار دارد.

۳- سند شماره ۲۰۸۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سـتاد مشترک جنگ های نامنظم به فرمانـدهی قرارگاه حمزه سیدالشـهدا(ع)، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

به گزارش رادیو اسرائیل، «مفسران غرب تهدیدات عراق را مبنی بر هدف گیری تأسیسات نفتی ایران بسیار جدی تلقی کرده و اظهار داشتند که این مسئله باعث تشدید بحران در خاورمیانه [غرب آسیا] خواهد شد.» این رادیو افزود: «مفسران غرب همچنین گفتند که تاریخ حمله عراق به تأسیسات ایران به رویدادهای فعلی لبنان و درگیری امریکا در این منطقه بستگی دارد. درصورتی که ایالات متحده علیه سوریه به یک اقدام تلافی جویانه دست بزند، عراق نیز موقعیت را برای درهم کوبیدن تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک مغتنم خواهد شمرد.»(۱)

از سوی دیگر، احتمال پیدایش شرایط تازه ای درزمینه گسترش جنگ در منطقه خلیج فارس، مقامات تصمیم گیرنده در ایران را بر آن داشت تا راه حل های مختلفی را مورد بررسی قرار دهند. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی دراین باره نوشته است: «[در جلسه سران قوا] درباره جنگ، احتمال رسیدن به بستن تنگه هرمز و عواقب آن و چراغ سبز نشان دادن به شوروی برای ارعاب غرب و راه باز شدن جهت همکاری با شوروی درصورت بسته شدن تنگه هرمز بحث شد.»(۲)-(۳)

همچنین به نوشته روزنامه کیهان ناخدا اسفندیار حسینی فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، در بازدید اخیر خود از پایگاه هوایی - دریایی بوشهر و اسکادران های مستقر در آن به بررسی آمادگی رزمی پرسنل منطقه دوم دریایی بوشهر - خارک پرداخت(۴) در همین زمینه رادیو اسرائیل نیز امروز در گزارشی گفت: «هم زمان با تهدیدات عراق دایر بر اینکه قصد دارد تأسیسات نفتی جزیره خارک را با خاک یکسان کند، ناخدا اسفندیار حسینی فرمانده نیروی دریایی جمهوری اسلامی، طی دیداری از جزیره خارک آمادگی نظامی قوای ایران را در این جزیره مورد ارزیابی قرار داد.» این رادیو افزود: «گزارش های قبلی حاکی از آن بود که جمهوری اسلامی ایران به

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۸/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، رادیو اسرائیل، ۱۸/۸/۱۳۶۲.
۲- حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت روز ۲۱/۸/۱۳۶۲ (سه روز پس از تدابیر اتخاذشده در جلسه امشب سران قوای کشور) از موافقت رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران با بهبود روابط ایران و اتحاد شوروی خبر می دهد، اما در یادداشت مربوط به روز ۵/۹/۱۳۶۲ می نویسد: «... پیش ازظهر، احمدآقا آمد و از تردید امام درمورد اظهار تحسین و روابط با شوروی اطلاع داد.» (ر.ک: اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، صص۲۸۲ و ۲۹۶). یادداشت های حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در روزهای بعد نیز حاکی از گفت و گو با امام خمینی دراین مورد است اما درهرحال به نظر می رسد تلاش ها برای بازسازی روابط با شوروی که در این دوره زمانی درقالب یک سیاست بازدارنده دربرابر مداخله قدرت های غربی در خلیج فارس پیگیری می شد از دستورکار خارج و در سال های بعد به ویژه درپی تغییراتی که در دوره زمامداری میخائیل گورباچف در سیاست خارجی شوروی به ظهور رسید دوباره از سر گرفته شد. در اینجا توضیح این نکته نیز لازم است که درحال حاضر تنها منبع موجود برای اطلاع از پاره ای تصمیمات جمهوری اسلامی در مقاطعی از جنگ که بنا به ملاحظات وقت اعلام عمومی نمی شد، خاطرات روزنوشت آقای هاشمی رفسنجانی است و به این دلیل، به نظر می رسد تنها شیوه قابل قبول برای ارزیابی گزارش های روزشمار دراین زمینه اعتماد به سازگاری روایاتی از این دست با روند کلی رویدادها و تحولات کشور در دوران جنگ باشد.
۳- اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم، ۱۳۸۶، ص ۲۸۰.
۴- روزنامه کیهان، ۱۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

تدابیر امنیتی خود در خلیج فارس افزوده تا درصورت لزوم بتواند تنگه هرمز را ببندد.» رادیو اسرائیل در ادامه گزارش خود بار دیگر ضمن اشاره به خبر ورود یک ناوشکن امریکایی همراه با یک رزم ناو بزرگ به بندر دوبی یادآور شد که این بندر در مجاورت تنگه هرمز قرار دارد.(۱)

علاوه براین امروز روزنامه فیگارو (چاپ پاریس) با اشاره به سخنان اخیر وزیر امور خارجه فرانسه در مجلس این کشور درمورد تحویل سوپراتانداردهای فرانسوی در زمان تعیین شده به عراق نوشت: «افشای این مطلب ازسوی شسون نشان می دهد که اولین اخبار منتشره راجع به فروش این هواپیماها صحیح بوده است.» فیگارو براین اساس، ضمن اشاره به اظهارات روز گذشته یک مسئول عالی رتبه عراقی افزود: «ازنظر رهبران بغداد، بمباران تأسیسات نفتی خارک اجتناب ناپذیر تلقی می شود.»(۲)خبرگزاری رویتر نیز در گزارشی به انتشار جزئیات بیشتری از سخنان اخیر وزیر امور خارجه فرانسه پرداخت که حاکی است شسون تهدیدات ایران را مبنی بر بستن تنگه هرمز "غیرواقعی" دانسته و گفته است بستن این تنگه ازنظر فنی امکان پذیر نیست.(۳)

درعین حال گزارش خبرگزاری آلمان غربی حاکی است رهبران شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در اجلاس دوحه «مسئله رویارویی با بسته شدن تنگه هرمز را ازطریق ساختن یک لوله نفتی که کشورهای حوزه خلیج فارس را با عمان مرتبط می سازد مورد بحث و گفت وگو قرار دادند.»(۴)خبرگزاری رویتر دراین زمینه به نقل از «منابع صنعتی» گزارش داد که «عربستان سعودی درحال ساختن یک مخزن نفتی شناور است تا خطر مسدودشدن تنگه هرمز را به حداقل برساند.» به گفته منابع مذکور «عربستان سعودی ساختمان این مخزن را که ابعادی نامعلوم داشته و در خارج از تنگه هرمز قرار می گیرد آغاز کرده است.» رویتر به نقل از منابع مورد اشاره ظرفیت این مخزن را بین ۵/۱ تا ۳ میلیون تن برآورد کرده است.(۵)

۱

تعدادی از رزمندگان ایرانی که در یکی از مناطق عملیاتی والفجر۴ براثر بمباران شیمیایی عراق مصدوم شده بودند، ۷۵ تا ۸۰ درصد بینایی خود را از دست دادند. خبرگزاری جمهوری اسلامی امروز ضمن اعلام این مطلب افزود این تعداد که در بیمارستان طرفه تهران بستری شده اند همچنین «به کلی اشتهای خود را از دست داده اند.» بنا به این گزارش، یک رزمنده مصدوم در تشریح حمله شیمیایی صورت گرفته در عمق ۴۰ کیلومتری خاک عراق گفت: «چهار فروند هواپیمای عراقی در منطقه اقدام به بمباران کرده که براثر انفجار بمب ها گازی بی رنگ که بوی پیاز گندیده یا گاز بوتان می داد در فضا منتشر شد که بوی آن تا ۶ ساعت پس از انفجار نیز به مشام می رسید. افرادی که در این فضا تنفس کردند دچار سوزش و قرمزی

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۳۵، رادیو اسرائیل، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۷، رادیو اسرائیل، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۲، ص۷، منامه - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۱۷، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

چشم ها شـده و حالت تهوع شدیـدی به آنان دست داد.» رزمنده دیگری از قول پزشـکان معالجش گفت که «۸۰ درصد بینایی خود را از دست داده و تنها رنگ های سیاه و سفید را از فاصله یک تا دو متری تشخیص می دهد.» خبرگزاری جمهوری اسلامی یادآور شده است: «اغلب مجروحین این حادثه، ارتشی، بسیجی و عضو سپاه پاسداران بوده و در بین آنان عده ای از امدادگران هلال احمر و وزارت بهداری نیز وجود دارند.»(۱)

همچنین درپی درخـواست ایران از سازمـان ملـل برای تحقیق دربـاره اسـتفاده عراق از سـلاح هـای شـیمیایی در جنـگ، رادیو اسـرائیل در گزارشـی اعلام کرد: «دولت ایران، عراق را متهم کرد که در درگیری هـای اخیر دو کشور سـلاح هـای شـیمیایی به کـار برده است.» این رادیو با اشاره به نامه سـعید رجایی خراسانی نماینـده دائم ایران در سازمان ملل، افزود: در این نامه خواسـته شده تا «به نماینده سازمان ملل که قبلاً برای بررسی خرابی های ناشی از جنگ به منطقه رفته بود وکالت داده شود تا با آزمایشی بر روی سلاح های مزبور صحت ادعای ایران را تأیید کند.» رادیو اسـرائیل اضافه کرد رجایی خراسانی «درباره نحوه حملات سـخنی نگفت، ولی افزود که اطلاعات و وقایع لازمه را در گزارشی جداگانه بعداً تسلیم دبیرکل سازمان ملل خواهد کرد.»(۲)

۱

رئیس کـل بانـک مرکزی جمهوری اسـلامی اعلام کرد بـاوجود شـرایط جنگی، مازاد تراز پرداخت های ایران در سال گذشـته حـدود ۶ میلیارد دلار بوده است.

محسن نوربخش رئیس کل بانک مرکزی ایران

محسن نوربخش امروز در مصاحبه با خبرنگاران داخلی و خارجی ضمن اشاره به موضوع تحمیل جنگ و آثار آن بر اقتصاد کشور گفت: «این جنگ که از ۴ سال پیش آغاز شده در همه ابعاد و زمینه ها، جنگی نابرابر بوده است. براساس آمار منتشـره ازجانب منابع رسـمی بین المللی و صـندوق بین المللی پول، عراق در آغاز حمله به ایران از ۳۰ میلیـارد دلار ذخیره ارزی برخوردار بود و کمک های سالیانه ای که ازطریق حکومت های شیخ نشین خلیج فارس به این رژیم می شود - که همچنان ادامه دارد - بالغ بر ۱۸ تا ۲۰ میلیارد دلار تخمین زده می شود. همچنین این کشور در آغاز جنگ از مازاد درآمـدی معادل ۶۰ درصد بودجه برخوردار بود و در مقابل، جمهوری اسـلامی ایران در همان هنگام با تنگنای اقتصادی شدیدی که حاصل فشار

۱- همان، ص۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۸، رادیو اسرائیل، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

کشورهای امپریالیستی جهان بود مقابله می کرد. قسمت اعظم ذخایر ارزی ما در ابتدای جنگ توسط امریکا بلوکه شده و غیرقابل استفاده مانده بود. ازنظر فروش نفت و درآمدهای ارزی حاصل از آن با مشکلات زیادی روبه رو بودیم و از سوی دیگر، اقتصاد ما با کسری بودجه مواجه گردیده بود.»

رئیس کل بانک مرکزی سپس به مقایسه وضعیت فعلی اقتصاد ایران و عراق پرداخته و افزود: «ذخایر ارزی رژیم عراق درحال حاضر درحدود ۲ میلیارد و ۳۰۰ میلیون دلار است و میزان بدهی این کشور بیش از ۶۰ میلیارد دلار تخمین زده می شود و از دو سال پیش، هر سال با کسری بودجه ای معادل ۶۰ درصد درآمدهایش روبه رو است و این درحالی است که میزان بدهی های ایران به کشورهای خارجی که پیش از انقلاب اسلامی بالغ بر ۱۵ میلیارد دلار بود، هم اکنون به کمتر از یک میلیارد دلار و حتی چیزی حدود ۵۰۰ میلیون دلار کاهش یافته و ازنظر ذخایر ارزی ما موفق شدیم در سال گذشته تراز پرداخت های مثبت داشته باشیم و به مازاد تراز پرداخت بالغ بر ۶ میلیارد دلار دست یافتیم و این نشانه ای از روند مثبت اقتصاد ما می باشد.» وی ذخایر ارزی کشور تا پایان سال ۱۳۵۷ را بالغ بر ۱۸ میلیارد دلار عنوان کرد و درمورد ذخایر بانک ها بعد از انقلاب اسلامی اظهار کرد: «به طورکلی دارایی های بانک ها بعد از انقلاب اسلامی افزایش یافته و میزان سپرده های مردم در بانک ها سال گذشته به طور متوسط رشدی معادل ۳۸ درصد داشته است.»

نوربخش درباره مسئله تورم در کشور ضمن رد امکان انتشار اسکناس بدون پشتوانه گفت: «درمورد تورم هیچ کشوری را نمی توان یافت که درحال جنگ باشد و از هیچ کشور دیگری نیز کمک نگیرد و تورمی پایین تر از ۱۰ درصد داشته باشد و درحال حاضر [براساس] برآوردهای انجام شده تورم در کشور ما حدود ۲۰ درصد می باشد که با شرایط جنگی فعلی رقم قابل دفاعی است.» وی درمورد چگونگی مهار تورم و ابزار مورد استفاده تصریح کرد: «مهم ترین ابزاری که در شرایط حاضر برای خنثی کردن اثرات تورم از آن استفاده می کنیم، نظارت و کنترل دولت بر توزیع می باشد.» رئیس کل بانک مرکزی درمورد هزینه های جنگ اعلام کرد: «این هزینه ها سالانه ۳۰ درصد بودجه را به خود اختصاص می دهد و براساس آمار سازمان برنامه وبودجه تاکنون از تخریب منازل مردم دراثر جنگ رقمی بیش از ۱۵۰ میلیارد دلار خسارت دیده ایم.»(۱)

۱

امروز درزمینه روابط و همکاری های فنی و اقتصادی عراق با کشورهای بلغارستان و امارات متحده عربی اخباری منتشر شد.

به گزارش خبرگزاری عراق، طه یاسین رمضان عضو شورای فرماندهی و معاون اول نخست وزیر عراق، برای دیداری رسمی راهی کشور بلغارستان شد. قرار است وی پس از بلغارستان به کشور

ص: ۶۲۴

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۱۳.

رومانی سفر کند. رمضان هدف از این سفر را «گسترش روابط همکاری» میان عراق و این دو کشور عنوان کرد و افزود که «در جریان دیدار خود اوضاع منطقه، اوضاع بین المللی و تحولات جنگ عراق و ایران را با مقامات بلندپایه رومانی و بلغارستان مورد بحث و بررسی قرار خواهد داد.» در این سفر حسن علی وزیر بازرگانی، محمد فاضل حسین وزیر مسکن و عمران و عصمت کتانی معاون وزیر امور خارجه و تعداد دیگری از مقامات عراقی یاسین رمضان را همراهی می کنند(۱)

رادیو صوت الجماهیر گزارش داد رمضان پس از ورود به صوفیه مذاکرات خود را با گریشا فیلیپو نخست وزیر بلغارستان، درباره «راه های تقویت روابط دوجانبه در تمامی زمینه ها و بررسی روند فعالیت های مشترک عراق و بلغارستان» آغاز کرد(۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری امارات متحده عربی گزارش داد درپی دیدار رسمی بکر محمد رسول وزیر کار و امور اجتماعی عراق از ابوظبی، امروز موافقت نامه ای «پیرامون همکاری تکنیکی درمورد کار و برنامه های اجتماعی» میان عراق و امارات به امضا رسید. بنا به این گزارش، «این موافقت نامه سه ساله اهمیت حمایت از مؤسسات کاری و اجتماعی در امارات را ازطریق مجهزساختن آنها به متخصصین عراقی به ویژه در امور آموزش مورد تأکید قرار می دهد.» این گزارش افزود: «وزیر کار و امور اجتماعی امارات متحده عربی درپی انجام مراسم امضا، موافقت نامه مذکور را آغازی برای همکاری ممتد بین دو کشور درزمینه کار و امور اجتماعی توصیف کرد.»(۳)

۱

برخی اخبار و گزارش ها از روند رو به گسترش روابط مصر با عراق و مواضع مقامات مصری در قبال تحولات جنگ ایران و عراق حکایت دارد. طه یاسین رمضان معاون نخست وزیر عراق در میانه راه خود در سفر به بلغارستان وارد قاهره پایتخت مصر شد و با پطروس غالی وزیر مشاور در امور خارجه مصر، «پیرامون روابط دوجانبه و مسائل خاورمیانه [غرب آسیا] گفت وگو کرد.» روزنامه کیهان با درج این خبر به نقل از «منابع آگاه عربی» افزود: حسنی مبارک رئیس جمهور مصر، پس از دعوت از صدام حسین رئیس جمهور عراق، وی را از قصد خود مبنی بر دیدار از عراق در موقعیتی مناسب مطلع ساخته است. به گفته این منابع دیدار مبارک از عراق ممکن است قبل از پایان سال جاری میلادی انجام بگیرد.(۴)

در همین حال، وزیر امور خارجه مصر ضمن اذعان به کمک تسلیحاتی به عراق، تلاش این کشور برای تغییر موازنه راهبردی میان ایران و عراق در جنگ را رد کرد. به گزارش خبرگزاری آلمان غربی از قاهره کمال حسن علی در مصاحبه با هفته نامه آخرالساعه همچنین اظهار عقیده کرد: «جت های سوپراتاندارد که فرانسه به عراق تحویل داده یک نیروی بازدارنده دراختیار

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۲۴، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۸/۱۳۶۲، ص۸، رادیو صوت الجماهیر، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۲، ص۳۵، ابوظبی - خبرگزاری امارات متحده عربی، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۲۴.

بغداد گذارده است.» وزیر امور خارجه مصر گزارش ها مبنی بر شرکت خلبانان مصری در عملیات جنگ خلیج فارس را تکذیب کرد(۱)

از سوی دیگر، رادیو اسرائیل امروز گزارش داد: «وزیر دفاع مصر ژنرال عبدالحلیم ابوغزاله، امکان دخالت مصر در جنگ خلیج فارس را تکذیب کرد و مطالبی را که مطبوعات کویت دراین مورد از قول وی انتشار داده بودند، بی اساس خواند.» بنا به این گزارش، «روزنامه های کویت از قول وزیر دفاع مصر نوشته بودند که آن کشور ممکن است تحت شرایط معین و درعین همکاری با نیروهای غربی در جنگ خلیج فارس شرکت جوید.»(۲)

۱

سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در بیانیه پایانی چهارمین اجلاس خود در دوحه پایتخت قطر ضمن اعلام حمایت از قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل، از ایران و عراق خواستند به جنگ خود پایان دهند.

گزارش رادیو امریکا دراین مورد حاکی است: رهبران شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در بیانیه خود خواستار «پایان درگیری، تهدید و کینه ورزی علیه کشتیرانی در خلیج فارس» شدند.(۳)رادیو اسرائیل نیز در گزارشی گفت: «سران شش کشور عضو شورای همکاری خلیج [فارس] در اجلاس خود جزئیات برنامه دفاعی خود را به منظور حفظ آزادی رفت وآمد کشتی ها در خلیج فارس در مقابل تهدیدات ایران مورد ارزیابی و تصویب نهایی قرار دادند. آنها همچنین آمادگی خود را برای میانجیگری به منظور خاتمه جنگ ایران و عراق اعلام داشتند.»(۴)به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس از ابوظبی عبدالله بشاره دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس، ضمن آنکه به نمایندگی از این شورا درخواست سازمان ملل برای برقراری آتش بس بین ایران و عراق را مورد تأیید قرار داد، تأکید کرد که سران شورای همکاری «از پذیرش این درخواست توسط عراق استقبال کردند.»(۵)

همچنین روزنامه کویتی الوطن درمورد تصمیم سران شورا در اجلاس دوحه درزمینه یک برنامه دفاعی مشترک، فاش ساخت سران شورای همکاری نسبت به «تشکیل یک نیروی صدهزار نفری در خلیج [فارس] و همچنین تشکیل پایگاه دریایی در عمان به توافق رسیده اند.» الوطن با اشاره به موافقت شورای همکاری با اعتراض کویت به بعضی از بندهای قرارداد امنیتی این شورا افزود: «سران شورای همکاری با طرح بحرین مبنی بر بی طرفی خلیج فارس در عملیات نظامی موافقت کرده اند.»(۶)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵ ، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۵، قاهره - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۷، رادیو اسرائیل، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۵، رادیو امریکا، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۷، رادیو اسرائیل، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶ ، ۲۰/۸/۱۳۶۲، ص۱۱، ابوظبی - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۲، صص ۱۹ و ۲۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲

۱

مقامـات امریکـا امروز اعلام کردنـد تقویت نیروهای نظامی این کشور در خاورمیانه (غرب آسـیا) ارتباطی با پاسـخ احتمالی این کشور به انفجارهای اخیر بیروت در لبنان ندارد. در همین حال نخست وزیر رژیم صهیونیستی، سوریه را یک خطر برای این رژیم دانست.

رادیو امریکـا امروز گزارش داد: «واینـبرگر وزیر دفـاع امریکـا، اعضـای کمیته فرعی دفـاعی این کشور را آگـاه کرد که دربـاره مشـخص نمودن گروه مسئول حادثه انفجار مقر نیروهای تفنگ داران امریکایی در لبنان پیشرفت هایی حاصل شده است.» به گفته این رادیو جلسه کمیته مـذکور «محرمـانه بود ولی یکی از اعضـای آن اطلاعـات مزبور را دراختیـار خبرنگـاران گـذاشت و گفت تقویت نیروهـای ایالاـت متحده در لبنان پاسخ به انفجار[های بیروت] نمی باشد.» وزیر دفاع امریکا خاطرنشان کرد: «تقویت نیروهای امریکایی در خاورمیانه [غرب آسیا] ناشی از تهدیدات عادی می باشد.» رادیو امریکا درعین حال یادآور شد: «دمشق نیروهای خود را به حال آماده باش کامل درآورده است و نیروهـای امریکایی و اسـرائیلی را متهم به انجام یک هجوم گسترده علیه سوریه کرده است، اما مقامات امریکایی و اسـرائیلی چنین خبری را مورد تأیید قرار ندادند و گفتند هیچ گونه اقدامی [تصمیمی] دراین مورد گرفته نشده است.»(۱)

در همین حـال به گزارش خبرگزاری یونایتـدپرس از تل آویو، اسـحاق شامیر نخست وزیر رژیم صـهیونیستی، در اولین مصاحبه تلویزیونی خود گفت: «سوریه در تلاـش بسـیار برای همسـانی استراتژیـک بـا اسـرائیل است و مـا این را یـک خطر می بینیم و بایـد این موضوع را به حساب بیاوریم.» وی همچنین تصـریح کرد: «حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه، آخرین نفر در رشـته رهبران عرب مخالف اسرائیل است.» شامیر افزود: «در زمانی این خطر ازجانب ناصـر در مصـر بود و سـپس پرزیـدنت صدام حسـین در عراق.» وی درعین حال خاطرنشان کرد: «خطر یک جنگ قریب الوقوع با سوریه در میان نیست و افزود پایان جنگ لبنان نزدیک است.»(۲)

۲

منابع مختلف از برقراری آتش بس میان جناح های فلسطینی درگیر در شمال لبنان خبر دادند.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، یاسـر عرفات امشب اعلام کرد آتش بس میان گروه های رقیب فلسـطینی در طرابلس و حومه آن در ساعت ۱۹:۳۰ به وقت محلی (۲۱:۳۰ به وقت تهران) به اجرا درآمد. از سوی دیگر، سـخنگوی ناراضـیان سازمان آزادی بخش فلسـطین در دمشق گفت که «نیروهای وی آماده انـد که از آتش بس متابعت کنند.» بااین حال ۴ ساعت پس از اعلام آتش بس، طرف داران عرفات مـدعی شدند منطقه بداوی همچنان زیر آتش قرار دارد. بنا به این گزارش، «قبلاً یک عضو هیئت نمایندگی [عرب] در دوحه گفته بود آتش بس که توسط یک هیئت

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۵، رادیو امریکا، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۲، ص۳۷، تل آویو - یونایتدپرس، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

نمایندگی عرب در دمشق با شرکت ناراضیان سازمان آزادی بخش فلسطین و یاسر عرفات تهیه و تنظیم شده ممکن است در ظرف ۲۴ ساعت به مورد اجرا گذارده شود.»

همچنین خبرگزاری رسمی لیبی (جانا) نیز گزارش داد: حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه و معمر قذافی رهبر لیبی، در تماس تلفنی موافقت کردند به طور مشترک برای برقراری آتش بس بین نیروهای رقیب فلسطینی تلاش کنند. طبق این گزارش، «توافق تلفنی امشب قذافی به دنبال پادرمیانی هیئت نمایندگی شش کشور عربی اعلام شد.» به گزارش واحد مرکزی خبر به نقل از خبرگزاری فرانسه «دولت امریکا [امروز] از کشورهای منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] خواستار تلاش برای خاتمه دادن به جنگ در شمال لبنان شد.» جمهوری خلق چین نیز خواستار آتش بس میان جناح های درگیر فلسطینی در لبنان شده و حمایت بعضی از کشورهای عرب از شورشیانی که علیه عرفات می جنگند را «غیرقابل تحمل» توصیف کرده است.

خبرگزاری فرانسه در گزارش دیگری اعلام کرد تاس خبرگزاری رسمی شوروی «با سه هفته تأخیر پیام یاسر عرفات به آندروپوف مرد شماره یک شوروی را انتشار داد که عرفات در آن خواستار هرگونه کمک به سازمان آزادی بخش فلسطین شده بود.» بر پایه این گزارش «تأخیر در انتشار پیام عرفات ازسوی تاس به عنوان اعلام موضع شوروی پس از یک دوره تردید و تفکر تلقی شده است.»(۱)

همچنین امروز پیش از اعلام آتش بس میان گروه های متخاصم فلسطینی، رهبران شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در بیانیه پایانی خود در اجلاس دوحه «حمایت شورای همکاری خلیج فارس را از سازمان آزادی بخش فلسطین به عنوان تنها نماینده برحق خلق فلسطین ابراز داشتند.» به گزارش رادیو امریکا «در این بیانیه از ناراضیان مورد حمایت سوریه خواسته شده است که ازطریق مذاکره به اختلافات خود پایان دهند.»(۲)

به گزارش خبرگزاری فرانسه از دمشق، «مطبوعات سوریه امروز ضمن انتقاد از روش عرفات رئیس کمیته اجرایی سازمان آزادی بخش فلسطین، وی را عامل ایجاد اختلاف بین فلسطینی ها دانستند.» بر پایه این گزارش، روزنامه البعث ارگان حزب حاکم بعث سوریه، ضمن یادآوری تلاش های شاه حسین برای متوقف کردن انقلاب فلسطین نوشت: «اگر تلاش های سوریه نبود، دولت اردن تاکنون عرفات را در موافقت نامه کمپ دیوید و طرح ریگان شرکت داده بود.» همچنین روزنامه نیمه رسمی الثوره نیز نوشت: «بین بحرانی که توسط عرفات در شمال لبنان ایجاد شد و نمایش قدرت امریکائیان در دریای مدیترانه ارتباطی وجود دارد. عرفات فساد و سوداگری را جایگزین ارزش های انقلابی مبارزه فلسطینیان نموده است.»(۳)

۱- روزنامه کیهان، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۲۴.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۶، رادیو امریکا، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۳۲، دمشق - خبرگزاری فرانسه، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۹ آبان ۱۳۶۲ ۴ صفر ۱۴۰۴ ۱۰ نوامبر ۱۹۸۳

۱

باتوجه به عقب نشینی نیروهای عراقی از شمال غربی دره میانه و تصمیم به منتفی شدن عملیات امشب - که فرماندهان سپاه در جلسه روز گذشته بدان رسیده بودند - برای اتخاذ تصمیم نهایی دراین باره و همچنین یافتن راهکارهای عملیاتی در ادامه عملیات والفجر۴، امروز جلسه ای با حضور غلامعلی رشید از قرارگاه خاتم سپاه، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سپاه، سرهنگ جمالی، سرهنگ موسوی قویدل (قرارگاه خاتم ارتش) و سرهنگ امیربیگی (فرمانده قرارگاه مقدم حمزه ارتش) تشکیل شد.(۱)

در ابتدا غلامعلی رشید درباره آخرین وضعیت عملیات و عقب نشینی شب گذشته عراق توضیحاتی داد و نظر مسئولان سپاه مبنی بر منتفی شدن عملیات امشب را به فرماندهان ارتش اعلام کرد. وی دراین باره گفت: «دیشب وقتی اطلاع حاصل شد که دشمن از شمال دره میانه عقب رفته است، گفتیم آیا لازم است عملیات امشب را انجام بدهیم؟ چراکه درصورت اجرای این عملیات دشمن به ما فشار می آورد، به نظر من بهتر است صبر کنیم تا بتوانیم یک کار بزرگ انجام بدهیم و به طرف نالپاریز و یا پنجوین حرکت کنیم.» غلامعلی رشید سپس دو راهکار را بدین شرح برای ادامه عملیات مطرح کرد:

۱. تصرف دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ کانی مانگا و یال های شرقی این دو ارتفاع و همچنین پیشروی ازسمت شرق کانی مانگا و تصرف ارتفاعات زله (۱۸۳۰ سنگ معدن، کله قندی و...) و تسلط به تنگه روکان.

۲. تصرف شهر نالپاریز ازطریق پیشروی در غرب کانی مانگا و تصرف قله های ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ و یال های غربی شاخ تارچر از این محور.

در راهکار اول بسته شدن عقبه دشمن عنصر اصلی طرح پیشنهادی*(۲) و مزیت آن نیز اتکای نیروهای خودی به عقبه مطمئن و بخشی از جاده آسفالته گرمک به پنجوین بود.

ص: ۶۳۱

۱- داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم نیز در این جلسه حضور داشت.
۲- * تنگه روکان در میان یال شرقی ارتفاع ۱۹۰۰ و یال غربی ۱۸۳۰(سنگ معدن) قرار داشت.

راهکار دوم نیز باوجود مزایایی همچون مرحله بندی عملیات و شناخت نسبی از زمین و انهدام دشمن، با مشکلاتی نظیر تراکم نیروهای عراق، امکان استفاده دشمن از عقبه مناسب و امکان انهدام نیروهای خودی مواجه بود.

در ادامه جلسه، فرماندهان ارتش با توقف عملیات به منظور ترمیم خط پدافندی و سپس تصرف یال های غرب شاخ تارچر و پیشروی در جاده چوارتا - نالپاریز، موافقت کردند، ولی برای ادامه عملیات و تأمین اهداف اصلی، سرهنگ جمالی پس از گفت وگوی تلفنی با سرهنگ علی صیاد شیرازی(۱) مخالفت وی را با راهکار اول (اجرای عملیات در شرق کانی مانگا و روکان و ارتفاع ۱۸۳۰) اعلام کرد و افزود: پیشنهاد سرهنگ صیاد شیرازی اجرای عملیات بر روی ارتفاعات سورن می باشد. بدین ترتیب جلسه بدون دستیابی به نتیجه خاصی درباره ادامه عملیات پایان یافت.(۲)

پس از این جلسه، فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه سپاه و فرماندهان یگان ها به مقر فرماندهی قرارگاه خاتم (سپاه) فراخوانده شدند تا ضمن بررسی آخرین وضعیت یگان ها، درباره راهکارها و جهت کلی عملیات از شرق یا غرب کانی مانگا گفت وگو کنند.(۳)*

در ابتدای جلسه محمدابراهیم همت و مهدی زین الدین فرماندهان لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) وضعیت یگان های خود را تشریح کردند. همت ضمن ارائه گزارشی از تکمیل خاکریز کانی شایان به سمت رودخانه قزلجه و استقرار تانک، خمپاره انداز و توپ ۱۰۶ میلی متری در پشت آن درباره هماهنگی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان که قرار بود همپای این یگان در عملیات امشب حضور داشته باشد، مطالبی بیان کرد. پس از توضیحات فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) غلامعلی رشید از وی خواست که ترتیبی بدهد تا خاکریز کانی شایان به قزلجه جلوتر کشیده شده و حتی المقدور به تنگه روکان نزدیک شود.

در ادامه، مهدی زین الدین نیز با اعلام اینکه حدود ۱۰۰ نفر از نیروهای لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) شهید یا زخمی شده اند به استحکام خط مقدم این یگان در روی جاده چوارتا - نالپاریز اشاره و از فعالیت بالگردهای عراقی و فشار آنها به نیروهای لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) اظهار گله مندی کرد و خواستار اتخاذ تدابیری برای مقابله با بالگردهای عراقی شد.

پس از آن مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر نیز که مأموریت پیشروی در جاده چوارتا تا نالپاریز را برعهده دارد، از شناسایی کلی منطقه هدف در حد فرماندهان گردان ها گزارش داد. وی همچنین از درگیری نیروهای شناسایی لشکر۵ نصر با نیروهای عراقی در جنوب دشت خرمال خبر داد.

۱- سرهنگ علی صیاد شیرازی و محسن رضایی از روز ۱۷/۸/۱۳۶۲ به تهران رفته بودند.

۲- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۹ - ۱۷؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، ص۱۲.

۳- * شرکت کنندگان در این جلسه عبارت بودند از: غلامعلی رشید، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست، محمد باقری، حسن دانایی فر، علی تجلائی، علی فدوی، محمدابراهیم همت، حسین خرازی، مرتضی قربانی، جعفر اسدی، نصرت کاشانی و داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم.

در ادامه، جعفر اسـدی فرمانده تیپ ۳۳ المهدی(عج) درباره مأموریت این یگان برای شـناسایی ارتفاعات سورن و تصرف آن مطالبی بیان کرد. گزارش وی بیانگر آن بود که تهیه مقدمات، فراهم سازی و اجرای عملیات در این منطقه با مشکلات فراوانی روبه روست و رفع این مشـکلات به زمان طولانی نیاز دارد که باتوجه به تعجیل فرماندهان برای اجرای هرچه سریع تر عملیات و نیز شروع بارندگی در آن منطقه و مشـکلات عمـده ناشـی از آن، امکـان اجرای عملیات در این منطقه بعیـد به نظر می رسـید. غلامعلی رشـید نیز دراین باره اعلام کرد که برای اجرای عملیات در منطقه سورن باید یک ماه دیگر در منطقه بمانیم.(۱)

پس از گزارش فرماندهان یگان ها غلامعلی رشید ضمن توضیح درباره لغو عملیات امشب به تحلیل تحرکات احتمالی عراق پرداخت. وی برای تـداوم عملیـات، تصـرف اهـداف و بازداشـتن دشـمن از حملـه بـه شـاخ تـارچر و شـیخ گزنشـین پیشـنهاد کرد کـه برای تصـرف ارتفاعات ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴، نیروهای خودی از شرق کانی مانگا وارد عمل شده و ضـمن تصـرف ارتفاع سـنگ معدن به تنگه روکان مسلط شوند.(۲)*

در ادامه غلامعلی رشـید با تأکید بر به خطرافتادن دسـتاوردهای عملیات درصورت عدم تصـرف ارتفاع سنگ معدن و تسلط نیافتن به تنگه روکان، مشکلات اجرای عملیات در غرب کانی مانگا را بدین صورت برشمرد:

۱. دشمن در غرب کانی مانگا آرایش گرفته است و هوشیارتر از شرق است. ۲. عقبه ما در غرب کانی مانگا مناسب نیست و در جاده لری از شـیخ لطیف تا بادانه امکان تردد به آسانی وجود نـدارد. ۳. به علت عمق منطقه، توپخـانه هـای خودی در غرب امکان پشتیبانی مناسـب ندارد. ۴. عملیات در غرب نیروی زیادی نیاز دارد که ما از این بابت کمبود داریم.

وی مزیت اجرای عملیـات در شـرق کـانی مانگـا را منـاسب بودن آرایش دشـمن برای حمله نیروهـای خودی، نزدیکی و اتصال مناسب به عقبه ها و امکان پشتیبانی توپخانه ها ذکر کرد. باوجوداین، طرح مورد نظر غلامعلی رشـید نتوانست نظر فرماندهان یگان ها را جلب کند و جلسه بدون نتیجه خاتمه یافت و قرار شد در روز بعد این بحث ادامه یابد. طرح این مباحث مفصل حاکی از آن بود که فرماندهان باوجود بررسی ها و گفت وگوهای طولانی به دلایل متعددی که ذکر شد از دستیابی به یک نتیجه روشن برای ادامه عملیات بازمانده اند(۳)

۱- البته باتوجه به اطلاعاتی که حاضـران در جلسه داشـتند غلامعلی رشـید توضـیح بیشتری دراین زمینه نـداد. ولی بارنـدگی، سـرما، تمام شدن مأموریت نیروهای بسیجی و آمادگی بیش ازپیش دشـمن در این منطقه ازجمله مشـکلاتی بود که فرماندهان بدان ها واقف بودند و عملاً فرصت یک ماهه برای اجرای مراحل بعدی عملیات در منطقه سورن را ناممکن می ساخت.

۲- * بـا تسـلط نیروهـای خودی بر تنگه روکـان، عقبه دشـمن در منطقه پنجوین بسـته می شـد و با چنـد کیلومتر پیشـروی تصـرف نالپاریز ازسمت شرق نیز امکان پذیر می گشت.

۳- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲۷ - ۲۱.

درپی لغو اجرای عملیات امشب و رایزنی برای انجام گام بعدی، مرحله سوم عملیات والفجر۴ پایان یافت.

در این مرحله جمعاً ۳۰ گردان از نیروهای خودی از ۶ یگان سپاه پاسداران به این شرح وارد عمل شدند:

لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) با ۹ گردان؛ لشکر۱۴ امام حسین(ع) با ۹ گردان؛ لشکر۳۱ عاشورا با ۴ گردان؛ لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) ۴ گردان؛ لشکر ۴۱ ثارالله(ع) با ۱ گردان و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) با ۳ گردان.

با اجرای این مرحله از عملیات، ۲۰۰ کیلومتر مربع از سرزمین های عراق ازجمله ارتفاعات شیخ گزنشین و شاخ تارچر از ارتفاع کانی مانگا و مناطقی از غرب کانی مانگا از غرب شیخ المارین تا دره میانه آزاد شد.

از نیروهای دشمن نیز ۷ تیپ از ۶۰ تا ۹۰ درصد منهدم شدند که اسامی و میزان انهدام آنها چنین است:

تیپ۶۰۲ پیاده ۹۰٪؛ تیپ۷۰۳ پیاده ۶۰٪؛ تیپ۱۰۸ پیاده ۵۰٪؛ تیپ۲ گارد مرزی ۶۰٪؛ تیپ۴۳۵ پیاده ۶۰٪؛ تیپ۱ گارد ریاست جمهوری ۸۰٪ و تیپ۱۸ پیاده ۶۰٪.

همچنین حدود ۱۰ هزار نفر از نیروهای عراقی کشته یا زخمی و ۲۰۵ تن از آنان نیز اسیر شدند.

میزان ادوات و تجهیزات انهدامی و غنیمت گرفته شده از دشمن نیز بدین شرح می باشد:

ادوات	غنیمت	انهدام
هواپیما	–	۱ فروند
بالگرد	–	۲ فروند
تانک و نفربر	۶ دستگاه	۲۷ دستگاه
انواع خودرو	۱۵۵ دستگاه	۱۹ دستگاه
انواع توپ	–	۲۷ قبضه
تفنگ ۱۰۶ با خودرو	۲۵ قبضه	۱۰ قبضه
انواع توپ پدافند هوایی	۳۰ قبضه	۱۰ قبضه
موشک ضدهوایی سام۷	۳۵ قبضه	۳ قبضه
انواع خمپاره‌انداز	۴۰ قبضه	۱۲ قبضه

همچنین مقادیر فراوانی مهمات و تجهیزات نظامی نیز منهدم شده یا به دست نیروهای خودی افتاد.(۱)

ص: ۶۳۴

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۱۸ و ۱۱۹.

۱

شهرهـای آبـادان، خرمشـهر و نوار مرزی این دو شـهر در طول امروز و روز گذشـته همچنان هـدف گلوله های توپ و خمپاره های عراقی قرار داشت که براثر آن در شهر آبادان به ۶ باب منزل مسکونی و یک فروشگاه خسارت هایی وارد آمد. در خرمشهر نیز گلوله های توپ به طور پراکنـده به نقاط مختلف شـهر ازجمله دیری فارم، منطقه شـلمچه و منطقه زیـد اصابت کرد. در این حملات ۳۱ تن زخمی و ۲ تن شهید شدند(۱)

علاوه براین، امروز دو فرونـد از هواپیماهای عراقی اطراف پایگاه ایرانخواه در شـرق سـقز را بمباران کردنـد که طبق گزارش ها این اقـدام تلفات و خساراتی درپی نداشته است.(۲)

۲

در دو عملیـات نیروهـای خودی، دو درگیری و یـک مورد مین گـذاری توسـط ضـدانقلاب، تعـدادی از افراد وابسـته به گروه های مسـلح غیرقانونی کشته و ۱۱ تن از افراد خودی نیز شـهید یا زخمی شدنـد. کشف ۵ عدد مین در مهاباد و جنوب سـلماس و تسـلیم شدن ۲ تن از افراد مسلح غیرقانونی از دیگر وقایع امروز در مناطق کردنشین غرب کشور بود.

نیروهای سـپاه ناحیه کردسـتان با اجرای عملیاتی در شـرق محور سنندج - دیواندره، موفق شدند ۳۱ روسـتای این منطقه ازجمله روستاهای نوگران، سـراب سـرخه، کرمیله، هروله، سیاسـران بالا، سیاسـران پایین، کیله سفید، منصور بلاغی، خوزه، چشمه دراز، شاه بلاغی، تیلکو و خضـرلک را پاک سازی کنند. نیروهای خودی در جریان پاک سازی روسـتای کیله سفید با عوامل سازمان کومه له درگیر شدند. در این حادثه تعـداد زیادی از افراد این سازمان کشـته یا زخمی شدند و جنازه ۷ تن از آنان در منطقه درگیری باقی مانـد. همچنین چندین قبضـه انواع اسلحه نیز به غنیمت نیروهای خودی درآمد.(۳)

در منطقه نقـده نیز نیروهای سپاه در ارتفاعات ماسو دایماب علیه افراد حزب دمکرات کردسـتان عملیات کمین اجرا کردنـد که در جریان آن ۳ تن از افراد این حزب کشته شدند.(۴)

همچنین در شـمال غرب سـقز، نیروهای جندالله با عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی درگیر شدند. در این درگیری ۳ تن از افراد خودی شهید و ۴ تن زخمی شدنـد. یک خودروی حامل تیربار نیز به دست افراد مسـلح ضـدانقلاب افتاد. از تلفات مهاجمان اطلاعاتی در دست نیست.(۵)

در حوالی پایگاه برهان در جنوب شـرقی مهاباد هم یک دسـتگاه تراکتور ژانـدارمری به مینی که گروه های مسلح غیرقانونی کارگذاشـته بودند برخورد کرد که براثر انفجار آن یک تن شهید و ۲ تن دیگر زخمی شدند.(۶)

علاـوه براین در جنوب شـرقی هشتیـان مهاجمـان مسلح ضـدانقلاب به افراد تأمین پایگاه قره نساء حمله کردنـد. در این درگیری دوساعته یکی از نیروهای پایگاه زخمی شد.(۷)

ص: ۶۳۵

۱- سـند شماره ۲۹۰۷۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شـهربانی خوزسـتان به اسـتانداری خوزسـتان، ۱۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سـند شماره ۳۶۶۰۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اسـتانداری خوزسـتان (فرماندهی آبادان) به اسـتانداری خوزسـتان (دفتر سیاسی - انتظامی)،

۱۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۸/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۴۱۰۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ازناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

۳- . سند شماره ۳۵۵۱۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از عملیات کردستان به عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه قروه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (عملیات)، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی نقده به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۵۱۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه کردستان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۴۹۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۹۱۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

۷- همان.

در همین حال، امروز در تپه های مشرف به شهر مهاباد، نیروهای ژاندارمری یک عدد مین ضدتانک را که عناصر ضدانقلاب در جاده دکل مخابراتی کار گذاشته بودند، کشف و خنثی کردند. در منطقه هشتراک در نقطه مرزی جنوب غربی سلماس نیز نیروهای سپاه ۴ مین کشف کردند.(۱)

امروز هم یک تن از افراد وابسته به سازمان کومه له با یک اسلحه ژ۳ و ۱۲۰ تیر فشنگ و یک عدد نارنجک در منطقه کوخان بانه و همچنین پدر یکی از سران حزب دمکرات درپیرانشهر خود را به نیروهای سپاه معرفی و درخواست امان نامه کردند.(۲)

۱

امروز ۴۰ تن از خبرنگاران خارجی از آثار و بقایای حمله موشکی عراق به شهر بهبهان بازدید و از مشاهدات خود در محل برخورد موشک به یک مدرسه و تعدادی از واحدهای مسکونی این شهر گزارش تهیه کردند. خبرگزاری جمهوری اسلامی دراین باره گزارش داد: هنگام بازدید خبرنگاران خارجی از ویرانه های مدرسه راهنمایی پیروز که براثر حمله موشکی عراق تخریب شده و جمعی از دانش آموزان آن در سر کلاس به شهادت رسیده بودند، عده ای از دانش آموزان مدارس بهبهان در این محل اجتماع کردند و با دادن شعارهای مرگ بر امریکا، اسرائیل، فرانسه، شوروی و صدام و شعار "جنگ، جنگ تا پیروزی"، نفرت و انزجار خود را از استکبار جهانی و نوکر سرسپرده اش صدام ابراز داشتند که مورد توجه خبرنگاران خارجی قرار گرفت. همچنین لکه های خون دانش آموزان مدرسه پیروز که بر دیوارهای مدرسه به چشم می خورد از عمق فاجعه و مظلومیت دانش آموزان شهید حکایت می کرد که چگونه بی رحمانه توسط موشک های اهدایی شرق و غرب به شهادت رسیده اند.

در جریان این بازدیدها مسئولان درمورد چگونگی فاجعه، تعداد شهدا و خسارات ناشی از آن به خبرنگاران توضیحاتی دادند.(۳)

۲

مقامات عراق همچنان اصرار دارند از تصمیم و توانایی این کشور به انهدام تأسیسات نفتی ایران سخن گویند. این تهدید و ارزیابی تأثیر احتمالی آن بر سرنوشت جنگ امروز نیز مورد توجه محافل خبری غرب قرار داشت. بکر محمد رسول وزیر کار و امور اجتماعی عراق، در مصاحبه با خبرگزاری قطر گفت: «عراق برای دستیابی به یک صلح عادلانه در جنگ با ایران از تمام تجهیزات خود استفاده خواهد کرد.» وی افزود: «درصورت اقدام ایران برای به مرحله عمل درآوردن تهدید خود مبنی بر بستن تنگه استراتژیک هرمز به روی کشتیرانی بین المللی، کشور عراق بی تفاوت نخواهد ماند.» محمد رسول در پاسخ به سؤالی درباره استفاده احتمالی عراق از جنگنده های فرانسوی سوپراتاندارد تأکید کرد: «هیچ یک از تجهیزات بلااستفاده باقی نخواهد ماند.»(۴)

۱- سند شماره ۳۱۷۹۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران سلماس (عملیات) به ستاد سپاه پاسداران منطقه۱۱، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۵۱۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات پیرانشهر به اطلاعات منطقه۱۱، ۱۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶ ، ۲۰/۸/۱۳۶۲، ص۶، ابوظبی - خبرگزاری یونایتدپرس،

۱۹/۸/۱۳۶۲.

روزنامه واشنگتن پست در مقاله ای با عنوان "عراق حرکت جدیدی را در جنگ بررسی می کند"، نوشت: «دیپلمات های غربی و دیگر تحلیل گران امروز اظهار داشتند که به نظر می رسد عراق در نظر دارد با حمله به تأسیسات صادرات نفت ایران برای وادارساختن ایران به مذاکره کوشش های جدیدی را آغاز کند.» روزنامه مذکور با اشاره به تجهیز عراق به هواپیماهای پیشرفته سوپراتاندارد ازسوی فرانسه اضافه کرد: «این کشور علی رغم نظر انگلیس و امریکا استدلال می کند هواپیماهای مذکور وسیله مورد احتیاج عراقی ها برای وادارساختن ایران به مذاکره را تأمین می نماید.» واشنگتن پست افزود: «تا زمانی که عراق نتواند از رسیدن کشتی ها به ترمینال های نفت جلوگیری کند و یا ترمینال ها را به صورت غیرقابل استفاده ای درآورد ایران با خرید اسلحه از دلال های خصوصی و ازطریق این راهروی آبی به جنگ ادامه خواهد داد.»(۱)

واشنگتن پست همچنین در گزارشی به نقل از «منابع نفتی ژاپن در خلیج فارس» خاطرنشان ساخت که حمله به تأسیسات نفت ایران در جزیره خارک «دشوارتر از آن است که عراق می پندارد.» به گزارش رادیو امریکا این روزنامه نوشت: «یکی از مدیران کمپانی های ژاپنی که با رژیم ایران روابط دوستانه ای دارد می گوید جزیره خارک به سبب نصب موشک های ضدهوایی درحقیقت به یک مزرعه ذرت شباهت یافته و ازاین رو لطمه زدن به خارک حتی با موشک های اگزوست دشوار به نظر می رسد.» واشنگتن پست از قول منابع مذکور افزود: «عراق احتمالاً ـ با دستیابی به موشک های اگزوست و هواپیماهای سوپراتاندارد به تانکرهای نفتی که برای بارگیری در نزدیکی ترمینال خارک پهلو گرفته اند حمله خواهد کرد که درصورت موفقیت این طرح و حمله مستقیم به یک نفتکش، راه رفت وآمد نفتکش ها به خارک محدود خواهد شد. پیامد این اقدام افزایش نرخ بیمه کشتی ها خواهد بود که هزینه خرید نفت از ایران را در مقایسه با قیمت رسمی اوپک افزایش خواهد داد و ایران را ناگزیر به کاهش در بهای نفت خواهد ساخت.»(۲)

علاوه براین بی بی سی نیز امروز در تفسیری از پیتر منگلد مفسر این رادیو گفت: «گزارش های مربوط به احتمال حمله عراق به اسکله صدور نفت ایران در جزیره خارک که اهمیت حیاتی دارد، تنها بر اظهارات مقامات ارشد عراق مبتنی نیست بلکه ارزیابی دیپلمات های خارجی در بغداد آن را تأیید می کند.» به عقیده منگلد، «ازکارانداختن این تأسیسات [در خارک] کار نسبتاً آسانی است چون محدود و کوچک است و همین که شعله ور شود خاموش کردن و کنترل حریق بسیار دشوار خواهد بود.»

مفسر بی بی سی درمورد تجهیزات دفاعی ایران در جزیره خارک و پایگاه های دریایی و هوایی بوشهر نیز اظهار عقیده کرد: «شاید برای دفاع از جزیره خارک در مقابل موشک های زمین به زمین ساخت شوروی کار چندانی از ایران برنیاید و بنابراین استراتژی ایران

۱- همان، صص ۹ - ۷، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص۱۸، رادیو امریکا، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

کمافی السابق اتکای زیاد به این تهدید خواهد بود که به عنوان تلافی، تنگه هرمز را خواهد بست. درواقع چنانچه [آیت الله] خامنه ای گفته است تدارکات و آمادگی ایران هم اکنون برای این اقدام محتمل تجهیز شده است.»(۱)

۱

درپی اعلام خبری مبنی بر ازدست رفتن ۷۵ تا ۸۰ درصد بینایی مصدومان حمله شیمیایی اخیر عراق در منطقه عملیاتی والفجر۴، امروز خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «حال مجروحین بمباران شیمیایی اخیر در منطقه بین رودخانه شیلر و ارتفاعات لری که در بیمارستان طرفه تهران بستری هستند رو به بهبودی است و به زودی تعداد قابل توجهی از آنان ترخیص خواهند شد.» دکتر شهجردی رئیس بیمارستان طرفه تهران، ضمن اعلام این مطلب و تشریح وضعیت اولیه این گروه از مصدومان حمله شیمیایی اخیر عراق گفت: «معالجاتی که روی این مجروحین انجام می شود به درمان کارگرانی که در کارخانجات آلومینیم سازی براثر نگاه کردن به قوس الکتریکی دچار عارضه چشمی می شوند، شباهت دارد.» وی اطمینان داد: «اگر این افراد ۷۲ ساعت تحت نظر چشم پزشک در محل تاریکی معالجه شوند، بهبودی کامل خود را بازخواهند یافت. تنها احتمال دارد افرادی که به طور طبیعی از حساسیت چشمی بیشتری برخوردار هستند (که تعداد آنان از ۱۰ درصد بیشتر نمی شود) کمی دیرتر معالجه شوند، اما خوشبختانه احتمال خطر برای آنان وجود ندارد.»(۲)

۲

بازدید خبرنگاران خارجی از مصدومان حملات شیمیایی عراق
در بیمارستان طُرفه تهران

رئیس جمهور امروز در یک نشست مطبوعاتی به سؤالات مطرح شده درباره انسداد تنگه هرمز و احتمال دخالت نظامی امریکا، آینده روابط سیاسی ایران با امریکا، جنگ ایران و عراق و تلاش های سیاسی در جنگ، تأمین نیازهای نظامی ایران، وضعیت اقتصادی کشور، کردستان و نیز مسائل داخلی و انتخابات آینده مجلس پاسخ داد.

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۲، صص ۴۶ و ۴۷، رادیو بی بی سی، ۱۹/۸/۱۳۶۲.
۲- همان، ص۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

بـه گزارش خبرگزاری جمهـوری اسـلامی، آیت الله خـامنه ای در آغـاز این نشـست که به دعـوت وزارت ارشـاد اسـلامی از خبرنگـاران مطبوعات و نماینـدگان رسانه های خارجی در تهران برگزار شـد، در سـخنان کوتاهی ضـمن خوشامـدگویی به خبرنگاران خارجی اظهار کرد: «بیشترین حقایقی که در کشور ما در طول سال های بعد از انقلاب صورت گرفته، برای مردم دنیا به طور واقعی منعکس نشده است. ما این را بخشـی از مبارزه وسـیع قـدرت های بزرگ جهانی برعلیه انقلاب اسـلامی و مردم خود به حساب می آوریم و من به شـما حضار محترم می گویم که عدم انعکاس اخبار درست کشوری که یکی از بزرگ ترین انقلابات تاریخ را انجام داده و حوادث مهم و قابل توجه و تعیین کننده ای که در آن می گذرد، برای مردم دنیا و روند رشد افکار عمومی خسارت به حساب می آید.» وی سپس افزود: «بشـریت یـک خـانواده بزرگ هست که همه حـوادث و وقـایع در هر بخشـی از این خـانواده عظیم برای مجمـوع آن دارای اثر و اهمیت است. اگر خودخواهی ها، سیاست های وابسـته به قـدرت های بزرگ و غرض ورزی ها مانع از تشـریح وضـعیت یک عـده از مردم در سـطح جهان بشود، پیش از آنکه خسارتی برای این مردم داشته باشد برای کل خانواده بشریت خسارت دارد.»

مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی رئیس‌جمهور
با خبرنگاران داخلی و خارجی

رئیس جمهور در پاسـخ به سؤال خبرنگـار روزنـامه بلژیکی دی مورگن درمورد ایجـاد پایگاه های نظامی در عمان و احتمال حمله نظامی امریکا به ایران گفت: «مدت هاست که سعی می شود احتمال دخالت نظامی مستقیم امریکا در این منطقه از حنجره های مختلف و با زبان های گوناگون به گوش ما رسانده بشود. این مطلب را بسـیار دور از تصور می شـمارم. معتقدیم که دستگاه سیاسی و نظامی امریکا در آن حـد هسـتند که بداننـد برافروخته شـدن آتش جنگ در این منطقه به معنای خاموش شدن شـعله نفت در دنیا است و بعید به نظر می رسـد امریکا در قصـر شـیشه ای که در خلیج فارس ساخته، حاضـر باشد به پرتاب سـنگ و مسابقه سنگ اندازی با کسی دست بزند.» وی سپس تأکید کرد: «ما معتقدیم خلیج فارس متعلق به کشورهایی است که در این حوزه مهم استراتژیک جهانی زندگی می کنند و هیچ قدرت

خارجی حق دخالت در مسائل خلیج فارس را نـدارد و به طریق اولی حق نـدارد در آن دخالت نظامی ایجاد کنـد و به هرصورت ما آماده مقابله با چنین تهاجم نامحتملی هستیم.»

آیت الله خـامنه ای به سؤال خبرنگـار روزنـامه امریکـایی وال استریت ژورنال درمورد شـرایط بهبود رابطه با امریکا این طور پاسـخ داد: «تا وقتی که امریکا در شـکل یک ابرقدرت در دنیا حضور دارد هیچ گونه امیدی به آینده روابط سیاسی ما با این کشور نیست.» وی همچنین در پاسـخ به سؤال خبرگزاری رویتر دربـاره اقـدام احتمـالی ایران در جلوگیری از عبور کشتی هـای حامـل اسـلحه برای عراق در آب های خلیج فارس(1) گفت: «مـا آمـادگی هـای لازم را برای آنچه که وعـده کردیم داریم، اما خویشـتن داری لازم هم برای آنکه پیش از یک اتمام حجت کامل اقدام به عملی کنیم در ما وجود دارد.»

رئیس جمهور درخصوص تلاش های سیاسـی و میانجیگرانه سازمان های بین المللی و برخی کشورها در جنگ اظهار کرد: «بعضی از این کشورها و سازمان هایی که شـما از آنها یاد کردیـد درحالی که به زبان از صـلح سـخن می گوینـد، در عمل آتش جنگ را روشن تر می کننـد. از کشورهـا، از دولت فرانسه یاد می کنم که علی رغم ایجاد علاقه منـدی به صـلح در این منطقه ۴۰ درصد از تولید سـلاح خود را صرف عراق کرده است و از سازمان ها به سازمان ملل و شورای امنیت سازمان ملل اشاره می کنم که در مقابل تهاجم همه جانبه ده لشکر عراقی به شـهرهای ما و تصرف بخش عظیمی از استان های مرزی ما به سکوت و بی تفاوتی تشویق آمیزی دست زد و امروز هم در مقابل تهاجم موشـکی عراق به شـهرهای ما و کشـتار بی رحمانه مردم ما با همان سـکوت تشویق آمیز نگاه می کند.» وی درعین حال خاطرنشان کرد: «بااین حال هیچ کشوری به قدر ما به صـلح علاقه مند نیست. ما در سایه صلح می توانیم آن چنان چهره شوق انگیزی از انقلابمان به مردم دنیا نشان بدهیم که بسیاری از مردم دنیا را در راه خودشان و آینده خودشان آگاه و مصمم و دارای تصمیم لازم بکند.»

رئیس شورای عالی دفاع در پاسخ به سؤال دیگری درخصوص چگونگی حل مسئله جنگ خاطرنشان کرد: «بسته به این است که طرف ما چه کسـی باشـد. اگر صـدام برود صـلح نزدیک خواهـد شـد. اگر صدام بماند ما یکی از دو راه را بیشتر در پیش نداریم: یکی رسیدن به شروط سه گانه ای که از شروع جنگ اعلام کردیم و دوم ادامه جنگ تا رسیدن به حقوقمان.»

در ادامه این نشست مطبوعاتی خبرنگار کانال ۲ تلویزیون سوئد پرسـید: «عراق جنگ را آغاز کرد، اما اکنون در خارج این طور گفته می شود که ایران برای وحدت مردم به جنگ نیاز دارد.» رئیس جمهور

۱- آیت الله خامنه ای رئیس جمهور در تاریخ ۵/۷/۱۳۶۲ در سخنانی اعلام کرده بود: «نمی توانیم همیشه تحمل [کنیم] که کشتی های پر از سـلاح و مهمـات از تنگه هرمز عبور کنـد و در خـدمت رژیم عراق قرار گیرد. بارها مسئولان کشور ما این مطلب را به انحاء مختلف به مسئولان کشورهـای خلیـج فـارس تـذکر داده انـد. اگر این تـذکرات بـازهم تـأثیر نبخشـد، مـا مجبوریم برای عبور کشتی ها از این منطقه محدودیت هایی به کار ببریم.» (روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۷/۱۳۶۲، ص ۱۰)

پاسخ داد: «سه سال پیش نه شما و نه خیلی های دیگر قبول نمی کردید یا اگر هم قبول می کردید حاضر نبودید صریحاً اقرار کنید عراق جنگ را شروع کرده است. حالا به این مطلب اعتراف می کنید. مطمئن باشید دیری نخواهد گذشت که همه خواهند فهمید که ضامن ادامه جنگ نیز عراق و پشتیبانان جهانی آن هستند. ما در صلح از هر شرایط دیگری بهتر زندگی خواهیم کرد و بهتر سازندگی می کنیم و بهتر انقلابمان را صادر خواهیم کرد.» وی آن گاه تأکید کرد: «ما یک روز هم مایل نیستیم این جنگ ادامه پیدا کند. البته این به آن معنا نیست که ما صلح دیکته شده ای را بپذیریم.»

آیت الله خامنه ای در پاسخ به پرسش خبرنگار روزنامه تایلندی تاپرات درباره کمک های نظامی سایر کشورها به ایران گفت: «ما از هیچ کشوری کمک نظامی دریافت نمی کنیم و احتیاجی هم به آنچه که به آن کمک نظامی گفته می شود نداریم. ما مستقل هستیم و به همت نیروهای خودمان می جنگیم. البته می توانیم سلاح مورد احتیاج خود را تهیه کنیم چه در داخل، چه با غنیمت گرفتن، چه با تعمیر و چه با خرید سلاح از کشورهای دیگر به نحوی که با سیاست های خارجی ما وفق بدهد.» وی همچنین درمورد کشورهای فروشنده اسلحه به ایران گفت: «همه کشورهایی که ما با آنها ارتباط تجاری داریم درصورتی که اراده کنیم می توانیم از آنها سلاح خریداری کنیم.»

رئیس جمهور در پاسخ به سؤال خبرنگار یک روزنامه زئیری عنوان کرد: «بودجه زیادی [برای جنگ] صرف شده است.» وی همچنین درباره تأثیر جنگ بر میزان تولید و صدور نفت اظهار کرد: «جنگ در صادرات نفت تأثیری نداشته است و ما به همان میزانی که به صادرات نیازمندیم در چارچوب مصوبات اوپک همواره اقدام کردیم.»

در بخش دیگری از این نشست، خبرنگار ترکیه پرسید: «رزمندگان شما در شمال درحال پیشروی هستند و از سوی دیگر می دانید که روزانه بیش از ۶۰۰ هزار بشکه نفت عراق از کرکوک ازطریق ترکیه صادر می شود. درصورت فتح کرکوک منافع ترکیه در خطر خواهد بود. دراین مورد آیا با مقامات ترکیه مذاکره کرده یا تماس حاصل نموده اید؟ منافع ترکیه را چگونه تضمین می نمایید؟» رئیس جمهور پاسخ داد: «کشور ترکیه کشور دوست و برادر ما است و منافع این کشور برای ما حائزاهمیت است و این منافع نباید مورد تهدید قرار بگیرد و البته مورد تهدید هم قرار نخواهد گرفت.»

وی سپس به سؤال یک خبرنگار اسپانیایی درمورد وضعیت دولت ایران در کردستان چنین پاسخ داد: «وضعیت ما در کردستان امروز از همیشه بهتر است. مردم کرد که احساس می کنند دولت جمهوری اسلامی به حمایت از آنها در مقابل گروهک هایی که فشار خود را بر دوش آنها وارد آورده بودند، اقدام می کند خوشحال اند. عملیات اخیر اغلب راه های ارتباطی ضدانقلابیونی که در کردستان مستقر بودند تا داخل مرز عراق را مسدود کرده است و موقعیت آنها از هر زمانی بدتر است.» رئیس جمهور خاطرنشان کرد: «ما فکر می کنیم در آینده مسئله مهمی به نام کردستان نخواهیم داشت.»

آیت الله خامنه ای درباره تعداد گروه های مذهبی و سیاسی مجاز به شرکت در انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی اظهار داشت: «در جمهوری اسلامی شرکت در انتخابات برای همه احزاب آزاد است.» وی همچنین در پاسخ به سؤال دیگری درمورد «اختلاف عقیده بین مردم و دولت» و احتمال به کارگیری «افراد تحصیلکرده که با انقلاب مخالف اند» تأکید کرد: «چیزی که به عنوان اختلاف عقیده میان مردم و مسئولین گفته شد وجود ندارد. امروز صدها هزار متخصص مؤمن، انقلابی و علاقه مند به انقلاب در ارگان های مختلف دولتی مشغول به کارند. ما به آن متخصصینی که با انقلاب مردم دشمن هستند احتیاجی نداریم.»

رئیس جمهور به این سؤال خبرنگار کانال ۲ تلویزیون سوئد که «جنگ چگونه بر اقتصاد و انقلاب شما اثر کرده است؟» چنین پاسخ داد: «یقیناً جنگ فشارهای اقتصادی زیادی را بر ملت ما تحمیل کرده است. اگر جنگ نبود، بی گمان این فشارها هم نبود. لکن بااین حال مردم ما در سایه همین فشارها به همت و اراده و تصمیم قاطعی دایر بر خودکفایی رسیده اند.» نماینده روزنامه اتفاق از راولپندی هند پرسید: «شما ادعا می کنید اقتصاد شما رو به بهبودی است، پس چرا این قدر تورم وجود دارد؟» رئیس جمهور در پاسخ گفت: «تورم یک عارضه جهانی است و فقط مربوط به کشور ما نیست و ما که ادعا می کنیم اقتصاد رو به بهبودی است ادعا نمی کنیم اقتصاد ما در حد ایده آل است بلکه ادعا می کنیم در حرکت به سمت یک اقتصاد ایده آل می باشیم.»

خبرنگاری از ژاپن پرسید: «علی رغم تهدید رژیم عراق دایر بر حمله موشکی به مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی آیا ایران هنوز به تکمیل این مجتمع در شرایط فعلی اصرار دارد؟» آیت الله خامنه ای در پاسخ تأکید کرد: «ما هم این پروژه و هم پروژه های دیگر را تمام خواهیم کرد و جنگ هیچ تأثیری بر روند تکمیل این پروژه ها نخواهد داشت.»

خبرنگار وال استریت ژورنال سؤال کرد: «گزارشاتی مبنی بر اینکه ایران هلیکوپترهای شوروی را در نزدیکی مرز افغانستان سرنگون ساخته وجود دارند. آیا این امر واقعیت دارد؟» رئیس جمهور در پاسخ گفت: «بسیاری از خبرهایی که رسانه های گروهی جهان از کشور ما می دهند واقعیت ندارد.» وی یادآور شد: «تصمیم ما بر این است با همه کشورهای همسایه خودمان روابط سالم داشته باشیم. درصورتی که آن همسایگان این روابط را بپسندند و بپذیرند.»(۱)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی بر حل مسئله توزیع و مهار گرانی با بسیج مردم و همکاری بخش خصوصی تأکید کرد. حجت الاسلام والمسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی امروز در دیدار با حسن عابدی جعفری وزیر بازرگانی و معاونان و مشاوران این وزارتخانه ضمن ابراز امیدواری درمورد حل مشکل توزیع که وی آن را «مهم ترین مسئله امروز جامعه» خواند، اظهار کرد: «آن طورکه از دور به کارهای جامعه نگاه می کنیم مسئله توزیع از تمام مسائل عقب تر است. اما

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص۱۲.

در سایر بخش ها مثل بخش های تولیدی، عمرانی و آموزشی نسبتاً موفق هستیم و در بخش انتظامی باوجود جنگ خوب کار کرده ایم، ولی از توزیع باید رنج ببریم نه تنها ما بلکه مجموعه جامعه رنج می برند.» وی تأکید کرد: «مسئله توزیع باید درست شود. وضع توزیع درحال حاضر به نفع یک قشر سودجو شده است.» حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سپس افزود: «باید با یک کار عظیمی که اسمش را بسیج می گذارند، باید گرانی را مهار کرد. گرانی همه اش تورم نیست. تورم حدی دارد. بله ما در زمان جنگ هستیم. خوب کمی کسری بودجه داریم. تولید به خاطر نظام مدیریت در این دوره فترت پایین آمده، جمعیت بالا رفته و عوامل دیگری هم مؤثر است و این، تورم به وجود می آورد و به آن اندازه که اجناس به دست مردم می رسد نیست. این تورم، ظالمانه است.»

وی درمورد ضعف سیستم توزیع گفت: «آدم خیال می کند ضعف سیستم توزیع نبودن برنامه حساب شده است. چون اینها عامل ایجاد تورم زیاد است. شما می دانید که اگر این وضع وجود داشته باشد مردم عادی نمی توانند این وضع را تحمل کنند. با نیازهای مردم نمی شود بازی کرد. احساس ناامنی دستاوردهای انقلاب را مورد تردید قرار می دهد. ما باید مسئله تورم را به صورت طبیعی برگردانیم. در غیر این صورت، ضرر کرده ایم و به بخش های دیگر ظلم کرده ایم که نگذاشته ایم آنها هم کارشان را ادامه دهند. به قول آقای جعفری شما اینجا را مثل جبهه قبول دارید باید با یک تلاش طولانی و با پشتکار سریعاً این قضیه را حل کنید. ما برای حل این مسئله ارزش بسیار قائلیم و خطوطی تعیین کرده ایم.» هاشمی رفسنجانی افزود: «ضمناً دراین رابطه مسئله فرهنگی باید گسترش یابد، هرچند کار اقتصادی است ولی باید کار فرهنگی هم انجام داد. مردم، عوارض این را می فهمند. مردم باید خودشان همکاری کنند. اگر ما در این مبارزه مردم را نداشته باشیم کار بسیار مشکل خواهد بود.»

رئیس مجلس همچنین خاطرنشان کرد: «حال که عده ای عادت کرده اند به دزدی و چپاول، ما آماده ایم با آنها مبارزه کنیم و می کنیم. شورای عالی قضایی با مشاوره های زیادی که کرده، کیفرهایی در نظر گرفته و آماده است کار شما را تسریع کند. بی شک نویسندگان و هنرمندان از این وضع رنج می برند که در این مبارزه گسترده با شما همکاری خواهند کرد.» وی همچنین گفت: «دلیل ندارد که چای به دست مردم نرسد. این از ضعف مدیریت و سوءاستفاده است. ما باید امیدوار باشیم که طی چند ماه آینده در این بازار مسلط شویم.» رئیس مجلس سپس با اشاره به اهمیت بخش خصوصی تأکید کرد: «ما معتقدیم که باید بخش خصوصی را فعال کرد، به شرط آنکه قانع بر حق خودش باشد. بخش خصوصی کاملاً باید در میدان باشد. آزادی در تجارت از اصول اولیه ماست.» وی همچنین خاطرنشان کرد: «اگر روزی به این نتیجه برسیم که نمی توانیم مطالب را حل کنیم رأساً اقدام می کنیم. مردم باید مطمئن باشند.»(۱)

۱- روزنامه کیهان، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۱

رئیس جمهور عراق در سخنانی از شرکت گارد ویژه ریاست جمهوری این کشور در جبهه های جنگ تجلیل کرد.

به گزارش رادیو بغداد صدام حسین در دیدار با گروهی از اهالی سلیمانیه به سخنان اخیر مقامات ایران درمورد به کارگیری اعضای گارد ویژه ریاست جمهوری عراق در منطقه پنجوین اشاره کرد و گفت: «ما گارد را اعزام می داریم تا با متجاوزان به مرزهای عراق و در سرحدات استان سلیمانیه بجنگند، زیرا گارد ویژه ما تمام ملت عراق است و همه ارتش عراق گارد نگهبان است و کسی که در دفاع از خاک عراق در سلیمانیه و در بصره و در مرزهای استان میسان نجنگد، قادر به دفاع از رژیم [عراق] در کاخ ریاست جمهوری نیست و هر رژیمی که متکی به اقلیتی از مردم مانند فقط گارد نگهبان باشد چنین رژیمی قطعاً زائل است.»

صدام همچنین اضافه کرد: «گارد، مأموریت ویژه ای را در آن نظام ایفا می کند، ولی جزئی از ملت است که مأموریت ویژه ای ایفا می نماید، ولی درعین حال بخشی از ارتش و عموماً از نیروهای مسلح می باشد.» وی در ادامه این سخنان عملیات نظامی ایران در منطقه پنجوین را شکست خورده خواند و اظهار کرد: «برخی از اسرا که به دست نیروهای عراقی اسیر شدند می گویند که به آنها گفتند فردا در شهر سلیمانیه خواهند بود.» رئیس جمهور عراق سپس گفت: «بهتر است که این جوان ها خفه شوند چراکه در سلیمانیه، ملتی است که از آن دفاع می کند. همچنین دارای ارتش نیرومندی است که قادر است از آن دفاع کند.»(۱)

۲

درپی دیدار وزیر بازرگانی انگلیس از بغداد، نشریه فایننشال تایمز (چاپ لندن) از احتمال مشارکت انگلیس در پروژه احداث خط لوله نفتی عراق به عربستان خبر داد.

این نشریه در شماره امروز خود نوشت: «چهار کمپانی انگلیس به اسامی "ویلیام پرس"، "تیلوو درا"، "جان لینگ" و "همفری سند گلاسکو" امیدوارند در کارهای ساختمانی پروژه ۲ تا ۳ میلیارد دلاری احداث خط لوله نفتی عراق که از عربستان به دریای سرخ کشیده می شود به میزان یک چهارم سهم داشته باشند.» این نشریه به نقل از باب ملسون رئیس هیئت اجرایی کمپانی طرح و مقاطعه خطوط نفتی انگلیس، تأیید کرد که این گروه با دولت عراق مذاکراتی به عمل آورده اند.

فایننشال تایمز درعین حال با اشاره به دورنمای پروژه احداث این خط لوله و مشکلات بهره برداری از آن پیش بینی کرد که «این پروژه برای رفع مشکلات بحرانی و مالی عراق، شرایط متوسطی خواهد داشت.»(۲)-(۳)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۸/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، رادیو بغداد، ۱۹/۸/۱۳۶۲.
۲- یادآور می شود دو روز پیش خبرگزاری رویتر از بغداد گزارش داد پل شانون وزیر بازرگانی انگلیس در پایان دیدارش از بغداد گفته بود که انتظار دارد شرکت های انگلیسی در کنسرسیومی که ساخت خط لوله جدید صادرات نفت عراق را بر عهده گرفته ۲۵ درصد سهیم شوند. (ر.ک: روزشمار ۱۷/۸/۱۳۶۲)
۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۹، ۲۳/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

یک مقام سفارت فرانسه در تهران مدعی شد ایران در واکنش به تحویل پنج جنگنده سوپراتاندارد به عراق دست به اقداماتی علیه منافع اقتصادی فرانسه زده است. انتشار این مطلب بازتاب هایی در رسانه های خبری داشت.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، سیریل مخروف مشاور اقتصادی سفارت فرانسه در تهران، با طرح ادعای «تلافی جویی دولت ایران» در مقابل تحویل هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق، گفت: «مقامات ایرانی خواستار تعطیل دفتر بازرگانی فرانسه و مؤسسه تحقیقات باستان شناسی این کشور در تهران شده اند.» وی افزود: «تدابیر تبعیض آمیزی نیز علیه بانک ها و کالاهای فرانسوی اتخاذ شده است.»

خبرگزاری فرانسه در گزارش دیگری به انتشار جزئیات بیشتری از اظهارات کنسول اقتصادی سفارت فرانسه در تهران پرداخت. به گزارش این خبرگزاری، مخروف گفته است: «سفارت فرانسه در تهران مراقب منافع حدود یک صد فرانسوی در اینجاست که حدود نیمی از آنها مدیران مؤسسات فرانسوی هستند که در ایران به سر می برند. ازجمله دیگر فعالیت هایی که قرار است متوقف شود فعالیت انستیتوی تحقیقات باستان شناسی فرانسه در تهران است که سابقه یک صدساله دارد و به خاطر کارهایی که در خرابه های باستانی شوش (واقع در جنوب ایران) کرده است، شهرت دارد.»

خبرگزاری فرانسه سپس یادآور شد: «آیت الله مهدوی کنی از رهبران مذهبی، اخیراً خواستار قطع کامل پیوندهای اقتصادی با فرانسه شد. به دنبال درخواست او تدابیر و تصمیماتی برای ممانعت از سرمایه گذاری بانک های فرانسوی در فروش های نفت ایران به عمل آمد.» بنا به این گزارش، «مؤسسات فرانسوی قبلاً ۴۰ تا ۵۰ درصد سهم این بخش از بازار مالی را در دست داشتند. ایران سالانه معادل ۲۰ میلیارد دلار نفت می فروشد. به تجار ایرانی واردکننده کالا نیز دستور داده شده است که در بانک های فرانسه به خصوص برای کالاهایی که در فرانسه خریداری می شود اعتبار اسنادی باز نکنند. به خریداران در تهران نیز گفته شده است که از خرید کالاهای فرانسوی در آینده حتی المقدور خودداری نمایند. سال گذشته نیز یک چنین اقدام ضدفرانسوی صورت گرفت، اما این بار تدابیر مذکور به طور قابل توجهی سخت تر شده است.»

خبرگزاری فرانسه درعین حال به نقل از مشاور اقتصادی سفارت فرانسه اعلام کرد: «تحریم کامل محصولات فرانسوی غیرمحتمل است.» این گزارش در ادامه اضافه کرد: «صادرات فرانسه به ایران در سال قبل در مقایسه با [سال] ۱۹۸۱، ۵۰ درصد کاهش یافت. اگرچه این ارقام برای [سال] ۱۹۸۳ تاکنون ثابت بوده است، اما آمار شش ماهه نخست سال جاری نشان داد که فرانسه در بازار ایران از رقبای غربی عقب تر مانده است. انگلیس و ایتالیا فروش های خود را ۴۰ درصد افزایش دادند درحالی که آلمان غربی صادرات خود را تا ژوئن [خرداد - تیر] دو برابر نموده و به رقم ۴/۱ میلیارد دلار افزایش داد. در همین دوره فرانسه معادل ۱۸۰ میلیون دلار کالا فروخت که به طور عمده مواد شیمیایی، فولاد، کالاهای الکتریکی، قطعات یدکی درارتباط با معامله مونتاژ ۱۰ هزار دستگاه اتومبیل با کارخانه رنو و برای هواپیمای غیرنظامی

ص: ۶۴۵

ساخته شده توسط صنایع ایرباس و ماشین های صنعتی برای صنعت نفت ایران بوده است. فرانسه در عوض آن امسال مقدار زیادی نفت از ایران خریده است؛ فرانسه ظرف نیم سال معادل ۴ میلیارد دلار نفت از ایران خریده است که نشان دهنده ۱۰ درصد از کل خریدهای نفت فرانسه است. رقم خرید آن در سال قبل ۴/۲ میلیارد دلار بوده است.»(۱)

۱

درحالی که تردد یگان های دریایی امریکا، فرانسه و شوروی در منطقه خلیج فارس رو به افزایش می باشد، وزیر دفاع امریکا امروز هشدار خود را مبنی بر اینکه تنگه هرمز نباید به روی حمل ونقل نفت بسته شود تکرار کرد. مقامات انگلیس نیز از گسترش جنگ ایران و عراق به منطقه خلیج فارس اظهار نگرانی کردند.

براساس گزارش امروز منابع داخلی، «در چند روز گذشته تردد و حضور یگان های دریایی امریکایی یا فرانسوی و روسی در دریای عمان و خلیج فارس افزایش یافته است، به طوری که حدود ۲ فروند ناوشکن، ۴ فروند فریگیت و یک فروند ناو لجستیکی امریکایی و یک فروند ناو مین جمع کن روسی و یک فروند فریگیت فرانسوی در منطقه تنگه هرمز مشاهده گردیده است. علاوه براین ۴ فروند هواپیمای شناسایی امریکایی نیز در مسیر پاکستان و بحرین فعالیت داشته اند.»(۲)

کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا

در همین حال، خبرگزاری کویت از واشنگتن اعلام کرد که کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، در یک نشست مطبوعاتی گفت: «تنگه هرمز اهمیت زیادی برای جهان آزاد و کشورهای ساحلی آن دارد و باید باز نگه داشته شود.» وزیر دفاع امریکا افزود: «سیاست اساسی ما آن است که پایدارماندن حقوق آب های باز با کشتیرانی آزاد ضروری است. موضع ما در قبال آن تغییر نکرده است.» وی همچنین در پاسخ به سؤال دیگری دراین خصوص تأیید کرد که تأثیر کاهش عرضه نفت بر امریکا کم خواهد بود، بااین حال، این امر درصد اندکی از تأثیر فوری را بر امریکا نیز خواهد گذارد. واینبرگر درعین حال افزود: «نگرانی بیشتر درمورد تأثیر چنین کاهشی بر متحدین امریکا در اروپا و ژاپن است.» وزیر دفاع امریکا همچنین «تشکیل یک نیروی واکنش سریع توسط شورای همکاری خلیج [فارس] را یک تحول قابل تقدیر توصیف کرد.» وی خاطرنشان کرد: «مهم است که کشورهای آن منطقه توانایی خود را جهت دفاع از منافع خود و در قبال آنچه که نهایتاً می تواند تلاش های شوروی جهت قطع دسترسی به میادین نفتی باشد، افزایش دهند.»(۳)

ص: ۶۴۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۲، صص ۲۳ و ۲۴، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۱۳۱۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، شماره ۸۷، ۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۳۵.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۷، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص۴، واشنگتن - خبرگزاری کویت، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

از سوی دیگر، ریچارد روت وزیر مشاور در امور خارجی انگلستان، در مصاحبه با مجله مصری المصور گفت که «کشور وی با اشتیاق فراوانی امید به تحقق صلح در منطقه خلیج [فارس] و پایان جنگ ایران و عراق بسته است.» وی افزود: «انگلستان برای جلوگیری از حضور هرگونه نیرو در این منطقه بر عدم گسترش دامنه این جنگ پافشاری می کند.» این مقام دولت انگلیس همچنین اصرار کشور خود «جهت ایفای نقشی در خاورمیانه [غرب آسیا] برای برقراری صلح عادلانه و کامل در منطقه را مورد تأکید قرار داد.»(۱)

۱

یک روز پس از پایان چهارمین اجلاس سران شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در دوحه، گزارش های جدیدی از مشکلات تصمیم گیری سران شورا به ویژه درباره جنگ ایران و عراق انتشار یافت.

رادیو کلن در گزارشی تفسیری گفت: درحالی که از آغاز اجلاس «صحبت از یک سیاست مشترک و همچنین بحث و مشاوره [درمورد] همکاری جهت ساخت خط راه آهن در میان بود ... جنگ بین ایران و عراق و نبرد [گروه های فلسطینی] بر سر طرابلس، رهبران کشورهای مذکور را مجبور به گفت وگوهایی خارج از برنامه و اتخاذ تدابیر می کرد. درحالی که کشورهای حوزه خلیج فارس برای یگانگی و استحکام دربرابر انقلاب ملت ایران تلاش می کردند، گروه های فلسطینی داخل سازمان آزادی بخش فلسطین به جان یکدیگر افتاده بودند.» رادیو کلن افزود: «کشورهای عرب حوزه خلیج فارس بر این عقیده اند که جنگ بین فلسطینی ها باید از میان برداشته شود چون این جنگ، موقعیت ایران را مورد تقویت قرار می دهد. درحالی که علاوه بر عراق، عربستان سعودی، عمان، امارات عربی متحده و بحرین و کویت مجدانه کوشش به عمل می آورند که دربرابر ایران خطی تشکیل بدهند، سوریه با گسترش و تعمیق نفوذ ایران در لبنان مخالفتی نمی ورزد.»

رادیوی مذکور یادآور شد اعضای شورای همکاری خلیج فارس معتقدند اگر «بعضی از دولت های عرب با دولت ایران همکاری نمی کردند جنگ بین ایران و عراق می توانست پایان یابد.» این رادیو همچنین جمعیت کم و وابستگی به تولید نفت را موجبات آسیب پذیری کشورهای مذکور دربرابر تهدید دانست و افزود: باوجود "عزم راسخ" امریکا به اقدام سریع نظامی در خلیج فارس «کشورهای حوزه خلیج فارس باید حساب کنند که به وسیله عملیات نظامی امریکایی ها، این منطقه به طور درازمدت به صورت میدان نبرد قدرت های بزرگ درخواهد آمد. ازاین رو از آنها خواسته شد که برای رفع تشنج کوشش کنند، نخست در جناح های فلسطینی و سپس احتمالاً در منازعه بین عراق و ایران.»(۲)

رادیو کلن همچنین در گزارش دیگری به نقل از روزنامه کویتی القبس اعلام کرد که کشورهای شورای همکاری خلیج فارس تصمیم گرفته اند «با شوروی و دیگر کشورهای بلوک شرق مناسبات

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۲، صص ۶۰ و ۶۱، رادیو مسقط، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۵۱ و ۵۲، رادیو کلن، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

دیپلماتیکی برقرار سازند.» به نوشته القبس، کویت که تنها کشور در میان شش کشور عضو شورا است که با اتحاد شوروی روابط دیپلماتیک دارد «از کشورهای متحد خواست که آنها نیز به چنین کاری اقدام ورزند تا بدین وسیله تعادل مناسبات با دو ابرقدرت برقرار گردد.»(۱)

خبرگزاری رویتر نیز امروز گزارش داد: «اجلاس رهبران خلیج [فارس] در دوحه اخذ تصمیم درمورد ساختن یک خط لوله مشترک عربی برای میان بر زدن از تنگه آسیب پذیر هرمز را به تأخیر انداخته است.» رویتر افزود: «مقامات رسمی ضمن بیان این مطلب گفتند که اجلاس سه روزه رهبران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] تصمیم درمورد ساختن پالایشگاهی به ظرفیت ۲۰۰ هزار بشکه در روز در (سلاله) واقع در جنوب عمان را نیز بایگانی کرد. این منابع افزودند ایجاد این پالایشگاه که دومین پالایشگاه عمان بوده و به خط لوله نفتی مزبور متصل می شود بستگی به تولید و بازار نفت خواهد داشت.» رویتر به نقل از مقامات مزبور توضیح داد که «اتصال یک خط لوله نفتی به عمان با عبور از هزاران کیلومتر بیابان های لم یزرع بسیار پرهزینه و مشکل است.»(۲)

۱

با گذشت کمتر از ۲۴ ساعت از برقراری آتش بس در شمال لبنان، تبادل آتش میان جناح های فلسطینی متخاصم از سرگرفته شد. درعین حال گزارش ها حاکی است یاسر عرفات برای ترک طرابلس تحت فشار بیشتری قرار دارد.

رادیو اسرائیل به نقل از رادیو مسیحیان لبنان گزارش داد: «سوریه به یاسر عرفات دستور داده است در عرض ۴ ساعت از لبنان خارج شود و یاسر عرفات پاسخ داده است این اولتیماتوم را می پذیرد به شرط آنکه چند تن از سران سازمان به اصطلاح آزادی [بخش] فلسطین که به او وفادار مانده اند همراه وی از تریپولی [طرابلس] خارج شوند و به شورشیان مخالف نیز اجازه داده نشود که به شهر تریپولی وارد گردند.»

گزارش رادیو اسرائیل همچنین حاکی است جوانی پادولینی «وزیر دفاع ایتالیا که همراه با همتای فرانسوی خود آقای شارل هرنو در رم با خبرنگاران مصاحبه می کرد، اعلام نمود که به دو فروند ناو جنگی ایتالیایی که عبارت اند از یک ناوشکن و یک کشتی موشک انداز، دستور داده شده است دربرابر بندر تریپولی لنگر انداخته و یاسر عرفات و تعدادی از اطرافیانش را پناه دهند و به هر نقطه ای که مایل است ببرند.» باوجوداین، سخنگوی عرفات بلافاصله اعلام کرد وی «در نظر ندارد به وسیله کشتی های جنگی ایتالیا از تریپولی بگریزد.»(۳)

از سوی دیگر به گزارش خبرگزاری فرانسه از طرابلس، عرفات در اظهاراتی به مطبوعات گفت: «یک تیپ مکانیزه سوریه شب گذشته به نزدیکی طرابلس رسیده و بلافاصله وارد عمل شده است.» وی افزود: «درحال حاضر در این محل دو تیپ سوریه حدود هزار سرباز لیبیایی و نیز سربازان

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص۱۳، رادیو کلن، ۱۹/۸/۱۳۶۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۲، ص۴۱، دوحه - خبرگزاری رویتر، ۱۹/۸/۱۳۶۲.
۳- همان، ص۵۳، رادیو اسرائیل، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

ارتش آزادی بخش فلسطین حضور دارند و به دلیل این تمرکز نیروها اوضاع بسیار بد است.»(۱)

در همین حال، خبرگزاری فرانسه از صوفیه گزارش داد: «مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه، امروز یاسرعرفات رهبر فلسطینی ها را متهم کرد که حرکت وی درجهت منافع امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] است.» طلاس، که به منظور دیدار با رهبران حزب کمونیست بلغارستان به این کشور سفر کرده است، در مصاحبه با نماینده خبرگزاری فرانسه در صوفیه افزود: «سوریه از جناح چپ الفتح در مقابل جناح طرف دار امریکا به رهبری یاسر عرفات حمایت می کند.» وزیر دفاع سوریه همچنین از انفجار مقرهای فرماندهی نیروهای امریکایی، فرانسوی و اسرائیلی به عنوان نمونه هایی از "یک مبارزه واقعی" یاد کرد و گفت: «عرفات در ارتباط نزدیک با سیا بوده و از رهبری فلسطینی ها به سوی مبارزه واقعی علیه اسرائیل در سرزمین های اشغالی عاجز است.» این مقام سوری «حمایت شوروی از سوریه را مجدداً مورد تأکید قرار داده و اظهار داشت شوروی به هیچ کس اجازه نخواهد داد که حیثیت سوریه را خدشه دار کند.»(۲)

امروز همچنین رادیو کلن در گزارشی درمورد منازعه اخیر جناح های فلسطینی گفت: «عرفات و هوادارانش به خصوص به این خاطر ازطرف رادیکال های سازمان آزادی بخش فلسطین و سوریه به آتش گرفته شده اند که چون آنها درباره ایجاد یک کشور فلسطینی در اردن باختری حاضر به مذاکره با ملک حسین، ایالات متحده امریکا و حتی ناگزیر با اسرائیل شده بودند.» کلن ضمن اشاره به موافقت کشورهای عرب حوزه خلیج فارس (به رهبری عربستان) با مذاکراتی که عرفات از یک سال قبل به منظور یافتن راه حلی برای مسئله فلسطین دنبال می کند، افزود: «طرف داران یاسر عرفات در داخل سازمان آزادی بخش فلسطین با عربستان سعودی، کشورهای حوزه خلیج فارس، یمن شمالی و تا اندازه ای با مصر هم نظر بودند. درحالی که رادیکال های سازمان آزادی بخش فلسطین در طرف سوریه، لیبی و همچنین ایران [در موضع مخالفت با این مذاکرات] قرار داشتند.»(۳)

۱- همان، صص ۳۹ و ۴۰، شارجه - خبرگزاری خلیج و امارات، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۳۹، صوفیه - خبرگزاری فرانسه، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۵۱، رادیو کلن، ۱۹/۸/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ جمعه ۲۰ آبان ۱۳۶۲ ۵ صفر ۱۴۰۴ ۱۱ نوامبر ۱۹۸۳

۱

در ادامه مباحث روز گذشته فرماندهان به منظور رسیدن به یک راهکار عملیاتی برای اجرای مرحله چهارم عملیات والفجر۴، امروز هم جلسه ای با شرکت کلیه فرماندهان سپاه برگزار شد.(۱)

در اولین جلسه که ساعت ۶:۳۰ بامداد و در مقر فرماندهی تاکتیکی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) برگزار شد، محور گفت وگوها اجرای عملیات از شرق یا غرب ارتفاعات کانی مانگا بود. محمدابراهیم همت که از مخالفان اجرای عملیات از شرق کانی مانگا بود در تبیین دلایل مخالفت خود با این طرح گفت: جابه جایی یگان ها از غرب به شرق کانی مانگا مشکلاتی دارد و همین امر ضریب موفقیت عملیات را پایین می آورد. علاوه براین عقبه اصلی دشمن در نالپاریز است و اگر ما بتوانیم

۱- در این جلسه غلامعلی رشید، عزیز جعفری، محمد باقری، غلامحسین بشردوست، حسن دانایی فر، علی تجلائی، علی فدوی، محمدابراهیم همت، جعفر اسدی، مرتضی قربانی، اکبر زجاجی، نصرت کاشانی و داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم حضور داشتند.

ارتفاعات ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ را نیز تصرف بکنیم درصورتی که نالپاریز تهدید نشود، عراق بار دیگر از نالپاریز این دو ارتفاع را پس خواهد گرفت. ضمن اینکه اگر دو ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ در دست عراق باشد اجرای عملیات در روکان و پنجوین (ارتفاع سنگ معدن) نیز به علت تسلط دید و تیر این دو ارتفاع به ارتفاع سنگ معدن و منطقه عمومی پنجوین بی فایده است.

غلامعلی رشید در پاسخ به اشکالات مذکور اظهار کرد: آیا ارزش دارد که ما از پنجوین (سنگ معدن و...) چشم بپوشیم و تمام نیروها را برای تصرف ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ صرف کنیم؟ اینکه برادران فکر کنند اگر ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ تصرف نشود، روکان و پنجوین هم سقوط خواهد کرد این غلط است چون هرکدام از آنها هدف مستقل هستند.

وی سپس با طرح این پیشنهاد که «خطی را که ما می باید تأمین و پدافند کنیم از ارتفاعات کانی مانگا تا پنجوین است»، اضافه کرد: البته اجرای عملیات در شرق کانی مانگا نیازمند شناسایی است که این امر به زمان نیاز دارد. محمدابراهیم همت نیز درمورد معایب تأخیر در اجرای عملیات به مواردی ازجمله پایان یافتن مدت مأموریت نیروهای بسیج و فراهم شدن فرصت برای عراق جهت بازسازی و ایجاد موانع و استحکامات اشاره کرد.

در پایان این جلسه، غلامعلی رشید به مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر، مأموریت داد که برای شناسایی یال های شرقی دو ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ و همچنین ارتفاع سنگ معدن اقدام کرده و طرح مانور خود را برای تصرف این اهداف ارائه دهد.

متعاقب این گفت وگوها مرتضی قربانی برای انجام شناسایی و ارزیابی کلی منطقه واگذارشده (روکان، ارتفاعات شرق ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ و سنگ معدن) به آن منطقه رفت. وی پس از بازدید از منطقه، ساعت ۱۳:۳۰ در قرارگاه تاکتیکی خاتم حاضر شد و ضمن بیان دیدگاه کلی خود، ۴ هدف را برای عملیات واگذارشده به لشکر۵ نصر برشمرد: ۱. ارتفاعات غرب روکان ۲. یال شرقی ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ تا جاده (پنجوین – نالپاریز) ۳. قله ارتفاع سنگ معدن (۱۸۳۰) ۴. شاخ کن شوکت (یال غربی ارتفاع سنگ معدن که به تنگه روکان منتهی می شود.)

در ادامه مباحث مطرح شده در جلسه، غلامعلی رشید طرحی را ارائه کرد که تلفیقی از دو طرح اجرای عملیات در شرق و غرب کانی مانگا و منطقه پنجوین بود و فرماندهان یگان ها با آن موافقت کردند. طبق این طرح تصرف یال های غربی شاخ تارچر (۱۷۴۰ و ۱۶۸۰) و تصرف دو ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ و یال های غربی آن به لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و پیشروی در غرب کانی مانگا از شمال دشت خرمال تا جنوب منطقه کلز و پیشروی تا جاده نالپاریز – چوارتا و الحاق با لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) هم به لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) واگذار شد و مأموریت تصرف یال های شرقی ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ و تنگه روکان و قله ارتفاع سنگ معدن (۱۸۳۰) و یال غربی آن (شاخ کن شوکت) نیز به لشکر۵ نصر محول گردید. بدین ترتیب طرح کلی مانور و

مأموریت سه یگان ۲۷ حضرت رسول(ص)، ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و ۵ نصر برای عملیات آینده (مرحله چهارم عملیات والفجر۴) مشخص شد. درپی موافقت فرماندهان یگان ها با طرح مزبور، گفت وگوهایی درباره زمان اجرای عملیات انجام گرفت. لشکرهای ۲۷ حضرت رسول(ص) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) باتوجه به اینکه از قبل در منطقه حاضر بودند و شناسایی کافی از اهداف و راهکارهای آن داشتند برای اجرای عملیات در روز بعد اعلام آمادگی کردند، ولی مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر، که یگان تحت امر وی تازه به منطقه آمده بود و باوجود شناخت کلی از منطقه غرب کانی مانگا، از منطقه شرق این ارتفاع و منطقه پنجوین شناسایی کافی نداشت، اعلام کرد که ظرف پنج روز آینده برای اجرای عملیات آماده می شود.(۱)

درحالی که فرماندهان سپاه برای اجرای مرحله بعدی عملیات به یک توافق کلی رسیده بودند، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سپاه، از فرماندهان ارتش خواست تا با حضور در قرارگاه تاکتیکی حمزه، میزان و نوع همکاری یگان های ارتش و همچنین نظر خود را برای اجرای مرحله بعدی عملیات اعلام کنند.(۲) در این جلسه عزیز جعفری نظر قطعی فرماندهان سپاه مبنی بر اجرای عملیات برای ایجاد خط پدافندی از کانی مانگا به پنجوین را به فرماندهان ارتش اطلاع داد. وی ضمن دفاع از طرح پیشنهادی سپاه درباره اجرای عملیات در سورن نیز که مورد نظر فرماندهان ارتش بود گفت: باتوجه به کمبود نیرو، زمان بر بودن کسب آمادگی برای اجرای عملیات و تمام شدن مدت مأموریت نیروهای بسیج و همچنین سردشدن هوا و شروع بارندگی ها، اجرای عملیات در منطقه سورن در عمل غیرممکن است. عزیز جعفری افزود: درحال حاضر، نیروی اندکی دراختیار داریم و با این نیرو حداکثر می توانیم خط پنجوین - کانی مانگا را تصرف کنیم و یک خط پدافندی مطمئن تشکیل بدهیم. البته در یک موقعیت مناسب با فراهم سازی مقدمات و تجمیع نیرو می توان عملیات در سورن را طراحی و اجرا کرد.

سرهنگ امیربیگی در واکنش به طرح پیشنهادی فرماندهان سپاه با تأکید بر اینکه فرماندهی نیروی زمینی اجازه هیچ گونه عملیات آفندی را به ما نداده است، اضافه کرد: ارتش با عملیات در پنجوین مخالف است و نظر فرماندهی اجرای عملیات در ارتفاعات سورن است. عزیز جعفری مجدداً زمان بر بودن کسب آمادگی برای اجرای عملیات در منطقه سورن را یادآوری کرد و افزود: عملیات مورد نظر شما از یک ماه تا یک ماه و نیم دیگر طول می کشد و این کار نشدنی است. سرهنگ امیربیگی در پاسخ بار دیگر نظر فرماندهی نیروی زمینی ارتش دراین باره را مطرح و اظهار کرد: به ما اجازه عملیات آفندی نداده اند. در همین حال سرهنگ آذرفر گفت که نظر شخصی فرماندهان ارتش هم اجرای عملیات در پنجوین و کانی مانگا است، ولی سرهنگ صیاد شیرازی موافق نیست. به دنبال نزدیک شدن

۱- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۳۵ - ۲۸.

۲- این جلسه با حضور عزیز جعفری، حمید سالکی، سرهنگ امیربیگی، سرهنگ آذرفر و محمد دیانی راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مقدم حمزه برگزار شد.

دیدگاه های فرماندهان ارتش و سپاه، سرهنگ امیربیگی ضمن تماس تلفنی با سرهنگ جمالی کوشید نظر وی را برای طرح پنجوین – کانی مانگا جلب کند، سرهنگ جمالی نیز برای جلب موافقت سرهنگ صیاد شیرازی با طرح پنجوین قول مساعدت داد.(۱)

۱

درپی کسب اطلاع از حضور تعدادی از افراد سازمان کومه له در روستای الله دره و روستاهای اطراف در جنوب و جنوب غربی دیواندره که برای حمله به پایگاه روستای تبریزخاتون در شمال این محل تجمع کرده بودند، امروز ۳۰ تن از افراد داوطلب تائب (تسلیمی ها) و ۱۰ تن از نیروهای سپاه ناحیه کردستان برای پاک سازی این منطقه به آن محل اعزام شدند. طبق طرح نیروهای خودی، روستای الله دره هدف اصلی و روستاهای اطراف آن همچون کول و درویشان از اهداف فرعی عملیات بود. دلیل تقسیم بندی اهداف عملیات به اصلی و فرعی این بود که ضمن اجرای عملیات اصلی در الله دره، نیروهای خودی با درگیرساختن افراد سازمان کومه له در سایر روستاها، مانع حمایت آنها در بخش های مجاور شوند.

نیروهای خودی قبل از غروب آفتاب به روستای الله دره رسیدند و با گماردن افراد در ارتفاعات و محاصره نامحسوس روستا به داخل روستا رفته و باتوجه به اطلاعات قبلی محل تجمع افراد این سازمان را شناسایی کردند. پس از آن باتوجه به احتمال حضور مردم عادی در آن خانه، تا پشت در پیش رفتند و از افراد مسلح خواستند که خود را تسلیم کنند، ولی آنان از داخل خانه اقدام به تیراندازی کردند و درنتیجه یک تن از افراد خودی شهید و یک تن نیز زخمی شد. نیروهای خودی با مشاهده این وضعیت از خانه فاصله گرفتند و آنجا را با ۲ گلوله آر.پی.جی۷ هدف قرار دادند که براثر آن تعدادی از افراد این سازمان کشته و تعدادی نیز زخمی شدند. دراین حال عده دیگری از افراد ضدانقلاب با خروج از سایر خانه های تیمی مجاور قصد فرار به سمت روستای گزمیل در غرب روستای الله دره را داشتند، اما افراد خودی که با پیش بینی این امر در مسیر فرار آنها کمین کرده بودند، ستون آنان را به رگبار بستند و درنتیجه تعدادی از افراد سازمان کومه له کشته یا زخمی شدند.

نیروهای خودی که فقط قصد پاک سازی منطقه و انهدام افراد سازمان کومه له را داشتند، پس از این عملیات منطقه را ترک کرده و به پایگاه های خود بازگشتند.

در گزارش های مختلف آمار تلفات واردشده به سازمان کومه له بین ۱۷ تا ۴۵ نفر متغیر اعلام شده بود، ولی درعین حال همه گزارش ها بر شدت ضربه و تحمیل تلفات به این سازمان و غافلگیرشدن عناصر کومه له و نیز تمایز نوع عملیات خودی با اقدامات گذشته تأکید داشتند. این عملیات علاوه بر آنکه تلفات قابل توجهی به سازمان کومه له وارد کرد، ازنظر میزان هلاکت افراد مسئول نیز در نوع خود کم نظیر بود. به نحوی که فرمانده کل نظامی منطقه جنوب و

۱– سند شماره ۲۹۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، ۲۰/۸/۱۳۶۲ تا ۵/۹/۱۳۶۲، صص ۴ – ۱.

فرمانده عملیات های این سازمان در محورهای دیواندره، سنندج، کامیاران، مریوان و سقز؛ فرمانده عملیات این سازمان در حمله به پایگاه آویهنگ (در ۲۳/۷/۱۳۶۲) و سقوط پایگاه گزان در (۸/۸/۱۳۶۲)؛ مسئول تشکیلات شهر دیواندره؛ سرپل هیز لاوه و یکی از افراد رده بالای هیز دیواندره ازجمله افرادی بودند که در این عملیات کشته شدند.(۱)

یک بولتن محرمانه سپاه در ارزیابی تأثیر این عملیات بر سازمان کومه له نوشته است: این ضربه کاری و سخت علاوه بر آنکه امنیت تردد گروه های ضدانقلاب را به صورت جوله (گشت) در روستاها سلب و موفقیت آنها را به شدت متزلزل کرد، صدمه جدی به توان سیاسی و نظامی و تشکیلاتی وارد آورد که جبران آن به سختی امکان پذیر خواهد بود.(۲)

در گزارش یک بولتن دیگر نیز با اشاره به تأثیر کشته شدن برخی از فرماندهان نظامی سازمان کومه له به ویژه فرمانده نظامی این سازمان در منطقه جنوب آمده است: باتوجه به بافت افراد گروهک ها و محوریت نظامی آنها، فرماندهان نظامی ضدانقلاب نسبت به کادرهای سیاسی از محبوبیت چشمگیری برخوردار می باشند به طوری که سایر مسئولان حتی فرماندهان سیاسی نیز مجبورند خود را هماهنگ با فرمانده نظامی منطقه نشان بدهند. در همین رابطه است که کمیته مرکزی و دفتر سیاسی گروهک ها همیشه حساب ویژه ای روی فرماندهان موفق نظامی خود دارند تا از انحراف یا انشعاب آنها جلوگیری کنند، زیرا بازتاب انشعاب یک عنصر فرماندهی نظامی بر بدنه و نیروهای ضدانقلاب بسیار بیشتر از فرماندهان سیاسی می باشد. لذا معدوم شدن این افراد تأثیر جدی بر سازمان کومه له و روحیه چته هایش خواهد گذارد.(۳)

۱

در جریان اقدامات عناصر مسلح غیرقانونی در مناطق مهاباد، سقز، غرب سنندج، شمال بوکان و شمال غربی ارومیه، ۶ تن از افراد خودی شهید یا مجروح و ۳ نفر نیز به گروگان گرفته شدند. در همین حال ۳ تن از افراد حزب دمکرات در نقده دستگیر و ۶ تن از افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب نیز در سنندج و سقز تسلیم شدند.

در مسیر روستای قهرآباد در جنوب مهاباد، عناصر مسلح ضدانقلاب بر سر راه نیروهای ژاندارمری عملیات کمین اجرا کردند، اما آنها توانستند از این کمین فرار کنند. نیروهای سپاه بوکان با اطلاع از این موضوع بلافاصله به محل اعزام شدند و در یک اقدام غافلگیرانه به مهاجمان حمله کردند. طبق اطلاعاتی که سپاه بوکان از اهالی روستاهای اطراف به دست آورده است، در این درگیری ۴ تن از افراد ضدانقلاب کشته و ۸ تن نیز زخمی شدند.(۴)

در شمال غرب سقز نیز عناصر مسلح غیرقانونی در نزدیکی روستای ترجان با کمین به یک خودروی سپاه، ۲ تن از پاسداران را به شهادت رسانده و یک روحانی را نیز که از سرنشینان آن خودرو بود به گروگان گرفتند(۵)

۱- سند شماره ۲۵۰۱۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه ناحیه کردستان به فرماندهی سپاه ناحیه کردستان، ۲۱/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه۱۱، ۲۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۵۰۲۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ناحیه اطلاعات به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ناحیه فرماندهی، ۲۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۵۰۲۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران دیواندره (اطلاعات) به سپاه پاسداران دیواندره (فرماندهی)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۱۳۱۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۲، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص۳.

۳- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص۱.

۴- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۴۴۹۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

در همین منطقه در حوالی روستای شهریکندی و روستای آلکو در شمال شرق سقز و همچنین در داخل شهر مهاباد، افراد مسلح ضدانقلاب به نیروهای خودی حمله کردند. در این حوادث ۳ تن از افراد خودی زخمی شدند.(۱)

در اقدام دیگری امروز ۲۵۰ نفر از افراد حزب دمکرات کردستان با ورود به روستای شویشه در ۴ کیلومتری غرب سنندج، کلیه اجناس شرکت تعاونی این روستا را غارت کردند. این افراد همچنین ۲ تن از اهالی روستا را به جرم طرف داری از جمهوری اسلامی ربوده و با خود بردند.(۲)

در شمال بوکان نیز یک خودروی ژاندارمری در حوالی روستای عباس آباد براثر برخورد با مینی که عوامل مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند، منهدم شد و سرنشینان آن نیز جراحت سطحی برداشتند. درپی این حادثه، نیروهای خودی برای پاک سازی منطقه از مین به تفحص پرداخته و موفق به کشف و خنثی سازی یک مین دیگر در همان مسیر شدند.(۳)

در شمال غربی ارومیه نیز افراد سازمان کومه له یکی از سربازان ژاندارمری را که در ۳۱ شهریورماه سال جاری گروگان گرفته بودند به شهادت رسانده و پیکر وی را در روستای کورانه رها کردند.(۴)

از سوی دیگر، نیروهای سپاه در جنوب نقده با اجرای کمین در اطراف روستای بالقچی توانستند ۳ تن از افراد حزب دمکرات را دستگیر کنند.(۵)

در ادامه تسلیم شدن افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی امروز هم ۳ تن از افراد سازمان کومه له در سنندج و ۳ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان در روستای بوخلو در جنوب سقز به همراه ۳ قبضه سلاح خود را به نیروهای سپاه و ژاندارمری تسلیم و درخواست امان نامه کردند.(۶)

۱

با شدت گرفتن تهدیدات متقابل ایران و عراق در روزهای اخیر و احتمال گسترش خطر جنگ، اخبار و گزارش ها حاکی از شروع تلاش های بین المللی تازه ای دراین زمینه است.

به گزارش رادیو اسرائیل، «روزنامه های لندن امروز نوشتند که احتمال دارد آقای اولاف پالمه نخست وزیری سوئد، برای میانجیگری تازه ای بین ایران و عراق رهسپار خاورمیانه [غرب آسیا] شود.» این رادیو افزود: «در تماس های محرمانه ای که اخیراً با دولت تهران به عمل آمد مقامات ایرانی تلویحاً اظهار داشتند که نماینده سازمان ملل را خواهند پذیرفت.»(۷)

در همین حال، خبرگزاری کویت از پاریس گزارش داد: «رؤسای جمهوری فرانسه و الجزایر در مذاکرات خود اوضاع جهانی و امکان ایفای نقش فرانسه و الجزایر را در جست وجو برای یافتن راه حل هایی برای درگیری هایی که صلح جهانی را به مخاطره افکنده اند، به ویژه بحران لبنان، جنگ عراق و ایران، مسئله صحرای غربی و درگیری های چاد، مورد بحث

۱- سند شماره ۳۴۱۱۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به فرماندهی سپاه کردستان، ۲۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن۳) به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۷۱۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳)،

.۲۲/۸/۱۳۶۲

۲- سند شماره ۳۴۱۶۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر۲۸ (رکن۲) به فرماندهی ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۲)، .۲۱/۸/۱۳۶۲

۳- سند شماره ۳۴۱۰۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۹۱۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۴۰۰۶۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) منطقه۱۱ به فرماندهی کل سپاه پاسداران (طرح و عملیات)، ۷/۹/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۹۱۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه۱۱ (اطلاعات)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۷- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص۱۴، رادیو اسرائیل، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

قرار دادنـد.» فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، «در جریان این مـذاکرات تأکید کرد که پیشـنهادات برای حل این مشـکلات باید اصول حاکمیت، تمامیت و استقلال کشورهای درگیر و حق مردم این کشورها را برای خودمختاری در برداشته باشد.»(۱)

۱

خطیب نمـازجمعه تهران بـا پرداختن به موضوع امنیت در منطقه غرب آسـیا و خلیـج فارس، جمهوری اسـلامی ایران را حافظ امنیت منطقه نامید.

حجت الاسلام والمسلمین امامی کاشانی در نمازجمعه امروز تهران با انتقاد از حضور قدرت های بزرگ در لبنان، افغانستان و خلیج فارس به بهانه حفظ صـلح و تأمین امنیت اظهار کرد: «وقتی انسان حساب می کند، می بیند که اسـتکبار جهانی از مرز خودش پا را فراتر گذاشته [است]. البته اینها به آن لات و دزد عراق گفتنـد که به ایران حمله کن و صـدام هم حمله کرد. حالا باز آنها می گوینـد که ما برای صـلح آمده ایم.» وی تأکید کرد: «باید گفت که مخل امنیت شما هستید. شما هستید که امنیت را متزلزل کرده اید و ما حافظ امنیت هستیم.»

امامی کاشانی ضـمن اشاره به سوءقصد نیروهای فرانسوی علیه سـفارت ایران در لبنان گفت: «از یک طرف ماسک می زنند، ولی دستشان دیگر برای دنیا رو شـده است و از طرف دیگر دنیا به هوش آمـده و این را بایـد کسانی که مخل امنیت دنیا هسـتند، مخصوصاً مخل امنیت کشورهای اسـلامی هسـتند، بدانند که دنیا دیگر بیدار شده و این مسـئله را دنیای اسـتکباری بداند که جمهوری اسـلامی طلسم را شکسـته است.»

خطیب نمـازجمعه ضـمن تأکیـد بر ادامه جنـگ تـا استیفـای حقوق ملت ایران خاطرنشـان کرد: «ما می خواهیم طوری عمل کنیم که دیگر دیکتـاتوری در منطقه جرئت دیکتـاتوری نداشـته باشـد.» وی بـا اشاره به حملات عراق به مناطق مسـکونی کشور، بیانات اخیر امام خمینی مبنی بر اجتنـاب از حمله تلافی جویانه علیه شـهرهای عراق را یادآور شـد و گفت: «این سـخنان نشان می دهـد که چه کسـی حافظ امنیت است. حافظ امنیت، جمهوری اسـلامی است و اگر اسـتکبار جهانی شـر خود را از منطقه کم کند، منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] کاملاً امن خواهد شد.»(۲)

۲

به دنبال کمبود نیروی نظامی در عراق متولـدین سال های ۱۹۴۷ و ۱۹۴۸ به خدمت سـربازی احضار شدند. در همین حال عراق اعلام کرد اوضاع نبرد در منطقه پنجوین را به نفع خود فیصله داده است.

به گزارش رادیو بی بی سـی، مقامات عراق افراد ۳۵ و ۳۶ ساله را نیز مشـمول خدمت سـربازی اعلام کرده و از آنها خواسته اند ظرف دو هفته آینده «برای خدمت در جبهه های جنگ با ایران نام نویسـی کنند.» بی بی سی یادآور شد: «افراد متولد سال ۱۹۴۸ و یا بین سال های ۱۹۵۰ تا ۱۹۶۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۷، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص۲، پاریس - خبرگزاری کویت، ۲۰/۸/۱۳۶۲.
۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ - ۸.

از قبل به خدمت احضار شده بودند.» این رادیو همچنین از قول خبرنگار خود در منطقه خلیج فارس گفت: «این اقدام پس از شدت گرفتن حملات اخیر ایران در بخش شمالی جبهه های جنگ انجام می گیرد.» به عقیده این خبرنگار «این مسئله روشن است که تمام نسل جوانی که می توانستند به کار مفیدتری مشغول باشند درحال حاضر قربانی جنگ اند.»(۱)

۱

پس از انتشار گزارش خبرگزاری فرانسه درمورد تصمیم مقامات ایران به تعطیلی دفتر بازرگانی سفارت فرانسه و مؤسسه تحقیقات باستان شناسی این کشور در ایران، رادیو امریکا امروز به نقل از خبرنگار خود در پاریس گزارش داد: «وزارت امور خارجه فرانسه تأیید کرد که ایران خواستار بسته شدن بخش بازرگانی سفارت فرانسه در تهران شده است. در همین حال رژیم اسلامی ایران علیه بانک های فرانسوی محدودیت های سختی برقرار کرده و به مؤسسه باستان شناسی فرانسه دستور داده که دفتر خود را تعطیل کند.»

بنا به این گزارش، سخنگوی وزارت امور خارجه فرانسه گفته است: «دلیلی برای این اقدام رژیم اسلامی ایران ذکر نشده است، اما به هرحال رژیم اسلامی ایران مدت ها است که از حمایت نظامی فرانسه از عراق و به ویژه از تحویل پنج فروند جت جنگنده سوپراتاندارد مجهز به موشک های هوابه زمین بسیار دقیق اگزوست ناخشنود است.» وی تأثیر تصمیمات ایران دراین زمینه را "ناچیز" خواند و افزود: «بخش بازرگانی سفارت فرانسه در ایران مدت هاست که راکد مانده و انستیتوی باستان شناسی فرانسه نیز مدت هاست که فعال نبوده است. چراکه مناطقی که باید در آن حفاری می شد در منطقه جنگی واقع شده است.»

رادیو امریکا ضمن اشاره به اقدامات مشابه قبلی ایران علیه بانک های انگلیسی و امریکایی، خاطرنشان کرد که «ایران در واکنش به فروش هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسه به عراق، دیگر، خریدار محصولات فرانسوی نخواهد بود و به این ترتیب ظاهراً فرانسه نیز همانند ایالات متحده در لیست سیاه رژیم اسلامی ایران قرار گرفته است.»(۲)

دراین زمینه رادیو بی بی سی نیز گفت: «فرانسه به خاطر پشتیبانی از عراق در جنگ با ایران ... بهای گزافی خواهد پرداخت.» این رادیو به نقل از جک استار خبرنگار خود در پاریس، واکنش وزارت امور خارجه فرانسه در قبال تصمیمات اخیر ایران را محتاطانه خواند و درمورد تأثیر کاهش روابط بازرگانی ایران و فرانسه افزود: «صادرات این کشور [فرانسه] به ایران ظرف سال گذشته تا ۴۰ درصد کاهش یافته [و] در شش ماهه اول سال جاری شاهد دو برابر شدن میزان واردات ایران از آلمان غربی و هلند بوده است. همچنان در همین مدت بریتانیا و ایتالیا نیز ۴۰ درصد به میزان صادرات خود به ایران افزوده اند. کشورهای یادشده در میان به اصطلاح لیست سیاه دولت ایران قرار دارند.»(۳)

روزنامه فرانسوی لیبراسیون نیز با اشاره به گزارش خبرگزاری فرانسه نوشت: تدابیر ایران علیه

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص۱۲، رادیو بی بی سی، ۲۰/۸/۱۳۶۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۷، ۲۱/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۱۶، رادیو امریکا،
۳- همان، صص ۱۹ و ۲۰، رادیو بی بی سی، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

منافع اقتصادی فرانسه «به طور ناگهانی امیدهایی را که تعدادی از صاحبان صنایع فرانسوی نسبت به ازسرگیری فعالیت های اقتصادی در ایران و احیاناً ازسرگیری صادراتشان به ایران داشتند، نقش برآب می کند درحالی که سایر کشورهای اروپایی و نیز ژاپن روی بازار ایران حساب می کنند.»(۱)

۱

معاون اول نخست وزیر عراق نتایج سفر خود به سه کشور مصر، بلغارستان و رومانی را تشریح کرد.

طه یاسین رمضان عضو شورای فرماندهی و معاون اول نخست وزیر عراق، در پایان دیدار خود از کشورهای مصر، بلغارستان و رومانی، امروز در گفت وگویی با خبرگزاری عراق ضمن اشاره به امضای دو قرارداد همکاری اقتصادی، فنی و بازرگانی با کشورهای بلغارستان و رومانی گفت که در دیدارش با رئیس جمهور مصر «وی را در جریان آخرین تحولات جنگ ایران و عراق و استحکام موضع سیاسی، اقتصادی و نظامی عراق قرار داده است.» رمضان سپس افزود: «ریاست جمهوری مصر درودهایش را برای صدام حسین ابلاغ و بار دیگر ایستادگی جمهوری عربی مصر را در کنار عراق در جنگ عادلانه اش برعلیه تجاوز ایران تأکید نمود.»(۲)معاون نخست وزیر عراق همچنین گفت: «پرزیدنت چائوشسکو [رهبر رومانی] و رئیس جمهوری بلغارستان از تلاش های صلح آمیز فرماندهی سیاسی عراق که از ستایش و احترام جامعه بین المللی برخوردار بوده و سیاست صلح آمیز عراق قدردانی نموده اند.»(۳)در همین زمینه خبرگزاری عراق نیز گزارش داد: در اعلامیه مشترکی که در بغداد به مناسبت دیدار یاسین رمضان از رومانی منتشر شد، عراق و رومانی ضمن ابراز نگرانی از ادامه جنگ، خواستار "توقف فوری عملیات نظامی" به منظور دستیابی به یک راه حل صلح آمیز شدند.(۴)

در همین حال رادیو امریکا در گزارشی با اشاره به سفر طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق به قاهره در ماه ژوئیه گذشته یادآور شد: «عراق درپی امضای پیمان صلح میان مصر و اسرائیل روابط خود را با مصر گسست، اما روابط دو کشور در سال گذشته به خاطر کمک های مصر به عراق در جنگ با ایران صمیمانه تر شد.»(۵)

۲

درپی ادعای دیروز روزنامه السفیر(۶) مبنی بر مذاکره ایران با انگلیس به منظور خرید تعدادی هواپیمای جنگنده جاگوار، رادیو کلن امروز اعلام کرد: «دولت بریتانیا گزارشی را دایر بر اینکه قصد دارد هواپیمای جنگنده بمب افکن جاگوار به ایران بفروشد، تکذیب کرد.»(۷)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص۴، رادیو صوت الجماهیر، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص۴۲، رادیو صوت الجماهیر، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص۳، بغداد - خبرگزاری عراق، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص۹، رادیو امریکا، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

۶- روز گذشته روزنامه السفیر (چاپ بیروت) نوشت: «ایران بدون سروصدا مذاکراتی پیرامون خرید هواپیماهای جنگنده جاگوار با

انگلستان به عمل آورده است.» (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۲، ص۵، بیروت - خبرگزاری رویتر، ۱۹/۸/۱۳۶۲)

۷- همان، ص۱۳، رادیو کلن، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

رادیو کلن باوجود تکذیب ادعای السفیر، در گزارش دیگری به نقل از یک روزنامه سوئیسی چاپ لوزان از فروش ۶ فروند هواپیمای آموزشی سوئیسی به ایران در دو ماه پیش خبر داد. بر پایه این گزارش «این هواپیماهای دوموتوره که حداکثر سرعت آن چهارصد کیلومتر در ساعت است معمولاً ـ برای امور تعلیماتی مورد استفاده قرار می گیرد، ولی به آسانی می توان برای پشتیبانی از نیروهای زمینی نیز آن را به کار گرفت.» گزارش مزبور ضمن اشاره به خودداری مقامات دولتی سوئیس از تأیید یا تکذیب این خبر، افزود: «دولت عراق سه سال پیش، ۵۲ فروند از این نوع هواپیما را از سوئیس خریداری کرد. سوئیس تاکنون اعلام می داشت که از فروش جنگ افزار به کشورهای خارجی خودداری می ورزد.»(۱)

۱

امروز یک بمب نسبتاً قوی در محل انبار غذایی منازل مسکونی ایتالیایی ها در بندرعباس منفجر شد. ساعاتی بعد، گروه چریک های فدایی خلق (اقلیت) مسئولیت انفجار را بر عهده گرفت.

خبرگزاری جمهوری اسلامی در بندرعباس ضمن اعلام این خبر اضافه کرد: صدای انفجار تا شعاع چند کیلومتری در سطح شهر به گوش رسیده، اما تاکنون تلفات جانی گزارش نشده و فقط خسارات جزئی به دیوارهای انبار وارد شده است(۲)گزارش نوبه ای سپاه پاسداران دراین زمینه حاکی است ساختمان های مسکونی مجاور محل انفجار، مورد استفاده اتباع کشورهای ایتالیا، مراکش، لهستان و انگلیس است که در استخدام یک شرکت ایتالیایی قرار دارند. این شرکت به عنوان پیمانکار طرف قرارداد شرکت توانیر در بندرعباس می باشد. در ادامه این گزارش آمده است: «یک نفر از اتباع ایتالیا براثر ریزش شیشه ها جراحت جزئی برداشته که مورد مداوای سرپایی قرار گرفته است.»(۳)

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارش دیگری اعلام کرد گروه چریک های فدایی خلق شاخه اقلیت، با انتشار اطلاعیه ای ضمن برعهده گرفتن مسئولیت این انفجار و «اخطار به دیپلمات های خارجی و تهدید به انفجارهای مجدد، خواستار خروج آنان که به گفته این گروهک، جمهوری اسلامی را در تأمین تسلیحات نظامی یاری می دهند، شد.» این خبرگزاری همچنین با اشاره به فعالیت ایتالیایی ها در احداث اسکله بندر شهید رجایی افزود: «گفته می شود یکی از اهداف گروهک فدایی خلق اقلیت از این اقدام متوقف ماندن عملیات احداث اسکله شهید رجایی است.»(۴)

۲

مجمع عمومی سازمان ملل متحد با تصویب قطعنامه ای از رژیم اشغالگر قدس خواست از تهدید خود مبنی بر حمله به تأسیسات اتمی عراق و دیگر کشورهای جهان دست بردارد. خبرگزاری بین المللی اسلامی از سازمان ملل، از تصویب این قطعنامه با ۲۳ رأی موافق در مقابل ۲ رأی مخالف امریکا و اسرائیل و چند رأی ممتنع خبر داد. در قطعنامه مزبور همچنین

۱- همان، صص ۱۳ و ۱۴، رادیو کلن، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۷، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص۳، بندرعباس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۱۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، شماره ۸۷،

۱۹/۸/۱۳۶۲، ص۳۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص۱۱، بندرعباس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

«از شورای امنیت سازمان ملل خواسته شده است که اقدامات لازم را برای جلوگیری از چنین حملاتی ازسوی اسرائیل به کار بندد.» این گزارش یادآور شد: «این سومین سال پیاپی است که قطعنامه پیشنهادی ازسوی عراق برای محکوم کردن حمله هواپیماهای اسرائیلی به تأسیسات اتمی تموز بغداد [در ژوئن ۱۹۸۱/ خرداد ۱۳۶۰] مورد تصویب قرار می گیرد. حمله مزبور ازسوی شورای امنیت و همچنین مجمع عمومی سازمان ملل نیز محکوم گردیده بود.»(۱)

۱

در تازه ترین رویدادهای مربوط به افزایش تنش ها میان امریکا و سوریه در لبنان و احتمال وقوع عملیات نظامی علیه مواضع سوری، آتشبارهای ضدهوایی سوریه به روی هواپیماهای شناسایی امریکا آتش گشودند. این درحالی است که با توافق سوریه تلاش ها برای برگزاری دور جدیدی از اجلاس آشتی ملی لبنان از سرگرفته شده است.

روزنامه کیهان دراین باره گزارش داد: درپی چندین نوبت پرواز هواپیماهای ناشناس بر فراز منطقه بیروت در دو شب گذشته، بامداد امروز «آتشبارهای ضدهوایی سوریه علیه هواپیماهای اف۱۴ امریکایی که سرگرم پروازهای شناسایی بر فراز مواضع سوریه در لبنان بودند، آتش گشودند.» براساس این گزارش، امریکا نیز تأیید کرد که امروز یک هواپیمای اف۱۴ با آتش زمینی نیروهای سوریه روبه رو شده بود، اما مأموریت خود را انجام داده و به ناو هواپیمابر آیزنهاور بازگشته است.

در همین حال، روزنامه الندا (ارگان حزب کمونیست لبنان) ضمن اشاره به وقوع تهاجم نظامی قریب الوقوع امریکا در لبنان آورده است: «امریکا و متحدان اروپایی اش تصمیم گرفته اند اسرائیل را در جنگ تازه لبنان شرکت ندهند چون به این نتیجه رسیده اند شرکت اسرائیل در این جنگ به منافع اروپا و امریکا در منطقه لطمه می زند.» روزنامه النهار نیز از قول «منابع آگاه» نوشت: «اقدام نظامی تازه امریکا و متحدانش می تواند به سه شکل انجام گیرد: ۱. حمله تمام عیار به حومه جنوب بیروت و سرکوب مبارزان شیعه ۲. حمله به مبارزان دروزی در منطقه کوهستانی شوف ۳. و سرانجام اشغال مجدد سرزمین های لبنان مرکزی به وسیله اسرائیل.» النهار با اشاره به دیدگاه های متفاوت مقامات دولت رونالد ریگان درباره اقدام نظامی امریکا و متحدانش افزود: «جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا، خواهان حمله به سوریه است چون این کشور را مسئول عدم اجرای پیمان لبنان و اسرائیل می داند، اما کاسپار واینبرگر وزیر دفاع ریگان، با چنین اقدامی مخالف است چون عقیده دارد به روابط اعراب و امریکا لطمه می زند.» از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری فرانسه، اتحاد شوروی «دربرابر شورای امنیت سازمان ملل متحد تقویت نیروی دریایی امریکا در سواحل بیروت را محکوم و تأکید کرد که این تمرکز بی سابقه ناوها حاکی از آن است که واشنگتن در نظر دارد به یک عملیات نظامی بسیار گسترده در لبنان دست زند.»

از سوی دیگر، امروز تحرکات تازه ای برای گردهم آوردن دوباره چهره های سیاسی و قومی

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۷، ۲۱/۸/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، سازمان ملل متحد - خبرگزاری بین المللی اسلامی، ۲۰/۸/۱۳۶۲.

لبنـان زیر چتر اجلاس آشتی ملی انجام گرفت. دراین زمینه خبرگزاری رویتر به نقل از "منابع رسـمی لبنان" از توافق رؤسای جمهور لبنان و سوریه برای ملاقات بـا یکـدیگر قبـل از دومین دور مـذاکرات آشـتی ملی در ژنـو خـبر داد. خبرگزاری فرانسه نیز اعلام کرد اعضـای کمیسیون سیاسـی اجلاس آشتی ملی به منظور آمـاده سـازی مقـدمات دومین دور این اجلاس درباره پیشـنهادهایی شامل تعـداد مساوی نماینـدگان مسیحی و مسلمان در پارلمان لبنان، انتخاب نخست وزیر به وسیله پارلمان به جای رئیس جمهور، تشکیل مجلس مؤسـسان، ازمیـان برداشـتن مسائل فرقه ای و تفرقه مـذهبی در ارتش و دولت و حـذف محـدودیت مـذهبی در انتخاب رئیس جمهور یا معاون وی به توافق رسیدند.(۱)

۱

با ازسرگیری نبرد خونین گروه های متخاصم فلسطینی، شورای امنیت سازمان ملل با صـدور قطعنامه ای خواهان آتش بس در میان گروه های درگیر شد. دراین حال، اتحاد شوروی از سوریه خواست از شدت مخالفتش با رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین بکاهد.

شورای امنیت سازمان ملل امشب به تقاضای نماینـده و ناظر ساف در این سازمان، تشکیل جلسه داد و با صدور قطعنامه ای اسـتقرار آتش بس میان جناح های متخاصم فلسـطینی را خواسـتار شد. از سوی دیگر، درپی دیدار روز گذشته عبدالحلیم خدام وزیر امور خارجه سوریه از مسـکو، «منابع دیپلماتیک عرب» گفتنـد آندره گرومیکو وزیر امور خارجه شوروی، در دومین دور مذاکراتش با همتای سوری خود «از دمشق خواست از شـدت مخـالفتش نسـبت به یاسـر عرفـات رهبر سازمان آزادی بخش فلسـطین بکاهـد.» بااین حال «دیپلمات های اروپای غربی متخصـص در امور خاورمیـانه [غرب آسـیا]» گفتنـد انتشـار اعلامیه کوتاهی پس از مـذاکرات گرومیکو و خـدام حاکی است توافق کاملی از این مذاکرات به دست نیامده است.

از سوی دیگر، گزارش ها از شمال لبنان، محل درگیری جناح های فلسطینی، همچنان از افزایش فشارها بر عرفات به منظور ترک طرابلس حکـایت دارد. خبرگزاری فرانسه گزارش داد: «رشـید کرامی یکی از رهبران مخـالف دولت لبنان و نخست وزیر پیشـین این کشور، دیروز [امروز] از یاسـر عرفات و طرف دارانش خواست شـهر طرابلس در شـمال لبنان را ترک نماید.» رادیوی لبنان نیز گفت شـیخ سـعید شـعبان رهبر جنبش توحید اسـلامی لبنان (متشـکل از مسـلمانان سـنی) و شخصیت متنفذ طرابلس که طرف دار سازمان آزادی بخش فلسطین و از مخالفان سرسخت رژیم سوریه است، درخواست کرامی «متحد سوری ها از یاسر عرفات را درمورد خروج از طرابلس رد کرد.»

به گزارش خـبرگزاری رویتر، اینـدیرا گانـدی نخست وزیر هنـد نیز در پاسـخ به پیـام عرفـات «ابراز امیـدواری کرده است جنبش مقـاومت فلسـطین بـا تجدیـد اتحـاد و یکپارچگی خود در آینـده بتوانـد قوای خود را درجهت دستیابی به هـدف مقدسـش که تشـکیل یک کشور مستقل برای

ص: ۶۶۲

۱- روزنامه کیهان، ۲۱/۸/۱۳۶۲، ص۲۴.

مردم فلسطین و حق تعیین سرنوشت است به کار گیرد.»(۱)

امروز همچنین یاسر عرفات در مصاحبه با روزنامه فرانسوی زبان لاپرس (چاپ تونس) بار دیگر سوریه را متهم کرد از فلسطینی های ناراضی برای سرنگونی وی حمایت می کند. وی درعین حال گفت: «اگر سوری ها تصمیم به جنگیدن با اسرائیل را داشته باشند من با آنها و پشت سر آنها خواهم بود.»(۲)

۱- همان.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص۲۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ شنبه ۲۱ آبان ۱۳۶۲ ۶ صفر ۱۴۰۴ ۱۲ نوامبر ۱۹۸۳

۱

هم زمان با تـداوم گفت وگوها در قرارگاه های خاتم و مقـدم حمزه برای تکمیل و ترمیم خط پدافندی و ادامه عملیات والفجر۴ در منطقه عملیاتی، مباحثی نیز دراین باره بین سـرهنگ صـیاد شیرازی، سرهنگ جمالی، محسن رضایی و رحیم صفوی در تهران مطرح گردید. نظر سپاه تکمیـل خطـوط فعلی و ادامه عملیـات برای تصـرف نالپـاریز ازطریـق پیشـروی در ارتفاعـات کـانی مانگـا بـود. ارتش نیز بر تصـرف ارتفاعات سورن تأکید داشت. ازآنجاکه دراین زمینه توافقی میان فرماندهان سپاه و ارتش حاصل نشد، به ناچار تصـمیم گیری دراین باره به شورای عالی دفاع محول گردید. براین اساس، در جلسه امروز شورای عالی دفاع، دو طرح یادشده مورد بحث قرار گرفت و حاضران به تلفیقی از طرح های ارائه شده با تقدم در اجرای عملیات پیشـنهادی سپاه رأی دادند. بدین ترتیب قرار شد در گام نخست با هدف تکمیل خطوط پدافندی فعلی، عملیاتی با طرح ریزی و فرماندهی سپاه و شرکت یگان های ارتش در منطقه کانی مانگا و پنجوین به اجرا درآید و پس از آن، عملیـات دیگری در منطقـه سـورن بـا طرح ریزی و فرمانـدهی ارتش و بـا شـرکت لشـکر ۳۰ گرگـان از ارتش و تیپ۳۳ المهدی(عج) انجام شود. در این جلسه همچنین مقرر گردید سپاه برای افزایش نیروهای موجود خود در منطقه تلاش کند.(۱)-(۲)

ص: ۶۶۵

۱- حجت الاسـلام هاشـمی رفسـنجانی در خـاطرات خـود دراین بـاره نوشـته است: «به مجلس رفتم. کارهـای اداری را انجـام دادم. آقـای سرهنگ صـیاد شـیرازی آمـد راجع به اختلافی که با سپاه بر سـر ادامه عملیات والفجر۴ دارنـد گفت قرار شد رسـیدگی کنم، شب جلسـه شورای عـالی دفـاع داشتیم، در همین بـاره بحث شـد، نظر ارتش تأییـد گردیـد. سـپس جلسه ای بـا فرمانـدهی نیروی زمینی (ارتش) برای عملیات آینـده داشـتم. بحث شد و توافق شد مشـکل فرماندهی مشترك دو نیرو در یک قرارگاه به نحوی موقتاً رفع گردد، اما این مشـکل همچنان مزاحم کار است.» (اکبر هاشـمی رفسـنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، صص ۲۸۲ و ۲۸۳) یادآوری می شود احتمالاً نظر آقای هاشمی رفسنجانی مبنی بر اینکه "نظر ارتش تأیید شد." مربوط به تصمیم شورای عالی دفاع درباره اجرای عملیات در منطقه سورن می باشد و درحقیقت طرحی که در گام اول به اجرا درآمـد همـان تصـمیم سپاه برای عملیـات در منطقه کـانی مانگا و پنجوین بود و عملیات دیگری که قرار بود در گام بعـدی روی ارتفاعات سورن اجرا شود، به علت مشـکلات عدیده ای؛ ازجمله کمبود نیرو، نامساعدبودن شرایط جوی، فرسایش نیروهای موجود و... به اجرا درنیامد.

۲- سـند شـماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: عملیـات والفجر۴، گزارش راوی قرارگـاه خـاتم الانبیـا(ص)، داود رنجـبر، ص۱۲۲.

درپی این تصمیم غلامعلی رشید فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه سپاه و فرماندهان یگان های عملیاتی را برای ابلاغ شفاهی تصمیم شورای عالی دفاع و همچنین یادآوری چند نکته به قرارگاه فرماندهی خاتم واقع در دره تفی فراخواند.(۱)

در ابتدای جلسه غلامعلی رشید با بیان اینکه «ازطرف برادر محسن [فرمانده کل سپاه پاسداران] مأمور هستم که درباره حفظ وحدت با برادران ارتش تذکراتی بدهم»، به منافع همبستگی با نیروهای ارتش و تاریخچه عملیات مشترک سپاه و ارتش از زمان روی کارآمدن سرهنگ علی صیاد شیرازی و ایجاد فضای تفاهم بین این دو نیرو اشاره کرد. وی سپس به بروز اختلافات بین ارتش و سپاه در زمان اجرای عملیات والفجر۱ و بازتاب اجتماعی منفی آن پرداخت و با یادآوری حساسیت امام خمینی دراین باره که ایجاد تفرقه بین سپاه و ارتش را گناه نابخشودنی خوانده بودند، گفت: ما درهرصورت باید با برادران ارتش همکاری کنیم. با آنها گرم تر باشیم، صبر و تحمل کنیم و حتی المقدور آنها را با خودمان همراه کنیم. پس از آن غلامعلی رشید در توضیح وضعیت کلی عملیات و تصمیمات شورای عالی دفاع برای ادامه آن اظهار کرد: باتوجه به نحوه استقرار نیروها در اطراف خط پدافندی موجود نمی توانیم خط پدافندی جنوب قزلجه را تثبیت کنیم و باید با نیروهایی که در دست داریم، خطرهای موجود را رفع و خطوط فعلی را ترمیم و ترسیم کنیم.

وی در ادامه افزود: مسئولان ارتش اعتقاد دارند که باید روی سورن عملیات کرد، ولو پیروزی۱؛(۲) شورای عالی دفاع هم تصویب کرده است که بر روی پیروزی۱ عملیات اجرا شود و لشکر۳۰ گرگان و ۲ تیپ از لشکر۲۸ کردستان (از ارتش) و تیپ۳۳ المهدی(عج) (از سپاه) نیز برای عملیات در آن منطقه در نظر گرفته شده اند. در محور کانی مانگا و پنجوین نیز قرار است ما با یگان ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و لشکر۵ نصر وارد عمل شده و خط کانی مانگا - پنجوین را تأمین کنیم.

در ادامه جلسه، محمد باقری مسئول اطلاعات قرارگاه خاتم، درباره نیروهای موجود دشمن در منطقه و سازماندهی منطقه ای عراق توضیحاتی داد. وی گفت: دشمن الآن ۱۶ تیپ در خط و ۷ تیپ در احتیاط دارد و چند روزی است ۲ تیپ را نیز که در محور چوارتا (غرب منطقه عملیاتی در محور بانه) مستقر بودند، حدود ۲ کیلومتر به سمت نیروهای خودی نزدیک کرده است. محمد باقری اضافه کرد: دشمن این منطقه را به علت حساسیتی که دارد بین ۳ لشکر تقسیم کرده است؛ محور چوارتا را به لشکر۳۲ واگذار کرده و حفاظت از شهر سلیمانیه به عهده

۱- در این جلسه غلامعلی رشید، عزیز جعفری، محمد باقری، علی تجلائی، علی فدوی، حمید سالکی، حسن دانایی فر، محمدابراهیم همت، احمد کاظمی، جعفر اسدی، مهدی زین الدین، مرتضی قربانی و داود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم حضور داشتند.

۲- ارتفاع کشیده و طولانی سورن دارای ۳ قله اصلی بود که نیروهای خودی آنها را به ترتیب از شمال به جنوب پیروزی۱، پیروزی۲ و پیروزی۳ نام گذاری کرده بودند.

این لشکر است، پدافند از منطقه کانی مانگا و غرب آن تا نالپاریز را نیز برعهده لشکر۷ قرار داده و لشکر۴ را هم مأمور پدافند از جنوب نالپاریز تا سورن و بانی بنوک کرده است.

پس از اتمام توضیحات باقری، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) درباره مانور این یگان برای تصرف ارتفاعات ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ مطالبی بیان کرد، اما درباره چینش گردان ها و جهت اجرای مانور آنها توافقی به دست نیامد.

راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم در پایان یادداشت هایش درباره این جلسه، توضیح داده است که بارش باران که از ساعت ها پیش شروع شده بود از ساعت ۲۲ تبدیل به بارش تگرگ های درشت شد.(۱)

۱

نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیمه شب، ضدحمله ارتش عراق را در محور چوارتا سرکوب کردند.

یک گردان از افراد دشمن در محور چوارتا به نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) که جاده و ارتفاعات مسلط به این محور را در ۴ کیلومتری آنجا دراختیار داشتند، حمله کردند. با ابتکارعمل نیروهای مستقر در این محور که از آمادگی مناسبی برخوردار بودند، ۳۰ تن از نیروهای دشمن کشته و ۱۵ تن اسیر شدند.

حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، در تشریح حمله گردان مزبور به نقل از یکی از اسرای عراقی گفت: اسیر می گفت ما موقعیت ایرانی ها را نمی دانستیم. وقتی پیشروی کردیم ناگهان ازسوی ایرانی ها تیراندازی شد. ما به فرماندهان بالاتر گزارش دادیم، ولی آنها گفتند که شما باید پیشروی کنید، اما در همان لحظات اول فرمانده گردان ما که قصد فرار داشت کشته شد و سازمان ما از هم پاشید.

دراین باره محمد باقری مسئول اطلاعات قرارگاه خاتم نیز با استناد به مکالمات بی سیم نیروهای عراقی اعلام کرد: دشمن به لشکر۲۲ خود دستور داده است که از محور چوارتا حمله کرده و شیخ لطیف و شیخ المارین را تصرف کند.(۲)

۲

درگیری بین نیروهای خودی با عناصر گروه های مسلح غیرقانونی در محور سنندج - مریوان و منطقه عمومی مهاباد، حمله ناموفق افراد حزب دمکرات و سازمان کومه له به منزل امام جمعه پیرانشهر و محل استقرار گروه ضربت سقز، درگیری داخلی افراد حزب دمکرات در جنوب سلماس، دستگیری ۲۵ تن از اعضای تشکیلات شهری حزب دمکرات و یک تن از سازمان کومه له، تسلیم شدن ۸ تن در مناطق مختلف کردنشین و اقدام حزب دمکرات در ربودن ۲ تن از تسلیم شدگان ازجمله رخدادهای امروز در مناطق کردنشین شمال غرب کشور بود.

۱- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۳۷، ۳۸ و ۳۹.

۲- همان، ص۴۶؛ و- سند شماره ۶۴۳۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۴/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۹۴)، محسن رخصت طلب، ص۵.

.۱

.۲

.۳

.۴

.۵

.۶

.۷

.۸

.۹

.۱۰

.۱۱

.۱۲

.۱۳

.۱۴

در عملیات پاک سازی ارتفاعات اطراف روستای بیدره در شمال محور سنندج - مریوان در منطقه سروآباد، که محل استقرار افراد سازمان کومه له بود، ۳ تن از نیروهای سپاه به شهادت رسیدند. به گزارش لشکر۲۸ کردستان، فرمانده افراد ضدانقلاب در این عملیات یکی از کسانی بود که چند ماه پیش با روی گردانی از همکاری با سازمان کومه له و مراجعه به نیروهای خودی امان نامه دریافت کرده بود(۱)

در درگیری نیروهای خودی با عناصر شورشی در کشک دره مهاباد نیز یکی از سربازان ژاندارمری زخمی شد(۲)

در پیرانشهر هم تعدادی از افراد حزب دمکرات به سمت منزل امام جمعه این شهر تیراندازی کردند که تلفات و خساراتی درپی نداشت. به دنبال این اقدام، افراد یکی از پایگاه های شهر به مقابله برخاستند و مهاجمان مجبور به فرار شدند. در این درگیری یکی از افراد خودی زخمی شد.(۳)

در حادثه دیگری در سقز، افراد کومه له ساختمان گروه ضربت را با آر.پی.جی. هدف قرار دادند. این اقدام تلفات و خساراتی به بار نیاورد.(۴)

در همین حال در منطقه عمومی جنوب سلماس نیز افراد هیز حاتم حزب دمکرات با یکدیگر درگیر شدند. در این درگیری ۲ تن از افراد این هیز کشته شدند. به گزارش سپاه سلماس، یکی از افراد کشته شده از افراد فعال و سرپل (فرمانده گروهان) این هیز بود.(۵)

از سوی دیگر، امروز در نقده ۲۵ تن از افراد تشکیلات شهری حزب دمکرات و در قروه نیز مسئول تشکیلات سازمان کومه له در باختران، دستگیر شدند(۶)

در ادامه روی گردانی افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی از همکاری با این گروه ها، امروز نیز ۸ تن از افراد حزب دمکرات در دیواندره، شمال غربی ارومیه، کامیاران، بوکان و سقز خود را به سپاه و ژاندارمری معرفی و درخواست امان نامه کردند. این افراد ۲ قبضه سلاح و ۲۱۰ تیر فشنگ را نیز تحویل دادند.(۷)

دراین حال، عوامل حزب دمکرات به منظور ایجاد رعب و وحشت برای جلوگیری از افزایش میزان تسلیم شدن اعضای این حزب، امروز ۲ تن از این افراد را در شهر مهاباد ربوده و با خود بردند. سپاه مهاباد با اعلام این خبر اضافه کرده است که در ۱۵ روز گذشته افراد حزب دمکرات ۴ تن از نادمین را ربوده اند.(۸)

۱

سخنگوی شورای عالی دفاع در مصاحبه ای به توضیح نتایج عملیات والفجر۴، موضع ایران در قبال تهدید تازه عراق علیه تأسیسات نفتی ایران، قطعنامه اخیر شورای امنیت و مسائل لبنان پرداخت.

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی نماینده امام در شورای عالی دفاع، در پایان جلسه امشب این شورا که به ریاست آیت الله خامنه ای و با حضور میرحسین موسوی نخست وزیر، علی اکبر

۱- سند شماره ۳۲۰۲۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر۲۸ (رکن۲) به فرماندهی سپاه کردستان (اطلاعات)، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۱۷۱۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳)، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۵۰۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پیرانشهر (اطلاعات) به منطقه۱۱ (اطلاعات)، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۲۰۲۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر۲۸ (رکن۲) به فرماندهی سپاه پاسداران کردستان (اطلاعات)، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۵۰۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سلماس به اطلاعات منطقه۱۱، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۵۰۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه نقده به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۹۹۷۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران ناحیه کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه۱۱ اطلاعات، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۳۰۲۳۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۲۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۷۱۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۹۹۸۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۰۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه۱۱،

۱۳۶۲/۸/۲۴؛ و- سند شماره ۳۱۷۱۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانـدهی بوکان به فرماندهی و طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۳۶۲/۸/۲۳.

۸- سند شماره ۳۵۵۱۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات مهاباد به اطلاعات منطقه۱۱، ۱۳۶۲/۸/۲۲.

ولایتی وزیر امور خارجه، سرتیپ ظهیرنژاد رئیس ستاد مشترک ارتش، سرهنگ سلیمی وزیر دفاع، سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، کمال خرازی مسئول ستاد تبلیغات جنگ، محسن رفیق دوست وزیر سپاه، محسن رضایی فرمانده کل سپاه، حسن روحانی رئیس کمیسیون دفاع مجلس و نظران دبیر شورای عالی دفاع تشکیل شد، درخصوص موضوعات مطرح شده در جلسه شورا اظهار کرد: «قسمت عمده وقت جلسه مان صرف بررسی نتایج عملیات والفجر۴ و خبرهایی که در آینده باید در جبهه ها داشته باشیم، شد و دیگر اینکه [صحبت هایی درباره] خریدها و نیازهای جبهه ها و کوشش هایی که در پشت جبهه باید بشود [و] مسائلی ازاین قبیل داشتیم.»

وی سپس گفت: «درمورد عملیات والفجر۴ گزارشی ارائه شد که غیر از سرزمین های خودمان بیش از ۷۰۰ کیلومتر آزاد شده است. در این عملیات نیروهای عراقی ضربه کاری خوردند. گزارش های موثق می گوید که عراقی ها درحدود ۱۸ هزار نفر از نیروهای خود را به طور مجروح و یا کشته از دست داده است. در عملیات والفجر۴ منطقه ای که به دست رزمندگان ما افتاده است ازلحاظ اقتصادی منطقه مهمی است. منابع معدنی قابل توجهی دارد. شهرها، شهرک ها و روستاهایی در آن منطقه است که آسیب پذیر شده و طبعاً رژیم عراق نمی تواند وضع عادی داشته باشد.»

حجت‌الاسلام هاشمی رفسنجانی
سخنگوی شورای‌عالی دفاع

نماینده امام در شورای عالی دفاع درمورد تأثیر عملیات اخیر بر امنیت کردستان گفت: «مهم ترین نتیجه ای که این عملیات برای ما داشته است تأمین کردستان است. ما همیشه نگران مسئله کردستان بودیم. در این سه سال جنگ، غرب کردستان تأمین درستی نداشت که الآن آتش دشمن را بر آن شهرها و روستاها دور کرده ایم و راه های ضدانقلاب را مسدود کرده ایم. ما فکر می کنیم که این قطع شرارت یکی از وظایف ما بود که با عملیات [های] والفجر ۲ و ۴ به وقوع پیوست و این عملیات برای آینده هم راهگشاست.» وی تأکید کرد: «درمجموع شمال عراق که تنها منبع تأمین ذخایر ارزی برای عراق به شمار می رود، بیش از هر وقت دیگری آسیب پذیرتر است.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی با اشاره به اقدام عراق در فراخواندن مردان ۳۵ ساله برای حضور در جبهه ها، افزود: «می دانید که عراق یک سوم ما جمعیت دارد و جمعیتش هم به انسجام مردم ما نیست. کردهای عراق خیلی در خدمت رژیم عراق نیست و مسلمان های جدی عراق هم در خدمت آن رژیم نیستند. کلاً سربازگیری عراق با آن جمعیت کمش، باتوجه به

طول جبهه که از حاج عمران تا فاو گسترده شده است و باید همه جا در مقابل ما نیروهای عظیمی داشته باشد، این مسئله برایش مسئله عظیمی شده است. مثلاً در این عملیات حدود ۱۸ هزار نفر از رده ارتش عراق خارج شده اند که تقریباً دو لشکر کامل است که درحدود ده، پانزده تیپ آنها به شدت آسیب دیده که آنها نیاز دارند که جایگزین کنند که جایگزین هم با نیروهای معمولی نمی شود و باید سنین سربازها را بالا ببرند تا ۳۵ سال و اگر ما همین طور به عراق فشار بیاوریم باز مجبور است سنین سربازها را بالاتر ببرند.» وی تأکید کرد: «یکی از مشکلات رژیم عراق الآن تأمین نیرو است که بتواند نیروهای در جبهه اش را با بخشی از ظرفیتی که برای ارتش در نظر گرفته اند، تأمین کنند.»

سخنگوی شورای عالی دفاع در پاسخ به سؤالی درمورد تهدید تازه عراق به حمله علیه بندر امام خمینی و جزیره خارک گفت: «آنها از قدیم هم حمله می کردند و این مراکز بی حمله نبوده و بارها به خارک و بندر امام و کشتی های ما در آن مسیر حمله کرده اند. به سکوهای نفتی حمله می کردند. منتها حمله مؤثری نبوده است. به هرحال او حمله می کند و ما هم دفاع می کنیم. ما معتقدیم که در خلیج فارس ماجراجویی نشود. چون آنجا محیط زیست مطرح است و همسایه های ما ضرر می بینند و ما جنگ را حتی الامکان به خلیج فارس نمی کشانیم و ما در آنجا مدافع هستیم. البته با ابزاری که اخیراً رژیم عراق مدعی است که گرفته است اگر درست باشد و بتواند کاری انجام بدهد و طوری باشد که ما را از نفتمان محروم کند ما تنگه هرمز را می بندیم.» وی درمورد امنیت خلیج فارس خاطرنشان کرد: «ما حرف زیادی نداریم حرف ما دو کلمه است: تا خلیج فارس برای ما قابل استفاده باشد ما حامی امنیت خلیج فارس هستیم. هروقت این خلیج برای ما قابل استفاده نباشد برای دیگران هم قابل استفاده نخواهد بود.»

رئیس مجلس شورای اسلامی درخصوص قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل نیز گفت: «ما به طور رسمی قطعنامه شورای امنیت را رد کرده ایم و ما عملاً به بخش عمده این قطعنامه ملتزم هستیم؛ یعنی ما در خلیج فارس - که نقطه عمده این قطعنامه بود - عملیات نداریم. به کشتی ها و چاه های نفت حمله نمی کنیم. به منابع دریا حمله نمی کنیم. در قسمت دیگر قطعنامه این بود که به مناطق غیرنظامی حمله نشود که ما از اول تابه حال به این معتقدیم و حتی اگر سازمان ملل هم بگوید این کار را بکنید، ما نمی کنیم. قسمت عمده شهرها و مردم عراق در تیررس توپ های ما هستند. بصره بیش از یک میلیون نفری را، آدم با ده قبضه توپ می تواند تمام بکند. بالاتر از بصره، فاو، العماره، مندلی، خانقین، سیدصادق، سلیمانیه همه زیر توپ ماست. ما شهرهای عراق را نمی زنیم. بنابراین نظر شورای امنیت ازطرف ما تأمین است. منتها آنها می خواهند ما تسلیم یک شانتاژ بشویم و طوری عمل کنیم که با توطئه های بین المللی درگیر شویم و ما این کار را نمی کنیم.»

ص: ۶۷۰

وی در بخش دیگری از سخنانش با اشاره به مسائل لبنان یادآور شد: «لبنان یکی از مراکز مهم و مورد توجه دنیاست. به خاطر مدیترانه، حضور اسرائیل در آن منطقه به خاطر کانون فلسطینی ها خیلی اهمیت دارد. امریکایی ها و دنیای غرب آنجا سرمایه گذاری می کنند. شوروی هم در آنجا بی نظر نیست. ما به عنوان یک کشور انقلابی و اسلامی نمی توانیم دررابطه با مسئله فلسطین و حضور غاصبانه اسرائیل بی تفاوت باشیم. من خیال می کنم که بر سر لبنان این روزها درگیری شدید می شود و مدت ها ادامه پیدا می کند و حل این مسئله ازطرف امثال امریکایی ها غیرممکن است و حل نهایی زمانی خواهد بود که مردم منطقه را راضی کنند.»

بازدید خبرنگاران از ویرانه‌های برجای‌مانده از حملات موشکی عراق به شهر دزفول

نماینده امام در شورای عالی دفاع درمورد تحرکات شورای همکاری خلیج فارس گفت: «ما از همکاری کشورهای اسلامی خلیج فارس بدمان نمی آید، ولی جهتشان باید اصلاح شود. البته ما نگرانی از آنها نداریم. آنها چه متفرق باشند چه متحد باشند کار عمده ای از آنها ساخته نیست. مسئله مهم این است که یک وقت توطئه ای بکنند و بخواهند پای ابرقدرت ها را در منطقه باز کنند که آن هم دودش به چشم آنها بیشتر می رود تا ما.»(۱)

۱

گروهی از خبرنگاران مطبوعات و نمایندگان رسانه های گروهی خارجی از ویرانه های برجای مانده براثر حملات موشکی عراق در شهرهای اندیمشک و دزفول بازدید کردند. این گروه از خبرنگاران که به دعوت وزارت ارشاد اسلامی برای بازدید از محل های مسکونی تخریب شده در حملات اخیر عراق به ایران سفر کرده اند، امروز از اماکن ویران شده شهر اندیمشک دیدن و گزارش هایی دراین خصوص تهیه کردند. پیش از این بازدید، فرماندار اندیمشک در دیدار با خبرنگاران ضمن اشاره به حملات موشکی عراق به این شهر گفت: «در آخرین حمله موشکی که در ساعت ۱۱:۳۳ دقیقه روز چهاردهم آبان ماه جاری صورت گرفت، ۱۳ تن از مردم غیرنظامی که اغلب آنان را کودکانی در سنین پایین تشکیل می دادند شهید، ۹۵ [تن] مجروح و بیش از ۲۵۰ منزل مسکونی و مغازه به کلی ویران [شد] و یا آسیب دید.» در جریان بازدید خبرنگاران

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص۱۲.

خارجی از محل هایی که مورد اصابت موشک های عراقی قرار گرفته بود، روحیه مردم و نیز «استمرار زندگی عادی در شهر» موجب اعجاب آنان گردید. دراین بین یک گروه از نیروهای داوطلب بومی که عازم جبهه های جنگ بودند توجه خبرنگاران را به خود جلب کرد که ضمن گفت وگو با چند رزمنده جوان از آنان فیلم و گزارش تهیه کردند.

به گزارش واحد مرکزی خبر، خبرنگاران خارجی پس از بازدید از اندیمشک به شهر دزفول رفتند و از ویرانه های برجای مانده از حملات موشکی عراق در چند نقطه این شهر نیز دیدن کردند. خبرنگار روزنامه جسارت و استاد دانشگاه کراچی پاکستان در پایان این بازدید در گفت وگو با خبرنگار واحد مرکزی خبر ضمن بیان اینکه با مشاهده خرابی ها «فشارهایی را که بر مردم ایران وارد شده درک می کنیم»، افزود: «این جنگ باعث اتحاد بیشتر مردم ایران شده است.»(۱)-(۲)

۱

انتشار گزارش ها درباره تهدید عراق علیه تأسیسات نفتی ایران و موقعیت دشوار کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در مواجهه با خطر گسترش جنگ همچنان ادامه دارد.

نشریه فارین ریپورت در مقاله ای تحت عنوان "آیا انفجاری در خلیج [فارس] روی خواهد داد؟" نوشت: «هنگامی که نشریه فارین ریپورت به زیر چاپ می رفت منابع اطلاعاتی ما گزارش دادند که دولت عراق تصمیم گرفته است تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک را با هواپیماهای جدید سوپراتاندارد و موشک های اگزوست که روز هشتم اکتبر (۱۶ مهر ۱۳۶۲) از فرانسه تحویل گرفته است بمباران نماید. ... درصورت اجرای این تصمیم، که مدت هاست انتظار آن می رفت، جنگ خلیج [فارس] گسترش خواهد یافت و نتایج غیرقابل پیش بینی به بار خواهد آورد.»

فارین ریپورت سپس درمورد واکنش احتمالی ایران دراین باره افزود: «به ما همچنین اطلاع داده شده است که ایران تصمیم دارد علیه این اقدام عراق دست به یک حرکت تلافی جویانه بزند و بخش جنوبی تنگه هرمز را مسدود نماید. گزارش های مربوط به این تصمیم جدید باعث حرکات نظامی متعددی در خلیج [فارس] شده است. ایالات متحده، توان نظامی خود را در ابوظبی و پایگاه نظامی "مصیره" واقع در عمان افزایش داده است. یک ناوگان مرکب از کشتی های جنگی امریکا، انگلیس و فرانسه سرگرم پاسداری از تنگه [هرمز] هستند. روس ها حضور نظامی خود را در جزیره "اسکوتره" - که متعلق به یمن جنوبی است و در دریای عربی قرار دارد - تقویت نموده اند. ایرانیان کشتی های جنگی، هواپیماها و سربازان خود را به پایگاه های بندرعباس و جزایر مقابل تنگه منتقل کرده اند. عمان قلمرو خود را در بخش جنوبی تنگه مستحکم نموده است.»

ص: ۶۷۲

۱- بخش هایی از گزارش خبرنگار روزنامه دیلی تلگراف از این بازدید در ضمیمه گزارش درج شده است.
۲- همان، ص۲.

این نشریه در ادامه با اشاره به مذاکرات اخیر رهبران کشورهای خلیج فارس در نشست دوحه یادآور شد: «سران کشورهای خلیج [فارس] در دوحه تصمیم گرفتند که هریک از کشورهای عضو این شورا با یکی از اعضای شورای امنیت سازمان ملل تماس بگیرد و به منظور متوقف ساختن جنگ خلیج [فارس] خواستار انجام اقدامات شدیدتر بین المللی گردد. ... آنها می خواهند تقریباً به هر بهایی خود را از دردسرها دور نگه دارند. هنگامی که از یکی از مقامات رسمی شورای همکاری خلیج فارس سؤال شد که اگر ایرانی ها خلیج [فارس] را ببندند شورا خواستار مداخله امریکا خواهد شد؟ وی با تأکید پاسخ داد: نه، ولی ما از این بیم داریم که آنها خود بدون درخواست ما به چنین اقدامی مبادرت کنند.»(۱)

در همین حال پیتر منگلد مفسر رادیو بی بی سی، در گزارشی درباره اجلاس اخیر سران کشورهای خلیج فارس در دوحه به ارزیابی موقعیت و توانایی این کشورها در رویارویی با خطر گسترش جنگ پرداخت. وی ضمن اشاره به اینکه درصورت اقدامی ازسوی عراق علیه تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک، «یکی از بدترین کابوس های کشورهای همکاری خلیج فارس» ممکن است تحقق یابد، خاطرنشان کرد که در این وضع کشورهای عضو این شورا همچنان به تنهایی توانایی رویارویی با خطرها را ندارند.

منگلد با اشاره به مانور نظامی اخیر کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس افزود: انجام این مانور «از آنجا که نشان آن بود که این کشورها اکنون ازنظر نظامی هم همکاری می کنند، مفید بود اما کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] هنوز تا تشکیل نیروی استقرار سریع فاصله زیادی دارند. ازاین رو تنها سلاح آنان کوشش های دیپلماتیک است. [به این دلیل] مذاکرات علنی آنها در این کنفرانس منحصراً به موضوع میانجیگری مربوط بود. شورای همکاری خلیج [فارس] از قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل مبنی بر خواست آتش بس بین ایران و عراق و نیز قبول این قطعنامه ازطرف عراق حُسن استقبال کرده است، اما کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] خوب می دانند که ایران نه براساس قطعنامه سازمان ملل حاضر به مذاکره خواهد شد و نه به دلیل تهدیدهای عراق و برای کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] تنها این راه باقی می ماند که به هنگام فرصت، خواست خود را برای میانجیگری بار دیگر ابراز کنند. معلوم نیست که آیا شورای همکاری خلیج [فارس] در پنهان عراق را تحت فشار قرار می دهد که به جزیره خارک حمله نکند یا نه. کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] به دلیل کمک های مالی زیادی که به عراق می کنند تا حدی می توانند در این کشور نفوذ داشته باشند.»(۲)

۱

با سفر معاون اول وزیر اطلاعات عراق به مصر همکاری های اطلاعاتی دو کشور گسترش می یابد. در همین حال، وزیر دفاع مصر از خرید ۲۰۰ تانک از رومانی برای تحویل به عراق خبر داد.

خبرگزاری یونایتدپرس از قاهره گزارش داد: هیئتی از وزارت اطلاعات عراق به سرپرستی

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۲، صص ۴ - ۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۸/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۵، رادیو بی بی سی، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

جابر محسن معاون اول وزیر اطلاعات این کشور، امروز «به منظور توسعه همکاری میان مصر و عراق درزمینه اطلاعات وارد قاهره شد.» براساس این گزارش «اعضای این هیئت در مدت یک هفته اقامت در مصر با وزیر مشاور در اطلاعات و رئیس سرویس اطلاعاتی رژیم مصر دیدار و گفت وگو خواهند کرد.» جابر محسن هنگام ورود به قاهره در گفت وگو با خبرنگاران دیدار این هیئت از قاهره و گسترش روابط اطلاعاتی را سبب تقویت روابط دو کشور در سایر زمینه ها توصیف کرد و گفت: «این دیدار فرصتی را برای تبادل نظر با دولت مصر و هماهنگی فعالیت های اطلاعاتی دو کشور فراهم آورده است.»(۱)

همچنین به گزارش خبرگزاری قطر، عبدالحلیم ابوغزاله وزیر دفاع مصر، در گفت وگویی با مجله نیروهای مسلح امریکا که در شماره امروز روزنامه الاهرام به چاپ رسید، ضمن اعلام برنامه های مصر برای برخورداری از نیروهای مسلح فعال تر و با قدرت تحرک بیشتر گفت: «مصر پس از تأمین نیازهای فوری عراق درزمینه تانک، قرارداد خرید ۲۰۰ تانک از رومانی را با این کشور امضا کرد.»(۲)

۱

روزنامه اوگلوبو (چاپ برزیل) امروز از بارگیری دو کشتی حامل سلاح و مهمات ساخت این کشور به مقصد عراق خبر داد.

به نوشته این روزنامه، «کشتی تان متعلق به قبرس پنجشنبه شب گذشته [۱۹/۸/۱۳۶۲] درحالی که حامل ۴۳۱۸ تن کالاهای مختلف ازجمله مقادیر نامشخصی نارنجک دستی، مهمات و سلاح های نیمه سنگین بود، بندر سانتوز را به سوی بنادر خلیج فارس ترک کرد. کشتی دیگری به نام تگزاس متعلق به لبنان نیز قرار است روز شنبه با محموله ای از سلاح های مشخص نشده در بارنامه اش محل خود را ترک کند. تصور می شود این محموله شامل خودروهای جنگی زرهی باشد.» این روزنامه با اعلام اینکه «کار بارگیری این کشتی ها تحت مقررات امنیتی شدید صورت گرفت»، یادآور شد: «عراق پیش از این نیز شمار قابل ملاحظه ای از خودروهای زرهی سبک چرخ دار که در کارخانجات انگسا واقع در نزدیکی سائوپائولو ساخته می شود را خریداری کرده بود. برزیل به علاوه سازنده سلاح های متنوع سبک، موشک، بمب و مهمات مختلفی است.»(۳)

۲

در ادامه موضع گیری ها و تلاش های سیاسی درزمینه خاتمه بخشیدن به جنگ ایران و عراق، امروز خبرگزاری هند اعلام کرد دولت این کشور تلاش تازه ای را به منظور پایان دادن به منازعه دو کشور آغاز کرده است. بر پایه این گزارش، «دولت ایندیرا گاندی سفیران خود را از عراق و ایران احضار کرد تا با آنان درباره تحولات جنگ مشورت کند. گفته شد که این دو سفیر با وزیر خارجه هند دراین زمینه ملاقات و گفت وگو خواهند کرد.»(۴)

۱- روزنامه کیهان، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۹، قاهره - خبرگزاری قطر، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۹ و ۱۰، ریودوژانیرو - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص ۲۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

از سوی دیگر، درحالی که فرانسه اغلب به طور آشکار تجهیز عراق به تسلیحات پیشرفته؛ ازجمله هواپیماهای سوپراتاندارد و موشک های اگزوست را تلاشی برای حفظ عراق در موازنه نظامی ضعیفش با ایران معرفی می کند، امروز سفیر فرانسه در اردن یکی از پایه های سیاست آن کشور را «حل مشکلات منطقه توسط کشورهای آن و عدم دخالت کشورهای بزرگ در این مشکلات» خواند و درمورد جنگ ایران و عراق گفت «کشورش برای قانع ساختن دو طرف به پذیرش قطعنامه شورای امنیت در تحقق موازنه قوا و قانع ساختن ایران به پذیرش اقدامات صلح آمیز تلاش می کند.» به گزارش خبرگزاری قطر وی در گفت وگو با روزنامه های الدستور و جروسالم استار (چاپ امان) پس از اشاره به اینکه از آغاز جنگ ایران و عراق بیش از یک صد کشتی در آب های خلیج فارس غرق شده است، اضافه کرد: «دستیابی به یک راه حل صلح آمیز برای این جنگ مانع از بین المللی شدن کشمکش و دخالت نیروهای خارجی در آن می شود.»(۱)

۱

پس از انتشار گزارش ها درباره ایجاد نیروی واکنش سریع اردنی توسط امریکا، وزیر امور خارجه انگلیس نیز از احتمال تشکیل یک نیروی انتقال سریع انگلیسی برای مقابله با تهدید امنیت کشتیرانی در خلیج فارس خبر داد. جفری هاو وزیر امور خارجه انگلیس، در مصاحبه ای با هفته نامه میدل ایست اکونومیک دایجست اعلام کرد که «کشورش سرگرم مطالعه اقدامات مقتضی برای مواجه شدن با هرگونه خطری برای آزادی کشتیرانی در تنگه استراتژیک هرمز است.» وی بدون توضیح درمورد چگونگی اقدامات مزبور با بیان اینکه «۲۵ تا ۳۰ درصد نفت دنیای غیرکمونیست ازطریق خلیج [فارس] عبور می کند»، افزود: «این اقدامات نمایانگر حداقلی است که برای حفظ آزادی کشتیرانی مورد لزوم می باشد.» جفری هاو همچنین خاطرنشان کرد: «علی رغم جنگ خلیج [فارس] دولت انگلیس درمورد دورنمای درازمدت برای تجارت با هر دو کشور عراق و ایران خوش بین است.» وزیر امور خارجه انگلیس درباره سیاست این کشور درزمینه ارسال سلاح به کشورهای درگیر جنگ بار دیگر تأکید کرد: «ما بی طرف هستیم و تجهیزات کشنده به هیچ یک از دو طرف نمی دهیم.»(۲)

۲

به دنبال انفجار روز گذشته در نزدیکی محل سکونت کارکنان یک شرکت پیمانکار ایتالیایی در بندرعباس، خبرگزاری ایتالیا امروز از تهران گزارش داد: «انفجار یک بمب قوی در خارج از یک ساختمان متعلق به حدود ۱۵۰ تکنسین ایتالیایی و خانواده آنان که در کار ساختمان یک نیروگاه برق در بندرعباس شرکت دارند، خساراتی به دیوار ساختمان مزبور وارد آورد، اما خوشبختانه به کسی آسیب نرساند.»

ص: ۶۷۵

۱- همان، صص ۷ و ۸، امان - خبرگزاری قطر، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۶ و ۷، لندن - خبرگزاری کویت، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

خبرگزاری ایتالیا در ادامه ضمن اشاره به هویت گروه "عارف بلوکی دینامیت"(۱) که مسئولیت این انفجار را به عهده گرفته است، اضافه کرد: «بمب گذاری مزبور اولین اقدام برعلیه منافع خارجی پس از انقلاب می باشد. گروه مزبور در اطلاعیه خود همچنین دیپلمات های خارجی را نیز تهدید جانی کرده است.» این خبرگزاری همچنین یادآور شد: ایتالیا ازجمله کشورهای اروپای غربی است که دارای نزدیک ترین روابط اقتصادی و تجاری با ایران می باشد.(۲)

۱

برخی مطبوعات غربی به شکست محاسبات عراق در حمله به ایران و تثبیت نظام اسلامی در جنگ اشاره کردند و از طرح ریزی شیوه جدیدی در دیپلماسی ایران خبر دادند. رادیو اسرائیل امروز در بخش "از دیدگاه روزنامه های جهان" خود به گزارشی از روزنامه اینترنشنال هرالد تریبیون تحت عنوان "جنگ سه ساله خلیج [فارس] موجب شکاف در کشورهای عربی شده است" پرداخت. این روزنامه ضمن اشاره به اینکه «جنگ ایران و عراق بیش از سایر درگیری های حوزه خلیج [فارس] در سال های اخیر به طول انجامیده است»، نوشته است: «حمله پرزیدنت صدام حسین به ایران در ۲۲ سپتامبر ۱۹۸۰ ناشی از استنباط غلط واقعیات ایرانِ چهار سال پیش می باشد.»

روزنامه مذکور در ادامه این گزارش آورده است: «ایران در انزوا به سر نمی برد. رژیم تهران در سوریه، لیبی و کره شمالی، متحدین فعال و بامایه ای علیه عراق دارد. نقش سوریه به ویژه بسیار مؤثر بوده است. پرزیدنت حافظ اسد با بستن لوله نفت عراق به دریای مدیترانه که از خاک سوریه عبور می کند، درآمد نفتی عراق را به نصف کاهش داده است.»

براساس گزارش رادیو اسرائیل، هفته نامه انگلیسی فارین ریپورت نیز از "دیپلماسی تازه ای" در پایتخت ایران سخن گفته و افزوده است: «سفیران و دیپلمات های ارشد برای طرح ریزی شیوه جدیدی در دیپلماسی ایران اخیراً در تهران اجتماع کرده اند و به گزارش یک منبع موثق در تهران بعد از قطعنامه ای که در سازمان ملل به حمایت از عراق برای پایان دادن به جنگ خلیج فارس به تصویب رسید، اقدامات حامیان منافع اعراب در نیویورک باعث شده است که ایران شیوه ملایم تر و مسالمت آمیزی اختیار کند و اولین ثمره این رویه انعطاف پذیر، تجدید فروش روزنامه اینترنشنال هرالد تریبیون در تهران می باشد. در چهار سال اخیر این روزنامه اولین نشریه غربی است که در ایران اجازه پخش مجدد گرفته است.»(۳)

ص: ۶۷۶

۱- عارف بلوکی یکی از اعضای گروه چریک های فدایی خلق شاخه اقلیت در تشکیلات هرمزگان بود که در یک درگیری در مهرماه ۱۳۶۰ کشته شد.

۲- همان، صص ۲۴ و ۲۵، تهران - خبرگزاری ایتالیا، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۸/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، رادیو اسرائیل، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

سوریه و اتحاد جماهیر شوروی خواستار خروج رژیم صهیونیستی و نیروهای چندملیتی از لبنان شدند. در همین حال ناکامی دولت لبنان در خاتمه دادن به اشغال این کشور توسط نیروهای رژیم اشغالگر قدس مانع برگزاری دومین اجلاس آشتی ملی لبنان شد.

به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس، عبدالحلیم خدام وزیر امور خارجه سوریه و آندره گرومیکو وزیر امور خارجه شوروی، پس از مذاکراتی در مسکو در بیانیه مشترکی ضمن تأکید بر خروج سربازان اسرائیل و نیروهای چندملیتی از لبنان افزودند: «درصورتی که نیروهای مسلح اسرائیل و ناتو فوراً و بدون قیدوشرط از لبنان خارج شوند، رسیدن به یک توافق در این کشور امکان پذیر است.»(۱)

دراین حال، خبرگزاری کویت گزارش داد: جفری هاو وزیر امور خارجه انگلیس در مصاحبه با هفته نامه انگلیسی میدل ایست اکونومیک دایجست با بیان اینکه «سوریه یک نقش قانونی در لبنان دارد، اظهار امیدواری کرد که دمشق از نفوذ خود در تحولات لبنان به طور مفیدی بهره گیرد.» وی خاطرنشان کرد: «تنها هنگامی که نیروهای خارجی از لبنان خارج شوند، ثبات در لبنان برقرار خواهد شد.»(۲) همچنین لارنس ایگل برگر معاون سیاسی وزارت امور خارجه امریکا، در مصاحبه با مجله آلمانی اشپیگل اعلام کرد: «امریکا هیچ تمایلی به حمله علیه سوریه ندارد.» وی گفت: «سیاست امریکا در لبنان مبنی بر عقب نشینی تمامی نیروهای خارجی از این کشور و ایجاد دولتی [است] که تمامی گروه های مذهبی و نژادی را در برگرفته و قادر باشد یک حاکمیت مستقل بر تمامی این سرزمین را احیا کند.» ایگل برگر همچنین یادآور شد: «نیروهای چندملیتی طی ماه های آینده شدیداً برای توسعه و بهبود روش های تعلیماتی نیروهای مسلح لبنان تلاش خواهند کرد.»

معاون سیاسی وزارت امور خارجه امریکا ضمن آنکه حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه را مردی «بسیار زیرک و مصلحت گرا» خواند، افزود: «یک سوریه غیرمنطقی می تواند همچون یک اردن، اسرائیل یا عراق غیرمنطقی سبب بحرانی جدی در خاورمیانه [غرب آسیا] شود. ... اما من معتقدم حداقل اسد اینکه تا کجا می توان پیش رفت را به دقت سبک و سنگین می کند. وی فرد بسیار باهوشی است که می داند چگونه نیروهایش را به کار برد و از محدودیت ها به ویژه درمورد دولت و کشور خود که به هرصورت یک ابرقدرت نیست، آگاه است.»(۳)

امروز همچنین رادیوی رسمی لبنان ضمن اعلام به تعویق افتادن دومین اجلاس آشتی ملی لبنان که قرار بود روز دوشنبه در ژنو آغاز شود، گفت: امین جمیل رئیس جمهور لبنان «نتوانسته است تماس های بین المللی لازم را برای پایان دادن به اشغال لبنان به وسیله اسرائیل برقرار کرده و حاکمیت کامل لبنان را بر تمامی کشور که در اجلاس اول درباره آن تصمیم گرفته شده بود، برقرار سازد.» این رادیو اظهار امیدواری کرد به محض انجام دیدارهای جمیل با چند رهبر

ص: ۶۷۷

۱- روزنامه کیهان، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۷، لندن - خبرگزاری کویت، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۲۳ و ۲۴، هامبورگ - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۱/۸/۱۳۶۲.

عرب و دیگر رهبران خارجی، زمان جدید برگزاری اجلاس تعیین گردد. براین اساس، قرار است در روزهای آینده رئیس جمهور لبنان در دمشق و ریاض با رئیس جمهور سوریه و پادشاه عربستان ملاقات کند. گفته می شود دیدار جمیل از این دو کشور پیش از سفر وی به امریکا و بعضی کشورهای اروپایی برای بحث درخصوص توافقنامه لبنانی - اسرائیلی و چگونگی عقب نشینی اسرائیل از لبنان است.(۱)

۱

یاسر عرفات خواستار نظارت اتحادیه عرب بر برقراری آتش بس میان جناح های درگیر فلسطینی شد.

خبرگزاری آسوشیتدپرس ضمن اعلام این مطلب به نقل از "یک مقام بلندپایه" سازمان آزادی بخش فلسطین، افزود: عرفات همچنین در یک نشست مطبوعاتی در طرابلس ضمن رد خروج خود از لبنان، در پاسخ به این سؤال که آیا درصورت اطمینان از امنیت اردوگاه های فلسطینی طرابلس را ترک خواهد کرد، گفت: «این مطلب تحت بررسی است.»

از سوی دیگر به گزارش خبرگزاری فرانسه، حدود ۲۰۰ دانشجوی فلسطینی نیز برای «اعتراض علیه آنچه خود مداخله سوریه و لیبی در امور داخلی سازمان آزادی بخش فلسطین می نامیدند، دفتر اتحادیه عرب در دهلی نو را تاراج و اشغال کردند.» بنا به همین گزارش، امروز گروه دانشجویان فلسطینی در پاریس تظاهراتی به حمایت از عرفات ترتیب دادند. شهرهای فلسطین اشغالی نیز همچنان شاهد تظاهرات در اعتراض به درگیری در اردوگاه های فلسطینی در شمال لبنان و درگیری نیروهای اسرائیلی با تظاهرکنندگان است(۲)

در همین حال، کمیته مرکزی الفتح اعلام کرد که دعوت رهبر لیبی را برای مذاکره رد کرده است. به گزارش خبرگزاری فلسطینی وفا از تونس، این کمیته درپی دعوت رهبر لیبی از یاسر عرفات و ابوایاد عضو کمیته مرکزی الفتح، برای سفر به این کشور به منظور بحث درمورد روابط لیبی و سازمان آزادی بخش فلسطین اعلام کرد: «با رهبر لیبی که فعالانه در تصفیه سازمان آزادی بخش فلسطین شرکت داشته است، ملاقات نخواهد کرد.»(۳)

ضمیمه گزارش۴۷۹: گزارش خبرنگار دیلی تلگراف از مشاهدات خود در مناطق آسیب دیده براثر حملات موشکی عراق

خبرنگار اعزامی روزنامه دیلی تلگراف (چاپ لندن) پس از بازدید از مناطق آسیب دیده در حملات موشکی عراق در گزارشی که در شماره ۱۳ نوامبر (۲۲ آبان) این روزنامه انتشار یافت، نوشت: «مردی با چهره سوخته دیروز برای جنگ عازم مرز ایران و عراق شد. ۴۷ سال داشت و بااینکه برای جنگیدن خیلی مسن بود، اما برای رفتن به جانب مرگ خیلی پیر نبود. ... انگیزه این افراد که به نیروهای بسیج سپاه پاسداران موسوم هستند ایمان عمیق به اسلام و اعتقاد به این است که مرگ در جهاد علیه عراق شهادت است.» در ادامه این گزارش آمده است: «گروه داوطلبانی که دیروز عازم جبهه جنگ سه ساله بودند در گورستان شهدای شهر توقف کردند تا قبل از عزیمت به قصد گرفتن انتقام، نسبت به شهدا ادای احترام نمایند. ...

۱- روزنامه کیهان، ۲۲/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- همان.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۹، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲، تونس - خبرگزاری وفا، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

هیچ یـک از آنهـا ترسـی از مرگ نداشـتند، گرچه در طرف راست آنان افراد جوانی که در جبهه کشـته شـده بودنـد و در طرف چپ نیز آنهـایی که هـدف اصـابت موشـک هـای دورپرتـاب واقع شـده بودنـد، قرار گرفته بودنـد.» خبرنگار دیلی تلگراف سپس اضافه کرد: «در مخروبه های غم انگیزی که از خانه های منهدم شده به وسـیله موشک باقی مانده بود شـعارهای حاکی از انزجار نصب شده بود و امریکا، فرانسه و شوروی را به داشـتن مسئولیت در جنگ متهم می کرد. هنگامی که خبرنگاران و فیلم برداران میان ویرانه ها این سو و آن سو می رفتنـد گروهی از جوانـان اجتماع کرده و شـعار می دادنـد "جنگ، جنگ تا پیروزی". اگر ایمان بتوانـد در جنگ پیروزی آورد این مردم تمام سلاح هایی را که لازم است دارا هستند.»(۱)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ یکشنبه ۲۲ آبان ۱۳۶۲ ۷ صفر ۱۴۰۴ ۱۳ نوامبر ۱۹۸۳

۱

امروز سیدرحیم صفوی که برای شرکت در جلسات شورای عالی دفاع به تهران رفته بود به منطقه عملیاتی بازگشت و در بدو ورود برای اطلاع از آخرین وضعیت عملیات جلساتی با فرماندهان قرارگاه خاتم و فرماندهان یگان های مأمور در عملیات برگزار کرد.

در اولین جلسه،(۱) ابتدا عزیز جعفری ضمن تشریح خط پدافندی فعلی و آسیب پذیری آن، درباره اقدامات عراق برای تحکیم خط پدافندی خود ازقبیل احداث کانال، ایجاد میدان های مین، کشیدن سیم خاردار و... در محورهای مختلف منطقه و همچنین بازسازی نیروهای دشمن مطالبی بیان کرد. وی گفت: ما سعی کرده ایم همچنان حالت تداوم عملیات را حفظ کنیم، زیرا اگر حرفی از پدافند و تعطیلی موقت عملیات بزنیم، هم نیروهای ارتش و هم نیروهای خودمان درخواست مرخصی خواهند کرد و این امر ادامه کار را با مشکلاتی مواجه می کند.

پس از آن، غلامعلی رشید با بیان اینکه سپاه می تواند حداکثر ۲۰ گردان برای ادامه عملیات فراهم کند و ارتش نیز کمتر از یگان های سپاه نیرو دارد، افزود: این درحالی است که در وضعیت فعلی ما به دشمن جناح داده ایم و خطوط فعلی باید ترمیم و تکمیل شود. وی سپس راهکارهای عملیاتی از کانی مانگا، غرب کانی مانگا و منطقه پنجوین را توضیح داد و آخرین تدبیر را که اجرای عملیات در محور غرب کانی مانگا و تصرف دو ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ و یال های شرقی و غربی و تصرف ارتفاع سنگ معدن و تسلط به تنگه روکان است، تشریح کرد.

در ادامه جلسه، سیدرحیم صفوی ضمن تأکید بر ضرورت وحدت و همدلی نیروهای سپاه و ارتش، به توصیه امام خمینی دراین باره اشاره کرد و گفت: حضرت امام ازطریق حاج احمدآقا به آیت الله خامنه ای گفته اند که هرگونه عمل و حرکتی که باعث وحدت بین ارتش و سپاه می شود

ص: ۶۸۱

۱- افراد شرکت کننده در این جلسه عبارت بودند از سیدرحیم صفوی، غلامعلی رشید، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست، محمد باقری و محسن رخصت طلب راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم.

واجب شرعی است و ترک آن گناه است. وی سپس تصمیم شورای عالی دفاع درباره ادامه عملیات را این طور بازگو کرد: «در جلسه شورای عالی دفاع دو جلسه برای عملیات والفجر۴ برگزار شد. نتیجه این شد که یک خط مستقیم از روی ارتفاعات کانی مانگا تا سورن تصرف و تأمین شود و سپاه و ارتش نیز هرچقدر می توانند نیرو فراهم کنند تا دراسرع وقت این کار صورت بگیرد. قرار شد ارتش ۲۰ گردان آماده کند و سپاه نیز علاوه بر نیروهای موجود در منطقه، لشکرهای ۱۹ فجر و ۷ ولی عصر(عج) را هم به منطقه بیاورد.» وی افزود: ارتش برای آماده شدن یگان ها و نقل وانتقال آنها به منظور اجرای عملیات ۱۰ روز فرصت خواسته است. عزیز جعفری درنظرگرفتن زمان ۱۰ روز تا شروع مرحله جدید عملیات را مشکل ساز خواند و گفت: نیروهای یگان هایی مثل لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) خیلی وقت است که به مرخصی نرفته اند و آنها به هوای عملیات در منطقه مانده اند و بعید است ۱۰ روز دیگر در منطقه باقی بمانند. غلامحسین بشردوست نیز با بیان اینکه ما به تصرف سورن اعتقاد داریم، افزود: تصرف این ارتفاع مشکلاتی دارد و باید با یگان های قوی تر و پیشرو، وارد عملیات شد.

در ادامه، فرماندهان یگان ها و سایر عناصر ستادی قرارگاه خاتم و قرارگاه مقدم حمزه نیز به جلسه فراخوانده شدند.(۱) سیدرحیم صفوی از آنان خواست تا آمار و وضعیت نیروهای خود را توضیح دهند.

محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، گفت: ما درحال حاضر، ۹ گردان و ۲ گروهان بسیجی داریم که مأموریت ۶ گردان آن پایان یافته و اگر به مرخصی بروند حداکثر ۳ گردان از آنها به منطقه باز خواهند گشت؛ چون آنها محصل هستند و شش ماه است که در لشکر مانده اند.

کاظم رستگار فرمانده تیپ۱۰ سیدالشهدا(ع) هم نیروهای بسیجی موجود این تیپ را یک گردان اعلام کرد و افزود که تا یک هفته دیگر ۲ گردان نیز به آنها اضافه خواهد شد.

مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر، درباره نیروهای بسیجی موجود در یگان تحت امر خود گفت: درحال حاضر ۹ گردان دراختیار داریم که آموزش دیده و آماده اند، ولی مدت مأموریت ۴ گردان از آنها تمام شده و برای ترخیص فشار می آورند. حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیز اعلام کرد که ما هم اکنون، ۲ گردان داریم که البته به علت تلفاتی که به ما وارد شده است کادر این ۲ گردان کامل نیست. وی اضافه کرد با اعزام های جدید در روزهای آینده نیروهای ما به ۴ گردان خواهد رسید و ۱۵ روز دیگر آماده عملیات هستیم.

مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز ضمن اعلام اینکه یگان ما تلفات زیادی را متحمل شده، به شهادت ۳ تن از فرمانده تیپ های این لشکر و شیوع بیماری مسری

۱- افرادی که به جلسه اضافه شدند عبارت بودند از: حسن دانایی فر، علی فدوی، حسین خرازی، حمید سالکی، محمدابراهیم همت، مهدی زین الدین، کاظم رستگار و مرتضی قربانی.

حصبه در میان نیروها اشاره کرد و گفت از هر گردان حدود ۳۰ نفر به این بیماری مبتلا شده اند. وی در آخر تعداد گردان های آماده یگان تحت امر خود را ۲ گردان اعلام کرد و افزود که یک گردان آن درحال حاضر در خط پدافندی درگیر است.

پس از گزارش فرماندهان یگان ها، جلسه بار دیگر به فرماندهان قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه محدود شد و بحث درباره چگونگی اجرای عملیات و تقسیم نیرو در محورهای مختلف ادامه یافت. مشکل اصلی حاضران در این جلسه برای هرگونه تصمیم گیری درباره طرح ریزی عملیات در دو محور سورن و کانی مانگا، کمبود نیرو بود. به نحوی که سیدرحیم صفوی اعلام کرد که اجرای عملیات در دو منطقه مزبور حداقل به ۶۰ گردان نیرو نیاز دارد. درحالی که ارتش ۲۰ گردان نیرو دارد که ۳ گردان آن در خطوط پدافندی منطقه درگیر هستند و سپاه نیز حداکثر ۲۶ گردان نیرو دارد کـه ۸ گردان آن در خطوط پدافندی مستقر شده اند. در بخش دیگری از این جلسه غلامحسین بشردوست پیشنهاد کرد که باتوجه به کمبود نیرو فعلاً از اجرای عملیات در سورن چشم پوشی شود و فقط خط کانی مانگا و پنجوین تصرف و تأمین گردد.(۱)

در ادامه جلسه مسئولان سپاه، فرماندهان ارتش نیز در قرارگاه تاکتیکی خاتم حضور یافتند(۲) تا درباره چگونگی شرکت یگان های ارتش و طرح مانور عملیات در ارتفاعات کانی مانگا، غرب آن و پنجوین (سنگ معدن) به بحث و گفت وگو بپردازند.

در این جلسه، درخصوص کلیات طرح مانور عملیات و همچنین نحوه شرکت یگان های ارتش توافقات اولیه به دست آمد و مقرر گردید لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) همراه با تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان روی ارتفاعات ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ و یال غربی شاخ تارچر عملیات انجام دهند. لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیز با تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان در جنوب پنجوین، بخش شرقی ارتفاع سنگ معدن و لشکر۵ نصر هم به همراه تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان در شرق ارتفاع کانی مانگا و ارتفاع سنگ معدن وارد عمل شوند. درعین حال، قرار شد سازمان رزم نهایی و مانور یگان ها را قرارگاه مقدم حمزه تنظیم و با اطلاع قرارگاه خاتم به یگان ها ابلاغ کند.(۳)

۱

براثر گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر و نوار مرزی این دو شهر در ۴۸ ساعت گذشته به ۷ باب منزل مسکونی در آبادان خساراتی وارد شد. در خرمشهر نیز محوطه راه آهن و کشتارگاه، دیری فارم و کوت شیخ، مناطق شلمچه، پاسگاه زید و پُل نو مورد اصابت چندین گلوله توپ قرار گرفت. براثر این حمله توپخانه ای عراق ۲ تن شهید و ۱۱ تن زخمی شدند.(۴)

۱- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب)، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۴۵ - ۳۶؛ و- سند شماره۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، ص۱۲۲.

۲- از فرماندهان ارتش سرهنگ علی صیاد شیرازی، سرهنگ موسوی قویدل، سرهنگ مفید و سرهنگ امیربیگی، در جلسه حضور یافتند.

۳- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۴۶.

۴- سند شماره ۲۹۱۰۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره کل سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۲۳/۱۱/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۶۶۰۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

از ساعت ۲۲ شب گذشته، قرارگاه تاکتیکی شهید کاظمی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) با به کارگیری ۹ گردان شامل نیروهایی از تیپ ویژه شهدا، لشکر۶۴ ارومیه، لشکر۲۳ نوهد و گردان های جندالله شهرهای سردشت، پیرانشهر، سلماس، ارومیه و اشنویه به منظور پاک سازی منطقه مرزی دولتو عملیاتی را به نام "شهید امیر عباسی" در شمال غربی سردشت از سه محور آغاز کرد.

طبق اطلاعاتی که نیروهای خودی قبل از اجرای عملیات به دست آورده بودند، ۵۰۰ نفر از افراد حزب دمکرات شامل چته های هیز هژار، هیز پیشوا و هیز آواره و ۱۰۰ نفر از عناصر سازمان کومه له و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در این منطقه حضور داشتند.(۱)

این منطقه برای گروه های مسلح غیرقانونی به خصوص حزب دمکرات از آن جهت حائز اهمیت و حیاتی بود که با بسته شدن راه تردد آنان در دو سوی مرز ایران و عراق درپی اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه شیلر، تعداد زیادی از آنان در این منطقه تجمع کرده و از راه های موجود منطقه با ارتش عراق در ارتباط بودند. طبق گزارش واحد اطلاعات سپاه سردشت، افراد حزب دمکرات شبانه اسلحه و مهماتی را که از عراق تحویل گرفته بودند، ازطریق روستای سوته عراق به سمت روستای قاسم رش واقع در خاک ایران حمل می کردند.

عملیات نیروهای خودی در ساعت ۲۲ شب گذشته از سه محور بنی خلف، سرشیو و محور ورمیشان (واشمزین) به منظور تصرف ارتفاعات سرکوب و مسلط به روستاها و سپس پاک سازی منطقه، زیر بارش شدید باران و در سرمای پاییزی آغاز شد. در محور بنی خلف نیروهای خودی توانستند در ساعات اولیه ارتفاعات مورد نظر را به تصرف درآورند. با روشن شدن هوا، پاک سازی روستاها آغاز شد. در این محور روستاهای کاژه، حالو، دیوآلان، آغلان و سرتکه پاک سازی شد و رزمندگان در بخش های پیش بینی شده مستقر گردیدند.

در محور سرشیو نیز نیروها پس از استقرار روی ارتفاعات منطقه و بستن راه های مواصلاتی عناصر ضدانقلاب، توانستند روستاهای سرشیو، بنی خلف، عباس آباد، ورده، بوبانه، نارست، گلف، قاسم رش، کانی زرد و تاوه تک و... را پاک سازی کرده و در برخی روستاها استقرار یابند.

در محور ورمیشان هم، که مهم ترین و حساس ترین محور عملیات بود، نیروهای عمل کننده

۱- روستای کانی زرد محل فعالیت و استقرار هیز آواره و ستاد پیشمرگان این هیز؛ روستای میریسه محل استقرار ستاد تشکیلات مهاباد حزب دمکرات؛ روستای کارک محل استقرار سازمان کومه له و زندان درحال ساخت این سازمان؛ روستای گل شیخان محل زندان سازمان کومه له بود. همچنین روستای جانداران محل اصلی قاچاق اسلحه حزب دمکرات و سازمان کومه له بود و دفتر سیاسی شماره ۲ حزب دمکرات نیز در روستای بنگوئن قرار داشت و روستای کسیلان، شهرستن، گاگش بالا و پایین، گل شیخان، حاجی مامیان، ساهکل بالا و پایین نیز ازجمله روستاهایی بودند که عناصر مسلح غیرقانونی یا در آنها مقر ثابت و سیار داشتند یا در آنها تردد می کردند.

موفق شدند شبانه به ارتفاعات شهنه سر، حسنه بشه، گروه دولک، مبرخویه، پیرستان و جانداران تسلط یافته و در روز روستاهای دولتو، سرمیرکان، ساوان، ساران، داودآباد، درمکان، مزرعه، مامک آباد، اسپی دره، بنومرگ، درمه و توران و... را پاک سازی کنند.(۱)

یکی از نکات جالب توجه این عملیات این بود که در محور سرشیو به علت تاریکی هوا و اشتباه بلدچی نیروهای عمل کننده نتوانستند در ساعات اولیه از مسیر پیش بینی شده، به ارتفاعات مورد نظر دست یابند، این درحالی بود که تعدادی از افراد مسلح غیرقانونی با آگاهی از مسیر حرکت نیروهای خودی قصد داشتند آنها را به محاصره درآورند که اگر چنین می شد تلفات فراوانی به نیروهای خودی وارد می آمد.

دراین حال، باتوجه به تحرکات نیروهای خودی به منظور کسب آمادگی برای اجرای عملیات، عناصر مسلح ضدانقلاب به نوعی از اجرای این عملیات اطلاع یافته و برای مقابله با آن اقداماتی انجام داده بودند؛ ازجمله آنکه حزب دمکرات مرخصی افراد خود را در این منطقه لغو کرده بود و حتی کسانی که به مرخصی رفته بودند را فراخوانده بود. همچنین در مسیرهایی که احتمال می داد نیروهای خودی ازطریق آن به منطقه مورد نظر برسند، محل هایی را برای اجرای کمین در نظر گرفته و برخی مسیرها را هم مین گذاری کرده بود. علاوه برآن برخی انبارهای خود را تخلیه کرده بود.(۲)

در جریان عملیات "شهید امیر عباسی" ۲۰ تن از افراد مسلح غیرقانونی کشته و تعداد زیادی نیز زخمی شدند. همچنین ۱۲ دستگاه انواع خودرو، تعداد فراوانی اسلحه و مهمات، یک قبضه توپ ۱۰۵ میلی متری، چندین دستگاه بی سیم و تعداد زیادی اسناد و مدارک درون گروهی به دست نیروهای خودی افتاد.

از افراد خودی نیز ۱۲ تن ازجمله امیر ملکی فرمانده گردان جندالله پیرانشهر، شهید و ۲ تن نیز زخمی شدند. ۵ تن از این شهدا مجروحانی بودند که باوجود زخم سطحی به علت سرمازدگی جان خود را از دست دادند. گفتنی است باوجود دستاوردهای اولیه این عملیات، به علت نبود جاده برای پشتیبانی نیروها و همچنین بارش شدید باران، استقرار نیروهای خودی در مناطق حساس ناقص است و برای استقرار کامل و ایجاد پاسگاه های مورد نیاز، نیروها منتظر احداث جاده و ارتباط با عقبه های تدارکاتی هستند.

قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) مرکز عملیات مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و سپاه پاسداران در اطلاعیه ای مشروح نتایج این عملیات را این طور اعلام کرد:

«در این عملیات پیروزمندانه دلاوران کفرستیز لشکر اسلام به حول و قوه الهی موفق شدند

ص: ۶۸۵

۱- لازم به ذکر است که به علت بارندگی شدید و سرمای هوا و نبود راه مواصلاتی مناسب تصرف و تأمین تمامی اهداف در روز اول محقق نشد و برخی اهداف یک یا دو روز بعد به تصرف درآمد.
۲- سند شماره ۳۶۱۵۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۱۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۱۵۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات عملیات تیپ ویژه شهدا، ۱۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سردشت به اطلاعات منطقه ۱۱، ۱۶/۸/۱۳۶۲.

۱۹ ارتفاع مهم، ۱۷۱۰، ۱۹۲۰، ۱۴۹۰، ۱۶۱۰، ۱۹۹۰، ۱۶۸۰، ۲۰۹۸، ۱۷۳۴، ۱۶۷۰، ۱۹۰۰، ۱۸۱۰، ۱۷۹۰، ۲۰۰۰، ۲۰۶۰، ۱۷۷۰، ۱۷۳۰، ۱۷۲۶، ۱۷۴۱، ۱۴۸۳، واقع در منطقه سردشت و ۲۰ روستای منطقه ازجمله بنی خلف، دولتو، مزرعه و توژال را آزاد سازند و در این مناطق استقرار یابند. در این مناطق که صدها تن از مزدوران استکبار جهانی و حامیان پلید بعثی آنان به هلاکت رسیده و یا زخمی شده اند تعدادی از ادوات و تجهیزات دشمن نیز به آتش کشیده و منهدم شد. همچنین بیش از ۱۳ دستگاه خودرو، چند قبضه توپ ۱۰۵ میلی متری، ۵ دستگاه بی سیم، یک انبار بزرگ مهمات، دوربین های مادون قرمز و مقادیر زیادی سلاح انفرادی به همراه مهمات مربوطه و مدارک دشمن به دست توانمندان لشکر اسلام افتاد.

درپی انجام عملیات اصلی ترین راه مرزی منطقه که ضدانقلابیون از بدو پیروزی انقلاب اسلامی جهت دریافت تدارکات از رژیم صهیونیستی حاکم بر عراق آن را مورد استفاده قرار می دادند، به دست توانمند نیروهای ایثارگر اسلام افتاد و پایگاه ها و مقرهای ضدانقلابیون وابسته در مناطق یادشده ازجمله زندان دولتو که در سال ۶۰ توسط رژیم صهیونیستی عراق بمباران شده بود آزاد گردید.»(۱)

۱

در رخدادهایی که امروز در شرق مریوان، اطراف مهاباد، پیرانشهر، غرب تکاب و شمال بوکان رخ داد، ۱۲تن از افراد خودی شهید، ۱ تن زخمی و ۶ خودرو منهدم شد، ۲ تن از افراد محلی نیز گروگان گرفته شدند. از عناصر ضدانقلاب نیز یک تن کشته و ۲ تن دستگیر شدند، ۷ تن از آنان نیز خود را تسلیم کردند. در بانه هم افراد گروه های مسلح غیرقانونی ۳ قاچاقچی را کشتند.

درپی وصول خبر حمله عناصر مسلح غیرقانونی در منطقه کوماسی به پایگاه جانوره در شرق مریوان، بلافاصله نیروهایی از پایگاه سروآباد برای کمک به منطقه درگیری اعزام شدند، اما این نیروها در اطراف روستای هنگ ژاله و کوره سفید به کمین افراد مشترک هیز بیستون حزب دمکرات و هیز شوان سازمان کومه له افتادند و درنتیجه ۸ تن از نیروهای سپاه و ۴ تن از پیشمرگان مسلمان کرد به شهادت رسیدند. در این واقعه ۶ دستگاه خودروی نیروهای خودی منهدم شد و ۳ قبضه تیربار به دست مهاجمان افتاد. از نتایج درگیری در پایگاه جانوره گزارشی در دست نیست.(۲)

در منطقه چناره در شمال شرقی مریوان نیز نیروهای ژاندارمری با تعدادی از افراد مسلح سازمان کومه له درگیر شدند. درجریان این درگیری که تلفاتی درپی نداشت، ۲ تن از افراد کومه له دستگیر شدند.(۳)

در عملیات کمین نیروهای سپاه در دو نقطه از اطراف مهاباد یکی از افراد وابسته به حزب دمکرات کشته و از افراد خودی نیز یک تن زخمی شد.(۴)

ص: ۶۸۶

۱- سند شماره ۳۱۷۱۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پاسداران پیرانشهر به فرماندهی سپاه پاسداران منطقه۱۱، ۲۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۴۹۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۳۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی سردشت (اطلاعات عملیات) به ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (اطلاعات عملیات)، ۲۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۴۹۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات)، ۲۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۸۳۸۰ مرکز

مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: از طرح و عملیـات تیپ۱۱۰ شـهید محمـد بروجردی بـه فرمانـدهی تیپ۱۱۰ شـهید محمـد بروجردی، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سـند شـماره ۳۳۴۳۷۳ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: از تیـپ ویژه شـهدا (اطلاعـات عملیـات)بـه قرارگـاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات)، ۲۸/۸/۱۳۶۲؛ و- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: شرح عملیات، صص ۵۹ و ۶۰.

۲- سـند شـماره ۳۵۵۱۱۱ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: از نـاحیه کردسـتان بـه قرارگـاه حمزه سیدالشـهدا(ع) (طرح و عملیـات)، ۲۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۸۰۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استاندار کردستان به وزیر کشور، ۲۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۶۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشـکر۲۸ (رکن۲) به فرمانـدهی سپاه پاسـداران انقلاب اسـلامی کردسـتان (اطلاعات)، ۲۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سـند شـماره ۴۴۹۷۵ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: از قرارگـاه حمزه سیدالشـهدا(ع) به سـتاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۰۲۳۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۵۲۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲/۹/۱۳۶۲.

درپیرانشـهر نیز افراد حزب دمکرات قصد ورود به شـهر و ایجاد درگیری داشـتند که با هوشـیاری و کمین نیروهای سـپاه مواجه و از منطقه دور شدند(۱) در اقـدام دیگری افراد این حزب در روسـتای چوملـو در غرب تکـاب، ۲ تن از افراد این روسـتا را ربودنـد. علت این اقـدام مشخص نشده است.(۲)

در شـمال بوکان نیز ۵ تن از اهالی روسـتای رحیم آباد که ازسوی حزب دمکرات تهدیـد شـده بودند، این روسـتا را ترک کرده و به شـهر بوکان آمده اند. فرماندهی سـپاه بوکان در نامه ای به فرمانده سـپاه میاندوآب ضـمن اعلام این خبر یادآور شده است: چون این روسـتا در حوزه استحفاظی سپاه میاندوآب قرار دارد برای تأمین امنیت این ۵ تن اقدامات لازم به عمل آید.(۳)

در همین حـال طبق گزارش شـهربانی کردسـتان، افراد ضـدانقلاب در مرز بـانه ۳ نفر از قاچاقچیـان را به قتـل رسانـده و کالاهـای آنان را ربودند.(۴)

همچنین امروز ۷ تن از افراد وابسـته به گروه هـای مسـلح غیرقـانونی در مناطق بوکان، بانه و سـلماس به همراه ۲ قبضه اسـلحه ضمن اظهار نـدامت خود را به نیروهـای سپاه معرفی و تقاضـای امان نامه کردنـد. ۶ تـن از ایـن افراد از وابسـتگان بـه حزب دمکرات و یـک تن نیز از اعضای سازمان کومه له بودند.(۵)

۱

هم زمـان با تصـمیم فرمانـدهان نظامی ایران برای اجرای مرحله جدیـد عملیات والفجر۴، خبرگزاری جمهوری اسـلامی از تشدیـد عملیات جنگ روانی عراق خبر داد.

این خبـرگزاری به نقـل از یکی از رزمنـدگان خطوط مقـدم جبهه اعلام کرد: اخیراً توسـط عراق «اعلامیه هـایی که تصـاویری از برادران بسـیجی تحت اسـارت را نشـان می دهنـد، پخش شـده است. در این اعلامیه هـا مطالبی به نقل از این افراد مبنی بر اینکه آنان را به عنوان زیـارت راهی خطوط مقـدم جبهه هـا کرده انـد و اسیر شـده انـد چـاپ شـده است.» در ادامه این گزارش آمـده است: «نمونه هایی از این اعلامیه ها در یکی از جبهه های استان باختران ضبط است.» بنا به این گزارش، به تازگی هواپیماهای عراقی در مناطق مرزی اوراقی پخش کردند که روی آنها نوشته شده بود: «شما می توانید به عنوان پاسپورت برای پناهنده شدن به عراق از این برگ ها استفاده کنید.»(۶)

در همین حـال، رادیو بغـداد نیز مـدعی شـد ابعـاد تلفـات ایران در حملات اخیر «موسوم به والفجر۴ بسـیار گسـترده بوده است.» این رادیو گفت: «در اکثر جبهه ها زخمی ها و مجروحین تا مدت ها روی زمین می ماندند و علی رغم بسـیج تمامی امکانات بیمارستان های سراسر کشور، رژیم قـادر به جمع آوری مجروحین و انتقـال آنهـا به پشت جبهه نبوده است.» رادیو بغـداد همچنین ادعـا کرد ایران می کوشـد «از انتشار هرگونه اطلاعی درزمینه آمار کشته شدگان و مجروحین جنگ اخیر ممانعت به عمل آورد.»(۷)

۱- سند شماره ۳۱۷۱۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی پیرانشهر به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۹۷۴۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات ناحیه کردسـتان به اطلاعات ناحیه کردستان (فرماندهی)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۵۱۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی بوکان به فرماندهی طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشـهدا(ع)، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۳۹۵۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۳/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۵۰۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه سلماس (اطلاعات) به سپاه منطقه۱۱ (اطلاعات)،۲۲/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۱۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۵۰۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۹، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص۵، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

۷- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص۳، رادیو بغداد، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

۱

یگـان هـای پدافنـد هوایی نیروهـای مسلح در تهران به منظور کسب آمـادگی برای مقـابله بـا حملات هوایی احتمالی، مبادرت به شـلیک تمرینی کردند.

به گزارش روزنـامه جمهوری اسـلامی، درپی اعلام قبلی سـتاد مشترک ارتش جمهوری اسـلامی ایران، ساعت ۲۰:۳۰ امشب، یگـان های پدافنـد هوایی نیروهـای مسلح در سـطح تهران و حومه به مـدت ۵ دقیقه به تیرانـدازی هوایی پرداختنـد. این گزارش حـاکی است شـلیک پدافنـدهای هوایی در چنـد جهت بـا هـدف کسب آمـادگی برای مقـابله بـا حملات هوایی احتمـالی ازطریق ایجاد دیوارهای آتش انجام گرفت.(۱)

بازدید خبرنگاران خارجی از ویرانه‌های خرمشهر

رادیو اسـرائیل در گزارشـی با اشاره به مانور پدافندهای هوایی در تهران گفت: «از هنگام آغاز جنگ ایران و عراق، این نخستین بار اسـت که توپ های ضدهوایی تهران مورد آزمایش قرار می گیرد.» این رادیو افزود: «گزارش های قبلی حاکی از این بود که عراق ممکن اسـت دوبـاره درصـدد بمباران کردن پایتخت ایران برآیـد.» رادیو اسـرائیل همچنین یادآور شـد: «در نخستین هفته های آغاز جنگ، هواپیماهای عراقی چند بار به تهران حمله بردند. سال گذشته نیز یک هواپیمای عراقی بر فراز تهران به پرواز درآمد و اعلامیه پخش کرد.»(۲)

۲

خبرنگاران خارجی از آثار و خرابی های ناشـی از جنگ در خرمشـهر بازدیـد کردند. گروهی از خبرنگاران مطبوعات و نمایندگان رسانه هـای گروهی خـارجی کـه برای بازدیـد از ویرانی هـای ناشـی از حملات موشـکی عراق در ایران به سـر می برنـد، امروز از خرابی هـای گسترده جنگ در خرمشـهر بازدیـد کردنـد. پیش از این بازدید، فرماندار خرمشـهر در دیدار با خبرنگاران ضـمن اشاره به وقایع مربوط به تهاجم سنگین عراق به این شهر گفت: «حدود ۳۷ ماه پیش مزدوران بعثی با بهره گیری از دو لشـکر پیاده و زرهی مردم خرمشهر را هدف آتش توپخانه های خود قرار دادند و به طور ناگهانی به شهر حمله کردند.» وی افزود: «در جریان حملات وحشیانه

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۹، ۲۳/۸/۱۳۶۲، صص ۲۳ و ۲۴، رادیو اسرائیل، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

صدامیان به شهر بیش از ۵۰۰۰ تن از سکنه بی گناه خرمشهر که اغلب آنان را زنان و کودکان تشکیل می دادند به شهادت رسیدند.» گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی حاکی است در بازدید از ویرانه های خرمشهر «آثار خرابی ها و عملیات بازسازی شهر دو جنبه کاملاً متضادی بود که توجه خبرنگاران را به خود جلب کرد.»(۱)

۱

دولت مبلغ ۱۱ میلیارد ریال برای بازسازی مناطق جنگ زده کردستان اختصاص داد. امروز در جلسه شورای اداری استان کردستان که با حضور ائمه جمعه سنندج و مریوان برگزار شد، معاون عمرانی استانداری کردستان اعلام کرد: «بودجه مورد نیاز بازسازی کردستان که به ستاد بازسازی در تهران اعلام شده ۱۱ میلیارد ریال است که تمامی آن بحمدالله تصویب شده و به زودی به ما ابلاغ خواهد شد.» در این جلسه استاندار کردستان برنامه ریزی برای بازسازی مناطق تخریب شده جنگی را نشانه تسلط کامل مسئولان جمهوری اسلامی بر امور کشور دانست.(۲)

۲

تأکید سخنگوی شورای عالی دفاع بر آسیب پذیری منابع تأمین ذخایر ارزی عراق در مناطق شمالی این کشور بازتاب ویژه ای داشت.

رادیو اسرائیل امروز گزارش داد: «در پایان جلسه دیشب شورای عالی دفاع حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی به خبرنگاران گفت ایران ممکن است حوزه های نفتی شمال عراق را هدف حمله قرار دهد. وی در سمت نماینده آیت الله خمینی در شورای عالی دفاع افزود منابع نفتی شمال عراق اکنون بیش از هر موقع دیگر در تیررس نیروهای ایرانی قرار دارد. حجت الاسلام رفسنجانی تهدید کرد که ایران به زودی به حمله تازه ای علیه عراق دست خواهد زد. وی یادآور شد که اگر عراق به منابع نفتی ایران لطمه بزند دولت تهران متقابلاً تنگه هرمز را خواهد بست.» رادیو اسرائیل در پایان این گزارش به نقل از خبرگزاری فرانسه گفت که «لحن تهدیدهای حجت الاسلام رفسنجانی این بار معتدل تر از گذشته بود.»(۳)

رادیو قاهره نیز اعلام کرد: «به منظور هماهنگی مواضع کشورهای حوزه خلیج [فارس] در قبال هشدار ایران مبنی بر بمباران کردن تأسیسات نفتی عراق در شهر کرکوک، امروز تحرک سیاسی فشرده ای در منطقه خلیج [فارس] انجام خواهد گرفت.» این رادیو بدون اشاره به محل و نحوه تصمیم گیری دراین زمینه افزود: «هشدار دیروز ایران که یک هفته پس از هشدارهای قبلی خود راجع به بستن تنگه هرمز داده می شود، جز افزایش تشنج و پیچیده کردن اوضاع منطقه خلیج [فارس] چیز دیگری نمی باشد.» رادیو قاهره همچنین گفت: «هشدار جدید ایران به دیگر

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۲- همان، ص۴.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص۷، رادیو اسرائیل، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

هشدارهایی که راجع به بستن تنگه هرمز که هنوز جریان دارد، افزوده می شود که به خاطر بعد اقتصادی که در بر دارد به عقیده ناظران نظامی، بسیار خطرناک است. اقدام ایران به بمباران چاه های نفت کرکوک در عراق و پاسخ عراق به آن یعنی بمباران کردن تأسیسات نفتی و اقتصادی ایران و یا بمباران جزیره خارک به معنی ازبین رفتن تمام امکانات اقتصادی منطقه است.»(۱)

۱

مشکلات اقتصادی و نیاز به دریافت اعتبار مالی، روابط عراق با برخی کشورهای غربی را در آستانه تحولی جدی قرار داده است.

به گزارش رادیو بی بی سی، ایدیت کرسون وزیر بازرگانی خارجی فرانسه، که در بغداد به سر می برد، ضمن اشاره به فعالیت کارخانجات فرانسه در چند پروژه عراق گفت: «در آینده دولت فرانسه برای روابط اقتصادی خود با عراق موقعیت ویژه قائل خواهد شد.» کرسون در جلسه افتتاح کمیسیون مشترک اقتصادی عراق و فرانسه که با حضور قاسم احمد تقی وزیر نفت عراق، برگزار شد، خاطرنشان کرد: «کمیسیون مشترک اقتصادی برای اولین بار روابط فنی، علمی و فرهنگی و نیز همکاری های مالی و بازرگانی بین دو کشور را مورد بحث قرار خواهد داد.» بی بی سی افزود: سفر وزیر بازرگانی خارجی فرانسه به عراق که از شب گذشته آغاز شد «به دنبال توافق تازه دولت فرانسه انجام می گیرد که براساس آن برنامه بازپرداخت دیون عراق به فرانسه تغییر خواهد یافت.»(۲)

رادیو اسرائیل نیز در گزارشی با اشاره به اعتبار مالی تازه ای که فرانسه قصد دارد به عراق اعطا کند، گفت: «عراق هم اکنون بیش از ۵ میلیارد دلار به فرانسه بدهکار است و دولت پاریس که خود با بحران اقتصادی روبه رو می باشد، قبلاً موافقت کرده بود در ازای قسمتی از بدهی های عراق نفت از آن کشور دریافت کند.» این رادیو یادآور شد: «فرانسه یکی از بزرگ ترین کشورهای فراهم کننده اسلحه عراق می باشد و در دو ساله اخیر بیش از ۳ میلیارد دلار اسلحه به آن کشور فروخته است.»(۳)

در همین حال، رادیو دوبی به نقل از خبرگزاری عراق گزارش داد: طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق، در ملاقات با وزیر مشاور در امور بازرگانی و کفیل وزارت امور خارجه ایتالیا که سرگرم دیدار از بغداد می باشند، امکان همکاری بیشتر میان دو کشور و آخرین تحولات جنگ ایران و عراق را مورد بحث قرار داد(۴)رادیو اسرائیل در گزارشی با اشاره به این دیدار گفت: «عراق اکنون مدتی است می کوشد برای حل مشکلات اقتصادی خویش از کشورهای غربی اعتبار مالی دریافت کند. اکنون فرانسه، ژاپن، ایالات متحده و بریتانیا موافقت خود را با اعطای وام های جدید به عراق اعلام کردند.»(۵)-(۶)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص۳۴، رادیو قاهره، ۲۸/۸/۱۳۶۲.
۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص۵، رادیو بی بی سی، ۲۲/۸/۱۳۶۲.
۳- همان، ص۸، رادیو اسرائیل، ۲۲/۸/۱۳۶۲.
۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص۴۹، رادیو دوبی، ۲۳/۸/۱۳۶۲.
۵- مقاله تفسیری روزنامه فرانسوی لزکو درباره روابط اقتصادی عراق و فرانسه در ضمیمه این گزارش آمده است.
۶- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن

۱

معاون نخست وزیر مصر در مصاحبه ای با روزنامه جنگ (چاپ کراچی) ضمن معرفی عراق به عنوان آغازگر جنگ، تأکید کرد برای پایان دادن به جنگ باید به ایران خسارت پرداخته شود.

حسن التهامی معاون نخست وزیر مصر، که برای یک سفر غیررسمی در کراچی پاکستان به سر می برد، در این مصاحبه گفت: «عراق با حمله به یک کشور اسلامی اشتباهی مرتکب شد که قابل بخشش نیست. اگر این جنگ شروع نمی شد ما [مسلمین] می توانستیم تمام مناطق خود را صددرصد تحت کنترل خود درآوریم و این جنگ ضربه ای جبران ناپذیر به جهان اسلام وارد کرده است.» وی همچنین یادآور شد: «شروع این جنگ اشتباه بود و تلافی آن این است که خسارات جنگی به ایران پرداخت شود و از همین طریق آتش بس صورت خواهد گرفت.»

التهامی در بخش دیگری از این مصاحبه اظهار کرد: «من عراق و ایران را در یک صف نمی دانم. این عراق بود که بدون هیچ دلیلی به ایران حمله کرد. عراق نتوانسته است توجیهی برای این عمل خود ارائه دهد. ظاهراً عراق خواهان حل مسئله گذرگاه آبی در دریای عرب [خلیج فارس] است، اما به صورتی غیرعادلانه و غیرقابل پذیرش می خواهد این مسئله را به نفع خود حل کند. آبراه دریای عرب یک آبراه بین المللی است و درمورد آن قوانین بین المللی حاکم است.» وی تأکید کرد: «ما در این جنگ، ایران را به هیچ وجه مقصر نمی دانیم چون او به عراق تجاوز نکرد.»(۱)

۲

به رغم انکار مقامات دولت امریکا، یک سناتور جمهوری خواه تلویحاً از تغییر موضع بی طرفی ادعاشده این کشور در جنگ ایران و عراق سخن گفت.

کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، به تازگی در مصاحبه ای با نشریه المجله (چاپ لندن) درباره اظهار نارضایتی عراق از اینکه امریکا هیچ گونه کوششی برای متوقف ساختن جنگ نمی کند، گفت: «امریکا جانب بی طرفی را در این جنگ می گیرد، ولی من حقیقتاً امیدوارم که این جنگ هرچه زودتر به پایان برسد و باید در اینجا اعتراف نمود که ما هیچ گونه احساسات صمیمانه ای در قبال ایران نداریم.» وزیر دفاع امریکا درمورد اقدام احتمالی ایران به بستن تنگه هرمز بار دیگر تصریح کرد: «امریکا برای بازنگه داشتن تنگه هرمز جهت کشتیرانی بین المللی چنانچه ضرورت ایجاب بکند روش زور را به کار خواهد گرفت.» وی همچنین خاطرنشان کرد که «نیروهای لازم برای اجرای این عملیات در آنجا مستقر می باشند.»(۲)

این درحالی است که به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس، رابرت کاستن سناتور جمهوری خواه امریکا در مصاحبه ای با روزنامه الاخبار (چاپ بیروت) در پاسخ به این سؤال که «آیا عملیات بمب گذاری ایران در بیروت می تواند سبب تغییر موضع بی طرفانه امریکا در قبال

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲/۹/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، اسلام آباد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۹/۱۳۶۲، به نقل از روزنامه جنگ (چاپ کراچی).

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۹، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

جنگ ایران و عراق شود؟» گفت: «گرچه نمی توانـد ازجانب دولت ریگان پاسـخ گو باشـد، لکن اقـدامات ایران درمورد تهدیدات برعلیه تنگه هرمز و کشتار اخیر در بیروت سبب ایجاد یک تغییر نظر عمده در میان امریکایی ها نسبت به ایران شده است.»(۱)

از سوی دیگر، نشریه المجله درمورد اقـدامات احتمـالی امریکـا علیه ایران نوشت: «منـابع دیپلماتیـک غربی گزارش دادنـد انتظار می رود امریکـا اقـداماتی را برعلیـه ایران پس از عملیـات انتحـاری در بیروت به مرحله اجرا درآورد، ازجمله این اقـدامات، سـخت گیری درمـورد سلاح های امریکایی است که به صورت غیرمجاز به تهران فروخته می شود، همچنین سخت گیری درمورد شرکت های امریکایی خریدار نفت ایران.»(۲)

۱

سوریه هدف اصلی عملیات احتمالی امریکا و متحدان غربی این کشور در لبنان است.

به گزارش خبرگزاری فرانسه از واشـنگتن، رابرت مـک فـارلین مشـاور امنیت ملی امریکا، امروز «ضـمن اخطار به سوریه و اشاره به تهاجم نیروهـای امریکـا به گرانـادا تأکیـد کرد چنانچه هواپیماهای امریکا مجـدداً بر فراز لبنان مورد هـدف قرار گیرنـد، امریکا وارد عمل خواهد شـد.» مـک فـارلین در گفت وگو بـا شـبکه تلویزیونی سـی.بی.اس. امریکـا اظهـار کرد: «امریکا اخیراً به طور واضـح در دیگر نقاط جهان ازجمله در کارائیب نشان داده که تهدیدات علیه شـهروندان امریکایی را جدی تلقی می کند.» وی درحالی که احتمال یک مناقشه نظامی را با سوریه ضعیف دانست، تأکید کرد: «مقامات دمشق باید در ارزیابی حضور نظامی امریکا در لبنان واقع بین تر باشند.»(۳)

عبـدالرئوف القـاسم نخست وزیر سوریه نیز در پارلمـان این کشور اعلاـم کرد «کشور متبوع وی همچنـان در نظر دارد با توسـعه تسـلیحات (آموزش و آماده نمودن نیروهای مسلح خود) نیروی دفاعی سوریه را به یک نیروی استراتژیکی هم توان با نیروهای دشـمن تبـدیل کند.» وی ضـمن هشـدار درمورد هرگونه تهـاجم امریکـا و رژیم صـهیونیستی علیه سوریه گفت: «سوریه در مقابـل مهـاجمین ایسـتادگی خواهد کرد.»(۴)

از سوی دیگر، دیویـد لیفی معـاون نخست وزیر رژیم صـهیونیستی، گفت «کشورش کسب اطلاع کرده که کارشـناسان نظامی شوروی در آینـده نزدیک سوریه را ترک خواهنـد کرد. چنین اقـدامی هم در شب جنگ اکتبر سال ۱۹۷۳ صورت گرفت.» وی به سوریه هشـدار داد «برای آزمایش قدرت خود با اسرائیل وارد جنگ نشود.»(۵)

در همین حال، گزارش خبرگزاری فرانسه حاکی است: دونالـد رامسـفلد فرسـتاده جدیـد رئیس جمهور امریکا به غرب آسـیا، وارد بیروت شـد و بلافاصله با امین جمیل دیدار و گفت وگو کرد. بنا به این گزارش، رامسـفلد پس از بیروت راهی چند کشور منطقه ازجمله سوریه، عربستان، اردن و اسرائیل خواهد شد(۶) رادیو لبنان در گزارشی با اشاره به سفر

۱- همان، ص۶، تهران - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۴- همان.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص۴، رادیو لبنان، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

۶- روزنامه کیهان، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

فرستاده ویژه ریگان به منطقه گفت: «مقامات امریکایی دیدار رامسفلد با حافظ اسد را با اهمیت زیادی تلقی می کنند. به خصوص بعد از تیرگی روابط واشنگتن و دمشق بعد از حادثه انفجار مقر نیروهای امریکایی در بیروت و آتش گشودن به سوی هواپیمای امریکایی که در فضای مواضع سوریه در لبنان به پرواز درآمد و همچنین اعلام واشنگتن مبنی بر استقرار موشک های اس.اس ۳۱ در کوه حنین.» این رادیو سپس از قول بعضی از ناظران افزود: «اگر ملاقات اسد و رامسفلد صورت بگیرد، اقدام انتقام جویانه واشنگتن علیه سوریه و هم پیمانانش منتفی خواهد بود.»(۱)

روزنامه واشنگتن پست نیز در گزارشی به نقل از مقامات ارشد فرانسه با اشاره به تردیدهای رهبران این کشور درمورد «مسئله حساس تلافی جویی» نوشت: «مقام های فرانسه به خوبی از دشواری های فنی و عملی اقدام تلافی جویانه آگاه هستند و از سوی دیگر نمی خواهند دست به اقدامی بزنند که گفت وگوهای ژنو را درزمینه برقراری آشتی ملی در لبنان به مخاطره اندازد. افزوده بر این با تشکیل فرماندهی واحدی با مشارکت امریکا برای اقدام تلافی جویانه مشترک مخالف هستند.»(۲)

۱

هم زمان با ادامه تلاش میانجیگران عرب برای تحکیم آتش بس شکننده در شمال لبنان، بار دیگر این منطقه صحنه زدوخورد جناح های متخاصم فلسطینی شد.

رادیو لبنان و خبرگزاری فرانسه از بیروت گزارش دادند شلیک توپخانه در اطراف اردوگاه آوارگان فلسطینی بداوی در حومه طرابلس امروز از سر گرفته شد و این اردوگاه هدف گلوله های سلاح های سنگین، نیمه سنگین و سبک قرار گرفت. در همین حال، خبرگزاری آلمان غربی براساس گزارش های دریافتی اعلام کرد: «یکی از رهبران ناراضیان فتح اظهار داشته از آنجایی که عرفات به شرایط آنان برای تسلیم یا ترک شمال لبنان پاسخ نداده است، دیگر آتش بس را رعایت نخواهند کرد.» گزارش یونایتدپرس نیز حاکی است سخنگوی ناراضیان فتح امروز در یک تماس تلفنی از دمشق، خواست های عرفات را چیزی غیر از حیله ای برای کسب مهلت ندانست و گفت که طرف داران عرفات در داخل و اطراف طرابلس خود را برای جنگ آماده می کنند.(۳)

ضمیمه گزارش۴۹۸: مقاله روزنامه اقتصادی لزکو درباره روابط اقتصادی عراق و فرانسه

لزکو روزنامه اقتصادی فرانسوی در تفسیری با عنوان "خانم کرسون در بغداد: عراق کماکان یک بازار آتی است" به بررسی روابط اقتصادی عراق و فرانسه پرداخته است. این روزنامه با اشاره به این سخن وزیر بازرگانی خارجی فرانسه «که امروز فرانسه در کنار عراق قرار دارد و اهمیت خاصی برای روابط با عراق درزمینه اقتصادی قائل است»، آورده است: «بااین حال جنگ شدید بین ایران و عراق عامل نگران کننده ای

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۸/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، رادیو لبنان، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۹ و ۱۰، رادیو امریکا، ۲۲/۸/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۳/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

برای صادرکنندگان کالاـ می باشد. رژیم عراق ازنظر مالی در تنگنا بوده، از صادرات نفت آن به میزان فراوانی کاسته شده و امارات سرمایه کمتری را دراختیار این کشور قرار می دهد. در این اوضاع و احوال روابط بین فرانسه و عراق دستخوش مراحل حساسی بوده. به نظر وزیر امور خارجه عراق، مسئله سوپراتانداردها یکی از مراحل سخت بود. وی اضافه کرد که فرانسه در این مسئله همچون یک قدرت بزرگ قابل اطمینان رفتار نمود و از این امر نیز پشیمان نخواهد شد. تحویل پنج فروند هواپیمای جنگنده طی ماه اکتبر تأیید گردید.

بااین حال، پاریس واقف است که تعهدات نظامی - اقتصادی چندین ساله اخیر در قبال بغداد، نه تنها یک مخاطره سیاسی را تشکیل می دهد بلکه خطری بسیار جدی ازنظر اقتصاد نیز به شمار می آید. عراق ناچار شده تا از فرانسه بخواهد که بار دیگر فرانسه بخشی از بدهی های این کشور را قسط بندی کند. سازمان ضمانت صادرات فرانسه به سهم خود ۲۵ میلیارد فرانک از این بدهی را تضمین کرده است و امسال میزان خسارات وارده سنگین بوده است.

در ماه گذشته، مذاکرات بین دو کشور منجر به امضای یک قرارداد کلی گردید که به موجب آن قرار شد بهای بخشی از اسلحه تحویل شده به میزان ۸ میلیارد فرانک در ازای تحویل نفت پرداخت گردد. از سوی دیگر، وام بانکی که تا میزان یک میلیارد دلار به وسیله دولت تضمین شده است، قرار است طی سه سال پرداخت گردد. این وام این امکان را به عراق می دهد که بدهی های خود را در قبال چندین قرارداد منعقده با شرکت های فرانسوی ازجمله "توسون" و "تکنیپ راسپی باتینبول" نقداً ادا نماید.

همچنین معامله پایاپای نفت به میزان ۴ میلیون تن از قرار ۸۰ هزار بشکه در روز طی مدت دوازده ماه (از ژوئیه ۱۹۸۳ تا ژوئیه ۱۹۸۴)، [شامل] ۴۵ هزار بشکه نفت خام و ۳۵ هزار بشکه مواد تصفیه شده، که می بایست به شرکت "الف آکتین" و شرکت نفت فرانسه تحویل داده شود، صورت خواهد گرفت. طی هشت ماه نخست سال [جاری] فرانسه تنها ۲۳/۱ درصد نیاز کل نفت خام خود را از عراق تأمین نمود. در سال ۱۹۸۰ عراق دومین فروشنده نفت به ما بود.

خانم کرسون همچنان درمورد اختلافات بر سر مخارج اضافی ناشی از جنگ که حدود ۳۰ شرکت فرانسوی متحمل شده اند گفت وگو نمود. به گزارش خبرگزاری فرانسه، ۱۵ پرونده رسیدگی شده، ۱۵ مورد دیگر در مرحله مذاکرات قرار دارد و ۲ پرونده دیگر به داوری بین المللی ارجاع شده است.

درزمینه مبادلات تجاری دوجانبه، فرانسه با داشتن ترازی مثبت به میزان ۸/۲ میلیارد فرانک طی هشت ماه نخست سال ۱۹۸۳ (۹/۳ میلیارد صادرات دربرابر ۱/۱ میلیارد واردات) سود بسیاری را برده است، ولی در جمع، حجم فروش فرانسه نسبت به سال های گذشته تقلیل یافته است (۵/۴ میلیارد در سال ۱۹۸۰، ۹/۷ میلیارد در سال ۱۹۸۱ و ۴/۹ میلیارد در سال ۱۹۸۲). به همین نسبت کاهش خرید نفت ازسوی فرانسه چشمگیر بوده است.

برخی ناظران، استراتژی پاریس را در خاورمیانه [غرب آسیا] خطرناک می دانند. اما این استراتژی این مزیت را دارد که روشن می باشد. از سوی دیگر، منافع فرانسه در ایران بسیار ناچیز است و جنبه های صرفاً سیاسی این انتخاب با دشواری قابل برآورد می باشد.»(۱)

۱- اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۲۷، ۲۰/۹/۱۳۶۲، روزنامه لزکو (چاپ فرانسه)، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ دوشنبه ۲۳ آبان ۱۳۶۲ ۸ صفر ۱۴۰۴ ۱۴ نوامبر ۱۹۸۳

۱

درپی توافقات روز گذشته فرماندهان سپاه و ارتش درباره کلیات طرح مانور مرحله چهارم عملیات والفجر۴ و واگذاری تنظیم جزئیات سازمان رزم و مانور نهایی یگان ها به قرارگاه مقدم حمزه، امروز فرماندهان سپاه و ارتش در این قرارگاه در جلسه مشترکی درباره طرح مانور و سازمان رزم به توافق رسیدند.

طبق این توافق تصرف ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ کانی مانگا و یال غربی این دو ارتفاع و همچنین یال غربی شاخ تارچر به قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ (لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) سپاه و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان ارتش) واگذار شد.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ (لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) سپاه و تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان ارتش) نیز تصرف غرب کانی مانگا از جنوب دره میانه تا کلز را عهده دار شد.

تصرف ارتفاعات شرقی ارتفاع ۱۹۰۰، ارتفاع سنگ معدن (۱۸۳۰) در جنوب پنجوین و ادامه غربی این ارتفاع (شاخ کن شوکت) و ارتفاع روکان و تسلط بر تنگه روکان(۱) نیز به قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ (لشکر۵ نصر از سپاه و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان ارتش) واگذار گردید. قرارگاه حمزه۶ (تیپ۱۰ سیدالشهدا(ع) از سپاه و تیپ۱ لشکر۲۳ نوهد) نیز برای احتیاط منطقه در نظر گرفته شد. همچنین قرارگاه حمزه۵ (لشکر۳۰ گرگان از ارتش و تیپ۳۳ المهدی(عج)) مأمور اجرای عملیات در محور سورن (بانی بنوک) شد. البته فرماندهان عقیده داشتند که آماده سازی اجرای عملیات در سورن نیاز به زمان طولانی تری دارد.

پس از ابلاغ مأموریت، یگان ها اقدامات شناسایی و طراحی مانور خود را آغاز کردند. طبق تصمیم فرماندهی قرارگاه خاتم مقرر شد هریک از فرماندهان این قرارگاه با قرار قبلی به ستاد فرماندهی یگان های سپاه رفته و ضمن بازدید از پیشرفت کار یگان ها در امور مختلف، طرح مانور آنها را نیز بررسی و دیدگاه های تکمیلی خود را ارائه کنند(۲)

۱- تنگه روکان بین دو ارتفاع ۱۹۰۰ و بخش غربی ارتفاع ۱۸۳۰ قرار دارد و جاده اصلی پنجوین به نالپاریز از این تنگه می گذرد.
۲- سند شماره۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، صص ۱۲۲ و ۱۲۳؛ و- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص۴۹؛ و- سند شماره ۲۹۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، ۲۰/۸/۱۳۶۲ تا ۵/۹/۱۳۶۲، ص۴۵.

۱

توپخانه های دوربرد عراق امروز شهر های خرمشهر، آبادان و خطوط درگیر مرزی در نزدیکی این دو شهر را به طور پراکنده هدف گلوله های توپ قرار دادند. براثر این حملات، در آبادان ۲ منزل مسکونی و ۲ باب مغازه تخریب شد. در خرمشهر نیز چند گلوله به خیابان امام خمینی و اطراف شهربانی منطقه گمرک و همچنین جزیره مینو و شلمچه اصابت کرد و ۲ تن از افراد خودی زخمی شدند.(۱)

۲

حمله به نیروهای ژاندارمری، مین گذاری، گروگان گیری و اخاذی از مردم ازجمله مهم ترین اقدامات امروز افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین استان های آذربایجان غربی و کردستان بود. در همین حال ۴ تن از افراد مسلح حزب دمکرات نیز خود را تسلیم کردند.

عناصر حزب دمکرات ساعت ۱۵:۳۰، با حمله به نیروهای تأمین ژاندارمری در حوالی روستای شوریک در شمال غربی سلماس، ۲ تن از آنان را به شهادت رساندند. در گزارش های اولیه اعلام شده بود که ۲ تن نیز مفقودالاثر شده اند، ولی این ۲ نفر پس از پایان درگیری به جمع نیروهای ژاندارمری بازگشتند.(۲)

در شمال ارومیه نیز نیروهای ژاندارمری در حوالی پاسگاه بردوک هشتیان با افراد حزب دمکرات درگیر شدند. در این درگیری ۱ سرباز به شهادت رسید. آماری از تلفات حزب دمکرات گزارش نشده است.(۳)

در حادثه دیگری، یک خودروی ژاندارمری در محور هشتیان - منگل به یک مین ضدتانک برخورد کرد که براثر انفجار مین، خودروی مزبور منهدم و یک تن از سرنشینان آن شهید شد و ۵ تن نیز زخمی شدند.(۴)

در همین منطقه و در منطقه کانی سور در شمال بانه نیز نیروهای خودی ۲ مین را که افراد گروه های مسلح ضدانقلاب کار گذاشته بودند کشف و خنثی کردند. علاوه براین در روستای دولاب در جنوب غربی سنندج، براثر انفجار مین ۱ تن از نیروهای سپاه شهید و ۲ تن دیگر زخمی شدند.(۵)

سپاه ناحیه کردستان هم گزارش داد که چته های حزب دمکرات در غرب تکاب در چند نقطه از جاده های اطراف روستای کوپه قران و کوچه طلا در مسیر تردد نیروهای خودی مین کار گذاشته اند و به طور نامحسوس از این مین ها محافظت می کنند. آنها ضمن اخطار به اهالی محل و به خصوص رانندگان تراکتور و چوپان ها درمورد خودداری از تردد در آن مسیر ها، اعلام کرده اند اگر کسی روی مین رفت علاوه بر تحمل خسارت هایی که بر او وارد شده باید مبلغ ۴۰ هزار تومان جریمه بپردازد.

همچنین طبق گزارش سپاه کردستان، حضور عناصر حزب دمکرات در ۲۰ روز اخیر در این مناطق افزایش یافته و علاوه بر اجرای عملیات گشت و جوله، فعالیت هایی نیز درزمینه کاشت مین انجام داده اند.(۶)

۱- سند شماره ۲۹۰۷۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۶۰۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به اداره کل سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۲۳/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره کل سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۲۳/۸/۱۳۶۲

۲- سند شماره ۳۵۹۱۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۹۹۸۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۹۱۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ارومیه (فرماندهی) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و برنامه عملیات)، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۹۱۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۵۰۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۹۱۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه۱۱ (اطلاعات)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۰۹۰۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات لشکر۱۹ (فرماندهی) به سپاه لشکر۱۹ (فرماندهی)، ۲۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۹۷۴۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات ناحیه کردستان به اطلاعات ناحیه کردستان (فرماندهی)، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

گروه های مسلح غیرقانونی برای بازداشتن اعضا و هواداران خود از ترک فعالیت های مسلحانه، به ترور نیز متوسل شده اند. افراد حزب دمکرات امروز در مهاباد ۲ تن از نادمین را به همراه یکی از فرزندان این افراد ربوده و هر ۳ نفرشان را در نزدیکی سیلوی شهر به قتل رسانده، جنازه آنها را در همان محل رها کردند.(۱)

افراد مسلح ضدانقلاب همچنین در جنوب مریوان با حمله به روستای وله ژیر، ۵ تن از اهالی این روستا را گروگان گرفتند. درباره علت این اقدام گزارشی در دست نیست.(۲)

در حادثه مشابهی در منطقه عمومی بانه نیز افراد سازمان کومه له در نزدیکی گردنه خان به یک گروه مهندسی راه سازی حمله کردند و ۳ تن از کارکنان آن را به گروگان گرفتند. مهاجمان ۲ دستگاه خودروی این گروه مهندسی را نیز ربودند. افراد این سازمان همچنین یک مینی بوس را متوقف کرده و پس از بازرسی، یکی از سرنشینان آن را که از توابین بود با خود بردند(۳)

افراد هیز پیشوای حزب دمکرات کردستان شبانه، به منظور اخاذی و گرفتن آذوقه وارد روستای سنی نشین حیران در شمال غربی میاندوآب شدند، اما هنگامی که با مخالفت مردم روستا مواجه گشتند، تعدادی از اهالی را به شدت مورد ضرب و جرح قرار دادند. مهاجمان پس از اخذ ۱۲۰ هزار تومان از مردم آنجا را ترک کردند. یکی از اعضای شورای این روستا که براثر حمله افراد حزب دمکرات آسیب دیده بود در بیمارستان بستری شد.(۴)

در جنوب شرقی سنندج نیز ۵۰ تن از افراد گروه های مسلح غیرقانونی به روستاهای بکرآباد و گردمیران وارد شده و با تهدید، مبلغ یک صد هزار تومان از مردم این روستا جمع آوری و سپس منطقه را ترک کردند.(۵)

دراین حال امروز هم ۴ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات در مناطق سنندج، دیواندره و سلماس خود را تسلیم نیروهای سپاه کردند. این افراد ۴ قبضه اسلحه خود را نیز تحویل دادند.(۶)

۱

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، در دو دیدار جداگانه بر اهمیت خودکفایی به عنوان "یک جهت گیری ممتد" در تمامی بخش ها و همچنین تأمین خواست های مستضعفین، که از وظایف همه وزارتخانه ها و دستگاه ها می باشد، تأکید کرد.

آیت الله خامنه ای در دیدار با مدیرعامل و جمعی از مدیران شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران که امسال درزمینه تسریع و تسهیل نقل وانتقال زائران بیت الله الحرام فعالیت داشتند، با بیان اینکه خودکفایی باید یک جهت گیری ممتد در تمامی بخش های کشور باشد، اظهار کرد: «در همین بخش هواپیمایی شما باید آن چیزی را که تابه حال از خارج وارد می شده به خوبی حفظ و نگهداری کنید و مسئله نگهداری و عدم اسراف در این امانت باید برای شما بسیار حائز اهمیت باشد تا اولین قدم را به سوی خودکفایی برداشته باشیم.»(۷)

۱- سند شماره ۴۳۹۱۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۷۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص۱.

۲- سند شماره ۶۴۱۰۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۴۸۰۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به وزیر کشور، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۵۰۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۱۹۷۴۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (اطلاعات) به دفتر سیاسی ناحیه کردستان، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۹۱۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۹۹۸۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۷- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص۱۲.

رئیس جمهور امروز همچنین در دیدار با منافی وزیر بهداری و حجت الاسلام اژه ای وزیر مشاور و سرپرست سازمان بهزیستی، پس از استماع گزارشی درزمینه مسائل سازمان بهزیستی و اجرای طرح شهید رجایی(۱) گفت: «هرچه ممکن است باید خدمات مربوط به بهزیستی را در سطح کشور گسترش داد و از نیروی خود مردم در اجرای این امر استفاده کرد.» رئیس جمهور در ادامه «توجه هرچه بیشتر مسئولین به طرح شهید رجایی و جهت گیری جمهوری اسلامی در خدمت به مستضعفین را مورد تأکید قرار داد و از همه وزارتخانه ها و دستگاه ها خواست در وضعیت کلی نظام به سمت تأمین خواست های مستضعفین به پیش روند.»(۲)

۱

آیت‌الله خامنه‌ای رئیس‌جمهور

نخست وزیر در سخنانی وحدت قشرهای مختلف مردم ایران اعم از شیعه و سنی را الگویی برای همه کشورهای اسلامی نامید.

امروز میرحسین موسوی نخست وزیر، در دیدار با گروهی از روحانیون و ائمه جمعه اهل تسنن گنبد با اشاره به اهمیت وحدت بین اقشار مختلف مردم گفت: «یکی از دلایل پیروزی انقلاب اسلامی وحدت همه مردم بود و ادامه پیروزی آن را هم وحدت کلمه تضمین خواهد کرد.» وی افزود: «استکبار جهانی از اسلام و قرآن وحشت دارد و تفرقه و تشتت بین شیعه و سنی نیز از توطئه های استکبار جهانی است و ما باید برای مقابله با توطئه های امپریالیسم وحدت خود را حفظ کنیم.» نخست وزیر همچنین یادآور شد: «وحدت اسلامی ما در همه کشورهای

۱- محمدعلی رجایی اولین نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران، پس از آنکه در مرداد ۱۳۵۹ از مجلس شورای اسلامی به عنوان نخست وزیر رأی اعتماد گرفت، در اولین جلسه دولت، موضوع کمک مالی و تعیین حقوق ماهانه برای پیرمردان و ازکارافتادگان روستاها را مطرح کرده و به تصویب رساند. اجرای این مصوبه که بعدها به "طرح شهید رجایی" موسوم شد، براساس آیین نامه اجرایی مصوب هیئت وزیران و در چارچوب قانون بودجه سال ۱۳۶۰ برعهده سازمان بهزیستی کشور قرار گرفت و از همان سال مقرر شد به هر کشاورز سالمند مقیم روستا حداکثر معادل مبلغ ۳ هزار ریال در ماه به شرط دارابودن شرایط مقرر در این آیین نامه کمک شود. در سال های بعد مهم ترین تغییری که در اجرای طرح شهید رجایی صورت گرفت انتقال مسئولیت اجرای آن از سازمان بهزیستی کشور به کمیته امداد امام خمینی بود. همچنین میزان حقوق ماهانه و کمک های غیرنقدی به افراد تحت پوشش هر سال تاحدودی افزایش یافته است. (ر.ک: سایت دانشنامه های انقلاب اسلامی و تاریخ ایران وابسته به مرکز اسناد انقلاب اسلامی: www.daneshnameh.irdc.ir)

۲- همان.

مسلمان، الگو و هدف و امید مردم است و ما باید با تحکیم وحدت به آرمان و اهداف مسلمانان جهان تحقق بخشیم.» موسوی در ادامه با اشاره به مسائل و مشکلات منطقه گنبدکاووس و تأکید بر نقش روحانیت در اداره جامعه و حل مشکلات مختلف مردم گفت: «دولت با کمک روحانیون متعهد منطقه خواهد توانست مشکلات و مسائل منطقه را حل کند.»(۱)

۱

امروز گزارش هایی از تلاش های سیاسی چین و دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق منتشر شد. در همین حال، پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی در موضع گیری بی سابقه ای به انتقاد از سیاست ایران در قبال جنگ پرداخت.

خبرگزاری یوگسلاوی از پکن گزارش داد: «چین درصدد اقداماتی برای یافتن راه حلی جهت پایان دادن به جنگ خلیج [فارس] است.» این خبرگزاری به نقل از «منابع آگاه در پکن» افزود: «این اقدامات مبتنی بر دو شرط مطلوب است؛ اول اینکه چین در جنگ خلیج [فارس] دارای یک موضع کاملاً بی طرفانه است و دیگر اینکه با این دو کشور درحال جنگ، روابط خوبی دارد.»(۲)

رادیو بی بی سی نیز در گزارشی اعلام کرد: حبیب شطی دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی که برای مذاکره با رهبران سنگال به داکا رفته است، گفت که «با رئیس جمهور سنگال درباره امکان درپیش گرفتن اقدامات جدی به منظور یافتن راه حلی در جنگ ایران و عراق مذاکره کرده است.» بی بی سی یادآور شد: «سنگال عضو کمیته فرعی [سازمان] کنفرانس اسلامی است که برای میانجیگری در جنگ ایران و عراق تلاش می کند.»(۳)

در همین حال، روزنامه پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی امروز از جمهوری اسلامی ایران «به خاطر خودداری از مذاکره برای پایان دادن به جنگ با عراق انتقاد کرد.» به گزارش رادیو امریکا، پراودا همچنین نوشته است: تصمیم ایران به ادامه جنگ نشانه ای از «گرایش های متعصبانه» می باشد.(۱۹) خبرگزاری آلمان غربی نیز در گزارشی ضمن آنکه مطلب روزنامه پراودا را حاکی از آن دانست که «روس ها در جنگ خلیج [فارس] طرف عراق را گرفته اند»، به نقل از این روزنامه افزود: «در اوایل جنگ، عراق نیز پیشنهادات صلح را رد می کرد، ولی تابستان گذشته با اعلام عقب نشینی نیرو هایش از خاک ایران پیشنهاد پایان عملیات نظامی در منطقه خلیج فارس را داد.»(۴)-(۵)

۱- همان، ص ۱۱.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، پکن - خبرگزاری یوگسلاوی، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص۵، رادیو بی بی سی، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۴- واقعیتی که پراودا به آن اشاره نمی کند، عقب نشینی ارتش عراق در تیرماه ۱۳۶۱، حدود یک ماه پس از سومین عملیات بزرگ نظامی ایران است که به آزادسازی بسیاری از اراضی اشغالی در خوزستان ازجمله شهر بندری خرمشهر در سوم خرداد ۱۳۶۱ انجامید. همچنین باوجود عقب نشینی عراق در این مقطع که با انگیزه پیشگیری از تهاجم ایران به خاک عراق صورت پذیرفت، بخش هایی از خاک ایران همچنان در تصرف نیروهای عراقی باقی ماند.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۰ ، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص۴، مسکو - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۱

ایران و یمن جنوبی بر توسعه مناسبات میان خود تأکید کردند.

حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه که در رأس هیئتی به جمهوری دمکراتیک یمن سفر کرده است، امروز برای دومین بار با علی ناصر محمد رئیس جمهوری یمن جنوبی، دیدار و گفت و گو کرد. در این دیدار دو طرف «ضمن تشریح مجدد مواضع دو کشور نسبت به مسائل مهم جهانی و منطقه و اوضاع فلسطین، بر اهمیت تحکیم و توسعه روابط همه جانبه فی مابین مجدداً تأکید کردند.»(۱)

علی ناصر محمد رئیس جمهور یمن جنوبی، در مصاحبه با شماره اخیر روزنامه لبنانی السفیر روابط کشورش با ایران را عادی توصیف کرد و افزود: «گام های واقعی در راه تحقق اصول مورد توافق طرفین برداشته شده است و اخیراً موافقت نامه هوایی میان دو کشور نیز منعقد شده است.» وی درعین حال در تبیین موضع یمن دربرابر احتمال بسته شدن تنگه هرمز گفت: «منافع دو کشور درحال جنگ و یا طرف های دیگر ایجاب نمی کند که تنگه هرمز بسته شود، چون این تنگه گذرگاه مهمی برای اقتصاد جهان محسوب می شود. علاوه برآن حمله عراق به هدف های نفتی ایران و بستن تنگه هرمز ازسوی ایران به معنای ضربه زدن به زندگی اقتصادی و منافع حیاتی دو طرف و به اقتصاد جهانی می باشد و نیز تهدیدی علیه صلح جهانی و دادن بهانه بیشتر به امپریالیزم امریکا برای دخالت در امور منطقه و تهدید استقلال کشورهای آن به شمار می رود.»(۲)

۲

بعد از ترکیه و عربستان، اردن سومین گزینه احتمالی در میان کشور همسایه برای رفع تنگنای صادرات نفت عراق خواهد بود. براین اساس و باتوجه به توسعه خطوط لوله نفت و گاز عراق، یک نشریه اقتصادی از احتمال افزایش درآمد این کشور در سال آینده میلادی خبر داد.

مجله الحوادث در شماره اخیر خود از توافق اردن برای انتقال نفت عراق با استفاده از تانکرهای نفت به خلیج عقبه خبر داد. این مجله «به نقل از ناظران سیاسی پیش بینی کرد که صدور نفت عراق از ابتدای سال آینده مسیحی تا نیمه این سال بهبود یابد تا این کشور بتواند تا تاریخ مذکور روزانه ۵/۱ میلیون بشکه نفت و تا پایان سال ۱۹۸۴، ۳ میلیون بشکه نفت صادر کند.»(۳)

دراین حال هفته نامه انگلیسی مید (چاپ لندن) پیش بینی کرد: «در سال ۱۹۸۴، درآمد عراق افزایش یابد و از میزان واردات این کشور کاسته شود.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن، مید توضیح داد: «توسعه خط لوله ترکیه، حمل گاز به وسیله این لوله و فروش نفت ازطریق عربستان و اردن منشاء افزایش درآمد ها خواهد بود.» گزارش این نشریه همچنین

۱- روزنامه کیهان، ۲۵/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

حاکی است که واردات عراق در سال ۱۹۸۳ نسبت به سال قبل، حدود ۵۰ تا ۶۰ درصد کاهش داشته است. مید با اشاره به اعتبارات بازرگانی امریکا و اتریش به عراق درزمینه مواد غذایی افزود: «برخی پروژه های غیراستراتژیک چون متروی بغداد به تعویق افتاده است، اما برخی پروژه های دیگر چون جاده شهر دیاله، فرودگاه موصل، طرح توسعه دانشگاه بغداد و طرح آب رسانی بغداد در مرحله طرح و اجرا است.»(۱)

۱

به رغم احتمال ضعیف نیاز ایران به مسدودکردن تنگه هرمز، دولت های عضو شورای همکاری خلیج فارس همچنان تمهیدات وسیعی را دراین باره دنبال می کنند.

مجله الدستور (چاپ لندن) در شماره اخیر خود نوشت: «سلطان نشین عمان اخیراً مشورت هایی با رژیم مصر پیرامون مقابله با تهدیدهای ایران دایر بر بستن تنگه هرمز به عمل آورده است.» بنا به این گزارش، مشورت های مذکور پیش از اعزام عده ای از خلبانان مصری برای تحکیم مواضع نیروهای این کشور در منطقه ظفار (واقع در عمان) انجام گرفت. خبرگزاری جمهوری اسلامی با اعلام این مطلب یادآور شد: «مصر دارای روابط خوبی با سلطان نشین عمان می باشد و دو کشور همکاری هایی درزمینه نظامی دارند و تاکنون مانورهای مشترکی بین دو کشور در مناسبات گوناگون به طور غیرعلنی انجام گرفته است.»(۲)

از سوی دیگر، روزنامه اقتصادی انگلیسی لویدز لیست امروز از احتمال انبارشدن نفت خام کشورهای تولیدکننده نفت خلیج فارس در محلی به دور از تنگه هرمز خبر داد. این روزنامه درعین حال افزود: «ایران که درحال حاضر حدود ۷ میلیارد دلار اندوخته ارزی دارد و تاحدود زیادی به درآمد نفت متکی است، قادر به تحمل قطع صدور نفت برای یک مدت طولانی نیست. ... درحال حاضر ایران تا شصت روز به مشتریان خود اعتبار می دهد و احتمال افزایش این مدت وجود ندارد.»(۳)

۲

در آستانه اجلاس کشورهای عضو اوپک، وزارت نفت ایران رایزنی هایی را درزمینه قیمت و سهمیه تولید نفت اوپک آغاز کرده است.

عباس هنردوست معاون وزارت نفت ایران، که برای دیداری یک روزه از قطر وارد دوحه شده است، در مصاحبه با خبرگزاری رویتر گفت مذاکرات دوستانه و ثمربخشی با شیخ عبدالعزیز بن خلیفه آل ثانی وزیر نفت و دارایی قطر، داشته است. وی افزود: «کنفرانس اوپک که قرار است ۷ دسامبر [۱۶ آذر] در ژنو تشکیل شود ازجمله مسائلی بود که در این مذاکرات مورد بررسی قرار گرفت.» هنردوست تأکید کرد ایران تصمیمات گرفته شده در اجلاس قبلی اوپک در لندن را اجرا کرده و می کند. در نشست مذکور بهای نفت از ۳۴ دلار به ۲۹ دلار در هر بشکه کاهش یافت و

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۲، ص۱۹، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص۱۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۲، ص۱۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

.۲۴/۸/۱۳۶۲

سقف تولید روزانه اوپک ۵۰۰/۱۷ میلیون بشکه در نظر گرفته شد. تحلیل گران صنعت نفت اخیراً گفته اند تولید کل اوپک به ۱۹ میلیون بشکه رسیده است، ولی نشریه بررسی اقتصادی خاورمیانه امروز اعلام کرد: «میزان تولید، دوباره به پایین تر از ۱۸ میلیون بشکه در روز کاهش یافته است.» معاون وزارت نفت ایران پس از اقامت یک روزه در دوحه، راهی ابوظبی شد تا با مقامات وزارت مواد نفتی و منابع معدنی و امور انرژی و نفت امارات عربی متحده نیز دیدار و گفت وگو کند(۱)

رادیو امریکا در گزارشی با اشاره به دیدار معاون وزارت نفت ایران از کشورهای تولیدکننده نفت حوزه خلیج فارس گفت: «ایران خواستار افزایش سهمیه نفت صادراتی خود است که ازسوی اوپک تعیین شده است.»(۲)رادیو اسرائیل نیز دراین زمینه اعلام کرد: ایران درصدد افزایش سهمیه فعلی از ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار بشکه در روز حداقل به ۳ میلیون بشکه است. این رادیو مدعی شد: «کارشناسان نفتی عقیده دارند که ایران عملاً روزی ۲ میلیون و ۷۰۰ هزار بشکه نفت صادر می کند که ۳۰۰ هزار بشکه آن ازطریق قراردادهایی پنهانی و خارج از چارچوب اوپک به فروش می رسد.»(۳)

امروز همچنین اعلام شد کمیته هماهنگی وزرای نفت اوپک که وظیفه آن اتخاذ سیاست واحد درزمینه تعیین قیمت و سهمیه تولید اعضای اوپک است، در لندن آغاز به کار کرد. به گفته منابع نفتی کویت شیخ زکی یمانی وزیر نفت و معاون پادشاهی سعودی ریاست کمیته مذکور را برعهده خواهد داشت.(۴)

۱

درپی اظهارات چندی پیش عبدالرحمن قاسملو رهبر حزب دمکرات کردستان، مبنی بر تصویب طرحی با همکاری سازمان مجاهدین خلق (منافقین) برای خودمختاری کردستان ایران(۵) امروز رادیو بغداد متن کامل طرح مذکور را قرائت کرد. این طرح شامل مفادی نظیر خودمختاری "تمامی کردستان ایران" که قلمرو جغرافیایی آن با آراء مردم منطقه کردنشین تعیین می شود، حدود و ثغور قانون گذاری و اداره امور داخلی، رسمیت زبان کردی در آموزش و مکاتبات داخلی، حقوق و آزادی ها و نظام قضایی منطقه خودمختار می باشد.

پیش از اعلام مواد طرح، رادیو بغداد متن بیانیه مسعود رجوی رهبر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) را بدین شرح پخش کرد: «این طرح را رئیس جمهور بنی صدر و احزاب و سازمان ها، گروه ها و شخصیت های عضو شورای ملی مقاومت به اتفاق آرا تصویب کرده اند.» در این بیانیه همچنین آمده است که طرح مذکور در مقدمه خود «دولت موقت جمهوری دمکراتیک اسلامی ایران را اکیداً موظف می سازد تا برای تحقق این طرح تلاش های لازم را مبذول دارد؛ چراکه کلیه اعضای شورای ملی مقاومت من جمله آقای دکتر قاسملو دبیرکل حزب دمکرات کردستان ایران، فی المثل

۱- روزنامه کیهان، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص۳.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص۴، رادیو امریکا، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۲، ص۳۴، رادیو اسرائیل، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص۳.

۵- به روزشمار ۱۲/۸/۱۳۶۲ مراجعه شود.

دررابطه با مراجعه به آرای عمومی مردم منطقه کردستان جهت تعیین قلمرو جغرافیایی منطقه خودمختار کردستان بر آن بوده اند که این کاری است که نه ما و نه هیچ کس دیگر نمی تواند در همان فردای سقوط رژیم ... و در یک ضرب الاجل بسیار کوتاه آن هم به نحوی درست آن را به سرانجام برساند.»

رجوی در ادامه بیانیه خود پیش بینی کرده است انتشار طرح خودمختاری کردستان با واکنش های مختلف «از راست و مواضع چپ نمایانه» مواجه خواهد شد و به عنوان پاسخی به مخالفان افزوده است: «در طرح حاضر ملاحظه می کنیم انسجام درون شورای ملی مقاومت علی رغم تمامی اختلاف نظرهای عقیدتی و سازمانی و سیاسی اعضای آن، پیوسته در چارچوب برنامه شورای ملی مقاومت و دولت موقت جمهوری دمکراتیک اسلامی ایران و سایر اسناد و مصوبات شورا افزایش می یابد. این حقیقت از سوی دیگر نشان آن است که برای یک ایران دمکراتیک برای صلح و آزادی برای امنیت سیاسی و اجتماعی و برای توسعه و نوسازی ملی هیچ راه حل دیگری جز شورای ملی مقاومت موجود نیست.»(۱)-(۲)

۱

یک مقام ارشد وزارت امور خارجه امریکا اعلام کرد امریکا سوریه را دشمن خود در منطقه غرب آسیا به شمار نمی آورد.

به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس از واشنگتن، پس از آنکه یک مقام رسمی امریکا به

ص: ۷۰۵

۱- "شورای ملی مقاومت" نام ائتلافی سیاسی است که در سال ۱۳۶۰ در فرانسه توسط ابوالحسن بنی صدر رئیس جمهور برکنارشده ایران و مسعود رجوی رهبر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) پایه گذاری شد و در آغاز مورد استقبال برخی از سازمان ها و احزاب و چهره های اپوزیسیون در خارج از کشور قرار گرفت. تشکیل دهندگان شورا و عناصر پیوسته به آن تصور می کردند که قادرند در چنین چارچوبی با بهره گیری از فشارهای بین المللی و حمایت نیروهای اجتماعی در داخل زمینه بازگشت به کشور و دردست گرفتن قدرت را فراهم سازند، اما چنانچه اسناد مکاتبات، گفت وگوها و خاطرات منتشرشده درزمینه فعالیت شورا نشان می دهد در میان برخی اشخاص و سازمان های عضو به تدریج مسئله وزن و نفوذ بیش از اندازه سازمان مجاهدین خلق (منافقین) به تردیدهایی درباره ماهیت واقعی ائتلاف طیف های سیاسی اپوزیسیون حاضر در شورا دامن زد، به طوری که برخی اعضا بعد از جدایی از آن عنوان کردند که این شورا «ابزاری در دست سازمان مجاهدین خلق [منافقین] بود و هرگز استقلالی نداشت.» اولین اختلاف نظرها میان بنی صدر و مجاهدین خلق (منافقین) درمورد مسائلی همچون استفاده از نیروی خارجی برای براندازی در داخل بروز یافت و این اختلاف پس از ملاقات رجوی با طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق در ۱۹ دی ۱۳۶۱، گسترش یافت و نیز طرح خودمختاری کردستان چنان که حتی از متن بیانیه رجوی در این گزارش قابل استنباط است به دلیل دیگری برای گسترش اختلافات و سرانجام جدایی بنی صدر از شورا تبدیل شد. اختلاف مهم دیگر میان مجاهدین خلق (منافقین) و حزب دمکرات کردستان ایران به رهبری قاسملو بروز پیدا کرد که زمینه جدایی رسمی این حزب را در سال های بعد فراهم ساخت. کمیته مرکزی حزب دمکرات کردستان بعدها با انتشار بیانیه ای عمل غیردمکراتیک و غیراصولی مسئولان مجاهدین و شورا را مورد انتقاد قرار داد. (ر.ک: کریم حقی، نشریه گزارش نجات یافتگان، دسامبر ۲۰۰۴، سایت: www.iran-interlink.org)

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۲، صص ۴۸ - ۴۱، رادیو بغداد، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

سوریه هشدار داده بود درصورت ادامه تیراندازی ها به سوی پروازهای شناسایی هواپیماهای امریکایی بر فراز بیروت با اقدام تلافی جویانه مواجه خواهد شد، ریچارد مورفی مشاور وزیر امور خارجه امریکا در امور خاورمیانه و آسیای جنوبی، در سخنانی خطاب به کمیته فرعی خاورمیانه و اروپایی مجلس نمایندگان امریکا، تأکید کرد: «بدون شک می توان گفت که سوریه مانعی در راه صلح لبنان است و به منزله یک مشکل به شمار می رود، لکن این بدین معنی نیست که سوریه دشمن است زیرا آنها دشمن نیستند.»

مشاور وزیر امور خارجه امریکا در امور خاورمیانه همچنین تصریح کرد: «اگرچه معامله با سوری ها بسیار دشوار است، ولی آنها به توافق خود پایبند هستند.» وی با اشاره به موافقت نامه مربوط به بلندی های جولان - که در اواسط دهه ۱۹۷۰ مطرح شد - خاطرنشان کرد: «این مرزها از آن زمان تاکنون، یکی از آرام ترین مناطق بوده اند.» مورفی افزود: «امریکا به تلاش های خود برای کسب توافق سوریه درمورد خروج نیروهایش ادامه می دهد.»(۱)

از سوی دیگر و درحالی که طبق گزارش خبرگزاری فرانسه، پرواز طولانی هواپیماهای شناسایی اف۱۴ امریکا بر فراز بیروت همچنان ادامه دارد، خبرگزاری آسوشیتدپرس اعلام کرد: دیدار دونالد رامسفلد از دمشق به علت بیماری حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه به تأخیر افتاده است. براساس این گزارش، فرستاده ویژه رئیس جمهوری امریکا به منطقه غرب آسیا پس از دیدار و گفت وگو با امین جمیل رئیس جمهور، شفیق وزان نخست وزیر و کامل الاسعد رئیس پارلمان لبنان از بیروت عازم ایتالیا شد.(۲) رامسفلد در ملاقات خود با جمیل دعوت رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا، برای سفر به واشنگتن را به وی ابلاغ کرد. «به عقیده منابع آگاه، این دیدار روز دوشنبه آینده آغاز خواهد شد.»(۳)

از سوی دیگر، رادیو اسرائیل در تفسیری ضمن اشاره به آغاز سفر ده روزه خیم هرتزوگ رئیس جمهور رژیم صهیونیستی به نیویورک و اعلام اینکه این سفر راهگشای دیدار آینده نخست وزیر و وزیر دفاع این رژیم از واشنگتن خواهد بود، گفت: «اکنون درمورد بسیاری از رویدادهای خاورمیانه [غرب آسیا]، مواضع اسرائیل و ایالات متحده و هدف های استراتژیک دو کشور در یک جهت قرار دارند. گرچه گاهی هدف های تاکتیکی آنها با یکدیگر ناقض بوده و موجب برخورد و اصطکاک می شود، همکاری و همگامی دو کشور به ویژه درمورد مسئله لبنان به چشم می خورد.» رادیو اسرائیل سپس با اشاره به اختلاف نظرهای محدودی که میان امریکا و رژیم اسرائیل در برخی مسائل و بحران های منطقه غرب آسیا وجود دارد، افزود تا دو هفته دیگر که سفر نخست وزیر و وزیر دفاع اسرائیل به امریکا آغاز خواهد شد «مطالب و مسائلی را که با سران امریکا به بررسی، ارزیابی و تصمیم گیری خواهند گذاشت در آینده منطقه و سرنوشت بحران های موجود تأثیری اساسی خواهد داشت.»(۴)

۱

در ادامه درگیری ها میان گروه های فلسطینی، جنبش توحید اسلامی خواستار دخالت فوری

ص: ۷۰۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۲، صص ۲۲ و ۲۳، واشنگتن - آسوشیتدپرس، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص۲۰.

۳- روزنامه کیهان، ۲۵/۸/۱۳۶۲، ص۲۰.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۸/۱۳۶۲، صص ۱۴ - ۱۲، رادیو اسرائیل، ۲۳/۸/۱۳۶۲.

ایران و بعضی از کشورهای عرب شد. از سوی دیگر، رهبر اتحاد شوروی از یاسر عرفات و رئیس جمهور سوریه خواست اختلافات خود را کنار بگذارند.

جنبش توحید اسلامی که بزرگ ترین گروه اسلامی (اهل سنت) در شمال لبنان و دارای نفوذ زیاد در شهر طرابلس است امروز با صدور بیانیه ای از گروه های درگیر فلسطینی خواست با پایان دادن درگیری خود، به مقابله با رژیم صهیونیستی روی آورند. این جنبش همچنین از «امام خمینی رهبر امت اسلامی و بعضی از رهبران کشورهای عربی و دبیرکل جامعه عرب و سازمان کنفرانس اسلامی خواهان دخالت فوری برای پایان دادن به محاصره شهر طرابلس شد» و به عنوان یکی از حامیان سازمان آزادی بخش فلسطین «از تماس های عرفات با رژیم اردن انتقاد کرده و آن را خطا دانست.»

در همین حال، اعلام شد یاسر عرفات رئیس کمیته اجرایی سازمان آزادی بخش فلسطین و فاروق قدومی رئیس دفتر سیاسی این سازمان، هفته آینده در رأس هیئتی عازم مسکو خواهند شد. به نوشته روزنامه کویتی القبس، شوروی مقادیری سلاح به نیروهای هوادار عرفات تحویل داده و آندروپوف نیز با ارسال پیام هایی برای رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین و رئیس جمهوری سوریه از آنها خواسته است «به خاطر همبستگی اعراب اختلاف های خود را کنار بگذارند.» به گزارش آسوشیتدپرس، القبس ضمن درج بخش هایی از پیام های رهبر شوروی به عرفات و حافظ اسد، نوشته است: «آندروپوف در پیام خود به اسد از اینکه سوریه فعالانه در جنگ بین شورشیان فلسطینی و نیروهای وفادار به عرفات در شمال لبنان شرکت دارد، گلایه کرده است.» وی تصریح کرده «شوروی اعتقاد راسخ دارد سوریه می تواند حداقل به این جنگ پایان دهد.»(۱)

۱- روزنامه کیهان، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص۲۴.

روزشمار جنگ سه شنبه ۲۴ آبان ۱۳۶۲ ۹ صفر ۱۴۰۴ ۱۵ نوامبر ۱۹۸۳

۱

پس از چند روز بحث و بررسی درباره ادامه عملیات والفجر۴ و اجرای مرحله چهارم این عملیات در منطقه عمومی شیلر و توافق فرماندهان ارتش و سپاه در رده قرارگاه خاتم در جلسه شورای عالی دفاع در تهران و قرارگاه مقدم حمزه در منطقه عملیاتی، امروز عزیز جعفری و سرهنگ امیربیگی فرماندهان مشترک قرارگاه مقدم حمزه سپاه و ارتش دستور جزءبه جزء این عملیات را به رده های ذی ربط ابلاغ کردند.

در این طرح علاوه بر ابلاغ مأموریت محول شده به قرارگاه های فرعی حمزه۱ (تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه و لشکر۱۴ امام حسین(ع))، حمزه۲ (لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان)، حمزه۳ (لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان)، حمزه۴ (لشکر۵ نصر و تیپ یک لشکر۲۸ کردستان)، حمزه۵ (لشکر ۳۰ گرگان و تیپ۳۳ المهدی(عج)) و حمزه۶ (تیپ۲ لشکر۲۳ نوهد و تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع)) برای تصرف و تأمین ارتفاعات کانی مانگا، جاده غرب کانی مانگا و ارتفاعات جنوب پنجوین (سنگ معدن)، درصورت موفقیت یگان ها در دستیابی به اهداف مذکور، ادامه عملیات به سمت جنوب و تصرف ارتفاعات سورن نیز پیش بینی شده است.

در بخشی از تدابیر عملیاتی این دستور آمده است: قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) رده جلو ضمن پدافند در امتداد خط تماس با به کارگیری قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ به عنوان تلاش اصلی هدف کربلا (سنگ معدن) را تصرف و تأمین و سپس تک را برای تصرف هدف آزادی (سورن) ادامه می دهد. قرارگاه های حمزه ۲ و ۳ هدف های نهایی محمد (کانی مانگا) و علی (جاده و منطقه غرب کانی مانگا) را تصرف می کنند. قرارگاه حمزه۱ نیز هدف مظفر (شرق ارتفاع سنگ معدن) را تصرف و تأمین می نماید.(۱)-(۲)

ص: ۷۰۹

۱- در این طرح برای قرارگاه فرعی حمزه۱ که شامل یک گردان از لشکر۱۴ امام حسین(ع) و یک گردان از تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه بود، مأموریت اجرای تک در شرق سنگ معدن و الحاق با لشکر۵ نصر نیز پیش بینی شده بود که مأموریت هر دو یگان به علت نبود نیروی کافی و راهکار مناسب به اجرا درنیامد.

۲- سند شماره ۲۰۹۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

دراین حال، اخبار به دست آمده از شنود حاکی است دشمن از اجرای عملیات برای تصرف ارتفاع سنگ معدن آگاهی یافته است. طبق این خبر، یک منبع سری عراق اظهار کرده است که ایران قصد دارد با ۱۵ هزار نفر از نیروهای بسیجی و پاسدار و یک لشکر ارتش و تعدادی تانک ارتفاع ۱۸۳۰ و ادامه آن به طرف تنگه روکان را تصرف کند.

از سوی دیگر، لشکر۷ عراق نیز به منظور آمادگی واحدهای تابعه تأکید کرد که احداث میادین مین، کشیدن سیم خاردار و کانال های مواصلاتی حتماً دراسرع وقت تکمیل شود. این لشکر همچنین از واحدهای خود خواسته است که برای هوشیاری بیشتر در مقابله با تک نیروهای ایرانی همه درخت های جلوی خط مقدم را که مانع دید نیروهای پیاده می شود، قطع کنند.(۱)

۱

هم زمان با افزایش استفاده عراق از سلاح های شیمیایی و ضرورت کسب آموزش های لازم برای مقابله با این گونه حملات، امروز واحد آموزش نظامی و واحد آموزش بهداری ستاد مرکزی سپاه در نامه ای به مناطق یازده گانه سپاه اعلام کرد به منظور تکمیل آموزش پدافند شیمیایی هرچه سریع تر مربیان پدافند شیمیایی را تا پایان آبان ماه به تهران اعزام کنند.(۲)

۲

امروز هم برای نیروهای خودی در مناطق کردنشین آذربایجان غربی خسارت بار بود و در اقداماتی که گروه های مسلح غیرقانونی در محورهای مختلف این استان انجام دادند، ۲۶ تن از نیروهای نظامی و مردم عادی شهید و ۱۹ تن زخمی شدند. همچنین ۵ خودرو منهدم گردید.

عناصر وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب ساعت ۱۶ امروز، در حوالی پایگاه خلیفه در محور مهاباد - پسوه، به افراد خودی حمله کردند. در این حادثه ۱۱ تن از نیروهای ژاندارمری به شهادت رسیدند، یک تن مفقود شد و ۸ قبضه انواع سلاح انفرادی نیز به دست مهاجمان افتاد. در گزارش ها از تلفات افراد ضدانقلاب آماری داده نشده است.(۳)

در محور مهاباد به ارومیه نیز گروه های مسلح غیرقانونی سه عملیات را هم زمان در ساعت ۱۷:۳۰ اجرا کردند: در ۶ کیلومتری شمال مهاباد، خودروی نیروهای تیپ۱۱۰ شهید بروجردی که پس از اجرای مأموریت تأمین جاده درحال بازگشت به مهاباد بودند مورد هجوم افراد مسلح ضدانقلاب قرار گرفت. در درگیری به وجودآمده، ۲ تن از افراد خودی شهید و ۴ تن نیز زخمی شدند.

هم زمان و در همان منطقه یک دستگاه خودروی جیپ هنگ ژاندارمری و یک خودروی شخصی نیز مورد حمله قرار گرفتند. در این دو حادثه، ۳ تن از افراد هنگ ژاندارمری، ۳ تن از

۱- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد ۵، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تشریح عملیات دشمن، ۲۴/۸/۱۳۶۲، ص۲۱۲.
۲- سند شماره ۴۵۰۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (واحد آموزش نظامی و آموزش بهداری) به ستاد مناطق یازده گانه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (واحد آموزش نظامی و آموزش بهداری)، ۲۴/۸/۱۳۶۲.
۳- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص۳؛ و- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۱۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲،

ص۱؛ و- سند شماره ۱۰۳۲۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، شماره ۳۷۸، ۲/۹/۱۳۶۲.

نیروهای تیپ مهاباد و ۵ تن از افراد بومی که سرنشینان یک خودروی پیکان بودند براثر اصابت گلوله و همچنین آتش سوزی خودرو به شهادت رسیدند و ۲ تن نیز زخمی شدند. علاوه براین ۳ خودرو هم به آتش کشیده شد.(۱)

در همین حال، در غرب پیرانشهر و در حوالی پایگاه گرده بن، یک تراکتور متعلق به گردان ۱۰۰ خوی براثر برخورد به مینی که گروه های مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند، منهدم و ۲ تن از سرنشینان آن شهید شدند.(۲)

در حادثه مشابهی در منطقه بیوران در غرب سردشت نیز یک خودروی نظامی بر روی مین رفت و به کلی منهدم شد. در این حادثه ۱۲ تن از نیروهای خودی زخمی شدند.(۳)

در شهر مهاباد هم افراد ضدانقلاب در مسیر تردد نیروهای سپاه عملیات کمین اجرا کردند که در جریان آن یکی از افراد خودی زخمی شد.(۴)

علاوه براین، در ادامه اخاذی گروه های مسلح غیرقانونی از مردم روستاها ساعت ۲۱ امروز، حدود یک صد تن از وابستگان به این گروه ها وارد روستای شارانی در ۹۵ کیلومتری مریوان شده و پس از جمع آوری ۴۵۰ هزار ریال آنجا را ترک کردند.(۵)

۱

درپی اجرای عملیات "شهید عباسی" در منطقه دولتو (در شمال غرب سردشت) به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، علاوه بر آزادسازی ۱۹ ارتفاع مهم منطقه و ۲۰ روستای مرزی ازجمله بنی خلف، دولتو، مزرعه و توژال، راه تدارکاتی گروه های مسلح غیرقانونی با عراق نیز بسته شد. بااین حال، نیروهای عمل کننده پس از چهار روز استقامت در اوضاع نامساعد جوی، به علت بازنشدن راه تدارکاتی از عقبه های خودی و نبود امکانات کافی برای ایجاد پایگاه مورد نیاز، امروز مجبور به ترک منطقه عملیاتی شدند.

نیروهای خودی هنگام ترک این منطقه بخشی از غنائم به دست آمده؛ ازجمله چندین خودرو، یک قبضه توپ ۱۰۵ میلی متری و... را که به علت نبود جاده انتقال آنها مقدور نبود، منهدم کردند.(۶)

۲

امام خمینی در بیاناتی بر پرهیز از خودباختگی دربرابر بیگانگان با تکیه بر فرهنگ و ادب غنی ایران تأکید کردند. رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی صبح امروز در حضور عبدالله جاسبی سرپرست دانشگاه آزاد، مسئولان و رؤسای شعب این دانشگاه در شهرستان ها ضمن بیان اینکه "می دانیم شرقی ها و غربی ها با ما خوب نیستند و نخواهند بود"، اظهار کردند: «باید

۱- سند شماره ۳۵۲۱۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی مهاباد به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۵/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۹۹۸۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳)، ۲۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۲۶۲۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و علیات) به ستاد مرکز (طرح و عملیات)، ۱/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۰۳۲۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۵۰۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱.

۴- سند شماره ۳۵۲۱۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی مهاباد به فرماندهی منطقه۱۱، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۴۱۰۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۲۱۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی تیپ شهدا به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۴/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۳۴۳۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از تیپ ویژه سیدالشهدا(ع) (طرح عملیات) به تیپ ویژه شهدا (اطلاعات)، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

فکری بکنیم که جوان های ما در همین جا خوب تحصیل بکنند و بر فرض، احتیاجی به خارج رفتن باشد به کشورهایی بروند که استعماری نباشد و طمع اینکه ما تحت سلطهٔ آنان باشیم، نداشته باشند و من امیدوارم که به زودی وضعی پیش بیاید که نیازی به خارج رفتن نباشد و این بسته به فعالیت شما آقایان و سایر دوستان در این امر حیاتی است.»

رهبر انقلاب افزودند: «از گوش خودمان بیرون بکنیم که همه چیزمان باید از خارج بیاید و بر فرض که به خاطر احتیاج چیزی را وارد می کنیم، فرهنگ و ادبمان چرا از خارج باشد؟ ما دارای ادب و فرهنگ غنی هستیم و آیا صحیح است که چون آنها موشک درست می کنند ما باید تابع آنها باشیم، درحالی که آنها با این صنعت ها دنیا را تخریب می کنند و ما می خواهیم صنعتی داشته باشیم که تخریبگر نباشد، بلکه مفید و سازنده باشد.»

امام خمینی همچنین خطاب به مسئولان دانشگاه آزاد گفتند: «شما با روابطی که اکنون با حوزه های علمیه دارید، خدمات زیادی می توانید انجام دهید. شاید شما توجه نداشته باشید که در مدت سلطنت رضاخان و پسرش، که من از اول تا آخر شاهد آن بودم، چقدر بر حوزه های علمیه فشار وارد می کردند تا حوزه ای در کار نباشد. ... الحمدللّه موفق نشدند و حوزه های علمیه باقی ماند و با همان وضع اول حفظ گردید که الآن نیز باید به همان گونه حفظ گردد و دانشگاه ها با حوزه باید روابط داشته باشند و مسائلشان را با یکدیگر مبادله کنند.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی بار دیگر درزمینه نیازهای علمی و فرهنگی تأکید کردند: «ما الآن در فرهنگ و اکثر علوم احتیاجی به خارج نداریم و اگر در صنعت هم مانند آنها نیستیم نباید خودمان را ببازیم و بگوییم که آنها پیشرفته هستند و ما همه چیزمان باید خارجی باشد. نه، مسئله این جور نیست. نباید اگر صنعتی از آنها می گیریم انگلیسی یا روسی یا امریکایی بشویم، بلکه باید مسلمان بود. البته استفاده از علوم و گرفتن آن از دیگران مانعی ندارد، ولی باید توجه داشت که از جایی علوم را بگیریم که نخواهند ما را منحرف کنند که در سابق اگر مقداری از علوم و تخصص ها را به ما می دادند، می خواستند ما را از همه چیزمان منحرف نموده و مصرفی بار بیاورند.»(۱)

۱

نخست وزیر در دیدار با مسئولان ستادهای پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی و قرارگاه های کربلا، نجف، حمزه و نوح(ع) خواستار معرفی و انعکاس فعالیت های مهندسی در جنگ شد. در این دیدار مسئول ستاد پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی با اشاره به فعالیت ها و نیز ابتکارات نیروهای جهاد در امر پشتیبانی جنگ گفت: «این برادران از خیل کثیری هستند که قامتشان در مقابل سختی ها خم نگشته و بعد از شروع جنگ تحمیلی بار مهندسی جنگ را به دوش کشیده اند.» نخست وزیر نیز در

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی(ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۸، صص ۲۱۸ و ۲۱۹.

سخنانی با اشاره به فعالیت چشمگیر اعضای جهاد درزمینه مهندسی جنگ تأکید کرد باید «از هر طریق ممکن درباره این فعالیت ها و چگونگی آنها صحبت شود.» وی همچنین با بیان اینکه فعالیت های جهاد «باید توأم با آینده نگری باشد»، خاطرنشان کرد: «وقتی دررابطه با جنگ حرکت شما تا این حد مؤثر بوده است، بعد از جنگ نیز باید چنین روش هایی ادامه پیدا کند و این تجارب، عقیم گذاشته نشود. ... اگر با این دید کار کنیم تحرک بیشتر خواهد شد.»(۱)

۱

نخست وزیر با نفی ملی گرایی، فرمان امام خمینی در اجتناب از حمله به شهرهای عراق را براساس "ماهیت جهانی انقلاب اسلامی" قابل درک دانست.

به گزارش روزنامه کیهان، میرحسین موسوی امروز در دیدار با جمعی از مربیان اولین دوره آموزشگاه فرماندهی سپاه پاسداران، ضمن بیان اینکه «صادقانه ترین حرکت ها از میان ملت ها ازطریق ناسیونالیسم به بیراهه کشانده می شود»، گفت: «در کشور خودمان شاهد بودیم که چگونه گرایش به ملی گرایی و هویت ملی قبل از همه از دهان شاه شنیده می شد و با همین احساس بود که کشور ما را به صورت ژاندارم منطقه درمی آورند. استکبار جهانی با ایجاد شناسنامه ها و هویت های جداگانه برای ملت های محروم جهان می کوشد از حرکت مستضعفین که ریشه استکبار را خواهد سوزاند جلوگیری بکند.»

موسوی با اشاره به بعد جهانی انقلاب اسلامی ایران افزود: «ما با مستضعفین جهان زبان مشترکی داریم و این به واسطه اسلام است و نه ملیت. ... اگر بعد جهانی از انقلاب اسلامی ما حذف شود یقیناً گرایش های ملی به کانال های بازگشت قدرت های بزرگ تبدیل خواهند شد.» وی یادآور شد: «کینه استکبار جهانی از انقلاب ما دقیقاً به دلیل جهانی فکر کردن ما است. ما اگر جهانی فکر نمی کردیم، نمی توانستیم معنای فرمان امام در عدم حمله به شهرهای عراق و مقابله به مثل کردن با آنها را درک کنیم.»

نخست وزیر در ادامه سخنان خود بر ضرورت تحلیل شعارهای دوران انقلاب به منظور حفظ قدرت رزمندگان اسلام تأکید کرد و گفت: «دولت اسلامی ایران مانند دول غیراسلامی پاسدار و تثبیت کننده منافع طبقه و گروه خاصی نیست. دولت اسلامی باید خدمتگزار ارزش ها باشد. دولت موظف است مردم را ولی نعمت خود بداند و در این جهت حرکت کند؛ چراکه اینها پرچم داران ارزش هایی هستند که ما تبلورش را با ایثار خون های بسیار در جامعه دیده ایم و هم اکنون در جبهه ها می بینیم.»(۲)

۱- روزنامه کیهان، ۲۵/۸/۱۳۶۲، ص ۱.

۲- همان.

۱

دیپلمات های غربی در خلیج فارس تصمیم احتمالی ایران به بازرسی از کشتی های تجاری در این منطقه را مطابق قوانین بین المللی می دانند. رادیو بی بی سی ضمن اعلام این مطلب توضیح داد: «قوانین بین المللی به کشورهایی که درحال جنگ هستند این حق را می دهند که کشتی های تجارتی کشورهای دیگر را اگر مشکوک به حمل سلاح و یا تجهیزات جنگی مورد استفاده دشمن خود تشخیص می دهند، مورد تفتیش و یا حتی توقیف قرار دهند.» این رادیو افزود: «دیپلمات های غربی در منطقه خلیج فارس از آن بیم دارند که ایران و عراق، که جنگ سه ساله میانشان ادامه دارد، به فکر استفاده از این حق بیفتند.»

بی بی سی همچنین یادآور شد: به دیپلمات های مذکور «ازسوی دولت های متبوع خود گفته شده است که برای مثال اگر کشتی های جنگی ایران دست به توقیف کشتی تجارتی کشور دیگری در آبراه بین المللی بزنند، قانون بین المللی را زیر پا ننهاده و اگر آن کشتی عازم یکی از بنادر عراق نبوده و حامل کالاهایی که مورد استفاده عراق در جنگ قرار گیرد هم نباشد، باز به ایران این حق براساس قوانین بین المللی تفویض می گردد. وکلای قوانین بین المللی می گویند که در جنگ جهانی دوم، متفقین از این حق استفاده کرده و به ویژه هر دو کشور ایران و عراق اختیارات وسیعی برای کنترل خطوط کشتیرانی تجاری بی طرف دارند. اما درحال حاضر بیم آن می رود که اگر ایران نتواند عملاً تنگه هرمز را ببندد متوسل به استفاده از این حق خود شود. ایران تهدید کرده است که اگر عراق به تأسیسات نفتی اش حمله کند تنگه هرمز را خواهد بست.»(۱)

۲

سلطان عمان امروز درحالی به تأیید موضع عراق درمورد جنگ پرداخت که پیش تر این کشور را درصدد بین المللی کردن جنگ معرفی کرده بود. در همین حال، مطبوعات پاریس مقاله دیروز روزنامه پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی درباره جنگ ایران و عراق را نشانه گرایش مسکو به جانب عراق ارزیابی کردند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از وین، قابوس بن سعید سلطان عمان، در مصاحبه با هفته نامه فوخن پرسه (چاپ وین) گفت: «ایران برخلاف عراق که موضع صلح آمیزی اتخاذ کرده و به پایان دادن به کشمکش دعوت می کند، همچنان به مخالفت خود با هرگامی جهت پایان دادن به جنگ میان دو کشور اصرار می ورزد.» وی که چندی پیش به طور تلویحی عراق را درصدد بین المللی کردن جنگ دانسته بود،(۲) در این مصاحبه «از جامعه بین المللی خواست ضمن

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۲، صص ۲۹ و ۳۰، رادیو بی بی سی، ۲۴/۸/۱۳۶۲.
۲- متن مصاحبه سلطان قابوس با مجله المستقبل در روزشمار ۸/۸/۱۳۶۲ آمده است.

تحمـل مسـئولیت هـای خویش برای جلب موافقت ایران به ابتکارعمـل هـای صـلح آمیز بین المللی، به این کشور فشار وارد کنـد.» قابوس افزود: «کشورهـای منطقه و جهـان امروزه به علت ادامه این جنـگ که خطرات آن نه تنهـا متـوجه دو کشور، بلکه متوجه تمـام کشورهـای جهان است، بیش ازپیش مورد تهدید قرار گرفته اند.» حاکم عمان در پایان گفت: «جهان باید تهدیدهای ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز را جـدی تلقی کنـد و این نه تنها به علت قرارگرفتن این تنگه در قلمرو آب های منطقه ای عمان بلکه به این علت [است] که تنگه هرمز یک آبراه بین المللی برای کشتیرانی به شمار می رود.»(۱)

امروز همچنین مطبوعـات پـاریس ضـمن درج یـادداشت روز گذشـته روزنـامه پراودا دربـاره جنـگ ایران و عراق به ارزیـابی آن به عنوان تغییری در موضع اتحـاد شوروی درمورد جنـگ پرداختنـد. روزنامه لوماتن در مقاله ای با عنوان "شوروی به ایران پشت می کنـد" ضـمن درج بخش هـایی از مقـاله پراودا نـوشت: «این یـک موضع گیری غیرمسـتقیم ازسوی شوروی است، زیرا درقـالب پاسـخی به نـامه یکی از خواننـدگان این روزنامه منتشـر شده است.» روزنامه اقتصادی لزکو نیز دراین باره آورده است: «شوروی دیروز از بی طرفی خود در جنگ ایران و عراق خـارج شـد که به عقیـده نـاظران، این موضع گیری منعکس کننـده وخـامت تـازه روابـط ایران و شوروی از زمـان اخراج ۱۸ دیپلمات شوروی در ماه مه [اردیبهشت] گذشته می باشد.»

روزنامه لیبراسیـون دراین زمینه با عنوان "مسـکو به بغـداد متمایل می شود" یادآور شد: «شوروی بی طرفی ظاهری خود در جنگ ایران و عراق را کنار گذاشت و روز دوشنبه به طور علنی تهران را مسئول ادامه جنگ دانست.» این روزنامه افزود: «شوروی که تاکنون به ویژه در فکر حفـظ همکـاری هـای بین دو کشور بود، مواضع یکسـانی را نسبت به بغـداد و تهران اتخاذ کرده بود، اما انحراف از رفتار شوروی به سود بغداد احیاناً به این معنا است که کرملین دیگر هیچ امیدی به بهبود سریع روابطش با رژیم آیت الله خمینی ندارد.»(۲)

۱

به دنبال سـفر نیاز دیزدارویـچ رئیس شورای فـدرال روابط خارجی یوگسـلاوی به تهران و گفت وگوهای وی با نخست وزیر و وزیر امور خـارجه ایران، خبرگزاری جمهوری اسـلامی امروز از بلگراد گزارش داد این مقـام بلنـدپایه یوگسلاوی پس از بـازگشت به کشورش در مصـاحبه بـا روزنـامه بوربـا (چـاپ بلگراد) اعلام کرد: «سـفر اخیر وی به تهران جهت انجام مـذاکرات سیاسـی با مقامات ایران برای تفاهم بیشتر، برطرف ساختن سوءتفاهمات و موانع احتمالی در راه توسـعه و تحکیم روابط درازمـدت دوجانبه لازم و ضـروری بود. به ویژه آنکه تیرگی هایی طی چند ماه اخیر در روابط دو کشور ظاهر شده بود.»

۱– همان، ص۶، وین – خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۲– همان، صص ۴ و ۵، پاریس – خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

دیزدارویچ درمورد گفت وگوهای خود با مقامات ایران درخصوص جنگ ایران و عراق گفت: «ما مواضع یوگسلاوی را که از آغاز جنگ از [شرایط] ایران پیروی کرده است را مورد تأکید قرار دادیم و آنها عبارت اند از: همکاری با دو طرف درگیر در جنگ برای خاتمه هرچه سریع تر آن، عقب نشینی تمامی نیروها از مناطق اشغال شده در طول جنگ، مذاکرات صلح آمیز بر سر تمامی مسائل ناشی از بروز جنگ، مسئولیت آغازکننده جنگ، غرامت جنگی و غیره.» وی درباره مواضع ایران در همین زمینه گفت: «ایران نیز نظرات خود را ابراز داشت که این نظرات به رهبران یوگسلاوی اطلاع داده شد.»(۱) رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی ضمن اشاره به اینکه «اختلافات مانعی برای همکاری ها نبودند»، از قبول دعوت نخست وزیر یوگسلاوی ازسوی نخست وزیر ایران برای دیدار از بلگراد به عنوان گامی در راه بالابردن سطح همکاری های دوجانبه یاد کرد.(۲)

۱

برخی جراید غربی از افزایش نسبی روابط بازرگانی ایران با کشورهای انگلیس و امریکا خبر دادند.

دیزدارویچ
رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی

هفته نامه انگلیسی مید به نقل از گزارش هیئت بازرگانی انگلیس که «پس از یک سفر موفق از تهران بازمی گردد»، نوشت: «علی رغم مشکلات سیاسی موجود، ایران بار دیگر در بازار انگلستان قرار گرفته است.» بر پایه این گزارش، صادرات انگلستان به ایران از ۳۴۸ میلیون دلار در سال ۱۹۷۹ به ۵۶۷ میلیون دلار در ۸ ماه اول سال ۱۹۸۳ افزایش یافته است. مید یکی از علت های اصلی استمرار صادرات انگلیس به ایران را "قرارداد تالبوت و تأمین لوازم یدکی پیکان" دانسته است.

هفته نامه مذکور افزود: «ایران حساب هایش را خوب می پردازد و بااین حال، دفتر اعتبار صادرات انگلیس رفتار محتاطانه ای درمورد ایران دارد. از سوی دیگر، وزارت بازرگانی انگلیس در گزارش عملاً ـ بی سابقه ای، وضع بازرگانی و حقوقی ایران را مناسب توصیف کرده، به بازرگانان توصیه می کند درزمینه ماشین آلات و مواد دارویی و شیمیایی فعالیت کنند.»

به نوشته مید، «صنعت گران انگلیسی در تأسیسات آمونیاک شیراز مشغول کارند و احتمالاً در

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی در پایان این بخش از اظهارات رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی یادآور شده است: «این گونه بیان مذاکرات حاکی از عدم دستیابی به یک نقطه نظر مشترک در گفت وگوهای دوجانبه می باشد.»
۲- همان، صص ۱۷ و ۱۸، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

تأسیسات گاز کنگان هم فعال خواهند شد.» این نشریه اضافه کرد: «اینکه انگلیس لوازم یدکی تانک های چیفتن را به ایران نداد ولی آنها را برای تانک های به غنیمت گرفته شده به عراق فرستاد موجب نارضایتی ایرانی ها شد. اما گزارش های اخیر حاکی است که هم اکنون لوازم یدکی تانک های چیفتن و هاورکرافت به ایران می رسد.»(۱)

همچنین نشریه نیوز لتر میدل ایست ریپورت (چاپ نیویورک) درباره حجم مبادلات تجاری ایران و امریکا نوشت: «در ۹ ماه اول سال ۱۹۸۳، ارزش صادرات امریکا به ایران به ۱۴۵ میلیون دلار رسید درحالی که ارزش آن در همین مدت در سال ۱۹۸۲، ۸۰ میلیون دلار بود. در همین مدت، صادرات ایران به امریکا - که بخش مهم آن را نفت تشکیل می دهد - ۱۵۷ درصد افزایش داشت و از ۳۰۶ میلیون دلار به ۷۸۶ میلیون دلار رسید.» به نوشته نشریه مذکور «این ارقام براساس آمار دولت امریکا ارائه شده اند.»

خبرگزاری آسوشیتدپرس به نقل از نشریه نیوز لتر آورده است: «حجم بازرگانی ایران و امریکا درحقیقت حدود ۱۰ برابر ارقام اعلام شده است، چراکه این معاملات ازطریق کشور سوم یا دلال انجام می شود. ... علت این امر بی علاقگی ایران به قبول روابط مستقیم با امریکا است، اما ایران به لوازم امریکایی نیاز دارد، چراکه اساس اقتصاد ایران ازجمله راه ها، فرودگاه ها و کارخانجات ساخت امریکا است و ایران نمی تواند بدون لوازم یدکی امریکایی کار کند.»(۲)

۱

رادیو بی بی سی در تفسیری بر اوضاع اقتصادی ایران، به نقل از سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی در دیدار اخیرش با وزیر جدید بازرگانی و سایر مسئولان این وزارتخانه(۳) گفت: «به طورکلی برنامه های اقتصادی دولت رضایت بخش بوده است، اما نقص در سیستم توزیع است که به جای خدمت به مردم ایران در انحصار یک گروه سودجو درآمده است.» این رادیو سپس با بیان اینکه تورم به دلیل ایجاد فشار بر مردم به ویژه طبقه فقیر و محروم جامعه، یک مشکل سیاسی نیز می باشد افزود: «علی رغم تثبیت قیمت و جیره بندی مواد غذایی حیاتی، اوایل تابستان سال جاری در تهران مقامات دولت مجبور شدند برای جلوگیری از کمبود بسیاری از مواد غذایی و نقص در خدمات عمومی دست به اقدامات فوری بزنند.»

رادیو بی بی سی در ادامه به نقش درآمدهای نفتی در برنامه های اقتصادی و اقدامات حمایتی دولت پرداخت و اضافه کرد: «ایران کماکان توانسته است حتی در طول جنگ با عراق درآمد

۱- همان، ص۹، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۹ و ۱۰، نیویورک - آسوشیتدپرس، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۳- حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در این دیدار که در روز ۱۹/۸/۱۳۶۲ انجام شد نقص سیستم توزیع و نبود برنامه ریزی صحیح اقتصادی را عامل میزان بالای تورم ذکر کرده بود.

ناشـی از نفت خود را حفظ کنـد، اما صـنعت کشاورزی آن هنوز هم به خاطر تحولات ناشـی از انقلاب با اشـکال فراوان مواجه می باشد. درآمد نفت ایران که به حدود ۲۰ میلیارد دلار در سال رقم زده می شود، توانسته است که کمبود در تولیدات کشاورزی صنعتی ایران را جبران کند. رونق صنعت نفت ایران برای این کشور ۶ میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار مازاد موازنه تجاری به همراه داشته است. این رقمی است که بانـک مرکزی ایران، مـاه گذشـته انتشـار داد و منعکس کننـده بهبود اوضـاع اقتصادی ایران می باشـد. ذخایر ارزی ایران گرچه رسـماً انتشار نیافته است، به حدود ۱۲ میلیارد دلار حتی پس از کاهش فراوان در قروض خارجی کشور تخمین زده می شود.»

بی بی سـی درباره پیش بینی رشد اقتصادی کشور نیز گفت: «طرح اقتصادی پنج ساله ایران که در آن اولویت برای کشاورزی و استخراج معادن در نظر گرفته شـده است، میزان رشـدی بالغ بر ۵ درصـد پیش بینی می کند و شامل طرح های عظیمی برای سـرمایه گذاری دولتی بانـک هـا و بخش خصوصـی است، امـا بعضـی از نـاظران خـارجی شـک دارنـد که این رشـد اقتصـادی باتوجه به مشـکلاتی که درزمینه کشاورزی و صنعت وجود دارد، بتواند حتی پس از خاتمه جنگ دوام بیاورد.»(۱)

۱

رادیـو بی بی سـی عراق را آغازکننـده جنـگ دانست. این رادیـو در پاسـخ به سـؤال یکی از شـنوندگان گفت: «بـدون تردیـد عراق خـود آغازکننـده جنگ خلیج [فارس] بود، یعنی عراق خود حمله گسترده ای را در داخل خاک ایران شـروع نمود، علی رغم اینکه چند ماه قبل از شـروع آن حمله، تبادل آتش جدی میان دو کشور صورت گرفته بود.» این رادیو سـپس توضـیح داد: «جریان این طوری شـروع شد که عراق در اول مـاه سـپتامبر سـال ۱۹۸۰ [۱۰ شـهریور ۱۳۵۹] به عنـوان شـرطی برای برقراری مناسـبات طـبیعی میـان دو کشـور یـک رشـته درخواست هایی تقدیم ایران کرد. اهم این شـرایط، تجدید مذاکره راجع به قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر [بود] که میان عراق و شاه ایران به امضا رسـیده بـود. همچنین عراق خواسـتار حـاکمیت کامـل بر شـط العرب [ارونـدرود] و خروج ایران از برخی منـاطق مرزی (که به قـول عراق براسـاس قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر می بـایستی تحویـل عراق داده شـود) بـود. عراق همچنیـن از ایران خـواست کـه جزایر تنـب بزرگ و تنب کوچک و بوموسی را تخلیه کند و به مردم عرب خوزستان خودمختاری بدهد و همچنین از دخالت در امور داخلی عراق خودداری ورزد. ایران این شـرط ها را رد کرد. عراق در ۲۲ سپتامبر سال ۱۹۸۰ [۳۱ شهریور ۱۳۵۹] به فرودگاه های ایران حمله و به سوی منطقه خوزسـتان پیشـروی کرد و بنـدر محمره [خرمشـهر] را در مـاه نوامبر [آبـان] اشـغال کرد. علی رغم اینکه عراق خود حمله تهاجمی را آغاز کرد، مرتباً مدعی شد که وی با اقدامات تحریک آمیز پیش بینی نشده

ص: ۷۱۸

۱- همان، صص ۳۰ و ۳۱، رادیو بی بی سی، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

ایران مواجه است. ازجمله این ادعاها بمباران کردن مواضع عراق و دخالت در امور کشتیرانی این کشور بوده است. عراق همچنین مدعی شد که رژیم ایران ازطریق رادیوهای خود مرتباً عراقی ها را به سرنگونی آنچه که ایران حکام بعثی کافر نام گذاشته بود، دعوت می کند.»

رادیوی مذکور همچنین درمورد روند تحولات جنگ گفت: «عراق در آغاز جنگ پیشروی زیادی کرد، ولی مقاومت نیروهای ایران بیش از آنچه پیش بینی شده بود، بوده است. برای مدت کوتاهی جنگ رو به سردی گذاشت ولی از آغاز ماه اکتبر سال ۱۹۸۱ [مهر ۱۳۶۰] ایرانی ها شروع به عقب راندن عراقی ها کردند. نخست عراقی ها را به آن سوی رود کارون راندند و سپس در ماه مارس(۱) ۱۹۸۲ [خرداد ۱۳۶۲] آنها را از شهر محمره [خرمشهر] خارج نمودند. ولی بازهم جنگ حالت سردی به خود گرفت و امروز وضعیت از این قرار است که ایران علی رغم اینکه همه سرزمین های خود را نسبتاً پس گرفته است، ولی تاکنون نتوانسته است به هدف های خود برسد؛ یعنی سرنگونی رژیم صدام حسین و تحمیل شرایط صلح خود علیه عراق. اگر به دو طرف درگیر نگاهی بیفکنیم، مشاهده می کنیم که عراق به طورکلی در وضعیت مشکل تری قرار گرفته است، زیرا به دنبال به تعطیل درآوردن اسکله های صدور نفتش ازطریق خلیج [فارس] و همچنین بستن خطوط لوله نفت دیگرش ازطریق خاک سوریه، قادر به صادرکردن بیش از ۶۰۰ هزار بشکه نفت در روز نیست، درحالی که قبل از شروع جنگ، روزانه دو میلیون و نیم بشکه نفت به خارج صادر می کرد. اضافه بر این، میزان تولید نفت ایران نیز از روزانه ۵ و یا ۶ میلیون بشکه نفت در قبل از جنگ به کمی بیش از یک میلیون بشکه پس از جنگ رسید، ولی درحال حاضر تولید نفت ایران افزایش یافته و به ۵/۲ میلیون بشکه رسیده است. ذخیره های مالی عراق به شدت کاهش یافته درحالی که ذخیره های مالی ایران درحال حاضر افزایش یافته است. کشورهای شورای همکاری خلیج [فارس] به ویژه کویت و عربستان سعودی، به طور گسترده ای از عراق پشتیبانی مالی کرده اند.»(۲)

۱

درحالی که پرواز هواپیماهای امریکایی بر فراز مواضع سوریه در لبنان ادامه دارد، وزارت امور خارجه ایران با صدور بیانیه ای تهدیدات اخیر امریکا و رژیم صهیونیستی علیه سوریه را محکوم کرد.

به گزارش روزنامه کیهان، در بیانیه وزارت امور خارجه ایران با اشاره به تحولات اخیر منطقه، پروازهای شناسایی امریکا بر فراز خاک لبنان، تقویت ناوگان امریکا در مدیترانه و نیز تهدیدهای امریکا و رژیم اشغالگر قدس به استفاده از قدرت نظامی علیه سوریه و نیروهای

۱- در منبع ماه مارس آمده درحالی که ماه می ۱۹۸۲ صحیح می باشد.

۲- همان، صص ۳۷ و ۳۸، رادیو بی بی سی، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

مسلمان لبنان آمده است: «این عملیات و تهدیدات نه تنها اراده راسخ مسلمانان منطقه را در اخراج نیروهای متجاوز از سرزمین خود سست نخواهد کرد، بلکه نیروهای رزمنده و مبارز و مسلمان منطقه را در اجرای اهداف عالیه خود و اخراج صهیونیست های اشغالگر و حامیان امپریالیست آن از سرزمین لبنان و دیگر سرزمین های اشغالی مصمم تر خواهد گردانید.»

بیانیه مذکور همچنین افزوده است: «وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران ضمن محکومیت شدید تجاوزات نیروهای مداخله گر چندملیتی به ویژه مانورهای نیروهای امریکایی و فرانسوی در لبنان مجدداً بر حمایت بی دریغ خود از کشور برادر سوریه و تمام نیروهای مسلمان و انقلابی لبنان و فلسطین تأکید و اعلام می دارد علی رغم درگیری هایی که در میهن اسلامی خود با نیروهای متجاوز رژیم عراق و استکبار جهانی دارد با تمام توان و امکانات خود در کنار برادران سوری، فلسطینی و لبنانی از حقوق حقه آنان دفاع نموده و تا بیرون راندن آخرین سرباز متجاوز از منطقه در کنار آنان خواهد بود.»(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری فرانسه به نقل از روزنامه سوری تشرین اعلام کرد: «سوریه به هرگونه تهاجمی به حریم فضایی و یا نیروهای نظامی خود در لبنان پاسخ خواهد داد.» بر پایه این گزارش، روزنامه مذکور همچنین «درمورد تهدیدات امریکا عکس العمل نشان داده و منطق امریکایی مبنی بر آنکه هواپیماهای امریکا حق دارند بر فراز لبنان پرواز کنند درحالی که دمشق حق گشودن آتش بر روی هواپیماهای جاسوسی که مواضع آنها را ردیابی می کنند، ندارد را شدیداً مورد انتقاد قرار داد.»(۲)

۱

با ادامه نبرد میان گروه های فلسطینی و پیشروی لحظه به لحظه ناراضیان سازمان آزادی بخش فلسطین در شمال لبنان، نخست وزیر هند خواهان برپایی اجلاس وزرای جنبش عدم تعهد برای رسیدگی به مسئله فلسطین شد. این اجلاس بنا به اعلام سخنگوی وزارت امور خارجه هند در ۱۸ و ۱۹ نوامبر (۲۷ و ۲۸ آبان) در دهلی نو برپا خواهد شد. به نوشته روزنامه کیهان، «برپایی اجلاس کمیته جنبش عدم تعهد درمورد مسئله فلسطین، نتیجه تماس هایی است که نخست وزیر هندوستان با رهبران مختلف کشورهای عضو باتوجه به تحولات اخیر غرب آسیا برقرار کرده و همچنین نتیجه پیام هایی است که خانم گاندی از چند رئیس کشور و دولت جهان سوم دررابطه با تحولات اخیر در شمال لبنان دریافت کرده است.» کیهان یادآور شد: «کمیته فلسطینی جنبش عدم تعهد در هفتمین اجلاس سران جنبش در دهلی نو تشکیل شد و اعضای این کمیته عبارت اند از الجزایر، بنگلادش، کوبا، هندوستان، ساف، سنگال، یوگسلاوی و زامبیا.» این گزارش همچنین حاکی است نخست وزیر هند و رئیس جنبش عدم تعهد، در نامه ای به حافظ اسد رئیس جمهوری

۱- روزنامه کیهان، ۲۵/۸/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- همان، ص ۲۰.

سوریه، ضمن اشاره به «نقش مهم سوریه در دنیای عرب و خاورمیانه» تأکید کرده است: «سوریه در موضعی قرار دارد که می تواند به عادی کردن اوضاع در شمال لبنان کمک کند.»(۱)

در همین حال به گزارش آسوشیتدپرس از طرابلس، «چریک های تحت حمایت سوریه امروز برای بیرون راندن یاسر عرفات از مقر خود در شمال لبنان اقدام به یک حمله با تانک کردند، لکن به ادعای مقر فرماندهی عرفات این حمله با شکست مواجه شد.» دفتر عرفات با صدور اعلامیه ای گفت: «باوجود اصابت گلوله های توپ به اطراف محل اقامت عرفات، مهاجمین پس از یک نبرد شدید هفت ساعته در حومه اردوگاه فلسطینی بداوی به عقب رانده شدند.»(۲)همچنین به گزارش خبرگزاری رویتر از طرابلس، این درگیری ها چند ساعت پس از آن صورت گرفت که عرفات آمادگی خود را برای اعزام یک گروه صلح به دمشق اعلام کرده بود.(۳)

ص: ۷۲۱

۱- همان، ص۲۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۲، ص۲۱، طرابلس - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۵/۸/۱۳۶۲، ص۲۰.

روزشمار جنگ چهارشنبه ۲۵ آبان ۱۳۶۲ ۱۰ صفر ۱۴۰۴ ۱۶ نوامبر ۱۹۸۳

۱

طبق تصمیم قبلی فرماندهی قرارگاه خاتم مبنی بر حضور فرماندهان و مسئولان این قرارگاه در ستادهای فرماندهی یگان ها به منظور پیگیری پیشرفت کار، میزان آمادگی و بررسی طرح مانور یگان ها، برای اجرای مرحله چهارم عملیات والفجر۴، امروز مسئولان قرارگاه خاتم به دو گروه تقسیم شدند. سیدرحیم صفوی، عزیز جعفری و علی تجلائی به مقر تاکتیکی لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و غلامعلی رشید، غلامحسین بشردوست و محمد باقری به قرارگاه تاکتیکی لشکرهای ۲۷ حضرت رسول(ص) و ۵ نصر رفتند.

در بازدید از لشکر۱۷علی بن ابی طالب(ع) که از قبل در منطقه حضور داشته و در همین منطقه دو مرحله عملیات اجرا کرده بود، مشاهده شد که این یگان از آمادگی نسبتاً خوبی برخوردار است. مهدی زین الدین فرمانده این لشکر، ضمن ارائه طرح مانور و اعلام آمادگی یگان خود، نداشتن شناسایی گردان های ارتش (تیپ ۲ لشکر۲۸ کردستان) و به تبع آن عدم آمادگی کامل آنها را ازجمله مشکلات اجرای عملیات در این محور اعلام کرد و گفت: فرماندهان گردان های تیپ۲ (لشکر۲۸ کردستان) گفته اند چون ما شناسایی کافی نداریم، فقط نیروهای خودمان را برای عملیات دراختیار شما قرار می دهیم. وی افزود: آنها هنوز آماده نیستند معلوم نیست که کی اعلام آمادگی می کنند.

بعد از توضیحات فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، عزیز جعفری پیشنهاد داد باتوجه به کمبود وقت، سپاه درصورت آمادگی، منتظر نیروهای ارتش نباشند و عملیات را شروع کنند. بااین حال، سیدرحیم صفوی به یگان های سپاه توصیه کرد: شما دست آنها را بگیرید تا آماده عملیات شوند.

پس از بازگشت مسئولان قرارگاه خاتم از مقر تاکتیکی لشکرهای۲۷ حضرت رسول(ص) و ۵ نصر، جلسه ای در قرارگاه تاکتیکی خاتم سپاه برگزار شد(۱) و غلامعلی رشید درباره نتایج بازدید از دو یگان مذکور مطالبی را بیان کرد.

۱- در این جلسه سیدرحیم صفوی، غلامعلی رشید، غلامحسین بشردوست، محمد باقری، عزیز جعفری، علی تجلائی و محسن رخصت طلب (راوی قرارگاه خاتم) حضور داشتند.

وی گفت: در بررسی طرح مانور لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) مشخص شد که مسئولان این یگان برای تصرف اهداف خود (ارتفاعات ۱۶۸۰، ۱۷۴۰، ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰) اجرای تک جبهه ای را درنظر گرفته اند؛ یعنی گردان ها باید رودررو با دشمن درگیر شوند. ازاین رو برای تجدیدنظر در طرح مانور و حمله از پشت به دشمن به آنها تذکراتی داده شد.

غلامعلی رشید در ادامه درباره طرح مانور لشکر۵ نصر نیز گفت: فرمانده این لشکر سه محور (روکان و یال شرقی ۱۹۰۰؛ شاخ کانی شوکت و یال غربی سنگ معدن و محور سنگ معدن و ارتفاع ۱۹۳۰) را برای عملیات پیش بینی کرده و برای هر محور یک تک تیپ و یک گردان از ارتش را به صورت ادغامی در مانور لحاظ کرده است.

در ادامه جلسه سیدرحیم صفوی با اشاره به هوشیاری دشمن در همه محورهای عملیاتی، تأکید کرد باید روی طرح مانور یگان ها بررسی بیشتری انجام شود تا ضعف ها برطرف و نقاط قوت طرح ها افزایش یابد. وی همچنین درباره جاده های منطقه گفت: متأسفانه وضع جاده ها مناسب نیست و آمدوشد در عقبه ها به سختی انجام می گیرد. صفوی سپس از حاضران خواست نظر خود را برای روز شروع عملیات بیان کنند. باتوجه به اظهارات حضار و آمادگی نسبی یگان ها، قرار شد عملیات در دو یا سه روز آینده اجرا شود، ولی روز و ساعت شروع عملیات قطعی نشد.(۱)

۱

افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی علاوه بر اجرای عملیاتی با پشتیبانی آتش توپخانه عراق در منطقه دولتو سردشت و فعالیت مشترک با نیروهای عراقی در ازگله، امروز در منطقه نوسود نیز علیه نیروهای خودی دست به اقدامی زدند که ناکام ماند.

پس از اجرای عملیات نیروهای خودی در منطقه شمال غربی سردشت و پاک سازی منطقه مرزی دولتو که با موفقیت چشمگیر همراه بود، امروز افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی با آتش پشتیبانی توپخانه عراق به یکی از محورهای عملیاتی در این منطقه حمله کردند، اما با هوشیاری و مقاومت نیروهای خودی، مجبور به عقب نشینی شدند. در این اقدام یک تن از افراد خودی شهید و ۲ تن نیز زخمی شدند. از تلفات واردشده به مهاجمان گزارشی در دست نیست.(۲)

در شمال ازگله هم(۳) ارتش عراق اقدام به فعال کردن حزب دمکرات کردستان ایران برای ناامن کردن منطقه و جلوگیری از نفوذ نیروهای شناسایی یگان های خودی کرده است. طبق اعلام واحد اطلاعات قرارگاه نجف اشرف، افراد حزب دمکرات و جاش های عراقی با پشتیبانی توپخانه عراق از ساعت ۲۰ الی ۲۴، در این منطقه اقدام به اجرای عملیات های ایذایی، گشت و شناسایی می کنند(۴)

۱- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۵۲ - ۴۹.

۲- سند شماره ۳۱۷۹۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه انقلاب اسلامی مهاباد (فرماندهی) به ستاد منطقه۱۱ (فرماندهی)، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۳- این منطقه قبل از اجرای عملیات والفجر۴ (منطقه شیلر) یکی از محورهای انتخابی نیروهای خودی برای عملیات آفندی در منطقه دربندیخان بود و اقداماتی نیز درزمینه شناسایی و مهندسی در آن منطقه انجام شده بود.

۴- سند شماره ۲۳۶۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات قرارگاه نجف به فرماندهی قرارگاه نجف، ۱/۹/۱۳۶۲.

علاوه بر اقدامات مذکور، امروز در منطقه نوسود نیز که یکی از جبهه های درگیری میان نیروهای خودی با نظامیان عراق است، گروهی از افراد حزب دمکرات یکی از پایگاه های سپاه در کمر سیاه را به محاصره درآورده و از چند سو با آر.پی.جی۷ و تیربار آنجا را هدف قرار دادند. با هوشیاری و اقدام متقابل نیروهای پایگاه، مهاجمان با تحمل تلفاتی منطقه را ترک کردند.(۱)

۱

در اقداماتی که گروه های مسلح غیرقانونی در جنوب شرقی مریوان، جنوب نقده، اطراف ارومیه، بانه و جنوب شرقی سلماس اجرا کردند، ۳۵ تن از افراد خودی و مردم بومی شهید، ۲۲ نفر زخمی و ۱۵ تن نیز گروگان گرفته شدند. در این اقدامات همچنین چند خودرو و تعدادی ادوات نظامی منهدم شد.

به دنبال حمله سه روز پیش افراد هیز بیستون حزب دمکرات کردستان ایران و هیز شوان سازمان کومه له به نیروهای خودی در منطقه کوماسی در شرق مریوان،(۲) امروز نیز مهاجمان در اقدام مشترک دیگری در منطقه بیزل در جنوب شرقی این شهر به نیروهای خودی حمله کردند. در این هجوم غافلگیرانه، تعدادی از نیروهای خودی شهید و تعدادی نیز گروگان گرفته شدند.

منابع خبری تلفات نیروهای خودی در این دو عملیات را ۳۰ شهید و ۱۰ گروگان اعلام کردند. علاوه براین ۳ دستگاه خودروی تویوتا، ۳ قبضه تیربار دوشکا و یک قبضه خمپاره ۶۰ میلی متری و تعدادی سلاح انفرادی نیز به دست مهاجمان افتاد. از تلفات و خسارات واردشده به عناصر ضدانقلاب و همچنین چگونگی درگیری ها اطلاعات بیشتری در دست نیست.(۳)

ساعت ۱۶ امروز، ۱۵۰ نفر از افراد حزب دمکرات و سازمان کومه له که سه روز پیش با نفوذ در منطقه شمال غرب ارومیه در برخی آبادی های این منطقه مستقر شده بودند، به افراد ژاندارمری مأمور تأمین جاده، حمله کردند و پس از گروگان گرفتن ۷ تن از نیروهای ژاندارمری و سرقت سلاح های آنان، منطقه را ترک کردند. مهاجمان ۲ تن از گروگان ها را در چند کیلومتری منطقه درگیری به شهادت رسانده و پیکر آنان را در دامنه ارتفاعات رها کردند(۴)

در جنوب نقده نیز نیروهای ژاندارمری هنگام بازگشت به پایگاه خود در شاوله به کمین گروه های مسلح غیرقانونی افتادند.

در این حادثه مهاجمان که در ارتفاعات مشرف به جاده موضع گرفته بودند، به سمت نیروهای خودی تیراندازی کردند. بلافاصله یک واحد دیگر ژاندارمری برای کمک به منطقه اعزام شد، اما افراد این واحد نیز در کمین افتادند. در این درگیری که با مقاومت نیروهای خودی و تاریک شدن هوا در ساعت ۱۸:۳۰ پایان یافت، ۱۲ تن از افراد پایگاه شاوله زخمی و ۲ تن شهید شدند. از نیروهای کمکی نیز ۳ تن زخمی شدند.(۵)

۱- سند شماره ۴۳۹۱۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۷ به فرماندهی کل سپاه، ۷/۹/۱۳۶۲.

۲- شرح این حمله در روزشمار ۲۲/۸/۱۳۶۲ آمده است.

۳- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸، ص۲، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه۱۱، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۵۰۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) بولتن نوبه ای اطلاعات عملیات، ۱/۹/۱۳۶۲، ص۱؛

و- سند شماره ۳۹۹۸۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری آذربایجان غربی (رکن۳) به فرماندهی قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳)، ۲۴/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۴۵۰۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱؛ و- سند شماره ۳۹۹۸۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۳۱۷۱۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه نقده به سپاه قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

در همین حال در شهر بانه، افراد وابسته به گروه خبات با آر.پی.جی۷ به منزل یکی از پیشمرگان مسلمان کرد شلیک کردند که براثر آن ۲ زن و یک کودک زخمی شدند و خسارات زیادی به منزل وارد آمد.(۱)

گروه های مسلح ضدانقلاب علاوه بر اجرای عملیات مستقیم علیه نیروهای خودی در دو محور با مین گذاری و ایجاد آتش سوزی تلفات و خساراتی را به روستائیان وارد آوردند. در روستای خرم آباد در جنوب ارومیه، خودروی یکی از اهالی بر روی مین رفت که با انفجار آن یک تن شهید و ۴ تن نیز زخمی شدند.(۲)

در نزدیکی روستای زیندشت در جنوب شرقی سلماس نیز عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی تراکتور دو تن از روستائیان را به آتش کشیدند.(۳)

۱

نیروهای خودی در سه اقدام، بخش غرب بوکان و شمال شرقی سقز را پاک سازی کردند. در جریان این اقدامات در صلوات آباد سنندج یکی از افراد مؤثر حزب دمکرات کشته شد.

نیروهای سپاه بوکان با استعداد ۳ گروهان، عملیاتی را برای پاک سازی بخشی از روستاهای غربی این شهر اجرا کرده، موفق شدند تعدادی از روستاهای این منطقه ازجمله عزیزکند و نوبار را پاک سازی کنند. طبق گزارش های اولیه، نیروهای خودی در این عملیات تلفات و خسارات فراوانی را به عناصر مسلح غیرقانونی وارد آوردند. فرمانده سپاه بوکان در نامه ای به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) با اعلام این خبر، نبود نیروی کافی برای تعقیب افراد ضدانقلاب را از نقاط ضعف عملیات برشمرده است.(۴)

همچنین در عملیات پاک سازی شمال شرقی سقز، یکی از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در روستای کانی سفید کشته شد.(۵)

در حوالی روستای صلوات آباد در شرق سنندج نیز نیروهای ژاندارمری یکی از افراد حزب دمکرات را که مسئول مالی این منطقه بود شناسایی و تعقیب کردند. در ادامه عملیات این فرد کشته شد. در بازرسی از وی علاوه بر اسلحه و مهمات مربوطه، کارت عضویت وی و ۳۵۰ هزار ریال پول به دست آمد.(۶)

از سوی دیگر، گزارش منابع اطلاعاتی حاکی است امروز عراق انواع اسلحه و مهمات ازقبیل انواع مین، توپ، خمپاره، انواع گلوله تفنگ و تیربار را دراختیار حزب دمکرات قرار داده است. طبق این اطلاعات بخشی از این تجهیزات که شامل ۳ قبضه توپ ۱۰۶ میلی متری، چند قبضه خمپاره انداز و گلوله های آن، مین و انواع فشنگ می شد، به رابط حزب تحویل داده شده تا به منطقه انزال در جنوب شرقی سلماس منتقل گردد.(۷)

۱- سند شماره ۳۴۸۰۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به وزیر کشور، ۲۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۷۱۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری بانه به استانداری کردستان، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۹۹۸۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۵۰۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۳۹۹۸۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳ -

مرکز فرماندهی)، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۹۹۸۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی بوکان به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۹۵۴۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات)، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۳۹۵۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۸/۹/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۶۸۸۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص۱؛ و- سند شماره ۱۱۳۷۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص۲۲۰؛ و- سند شماره ۳۴۱۰۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۱.

۱

به دستور رئیس جمهور همایش بین المللی پزشکی تهران به منظور بررسی جنبه های گوناگون ضایعات جسمی و روانی جنگ و ارائه خدمات بهتر به مجروحان جنگی برگزار می شود.

به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، دکتر زرگر مسئول برگزاری این همایش، امروز در یک نشست مطبوعاتی با اشاره به «استقبال کم نظیر پزشکان ایرانی و خارجی از برنامه های تعیین شده برای سمینار» و دریافت ۵۵۶ مقاله علمی در زمینه های مختلف گفت: «سمینار بین المللی پزشکی پیرامون بررسی جنبه های گوناگون ضایعات جسمی جنگ، اثرات مفید انقلاب اسلامی در کاهش مفاسد اجتماعی در ایران و وضعیت بهداشت و درمان در کشورهای جهان سوم فعالیت خواهد کرد.» وی یکی از اهداف برگزاری این همایش را «آماده ساختن پزشکان برای ارائه خدمات بهتر به مجروحین جنگ در ایران و سایر کشورهای تحت ستم ابرقدرت های استعمارگر جهان» معرفی کرد.

زرگر با اشاره به شرکت بیش از ۵۰۰ نفر از متخصصان رشته های مختلف پزشکی از داخل ایران و ۶۵ کشور جهان یادآور شد: تاکنون ۶۲ پزشک خارجی وارد تهران شده اند و در میان مهمانان خارجی ۳۱ پزشک از امریکا هستند که ۲۷ نفر آنان را پزشکان ایرانی مقیم آن کشور تشکیل می دهند. وی همچنین افزود: «در میان مقاله های دریافت شده از پزشکان سراسر جهان، مقالاتی نیز از چندین پزشک عراقی و لبنانی وجود دارد که تعدادی از آنها که مقالاتشان مورد تأیید کارشناسان ستاد برگزارکننده سمینار قرار گرفته است در جلسات سمینار حضور خواهند یافت.»(۱)

۲

رئیس جمهور و دبیرکل حزب جمهوری اسلامی خواستار برگزاری انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی با یک حرکت عمومی، واقع بینانه و دقیق شد.

آیت الله خامنه ای امروز در دیدار با گروهی از روحانیون حزب جمهوری اسلامی تهران در سخنانی درمورد اهمیت آینده مجلس شورای اسلامی اظهار کرد: «انتخابات آینده ازنظر همگانی و خوب برگزارشدن دارای اهمیت ویژه ای است و به همین جهت است که شما می بینید دشمنان انقلاب باتوجه به مدت زیادی که به انتخابات مانده، شروع به فعالیت کردند و تنها هدفشان نیز این است که به شکلی مسئله انتخابات را خراب نمایند و مهم ترین سیاست ما در شرایط کنونی تهیه مقدمات برگزاری انتخاباتی است که مورد استقبال وسیع کلیه اقشار مردم قرار می گیرد. مجلس اساساً دستگاهی است که باید بقیه ارگان های مملکتی را از هرگونه اشکال و خللی دور نماید لذا از اهمیت خاصی برخوردار است.»

رئیس جمهور آن گاه با تأکید بر اهمیت حضور هر دو قشر روحانیون و متخصصان در مجلس اضافه کرد: «چون مجلس طراح کلی مسائل کشور است، دو عنصر متخصصین و روحانیون حتماً در مجلس آینده باید حضور داشته باشند. وقتی روحانیون در مجلس حضور

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص۲.

دارند مردم احساس آسایش می کنند و این ایجاب می کند که متخصصین اسلامی در مجلس باشند.» وی افزود: «همه این مسائل به خاطر این است که کارهای مردم هرچه آسان تر و مطلوب تر انجام گیرد و اگر متخصصین اسلامی که روحانیون هستند در مجلس باشند کار شورای نگهبان هم به مراتب آسان تر می شود و درنهایت کار مردم آسان تر خواهد شد. آن چیزی که ملاک اصلی انتخاب شدن است اعتماد مردم است.»

دبیرکل حزب جمهوری اسلامی ضمن اشاره به مسئله وحدت و هماهنگی در امر هرچه بهتر برگزارکردن انتخابات گفت: «درمورد این مسئله باید اتحاد وجود داشته باشد. اگر اختلافی نیز وجود دارد نباید موجب تعارض بشود. مسئله مهم این است که به فضل الهی انتخابات را با یک حرکت عمومی و واقع بینانه و یک انتخاب دقیق و منطقی انجام دهیم. شکی نیست که در انتخابات آینده باید بین جناح های مختلف وحدت بشود و یک کار انجام شود.»(۱)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی ضمن توصیه به وحدت شیعه و سنی، اعلام کرد عراق مناطق مسکونی اهل سنت را با بمب های شیمیایی هدف قرار داده است.

گروهی از روحانیون اهل سنت گنبد و فرماندار این شهرستان امروز با رئیس مجلس شورای اسلامی دیدار کردند و گزارشی را درباره وحدت شیعه و سنی در منطقه ترکمن صحرا، اعزام نیرو از این منطقه به جبهه های جنگ و نیز مسائل و مشکلات منطقه ازجمله درزمینه آب و زمین و ضرورت توجه به ترکمن صحرا در تقسیمات کشوری به اطلاع وی رساندند. سپس حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی با اشاره به تلاش های تفرقه انگیز در مناطق سنی نشین علیه جمهوری اسلامی اظهار کرد: «در ترکمن صحرا به علت حساسیت مرزی منطقه، نیروهای الحادی چپ شعارهایی را مطرح کردند و با فریب عده ای منطقه را به هم ریختند که ریشه پاره ای از مشکلات فعلی نیز از همان توطئه ها است.»

رئیس مجلس در ادامه سخنان خود به تشریح عملکرد گروه های مسلح غیرقانونی در کردستان پرداخت و گفت: «یک عده تحت نام قومی گری و ناسیونالیسم و همچنین کمونیسم علمای اهل سنت را به شهادت رسانده اند و صدام نیز درحالی که شهرهای سنی نشین مثل بانه، مریوان و سردشت را بمباران کرده است، اخیراً از بمب های شیمیایی در منطقه ای استفاده کرده است که ساکنین آن از اهل تسنن هستند.» وی افزود: «ما از عمق اعتقادمان می گوییم که اسلام و روحانیت هرجا حاکم باشد در آنجا سعادت فراهم می شود و دراین رابطه بین اهل تسنن و تشیع تفاوتی وجود ندارد.» رئیس مجلس شورای اسلامی همچنین با اعلام اینکه مشکلات منطقه در حد امکانات موجود مرتفع خواهد شد، گفت: «ما امیدواریم بتوانیم در ایران همزیستی مشترک و منسجم شیعه و سنی را به عنوان الگویی برای سایر کشورهای اسلامی ارائه دهیم.»(۲)

۱- همان، ص۲۶.

۲- همان، ص۱۵.

۱

درحالی که در روزها و هفته های اخیر نشانه های بیشتری از گرایش امریکا به اتخاذ یک سیاست جانب دارانه در جنگ ایران و عراق دیده می شود، امروز خبرگزاری کویت به نقل از هفته نامه امریکایی بررسی خط مشی خاورمیانه(۱) که به مقامات هیئت حاکمه این کشور دسترسی دارد، گزارش داد: «شورای امنیت ملی امریکا در نشست هفته گذشته خود به ریاست رونالد ریگان رئیس جمهور این کشور، پیشنهاد جدید وزارت امور خارجه دررابطه با کمک به عراق در جنگ سه ساله با ایران را رد کرد.»

بر پایه این گزارش، بعضی از کارشناسان وزارت امور خارجه امریکا به دنبال شواهد ادعاشده درمورد نقش ایران در حمله به مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت این پیشنهاد را مطرح کرده اند. به نوشته هفته نامه مذکور، «مقامات وزارت امور خارجه در توصیه خود خاطرنشان ساختند که چنین گرایشی به طرف عراق موضع سوریه را نیز که از هم ردیف بودن با ایران بهره می برد، تضعیف می کند.» این گزارش در پایان افزوده است: «اما نتیجه مؤثر نشست مذکور بنا به گفته یک عضو هیئت حاکمه، این بود که امریکا به خط مشی کنونی خود به عنوان ۴۵ درصد در مقابل ۵۵ درصد بی طرفی به نفع عراق ادامه دهد.»(۲)

۲

هم زمان با رویه فعالانه اخیر شوروی در اعلام موضع درخصوص جنگ ایران و عراق، گزارش ها حاکی است این کشور گسترش مناسبات سیاسی و اقتصادی خود را با عراق در دستورکار قرار داده است.

خبرگزاری عراق از مسکو گزارش داد: «یک مقام شوروی (نماینده وزارت دفاع) ضمن دعوت به پایان دادن به جنگ عراق و ایران تأکید کرد ادامه این جنگ تنها به نفع نیروهای امپریالیستی و صهیونیستی منطقه است.» وی افزود: «این نیروها هستند که درجهت شعله ور ساختن جنگ و ادامه آن تلاش می کنند.»

بر پایه این گزارش، ژنرال بفگینی رولگو فلواف که در همایشی با حضور روزنامه نگاران عرب سخنرانی می کرد «ضمن حمله شدید به سیاست امریکا و اسرائیل در خاورمیانه [غرب آسیا] تأکید کرد شوروی به کمک خود به جنبش مقاومت فلسطین و حقوق مشروع ملت فلسطین ادامه خواهد داد.»(۳)

در همین حال، خبرگزاری رویتر در گزارشی اعلام کرد: «یک هیئت عالی رتبه اقتصادی اتحاد جماهیر شوروی به ریاست مارتیلوف معاون وزارت بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی، وارد بغداد شد تا با مقامات عراقی پیرامون جنگ جمهوری اسلامی و عراق و توسعه روابط

۱- این هفته نامه احتمالاً "خط مشی خاورمیانه" (Middle East Policy) نام دارد که در گزارش خبرگزاری کویت به اشتباه نام آن بررسی خط مشی خاورمیانه ترجمه شده است.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۲، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص۹، واشنگتن - خبرگزاری کویت، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۲، مسکو - خبرگزاری عراق، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

بازرگانی دو کشور به مذاکره بپردازد.» علاوه بر این هیئت که قرار است درزمینه صنعت نفت با مقامات عراقی مذاکره کند، «یک هیئت روسی دیگر به سرپرستی معاون نخست وزیر جمهوری قزاقستان برای برگزاری هفته دوستی عراق و شوروی وارد بغداد شد.» طبق این گزارش، سرپرست هیئت مذکور هنگام ورود به بغداد به خبرنگاران گفت: «این سفر باعث گسترش مناسبات دوستانه بین عراق و شوروی خواهد شد.»(۱)

۱

رئیس جمهور فرانسه به طور تلویحی از حزب سوسیالیست حاکم، درزمینه کمک های نظامی به عراق رفع مسئولیت کرد.

فرانسوا میتران رئیس‌جمهور فرانسه

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس، فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، امشب در یک مصاحبه تلویزیونی با کانال ۲ تلویزیون فرانسه که به تشریح سیاست دفاعی و خارجی این کشور، به ویژه بحران روابط شرق و غرب در آغاز استقرار موشک های امریکایی در اروپا اختصاص داشت، با اشاره به جنگ تحمیلی عراق علیه ایران به طور تلویحی از سوسیالیست های حاکم درزمینه کمک های همه جانبه به عراق رفع مسئولیت کرد و مدعی شد سوسیالیست ها مبتکر حمایت نظامی از عراق نیستند. وی تصریح کرد: «ما [سوسیالیست ها] وارث انتخاب های بزرگ فرانسه هستیم و از سال ۱۹۷۵، عراق اولین مشتری سلاح های فرانسوی به استثنای دو سال که عربستان سعودی این مقام را داشت، بوده است.» میتران افزود: «من در مقابل این موقعیت قرار گرفتم، این قراردادها از هشت سال پیش منعقد شده و ما به دوستمان [عراق] تا میزان یک سوم سلاح های خریداری شده توسط این کشور کمک می کنیم و دوسوم مابقی را شوروی و کشورهای بلوک شرق تأمین می کنند.»

رئیس جمهور فرانسه بار دیگر گفت: «ما دشمن ایران نیستیم و من ابداً مبالغه نمی کنم، من به قراردادها عمل می کنم و آن دسته از قراردادهایی که به نظر سالم می رسید را تجدید نمودم.» وی همچنین تأکید کرد: «عراق یک کشور دوست است و منظور من این نیست که فروش سلاح ازسوی فرانسه [به عراق] به عنوان یک عمل تجاوزگرانه تلقی شود.» میتران مدعی شد: «ایران تهدیدهای بی شمار می نماید که ما را تحت تأثیر قرار نمی دهند.»(۲)

۱- همان، ص۲۵، رادیو ایران، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص۱۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

۱

امروز درحالی که تعدادی از خلبانان نیروی هوایی کویت برای شرکت در مانور مشترک نیروهای هوایی کشورهای شورای همکاری خلیج فارس عازم عربستان سعودی شدند، وزیر کشور کویت از پذیرش مشروط توافقنامه امنیتی شورای همکاری خلیج فارس توسط این کشور خبر داد.

شیخ سالم الصباح وزیر دفاع کویت، امروز همراه رئیس ستاد ارتش این کشور در مراسم تودیع یک گروه از نیروی هوایی کویت که «برای شرکت در اولین تمرین هوایی دولت های شورای همکاری کشورهای عربی خلیج [فارس] عازم عربستان سعودی است، حضور یافت.»(۱) به گزارش رادیو اسرائیل، وزیر دفاع کویت در این مراسم ضمن اشاره به برگزاری مانور مشترک نیروهای هوایی شش کشور عربی حوزه خلیج فارس در اواخر ماه جاری، گفت: این مانور «به منظور ارزیابی اقدامات دفاعی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] انجام می گیرد.» رادیوی مذکور یادآور شد: «در قطعنامه اجلاس سران کشورهای عربی حوزه خلیج فارس که چندی پیش تشکیل گردید، کشورهای مزبور آمادگی خود را برای مقابله با هر نوع حادثه ای در خلیج فارس اعلام نمودند.»(۲)

در همین حال، خبرگزاری آلمان غربی از منامه گزارش داد: شیخ نایف الاحمد الجابر وزیر کشور کویت، که از بحرین دیدن می کند، در مصاحبه با روزنامه اخبار الخلیج گفت: «کشورش درصورتی از پیمان امنیتی شورای همکاری خلیج [فارس] پشتیبانی می کند که علیه قانون اساسی و قراردادهای کویت با دیگر کشورها نباشد.» این خبرگزاری اضافه کرد: «کویت تنها کشور عضو شورای همکاری خلیج [فارس] که مجلس انتخابی دارد، توافقنامه امنیتی این شورا را به دلیل اینکه در یکی از تبصره هایش به پلیس کشورهای عضو اجازه می داد افراد مظنون را تا ۲۰ کیلومتری خاک کشور دیگر تعقیب کند، رد کرده بود.»(۳)

۲

کارگروه تعیین راهبرد درازمدت اوپک که از دو روز قبل در لندن به منظور بحث درباره چگونگی حفظ میزان تقاضا برای نفت اوپک، تشکیل شده بود، امروز بدون نتیجه به کار خود پایان داد.

به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس، گفت وگوهای غیررسمی وزیران نفت شش عضو اوپک شامل عربستان، ونزوئلا، الجزایر، عراق، ایران و کویت از دوشنبه شب به ریاست شیخ زکی یمانی وزیر نفت عربستان، در هتلی واقع در مرکز لندن آغاز شد. گزارش خبرگزاری رسمی اوپک دراین زمینه حاکی است کارگروه مذکور قرار بود به منظور مقابله با فشار بازار اشباع شده نفت، راهبرد درازمدتی را درمورد قیمت نفت و سهمیه تولید با هدف افزایش مجدد میزان تقاضای نفت در سطح جهانی اتخاذ کند. این خبرگزاری افزود: «چنین مکانیزمی می تواند همچنین شامل (حداکثر قیمت شناور) دربرابر قیمت پایه کنونی ۲۹ دلار در هر بشکه باشد تا اوپک را قادر سازد

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص۳، رادیو کویت، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص۱۳، رادیو اسرائیل، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۲ ، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص۱۵، منامه - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

به آرامی بـا نوسانات اقتصادی و شـرایط تغییریابنـده بازار هماهنگ گردد.» برپایه این گزارش اوپک در اجلاس ماه مارس خود در لنـدن، ضمن تغییر قیمت پایه نفت از ۳۴ دلار به ۲۹ دلار و سقف تولید ۵/۱۷ میلیون بشکه در روز، پادشاهی سعودی را به عنوان هماهنگ کننده بازار که تولیـد آن در نوسان خواهد بود معین کرد. این کشور متعهد شد در مقابل اشـباع بازار نفت تولید خود را کاهش دهد. بااین حال به گفته منابع اوپک، عربستان اخیراً مایل به ادامه این نقش نیست.(۱)

به گزارش رادیو بی بی سی، کارگروه تعیین راهبرد درازمـدت اوپک امروز ظهر «به بخش رسـمی مـذاکرات خود پایان داد، بدون اینکه توانسته باشـد بر سر موضوع اصـلی مطرح شـده در مذاکرات به موافقت برسـند. این موضوع عبارت بود از اینکه آیا صادرکنندگان نفت برای افزایش مصرف نفت در جهان بکوشـند یا اینکه برای افزایش درآمـدشان تولیـد را پایین آورند و بر قیمت نفت بیفزایند؟» وزیر نفت ونزوئلا در پایان جلسه کارگروه مـذکور گفت: «کشورهای شـش گانه عضو کمیته، مسئله را بررسـی خواهنـد نمود و برای جلسه وزیران نفت اوپک در ماه آینده (۷ دسامبر/۱۶ آذر) گزارش تهیه خواهند کرد.»(۲)

بـه گزارش خبرگزاری جمهـوری اسـلامی، امروز همچنیـن شـیخ علی آل خلیفه وزیر نفت کـویت، در بیـانیه ای که در پایـان گردهمـایی اعضـای کـارگروه تعیین راهبرد درازمـدت اوپـک صادر کرد، «تولیـد مقـداری نفت و فروش آن به حساب رژیم عراق را تکـذیب کرد و گفت تولید نفت کویت در منطقه بی طرف جزء درصد این کشور در اوپک است و نباید این مسئله با فروش نفت به حساب عراق اشـتباه شود.»(۳)

۱

درپی گزارش یک روزنامه سوئیسی مبنی بر فروش ۶ فروند هواپیمای آموزشی ازسوی سوئیس به ایران امروز اعلام شد «دولت سوئیس با اسـتناد به قوانین این کشور که می گویـد ارسـال جنگ افزار به مناطق درحال جنگ مجاز نیست از تحویل هواپیماهای آموزشـی» مـذکور خودداری کرده است. بنـا به این گزارش، منـابع خبری قبلاًـ به نقـل از سـخنگوی کارخـانه سازنـده این هواپیماها اعلام کرده بودنـد که ۶ فروند هواپیمای آموزشی سوئیسی به ایران تحویل داده شده است.(۴)

۲

هواپیماهای رژیم صـهیونیستی به تلافی انفجار مقر فرماندهی نیروهای این رژیم در شهر صور واقع در جنوب لبنان، منطقه بعلبک در شرق لبنان را بمباران کردند. در همین حال، رئیس جمهور رژیم اشغالگر قدس خواهان تعیین خط قرمزی برای سوریه در لبنان شد.

به گزارش منـابع خبری، دو اردوگاه الشـعره و حنطا در بعلبک امروز هـدف بمباران ۴ فروند هواپیمای اسـرائیلی قرار گرفت. رادیو بی بی سی در گزارشی با اشاره به حمله به پایگاه یک

ص: ۷۳۲

۱- روزنامه کیهان، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص۳.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۸/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، رادیو بی بی سی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص۱۱، تهران - خـبرگزاری جمهوری اسـلامی، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۲، ۲۶/۸/۱۳۶۲، صص ۲۵ و ۲۶، رادیو ایران، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

گروه شیعه تحت رهبری حسین موسوی گفت: این گروه «اخیراً مسئول حمله خودکشانه ای [انتحاری] اعلام شد که دو هفته پیش در شهر صور در جنوب لبنان، یکی از ساختمان های نظامی اسرائیل را خراب کرد.» به گفته بی بی سی، امریکائیان نیز این گروه شیعه را مسئول حملات انتحاری علیه سفارت و پایگاه تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت می دانند.

گزارش مذکور همچنین به نقل از یکی از خبرنگاران بی بی سی در منطقه غرب آسیا افزود: «گرچه حمله امروز توسط نیروی هوایی اسرائیل صورت گرفت، امکان دارد که امریکا نیز در اجرای آن همکاری می نموده؛ زیراکه امریکا و اسرائیل در منطقه همکاری نزدیک با یکدیگر دارند. رادیوهای لبنان از تلفات سنگین و بروز آتش سوزی های عظیم دراثر حمله صحبت می نمایند.»(۱)

رادیو امریکا نیز ضمن اعلام خبر حمله هواپیماهای جنگنده به محلی در نزدیکی مرز سوریه در دره بقاع که فرماندهی نظامی رژیم صهیونیستی آن را «یک اردوگاه آموزش چریکی طرف دار رژیم اسلامی ایران» خواند، به نقل از یک مقام رژیم اسرائیل در بیت المقدس گفت که وی «اطمینان ندارد که امریکایی ها از پیش درباره این اقدام آگاه شده باشند.» گزارش رادیو امریکا حاکی است: «مقامات اسرائیلی حملات هوایی خود را به این ترتیب توجیه کرده اند که سوریه نمی تواند [هم] ازطریق نیروهای دست نشانده به اسرائیل حمله کند و هم انتظار داشته باشد که آسوده باقی بماند.»(۲)

همچنین رادیو اسرائیل ضمن پرداختن به این حمله به نقل از "ایستگاه رادیویی مسیحیان لبنان" اعلام کرد: «چند پاسدار ایرانی نیز در بین کشته شدگان می باشد.» به گفته این رادیو، «حمله هواپیماهای اسرائیلی نیم ساعت ادامه داشت و دو قرارگاه خرابکاران به آتش کشیده شد.»(۳)

به گزارش رادیو لبنان، «سخنگوی کاخ سفید امریکا امروز طی شرکت در یک مصاحبه مطبوعاتی دررابطه با نظر دولت متبوع خویش نسبت به حمله هوایی اسرائیل به بقاع هیچ گونه سخنی نگفت و اعلام کرد که امریکا در عملیات نظامی اسرائیل دخالت نمی کند.» این رادیو افزود: «یک مقام بلندمرتبه در کاخ سفید امریکا که از ذکر نام خویش خودداری کرد، اظهار داشت که واشنگتن هیچ گونه اطلاع قبلی از قصد اسرائیل برای بمباران پایگاه های هواداران ایران در بقاع نداشت. بنابراین هیچ گونه هماهنگی نظامی بین اسرائیل و امریکا برای انجام این عمل در کار نبوده است.» مقام امریکایی مذکور همچنین اضافه کرد: «نیروهایی که پایگاهشان مورد حمله هوایی جنگنده های اسرائیل قرار گرفت از همان سازمان هایی هستند که مسئولیت حمله به مرکز تفنگ داران امریکایی و فرانسوی در بیروت را به عهده گرفته اند.»(۴)

در همین حال، از آنجا که موقعیت سوریه یک هدف اصلی در تحرکات سیاسی - نظامی امریکا و رژیم صهیونیستی در لبنان به شمار می رود، رادیو اسرائیل امروز گزارش داد: خیم هرتزوگ رئیس جمهور اسرائیل، که از دو روز پیش در نیویورک به سر می برد پیشنهاد کرد «برای سوریه در لبنان خط سرخ تعیین گردد، زیرا حافظ اسد را تنها بدین وسیله می توان مهار کرد.»(۵)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص۵، رادیو بی بی سی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۹، رادیو امریکا، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۶، رادیو اسرائیل، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۲، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص۳۱، رادیو لبنان، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص۱۱، رادیو اسرائیل، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

از سوی دیگر، خبرگزاری فرانسه از دمشق گزارش داد: حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، در گفت و گو با یک روزنامه نگار امریکایی، احتمال مداخله مستقیم امریکا و شوروی در جنگ میان اسرائیل و سوریه را در لبنان بسیار زیاد دانست و گفت: «درصورت بروز یک جنگ میان امریکا و شوروی، که آرزومندیم تحقق نپذیرد، مسئولیت را متوجه امریکا می دانیم. زیرا این امریکاست که در لبنان حضور دارد درصورتی که شوروی باوجود نزدیک بودن به لبنان در آنجا نیست.» وی همچنین هشدار داد: «اگر به مواضع سوریه در دره بقاع حمله شود، این کشور از تمام امکانات و سلاح های خود ازجمله موشک های ضدهوایی استفاده خواهد کرد.» رئیس جمهور سوریه ضمن انتقاد از رفتار دستگاه حاکمه امریکا که به گفته وی «مبتنی بر روحیه جنگ طلبی است»، افزود: «مناسبات امریکا و سوریه در سال ۱۹۷۴ بسیار نیکو بود، زیرا امریکا همیشه مواظب بود به منافع سوریه لطمه ای وارد نشود.» وی خاطرنشان کرد: «آرزو می کنیم امریکا همان موضعی را نسبت به ما اتخاذ کند که شوروی گرفته تا بتوان گفت یک دوستی محکم ما را به واشنگتن مربوط می سازد.» اسد همچنین یادآور شد: «درصورت خروج کامل و بدون قیدوشرط نیروهای اسرائیل از لبنان، سوریه نیز قوای خود را از این کشور خارج خواهد ساخت.»(۱)

امروز همچنین خبرگزاری یونایتدپرس از بیروت در گزارشی درباره بیانیه دیروز وزارت امور خارجه ایران اعلام کرد: «جمهوری اسلامی ایران دیروز از سوریه و فلسطینی ها و مسلمانان لبنان حمایت نموده و گفت لبنان گورستان متجاوزین امریکایی و اسرائیلی خواهد شد.» یونایتدپرس افزود: «در این بیانیه که دررابطه با پروازهای مکرر و تجسسی جت های جنگی اف۱۴ تام کت امریکایی بر فراز خاک لبنان که به منظور تأمین امنیت یک هزار و دویست تفنگ دار مستقر در بیروت [انجام می گیرد] انتشار یافته، گفته شده است: این پرواز ها نقض حریم هوایی لبنان محسوب می شود.» خبرگزاری مذکور پس از اشاره به انفجار مقر تفنگ داران دریایی امریکا و قرارگاه سربازان فرانسوی در بیروت و تکرار این ادعا که «یک گروه طرف دار ایران مسئولیت این عملیات انتحاری را پذیرفت»، به نقل از بیانیه وزارت امور خارجه ایران افزود: «ایران با توسل به تمام وسایلی که دراختیار دارد از حقوق مشروع سوری ها، فلسطینی ها و لبنانی ها دفاع خواهد کرد.»(۲)

۱

هم زمان با انتشار گزارش های مختلف از سقوط اردوگاه بداوی آخرین پناهگاه یاسر عرفات در طرابلس، یک رسانه خارجی اعلام کرد شکست عرفات اکنون کامل شده است.

به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، مخالفان عرفات با یک حمله سنگین به اردوگاه بداوی، مواضع طرف داران عرفات را در آستانه سقوط کامل قرار دادند. این درحالی است که گزارش خبرگزاری رویتر حاکی است این اردوگاه «پس از یک رشته نبردهای خونین و

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۲، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص۱۴، دمشق - خبرگزاری فرانسه، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۷ و ۸، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

گلوله باران شدید به دست شورشیان فلسطینی که از حمایت سوریه برخوردارند، افتاد.»(۱) رادیو بی بی سی نیز ضمن خبر مشابهی گفت: «درحدود دو هفته بود که طرف داران آقای عرفات از این اردوگاه دفاع می کردند، گرچه ازلحاظ اسلحه در وضع نامطلوبی قرار داشتند.» بی بی سی با اشاره به عقب نشینی طرف داران عرفات به داخل شهر طرابلس به نقل از خبرنگار خود در منطقه اعلام کرد: «بدون شک، شکست آقای عرفات اکنون کامل شده است.»(۲)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص۳.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص۴، رادیو بی بی سی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ پنجشنبه ۲۶ آبان ۱۳۶۲ ۱۱ صفر ۱۴۰۴ ۱۷ نوامبر ۱۹۸۳

۱

در ادامه تلاش ها برای فراهم سازی مقدمات اجرای مرحله چهارم عملیات والفجر۴، ساعت ۱۷ امروز نشستی با شرکت فرماندهان قرارگاه خاتم سپاه، قرارگاه مقدم حمزه (ارتش و سپاه) و کلیه فرماندهان عملیاتی در مقر فرماندهی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) در منطقه کوخلان برگزار شد.(۱) موضوع این جلسه بررسی آخرین آمادگی یگان ها، هماهنگی برای ادغام نیروهای سپاه و ارتش، اعلام کمبودها و چگونگی تأمین آنها و نیز تعیین روز و ساعت قطعی اجرای عملیات بود.

در این جلسه مشخص شد که در قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ به علت درگیری ۲ گردان از نیروهای تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان در خط پدافندی، فقط یک گردان آن با نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) ادغام شده است. علاوه براین، در قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ نیز که قرار بود ۲ گردان از تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان با ۳ گردان از لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) برای اجرای عملیات ادغام شود، اعلام شد که به دلیل مأموریت پدافندی یک گردان این یگان ارتشی در محور چوارتا، فقط یک گردان آن آماده ادغام است. ازاین رو مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، ضمن اعتراض به این امر از حضورنیافتن گردان ادغامی در منطقه نیز اظهار گله مندی کرد.

در ادامه مباحث، مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر، از قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ درباره

ص: ۷۳۷

۱- شرکت کنندگان در این جلسه عبارت بودند از: سیدرحیم صفوی، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست، محمد باقری، علی تجلائی، محمدابراهیم همت، حسین خرازی، مرتضی قربانی، مهدی زین الدین، جعفر اسدی، ولی الله چراغچی، حسن شفیع زاده از سپاه و سرهنگ امیربیگی، سرهنگ آذرفر، سرهنگ فرتاش، سرهنگ کمانگیری، سرهنگ کروندی، سرهنگ خلف بیگی و سرهنگ شهری از ارتش و محسن رخصت طلب راوی قرارگاه خاتم.

کمبودهای موجود درزمینه مخابرات، تانک و دستگاه های مهندسی (۲۵ دستگاه لودر و بولدوزر) و همچنین نقص شناسایی گردان های ارتش مطالبی بیان کرد که عزیز جعفری و سرهنگ امیربیگی قول دادند این کمبودها را دراسرع وقت برطرف کنند.

ادامه مباحث مطرح شده در این جلسه حاکی از آن بود که درباره نحوه ادغام نیروهای سپاه و ارتش در قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ بین فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه از ارتش (سرهنگ امیربیگی) و مرتضی قربانی اختلاف نظرهایی وجود دارد. عزیز جعفری فرمانده قرارگاه مقدم حمزه (از سپاه) اعلام کرد درباره این موضوع به طور مشترک در قرارگاه بحث و نتیجه آن به هر دو یگان (تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان و لشکر۵ نصر) ابلاغ خواهد شد.

در ادامه جلسه، درباره روز و ساعت اجرای عملیات گفت وگو شد. باوجود توافق اغلب فرماندهان حاضر درمورد اجرای عملیات در ساعت بین ۲۰ تا ۲۲ روز ۲۸ آبان ماه، سرهنگ امیربیگی اعلام کرد که در قرارگاه مشترک حمزه سپاه و ارتش دراین باره بحث و نتیجه به طور کتبی به یگان ها ابلاغ می گردد.

پس از پایان این جلسه، فرماندهان سپاه در مقر فرماندهی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) باقی ماندند و درمورد آخرین هماهنگی یگان ها با جناحین خود و همچنین طرح مانور گفت وگو کردند.(۱) در این جلسه پس از آنکه محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) طرح مانور یگان خود را تشریح کرد، رحیم صفوی بار دیگر با انتقاد از این طرح یادآور شد در طراحی مانور باید تا حد امکان از تک جبهه ای پرهیز شود. ولی محمدابراهیم همت توضیح داد که به علت وضعیت خاص دشمن در روی ارتفاعات و نبود راهکار مناسب چاره ای جز تک جبهه ای نیست. در ادامه این بحث مرتضی قربانی و مهدی زین الدین نیز که منطقه عملیاتی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) را از نزدیک دیده بودند، از طرح مانور محمدابراهیم همت دفاع کردند. پس از آن، فرماندهان سایر یگان ها طرح خود را ارائه دادند. سیدرحیم صفوی که در کل مانورها را گنگ و مشکل می دانست درعین حال اذعان کرد وضعیت زمین طوری است که این نوع طرح مانور را به فرماندهان دیکته می کند.

در این جلسه، رحیم صفوی برای تقویت لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) به جعفر اسدی فرمانده تیپ۳۳ المهدی(عج)، ابلاغ کرد که یک گردان خود را دراختیار لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) قرار دهد.(۲)

ص: ۷۳۸

۱- سیدرحیم صفوی، غلامحسین بشردوست، محمدابراهیم همت، محمد باقری، علی تجلائی، مرتضی قربانی، حسین خرازی، جعفر اسدی، مهدی زین الدین و محسن رخصت طلب راوی قرارگاه خاتم در این جلسه حضور داشتند.
۲- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۶۲ - ۶۰.

۱

امروز و روز گذشته شهرهای آبادان و خرمشهر هدف گلوله های توپ و خمپاره عراق قرار گرفتند. براثر این حملات در آبادان ۶ منزل مسکونی، ۴ مغازه، بخشی از یک بیمارستان و بخشی از یک مدرسه تخریب شد. در خرمشهر نیز مناطق زید، شلمچه، پل نو، گمرک، ایستگاه راه آهن و دیری فارم و چندین نقطه دیگر از شهر هدف گلوله های توپ و خمپاره قرار گرفت و آسیب هایی به مناطق مذکور و همچنین چند منزل مسکونی وارد آمد. در این اقدامات دشمن یک تن شهید و ۸ تن نیز زخمی شدند.(۱)

۲

اجرای چندین عملیات اعم از مین گذاری، کمین و حمله به نیروهای خودی، زورگیری از مردم در مناطق سردشت، پیرانشهر، شمال غربی ارومیه، صائین دژ، نقده، سنندج و همچنین جذب ۴۷ تن از افراد ساواکی در جنوب غربی سلماس بخشی از عملکرد امروز گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق مختلف کردنشین بود.

در منطقه عمومی سردشت، یک اتوبوس حامل ۴۰ نفر از نیروهای سپاه و اهالی شهر اردبیل که برای بازدید از مناطق آزادشده در عملیات والفجر۴ عازم آن منطقه بودند بر روی مین رفت و منهدم شد. در این حادثه ۳ تن شهید و ۱۲ تن زخمی شدند.(۲)

در پیرانشهر نیز یک دستگاه خودروی شخصی براثر برخورد با مینی که افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب کار گذاشته بودند، منهدم شد و سرنشینان آن زخمی شدند.(۳)

در حادثه دیگری در منطقه سرو در شمال غربی ارومیه، عناصر حزب دمکرات کامیون یک راننده تبعه ترکیه را در حوالی پایگاه چمن ژاندارمری به آتش کشیدند. در این حادثه راننده خودرو آسیبی ندید.(۴)

در منطقه کوماسی در شمال سروآباد (شمال محور سنندج - مریوان) یکی از سربازان ژاندارمری در درگیری با افراد مسلح غیرقانونی به شهادت رسید.(۵)

در شمال غربی صائین دژ نیز عوامل مسلح غیرقانونی به افراد گشت شهری سپاه حمله کردند، اما با اقدام متقابل نیروهای خودی مهاجمان متواری شدند. در این حادثه یکی از نیروهای سپاه زخمی شد.(۶)

علاوه بر حوادث مذکور در نقده، ۴ تن از افراد مسلح حزب دمکرات کردستان وارد روستای آرنا شده و پس از اخاذی مبلغ ۲۰۰ هزار ریال از اهالی روستا و ربودن طلاهای یک تازه عروس آنجا را ترک کردند(۷)

در اقدامی دیگر افراد مسلح وابسته به گروه های ضدانقلاب با ورود به روستای موچش در جنوب شرقی سنندج، ضمن جمع آوری مقداری پول نقد تعدادی از اهالی روستا را با خود بردند، مهاجمان اظهار داشتند که آنها را به زودی برمی گردانند.(۸)

ص: ۷۳۹

۱- سند شماره ۲۸۹۱۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره کل سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۲۶/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۱۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره کل سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۲۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۰۸۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان،

۲۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۲۴۶۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیات جنوب، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۹۷۲۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از عملیات سپاه سردشت به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، منطقه۱۱، ۲۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۹۵۳۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (اطلاعات عملیات) به ستاد مرکزی سپاه (اطلاعات عملیات)، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۲۶۲۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۰۳۲۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه، ۲/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۱۱۳۷۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص۲۱؛ و- سند شماره ۹۵۴۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۹۹۸۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۶۴۴۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران صائین قلعه (طرح و برنامه عملیات) به سپاه پاسداران منطقه۱۱ (طرح و برنامه عملیات)، ۹/۹/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۳۹۷۲۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه نقده به اطلاعات منطقه۱۱، ۲۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۳۹۱۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲/۹/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۳۴۱۱۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

همچنین طبق گزارش ژاندارمری امروز ۴۷ تن از افراد ساواکی از مرز ترکیه در منطقه دریکان وارد ایران شده و ازطریق شپیران به اسپی دره در جنوب غربی سلماس رفته و به نیروهای صنار مامدی(۱) پیوسته اند.(۲)

۱

در عملیات نیروهای خودی در جنوب شرقی دیواندره و درگیری آنها با افراد حزب دمکرات کردستان در شمال غربی نقده، ۲ تن از افراد این حزب کشته و ۲ تن نیز دستگیر شدند. امروز همچنین ۴ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب خود را تسلیم کردند.

در عملیات نیروهای خودی برای پاک سازی روستای پشت تنگ واقع در جنوب شرقی دیواندره، ۲ تن از افراد تشکیلاتی حزب دمکرات که یکی از آنها فرمانده هیز دیواندره این حزب بود کشته شدند.(۳)

نیروهای سپاه نقده نیز در روستای دربند در ۱۳ کیلومتری شمال غربی این شهر، در یک درگیری محدود ۲ تن از اعضای اتحادیه جوانان حزب دمکرات را به همراه ۲ قبضه اسلحه کلاشینکف و مهمات آن دستگیر کردند. یکی از این افراد عضو کادر کوهستانی اتحادیه مزبور و فرد دوم محافظ وی بود.(۴)

از سوی دیگر، امروز نیز ۳ تن از افراد حزب دمکرات کردستان ایران و یک تن از وابستگان به سازمان کومه له در مناطق پیرانشهر، تکاب و باختران خود را به نیروهای سپاه تسلیم و درخواست امان نامه کردند. ۲ تن از این افراد که در پیرانشهر تسلیم شده اند از وجود اختلافات شدید میان مسئولان لک های (گروهان) حزب دمکرات در منطقه پیرانشهر خبر دادند. به گفته آنها، ۱۱ تن از افراد لک یک از آن منطقه فرار کرده و برخی از آنان نیز پیام داده اند که تمایل دارند خود را به نیروهای سپاه تسلیم کنند. همچنین در این منطقه فرمانده یکی از لک ها ۴۰ تن از افراد یک لک دیگر به همراه فرمانده آن لک را خلع سلاح کرده است(۵)

۲

درپی اظهارات حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در پایان جلسه اخیر شورای عالی دفاع درخصوص اهمیت اقتصادی منطقه آزادشده در عملیات والفجر۴،(۶)* رئیس جمهور عراق مدعی شد حملات ایران به درون خاک عراق با هدف دستیابی به منافع اقتصادی صورت می گیرد.

۱- صنار مامدی از خوانین بزرگ منطقه جنوب سلماس و از اعضای مرکزیت حزب دمکرات بود که بعدها به علت اختلاف مشربی و روشی از این حزب جدا شد و تقریباً به طور مستقل در منطقه به فعالیت علیه جمهوری اسلامی پرداخت.

۲- سند شماره ۹۵۳۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۵۰۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۹۹۸۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه نقده به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۷/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۳۹۱۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۵- سند شماره ۳۹۹۸۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات پیرانشهر به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۵/۸/۱۳۶۲؛

و- سند شماره ۳۹۹۷۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (طرح و عملیات) به ستاد سپاه پاسداران منطقه۱۱ (طرح و عملیات)، ۲۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۲۱۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد منطقه۷ به اطلاعات ستاد منطقه۱۱، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۶- * برای اطلاع از مشروح سخنان سخنگوی شورای عالی دفاع دراین باره به روزشمار ۲۱/۸/۱۳۶۲ مراجعه شود.

به گزارش رادیو بغداد، صدام حسین صبح امروز در جمع «گروهی دیگر از اهداکنندگان طلاجات و پول از اهالی استان دهوک» با اشاره به گفته های یک مقام بلندپایه ایران درمورد معادن موجود در منطقه پنجوین، دستیابی به این معادن را انگیزه عملیات اخیر ایران در این منطقه خواند و گفت: «پس حقیقت این است که می خواهند به زیان عراق توسعه طلبی کنند.» وی افزود: «ما دیگر برای تشریح عللی که به خاطر آن می جنگید خود را خسته نمی کنیم چون دشمن به نیابت ازطرف ما عللی که عراقی ها را وادار به نبرد، با این قهرمانی های بی نظیر می سازد توضیح می دهد.»(۱)

۱

فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با رئیس شورای عالی دفاع دیدار کرد.

ناخدا اسفندیار حسینی فرمانده نیروی دریایی ارتش، امروز به اتفاق جمعی از معاونان خود با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، ملاقات کرد. در این دیدار فرمانده و تعدادی از مسئولان نیروی دریایی «درباره عملکرد و پیشرفت های این نیرو و وضعیت آمادگی رزمی آن در مقابل هرگونه تهاجم بیگانگان در منطقه خلیج فارس و دریای عمان و همچنین فعالیت کارخانجات وابسته و اقدامات دیگر نیروی دریایی برای رسیدن به خودکفایی» گزارش دادند.

پس از آن، رئیس شورای عالی دفاع ضمن «اظهار رضایت از کارکرد مسئولان نیروی دریایی درزمینه مسائل مطرح شده، برای حرکت هرچه سریع تر نیروی دریایی به سوی خودکفایی فنی، تکنیکی و علمی راهنمایی های لازم را ارائه کرد.»(۲)

۲

نخست وزیر در بازدید از استان همدان در سخنانی به رویارویی کشور با قدرت های شرق و غرب، برخورداری از سیاست خارجی فعال و تأثیر آن بر حجم مبادلات بین المللی ایران پرداخت.

روزنامه کیهان دراین باره گزارش داد: میرحسین موسوی نخست وزیر، که امروز به منظور بازدید از استان همدان وارد پایگاه نوژه شده بود، پس از بازدید از اتاق جنگ این پایگاه در مراسم صبحگاه پرسنل و خلبانان این پایگاه اظهار کرد: «شما پایه های نظامی را استحکام می بخشید که به تنهایی امیدی برای همه ملت های محروم جهان به شمار می رود.» وی با اشاره به القائات رژیم صهیونیستی مبنی بر اقدام ایران به خرید اسلحه از این رژیم تأکید کرد: «بزرگ ترین توطئه ای که علیه ما چیده شده قبل از آنکه نظامی، سیاسی و اقتصادی باشد، یک توطئه تبلیغاتی است.»

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص۵۷، رادیو بغداد، ۲۶/۸/۱۳۶۲.
۲- روزنامه کیهان، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص۲.

نخست وزیر بـا بیـان اینکه سـعی می کنیم امنیت خود را در جهان امروز حفظ کنیم و فشارهای خود را بر قـدرت ها افزایش دهیم، گفت: «بعد از پیروزی انقلاب اسـلامی، تلاش فراوان شد تا این انقلاب را وابسـته به امریکا قلمداد کنند. اما تسـخیر سـفارت امریکا در تهران این توطئه را خنثی کرد. از سوی دیگر، اسـتکبار جهانی تبلیغ کرد که این انقلاب متمایل به شـرق است تا افکار عمومی مردم جهان مخـدوش شود؛ چراکه اگر امیـد پیروزی و آزادی در میان ملت ها به وجود بیایـد دیگر قـدرت های بزرگ در زمین نمی توانند بمانند و برای غرب فرقی نمی کنـد که اگر نتوانست ایران را در کام خود فرو برد، تبلیغ کند که سـیاست ایران درجهت شـرق است.» وی افزود: «ما ریشه های حزب توده را برکنـدیم و در سـخت ترین شـرایط که مشـغول جنگی بی رحم و در محاصـره اقتصـادی کامـل قرار داشتیم در مقابل تمامی توطئه ها ایستادیم. مقاومت ما نفوذ پیام انقلاب را می توانست کامل تر کند.»

نخست وزیر در ادامه بازدید از شهر همدان با علما و روحانیون این استان دیدار و درباره مسائل جاری کشور و استان به بحث و تبادل نظر پرداخت. وی سـپس در دیـدار با مسـئولان و مدیران کل ادارات دولتی و نهادهای انقلابی و اعضای خانواده های شـهدای همدان درزمینه سیاست خارجی کشور گفت: «ارتباط ما با جهان خارج سازمان یافته تر از گذشـته است و بر کلیه موانعی که بر سر راه سیاست خارجی ما وجود داشت غلبه پیـدا کرده ایم. سـیاست خارجی ما پس از پیروزی انقلاب در یک حالت انفعالی به سـر می برد و حتی به جایی رسـیده بود که مـا در سـطح جهان بیش از ۸ سـفیر نـداشتیم و باتوجه به تبلیغات خارجی علیه انقلاب، شـما تصور کنید که چه وضـعیتی پیش می آیـد. از سوی دیگر لیبرال هـا و گروهـک هـا هم در داخـل کشور به این مسـئله دامن می زدنـد. اما انقلاب اسـلامی با هیـچ کـدام از این گرایش ها سر سازش نداشت.»

نخست وزیر یادآور شـد: «ما امروز با انتخاب نیروهای متعهـد و کارآمد در سـطح جهان و سـفارتخانه ها، سـیاست خارجی مان را فعال تر کرده و در اکـثر کشورهـای خـارجی دارای نماینـدگی هـای سیاسـی هسـتیم و حجم مبادلاـت مـا در وضـعیت مطلوبی قرار گرفته و امروز نزدیـک به ۲۳ میلیـارد دلاـر حجم مبادلاـت بین المللی مـاست و از این اهرم درجهت روابـط خودمـان به عنوان سـلاحی قوی اسـتفاده می کنیم.»

موسوی دربـاره وضـعیت اقتصـادی کشور نیز گفت: «مـا در ابتـدا دراثر سوء مـدیریت و کمبود ارز، همچنین محاصـره اقتصـادی کامل در آسـتانه فلـج اقتصـادی قرار داشتیم و تمـام این موانع، کشور را مصـادف با یک خطر جـدی می کرد، اما درحال حاضـر با چنین مسـئله ای مواجه نیستیم و گزارش اقتصادی که ازسوی بانک مرکزی ارائه شده حاکی از ۱۴/۰ افزایش تولید بوده است.» وی خاطرنشان کرد: «ما در کنار این مسئله باتوجه به مسئله جنگ که بیش از سه سال است

ادامه دارد به یک وضعیت اقتصادی مطلوبی دست یافته ایم. ... در اواخر سال ۶۰، منابع ارزی ما به پایین ترین نقطه خود رسیده بود، اما به خاطر حضور مردم در صحنه و ارزش های والای آنها دچار دلهره و اضطراب نشدیم و باتوجه به مسئله جنگ و محاصره اقتصادی، دولت برنامه هایی را درجهت عدم وابستگی و نیاز کمتر به نفت تدارک دید.» وی همچنین افزود: «در ادامه سیاست خارجی خود با چندین کشور افریقایی روابط تجاری و بازرگانی برقرار کرده ایم و امروز جمهوری اسلامی در میان کشورهای جهان از اعتبار بالایی برخوردار است و کشورها بر حقانیت شعارهای ما پی برده اند.»

گزارش کیهان همچنین حاکی است نخست وزیر در گفت وگویی با اشاره به بمباران شهرستان نهاوند توسط جنگنده های عراق گفت: «ملت ما از ایستادگی و استقامت مردم نهاوند آگاه است.» وی همچنین در اجتماع مردم نهاوند ضمن اینکه «این گونه خشونت های دشمن را طبیعی» خواند، تأکید کرد: «جمهوری اسلامی ایران در حساس ترین زمان و استراتژیک ترین مناطق جهان، بزرگ ترین لطمات را بر پیکر شیطان بزرگ وارد کرده است.»(۱)

۱

آیت الله منتظری تأکید کرد عوامل رژیم عراق به شایعات درباره تجزیه عراق به مناطق سنی و شیعه نشین در آینده، انحلال ارتش عراق و اشغال قسمت هایی از خاک این کشور توسط نیروهای ایران دامن می زنند.

به نوشته روزنامه کیهان، آیت الله منتظری در جمع اعضای کمیته فرهنگی - سیاسی اسرای عراقی و حجت الاسلام حکیم سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، گفت: «آقایان توجه دارند که به کار قابل توجهی مشغول اند، زیرا برادرانی که اکنون اسیر شده اند و در دست شما می باشند ازطرفی همگی مسلمان اند و باید در برخوردها کاملاً دقت شود مبادا حالت انتقام داشته باشد. زیرا آنها اغفال شدگانی هستند که قطعاً متوجه خیانت رژیم بعثی صهیونیستی صدام به ملت مسلمان عراق شده اند و از طرفی دیگر باید با تبلیغ صحیح روی آنان و افشای خیانت صدام مزدور و دارودسته اش آنان را برای خدمت در ارتش عراق پس از سقوط صدام آماده کرد.»

آیت الله منتظری درمورد شایعه تجزیه عراق در آینده به مناطق سنی و شیعه نشین و کرد و عرب نشین تأکید کرد: «مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق و سایر مسئولین مربوطه باید این حقیقت را به ملت مسلمان و مظلوم عراق اعلام کنند که آنها هرگز تجزیه کشور عراق را به مناطق کردنشین و شیعه نشین که اخیراً ازطرف عمال صدام زمزمه آن بر سر زبان ها افتاده تحمل نخواهند کرد.» وی همچنین با اشاره به شایعه انحلال ارتش عراق افزود: «ارتش مسلمان عراق

۱- همان.

هم به این حقیقت توجه کنند که مجاهدین عراقی هرگز نمی خواهند ارتش عراق را منحل کنند، بلکه هدف آنها نجات ارتش و ملت عراق از چنگال طاغوتی همچون صدام است. آنها ان شاءالله پس از پیروزی انقلاب اسلامی در عراق و سقوط صدام ارتش عراق را تقویت کرده و در راه مبارزه با اسرائیل با آنان همکاری های همه جانبه خواهند نمود.»

آیت الله منتظری در ادامه سخنان خود با رد هرگونه احتمال اشغال قسمت هایی از خاک عراق توسط نیروهای مسلح ایران گفت: «رزمندگان اسلام امروز به منظور نجات ملت مظلوم عراق از شر طاغوت با تمام توان خود از مجاهدین عراقی که درحال جنگ با رژیم فاسد و کافر صدام هستند حمایت می کنند و آنها حتی به یک وجب از کشور عراق نه نیازی دارند و نه طمعی، زیرا کشور خودشان ازنظر اراضی و ثروت های خداداده بحمدالله غنی است و نیازی به کشور دیگری ندارند، بلکه این حمایت، یک وظیفه اسلامی و انسانی است که ازطرف اسلام برعهده رزمندگان ما محول شده است.»(۱)

۱

مقامات عراقی همچنان به تهدید خود مبنی بر استفاده از جنگنده های سوپراتاندارد علیه ایران ادامه می دهند.

نعیم حداد رئیس مجلس ملی عراق، درمورد به کارگیری هواپیماهای سوپراتاندارد در جنگ گفت: «عراق سلاح را برای این منظور خریداری می کند که از آن برای دفاع از خود استفاده کند و به خاطر علاقه مندی به منافع خود و خلق های ایران این سلاح را با دوراندیشی به کار می گیرد.» وی در گفت وگویی با شماره امروز روزنامه مصری الاهرام تأکید کرد: «شدت یافتن جنگ ازسوی ایران ممکن است باعث دخالت ابرقدرت ها شود.» حداد مدعی شد عراق درعین حال «از صلح و تلاش های صلح آمیز جهت یافتن یک راه حل صلح آمیز برای جنگ همچنان پشتیبانی خواهد کرد.» وی افزود: «درصورتی که ایران تهدیدهای خود را مبنی بر جلوگیری از کشتیرانی در تنگه هرمز عملی سازد، این حق مسلم عراق است که آزادی کشتیرانی در خلیج [فارس] را تضمین کند.»(۲)

۲

وزیر انرژی امریکا گفت واشنگتن بسته شدن تنگه هرمز را تحمل نخواهد کرد.

رونالد هادل وزیر انرژی امریکا، که در راه عزیمت به امارات عربی متحده در قطر توقف داشت، این مطلب را از قول رئیس جمهوری امریکا اعلام و تأکید کرد: «این تنگه به عنوان یک

۱- همان، ص۲۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص۱۰، قاهره - خبرگزاری خلیج، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

راه نفتی برای اروپای غربی، ژاپن و همچنین امریکا از اهمیت برخوردار است.» وزیر انرژی امریکا قرار است از عربستان و الجزایر نیز دیدن کند.(۱) پیش تر رادیو امریکا ضمن اشاره به آغاز سفر منطقه ای هادل برای گفت وگو درباره مسائل مربوط به انرژی و نفت، اعلام کرده بود که وی در بدو ورود به قطر پیام کتبی رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا را به شیخ خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر، تحویل داده است.(۲)

۱

پس از مذاکرات بدون نتیجه کارگروه تعیین راهبرد درازمدت اوپک برای هماهنگی اعضا درزمینه قیمت نفت و سهمیه تولید که دیروز در لندن خاتمه یافت، روزنامه گاردین نوشت: «ایران تهدید کرد که سهمیه تولید نفت اعضای اوپک را که مورد توافق اعضا قرار گرفته است، رعایت نخواهد کرد. معاون وزارت نفت ایران گفت ایران تولید نفت خود را تا میزان ۳ میلیون و ۲۰۰ هزار بشکه در روز افزایش خواهد داد، مگر اینکه عربستان سعودی تولید خود را تا میزان ۵ میلیون بشکه در روز که سهمیه تعیین شده این کشور است پایین بیاورد.»

به گزارش رادیو لندن، گاردین سپس با اشاره به اختلاف اصلی در میان اعضای اوپک افزود: «کشورهای حوزه خلیج فارس و دبیرخانه اوپک از استراتژی افزایش تقاضا و پایین نگاه داشتن قیمت های نفت حمایت کرده اند، درحالی که ایران پیشنهادش این است که بر قیمت نفت افزوده و مقدار تولید آن کاسته شود.»(۳)

۲

درپی اظهارات شب گذشته رئیس جمهور فرانسه درمورد کمک های نظامی این کشور به عراق، روزنامه لیبراسیون در مقاله ای با عنوان "شرط بندی فرانسه روی عراق" به قلم جوزه گارسون نوشت: «میتران چندی پیش در سخنانی معنای حمایت فرانسه از عراق را به اختصار این گونه بیان کرد: ما مایل نیستیم عراق شکست بخورد، تعادل هزارساله بین دنیای عرب و دنیای فارس را باید مطلقاً حفظ کرد.» نویسنده این مقاله همچنین با اشاره به اینکه «سوسیالیست ها فقط ادامه دهندگان سیاست حمایت از عراق از زمان نخست وزیری ژاک شیراک هستند»، اضافه کرد: «از این زمان، پاریس همچنان به تقویت حمایت خود از رژیم بعثی بغداد ادامه داده و از جایی که بغداد طی سال های ۸۱ و ۸۲ (۱۳۶۱ - ۱۳۵۹) حدود ۲۸ میلیارد فرانک سلاح و به همین میزان نیز تجهیزات غیرنظامی خریداری کرده است، منافع اقتصادی واقعی برای فرانسه در بردارد.»

۱- همان، ص۲۴، ابوظبی - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۸/۱۳۶۲، ص۴، رادیو امریکا، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص۲۱، رادیو لندن، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

لیبراسیون در ادامه از قول کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، درباره تعهد سیاسی این کشور به عراق آورده است: «کشورهای عربی از ما خواسته اند از عراق حمایت کنیم تا ایرانیان آن چنان حرکت هایی مانند حرکت های بسیاری که طی تاریخ صورت گرفته به سوی غرب آغاز نکنند.» براین اساس نویسنده مقاله عراق را "آخرین مانع" دربرابر تأثیرات سیاسی ایران بر ثبات منطقه خوانده و درعین حال افزوده است: «بااین حال، پاریس ریسک های عظیمی را [دررابطه با عراق] تقبل کرده است. حتی اگر این جنگ به صدام حسین امکان داده باشد که اتحاد ملی را در اطراف خود بازسازد، اما رژیمش ابداً مصون نیست. اغتشاش شیعیان در جنوب، جنگ چریکی اکراد در شمال، ناراضیان موجود در بطن حزب بعث، تلاش برای کودتا، شایعاتی درباره دستگیری ها در ارتش، فعالیت گروه های مخالف ... ازجمله عناصری است که شرط بندی فرانسه روی عراق را به شدت به مخاطره می اندازد، به طوری که پاریس از مدت ها پیش می کوشد روابط خود با ایران را وخیم جلوه ندهد.»(۱)

در همین حال درمورد سیاست فرانسه در جنگ ایران و عراق نشریه المجله (چاپ لندن) نیز در مقاله ای به قلم امیر طاهری آورده است: «فرانسه امیدوار است که عراق از جنگنده های سوپراتاندارد در درجه نخست به عنوان اهرم فشار علیه ایران و نه به عنوان وسیله ای جهت یکسره کردن جنگ استفاده نماید.» این نشریه با استناد به اظهارات "منابع فرانسوی مطلع" افزوده است: «فرانسه از عراق خواسته که چند مورد ذیل را مراعات کند: اولاً، بهره برداری از جنگنده های جدید، قبل از فرارسیدن نیمه ماه آینده صورت نگیرد. ثانیاً، بهره برداری مگر بعد از دادن هشدار و اعطای مهلت کافی و طولانی به ایران انجام نشود. ثالثاً، از جنگنده ها برای بمباران هدف های غیرایرانی به هیچ وجه استفاده نشود و این بدان معنی است که کشتی های نفتی خارجی هرگز در معرض بمباران قرار نخواهد گرفت.»

المجله درعین حال یادآور شد: «فرانسه تنها به تجهیز عراق به هواپیماهای سوپراتاندارد اکتفا نکرده بلکه از چند روز قبل یک پل هوایی بین فرانسه و عراق جهت انتقال تجهیزات و ابزارآلات جنگی مختلف به عراق برقرار کرده است و دراین میان محافل مطلع در پاریس تأکید کردند که فرانسه در این اواخر ۴۰۰ کارشناس و مستشار را به عراق اعزام کرده است.»(۲)

۱

منطقه بعلبک یک روز پس از حمله هواپیماهای اسرائیلی، هدف حملات هواپیماهای سوپراتاندارد نیروی هوایی فرانسه قرار گرفت. رادیو امریکا در گزارشی گفت: «هواپیماهای فرانسوی پادگان شبه نظامیان شیعه هوادار رژیم جمهوری اسلامی را در دره بقاع بمباران کردند. تنها چند ساعت

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۴ و ۱۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

پیش از این حمله فرانسوا میتران رئیس جمهوری فرانسه، گفت انفجار ستاد نظامی فرانسه در بیروت بدون مجازات نخواهد ماند. وزارت دفاع فرانسه جزئیات حمله امروز را اعلام نکرد، اما به گفته سخنگوی وزارت دفاع فرانسه این حمله برای جلوگیری از عملیات تازه تروریست ها علیه نیروهای فرانسوی در لبنان صورت گرفته است. در حمله امروز، هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی که از عرشه ناو هواپیمابر کلمانسو برخاسته بودند، به کار گرفته شدند. صدای فالانژیست های لبنان اعلام کرد که ۱۴ فروند هواپیما در بمباران پادگان شیخ عبدالله در حومه بعلبک دست اندرکار بودند. گفته می شود این پادگان ها متعلق به همان گروه شبه نظامی هوادار رژیم جمهوری اسلامی است که اردوگاه هایش دیروز مورد حمله ۴ فروند هواپیمای اسرائیلی قرار گرفت.»(۱)

به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس از بیروت، ۶ ساعت پس از حمله هوایی فرانسه به بعلبک، یکی از مواضع این کشور در نزدیکی های منطقه شیعه نشین بیروت هدف حملات موشکی و بمب های دستی و سلاح های اتوماتیک قرار گرفت.(۲)

از سوی دیگر، درپی حمله روز گذشته هواپیماهای اسرائیلی، یهودا بن میر معاون وزیر امور خارجه رژیم صهیونیستی، امروز در مصاحبه با رادیو اسرائیل تأکید کرد: «حمله هوایی به دو پایگاه امل اسلامی در دره بقاع یک اقدام اسرائیلی بود که تصمیم به انجام آن ازسوی رژیم صهیونیستی به تنهایی صورت گرفته بود.» خبرگزاری یونایتدپرس همچنین به نقل از یکی دیگر از مقامات اسرائیل با اشاره به سکوت دنیای عرب در واکنش به حملات هوایی مزبور گفت: «ما معتقدیم که این مسئله درک می شود که باید به متعصبین مذهبی که مسئول حملات اخیر بودند حمله متقابل کرد و به همین جهت طبیعی به نظر می رسد که هیچ گونه محکومیتی ازسوی کشورهای عربی صورت نگرفت. این [سازمان امل اسلامی]، سازمان بسیار خطرناکی است و هرچه بیشتر تضعیف شود ما نیز به همان نسبت راحت تر خواهیم بود.»

رادیو امریکا نیز در گزارشی ضمن اشاره به اظهارات سخنگوی دولت ریگان دراین مورد که حمله رژیم اسرائیل در لبنان «بدون هماهنگی و یا آگاهی امریکا صورت گرفته است»، به نقل از یک مقام وزارت امور خارجه امریکا گفت: «اگر اسرائیلی ها واقعاً به پایگاه های کسانی حمله کرده اند که موجب کشتار تفنگ داران امریکایی شده اند، بنابراین نیاز امریکا به دست زدن به اقدامات تلافی جویانه کمتر خواهد شد.» در همین حال، رادیو اسرائیل به نقل از خبرنگار سیاسی خود گفت: «عملیات دیروز نیروی هوایی این کشور علیه پایگاه های خرابکاری در ناحیه بعلبک لبنان در حین انجام و قبل از انتشار رسمی از رادیو به اطلاع مقامات امریکایی رسید.» این رادیو اضافه کرد: «درعین حال مقامات امریکایی می کوشند تا شریک در این عملیاتِ اسرائیل معرفی نگردند.»(۳)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، رادیو امریکا، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص۲۴.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، صص ۳۱ - ۲۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

بـااین حـال، روزنـامه فرانسوی لومـاتن امروز حمله هواپیماهـای اسـرائیلی را نتیجه همکـاری اطلاعاتی امریکا و رژیم صـهیونیستی دانست. لوماتن دراین باره نوشت: «ضـمن تبادل اطلاعات بین اورشـلیم و واشـنگتن طی دو هفته، نیروی هوایی اسـرائیل و سازمان اطلاعاتی نظامی اسـرائیل جزئیـات دقیق این دو اردوگـاه را دراختیـار امریکـایی ها قرار داده بودنـد، اما همین که اسـرائیل احساس کرد که واشـنگتن اقـدام نخواهد کرد به خلبانان اسـرائیلی دسـتور داده شد حمله کنند.» این روزنامه در ادامه انگیزه حمله را «ملاحظات صـرفاً اسرائیلی» در واکنش به حملات هر روزه علیه اسـرائیلی ها در جنوب لبنان عنوان کرد. در همین حال، لیبراسیون دیگر روزنامه فرانسوی اعلام کرد: «از نقطه نظر مردم عادی اورشـلیم حمله دیروز اسـرائیل علیه شیعیان هوادار ایران حاکی از این است که اسرائیل به تنهایی، اما با تأیید ضمنی کشورهای غرب کـار آنهـا را در لبنـان انجام می دهـد و این بهایی است که اسـرائیل بایـد در ازای کمک های نظامی، اقتصادی امریکا به این کشور بپردازد.»(۱)

امروز همچنین رادیو بی بی سی در گزارشی به نقل از رابرت هیوز خبرنگار روزنامه تایمز (چاپ لندن) ضمن اشاره به تلفات حمله هوایی رژیم اشـغالگر قـدس به بعلبک (حداقل ۳۰ کشـته و ۷۵ مجروح) گفت: گروه هـای شـیعه ای که هـدف حمله هواپیماهـای اسـرائیلی قرار گرفتنـد «احتمالاًـ حمله اسـرائیل را صـرفاً مرحله دیگری از مبارزه خود علیه نفوذ غرب در لبنان تلقی می کننـد و از آنجا که این حمله کار امریکا یا کار اسرائیل است سرنوشت این واقعه به نفع نیروهای چندملیتی حافظ صلح در بیروت تمام نخواهد شد.»(۲)

۱

به رغم اظهـارات مکرر برخی مقامـات مصـر درمورد کمـک های تسـلیحاتی این کشور به عراق، وزیر مشاور در امور خارجه مصـر امروز مدعی شد این کمک ها صرفاً اقتصادی است.

پطروس غالی در مصاحبه با شـماره امروز مجله الحوادث ضـمن بیان این مطلب اعلام کرد تعدادی اسـلحه به عراق فروخته شده است. وی درمورد حضور سربازان مصری در ارتش عراق اظهار بی اطلاعی کرد.

پطروس غالی تعداد مصـریان مقیم عراق را ۱ الی ۱ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر اعلام کرد و افزود: «ممکن است شـماری از این افراد داوطلبانه در ارتش عراق وارد شـده باشـند.» وی همچنین در بخش دیگری از این مصـاحبه گفت: «بر لزوم پایـان مسالمت آمیز جنگ ایران و عراق تأکید می کنیم و امیدواریم تلاش های متعددی که ازطریق سازمان ملل و اولاف پالمه و کنفرانس اسـلامی یا از راه های دیگر مبذول می شـود حـداقل بـه برقراری آتش بس منتهی شـود تـا بـه مرحله مـذاکرات و راه حـل مسـالمت آمیز برای دو کشـور هم جـوار در این منطقه برسیم.»(۳)

ص: ۷۴۸

۱- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش های ویژه، شـماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص۱۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسـلامی، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، صص ۴۳ - ۴۲، رادیو بی بی سی، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

امروز گزارش هـای مربوط به درگیری جـاری میـان گروه هـای فلسـطینی در شـمال لبنـان، از افزایش فشارهای سیاسـی بر سوریه حکایت داشت. به گزارش خبرگزاری آلمان غربی، مجلس اروپا سوریه را به دلیل موضعش در درگیری میان گروه های فلسطینی در لبنان محکوم کرد و «خواستار همبستگی جهانی با فلسطینیان شد.» بنا به این گزارش، «این مجلس در قطعنامه ای توسط جناح سوسیالیست از دولت های جـامعه اروپـا خـواست اقـدامی فـوری در حمـایت از تلاـش هـای میـانجیگری جهـت حـل ایـن بحران در خاورمیـانه [غرب آسـیا] به عمل آورد.»(۱)

همچنین خـبرگزاری فرانسه در گزارشـی اعلاـم کرد: ابراهیم سـوس نماینـده سازمـان آزادی بخش فلسـطین، در گفت وگو بـا شـبکه دوم تلویزیون فرانسه گفت: «شوروی فشار زیادی بر سوریه جهت پایان دادن به نبردها در طرابلس واقع در شمال لبنان وارد آورده، اما از انتشار این امر خودداری می نماید.»(۲)

ص: ۷۴۹

۱- همان، ص۳۴، استراسبورگ - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۳۴، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۲۶/۸/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ جمعه ۲۷ آبان ۱۳۶۲ ۱۲ صفر ۱۴۰۴ ۱۸ نوامبر ۱۹۸۳

۱

درپی توافقات روز گذشته فرماندهان درباره زمان اجرای مرحله چهارم عملیات والفجر۴، امروز عزیز جعفری و سرهنگ امیربیگی فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه، در نشست مشترکی درباره ساعت قطعی شروع عملیات به توافق رسیدند. بدین ترتیب زمان شروع مرحله چهارم عملیات والفجر۴ در منطقه عمومی کانی مانگا و جنوب پنجوین ساعت ۲۱:۳۰ روز ۲۸ آبان ۱۳۶۲ تعیین شد.

در این مرحله از عملیات، لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، لشکر۵ نصر و تیپ ۳۳ المهدی(عج) با ۲ گردان از سپاه و ۳ تیپ (تیپ ۱، ۲ و ۳ لشکر۲۸ کردستان) به همراه ۵ گردان از ارتش در سه سازمان رزم باعنوان قرارگاه های تاکتیکی حمزه۲، حمزه۳ و حمزه۴ بدین شرح وارد عمل می شوند:

- قرارگاه تاکتیکی حمزه۲: در منطقه کانی مانگا با هدف تصرف ارتفاعات ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ و یال های غربی این دو ارتفاع و همچنین یال های غربی شاخ تارچر (ارتفاع ۱۶۸۰ و ۱۷۴۰) و با شرکت ۹ گردان از لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و یک گردان از تیپ ۳ لشکر۲۸ کردستان تلاش خواهند کرد.

- قرارگاه تاکتیکی حمزه۳: با ۳ گردان از لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و یک گردان از لشکر ۲۳ نوهد و یک گردان از تیپ ۲ لشکر۲۸ کردستان در منطقه غرب کانی مانگا برای تصرف حدفاصل دره میانه تا کلز و نیمه های غرب جاده وارد عمل خواهند شد.

- قرارگاه تاکتیکی حمزه۴: در شرق ارتفاع کانی مانگا برای تصرف یال های شرقی ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ و تسلط به تنگه روکان و تصرف قله اصلی سنگ معدن (۱۸۳۰) و یال غربی این ارتفاع (شاخ کن شوکت) که بر تنگه روکان تسلط دارد وارد عمل خواهد شد. یگان های تحت امر این قرارگاه نیز عبارت اند از لشکر۵ نصر با ۹ گردان و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان با ۳ گردان.(۱)

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، ص۱۲۴؛ و- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۶۳ - ۵۷؛ و- سند شماره ۲۹۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، ۲۰/۸/۱۳۶۲ تا ۵/۹/۱۳۶۲، صص ۱۱ - ۷.

۱

در آستانه اجرای مرحله چهارم عملیات والفجر۴، علی فدوی مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه در نامه ای به قرارگاه خاتم الانبیاء سپاه، اقدامات مهندسی دشمن درزمینه ایجاد استحکامات و موانع برای بازداشتن نیروهای ایرانی از دستیابی به اهداف مورد نظر را تشریح کرد. در این نامه ضمن اشاره به جدیت و تلاش دشمن در ایجاد انواع استحکامات و موانع، مناطقی که ارتش عراق به آنها توجه ویژه ای داشته، ذکر شده است.

در این نامه آمده است: با به پایان رسیدن مرحله سوم عملیات والفجر۴ و سردرگمی و ازهم پاشیدگی که دشمن بعد از این مرحله پیدا کرد و باتوجه به وقفه ای که در ادامه عملیات پیدا شد، دشمن فرصت منظم کردن نیروهایش، پیداکردن خود و استقرار نیروهای جایگزین و سازماندهی نیروهایش را یافت و از همه مهم تر با بسیج مهندسی رزمی سپاه ۱، ۲، ۳ و همچنین مهندسی رزمی های لشکرهای ۴ و ۷ شروع به ایجاد استحکامات (میدان مین، سیم خاردار، کانال آتش و...) کرد که تاکنون به طور متوسط ۶۰٪ از این استحکامات مخصوصاً در نقاط حساسی که دشمن احتمال حمله ما را از آنجا می داده، تمام شده است. در این مدت تأکید اکید دشمن فقط و فقط بر ایجاد این استحکامات بوده است و توانسته بر روی ارتفاعات ۱۹۰۴، ۱۹۰۰، یال غربی ارتفاع ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ جناح غربی جاده نالپاریز به دره میانه، دهانه تنگه روکان و از تنگه روکان تا ارتفاع ۱۸۳۰ و در ادامه آن تا سنگ معدن استحکاماتش را ایجاد کند.

همچنین دشمن با شناخت راه های وصولی احتمالی نیروهای خودی توانست با نصب کمین در این معابر راه ها را مسدود کند. دشمن حساسیت خود را علاوه بر مناطق قبلی (ارتفاع کانی مانگا، محور دره میانه، نالپاریز و ارتفاعات ۱۸۳۰ و سنگ معدن) به محور توتمان و چاله سبز نیز افزایش داده و در این قسمت نیز هوشیار است.

تغییراتی که در ترتیب نیروی دشمن نسبت به قبل به وجود آمده، عبارت است از: تیپ ۴۱۲ و تیپ ۱۸، نیروی کماندویی الحمزه و العباس. محل استقرار تیپ ۴۱۲ نامعلوم و محل استقرار تیپ ۱۸ در ارتفاع پیروزی (ارتفاع سورن) به طرف جاده پنجوین - سیدصادق می باشد که این تیپ درپیروزی (ارتفاع شمالی سورن) مستقر می باشد.(۱)

۲

هواپیماهای عراقی امروز در خلیج فارس عملیاتی علیه سکوی نفتی نوروز اجرا کردند. همچنین در جریان چند واقعه دیگر در نقاط مختلف کشور تلفاتی به نیروهای نظامی و افراد عادی وارد آمد.

در ساعت ۱۰:۳۰ امروز در خلیج فارس یک فروند هواپیمای عراقی تأسیسات سکوی نفتی نوروز را با راکت و تیربار هدف قرار داد. براثر این حمله، به یک محل فرود بالگرد و یک منبع

۱- سند شماره ۲۰۹۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) به قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

آب خسارت های جزیی وارد شد، اما تلفات جانی و آتش سوزی به بار نیامد.(۱)

دراین حال، فرماندهی کل نیروهای مسلح عراقی در اطلاعیه ای اغراق آمیز از انهدام یک هدف دریایی خبر داد و مدعی شد: «یک اسکادران از جنگنده های جسور ما در ساعت ۱۰ صبح به یک هدف دریایی مهم دشمن در شمال شرقی خلیج عرب [فارس] حمله کردند و هدف مزبور را هدف آتش دقیق و مؤثر خود قرار دادند که درنتیجه آن ستون دود و آتش ناشی از انهدام هدف دریایی دشمن در فضای منطقه مشاهده می شود.»(۲)

همچنین در منطقه تنگاب قصرشیرین، یک گروه گشتی سپاه هنگام اجرای مأموریت هدف گلوله خمپاره انداز های دشمن واقع شد و ۳ تن از افراد آن شهید و ۴ تن نیز زخمی شدند.(۳)

در ارتفاعات اطراف کوهدشت هم، ۲ کودک براثر انفجار یک بمب خوشه ای به جای مانده از بمباران های قبلی این منطقه به شهادت رسیدند.(۴)

در همین حال، در ادامه گلوله باران شهر آبادان، امروز نیز ۳ مغازه و قسمتی از یک بیمارستان در این شهر آسیب دید. این اقدام دشمن تلفات جانی در بر نداشت.

علاوه براین، امروز و دو روز گذشته، ۲۰ تن از افراد عراقی از مرزهای غربی وارد ایران شده و اسکان یافته اند. بخشی از این افراد شامل ۱۱ تن از اکراد مسلح عراق و خانواده هایشان می باشد که از مرز مریوان وارد ایران شده و به نیروهای شاخه ۲ و ۳ حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) در مریوان پیوسته اند. تعدادی دیگر از این افراد هم که درخواست پناهندگی کرده اند از اهالی سلیمانیه، بغداد و خانقین هستند.(۵)

۱

شهادت یک غیرنظامی در سلماس، درگیری بین نیروهای خودی و افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در جنوب غربی تکاب، منطقه سردشت، بانه، کامیاران، نوسود، زورگیری این افراد از مردم و دستگیری یکی از افراد مهم نفوذی حزب دمکرات در سپاه، از مهم ترین وقایع روز جاری در مناطق کردنشین غرب و شمال غرب کشور است.

عناصر حزب دمکرات کردستان ساعت ۸ امروز با حمله به قریه نورگل در جنوب شرقی سلماس، یکی از اهالی این روستا را که کارگر معدن بود به شهادت رساندند. درباره علت و چگونگی حادثه خبری در دست نیست.(۶)

در جنوب غربی تکاب، عناصر مسلح غیرقانونی به نیروهای یگان جندالله در نزدیکی روستای بالش بلاغ حمله کردند که با مقابله نیروهای خودی تعدادی از آنان کشته یا زخمی شدند(۷)

در منطقه سردشت نیز نیروهای تأمین پایگاه شهید کفاش در ساعت ۱۷ هنگام بازگشت به

۱- سند شماره ۹۲۶۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی سپاه پاسداران به ستاد مرکزی (واحد طرح و عملیات یگان دریایی)، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص۱، بخش عربی رادیو بغداد، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص۴.

۴- سند شماره ۹۵۴۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی منطقه۷ به مرکز فرماندهی (ستاد مرکزی)، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۶- سند شماره ۱۱۳۷۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۲، ص۱؛ و- سند شماره ۴۳۹۱۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲/۹/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۱۱۳۱۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش ویژه اطلاعاتی سپاه پاسداران، شماره ۸۷، ۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۰۳۲۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه، ۲/۹/۱۳۶۲.

محل استقرار خود مورد حمله قرار گرفتند، ولی با هوشیاری توانستند مهاجمان را سرکوب کنند. در این حادثه ۲ تن از افراد ضدانقلاب کشته شدند و از افراد خودی نیز یک تن زخمی شد.(۱)

در منطقه عمومی بانه، نیروهای تیپ ۲ لشکر۲۸ کردستان در محور اشترآباد - ولی آباد درحال هدایت یک تانکر آب به یکی از مقرهای این لشکر بودند که به کمین افراد مسلح غیرقانونی افتادند و براثر درگیری، یک تن از سرنشینان تانکر زخمی و یک تن دیگر گروگان گرفته شد.(۲)

در حادثه دیگری در منطقه گاوشان در شمال کامیاران، عناصر مسلح ضدانقلاب علیه نیروهای ژاندارمری کمین زدند و یکی از نیروهای خودی را زخمی کردند.(۳)علاوه براین در همین منطقه ۲۰ تن از افراد مسلح وارد روستای کوانه شده و پس از جمع آوری مواد غذایی، آنجا را ترک کردند.(۴)

در همین حال، در یکی از محورهای جبهه نوسود، عده ای از افراد حزب دمکرات کردستان ایران و نیروهای جیش الشعبی عراق با حمایت یک فروند بالگرد عراقی قصد نفوذ به خطوط نیروهای خودی را داشتند که با آتش رزمندگان مواجه شده و به مواضع خود برگشتند.(۵)

از سوی دیگر امروز ستاد منطقه ۱۱ سپاه در نامه ای به واحد حفاظت اطلاعات ستاد مرکزی سپاه اعلام کرد یکی از افراد نفوذی حزب دمکرات که با فریب کاری بیش از سه سال در برخی سطوح عملیاتی سپاه فعالیت داشته است، شناسایی و دستگیر شده و در ارتباط با وی ۴۰ نفر دیگر نیز دستگیر شدند ستاد منطقه۱۱ سپاه باتوجه به آگاهی این افراد از اطلاعات امنیتی و حفاظتی، از واحد حفاظت اطلاعات خواسته است به دلیل احتمال حضور دیگر افراد نفوذی مرتبط با دستگیرشدگان در پایگاه ها و مقرهای نظامی، ترتیباتی اتخاذ کند تا این افراد هرچه سریع تر مورد بازجویی قرار گرفته و اطلاعات مورد نیاز از آنان کسب شود. در این نامه اضافه شده است: حزب دمکرات و سازمان کومه له تصمیم داشتند با همکاری این افراد نفوذی به کلیه پایگاه های موجود در اطراف سنندج حمله و آنها را ساقط کنند، اما باتوجه به دستگیری این افراد طرح مذکور ناکام مانده و فقط سه پایگاه مورد حمله قرار گرفتند.(۶)

۱

در چارچوب طرح های نظامی ایران، وزیر دفاع از ادامه سلسله عملیات های والفجر و کسب پیروزی های جدید ظرف یک ماه آینده خبر داد.

سرهنگ سلیمی وزیر دفاع، امروز در جمع هزاران نفر از مردم بابل در مراسم نمازجمعه این شهر گفت: «امروز کران تا کران جبهه ۹۰۰ کیلومتری و تمام نقاط استراتژیک و حساس در دست رزمندگان قدرتمند اسلام است و درهر زمان و از هر نقطه و با هر حجم آتش و یا هر

۱- سند شماره ۳۹۹۸۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا، ۲۷/۸/۱۳۶۲.
۲- سند شماره ۲۰۹۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه، شماره ۲۳، ۲۸/۸/۱۳۶۲.
۳- سند شماره ۳۴۱۰۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۲۸/۸/۱۳۶۲.
۴- سند شماره ۳۳۹۵۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۸/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۲۳۶۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات قرارگاه نجف به فرماندهی قرارگاه نجف، ۱/۹/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۹۹۷۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه۱۱ (اطلاعات حفاظت) به ستاد مرکزی (اطلاعات حفاظت)، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

آرایشی قادر هستند مأموریت خود را دنبال کنند.» وی افزود: «قدرت و دید تیر رزمندگان اسلام، قدرت جابه جایی و ابتکار عملیات را از دشمن گرفته است. عملیات پیروزمند والفجر یکی پس از دیگری دشمن را گیج و سردرگم کرده است.»

وزیر دفاع همچنین اظهار کرد: «یکی از مواهب این جنگ شناخت همسایگان بود. ما به کشورهای سواحل جنوبی خلیج فارس می گوییم به صلاح شما نیست که در اواخر زندگی پلید صدام با او همکاری نمایید.» سرهنگ سلیمی درمورد قرارگرفتن شهرهای عراق در تیررس توپخانه ایران افزود: «الآن شهر سلیمانیه و دیگر شهرهای عراق در تیررس کامل آتش توپخانه رزمندگان ما است، ولی ما معتقدیم نباید آن کاری را که صدام با شهرهای ما می کند ما هم [با شهرهای عراق] انجام بدهیم. اگر صدام و فرماندهان ارتش او مردم بی گناه و مناطق مسکونی را بمباران می کنند به این جهت است که ابتکار عملیات از دستشان در رفته است.» وی در ادامه تأکید کرد: «بمباران شهرها ندانم کاری فرماندهان بغداد است. این ذلت پنتاگون است. این سربه زیری و نگون بختی ژنرال های شرق و غرب است که به او طرح می دهند و برای اجرای این طرح لوازم و جنگ افزار در اختیارش می گذارند.»

سلیمی همچنین خاطرنشان کرد: «صدامی که در چند روز اول جنگ به دستور اربابانش می خواست با فتح خوزستان در رادیو اهواز سخنرانی کند و کنفرانس سران عرب را در سوسنگرد برگزار نماید، الآن در چنان تنگنایی قرار گرفته که برای بقای خود به طرف هر قدرتی دست دراز می کند.» وزیر دفاع در پایان اعلام کرد: «من در اینجا این نوید را می دهم که ظرف کمتر از یک ماه آینده، خبر پیروزی های درخشان تری به شما برسد. چون طرح شورای عالی دفاع و دستور رهبری پیگیری این والفجرهاست.»(۱)

۱

وزیر اطلاعات عراق با ادعای اینکه ارتش عراق از زمان آغاز جنگ قوی تر شده است، اذعان کرد نیروهای نظامی ایران در حملات اخیر (والفجر۴) از حمایت کردهای مخالف دولت عراق برخوردار بودند.

خبرگزاری رویتر ضمن انتشار گفته های لطیف نصیف جاسم وزیر اطلاعات عراق در جمع گروهی از خبرنگاران خارجی، به توصیف اوضاع داخلی عراق و اقدامات احتمالی این کشور در ادامه جنگ پرداخت. بر پایه این گزارش، نصیف جاسم گفت: «ارتش ما از زمان آغاز جنگ قوی تر شده است. ما اکنون از هواپیماهای بیشتری برخوردار هستیم و ارتش ما درحال حاضر روحیه بهتری دارد و تجربیات بیشتری کسب کرده است.» رویتر سپس با اشاره به خودداری مقامات عراق

۱- روزنامه کیهان، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۱.

از اعلام رقم تلفات این کشور در جنگ افزود: «منابع غربی اظهار می دارنـد تلفات عراق همچنان رو به افزایش است. به گفته همین منابع، این جنگ حداقل ۵۰ هزار کشته، دو برابر این تعـداد زخمی و حدود ۷۰ هزار اسیر که توسط ایران نگاهـداری می شود برای عراق در بر داشته است.»

در ادامه گزارش رویتر آمـده است: «صـدام حسـین احتمالاً به منظور نشان دادن این مسئله که موقعیتش همچنان با ثبات است، واحـدهای ویژه گارد ریاست جمهوری را به منظور مقابله با تهاجم ایران به منطقه ای در ۳۰۰ کیلومتری شمال شرقی بغداد اعزام کرد.»

رویتر سـپس با اشاره به سخنان وزیر اطلاعات عراق مبنی بر اینکه «ایرانیان امید داشتند شهر کوچک پنجوین را متصرف شوند و با حمایت از رزمندگان کُرد مخالف با دولت بغداد در آنجا یک جمهوری اسـلامی تشـکیل دهند»، به نقل از منابع دیپلماتیک در بغداد اضافه کرده است: «کُردهای مزبور همچنان به عنوان یک عامل عمده آزاردهنده مقامات عراقی محسوب می شود.»

رویتر در پایان گزارش خود افزود: وزیر اطلاعات عراق با بیان اینکه «کشورش بسـیار صـبور است، از قدرت نظامی و اقتصادی کافی برای جنگیـدن نیز برخوردار است و هنوز غـایت قـدرتش را در این جنـگ به مرحله عمـل در نیـاورده است»، تأکیـد کرد: «کشورش عملاً امید صلح در این جنگ را تا زمانی که [امام] خمینی بر ایران حکومت می کند از دست داده است. ... بغداد مطمئن است هر کسی که جانشین وی در تهران شود، جنگ را خاتمه می دهد.»(۱)

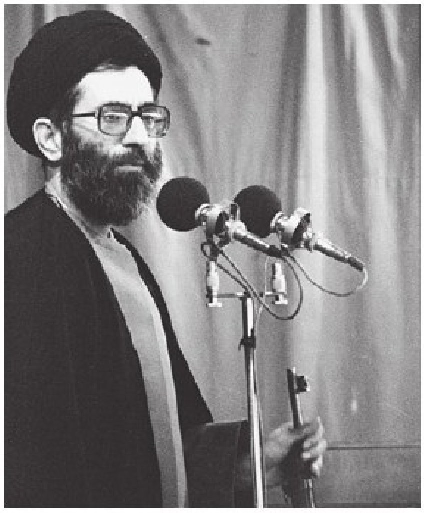
۱

رئیس جمهور در نمازجمعه این هفته تهران به تشریح مردمی بودن انقلاب اسلامی و آثار حضور مردم در عرصه های مختلف؛ ازجمله در جبهه های جنگ، دستاوردهای عملیات والفجر۴ و بمباران بعلبک لبنان پرداخت.

آیت الله خـامنه ای رئیس جمهور و امـام جمعه تهران، در خطبه دوم نماز به ماهیت مردمی انقلاب و نظام جمهوری اسـلامی اشاره کرده و اظهار داشت: «پس از پیروزی انقلاب اسـلامی، جهت گیری مردمی یک خط اصـلی در تشـکیلات موجود جمهوری اسلامی شد. مردم از روزهای اول پیروزی با تشـکیل کمیته های انقلاب طعم حفاظت از انقلاب را چشـیدند و جوانان، نوجوانان و پیرهای کشورمان هسته های مقـاومت تشـکیل دادنـد.» امـام جمعه تهران افزود: «در همه بخش هـا تکیه عمـده انقلاب به طرف مردم بوده است. سـپاه پاسـداران، جهاد سازنـدگی، بنیاد مسـکن و بنیاد مستضـعفان همه کارهایی است که با ابتکار و فرمان امام به وجود آمـده که تکیه گاه مردمی داشـته است. مردم هم به صـحنه آمدنـد تا این جمهوری با همه ارکانش به دست مردم باشـد. مردم هم تاکنون حافظ آن بوده و هسـتند و همان طورکه امام فرموده اند مادامی که مردم در صحنه انقلاب هستند هیچ خطری آن را تهدید نمی کند.»

۱- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۴۴ ، ۲۸/۸/۱۳۶۲، صـص ۴ - ۲، بغـداد - خبرگزاری رویـتر، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

رئیس جمهور در ادامه با اشاره به گزارش های دریافتی از تأثیر انقلاب بر افکار و احساسات ملت های دیگر افزود: «هنگامی که اعلام شد نشت چاه شماره ۳ نوروز توسط کارگران و متخصصین ایرانی مهار شده است، باوجود اینکه خبرگزاری های امپریالیستی و بعضی رجال سیاسی سعی در انکار یا مخفی نگه داشتن آن داشتند، مردم تحت ستم دنیا از این عمل خوشحال شده بودند. در این زمان یک زن تهیدست هندی با اهدای مقداری روپیه هندی که به ایران فرستاده بود، از صنعتگران نفت خواسته بود که با این پول شیرینی خریده و موفقیت خود را جشن بگیرند.»

آیت‌الله خامنه‌ای در خطبه‌های نمازجمعه تأکید کرد جهت‌گیری مردمی یک خط اصلی در تشکیلات موجود جمهوری اسلامی است.

آیت الله خامنه ای سپس در مقایسه برخورداری جمهوری اسلامی از پشتوانه مردمی با تلاش رژیم عراق برای جلب حمایت مردم این کشور گفت: «رژیم جبار عراق نهایت سعی خود را کرد تا مردم مسلمان عراق را در مقابل جمهوری اسلامی ایران قرار دهد. رژیم عراق وقتی متوجه شد که نیروهای نظامی عراق کفایت رویارویی با رزمندگان اسلام را ندارند، با کمک گیری از موضوع قومیت عربی و دفاع از سرزمین عراق هم نتوانست مردم را به جبهه ها بیاورد، لذا دست به رشوه دادن زد و به خانواده های کشته شدگان سکه های طلا هدیه کرد، اما این راه هم مؤثر واقع نشد، زیرا گروهی از خانواده های کشته شدگان سکه های خود را به جمهوری اسلامی هدیه کردند.»

رئیس شورای عالی دفاع ضمن تأکید بر نقش نیروی مردم به عنوان تکیه گاه جمهوری اسلامی ایران گفت: «روزهایی که نیروهای مردم در جبهه ها حضور کامل نداشتند و ما مجبور بودیم تنها با استفاده از نیروهای منظم به جنگ بپردازیم، ناکامی های زیادی داشتیم، اما با حضور یکپارچه مردم در جبهه ها این مشکل حل شد. ما حضور این عده را گره گشای جبهه های جنگ می دانیم. مادامی که مردم خود را صاحب و مالک جبهه ها می دانند و جبهه ها متکی به آنان است، هیچ نیرویی نخواهد توانست ما را به عقب نشینی مجبور کند.»

آیت الله خامنه ای در ادامه سخنان خود درخصوص پیروزی های اخیر در عملیات والفجر۴ یادآور شد: «در عملیات والفجر۴ توانستیم راه تغذیه ضدانقلاب را که قصد داشتند در مناطق کردنشین وضع جبهه ها و پشت جبهه را نابسامان کنند، سد کرده و آنان را متلاشی کنیم. امروز

ضـدانقلاب قـدرت تماس با آن طرف مرز را از دست داده است. امید است به کلی شـر این ظالمان را از سـر ملت مظلوم کردسـتان کوتاه کنیم و ریشه های نفاق و کفر را به کلی بخشکانیم.»

رئیس جمهـور در بخش دیگری از خطبه دوم نمـازجمعه تهران به حملات هـوایی رژیم صـهیونیستی و فرانسه در لبنـان پرداخت و گفت: «پس از انفجـار مقر فرمانـدهی تفنـگ داران امریکایی و فرانسوی در لبنان، امریکا و فرانسه تهدیـد خود را به بـدترین شـکل ممکن عملی سـاخته و بـااینکه بخش عظیمی از سـرزمین مردم لبنـان زیر چکمـه هـای دشـمن اسـت و در قسـمتی از آن فالانژیست هـای نژادپرسـت و انحصـارطلب به آنـان ظلم می کننـد، در بخشـی دیگر هواپیماهای بیگانه مناطق مسـکونی را بمباران کردنـد و مردم بی گناه را به خاک و خون کشـیدند. ما از این حادثه ابراز تأسف می کنیم و به مردم لبنان تسـلیت می گوییم و به آنهایی که توانسـته اند دشـمن را این چنین به خشم بیاورند، تبریک می گوییم.»(۱)

۱

درحـالی کـه وزیر بازرگـانی عراق امروز برای شـرکت در جلسـات کمیتـه مشـترک عراق و ژاپـن راهی توکیـو شـد، مقامـات ژاپنی اظهارنظرهای متفاوتی را درباره احتمال انسداد تنگه هرمز ازسوی ایران مطرح کردند.

خبرگزاری عراق ضـمن اعلام خبر سفر حسن علی وزیر بازرگانی عراق به ژاپن، به نقل از وی افزود: در جلسات کمیته مشترک دو کشور بر «گسـترش همکـاری درزمینـه انتقـال تکنولـوژی ژاپن به عراق و افزایش آمـوزش تکنیکی عراقی هـا توسـط ژاپن تأکیـد می شـود.» این گزارش یادآور شـد: «کمیته مشترک مزبور درپی امضای یک موافقت نامه همکاری تکنیکی، علمی، تجاری و اقتصادی بین ژاپن و عراق در سال ۱۹۷۴ تشکیل شده است.»

همچنین خبرگزاری رویـتر اشـاره کرد شـینتارو آبه وزیر امور خـارجه ژاپن، مـاه اوت گذشـته، ضـمن دیـدار از عراق، موافقت نـامه ای را درزمینه تمدید وام ۵/۱ میلیارد دلاری به بغـداد برای مـدت پنج سال امضا کرد. این وام بخش اسـتفاده نشده از ۲ میلیارد دلار وام ژاپن را تشـکیل می دهـد که ابتدا در سال ۱۹۷۴ دراختیـار عراق قرار گرفت و سـپس در سـال ۱۹۷۷ تجدیـد شـد. بر پـایه این گزارش، یک مقام سفارت ژاپن در بغداد گفت: «خرید نفت خام حدود ۹۸ درصد واردات ژاپن از عراق را تشکیل می دهد.»(۲)

در همین حـال، خبرگزاری آلمـان غربی از توکیو گزارش داد: «سوسوکو اونو وزیر صـنایع و تجارت بین المللی ژاپن، امروز برای نخستین بار نگرانی رسـمی دولت متبوعش را از احتمال مسدودشدن تنگه هرمز توسط ایران اعلام کرد.» وی در سـخنانی خطاب به اجلاس وزرای ژاپن درمورد انرژی، دراین باره توضیح داد: «امکان بمباران ترمینال نفتی ایران در جزیره خارک

۱- روزنامه کیهان، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۱ مکرر.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۹، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۲۷/۸/۱۳۶۲

توسط عراق وجود دارد و اگر چنین حادثه ای رخ دهد ایران با بستن تنگه هرمز آن را تلافی خواهد کرد.» اونو همچنین گفت: «عراق که اقتصادش به واسطه جنگ به سختی ضربه دیده است، سعی دارد با تضعیف اقتصاد ایران این کشور را به قبول آتش بس مجبور سازد.»(۱)

باوجوداین، وزیر امور خارجه ژاپن امروز در جلسه کابینه این کشور ترجیح داد که درمورد جنگ ایران و عراق با احتیاط اظهارنظر کند. به گزارش خبرگزاری کیودو، شینتارو آبه در این جلسه گفت: «ژاپن معتقد است بمباران تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک توسط عراق و همچنین بستن تنگه هرمز به عنوان یک اقدام تلافی جویانه از سوی ایران بعید به نظر می رسد.» وی درعین حال با بیان اینکه «به منظور اجتناب از تشدید درگیری، توکیو به تلاش های دیپلماتیک خود ادامه خواهد داد»، افزود: «ما نمی دانیم چه اتفاقی رخ خواهد داد.» آبه همچنین خاطرنشان کرد: «ژاپن باید برای متنوع کردن منابع تأمین نفت خود تلاش کند و در وابستگی شدید به نفت وارداتی ازطریق تنگه هرمز اصلاحاتی به عمل آورد. این واردات درحال حاضر ۶۰ درصد از واردات نفتی ژاپن را تشکیل می دهند.»(۲)

۱

در عملیات هماهنگ کمیته های انقلاب اسلامی، دادستانی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، تشکیلات شهری و جنگلی سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در استان های گیلان و مازندران از هم پاشیده شد. به گزارش روزنامه کیهان، سپاه پاسداران در اطلاعیه خود دراین باره آورده است: «در این ضربه که هماهنگ با عملیات[های] پیروزمندانه والفجر۲ و ۴ انجام گرفت، ضمن کشته و دستگیرشدن تعداد بسیاری از اعضا و هواداران تشکیلات شهری و جنگلی در استان گیلان و مازندران، تعدادی بی سیم اهدایی اربابان غربی آنان به همراه انواع مهمات و اسلحه سبک و همچنین اسناد درون گروهی، که حاکی از توطئه های شیطانی ابرقدرت ها و نوکران داخلی شان می باشد، به دست آمد که کلیه توطئه های ابرجنایتکاران با عنایت خداوند متعال و حضور امت حزب الله نقش بر آب شده و خواهد شد.» اطلاعیه مذکور افزوده است: «اطلاعات تکمیلی و شرح ضربات وارده متعاقباً به اطلاع امت اسلام خواهد رسید.»(۳)

۲

حملات دو روز گذشته هواپیماهای رژیم صهیونیستی و فرانسه به منطقه بعلبک در شرق لبنان، انعکاس گسترده ای در رسانه های گروهی جهان داشت. دراین بین یک مقام امریکایی اعلام کرد چنانچه حملات اخیر پایگاه های "خرابکاران" را به طور کامل از بین نبرده باشد امریکا نیز وارد عمل خواهد شد.

رادیو بی بی سی امروز گزارش داد: «نخستین گزارش های رسیده از منطقه بعلبک حاکی از آن

۱- همان، ص۱۰، توکیو - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۷/۸/۱۳۶۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص۲، توکیو - خبرگزاری کیودو، ۲۸/۸/۱۳۶۲.
۳- روزنامه کیهان، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص۱۳.

است که درنتیجه حمله دیروز عصر جنگنده های فرانسوی به هدف هایی در آن منطقه، ۳۵ [تن] کشته و ۱۵۰ نفر زخمی شده است.» این رادیو افزود: «این حمله انتقامی واکنش های متفاوتی را در لبنان به دنبال آورده است. حمله دو روز پیش جت های اسرائیلی به مواضع مسلمانان شیعه در دره بقاع برای مردم بیروت غیرمنتظره بود، اما درعین حال گمان می شد که اسرائیل به تنهایی دست به این حمله نزده است.» به گفته خبرنگار بی بی سی، حمله هواپیماهای فرانسوی «بیش از حمله اسرائیلی ها مردم را حیرت زده کرده و این شایعه که امریکا هم احتمالاً درپی تلافی بمب گذاری اخیر در بیروت است، بیش ازپیش بر سر زبان ها افتاده است.»(۱)

دیوید گالاس خبرنگار رادیو امریکا نیز در گزارشی گفت: «وزارت امور خارجه امریکا از حمله دیروز هواپیماهای فرانسه به پایگاه شبه نظامیان شیعه در شرق لبنان نه ستایش کرد و نه انتقاد. بااین حال، سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا گفت این کشور پیشاپیش از تصمیم فرانسه برای حمله به پایگاهی که گفته می شود مقر تروریست هاست آگاه شده بود. جان هیوز گفت ایالات متحده امریکا ازطریق نیروهای چندملیتی مستقر در لبنان - که علاوه بر فرانسه و امریکا، انگلستان و ایتالیا نیز در آن نیروها عضویت دارند - از تصمیم فرانسه باخبر شد.» طبق این گزارش، سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا از پاسخ به این سؤال که آیا امریکا نیز رأساً به حملات انتقامی در لبنان دست خواهد زد یا خیر، خودداری کرد.(۲) بااین حال، رادیو اسرائیل به نقل از یک مقام بلندپایه امریکایی گفت: «اگر اسرائیل و فرانسه موفق نشده باشند پایگاه های خرابکاران را در بعلبک لبنان به طور کامل ویران کنند، ایالات متحده نیز این مراکز را مورد حمله قرار خواهد داد.»(۳)

رادیو امریکا همچنین در گزارش دیگری به مطالب چند روزنامه پرتیراژ امریکا درباره حمله اخیر رژیم صهیونیستی به لبنان پرداخت. به نوشته روزنامه نیویورک تایمز، «این نخستین باری بود که حمله هوایی اسرائیل مستقیماً و به ویژه علیه شیعیان لبنانی صورت می گرفت. تقریباً تمامی حمله های گذشته اسرائیل متوجه چریک های فلسطینی و سوری ها بود.» روزنامه وال استریت ژورنال نیز نوشت: «سوریه بی درنگ به حمله اسرائیل پاسخ نداد، احتمالاً به این دلیل که دستش در جبهه های نظامی و سیاسی پر است.» همچنین روزنامه واشنگتن پست یادآور شد: «علاوه بر گروه امل اسلامی موسوی یک گروه افراطی شیعه دیگر به نام حزب الله نیز در اردوگاه ها پایگاه دارد که رهبران آن نیز از حمله های اخیر به قرارگاه های سربازان امریکایی، فرانسوی و اسرائیلی ابراز خشنودی کردند.»(۴)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰، رادیو بی بی سی، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۶ - ۱۴، رادیو امریکا، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص۹، رادیو اسرائیل، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۱۶، رادیو امریکا، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

امروز واکنش های مختلفی دربرابر عملیات نیروهای هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه در لبنان صورت گرفت. خبرگزاری فرانسه دراین باره اعلام کرد: شیخ محمدمهدی شمس الدین معاون شورای عالی شیعیان لبنان، در بیانیه ای مطبوعاتی ضمن آنکه حمله هواپیماهای فرانسوی را به شدت محکوم کرد «از فرانسه خواست تا دلایل این کار را برای افکار عمومی افشا کند.» از سوی دیگر، وی تأکید کرد رژیم صهیونیستی «عامل هرگونه اعمال تروریستی است و فرانسه به نقشه خطرناکی کشیده شده که درخور نقشش در لبنان و اصول حقوق بین المللی نیست.»(۱) رادیو امریکا نیز گزارش داد: حسین موسوی رهبر گروه امل اسلامی در یک نشست مطبوعاتی در بعلبک تهدید کرد که حملات جدیدی ازسوی این گروه انجام خواهد شد.(۲)

از سوی دیگر، اتحاد شوروی نیز به طور غیرمستقیم حمله فرانسه به بقاع را محکوم کرد. گزارش خبرگزاری فرانسه از مسکو به نقل از خبرگزاری تاس حاکی است: «خبرگزاری رسمی شوروی درواقع مطالب روزنامه لبنانی النیدا را منتشر کرد که نوشته است عمل وحشیانه هواپیماهای فرانسه در لبنان نشانگر ادامه جریان استراتژی تهاجمی امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] توسط فرانسه می باشد.» تاس همچنین به نقل از همین روزنامه افزود: «عملیات هواپیماهای فرانسوی، جنایت های ارتش اسرائیل را که تحت شعار مزورانه "لزوم دفاع از خود" صورت گرفته است، یادآوری می کند.»(۳)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز از رم گزارش داد: جولیا آندرئوتی وزیر امور خارجه ایتالیا، در دیدار با هیئت ۹ نفره فرانسوی به ریاست میتران رئیس جمهوری این کشور - که در دومین روز مذاکرات خود با مقامات ایتالیایی در ونیز به سر می برد - ضمن محکوم کردن حمله هوایی فرانسه گفت: «ایتالیا در شرایط کنونی با هرگونه عمل خشونت بار در لبنان مخالف است.»(۴) به گزارش رادیو اسرائیل، روزنامه ایتالیایی کوریره دلاسرا ضمن درج این مطلب که «درحال حاضر یک عدم هماهنگی بین کشورهای شرکت کننده در نیروی چندملیتی لبنان وجود دارد»، افزوده است بمباران بعلبک «هنگامی انجام پذیرفت که رئیس جمهوری فرانسه با نخست وزیر ایتالیا در ونیز ملاقات می کرد، بدون آنکه دولت ایتالیا هیچ گونه اطلاع قبلی از عملیات فرانسه در لبنان کسب کرده باشد.(۵)

در همین حال، کمال حسن علی وزیر امور خارجه مصر، در واکنش احتیاط آمیزی به خبرگزاری رسمی قاهره گفت: «مصر با هر نوع عملیات انتقام جویانه که تنها موجب تشدید بحران خواهد گردید، مخالف است.» وی افزود مصر قبلاً به دولت ریگان توصیه کرده است «از انتقام جویی صرف نظر کند و پایگاه های خرابکاران را مورد حمله قرار ندهد.»(۶)

ص: ۷۶۱

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو امریکا، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص۶، مسکو - خبرگزاری فرانسه، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۸، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص ۲۲، رادیو اسرائیل، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۶- همان، ص۹، رادیو اسرائیل، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس، لوسرواتور نشریه واتیکان نیز در سرمقاله امروز خود از عملیات انتقام جویانه فرانسه در لبنان انتقاد کرد. در این سرمقاله گفته شده «تهاجم سوپراتاندارد‌های فرانسوی به یک پایگاه ایرانی در نزدیکی بعلبک، فرانسه را به وضعیتی معارض با نقش حفاظت از صلح کشانده است.» لوسرواتور خاطرنشان کرد: «صلح نیازمند به گشودن باب گفت و گو است؛ یعنی تنها راهی که جهان کنونی بیمار و واقع بر لبه پرتگاه بی انتهای ناامیدی را نجات می دهد.»(۱)

دراین بین، جناح های داخلی فرانسه واکنش های متفاوتی به اقدام جنگنده های این کشور در بمباران منطقه بعلبک لبنان نشان دادند. رادیو بی بی سی در گزارشی دراین باره گفت: «راست گرایان مخالف دولت از این اقدام پشتیبانی کردند و میشل دبره نخست وزیر پیشین فرانسه از حزب گلیست، اظهار امیدواری کرد که این اقدام مانع از عملیات تروریستی جدید علیه نیروهای فرانسوی شود، اما کمونیست ها و عده دیگری که عمدتاً چپ گرا هستند ابراز نگرانی کرده اند که این اقدام ممکن است در لبنان، فرانسویان را با خشونت های شدیدتری مواجه کند. روزنامه اومانیته ارگان حزب کمونیست نوشت دولت فرانسه مسئول حفظ امنیت سربازان فرانسوی است، ولی این مسئولیت نمی تواند انجام حمله هوایی را توجیه کند.» بی بی سی در پایان این گزارش نتیجه گرفت: «به این ترتیب یک بار دیگر سیاست خارجی میتران مورد حمایت راست گرایان قرار گرفت، ولی متحدان خود او یعنی چپ گرایان با آن مخالفت کردند.»(۲)

۱

هم زمان با آغاز به کار اجلاس کمیته جنبش غیرمتعهدها برای مسئله فلسطین، یک مقام بلندپایه الفتح خواستار تشکیل اجلاس فوق العاده سران عرب برای پایان دادن به مناقشه میان جناح های فلسطینی شد.

به گزارش رادیو امریکا، ایندیرا گاندی نخست وزیر هند، امروز در آغاز اجلاس دوروزه کمیته جنبش غیرمتعهدها برای مسئله فلسطین خواستار اعلام آتش بس فوری بین گروه های درحال جنگ فلسطینی در لبنان شد. گاندی گفت: «بحران سازمان آزادی بخش فلسطین هشداردهنده و خطرناک است.» وی افزود: «جنبش غیرمتعهد ها از نبرد سازمان آزادی بخش فلسطین در راه دستیابی به یک کشور مستقل فلسطینی کاملاً حمایت می کند.»(۳)

در همین حال، خبرگزاری فرانسه از تونس گزارش داد: ابوایاد عضو کمیته الفتح، امروز از فهد پادشاه عربستان درخواست کرد «سران کشورهای عرب را برای یک اجلاس فوق العاده

ص: ۷۶۲

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۳۳، رادیو بی بی سی، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، رادیو امریکا، ۲۷/۸/۱۳۶۲.

فراخوانـد تـا اقـدامی جهت جلوگیری از خونریزی و تجزیه صـفوف اعراب در لبنـان به عمـل آورنـد.» بر پایه این گزارش، «عربسـتان یک اجلاس سـران عرب را که قرار بود در این مـاه در ریـاض برگزار شود، به علت اختلاـف اعراب بر سـر منـاقشه عرفـات با سوریه به مـدت نامعینی به تعویق انداخت.»(۱) این درحالی است که خبرگزاری یونایتدپرس از رم گزارش داد تعدادی از دانشـجویان فلسـطینی امروز «در اعتراض به عدم حمایت دولت های عرب» از عرفات، دفتر اتحادیه عرب در رم را به اشغال خود درآوردند(۲)

از سوی دیگر، گزارش کیهـان حـاکی است امروز فلسـطینی های وفادار به یاسر عرفات اعلام کردنـد که نیمه شب گذشـته پس از جنگی شدیـد اردوگـاه بـداوی واقع در نزدیکی طرابلس را بـازپس گرفتنـد. بااین حال صـدای گلوله باران در این اردوگاه همچنان به گوش می رسد. شورشیان فلسطینی مخالف عرفات همچنین بخش هایی از شهر طرابلس را که نیروهای هوادار عرفات در آن پناه گرفته بودند، گلوله باران کردنـد. این گزارش اضافه کرده است: «رهبران طرابلس که نگران تبدیل این شـهر به میدان جنگ هسـتند از عرفات خواسـته اند که این شهر را ترک کند، لیکن وی درخواست آنها را رد کرد.»(۳)

ص: ۷۶۳

۱- روزنامه کیهان، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص۲۴.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه

۳- روزنامه کیهان، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص۲۴.

روزشمار جنگ شنبه ۲۸ آبان ۱۳۶۲ ۱۳ صفر ۱۴۰۴ ۱۹ نوامبر ۱۹۸۳

۱

از بامداد امروز و در ساعات باقیمانده تا شروع مرحله چهارم عملیات والفجر۴، یگان های شرکت کننده در عملیات بر شدت فعالیت های خود افزوده و برای رفع کمبودها، انجام هماهنگی های لازم و آماده سازی مقدمات اجرای عملیات در تلاش بودند. در عقبه های منطقه عملیاتی نیز آمدوشد جریان داشت.

هم زمان با فعالیت یگان ها، فرماندهان قرارگاه خاتم و قرارگاه مقدم حمزه نیز برای کنترل و بررسی آخرین اقدامات برخی یگان ها به مقر فرماندهی آنها رفتند. سیدرحیم صفوی و محمد باقری با حضور در مقر فرماندهی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) در غیاب فرماندهی و جانشین لشکر که درحال سرکشی به واحدهای مختلف لشکر بودند، با یکی از مسئولان اطلاعاتی و عملیاتی این یگان درباره آخرین وضعیت آمادگی نیروها گفت وگو کردند. عضو واحد اطلاعات - عملیات لشکر۲۷حضرت رسول(ص) ضمن بیان توضیحاتی درباره وضعیت لشکر و چگونگی طرح ریزی حرکت و عبور نیروها از خط به سمت هدف گفت: کلیه نیروها بجز یک گردان پای کار هستند و در یکی از محورها دشمن دید دارد، ولی چاره ای نیست و به بچه ها گفته شده با احتیاط و با توکل به خدا بدون درگیری از کمین های دشمن عبور کنند. بااین حال اگر دشمن آنها را دید و درگیر شد، با قدرت درگیر شوند و عبور کنند. وی در ادامه افزود: ان شاءالله ارتفاع ۱۹۰۴ را تا ۸۰ درصد تأمین می کنیم، ولی به تصرف ارتفاع ۱۹۰۰ و الحاق با لشکر۵ نصر (در جناح چپ) اطمینانی نیست.

سیدرحیم صفوی و محمد باقری در ادامه به مقر فرماندهی لشکر۵ نصر و قرارگاه تاکتیکی حمزه رفتند. عزیز جعفری فرمانده قرارگاه مقدم حمزه نیز به مقر تاکتیکی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) رفت و با ولی الله چراغچی معاون طرح و عملیات لشکر۵ نصر، درباره طرح مانور کلی یگان و همچنین مأموریت گردان ها و احتمال الحاق با جناح چپ (لشکر۵ نصر) گفت وگو کرد.(۱)

ساعاتی قبل از شروع عملیات، سیدرحیم صفوی و سرهنگ موسوی قویدل درباره چگونگی اقدام قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ (لشکر۱۴ امام حسین(ع) و تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه) به جمع بندی رسیدند؛ طبق

۱- سند شماره ۲۹۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، ۲۰/۸/۱۳۶۲ تا ۵/۹/۱۳۶۲، ص۱۸؛ و- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص۶۴.

طرح قرار بود این قرارگاه تاکتیکی در شرق ارتفاع سنگ معدن (۱۸۳۰) وارد عمل شود و ضمن درگیرکردن دشمن یک ارتفاع از سنگ معدن را به تصرف درآورد، ولی به علت آنکه ارتش نتوانست نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) را از خط پدافندی محور چوارتا و بادانه آزاد کند، این مأموریت به تیپ۲ لشکر ۲۱ حمزه واگذار شد. البته باتوجه به کمبود توان (یک گردان منها) از آنان خواسته شد عملیات استقراری انجام ندهند و فقط در حد تظاهر به تک و عملیات ایذائی اقدام کنند.(۱)

در همین حال و در ساعات باقیمانده تا شروع عملیات، احمد عزیزی قائم مقام وزیر امور خارجه، به قرارگاه فرماندهی آمد و سیدرحیم صفوی کلیاتی از اجرای عملیات در سه مرحله قبلی و اهداف درنظر گرفته شده برای مرحله چهارم را برای وی شرح داد.(۲)-(۳)

۱

هم زمان با تغییر و تحولات جبهه خودی در منطقه عملیاتی والفجر۴ و تصمیم گیری درباره نحوه طراحی مانور، جابه جایی و تقویت نیروها و... ، در جبهه دشمن نیز تغییراتی درزمینه تقویت نیرو، ایجاد استحکامات و... رخ داد. به نوشته راوی قرارگاه خاتم، دشمن در فراغت چندروزه ناشی از فاصله میان اجرای مرحله سوم و چهارم عملیات، تا حدی خود را در منطقه بازیافته است و واحدهای آسیب دیده را از منطقه خارج و برای بازسازی به منطقه غرب سیدصادق انتقال داده است و نیروهای جدیدی را وارد منطقه کرده است؛ ازجمله به تیپ۳۹ از لشکر۷ و تیپ ۷۱۰ دستور داده است به سمت منطقه عملیاتی والفجر۴ حرکت کنند.

عراق همچنین در این مدت سازماندهی جدیدی را در منطقه عملیاتی اعمال و منطقه را بین سه لشکر تقسیم کرده است؛ براین اساس به لشکر۳۲ که حفاظت از سلیمانیه را برعهده داشت، مأموریت پدافند محور چوارتا را نیز واگذار کرده است. پدافند غرب کانی مانگا از بادانه تا نالپاریز را هم برعهده لشکر۷ گذاشته و لشکر۴ را نیز عهده دار پدافند نالپاریز تا سورن و بانی بنوک کرده است.

همچنین گزارش واحد اطلاعات قرارگاه خاتم حاکی است نحوه آرایش تیپ های عراقی در مناطق عملیاتی بدین شرح می باشد:

در شرق چوارتا، تیپ های ۵۰۴، ۶۰۱ و ۱۰۵ پیاده به اضافه یک گردان کماندویی.

۱- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، محسن رخصت طلب، ۲۸/۸/۱۳۶۲ تا ۱/۹/۱۳۶۲، ص۱۲.

۲- عزیزی در این بازدید ضمن بیان کلیاتی از وضعیت سیاسی منطقه، مطالبی را درباره بمباران اخیر بعلبک و پادگان لبنان توسط هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی بیان کرد و افزود: آنها از چند روز قبل قصد داشتند این دو پادگان را بمباران کنند، ولی به علت ابری بودن هوا این امر میسر نشد و اتفاقاً در این چند روزی که هوا ابری بود نیروهای سپاه در پادگان درحال آموزش دادن نیروهای لبنانی بودند، وقتی دوره آموزش تمام می شود و نیروها به مرخصی می روند هوا صاف می شود که پس از آن هواپیماهای اسرائیلی و در فردای آن روز هواپیماهای فرانسوی آن دو نقطه را بمباران می کنند و ازاین رو تلفات واردشده اندک بود. (سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راویان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۹/۸/۱۳۶۲ تا ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص۶۵)

۳- سند شماره ۲۹۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۶۵.

در دره میانه، تیپ های ۳۶، ۹۵ و ۵۰۲ پیاده.

در ارتفاعات ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰، یک گردان از تیپ۹۶، یک گردان از تیپ۶۶ نیروی مخصوص و یک گردان از تیپ۶۸ نیروی مخصوص به اضافه یک گردان کماندویی.

در تنگه روکان و سنگ معدن تیپ۲۹ پیاده از لشکر۴.

در ارتفاعات زله، سنگ معدن و کله قندی، تیپ۴۹ از لشکر ۱۱ و ۲ گردان کماندویی.

در ارتفاعات سورن، تیپ۴۲۴ پیاده و تیپ۴۲۸.

در توتمان تیپ۹۶ پیاده.

در منطقه بانی بنوک تا سیدصادق، تیپ۷۰۲ پیاده، تیپ۱۱۶ و ۴ گردان کماندویی و ۲ گردان تانک.

علاوه بر یگان های نامبرده ۷ تیپ ازجمله تیپ های ۴۲۲، ۴۰۳ گارد ریاست جمهوری، تیپ۷۰۴ و تیپ۷۰۵ پیاده و یک تیپ زرهی نیز یگان های دراختیار منطقه بودند.(۱)

۱

برای اجرای مرحله چهارم عملیات والفجر۴، بخشی از نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) که مأموریت تصرف دو ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ و یال های غربی این دو ارتفاع، همچنین دو یال غربی شاخ تارچر (۱۶۸۰ و ۱۷۴۰) را بر عهده دارند در پشت خاکریز کانی شایان – قزلجه مستقر شدند و یک گردان نیز که قرار است از غرب کانی مانگا به این ارتفاع حمله کند در پشت تپه های داخلی و شیارها استقرار یافتند.

نیروهای لشکر۵ نصر نیز که تصرف شرق ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ و ارتفاع روکان و بخش غرب ارتفاع سنگ معدن (۱۸۰۰ و ۱۸۳۰) را برعهده دارند در دو منطقه پشت خاکریز کانی شایان و یال سیدمصطفی در منطقه پنجوین مستقر شدند. در غرب کانی مانگا، نیروهای قرارگاه مقدم حمزه۳ (لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان) که مأمور تصرف تپه های غرب جاده نالپاریز – چوارتا و همچنین پیشروی در این جاده از جنوب دره میانه تا کلز می باشند به علت آنکه پیشروی آنها از پشت خاکریزهای موجود آغاز می شود، همان جا مستقر و منتظر دستور حمله ماندند.

در ساعت ۲۱:۳۰ عزیز جعفری دستور حمله را صادر کرد و نیروها دقایقی بعد با دشمن درگیر شدند.

بخشی از نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) که در پشت خاکریز کانی شایان مستقر بودند، به علت کشف تک توسط دشمن زودتر از سایر محورها درگیری را شروع کردند. نیروهای قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ (لشکر۵ نصر و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان) نیز هم زمان با این نیروها درگیری را آغاز کردند. این نیروها به دلیل لورفتن سمت حمله شان نتوانستند از کمین ها عبور کرده و درگیری را از عمق مواضع دشمن شروع کنند. پس از آغاز درگیری در این محور،

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، صص ۱۲۴ و ۱۲۵.

نیروهـای سایر محورها نیز با تأخیر ۳۰ تا ۴۵ دقیقه ای درگیری خود را آغاز کردنـد؛ علت این تأخیر وجود اسـتحکامات و میادین مین بود که می باید توسط نیروهای تخریب از سر راه برداشته می شد تا امکان پیشروی نیروهای تک ور فراهم گردد.

اولین خبر موفقیت از منطقه غرب شاخ تارچر به قرارگاه رسید. طبق این خبر نیروهای مشترک لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و یک گردان از تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان توانستند غرب شاخ تارچر (۱۶۸۰ و ۱۷۴۰) را به تصرف درآورند، البته الحاق نیروها از دو سمت در این محور برقرار نشده بود.

تـا آخرین ساعات امروز (ساعت ۲۴)، علاوه بر موفقیت نسبی لشـکر۲۷حضـرت رسول(ص) در تصـرف بخش های زیادی از شاخ تارچر، نیروهای عمل کننده لشکر۵ نصـر نیز توانسـتند به ارتفاع ۱۸۳۰ (قله اصلی سـنگ معـدن) نزدیک شوند و در تلاش برای تصـرف این قله بودند.

در محور غرب کـانی مانگـا نیز نیروهای قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ تا غرب ارتفاع کلُز پیشـروی کردند، ولی در شـرق ارتفاع کانی مانگا و ارتفاع ۱۹۰۰ نیروهای قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ (لشکر۵ نصر و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان) به موفقیتی دست نیافتند.(۱)

براساس گزارش واحـد شـنود تیپ نبی اکرم(ص) از مکالمات کشف شـده دشـمن، در عملیات امروز یک انبار موشـکی دشـمن در محور عملیاتی مریوان هـدف حمله قرار گرفت و تمام موشک های موجود در آن منفجر شدنـد. علاوه برآن ۲۵ دستگاه خودروی نظامی نیز که در محوطه نزدیک انبار توقف کرده بودند منهدم گشت. از مکان دقیق حادثه و علت انفجار اطلاعاتی ارائه نشده است.(۲)

۱

ارتش عراق امروز نیز بـا اجرای آتش خمپاره انـدازها و توپخانه های دوربرد، شـهرهای آبادان و خرمشـهر و حومه آنها را هـدف قرار داد. براثر حملات آتشباری دشـمن در آبادان به ۲ منزل مسـکونی و اسـکله ۱۴ خسـارت هـایی وارد شـد. در خرمشـهر نیز در ساعات مختلف محوطه گمرک، خیابـان امـام خمینی، خیابان طالقانی، میـدان ولی عصـر، چهل متری، راه آهن و همچنین منطقه شـلمچه، پل نو، گمرک، دیری فارم و پاسگاه زید هدف گلوله های توپ و خمپاره قرار گرفت و طی آن ۱ تن از افراد خودی شهید شد و ۱۶ تن زخمی شدند.(۳)

۲

برخورد یک خودرو به مین در محور سردشت - مهاباد، تسلیم شدن ۷ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب و تجمع افراد این گروه ها در شمال شرقی سقز ازجمله رویدادهای امروز مناطق کردنشین غرب کشور است.

۱- همان، صص ۱۲۵ و ۱۲۶؛ و- سند شماره ۲۹۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۶ - ۲۳.

۲- سند شماره ۲۸۶۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد تیپ نبی اکرم(ص) (اطلاعات عملیات) به ستاد منطقه۷، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۳- سـند شماره ۲۹۰۸۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شـهربانی خوزسـتان به اسـتانداری خوزستان، ۲۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سـند شماره ۲۸۹۱۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی خرمشهر به اداره کل سیاسی و انتظامی استانداری خوزستان، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

در محور سردشت به مهاباد نیز یک دستگاه خودروی تویوتا براثر برخورد با مینی که افراد مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند، خسارت دید. این حادثه تلفات جانی در بر نداشت.(۱)

از سوی دیگر در ادامه روند تسلیم شدن افراد گروه های مسلح ضدانقلاب به نیروهای خودی امروز نیز ۵ تن از افراد حزب دمکرات کردستان ایران و ۲ نفر از اعضای سازمان کومه له، در سلماس، میاندوآب، تموغه (غرب سقز)، خورخواه (جنوب شرقی سقز)، کامیاران و گاوآهنتو (جنوب غربی دیواندره) خود را به نیروهای سپاه و ژاندارمری تسلیم و درخواست امان نامه کردند. این افراد ۴ قبضه تفنگ و فشنگ های مربوطه، ۲ قبضه کلت و ۲ عدد نارنجک خود را نیز تحویل دادند(۲)

در همین حال، شهربانی سقز اعلام کرد یکی از مراکز اصلی تجمع عناصر حزب دمکرات کردستان و سازمان کومه له در روستاهای کانی سفید علیا، کانی سفید سفلی، دره پنبه دان و روستای الیار (علیار) می باشد. این گزارش حاکی است روستاهای مذکور در شمال شرقی سقز واقع شده اند و به علت دوربودن از محورهای اصلی مواصلاتی و درنتیجه عدم دسترسی کامل نیروهای خودی، برای گروه های مسلح غیرقانونی دارای امنیت نسبی است.(۳)

۱

آیت الله مهدوی کنی رئیس ستاد پشتیبانی از مناطق آسیب دیده در جنگ به همراه حجت الاسلام فضل الله محلاتی نماینده امام در سپاه پاسداران، با امام خمینی رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی، دیدار کرده و از عملکرد این ستاد به ایشان گزارش داد.

آیت الله مهدوی کنی در پایان این دیدار در گفت وگویی اظهار داشت: «ما پس از فرمان و دستور امام، ستاد کمک رسانی به مناطق آسیب دیده از بمباران های عراق را مرکب از ۵ نفر تشکیل دادیم. این ستاد دارای کمیته های تدارکات جهت تهیه وسایل و امکانات، کمیته اسکان موقت، کمیته روحانیت، کمیته آموزش مربی و گروه نجات است که هرکدام از این کمیته ها به تناسب، وظایف خود را انجام می دهند.» وی پس از معرفی وظایف کمیته ها با اشاره به وجود بسیاری از امکانات در گوشه وکنار مملکت، اعلام کرد: «این ستاد جهت کشف امکانات موجود و همچنین هماهنگی و پشتیبانی سازمان های ذی ربط موفق بوده است.»

آیت الله مهدوی کنی با اشاره به فعالیت های انجام شده ازجمله تهیه بیش از ۱۰۰ کانتینر و کمپ برای اسکان موقت در دزفول، درمورد مشکلات موجود در مریوان و بانه گفت: «باید اعتراف کنیم آن طورکه باید، به مردم مریوان و بانه رسیدگی نشده است و دلیلش مشکلات فراوان ازجمله جمعیت زیاد این مناطق و عدم تمایل مردم آنجا به سفر به شهرهای دور است.» وی ضمن بیان این مطلب که هیچ تفاوتی بین نقاط مختلف مملکت قائل نیستیم، از مردم مریوان و بانه عذرخواهی و خاطرنشان کرد: در همه شهرهای آسیب پذیر، ستادی مرکب از امام جمعه، فرماندار و یک نماینده از ستاد مرکزی تشکیل داده ایم.(۴)

۱- سند شماره ۱۱۳۱۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی سپاه پاسداران، شماره ۸۷، ۸/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۶۳۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات میاندوآب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سندشماره ۳۹۷۲۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی و اطلاعات سلماس به فرماندهی و اطلاعات منطقه۱۱، ۲۸/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۸۰۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به وزیر کشور، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۳۹۵۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۰/۹/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص۱۸.

۱

امام خمینی در تبیین شرایط داوطلب شدن برای نمایندگی مجلس تأکید کردند داشتن سواد فقهی یا سواد روز کافی نیست و داوطلبان لازم است در مسائل سیاسی و اقتصادی از بینش صحیح برخوردار باشند. به گزارش روزنامه کیهان، آیت الله مهدوی کنی دبیر جامعه روحانیت مبارز تهران در پایان دیدار امروز خود با رهبر انقلاب و ضمن اشاره به مطرح شدن مسئله انتخابات در این ملاقات گفت: «در انتخابات همان گونه که امام فرمودند جامعه روحانیت مبارز تهران و همچنین مدرسین قم، ائمه جمعه و علمای شهرستان ها باهم کار و افراد اصلح را معرفی کنند.»

آیت الله مهدوی کنی درباره دیدگاه امام خمینی درخصوص شرایط کاندیداها افزود: «امام صریحاً فرمودند تنها سواد چه فقهی یا سواد روز کافی نیست. نماینده علاوه بر تقوا و علم مورد نیاز باید یک بینش سیاسی- اجتماعی داشته باشد. در مسائل سیاسی، اقتصادی بینش صحیح داشته باشد. اطلاعات داشته باشد که بتواند در قانون گذاری باتوجه به این بینش صحیح خود اظهارنظر بکند.» وی یادآور شد: «مسئله ای که امام نیز بر روی آن تأکید فرمودند مسئله برخوردهای تبلیغاتی انتخابات است و آن این است که انتخابات برای آنها که صلاحیت انتخاب شدن را دارند طبق مقررات آزاد است و نباید برخوردهای تند بشود. برخوردها باید برخوردهای اسلامی باشد و من هم به عنوان [دبیر] جامعه روحانیت همیشه گفته ام و تأکید می کنم که باید تمام نهادها و ارگان هایی که درجهت اجرای انتخابات کار می کنند یا خود مردم که تبلیغات می کنند تبلیغاتشان در جهت درست و صحیح باشد و در محیطی آزاد و آرام کاندیداها به میدان مبارزه بیایند و مردم آنچه که بهتر است انتخاب کنند.»(۱)

۲

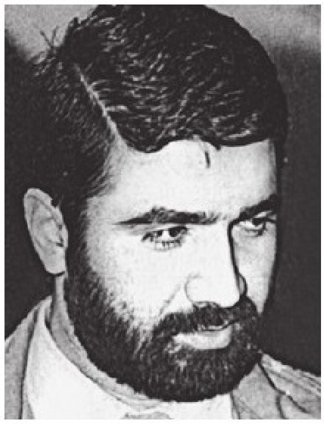
معاون بین الملل وزارت امور خارجه سکوت محافل سیاسی جهان در مقابل حملات عراق علیه مناطق مسکونی و استفاده این رژیم از سلاح های شیمیایی در جنگ را سبب تشویق حکام بغداد به تکرار این اقدامات در آینده دانست. حسین کاظم پور اردبیلی در گفت و گو با خبرگزاری جمهوری اسلامی «ضمن محکوم کردن عکس العمل های سست و توأم با رضایت محافل سیاسی جهان نسبت به جنایات جنگی حکام بغداد در استفاده از بمب های شیمیایی، بمباران مناطق مسکونی و حمله موشکی به شهرهای ایران گفت این واکنش، بعثیون بغداد را به ادامه این اقدامات و انجام جنایت جنگی بزرگ تر تشویق خواهد کرد.»

کاظم پور اردبیلی سپس افزود: «یادداشت اخیر صدام به سازمان ملل مبنی بر قانونی خواندن حملات خود به مناطق مسکونی ایران و عکس العمل سست محافل سیاسی جهان نسبت به آن، رضایت تلویحی این محافل و اعلام دشمنی آنان با مردم مسلمان و انقلابی کشور ما تلقی می شود.» وی ضمن انتقاد از سازمان ملل به علت پیگیری نکردن گزارش هیئت فنی این سازمان درمورد تخریب شهرهای ایران گفت: «سازمان ملل به دلیل وجود اشاراتی به جنایات جنگی رژیم عراق در این گزارش از پیگیری آن جلوگیری کرد.»

۱- همان.

معاون بین الملل وزارت امور خارجه در مورد سابقه استفاده رژیم عراق از سلاح های شیمیایی علیه مناطق مسکونی ایران یادآور شد: «مواد شیمیایی مسموم کننده سه سال پیش، نخستین بار علیه مردم غیرنظامی شهر قهرمان پرور هویزه توسط رژیم صدام به کار رفت که تاکنون به طور پراکنده ادامه داشته، ولی از چند ماه پیش باتوجه به نتایج ارزنده عملیات های پیروزمندانه والفجر شدت یافت؛ به طوری که در مرداد امسال در عملیات والفجر۲ در منطقه پیرانشهر هفت بمب شیمیایی با ترکیبات موستارت و ارسنیک تلفات و ضایعاتی را متوجه مردم مسلمان این منطقه کرد.» وی درباره به کارگیری این سلاح در عملیات های والفجر۲ و ۴ با اشاره به گزارش های مستند گفت: «در جریان این عملیات ها تنها از مناطق حاجی عمران، تمرچین، روستاهای باینجان و بین دره از توابع شهرستان بانه، ۱۷۷ تن از مجروحین مواد شیمیایی به بیمارستان های ۵۳۲ ارومیه، لقمان الدوله ادهم، طرفه و سایر مراکز درمانی انتقال یافته اند که از این تعداد ۱۱ تن به علت شدت جراحات به شهادت رسیده اند.»

معاون بین الملل وزارت امور خارجه همچنین خاطرنشان کرد: «به گزارش واصله از مراکز درمانی، مجروحین مواد شیمیایی غالباً دچار عوارضی ازقبیل مسمومیت، تهوع، سرگیجه، تاول و... هستند.» وی تأکید کرد: «چندی پیش عده ای از مردم منطقه خرمشهر و اروندرود نیز براثر مجاورت با انفجارهای شیمیایی رژیم عراق دچار ضایعات جسمی مشابهی شدند که تعدادی از آنان بینایی خود را به کلی از دست دادند.»

حسین کاظم‌پور اردبیلی

کاظم پور اردبیلی درمورد نشانه های وقوع انفجار بمب های شیمیایی گفت: «به هنگام انفجار بمب های حاوی مواد شیمیایی، غالباً ستون عظیمی از دود سفیدرنگی همراه با گرد زردرنگی برای چندین دقیقه منطقه وسیعی در اطراف محل انفجار را دربرمی گیرد. جنایات اخیر صدام در استعمال سلاح های شیمیایی غالباً ازطریق بمباران هوایی و یا انفجار گلوله توپ و راکت صورت می گیرد.» وی افزود: «در میان غنایم به دست آمده در جریان پیروزی های اخیر رزمندگان اسلام، مقادیری تجهیزات شیمیایی نیز به دست آمده است که درصورت لزوم به مقامات ذی صلاح بین المللی ارائه خواهد شد.»

این مسئول وزارت امور خارجه همچنین درباره عملکرد رسانه های گروهی جهان در انتشار اخبار مربوط به اعمال رژیم عراق اظهار کرد: «تنها برخی از خبرگزاری ها با ذکر مختصری از این جنایات به سادگی از کنار آن گذشتند و از انعکاس وسعت جنایت خودداری کردند.»

خبرگزاری جمهوری اسلامی در پایان این گزارش یادآور شد: «طبق پروتکل ۲۷ ژوئن ۱۹۲۵ استعمال کلیه مواد میکروبی، سمی و خفه کننده منع گردیده است و کنفرانس های کمیته خلع سلاح کشورهای مختلف جهان بارها استعمال این سلاح ها را محکوم کرده اند.»(۱)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص۱۵.

۱

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی اعلام کرد برنامه سازماندهی نیروهای شرکت کننده در طرح لبیک یا خمینی را درقالب طرح آمادگی مانور آزادی قدس به اجرا درمی آورد.

به نوشته روزنامه کیهان ستاد مرکزی سپاه پاسداران در اطلاعیه ای با اشاره به استقبال بی نظیر آحاد مردم از طرح لبیک یا خمینی در سراسر کشور، از نیروهای شرکت کننده در این طرح خواست به منظور آمادگی جهت اجرای مراحل اصلی مانور آزادی قدس- که در آینده نزدیک صورت می گیرد- روز جمعه ۴ آذرماه به مراکز تعیین شده مراجعه کنند. براساس این اطلاعیه، برنامه آمادگی مانور آزادی قدس پس از فراخوانی نیروها شامل «سازماندهی، تجهیز و توجیه مراحل مانور» خواهد بود.(۱)

روزنامه کیهان همچنین گزارش داد امروز گروه کثیری از رزمندگان بسیج سپاه پاسداران که قبلاً نیز در جبهه های نبرد حضور یافته بودند در مراسم ویژه ای از محل سفارت سابق امریکا در تهران عازم جبهه های غرب کشور شدند. قرار است جمع دیگری از رزمندگان بسیج سپاه نیز بعدازظهر فردا عازم جبهه ها شوند(۲)

۲

درپی اعلام برگزاری گردهمایی بین المللی پزشکی تهران به منظور بررسی جنبه های گوناگون ضایعات جسمی جنگ و ارائه خدمات بهتر به مجروحان جنگی روزنامه جمهوری اسلامی امروز به نقل از دو تن از روان پزشکان اعلام کرد: «ضایعات روانی ناشی از جنگ تحمیلی بر رزمندگان اسلام ناچیز است.» این روزنامه همچنین اضافه کرد: «وجود یک پایگاه عمیق عقیدتی در میان رزمندگان اسلام سبب شده است که بیماری های روانی معمول که طبعاً در طول جنگ تحمیلی به علت مساعدبودن عوامل رشد، باید افزایش داشته باشد، بسیار ناچیز بوده و اگر مواردی از بیماری روانی هم دیده شده است، جنگ در آن دخالت صددرصدی نداشته است.»

بنا به این گزارش، دکتر احمد محیط دبیر جامعه انجمن روان پزشکی ایران و مدیر انستیتو روان پزشکی تهران و دکتر هاراطون داویدیان روان پزشک و استاد و رئیس گروه روان پزشکی دانشگاه تهران که با همکاری گروهی دیگر از روان پزشکان به تحقیق و پژوهش درباره بیماری های روانی ناشی از جنگ پرداخته اند، در مصاحبه با این روزنامه ضمن اشاره به ابعاد مختلف این تحقیق ازجمله میدان های رزم، مجروحان و مهاجران جنگ و موج های ناشی از انفجار، اعلام کردند بیماری های روانی ناشی از جنگ در مقایسه با سایر جنگ ها ناچیز بوده است. این پژوهشگران افزودند: اما یک دسته از بیماران که ما با آنها برخورد داشتیم و درباره وضعیتشان گزارش هایی تهیه شده، ممکن است براثر خستگی و اضطراب های ناشی از زمان حمله و آگاهی از پیروزی دچار اختلالات روحی شده باشند. بااین حال گروه های پزشکی - تحقیقی

۱- روزنامه کیهان، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص۶.

۲- همان، ص۱۸.

که از روزهای نخستین جنگ تحمیلی در تمامی مناطق حضور داشته اند به درمان این بیماران پرداخته و آنها سلامت خود را بازیافته و به ادامه نبرد پرداخته اند.

دکتر محیط درباره آثار روانی جنگ بر روی خانواده شهدا و مهاجران و مجروحان نیز گفت: «این قسم از بیماری ها اگرچه ناشی از جنگ هستند، ولی تفاوتی اصولی درزمینه بروز بیماری با بیماری های رزمندگان درحال جنگ دارند. این گونه بیماری ها به علت عوارضی جنبی به وجود می آید که در تقسیم بندی روان پزشکی استرس گفته می شود. استرس ناشی از، ازدست دادن عزیزان و به وجود آمدن خلاءهای گوناگون روحی و... .» وی ضمن اشاره به همکاری انجام گرفته با بنیاد شهید دراین مورد افزود: «درمجموع نتایجی که به آنها رسیدیم تفاوتی چندان با بررسی های انجام شده درمورد رزمندگان نداشت زیرا آنها که عوارض جنبی این جنگ تحمیلی ازجمله ضررهای اقتصادی - جانی و آواره شدن از خانه و کاشانه دامنگیرشان شده است هم باتوجه به وجود یک عقیده پاک و سالم اسلامی عوارض روانی در میانشان دیده نشده است.»

دبیر جامعه انجمن روان پزشکی ایران در پایان نتیجه گرفت: «باوجودی که به دلایل سیاسی نتایج بررسی های بیماری های روانی ناشی از جنگ در سایر کشورها انتشار نیافته است تا بتوان مقایسه آماری دقیقی دراین مورد انجام داد، ولی دلایل و اسنادی که ازنظر علمی در دست است، این واقعیت را مسلم می کند که ضایعات روانی ناشی از جنگ در جنگ تحمیلی عراق با ایران به علت وجود ویژگی خاصی بسیار ناچیز و کم است و اگر هم بیماری ای وجود داشته باشد درمان آن امکان پذیر [بوده] و مواجه با مشکلی نیست.»(۱)

۱

امروز مقامات لیبی، امارات عربی متحده، کویت و آرژانتین به اعلام موضع درباره حل وفصل جنگ ایران و عراق پرداختند. سرهنگ معمر قذافی رهبر لیبی، در بیانیه ای با تأکید بر لزوم پایان دادن به جنگ ایران و عراق افزود: «دو کشور بایستی سلاح های خود را علیه دشمنان صلیبی اسلام به کار اندازند.» قذافی«در این بیانیه که آن را مستقیماً برای خبرگزاری فرانسه ارسال داشته ضمن دعوت ملت عرب به جنگ مقدس علیه دولت های غربی گفته است وظیفه ملت عرب و ملت های اسلامی و در رأس آنها ایران است که خود را آماده برای این جنگ مقدس نمایند.»(۲) شیخ خلیفه بن زائد ولیعهد امارات نیز خواستار تجدید کوشش های میانجیگرانه به منظور یافتن یک راه حل صلح آمیز برای خاتمه جنگ ایران و عراق شد. وی افزود: «این کوشش ها باید ازجانب کشورهای اسلامی، کشورهای غیرمتعهد و دولت های جهان سوم که روابط حسنه با ایران و عراق دارند، حمایت شود.»(۳)در همین حال و باوجود اعلام پایبندی ایران به مفاد قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل درمورد خودداری از حمله به اهداف غیرنظامی، رادیو ابوظبی در گزارشی گفت: شیخ سعد عبدالله ولیعهد و نخست وزیر

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۳، ابوظبی - خبرگزاری امارات متحده عربی، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

کویت، «ابراز امیدواری کرد که ایران به قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل جهت برقراری آتش بس و عدم بمباران تأسیسات غیرنظامی در منطقه پاسخ مثبت دهد.»(۱)

به گزارش خبرگزاری کویت از بوئنوس آیرس دانته کاپوتو وزیر امور خارجه جدید آرژانتین در مصاحبه با این خبرگزاری درباره جنگ ایران و عراق «دو کشوری که آرژانتین با آنها روابط دوستانه دارد» اعلام کرد: «دولت آینده کشور من از درخواست آتش بس حمایت می کند و از طرفین می خواهد برای اجتناب از مداخله قدرت های بیگانه در درگیری منطقه به یک حل وفصل صلح آمیز دست یابند.»(۲)

۱

درحالی که خطر انسداد تنگه هرمز بیش از تهدید عراق به قطع صادرات نفت ایران، موجب نگرانی و تحرک کشورهای غربی و عرب حوزه خلیج فارس شده است، گزارشگر یک روزنامه امریکایی در بغداد نوشت عراق از توجه دگرباره جهانیان به جنگ خلیج فارس بهره برداری می کند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، رونالد هادل وزیر انرژی امریکا، در سومین مرحله سفر خود به چهار کشور تولیدکننده نفت حوزه خلیج فارس، پس از ورود به ریاض در مصاحبه ای گفت در ملاقات با مقامات کشورهای قطر، امارات متحده عربی، عربستان سعودی و الجزایر ضمن بررسی وضعیت جهانی انرژی احتمالات مربوط به قطع صادرات نفت کشورهای حوزه خلیج فارس را درصورت بسته شدن تنگه هرمز مورد بررسی قرار داده یا خواهد داد. وی افزود: «امریکا و دولت های قطر و امارات متحده عربی توافق کرده اند برای جلوگیری از هرگونه خللی در صادرات نفت این گونه کشورها از تنگه هرمز همکاری کنند.»

این گزارش همچنین حاکی است وزیر انرژی امریکا از نقش رهبران امارات و همچنین شورای همکاری خلیج فارس در کاهش تشنج در منطقه قدردانی کرد و گفت: «علی رغم اینکه بسته شدن تنگه هرمز تنها ۵ تا ۶ درصد بر کل واردات نفتی امریکا اثر خواهد گذاشت، اما این تهدید وضعیت آمادگی امریکا را برای دفاع از منافع متحدین واشنگتن (ژاپن، کشورهای اروپایی و بالاخره کشورهای عربی تولیدکننده نفت حوزه خلیج فارس) افزایش داده است.»(۳)

از سوی دیگر، شیخ سعد عبدالله ولیعهد کویت، امروز در مصاحبه با روزنامه نگاران سعودی درمورد احتمال عملی شدن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز گفت: «ما کلماتی را که لغت تهدید در بردارد می شنویم، ولی دشوار است که بگوییم چنین چیزی رخ خواهد داد.» وی افزود: «اگر چنین چیزی رخ داد، کشورهای منطقه جهت اخذ اقداماتی باید با همدیگر تفاهم و مشورت کنند.»(۴)

امروز همچنین رادیو امریکا با اشاره به گزارش خبرنگار روزنامه نیویورک تایمز در بغداد گفت: «دیپلمات های کشورهای غربی و جهان سوم در بغداد پیش بینی می کنند که عراق سرانجام در جنگ علیه ایران هواپیماهای جدید ساخت فرانسه را به کار خواهد گرفت، اما احتمالاً آنها را برای

۱- همان، ص۳۵، رادیو ابوظبی، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۳، بوئنوس آیرس - خبرگزاری کویت، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۳ و ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۳۵، رادیو ابوظبی، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

ویران کردن پایانه نفتی ایران در جزیره خارک مورد استفاده قرار نخواهد داد.» گزارشگر نیویورک تایمز با اشاره به اینکه دیپلمات های مقیم بغداد معتقدند عراق جنگنده های سوپراتاندارد را در یک "پیکار روانی" به کار می گیرد، افزوده است: «به گفته یکی از دیپلمات های جهان سوم، این هواپیماها هم اینک یک هدف را تأمین کرده اند و آن جلب دگرباره توجه جهانیان به جنگ در خلیج فارس و موضع عراق در این جنگ است. نظر پاره ای از منابع ازجمله یک مقام عراقی بر آن است که تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد عراق یکی از عواملی بود که زمینه را برای صدور قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت و توصیه تأمین گذر آبراه در خلیج فارس و آبراه های متصل به آن ازجمله شط العرب [اروندرود] که بصره را به خلیج فارس مربوط می سازد، هموار ساخت.»(۱)

۱

ولیعهد امارات متحده عربی، همکاری نظامی شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس را بخشی از راهبرد امنیت ملی اعراب دانست.

شیخ خلیفه بن زائد آل نهیان ولیعهد امارات، ضمن ستایش از نیروهای مسلح عربستان سعودی، همکاری و هماهنگی در میان کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس را بخشی از راهبرد امارات دانست و گفت این راهبرد «به نوبه خود بخشی از استراتژی امنیت ملی اعراب به حساب می آید.»

در همین زمینه، گزارش روزنامه انگلیسی تایمز درباره آموزش نظامی نیروهای مسلح امارات و آثار همکاری نظامی این کشور با دیگر کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس حاکی است: «اگرچه راه زیادی مانده است که این کشورها مانند ناتو نیرویی منسجم داشته باشند، اما معنای آن، این نیست که شش کشور مذکور درصورت لزوم می توانند به اقدام نظامی دست بزنند.» این روزنامه سپس اضافه کرد: «در چنین واقعه ای امارات متحده عربی با تجهیزات مدرن و نیروهای آموزش دیده می توانند نقش فعالی به عهده بگیرند.»(۲)

۲

درحالی که بازتاب خبری - سیاسی حملات اخیر هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی به منطقه بعلبک لبنان همچنان ادامه دارد، سوریه بار دیگر ضمن هشدار درباره حمله احتمالی امریکا و رژیم صهیونیستی به این کشور از آمادگی سوریه برای مقابله با این اقدام خبر داد.

رادیو دولتی قطر امروز با اشاره به حملات هوایی اخیر رژیم اشغالگر قدس و فرانسه به بعلبک در دره بقاع گفت: «مشهورترین مطبوعات امریکایی معتقدند که حملات هوایی اخیر اسرائیلی و فرانسوی علیه مواضع جنبش ملی لبنان فشارهای بیشتری بر کاخ سفید آورده که حملات امریکایی مشابهی انجام گیرد.»

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۱ و ۱۲، رادیو امریکا، ۲۸/۸/۱۳۶۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۸ - ۱۶، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۲.

همچنین به گزارش رادیو امریکا، روزنامه واشنگتن پست در گزارشی به نقل از شارل هرنو وزیر دفاع فرانسه، اعلام کرد: «امکان دارد اقدامات پیشگیرانه دیگری نیز صورت گیرد.» وی افزود: «فرماندهان نظامی فرانسه اطلاعاتی به دست آورده بودند که حمله های تروریستی دیگری نیز علیه واحدهای فرانسوی در لبنان طرح ریزی می شود.» به نوشته واشنگتن پست، «گزارش های تازه اطلاعاتی نشان می دهد که امکان دارد درحدود یک صد سرباز انگلیسی که در نیروی چندملیتی عضویت دارند، هدف بعدی تروریست ها باشند.»

این روزنامه یادآور شد: «این دومین باری بود که هواپیماهای سوپراتاندارد به بمباران هدف های نظامی در لبنان می پرداختند. در سپتامبر گذشته، هواپیماها مواضعی را در منطقه تحت کنترل سوریه در شرق لبنان بمباران کردند. این بار هدف حمله های هوایی ظاهراً پادگان شیخ عبدالله بود که از سپتامبر در اشغال شبه نظامیان امل اسلامی به فرماندهی حسین موسوی بوده است.»

رادیو امریکا همچنین با اشاره به مطلب روزنامه نیویورک تایمز اعلام کرد: «امریکائیان تنها نیرویی در لبنان هستند که هنوز هجوم های انتحاری را تلافی نکرده اند.» به گزارش این رادیو، روزنامه وال استریت ژورنال نیز نوشته است: «حمله ها بر میزان تشنج در نواحی جنوبی بیروت و جنوب لبنان که بیشترین جمعیت آن را شیعیان تشکیل می دهند افزوده است. مقام های لبنانی می تر سند گروه های اصلی شیعه که میانه روتر از جنبش امل اسلامی هستند، بیشتر با تندروها ابراز همدردی کنند.»(۱)

از سوی دیگر، در ادامه واکنش ها به حملات اخیر، امروز رادیو اسرائیل گزارش داد: سرهنگ معمر قذافی رهبر لیبی، «کشورهای عربی و اسلامی را به جهاد علیه کشورهای غرب دعوت کرد.» قذافی همچنین گفته است «حملات هواپیماهای فرانسوی به لبنان چیزی جز ادامه حملات اسرائیل نمی باشد.»(۲) به گزارش همین رادیو، اتحاد شوروی نیز در اعلامیه ای ضمن تقبیح حمله نیروی هوایی فرانسه تأکید کرد: «این حملات چیزی نیست مگر مقدمه حملات گسترده کشورهای پیمان ناتو در خاورمیانه [غرب آسیا].» در اعلامیه مسکو همچنین آمده است: «اکنون دیگر نمی توان بین نیروهای چندملیتی در لبنان و نیروهای اسرائیلی فرقی قائل گردید.»(۳)

امروز همچنین گزارش هایی درمورد سایر رویدادهای مرتبط با تحولات لبنان انتشار یافت. به گزارش رادیو اسرائیل، موشه آرنز وزیر دفاع اسرائیل، در جلسه ای با حضور هیئت هایی از امریکا گفت: «به دلیل عدم همکاری بین امریکا و اسرائیل در شش ماه گذشته دررابطه با لبنان، سوریه ابتکارعمل را به دست گرفته است.» آرنز سپس سیاست ناهماهنگ واشنگتن در قبال آنچه وی «اسرائیل دمکراتیک و رژیم های خودکامه عرب همسایه اسرائیل» خواند، مقصر اصلی این امر معرفی کرد. وزیر دفاع اسرائیل با اشاره به تهدید حسین موسوی درمورد تلافی حملات اخیر هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی گفت: «من این تهدیدات را ساده نخواهم شمرد. ولی بار دیگر به شما می گویم که اگر ما از مغز ها و جرئت های خود استفاده کنیم، ما بر همه اینها غالب خواهیم شد و اگر امریکا

۱- همان، صص ۹ و ۱۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص۸، رادیو اسرائیل، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۹، رادیو اسرائیل، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

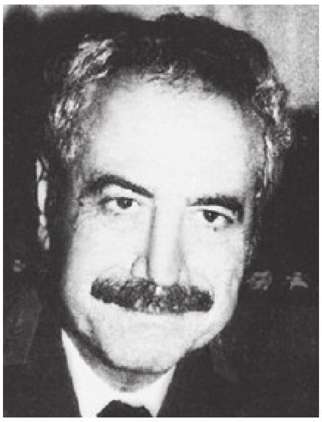
می خواهد اسرائیل قدرتمند باشد- و من مطمئنم امریکا این احساس را دارد- بنابراین امریکا باید بداند که اسرائیل بدون ساحل غربی رود اردن قدرتمند نخواهد بود.»(۱)

در همین حال، مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه، امروز در مصاحبه با مجله الکفاح العربی (چاپ بیروت) گفت: «زمانی که امریکایی ها به ما حمله کنند ما به هر وسیله ممکن پاسخ خواهیم داد. ما خلبانانی داریم که برای انجام مأموریت های انتحاری علیه کشتی های جنگی امریکا آماده اند.» وی همچنین تأکید کرد: «موشک های زمین به زمین سوریه با برد ۳۰۰ کیلومتر قادرند عمق خاک اسرائیل را ازجمله صحرای نقب که تأسیسات هسته ای اسرائیل در آن واقع است هدف قرار دهند.»(۲)

روزنامه واشنگتن تایمز در یک تجزیه وتحلیل خبری نوشت: «سیاست امریکا در لبنان سه هدف را دنبال می کند: تخلیه تمام نیروهای اسرائیلی، سوری، فلسطینی، ایرانی و لیبیایی از لبنان؛ استقرار حاکمیت دولت بیروت بر تمام لبنان؛ اطمینان یافتن از این امر که لبنان نباید مورد استفاده نیروهای فلسطینی علیه اسرائیل یا اسرائیل علیه سوریه قرار گیرد. سومین هدف به موفقیت دو هدف اول وابسته است.»(۳)

۱

به منظور تلاش برای برقراری صلح میان جناح های متخاصم فلسطینی، وزرای شرکت کننده در کمیته ویژه کشورهای جنبش عدم تعهد راهی سوریه می شوند.

مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه

خبرنگار روزنامه کیهان از دهلی نو گزارش داد: «ایندیرا گاندی [نخست وزیر هند و] رئیس جنبش عدم تعهد که وزرای جنبش را برای بررسی اوضاع وخیم فلسطینی ها در شمال لبنان به تشکیل جلسه فراخوانده بود، از گروه وزیران عضو شرکت کننده خواست تا برای برقراری صلح میان جناح های متخاصم عازم کشورهای عرب شوند.» بنا به این گزارش، این گروه فردا عازم کویت و سپس دمشق خواهند شد. همچنین گفته می شود خدام معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه سوریه، آمادگی کشورش را برای پذیراشدن گروه وزیران اعلام داشته است. گروه وزیران در غیاب حافظ اسد رهبر سوریه، با خدام به مذاکره خواهد پرداخت.

در همین حال گزارش ها حاکی است نبرد سنگین بین طرف داران و مخالفان عرفات در اطراف و داخل اردوگاه بداوی همچنان ادامه دارد. به گزارش خبرگزاری رویتر به نقل از یک سخنگوی صلیب سرخ بین المللی تا دوشنبه گذشته در جریان نبردهای مذکور حداقل ۴۵۰ تن کشته و

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۲، صص ۱۱ و ۱۲، رادیو اسرائیل، ۲۹/۸/۱۳۶۲.
۲- روزنامه کیهان، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص۲۰.
۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص۱۹، رادیو امریکا، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

۱۵۰۰ تن مجروح شده اند.(۱) همچنین گزارش خبرگزاری یونایتدپرس از طرابلس حاکی است: «یک عکاس غربی که توانسته است وارد اردوگاه بداوی شود گفته است تانک های سوریه اردوگاه را از شمال محاصره کرده و سربازان سوریه فعالانه در حمله علیه طرف داران عرفات شرکت کردند.»(۲)

ص: ۷۷۸

۱- روزنامه کیهان، ۲۹/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۶، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ یکشنبه ۲۹ آبان ۱۳۶۲ ۱۴ صفر ۱۴۰۴ ۲۰ نوامبر ۱۹۸۳

۱

در ادامه مرحله چهارم عملیات والفجر۴، نیروهای خودی که تا آخرین ساعات شب گذشته (ساعت ۲۴) توانسته بودند در اغلب محورها خط دشمن را شکسته و در برخی از محورها همچون شاخ تارچر به موفقیت های نسبی دست یابند، در ادامه کار به مشکلاتی برخوردند.

در محور ارتفاع ۱۹۰۰ و یال های شرقی آن به علت هوشیاری دشمن و بسته شدن راهکارها و ناهماهنگی گردان های عمل کننده، لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و لشکر۵ نصر، باآنکه نیروهای احتیاط خود را نیز به این محور وارد کرده بودند، نتوانستند به موفقیتی دست یابند، درنتیجه فرماندهان به ناچار ساعت ۳ بامداد گردان های عمل کننده را به عقب فراخواندند. درهمین حال تلاش نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) برای تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ به ثمر نشست و آنها توانستند پس از چندین بار دست به دست شدن ارتفاع ۱۹۰۴ بین نیروهای خودی و دشمن، بالاخره در ساعت ۳ بامداد این ارتفاع را به تصرف درآورده و به طور نسبی تثبیت کنند.

درپی این موفقیت، محسن رضایی که از تهران عملیات را پیگیری می کرد در تماس تلفنی به سیدرحیم صفوی گفت: نیروها هر کاری که می توانند، انجام بدهند تا در تاریکی شب کار تمام شود. چون اگر به صبح بکشد کاری پیش نخواهد رفت. وی توصیه کرد نیروهای لشکر حضرت رسول(ص) که در روی ارتفاع ۱۹۰۴ مستقر شده اند خمپاره ها را جلو کشیده، ارتفاع ۱۹۰۰ را هدف قرار بدهند تا آنجا هم سقوط کند. البته باوجود اعلام این مهم به رزمندگان، به دلیل فشار مداوم دشمن انجام این کار امکان پذیر نشد.

در محور دره میانه، نیروهای لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) در سمت راست ضمن شکستن خط دشمن خود را تا تپه های غرب کلز رساندند، ولی در سمت چپ که قرار بود با پیشروی در آن منطقه ضمن تکمیل تصرف ارتفاع کلز، از دو سمت با نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) الحاق کنند به علت مقاومت نیروهای عراقی و همچنین نرسیدن نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) به منطقه الحاق، موفقیتی به دست نیاوردند.

ص: ۷۷۹

با نزدیک شدن زمان طلوع آفتاب و تصرف نشدن بیش از نیمی از اهداف، تردیدهای جدی در قرارگاه فرماندهی درباره موفقیت عملیات به وجود آمد.

درباره محور کانی مانگا (ارتفاع ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ و شرق آن و ارتفاع سنگ معدن) عزیز جعفری اعتقاد داشت که اگر ارتفاع ۱۹۰۰ به طور کامل تثبیت نشود، نیروهای لشکر۵ نصر که تا روکان پیش رفته اند، نمی توانند در سمت چپ این ارتفاع باقی بمانند زیرا دشمن به آن منطقه تسلط دید و تیر دارد. علاوه براین در محور سنگ معدن نیز که لشکر نصر توانسته بود ارتفاع ۱۸۳۰ را ازسمت پنجوین تصرف کند، هنوز غرب این ارتفاع (شاخ کن شوکت) به تصرف درنیامده بود و فرمانده قرارگاه مقدم حمزه باتوجه به تجربیات گذشته، امکان تصرف شاخ کن شوکت تا طلوع آفتاب را دور از ذهن می دانست. اگر کار به همین نحو پیش می رفت و شاخ شوکت تصرف نمی شد، آن بخش از نیروهای لشکر۵ نصر که ارتفاع ۱۸۳۰ را به تصرف درآورده و در آنجا مستقر بودند، به محاصره می افتادند. در عمل نیز دشمن، باوجود تلفات سنگینی که متحمل شده بود، فشار خود را بر روی ارتفاع ۱۸۳۰ تشدید کرده بود. لذا عزیز جعفری در تماسی با سیدرحیم صفوی دراین باره گفت: آن بخش از نیروهای لشکر۵ نصر که به روی ارتفاع ۱۸۳۰ رفته اند، تلفات زیادی دادند و نتوانستند بایستند. من اول به مرتضی قربانی گفتم بایستند، ولی توان آنها گرفته شده و نمی توانند بایستند و فشار زیادی روی آنها است. عراقی ها از دو طرف آنها را می زنند. دشمن چون جاده دارد به راحتی نیروهای خودش را تدارک می کند و به لشکر نصر فشار می آورد. به مرتضی قربانی گفتیم پس دو دسته نیروی داوطلب را که بتوانند روی این دو قله پدافند بکنند و ۲۴ ساعت مقاومت بکنند، نگه دار، ولی می گفت اصلاً وضع خوب نیست و امکان ندارد.

فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه پس از مشورت با سیدرحیم صفوی در ساعت ۴:۳۰، از فرماندهی لشکر۵ نصر خواست تا نیروهایی را که برای تصرف شاخ کن شوکت اعزام کرده بود به عقب فرابخواند.

در ساعت ۶:۳۰، سیدرحیم صفوی در گزارشی به محسن رضایی وضعیت کلی عملیات را این گونه اعلام کرد:

ارتفاع ۱۹۰۴ و یال هایش و ارتفاع ۱۷۴۰ و ۱۶۸۰ تصرف شدند. لشکر۵ نصر نتوانست در روی ارتفاعات ۱۸۳۰ و ۱۸۱۰ بماند و پایین آمد. عده ای از کادر لشکر نیز شهید و مجروح شدند و آن فلشی که در تنگه روکان بود را هم نتوانست بالا برود و مهدی زین الدین (لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)) هم توانست تپه های اول خودش را بگیرد و الآن روی تپه های دوم درگیر است. درحال حاضر، نیروهای خودی یک خطی از ۱۹۰۴ به ۱۷۴۰ و به طرف تپه های قسمت جنوبی دره میانه و بالای کلز تشکیل دادند. وی افزود عراقی ها در ۱۶۱۶ (یال شرقی ۱۹۰۰) و ۱۹۰۰ به شدت مقاومت کردند.

ص: ۷۸۰

هم زمان با روشن شدن هوا، دشمن فشار خود را در سایر محورها نیز افزایش داد و توانست در محور عملیاتی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، ارتفاع ۱۹۰۴ را بازپس بگیرد. در محور دره میانه و کلز نیز که بخشی از اهداف تصرف شده بود، عراقی ها ابتدا با اجرای آتش شدید توپخانه و سپس واردکردن نیروی پیاده، نیروهای خودی را به عقب راندند. بدین ترتیب عملیات انجام شده به رغم موفقیت های نسبی در ساعات اولیه، بدون دستیابی به اهداف ازپیش تعیین شده خاتمه یافت.

در این عملیات فشار زیاد دشمن که با گسیل نیروهای فراوان صورت می گرفت موجب شد تلفات سنگینی به عراق وارد شود؛ طبق آماری که پس از روشن شدن هوا سیدرحیم صفوی به محسن رضایی اعلام کرد در روی ارتفاع ۱۸۳۰ (سنگ معدن) که هدف لشکر۵ نصر بود، ۲ گردان از تیپ ۴۹ عراق به طور کامل منهدم شد. در منطقه عملیاتی لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز یک گردان از تیپ ۳۶ تا ۶۰٪ منهدم گشت. همچنین در منطقه هدف لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) نیز ۵ گردان از تیپ های ۲۱ پیاده، ۱۰۸ و ۹۵ منهدم شدند.

در جریان عملیات شب گذشته، ۱ گردان از نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و یک گردان ادغامی این لشکر با تیپ ۳ لشکر۲۸ کردستان که مأمور اجرای عملیات در غرب شاخ تارچر بودند، در محاصره نیروهای عراقی قرار گرفتند و فرماندهی لشکر به آنها اعلام کرد در طول روز در موقعیت خود باقی بمانند تا با فرارسیدن شب امکان خروج آنها از محاصره فراهم شود.(۱)-(۲)

هم زمان با عملیات در منطقه کانی مانگا، نیروهای محدودی از ارتش و سپاه در منطقه بانی بنوک به اجرای عملیات پرداختند و توانستند ۳ ارتفاع در چپ و راست این منطقه را به تصرف درآورند، ولی نیروهای خودی براثر آتش شدید توپخانه و فشار دشمن مجبور به عقب نشینی شدند. طبق گفته سرهنگ امیربیگی، در این عملیات از نیروهای خودی ۲ نفر شهید و ۶ نفر زخمی شدند.(۳)

۱

یکی از نکات قابل توجه در جریان عملیات شب گذشته و روز جاری، حضور عناصری از سازمان مجاهدین خلق(منافقین) در بین نیروهای ارتش عراق در محور کانی مانگا بود. گزارش راوی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) دراین باره حاکی است:

هنگامی که گردان حبیب از لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) در ارتفاع ۱۶۸۰ یال غربی شاخ تارچر وارد عمل شده بود یکی از افرادی که در پشت تیربار قرار داشت، با اعلام اینکه هدف تصرف شده است نیروها را به جلو فرامی خواند و برای جلب توجه بیشتر چند رگبار هوایی نیز شلیک می کند. رزمندگان این گردان هم به تصور اینکه وی از افراد خودی است که در پشت تیربار غنیمتی قرار

۱- این نیروها شب هنگام با ابتکار فرماندهی لشکر و با استفاده از تاریکی هوا از منطقه محاصره شده خارج و به نیروهای خودی پیوستند.
۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، ص۱۲۸؛ و- سند شماره ۲۹۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، ۲۰/۸/۱۳۶۲ تا ۵/۹/۱۳۶۲، صص ۳۲ - ۲۶؛ و- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، محسن رخصت طلب، ۲۸/۸/۱۳۶۲ تا ۱/۹/۱۳۶۲، صص ۲۰ - ۱۴؛ و- سند شماره ۴۴۵۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، ۲۹/۸/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۹۷)، داود رنجبر، صص ۶، ۷، ۹، ۱۳ و ۱۴.
۳- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۴.

گرفته است به سمت او می روند، اما با نزدیک شدن نیروها به وی، فرد مذکور ناگهان تیربار را به سمت آنها گرفته و شروع به شلیک می کند و درنتیجه عده ای از نیروهای گردان حبیب شهید یا زخمی می شوند.

در همین هنگام، فرمانده یکی از گروهان های این گردان، از پشت به وی نزدیک شده و با پرتاب نارنجک او را به هلاکت می رساند. در بازرسی از جیب این فرد کارتی به دست آمد که نشان می دهد وی از افراد وابسته به سازمان مجاهدین خلق (منافقین) بوده است.(۱)

۱

در چهار اطلاعیه ای که ازسوی فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) با امضای سیدرحیم صفوی، اطلاعات قرارگاه خاتم با امضای محمد باقری، طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه با امضای علی تجلائی و اطلاعات قرارگاه مقدم حمزه با امضای علی فدوی برای اطلاع رده های مختلف ارسال شد، کلیاتی از سازمان رزم، نحوه اجرای عملیات در محور های مختلف، قرارگاه های مأمور و همچنین نتایج عملیات بیان شده است. گزیده تنظیم شده چهار اطلاعیه مذکور بدین شرح است:

سازمان رزمی

قرارگاه تاکتیکی حمزه۲: لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) با ۷ گردان + تیپ ۳ لشکر۲۸ کردستان

قرارگاه تاکتیکی حمزه۳: لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) با ۳ گردان + تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان

قرارگاه تاکتیکی حمزه۴: لشکر۵ نصر با ۷ گردان + تیپ ۱ لشکر۲۸ کردستان

قرارگاه تاکتیکی حمزه۵: تیپ ۳۳ المهدی(عج) با ۵ گردان + تیپ ۲ لشکر ۳۰ گرگان

قرارگاه تاکتیکی حمزه۶: تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) با ۲ گردان + تیپ ۲ لشکر۲۳ نوهد

قرارگاه تاکتیکی حمزه۷: لشکر ۳۰ گرگان با ۳ گردان

مأموریت

قرارگاه حمزه۲: تصرف و تأمین ارتفاعات ۱۹۰۴، ۱۹۰۰ و یال های ۱۹۰۴ و شاخ تارچر و الحاق در جناح راست با قرارگاه حمزه۳ در کلزآسیاب و یال های شرقی ۱۹۰۰ و الحاق در جناح چپ با قرارگاه حمزه۴ در شیار حمدان.

قرارگاه حمزه۳: تصرف و تأمین رودخانه گوگسور در غرب کانی مانگا از خط تماس قبلی تا امتداد شرقی غرب روستای آسیاب.

قرارگاه حمزه۴: تصرف ارتفاعات زله (سنگ معدن و شاخ شوکت) مشرف بر پنجوین و ارتفاعات تنگه روکان و ارتفاع ۱۶۱۶ و الحاق با قرارگاه حمزه۲ در جناح راست.

قرارگاه حمزه۵ و حمزه۶: به ترتیب مأموریت داشتند در احتیاط و دنبال پشتیبان قرارگاه های حمزه۴ و حمزه ۳ باشند.

۱- سند شماره ۳۱۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) در عملیات والفجر۴، اسدالله توفیقی، ۲۶/۸/۱۳۶۲ تا ۵/۹/۱۳۶۲، صص ۶۳ و ۶۴.

قرارگاه حمزه۷: اجرای تک و تصرف ارتفاعات بانی بنوک (کله اسبی) با یک گردان.

یادآور می شود دشمن در فرصتی که پیدا کرده بود با به کارگیری مهندسی رزمی خود در حد وسیع، توانست موانع زیادی (سیم خاردار، میدان مین و کانال های آتش) را ایجاد کند. همچنین عراق با استفاده از نیروهای حاضر در منطقه و آوردن نیروهای جدید و سازماندهی آنها، وضعیت خوبی را ازلحاظ پدافندی کسب کرد.

شروع عملیات و نحوه پیشرفت آن

عملیات در ساعت ۹:۳۰ شب در تاریخ ۲۸/۸/۱۳۶۲ شروع شد و در مرحله اول با موفقیت نیروهای خودی همراه بود. دشمن که در چند شب قبل از عملیات، احتمال حمله نیروهای خودی را می داد و درحال آماده باش به سر می برد، در یک حالت خستگی و اضطراب بود و به همین دلیل نتوانست مقاومت چندانی را ازلحاظ نیروهای پیاده اش داشته باشد، ولی به دلیل آماده نگاه داشتن نیروهای عقبه خود و ایجاد موانعی که ذکر شد (به خصوص در مسیر راهکارهایی که نیروهای خودی از آن استفاده می کردند) توانست مشکلات فراوانی در حین پیشروی نیروها برای ما به وجود آورد و توانایی پاتک را قبل از روشن شدن هوا پیدا کند.

در محور های حمزه ۲ و ۳ و ۴ نیروهای عمل کننده، اهداف ازپیش تعیین شده خود را ۸۰٪ تصرف کردند. در محور حمزه۴، تنگه روکان و ارتفاع ۱۶۱۶ از ساعات اولیه حمله زیر آتش شدید دوشیکا، چهارلول، انواع تیربار، تانک و توپخانه دشمن قرار داشت و درنتیجه منطقه مزبور سقوط نکرد. درصورتی که بقیه اهداف حمزه۴ به تصرف نیروهای خودی درآمد. در محور حمزه ۲، ارتفاعات ۱۹۰۰، ۱۹۰۴ و یال های مربوطه تصرف شده بود و ارتفاع ۱۶۰۶ که توسط حمزه ۴ باید تصرف می شد، سقوط نکرده بود. محور حمزه ۳ یال های سمت راست ارتفاع ۱۸۶۶؛ یعنی ارتفاع ۱۷۴۰ و ۱۶۸۰ کاملاً سقوط کرده و در دست نیروهای خودی می باشد.

علت عقب نشینی در محور حمزه ۴: سقوط نکردن تنگه روکان، ارتفاع ۱۶۱۶ و ۱۶۰۶ که در دست دشمن باقی ماند و نیروهای خودی از سه محور که شامل کله قندی، شیار توتمان و تنگه روکان بود، مورد تهدید واقع شده و آتش شدید دشمن بر روی نیروهای خودی لحظه ای قطع نمی شد. درضمن نیروهای خودی عقبه نداشته و هیچ گونه وسایل تدارکاتی به آنان نمی رسیده و نیروهای ما به دستور قرارگاه به مواضع قبلی خود برگشتند.

علت عقب نشینی در محور حمزه ۲: فشار دشمن از سه جناح تنگه روکان، ارتفاع ۱۶۰۶ و هایندل که دشمن آتش پرحجمی بر روی نیروهای مزبور ریخته و جاده ای که دشمن به ارتفاع ۱۹۰۰ داشته نیروهای خودی را تهدید جدی می کرد. درصورتی که نیروهای خودی هیچ گونه عقبه ای نداشته و بنا به دستور قرارگاه به مواضع قبلی خود عقب نشستند. درضمن یال های

سمت راست ۱۹۰۴ به طرف سرکان در دست نیروهای خودی بود، ولی چون ارتفاع ۱۹۰۴ در دست دشمن بود، نیروهای خودی در ساعت ۶ الی ۸ بعدازظهر ۲۹/۸/۱۳۶۲ به مواضع قبلی خود برگشتند.

در محور حمزه ۳ نیروهای خودی بر روی یال های سمت راست ۱۸۶۶؛ یعنی ۱۷۴۰ و ۱۶۸۰ مستقر هستند.

قرارگاه های حمزه ۵ و ۶ در احتیاط ماندند.

قرارگاه حمزه۷ مأموریت خود را با یک گردان روی ارتفاعات بانی بنوک جهت تصرف و تأمین انجام داده و بنا به دستور به خطوط قبلی خود بازگشت.(۱)

۱

پس از فروکش کردن تب وتاب عملیات و برقراری آرامش نسبی در محورهای مختلف منطقه عملیاتی والفجر۴، کلیه فرماندهان رده های مختلف عملیاتی به مقر فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه سپاه در جنوب ارتفاعات کنگرک، فراخوانده شدند تا درباره عملیات انجام شده، مشکلات آن و علل ناکامی یگان ها گفت وگو کنند.(۲)

در این جلسه فرماندهان در جمع بندی دلایل ناکامی یگان های خود به مؤلفه های تقریباً مشترکی اشاره کردند که عبارت بودند از:

۱. هوشیاری دشمن در منطقه عملیاتی.

۲. سرمایه گذاری دشمن در منطقه عملیاتی و ایجاد موانع مختلف نظیر میادین مین و استحکامات مهندسی.(۳)*

۳. ناهماهنگی یگان های هم جوار.

۴. نبود شناسایی کافی.

۵. نبود هماهنگی درپیشروی یگان ها.

در پایان جلسه، محسن رضایی از تهران تماس گرفت و از سیدرحیم صفوی آخرین وضعیت عملیات را جویا شد. صفوی ضمن بیان کلیاتی از نتایج به دست آمده، به محسن رضایی گفت: لازم است برای تصمیم گیری درباره عملیات شما و سرهنگ صیاد شیرازی به منطقه بیایید.(۴)

۱- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تشریح عملیات خودی، صص ۲۲۱ - ۲۱۸.

۲- این جلسه با حضور رحیم صفوی، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست، علی تجلائی، حسن دانایی فر، محمد باقری، علی فدوی، محمدابراهیم همت، مرتضی قربانی، جعفر اسدی، نبی رودکی، سرهنگ جلالی، سرهنگ آذرفر، سرهنگ قویدل، سرهنگ امیربیگی، سرهنگ درافشان، سرهنگ فرتاش و محسن رخصت طلب راوی قرارگاه خاتم برگزار شد.

۳- * واحد مهندسی رزمی قرارگاه کربلا با استناد به گزارش هایی که به آن واحد ارسال شده است، از وضعیت موانع و میادین مین در خطوط پدافندی دشمن گزارشی تهیه و برای بهره برداری به رده ها و واحدهای مختلف و یگان های عملیاتی ارسال کرده است. متن

کامل این گزارش در ضمیمه درج شده است.

۴- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲۰؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۲۸.

۱

ارتش عراق امروز علاوه بر بمباران اطراف شهر سردشت شهرهای آبادان و خرمشهر را نیز آماج گلوله باران قرار داد.

هواپیماهای عراقی امروز در سه نوبت با ورود به حریم هوایی سردشت، اطراف این شهر را از ارتفاع بالا بمباران کردند. در این حملات ۲ نظامی و یکی از اهالی روستا که مشغول چراندن گوسفندان بود زخمی شدند و حدود ۱۰۰ رأس گوسفند اهالی نیز تلف شد.(۱)

این درحالی است که باوجود حملات هوایی امروز جنگنده های دشمن علیه سردشت و تجاوز هواپیماهای عراقی به حریم شهرهای گیلان غرب و باختران(۲) خبرگزاری آسوشیتدپرس به نقل از اطلاعیه نظامی عراق گزارش داد: «امروز هیچ گونه حمله هوایی برعلیه مواضع ایران صورت نگرفته است.»(۳)

از سوی دیگر و در ادامه گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر، امروز نیز این دو شهر و اطراف آن هدف گلوله های توپ ها و خمپاره اندازهای عراقی قرار گرفتند که براثر آن ۶ باب منزل مسکونی در آبادان تخریب شد و در خرمشهر نیز چند منزل مسکونی در خیابان فردوسی این شهر آسیب دید. در این اقدام دشمن ۸ تن از مردم و نیروهای نظامی زخمی شدند.(۴)

۲

امروز در جریان دو اقدام گروه های مسلح غیرقانونی، ۴ کودک شهید و ۳ تن نیز مجروح شدند. از سوی دیگر درحالی که ۳ نفر از افراد سازمان کومه له خود را تسلیم کردند، سپاه کردستان از فعالیت مجدد ایستگاه رادیویی سازمان کومه له و استقرار عناصر این سازمان در دولکان عراق خبر داد.

تعدادی از کودکان روستای خیاره واقع در جنوب غربی سنندج که برای چراندن گوسفندان به مراتع اطراف این روستا رفته بودند، به مینی که افراد مسلح ضدانقلاب کار گذاشته بودند، برخورد کردند. براثر انفجار مین، ۴ تن از این کودکان به شهادت رسیدند و ۲ تن از آنان نیز مجروح شدند که جراحت یکی از آنان جزئی بود، ولی پای کودک دیگر قطع شد. یادآور می شود که سن قربانیان این حادثه بین ۹ تا ۱۲ سال بود.(۵)

در روستای ملحم در ۵/۷ کیلومتری غرب سلماس نیز افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان به سمت ساختمان پایگاه گروه مقاومت این روستا تیراندازی کردند. در این حادثه نگهبان پایگاه زخمی شد.(۶)درپی این حادثه نیروهای یگان جندالله سلماس محورهای خروجی منطقه را زیر نظر گرفته، موفق شدند عامل این حادثه را دستگیر کنند. وی هنگام دستگیری دو نارنجک جنگی و یک قبضه سلاح به همراه داشت و با پوشیدن لباس زنانه قصد خروج از منطقه تحت نظر را داشت. فرد دستگیرشده چندی قبل نیز شخصی به نام بیت الله کیانی را به شهادت رسانده بود.(۷)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۶، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص۶؛ و- سند شماره ۹۵۴۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص۱.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۸، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص۷، قبرس - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۲۹۰۷۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۳۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۱۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی خرمشهر به اداره کل سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۳۹۵۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از (رکن۳) ناحیه ژاندارمری به استانداری کردستان، ۱/۹/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۶۳۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سلماس به فرماندهی منطقه۱۱، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۳۱۷۹۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران سلماس (عملیات) به سپاه پاسداران منطقه۱۱، ۳۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۰۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۳۰/۸/۱۳۶۲

در همین حال، امروز ۳ تن از افراد سازمان کومه له خود را به نیروهای سپاه مهاباد معرفی و درخواست امان نامه کردند. این افراد از عناصر سازمان کومه له در مهاباد بودند که مدتی پیش از این سازمان جدا شده و تا زمان معرفی خود به نیروهای سپاه زندگی مخفی داشتند.(۱)

به دنبال عملیات نیروهای خودی در منطقه آلان در جنوب غربی سردشت و برچیده شدن ایستگاه های رادیویی سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و سازمان کومه له از منطقه بیژوه، سپاه کردستان اعلام کرد که سازمان کومه له ایستگاه جدیدی را در ارتفاعات مرزی قندیل عراق راه اندازی کرده است. طبق اطلاعات سپاه کردستان، این سازمان ۱۸۰ تن از افراد خود را نیز در منطقه دولکان عراق مستقر ساخته است.(۲)

۱

با ادامه عملیات والفجر۴ در محورهای کانی مانگا و جنوب شهر پنجوین، خبرگزاری فرانسه از منامه با اعلام اینکه نیروهای ایران در کردستان عراق دست به تهاجم جدیدی زده اند، از قول منابع رسمی در بغداد افزود: «این حمله ازسوی ارتش عراق درهم شکسته شد.»(۳) مبنای این گزارش اطلاعیه امروز ارتش عراق می باشد که در آن آمده است: نیروهای ایران حمله ای را در ساعت ۱۰ شب گذشته در منطقه پنجوین آغاز کردند و نبرد میان آنها و نیروهای سپاه یکم عراق تا بامداد امروز ادامه داشت.(۴) خبرگزاری فرانسه در گزارش دیگری اعلام کرد: «پس از جنگ شدید در بخش شمالی جبهه طی روزهای ۴ تا ۱۰ نوامبر (۱۳ تا ۱۹ آبان) که بنا به گفته تهران در چارچوب مرحله سوم تهاجم والفجر۴ صورت گرفته است، جبهه جنگ ایران و عراق به مدت ۱۵ روز نسبتاً آرام بود.»(۵)

خبرگزاری آلمان غربی نیز از بغداد گزارش داد: «لطیف جاسم [وزیر فرهنگ و اطلاعات عراق] در یک کنفرانس مطبوعاتی در بغداد خبرنگاران را دعوت کرد که برای مشاهده نابودی نیروهای ایران، خود از این جبهه دیدن کنند.»(۶) همچنین بخش عربی رادیو بغداد در گزارشی از قول فرمانده سپاه یکم ارتش عراق اعلام کرد: نیروهای ایران در ساعات اول شب گذشته «در ۱۰ محور اصلی به اضافه محوری فرعی ... موفق به نفوذ به برخی از مواضع ما شدند.» وی افزود: «نبردی که در خلال ساعت های شب گذشته انجام گرفت از تمام شب های نبردهای سه سال گذشته درازتر بود.» بر پایه این گزارش، فرمانده مذکور مدعی شد تمام نیروهای ایران در این حمله «تارومار شدند و تمام گروه های موفق [شده] به نفوذ، نابود گردیده و پیروزی قاطعی که قبلاً از آن مطمئن بودیم، تحقق یافت.»(۷)

از سوی دیگر، خبرگزاری آلمان غربی در گزارش دیگری آورده است: «در تهران، ایرنا خبرگزاری رسمی ایران تأیید کرد که نیروهای ایران در تدارک جهت تکمیل محاصره شهر پنجوین عراق، به سوی مواضع دشمن در جنوب و جنوب غربی این شهر پیشروی کرده اند. ایرنا گفت درنتیجه اجرای مراحل

۱- سند شماره ۳۵۶۳۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات مهاباد به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۹/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۰۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۹۷۴۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات عملیات ناحیه کردستان به فرماندهی اطلاعات کردستان، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۸، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص۷، منامه -

خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۱۵، رادیو صوت الجماهیر، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۵- همان، ص۹، منامه و تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۶- همان، صص ۱۰ و ۱۱، بغداد - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۷- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۸/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، رادیو بغداد عربی، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

پیشین عملیات والفجر، نیروهای ایران کنترل شرق، شمال و غرب پنجوین را به دست گرفته اند. این خبرگزاری گفت که نیروهای ایران ضمناً در نبرد شب گذشته در غرب مریوان که در خاک ایران و مقابل پنجوین واقع شده یک گردان و ۴ گروهان دشمن را منهدم کردند.»(۱)

خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز ضمن گزارش مشابهی درباره وقایع شب گذشته نبرد، به سخنان اخیر وزیر دفاع ایران درباره صدور دستور ادامه عملیات والفجر۴ ازسوی امام خمینی و شورای عالی دفاع و اعلام خبر پیروزی های بزرگ تری در جبهه های جنگ در کمتر از یک ماه آینده اشاره کرد.(۲)-(۳)

ملاقات آیت‌الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان‌عالی کشور با امام خمینی

رادیوهای بی بی سی، کلن و اسرائیل گزارش های کوتاهی از وقایع نبرد به نقل از منابع خبری ایران و عراق پخش کردند. رادیو امریکا مدعی شد ایران ماه پیش نیز به مناطق مرزی شمال عراق حمله کرده بود، ولی بدون «هیچ گونه پیشرفتی» جنگ تقریباً راکد شده بود.(۴) در همین حال، رادیوهای کویت، قطر، امارات متحده عربی، مسقط، امان و نیز رادیو دهلی فارسی فقط به پخش بیانیه نظامی عراق اکتفا کردند.(۵)

۱

امام خمینی در سخنانی به ضرورت اصلاح امور در همه زمینه ها، لزوم تقویت قوه قضائیه و حفظ استقلال این قوه، مسئله دخالت و اقدامات قدرت های بزرگ در جوامع اسلامی در عین تفرقه و اختلاف در میان مسلمانان پرداختند. صبح امروز، آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، به همراه اعضای شورای عالی قضایی، رؤسا و مستشاران و دادیاران دیوان عالی کشور، رؤسای شعب دیوان عدالت اداری، حقوق دانان شورای نگهبان، قضات بازرسی کل کشور، اعضای دادگاه عالی قم، رؤسای شعب کیفری یک و دو دادگاه های مدنی خاص، دادگاه های انقلاب، رؤسای دادگستری های مراکز استان و شهرستان ها و دادستان های انقلاب و عمومی و اعضای سازمان قضایی ارتش با امام خمینی رهبر انقلاب، ملاقات کردند. در این دیدار رئیس دیوان عالی کشور در

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۸، ۳۰/۸/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، بغداد - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۲- برای اطلاع از مشروح سخنان سرهنگ سلیمی وزیر دفاع ایران، به روزشمار ۲۷/۸/۱۳۶۲ مراجعه شود.

۳- همان، ص۱۲، نیکوزیا - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۹، ۱/۹/۱۳۶۲، ص۷، رادیو امریکا، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش لحظه به لحظه از عملیات والفجر۴ و بازتاب جهانی آن، شماره ۵۸، ۳۰/۸/۱۳۶۲، صص ۱۸ - ۱۵، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

سخنانی ضمن اشاره به استقلال قوه قضائیه در کنار قوای مجریه و مقننه، از اقدامات انجام شده درزمینه توسعه محاکم و دادگاه ها در کنار دادسراهای انقلاب و عمومی در سراسر کشور و نیز کمبود نیروی شاغل در دستگاه قضایی گزارش داد.

در این دیدار امام خمینی درمورد رویه غالب بر نهادهای کشور در رژیم گذشته اظهار کردند: «ما در هر قضیه ای که فکر می کنیم که در سابق، در این رژیم سابق بوده است دست روی هرکدام که می گذاریم، می گوییم این بدتر از دیگران بوده. وقتی می رویم سراغ آن یکی، آنجا می گوییم این بدتر از دیگران بوده و هکذا. وقتی قوه دادگستری اش را و قوه قضائیه اش را شما نگاه کنید، می بینید که آن چیزی که در آن نبوده است، اسلام بوده و عدالت اسلامی. و وقتی که به مجلسش نگاه می کردیم، می بینیم آنکه نبوده است ارتباطش با مردم. وقتی به ارتشش نگاه می کردیم، می بینیم که آنکه نبوده است فعالیت در راه کشور خودشان.» ایشان در ادامه افزودند: «دولت آن بود که دیدید شما بسیارتان، خوب، این اواخر دیگر یادتان است. فرمانداران و فرماندهان و استانداران و اینها، آنها بوده است که ملاحظه کردید و دادگستری اش هم آن بود که اطلاع دارید، مجلسش هم آن بود، دانشگاهش هم آن بود. عرض کردم وقتی سراغ دانشگاه می رویم، می بینیم که بدتر از همه جا دانشگاه بوده است. وقتی سراغ قضات می رویم می بینیم بدتر از همه این بود. و زحمت دارد که اینها اصلاح بشود.»

رهبر انقلاب با اشاره به پیشرفت های پس از انقلاب درزمینه اصلاح امور گفتند: «خداوند تأیید کرده است این جمهوری اسلامی را که در ظرف این مدت کم، درصورتی که انقلاب بوده، درصورتی که همه کشورهای بزرگ مخالف بودند با ایران به همه معنا و فشارهایشان را بر این کشور به همه طرف وارد کردند، تبلیغات سرتاسری آن طور کرده است، مع ذلک در این مدت کم، در همه جا یک پیشرفت های چشمگیر شده است. دانشگاه بحمداللّه، و امیدوارم که به زودی همه جهاتش درست بشود و روی موازین باشد و دادگستری و قوۀ قضائیه بحمداللّه کار زیاد کردند. و موجب سرافرازی یک ملت است که در مدت بسیار کم، با همه مشکلات و بااینکه مهیا نبودند علمای ما برای قضاوت و امر قضاوت ارتباط با آنها نداشته است، مع ذلک موفق شده اند و تاکنون خدمت های فراوان کرده اند.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی ضمن تأکید بر ادامه تلاش ها برای رفع نواقص موجود، لزوم تقویت قوه قضائیه را یادآور شده، خاطرنشان کردند: «قوه قضائیه امروز قوۀ قضائیۀ اسلامی است و رو به اسلام دارد می رود و باید خود علمای اسلام این را تقویت کنند و افراد را بفرستند. علمایی که در بلاد هستند یا خودشان یا کسانی که مربوط به آنهاست و می توانند قضاوت کنند، پیشنهاد کنند که وارد بشوند در این قوۀ قضائیه تا ان شاءالله رفع نقیصه به همه معنا بشود.» ایشان سپس افزودند: «اگر این قوۀ قضائیه درست بشود، بسیاری از مشکلات

کشور درست می شود. مردم سروکار دارند با این قوه، با دادگستری سروکار دارند و به شما آقایان قضات هم عرض می کنم که خدا را در نظر داشته باشید در باب قضا. قوه قضائیه سروکارش با جان مردم است با مال مردم است، با نوامیس مردم است، و باید همیشه خدا را ناظر و حاضر ببینید که خدای نخواسته نبادا یک اشتباهی در کار بشود، یک وقت خطایی بشود. خطای شماها بزرگ است و ممکن است یک خطا موجب قتل یک کسی بشود، یک خطا موجب به بادرفتن آبروی کسی بشود. اینها را باید بسیار نظر بکنید و بسیار دقت بکنید.»

امام خمینی در ادامه درخصوص گرفتاری مسلمانان در ابتلا به دولت های غیرمردمی و قدرت های بزرگ گفتند: «شما می بینید که در هرجا برای اسلام یک گرفتاری پیش می آورند با یک اسمی روی آن می گذارند و یک بساطی درست می کردند. ما آن وقت خیال می کردیم که صدام این است که تلافی می کند، بیخودی، در جنگ شکست می خورد، آن وقت تلافی اش را سر خوزستان درمی آورد و کردستان. خیال می کردیم که این کار، کار صدامی است. معلوم شد که همه این جور هستند.»

رهبر انقلاب همچنین با اشاره به حوادث لبنان و دخالت قدرت های خارجی در این کشور به ویژه اقدامات فرانسه در لبنان، کمک های آن کشور به عراق و پناه دادن به گروه های تروریستی گفتند: «چند نفر به واسطه اینکه آن قدر صدمه دیدند از این قدرت های بزرگ و از امریکا و از اسرائیل و از فرانسه و از امثال اینها، این قدر صدمه دیدند، چند نفرخودشان را فدا می کنند برای ملت خودشان و می روند یک جایی را منفجر می کنند. بعد اسرائیل تلافی می کند. خوب، از اسرائیل همه متوقع اند. اسرائیل ذاتش همین ذات است، باید عمل بکند این طوری که می کند. اما فرانسه که خودش را یک ملت چه می داند، و آن قدر در طول تاریخ ادعا کرده است، چرا این طور تروریست از کار درآمد؟ ملت فرانسه باید این مطلب را احساس بکند که در طول تاریخ آن قدر که از فرانسه تعریف کردید و کتاب نوشتید و چه کردید، در این برهۀ زمان آبروی فرانسه را این دولت از بین برد. دولت فرانسه آبروی ملت فرانسه را از بین برد، صورت ملت فرانسه را یک صورت مشوه جلوه داد در بین ملت ها. اکثر ملت ها و مردم ها تمیز نمی دهند که، جدا نمی کنند دولت را از ملت، خصوصاً آنجاهایی که جمهوری است. آنجاهایی که جمهوری است، ملت است که باید اساس را در دست بگیرد. نمی پذیرند از ملت فرانسه که او بگوید دولت ما این طوری است. ملت فرانسه به فکر بیفتد که آبروی خودش را که دارد از بین می رود حفظ بکند و این دولت را سرجای خودش بنشاند، این دولت را کنار بگذارد. این دولتی که تروریست اعظم باید اسمش را گذاشت برای اینکه، هرچه تروریست است جمع می شود در فرانسه، بعد هم خودش تروریستی می کند. یک کسی او را می زند به واسطۀ اینکه جنایتکار است، او می زند یک کس دیگری را می کشد. تلافی می کند سر کس دیگری. خوب، این ملت فرانسه باید فکر این کار باشد و همین طور ملت های دیگر. ملت ها که

تقصیری ندارند. تقصیر ملت هایی که جمهوری هستند این است که رأی می دهند به اینها و بعد که رأی دادند اختیار را دست اینها می دهند. باید بعد که چیز کردند، با تظاهرات، با چیزها این کار را کنار بگذارند. الآن هم می توانند این کار را بکنند. حفظ کنند آبرویی را که در طول تاریخ شما برای فرانسه درست کردید، این را حفظش کنید، اینها دارند از بین می برند. اینها تروریست شده اند. دولت فرانسه از آنجا که می بیند که از عراق طلب دارد و طلبش را نمی تواند بدهد، تلافی اش را سر ایرانی ها درمی آورد. تلافی سر ایرانی برای چه درمی آورد، خوب، عراق نمی تواند طلب شما را بدهد از خودش وصول کنید، چرا به او طیاره، نمی دانم چه می دهید که ایران را بزند؟»

امام خمینی سپس به وجود اختلاف در میان مسلمانان به رغم برخورداری از منابع قدرت اشاره کرده، افزودند: «بالاخره مسلمین باید فکر بکنند. این مسلمان ها و این اعراب که تقریباً اکثر بسیاری از مسلمین را آنها تشکیل می دهند و گرفتار دست اینها هستند، اینها فکر بکنند که نباید این طور خودشان را دست آنها بدهند که هرجا الآن لبنان را آن طور کرده اند، لبنانی دیگر برای کسی نمانده است. خوب، چرا این اختلافات را شما دست برنمی دارید تا اینکه اینها نتوانند بیایند سراغ شما؟ و چرا باید آنها بیایند و مردم را آن طور اذیت بدهند به اسم اینکه ما می خواهیم اصلاح بکنیم؟ این اصلاح که نیست. شما اگر مصلح بودید، اگر صلح طلب بودید که این طور وضعتان نبود. شما صلح طلبید و می آیید در لبنان به اسم اینکه ما صلح طلب هستیم و مردم را ناراحت می کنید؟ شما بروید کنار، مردم خودشان کار خودشان را درست می کنند، نمی گذارید که مردم اصلاح کنند کار خودشان را. هرکدامتان به یک اسمی وارد می شوید در یک کشوری. مثلاً فرض کنید که روسیه وارد می شود در افغانستان به اسم اینکه می خواهیم اصلاح کنیم آنجا را. امریکا و فرانسه و انگلستان و اینها هم وارد می شوند در لبنان می خواهیم اصلاح کنیم. این برای این است که مسلمان ها بیدار نیستند. دولت های مسلمین نمی دانند چه قوه ای دستشان هست و چه جور اینها را می توانند از بین ببرند. اگر - یک - ده روز این مسلمین منافع خودشان را قطع کنند از شرق و غرب، آنها سرجای خودشان می نشینند.»

رهبر انقلاب در همین زمینه افزودند: «از آن طرف هم فلسطینی ها را به جان هم انداخته اند. جنگ بین خودشان آن طور می بینید که واقع شده. از آن ور هم اختلاف ما بین خود ما، دولت های مسلمین. آخر چرا باید این طور باشد؟ اینها اگر واقعاً بیدار بشوند و بفهمند چه قدرتی در دستشان هست و چه منابعی در دست اینها هست که منابع، رگ حیات آنها در دست اینهاست، خوب، باهم روابط پیدا می کنند، روابط دوستی پیدا می کنند. خوب، ما هی فریاد می زنیم که آقا بیایید باهم دوست باشیم، چه هی آنها می گویند نه، ایران می خواهد همه کشورهای دنیا را از بین ببرد. ایران چرا می خواهد ببرد، ایران می خواهد همه را اصلاح کند؛

می خواهد که باهم باشند همه شان، برادر باشند همه شان. مع ذلک نمی فهمند و باید چه کرد این را و من امیدوارم که کم کم درست بشود و کم کم ملت ها بیدار بشوند و از راه ملت ها این کارها اصلاح بشود و ان شاءالله خداوند تأیید می کند و خداوند شما را و همهٔ کسانی که در این کشور خدمت می کنند به این کشور، خدمت می کنند به اسلام، تأیید کند و مادامی که قصد خالص باشد، توجه به خدا باشد و خالص باشد، تا این طور باشد بلااشکال پیروز هست این کشور و از اینجا هم موجش می رسد به همه جا و رسیده است و انقلاب شما بحمداللّه صادر شده است، نه اینکه صادر می شود، صادر شده و تقویت می شود در خارج.»

امام خمینی در پایان بیانات خود با تأکید بر استقلال قوه قضائیه اظهار کردند: «قوه قضائیه همان طوری که آقا [موسوی اردبیلی] فرمودند یک قوّه مستقل باید باشد. یعنی در همه جای دنیا این اسم هست که قوه قضائیه مستقل است. حالا ما در کشور خودمان که استقلال داده است اسلام به قوه قضائیه و قاضی و قوه قضائیه مستقل است و هیچ کس نباید در آن دخالت بکند. قضات نباید گوش به هیچ کس بدهند. جز آنکه برای خدا کار خودشان را انجام بدهند، حق را ملاحظه بکنند. اگر فرض کنید که یک جایی را دیدند حق است، اگر تمام کشور ایران به آنها چیز بکنند که به آن طرف حکم بدهید، نکنند. خدا این طور مقرر فرموده است، باید شما به حق برسید. کار به اینکه این رفیق فلان است، این دوست فلان است، این پسر فلان است، این خود فلان است، خیر، کاری به این کارها نداشته باشید. باید شما به همان طوری که شرع مقدس امر فرموده است قضاوت کنید و مستقل در قضاوت باشید و محتاط در قضاوت. احتیاط در قضاوت کنید، توجه بکنید که نبادا یک مظلومی حقش ضایع بشود یا یک نفری زاید بر آن مقداری که باید جریمه بشود یا - برای - تعزیر بشود، یا - به - چه بشود، زاید بر او نباشد. گرفتاری دارد این مسائل، باید این را خیلی توجه بکنید و من امیدوارم که آقایان علمائی که الآن مشغول هستند و بعدها هم ان شاءالله می آیند و مشغول می شوند، توجه بکنند که مستقل هستند و کسی حق اینکه هیچ نقشه ای، هیچ دخالتی در کار آنها بکند ندارد و البته روی موازین شرعی اگر اشتباه ثابت شد، آن وقت روی همان موازین شرعی عمل می شود.»(1)

پیش از بیانات رهبر انقلاب، رئیس دیوان عالی کشور، در سخنانی خطاب به امام خمینی اظهار کرد: «قوه قضائیه که قوه ای است در کنار قوای مجریه و مقننه، قوه ای است خودکفا و مستقل که درنتیجه اوامر حضرت مستطاب عالی و دستورات مؤکد آن جناب، نیروهای ارزنده، مؤمن، خالص، انقلابی، مسئول و متعهد به این قوه جذب شده اند. اکنون بحمدالله افتخار می کنیم که به حضور مبارکتان عرض کنیم که در سرتاسر ایران قوه قضائیه با کمال قدرت و استقلال به کار خودش مشغول است.»

آیت الله موسوی اردبیلی در ادامه سخنان خود ضمن اشاره به تعداد شعب حقوقی، کیفری،

ص: ۷۹۱

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی(ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۸، صص ۲۷۷ - ۲۷۱.

مـدنی خاص، دادگاه های مسـتقل تمام وقت انقلاب و نیمه وقت انقلاب در کنار دادسـراهای انقلاب و عمومی افزود: «حـدود ۵۰۰ نفر از روحانیون، علما و محصـلین درنتیجه احساس وظیفه به این قوه جلب شـده انـد و کارهای بسـیار سـنگین قضایی را به عهده گرفته اند. اینها فرزندان حضـرت مسـتطاب عالی هسـتند که به دسـتور حضـرت شما و احساس وظیفه این کار سنگین را متعهد شده اند.» وی ضمن اظهار رضـایت از روال جاری در امور مربوط به قضات شـرع، به مشـکل کمبود نیرو در دسـتگاه قضایی اشاره کرده و گفت: «ما مقـداری کسـر پرسنل داریم. ما هنوز هم به حداقل ۴۰۰ تا ۵۰۰ نیرو احتیاج داریم تا بتوانیم همه نیاز مملکت را برطرف سازیم. اگر این ۵۰۰ نفر هم جلب شوند، امیدواریم ان شاءالله دیگر کمبود آن چنانی که در کار اخلال ایجاد کند، نداشته باشیم.»(۱)

۱

رئیس جمهور در مراسم آغازبه کار گردهمایی بین المللی پزشـکی تهران پیشـنهاد کرد بخشی از کار این گردهمایی به بررسی مخاطرات ناشی از به کارگیری بمب های شیمیایی در جنگ اختصاص یابد.

آیت الله خـامنه ای امروز در گردهمایی بین المللی پزشـکی تهران که با شـرکت شخصـیت های سیاسـی و علمی ۶۵ کشور جهـان در هتل اسـتقلال تهران گشـایش یـافت، بـا بیـان اینکه امکانـات علمی و تجهیزات فنی موجـود بیش از هر زمـان دیگری وظیفه شـناخت دردهـا و نابسامـانی هـای بشـر را بر دوش عالمان و آگاهان جهان قرار داده است، اظهار کرد: «هیـچ دیـده منصـفی نمی توانـد مصائب و مشـکلات عظیم ناشـی از جنگ تحمیلی به ایران را درزمینه مسائل درمانی و بهـداشتی، در کنار انبوهی از ضایعات دیگر نبینـد [ببینـد] و تأثیر آنها را در به تعویق افتـادن بسـیاری از طرح های توسـعه و تکمیل و تربیت کادر درمانی تحقیقاتی و نیز در ایجاد موانع در فراهم آوردن امکانات فنی و عملی برای تأمین بهداشت و درمان ناچیز انگارد.»

وی سـپس افزود: «متخصـصان امور بهداشتی و درمانی نیک می دانند که آواره شدن حدود ۵/۲ میلیون انسـان بی گناه براثر تهاجم نظامی به ایران و سـرازیرشدن ۵/۱ میلیون آواره افغـانی براثر تجـاوز نظامی به افغانسـتان و ویرانی بخش وسـیعی از شـهرها و روسـتاهای جنوب و غرب کشورمان آن هم در سال های نخستین پس از انقلاب اسـلامی، چه باری از مشـکلات ناشـی از عفونت ها و اپیدمی ها و مسمومیت هـا را بر دوش یـک ملـت می نهـد و چـه مقـدار از امکانـات و تجهیزات درمـانی و بهـداشتی را به خـود اختصـاص می دهـد. امکانـات و تجهیزاتی که به جـای متمرکزشـدن در اجرای طرح هـای اساسـی توسـعه و تکمیـل شـبکه درمانی و بهـداشتی کشور، صـرف فوریت های پزشکی و رسیدگی به مجروحان جنگی شده است.»

رئیس جمهور درمورد فجـایع ناشـی از جنـگ گفت: «حکومت متجـاوز عراق که تـاکنون منـاطق غیرنظـامی و مسـکونی را مورد حملات موشکی و بمباران های هوایی قرار می داده، اخیراً به

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص۱۲.

کمک و تأیید ابرقدرت ها و حامیان استکباری خود دست به جنایتی فجیع در حق ملت مظلوم ما زده و برخلاف مقررات بین المللی مناطقی از کشور ما را با بمب های شیمیایی آلوده کرده است. خطرات جانکاه و خانمان سوز ناشی از بمباران های شیمیایی که یکی از فجیع ترین و دردناک ترین ثمرات اعمال و نیات جنایتکاران قدرتمند جهانی است، ازنظر هیچ یک از پزشکان و متخصصان بهداشت در سطح جهان پوشیده نیست.» وی اضافه کرد: «در اینجا من فرصت را مغتنم می شمرم و پیشنهاد می کنم که این سمینار بخشی از کار خویش را به بررسی مخاطرات ناشی از بمب های شیمیایی اختصاص دهد.»

بازدید پزشکان خارجی دعوت‌شده به گردهمایی بین‌المللی پزشکی تهران از نمایشگاه عکس مصدومان شیمیایی در هتل استقلال

آیت الله خامنه ای همچنین تأکید کرد: «اینها نمونه هایی است از جنایت هایی که کشورهای استکباری همه روزه در گوشه وکنار جهان مرتکب می شوند و این خود از پیش نشان می دهد که چگونه مشکلات درمانی و بهداشتی جهان سوم عمدتاً معلول سیاست های کشورهای استکباری است. یکی از بازتاب های این سیاست ها حیله هایی است که برای جذب مغزها و نیروهای فکری جهان سوم به کار می برند.» وی ضمن اشاره به اینکه گردهم آمدن پزشکان و متخصصانی که با هم نوعان نیازمند خود پیوند قلبی دارند، یکی از سلاح های مؤثر برای مقابله با این سیاست ها است، اظهار امیدواری کرد «این گردهمایی علمی گامی باشد در راه تحکیم این پیوند و تحقق اهداف انسانی، به خصوص که در سنت مشرق زمین و در رأس آن جوامعی که از ایمان اسلامی بهره مندند زمینه ها و ریشه های عمیق و محکمی این امید را قوام می بخشد.»(۱)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی ضمن محکوم کردن حملات هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه به منطقه بعلبک لبنان، هدف از حضور نیروهای ایران در این کشور را کمک به ملت مظلوم لبنان اعلام کرد. این سخنان بلافاصله در رسانه های خارجی بازتاب یافت.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی امروز در نطقی در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی اعلام کرد: «چهارشنبه و پنجشنبه گذشته در یک

ص: ۷۹۳

۱- همان، ص۱۱.

برنامه حساب شده ای هواپیماهای فرانسوی و اسرائیلی در دو حمله جداگانه ولی متمرکز با شناسایی هایی که قبلاً توسط ماهواره ها و هواپیماهای شناسایی امریکایی انجام شده بود، به منطقه بی دفاع و مظلوم بعلبک حمله کردند و مردم بی دفاع آنجا را به جرم علاقه مندی آنها به انقلاب اسلامی ایران به خاک و خون کشیدند. این مسئله از مسائل مهم قرن ما است که پیمان ناتو با امکانات نیرومند و پیچیده اش در شرق لبنان برای سرکوب انقلاب اسلامی و برای حمایت از اسرائیل غاصب این طور وارد عمل بشوند.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سپس گفت: «نکات بسیار مهمی که در این خیانت قرن وجود دارد، قابل توجه است: اولاً، عجز قدرت های غربی با همه امکانات جاسوسی شان از تشخیص عوامل انفجار مقر فرماندهی امریکایی ها و فرانسوی ها و اسرائیلی ها در لبنان است. سیا، موساد و اینتلیجنت سرویس با اعتراف خودشان عاجز شدند از اینکه تشخیص بدهند چه کسی این کار عظیم را انجام داده و این ضربه شکننده را به نیروهای ناتو و اسرائیل در لبنان وارد کرد. برای جبران این عجزشان در مقابل ملت هایشان که آنها را زیر سؤال قرار داده بودند، دست به عملی زدند که بسیار زشت تر از عجز آنهاست. ۲۴ هواپیمای فوق مدرن در سرکوب این مردم بی دفاع شرکت کردند و ۵ هواپیمای اسرائیلی، ۱۴ هواپیمای فرانسه، سوپراتانداردها و اف۱۴ و میراژهای پیشرفته و فانتوم ها و جالب این است که با همه قساوتی که به خرج دادند فقط توانستند در این حمله ۱۴ نفر از نیروهای عزیز انقلابی و مجاهد ما را که در آنجا به ملت لبنان کمک می کنند، شهید کنند و حدود ۳۰ نفر یا بیشتر از مردم لبنان را و گروه کمی را هم زخمی کنند. خانه های زیادی را هم خراب کرده اند و مردم زیادی را بی پناه کرده اند و خوشبختانه یکی از هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی توسط رزمندگان لبنان به آتش کشیده شد که ان شاءالله خبر دقیق آن بعداً اطلاع داده می شود.»

رئیس مجلس شورای اسلامی ضمن انتقاد از سکوت محافل سیاسی جهان دربرابر حملات اخیر اظهار کرد: «رسانه های دنیا به جای اینکه این ضعف مفرط ناتو و دنیای غرب را به رخشان بکشد مسئله تلافی و انتقام از یک ملتی را مطرح می کند که ثابت نشده کدام یک از جریان ها در آن انفجار ها حضور داشتند.» وی افزود: «مسئله دیگری که برای ما واقعاً تأسف بار است که [در] دنیای اسلام و عرب، دولت های عربی به جای اینکه این جنایت را محکوم کنند از اینکه اسرائیل به یکی از شهرهای کشور اسلامی لبنان حمله کرد، اظهار خوشحالی می کنند به دلیل اینکه جمهوری اسلامی به نحوی طرف این تجاوز قرار گرفته و مسئله دیگری که برای ما امروز می تواند افتخار باشد این است که اینها مجبور شدند تحت فشار رزمندگان لبنان همه تبلیغاتی که در دوران سه ساله کرده بودند و می خواستند ما را متهم کنند که از اسرائیل اسلحه می گیریم امروز به دلیل اینکه اسرائیل برای سرکوبی نیروهای ما در لبنان به مردم لبنان حمله کرده همه

تبلیغات گذشته خودشان را پس بگیرند.»

حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی همچنین حوادث اخیر در لبنان را واکنشی ناشی از احساس ضعف و وحشت قدرت های جهانی در قبال انقلاب اسلامی ایران خوانده و افزود: «ما افتخار می کنیم که با حضور چند تن از نیروهایمان به عنوان کمک مردم لبنان توانسته ایم این همه دستاورد برای ملتمان و انقلابمان در دنیا داشته باشیم.» رئیس مجلس در پایان سخنان خود گفت: «من به برادران نماینده و مردم اطلاع می دهم که ان شاءالله فردا جنازه های رزمندگان عزیزمان در سوریه با مراسم رسمی بدرقه می شود و فردا ما از این جنازه ها و فرشته هایی که برای نجات مردم فلسطین به آن منطقه رفته اند در ایران استقبال خواهیم کرد.»(۱)

به دنبال سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی، خبرگزاری فرانسه گزارش داد: «رئیس پارلمان ایران امروز اعلام کرد در جریان حمله هوایی به منطقه بعلبک، ۱۴ پاسدار انقلاب و ۳ تن دیگر کشته شده و یک فروند هواپیمای سوپراتاندارد سرنگون گردیده است.» این خبرگزاری افزود: رئیس پارلمان ایران گفت «کشورهای عربی به جای اینکه این عمل را محکوم کنند از این امر ابراز شادی کردند، زیرا جمهوری اسلامی ایران به نحوی مورد هدف این هجوم قرار گرفته است.» خبرگزاری فرانسه ضمن اشاره به این بخش از سخنان رئیس مجلس که «ناتو به این طریق در شرق لبنان مداخله کرده تا انقلاب اسلامی را از بین ببرد و از اسرائیل غاصب حمایت کند»، از قول وی اضافه کرد: «ما به این مسئله افتخار می کنیم که حضور برخی از نیروهای ما برای کمک به ملت لبنان، همه این نتایج را برای ملت ما، انقلاب ما و دنیا داشته است.»(۲)

خبرگزاری های رویتر و یونایتدپرس نیز گزارش های مشابهی را دراین زمینه منتشر کردند.(۳) دراین بین، رادیو اسرائیل ضمن نقل بخش هایی از اظهارات رئیس مجلس شورای اسلامی اعلام کرد: «این نخستین بار است که مقامات دولتی ایران تأیید می کنند در پایگاه های تروریستی که توسط هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی بمباران گردید، پاسداران دولتی و حزب اللهی های ایرانی نیز وجود داشته اند.» این رادیو با اشاره به اعلام خبر سقوط یک هواپیمای سوپراتاندارد در سخنان حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی افزود: «ولی دولت فرانسه روز پنجشنبه گذشته اعلام کرد همه هواپیماهای آن کشور در پایان عملیات سالم به پایگاه های خود بازگشته اند.» رادیو اسرائیل همچنین گفت: «رئیس مجلس شورای اسلامی در دنباله سخنان خود گفت که با حمله هواپیماهای اسرائیلی به پایگاه های تروریستی در ناحیه بعلبک، تبلیغاتی دایر بر اینکه حکومت اسلامی ایران از اسرائیل اسلحه می خرد، خنثی شد.»(۴)

۱

آیت الله منتظری و میرحسین موسوی نخست وزیر، در سخنانی بر لزوم حمایت از مردم لبنان دربرابر تهاجم قدرت های خارجی تأکید کردند.

۱- همان، ص ۱۰.

۲- . خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۶، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص۷، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو اسرائیل، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

آیت الله منتظری امروز در دیدار با قضات شرع و دادستان های دادگاه های انقلاب اسلامی ضمن اشاره به همراهی بسیاری از کشورهای منطقه با سیاست های جهانی علیه ایران و اقدامات قدرت های بزرگ در لبنان گفت: «امروز وظیفه همه نیروهای اسلامی است که دربرابر هجوم وحشیانه امریکا، اسرائیل و فرانسه به ملت های مسلمان فلسطین و لبنان، از اسلام و ملت های زیر ستم کشورها حمایت و دفاع نمایند. وظیفه همه ماست که این انقلاب عظیم اسلامی را که سرفصل بزرگی برای تحولات انقلابات دیگری به شمار می رود، حفظ کنیم و نگذاریم از هیچ بابتی ضربه ای به آن وارد شود.» وی همچنین از بروز اختلاف در صفوف فلسطینیان ابراز تأسف کرد و افزود: «یکی از اشتباهات بزرگ فلسطینی ها این بود که نیروی نظامی خود را دراثر فشار امریکا و نوکرانش در منطقه از بیروت خارج کردند و راه را برای ورود اسرائیل به جنوب لبنان و قتل عام مسلمانان و اشغال آن منطقه و تجزیه کشور لبنان باز کردند.»(۱)

امروز همچنین میرحسین موسوی نخست وزیر، در پایان جلسه هیئت دولت با اشاره به حملات اخیر رژیم صهیونیستی و فرانسه به لبنان گفت: این حملات «می تواند نشان دهنده خشم و غضب نیروهای امپریالیستی از نیروهای مؤمن و مسلمان لبنان باشد که اکنون با تکیه بر شعار اسلامی درجهت آزادسازی لبنان و قدس تلاش می کنند.» وی افزود: «آن چیزی که دراین رابطه برای ما اهمیت دارد این است که اسرائیل مانند سایر قدرت ها با تبلیغات فراوان تلاش می نمود تا چهره انقلاب را به یک نوعی وابسته نشان دهد، درحالی که اینک در مقابل انقلاب اسلامی به موضع مسلحانه و حرکات مذبوحانه کشانده شده است.» موسوی در ادامه گفت: «دراین میان همدستی صهیونیست ها و فرانسوی ها و کینه آنها قابل توجه است و ما عملاً ـ دراین رابطه احساس می کنیم که جمهوری اسلامی به یک نوعی قدرت و حرکت خود را درجهت رشد و شکوفایی حرکت های ضدصهیونیستی و امپریالیستی نشان داده است و این حرکت نشان دهنده جهانی اندیشیدن انقلاب اسلامی ما می باشد.»

نخست وزیر همچنین درمورد حضور نیروهای سپاه پاسداران در لبنان تأکید کرد: «برادران پاسدار ما در آن منطقه مشغول آموزش بوده و هدف درگیری مستقیم نداشته اند و طبیعی است که ما به برادران شیعه و مسلمان آن منطقه کمک کنیم و در کنار آنها باشیم و این امر از اهداف انقلاب اسلامی ما محسوب می شود و با این روشی که اسرائیل و امریکا درپیش گرفته اند طبیعتاً اراده ملت، رزمندگان و دولت ما راسخ تر خواهد شد.»(۲)

۱

معاون سیاسی وزارت امور خارجه ضمن بیان نتایج سفر خود به ده کشور منطقه غرب آسیا و افریقا به تشریح مواضع و سیاست خارجی ایران درارتباط با فرانسه و درگیری میان گروه های

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۱۲.

فلسطینی پرداخت.

روزنـامه کیهان دراین باره گزارش داد: حسـین شـیخ الاسـلام معاون سیاسـی وزارت امور خارجه، که به تازگی از سـفری یک ماهه به ده کشور خاورمیـانه (غرب آسـیا) و افریقا بازگشـته است، در مصاحبه ای مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی ضـمن اشاره به دیـدار خود با مقامات کشورهای سوریه، لیبی، الجزایر، نیجریه، گابن، ماداگاسکار، مورس، یمن دمکراتیک، امارات متحده عربی و قطر درباره علت سفر به این کشورها گفت: «خاورمیانه و افریقا محور استراتژی سیاست خارجی جمهوری اسلامی هستند و ازاین رو آشنایی نزدیک با آنها و سیاست هایشان برای ما ضـروری است.» وی درباره مسائل مطرح شـده با رؤسای این کشورها گفت: «سـفر هم زمان شـد با سومین مرحله عملیات والفجر۴(۱) و پیروزی هـای درخشـان رزمنـدگان ما در جبهه ها که فرصتی به دست ما داد تا بتوانیم هرچه بیشتر این پیروزی ها را تشـریح کنیم و انعکـاس دهیم و جنایات رژیم صـدام را در بمباران شـهرها و اسـتفاده از بمب شـیمیایی برای ملت ها بازگو نماییم.» شـیخ الاسـلام افزود: «سفر ما که قدرت اصلی اش را از پیروزی های رزمندگانمان گرفت، همچنین هم زمان شد با مقطع خاصی از بحران جهانی ازجمله وضـعیت پیچیـده خاورمیـانه؛ دخـالت امریکـا، فرانسه و انگلیس و دیگر نیروهـای ناتو در لبنان؛ درگیری های داخلی فلسـطینی ها؛ مواضـع تدافعی و منفعلانه امریکا و دیگران در قبال مسائل خاص جنگ تحمیلی؛ لشکرکشـی امریکا به گرانادا؛ سوءاسـتفاده در بازارهای نفت که با تولیدهای بی حساب و ارزان فروشـی همراه است و توطئه هایی که برای محروم کردن ایران از حق مشـروع خود در اوپک جریان دارد. بنـابراین علاوه بر مسائل خـاص هر کشور و گفت وگو پیرامون توسـعه روابـط فی مـابین، موضوع گفت وگوهـای ما با رؤسا و مسـئولین کشورها بیشتر درباره این موضوعات بود.»

مصاحبه حسین شیخ‌الاسلام معاون سیاسی وزات امور خارجه درباره دلایل و نتایج سفر یک‌ماهه‌اش به ده کشور غرب آسیا

معاون سیاسـی وزارت امور خارجه نتایج این سـفر طولانی را بسـیار رضایت بخش خواند و گفت: «بعضی از نتایج سفر حتی قبل از خاتمه آن به دست آمد؛ مانند تضعیف و شکسته شدن

۱- سـفر معاون سیاسـی وزارت امور خارجه در تاریخ ۲۶/۷/۱۳۶۲ تقریباً با شـروع عملیات والفجر۴ آغـاز و هم زمان با سه مرحله عملیات والفجر۴ ادامه یافت. لذا به نظر می رسد در اشاره به این نکته در مصاحبه فوق اشتباهی صورت گرفته است.

توافق اسرائیلی - مارونی در لبنان که امیدواریم مبارزات ملت محروم لبنان بتواند شرّ تمام نیروهای ناتو و رژیم صهیونیستی را از سر لبنان کم کند و حیثیت ریخته شده نیروهای امریکایی و واقعیت نیروهای ناتو در لبنان را هرچه بارزتر نشان دهد.»

حسین شیخ الاسلام درمورد دیدگاه رؤسا و مسئولان کشورهای مذکور درباره اوضاع منطقه خلیج فارس و جنگ ایران و عراق اظهار کرد: «متأسفانه دنیای ما دنیای زور است و من به خوبی احساس کردم که موضع جمهوری اسلامی ایران پس از پیروزی های اخیر روزبه روز بیشتر جا می افتد. به طوری که ما اثر این پیروزی ها را خیلی عینی و واضح می دیدیم و متوجه شدیم که هیچ گونه شکی درمورد اینکه جمهوری اسلامی ایران قوی ترین قدرت منطقه است در کسانی که ما با آنها ملاقات کردیم، وجود ندارد.» وی افزود: «درمورد خلیج فارس نیز باید بگویم که حساسیت منطقه که گلوگاه غرب است بر کسی پوشیده نیست و همه، تهدید امام را خیلی جدی تلقی می کنند چون می دانند که امام فقط به وظایف شرعی خود عمل می کنند و هرجا که وظیفه شرعی بدانند عمل خواهند کرد. اما همان طورکه همه می دانند و بارها هم گفته ایم، از ابتدای جنگ این ما بودیم که امنیت تنگه هرمز و کشتیرانی در خلیج فارس را حفظ کردیم و مانع از افزایش سرسام آور نرخ بیمه کشتیرانی در خلیج فارس شدیم و در همان اوایل جنگ بود که بیانیه ای درمورد حفظ امنیت خلیج فارس ازطرف شهید رجایی صادر شد که تاکنون اجرا شده و در این مدت نیز تمام کشورهای منطقه خلیج فارس از آن بیانیه استفاده برده اند. ما این مسئله را با مسئولان کشورها مطرح کردیم و دراین رابطه کشورهای دوست ما که همیشه مواضع ثابتی داشته اند هنوز هم بر سر مواضع خود هستند و کشورهایی هم که سابقه دوستی شان با ما زیاد نیست دیدیم که مواضعشان با پیروزی های به دست آمده عوض می شود. زیرا الآن دیگر شک نیست که این ما هستیم که سرنوشت صدام را رقم می زنیم و هرچه کمک ها به صدام بیشتر می شود شکست های او هم بیشتر می گردد.»

معاون سیاسی وزارت امور خارجه به سؤال طرح شده درزمینه روابط ایران و فرانسه این گونه پاسخ داد: «ما حساب دولت و ملت فرانسه را از هم جدا می دانیم. دولت سوسیالیست فرانسه اشتباهاتش کم نیست و فرانسه را درگیر مسائلی کرده که نه اقتصاد و نه توان نظامی و قدرت فرانسه جواب گوی این مسائل است. قبل از روی کارآمدن میتران یک دلار امریکا برابر ۴ فرانک فرانسه بود و حالا معادل ۸ فرانک است و این نشان دهنده وضع بد اقتصادی فرانسه است که ملت فرانسه باید خسران آن را ببینند.» وی تأکید کرد: «ما با فرانسه اختلافات ریشه ای داریم؛ یعنی آنها می خواهند اسرائیل و صدام در منطقه [باقی] بمانند و ما می خواهیم هر دوی آنها نابود شوند. بنابراین فرانسه هرچه پایگاه در ایران داشته، آنها را از دست داده و مسلماً رویه ما با دولت فرانسه نیز بد است و اگر به جنایاتش ادامه دهد بدتر هم خواهد شد.»

شیخ الاسلام همچنین درمورد سیاست نظامی گری فرانسه گفت: «دولت فرانسه با این کارها می خواهد قیافه ابرقدرت ها را به خود بگیرد، حال اینکه به خاطر همین سیاست غلط، کل اروپا و ژاپن را نیز دربرابر خود قرار داده است.»

حسین شیخ الاسلام سپس درمورد موضع ایران درقبال درگیری های بین فلسطینیان خاطرنشان کرد: «درگیری های بین نیروهای فلسطینی به ضرر ملت فلسطین است و ما تاکنون نظر خودمان را مبنی بر فراهم آوردن موجبات گسترش مبارزه قهر آمیز برضد رژیم صهیونیستی توسط مبارزین فلسطینی بارها اعلام کرده ایم و در همین رابطه است که طبعاً نمی توانیم از آنچه که بین فلسطینی ها در جریان است، خشنود باشیم. ما امیدواریم که این درگیری ها هرچه سریع تر به نحوی پایان یابد که موجبات رشد و تعالی انقلاب فلسطینی ها را فراهم کند و مبارزین فلسطینی همگی به جنوب لبنان و جبهه های جنگ علیه اشغالگران صهیونیستی بروند و تفنگ های خود را دوش به دوش هم علیه اشغالگران صهیونیستی و هم پیمانان غربی آنها به کار گیرند.»

وی همچنین با اشاره به اهداف جمهوری اسلامی در قاره افریقا گفت: «جمهوری اسلامی ایران در افریقا دوستان زیادی پیدا کرده و در کشورهای افریقایی مردم همین که می فهمند کسانی از جمهوری اسلامی هستند، آنها را دوست دارند و از حالت استقلال و آزادی جمهوری اسلامی لذت می برند.»(۱)

۱

هم زمان با تأکید مقامات سعودی و مصری بر خاتمه جنگ ایران و عراق از راه مذاکره، رادیو فرانسه اعلام کرد عراق درصورت طولانی شدن جنگ از هواپیماهای سوپراتاندارد استفاده خواهد کرد.

عبدالله بن عبدالعزیز ولیعهد و معاون اول نخست وزیر سعودی، که به کویت سفر کرده است، امروز در دیدار با شیخ سعد عبدالله ولیعهد و نخست وزیر کویت، ضمن گفت وگو درباره تلاش کشورهای خلیج فارس برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق، با اشاره به بیانیه چهارمین اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس ابراز امیدواری کرد که اقدامات میانجیگری موجب خاتمه جنگ شود.(۲)

همچنین صفوت الشریف وزیر مشاور در امور اطلاعات مصر نیز در اظهارنظری، موافقت عراق با قطعنامه اخیر سازمان ملل را یادآور شد و از دو کشور درگیر جنگ خواست «بدون قیدوشرط بر سر میز مذاکره بنشینند.» وی ضمن بیان اینکه جهان دربرابر انسداد تنگه هرمز عکس العمل نشان خواهد داد، افزود: «کشورش نیز در چارچوب همین عکس العمل ها اقدام خواهد کرد.»(۳)

۱- روزنامه کیهان، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص۱۸ مکرر.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۷، ۱/۹/۱۳۶۲، ص۸، کویت - خبرگزاری کویت، ۳۰/۸/۱۳۶۲.
۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص۸، رادیو ابوظبی، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

در همین حال رادیو اسرائیل به نقل از خبرگزاری عراق گزارش داد: الشافی عبدالحمید معاون وزارت امور خارجه مصر، نیز امروز پس از ورود به بغداد با حامد علوان الجبور وزیر مشاور در امور خارجی عراق، ملاقات کرد. بنا بر این گزارش، «در این ملاقات مسائل جنگ عراق و ایران و... مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت.»(۱)

اعلام این مواضع و تلاش های سیاسی برای خاتمه دادن به جنگ درحالی است که گزارش ها همچنان از آمادگی عراق برای گسترش دامنه جنگ به عنوان راه حل خاتمه آن حکایت دارد. دراین زمینه رادیو فرانسه امروز در گزارشی تأکید کرد درصورت طولانی تر شدن جنگ ایران و عراق به احتمال قوی نیروی هوایی عراق از هواپیماهای سوپراتاندارد علیه مواضع اقتصادی و نظامی ایران استفاده خواهد کرد.(۲)

۱

با ادامه تهاجم جنگنده های رژیم صهیونیستی به لبنان و عکس العمل نیروهای سوری اوضاع در لبنان بحرانی تر شد. در همین حال دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به منطقه، وارد دمشق شد تا با مقامات سوریه به مذاکره بپردازد.

به گزارش خبرگزاری رویتر امروز، جنگنده های رژیم صهیونیستی به مواضع نظامیان سوری، فلسطینی و لبنانی در شرق لبنان حمله کردند. دراین بین یک سخنگوی نظامی سوریه اعلام کرد دو هواپیمای اسرائیلی مهاجم درپی حمله به مواضع حزب سوسیالیست ترقی خواه لبنان در مناطق تحت کنترل سوریه مورد اصابت موشک های سوری قرار گرفته و سرنگون شدند.(۳)رادیو اسرائیل به نقل از اعلامیه سخنگوی ارتش این رژیم گزارش داد: «بعدازظهر امروز، هواپیماهای نیروی هوایی اسرائیل پایگاه های خرابکاران را در نواحی بحمدون، صوفار [صوفر] و امه الصمه در مرکز لبنان مورد حمله قرار دادند.» به گفته این سخنگو «یک هواپیمای اسرائیلی آسیب دید و خلبان آن در منطقه ای که تحت تسلط ارتش مرکزی لبنان می باشد با چتر نجات فرود آمد.» سخنگوی ارتش اسرائیل انفجارهای گوناگون؛ ازجمله انفجار سه روز پیش در شهر صیدا که براثر آن یک سرباز اسرائیلی کشته و ۶ سرباز دیگر مجروح شدند را دلیل این حمله عنوان کرد. رادیو اسرائیل همچنین به نقل از رادیو لبنان گفت: «هنگام حمله هواپیماهای اسرائیلی، هواپیماهای نیروی هوایی سوریه در آسمان بقاع لبنان و شمال لبنان به پرواز درآمدند و هم زمان هواپیماهای جنگی امریکا نیز عرشه ناو هواپیمابر خود را در سواحل لبنان ترک کرده به پرواز درآمدند.»(۴)

درحالی که این حوادث از احتمال وقوع یک درگیری گسترده نظامی در منطقه در روزهای آتی خبر می دهد، دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به غرب آسیا، پس از دیدار از امان پایتخت اردن، برای مذاکره با مقامات سوری امروز وارد دمشق شد. رادیو بی بی سی دراین باره گفت: «تمایل مقامات سوریه به پذیرش دونالد رامسفلد تنها بارقه امیدی است که در میان

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۹/۱۳۶۲، ص۹، بخش عربی رادیو اسرائیل، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۶، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص۱۳، رادیو صدای آزاد ایران، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۸/۱۳۶۲، صص ۱۱ و ۱۲، رادیو اسرائیل، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

تازه ترین اقـدامات دیپلماتیک دیـده می شود، ولی چنان که سوریه و امریکا نتواننـد طرحی بیرون دهند و یا به توافقی برسـند، قتل و هرج ومرج در لبنان احتمالاً شدت خواهد گرفت.»(۱)

از سوی دیگر، رادیو امریکـا به نقـل از جورج شولتز وزیر امور خـارجه این کشور، اعلام کرد: «ایالات متحـده ابطال موافقت نامه لبنان و اسرائیل را درزمینه خروج سربازان خارجی نخواهد پذیرفت. سوریه، دولت لبنان را تحت فشار قرار داده تا این پیمان را رد کند، اما شولتز موافقت نامه لبنان و اسرائیل را تنها فرمول موجودی خواند که هم خروج اسرائیلیان را از لبنان تضـمین می کند و هم راه حلی برای مسئله امنیت در شـمال اسرائیل ارائه می دهـد.» به گفته این رادیـو، شولـتز این مطلب را «هنگـام سـخنرانی در جلسه یـک سازمـان یهودیـان در آتلانتای جورجیا بیان داشت.»(۲)

در همین حال، مصطفی طلاس وزیر دفاع و معاون سرفرمانده نیروهای مسلح سوریه، «امریکا را متهم کرد که پس از شکست توطئه اش به منظور قراردادن سوریه تحت سلطه جویی خود، از اسرائیل برای ضـربه زدن به سوریه در لبنان استفاده می کند.» وی افزود: «هدف اصلی تمام توطئه هایی که درحال حاضـر در منطقه عرب چیده می شود سوریه است که قویاً دربرابر تمام توطئه های تسلیم گرایانه در این ناحیه ایستادگی می کند.»

همچنین در ادامه واکنش هـا به حمله هوایی فرانسه به منطقه بعلبـک در دره بقـاع، وزارت امور خـارجه الجزایر سـفیر فرانسه در الجزایر را فراخوانـد و یـادداشت اعتراض آمیزی را درخصوص این حمله به وی تسلیم کرد. رادیو کویت به نقـل از خبرگزاری الجزایر گزارش داد: «به سفیر فرانسه همچنین ابلاغ گردید که یک چنین حملاتی می تواند به شدت تشنج و اعمال خشونت آمیز در لبنان بیفزاید.»(۳)

درحالی که گزارش ها از افزایش وخامت اوضاع لبنان درپی حملات هوایی فرانسه و رژیم صهیونیستی حکایت دارد، وزارت امور خارجه لبنان امروز کاردارهای سـفارتخانه های ایران، لیبی و یمن شـمالی در بیروت را فراخوانـد تا با هریک از آنان به طور جـداگانه برای خارج کردن نیروهـای خود از لبنـان مـذاکراتی انجـام دهـد. فئوا الترک سـرپرست کـل وزارت امور خـارجه لبنـان، «از دیپلمـات های کشورهای مذکور خواست تا مانع آن شوند اتباع مسلح خویش در لبنان در اختلافات و کشمکش های موجود داخلی و منطقه ای شرکت نمایند و به دیپلمات های یادشده اطلاع داد که دولت لبنان مایل است کلیه اتباع این کشورها خاک لبنان را ترک نمایند.»(۴)

۱

بـا ادامه نبردهـای سـنگین میـان گروه های فلسـطینی در شـمال لبنان، وزیر امور خارجه امریکا اعلام کرد نتیجه این نبردها بر فراینـد صـلح منطقه غرب آسیا اثر می گذارد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، یاسر عرفات امروز در یک نشست مطبوعاتی در خانه ای

۱- همان، ص۱۰، رادیو بی بی سی، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۱۰، رادیو بی بی سی، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۹/۱۳۶۲، ص۶، رادیو کویت عربی، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص۹، رادیو مونت کارلو عربی، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

نزدیک مقر فرماندهی خود تأکید کرد: «سوری ها و لیبیایی ها هرگز خواهان آتش بس نخواهند بود و هدف آنان ویران کردن شهر اسلامی عربی طرابلس می باشد.»(۱)

در همین حال، عبدالحلیم خدام وزیر امور خارجه سوریه، هرگونه آشتی با عرفات را غیرممکن دانست. وی در مصاحبه ای با هفته نامه عرب زبان المستقبل (چاپ پاریس) گفت: «عرفات نمی تواند انتظار چشم پوشی و یا سازش را داشته باشد [زیرا] که وی به سوریه، مهم ترین مخالف اسرائیل در میان کشورهای عربی جهان تهمت زده و خیانت نموده است.»(۲) خدام در بخش دیگری از این مصاحبه افزود: «دمشق ترجیح می داد (عرفات به طرابلس فرار نمی کرد) چراکه حضور وی اوضاع سیاسی در این شهر را پیچیده تر ساخته است.»(۴۶)

جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا نیز با بیان اینکه: «نتیجه و حاصل جنگ گروه های فلسطینی در شمال لبنان در فرایند صلح خاورمیانه [غرب آسیا] اثراتی خواهد داشت»، اضافه کرد: «ملک حسین پادشاه اردن، این مسئله را مطرح کرده که آیا یک سازمان آزادی بخش فلسطین تحت نفوذ و استیلای سوریه می تواند نماینده مشروع و برحق مردم فلسطین باشد.»(۳)

امروز همچنین خبرگزاری آسوشیتدپرس از قول منابع رسمی سازمان آزادی بخش فلسطین در کویت گزارش داد: سه گروه بزرگ این سازمان برای نجات جنبش فلسطین از بحران کنونی جبهه واحدی را تشکیل می دهند. بنا به این گزارش، «سه گروه الفتح (یاسر عرفات)، جبهه خلق برای آزادی فلسطین (جرج حبش) و جبهه دمکراتیک خلق (نایف حواتمه) به یک توافق اصولی دراین زمینه دست یافته اند.» به گفته یک مقام فلسطینی این اقدام «به حفظ وحدت و مشروعیت سازمان آزادی بخش فلسطین کمک خواهد کرد.» این گزارش همچنین یادآور شد سه گروه مذکور «نزدیک به ۸۶ درصد سازمان آزادی بخش فلسطین را تشکیل می دهند، اما باتوجه به شکاف کنونی در الفتح درصد طرف داران عرفات روشن نیست.»(۴)

ضمیمه گزارش ۵۹۱: گزارش واحد مهندسی رزمی قرارگاه کربلا از وضعیت میادین مین و موانع دشمن در منطقه عملیاتی والفجر۴

برخی نکات قابل توجه درخصوص میادین مین و موانع دشمن در منطقه عملیاتی والفجر۴ بدین شرح است:

۱. تمامی میادین مین و موانع دشمن در منطقه کاملاً جدید بوده و تازه احداث شده و حاکی از اطلاع دشمن از حمله در آن منطقه می باشد.

۲. در احداث میادین مین و موانع، عجله دشمن کاملاً آشکار است و این مطلب را می توان از میادین مین نامنظم و تله های غیرقابل خنثی و استفاده از سیم تلفن و سیم تله به جای سیم خاردار در طرف خود دشمن و استفاده از مین های قدیمی به علت کمبود و استفاده از ورق های معمولی به جای فرم مخصوص ثبت میدان مین به علت فقدان فرم مخصوص فهمید.

۳. در بعضی از نقاط فاصله بین مین های کاشته شده تا نیم متر کاسته شده بود.(در سنگ معدن)

۴. دشمن چاشنی انفجاری مین والمر را با چسب چسبانده بود که خنثی سازی آن ممکن، ولی نگهداری آن غیرممکن بود و مجبور به انفجار آنها بودیم.

ص: ۸۰۲

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۶، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص۹، طرابلس - خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۸/۱۳۶۲.
۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص۱۱، رادیو کلن، ۲۹/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو امریکا، ۲۹/۸/۱۳۶۲.
۴- روزنامه کیهان، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص ۲۲.

۵. تله جدید دشمن با مین والمر این بود که قاب پلاستیکی دور مین را از وسط بریده و کمی بالاتر از ناحیه بریدگی در زیر خاک گذاشته بود که به واسطه بلندکردن مین، قسمت تحتانی مین باقی مانده و سیم، ماسوره را کشیده و بر چاشنی ضربه زده و موجب انفجار مین می شود.

۶. بیشترین نوع مین که دشمن گذاشته بود از نوع والمر و ضدخودروی فیلتری یا کیکی بود.

۷. از مین های دیگر که دشمن کار گذاشته بود مین های ضدتانک روسی تی.ام۴۶ ضدخودروی فیلتری، ضدتانک نمره ۷۲ یا قالپاقی و مین های ضد نفرات والمر گوشکوبی یا پومنه و مین های ضدنفر پدالی و نمره ۷۲ یا صنعتی و منور انگلیسی است.

۸. مین جدید تمام پلاستیکی نمره ۷۲ یا قالپاقی (احتمالاً ـ ساخت چین) که در ناحیه رودخانه قزلجه و نقاط دیگر یافت شده است که با ماسوره فشاری عمل کرده و خرج آن تی.ان.تی. کمی از خرج آن آر.دی.ایکس. است و در قسمت زیر خود دسته ای پلاستیکی دارد و تمام قسمت های مین بجز فنر، سوزن، دو ساچمه و خود چاشنی، پلاستیکی می باشد و پلاستیکی بودن قسمت های اصلی این مین آن را غیرقابل یافتن توسط مین یاب هایی که به مین فلزی حساس هستند، می سازد.

۹. در منطقه دشت بین ارتفاع خلوزه۲ و ارتفاع هفت توانان، میدان مین جدید به عمق ۵۰ متر بود که شامل ردیف های متعدد مین های ضدخودرو با محافظ والمر و صنعتی و ضدنفر بود.

۱۰. در بعضی از مناطق شناسایی آن چنان دقیق و صحیح بود که برادران رزمنده از معبر خود عراقی ها عبور کردند.

۱۱. دو نوع مین جدید و پیشرفته مین منور انگلیسی با شماره های ۶۶ و ۶۴ یافته شده است که ازلحاظ عمل مانند مین منور انگلیسی یا مقوایی می باشد.

۱۲. دشمن تعدادی از میادین مین را در شیب کوه ها و میان درختان احداث کرده و به همین علت، گسترش و اضافه کردن نوار در آن میدان ها ممکن نبود.

۱۳. طریق مین گذاری دشمن در منطقه اصولاً به این شکل بوده است: مین هایی که در شیب قرار داشتند، عموماً مین های ضدنفرات و ضد نفر بودند و تعداد ردیف ها نیز کمتر از دشت بود؛ مین هایی که بین دو ارتفاع و در دشت قرار داشت، از مین های ضدخودرو، ضدتانک و ضدنفر و ضد نفرات بود.

لازم به تذکر است که عمق میدان مین در دشت، گاهی به ۱۵۰ متر می رسید.

۱۴. در بعضی از نقاط، دشمن از ۵/۱ پوند تی.ان.تی. که دو برابر خرج مین پدالی بود زیر زمین گذاشته بود و بالای موارد سوراخ چاشنی بود که ماسوره پومز را به آن بسته و با سیم تله عمل می کرد.

۱۵. در منطقه خلوزه۱، دشمن راه مالرو را با نبشی و سیم خاردار مشخص کرده بود، چون احتمال زیاد می دادند که از آن راه عبور خواهیم کرد، مین گذاری کرده بود.

۱۶. در بعضی از مناطق، دشمن به علت عجله مین ها را با ضامن و بدون چانشی و یا بدون سیم تله و گاهی هم به صورت پراکنده بر روی زمین ریخته بود.

۱۷. در منطقه بین خلوزه۲ و هفت توانان و مناطق دیگر، از مین والمر بدون سیم تله به عنوان محافظ مین ضدخودرو استفاده کرده بود.

۱۸. در بعضی از مناطق که دشمن به واسطه دید رزمندگان، عقب نشینی کرده بود داخل سنگرها و راه بین سنگرها مین والمر را با سیم تله یا بدون سیم تله کار گذاشته بود.

۱۹. کانال های دشـمن اکثراً با عمق ۲ متر تا ۵/۱متر و عرض ۳ تا ۵ متر بود عموماً داخل آن سه تا چهار ردیف سـیم خاردار توپی موجود بود. کانال ها به وسیله لودر و بلدوزر ایجاد شده بود.

۲۰. در میـان ارتفاع های هرگنه۱ و هرگنه۲ و ارتفـاع درختی دو کانال وجود داشت که جدیـداً احـداث شـده بود و داخل این کانال سـه ردیف سیم خاردار توپی بود.

ص: ۸۰۳

۲۱. کانال های انفرادی دشمن توسط کیسه شن و سنگ و یا کندن زمین ساخته شده بود.

۲۲. یک کانال در اطراف رودخانه قزلجه ایجاد شده بود که سطح داخلی آن بسیار صاف و مسطح بود و با دستگاهی این کانال زده شده بود که به فاصله معین سنگرهای کمین توسط پلیت ساخته شده بود. عمق کانال ۵/۱ الی ۲ متر و عرض آن ۷۰ سانتی متر الی ۱ متر بود.

۲۳. سنگرهای کمین دشمن توسط کانال های انفرادی به سنگرهای اجتماعی وصل می باشد.

۲۴. دشمن از سیم خاردار توپی، تک رشته ای و فرشی استفاده کرده بود و ازطرف ما برای مشخص کردن میدان مین سیم خاردار نگذاشته بود.

۲۵. ازطرف خود بعضاً سه ردیف سیم خاردار توپی و یا یک ردیف تک رشته ای یا فرشی احداث کرده بود.

۲۶. اکثراً معبرهای دشمن توسط نبشی و سیم خاردار در طرفین معبر مشخص شده بود.

۲۷. سنگرهای کمین دشمن گاه داخل خود میدان و گاه هم خارج میدان در جلوی موانع خود قرار داشت و کاملاً به منطقه دید داشتند.

۲۸. دشمن برای توسعه دید خود در جلوی سنگرهای کمین، بوته ها را کنده و در بعضی از مناطق درخت ها را نیز بریده بود.

۲۹. تمام بشکه های فوگاز به بغل کار گذاشته بودند و رنگ آنها کرم و کاملاً استتار شده بود.

۳۰. بشکه های فوگاز چند تا چند تا داخل سنگرها، کارگذاشته بودند. سیم آنها گاه بر روی زمین قرار داشت که روی سیم را با سنگ پوشانده بودند و گاه در چند سانتی متر زیر خاک قرار داشت.

۳۱. عموماً بشکه های فوگاز در آخرین میدان و قبل از سیم خاردار قرار داشت.

۳۲. در منطقه بین ارتفاعات خلوزه۲ و هفت توانان دشمن میدانی در میدان مین ایجاد کرده بود به صورت اینکه داخل میدان مین خود به وسیله سیم خاردار و نبشی محیطی را مین گذاری کرده بود که با نوارهای میدان دیگر تفاوت داشت.(۱)

ص: ۸۰۴

۱- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۵، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تشریح عملیات دشمن، صص ۱۶۳ - ۱۶۱.

روزشمار جنگ دوشنبه ۳۰ آبان ۱۳۶۲ ۱۵ صفر ۱۴۰۴ ۲۱ نوامبر ۱۹۸۳

۱

به دنبال جلسه روز گذشته فرماندهان برای بررسی علل ناکامی در مرحله چهارم عملیات والفجر۴ و مسائل جانبی آن، امروز با حضور محسن رضایی و سرهنگ صیاد شیرازی در منطقه عملیاتی، موضوع جلسات فرماندهان به تصمیم گیری درباره چگونگی ادامه یا توقف عملیات اختصاص یافت.

علی صیاد شیرازی و محسن رضایی

به همین منظور در جلسه ای که ساعت ۱۰:۳۰ صبح امروز، در قرارگاه تاکتیکی فرماندهی خاتم الانبیای سپاه با حضور فرماندهان رده های مختلف قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه (سپاه و ارتش) در دره تفی در شمال غربی مریوان برگزار شد ابتدا علل ناکامی یگان ها و سپس آینده عملیات مورد بحث قرار گرفت.(۱)

سرهنگ امیربیگی نظر خود را درباره دلایل عدم موفقیت، این گونه جمع بندی و بیان کرد:

۱. تک، در سخت ترین شرایط و به صورت جبهه ای بود.

۲. یگان ها در زمان شروع عملیات ناهماهنگ بودند.

ص: ۸۰۷

۱- افراد شرکت کننده در این جلسات عبارت بودند از: محسن رضایی، رحیم صفوی، عزیز جعفری، مرتضی قربانی از سپاه و سرهنگ علی صیاد شیرازی، سرهنگ جمالی، سرهنگ قویدل، سرهنگ امیربیگی و سرهنگ آذرفر از نیروی زمینی ارتش و محسن رخصت طلب راوی قرارگاه خاتم.

۳. اهداف اصلی بین چند یگان تقسیم شده بود.

۴. طرح ریزی یگان ها کامل و دقیق نبود.

۵. زمان لازم برای شناسایی یگان ها نبود.

عزیز جعفری نیز علل ناکامی عملیات را درقالب پنج مورد کلی بدین شرح اعلام کرد:

۱. محدود بودن تک. ۲. جبهه ای بودن تک. ۳. وجود موانع و استحکامات فراوان دشمن. ۴. کمبود زمان برای شناسایی. ۵. تکراری بودن راهکارهای عملیاتی یگان ها.

وی همچنین به ساعت شروع عملیات اشاره کرد و گفت: هنگام شروع عملیات به علت طلوع ماه، هوا روشن بود و این امر به زیان ما تمام شد درحالی که عراق از مهتابی بودن آسمان استفاده کرد.

سرهنگ جمالی نیز جبهه ای بودن تک، تفرقه بین یگان ها در زمین منطقه و استفاده نادرست از نیروی احتیاط را مهم ترین عوامل تحقق نیافتن اهداف یگان ها ذکر کرد.

در همین حال، سرهنگ صیاد شیرازی در تبیین علل ناکامی نیروهای عمل کننده یادآور شد: یک اشکال دیگر هم وجود داشت و آن اینکه ما در این عملیات به توپخانه دشمن صدمه نزدیم و توپخانه دشمن دست نخورده و سالم ماند و علیه ما اجرای آتش کرد. وی در ادامه سخنان خود پیشنهاد کرد مباحث جلسه روی سه موضوع متمرکز شود: ۱. ترمیم و آماده سازی جاده ها (به ویژه جاده غرب کانی مانگا). ۲. ترمیم خطوط پدافندی فعلی. ۳. تکمیل اهداف عملیات.(۱)

درپی این توصیه، محسن رضایی پیشنهاد کرد فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه از سپاه و ارتش (عزیز جعفری و سرهنگ امیربیگی) روی این موضوعات کار کنند و نتیجه آن را در جلسه مشترک با فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا مطرح کنند.(۲)

با واگذاری تعیین تکلیف عملیات به قرارگاه مقدم حمزه، بلافاصله فرماندهان و عناصر اصلی این قرارگاه از سپاه و ارتش در همان مکان تشکیل جلسه دادند.(۳)* طبق پیشنهاد عزیز

۱- راوی قرارگاه مقدم حمزه در یادداشت های خود اشاره ای به مقدوربودن یا نبودن عملیات نکرده است، بااین حال، از نوع نگاه وی که تقریباً برآیند جو عمومی قرارگاه مقدم حمزه می باشد می توان گفت که در وضعیت فعلی و باتوجه به مشکلات پیش رو ادامه عملیات حداقل در آینده نزدیک نامکن است. محمدرضا دیانی نوشته است: از هر سه یگان عمل کننده سپاه (لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، لشکر۵ نصر و لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)) حتی از ارتش تعداد زیادی شهید به جا مانده است. خصوصاً لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) که شهدای دو عملیات اخیر این یگان جا مانده است و این طورکه معلوم است این شهدا (حالا حالا) خواهند ماند. (سند شماره ۲۹۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، از ۲۰/۸/۱۳۶۲ تا ۵/۹/۱۳۶۲، ص ۴۰)

۲- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، محسن رخصت طلب، ۲۸/۸/۱۳۶۲ تا ۱/۹/۱۳۶۲، صص ۲۷ - ۲۳.

۳- * در این جلسه عزیز جعفری، علی تجلائی، حمیـد سالکی و نصـرت کاشانی از سـپاه و سـرهنگ امیربیگی و سـرهنگ آذرفر از نیروی زمینی ارتش حضور داشتند.

جعفری قرار شد در این جلسه درباره سه موضوع گفت و گو شود: ۱. نحوه ادامه عملیات. ۲. تشکیل خط پدافندی مطمئن. ۳. امور مربوط به مهندسی و ترمیم جاده ها و... .

سرهنگ امیربیگی پیشنهاد داد که ابتدا روی خط پدافندی، سپس اقدامات مهندسی و در آخر ادامه عملیات بحث شود.

در مباحث مطرح شده درمورد پدافند از منطقه تصرف شده، حاضران به این نتیجه رسیدند که ضمن حفظ خط فعلی در برخی محورها ازجمله در غرب کانی مانگا از سه راهی چوارتا تا سرو و در جاده غرب کانی مانگا از پایین دره میانه تا لری، خاکریزی احداث و خط مستحکمی تشکیل شود. همچنین در منطقه پنجوین از هرگنه به قزلجه و از قزلجه به کلو خاکریزهای موجود تقویت یا خاکریز جدیدی احداث گردد.

البته فرماندهان حاضر در جلسه بر مناسب بودن خاکریز احداث شده در روی کانی مانگا (شاخ تارچر تا کانی شایان) و همچنین خاکریز کانی شایان به قزلجه که هر دو به همت لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) احداث شده بود، اذعان داشتند.

در ادامه جلسه، باتوجه به بارش شدید باران و همچنین پیش بینی بارش برف، فرماندهان درباره احداث و تکمیل جاده ها به خصوص ترمیم جاده موجود در غرب ارتفاعات کانی مانگا به توافق رسیدند.(۱)

شرکت کنندگان در جلسه، پس از گفت و گو درباره استعداد نیروهای پدافندی در این منطقه نیروی مورد نیاز برای این امر را حدود ۱۷ گردان برآورد کردند.

درخصوص آخرین موضوع جلسه؛ یعنی ادامه عملیات نیز پیشنهادهایی چون اجرای تک روی ارتفاعات مشرف بر پنجوین و ارتفاع کله قندی، ارتفاع ۱۸۳۰ (سنگ معدن) و ارتفاع شاخ شوکت (پس از تأمین منطقه و احداث خطوط پدافندی) و در ادامه آن پیشروی در ارتفاع کانی مانگا (ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰) مطرح شد، اما باتوجه به نبود نیرو و همچنین تجربه به دست آمده در دو عملیات اخیر، حاضران اجرای این اقدام را با توان و طرح موجود ناممکن دانستند. آخرین دیدگاه هایی که برای امتناع از اجرای عملیات در این جلسه طرح شد چنین است:

سرهنگ قنبرزاده: با این چند مرحله عملیات، عراق همه طرح ها و شگردهای ما را فهمیده و اجرای عملیات دوباره به شکست خواهد انجامید. باید با حداقل نیرو در منطقه پدافند کنیم.

۱- این درحالی بود که هوا رو به سردی گذاشته و از روز گذشته باران شدیدی می بارید. محمدرضا دیانی راوی قرارگاه مقدم حمزه سپاه، بارش باران و پیامدهای آن را در کلمات محدودی این طور ترسیم کرده است: بارش باران شدت گرفته است وضعیت طوری است که نمی شود (حتی) به صورت پیاده راه رفت. همه جا گل و لیز است. حالا وضع بچه ها که در بالای ارتفاعات هستند و جاده هم ندارند چطور است. (همان)

تجلائی: ان شاءالله که عملیات ادامه نیابد، [چون] تمام راهکارها بسته شده است. فعلاً باید مشکلات جاده ها حل شود و اقدامات مهندسی صورت بگیرد.

عزیز جعفری: باید طرح و راهکار پیدا کنیم و ارائه بدهیم تا رده های بالا تصمیم بگیرند.(۱)

عزیز جعفری و سرهنگ امیربیگی فرماندهان قرارگاه تاکتیکی حمزه نتایج این جلسه را به اطلاع فرماندهی قرارگاه تاکتیکی خاتم سپاه و ارتش رساندند و چند ساعت بعد، فرماندهان قرارگاه خاتم برای اتخاذ تصمیم نهایی گرد هم آمدند.(۲)

حاضران در جلسه پیشنهاد مشورتی فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه برای توقف عملیات را پذیرفته بودند، ولی باید برای تعیین نیروی پدافندکننده و اقدامات مهندسی همچون ترمیم جاده ها، احداث خاکریزها و... تصمیم گیری می شد. پس از گفت وگوهایی نه چندان طولانی، قرار شد برای اقدامات مهندسی ۲۰ دستگاه انواع لودر و بلدوزر از دولت درخواست شود و کل منطقه نیز بین سه یگان ارتش و سپاه تقسیم شود؛ بدین ترتیب که لشکر ۳۰ گرگان با استعداد ۲ تیپ از ارتفاعات شمالی سورن تا ولیاوه را پدافند کند؛ لشکر۲۸ کردستان با نیروهای باقیمانده خود و گردان ۸۱۳ تانک و ۲۰۳ سوار زرهی نیز پدافند از منطقه ولیاوه تا کانی سی و از آنجا تا غرب کانی مانگا را برعهده بگیرند. تیپ۱۰ سیدالشهدای سپاه نیز با استعداد ۵ گردان به پدافند از منطقه سرو و کانی کوزله و شیخ شلخان تا ارتفاع سورکوه بپردازند. همچنین مقرر گردید برای سامان یافتن منطقه ازنظر پدافندی و مهندسی و نظارت بر حسن اجرای امور، قرارگاه مقدم حمزه با سازمان فعلی به فعالیت خود ادامه دهد و پس از آن امور را به نیروی زمینی ارتش تحویل داده و منطقه را ترک کند(۳)

۱

امروز هنگام انتقال کشتی های تجاری از بندر بوشهر به بندر امام خمینی و بالعکس، دو کشتی در آب های ساحلی ایران مورد حمله هواپیماهای عراقی قرار گرفتند و یکی از آنها غرق شد.

پس از آماده سازی های لازم توسط قرارگاه نوح(ع) سپاه، نیروی هوایی ارتش و ارگان های دولتی همچون وزارت نفت، سازمان بنادر و کشتیرانی و... ، عملیات اسکورت ۲۳ فروند کشتی تجاری حامل کالا از بندر بوشهر به بندر امام خمینی برای تخلیه کالا و ۱۷ فروند کشتی تجاری که کالاهای خود را تخلیه کرده و منتظر خروج از بندر امام خمینی بودند، آغاز شد. در ساعت ۱۹:۳۰ با نزدیک شدن کشتی ها به منطقه خور موسی، که در تیررس هواپیماهای عراقی قرار داشت، جنگنده های عراق اولین موشک را به سمت کاروان شلیک کردند که به داخل آب اصابت

۱- سند شماره ۲۹۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، ۲۰/۸/۱۳۶۲ تا ۵/۹/۱۳۶۲، صص ۶۶ - ۵۸.

۲- این جلسه با حضور محسن رضایی، رحیم صفوی، غلامحسین بشردوست از سپاه و سرهنگ علی صیاد شیرازی، سرهنگ جمالی و سرهنگ موسوی قویدل از نیروی زمینی ارتش برگزار شد.

۳- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۲ - ۲۹؛ و- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر.

کرد. پس از آن چند فروند موشک ساحل به دریا و همچنین ضدموشک هوابه دریا به سمت کاروان شلیک شد. ابتدا یکی از دو کشتی عازم بندر امام خمینی به نام "سان ریو" که حامل مواد شیمیایی بود، مورد اصابت موشک قرار گرفت، اما باوجود آسیب های جزئی واردشده به آن، به مسیر خود ادامه داد. در ساعت ۲۲:۲۰ کشتی یونانی "آنتیکل"(۱) که قطعات فولادی حمل می کرد، هدف اصابت یک فروند موشک اگزوست قرار گرفت و به شدت آسیب دید به طوری که دقایقی بعد غرق شد. بلافاصله نیروهای امداد در محل حادثه حاضر و موفق شدند تمامی ۲۰ سرنشین کشتی آنتیکل که خود را به آب انداخته بودند، نجات دهند. در ادامه حرکت کاروان مزبور، یک فروند کشتی با انحراف از مسیر، از کانال های تردد خارج شده و در حوالی بویه ۴(۲)* به گل نشست.(۳)**

بقیه کشتی ها طبق برنامه پیش بینی شده به بندر امام خمینی رسیدند و ۱۷ کشتی نیز که بار خود را تخلیه کرده یا بارگیری کرده بودند از بندر امام خمینی همگی سالم به بندر بوشهر رسیدند(۴)

ستاد کل نیروهای مسلح عراق در اطلاعیه شماره ۱۲۸۷ مدعی شد که نیروی هوایی و واحدهای دریایی عراق موفق شده اند ۷ هدف دریایی را در خور موسی، منهدم کنند. در این اطلاعیه همچنین ادعا شده است که هواپیماهای عراقی یک فروند جنگنده اف۱۴ ایران را نیز که مأموریت اسکورت هوایی نفتکش ها را برعهده داشته، در همان منطقه سرنگون کرده اند.(۵)

درباره این وقایع رادیو بی بی سی در تفسیری به نقل از آنتونی هایمن مفسر بخش شرقی این رادیو در لندن گفت: «اخیراً دولت های عراق و ایران ادعاهای متعددی درباره بروز جنگ شدید بین خود [مطرح] کرده اند. یکی از تازه ترین ادعاهای دولت عراق [این] است که ۷ کشتی ایرانی را غرق کرده و یک جت جنگنده را سرنگون نموده است.» این رادیو ادامه داد: «درصورت صحت ادعای عراق این اولین بار طی جنگ ایران و عراق است که نیروهای طرفین در یک نبرد دریایی عمده درگیر شده اند، جنگی که تاکنون عمدتاً به خشکی محدود بوده است به نحو قابل ملاحظه ای شدت گرفته است.»(۶)

۱

فراگیرشدن پناهندگی نظامیان عراق در رده های مختلف یگان های ارتش این کشور، موجب نگرانی مسئولان نظامی بلندپایه عراقی شده و حساسیت آنها را برانگیخته است تا ضمن بررسی علل و عوامل این امر، راهکاری برای جلوگیری از فرار نظامیان از جبهه های جنگ و

۱- برخی منابع نام کشتی یونانی را آنتی گونی ذکر کرده اند.
۲- * بویه شناوری است که روی سطح آب قرار می گیرد و به وسیله یک لنگر مهار شده، در یک موقعیت خاص ثابت می ماند. بر فراز آن چراغ دریایی نصب می شود تا کشتی ها و دیگر شناورها با کمک گرفتن از موقعیت بویه بتوانند مسیر را تشخیص دهند و از ورود به مناطق کم عمق خودداری کنند.
۳- ** از همان ساعات اولیه به گل نشستن این کشتی تلاش برای رهایی آن آغاز شد. ساعاتی بعد با تلاش نیروی دریایی ارتش و قرارگاه نوح سپاه کشتی مزبور نجات یافت و مسیر خود را ادامه داد.
۴- سند شماره ۹۲۶۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی(ع) سپاه به ستاد مرکزی (واحد طرح و عملیات یگان دریایی)، ۳۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۹۲۶۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی(ع) به ستاد مرکزی (واحد طرح و عملیات یگان دریایی)، ۳۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۹۲۶۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی(ع) به ستاد مرکزی (واحد طرح و عملیات یگان دریایی)، ۳۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۲۶۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی(ع) به

ستاد مرکزی (واحد طرح و عملیات یگان دریایی)، ۳۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۹۲۶۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی(ع) به ستاد مرکزی (واحد طرح و عملیات یگان دریایی)، ۳۰/۸/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۵۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی(ع) به ستاد مرکزی (واحد طرح و عملیات یگان دریایی)، ۱/۹/۱۳۶۲؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲۸/۸/۱۳۶۲، صص ۳۷ و ۳۸؛ و- سند شماره ۱۰۳۷۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه سپاه پاسداران شماره ۳۸۹، ۷/۹/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۷، ۱/۹/۱۳۶۲، ص۱، به نقل از رادیو بغداد.

۶- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۹/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، رادیو بی بی سی، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

تسلیم شدن آنها به نیروهای ایرانی بیابند. به همین دلیل، یک هیئت منتخب از افسران عالی رتبه عراقی که نمایندگی سپاه های دوم، سوم و چهارم عراق را برعهده داشتند به همراه نماینده اداره توجیه سیاسی به ریاست سرتیپ ستاد محمد صالح حسن مدیریت تحرک و گشت زنی پشتیبانی ستاد کل ارتش عراق تشکیل جلسه دادند تا ضمن شناسایی علل و عوامل این امر، پیشنهادهای لازم را برای جلوگیری از تداوم فرار نظامیان به مقامات مربوطه اعلام کنند.

افراد شرکت کننده در این جلسه که به نظر می رسد بدون برخورداری از تخصص و دانش لازم(۱) برای بررسی این گونه معضلات صرفاً براساس دستور مقامات ارشد دور هم جمع شده بودند، فقط باتوجه به تجربیات خود اظهارنظر کرده و بیشتر از جنبه های امنیتی به این موضوع پرداختند و پیشنهاد های مطرح شده نیز متکی بر جنبه های امنیتی و حفاظتی بود.

علل و عوامل فرار، دائمی یا موقت بودن پدیده فرار و راه حل های پیشنهادی کلی ترین موضوع مطرح شده در این جلسه بود. در بخش علل دافعه درباره موضوعاتی چون تأثیر گرایش های سیاسی، مذهبی، اجتماعی و روانی که به فرار سربازان عراقی می انجامد، بحث و دیدگاه هایی که خواستگاه آن موارد امنیتی می باشد، ارائه شده است. همچنین در بخش راه حل های پیشنهادی به مواردی چون ورود هرچه بیشتر استخبارات، افزایش آگاهی های سیاسی ازطریق ادارات توجیه سیاسی، شناسایی و تحت نظرگرفتن افرادی که درباره وفاداری آنان به حزب بعث تردید وجود دارد و همچنین تمرکز اطلاعاتی بر روی افرادی که به نوعی خود، دوستان یا خانواده آنان دارای گرایش یا سابقه فعالیت سیاسی در احزابی غیر از حزب بعث می باشند، تأکید شده است.(۲)

۱

در اقدامات گروه های مسلح ضدانقلاب و افراد خودی در مناطق مختلف کردنشین استان های کردستان و آذربایجان غربی ۶ تن از نیروهای خودی و مردم شهید و ۲ تن زخمی شدند. از افراد ضدانقلاب نیز ۲ تن کشته، ۱ نفر زخمی و ۴ تن نیز دستگیر شدند.

در عملیات کمین عناصر مسلح غیرقانونی در حوالی روستای کانی رش در غرب بوکان، ۵ تن از افراد خودی شهید شدند. از چگونگی حادثه و تلفات مهاجمان اطلاعاتی در دست نیست(۳)

در غرب صائین دژ نیز نیروهای سپاه این شهر که درحال عزیمت به روستای داش کسن بودند به کمین افراد حزب دمکرات افتادند، با هوشیاری و اقدام به موقع افراد سپاه، ۲ تن از مهاجمان کشته شدند. در این درگیری که یک ساعت به طول انجامید آسیبی به نیروهای خودی وارد نیامد.(۴)

۱- برای بررسی و تحقیق در این گونه امور علی القاعده نیاز به کارشناسانی از رشته های جامعه شناسی، روان شناسی و روان شناسی اجتماعی می باشد که پس از بررسی های میدانی و... دراین باره به اظهارنظر بپردازند.

۲- سند شماره ۲۶۰۶۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پانزدهم رمضان (اطلاعات)، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص۱.

۴- سند شماره ۳۶۴۴۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی صائین دژ به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منطقه۱۱ (طرح و عملیات)، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

در درگیری بین نیروهای خودی و افراد مسلح غیرقانونی در روستای نرزیوه در جنوب شرق اشنویه، یکی از افراد بسیج محلی زخمی شد. در همین حال، در عملیات کمین نیروهای سپاه در شهر اشنویه نیز یکی از افراد حزب دمکرات زخمی شد ولی همراهان وی با استفاده از تاریکی هوا او را از منطقه درگیری دور کردند(۱)

در حادثه دیگری در جنوب شرقی سلماس، افراد حزب دمکرات کردستان به پاسگاه ژاندارمری زینددشت حمله کردند، اما با مقاومت نیروهای خودی مهاجمان موفقیتی به دست نیاوردند و پس از دو ساعت مجبور به ترک منطقه شدند. در این درگیری یکی از افراد پاسگاه زخمی شد.(۲)

در کامیاران، یکی از وابستگان به سازمان مارکسیستی مائوئیستی کومه له همسر خود را به قتل رساند و متواری شد(۳)شهربانی استان کردستان علت این اقدام را همکاری همسر وی با سپاه برای شناسایی این فرد اعلام کرده است.(۴)

در جنوب غربی نقده در محور پسوه - نقده، نیروهای خودی با اجرای یک عملیات کمین موفق شدند ۳ تن از افراد حزب دمکرات کردستان را دستگیر کنند.(۵)

در محور سنندج - دیواندره نیز نیروهای ژاندارمری یکی از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی را درحالی که یک قبضه اسلحه ژ۳، ۱۰۷ تیر فشنگ و یک عدد نارنجک به همراه داشت، در حوالی روستای حسین آباد دستگیر کردند.(۶)

۱

در ادامه روی گردانی افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی، امروز نیز ۱۰ تن از افراد حزب دمکرات کردستان در منطقه عمومی مهاباد در یک اقدام هماهنگ ضمن تحویل ۱۰ قبضه اسلحه، خود را به نیروهای سپاه معرفی و درخواست امان نامه کردند.(۷)

واحد اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در گزارشی آمار تسلیم شدگان گروه های مسلح غیرقانونی در آبان ماه را ۵۷۲ تن اعلام کرد. براساس این گزارش که تعداد افراد تسلیم شده را به تفکیک شهرها و محورهای مختلف ارائه داده است، کمترین میزان تسلیم شدن افراد ضدانقلاب در حوزه شهرستان قروه و بیجار هرکدام با ۱ نفر و بیشترین آن مربوط به پیرانشهر با ۱۱۸ نفر بوده است. صورت تفکیکی افراد تسلیم شده در محورها و شهرهای مختلف چنین است:

پیرانشهر ۱۱۸ نفر، بوکان ۷۶ نفر، ارومیه ۵۱ نفر، سردشت ۴۷ نفر، نقده ۴۵ نفر، سلماس ۴۱ نفر، مهاباد ۴۱ نفر، بانه ۳۱ نفر، اشنویه ۲۹ نفر، سقز ۲۵ نفر، سنندج ۲۳ نفر، میاندوآب ۱۴ نفر، کامیاران ۹ نفر، دیواندره ۷ نفر، خوی ۵ نفر، صائین دژ ۵ نفر، تکاب ۳ نفر و قروه و بیجار هرکدام یک نفر(۸)

طبق اعلام این واحد ۴/۸۴ درصد افراد تسلیم شده از وابستگان به حزب دمکرات، ۶/۱۲ درصد از وابستگان به سازمان کومه له و ۳ درصد نیز از افراد وابسته به سایر گروه های مسلح غیرقانونی (خبات، رزگاری و...) بوده اند.(۹)

۱- سند شماره ۵۰۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱.

۲- سند شماره ۴۵۰۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱/۹/۱۳۶۲؛

و- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱.

۳- سند شماره ۴۵۰۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات)، ۳/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۲۰۲۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۴۵۰۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۶- سند شماره ۳۴۲۹۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۱/۹/۱۳۶۲.

۷- . سند شماره ۴۵۰۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۳۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات مهاباد به اطلاعات منطقه۱۱، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

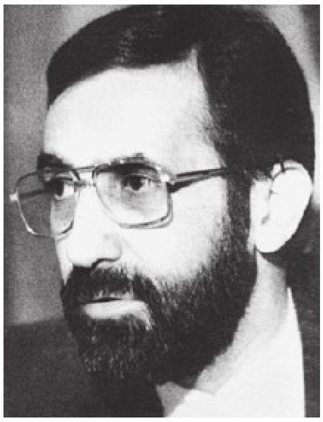
۸- سند شماره ۱۱۳۱۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه واحد اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۳۰/۸/۱۳۶۲، ص۱۳.

۹- همان، ص۱۴.

۱

عوارض بمباران های شیمیایی و نتایج مربوط به درمان برخی از صدمات ناشی از جنگ در گردهمایی بین المللی پزشکی تهران بررسی شد.

در ادامه کار گردهمایی مذکور که صبح دیروز با سخنرانی رئیس جمهور در هتل استقلال تهران گشایش یافت، آثار و عوارض بمباران های شیمیایی، نحوه جراحی در شکستگی های استخوان براثر صدمات ناشی از جنگ، درمان بیماری های پوستی شایع شده در دوران جنگ و درمان تأخیری ضربه های ناشی از اصابت گلوله به مری مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

علی‌اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران

در این مراسم دکتر ایرج فاضل از دانشگاه شهید بهشتی درباره درمان جراحی آنوریسم های کاذب در مجروحان جنگ سخن گفت و ضمن اشاره به آمار مجروحان درمان شده در چند بیمارستان، از بررسی نتایج به دست آمده از مطالعه آسیب عروقی ۳۳۲ تن از مجروحان تحت درمان در جلسه امروز گردهمایی خبر داد. علاوه براین، در جلسات کمیسیون های تخصصی این گردهمایی یک پزشک عراقی و نیز یک پزشک جوان ایرانی که در حمله شیمیایی عراق مصدوم شده است، به تشریح عوارض و آثار سوء بمباران های شیمیایی پرداختند.

دکتر بهلر در گفت وگو با خبرنگار کیهان ضمن اشاره به اینکه در ملاقات با مجروحان جنگی در ایران تحت تأثیر روحیه آنان قرار گرفته است، افزود: «تلاش گسترده بنیاد شهید انقلاب اسلامی در رسیدگی به مجروحین در داخل و خارج از ایران برای من فو ق العاده جالب بوده است و نظیر آن را در کمتر جایی مشاهده کرده ام.»(۱)

۲

وزیر امور خارجه ایران حمایت از مردم سوریه، فلسطین و لبنان را جزء اهداف راهبردی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران اعلام کرد. در همین حال، پیکرهای ۱۳ تن از اعضای سپاه پاسداران که در حمله هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی در بعلبک لبنان به شهادت رسیدند، امروز در مراسم ویژه ای در سوریه تشییع شد.

به گزارش روزنامه کیهان، علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه، در گفت وگو با صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران گفت: «حمله اسرائیل و فرانسه به جبل عامل درحقیقت یک رسوایی نظامی برای قدرت هایی بود که از مدت ها قبل تبلیغ می کردند دررابطه با ضرباتی که در بیروت و جنوب لبنان از مبارزین مسلمان خورده اند دست به هر حرکتی خواهند زد.» وی افزود: «باآنکه تعداد زیادی هواپیمای

فوق مدرن در این

ص: ۸۱۴

۱- روزنامه کیهان، ۱/۹/۱۳۶۲، ص۲.

حمله شرکت داشتند، ولی نه تنها توفیقی نداشتند بلکه صدماتی هم خوردند و علت تبلیغ زیاد آنها در دنیا این بود که ضعف نظامی خود را بپوشانند و این حمله برای توجیه و پاسخ گویی به افکار عمومی شان بود، زیراکه نیروهای اسرائیلی و چندملیتی در لبنان ضربات زیادی در عرض این مدت خورده اند که علت اصلی سقوط یک کابینه در اسرائیل بوده است و از بیروت هم با همه اهمیتش عقب نشینی کردند. اما در همین جایی که هستند امنیت ندارند.»

ولایتی درمورد شهادت تعدادی از نیروهای جمهوری اسلامی ایران در لبنان و جایگاه این نیروها در این کشور گفت: «نیروهای ما درحقیقت نیروهای داوطلبی هستند که در سال گذشته بعد از تهاجم اسرائیل، به کمک سوریه رفتند و در منطقه ای که تحت نفوذ سوریه هست مستقر هستند. مسلماً دررابطه با دفاع از خودشان تمهیداتی اتخاذ کرده اند. باتوجه به ابعاد و سنگینی حملات، دشمنان ما انتظار داشتند ضربات زیادی به پیکر نیروهای ما وارد بشود، اما موفق نشدند به هدف های خودشان برسند. به هرصورت حمایت از مردم سوریه و فلسطین و لبنان را در مبارزه شان با اسرائیل و نیروهای امپریالیستی جزء وظایف خودمان می دانیم و جزء هدف های استراتژیک سیاست خارجی ما است.»

وزیر امور خارجه ایران همچنین درباره نزاع میان نیروهای فلسطینی در شمال لبنان گفت: «آنچه مسلم است هرنوع درگیری بین نیروهای فلسطینی موجب تأسف است و ما امیدواریم که این درگیری ها هرچه زودتر خاتمه پیدا بکند و مبارزین فلسطینی همهٔ همت خودشان را بگذارند برای مقابله با دشمنان اصلی؛ یعنی اسرائیل و امریکا.»(۱)

دراین حال، پیکرهای شهدای پاسدار و بسیجی سپاه پاسداران که در جریان بمباران اخیر بعلبک لبنان توسط هواپیماهای رژیم صهیونیستی و فرانسه به شهادت رسیدند، «طی مراسم باشکوهی با شرکت جمع کثیری از ایرانیان مقیم و مسلمانان سوریه و کشورهای مختلف مقیم این کشور در دمشق تشییع شد.» در این مراسم که هیئت اعزامی وزارت امور خارجه ایران، سفیر جمهوری اسلامی ایران در دمشق و نماینده امام در سوریه نیز شرکت داشتند، پیکرهای شهدا از بیمارستان مواسات دمشق تا زینبیه تشییع شد و پس از برگزاری مراسمی در حرم حضرت زینب(س) و سخنرانی حجت الاسلام فهری نماینده امام در سوریه به فرودگاه دمشق انتقال یافت.(۲)

امروز همچنین ستاد تبلیغات جنگ در اطلاعیه ای درمورد شهادت ۱۳ تن از نیروهای پاسدار انقلاب اعلام کرد: «امریکای جنایتکار و رژیم سوسیال صهیونیست فرانسه و غاصبان صهیونیست سرزمین مقدس فلسطین در روند مداخله گری های نظامی کور خود بار دیگر فاجعه جدیدی آفریدند و عده ای از محرومان لبنان و ۱۳ تن از برادران پاسدار انقلاب اسلامی را که برای دفاع از نوامیس مسلمین و خدمت به محرومان لبنان به آن دیار شتافته بودند، به جرم نشناختن عوامل انفجار های بیروت به شهادت رساندند. این جنایت که در ادامه جنایات گذشته صهیونیست ها در صبرا و شتیلا است، بی شک نه تنها اراده ملت مصمم لبنان را سست نخواهد

۱- همان.

۲- همان، ص۳.

کرد بلکه آنان را در تداوم بخشیدن به مبارزه بی امانشان استوارتر و مقاوم تر خواهد ساخت.»(۱)

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نیز با صدور اطلاعیه ای به همین مناسبت اعلام کرد: «ما شعار نابودی اسرائیل را تا محو رژیم اشغالگر قدس از صفحه روزگار ادامه خواهیم داد و با فتح کربلا و پیروزی در جنگ تحمیلی و سرنگونی رژیم جنایتکار حاکم بر بغداد تمامی توان خویش را برای رهایی قدس شریف به کار خواهیم گرفت.»(۲)

۱

وزیر صنایع ایران بر تعهد ژاپن به تکمیل ساخت مجتمع پتروشیمی ایران و ژاپن تأکید کرد. از سوی دیگر، وزیر بازرگانی عراق درخواست ژاپن از این کشور مبنی بر خودداری از حمله به مجتمع مذکور را رد کرد.

روزنامه کیهان به نقل از روابط عمومی وزارت صنایع سنگین گزارش داد: یوتا کانوما سفیر ژاپن در ایران، با بهزاد نبوی وزیر صنایع سنگین، ملاقات کرد. نبوی در این دیدار با اشاره به عزم راسخ برای تبدیل کشور اسلامی ایران به یک کشور پیشرفته صنعتی، گفت: «آنچه که ما از کشور ژاپن انتظار داریم این است که استنباط کند که ایران براساس یک برنامه ریزی صحیح به سوی خودکفایی و استقلال اقتصادی پیش می رود و ابرقدرت های شرق و غرب چه بخواهند و چه نخواهند باید بدانند که ایران بزرگ ترین قدرت سیاسی، نظامی و اقتصادی منطقه است.» وزیر صنایع سنگین همچنین «ضمن تأکید بر انتقال تکنولوژی فی مابین اظهار امیدواری کرد تا روابط اقتصادی و فنی بین دو کشور نیز توسعه و گسترش یابد.»(۳)

از سوی دیگر، گزارش خبرگزاری رسمی ژاپن کیودو حاکی است: حسن علی عضو شورای فرماندهی انقلاب و وزیر بازرگانی عراق، که برای شرکت در جلسات کمیته مشترک دو کشور در توکیو به سر می برد، امروز در دیدار با شینتارو آبه وزیر امور خارجه ژاپن، در پاسخ به درخواست این کشور مبنی بر خودداری عراق از حمله به مجتمع پتروشیمی ایران و ژاپن اظهار کرد: «عراق درمورد مستثناکردن مجتمع پتروشیمی از حملات قولی نمی دهد، مگر اینکه ایران و عراق به موافقت نامه ای درزمینه عدم حمله به تأسیسات غیردولتی دست یابند.» خبرگزاری فرانسه از توکیو نیز گزارش مشابهی را دراین زمینه انتشار داد.(۴)

۲

با سفر وزیر امور خارجه عراق به مسکو و حضور هم زمان هیئت های اقتصادی و فنی عراق و شوروی در پایتخت های یکدیگر گام مهمی در مسیر گسترش مناسبات دو کشور برداشته شد.

طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق که از دیروز سفر خود به شوروی را آغاز کرده است امروز با آندره گرومیکو معاون اول رئیس شورای وزیران و وزیر امور خارجه

۱- همان.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۳- روزنامه کیهان، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۳.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۴، توکیو - خبرگزاری کیودو، ۱/۹/۱۳۶۲.

شوروی، دیـدار و گفت وگو کرد. به گزارش رادیو مسـکو، در این ملاقـات «طرفین درباره اوضاع خاور نزدیک و پیرامون بررسـی مسائل بین المللی مبرم و همچنین راجع به مسائل مربوط به مناسـبات شوروی و عراق تبادل نظر به عمل آوردند و [از] تشنج اوضاع بین المللی که نتیجه مسـتقیم سیاست نظامی گرانه امریکاست، سیاستی که هدفش تغییردادن موازنه نیروها و تأمین برتری نظامی و موقعیت برتر امریکا در جهان است، ابراز نگرانی عمیق کردند. طرفین ضمن بررسی اوضاع خلیج فارس به حق مسلم کشورهای این منطقه برای بهره گیری بلامانع از ثروت های طبیعی خود اشاره کرده و اعلام نمودنـد که هیـچ کس حق ندارد در امور کشورهای ساحلی به هر بهانه ای که باشد ازجمله به بهانه تأمین آزادی کشتیرانی مـداخله کنـد.» این گزارش همچنین با اشاره به طرح موضوع جنگ ایران و عراق در مـذاکره طارق عزیز و گرومیکو افزود: «اتحـاد شوروی در آینـده هم به منظور کمـک به حـل سیاسـی منـاقشه مسـلحانه ایران و عراق بـذل مساعی خواهـد کرد؛ ازجمله در چارچوب سازمان ملل متحد.»(۱)

آندره گرومیکو وزیر امور خارجه شوروی

در همین حـال، خبرگزاری تـاس درپی دیـدار یـک هیئت عراقی به ریـاست حسـام زکی رئیس سازمـان برق عراق از مسـکو اعلاـم کرد: «توسـعه بیشتر همکـاری هـای شوروی و عراق درزمینه اجرای طرح هـای تولیـد انرژی موضوع اصـلی مـذاکراتی خواهـد بود که امروز در وزارت برق رسـانی و توسـعه نیروی الکتریکی شوروی آغـاز شـده است.» بر پـایه این گزارش، در ادامه سـاخت نیروگاه هایی در عراق با کمک فنی شوروی که بیش از ۲۵ درصد برق مورد نیاز عراق را تأمین می کنند، قرار است نیروگاه دیگری با قدرت ۵۷۰ مگاوات در این کشور ساخته شود که «بزرگ ترین پروژه شوروی و عراق درزمینه تولید انرژی می باشد.»(۲)

از سوی دیگر، رادیو بغداد گزارش داد: «عضو کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی، رئیس کمیته بین المللی روابط اقتصادی خارجی و هیئت نماینـدگی همراه او وارد بغـداد شدنـد تا در جلسات کمیته دائم همکاری اقتصادی، علمی و فنی عراق و شوروی که امروز کارهای خود را در بغداد شروع کرد، سرپرستی هیئت کشور متبوع خویش را به عهده گیرد.»(۳)

رادیو بی بی سـی نیز در گزارشـی تفسـیری درباره سـفر طارق عزیز به مسـکو و دیـدار وی با گرومیکو گفت: «دسـتور کار مذاکرات و یا نتایـج آن البته فـاش نشـده است، ولی بـدون شـک این دیـدار به عنوان نشانه دیگری از افزایش پشتیبانی شوروی از عراق در مقابل ایران، تعبیر خواهد شد.» این رادیو سپس به نقل از پیتر راف خبرنگار خود در مسکو، ضمن بررسی روابط شوروی و عراق از شروع جنگ

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۹/۱۳۶۲، ص۷، رادیو مسکو، ۱/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۷، ۱/۹/۱۳۶۲، ص۱۳، مسکو - خبرگزاری تاس، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۹/۱۳۶۲، ص۴، رادیو بغداد، ۱/۹/۱۳۶۲.

(۱)

علیه ایران افزود: «در مراحل اول جنگ بین ایران و عراق دولت شوروی بی طرفی در پیش گرفت، ولی گرچه از هیچ کدام طرف داری نمی کرد تماس خود را با هر دو حفظ نمود، این روش، رئیس جمهور عراق صدام حسین را بسیار عصبانی کرد، زیراکه او احساس می کرد به دلایل تاریخی کرملین بایـد از کشور او پشتیبانی کند، اما در زمستان گذشته وضع به نفع عراق تغییر کرد، زیراکه دولت ایران به اقداماتی برضد حزب توده که مورد حمایت شوروی قرار داشت [دست زد] و رهبرانش را متهم کرد که برای مسکو جاسوسی می کرده اند. دولت ایران همچنین چند نفر از دیپلمات های شوروی را از ایران اخراج نمود. بعد هیئت بلندپایه ای از عراق وارد مسکو شد و روابط به طرف گرمی بیشتری گرایید. اکنون سفر فعلی وزیر امور خارجه عراق به مسکو به عنوان ادامه این روند تعبیر می شود. مثلاً گفته می شود که دولت شوروی مرتب سلاح هایی به عراق تحویل می دهد، گرچه رؤسایش همیشه می گفتند که ترجیح می دهند ایران و عراق به مذاکراتی سازنده برای برقراری صلح بین خود دست بزنند. درعین حال رئیس اداره برق عراق نیز در شوروی است تا همکاری فنی بین دو کشور را برای ساختن واحدهای مولد برق بیشتر، هرچه بیشتر توسعه بدهد. برطبق گفته خبرگزاری شوروی تاس، ۲۵ درصد برق عراق این روزها توسط واحدهایی تولید می شود که به کمک شوروی ساخته شده اند. خرج این همکاری درصد مهمی از آن یک میلیارد لیره ای [دیناری] را تشکیل می دهد که عراق هر سال صرف بازرگانی اش با شوروی می نماید.»(۲)

۱

به منظور ترمیم نیروی انسانی در ارتش عراق، تسهیلات ویژه ای برای داوطلبان خدمت در نیروهای مسلح در نظر گرفته شد. رادیو بغداد امروز اعلام کرد: شورای فرماندهی انقلاب به ریاست صدام حسین مزایایی را برای داوطلبان خدمت در نیروهای مسلح در نظر گرفته است، ازجمله «یک جایزه مالی به مبلغ دو هزار دینار» که درصورت تمایل به ادامه خدمت داوطلب، پس از پایان خدمت موقت یا قراردادی به وی پرداخت خواهد شد. مدت خدمت قراردادی ۷ سال، برابر با مدت خدمت اجباری در ارتش عراق می باشد. علاوه براین شورای مذکور درباره حقوق و مزایای داوطلبان و ترفیعات آنان تا درجه افسری نیز امتیازاتی قائل شده است. همچنین به منظور تأکید بیشتر بر جنبه داوطلبانه بودن این خدمت تصریح شده است: «داوطلبی که مایل به ادامه خدمت نباشد به محض خاتمه مدت داوطلبی تعیین شده در قانون [۷ سال] ترخیص می شود.»(۳)

۲

وزیر امور خارجه اتریش اعلام کرد درحال حاضر شرایط برای میانجیگری در جنگ ایران و عراق فراهم نیست. در همین حال، فرانسه تماس هایی را با کشورهای اروپایی به منظور اخذ تصمیماتی علیه ایران به دلیل مخالفت با قطعنامه اخیر شورای امنیت آغاز کرده است.

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲/۹/۱۳۶۲، صص ۲۴ - ۲۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۹/۱۳۶۲، ص۱۰، رادیو بی بی سی، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۷، ۱/۹/۱۳۶۲، صص ۳۴ - ۳۲، رادیو بغداد، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، اروین لانس وزیر امور خارجه اتریش، در سفر اخیرش به انگلیس در مصاحبه با مجله الدستور (چاپ لندن) ضمن تأکید بر موضع بی طرفی اتریش در قبال جنگ ایران و عراق گفت: «ما این بی طرفی را به طور قاطع درزمینه نظامی در پیش گرفته ایم، لکن روابط و مناسبات سیاسی و اقتصادی ما با هریک از دو کشور همچنان برقرار است، کمااینکه دو کشور متخاصم نسبت به موضع اتریش رضایت دارند و ما امیدواریم که راه هایی در آینده نزدیک یافت شود به طریقی که بتواند به این جنگ هولناک زیان بار خاتمه دهد.»

لانس در پاسخ به سؤال خبرنگار الدستور درمورد احتمال اقدام گروهی از کشورهای بی طرف ازجمله اتریش به تشکیل یک کمیته برقراری صلح اظهار کرد: «این مسئله شباهت بسیاری به مسئله موجود فی مابین اسرائیل و فلسطین دارد و دراین رابطه کشورهای بی طرف می توانند نقش میانجی برای دستیابی به یک راه حل را مشروط بر آنکه طرف های متخاصم به برقراری صلح مایل باشند، ایفا نمایند. اما درمورد مسئله فلسطین، اسرائیل خواهان میانجیگری و رسیدن به یک راه حل نیست و درمورد جنگ عراق با ایران، امکان میانجیگری درصورتی که طرفین جنگ رغبت و تمایل داشته باشند وجود دارد، ولی طبق اطلاعاتی که داریم این شرط درحال حاضر فراهم نیست.»

وزیر امور خارجه اتریش همچنین نقش قدرت های بزرگ در ایجاد جنگ ایران و عراق را محدود خواند و درمورد این مسئله که «کشورهای بزرگ از تجارت و فروش سلاح منفعت می برند و چه بسا منافع آنها در استمرار جنگ باشد»، تصریح کرد: «به عقیده شخصی اینجانب، [قدرت های بزرگ] در استمرار جنگ نفعی ندارند و این امر به دلایل و عوامل اقتصادی و شاید علل های دیگری بازمی گردد.»(۱)

در همین حال مجله الدستور در گزارش دیگری نوشت: «فرانسه دست اندرکار تماس هایی با کشورهای اروپایی جهت اتخاذ تدابیر عملی علیه ایران به دنبال مخالفت این کشور با قطعنامه اخیر شورای امنیت مبنی بر توقف فوری جنگ می باشد.» این نشریه اضافه کرد: «در محافل دیپلماتیک پاریس شایع شده است که برای اقدام اولیه اعمال فشار علیه ایران ممکن است که فرانسه تحریم اقتصادی ایران را به بازار مشترک اروپا پیشنهاد نماید.»(۲)

۱

درپی حملات اخیر هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی به خاک لبنان، گزارش ها از احتمال درگیری نظامی میان رژیم صهیونیستی و سوریه حکایت دارد. این درحالی است که همچنان واکنش ها و تردیدهایی درباره مؤثربودن این حملات ابراز می شود.

یک روز پس از سقوط یک هواپیمای رژیم صهیونیستی که در جریان حمله به مواضعی در شرق لبنان هدف موشک سوریه قرار گرفت، خبرگزاری یونایتدپرس از تل آویو گزارش داد: «نخست وزیر اسرائیل امروز سوریه را از دست زدن به یک جنگ جدید در خاورمیانه [غرب

۱- همان، صص ۳ و ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

آسیا] بر حذر داشت.» اسحاق شامیر همچنین گفت: برای متوقف کردن عملیات نظامی علیه نیروهای اسرائیل در لبنان، به حملات خود در خاک این کشور ادامه خواهیم داد و «حتی طرق دیگری نیز دراین رابطه اعمال خواهیم کرد.»(۱)

به گزارش رادیو بی بی سی، نیروهای دولتی لبنان خلبان هواپیمای اسرائیلی را که در جریان حمله دیروز به مناطق تحت کنترل سوریه در شرق بیروت سرنگون شده بود، به نیروهای اسرائیل تحویل دادند. این رادیو به نقل از خبرنگار خود در بیروت افزود: «عکس العمل اولیه نسبت به این خبر، شگفتی کامل است. زیرا چنین تصور می رفت که نیروهای لبنان خلبان مذکور را در بازداشت نگه دارند.» به گفته این خبرنگار، «عودت خلبان مذکور احتمالاً ـ کار رئیس جمهور لبنان در یافتن یک راه حل موفقیت آمیز برای مسائل کشورش را ازطریق مذاکره با سوریه مشکل تر کند.» وی توضیح داد: «احتمال می رود سوریه اینک دولت امین جمیل را متهم به همدستی با اسرائیل کند و یا لااقل بگوید که دولت لبنان چنان ضعیف است که قادر به رد خواسته اسرائیل در آزادکردن خلبان مذکور نبوده است.»(۲)

در همین حال، منابع خبری از بیروت گزارش دادند امین جمیل رئیس جمهور لبنان، امروز در پیامی به مردم به مناسبت سالگرد استقلال این کشور، با اعلام سه شرط برای نجات لبنان، افزود: «نشانه هایی مبنی بر بهبود وضعیت کشور وجود دارد.» سه شرط اعلام شده عبارت اند از: ۱. اولویت دادن به خاتمه اشغال لبنان. ۲. تماس با ابرقدرت ها به خصوص امریکا برای تضمین عقب نشینی کامل ارتش اسرائیل از لبنان. ۳. دستیابی به توافقی با جمهوری عربی سوریه برای تنظیم یک جدول زمانی به منظور عقب نشینی نیروهای سوریه از لبنان.(۳)

امروز همچنین گزارش های مختلفی از ادامه واکنش ها به عملیات اخیر نیروهای هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه در لبنان انتشار پیدا کرد. به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، منابع رسمی در کویت گفتند رئیس پارلمان کویت امروز در ملاقات با یک هیئت از پارلمان فرانسه ضمن اشاره به موضع کشورش در محکومیت حملات هوایی فرانسه به لبنان گفت این حملات «مغایر با موضع اعلام شده فرانسه در لبنان است.» همچنین در بخش غربی بیروت ازسوی "تجمع علمای مسلمین" تظاهراتی به نشانه محکومیت حملات اخیر برگزار و در پایان آن پرچم اسرائیل به آتش کشیده شد(۴)

از سوی دیگر، گزارش رادیو لندن حاکی است: «درباره مؤثربودن حمله هوایی فرانسه به مواضع نظامیان در شرق لبنان – که پنجشنبه گذشته انجام شد – شک و ظن افزایش می گیرد.» به گفته این رادیو، «روزنامه نگارانی که از هدف حمله یعنی پادگان شیخ عبدالله در بعلبک بازدید کردند می گویند که به ساختمان آن درواقع آسیبی وارد نیامده است و حداقل بعضی از موشک ها به تاکستانی در خارج از بعلبک اصابت کرده است. روزنامه های فرانسوی از نحوه انتشار اخبار مربوط به حمله توسط دولت فرانسه انتقاد کرده اند و بعضی از آنها عملیات حمله

۱- همان، ص۱۴، تل آویو – خبرگزاری یونایتدپرس، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۹/۱۳۶۲، ص۷، رادیو بی بی سی، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۱/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۴- همان.

را شکست مفتضحانه خوانده اند. روزنامه دست چپی لیبراسیون می نویسد ممکن است هدف دومی وجود داشته باشد که دولت فرانسه هنوز آن را فاش نکرده است.»(۱)

این درحالی است که شارل هرنو وزیر دفاع فرانسه، با انتشار بیانیه ای کوشید به تردیدها درباره مؤثربودن حمله هواپیماهای فرانسوی خاتمه دهد. وی ضمن اشاره مجدد به جزئیاتی که در بیانیه پنجشنبه پیش وزارت دفاع فرانسه درمورد اردوگاه مورد حمله در شرق بعلبک مطرح شده بود، افزود: «روز جمعه گذشته جنبش افراطی امل اسلامی تأکید کرد هیچ گونه تلفاتی را متحمل نشده است. درحالی که رفسنجانی رئیس پارلمان ایران، تصریح کرد که ۱۴ پاسدار انقلاب در اردوگاه شیخ عبدالله کشته شده اند. متضادترین شایعات دراین مورد گفته شده است، ولی آنچه که به ما مربوط است که ما جدی هستیم. ما همه اطلاعاتی را که توانسته ایم مطمئن بودن آنها را رسیدگی کنیم، منتشر کرده ایم. متأسفم که این اخباری را که غیرقابل انکارند به وسیله شایعات در معرض تردید قرار گرفته اند.»(۲)

۱

جناح فلسطینی مخالف یاسر عرفات در نبردهای شمال لبنان آتش بس یک جانبه اعلام کرد. خبرگزاری رویتر در دمشق ضمن اعلام این مطلب به نقل از سخنگوی ناراضیان فتح گفت: «این تصمیم به نشانه حسن نیت اتخاذ شده است و افزود ما جنگ را از این لحظه متوقف ساخته ایم و مسئول هرگونه درگیری جدید را طرف دیگر می دانیم.»

گزارش دیگری از رویتر حاکی است: جرج حبش رهبر جبهه خلق برای آزادی فلسطین و نایف حواتمه رهبر جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین، در چارچوب پیشنهاد تازه ای برای پایان دادن به نبرد جناح های متخاصم فلسطینی «بازگشت تمام چریک ها را به مواضع اصلی خود برای مبارزه علیه اسرائیل خواستار شدند.» آنها با صدور بیانیه ای دراین رابطه، اعلام کردند: «این اقدام به دو طرف اجازه خواهد داد برای حل اختلاف هایشان وارد گفت وشنود شوند.» حبش و حواتمه سه ماه پیش یک رهبری مشترک تشکیل دادند و باوجود اختلاف هایی که با یاسر عرفات دارند به شورشیان نپیوسته و با حمله شورشیان به هواداران عرفات مخالفت کردند.(۳)

ص: ۸۲۱

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۹/۱۳۶۲، ص۶، رادیو لندن، ۳۰/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲/۹/۱۳۶۲، صص ۲۴ - ۲۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۱/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

روزشمار جنگ سه شنبه ۱ آذر ۱۳۶۲ ۱۶ صفر ۱۴۰۴ ۲۲ نوامبر ۱۹۸۳

۱

امروز آخرین جلسه فرماندهان حاضر در صحنه عملیات والفجر۴؛ ازجمله فرماندهان قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه، برخی مسئولان واحد عملیات و اطلاعات این دو قرارگاه و فرماندهان یگان های عمل کننده در قرارگاه تاکتیکی فرماندهی خاتم در دره تفی مریوان برگزار شد.(۱)

موضوع اصلی جلسه تحلیل نبرد نیروهای خودی براساس گزارش فرماندهان یگان های شرکت کننده در آخرین مرحله این عملیات، بررسی اجمالی دلایل ناکامی در دستیابی کامل به اهداف و نیز انتقال تجارب به دست آمده در عملیات بود.

مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر، اولین فرماندهی بود که در این جلسه از آخرین وضعیت یگان تحت امر خود و اوضاع منطقه گزارش داد. وی با گلایه از جابه جایی محل مأموریت لشکر۵ نصر از نالپاریز به پنجوین و وسعت زیاد منطقه عملیات گفت: وسعت منطقه ای که برای اجرای مأموریت در مرحله چهارم عملیات به لشکر۵ نصر واگذار شده بود در روی نقشه ۱۱ کیلومتر بود، ولی این منطقه در روی زمین دو برابر بود.

مرتضی قربانی سپس به هماهنگ نبودن یگان مجاور (لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)) در شروع عملیات اشاره کرد و آغاز زودهنگام عملیات ازسوی نیروهای لشکر حضرت رسول(ص) و درپی آن هوشیارشدن دشمن را از عوامل ناکامی در دستیابی به اهداف عنوان کرد. البته این امر با اعتراض محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، مواجه شد، زیرا او معتقد

۱- افراد شرکت کننده در این جلسه عبارت بودند از: رحیم صفوی، عزیز جعفری، غلامحسین بشردوست، محمدابراهیم همت، حسین خرازی، مهدی زین الدین، حسن رستگارپناه، مرتضی قربانی، نبی رودکی، جعفر اسدی، علی تجلائی، حسن دانایی فر، علی فدوی و محسن رخصت طلب راوی قرارگاه خاتم.

بود نیروهای لشکر۵ نصر عملیات را زودتر از موعد مقرر آغاز کرده اند. در ادامه، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه تاکتیکی حمزه، با جلوگیری از کشانده شدن بحث ها به مجادله اعلام کرد: قرار است در آینده قرارگاه خاتم با فرمانده گردان های لشکرهای عمل کننده جلسه ای برگزار کرده و با آنان درباره مسائل مختلف عملیات والفجر، ازجمله علت ناهماهنگی در شروع عملیات در مرحله چهارم گفت وگو کند.

پس از گزارش مرتضی قربانی، سیدرحیم صفوی جانشین فرماندهی کل سپاه، درباره حساسیت به وجودآمده درمورد تعداد شهدای عملیات در تهران گفت: حضرت امام، آیت الله خامنه ای و آقای هاشمی رفسنجانی آمار شهداء را خواسته اند و ما درخواست دادیم که فرماندهان هرچه زودتر آمار شهدا را استخراج کرده و ارائه دهند.

درپی تأکید رحیم صفوی بر دادن آمار شهدا، عزیز جعفری هم از فرماندهان خواست تا آمار را از واحدهای مربوطه گرفته و دراسرع وقت به قرارگاه ارسال کنند.(۱)

محمدابراهیم همت دومین نفری بود که از عملکرد یگان خود گزارش داد. وی ضمن سودمندخواندن جلساتی از این دست برای کسب تجربه و پی بردن به علل ناکامی یا پیروزی پس از پایان عملیات ها، از فرماندهی عملیات قرارگاه خاتم خواست فقط به گزارش فرماندهان یگان ها اکتفا نکنند و با فرماندهان تیپ ها و گردان ها نیز جلساتی برگزار کنند تا بیشتر به واقعیت های موجود در صحنه نبرد پی ببرند.

وی سپس ضمن تبیین دلایل ناکامی یگان تحت امر خود در دستیابی به همه اهداف پیش بینی شده، اعلام کرد: نیروهای خودی با تعلل در اجرای آخرین مرحله عملیاتی، به دشمن فرصت دادند تا علاوه بر سامان دادن به اوضاع نابسامان خود، بتواند با استقرار تیربار در معابر، تقویت نیرو، ایجاد کمین و اقدامات مهندسی امکان مقابله با نیروهای ایرانی را فراهم کند. فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) ضعف در طراحی مانور این یگان را که به گفته وی با توصیه قرارگاه خاتم صورت گرفت و درنظرنگرفتن نیروی کافی برای تصرف برخی اهداف و ضعف یگان مجاور (لشکر۵ نصر) در اجرای مأموریت را از علل ناکامی لشکر حضرت رسول(ص) عنوان کرد. محمدابراهیم همت همچنین افزود: لشکر۵ نصر نیروی اندکی برای تصرف ارتفاعات تنگه روکان در نظر گرفته بود و فرماندهان گردان های آن یگان نیز به طور کامل به زمین توجیه نبودند و این امر در ناکامی این یگان و لشکر حضرت رسول(ص) تأثیرگذار بود. علاوه براین ناهماهنگی مسئولان لشکر نصر در حین عملیات با لشکر حضرت رسول(ص) که موجب نابسامانی در شروع حمله و تأخیر در اجرای مأموریت شد، عامل دیگری در عدم توفیق این لشکر در روی ارتفاعات بود. وی همچنین از جدیت نداشتن نیروهای

۱- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، محسن رخصت طلب، ۲۸/۸/۱۳۶۲ تا ۱/۹/۱۳۶۲، صص ۳۵ - ۳۳.

ادغامی ارتش در حین اجرای حمله و ناهماهنگی فرمانـده گروهان ارتش با فرمانده گردان سپاه و عدم دسـتورپذیری از آن فرمانده اظهار نارضایتی کرد و گفت: قرار بود فرمانـده گروهانی که با گردان ما ادغام شـده بود و تحت امر قرار گرفته، هنگام اجرای عملیات با فرمانده گردان سپاه هماهنـگ باشـد و دسـتورات عملیـاتی را اجرا کنـد، ولی این فرمانـده گروهـان به جـای همـاهنگی با فرمانـده گردان سپاه با فرماندهان ارتش ارتباط بی سیمی داشت و با فرمانده مستقیم خود (فرمانده گردان لشکر۲۷) مرتبط نبود.(۱)

پس از آن، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طـالب(ع) درباره عملکرد یگان تحت امر خود مطالبی را بیان کرد. وی گفت: مـا در عملیـات دو مرحله اخیر به نحوی به اهـداف دست یافتیم، ولی نتوانستیم آن را حفظ کنیم. در مرحله اول ضـعف عملیاتی ما و یگان مجاور (لشکر۴۱ ثـارالله(ع)) موجب دست نیـافتن به اهـداف شـد؛ یعنی مـا بایـد در غرب کانی مانگا چنـد ارتفاع را تصـرف می کردیم و لشکر۴۱ ثارالله(ع) نیز بایـد دو ارتفاع یال غربی شـیخ گزنشـین (۱۶۸۰ و ۱۷۴۰) را تصـرف می کرد و سـپس هر دو یگـان باهم الحاق می کردیم، ولی ما نتوانستیم آخرین ارتفاع در سمت چپ خود را تصرف کنیم، لشکر۴۱ ثارالله(ع) نیز ناقص عمل کرد، لذا الحاق برقرار نشد. البته ما پیشروی خوبی داشتیم، ولی دشمن از چندین جهت به ما شلیک می کرد و ما به ناچار عقب کشیدیم.

در مرحله دوم (آخرین مرحله) متأسـفانه در اجرای عملیـات تأخیر شـد و به دشـمن فرصت دادیم و مهندسـی دشـمن زمین منطقه را مسـلح کرد. اگر ما به دشمن فرصت نمی دادیم، شاید می توانستیم تا دشت خرمال پیش برویم و امکان داشت که ارتفاعاتی را که مسلط به جاده غرب ارتفاعـات کـانی مانگـا بود، تصـرف کنیم. وی همچنین افزود: برای آخرین مرحله عملیات در سـمت چپ ما نیروهایی که لشـکر۲۷ حضـرت رسول(ص) در نظر گرفته بود ناکافی بود. البته یک گردان از این لشکر که در چپ ما قرار داشت و تصرف یک ارتفاع و الحاق با لشکر۱۷ را برعهده داشت، بااینکه اعلام می کرد درحال پیشـروی و تصرف اهداف مورد نظر است، نتوانست به طور مؤثر پیشروی کند. وقتی ما با فرسـتادن نیروهای شـناسایی موضوع پیشروی نکردن آنها را فهمیدیم، باوجود پیش بینی های لازم برای چنین موقعیتی، نیروهای ما وقتی پای کار رسیدند که زمان از دست رفته بود و هوا داشت روشن می شد، لذا نمی شد کاری انجام داد.

مهـدی زین الـدین در ادامه گزارش خود بـا اشاره به محور عملیاتی سـمت راست لشـکر علی بن ابی طالب(ع) اظهار کرد: بچه های ما در سمت راست پیشـروی مؤثری انجام داده بودنـد، ولی چون الحاق در سـمت چپ صورت نگرفته بود، دشـمن از همه طرف آنها را می زد. وضعیت منطقه طوری بود که اگر خاکریز هم می زدیم باز به سبب آنکه دشمن روی ارتفاعات

۱- سـند شـماره ۴۳۴۴/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: عملیـات والفجر۴، (قرارگـاه خـاتم الانبیا(ص)، ۱/۹/۱۳۶۲، نوار شـماره ۱۲۸۸۲)، محسن رخصت طلب، صص ۳ - ۱؛ و- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۶ و ۳۷.

مجاور بود و تسلط دید و تیر داشت، به ما اجازه ماندن در آنجا را نمی داد. زین الدین در آخرین بخش صحبت های خود از عملکرد و عدم دستورپذیری فرمانده یکی از گروهان های ارتش شکایت کرد، ولی عملکرد فرمانده یک گروهان دیگر از گردان ۱۰۷ ارتش را که همراه با گروهان موسی بن جعفر(ع) (از گردان امام سجاد لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)) در کنار جاده اصلی چوارتا - نالپاریز وارد عمل شده بود، ستود و از شجاعت و جنگندگی فرمانده این گروهان و نیروهای تحت امرش تمجید کرد. وی از قول فرمانده گردان امام سجاد(ع) گفت: این گروهان ارتش هم پای بچه های خودمان بالا آمدند و خیلی جنگیدند. فرمانده گروهان که یک ستوان بود همراه ما بود و بچه هایش را در خط هدایت می کرد. فرمانده خیلی شجاعی بود خوب و مؤثر کار کرد، بچه هایش نیز خیلی خوب کار کردند.

پس از اتمام گزارش فرماندهان، سیدرحیم صفوی به فرماندهان یگان ها اطلاع داد که تیپ۱۰ سیدالشهدا(ع) مأموریت دفاع از منطقه را برعهده گرفته و به زودی خط چوارتا را تحویل می گیرد. وی از فرماندهان خواست هنگام تحویل خط به نیروهای تیپ سیدالشهدا(ع) و ترک منطقه، سنگرها و امکانات موجود در خط را برای استفاده این یگان باقی بگذارند و تا زمان تعویض، نیروهای خود را در خطوط پدافندی حفظ کرده، تخلیه و تعویض را به نحوی انجام بدهند که دشمن از جابه جایی نیروها در منطقه عملیاتی آگاهی پیدا نکند. رحیم صفوی همچنین از فرماندهان درخواست کرد با سرعت و دقت کافی منطقه را از وجود انواع تسلیحات و مین های به جامانده پاک سازی کنند تا این امکانات به دست ضدانقلاب نیفتد. وی درباره ادامه عملیات در این منطقه نیز گفت: این عملیات ناقص ماند، ان شاءالله به یاری خدا در یک وضعیتی که هوا به ما اجازه بدهد برمی گردیم و به اهدافی که باید می رسیدیم، می رسیم. برادران فرماندهان یگان ها نیز بروند به وضعیت یگان خود رسیدگی کنند و آن را بازسازی کنند. صفوی اکیداً توصیه کرد که فرماندهان به شهرها بروند و به خانواده شهدا سر بزنند.(۱)

۱

سیدرحیم صفوی در بخشی از جلسه با فرماندهان یگان های عمل کننده در عملیات والفجر۴ ضمن سخنانی از وضعیت پیچیده و حساس منطقه غرب آسیا و امکان بروز یک بحران منطقه ای سخن گفت و با اشاره به اقدامات امریکا در منطقه و چالش های پیش رو بین ایران و امریکا، بر اهمیت طرح بسیج عمومی و بهره گیری فرماندهان از موفقیت فراهم شده برای جذب نیروهای داوطلب مردمی و حساسیت امام روی نتایج عملیات والفجر۴ تأکید کرد. وی همچنین ضمن یادآوری وضعیت اقتصادی ایران، احتمال کاهش قیمت نفت و نقش مهم

۱- سند شماره ۴۳۲۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تشریح عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱/۹/۱۳۶۲، نوار شماره۱۲۸۸۲)، محسن رخصت طلب؛ و- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۹ - ۳۷.

فرماندهان سپاه در این وضعیت دشوار از آنان خواست تا با نگاه همه جانبه موضوع جنگ و اوضاع پیچیده منطقه را مورد بررسی قرار دهند.

معاونت عملیات ستاد مرکزی سپاه گفت: ما در این گوشه شیلر گیر کرده ایم و امریکا شدیداً دارد طرح ریزی می کند. بعد از اینکه امام فرمودند ما تنگه هرمز را می بندیم، حدود ۱۰، ۱۲ ناو جنگی امریکایی، فرانسوی و روسی از تنگه هرمز عبور کردند و آمدند اطراف جزیره بوموسی گشت دادند. حدود ۵۰۰، ۶۰۰ نفر از نیروهای هوابرد امریکایی به عمان آمده اند. هواپیماهای سی ۱۳۰ امریکایی به عمان آمدند و شروع به دادن یک سری آموزش هایی کردند. مسئله لبنان تشدید شده است. برادران اطلاع دارند که هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی پادگان «جنتا» (شیخ عبدالله) لبنان را که پادگان برادران سپاهی بوده و لبنانی ها را آموزش می دادند بمباران کردند. حالا خداوند عنایت کرد که دوره آموزشی تمام شده بود و فقط عده معدودی باقی مانده بودند که حدود ۱۰ نفر از نیروهای سپاه و ۸ نفر از نیروهای لبنانی به شهادت می رسند. شهدا را هم دیروز به تهران آورده اند.

وی همچنین گفت: مسئله لبنان و مسئله تنگه هرمز را مسئله ساده ای تصور نکنید و فکر نکنید که فقط در ارتفاعات کانی مانگا و سنگ معدن گیر افتاده ایم و همه لشکرها، همه نیروها و همه فکر سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در چند کیلومتر گیر کرده است و امریکا هم به مسائل جنگ و انقلاب اسلامی بی توجه است. بلکه بدانید که سپاه غیر از این لشکر ها چیز دیگری ندارد و اگر جنگ دیگری شروع بشود، همین لشکرها هستند که باید آنجا بروند و بدانید که مسئله آینده پیچیده تر خواهد بود و یقیناً فشارهای سخت تری بر سپاه و بر انقلاب وارد می شود.

صفوی در ادامه درمورد طرح بسیج عمومی افزود: تابه حال نزدیک به ۲۶۰ هزار نیروی بسیجی در این طرح ثبت نام کرده و برآورد شده که با این نیروها ۵۰ لشکر سازماندهی بشود که بتوانند در مانورهای آینده شرکت بکنند. روی این طرح ها و مناطق کار شده و برادرها به طرح لبیک امیدوار باشند. طرح بسیار خوبی است و اگر سپاه بتواند نیروهایی را که تا حالا- به جبهه ها آمدند و جنگیده اند و به شهرهایشان برگشته اند، جذب و کدبندی بکند، سازمان بدهد و بالای سر اینها فرمانده بگذارد، یک نیروی عظیمی به عنوان پشتوانه انقلاب خواهند بود، به عنوان اینکه اگر خدای ناکرده مسئله دیگری در منطقه دیگری ایجاد شد، با یک اعلام رادیویی می شود اینها را جمع کرد. به اندازه این ۵۰ لشکر هم برآورد سلاح و مهمات و ماشین و حتی پادگان پیش بینی شده است، مسئولیت پادگان ها را ائمه جمعه پذیرفته اند. از امام جمعه تهران گرفته که یک میلیارد تومان حاضر به کمک شده است تا بقیه، بستگی به این دارد که سپاه چقدر بتواند خود را نشان بدهد و از این دریای عظیم مردم و از وجود این امامی که واقعاً نسبت به سپاه این قدر عنایت

دارد بهره ببرد. من فقط بگویم فقط امروز از دفتر امام، آقای (محمدعلی) انصاری که مسائل نظامی را به اطلاع حضرت امام می رسانند پنج مرتبه تلفن زدند و این پنج مرتبه نگران وضع جبهه بودند و آمار می خواستند. آمار مجروحان و شهدا را از ما می خواستند و نگران برادرها بودند. به هر جهت این باری است که به عهده سپاه گذاشته شده و بار عظیمی است.

آینده جنگ، آینده اقتصادی مملکت، آینده وضعیت خلیج فارس و حتی آینده لبنان به وضعیت جنگ ما بستگی دارد. فقط به شما بگویم وزیر نفت قطر شب خوابیده، صبح بیدار شده و گفته ما می خواهیم قیمت بشکه ای ۲۹ دلار را به ۲۵ دلار برسانیم و یک توطئه عظیمی هست که یک مرتبه دیگر قیمت نفت را پایین بیاورند. برادرهای عزیز هم بدانند که ما سال گذشته ۶۵ میلیارد تومان کسری بودجه داشتیم. اینها را دولت از بانک مرکزی قرض می گیرد، ولی پشتوانه ارزی ندارد. این را بدانید که موشک هایی را که به مسجدسلیمان و بهبهان می زدند، دارد فشار سیاسی وارد می کند، شما فکر نکنید اینجا راحت نشستید. مردم الآن، مخصوصاً زمان عملیات، عصرها که می شود از دزفول بیرون می زنند، عده ای مسجدسلیمان را در این زمستان خالی کرده اند و فکر نکنیم مسائل ساده ای است. می خواهند فشار سیاسی بیاورند، طوری که ما را پای میز مذاکره بکشانند. می خواهند فشار نظامی و فشار اقتصادی بیاورند و تنها چیزی که جلوی تمام اینها را می گیرد، عملیات های ما و پیروزی های ماست که تقریباً آن کسی که می تواند حرکت عظیمی را ایجاد بکند سپاه هست و سپاه هم غیراز شما کس دیگری نیست، این انتظار من نیست، انتظار مسئولان مملکت است، برادرها سرشان را پایین نیندازند و فقط آر.پی.جی و تیر بزنند و جلو بروند، بلکه پشت سرخودشان را هم نگاه کنند. وضع مردم را ببینند، مردم را بفهمند و مردم را درک بکنند، یک شهید که می دهیم یعنی ۲۰ خانواده دچار مصیبت می شوند. نبض مملکت در دست این جنگ است. ما یک قدم که جلو برویم، این مملکت کلی رشد می کند و بالا می آید و وجهه آن بالا می رود، جنگ روی مسائل سیاسی و اقتصادی یقیناً اثر می گذارد. برادرها توجه داشته باشند، ما فقط یک ارگانی نیستیم که بجنگیم، ما باید به روحیه مردم، وضعیت سیاسی مملکت و وضعیت اقتصادی مملکت توجه داشته باشیم، شما توجه داشته باشید که نزدیک به یک سوم کل بودجه مملکت خرج جنگ می شود. فقط بودجه دفاعی سپاه ۲۵ میلیارد بوده که الآن تمام شده است و این هزینه سرسام آوری که خرج جنگ می شود را باید به حساب بیاوریم و از خدا بخواهیم که علی رغم این تفنگ ها و تیرها به دل های شکسته ما نگاه بکند و برخورد ما با خدا برخورد یک گنهکار و برخورد کسی که به درگاه خدا توبه کرده است باشد و از خدا بخواهیم که این عملیات ها را آن طور که خودش می خواهد و آن طور که انتظار ملت مسلمان ما هست، جلو ببرد.(۱)

ص: ۸۲۸

۱- سند شماره ۴۳۲۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۲۹۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۹ - ۳۷.

۱

هم زمان با تداوم حملات توپخانه های عراقی به شهرهای آبادان و خرمشهر، نیروهای دریایی ارتش و قرارگاه نوح سپاه برای راه اندازی گشت دریایی تشکیل جلسه دادند.

در ۴۸ ساعت گذشته، شهرهای خرمشهر، آبادان و مناطق حومه این دو شهر، زیر آتش توپخانه ها و خمپاره اندازهای دشمن قرار داشت که براثر آن در خرمشهر چندین منزل مسکونی و در آبادان نیز ۳ منزل و یک مغازه تخریب شد. در این اقدامات دشمن ۸ تن از نیروهای خودی زخمی شدند.(۱)

حمله روز گذشته هواپیماهای عراقی به کاروان کشتی های ایرانی و حوادث مشابه آن حضور نیروهای دریایی برای گشت در حوزه های نفتی خارک و نوروز را بیش ازپیش ضروری ساخته است. به همین منظور امروز جلسه ای با شرکت عبدالمجید ملاح زاده فرماندهی قرارگاه دریایی نوح سپاه، ناخدا اسفندیار حسینی فرماندهی نیروی دریایی ارتش و ناخدا ملک زادگان فرماندهی تاکتیکی نیروی دریایی ارتش، تشکیل شد. در این جلسه نماینده ویژه قرارگاه نوح برای راه اندازی یگان های شناور و تعیین مقر فرماندهی برای این یگان ها انتخاب و قرار شد نیروی دریایی ارتش و قرارگاه نوح اقدامات لازم را برای اجرای گشت در اطراف سکوهای نفتی و تعیین مکان مناسبی برای برپایی مقر فرماندهی مشترک انجام دهند.(۲)

۲

امروز هم چند درگیری بین نیروهای خودی و افراد مسلح غیرقانونی در مناطق عمومی سردشت، سنندج و نقده رخ داد، این درحالی است که کمک تسلیحاتی رژیم عراق به گروه های مسلح ضدانقلاب همچنان ادامه دارد.

عملیات مین گذاری گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه عمومی سردشت به شهادت ۲ تن از نیروهای خودی و مجروح شدن یک تن انجامید.(۳)

در محور دویسه و باینچوب در شمال سنندج نیز یکی از افراد خودی براثر حمله افراد مسلح ضدانقلاب زخمی شد.(۴)

در نقده، نیروهای خودی با اجرای یک عملیات کمین علیه گروه های مسلح غیرقانونی موفق شدند در اقدامی غافلگیرانه ۲ تن از عناصر این گروه ها را، که یکی از آنان زخمی شده بود، دستگیر کنند.(۵)

از سوی دیگر، در ادامه کمک های تسلیحاتی ارتش عراق به گروه های مسلح ایرانی معاند امروز بخشداری کامیاران اعلام کرد: ارتش عراق به تازگی تعداد قابل توجهی اسلحه و مهمات برای حزب دمکرات ارسال کرده است، اما این محموله قبل از تحویل به حزب دمکرات به

۱- سند شماره ۲۸۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۳۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند ۳۷۰۴۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان اداره کل سیاسی - انتظامی به استانداری خوزستان، ۱/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۹۴۶۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ:تأمین گشت اطراف سکوهای نفتی، ۱/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص۲.

۴- سند شماره ۳۵۲۱۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه۱۱ (اطلاعات)، ۷/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۴۰۰۹۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه نقده (واحد عملیات) به ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (واحد طرح و عملیات)، ۵/۱۰/۱۳۶۲.

دست افراد سازمان کومه له افتاده است و افراد این سازمان از تحویل آن به حزب دمکرات خودداری کرده اند. این امر موجب درگیری دو گروه شد که در جریان آن تعدادی از افراد هر دو طرف کشته یا زخمی شدند. درنهایت هر دو گروه توافق کردند اسلحه و مهمات ارسال شده را به نحوی بین خود تقسیم کنند.(۱)

۱

قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در گزارشی آمار تلفات واردشده به نیروهای خودی و عناصر مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین استان آذربایجان غربی و کردستان در طول آبان ماه گذشته را اعلام کرد.

طبق این آمار، در حوادث مختلف همچون درگیری با ضدانقلاب، عملیات کمین، مین گذاری و... ۱۶۷ تن از نظامیان و مردم بومی شهید، ۱۶۷ تن زخمی و ۸۵ تن نیز به گروگان گرفته شده اند. از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی هم ۱۵۳ تن کشته، ۴۸ تن زخمی و ۱۴۴ تن نیز دستگیر شده اند.(۲)

علاوه براین، دفتر سیاسی استانداری کردستان نیز آمار درگیری ها و حوادثی را که در این استان موجب واردآمدن تلفات به نیروهای خودی و افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب شده است، تهیه و برای اطلاع و بهره برداری به وزارت کشور و سایر ارگان ها و نهادهای ذی ربط ارسال کرده است. براساس این گزارش، در آبان ماه ۴۷ مورد درگیری با ضدانقلاب رخ داده و گروه های ضدانقلاب نیز ۱۷ مورد عملیات کمین و مین گذاری اجرا کرده اند که براثر این اقدامات ۸۳ تن از نیروهای خودی شهید و ۱۰ تن زخمی شده اند. از افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب نیز ۴۵ تن کشته و ۱۶ تن زخمی شده اند.(۳)

۲

حمله دیروز جنگنده های عراق به کاروان کشتی تجاری ایران در مسیر بندر امام خمینی در آب های خلیج فارس، بار دیگر به بحث و گفت و گوها درباره خطر گسترش جنگ و لزوم پایان دادن به آن دامن زد.

سرویس اطلاعاتی قسمت نیروهای دریایی لویدز لندن امروز اعلام کرد اطلاعاتی را مبنی بر غرق شدن یک کشتی یونانی به نام آنتیگونی در نزدیکی بندر بوشهر دریافت داشته است. این گزارش درعین حال حاکی است تمام سرنشینان این کشتی نجات یافتند.(۴) به گزارش خبرگزاری فرانسه، آندراس پاپاندرئو نخست وزیر یونان، که سرگرم دیدار از پاریس است «از

۱- سند شماره ۳۴۶۲۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از بخشداری کامیاران به فرمانداری سنندج، ۸/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن اطلاعات نوبه ای قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص۱۴.

۳- سند شماره ۳۱۷۴۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به وزارت کشور، ۸/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۹/۱۳۶۲، ص۹، رادیو بی بی سی، ۱/۹/۱۳۶۲

شنیـدن خبر غرق شـدن یک کشتی باری یونانی در آب های ساحلی بندر بوشـهر که به وسـیله یک موشک اگزوست صورت گرفته بود، اظهار تأسف کرد.»(۱)

همچنین رادیو بی بی سـی گزارش داد اکثر جرایـد بریتانیـا امروز «مطـالبی پیرامون این ادعـای عراق که ۷ کشـتی ایران را بین راه ترمینـال جزیره خـارک و بنـدر امـام خمینی غرق ساخته است، انتشار داده انـد.» بنا به این گزارش: «ریچارد جان خبرنگار روزنامه فایننشال تایمز و نیس تایگون خبرنگار روزنامه گاردین هر دو خاطرنشان می سازنـد که منابع کشتیرانی در لندن هنوز ادعای عراق را نتوانسـتند مورد تأیید قرار دهنـد. امـا به گفته نیس تـایگون عراق بارهـا تهدیـد کرده بود که به تانکرهای نفتکش در حوالی جزیره خارک و خارج از آن حمله خواهـد برد. ریچارد جان خبرنگار روزنامه فایننشال تایمز می نویسد پس از آنکه ماه گذشـته قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل متحد که ضمن آن خاتمه جنگ میان ایران و عراق درخواست شده بود ازسوی ایران رد شد، انتظار می رفت عراق در ماه جاری بر تلاش های خود برای به هم زدن اعتماد و اطمینان به امنیت جزیره خارک بیفزاید.»(۲)

به گزارش خبرگزاری رویتر از کویت، شاهزاده عبدالله بن عبدالعزیز ولیعهد و معاون اول نخست وزیر عربسـتان، در مصاحبه ای که توسـط خبرگزاری رسـمی کویت انتشـار یافت، گفت: «جنگ ایران و عراق منطقه را در معرض شدیـدترین خطرات قرار داده است.» وی که برای دیـدار با مقامات کویت در این کشور به سـر می برد، همچنین با بیان اینکه این جنگ «تهدیـدی برای اسـتقلال منطقه محسوب می شود»، توضیـح داد: «تهدیـد ایران مبنی بر انسـداد تنگه هرمز درصـورت حمله عراق به تأسیسات نفـتی این کشـور مـوجب بروز نگرانی درمـورد دخالت احتمالی کشورهای خارجی شـده است.» شاهزاده عبـدالله درعین حال اظهار امیدواری کرد «ایران به تلاش هایی که ازسوی جامعه بین المللی، جهان عرب و اسـلام به منظور پایان دادن به جنگ به عمل آمده پاسخ دهد.»(۳)به گزارش خبرگزاری فرانسه از منامه، ولیعهد عربستان پس از پایان دیدارش از کویت ضمن یک توقف چندساعته در بغداد با مقامات عراق درباره آنچه این گزارش «تقویت همکاری های میان دو کشور و جنگ ایران و عراق» خواند، گفت وگو کرد. وی پس از ملاقات با صدام بغداد را ترک کرد.(۴)

از سوی دیگر، به گزارش رادیو بی بی سی یوسف العلوی عبدالله وزیر امور خارجه عمان، در مصاحبه با خبرنگار این رادیو حمله عراق به کشتی هـای ایران را نشـان دهنـده شـدت گرفتن جنـگ میـان دو کشور دانسـته و ضـمن اشاره به تهدیـد ایران درمورد بسـتن تنگه هرمز و دخـالت نظـامی امریکا در واکنش به این اقـدام اظهار کرد: «قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل متحـد که ضـمن آن بر حق کشتیرانی آزاد در خلیج فارس تأکید نهاده شده است، می تواند پایه و اساس

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۹، ۳/۹/۱۳۶۲، ص۲، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۲/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۹/۱۳۶۲، ص۱۵، رادیو بی بی سی، ۱/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲/۹/۱۳۶۲، ص۵، کویت - خبرگزاری رویتر، ۱/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۹، ۳/۹/۱۳۶۲، ص۴، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۲/۹/۱۳۶۲.

خوبی برای تلاش های دیپلماتیک قرار گیرد.» العلوی افزود: «رد این قطعنامه یک مخالفت تاکتیکی ازجانب ایران برای مذاکرات بوده است. ... این قطعنامه هنوز هم به ایران فرصت می دهد تا کماکان به صدور نفت خود ازطریق خلیج فارس ادامه دهد.»(۱)

همچنین رادیو قطر به نقل از خبرگزاری قطر امروز گزارش داد: شیخ خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر و رئیس دوره ای شورای همکاری خلیج فارس در ملاقات با عبدالله بشاره دبیرکل این شورا، از وی خواست با ارسال نامه ای به دبیرکل سازمان ملل متحد حمایت کشورهای عضو این شورا را از قطعنامه اخیر شورای امنیت درباره جنگ ایران و عراق اعلام کرده و اقدامات جدی وی را درزمینه اجرای هرچه زودتر مصوبات این قطعنامه برای تسریع در پایان دادن به جنگ ایران و عراق خواستار شود.(۲)

۱

تعدادی از پزشکان ایرانی مقیم خارج از کشور که برای شرکت در گردهمایی بین المللی پزشکی به تهران آمده اند، آمادگی خود را برای خدمت در ایران اعلام کردند.

روزنامه جمهوری اسلامی گزارش داد: در سومین روز برگزاری گردهمایی بین المللی پزشکی در تهران، پزشکانی از کشورهای ایران، آلمان، هندوستان و ژاپن سخنرانی کردند. دراین میان دکتر علی پورزند ضمن تشریح تجارب خود درزمینه انجام عمل جراحی روی مجروحان جنگ در بیمارستان های خط مقدم جبهه گفت: «با به کارگیری تکنیک های علمی تجربی جدید، جان ۹ تن از مجروحانی که وضعیت عمومی آنها بسیار وخیم بود از مرگ حتمی نجات یافت.»

در ادامه این مراسم دکتر ایکائو نیشیکاگی از ژاپن آثار ضایعات سوختگی های پوستی در مجروحان جنگی را برشمرد و تجارب خود را در درمان این سوختگی ها بیان کرد. دکتر ابرهارد کروگر از آلمان نیز درمورد تجارب خود در نقش مراقبت های اولیه بهداشتی - درمانی در موفقیت کل سیستم خدمات بهداشتی - درمانی، فلج عصب صورت در صدمات ناشی از حوادث جنگ، جراحات روده بزرگ و شکم و ترمیم استخوانی و نسوج نرم در ضایعات فک و صورت در مجروحان جنگ تحمیلی سخنرانی کرد.

روزنامه جمهوری اسلامی در ادامه این گزارش اعلام کرد: «تاکنون ۳۰ تن از پزشکان ایرانی مقیم خارج از کشور با مراجعه به دفتر جذب نیروهای متعهد و متخصص نخست وزیری در محل برگزاری سمینار بین المللی پزشکی تهران آمادگی خود را برای خدمت اعلام کرده اند.» این گزارش همچنین حاکی است گروهی از پزشکان و محققان خارجی شرکت کننده در این

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲/۹/۱۳۶۲، صص ۳۷ و ۳۸، رادیو بی بی سی، ۱/۹/۱۳۶۲.
۲- همان، ص۴۵، رادیو قطر، ۱/۹/۱۳۶۲.

گردهمـایی صـبح امروز از مجروحان بستری در بیمارسـتان نیروی هوایی عیادت کردنـد و در گفت وگو با مسـئولان بیمارسـتان «با جریان آخرین پیشرفت های پزشکی در ایران آشنا شدند.»(۱)

۱

درحالی که پیکرهای ۱۳ تن از شـهدای پاسـدار و بسـیجی حملات اخیر رژیم صـهیونیستی و فرانسه به منطقه بعلبک لبنان، امروز به تهران منتقـل شـد، رئیس مجلس شورای اسـلامی حملاـت مـذکور و به شـهادت رسانـدن این نیروهـا را نشـانه کینه توزی به انقلاـب اسـلامی و افتخاری برای جمهوری اسلامی دانست.

پیکرهای شـهدای پاسدار و بسـیجی سپاه که در جریان بمباران بعلبک لبنان به وسـیله هواپیماهای مهاجم اسـرائیلی و فرانسوی به شـهادت رسـیده بودنـد از دمشق به تهران انتقـال یـافت و صـبح امروز در مراسـمی با حضور آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، وزرای امور خارجه، سپاه پاسداران، نیرو و نفت و جمعی از نمایندگان مجلس، رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و فرماندهان نیروی زمینی، هوایی و دریایی ارتش، رئیس شـهربانی جمهوری اسـلامی و فرمانده سـپاه پاسداران و جمعی از پرسـنل نیروهای مسـلح کشـور و نیز سـفرای کشورهـای سـوریه، الجزایر، کـویت، سومـالی، یمـن جنـوبی، صـحرا و فلسـطین مـورد اسـتقبال رسـمی قرار گرفت.(۲)-(۳)

همچنین روزنامه جمهوری اسلامی گزارش داد:

حجت الاسـلام والمسـلمین هاشـمی رفسـنجانی رئیس مجلس شورای اسـلامی، امروز در دیـدار با مـدیرعامل سازمان هواپیمایی جمهوری اســلامی ایران و گروهی از کارکنـان ایـن سازمـان و سازمـان هواپیمـایی کشـوری، گـذرنامه، اعضـای سـپاه و گمرک فرودگـاه و پلیس هواپیمایی کشوری ضـمن سـخنانی درباره اهمیت صـنعت حمل ونقل، به بمباران منطقه بعلبک به وسیله هواپیماهای فرانسوی اشاره کرد و گفت: «این عمل نشان دهنـده خشم عمیق کسانی است که در کینه توزی نسـبت به انقلاب اسـلامی تعادل خود را از دست داده انـد و این افتخـاری برای جمهوری اسـلامی است که قـدرتی را تا به این حـد به رسوایی بکشانـد.» رئیس مجلس شورای اسـلامی آن گاه با اشاره به شایعه اقدام ایران به خرید اسلحه از رژیم صهیونیستی افزود: «درحالی که نیروهای ما توسط هواپیماهای اسرائیلی بمباران می شوند دشمنان انقلاب اسلامی ما را به دروغ متهم به خرید اسلحه از اسرائیل می کنند، زیرا آنها از ارزش های درون این ملت مانند استقلال و مقابله

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۹/۱۳۶۲، ص۱۱.

۲- به نوشـته روزنامه جمهوری اسـلامی، قرار است پیکر این شـهدا صبح فردا با حضور مردم از مقابل سفارت سابق امریکا در تهران تشییع شود. (روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۹/۱۳۶۲، ص۱۲)

۳- همان، ص۱۲.

با ظلم وحشت دارند.»(۱)

۱

شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران در مهرماه سال جاری نسبت به زمان مشابه سال قبل ۸/۱۷ درصد افزایش یافت. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، اداره آمار اقتصادی بانک مرکزی جمهوری اسلامی در گزارش خود دراین زمینه اعلام کرد: «سیر فزاینده بهای اکثر اقلام، پوشاک، اثاثیه خانه، طلاآلات و مصالح و خدمات ساختمانی همراه با ترقی بهای میوه جات تازه علت اصلی بالارفتن سطح عمومی قیمت ها در مناطق شهری کشور بوده است.» این گزارش ضمن اشاره به درصد افزایش هر شاخص یادآور شد: «قیمت تعدادی از کالاها و خدمات که توسط نهادها و ارگان های دولتی عرضه می شود در ماه مذکور از ثبات نسبی برخوردار بوده است.»(۲)

۲

نشست مشترک کمیته اقتصادی دوجانبه ژاپن و عراق در بحبوحه تهدید این کشور علیه مجتمع پتروشیمی ایران و ژاپن و دیدار یک مقام اقتصادی مصر از بغداد مهم ترین گزارش های خبری امروز درزمینه روابط بازرگانی خارجی عراق است. خبرگزاری کویت ضمن اعلام شروع به کار کمیته اقتصادی دوجانبه ژاپن و عراق با شرکت مقامات صنایع و تجاری دو کشور اضافه کرد: «دولت ژاپن امروز تصمیم گرفت یک وام به مبلغ ۶۴/۵ میلیارد ین معادل ۲/۲۳ میلیون دلار برای کمک جهت خرید لوازم پزشکی بیمارستان های این کشور به عراق اعطا کند. با این حساب کلیه وام هایی که ژاپن به عراق خواهد داد به ۴۳۶۰۱ میلیارد ین خواهد رسید. دولت ژاپن همچنین تصمیم گرفت یک اعتبار صادراتی به مبلغ ۴۷/۴ میلیارد ین دراختیار عراق قرار دهد.»(۳)

امروز همچنین حسین شرابی معاون وزارت آبادانی و مسکن مصر، در رأس هیئتی وارد بغداد شد. شرابی در گفت وگو با خبرگزاری عراق گفت: «هدف این دیدار گسترش مناسبات دوجانبه میان دو کشور به ویژه در زمینه های ساختمانی و آبادانی می باشد.»(۴)

۳

درحالی که گزارش ها از وخامت اوضاع در لبنان حکایت دارد، وزیر دفاع امریکا بار دیگر سوریه و ایران را متهم به دست داشتن در انفجار مقر تفنگ داران امریکا در بیروت کرد.

درپی احتمال درگیری نظامی میان نیروهای سوریه و رژیم صهیونیستی در دره بقاع، ارتش این رژیم امروز مواضع خود را در خطوط تماس با به کارگیری تانک و زره پوش های جدید استحکام بخشید. این درحالی است که در حومه جنوبی بیروت، درگیری های شدیدی میان ارتش لبنان و

۱- همان، ص۱۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲/۹/۱۳۶۲، ص۱۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۳۱ و ۳۲، توکیو - خبرگزاری کویت، ۱/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۹/۱۳۶۲، ص۴، رادیو بغداد، ۲/۹/۱۳۶۲.

فالانژیست ها از یک سو و عناصر جنبش امل از سوی دیگر گزارش شده است.(۱)

رادیو امریکا نیز گزارش داد: کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، امروز در یک نشست مطبوعاتی درباره حادثه انفجار مقر تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت «تندترین نظری را که تاکنون درمورد ارتباط سوریه با حمله تروریستی به قرارگاه تفنگ داران دریایی امریکا ازسوی یک مقام رسمی امریکایی بیان شده است، ابراز داشت.» بنا به این گزارش، وی «در پاسخ به پرسش خبرنگاران دراین زمینه که آیا ایالات متحده به هویت عاملان پی برده است یا نه؟ گفت: آنها ایرانیانی بوده اند که با حمایت و آگاهی دولت سوریه دست به چنان اقدامی زدند.» وزیر دفاع امریکا درعین حال گفت: «روند شناسایی عاملان حادثه هنوز ادامه دارد.» وی همچنین این دیدگاه را که امریکا «به خاطر خودداری از دست زدن به حمله متقابل اعتبار خود را از دست داده است، رد کرد.»(۲)

در همین حال سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان، «امروز برای انجام مأموریتی که خبرگزاری عربستان سعودی به منظور کمک به حل بحران لبنان توصیف کرده است، ریاض را به سوی دمشق ترک کرد.»(۳)

از سوی دیگر درپی دیدار سرپرست کل وزارت امور خارجه لبنان با کارداران سفارتخانه های ایران، لیبی و یمن شمالی روزنامه العمل ارگان حزب فالانژ لبنان از تصمیم دولت این کشور به قطع روابط دیپلماتیک با ایران و دو کشور عربی خبر داد. به گزارش خبرگزاری قطر از بیروت، این روزنامه همچنین نوشت این تصمیم «پس از تماس با نمایندگان این سه کشور در بیروت و درخواست خارج کردن افراد مسلح خود از لبنان اتخاذ شد. اما این تماس ها بدون نتیجه ماند.»(۴)

۱- روزنامه کیهان، ۲/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۹/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، رادیو امریکا، ۱/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۶، رادیو کویت عربی، ۱/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸ ، ۲/۹/۱۳۶۲، صص ۱۹ و ۲۰، بیروت - خبرگزاری قطر، ۱/۹/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ چهارشنبه ۲ آذر ۱۳۶۲ ۱۷ صفر ۱۴۰۴ ۲۳ نوامبر ۱۹۸۳

۱

بـا پایان یافتن عملیات والفجر۴ و بـازگشت آرامش به مراکز جمعیتی در عقبه هـای این منطقه عملیاتی؛ ازجمله شـهر مریوان و روسـتاهای اطراف آن امروز برای آماده سازی مقـدمات بازگشت مردم این مناطق به محل سـکونتشان، جلسه ای با حضور متولیان امر ازجمله فرمانده سپاه پاسداران مریوان، فرماندهی تیپ۳ مریوان، نماینـده فرمانداری مریوان، نماینده شـهربانی و نماینده ژاندارمری در محل فرمانداری این شهر تشکیل شد. اهم تصمیماتی که در این جلسه برای فراهم سازی امکان حضور مجدد مردم شهر اتخاذ شد به این شرح است:

یـک گروه مهندسـی از جهاد سازنـدگی برای ترمیم منازل آسـیب دیـده مردم و همچنین خیابان ها و گـذرگاه های عمومی به کار گرفته شود؛ گشت هـای نیروهـای شـهربانی در سـطح شـهر برقرار گردد؛ بـا عادی شـدن وضع عمومی شـهر، راهنمایی و راننـدگی برای رعایت مقررات، جـدیت بیشتری به خرج دهـد؛ از بنیاد مهاجرین جنگی درخواست شود تا به منظور فراهم سازی رفاه عمومی مردم اقـدامات لازم را به عمل آورد؛ برای فعالیت مجـدد شـبکه بهـداری و دادگاه صـلح ازطریق مراجع ذی ربط، اقـدامات لازم انجام گیرد؛ سـپاه و شـهربانی درمورد ساعات و چگونگی ورود و خروج خودروهای شخصی، دولتی و نظامی مقررات لازم را وضع و ابلاغ کنند.(۱)

۲

امروز در دو اقدام گروه های مسلح محارب در جنوب سلماس و سردشت، ۲۰ تن از افراد خودی شهید و ۳ تن نیز زخمی شدند. همچنین ۴ تن از افراد این گروه ها در منطقه سقز و تکاب خود را تسلیم کردند.

در جنوب شهرسـتان سـلماس، خودروی حامل تعدادی از افراد بسیج عشایر مسلمان کرد و نیروهای بسیجی این شهر و تعدادی از افراد این منطقه هنگام عزیمت به روستای قونی، در حوالی این روستا به یک مین ضدتانک که افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی کار

۱– سند ۳۳۹۵۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری مریوان به استانداری کردستان، ۲/۹/۱۳۶۲.

گذاشته بودند، برخورد کرد و ۱۹ تن از سرنشینان آن شهید و ۳ تن دیگر نیز زخمی شدند.

به گفته یکی از مسئولان بسیج ارومیه، درپی پاک سازی روستای قونی، عده ای از اهالی این روستا برای حفاظت از روستا عضو بسیج روستایی شدند. این اقدامِ گروه های ضدانقلاب به انتقام عضویت آنها در بسیج صورت گرفته است(۱)

در سردشت نیز تعدادی از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان ایران به سمت پایگاه پایانه مسافری این شهر شلیک کردند که موجب شهادت یکی از نیروهای بسیجی این پایگاه شد. به دنبال این تیراندازی پیشمرگان مسلمان کرد با تعقیب مهاجمان، موفق شدند عامل تیراندازی را که یک قبضه تفنگ کلاشینکف و ۹ عدد خشاب به همراه داشت دستگیر کنند.(۲)

در ادامه تسلیم شدن افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی امروز نیز ۴ تن از افراد حزب دمکرات کردستان و سازمان کومه له در سقز و تکاب، خود را به نیروهای سپاه معرفی و درخواست امان نامه کردند. ۲ تن از این افراد اسلحه های خود را نیز تحویل دادند.(۳)

۱

رئیس جمهور بر ایجاد انگیزه در اسرای عراقی باتوجه به نیازهای آینده عراق تأکید کرد.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، امروز نظران سرپرست کمیسیون اداره اسرای عراقی و اعضای این کمیسیون با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، دیدار و گزارشی از وضعیت اردوگاه های اسرای عراقی و همچنین نحوه فعالیت های گوناگونی که در این اردوگاه ها انجام می گیرد را به اطلاع رئیس جمهوری رساندند.

رئیس جمهور در این دیدار با اشاره به اهمیت اداره اسرا اظهار کرد: «اگرچه در دنیا در کار جنگ تجربه زیادی وجود دارد، اما در کار نگهداری اسرا با این خصوصیت و با این حجم تجربه ای وجود ندارد که بتواند در کار ما مؤثر باشد.» وی افزود: «اسرا در همه دنیا طبق عرف بین المللی به چشم یک دشمن نگاه می شوند، اما ما نمی توانیم این چنین احساسی را نسبت به اسرای عراقی در ایران داشته باشیم. اولاً، به خاطر اینکه غالب این اسرا از روی انگیزه و احساس شخصی و ملی و مذهبی به این جنگ نیامده اند بلکه آنها را به زور به میدان جنگ کشانده اند. ثانیاً، به خاطر اینکه اکثر این اسرا ازلحاظ زمینه های فکری و احساسی با ما هم پیمان هستند. درنتیجه این تجربه برای ما تجربه ای بی سابقه است که بدون هیچ گونه دریافت علم و معرفتی از کشورهای دیگر به دست آورده ایم.»

رئیس جمهور ضمن اشاره به اینکه اداره اسرای عراقی هم ازلحاظ نیازهای آنها و هم آینده عراق یک کار اساسی است، افزود: «احتیاج بزرگ آنها امید به آینده و دلگرمی و ایمان نسبت به اهداف اسلامی و شوق و انگیزه برای خدمت به ملتشان است که باید توسط جمهوری اسلامی ایران به آنها داده شود. یقیناً در پادگان های عراقی که توسط دستگاه های ضدخدایی

۱- سند شماره ۴۵۱۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۶/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن مناطق کردنشین، شماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱.

۲- سند شماره ۴۵۱۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۶/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن مناطق کردنشین، شماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱.

۳- سند شماره ۳۵۲۱۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (اطلاعات) به منطقه ۱۱ (اطلاعات)، ۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند

شماره ۳۳۹۵۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

اداره می شود به آنها اجازه نـداده اند که از معارف و مفاهیم اسـلامی چیزی فراگیرند و در نظام ارتش عراق که یک نظام فردی و توأم با دیکتـاتوری و خودمحوری است، اجازه داده نشـده است که احساسات آزادی خواهانه و آزادانـدیشانه در میان این برادران مسـلمان رشـد یابد و درنتیجه اینها از اسـلام و جمهوری اسـلامی و مفهوم خدمت به مردم مسائل زیادی را نمی دانند که باید به آنها آموخته شود.» آیت الله خـامنه ای همچنین گفت: «اگر اسـرای عراقی که در کشـور خـود در سـخت ترین شـرایط فکری قرار داشـتند، همچنـان اخلاـق خـوش مسئولان جمهوری اسلامی ایران را لمس کنند و حسن نیت و صدق آنان را دریابند به انسان های علاقه مند و باانگیزه و کارآمدی تبدیل خواهند شد.» وی تأکید کرد: «اسـرای عراقی برادر و میهمان جمهوری اسلامی ایران هستند و خوشبختانه اسرا هم این مسئله را درک کرده اند. ما به کشـته شدگان ملت خود و [ملت] عراق ازنظر خسارت به یک چشم می نگریم و همواره سـعی می کنیم با همین احساس صادق با آنها رفتار نماییم.»(۱)

۱

یـادداشت رسـمی ایران درمـورد حملاـت موشـکی عراق بـه تأسیسات فرهنگی، آموزشـی و مسـکونی بـه مـدیرکل یونسـکو ارائـه شـد. محمدجعفر محلاتی مدیرکل امور بین المللی وزارت امور خارجه، که برای شـرکت در بیست ودومین اجلاس عمومی یونسکو در پاریس به سر می برد، امروز در دیدار با احمد مختار امبو مدیرکل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد ضـمن تسلیم یادداشتی رسمی، وی را در جریان حمله موشکی عراق به تأسیسات فرهنگی و آموزشی، کشته شدن دانش آموزان در بهبهان و نیز استفاده عراق از سلاح های شیمیـایی در جنـگ قرار داد. گزارش خـبرگزاری جمهـوری اسـلامی از پـاریس دراین بـاره حـاکی است: «محلاـتی از مـدیرکل یونسـکو درخواست کرد باتوجه به اینکه موضوع سـلاح های شـیمیایی و حفظ سـلامت محیط زیست در دستور کار کنفرانس عمومی یونسکو قرار دارد، شایسته است این سازمان موضع مؤثری در محکومیت این گونه اعمال و دیگر اقدامات غیرانسانی دولت بعثی صهیونیستی عراق علیه مردم غیرنظامی بی دفاع ما اتخاذ نمایند.»(۲)

۲

فرمانده کل سپاه در مراسم تشییع پیکرهای ۱۳ شـهید پاسدار و بسـیجی عضو سپاه پاسداران انقلاب اسـلامی مسـتقر در لبنان تأکید کرد عملیات فرانسوی ها در لبنان با شکست روبه رو شده است.

به نوشـته روزنـامه جمهوری اسـلامی، در مراسم تشـییع جنـازه این شـهدا که امروز با شـعارهای "مرگ بر امریکا"، "مرگ بر اسـرائیل" و "مرگ بر فرانسه" از مقابـل ساختمـان سـفارت سـابق امریکـا در تهران انجـام گرفت، «آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، آیت الله

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۹/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- روزنامه کیهان، ۳/۹/۱۳۶۲، ص۳.

مهدوی کنی دبیرکل جامعه روحانیت مبارز تهران، حجت الاسلام ناطق نوری وزیر کشور، وزیر سپاه، جمعی از نمایندگان مجلس، خانواده شهدا، جانبازان انقلاب اسلامی، فرماندهان نیروهای سه گانه، افسران و درجه داران، پاسداران و اقشار مختلف ملت حضور داشتند.»

در این مراسم محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران، در سخنانی گفت: «امروز فرانسه نزدیک ترین حکومت بعد از امریکا به اسرائیل است.» وی سپس «یکی از اهداف امریکا، اسرائیل و فرانسه در حمله به لبنان را نجات صدام دانست و با تأکید بر این نکته که با سقوط رژیم عراق مسئله اسرائیل در کوتاه مدت حل می شود، به تشریح حمایت مشترک نیروهای مداخله گر امریکایی، فرانسوی و صهیونیستی در بعلبک لبنان پرداخت.» رضایی اضافه کرد: «عملیات فرانسوی ها با شکست مفتضحانه ای روبه رو شد که این شکست فرانسه تاکنون بی سابقه بوده است.» رضایی در پایان سخنان خود هدف از اعزام پاسداران انقلاب اسلامی به لبنان را فعالیت های آموزشی و تبلیغی ذکر کرد.(۱)

خبرگزاری فرانسه امروز در گزارشی با پرداختن به مراسم تشییع پیکر شهدای ایرانی حملات هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه در بعلبک لبنان، اعلام کرد: «حدود ۲۵۰ نفر ایرانی که اغلب آنان دانش آموز بودند صبح امروز در مقابل سفارت فرانسه در تهران دست به تظاهرات کوتاهی زدند. پس از حدود ۱۰ دقیقه تظاهرات آرام، حدود ۳۰ تن از افراد پلیس تظاهرکنندگان را که شعار "مرگ بر فرانسه" می دادند، متفرق ساختند. این تظاهرات هنگام عبور تشییع کنندگان ۱۳ پاسدار انقلاب اسلامی که در جریان حمله هوایی اسرائیل و فرانسه در لبنان کشته شده بودند از خیابان حافظ - که در چند متری سفارت فرانسه است - صورت گرفت. تشییع کنندگان از دادن شعار "مرگ بر فرانسه" از دور هم راضی بودند.» این خبرگزاری افزود: «سفارت فرانسه شب و روز توسط پلیس حفاظت می شود.»(۲)

۱

بررسی تخصصی روش های درمان مجروحان جنگ در گردهمایی بین المللی پزشکی تهران ادامه یافت. چهارمین روز این گردهمایی بین المللی با طرح مقالات علمی منتخب پزشکان و محققان کشورهای انگلستان، تانزانیا، ایران و آلمان به کار خود ادامه داد. مقاله دکتر دنیس لای از انگلستان با عنوان "ابعاد مختلف نورولوژیک و روان پزشکی در ضربات مغزی ناشی از جنگ" یکی از این مقالات بود که در آن تجربیات جنگ جهانی دوم در درمان ضایعات سیستم اعصاب مرکزی تشریح شد. همچنین دکتر منوچهر روائی در سخنانی به راه های درمان صدمات نافذ گردن در مجروحان جنگ پرداخت. دکتر مهدی جم عضو هیئت علمی بخش اورولوژی بیمارستان دکتر شریعتی نیز به اتفاق دکتر داراب مهربان و دکتر محمد کاظمینی مقاله ای درمورد طرق درمان نوروژنیک مجروحان جنگی ارائه کردند. وی گفت: «تاکنون

ص: ۸۴۰

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۹/۱۳۶۲، ص۱۵.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۹، ۳/۹/۱۳۶۲، ص۹، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲/۹/۱۳۶۲.

۹۱۰ نفر از مجروحین جنگ تحمیلی عراق علیه ایران دچار آسیب ستون فقرات شده که اکثراً مبتلا به مثانه نوروژنیک می باشند.» دکتر جم همچنین به تشریح درمان ۱۱۵ نفر از مجروحان بستری در بیمارستان های مختلف کشور با استفاده از این روش درمانی پرداخت.

گزارش روزنامه جمهوری اسلامی حاکی است: در ملاقات شرکت کنندگان در این گردهمایی پزشکی با حجت الاسلام کروبی نماینده امام در بنیاد شهید انقلاب اسلامی، «پیرامون مداوای جانبازان و مجروحین جنگ تحمیلی در خارج از کشور و همچنین تسهیلات بنیاد شهید در امر ورود و خروج پزشکان به جمهوری اسلامی و همکاری با بنیاد شهید بحث و گفت وگو به عمل آمد.» همچنین دکتر لین دو دوک جراح مغز در کلینیک دانشگاه مانهایم هایدل آلمان غربی در مصاحبه با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: «دو روز پیش ما سخنرانی هایی از پزشکان ایرانی درباره جراحی شنیدیم که در نوع خود بسیار جالب بود و براین اساس می توان قضاوت کرد که در ایران متخصصین خوبی به سر می برند.» وی افزود: «پس از جنگ امریکا برعلیه مردم ویتنام برای بررسی و مقابله با اثرات بمب های شیمیایی که امریکا بر سر مردم ویتنام فروریخته بود نیز یک سمینار پزشکی تشکیل شد.» این پزشک آلمانی همچنین درمورد جنگ ایران و عراق گفت: «با دیدن این عکس ها که حاکی از استفاده سلاح های شیمیایی توسط عراق برعلیه نیروهای ایران است و همچنین باتوجه به آنچه که قبلاً درباره طریق انسانی جنگیدن ایران شنیده بودم فکر می کنم این عراق است که جنگ را به ایران تحمیل کرده است.»(۱)

به گزارش روزنامه کیهان، وزیر بهداری در ضیافت شامی که برای میهمانان گردهمایی بین المللی پزشکی ترتیب داده بود، از پزشکان و شخصیت های علمی ایرانی که در خارج از کشور زندگی می کنند دعوت کرد به ایران بازگردند.(۲)

۱

با پایان دیدار سه روزه وزیر امور خارجه عراق از مسکو، پیام رهبران شوروی درمورد مناسبات دوجانبه به رئیس جمهور عراق داده شد. در همین حال مطبوعات آلمان به بررسی تحولات اخیر در روابط عراق و شوروی پرداختند.

براساس گزارش رادیو بغداد، صدام حسین رئیس جمهور عراق، امروز پیامی ازطرف رهبران شوروی «درمورد مناسبات دوجانبه و اوضاع منطقه» دریافت کرد. این پیام را سفیر شوروی در بغداد در ملاقاتی با حضور طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق و رئیس دفتر رئیس جمهور، به صدام حسین تسلیم کرد.(۳)

روزنامه فرانکفورتر الگمانیه سایتونگ در شماره امروز خود ضمن اشاره به روند رو به تیرگی روابط ایران و شوروی و به موازات آن تحول در مناسبات این کشور با عراق نوشته

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۹/۱۳۶۲، صص ۴ و ۱۴.

۲- روزنامه کیهان، ۳/۹/۱۳۶۲، ص۳.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۹/۱۳۶۲، ص۳، رادیو بغداد، ۲/۹/۱۳۶۲.

است: «دولت شوروی معتقـد است که عراق به جـانب داری و حمـایت شدیـداً نیاز دارد. ایران حاضـر به برقراری صـلح نیست و چنـد روز پیش تهاجم جدیدی را در اطراف شـهر پنجوین آغاز کرده است. به همین جهت، رئیس جمهوری عراق صدام حسین، اخیراً تصمیم گرفته است تـا روابـط خود را بـا دولت اتحاد شوروی گسترش دهـد. چنین به نظر می رسـد که صـدام حسـین میل نـدارد به تحویل اسـلحه فقط ازسوی فرانسه متکی باشد.»

روزنـامه آلمـانی دی ولـت نیز درمـورد مناسـبات بیـن عراق و اتحـاد شـوروی نـوشت: «وزیر خـارجه شـوروی آنـدره گرومیکـو ازجمله سیاسـتمداران شوروی است که اهل ظاهرسازی نیست. هر عبارتی که گرومیکو بیان می کنـد دارای وزنه سیاسـی است و این وزنه در این اواخر دررابطه با ارزش یابی کشمکش بین عراق و ایران نیز به خوبی احساس شده است.» این روزنامه افزود: «دولت شوروی در این اواخر به دلایل کاملاً روشنی راه نزدیکی به عراق را در پیش گرفته است. دررابطه با این دلایل می توان به سه نکته اشاره کرد که عبارت اند از: روابط دوجانبه، جریانات منطقه ای و تحولات بین المللی.»

دی ولت در ادامه، به تلاش عراق برای اسـتفاده هم زمان از کمک های نظامی شوروی و غرب اشاره کرده و آورده است: «برای اولین بار حکومت عراق به این فکر افتاده است تا از جهان غرب تا حدودی فاصله بگیرد. اعتبارات و سلاح هایی که فرانسه دراختیار عراق قرار داده و کمک های همه جانبه ای که به آن کشور نموده عراق را شدیداً به غرب نزدیک ساخته است. هرچند که شوروی مقادیر زیادی اسـلحه دراختیار عراق قرار می دهد، ولی در قیاس با سـلاح های مدرنی که فرانسه به عراق تحویل می دهد سلاح های شوروی ارزش فوق العاده ای ندارند. برای جلوگیری از نزدیک تر شدن عراق به غرب، دولت شوروی باید سـلاح های کاملاً مدرن به عراق تحویل دهد یا اینکه به آن کشور امتیازات سیاسی اعطا کند.»(۱)

۱

ملـک حسـین شاه اردن – که از جـدی ترین حامیان عراق در جنگ علیه ایران محسوب می شود – امروز به همراه نخست وزیر این کشور در هیئتی وارد بغـداد شد و با صدام حسـین رئیس جمهور عراق، ملاقات کرد. گزارش رادیو امریکا دراین باره حاکی است: در این دیدار جنـگ ایران و عراق مورد مـذاکره قرار گرفت، امـا رسـانه هـای گروهی رسـمی در بغـداد و امـان بحران جـاری میان فلسـطینی ها و دیگر تحولات جهان عرب را موضوع مذاکرات شاه اردن و رئیس جمهور عراق اعلام کردند. «دیدار ملک حسـین از عراق درپی سفر چند روز پیش عصمت کتانی معاون وزیر امور خارجه عراق به امان و گفت وگو هایش با مقام های اردنی صورت می گیرد.»(۲)

ص: ۸۴۲

۱- همان، صص ۱۶ و ۱۷، رادیو کلن، ۲/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۶، رادیو امریکا، ۲/۹/۱۳۶۲.

۱

درحالی که عراق با شـدت دادن به تهدیدات خود در خلیج فارس در جست وجوی راه حلی برای پایان دادن به جنگ است، نخست وزیر مصر و سفیر عربستان در امریکا در اظهارات جداگانه ای به تأیید موضع دیپلماتیک عراق دراین زمینه پرداختند.

فؤاد محی الدین نخست وزیر مصر، ضمن تأکید بر موضع این کشور در حمایت از عراق در جنگ گفت: «عراق به وظیفه خود عمل کرد و به طور مداوم آمادگی خود را برای متوقف کردن جنگ و آغاز گفت وگوها جهت دستیابی به صلح اعلام کرد.» وی در گفت وگو با شماره امروز روزنامه العراق (چاپ بغداد) افزود: «خطر جنگ و فعل وانفعالات ناشی از آن نه تنها عراق را تهدید می کند بلکه صلح و امنیت منطقه خلیج عربی [فارس] و منطقه عربی را مورد تهدید قرار می دهد.»(۱)

از سوی دیگر، شاهزاده بندر سفیر عربستان سعودی در امریکا نیز در مصاحبه ای با مجله امریکای امروز اظهار کرد: «حقیقت این است که عراق به طور آشکار و نهان درصدد اجرای یک آتش بس و سپس رسیدگی به مشکلات بر سر میز مذاکره است.» وی افزود: «ما هنوز امیدواریم که ایرانی ها به این اشارات پاسخ خواهند داد.» به گزارش خبرگزاری کویت از واشنگتن، سفیر سعودی در پاسخ به این سؤال که آیا تلاش هایی درزمینه متقاعدساختن عراق برای پرهیز از به کارگیری موشک های اگزوست صورت می گیرد، گفت: «من از چنین چیزی خبر ندارم.»(۲)

همچنین خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از خبرگزاری امارات گزارش داد: بودسترون وزیر امور خارجه سوئد، امروز در استکهلم با سعید بن احمد العطیبه رئیس هیئت مدیره اتاق بازرگانی و صنایع ابوظبی، دیدار کرد و ضمن ابراز تأسف از جنگ طولانی ایران و عراق گفت: «این جنگ به منافع هر دو طرف و نیز به مصالح سراسر منطقه لطمه وارد می سازد.»(۳)

۲

اجلاس سازمان کشورهای عرب صادرکننده نفت (آ اویک) با سخنان انتقادآمیز وزیر نفت عربستان سعودی از ایران آغاز به کار کرد، اما پس از سه ساعت به کار خود خاتمه داد. به گزارش خبرگزاری آلمان غربی از کویت، قرار بود این اجلاس به ریاست احمد زکی یمانی وزیر نفت عربستان، علاوه بر بحث درباره بودجه سال ۱۹۸۴،(۴) به بررسی تهدید ایران درزمینه بستن تنگه هرمز و نیز «دشواری هایی که عراق در راه صدور نفت خود با آن روبه روست» بپردازد.(۵)

رادیو اسرائیل نیز در گزارشی دراین باره اعلام کرد: یمانی در مراسم گشایش این اجلاس، ایران را تهدید کرد «اگر اقدام به بستن تنگه هرمز به روی نفتکش های جهانی کند، تمامی کشورهای جهان علیه آن قیام خواهند کرد.» وی اضافه کرد: «هیچ کشوری نمی تواند به ایران اجازه دهد دست به چنین کاری بزند.»(۶)

از سوی دیگر، به گفته منابع این اجلاس، اعضای اوپک سوریه را برای بازگشایی خط لوله

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۹، ۳/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، بغداد - خبرگزاری عراق، ۲/۹/۱۳۶۲.
۲- همان، صص ۴ و ۵، واشنگتن - خبرگزاری کویت، ۲/۹/۱۳۶۲.
۳- همان، ص۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۱۵، کویت - خبرگزاری آلمان غربی، ۲/۹/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۹/۱۳۶۲، ص۶، رادیو امریکا، ۲/۹/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۹، ۳/۹/۱۳۶۲، ص۳۷، رادیو اسرائیل، ۲/۹/۱۳۶۲.

عبوری نفت عراق از خاک آن کشور تحت فشار گذاشته اند. علاوه براین منابع تجارت نفت گفته اند کویت برای کمک به عراق روزانه ۱۲۰ هزار بشکه بیش از سهمیه تعیین شده خود در اجلاس ماه مارس گذشته اوپک، تولید می کند. این نفت در بازار جهانی برای عراق به فروش می رسد و عراق در مقابل قصد دارد که به محض خاتمه یافتن جنگ و بازگشت صادرات نفتی اش به وضعیت عادی، اعتبار مناسبی دراختیار کویت قرار دهد.(۱)

درعین حال، گزارش جان راید یکی از مفسران بی بی سی، حاکی است تقاضای عراق مبنی بر تغییر سهمیه تولید نفت هر کشور، که پایه قیمت گذاری فعلی اوپک است، یکی از دلایل برهم خوردن اجلاس امروز آ اوپک در کویت بود. بر پایه این گزارش، «قاسم احمد تقی وزیر نفت عراق، اظهار داشت کشورش در اجلاسیه عمومی اوپک خواستار افزایش سهمیه تولید نفت خود از ۲/۱ میلیون بشکه به ۸/۱ میلیون بشکه در روز خواهد شد. این تقاضای عراق نه تنها به طور قطع با مخالفت ایران و سایر کشورهای اوپک در اجلاس ژنو روبه رو خواهد شد، بلکه به علاوه معلوم نیست عراق از چه طریق قصد دارد صدور [تولید] اضافی خود را صادر کند.» گزارش بی بی سی می افزاید متوقف شدن اجلاس کشورهای عربی صادرکننده نفت همچنین باعث شد «این پیشنهاد که سوریه باید لوله های خود را جهت عبور نفت چاه های شمالی عراق به سوی مدیترانه بگشاید، نتواند مورد بحث قرار گیرد.»(۲)

۱

دولت لبنان اعلام کرد روابط دیپلماتیک خود را با ایران قطع می کند. در همین حال، گزارش ها همچنان از بی ثباتی و پیچیدگی اوضاع لبنان به ویژه درپی حملات هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه حکایت دارد.

به گزارش منابع خبری ازجمله روزنامه آتن نیوز، یک مقام رسمی لبنان از تصمیم قطعی دولت این کشور به قطع روابط دیپلماتیک با ایران خبر داد. وی علت این تصمیم کابینه لبنان را ظنین شدن مقامات لبنانی به دخالت ایران در انفجار مقر تفنگ داران امریکایی و فرانسوی در بیروت عنوان کرد.(۳) گزارش رادیو بی بی سی نیز به نقل از رادیو بیروت حاکی است این تصمیم علاوه بر ایران شامل لیبی هم می شود. براساس این گزارش «وزارت خارجه لبنان قبلاً به همه ایرانیان و لیبیایی های مسلح دستور داده بود که خاک لبنان را ترک گویند.»(۴)

این درحالی است که گزارش ها از وخامت اوضاع امنیتی لبنان حکایت دارد. به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس درپی دریافت تهدیدات تازه ای مبنی بر انفجار خودروهای امریکایی و فرانسوی عضو نیروهای چندملیتی در لبنان، تفنگ داران امریکایی مستقر در بیروت به حال آماده باش درآمدند.

همچنین رادیو رسمی لبنان از نبرد شدید میان ارتش لبنان و نیروهای مخالف دولت خبر داد که به نظر می رسد ادامه درگیری های شب گذشته ارتش با شبه نظامیان امل در حومه جنوبی

۱- همان، ص۱۵، کویت - خبرگزاری آلمان غربی، ۲/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۲۸ و ۲۹، رادیو بی بی سی، ۳/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۱ ، ۵/۹/۱۳۶۲، ص۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۹/۱۳۶۲.

۴– همان، ص۲۳، رادیو بی بی سی، ۴/۹/۱۳۶۲.

بیروت و نیروهـای حزب سوسـیالیست ترقی خواه ولیـد جنبلاـط در کوهسـتان سوق الغرب می باشـد. بر پایه این گزارش «تماس هایی که ازطریق اعضای کمیته نظامی چهارجانبه متشکل از نمایندگان ارتش لبنان، حزب سوسـیالیست ترقی خواه، شـبه نظامیان مسـیحی و جنبش امـل صورت گرفت برقراری مجـدد آرامش را کمی قبل از نیمه شب امکان پـذیر ساخت مع ذلک چنـد ساعت بعـد درگیری ها با شـدت بیشتری آغاز شد.»(۱)

۱

یاسر عرفات شرایط خود را برای قبول آتش بس در شمال لبنان، خروج از طرابلس و آغاز مذاکره اعلام کرد.

روزنـامه کیهـان به نقـل از خبرگزاری امـارات عربی متحـده در بیروت، نوشت: شـرایط مورد نظر عرفـات - که امروز در مصـاحبه تلفنی با گزارشـگر روزنـامه البیـان (چاپ امارات) گفته شـد - شامل برقراری آتش بس ازطریق یک توافق اعلام شـده و اسـتقرار نیروهای پاسـدار صلـح اتحـادیه عرب به منظور حراست از غیرنظامیـان فلسـطینی و لبنـانی در طرابلس، خروج مخالفـان و شـبه نظامیان از اردوگاه بـداوی و تشکیل یک نشست دوجانبه با شرکت سران سازمان آزادی بخش فلسطین و رهبران سوریه در مقر اتحادیه عرب در تونس می باشد.»

در همین حـال، یـک منبـع سازمـان آزادی بخش فلسـطین اعلاـم کرد: «بهـارخواب هـای وفـادار به عرفـات بـا سوریه برای خـاتمه دادن به درگیری های شمال لبنان به توافق رسیده اند.»

یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی‌بخش فلسطین

از سوی دیگر خبرگزاری یونایتدپرس از مسکو به نقل از تاس خبرگزاری رسمی شوروی، گزارش داد: آندره گرومیکو وزیر امور خارجه شـوروی در ملاقـات بـا هیئت نماینـدگی سازمـان آزادی بخش فلسـطین در مسـکو گفـت: «آنهـا [اعضـای سـاف] بایـد برای جنگیـدن با امپریـالیسم امریکـا در خاورمیانه [غرب آسـیا] با سوریه متحـد شونـد.» وی همچنین خطاب به فاروق قـدومی رئیس بخش سیاسـی سازمان آزادی بخش فلسطین، تأکید کرد: «ساف باید به اختلافات داخلی خود پایان دهد.»(۲)

همچنین رادیو اسـرائیل از قول دیپلمات های غربی در بغـداد گفت عراق دفتر گروه تروریستی ابونضال را در بغداد تعطیل و اعضای آن را از عراق اخراج کرده است. به گفته این رادیـو «ابونضـال هم اکنـون در سوریه به سر می برد، ولی این گزارش هنوز از منبع دیگری تـأیید نشده است.» رادیو اسرائیل افزود: «ابونضال ده سال پیش با تشویق صدام حسین سازمان تروریستی خود را در بغداد

۱- روزنامه کیهان، ۳/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- همان.

تأسیس کرد و یک بار پس از آن از سازمان به اصطلاح آزادی فلسطین اخراج گردید و به علت فعالیت تروریستی مستقل خود ازجانب عرفات و یارانش به مرگ محکوم گردید. به گفته منابع اطلاعاتی، ابونضال مسئول یک سلسله عملیات تروریستی در اروپا و ازجمله سوءقصد سال گذشته به جان سفیر اسرائیل در لندن می باشد.»(۱)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۹، ۳/۹/۱۳۶۲، ص۳۳، رادیو اسرائیل، ۲/۹/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ پنجشنبه ۳ آذر ۱۳۶۲ ۱۸ صفر ۱۴۰۴ ۲۴ نوامبر ۱۹۸۳

۱

امروز شهرهای آبادان و خرمشهر هدف گلوله های توپ و خمپاره اندازهای عراقی قرار گرفت. در گلوله باران آبادان به ۶ باب منزل مسکونی و ۲ باب مغازه آسیب رسید و ۷ تن هم زخمی شدند. در خرمشهر نیز ایستگاه راه آهن، محوطه گمرک و جاده خرمشهر - شلمچه هدف قرار گرفت. این حملات ۲ مجروح برجای گذاشت(۱)

از سوی دیگر، نیروهای خودی در منطقه عمومی مهران با دیدبانی دقیق و اجرای آتش توپخانه یک محل تجمع عراقی ها را هدف قرار دادند که براثر آن تعدادی از افراد دشمن کشته و یک انبار مهمات منفجر شد. در گزارش معاونت طرح و عملیات تیپ امیرالمؤمنین(ع) به فرمانده این تیپ اضافه شده است: رفت وآمد آمبولانس های عراقی در منطقه پس از اجرای آتش توپخانه خودی نشان دهنده تلفات فراوان وارد آمده به نیروهای عراقی است.(۲)

۲

در حوادثی که در غرب مریوان، جنوب شرقی و غرب بانه و جنوب سردشت اتفاق افتاد ۶ تن از افراد خودی شهید و ۲ تن زخمی شدند و ۲ خودرو نیز خسارت دید.

افراد حزب دمکرات کردستان ساعت ۱۶:۳۰ امروز، با حمله به تعدادی از نیروهای خودی که درحال بازگشت از مأموریت تأمین جاده کوماسی در غرب مریوان بودند، ۶ تن از آنان را شهید و یک نفر را نیز زخمی کردند. در این حادثه یک خودروی نیروهای تأمین جاده نیز منهدم شد.

در حوالی روستای کانی سور در جنوب شرقی بانه هم یک خودروی باری متعلق به گردان مرزی بانه هدف تیراندازی افراد گروه های مسلح غیرقانونی قرار گرفت و راننده آن زخمی شد. به خودروی مزبور نیز خساراتی وارد آمد.(۳)

در حادثه مشابه دیگری در جنوب سردشت، در حوالی روستای سارتکه، یکی از نیروهای خودی براثر تیراندازی افراد مسلح زخمی شد.(۴)

ص: ۸۴۷

۱- سند شماره ۲۸۹۱۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره کل سیاسی انتظامی خوزستان ۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۰۴۷۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۳/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۱۸۷۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (اطلاعات عملیات)، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ به فرماندهی کل سپاه، ۳/۹/۱۳۶۲، ص۲؛ و- سند شماره ۳۱۴۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات تیپ امیرالمؤمنین به فرماندهی تیپ، ۳/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۴۲۹۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۳/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص۳.

حمله روز دوشنبه عراق به کشتی های تجاری ایران و پیامدهای احتمالی آن درزمینه خطر گسترش جنگ، امروز نیز بیشترین حجم اخبار و گزارش ها در رسانه های گروهی جهان را به خود اختصاص داد.

خبرگزاری فرانسه از لندن به نقل از شرکت بیمه لویدز اعلام کرد: در جریان حمله اخیر عراق در خلیج فارس علاوه بر غرق شدن یک کشتی یونانی به نام آنتی گونی، یک کشتی ایرانی نیز آسیب دیده است. سخنگوی شرکت لویدز گفت: «کشتی مزبور که متعلق به شرکت ملی ایرانی "پیل" بود روز گذشته یدک کشیده شده است.» وی افزود: «از زمان آغاز جنگ ایران و عراق در ماه سپتامبر ۱۹۸۰ تاکنون، درحدود ۴۰ کشتی ایرانی غرق شده و یا آسیب دیده اند.» به گفته این سخنگو، شرکت لویدز کشتی آنتی گونی را در قبال ۵/۲ میلیون دلار بیمه کرده بود و فقط در طول سال جاری، ۱۰ کشتی تجاری دیگر هم ادعای خسارت کرده اند.(۱)

همچنین به گزارش رادیو امریکا، روزنامه وال استریت ژورنال ضمن اعلام این مطلب که «عراق ادامه جنگ با ایران را عمیق تر از همیشه به داخل خلیج فارس کشانده»، نوشته است: «در گزارش بخش اطلاعاتی شرکت لویدز لندن گفته می شد که عراق با یک موشک فرانسوی اگزوست کشتی یونانی را هدف قرار داده است، اما در واشنگتن مقام های امریکایی گفتند گزارش های اطلاعاتی آنها نشان می دهد که عراق از هواپیماهای سوپراتاندارد و یا موشک های اگزوست استفاده نکرده، بلکه ظاهراً هواپیماهای دیگر و احتمالاً میگ۲۱ یا میگ۲۳ ساخت شوروی را به کار گرفته است، اما منابع دیپلماتیک و صنایع نفت می گویند حمله به هر طریقی که صورت گرفته باشد گسترش تدریجی دامنه جنگ را تسریع می کند.»(۲)

روزنامه واشنگتن پست نیز در گزارشی به نقل از جان هیوز سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا، آورده است: «ادامه خصومت های میان ایران و عراق چه در خلیج فارس و چه در خشکی، تلاش هایی را که درجهت برقراری آتش بس و توافق بین دو کشور انجام می شود و امریکا و جامعه بین المللی بارها خواستار آن شده اند، عقیم می گذارد.»

به نوشته واشنگتن پست، «دیگر مقامات وزارت امور خارجه امریکا نیز اظهار عقیده کرده اند که غرق کشتی یونانی و کشتی نامشخص دیگری توسط عراق در یک روز احتمالاً آغاز تشدید حملات عراق به هدف هایی در خلیج فارس است که قبلاً تهدیدش را کرده بود.» این گزارش افزوده است: «مقامات عراقی به دیپلمات های امریکایی گفته اند که هدف از عملیات نظامی شدیدتری که صادرات ایران و کشتیرانی را در خلیج فارس مختل کند، وارونه ساختن روند نامطلوب جنگی فرسایشی است که رژیم ایران علیه عراق به راه انداخته است.» همچنین به نوشته این روزنامه «آنچه را که مقامات امریکایی عملیات نسبتاً موفق [عملیات والفجر۴] و درعین حال پرهزینه و تلفات ایران در نیمه اکتبر توصیف می کنند، احتمال و انتظار تشدید فعالیت های جنگی عراق را افزایش داد.»

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۰، ۴/۹/۱۳۶۲، ص۵، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۳/۹/۱۳۶۲.
۲- همان، ص۲۵، رادیو امریکا، ۳/۹/۱۳۶۲.

واشنگتن پست همچنین ضمن اشاره به تردید منابع وزارت امور خارجه امریکا درمورد کاربرد موشک اگزوست در حمله به کشتی یونانی، به نقل از یک مقام امریکایی نوشته است: «ایالات متحده تاکنون، حدود ۷۰ کشتی را که از آغاز جنگ خلیج فارس توسط عراق غرق شده، شمرده است.» روزنامه مذکور سپس اضافه کرده است: «اظهارات جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا، در روز هفدهم اکتبر [۲۵ مهر] گذشته، که ایران را به خاطر تهدیدهایش در بستن تنگه هرمز مورد انتقاد قرار داده بود، نشانه ای از گرایش ایالات متحده به سوی عراق تلقی شده است. شش روز پس از آن، انفجار بمب در ستاد تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت که مقامات امریکایی آن را به گروه های وابسته به جمهوری اسلامی ایران نسبت داده اند، تشنج موجود میان واشنگتن و تهران را به شدت افزایش داد.»(۱)

همچنین به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس، واشنگتن پست در مقاله ای با اعلام اینکه کشتی یونانی غرق شده در حمله هواپیماهای عراقی «کاملاً- در خارج از منطقه جنگی که پیش از این اعلام شده بود قرار داشت»، نوشته است: «این نشانه دیگری دال بر گستاخ تر شدن تاکتیک های عراق درحالی که این کشور موضع نومیدانه تری را در پیش گرفته محسوب می شود. پس از گذشت سه سال از این جنگ و تلفات سنگین آن، عراق نه می تواند در این جنگی که خود آن را آغاز کرده است پیروز شود و نه می تواند با ایران ... صلح برقرار سازد.»

روزنامه مذکور افزوده است: «نشانه های موجود حاکی از آن است که عراق درحال حاضر سرگرم انجام یک سری حملات نظامی با هدف تحریک ایران به نشان دادن یک واکنش به اندازه کافی خطرناک است.»(۲)

امروز همچنین روزنامه لوکوتیدین دوپاری (چاپ پاریس) در گزارشی با عنوان "ایران ممکن است کشتی های فرانسوی را مورد حمله قرار دهد" ضمن درج خبر بازگشت قریب الوقوع خدمه کشتی آنتی گونی به یونان نوشت: «گرچه هنوز به طور قطعی ثابت نشده که این کشتی یونانی مورد اصابت موشک اگزوست ساخت فرانسه قرار گرفته است، محافل پاریس سخت نگران پیامدهای این قضیه هستند.»

لوکوتیدین دوپاری همچنین با اشاره به هشدار یک وزیر عراقی در ترکیه به گروه میتسوبیشی اضافه کرد: احتمالاً مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی هدف عملیات آینده عراق خواهد بود. این روزنامه در پایین عکسی از امام خمینی نوشته است: «آیت الله خمینی دولت فرانسه را نگران می کند.»(۳)

۱

رئیس جمهور در تأکید بر اهمیت خدمتگزاری به محرومان اعلام کرد جبهه های جنگ را قشر محروم و مستضعف جامعه پر می کند.

آیت الله خامنه ای امروز در دیدار با سرحدی زاده وزیر کار و امور اجتماعی و گروهی از مسئولان ادارات کار تهران و شهرستان ها و همچنین مدیران کل سازمان تعاون روستایی در استان ها و

۱- همان، صص۲۹ - ۲۷، رادیو امریکا، ۳/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۴ و ۵، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۳/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۲ و ۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۹/۱۳۶۲.

سازمان مرکزی، با بیان اینکه در نظام جمهوری اسلامی خدمتگزاری به محرومان یکی از ارزش های طراز اول است، اظهار کرد: «انقلاب ما یک انقلاب درجهت خدمت به مستضعفان و محرومان و عقب ماندگان مادی جامعه است. در جوامع امروزی آنچه که بیشتر از همه مورد توجه قرار می گیرد ارزش های مادی است، اما در انقلاب ما و در مجموعه ارزش هایی که در این انقلاب بیش از همه مورد توجه می باشد، ارزش هایی است که جنبه های مادی و معنوی در آن جمع هستند و کمک به انسان های محروم و مستضعف جامعه ازاین قبیل است زیرا هم اندام های ازکارافتاده جامعه را تحرک می بخشد و هم کارایی و بازدهی نیروهای عظیم انسانی و مادی را افزایش می دهد.»

رئیس جمهور سپس با اشاره به استقبال گسترده مردم از کمک به جبهه ها خاطرنشان کرد: «شما اجتماعات عظیم و میلیونی این ملت را می بینید که بیشترین بخش آن را قشرهای محروم و مستضعف تشکیل می دهند. جبهه های جنگ را این قبیل انسان ها پر می کنند و حتی کمک های مادی ازسوی آنان دارای رنگ و شکوه ویژه ای است.» وی افزود: «مردم ما از طبقات مختلف در جنگ شرکت می کنند و پشت جبهه را گرم نگه می دارند و در اداره این کشور در مهم ترین و حساس ترین صحنه ها باهم همکاری می کنند، اما بیشترین آنان؛ یعنی قشرهای مستضعف و محروم جامعه هستند. انقلاب و بیشترین جهت گیری آن برای آنهاست و پرجاذبه ترین شعارهای انقلاب شعارهای آنهاست و حضور قشرهای مستضعف در فرهنگ و انقلاب ما همه جا آشکار است.»

آیت الله خامنه ای در ادامه ضمن اشاره به این مسئله که امروز انتظار انقلاب و مردم بیش از آن است که تصور می شود، گفت: «امروز روزی است که ما باید برای گذراندن یک دوره انتقالی بسیار دشوار هرچه می توانیم زحمت بکشیم و کار ما خستگی ناپذیر باشد و جا دارد که دل های باهمت و پرشور و روح های مصمم و تن خود را در زیر کار خرد نمایید. زیرا شما باید جبران سالیان دراز تلاش برای خرابی را بکنید.» وی افزود: «ما باید همچون یک ارتش در دوران جنگ عمل کنیم. ما در دوران یک جنگ سیاسی و اقتصادی با کسانی هستیم که سعی دارند از کوچک ترین زخمه جامعه برای نابودکردن این انقلاب استفاده کنند و ما نبایستی اجازه چنین کاری را به دشمن بدهیم.» آیت الله خامنه ای آن گاه تأکید کرد: «وزارت کار و سازمان تعاون روستایی بایستی راه را بر تمام کسانی که فرصت طلب و بدبین هستند و برای کار دل نمی سوزانند ببندند و به عکس بر روی انسان هایی که خدمت به محرومین جامعه را یک وظیفه بزرگ انسانی، شرعی، انقلابی و تاریخی می دانند بگشایند.»(۱)

۱

نخست وزیر حضور نیروهای ایران در لبنان و مقابله آنان با رژیم صهیونیستی را نشانه شکست القائات موجود درمورد همکاری ایران با این رژیم دانست.

میرحسین موسوی نخست وزیر، امروز در مراسم بزرگداشت شهادت ۱۳ تن از نیروهای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مستقر در لبنان گفت: «شرکت نیروهای جمهوری اسلامی در

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۹/۱۳۶۲، ص۱۲.

لبنان جهت یاری محرومین این کشور و مقابله مستقیم با صهیونیسم جهانی، نشان دهنده این واقعیت است که ملت ما تا چه حد در تحقق شعارهای انقلاب اسلامی وفادار است و این ایستادگی از ویژگی های جامعه اسلامی است؛ زیرا ملت ما باتوجه به ارزش های اصیل اسلامی، جهانی می اندیشد و مبنای مبارزاتش آزادی تمامی مسلمین جهان است و بر این اساس است که تلاش می کند برای تحقق شعار آزادی قدس که در طول انقلاب سر داده است صادقانه تا مرز شهادت ایستادگی کند.» موسوی افزود: «امروز ما بزرگداشت شهدایی را گرامی داشته ایم که تعدادی از آنان در جبهه های داخلی جنگ تحمیلی و تعدادی نیز در رویارویی با صهیونیسم جهانی و برای رهایی قدس و مسلمین جهان اسلام در خارج از مرزهای کشورمان به لقاءالله پیوسته اند و این نشانه پیوستگی حرکت اسلامی ملت و انقلاب ماست.»

نخست وزیر همچنین درمورد شکست تلاش های تبلیغاتی ازجمله درزمینه القاء همکاری ایران با رژیم اشغالگر قدس گفت: «سازمان های تبلیغاتی استکباری از زمان پیروزی انقلاب اسلامی به طور مداوم تلاش می کنند تا انقلاب اسلامی را حرکتی جدا از جهان اسلام معرفی کنند تا از تأثیر آن در ملل مسلمان جهان در امان باشند و دراین رابطه از هیچ توطئه ای کوتاهی نکرده اند. آنها تلاش کرده اند انقلاب اسلامی ما را که از شعارهای اصلی آن"محو رژیم اشغالگر قدس از صفحه روزگار" بوده است در نظر مردم جهان در کنار این رژیم جنایتکار بنمایانند، ولی رویارویی رزمندگان با صهیونیسم جهانی و مقابله با رژیم اشغالگر قدس درجهت یاری محرومین لبنان این توطئه ها را افشا و رسوا کرده است.»(۱)

۱

به منظور گفت وگو و تبادل نظر درباره مسائل مهم منطقه و روابط دوجانبه یک هیئت بلندپایه ایرانی وارد دمشق شد. به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، سرپرستی هیئت مذکور را که حامل پیامی از آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، برای حافظ اسد رئیس جمهور سوریه است، میرسلیم مشاور عالی ریاست جمهوری بر عهده دارد و لواسانی مدیرکل سیاسی آسیا و افریقای وزارت امور خارجه آن را همراهی می کند. این هیئت در دیدار با مقامات سوری درباره مسائل مهم و جاری منطقه، حوادث شمال لبنان و روابط دوجانبه گفت وگو و تبادل نظر خواهد کرد.(۲)

دراین باره رادیو اسرائیل مدعی شد: «به دنبال انتشار گزارش هایی دایر بر آنکه ایالات متحده ممکن است به یک اقدام تلافی جویانه گسترده علیه سوریه و حکومت اسلامی ایران دررابطه با اقدامات تروریستی اخیر در بیروت دست بزنند، امروز یک هیئت بلندپایه سیاسی از تهران رهسپار دمشق شد.» این رادیو افزود: «ریاست این هیئت را آقای میرسلیم مشاور عالی رئیس جمهوری ایران که سابقه فعالیت های امنیتی و انتظامی دارد، عهده دار می باشد و مدیرکل سیاسی وزارت امور خارجه در امور کشورهای آسیایی و افریقایی وی را همراهی می کند.»(۳)

۱- همان، ص۲.

۲- همان، ص۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، ص۱۳، رادیو اسرائیل، ۳/۹/۱۳۶۲.

گردهمـایی بین المللی پزشـکی تهران بـا صـدور قطعنـامه ای ضـمن محکوم کردن اسـتفاده از سـلاح هـای شـیمیایی علیه منـاطق نظامی و غیرنظامی ایران، به منظور بررسـی و درمان ضایعات ناشـی از این سـلاح ها، خواسـتار تشـکیل یک کمیسیون دائمی تحقیق و مراقبت های پزشکی و اجتماعی با همکاری مؤسسات بین المللی شد.

در مراسـم اختتـامیه گردهمـایی بین المللی پزشکی تهران که بـا حضـور وزرای امـور خـارجه، بهـداری و جمعی از روحـانیون و مقامـات کشوری، نماینـدگان صـلیب سرخ جهانی و شرکت ۳۵۰۰ تن از پزشـکان و محققان داخلی و خارجی، همچنین وزرای بهداری کشورهای سوریه و جمهوری دمکراتیک عربی صـحرا و دانشـجویان رشـته های پزشـکی برگزار شد، حجت الاسـلام والمسـلمین هاشـمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسـلامی، در سـخنانی ضمن اشاره به هدف علمی این گردهمایی و ارائه بیش از ۵۰۰ مقاله علمی - تحقیقی، هدف انسـانی آن را «رفع رنـج و درد از دردمنـدان نوع بشـر» دانست و افزود: «متأسـفانه علم پزشـکی در دنیـای کنونی تا حـدی از اهـداف خود منحرف شـده و بخش بزرگی از مردم دنیـا محرومین و دردمنـدان در کشورهـای مختلف به ویژه جهـان سوم از ثمره کار پزشـکان محروم اند.» وی اظهار کرد: «یکی از هدف های بزرگ و مقدس انقلاب اسـلامی ایران رسـیدگی به محرومان و دردمندان در اقصی نقاط کشور می باشد که با هوشیارکردن وجدان های انسانی پزشکان به انجام آن خواهیم پرداخت.»

رئیس مجلس شورای اسلامی آثـار سیاسـی گردهمـایی مـذکور را به مـاهیت انقلاـب اسـلامی و اهمیت سوق الجیشـی ایران و فشارهـای خارجی برای جلوگیری از تبـدیل شدن ایران به "پایگاه ضد ابرقدرت ها" مربوط دانست و از «پزشـکان ایرانی خارج از کشور و پزشـکان خارجی شـرکت کننده در سـمینار خواست که با دیدن [این] مقاومت، روحیه ایثار و فائق شدن امت قهرمان ایران بر انواع مشـکلات را در بازگشت برای عناصر التقاطی، سازش کار و خودباخته بازگو کنند.»

در قطعنامه پایانی گردهمایی بین المللی پزشـکی ضمن اشاره به "ضایعات جنگ اعم از جسمی و روانی"، "آثار مفید انقلاب اسلامی در کاهش مفاسد اجتماعی" و "بررسـی مسائل بهداشتی و درمانی کشورهای درحال توسـعه" به عنوان دسـتور کار این هم اندیشـی، درمورد بخشـی از ضایعات جنگ به دولت جمهوری اسـلامی ایران توصـیه شد که «مقدمات بررسی و مطالعه جهت تشکیل یک کمیسیون دائمی برای تحقیق و مراقبت هـای پزشـکی و اجتمـاعی ناشـی از ضایعـات آنی و آتی که درنتیجه حملات و بمباران های شـیمیایی و بیولوژیک مناطق نظامی و غیرنظامی عارض شده است را با همکاری مؤسسات بین المللی مربوط فراهم نماید.»

در ادامه قطعنامه مذکور «صدمات جبران ناپذیر آنی و آتی جسـمی و روانی ناشـی از حمله موشـکی و بمباران مناطق مسکونی، بیمارستان ها و مراکز بهداشتی و درمانی ایران» محکوم و سپس ضمن اظهار نگرانی درمورد «عدم رعایت حقوق بشر در جنگ تحمیلی علیه ایران» و

محکوم کردن تولیدکنندگان و استفاده کنندگان از سلاح های کشتار جمعی ازجمله سلاح های شیمیایی در جنگ آمده است: «سمینار باتوجه به ضایعات و صدمات ناشی از استفاده از سلاح های شیمیایی و بیولوژیک در جنگ تحمیلی علیه ایران که برخلاف مفاد پروتکل ژنو ۱۹۲۵ و قراردادهای بین المللی ۱۹۷۲ و ۱۹۸۲ می باشد از کلیه کشورهای جهان به خصوص امضاکنندگان قراردادهای مذکور و همچنین از مجامع بین المللی درخواست می نماید تولیدکنندگان و استفاده کنندگان از سلاح های شیمیایی و بیولوژیک را قویاً محکوم نماید.»(۱)

۱

شاه اردن در پایان دیدار خود از بغداد بار دیگر حمایت خود را از عراق در جنگ علیه ایران اعلام کرد. رادیو اسرائیل در گزارشی ضمن اعلام این مطلب گفت: ملک حسین پادشاه اردن، در ملاقات خود با صدام رئیس جمهور عراق، درباره اوضاع منطقه غرب آسیا و به ویژه جنگ عراق و ایران گفت وگو کرده است.(۲)

در تفسیری درمورد این دیدار و موضوعات مطرح شده در آن، رادیو بی بی سی به نقل از پیتر منگلد مفسر این رادیو گفت: «از آغاز جنگ ایران و عراق ملک حسین پادشاه اردن، یکی از طرف داران سرسخت دولت عراق و از منتقدین سایر دولت های عربی به خاطر عدم پشتیبانی شان از رژیم عراق بوده است. چند روز پیش ملک حسین طی یک سخنرانی در مراسم فارغ التحصیلان دانشکده افسری پشتیبانی دولت های سوریه و لیبی را از رژیم ایران به سختی مورد انتقاد قرار داد. ازسویی پادشاه اردن به قصد مذاکره با رهبران عراق وارد بغداد شده است. تاکنون جزئیات این مذاکرات اعلام نشده، اما به نظر می رسد ملک حسین میل داشته پیرامون دو مسئله یکی خط مشی فعلی عراق مبنی بر تشدید حملات جهت جلوگیری کشتیرانی به سوی ایران و دیگر مسئله نزاع در داخل سازمان الفتح با مقامات عراقی بحث و گفت وگو به عمل آورد.»

رادیوی مذکور ضمن اشاره به یک رشته اقدامات تروریستی در اردن در طول چند ماه اخیر که به گروه فلسطینی ابونضال نسبت داده شده است، افزود: «ملک حسین بیم از آن دارد که درصورت آغاز مذاکرات با فلسطینی ها درمورد مسئله طرح صلح پیشنهادی ریگان، اقدامات تروریستی برعلیه اردن شدت یابد. اینکه آیا عراق می تواند جهت مقابله با این مسئله به اردن یاری رساند یا نه، هنوز روشن نیست، لکن گزارشات رسیده در طی این هفته حاکی از آن است که عراق دفتر گروه ابونضال را در بغداد تعطیل کرده است. این عمل ازنظر بسیاری از ناظران سیاسی یک نوع اقدام مصلحتی به شمار می رود، زیرا گزارشات حاکی از آن است که ابونضال از مدتی پیش مرکز اصلی فعالیت خود را به سوریه منتقل کرده بود، اما به هرصورت این تصمیم عراق به طور قطع نه تنها ازسوی ملک حسین بلکه ازسوی بسیاری از کشورهای غربی نیز مورد استقبال قرار خواهد گرفت، به خصوص ازسوی ایالات متحده امریکا که در گذشته حمایت عراق از تروریسم بین المللی مانع توسعه روابطش با رژیم بغداد بوده است.»(۳)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۹/۱۳۶۲، ص۸.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، ص۱۲، رادیو اسرائیل، ۴/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۳۱، رادیو بی بی سی، ۳/۹/۱۳۶۲.

۱

سوریه قصد بازگشایی خط لوله عبوری نفت عراق از خاک این کشور را ندارد.

به گزارش خبرگزاری سوریه از کویت، عبدالجبار الضحاک وزیر نفت و منابع معدنی سوریه، در گفت وگویی با روزنامه کویتی الوطن ضمن اعلام این مطلب تأکید کرد: «سوریه تنها به خاطر حمایت از شهروندان خود صدور نفت عراق از خاک خود را قطع کرد.» وی افزود: «عوامل قطع صدور نفت عراق از خاک سوریه سیاسی است نه فنی و تا زمانی که این عوامل وجود دارند، فکر نمی کنم صدور نفت عراق از سر گرفته شود.» الضحاک ضمن تکذیب قطع صدور نفت عراق از خاک سوریه به دلیل جنگ ایران و عراق گفت: «نفت عراق تا یک سال و نیم بعد از جنگ همچنان صادر می شد و در سال ۱۹۸۲ آن را متوقف کردیم.» وزیر نفت سوریه همچنین خبر مبادله نفت ایران با سلاح را تکذیب و اظهار کرد: «سوریه سلاحی برای فروش ندارد و ما نفت را در مقابل کالاهایی نظیر کود، لباس و شیشه می فروشیم و ما بعضی را به صورت گشایش اعتبارات دلاری تحویل می گیریم.»(۱)

۲

وزیر دفاع مصر تأکید کرد مصر در موقعیت حادی که عراق با آن مواجه است به این کشور کمک نظامی می کند.

محمد ابوغزاله وزیر دفاع مصر، در مصاحبه ای با شماره اخیر نشریه نیروهای مسلح این کشور درمورد وضعیت جنگ ایران و عراق ازنظر راهبردی گفت: «این جنگ اکنون یک جنگ فرسایشی است و در شرایط حاضر هیچ یک از طرفین پیروز نخواهد شد مگر اینکه یک تحول بزرگ در آن صورت پذیرد. ابتکارعمل هنوز در دست ایرانی هاست، زیرا آنها در موقعیت تهاجمی قرار دارند و عراق درحال دفاع است.»

ابوغزاله همچنین اظهار کرد: «ادامه این جنگ فرسایشی برای همه خطرناک است و ایران باوجودی که می داند نمی تواند تصمیم گیرنده برای پایان جنگ باشد، بر ادامه این جنگ تأکید دارد.» وی افزود: «رژیم [امام] خمینی فکر می کند عراق در یک وضعیت بد اقتصادی قرار دارد و اعمال فشار روی آن منجر به متلاشی شدن و سقوط رژیم عراق خواهد شد. ایرانی ها فکر می کنند که دراین صورت یک رژیم شیعه می تواند در عراق روی کار آید که به ایران وفادار باشد.»

وزیر دفاع مصر درمورد قرارداد خرید ۲۰۰ تانک از رومانی برای عراق توضیح داد: «در جنگ ایران و عراق، تعدادی تانک تی۵۵ به عراق دادیم. ما این طور معامله کردیم که این تانک ها را با تانک های عراقی از منبع دیگری جایگزین کنیم، چون عراق فوراً به این تانک ها نیاز داشت. عراق متعهد شد که می تواند این تعداد تانک از رومانی بگیرد. ما تانک را با تانک عوض کردیم تا عراق را در موقعیت حادی کمک کنیم.»(۲)

ص: ۸۵۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۰، ۴/۹/۱۳۶۲، ص۴، کویت - خبرگزاری سوریه، ۳/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۰ - ۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۹/۱۳۶۲.

دو روز پس از صریح ترین اتهام وزیر دفاع امریکا درمورد ارتباط سوریه با انفجار مقر نیروهای امریکایی در بیروت، گزارش یک روزنامه امریکایی حاکی است دولت این کشور قصد ندارد اقدامی علیه سوریه انجام دهد. روزنامه وال استریت ژورنال در گزارشی نوشت: «هرچند واینبرگر تأکید کرد که توضیحاتش درمورد نقش سوریه نمایشگر تغییری در ارزیابی مقام های امریکایی پس از حمله نیست، اما اظهارات او روشن ترین نظری است که تاکنون ازسوی دولت درمورد دست داشتن سوریه در حمله ابراز شده است و می تواند منشاء فشار بر دولت را برای دست زدن به اقدامی تلافی جویانه علیه سوریه بیفزاید.» درعین حال به عقیده گزارشگر این روزنامه «دولت [امریکا] به دلایلی گوناگون نمی خواهد اقدامی علیه سوریه به عمل آورد؛ یک دلیلش این است که به گفته مقام های دولتی، درحالی که سوریه احتمالاً از عملیات تروریستی آگاه بوده، اما مستقیماً در اجرای حمله دست نداشته است. دولت گفته است که مایل است کار تروریست ها را تلافی کند، اما نشان داده است که علاقه مند نیست از این پیش تر برود. از این گذشته، دیپلمات های امریکایی نگران اند که حمله بر مواضع سوری ها در لبنان از امکان همکاری سوریه در گفت وگو هایی که با هدف بازسازی دولت لبنان انجام می گیرد، بکاهد. دولت امریکا این گفت وگوها را که در ژنو جریان دارد، برای ترمیم شکاف خشونت باری که میان مسیحیان لبنان و جناح های مسلمان تحت حمایت سوریه به وجود آمده است، مهم و حیاتی تلقی می کند.»

از سوی دیگر روزنامه کریستین ساینس مانیتور درزمینه اظهارات اخیر وزیر دفاع امریکا یادآور شد: «درحالی که مقام های امریکایی در روزهای اخیر کوشیده اند نظریه یک پاسخ نظامی حمله به قرارگاه تفنگ داران را ناچیز جلوه دهند، وزیر دفاع امکان چنین حمله ای را باز نگاه داشته است.»(۱)

ص: ۸۵۵

۱- همان، صص ۲۴ و ۲۵، رادیو امریکا، ۳/۹/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ جمعه ۴ آذر ۱۳۶۲ ۱۹ صفر ۱۴۰۴ ۲۵ نوامبر ۱۹۸۳

۱

امروز ارتش عراق ضـمن حمله هـوایی به عقبه هـای منطقه عملیـاتی والفجر۴، شـهرهای خرمشـهر و آبـادان را گلوله باران کرد و خسارت هایی به نیروهای خودی وارد آورد.

در ادامه بمباران های روزهای گذشته هواپیماهای عراقی در عقبه منطقه عمومی عملیات والفجر۴، امروز هم چند هواپیمای عراق از ساعت ۱۷ تا ۱۷:۴۵ به حریم هوایی مریوان تجاوز کردنـد و محـل تجمع نیروهـای خودی در اطراف دریـاچه مریوان را با چنـدین راکت و بمب هدف قرار دادند. هرچند در این حمله چند چادر آتش گرفت و خساراتی به بار آمد، اما تلفاتی به نیروهای خودی وارد نیامد.(۱)

شهرهای آبادان، خرمشـهر و اطراف این دو شـهر نیز امروز آماج گلوله باران توپخانه ها و خمپاره اندازهای دشمن قرار داشت که درنتیجه آن در پُل نو، شلمچه، محوطه راه آهن، گمرک و منطقه زید، ۳ تن از نیروهای خودی و مردم شهید و ۱۰ تن نیز زخمی شدند.(۲)

۲

به دنبال درخواست خانواده ۱۰ تن از شهدای سپاه، بسیج و ارتش(۳) مبنی بر تحویل گرفتن پیکر این شهیدان برای دفن در زادگاهشان در تهران و قم، امروز درحـالی که نیروهای سـپاه بوکان با هماهنگی های لازم به منظور انتقال پیکر این شـهدا به روسـتای حسـین آباد رفته و درحال تلاش برای خارج کردن اجساد بودند، افراد سازمان کومه له و حزب دمکرات به آنها حمله کردند. نیروهای خودی با برخورداری از آمادگی کافی به مقابله با مهاجمان برخاسـتند. در این درگیری تعـدادی از افراد کومه له و دمکرات کشـته یا زخمی و ۳ تن از آنان نیز دستگیر شدند. از

۱- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: شرح عملیات، ص۲۴۱؛ و- سند شماره ۴۵۰۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۵/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۷۰۴۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره کل سیاسی انتظامی خوزستان ۶/۹/۱۳۶۲.

۳- عناصر حزب دمکرات سال گذشته این افراد را به گروگان گرفته و سپس به شهادت رسانده بودند. پیکر این شهدا توسط عوامل حزب در روستای حسین آباد در شمال غرب بوکان دفن شده بود.

نیروهـای خودی هم یک تن شـهید و ۲ تن مجروح شدنـد. افراد سـپاه بوکـان پس از پایان درگیری پیکر شـهدا را از منطقه خارج کرده و برای انتقال به زادگاهشان، به بوکان آوردند.(۱)

حزب دمکرات بـا وارونه جلوه دادن واقعیت، این مـاجرا را عملیـات نیروهـای دولتی برای پـاک سـازی منطقه حسـین آبـاد و مقابله عوامل حزب دمکرات بـا آنـان خوانـد و افزود: در این مقابله تعـدادی از نیروهای دولتی کشـته یا زخمی شـده انـد. این حزب همچنین با اشاره به حضور و تردد آمبولانـس هـایی که در اصـل برای انتقـال پیکر شـهدا از گورسـتان در نظر گرفته شـده بودنـد، اعلام کرد: که دو دسـتگاه آمبولانـس جنـازه کشـته و زخمی شـدگان نیروهـای دولتی را به شـهر حمـل کردنـد. حزب دمکرات مـدعی شـد جنازه ۵ پاسـدار و یک پیشمرگ مسلمان کرد در میدان نبرد باقی مانده است.(۲)

۱

حمله افراد مسلح محارب به نیروهای خودی در غرب سقز، عملیات پاک سازی منطقه شمال شرقی سردشت و اقدام موفق نیروهای خودی علیه عناصر حزب دمکرات در جنوب شرقی صائین دژ از رخدادهای امروز مناطق کردنشین غرب کشور بود.

افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی با حمله به نیروهای خودی در حوالی روستای تمونه در غرب سقز، یک تن را شهید، یک نفر را زخمی و ۳ تن از افراد خودی را نیز به گروگان بردند.(۳)

از سوی دیگر، نیروهای تیپ ویژه شـهدا عملیاتی را برای پاک سازی منطقه نیسـتان در شمال شرق سردشت، اجرا کردند و توانستند ضمن تصرف ارتفاع کولان، روستاهای منطقه ازجمله سیر، نیستان، ماژکه، ابراهیم حصار، گله و گندمان را پاک سازی کنند.

درپی این عملیات عوامل حزب دمکرات، سازمان کومه له و مجاهدین خلق (منافقین) با چندین ضدحمله سعی کردند ارتفاع کولان را که بر منطقه تسلط دید و تیر دارد پس بگیرند، ولی با مقاومت و هوشیاری نیروهای خودی ناکام مانده و ناچار به عقب نشینی شدند.

در این اقـدام، تعـدادی اسـلحه و مهمات ازجمله خمپاره انـداز ۶۰ میلی متری، مهمـات تانـک و اسـناد و مـدارک درون گروهی به دسـت نیروهای خودی افتاد. از تعـداد تلفات عناصـر مسـلح غیرقانونی آمار دقیقی در دست نیست، ولی گزارش فرمانـدهی تیپ شـهدا به قرارگاه حمزه سیدالشـهدا(ع) از میزان بالای تلفات واردشده به ضدانقلاب حکایت دارد. در همین گزارش تعداد شهدای خودی ۱ تن و زخمی ها ۳ تن ذکر شده است.(۴)

در اقدام دیگری نیروهای سپاه صائین دژ، درپی آگاهی از تجمع افراد مسـلح وابسـته به حزب دمکرات در روستای حمزه قاسم در جنوب شرقی صائین دژ، به آن محل رفتند. با حضور نیروهای سپاه، افراد ضدانقلاب روستا را ترک کردند، ولی نیروهای سپاه به تعقیب آنها

۱- سـند شماره ۱۱۳۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشـین، شـماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص۲؛ و- سند شماره ۳۶۴۴۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه بوکان به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۹/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۱۸۷۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۳- سـند شماره ۱۱۳۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشـین، شـماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص۱؛ و- سند شماره ۳۳۹۵۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۳۴۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی تیپ ویژه شهدا به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)؛ و- سند شماره ۲۱۰۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات و عملیات تیپ ویژه شهدا به فرماندهی تیپ، ۵/۹/۱۳۶۲.

پرداختند و در حوالی روستای ترک دره ضمن محاصره عناصر حزب دمکرات، با آنها درگیر شدند. در این درگیری که با برتری نیروهای خودی همراه بود، ۶ تن از عناصر این گروه کشته و تعدادی نیز زخمی شدند.(۱)

۱

درحالی که بازتاب حمله اخیر عراق به کشتی های حامل کالاهای ایران در خلیج فارس همچنان ادامه دارد، فرمانده نیروی دریایی عراق امروز درمورد رفت وآمد کشتی ها در این منطقه هشدار تازه ای داد.

خبرگزاری فرانسه از منامه به نقل از خبرگزاری عراق گزارش داد: «فرمانده نیروی دریایی عراق درمورد اعزام کشتی ها به منطقه ممنوعه که توسط عراق در شمال خلیج [فارس] اعلام شده به کمپانی های کشتیرانی اخطار کرد.» بنا به این گزارش، خبرگزاری عراق تأکید کرده است: «هر کشتی [ای] که وارد این منطقه ممنوعه شود، توسط مین منهدم خواهد شد.» این گزارش یادآور شده است: «از اوت ۱۹۸۲، عراق یک چهارم شمال شرقی خلیج [فارس] مشتمل بر بندرهای ایرانی [امام] خمینی و جزیره خارك را منطقه ممنوعه دریایی اعلام کرد و به همه کشتی هایی که وارد این بخش می شوند، هشدار داد.»(۲)

در همین حال، روزنامه دولتی الجمهوریه امروز در تفسیری بر هشدار فرمانده نیروی دریایی عراق با اشاره به اینکه «زمان تنبیه کردن دشمن ایرانی در خلیج [فارس] فرا رسیده است»، نوشت: «عراق برای دفاع از حقوق خود از هر راهی استفاده خواهد کرد و هرگونه روشی را برای وادارساختن ایرانی ها به قبول صلح به کار خواهد برد.» الجمهوریه افزود: «عراق مجبور شد چنین اقدامات شدیدی را اتخاذ کند؛ زیرا ایران تمامی ترمینال های نفتی عراق را در شط العرب [اروندرود] و خلیج [فارس] نابود کرده است. فرمانده ارتش [سپاه] اول عراق هفته گذشته گفت صادرات نفت ایران یکی از دلایل اصلی ادامه جنگ است و ما این منبع تأمین مالی جنگ را از بین خواهیم برد.»(۳)

رادیو اسرائیل نیز امروز در گزارشی به نقل از هفته نامه المجله (چاپ ریاض) گفت: «اتحاد شوروی اخیراً نوع پیشرفته تری از موشک های دوربرد اسکاد را دراختیار عراق قرار داده که دولت بغداد می تواند به کمک آنها تأسیسات نفتی جزیره خارك را منهدم سازد.»(۴) از سوی دیگر، با افزایش تهدیدات عراق درمورد این جزیره و امنیت کشتیرانی در مسیر دسترسی به آن، امروز اتحادیه دریانوردان ژاپن و دو سازمان کشتیرانی ژاپنی از تصمیم خود برای جلوگیری از اعزام کشتی های این کشور به جزیره خارك خبر دادند. به گزارش خبرگزاری کیودو از توکیو، این تصمیم باتوجه به گزارش یك روزنامه انگلیسی درمورد حمله هواپیماهای عراقی به یك کشتی یونانی با شلیك موشك اگزوسه اتخاذ شده است(۵)

۱- سند شماره ۳۶۱۲۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه صائین دژ به سپاه منطقه۱۱، ۱/۱۰/۱۳۶۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۱، ۵/۹/۱۳۶۲، ص۲، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۴/۹/۱۳۶۲.
۳- همان، صص ۶ و ۷، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۴/۹/۱۳۶۲.
۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، ص۱۲، رادیو اسرائیل، ۴/۹/۱۳۶۲.
۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۳، ۷/۹/۱۳۶۲، ص۵ مکرر، توکیو - خبرگزاری کیودو، ۶/۹/۱۳۶۲.

باوجود افزایش تحرکات نظامی عراق در خلیج فارس، خبرگزاری فرانسه امروز از لندن گزارش داد: «حمله روز دوشنبه عراق علیه کشتی های درحال حرکت در آب های ایران، هنوز هیچ گونه عکس العملی را علی رغم تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز در بازارهای مربوط به بیمه نفت و کرایه کشتی ایجاد نکرده است.» این گزارش حاکی است بازارهای مذکور «متقاعد نشده اند که دو کشور متخاصم آرزوی تصاعد جنگ را داشته باشند و مسلماً تنگه هرمز نیز نمی تواند به مدت طولانی بسته بماند.» خبرگزاری فرانسه همچنین افزود: «در بازار بیمه خاطرنشان می سازند که حملات به مناطق مشهور به "خطر" در شمال خلیج[فارس]، محدود می باشد که دیرزمانی است بیمه خطرات جنگ ها با مذاکرات ویژه میان بیمه کننده و بیمه شونده برای هر سفر تعیین می شود. ولی به گفته دلالان، انهدام کشتی آنتی گونی به هیچ وجه بیمه گران را نه برای سفر به این منطقه و نه به مقصد و یا مبدأ سایر مناطق خلیج [فارس] پرتوقع نکرده است.»(۱)

در همین زمینه، گزارش خبرگزاری رویتر از لندن حاکی است: «نرخ بیمه کشتی هایی که عازم ترمینال های نفتی ایران در خلیج [فارس] هستند، درحال حاضر به بالاترین میزان در سال جاری رسیده است، لکن درصورتی که یک تانکر نفتکش مورد حمله قرار گیرد این نرخ ها مطمئناً افزایش خواهد یافت.» درعین حال بر پایه این گزارش، «حق بیمه کشتی هایی که عازم جزیره خارک (ترمینال اصلی نفتی ایران) هستند از زمان غرق کشتی ۱۲۵۵۰ تنی آنتی گونی توسط یک موشک عراقی ثابت باقی مانده است.»(۲)

به گزارش رادیو امریکا، میدلتون مفسر نظامی روزنامه نیویورک تایمز از لندن، نوشت: تحلیل گران نظامی و دیپلمات ها بر این باورند که عراق با تکرار حملات خود ازطریق به کارگیری مجموعه ای از موشک های اسکاد روسی و اگزوسه فرانسه «ایران را وادار به اتخاذ یک اقدام تلافی جویانه خواهد کرد و این اقدام فقط می تواند بستن آبراه هرمز بر روی رفت وآمد نفتکش ها باشد.» روزنامه مذکور افزود: «تحلیل گران نظامی می گویند که ایران توانایی مین گذاری تنگه هرمز را نخواهد داشت و فقط درصورتی به این کار دست می زند که حملات عراق علیه کشتی ها غیرقابل تحمل شود. به باور همین منابع، کشورهای صادرکننده نفت در حوزه خلیج فارس در آینده از ایالات متحده، بریتانیا و احتمالاً فرانسه درخواست خواهند کرد که کشتی های نفتکش را اسکورت کنند. تحلیل گران نظامی همچنین بر این باورند که نفتکش ها و اسکورت هایشان باید از حملات نیروی هوایی ایران، مصون بمانند. گفته می شود هم اکنون نیروی هوایی ایران ۷۵ هواپیمای جنگنده آماده عملیات دراختیار دارد که ۴۵ فروند از این هواپیماها جت های اف۴ و اف ۱۴ ساخت امریکا هستند. منابع آگاه نظامی می گویند وجود این جنگنده ها در پایگاه های جنوب غربی ایران عامل اصلی بی میلی نیروی هوایی عراق برای حمله به تجهیزات جزیره خارک است. زیراکه هواپیماهای اف ۱۴ از هواپیماهای عراق سریع تر حرکت می کنند و قدرت مانور بیشتری دارند.»

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۱، ۵/۹/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۴/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۵ و ۶، لندن - خبرگزاری رویتر، ۴/۹/۱۳۶۲.

به عقیده مفسر نیویورک تایمز، «تنها راه مقابله ایران با حضور روزافزون نیروی هوایی و دریایی عراق در خلیج فارس، شدت بخشیدن به عملیات تهاجمی در جبهه شمالی است که در مقابل مرکز نفتی کرکوک در ترمینال جنوبی، تنها خط لوله نفتی عراق به دریای مدیترانه قرار دارد. ... صدور این نفت با کمک های عربستان سعودی و دیگر کشورهای منطقه، عراق را قادر به تأمین هزینه های جنگ کرده است. ... ایران برای موفقیت در انجام حملاتش علیه کرکوک و خط لوله عراق نیاز به نفرات بیشتر، تجهیزات بیشتر و نیروی هوایی مجهزتر دارد که در شرایط کنونی بدون لطمه زدن و تضعیف جبهه های دیگر احتمال چنین تقویت نیرویی در جبهه شمالی وجود ندارد.»

گزارش تحلیلی نیویورک تایمز ضمن اشاره به اینکه خطوط ارتباطی عراق از جبهه های شمالی در مندلی واقع در شمال شرقی بغداد تا نیسان در جنوب غربی بصره، قدرت آن را دارد که نیروهای کمکی را به هریک از مناطق مورد حمله ایران انتقال دهد، درعین حال نتیجه گیری کرد: «عراق نمی تواند برنده یک جنگ دفاعی علیه کشوری باشد که به مراتب پرجمعیت تر است و نفت بیشتری صادر می کند. تنها امید بغداد احتمال دخالت قدرت های خارجی برای حفاظت از نفتکش ها و سرانجام دریافت کمک های نظامی و مالی از کشورهای حوزه خلیج فارس است.»(۱)

۱

روزنامه گاردین با درج مشاهدات سه پزشک انگلیسی در ایران، استفاده عراق از سلاح های شیمیایی در جنگ را تأیید کرد. این روزنامه در مقاله ای به قلم اندرو ویچ، خبرنگار خود در تهران ضمن اشاره به گزارش های رسانه های ایران درمورد حملات شیمیایی عراق علیه مواضع نیروهای ایرانی در جبهه های شمالی جنگ آورده است: «سه پزشک انگلیسی که برای شرکت در کنفرانس جهانی پزشکی به تهران رفتند شواهدی را که دولت ایران برای اثبات ادعای خود ارائه کرده، مطالعه نموده و متقاعد شده اند که این مدارک و شواهد درست است. ویچ از قول یکی از این پزشکان انگلیسی می گوید عکس هایی از سربازان ایرانی و بدن های ورم کرده حاکی از آن است که در نبرد از سلاح های شیمیایی استفاده شده است. این پزشک انگلیسی می گوید باتوجه به نوع این سلاح ها این ماده شیمیایی گاز محرک اعصاب نبوده بلکه به نظر می رسد که گاز نیتروژن خردلی بوده است.»

خبرنگار گاردین در ادامه با استناد به گزارش شورای عالی دفاع ایران، به تعداد دفعات استفاده از سلاح های شیمیایی علیه مناطق نظامی و غیرنظامی ایران در دو عملیات حاج عمران و عملیات اخیر در منطقه پنجوین اشاره کرده و افزوده است: «معلوم نیست که این گازهای شیمیایی ساخت کدام کشور است، اما گفته می شود که بر روی بقایای آثار این بمب ها علائم شوروی دیده شده است. اما این امر فقط نشان دهنده آن است که دستگاه های پرتاب این گازها

۱- . واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۲۰ - ۱۷، رادیو امریکا، ۴/۹/۱۳۶۲.

ساخت شوروی بوده است.» وی یادآور شد: «صدام حسین سابقاً به ایران هشدار داده بود که اگر به خاک عراق حمله شود، او نیز سلاح های مرگبار به کار خواهد برد و گاز نیتروژن خردلی شاید همان سلاح باشد.»(۱)

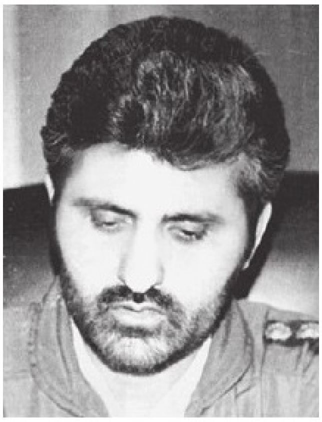
۱

با پیشنهاد رئیس شورای عالی دفاع و موافقت امام خمینی سرهنگ صدیق به سمت فرماندهی نیروی هوایی منصوب شد.

رهبر انقلاب و فرمانده کل نیروهای مسلح، امروز در پاسخ به نامه آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، ضمن قدردانی از زحمات سرهنگ معینی پور فرمانده سابق نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی، سرهنگ هوشنگ صدیق را به عنوان فرمانده جدید این نیرو منصوب کردند(۲) درپی اعلام موافقت امام خمینی، حکم انتصاب فرمانده جدید نیروی هوایی بلافاصله ازسوی رئیس شورای عالی دفاع صادر گردید.(۳)

در نامه رئیس شورای عالی دفاع به امام خمینی آمده است:

«مقام معظم رهبر انقلاب و فرمانده کل نیروهای مسلح حضرت امام خمینی با اظهار قدردانی از خدمات ارجمند و صادقانه سرهنگ معینی پور در طول تصدی فرماندهی نیروی هوایی، شورای عالی دفاع در اجرای مفاد اصل یک صد و دهم قانون اساسی، قبول استعفای وی و انتصاب سرکار سرهنگ هوشنگ صدیق به فرماندهی نیروی هوایی جمهوری اسلامی ایران را به آن حضرت پیشنهاد می کند.

سرهنگ هوشنگ صدیق

۳/۹/۱۳۶۲، سیدعلی خامنه ای رئیس جمهوری و رئیس شورای عالی دفاع.»(۴)-(۵)

ص: ۸۶۲

۱- همان، صص ۲۶ و ۲۷، رادیو بی بی سی، ۴/۹/۱۳۶۲.

۲- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی(ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، ۱۳۷۸، ص ۲۳۰.

۳- . روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

۴- درمورد تصمیم شورای عالی دفاع برای تغییر فرمانده نیروی هوایی، حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت های روزانه خود در دوم آذر ۱۳۶۲ می نویسد: «... قرار شد برای فرماندهی نیروی هوایی به جای سرهنگ معین پور [معینی پور]، سرهنگ [هوشنگ] صدیق

نصب شود. کسی در جلسه [شورا] مخالفت نکرد. سرهنگ معین پور [معینی پور] مریض است و اطرافیان او مانع تحرک نیرو هستند.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم، ۱۳۸۶، صص ۲۹۳ و ۲۹۴) حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی پیش از این نیز به رایزنی ها و مباحثاتی درمورد تغییرات در نیروی هوایی ازجمله در گفت وگو با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و حسن روحانی رئیس کمیسیون دفاع مجلس شورای اسلامی اشاره کرده است. (همان، صص ۲۸۱ و ۲۸۲)

۵- صحیفه امام، پیشین.

رئیس مجلس شورای اسلامی امروز در خطبه دوم نمازجمعه تهران به حرکت ها و جنبش های مردمی در منطقه و جهان، مانور آزادی قدس در واکنش به تهدیدات اخیر، اوضاع لبنان و حملات هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه به بعلبک، اختلافات گروه های فلسطینی و برگزاری همایش بین المللی پزشکی در تهران پرداخت.

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی نخست ضمن اشاره به بیداری تدریجی ملت ها و هراس قدرت های جهانی از حرکت های مردمی در دنیا اظهار داشت: «البته ریشه این حرکت[ها] هم در جمهوری اسلامی ایران است و لذا ایران به عنوان کانون این انفجارها و کانون این حرکت ها مورد بغض شدید استکبار جهانی قرار گرفته. ما امروز دشمن شماره یک استکبار جهانی هستیم و به خاطر این مسئله می بینیم که گوشه وکنار، حرکت های جدید را دارند آغاز می کنند و بوی یک ماجراجویی بین المللی به مشام می رسد.»

وی سپس درمورد برنامه های سپاه پاسداران در آستانه هفته بسیج با عنوان فراخوان نیروهای شرکت کننده در طرح لبیک یا خمینی به منظور اجرای مانور آزادی قدس گفت: «ارزش این مسئله را ما اینجا می فهمیم. اگر ما امروز آماده بشویم نیروهای رزمنده را متشکل کنیم و اینها را به هم مربوط کنیم و به اینها آموزش لازم را بدهیم و آگاهی لازم را نیز بدهیم و اینها را آماده کنیم برای روز مبادا این بهترین نوع پیشگیری است برای تهاجم احتمالی آینده استکبار.»

رئیس مجلس شورای اسلامی تأکید کرد: «با این اشاراتی که کردم بسیار محتمل است که تجاوزگران بین المللی دست به یک ماجراجویی در خلیج فارس و اطراف ما بزنند و یک دیوانگی را ریسک کنند و ما باید برای چنین روزی آماده بشویم و هیچ چیزی بهتر از این نیست که جوانان ما در این طرح عظیم همان طوری که استقبال کرده اند، شرکت کنند و آماده باشند که امروز بخش عظیمی از آنها را در این صحنه مقدس نمازجمعه داریم می بینیم و آماده باشید برای روزی که باید جواب این تجاوزها را ما بدهیم و اگر آنها هم به سراغ ما نیایند، ما باید به سراغ آنها برویم و اصلاً راه صحیح این است. طبع تجاوز استکباری دنیا این است که اگر فارغش بگذاریم آنها نمی گذارند که ما فارغ باشیم و اگر ما آنها را مشغول بکنیم، دستِ بالا مال ماست که ما آنها را مشغول کرده ایم. به جای اینکه جنگ را آنها بکشند در آستانه کشور ما و خلیج فارس و تنگه هرمز ما باید این جنگ را بکشانیم در مرزهای اسرائیل. به جای اینکه بندرعباس ما مورد هجوم آنها قرار بگیرد باید تل آویو آنها مورد هجوم ما قرار بگیرد و این کار مقدوری است و کار مشکلی نیست و عملی است که شما کارتان را شروع کرده اید.»

خطیب نمازجمعه تهران ضمن اشاره به حرکت ها و اعتراضات مردمی در افغانستان، سودان، مصر، فیلیپین، بنگلادش، مالزی، اندونزی، یونان و کشورهای امریکای لاتین، درمورد اوضاع و تحولات جاری در لبنان گفت: «لبنان جای عجیبی شده، لبنان یک کشور کوچک ده هزار

کیلومتری است که خیلی کم است، کوچک ترین استان کشور ما را در نظر بگیرید باز لبنان از آن هم کوچک تر است. یک جای کوچک این همه نیروهای اشغالگر خارجی آنجا جمع شده اند و این همه جنایت می کنند و در آنجا مردم این طور درحال مقاومت هستند و این مسئله برای قلدرهای دنیا بسیار تلخ است. در جنوب لبنان شهر صور، شهر صیدا، نبطیه و روستاهای آن منطقه، چندین لشکر مجهز اسرائیلی ها با همه آن امکاناتشان آنجا را گرفته اند، راه ها را بسته اند، در نهر اولی همه پل های ارتباطی با سایر مناطق را بسته اند و با اجازه آنها عبورومرور می شود، اما شما می بینید که اوج مبارزه آنجاست که در یک لحظه دو ساختمان عظیم مقر فرماندهی اسرائیلی ها سر به زمین می گذارد و ده ها افسر و سرباز اسرائیلی صهیونیستی را زیر خودش دفن می کند و این چیزی نیست که آدم خیال بکند که مسئله کوچکی است. در آن سه انفجار، اوج خشم مردم را استکبار جهانی دید؛ یعنی یک دفعه احساس کرد که اصلاً خلع سلاح است.»

حجت‌الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی افزود: «اگر امروز یک جوان عرب لبنانی با یک کامیون قراضه می تواند کاخ مقر فرماندهی را بر سر پانصد امریکایی خراب بکند و ده ها افسر و تفنگ دار را آن طور از بین ببرد و این حماسه را در دنیا ایجاد بکند، چرا این کار را در نقاط دیگر دنیا نتوانند انجام دهد؟ هیچ کاخی در هیچ جای دنیا بیشتر از این حفاظت نمی شد و این کار را اگر بنا باشد با مردم اینها بخواهند این طور رفتار کنند و مردم این کار را یاد گرفتند که مایه آن فقط یک انسان فداکار است که از اینها در دنیا خیلی پیدا می شوند و بی جهت نیست که آنها احساس خلع سلاح شدن می کنند و دیوانه وار حرکت های غیرقابل قبولی انجام می دهند. ازلحاظ اطلاعاتی اینها رسوا شدند و این مسئله را دست کم نگیرید. سازمان های اطلاعاتی سیا و موساد و اینتلیجنت سرویس و سایر کشورهای آنجا و حتی این طرفشان کا.گ.ب اینها میلیاردها دارند می گیرند برای اینکه این مسائل را بفهمند و عاجز مانده اند و از اظهاراتشان معلوم است که عاجز مانده اند، از ضدونقیض گفتن آنها معلوم است که عاجز مانده اند و استدلالشان این است که می گویند چون این کار، کار فداکارانه است و کسانی که عقیده به بهشت دارند این کار را انجام می دهند پس باید این قضیه ریشه ایرانی داشته باشد.»

ص: ۸۶۴

رئیس مجلس شورای اسلامی همچنین درباره اتهام دخالت ایران در این حوادث گفت: «از این طرف می بینند که ایرانی ها که اینجا نیستند، می گویند نه سوریه ای ها آنجا هستند و سوریه ای ها آمده اند و وسایل درست کرده اند و چون سوریه ای ها آدم نداشتند، بنابراین آدم هایش را ایرانی ها داده اند. خُب، این حرف ها معلوم است که یک تجزیه وتحلیل احمقانه است، مگر خود لبنانی ها در میانشان کسی که خواستار بهشت باشد وجود ندارد؟ مگر همان بچه های لبنان که ده، بیست سال است عرصه را بر شما ها تنگ کرد ه اند، در میان آنها مسلمان نیست؟ چطور شما هرچه باشد از ایران حساب می کنید؟ خُب، این چه جور سازمان اطلاعاتی است؟ خُب، این تحلیل را که هر سیاستمداری می کند و هر مقاله نویسی هم می تواند این تحلیل را بکند، اما سازمان اطلاعاتی چی؟ سازمان سیا چی؟ سازمان موساد چی؟ چرا یک سند پیدا نکرده اید که این گروه چه کسانی بوده اند؟ فلان گروه لبنانی یک وقتی این حرف ها را زده، خُب، این حرف ها را ما هم شنیده ایم و شما هم شنیدید و این چیزی نیست و این حرف ها را مصاحبه کرده اند و در روزنامه درج شده، اینکه چیزی نیست. بنده هم اینجا می گویم که هر کسی به هر کشوری تجاوز بکند و زور بگوید به مردم و مثل شماها رفتار بکند، این استحقاق اعدام دارد، اینکه سند نمی شود برای کار، مردم خودشان این کارها را می کنند. بنابراین شکست سازمان های اطلاعاتی امریکا در این جریان بسیار روشن است، همان طوری که در اشغال لانه جاسوسی محرز بود، آنها خیال می کردند که ایران زیر سیطره سازمان سیا می باشد، بچه های ما چهارصد، پانصد نفر نشستند و برنامه ریزی کردند و رفتند و آنجا را گرفتند و اینها وقتی خبردار شدند که بچه ها توی اتاق ژنرال امریکایی و در سفارت امریکا بودند. این چه اطلاعاتی است؟ شکست خورده اند و رسوایی برایشان درآمده و دچار عکس العمل های زشت شده اند که از چند جهت برای خودشان محکوم کننده است و همین طور برای نوکرهایشان.»

وی در ادامه سخنان خود به ادعاهای اخیر درمورد خرید تسلیحات از رژیم صهیونیستی اشاره و خاطرنشان کرد: «می دیدید یک وقت هایی چه حیله هایی می کردند، یک هواپیمایی مثلاً می گفتند از قبرس یا هواپیمای آرژانتینی برای ما اسلحه می آورد، روس ها و اینها تفاهم کردند و توی خاک روسیه آن را زدند و بعد هیاهو راه انداختند که ایران اسلحه خریده، بعد امریکایی ها مصاحبه کردند و گفتند که اسرائیل برخلاف دستور ما اسلحه فروخته و اسرائیلی ها مصاحبه کردند و گفتند که نه ما یک کمی اسلحه فروخته ایم و زیاد نفروخته ایم و یک طوری قضیه را درست کردند که بگویند ایران اسلحه خریده و ما هم همان موقع گفتیم که ما در یک حمله کوچکی که به عراقی ها می کنیم ده ها انبار اسلحه به دست می آوریم و حالا این چهار تا هواپیما اسلحه، برای ما چه می شود که این دروغ ها را شما می گویید؟ اما حرف ما به جایی نرسید. خُب اگر اسرائیل به ما اسلحه می دهد و با ما این قدر رفیق جون جونی است چطور توی همه لبنان کمونیست ها را فراموش کرده، دروزی ها را فراموش کرده، و آمده روی سر بچه های

ما و توی خانه ها بمب می ریزد؟ اصلاً چطور برای او صرف می کند که به خاطر زدن یک خانه ده تا هواپیما بفرستد؟ و این امر نشان می دهد که قضیه چقدر ریشه دار است و همه این چیزها به هم ریخت و با همه حرف هایی که زدند و تبلیغاتی که کردند معلوم شد که در همه آن صحنه هیچ کس مبغوض تر از همین چندتا بچه های داوطلب ما که بلند شدند و رفتند آنجا که به مردم فلسطین کمک بکنند، وجود ندارد.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع درمورد واکنش برخی از کشورهای عرب به حمله اخیر هواپیماهای رژیم صهیونیستی و فرانسه در لبنان گفت: «یکی از چیزهای زشتی که در دنیا پیدا شد که باعث سرافکندگی خود ماها هم شده که ما نمی خواستیم چنین چیزی بشود این است که کشورهای عربی، مسلمانان به اصطلاح، به جای اینکه این عمل زشت را محکوم کنند، اظهار خوشحالی کرده اند. ببینید چقدر زشت است برای کشوری مثل مصر که یک روزی دژ دفاع از دنیای اسلام بوده، حالا خوشحال باشد که اسرائیلی ها آمده اند و ۱۳ نفر از ایرانی ها را در بعلبک کشته اند و یا فرانسوی ها آنها را کشته اند. خاک بر سر اینها، اینها وقتی فهمیدند که هواپیماهای متجاوز آمده و یک شهر عربی را کوبیده و این جنایت را مرتکب شده، باید فریادشان را به آسمان بلند می کردند و برای حفظ ظاهرشان هم باید محکوم می کردند. فقط چند کشور عربی محکوم کردند و بقیه سکوت کردند و بعضی از آنها نیز ابراز خوشحالی کردند و گفتند که نمی خواستند ایرانی ها به آنجا بیایند. این رسوایی برای نوکران امپریالیست در منطقه از یک جهت خوب است که مردم بدانند اینها چطور آدم هایی هستند و از یک جهت هم بد است برای ما که چنین کشورهای اسلامی مان دست چنین آدم هایی باشد که به خاطر سرکوب گروهی مبارز و مجاهد و جان برکف راضی باشند که اسرائیلی ها و یا فرانسوی ها بیایند.»

رئیس مجلس شورای اسلامی همچنین در انتقاد از فرانسه گفت: «برای فرانسه رسوایی از این حرف ها بالاتر رفت، یک کشور نیمه ابرقدرت بیاید این طور به یک جایی حمله بکند که هیچ کاری هم از دستش ساخته نباشد و هواپیماهایش مثل دزد فرار کنند وقتی که آتش دفاع ساده نیروهای مردم لبنان را ببینند و بعد هم وزیر دفاعش و رئیس جمهورش بروند آنجا عذرخواهی های غیرقابل قبول بکنند و به تناقض افتادند. یک روز همین آقای میتران داد می زد که عراق نباید شکست بخورد و ما وارد میدان می شویم، ولی اخیراً در مصاحبه می گوید که این تقصیر ما نیست که اسلحه به عراق می دهیم این متعلق به قبلی های ما هست. می گوید این قراردادها را پیش از من غیرسوسیالیست ها بسته اند و من تابع آنها هستم.» ... اگر قراردادی هم بود شما مجبور نبودید اجرا کنید و این قراردادها متعلق به زمان صلح بوده و در زمان جنگ چه کسی حق دارد تحویل اسلحه استراتژیک بدهد به کشوری که درحال جنگ است و ادعای بی طرفی بکند؟ بله، اگر بی طرف نباشید و درحال جنگ [با] ما باشید می توانید بگویید. خودتان

عمـداً با محاسـبه مادی و برای چاپیـدن جیب کشورهای پول دار عرب این اقـدامات را انجام می دهیـد و در مقابل ملتتان جواب ندارید و جواب های این طوری را مطرح می کنید.»

رئیس مجلس شـورای اسـلامی در بخش دیگری از سـخنان خود به اختلاف میـان گروه هـای فلسـطینی پرداخت و گفت: «حـادثه زشـت دیگری که در لبنان ما داریم مسئله اختلافات فلسـطینی هاست که متأسـفانه تا به امروز، این همه از مردم فلسـطین و رزمندگان فلسطین در آن نابود شـده انـد که اگر اینها و این عده ای که در همین درگیری اخیر کشـته شده اند، اینها در اسـرائیل کشـته می شدند و به آنجا رفته بودند، اسـرائیل را لااقل یک قدم به عقب نشانده بودند و ما یک گروهی را، یک هیئتی را اعزام کردیم که ان شاءالله این مسـئله را بتوانند حـل کننـد. ازطرف ریـاست جمهوری و هم وزارت خارجه هیئتی به آنجا رفته انـد که از نزدیک به مسـئله رسـیدگی کننـد و ببیننـد مردم طرابلس که این شـهر بزرگ اسـلامی لبنان گرفتار این فاجعه شدند و هم فلسطینی ها که گرفتار این مسئله شدند، هم اصل مسئله حل شود که ان شاءالله مردم فلسـطین در مقابل اسرائیل قرار بگیرند و نه در کنار اسرائیل و هم این مسئله حل بشود که تفنگ هایی که باید به طرف تـل آویو گلوله پرتاب کنـد به طرف طرابلس گلوله پرتاب نکنـد و باهم کار کننـد که ان شاءالله امیـدواریم با حسن نیتی که در این هیئت اعزامی آنها سراغ دارند و با پشتوانه جمهوری اسلامی و مسائلی که آنجا هست ما بتوانیم این مشکل را حل کنیم.»

حجت الاسـلام هاشـمی رفسـنجانی در پایـان ضـمن اشـاره به برگزاری همـایش بین المللی پزشـکی در تهران و قـدردانی از تصـمیمات و قطعنـامه پایـانی آن ابراز امیـدواری کرد بـا تـداوم این گردهمایی ها گام های مناسبی در مسیر تحول درزمینه خـدمات پزشـکی در جهان برداشته شود.(۱)

۱

عراق برای حـل مشـکلات اقتصادی خود در جنگ از ژاپن تقاضای کمک کرد. رادیو اسـرائیل به نقل از مقامات رسـمی ژاپن اعلام کرد: حسن علی وزیر بازرگـانی عراق این تقاضا را در ملاقات امروز خود با نخست وزیر ژاپن در میان گـذارد. به گفته همین مقامات، نخسـت وزیر ژاپن در جواب اظهار کرده است که «دولتش این موضوع را با حسن نیت مورد بررسـی قرار خواهـد داد.» رادیو اسـرائیل یادآور شـد وزیر بازرگانی عراق از روز جمعه گذشته به منظور گفت وگو با مقامات ژاپنی در توکیو به سر می برد.(۲)

۲

وزیر نفت عراق مخـالفت دولت این کشور را با کاهش قیمت نفت اوپک اعلام کرد. در همین حال، یک روزنامه امریکایی به منظور حل مشکل بدهی های عراق توصیه کرد این کشور نفت خود را ارزان تر از بهای اوپک به فروش رساند.

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۵ و ۸.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، رادیو اسرائیل، ۴/۹/۱۳۶۲.

به گزارش رادیو بی بی سی، قاسم احمد تقی وزیر نفت عراق، در مصاحبه ای ضمن اعلام مخالفت دولت عراق با هرگونه کاهش قیمت نفت گفت: «تثبیت قیمت نفت متکی بر ادامه حداکثر تولید کلی کنونی اعضای سازمان اوپک است که روزانه ۱۷ میلیون و ۵۰۰ هزار بشکه می باشد.» وی افزود: «حتی کاهش اخیر قیمت نفت اوپک از بشکه ای ۳۵ دلار به ۲۹ دلار به هیچ کس جز کشورهای واردکننده نفت نفعی نرسانده است.»(۱)

دراین حال به گزارش رادیو امریکا، روزنامه نیویورک تایمز در تفسیری درباره انگیزه عراق از تلاش برای افزایش صادرات نفت خود نوشت: «برای پیروزی در جنگ با ایران و یا حتی حفظ وضعیت به بن بست رسیده جنگی به مدت دو تا سه سال آینده، عراق باید درزمینه تغییر محاسبات ساده، اما مهم مالی خود راهی پیدا کند و این تغییر جز ازطریق نفت میسر نخواهد شد.» این روزنامه با مقایسه میزان فروش نفت ایران و عراق و اشاره به اینکه ایران برای خرید اسلحه و دیگر نیازمندی های خود ارز بیشتری دراختیار دارد، افزود: «در دو سال اول جنگ، عراق تلاش کرد پروژه های عمرانی خود را متوقف نسازد و در سال ۱۹۸۱ واردات غیرنظامی خود را تا میزان ۵ هزار میلیون دلار افزایش داد، اما این هدف تنها با صرف بخش اعظم اندوخته آن کشور تأمین گردید و برای پرهیز از غرق شدن در ورشکستگی در سال ۱۹۸۳، اواخر سال گذشته عراق مجبور به اعمال برنامه های سختگیرانه ای شد. بااین حال، به گفته یک دیپلمات آسیایی دولت عراق با تدابیر و عزمی راسخ توانست از فاجعه ای گریخته و اوضاع را به نحوی تحت کنترل درآورد. به عنوان اولین گام در این راه، روند عملیات تعدادی از طرح های عمرانی کند شد و تمامی پروژه های نو متوقف گردید. البته طرح های عمده ای نظیر بزرگ راه بغداد به کویت، اردن و سوریه و سد جدیدی در موصل و احداث خطوط تازه راه آهن شامل این برنامه ها نگردید. اقدام بعدی عراق تشویق و ترغیب دولت هایی نظیر امریکا، برزیل، ترکیه، تایلند، استرالیا و اردن به اعطای اعتباراتی به عراق درزمینه ورود خواربار برای جلوگیری از فشارها و سختی های ممکن در آن کشور بوده است و اما مهم ترین اقدام عراق این بود که پیمانکاران عمده خارجی را وادارد علی رغم اعلامیه عراق دایر بر اینکه در سال ۱۹۸۳ پرداختی در میان نخواهد بود همچنان به تعهدات خود در آن کشور ادامه داده و برنامه های خود را رها نسازند و در این راه به نتیجه هم رسید. اما اگر عراق نتواند به جنگ با ایران ازطریق مذاکره پایان بخشد و یا ارز خارجی خود را سریعاً افزایش دهد، مشکلات و مسائل بار دیگر در سال ۱۹۸۴ چهره خود را نشان خواهد داد.»

نیویورک تایمز در ادامه یادآور شد: عراق درحال حاضر راه حل مشکلات مالی خود را در وهله اول با ضربه زدن به صادرات نفت ایران برای پایان دادن به جنگ دنبال می کند و به موازات آن نیز به طرح هایی درزمینه گسترش ظرفیت صادرات نفت خود ازطریق ترکیه، اردن و عربستان سعودی امید بسته است. این روزنامه سپس خاطرنشان ساخت: حتی اگر این طرح ها

۱- همان، ص۹، رادیو بی بی سی، ۴/۹/۱۳۶۲.

بـا موفقیت به پایان برسـد «هنوز معلوم نیست که آیا عراق خواهـد توانست بر میزان نفت صادراتی خود به نحو قابل ملاحظه ای بیفزایـد یا نه؟» روزنامه مذکور درنهایت برای حل مشـکلات مالی عراق توصـیه کرد: «جنگ ایران و عراق زمانی آغاز شد که بازار جهانی با کمبود نفت روبه رو بوده، امـا اینـک باتوجه به مسـئله بازار نفت تنها راهی که عراق ظاهراً می توانـد بر میزان فروش نفتش بیفزایـد و از محل آن بدهی های خود را بپردازد کاهش بهای نفت تولیدی اش به میزانی است که ارزان تر از بهای تعیین شده اوپک باشد.»(۱)

۱

درپی انتشـار اخبـار مربوط به گسترش روابط اقتصادی عراق و پاکسـتان، منابع رسـمی در اسـلام آباد تأکیـد کردنـد: «پاکسـتان که فعالانه تلاش می کنـد خود را از جنـگ ایران و عراق دور نگه دارد و درعین حـال روابـط خوب خود را به طور یکسـان بـا هر دو کشور درحال جنگ حفظ کند، راه ترانزیتی بازرگانی به ایران و تسـهیلات آموزش فنی به عراق پیشنهاد کرده است.» منابع مذکور در توضیح این مسئله گفتنـد: «پاکسـتان به ایران پیشـنهاد کرده است درصورتی که بنـادر جنوبی آن توسـط عراق بمباران و منهـدم و یا تنگه هرمز بسـته شود از کراچی (تنها بندر پاکستان) برای عبور کالاهای تجاری خود استفاده کند.»

خبرگزاری کویت همچنین ضـمن اشـاره به اینکه ایران از زمـان آغـاز جنـگ، به منظور پیشبرد روابـط بازرگـانی خود با پاکسـتان با ایجاد خطوط کشـتیرانی مشترک موافقت کرده است، افزود: ایران در ازای تسـهیلات ترانزیتی که پاکسـتان دراختیـار آن کشور قرار می دهـد از ایـده انحلال سازمـان آر.سـی.دی (سازمان همکاری عمران منطقه ای)(۲) دسـت برخواهـد داشـت. مرکز ایـن سازمـان در تهران است و کشورهای پاکستان و ترکیه نیز در آن عضویت دارند.(۳)

۲

سلطان قابوس پادشاه عمان، عراق را آغازگر جنگ علیه ایران دانست، اما گفت از سرزنش هریک از دو طرف جنگ خودداری می کند.

وی در مصاحبه با شـماره امروز روزنامه فرانسوی لومونـد در پاسـخ به این سؤال که با کدام یک از دو طرف جنگ ایران و عراق احساس همـدردی می کنید، گفت: «عراق آمادگی خود را جهت مذاکره با ایرانیان به منظور یافتن راه حل شـرافتمندانه اعلام کرده است، درحالی که طرف مقابـل این را نپـذیرفته است و گرچه عراق آغـازگر جنـگ بـوده، امـا من از سـرزنش هریـک از طرفین خودداری می کنم.» وی افزود: «چیزهای کوچکی که جمع شود می تواند جنگی را درپی داشته باشد و شاید

۱- همان، صص ۲۴ - ۲۲، رادیو امریکا، ۴/۹/۱۳۶۲.

۲- سازمان مذکور در سال ۱۳۶۴ با تلاش ایران به سازمان همکاری اقتصادی با نام اختصاری "اکو" تبدیل شد.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۱، ۵/۹/۱۳۶۲، ص۸ اسلام آباد - خبرگزاری کویت، ۴/۹/۱۳۶۲.

روزی دادگاه بین المللی بتواند مسئولیت های واقعی در این جنگ را مشخص نماید.»

قابوس همچنین درمورد تحویل هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق ضمن اجتناب از انتقاد مستقیم گفت: «من مایل هستم که طرفین از جنگ با یکدیگر دست بردارند و هریک از کشورهای خارج روی ایران و عراق فشار آورند تا آنها را وادار به ترک مخاصمه نمایند [زیرا] اگر یکی از این دو کشور سلاح های تازه ای دریافت کند، طرف دیگر نیز از جای دیگر سلاح به دست خواهد آورد و همین طور وضع ادامه می یابد.»

حاکم عمان در ادامه با بیان اینکه «امنیت تنگه هرمز نسبت به چهار سال پیش بهتر شده است»، خاطرنشان کرد: «به زودی مانورهای مشترکی با امارات متحده عربی خواهیم داشت. اگر قرار باشد ازنظر نظامی از خود دفاع کنیم هنوز خیلی کارها را باید انجام دهیم. ما هم اکنون مشغول بررسی خطاهایمان و نیز امکاناتمان در عمل هستیم.» وی همچنین با اظهار نگرانی از تهدید بسته شدن تنگه هرمز و انتقاد از ادامه جنگ ایران و عراق گفت: «باید تلاش های بیشتری جهت پایان دادن به این جنگ نمود و مایل هستم که این جنگ بدون برنده و بازنده خاتمه یابد.»

براساس این گزارش، روزنامه لوموند در مقاله ای درمورد وضع اقتصادی عمان نوشت: «جنگ [ایران و عراق] باعث شده که کشتی های متعددی به تخلیه بار در مسقط مبادرت کنند و از ورود به خلیج [فارس] اجتناب ورزند و به این ترتیب، نقش عمان به عنوان محل انبار کالاهای سایر کشورهای منطقه افزایش یافته است. به عنوان مثال، شرکت تویوتا درحال حاضر خودروهای خود را ازطریق مسقط به عربستان سعودی می فروشد. این گونه فعالیت ها احیاناً در آینده ازطریق شورای همکاری خلیج [فارس] گسترش خواهد یافت؛ زیرا این شورا نه تنها یک اتحادیه نظامی - سیاسی بلکه یک بازار مشترک نیز هست که البته اثر اقتصادی آن هنوز ابداً محسوس نیست.»(۱)

۱

دبیرکل شورای ملی فلسطین(۲) صبح امروز خواستار لغو تحریم مصر ازسوی کشورهای عرب و برگزاری فوری نشست سران عرب به منظور عادی سازی روابط میان کشورهای عرب شد. به گزارش خبرگزاری فرانسه از قاهره، وی با انتشار بیانیه ای ضمن اعلام این مطلب تأکید کرد: «زمان لغو عضویت مصر از اتحادیه عرب سپری شده است.» دبیرکل شورای مذکور افزود: «کشورهای عرب بدون استثنا از طرق مختلف با مصر تماس دارند و در این شرایط منطقی است که مصر نقش خود را به منظور مقابله با اوضاع خطرناک فعلی کاملاً به عهده گیرد.»(۳)

ص: ۸۷۰

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۲، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۹/۱۳۶۲.

۲- نهاد قانونگذاری سازمان آزادی بخش فلسطین (ساف) که اعضای کمیته اجرایی این سازمان را انتخاب می کند و نمایندگی بخش های مختلف جامعه فلسطین اعم از احزاب، سازمان های عمومی و شخصیت های اجتماعی فلسطینی را برعهده دارد.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۱، ۵/۹/۱۳۶۲، ص۱۳، قاهره - خبرگزاری فرانسه، ۴/۹/۱۳۶۲.

۱

تصمیم دولت لبنان به قطع روابط دیپلماتیک با ایران امروز واکنش های اعتراض آمیزی را در لبنان درپی داشت.

روزنامه کیهان گزارش داد: «محافل اسلامی و مردمی در لبنان تصمیم دولت لبنان مبنی بر قطع روابط با جمهوری اسلامی ایران را محکوم کرده و این تصمیم را خلاف میل و احساس مسلمانان این کشور دانسته اند.» بنا به این گزارش، گروه کثیری از مسلمانان ساکن حومه جنوبی بیروت در اعتراض به قطع روابط لبنان با جمهوری اسلامی ایران دست به تظاهرات زدند. این گزارش همچنین حاکی است: سیدمحمد حسین فضل الله از علمای لبنان، تصمیم کابینه این کشور را «بعید از عرف دیپلماتیک» دانست و افزود: «عقیده داریم که قطع روابط به حل مشکلات موجود کمک نخواهد کرد بلکه آن را پیچیده تر خواهد نمود.»(۱)

در همین حال، به گزارش خبرگزاری فرانسه جنبش شیعه امل با انتشار بیانیه ای در بیروت، دولت لبنان را به دلیل قطع روابطش با لیبی و ایران، به دو گونه متفاوت محکوم ساخت. «[امل] معتقد است سردی روابط دیپلماتیک میان لبنان و لیبی که روز چهارشنبه آغاز شد، خیلی دیر صورت گرفته است. به عقیده این جنبش، لبنان بایستی از سال ۱۹۷۸ به هنگام ناپدیدشدن امام موسی صدر و همراهانش در لیبی روابط خود را به طور قاطع با این کشور قطع می کرد. این جنبش برعکس، قطع رابطه میان لبنان با ایران را شدیداً محکوم می کند زیرا معتقد است ایران نقش مهمی را در مخالفت با اسرائیل ایفا کرده است.»

گزارش خبرگزاری فرانسه همچنین حاکی است: «یک منبع رسمی لبنان روز پنجشنبه خاطرنشان ساخت امیدوار است مناسبات این کشور با لیبی و ایران به حال عادی بازگردد و کشورهای عرب و اسلامی دوستی خود را به لبنان ثابت کرده بتوانند به وضع وخیم این کشور پایان دهند. به گفته این منبع، لبنان از این دو کشور خواسته است نیروهای خود را از آنجا خارج کنند لیکن این درخواست تاکنون بدون پاسخ مانده است.»(۲)

۲

اتحاد شوروی درمورد هرگونه اقدام امریکا علیه سوریه هشدار داد. گزارش خبرگزاری یونایتدپرس از مسکو حاکی است: «شوروی اعلام کرده است تجاوز به سوریه بسیار خطرناک بوده و عواقب ناشی از آن را به سختی می توان پیش بینی نمود.» بنا به این گزارش، خبرگزاری روسی نووستی نیز در همین زمینه یادآور شده است: «خاورمیانه در نزدیکی مرزهای شوروی قرار گرفته و دمشق نیز از دوستان مسکو محسوب می گردد و دو کشور شوروی و سوریه دارای همکاری های نزدیک و پیمان های مودت و دوستی می باشند.» این خبرگزاری همچنین افزوده است: «سوریه که از حمایت و پشتیبانی همه جانبه شوروی برخوردار است نباید خودش را در هر موقعیت تنها بداند.»(۳)

۱- . روزنامه کیهان، ۶/۹/۱۳۶۲، ص۲۸.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۲، ۶/۹/۱۳۶۲، ص۶، بیروت - خبرگزاری فرانسه، ۵/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۶/۹/۱۳۶۲، ص۲۸.

روزشمار جنگ شنبه ۵ آذر ۱۳۶۲ ۲۰ صفر ۱۴۰۴ ۲۶ نوامبر ۱۹۸۳

۱

بـا پایان یافتن عملیات والفجر۴ در منطقه عمومی شـیلر، واحـد تعـاون قرارگاه خاتم الانبیا(ص) امروز در نامه ای به فرمانـدهی سـپاه، آمار شهدا و مجروحان یگان های مختلف سپاه را اعلام کرد.

طبق این نـامه از شـروع عملیات والفجر۴ تا ۵/۹/۱۳۶۲، از نیروهـای یگـان های سـپاه در منطقه عملیاتی ۲۳۲۳ تن شـهید و ۱۱۰۰۴ تن نیز زخمی شده اند(۱) آمار تفکیکی شهدا و مجروحان یگان ها بدین شرح است:

یگان	شهید	مجروح
لشکر ۳۱ عاشورا	۴۱۱	۱۳۷۲
لشکر ۱۴ امام حسین(ع)	۳۴۶	۱۵۲۳
تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)	۲۵۶	۸۴۲
لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص)	۳۲۳	۲۳۹۳
لشکر ۲۵ کربلا	۲۲۱	۸۲۵
لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)	۲۳۱	۱۱۳۶
لشکر ۴۱ ثارالله(ع)	۲۰۸	۸۹۹
لشکر ۸ نجف اشرف	۱۸۶	۸۴۰
لشکر ۱۹ فجر	۵۱	۲۲۷
لشکر ۵ نصر	۶۶	۷۹۳
تیپ امام سجاد(ع)	۷	–
متفرقه	۱۷	۱۵۴
جمع	۲۳۲۳	۱۱۰۰۴

ص: ۸۷۳

۱- سند شماره ۲۱۰۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد تعاون قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به دفتر فرماندهی کل سپاه، ۵/۹/۱۳۶۲؛ و- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جمع بندی و ارزیابی عملیات، ۵/۹/۱۳۶۲، ص۱۲۵.

۱

امروز شهر اشنویه شاهد یکی از بزرگ ترین درگیری های گروه های مسلح غیرقانونی با نیروهای جمهوری اسلامی بود که تلفات قابل توجهی به همراه داشت.

به مناسبت روز اربعین حسینی و هفته بسیج از ساعت ۸ صبح امروز، مراسم عزاداری و راه پیمایی گسترده ای با شرکت نیروهای سپاه، بسیج، پیشمرگان مسلمان کرد و مردم در شهر اشنویه برگزار شد. شرکت کنندگان پس از راه پیمایی با اجتماع در مسجد جامع شهر و اطراف آن مشغول عزاداری بودند که ناگهان حدود ساعت ۱۰:۳۰، افراد هیز سیمیتکو و ۲ لق از هیز آواره حزب دمکرات کردستان ایران که از روز قبل در ارتفاعات مشرف به اشنویه و مناطق مختلف این شهر مستقر شده بودند با سلاح هایی همچون آر.پی.جی۷ و خمپاره انداز به سمت افراد حاضر در این مراسم شلیک کردند. عده ای از مهاجمان نیز که از قبل با ورود به شهر در حوالی مسجد موضع گرفته بودند به سمت اجتماع کنندگان هجوم آوردند. در همین هنگام، نیروهای خودی که برای تأمین امنیت برخی پیش بینی های لازم را انجام داده و در داخل شهر از آمادگی نسبی برخوردار بودند، به مقابله با آنها پرداختند. این درگیری ها تا ساعت ۱۶ ادامه یافت و در خلال آن مهاجمان که به نحوی به بخش شمالی شهر تسلط یافته بودند، ضمن تخریب بخشی از منازل و مغازه ها اقدام به غارت اموال مردم کردند.

با رسیدن نیروهای کمکی از سپاه مهاباد، نقده و پیرانشهر، افراد حزب دمکرات که برخلاف پیش بینی های اولیه خود ضربات سختی را متحمل شده بودند، از ساعت ۱۶ اقدام به عقب نشینی از شهر و ارتفاعات اطراف کردند و با تاریکی هوا درگیری ها به طور کامل پایان یافت. در این حادثه، ۴۱ تن از نیروهای خودی شهید و ۶۸ تن نیز زخمی شدند و تعدادی خودرو، ۳۰ باب مغازه و منزل نیز دچار آتش سوزی یا تخریب شد، یک هتل هم در آتش سوخت. از مهاجمان نیز ۳۴ تن ازجمله قادر افتخاری فرمانده هیز آواره، کشته و ۳ نفر هم زخمی شدند(۱)

با پایان یافتن عملیات و عقب نشینی عناصر حزب دمکرات از شهر و ارتفاعات اطراف، نیروهای سپاه پیرانشهر با آگاهی از یکی از مسیرهای بازگشت مهاجمان، بر سر راه آنها در نزدیکی روستای سروکانی کمین گذاشتند. در این عملیات محدود ۲ تن از افراد دمکرات کشته و یک تن دستگیر شد.(۲)

۲

عملیات گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه سردشت و محور بوکان - مهاباد، تشدید اقدامات گروه های مسلح ضدانقلاب در محورهای مواصلاتی مریوان و انهدام مقر هیز افشار در جنوب شرقی سقز از مهم ترین رخدادهای امروز در مناطق کردنشین شمال غرب کشور بود.

۱- سند شماره ۴۵۱۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۸۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه اشنویه به منطقه۱۱ (قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع))، ۱۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۴۴۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به قرارگاه عملیاتی شمال غرب، ۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۴۴۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات سپاه اشنویه به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۶۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۷/۹/۱۳۶۲؛ و-

سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز اطلاعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص۲؛ و- سند شماره ۳۳۴۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه پیرانشهر به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۹/۹/۱۳۶۲.

۲- گزارش واحد اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) درباره این اقدام حزب دمکرات در ضمیمه گزارش درج شده است.

درپی عملیات روز گذشته نیروهای خودی در منطقه نیستان در شمال شرقی سردشت، امروز نیروهای عمل کننده هنگام بازگشت از منطقه عملیاتی در حوالی روستای زمزیران در غرب جاده سردشت - مهاباد، مورد حمله افراد حزب دمکرات و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) قرار گرفتند. در این واقعه ۱۲ تن از افراد خودی شهید و تعدادی زخمی شدند و یک خودروی تویوتای نیروهای خودی نیز منهدم شد. از تلفات واردشده به مهاجمان آماری گزارش نشده است. حزب دمکرات کردستان ایران دراین باره مدعی شد: افراد این حزب در حمله به نیروهای دولتی ۱۵۰ تن از آنها را کشته یا زخمی کرده اند.(۱)

افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در محور بوکان - مهاباد نیز با حمله به نیروهای خودی ۲ تن از آنان را به شهادت رساندند.(۲)

در منطقه عمومی مریوان هم که با پایان یافتن عملیات والفجر۴ اهالی درحال بازگشت به شهر و روستاهای خود هستند، گروه های مسلح ضدانقلاب با استفاده از افزایش آمدوشد مردم در محورهای مختلف منطقه، فعالیت های تبلیغاتی خود را افزایش داده اند. بیشتر این فعالیت ها درقالب سخنرانی افراد وابسته به این گروه ها در بین روستائیان و جمع آوری پول و مایحتاج عمومی می باشد. در همین رابطه در چند روز گذشته از حضور و فعالیت عناصر حزب دمکرات و سازمان کومه له گزارش هایی به منابع انتظامی رسیده است.

از سوی دیگر نیروهای خودی نیز در جنوب شرقی سقز به منظور انهدام یکی از مقرهای هیز افشار حزب دمکرات کردستان ایران در روستای گاوکج، به آن محل اعزام شدند. ازآنجاکه به علت موقعیت جغرافیایی خاص روستا، ورود به آن امکان نداشت، افراد خودی ضمن استقرار در ارتفاعات با شلیك انواع خمپاره و آر.پی.جی۷ ساختمان مقر هیز افشار را منهدم کردند و پس از تخریب این ساختمان، افراد این هیز را که درحال فرار بودند هدف قرار دادند و تلفات سنگینی به آنها وارد کردند. این عملیات پس از ۶ ساعت پایان یافت و نیروهای خودی به پایگاهای خود بازگشتند. از تلفات واردشده به حزب دمکرات آماری داده نشده است(۳)

۱

بازتاب تحرک نظامی عراق علیه کشتی های تجاری ایران و هشدار تازه این کشور درمورد کشتیرانی بین المللی در ناحیه شمالی خلیج فارس همچنان ادامه دارد. دراین بین، یک نشریه بین المللی نوشت جنگی که ظاهراً می شد آن را نادیده گرفت خطرناک تر شده است.

روزنامه نیویورک تایمز در شماره امروز خود با اشاره به هشدار روز گذشته فرمانده نیروی دریایی عراق به شرکت های کشتیرانی بین المللی به منظور دورکردن کشتی های خود از گستره شمالی خلیج فارس که وی آن را "ناحیه جنگی" خوانده است، تأکید کرد: «روزانه نزدیک به ۵۰ کشتی ازجمله درحدود ۲۰ نفتکش از تنگه هرمز در سوی دیگر خلیج فارس گذر می کنند.» این

۱- سند شماره ۴۱۸۷۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۳۴۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی تیپ ویژه شهدا به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۷/۹/۱۳۶۲.
۲- سند شماره ۴۵۰۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۶/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۳۹۵۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری، ۸/۹/۱۳۶۲
۳- سند شماره ۴۱۷۵۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (سپاه) به منطقه۱۱ (قرارگاه حمزه) سیدالشهدا(ع)، ۸/۱۰/۱۳۶۲.

روزنـامه از قول تحلیـل گران نظـامی یـادآور شـد: «موشـک هـای اگزوست احتمالاً برای هـدف قرار دادن پایانه نفتی خارک که ظاهراً با استحکامات نظامی بسیار تجهیز شده است، مناسب نخواهند بود و عراقی ها برای این منظور از موشک های زمین به زمین شوروی استفاده خواهند کرد.»(۱)

در همین حـال، خبرگزاری فرانسه از واشـنگتن به نقـل از وزارت امور خارجه امریکا اعلام کرد: «امریکا با نگرانی کامل و تشویش جـدی هرگونه اقدام ایران و عراق مبنی بر جلوگیری از کشتیرانی آزاد در آب های خلیج [فارس] به ویژه ناوگان های متعلق به کشورهایی که در جنـگ شـرکت ندارنـد را کاملاًـ جـدی تلقی می کنـد.» بر پایه این گزارش، آلن رامبرگ سـخنگوی وزارت امور خارجه امریکا، با اظهار تـأسف از ادامه جنـگ میان ایران و عراق و گسترش آن، افزود: «از قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل متحـد که از دو کشور ایران و عراق خواسته است هرچه زودتر به جنگ خود در خلیج [فارس] پایان دهند حمایت می کند.»(۲)

درمورد پیامـدهای احتمالی افزایش تهدیـدها در منطقه خلیـج فارس، هفته نامه اکونومیست (چاپ لندن) در گزارشـی این منطقه را «مرکز بـالقوه بحران گسترده تری از آنچه در لبنـان می گـذرد» توصـیف کرد و نوشت: «هیـچ کس متوجه نشـد که چه زمانی طرح نظامی خلیج [فارس] از مسیر خود خارج گشت و حقیقت آن است که عدم توجه به جنگ ایران و عراق تا اندازه ای از این مسـئله سرچشـمه می گیرد که برخی کشورهـا از این جنـگ بی نصـیب نبوده انـد.» به نوشـته این هفته نامه، کشورهای تولیدکننـده نفت خلیـج فارس از وضع موجود بیش از هنگام رکود و کسادی عرضه و تقاضای بازار نفت سود می برند. آنها از مخاصـمه دو کشور همسایه بزرگ شمالی خود ناخشنود نیسـتند و «باوجود آنکه عراق را مسـلح می سازنـد، ولی از پیروزی هیـچ کـدام از کشورهای متخاصم، خشـنود نخواهنـد شـد.» این نشـریه درمورد سیاست دنیای غرب و اتحاد شوروی نیز یادآور شد که هر دو «نسبتاً رویه مشابهی را پیش گرفته اند. منافع این دو قطب مسـتقیماً مورد تهدیـد قرار نگرفته است و درنتیجه هیـچ دلیلی هم برای دخـالت مسـتقیم وجود نـدارد. روس هـا با رسانـدن سازوبرگ نظامی به دو کشور ایران و عراق درها را به روی خود بسته اند، اما امریکا ضمن ناتوانی بی طرفی خود را هنوز حفظ کرده است.»

اکونومیست براین اساس خاطرنشان ساخت: «این موقعیت جاری که برای همه به اسـتثنای ایران و عراق رضایت بخش است تحت خطر می باشد و این جنگی که ظاهراً می شد آن را نادیده گرفت خطرناک تر نیز می باشد.» این نشریه ضمن اشاره به پیروزی اخیر ایران و رخنه به داخل خاک عراق در فاصله ۱۲۰ کیلومتری چاه های نفت شـمال این کشور افزود: «پیروزی هریک از طرفین متخاصم مژده خوبی نخواهد بود. پیروزی عراق یا ایران به آشوب و ناامنی منطقه خواهـد انجامیـد. فتح عراق زنگ خطری برای کشورهای خلیج [فارس] و دنیای غرب خواهد بود.»(۳)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۵، رادیو امریکا، ۵/۹/۱۳۶۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۲، ۶/۹/۱۳۶۲، ص۲، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۵/۹/۱۳۶۲.
۳- همان، صص ۱۱ و ۱۲، رادیو اسرائیل، ۵/۹/۱۳۶۲.

رژه نیروهای طرح "لبیک یا خمینی" امروز در سراسر کشور با عنوان مرحله مقدماتی "مانور آزادی قدس" برگزار شد. این مانور واکنش رادیوهای اسرائیل و مسکو را به دنبال داشت.

به گزارش روزنامه کیهان، در آغاز هفته بسیج، نیروهای مردمی و رزمنده مجرب طرح لبیک یا خمینی همراه تجهیزات رزمی در خیابان های شهرهای مختلف کشور به حرکت درآمده و توان رزمی و آمادگی خود را به نمایش گذاشتند.

همچنین ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در اطلاعیه ای اعلام کرد: «نیروهای سلحشور بسیج سپاه پاسداران که در طرح لبیک یا خمینی ثبت نام نمودند، در روز چهارم آذرماه با حضور گسترده و بسیار چشمگیر در مراکز تعیین شده در سراسر کشور از انجام مرحله مانور آزادی قدس استقبال شایان توجهی به عمل آوردند که درپی آن، امر سازماندهی و رسته بندی این نیروها انجام پذیرفت و بدین ترتیب اولین مرحله آمادگی مانور آزادی قدس با حضور فرزندان غیور ملت حزب الله با کمال موفقیت به اجرا درآمد.»(۱) اطلاعیه مذکور سپس افزوده است: «سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با سپاس و تقدیر از نیروهای لبیک یا خمینی آرزو می کند با توفیقات الهی و تحت توجهات امام زمان - عجل الله تعالی فرجه - و رهبری فرماندهی کل قوا امام خمینی، مانور آزادی قدس را در آینده ای نزدیک به اجرا درآورد و طلایه داران فتح قدس با گذر از کربلای حسینی و محو اسرائیل از صفحه روزگار، قدس شریف را به دامان اسلام و مسلمین بازگردانند.»(۲)

درپی اجرای مرحله مقدماتی مانور آزادی قدس رادیو اسرائیل در گزارشی گفت: «در چارچوب آنچه که "مانور آزادی قدس" لقب داده شده، امروز در تهران گروهی از افراد بسیج سپاه پاسداران دولتی در خیابان های شهر رژه رفتند و به دادن شعارهای ضد اسرائیلی و ضد امریکایی پرداختند.» این رادیو افزود: «دستگاه های تبلیغاتی ایران امروز کوشش گسترده ای به عمل آوردند تا بسیج این نیروها را برای مبارزه با اسرائیل معرفی کنند، ولی آگاهان سیاسی از مدت ها پیش گفته بودند که برگزاری این مانورها وسیله ای برای بسیج افراد به منظور اعزام آنها به جبهه های جنگ با عراق است. ...»(۳)

۱- یک نشریه داخلی سپاه پاسداران در گزارشی از اجرای طرح لبیک یا خمینی و مرحله آمادگی مانور آزادی قدس در مناطق یازده گانه سپاه، ضمن اشاره به نظم و گستردگی برنامه های اجراشده در مقایسه با پراکندگی و بی نظمی های سال های قبل و همکاری مناسب ائمه جمعه، نهادها، ارگان ها و ادارات مختلف دولتی، نظامی و انتظامی، درعین حال به برخی ضعف ها، اشکالات و نارسایی های موجود در اجرای طرح لبیک و آمادگی مانور آزادی قدس؛ ازجمله وجود ناهماهنگی، عدم توجیه مناسب مسئولان برخی مناطق و پایگاه ها و ناکافی بودن تجربه اعضای کادر سپاه برای سازماندهی و اداره نیروها اشاره کرده است. این گزارش باتوجه به مجموعه این امتیازات و مشکلات خاطرنشان ساخته است: اجرای این برنامه ها «باعث انسجام نیروهای سپاه و تحرک آنها و از طرف دیگر موجب آشکارشدن ضعف ها و نواقص سپاه شد.» (سند شماره ۱۱۳۱۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارشی از آمادگی مانور آزادی قدس، ۵/۹/۱۳۶۲)

۲- روزنامه کیهان، ۶/۹/۱۳۶۲، ص۲۴.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، رادیو اسرائیل، ۵/۹/۱۳۶۲.

همچنین رادیو مسکو در گفتاری درباره این مانور گفت: «همان طوری که در تهران اعلام شده در کشور شما آموزش نظامی همگانی معمول می شود. در میان شرکت کنندگان در تعلیمات با نام آزادسازی بیت المقدس اسلحه توزیع می شود. حالا این سؤال پیش می آید این اقدام معلول چه علتی است. همان طوری که محسن رضایی فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، اعلام کرده بود این تدارکات نظامی گامی است که در راه پاسداری کشور در مقابل خطر توطئه چینی علیه انقلاب اسلامی که در آن گویا علاوه بر امریکا، اتحاد شوروی هم شرکت دارد، برداشته شده است.»

رادیو مسکو سپس با یادآوری حمایت شوروی از "انقلاب ضدشاه در ایران" و اشاره به چند قرارداد تاریخی در روابط ایران و شوروی و چند موافقت نامه همکاری اقتصادی و فنی و نیز گسترش ترانزیت از خاک شوروی - که به گفته این رادیو به ایران کمک کرد با محاصره اقتصادی اعمال شده ازسوی امریکا مقابله کند - افزود: «این حقایق و بسیاری حقایق دیگر ادعای آقای رضایی و افکار او را درباره لزوم دفاع از انقلاب اسلامی در مقابل توطئه هایی که گویا اتحاد شوروی در آنها دست دارد، کاملاً تکذیب می کنند.»(۱)

۱

قطعنامه پیشنهادی ایران درباره حفظ محیط زیست دریایی دربرابر "تجاوزات نظامی" در اجلاس یونسکو به تصویب رسید. گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس حاکی است، هنگام طرح قطعنامه پیشنهادی ایران در بیست ودومین اجلاس عمومی یونسکو محمدجعفر محلاتی مدیرکل امور بین المللی وزارت امور خارجه، در سخنانی اقدامات غیرانسانی عراق را در منطقه خلیج فارس و سایر نقاط ایران به اطلاع نمایندگان بیش از ۱۶۰ کشور شرکت کننده در اجلاس رسانده، افزود: «تجاوزات عراق موجب شده است که محیط زیست دریایی در خلیج فارس آلوده گردد و جنگ حیات انسان ها و موجودات دریایی را به مخاطره اندازد.» وی همچنین گفت: «دولت جمهوری اسلامی ایران کوشش های بسیار به عمل آورده است تا از آلودگی محیط زیست دریایی در منطقه خلیج فارس جلوگیری شود، اما رژیم متجاوز بعث عراق کوشش می کند این اقدامات را خنثی سازد.»

مدیرکل امور بین الملل وزارت امور خارجه ایران در ادامه با اشاره به اقدامات عراق در بمباران روزانه شهرها و مراکز فرهنگی ایران درباره حملات شیمیایی عراق به مناطق نظامی و غیرنظامی ایران گفت: «هم اکنون بسیاری از مردم کشور ما که هدف سلاح های شیمیایی رژیم تجاوزکار عراق قرار گرفته اند و بدن های آنها سوخته است آماده اند مورد معاینات پزشکی هر سازمان و یا ارگان بین المللی قرار گیرند.»(۲)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۲، ۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو مسکو، ۵/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۶/۹/۱۳۶۲، ص۲۸.

درحالی که سوریه همچنان با تهدید نظامی امریکا و رژیم صهیونیستی روبه رو است، وزیر امور خارجه لبنان امروز اعلام کرد همکاری لبنان و سوریه مقدمه ای اساسی برای حل بحران لبنان می باشد.

روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری نووستی اعلام کرد: یک مفسر شوروی و نویسنده روزنامه پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی امروز با اشاره به حمله ماه گذشته به مقر تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت و شایعه احتمال حمله امریکا به سوریه نوشت: «طرح حمله به سوریه در دیدار هفته آینده رهبران اسرائیل از واشنگتن تهیه خواهد شد.»

گزارش روزنامه کیهان همچنین حاکی است ایلی سالم وزیر امور خارجه لبنان، که برای یک دیدار چندساعته از سوریه در دمشق به سر می برد، پس از دیدار با عبدالحلیم خدام همتای سوری خود، تأکید کرد: «همکاری لبنان و سوریه مقدمه ای اساسی برای حل بحران لبنان به شمار می رود.»

در همین حال به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس از بیروت، شفیق وزان نخست وزیر لبنان، امروز گفت: «توافق ۱۷ می گذشته با اسرائیل اینک ازنظر دولت لبنان منتفی می باشد.» وزان این مطلب را درحالی اعلام کرد که امین جمیل رئیس جمهوری لبنان، سرگرم عزیمت به واشنگتن می باشد. نخست وزیر لبنان افزود: «توافق ۱۷ می درحالی با اسرائیل صورت گرفت که قرار بود نیروهای اسرائیل از خاک لبنان خارج شوند. ... وجود دفتر رابط اسرائیل در بیروت یکی از دلایلی است که اشغال نیروهای اسرائیل در خاک لبنان را ثابت می کند. ازاین رو توافق یادشده دیگر ازنظر دولت لبنان اعتباری ندارد.»(۱)

نشریه هفتگی فیگارو نیز در مقاله ای که به بمباران مقر شیعیان لبنان توسط هواپیماهای فرانسوی اختصاص داشت، مدعی شد عوامل ایران نه تنها در بعلبک و بیروت بلکه در داخل خاک فرانسه درصدد انجام مأموریت های ویژه ای علیه منافع این کشور هستند. این نشریه همچنین نوشت: «اختلاف نظر درباره نتیجه حمله انتقامی هواپیماهای فرانسه در لبنان نه تنها در میان مقام های سیاسی و نظامی فرانسه بلکه در خود لبنان نیز زیاد است.» فیگارو رقم قربانیان این حمله را طبق گفته مقامات فرانسوی ۵۰ کشته و نزدیک به ۱۰۰ زخمی عنوان کرد و به نقل از سازمان امل نوشت: در بمباران فرانسوی ها فقط یک نفر کشته شده و این درحالی است که ایران تعداد کشته های خود را ۱۴ نفر اعلام کرده است.(۲)اما روزنامه لوکوتیدین دوپاری به نقل از خبرنگار خود دومینیک روش - اولین خبرنگاری که توانست پس از بمباران بعلبک توسط فرانسه وارد این شهر شود - نوشته است: «دراثر این حمله فقط یک تن کشته و ۲ تن زخمی شدند. زیرا پادگان شیخ عبدالله به علت افشای خبر حمله لحظاتی قبل تخلیه شده بود. به علاوه منابع نظامی غربی در بیروت ضمن تأیید این خبر گفته اند که باوجود پرتاب ۱۴ تن بمب، حمله سوپراتانداردهای فرانسوی نتوانست به اهداف ازپیش تعیین شده خود دست یابد.»(۳)

ص: ۸۷۹

۱- همان.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۲، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، رادیو ایران، ۵/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۹/۱۳۶۲.

گروه های متخاصم فلسطینی موافقت نامه آتش بس سعودی - سوری را پذیرفتند. درعین حال هیئت بلندپایه جمهوری اسلامی ایران نیز تلاش هایی را برای پایان دادن به درگیری های شمال لبنان آغاز کرد.

خبرگزاری یونایتدپرس گزارش داد: «عربستان سعودی و سوریه بر سر مسئله طرابلس و درگیری بین جناح های فلسطینی به توافق رسیدند.» به گفته عبدالحلیم خدام وزیر امور خارجه سوریه، یک کمیته عالی هماهنگ کننده بر اجرای آتش بس نظارت خواهد کرد. خدام گفت: «این موافقت نامه چهار ماده ای عبارت است از: ۱. اجرای یک آتش بس دائمی و پایدار در بیرون و داخل طرابلس. ۲. استفاده از طرق صلح آمیز برای یافتن یک راه حل سیاسی. ۳. خروج رزمندگان فلسطینی از اطراف و داخل طرابلس. ۴. نظارت کمیته های هماهنگ کننده به سرپرستی رشید کرامی نخست وزیر سابق لبنان بر اجرای دقیق آتش بس و خروج فلسطینیان از طرابلس.»

درپی اعلام این موافقت نامه، یاسر عرفات در گفت وگو با خبرنگاران ضمن بیان اینکه وی و افرادش در دو هفته آینده طرابلس را ترک خواهند کرد، مقصد بعدی خود را موکول به نتایج مذاکراتی کرد که در ۴۸ ساعت آینده در دمشق انجام خواهد گرفت. در همین حال، جبهه خلق برای آزادی فلسطین به رهبری جرج حبش و جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین به رهبری نایف حواتمه همراه با حزب کمونیست فلسطین با انتشار یک بیانیه مشترک از موافقت نامه پایان دادن به جنگ فلسطینی ها در طرابلس استقبال کردند. به گزارش واحد مرکزی خبر به نقل از رویتر در این بیانیه آمده است: «لازم است برای نجات طرابلس از ویرانی، رزمندگان فلسطینی شهر را تخلیه کرده به مواضع جنگی خود علیه اسرائیل بازگردند.»(۱)

در همین حال، مصطفی میرسلیم مشاور عالی رئیس جمهور ایران که در رأس هیئتی از وزارت امور خارجه وارد دمشق شده است، صبح امروز با عبدالحلیم خدام معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه سوریه دیدار و درمورد مسائل منطقه ازجمله درگیری های اخیر در طرابلس با وی گفت وگو کرد. لواسانی مدیرکل سیاسی آسیا و افریقای وزارت امور خارجه که هیئت اعزامی ایران به دمشق را همراهی می کند ظهر امروز در رأس هیئتی دمشق را به مقصد طرابلس در شمال لبنان ترک کرد. گزارش مذکور همچنین حاکی است این هیئت «تلاش هایی درجهت رفع ریشه ای تشنج که موجب ائتلاف نیروهای مسلمان و مبارز فلسطینی و لبنانی و تضعیف جنبش مقاومت فلسطین گشته است مبذول خواهد داشت.»(۲)

از سوی دیگر، درپی طرح آتش بس میان جناح های درگیر فلسطینی، عرفات اعلام کرد آماده پیوستن به روند گفت وگوها برای حل و فصل مسائل غرب آسیا زیر نظر امریکا است. وی امروز در مصاحبه با روزنامه مستقل کویتی القبس، تصریح کرد: «آماده است گفت وشنود با اردن را نسبت به حل وفصل [مسائل] خاورمیانه با نظارت امریکا، به شرطی که بر یک برنامه فلسطینی

۱- روزنامه کیهان، ۶/۹/۱۳۶۲، ص۲۸.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۹/۱۳۶۲، ص۳.

و طرح صلح کنفرانس سران عرب در فاس مراکش استوار باشد از سر گیرد.» عرفات در این مصاحبه همچنین «به قطعنامه های شورای ملی فلسطین پیرامون اقدام مشترک ساف و اردن برای صلح با اسرائیل اشاره کرد.» این گزارش حاکی است: «شورای ملی فلسطین که پارلمان در تبعید سازمان آزادی بخش فلسطین محسوب می شود، فوریه گذشته در الجزیره تشکیل جلسه داد و تصمیم گرفت با ایجاد یک کشور فلسطینی مستقل به رهبری ساف در تلاش های صلح در آینده اولویت داده شود. این شورا همچنین با دادن مأموریت به حسین شاه اردن به نمایندگی از ساف برای شرکت در مذاکرات صلح با اسرائیل در واشنگتن مخالفت کرد.»(۱)

درمورد شرایط مذاکرات صلح با محوریت اردن، رادیو اسرائیل امروز گزارش داد: اسحاق شامیر نخست وزیر اسرائیل، در آستانه سفر به امریکا و "گفت وگوهای مهم سیاسی" با رئیس جمهور این کشور گفت: «دولت اسرائیل هر پیشنهادی را دایر بر راکد گذاشتن آبادی [شهرک] سازی خود در مناطق [اشغالی]، به منظور تشویق ملک حسین به پیوستن به روند صلح رد می کند.» شامیر در یک مصاحبه رادیویی، افزود: «پیوستن یا نپیوستن ملک حسین به روند صلح به هیچ وجه با رفتار اسرائیل ارتباطی ندارد، بلکه حسین از واکنش سوریه و اعمال سایر کشورهای عرب می هراسد.»(۲)

ضمیمه گزارش۶۶۵: گزارش واحد اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) از جو عمومی اشنویه و نحوه برنامه ریزی و عملکرد حزب دمکرات در حمله به این شهر

این عملیات از بزرگ ترین و مهم ترین عملیات های حزب دمکرات بعد از مدت ها آرامش و سکون عملیاتی در منطقه اشنویه بود. که در منطقه اشنویه و روستاهای اطراف آن مدت ها است که از حضور ثابت و گسترده عناصر ضدانقلاب خبری نبود، به دلیل عملکرد خوب و دقیق گروه ضربت سپاه اشنویه (ترکیبی از نیروهای بومی و سپاه) که ضربات سختی به حضور جوله ای آنها در این محدوده وارد کرده بود، این گونه ترددهای آنها نیز به حداقل رسیده و درنتیجه این منطقه از وجود عناصر مسلح حزبی خالی شده و از مناطق تحت کنترل ضدانقلاب نیز بسیار دور افتاده بود. در همین حال به دلیل نبودن حاکمیت گروه های سیاسی، گرایش مردم برای جذب به جمهوری اسلامی و یا انفعال انزوای سیاسی از رشد قابل توجهی برخوردار شده است.

مسئولان نظامی حزب دمکرات با انتخاب دسته های کارآمد از ۳ هیز در منطقه، مخفیانه و حتی بدون اطلاع نیروهای عمل کننده تحت پوشش عزیمت به منطقه شمال کردستان، اسلحه های سنگین، مهمات و خواربار کافی را با اسب و قاطر حمل کرده و با حداقل تماس با مردم عادی و روستائیان ازطریق راه های کوهستانی خود را به منطقه اشنویه رسانده و طبق برنامه دسته هایی را برای کمین در جاده های نقده – اشنویه، دره شهدا – اشنویه، پیرانشهر – اشنویه و سایر مناطق حساس در اطراف اشنویه معین و به مناطق مورد نظر اعزام می کردند تا درصورت کمک احتمالی از این مناطق در روز حمله، آنها را به دام انداخته و مانع ورود به شهر شوند.

مسئولان حزب با اطلاع از برگزاری مراسم عزاداری در روز ۵/۹/۱۳۶۲، به منظور غافلگیری نیروهای خودی، این روز را برای حمله انتخاب کردند تا ورودشان به شهر هم زمان با اجرای مراسم و در گرماگرم آن صورت گیرد.

عناصر حزبی روز قبل از حمله، به روستاهای علیک آباد و زم که در ارتفاعات مشرف به شهر و پنج کیلومتری آن واقع است وارد شده و ضمن محاصره اطراف این روستاها مانع خروج مردم از روستاها شدند. بعضی از افراد

۱– روزنامه کیهان، ۶/۹/۱۳۶۲، ص۲۸.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، ص۹، رادیو اسرائیل، ۵/۹/۱۳۶۲.

دمکرات نیز جاده بیمضرته به کانی سور (کانی سرخ) به اشنویه را با هدف جلوگیری از کمک رسانی بارزانی ها به اشنویه کمین گذاری و در مناطق سلطان مصطفی و قلعه تول آرام آرام خمپاره اندازهای خود را مستقر کردند. بالاخره نیروهای اصلی عمل کننده از ساعت ۹ صبح عمدتاً ازطریق دره رودخانه و جاده علیک آباد و زم به سمت شهر حرکت کردند. عده ای از مهاجمان از پوشش لباس بارزانی ها به منظور عادی سازی استفاده کردند و رأس ساعت ۱۰:۳۰ که عزاداران حسینی در خیابان و مسجد جامع بودند، درگیری همه جانبه ای را آغاز کردند. بعد از مدتی ضدانقلاب به قسمت هایی از شمال و غرب و بخشی از منطقه جنوبی شهر تسلط یافته و در نزدیکی سپاه در ساختمان های بلند شهر تیربارهای خود را مستقر ساختند. سرانجام از ساعت ۱۸، آرام آرام شهر را تخلیه و از همان محورهای ورود به شهر، اشنویه را تخلیه و عقب نشینی کردند.(۱)

ص: ۸۸۲

۱- سند شماره ۱۱۳۱۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۲۰ و ۲۱.

روزشمار جنگ یکشنبه ۶ آذر ۱۳۶۲ ۲۱ صفر ۱۴۰۴ ۲۷ نوامبر ۱۹۸۳

۱

در حمله بالگردهای عراقی به منطقه مریوان و گلوله باران خرمشهر و آبادان بالغ بر ۱۹ تن شهید یا زخمی شدند.

در منطقه عملیاتی والفجر۴ بالگردهای عراقی با نفوذ به منطقه عمومی مریوان، اقدام به پرتاپ چند راکت و بمب به منطقه دره تفی در شمال غربی این شهر کردند که براثر آن ۲ تن از اهالی شهید و تعدادی نیز زخمی شدند.(۱)

شهرهای آبادان و خرمشهر و مناطق جنگی اطراف این دو شهر نیز همچنان هدف آتش توپخانه و خمپاره های ارتش عراق قرار دارد، به طوری که در ۴۸ ساعت گذشته براثر این حملات در آبادان، ۸ باب منزل مسکونی و مغازه تخریب شد و در خرمشهر نیز مناطق دیری فارم، شلمچه و زید مورد اصابت گلوله قرار گرفت. در این اقدامات دشمن یک تن از افراد خودی شهید و ۱۶ تن نیز زخمی شدند(۲)

۲

فرماندهی قرارگاه عملیاتی جنوب ارتش در ارزیابی عملکرد ارتش عراق در عملیات والفجر۴، هماهنگی نیروهای هوایی و زمینی ارتش عراق به ویژه توپخانه را مورد توجه قرار داده و آن را به نوعی حاکی از ارتقاء تاکتیکی ارتش عراق اعلام کرده است.

در بولتن گزارش نوبه ای این قرارگاه آمده است: با کمک کشورهای شوروی و فرانسه آموزش خلبانان عراق نسبت به گذشته افزایش یافته است و نیروی زمینی عراق یگان های عملیاتی خود را به خصوص در عملیات اخیر به طور دقیق پشتیبانی کرده و کمتر دچار اشتباه شده است. هماهنگی بین نیروی هوایی و نیروی زمینی و همچنین همکاری دسته های توپخانه و پیاده دشمن تا حد چشمگیری افزایش یافته است، به نحوی که به محض تخلیه سنگرهای عراقی، نیروی هوایی و توپخانه دشمن مناطق تخلیه شده را با شدت زیر آتش قرار می دهند.

۱- سند شماره ۲۹۱۰۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۶/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۳۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری، ۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۰۴۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره سیاسی انتظامی استانداری خوزستان؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۶/۹/۱۳۶۲.

۲- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد ۵، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تشریح عملیات دشمن، ص۲۴۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص۳.

دراین حال، سند به دست آمده از یکی از مقرهای نیروی زمینی ارتش عراق نشان می دهد که فرماندهان عراق در این مقطع زمانی از جنگ، درصدد یافتن علل برتری نیروهای ایران، دلایل ناکامی نیروهای خود و بررسی نقاط ضعف و قوت دو طرف هستند. برپایه این سند، فرماندهی سپاه اول نیروی زمینی ارتش عراق در نامه ای به یگان های تابعه از آنان خواسته است تا دیدگاه خود را درباره علل پیروزی و نقاط قوت و ضعف نیروهای ایرانی و نیز دلایل ناکامی یا موفقیت نیروهای عراق در عملیات های گذشته، به فرماندهی این سپاه اعلام کنند.(۱)-(۲)

۱

عملیات پاک سازی شرق دریاچه زرینه رود، تسلیم شدن ۲ تن از افراد مسلح گروه های غیرقانونی، و اقدام سازمان کومه له در تهدید مردم روستاهای دیواندره برای خودداری از عضویت در بسیج روستایی و رفتن به خدمت سربازی ازجمله وقایع امروز مناطق کردنشین شمال غرب کشور است.

نیروهای گردان ضربت سپاه صائین دژ با هماهنگی نیروهای جندالله سقز و دیواندره برای پاک سازی منطقه شرق دریاچه سد زرینه رود و روستاهای جنوب شرقی صائین دژ به آن منطقه اعزام شدند. نیروهای اعزامی در روستای گل تپه با عناصر حزب دمکرات درگیر و موفق شدند روستاهای گل تپه و کانی سفید بالا و کانی سفید پایین را پاک سازی کنند. در این درگیری طولانی که با تسلط کامل نیروهای خودی انجام شد تعداد زیادی از افراد حزب دمکرات کردستان کشته یا زخمی شدند و باوجود تلاش آنها برای خارج کردن اجساد کشته شدگان و مجروحان خود، جنازه ۳ تن از افراد کشته شده و ۶ تن از زخمی ها در منطقه باقی ماند. در این عملیات یک تن از افراد خودی شهید و ۳ تن نیز زخمی شدند(۳)

در همین حال، امروز ۲ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی که اسلحه و مهمات به همراه داشتند در منطقه عمومی سردشت خود را به نیروهای ژاندارمری تسلیم و درخواست امان نامه کردند.(۴)

دراین زمینه یک نشریه داخلی اعلام کرد که از ۲۳ آبان تا ۶ آذرماه سال جاری، ۱۵ تن از افراد مسلح غیرقانونی خود را به نیروهای نظامی و انتظامی معرفی و تقاضای امان نامه کرده اند.(۵)

در ادامه فعالیت های تبلیغاتی گروه های مسلح ضدانقلاب، امروز عده ای از افراد مسلح سازمان کومه له به یکی از روستاهای اطراف دیواندره رفته و ضمن سخنرانی برای اهالی روستا

۱- این سند در سال ۱۳۶۵ از یک مقر فرماندهی ارتش عراق به دست آمد و هرچند سؤالات فرماندهی سپاه یکم عراق در آن قید نشده است، ولی از پاسخ های فرماندهی گردان دوم تیپ۵۰۴ لشکر۲۶ می توان به متن سؤالات نیز پی برد. متن نامه فرماندهی سپاه یکم مربوط به تاریخ ۶/۹/۱۳۶۲ بوده است. بخشی از پاسخ فرمانده گردان دوم تیپ۵۰۴ در ضمیمه این گزارش درج شده است.
۲- سند شماره ۱۲۶۷۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای قرارگاه عملیات جنوب نزاجا، ۶/۹/۱۳۶۲، ص۷؛ و- سند شماره ۱۹۰۴۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات نیروی زمینی سپاه به لشکرهای ۵ نصر و ۱۴ امام حسین(ع)، ۲۴/۲/۱۳۶۵.
۳- سند شماره ۳۶۱۲۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه صائین دژ به سپاه منطقه۱۱، ۱/۱۰/۱۳۶۲.
۴- سند شماره ۳۴۲۹۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۷/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۱۱۳۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص۲.

به آنان گفته اند که کسی حق رفتن به سربازی یا عضویت در بسیج روستایی را ندارد. این افراد تهدید کرده اند که اگر فردی از اهالی روستا عضو بسیج شده یا برای خدمت سربازی ثبت نام کند، به ازای هر یک نفر، ۱۰ نفر از اهالی روستا را به گروگان خواهند گرفت.(۱)

۱

رئیس جمهور در پیامی خطاب به نیروهای بسیجی از آنان خواست خود را برای سازندگی فرهنگی، سیاسی و اقتصادی در "ایران اسلامی آینده" آماده کنند.

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، درپیامی به مناسبت سالروز تشکیل بسیج مستضعفین، ضمن اشاره به اوضاع ملتهب کشور پس از پیروزی انقلاب اظهار داشت: «عظمت اهداف انقلاب و گستردگی توطئه های دشمنان ایجاب می کرد که برای حفظ و صیانت انقلاب اسلامی و مردمی و به منظور مقابله با دشمنان و معاندان، نیرویی از خود مردم فراهم آید تا از انقلاب اسلامی و ارزش ها و اهداف آن دربرابر تهاجم و توطئه عمال ابرقدرت ها دفاع کند؛ چراکه دفاع مستمر و همه جانبه از انقلاب تنها با آموزش و سازماندهی مردمی که حاضرند در راه حفظ انقلاب وجود عزیز خود و عزیزان خود را فدا کنند می توانست کارساز باشد.» وی سپس افزود: «فرمان رهبر کبیر انقلاب و امام امت مبنی بر تشکیل بسیج مستضعفان در شرایطی که ایران اسلامی و انقلاب شکوهمند ما از هر سو مورد تجاوز دشمنان قرار گرفته بود حرکتی آگاهانه درجهت خنثی سازی نقشه های ابرقدرت ها بود که با تحمیل جنگ و محاصره اقتصادی می خواستند به خیال خود انقلاب را متوقف کنند و دستاوردهای ملت مسلمان ایران را بر باد دهند.»

رئیس جمهور بسیج را مکتبی ترین و مردمی ترین نیروی مقاومت جهانی خواند که بنا بر ضرورت انقلاب اسلامی و برای دفاع از اهداف و آرمان های آن به وجود آمده است، وی اضافه کرد: «در ایران اسلامی شمع وجود جوانان دلباخته انقلاب، گرمی بخش و برافروزنده سنگرهای نبرد حق علیه باطل است.» آیت الله خامنه ای افزود: «امروز از این قدرت سر برآورده از متن مردم و جوشیده از دل انقلاب، هراسی در دل دشمنان خانه کرده است؛ چراکه می دانند نسلی که امروز با شرکت در بسیج چنین آگاهانه و عاشقانه از حریم انقلاب پاسداری می کند فردا همچون توده فولادی آبدیده دربرابر آنان قرار خواهد گرفت و سد راه مطامع آنان خواهد شد.» رئیس شورای عالی دفاع در ادامه پیام خود خطاب به بسیجیان گفت: «امروز جبهه های نظامی به نور وجودتان روشن است و پشت جبهه از همت مردانه شما گرم. اما فردا شما در همه جبهه های نبرد فرهنگی، سیاسی و اقتصادی حضور خواهید یافت. از هم اکنون خود را برای ایران اسلامی آینده که در آن محرومان و مستضعفان همه نیروی خود را تنها صرف سازندگی فرهنگی، سیاسی و اقتصادی خواهند کرد آماده کنید.»(۲)

۱- سند شماره ۳۵۲۱۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان سپاه به منطقه۱۱ سپاه، ۷/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۹/۱۳۶۲، ص۱۶.

۱

پزشکان ایرانی و خارجی شرکت کننده در همایش بین المللی پزشکی از مجروحان جنگی در چند بیمارستان تهران بازدید کردند.

به گزارش روزنامه کیهان، در این بازدید که از مجروحان بستری در بیمارستان های شهید دکتر لبافی نژاد، دکتر شریعتی، آیت الله طالقانی و شهید رجایی صورت گرفت، دکتر سهراب پور رئیس بیمارستان لبافی نژاد، از پزشکان ایرانی مقیم خارج دعوت به همکاری کرد. همچنین دکتر ایرج سعادت متخصص زنان، زایمان و مامایی که ۱۶ سال است در امریکا اقامت دارد، در گفت وگو با خبرنگار کیهان درمورد برگزاری همایش بین المللی پزشکی گفت: «این سمینار اثرات بسیار مطلوبی داشت، زیرا ما پزشکان از اوضاع طبی ایران کاملاً با اطلاع نبودیم و آمدن به کشورمان موجب روشن شدن حقایق زیادی شد و می توانیم در خارج راجع به آن بحث کنیم و متوجه شدیم دولت به همکاری اطباء مقیم خارج علاقه مند است و اهمیت می دهد که این مسئله باعث دلگرمی است.» وی افزود: «البته اینجا پزشکان شاید آن تسهیلات را نداشته باشند، ولی اگر ازخودگذشتگی باشد، بقیه مسائل حل می شود. البته ما مشکلاتی داریم که امیدواریم بتوانیم ازطریق گفت وگو با وزارت بهداری حل کنیم.» وی همچنین گفت: «خوشبختانه اطبای ایرانی خیلی مشتاق کار هستند و با [وجود] جنگ تحمیلی به طوری که مشاهده می کنیم واقعاً ایثارگرانه خدمت می کنند.»

بر پایه این گزارش، یک پزشک پاکستانی که در بیمارستان امام خمینی مشغول کار و تدریس است در گفت وگو با خبرنگار کیهان، مشاهده فیلمی از مجروحان جنگی ایران را در انگیزه خود برای ترک کار و زندگی در کانادا و آمدن به ایران مؤثر دانست. همچنین رئیس بیمارستان لبافی نژاد در مصاحبه با خبرنگار کیهان ضمن اشاره به تجربیات کسب شده از شرکت کنندگان در همایش بین المللی پزشکی درزمینه جنگ ویتنام، جنگ جهانی دوم و نیز علم پزشکی روز گفت: «این سمینار باعث شکستن موج تبلیغات رادیوها و رسانه های گروهی بیگانه شد که نشان دهنده این مسئله بود که ایران می تواند در بحبوحه جنگ چنین سمیناری برگزار کند.»(۱)

۲

دیدار یک هیئت بلندپایه شوروی با معاون نخست وزیر عراق، ورود هیئتی از فنلاند به بغداد و بررسی راه های توسعه روابط اقتصادی عراق و کویت ازجمله اقداماتی است که به منظور گسترش مناسبات تجاری و اقتصادی عراق با سایر کشورها صورت می گیرد.

رادیو بغداد گزارش داد: طارق عزیز معاون نخست وزیر عراق، امروز با رئیس کمیته مناسبات اقتصادی خارجی شوروی و هیئت همراه ملاقات و راه های گسترش روابط دو کشور

۱- روزنامه کیهان، ۷/۹/۱۳۶۲، ص۲.

در زمینه های مختلف را بررسی کرد. در این دیدار سفیر اتحاد جماهیر شوروی در بغداد نیز حضور داشت.(۱) همچنین در ادامه گسترش همکاری ها و بهبود مناسبات عراق و شوروی خبرگزاری تاس روز گذشته از امضای پروتکل اجرای پروژه های تولید انرژی میان دو کشور خبر داد. به گزارش رادیو اسرائیل این خبرگزاری اعلام کرد: «این پروتکل به دنبال بررسی هایی که در مسکو انجام گرفت، توسط رئیس اداره کل برق عراق و معاون وزیر انرژی شوروی به امضا رسید.» رادیو اسرائیل یادآور شد: «اتحاد شوروی قبلاً اعلام کرده بود که از یازده سال پیش تاکنون در اجرای بیش از یک صد طرح اصلی عراق شرکت کرده است. گسترش حوزه های نفتی عراق نیز در شمار همین طرح ها بود.»(۲)

از سوی دیگر، امروز رئیس انجمن دوستی فنلاند و عراق در رأس هیئتی وارد بغداد شد. وی در گفت و گو با خبرگزاری عراق گفت سفر این هیئت «در چارچوب تحکیم و پیشبرد روابط موجود میان عراق و فنلاند و در زمینه های مختلف به منظور منافع دو کشور می باشد.»(۳)

همچنین خبرگزاری اوپک از کویت گزارش داد: «در سومین دور مذاکرات اعضای کمیته مشترک تجاری رژیم عراق و کویت که از روز گذشته در کویت آغاز شده است، دو کشور راه های توسعه روابط اقتصادی متقابل را بررسی خواهند کرد.» به گفته مدیر کل بخش تجارت خارجی وزارت بازرگانی و صنایع کویت، در این ملاقات مسئله اعطای اعتبار برای خرید کالاهای کویتی توسط عراق و تسهیل روش های گمرکی برای ترانزیت صادرات و واردات کالاهای عراقی مورد بحث و تبادل نظر قرار خواهد گرفت. این گزارش یادآور شد: «کمیته مشترک اقتصادی رژیم عراق و کویت اولین بار در سال ۱۹۷۸، به دنبال موافقت نامه مشترک همکاری اقتصادی که در سال ۱۹۶۴ بین دو کشور امضا شد، تشکیل گردید. طبق آمار رسمی موجود صادرات کویت به رژیم عراق در سال ۱۹۷۹ معادل ۹۷۱ میلیون دلار بوده و در سال ۱۹۸۱ بالغ بر ۳۳۳ درصد افزایش یافته است.»(۴)

۱

سازمان امنیت عراق و یک مرکز نظامی ارتش این کشور در بغداد هدف دو انفجار مهیب قرار گرفت. اعضای یک گروه وابسته به مجاهدین عراقی امروز ساختمان مرکزی سازمان امنیت عراق در مقابل قصر ابیض صدام رئیس جمهور عراق را با یک اتومبیل حاوی ۲۳۰ کیلوگرم ماده منفجره در هم کوبیدند. در این انفجار انتحاری حداقل ۱۰۰ نیروی امنیتی عراق کشته شدند. بر پایه گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، گروه دیگری از اعضای مجاهدین با کارگذاری ۲۵ کیلوگرم مواد منفجره در مرکز نظامی العینه ارتش عراق واقع در باب المعظم، این ساختمان را منفجر کردند. خبرگزاری فرانسه خبر دو انفجار مذکور را از قول "سخنگوی مجاهدین مسلمان عراقی" اعلام کرد. خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز از مبدأ پاریس خبر انفجارهای امروز بغداد را منتشر کرد.(۵)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۹/۱۳۶۲، ص۳، رادیو بغداد، ۶/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۲، ص۱۱، رادیو اسرائیل، ۵/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۳، ۷/۹/۱۳۶۲، ص۲۶، رادیو صوت الجماهیر، ۶/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۱۶، کویت - خبرگزاری اوپک، ۶/۹/۱۳۶۲.

۵- روزنامه کیهان، ۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

درپی انتشار این خبر، رادیو مونت کارلو گزارش داد سخنگوی رسمی عراق وقوع دو انفجار در بغداد توسط سازمان عمل اسلامی را تکذیب کرد. این سخنگو گفت: «اوضاع در بغداد طبیعی و آرام است. ... به نظر می رسد افراد این سازمان [عمل اسلامی] نمی توانند میان آرزوهای خود و حقیقت تفاوت قائل شوند.» رادیو مونت کارلو در ادامه این گزارش افزود: در بیانیه امروز سازمان عمل «به کشورهای عربی خلیج [فارس] و فرانسه حمله شده و تهدید کردند که اگر به حمایت خود از عراق علیه ایران ادامه دهند، منافع آنها را مورد حمله قرار خواهند داد.»(۱)

۱

ترکیه با تأیید مواضع غرب، نقشی گسترده تر درمورد مسائل منطقه غرب آسیا ازجمله جنگ ایران و عراق ایفا می کند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از آنکارا، سناتور امریکایی آنجلا- کودویلا- عضو کمیته اطلاعات سنای امریکا، که امروز به دعوت یک بنیاد خیریه اجتماعی سیاسی وارد استانبول شد، ضمن آنکه ترکیه را مناسب ترین کشور برای ایفای نقش رهبری ناتو در منطقه دانست اضافه کرد: «مسائل موجود در خاورمیانه به طور تنگاتنگی درحال گره خوردن با ترکیه می باشد و این مسائل به علت نزدیکی به ترکیه فقط مربوط به این کشور نمی شود، بلکه مربوط به کل اتحادیه ناتو است مانند جنگ ایران و عراق که به اندازه ترکیه به ناتو ربط داشته و بر آن مؤثر است.» روزنامه گون آیدین ضمن درج این خبر اعلام کرد چند روز پیش نیز یکی از مقامات وزارت دفاع امریکا به ترکیه سفر کرده است.

از سوی دیگر ایلتر ترکمن وزیر امور خارجه ترکیه در مصاحبه با روزنامه ملیت گفت: «مهم ترین نقش ترکیه در منطقه داشتن رُل یک عنصر استقرار است و اگر اطمینان به ترکیه زیاد شود و روابط با ما گسترده تر شود، ترکیه می تواند برای ایفای نقش در مسائل منطقه نیز مورد بررسی قرار گیرد.» ترکمن افزود: «در وضعیت امروز ترکیه تنها می تواند دررابطه با جنگ ایران و عراق نقشی بازی کند، البته نه به صورت میانجی، بلکه مثل قبل این نقش می تواند برای نزدیک کردن طرفین به یک راه حل باشد.» وی تصریح کرد: «این را هم فراموش نکنید که در مسائل منطقه و لبنان، امریکا به میدان آمده است.»(۲)

درعین حال به نظر می رسد مقامات ترکیه ضمن تمایل به ایفای چنین نقشی، از هر فرصتی برای گسترش روابط با هر دو کشور ایران و عراق استقبال می کنند و این تلاش آنان نیز با دشواری ها و تناقضاتی همراه است. رادیو بی بی سی در گزارش اخیر خود درباره سفر ایکل وزیر نیرو و منابع طبیعی ترکیه به ایران ضمن اشاره به اینکه «ایران مهم ترین طرف بازرگانی ترکیه محسوب می شود»، شرایط معاملات پایاپای میان دو کشور را مسئله اصلی در روابط

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۳، ۷/۹/۱۳۶۲، ص۲۷، رادیو مونت کارلو، ۶/۹/۱۳۶۲.
۲- همان، ص۵، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۹/۱۳۶۲.

دو کشور خوانـد و گفت: «دولت ترکیه که تحت فشـار صـندوق بین المللی پول است، مایـل به انجـام معاملات نقـد است، اما ایران معتقد است به معـامله پایاپای و عرضه کالا در مقابل کالا.» این رادیو افزود: «از سوی دیگر، دولت ترکیه نگران آن است که درصورت گسترش دامنـه جنگ ایران و عراق به چاه هـای نفت شـمال عراق، به خـط لـوله ۱۶۰۰ کیلومـتری که کرکـوک را به اسـکندرون متصـل می کند خسـارت وارد شود. در همین رابطه، در طول چنـد ماه اخیر مـذاکرات گسترده ای میان مقامات ایران و ترکیه صورت گرفته است و دولت ایران تضـمین کرده است که درصـورت واردآمـدن هرگـونه خسـارت به خـط لوله مـذکور میزان نفت ازدست رفته را برای ترکیه جبـران نماید. اما دولت ترکیه این پیشـنهاد را غیرقابل قبول خوانده است. ایران از سوی دیگر از برنامه های دولت ترکیه مبنی بر احداث یک خط لوله نفتی جدید میان ترکیه و عراق ناخشنود است.»

گزارش مـذکور در ادامه، بـا اشـاره به طرح احـداث یک خط لوله گازرسانی میان ایران و ترکیه افزوده است: «درصورتی که این طرح به مورد اجرا گذاشته شود به عهده گرفتن عملیات مربوط به آن با استقبال و واکنش گسترده پیمانکاران بین المللی روبه رو خواهد شد، زیرا این امر باید با سرمایه گذاری و کمک های تکنیکی کشور دیگری احتمالاً از جهان غرب انجام پذیرد.» بی بی سی در پایان از عدم اشاره صریـح مقامات ترکیه به هدف سـفر وزیر نیرو و منابع طبیعی ترکیه به ایران نتیجه گرفت: «این دیدار بیشتر به قصد انجام یک معامله عمده میان دو دولت صورت گرفته است. معامله ای که احتمالاً بیشتر برای مقامات ایرانی از اهمیت برخوردار است تا برای دولت ترکیه.»(۱)

۱

رهبر جنبش امـل خواسـتار خروج نیروهای فرانسوی و چنـدملیتی از لبنان و اسـتقرار نیروهای سازمان ملل به جای آنها شـد. از سوی دیگر، نخست وزیر رژیم صـهیونیستی برای مـذاکره بـا مقامـات امریکا وارد واشـنگتن شـد. گزارش خبرگزاری فرانسه از بیروت حاکی است نبیه بری رهبر جنبش امل، در مصاحبه با این خبرگزاری ضـمن درخواست خروج نیروهای بیگانه از لبنان، گفت: «این درخواست به خاطر تنفر ما از فرانسوی ها نیست، بلکه ما می خواهیم روابطمان را با آنها حفظ کنیم.» نبیه بری افزود: «از این پس، هر سوءتفاهمی می تواند به یک مسئله حاد مبدل شود زیرا پس از بمباران سربازخانه چریک های شیعه طرف دار ایران واقع در اطراف بعلبک بدگمانی نسبت به فرانسه به وجود آمـده است.» وی همچنین بمبـاران بعلبک را یک شـکست برای فرانسه خوانـد و تأکیـد کرد: «این اقـدام به موقعیت فرانسه در لبنان صدمه زده است.»(۲)

ص: ۸۸۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۲، ۶/۹/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، رادیو بی بی سی، ۵/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۵۴، ۸/۹/۱۳۶۲، صـص ۱۲ و ۱۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۹/۱۳۶۲.

در همین حـال، اسـحاق شـامیر نخست وزیر رژیم صـهیونیستی، امروز برای مـذاکره با رونالـد ریگان رئیس جمهور امریکا و دیگر مقامات امریکایی وارد واشـنگتن شد. این دیدار درحالی صورت می گیرد که «ناظران گفته اند امریکا و اسرائیل بر سر لبنان کاملاً به تفاهم رسیده انـد.» خبرگزاری آسوشـیتدپرس بـا اعلام این خبر، به نقـل از مقامـات امریکا اضافه کرد: «دولت ریگان آماده است کمک های اقتصادی بیشتری به اسـرائیل پیشنهاد کرده و راه های بهبود همکاری های نظامی میان دو کشور را بررسی کند.» علاوه براین گفته می شود شامیر به منظور بهبود اوضاع اقتصادی اسـرائیل هنگام ملاقات با ریگان خواسـتار ۲/۱ میلیـارد دلار کمک اقتصادی بلاعوض برای سال مالی آینـده خواهد شد.(۱)

از سوی دیگر، به دنبـال بهبود حـال حافظ اسـد رئیس جمهور سوریه، خبرگزاری سوریه اعلام کرد به دسـتور رئیس جمهور و سـرفرمانده نیروهـای مسلح سـوریه مانورهـای تـاکتیکی هوایی و زمینی در سوریه آغـاز شـد. این خـبرگزاری افزود: «این تمرین از یـک تعرض برای انهدام مواضع دشمن و اشغال مواضع در عمق خطوط دفاعی دشمن تشکیل شده است.»(۲)

نبیه بری رهبر جنبش امل لبنان

اسحاق شامیر نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی

امروز همچنین خبرگزاری جمهوری اسـلامی از پاریس گزارش داد مطبوعات فرانسوی علت تعطیلی دفتر گروه فلسطینی ابونضال در بغداد و اخراج وی به سوریه را اسـتحکام روابـط عراق با فرانسه اعلام کردنـد. روزنامه لیبراسـیون دراین مورد نوشت: «یک منبع مطلع در بغـداد طی یـک تمـاس تلفنی بـا لیبراسـیون اظهـار داشت که عراق طی این هفته دفاتر گروه ابونضال و اعضای آن را عناصـر نامطلوب خوانـده و روابطش را با این گروه قطع کرده است.»(۳)

۱

درپی اعلام آتش بس میان جناح های متخاصم فلسـطینی گزارش هایی درباره تلاش هیئت اعزامی ایران برای مصالحه در میان گروه های فلسـطینی منتشـر شـد. در همین حـال جناح ناراضـی سازمان آزادی بخش فلسـطین تحکیم آتش بس را منوط به خروج عرفات از طرابلس دانست.

ص: ۸۹۰

۱– روزنامه کیهان، ۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲– همان.

۳– خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۵۳، ۷/۹/۱۳۶۲، ص۱۶، پـاریس – خبرگزاری جمهوری اسـلامی، ۶/۹/۱۳۶۲.

رادیو بی بی سی امروز در گزارشی با اشاره به سفر هیئت بلندپایه ایران به دمشق با هدف «حل مناقشات داخلی ساف» گفت: در دیدار مصطفی میرسلیم با وزیر امور خارجه سوریه پیام رئیس جمهور ایران به حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه تسلیم شده است.(۱)

رادیو اسرائیل نیز ضمن اشاره به سفر لواسانی مدیرکل سیاسی آسیا و افریقای وزارت امور خارجه به طرابلس، «برای مصالحه بین گروه های فلسطینی» مدعی شد: «حکومت اسلامی ایران که هفته گذشته تلویحاً از جناح شورشی سازمان تروریستی الفتح به رهبری ابوموسی جانب داری می کرد، اخیراً موضع خود را تغییر داده و از دو جناح متخاصم خواستار گردید که به برادرکشی پایان دهند.» این رادیو سپس با اشاره به حمایت دولت سوریه از شورشیان الفتح گفت: «میرسلیم مشاور عالی رئیس جمهور ایران درباره این موضوع با وزیر امور خارجه سوریه گفت وگوهای مفصلی به عمل آورد.»(۲)

این درحالی است که امروز یک سخنگوی ناراضیان فلسطینی در طرابلس اعلام کرد: «ناراضیان فلسطینی با طرح آتش بس مخالف اند و پیش از آغاز اقدام های ضروری برای مجبورکردن عرفات به خروج از این شهر در انتظار تحولات سیاسی به سر می برند.» گزارش خبرگزاری فرانسه از رباط حاکی است: هانی الحسن عضو کمیته مرکزی الفتح، که برای ملاقات با حسن دوم پادشاه مراکش به این کشور رفته است، در یک نشست مطبوعاتی اعلام کرد: یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین، تحت شرایطی از طرابلس در شمال لبنان خارج خواهد شد. وی این شرایط را «شامل حفاظت از جان غیرنظامیان در طرابلس و اردوگاه های فلسطینی مجاور دانست که به تصرف مخالفان عرفات درآمده است.» هانی الحسن ضمن رد مذاکره با ناراضیان ساف گفت: «گروه عرفات آماده مذاکره با سوریه است.» وی همچنین خاطرنشان کرد: «تصور می کند فرانسوا میتران رئیس جمهوری فرانسه، در انتظار لحظه ای است که ابتکار جدیدی را برای خاورمیانه [غرب آسیا] اعلام کند.» هانی الحسن افزود: «ساف چنین ابتکاری را تشویق می کند، زیرا اروپاییان نیز باید نقشی در خاورمیانه بازی کنند و امریکا را تحت فشار قرار دهند.» وی اظهار امیدواری کرد که «فرانسه قطعنامه ای را به تصویب شورای امنیت سازمان ملل برساند که طی آن حق تعیین سرنوشت فلسطینیان به رسمیت شناخته شود.»

از سوی دیگر خبرگزاری کویت گزارش داد: شاذلی بن جدید رئیس جمهور الجزایر در سخنانی در حضور فلسطینی ها و لبنانی هایی که اخیراً از زندان های اسرائیل آزاد شده اند(۳) ضمن

۱- همان، صص ۱۰ و ۱۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۲۳، رادیو اسرائیل، ۶/۹/۱۳۶۲.

۳- در روز سوم آذر ۱۳۶۲، منابع خبری اعلام کردند حدود ۵ هزار اسیر فلسطینی و لبنانی در زندان های رژیم صهیونیستی در مقابل آزادی ۶ سرباز اسرائیلی که در اسارت گروه الفتح متعلق به سازمان آزادی بخش فلسطین قرار داشتند آزاد شدند. درپی این اقدام ۱۱۰۰ تن از زندانیان فلسطینی با هواپیما به الجزیره منتقل گشتند.

تأکید بر حمایت کشورش از یک دولت مستقل فلسطینی گفت: «ادعای پاسداری از انقلاب فلسطین تحت هیچ بهانه ای جایز نیست.» رئیس جمهور الجزایر «بر حمایت کشورش از انقلاب فلسطین در چارچوب سازمان آزادی بخش فلسطین به ریاست رهبرانی که به طور قانونی انتخاب شده اند، تأکید کرد.»(۱) به گزارش رادیو بی بی سی، شاذلی بن جدید در این دیدار همچنین «شدیداً از آنچه قصور اعراب در عبرت آموزی از تجربیات گذشته توصیف کرده است انتقاد نمود.» وی گفت: «ملل عرب امکانات فراوانی دارند، اما درحالی که اسرائیل از جنگ با اعراب درس خود را فرا آموخته است، جهان عرب سعی کرده مسئولیت را به عهده دیگران اندازد و شجاعت بررسی نقاط ضعف خود را نداشته است.» رئیس جمهور الجزایر افزود: «دشمن از ضعف و چنددستگی اعراب نیرو می گیرد.»(۲)

ضمیمه گزارش۶۷۳: بخش هایی از نامه فرمانده گردان دوم تیپ۵۰۴ ارتش عراق در پاسخ به درخواست فرمانده سپاه یکم درمورد بررسی نقاط قوت و ضعف نیروهای ایرانی و عراقی

بخش هایی از پاسخ فرمانده گردان۲ تیپ۵۰۴ از یگان های تحت امر سپاه سوم عراق به این شرح است:

۱. نقاط قوت نیروهای ایران

- رزم شبانه
- جمع آوری اطلاعات دقیق
- هدف قرار دادن مکان های حیاتی نیروهای خودی (عراق) مانند قرارگاه ها، توپخانه، ارتفاعات و خط حدها
- راهیابی خوب به سوی اهداف
- گشودن معابر و شکاف ها در میادین مین و علامت گذاری آنها
- به کارگیری دقیق توپخانه
- احداث سریع خاکریزها و جاده ها در زمان استاندارد و ترمیم آنها
- حفظ دور حمله در چندین مرحله از عملیات با به کارگیری نیروی انسانی
- به کارگیری ضدتانک به ویژه موشک های تاو و تفنگ ۱۰۶
- توانایی رزم در کلیه مناطق و تمامی شرایط جوی
- اجرای تاکتیک های فریب توسط نیروهای بسیجی
- قدرت مانور با واحدها و سلاح ها
- توانایی استتار و مخفی کردن نیروها
- تأثیر مثبت مذهب بر روحیه ایرانی ها

· گذراندن دوره های آموزشی خوب و اجرای عملیات نفوذ و ظاهرشدن در پشت نیروهای خودی (عراقی)

· توانایی در فرماندهی نیروهای مستقر کلاسیک و غیرکلاسیک (ارتش و سپاه)

۲. نقاط ضعف نیروهای ایرانی

· ناتوانی نیروهای زرهی ایرانی برای مقابله با نیروی زرهی عراق

ص: ۸۹۲

۱- روزنامه کیهان، ۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۹/۱۳۶۲، ص۵، رادیو بی بی سی، ۶/۹/۱۳۶۲.

- خودداری از انجام حمله در روز
- محدودیت در به کارگیری نیروی هوایی

این فرمانده در بخشی از نامه خود به علل پیروزی و عدم موفقیت نیروهای عراقی در عملیات گذشته پرداخته که بدین شرح است:

۳. علل پیروزی نیروهای عراقی

- دفاع مستقل نیروها در منطقه واگذارشده
- مقاومت در مواضع پدافندی - وجود نیروهای احتیاط قوی و نزدیک
- به کارگیری گسترده آتش توپخانه - پشتیبانی هوایی

۴. دلایل عدم پیروزی عراقی ها در عملیات ها

- عدم آگاهی نیروهای پاتک کننده (عراقی) از منطقه و نداشتن شناسایی کافی از منطقه واگذارشده
- برخوردارنبودن یگان ها از اطلاعات میدانی و تکیه بر اطلاعات ارائه شده ازطرف مقامات بالا
- واگذاری مواضع پدافندی در مناطق درگیر و خطرناک به یگان های آسیب دیده
- ضعف آموزشی نیروها و نبود زمان کافی برای سازماندهی مناسب(۱)

۱- سند شماره ۱۹۰۴۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

روزشمار جنگ دوشنبه ۷ آذر ۱۳۶۲ ۲۲ صفر ۱۴۰۴ ۲۸ نوامبر ۱۹۸۳

۱

با تشدید درگیری های سیاسی و لفظی بین ایران و امریکا و احتمال وقوع درگیری نظامی محدود بین دو کشور، امروز فرماندهی کل سپاه در اقدامی پیشگیرانه به ستاد مرکزی سپاه ابلاغ کرد که لشکر های ۳۱ عاشورا، ۵ نصر، ۲۷ حضرت رسول(ص)، ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، ۲۵ کربلا و همچنین تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) آماده شوند تا درصورت اشغال احتمالی هریک از جزایر ایرانی قشم، لارک و هرمز توسط امریکا، هرکدام دراسرع وقت با تشکیل یک گردان دریایی آماده اجرای مأموریت بازپس گیری این جزایر باشند.(۱)

در این ابلاغیه تأکید شده است که گردان های مذکور باید دارای نیروهای ثابت باشند و نیروها تمرین های لازم را درزمینه قایقرانی، انتقال نیرو و مهمات انجام داده باشند(۲)

۲

امروز عراق علاوه بر بمباران جزیره خارک، با توپخانه ها و خمپاره اندازهای خود، شهرهای آبادان و مناطق جنگی نزدیک به این دو شهر را هدف قرار داد.

هواپیماهای عراقی در ساعت ۲۲:۴۵، جزیره خارک را بمباران کردند. این اقدام دشمن تلفات و خساراتی درپی نداشت.(۳)

در گلوله باران خرمشهر به دیری فارم و منطقه زید آسیب هایی وارد آمد و در آبادان نیز بخش هایی از بیمارستان امام خمینی و همچنین ۲ مغازه هدف چندین گلوله قرار گرفت و خرابی هایی به بار آمد. در این حملات ۲ تن از افراد خودی نیز زخمی شدند.(۴)

ص: ۸۹۵

۱- ابلاغ فرماندهی کل سپاه به یگان های سپاه برای تشکیل گردان های دریایی به منظور پدافند احتمالی از جزایر ایرانی هرچند در آن مقطع ضروری می نمود، درعین حال، به نظر می رسد این اقدام کاربردی دوگانه داشته است. بدین صورت که هم پاسخ گویی بحران جاری خلیج فارس و آماده شدن یگان های سپاه برای پدافند از جزایر را در بر می گرفت و هم موجب آماده سازی آنها برای اجرای عملیات آبی - خاکی خیبر می شد که در ۳/۱۲/۱۳۶۲ در منطقه هورالعظیم اجرا شد.

۲- سند شماره ۱۸۶۷۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به ستاد مرکزی، ۷/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۵۱۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی منطقه۹ به دفتر فرماندهی کل سپاه، ۹/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۲۸۹۳۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۳۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۸/۹/۱۳۶۲.

۱

در دو عملیات نیروهای خودی در منطقه عمومی صائین دژ و نقده علیه عناصر حزب دمکرات، ۵ تن از افراد این حزب کشته شدند. در همین حال، افراد حزب دمکرات ضمن سرقت ۳ وانت بار و ربودن ۲ تن از افراد تسلیم شده در شرق نقده، در منطقه مره خیل نیز یک نفر را زخمی کردند.

به دنبال عملیات روزگذشته سپاه صائین دژ در منطقه شرق سد زرینه رود و پاک سازی روستاهای کانی سفید بالا و پایین و روستای گل تپه، امروز هم نیروهای سپاه این شهر در منطقه شمال غربی صائین دژ و در غرب دریاچه سدّ زرینه رود در اطراف روستای ارمنی بلاغی بر سر راه عناصر حزب دمکرات عملیات کمین اجرا کردند. در این درگیری که دو ساعت و نیم طول کشید، ۳ تن از افراد حزب دمکرات کشته و تعدادی زخمی شدند، اما آسیبی به افراد خودی نرسید(۱)

در درگیری نیروهای سپاه با افراد حزب دمکرات کردستان در روستای علی ملک در غرب نقده نیز ۲ تن از افراد این حزب کشته شدند.(۲)

در حادثه دیگری، افراد حزب دمکرات ساعت ۱۷ امروز، در پنج کیلومتری پاسگاه محمدیار در شمال شرقی نقده با اجرای عملیات و ایجاد راه بندان ۳ دستگاه خودروی وانت نیسان را که ۲ دستگاه آن متعلق به مردم و یک دستگاه متعلق به اداره راه وترابری بود سرقت کردند.(۳)

در منطقه مره خیل در غرب پاوه نیز عوامل وابسته به حزب دمکرات به سمت یکی از نیروهای این حزب تیراندازی کردند. بااینکه فرد مزبور به سختی آسیب دیده بود توانست از مهلکه فرار کند.(۴)

همچنین در منطقه عمومی نقده عناصر مسلح وابسته به حزب دمکرات با ورود به روستای گلی در شرق این شهر، ۲ تن از اهالی روستا را که همکاری خود را با حزب دمکرات قطع کرده و به نیروهای دولتی تسلیم شده بودند، از منزلشان ربوده و با خود بردند. در همین زمینه یک نشریه امنیتی ویژه مناطق کردنشین با اعلام اینکه در یک ماهه اخیر، ۲۰ تن از افراد تائب که از نیروهای خودی امان نامه دریافت کرده اند، به دست افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی ترور شده اند، توصیه کرده است: «بر مسئولین سیاسی، اجرائی و قضائی منطقه است تا ضمن اجرای طرحی هماهنگ درجهت تأمین جان نادمین از اشاعه خبر این ترور خودداری کنند تا جو ایجادشده کنونی که حاصل پاک سازی ها، عفو عمومی، تشکیل سمینارها و مصاحبه ها و... است زایل نگردد و مانع بازگشت مابقی نادمین به دامن اسلام نشود.»(۵)

۲

پس از عملیات والفجر۴ در منطقه عمومی شیلر و همچنین اجرای چندین عملیات در نوار مرزی شمال غربی و جنوب شهر سردشت و درنتیجه ناامنی منطقه برای گروه های مسلح غیرقانونی درزمینه حفاظت از مقرهای تشکیلاتی و ستادهای عملیاتی در داخل ایران

۱– سند شماره ۳۶۱۲۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه صائین دژ به سپاه منطقه۱۱، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

۲– سند شماره ۶۸۸۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۷/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۲۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه نقده به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۸/۹/۱۳۶۲.
۴- سند شماره ۴۳۹۱۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ به ستاد مرکزی سپاه، ۹/۹/۱۳۶۲.
۵- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۶، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص۱.

به خصوص منطقه یادشده، خبرهای رسیده از استان سلیمانیه عراق حاکی از افزایش حضور گروه های مذکور در مناطق مرزی این استان می باشد به نحوی که گروه های مسلح ضدانقلاب بخشی از فعالیت های ستادی و پشتیبانی خود را به شهر قلعه دیزه عراق انتقال داده اند. طبق این اخبار حزب دمکرات کردستان ایران به تازگی یک بیمارستان در این شهر احداث کرده است. علاوه براین، تشکیلات مربوط به آموزش وپرورش این حزب نیز در شهر قلعه دیزه راه اندازی و مشغول فعالیت شده است و تعداد زیادی از خانواده چته های حزب دمکرات در این شهر اسکان یافته اند. این درحالی است که پس از عملیات های اخیر نیروهای ایرانی، وضعیت این حزب ازنظر تشکیلاتی و پشتیبانی های محلی دچار نوعی به هم ریختگی شده است.

گزارش منابع خودی حاکی است از حدود دو هفته پیش، ستاد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در شهر قلعه دیزه دایر و مشغول به کار شده است. علاوه برآن تعدادی از افراد این سازمان در قریه ماؤوت عراق درحال گذراندن دوره های آموزش نظامی هستند.(۱)

رکن۲ ژاندارمری نیز اعلام کرد که تعدادی از خانواده سران ضدانقلاب در شهر سلیمانیه اسکان یافته اند و برخی از مسئولان این گروه ها نیز به همراه خانواده خود در این شهر حضور دارند. این منبع به طور مشخص به اقامت شیخ جلال حسینی فرمانده گروه خبات در شهر سلیمانیه اشاره کرده است.

این منبع همچنین در گزارش خود افزوده است: درپی حمله نیروهای خودی علیه ارتش عراق در منطقه شیلر (عملیات والفجر۴)، عده زیادی از نظامیان عراقی از صفوف ارتش این کشور خارج و به اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) ملحق شده اند و با این اتحادیه همکاری می کنند.(۲)

قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) نیز در خبری مشابه اعلام کرد: اخیراً ۳۰۰ نفر از سربازان عراقی که ۲۰ تن از آنان مسلح بوده اند با ۲ دستگاه خودروی جیپ حامل تفنگ۱۰۶ میلی متری و ۱۲ دستگاه خودروی تویوتا و ۲ دستگاه کامیون نظامی خود را به نیروهای حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) تسلیم کرده اند.(۳)

۱

یک هفته پس از حمله هواپیماهای عراقی به کشتی های تجاری ایران، گزارش ها نشان می دهد تلاش عراق به منظور تشدید خطر جنگ در خلیج فارس هنوز تأثیر چندانی بر تصمیمات شرکت های بیمه و کشتیرانی نگذاشته است.

به گزارش رادیو بی بی سی، روزنامه گاردین در مقاله ای به قلم لیفتر گود نوشته است: «در اوایل هفته جاری، به دنبال تهدید عراق مبنی بر آنکه کشتی هایی را که وارد گوشه شمال غربی خلیج فارس خواهند شد، منهدم خواهد کرد، تشنج بحران در این منطقه تشدید گشت.» روزنامه مذکور افزوده است: «اما ظاهراً تهدید عراق چندان موجب تشویش شرکت های بیمه لندن نشده

۱- سند شماره ۱۴۸۶۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد ۴۴۰۰ به منطقه۱۱ سپاه، ۷/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۳۹۵۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (رکن۲) به استانداری کردستان، ۹/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، شماره ۸، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص۹.

است و حق بیمه کشتی هایی که در منطقه خلیج فارس رفت وآمد می کنند از یک هفته پیش که کشتی یونانی آنتی گونی غرق شد تاکنون افزایش نیافته است.» گاردین همچنین یادآور شد: «عراق اعلام کرده است که ۷ فروند کشتی که عازم بندر [امام] خمینی بودند، منهدم شدند، اما مقامات ایران این ادعای عراق را تکذیب کردند. به گفته دولت ایران تنها ۲ کشتی ازجمله کشتی آنتی گونی مورد حمله قرار گرفتند.»

بر پایه گزارش این رادیو، روزنامه فایننشال تایمز نیز در گزارشی آورده است: «ظاهراً خبر غرق شدن کشتی آنتی گونی به وسیله موشک های اگزوست عراق، شرکت های کشتیرانی را دچار واهمه نکرده است.» این روزنامه اضافه کرد: «طی هفته گذشته نشانه ای حاکی از اختلال در امر بارگیری کشتی های حامل نفت خام در ترمینال نفت جزیره خارک ایران دیده نشد.»(۱)به گزارش بی بی سی دراین بین «گزارش های واصله از ژاپن که شدیداً به نفت ایران وابسته است، حاکی از آن می باشد که تانکرهای نفتی ژاپن برای عبور از تنگه هرمز در دهانه خلیج فارس متوقف شده و دستور دارند، منتظر بمانند تا صاحبان تانکرهای نفتی و اتحادیه های دریانوردان ژاپن هر دو تشخیص بدهند که رفتن به ترمینال جزیره خارک خالی از خطر می باشد.»(۲)

روزنامه فایننشال تایمز در خبر دیگری ضمن اشاره به خودداری اتحادیه دریانوردان ژاپنی از اعزام کشتی های خود به منطقه خلیج فارس، افزود: «واسطه های نفتی معتقدند که قیمت اجاره کشتی برای خلیج فارس طی هفته های آینده کاهش خواهد یافت؛ چراکه اکثر کشورهای صنعتی اکنون کار جمع آوری ذخایر نفتی خود را به پایان رسانیده اند.»

روزنامه مذکور در ادامه نوشت: «دراین میان، عربستان سعودی ۱۱ نفتکش بزرگ را جهت افزایش ذخایر نفتی خود در خارج از منطقه نفتی خلیج فارس اجاره کرده است. یکی از دلایل افزایش ذخایر نفتی عربستان سعودی نگرانی این کشور از گسترش جنگ و درنتیجه قطع صدور جریان نفت ازسوی کشورهای خلیج فارس است، چراکه عربستان سعودی نگرانی خود را از بسته شدن تنگه هرمز و اثراتی که این اقدام به دنبال خواهد آورد چندین بار ابراز داشته است.»(۳)

باوجوداین، امروز یک مقام مسئول وزارت نفت عربستان هرگونه ارتباط میان فراهم ساختن ذخایر نفت و تشدید اخیر جنگ ایران و عراق را تکذیب کرد. به گزارش خبرگزاری فرانسه، این مقام مسئول درعین حال گفت: «فکر ساختن ذخایر در مخازن عظیم حفرشده در صخره های ینبع بندر جدید نفتی عربستان در دریای سرخ، به دنبال آغاز جنگ ایران و عراق مورد بررسی قرار گرفته بود، ولی از آن صرف نظر شد.» این مقام وزارت نفت سعودی تصریح کرد: «عربستان معتقد است که بستن تنگه هرمز نامحتمل است.»(۴)

امروز همچنین رادیو کلن در تفسیری با اشاره به غرق شدن یک کشتی یونانی به وسیله موشک های عراقی، پیامدهای گسترش جنگ ایران و عراق را بر تأمین نفت مورد نیاز کشورهای

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۹/۱۳۶۲ صص ۱۵ و ۱۶، رادیو بی بی سی،۷/۹/۱۳۶۲.

۲- . همان، ص۱۴، رادیو بی بی سی، ۷/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۴، ۸/۹/۱۳۶۲ ص۳۲، رادیو ایران، ۷/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۳، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۷/۹/۱۳۶۲.

صنعتی ازجمله آلمان فدرال مورد بررسی قرار داد. این رادیو با بیان اینکه بیشترین انرژی مورد نیاز آلمان ازطریق نفت تأمین می شود و کشورهای عرب حوزه خلیج فارس یک پنجم از واردات نفت آن را تأمین می کنند، به اختلافات باقیمانده در میان این کشورها درمورد سهمیه اعضا و قیمت نفت به ویژه تحت تأثیر جنگ ایران و عراق پرداخت و گفت: «در بازی پوکر بر سر قیمت نفت خام در بازارهای جهان به زودی چین نیز می تواند نقشی مهم به عهده بگیرد.»(۱)

۱

نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران اعلام کرد تسلط ایران بر خلیج فارس و تنگه هرمز انکارناپذیر است. امروز به مناسبت روز نیروی دریایی جمهوری اسلامی، بیانیه ای ازسوی نیروی دریایی ارتش صادر شد که در آن با اشاره به عملیات نیروی دریایی ایران در ۷ آذر ۱۳۵۹ برای انهدام سکوهای نفتی البکر و العمیه در شمال خلیج فارس و نابودی قسمت عمده نیروی دریایی عراق آمده است: «از آن روز تاکنون، نیروی دریایی دشمن هرگز فرصتی جهت خودنمایی نیافته و به محض ظاهرشدن در آب های خلیج فارس به قعر دریا فرورفته اند.»

بیانیه مذکور ضمن یادآوری این نکته که خلیج فارس و تنگه هرمز از دیرباز مورد توجه قدرت های جهانی و عوامل منطقه ای آنها بوده، افزوده است: «باوجود ضایعات و تلفات انسانی و مادی که این جنگ برای دو کشور ایران و عراق در پی داشته، رزمندگان سلحشور ایران این واقعیت را عیان ساخته اند که تسلط ایران بر خلیج فارس و تنگه هرمز انکارناپذیر است. ایران از نیروی دریایی برتری نسبت به کشورهای منطقه برخوردار است و این ادعایی است که رزمندگان نیروی دریایی در مصاف دریایی با دشمن بعثی آن را ثابت کرده اند.» در این بیانیه همچنین تأکید شده است: «امنیت و حفاظت از تنگه هرمز به اراده ایران بستگی دارد. اگر قدرت های جهانی حمایت از رژیم بعث عراق را تا آنجا ادامه دهند که منافع ایران در معرض خطر جدی قرار گیرد، دلیل و انگیزه ای بر حفظ و حراست از تنگه هرمز و ایجاد امنیت آن برای دیگر کشورها، برای کشور بزرگ و مردم [ایران و نیز] نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران باقی نخواهد ماند.»(۲)

۲

درپی دیدار پیتر وارکورنی وزیر امور خارجه مجارستان از تهران اعلام شد حجم مبادلات بازرگانی ایران و مجارستان افزایش می یابد. کورنی سپس به بغداد و کویت نیز سفر کرد، اما گفت دیدارش از این دو کشور ارتباطی به جنگ ایران و عراق ندارد.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، یک روز پس از آغاز سفر وزیر امور خارجه مجارستان و هیئت همراه به تهران و دیدار با نخست وزیر، وزیر امور خارجه و وزیر بازرگانی

۱- همان، صص ۲۴ و ۲۵، رادیو کلن، ۷/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۸/۹/۱۳۶۲ ص ۱۲.

ایران،(۱) امروز وی با رئیس جمهور اسلامی ایران ملاقات کرد. آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، در این دیدار ضمن تشکر از ابلاغ سلام رئیس جمهور مجارستان و استقبال از توسعه روابط دو کشور اظهار داشت: «سیاست کلی انقلاب اسلامی ما این است که با همه کشورهایی که مایل اند با ما روابط دوستانه ای داشته باشند این روابط را برقرار کنیم. البته میان دو کشور ایران و مجارستان مسائل مورد قبول مشترکی چون موضع گیری قاطع درمورد تهاجم استکبار جهانی به ملت های محروم و مستضعف جهان وجود دارد.» وی افزود: «انقلاب اسلامی ایران یکی از محکم ترین پایگاه های استعماری امریکا را در منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] منهدم کرد و امروز هم این انقلاب در مقابل تهاجم گسترده امریکایی ها به ملت های منطقه، با قاطعیت و استحکام کامل ایستاده است.» آیت الله خامنه ای سپس بر «هماهنگی و اتحاد نیروهای مترقی در مقابله با استکبار جهانی» تأکید کرد.(۲)

سفر پیتر وارکونی وزیر امور خارجه مجارستان به تهران

روزنامه کیهان نیز دراین باره گزارش داد: وزیر امور خارجه مجارستان در پایان دیدارش از تهران که به دعوت همتای ایرانی وی صورت گرفته بود، ضمن ثمربخش خواندن مذاکرات خود با مقامات جمهوری اسلامی و تأکید بر تلاش برای توسعه روابط اقتصادی و تجاری دو کشور گفت: «حجم مبادلات بازرگانی ایران و مجارستان بعد از انقلاب اسلامی افزایش یافته که امکانات توسعه هرچه بیشتر این مبادلات پس از برنامه ریزی علمی همچنان وجود دارد.» علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران نیز در گفت وگویی اعلام کرد: «براساس توافق هایی که با معاون وزارت بازرگانی مجارستان شده فکر می کنیم حجم مبادلات بازرگانی دو کشور به مراتب بیش از سال گذشته خواهد بود که باتوجه به اینکه زمینه و امکانات گسترش مبادلات بازرگانی بین دو کشور زیاد است، ما می توانیم درجهت این توسعه گام برداریم.»(۳)

۱- وزیر امور خارجه مجارستان دیروز پس از ورود به تهران با میرحسین موسوی نخست وزیر، دیدار و گفت و گو کرد. در این دیدار که با حضور ولایتی وزیر امور خارجه، سفیر ایران در مجارستان و سفیر مجارستان در ایران انجام شد، دو طرف بر گسترش روابط فی مابین تأکید کردند. همچنین در دیدار وزیر امور خارجه مجارستان با عابدی جعفری وزیر بازرگانی ایران، زمینه های همکاری های اقتصادی و بازرگانی بین دو کشور بررسی شد. (روزنامه کیهان، ۷/۹/۱۳۶۲، صص ۲ و ۱۷)

۲- روزنامه کیهان، ۷/۹/۱۳۶۲، ص۶.

۳- روزنامه کیهان، ۸/۹/۱۳۶۲، ص۱۷.

در همین حال، به گزارش خبرگزاری رویتر، وزیر امور خارجه مجارستان پس از ترک تهران و دیدار کوتاهی از بغداد امشب وارد کویت شد. وی در فرودگاه کویت به خبرنگاران خارجی گفت «کشورش قصد دارد سطح همکاری خود را با کشورهای حوزه خلیج [فارس] گسترش دهد.» کورنی همچنین گفت: «با شیخ صباح الاحمد الصباح وزیر امور خارجه کویت، پیرامون آخرین تحولات منطقه و دیگر مسائل بین المللی بحث و گفت وگو خواهد کرد.» وزیر امور خارجه مجارستان تأکید کرد «دیدارش از بغداد و کویت درارابطه با جنگ ایران و عراق نیست.»(۱)

۱

دیدار رئیس کمیته مناسبات اقتصادی خارجی شوروی با رئیس جمهور عراق و مذاکرات رئیس انجمن دوستی عراق و فنلاند و مدیر اجرایی بانک بین المللی با مقامات عراقی موضوع گزارش های امروز درزمینه روابط خارجی عراق است.

رئیس کمیته امور اقتصادی خارجی در اتحاد شوروی با صدام حسین رئیس جمهور عراق، ملاقات و گفت وگو کرد. وی هنگام عزیمت به شوروی گفت دیدارش از عراق نتایج مثبتی درزمینه پیشرفت مناسبات و همکاری اقتصادی و فنی میان دو کشور داشته است.(۲)وی همچنین پیش از ترک بغداد با قاسم احمد تقی وزیر نفت عراق نیز دیدار و مذاکره کرد.(۳) از سوی دیگر، درپی سفر رئیس انجمن دوستی عراق و فنلاند و هیئت همراه به بغداد، خبرگزاری عراق امروز ضمن اشاره به دیدار وی با طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق، نوشت: «در این دیدار پیام کتبی کلاپفی سورسا نخست وزیر فنلاند، پیرامون روابط دوجانبه و علاقه مندی این کشور به تحکیم و گسترش این روابط در تمام زمینه ها جهت خدمت به منافع مشترک تسلیم طه یاسین رمضان شد.»(۴) این خبرگزاری همچنین گزارش داد: سعید النجار مدیر اجرایی بانک بین المللی، امروز در بغداد با هشام حسن توفیق وزیر دارایی عراق دیدار و درباره روابط دوجانبه و راه های تحکیم آن گفت وگو کرد.(۵)

۲

عراق در چارچوب طرح ازسرگیری صادرات نفت خود از خلیج فارس به احداث یک پایانه شناور نفتی مبادرت می کند. خبرگزاری رویتر ضمن اعلام این مطلب اضافه کرد: «به گفته منابع مطلع، شرکت انگلیسی "جان براون" طرح احداث شناورها را در انتهای یک خط لوله زیردریایی ۱۰ کیلومتری که از بندر فاو کشیده شده، به عهده گرفته است.» این خبرگزاری افزود: «دیپلمات های غربی به نقل از منابع شرکت انگلیسی گفتند که اجرای این پروژه ۱۲ ماه به طول خواهد انجامید. یک دیپلمات گفت هرگونه تلاش ایرانی ها برای اختلال در صادرات نفت عراق ازطریق خلیج [فارس] بهانه لازم را دراختیار دولت عراق برای حمله متقابل به جزیره خارک که ۷۰ درصد نفت ایران ازطریق آن صادر می شود، قرار می دهد.»

رویتر همچنین به نقل از دیپلمات ها در بغداد اعلام کرد: «عراق سرگرم احداث چندین مخزن

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۵، ۹/۹/۱۳۶۲، ص۲، کویت - خبرگزاری رویتر، ۸/۹/۱۳۶۲.
۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۹/۱۳۶۲، ص۳، رادیو بغداد، ۸/۹/۱۳۶۲.
۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۹/۱۳۶۲، ص۲، رادیو بغداد، ۷/۹/۱۳۶۲.
۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۴، ۸/۹/۱۳۶۲، ص۱۲، بغداد - خبرگزاری عراق، ۷/۹/۱۳۶۲.

۵- همان.

نفت در شهر جنوبی زبیر واقع در ۲۰ کیلومتری جنوب شرقی بندر بصره است. نفت ذخیره شده جهت صدور به ترمینال شناور در ساحل فاو پمپاژ خواهد شد.» رویتر یادآور شد: «ترمینال نفتی عمده عراق در فاو واقع در منتها الیه جنوبی کرانه غربی شط العرب [اروندرود] به همراه دیگر ترمینال های این کشور در البکر و ام القصر در اوایل جنگ توسط ایران منهدم شد. فاو که در تیررس آتش توپخانه ایران است تنها در ۱۰ کیلومتری آبادان و در کرانه شط العرب قرار دارد.»(۱)

رادیو بی بی سی در گزارشی دراین زمینه به نقل از جک تامسون خبرنگار این رادیو، گفت: «طرح تأسیس این مخازن نفتی به وضوح تلاشی است که عراق برای ازدیاد و رونق صادرات نفت خود که از آغاز جنگ تاکنون شدیداً لطمه دیده است، به کار می برد.» این گزارش با اشاره به تهدید عراق به منظور تضمین صدور نفت خود از این طریق افزود: «عراق گفته است مادامی که بر سر راه صدور نفت عراق ازطریق خلیج فارس ازسوی ایران مانع ایجاد گردد، عراق نیز نخواهد گذاشت که ایران به صدور نفت خود ادامه دهد.»(۲) روزنامه فرانسوی لزکو نیز در گزارش مشابهی نوشت: «منظور عراق از این ابتکار به ویژه بررسی واکنش ایران می باشد.»(۳)

۱

نگرانی از گسترش جنگ ایران و عراق بار دیگر اعضای شورای همکاری خلیج فارس را به فکر چاره جویی های مشترک انداخت.

هفته نامه ژون آفریک (چاپ پاریس) در شماره این هفته خود در گزارش کوتاهی نوشت: «موضوع چگونگی پیشگیری از گسترش جنگ ایران و عراق موجب نگرانی بیشتر ستادهای مشترک کشورهای خلیج [فارس] شده است.» ژون آفریک دراین زمینه به برگزاری یک گردهمایی با حضور افسران عالی رتبه عربستان سعودی، بحرین، عمان و قطر در کویت از اول تا هشتم آذرماه جاری اشاره کرد(۴)

خبرگزاری قطر نیز از کویت گزارش داد: یک مقام بلندپایه منطقه خلیج فارس در گفت وگو با شماره امروز روزنامه کویتی الانباء «با اشاره به قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت که منطقه خلیج [فارس] عاری از عملیات نظامی اعلام شده است گفت درصورتی که تهران اقدام به بستن تنگه هرمز کند، کشورهای حوزه خلیج فارس باتوجه به این اعتبار که این مسئله مربوط به تمام کشورهای جهان و نه تنها منطقه می شود بی درنگ شورای امنیت را به تشکیل جلسه دعوت خواهند کرد تا جهت گشودن تنگه مزبور تصمیمی اتخاذ کنند.» مقام مذکور درعین حال «توافق قبلی کشورهای شورای همکاری خلیج [فارس] و امریکا درمورد دخالت نظامی امریکا در منطقه خلیج [فارس] درصورت بسته شدن تنگه هرمز توسط ایران را تکذیب کرد.» خبرگزاری کویت دراین مورد افزود: «این تکذیب در پاسخ به اظهارات رونالد هادل وزیر انرژی امریکا، مبنی بر اینکه کشورهای خلیج [فارس] دراین خصوص با امریکا توافق دارند، بیان می شود.»(۵)-(۶)

ص: ۹۰۲

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۴، ۸/۹/۱۳۶۲ صص ۴ و ۵، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۷/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۹/۱۳۶۲ صص ۱۳ و ۱۴، رادیو بی بی سی، ۷/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۵، ۹/۹/۱۳۶۲، ص۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۸/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۴، ۸/۹/۱۳۶۲، ص۹، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۹/۱۳۶۲.

۵- برای اطلاع از اظهارات وزیر انرژی امریکا دراین باره به روزشمار ۲۸/۸/۱۳۶۲ مراجعه شود.

۶- همان، صص ۷ و ۸، کویت - خبرگزاری قطر، ۷/۹/۱۳۶۲.

درپی بروز نشانه هایی از احتمال تجدیدنظر در سیاست بی طرفی امریکا در جنگ ایران و عراق یک پژوهشگر مؤسسه سیاسی - اقتصادی بروکینگز در تحلیلی اقدامات عملی امریکا در حمایت از عراق را خواستار شد.

به گزارش رادیو امریکا، کریستین هلمز یکی از پژوهشگران مؤسسه بروکینگز امریکا که تألیفاتی درزمینه منازعات منطقه خلیج فارس و کشورهای عربی دارد، در مقاله ای در شماره امروز روزنامه نیویورک تایمز درباره روابط امریکا و عراق نوشته است: «بعد از سه سال بی طرفی در جنگ ایران و عراق، اکنون منافع امریکا، این کشور را به سوی حمایت و جانب داری از عراق سوق می دهد.»

به گفته این رادیو پژوهشگر مذکور «سیاست و روش بی طرفی امریکا در جنگ سه ساله ایران و عراق را اشتباهی می داند که به علل گوناگونی دنبال شده است. اول آنکه در ابتدای جنگ ایران و عراق حتی قبل از گروگان گرفته شدن دیپلمات های امریکایی در تهران، دولت امریکا بر این گمان بود که عادی شدن روابط امریکا با حکومت آیت الله خمینی امکان پذیر است. دوم آنکه امریکا روی کشورهای عربی حوزه خلیج فارس حساب می کرد تا هزینه جنگ عراق را تأمین کنند و سوم آنکه امریکا، عراق را شکست ناپذیر گمان می کرد.»

تحلیلگر سیاسی مؤسسه بروکینگز سپس افزوده است: «اما اکنون بعد از سه سال، [با] طولانی شدن جنگ و افزایش سرسام آور خسارات و تلفات جنگ به خصوص برای کشور کوچکی مانند عراق و درنظرگرفتن سایر خصوصیات جنگ ایران و عراق و بررسی تحولات اخیر در اوضاع خاورمیانه [غرب آسیا] بسیاری از سیاستمداران امریکا در روش بی طرفی خود میان ایران و عراق تجدیدنظر کرده اند. امریکا برای حفظ تعادل در مقابل سوریه به عراق نیازمند است و به خصوص آنکه چون سوریه قسمتی از نیروهای خود را در قسمت شرقی سوریه در نزدیکی مرز عراق مستقر کرده، بنابراین قادر به انتقال آنها به قسمت غربی خاک خودش، تهدید اسرائیل و لبنان نخواهد بود. به علاوه آنکه اگر دولت آیت الله خمینی در جنگ پیروز شود و عراق را به تصرف درآورد سوریه با همسایگی و اتحاد با ایران به عنوان ابرقدرت منطقه شناخته خواهد شد که طبعاً آن هم با منافع امریکا در لبنان و خلیج فارس مغایرت خواهد داشت.»

وی در ادامه تفسیر خود آورده است: «یکی دیگر از عوامل عدم حمایت امریکا از عراق قضاوت سیاستمداران امریکا درمورد عراق بود که به اشتباه و به گونه ای سطحی عراق را طرف دار و هم پیمان مسکو می دانستند درحالی که روابط عراق و مسکو از سال ۱۹۷۵ تاکنون، سال به سال بدتر و تیره تر شد و عراق بارها علناً سیاست شوروی را در افغانستان و کشورهای عربی مورد انتقاد شدید قرار داده است و درعین حال هم مهم آن که صدام حسین در محافل خصوصی گفته است که وی لزوم امنیت در مرزهای اسرائیل را تشخیص می دهد.

از سوی دیگر، دلیل دیگری که امکان دارد امریکا را به سوی حمایت از عراق سوق دهد، تأیید و استقبال عراق از تصمیمات شورای همکاری های کشورهای حوزه خلیج فارس است که مانورهای مشترک نظامی و مبادلات اطلاعاتی امنیتی را با امریکا برنامه ریزی کرده است،

ص: ۹۰۳

تصمیماتی که ازنظر امریکا درجهت حفظ ثبات منطقه اتخاذ شده است. دولت عراق نه تنها علناً از تشکیل شورای همکاری های کشورهای حوزه خلیج [فارس] استقبال کرده بلکه از عدم دریافت دعوت برای شرکت در این شورا اظهار تأسف کرده است.»

هلمز در ادامه تصریح کرده است: «باوجود آنکه در حفظ بی طرفی میان ایران و عراق این عوامل تاکنون از چشم بعضی از سیاستمداران کوتاه بین امریکا دور مانده است، ولی اخیراً چنین به نظر می آید که دولت امریکا با تجدیدنظر در سیاست بی طرفی خود حمایت و طرف داری از عراق را مورد بررسی قرار می دهد.» تحلیلگر مؤسسه بروکینگز با این فرض به فهرستی از اقداماتی اشاره کرده که برای تقویت موقعیت عراق باید در دستورکار قرار گیرد. وی افزوده است: «ازجمله گام هایی که می تواند درجهت حمایت و تأیید از عراق برداشته شود، جمع آوری اطلاعات نظامی و امنیتی برای عراق، ترویج و تشویق روابط بازرگانی میان عراق و کشورهای اروپایی، تعمیر چاه های نفتی عراق، فراهم کردن تسهیلات برای صدور نفت عراق و جلوگیری از دسترسی دولت ایران به تسلیحات جنگی و... را می توان نام برد.»(۱)

۱

درحالی که اوضاع داخلی لبنان هر روز ابعاد پیچیده تری به خود می گیرد، تلاش ها برای برگزاری مجدد اجلاس آشتی ملی در ژنو از سر گرفته شد. در همین حال، یک مقام امریکایی یکی از اهداف سفر نخست وزیر رژیم صهیونیستی به واشنگتن را آگاه ساختن سوریه از عدم اختلاف نظر امریکا و اسرائیل درمورد بحران لبنان اعلام کرد.

روزنامه کیهان به نقل از رادیو دولتی لبنان و خبرگزاری فرانسه از بروز درگیری های خشونت بار میان شبه نظامیان مسیحی و دروزی در لبنان و ازسرگیری حمله علیه تفنگ داران امریکایی مستقر در فرودگاه بیروت خبر داد.

گزارش خبرگزاری فرانسه حاکی است امین جمیل رئیس جمهور لبنان، امروز در سر راه خود به واشنگتن برای یک دیدار سه روزه از ایتالیا وارد رم شد. بر پایه این گزارش، «دیدار از ایتالیا یکی از مراحل تدارکاتی برای بازگشایی کنفرانس آشتی ملی در ژنو است.»

از سوی دیگر همین خبرگزاری گزارش داد: اسحاق شامیر نخست وزیر اسرائیل که از روز گذشته برای یک دیدار سه روزه و انجام مذاکراتی وارد واشنگتن شده است، امروز در پایان اولین دور گفت وگوها با رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا که موشه آرنز وزیر دفاع اسرائیل نیز در آن شرکت داشت، گفت «اطمینان دارد دیدارش از امریکا به نحو چشمگیری به تعمیق و گسترش روابط دوستانه میان دو کشور کمک خواهد کرد.» بنا به این گزارش، یک مقام بلندپایه امریکایی گفت: «احتمال می رود موشه آرنز پس از دیدار جمیل از امریکا مذاکرات خود را در امریکا ادامه دهد تا احتمالاً ـ درمورد توافق های خاصی که پس از مشورت های هفته جاری میان امریکا و اسرائیل حاصل می شود، مذاکره کند.» همچنین مقام های امریکایی امیدوارند که حتی بدون ایجاد

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۹/۱۳۶۲، صص ۱۲ - ۱۰، رادیو امریکا، ۷/۹/۱۳۶۲.

یک پیمان راهبردی رسمی میان امریکا و رژیم صهیونیستی «همکاری نظامی با اسرائیل گسترش یابد و تسهیلاتی در شرایط اعطای کمک دو میلیارد و ششصد میلیون دلاری امریکا به اسرائیل - که در یک موقعیت خطرناک اقتصادی قرار دارد - داده شود. یک میلیارد و هفتصد میلیون دلار از این کمک درزمینه نظامی خواهد بود.» براساس این گزارش «یک مقام امریکایی که مایل نبود نامش فاش شود گفت یکی از اهداف شامیر از سفر به امریکا آن است که به سوریه نشان دهد اختلاف نظری میان امریکا و اسرائیل درمورد بحران لبنان وجود ندارد.»(۱)

باوجود این موضع چنان که خبرگزاری آسوشیتدپرس به نقل از محمد حیدر معاون نخست وزیر سوریه و دبیرکل دفتر امور خارجه حزب حاکم بعث در این کشور، اعلام کرد «سوریه تمامی ابتکارات صلح امریکا من جمله پیشنهادات ریگان را رد می کند.» بنا به این گزارش، حیدر توضیح داد: «روش امریکا در قبال مسئله خاورمیانه [غرب آسیا] تقسیم آن به موضوعات جداگانه بوده است. ... به عنوان مثال امریکایی ها می خواهند لبنانی ها مشکل خود را حل کنند، شاه حسین به مسئله کرانه باختری و نوار غزه رسیدگی کند و سوری ها به موضوع بلندی های جولان بپردازند.» حیدر گفت: «سوریه منطق امریکا را رد می کند، زیرا درگیری اعراب - اسرائیل یک مسئله ملی و گسترده است که یکی از ابرقدرت ها از عهده رسیدگی به آن برنمی آید.» وی افزود: «این اختلاف فقط ازطریق یک برخورد متوازن حل خواهد شد.»(۲)

۱

یاسر عرفات آتش بس جناح های متخاصم فلسطینی در شمال لبنان را «یک ترک مخاصمه شکننده» خواند. به گزارش روزنامه کیهان، رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین این مطلب را در مصاحبه با روزنامه الاخبار (چاپ قاهره) اعلام کرد.(۳) در همین حال، رادیو بی بی سی به نقل از خبرگزاری کویت گفت: انتظار می رود در مذاکراتی که امروز در کویت میان شاذلی قلیبی دبیرکل جامعه عرب با شیخ صباح الجابر معاون نخست وزیر کویت، انجام شد مقدمات اجلاسی در سطح سران عرب برای بحث درمورد جنگ فلسطینیان در لبنان فراهم شود.(۴)

گزارش خبرگزاری فرانسه از مسکو نیز حاکی است اتحاد شوروی امروز به مناسبت روز بین المللی همبستگی با ملت فلسطین در پیامی برای عرفات به عنوان رئیس کمیته اجرایی سازمان آزادی بخش فلسطین، «این سازمان را به وحدت و یکپارچگی دعوت کرد.» در این پیام که با امضای کمیته مرکزی حزب کمونیست و صدر هیئت رئیسه شوروی صادر شده است «به طور تلویحی از یاسر عرفات خواسته شده است با مخالفان خود کنار بیاید.»(۵)

امروز همچنین هفته نامه اخبار اقتصادی خاورمیانه (چاپ لندن) در گزارشی به قلم واحد پطروسیان به تأثیر وقایع شمال لبنان بر روابط ایران و سوریه پرداخت. به گزارش رادیو بی بی سی هفته نامه مذکور همچنین اضافه کرده است: «زدوخورد میان گروه های متخاصم در داخل سازمان آزادی بخش فلسطین طراحان سیاست خارجی ایران را سردرگم کرده و کاملاً

۱- روزنامه کیهان، ۸/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰؛ و- روزنامه کیهان، ۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۴، ۸/۹/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۷/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۹/۱۳۶۲، ص۶، رادیو بی بی سی، ۷/۹/۱۳۶۲.
۵- روزنامه کیهان، ۸/۹/۱۳۶۲، ص۲۰.

روشن است که نظر و رویه دولت ایران در قبال جناح های مختلف سازمان آزادی بخش فلسطین تغییر کرده است. بااینکه دولت ایران با این استدلال که یاسر عرفات وسیله اجرای مقاصد کشورهای غربی است، در اصل از چریک های فلسطینی مورد حمایت سوریه و مخالف یاسر عرفات پشتیبانی می کند، اکنون می گوید که میان جناح های مختلف سازمان آزادی بخش فلسطین تفاوتی نمی بیند و ازاین رو اختلاف و زدوخورد میان این گروه ها بی فایده است.»(۱)

ص: ۹۰۶

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۹/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، رادیو بی بی سی، ۷/۹/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ سه شنبه ۸ آذر ۱۳۶۲ ۲۳ صفر ۱۴۰۴ ۲۹ نوامبر ۱۹۸۳

۱

امروز فرماندهی کل سپاه در نامه ای به کلیه واحدها و دفاتر ستاد مرکزی سپاه، مناطق یازده گانه کشوری و قرارگاه های چهارگانه کربلا، نجف، نوح، حمزه و همچنین قرارگاه تاکتیکی خاتم، ادغام قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در ستاد مرکزی سپاه پاسداران را اعلام کرد. در بندهای پنج گانه این نامه آمده است:

۱. به منظور حفظ انسجام در تشکیلات سپاه، ستاد مرکزی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در ستاد مرکزی سپاه پاسداران ادغام می گردد.

۲. هریک از واحدها و دفاتر ستاد مرکزی با هماهنگی رئیس ستاد موظف اند چگونگی تقسیمات و اجرای امور رزمی را در داخل واحد تنظیم کنند.

۳. از این تاریخ کلیه ارتباطات و مکاتبات قرارگاه خاتم (سابق) با مناطق سپاه و قرارگاه های چهارگانه عملیاتی (کربلا، نجف، نوح و حمزه) و نیروهای ارتش و ستاد مشترک با عنوان ستاد مرکزی صورت خواهد گرفت.

۴. هدایت عملیات ها توسط قرارگاه تاکتیکی خاتم و با حضور بخش هایی از واحد طرح و عملیات که با نظر فرماندهی کل تشکیل می گردد، صورت می پذیرد.

۵. قرارگاه تاکتیکی خاتم همکاری لازم را برای استقرار موقت یا اجرای بخشی از مأموریت های رزمی واحدهای ستاد مرکزی، خواهد نمود.(۱)

درپی ابلاغ ادغام ستاد مرکزی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در ستاد مرکزی سپاه، فرماندهی کل سپاه اقدام به ایجاد یک معاونت جدید در ستاد مرکزی سپاه با عنوان معاونت رزمی رئیس ستاد مرکزی کرد تا وظایف ستاد قرارگاه خاتم و سایر وظایف رزمی سپاه و هماهنگی های لازم ازطریق این معاونت انجام گیرد.

در حکم ابلاغیه کل سپاه ضمن اعلام نام مسئول معاونت رزمی، وظایف سازمانی این معاونت نیز به این شرح آمده است: بدین وسیله برادر علیرضا ملک زاده به عنوان مسئول معاونت رزمی رئیس

ص: ۹۰۷

۱- سند شماره ۱۳۰۰۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه پاسداران به کلیه واحدها و ... ، ۸/۹/۱۳۶۲.

ستاد مرکزی تعیین و معرفی می گردد تا در کلیه وظایفی که به عهده ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و ستاد مرکزی دررابطه با جنگ و سازمان رزمی سپاه می باشد با رئیس ستاد همکاری کند. وظایف مذکور حول محور هماهنگی، پیگیری و نظارت بر همکاری میان واحدهای ستاد مرکزی با قرارگاه های جنگی مناطق و خدمات رزمی ارگان های مربوط متعاقباً اعلام خواهد شد.(۱)

۱

درپی تهدیدات رژیم عراق مبنی بر اقدام به مین گذاری در راه آمدوشد کشتی های تجاری و در مسیر خور عبدالله به بندر امام خمینی، امروز فرماندهی منطقه ۹ کشوری سپاه پاسداران (استان های فارس و بوشهر) از اقدام احتمالی عراق در مین گذاری در منطقه خلیج فارس خبر داد. هرچند عملیات مین گذاری مذکور دورتر از مسیر آمدوشد کشتی های تجاری به مقصد ایران است، اما به لحاظ نوع اقدام و تداوم احتمالی عملیات مین گذاری، این حرکت نیروی دریایی ارتش عراق قابل توجه است. براساس این گزارش، دو فروند شناور عراقی از ساعت ۶ الی ۷ صبح در حوالی سکوهای البکر و العمیه دیده شده اند. همچنین تشعشعات راداری بالگردهای سوپر فرلئون نیز دریافت شده است. باتوجه به این قرائن، مین گذاری نیروی دریایی عراق در آن منطقه محتمل است.(۲)

۲

حمله افراد ضدانقلاب به نیروهای خودی در منطقه نوسود و غرب بوکان، مشارکت ۳ تن از اتباع ترکیه در حمله اخیر گروه های مسلح غیرقانونی به اشنویه و درگیری درون گروهی میان افراد حزب دمکرات ازجمله اخبار امروز مربوط به مناطق کردنشین غرب کشور می باشد.

عناصر حزب دمکرات در نقطه مرزی منطقه نوسود با پشتیبانی آتش توپخانه ارتش عراق به نیروهای خودی حمله کردند. در این حمله ۴ تن از افراد خودی زخمی و یک تن به شهادت رسید. از مهاجمان نیز یک تن کشته و تعدادی زخمی شدند و یک قبضه آر.پی.جی۷ نیز به غنیمت نیروهای خودی درآمد.(۳)

در غرب بوکان نیز حدود ۱۰۰ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی با سلاح های سنگین و سبک پایگاه تازه تأسیس نوبار را هدف حمله قرار دادند. افراد پایگاه در لحظات اولیه درگیری غافلگیر شدند، ولی با رسیدن نیروهای کمکی، توانستند بر مهاجمان غلبه کرده و آنها را از حوالی پایگاه به عقب برانند. پس از آن نیروهای خودی تا چندین کیلومتر به تعقیب مهاجمان پرداختند. در این درگیری ۲ تن از افراد پایگاه شهید و ۳ تن نیز زخمی شدند. از افراد ضدانقلاب نیز تعداد قابل توجهی کشته یا زخمی شدند ولی آمار دقیقی از تلفات آنها به دست نیامده است.(۴)

۱- سند شماره ۱۴۸۱۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل به کلیه واحدها و دفاتر ستاد مرکزی، ۸/۹/۱۳۶۲.
۲- سند شماره ۴۵۱۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۹ سپاه به دفتر فرماندهی کل سپاه، ۸/۹/۱۳۶۲.
۳- سند شماره ۴۳۹۱۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده منطقه۷ سپاه به ستاد مرکزی، ۹/۹/۱۳۶۲.
۴- سند شماره ۳۶۴۴۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه بوکان به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه، ۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۶۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به ستاد مرکزی، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

امروز همچنین براثر انفجار مین در حوالی پاسگاه گردکشانه در جنوب نقده، ۲ تن زخمی شدند.(۱)

در حوالی روستای مرزی زیوه در جنوب غربی نقده نیز یک تن از اتباع ترکیه که زخمی شده بود به یک پایگاه ژاندارمری مراجعه و اعلام کرد درحالی که به همراه ۲ تن دیگر برای ملاقات با اقوام خود ازطریق راه های کوهستانی منطقه به ایران وارد شده بودند، در نزدیکی روستای براسبی، مورد حمله ۲ فرد مسلح قرار گرفته، همراهانش کشته و خود وی نیز زخمی شده است. در تحقیقات و بازجویی های سپاه ارومیه، مشخص شد این ۳ تن از افراد وابسته به گروه های چپ کردستان ترکیه بوده اند که در عملیات حزب دمکرات در تاریخ ۵/۹/۱۳۶۲ شهر اشنویه شرکت داشته اند و در جریان حوادث سه روز پیش اشنویه ۲ تن از آنان کشته و فرد مذکور زخمی شده است از آنجا که وی به علت جراحت امکان بازگشت به ترکیه را نداشته، مجبور شده خود را به پاسگاه ژاندارمری معرفی کند.(۲)

در جنوب شرقی نقده، میان دو گروه از افراد هیز افشین حزب دمکرات کردستان که قصد حمله به پایگاه مملو را داشتند درگیری رخ داد. در این حادثه ۴ تن از افراد دو طرف زخمی شدند. علت این درگیری مشخص نشده است.(۳)

از سوی دیگر امروز هم ۴ تن از افراد حزب دمکرات در محور پاوه و مهاباد خود را به نیروهای ژاندارمری معرفی و درخواست امان نامه کردند.(۴)

۱

پس از حمله سه روز پیش افراد حزب دمکرات به شهر اشنویه که علاوه بر واردشدن تلفات فراوان به نیروهای خودی و اهالی شهر خسارات بسیاری را هم به منازل و اماکن این شهر وارد کرد، جو روانی ناشی از این حادثه همچنان بر شهر حاکم است. براین اساس فرمانده سپاه اشنویه در نامه ای با قید "فوری" به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، هشدار داد: نیروهای دشمن ضمن تهدید مردم برای ترک شهر به طور مرتب در اطراف شهر مانور می دهند، و افراد ضدانقلاب در آینده نزدیک مجدداً به شهر حمله خواهند کرد. در ادامه نامه، فرمانده سپاه اشنویه از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) درخواست کرده است تا برای حفاظت بیشتر از شهر و مقابله با حمله احتمالی افراد مسلح ضدانقلاب، نیروهای کمکی از منطقه و تیپ ویژه شهدا به اشنویه اعزام شوند. وی همچنین خاطرنشان کرده است که برای تثبیت موقعیت و وضعیت نیروهای خودی و مرعوب ساختن ضدانقلاب انجام یک حرکت (نظامی) در منطقه الزامی است.(۵)

دراین حال ستاد منطقه۱۱ سپاه نیز با اشاره به اقدام روز گذشته حزب دمکرات در سرقت چند خودروی نیسان در حوالی نقده، به سپاه اشنویه یادآور شده است: افراد حزب دمکرات در نظر دارند با استفاده از خودروهای سرقتی بار دیگر با ۲۵۰ نفر به اشنویه حمله کنند.(۶)

۱- سند شماره ۳۶۲۶۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن۲) به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۴۸۶۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن۲) به فرماندهی نزاجا (معاونت اطلاعات)، ۱۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۴۸۶۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ارومیه به ستاد منطقه۱۱ سپاه، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۷۰۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه نقده به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۶۷۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات - اطلاعات)، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۴۰۰۸۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه اشنویه به طرح و برنامه قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۸/۹/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۲۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه۱۱ به سپاه اشنویه، ۸/۹/۱۳۶۲.

۱

به دنبال اخبار روز گذشته درباره اقدام گروه های مسلح ضدانقلاب در انتقال بخش هایی از تشکیلات خود به داخل عراق، امروز هم ستاد مرکزی سپاه اطلاعاتی را دراین باره ارائه داد. طبق این گزارش، حزب دمکرات پس از خارج کردن مرکزیت خود از کشور و ورود به داخل خاک عراق به منطقه ماؤوت رفته و دفتر سیاسی و رادیویی خود را در روستای گلاله عراق در حدود ۷ کیلومتری مرز قرار داده است. سازمان مجاهدین خلق (منافقین) نیز بخشی از نیروهای خودی را به این منطقه منتقل کرده است. در ادامه این گزارش آمده است: قابل ذکر است که منطقه ماؤوت حدوداً از یک سال قبل تاکنون، توسط عراق و حزب دمکرات و کومه له برای زمان خروج این گروه ها از کشور در نظر گرفته شده بود و به همین منظور ساختمان بزرگی در آنجا ساخته شده است. اما جلیل گادانی مسئول دفتر سیاسی شماره ۱ حزب دمکرات و ایادی وی پس از تخلیه مجدد روستای بنگوین در مثلث مریوان - هنگ آباد - شیخان توسط رزمندگان اسلام به دلیل صعب العبوربودن منطقه ماؤوت مجدداً به منطقه بازگشته اند و مابقی مرکزیت درحال حاضر در خاک عراق به سر می برند.(۱)

۲

رئیس جمهور در دیدار با سفیر بلژیک تمایل ایران را برای برقراری روابط با همه کشورهایی که برای ملت و انقلاب ایران احترام قائل اند، اعلام کرد.

رئیس‌جمهور در دیدار با سفیر بلژیک تمایل ایران را برای برقراری روابط با همه کشورهایی که برای ملت و انقلاب ایران احترام قائل‌اند، اعلام کرد.

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، امروز در دیدار با روژه مارتین سفیر بلژیک در جمهوری اسلامی ایران که در پایان مأموریت خود به حضور وی رسید، اظهار داشت: «شما در دوران بسیار مهمی در تاریخ ملت ما در میان مردم ما زندگی کردید و این دوران یکی از تعیین کننده ترین دوران های تاریخ ماست.» آیت الله خامنه ای افزود: «سیاست مستقل جمهوری اسلامی ایران به ما می آموزد که با همه کشورهایی که احترامات لازم را برای این ملت و این انقلاب بزرگ رعایت می کنند و حقوق این ملت را محترم می شمرند روابط مناسبی درحد مصالح دو کشور داشته باشیم.»(۲)

۱- سند شماره ۱۱۳۱۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی ستاد مرکزی سپاه، شماره ۸۷، ۸/۹/۱۳۶۲، ص۸.
۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۹/۱۳۶۲، ص۱۱.

نخست وزیر امروز ضـمن تقـدیم لایحه بودجه سال ۱۳۶۳ به مجلس، اعلام کرد مخارج جنگ حـدود ۳۰ درصـد از هزینه های دولت را تشکیل داده و کل اقتصاد کشور را تحت تأثیر قرار می دهد. وزیر کشور نیز در مصاحبه ای تأثیر هزینه های جنگ بر برنامه های عمرانی و خدماتی دولت را تشریح کرد.

نخست‌وزیر لایحه بودجه سال ۱۳۶۲ کشور را به مجلس شورای اسلامی تقدیم کرد.

روزنـامه جمهوری اسـلامی گزارش داد: میرحسـین موسوی نخست وزیر، امروز بودجه ۶۸۱ میلیـارد تومانی سال ۱۳۶۳ را کـه به گفته وی برنـامه یک ساله کشور درقالب برنامه پنـج ساله اول توسـعه اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسـلامی ایران است، تقـدیم مجلس کرد. وی در سخنانی با اشاره به این نکته که برای نخستین بار در تاریخ بودجه نویسی، لایحه بودجه نزدیک به چهار ماه قبل از پایان سال به مجلس ارائه می شود، از نمایندگان خواست با فرصتی که وجود دارد آن را نقد و بررسی کنند.

نخست وزیر سـپس ضـمن برشـمردن شرایط حاکم بر جهان و تأکید بر ایستادگی در راه هدف والای استقرار فرهنگ و حکومت اسلامی، گفت: «بودجه سال ۱۳۶۳ در شرایطی تقدیم می شود که جنگ تحمیلی استکبار جهانی و نوکران جیره خوارش بر جمهوری اسلامی ایران همچنان ادامه دارد و به عنوان مسئله اصـلی و در رأس کلیه امور، از اولویت اساسـی برخوردار است.» وی افزود: «هزینه های جنگ حدود ۳۰ درصد از هزینه های دولت را در طول سال تشـکیل می دهد و این کل اقتصاد کشور را متأثر می سازد. لیکن این جنگ، نوعی سرمایه گذاری برای ملت ما و همه ملت های محروم جهان است.» موسوی توضیح داد: «وقتی که از جنگ صحبت می کنیم، صحبت از حاکمیت اسـلام، آزادی و اسـتقلال و بقای جمهوری اسـلامی است و بهایی که برای حفظ دسـتاوردهای انقلاب اسـلامی و برای فردای روشن ملت خودمان و دیگر محرومان و مستضعفان جهان می پردازیم.»

نخسـت وزیر در ادامه ضـمن اشـاره به تـورم و ضـعف شدیـد نیروی متخصـص و نیز محـدودیت امکانـات فیزیکی برای اجرای طرح هـای عمرانی گفت: «تورم و

گرانی بعد از جنگ، به عنوان یک مشکل اساسی توجه دولت را به خود معطوف نموده است. وجود جنگ تحمیلی که دولت خود را موظف به تأمین کلیه هزینه های تجهیزاتی و پشتیبانی آن می داند و وجود هزاران کار انجام نشده در گذشته که اینک انتظار انجام آن مطرح است و تقریباً چهل هزار پروژه نیمه تمام ملی و استانی که عدم تسریع در اتمام آنها به صلاح و صرفه نیست، به افزونی هزینه های دولت نسبت به درآمدهایش منجر شده و زمینه ساز کسر بودجه و موجب سرعت رشد نقدینگی نسبت به رشد تولید در داخل کشور گردیده است. از طرفی دیگر، سودجویان فرصت طلب با تمسک به معاملات چرخشی و دلالی و احتکار و گران فروشی بر این پدیده دامن زده اند.»

موسوی تأکید کرد بودجه سال ۶۳ باتوجه به «محدودیت منابع درآمدی، جنگ تحمیلی، محدودیت امکانات فیزیکی، ضرورت مبارزه جدی با تورم و براساس جهت گیری ها و سیاست های مندرج در لایحه برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران» تدوین شده است. وی در ادامه ضمن پرداختن به چگونگی توزیع بودجه در بخش های مختلف دولت و پروژه های عمرانی استان ها و سایر هزینه های جاری کشور گفت: «مبلغ ۵ میلیارد ریال جهت گسترش فرهنگ اسلامی و کمک به کشورهای مستضعف جهان پیش بینی شده است.» وی همچنین درمورد اعتبارات درنظر گرفته شده برای بازسازی و نوسازی مناطق آسیب دیده در جنگ افزود: «اعتبار بازسازی و نوسازی مناطق جنگی در سال ۱۳۶۱، ۷۰ میلیارد ریال بود و در سال ۱۳۶۲ به ۱۰۰ میلیارد ریال افزایش یافت و در سال ۱۳۶۳ نیز ۱۰۰ میلیارد ریال پیش بینی شده است. تا این زمان بیش از ۱۰۰ هزار واحد تخریب شده در مناطق جنگ زده وجود دارد که با گذشت ۱۶ ماه از آغاز کار، حدود ۲۰ هزار واحد توسط استان های معین تعمیر یا نوسازی شده است.»

نخست وزیر درمورد مجموع درآمدها و هزینه های جاری دولت گفت: «براساس برآوردهای موجود، درآمدهای دولت از محل صادرات نفت تا پایان سال ۶۲ با رقم ۵,۰۸۸,۲ میلیارد ریال و درآمدهای مالیاتی با رقم ۷۴۵ میلیارد ریال و سایر درآمدها با رقم ۱۹۴ میلیارد ریال ترکیب درآمدهای دولت را تشکیل می دهد. پرداخت های جاری دولت بالغ بر ۲۰۶۰ میلیارد ریال و هزینه های ناشی از جنگ تحمیلی ۵۰۰ میلیارد ریال و هزینه های عمرانی دولت ۱۹۵/۱ میلیارد ریال پیش بینی می شود.» وی یادآور شد: «بودجه سال ۱۳۶۳ کل کشور که اینک لایحه آن تقدیم می گردد بالغ بر ۲,۸۱۲,۶ میلیارد ریال است که ۷,۵۸۰,۲ میلیارد ریال آن از منابع داخلی شرکت های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و ۵,۲۳۱,۴ میلیارد ریال آن از اعتبارات عمومی دولت تأمین می شود. از این مبلغ ۲,۶۴۴,۲ میلیارد ریال جهت فعالیت های جاری و ۶,۳۶۹,۱ میلیارد ریال به منظور اجرای عملیات عمرانی و مبلغ ۷,۲۱۷ میلیارد ریال هزینه از محل درآمد اختصاصی پیش بینی شده است. درآمدهای دولت در سال ۱۳۶۲، از محل صادرات

نفت به میزان ۰,۰۵۱,۲ میلیارد ریال و از محل مالیات ها، مبلغ ۲,۸۷۰ میلیارد ریال و از محل سایر درآمدها و منابع اعتباری مبلغ ۴,۵۵۰ میلیارد ریال درآمدهای اختصاصی دستگاه ها و مؤسسات دولتی می باشد که جمعاً بالغ بر ۳,۹۱۹,۳ میلیارد ریال می گردد. انجام هزینه ها نسبت به کل درآمدهای مورد انتظار، مبلغ ۲,۳۱۲ میلیارد ریال کسری خواهد داشت که از محل استقراض از سیستم بانکی تأمین خواهد شد.»

نخست وزیر همچنین درزمینه برخی از نیازها و پروژه های در اولویت دولت به منظور تأمین مالی از سیستم بانکی کشور گفت: «علاوه بر مبالغ فوق، جهت تأمین هزینه های جنگ تحمیلی و به منظور ایجاد امکان برنامه ریزی و سرعت عمل در اجرای طرح ها و برنامه های عمرانی واجد اولویت مانند طرح های مجتمع فولاد مبارکه اصفهان، تولید اولفین و اروماتیک، راه آهن بافق - بندرعباس و برخی طرح های نفت و گاز و کشاورزی و طرح های بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده که با تحقق شرایطی که از قبل قابل پیش بینی نیست از گسترش قدرت و جذب و پیشرفت فیزیکی بیشتری برخوردار خواهد شد، حداکثر تا مبلغ ۷,۴۶۹ میلیارد ریال ازطریق سیستم بانکی تأمین گردد.»

موسوی در ادامه تشریح بودجه پیشنهادی گفت: «دولت خدمتگزار اسلام قویاً اعتقاد دارد که در شرایط کنونی که نبرد امت قهرمان و شهیدپرورمان در جبهه های نظامی و اقتصادی ادامه دارد باید میان استقلال و رفاه، یکی را انتخاب کرد. همه وظیفه داریم که رفاه طلبی را تشویق نکنیم و خود نیز نخواهیم [کرد].» وی همچنین صرفه جویی و کاهش نقدینگی را راه حل مهار تورم و جلوگیری از افزایش قیمت ها در شرایط حاضر دانسته و افزود: «البته در کنار این تدابیر، به افزایش تولید باید اندیشید و به مقابله قاطع با از خدا بی خبرانی پرداخت که با گران فروشی و احتکار و دلالی، به ثروت های کلان رسیده اند.»

نخست وزیر همچنین خاطرنشان کرد: «امروز تلاش منظمی برای سست کردن مختصر نظارت و کنترلی که دولت بر روی کالاهای اساسی دارد به عمل می آید. اینجانب این تلاش ها را در هنگامه جنگ و در شرایطی که ۳۰ درصد بودجه به نحوی در خدمت این جنگ سرنوشت ساز است که بر ما تحمیل شده و همه اقتصاد کشور به نوعی متأثر از شرایط اضطراری ناشی از این آتش افروخته در مرزهاست، بی نهایت خطرناک می دانم و هیچ شکی نیست که اگر این تلاش ها به نتیجه برسد دود آن در وهله اول، به چشم همه مردم بجز اندکی از خواص خواهد رفت.» وی تأکید کرد: «در این شرایط ما باید دستورات حضرت علی(ع) به مالک اشتر، آن سردار بزرگ را به یاد آوریم و رضای عموم مردم و مصالح اسلام را به پای خواست عده ای قلیل قربانی نکرده و با هماهنگی و وحدت عمل قوای مقننه، قضائیه و مجریه، با اعمال صرفه جویی، مقابله با رفاه طلبی و شدت عمل در مقابل گران فروشان و محتکران، در راهی بسیار حساس که پایان آن شکوفایی اقتصادی کشورمان و مهار تورم است گام برداریم.»(۱)

۱- همان، صص ۱۲ - ۱۰.

هم زمان با آماده شدن لایحه بودجه برای ارائه به مجلس، حجت الاسلام ناطق نوری وزیر کشور در گفت وگویی با روزنامه کیهان - که در شماره دیروز این روزنامه به چاپ رسید - در پاسخ به سؤالی درمورد مشکلات و نارسایی های موجود در برنامه های عمرانی و خدماتی دولت در شهرهای بزرگ، بودجه را مشکل اصلی دراین زمینه دانست و گفت: «همین الان که بودجه دولت را برای سال ۶۳ دارند می بندند تمام سعی دولت بر این است که کسر بودجه نداشته باشیم، لیکن با تمام سخت گیری هایی که دولت در امر بودجه می کند تاکنون بیش از ۵۰ میلیارد تومان کسر بودجه سال ۶۳ می باشد که بیشتر هم می شود و باز یک سری مسائل همه طی سال پیش می آید که اکنون قابل پیش بینی نیست که آنها هم بودجه می خواهند.»

وزیر کشور درمورد بودجه جنگ اظهار کرد: «اینکه ما می گوییم جنگ اصل است، شوخی نیست زیرا جنگ خرج زیادی دارد و ۶۰ تا ۷۰ میلیارد تومان بودجه برای جنگ اختصاص دادن کم نیست، زیرا اگر جنگ نبود این بودجه صرف برنامه های عمرانی کشور می شد و باید اضافه کنم که یعنی کمک مردم میلیاردها تومان ازنظر معنوی ارزش دارد و قیمتی برای آن نمی شود گذاشت زیرا با این کمک ها روحیه رزمندگان در جبهه تقویت می شود، اما این همه کمک های نقدی و جنسی حتی گوشه ای از هزینه جنگ هم نمی شود. از سوی دیگر ما حتی پیش بینی می کنیم که اگر چهره جنگ در خلیج فارس تغییر کند و چه بسا که با ابرقدرت ها رودررو شدیم باید ایستادگی کنیم حتی شاید به جایی برسیم که همه کارهای عمرانی کشور را تعطیل کنیم و فقط اندازه خرج زندگی در حداقل ممکن که تنها مردم بمانند بودجه در داخل صرف کنیم و بقیه بودجه باید صرف جنگ بشود و این پیش بینی را دولت دارد می کند.» ناطق نوری همچنین درمورد کمبود آذوقه و وسایل و لوازم ضروری زندگی گفت: «کمبود به این خاطر است که عرضه و تقاضا باهم وفق نمی دهد و این لازمه جنگ است.»(۱)

۱

وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران با صدور اطلاعیه ای از کشورهای عرب و مسلمان خواست امکانات نظامی و اقتصادی خود را برای نابودی رژیم صهیونیستی به کار گیرند.

در این اطلاعیه که به مناسبت روز اعلام همبستگی جهانی با ملت فلسطین انتشار یافت ضمن اشاره به گذشته غم بار ملت مسلمان فلسطین و نقض طبیعی ترین حقوق آن آمده است: «سکوت و بی مبالاتی جامعه جهانی و عدم تحرک دولت های اسلامی بر جسارت دشمن جنایتکار صهیونیستی افزوده تا آنجا که دامنه تجاوزات پلید خود را گسترش داده و لبنان و سوریه و سایر ملل منطقه را نیز مشمول تاخت وتازهای خویش قرار داده است.» این بیانیه افزوده است: «جمهوری اسلامی ایران در روز همبستگی جهانی با ملت فلسطین با تأکید مجدد بر ضرورت بسیج همگانی امت اسلام و استمرار مبارزه متکی بر ایمان اسلامی به عنوان تنها راه

۱- روزنامه کیهان، ۷/۹/۱۳۶۲، ص۱۷.

آزادی فلسطین و قدس شریف صمیمانه از کشورهای عرب و مسلمان می خواهد که اعلام همبستگی با مردم فلسطین را از قول به فعل تبدیل نموده و کلیه امکانات نظامی و اقتصادی خود را درجهت نابودی رژیم صهیونیستی و حامیان استکباری آن به کار گیرند.»(۱)

۱

سخنگوی وزارت امور خارجه برزیل اعلام کرد تا وقتی ایران درحال جنگ است برزیل به این کشور اسلحه نخواهد فروخت.

به گزارش خبرگزاری فرانسه از برازیلیا، برناردو پریکوس این مطلب را درپی دیدار شاهمراد کنعانی مقدم سفیر ایران در برزیل با رامیرو سارایوا گرریرو وزیر امور خارجه برزیل، عنوان کرد و افزود: «این ملاقات به منظور بررسی روابط بین دو کشور و توسعه مبادلات بازرگانی میان ایران و برزیل صورت گرفت.» خبرگزاری فرانسه به نقل از پریکوس افزود: «تصمیم برزیل مبنی بر عدم فروش اسلحه به تهران قبلاً ـ نیز هنگام اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل در نیویورک به وزیر امور خارجه ایران اعلام شده بود و آقای مقدم نیز در ملاقات خود با وزیر امور خارجه برزیل دراین مورد پافشاری نکرده است.» این خبرگزاری درعین حال یادآور شد مبادلات بازرگانی ایران و برزیل در سال ۱۹۸۲ به ۲۵۰ میلیون دلار بالغ شده که ۲۱۰ میلیون دلار آن را صادرات برزیل تشکیل می دهد.(۲)

۲

متحدان منطقه ای عراق کمک های خود برای رفع تنگنای مالی این کشور را افزایش می دهند.

روزنامه گاردین در شماره امروز خود در مقاله ای با عنوان "کویت در معرض آتش جنگ چهارساله ایران و عراق" دراین باره نوشت: «جنگ ایران و عراق در شهر غبارآلود کویت که با عراق مرز مشترک دارد ... با هیبت زیاد نمودار می شود. ... رمز بقای کویت به عنوان یک کشور مستقل از ۲۲ سال پیش تاکنون در هشیاری های دیپلماتیک این کشور نهفته بوده است. این هشیاری های سیاسی مانع از آن شده است که همسایگان حریصی مانند عراق که بر کویت ادعای مالکیت ارضی دارد، این کشور را ببلعند.» گاردین در ادامه افزود: «اما اکنون در تلاشی که در هنگامه تزلزل بازار سهام کویت برای تسکین اعتماد و اطمینان عمومی انجام می گیرد، بودجه دفاعی این کشور به بیش از یازده درصد هزینه های دولت افزایش یافته است. درعین حال انتظار می رود که کویت به زودی یک میلیارد دلار دیگر نیز به فعالیت عراق در جنگ با ایران کمک کند. این کشور تاکنون ۶ تا ۸ میلیارد دلار دراین زمینه به عراق کمک کرده است.» این روزنامه اضافه کرد: «کویت البته با ناخرسندی، از عراق در جنگ با ایران حمایت می کند. تنها، احتمال پیروزی ایران در جنگ، عراق و کویت را از سال ۱۹۸۰ به بعد به همدیگر نزدیک کرده است.» گاردین در پایان نتیجه گرفت: «تاآنجاکه به کویت مربوط می شود این نزدیکی صرفاً برای مقاصد سیاسی است.»(۳)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص۴.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص۲، برازیلیا - خبرگزاری فرانسه، ۸/۹/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۹/۱۳۶۲، ص۱۳، رادیو بی بی سی، ۸/۹/۱۳۶۲.

همچنین خبرگزاری اوپک از لندن به نقل از احمد زکی یمانی وزیر نفت و منابع معدنی پادشاهی سعودی، اعلام کرد: «عراق باید تا اواسط سال ۱۹۸۵ میلادی خود را برای صدور ۵۰۰۰۰۰ بشکه نفت خام در روز ازطریق خط لوله ای که از خاک عربستان عبور می کند، آماده سازد.» زکی یمانی در مصاحبه ای با هفته نامه پترولیوم اینتلیجنت افزود: «صدور نفت خام عراق تدریجاً تاحدود ۲ میلیون بشکه در روز افزایش خواهد یافت.» یمانی دررابطه با تأمین مالی این طرح گفت: «این مسئله کاملاً به عراق مربوط می شود.»(۱)به گزارش رادیو بی بی سی درباره جزئیات اجرای این پروژه که در دو مرحله انجام خواهد گرفت و عربستان تعهد کرده که امکانات اضافی دیگری را هم دراختیار آن قرار دهد، هنوز تصمیمی گرفته نشده است، «اما یک کنسرسیوم بریتانیایی از اوایل سال جاری درمورد ساختن لوازم و وسایل جدید این طرح مشغول مذاکره بوده است.»(۲)

۱

دولت های عرب حوزه خلیج فارس امیدوارند با برقراری موازنه نظامی میان ایران و عراق از گسترش جنگ جلوگیری شود.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس روزنامه لوکوتیدین دوپاری در شماره امروز خود نوشته است: «ژاک شیراک شهردار پاریس پس از دیدار خود با شاهزاده کویتی ناصر محمد الاحمد الصباح و نیز چند تن از وزرای کشورهای خلیج [فارس] در پاریس گفت: من در این گفت وگو ها نگرانی خود را از تحول جنگ ایران و عراق ابراز داشتم، ولی با نوعی خوش بینی ازسوی آنان روبه رو شدم.» به گفته وی «شاهزاده کویتی عقیده دارد توازن نیروهای ایران و عراق از یک سو و تلاش های میانجیگرانه الجزایر و امارات عربی از سوی دیگر، لااقل از این جهت که از شدت جنگ جلوگیری می کند، موجب امیدواری است.»(۳)

دراین زمینه عبدالجبار محسن معاون وزارت اطلاعات عراق نیز در یک مصاحبه مطبوعاتی با روزنامه العرب (چاپ لندن) مدعی شد: «شکست های اخیر جمهوری اسلامی راهی برای رژیم حاکم بر ایران باقی نگذاشته است جز اینکه به صلح تن در دهد.»(۴)

در همین حال شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب، امروز در ابوظبی با مقام های امارات متحده عربی دیدار و ضمن بحث و تبادل نظر در مورد جنگ ایران و عراق اظهار امیدواری کرد «در کنفرانس آینده کشورهای اتحادیه عرب راه حل های تازه ای برای پایان دادن به جنگ اتخاذ شود.» دبیرکل اتحادیه عرب در همین زمینه در دوحه با شیخ خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر نیز گفت وگو کرده است(۵)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص۹، لندن - خبرگزاری اوپک، ۹/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۹/۱۳۶۲، ص۱۴، رادیو بی بی سی، ۹/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۵، ۹/۹/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۸/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۳۴، رادیو ایران، ۸/۹/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۲، صص ۲۰ و ۲۱، رادیو ایران، ۹/۹/۱۳۶۲.

در سومین روز سفر مقامات رژیم صهیونیستی به امریکا، گزارش ها حاکی از توافق های گسترده دو طرف درباره همکاری های سیاسی - نظامی در منطقه غرب آسیا است. بااین حال توافق نهایی درمورد چگونگی "خروج از بن بست لبنان" همچنان در ابهام قرار دارد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه امروز مناطقی از شرق بیروت و همچنین بخش ساحلی شمال پایتخت لبنان در محلات مسیحی نشین گلوله باران شد و سپس طرف های درگیر با یک آتش بس در ساعت ۱۹ امروز توافق کردند. این خبرگزاری همچنین از تقویت مواضع رژیم صهیونیستی در جنوب صیدا و تخریب محل هایی از شرق این منطقه خبر داد.

از سوی دیگر گزارش واحد مرکزی خبر حاکی است تحصن چند روزه مردم و علمای جنوب بیروت در ساختمان سفارت ایران در اعتراض به قطع رابطه دولت لبنان با جمهوری اسلامی ایران، ظهر امروز با صدور قطعنامه ای پایان یافت. در این قطعنامه لغو تصمیم قطع روابط با جمهوری اسلامی ایران، الغای آنچه "سازش نامه" لبنان و رژیم صهیونیستی خوانده شده و نیز خروج نیروهای چندملیتی از لبنان درخواست شده است.(۱)

به گزارش خبرگزاری فرانسه از رم امین جمیل رئیس جمهور لبنان در پایان سفر دوروزه خود به ایتالیا امروز با برخی از عناصر مخالف لبنانی ملاقات و گفت وگو کرد. براساس این گزارش، «مقاماتی که جمیل را در این سفر همراهی می کنند از اعلام نام این افراد خودداری کردند، اما گفته می شود این افراد از طرف داران جنبلاط و جنبش شیعیان امل می باشند.» این خبرگزاری افزود: «جمیل قبلاً با رفیق حریری میانجیگر سعودی ملاقات کرد و مسئله آتش بس در لبنان را مورد بررسی قرار داد.» قرار است جمیل به واشنگتن و سپس به دمشق برود.(۲)

همچنین در سومین روز دیدار نخست وزیر و وزیر دفاع رژیم صهیونیستی از واشنگتن رادیو اسرائیل از تشکیل کارگروه های مشترک میان امریکا و اسرائیل خبر داد.(۳) هدف از تشکیل این کارگروه ها آماده کردن توصیه هایی درباره چگونگی "خروج از بن بست لبنان" برای مطالعه ریگان عنوان شده است. بر پایه این گزارش، رئیس جمهور امریکا «درعین اعلام تعهد کشور خویش به حفظ امنیت اسرائیل اظهار عقیده نمود که پیشنهادهایی برای خروج نیروهای بیگانه از لبنان به وی داده شود.» ریگان در دیدار با نخست وزیر رژیم صهیونیستی همچنین «موضوع آبادی های یهودی نشین و طرح صلح خود را مطرح نمود و بر این موضع سیاسی خویش تکیه

ص: ۹۱۷

۱- روزنامه کیهان، ۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱، رم - خبرگزاری فرانسه، ۹/۹/۱۳۶۲.

۳- توافق امریکا و رژیم صهیونیستی برای ایجاد گروه مشترک سیاسی - نظامی (JPMG) که به تفاهم نامه یا پیمان همکاری راهبردی رژیم صهیونیستی و امریکا موسوم شد موجی از واکنش ها را در میان مسلمانان برانگیخت تا جایی که دولتمردان کشورهای اسلامی را نیز وادار به انتقاد از انعقاد آن نمود. بر طبق این تفاهم نامه علاوه بر گروه مشترک سیاسی - نظامی مذکور گروه دیگری برای نظارت بر کمک های امنیتی امریکا به رژیم صهیونیستی با عنوان گروه برنامه ریزی مشترک برای کمک های امنیتی(JSAP) تشکیل شد.

کرد که ایالات متحده باید همچنان مناسبات خود را با کشورهای میانه رو عرب حفظ نماید.» نخست وزیر رژیم صهیونیستی نیز دراین مورد گفت که «با ادامه این مناسبات مخالفتی ندارد، ولی معتقد نیست که این امر ایجاب می کند که به کشورهای مزبور اسلحه داده شود.» شامیر همچنین اظهار کرد: «هدف سوریه تسلط بر همه دنیای عرب است.»

به گفته رادیو اسرائیل در نخستین کار گروه مشترک با شرکت شامیر و وزرای دفاع، امور خارجه و مقامات بلندپایه دیگری از امریکا و اسرائیل کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، اتحاد شوروی را به شدت مورد حمله قرار داد و گفت: «هم اکنون بین ۷ هزار تا ۹ هزار مشاور روسی در کشور سوریه حضور دارند.» در همین زمینه جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا نیز «سوریه را خطر اصلی خاورمیانه [غرب آسیا] نامید و اظهار داشت که برای مقابله با این خطر، امریکا و اسرائیل باید همکاری نمایند و درعین حال به عقیده وی، به کشورهای میانه رو عرب مانند اردن که آنها هم مورد تهدیدات سوریه قرار دارند باید مساعدت و کمک نمود.» موشه آرنز وزیر دفاع رژیم صهیونیستی، نیز اظهار کرد: «باید چهار کشور خاورمیانه [غرب آسیا] را که آنها را لجام گسیخته نامید، زیر نظر قرار داد.» وی افزود: «این چهار کشور لجام گسیخته عبارت اند از: لیبی، سوریه، عراق و جمهوری اسلامی ایران.»(۱)

هم زمان با این مذاکرات، شیمون پرز رهبر حزب کارگر رژیم صهیونیستی، تأکید کرد «به عقیده وی راه حل برای صلح در خاورمیانه [غرب آسیا] ازطریق شاه حسین امکان پذیر است.» وی ضمن اشاره به این نکته که اکثر جمعیت دو و نیم میلیونی اردن را فلسطینیان تشکیل می دهند، مدعی شد: «اعراب ساکن کرانه باختری رود اردن و باریکه غزه یک راه حل فلسطینی - اردنی را ترجیح می دهند.»(۲)

۱

در سی وششمین سالروز صدور قطعنامه تقسیم فلسطین ازسوی سازمان ملل، یاسر عرفات در پیامی تأکید کرد سازمان آزادی بخش فلسطین در جست وجوی راه حلی برای مسئله فلسطین ازطریق "گفت وگو" است.

روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری فرانسه در بیت المقدس ضمن اشاره به موج تظاهرات و اعتصاب ها در فلسطین اشغالی به مناسبت سی وششمین سالروز صدور قطعنامه سازمان ملل دائر بر تجزیه فلسطین نوشت: عرفات رئیس کمیته اجرایی سازمان آزادی بخش فلسطین در پیامی به این مناسبت اعلام کرد «سازمان وی در جست وجوی یک راه حل بادوام برای مسئله فلسطین ازطریق گفت وگو است نه از راه اعمال زور.» بنا به این گزارش، عرفات در پیام ارسالی خود برای سازمان ملل، امریکا و رژیم صهیونیستی را مسئول حل وفصل نشدن مسئله فلسطین دانسته و ضمن ابراز خشنودی از نتایج اجلاس بین المللی ژنو درباره فلسطین - که در سپتامبر گذشته

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۹/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، رادیو اسرائیل، ۸/۹/۱۳۶۲.
۲- روزنامه کیهان، ۸/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

برگزار شد - از مجمع عمومی سازمان ملل خواست قطعنامه های این اجلاس را به مورد اجرا گذارد. از سوی دیگر خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل متحد نیز «از کلیه دولت ها و مقامات علاقه مند خواست برای حل وفصل عادلانه و بادوام مسئله فلسطین کوشش کنند زیرا در آن صورت است که همزیستی و صلح در خاورمیانه [غرب آسیا] استقرار خواهد یافت.»

امروز همچنین حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه، در تلگرامی به رئیس کمیسیون ویژه سازمان ملل برای حقوق مردم فلسطین، به مناسبت روز بین المللی همبستگی با مردم فلسطین «تصمیم سوریه را برای دنبال کردن مبارزه به منظور پیروزی فلسطین که مسئله اصلی ملت عرب است مورد تأکید قرار داد.»(۱)

به گزارش خبرگزاری فرانسه از منامه صدام حسین رئیس جمهور عراق نیز امروز در نامه ای برای سازمان ملل متحد به مناسبت روز همبستگی با مردم فلسطین «ضمن تجدید حمایت عراق از سازمان آزادی بخش فلسطین و رهبری آن هرگونه کوشش به منظور تضعیف و تجزیه این سازمان و اعمال قیمومیت بر آزادی تصمیم گیری فلسطینی ها را محکوم کرد.» صدام همچنین مدعی شد مسئله غرب آسیا همانند ادامه جنگ توسط ایران، "با پشتیبانی صهیونیسم علیه عراق" صلح و امنیت جهانی را تهدید می کند.(۲)

در این بین، روزنامه پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی در یادداشتی «از سازمان آزادی بخش فلسطین خواست برای وحدت و همکاری بیشتر با سوریه بکوشد.» پراودا همچنین نوشت: «سازمان آزادی بخش فلسطین که درگیر مناقشه بین شورشیان مورد حمایت سوریه و نیروهای وفادار به عرفات است از حمایت کامل شوروی در جنگ علیه سیاست های اسرائیل و امریکا برخوردار است.» به رغم این نظر، عرفات در مصاحبه ای که امروز منتشر شد سوریه را متهم کرد که می کوشد سازمان آزادی بخش فلسطین را ازهم پاشیده و لبنان را نیز تجزیه کند.(۳)

همچنین چند روز پس از استقرار آتش بس در میان گروه های درگیر فلسطینی در شمال لبنان، امروز خبرگزاری فرانسه از قاهره گزارش داد یاسر عرفات «خواستار تشکیل یک نیروی عربی با هدف خارج کردن نیروهای بیگانه از طرابلس شد تا این شهر به ویرانی کشیده نشود.» عرفات همچنین در یک نشست مطبوعاتی اعلام نشده گفت: «هر وقت عزم ترک طرابلس را داشتم به اطلاع خواهم رساند.» وی همچنین با اشاره به یک اقدام نظامی جدید ازسوی رقبایش گفت: «ما به مذاکرات [در چارچوب موافقت نامه سوری - سعودی] ادامه می دهیم ولی در همین حال به دلیل این نقل وانتقالات نظامی هوشیار می مانیم.»

در همین حال، رشید کرامی نخست وزیر سابق لبنان، اعلام کرد «گام هایی به سوی برقراری آتش بس گروه های متخاصم در شهر طرابلس برداشته شده است.» به گزارش خبرگزاری آلمان از دمشق کرامی که سرپرست کمیته مسئول نظارت بر اجرای قرارداد آتش بس است گفت سه کمیته

۱- روزنامه کیهان، ۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶ ، ۱۰/۹/۱۳۶۲، صص ۹ و ۱۰، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۹/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

فرعی درمورد نظارت بر جنبه های سیاسی - اجتماعی و امنیتی این آتش بس تشکیل خواهد شد. به گفته وی «رزمندگان فلسطینی که در شمال لبنان به سر می برند باید این منطقه را ترک کنند و برای ادامه مبارزه قانونی خود علیه غاصبان اسرائیلی در نزدیکی خطوط دشمن موضع گیری کنند.»(۱)

ص: ۹۲۰

۱- روزنامه کیهان، ۸/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۱

در ۴۸ ساعت گذشته، شهرهای آبادان و خرمشهر و مناطق اطراف این دو شهر همچنان زیر آتش توپخانه و خمپاره اندازهای دشمن قرار داشت.

در حملات توپخانه ای عراق به آبادان ۳ منزل مسکونی تخریب شد و اسکله های ۱ و ۱۳ آسیب دیدند. در منطقه بوارده نیز بخشی از یک لوله نفتی براثر اصابت ترکش منهدم گردید و به دلیل انتشار مواد نفتی موجود در آن آتش سوزی رخ داد که پس از ساعاتی آتش مهار شد. جزیره مینو نیز مورد اصابت چندین گلوله توپ و خمپاره قرار گرفت و تعدادی نخل دچار آتش سوزی شد.

در خرمشهر هم چندین باب منزل مسکونی در منطقه کوت شیخ، محوطه راه آهن، گمرک شهر و همچنین منطقه شلمچه هدف گلوله های توپ و خمپاره قرار گرفت. در این حملات ۲ نفر در آبادان و یک تن در خرمشهر به شهادت رسیدند و ۱۵ تن نیز زخمی شدند.(۱)

۲

به دنبال اجرای طرح مانور آزادی قدس که با ابتکار سپاه پاسداران و فراخوانی نیروهای داوطلب مردمی در روز ۵/۹/۱۳۶۲ با حضور نیروهای سازماندهی شده داوطلب بسیجی در سراسر کشور برگزار شد،(۲) واحد آموزش نظامی ستاد مرکزی سپاه امروز در نامه ای به مناطق یازده گانه سپاه چگونگی اجرای مرحله دوم این مانور در ۲۲ بهمن ماه سال جاری و نحوه آموزش رده های مختلف نیروها را ابلاغ کرد.

در مقدمه این ابلاغیه یادآوری شده است که دوره آموزشی مورد اشاره در این نامه، آموزش

۱- سند شماره ۲۹۱۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۱۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به اداره کل سیاسی انتظامی استانداری خوزستان، ۱۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۱۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان ۱۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۱۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری، ۱۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۹/۹/۱۳۶۲.

۲- طرح مانور آزادی قدس که برای فراخوانی و سازماندهی نیروهای داوطلب مردمی، ارتقاء فرماندهان گردان ها، گروهان ها و دسته های واحدهای رزمی صورت گرفت، ابتکار فرماندهی سپاه برای تأمین نیروهای لازم و آماده سازی آنها برای اجرای عملیات خیبر بود که در ۳/۱۲/۱۳۶۲ اجرا شد. البته در آن زمان هدف اصلی این طرح به علت رعایت مسائل حفاظتی برای تمامی مسئولان سپاه روشن نبود.

مقدماتی است و آموزش کامل فرماندهان در دوره های مختلف و در زمان مناسب و با کیفیت مطلوبی انجام خواهد شد. طبق این ابلاغیه، کلیه کادرهای مربی این دوره باید از بین مربیان باتجربه و ورزیده منطقه برگزیده شوند و مربیان آموزشی اعزامی از مرکز نیز فارغ التحصیل دوره فرماندهی گردان بوده و آموزش طرح و عملیات و اطلاعات را برعهده خواهند داشت. همچنین مرحله بندی آموزش در سه رده فرماندهی گردان، فرماندهی گروهان و فرماندهی دسته در نظر گرفته شده است و دروس آنها شامل طرح و عملیات، اطلاعات عملیات، مخابرات، تخریب و سلاح شناسی خواهد بود.

دوره آموزشی هم زمان و به طور سراسری در تمامی مناطق سپاه برگزار می شود و طول این دوره برای رده دسته و گروهان سه هفته و برای رده های گردان و معاون گردان چهار هفته خواهد بود.(۱)

۱

عملیات موفق کمین نیروهای خودی در اطراف پیرانشهر، کشف یک خانه تیمی در شهر مهاباد و همچنین حمله افراد گروه های مسلح غیرقانونی در شرق مهاباد از حوادث امروز مناطق کردنشین آذربایجان غربی بود.

نیروهای سپاه پیرانشهر با آگاهی از عبور یک گروه از افراد مسلح ضدانقلاب از حوالی این شهر، بر سر راه آنها کمین گذاشتند. در این اقدام حساب شده تلفات زیادی به عناصر مسلح غیرقانونی وارد آمد. طبق گزارش های موجود، در این عملیات ۲۰ نفر از عناصر ضدانقلاب کشته یا زخمی شدند که جنازه ۳ نفر از آنان در منطقه درگیری باقی مانده است. علاوه براین، مقداری دارو، مهمات و ۳ قبضه اسلحه به دست نیروهای خودی افتاد. گفتنی است به علت برنامه ریزی و اجرای دقیق این عملیات کمین، آسیبی به نیروهای خودی وارد نشد.(۲)

در شهر مهاباد نیز نیروهای سپاه موفق به کشف یک خانه تیمی شدند. افراد حاضر در این خانه هنگامی که نیروهای خودی قصد دستگیری آنها را داشتند شروع به تیراندازی کردند که درنتیجه یکی از افراد سپاه شهید شد. بااین حال نیروهای خودی که از آمادگی کافی برخوردار بودند، بر اوضاع مسلط شدند و در ادامه عملیات ۳ تن از افراد "مسلح ضدانقلاب کشته شدند.(۳)

از سوی دیگر امروز، در حمله افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی به پایگاه سیدآباد واقع در شرق مهاباد، ۲ تن از افراد ژاندارمری شهید و ۴ تن نیز زخمی شدند.(۴)

۱- سند شماره ۴۵۱۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه به مناطق یازده گانه سپاه، ۹/۹/۱۳۶۲.
۲- سند شماره ۳۵۵۲۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پیرانشهر به فرماندهی سپاه منطقه۱۱، ۱۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۲۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پیرانشهر به سپاه منطقه۱۱، ۱۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۲۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه۱۱ به ستاد مرکزی، ۱۲/۹/۱۳۶۲.
۳- سند شماره ۳۵۵۲۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه مهاباد به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه، ۱۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۶، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص۲.
۴- سند شماره ۱۱۳۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص۱؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

رئیس جمهور بر سازماندهی و آموزش نیروها به منظور رعایت احتیاط و دقت در حفظ جان انسان ها در جنگ تأکید کرد.

در پنجمین روز از هفته بسیج مستضعفین، فرماندهان گروه های مقاومت بسیج مستضعفین سراسر کشور امروز با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، دیدار کردند. در این دیدار ابتدا گزارشی درباره چگونگی طرح "لبیک یا خمینی" و سازماندهی و آموزش ۲۷۰۰۰۰ نفر از نیروهای بسیج برای شرکت در مانور آزادی قدس به اطلاع رئیس شورای عالی دفاع رسید. سپس آیت الله خامنه ای در سخنانی اظهار داشت: «بسیج یکی از معجزات دیگر انقلاب و حرکت بسیج تبلور آن است. اگر بسیج مستضعفین یعنی بسیج نیروهای عظیم ملت و سازماندهی و آموزش برای آنها وجود نداشت، یقیناً انقلاب از دفاع از خود و ارزش های خود ناقص بود چراکه انقلاب اسلامی مدعی مردمی بودن می باشد.» وی با منحصر به فرد خواندن بسیج مستضعفین در سراسر جهان، افزود: «بسیج در کشور ما اولاً متشکل از همه اقشار اجتماعی مردم اعم از روحانی، دانشجو، دانش آموز، کارگر، اداری و غیره می باشد و اینها و انگیزه درونی آنها دل های آنان را به هم متصل کرده است. ثانیاً میدان کار و محدوده آن برای بسیج بی نهایت است. ما فقط به حفظ کشور و مملکت خود و آبادنمودن آن اکتفا نمی کنیم بلکه برای ما انسانیت و فلاح و نجات آن مطرح است. آن انسانی که در گوشه ای از دنیا تحت ستم چپاولگران و زورمندان قرار دارد و یا انسان های محرومی که در کشورهای اسلامی اسیر سرپنجه مزدوران امریکا می باشند برای ما با هم میهنان کشورمان تفاوتی نمی کنند.»

رئیس جمهور با بیان اینکه اگر این انقلاب اسلامی بدین صورت در هر کجای دیگر اتفاق می افتاد ما خدمتگزار آن بودیم گفت: «اما خدای متعال بر ما و ملت ما منت گذاشت و ما را اولین طلایه داران و سربازان انقلاب اسلامی در میان ملت ها قرار داد. بسیج در این کشور به معنای واقعی نیرویی مردمی و مکتبی است و همه آحاد مردم عضو بسیج هستند و کسانی هم که اسم ننوشته اند بایستی شرکت کنند و آموزش ببینند؛ زیرا که تشکیل بسیج، امر تشریفاتی نیست بلکه به معنای این است که همه کسانی که به خیرات انقلاب چشم امید دارند و انقلاب را برای این ملت و این کشور دریچه بهشت می دانند باید عضو بسیج باشند.»

آیت الله خامنه ای در ادامه سخنان خود با اشاره به اینکه بسیج دارای دو خصوصیت نظامی و یک خصوصیت اسلامی است گفت: «خصوصیات نظامی، سازماندهی و آموزش و خصوصیت اسلامی، اعتقاد راسخ به ایدئولوژی و مکتب انقلاب است. این مسئله بایستی دقت شود که تودهٔ انبوه نیروها بسیج نیست بلکه توده های سازمان یافته، بسیج را تشکیل می دهند.» رئیس شورای عالی دفاع در توضیح این مسئله افزود: «جنگ امری جدی و از پیچیده ترین دانش هاست و در جنگ جان انسان ها مطرح است و درپی آن احتیاط و رعایت دقت از واجب ترین کارها و این، جز با سازماندهی و آموزش نیروها امکان پذیر نیست. همه ما همچون صدر اسلام بایستی چگونه جنگیدن را آموزش ببینیم.»

ص: ۹۲۳

رئیس جمهور با تأکید بر اهمیت کار و دوری از هرگونه سستی گفت: «همه جوانان این مملکت برایشان کارکردن واجب است و بایستی در تمام نهادها حضور یابند. در بسیج بروند و آموزش بدهند و آموزش بگیرند، تولید کنند و بسازند ولی بیکار نمانند. زیرا که بیکاری منشأ همه بدبختی های انسان است. ملتی که همواره در تلاش است هیچ گونه بددلی، سستی، نفاق، غیبت، دشمنی و اختلاف در آن به وجود نخواهد آمد. ما مطمئن هستیم که با همت والای مردم خود به کلیه هدف های انقلاب دست خواهیم یافت و بر همه دشمنان انقلاب پیروز خواهیم شد.»

آیت‌الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان‌عالی کشور

آیت الله خامنه ای در بخش دیگری از سخنان خود اظهار داشت: «امریکا و قدرت های سلطه گر جهانی موفق شدند که با سرسپرده نمودن بعضی از سران منطقه ما را زیر فشار قرار دهند، ولی ما از آنها سؤال می کنیم که شما دولت ها را خریدید ولی با ملت ها چه می کنید و آیا می توانید انگیزه ملت ها را نیز بخرید؟ استکبار جهانی لبنان را یک طعمه از آن خود می پنداشتند ولی آنچنان استخوان برنده مقاومت مردمی در گلوی استکبار جهانی گیر کرد که نه فقط نتوانست این طعمه را فروببرد بلکه گلوی او را نیز درید. استکبار جهانی از مقابله با ملت ها عاجز است ولی شبکه های تبلیغاتی صهیونیستی ابرقدرت ها در فکر این هستند که ملت ها را در خواب نگه دارند. ولی ما این مژده را به همه می دهیم که ملت ها بیدار شده اند و بعضی هم درحال بیدارشدن هستند با مقاومت مردم ایران استکبار جهانی زمین گیر شده و در تمام دنیا گرفتار شده است.» رئیس جمهور در پایان با اظهار خوشحالی از اینکه با تیزبینی و هوشمندی رهبر انقلاب خیلی زود به نیروی ملت پی برده شد گفت: «ما اولین کسانی بودیم که نقش عظیم ملت ها را کشف کردیم و از آن حداکثر استفاده را نیز در راه هدف های انقلاب می کنیم. دنیا اکنون از شیوه کار مردم ایران تقلید می کند و ما بایستی همچنان سرمشق ملت های دیگر باقی بمانیم و بسیج می تواند این نقش را داشته باشد.»(۱)

۱

رئیس دیوان عالی کشور بسیج را ضامن بقا، تداوم و صدور انقلاب دانست.

به گزارش روزنامه اطلاعات، آیت الله موسوی اردبیلی امروز در دیدار با گروهی از کارگران عضو بسیج کارخانجات استان تهران ضمن تشریح نقش بسیج در حراست از انقلاب و تداوم آن «بر ضرورت کار هرچه بیشتر کارگران متعهد کارخانجات برای دستیابی به خودکفایی و رهایی از اسارت اقتصادی تأکید کرد و از کارگران خواست همواره برای مبارزه در سنگرهای

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص۱۶.

کارخانجات و خطوط مقدم جبهه اولویت ها را در نظر بگیرند.» وی افزود: «زمانی که لازم است در جبهه های نبرد حضور یابید در این سنگر به جنگ دشمن بروید و زمانی که نیروی کار شما در کارخانجات مورد نیاز است، در این جبهه به جنگ با استکبار جهانی بپردازید.»

رئیس دیوان عالی کشور همچنین اظهار کرد: «در روند انقلاب اسلامی در میان امت مسلمان کشورمان جذبه شهادت از هر جذبه ای جذاب تر و از هر زیبایی زیباتر و از هر کششی قوی تر است و این نیروی الهی در میان مسلمین جهان اسلام نیز نفوذ کرده است و امروزه شاهد هستیم که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، جوان مسلمان لبنانی که ۲۰ سال در میدان ملی گرایی و نژادگرایی جنگیده است امروز با الهام از حرکت انقلاب اسلامی مبارزه اش رنگ خدایی و مذهبی گرفته است و برای نابودی سربازان امریکایی، فرانسوی و اسرائیلی دشمنان اسلام با پذیرفتن مشتاقانه شهادت با آنان به جهاد برمی خیزد و عظمت این حرکت امروز ابرقدرت های شرق و غرب را آشفته و آنان را به وحشت انداخته است و این وحشت و آشفتگی زمانی به اوج می رسد که می بینیم که استکبار هنوز داغ این حرکت در لبنان را در تن خویش احساس می کند که جوان مسلمان عراقی با عشق به شهادت قهرمانانه سازمان امنیت عراق را منفجر می کند. نزدیک است زمانی که این عاشقان پیوستن به لقاءالله چنان بلایی بر سر استکبار جهانی بیاورند که حتی تصور آن را نیز نکرده باشند.»

آیت الله موسوی اردبیلی با اظهار اینکه بسیج، پاسدار و پشتوانه انقلاب اسلامی است افزود: «بسیج یک نیروی خلقی و جوشیده از میان مردم است و در هر جایی، جایگاه خاص خود را دارد. در ادارات، مجتمع ها، خیابان ها، جبهه و پشت جبهه ضامن بقا، تداوم و صدور انقلاب است. اگر امروز ملت ما با قامتی بلند دربرابر تمامی توطئه های استکبار جهانی ایستاده است به همت و تکیه بر همین نیروی الهی بسیج است.»(۱)

۱

مقامات عراق در دیدار با رئیس کمیته بین المللی صلیب سرخ ادعا کردند با اسرای جنگی در ایران رفتار انسانی نمی شود. خبرگزاری رویتر از بغداد به نقل از خبرگزاری عراق گزارش داد: طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق، در گفت وگو با الکساندر هی رئیس کمیته بین المللی صلیب سرخ و هیئت همراه که از بغداد دیدن می کنند ضمن بیان این ادعا درباره چگونگی رفتار با اسرای عراقی در ایران «از صلیب سرخ جهانی و دیگر سازمان های بین المللی خواست تا جمهوری اسلامی ایران را به رعایت مفاد کنوانسیون ژنو وادار سازند.» بر پایه این گزارش که خبرگزاری عراق از روزنامه انگلیسی بغداد آبزرور نقل کرده است، معلوم نیست الکساندر هی از ایران نیز دیدن خواهد کرد یا خیر. طارق عزیز در این دیدار همچنین مدعی شد که «عراق در رفتار با اسرای ایرانی متعهد به رعایت کنوانسیون ژنو است.»(۲)

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص۳.

۲- . خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص۲، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۹/۹/۱۳۶۲.

همچنین به گزارش رادیو اسرائیل، عزت ابراهیم الدوری نائب رئیس شورای فرماندهی انقلاب عراق نیز در ملاقات و گفت وگو با رئیس کمیته بین المللی صلیب سرخ ضمن اظهارنظر مشابهی ادعا کرد: «دولت بغداد بارها با مبادله اسیران موافقت کرده، ولی این پیشنهاد ازسوی مقامات جمهوری اسلامی ایران رد شده است.»(۱)-(۲)درعین حال، خبرگزاری فرانسه اعلام کرد: «الکساندر هی نیز همکاری ثمربخش عراق با هیئت اعزامی کمیته بین المللی صلیب سرخ را مورد تمجید قرار داد.»(۳)

۱

عراق در اجلاس آینده سازمان اوپک در ژنو خواستار افزایش قابل ملاحظه سهمیه صادرات نفت خود خواهد شد.

روزنامه فایننشال تایمز (چاپ لندن) با اعلام این مطلب به نقل از وجیه الحدیثی سرپرست روابط خارجی وزارت نفت عراق، نوشت: «افزایش سهمیه صادراتی عراق از ۲/۱ میلیون بشکه در روز به حداقل ۸/۱ میلیون بشکه ضروری است و با برنامه افزایش ظرفیت صادراتی عراق در انطباق است.» الحدیثی افزود: «به دلیل گسترش خط لوله ای که از ترکیه می گذرد و تا پایان ماه آوریل آینده (اردیبهشت ماه) ظرفیت آن از ۷۰۰ هزار بشکه به ۹۸۰ هزار بشکه افزایش خواهد یافت، احتمالاً وجود چنین افزایشی در صادرات نفت عراق ضروری است.»

فایننشال تایمز یادآوری کرد: «خط لوله ای که از ترکیه می گذرد درحال حاضر تنها تسهیلات موجود برای صادرات نفت عراق است و درآمدی که تولید می کند کمتر از مبالغ مورد نیاز عراق برای ادامه جنگ با ایران است. علاوه براین، عراق امیدوار است که تا اواسط سال ۱۹۸۵ ساختمان یک خط لوله جدید ۵۰۰ کیلومتری را که به خط لوله شرق - غرب در پادشاهی سعودی متصل خواهد شد، تکمیل کند.» به گفته سرپرست روابط خارجی وزارت نفت عراق، «درمورد صدور ۵۰۰ هزار بشکه نفت ازطریق این خط لوله با عربستان سعودی توافق به عمل آمده است، اگرچه هنوز در [مورد] محل اتصال خط لوله تصمیم گیری نشده است. ... انتظار می رود که ظرفیت خط لوله جدید استراتژیک روزانه حدود ۵/۱ میلیون بشکه نفت باشد، لکن تاکنون درمورد این طرح و یا هزینه های زیاد این پروژه توافقی با پادشاهی سعودی به عمل نیامده است.»(۴)

۲

در ادامه مانورهای دوجانبه هوایی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، مانور نیروهای هوایی کویت و عربستان سعودی - که از یازده روز پیش آغاز شده بود - پایان یافت. به گزارش رادیو ریاض، در این مانور یک اسکادران از جنگنده های موشک انداز "اسکای هاوک"

۱- برخلاف این ادعا، جمهوری اسلامی ایران در چندین نوبت به طور یک طرفه اقدام به آزادی شماری از اسرای عراقی کرد.
۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو اسرائیل، ۱۰/۹/۱۳۶۲.
۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۷، ۱۱/۹/۱۳۶۲، ص ۲، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۱۰/۹/۱۳۶۲.
۴- همان، صص ۱۲ و ۱۳، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۹/۱۳۶۲.

از پایگاه اصلی خود در کویت به یکی از پایگاه های هوایی در عربستان سعودی انتقال یافت و سپس با دو اسکادران دیگر از جنگنده های اف۱۵ و اف۵ نیروی هوایی عربستان سعودی به تمرین اجرای برخی مأموریت های تاکتیکی پرداخت. این رادیو یادآور شد: «قبل از این تمرین، مانور دوطرفه دیگری بین نیروهای عربستان سعودی و بحرین صورت گرفته است و در ماه های آینده ان شاءالله برخی از مانورهای دوجانبه بین نیروی هوایی عربستان سعودی و نیروی هوایی برخی از دولت های عضو شورای همکاری در چارچوب برنامه های تحکیم و توسعه پیوند های نظامی بین دولت های عضو شورا انجام خواهد گرفت.»(۱)

۱

رادیو مسکو در گفتاری ضمن انتقاد از ادامه جنگ ایران و عراق و دفاع از مناسبات اخیر اتحاد شوروی با عراق از تمایل شوروی به برقراری روابط عادی با ایران خبر داد.

رادیو مسکو با اشاره به تفسیر رادیوی جمهوری اسلامی ایران از سفر اخیر وزیر امور خارجه عراق به مسکو و مذاکرات وی با مقامات شوروی، گفت که این رادیو «روش اتحاد شوروی را درمورد مسئله جنگ ایران و عراق به حد زیادی تحریف نمود.» رادیو مسکو افزود: «به طوری که می دانید روش اتحاد شوروی درمورد مسئله درگیری ایران و عراق عبارت از آن است که دولت شوروی این جنگ را عبث و بیهوده می داند و طرف دار آن است که تمام عملیات جنگی هرچه زودتر قطع شود و مناقشه موجود از راه سیاسی و ازطریق مذاکرات برطرف شود.» این رادیو همچنین گفت: «اتحاد شوروی ادامه جنگ ایران و عراق را عامل جدی می شمارد که اوضاع منطقه مجاور مرز جنوبی کشور ما را تیره می سازد. نباید گذاشت که امپریالیسم امریکا به مداخله مسلحانه در این منطقه به هر بهانه و من جمله به بهانه تأمین آزادی کشتیرانی در خلیج فارس بپردازد و همچنین مداخله خطر بزرگی برای امر صلح دربردارد، بدین جهت معلوم است که اتحاد شوروی با ادامه درگیری مخالف است.»

رادیو مسکو درمورد روابط اخیر شوروی و عراق گفت: «به طوری که می دانید کشور ما با عراق مناسبات دوستانه دارد، ولی کشور ما همچنین طرف دار آن است که با ایران، کشور همسایه هم مناسبات عادی دوستانه برقرار شود. اتحاد شوروی مایل است در آینده نیز ایران را کشور مستقل و دارای حق حاکمیت ببیند و آماده است همکاری همه جانبه و متقابلاً سودمند را با آن در عمل گسترش دهد. ولی بدیهی است که برای نیل به این هدف از هر دو طرف باید حسن نیت ابراز شود.»(۲)

۲

درحالی که مسئله لغو یا ابقای قرارداد سازش میان رژیم صهیونیستی و لبنان بر مذاکره هیئت های حاکمهٔ امریکا و این رژیم در واشنگتن سایه انداخته است، محافل سیاسی در امریکا عقیده دارند پایان دادن به بحران لبنان بدون توافق با سوریه ممکن نیست.

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص۵، رادیو ریاض، ۹/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸، رادیو مسکو، ۹/۹/۱۳۶۲.

به گزارش روزنامه اطلاعات به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس، اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی امروز در ضیافتی در کلوپ ملی امریکا به مقامات امریکایی گفت دولت وی مایل نیست حتی یک کلمه از قرارداد ۱۷ می ۱۹۸۳ (۲۷ اردیبهشت ۱۳۶۲) را که با لبنان منعقد ساخته تغییر دهد. شامیر افزود: «قرارداد ۱۷ می تنها مأخذ برای خروج نیروهای اسرائیل از لبنان می باشد که باید هم زمان با خروج سایر نیروهای خارجی از خاک لبنان صورت گیرد.» براساس این گزارش قرارداد مذکور قبلاً توسط سوریه رد شده است. از سوی دیگر به گزارش روزنامه اطلاعات امین جمیل رئیس جمهور لبنان، هم زمان با دیدار اسحاق شامیر از واشنگتن وارد این شهر شد تا درباره خروج نیروهای بیگانه و انجام مذاکرات آشتی ملی میان جناح های متخاصم لبنان با مقامات امریکایی مذاکره کند. جمیل هنگام ورود به پایگاه هوایی اندروز در نزدیکی پایتخت امریکا گفت: «همکاری امریکا و لبنان شالوده سیاست های دولت او را تشکیل می دهد.»(۱)

روزنامه امریکایی وال استریت ژورنال نیز امروز از قول "محافل سیاسی" در امریکا نوشت: جمیل در ملاقاتش با رئیس جمهور امریکا به نفوذ سوریه در تحولات لبنان اشاره خواهد داشت. این روزنامه افزود: «سوریه نه تنها ازطریق نظامی بلکه از طرق سیاسی و بیش از همه به کمک عواملی که در لبنان دارد، می کوشد تا نفوذ خود را بر لبنان گسترش دهد. بسیاری از محافل سیاسی می گویند لبنان نمی تواند به بحران هشت ساله آن کشور پایان دهد، مگر آنکه با سوریه به توافق برسد.» روزنامه مذکور همچنین یادآور شد: «سوریه اکنون با داشتن ۴۰ هزار سرباز در لبنان قریب ۴۰ درصد از اراضی آن کشور را در کنترل دارد. به علاوه سوریه در بین مسلمانان به ویژه دروزی ها نفوذ دارد و برای پیشبرد مقاصد خود از هیچ گونه اقدامی فروگذار نمی کند.»

امروز همچنین خبرگزاری ها از بیروت گزارش دادند که درپی وقوع درگیری های اخیر میان شبه نظامیان فالانژ و دروزی ها فرودگاه بیروت براثر اصابت گلوله های توپخانه دروزی ها تعطیل گردید.(۲) درپی بسته شدن فرودگاه بیروت که با آخرین روز اقامت دیپلمات های ایرانی در لبنان هم زمان شد رادیو لبنان گزارش داد قائم مقام سفارت ایران از وزارت امور خارجه لبنان خواسته است تا به دلیل مشکلات موجود زمان سفر دیپلمات های ایرانی را یک روز تمدید کند.(۳) از سوی دیگر خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از خبرگزاری آلمان غربی اعلام کرد در بیروت براثر انفجار در یک قرارگاه محلی ارتش اسرائیل در شهر صور تعدادی از سربازان اسرائیلی زخمی شدند.(۴) در همین حال، رادیو لبنان امروز در گزارشی مدعی شد: «بیش از ۶۰۰ تن ایرانی [مسلح] به سلاح های سبک و متوسط به وسیله کامیون وارد بعلبک شدند. این عده در اردوگاه های اطراف بعلبک مستقر شدند و بر روی بام اردوگاه های خود نیز توپ های ضدهوایی نصب کردند.»(۵)

ص: ۹۲۸

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱۶.

۲- روزنامه کیهان، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲۴، رادیو صدای لبنان، ۹/۹/۱۳۶۲.

۴- روزنامه اطلاعات، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱۶.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲۴، رادیو صدای لبنان، ۹/۹/۱۳۶۲.

با ازسرگیری نبرد توپخانه ای جناح های متخاصم فلسطینی، توافق سوریه و عربستان برای آتش بس در شمال لبنان با ابهام تازه ای روبه رو شد. هم زمان نخست وزیر کانادا از تشکیل یک کشور مستقل فلسطینی در نوار غزه و کرانه باختری رود اردن حمایت کرد.

گزارش خبرگزاری فرانسه از بیروت حاکی است امروز بار دیگر تبادل آتش توپخانه در شهر طرابلس از سر گرفته شد. همچنین خبرگزاری آسوشیتدپرس گزارش داد: یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین در مصاحبه با سه خبرنگار خارجی همچنان سوریه را به مداخله گسترده در جنگ بین طرف داران و مخالفان خود متهم کرد و گفت: «این مداخله از نقطه نظر بین المللی و همچنین بین غیرنظامیان فلسطینی به حیثیت شورش لطمه زده است.» عرفات افزود: «شورش پایان یافته است. ممکن است آنها از نقطه نظر نظامی در وضع بدی باشند، اما ازلحاظ سیاسی قدرت زیادی دارند.» عرفات درعین حال تأکید کرد «علی رغم این شورش لزومی برای دگرگون کردن استراتژی سیاسی خود نمی بیند، ولی شاید به اصلاحاتی نیاز باشد.» وی همچنین گفت: «سازمان آزادی بخش فلسطین اینک باید به تلاش های بیشتری در تمام سطوح برای حمایت از طرح صلح کنفرانس سران عرب در فاس دست زند.» عرفات افزود: «امیدوار است رشید کرامی که ریاست کمیته ناظر بر اجرای طرح سوریه و سعودی را به عهده دارد به زودی مأموریت خود را تمام کند تا وی [عرفات] بتواند به مقر فرماندهی سازمان آزادی بخش فلسطین در تونس بازگردد.» در همین حال، روزنامه تشرین ارگان دولت سوریه امروز هشدار داد: «یاسر عرفات اگر همچنان به مبارزه ضدسوری خود ادامه دهد و برای لطمه زدن به موافقت نامه آتش بس در طرابلس تلاش کند با عواقب وخیمی روبه رو خواهد شد.»

از سوی دیگر، پیر ترودو نخست وزیر کانادا، که سفر خود را به کشورهای حوزه خلیج فارس آغاز کرده است، در یک نشست خبری در ابوظبی گفت که «دولت کانادا از حق مردم فلسطین برای دارابودن یک میهن در غرب رود اردن و نوار غزه حمایت می کند.» وی افزود: «مردم فلسطین باید در هرگونه حل وفصل مشکل خاورمیانه [غرب آسیا] در نظر گرفته شوند.» نخست وزیر کانادا درعین حال گفت «کشورش سازمان آزادی بخش فلسطین را تنها نماینده مردم فلسطین نمی شناسد، بلکه عقیده دارد که این به عهده خود فلسطینی ها است که تصمیم بگیرند چه کسی ازجانب آنها سخن بگوید.» وی یادآورشد که «کشورش با مقامات ساف در گذشته تماس حاصل کرده و یک دفتر اطلاعاتی ساف در کانادا دایر است.»(۱)

ص: ۹۲۹

۱- روزنامه کیهان، ۱۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۰ آذر ۱۳۶۲ ۲۵ صفر ۱۴۰۴ ۱ دسامبر ۱۹۸۳

۱

امروز ارتش عراق به گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر و نوار مرزی این دو شهر ادامه داد. همچنین اقدام هواپیماهای عراقی برای بمباران شهر پسوه در آذربایجان غربی ناکام ماند. علاوه بر تحرکات دشمن، نیروهای خودی نیز با مین گذاری در منطقه عمومی دزلی، تلفات و خساراتی را به نیروهای عراقی وارد آوردند.

در ادامه گلوله باران آبادان، خرمشهر و مناطق اطراف این دو شهر امروز در آبادان ۵ باب منزل مسکونی و ۱ باب مغازه تخریب شد و ۱۲ تن زخمی شدند. در خرمشهر نیز مناطق دیری فارم، جزیره مینو و شلمچه هدف چندین گلوله توپ و خمپاره قرار گرفت و علاوه بر واردشدن خساراتی یک تن شهید و ۶ تن زخمی شدند.(۱)

در همین حال و باوجود پایان یافتن عملیات والفجر۴، عراق همچنان مناطقی از کردستان را بمباران می کند. به گزارش ژاندارمری هواپیماهای عراقی امروز ضمن تجاوز به حریم هوایی شهرهای بانه، پیرانشهر، پسوه و مهاباد، به قصد بمباران شهر پسوه چندین بمب پرتاب کردند، اما تمام آنها به کوه های اطراف شهر اصابت کرد و خسارات و تلفاتی به بار نیامد.(۲)

از سوی دیگر نیروهای چریکی سپاه مریوان نیز در منطقه دزلی با نفوذ به عمق مواضع عراق در جاده کلپ (قُلب) به بیاره اقدام به مین گذاری کردند. یک کامیون نظامی عراقی (ایفا) براثر برخورد به این مین ها منهدم شد و ۴ سرنشین آن نیز کشته شدند.(۳)

۲

در اقدامات افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در مهاباد، بوکان و مناطق عمومی مریوان، سردشت، بانه، نقده و اسلام آباد، ۸ تن از نیروهای خودی شهید، تعدادی زخمی و ۶ تن نیز به گروگان گرفته شدند. از افراد مسلح ضدانقلاب نیز حداقل ۱۷ تن کشته شدند.

افراد مسلح ضدانقلاب با نفوذ به داخل شهر مهاباد به یک مقر ژاندارمری حمله کردند. در درگیری شدیدی که بین نیروهای پایگاه و مهاجمان رخ داد، یک تن از افراد ژاندارمری شهید

۱- سند شماره ۳۷۰۴۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۱۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۱۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۱۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۲/۹/۱۳۶۲.
۲- سند شماره ۴۰۰۶۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳)، ۱۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۶۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی ژاجا (رکن۳) به فرمانده ژاجا، ۱۱/۹/۱۳۶۲.
۳- سند شماره ۱۴۸۶۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مریوان به سپاه ناحیه کردستان، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

شد و ۲ تن نیز زخمی شدند. علاوه براین مهاجمان ۶ نفر از افراد این پایگاه را به گروگان بردند. از تلفات مهاجمان گزارشی ارسال نشده است.(۱)

در بوکان هم افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی وارد شهر شده و اقدام به تیراندازی کردند. در این حادثه ۲ تن به شهادت رسیدند و برخی منازل مسکونی خسارت دید.(۲)

در شرق مریوان نیز عناصر مسلح ضدانقلاب به پایگاه تینال حمله کردند. با شدت گرفتن درگیری ها نیروهایی از سپاه، بسیج و پیشمرگان مسلمان کرد از مناطق مجاور برای کمک به پایگاه مزبور، به منطقه درگیری اعزام شدند. در ادامه، نیروهای خودی ضرباتی به مهاجمان وارد و ضمن تحمیل تلفاتی، آنها را مجبور به عقب نشینی کردند. این درحالی بود که جنازه ۴ تن از مهاجمان در منطقه درگیری به جای ماند. در خلال درگیری یک خودروی نیروهای کمکی بر روی مین رفت و یک تن از افراد خودی شهید و تعدادی نیز زخمی شدند.(۳)

همچنین امروز در ۵ مورد مین گذاری گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه گندمان سردشت و ارمده در جنوب غربی بانه، سیدآباد مهاباد، خورنج و کانی بُداغ نقده و دولکان اسلام آباد ۳ تن از افراد خودی شهید و ۵ تن زخمی شدند و ۲ خودرو نیز منهدم شد.(۴)

در شمال شرقی مهاباد هم افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی به پایگاه ژاندارمری واقع در روستای خاتون باغ حمله کردند. بلافاصله نیروهایی از تیپ۱۱۰ شهید محمد بروجردی سپاه، برای کمک به نیروهای ژاندارمری عازم محل درگیری شدند و با تصرف ارتفاعات مسلط به منطقه درگیری، مهاجمان را که متحمل تلفات زیادی شده بودند از منطقه فراری دادند. در این عملیات یکی از سربازان ژاندارمری که برای ملاقات با دوست خود به پایگاه خاتون باغ رفته و داوطلبانه در عملیات شرکت کرده بود به شهادت رسید و یک تن نیز زخمی شد. طبق گزارش مسئول عملیات تیپ۱۱۰ بروجردی در این عملیات که ۶ ساعت طول کشید، ۱۳ تن از مهاجمان کشته یا زخمی شدند و یک موتورسیکلت نیز به دست نیروهای خودی افتاد.(۵)

در اقدامی دیگر عناصر حزب دمکرات کردستان ایران در غرب نقده، یک خط لوله انتقال نفت را منفجر کردند. براثر فوران نفت آتش سوزی وسیعی در منطقه رخ داد به طوری که شعله های آتش از کیلومترها دورتر دیده می شد. در این حادثه چندین تیر انتقال برق نیز آتش گرفت و برق بخشی از مناطق اطراف قطع شد. همچنین، علاوه بر تخریب لوله نفتی مذکور، بیش از ۱۰ هزار لیتر نفت و گاز در آتش سوخت. با حضور به موقع نیروهای نظامی و رسیدن متخصصان شرکت نفت و چند واحد آتش نشانی از مناطق هم جوار، آتش سوزی مهار شد.(۶)

در همین حال، در شمال شرق سردشت نیز باآنکه نیروهای خودی برای پاک سازی منطقه عمومی نیستان، عملیاتی را در چهارم آذرماه اجرا کردند، امروز رکن۲ نزاجا در نامه ای به ستاد منطقه ۱۱ از حضور دوباره گروه های مسلح محارب در این منطقه خبر داد. بنا به اعلام ستاد منطقه۱۱ مستند به گزارش رکن۲ نزاجا، حدود ۴۰ نفر از اعضای سازمان مجاهدین

۱- سند شماره ۱۱۳۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۱۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۱۳۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱.

۳- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن مناطق کردنشین، شماره ۱۴۶، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص۳؛ و- سند شماره

۴۰۰۶۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۴- سند شماره ۴۰۰۶۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۰۰۶۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن۳) به فرماندهی نزاجا، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۱۸۳۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات تیپ۱۱۰ شهید محمد بروجردی به فرمانده تیپ، ۲۸/۹/۱۳۶۲.؛ و- سند شماره ۴۰۰۶۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۶- سند شماره ۴۵۲۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا۳ به شاجا، ۱۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۶۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

خلق(منافقین) با انواع سلاح های انفرادی و چند قبضه آر.پی.جی۷ و تیربار ژ۳ در گندمان مستقر شده اند و در منطقه گورک فعالیت می کنند. همچنین ۲۵ نفر از افراد این سازمان اعم از دختر و پسر در قریه نیستان استقرار یافته و به صورت سیار در منطقه سردشت فعالیت دارند.(۱)

۱

نیروهای خودی با اجرای دو عملیات کمین و شناسایی در استان آذربایجان غربی موفقیت هایی را به دست آوردند.

در شمال غربی مهاباد، نیروهای سپاه در یک عملیات کمین در حوالی روستای دشت قوری، با افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی درگیر و موفق شدند ۳ تن از آنان را دستگیر کنند. ۲ تن از این افراد در حین عملیات زخمی شده بودند.(۲)

در شمال غربی ارومیه نیز نیروهای سپاه با کسب اطلاعات و شناسایی قبلی به روستای گنگچین وارد شده و ۱۰ تن از افراد حزب دمکرات کردستان ایران را که در این روستا و اطراف آن فعالیت داشتند، دستگیر کردند.(۳)

فرمانده سپاه پیرانشهر نیز در نامه ای به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) از تسلیم شدن تعداد قابل توجهی از افراد وابسته به گروه های مُسلح محارب به سپاه پیرانشهر خبر داد. مطابق این نامه از اول تا آخر آبان ماه سال جاری، ۱۱۸ تن از افراد و عناصر گروه های ضدانقلاب خود را به پایگاه پیرانشهر معرفی کرده اند و روند تسلیم شدن این افراد همچنان ادامه دارد. در این نامه یادآوری شده است که برخی از تسلیم شدگان از رده های بالای حزب دمکرات کردستان بوده اند(۴)

۲

آیت الله منتظری و حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، در سخنان خود به مناسبت هفته بسیج مستضعفین، بر نقش نیروهای مردمی در جنگ، حفظ و تداوم انقلاب و مقابله با قدرت های بزرگ تأکید کردند.

به گزارش روزنامه کیهان آیت الله منتظری امروز در دیدار با فرماندهان یگان های مقاومت بسیج سراسر کشور و سرپرستان طرح لبیک یا خمینی اظهار داشت: «انقلاب اسلامی به دست اقشار و طبقات مختلف مردم ما به وجود آمده است و علت حدوث آن، وحدت کلمه و فداکاری افراد و اقشار ملت بوده و هیچ دسته و گروه و شخص خاصی نمی تواند انقلاب را به خود نسبت دهد. البته نقش مقام رهبری در مقاطع حساس انقلاب چه قبل از پیروزی و چه بعد از آن قابل انکار نیست. اگر رهبری ایشان نبود که وظایف اقشار و طبقات و همه ما را در هر مرحله ای تعیین کند، معلوم نبود پیروزی به دست می آمد یا خیر.» وی با اشاره به نقش بسیج مردمی در حفظ انقلاب اظهار داشت: «از آنجا که صاحب اصلی انقلاب همین اقشار محروم و مستضعف ملت ما می باشند، تا زمانی که این ملت در صحنه باشند هیچ آسیبی به انقلاب نمی رسد و ما امروز احساس می کنیم که ملت ما با تمام گرفتاری های جنگ و

۱- سند شماره ۳۵۲۱۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه۱۱ به پایگاه سردشت، ۱۰/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۰۰۹۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه نقده به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۰/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۱۸۳۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ارومیه قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۵۲۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پیرانشهر به سپاه منطقه۱۱، ۱۰/۹/۱۳۶۲.

مسئله تورم و سایر مشکلات داخلی که دارد خم به ابروی خود نمی آورد و از پیچ وخم مشکلات با قاطعیت عبور می کند و حتی ان شاءالله به زودی به قدس عزیز هم می رسد. زیرا ملت ما کاری کرد که خواب راحت و آسایش فکری را از ابرقدرت های شرق و غرب سلب نموده است.»

آیت الله منتظری در ادامه به لزوم تقویت ابعاد مختلف بسیج در کشور پرداخته و گفت: «البته بسیج نظامی مردم که تا حدودی عملی شده و ان شاءالله در آینده کامل تر خواهد شد، ولی باید همان گونه که ما در فکر بسیج نظامی هستیم و برای آن تلاش می کنیم، در فکر تنظیم یک بسیج علمی و اخلاقی هم باشیم و برنامه هایی را تنظیم کنیم تا اقشار و آحاد ملت ما برای آشنایی بیشتر با ابعاد علمی و فرهنگی و اخلاقی اسلام بسیج شوند و اگر بسیج نظامی همراه بسیج اخلاقی و علمی نباشد کمتر موفقیت دارد. ازاین رو من از تمام جوانان عزیز و افراد فداکاری که به شکلی در بسیج شرکت کرده اند تقاضا می کنم سروکار خود را با کتاب و مطالعه در هیچ جایی قطع نکنند، زیرا امروز جامعه ما نیاز به یک حرکت عمومی در مسائل اخلاقی دارد.»(۱)

امروز همچنین رئیس مجلس شورای اسلامی و سخنگوی شورای عالی دفاع در دیدار با جمعی از اعضای لشکرهای نصر و عاشورا؛ عده ای از اعضای تیپ های امیرالمؤمنین(ع)، مسلم بن عقیل، انصارالحسین(ع) و موسی بن جعفر(ع)؛ گروهی از اعضای سپاه پاسداران مستقر در دادستانی انقلاب مرکز و عده ای از نیروهای بسیج عشایری اظهار داشت: «گرچه شما و سایر رزمندگان ما در دو، سه سال اخیر مشکلات زیادی را تحمل کرده اید، اما همین امر موجب رشد و کمال انسان می شود که این خود بسیار با ارزش است و شما نیز اگر روحیات و اخلاق خود را با پیش از جنگ مقایسه کنید به تحولات درونی خود پی می برید.» وی افزود: «اینک بعد از قرن ها سلطه کفر در این مملکت، حکومت اسلام درحال پایه ریزی است و برای اولین بار در چند دهه اخیر جهادی پدید آمده که در رأس آن ولی فقیه و نایب امام زمان(عج) حضور دارد و شما با شرکت در این جهاد در هر دو صورت پیروزی یا شهادت، پیروز هستید و به دنیا هم این مسئله ثابت شده که در ایران مردمی هستند که با اتکا به خود و با الهام از اسلام همه قدرت های جهنمی را به ستوه آورده اند.»

رئیس مجلس شورای اسلامی در بخش دیگری از سخنانش به اوضاع لبنان پرداخت و گفت: «در کشور کوچکی مانند لبنان که صحنه حضور نیروهای مختلف خارجی است گروهی مسلمان جان برکف رودرروی امریکا و رژیم صهیونیستی می جنگند و آنها را به ستوه آورده اند به طوری که دامنه وحشت از این مسلمانان محروم به کاخ سفید و الیزه هم کشیده شده است.» حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی همچنین ضمن قدردانی از تلاش نیروهای دادستانی در مبارزه با "ضدانقلاب و تروریسم" گفت: «برادران رزمنده و همرزم شما درگیر با جریان تروریسمی هستند که کاملاً وابسته به ابرقدرت هاست و همان طورکه شما جنگ را به داخل عراق کشاندید همرزمان شما هم تروریست ها را به حالت انفعال انداخته اند.»(۲)

۱- روزنامه کیهان، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص۱۷.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص۱۱.

۱

چند روز پس از انتشار گزارشی درباره استفاده عراق از سلاح های شیمیایی در جنگ، در یک روزنامه پرتیراژ انگلیس،[(۱)] روزنامه تایمز (چاپ لندن) نیز گزارش مشابهی را دراین زمینه منتشر کرد. این روزنامه به نقل از ریچارد داودن خبرنگار خود در تهران آورده است: «شواهد و مدارک کافی حاکی از آن است که عراق در جنگ با ایران از سلاح های شیمیایی استفاده می کند.»

به گزارش رادیو بی بی سی، خبرنگار تایمز با اشاره به دیدار خود از بیمارستانی در تهران نوشت: «یک جوان ایرانی از گروه امداد هلال احمر را دیده است که دراثر بمباران های سه هفته پیش در داخل خاک عراق زخمی شده است. به گفته این جوان این بمب ها حاوی گازها[یی با] بوی تند بوده اند که پس از چند ساعت، نفس کشیدن را برای زخمیان بسیار دشوار و دردناک می کرده و باعث ایجاد حالت تهوع می شده است. به این جوان ایرانی گفته اند که ۹ نفر دیگر نیز دراثر خفگی جان سپرده اند.» وی همچنین اضافه کرد: «پزشکان ایرانی عقیده دارند که این سلاح های شیمیایی حاوی گاز نیتروژن خردلی اند و ظرف سه ماه گذشته در جنگ از آنها استفاده شده است.» خبرنگار مذکور با اشاره به اظهارات رئیس جمهور عراق در ماه سپتامبر گذشته که به خبرنگاران گفته بود عراق مشغول تهیه یک «سلاح مرموز جدید» است، افزود: «ممکن است منظور صدام حسین همین سلاح های شیمیایی بوده است.»[(۲)]

۲

نمایندگان مجلس کلیات لایحه انتخابات مجلس شورای اسلامی را تصویب کردند.

در جلسه علنی امروز مجلس شورای اسلامی گزارش کمیسیون شوراها و امور داخلی درخصوص شور اول لایحه "انتخابات مجلس شورای اسلامی" مطرح شد که پس از بحث و تبادل نظر نمایندگان درباره مفاد آن، کلیات این لایحه به رأی گذاشته شد و به تصویب رسید.[(۳)]

سیدمحمود علوی مخبر کمیسیون شوراها و امور داخلی مجلس، در گزارش خود درمورد کلیات لایحه انتخابات گفت: «عمده ترین مسائلی که در این لایحه انجام گرفته یکی مسئله تفکیک اجرا و نظارت بوده که در قانون قبلی همان کسانی که انتخابات را اجرا می کردند

– که انجمن مرکزی نظارت و هیئت اجرایی بود – همان ها هم شکایات را بررسی می کردند و درواقع اعمال نظارت می نمودند که در این قانون نظارت و اجرا تفکیک شده است.» وی همچنین در بخش دیگری از توضیحات خود افزود: «مسئله حوزه های جنگی در این قانون پیش بینی شده که به چه صورت این حوزه ها که ساکنین آن مهاجرت کردند انتخاباتش انجام بگیرد.»[(۴)]

ص: ۹۳۵

۱– روزنامه گاردین چند روز پیش با درج مشاهدات سه پزشک انگلیسی در ایران کاربرد سلاح های شیمیایی ازسوی عراق در جنگ را تأیید کرد.

۲– واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۹/۱۳۶۲، صص ۲۵ و ۲۶، رادیو بی بی سی، ۱۰/۹/۱۳۶۲.

۳– روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص۱۲.

۴– روزنامه کیهان، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص۱۷ مکرر.

رادیو بی بی سی در تفسیری اختلافات گروه های فلسطینی را برای ایران نگران کننده تر از قطع روابط سیاسی این کشور با لبنان دانست.

ویلیام ریو گزارشگر بی بی سی از بخش شرقی این رادیو گفت: «در هفته ای که گذشت در لبنان تحولاتی دررابطه با ایران روی داد که نتیجه مستقیم دو مسئله کاملاً مجزا از هم می باشد. یکی از این دو مسئله حضور چند صد تن از پاسداران انقلاب ایران در بقاع است که ماه گذشته شاهد چند حمله تلافی جویانه بود و دیگری اختلاف و برخورد میان دو جناح اصلی سازمان آزادی بخش فلسطین می باشد. ولی این حضور پاسداران انقلاب ایران در دره بقاع است که بیش از هر مسئله دیگری مستقیماً پای ایران را به میان می کشد.»

گزارشگر مذکور ضمن کم اهمیت دانستن قطع روابط سیاسی ایران و لبنان، مناقشه و زدوخورد میان جناح های مختلف سازمان آزادی بخش فلسطین را از نگاه ایران مسئله ای نگران کننده تر خواند و گفت: «درحال حاضر ایران مطمئن نیست که از چه گروهی در داخل سازمان آزادی بخش فلسطین می باید حمایت کند.» وی سفر هیئتی به سرپرستی مشاور ریاست جمهوری ایران به سوریه را نشانه نگرانی ایران از این موضوع دانست که «بروز هرگونه اختلافی میان دو کشور بر سر مسئله سازمان آزادی بخش فلسطین ممکن است موجب شود تا سوریه دست از حمایت ایران بردارد.»(۱)

ص: ۹۳۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۷، ۱۱/۹/۱۳۶۲، صص ۲۲ و ۲۳، رادیو بی بی سی، ۱۰/۹/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ جمعه ۱۱ آذر ۱۳۶۲ ۲۶ صفر ۱۴۰۴ ۲ دسامبر ۱۹۸۳

۱

افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی امروز در محورهای مختلف مناطق کردنشین در شمال غرب کشور دست به اقداماتی علیه نیروهای خودی زدند.

عناصر مسلح ضدانقلاب ساعت ۱۴ امروز در محور سردشت - مهاباد بین روستای کله گاوی و زمزیران با سوء استفاده از نبود نیروهای تأمین جاده و در یک عملیات کمین مینی بوس حامل ۱۹ تن از درجه داران و سربازان را که همگی غیرمسلح و درحال رفتن به مرخصی بودند، متوقف کرده و ۱۷ تن از آنان را به گروگان بردند. ۲ تن از سرنشینان این خودرو با مخفی شدن توانستند از دست مهاجمان فرار کنند.(۱)

در حادثه دیگری در همین منطقه افراد مسلح غیرقانونی با حمله به یک خودروی حامل کارمندان اداره برق مهاباد که عازم سردشت بودند، یک تن از آنان را شهید و ۲ نفر را زخمی کردند.(۲)

درپی وقوع این حوادث فرماندهی سپاه سردشت در گزارشی به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) وقوع دو حادثه فوق را ناشی از بی تعهدی برخی ارگان ها، در گماردن نیروی لازم برای تأمین جاده اعلام کرد و از فرماندهی این قرارگاه خواست تا با اقدامات لازم، مانع تکرار این گونه سهل انگاری های خسارت بار شود.(۳)

در منطقه عمومی پاوه نیز در جریان عملیات کمین عناصر یکی از گروه های مسلح غیرقانونی یکی از افراد سپاه به شهادت رسید.(۴)

علاوه بر وقایع مذکور، در جنوب پیرانشهر اعضای گروه های مسلح ضدانقلاب با حمله به پایگاه میرآباد قصد تصرف آنجا را داشتند، اما با مقاومت نیروهای خودی، مهاجمان پس از یک

ص: ۹۳۷

۱- فرماندهی عملیات شمال غرب نیروی زمینی ارتش (رکن۲) این اقدام را به سازمان مجاهدین خلق (منافقین) نسبت داده است. هرچند اجرای عملیات مستقل در مناطق کردنشین توسط این سازمان بعید به نظر می رسد، اما همکاری سازمان مذکور با حزب دمکرات کردستان ایران در عملیات های مختلف در مناطق کردنشین علیه نیروهای خودی سابقه ای بیش از دو سال دارد.
۲- سند شماره ۴۰۰۶۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای قرارگاه شمال غرب ژاجا (رکن۳)، ۱۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۵۵۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (اطلاعات عملیات) به ستاد مرکزی (اطلاعات عملیات)، ۱۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۷۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شمال غرب (رکن۲) به فرماندهی نزاجا و معاونت عملیات و اطلاعات، ۱۴/۹/۱۳۶۲.
۳- سند شماره ۴۲۳۳۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه سردشت به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۵/۹/۱۳۶۲.
۴- سند شماره ۹۵۵۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۷ به فرماندهی ستاد مرکزی، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

ساعت منطقه را ترک کردند. در این درگیری یک تن از افراد پایگاه زخمی شد.(۱)

در جنوب شرقی صائین دژ نیز افراد حزب دمکرات به قصد تصرف پایگاه سپاه در روستای منبر به آنجا حمله کردند. با هوشیاری و عکس العمل به موقع نیروهای خودی افراد این حزب پس از ۴ ساعت مجبور به عقب نشینی شدند. در این عملیات به نیروهای خودی آسیبی وارد نشد، ولی بنا به اعلام فرماندهی سپاه صائین دژ براثر آتش افراد پایگاه، ۵ تن از مهاجمان کشته و ۸ تن نیز زخمی شدند(۲)

در درگیری نیروهای سپاه پیرانشهر با یک گروه از افراد مسلح در محور سردشت - پیرانشهر پس از یک ساعت افراد مسلح محارب با تحمل تلفاتی مجبور به فرار شدند.(۳)

عناصر مسلح ضدانقلاب همچنین در مسیر تردد نیروهای خودی در حوالی پایگاه نهنی بانه اقدام به کاشت مین کردند، اما نیروهای ژاندارمری موفق به کشف و خنثی سازی آنها شدند.(۴)

۱

امروز علاوه بر دستگیری ۲۰ تن از افراد حزب دمکرات ۵ تن از افراد این حزب نیز خود را تسلیم کردند.

نیروهای خودی با بهره گیری از اطلاعاتی که از افراد تسلیم شده حزب دمکرات کردستان ایران به دست آورده بودند در منطقه جنوب و جنوب شرقی نقده، ۱۹ تن از افرادی را که با حزب دمکرات همکاری می کردند دستگیر کردند(۵)

در جنوب غربی سقز نیز یکی از افراد این حزب در حوالی پایگاه تموغه دستگیر شد.(۶)

همچنین در ادامه تسلیم شدن افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی امروز نیز ۴ نفر از عناصر حزب دمکرات کردستان با تحویل اسلحه و مهمات مربوط به آن، خود را به نیروهای سپاه معرفی و درخواست امان نامه کردند.(۷)

در جنوب غربی خوی در منطقه مرزی قُطور نیز یکی از افراد با نفوذ حزب دمکرات که متهم به قتل بود و سابقه تهدید مردم برای حمایت از حزب دمکرات و همچنین زورگیری داشته و تحت تعقیب سپاه قطور بود، درحالی که چند قبضه اسلحه به همراه داشت، خود را تسلیم کرد.(۸)

۲

برخی منابع از پناهندگی یکی از افراد حزب دمکرات کردستان عراق به گروه اتحادیه میهنی کردستان عراق و اقدام بارزانی ها در گروگان گرفتن ۳ تن از کارشناسان فرانسوی خبر دادند.

یکی از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) که دارای اطلاعات فراوانی از فعالیت های این حزب در مناطق اشنویه ایران و حاج عمران عراق بود به همراه اسلحه

ص: ۹۳۸

۱- سند شماره ۴۰۰۶۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن۳) به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۶۱۳۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه صائین دژ به سپاه منطقه۱۱ (طرح و عملیات)، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۰۰۷۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه پیرانشهر به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۰۰۶۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۵- سند شماره ۴۰۰۶۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۶- سند شماره ۴۰۰۶۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرمانده ژاجا (رکن۳)، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۹۵۵۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

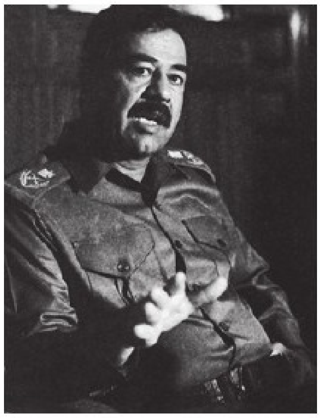
۸- سند شماره ۳۵۷۰۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات سپاه خوی به واحد اطلاعات منطقه۱۱، ۱۵/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۷۰۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات سپاه خوی به واحد اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

و مهمات خود را به نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) تسلیم کرده است.(۱)

امروز همچنین حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) ۳ تن از کارشناسان یک شرکت الکترونیکی فرانسوی را که در شمال غربی بغداد مشغول به کار بودند، گروگان گرفتند. به گفته رادیو بی بی سی حزب دمکرات کردستان عراق با پذیرش مسئولیت ربودن این سه کارشناس فرانسوی، آزادی این افراد را به خلاصی ۴۷ تن از اعضای این حزب که ازطرف دولت عراق محکوم به اعدام شده اند و همچنین بازگشت ۸ هزار خانواده کرد که از عراق اخراج شده اند، مشروط کرده است.(۲)

۱

رئیس جمهور عراق امروز در مصاحبه با روزنامه مصری الاهرام به سیاست امریکا و شوروی در قبال جنگ، تهدید ایران درمورد تنگه هرمز و مداخله احتمالی قدرت های بزرگ دراین زمینه، موضع سوریه دربرابر جنگ و روابط مصر و عراق پرداخت.

صدام حسین رئیس‌جمهور عراق

صدام حسین در پاسخ به سؤالی درباره موضع دو ابرقدرت امریکا و شوروی دربرابر جنگ ایران و عراق گفت: «اتحاد شوروی و امریکا در شروع جنگ موافقت کردند حداقل به طور ضمنی که اجازه دهند [جنگ] مسیر خود را طی کند. شوروی ها فکر می کردند که جنگ، ایران را به آنان نزدیک تر خواهد کرد و امریکا فکر می کرد فشار جنگ، عراق را به قیمت منافع آن به امریکا نزدیک تر می کند.» صدام حسین در ادامه با بیان اینکه «متوجه تغییر تازه ای در رفتار شوروی و امریکا شده است، ... از بازگشت اتحاد شوروی به چارچوب دوستی با عراق و تفاهم بیشتری که امریکا نسبت به خطر اقدامات غیرمسئولانه ایران در منطقه نشان می دهد ابراز رضایت کرد.»

وی همچنین درمورد تهدید ایران به انسداد تنگه هرمز اظهار کرد: «معتقد نیست ایران جرئت کند تنگه هرمز را مسدود کند، اما اگر این کار را انجام دهد، انسداد مدت زیادی طول نخواهد کشید.» وی گفت: «انسداد این خط دریایی همانند محبوس کردن خود در یک گاوصندوق فولادی است.» صدام درعین حال اضافه کرد «نمی تواند به طورکلی این احتمال را که ایران جرئت انجام چنین اقدامی را بکند، نادیده بگیرد... .»

رئیس جمهور عراق درباره احتمال مداخله قدرت های بزرگ نیز خاطرنشان کرد: «اگر جهان ماورای این منطقه

۱- حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) و اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) دو گروه عمده از مخالفان رژیم بعث عراق بوده و باوجود اشتراک در مبارزه علیه این رژیم، رقابت های پیدا و پنهان باهم داشتند. البته در این دوره اتحادیه میهنی کردستان عراق به

نحوی درحال مذاکره و سازش با حکومت عراق بود.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۶، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص۲۷، رادیو بی بی سی.

مداخله کند تا از منافع مشروع خود محافظت کند، من انگیزه های آن را درک می کنم هرچند که من طرف دار چنین مداخله ای نیستم.» وی ضمن متهم کردن ایران به «توسعه طلبی در خاک عراق و کشورهای حوزه خلیج [فارس]» گفت: «جنگ عراق و ایران فقط زمانی خاتمه می یابد که ایران پی ببرد که نمی تواند به اهداف خود دست یابد و اینکه غالب ایرانیان اکنون به بطالت ادعاهای رهبران خود که آنها جهت دفاع از خاک ایران می جنگند، پی برده اند.»

صدام همچنین مدعی شد: «عراق قادر به نفوذ به داخل عمق خاک ایران است. زمانی که ما شرایط را برای چنین اقدامی مناسب بیابیم و زمانی که دنیا کاملاً متقاعد شود که ایران متجاوز است و از پاسخ گویی به منطق خودداری می کند.» وی گفت: «عراق از هواپیماهای سوپراتاندارد که از فرانسه دریافت کرده، استفاده نکرده است، هرچند که گزارش ها ادعا کرده اند که عراق در حملات اخیر خود به ناوگان و کشتی های تجاری ایران از آنها استفاده کرده است.»

رئیس جمهور عراق در ادامه به موضع سوریه درقبال جنگ پرداخته و مدعی شد: «عراق احتمال یک تعدی سوریه به داخل خاک عراق ازجانب غرب را نیز به حساب آورده بود.» وی افزود: «حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه، تعدادی از لشکریان خود را در مرز مستقر کرده بود، اما تجاوز مورد انتظار سوریه به خاطر اینکه قادر به انجام آن نبود، محقق نشد.» صدام حسین همچنین با بیان اینکه «اعمال سوری ها و لیبیایی ها علیه عراق و مداخله آنها در لبنان و امور سازمان آزادی بخش فلسطین برای ملت عرب و آرمان فلسطین مخرب است»، از فقدان عکس العمل مناسب اعراب اظهار تأسف کرد. وی افزود: «به دو یا سه کشور نباید اجازه داده شود که مانعی بر سر راه همبستگی اعراب بشوند.»

صدام حسین درمورد روابط عراق و مصر تصریح کرد: «روابط عراق با مصر از تحویل اسلحه و مهمات توسط مصر به عراق بسیار فراتر رفته و دو کشور درمورد مسائل مهم سیاسی با یکدیگر مشورت می کنند.» وی گفت که «اگر به خاطر مشغله اش نبود از سفر به مصر در هر زمان که برای پرزیدنت حسنی مبارک مناسب باشد، خودداری نمی کرد. رئیس جمهور عراق خاطرنشان کرد: «از سفر مبارک به عراق در هر زمان که مایل باشد استقبال می شود.»

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی روزنامه اقتصادی لزکو (چاپ پاریس)، رادیو قاهره در بخش عربی ساعت ۸:۳۰، رادیو امریکا در بخش فارسی ساعت ۶:۳۰، رادیو بی بی سی در برنامه فارسی ساعت ۱۹:۴۵، همچنین خبرگزاری فرانسه مصاحبه صدام با روزنامه مصری الاهرام را مخابره کردند.(۱)

۱

به منظور برآورد خسارات واردشده به مناطق غیرنظامی ایران و عراق، دبیرکل سازمان ملل با نمایندگان دو کشور در این سازمان گفت وگو کرد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، این مطلب در مقر سازمان ملل متحد اعلام و افزوده شد: «این اقدام به دنبال تقاضای مکرر تهران از این سازمان صورت می گیرد.» خبرگزاری فرانسه همچنین

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۸، ۱۲/۹/۱۳۶۲، صص ۶ - ۴، قاهره - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۱/۹/۱۳۶۲.

گزارش داد: «طی ماه های اخیر ایران به طور سیستماتیک، درمورد حملات عراق به شهرها و مراکز پرجمعیت و با استناد به مدارک و عکس های مختلف به سازمان ملل اطلاع داده است.»

گزارش مذکور همچنین حاکی است: خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل متحد، امروز با سعید رجایی خراسانی نماینده ایران در این سازمان، ملاقات و گفت وگو کرد. این دیدار یک روز پس از ملاقات دکوئیار با ریاض القیسی نماینده عراق در سازمان ملل انجام شد. درحال حاضر عراق با یک چنین اقدامی مخالف است. القیسی در پاسخ سؤال خبرگزاری فرانسه دراین زمینه گفت: «حرکت ایران یک مانور برای جلوگیری از اجرای قطعنامه های شورای امنیت که خواستار قطع جنگ میان دو کشور شده است، می باشد.»

خبرگزاری فرانسه همچنین یادآور شد: «در گزارش کارشناسان سازمان ملل متحد که در ژوئن گذشته از ایران دیدار کرده بودند به طور صریح آمده بود که خسارات هدف های غیرنظامی ایران نسبت به عراق بسیار شدید بوده است.» این گزارش افزود: «تهران اظهار امیدواری می کرد که پس از دیدار کارشناسان از ایران، شورای امنیت به خاطر زیرپاگذاردن کنوانسیون ۱۹۴۹ ژنو درمورد حفظ و حمایت افراد و اماکن غیرنظامی در زمان جنگ توسط عراق، صریحاً بغداد را محکوم کند، لیکن درمورد یک متن قابل قبول توسط دو کشور هرگز توافقی به عمل نیامد. در قطعنامه مصوبه ۳۱ اکتبر گذشته توسط شورای امنیت [قطعنامه شماره ۵۴۰] که از طرفین درگیر خواسته شده بود سریعاً به جنگ میان خود خاتمه داده و عملیات خصمانه در تمام منطقه دریایی و ساحلی خلیج [فارس] را قطع کنند یک پاراگراف به یک چنین محکومیتی اختصاص یافته بود.»

خبرگزاری فرانسه در پایان این گزارش به نقل از ناظران اضافه کرده است «چنانچه بغداد از مأموریت هرگونه هیئت تازه سازمان ملل سر باز زند، بعید به نظر نمی رسد که کارشناسان سازمان به ایران اعزام شوند تا نتایج حملات اخیر عراق علیه اهداف غیرنظامی در ایران را از نزدیک مشاهده کنند.»(۱)

در همین زمینه رادیو اسرائیل نیز به نقل از خبرگزاری رویتر گزارش داد که یک سخنگوی سازمان ملل متحد گفته است: «باوجودی که ایران با این قطعنامه مخالفت ورزیده است، ولی تاکنون بیش از بیست شکایت نامه [برای] دبیرکل سازمان ملل ارسال داشته و طی آنها از عراق به خاطر بمباران کردن مناطق غیرنظامی ایران شکایت کرده است.»(۲)

۱

عراق با متهم کردن ایران به حمله علیه مناطق غیرنظامی این کشور هشدار داد درصورت ادامه این حملات مواضعی در خاک ایران را مجدداً مورد حمله قرار می دهد.

خبرگزاری رویتر از بغداد دراین باره گزارش داد: یک سخنگوی نظامی در بغداد امشب ضمن اعلام این مطلب اضافه کرد: «هشدارهای قبلی برای به سر عقل آوردن رهبران ایران ظاهراً بی نتیجه بوده است.» رویتر در ادامه، به بیانیه نظامی روز گذشته عراق اشاره کرد که در آن ادعا شده بود: «ایرانیان شهر مرزی مندلی واقع در ۱۱۰ کیلومتری شرق بغداد را گلوله باران

۱- همان، ص۲، سازمان ملل - خبرگزاری فرانسه، ۱۱/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص۱۰، رادیو اسرائیل، ۱۱/۹/۱۳۶۲.

کرده و به یک مدرسه ابتدایی و همچنین دیگر ساختمان های غیرنظامی نیز خساراتی وارد آورده اند.» گزارش رویتر همچنین حاکی است دیپلمات ها در بغداد احتمال می دهند عراقی ها با استفاده از موشک هایی با بُرد زیاد و جنگنده های سوپراتاندارد مجهز به موشک های اگزوست ترمینال نفتی ایران در جزیره خارک را مورد حمله قرار دهند(۱)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی در خطبه های نمازجمعه این هفته تهران به موضوعات مختلفی ازجمله متناسب نبودن مالیات های دریافتی در کشور نسبت به سطح درآمدها، اجلاس آتی اوپک و لزوم افزایش قیمت نفت، انتخابات آینده مجلس و تحولات اخیر لبنان پرداخت.

حجت الاسلام والمسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی در آغاز سخنان خود به موضوع عدالت اجتماعی در اسلام پرداخت و با اشاره به مسئله تناسب نداشتن مالیات ها با درآمد در میان طبقات بالای جامعه گفت: «شما بدانید ای خواهرها، برادرها، ای پولدارها، مالیات ها هنوز هیچ تناسبی با درآمدها ندارد. آنهایی که قبله شان غرب است و غرب را دنیای سرمایه داری می دانند، بروند، بپرسند که در کشورهای غرب چقدر مالیات می دهند؟ و مالیات تا کجا پیش می رود؟ مالیات تصاعدی در کشور ما هنوز یک دهم آنجا هم نیست. بی جهت از این چیزها گله نکنید. باید با واقعیت ها خودتان را منطبق کنید. این طرف قضیه کسانی هستند که فداکاری و گذشت از خودشان نشان می دهند، اثر مثبت روی جامعه می گذارند و جامعه را به فرم دیگری بار می آورند. کار آن لاشخورها این است که همه را مثل خودشان تبهکار می کنند. رئیس اداره اگر رشوه خورد، زیردست او هم می خورد، پولدارها اگر تجاوز کردند، کاسب های جزء هم تجاوز می کنند. تاجرها اگر احتکار کردند، کاسب جزء هم احتکار می کند و این سرایت فساد ادامه پیدا می کند. اما اگر روحیه فداکاری و گذشت و ایثار و انفاق رشد کند، اثر می گذارد روی جامعه و کم کم جامعه را به طرف صلاح می برد.»

رئیس مجلس ضمن اشاره به ایثارگری های مردم در جنگ اظهار کرد: «ما در چه جامعه ای و با چه مردمی برای انقلاب خدمت می کنیم و چه گردن کلفت هایی در این مملکت هستند که مثل لاشخورها و مثل کفتار افتاده اند به جان مردم و با این مردم این طور رفتار می کنند. ما لشان را می خورند، دزدی می کنند، گران فروشی و احتکار می کنند علیه این مردم. چقدر تفاوت است، آنها واقعاً فرشته اند و اینها واقعاً گرگ هستند، اصلاً قابل مقایسه نیستند. چه منطقی است که بگوید ما این جور افراد را مثل آنها حساب کنیم، آیا عدالت اجتماعی این است که حساب این را با حساب آن یکی بکنیم؟ خیلی بی انصافی است. نه منطق می پذیرد، نه احساسات می پذیرد، نه بشریت، هیچ کس با این طرز تفکر نمی تواند موافقت کند و اگر کسی بخواهد انقلاب اسلامی را از این مسیر به طرف آن گردن کلفت های زورگوی لاشخور برگرداند، بدترین جنایت را مرتکب شده است. خون و مال و شمشیر و تفنگ و الله اکبر و حضور اینها این عظمت را به این مملکت و به این امام داده است و ما بیاییم در سایه این عظمت که از دست اینها تحصیل شده است برای منافع دیگران سینه بزنیم؟ عدالت و حق و منطق و

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۹، ۱۳/۹/۱۳۶۲، ص۲، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

همه چیز ایجاب می کند که باید انسان های فداکار جهت و هدف حرکت ها باشند.»

هاشمی رفسنجانی در خطبه دوم نماز درمورد مسئله قیمت گذاری نفت در اجلاس آتی کشورهای عضو اوپک خاطرنشان کرد: «در جلسه سال قبل، اواخر سال قبل، اوپک با کارگردانی عربستان سعودی و بعضی از شیوخ دیگر خلیج فارس ۵ دلار قیمت نفت را پایین آوردند، یعنی قیمت را از ۳۴ دلار در هر بشکه به ۲۹ دلار در هر بشکه رساندند. این ظلم و این خیانت به هیچ منطقی قابل قبول نیست.» وی افزود: «خوب قیمت را که پایین آوردید باید بیشتر تولید کنید، برای اینکه پول بیشتری بگیرید، چون اکثر این کشورها بودجه شان بسته به نفت می باشد. نیجریه اگر نفت صادر نکند، خفه می شود، الجزایر اگر نفت صادر نکند، خفه می شود، ایران اگر نفت صادر نکند، خفه می شود، ونزوئلا اگر نفت صادر نکند، خفه می شود، لیبی اگر نفت صادر نکند، خفه می شود، اینها مقیاس را خودشان قرار دادند که ده ها میلیارد دلار پول های مردم را در بانک های دنیا دارند که تازه همین را هم مراعات نکردند و عربستان به جای ۵ میلیون بشکه اکنون ۶ میلیون و اندی بشکه نفت صادر می کند و از سهمیه اش هم بالا می زند.»

سخنگوی شورای عالی دفاع سپس موضع جمهوری اسلامی ایران درمورد قیمت نفت را این گونه بیان کرد: «ما پیشنهادمان این است که از وزیر محترم نفتمان می خواهیم که در اجلاس آینده اوپک از قول این ملت مستضعف، ازطرف همه ملل محروم منطقه، آنجا حرف بزند و بگوید که بیایید آن جنایتی را که مرتکب شده اید، جبران کنید و حداقلش این است که قیمت نفت را به ۳۴ دلار قبلی برگردانید.» وی افزود: «یک نکته ای هم عرض می کنم و این را هم به کشورهای جنوب خلیج فارس می گویم و هم به بقیه می گویم و هم به دنیا. ما تحقیقاً اجازه نمی دهیم در آینده این گونه غارتگران جهانی منابع و ثروت نفت مردم را به این شکل غارت کنند. امروز اگر کاری از دستمان بر نیاید، شما اگر بخواهید این سیاست توطئه آمیز را ادامه بدهید، بالاخره روزی فرا خواهد رسید که ما این قدرت را داشته باشیم و اجازه ندهیم که از این خلیج فارس نفت ارزان به جیب کشورهای استعمارگر برود. بنابراین موضع ما مشخص است و موضع ما در اوپک درمورد قیمت نفت، بالارفتن معقول قیمت نفت است تا در آینده بتوانیم محاسبات را انجام بدهیم.»

رئیس مجلس شورای اسلامی در ادامه ضمن تأکید بر نقش سرنوشت ساز انتخابات مجلس و اشاره به این نکته که کل اداره کشور براساس انتخابات است، گفت: «حالا ممکن است مغرضانی باشند که مثلاً صحبت از غیرآزادبودن انتخابات کنند، اما ما این حرف را با خودتان مطرح می کنیم و ما کاری به مغرضان نداریم. شما خودتان می دانید که در تمام این انتخابات هیچ کس از هیچ مقامی به شما نگفته، مجبور نکرده شما را به چه کسی رأی بدهید یا به چه کسی رأی ندهید. نظرات خودشان را، مسئولان مطرح کرده اند و شما مردم خواستید و پذیرفته اید یا نخواسته اید و نپذیرفته اید. یک وقتی شایع کرده بودند که اگر کسی رأی ندهد و در شناسنامه اش مهر شرکت در انتخابات نباشد، فلان می شود، که این حرف ها تماماً دروغ است. هرکس مایل است شرکت می کند و هرکس مایل نیست شرکت نمی کند و البته نظر ما

این است که به عنوان یک وظیفه اسلامی، انسانی، مردمی و وطنی همه باید در انتخابات شرکت کنند، البته اگر نظر ما را قبول نداشته باشند در انتخابات شرکت نمی کنند و در گذشته هم این چنین بوده است. انتخابات را هم دیده اید که نوسان داشته، گاهی ۱۸ میلیون شرکت کرده اند، گاهی ۲۰ میلیون شرکت کرده اند، گاهی ۱۶ میلیون شرکت کرده اند، گاهی ۱۴ میلیون شرکت کرده اند و هیچ کس هم نگفته آن بقیه ای که شرکت نکرده اند، چه شد؟ آیا تابه حال به کسی حرفی زده اند؟ یک نفر پیدا بشود بیاید و بگوید که من چون در انتخابات شرکت نکرده ام، فلان مأمور به من چنین چیزی گفت و اگر هم گفته باشد، خائن است. هیچ اجباری ما ازلحاظ قانونی انجام نمی دهیم و انتخابات آزادِ آزاد است که در آن مردم شرکت کنند.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی همچنین درمورد تبلیغات داوطلبان نمایندگی مجلس اظهار داشت: «ازنظر ما تبلیغات انتخابات باید اسلامی و انسانی باشد. کسانی که بخواهند با بعد منفی و بدنام کردن رقیب های خودشان تبلیغات کنند ازنظر ما که نظر اسلام هم همین است، نظر امام هم همین است، این خودش دلیل بر بی لیاقتی آنهاست، یعنی این یک گناه است.» خطیب نمازجمعه تهران همچنین تأکید کرد: «بنابراین باید شیوه انتخابات مثبت باشد و کسانی که می خواهند انتخاب بشوند خودشان را به مردم معرفی کنند به هر شکلی تا آنجایی که مربوط به اشخاص است، اشخاص هر امکانی برای معرفی خودشان باید به کار ببرند.»

رئیس مجلس شورای اسلامی در بخش پایانی سخنان خود به مسئله لبنان پرداخت و اظهار کرد: «در لبنان این هفته مسائلی پیش آمد که برای دنیا شکل کابوس گرفته و برای دنیا وحشت به ارمغان آورده، البته برای مستکبران دنیا، ولی ملل مختلف راضی هستند و یکی از حرف هایی که ما در طول این چهار، پنج سال زده ایم امروز تحقق آن را مشاهده می کنیم. ما از صدور انقلابی که قبلاً مطرح کرده ایم منظورمان همین است که اکنون در لبنان درحال پیش آمدن هست.» وی ضمن اشاره به تصمیم دولت لبنان به قطع روابط سیاسی با جمهوری اسلامی ایران گفت: «فالانژهای لبنان تصمیم گرفتند به دستور صریح امریکا که رابطه شان را با ما قطع کنند. البته ما دلمان نمی خواهد رابطه مان با لبنان به خاطر مردمش قطع بشود و اصولاً ما برای امریکا ارزشی قائل نیستیم چه رسد فالانژها که از خرس امریکا به اندازه یک مویی هم بیشتر نیستند. بنابراین ما دیگر روی فالانژها حساب نمی کنیم، اما روی مردم لبنان حساب می کنیم. بنابراین وقتی که اینها تصمیم به قطع رابطه با ایران گرفتند ببینید که در لبنان چه شد.»

رئیس مجلس شورای اسلامی افزود: «مردم لبنان در چه شرایطی ریختند توی خیابان ها و متحصن شدند که ما نمی گذاریم سفیر ایران از لبنان برود. در شرایطی که آن طرف ترشان خونخواران امریکایی و فرانسوی بودند و دور سفارت را جلادان فالانژ گرفته بودند و در ده کیلومتر یا پانزده کیلومتری شان خونخواران صهیونیست بودند و ناوگان امریکا و فرانسه و اسرائیل گلوله های توپشان به سفارت ما می رسید و هواپیماهای جنگنده این قدرت های جهنمی در فضای بیروت پرواز می کردند و دیوار صوتی را می شکستند و نیروهای چپ که دل خوشی از اسلام

ندارنـد بـا مـا همکـاری نمی کردنـد و در چنین شـرایطی موج مردم از توی خانه های مخروبه شان و در خیابان های پرخون و شـیشه های شکسـته و ماشین های له شده جمع شدند در سفارت و آنجا تحصن کردند و چه حرف هایی زدند. آنها گفتند که هریک از خانه های ما برای ایران یک سفارتخانه است.»

هاشمی رفسنجانی یادآور شد: «شما را به خدا فکر بکنید که مردم چقدر رشد کرده اند، انقلاب چقدر نفوذ کرده و چه مقدار قلوب مردم را تسـخیر کرده که با این گونه تهدیـداتی که این مردم شـده اند، ایمانشان و تحرکشان و نشاطشان در راه انقلاب قوی تر بشود و وحشـت انـداخته انـد به دل امریکـایی هـا و فرانسوی هـا و برای اولین بـار امریکا پناه برد به کامیون های زباله و قاذورات برای اینکه کاخ سـفید را حفظ کنـد و اطراف کاخ سـفید کامیون زباله چیـد. برای اولین بار فرانسه درهای کاخ الیزه را بست و ماشـین را مطلق راه نداد. اینها از چه کسـی می ترسـند؟ از این مردم لبنـان، خوب آدم چقـدر احمق باشـد که بمـبی بریزد که این گونه خودش بیشـتر بترسـد. شـما این طور به وحشت افتـاده ایـد و مردم را بیشتر تحریـک کردیـد و مردم را بیشتر زنـده کردیـد به این جریانی که در لبنان پیش آمـد و این حرکتی که مردم لبنـان به نفـع جمهوری اسـلامی انجـام دادنـد برای مـا بسـیارگویاست و مـا معتقـدیم اگر در عراق هم بگذارنـد همین است، در بقیه کشورهایی که اسم بردم نیز همین طور است و این کشورهای کوچک چند وجبی که اطراف ما هسـتند که دیگر خیلی از آنها حرف نمی خواهم بزنم. بنابراین وضع اینها چنین است و بیاینـد با ملت هایشان آشتی کننـد و ما هم هیـچ چیز غیر از این نمی خواهیم، آخر معنا ندارد در لبنان دو میلیون مسلمان باشد و چند صد هزار فالانژ مسیحی باشد و فالانژها حکومت بکنند، این چه معنایی دارد؟»(۱)

۱

باوجود نیازهای ارزی ایران و عراق، اوپک احتمالاً قادر نخواهد بود قیمت های نفت را تا چند سال آینده در سطح فعلی نگه دارد.

به گزارش بری وود خبرنگار رادیو امریکا این پیش بینی را "شـرکت برادران سـلمان" یکی از شـرکت های معتبر سرمایه گذاری درزمینه سهـام و اوراق بهـادار در نیویورک در آسـتانه اجلاـس وزرای نفت اوپـک در ژنو که روز هفتم دسامبر (۱۶ آذر) برگزار می شود اعلاـم کرد. شـرکت مذکور در توضیح این مسئله گفته است: «تقاضا برای نفت نسبت به میزان کنونی که خود در سطحی بسیار پایین است، فقط اندکی افزایش خواهد یافت.»

بر پایه این گزارش، شـرکت برادران سـلمان همچنین با برآورد کسـری موازنه ۵۰ هزار میلیون دلاـری اعضـای اوپک در سال ۱۹۸۶ اعلام کرده است: «کسری موازنه ارزی در تاریخ ۲۲ ساله اوپک بیشترین مشـکل را برای این سازمان به وجود آورده است. اوپک برای نخستین بـار ناگزیر شـد که قیمت های نفت را معادل ۹ درصد کاهش دهد و به سـطح بشـکه ای ۲۹ دلار برسانـد. میزان تولیـد نیز کاهش یافت و اکنون کمتر از ۱۸ میلیون بشـکه در روز است. اوپک تا دو سال پیش، روزانه حـدود ۳۶ میلیون بشـکه نفت تولید می کرد، از سوی دیگر قیمت نفت در بازارهای

۱– روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۹/۱۳۶۲، صص ۵ و ۱۰.

آزاد به سطح بشکه ای ۲۸ دلار کاهش یافته و اتحاد جماهیر شوروی نیز نفت خود را بشکه ای ۲۵ سنت ارزان تر از نفت اوپک قیمت گذاری کرده است.»

به گزارش رادیو امریکا شرکت مذکور در گزارش خود همچنین پیش بینی کرده است: «اختلافات داخلی اوپک ممکن است رقابت بین کشورهای عضو این سازمان را در بازارهای نفتی جهان شدت بخشد که نتیجه آن تولید نفت اضافی خواهد بود. شورای وزیران اوپک در چنین شرایطی باید در اجلاس خود در ژنو به درخواست ایران و عراق نیز که هر دو به درآمدهای ارزی بیشتری نیاز دارند و می خواهند از سهمیه تولید بیشتری برخوردار شوند، رسیدگی کند.»(۱)

۱

یکی از مقامات مجلس انگلیس از موضع شورای همکاری خلیج فارس درمورد جنگ ایران و عراق اعلام حمایت کرد.

امروز همایش ویژه ای راجع به شورای همکاری خلیج فارس در غرفه بازرگانی انگلستان و عرب در لندن ترتیب داده شد که در آن لرد جلیکو رئیس کمیسیون امور بازرگانی ماورای اقیانوس های پارلمان انگلیس در سخنانی با اشاره به مناسبات انگلستان با کشورهای منطقه خلیج فارس در گذشته و استقبال دولت این کشور از تشکیل شورای همکاری خلیج فارس، درباره آنچه وی "کشمکش خلیج میان ایران و عراق" خواند، گفت: «انگلستان از اینکه جنگ میان ایران و عراق آغاز و تاکنون ادامه دارد شدیداً احساس تأسف و ناراحتی می کند.» وی تأکید کرد این جنگ «به طور مستقیم و یا غیرمستقیم بر منطقه خلیج [فارس] اثراتی از خود گذاشته است.» لرد جلیکو ضمن اشاره به تلاش انگلیس برای تشریک مساعی با کشورهای خلیج فارس درزمینه راه حل مسالمت آمیز خاتمه جنگ افزود: «انگلستان از طرح پیشنهادی کشورهای شورای همکاری خلیج [فارس](۲) دراین مورد پشتیبانی می کند.»

براساس گزارش رادیو بی بی سی، عبدالله بشاره دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس نیز به عنوان سخنران دیگر این همایش ضمن اشاره به اهمیت مناسبات اقتصادی و بازرگانی در استقرار صلح بین المللی گفت: «جنگ ایران و عراق حدود ده ماه قبل از تشکیل این شورا آغاز شد، ولی این جنگ و نتایج هولناک آن کشورهای شورای همکاری را از ادامه پیشرفت اقتصادی و همکاری مشترک و اجرای برنامه های عمرانی باز نخواهد داشت.» بشاره اضافه کرد: «این شورا درحال حاضر به یک نیروی تازه ای که در تغییر تشنجات و برقراری استقرار امنیت در منطقه سهمی دارد مبدل شده است.» وی افزود: «استقرار امنیت در منطقه خلیج[فارس] از

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۸، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو امریکا، ۱۱/۹/۱۳۶۲.
۲- باوجود این سخنان، از "طرح پیشنهادی کشورهای شورای همکاری خلیج فارس" درمورد جنگ ایران و عراق گزارشی انتشار پیدا نکرد. حتی پیش از اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس در دوحه پایتخت قطر، گزارش ها از آماده شدن طرحی برای ارائه به این اجلاس حکایت داشت، اما سرانجام در بیانیه پایانی این نشست، شورا صرفاً حمایت خود را از قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل اعلام و از ایران و عراق درخواست کرد به جنگ میان خود پایان دهند. (ر. ک: روزشمار ۱۸/۸/۱۳۶۲)

استقرار امنیت در دریای سرخ جدا نیست و بدون استقرار امنیت در این منطقه استراتژیکی، امنیتی در جهان نخواهد بود.» دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس تأکید کرد: «یافتن راه حل مسالمت آمیزی برای این جنگ [ایران و عراق] برای صلح بین المللی و جلوگیری از اختلافات جهانی به ویژه میان دو ابرقدرت، یک مسئله ضروری است.»(۱)

۱

امروز در مراسمی مخفی، یک کشتی جدید موشک انداز که ایتالیا آن را برای عراق ساخته است، به آب انداخته شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از رم، این کشتی که در نزدیکی "ونیز" به آب انداخته شد و عراق آن را "سعدبن ابی وقاص" نام گذاری کرده است، دارای۳۰/۶۲ متر طول و ۳۰/۶ متر عرض بوده و قدرت حمل ۶۷۵ تن محموله را دارد.(۲)

۲

عضویت مجدد مصر در کنفرانس کشورهای اسلامی، اختلافات داخلی سازمان آزادی بخش فلسطین و جنگ ایران و عراق احتمالاً از مسائل بحث برانگیز اجلاس آتی وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در بنگلادش است.

رادیو بی بی سی در گزارشی دراین زمینه با اشاره به سفر امروز عبدالحمید معاون وزیر امور خارجه مصر به بنگلادش، که میزبان اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در روز سه شنبه آینده (۶ دسامبر/ ۱۵ آذر) خواهد بود، گفت که وی «به منظور جلب حمایت دولت بنگلادش برای بازگشت مصر به کنفرانس وزرای خارجه کشورهای اسلامی به داکا سفر کرده است.» این رادیو یادآور شد: «عضویت مصر در کنفرانس کشورهای اسلامی به دنبال امضای عهدنامه کمپ دیوید میان اسرائیل و مصر و امریکا لغو گردید. یکی دیگر از کشورهایی که عضویتش در کنفرانس کشورهای اسلامی لغو شده افغانستان است.»

بی بی سی سپس افزود: «در داکا گفته می شود که دولت مصر مایل است هیئتی از مقامات عالی رتبه خود را به این کنفرانس اعزام دارد. اما چنانچه با شرکت مصر در کنفرانس کشورهای اسلامی مخالفت شود، مقامات مصر لااقل سعی خواهند کرد که حمایت این کشورها را جلب کنند. عربستان سعودی هیئتی از مقامات بلندپایه دولت را به داکا اعزام خواهد کرد، اما انتظار می رود که کشورهای عرب طرف دار شوروی نیز نظیر لیبی و سوریه با بازگشت مصر به کنفرانس کشورهای اسلامی مخالفت کنند.»

به گفته رادیوی مذکور «بجز مسئله بازگشت مصر به کنفرانس کشورهای اسلامی، اختلافات داخلی در سازمان آزادی بخش فلسطین و جنگ ایران و عراق نیز احتمالاًـ از مسائل بحث انگیز این کنفرانس خواهد بود. از سوی دیگر، معلوم نیست که مقامات افغانستان چگونه می خواهند نظر کشورهای اسلامی در قبال مداخله شوروی در کشورشان را تغییر دهند، اما باتوجه به حضور کشورهای متنفذ و دوست افغانستان در این کنفرانس آنها احتمالاً موفق خواهند شد که از شدت لحن قطعنامه کنفرانس درمورد افغانستان بکاهند، ولی از آنجایی که کشورهای

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۹، ۱۳/۹/۱۳۶۲، صص ۲۴ - ۲۲، رادیو بی بی سی، ۱۳/۹/۱۳۶۲.
۲- همان، ص۴، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

مسلمان محافظه کار بر کنفرانس داکا مسلط خواهند بود، می توان انتظار داشت که شرکت کنندگان در کنفرانس با مداخله شوروی در افغانستان به شدت مخالفت کنند.»(۱)

۱

درپی سفر رئیس جمهور لبنان به امریکا، گزارش ها حاکی از توافقاتی مبهم درزمینه خروج نیروهای خارجی ضمن وعده کمک های نظامی و اقتصادی امریکا به دولت لبنان است.

سفر امین جمیل رئیس‌جمهور لبنان به امریکا

امین جمیل رئیس جمهور لبنان در دیدار خود از امریکا «نسبت به شانس های خروج قریب الوقوع نیروهای بیگانه از لبنان ابراز خوش بینی کرد.» به گفته رادیو کلن جمیل که با رئیس جمهور و وزیر امور خارجه امریکا ملاقات کرد اعلام داشت «به خصوص امیدوار به خروج نیروهای سوری در آینده نزدیک است. این گزارش همچنین حاکی است رئیس جمهور امریکا، موافقت نامه بین اسرائیل و لبنان را به عنوان پایه و اساسی برای خروج سربازان اسرائیلی تلقی کرده و هم زمان از دیگر نیروهای خارجی خواسته است لبنان را ترک کنند.»(۲)

همچنین درپی ارسال پیام ملک فهد پادشاه عربستان سعودی به ریگان رئیس جمهوری امریکا، روزنامه واشنگتن تایمز در خبری اعلام کرد فهد درپیام خود «اطمینان داده است که سوریه حاضر است نیروهایش را از خاک لبنان خارج کند به شرط آنکه اسرائیل نیز جدول زمان بندی شده برای خروج نیروهای خود از خاک لبنان را تعیین نماید و همچنین قسمت مربوط به عادی شدن روابط لبنان و اسرائیل از قرارداد بین دو کشور حذف شود.» به نوشته واشنگتن تایمز مقامات امریکا درمورد اتخاذ چنین موضعی ازسوی سوریه تردید دارند. یک مقام بلندپایه امریکایی گفت: «براساس اطلاعاتی که دراختیار دولت امریکاست، سوریه اساساً از گفت و گو درمورد خروج نیروهایش از لبنان سر باز می زند.»(۳)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری فرانسه به دنبال توافقات اخیر نظامی و سیاسی امریکا و رژیم صهیونیستی، جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا، امروز اعلام کرد مقامات امریکا و دولت لبنان نیز تصمیم گرفته اند به منظور بررسی کمک های نظامی و اقتصادی امریکا به این دولت دو کمیسیون مشترک تشکیل دهند. خبرگزاری فرانسه یادآور شد: اواخر سال گذشته امریکا تصمیم گرفت ۴۰۰ میلیون دلار کمک نظامی دراختیار دولت جمیل قرار دهد که تاکنون نیمی از آن واگذار شده است. به گفته وزیر امور خارجه امریکا دیدار اخیر جمیل، که به دنبال سفر نخست وزیر رژیم صهیونیستی به امریکا صورت گرفت، «بخشی از روندی است که هدفش حل بحران لبنان می باشد.» وی با بیان اینکه «من احساس می کنم

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۹/۱۳۶۲، صص ۲۴ و ۲۵، رادیو بی بی سی، ۱۱/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۹، رادیو کلن، ۱۱/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۸، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص۱۴، رادیو ایران، ۱۱/۹/۱۳۶۲.

که مـا در لبنـان موفق خواهیم شـد»، افزود: «در مـذاکره بـا جمیل بیشتر به مسائلی پرداختیم که به نظر ما انجام آن اهمیت دارد ازجمله رفع محاصـره شـهر طرابلس در لبنان و گسترش کنترل مقامات کشوری لبنان بر مناطقی که توسط اسـرائیل و سوریه اشـغال گردیـده است.» در همین حال، سـناتور چارلز پرسـی که ریاست کمیسیون امور خارجی سنای امریکا را برعهده دارد اعلام کرد درحال حاضر ۵۰۰ کارشناس شوروی در لبنان به سر می برند. پرسی که این سخنان را در پایان دیدار جمیل از کنگره امریکا ایراد کرد، بدون توضیح درمورد اینکه این کارشـناسان در چه نقطه ای به سـر می برنـد و تخصـص آنها در چه زمینه ای است فقط یادآور شد: «حضور این کارشـناسان یک خطر به شمار می رود و این مسئله باید هرچه سریع تر حل شود.»(۱)

۱

یاسـر عرفـات اعلام کرد به شـرط حضور ناظرانی ازسوی سازمان ملل آماده است همراه هواداران خود از لبنان خارج شود. در همین حال، پادشاه اردن برای گفت وگو با عرفات به منظور تعیین خط مشی مذاکرات آینده صلح با رژیم صهیونیستی اعلام آماد گی کرد. به گزارش خبر گزاری آسوشـیتدپرس در بیروت سخنگوی یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین، اعلام کرد: «عرفات خواستار کشتی هایی ازسوی سازمان ملل متحد شده تا نیروهایش را به کشورهای عربی منتقل کند.» این سـخنگو «همچنین خواسـتار پاسداری نیروهای سازمان ملـل و نظـارت آنهـا بر عملیـات خروج فلســطینی هـا شـد.» بر پـایه ایـن گزارش، شـورای امنیـت نیز امروز مشـورت هـایی را درمـورد این درخواست که درپیام عرفات به دبیر کل سازمان ملل متحد مطرح شده است آغاز کرد.

گزارش روزنـامه کیهـان حاکی است امروز در طرابلس و اطراف این شـهر نبرد توپخانه میان هواداران عرفات و مخالفان وی در گرفت. در همین حـال، مردم برای پناه گرفتن به قسـمت های امن تر شـهر که نسـبتاً به مـدت یک هفته به دنبال جنگ شدیـد سه هفته ای، آرام بوده هجوم بردنـد. کیهـان همچنین به نقل از خبر گزاری فرانسه گزارش داد درپی آغاز سـفر پنـج روزه وزیر امور خارجه تونس به چین وزرای امور خـارجه دو کشور امروز در پکن بـار دیگر از عرفات که درحال حاضـر در طرابلس تحت محاصـره نیروهای ناراضـی ساف قرار دارد حمایت کرده و خواستار آشتی در داخل سازمان آزادی بخش فلسطین شدند(۲)

از سوی دیگر، با اعلام آماد گی عرفات برای پیگیری اقـدام مشترک اردن و ساف به منظور مذاکره با رژیم صـهیونیستی رادیو بی بی سـی امروز گزارش داد ملک حسـین پادشاه اردن، اعلام کرد آماده مـذاکره با یاسـر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسـطین است تا «بـدین وسـیله در راه برقراری صـلح با اسـرائیل توافق کنند.» وی در مصاحبه با نشـریه نیویورک تایمز (چاپ امریکا) گفته است «عرفات می تواند برای فعالیت جهت یافتن یک خط مشـی مشترک در مذاکرات آینده با اسـرائیل به اردن بیاید؛ مذاکراتی که درمورد ساحل اشـغالی غرب رود اردن و باریکه غزه خواهد بود.» بی بی سی یادآور شد: «ملک حسین اوایل سال جاری میلادی نیز پیشنهاد مشابهی ارائه کرده بود، اما پس از آنکه سازمان آزادی بخش فلسطین

ص: ۹۴۹

۱- روزنامه کیهان، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- همان.

اعلام کرد که ملک حسین دیگر ازطرف این سازمان نمایندگی ندارد، پیشنهاد مذکور با شکست مواجه شد.» همچنین اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی پس از بازگشت از امریکا «از ملک حسین و فلسطینیان مقیم ساحل غربی رود اردن دعوت کرده است که به گفت وگوهای صلح جویانه خاورمیانه که براساس چارچوب موافقت نامه کمپ دیوید انجام می گیرد، بپیوندند.»(۱)به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس صدام حسین رئیس جمهور عراق نیز در مصاحبه با روزنامه الاهرام گفت که «موافق ازسرگیری مذاکرات ساف و اردن باتوجه به رابطه ویژه طبیعی و ضروری آنها می باشد.»(۲)

ص: ۹۵۰

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص۸، رادیو بی بی سی، ۱۱/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۸، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص۶، قاهره - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۱/۹/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ شنبه ۱۲ آذر ۱۳۶۲ ۲۷ صفر ۱۴۰۴ ۳ دسامبر ۱۹۸۳

۱

امروز هم زمان با تداوم حملات توپخانه ای ارتش عراق به شهرهای آبادان و خرمشهر، هواپیماهای این کشور به منطقه عمومی بانه نیز تجاوز کردند. این درحالی است که رادیو عراق ایران را تهدید به انتقام گیری کرد.

شهرهای آبادان و خرمشهر و مناطق مرزی این دو شهر، امروز هم زیر آتش توپخانه ها و خمپاره انداز های عراق قرار داشتند. از خسارات واردشده به خرمشهر گزارشی در دست نیست، اما در شهر آبادان ۳ منزل مسکونی ویران شد و در چند نقطه از شهر نیز آتش سوزی رخ داد. علاوه براین به گزارش فرمانداری آبادان براثر گلوله باران این شهر، ۹ تن از اهالی شهر و نیروهای نظامی شهید یا زخمی شدند(۱)

همچنین در این روز هواپیماهای عراقی به منطقه عمومی بانه تجاوز کردند که با واکنش پدافند هوایی، مجبور به ترک آسمان منطقه شدند. فرماندهی قرارگاه عملیات ژاجا مأموریت این هواپیماهای عراقی را اجرای عملیات شناسایی ذکر کرد.(۲)

دراین حال، امروز رادیو عراق با قطع برنامه های عادی خود اعلام کرد: چون ایران به عراق حمله کرده است، از آن کشور انتقام خواهیم گرفت.

این رادیو به مصداق مشخصی از اقدام نظامی علیه ایران اشاره نکرد، اما تجربه نشان می دهد که این گونه ادعاهای عراق مقدمه ای برای اجرای یک عملیات گسترده هوایی در خلیج فارس یا پرتاب موشک به شهرهای مرزی ایران است.(۳)

۲

در ادامه درگیری های پراکنده و محدود رزمندگان خودی با نیروهای ارتش عراق و حزب دمکرات کردستان ایران در منطقه عمومی پاوه و نوار مرزی مره خیل، امروز فرماندهی سپاه منطقه۷ گزارش داد: یکی از افسران ارتش عراق که قصد نفوذ به مواضع ایرانی ها را داشت براثر انفجار مین و یک

ص: ۹۵۱

۱- سند شماره ۳۷۰۴۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۰۰۶۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳)، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۵۲۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا۳ به نهاجا، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

افسر عراقی دیگر نیز براثر آتش نیروهای سپاه در همان منطقه کشته شدند. طبق این گزارش یکی از نیروهای سپاه نیز براثر انفجار مین مجروح شد. همچنین نیروهای سپاه هنگام گشت، در نقطه تماس با نیروهای عراقی در همین منطقه یک قبضه اسلحه متعلق به یکی از افراد حزب دمکرات را که روز پیش در درگیری در این منطقه به قتل رسیده بود کشف و ضبط کردند.(۱)

۱

در جریان اقدامات عناصر مسلح غیرقانونی در مناطق مختلف استان های کردستان و آذربایجان غربی ۷ تن از نیروهای خودی و مردم عادی شهید و ۷ نفر نیز مجروح شدند.

درپی درگیری دو روز پیش نیروهای خودی و افراد گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه تینال در شرق مریوان، امروز هم یک گروه رزمی متشکل از نیروهای سپاه و ژاندارمری در این منطقه با افراد مسلح ضدانقلاب درگیر و موفق شدند آنان را از منطقه فراری بدهند. در این درگیری که با برتری کامل نیروهای خودی همراه بود حداقل ۴ تن از افراد ضدانقلاب کشته و تعدادی نیز زخمی شدند.

از نیروهای خودی نیز ۲ تن در حین درگیری مجروح شدند و ۳ تن دیگر هم هنگام تعقیب افراد مسلح محارب براثر برخورد خودرویشان با مین زخمی شدند.(۲)

امروز همچنین در غرب بانه در حمله افراد مسلح ضدانقلاب به گروه تأمین پایگاه مرزی روستای بوالحسن، یک تن شهید و یک تن زخمی شد. مهاجمان ۴ نفر از افراد پایگاه را نیز به گروگان بردند. عناصر گروه های مسلح غیرقانونی همچنین در جنوب غربی بوکان به پایگاه کردیگلان حمله کردند که در طول یک ساعت و نیم درگیری یک تن از افراد این پایگاه به شهادت رسید.(۳)

در حادثه دیگری، افراد حزب دمکرات کردستان ایران در ارومیه از مسیر رودخانه ای که از داخل شهر عبور می کرد به این شهر نفوذ کرده به سمت مقر نیروهای گردان جندالله، چند گلوله آر.پی.جی۷ شلیک کردند. در این حادثه یک تن از افراد این گردان به شهادت رسید و خسارت هایی نیز به ساختمان مذکور وارد شد.(۴)

علاوه بر این وقایع، در روز جاری تعدادی از عناصر مسلح در جنوب غربی بانه در نقاط مختلف راه های مواصلاتی روستائی اقدام به مین گذاری کردند. براثر انفجار این مین ها در حوالی روستاهای ارمرده، کارستم، گندمان و تپه سبز ۳ تن از افراد خودی و اهالی روستاها به شهادت رسیدند و یک تن نیز زخمی شد. یک دستگاه تراکتور نیز کاملاً منهدم گردید.

در محور سردشت - مهاباد نیز در حوالی روستای گنه دار یک چوپان براثر برخورد با مینی که عناصر ضدانقلاب کار گذاشته بودند، به شهادت رسید.(۵)

در مهاباد هم نیروهای سپاه هنگام گشت نامحسوس برای تأمین امنیت شهر با یک گروه از افراد ضدانقلاب درگیر شدند و توانستند یکی از آنان را دستگیر کنند.(۶)

۱- سند شماره ۴۵۲۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه منطقه۷ به فرماندهی کل سپاه، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۴۲۹۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات) ، ۱۶/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۹۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا (رکن۳) به

فرماندهی ژاجا (رکن۳)، ۱۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۶۱۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب (رکن۳) به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۰۰۶۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۴- سند شماره ۳۱۸۳۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ارومیه (عملیات) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (طرح و عملیات)، ۶/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند ۶۵۴۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۹۵۴۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۶۵۶۶۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۶۷۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب (رکن۳) به فرمانده نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۱

مسئولان حزب دمکرات کردستان ایران اعلام کردند اخیراً شخصی به نام رشید زارعی را به جرم خیانت به خلق کرد و همکاری با سپاه پاسداران در منطقه شهر ویران (شرق مهاباد) اعدام انقلابی کرده اند. یک نشریه امنیتی داخلی ضمن درج این خبر، به تأثیر عملیات پاک سازی منطقه مرزی آلان بر تشدید اختلاف میان گروه های مسلح غیرقانونی ازجمله سازمان مجاهدین خلق(منافقین) و سازمان کومه له پرداخته و گوشه ای از واکنش سازمان کومه له به اقدام سپاه در تسلیح مردم را نیز ذکر کرده است.

در بخشی از مطالب این نشریه آمده است: «پیروزی های چشمگیر رزمندگان اسلام در عملیات والفجر۴ و به خصوص پاک سازی منطقه مرزی آلان (جنوب غربی سردشت) و استقبال بی نظیر مردم منطقه از برقراری حاکمیت جمهوری اسلامی، ضدانقلابیون شکست خورده را بر آن داشته که طبق معمول تقصیرها را به گردن گروهک های همکار انداخته و در آخر کار با ارعاب مردم منطقه از اظهار علاقه آنان به جمهوری اسلامی جلوگیری نمایند. ... نشریه گروهک منافقین در خارج از کشور با ذکر گزارشی از به اصطلاح مقاومت یک هفته ای آنان در منطقه آلان تقصیر شکست را به گردن گروهک کومه له انداخته که با عقب نشینی بی موقع خود آنان را نیز مجبور به عقب نشینی کردند. گروهک کومه له نیز با شکایت از گروهک دمکرات متحد منافقین از آنها می خواهند که از مقاومت این گروهک در جریان عملیات پاک سازی فوق [منطقه آلان] در رادیوی خود تجلیل به عمل آورند.

جالب توجه اینکه کومه له ادعا کرده است جمهوری اسلامی با فریب و نیرنگ تعدادی از مردم منطقه را مسلح کرده تا علیه ضدانقلابیون از آنها استفاده نماید. کومه له در خاتمه به مردم هشدار داده است که چنانچه اسلحه خود را زمین نگذارند شدیداً مجازات خواهند شد.»(۱)

در همین حال گزارش معاونت طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه از اقدام هیز معینی حزب دمکرات کردستان ایران در تهدید مردم برای خودداری از همکاری با نیروهای جمهوری اسلامی خبر داده و افزوده است: پیشمرگان حزب دمکرات نیروی معینی در اطلاعیه ای از دارندگان تراکتور و صاحبان قاطر در منطقه عمومی غرب سردشت خواسته اند تا با نیروهای جمهوری اسلامی همکاری نکنند و امکانات خود را دراختیار نیروهای دولتی قرار ندهند؛ حزب دمکرات در این اطلاعیه تهدید کرده است در غیر این صورت اموال این افراد مصادره خواهد شد.(۲)

۲

مشکلات امنیتی و نظامی مناطق کردنشین استان های آذربایجان غربی و کردستان، کمبود نیرو و چگونگی تأمین آن ازجمله مسائلی است که همچنان پیش روی ارگان های ذی ربط قرار دارد. وضعیت غیرعادی این مناطق به ویژه در نزدیکی نوار مرزی، باعث شده تا میزان قابل توجهی از قوای نظامی جمهوری اسلامی در این مناطق به کار گرفته شوند، بااین حال باتوجه به مأموریت

۱- سند شماره ۱۱۳۷۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص۴.

۲- سند شماره ۴۱۸۷۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از معاونت طرح و عملیات ستاد مرکزی به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص۴.

بخش عظیمی از نیروهای نظامی ارتش و سپاه در جبهه های جنگ برای مقابله با مهاجمان عراقی، مناطق کردنشین برای تأمین امنیت اغلب با کمبود نیرو مواجه هستند.

دراین زمینه امروز فرماندهی کل سپاه در نامه ای به فرماندهی منطقه۴ (استان های خراسان و سمنان) و منطقه ۱ سپاه کشوری (شهرهای قم و اراک) از آنان خواست برای تأمین نیروی مورد نیاز مناطق بانه، سردشت و مهاباد که ۱۰۰۰ نفر می باشد (بانه ۷۰۰ نفر، سردشت ۱۰۰ نفر و مهاباد ۲۰۰ نفر) به سرعت اقدام کنند. یادآوری می شود که منطقه ۱ سپاه مسئول تأمین نیروهای بانه و سردشت و منطقه ۴ مسئول تأمین نیروهای مهاباد می باشند(۱)

۱

ستاد تبلیغات جنگ ادعای عراق درمورد گلوله باران مناطق غیرنظامی این کشور را با تقاضای اخیر جمهوری اسلامی ایران از سازمان ملل مبنی بر برآورد خسارات واردشده به مناطق غیرنظامی دو کشور مرتبط دانست.

در اطلاعیه ستاد تبلیغات جنگ آمده است: «رژیم جنایتکار بغداد با دست یازی بر حیله های تبلیغاتی جدید تلاش می کند بر جنایات گذشته و تجاوزاتی که برای آینده در سر می پروراند پوشش نهد و رسوایی بین المللی خود را درمورد ادعای کذب هدف قرارگرفتن شهرها و مناطق مسکونی ازسوی ایران جبران نماید.»

این ستاد در ادامه اطلاعیه خود به بمباران ها و حملات موشکی عراق علیه شهرها و مناطق مسکونی ایران ازجمله حمله موشکی به بهبهان و شهادت ۸۰ دانش آموز یک مدرسه راهنمایی در این شهر اشاره کرده و ضمن یادآوری گزارش هیئت اعزامی سازمان ملل به ایران و عراق که از تخریب گسترده مناطق غیرنظامی ایران حکایت داشت، افزوده است: «در این راستا روز گذشته، رژیم منحط عراق درحالی که ازسوی ایران از هیئت اعزامی سازمان ملل دعوت مجدد شده است تا با سفر به ایران و عراق اطلاعات خود را تکمیل نمایند و رژیم عراق شدیداً با این پیشنهاد به مخالفت نشسته است ادعای همیشگی خود را از سر گرفت که ایران شهرها و روستاهای مرزی عراق را گلوله باران می نماید. این، بی شک توطئه جدیدی ازسوی این رژیم ضدبشری است که قصد دارد با هدف قرار دادن بخش هایی از شهرهای مرزی عراق و تخریب آنها به دست خود (همچنان که در پنجوین اتفاق افتاد) از رسوایی عالم گیر خود بکاهد و با صحنه سازی های دروغین جنایات هولناک خود را توجیه نماید.» در ادامه اطلاعیه ستاد تبلیغات جنگ تصریح شده است: «ایران اسلامی باوجود تمام قدرت و امکاناتی که به منظور ویران ساختن شهرهای عراق دراختیار دارد از آنجا که اخلاق دفاع اسلامی حکم می کند، حتی یک گلوله به سوی شهرهای عراق پرتاب نکرده و هیچ گاه نخواهد کرد و این را جهانیان به خوبی دریافته اند و تبلیغات کذب صدام کافر در فریب افکار عمومی کارگر نخواهد بود.»(۲)

ص: ۹۵۴

۱- سند شماره ۴۵۱۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه (معاونت عملیات) به فرماندهی منطقه۴، ۱۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۵۲۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه (معاونت عملیات) به فرماندهی منطقه۱، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص۲.

درحالی که برخی گزارش ها حاکی از تمایل کشورهای الجزایر و ترکیه برای میانجیگری در جنگ ایران و عراق است، نخست وزیر تونس تأکید کرد درحال حاضر هیچ راه حلی برای پایان این جنگ نمی بیند.

خبرگزاری فرانسه از الجزیره امروز ضمن گزارشی از دیدار و مذاکره احمد طالب الابراهیمی وزیر امور خارجه الجزایر با مانع سعید العتیبه وزیر نفت امارات متحده عربی درباره اوضاع لبنان و جنگ ایران و عراق اعلام کرد: «الجزایر قریب دو سال است که برای متوقف ساختن این جنگ کوشش می کند.» این خبرگزاری همچنین یادآور شد: «محمد بن احمد عبدالغنی نخست وزیر الجزایر در سفرش به کویت که اوایل ماه اکتبر صورت گرفت، بار دیگر تأکید کرد که کشورش کوشش های خود را برای کمک به ایران و عراق درزمینه پیداکردن یک راه حل مسالمت آمیز دنبال می کند.»(۱)

از سوی دیگر به گزارش رادیو ترکیه، کنعان اورن رئیس جمهوری ترکیه در ضیافت شامی که ملک حسین پادشاه اردن به افتخار وی ترتیب داده بود، ضمن اشاره به اوضاع نابسامان منطقه غرب آسیا و لبنان، جنگ ایران و عراق را مغایر با "منافع درازمدت کشورهای منطقه" خواند و گفت ترکیه در قبال این جنگ «همواره سیاست حساس بی طرفانه ای را دنبال می نماید.» رئیس جمهور ترکیه درعین حال با اشاره به آمادگی ترکیه برای کمک به خاتمه جنگ اعلام کرد: «حاضریم هرگونه وظایفی که به عهده ما بوده به جا آورده و بعد از این به جای خواهیم آورد.»(۲)

همچنین تورگوت اوزال نخست وزیر جدید ترکیه(۳) - که قرار است در این هفته به عنوان اولین نخست وزیر منتخب ترکیه بعد از کودتای ۱۹۸۰ قدرت را در دست گیرد - در مصاحبه با خبرگزاری رویتر با بیان اینکه کشورش را به عنوان پلی بین منطقه غرب آسیا و کشورهای غربی می بیند، گفت: «آنکارا آماده است در تلاش برای پایان بخشیدن به جنگ خلیج فارس نقشی ایفا کند.»(۴)

ص: ۹۵۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۰، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص۲، الجزیره - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۱۴، رادیو ترکیه فارسی، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

۳- تورگوت اوزال نخست وزیر ترکیه در سال های ۱۳۶۸ - ۱۳۶۲، اولین سیاستمداری بود که بعد از کودتای سپتامبر ۱۹۸۰ (شهریور ۱۳۵۹) توسط نظامیان ترکیه در یک انتخابات عمومی روی کار آمد. پیش از این، حکومت نظامی که توسط رئیس ستاد مشترک ارتش ترکیه اداره می شد تمام تصمیمات حساس را به نام ترکیه می گرفت. این حکومت کشور را به ۱۳ منطقه نظامی تقسیم کرد. همچنین فعالیت احزاب سیاسی را ممنوع اعلام کرده و موجی از دستگیری ها، محاکمات و مجازات ها را به مورد اجرا گذارد و سرانجام تغییراتی را در قانون اساسی ترکیه ازطریق برگزاری رفراندومی بحث برانگیز با بیش از ۸۲ درصد آرا به تصویب رساند. ناظران و تحلیل گران، پیروزی انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷، اشغال افغانستان توسط ارتش سرخ شوروی در دی ماه ۱۳۵۸ و ضعف های سیاسی و اقتصادی ترکیه به عنوان مهم ترین عضو شاخه جنوبی ناتو را از دلایل وقوع کودتای مذکور در ترکیه قلمداد کرده اند.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص۳

در همین حال، خبرگزاری آلمان غربی از منامه گزارش داد: محمد مزالی نخست وزیر تونس در مصاحبه ای که امروز در روزنامه الیوم به چاپ رسید گفت «درحال حاضر هیچ راه حلی برای پایان جنگ ایران و عراق نمی بیند.» وی اظهار امیدواری کرد اجلاس سران عرب به زودی برای بحث درباره نحوه «مقابله با خطراتی که اعراب را تهدید می کند» تشکیل شود. خبرگزاری آلمان غربی یادآور شد اجلاس مذکور قرار بود ماه گذشته میلادی در ریاض برگزار گردد.(۱)

۱

موقعیت حساس ژاپن به عنوان شریک تجاری ایران و عراق موجب شده این کشور رفتار دوگانه ای را درمورد تردد کشتی های ژاپنی در خلیج فارس درپیش گیرد. در همین حال فرستاده وزارت امور خارجه ژاپن به فرانسه عزیمت کرد تا نگرانی کشورش را از ادامه کمک های نظامی فرانسه به عراق ابراز کند.

درپی تهدید تازه عراق مبنی بر بمباران تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک، یک شرکت کشتیرانی ژاپنی به نفتکش های خود دستور داد مسیر خود را از این جزیره در خلیج فارس تغییر داده و به سوی بنادر عربستان سعودی و کویت رهسپار شوند. رادیو اسرائیل با اعلام این خبر یادآور شد که ژاپن روزانه ۴۶۰ هزار بشکه نفت از ایران خریداری می کند.(۲)

دراین زمینه خبرگزاری رویتر نیز روز گذشته از توکیو گزارش داد: صاحبان کشتی های ژاپنی این روزها به دلیل گزارش های ضدونقیض درمورد ادامه ممنوعیت بارگیری در جزیره خارک دچار سردرگمی شدند. بر پایه این گزارش، کارخانه کشتی سازی "شنیواکایون کیشا" اعلام کرد: «سازمان کشتی داران ژاپنی و اتحادیه دریانوردان ژاپن که این ممنوعیت را اعلام کرده اند، اجازه داده اند که درصورت موافقت مقامات ایرانی یکی از تانکرهای این کارخانه در جزیره خارک بارگیری کند. لکن مقامات سازمان کشتی داران ژاپنی اظهار داشته اند که این ممنوعیت حفظ خواهد شد هرچند که این سازمان سرگرم بررسی اوضاع در خلیج [فارس] است.»

رویتر ضمن یادآوری اینکه ممنوعیت بارگیری کشتی های ژاپنی در جزیره خارک هفته گذشته درپی حمله عراق به دو کشتی در منطقه خلیج فارس اعمال گردید، افزود: «به گفته منابع کشتیرانی ژاپن به نظر می رسد این اغتشاش دررابطه با موقعیت حساس این کشور به عنوان شریک تجاری هر دو کشور درگیر در جنگ باشد.» به گفته منابع مذکور، براین اساس «هرگونه تصمیمی درمورد لغو ممنوعیت بارگیری به منظور کم کردن احتمال حمله عراق به تانکرهای ژاپنی تا حد امکان بی سروصدا خواهد بود.»(۳)

از سوی دیگر رادیو ژاپن امروز گزارش داد: «فرستاده وزارت خارجه ژاپن نابارو واتسوناگا وارد پاریس شده است تا با مقامات فرانسوی درمورد اوضاع و روابط بین المللی و امور مورد علاقه دو کشور مذاکره کند. منابع مطلع در فرانسه می گویند تحویل ادوات نظامی فرانسه به عراق در جنگ با

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۹، ۱۳/۹/۱۳۶۲، ص۳، منامه - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص۲۳، رادیو اسرائیل، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۸، ۱۲/۹/۱۳۶۲، ص۳، توکیو - خبرگزاری رویتر، ۱۱/۹/۱۳۶۲.

ایران یکی از مطالب اصلی مذاکره خواهد بود.» این رادیو همچنین ضمن اشاره به نگرانی ژاپن از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق تأکید کرد: «ژاپن رابطه ظریفی ازلحاظ تجاری با هر دو کشور ایران و عراق دارد و سرمایه گذاری سنگینی در هر دو کشور نموده است.»(۱)

۱

در آستانه اجلاس کشورهای صادرکننده نفت اوپک اختلاف نظر میان ایران و عربستان درباره سیاست تولید و قیمت گذاری نفت به بالاترین حد خود رسیده است.

روزنامه کیهان گزارش داد: محمد غرضی وزیر نفت جمهوری اسلامی ایران، امروز در یک نشست مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی ضمن اشاره به اینکه ایران سعی بر حفظ انسجام اوپک به عنوان «تنها ارگان بین المللی کشورهای مستضعف» دارد، گفت: «ما در داخل اوپک با مخالفین اوپک به جنگ ادامه خواهیم داد و نخواهیم گذاشت اوپک ابزار دست کشورهایی شود که تابعیت سیاست امریکا را فطرتاً پذیرفته اند.» وی در توضیح این مسئله افزود: «توافق ما در کنفرانس لندن روی سقف تولید و سهمیه کشورها بود که بعضی از آنها به این وظیفه خود عمل کردند. عربستان سعودی مستقیماً پذیرفت تا سقف تولید از ۵ میلیون بشکه در روز تجاوز نکند. درحال حاضر این کشور به تعهد خود عمل نکرده و از چندی پیش تولید خود را بالا برده است که این تولید در ماه گذشته از مرز ۶ میلیون بشکه در روز هم فراتر رفته است.» وزیر نفت تصریح کرد: «به این ترتیب، عربستان با اوپک مستقیماً به مخالفت برخاسته و این چنین لطمه به منافع کشورهای تولیدکننده نفت وارد می کند. در اینجا عربستان سعودی باید به خاطر ازدیاد تولید قبلی، خسارت وارده به سایر کشورهای تولیدکننده نفت را بپردازد.»

محمد غرضی وزیر نفت جمهوری اسلامی ایران

غرضی آن گاه با اشاره به دستورالعمل مسئولان سیاسی کشور درزمینه نفت، گفت: «مطابق دستورالعمل مسئولان سیاسی جمهوری اسلامی ایران به کشورهای تولیدکننده ای چون عربستان سعودی اجازه نخواهیم داد با ازدیاد تولید دائم در بازار نفت قیمت شکنی را سبب شود و همان طورکه جناب هاشمی رفسنجانی در نمازجمعه مطرح فرمودند جمهوری اسلامی در جایی که تشخیص بدهد اجازه نخواهد داد نفت ارزان به سوی کشورهایی روان شود که با جمهوری اسلامی دشمنی می ورزند.» وی درمورد قیمت پیشنهادی ایران در اجلاس اوپک اظهار کرد: «پیشنهاد ایران به کنفرانس اوپک این است که قیمت پایه نفت به سطح ۳۴ دلار در هر بشکه بازگردد و تولید در حد خود باقی بماند.» غرضی افزود: «ما سقف تولید ۴/۲ میلیون بشکه در روز را پذیرفتیم و به آن پایبند بودیم. شرط اساسی برای ما این بود که تولیدکنندگان

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۹، ۱۳/۹/۱۳۶۲، ص۲۱، رادیو ژاپن، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

دیگر هم از این امر تبعیت کنند ولی با شرایطی که عربستان سعودی به وجود آورده بسیار مشکل است که سقف تولید ۴/۲ میلیون بشکه در روز را قبول کنیم.» وزیر نفت تأکید کرد: «مسئله اصلی برای ما در درجه اول قیمت پایه نفت است و در مرحله بعد سقف تولید.» وی همچنین دبیرکلی اوپک در این دوره را حق ایران دانست و گفت: «بااین حال، فشار از ناحیه تولیدکنندگان وارد می شود تا از انتخاب دبیرکل اوپک که ازطرف ایران معرفی می شود جلوگیری به عمل آورند ولی ما همچنان بر موضع خود ایستاده ایم.»(۱)

۱

امروز تلاش یک هواپیماربا برای ربودن هواپیمای مسافربری در مسیر بوشهر به شیراز با شکست روبه رو شد. خبرگزاری جمهوری اسلامی از شیراز گزارش داد: «به دنبال ربوده شدن هواپیمای ۷۲۷ مسافربری جمهوری اسلامی با اقدام شجاعانه خلبان و مجروح شدن رباینده و یک مهماندار، این هواپیما سالم در فرودگاه شیراز به زمین نشست.» این خبرگزاری به نقل از رئیس فرودگاه شیراز افزود: «هواپیمای ۷۲۷ مسافربری جمهوری اسلامی ایران در ساعت ۱۳:۴۵ دقیقه از بوشهر به مقصد شیراز به پرواز درآمد و در ساعت ۱۴:۱۰ دقیقه، به وسیله دکمه مخصوص، علامت ربوده شدن هواپیما به برج کنترل شیراز مخابره شد. متعاقب آن خلبان طی تماس تلفنی با فرودگاه شیراز اعلام کرد که رباینده از پشت کابین، خلبان را تهدید و امر به تغییر مسیر می کند، ولی خلبان بدون توجه به تهدید رباینده به مسیر خود ادامه می دهد. چند لحظه بعد یک بمب از ۳ بمب کوچک که همراه رباینده بود منفجر و سینه و شکم رباینده و بازوان یک خواهر مهماندار را مجروح می کند که بلافاصله رباینده نقش بر زمین می گردد. خلبان که دراین حال هواپیما را به فرودگاه شیراز رسانده بود با راهنمایی برج مراقبت در گوشه ای دور از ساختمان های فرودگاه مستقر می گردد.»

رئیس فرودگاه شیراز درمورد هویت هواپیماربا توضیح داد: «در بازرسی های اولیه یک گواهینامه به نام شهرام میرصادقی صادره از بغداد در جیب وی مشاهده شد و همچنین کارت اقامت در هتل تنگسیر بوشهر و مقداری پول.» وی همچنین درزمینه کیفیت جاسازی اسلحه و مواد منفجره و کنترل نشدن در فرودگاه بوشهر گفت: «رباینده اسلحه خودساز داشته و آن را قطعه قطعه در قسمت های مختلف بدن خود قرار داده بود.»(۲)

۲

نیروی هوایی رژیم صهیونیستی بار دیگر مناطقی از لبنان را بمباران کرد. در همین حال رهبر جنبش امل در انتقاد از قطع روابط دیپلماتیک لبنان با ایران اعلام کرد دولت لبنان باید از ایران به عنوان وسیله ای برای پایان دادن به حضور اشغالگران رژیم صهیونیستی در لبنان استفاده کند.

۱- روزنامه کیهان، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۰، ۱۴/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، شیراز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

به گزارش رادیو اسرائیل، هواپیماهای اسرائیلی بامداد امروز بخش هایی از مناطق بحمدون و صوفر لبنان را که به گفته این رادیو پایگاه ها و مراکز فرماندهی خرابکاران تحت فرمان سوریه بود، مورد حمله قرار دادند. براساس این گزارش، یکی از شبه نظامیان وابسته به حزب سوسیالیست ترقی خواه تحت رهبری جنبلاط نیز به خبرنگاران گفت «دو هواپیمای نیروی هوایی اسرائیل حدود ده دقیقه هدف هایی را در مناطق تحت استیلای سوریه، دروزی های مسلح و خرابکاران بمباران کردند.»(۱)

همچنین درپی انتشار گزارش ها از پرواز هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسه در مناطقی که امروز هدف حمله جنگنده های اسرائیلی قرار گرفت، خبرگزاری فرانسه در گزارشی اعلام کرد: «شارل هرنو وزیر دفاع فرانسه، بعدازظهر امروز فرضیه ارتباط میان بمباران منطقه بحمدون و صوفار [صوفر] توسط هواپیماهای اسرائیلی و پروازهای شناسایی هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی بر فراز این منطقه را که بامداد امروز صورت گرفت، رد کرد.» وی افزود: «حمله اسرائیل چند ساعت قبل از مأموریت شناسایی هواپیماهای فرانسوی صورت گرفته است.» خبرگزاری فرانسه یادآور شد: «نیروی هوایی اسرائیل بامداد امروز برای سومین بار طی یک ماه اخیر به بمباران بحمدون که تحت کنترل سوریه، حزب سوسیالیست ترقی خواه متعلق به ولید جنبلاط و متحدان فلسطینی و ایرانی آنها می باشد، اقدام نموده است.»(۲)

به گزارش خبرگزاری فرانسه از بیروت، نبیه بری رهبر جنبش سیاسی نظامی شیعه امل امروز از تصمیم دولت لبنان مبنی بر قطع روابط دیپلماتیک با ایران انتقاد کرده و گفت: «لبنان هیچ گونه نفعی در قطع روابط با ایران ندارد، درحالی که دولت لبنان می تواند از وزنه ایران به عنوان وسیله اعمال فشار برای پایان بخشیدن به اشغال لبنان توسط اسرائیل استفاده کند.» وی که در یک نشست مطبوعاتی شرکت کرده بود، افزود: «دفاع جنبش امل از موضع ایران بر مبنای ملاحظات عقاید شیعی نیست، بلکه بر مبنای یک اقدام ملی لبنانی است.» نبیه بری درعین حال به توافق دولت لبنان و رهبران مخالف درمورد طرحی اشاره کرد که به گفته وی آرامش را به حومه جنوبی بیروت باز می گرداند. این طرح شامل اقداماتی ازجمله جمع آوری واحدهای ارتش و شبه نظامیان متحد مسیحی دولت از اطراف و نیز حومه جنوبی بیروت، استقرار برخی از ناظران یونانی و ایتالیایی در مناطق تخلیه شده و استقرار نیروهای امنیت داخلی و ژاندارمری در حومه است.(۳)

۱

مشاور عالی ریاست جمهوری ایران نتایج مذاکرات هیئت اعزامی ایران به سوریه و لبنان را درباره اختلاف میان جناح های فلسطینی مثبت اعلام کرد. در همین حال، انتظار می رود اجلاس آتی کشورهای اسلامی در داکا نیز از طرح اخیر سوری - سعودی برای آتش بس میان گروه های متخاصم فلسطینی حمایت کند.

ص: ۹۵۹

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص۱۲، رادیو اسرائیل، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۹ ، ۱۳/۹/۱۳۶۲، صص ۹ و ۱۰، ویلوربان (مرکز فرانسه) - خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۰، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص۵، بیروت - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

مصطفی میرسلیم که در رأس هیئتی به منظور رایزنی درمورد تنش و درگیری جناح های فلسطینی به سوریه و لبنان سفر کرده است، ضمن مثبت خواندن نتایج مذاکرات صورت گرفته در دمشق و طرابلس، اظهار داشت: «برای حل مشکلات شمال لبنان آمادگی کامل و حسن نیت و هماهنگی برقرار هست که ان شاءالله با سعی و کوششی که می شود مشکلات آن منطقه برطرف شود و حالت عادی به شهر طرابلس که یک وضع جنگ زده به خود گرفته بازگردد و امنیت در آن شهر مستقر شود.» مشاور عالی رئیس جمهور افزود: «ان شاءالله ادامه این تلاش ها زمینه مساعدی را فراهم آورد برای اینکه نیروهای مسلمان در منطقه متحد و یکپارچه و در صف واحدی در مقابل صهیونیسم و نیروهای مرتجع فالانژ بتوانند ایستادگی کنند.»

سرپرست هیئت اعزامی ایران به کشورهای سوریه و لبنان گفت: «در کنار این اقدامات و فعالیت ها دو سفر دیگر هم انجام گرفته که یکی بازدید از مناطق بمباران شده توسط هواپیماهای فرانسوی و صهیونیستی در جاناتا و بعلبك بود. ما دیدیم که در این دو منطقه بعد از اینکه بمباران صورت گرفته و مردم آنجا شهدایی دادند، روحیه ای بسیار قوی و محکم داشتند و شبیه روحیه ای است که ما در امت شهیدپرور خودمان می بینیم و این نشان دهنده شکل گرفتن روحیه انقلاب اسلامی است در میان مردم مسلمان [منطقه].» وی همچنین با اشاره به بازدید خود از شهر قنیطره در سوریه اظهار کرد: «رژیم صهیونیستی کلیه خانه های این شهر را به حالت تخریب کشانده و وضعی دارد که ما را به یاد آن شکل تخریبی که ازسوی صدام در شهرهای مناطق جنگ زده مان انجام گرفته می اندازد.»(۱)-(۲)

رادیو اسرائیل در گزارشی با اشاره به بازگشت مشاور عالی رئیس جمهور ایران از سفر به سوریه و لبنان گفت: «ناظران سیاسی عقیده دارند که سفر آقای میرسلیم به سوریه و لبنان جهت بازدید از پایگاه های بمباران شده پاسداران دولتی جمهوری اسلامی ایران و گفت وگو با حزب اللهی های ایرانی و نیز بررسی نزاع مسلحانه در صفوف سازمان خرابکاران [سازمان آزادی بخش فلسطین] بوده است.»(۳)

امروز همچنین خبرگزاری رویتر ضمن گزارشی درباره اجلاس این هفته سازمان کنفرانس کشورهای اسلامی در داکا به نقل از منابع دیپلماتیک گفت «انتظار می رود این کنفرانس از یک

۱- براساس یادداشت های روزانه حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی، درمورد تلاش های ایران برای پایان دادن به درگیری میان گروه های فلسطینی و مأموریت هیئت اعزامی جمهوری اسلامی به کشورهای سوریه و لبنان، تصمیمات ویژه ای اتخاذ شده بود. وی می نویسد: «با حضور [آقای محتشمی] سفیرمان در سوریه، [محسن رضایی] فرمانده سپاه، نخست وزیر و [دکتر ولایتی] وزیر امور خارجه درباره وضع لبنان و مشکل جنگ داخلی فلسطینی ها و کیفیت میانجیگری ما با حفظ توقعات سوریه، تصمیماتی اتخاذ شد. ... [همچنین] برای اثبات موضع ضداسرائیلی و خنثی کردن تبلیغات دشمنان، پیام هایی برای حافظ اسد ارسال شد. امکانات بیشتری به رزمندگان لبنان دادیم.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، ص۲۸۸)

۲- روزنامه کیهان، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۹، ۱۳/۹/۱۳۶۲، ص۱۸، رادیو اسرائیل، ۱۲/۹/۱۳۶۲.

پیشنهاد صلح سعودی - سوری که شامل خروج رزمنده های یاسر عرفات از طرابلس است حمایت کند.» بر پایه این گزارش همچنین «احتمال دارد اجلاس سازمان کنفرانس اسلامی که ۴۲ کشور عضو آن هستند و مرکز دائمی آن در جده قرار دارد از جهان اسلام مصراً بخواهد که برای پایان دادن به اختلاف میان عرفات و شورشیان ساف تلاش کنند.»(۲۸) در همین حال به گزارش رادیو بغداد کنعان اورن رئیس جمهور ترکیه، که برای دیداری در اردن به سر می برد مسئله فلسطین را جوهر نزاع در منطقه خواند و گفت: «استیفای حقوق غصب شده عربی و فلسطینی شرط ثابت و اساسی است برای برقراری صلح عادلانه و همه جانبه در منطقه.» اورن تحقق این شرط را منوط به عقب نشینی نیروهای رژیم صهیونیستی و شناسایی حق تعیین سرنوشت ملت فلسطین دانست.(۱)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص۱۵، رادیو بغداد، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ یکشنبه ۱۳ آذر ۱۳۶۲ ۲۸ صفر ۱۴۰۴ ۴ دسامبر ۱۹۸۳

۱

حمله به نیروهای خودی در شمال کامیاران و شمال شرقی سردشت، غارت اموال یک پایگاه در شمال شرقی مریوان، تیراندازی بی هدف در مدخل پیرانشهر و زورگیری از اهالی یک روستا در غرب جوانرود ازجمله اقداماتی بود که گروه های مسلح غیرقانونی امروز در مناطق کردنشین انجام دادند.

در درگیری نیروهای خودی و افراد سازمان مارکسیستی مائوئیستی کومه له در حوالی روستای کورانه در شمال کامیاران، یک تن از افراد این سازمان کشته شد.(۱)

در منطقه پیرانشهر نیز دو دسته از عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در حوالی روستای قرنیق در دام یک تاکتیک نظامی نیروهای سپاه افتاده و به طور ناخواسته با همدیگر درگیر شدند. در این حادثه ۲ تن از افراد ضدانقلاب کشته و ۲ نفر نیز زخمی شدند(۲)

در حمله عوامل حزب دمکرات به پایگاه الاوان (علاوان) در شمال شرق سردشت، یکی از سربازان لشکر۲۸ کردستان به شهادت رسید و یک تن زخمی شد.(۳)

امروز همچنین در شمال شرقی مریوان افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب که در حمله روز گذشته نیروهای خودی در حوالی روستای تینال متحمل تلفات قابل توجهی شده بودند، به دو پایگاه نیروهای خودی در اطراف تینال حمله کردند و برخی از وسایل آنجا را غارت کردند. از تلفات احتمالی نیروهای خودی، گزارشی در دست نیست.(۴)

در حادثه دیگری در پیرانشهر، عده ای از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان ساعت ۱۴ امروز در ورودی شهر اقدام به تیراندازی بی هدف به اطراف کردند که براثر آن به چند منزل مسکونی خساراتی وارد شد. واحد اطلاعات سپاه پیرانشهر این اقدام حزب دمکرات را به تلافی کشته شدن فرماند هان هیز آواره این حزب اعلام کرد و یادآور شد فرماندهان هیز آواره ازجمله ۳۴ نفری بودند که در حمله افراد حزب دمکرات به شهر اشنویه در ۵/۹/۱۳۶۲ کشته شدند.

در منطقه مرزی ازگله در غرب جوانرود نیز افراد مسلح سازمان کومه له به قصد زورگیری وارد روستای سیروانه شده و پس از دریافت مبالغی پول و مواد خوراکی آنجا را ترک کردند.(۵)

۱- سند شماره ۳۶۷۷۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه کردستان (اطلاعات) به فرماندهی ژاندارمری کردستان، ۲۱/۹/۱۳۶۲

۲- سند شماره ۱۱۳۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱؛ و- سند شماره ۳۳۷۴۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه پیرانشهر به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۶۷۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب (رکن۳) به فرمانده نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۶۷۷۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر۲۸ کردستان (رکن۲) به فرمانده سپاه کردستان (اطلاعات)،

.۱۷/۹/۱۳۶۲

۵- سند شماره ۳۶۷۷۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- سند شماره ۴۰۰۷۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات پیرانشهر به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۹۵۴۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۱

امروز ۲ تن از افراد حزب دمکرات در منطقه اشنویه خود را به نیروهای سپاه معرفی و درخواست امان نامه کردند. در شمال سلماس نیز یکی از افراد این حزب که دارای مسئولیت نظامی بود خود را تسلیم نیروهای پایگاه اوربان کرد. وی با اعلام اینکه تعداد دیگری از افراد حزب دمکرات نیز در این منطقه قصد دارند از حزب جدا و تسلیم نیروهای خودی شوند، از نیروهای سپاه دراین زمینه درخواست کمک کرد.(۱)

از سوی دیگر، در منطقه مرزی مقابل زیوه در جنوب پیرانشهر، ۴۰ نفر از افراد وابسته به حزب کریکاران ترکیه به حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) ملحق شدند.(۲)

۲

فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران گسترش امنیت در آذربایجان غربی و کردستان و قطع راه های مواصلاتی گروه های مسلح غیرقانونی با عراق در این مناطق را از دستاوردهای عملیات والفجر۴ دانست. سرهنگ صیاد شیرازی در اجتماع مردم کرمان در مسجد جامع این شهر ضمن اشاره به عملکرد گروه های مسلح ضدانقلاب در کردستان و آذربایجان غربی گفت: «اگر امروز ضدانقلاب در این مناطق از عظمت نیروهای اسلام در سوراخ موش فرورفته اند به دلیل آن است که سربازان اسلام تاب و توان و خواب را از آنها گرفته اند و ما امیدواریم در مناطق آن چنان امنیتی برقرار شود که دیگر هیچ کس نتواند برادران و خواهران کرد و مسلمان ما را مورد آزار و اذیت قرار دهد.»

سرهنگ علی صیاد شیرازی
فرمانده نیروی زمینی
ارتش جمهوری اسلامی ایران

وی سپس به تشریح سلسله عملیات های والفجر۱ تا والفجر۴ پرداخت و با تقدیر از عملکرد لشکر۴۱ ثارالله(ع) سپاه پاسداران و نیروهای نظامی و پرسنل هوانیروز کرمان در این عملیات و نیز پزشکان معالج در طول عملیات گفت: «بزرگ ترین نتیجه ای که در طول این عملیات نصیب ملت ما شد این بود که اولاً در منطقه آذربایجان ارتباط کثیف ضدانقلاب با بعثیون عراقی قطع شد و قرارگاه مشترک آنها به دست سربازان اسلام سقوط کرد و علاوه بر آزادشدن بسیاری از سرزمین های اسلام تعداد زیادی از نیروهای دشمن منهدم شد و غنائم زیادی به دست پرتوان نیروهای ما افتاد و ما امیدواریم در آینده، دیگر در این منطقه با مشکلی روبه رو نباشیم.» فرمانده نیروی زمینی

۱- سـند شماره ۳۱۸۳۹۲ مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه جنـدالله سـلماس به قرارگاه حمزه سیدالشـهدا(ع)، ۱۴/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۷۰۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه اشنویه به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۶۷۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

ارتش در ادامه افزود: «امروز دشمن با حرکت خود ما را به حول و قوه الهی به طرف کربلا نزدیک می کند و این خود بر مبنای قصاص است که باید از دشمن گرفته شود و بدانید که صدام خائن پایدار نیست و چنان ناتوان شده است که برای هدایت نیروهای خود در پشت جبهه ها جوخه های اعدام را تدارک دیده است.»(۱)

۱

رئیس جمهور عراق امروز در مراسم اعطای نشان شجاعت به گروهی از افسران نظامی حزب بعث مدعی شد بعثی ها همواره در صف مقدم قربانیان جنگ و دفاع از اهداف انقلاب عراق قرار دارند. به گزارش رادیو بغداد، صدام حسین همچنین با اشاره به اینکه سازماندهی حزبی در درون نیروهای مسلح جدا از فعالیت های روزانه این نیروها در جنگ نیست، گفت: «من این گروه [افسران بعثی] را [جدا] از بقیه فرماندهان نظامی مورد قدردانی قرار می دهم به خاطر اینکه می خواهم روی این مسئله تأکید کنم که بعثی ها نه به خاطر منافع شخصی خویش، بلکه به خاطر اهداف بالاتری مبارزه و جهاد می کنند.»(۲)

۲

«ایران حاضر است تحت شرایط خاصی جنگ سه ساله مرزی با عراق را خاتمه دهد.»

صادق طباطبایی

رادیو کلن امروز با اعلام این مطلب به نقل از صادق طباطبایی که وی را «یکی از محارمین و مشاورین نزدیک آیت الله خمینی رهبر انقلاب» معرفی کرد افزود: طباطبایی که در مصاحبه با رادیو لوکزامبورگ سخن می گفت ضمن اشاره به این نکته که ایران می خواهد هرچه زودتر به جنگ خاتمه دهد، شرایط مورد نظر برای پایان دادن به جنگ را این گونه برشمرد: «خروج فوری نیروهای عراقی از سرزمین های ایران، پرداخت غرامت خسارات جنگی وارده به ایران، مجازات صدام حسین رئیس جمهوری عراق.» وی همچنین «اطمینان داد که ایران قصد ندارد تنگه هرمز را مسدود و از این طریق جریان صدور نفت کشورهای حوزه خلیج فارس را قطع سازد، مع هذا شرط لازم آن است که ایران نیز بتواند صدور نفت خود را بلامانع ادامه دهد.» وی افزود: «چنانچه این امر تضمین نشود، تهران متوسل به اقداماتی

۱- روزنامه کیهان، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص۱۸.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۰، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص۱۶، رادیو بغداد، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

خواهد شد که دیگر یک قطره نفت نیز ازطریق خلیج فارس صادر نشود.»

گزارش رادیو کلن حاکی است صادق طباطبایی در این مصاحبه «مخارج جنگ را به ۳۰۰ تا ۴۰۰ میلیون دلار در ماه تخمین زد و به گفته او جنگ تاکنون در ایران موجب کشته شدن درحدود ۶۰ هزار نفر و مجروح شدن بیش از ۱۵۰ هزار انسان شده است، مع هذا ایران هنوز نیز از ذخایر ارزی به میزان ۱۱ تا ۱۲ میلیارد دلار برخوردار است. تهران با این وجود با مشکلات اقتصادی روبه رو بوده و رشد تورم به چهل درصد رسیده است.» وی همچنین اضافه کرد «نیروهای ایرانی باید با صرفه جویی از مهمات و جنگ افزار استفاده کنند؛ چراکه تهیه قطعات یدکی در غرب مشکل شده است. مضاف بر آن بغداد تجهیزات بهتری داشته و می تواند به دریافت مهمات و جنگ افزار از فرانسه و شوروی امیدوار باشد.» طباطبایی در پایان مصاحبه خود خاطرنشان کرد «مع هذا ایران به اخلاق عالی مبارزه سربازان خود اعتماد دارد.»(۱)

۱

یک روزنامه امریکایی اعلام کرد علاوه بر کمبود سلاح های ضدهوایی و ضدتانک، رقابتی که میان گروه های طرف دار غرب و طرف دار ایران در افغانستان جریان دارد، شدت مقاومت در مقابل شوروی را تقلیل داده است.

روزنامه نیویورک تایمز در شماره امروز خود این مطلب را در یک تحلیل نظامی درخصوص اختلافات موجود میان نیروهای مخالف رژیم ببرک کارمل عنوان کرد. میدلتون نویسنده مقاله نوشت: «تحلیل گران جاسوسی غربی می گویند به عقیده آنها هیچ امیدی به مبدل ساختن قیام افغانی ها به ویتنامی برای روس ها نیست مگر اینکه تسلیحات بیشتری به دست یاغیان برسد. منابع افغانی و غربی همچنین گفته اند که پاکستان معمولاً بهترین بخش حواله های تسلیحاتی (افغان ها) را از آن خود می سازد، درحالی که دولت پاکستان این مطلب را تکذیب کرده است.»

روزنامه مذکور همچنین به نقل از سبقت الله مجددی رئیس سازمان اتحاد اسلامی طرف دار غرب، درمورد اختلافات و تفرقه های موجود میان گروه های مبارز آورده است: «لااقل ۳ گروه از ۶ گروه مخالف رژیم افغانستان تحت سلطه ایران قرار دارد. مشکل آنها این است که ایران که در چهارمین سال جنگ خود با عراق به سر می برد توانایی تأمین سلاح برای افغان ها را ندارد.» به نوشته نیویورک تایمز «منابع جاسوسی انگلیسی و امریکایی هر دو متحدشدن گروه های یاغی افغانستان را بعید می دانند. آنها معتقدند دشمنی های مذهبی و قومی میان آنها آن قدر عمیق است که اجازه تشکیل یک فرماندهی واحد جهت نظارت در کلیه عملیات مخالفان را نخواهد داد.» این روزنامه در پایان چنین نتیجه گیری کرده است: «تحلیل گران غربی با نگاهی به اوضاع کنونی

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۹/۱۳۶۲، صص ۱۸ و ۱۹، رادیو کلن، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

می گویند تردید دارند که آیا سلطه شوروی بر افغانستان قابل تغییر است یا خیر. چند تن از تحلیل گران امریکایی و انگلیسی معتقدند این رویه به احتمال قوی با ارسال مقادیر زیادی اسلحه برای یاغیان افغانی قابل تغییر خواهد بود، ولی آنها همچنان می گویند که این تسلیحات کاربرد مؤثری نخواهد داشت مگر اینکه یاغیان بفهمند که باید متحد شوند.»(۱)

۱

یک روز پس از حمله هوایی رژیم صهیونیستی به مناطقی از خاک لبنان، هواپیماهای امریکا مواضع سلاح های ضدهوایی سوریه در لبنان را هدف قرار دادند. در همین حال یک روزنامه اسرائیلی از طرح همکاری نظامی امریکا و رژیم صهیونیستی به منظور وادارکردن سوریه به خروج از لبنان خبر داد.

روزنامه کیهان گزارش داد: ساعت ۹:۳۰ دقیقه امروز صبح به وقت تهران، ۲۴ فروند جنگنده امریکایی(۲) متعلق به ناوگان ششم نیروهای امریکا در لبنان به مواضع موشک های زمین به هوای سوریه در منطقه جبل کنیسه در شرق بیروت حمله ور شدند و بسیاری از روستاهای اطراف ازجمله عالیه، صوفر، بحمدون و صحانه را بمباران کردند. براثر مقابله نیروهای سوری با این حمله، ۳ فروند از جنگنده های امریکایی سرنگون شد و یک خلبان کشته و یک خلبان دیگر به اسارت نیروهای سوری درآمد.

گزارش کیهان به نقل از خبرگزاری کویت حاکی است حمله هوایی امریکا متعاقب حمله هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی و جنگنده های رژیم صهیونیستی به ارتفاعات مرکزی بیروت انجام گرفت که در جریان آن یک هواپیمای فرانسوی و ۲ جنگنده اسرائیلی سرنگون شده بودند. همچنین درپی حمله هوایی امروز امریکا، نیروهای دروزی پایگاه تفنگ داران دریایی این کشور در فرودگاه بیروت را به مدت چهار ساعت و نیم گلوله باران کردند که براثر آن ۸ تفنگ دار امریکایی کشته شدند.

متعاقب بمباران مواضع نیروهای سوری در لبنان، عبدالحلیم خدام معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه سوریه، در نامه ای به رئیس شورای امنیت و دبیرکل سازمان ملل ضمن اشاره به حملات اخیر جنگنده های رژیم صهیونیستی به شهرها و روستاهای لبنان تأکید کرد که حمله هواپیماهای امریکایی به مواضع سوریه در لبنان در چارچوب هماهنگی و همکاری های امریکا و رژیم اشغالگر قدس و به دنبال توافق انجام شده در سفر اخیر نخست وزیر این رژیم به

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲، ۱۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۴ - ۱۲، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۲- در گزارش های بعدی تعداد هواپیماهای مهاجم امریکایی ۲۸ فروند اعلام شد. (ر.ک: روزشمار ۱۴/۹/۱۳۶۲)

واشنگتن صورت گرفته است. وی از سازمان ملل و شورای امنیت خواستار اتخاذ تدابیر جدی برای متوقف ساختن "تجاوزات امریکا" در لبنان شد. وزیر امور خارجه سوریه همچنین ضمن فراخواندن سفرای کشورهای عربی و خارجی به وزارت امور خارجه و اعلام نگرانی دولت سوریه، از آنها خواست خطرهای ناشی از تهاجم نظامی امریکا و رژیم صهیونیستی را به اطلاع دولت های متبوع خود رسانده و این اقدام امریکا را محکوم کنند.(۱)

در همین حال به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا، اعلام کرد حملات هوایی امروز در تلافی آتش ضدهوایی و موشک های زمین به هوایی که با هماهنگی سوریه به سوی هواپیماهای شناسایی غیرمسلح امریکایی هدایت می شدند، صورت گرفته است. ریگان گفت: «ما در لبنان به دنبال خصومت نیستیم. مأموریت ما همچون گذشته کمک به تثبیت موقعیت در بیروت تا زمانی است که بتوان تمامی نیروهای خارجی را از لبنان خارج کرد.» وی افزود: «ما به سوی هیچ کس شلیک نکرده ایم مگر در جواب به حملاتی که علیه نیروهایمان صورت گرفته است. بله! اگر نیروهای ما مورد حمله قرار گیرند ما پاسخ خواهیم داد. ما تصمیم داریم که از افرادمان در آنجا دفاع کنیم.» ریگان همچنین مدعی شد این حمله از قبل با اسرائیل هماهنگ نشده بود.(۲)

از سوی دیگر، خبرنگار بی بی سی از بیت المقدس گزارش داد: سخنگوی کابینه اسرائیل در اظهاراتی «هرگونه رابطه ای میان حمله هوایی دیروز اسرائیل علیه هدف هایی در اطراف شاهراه بیروت - دمشق و حمله امروز جنگنده های امریکایی علیه مواضع سوریه در لبنان را انکار نمود.» این سخنگو ضمن تأکید براینکه هیچ هماهنگی و مشارکتی در این حملات از پیش صورت نگرفته است، گفت: «اسرائیل انگیزه های امریکا را از این حمله درک می کند.»(۳) اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی نیز امشب در مصاحبه با شبکه تلویزیونی ای.بی.سی. امریکا گفت: «حمله امریکا به پایگاه های موشک های ضدهوایی سوریه در لبنان قابل درک و معقول است.»

به گزارش خبرگزاری فرانسه از آتن سخنگوی وزارت امور خارجه انگلستان امروز ضمن اشاره به اطلاع قبلی دولت متبوعش از حمله هواپیماهای امریکایی به مقر موشک های سوری در لبنان تأکید کرد: «کشورهای عضو نیروی چندملیتی با یکدیگر تماس نزدیک دارند و موضع این کشورها آن است که هریک از اعضا در حالت دفاع از خود فعالیت و عمل دارد.» دراین حال شفیق وزان نخست وزیر لبنان، حمله هوایی امریکا به پایگاه های موشکی سوریه در نزدیکی بیروت را یک علامت خطر توصیف کرد و آن را سرآغاز مرحله تازه ای از گسترش عملیات نظامی در لبنان خواند.(۴)

۱- روزنامه کیهان، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- روزنامه اطلاعات، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۱۶.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۹/۱۳۶۲، صص ۲۴ و ۲۵، رادیو بی بی سی، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

روزنـامه اسـرائیلی هـاآرتص امروز به نقـل از مطبوعـات بریتانیا گزارش داد: «رهبران اسـرائیل و امریکا محرمانه توافق کردنـد که نیروهای سوریه را در لبنان تحت فشار قرار دهند و مجبورشان کنند که از لبنان خارج شوند.» این روزنامه نوشت: «ایالات متحده و اسـرائیل سرگرم تنظیم مـدارکی هسـتند که به طرح جدیـد همکـاری نظـامی آنهـا صورت واقعیت بدهـد.» هاآرتص افزود: «مـدارک مزبور به سوریه نشان خواهـد داد که آن کشور نمی توانـد در لبنـان هرطور که بخواهـد عمل کنـد. هـدف از این مـدارک جلوگیری از گسترش نفوذ سوریه و اتحاد شوروی است.»

درعین حـال رادیو بی بی سـی به نقـل از دیویـد مکنیـل خبرنگـار خود در بیت المقـدس اعلام کرد: «یکی از سـخنگویان وزارت خارجه اسـرائیل گزارش روزنـامه هـا را درمـورد قراردادی محرمـانه میـان امریکـا و اسـرائیل قاطعـانه تکـذیب کرد و گفت چنین قراردادی وجود خـارجی نـدارد.» به گفته این رادیو، یکی از مقامـات عـالی رتبه گفت: «اسـرائیل و ایالات متحـده نگرانی خود را نسـبت به آنچه که مقام مزبور تقویت سوریه به وسـیله اتحاد شوروی خواند، ابراز داشتند و دراین زمینه با یکدیگر تبادل نظر کرده اند.» مقام مزبور همچنین مدعی شد: «اسرائیل و ایالات متحده توافق کردند برای یافتن راه هایی جهت عقب نشینی کلیه نیروهای خارجی از لبنان تلاش کنند.»(۱)

از سوی دیگر امروز امین جمیل رئیس جمهوری لبنان، به دنبال یک رشـته گفت وگوهای چهار روزه با ریگان رئیس جمهوری و مقامات بلندپایه امریکا، بیانیه ای صادر کرد و ضـمن اعلام تشکیل "یک کمیته مشترک عالی" مدعی شد خروج تمام نیروهای خارجی از لبنان از اهم مسائل مورد توجه دو دولت می باشـد. بیانیه مـذکور خاطرنشان می سازد «این دیـدار بخشـی از مرحله ای است که در آینـده نیز ادامه خواهد داشت.»(۲)

ص: ۹۶۹

۱- واحـد مرکزی خـبر صداوسـیمای جمهـوری اسـلامی، بـولتن رادیوهـای بیگـانه، ۱۴/۹/۱۳۶۲، صـص ۲۴ و ۲۵، رادیـو بی بی سـی، ۱۳/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۱۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

روزشمار جنگ دوشنبه ۱۴ آذر ۱۳۶۲ ۲۹ صفر ۱۴۰۴ ۵ دسامبر ۱۹۸۳

۱

درحالی که درطول ۴۸ ساعت گذشته، شهرهای آبادان و خرمشهر و مناطق مرزی این دو شهر همچنان هدف گلوله های توپخانه و خمپاره اندازهای عراقی قرار داشت، عراق بازهم تهدید به انجام اقدامات تلافی جویانه کرد.

در حملات توپخانه ای عراق به شهر آبادان ۳ منزل مسکونی ویران شد و بخشی از یک بیمارستان آسیب دید. در خرمشهر نیز مناطق مختلف شهر به طور متناوب گلوله باران شدند. این اقدام عراق در محوطه گمرک، دیری فارم، محوطه راه آهن، خیابان های نقدی، میلانیان، سنتاب، مدرسه دورقی و جزیره مینو خساراتی را درپی داشت. گلوله باران منطقه و جاده شلمچه نیز خسارت هایی به نیروهای خودی وارد کرد.

همچنین براثر این حملات یک تن شهید و ۴۸ نفر از افراد نظامی و غیرنظامی زخمی شدند.(۱)

در همین حال و درپی اقدام تبلیغاتی دو روز پیش رژیم عراق مبنی بر تهدید به اجرای یک عملیات انتقامی علیه ایران، امروز نیز رادیو عراق با قطع برنامه های عادی خود بار دیگر مدعی شد: چون ارتش ایران شهرها و مناطق مسکونی عراق را با توپخانه هدف قرار داده و این عمل موجب خشم مردم شده است، ستاد فرماندهی ارتش عراق تصمیم به تلافی گرفته است.(۲)

۲

امروز افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی حملاتی را علیه پایگاه ها و نیروهای خودی در مناطق شمال شرقی بوکان و جنوب غربی و جنوب سقز انجام دادند. همچنین براثر انفجار ۳ مین در اطراف مهاباد و سردشت ۱۶ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شدند.

در ۳۰ کیلومتری شمال شرقی بوکان، ۶۰ تن از عناصر حزب دمکرات کردستان ایران با هدف تصرف پایگاه نیروهای خودی در روستای کانی علی به آنجا حمله کردند، ولی با مقاومت افراد مستقر در پایگاه و رسیدن نیروهای کمکی از پایگاه جوانمرد در جنوب این

۱- سند شماره ۲۹۱۰۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۵/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۵/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۱۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۴/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۹۰۶۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

پایگاه، مهاجمان پس از پنج ساعت تلاش خسارت بار، با تحمل تلفات سنگین مجبور به عقب نشینی شدند. به گزارش فرمانده سپاه صائین دژ، در این درگیری آسیبی به نیروهای خودی وارد نشد ولی حدود ۱۵ نفر از مهاجمان کشته یا زخمی شدند.(۱)

در حادثه دیگری در ساعت ۱۶ امروز، یک خودروی حامل نیروهای ژاندارمری هنگام بازگشت از مأموریت در حوالی پایگاه قمطره در جنوب شرق مهاباد، براثر برخورد به مین ضدتانکی که افراد مسلح غیرقانونی در جاده کار گذاشته بودند، منهدم شد و ۴ سرباز شهید و ۸ تن شامل ۳ درجه دار و ۵ سرباز نیز زخمی شدند.(۲)

در محور مهاباد - بوکان نیز در نزدیکی پایگاه بغاز ۲ نفر از سربازان بر روی مین رفته و هر دو زخمی شدند. یک خودرو نیز دچار خسارت شد.(۳)

مشابه این حادثه در حوالی پایگاه کسیلان در شمال شرقی سردشت نیز رخ داد و ۲ تن از سربازان که درحال جست وجو برای کشف مین های کارگذاشته شده در این منطقه بودند، براثر انفجار یک مین مجروح شدند.(۴)

در جنوب غربی سقز، افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی هنگام بازگشت نیروهای تأمین جاده در ۵ کیلومتری پایگاه تموغه به آنان حمله کردند. که با اعزام نیروهای کمکی از پایگاه تموغه، مهاجمان مجبور به ترک منطقه شدند. در این حادثه یک سرباز شهید و یک افسر و یک سرباز دیگر زخمی شدند، علاوه براین مهاجمان یک سرباز را که راننده بود به گروگان بردند و یک خودرو را نیز سرقت کردند.

عناصر مسلح غیرقانونی همچنین به پایگاه قاوخان در جنوب سقز حمله کردند، اما با مقاومت نیروهای خودی اقدام آنان بی نتیجه ماند. در این درگیری که بیش از یک ساعت طول کشید، یک تانکر ذخیره نفت پایگاه منهدم شد.(۵)

۱

اقدامات نیروهای خودی برای مقابله با افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب ادامه دارد.

در مهاباد، نیروهای سپاه ۴ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی را دستگیر کردند. ۳ تن از این افراد در حوالی روستای عبدالله آباد در شمال شرقی این شهر دستگیر شدند.(۶)

همچنین در منطقه عمومی سلماس به دنبال تسلیم شدن یکی از فرماندهان نظامی حزب دمکرات کردستان ایران در روستای اوربان در شمال این شهر و ارائه اطلاعاتی مبنی بر تمایل دیگر افراد وابسته به حزب دمکرات به تسلیم شدن، امروز نیز ۱۴ تن از افراد این حزب با همراه آوردن سلاح و تجهیزات، خود را به نیروهای سپاه پایگاه سلماس تسلیم کردند.(۷)

۱- سند شماره ۳۶۱۲۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه صائین دژ به سپاه منطقه۱۱ (طرح و عملیات)، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۶۶۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳)، ۱۵/۹/۱۳۶۲؛ و- اسناد تکمیلی عملیات والفجر۴، جلد۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: شرح عملیات، ص۲۷۵؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۵، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص۱.

۳- سند شماره ۳۵۶۶۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- اسناد تکمیلی عملیات والفجر۴، جلد۴، پیشین، ص۲۷۵.

۴- سند شماره ۳۵۶۶۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۵- سند شماره ۳۵۶۶۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۶- سند شماره ۳۵۷۰۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه مهاباد به فرمانده منطقه۱۱، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۳۵۷۰۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سلماس به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۴/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۷۰۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات سپاه سلماس به طرح و عملیات منطقه۱۱، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

معاونت اطلاعات قرارگاه نجف در گزارشی وضعیت نظامی و امنیتی منطقه عمومی مریوان، پاوه و جوانرود را بررسی کرده است.(۱) در این گزارش نقش گروه های مسلح غیرقانونی همچون رزگاری و به ویژه حزب دمکرات کردستان ایران در ناامنی های منطقه، نحوه حضور آنها در نوار مرزی و نوع ارتباطشان با ارتش عراق، بهره گیری ارتش عراق از آنها برای کسب اخبار مربوط به رویدادهای این مناطق و واگذاری مأموریت های جاسوسی و خرابکاری، نقش این گروه ها در ایجاد یک نیروی حائل بین نیروهای خودی با ارتش عراق، تاکتیک های گروه های مذکور در کسب خبر، نحوه تردد و محورهای آمدوشد آنها از خاک عراق به داخل ایران و... مورد بررسی قرار گرفته است. در پایان این گزارش نیز معاونت اطلاعات قرارگاه نجف درباره مشکلات موجود برای اجرای عملیات در مناطق یادشده و راهکارها و مزیت هایی که نیروهای خودی در برخی مناطق از آن برخوردارند، مطالبی ذکر کرده است.

در بخشی از این گزارش درباره موضوعات حفاظتی آمده است: در این جبهه ها تردد اتومبیل ها بسیار محدود است و غالباً افراد دشمن و نیروهای بومی ماشین های خود منطقه را می شناسند و حتی منظور از تردد آنها را می دانند (ماشین غذا، ماشین آب، ماشین مسئولان) به همین دلیل نیز به راحتی افراد غریبه که به منطقه وارد می شوند را به سرعت تشخیص می دهند.

بسیاری از افراد بومی مستقر در ارتفاعات خطوط مقدم با افراد دمکرات مستقر در منطقه وابستگی خانوادگی دارند (قسمت عمده خط پدافندی را نیروهای بومی تشکیل می دهند.) و ازاین رو، ارتش عراق به راحتی قادر است با فرستادن افراد دمکرات به نودشه و یا مکان های دیگر هر نوع اطلاعاتی را که بخواهد به دست آورد یا امکانات و تجهیزاتی همانند بی سیم را به درون خاک ایران منتقل کند. (برای برقراری ارتباط سریع تر). در این مناطق گروه های رزگاری و دمکرات فعالیت دارند و دائماً درحال تردد به شهر نودشه و حوالی آن می باشند (به منظور دیدار خانواده و کسب اطلاعات و کارهای مشابه دیگر) این مسئله در نیروهای دمکرات بیشتر صادق است، این نیروها که درحال جنگیدن با نیروهای ایران می باشند بین نیروهای اسلام و ارتش عراق قرار دارند. هر ماه یا هرچند ماه به خانه های خود رفت وآمد می کنند و هربار درحال بازگشت آخرین اطلاعات را گرفته و به عراق انتقال می دهند. یکی دیگر از مسائل مهم آشنایی و نزدیکی طائفه ای نیروهای بومی می باشد که باعث شده تمامی افراد بومی از اوضاع و احوال یکدیگر مطلع باشند و باتوجه به این امر، نمی توان از افراد بومی درجهت اهداف اطلاعاتی استفاده کرد به طوری که دیگر افراد بومی حتی از جزئیات کار او مطلع نشوند.

این گزارش در ادامه به محل استقرار و راه های نفوذی عناصر دمکرات و رزگاری اشاره کرده و افزوده است:

ص: ۹۷۳

۱- منظور از جبهه های پاوه و مریوان از ارتفاعات تَتِه تا پاسگاه مره خیل و جبهه های جوانرود از بموی کوچک تا گوزیل است.

به طورکلی عراق در این منطقه از دو گروه و حزب دمکرات و رزگاری که از افراد بومی و ضدانقلاب هستند برای کارهای اطلاعاتی برون مرزی و تخریب و... استفاده می کند و تمرکز این دو گروه عمدتاً در روستاهای مرزی، دره ها و شیارها، تپه ها و باغ های بین نیروهای ایران و ارتش عراق است و از قسمت پایین (در منطقه پاوه) حد سپاه پاوه یعنی دشت سازان شروع می شود و در کنار رودخانه مرزی آب سیروان ادامه پیدا می کند و تا دامنه ارتفاع گاوکش حضور دارند. یکی دیگر از مراکز این نیروها در روستای قلعه گاه در دامنه ارتفاع گاوکش روبه روی روستای شیخان می باشد و در بین ارتفاعات گاوکش تا ارتفاع گوزیل در قسمت جنوبی و شمالی رودخانه آب سیروان اطراف ارتفاع گوزیل تردد و تمرکز آنها بسیار زیاد است، حتی در قسمت لانه وان (پشت گوزیل) نیز پلی زده اند که در زمستان مشکلات عبور از آب را نداشته باشند البته این پل برای تدارک نیروهای عراقی روی ارتفاع گوزیل نیز می باشد. عراق توانسته جاده مرزی پاسگاه مره خیل به پاسگاه هرتا را در داخل ایران قطع و حتی تا حدی تحت کنترل گیرد و روی آن را مین گذاری کرده و با استقرار تیربار در این منطقه از تردد اتومبیل های خودی جلوگیری می کند و این قسمت را به یکی از معابر نفوذی بسیار مناسب تبدیل کرده و عوامل خود را به راحتی تا باینگان و هرجای دیگر بخواهد، اعزام می کند. محل استقرار نیروهای دمکرات از دامنه ارتفاع گاوکش به سمت شمال به نهر نوسود می رسد و از این طریق تمامی جاده های مرزی این منطقه را کنترل می کنند و منطقه بین ارتفاع (سونی) هرات تا ارتفاع گاوکش بین نیروهای ما و ارتش عراق را آلوده کرده اند، یکی دیگر از مراکز نیروهای حزب دمکرات روستایی است به نام هاوار که بین ارتفاعات شیندروی و پروینه قرار گرفته است. محل استقرار نیروهای دمکرات در باغ های شهر اشغال شده نوسود می باشد و مرکزیت این نیروها در بیمارستان نوسود است، یکی دیگر از معابر نفوذی دشمن بین روستای تشار و روستای دزلی است که از این منطقه به داخل خاک ایران به سوی روستای نروی رفته و از آنجا به هر منطقه ای که هدفشان باشد می روند، یکی دیگر از مکان های تمرکز و تردد نیروهای دمکرات جاده آسفالته نوسود به شوشمی و پاسگاه شوشمی به طویله می باشد. نیروهای رزگاری نیز در باغ های بین درآور و طویله زیر ارتفاعات کمرسیاه و در دامنه ارتفاع مستقر هستند.

نیروهای دمکرات بیشتر از باغ های طویله که میان ارتفاعات جانباز و کمرسیاه قرار دارند، به عملیات برون مرزی می پردازند و از شیارهایی که به جاده مرزی منتهی می گردد، عبور کرده و به اورامانات می روند و در بعضی از مواقع نیز جاده مرزی شمشیر و پاوه را مین گذاری می کنند و در بعضی موارد نیز کمین می زنند، نیروهای رزگاری در باغ های بین ارتفاعات پنج قله و جانباز مستقر هستند و ارتفاعات ملامصطفی نیز یکی از مکان های تردد آنها است و در باغ های بین روستای هانی گرمله تا روستای بیاره عراق نیروهای ارتش عراق حفاظت می کنند و کلاً ـ در معابری که راه هایی برای نفوذ به ارتفاعاتی که نیروهای عراقی روی آنها مستقر هستند، وجود دارد نیروهای حزب دمکرات مستقر شده و راه های وصولی به نیروهای عراقی را مسدود کرده اند.

در منطقه جوانرود، راه های نفوذی و محل استقرار نیروهای دمکرات و ضدانقلاب از دامنه

ارتفاعات بموی کوچک تا دامنه ارتفاعات شاخ خشیک (سرتنگ) می باشد و کل جبهه جوانرود راه های نفوذی آنها است، به خصوص راه های زیر حاشیه رودخانه زیمکان - ارتفاعات بیزل و ازگله.

در بخش دیگری از این گزارش درباره مسائل امنیتی تصریح شده است: بسیاری از مسائلی که حفاظت منطقه را برهم می زند، امنیت منطقه را نیز برهم می زند، افراد عملیاتی حزب دمکرات و گروه رزگاری از همان مسیرهای ذکرشده از مرز عبور می کنند، ولی مأموریت آنها دیگر اطلاعاتی نیست بلکه برای اعمال ضدامنیتی است و به تعبیری با هدف ضربه واردکردن و برهم زدن امنیت راه ها و خطوط مقدم جبهه ها است، جاده هایی که خطوط مقدم جبهه ها را در این منطقه به همدیگر متصل می کند شب ها بسیارناامن است و احتمال کمین خوردن یا برخورد اتومبیل ها با مین زیاد است (چندین مورد نیز در این اواخر رخ داده است) جاده های شمشیر به نودشه و نودشه به پاوه و شمشیر به مریوان (کلاً جاده مرزی سرپل ذهاب تا مریوان) نیز از نزدیکی غروب آفتاب به بعد، ناامن است و تشخیص افراد بومی با ضدانقلاب ممکن نیست و در بسیاری از مواقع نیروهای ضدانقلاب خود را موافق انقلاب جا می زنند و سعی می کنند از این طریق به اهداف خود برسند. در منطقه عمومی سرپل ذهاب تا پاوه خانواده های بسیاری از افراد ضدانقلاب قرار دارد و حتی در منطقه پاوه، خانواده این افراد بین خطوط مقدم جبهه ما با جبهه عراق و در بعضی مواقع مابین خطوط مقدم خودمان جای گرفته اند که این خود یکی دیگر از عوامل نبود امنیت در منطقه می باشد.

قرارگاه نجف در ادامه گزارش خود پس از اشاره به مسائل امنیتی و اطلاعاتی، به مشکلات اجرای عملیات در این منطقه اشاره کرده است:

مشکلاتی که در اجرای عملیات با آنها درگیر خواهیم بود عبارت اند از:

۱. نبود حفاظت مورد نیاز.

۲. نبودن امنیت در خطوط ارتباطی و پدافندی.

۳. محدودبودن راه ها و جاده ها.

۴. نزدیک بودن زمستان و بسته شدن جاده ها.

۵. وجود لایه ای از نیروهای ضدانقلاب در جلو و لابه لای نیروهای ارتش عراق.

باوجود این محدودیت ها می توان با درنظرگرفتن مدت زمان نسبتاً مناسب و طرح های کوچک و مرحله ای و زیر پوشش سپاه پاوه و نودشه عملیات هایی انجام داد.

در پایان این گزارش درباره عملیات های برون مرزی آمده است: در منطقه پدافندی قرارگاه نجف در قسمت محور سومار تا دکل نوسود، خطوط عراق به شکلی قرار دارند که امکان انجام عملیات های برون مرزی را محدود یا غیرممکن ساخته، مگر منطقه بین ارتفاع شاخ شمیران و ارتفاع بالامبو که از رودخانه زیمکان می گذرد و به دریاچه دربندیخان منتهی می گردد و از آنجا به شهرهای مرزی کردستان می رسد. یکی از مهم ترین مزیت های این راهکار

حضور نیروهای ضددولت عراق به نام نیروهای قیاده(۱) می باشند که نزدیک به سه سال است با حضور در ارتفاعات شاخ شمیران و شاخ سورمر و تردد روی دریاچه دربندیخان و جوانرود از مسیر کوه بیزل و رودخانه زیمکان این منطقه را از زیر تسلط عراق خارج کرده اند.

یکی از مسائلی که می بایستی درجهت اقدامات برون مرزی به آن توجه داشت تقویت این نیروها (بارزانی) در منطقه است، این نیروها توسط شخصی به نام مسعود بارزانی پسر ملامصطفی بارزانی در مریوان کنترل و سازماندهی می گردند.

برآورد ما نشان می دهد که نیروهای خودی برای ارتباط با مردم عراق تا شهرهای حلبچه و سیدصادق در حد تماس با مردم مشکل اساسی نداریم، ولی برای عمق بخشیدن به این عملیات ها به دو مسئله مهم نیاز است: یکی زمان و دیگری عنصر اطلاعاتی متناسب با شرایط منطقه.(۲)

۱

وزیر نفت عراق بار دیگر بندر امام خمینی را "یک منطقه جنگی" خواند. به گزارش رادیو ایران، قاسم احمد تقی وزیر نفت عراق، در مصاحبه با هفته نامه کویتی المجالس ضمن اعلام این مطلب افزود: «تا وقتی جمهوری اسلامی ایران در ادامه جنگ اصرار بورزد، مجتمع پتروشیمی این بندر از حمله هوایی عراق در امان نخواهد بود.»(۳)

۲

دومین اجلاس وزرای کشور دولت های عرب امروز در بغداد آغاز به کار کرد.

عزت ابراهیم نایب رئیس شورای فرماندهی انقلاب عراق، در نطق افتتاحیه این اجلاس با اشاره به جنگ سه ساله ایران و عراق مدعی شد که در این جنگ عراقی ها «از آزادی و حیثیت و مبادی و انقلاب خود برای حمایت و حفظ افتخارات خویش و در راه ایفای نقش بشردوستانه خود دفاع می کنند.» شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب نیز در مراسم گشایش اجلاس مذکور ضمن اشاره به آنچه وی "خط مشی مثبت عراق" برای متوقف ساختن جنگ و پاسخ گویی به پیام های محافل بین المللی خواند، تأکید کرد: «وقت آن رسیده که این جنگ براساس عدالت و قانون بین المللی به سود کشورهای منطقه و به خاطر خدمت به صلح و امنیت بین المللی خاتمه یابد.»(۴)

همچنین ادریس البصری وزیر کشور مراکش، که ریاست اولین اجلاس را در مراکش به عهده داشت، «از کشورهای عرب خواست از عراق که از آغاز جنگ مقاصد صلح جویانه خود را ابراز داشته حمایت کنند.»(۵)

به گزارش رادیو بغداد، البصری عصر امروز، با صدام حسین رئیس جمهور عراق، دیدار و

۱- منظور از "نیروهای قیاده" حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) هستند که علیه نیروهای ارتش عراق مبارزه می کنند و با قوای نظامی ایران همکاری دارند.

۲- سند شماره ۲۱۰۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه نجف.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۱، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص۲۰، رادیو ایران، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص۳، رادیو بغداد، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص۷، بغداد - خبرگزاری کویت، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

پیام شفاهی ملک حسن دوم پادشاه مراکش را مبنی بر ایستادگی مراکش در کنار عراق در جنگ این کشور علیه ایران به صدام ابلاغ کرد.(۱)

رادیو بغداد همچنین گزارش داد شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب با طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق دیدار و درباره اوضاع فعلی اعراب، تحولات فلسطین، جنگ ایران و عراق و همچنین «روش های کشورهای عربی نسبت به تشکیل کنفرانس آینده سران عرب و ضرورت پی ریزی مبانی و سنت های عربی، فعالیت مشترک عربی برای رویارویی با خطرات متوجه امت عرب براساس همبستگی عربی و پایبندی به منشور اتحادیه عرب و منشور دفاع مشترک عربی و تصمیمات کنفرانس سران عرب» گفت و گو کرد.(۲)

۱

نخست وزیر سیاست و مواضع دولت جمهوری اسلامی ایران درمورد انتخابات دومین دوره مجلس شورای اسلامی، سطح تولید و قیمت نفت در اوپک و نیز اقدام عربستان سعودی و کویت به فروش نفت از طرف عراق را اعلام کرد.

میرحسین موسوی امروز در یک مصاحبه اختصاصی با خبرنگار واحد مرکزی خبر درباره اجلاس آتی وزرای کشورهای عضو اوپک گفت: «سیاست جمهوری اسلامی در اوپک تلاش برای پایین آوردن سطح تولید و بالابردن قیمت نفت است.» وی برخی دولت های عرب منطقه را ایادی امریکا خواند و با اشاره به سیاست آنها برای کاهش قیمت نفت گفت: «تلاش آنها درحقیقت جایزه ای است که سران مرتجع وابسته به امریکا می دهند تا از تاج و تختشان حفاظت و حراست کنند. آنها از جیب ملت های خود می دزدند و تقدیم ریگان و سرمایه داران امریکایی می کنند تا خود را حفظ کنند.» موسوی افزود: «آنچه که به ما مربوط می شود این است که نمی توانیم ساکت بمانیم و ببینیم یک عده به خاطر حفظ خود هستی مسلمانان را به تاراج می دهند.»

نخست وزیر همچنین اظهار کرد: «عربستان و کویت شرم و حیا را کنار گذاشته و اعلام کرده اند که به جای عراق هم نفت می فروشند و ما به آنها اعلام می کنیم که شما خیلی زیاد پیش رفته اید و این به نفع شما نیست که تا این حد علناً به مقابله با انقلاب اسلامی برخیزید و خصومت خود را با آن اعلان کنید.» وی افزود: «شما به قیمت طرف داری از رژیمی درحال افول به مقابله با قدرتی در منطقه برآمده اید که قدرت تنبیه توطئه گران را در هر جای جهان دارد. آیا به نفع شما نیست که در کنار این قدرت باشید تا در مقابله [با] آن؟» نخست وزیر تأکید کرد: «به هرحال، به اعتقاد ما باید همه بکوشند تا قیمت نفت را به ارزش واقعی آن برسانند و ۳۴ دلار حداقل آن است و باید به ملت هایی که سران کشورشان به سود امریکا عمل می کنند این موضوع را فهماند.»

موسوی در ادامه سخنان خود به موضوع انتخابات آینده مجلس پرداخت و ضمن اشاره به آمادگی قوه اجرایی برای برگزاری انتخابات به نحو مطلوب، گفت: «بنده در اینجا از همه مأمورین و مقامات دولت در سراسر کشور می خواهم که در انجام مأموریت های خود

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، رادیو بغداد، ۱۴/۹/۱۳۶۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۱، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص۲۶، رادیو بغداد، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

دارارتباط با انتخابات، بی طرفی کامل را حفظ کنند.» وی تأکید کرد: «طبیعی است که مردم، روحانیت و تشکل های اسلامی درزمینه تبلیغات و معرفی کاندیداها بسیار فعال باشند، ولی استانداران و فرمانداران باید مراقب باشند که از موقعیت و وسایل و امکاناتی که دراختیار دارند درجهت تقویت این کاندیدا یا آن کاندیدا استفاده نشود و یقیناً مقامات غیردولتی هم نباید از مسئولین و مخصوصاً استانداران و فرمانداران چنین انتظاری داشته باشند.»(۱)

۱

امروز گزارش هایی درزمینه مواضع و تحرکات سیاسی برخی از کشورهای عربی درباره جنگ ایران و عراق انتشار یافت. مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه، در مصاحبه با مجله لبنانی الافکار عنوان کرد: «سوریه هر کوششی که برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق صورت پذیرد را تأیید می کند.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از کویت، طلاس همچنین گفت: «این جنگ هیچ خدمتی به دو کشور منطقه و مردم آن نمی کند، بلکه خدمت به امپریالیسم است.» وی تأکید کرد: «دولت سوریه امیدوار است هرچه زودتر در نزدیک ترین فرصت این جنگ پایان پذیرد و دو کشور اختلافات خود را ازطریق مذاکره حل نمایند.»(۲)

خبرگزاری رویتر نیز به نقل از خبرگزاری خلیج گزارش داد: شاهزاده سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان سعودی که حامل پیامی ازسوی ملک فهد پادشاه عربستان، برای قابوس سلطان عمان است امروز برای مذاکره درباره جنگ ایران و عراق وارد مسقط شد. بر پایه این گزارش، فیصل ضمن یادآوری مجدد نگرانی کشورهای شورای همکاری خلیج فارس از ادامه جنگ اظهار کرد که مذاکرات و مشورت های کشورهای عضو این شورا «تأثیر قاطعی بر جریان حوادث منطقه خواهد داشت.»(۳)

در همین زمینه قابوس سلطان عمان در مصاحبه با روزنامه لوموند (چاپ پاریس) ضمن اشاره به تلاش هایی که درمورد امنیت منطقه به طور گروهی جریان دارد، گفت: «تلاش های بسیاری ازسوی سازمان ملل متحد و دیگر سازمان ها درجهت پایان دادن به این جنگ [ایران و عراق] انجام شده و به منظور تحقق این هدف به انجام تلاش های بیشتری نیز نیاز می باشد.»(۴)

۲

حمله دیروز جنگنده های امریکا علیه مواضع نیروهای سوری در لبنان موجی از بازتاب ها، تفاسیر خبری و واکنش ها را به دنبال داشت. در همین حال، رئیس جمهور سوریه اعلام کرد این کشور مصمم است با هر نوع تجاوزی مقابله کند.

وزارت دفاع امریکا در بیانیه ای در ارزیابی خسارات ناشی از حمله هوایی روز یکشنبه به مواضع سوریه اعلام کرد: «جایگاه موشک های زمین به هوای سام۹ و رادار آن نابود شد. بمب های ۱۰۰۰ پوندی و بمب های خوشه ای نیز در یک منطقه ۴ هدف عمده و در ناحیه دیگر ۱۱ هدف دیگر را ویران کردند.» خبرگزاری یونایتدپرس با اعلام این مطلب یادآور شد: «این تهاجمات که پس از جنگ ویتنام بزرگ ترین حملات هوایی امریکا محسوب می شد توسط ۲۸ فروند بمب افکن سبک

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص۱۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۱، ۱۵/۹/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۳، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص۶، رادیو عمان، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

اینزودر و کویسیر انجام گرفت. یک فروند از هر دو نوع هواپیما سرنگون شده است. پس از جنگ ویتنام این نخستین بار است که در عملیات جنگی، هواپیمای امریکا ساقط می گردد.» بر پایه این گزارش، پنتاگون همچنین در بیانیه خود مدعی شده است: «از تحلیل های ما به روشنی برمی آید که مأموریت بسیار موفق بوده و به اهداف خود دست یافته است؛ اهدافی که عبارت بودند از جلوگیری از تکرار حمله به هواپیماهای شناسایی ما ازطریق یک پاسخ حساب شده.»

یونایتدپرس درعین حال به نقل از یک منبع آگاه در پنتاگون افزود: «مشاهدات امریکا از حملات هوایی اسرائیل علیه سوریه در طول چندین سال گذشته، امریکا را به این عقیده رسانده بود که سوری ها را می توان به راحتی از میدان به در کرد، اما این امر کاملاً حقیقت ندارد. مسئله این است که اسرائیلی ها در کار حمله هوایی بسیار مهارت دارند، به عکس امریکا که برای ضربت زدن به سه هدف، ۲۸ هواپیما را به پرواز درآورد و به گفته مقامات پنتاگون و تحلیل گران نظامی تعداد آن غیرمعمول نیست، نیروی هوایی اسرائیل معمولاً فقط با استفاده از ۳ تا ۴ هواپیما به هدف های زمینی اش حمله می کنند.»(۱)

در همین حال، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، امروز با ارسال پیام هایی به سران کلیه کشورهای عربی و برخی رهبران جهان اعلام کرد: «سوریه مصمم است تا با هر نوع تجاوزی مقابله نماید.» وی همچنین هشدار داد که «دخالت های امریکا در لبنان به دنبال توافق با اسرائیل و ایجاد هماهنگی در تجاوزات مشترک خود علیه منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] بسیار خطرناک شده تا جایی که دولت ریگان علناً دست به حمله نظامی در خاک لبنان زده است.» رئیس جمهوری سوریه خاطرنشان کرد: «این هماهنگی امریکا و اسرائیل خطر بزرگی برای ملت عرب و تهدید بزرگی علیه ملل جهان است.»

از سوی دیگر، در ادامه واکنش ها به حمله هوایی امریکا به مواضع نیروهای سوری در لبنان، وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در واکنش به تهاجم هواپیماهای امریکا علیه مواضع سوریه در لبنان اعلام کرد: امریکا و فرانسه نقش ظاهری خود را در لبنان به عنوان "حافظ صلح" کنار گذاشته و به طور تمام عیار به صورت یکی از طرف های درگیر و نیروهای "حافظ اسرائیل" درآمده اند.

به گزارش روزنامه کیهان، سخنگوی وزارت امور خارجه ضمن بیان این مطلب اظهار داشت: «حرکت اخیر امریکا که با هماهنگی اسرائیل صورت گرفته، نشان می دهد که به دنبال توافق اخیر امریکا و رژیم صهیونیستی، توطئه های امپریالیسم در لبنان وارد مرحله جدیدی شده است و آن حمایت علنی از نیروهای متجاوز اسرائیل و رودررویی مستقیم با انقلابیون مسلمان در لبنان به شمار می رود.» وی همچنین ضمن اشاره به عملیات نیروهای سوری در سرنگونی ۳ فروند هواپیمای جنگی امریکا گفت: «اکنون برای جهان اسلام جهت دفاع از حیثیت، شرف و سرزمین خود دربرابر ابرتجاوزات مکرر امپریالیسم و صهیونیسم راهی جز نزدیکی صفوف و مبارزه قهرآمیز باقی نمانده است.»(۲)خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل، امروز ضمن درخواست از طرف های درگیر در لبنان برای پایان دادن به مخاصمات خود، هشدار داد: «بروز هر نوع خصومتی

ص: ۹۷۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲ ، ۱۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۱ و ۱۲، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص۲.

ممکن است وضع را بیش ازپیش خطرناک کرده و به یک درگیری عمده منجر شود.»

به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، لئونید زامیاتین سخنگوی رسمی اتحاد شوروی در یک نشست مطبوعاتی بمباران مواضع سوریه در لبنان به وسیله هواپیماهای امریکا را «یک عامل تازه تجاوز در خاورمیانه» توصیف کرد و گفت: «کشورهای عرب برای جنگ دشوارشان علیه امریکا و اسرائیل تدابیر لازم اتخاذ خواهند کرد و شوروی نیز در این راه از آنها حمایت مادی و معنوی به عمل خواهد آورد.»

همچنین خبرگزاری لیبی در تفسیری حمله هوایی علیه مواضع سوری ها را «آغاز اجرای موافقت نامه اسرائیل و امریکا» خواند که با هدف تحت فشار قرار دادن سوریه برای خارج کردن نیروهایش از لبنان صورت گرفته است. مدیرکل وزارت امور خارجه الجزایر نیز موضع کشورش مبنی بر نگرانی عمیق از عملیات هوایی امریکا در خاک لبنان را به اطلاع سفیر امریکا در الجزایر رساند. به گزارش خبرگزاری فرانسه مروان القاسم وزیر امور خارجه اردن در گفت وگو با این خبرگزاری وخامت اوضاع لبنان را نتیجه حضور غیرقانونی نیروهای اسرائیلی دانست و افزود: «برای رسیدن به صلح در لبنان باید نیروهای اسرائیلی قبل از سایر نیروها از لبنان خارج شوند و این به عهده امریکاست که اسرائیل را به این امر وادارد.»(۱)حسنی مبارک رئیس جمهور مصر نیز خواستار عقب نشینی کامل نیروهای رژیم صهیونیستی از خاک لبنان شد و گفت باید «به دولت لبنان امکان داد تأسیسات [تصمیمات] خویش را در سرزمین خود به دور از دخالت های خارجی به مرحله اجرا بگذارد.»(۲)

این درحالی است که مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه، در گفت وگو با نشریه لبنانی الافکار آمادگی سوریه را برای خروج از لبنان به شرط درخواست دولت لبنان و بعد از خروج نیروهای رژیم صهیونیستی اعلام کرد(۳) همچنین به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس از واشنگتن رفیق جوجتی سفیر سوریه در امریکا گفت: «ما با امریکا در جنگ نیستیم، لکن تشدید اوضاع جنگی به ما تحمیل شده است و ما از این طریق به چه چیزی دست خواهیم یافت؟ ما می خواهیم از خودمان، مواضعمان، استقلالمان و حاکمیت لبنان دفاع کنیم.»(۴)

از سوی دیگر درپی ادامه انتشار گزارش ها از بیماری حافظ اسد، امروز رادیو اسرائیل از قول هفته نامه النهار (چاپ پاریس) گفت: «اخیراً یک گروه فرماندهی جدید به منظور روبه راه کردن امور مملکتی در سوریه متشکل گردیده است.» به نوشته این هفته نامه این گروه که افرادی همچون عبدالحلیم خدام معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه و سرلشکر رفعت اسد برادر رئیس جمهور سوریه در آن عضویت دارند، «عملاً کارهای امور مملکتی در زمینه های سیاسی، نظامی و غربی را به دست گرفته و هرچند مدت تشکیل جلسه می دهند و از طرف دیگر کلیه مقامات بلندپایه حزب بعث سوریه و فرماندهان ارتش این کشور زیر نظر این گروه قرار گرفته اند.»(۵)رادیو اسرائیل در گزارش دیگری به نقل از شماره امروز روزنامه الوطن العربی (چاپ بیروت) اعلام کرد: «واحدهای امنیتی سوریه که تحت فرمان رفعت اسد برادر حافظ اسد می باشند در نقاط مهم دمشق و شهرهای دیگر سوریه مانند حلب، حمص و حماء

۱- همان، ص ۲۰.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص۶، رادیو بغداد، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۱، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص۲، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۸، واشنگتن - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو اسرائیل، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

مستقر شده اند زیرا خانواده اسد و اقلیت علوی مذهب سوریه که درحال حاضر حکومت را در دست دارند شدیداً بیم دارند که به واسطه وضع مزاجی حافظ اسد در آن کشور کودتا به عمل آمده و موجب خارج شدن دولت از اختیار شیعیان علوی گردد.»(۱)

۱

حمله هوایی روز گذشته امریکا به مواضع نیروهای سوری در لبنان به گمانه زنی ها درباره احتمال رویارویی امریکا و شوروی در منطقه غرب آسیا و از سوی دیگر برخورد نظامی سوریه و رژیم صهیونیستی دامن زد. خبرگزاری آسوشیتدپرس از واشنگتن در گزارشی اعلام کرد: بمباران مواضع ضدهوایی سوریه در لبنان «امریکایی ها را هرچه بیشتر در جنگ خاورمیانه درگیر کرده و درعین حال احتمال رویارویی با شوروی را افزایش داده است.» خبرگزاری مذکور با اشاره به کشته شدن ۸ تفنگ دار امریکایی در جریان حملات دیروز دروزی ها افزود: «درصورتی که نمایش جدید قدرت امریکا، سوریه را به خروج نیروهایش از لبنان وادار نکند، مأموریت تفنگ داران امریکایی نامحدود به نظر می رسد.» آسوشیتدپرس همچنین یادآور شد: «شوروی تسلیحات سوریه را تأمین می کند و توپچی های آن توسط تکنسین های روسی تعلیم دیده اند. بمباران مواضع سوری ها که ریگان و مقامات پنتاگون خاطرنشان کردند که احتمالاً تکرار خواهد شد، دو ابرقدرت را بیش از هر زمان دیگری در آستانه یک درگیری در خاورمیانه [غرب آسیا] قرار می دهد.»(۲)

از سوی دیگر آریل شارون وزیر دفاع سابق رژیم صهیونیستی نیز در مصاحبه ای که در کپنهاک انتشار یافت ضمن هشدار درمورد احتمال وقوع جنگ میان امریکا و شوروی تأکید کرد: «اگر خطر جنگ بین دو ابرقدرت وجود داشته باشد این خطر در خاورمیانه و در لبنان می باشد. زیرا ... بحران لبنان در چارچوب هدف های شوروی قرار دارد.» وی افزود: «شوروی آرزو دارد امریکا را با شکست مشابه شکست خود در بحران کوبا مواجه سازد، اما آنها مایل نیستند این شکست طبق شرایط سوریه صورت گیرد. شوروی مایل نیست وارد جنگی شود که خود طراح آن نبوده و قادر به پیروزی در آن نیست.» وزیر دفاع سابق رژیم صهیونیستی ضمن اشاره به این نکته که سوریه کلید جنگ یا صلح در منطقه غرب آسیا را دراختیار دارد، گفت: «مطمئن نیست بتوان از وقوع جنگ بین سوریه و اسرائیل جلوگیری کرد.»(۳)

درعین حال، به گزارش رادیو امریکا چهار تن از نامزدهای حزب دمکرات برای احراز مقام ریاست جمهوری در امریکا «در واکنش نسبت به افزایش درگیری امریکا در لبنان، خواستار حزم و احتیاط شدند.» بر پایه این گزارش، سناتور جان الگن گفت: «اگر دولت فکر می کند که نبرد درازمدت و عظیم با سوری ها یکی از راه هایی است که دربرابر دارد باید این طرح را به کنگره یا مردم امریکا ارائه دهد.» این سناتور امریکایی درباره احتمال رویارویی امریکا و شوروی نیز هشدار داد و اظهار کرد: «بمباران مواضع سوری ها در لبنان دربردارنده چنین خطری هست؛ چراکه مشاوران روسی در سوریه حضور دارند.» سناتور هارت نیز ضمن اعلام مخالفت با

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۱، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص۱۵، رادیو اسرائیل، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۷ و ۸، واشنگتن - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

هرگونه نقش نظامی امریکا در لبنان گفت: «تفنگ داران دریایی مستقر در خاک لبنان باید خاک این کشور را ترک گویند، اما ادامه حضور امریکا در آب های ساحلی لبنان برای ثبات منطقه مهم است.» جسی جاکسون رهبر حقوق مدنی سیاهان هم «خواستار خروج نیروهای امریکایی از لبنان شد و توصیه کرد که یک نیروی سازمان ملل یا غیرمتعهد، نقش حافظ صلح را به عهده گیرد.»(1)

ص: ۹۸۲

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۵/۹/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، رادیو امریکا، ۱۴/۹/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ سه شنبه ۱۵ آذر ۱۳۶۲ ۱ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۶ دسامبر ۱۹۸۳

۱

امروز هیئت ویژه ای که ازسوی فرمانده کل سپاه مأمور بررسی مشکلات خانوادگی و معیشتی رزمندگانِ حاضر در جبهه های جنگ شده بود، گزارش مقدماتی خود را ارائه داد. هرچند هدف اصلی تشکیل این هیئت بررسی مشکلات رزمندگان و اقدام احتمالی برای رفع آنها بود،(۱) ولی نکات مطرح شده در این گزارش بیانگر وضعیت عمومی زندگی کسانی است که در سطوح بالا و میانی فرماندهی در سپاه و بسیج بار اصلی جنگ را بر دوش می کشند.(۲)*

در این گزارش به مشکلاتی همچون نداشتن مسکن، تخلیه منزل استیجاری توسط موجر به علت ناتوانی در پرداخت اجاره بها، فشارهای مالی و عاطفی و... اشاره شده است. نکته قابل توجه آن است که هیئت مذکور در ارائه راه حل برای رفع این مشکلات، به حداقل ها اکتفا کرده است و پیشنهادهایی را مانند کمک به پرداخت اجاره بها، اسکان خانواده ها در کانکس، پرداخت وام ۱۰ هزار تومانی و... مطرح کرده است. نمونه هایی از مشکلاتی که در بخش هایی از این گزارش به آن اشاره شده، بدین شرح است:

- برادری که از ابتدای جنگ در جبهه بوده است، بااینکه فرصت نداشت مسئله مسکن و مشکلات مبتلابه خانواده خود را سامان بدهد، ولی جنگ را رها نکرده است، تا اینکه در عملیات والفجر۴ به شهادت رسید.

- برادرانی که مدت ها در جبهه بودند، به علت درگیری های فراوان و نپرداختن کرایه خانه، موجر اقدام به تخلیه منزل کرده و اسباب و اثاثیه آنها را بیرون ریخته است.

ص: ۹۸۳

۱- توضیحاتی درباره چگونگی تشکیل این هیئت در ضمیمه این گزارش آورده شده است.

۲- * افرادی که در این گزارش مورد بررسی قرار گرفتند، عبارت بودند از: ۱. فرماندهان یگان ها و قائم مقام آنها (لشکر یا تیپ). ۲. مسئولان طرح و عملیات و اطلاعات و عملیات و مسئولان محورها و معاونان آنها. ۳. مسئولان ستاد و معاون هایشان. ۴. مسئولان گردان ها.

برخی خانواده ها (همسر تنها، پدر و مادر پیر و تنها در دورترین نقاط کشور و روستاها) فقط یک نفر سرپرست داشته اند که او نیز به جبهه رفته و آنها از حل وفصل مسائل و مشکلات خود عاجزند.

این هیئت ویژه در ادامه اهم مشکلات رزمندگان را چنین برشمرده است: ۱. کمبود مسکن ۲. رسیدگی نکردن به خانواده رزمندگان در پشت جبهه ۳. حقوق و نیازهای مالی ۴. مسئله عضویت و پرسنلی. در ادامه گزارش هیئت ویژه در تشریح مشکلات مذکور آمده است:

۱. کمبود مسکن

یکی از مسائل و مشکلاتی که کلیه مسئولان تیپ ها و لشکرها به عنوان اولین و اصلی ترین مشکل مطرح می کردند مشکل مسکن است به طوری که این مسئله حدود ۶۰

تا ۷۰ درصد مشکلات را به خود اختصاص داده و اگر مشکل مسکن رزمندگان حل شود شاید سایر مشکلات، در مقایسه با مشکل مسکن، جنبی و قابل حل و اغماض باشد. مشکلات مربوط به مسکن چنین است:

الف) بعضی از برادران مسئول در کادر ثابت یگان ها نیاز به مسکن در شهرهای عقبه محورهای عملیاتی دارند.

ب) عده ای از برادران نه در منطقه جنگی و نه در شهر محل سکونت خود مسکن (حتی به صورت استیجاری) ندارند.

ج) عده ای از برادران قادر به پرداخت اجاره بهای سنگین که ازطرف موجرین درخواست می شود، نیستند.

د) عده ای از برادران قادر به پرداخت مبلغی که به عنوان پول پیش ازطرف موجر خواسته می شود نمی باشند و درنتیجه بدون مسکن مانده اند.

۲. رسیدگی نکردن به خانواده رزمندگان در پشت جبهه

طبیعی است که در غیاب یک رزمنده (اعم از بسیجی و سپاهی) که عمدتاً سرپرستی یک خانواده یا بیشتر را به عهده دارد مشکلات متعددی برای خانواده وی به وجود می آید که به تنهایی قادر به حل وفصل این مشکلات نمی باشند. البته بخشی از این مشکلات در زمان جنگ اجتناب ناپذیر است و فقط خود رزمنده قادر به حل آن است، ولی قسمت عمده این مشکلات با یک برنامه ریزی و سرمایه گذاری مادی و انسانی مختصر، توسط سپاه و ارگان های ذی ربط قابل حل است و باید برای حل این گونه مشکلات خانواده های رزمندگان چاره اندیشی شود.

انواع مشکلاتی که اغلب خانواده های رزمندگان با آن روبه رو هستند عبارت اند از:

۱. امور درمانی خانواده ها ۲. تأمین لوازم ضروری خانگی و ارزاق ۳. امور فرهنگی خانواده ها ۴. ارتباط خانواده با رزمنده ۵. مسائل حقوقی (حل اختلافات) ۶. امور مسکن (ازقبیل تعمیر خرابی ها براثر بارندگی و...)

یادآوری می شود اولاً همه خانواده ها مشکلات یادشده را ندارند و ثانیاً تعدادی از خانواده ها فقط با بعضی از این مشکلات روبه رو هستند. لذا برای حل این معضلات نیاز به تشکیلات گسترده ای که نیازمند بودجه سنگین باشد، نیست.

۳. حقوق و نیازهای مالی

بعضی از برادران مسئول یگان ها مسئله کمبود حقوق را مطرح می کردند و معتقد بودند که باید حقوق برادران به خصوص افرادی که به جبهه اعزام می شوند (به علت هزینه هایی که علاوه بر هزینه های معمولی و جاری در شهرها دارند) افزایش یابد.

از مشکلات دیگری که برادران دراین رابطه مطرح می کردند مسئله نیازهای مالی و قرض هایی است که براثر اتفاقات غیرمنتظره و کمبود حقوق برایشان به وجود آمده است، که برادران برای پرداخت این قرض ها به شدت تحت فشار می باشند.

۴. مسئله عضویت و پرسنلی

عده ای از برادران که اکثراً از ابتدای جنگ تحمیلی در جبهه حضور دارند و افراد باتجربه و مؤثری در جنگ هستند، مسئله حقوق و عضویتشان حتی در بسیج مشخص نیست و مشکلاتی درزمینه دریافت حقوق و اداره زندگی خود و خانواده شان و همچنین پذیرش مسئولیت در سازمان رزمی دارند. زمانی که اتفاقی برای این برادران می افتد (شهادت، اسارت، مفقود یا مجروح شدن) رسیدگی به خانواده این برادران یا به کلی فراموشی می شود یا اینکه به صورت قانونی و جدی امکان رسیدگی به آن وجود ندارد.

هیئت ویژه در بخش دیگری از گزارش خود پیشنهادهایی را برای حل مشکلات مذکور مطرح کرده است. این هیئت برای رفع مشکلات مسکن ۳ راهکار کوتاه مدت، میان مدت و درازمدت، توصیه کرده است؛ کمک به پرداخت اجاره بها و پیش پرداخت درخواستی موجر (ودیعه)، واگذاری برخی خانه های سازمانی خالی دولتی و نظامی به افراد، استفاده موقت از کانکس های موجود یا قابل خرید برای اسکان خانواده رزمندگان در عقبه یگان ها و ساخت مسکن به صورت تعاونی یا با مشارکت وزارت سپاه ازجمله این راهکارها است.

در بخش رسیدگی به امور رزمندگان، این هیئت بدون ارائه پیشنهاد کاربردی مشخصی توصیه کرده که تعاون ستاد مرکزی سپاه طرحی را به عنوان "طرح امور رزمندگان" باتوجه به تمامی جوانب و مشکلات موجود تهیه و برای تصویب به شورای عالی سپاه ارائه کند.

پیشنهادهای هیئت مذکور در بخش مسائل حقوقی و مشکلات مالی نیز بدین شرح است:

برای برطرف کردن نیازهای مالی برادران رزمنده که عمدتاً براثر اتفاقات غیرمنتظره به وجود می آید، در هر تیپ و لشکری صندوق قرض الحسنه ایجاد شود که با قسط کم، برای حل

نیازهای فوری، به برادران وام بدهـد و برای برادرانی که قادر به بازپرداخت وام نیستند بنا به تشخیص فرمانـدهی حداکثر تا مبلغ ۱۰ هزار تومان (۱۰۰.۰۰۰ریـال) وام بلاعوض داده شود تا رزمنـده هر زمان که توانایی داشت اقـدام به پس دادن وام کنـد و اگر نتوانست، بودجه لازم از بودجه سـرفرماندهی کـل – که دراختیـار فرمانـده یگـان هـا قرار می گیرد – و همچنین از محـل کمک های مردمی، ائمه جمعه و بازاریان خیر و مؤمن تأمین شود.

در بخش عضویت و پرسـنلی نیز پیشـنهاد شـده است که واحـدهای پرسـنلی سـتاد مرکزی و قرارگاه های تابعه برای جذب برادرانی که نه عضو سپاه هسـتند و نه عضو بسـیج و درحال حاضـر در سازمان رزمی و در امور مؤثر جنگ مشـغول فعالیت اند یا افرادی که عضو بسـیج هسـتند و درخواست عضویت در سپاه را دارنـد تسریع کند و درصورت امکان گروهی در پرسـنلی سـتاد مرکزی و قرارگاه ها به صورت سیار و ضربتی این گونه افراد را پذیرش کنند.(۱)

۱

اقـدامات گروه های مسـلح غیرقانونی امروز نسـبت به روزهای گذشـته افزایش داشت به گونه ای که در ۶ عملیاتی که افراد وابسـته به این گروه ها در جنوب غربی بوکان، اطراف نقده، شـهر سـنندج، جنوب غربی تکاب، غرب پیرانشهر و شهر مهاباد اجرا کردند، ۲۷ تن از افراد خودی شـهید یا زخمی شدنـد و خسارت هایی نیز به مردم وارد شـد. در همین حال، در سـلماس ۱۰ تن از افراد حزب دمکرات کردسـتان خود را تسلیم کردند.

در جنوب غربی بوکان، ۱۲ تن از افراد پایگاه ژاندارمری کردیگلان هنگام بازگشت از مرخصـی ساعتی از سقز به پایگاه خود، در ساعت ۱۶ در حوالی روسـتای کهریز در کمین افراد مسـلح غیرقـانونی گرفتار شدنـد. در این حادثه ۱۰ تـن از این افراد (۲ درجـه دار و ۸ سرباز) شهید و ۲ نفر دیگر زخمی شدند. همچنین ۶ قبضه اسلحه و مهمات آنها نیز به دست مهاجمان افتاد.(۲)

در منطقه عمومی نقـده، عناصـر مسـلح ضدانقلاب با اجرای کمین بر سـر راه یک واحد از نیروهای پایگاه حلبی که برای عملیات گشت و کمین به شـمال غربی این شهر رفته بودند، ۶ تن از نیروهای این پایگاه را شـهید و ۲ تن را زخمی کردند و سـپس اسلحه و مهمات آنان را به غارت بردند.(۳)

در شهر سنندج نیز ۳ نفر از افراد سپاه که برای خریـد به بازار رفته بودند، در ساعت ۸:۴۰ هدف حمله افراد مسـلح قرار گرفتند و ۲ تن از آنان (یک سرباز و یک پاسدار) به شهادت رسیدند و یک تن دیگر نیز زخمی شد. هویت عاملان ترور مشخص نیست.(۴)

در حادثه مشابهی در جنوب غربی تکاب، افراد مسـلح ضـدانقلاب در ساعت ۱۰ به یک خودروی سـپاه در نزدیکی روستای گور باباعلی حمله کردند. در این حادثه ۲ تن از افراد خودی شهید شدند و مهاجمان خودروی حامل آنها را نیز به آتش کشیدند.(۵)

ص: ۹۸۶

۱– سند شماره ۱۴۷۶۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش هیئت ویژه بررسی مشکلات مسئولین سازمان رزم، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۲– سند شماره ۳۴۲۹۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و– سند شماره ۳۵۶۷۵۹ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ: از قرارگاه عملیات شـمال غرب (رکن۳) به فرمانـدهی نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۳– سند شماره ۴۰۰۹۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه نقده به ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (واحد اطلاعات و عملیات)،

۱۵/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۳۷۴۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه نقده به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۵/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۹۵۴۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۳۹۵۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۷۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۵، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص۶.

۵- سند شماره ۳۴۲۹۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۱۶/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه۱۱ سپاه به عملیات ستاد مرکزی، ۲۵/۹/۱۳۶۲

افراد حزب دمکرات کردستان ایران در حوالی روستای خرابه در غرب پیرانشهر به نیروهای خودی که درحال بازگشت از مأموریت گشتی بودند، حمله کردند. با مقابله نیروهای خودی و آتش پشتیبانی ارتش مهاجمان متواری شدند و نیروهای خودی همگی به پایگاه بازگشتند. در این درگیری یک تن از افراد خودی زخمی شد.(۱)

افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی همچنین در ساعت ۱۹:۴۰، با نفوذ به شهر مهاباد ضمن به آتش کشیدن پمپ بنزین شهر با انواع سلاح شروع به تیراندازی بی هدف کردند که براثر آن یک دختربچه از اهالی شهر به شهادت رسید(۲)

از سوی دیگر، در منطقه عمومی سلماس، درپی تسلیم شدن تعدادی از افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان، امروز نیز ۱۰ تن از افراد این حزب خود را به سپاه سلماس تسلیم و ضمن تحویل ۱۰ قبضه سلاح و مهمات مربوط و سایر تجهیزات نظامی خود درخواست امان نامه کردند. معاون سابق هیز حاتم، یک فرمانده نظامی، فرمانده یک گروهان و یک فرمانده پل (دسته) هیز حاتم ازجمله این افراد بودند(۳)

۱

بولتن محرمانه ویژه مناطق کردنشین که توسط دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری منتشر می شود براساس اخبار و اطلاعاتی که از نهادهای مختلف به این دفتر ارسال می شود، آماری را از تعداد شهدا، مجروحان، مفقودان و گروگان ها (اعم از نیروهای خودی و افراد بومی) و همچنین تلفات گروه های مسلح محارب از تاریخ ۶/۹/۱۳۶۲ تا ۱۵/۹/۱۳۶۲، در مناطق کردنشین آذربایجان غربی و کردستان منتشر کرده است. طبق این آمار، در مدت یادشده، ۳۳ نفر از افراد خودی در جریان درگیری با افراد ضدانقلاب شهید، ۲۴ نفر زخمی و ۲۹ نفر نیز مفقودالاثر یا گروگان گرفته شده اند. علاوه براین گروه های ضدانقلاب ۳۵ تن از افراد بومی را نیز به گروگان گرفته اند.

در این مدت ۲۷ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی کشته شده و ۲۲ تن از آنان هم خود را به نیروهای نظامی و انتظامی تسلیم و درخواست امان نامه کرده اند.(۴)

۲

اجلاس وزرای کشور دولت های عرب که از دیروز در بغداد تشکیل شده، بررسی یک "طرح امنیتی راهبردی" را در دستور کار قرار داده است. خبرگزاری کویت از بغداد ضمن اعلام این مطلب افزود وزرای شرکت کننده در این اجلاس همچنین به موضوعات دیگری «شامل همکاری وسیع تر درارتباط با مسائل جنایی و حمایت از نظم و قانون و نیز وضع فلسطینی ها در کشورهای عرب» رسیدگی خواهند کرد.(۵) به گزارش خبرگزاری امارات از بغداد، «وزرای عرب حاضر در این اجلاس در اصول با تعیین یک هیئت عربی برای حفاظت و دفاع غیرنظامی موافقت کرده و

۱- سند شماره ۳۵۷۱۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه پیرانشهر به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۶، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص۴؛ و- سند شماره ۶۸۸۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۳۵۷۰۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سلماس به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۴.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص۷، بغداد - خبرگزاری کویت، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

از دبیرخانه درخواست کردند که مطالعات مربوطه دراین زمینه را به پایان برساند.»

همچنین وزیر مشاور در امور داخلی امارات عربی متحده، که ریاست هیئت امارات در اجلاس وزرای کشور دولت های عرب در بغداد را به عهده دارد، امروز در گفت وگو با روزنامه الجمهوریه گفت: «ملت عرب که مواجه با انواع تهاجمات خارجی است، نیاز فوری به حفظ و تحکیم ثبات داخلی خود دارد.» وی افزود: «هر کوششی با هدف حفظ امنیت و ثبات در کشورهای عرب یک وجه لازم برای مقابله با خطرات و تهدیدات خارجی است.» وزیر اماراتی ضمن بیان اینکه «دشمنان ملت عرب می کوشند که جبهه داخلی را تضعیف کرده و به اهداف خود دست یابند»، از طرح تهیه یک راهبرد مشترک امنیتی اعراب برای نیل به ثبات و حفظ امنیت کشورهای عربی پشتیبانی کرد.(۱)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی خواستار استفاده از "حربه نفت" در واکنش به حمله دو روز پیش هواپیماهای امریکایی به مواضع نیروهای سوریه در لبنان شد.

حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی در جلسه امروز مجلس اظهار داشت: «حادثه حمله هواپیماهای امریکایی و به روایتی حمله مشترک امریکایی ها، فرانسوی ها و اسرائیلی ها به ارتفاعات مرکزی لبنان مظلوم و نیروهای مبارز و مقاوم سوری می تواند یک مسئله بسیار مهمی در سطح بین المللی باشد و می تواند یک ماجراجویی خطرناکی به حساب آید. این یک اتحاد اعلام نشده ای است که دشمنان اسلام در خاک اسلامی از خود نشان می دهند و اعلام خطر بسیار جدی است نسبت به آینده جهان اسلام به خصوص دنیای عرب. ما این خطر را جدی می گیریم و به این گستاخی که ازطرف امریکا، این میهمان ناخوانده در منطقه بروز کرده است نمی توانیم بی تفاوت بنگریم.»

حجت‌الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی

وی با اشاره به درپیش بودن اجلاس وزاری نفت کشورهای عضو اوپک گفت: «انتظارمان از دولت ها و ملت های اسلامی این است که برای اولین بار از حربه نفت استفاده شود و بر گرده امریکایی ها و متفقینش فشار بیاید که دست از حمایت

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۳ ، ۱۷/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، بغداد - خبرگزاری امارات، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

بی شرمانه از اسرائیل بردارند. این دهن کجی که امروز دارد به دنیای اسلام می شود که وزرای جنگ امریکا و فرانسه رسماً اعلام همکاری با اسرائیل می کنند و بعد از ملاقات های مرموز واشنگتن صحبت از اتحاد غیررسمی می شود و به دنبال آن به نیروهای یک کشور مسلمان در لبنان حمله می شود به این صورت مفتضحی که ما دیدیم اینها چیزی نیست که بشود از آن گذشت. این، دلیل ضعف و تفرقه بی حدی است که امروز در جامعه عرب و اسلام دیده می شود و اینها می تواند دلیل این گستاخی ها باشد.»

رئیس مجلس شورای اسلامی همچنین افزود: «بااینکه بهترین حربه را ما داریم ما معتقدیم از همین امروز حالا که این خطر دیده شده باید مطرح کرد که امریکا و اعوانش باید آب های منطقه را چه در اقیانوس هند و چه در دریای مدیترانه ترک کنند و حضور اینها برای این منطقه احتمال خطر آتش سوزنده ای در سراسر منطقه است و تأسف ما این است که مسلمانان و کشورهای به ظاهر اسلامی با این حادثه تلخ نه تنها برخورد مناسبی نکرده اند بلکه با حالت رضایت و به عنوان حامی خودشان به امریکا در این حادثه نگاه می کنند.» وی تأکید کرد: «این روزها کنفرانس اسلامی وزرای خارجه کشورهای اسلامی در بنگلادش، کنفرانس اسلامی دیگری در پاکستان و کنفرانس وزرای نفت و سایر مجامع اسلامی بین المللی که اکنون وجود دارد باید روی این مسئله دقت کنند و فشار بیاورند که ان شاءالله ما در آینده از شر این خطر بزرگ ابرقدرت ها در منطقه راحت بشویم.»(۱)

۱

دبیرکل اتحادیه عرب امروز در بغداد با رئیس جمهور عراق درباره جنگ ایران و عراق و اجلاس آینده سران عرب گفت وگو کرد.

به گزارش رادیو بغداد، شاذلی قلیبی که برای شرکت در اجلاس وزرای کشور دولت های عرب به بغداد سفر کرده است با صدام حسین رئیس جمهور عراق، دیدار و پس از شرح تماس های خود با کشورهای عرب، درمورد جنگ ایران و عراق و تشکیل اجلاس آینده سران عرب گفت وگو کرد.(۲) خبرگزاری فرانسه نیز ضمن انتشار خبری مشابه به نقل از خبرگزاری خلیج یادآور شد: «کنفرانس سران عرب که قرار بود ۲۰ نوامبر [۲۹ آبان] در عربستان سعودی برگزار گردد بنا به درخواست برخی کشورهای عربی به تعویق افتاد.»(۳)

۲

در اولین روز اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا پایتخت بنگلادش، رئیس جمهور این کشور خواستار تلاشی قاطع برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق شد.

ژنرال ارشاد رئیس جمهور بنگلادش، در جلسه افتتاحیه این اجلاس همچنین گفت: «شخصاً

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص۳، رادیو بغداد، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص۲، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

هر کـاری را برای پایـان دادن بـه ایـن جنـگ انجـام می دهـم و از همگـی می خـواهم کـه در ایـن تلاـش به من بپیوندنـد.»(۱) خبرگزاری جمهوری اسـلامی از داکا نیز گزارش داد: امین الرحمان شـمس الـدوحا وزیر امور خارجه بنگلادش، در سـخنانی ضـمن تأکیـد بر فوریت حـل مسئله جنـگ، از کشورهـای اسـلامی درخواست کرد تلاـش خود را برای دستیـابی به راه حلی برای پایـان دادن به آنچه وی «جنگ خونین میان دو ملت برادر»، خواند همچنان ادامه دهند.(۲)

یـادآور می گردد روز قبل به دنبال ملاقات ۴۱ کشور عضو سازمان کنفرانس اسـلامی اعلام شد که برنامه کار چهاردهمین نشست وزرای امور خارجه کشورهای اسـلامی شامل مسائلی چون «خاورمیانه، فلسـطین، قدس، جنگ خلیج فارس و دیگر مسائل اسلامی می باشد.» این نشست قرار است مقدمات اجلاس آتی سران کشورهای اسلامی در مراکش را آماده سازد.(۳)

در همین حال رادیو بی بی سـی در تفسیری درباره شرایط برگزاری این اجلاس به نقل از ریچارد اوپن هایمر گفت: «تشکیل جلسه سالانه این کنفرانس در شـهر داکـا در نامناسب ترین زمان ممکن صورت می گیرد. هنوز ژنرال ارشاد سـرگرم آن است که کنترل اوضاع پس از تظاهرات خشـونت بـار هفته پیش که علیه دولت نظامی ژنرال ارشـاد صـورت گرفت را در دست گیرد. در سـطح بین المللی کشورهـای اسـلامی مشغول جاروجنجال بر سر آینده لبنان و جنگ خونین اخیری هستند که میان جناح های مختلف در سازمان آزادی بخش فلسطین درگیر است. دیگر اینکه جنـگ ایران و عراق اکنون وارد چهارمین سال خود شـده است و اشـغال افغانسـتان ازطرف شوروی پنجمین سال خود را آغاز کرده است. تنها بر سـر یک مسئله است که کشورهای عضو کنفرانس اسلامی متحد به نظر می آیند و آن مخالفت با اسرائیل است، اما حتی دراین زمینه نیز درجه مخالفت کشورهای گوناگون اسلامی متفاوت است.»

بی بی سـی در ادامه اعلاـم اسـتقلال قبرس شـمالی ازسوی قبرسـی هـای ترکیه و عضویت مجـدد مصـر در این سازمـان را از دیگر مسـائل گریبان گیر چهاردهمین اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسـلامی ذکر کرد و با اشاره به عواملی که توان سازمان کنفرانس اسلامی را در سطح بین المللی برای رویارویی با این مسائل تحت تأثیر قرار داده است، افزود: «تنزل قیمت نفت و بحران اقتصادی جهانی قدرتی را که این سازمـان در سـال های دهه ۱۹۷۰ ازجانب اعضای صادرکننـده نفت اوپک کسب نمود، تضـعیف نموده انـد. دیگر اینکه شکسـت سازمـان کنفرانس اسـلامی درزمینه کنترل اوضاع در خاورمیانه و آسـیای غربی و ناتوانی آن در خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق ضـربه های دیگری بوده است بر پیکر کنفرانس. ایران و عراق هر دو در جلسه کنفرانس اسـلامی نیز نماینـده دارند و امنیت خلیج فارس نیز بیش از هر زمـان دیگر به خـاطر جنـگ ایران و عراق در خطر است. اینها ازجمله مسائلی است که زمینه برگزاری کنفرانس اسـلامی در داکا را تشکیل می دهد بااین همه، مشکلات کشورهای اسلامی تنها به این کشورها مربوط نمی شود بلکه به تمام دنیا ارتباط دارد.»(۴)

ص: ۹۹۰

۱- همان، صص ۷ و ۸، داکا - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۲، داکا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۱۵/۹/۱۳۶۲، ص۲۰.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲، ۱۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۸ و ۱۹، رادیو بی بی سی، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۱

یک نشریه لبنانی از قرارداد فروش ۷۹ فروند بالگرد و هواپیمای جنگی ساخت فرانسه به عراق خبر داد.

به گزارش رادیو اسرائیل، هفته نامه لبنانی القاصد با استناد به یک گزارش نظامی فرانسوی نوشت: «عراق علاوه بر ۵ فروند هواپیمای پرقدرت سوپراتاندارد که به موشک های اگزوست مجهز می باشد، سلاح های پیشرفته دیگری نیز از فرانسه خریداری کرده است. بنا بر این گزارش، عراق ۲۹ فروند هواپیمای جنگی از نوع میراژ اف یک و ۵۰ فروند هلیکوپتر گازل به فرانسه سفارش داده که تا پایان سال میلادی آینده آنها را به تدریج دریافت خواهد کرد.»

هفته نامه مذکور در ادامه گزارش خود یادآور شد: «عراق از آغاز جنگ با ایران بیش از پنج میلیارد دلار اسلحه از فرانسه خریداری کرده و به موازات آن درحدود ۲۵ میلیارد دلار کمک مالی از کشورهای عرب حوزه خلیج فارس و به ویژه عربستان سعودی دریافت نموده است.» القاصد همچنین افزود: «به دنبال کاهش بهای نفت و تقلیل درآمد کشورهای نفت خیز عرب، سران آنها به عراق اطلاع داده اند که قادر به اعطای کمک مالی بیشتر به آن کشور نیستند و فقط می توانند در تأمین هزینه خرید اسلحه به عراق کمک کنند.»(۱)

۲

روزنامه واشنگتن پست در شماره اخیر خود نوشت: «در پشت درهای بسته، مشاوران ریگان دررابطه با سیاست امریکا در جنگ سه ساله ایران و عراق به سختی اختلاف دارند.» این روزنامه در یادداشتی به قلم جک اندرسون با پرداختن به تقابل دیدگاه های موافقان و مخالفان بی طرفی امریکا در جنگ ایران و عراق در درون هیئت حاکمه آن کشور، نوشته است: «این موضوع، دولت امریکا را از سیاست بی طرفی خود در خلیج فارس خارج می سازد، آتشی که می تواند نواحی نفتی را که روزانه ۸ میلیون بشکه نفت می دهد، روشن نماید.»

واشنگتن پست همچنین افزود: «درحال حاضر، نیروهای هوادار عراق در وزارت خارجه امریکا در این بحث مخفی درحال پیروزی اند، اما مخالفت سختی در کنگره و در میان دولت دررابطه با هرگونه جدایی از سیاست رسمی موسوم به "هر دو خانه بیمارزده است" وجود دارد. آنهایی که تمایل به جانب داری از عراق دارند باتوجه به سوءظن و شک قوی مبنی بر اینکه آیت الله روح الله خمینی در پشت جریان کشتار تفنگ داران امریکایی در بیروت بوده است، بر حرارت احساسات ضدایرانی نیز افزوده اند و حامیانی برای خود دست وپا کرده اند. تمام مقامات رسمی به استثنای ریگان، مسلمانان شیعه را که مورد حمایت [امام] خمینی هستند مسئول کشتار می دانند.

عده ای از مشاوران سرسخت ریگان مانند واینبرگر وزیر جنگ، از سیاست جانب داری از عراق، به عنوان تلافی بمب گذاری بیروت حمایت می کنند، اما بی طرف ها و واقع گراها استدلال می کنند که هیجان زدگی برای یک تصمیم گیری درمورد سیاست ملی اشتباه است و تأکید

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱، رادیو اسرائیل، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

می نمایند که باتوجه به اهمیت استراتژی ایران، وزنه تغییر موضع درباره آن کشور [ایران] بر وزنه حالات رهبریت انقلابی اش و تمایل به انتقام می چربد.»

روزنامه مذکور در ادامه ضمن اشاره به اینکه درحال حاضر تا حدی سیاست امریکا به سمت جانب داری از عراق متمایل است، یادآور شد: «در بهار سال ۱۹۸۲، وزارت خارجه امریکا، نام عراق را از لیست کشورهای پشتیبان تروریسم حذف کرد. این موضوع فروش اسلحه به عراق را آسان می سازد.» این روزنامه افزود: «دسامبر گذشته [آذر ماه ۱۳۶۲]، بدون رعایت مراحلی ازقبیل کسب اجازه از وزارت خارجه امریکا، به عراق اجازه داده شد که ۶۰ هلیکوپتر هوگوس خریداری نماید. از آن زمان گزارشات اطلاعاتی حاکی از آن است که ممکن است در هلیکوپترهای مزبور برای استفاده های نظامی تغییراتی داده شده باشد.» به نوشته واشنگتن پست همچنین «یکی از حالات جانب داری از عراق می تواند بدون آنکه علنی شود قطع فروش اسلحه و لوازم یدکی به ایران باشد. لوازم یدکی که مورد نیاز سلاح های امریکایی زمان شاه است، توسط هم پیمانان امریکا مانند انگلیس و آلمان به تهران فروخته می شود. ایرانی ها همچنین توانسته اند که وسایل یدکی را از بازار سیاه نیز خریداری نمایند و حتی بعضی را از کمپانی های امریکایی خریده اند، درحالی که دولت امریکا رویش را به طرفی دیگر برگردانده بوده است [این مسئله را نادیده گرفته است]. اعضای کنگره از اینکه هواداران ایران شناخته شوند به نحو قابل درکی محافظه کار هستند، اما سناتور دیکسون از ایالت ایلی نویز درحال طرح اصلی برای لایحه سیاست صادرات دولت است که براساس آن ایران و عراق در لیست کشورهای حامی تروریست آورده می شوند. هواداران جانب داری از عراق که برای پاک ساختن چهره صدام کوشش ها کرده بودند، قدرت متوقف ساختن پیشنهاد دیکسون را ندارند.»(۱)

۱

اولین جلسه محاکمه سه عضو تشکیلات مخفی حزب توده به اتهام اقدام علیه امنیت کشور، عضویت در تشکیلات مخفی، جاسوسی و تلاش برای براندازی نظام جمهوری اسلامی در دادگاه انقلاب اسلامی ارتش به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری تشکیل شد. به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، محاکمه شوندگان عبارت اند از: ناخدا بهرام افضلی فرمانده سابق نیروی دریایی، سرهنگ هوشنگ عطاریان فرمانده سابق منطقه عملیاتی غرب و سرهنگ بیژن کبیری فرمانده سابق یگان های کماندویی ویژه.

در این جلسه حجت الاسلام ری شهری در سخنانی گفت: «ما در این دادگاه کادر مرکزی و اعضای یک حزب را محاکمه محاکمه نمی کنیم بلکه عده ای جاسوس را محاکمه می کنیم.» همچنین پس از قرائت متن کیفرخواست توسط دادستان انقلاب ارتش، حجت الاسلام ری شهری رئیس دادگاه از محمدمهدی پرتوی به عنوان مسئول سازمان مخفی و نورالدین کیانوری دبیرکل

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲، ۱۶/۹/۱۳۶۲، صص ۴ - ۲، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

حزب توده خواست درباره این سازمان، طرز کار و هدف آن توضیح دهند. آن گاه مسئول سازمان مخفی حزب توده ضمن تشریح سیاست حزب در گسترش فعالیت این سازمان به درون ارتش تصریح کرد: هدف نهایی ایجاد وضعی شبیه به افغانستان بود که این وضع با یک ضربه احتمالی در یک شرایط بحرانی به وجود می آمد و سپس با کمک شوروی تثبیت می شد.

اولین جلسه محاکمه اعضای تشکیلات مخفی حزب توده

در ادامه جلسه دادگاه، کیانوری دبیرکل حزب توده گفت: «من اطلاعی درباره سازمان مخفی بیش از آنچه که گفتند ندارم، ولی درباره اهداف این سازمان مخفی و افسران، من فقط باید این را اضافه کنم که آنچه که در مغز من و سایر افراد رهبری می گذشت احتمال یک توطئه براندازی در ایران علیه جمهوری اسلامی واقعاً وجود نداشت. این احتمال به این معنی وجود نداشت. فقط به این فرض که اگر درنتیجه تحولات بزرگ و غیرقابل دید، بحران اجتماعی در ایران اتفاق بیفتد آن وقت حزب نیرو داشته باشد که بتواند در این جریانات یک عملی را انجام بدهد.» کیانوری در عین حال تأکید کرد حزب توده درگیر فعالیت جاسوسی به نفع اتحاد شوروی بوده است.

سپس بهرام افضلی فرمانده سابق نیروی دریایی ارتش به عنوان متهم ردیف اول در مقام دفاع از خود گفت با سازمان مخفی حزب توده ارتباط و همکاری داشته ولی اطلاعات نظامی که قابل بهره برداری در امر جاسوسی یا براندازی باشد دراختیار این حزب قرار نداده است. افضلی درعین حال تأیید کرد که وی برخی اطلاعات طبقه بندی شده ازجمله درباره محیط دریایی خلیج فارس و موشک های خریداری شده برای نیروی دریایی ایران را باوجود احتمال ارائه به شوروی دراختیار مسئولان حزبی قرار داده است.(۱)-(۲)

درپی تشکیل اولین جلسه دادگاه اعضای سازمان مخفی حزب توده، خبرگزاری های رویتر و فرانسه در تهران به انتشار گزارشی دراین مورد به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی پرداختند.(۳) رادیو مسکو نیز در گزارشی گفت: «امروز در تهران محاکمه رهبران بازداشت شده حزب توده ایران آغاز شد. به خبرنگاران خارجی اجازه داده نشد در تالار محاکمه

۱- مشروح اولین جلسه دادگاه رهبران سازمان مخفی حزب توده در ضمیمه گزارش آمده است.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۲، صص ۵ و ۱۰.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

حضور یابند.» این رادیو سپس مدعی شد: «جراید کشورهای مختلف جهان اطلاع می دهند که به اصطلاح اعترافات از راه شکنجه دادن رهبران حزب توده از آنها گرفته شد.»(۱)همچنین رادیو بی بی سی در تفسیری از "ویلیام ریو" مفسر بخش شرقی این رادیو گفت: «تقریباً ۱۰ ماه قبل بود که نورالدین کیانوری دبیرکل حزب توده همراه با عده ای دیگر از رهبران این حزب دستگیر شد. تا پیش از آن، حزب توده مدتی تنها حزب غیراسلامی بود که رهبران جمهوری اسلامی فعالیتش را ممنوع نکرده بود، اما بازداشت کیانوری آغاز جریان محو حزب توده از صحنه سیاست فعلی ایران بود.» این رادیو ضمن اشاره به وخامت روابط ایران و شوروی درپی دستگیری رهبران حزب توده و پخش اعترافات آنان به جاسوسی برای شوروی از تلویزیون افزود: «تدارک مقدمات محاکمه اعضای حزب توده مدت نسبتاً زیادی طول کشیده است و هنوز معلوم نیست که اصل محاکمه چه مدت به طول خواهد انجامید.»(۲)

۱

احتمال رویارویی رژیم صهیونیستی و سوریه درپی حملات اخیر هواپیماهای اسرائیلی و امریکایی علیه مواضعی در خاک لبنان، بحران این کشور را در کم سابقه ترین حالت خود قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، محمد العدسانی رئیس مجلس کویت، امروز گفت: «حملات هوایی امریکا علیه مواضع سوری ها در لبنان تمام تلاش های صلح در خاورمیانه [غرب آسیا] را به تباهی کشانده است و از دولت های غرب خواست تا با تمایلات اسرائیلی امریکا مقابله کنند.» وی همچنین افزود: «قرارداد اخیر امریکا و اسرائیل درزمینه همکاری های نظامی و تحویل تسلیحات امریکایی به این کشور، دلیل تمایلات ضدعرب می باشد.»(۳)

همچنین حبیب شطی دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی که در اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا سخنرانی می کرد، ضمن محکوم کردن سیاست امریکا در منطقه غرب آسیا گفت: «امریکا، سوریه را تحریک کرده و تحت فشار قرار داده است.» به گزارش رادیو بی بی سی وی افزود: «طرح صلح پرزیدنت ریگان برای خاورمیانه، دول عرب مسلمان را بیشتر در معرض خطر قرار می دهد.»(۴)

از سوی دیگر، خبرگزاری سوریه از قول یک منبع رسمی سوری اعلام کرد: «درپی توافق همکاری اخیر امریکا - اسرائیل، سوریه سرگرم مطالعه درباره راه های تصحیح توازن قوا در خاورمیانه است.» منبع مذکور منظور از «تصحیح توازن قوا» را مشخص نکرد. در همین حال اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی، مدعی شد: «سوریه خود را برای یک رویارویی مسلحانهٔ تعیین کننده علیه اسرائیل آماده می کند.» دراین زمینه روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری فرانسه از تل آویو گزارش داد: روزنامه دولتی معاریو به نقل از شامیر نوشت: «دمشق شمار لشکرهای خود را افزایش داده و به طور مرتب مقادیر مهمی سلاح از شوروی دریافت می کند.»

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص۷، رادیو مسکو، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۱۶، رادیو بی بی سی، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲ ، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص۶، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص۶، رادیو بی بی سی، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

نخست وزیر رژیم صهیونیستی درعین حال اظهار امیدواری کرد که «سوریه خود را درگیر ماجرایی که نتایجش به زیان این کشور است نکند.»

بر پایه همین گزارش، نووستی خبرگزاری شوروی امروز درمورد هرگونه اقدامی که «به منزله بازی با سوریه به عنوان یک نارنجک باشد» به امریکا و رژیم صهیونیستی هشدار داد و یادآور شد که سوریه مورد حمایت شوروی است. نووستی در تفسیری درباره حمله روز یکشنبه امریکا علیه مواضع سوریه در لبنان هشدار داد «کسانی که به استقلال سوریه لطمه می زنند با نتایجی غیرقابل پیش بینی روبه رو می شوند.»

همچنین خبرگزاری فرانسه نیز از سرنگونی دو هواپیمای جاسوسی بدون خلبان رژیم صهیونیستی بر فراز دره بقاع خبر داد. رادیو دولتی لبنان هم اعلام کرد نیروهای سوریه امروز بعدازظهر یک فروند هواپیمای جت متعلق به رژیم اشغالگر قدس را بر فراز دره بقاع سرنگون کرده و خلبان آن را به اسارت گرفتند، اما این گزارش هنوز تأیید نشده است. یک سخنگوی نظامی این رژیم سقوط یک فروند هواپیمای شناسایی بدون خلبان اسرائیلی را تأیید کرد. از سوی دیگر مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه، هشدار داد: «هر هواپیمایی که بر فراز مواضع نیروهای مسلح سوریه به پرواز درآید مورد حمله ضدهوایی آن کشور قرار خواهد گرفت و آتش نیروهای سوریه به سوی هواپیماهای امریکایی نیز حق مشروع آنها در دفاع از خود بوده است.»

براساس همین گزارش، امروز روزنامه لبنانی النهار با استناد به اظهارات منابع آگاه شیعی نوشت: «جنبش امل به فرماندهی نیروهای امریکایی در لبنان هشدار داده است که مسئولیت هرگونه حمله یا تجاوزی که برعلیه حومه جنوبی بیروت انجام گیرد برعهده این نیروها خواهد بود.» همچنین به گفته منابع مذکور، امل اطلاعاتی در دست دارد که اسرائیلی ها طرحی برای حمله به حومه جنوبی بیروت تدارک می بینند و براین اساس این سازمان «به واشنگتن هشدار داد که درصورت انجام این حمله مسئولیت کامل و عواقب وخیم آن برعهده امریکاست.»(۱)

۱

درپی انفجار یک بمب در داخل یک اتوبوس نظامی در بیت المقدس که سازمان آزادی بخش فلسطین مسئولیت آن را به عهده گرفت، نخست وزیر رژیم صهیونیستی تهدید به تلافی کرد. در همین حال یک هیئت سیاسی ازسوی وزارت امور خارجه ایران برای پیگیری مسائل مربوط به مناقشه جناح های فلسطینی عازم دمشق شد.

روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری فلسطین وفا در طرابلس نوشت: چریک های وابسته به سازمان آزادی بخش فلسطین بمبی را در یک اتوبوس نظامی در بیت المقدس منفجر کردند. به گفته منابع اسرائیلی در این حادثه تاکنون ۴ تن کشته و ۴۶

تن دیگر زخمی شده اند. درعین حال خبرگزاری فرانسه از پاریس گزارش داد: "جنبش فلسطینی شورای انقلابی الفتح" که مخالف یاسر عرفات رهبر

۱- روزنامه کیهان، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

سازمان آزادی بخش فلسطین، است مسئولیت انفجار اتوبوس در بیت المقدس را برعهده گرفت. به دنبال این انفجار اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی در بیانیه ای ضمن تهدید به تلافی این حادثه اعلام کرد سرویس های امنیتی این رژیم اقداماتی را برای شناسایی عاملان انفجار آغاز کرده اند. این گزارش حاکی است مأموران اسرائیلی ۴۱ فرد عرب را دستگیر کرده اند.

از سوی دیگر، گزارش ها از طرابلس در شمال لبنان حاکی از ادامه گلوله باران مناطقی است که طرف داران عرفات در آن استقرار دارند. به گزارش خبرگزاری فرانسه از پایان هفته گذشته، گلوله باران این مناطق به طور روزانه ادامه داشته است. در همین حال، خبرگزاری لیبی به نقل از سرهنگ معمر قذافی رهبر این کشور، اعلام کرد جنگ فعلی در طرابلس به محض خروج عرفات خاتمه می یابد. قذافی گفت: «درنتیجه تماس های فشرده با کلیه طرف های ذی نفع می توانم تضمین کنم که طرابلس بعد از خروج عرفات مورد تهاجم قرار نخواهد گرفت.» خبرگزاری لیبی همچنین افزود: قذافی پیشنهاد خود را برای دادن پناهندگی به عرفات و یارانش در لیبی تجدید کرد. براساس این گزارش «به نظر می رسد ترتیبات برای خروج عرفات و قریب ۴ هزار هوادارش از طرابلس در مرحله پیشرفت باشد.»(۱)

از سوی دیگر روزنامه لبنانی اللوا در شماره امروز خود نوشت: یک هیئت بلندپایه سوری امروز با یاسر عرفات در طرابلس دیدار و گفت وگو کرد. برنامه این دیدار توسط شخصیت های عرب به ویژه وزیر امور خارجه عربستان ترتیب داده شده است. در جریان این ملاقات «پیامی از رهبران سوری که در آن اختلاف نظرهای موجود میان دو طرف درگیر و نیز راه های بهبود روابط میان سوریه و فلسطینی ها مطرح شده بود به عرفات تسلیم گردید.»(۲)

همچنین به گزارش روزنامه اطلاعات یک هیئت سیاسی از وزارت امور خارجه ایران به سرپرستی لواسانی مدیرکل افریقا و آسیای این وزارتخانه امروز برای پیگیری مسائل مربوط به طرابلس رهسپار دمشق شد. لواسانی در این سفر پیام کتبی وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران را به عبدالحلیم خدام وزیر امور خارجه سوریه تسلیم خواهد کرد.(۳)رادیو اسرائیل در گزارشی ضمن اشاره به اعزام این هیئت گفت: «به گفته رادیوی دولتی ایران هدف این مسافرت، پیگیری نبردهای خونین تریپولی بین شورشیان الفتح و طرف داران یاسر عرفات می باشد، ولی ناظران سیاسی می گویند بعید نیست این مسافرت دوباره، درارابطه با شدت گرفتن درگیری های سوریه و ارتش ایالات متحده در لبنان صورت گیرد.»(۴)

ضمیمه گزارش۷۶۸: توضیحاتی درباره زمینه شکل گیری هیئت ویژه ازسوی فرماندهی کل سپاه و واحدهای تشکیل دهنده آن

این هیئت متشکل از نمایندگان وزارت سپاه پاسداران، قسمت تعاون واحد پرسنلی ستاد مرکزی، نماینده دفتر تحقیق و بازرسی فرماندهی کل سپاه و تدارکات ستاد مرکزی بود که درپی نامه مورخ ۲۸/۷/۱۳۶۲ فرماندهی کل سپاه خطاب به دفتر تحقیق و بازرسی قرارگاه خاتم با موضوع چاره اندیشی برای رفع مشکلات مسئولان و سازمان رزم واحدها و تشکیلات عملیاتی زمینه شکل گیری آن فراهم شد.

ص: ۹۹۶

۱- همان.

۲- روزنامه کیهان، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص۲۸.

۳- روزنامه اطلاعات، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص۹، رادیو اسرائیل، ۱۵/۹/۱۳۶۲.

در این نامه آمده است: از آنجایی که مسئولان سازمان رزم مدت مدیدی است در جبهه ها مشتاقانه و بی وقفه به امر جنگ پرداخته اند و عده ای از آنان به علت مشغله زیاد و... نتوانسته اند به مشکلات خانوادگی خود آن گونه که باید، رسیدگی کنند و این امر گاهی موجب تشویش خاطر آنها شده و ممکن است در خدمات مشتاقانه آنان خللی وارد آورد لذا لازم است دراسرع وقت هیئتی مرکب از نماینده تعاون، نماینده تدارکات و نماینده وزارت سپاه برای بررسی و دریافت مشکلات موجود تشکیل شود و ضمن ارائه این گزارش ها به فرماندهی کل راه حل مناسب جهت مشکلات را پیشنهاد بدهند.(۱)

ضمیمه گزارش۷۷۷: مشروح اولین جلسه دادگاه اعضای سازمان مخفی حزب توده

گزارش روزنامه کیهان حاکی است:

«اولین جلسه محاکمه سران حزب منحله توده صبح دیروز [امروز] در محل دادگاه انقلاب ارتش جمهوری اسلامی ایران به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری حاکم شرع دادگاه های انقلاب ارتش تشکیل شد. در این جلسه که برای رسیدگی به اتهامات اعضای سازمان مخفی حزب توده تشکیل شد، ۳ تن از نظامیان وابسته به این حزب منحله محاکمه می شوند که عبارت اند از: ناخدا یکم بهرام افضلی خشک بیجاری، فرمانده سابق نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران، سرهنگ هوشنگ عطاریان و سرهنگ بیژن کبیری، از اعضای نظامی سازمان مخفی حزب توده که در جلسه اول ناخدا یکم بهرام افضلی متهم ردیف اول به اتفاق ۴ تن دیگر از سران سازمان مخفی حزب شرکت داشتند که عبارت بودند از: نورالدین کیانوری دبیر اول حزب توده، شاهرخ جهانگیری مسئول بخش تشکیلات مخفی حزب، محمدمهدی پرتوی عضو هیئت سیاسی و مسئول اول تشکیلات مخفی حزب، محمد معزز از اعضای منشعب از سازمان چریک های فدایی و مسئول بخش تشکیلات مخفی حزب.

سرهنگ اتابکی دادستان انقلاب ارتش، پیرامون شرکت سران سازمان مخفی حزب در این جلسه دادگاه اظهار داشت: مسئله شرکت سران سازمان مخفی حزب به خاطر روشن شدن بیشتر نقش سازمان مخفی حزب و چگونگی عملکرد آن و ارتباطات با بیگانگان (شوروی) و روشن شدن دیگر مسائل این قسمت از حزب بوده است و کیانوری و دیگر سران حزب ان شاءالله به زودی محاکمه خواهند شد.

ساعت ۱۰:۳۰ صبح دیروز [امروز] اولین جلسه محاکمه اعضا و سران سازمان مخفی حزب در دادگاه انقلاب ارتش آغاز شد. پس از تلاوت آیاتی از کلام الله مجید، حجت الاسلام محمدی ری شهری حاکم شرع و رئیس دادگاه انقلاب ارتش در سخنانی گفت: ... دستگیری سران این حزب نشان داد مسئله، تحقق شعار نه شرقی و نه غربی جمهوری اسلامی ایران بود.

... پس از سخنان حجت الاسلام ری شهری رسمیت جلسه اعلام شد و سرهنگ اتابکی دادستان انقلاب ارتش به قرائت متن کیفرخواست پرداخت. ...

متهم ردیف یک (بهرام افضلی خشک بیجاری):

مشارالیه در سال های ۱۳۳۲ و ۱۳۳۳ با مسائل سیاسی آشنا و فعالیت خود را دررابطه با سازمان جوانان حزب توده شروع می کند. بعد از مدتی در حین نوشتن شعار دستگیر و پس از چندی آزاد می شود. بعد از آزادی فعالیت سیاسی خود را قطع و در پایان تحصیلات دوران متوسطه وارد ارتش می گردد. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی با حزب توده تماس مجدد گرفته و به عضویت تشکیلات درآمده دررابطه با شبکه مخفی نظامی شروع می کند. فعالیت های نامبرده عبارت بوده است از:

الف) فعالیت در شبکه مخفی نظامی تشکیلات با نام مستعار آرش تحت مسئولیت جوادی و خسرو (به شرح مندرج در صفحات ۱۰، ۱۳،

۱۳۶ و ۱۳۹ پرونده).

ب) اجرای قرار و ترتیب دادن جلسات تشکیلاتی در منزل خود و منزل یکی از افراد تشکیلات مخفی همراه مسئولین تشکیلاتی خود و یک بار دیدار با نورالدین کیانوری (صفحات ۱۰، ۱۷، ۲۱ و ۱۳۷ پرونده).

ج) دادن اطلاعات بسیار دررابطه با مسائل مختلف چه ازلحاظ مسائل سیاسی محرمانه و سری و چه

ص: ۹۹۷

۱- سند شماره ۱۴۷۶۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه به دفتر تحقیق و بازرسی ستاد خاتم الانبیا(ص)، ۲۸/۷/۱۳۶۲.

[اطلاعاتی که] ازطریق تماس با مقامات به دست می آورده (صفحات ۱۱ و ۱۲ و ۱۸ و ۲۲ و ۲۳ و ۲۴ و ۲۵ و ۲۶ و ۲۷ و ۳۸ و ۵۳ و ۵۵ و ۵۶ و ۵۷ و۶۳ الی ۶۸ و ۷۱ الی ۸۲ و ۸۶ و ۸۷ و ۱۰۴ الی ۱۰۸).

د) دادن اخبار و اطلاعات مختلف با علم به اینکه این اطلاعات به جاسوسان شوروی مستقر در ایران رد می شده است. (صفحات ۱۴۶ و ۱۴۷).

ه‍-) پرداخت حق عضویت به طور ماهانه به مبلغ ۲۰۰۰ تومان و پرداخت کمک مالی به مبلغ ۲۰۰۰۰ تومان و دادن کوپن نفت و بنزین به تشکیلات فوق (صفحات ۲۷ و ۳۴ و ۱۳۸). ...

سپس حجت الاسلام محمدی ری شهری رئیس دادگاه از متهمین حاضر در جلسه دادگاه خواست تا خود را به ترتیب معرفی کنند و آنها به ترتیب زیر به معرفی خود پرداختند:

نورالدین کیانوری: دبیرکل حزب توده؛ محمدمهدی پرتوی: عضو هیئت سیاسی و مسئول تشکیلات مخفی حزب منحله توده؛ محمد معزز: مسئول بخشی از تشکیلات مخفی؛ شاهرخ جهانگیری: مسئول بخشی از تشکیلات مخفی؛ بهرام افضلی خشک بیجاری: یک عضو ساده و مبتدی سازمان مخفی حزب.

رئیس دادگاه: قبل از اینکه آقای افضلی از خودشان دفاع کنند از آقای پرتوی که مسئول سازمان مخفی حزب بودند تقاضا می کنم توضیح دهند که اصولاً ـ سازمان مخفی حزب چه بوده و چه موقع تشکیل شده و اصولاً ـ کار و هدفش چه بوده است تا بعد بتوانیم با بصیرت بیشتری از آقای افضلی مسائلی که لازم است سؤال کنیم؟

[محمد] مهدی پرتوی: ... سابقه تشکیلات مخفی حزب به سال های قبل از پیروزی انقلاب بر می گردد. از سال ۱۳۵۲، من به اتفاق چند نفر که از زندان شاه آزاد شده بودیم در جست وجوی راه مبارزه علیه رژیم شاه با خط مشی حزب ازطریق رادیو پیک ایران آشنا شدیم و درجهت شعارها و روش هایی که حزب ازطریق رادیو پیشنهاد می کرد، ما عمل کردیم و به تدریج گروهی به وجود آمد و در سال های قبل از انقلاب گسترش پیدا کرد و به نام سازمان نوید معروف شد که مهم ترین عرصه کارش انتشار نشریه مخفی به نام نوید بود. این فعالیت ها در داخل کشور بود و ارتباط محدودی در آن موقع با خارج از کشور وجود داشت با مرکز رهبری حزب و عمدتاً این ارتباط با خارج از کشور درجهت گرفتن رهنمودهای سیاسی و اسناد و نشریات حزبی بود و در داخل کشور با همیاری و کمک اعضای تشکیلات این فعالیت ها ادامه پیدا کرد و تا زمان پیروزی انقلاب ادامه داشت.

بعد از پیروزی انقلاب و بازگشت رهبری حزب به داخل کشور، رهبر حزب آقای کیانوری به ما (یعنی به مسئولین تشکیلات مخفی) اعلام کرد که پلنوم شانزدهم که در روزهای پس از پیروزی انقلاب در خارج از کشور تشکیل شده بود تصمیم گرفته که تشکیلات نوید همچنان مخفی باقی بماند. ... بعد از پیروزی انقلاب تشکیلات مخفی (نوید) تا زمان دستگیری ما ادامه پیدا کرد. اعضای تازه گرفت و هدف و کار عمده آن عبارت بود از کسب خبر از همه جا، نفوذ در ارگان ها و نهادهای مختلف برای کسب خبر به طور مرحله ای و تدارک برای ادامه کار حزب در شرایطی که احتمالاً حزب زیر ضربه قرار بگیرد، مثلاً ایجاد چاپخانه مخفی و ازجمله دستور رهبری حزب برای جمع آوری سلاح هایی که در سطح اعضای تشکیلات مخفی بود که در روزهای انقلاب در جنبش انقلابی مردم شرکت کرده بودند و از پادگان ها به دست آورده بودند و اینها جمع آوری شد و در انبار مخفی ماند تا هنگامی که ما دستگیر شدیم. موارد دیگری نظیر تدارک راه های خروج از مرز برای فرار احتمالی رهبران حزب در شرایط دشوار و یا مسئله ایجاد خانه های مطمئن برای نگهداری و مخفی کردن رهبران حزب در شرایط دشوار که مورد تعقیب واقع بشوند و ازجمله مسائلی که به تشکیلات مخفی سپرده شد، مسئله

ارتباط و سازماندهی اعضای ارتشی حزب بود.

سابقه این جریان به اوائل سال ۱۳۵۸ برمی گردد که به دنبال گشایش دفتر حزب بعضی از افراد ارتشی که تحت تأثیر تبلیغات و شعارهای حزب قرار گرفته و هوادار حزب بودند، به دفتر مراجعه کرده و یا ازطریق اعضای حزب که با آنها آشنا بودند تقاضای عضویت در حزب را کرده بودند. آقای کیانوری در سال ۱۳۵۸ تعدادی از قرارهای ارتباط این افراد ارتشی را به من دادند که من هم دراختیار بعضی از مسئولین تشکیلات مخفی که زیر دستم بودند قرار دادم. با آنها ارتباط گرفته شد که آقای افضلی ازجمله آنها است. این ارتباط در سال ۱۳۵۸ محدود بود و درعین حال در داخل تشکیلات مخفی توسط مسئولین مختلف تشکیلات پراکنده بود و در این

ارتباطات با ارتشی ها، افسران، درجه داران و همافران و نیروهای ژاندارمری و شهربانی بودند. در اوایل سال ۱۳۵۹، به دستور آقای کیانوری قرار بر این شد که تشکیلات ارتش که به تدریج افراد ارتشی داشت زیاد می شد درواقع یک تشکیلات جداگانه ای پیدا بکند. این جهتش این بود که کار مخفی تر شود و درواقع ضمانت بیشتری برای حفظ این افراد وجود داشته باشد. به این ترتیب از آغاز سال ۱۳۵۹ بعضی از کادرهای باسابقه تشکیلات مخفی که قبل از انقلاب فعالیت می کردند از تشکیلات مخفی جدا شدند و در یک یا دو شاخه مجزا افراد ارتشی زیر نظر آنها قرار گرفتند و این ترکیب یعنی ترکیب دو شاخه مجزای ارتش که با مسئولیت عده ای از کادرهای غیرارتشی تشکیلات مخفی تا زمان دستگیری ما به همین صورت ادامه پیدا کرد. ...

برای حفظ تشکیلات و اعضای آن رهنمودهای امنیتی خاصی داده می شد. ارتباطات همه انفرادی بود. هر عضو ارتشی زیر نظر یکی از مسئولین غیر ارتشی کادرهای حزبی بود و رهنمودهایی داده می شد و برای اینکه آنها باید چطور عقایدشان را بپوشانند و حتی منافقانه تظاهر به اسلام بکنند و به این ترتیب بتوانند در محل شغلی خودشان موقعیتشان را تثبیت کنند و حتی موقعیت های تازه ای به دست بیاورند. پس اهداف مرحله ای تشکیلات این بود که درواقع یک کار اطلاعاتی منظم انجام بدهد. از درون ارتش همان محل های شغلی یا ازطریق تماس با افراد ارتشی و یا مقامات سیاسی کشور که بعضی از افراد نظامی امکان تماس با آنها را داشتند، اطلاعاتی جمع آوری می شد. این اخبار توسط من به آقای کیانوری داده می شد. غیر از این البته یک سری اطلاعات نظامی خاصی هم بود که مستقیماً شوروی ها از حزب خواسته بودند و آقای کیانوری دستور داده بود که من تهیه کنم که آنها هم در چندین مرحله تهیه شد و به شوروی داده شد. ... سیاست حزب در گسترش فعالیتش در داخل ارتش و کوشش آن برای اینکه یک سازمان مخفی و قدرتمند به وجود بیاورد بی شک این بوده که در درازمدت در لحظه مناسبی که البته چه زمانی برای من مشخص نبود، بتواند با واردکردن ضربه خاصی قدرت را به دست بگیرد که بی شک هدف نهایی حزب همین بوده است و وضعی می شود گفت نظیر افغانستان که الآن جلوی چشم ماست می توانست به وجود آید. ... قصد این بوده است که وضعی شبیه افغانستان به وجود آید و با یک ضربت احتمالی در یک شرایط خاصی مثلاً بحرانی که در کشور باشد بشود این ضربت را وارد کرد و بعد با کمک نیروهای خارجی و شوروی درواقع بشود وضع جدیدی را در ایران تثبیت کرد. ... به طورکلی تاریخچه این است و اگر سؤالاتی باشد من پاسخ می دهم. ...

رئیس دادگاه: آقای پرتوی توضیح بدهید که مسئولین شاخه های نظامی چه کسانی بودند؟

پرتوی: در آغاز سال ۱۳۵۹ دو شاخه مجزای نظامی به وجود آمد که مسئول یکی از آنها آقای شاهرخ جهانگیری بودند که این شاخه افراد ارتشی در نیروی هوایی و نیروی دریایی را در خودش متمرکز کرد و شاخه دوم به مسئولیت آقای معزز بود که بخش نیروی زمینی، شهربانی و ژاندارمری را در خودش متمرکز می کرد و البته غیر از آقایان که مسئول هرکدام از این شاخه ها بودند چند نفری هم از کادرهای باسابقه تشکیلات زیر مسئولیت آقایان فعالیت می کردند.

رئیس دادگاه: حالا توضیح دهید که آقای افضلی از کی با شما رابطه پیدا کرد و چه نوع فعالیت هایی را با شما داشت؟

پرتوی: بار اول، ارتباط آقای افضلی را تقریباً در اواسط سال ۱۳۵۸ آقای کیانوری به من دادند و من به آقای معزز دادم که ایشان با او شخصاً تماس گرفتند و تا اوایل سال ۱۳۵۹ ایشان مستقیماً تماس داشتند با آقای افضلی. ...

بعد از اوایل سال ۱۳۵۹، من مستقیماً با آقای افضلی چند ماهی تماس داشتم که این تماس با دستگیری من برای چند ماه قطع شد و بعداً درحدود دی ماه سال ۱۳۵۹ بود که من مجدداً با آقای افضلی ارتباط گرفتم.

در این مدتی که من ارتباط نداشتم آقای معزز این ارتباط را همچنان حفظ می کردند که این شکل تماس تا زمان دستگیری ما ادامه

داشت. ...

در جلسـاتی که بـا ایشـان داشتیم راجع به اطلاعات یا خبرهای مختلفی که در طول هفته (چون اغلب هفته ای یک بار ما دیـدار داشتیم) به دست می آوردند صحبت می کردند و البته شفاهی بود کتباً چیزی

ص: ۹۹۹

نمی دادند و ما هم نمی خواستیم کتبی باشد و این صحبت های شفاهی درمورد مسائل مختلفی بود ازجمله درمورد مسائل کار خود ایشان، فعالیت هایشان، مشکلات کارشان، اطلاعاتی که در محیط نیروی دریایی و در مسائل مربوط به خلیج فارس و مشکلاتی که آنجا پیدا می شد، عبور کشتی ها، مسائلی که به اصطلاح حکومت صدام آنجا به وجود می آورد و نظیر این چیزها و مسائل دیگری از قبیل ارتباطاتی که ایشان با مقامات مختلف بالای جمهوری اسلامی به مقتضای کارشان داشتند و گفت وگوهایی که آنجا انجام می شد.

این گفت وگوها خب بیشتر جنبه سیاسی داشت درواقع تاحدودی مشخص کننده نقطه نظرهای آن مقامات بود که برای حزب اهمیت داشت اینها مطرح می شد و گاهی اطلاعاتی مثلاً از بولتن های مختلف ادارات مربوطه بود که آنها را بیان می کردند و نظیر اینها که البته مفصل آنها در پرونده هست. ...

این مسئله مطرح بود که برای تثبیت موقعیت خودشان هم می بایست که خوب کار بکنند تا بتوانند درواقع خودشان را تثبیت کنند و احیاناً بتوانند موقعیت بهتری به دست آورند و این هم در برنامه درازمدت حزب مطرح می شد.

البته نقش فعالی هم می بایست در تماس گیری با افراد مختلف و برخورد با شخصیت ها و غیر اینها داشته باشند برای اینکه بتوانند ازنظر کسب خبر برای حزب فعال باشند. این، به طورکلی وظایفی بود که برای همه ارتشی ها مطرح بود و البته به طور اختصاصی باتوجه به موقعیت آقای افضلی برای ایشان مطرح بود و اینکه ما جاهایی که به نظرمان می رسید در همان موارد جاری که در طول هفته وجود داشت و ایشان مطرح می کرد راهنمایی می کردیم و البته اطلاعاتی که ایشان می داد رئوسش را من یادداشت می کردم و درواقع در قراردادهای هفتگی که من با آقای کیانوری داشتم که آن هم در خیابان انجام می شد اینها را شفاهاً به اطلاع آقای کیانوری می رساندم. ...

رئیس دادگاه: آقای افضلی شما ابتدا آغاز ارتباط خودتان را با حزب و بعد از آن نحوه فعالیت های خودتان را توضیح دهید و آیا این مسائلی که آقایان مطرح کردند مورد قبول شما هست یا نه؟

افضلی: ... آنچه را که آقایان درمورد تماس من پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران با سازمان حزب توده بیان کردند صحیح است. دراین میان آنچه را که انگیزه اصلی برای پیوستن من به سازمان یاد شده می توانم عرض کنم، این است که بنده ... چنین تحلیل می کردم که برای فائق آمدن بر مشکلات و برای اینکه جامعه به طرف یک تعادل، به طرف یک قسط پیش برود لزوم یک حزب چپ که نیازی حتی نیست که مارکسیستی باشد، بلکه انگیزه های خدمات اجتماعی یکسان برای افراد جامعه را داشته باشد برای مملکت ما ضروری است تا با مطرح کردن شعارهای مردمی و با اعلام نقطه ضعف ها با ارائه راه حل ها خدماتی را بتواند به جامعه انجام دهد. ... محصل سال اول و دوم دوره دبیرستان بودم ... به تدریج به سازمان جوانان حزب توده گرایش پیدا کردم و جزو سمپات های حزب شدم. ... چند روز قبل از ۳۰ تیر ۱۳۳۳، در حین نوشتن شعار بر روی دیوار دستگیر شدم. ... با آقای اکبر خطیب ... بنده و ایشان را گرفتند و مرا چند روزی در بازداشتگاه نگه داشتند بعد با وساطت اقوام و خویشانم مرا آزاد کردند که بعد پدرم ... دبیرستان مرا هم عوض کرد ... به طورکلی تماس من با افرادی که در آن موقع این گرایش را داشتند از همان لحظه قطع شد ... تا اینکه پیروزی انقلاب اسلامی ایران پیش آمد. اکبر خطیب با من صحبت کرد گفت فلانی (و من اکبر خطیب را پس از آن روزی که ما را بازداشت کردند تا این روزی که صحبتش را می کنم شاید مثلاً ـ بیست و چند سال گذشته بود اصلاً ندیده بودم و در منزل یکی از آشنایانم برحسب اتفاق من ایشان را دیدم) ایشان اول یک صحبت هایی درباره تیمسار مدنی کرد آن موضوع گذشت و چند ماه دیگر من منزل رفته بودم و او را دیدم و ایشان بی مقدمه گفت: فلانی تو حاضری بیایی با این حزب همکاری بکنی، بنده از ایشان یک مقدار فرجه خواستم بعد از یک مدتی فرجه روی آن اصل و انگیزه ای که خدمتتان عرض کردم جواب مساعد به ایشان دادم و هدف من فقط خدمت بود و فکر می کردم که

به این طریق می توانم به مملکت، انقلاب و به مردم ایران خـدمت بکنم. از وقایعی که در داخل حزب از سازمانـدهی حزب می گذشت و گذشـته از اینکه اطلاع کلی که نداشـتم هیـچ، که شایـد اطلاعات جزئی هم بسـیار کم بود و پس از بازداشـتم که چیزهایی را که در حین بازجویی مطرح شـد بنـده از آن مطلع شـدم. مثلاً جناب خسـرو که الآن اسـمشان را فرمودنـد مهدی پرتوی تا روزی که تلویزیون مصاحبه ایشان را پخش کرد نمی دانستم شغلشان چیست.

ص: ۱۰۰۰

فکر می کردم که ایشان هم یک فرد ساده حزبی است مثل من. من فکر می کردم که اعضاء بایستی سابقه خیلی طولانی داشته باشند و جناب جوادی را هم - که اسم ایشان را پس از بازداشت متوجه شدم که آقای محمد معزز است - و در دوران فعالیتم آن چیزی را که من دنبال می کردم بیشتر این بود که بتوانم یک اطلاعاتی را به حزب بدهم که از روی آن یک تحلیل سیاسی صحیح به وجود بیاید که آن اشتباهی را که منافقین کردند درمورد حزب به وجود نیاید که از هر طرف، خب ازطرف جمهوری اسلامی تعداد زیادی شهید و ازطرف آنها تعداد زیادی کشته و بالاخره جوانان این مملکت بودند.

از مسئله جاسوسی که حضرت عالی سؤال فرمودید و جزو کیفرخواست برضد بنده نوشتید، بنده تا تقریباً نزدیکی های عید ۱۳۶۱ فکری را که ممکن است چنین چیزی باشد و در نظر خودم باور نمی کردم یکی دو سه تا سؤال مطرح شد که این دو سه تا سؤال مرا به شک وادار کرد و پس از بازداشت رهبران حزب بیشتر در من این مسئله به وجود آمد که ممکن است که از حسن نیت و شاید از چیزهایی که ما پیش خودمان و در درون خودمان ساخته بودیم که بله ما یک آمال های بسیار خوبی داریم، انسانی است، می خواهیم خدمت بکنیم سوءاستفاده شده و از آن استفاده های نامشروع به عمل آمده است. به همین خاطر، در سفری که حضرت ریاست جمهوری به بندرعباس در فروردین ماه ۱۳۶۲ انجام دادند که بنده هم همراه ایشان بودم در حین بازدید از کارخانجات بندرعباس در کنار حوض خشک (جایی است که کشتی ها را تعمیر می کنند) بنده از ایشان استدعا کردم که بنده خسته شدم اگر اجازه بفرمایید بازنشست شوم و از خدمت در ارتش مرخص شوم. به هرحال آن چیزی را که من ازلحاظ نظامی ممکن است به حزب داده باشم بیشترش چیزهایی است که پس از وقوع بوده است.

دو موضوع مهم را در تمام این دوران دو سالی که بنده با آقایان بودم از بنده سؤال کردند که این دو تا موضوع را همان طورکه در پرونده منعکس است به یک طریق خاصی از دادن جواب خودداری کردم، منتها بدون اینکه بگویم نمی دهم یا نیست البته من از ذکر این نام دو موضوع باتوجه به اینکه ممکن است اشکالاتی برای مملکت پدید بیاورد به طور علنی خودداری می کنم و استدعا می کنم در یک جلسه خصوصی این دو موضوع را خدمت شما عرض بکنم. غیر از این، من در طول فعالیتم در سازمان حزب اطلاعاتی نظامی را که قابل استفاده و بهره برداری در امر جاسوسی یا در امر براندازی باشد به حزب ندادم. به این صورت است که بنده نه پادگانی و نقشه ای و نه طرحی چه عملیاتی و چه لجستیکی چیزی را به حزب ندادم، آن چیزهایی را که بیشتر در جلسات مطرح می شد بیشتر جنبه های کلی تحلیلی ازنظر مسائل سیاسی داشت و همان طورکه خدمتتان عرض کردم و رهنمود حزب هم در حداقل یک سال آخر بیشتر به بنده این بود که شما با زعمای قم بیشتر تماس بگیر که در سطح بالای مملکت چه تغییر و تحولاتی در جریان است.

بیشتر منظور این بود که آیا گرایش راست در ایران می چربد یا جمهوری اسلامی همین طور که شعار نه شرقی، نه غربی خودش را داده است، نه شرقی و نه غربی باقی بماند. مثلاً صحبت سر نخست وزیری آقای عسگراولادی بود که اغلب آقایان در جریان هستند و در آن رابطه اینکه نظام جمهوری اسلامی ایران چه تصمیمی درمورد حزب توده دارد. آیا فعالیت علنی حزب را اجازه خواهد داد؟ آیا اجازه نخواهد داد؟ که درمورد این دو موضوع چیز قابل ارزشی بنده نتوانستم کسب بکنم. این است که بنده خودم را باتوجه به اینکه ملعبه دست و یا مورد سوءاستفاده قرار گرفتم حالا مقصر می دانم. ...

رئیس دادگاه: شما فرمودید که اطلاعات شما جنبه سری نداشته؟

افضلی: جنبه نظامی را که قابل ارزش باشد نداشته است. مثلاً شما در نظر بگیرید در ارتش برای طبقه بندی مکاتبات با موضوعات روشی هست ولی هرکسی به میل و سلیقه خودش اینها را می گذارد. ...

رئیس دادگاه: ... آیا این اطلاعاتی که به ایشان می دادید همه اش سری بود یا بعضی سری و بعضی غیرسری بود؟

افضلی: همان چیزهایی که خدمتتان گفتم همین موضوع کشتی ها، خارك و غیره بود ولی طرح عملیاتی از نیروی دریایی را خیر.

رئیس دادگاه: پس به هرحال شما اطلاعات سری به ایشان می دادید یا نمی دادید؟

افضلی: من تا آنجا که الآن یادم هست چیزی سری ندادم. حداکثر همین چیزی بوده که عرض کردم در رده خیلی محرمانه باید باشد.

رئیس دادگاه: پس حداقلش سری بوده است.

افضلی: اگر موضوع مطرح بشود شاید بشود موضوع را شکافت.

رئیس دادگاه: شما آقای پرتوی نظرتان راجع به اطلاعاتی که ایشان می داد چیست؟

پرتوی: من از اینجا شروع بکنم که آنچه ایشان گفتند درمورد اطلاعاتی که راجع به حزب داشتند تقریباً درست است به این ترتیب که ارتباط ما با ایشان یک طرفه بوده، ایشان نه من و نه آقای معزز را به اسم و مشخصات اصلی نمی شناختند و مسئولیت حزبی ما را نمی دانستند و فقط می دانستند که بالاخره در این فضا کار می کنیم، به معنی فضای مخفی در حزب ... درمورد اطلاعاتی که ایشان می دادند، این اطلاعات متنوع بود و بعضی اطلاعات سیاسی و بعضی نظامی بود اطلاعات نظامی که ایشان می دادند همین طور که گفتم اکثراً اطلاعاتی بود که بعد از جریانی که اتفاق می افتاد ایشان خبر می دادند که فلان اتفاق افتاده فی المثال به خصوص کار ایشان درمورد مسائلی بود که در خلیج فارس می گذشت و دررابطه با جنگ و اقدامات درواقع تجاوزکارانه و تخریبی عراق بود که ایشان می دادند البته من درمورد آن رده بندی سری یا غیرسری که در ارتش معمول است چون من اطلاعات ندارم، وارد نمی شوم ولی آنچه که گمان می کنم این است که اطلاعاتی که ایشان می دادند سری به معنای اینکه امنیت کشور را به خطر بیندازد، نبود، طبقه بندی ازنظر معمول ارتشی سری هم طبقه بندی بشود از طرف دیگر این را هم فرض کنیم اطلاعاتی که ایشان از ارتش می دادند اطلاعاتی که به کار براندازی بیاید مطلقاً نبود، به معنی اینکه مسئله براندازی اصلاً مطرح نبود یک مسئله درازمدت در آینده بود. بنابراین، این مسئله مطرح نبود ولی اطلاعاتی که احیاناً یکی دو مورد اطلاعات خاصی که ایشان گفتند، اگر لازم است در جلسه خصوصی گفته بشود که درواقع مورد درخواست شوروی بوده و ما از او خواستیم. البته به او نگفتیم شوروی می خواهد. ولی درواقع مشخص بود که این اطلاعات به درد حزب نمی خورد و تنها به درد شوروی می خورد این مشخص بود که از ایشان خواستیم که ایشان هم پاسخ هایی دادند. آن هم اگر لازم بشود گفته می شود و در سایر مسائل سایر اطلاعاتی که ایشان می دادند اطلاعات روز بود در ارتش یا خارج از ارتش درواقع در سطح بالای کشور که من شخصاً همیشه تأکید داشتم و این تأکید را آقای کیانوری به من می کردند که اطلاعاتی را که در واقع حزب احتیاج داشت که به بینش سیاسی حزب کمک کند تجزیه وتحلیل درست بکند هم از اوضاع کشور و هم از موضع گیری ها و گرایش های شخصیت های طراز اول کشور (البته اینکه بعد از این گونه اطلاعات، تحلیل های حزبی که براساس این اطلاعات استوار می شد به شوروی داده می شده این مسئله جداگانه ای است) و آقای کیانوری در جریانش بوده و این مسئله را دیگر آقای افضلی هیچ گونه اطلاعی نداشته است.

رئیس دادگاه: به طورکلی اطلاعاتی که ایشان می داد اطلاعاتی بود که اگر حالا ـ به درد براندازی نمی خورد به درد روس ها که می خورد؟

پرتوی: عرض کردم در دو سه مورد خاص، مطلقاً آنها از حزب خواسته بودند و ما از ایشان خواستیم بدون اینکه بگوییم آنها خواستند ولی مشخص بود یعنی ایشان که این را دریافت می کردند (درخواست را) می توانستند تشخیص بدهند که این به درد حزب نمی خورد و حتماً به درد شوروی می خورد و موارد دیگر اطلاعات قطعاً این طور نیست که من این را بگویم که از اینکه چه اطلاعاتی به شوروی داده می شود اطلاع نداشتم. اینها را بعد از دستگیری متوجه شدم چون این گونه اطلاعات را به آقای کیانوری می دادند و بعد ایشان که

مجموعه اطلاعات از تشکیلات مخفی غیر ارتشی، ارتشی، با شبکه علنی حزب از هر کجا که می آمد پیش ایشان، خودشان تصمیم می گرفتند که کدام اطلاعات را دراختیار شوروی ها قرار دهند. بدین ترتیب ایشان اطلاع نداشتند که این اطلاعات را ما برای حزب می خواهیم یا نه، چون اطلاعات سیاسی و درواقع سیاسی نظامی بود به این ترتیب که یک حزب را در جریان مسائل مختلف جاری کشور قرار می داد و به این ترتیب اگر حزب واقعاً یک حزبی بود که به

شوروی وابسته نبود (حالا ـ جدا از اینکه نمی شد چنین چیزی باشد) وی می خواست که رأساً گرداننده امور خودش باشد. باز هم این اطلاعات، اطلاعاتی بود که به دردش ازنظر سیاسی می خورد.

رئیس دادگاه: آقای افضلی بفرمایید که مسائلی که از بولتن های اداره دوم می آمد و برای ایشان می گفتید اینها جنبه سری داشت یا نداشت؟

افضلی: نخیر، خیلی محرمانه نبود. عرض کردم در اداره دوم بیشتر چند مورد بود که یکی دو سه دفعه درمورد. ...

رئیس دادگاه: بولتن های اداره دوم سری نیست؟

افضلی: سری بود.

رئیس دادگاه: آن جریانی که شما گفتید بروید به روس ها و افغان ها بگویید چه بود؟

افضلی: به صورتی مطرح شده که البته جای دیگر باید گفته می شد.

رئیس دادگاه: خب آقای پرتوی توضیح بدهید.

پرتوی: من وظیفه خود می دانم در اینجا که نه مسئله دفاع از آقای افضلی و نه خودم و نه حزبی که حزب شاید اصلاً دفاع ندارد مسئله این هست که حقیقت روشن شود و درحقیقت دفاع ما از نظام جمهوری اسلامی باشد. بنابراین من سعی می کنم آن طورکه واقعاً هست مطرح کنم مسئله این طور که ایشان درمورد خاصی که شما فرمودید آمدند گفتند که در بولتن اداره دوم یک سری اطلاعاتی است درمورد افغانستان که باید به اطلاع شوروی رسانده شود.

رئیس دادگاه: باید برای دادگاه مشخص شود این مسائلی که شما از یک طرف می گویید که من می خواستم با آمدنم در حزب خدمت کنم و از یک طرف شما اطلاعاتی را می دادید و می دانید که اطلاعات به شوروی می رود و حتی به این آقایان می گویید بروید این مورد را به شوروی بگویید که اگر این چیزها هست استفاده کنند حالا ـ سؤال ما این است که جاسوسی کردن برای شوروی خدمت به انقلاب است؟

افضلی: شما مسئله را طوری مطرح فرمودید که این طوری می شود از آن نتیجه گرفت که بنده می دانستم آقایان جاسوس اند و تماس هایی این طوری دارند که این درست نیست و این مسائل، مسائلی هست که در این اواخر نزدیک عید و در زمستان اتفاق افتاده که خدمتتان گفتم.

رئیس دادگاه: من عرض نمی کنم که شما می دانستید من آن عبارت خودتان را که از آن استفاده می شود که شما نه تنها می دانستید اینها جاسوس شوروی هستند، بلکه می دانستید خودتان هم دارید جاسوسی می کنید این از عبارت خودتان بیرون می آید.

افضلی: بنده وقتی این سؤال را کردم حدس این را زدم که از این اطلاعات ممکن است سوءاستفاده بشود و این است که به جای اینکه جواب بدهم و اطلاعاتی را رسمی رد بکنم، آن طوری گفتم.

رئیس دادگاه: پس شما خودتان می دانستید اینها جاسوس هستند و هم می دانستید خودتان دارید اطلاعات به آنها می دهید؟

افضلی: اواخر سال ۱۳۶۱، کمی قبل از بازداشت بنده این سؤال ها بود که بنده را به این تفکراتی که عرض کردم واداشت.

رئیس دادگاه: بالاخره قبول دارید که شما می دانستید که این اطلاعات برای شوروی است؟

افضلی: نمی دانستم، اما حدس می زدم ولی درمورد اینکه چه اطلاعاتی را و چگونه به شوروی می دهند اطلاع نداشتم و بنده به عنوان یک عضو ساده حزبی این گمان را می بردم که حزب بالاخره با یک طریق در تماس هست بالاخره نمی شود که ازنظر اطلاعاتی که در جامعه هست یک حزب کمونیست، یک حزب توده کمونیستی، ازنظر سیاسی باهم ارتباط نداشته باشند، یک چیزی است، که تقریباً همه به صورت یک چیز عیان می دانند و نمی شود کتمان کرد مثل این است که بگوییم، به فرض حزب کمونیست ایتالیا با حزب کمونیست شوروی در تماس نیستند، حتماً تماس های سیاسی باهم دارند و این یک چیز طبیعی است و هرکس کتمان بکند یک دروغ بزرگ گفته.

ص: ۱۰۰۳

رئیس دادگاه: شما وقتی که حدس زدید که این کار شما جاسوسی می باشد چرا این کار را کردید؟

افضلی: من درحقیقت می خواستم به طریقی جواب سؤال را نداده باشم، یعنی اینکه اطلاعاتی نداده باشم.

به گزارش خبرنگار ما جلسه دادگاه در ساعت ۱۲ خاتمه یافت و ادامه آن به جلسه صبح امروز [۱۶/۹/۱۳۶۱] موکول گردید.»(۱)

ص: ۱۰۰۴

۱- روزنامه کیهان، ۱۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸ مکرر.

روزشمار جنگ چهارشنبه ۱۶ آذر ۱۳۶۲ ۲ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۷ دسامبر ۱۹۸۳

۱

در دو روز گذشته، توپخانه ها و خمپاره اندازهای عراق شهرهای آبادان، خرمشهر و مناطق مرزی این دو شهر را هدف قرار دادند. براثر این حملات در آبادان و حومه آن ۳ منزل مسکونی و ۲

مغازه تخریب شد. در خرمشهر نیز مناطق گمرک، دیری فارم، محوطه نیروی دریایی و جزیره مینو زیر آتش دشمن قرار داشت. در مناطق یادشده ۱ تن شهید شد و ۵۳ نفر زخمی شدند.(۱)

۲

حمله ناموفق افراد حزب دمکرات به یک پایگاه نیروهای خودی در شمال بوکان، شهید یا زخمی شدن ۸ تن در منطقه عمومی میاندوآب، مهاباد، سنندج و نقده براثر اقدامات گروه های مسلح ضدانقلاب و همچنین ضرب وشتم اعضای شورای یک روستا در جنوب غربی سلماس ازجمله حوادث امروز مناطق غرب و شمال غرب کشور است.

امروز ۲۰۰ تن از افراد حزب دمکرات با تجمع در ارتفاعات حوالی روستای ملالر در محور بوکان - میاندوآب، قصد حمله به پایگاه داشبند در شمال بوکان را داشتند، نیروهای سپاه صائین دژ و بوکان به محض اطلاع از این امر، با هماهنگی توپخانه ارتش عملیات خود را برای جلوگیری از این تجمع و واردآوردن ضربه به مهاجمان شروع کردند. هنگام رسیدن نیروهای خودی به داشبند، افراد حزب دمکرات بر ارتفاعات این روستا مُسلط شده بودند، بااین حال نیروهای خودی با یک طرح ازپیش تعیین شده توانستند در نبردی چهارساعته ارتفاعات را دراختیار گرفته و مهاجمان را به عقب برانند. در این عملیات تلفات فراوانی به مهاجمان وارد آمد، اما از افراد خودی فقط یک تن زخمی شد.(۲)

در جنوب غربی میاندوآب نیز یک نفر از افراد بسیجی در حوالی روستای باجوند، براثر انفجار مینی که گروه های مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند هر دوپایش قطع شد و به شهادت رسید.(۳)

در حادثه دیگری در مهاباد، افراد مسلح ضدانقلاب با تیراندازی به خودروی سپاه پاسداران این شهر ۲ تن از افراد سپاه را زخمی کردند(۴)

۱- سند شماره ۲۹۰۸۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۰۴۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۶۱۲۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه صائین دژ به سپاه منطقه۱۱، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۶۲۸۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات میاندوآب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۴- . سند شماره ۳۵۷۰۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه مهاباد به فرمانده منطقه۱۱، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی همچنین در جنوب شرقی سنندج در حوالی روستای اساوله به یک کارگاه صنعتی حمله کردند و پس از سرقت بخشی از اموال این کارگاه ۲ نگهبان آنجا را به شهادت رسانده و متواری شدند.(۱)

افراد مسلح حزب دمکرات در روستای قالاتان نقده نیز در ساعت ۲۳ دو نارنجک را به داخل منزل فردی که قبلاً با این حزب همکاری داشته ولی بعداً با اظهار ندامت خود را تسلیم کرده بود، پرتاب کردند که براثر انفجار این نارنجک ها ۳ تن زخمی شدند.(۲)

چته های این حزب همچنین با نفوذ به روستای ام کندی در جنوب غربی سلماس، اعضای شورای روستا را دستگیر کرده و آنها را مورد ضرب و جرح قرار دادند و سپس با تهدید اهالی مقداری پول و آذوقه از مردم جمع آوری کرده و متواری شدند(۳)

۱

امروز به منظور اعطای خودمختاری به منطقه کردستان عراق با حاکمیت مشترک حزب بعث و اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) جلسه ای با وساطت عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات کردستان ایران، در بغداد تشکیل شد.

در این جلسه صدام حسین رئیس جمهور عراق، جلال طالبانی دبیرکل اتحادیه میهنی کردستان عراق، دکتر کمال خوشنام، مُلا بختیار، ملازم عمر، فریدون و عبدالقادر از اعضای شورای مرکزی اتحادیه میهنی کردستان عراق و عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات کردستان ایران، شرکت داشتند و موضوعاتی ازجمله اداره مشترک استان کرکوک، اجرای کامل مفاد طرح خودمختاری مصوبه ۱۹۷۰ دولت عراق، آزادی زندانیان سیاسی کرد، بازگشت روستائیان آواره کرد به محل زندگی خود و برگزاری انتخابات مورد بحث قرار گرفت. هرچند این جلسه به نتیجه مشخصی نرسید، ولی شرکت کنندگان در آن موافقت کردند که مذاکرات خود را ادامه دهند.(۴)

فرمانده منطقه ۱۱ سپاه کشور ضمن ارسال این خبر به فرماندهی کل سپاه باتوجه به تأثیری که این مذاکرات می تواند در منطقه کردستان ایران و عراق داشته باشد، در گزارشی تحلیلی به مسائلی ازقبیل قطع روابط ایران و اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها)، همکاری این گروه با حزب دمکرات کردستان ایران علیه نیروهای خودی در عملیات آزادسازی جاده پیرانشهر - سردشت، میانجیگری عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات کردستان ایران برای ایجاد روابط بین طالبانی ها و رژیم بعث عراق، اقدامات نظامی این گروه علیه مخالفان رژیم بعث، نقش این اتحادیه در امنیت بخشی به کردستان عراق و کاسته شدن از تعداد نظامیان عراقی مستقر در منطقه و انتقال آنها به سایر مناطق درگیر با ایران پرداخته است.

در بخشی از این گزارش آمده است:

«با روی کارآمدن دولت شهید رجایی و قطع روابط سیاسی با گروه اتحادیه میهنی کردستان

۱- سند شماره ۶۸۸۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای کردستان از فرماندهی منطقه۱۱ سپاه به فرماندهی سپاه، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۶، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص۴.

۲- سند شماره ۳۵۶۶۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه نقده به اطلاعات منطقه۱۱، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲.

۴- سند شماره ۳۶۱۳۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ سپاه به فرماندهی کل سپاه، ۴/۱۰/۱۳۶۲.

عراق (طالبانی ها)، دولت عراق با واسطه گری مخفی قاسملو فعالیت های گسترده ای را به منظور سازش با اتحادیه میهنی آغاز نمود که اولین نتایج این گفت وگوها از یک سو شرکت مؤثر نیروهای طالبانی در مقابله با نیروهای خودی در عملیات آزادسازی محور پیرانشهر به سردشت و از سویی دیگر، درگیرشدن با گروه های مخالف صدام بود. این گفت وگوها (اتحادیه میهنی و عراق) بعد از بازگشت قاسملو از سفر آخرش به اروپا و شرکت در کنگره حزب سوسیالیست فرانسه و جلسات شورای به اصطلاح ملی مقاومت(۱) و گفت وگوهای عبدالرحمن قاسملو و هیئت رهبری اتحادیه میهنی وارد مرحله جدید و جدی تری گردید.

مشخص است که سازش در پوشش توافق درمورد خودمختاری، بهانه ای است برای برقراری آرامش در کردستان عراق و تقویت جبهه ضدانقلاب علیه انقلاب اسلامی در منطقه و امن نمودن پشت جبهه صدام در کردستان و سوق دادن این نیروها به سمت فعالیت های گسترده در پشت جبهه های جنگ ایران در کردستان تا صدام بتواند نیروهایش را در این مناطق کاسته و به مناطق دیگر ازجمله جبهه های جنوب بکشاند، این حرکت جدید با کمک سوسیالیست و دمکرات های بین المللی طراحی و سازماندهی شده است که در چهارچوب طرح جامع استکبار جهانی و فرانسه برعلیه انقلاب اسلامی دارای اهمیت خاصی است. هرچند که این سازش مسلماً شکننده و مقطعی خواهد بود. لذا پیشنهاد می شود همکاری با گروه های سیاسی کرد عراق ازجمله بارزانی ها از وضعیت نابسامان ناهماهنگ فعلی خارج و متمرکز شود و اقداماتی صورت گیرد تا احیاناً فشار نظامی و سیاسی روی آنها عاملی برای جذب نهایی (مناطق کردستان عراق) به سمت این توطئه نباشد.»(۲)

۱

وضعیت عمومی گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین استان های آذربایجان غربی و کردستان موضوع گزارشی است که سپاه منطقه ۱۱ کشوری تهیه کرده است. در این گزارش اطلاعاتی درباره استعداد، توان رزمی و تسلیحاتی این گروه ها و محل استقرار دائم و موقت و حوزه عملیاتی آنها ارائه شده است.(۳)* بخش هایی از گزارش سپاه منطقه ۱۱ کشوری درباره تشکیلات حزب دمکراتکردستان(۴)* چنین است:

۱- شورای ملی مقاومت از اتحاد بین مخالفان جمهوری اسلامی ایران متشکل از بنی صدر، مسعود رجوی و چند گروه دیگر ازجمله حزب دمکرات کردستان ایران در پاریس تشکیل شد.

۲- سند شماره ۱۷۸۵۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ سپاه به فرماندهی کل، ۸/۱۰/۱۳۶۲.

۳- * بخش های عمده اطلاعات مندرج در این گزارش درباره حزب دمکرات کردستان است که ازنظر تشکیلاتی و استعداد نیرو و عملیات های نظامی گسترده تر از گروه های دیگر است و اطلاعات موجود در این گزارش درمورد سازمان کومه له و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) اجمالی و حتی ناقص است. درباره فعالیت سازمان کومه له، استعداد و نوع حضور این سازمان در منطقه عمومی مریوان در روزشمار ۲۵ مهرماه اطلاعات جامع تری درج شده است (ر.ک: روزشمار ۲۵/۷/۱۳۶۲)

۴- ** مأموریت اصلی کمیته آرارات هماهنگی بین سه هیز حاتم، نه هو (نحو)، هیز عباس و نیروهای طاهرخان است.

• هیز حاتم، این هیز تحت نظر کمیته آرارات فعالیت دارد(۱) و دارای چهار لک (گروهان) می باشد و هر لک دارای ۲ یا ۳ پَل (دسته) است. مقر این هیز در روستای شیروانی (شمال غربی ارومیه و نزدیک مرز ترکیه) است و حدود ۳۰ الی ۴۰ نفر از افراد هیز نیز در این روستا به سر می برند. استعداد هیز حاتم غیر از افراد تشکیلات شهری حدود ۱۸۰ نفر بود که باتوجه به پاک سازی روستاهای برشخواران، آشناک (اشنک) و دشوان در شمال غربی سلماس و کشته شدن تعدادی از افراد آنها و همچنین تسلیم شدن برخی از اعضای آن و قطع رابطه برخی دیگر از آنان با حزب دمکرات، نیروهای موجود این حزب درحدود ۱۴۰ نفر می باشد و درحال حاضر محل فعالیت مسلحانه این هیز در جنوب و جنوب غربی سلماس است.

افراد این حزب در روستاهای کروران، داراب (یکی از زندان های حزب در این روستا قرار دارد)، لیلوس، گرویان، سیاوان، اجواج قلعه رش (کله رش) و اسپی دره دارای مقر ثابت هستند و در سایر روستاهای منطقه به صورت گشتی و سیار، حضور دارند.

مقر کمیته آرارات نیز در روستای اسپی دره (۴۰ کیلومتری جنوب غربی سلماس) قرار دارد و مرکز بی سیم این کمیته و زندان حزب نیز در این آبادی قرار داد و حدود ۴۰ نفر از آنها محافظت می کنند.

هیز حاتم همچنین دارای یک گروه ضربت به استعداد ۲۰ نفر است و اکثر مین گذاری ها و عملیات کمین در منطقه توسط این گروه انجام می شود.

این هیز علاوه بر سلاح های انفرادی دارای سلاح هایی نیمه سنگین همچون ۳ قبضه خمپاره انداز ۸۱ میلی متری، ۳ قبضه خمپاره انداز ۶۰ میلی متری، بیش از ۱۰ قبضه آر.پی.جی۷، ۳ قبضه تیربار ژ۳، ۲ قبضه کالیبر ۵۰ و ۲ قبضه دوشکا نیز می باشد.

• هیز عباسی در محال انزل (جنوب شرقی سلماس) و صومای برادوست (شمال و شمال غربی ارومیه) فعالیت می کند و دارای ۵ لک و یک گروه ضربت به استعداد ۴۰ نفر می باشد.

در منطقه اشنویه، هیز سمکو (سیمیتکو) با ۴ لک فعالیت دارد. باتوجه به فعالیت مؤثر نیروهای خودی در منطقه اشنویه و ضربه خوردن ۲ لک، مسئولان حزب، مرکزیت این هیز و ۲ لک ضربه خورده و کمیته شهرستان های خود را به منطقه لاهیجان (جنوب پیرانشهر) انتقال داده اند و ۲ لک دیگر این هیز نیز در دره قاسملو (جنوب شرقی ارومیه) و یک لک دیگر نیز در ارتفاعات روستای قلاتیان نقده فعالیت می کنند و در آن مناطق عملیات گشتی انجام می دهند. هیز سیمیتکو نیز یک گروه ضربت دارد که استعداد فعلی این هیز پس از عملیات نیروهای خودی و کشته یا

۱- بخش هایی از این گزارش که به هیز نه هو (نحو) مربوط می شود در دسترس نبود. همچنین اطلاعات مربوط به هیز عباسی و هیز افشار نیز ناقص است و به نظر می رسد این مطالب در صفحاتی از سند بوده که در آرشیو مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ موجود نیست.

• دستگیرشدن تعدادی از آنها و تسلیم شدن ۲۰ تن دیگر، درحال حاضر ۸۰ نفر است.

• در منطقه نقده، هیز افشین حضور دارد. این هیز دارای ۶۰ نفر نیرو و ۳ لک است و یک گروه تخریب نیز دارد و مأموریت این گروه مین گذاری و انجام انفجارات است. انبار مهمات هیز افشین در روستای کانی زرد (دره قاسملو) است و کمیته تشکیلات شهری نقده در روستای بابکرآباد استقرار دارد و لک های این هیز در روستاهای جنوب و جنوب شرقی نقده و شمال غربی نقده همچون بایرام بوغا، دایما و گرگول، قاضی گل، کوسه کهریزه، قره قشلاق، نرزه مز، دربند، کهنه قلعه، ده شمس به گشت و جوله می پردازند.

• در منطقه عمومی پیرانشهر، هیز آواره فعالیت دارد و دارای ۴ پَل است. محدوده فعالیت این هیز مناطق کهنه لاهیجان، پیران و حومه پیرانشهر است. استعداد این هیز حدود ۱۸۰ نفر تخمین زده می شود و مرکز این هیز و مقر ۳ کمیته شهرستان نقده، پیرانشهر و اشنویه حزب دمکرات در منطقه اوجان، که دارای ارتفاعات صعب العبور است، قرار دارند و سلاح های نیمه سنگین در آنجا مستقر کرده اند. البته نیروهایی از چریک های فدائی خلق (اقلیت) و مجاهدین خلق (منافقین) نیز در آنجا حضور دارند. مقرهای عملیاتی لک های هیز آواره نیز در روستاهای بابکرآباد، هوشینان، بارژگه، گنه دار، شیوه، کیله، کانی زرد (شرق و شمال پیرانشهر) و در غرب و جنوب غربی پیرانشهر نیز نیروهای این هیز در روستای دولینه، زویان و دره آبخور استقرار دارند و با نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) همکاری دارند.

البته این هیز در چند عملیات نیروهای خودی ازجمله یک عملیات گشتی در منطقه پیران ضربات سختی متحمل شده و مسئولان لک ۲ و ۳ این هیز و تعداد قابل توجهی از نیروهای دو لک کشته و تعدادی نیز دستگیر شدند. همچنین با پاک سازی بخشی از منطقه کهنه لاهیجان در جنوب پیرانشهر، لک۴ هیز نیز که مسئول عملیات درون شهری بود، ضربات سختی متحمل شده و بخش هایی از منطقه تحت نفوذ لک۴ از دسترس این لک خارج شده است.

• در منطقه مهاباد، هیز پیشوا فعالیت می کند و دارای ۴ لک می باشد و دفتر سیاسی آن در روستای چومان (جنوب غربی مهاباد) قرار دارد. حوزه فعالیت این هیز در محال آختاجی و شهر ویران (جنوب غربی و غرب مهاباد) است. لک۱ آن دارای ۸۰ نفر نیرو است و غیر از سلاح های انفرادی دارای یک قبضه تفنگ۱۰۶ میلی متری، یک قبضه توپ۱۰۵ میلی متری، ۱۴ قبضه آر.پی.جی۷، یک قبضه خمپاره انداز۱۲۰ میلی متری، یک قبضه بازوکا و یک قبضه دوشکا است.

لک۲ این هیز ۸۰ الی ۱۰۰ نفر نیرو دارد و در مثلث مهاباد - بوکان - میاندوآب فعالیت دارد و به علت پاک سازی این منطقه نیروهای این لک محل استقرار خاصی ندارند و به صورت سیار به گشت می پردازند. این لک نیز دارای ۱ قبضه تفنگ۱۰۶ میلی متری، ۵ قبضه آر.پی.جی۷، ۴ قبضه نارنجک انداز و ۳ قبضه قناسه می باشد. لک۳ این هیز که لک ارکان نیز هست در محور مهاباد - سردشت و منطقه

منگور مهاباد فعالیت دارد. لک۴ نیز که اخیراً سازمان یافته است ۷۰ الی ۸۰ نفر نیرو دارد.

• در منطقه بوکان، هیز ۱۱۰ بیان فعالیت دارد و دارای ۳ لک عملیاتی و یک لک ارکان است و غیر از سلاح های انفرادی دارای تفنگ۵۷ میلی متری و دوشکا نیز می باشد و ۲ دستگاه بی سیم نیز در اختیار دارد. استعداد تقریبی آن باتوجه به ضرباتی که از نیروهای خودی به آنها وارد شده است درحال حاضر به ۱۴۰ نفر می رسد و مرکزیت و کمیته شهرستان این هیز نیز که قبلاً ـ در حسین آباد، سردارآباد و آشکالان (جنوب شرقی مهاباد) بود، به علت تسلط نیروهای خودی به این منطقه به منطقه خورخوره (جنوب غربی بوکان) انتقال یافته است. نیروهای این هیز در روی منطقه شمال شرقی بوکان و ارتفاعات مسلط به محور بوکان - میاندوآب استقرار دارند و در روستاهای ارمنی بلاغی، قولر، رحیم خان، کانی علی، عبدالله آباد و اربنوس تردد و فعالیت دارند و در جنوب غربی بوکان در روستاهای باش بلاغ، تراغه، نوبار (نوبر) و روستای عزیزکندی مقرهای موقتی دارند.

• در منطقه عمومی سردشت، هیز معینی فعالیت دارد. این هیز دارای یک لک ارکان و ۴ لک عملیاتی است. مرکزیت کمیته این هیز در روستای مزرعه، بیتوش و بیژوه (جنوب غربی سردشت) قرار داشت که بعد از عملیات نیروهای خودی در منطقه آلان به داخل عراق گریخته اند و در اطراف قلعه دیزه عراق مستقر شده اند. دفتر سیاسی این هیز نیز در منطقه گلاله عراق استقرار یافته است و این هیز مقر ثابت ندارد و مقرهای موقت آن در منطقه شمال و شمال غربی سردشت همچون آغلان، کانی زرد، کوله نلوسه و سرشیو قرار دارد و در همان مناطق عملیات گشت و جوله انجام می دهند. یک لک این هیز نیز در عملیات بیوران - برده پهن متلاشی شد.

• در منطقه سقز، هیز یوسفی قرار دارد. استعداد نیروهای این هیز با احتساب تشکیلات شهرستان حدود ۱۷۰ نفر است.

مرکزیت درمانگاه و انبار مهمات هیز در روستای حاجی عبدل (در جنوب سقز نزدیک مرز عراق) است و غیر از سلاح های انفرادی، دارای ۲ قبضه تفنگ۱۰۶ میلی متری، ۲ قبضه خمپاره انداز۱۲۰ میلی متری، ۴ قبضه خمپاره انداز۸۱ میلی متری، ۶ قبضه آر.پی.جی۷ و ۳ قبضه نارنجک انداز است.

لک۱ این هیز به صورت گروه ضربت فعالیت می کند و در شمال شرقی و غرب سقز در روستاهای صاحب، لگزی، داش آلوچه، کان جشنی، عرب اوغلی، نوبهار، قلندر، کهنه کتر، تیزآباد، سرخو، خوشه دره و... عملیات گشت و جوله دارند. محل فعالیت لک ۲ هیز نیز در منطقه تیلکوه و خورخوره (جنوب شرقی سقز) است، ولی به علت فعالیت نیروهای خودی و وجود ناامنی برای گروه های مسلح غیرقانونی، این لک مقر ثابت ندارد و در روستاهای قهرآباد، دره شیخان، گاو کج علیا، خالبازه و... به گشت و جوله می پردازند.

لک۳ این هیز در محال سرشیو (جنوب و جنوب غربی سقز) در روستاهای سیف طاله،

ص: ۱۰۱۰

گـاومله، قامیشـله دارای مقر ثـابت اسـت و در روسـتاهای دره آبی، کرویـان، قبغلـوچه، قره چر، سـماغلو، پیر عمران بـه گشت و جـوله می پردازند.

در منطقه عمومی بانه، هیز ۸۱ وردی فعالیت دارد که دارای ۳ لک و ۲۰۰ نفر نیرو است. مقر هیز و محل استقرار کمیته شهرستان های آن در روسـتای نیروان (جنوب غربی بـانه در نزدیکی مرز) قرار دارد و لـک هـای آن در منطقه شوی و سـبدلو (شـمال بانه) و در محور بانه – سوته (غرب بانه) و سـیف طاله، گاومله، هنگ چینه، سه کچله به طور ثابت و سـیار حضور دارند و در روسـتاهای گریل، اتابک، گرماب، سالوک بالا، سالوک پایین واقع در غرب و جنوب غربی بانه نیز عملیات گشت و جوله انجام می دهند.

• در منطقه عمومی صائین دژ و تکاب، هیز افشار حضور دارد. این هیز علاوه بر ۳ لک عملیاتی دارای یک لک ارکان نیز است، ولی فقط ۲ لـک آن فعال است و اغلب در روسـتاهای باش بلاغ، کانی چومو و منطقه تیلکوه و سرشـیو سـقز به عملیات گشت و جوله می پردازنـد. این هیز فعلاً به صورت یک گروه ضربتی فعالیت دارد.

• در منطقه دیوانـدره، هیز شـهیدان دیواندره حضور دارد. این هیز دارای ۲ لـک است که در عملیـات های اخیر نیروهای خودی یک لک آن تقریباً از هم پاشـیده و یک لک دیگر هم به منطقه مهاباد فراخوانده شد و درحال حاضر تعداد حدود ۲۰ نفر از افراد این هیز در دوزخ دره (جنوب غربی دیواندره) در چادر به سر می برند.

• در منطقه عمومی سـنندج، هیز شـریف زادگان حضور دارد. این هیز نیز اخیراً در چند عملیات نیروهای خودی ضـربات سختی را متحمل شد و سازمان آن از هم پاشیده است و مقر ثابتی ندارد فقط به عملیات گشت و جوله می پردازد.

استعداد آن حدود ۹۰ نفر است. بیشترین حضور افراد این هیز در محور کامیاران – سنندج است.

• در محور کامیاران – سـنندج، کامیاران – روانسر و روانسر – پاوه نیز هیز بیستون فعال است. این هیز ۱۲۰ نفر نیرو دارد مقر ثابتی ندارد و فقط به عملیات گشت و جوله می پردازد. این هیز دارای ۲ لک است. لک۱ در شمال محور روانسر – کامیاران و در روستاهای لون کهن، ارتفاعات مارب، تیکوه و دژن به گشت می پردازد.

لک۲ این هیز در شرق محور روانسر – پاوه (غرب ارتفاع شاهو) فعالیت دارد.

• در منطقه مریوان، هیز زیبار حضور دارد. این هیز دارای ۲ لک عملیات و یک لک ارکان است. مرکزیت هیز و کمیته شهرستان های هیز در روسـتای حـاج عبـدل و بردمه در جنوب غربی بـانه قرار دارد. فاصـله زیاد محل فعالیت این هیز با محل اسـتقرار مرکزیت این هیز نشان دهنده ناامنی منطقه فعالیت این هیز و برآورد مسئول هیز از قابلیت ضربه پذیری آنان است.

افراد این هیز در مناطق گلچیدر، سرشیو (مریوان) و کلاترزان، دارای گشت و جوله هستند

ص: ۱۰۱۱

و در روستاهای حسن قره، شیخ عطار، تیتال، عالی همدان، دره وزان (شمال غربی مریوان) به طور سیار حضور دارند و در حدفاصل شیخ عطار تا روستاهای باغان عملیات کمین اجرا می کنند.

در بخش دیگری از این گزارش به فعالیت های سازمان کومه له پرداخته شده و آمده است:

سازمان مارکسیستی مائوئیستی کومه له منطقه کردنشین غرب کشور را به سه حوزه عملیات شمال ۱، شمال ۲ و جنوب تقسیم کرده است و هریک از این حوزه ها، کمیته ای به نام همان منطقه دارد و گردان ها و تیپ های این سازمان ازنظر تشکیلاتی زیر نظر کمیته منطقه هستند. در هر شهر یک کمیته ناحیه (تشکیلات ناحیه) وجود دارد که زیر نظر کمیته منطقه فعالیت دارد و با واحدهای عملیاتی (تیپ ها و گردان ها) ارتباط دارد.

حوزه شمال ۱ شامل شهرهای بوکان، سقز و مهاباد است و در آن حوزه یک تیپ به نام آزادی با ۲ گردان۲۶ سقز و گردان سرشیو فعالیت دارد و ۲ گردان مستقل نیز به نام های گردان۲۴ بوکان و گردان۳۱ مهاباد فعالیت دارند. منطقه شمال ۲ شامل شهرهای سردشت، پیرانشهر، اشنویه، ارومیه و سلماس است و گردان کریکار در این منطقه فعال است و احتمالاً یک گردان جدید نیز در این منطقه تأسیس شده است.

در منطقه جنوب (شمال و جنوب سنندج و مریوان) ۲ تیپ۱۶ سنندج با ۲ گردان شورش و آریژ و تیپ دیواندره با ۲ گردان فؤاد و کاوه و همچنین ۲ گردان مستقل به نام های شوان و کامیاران فعالیت دارند.

در منطقه شمال ۱، در مثلث مهاباد - بوکان - خلیفان، پس از عملیات نیروهای خودی و پاک سازی روستاهای آجی دره، حسین آباد، قزلجه و... نیروهای این سازمان که حدود ۱۰۰ نفر بودند به سمت ارتفاعات شاه خراش رفته اند و شب ها در دامنه این ارتفاعات به سر می برند و روزها در روستاهای باش بلاغ، بنده داغی، نوبار، کانی رش، میرباغچه (باغچه) و چهار دیواری عملیات گشت و جوله انجام می دهند.

سازمان کومه له در منطقه سقز، دارای ۲ گردان به نام گردان سقز و گردان سرشیو است و حدود ۱۵۰ نفر نیرو دارد. افراد وابسته به این سازمان در روستاهای باینجان، میک، هرمیدول، حاجی عبدل، بایدر بالا، هفتاس، میشاوبالا، ماهیدر سفلی و ارتفاعات مشرف به روستاهای شیبانجو (جنوب و جنوب غربی سقز) استقرار دارند. یک گردان دیگر در روستاهای سرخ موسی، هوان، دوزخ دره، گاوکج علیا مقر ثابت دارد و در منطقه سارال (غرب دیواندره منتهی به شرق منطقه مرزی شیلر) و روستای گزمل علیا و گزمل سفلی (غرب و جنوب غربی دیواندره) مقر ثابت دارد. همچنین مقر یکی از گردان های هیز این سازمان در روستای سرخ دره و زندان آن نیز در روستای هوان قرار دارد.

سازمان کومه له در منطقه شمال ۲ بین ارومیه و سلماس، در سه روستای حسنلو، سلطانی و کولان مقر ثابت و حدود ۱۰۰ نفر نیرو دارد. محل تردد و گشت این گروه ها در روستاهای شگفتک، قره آغاج،

خوش لان، میرداود و ارتفاعات مشرف به این روستاها (شمال غربی ارومیه) است.

در مناطق ترگور و مر گور (شمال و جنوب و جنوب غربی ارومیه) نیز فعالیت دارند، ولی به احتمال زیاد مقر ثابتی ندارند.

کومه له در مناطق شرق پیرانشهر در روستاهای کیله سپیان، کانی زرد و بابکرآباد مقر ثابت و حدود ۱۳۰ نفر نیرو دارد و در روستای احمد غریب نیز مقر ثابت دارد و در جنوب و جنوب شرق پیرانشهر در روستاهای شختان، گرور چولان، کانی اسپان، میرگه، شیوه جو، نلوسه و... به طور سیار حضور دارند.

سازمان کومه له در شمال شرقی سردشت در روستاهای شمولا، گله سیسر، گندمان و برده رشان مقر ثابت دارد.

در منطقه جنوب در مریوان، هیز فؤاد سازمان کومه له حضور دارد و در روستاهای گلچیدر، بوردمه ایسوله (عیوله)، شاه نشین، هوار گرمه (شمال شرقی مریوان) مقر ثابت دارد و مرکز آموزش سیاسی نظامی این سازمان نیز در روستای هوارگرمه است. نیروهای این هیز در روستاهای سرخ کول، کرل، نیزل، گیله، بیددره، قمچیان، ابدال صمدی، تودار ملا، تیژتیژ و کوه های کلاترزان (شرق و جنوب شرقی مریوان) تردد دارند.

در شمال سنندج، گردان شوان فعالیت می کنند. نیروهای این گردان در کوه های باینجوب، زلکه، افراسیاب، هوار کریم گشت و تردد دارند.

گردان شورش نیز در اطراف سنندج و محور سنندج - مریوان حضور دارد. در جنوب سنندج نیز در محور سنندج - کامیاران هیز شهیدان کامیاران فعالیت دارد، ولی دارای مقر ثابتی نیست.

در ادامه این گزارش درمورد استعداد و توان رزمی و نیز مناطق فعالیت سازمان مجاهدین خلق(منافقین)، گروه خبات و رزگاری چنین آمده است:

سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در قسمت های شمالی ارومیه دارای مقرهایی در روستاهای حسنلو، سلطانی، اربیلان و دره بانی (نزدیکی خط مرزی با ترکیه) است با حدود ۷۵ نفر نیرو. همچنین در روستاهای حسنلو یک بیمارستان متعلق به این سازمان وجود دارد، اصلی ترین مأموریت افراد سازمان در این منطقه عبوردادن افرادی است که قصد دارند به صورت قاچاق از ایران به ترکیه بروند.

سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در روستای شیوه سر (جنوب شرقی پیرانشهر) دارای یک مقر است که در آن مقر حدود ۲۵ الی ۳۰ نفر استقرار دارند.

در منطقه سردشت نیز در روستاهای گله، دیوآلان، کانی زرد دارای مقرهای ثابتی است. سازمان مجاهدین خلق (منافقین) همچنین در چند روستای بوکان، مهاباد و سردشت مقر ثابت دارند و در سایر مناطق تردد دارند و عملیات گشت و جوله انجام می دهند.

گروه خبات یک تشکیلات محدود و محلی در منطقه عمومی بانه است و در سه روستای کانی زرد، موچه و زربنه در جنوب غربی بانه مقر ثابت دارد و محل استقرار اصلی این گروه در

روستای کانی ابراهیم است. تعداد افرادی که در این سه مقر وجود دارند حدود ۱۲۰ نفر است و نیروهای این گروه در روستاهای اطراف عملیات گشت و جوله انجام می دهند.

این گروه علاوه بر سلاح های انفرادی تعدادی آر.پی.جی۷، بازوکا، تیربار و قناسه نیز دارد.

گروه رزگاری هم قبلاً به طور محدود در مریوان فعالیت می کرد، ولی اکنون تشکیلات آن (به علت ضعف و عدم کارائی) به منطقه بیاره عراق منتقل شده و درحال حاضر در ایران فعالیتی ندارد.(۱)

۱

امام خمینی ضمن بیاناتی درباره امور درمان و خدمات پزشکی در کشور به لزوم استفاده از امکانات جهان اسلام علیه مداخلات قدرت های خارجی و نیز اعمال رژیم عراق در پوشش صلح پرداختند.

صبح امروز هادی منافی وزیر بهداری و گروهی از کارکنان این وزارتخانه در حسینیه جماران با امام خمینی دیدار کردند. در این دیدار رهبر انقلاب مسئله بهداری و درمان را از امور بسیار مهم دانستند و با اشاره به اهمیت برخورد عاطفی پزشکان و پرستاران با افراد بیمار و کمک به بهبود آنان از راه امیددادن و تقویت روانی آنها گفتند: «پزشک ها باید خیلی توجه بکنند به اینکه کارشان بسیار اهمیت دارد. سروکارتان با جان مردم است و اهمیت بسیار دارد و باید همه دقت هایی که دارید بکنید و مع الاسف بسیاری از پزشک های ما خارج کشور هستند، یا از ایران رفته اند، یا بوده اند در آنجا و مراجعت نکردند به وطن خودشان و این یکی از مسائلی است که باید این پزشک هایی که در خارج هستند یک قدری توجه بکنند که کشور خودشان احتیاج به وجود آنها دارد. آنها در این کشور پرورش پیدا کرده اند، با بودجه این کشور تحصیل کرده اند، خارج رفته اند و اهل اینجا هستند و مردم به شما حق دارند، اسلام به شما نظر دارد.» ایشان در ادامه افزودند: «شما پزشکانی که در خارج هستید، ما فرض می کنیم که شما یک عمر زیادی هم بکنید و در رفاه هم باشید، آخر چه؟ بهتر نیست که در خدمت مستمندان باشید؟ در خدمت مریض های کشور خودتان باشید؟ در خدمت این کشوری که مظلوم است و تحت ستم بوده است در سال های طولانی و امروز که می خواهد از زیر بار ستم شرق و غرب خارج بشود، همه به او فشار آوردند، از همه طرف فشار آوردند، این فشارها کافی نیست که شما پزشکان در خارج نگاه کنید و ببینید که اینجا ازحیث پزشک کمبود هست. همه جا ما کمبود داریم ازحیث پزشک متخصص و شماها متخصص باشید و از این آب و خاک هم باشید و از این آب و خاک هم پدران شما ارتزاق کردند و خود شما و حالا ـ بی تفاوت باشید و در خارج بنشینید و نگاه کنید تا مریض های اینجا و آنهایی که در جبهه ها معلول شدند، در جبهه ها آسیب دیدند، در رنج باشند و شما وجدانتان آرام باشد؟ گمان ندارم که اگر یک ساعت فکر کنید وجدان شما حاضر بشود که آنجا باشید، ولو با رفاه زیاد.»

رهبر انقلاب همچنین درمورد رسیدگی به نیازهای درمانی قشر محروم و مجروحان جنگی بیان داشتند: «بحمدالله، بهداری در اینجا مشغول خدمت هست و راجع به جبهه ها از قراری که

۱– سند شماره ۳۵۵۵۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه۱۱ (اطلاعات) به ستاد مرکزی سپاه پاسداران، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

گفته می شود بسیار خدمت کرده اند و مورد تقدیر هستند و همین طور امیدوارم که وضع بیمارستان ها هم بهتر از حالا بشود و توجه زیاد به بیمارستان ها بشود. این طور نباشد که یک بیماری در یک بیمارستان وارد بشود و او را نپذیرند. اینها از اموری است که با وجدان انسان مخالف است، با انصاف مخالف است، با رضای خدا مخالف است، باید خیلی توجه به این مسائل بکنند. و خدای نخواسته در همین رفت وآمدها تلف بشود، به عهده آن اشخاصی است که این کارها را می کنند. خیلی باید شما مواظب باشید. درعین حالی که خیلی خدمت شما ارزنده است، خیلی خدمت شما پیش خدا ارزش دارد، درعین حال مسئولیت هم زیاد دارید. در امور بهداشتی و بهزیستی و اینها باید خودمان در فکر خودمان باشیم. منتظر نباشیم مثل سابق هی به خارج برویم و از خارج بیاوریم. باید توجه بکنیم و زحمت بکشیم، با زحمت خودمان، با رنج خودمان، این بار را تحمل کنیم و به منزل برسانیم و امیدوار به فضل خدا باشید.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی با تأکید بر لزوم پیشگیری از بیماری و گسترش آن گفتند: «از امور لازم قضیه جلوگیری از بیماری است. آن، اهمیتش بیشتر از خود معالجه است.»

امام خمینی در ادامه سخنان خود به دخالت قدرت های بزرگ در امور کشورهای اسلامی اشاره و اظهار کردند: «این قدرت های بزرگ هیچ وقت در فکر این نیستند که یک آسایشی برای ملت ها باشد. شما الآن ملاحظه می کنید که در لبنان چه می گذرد بر اهالی لبنان از دست همین هایی که برای صلح آمده اند. امریکا و فرانسه و انگلستان و ایتالیا برای اینکه صلح را در آنجا پایدار کنند آمده اند و جنگ راه انداخته اند. جنگ راه انداختند در محلی که اگر اینها نباشند خود آنجا آرامش بهتر پیدا می کند، تا اینها باشند. اگر امریکا نبود و فشار به مردم نمی آورد، آن بیچاره هایی که تحت آن همه فشار هستند بالاخره یک کاری انجام می دهند. منتظر نباشند که شما همه فشارها را بر ملت ها تحمیل کنید و آنها همین طور بنشینند و به شما "مبارک" بگویند.»

ایشان افزودند: «البته این انفجارات هست، تابع همان. دنبال همان است. دنبال آن هم، آن بمباران هایی که دیدید کردند در لبنان. و امریکا آن قدر در آنجا فساد کرد و عمال امریکا که صهیونیسم هم از آنهاست و فرانسه [را] هم باید از آنها حساب بکنیم. اینها به عنوان اینکه ما می خواهیم صلح را در منطقه نگه داریم، آمدند و ببینید چقدر فساد وارد کرده اند بر این منطقه. از آن طرف شوروی به عنوان اینکه صلح در افغانستان درست کند، آمده است چندین سال است، قریب پنج سال است که الآن دارد در افغانستان آتش به پا می کند. از آن طرف هم امریکا در هر نقطه ای که دستش برسد می گوید ما برای صلح می خواهیم برویم ولکن فساد ایجاد می کند. وضع این طوری است و خدا نکند که سیاستمدارها چاقوکش از کار درآیند. وقتی سیاستمداری بر طریقه اخلاق انسانی نباشد، این چاقوکش از کار درمی آید، اما نه چاقوکش سر محله، چاقوکش در یک منطقه وسیع، در دنیا. اینکه در روایت هست که "اذا فسد العالم فسد العالم"، مصداق بالاترش همین ها هستند که علمای سیاست هستند، فاسد هستند،

عالم را به فساد کشاندند. الآن عالم برای خاطر دانشمندان به فساد کشیده شده. آن دانشمندانی که سلاح های کوبنده درست می کنند. آن دانشمندان سیاستی که اعوجاج دارند و این سلاح ها را به کار می برند. الآن دنیا به واسطه خاطر این علما هست و این دانشمندان هست که ناآرامی دارد. اگر اینها حذف بشوند از دنیا، مردم آرامش بهتر پیدا می کنند.»

رهبر انقلاب درزمینه مقابله با اقدامات قدرت های سلطه گر گفتند: «ما باید توجه به این بکنیم که این قدرت هایی که می گویند ما برای صلح آمدیم و مع الاسف در خانه عرب ها، عرب ها را دارند می کوبند و عرب ها نشسته اند تماشا می کنند. این ننگ را عرب ها کجا می برند که اجانب، کفار آمده اند در خانه اعراب، به اعراب تعدی می کنند و اینها نشسته اند تماشا می کنند. درصورتی که اینها اگر ده روز راه را بر آنها ببندند، همه شان تسلیم می شوند. اگر این کشورهای اسلامی، همین کشورهای منطقه، هم اگر همین کشورهای خلیج و منطقه ده روز جلوی نفتشان را بگیرند، دنیا به صدا درمی آید، دنیا تسلیمشان می شود. لکن اینها نفتشان را تقدیم می کنند، آبرویشان را تقدیم می کنند، کشورشان را تقدیم می کنند، ملتشان را تقدیم می کنند، برای چه؟ برای یک هوای نفس باطل.»

امام خمینی خاطرنشان کردند: «همه فسادهای دنیا زیر سر این قدرت های بزرگ است والا این کوچک ها اهمیتی ندارند. صدام دیگر یک مرده ای است افتاده آنجا، این اهمیتی ندارد دیگر، لکن اینها دارند فساد می کنند. این هم یکی از فسادهای آنها بود که این را بازی اش دادند و احمقش کردند، حمله کرد به ایران و تجاوز کرد به ایران، حالا هم تویش مانده است و نمی داند چه بکند. هی فریاد می زند بیایید دیگر صلح کنیم، می خواهد مهلت بگیرد که بعدها شرارت بکند. ما این را بهتر می شناسیم از دیگران، این طور نیست که این صلح بخواهد، این می خواهد که به اسم صلح مهلت پیدا بکند، دوباره تشکیلاتی درست کند زیادتر و قدرتی پیدا کند زیادتر و دوباره حمله بکند. خوب با یک همچو چیزی نمی شود صلح کرد. کدام انسان است که می تواند با یک دشمنی که با اسلام دشمن است، با خدا دشمن است، با ملت خودش دشمن است، با ملت ما دشمن است، این را مهلت بدهد تا اینکه دوباره تجهیز کند خودش را. قدرت ها هم به او کمک بکنند و باز هم افراد پیدا بکند و دوباره حمله بکند به اینجا. این را کسی نمی تواند مهلتش بدهد. این باید شرش کنده شود تا این منطقه درست بشود.»

رهبر انقلاب بار دیگر با اشاره به نفوذ قدرت های بزرگ و بهره گیری آنان از منابع ثروت مسلمانان تأکید کردند: «عمده شر آن ابرقدرت هاست و دولت های منطقه می توانند شر این را از منطقه خودشان بکنند. اگر این دولت ها با ملت هاشان دست به هم بدهند، ملت ها که حاضرند، دولت ها هم تسلیم ملت هاشان بشوند، نمی توانند آنها در این منطقه این فسادها را بکنند. اسرائیل نمی تواند بیاید اینجا شرارت بکند. لکن مع الاسف خود اینها هستند که راه را باز می کنند برای قدرت های بزرگ. شما ملاحظه می کنید که در همین منطقه چقدر ثروت هست که دارند ابرقدرت ها از اینها می برند، همان

نفت چقـدر هست که دارنـد روزی بیست میلیون تقریباً، کشورها از اینجا می برنـد و می خورند. مع ذلک اینها نشسـته اند. آنها ریخته اند در خانه خودشان، لبنان خانه عرب است، در خانه عرب ریخته انـد و دارند به خود عرب این طور جنایت می کنند و ملت عرب نشسـته اند آنجا و هیـچ حرف نمی زننـد. وقتی پای ایران پیش می آیـد می گوینـد اینها فارس انـد، اینها خوب، آنها هم که عرب انـد دیگر، شـما نه فارس سرتان می شود نه عرب سرتان می شود. دنبال این هستید که چند روز عیاشی بکنید. ... آن قدرت های بزرگ هم که شما را عمال خودشـان قرار داده انـد و الآن در لبنان دارنـد به سـر مردم لبنان بیچاره آن کار را می کننـد، مع ذلک بایـد همه شان بداننـد که مردم نمی نشینند گوش کننـد تا این کارها بشود. بالاخره همان معنایی که در ایران پیـدا شد در جای دیگر هم پیدا می شود. باید از حالا فکر بکنند اینهـا. امریکـا خیال نکنـد که ظلمش را دارد به مردم می کنـد و آنها هم نشسـته انـد. امریکا دیـد که آن محل خودشان منفجر شـد. همین چیزها حالا هست باز. چه شـماها جلوگیری بخواهید بکنید مردم جانشان به لبشان رسـیده است، مردم لبنان جانشان به لبشان رسـیده است، مردم فلسـطین جانشان به لبشان رسـیده و لهذا انتحار می کنند. اگر یک کسـی جانش به لبش نرسیده باشد که انتحار نمی کند برای اینکه شما را از کار بیرون کنـد. مردم نمی توانند تحمل بکنند، شـما یک فکری بکنید. با زدن و با کشـتن و با یغماکردن و با بمباران کردن کار درست نمی شود، شـما کنار برویـد تا مردم کار خودشان را بکننـد. راحت بگذاریـد مردم را. بالاخره مسـلمین باید خودشان فکری بکنند، بیدار بشوند والا اینها چاقوکش بین المللی هستند و نمی گذارند دنیا آرام باشد.»(۱)

۱

رئیس جمهور ضمن تأکید بر گزینش نیروی انسانی سالم، به جذب حداکثری نیروهای متعهد و متخصص توصیه کرد.

آیت الله خـامنه ای در دیـدار بـا حجت الاسـلام دری نجف آبـادی مسـئول هیئت عـالی گزینش و اعضای این هیئت و هیئت های مرکزی گزینش و هسـته های گزینش مسـتقر در تهران ضمن بیان این مطلب افزود: «افرادی که درحال حاضر در کل تشکیلات جمهوری اسلامی مشغول کار می باشـند کسانی هسـتند که در زیر فشار شدید تبلیغاتی دستگاه گذشته فعالیت خود را آغاز کردند و در سخت ترین شرایط موفق شدنـد ایمان خود را حفظ کننـد. آنها در محیطی ناباب ولادت یافته و پرورش پیـدا کردنـد و همه مشکلات آن محیط ها را متحمل شدند. اگر ما به فکر سازندگی این نیروی عظیم نباشـیم اگر به فکر گزینش بهترین ها برای سپردن حساس ترین کارها نباشـیم اگر به فکر جلوگیری از نفوذ سوءاستفاده کنندگان نباشیم حرکت آینده جمهوری اسلامی دچار تزلزل خواهد شد.»

رئیس جمهور درمورد درنظرگرفتن شـرایط مورد نیاز در امر گزینش نیروها اظهار داشت: «شما می خواهید با اطلاعات خود تصمیم گیری کنیـد. قضـاوت کردن دربـاره انسان هایی که مجموعه مرکب و کثیرالاجزایی هسـتند کار بسـیار پیچیـده و مشـکلی است. انـدکی گرایش ناشی از هوای

۱– مؤسـسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی(ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، ۱۳۷۸، صص ۲۴۰ – ۲۳۳.

نفس انسان را گمراه می کند.» وی شرط حرکت و تصمیم گیری صحیح را کنارگذاشتن هوای نفس و دنباله روی از معیارهای درست دانست و افزود: «برادران مسئول در امور گزینش باید توجه کنند که گزینش وسیله ای برای طردکردن و دورریختن عناصر فاسد است و از آن به عنوان وسیله ای برای پالایش انسان ها و زبده گزینی از میان انسان ها استفاده کنند.»

آیت الله خامنه ای همچنین یادآور شد: «ما در جمهوری اسلامی غیر از افراد متخصصِ متعهد که برای ما ایده آل هستند و باید در ساخت آینده کشور نقش داشته باشند، از دو گروه متعهدان بی تخصص و متخصصان بی تعهد نیز برای کارهای غیرکلیدی استفاده می کنیم. متعهدان بی تخصص به لحاظ داشتن تعهد، کارایی را نیز به دست خواهند آورد و متخصص های بی تعهد که حاضر به کارکردن هستند را نیز باید جذب کرد. ما فقط آنهایی که نمی خواهند با این جمهوری کار کنند را باید دفع کنیم. ما به آنها که نخواهند برای مردم و اراده و انگیزه مردم کار کنند کاری نداریم، اما نیروهای انسانی که می خواهند برای این نظام و با این نظام کار کنند باید به کار گرفته شوند.» رئیس جمهور در پایان تأکید کرد: «اختلافات سلیقه ای نباید مانع جذب نیروها باشد این کار بسیار بد و مضر است. البته در جایی که به نظام جهت می دهد و در پست های کلیدی ما از نیرویی که مؤمن و جهت دار نباشد استفاده نخواهیم کرد.»(۱)

۱

امروز استانداران آذربایجان غربی و کردستان به همراه فرمانداران شهرهای این دو استان با رئیس جمهور دیدار کردند. در این دیدار رئیس جمهور ضمن تأکید بر برنامه های درازمدت برای مناطق کردنشین گفت: طبیعت انقلاب ایجاب می کند هیچ مسئله ای در کردستان نداشته باشیم.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، آیت الله خامنه ای امروز در دیدار با علیرضا شیخ عطار و محمدحسن اصغرنیا استانداران آذربایجان غربی و کردستان اظهار داشت: «مردم کرد طی سالیان متمادی زیر شلاق محرومیت به شدیدترین رنج ها مبتلا بودند و جمهوری اسلامی برای رفع رنج و محرومیت آنها در منطقه تلاش می کند.» وی با اشاره به هویت دینی مردم کردستان گفت: «کسانی که وانمود می کردند برای مردم مسلمان کرد در وهله اول، کردیت مطرح است و بعد اسلامیت، دروغ می گفتند. شما اگر در همه ملت های اسلامی جست وجو کنید ایمان را مقدم بر نژادپرستی و نژادگرایی می یابید و مجموعاً و در سطح کلیه قشرهای جامعه، ایمان اسلامی بر چنین مسائلی اولویت دارد.»

آیت الله خامنه ای در ادامه سخنان خود با اشاره به وقایع بعد از انقلاب در مناطق کردنشین تأکید کرد: «مردم مسلمان کرد باید به کلی از این مسائل جدا پنداشته شوند؛ زیرا وقتی ضدانقلابیون و احزاب وابسته از روستاهای کردنشین بیرون رانده می شوند مردم جشن می گیرند و از رزمندگان اسلام با شادی استقبال می کنند.» وی ضمن تأکید بر رسیدگی هرچه بیشتر به مسائل مردم و فراهم کردن تسهیلات مورد نیاز آنها، افزود: «ماهیت گروهک های وابسته و منحرف در آن منطقه

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص۱۵.

بایـد هرچه بیشتر برای مردم کرد مسلـمان افشا شود و مسائل جمهوری اسـلامی برای آنان تبیین گردد. حضور جمهوری اسـلامی و قدرت آن آشـکار باشـد و در همین حال مـدارا و محبت آن نیز بایـد معلوم باشد.» رئیس جمهور در پایان با اشاره به اینکه در جمهوری اسـلامی ایران اقوام ترک، کرد، بلوچ و غیره هیـچ تفـاوتی با یکـدیگر ندارنـد، خاطرنشان کرد: «امروز وجود نماینـدگان همه قومیت ها در مجلس شورای اسـلامی باعث سـرافرازی و افتخار شـماست و انتخابات نیز باید چون گذشـته هرچه باشـکوه تر و سالم تر در تمام مناطق کردنشین برگزار شود.»(۱)

۱

باوجود بازگشت بیش از چهل درصد مردم مریوان به محل سکونت خود در این شهر و درحالی که دمای هوای این منطقه چند درجه زیر صفر می باشد، اهالی این شـهر هنوز با کمبود شیشه منازل، نفت و آرد مواجه اند. خبرگزاری جمهوری اسلامی از سنندج ضمن اعلام این مطلب یادآور شـد این گروه از مردم که براثر بمباران های عراق مجبور به ترک خانه های خود شده بودند «از محروم ترین طبقات هسـتند و نیـاز به کمـک بیشتری دارنـد، امـا فقـط تعـدادی از دکه ها مایحتاج مردم را تأمین می کننـد.» این گزارش همچنین اضافه کرد: «درحال حاضـر توزیع اجناس کوپنی توسط بنیاد امور مهاجرین جنگ تحمیلی انجام می شود و سیسـتم توزیع شـهری به طریق معمول شروع به کار نکرده است.»(۲)

۲

در بغداد اکنون رفت وآمدهایی انجام می گیرد که صدام حسین رئیس جمهوری عراق به آنها نیازمند است.

به گزارش خبرگزاری آلمـان غربی روزنـامه آلمـانی فرانکفورتر الگمـانیه زایتونگ در مقاله ای درمورد اجلاس وزرای کشور دولت های عرب در بغـداد ضـمن درج این مطلب آورده است: «این کنفرانس به معنـای اعلام حمـایت هجـده کشور عضو اتحادیه عرب از عراق در مقابـل ایران تلقی می شـود.» ایـن نشـریه افزوده اسـت: «تشـکیل این کنفرانس [در] بغـداد، شـایعه غربی هـا را مبنی بر اینکه این کشـور به شوروی وابسـته است، رد می کند. روابط جاری عراق با سازمان آزادی بخش فلسطین به رهبری یاسر عرفات تأیید اکثریت این کشورهای عربی را جلـب می نمایـد.» این روزنـامه همچنین نوشـته است: «اخراج ابونضـال یـک تروریست برجسـته فلسـطینی، که اخیراً ازسـوی وزیر کشور عراق اعلام شد، یک ژست حساب شده در قبال کشورهای غربی محسوب می شود.»(۳)

همچنین رادیو بغـداد گزارش داد دومین اجلاس وزرای کشور دولت های عرب امروز بعدازظهر پس از سه روز، به کار خود پایان داد. به گفته این رادیو «وزرای کشور دول عربی از عـدم پاسخ گویی ایران به ابتکارهای سازمان های بین المللی درمورد حل وفصل نزاع عراق و ایران با روش های مسالمت آمیز ابراز تأسف عمیق و نگرانی کردند.» رادیو بغداد افزود: «وزرای کشور دول

۱- همان.

۲- خـبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۶۳، ۱۷/۹/۱۳۶۲، صـص ۶ و ۷، سـنندج - خـبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۱۹، هامبورگ - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

عربی طی اطلاعیه خود در پایان این جلسات از ایران دعوت کردند تا به این ابتکارها و کوشش های مبذول برای برقراری صلح پاسخ مثبت دهد.» گزارش این رادیو همچنین حاکی است: «وزرای مزبور بر تأیید خود از حقوق قانونی عراق و امت عرب در آن سرزمین تأکید کردند و گفتند که هرگونه تجاوز علیه هر کشور عربی به مثابه تجاوز علیه تمام امت عرب است.»(۱)

خبرگزاری فرانسه از منامه نیز اعلام کرد: شورای وزیران کشور ممالک عربی در این اجلاس تصمیم گرفت «در وهله اول طرح امنیت کشورهای عربی را که در دسامبر ارائه شده و کارش ناتمام مانده بود بررسی و به همین منظور دبیرکل اجلاس را مأمور تهیه طرح تازه ای دراین زمینه کرد. از سوی دیگر، شورا از دولت های عربی خواست از فلسطینی ها در زمینه های مسکن، کار و استخدام مانند دیگر ملیت های عرب حمایت کنند.» این خبرگزاری همچنین یادآور شد سوریه در این اجلاس غایب بود، ولی لیبی که سال گذشته غیبت داشت، در اجلاس امسال فعالانه حضور یافت(۲)

۱

در دومین روز از برگزاری چهاردهمین اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا، گزارش ها همچنان حاکی از بدبینی شرکت کنندگان در این اجلاس درمورد اوضاع کنونی جهان اسلام است. در همین حال، وزیر امور خارجه ایران اعلام کرد از تحقیق صحیح سازمان کنفرانس اسلامی درباره جنگ ایران و عراق استقبال می کنیم. امروز خبرگزاری فرانسه از داکا در گزارشی درباره فضای این نشست و موضوعات مورد بحث اعلام کرد: «۱۸۰ تن از نمایندگان جهان اسلام که روز سه شنبه در چهاردهمین گردهمایی وزیران خارجه سازمان کنفرانس اسلامی در داکا شرکت کرده بودند، باتوجه به بحرانی که درحال حاضر جهان عرب و بسیاری از کشورهای اسلامی را در برگرفته، خواهان اتحاد و همبستگی میان کشورهای اسلامی شدند. درواقع نوعی بدبینی درباره موقعیت فعلی جهان اسلام در سخنرانی های افتتاحیه گردهمایی سازمان کنفرانس اسلامی حاکم بود و ژنرال محمد حسین ارشاد رئیس دولت بنگلادش، از نمایندگان حاضر خواست که شکست ها و عدم موفقیت های موجود را کتمان نکنند. حبیب شطی دبیرکل کنفرانس اسلامی، تأیید کرد که از آخرین گردهمایی سازمان کنفرانس اسلامی تاکنون در خاورمیانه هیچ گونه تحولی درجهت بهبود اوضاع پدید نیامده است.»

خبرگزاری فرانسه همچنین با اشاره به حضور وزیر امور خارجه ایران در این اجلاس به نمایندگی از کشورش افزود: «بحث درباره جنگ ایران و عراق می تواند گسترش یابد، هرچند که عراق حامد علوان وزیر مشاور در امور خارجه خود را فرستاده است. شطی در سخنرانی مقدماتی یادآور تلاش های کمیته میانجیگری اسلامی شد و تأکید کرد طرح تهیه شده به وسیله کمیته مذکور توسط عراق پذیرفته شده، ولی ایران آن را رضایت بخش نمی داند.»(۳) به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس، دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی درعین حال اظهار امیدواری کرد که اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی ایده های جدیدی برای خاتمه جنگ ایران و

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۲/۹/۱۷، ص۶، رادیو بغداد، ۱۳۶۲/۹/۱۶.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۴، ۱۳۶۲/۹/۱۸، ص۵، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۲/۹/۱۷

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۳ ، ۱۳۶۲/۹/۱۷، صص ۲ و ۳، بغداد - خبرگزاری امارات، ۱۳۶۲/۹/۱۶.

عراق ارائه کنـد، بااین حال وی هنگام گفت و گو با خبرنگاران گفت: «متأسف است که تلاش های کنفرانس جهت خاتمه مناقشه تاکنون بی ثمر بوده است.»(۱)

رادیو بغـداد نیز گزارش داد: صدام حسـین رئیس جمهور عراق، درپیامی به اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسـلامی در داکا گفت عراق به حـل مسالمت آمیز اختلافات کشورهای سازمان کنفرانس اسـلامی علاقه منـد است. وی در این پیام «اصل داوری را که به مسـئله متوقف کردن جنـگ فی مـابین عراق و ایران و برقراری روابـط عـادی میـان دو کشور همسایه بسـتگی دارد» مورد تأکیـد قرار داد. صـدام همچنین مـدعی شـد که عراق از «همـان نخستین روز شـعله ور شـدن آتش جنگ» با پیشـنهادهای کمیته صلح سازمان کنفرانس اسـلامی همکاری کرده و جواب گوی آن بوده است.(۲)

از سوی دیگر، علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، امروز در سخنان خود در این اجلاس، با اشاره به تهاجم گسترده عراق به مرزهای ایران گفت: «این تجاوزِ آشـکار علی رغم کلیه قواعد و موازین بین المللی ازجمله منشور سازمان کنفرانس اسـلامی صورت گرفت که در آن بر عـدم اسـتفاده از زور برای حل اختلافات میان کشورهای عضو سازمان تأیید گردیده است.» وی همچنین با یادآوری اقدامات عراق در بمبـاران شـهرها و منـاطق مسـکونی ایران و حمله به چاه های حوزه نفتی نوروز که موجب سـرایت آلودگی نفتی به سواحل کشورهای منطقه شد این اقدام را «جنایتی علیه کلیه ملت های حوزه خلیج فارس» خوانده و افزود: «اخیراً مسئله کشتیرانی آزاد در خلیج فارس و تنگه هرمز را بهانه قرار داده و می کوشـند جمهوری اسـلامی ایران را خطری برای امنیت این منطقه معرفی نماینـد. مایلم بار دیگر یادآور گردم که ما بارها تعهد و تمایل خود را به حفظ امنیت این آبراه استراتژیک اعلام داشته و بر آنیم تا هنگامی که امکان استفاده از خلیج فارس از ما سلب نگردیده است بدین تعهد خود وفادار بمانیم، اما چنانچه این حق مسلم و مشروع از ما گرفته شود، در آن صورت خود را محق می دانیم تا در این تعهد خود تجدیدنظر نماییم و دیگر خلیج فارس برای هیچ کس امنیت نخواهد داشت و ما نیز تردیدی در بسـتن تنگه هرمز نخواهیم کرد.»

وزیر امـور خـارجه ایران ضـمن اشـاره بـه اهـم وظـایف و مسـئولیت هـای سازمـان کنفرانس کشورهـای اسـلامی ازجملـه درزمینه افزایش همبسـتگی اسـلامی، مبارزه درجهت محو اسـتعمار و تبعیض نژادی، حمایت از مبارزات ملل اسـلامی و یاری دادن به ملت فلسـطین گفت: «متأسـفانه هم اکنـون که ۱۴ سـال از اعلام این اهـداف مقـدس می گـذرد دنیای اسـلام بیش از گذشـته با مصائب ناشـی از سـلطه جویی اسـتعمارگران جهـانی مواجه است و سـرزمین های اسـلامی با هجوم بیشتر، عرصه تاخت وتاز نیروهای متجاوز اجنبی قرار گرفته انـد که از آن میان ذکر نمونه هایی چون فلسـطین، لبنان، افغانسـتان، صحرا و فیلیپین کافی به نظر می رسد.» وی افزود: «آیا وقت آن نرسیده است که دولت های اسـلامی با اتخاذ سـیاستی هماهنگ به سـیطره قدرت های خارجی در بلاد اسـلامی پایان دهند تا عظمت الهی مسلمین به آنان بازگردد.» ولایتی همچنین با رد راه حل سیاسی

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۴، ۱۸/۹/۱۳۶۲، ص۴، داکا - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۶/۹/۱۳۶۲.
۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۹/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، رادیو بغداد، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

و سیاست "صلح و سازش" برخی کشورهای اسلامی درمورد رژیم صهیونیستی تأکید کرد: «تنها راه بیرون راندن رژیم صهیونیستی از سرزمین های مسلمانان راه حل نظامی است.» وزیر امور خارجه ایران همچنین افزود: «در این راه امکانات بالقوه نیرومند ملت های اسلامی به ویژه منابع زیرزمینی بی کران آنان می تواند به مثابه اهرم نیرومندی درجهت قطع دستان تجاوزگر این رژیم و حامیان آن به خصوص امپریالیسم امریکا به کار گرفته شود.»(۱)

به گزارش روزنامه کیهان، علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، همچنین در دیدار و گفت وگو با فاروق الشرع وزیر مشاور در امور خارجه سوریه، خاطرنشان ساخت «از تحقیق درست سازمان کنفرانس اسلامی پیرامون جنگ ایران و عراق استقبال می کند، ولی امیدوار است این کنفرانس به تجدید قطعنامه ها و بیانیه های گذشته خود پیرامون این مناقشه اقدام نکند.» بر پایه این گزارش، وزرای امور خارجه ایران و سوریه درمورد مخالفت با موضع برخی از کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی برای بازگرداندن مصر به این سازمان نیز اتفاق نظر داشتند.(۲)

۱

سیزده عضو سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) امروز درحالی جلسه خود را در ژنو آغاز کردند که تصمیم گیری درمورد سهمیه تولید و قیمت گذاری در وضعیت نامطمئن بازار جهانی نفت مهم ترین چالش پیش روی این اجلاس ارزیابی می شود.

خبرگزاری فرانسه از ژنو گزارش داد: «شصت ونهمین کنفرانس سازمان کشورهای صادرکننده نفت اوپک، امروز با نزدیک به یک ساعت تأخیر در یک هتل بزرگ در ژنو آغاز به کار کرد. بر پایه این گزارش، ملاقات میان مانع سعید العتیبه وزیر نفت امارات عربی متحده و رئیس فعلی اوپک و محمد غرضی وزیر نفت ایران، افتتاح کنفرانس را با تأخیر روبه رو ساخت.» این خبرگزاری افزود: «شیخ زکی یمانی وزیر نفت سعودی، ضمن تأکید بر این مطلب که تولید فعلی نفت عربستان پایین تر از روزانه پنج میلیون بشکه است، خواستار شده است که بهای فعلی نفت به میزان بشکه ای ۲۹ دلار تا پایان سال ۱۹۸۵ و شاید مدت زمانی بیشتر حفظ گردد. یمانی تصریح کرده است حتی اگر فرض شود که اکثریت اعضای اوپک با افزایش این قیمت موافقت داشته باشند، عربستان تغییر قیمت را نخواهد پذیرفت.»(۳)

روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری رویتر از ژنو گزارش داد: محمد غرضی وزیر نفت ایران پیش از تشکیل نشست اوپک با بیان اینکه برای افزایش قیمت پایه نفت پافشاری خواهد کرد، گفت: «برای ایران مسئله قیمت بیش از تعدیل در سهمیه تعیین شده برای هریک از اعضا اهمیت دارد.» وی افزود: «کسانی که به نفع ملت های مستضعف فکر می کنند از این موضع پشتیبانی می کنند.»

همچنین خبرگزاری آسوشیتدپرس امشب اعلام کرد وزرای حاضر در نشست امروز اجلاس

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص۱۴.

۲- روزنامه کیهان، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص۲۸.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۳، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص۸ ژنو - خبرگزاری فرانسه، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

اوپـک گفتنـد «اوپـک به اتفـاق آرا موافقت کرد که بهای فعلی ۲۹ دلار برای هر بشـکه را تثبیت کنـد.» درعین حـال سوبروتو وزیر نفت اندونزی، پس از ترک این نشست گفت: «تعهداتی که ما امشب داشتیم شامل سهمیه تولید و قیمت ها می شود لیکن اعضای دیگر اوپک گفتنـد هنوز توافق کامل بر روی قیمت ها و تولیـد تکمیل نشده است و افزودند جزئیات دیگری روز پنجشـنبه [فردا] باید بررسـی و درباره آن تصمیم گرفته شود.»(۱)

رادیو بی بی سـی نیز در گزارشی درباره نشست امروز سیزده کشور عضو اوپک در ژنو ضمن بیان اینکه «بسیاری ناظران بیم آن دارند که تنزل قیمت نفت به جنگ نفتی بینجامد» تفسیری از ادریان برک (یکی از نویسـندگان متخصـص در مبحث انرژی) پخش کرد. این رادیو گفت: «به عقیـده کمیته بررسـی بازارهـای نفتی، اوپـک نیـازی به تغییر سـیاست نفتی خود نـدارد. سـیاست فعلی اوپـک که در جلسه سال گذشته وزرای نفت در لندن معین گردید، مجموعه تولید مجاز کشورهای عضو اوپک را ۵/۱۷ میلیون بشکه نفت خام در روز و قیمت هر بشکه را ۲۹ دلار امریکا می دانـد، گرچه از آن تاریخ تاکنون، تخلفاتی ازطرف برخی از کشورهای عضو صورت گرفته اما درمجموع این سیاست باعث حفظ همبستگی اعضای اوپک بوده است.»

بی بی سـی در ادامه ضـمن اشـاره به بهبـود نسـبی اقتصـاد امریکـا و تـأثیر آن بر میزان تقاضـا برای مصـرف نفت افزود: «دو کشـور عمـده تولیدکننـده نفت یعنی بریتانیا و مکزیک که اخیراً وارد بازار شده اند قادرند سـیاست های خود را با اغلب بازارهای بزرگ جهان مطابقت دهند و به صورت رقبای سرسـختی برای کشورهای عضو اوپک درآمده اند. همچنین بیشتر مخازن نفتی کشورهای مصرف کننده مملو از نفت است و نیازی به خریـد بی وقفه آن ندارنـد.» این رادیو همچنین گفت: «مشـکل دیگر ادامه جنگ ایران و عراق است که به خصوص برای کشورهای اطراف خلیج فارس ایجاد نگرانی می کند. این نگرانی ها مربوط به تهدید ایران برای بستن تنگه هرمز و از آن مهم تر آن است که ایران به تأسیسات نفتی خلیج فارس حمله نماید. بااین همه، وزرای نفت اوپک امیدوارند راهی برای مشکلات بیابند.»(۲)

۱

وزیر نفت عراق اعلام کرد میزان نفت صادراتی این کشور ازطریق خطوط لوله عبوری از ترکیه روز شنبه آینده به ۶۰۰ هزار بشکه در روز افزایش می یابـد. به گزارش رادیو ابوظبی، قاسم احمـد تقی در مصاحبه با روزنامه عراقی الجمهوریه که امروز در بغداد منتشـر شد، افزود: «افزایش میزان صـدور نفت عراق درپی اجرای نخسـتین مرحله پروژه توسـعه خطوط لوله عراق - ترکیه انجـام می گیرد و بـا اجرای دومین مرحله پروژه میزان نفت صادراتی عراق ازطریق این خطوط لوله به بیش از یک میلیون بشکه در روز خواهد رسید.»(۳)

۱- روزنامه کیهان، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۳، ۱۷/۹/۱۳۶۲، صص ۲۹ و ۳۰، رادیو بی بی سی، ۱۶/۹/۱۳۶۲.
۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص۴، رادیو ابوظبی، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۱

صاحبان یک نفتکش ژاپنی امروز گزارش های منتشرشده درباره بارگیری این کشتی در جزیره خارک را باوجود تحریم و ممنوعیت به عمل آمده دراین زمینه تکذیب کردند. گزارش خبرگزاری رویتر از توکیو دراین باره حاکی است: سخنگوی صاحبان نفتکش ۲۳۵ هزار تنی متعلق به شرکت شینوا کایون کایشا گفت: «این کشتی از زمانی که در جمعه گذشته در جزیره سیری پهلو گرفت، حرکت نکرده است. اما منابع صنعتی که قبلاً گفته بودند کشتی مزبور در این جزیره خلیج[فارس] بارگیری کرده است از این گزارش متعجب شده و گفتند که این کشتی قبلاً جزیره خارک را ترک کرده است. این منابع افزودند که یک کشتی دیگر ژاپنی نیز درحال بارگیری در جزیره خارک می باشد، ولی توضیح بیشتری دراین مورد ندادند.»

بر پایه این گزارش، شرکت شینوا کایون جمعه گذشته اعلام کرده بود: «علی رغم تحریم انجمن کشتی داران ژاپنی و اتحادیه دریانوردان این کشور، اجازه یافته نفتکش مزبور را روانه خارک کند.» بااین حال، سخنگوی انجمن کشتی داران ژاپن امروز به رویتر گفت: «نه این انجمن و نه اتحادیه دریانوردان ممنوعیت مزبور را که به دنبال غرق دو کشتی یونانی در نزدیک بنادر ایران در خلیج [فارس] صورت گرفته، لغو نکرده است.»(۱)

۲

دادگاه رسیدگی به اتهامات اعضا و مسئولان سازمان مخفی حزب توده امروز نیز به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری حاکم شرع و رئیس دادگاه انقلاب اسلامی ارتش تشکیل شد. از سوی دیگر، انتشار گزارش ها و تفاسیر مختلف درباره برگزاری این دادگاه در رسانه های گروهی جهان همچنان ادامه دارد.

در دومین جلسه محاکمه سه عضو تشکیلات مخفی حزب توده ناخدا یکم بهرام افضلی فرمانده سابق نیروی دریایی ارتش به ادامه دفاعیات خود درباره اتهامات مطرح شده از سوی دادستان ارتش مبنی بر افشای اطلاعات نظامی و عضویت در تشکیلات مخفی حزب توده با هدف براندازی پرداخت.

وی درمورد اتهام عضویت در تشکیلات مخفی گفت: «به طور رسمی این موضوع [وجود تشکیلات مخفی] را نمی دانستم. ولی خوب، احساسش را می کردم.» افضلی همچنین درمورد اتهام جاسوسی گفت: «این را می دانستم که بالاخره [ارتباطی میان] یک حزب سیاسی هم مسلک با یک حزب سیاسی هم مسلک دیگر در جریان است [اما بجز] در دو سه مورد دیگر که یکی مربوط به جابه جایی نیروهای افغانی بودند به عنوان اینکه بنده بدانم که آقایان در اینجا و جای دیگری با نظامیان خارجی در تماس هستند اطلاع نداشتم. ...»

در ادامه جلسه دادگاه، محمدمهدی پرتوی مسئول تشکیلات مخفی حزب توده ضمن اشاره به

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۳، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص۸، توکیو - خبرگزاری رویتر، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

آغـاز دور تـازه و گسترده ای از فعـالیت هـای جاسوسـی برای شوروی در ایران درپی پیروزی انقلاب و بـازگشت رهـبری حزب توده به داخل، تصریح کرد اطلاعات خواسته شده از فرمانده سابق نیروی دریایی صرفاً می توانست مورد استفاده شوروی قرار گیرد. پس از این توضیح، متهم ردیف یکم ضمن تأکید بر غیرمستقیم بودن اقدام به جاسوسی توسط وی، درمورد سایر اطلاعات نظامی ارائه شده به این حزب ازجمله درزمینه جنگ گفت: «دررابطه با عملیات والفجر ۱ و ۲ باید بگویم که پس از پایان عملیات، بنده برحسب صحبت هایی که مسئولین نظامی می کردند یک سری اطلاعاتی را به آقای پرتوی دادم و عملیات آن موقع تمام شده بود.» وی بار دیگر گفت که از وجود برنامه ای مبنی بر براندازی اطلاعی نداشته و به این منظور همکاری نکرده است.

نورالدین کیانوری دبیرکل حزب توده نیز در اظهاراتی در جلسه امروز دادگاه ضمن اشاره به این نکته که حزب توده از آغاز تأسیس تابع اتحـاد شوروی بوده، گفت: «به هرحـال در کارهای جاسوسی تا آنجایی که از دستمان برمی آمـد شرکت کردیم و اگر از این بیشتر هم برایمان ممکن بود اطمینان دارم که حتماً می کردیم.» وی سپس درمورد مسئله براندازی اظهار کرد: «هر حزب سیاسی آرزویش این است که به قـدرت برسـد و حزب مـا هم [حـتی] اگر به همـدیگر نمی گفتیم، امـا آرزوی همه مـان این بود که یـک روزی قـدرت را به دست بگیریم و هر عمل سیاسی و تبلیغاتی که انجام می دادیم و حتی اقداماتی که برعلیه جمهوری اسلامی انجام می دادیم برای رسیدن به این هـدف بـود کـه مـا قـدرت و امکـان پیـدا کنیم که در شـرایط بحرانی بتـوانیم به قـدرت برسـیم و این واقعیـتی است که همه آنهـایی که با کمونیسم آشـنا هستند می دانند و نمی توانیم آن را انکار کنیم. اقدامات ما درجهت ایجاد سازمان های افسری، مخفی و نفوذ در ارگان ها و جاسوسی کردن به نفع شوروی برای رسیدن به قدرت بوده است، اما اینکه چه زمانی ما بتوانیم اقدام عملی انجام دهیم، خواب و خیال و تصورات مـا این بوده که در زمـانی که بـا برخوردهای داخلی بحرانی به وجود آیـد [از این شـرایط برای رسـیدن به هـدف خود] اسـتفاده کنیم.»(۱)-(۲)

در همین حـال و در ادامه بازتـاب دادگـاه متهمـان شـبکه نظامی حزب توده در رسانه ها، خبرگزاری رویتر از مسکو گزارش داد: روزنامه ستـاره سـرخ (ارگـان ارتش شوروی) در شـماره امروز خود در مقـاله ای که تلویحاً به محاکمه سـران حزب توده اشاره داشت مـدعی شـد مقامـات ایران جنـگ را وسـیله سـرکوب نیروهـای دمکراتیـک قرار داده انـد. بـه گزارش رویـتر، روزنـامه مـذکور از نقطـه نظری، که این خبرگزاری آن را «شکستن بی طرفی مسکو نسبت به جنگ خلیج [فارس]» دانست، ضمن متهم ساختن ایران به جلوگیری از حل وفصل جنـگ، نوشت: «موقعیت جنگی فرصت خوبی به دست محـافلی که خواسـتار سـرکوب نیروهـای دمکراتیـک در این کشور هسـتند داده و مبـارزه بـا وطن پرسـتان ایران را برای آنـان آسـان تر سـاخته است.» رویتر دراین مورد اشـاره کرد: «به نظر می رسـد که واژه وطن پرسـتان ایرانی

۱- مشروح جلسه دوم دادگاه سازمان مخفی حزب توده در ضمیمه این گزارش آمده است.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱.

متوجه اعضـای حزب کمونیست توده که در مـاه می گذشـته منحـل گردیـد و یکی از اعضای آن یعنی فرمانـده سابق نیروی دریایی ایران اکنون به اتهام جاسوسی تحت محاکمه است، می باشد.»

رویتر همچنین یـادآور شـد: «مسکو طی مـاه های اخیر به طور فزاینـده ای از رهبری ایران انتقاد کرده و شروع به بهبود روابط تیره خود با عراق نموده، ولی مطبوعات رسـمی این کشور از جبهه گرفتن در جنگ خلیـج [فارس] اجتناب کرده بودنـد.» به گزارش خبرگزاری رویتر روزنامه سـتاره سـرخ همچنین مدعی شده است: «ایران علی رغم اعلام دشـمنی نسبت به امریکا میلیون ها دلار اسلحه از این کشور خریده است. ... ارتش ایران به طورکلی در سـطح پـایینی از تخصـص قرار دارد و این کشور پیروزی های خود را ازطریق برتری در تعـداد نفرات کسب کرده است.»(۱) گفتنی است امروز مقاله روزنامه ستاره سرخ را رادیوهای مسکو، کلن و اسرائیل نیز انعکاس دادند.(۲)

۱

اوضاع لبنان درپی حملات جنگنده های امریکایی و اسـرائیلی به مواضع نیروهای سوری و احتمال ازسرگیری این حملات همچنان بحرانی است.

به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس در دمشق، فاروق الشرع وزیر مشاور در امور خارجه سوریه گفت: «حمله هوایی یکشنبه توسط نیروی هوایی امریکـا علیه مواضع سوریه تشـنج در منطقه را افزایش داده و به طور محسوسـی ثـابت کرده است که امریکا در لبنان درگیر است و تفنگ داران دریایی امریکا در این کشور موضع یک جانبه ای اتخاذ کرده انـد.» وی همچنین با تکـذیب اعلام امریکا مبنی بر اینکه حمله هوایی اخیر هواپیماهـای این کشور به مواضع سوری یـک اقـدام دفاعی بوده است، گفت: «امریکا اکنون به طور آشـکار در کنار اسـرائیل قرار گرفته است.»

آسوشیتدپرس همچنین به نقل از تاس خبرگزاری شوروی اعلام کرد که اتحاد شوروی امروز نیز هشدار داد «واشنگتن قصد حملات بیشتر به سوریه را دارد و حضور امریکـا را در لبنان با مـداخله امریکا در ویتنام مقایسه کرد.» تاس افزود: «امریکا حمایت نیروهای چنـدملیتی در لبنان (انگلستان، فرانسه و ایتالیا) را برای اجرای این نقشه جلب کرده است.»(۳)

در همین حال، علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران نیز امروز در حاشـیه اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا ضمن گفت وگو با هیئت سوری به ریاست فاروق الشـرع وزیر مشاور در امور خارجه سوریه، تصـریح کرد: «امریکا تمام متحـدانش را در لبنان، که دامی به مراتب بزرگ تر از ویتنام برای وی خواهد شد، جمع کرده است.»(۴)

از سوی دیگر، رادیو اسـرائیل گزارش داد: اسـحاق شامیر نخست وزیر اسـرائیل، در جلسه پارلمان این رژیم «ادعاهای بی اساس شوروی را دایر بر اینکه اسـرائیل قصـد دارد از امریکا موشک های "پرشـینگ" خریداری کند، تکذیب کرد و خاطرنشان ساخت که اسـرائیل به هیچ وجه قصد ندارد علیه سوریه به جنگ بپردازد و هدف از همکاری و هم گامی با امریکا آن است که

۱- خبرگزاری جمهـوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۶۳ ، ۱۷/۹/۱۳۶۲، صـص ۴ و ۵، مسکو - خبرگزاری رویتر، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۹/۱۳۶۲، صص ۸، ۱۰ و ۱۱.

۳- روزنامه کیهان، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص۲۸.

۴- همان.

سوریه از دست یازیدن به جنگ خودداری ورزد.» شامیر همچنین با بیان اینکه «این همکاری علیه اتحاد شوروی نمی باشد.»، افزود: «دولت هیچ یک از جزئیات مذاکرات نخست وزیر و وزیر دفاع با سران ایالات متحده را پنهان نمی سازد. در این مذاکرات پیرامون چگونگی برقراری آتش بس در لبنان گفت و گو شد و هیچ سخنی از برنامه های جنگی در میان نبوده است.»(۱)

به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس، روزنامه لبنانی النهار در شماره امروز خود به نقل از منابع دیپلماتیک غربی نوشت: «دولت سوریه ممکن است برای مقابله با همکاری استراتژیک اسرائیل و امریکا از سربازان شوروی برای استقرار در خاک سوریه دعوت به عمل آورد.» به نوشته این روزنامه هدف سوریه اصلاح موازنه قوا با تقویت بیشتر موقعیت نظامی شوروی در خاک سوریه است و این درحالی است که هم اکنون حدود ۷۰۰۰ تکنسین شوروی در سوریه به سر می برند.(۲)

در همین زمینه روزنامه کویتی السیاسه نیز امروز با اشاره به اتکای شدید سوریه به حمایت سیاسی و نظامی شوروی هشدار داد: «زیاده روی در برانگیختن احساسات ضدامریکایی برای سوریه گران تمام خواهد شد.» به نوشته این روزنامه «تجربیات گذشته ثابت می کند که دو ابرقدرت غالباً به زیان کشورهای کوچک درمورد منافع خود توافق می کنند.» السیاسه همچنین ضمن طرح این موضوع که «قدرت های عرب و غیرعرب، نفوذ فزاینده سوریه در لبنان را نمی پذیرند»، به بیان اوضاع کلی جهان عرب پرداخت و خاطرنشان کرد این شرایط درگیری دیگری را در منطقه غرب آسیا که به یک جنگ منجر شود امکان پذیر نمی سازد.(۳)

۱

باوجود انجام مقدمات خروج عرفات و فلسطینی های هوادار وی از طرابلس، وزیر دفاع سابق رژیم صهیونیستی خواستار جلوگیری از این امر شد.

درپی انفجار روز گذشته بمب در اتوبوس حامل مأموران امنیتی رژیم صهیونیستی در بیت المقدس، خبرگزاری فرانسه امروز از پاریس گزارش داد: آریل شارون وزیر دفاع سابق اسرائیل در مصاحبه ای با رادیو فرانسه گفت: «نباید به عرفات اجازه داد سالم از طرابلس خارج شود، این یک اشتباه است.» شارون تصریح کرد: «بهای این اشتباه می تواند تولد مجدد سازمان آزادی بخش فلسطین باشد.» وی افزود: «حرفم را باور کنید، من یقین دارم انهدام سازمان آزادی بخش فلسطین به شکل کنونی مهم ترین نتیجه جنگ لبنان است، نتیجه ای که امکان برقراری صلح در خاورمیانه [غرب آسیا] را فراهم می سازد.»(۴)

به گزارش رادیو اسرائیل، اسحاق شامیر نخست وزیر این رژیم نیز ضمن اشاره به حادثه انفجار روز گذشته در بیت المقدس گفت: «هنوز برخی از جهانیان این ادعای دروغین را باور خواهند داشت که عرفات و یارانش معتدل و میانه رو شده اند، ولی اسرائیل از این خودفریبی دوری می جوید.»(۵)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۳، ۱۷/۹/۱۳۶۲، صص ۴۳ و ۴۴، رادیو اسرائیل، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۲۱ و ۲۲، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۹ و ۲۰، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۴- . همان، ص۲۰، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

۵- همان، ص۴۲، رادیو اسرائیل، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

همچنین خبرگزاری یونایتدپرس به نقل از شماره اخیر روزنامه نیویورک تایمز گزارش داد: «سازمان سیا درون سازمان آزادی بخش فلسطین یک شبکه اطلاعاتی باارزش ایجاد کرده بود، اما هنگامی که سال گذشته ساف مجبور به خروج از بیروت شد این سیستم اطلاعاتی درهم ریخت.» این روزنامه نوشت: «این همکاری علی رغم این واقعیت که امریکا از چندین سال قبل به خاطر اقدامات تروریستی و خصومت سازمان آزادی بخش فلسطین با اسرائیل، رسماً از تماس مستقیم با آن خودداری کرد، صورت گرفته است.»

نیویورک تایمز ضمن اشاره به این نکته که سازمان سیا هنوز دراین مورد اظهارنظری نکرده است، نوشت: «ارتباط سیا با ساف حداقل از زمان پرزیدنت نیکسون پی درپی مورد تصویب دولت های امریکا بوده است. این شبکه جریانی از اطلاعات درمورد تحولات سیاسی و نظامی در خاورمیانه به ویژه در لبنان فراهم می ساخت و تنها کانال موثق انسانی برای کسب خبر راجع به سازمان های تروریستی و گروه های مبارز شیعیان مسلمان را تشکیل می داد.» طبق گزارش این روزنامه پس از آنکه نیروهای ساف در اوت ۱۹۸۲ متعاقب حمله رژیم صهیونیستی به لبنان از بیروت رانده شدند، سیا نتوانست این شبکه را با شبکه ای جدید جایگزین سازد.(۱)

ضمیمه گزارش۷۹۳: مشروح جلسه دوم دادگاه رسیدگی به اتهامات اعضا و سران تشکیلات مخفی حزب توده

مشروح دومین جلسه دادگاه سازمان مخفی حزب توده به نقل از روزنامه جمهوری اسلامی به این شرح است:

«دومین جلسه محاکمه بهرام افضلی فرمانده سابق نیروی دریایی و یکی از عناصر سازمان مخفی نظامی حزب منحله و خائن توده صبح دیروز [۱۶/۹/۱۳۶۲] با تلاوت آیاتی چند از کلام الله مجید در دادگاه انقلاب اسلامی ارتش به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری تشکیل شد.

به گزارش خبرنگار ما، در این جلسه دادگاه که کیانوری دبیرکل حزب، شاهرخ جهانگیری، محمدمهدی پرتوی و معزز از مسئولین شاخه نظامی حضور داشتند، دادستان انقلاب اسلامی ارتش دررابطه با مسائلی که آقای افضلی در جلسه اول در دفاع از خودشان گفته بودند مطالبی بدین شرح بیان داشت:

دررابطه با مسائلی که آقای افضلی در دفاع از خودشان به عرض می رساندند مطالبی دارم که تحت دو عنوان به استحضار می رسانم، اول اینکه عین جمله ای که ایشان دررابطه با شروع فعالیت های سیاسی شان در حزب جاسوسان توده بیان کردند، این بود که فساد و ظلم و جور و محرومیت را احساس و برای رفتن جامعه به سوی تعادل لزوم یک حزب چپ را برای مملکت ضروری تشخیص می دادم، این سؤال مطرح است که در آغاز فعالیت آیا شما این نظام را می شناختید یا نمی شناختید. اگر نمی شناختید چگونه می توانستید فرض کنید که برای هدایت جامعه به سوی تعادل اینها می توانند کاری بکنند و اگر می شناختید اطلاعات صحیحی که از جامعه شوروی در دست هست که آنها هرگز هدفشان قسط و عدالت و آزادی نیست. ... و اما مطالبی که دررابطه با سری بودن اطلاعاتی که شما به این حزب می دادید؛ پرونده شما مشهود است از اطلاعات محرمانه و سری که ازطریق شما داده شده ولی از همین مطالبی که شما و آقای پرتوی در جلسه قبل مطرح کردید به خوبی این مطلب می آید.

... آنچه که از قانون فهمیده می شود چه قانون گذشته که در زمان ارتکاب عملیات شما بود و چه قانون تعزیرات که هنگام محاکمه شما حکومت دارد، در هیچ یک از این دو قانون این مسئله به این صورت نیامده اگر خبری برای دشمن متضمن فایده ای باشد. افشای این جاسوسی است صریحاً ماده ۳ قانون تعزیرات این مطلب را بیان می کند و اما مطلب سوم عبارتی که آقای پرتوی اظهار کردند عیناً این بود که اطلاعات داده شده سری بود، ولی برای امنیت کشور خطری نداشت. اگر در این حد حرف ایشان را قبول کنیم درحالی که ما

۱- همان، صص ۲۰ و ۲۱، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

معتقدیم خطر داشت ولی همین اندازه که این اطلاعات سری بود برای بیان و افشای اسرار و صدق عنوان جاسوسی کافی است خود شما اظهار کردید اطلاعات سری را دارید. شما اطلاعاتی دادید به حزب که آنها به دشمن رد کردند و در پرونده آنان هست که آنها سری و محرمانه بوده و ازنظر تحقق عنوان قانونی یک چنین چیزی وجود ندارد که آیا بعد از عمل بگوییم یا قبل از عمل، یعنی همان حرفی که خودتان اعتراف کردید عرض می کنم و الا بیش از اینها هست، اما این مسئله که شما اطلاع نداشتید از اینکه ارتباط شما با آقای پرتوی یک ارتباط تشکیلاتی مخفی است و خودتان را یک عضو ساده معرفی کردید یک چنین مطلبی باتوجه به اظهارات جلسه اخیر آقای پرتوی هم متناقض است. ایشان گفتند ما رسماً نگفته بودیم که چکاره هستیم ولی کسانی که با ما در ارتباط بودند باتوجه به سابقه حدس می زدند. ... این جمله را دو مرتبه گفتند یک مرتبه دررابطه با تمام افراد نظامی که با این تشکیلات ارتباط داشتند و یک بار هم درربطه با ارتباط خود شما چون صریحاً این مطلب را گفتند که ما رسماً نگفته بودیم ولیکن ایشان باتوجه به سابقه شان می دانستند که ما چه کاره ایم که خیلی راحت از اظهاراتشان فهمیده می شود که ایشان می خواهند بگویند ما نگفتیم، ولی او می دانست دیگر اینکه اگر شما از تشکیلات مخفی و تدارک برای انجام یک سری عملیات آگاهی نداشتید اسم مستعار برای چه؟ اعضای ساده که اسم مستعار ندارند و اینکه شما می دانستید اطلاعاتی که شما می دهید به شوروی داده می شود این هم مانند تساوی در زاویه ای است که هر دو با زاویه سوم مساوی اند.

ملاحظه می کنید درمورد خبر نقل وانتقالات نیروهای افغانستان بعد از اینکه این مطلب را شما به ایشان گفتید خواستند که شما بنویسید هیچ فکر نکردید که این نوشته برای چه هست، درحالی که خودتان صراحتاً اعلام کردید که می دانستید این حزب با حزب شوروی در تماس و ارتباط هست، بنابراین آگاهی از تشکیلات مخفی و آگاهی بر اینکه اطلاعاتی که شما می دهید سری است و این اطلاعات برای دشمن مفید است داشتید.

دشمن هیچ وقت درصدد جلب اطلاعاتی که برایش فایده ندارد نیست این را همه افراد ساده می دانند چه رسد به افراد حزبی و سیاسی.

من استدعا دارم باتوجه به اینکه [دو] اتهام مهم درباره ایشان مطرح است - که اینها هرچند که در این قضیه مرتبط هستند، ولی ازنظر عنوان جزایی مرتبط نیستند - یکی جاسوسی و دیگری عضویت در تشکیلاتی برای براندازی، جداگانه رسیدگی و حکم شرعی را درباره هرکدام صادر کنید.

پس از سخنان دادستان، افضلی در ادامه دفاعیات خود گفت: ... آنچه که از بیانات جناب آقای دادستان در ذهنم مانده جواب می دهم می گویم بنده اگر دیروز درباره عقده حقارت صحبت کردم منظورم آن عقده روانی و حقارتی است که در دوران نوجوانی با یک سرکوب جدید در آن ۱۵ یا ۱۶ سالگی به من وارد شده بود. من این را یکی از عوامل جواب دادن مساعد آقای خطیب تلقی می کنم ... .

درمورد مدارکی که صحبت فرمودید به عنوان محرمانه و خیلی سری و کلی سری و عرف را مطرح فرمودید در ارتش هم هست و فرمایشات ایشان درست است و من درمورد مطالبی که جناب آقای پرتوی در میان گذاشتم الان به خاطر ندارم. درمورد مسئله سوم که مربوط می شود به وجود تشکیلات مخفی بنده باید صادقانه اعتراف کنم بنده حدس این موضوع را که هست فعلاً وجود دارد می زدم و رسماً وقتی سؤال کردم و جوابی شنیدم این بود چنین چیزی وجود ندارد تا اواخر که شاید نزدیک به عید نوروز سال ۱۳۶۲ در همین حدودها وقتی که از ایشان سؤال کردم هم ایشان و هم آقای معزز به شدت تکذیب کردند و به طور رسمی این موضوع را نمی دانستم، ولی خوب احساسش را می کردم.

رئیس دادگاه: بفرمایید بالاخره باتوجه به مسائلی که در جلسه گذشته مطرح شد و مسائلی که آقای دادستان مطرح کردند شما قبول دارید که به جمهوری اسلامی خیانت کرده اید؟

افضلی: عرض کردم وقتی تقاضای عفو و بخشش کردم صرفاً خودم را گناهکار می دانستم، نادم و پشیمانم و این را قبول دارم.

رئیس دادگاه: یکی از اتهامات شما جاسوسی هست قبول دارید که شما جاسوسی کردید به نفع اجانب؟

افضلی: اگر اجازه بدهید این موضوع را به صورت دیگر مطرح کنم. اینکه آقای دادستان اشاره فرمودند

من درباره اینکه حزب تماس دارد این را به عنوان یک آدمی که بالاخره روزنامه خوانده، کتاب خوانده، به کشورهای مختلف سفر کرده در جلسه قبل عرض کردم، این را می دانستم که بالاخره یک حزب سیاسی هم مسلک با یک حزب سیاسی هم مسلک دیگر در جریان است در دو سه مورد دیگر که یکی مربوط به موضوع جابه جایی نیروهای افغانی بودند، به عنوان اینکه بنده بدانم که آقایان در اینجا و جای دیگر با نظامیان خارجی در تماس هستند اطلاع نداشتم. این عین واقعیت است؛ یعنی حدس یک صدم را نمی زدم. البته در جنبه سیاسی ممکن است ارتباطی داشته باشند و می تواند بعضی از مسائل را حل کند مثمرثمر باشد و درخصوص خود موضوع اینکه البته این به ابتکار خود من مطرح شد (موضوع جابه جایی نیروهای افغانی) که بعد گفتم یک چنین چیزی هست، ولی چرا مطرح کردم، نمی دانم.

رئیس دادگاه: سؤال من این بود که برای اجانب جاسوسی می کردید یا نه؟

افضلی: البته پس از بازداشتم از رادیو تلویزیون شنیدم. الآن احساس می کنم که از مطالبی که گفتم از آن استفاده شد و لحظه ای که گفتم غیر از آن اواخر سال ۱۳۶۱ به بعد، که آن موضوع مهم پیش آمد، خودم نمی دانستم جاسوسی می کردم. ولی بعداً احساس کردم مسائل غیر از آن چیزی که من فکر می کنم هست و من به یک طریقی خواستم آن چیز مورد تقاضا را باتوجه به احساسی که کردم به آنها ندهم. آن مسئله موشکی که عرض شد ... درمورد این مسئله گفتم غیر از آن مسئله ای که اگر اطلاعات بیشتر لازم دارید این جریان در دریا هست، بعد در دریا هم نمی شود بروند بردارند و به خاطر اینکه در منطقه جنگی هستیم، فاصله هست بین ما و آنها برای کشیدن به بالا ابزار وسایلی می خواهد که روی آب حرکت کند. ...

رئیس دادگاه: ... شما دررابطه با همین مسئله ای که گفتید یک نکته ای هست که کدام نقطه دریا این موشک ها غرق شدند آن نقطه را آقای کیانوری از شما خواست تعیین کنید یا نه؟

افضلی: سؤالی که از من کردند این بود که کجاست، بنده گفتم حدود پنج مایلی جنوب شرقی.

رئیس دادگاه: شما موقعیت را تعیین کردید؟

افضلی: نه من یک نقطه تقریبی دادم که اگر فرصت باشد بروند تجسس کنند، پیدا کنند. درضمن نکته دیگری که خواستم به عرض شما برسانم این است که از جریان غرق آن ناوچه تا روزی که این صحبت مطرح شد بیش از دو سال گذشته [است].

رئیس دادگاه: خب ما هم حالا بحث همان دو سال قبل را می کنیم.

افضلی: خیر، سؤالی که کردند نزدیک عید امسال بود و کشتی بیش از دو سال قبل از این جریان غرق شد.

رئیس دادگاه: لابد برایشان فایده ای داشته که سؤال می کردند، ولیکن اگر بدون فایده بود که بعد از اینکه شما گفتید دوباره برای شما پیغام نمی آوردند که جایش را تعیین کنید.

افضلی: من فکر می کنم همان روز اول من این را گفتم من هم چیزی به خاطرم نمی آید که دو دفعه این موضوع مطرح شده باشد.

رئیس دادگاه: آقای پرتوی توضیح دهید این دو دفعه بود یا یک دفعه.

پرتوی: اگر اجازه بدهید مفصل توضیح می دهم.

رئیس دادگاه: توضیح دهید.

پرتوی: ... مسئله این است که خود من هم مدتی در این ارتباط درگیر بودم، ولی قبل از آن از سال ۱۳۵۸ تقریباً از اواسط سال ۱۳۵۸ آقای کیانوری باتوجه به اینکه تعدادی از افراد نظامی آن موقع با ما ارتباطشان داده شده بود و در ارتباط با تشکیلات مخفی بود، از من خواستند که اطلاعات نظامی خاصی را و اسناد نظامی دراین رابطه را که درواقع فوق العاده سری است یعنی اهمیت مثلاً جهانی دارد آنها را توسط اعضای ارتشی حزب که دراختیار ما بودند کوشش کنیم که تهیه کنیم دراختیار شوروی ها قرار بگیرد.

مسئله هم این بوده که شوروی ها روی این مسئله خیلی پافشاری می کردند این طور که من اول از اظهارات آقای کیانوری و بعد که ارتباط مستقیم به من داده شد، دراین مورد مستقیماً این را شاهد بودم. ... من آن موارد را که مورد درخواست بود به اطلاع عده ای از آقایان ارتشی که تماس داشتم و یا مسئولین آنها

ص: ۱۰۳۰

برسانم که دراین مورد ببینند آیا می توانند کاری انجام دهند؛ ازجمله آقای افضلی بود. خب این روشن بود یعنی هر آدم حتی ناواردی می توانست به راحتی تشخیص بدهد که آن اطلاعات خواسته شده به درد حزب نمی خورد این اطلاعات قطعاً به درد شوروی می خورد و این را هر کسی می توانست تشخیص دهد. بنابراین البته آقای افضلی به عنوان مثال در آن موقع گفتند که من دسترسی ندارم و راهنمایی های کلی کردند که چه جور می شود و کجا می شود پیدا کرد. بعد این جریان ادامه پیدا کرد و مقادیری از این اطلاعات که در همان سال ۱۳۵۸ خواسته شده بود تهیه شد که من به حزب تحویل داده و قاعدتاً رد شد.

بعد در سال ۱۳۵۹ هم ... تهیه این گونه اسناد و اطلاعات و دادن آنها به شوروی ها ادامه پیدا کرد البته آنها تا سال ۱۳۶۱ هم همچنان دنبال این مسئله بودند. لیست هایی می فرستادند و بعضی از این لیست ها را حتی به آقای افضلی هم نشان داده بودند و خواسته بودند که اگر امکان دارد ایشان تهیه کنند گرچه خود ایشان نتوانستند تهیه کنند.

می رسیم به مورد خاصی که آن مورد خاص هم موردی است که اینجا مطرح شد آن هم درواقع یک موردی است که اطلاعاتی دراین مورد برای آن اسناد خاص خواسته شده بود. خب چون درارتباط با کار آقای افضلی بود من به ایشان مراجعه کردم و ایشان اول گفتند که چنین اسنادی وجود ندارد گویا این اسناد در جریان انقلاب و اینها از بین رفته. به هر صورت در ایران نیست و به این ترتیب مگر اینکه خودش پیدا شود آن هم که تعدادش محدود است و امکان ندارد، ولی بعداً ایشان اعلام کردند که (اینها مال حدود یک سال و نیم یا دو سال پیش است) ایشان گفتند که آن موردی را که ما احتیاج داریم اصلش را همان موشک را در فلان جا در دریا بدین ترتیب هست و می شود بروند از آنجا بردارند و خب معلوم بود ایشان می دانست که این را ما برای کجا می خواهیم و گفت که آنها که امکانش را دارند و برایشان کاری ندارد می توانند بروند بردارند. من این مسئله را با آقای کیانوری مطرح کردم بعد آقای کیانوری بعد از مدتی قاعدتاً تا بعد از این مدتی که مسئله مطرح شده بود و جوابی از شوروی ها گرفته بودند مطرح کردند که مختصات دقیق نقطه ای که آن کشتی غرق شده گرفته شود. من از ایشان خواهش کردم و ایشان هم مختصات آن را دادند، یعنی مشخصات دقیق بود و من باز این نقطه را به آقای کیانوری دادم ... این کار ازطرف ما انجام شد و ایشان هم بی شک می دانستند که برای چه هست که راهنمایی هایی لازم را کرد. مورد دیگری را هم که دیروز مطرح شده بود و من فکر می کنم باید مسئله را باز کنم آن مورد مسائل مرزی بود. دراین مورد هم مسئله روشن است. جزو اخباری بود که آقای افضلی دادند که از بولتن اداره دوم بود و بعد ایشان خودشان تکیه کردند که هرچه زودتر این اطلاعات داده شود که آنها با گذاشتن صافی های مخصوص به اصطلاح راه آن استراق سمع را ببندند ... البته ایشان حتی در آن جلسه هم توضیحاتی دادند که چه جوری می شود جلوی شنیدن آن مکالمات بی سیم را گرفت. یعنی سیستم هایی که وجود دارد اینها را هم برای من توضیح دادند که حتی آن سیستم ها را دیگر من نفرستادم چون فکر می کردم لازم نیست، ولی اصل مطلب را فرستادم این هم دراین مورد.

رئیس دادگاه: باتوجه به مسائلی که ایشان مطرح کردند، بالاخره شما قبول دارید که برای شوروی جاسوسی می کردید یا نه؟ صریحاً جواب بدهید.

افضلی: البته من خدمت شما عرض کردم از اینکه آقایان با نظامیان شوروی در ایران در تماس هستند یا جاهای دیگر. ...

رئیس دادگاه: نمی گوییم که نظامی یا غیرنظامی، بالاخره اطلاعات به شوروی می دادید؛ حالا به دست نظامی یا غیرنظامی می افتاد، یک حزب ساده که اطلاعات نظامی مثلاً به دردش نمی خورد، بالاخره پس شما قبول دارید که برای شوروی جاسوسی می کردید؟

افضلی: غیرمستقیم شاید بشود اسمش را این طور گذاشت.

رئیس دادگاه: نه. مستقیم، غیرمستقیم یعنی چه؟ یعنی مقصود از مستقیم این است که شما به ایشان می گفتید ایشان به کیانوری و آقای کیانوری هم مثلاً ـ به جاسوسخانه می گفته آنها هم به اربابانشان می گفتند. خب این یک مسئله است اگر مقصودتان از غیرمستقیم این باشد که شما اطلاع نداشته باشید که از این مسائل برمی آید که شما اطلاع داشتید.

افضلی: تا یک حد زیاد این طور بوده است.

ص: ۱۰۳۱

رئیس دادگاه: یک مسئله دیگری که شما مطرح کردید اینکه این اواخر شما فهمیدید که مسئله، مسئله جاسوسی است، ولی یک مرور به پرونده شما مشخص می کند که شما از ابتدا در این جریان بودید. هرچند آقای پرتوی هم مطلب را الآن تصریح کردند که شما کاملاً می دانستید از صحبت های شما این مسئله به دست می آید، ولی می خواهم عرض کنم از پرونده شما بیش از این استفاده می شود. موارد زیادی هست از ابتدا تا انتهای پرونده شما که همه اش دادن اطلاعات به خارج و ازطریق آقای پرتوی است. حالا من یک نمونه ای از این گزارش هایی که شما دادید می خوانم تا ببینید از مسئله استفاده می شود یا نه.

به گزارش خبرنگار روزنامه جمهوری اسلامی، سپس رئیس دادگاه گفت: شما دررابطه با خرید این موشک ها مسائلی مطرح کردید که فعلاً نمی گویم و در پرونده تان هست که درمورد اینکه ایران می تواند موشک ها را تهیه کند یا نه اطلاعات داده اید. عزیمت هیئت های مختلف ایرانی برای خارج از کشور. ...

افضلی: حاج آقا من آنچه را که در پرونده نوشته و امضا کرده ام قبول دارم.

رئیس دادگاه: شما [افضلی] در یک جلسه فروش تعدادی موشک به نیروی دریایی مطرح بود که گفته اید، کشتی های عبوری در خلیج فارس و میزان تلفات را گفته اید، اختلافات داخلی در زمان حاکمیت بنی صدر را اطلاع داده اید، تغییردادن قرارگاه های جنگ در جنوب را گزارش نموده اید. نتیجه سفرتان به لیبی و اطلاعاتی که در دیدار با رئیس جمهور و نخست وزیر به دست آوردید به حزب توده گفته اید. اطلاعاتی دررابطه با جزیره خارک داشتید که گزارش دادید. در این اواخر گزارش داده اید که پرونده حزب توده در دادگاه انقلاب اسلامی ارتش مطرح می شود. آمار تلفات در جنگ و آمار فروش نفت، ارقام ذخایر ارزی را گزارش داده اید. سمینار محرمانه نیروهای مسلح را گزارش داده اید. ملاقاتتان با وابسته ایتالیا را اطلاع داده اید. اطلاعاتی دررابطه با عملیات والفجر مقدماتی و ۱ و ۲ و اشکالاتی که در کار پیش آمده که همه اینها در جنگ سرنوشت ساز است را گزارش داده اید.

به گزارش خبرنگار روزنامه جمهوری اسلامی سپس وی گفت: آمار نیروهای سپاه و بسیاری از موارد دیگر را گزارش داده اید که از صفحه۱۰۶ پرونده تان به بعد، ۲۵ مورد را خلاصه کرده اید. به هرحال دادن این همه اطلاعات که تازه مشتی از خروار است، دلالت می کند که باتوجه به موقعیت، ارتباطات سواد و قرارهای مخفی که داشتید، هم شما خبر داشتید که تشکیلات مخفی است و هم اینها دلالت می کند بر اینکه برای شما کاملاً مشخص بوده که دارید جاسوسی می کنید و کاملاً برای شما مشخص بوده که حزب یک برنامه درازمدتی دارد برای به دست گرفتن قدرت این همه مسائل و اطلاعاتی که حزب از شما می خواست. می شود فهمید که شما از مسئله براندازی نظام جمهوری اسلامی به وسیله حزب هم خبر داشتید و این همکاری ها را می کردید که اگر فردا خبری شد، شما هم بی نصیب نباشید. حال اگر پاسخی در این موارد دارید بیان کنید.

افضلی: بسم الله الرحمن الرحیم، درمورد مسائلی که حضرت عالی قرائت فرمودید، باید بگویم آنچه را که نوشته ام، قبول دارم. درمورد گزارش سمینار محرمانه نیروهای مسلح باید بگویم که تنها چیزی را که به آقای پرتوی گفتم این بود که در این گزارش اکثر معاونین وزارتخانه ها که در این سمینار حضور داشتند مسائلی دررابطه با جنگ گفتند. دررابطه با عملیات والفجر۱ و ۲ باید بگویم که پس از پایان عملیات، بنده برحسب صحبت هایی که مسئولین نظامی می کردند، یک سری اطلاعاتی را به آقای پرتوی دادم و عملیات آن موقع تمام شده بود.

رئیس دادگاه: این دلیل نمی شود که وقتی عملیات تمام شد و شما خصوصیات کار را برای حزب توده گفتید، آنها برای بعدها مسائلی را پیش بینی نکنند. حتی در پرونده شما هست که گفته اید پس از عملیات، انتقال نیروهای بخش شمالی و جنوبی را به خسرو گفتم.

افضلی: من آنچه را که امضا کرده ام را قبول دارم، اما درمورد براندازی باید بگویم که باتوجه به اعتقادات مذهبی مردم و اینکه من خودم هم متولد شهر قم هستم، این مسئله را کاملاً قبول داشتم که حزبی با چنین گرایشی نمی تواند حکومت را به دست گیرد. اما من این طور الآن می دانم، نمی دانستم که این حزب آن طرح ها را داشته است. درارابطه با براندازی، من مهمات اسلحه و نقشه به کسی ندادم.

رئیس دادگاه: حزب آنها را نخواست یا اینکه خواست و شما نداده اید؟

افضلی: یادم نمی آید که آنها خواسته باشند. درباره براندازی من اقدامی نکردم. من خدمت هم کرده ام و

ص: ۱۰۳۲

این طور نیست که شما فقط گناهان و تقصیرات مرا مطرح می کنید و می خواهم کارهای خوب مرا هم بگویید. بنده خودم را مقصر می دانم.

رئیس دادگاه: شما اعتراف می کنید که هم خیانت به جمهوری اسلامی کردید و هم برای شوروی جاسوسی نمودید؟

افضلی: شاید عمق مسئله را درک نمی کردم، اگرنه من قصد اینکه عملی برضد جمهوری اسلامی کنم، نداشتم.

رئیس دادگاه: مگر جاسوسی ضد نظام جمهوری اسلامی نیست؟

افضلی: [سکوت کرد.]

رئیس دادگاه: شما چقدر کمک مالی به حزب توده می کردید؟

افضلی: حاج آقا من نوشته ام که اوایل ۵۰۰ تومان، بعد ۱۰۰۰ تومان و در اواخر ماهی ۲۰۰۰ تومان می دادم که این کمک ها نسبت به درآمدم یک دهم بود. یک دفعه هم یک تکه زمین در قم داشتم که فروختم و مبلغی از آن را که با ۱۰ هزار تومان و یا ۲۰ هزار تومان بود به حزب دادم. برداشت من این بود که چون آقایان کار و شغلی ندارند، باید به هرحال یک جوری مخارج آنها را تأمین کرد.

رئیس دادگاه: آقای افضلی برای آخرین دفاع خودتان هرچه دارید بگویید؟

افضلی: بنده همان طورکه قبلاً عرض کردم خود را مقصر و مستوجب کیفر می دانم و هر حکمی را که حضرت عالی به عنوان قاضی دادگاه درمورد اینجانب صادر کنید با آغوش باز می پذیرم. من اعتقاد دارم که آنچه مشیت خداست همان می شود. چون از مسائل قضایی بی اطلاع هستم. از حضرت عالی به عنوان یک قاضی استدعای عاجزانه دارم که جناب عالی به عنوان وکیل مدافع من مقداری قضاوت کنید. در خاتمه باتوجه به ندامتی که الآن و با درنظرگرفتن اینکه من سابقه کار ۲۰ سال عمرانی دارم و حداقل ۱۰ درس از دانشکده فنی را می توانم درس بدهم. اگر برای نظام جمهوری اسلامی امکان دارد یک جایی از مملکت را بسازم، البته اگر مرا محکوم به اعدام نکردید. بگذارید که من با خدمتم این خلاف هایم را جبران کنم من از مردم و از امام عزیز عذر می خواهم و از امام امت می خواهم که مرا به عنوان یک فرزند مقصر خودش ببخشد.

رئیس دادگاه: دادگاه شما تمام شد، یک سؤالی از شما داریم که مربوط به دادگاه نیست و آن این است که اگر شما قاضی بودید و می خواستید درمورد خودتان قضاوت کنید فردی را که ... نظام جمهوری اسلامی آمده او را مورد اطمینان قرار داده و به عنوان یکی از فرماندهان سه گانه ... و او را امین خود دانسته و دست او را برای وصول به اسرار باز گذاشته است چنین کسی که بیاید ... به این نظام و مردم خیانت کند، شما خودتان اگر بودید درمورد او چه قضاوتی می کردید؟

افضلی: من قاضی نیستم، نمی دانم چه بگویم، اما باید چنین فردی تنبیه شود. من قبول دارم که مقصر هستم.

کیانوری: من می خواهم یک سری مسائل را دررابطه با حزب توده بگویم. البته در مصاحبه های تلویزیونی آنها را گفته ام. واقعیت این است که حزب ما از آغاز تأسیس به صورت یک حزب کاملاً وابسته و تابع اتحاد شوروی بوده است. ... درمورد جاسوسی من به طور صریح اعلام کردم که این کار را کرده ایم ازنظر تصوراتی که داشتیم و معتقد به سیستم شوروی و سیستم های کشورهایی مانند شوروی بودیم و فکر می کردیم که درنهایت فعالیت به نفع مردم جهان تمام خواهد شد. ... درمورد مسئله براندازی باید بگویم که هر حزب سیاسی آرزویش این است که به قدرت برسد و حزب ما هم اگر به همدیگر نمی گفتیم، اما آرزوی همه مان این بود که یک روزی

قدرت را به دست بگیریم و هر عمل سیاسی و تبلیغاتی که انجام می دادیم و حتی اقداماتی که برعلیه جمهوری اسلامی انجام می دادیم و برای رسیدن به این هدف بود که ما قدرت و امکان پیدا کنیم که در شرایط بحرانی بتوانیم به قدرت برسیم و این واقعیتی است که همه آنهایی که با کمونیسم آشنا هستند می دانند و نمی توانیم آن را انکار کنیم. اقدامات ما درجهت ایجاد سازمان های افسری، مخفی و نفوذ در ارگان ها و جاسوسی کردن به نفع شوروی برای رسیدن به قدرت بوده است، اما اینکه چه زمانی ما بتوانیم اقدام عملی انجام دهیم، خواب و خیال و تصورات ما این بوده که در زمانی که با برخوردهای داخلی بحرانی به وجود آید، استفاده کنیم. ... به گزارش خبرنگار ما سپس ختم دومین جلسه رسیدگی به پرونده بهرام افضلی اعلام شد و ادامه جلسه دررابطه با رسیدگی به اتهامات سایر متهمین به روز شنبه آینده موکول گردید.»(۱)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۲،

روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۷ آذر ۱۳۶۲ ۳ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۸ دسامبر ۱۹۸۳

۱

از ساعت ۶ بامداد امروز، عملیات اسکورت کاروان ۱۲ فروند کشتی تجاری حامل کالا از بندر بوشهر به بندر امام خمینی و ۱۴ فروند کشتی که بار خود را در بندر امام خمینی تخلیه کرده بودند از این بندر به بندر بوشهر آغاز شد.(۱)

به همین منظور، مسئولان امر برای عبوردادن کشتی ها از خور موسی که در برد هواپیماهای عراقی قرار دارد با اندیشیدن تمهیداتی ۳ یدک کش، ۳ ناوچه، ۸ فروند بالگرد و چند فروند هواپیمای شکاری اف۱۴ و اف۴ را برای تأمین امنیت این کاروان در نظر گرفتند. در ساعت ۹:۳۰، اولین کشتی خروجی از خور موسی گذشت و به دنبال آن سایر کشتی ها تا ساعت ۱۰:۳۰ از این کانال - که منطقه اصلی خطر محسوب می شود - گذر کردند. سپس کشتی های حامل بار برای رسیدن به بندر امام خمینی وارد خور موسی شدند.

در همین حال، هواپیماهای عراقی که مترصد رسیدن کشتی های حامل بار به این منطقه بودند، فعالیت های خود را افزایش دادند و در ساعت ۱۱، یک فروند کشتی یونانی به نام "آیاپتوس" را که حامل آهن از کشور انگلستان بود با موشک هوابه دریا هدف قرار دادند. براثر اصابت موشک بخشی از انبار کشتی خسارت دید و ۲ تن از ۲۳ خدمه آن زخمی شدند. این کشتی در ادامه مسیر به علت نقص فنی به گل نشست و سرنشینان آن توسط یدکش ها به بندر امام خمینی منتقل شدند.(۲)*

هواپیماهای عراقی همچنین یک کشتی دیگر به نام اورهوپاو را، که در قبرس به ثبت رسیده بود، هدف قرار دادند، اما آسیب چندانی به آن نرسید.

دراین حال، یک هواپیمای عراقی در آب های خور موسی به وسیله جنگنده های ایرانی هدف

۱- عملیات قبلی اسکورت کاروان کشتی ها در ۱۳۶۲/۸/۳۰ صورت گرفت.

۲- * این کشتی بلافاصله توسط یدک کش ها به بندر امام خمینی منتقل شد.

قرار گرفت و در دریا سقوط کرد. خلبان این هواپیما به نام سرحان عبدالله صمد که قبل از سقوط با چتر به بیرون پریده بود، پس از فرود در دریا با تلاش افراد خودی از آب گرفته شد و به بندر امام خمینی انتقال یافت.(۱)

درپی این وقایع، عراق مدعی شد نیروهای دریایی و هوایی این کشور ۶ هدف دریایی ایران را در آب های خلیج فارس نابود و یک فروند جنگنده را نیز سرنگون کرده اند. خبرگزاری رویتر به نقل از یک سخنگوی نظامی عراق اعلام کرد: تعدادی از هدف های دریایی ایرانی در راه خور موسی واقع در داخل بندر امام خمینی شناسایی شده اند و واحدهای دریایی و جنگنده های عراق آنها را هدف قرار داده و ۶ هدف دریایی را منهدم کرده اند که زبانه های آتش و ستون های دود برخاسته از این هدف ها درحالی که در آب ها غرق می شدند دیده می شد. به گزارش رویتر، این سخنگوی عراقی همچنین افزود که یک فروند هواپیمای عراقی نیز به علت نقص فنی در آب های خلیج فارس سقوط کرده است.(۲)

در همین حال، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی روزنامه کتمرینی (چاپ یونان) نوشته است: «وزارت کشتیرانی دریایی یونان طی نامه محرمانه ای به عنوان اتحادیه صاحبان کشتی، خطرات افزایش یافته ای را که کشتی های یونانی در خلیج فارس با آن مواجه می باشند، متذکر گردیده است. طبق مفاد این یادداشت عراقی ها اعلام کرده اند که کلیه کشتی هایی را که عازم بارگیری نفت از خارک و بندر [امام] خمینی می باشند، غرق خواهند کرد.» به نوشته این روزنامه، عراقی ها همچنین مدعی شده اند که «به منظور جلوگیری از آلودگی آب های خلیج فارس، کشتی های خارجی قبل از بارگیری غرق خواهند شد.»(۳)

امروز همچنین خبرگزاری رویتر از توکیو گزارش داد ناخدای یک کشتی یونانی که در ۲۱ نوامبر گذشته (۳۰ آبان ماه) براثر اصابت یک موشک عراقی در خلیج فارس غرق شد به خبرنگار روزنامه ژاپنی ماینچی شیمبون گفته است که «یک تأخیر ۱۵ دقیقه ای در انفجار موشک، افراد وی را نجات داده است.» بر پایه این گزارش، وی افزود: «کشتی ۱۲ هزار و ۵۵۰ تنی آنتی گونی زمانی هدف قرار گرفت که در ۴۸ کیلومتری جنوب بندر ایرانی بوشهر قرار داشت. این کشتی با محموله ای از فولاد ژاپن در بندر بوشهر، عازم مرکز نفتی در بندر (امام) خمینی بود.»

رویتر در پایان گزارش خود ضمن اشاره به این مطلب که از رئیس جمهوری عراق در اول دسامبر (دهم آذرماه جاری) نقل شده بود که عراق هنوز از سوپراتانداردهای ساخت فرانسه که به تازگی تحویل گرفته، استفاده نکرده است، افزود: «موشک مزبور احتمالاً نوع جدید اگزوست با سیستم احتراق تأخیری بوده است.»(۴)

ص: ۱۰۳۶

۱- سند شماره ۳۷۵۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی(ع) سپاه به ستاد مرکزی سپاه، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۵۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی(ع) سپاه به ستاد مرکزی سپاه، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۰۴۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی بندر ماهشهر به اداره کل سیاسی انتظامی خوزستان، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه۸ سپاه به ستاد مرکزی (اطلاعات)، ۲۶/۹/۱۳۶۲؛ و- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۵، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص۲، به نقل از خبرگزاری فرانسه؛ و- همان، ص۳، به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۴، ۱۸/۹/۱۳۶۲، ص۳.

۳- همان، ص۱۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۱۱، توکیو - خبرگزاری رویتر، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

ترور یک کارگر در حومه سنندج، عملیات مین گذاری نیروهای خودی در مسیر افراد مسلح محارب، تسلیم شدن ۲ تن از افراد حزب دمکرات در سلماس، تأکید فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) بر مؤثربودن اقدامات سیاسی و تبلیغی در تسلیم شدن افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب، اقدامات حزب دمکرات و سازمان کومه له برای جلوگیری از تسلیم شدن اعضای خود و ادامه فعالیت های عناصر ضدانقلاب درزمینه اخاذی و زورگیری از مردم ازجمله حوادث امروز مناطق کردنشین غرب کشور بود.

امروز افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب در جنوب شرقی سنندج نگهبان اداره دامپروری این شهر را ترور کردند. گفتنی است روز گذشته نیز ۲ تن از نگهبانان یک کارگاه صنعتی در همین منطقه ترور شده بودند.

دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری با اشاره به ترورهای اخیر در شهر سنندج اعلام کرد که موج فزاینده ترور در این منطقه، بیانگر تقویت تشکیلات شهری گروه های مسلح غیرقانونی باتوجه به فرارسیدن فصل سرما و به تبع آن محدودشدن فعالیت این گروه ها در مناطق کوهستانی می باشد. لذا شایسته است مسئولان قضائی و اطلاعاتی منطقه به منظور مقابله با این اقدامات، تدابیر لازم را به عمل آورند.(۱)

درپی تسلیم شدن افراد وابسته به حزب دمکرات کردستان در منطقه عمومی سلماس، امروز نیز ۲ تن از افراد وابسته به این حزب خود را به سپاه پاسداران منطقه ۱۱ کشوری تسلیم و درخواست امان نامه کردند. این افراد همچنین تعداد دیگری از افراد عضو حزب دمکرات را که در این منطقه فعالیت داشتند معرفی کردند و نیروهای سپاه سلماس اقدام به دستگیری آنان کردند.(۲)

در همین حال و باتوجه به نتیجه بخش بودن اقدامات سیاسی و فرهنگی در جذب افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی و تسلیم شدن آنها، فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در نامه ای به کلیه پایگاه های تحت امر خود اعلام کرد: یکی از مأموریت های مهم فرماندهان انجام اقداماتی است که افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب را از ادامه همکاری با این گروه ها و فعالیت های مسلحانه باز دارد. فرماندهی این قرارگاه با مؤثرخواندن این روش یادآور شده است: در عرض دو ماه گذشته، بیش از هزار نفر از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی اسلحه بر زمین گذاشته و تسلیم شده اند که در کل عملیات های هشت ماه گذشته از دشمن به این تعداد کشته نشده است. لذا توصیه مؤکد می شود که برادران در این ماه فعالیت کنند.(۳)

این درحالی است که اقدامات تشکیلاتی گروه های مسلح غیرقانونی برای بازداشتن افراد خود از تسلیم شدن و ایجاد رعب در آنها همچنان ادامه دارد. دراین زمینه امروز نیز افراد حزب دمکرات کردستان در روستای گل در شمال شرق نقده، ۲ نفر از اهالی این روستا را که از

۱- سند شماره ۳۶۲۶۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه از ستاد سپاه ناحیه کردستان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۱۳۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۴۶، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص۴.

۲- سند شماره ۹۵۵۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۰/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۷۰۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به کلیه پایگاه ها و ناحیه کردستان،

.۱۸/۹/۱۳۶۲

همکاری با این حزب سر باز زده و با تسلیم شدن به نیروهای خودی امان نامه دریافت کرده بودند، شبانه از منزلشان ربوده و با خود بردند. علاوه براین، در شمال محور سنندج - مریوان نیز یک گروه از افراد سازمان کومه له ۸ تن از اهالی روستای نسل و چند تن دیگر از اعضای گروه مقاومت این روستا را ربوده و با خود بردند.(۱)

از سوی دیگر، امروز نیز برخی گزارش های منابع خودی از اقدام عناصر ضدانقلاب به اخاذی و زورگیری از مردم حکایت داشت. به گزارش فرمانده عملیات شمال غرب ارتش، افراد حزب دمکرات در روستای قادرآباد در جنوب مهاباد، ۶ دستگاه تراکتور اهالی را به سرقت بردند. در توضیح این خبر آمده است: گفته می شود حزب دمکرات کردستان به تازگی در روستای بیرام واقع در غرب روستای قادرآباد، مقر ثابت دایر کرده است و سرقت تراکتورهای روستائیان نیز برای تجهیز این مقر صورت گرفته است. در اقدامی دیگر گروه های مسلح غیرقانونی مبلغ ۱۱۴۵۰۰ ریال از هدایای مردم روستای دریکه در شرق پیرانشهر را که برای کمک به جبهه های جنگ جمع آوری و موقتاً در صندوق شورای ده نگهداری می شد، شبانه به سرقت بردند.(۲)

۱

رئیس جمهور اعلام کرد شرایط جمهوری اسلامی برای پایان جنگ قطعی است و باید مورد قبول قرار گیرد.

آیت الله خامنه ای امروز در تهران در دیدار با جمعی از روحانیون و مردم استان یزد و اعضای حزب جمهوری اسلامی این استان اظهار داشت: «همه افراد بصیر، بی غرض، اقرار و اتفاق نظر دارند که برای اداره انقلاب اسلامی وجود یک تشکیلات اسلامی ضروری است. شما ملاحظه کردید در هفته گذشته هم که برادران حزب جمهوری اسلامی به خدمت حضرات آیات منتظری و مشکینی رسیده بودند ایشان بر این معنی تأکید نمودند و وجود حزب و ضرورت یک تشکیلات اسلامی را لازم دانستند.»

رئیس جمهور ضمن بیان این مطلب که دشمنان انقلاب فقط امریکا و دشمنان خارجی نیستند بلکه ایادی داخلی آنها هستند که بزرگ ترین ضربه ها را وارد می کنند، گفت: «در هر قلمرو و هر منطقه اجتماعی و سیاسی که حزب [جمهوری اسلامی] به قصد تلاش برای خدا وارد شد این دشمنان انقلاب نیز وارد شدند و بنای ضدیت با او را گذاشتند.» وی درعین حال افزود: «ما می خواهیم از کسانی نباشیم که به خاطر خود گروه گرایی شان ارزش ها را پایمال می کنند و بنده اعلام می کنم که حزب جمهوری اسلامی ارزش های اسلامی را بالاترین انگیزه ها می داند.»

رئیس جمهور در ادامه با اشاره به تصمیم قاطع برای اثبات شکست ناپذیری انقلاب اسلامی، هدف از تحمیل جنگ را آسیب پذیرساختن انقلاب دانست و اضافه کرد: «بلندگوهای تبلیغات

۱- سند شماره ۶۸۸۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه۱۱ سپاه (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۲۵/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳)، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد کردستان (اطلاعات) به منطقه۱۱ سپاه، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۶۱۲۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده قرارگاه عملیات شمال غرب (رکن۲) به قرارگاه عملیات شمال غرب (رکن۳)، ۳/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۶۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه پیرانشهر به اطلاعات منطقه۱۱ سپاه، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

جهانی که سعی می کنند با جوسازی، عزم ما را در ادامه جنگ با متجاوز ظالمی مثل رژیم عراق سست نمایند بدانند که کار عبثی انجام می دهند. ما آن روزی که اعلام کردیم مصمم هستیم این بازیچه های دست ابرقدرت ها را از تجاوز خود پشیمان کنیم این حرف را محاسبه نشده نگفته ایم و دقیقا" محاسبه کرده بودیم و من به همه برادران و خواهرانی که مایل اند بدانند تصمیم مسئولان جمهوری اسلامی ایران دررابطه با جنگ و دشمن متجاوز چیست این است که بدانند ما تا آخرین گامی که منجر به پیروزی نهایی ملت ایران و انقلاب خواهد شد پیش خواهیم رفت و اجازه نخواهیم داد که دشمن از این تجاوزی که کرده خشنود و دلشاد از میدان خارج شود.» وی سپس افزود: «شرایط جمهوری اسلامی ایران شرایط قطعی است و این شرایط حتماً باید مورد قبول قرار گیرد، در غیر این صورت، جنگ تا سقوط رژیم صهیونیستی عراق - که همه دنیا امروز می دانند بازیچه دست ابرقدرت ها است - ادامه پیدا خواهد کرد و امروز خوشبختانه آمادگی ما و امکانات ما از همیشه بهتر و دل های ما از امید به پروردگار و آینده از همیشه سرشارتر است.»(۱)

۱

مجلس شورای اسلامی امروز به دو وزیر از سه وزیر پیشنهادی نخست وزیر رأی اعتماد داد.

در جلسه علنی امروز مجلس شورای اسلامی به ریاست حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی درمورد وزرای پیشنهادی نخست وزیر بحث و گفت وگو شد. در آغاز، نخست وزیر به تشریح سوابق تحصیلی و مشاغل و رئوس برنامه های کاندیداهای تصدی وزارتخانه های معادن و فلزات، مسکن و کشاورزی پرداخت و سپس نمایندگان مخالف و موافق درباره صلاحیت وزرای پیشنهادی و برنامه های آنان گفت وگو کردند. در ادامه، رئیس مجلس به عنوان موافق، راجع به کلیات بحث و همچنین آثار خالی ماندن کابینه دولت تذکراتی به نمایندگان داده و مطالبی را درمورد سوابق و خدمات سه وزیر پیشنهادی، قبل و بعد از انقلاب بیان کرد.

پس از توضیحات وزرای پیشنهادی، موسوی نیز در سخنان کوتاهی به اظهارات نمایندگان مخالف پاسخ گفت. آن گاه رأی گیری با ورقه و به صورت علنی انجام شد که درنتیجه عباسعلی زالی (وزیر پیشنهادی وزارت کشاورزی) با ۱۰۷ رأی موافق، ۴۲ رأی مخالف و ۲۱ رأی ممتنع و حسین نیلی (وزیر پیشنهادی وزارت معادن و فلزات) با ۱۰۲ رأی موافق، ۳۵ رأی مخالف و ۲۳ رأی ممتنع از مجلس شورای اسلامی رأی اعتماد گرفتند. محمد مروت که به عنوان وزیر مسکن و شهرسازی معرفی شده بود رأی لازم را نیاورد.(۲)

یادآور می شود اولین اقدام برای ترمیم کابینه در اواخر مردادماه سال جاری با معرفی ۵ وزیر به مجلس صورت گرفت و در تاریخ ششم شهریور امسال حسن عابدی جعفری و ابوالقاسم

ص: ۱۰۳۹

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص۱۵.

سرحدی زاده موفق به اخذ رأی اعتماد برای تصدی وزارت بازرگانی و وزارت کار و امور اجتماعی شدند، اما ۳ وزیر پیشنهادی برای وزارت خانه های مسکن، کشاورزی و معادن و فلزات (سراج الدین کازرونی، عیسی کلانتری، حسین ناجی) نتوانستند از مجلس رأی اعتماد بگیرند.(۱)-(۲)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی به شرایط تثبیت حاکمیت سیاسی بعد از انقلاب، قطع رابطه سیاسی دولت لبنان با جمهوری اسلامی ایران، مسئله نفت، جنگ و اقدامات اخیر عراق علیه کشتی های ایران در خلیج فارس و نیز انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی پرداخت.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی امروز در دیدار با جمعی از اعضای واحد روحانیت حزب جمهوری اسلامی ضمن اشاره به سازمان های پیچیده سیاسی - نظامی که مسئولان نظام با آن سروکار دارند، گفت: «هرچه دشمن ما را بیشتر می شناسد و بیشتر با ما مواجه می شود ما بایستی ابزار هم زمان تهیه کنیم.» وی با یادآوری مراحل اولیه تشکیل حزب و بحثی که آن زمان درزمینه شرکت مستقیم یا غیرمستقیم روحانیت در ایفای مسئولیت های اجرایی مطرح بود، افزود: «در آن زمان که متخصص ها، معتقد بودند بایستی کار به دست آنها سپرده شده و روحانیت جلوی فشارها را بگیرد و آنها حکومت کنند. گروه های چپ تا منافقین و لیبرال ها و خیلی های دیگر تشکیلات زیادی داشتند مگر ما که هیچ تشکیلاتی نداشتیم.» حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی تشکیل حزب جمهوری اسلامی را اقدامی در این راستا ارزیابی کرد و گفت: «با تمام گرفتاری ها بخش اعظمی از وقت خود را صرف تشکیل حزب کردیم درحالی که با تمام مشکلات بعد از انقلاب ازقبیل تشکیل ارتش، کنترل تشنجات داخلی و غیره نیز مواجه بودیم. ... در آن زمان، هنوز ضرورت تشخیص داده نشده بود که روحانیت وارد کارهای

۱- چگونگی ترمیم کابینه با مباحثات و رایزنی های گسترده و گاه دشوار به ویژه در میان مسئولان قوه اجرایی کشور همراه بود. یکی از زمینه های مؤثر در ایجاد این مسئله، وجود اختلاف نظر و شکاف در میان نیروهای سیاسی کشور درباره حدود اختیارات دولت در اقتصاد بود که موجب ایجاد دودستگی در میان اعضای هیئت دولت در مقام طرف داری یا مخالفت با افزایش دخالت دولت در امر توزیع کالاها و نظارت بر عملکرد بازار گردید. در تیرماه ۱۳۶۲ هفت تن از وزرای کابینه میرحسین موسوی شامل وزیر آموزش وپرورش (علی اکبر پرورش)، وزیر بازرگانی (حبیب الله عسگراولادی)، وزیر امور خارجه (علی اکبر ولایتی)، وزیر کار و امور اجتماعی (احمد توکلی)، وزیر سپاه پاسداران (محسن رفیق دوست)، وزیر کشور (علی اکبر ناطق نوری) و پست و تلگراف و تلفن (مرتضی نبوی)، در انتقاد از گسترش اختیارات دولت به امام خمینی نامه نوشتند و از ایشان دراین زمینه استفسار کردند. از میان این وزرا عسگراولادی و توکلی وزرای بازرگانی و کار و امور اجتماعی استعفا کردند و با کناره گیری این دو تاحدودی راه بر یکپارچگی دولت هموار شد، اما همچنان گستره اختیارات دولت به صورت عاملی اختلافی در سطوح مختلف حاکمیت و نیروهای بدنه نظام عمل می کرد. (ر. ک: اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، ۱۳۸۶، صص ۱۵۶، ۱۷۸، ۱۸۵، ۲۰۰ و ۲۹۳)

۲- همان، صص ۱۰ و ۱۱.

اجرایی شود. همان طورکه حضرت امام فرمودند روحانیت رئیس جمهور نشود و تشخیص این بود که به عنوان ناظر و کنترل کننده باشند که ما بعداً زیان ناشی از این امر را دیدیم. گرچه هر ضرری یک نفع دارد و این هم خودش امر خیری شده و مردم بسیاری از مسائل را فهمیدند.»

رئیس مجلس شورای اسلامی همچنین با اشاره به ایجاد تشنجاتی در کردستان و مناطق دیگر ازجمله درمورد برخی شخصیت ها اظهار کرد: «تمام این تشنجات به خاطر این بود که ما همدیگر را نمی شناختیم و کم کم برای ما این مطلب قوت گرفت که بدون تشکیلات قوی نمی شود حکومت را اداره کرد. زمانی که حضرت امام از قم دستور می دادند لکن اینها [مسئولان اجرایی آن وقت] گوش نمی کردند و از اینجا بود که احساس کردیم بایستی حضور داشته باشیم ولی بااین همه، ما تلاش داشتیم افراد غیرروحانی پیدا کرده و جایگزین کنیم.» وی دراین زمینه افزود: «خوشبختانه امام امت با مدیریت صحیح توانستند تمام مسائل را کنترل و به موقع حل کنند. ما در ابتدا اصلاً فکر نمی کردیم که بتوانیم حکومت را به دست گیریم که الحمدلله این موقعیت به دست آمد و ثابت کردیم که می توانیم اداره کنیم.»

رئیس مجلس در ادامه سخنان خود با بیان اینکه انقلاب اسلامی با یک دنیای استکباری مواجه است، خاطرنشان کرد: «همین مسئله نفت یک امر کوچکی نیست. ما اگر دربرابر این عملکرد عربستان که ۳۶ میلیارد [بشکه] از این فراورده را به جیب اروپا و سرمایه دارها بریزد، اقدام نکنیم که منافع محرومین دنیا در خطر است و اگر اقدام کنیم نیز با یک دنیای استکبار مواجه هستیم.» وی افزود: «ان شاءالله عراق آزاد می شود و این یک نقطه عطفی مثل پیروزی انقلاب اسلامی در منطقه و جهان خواهد بود و مردم عراق مسلمان هستند و اگر با ملت ایران متحد باشند این امر مهمی است و برای دنیا هم گران است.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در ادامه به اوضاع لبنان و تصمیم دولت این کشور به قطع روابط سیاسی با جمهوری اسلامی اشاره و تصریح کرد: «ما رابطه با لبنان را می خواهیم چه کنیم. چون مردم آنجا با ما هستند همه آنها سفیر ما هستند.» وی درمورد جنگ نیز گفت: «ما در شرایطی هستیم که این جنگ نابرابر را کنترل کرده ایم. گرچه غرب قضیه ما را در دنیا معکوس جلوه گر می کند، درحالی که همیشه توسط موشک های عراقی تهدید می شویم و همیشه دررابطه با تردد کشتی ها با عراق درگیر بوده و جنگ شدید هوایی داشته ایم و همین امروز یک هواپیمای عراقی را سرنگون کردیم.»

وی در پایان ضمن اشاره به انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی گفت: «مجلس پایگاه خوبی شد که توانستیم توسط آن مشت محکمی به دهان امریکا و بنی صدر بکوبیم و ما امیدواریم مجلس آینده محکم تر از حالا تشکیل شود چون من دور دوم را حساس تر می بینم؛ چراکه سازندگی و شکل دهی نظام ما در دوره آینده ترسیم خواهد شد.»(۱)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص۱۶.

۱

در ادامه اعزام نیروهـای رزمی و متخصـص به منـاطق جنگی در هفته جـاری نیز گروه هایی از داوطلبان مردمی از شـهرهای مختلف کشور عازم جبهه های جنگ شدند.

روزنامه کیهان دراین باره گزارش داد: «هزاران رزمنـده تازه نفس و توانمنـد دیگر طی چنـد روز گذشـته از شـهرها و بخش های مختلف کشور به منظور یاری بخشـیدن و تقویت نیروهای خستگی ناپذیر اسلام در میان بدرقه مردم و خانواده ها عازم جبهه های جنگ شدند. ... بر پایه گزارش های رسـیده، همچنین تیم های پزشـکی و امـدادگر به همراه این رزمنـدگان جهت امور درمانی و امـدادی به مناطق جنگی جنوب و غرب کشور عزیمت کردنـد. همچنین اکیپ هـای فنی و متخصـص در زمینه هـای مختلف برای بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده به نواحی جنوب و غرب کشور رهسپار شدند.» در ادامه این گزارش اسامی چندین شـهر، بخش و روستا، تعداد گروه های اعزامی در قالب های رزمی، تخصصـی و خـدماتی و نیز مراکز اعزام کننـده اعم از ارتش، سـپاه، بسیج، جهاد سازنـدگی و ادارات دولتی درج شـده است.(۱)

این روزنامه در گزارش دیگری به نقل از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی اعلام کرد: «در آستانه شکست کامل قوای صدام صهیونیست در رویـارویی بـا دلیر رزمنـدگان جبهه هـای نـور علیه ظلمت و به منظـور واردآوردن آخرین ضـربه هـا بر پیکر رو به زوال رژیم بعثـی عراق، صدها رزمنده پاسدار و بسیجی عضو سـپاه پاسداران انقلاب اسـلامی در طول هفته گذشـته [جاری] از شـهرهای ورامین، کرج، شهر ری، دماوند، شمیرانات، اسلام شهر و همچنین ۵

پایگاه مالک اشتر، مقداد، ابوذر، سلمان فارسی و شهید بهشتی تهران عازم جبهه های نبرد حق علیه باطل شدند.»(۲)

۲

امروز رسـانه های خارجی به انعکاس بخش هایی از بیانات روز گذشـته رهبر انقلاب و بنیان گـذار جمهوری اسـلامی به ویژه در انتقاد از مداخله نظامی قدرت های بزرگ در کشورهای اسلامی پرداختند.

خبرگزاری یونایتـدپرس اعلام کرد: «آیت الله روح الله خمینی روز گذشـته امریکـا و شوروی را به خـاطر دخالتشـان در لبنـان و افغانسـتان "چاقوکش های بین المللی" خواند. این سخنان امام که بعد از مدت ها برای نخستین بار درمورد اوضاع سیاسی جهان ایراد شده خطاب به مقامات وزارت بهداری در تهران گفته شد و توسط خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران نیز پخش شده است.»

یونایتـدپرس افزود: «رهبر ایران حملات انتحاری ماه اکتبر علیه مقر نیروهای امریکایی و فرانسوی در بیروت را پاسـخی ازجانب توده های لبنان علیه جنایات بی شـمار خوانـد. [امام] خمینی گفت امریکا، فرانسه، انگلیس و ایتالیا به منظور حفاظت از یک به اصـطلاح صـلح وارد لبنان شدند و شما می بینید که آنها جنگی را در یک کشور برپا کرده اند که بدون آنها بسیار سریع تر به صلح دست می یابد.»

ص: ۱۰۴۲

۱- روزنامه کیهان، ۱۶/۹/۱۳۶۲، ص۱۷.

۲- روزنامه کیهان، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص۲.

خبرگزاری مـذکور سپس بـا اشـاره به سـخنان امام خمینی خطاب به چهار کشور عضو نیروی حافظ صـلح در لبنان به نقل از ایشان اضافه کرد: «شـما نمی توانیـد انتظار داشـته باشـید توده ها در لبنان علی رغم فشاری که شـما بر آنها وارد می سازید همچنان ساکت باقی بمانند. شما نمی توانید، انتظار داشته باشـید آنها بنشـینند و از شـما استقبال نمایند. [امام] خمینی گفت: این انفجارات واکنش مردم لبنان نسبت به اقدامات آنها [نیروهای حافظ صلح] است.» یونایتدپرس افزود: «[رهبر انقلاب اسلامی] در چارچوب سیاست ضدشوروی رژیمش گفت از سوی دیگر شما می بینید که شوروی نیز قریب پنج سال است که تحت مستمسک مشابهی همین کار را در افغانستان می کند.»

گزارش این خبرگزاری حـاکی است: «[امـام] خمینی همچنین صـدام حسـین رئیس جمهوری عراق را که مـدت سه سال است با ایران می جنگد مورد حمله قرار داد. وی افزود شـما صدام را یک آدم سرگردان می بینید و نمی داند که چه باید بکند. [امام] خمینی گفت ما بهتر از دیگران که او را می شناسند، وی را می شناسیم. او صلح نمی خواهد، بلکه خواستار سازماندهی مجدد نیروهایش برای انجام یک حمله تازه علیه ما می باشد. وی در پایان افزود شخصی با مشخصات وی نمی تواند صلح طلب باشد.»

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسـلامی، خبرگزاری های آسوشـیتدپرس و رویتر نیز در گزارش های جداگانه ای قسـمت هایی از بیانات امام خمینی را منعکس کردند.(۱)

۱

درحـالی که هیـچ چشم انـدازی درباره ارائه یک راه حل تازه برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق وجود نـدارد، گزارش ها حاکی از افزایش تلاش های سیاسـی دراین زمینه به ویژه در جریان برگزاری اجلاس کشورهای اسلامی در داکا است. دراین بین وزیر امور خارجه ایران از پیشنهاد قطعنامه ای به این اجلاس مبنی بر محکومیت عراق به عنوان آغازگر جنگ خبر داد.

به گزارش خبرگزاری بین المللی اسـلامی از داکـا، محـل برگزاری چهـاردهمین اجلاس وزرای امور خـارجه کشورهـای اسـلامی، مختار کوسوما اتماجا وزیر امور خارجه انـدونزی امروز «خواسـتار اتخاذ اقـدامات جدیـدی ازسوی سـران کشورهای شـرکت کننده در چهارمین کنفرانس سران اسلامی که قرار است در آینده نزدیک در مراکش برگزار گردد، برای پایان دادن به جنگ بین ایران و عراق شد.»(۲)

همچنین رادیو بی بی سـی گزارش داد: «در اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسـلامی در بنگلادش، وزرای خارجه ایران و عراق بار دیگر بـاهم درگیری پیـدا کردنـد.» این رادیو افزود: «دکتر ولایـتی وزیر خـارجه ایران، بـار دیگر گفت که اگر ایرانیـان از حقوق قانونی و مسلم خود محروم شونـد، ایران تنگه هرمز را خواهـد بست. وزیر خـارجه ایران اطمینـان خاطر داد که مادامی که این حقوق رعایت شوند تنگه هرمز به روی رفت وآمـد کشتی هـا بـاز خواهـد بود. آقای علوان وزیر مشاور در امور خارجه عراق نیز ایران را متهم بـدان کرد که با اسرای جنگی عراق

۱- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۴، ۱۸/۹/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۵، داکا - خبرگزاری بین المللی اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

بدرفتاری می کند. ... وزیر خارجه ایران بدون آنکه پاسخی به اتهام عراق بدهد گفت که چون عراق نتوانسته است در جنگ به پیروزی های نظامی دست یابد هدف های غیرنظامی و تأسیسات نفتی ایران را مورد حمله قرار می دهد.» بی بی سی در ادامه به نقل از دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی گفت که «وزرای خارجه کشورهای اسلامی می باید کماکان تلاش کنند تا راه حلی برای برقراری صلح میان ایران و عراق بیابند.»(۱)

امروز علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، درحالی که هیئت ایرانی شرکت کننده در اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی همچنان مسائل کنفرانس را دنبال می کند، از داکا به تهران بازگشت. وی در گفت وگو با خبرنگاران به تشریح مواضع و دیدگاه های جمهوری اسلامی در این اجلاس در قبال مسائل کشورهای اسلامی و سایر مسائل بین المللی ازجمله قطعنامه پیشنهادی ایران درمورد مسئله فلسطین و قطعنامه های دیگری که ازسوی هیئت جمهوری اسلامی ایران درزمینه مبارزه با فساد و احیای شعائر اسلامی ارائه شده است، پرداخت. ولایتی گفت: «درارابطه با مسئله جنگ تحمیلی طبیعی است که عراق و حامیان او نظرات خود را دنبال می کنند. از سوی دیگر، ما نیز اصولی داریم که هیچ گاه از آن عدول نخواهیم کرد. موضع ما دراین مورد کاملاً روشن است. در سخنرانی که داشتیم بر این اصول یک بار دیگر تأکید شد و دراین زمینه هم ما قطعنامه ای دادیم مبنی بر محکومیت عراق و اینکه عراق آغازکننده جنگ بوده است.» وی افزود: «دیگر اینکه حکومت عراق نقاط مسکونی کشور اسلامی ما را مورد حمله قرار می دهد و نیز عراق از سلاح های شیمیایی علیه مردم بی گناه و غیرنظامی کشور ما استفاده می کند و اینکه رژیم بعثی عراق کشوری است که درجهت توسعه جنگ گام برمی دارد که نمونه بارز آن حمله به چاه های نفتی در فلات قاره خلیج فارس است.» وزیر امور خارجه ایران سپس تأکید کرد: «بنابراین، باتوجه به قطعنامه، موضع جمهوری اسلامی ایران در قبال مسئله جنگ روشن است.»(۲)

از سوی دیگر و در چارچوب تلاش های اخیر شورای همکاری خلیج فارس برای پایان دادن به جنگ، رادیو رأس الخیمه از ارسال نامه شیخ خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر به دبیرکل سازمان ملل خبر داد. در این نامه که دیروز توسط عبدالله یعقوب بشاره دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس به خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل متحد، تسلیم شد از تلاش های دکوئیار و اولاف پالمه فرستاده ویژه وی برای پایان دادن به جنگ ستایش و اظهار امیدواری شده است تلاش های میانجیگرانه این سازمان همچنان ادامه یابد.(۳)

۱

مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در پیامی خواستار اتخاذ موضع قاطع مجمع عمومی سازمان ملل متحد و سایر سازمان ها و مجامع بین المللی درجهت دستیابی مردم عراق به آزادی و حق انتخاب حکومت شد. در این پیام خطاب به مجمع عمومی سازمان ملل ضمن اشاره به افزایش

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص۷، رادیو بی بی سی، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص۸، رادیو رأس الخیمه، ۱۶/۹/۱۳۶۲.

مخالفت ها و نیز مبارزات مسلحانه علیه دولت عراق - که در مواردی مانند انفجارهای اخیر در بغداد اعتراف مقامات عراقی را در پی داشته - آمده است: «درحال حاضر شمال و جنوب عراق تحت ستم، شاهد یک قیام مسلحانه حقیقی است کمااینکه بیش از نیم میلیون شهروند عراقی که درحال حاضر در خارج از کشور به سر می برند و همچنین پنجاه هزار اسیر عراقی که میهمان جمهوری اسلامی هستند همگی در خلال اعمال سیاسی و جهادی مخالفت علی الاطلاق خویش را با رژیم حاکم بر عراق ابراز داشته و عملاً در مبارزه با این رژیم شرکت دارند.»

این پیام در ادامه با برشمردن مواردی از تشدید اقدامات رژیم عراق برای سرکوب مخالفت ها در داخل کشور؛ ازجمله اخراج و آواره کردن ۱۰۰ هزار عراقی، تخریب روستاها و شهرها به ویژه در مناطق کردنشین، اعدام ۱۵ هزار شهروند عراقی و وجود ۱۵۰ هزار زندانی سیاسی در عراق، اضافه کرده است: «رژیم حاکم بر عراق با تحمیل جنگ تجاوزکارانه خود بر انقلاب اسلامی بر میزان خسارات و تلفات وارده بر ملت تحت ستم عراق افزود. چه این جنگ تجاوزکارانه تاکنون موجب کشته و مجروح شدن ۱۵۰ هزار عراقی شده و از سوی دیگر ارتش عراق را متلاشی کرده است. مضاف بر نابسامانی ها و ویرانی های عظیم در اقتصاد و در جامعه و در دیگر زمینه ها و مورد تهدید واقع شدن منافع ملت های منطقه به سبب سقوط در باتلاق امضای موافقت نامه ها و معاهدات با نیروهای استکبار جهانی را موجب شده است.»

بیانیه مذکور سپس خاطرنشان ساخته است: «این رژیم نه در عقاید اسلامی و نه در منافع حیاتی و نه در تحقق آرمان های سیاسی درجهت نیل به استقلال و آزادی، نماینده ملت عراق محسوب نمی شود.» و مردم عراق هیچ یک از قراردادها و معاهدات نظامی، اقتصادی و سیاسی دولت عراق را به رسمیت نمی شناسند. در پایان پیام مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق آمده است: «مجمع عمومی سازمان ملل متحد و دیگر سازمان ها و مجامع بین المللی که خود را نماینده ملت ها و تریبونی آزاد برای انعکاس خواسته ها و نقطه نظرهای آنان می دانند باید موضع قاطعی درجهت دستیابی ملت عراق به آزادی انتخاب حکومت هماهنگ و منسجم با عقاید اسلامی و تاریخ پرافتخار خود و همچنین حافظ منافع جهانی خود به دور از هرگونه سلطه جویی و ارعاب اتخاذ نمایند.»(۱)

۱

مشکلات مالی عراق توسعه روابط اقتصادی این کشور با آلمان غربی را دشوار ساخته است. رادیو کلن دراین باره گزارش داد: «در روابط اقتصادی جمهوری فدرال آلمان و عراق واقعه غریب و غیرمترقبه روی داده است و آن اینکه دومین گردهمایی اعضای کمیسیون اقتصادی آلمان و عراق که قرار بود در اواسط ماه نوامبر برگزار شود و طی آن مؤسسات صنعتی آلمان فدرال پیشنهادات خود را به نمایندگان عراق ارائه کنند، تصویب نخواهد شد و دولت عراق

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص۱۵.

اعزام نمایندگان خود را به این اجلاس لغو کرده است. در انجمن روابط اقتصادی آلمان فدرال با کشورهای خاورمیانه [غرب آسیا] و خاور نزدیک که با کوشش و زحمت فراوان ترتیب برگزاری این گردهمایی را داده بود، طبعاً حالت یأس و عدم رضایت غیرقابل انکاری به وجود آمده است، اما علت نیامدن نمایندگان به آلمان فدرال گویا این بوده است که آنها موفق به دریافت اجازه خروج از کشور خود نشدند.»

گزارش رادیو کلن همچنین حاکی است: «یک علت دیگر هم برای ناراحتی مسئولین اقتصادی آلمان فدرال از رفتار مقامات عراق وجود دارد و آن این است که وزارت اقتصاد آلمان فدرال ترتیب برگزاری سمیناری درباره توسعه صادرات برای نمایندگان اقتصادی عراق داده بود که آن نیز به درخواست عراقی ها به تعویق افتاد، درحالی که به نظر کارشناسان موضوعات و مشکلات کافی برای طرح و تبادل نظر در این سمینار وجود داشته است.» رادیوی مذکور یادآور شد: «صادرات عراق به آلمان فدرال در شش ماه اول سال جاری، یعنی سال ۱۹۸۳ نسبت به همین مدت در سال ماقبل به نسبت ۲۱۰ درصد افزایش یافت و از ۱۷۰ میلیون مارک در سال ۱۹۸۲ به ۵۳۰ میلیون مارک در سال جاری بالغ شد. عراق سومین کشور صادرکننده نفت به آلمان فدرال بعد از عربستان سعودی و ایران است.» رادیو کلن در پایان این گزارش تصریح کرد: «درحال حاضر، روابط اقتصادی آلمان فدرال و عراق با مشکلاتی روبه رو هستند که بیشتر از آنجا ناشی می شود که دولت عراق از مدت نسبتاً مدید به این طرف پول کافی برای پرداخت بهای واردات خود از آلمان فدرال در اختیار ندارد.»(۱)

۱

در دومین روز برگزاری اجلاس کشورهای عضو اوپک در ژنو، گزارش ها

همچنان از جریان مجادلات اعضای این سازمان درمورد قیمت و نحوه سهمیه بندی نفت حکایت دارد. در همین حال، برخی منابع مدعی شدند اوپک به تدریج نقش خود را درزمینه کنترل قیمت نفت از دست می دهد.

خبرگزاری رویتر از ژنو اعلام کرد: «اختلافات اساسی در جلسه امروز مانع از آن شد که سیزده کشور عضو اوپک بر سر حفظ قیمت ۲۹ دلار در ازای هر بشکه نفت صادراتی خود به توافق برسند.» این خبرگزاری افزود: «دکتر سوبروتو وزیر نفت اندونزی، اختلافات جلسه امروز صبح اوپک را جزئی خواند، لکن به گفته منابع کنفرانس، اختلافات بین ایران و عربستان هنوز نتیجه کار این کنفرانس را تهدید می کند.» بر پایه این گزارش، نمایندگان حاضر در این اجلاس از نرم ترشدن موضع ایران مبنی بر بازگشت به قیمت پایه ۳۴ دلار برای هر بشکه خبر دادند و درعین حال متذکر شدند که «ایران درحال حاضر نظر موافق اکثریت اعضا را برای درخواستش مبنی بر اینکه عربستان باید تعهد کند که نسبت به سطح تعیین شده تولیدات اوپک همانند دیگر اعضا وفادار باشد، جلب کرده است.» رویتر همچنین اضافه کرد: «عربستان

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص۲۶، رادیو کلن، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

درحال حاضـر به عنوان تولیدکننـده متغیر عمل می کنـد و میزان تولیـدات خود را براساس تقاضای جهانی برای نفت اوپک وفق می دهد، لکن سایر اعضا از عربستان به خاطر افزایش تولیدات سال جاری به خرج دیگر اعضای سازمان انتقاد کرده اند.»(۱)

درحـالی که اختلافات اعضای اوپک درمورد سـهمیه تولیـد ادامه دارد، خبرگزاری جمهوری اسـلامی گزارش داد: اولاف لانتسکه رئیس آژانس بین المللی انرژی، صبح امروز اظهـار کرد: «اوپـک نقش حاکمیت مطلق خود را در تهیه آذوقه نفت جهانی از دست داده و به این علت نمی تواند بالارفتن قیمت نفت را بر دیگران تحمیل نماید.»(۲۴)

در همین زمینه روزنامه لزکو (چاپ پاریس) نیز در مقاله ای با عنوان "تلاش اوپک برای نجات قیمت نفت" نوشت: «اوپک تاکنون تا این انـدازه مورد تهدیـد قرار نگرفته است و خطراتی که این سازمـان را تهدیـد می کنـد، رقـابت کشورهـای غیرعضو اوپـک و وضع نامساعد بازارهای نفتی جهان می باشـد.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسـلامی از پاریس لزکو معتقد است «عصـر سازمان اوپک دیگر به پایان رسیده و این سازمـان درحـال حاضـر، فقـط یـک سوم نیازهای نفتی جهان را عرضه می کنـد درحالی که انگلیس طی سه ماهه سوم سال جاری، میزان تولید خود را ۱۰ درصد و نروژ طی هشت ماه اول سال جاری [میزان تولیدش را] ۲۲ درصد افزایش داده اند و در این شرایط هریک از اعضای اوپک در فکر خویش می باشند به طوری که ایران و عراق به دلایل مختلفی خواستار تسهیلاتی هستند.»

روزنامه مـذکور همچنین به نقل از اظهارات حجت الاسـلام هاشـمی رفسـنجانی رئیس مجلس شورای اسـلامی، یادآور شـده است: «ایران خواستار ۳۰ درصد افزایش سهمیه تولید خود و افزایش قیمت پایه به ۳۴ دلار می باشد که یک چنین مسئله ای هرگز مطرح نخواهد بود.» لزکو افزود: «عراق نیز خواسـتار افزایش سـهمیه خود تا ۵۰ درصـد می باشـد و به طورکلی نتیجه کار اوپک بسـتگی به تناسب نیروهای دو گروه تندرو و میانه رو باتوجه به نیازهای مالی شان خواهد بود.»

روزنـامه فرانسوی لیبراسـیون نیز در مقـاله ای ضـمن مقـایسه وضـعیت کنونی اوپک با ده سال پیش و نیز جنگ دو عضو این سازمان یعنی ایران و عراق آورده است: «تاکنون تهدیدهای ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز و نیز تلاش عراق برای برهم زدن امنیت خلیج فارس و ذخیره سازی نفت توسط حکومت سعودی تأثیری روی قیمت های نفت نداشته است.»(۲) در همین حال، روزنامه وال استریت ژورنال در شماره اخیر خود در مقـاله ای به قلم یوسف ابراهیم نوشت: «تشدیـد اخیر جنـگ ایران و عراق همچنـان یـک عامل سـرنوشت ساز می باشـد. این جنگ احتمالاً می تواند به قطع شدن خطوط نفت کشـی جهان بینجامد که بنا به گفته تحلیل گران نفتی تحت شـرایط فعلی بازار نفت این تنها موردی است که می تواند باعث افزایش قیمت نفت شود.»

همچنین روزنامه امریکایی واشنگتن پست با اشاره به پیش بینی آژانس بین المللی انرژی که

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۴، ۱۸/۹/۱۳۶۲، ص۱۵، ژنو - خبرگزاری رویتر، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۷ و ۱۸، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

حاکی از ۸/۱ درصد افزایش در میزان تقاضای نفت برای سال ۱۹۸۴ است، نوشت: «این بدین معنا است که میزان تقاضای نفت به آن اندازه نخواهد بود که میان کشورهای اوپک طوری تقسیم شود که آنها را راضی و خوشحال نگاه دارد و تجربه نشان داده است که هروقت اعضای اوپک از سهمیه های تولید خود ناراضی هستند دست به تقلب می زنند درنتیجه میزان کل تولید نفت اوپک در ماه های اخیر تا یک میلیون بشکه در روز بیشتر از حد تعیین شده آن یعنی ۵/۱۷ میلیون بشکه بوده است که گزارش می شود نیجریه، لیبی و قطر در کنار دیگران به مشتری های خود تخفیف های پنهانی می دهند.» واشنگتن پست در ادامه، به اختلافات سازش ناپذیر سه عضو بانفوذ اوپک، یعنی ایران، عراق و عربستان درمورد افزایش سهمیه هریک و به ویژه نظر ایران درمورد کاسته شدن از سهمیه تولید عربستان اشاره کرد.

شبکه های رادیو تلویزیونی امریکا نیز امروز ضمن انعکاس اخبار اوپک به قصد ایران برای بالابردن سهمیه خود اشاره کردند. شبکه ای.بی.سی. در بخش خبری خود گفت: «ایران به درآمد این نفت نیاز دارد تا جنگ برعلیه عراق را ادامه دهد.»(۱)

۱

امروز برخی مطبوعات غربی درمورد احتمال برهم خوردن موازنه قوا در جنگ ایران و عراق هشدار دادند.

روزنامه نیویورک تایمز در تفسیری به قلم چارلز ویلیام مانیتس تغییر اوضاع در منطقه خلیج فارس را درصورت شکست و پیروزی هریک از طرفین جنگ ایران و عراق مورد بررسی قرار داده است. به نوشته این روزنامه «جنگ به مدت سه سال، بحرانی بوده که فاجعه بزرگ تری را جست وجو می کرده است. اگر هر طرف پیروز شود یا یکی از آنها به دام شکست بیفتد و از هم بپاشد، امکان دارد که موازنه قدرت در منطقه نفت خیز خلیج فارس برای همیشه برهم خورد و شاید هم نیروهای نظامی یک یا هر دو ابرقدرت به معرکه کشیده شوند. تصادفی نیست که بسیاری از بازی های جنگی پنتاگون که هدف آنها آمادگی برای یک نبرد جهانی است با حادثه ای در خلیج فارس آغاز شود.»

مفسر روزنامه نیویورک تایمز درعین حال افزوده است: «راهی وجود دارد که ممکن است چندین مشکل را به یکباره آسان سازند؛ روند تهدیدآمیز جنگ، تشنج بین مسکو و واشنگتن و گرفتاری مالی کشورهای درحال رشد چون مکزیک، ونزوئلا و نیجریه. این راه، تصمیم اجباری شورای امنیت سازمان ملل متحد است که واردکردن نفت ایران و عراق را توسط تمام اعضای سازمان ملل ممنوع خواهد کرد.» به نوشته نیویورک تایمز «کمتر زمانی بهتر از زمان حال مناسب دست زدن به چنین اقدامی بوده است. ایران و عراق مجموعاً حدود ۳ میلیون بشکه نفت در روز صادر می کنند. اینک که کشورهای حوزه خلیج فارس از میزان کمک های

۱- همان، صص ۲۳ - ۱۸، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

خود به عراق کاسته اند نه عراق و نه ایران هیچ کدام منبع درآمد دیگری برای تأمین هزینه های جنگی که تاکنون حدود ۲۰۰ میلیارد دلار زیان به بار آورده است، در اختیار ندارند.»

روزنامه مذکور همچنین یادآور شده است: «یک هدف این پیشنهاد واکنش احتمالی دو طرف نبرد است. ایران ممکن است کشورهای دیگر حوزه خلیج فارس را درصورتی که بخواهند درصدد به دست گرفتن سهم ایران در بازار باشند مورد حمله قرار دهد، اما جهان بدون وجود نشانی که حاکی از موافقت ایران و عراق با انجام گفت وگو باشد هم اینک با چنین خطری روبه رو است. اگر قرار باشد جهان از کشورهای حوزه خلیج فارس دربرابر یک حمله نظامی حفاظت کند، اجرای تصمیم شورای امنیت که با هدف برقراری صلح گرفته شده باشد، مفید خواهد بود.» مفسر نیویورک تایمز درعین حال خاطرنشان ساخته است: «البته باید شکایت های قانونی و مشروع ایران نیز در نظر گرفته شود. برقراری آتش بس کافی نیست. عراق باید اصل پرداخت غرامت های جنگی را که آغاز کرده بپذیرد.»(۱)

همچنین به گزارش رادیو بی بی سی راجر ماتیوز سردبیر بخش خاورمیانه (غرب آسیا) روزنامه فایننشال تایمز (چاپ لندن) در شماره امروز این روزنامه در مقاله مفصلی درباره جنگ ایران و عراق تأکید کرد که «تبلیغات رسمی دولت عراق و نیز دولت ایران در طی سه ماه گذشته مبین چیزی بوده است که او آن را خبر از شومی و تاریکی آینده در جنگ ایران و عراق تعبیر می کند.» به عقیده ماتیوز «حتی اگر خط جدید لوله نفت که عراق در نظر دارد از خاک عربستان سعودی بگذراند و به دریای احمر برساند تا پایان سال ۱۹۸۵ ساخته شود و مورد بهره برداری قرار گیرد، چنین به نظر می رسد که عراق نسبت به ایران برای تحمل یک جنگ اقتصادی و نظامی طولانی و فرساینده توانایی کمتری دارد.» نویسنده روزنامه فایننشال تایمز ضمن رد احتمال اقدام عراق به یک حمله وسیع تا زمانی که به گفته وی «صدام حسین از حیث اوضاع داخلی عراق احساس امنیت نسبی بکند و سربازان عراقی بتوانند با حملات زمینی نیروهای ایران مقابله کنند»، می افزاید: «اما اگر ایران تهدید به یک پیشروی نظامی قاطع را پیش بگیرد اگر طرح خط لوله نفت به خوبی پیش نرود یا دریافت کمک مالی از عربستان سعودی ادامه نیابد آن وقت نبرد سرنوشت برای بقای عراق نبرد سنگین تر و هولناک تری خواهد بود.»(۲)

۱

رسیدگی به اتهامات دو متهم دیگر از اعضای شبکه مخفی حزب توده در دادگاه انقلاب ارتش امروز نیز ادامه یافت. در جلسه امروز دادگاه که به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری

برگزار شد، سرهنگ هوشنگ عطاریان فرمانده سابق منطقه عملیاتی غرب و سرهنگ بیژن کبیری فرمانده سابق یگان های

کماندویی ویژه به دفاع از خود دربرابر اتهامات مطرح شده ازجمله فعالیت در شبکه مخفی حزب توده و ارائه اطلاعات سیاسی و نظامی محرمانه به مسئولان حزب پرداختند.

۱- همان، صص ۳۲ - ۳۰، رادیو امریکا، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۹/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، رادیو بی بی سی، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

سرهنگ عطاریان در دفاعیه خود عضویت در شبکه مخفی را تأیید و اتهام جاسوسی و اقدام علیه امنیت کشور و براندازی را رد کرد. وی در ادامه نمونه هایی از اقداماتی را که در طول خدمت انجام داده برشمرد و آنها را دلیلی بر رد اتهام براندازی دانست. عطاریان افزود: «ازطرف حزب اصلاً صحبت براندازی پیش نمی آمد و اگر چنین مطلبی را عنوان کرده بودند من الآن در اینجا ننشسته بودم.» وی همچنین درمورد اتهام جاسوسی گفت: «من خبرها و اسنادی را افشا می کردم، ولی هیچ کدام از مواردی را که من به حزب می دادم به صورت کتبی و طبقه بندی شده نبود که به صورت جاسوسی باشد. مثلاً من جریان [شکست عملیات نظامی امریکا در] طبس را به عوامل حزب گفتم که شب از رادیو توسط بنی صدر (رئیس جمهور وقت) افشا شد و یا اخباری را که از رادیوهای مختلف جمع آوری می شد من به صورت تحلیل درمی آوردم. ... و در قرارها من نتایج جنگ و اخبار ستاد مشترک و همچنین چند مورد محرمانه [را ارائه کردم] ولی من این گزارشات را به صورت سند و مدرک ندادم و در مدتی که در کمیسیون شورای عالی دفاع بوده ام گزارشات از آن جلسات را به رابطم می دادم.»

درمورد دفاعیه عطاریان، دادگاه از محمدمهدی پرتوی مسئول شبکه مخفی نظامی حزب توده، توضیح خواست که وی ضمن تأیید بخشی از اظهارات عطاریان، درمورد همکاری اطلاعاتی او گفت: «ایشان چون مأموریتی دررابطه با بررسی [ماجرای] طبس داشته اند رونوشت گزارش خویش را به من دادند و درمورد جنگ نیز ایشان اخبار جنگ را می داد و علاوه بر آن اگر قرار بوده حمله ای صورت بگیرد و اینکه از کدام نقطه باید صورت بگیرد را گاهی به طورکلی دراختیار ما می گذاشته و اصولاً از وقتی که در مقام مشاورت وزارت دفاع قرار گرفته دستیابی ایشان به اطلاعات بالا ـ به طور سیستماتیک افزایش یافته و در هر ملاقاتی ایشان کم وبیش این مسائل را مطرح می نمودند و دیگر اینکه ایشان مدتی در یکی از کمیسیون های شورای عالی دفاع شرکت می کرده و مطالبی را که باید در جلسات شورای عالی دفاع مطرح شود را به من می دادند و چون ایشان با نمایندگان امور خارجه و غیره در ارتباط بودند مطالبی را که آنها مطرح می نمودند را نیز به من می دادند و سمیناری درمورد طرح دفاعی کشور تشکیل شده بود که این اطلاعات را نیز به من دادند. ...»

در ادامه جلسه دادگاه، سرهنگ کبیری نیز به دفاع از خود در پاسخ به موارد کیفرخواست پرداخته و گفت از وجود تشکیلات مخفی نظامی حزب اطلاعی نداشته است. وی با تأکید بر اینکه فقط یک عضو نظامی حزب بوده است، افزود: «بنابراین من نمی دانستم که در مجرای جاسوسی و براندازی یک سازمان قرار گرفته ام.» سپس پرتوی درمورد عضویت کبیری در شبکه مخفی و همکاری وی توضیح داد: «ایشان به علت موقعیت خویش دسترسی به اطلاعات نظامی نداشتند که به من بدهند، ولی اگر تماس هایی با مقامات داشتند مطالب مطرح شده در

ملاقات ها را با من در میان می گذاردند.» وی آن گاه با اشاره به آگاهی اعضای شبکه از مخفی بودن ارتباطات حزبی و اطلاع از ماهیت ایدئولوژیک حزب تأکید کرد: «تمام اعضای حزب جاسوسی می کردند چون هرکدام در تهیه خبر و در وسع توان و امکاناتشان دراین زمینه کوشش می کردند و همه اعضا فعالیت می کردند که هرچه بیشتر حزب قوی شود و به طرف به دست گرفتن قدرت سوق یابد و بنابراین همه اعضای حزب در این اتهامات شریک اند.» پرتوی درعین حال گفت: «البته من فکر می کنم که می توان بین افرادی که با چشم باز و آگاهانه این جریانات را پدید آورده بودند با افرادی که ناآگاهانه در دام افتاده بودند تفاوت قائل شد.» براساس گزارش روزنامه کیهان دادگاه انقلاب ارتش با پایان یافتن محاکمه ۸ عضو شبکه مخفی حزب توده برای صدور رأی نهایی وارد شور شد.(۱)-(۲)

۱

درحالی که امریکا می کوشد ثبات سیاسی مطلوب خود را در لبنان با محوریت دولت این کشور شکل دهد وزیر دفاع رژیم صهیونیستی اعلام کرد به دلیل ناتوانی این دولت، این رژیم برای ایجاد یک نیروی محلی در این کشور تلاش خواهد کرد.

رادیو بی بی سی در گزارشی به نقل از منابع امریکایی در واشنگتن گفت که حملات هوایی امریکا به مواضع سوریه با این هدف صورت گرفت که سوریه متقاعد شود «ایالات متحده امریکا مصمم است مسئله لبنان را به شیوه خود حل کند و تفنگ داران امریکایی حتی اگر حملات دیگری علیه آنها انجام گیرد از بیروت خارج نخواهند شد.» رادیوی مذکور افزود: «با چنین توجیهی که از عملیات امریکا در لبنان می شود به نظر می رسد که دولت امریکا اکنون درصدد آن است که هدف از حضور نظامی خود در لبنان را با تعریف تازه ای بیان کند و به طور ضمنی بپذیرد که نقش نیروهای امریکا در لبنان به پاسداری از صلح محدود نمی شود. اکنون هدف امریکا ظاهراً آن است که سوریه را تحت فشار قرار دهد تا از پافشاری خود در نگه داشتن نیروهایش در بخشی از لبنان دست بردارد.»

به گفته بی بی سی درعین حال «امریکا قصد دارد گروه های مختلف لبنانی برخوردار از حمایت سوریه را ترغیب کند که به کابینه آشتی ملی تحت رهبری امین جمیل بپیوندند.» این رادیو اضافه کرد: «ولید جنبلاط و نیز رهبران شیعه لبنان ظاهراً تا اندازه ای به این فکر توجه نشان دادند. به این وسیله امریکا امیدوار است که گروه ها و فرقه های افراطی تر لبنان را از حامی خود، سوریه، دور کند و به آنها در همکاری با دولت امین جمیل امتیازهایی بدهد. اگر بعد از این مرحله توافق شود که ارتش لبنان به مناطقی که اکنون تحت کنترل دولت نیست وارد گردد، به این ترتیب موضع

۱- مشروح این جلسه دادگاه در ضمیمه گزارش آمده است.

۲- روزنامه کیهان، ۲۳/۹/۱۳۶۲، صص ۲۳ و ۲۴.

سوریه باز هم ضعیف تر خواهد شد و با گسترش تدریجی دامنه قدرت و اختیار دولت ادامه استقرار وسیع نیروهای سوریه در شمال لبنان ناموجه تر به نظر خواهد رسید و بالاخره اگر مرحله بعدی طرح امریکا در واگذاری اداره امور بخش جنوبی لبنان که اکنون در اشغال اسرائیل است به دولت امین جمیل عملی شود، برداشت امریکا این است که بر جنبه قانونی بودن دولت امین جمیل افزوده خواهد شد. اما مرحله اخیر در نظر بسیاری از ناظران عملی جلوه نمی کند چون مستلزم این خواهد بود که تا حد قابل ملاحظه ای میان مقامات اداری لبنان و اسرائیل همکاری هرروزه ای برقرار خواهد شد. و بالاخره سومین جنبه فشار امریکا بر سوریه، پافشاری امریکا در این است که اصل خروج نیروهای بیگانه در موافقت نامه ماه مه گذشته باید رعایت شود و بدون خروج نیروهای سوریه، نیروهای اسرائیل به عقب نشینی دیگری نباید بپردازند.»

بی بی سی در ادامه با بیان اینکه باید منتظر ماند و دید که واکنش سوریه دربرابر فشار امریکا چه خواهد بود، افزود: «عبدالحلیم خدام وزیر خارجه سوریه، دیروز گفت که اگر دونالد رامسفلد آخرین فرستاده ویژه پرزیدنت ریگان به خاورمیانه [غرب آسیا] مایل باشد که از دمشق دیدن کند، سوریه از او استقبال خواهد کرد. وزیر خارجه سوریه افزود که به نظر او امریکا نقش یک قدرت میانجی را در خاورمیانه نباید از دست بدهد، اما درعین حال خط مشی های شدید امریکا را دراین زمینه رد کرد.»(۱)

در همین حال رادیو اسرائیل امروز در گزارشی گفت موشه آرنز وزیر دفاع این رژیم «فاش ساخت که اسرائیل می کوشد برای تسریع در خروج نیروهای خویش از لبنان و درعین حال تأمین امنیت نواحی شمالی کشور یک نیروی محلی در جنوب لبنان به وجود آورد که وظیفه جلوگیری از رخنه یابی خرابکاران را به عهده بگیرد.» وی افزود: «ازنظر اسرائیل بهترین راه حل آن است که دولت مرکزی لبنان نیروهای خود را به جنوب اعزام دارد و طی هماهنگی با واحد های انتظامی اسرائیل امنیت آن منطقه را به عهده بگیرد، ولی باتوجه به آنکه دولت مرکزی درحال حاضر توانایی چنین اقدامی را ندارد باید برای ایجاد یک نیروی محلی تلاش کرد.» وزیر دفاع اسرائیل تأکید کرد: «اسرائیل و ایالات متحده نه فقط هدف ها و منافع مشترک دارند بلکه پیرامون طرق نیل به این هدف ها موضع آنها به یکدیگر نزدیک است.»(۲)

۱

امروز اعلام شد کشتی های یونانی برای انتقال ۴ هزار فلسطینی هوادار یاسر عرفات راهی طرابلس در شمال لبنان شدند. خبرگزاری فرانسه گزارش داد ۴ کشتی یونانی برای حمل حدود ۴ هزار فلسطینی به خارج از لبنان، امروز یونان را ترک کردند. به گفته سخنگوی دولت یونان «کشتی ها با پرچم یونان و سازمان ملل حرکت خواهند کرد و عملیات تحت نظر خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل، انجام خواهد گرفت و مخارج آن توسط فلسطینی ها پرداخت خواهد شد.»(۳)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۹/۱۳۶۲، صص ۲۳ - ۲۱، رادیو بی بی سی، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۹ و ۱۰، رادیو اسرائیل، ۱۷/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص۲۸.

ضمیمه گزارش۸۰۸: مشروح جلسه دادگاه ۲ تن دیگر از اعضای سازمان مخفی حزب توده در دادگاه انقلاب ارتش

مشروح دادگاه متهمان دیگری از شاخه نظامی حزب توده به نقل از روزنامه کیهان بدین شرح است:

«دادگاه انقلاب ارتش در تاریخ ۱۷/۹/۱۳۶۲ جهت رسیدگی به اتهامات متهمین سرهنگ هوشنگ عطاریان و سرهنگ بیژن کبیری تشکیل جلسه داد.

اتهامات متهمین: متهم ردیف ۲ هوشنگ عطاریان؛ ... اعمال ارتکابی مشارالیه به شرح زیر است:

الف) فعالیت در شبکه مخفی نظامی تشکیلات با نام مستعار حبیب و تحت مسئولیت بابک و خسرو. (به شرح مندرج در صفحات ۵۱ و ۵۲ پرونده)

ب) اجرای قرار و تشکیل جلسات حزبی در ماشین و منزل خود در بعضی از این قرارها کیانوری هم حضور داشته است. (صص ۳۴ و ۵۱)

ج) پرداخت حق عضویت ماهی ۱۰۰۰ تومان.

د) دادن اطلاعات سیاسی نظامی محرمانه. (به شرح مندرج در صفحات ۱۱ الی ۲۰ و ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۳۴ و ۳۵ و ۳۶ و ۴۲ الی ۴۵ و ۵۳ پرونده)

ضمناً مشارالیه تا قبل از دستگیری فعالانه مرتبط بوده است.

متهم ردیف۳ بیژن کبیری؛ فعالیت های وی از این قرار است:

الف) فعالیت در شبکه مخفی نظامی تشکیلات فوق تحت مسئولیت بهرام و خسرو (به شرح مندرج در صفحات ۶ و ۷ و ۸ و ۱۶و ۴۶ پرونده) و با نام مستعار رضا.

ب) اجرای قرار و تشکیل جلسات حزبی در منزل خود و خیابان و اماکن عمومی که در بعضی از این قرارها کیانوری هم حضور داشته است. (صفحات ۶ و ۷ و ۸ و ۴۷ و ۵۰)

ج) پرداخت حق عضویت ماهانه ۱۰۰۰ تومان که جمع آن بیست هزار تومان می باشد.

د) دادن اطلاعات محرمانه دررابطه با عملکرد خود به تشکیلات و نفوذ در نهاد انقلابی. (صفحات ۱۰ و ۱۱و ۱۲ و ۱۴ و ۱۹ و ۲۱ و ۲۹ و ۳۰ و ۳۱ و ۳۲)

ه‍) تحویل ۲ قبضه سلاح یوزی و ۲ قبضه سلاح رولور با استفاده از موقعیت نظامی بودن خود به تشکیلات. (ص۷)

و) معرفی یک نظامی به تشکیلات (۷ و ۴۷) ضمناً مشارالیه تا قبل از دستگیری فعالانه مرتبط بوده است.

ق) ادامه فعالیت در زندان برای تشکیلات.

با عنایت به شرح فوق رسیدگی نهایی به اتهامات نامبردگان و صدور حکم شرعی درباره هریک به عنوان محارب و مفسد فی الارض و

به استناد ماده ۱۹۹ قانون حدود و قصاص مورد تقاضاست.

پس از قرائت کیفرخواست توسط دادستان، حاکم شرع از آقای عطاریان خواست که اگر دفاعی دارند از خود بنمایند.

• دفاعیات آقای عطاریان

من جاسوسی و اقدام برعلیه امنیت کشور و براندازی را قبول نداشته ولی فعالیت و عضویت در شبکه مخفی را قبول دارم؛ زیرا اگر کسی هدف براندازی داشته باشد به خاطر این است که به چیزی و پول و مقامی برسد و درجهت تضعیف انقلاب عمل می نماید، ولی من از تاریخ ۵ اسفند که در جمهوری اسلامی مسئولیت پذیرفتم تا روز دستگیری ام برای حفظ نظام جنگیده ام. وی در ادامه نمونه هایی از اقداماتی که در طول خدمت انجام داده بود برشمرد و اینها را دلیلی بر رد اتهام براندازی دانست و گفت ازطریق حزب اصلاً صحبت براندازی پیش نمی آمد که اگر چنین مطلبی را عنوان کرده بودند، من الآن در اینجا ننشسته بودم. نامبرده اظهار داشت طی ۱۳ ماهی که در جبهه بوده با حزب تماس نگرفته و هر ماه با مسئولین دادگاه و سایر مسئولین در تماس بوده است برای اینکه بتواند کار خود را به نحو احسن انجام داده و روابط تشکیلاتی مانعی بر انجام این امور نباشد. ۱۵ روز قبل از پایان مأموریتم (بابک) را به دفترم فرستادند و آئین نامه ای را از من خواست که من به ایشان ندادم. اما دررابطه با جاسوسی وی اظهار داشت که من

خبرها و اسنادی را افشا می کردم ولی هیچ کدام از مواردی را که من به حزب می دادم به صورت کتبی و طبقه بندی شده نبوده که به صورت جاسوسی باشد، مثلاً من جریان طبس را به عوامل حزب گفتم که شب از رادیو توسط بنی صدر افشا شده و یا اخباری را که از رادیوهای مختلف جمع آوری می شد من به صورت تحلیل درمی آوردم که (خسرو) علاقه مند بود که این مطالب را داشته باشد و من به ایشان می دادم که بعداً ایشان علاقه ای نشان نداد و درمورد قرارها من هفته ای یک بار ایشان را می دیدم و اصولاً من درارابطه با قرارها تنبل بودم و فعالانه عمل نمی نمودم و در قرارها من نتایج جنگ و اخبار ستاد مشترک و همچنین چند مورد که محرمانه بوده ولی من این گزارشات را به صورت سند و مدرک ندادم و در مدتی که در کمیسیون شورای عالی دفاع بوده ام گزارشات از آن جلسات را به رابط می دادم.

سپس حاکم شرع از آقای پرتوی خواست که دراین زمینه اگر مطلبی دارند بیان کنند.

آقای پرتوی فعالیت های قبل از انقلاب ایشان را تأیید نمود و گفت بعد از انقلاب ایشان شخصاً به حزب توده مراجعه نموده و پارول ارتباطی ایشان را آقای کیانوری به من دادند و من به یکی از مسئولین تشکیلاتی به نام بابک دادم که در آن زمان آقای عطاریان فرمانده لشکر۱ پیاده بودند و از اواخر ۵۸ و یا اوایل ۵۹ خودم با ایشان تماس می گرفتم که این تماس یا در خیابان بوده و یا در ماشین و کوتاه مدت. نامبرده اظهارات عطاریان را مورد سستی در امر ملاقات و قرار و اینکه در مدتی که در جبهه بوده و به تهران آمده علی رغم نظر حزب با مسئولش تماس نمی گرفته را تأیید نمود و گفت در این اواخر من به منزلشان می رفتم و چهار یا پنج بار بیشتر حق عضویت که هر بار ۱۰۰۰ تومان بوده نداده است و درمورد اطلاعات ایشان چون مأموریتی درارابطه با بررسی جریانات طبس داشته اند رونوشت گزارش خویش را به من دادند و درمورد جنگ نیز ایشان اخبار جنگ را می داده و علاوه برآن اگر قرار بوده حمله ای صورت بگیرد و اینکه از کدام نقطه باید صورت بگیرد را گاهی به طورکلی دراختیار ما می گذاشته و اصولاً از وقتی که در مقام مشاورت وزارت دفاع قرار گرفتند دستیابی ایشان به اطلاعات بالا ـ به طور سیستماتیک افزایش یافته و در هر ملاقاتی ایشان کم وبیش این مسائل را مطرح می نمودند و دیگر اینکه ایشان مدتی در یکی از کمیسیون های شورای عالی دفاع شرکت می کرده و مطالبی را که باید در جلسات شورای عالی دفاع مطرح شود را به من می دادند و چون ایشان با نمایندگان امور خارجه و غیره در ارتباط بودند مطالبی را که آنها مطرح می نمودند را نیز به من می داد و سمیناری درمورد طرح دفاعی کشور تشکیل شده بود که این اطلاعات را نیز به من دادند و کلاً با شخصیت های مختلفی که تماس داشتند مطالب به دست آمده را به من می دادند و همچنین اطلاعات سری را تا آنجا که به دست می آوردند به من می داد.

سپس دادستان درمورد اتهامات عطاریان مطالب زیر را بیان نمودند. ... خدماتی را که شما به عنوان رد براندازی برشمردید بنا بر اظهارات آقای پرتوی برای اینکه خط حزب این بوده که افسران برای تثبیت موقعیت خویش و نفوذ هرچه بیشتر فعالیت هایی بنمایند دقیقاً در خط حزب و برای حزب بوده نه برای تثبیت جمهوری اسلامی ... مسئله این است که برای صدق عنوان جاسوسی، دادن اطلاعاتی که متضمن تعلیمات و فوائدی است کافی است نه لزومی دارد که شما اطلاعات را بعد از وقوع بدهید درحالی که آقای پرتوی اظهار کردند که شما اطلاعاتی را قبل از عمل داده اید؛ ثانیاً شما نظامی هستید و می دانید که اگر در چند مرحله اگر حتی بعد از انجام عملیات نیز شما اطلاعات و چگونگی عملیات را به دشمن بدهید شگرد عملیات نظامی به دست دشمن خواهد آمد و آنها پیش بینی خواهند کرد که ما در برنامه های تدافعی و تهاجمی خویش چگونه عمل خواهیم نمود.

حاکم شرع: اگر توضیحی دارید به عنوان آخرین دفاع بیان نمایید.

عطاریان ضمن تأیید اینکه می دانسته با حزبی که صددرصد طرف دار شوروی است در ارتباط بوده بیان نمود ... من همه اتهامات را

دربست می پـذیرم و آن دفاعیات را نیز به این علت عنوان نمودم که شـما بدانیـد در وجود من چه می گذشـته و می گـذرد ولی اکنون به درگاه خداوند توبه کردم از همه گناهان گذشـته ام. توبه کرده ام و نذر کردم اگر خلاصـی یافتم بقیه عمرم را در جبهه ها به سر ببرم و از شما می خواهم که به من فرصت داده تا بدین وسیله گناهانم را جبران نمایم. ...

حاکم شرع از آقای بیژن کبیری خواستند که دررابطه با موارد اتهام خویش که توسط دادستان قرائت شد دفاعیات خودش را بیان کند.

• دفاعیات بیژن کبیری

من به هیچ وجه نمی خواهم از گذشته خویش دفاع نمایم. من اصلاً از تشکیلات مخفی و نظامی حزب اطلاعی نداشتم و خودم را عضوی از حزب توده می دانستم و فکر می کردم تنها عضو نظامی این حزب هستم. من باتوجه به سابقه ذهنی سال های ۳۱ و ۳۲ و اینکه می دیدیم که حزب علنی فعالیت می نماید و روزنامه و نشریاتش را علنی به فروش می رساند و از انقلاب حمایت می نماید، جلب حزب شدم، ولی متأسفانه حزبی را انتخاب کردم که رهبرانش امروز اعتراف به خیانت و وابستگی نمودند که من اصلاً اطلاع نداشتم و بعد که این اعترافات را دیده و شنیدم متوجه این قضیه شده و شدیداً محکوم می نمایم. اینها نه تنها به کشور و انقلاب و مردم خیانت کردند بلکه به من نیز خیانت نمودند. اگر انبار اسلحه داشتند من مطلع نبودم. اگر با شوروی ارتباط داشتند به من دروغ گفتند. بنابراین من نمی دانستم که در مجرای جاسوسی و براندازی یک سازمان قرار گرفته ام و درمورد تحویل سلاح ها نیز فقط یک یوزی و دو عدد رولور که متعلق به یگان من نبوده بلکه در جریان انقلاب به دست آورده تحویل این حزب دادم به این دلیل که حزب را حامی انقلاب می دانسته و فکر می کردم که اگر مسئله ای اتفاق بیفتد این حزب حامی انقلاب است و بد نیست که این اسلحه ها را نگهداری نماید و بعد که از مسئول اسلحه را خواستم گفت تحویل کمیته داده ایم و من در تمام مدتی که در جبهه ها بودم مطلقاً با عوامل حزب تماس نداشتم فقط یک بار (بهرام) که قبل از پرتوی مسئولم بود یک بار تماس گرفت که آن هم حتی دو دقیقه هم طول نکشید و مسئله ای نبوده که رد نمایم و دررابطه با خدماتی که انجام داده ام هیچ حرفی نمی زنم و معتقدم که خدا توفیق انجامش را داده و خواست خدا بوده [است.]

سپس حاکم شرع از آقای پرتوی خواستند که دراین مورد اگر مطلبی [دارند] بیان نمایند.

پرتوی توضیح داد ... که تا قبل از اواخر سال ۵۸ (بهرام) با ایشان تماس داشته و از آن به بعد خودش با ایشان تماس داشته تا زمان دستگیری برای اینکه ایشان مطمئن تر برخورد نماید. وی را به ملاقات آقای کیانوری بردم ... همچنین افزود که ایشان (کبیری) به علت موقعیت خویش دسترسی به اطلاعات نظامی نداشتند که به من بدهند ولی اگر تماس هایی با مقامات داشتند مطالب مطرح شده در ملاقات ها را با من در میان می گذاردند. درارابطه با تشکیلات مخفی با متهم صحبت نشده بود ولی تأکید نموده بودم که این ارتباطات باید مخفی باشد. ... سپس دادستان مطالبی مبنی بر رد دفاعیات متهم بیان داشت ... سپس حاکم شرح از متهم خواست که آخرین دفاعیات خویش را بیان نماید:

کبیری: من پس از انقلاب با حزب تماس گرفتم و چون فعالیتی درارابطه با مسائل ایدئولوژیکی نداشتم پس ازنظر تئوری بسیار ضعیف بودم. ... من اصلاً از اقدامات حزب و خودم نیز که عضوی از آن بودم دفاعی نمی توانم بکنم. من فقط در دلم این است که فکر نمی کردم جاسوس شوروی بوده و درحال براندازی بودم و قصد این اعمال را نیز نداشتم.

... با پایان یافتن دفاعیات متهمان عطاریان و کبیری جلسه دادگاه خاتمه یافت و به منظور صدور حکم نهایی وارد شور شد.»(۱)

ص: ۱۰۵۵

۱- روزنامه کیهان، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص۲۲.

روزشمار جنگ جمعه ۱۸ آذر ۱۳۶۲ ۴ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۹ دسامبر ۱۹۸۳

۱

شهرهای آبادان و خرمشهر و مناطق مرزی این دو شهر امروز و دیروز نیز هدف گلوله های توپخانه و خمپاره اندازهای عراقی قرار گرفتند.

در گلوله باران آبادان که به طور پراکنده صورت گرفت، ۴ باب مغازه و ۷ منزل مسکونی تخریب شد. همچنین براثر برخورد چند گلوله توپ به لوله های نفتی از رده خارج در اسکله۱۲، نفت باقیمانده در این لوله ها آتش گرفت که با تلاش واحدهای اطفاء حریق خاموش شد. در خرمشهر نیز تبادل آتش توپخانه و خمپاره اندازها در دیری فارم، شلمچه، پاسگاه زید، جزیره مینو و پل نو خسارت هایی را به بار آورد. گفتنی است ظرف دیروز و امروز ۱۳ تن از نیروهای خودی در آبادان و ۱۶ تن نیز در خرمشهر براثر اصابت گلوله توپ یا ترکش زخمی شدند.(۱)

۲

معاونت اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف سپاه در گزارش کوتاهی تحرکات تاکتیکی نیروهای عراقی در جبهه های جنگ، به ویژه در منطقه عملیاتی والفجر۴ و فعالیت های نظامی دشمن در منطقه خلیج فارس را تشریح کرد. در این گزارش آمده است:

پس از اجرای عملیات والفجر۴، دشمن نیروهای ضربه خورده خود را برای بازسازی و تجدید سازمان به عقب منتقل کرد و درحال حاضر در منطقه والفجر۴، لشکرهای ۲۲ پیاده در منطقه سلیمانیه - چوارتا، لشکر۷ پیاده در منطقه دره میانه تا نالپاریز و لشکر۴ پیاده کوهستانی در منطقه نالپاریز تا سیدصادق با حداقل نیرو پدافند می کنند. همچنین دشمن پس از مرحله سوم عملیات والفجر۴ اقدام به تحکیم و ترمیم مواضع پدافندی خود کرده است. نیروهای تخلیه شده از منطقه عملیاتی والفجر۴ به مرور به منطقه سپاه های ۳، ۴ و ۲ منتقل می شوند.

علاوه براین، دشمن بعثی همچنان با هدف تحمیل صلح بر ایران، به اقدامات وحشیانه خود

۱- سند شماره ۲۸۹۳۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۰۴۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۳۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استاندار خوزستان، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

ازقبیل، ناامن نشان دادن خلیج فارس و حملات متوالی به کاروان کشتی های تجاری در مسیر بندر امام خمینی، اعلام مین گذاری معابر کشتی ها در اطراف این بندر و جزیره خارک، ادامه حملات موشکی به مردم بی دفاع شهرها، استفاده از بمب های شیمیایی و تحرکات سیاسی ازقبیل برگزاری کنفرانس های عربی و... ادامه می دهد.(۱)

۱

حمله روز گذشته هواپیماهای عراقی به کشتی های تجاری ایران در آب های خلیج فارس و سرنگونی یک جنگنده سوخوی عراق بازتاب محدودی در رسانه های گروهی جهان داشت.(۲) این درحالی است که برخلاف ادعای عراق درمورد انهدام ۶ هدف دریایی، امروز فقط آسیب دیدگی یک کشتی یونانی تأیید شد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه از آتن، وزارت دریانوردی بازرگانی یونان اعلام کرد: «یک کشتی باری یونانی به نام آیاپتوس (۱۶۳۲۰ تن) روز گذشته درحالی که عازم یک بندر ایرانی بوده مورد اصابت یک موشک عراقی قرار گرفته است.» این گزارش افزود: «این کشتی با ۲۳ خدمه که ۱۷ نفر از آنان یونانی بوده اند از انگلستان آهن برای ایران حمل می کرده است.»(۳) رادیو اسرائیل نیز به نقل از مقامات کشتیرانی در آتن گفت: «زیان های وارده به این کشتی کمتر از آن است که قبلاً تصور می شد و به احتمال قوی این کشتی غرق نشده است.» مقامات مذکور افزودند: «تصور می رود که عراقی ها به سوی این کشتی موشک اگزوست پرتاب نکرده اند، بلکه فقط با تیربار هوایی آن را به گلوله بستند.»(۴)

همچنین خبرگزاری آسوشیتدپرس از نیکوزیا به نقل از ایرنا خبرگزاری رسمی جمهوری اسلامی ایران گزارش داد: «دو کشتی که یکی در قبرس و دیگری در یونان ثبت شده اند روز گذشته در منتهاالیه شمالی خلیج فارس مورد حمله قرار گرفتند.» بر پایه این گزارش «کشتی قبرسی بدون هیچ گونه آسیبی به راه خود ادامه داد، اما کشتی یونانی که کمی آسیب دیده بود اسکورت شد و به نقطه امنی انتقال یافت.» آسوشیتدپرس به نقل از یک سخنگوی وزارت امور خارجه ایران افزود: «واحدهای دریایی و هوایی ایران جهت دفاع از دو کشتی وارد عمل شده و حمله عراق را طی اقدامی که منجر به سرنگونی یک جت عراقی شده دفع کردند.»

آسوشیتدپرس همچنین از خبرگزاری جمهوری اسلامی نقل کرد: «سخنگوی ایرانی طی

۱- سند شماره ۱۴۶۷۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی اطلاعات عملیات قرارگاه نجف اشرف سپاه، شماره ۴۲، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص۵.

۲- رسانه های خارجی فقط به انعکاس خبری این رویداد اکتفا کرده و تفسیر بیشتری درباره آن منتشر نساختند. درحالی که حمله قبلی عراق به کشتی های ایرانی در آب های خلیج فارس که در تاریخ ۳۰/۸/۱۳۶۲ رخ داد، جریان مستمری از بازتاب های خبری و تحلیلی را با مضمون گسترش دامنه درگیری در خلیج فارس و احتمال تبدیل آن به یک مناقشه بین المللی درپی داشت.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۵، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص۲، آتن - خبرگزاری فرانسه، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص۸، رادیو اسرائیل، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

. سند شماره ۲۸۹۳۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۰۴۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۱۷/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۳۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استاندار خوزستان، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

همین بیانیه ادعای عراق را که ۶ کشتی غرق شده و یک جت نیروی هوایی ایران طی یک درگیری هوایی و دریایی در منتهاالیه شمالی خلیج فارس روز گذشته سرنگون شده را تکذیب کرد. یک اطلاعیه نظامی رسمی عراق روز پنجشنبه اعتراف کرد که یک جت عراقی طی حمله ناپدید شده است، اما افزود این به خاطر یک "نقص فنی" بوده است. ایرنا گزارش داد که خلبان جت سرنگون شده عراقی پس از آنکه هواپیمای وی در دریا سقوط کرد توسط نیروهای ایرانی به اسارت گرفته شده است.»

گزارش مذکور همچنین به نقل از سخنگوی وزارت امور خارجه ایران اعلام کرد: «عراق با حمله به این دو کشتی به طور آشکار تمام قوانین و مقررات بین المللی مربوط به کشتیرانی آزاد در حوزه خلیج فارس را نقض کرده است.» آسوشیتدپرس در ادامه گزارش خود یادآور شد: «عراق طی هفته های اخیر با صدور هشدارهای مکرر از تمام کشتی های بین المللی خواسته است به نواحی شمالی خلیج [فارس] ازجمله جزیره خارک، ترمینال اصلی صادرات نفت ایران، وارد نشوند.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، خبرگزاری یونایتدپرس از بیروت نیز خبر مشابهی را گزارش کرد(۱)

همچنین گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از واشنگتن حاکی است روزنامه های امریکایی واشنگتن پست و نیویورک تایمز به انتشار جزئیات خبری این رویداد از قول منابع نظامی ایران و عراق پرداختند.(۲)علاوه براین روزنامه های امروز صبح لبنان نیز خبر سرنگونی هواپیمای سوخوی عراقی در آب های خلیج فارس را درج کردند(۳)

۱

رئیس دیوان عالی کشور در سخنان خود در نمازجمعه این هفته تهران مطالبی را درخصوص قطعنامه اجلاس وزرای کشور دولت های عرب در بغداد، تأکید رهبر انقلاب بر ضرورت بهره گیری از سلاح نفت علیه قدرت های مداخله گر خارجی، اجلاس وزرای نفت اوپک و حدود آزادی در انتخابات مجلس شورای اسلامی بیان کرد.

آیت الله سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی در خطبه دوم نماز با اشاره به جنگ به عنوان مسئله اول کشور اظهار داشت: «مطلب اول، مربوط به وزرای کشورهای نوزده گانه عربی است که در بغداد جمع شدند و قطعنامه ای صادر کردند و گفتند تجاوز به یک کشور عربی، تجاوز به همه است. گو اینکه این جمله، یک جمله خیلی خوبی است، ولی من احتمال نمی دهم که یک نفر نه از این جمله خوشحال شده باشد و نه از این جمله ترسیده باشد و یا اصلاً اعتنایی به این جمله کرده باشد. این خیلی رسوایی است که وزرای نوزده کشور قطعنامه ای صادر کنند و این

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۵، ۱۹/۹/۱۳۶۲، صص ۴ - ۲، نیکوزیا - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۶، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص۱۴، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص۲۸.

قطعنامه نه خوشحال کننده باشد و نه ترس آور. چرا؟ برای اینکه می دانند دروغ است. کجای این حرف دروغ است؟ اینها گفتند تجاوز به یک کشور عربی، تجاوز به همه است، حالا ـ می خواهم ببینم که لبنان کشور عربی هست یا نیست؟ که هست. تجاوز شده یا نشده؟ که شده. پس بنابراین تمام عرب ها مورد تجاوز قرار گرفته اند و به همه این دولت ها و همه این حکومت ها تجاوز شده است حالا می خواهند چکار کنند؟»

رئیس دیوان عالی کشور سپس افزود: «اینها در مقابل این تجاوز علنی، سوریه را در میدان تنها گذاشتند درحالی که سوریه با کمال شهامت توانسته در مقابل این حملات، ۸ هواپیما را بزند. بنابراین سوریه را در میدان تنها گذاشتند و آنجا ما فهمیدیم که معنای تجاوز به کشورهای عربی چیست؟ ... اینها می گویند که نه، ما منظورمان همه کشورهای عربی نبود، بلکه منظورمان عراق بود و آن کسی را هم که می گوییم تجاوز کرده یعنی ایران است که به همه تجاوز کرده! اینها که همه می دانند که ایران تجاوز نکرده بلکه به ایران تجاوز شده. ایران جنگ نکرده بلکه به ایران جنگ تحمیل شده. هنوز هم تجاوز می شود. ایران چه موقع آمده مناطق غیرنظامی را بمباران کرده؟ چه موقع با بمب های ۹ متری و ۱۲ متری مناطق پرجمعیت شهرها را بمباران کرده؟» خطیب نمازجمعه تهران ادامه داد: «من عقیده ام این است که اگر اینها این طور قطعنامه صادر می کردند بهتر بود که اگر یک کشور عربی به یک کشور دیگر تجاوز کرد، به خود اجازه می دهیم همه به آن کشور تجاوز کنیم. چنانچه این کار را هم انجام داده اند.»

وی آن گاه ضمن برشمردن کمک های برخی از کشورهای عربی به عراق افزود: «اما من به اینها می گویم که جواب این مسئله را علی علیه السلام گفته است که سوگند به خدا اگر همه شان پشت سر هم بایستند کوچک ترین اثری در ملت انقلابی ایران ندارند.» رئیس دیوان عالی کشور همچنین خطاب به دولت های عرب حامی عراق گفت: «امام فرموده که شما ده روز نفت را به روی اینها [قدرت های سلطه گر جهان] ببندید، اینها تسلیم شما خواهند شد و ارباب ها، رعیت می شوند و آنهایی که به شما سیادت می کنند ذلیلتان می شوند. حالا شما بیایید این مطلب را تجربه کنید.»

آیت الله موسوی اردبیلی سپس با اشاره به اجلاس وزرای نفت اوپک در ژنو و پیشنهاد ایران درمورد قیمت پایه ۳۴ دلار در هر بشکه، تلاش های جاری برای کاهش قیمت نفت را جنگی علیه ملل مستضعف خواند و گفت: «ما که اجازه نخواهیم داد و ما منتظر هستیم که ملت های مستضعف هم اجازه ندهند که به ثروت خدادادی آنها این گونه تجاوز شود.»

وی در بخش پایانی خطبه های نماز به مسئله انتخابات آتی مجلس پرداخت و اظهار داشت: «من به عنوان یک ایرانی عرض می کنم که وظیفه حتمی و شرعی ما این است که در مسئله

انتخابات شرکت کنیم. اینکه آیا در انتخابات آزادی هست یا خیر، همه باور کنند که در انتخابات آزادی هست، اما آزادی اسلامی. ... و هرکس که واجد شرایط است و بخواهد می تواند خودش را کاندید کند، چه به صورت منفرد و یا غیرمنفرد و ازطرف جمعیت ها تأیید بشود یا نشود. معنای آزادی در انتخابات این است.»

آیت‌الله موسوی اردبیلی خطیب نمازجمعه تهران

رئیس دیوان عالی کشور همچنین افزود: «صندوق دزدی، رأی عوض کردن، زور به مردم گفتن، کسی را به جای دیگری خواندن، جازدن، کسی را از میدان بیرون کردن، کسی را اجازه انتخابات ندادن، در امکانات عمومی تبعیض قائل شدن، اینها وجود ندارد و هرکس می تواند خودش را کاندید نماید و یا دیگری او را کاندید کند و پس از احراز صلاحیت به وسیله مراجع صالحه، کاندیدایی خود را اعلام کند و هرکس هم می تواند به او رأی بدهد و اگر هم در انتخابات برگزیده شد می تواند به مجلس راه یابد. منتها دیگری اگر می خواهد کسی را معرفی کند، معیارها را حفظ کند. این معیارها عبارت اند از: اول تقوا، دوم تعهد، سوم هوشیاری، چهارم مهارت در کار، پنجم قدرت تفکر، ششم کارایی، هفتم فعال بودن و بینش سیاسی و امثال اینها. بنابراین این ضوابط را مراعات کند و سپس هرکسی را که می خواهد انتخاب و کاندید کند اشکالی ندارد و وظیفه شرعی همه ماست که در این انتخابات شرکت کنیم.»(۱)

۱

آیت الله منتظری نیروهای مسلح را موجب حفظ تعادل و صیانت جامعه از خطرهای داخلی و خارجی دانست. به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، آیت الله منتظری امروز در دیدار با دانشجویان دانشکده افسری و مسئولان آموزش بهداری نیروی زمینی ارتش به اتفاق فرماندهان و مسئولان سیاسی - عقیدتی این دو ارگان، ضمن اشاره به کلام امیرالمؤمنین(ع) در نهج البلاغه نیروهای مسلح را موجب حفظ تعادل و صیانت اجتماع از خطرها، حوادث و هجوم دشمنان داخلی و خارجی دانست و با اشاره به هدف تشکیل ارتش در اسلام گفت: «در اسلام ارتش

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص۱۴.

متعلق به شخص نیست آن گونه که در زمان شاه بود، بلکه متعلق به اسلام و کل جامعه اسلامی است. ازاین رو نیروهای مسلح باید خود را به اخلاق اسلامی آراسته کنند و قبل از هر چیز اسلام را درست بشناسند تا بتوانند از آن حمایت کنند.»

آیت الله منتظری همچنین درمورد استفاده از استعدادهای موجود در میان نظامیان جوان اظهار داشت: «بسیار دیده شده که در بین سربازان و افسران، افراد روشن و با استعدادی وجود دارد که به نظر من باید از فکر و نظریات این افراد، آقایان فرماندهان و مسئولان قسمت های مختلف استفاده کنند و نباید این نیروها را نادیده گرفت و باید در مقام مشورت از هرکسی که دارای فکر و نظریه خوبی در همان رشته مربوطه است استفاده نمود، ولی البته در مقام تصمیم گیری، نظم فرماندهی از مقام بالا باید حتماً مراعات گردد.»(۱)

۱

گونتر کلایبر معاون نخست وزیر آلمان شرقی، به منظور پیگیری موافقت نامه همکاری اقتصادی و فنی این کشور با عراق وارد بغداد شد. به گفته رادیو بغداد وی در بدو ورود به بغداد گفت که با مقامات عراق درباره همکاری مشترک در چارچوب نتایج ده ساله ناشی از موافقت نامه مذکور مذاکراتی انجام خواهد داد. این رادیو افزود: «معاون نخست وزیر آلمان قدردانی کشور متبوع خود از مساعی صلح جویانه عراق و هم صدایی آن با تلاش های مربوط به متوقف ساختن جنگ جاری با ایران را ابراز داشته است.»(۲)

۲

شصت ونهمین اجلاس اوپک امروز درحالی به کار خود پایان داد که قیمت و سقف تولید مصوب اجلاس قبلی این سازمان مبنی بر ۲۹ دلار در هر بشکه و ۱۷ میلیون و ۵۰۰ هزار بشکه در روز تثبیت شد.

در این اجلاس ایران پیشنهادهایی را برای افزایش قیمت پایه نفت از ۲۹ دلار به ۳۴ دلار در هر بشکه مطرح کرد، اما سرانجام تصمیم گرفته شد اعضا همچنان به قیمت و سقف تولیدی که در اجلاس فوق العاده لندن در ماه مارس گذشته تصویب شده بود، وفادار بمانند. گزارش روزنامه کیهان حاکی است: با توافق اعضای اوپک قرار شد کمال حسن مقهور وزیر نفت لیبی - که ریاست اجلاس وزرا را بر عهده داشت - تا انتخاب دبیرکل جدید(۳) سرپرستی دبیرخانه اوپک را نیز

۱- همان، ص۱۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۵، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص۳۷، رادیو بغداد، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

۳- تصمیم گیری درمورد انتخاب دبیرکل جدید اوپک به روز ۱۰ ژوئیه سال آینده میلادی (۱۹ تیر ۱۳۶۳) موکول شد. (روزنامه کیهان، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص۲۸)

عهده دار شود. ایران، الجزایر، عراق و ونزوئلا برای پست دبیرکلی کاندیداهایی معرفی کرده بودند.

محمـد غرضـی وزیر نفت ایران در گفت وگو بـا واحـد مرکزی خبر درباره اوضاع کلی اجلاس اوپک گفت: «در بـدو ورود و در ملاقات هایی که با وزرای نفتی اکوادور، الجزایر، اندونزی، لیبی، ونزوئلا و نیجریه داشتیم مطرح کردیم که ما در گذشـته دچار سوءسیاست های تحمیلی از داخـل و از خـارج اوپک بودیم و تغییر قیمت از ۳۴ دلار به ۲۹ دلار بر اوپک تحمیل شـد؛ زیرا فکر می کردنـد که وضع بازار بهتر خواهـد شـد و این ارزانی قیمت به مصـرف کننـده منتقـل می شود و بنابراین تقاضا برای نفت افزایش خواهـد یافت. لیکن ما توضـیح دادیم که تغییر قیمت از ۳۴ دلار به ۲۹ دلار ازلحاظ سیاست گذاری و نتیجه گیری با شکست روبه رو شد. این توضیح اکثر وزرای اوپک را قانع نمود و ازطرفی لزوم حفظ سـقف تولید و سـهمیه تولیدکنندگان و بالاخص وظیفه سعودی به عنوان یک موازنه کننده تولید بر همه روشن شد.» غرضـی درمورد موضع ایران در قبال انتخاب دبیرکل جدید اوپک نیز گفت: «ما دبیرکلی را به عنوان پرستیژی برای جمهوری اسلامی ایران می دانیم و از موضع به حق ایران پایین نیامده و اجازه نخواهیم داد که این امر به دست دیگران بیفتد.»(۱)

روزنامه اقتصادی لزکو نیز در شـماره امروز خود نوشت: «به گفته مـدیرکل صـندوق بین المللی پول، قیمت های حقیقی نفت (نفت خام و فراورده های نفتی) طی دو یا سه سال آینـده ثابت خواهد ماند که این همان نقطه نظر شـیخ زکی یمانی وزیر [نفت] پادشاهی سـعودی نیز می باشـد کـه طبـق آن قیمت نفت حـتی در بهـار آینـده ثـابت خواهـد مانـد.» روزنـامه فیگـارو هم درمـورد اجلاـس اوپـک آورده است: «رویارویی علنی ایران و عربسـتان هنوز رخ نداده است. باوجود اختلاف نظرهای موجود، اعضای اوپک توانسته اند ظواهر را حفظ کنند و به نظر می رسد که هیچ یک از اعضای اوپک نمی خواهد از خواسـته ایران مبنی بر تعیین قیمت هر بشکه ۳۴ دلار حمایت کند و به علاوه قیمت ها در بازار آزاد نیز رو به کاهش می رود.» به نوشـته فیگارو، الجزایر نیز خواهان افزایش تـدریجی و مرحله ای قیمت نفت است.(۲) روزنامه لیبراسـیون نیز نوشت: «در ورای این اختلافات لفظی یک رقابت سیاسـی بین ایران و عربستان سعودی بر سر کسب رهبری سازمان اوپک وجود دارد، اما عربسـتان سـعودی که ۵/۳ میلیـون تن نفت در زمـان وفور نفت در بـازار، در سواحـل عمـان ذخیره کرده است یک سلاـح در دست دارد و زمـانی درواقع تهدیـد می کنـد که همه اعضـای اوپـک هم از نظراتش حمـایت نکننـد که درآن صورت این نفت ذخیره شده را به بازار عرضه کرده و قیمت نفت را خواهد شکست.»(۳)

رادیو بی بی سـی در گزارشـی از جیمز مورگان خبرنگار اقتصادی این رادیو گفت: «ضـررهایی که از برگزاری چنین اجلاسی حاصل می شود کاملاً مشهود است به خصوص که اوپک خود

۱- روزنامه کیهان، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص۲۸.

۲- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۶۵، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص۸ پـاریس - خبرگزاری جمهوری اسـلامی، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

تحت تـأثیر قـدرت هـایی است که از خـارج کنترل می شونـد. به طور مثـال درست قبـل از برگزاری اجلاس اخیر اوپک اتحادیه شوروی قیمت نفت خود را کاهش داد و گفته می شود بریتانیا قصد دارد تصـمیم مشابهی اتخاذ کند که دراین صورت نیجریه با مشکلات عظیمی روبه رو خواهـد شـد. زیرا در بازارهـای جهـانی، نفت نیجریه بـا نفت بریتانیـا در دریای شـمال رقابت دارد. اگر نیجریه قیمت نفت خود را کـاهش دهـد این اقـدام در ساختمـان ظریف قیمت گـذاری اوپک تأثیر می گـذارد. اما از سوی دیگر، سازمان اوپک کماکان موجودیت خود را حفـظ کرده است. این سازمـان زمـانی کنترل کامل بر بازارهای نفت جهانی اعمال می کرد و اکنون در شـرایط بحرانی تر توانسته تولیـد کمتری را بین اعضـای خود تقسیم کنـد. از آنجا که ۱۳ کشور عضو اوپـک تقریبـاً تمـامی نفت تولیـدی خود را صادر می کننـد و قسـمت اعظم ارز آنهـا از درآمـد نفت است، بنابراین نبایـد انتظار داشت بحث و مجادله بر سـر تولیـد و قیمت نفت بین آنان درنگیرد و به طور واضح اجلاس اوپک تنها مرکزی است که چنین بحثی امکان پذیر است.»(۱)

۱

«به نظر می رسد که ایران در تصـمیمش برای ادامه جنگ پابرجاست و همه محاسـبات نشان می دهد جمهوری اسـلامی اقتصاد، مناسـبات بازرگـانی، سـیاست خـارجی و بالاتر از همه مردمش را درقالب این انـدیشه قرار داده است که جنگ ممکن است سال ها ادامه یابـد.» این مطلب را یوسف ابراهیم گزارشـگر وال اسـتریت ژورنـال پس از دیـداری شـانزده روزه از تهران «بـا مقـام هـای دولـتی، داوطلبـان جنگی، شهروندان عادی، دیپلمات های خارجی و بازرگانی» نوشته است.

رادیو امریکـا به نقـل از گزارشـگر وال استریت ژورنال اعلام کرد: «دیون خارجی ایران که به ۱۵ میلیارد دلار می رسـید، بازپرداخت شده است. میانگین صادرات نفت به ۲ میلیون بشکه در روز رسیده و انتظار می رود یک درآمد ۲۳ میلیارد دلاری را در سال جاری برای ایران فراهم آورد، معـامله هـای پایاپـای بـا چنـد کشور نیز گسترش یـافته است. وابسـته هـای نظـامی در تهران می گوینـد جمهوری اسـلامی به طورکلی توانسـته است بر تحریم فروش اسـلحه که توسـط امریکـا و اروپـای غربی بر ایران تحمیل شـد، چیره شود و راه های پنهانی خرید اسـلحه و مهمات در اروپای غربی، اروپای شـرقی و خاورمیانه [غرب آسـیا] گشوده شده است. البته بهای برخی از این سـلاح ها و مهمات سه برابر بیشتر از ارزش اصلی آنهاست.»

گزارش رادیـو امریکـا حـاکی است: «محسن نوربخش رئیس بانـک مرکزی ایران، که تحصـیل کرده امریکـاست، در مصـاحبه بـا یوسـف ابراهیم حاضر نشد بگوید که خریدهای تسلیحاتی چقدر برای ایران تمام می شود، اما گفت که هزینه های جنگی ۳۰ درصد بودجه

۱- همان، صص ۲۳ و ۲۴، رادیو بی بی سی، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

سالانه کشور را در بر می گیرد. به گفته نوربخش، با درآمدهای نفت و درآمدهای اضافی از راه گرفتن مالیات و منابع دیگر ایران می تواند هزینه یک جنگ طولانی را تحمل کند. رئیس بانک مرکزی می گوید جمهوری اسلامی تمام مشکلات اقتصادی را که ممکن است درصورت بسته شدن تنگه هرمز با آنها روبه رو شود در نظر گرفته است و برای رویارویی با نتایج آن آماده است، اما به نوشته یوسف ابراهیم، در ورای تمام این سخنان شجاعانه این حقیقت خودنمایی می کند که جنگ، اقتصاد ایران را سال ها به عقب انداخته است، هزینه ای که آثار آن عمیقاً در ایران احساس می شود و ایرانی ها می گویند نمی توانند عراقی ها را به خاطر آن ببخشند. از آغاز جنگ در سپتامبر ۱۹۸۰ دست کم ۱۵۰ هزار تن از نظامیان و غیرنظامیان ایرانی به قتل رسیده اند و ۴۰۰ هزار تن مجروح شده اند. از آغاز جنگ، عراقی ها بیش از ۱۲۰۰ روستا را از بین برده و بخش هایی از ۲۵ شهر و یا تمامی آنها را درهم کوبیده اند.»

گزارشگر وال استریت ژورنال همچنین افزوده است: «یک مقام دولتی در گفت وگویی خصوصی گفت که سرنگون شدن صدام حسین ممکن است یک سال دیگر به طول انجامد و آن گاه شاید دو سال هم طول بکشد تا یک دولت اسلامی کنترلش را بر عراق برقرار کند.» یوسف ابراهیم یادآور شد: «حتی اگر جنگ تمام شود ایران معتقد است که صدور انقلاب باید برای تضمین بقای کشور ادامه یابد. ایران با ایجاد یک اتحاد استراتژیک با سوریه، افراطی ترین جناح های خاورمیانه [غرب آسیا] را در محوری به دور هم گرد آورده است که از مدیترانه تا خلیج فارس گسترش دارد.»

به گفته رادیو امریکا، یوسف ابراهیم در آغاز گزارش خود به نامه هایی اشاره کرده است که «جوانان ایرانی پیش از رفتن به جبهه جنگ برای پدران و مادرانشان می نویسند. آنان می دانند که به سوی مرگ می روند و می دانند که کار درستی انجام می دهند. نامه ها که نوشتن آنها از هنگام برپایی خونین ترین جنگ خاورمیانه شروع شده با سپاس از پدران و مادران که فرزندانی چنین شایسته پرورش داده اند آغاز می شود. نویسندگان سپس نام خدا و رهبرشان امام خمینی را ذکر می کنند و به نوشته یوسف ابراهیم به سوی شهادت گام برمی دارند.»

گزارشگر وال استریت ژورنال سپس اضافه کرده است: «بیش از نفت یا پول همین برداشت و نظر است که از سال ۱۹۸۱ جریان جنگ را به زیان عراق تغییر داده است.» وی می افزاید: «جنگجویان ایرانی هرچند که از سیل سلاح هایی که از شوروی، فرانسه و نقاط دیگر به سوی عراق سرازیر است محروم اند از آمیزه ای از وطن پرستی، شور مذهبی و احساس انتقام جویی نیرو می گیرند.» وی ضمن اشاره به تهدید های متقابل عراق و ایران وعده امریکا درمورد استفاده از نیروی نظامی به منظور جلوگیری از بسته شدن تنگه هرمز و نیز استقرار ناوگان بزرگی

از کشتی های جنگی امریکا، فرانسه و انگلستان در نزدیکی آب های خلیج فارس خاطرنشان ساخته است: «به نظر می رسد که هیچ کدام از این تهدیدها رهبران ایران را به هراس نیفکنده است. آیت الله خمینی تابستان گذشته در گفت وگویی با روحانیون گفت تا زمانی که این جوانان وجود دارند، از سراسر کشور به سوی جبهه های جنگ می شتابند و به هنگام رویارویی با دشمن حماسه می آفرینند هیچ کس نخواهد توانست به کشور آسیبی برساند.»(۱)

۱

هیئتی امریکایی برای توجیه کشورهای حوزه خلیج فارس درخصوص رویارویی احتمالی با سوریه به این منطقه اعزام شد. در همین حال، مقامات امریکا مدعی شدند نیروهای ایرانی حاضر در خاک لبنان برای اجرای عملیاتی انتحاری علیه نظامیان امریکایی آماده می شوند.

روزنامه کیهان به نقل از دو روزنامه الوطن (چاپ کویت) و السفیر (چاپ لندن) گزارش داد: «منابع وزارت خارجه امریکا اعلام کردند هم اکنون یک هیئت امریکایی به ریاست معاون وزیر خارجه امریکا جهت بررسی مسائل امنیتی از کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس دیدن می کند.» به نوشته السفیر «هدف این هیئت بالابردن میزان همکاری و هماهنگی نظامی و سیاسی میان کشورهای عرب خلیج فارس و همچنین بی طرف کردن کشورهای خلیج فارس درمورد رویارویی نظامی امریکا و سوریه می باشد.»(۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری یونایتدپرس از واشنگتن به نقل از روزنامه واشنگتن پست اعلام کرد: مقامات کاخ سفید امروز آموزش شمار قابل ملاحظه ای "تروریست" را در لبنان برای اجرای یک عملیات بمب گذاری نظیر عملیاتی که به کشته شدن ۲۴۰ تفنگ دار امریکایی انجامید، تأیید کردند. به نوشته واشنگتن پست، ریگان چهارشنبه گذشته در جلسه محرمانه ای با یک گروه سیاسی هوادار خود، در پاسخ به سؤالی راجع به حمله انتحاری به اقامتگاه تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت گفته است: «بله، این تاکتیک فوق العاده تروریست هاست که دست به عملیات انتحاری می زنند. درحال حاضر، اطلاع داریم که آنها در لبنان یک نیروی تقریباً ۱۰۰۰ نفره که اکثراً ایرانی هستند تشکیل داده اند، کسانی که مشتاقانه آماده اند زندگی شان را در یک حمله "کامی کازی" انتحاری فدا کنند.»(۳)

در همین حال، درپی درگیری روز پنجشنبه نیروهای امریکایی با نیروهای جنبش امل در بیروت، روزنامه های امروز لبنان درمورد نوع بمب هایی که نیروهای امریکا در بمباران مناطق مسکونی حومه جنوبی بیروت به کار برده اند، مطالبی درج کردند. همچنین به گزارش خبرگزاری فرانسه امروز یک سخنگوی نظامی سوری در دمشق از سرنگونی دو هواپیمای

۱- همان، صص ۲۱ - ۱۸، رادیو امریکا، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص۲۸.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۶، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۹ و ۱۰، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

اسرائیلی توسط پدافند هوایی سوریه خبر داد. بر پایه این گزارش، اولین هواپیما بر فراز مواضع سوریه در منطقه دهرالفدیب لبنان و هواپیمای دوم در کرانه مدیترانه ای سوریه واقع در شمال طرابلس لبنان ساقط شد.(۱)

۱

کشتی های جنگی رژیم صهیونیستی با به توپ بستن مواضع فلسطینی ها در بندر طرابلس، از اجرای عملیات تخلیه نیروهای هوادار عرفات جلوگیری کردند.

خبرگزاری فرانسه به نقل از یک منبع فلسطینی گفت: قایق های توپ دار اسرائیل برای دومین بار ظرف ۴۸ ساعت گذشته، مواضع فلسطینی ها را در طرابلس واقع در شمال لبنان هدف قرار دادند و آنها نیز متقابلاً به آتش توپخانه نیروهای اسرائیل پاسخ گفتند. گزارش خبرگزاری فرانسه همچنین حاکی است: یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین، «از برادران سوری عاجلانه دعوت کرد باهم علیه تجاوز اسرائیل تشریک مساعی کنند.»

بر پایه این گزارش، سازمان آزادی بخش فلسطین امروز به طور رسمی از ایتالیا درخواست کرد تعدادی کشتی برای اسکورت ۴ هزار فلسطینی که قرار است از طرابلس تخلیه شوند دراختیار این سازمان قرار دهد. وزارت امور خارجه ایتالیا ضمن اعلام این خبر افزود این درخواست در دست بررسی است. از سوی دیگر، یک سخنگوی دولت یونان نیز گفت که دولت متبوع وی از امریکا، فرانسه، ایتالیا و انگلیس - که همگی در لبنان نیرو دارند - خواسته است تا سلامت جان عرفات و چریک های همراه وی را هنگام ترک طرابلس تضمین کنند.

سخنگوی سازمان فلسطینی الفتح نیز بامداد امروز اعلام کرد: «ناوچه های جنگی اسرائیل برای جلوگیری از خروج فلسطینی های وفادار به یاسر عرفات در ترک طرابلس آب های اطراف این بندر را محاصره کرده اند.» وی افزود: «حمله اخیر اسرائیل مرحله اول یک حمله بزرگ است که هنوز جزئیات آن فاش نشده است.»(۲)

در همین حال خبرگزاری رسمی عراق اعلام کرد عرفات «بلافاصله پس از خروج از تریپولی [طرابلس] به بغداد خواهد رفت تا گفت وگوهایی را با پرزیدنت صدام حسین رئیس جمهوری عراق به عمل آورد.» این رادیو افزود: «درحالی که عرفات در نخستین سال وقوع انقلاب در ایران روابط بسیار گرمی با رژیم آیت الله خمینی برقرار ساخت این مناسبات به تدریج تیره شد و به موازات آن عرفات همکاری گسترده ای را با عراق آغاز کرد.»(۳)

ص: ۱۰۶۷

۱- روزنامه کیهان، ۱۹/۹/۱۳۶۲، ص۲۸.

۲- همان، ص۲۸.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۹/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، رادیو اسرائیل، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ شنبه ۱۹ آذر ۱۳۶۲ ۵ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۰ دسامبر ۱۹۸۳

۱

برخلاف آرامش نسبی روز گذشته در مناطق کردنشین غرب کشور، اقدامات امروز افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در این مناطق از شدت بیشتری نسبت به روزهای قبل برخوردار بود و در جریان چند عملیات ۱۷ تن از افراد خودی شهید یا زخمی و ۵۸ تن نیز به گروگان گرفته شدند. در این روز همچنین عناصر ضدانقلاب در کامیاران و در اقدامی نادر در محور خرم آباد - اندیمشک، اقدام به سرقت و زورگیری کردند.

در عملیات گروه های مسلح غیرقانونی علیه نیروهای تأمین جاده در محور سردشت - پیرانشهر در حوالی روستای بادین آباد، ۵ تن از نیروهای خودی شهید و ۲ نفر زخمی شدند و ۵ تن نیز به گروگان برده شدند.(۱)

در جنوب غربی سقز نیز افراد مسلح با حمله به نیروهای پایگاه ایران خواه ۵ تن از نیروهای ژاندارمری را زخمی و ۲ تن را اسیر کردند. همچنین ۳ قبضه اسلحه و یک دستگاه بی سیم پی.آر.سی۷۷ نیز به دست مهاجمان افتاد. از تلفات واردشده به مهاجمان آماری در دست نیست.(۲)

همچنین در منطقه عمومی جنوب مهاباد، دو دستگاه تراکتور اهالی روستاهای زیوه و گلینان براثر برخورد به مینی که گروه های مسلح غیرقانونی کار گذاشته بودند، خسارت دید. در این حادثه یک تن کشته شد و ۴ تن دیگر زخمی شدند.(۳)

در جنوب محور مهاباد به سردشت نیز در حوالی روستای زمزیران عناصر مسلح ضدانقلاب برای منحرف کردن افراد خودی یک درگیری ساختگی ایجاد کردند و هم زمان در شمال این منطقه، ۱۵ تن از آنان با استفاده از هوای مه آلود، یک اتوبوس مسافربری را که از مهاباد عازم سردشت بود، متوقف کردند و ۴۵ تن از مسافران آن ازجمله ۱۲ فرد نظامی را به گروگان گرفتند. فرمانده گردان مرزی ژاندارمری سردشت در گزارش این حادثه به فرماندهی ژاندارمری، وجود مه غلیظ و نبود

ص: ۱۰۶۹

۱- سند شماره ۳۶۲۶۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب نزاجا به فرماندهی نزاجا، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه۱۱ سپاه (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۲- یکی از گروگان ها موفق شد پس از چند ساعت، از چنگ ضدانقلاب گریخته و به مقر نیروهای ژاندارمری بازگردد.

۳- سند شماره ۶۸۸۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

دید کافی و همچنین قصور فرمانده پایگاه ژاندارمری را از عوامل بروز این واقعه اعلام کرد.(۱)

در محور بوکان - میاندوآب هم افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی ۱۳ تن از کارکنان جهاد سازندگی را که مشغول تعمیر دکل های برق روستای برده رشان بودند به گروگان گرفتند.

در گزارش قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری ضمن اعلام چگونگی وقوع این حادثه درباره اقدامات بعدی برای آزادی گروگان ها آمده است: باوجود برخورد غیرمسئولانه فرمانده پایگاه ژاندارمری برده رشان در این حادثه، ازطریق هنگ ژاندارمری برای آزادی این افراد اقدامات تبلیغی و نظامی لازم صورت گرفت و ۷ تن از گروگان ها آزاد شدند.(۲)

در خروجی شهر کامیاران به سمت باختران، چند فرد مسلح که به نظر می رسد از اطلاعات کافی برخوردار بودند، ساعت ۳ بامداد راه را بر یک گروه بارفروش که برای خرید قصد عزیمت به باختران را داشتند، بستند و پس از گرفتن تمام موجودی آنان متواری شدند(۳)

در محور خرم آباد - اندیمشک نیز در اتفاقی نادر تعدادی از افراد مسلح ضدانقلاب در منطقه پل زال به یک قهوه خانه حمله کرده و پس از مجروح کردن صاحب قهوه خانه، رانندگان خودروهای باربری را در داخل قهوه خانه جمع کرده و پول های آنان را به سرقت بردند. مهاجمان همچنین از افراد حاضر در قهوه خانه خواستند تا به خلق کرد کمک کنند. این افراد سپس در و دیوار قهوه خانه را به رگبار بسته و گریختند.(۴)

۱

عراق اعلام کرد به انهدام کشتی هایی که هشدارهای این کشور را نادیده می گیرند ادامه خواهد داد. دراین حال یک روزنامه انگلیسی زبان بین المللی، عراق را نومید از بن بست جنگ و آماده بی ثبات کردن خلیج فارس خواند.

روزنامه الجمهوریه (چاپ بغداد) در شماره امروز خود در مقاله ای با عنوان "حق قانونی" هشدار داد: «عراق همچنان انهدام کشتی هایی که هشدارهای وی را نادیده می گیرند، ادامه خواهد داد.» الجمهوریه افزود: «این هشدار شامل هر کشتی با هر تابعیت و تحت هر پرچمی می شود؛ چراکه این کشتی ها به پشتوانه جنگی تجاوزگران ایران کمک کرده و آنان را به نافرمانی نسبت به قطعنامه های شورای امنیت و ادامه جنگ تشویق می کنند.» این روزنامه همچنین مدعی شد: «منطقه تحریم شده در خلیج عربی[فارس] به گورستانی مملو از کشتی های آسیب دیده تبدیل شده است که هشدارهای عراق را نادیده گرفته و از آنچه که بر سر دیگر کشتی ها آمده عبرت نگرفته اند.»

الجمهوریه ضمن برحذر داشتن صاحبان کشتی ها و دولت های ذی ربط از به خطرافکندن جان خدمه کشتی های خود نوشت: «نیروی هوایی و دریایی ایران ناتوان تر از آن اند که بتوانند کاری انجام دهند و میزان اجاره و بیمه های کلان کشتی ها ارزشمندتر از جان خدمه آنها نیست.» این روزنامه در پایان سرمقاله خود تأکید کرد: «ابتکارعمل در دریا و هوای منطقه

۱- سند شماره ۳۶۲۶۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳)، ۲۰/۹/۱۳۶۲.

۲- همان؛ و- سند شماره ۳۵۷۰۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد ناحیه کردستان سپاه به اطلاعات منطقه۱۱، ۲۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اطلاعات نوبه ای از فرماندهی منطقه۱۱ قرارگاه حمزه

سیدالشـهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص۲؛ و- سند شماره ۳۴۱۱۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژانـدارمری کردستان به فرماندهی ژاندارمری، ۷/۱۰/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۱۷۵۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از بخشداری کامیاران به استانداری کردستان، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۷، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص۱۰.

تحریم شـده در دست عراقی هاست و تا زمانی که ایران جنگ را متوقف نکند و قطعنامه های شورای امنیت را نپذیرد و تا زمانی که عراق از کشتیرانی آزاد و صدور نفت خود از خلیج عربی [خلیج فارس] محروم است با انهدام هر کشتی از حق قانونی خود دفاع می کند.»(۱)

روزنـامه انگلیسـی زبـان هرالـد تریبیون بین المللی (چـاپ پـاریس) نیز در تفسیری بـا عنوان "چگونه سوپراتانـداردها می تواننـد به جنگ جمهوری اسلامی و عراق پایان دهند" به قلم یک استاد دانشگاه جورج تاون با اشاره به این مطلب که تحویل جنگنده های سوپراتاندارد دورنمـای یـک بحران عظیم را در خلیـج فـارس ترسـیم کرده است، نوشت: «من در بهار گذشـته از عراق دیـدار کردم و در گفت وگو با عراقی ها به این نتیجه رسـیدم که آنها از یافتن راه خروج از بن بست جنگ ناامیدنـد و بعیـد می دانند تا آیت الله خمینی زنده است از این گرداب رهایی یابند. عراقی ها واقعاً اعتقاد داشـتند که ابرقدرت ها از پشت به نحوی در روند حوادث مداخله می کنند. عراقی ها به کرات می گفتنـد که ابرقدرت ها اگر بخواهند می توانند جنگ را به سرعت پایان دهند و این واقعیت که تاکنون دست به چنین اقدامی نزده اند ثابت می کند که میل دارند جنگ ادامه یابد.»

نویسنده هرالـد تریبیون ضـمن اشاره به احتمال سازگاری منافع شوروی و غرب در منطقه خلیج فارس، افزود: «جنگ جمهوری اسـلامی و عراق برای دو ابرقـدرت فرصـتی است تـا به یـک ابتکـار مشـترک صـلح دست زننـد و درصورت خودداری جمهوری اسـلامی و عراق از پـذیرش ابتکار صـلحِ دو ابرقدرت، شورای امنیت می تواند با اسـتناد به مواد مربوط به برقرارسازی صـلح که در منشور ملل متحد قید شده است در وهله نخست بـا اعلام اینکه بیش از سه سال است صـلح در یک منطقه از جهان نقض شـده است، پیشـنهاد آتش بس فوری به دو طرف درگیر بدهـد و اگر لازم آمـد به تحریم های گوناگون علیه این دو کشور دست بزنـد که طبق منشور ملل متحـد شامل قطع کامل یا محـدود روابط اقتصادی و تدابیر غیرنظامی ویژه دیگر است. هرگاه تدابیر غیرنظامی کارگر نیفتاد، منشور ملل متحد به شورای امنیت اجازه می دهد که برای حفظ یا اعاده صلح و امنیت بین المللی به نیروهای هوایی، دریایی و زمینی توسل یابد.»

نویسـنده مقاله در پایان یادآور شـد: «در شـرایط خلیج فارس محتمل است که تحریم های غیرنظامی به شـرط آنکه به طور مؤثر اجرا شود برای کشانـدن جمهـوری اسـلامی و عراق بـه مرحله صـلح کفـایت یابـد. به هر روی، راه چـاره موجـود است و آن خـواست همکـاری دو ابرقدرت در خلیج فارس[است] نه رقابت.»(۲)

۱

رئیس جمهور در دیدار با سفیر سوئیس در ایران تأکید کرد تصمیم قاطعی که مردم ایران بر حفظ استقلال خود گرفته اند تنها عامل تعیین کننده سرنوشت آنان است.

آیت الله خامنه ای در این دیدار که در پایان مأموریت پل اشتوفر سفیر سوئیس در جمهوری

۱- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۶۶ ، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صـص ۱ و ۲، بغـداد - خبرگزاری عراق، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۳۰ و ۳۱، رادیو ایران، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

اسلامی ایران، انجام شد با اشاره به حسن روابط دو کشور ایران و سوئیس اظهار داشت: «ما امروز با تلاشی همه جانبه درپی آن هستیم که همه مشکلات را که در طول ده ها سال گذشته براثر دخالت کشورهای استکباری در کشور ما به وجود آمده رفع کنیم و با اطمینانی که به یاری خداوند و یکپارچگی مردم کشورمان داریم در خود احساس قدرت و توان زیادی می کنیم و اطمینان یافته ایم که مشکلات کشورمان را حل خواهیم کرد.»

رئیس جمهور ضمن تأکید بر اینکه چشم انداز آینده را از هم اکنون بسیار رضایت بخش مشاهده می کنیم، افزود: «برای ما این نکته که خودمان دوستان خویش را و با معیارهای مورد قبولمان انتخاب کنیم مهم است.» وی با بیان این مطلب که امروز مردم ما می توانند با شادی و سربلندی ادعا کنند که هیچ قدرتی بر سرنوشت این ملت تأثیر ندارد، گفت: «ایمان و اراده مردم و تصمیم قاطعی که بر حفظ استقلال خود گرفته اند تنها عامل تعیین کننده آینده و سرنوشت آنان است.» آیت الله خامنه ای در پایان افزود: «خوشبختانه دولت شما ازجمله دولت هایی است که با این روش ما هماهنگ بوده و ما را به آینده بهتر و وسیع تر روابطمان نوید می دهد.»(۱)

۱

امروز اعضای کمیسیون کار و امور استخدامی مجلس با رئیس جمهور دیدار کردند. در این ملاقات آیت الله خامنه ای به تبیین اهمیت و چگونگی همکاری و همفکری دولت و مجلس شورای اسلامی پرداخت.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، آیت الله خامنه ای با اشاره به اهمیت کمیسیون کار و امور استخدامی و یادآوری این نکته که در این کمیسیون مسائل کارگری و کارمندی - که جزء مهم ترین مسائل کشور است - حل وفصل می شود، اظهار داشت: «تا کمیسیون های مجلس به طراحی و برنامه ریزی و آینده نگری درزمینه امور کشور نپردازند، کارها اصلاح نخواهد شد.» وی سپس با تأکید بر اینکه کمیسیون های مجلس باید مرکز تلاقی افکار دولت و مجلس باشد، افزود: «مجلس باید با دولت و با کارشناسان دولت همکاری کند چون مجلس خط دهنده و دولت، کارشناس و اجراکننده است. بنابراین اگر بخواهید کارها به خوبی انجام شود، باید با آن کارشناس که در اجرا دست اندرکار است همکاری و همفکری بسیار نزدیک داشته باشید.»

رئیس جمهور در بخش دیگری از سخنان خود به مسئله تورم پرداخت و دراین باره گفت: «تورم نابسامانی هایی را در جامعه ما به وجود آورده ازجمله در وضع معیشت کارمندان اثر بسزایی گذاشته است. به همین جهت ما در بودجه امسال برای مقابله با آن پیش بینی هایی کردیم و بحمدالله کارهایی نیز صورت گرفته است.»(۲)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۲- همان.

فرمانـده جدیـد نیروی هوایی ارتش جمهوری اسـلامی ایران در مصـاحبه ای به سؤالات طرح شـده دربـاره خودکفـایی فنـاوری در نیروی هوایی، قدرت رزمی این نیرو و تبلیغات گسترده درمورد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق پاسخ گفت.

سرهنگ خلبان هوشنگ صـدیق در گفت وگو با خبرگزاری جمهوری اسـلامی ضـمن قـدردانی از تلاش های مثبت سـرهنگ معینی پور فرمانـده سـابق نیروی هوایی در مـدت تصـدی این سـمت گفت: «بـا الهـام از رهنمودهای فرمانـده کل قوا امام خمینی که همواره خواهان ارتشی مکتبی و قدرتمند و منضبط بوده و هستند در این نیرو قبلاً برنامه ریزی های لازم شده و ما نیز ادامه دهنده آن خواهیم بود.»

فرمانده نیروی هوایی در تشریح قدرت رزمی کنونی این نیرو گفت: «مدت ۳ سال و سه ماه است که با ارتش بعثی عراق در جنگ هستیم و در این مدت نیروی هوایی جمهوری اسـلامی ایران حتی یک هواپیمای شـکاری از هیچ کشوری دریافت نکرده و این درحالی است که رژیم عراق تعداد زیادی هواپیماهای میراژ، میگ۲۵ و سوپراتاندارد و موشک از شـرق و غرب دریافت کرده است و باتوجه به اینکه رژیم عراق در آغـاز جنـگ تحمیلی نیز تعـداد زیـادی هواپیمای شـکاری و بمب افکن از نوع توپولف داشت به این نتیجه می رسـیم که قـدرت رزمی نیروی هوایی ما در حد بسـیار بالایی از اسـتاندارد است و ما طی مدت جنگ تحمیلی توانسته ایم نیروی هوایی عراق را فلج کرده و آنها وادار شده اند تا به دریوزگی [از] ابرقدرت ها بیفتند.»

سرهنگ صدیق سـرنگونی یک فروند هواپیمای عراقی در روز پنجشنبه گذشته در خلیج فارس را نشانه ای از برتری هوایی ایران دانست و سپس درمورد تبلیغـات مطرح شـده دربـاره هواپیماهـای سوپراتانـدارد گفت: «هواپیمـای سوپراتانـدارد برای نیروی هوایی ما مسئله مهمی نیست. این موضوع صـرفاً یک مانور تبلیغاتی بود که جهان غرب علیه جمهوری اسـلامی راه انداخت و هدف آنها این بود که اذهان مردم جهـان را از پیروزی های رزمنـدگان ما در عملیات های مختلف و به ویژه والفجر۴ دور کنند و از سوی دیگر به نیروهای شـکست خورده عراق که درحـال اضـمحلال هسـتند روحیه بخشـند؛ چراکه نیروهای عراقی از روی ایمان نمی جنگنـد. هـدف دیگر آنان تبلیغ برای ایجاد یک بازار فروش جهت هواپیماها و جنگ افزارهای خودشان است و مهم تر از آن دادن روحیه به شـیخ نشـین های منطقه خلیج فارس بود که از ابتـدای جنگ تحمیلی به عراق کمک می کردند و اکنون از پیروزی های رزمندگان اسـلام و گسترش انقلاب اسـلامی در منطقه به وحشت افتـاده انـد.» وی افزود: «مـا راه هـای زیـادی برای مقـابله با سوپراتانـداردها داریم که عراق و فرانسه و دیگران نیز بعضاً آنها را می داننـد. اگر مردم مسـلمان و محروم لبنان با دست خالی و وسایل ابتـدایی توانسـتند تاکنون چند فروند از سوپراتانداردها را سـرنگون کنند، مسلماً نیروی هوایی قدرتمند ما که بیش از سه سال جنگ را پشت سر گذاشته است به راحتی از عهده آنها برمی آید.»

ص: ۱۰۷۳

فرمانده نیروی هوایی در پاسخ به سؤالی درزمینه خودکفایی فناوری در نیروی هوایی ضمن اشاره به این سخن رهبر انقلاب که "رابطه با امریکا را برای چه می خواهیم و اگر امریکا یک کار خوب کرده باشد همان قطع رابطه اش با ایران است"، اظهار کرد: «بعد از قطع رابطه با امریکا و اخراج مستشاران نظامی، استعداد جوانان و پرسنل نیروی هوایی شکوفا شد و آنان فرصت یافتند تا روی هواپیماها و جنگ افزارهایی که نقص فنی داشتند کار بکنند. از قطعات، مشابه سازی کنند و در این راه تاکنون موفق بوده ایم و دررابطه با فرمان رئیس جمهوری درزمینه تشکیل جهاد خودکفایی در ارتش باید گفت که این جهاد مستقیماً ازطریق گروه کار نظامی رئیس جمهور و زیر نظر ایشان به زودی فعالیت خود را آغاز می کند.» وی افزود: «قطعات و لوازم مورد نیاز تا آنجایی که امکان دارد در صنایع داخلی تهیه می شود، ولی قطعاتی که درحال حاضر در داخل امکان ساخت آنها نیست ازطریق کشورهای دوست و بازار آزاد دنیا براساس سیاست جمهوری اسلامی تهیه می شود.»

سرهنگ صدیق درمورد شایعه مطرح شده در خارج از کشور مبنی بر اینکه از ۷۷ فروند هواپیمای اف۱۴ ایران فقط تعداد محدودی کاملاً آماده هستند، گفت: «این گونه سازمان های بین المللی که در خدمت ابرقدرت ها هستند تابه حال چند بار بیانگر حق بوده اند که اکنون توانایی حقیقی قدرتمندی جمهوری اسلامی را بیان کنند؟! آنها همیشه با تبلیغات سوء سعی در تخریب اذهان عمومی داشته اند و بیشتر هدف آنها تقویت روحیه نظامیان عراقی و مزدورانشان در منطقه است و این درحالی است که خود عراق با آگاهی از وجود جنگنده های ما از درگیری هوایی شدیداً خودداری می کند و مردم شهیدپرور ما اطمینان داشته باشند که فرزندان آنها این هواپیماها را همیشه آماده نگه داشته اند و از بندر امام خمینی و خارک نیز نیروی هوایی، دریایی و سپاه به طور هماهنگ و مستمر حفاظت کرده و آماده دفاع هستند و جای هیچ گونه نگرانی وجود ندارد.»

فرمانده نیروی هوایی همچنین درمورد عملیات برون مرزی کنونی این نیرو گفت: «اکنون که دشمن متجاوز تقریباً از خاک ایران بیرون رانده شده و قادر به انجام عملیات هوایی مهمی در داخل خاک ما نیست و با عنایت به پیروزی های بسیار رزمندگان اسلام در جبهه های نبرد و درحال احتضار بودن رژیم صدام، ضرورت چندانی نمی بینیم تا هرچند محدود با به خطرانداختن هواپیماهای خود اقدام به عملیات هوایی در داخل خاک عراق بکنیم، لیکن اگر هواپیماهای عراقی مجدداً به خود جرئت دهند منابع حساس و حیاتی ما را مورد حمله قرار دهند، ما نیز با کسب دستور از فرمانده کل قوا و شورای عالی دفاع با تمام قدرت به خاک عراق نفوذ کرده و منابع حیاتی آنها را منهدم خواهیم کرد.»(۱)

ص: ۱۰۷۴

۱- روزنامه کیهان، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص۲.

۱

"گردهمایی بین المللی بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده" با دعوت از متخصصان کشورهایی که براثر جنگ آسیب دیده اند، در ایران برگزار خواهد شد.

به گزارش روزنامه کیهان، برگزاری این گردهمایی در جلسه امروز شورای بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده به ریاست میرحسین موسوی نخست وزیر، به تصویب رسید. این گزارش همچنین حاکی است: «در این جلسه گزارشی از تعهدات ستاد معین مازندران در بازسازی و نوسازی خانه های صدمه دیده سوسنگرد به این شورا ارائه شد و شورا ضمن تقدیر از زحمات مردم ایثارگر مازندران، از ستاد معین این استان دعوت کرد در بازسازی و نوسازی نقطه دیگری مشارکت نمایند. ... همچنین [در این جلسه] مقرر شد ۳۷۰ میلیون ریال اعتبار تصویب شده برای احداث شهرک هایی در اطراف دزفول، دراختیار ستاد بازسازی و نوسازی خوزستان قرار داده شود.»(۱)

۲

هیئت نمایندگی ایران در اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا، از صدور قطعنامه ای درمورد جنگ ایران و عراق به دلیل نادیده گرفتن آغازگر جنگ و مسئله پرداخت غرامت جلوگیری کرد.

رادیو بی بی سی گزارش داد: «درحالی که جلسات سازمان کنفرانس اسلامی در بنگلادش رو به پایان دارد، طبق گزارش های رسیده، اعضای هیئت نمایندگی ایران کمیته سیاسی کنفرانس را که سعی داشت بیانیه ای درمورد صلح بین ایران و عراق تهیه کند، ترک گفتند. طبق گزارش های رسیده از داکا هیئت نمایندگی ایران بیانیه کمیته سیاسی کنفرانس درمورد جنگ ایران و عراق را یک طرفه خوانده است.»(۲)

به گزارش خبرگزاری فرانسه، در قطعنامه کمیته سیاسی اجلاس کشورهای اسلامی داکا از تمامی کشورها خواسته شده با قطع کمک های نظامی به ایران و عراق، به جنگ این دو کشور پایان دهند.(۳)خبرگزاری فرانسه در گزارش دیگری درباره علت خروج هیئت ایران از کمیته سیاسی این اجلاس به نقل از "منابع کاملاً موثق در داکا" اعلام کرد: قطعنامه تهیه شده ازسوی این کمیته درحالی خواستار پایان خصومت میان دو کشور شده که «عراق را مشخصاً به عنوان مهاجم قید نکرده و پرداخت غرامت برای این تهاجم را در نظر نگرفته است.» این خبرگزاری یادآور شد کنفرانس اسلامی داکا که قرار است امشب پایان یابد «کمیته ای را به منظور تحقیق پیرامون راه های یک آتش بس در جنگی که "برادرکشی" توصیف شده است، تعیین کرده بود.» همچنین این گزارش حاکی است صاحب زاده یعقوب خان وزیر امور خارجه پاکستان، در گفت وگو با خبرنگاران اعلام کرد: «موضع دو کشور [ایران و عراق] به حدی دور از هم بوده که حصول هرگونه پیشرفتی امکان ناپذیر است.»(۴)

ص: ۱۰۷۵

۱- همان، ص ۱.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، رادیو بی بی سی، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۶، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص۳، داکا - خبرگزاری فرانسه، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۶، داکا - خبرگزاری فرانسه، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

در همین حال به گزارش روزنامه کیهان، علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران که پیش از پایان اجلاس داکا به تهران بازگشته است در واکنش به قطعنامه کمیته سیاسی این اجلاس اعلام کرد: «کشورهای مرتجع شرکت کننده در این کنفرانس تلاش خود را بر صدور قطعنامه ای درمورد جنگ و علیه جمهوری اسلامی ایران متمرکز کرده بودند و ما از همان ابتدا در مذاکرات و برخوردها اعلام کردیم که هرگونه حرکت درجهت بررسی این قضیه باید منصفانه و با درنظرگرفتن مواضع بحق ما و توجه به جنایات بی شمار رژیم عراق برعلیه ملت ما صورت گیرد، در غیر این صورت قطعنامه های تصویبی ازنظر ما فاقد ارزش بوده و به هیچ وجه ازسوی ما پذیرفته نخواهد شد.» ولایتی ادامه داد: «قطعنامه تصویبی در کمیته سیاسی کنفرانس نه تنها متضمن تدابیر عادلانه برای جنگ تحمیلی عراق علیه ایران نیست، بلکه با نادیده گرفتن حقوق حقه ملت ایران و سرپوش گذاشتن بر جنایات این رژیم ازجمله حمله به مناطق مسکونی و کشتار مردم بی گناه غیرنظامی، استفاده از بمب های شیمیایی، حمله به تأسیسات نفتی، آلوده کردن محیط زیست دریایی به عنوان حمایت از رژیم عراق تلقی می گردد و به همین جهت این قطعنامه ازنظر ما فاقد هرگونه اعتبار است و مسلماً به تصمیم ما بر استمرار مبارزه عادلانه و مشروع در میدان نبرد و علیه متجاوز هیچ خدشه ای وارد نخواهد کرد.»(۱)

گزارش روزنامه کیهان همچنین حاکی است وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی سرانجام تصمیم گرفتند که بحث درمورد جنگ ایران و عراق را به اجلاس سران کشورهای اسلامی که قرار است ماه آینده در کازابلانکا (مراکش) گشایش یابد، موکول سازند.(۲) رادیو بی بی سی دراین زمینه گزارش داد: «درمورد جنگ ایران و عراق شرکت کنندگان [در کنفرانس] گفتند فقط موافقت کردند که کمیته صلح کنفرانس اسلامی به کوشش های خود برای پایان دادن به جنگ ادامه دهد. آنها به دقت مواظب بودند که در قطعنامه شان تقصیر جنگ را به گردن یکی از دو طرف آن نیندازند. نمایندگان ایران و عراق هر دو قطعنامه های جداگانه ای درباره جنگشان به کنفرانس پیشنهاد کرده بودند. بعد ایران به شدت در مقابل این پیشنهاد بعضی از اعضای کمیته صلح مقاومت کرد که بین دو کشور آتش بس برقرار گردد و آنها وارد مذاکره صلح بشوند. در وسط بحث دراین باره نمایندگان ایران به عنوان اعتراض سالن مذاکره را ترک کردند. ایران که عراق را متهم به تجاوز می کند بر این عقیده است که هرگونه آتش بس به نفع عراق تمام خواهد شد.»(۳)

درباره سایر نتایج اجلاس داکا خبرنگار رادیو بی بی سی با اشاره به موافقت شرکت کنندگان با قطعنامه ای که سازمان آزادی بخش فلسطین را تنها نماینده واقعی مردم فلسطین می شناسد، به نقل از یکی از نمایندگان پاکستان در این اجلاس گفت که «سوریه [احتمالاً] نگذارد قطعنامه ای تصویب بشود که به طور غیرمستقیم یاسر عرفات را رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین معرفی می کرد.» این گزارش همچنین حاکی است: «وزیران شرکت کننده به شدت پیمان نامه همکاری های استراتژیک بین

۱- روزنامه کیهان، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص۱۸.

۲- همان، ص۲۰.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، رادیو بی بی سی، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

امریکا و اسرائیل را مورد انتقاد قرار دادند؛ قراردادی که اخیراً در طی سفر نخست وزیر اسرائیل اسحاق شامیر به امریکا امضا شد. در قطعنامه پیشنهادی، [این] قرارداد یک تجاوز علنی و عمدی برضد مردمان و کشورهای منطقه و خطری مستقیم متوجه صلح و امنیت جهان خوانده شد. در قطعنامه همچنین از ادامه کمک سیاسی، نظامی و اقتصادی امریکا به اسرائیل انتقاد شد و گفته شد این کمک ها کشور یهود را به صورت یک زرادخانه استراتژیک درآورده است.»

بی بی سی اضافه کرد: «همچنین قطعنامه پیشنهادی کنفرانس درمورد لبنان خواستار حفظ استقلال و تمامیت ارضی آن کشور شد و از کوشش هایی که به منظور آشتی گروه های مختلف در داخل آن کشور می شود پشتیبانی نمود. قطعنامه همچنین گفت که نیروهای اسرائیل باید فوراً و بدون هیچ گونه قیدوشرطی خاک لبنان را ترک گویند. در قطعنامه دیگری درباره بلندی های اشغال شده جولان، اسرائیل متهم شد که درمورد اتباع سوریه در آن منطقه راه اختناق در پیش گرفته [است]. قطعنامه همچنین گفت که غصب زمین کشور دیگری به زور غیرقانونی است. وزیران خارجه شرکت کننده موافقت کردند که دبیرکل آینده سازمانشان در ماه آینده در مغرب یا مراکش توسط کنفرانس سران کشورهای اسلامی به جانشینی حبیب شطی انتخاب گردد.»(۱)

همچنین به گزارش خبرگزاری فرانسه در بیانیه پایانی کنفرانس «با اشاره آشکار به مصر خاطرنشان شده است هیچ کشوری حق ندارد تا به طور یک جانبه درصدد حل اختلافات اسرائیل و اعراب باشد. مقاومت علیه پیمان کمپ دیوید و علیه گرایش های قراردادها و ابتکارعمل های ناشی از آن همچنان ادامه خواهد داشت.»(۲) علاوه براین در چهاردهمین اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی یک بیانیه ۲۸ ماده ای درزمینه حقوق بشر انتشار یافت که به موجب آن «شریعت اسلامی تنها مأخذ برای توضیح و روشن ساختن هریک از ماده های این سند خواهد بود و اعضای سازمان کشورهای اسلامی تدابیر لازم را به منظور اجرای مفاد این بیانیه اتخاذ خواهند کرد.»(۳) بیانیه مذکور که از آن با نام "اعلامیه داکا درزمینه حقوق بشر" یاد شد در چهارمین کنفرانس سران کشورهای اسلامی در مراکش رسماً اعلام خواهد شد(۴)

۱

یک روز پس از توافق اعضای اوپک درمورد حفظ قیمت و سقف تولید قبلی نفت، گزارش های مختلفی درباره نحوه و دلایل اتخاذ این تصمیم و پیامدهای آن انتشار یافت.

رادیو بی بی سی در گزارشی درباره اجلاس اوپک و نتایج آن گفت: «توافق دیروز که پس از یک رشته تهدیدات قبلی ایران که خواستار افزایش سهمیه تولید روزانه خود به ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار بشکه و همچنین افزایش بهای نفت صادراتی اوپک از ۲۹ دلار فعلی برای هر بشکه به ۳۴ دلار بود پس از مذاکرات تلفنی آقای محمد غرضی وزیر نفت ایران، با مقامات دولتی در تهران به دست آمد.»

۱- همان، صص ۱۴ - ۱۲، رادیو بی بی سی، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۶، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، داکا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص۱۴، رادیو بی بی سی، ۲۰/۹/۱۳۶۲.

بی بی سی سپس درباره اعتبار تصمیم اخیر اوپک افزود: «ولی توافق وزیران نفت اوپک در محافل بین المللی صنعت نفت به عنوان تعهدی غیرقابل تغییر تلقی نشده است و این بار، نگرانی شرکت های بزرگ که از ادامه فراوانی نفت بدون مشتری در بازار مایه می گیرد از امکان کاهش بهای نفت در اوایل سال آتی میلادی است.» رادیوی مذکور یکی از نتایج احتمالی اجلاس اوپک را چنین ذکر کرد: «یکی دیگر از اثرات تصمیم دیروز اوپک سفر گروهی از خریداران بین المللی نفت به تهران ظرف چند هفته آینده است که ظاهراً مایل به انعقاد قراردادهای درازمدت خرید نفت از ایران هستند. ایران که پس از انقلاب به بستن این گونه قراردادها با شرکت های خارجی تمایل زیادی نشان نمی داد و برای مدتی بازارهای آزاد فروش نفت را به علت بهای بهتر آن به قراردادهای درازمدت ترجیح می داد ظاهراً به علت وفور نفت در بازارهای آزاد و نزول بهای آن، به انعقاد قراردادهای درازمدت تمایل بیشتری پیدا کرده است و طبعاً تثبیت بهای رسمی نفت صادراتی اوپک شرکت های بین المللی را نسبت به انعقاد این گونه قراردادها با ایران راغب تر کرده است.»(۱)

روزنامه کویتی الانباء نیز در مقاله ای درخصوص نشست اخیر وزرای نفت اوپک در ژنو نوشت: «اکنون دیگر ایامی که اوپک می توانست گلوی کشورهای مصرف کننده نفت را بفشارد و هر قیمتی را که خود مایل است تعیین کند، سپری شده و در ماه مارس گذشته اوپک برای نخستین بار در ظرف ۳۳ سالی که از تشکیل آن می گذرد ناچار شد به جای افزایش قیمت، بهای نفت خود را کاهش دهد. زیرا این نفت دیگر در بازار جهانی چندان خریداری ندارد.»

این روزنامه اضافه کرد: «دو عامل اصلی باعث بحران کنونی قیمت ها در اوپک شده و وزیران نفت در کنفرانس خود در ژنو می کوشند با آن دست وپنجه نرم کنند؛ از یک سو، کشورهای مصرف کننده ای که از تهدیدهای دائمی کشورهایی چون ایران درمورد قطع صدور نفت خسته شده اند توانسته اند از میزان مصرف خود بکاهند و به موازات آن از کشورهایی که عضو اوپک نیستند نفت خریداری کنند تا به این تشکیلات انحصارگر وابسته نباشند. دنیای مصرف کننده که از بحران سال ۱۹۷۳ و قطع صدور نفت کشورهای عربی درس عبرت گرفته، درعین حال می کوشد به جای نفت از مواد انرژی زای دیگر استفاده کند.» الانباء در ادامه یادآور شد: «کشف منابع بزرگ نفتی در خارج از کشورهای عضو اوپک نیز یکی از عوامل عمده ضعیف شدن موقعیت این سازمان و بحران کنونی آن می باشد و درنتیجه درحالی که تا ۲۰ سال پیش، کشورهای اوپک ۷۵ درصد از مصرف جهان غیرکمونیست را تأمین می کردند، اکنون سهم آنها به ۳۰ درصد و حتی کمتر کاهش یافته است. در چنین وضعی اوپک ناچار شد در کنفرانس ۹ ماه پیش خود برای نخستین بار بهای نفت را بشکه ای ۵ دلار کاهش دهد.»(۲)

ص: ۱۰۷۸

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۶، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۲۴ و ۲۵، رادیو بی بی سی، ۱۹/۹/۱۳۶۲.
۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۱۶، رادیو اسرائیل، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

درحالی که دادگاه مسئولان و اعضای تشکیلات مخفی حزب توده برای رسیدگی به اتهاماتی نظیر افشای اطلاعات نظامی ادامه دارد، پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی هدف این محاکمات را "وخیم نمودن روابط ایران و شوروی" عنوان کرد.

در ادامه محاکمه مسئولان و اعضای تشکیلات مخفی حزب توده امروز به اتهامات سیدمحمد معزز یکی از مسئولان تشکیلات مخفی و ۷ عضو دیگر این تشکیلات در دادگاه انقلاب ارتش رسیدگی شد. در این جلسه متهمان ضمن پاسخ گویی به موارد کیفرخواست به نکاتی ازجمله نحوه شناسایی و جذب عناصر حزبی از میان نیروهای نظامی، تشکیل شبکه نظامی حزب توده و تفکیک آن از تشکیلات مخفی و چگونگی پیگیری ارتباطات نظامیان درقالب این شبکه و نیز مسئله جمع آوری و اختفای سلاح هایی که از پادگان ها در ابتدای پیروزی انقلاب به دست افراد حزبی افتاده بود، پرداختند.

در ادامه دادگاه، نورالدین کیانوری دبیرکل حزب توده، ضمن تأیید اعترافات اعضای تشکیلات مخفی حزب گفت: «[این] سیاست عمومی بوده است که ما دنبال می کردیم و همه مان در هدف سراب نادرست و غلطی گول خورده بودیم. بعضی ها ۶۰ سال، بعضی ها ۵ سال، بعضی در سال جذب. تاریخ ثابت کرد که در چه گمراهی و ضلالتی افتاده بودیم.»(۱)

سیدمحمد معزز مسئول شاخه نظامی در نیروی زمینی، شهربانی و ژاندارمری تشکیلات مخفی در دفاعیه خود گفت درحالی که اخباری درخصوص جنگ در دست داشته، دستگیر شده است. وی سپس توضیح داد: «سیاستی که حزب درمورد جنگ اعمال می کرد ازطریق نشریاتش، این بود: تا لحظه ای که جنگ حالت تدافعی داشت، حمایت حزب بی چون وچرا بود ولی بعد از اینکه جنگ آن شکست مفتضحانه را در خرمشهر به لشکر صدام کافر وارد آورد، حزب به این نتیجه رسیده بود که عراق با تحریکات کشورهای امپریالیستی جنگ را به ایران تحمیل کرده و هرچه زودتر این جنگ [باید] تمام بشود.»(۲)-(۳)

در ادامه بازتاب های خبری - تحلیلی دادگاه رهبران و اعضای کادر مرکزی حزب توده در رسانه های خارجی، خبرگزاری فرانسه در گزارشی با استناد به مقاله روزنامه پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی اعلام کرد: «شوروی امروز محاکمه پنج تن از رهبران حزب کمونیست توده که فعالیت آن ممنوع اعلام شده است را غیرقانونی خواند.» بر پایه این گزارش، پراودا برگزاری دادگاه سران حزب توده را «تجاوز علیه قوانین بین المللی و همچنین قانون اساسی» خوانده و تصریح کرده است: هدف از این دادگاه «وخیم نمودن روابط بین ایران و شوروی» است. خبرگزاری فرانسه سپس افزود: «خط کرملین نسبت به ایران به طور فزاینده خصمانه بوده است.

ص: ۱۰۷۹

۱- روزنامه کیهان، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۱۹.

۲- مشروح این جلسه دادگاه در ضمیمه گزارش آمده است.

۳- روزنامه کیهان، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص ۶.

... مطبوعـات شوروی در هفته اخیر یک سـری تحلیل هایی پیرامون جنگ خلیـج [فارس] چاپ کرده و در تمامی این تحلیل ها صـراحتاً از عراق دفاع کرده اند.»(۱)

علاوه براین روزنامه امریکایی واشـنگتن پست هم در شـماره اخیر خود با اشاره به گزارش خبرگزاری جمهوری اسـلامی از جریان دادگاه بهرام افضـلی فرمانـده سابق نیروی دریایی ایران نوشت: «افضـلی درحالی که از دادگاه، و رهبران ایران و آیت الله روح الله خمینی تقاضای بخشـش می کرد، می گریست.» واشـنگتن پست به نقـل از ایرنـا افزود: «افضـلی متهم به جاسوسـی برعلیه جمهـوری اسـلامی و عضویت و فعالیت در یک سازمان مخفی به قصد براندازی جمهوری اسـلامی است. ... از هنگامی که مقامات انقلابی به تعقیب و دسـتگیری اعضای حزب توده پرداختند افضلی اولین عضو این حزب بود که در دادگاه ظاهر شد.»(۲)

۱

افزایش سـطح تهدیـد نظـامی امریکـا علیه نیروهـای سوریه در لبنـان بـا واکنش های متفاوت و بعضاً انتقادآمیزی در محافل سیاسـی امریکا مواجه شـده است. در همین حال، وزیر دفاع سوریه تأکیـد کرد نیروهای سوری تا خروج کامل نیروهای رژیم صـهیونیستی از لبنان، خاک این کشور را ترک نخواهند کرد.

رونالـد ریگـان رئیس جمهور امریکـا امروز ضـمن هشـدار به سوریه گفت: «امریکـا به منظور تـأمین امنیت نیروهای نظامی و نیز پروازهای شناسایی خود در لبنان به هر کاری که لازم بداند دست می زند.» وی با تأکید بر اینکه «پروازهای شـناسایی ما در لبنان یک هدف دارد و آن تـأمین امنیت نیروهـای امریکاست و سوری ها نیز این را می داننـد»، اضافه کرد: «من هشـدار می دهم امریکا منافع حیاتی در خاورمیانه [غرب آسـیا] دارد و درواقع همـه جهـان در خاورمیـانه منـافع دارنـد.» ریگـان تأکیـد کرد: «این منطقه مرکز حیـات اقتصـادی جهـان غرب است.»(۳)

خبرگزاری یوگسـلاوی از واشـنگتن هم گزارش داد: «تصـمیم دولت ریگـان درمورد نشـان دادن میزان بیشتری از زور و قـاطعیت در قبـال سوریه و ازجمله اسـتفاده از نیروی نظـامی در محافل سیاسـی امریکا و به ویژه محافل دمکراتیک این کشور با نگرانی، انتقاد و حتی خشـم زیاد از حـد انتظار از رونالـد ریگان مواجه شـد.» بر پایه این گزارش، سـناتور آلن کرانسـتون که کاندیدای دمکرات ها در انتخابات آینده ریاست جمهوری امریکا است، اوضاع را "بسیار خطرناک" توصیف کرد و گفت: «شوروی هم اکنون در سوریه حضور دارد و امریکا نیز به گونه ای درگیر جنگ با سوریه است و درجهت رویارویی با شوروی پیش می رود. رویارویی ای که می تواند به یک جنگ هسـته ای مبدل شود.» همچنین زیبیگنیو برژینسـکی مشاور امنیت ملی در دولت کارتر، گفت که «امریکا باید از واردشدن در جنگ لبنان خودداری کند و درصورتی که نتواند بین اسرائیل و اعراب صلح برقرار کند، باید نیروهای خود را از لبنان خارج کند و لبنانی ها را

۱- خبرگزاری جمهـوری اســلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۶۶ ، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صـص ۵ و ۶، مسـکو - خبرگزاری فرانسـه، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۱ و ۱۲، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

برای رسیدگی به مشکلات خود و سوریه و اسرائیل را برای جنگیدن با یکدیگر [درصورت تمایل آنها] تنها بگذارد.» دراین میان هنری کیسینجر وزیر امور خارجه پیشین امریکا «همچنان معتقد است که امریکا باید در لبنان قاطعیت نشان دهد.»(۱)

از سوی دیگر، وزیر امور خارجه امریکا که از کشورهای شمال افریقا دیدن می کند، هنگام ترک تونس با اشاره به مخالفت شدید برخی از کشورهای عرب با مناسبات فعلی میان امریکا و رژیم صهیونیستی اعلام کرد که «دولت متبوع وی سیاست خود را نسبت به اسرائیل تغییر نخواهد داد.» جورج شولتز که عازم رباط پایتخت مراکش است به خبرنگاران گفت: «لازم می داند در یک پایتخت عربی اعلام نماید که ایالات متحده دارای روابط مستحکم و گسترده ای با اسرائیل می باشد که در گذشته وجود داشته و در آینده وجود خواهد داشت و این را باید همه کس بداند و درک کند.»(۲)

مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه در مصاحبه ای با روزنامه کویتی الرای العام - که امروز انتشار یافت - گفت: «تا زمانی که اسرائیل تمامی نیروهایش را بدون قیدوشرط از لبنان خارج نکرده، سوریه از لبنان بیرون نخواهد رفت.» وی افزود: «تا زمانی که توازن فرقه ای در لبنان برقرار شود سوریه از لبنان خارج نخواهد شد.» وزیر دفاع سوریه ضمن متهم ساختن امریکا به تلاش برای ناآرام کردن سوریه اظهار کرد: «حمله اسرائیل به لبنان به تشویق امریکا صورت گرفت چون اسرائیل جرئت نمی کرد باتوجه به سلاح هایی که سوریه از شوروی گرفته بود در تابستان گذشته به سوریه حمله کند.» طلاس همچنین گفت که «کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، قصد داشت سوریه را نابود کند اما سلاح های سوریه وی را از این کار بازداشت.» وی با انتقاد از نیروی چندملیتی در لبنان اعلام کرد: «آنها از مأموریتی که به ایشان محول شده بود منحرف شده در خدمت فالانژیست های لبنان قرار گرفته اند.» وزیر دفاع سوریه ادعا کرد: «اسرائیل بشیر جمیل رئیس جمهوری پیشین را به قتل رساند چون وی قصد داشت موافقت نامه لبنان با اسرائیل را فسخ کند.» طلاس همچنین تأکید کرد: «سوریه اجازه نخواهد داد توازن سیاسی در لبنان برهم بخورد. ... سوریه به هیچ جناحی اجازه نخواهد داد بر لبنان و دیگران حکومت کند.»(۳)

امروز همچنین رادیو مسکو گزارش داد روزنامه پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی در مقاله ای به حملات اخیر هواپیماهای امریکا علیه مواضع نیروهای سوری در لبنان و حوادث پس از آن پرداخته و نوشته است: عملیات نظامی جدید امریکا بعد از پایان مذاکرات ریگان با شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی و توافق صورت گرفته درزمینه همکاری نظامی و راهبردی انجام گرفته است، به نوشته این روزنامه «واشنگتن عملاً ـ روش مبنی بر اعمال زور و توسل به نیروی قهریه درمورد نیروهایی که با توسعه طلبی اسرائیل و تحکم امریکا ابراز مخالفت می کنند اتخاذ می کند.» پراودا همچنین ضمن اشاره به خطر تجزیه لبنان براثر مداخله امریکا در امور

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۷، ۲۱/۹/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، واشنگتن - خبرگزاری یوگسلاوی، ۲۰/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص۷، رادیو اسرائیل، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

داخلی لبنان و ادامه اشغال اراضی این کشور توسط رژیم صهیونیستی تأکید کرد: «اتحاد شوروی با قاطعیت تمام سیاست ایالات متحده امریکا و اسرائیل را محکوم کرده، مراتب همبستگی خود را با ملل لبنان و سوریه و دیگر کشورهای عرب ابراز می نماید که از استقلال خود مدافعه می کنند و علیه تلاش های امریکا و اسرائیل که می خواهند به زور شرایط اسارت بار حل مسئله خاور نزدیک را به آنها تحمیل نمایند، مبارزه می کنند.»(۱)

ضمیمه گزارش۸۲۹: مشروح جلسه دادگاه مسئولان تشکیلات مخفی حزب توده

مشروح جلسه محاکمه ۸ تن از سران سازمان مخفی حزب توده به نقل از روزنامه کیهان به این شرح است: «صبح دیروز [۱۹/۹/۱۳۶۲] در ادامه رسیدگی به اتهامات مسئولان و اعضای شاخه مخفی حزب خائن توده محاکمه سیدمحمد معزز مشاور کمیته مرکزی حزب منحله توده در تشکیلات مخفی و ۷ عضو مؤثر این تشکیلات ازجمله سرهنگ رحیم صادق زاده، سرهنگ محمود مفیدی، سرهنگ حسن آذرفر، سرهنگ محمدامین مقدسی، سرهنگ ابوالقاسم افرائی، سرهنگ خیرالله ایران نژاد و سروان بازنشسته رحیم شمسی در دادگاه انقلاب اسلامی ارتش برگزار شد. در آغاز جلسه دادگاه، ابتدا آیاتی چند از کلام الله مجید قرائت شد و سپس متن کیفرخواست توسط اتابکی دادستان دادگاه انقلاب ارتش قرائت گردید:

کیفرخواست

... موضوع اتهامات: جاسوسی، عضویت و فعالیت در شبکه مخفی نظامی با هدف براندازی.

• شرح اتهامات متهم ردیف۱: (سیدمحمد معزز)

۱. مشاور کمیته مرکزی حزب جاسوس توده در تشکیلات مخفی با نام مستعار احمد تحت مسئولیت خسرو. (ص۱۵۲)

۲. مسئول شاخه نظامی در نیروی زمینی، شهربانی و ژاندارمری تشکیلات مخفی. (صص ۱۲ و ۱۵ و ۱۶ و ۱۷ و ۱۸، ۵۷ و ۱۵۱)

۳. تحت مسئولیت داشتن مسئولین بخش های نظامی با نام های مستعار عباس، جهانگیر، بابک و کاظم و بهروز و ناخدا افضلی از سال ۵۸ تا ۵۹ و کلیه متهمین این کیفرخواست و رضا و قندی و شاخه ای

۵۰ نفره در تشکیلات مخفی نوید در تهران و شهرستان ها. (ص۱۵۰)

۴. تحت مسئولیت داشتن هادی اسماعیل زاده و ناهید مهتدی به جهت حفظ و نگهداری سلاح های انبار و جاسازی شده حزب منحله توده در منزل پدرش (سیدحمزه معزز). (صص ۱۲ و ۸۸ و ۱۰۶ و ۱۱۳) و عده ای دیگر جهت استفاده از منازلشان و اغراض دیگر.

۵. معرفی سه نفر به نام های مستعار کاوه، زهره و فریبرز به محمدمهدی پرتوی جهت سفر به روسیه و دیدن دوره آموزشی و مارکسیستی.

۶. جمع آوری حق عضویت های ماهانه از [افراد] تحت مسئولیت خود و پرداخت به حزب. (ص۵۹)

۷. جمع آوری سلاح هایی که نزد افراد تشکیلات بوده و همکاری و دادن رهنمود جهت مخفی ساختن آنها به اتفاق محمدهادی پرتوی و خسرو لطفی در منزل پدر خود جهت اجرای مقاصد حزب در آینده. (صص ۱۰۶ و ۱۰۷ و ۱۵۰ و ۱۵۱)

۸. دریافت ماهانه سه هزار تومان حقوق از حزب خائن توده.

۹. فعالیت مداوم و دادن رهنمودهای لازم به نظامیان تحت مسئولیتش علی رغم پیام امام امت در مورخه ۲۴/۱۲/۶۰ تا لحظه دستگیری.

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۲۱ و ۲۲، رادیو مسکو، ۱۹/۹/۱۳۶۲.

° شرح اتهامات متهم ردیف۲ (رحیم صادق زاده)

۱. عضویت و فعالیت در بخش نظامی تشکیلات مخفی با نام مستعار عباس و تحت مسئولیت محمد معزز. (صص ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۵ و ۲۰و ۲۱)

۲. پرداخت حق عضویت ماهانه چهار هزار تومان. (صص ۷ و ۸ و ۹ و ۱۵ و ۲۰ و ۲۱)

۳. اجرای قرار و برگزاری جلسه در مطب و منزل همراه برادر خود. (صص ۷ و ۹ و ۱۴ و ۲۰ و ۲۲ و ۲۳)

۴. معرفی خانمی به نام مقدم به تشکیلات. (صص ۲۰ و ۲۱ و ۲۳)

۵. فعالیت تا لحظه دستگیری. (صص ۱۴ و ۲۲)

° شرح اتهامات متهم ردیف۳ (سیدمحمود مفیدی)

۱. عضویت و فعالیت در بخش نظامی تشکیلات مخفی با نام مستعار مزدک تحت مسئولیت سیدمحمد معزز. (صص ۱۰ و ۱۱ و ۱۴ و ۱۸)

۲. پرداخت حق عضویت ماهانه ۱۰۰۰ تومان و بعدها ۱۵۰۰ تومان. (صص ۹ و ۱۲)

۳. اجرای قرارهای تشکیلاتی و جلسه در مطب و منزل به همراه خیرالله ایران نژاد تحت مسئولیت معزز.

۴. معرفی سرهنگ خیرالله ایران نژاد به حزب و داشتن ارتباط با وی. (صص ۲۰ و ۲۱)

۵. معرفی برادر همسرش به نام مسعود داوری به حزب منحله توده. (ص۲۱)

۶. فعالیت و ارتباط تا لحظه دستگیری.

° شرح اتهامات متهم ردیف۴ (حسن آذرفر)

۱. عضویت و فعالیت در بخش نظامی تشکیلات با نام مستعار سروش و تحت مسئولیت هوشنگ و احمد.

۲. پرداخت حق عضویت ماهانه سیصد و جمعاً نه هزار تومان. (صص ۱۰ و ۲۲ و ۴۱ و ۵۰)

۳. دادن اخبار و اطلاعات و گزارشات طبقه بندی شده به مسئولان حزبی خود. (صص ۶ و ۷ و ۹ و ۱۵ و ۱۷ و ۱۸ و ۱۹ و ۴۱ و ۵۳)

۴. اجرای قرارهای تشکیلاتی با مسئولان حزبی خود در خیابان. (صص ۱۴ و ۱۵ و ۱۷ و ۲۲ و ۵۲)

۵. معرفی و دادن آدرس سرهنگ ۲ تابان و سرهنگ شکرریز و سروان جعفری به مسئولش. (صص ۱۳ و ۱۴)

۶. ارتباط تا لحظه دستگیری و دراختیارداشتن گزارشاتی طبقه بندی شده حین دستگیری جهت دادن به مسئولش.

° شرح اتهامات متهم ردیف۵ (محمدامین مقدسی)

۱. عضویت و فعالیت در بخش نظامی تشکیلات مخفی با نام مستعار روزبه و تحت مسئولیت معزز. (صص ۱۳ و ۱۴ و ۳۱ و ۳۵)

۲. پرداخت حق عضویت ماهانه ۵۰۰ تومان به حزب جاسوس توده. (ص۲۷)

۳. دادن اطلاعات و اخبار و گزارشات نظامی محیط کار و جبهه به مسئولین حزبی خود. (صص ۲۶ و ۲۷ و ۲۹ و ۳۷)

۴. اجرای قرارهای تشکیلاتی و برگزاری جلسات حزبی در منزل خود. (صص ۲۷ و ۳۵)

۵. معرفی دختر بزرگش به حزب درجهت جذب و وصل وی. (ص۳۷)

۶. فعالیت تا لحظه دستگیری.

° شرح اتهامات متهم ردیف۶ (ابوالقاسم افرائی)

۱. عضویت و فعالیت در بخش نظامی تشکیلات مخفی با نام مستعار زرتشت و تحت مسئولیت معزز. (صص ۱۱ و ۲۲ و ۲۳)

۲. پرداخت عضویت ماهانه هزار تومان. (صص ۶ و ۷ و ۱۲)

۳. دادن اخبار محیط کار خود به مسئولش. (ص۱۵)

۴. استفاده از منزل خود جهت اجرای قرار و جلسات و ارتباط و فعالیت تا لحظه دستگیری. (صص ۱۱ و ۲۴)

• شرح اتهامات متهم ردیف۷ (خیرالله ایران نژاد)

۱. عضویت و فعالیت در حزب و بخش نظامی تشکیلات مخفی با نام مستعار مزدا و تحت مسئولیت احمد. (صص ۷ و ۱۰ و ۱۳ و ۲۲)

۲. پرداخت حق عضویت ماهانه ۱۵۰۰ تومان. (صص ۱۶ و ۱۷ و ۲۲ و ۲۳)

۳. اجرای قرارهای تشکیلاتی و برگزاری جلسات و شرکت در حوزه حزبی به همراه سیدمحمود مفیدی. (صص ۷ و ۱۳و ۱۵ و ۲۲)

۴. ارتباط تا لحظه دستگیری.

• شرح اتهامات متهم ردیف ۸ (رحیم شمسی)

۱. عضویت و فعالیت در بخش نظامی و تشکیلات مخفی با نام مستعار قاسم و تحت مسئولیت خسرو، بهرام و احمد. (صص ۶ و ۱۰ و ۱۱)

۲. پرداخت حق عضویت جمعاً ده هزار تومان و دادن کوپن بنزین به حزب خائن توده. (صص ۱۴ و ۲۱ و ۲۸)

۳. دادن اخبار و اطلاعات و گزارشات محیط کار خود به مسئولین حزبی اش. (صص ۱۲و ۲۲ و ۲۳)

۴. اجرای قرارهای تشکیلاتی در منزل خود. (ص۱۱)

۵. معرفی دخترش به نام هدیه شمسی و ۳ نفر به نام های جلال میبدی، طغرل انوری و شخص دیگری در وزارت دفاع. (صص ۲۱ و ۲۴ و ۳۱)

۶. ارتباط و فعالیت تا لحظه دستگیری.

با عنایت به شرح فوق رسیدگی نهایی به اتهامات هریک از متهمین و صدور حکم شرعی درباره هرکدام به عنوان محارب و مفسدفی الارض و به استناد ماده ۱۹۹ قانون حدود و قصاص مورد تقاضاست.

دادستان انقلاب اسلامی ارتش

اتابکی

۱۶/۹/۶۲

پس از پایان [قرائت] متن کیفرخواست رئیس دادگاه از متهم ردیف اول غیرنظامی سیدمحمد معزز خواست خود را معرفی کند.

معزز: بنده محمد معزز فرزند سیدحمزه عضو حزب توده و مسئول بخشی از تشکیلات مخفی. ...

رئیس دادگاه: شما توضیح دهید که مسئول چه شاخه هایی بودید.

معزز: قبل از انقلاب سازمان نوید کار می کردم و بعد از انقلاب مدتی مسئول بخشی از تشکیلات سازمان نوید بودم از سال ۵۹ تا دستگیری مسئول بخشی از تشکیلات نظامی حزب بودم. (شهربانی، ژاندارمری و نیروی زمینی) ... آغاز سال ۵۸ بود که ازطریق آقای

پرتوی شـنیدم که حزب تصـمیم گرفته سازمان نوید را که به صورت مخفی فعالیت می کرد به همان شـکل حفظ کند چون می گفت که هنوز انقلاب تثبیت نشـده ممکن است حزب ضـرباتی بخورد و ما بایـد یک امکانات محـدود به صورت مخفی داشـته باشـیم و من در آن موقع مسئول بخشی از تشکیلات مخفی بودم و تا اواسط سال ۵۸ پارول های بعضی از نظامی هایی که خودشان به صورت پراکنده به دفتر حزب مراجعه کرده بودند و با حزب ارتباط گرفته بودند به ما می دادند و ما به آنها مراجعه می کردیم و ارتباط آنها را با حزب برقرار می کردیم که از آغاز سال ۵۸ تقریباً تک توکی که نمونه اش همان ناخدا افضـلی بود یا سـرهنگ مقدسی، صادق زاده و نمونه های دیگر به دفتر حزب مراجعه کرده بودنـد و حزب پـارول آنهـا را ازطریق آقای پرتوی برای ما می فرسـتاد و ما مراجعه می کردیم و ارتباط آنها را با حزب برقرار می کردیم.

رئیس دادگاه: مجموعاً شما چند نفر نظامی تحت مسئولیت داشتید؟

متهم: اجـازه بفرماییـد در تشـریح فعـالیت سال ۵۹ کـه تفکیــک می شــود عرض خـواهم کرد. ... اواخر ۵۸، کیفیت ارتبـاط بـا نظامیان و غیرنظامیـان مخفی به این شـکل بود: از آغـاز سـال ۵۹ بـود که حزب تصـمیم گرفت شـبکه نظـامی را از شـبکه مخفی حزبی جـدا کنـد و مسئولین آنها را نیز تفکیک کند.

ص: ۱۰۸۴

رئیس دادگاه: شبکه نظامی را از شبکه مخفی جدا کند یعنی چه؟

[معزز]: سازمان مخفی افراد غیرنظامی مخفی بودند سازمان تشکیلات نظامی افراد نظامی. در آن موقع یعنی آغاز سال ۵۹ ارتباطات غیرنظامی مرا گرفتند و ارتباطات نظامی ها را به علاوه چند سرشاخه غیرنظامی که اسمشان در کیفرخواست برده شد با من آشنا کردند و تشکیلات نظامی را از این تاریخ حزب به صورتی جداگانه پایه ریزی کرد.

رئیس دادگاه: تا موقعی که شما مسئول شاخه نظامی شدید چند نفر حدوداً تحت مسئول در سازمان مخفی داشتید؟

متهم: دقیقاً نمی دانم فکر می کنم ۵ نفر، در این حدود.

رئیس دادگاه: در تهران و شهرستان ها؟

متهم: دقیق نمی دانم ولی به ده نفر نمی رسید.

رئیس دادگاه: اسامی اینها را می توانید بگویید.

معزز: افرادی بودند به نام بابک، عطا، اسماعیل زاده، شایان، عسگر آهنین جگر، کاظم و عباس.

رئیس دادگاه: اسامی حقیقی اینها چه بود؟

متهم: اسامی حقیقی شان را نمی دانستم.

رئیس دادگاه: رحیم عراقی.

متهم: بله رحیم عراقی بود که از همان اول انقلاب به دفتر حزب رفت. عزیز مؤمنی، مهدی مؤمنی، غلامرضا خازه ای که همان شایان بود، کاظم، خسرو لطفی، داود ابراهیمی، رضا قنبری (کاوه)، ناهید مهتدی و هادی اسماعیل زاده که این دو از سال ۵۹ با من بودند. اینها ارتباطات من بود تا قبل از جداشدن شبکه غیرنظامی مخفی از تشکیلات نظامی. در سال ۵۹ که ارتباطات مجزا شد من با افرادی به نام بابک، کاظم، جهانگیر و عباس و بهروز که طی دو مرحله به این شبکه آمدند، تماس داشتم و این افراد مستقیماً تحت مسئولیت خودم بودند به غیر از اینها افرادی بودند که تحت مسئولیت افراد نامبرده بودند که آن هم تحت مسئولیت من و آقای پرتوی به طور مشترک بودند. این کیفیت تشکیلاتی کار من از [بعد] انقلاب [تا] سال ۵۹ که به این صورت ازنظر تشکیلاتی حزب این سازمان را شکل داد.

رئیس دادگاه: دررابطه با سلاح هایی که مربوط به پادگان ها می شود و حزب دستور جمع آوری و اختفای آنها را داده بود چه می گویید؟

متهم: در مقطع انقلاب همان طوری که همه شرکت داشتند ماها هم به حد توانمان در گوشه و کناری بودیم و دراین رابطه سلاح هایی از پادگان ها به دست افراد حزبی افتاده بود تا اینکه رهبری حزب ازطریق آقای پرتوی متوجه شدند که این سلاح ها را باید جمع آوری کنیم و نگهداریم، البته همه این سلاح ها در شاخه و شبکه من نبود. بخش محدودش در شبکه من بود و قسمت اعظم این سلاح ها ازطریق خود آقای پرتوی به شبکه ای از خودشان داشتند به من داده شد و ما به آن خانه بردیم و ازطریق هادی اسماعیل زاده و کاظم آنجا جاسازی کردیم و نگه داشتیم.

رئیس دادگاه: این سلاح ها چی بود و چقدر بود؟

متهم: این سـلاح ها تقریباً از ۱۰۰ قبضه بالاـتر بود که در میان آنها ژ۳ بود، کلت، نارنجـک، تیربـار، آر.پی.جی و انواع اقسام از این جور سلاح ها که از پادگان ها به دست آمده بود و انواع مهمات.

رئیس دادگاه: توضیحات خودتان را راجع به فعالیت خودتان ادامه دهید.

متهم: از سال ۵۹ که من مسـتقیماً دررابطه با افراد ارتشـی و نظامی قرار گرفتم. از این تاریخ حزب وظیفه ما را این قرار داده بود که با افراد ارتشـی تمـاس بگیریـم و اینهـا را بـا حزب آشـنا کنیم و نشـریات و جزوات و کتب حزبی را برای مطـالعه به آنهـا بـدهیم و اینهـا اگر افراد جدیـدی را در محیط کارشان می شناسـند به حزب معرفی بکننـد و حق عضویت آنها را جمع کرده به حزب بدهیم. اخبار و اطلاعاتی که در محیط کارشان دارند جمع آوری کنیم و به حزب گزارش کنیم. که دقیقاً دراین رابطه هم من با افرادی که ارتباط داشتم فعالیت کردم. افرادی که ارتباط داشـتم رهنمودهای حزبی را دادم کتب و نشـریات حزبی را برای مطالعه به آنها دادم به آنها می گفتیم برای باقی ماندن از محیط کارشان تظاهر به اسلام بکنند. نشریات حزبی را بخوانند. اخبار و اطلاعات

آنان را جمع آوری و به آقای پرتوی می دادم و تا لحظه دستگیری دقیقاً کار من به همین کیفیت بود.

... درمجموع من توضیح کلی که لازم است در اینجا بدهم این است که این افراد نظامی که با ما ارتباط داشتند همان طوری که در جلسه قبل آقای پرتوی گفتند ما برای اینها به صورت رسمی از تشکیلات نظامی صحبت نکرده بودیم. ولی به دلیل سوابق و یا افرادی که خودشان معرفی می کردند و یا رهنمودهایی که ما می دادیم اینها حتماً حدس می زدند که [ازطریق] من رابطه با تشکیلات نظامی حزبی می توانند [داشته] باشند.

به گزارش خبرنگار کیهان پس از اظهارات [محمد] معزز. رئیس دادگاه از آقای پرتوی سؤال کرد: چون این آقایان ازطریق شما طبق گفته های آقای [محمد] معزز با ایشان مرتبط شدند توضیح بدهید شما چگونه شناسایی می کردید و آمادگی اینها را برای عضو حزب شدن چطور کشف می کردید و بعداً ارتباط می دادید.

پرتوی گفت: دررابطه با آقایان و به طورکلی اعضای ارتشی حزب دو شیوه شناسایی و عضو گیری وجود داشت. شیوه اول که در مرحله اولیه هم به خصوص در سال ۵۸ انجام می شد این بود که عده ای از آقایان آن موقع که دفتر حزب باز بود خودشان مستقیماً یا به دفتر حزب مراجعه کرده بودند یا اینکه ازطریق یکی از دوستان و آشنایانشان که در شبکه ملتی حزب عضو بودند ترتیب برقراری ارتباطشان را با حزب داده بودند. پارول ارتباطی با ایشان تنظیم شده بود و این بار پارول های ارتباطی را در سال ۵۸ تماماً آقای کیانوری به من می دادند و من هم پارول ها به آقایان مسئولین تشکیلات ازجمله آقای معزز می دادم.

... غیر از این مورد شیوه دیگر این بود خود آقایانی که با تشکیلات نظامی مرتبط می شدند اگر افرادی را از همکارانشان شناسایی می کردند که گرایش و یا تمایلاتی به حزب دارند معرفی می کردند، پس از معرفی ارتباط به دو طریق برقرار می شد یک طریق این بود که مستقیماً خود معرفی کننده بعد از مشورت با حزب و تصویب مسئولین حزبی خودش به شخص تازه وارد مراجعه می کرد و او را به حزب دعوت می کرد و یک مورد دیگر این بود که مشخصات و آدرس او را می داد و کس دیگری از مسئولین تشکیلات به نام حزب به آن شخص مراجعه می کرد و بعد ازطریق درج مطلبی در روزنامه ای حزبی (به ویژه در سال ۵۸ و اوایل سال ۵۹ انجام شد. بعد دیگر موقوف شد) اعتماد ایشان را که یک نوع رابطه حزبی است جلب می کرد. این شیوه البته عمدتاً قبل از پیروزی انقلاب در تشکیلات نوید به کار می رفت.

رئیس دادگاه: دررابطه با سلاح هایی که ایشان توضیح دادند شما بیشتر توضیح دهید.

پرتوی: همان طوری که قبلاً هم گفتم و ایشان هم تصریح کردند در جریان روزهای ۱۹، ۲۰، ۲۱ و ۲۲ بهمن که درواقع قیام مسلحانه مردم ایران علیه رژیم سلطنت برپا شد و منجر به سقوط رژیم طاغوت شد اعضای تشکیلات سازمان نوید هم همراه مردم در تصرف پادگان ها شرکت کرد و به این ترتیب چون آن موقع هم معمول بود که همه اسلحه ها را از پادگان خارج می کردند اعضای تشکیلات هم اسلحه هایی را خارج کردند و آنها را نگه داشتند. البته آن موقع توسط مقامات جمهوری اسلامی دستور داده شد که بلافاصله اسلحه ها را مردم تحویل دهند بعد از آن هم در سال ۵۸ حضرت امام در اطلاعیه ای رسماً خواستند هرکس اسلحه دارد تحویل دهد. ولی علی رغم این مسئله آن اوایل یعنی حدود یک ماه اول منتظر بودیم که رهبری حزب به داخل بیاید و به ما دستور بدهد که چه بکنیم. بعد از اینکه رهبری حزب به داخل آمد مسئله را مطرح کردیم که این مقدار سلاح حدوداً در دست افراد حزبی است چه کنیم؟ من مستقیماً با آقای کیانوری مطرح کردم. ایشان دستور دادند که این اسلحه ها را نگهداری کرده و مخفی کنیم. البته دلیلی را که در آن زمان برای ما مطرح کردند این بود که گفتند: از آنجایی که انقلاب تثبیت نشده وضع هنوز هم مشخص نیست ضدانقلاب فعال است. هر آن ممکن است حادثه ای اتفاق بیفتد، حزب ممکن است زیر ضربه قرار بگیرد و از این قبیل، قرار بر این شد اسلحه ها را حفظ کنیم. من عین همان

مسائلی را که مطرح شده بود به مسئولین تشکیلات منتقل کردم ترتیب جمع آوری سلاح ها از دست افراد حزب انجام شد. ...

گزارش خبرنگـار کیهان حاکی است پس از اظهارات پرتوی رئیس دادگاه از کیانوری پرسـید: آقای کیانوری جناب عالی راجع به پارول هایی که شما به ایشان دررابطه با افراد نظامی و ازجمله این افراد و همچنین دررابطه با مسئله سلاح ها توضیح بدهید.

کیانوری: آنچه که در اینجا گفته شده است من تأیید می کنم هیچ چیز نادرستی گفته نشده است.

ص: ۱۰۸۶

... درباره سلاح ها هم این واقعیت است که در همان وقت تصمیم گرفتم صلاح ها را مخفی بکنیم حتی من آن قدر که خاطرم هست ما در روزنامه هم مقاله ای نوشتیم مبنی بر اینکه فکر می کنیم هنوز سلاح است که سلاح ها در دست مردم باقی بماند که این را علنی کردیم.

رئیس دادگاه: یعنی علنی کردید که ما سلاح ها را تحویل نمی دهیم؟

کیانوری: گفتیم که صحیح است که هنوز سلاح در دست مردم بماند، نگفتیم که ما سلاح داریم.

رئیس دادگاه از پرتوی سؤال کرد: شما دراین رابطه چیزی به یاد دارید که ایشان در روزنامه این مسئله را مطرح کرده باشند.

پرتوی: خیر، البته تا آنجایی که به یاد می آورم ایشان هنوز در خارج بود در روزنامه های کثیرالانتشار خواندم. ایشان در مصاحبه ای که در خارج انتشار یافت دعوت کرده بودند درخصوص دستور امام درمورد تحویل سلاح گردن نهید ولی بعدها تلویحاً با این عنوان که هنوز لازم است که مردم مسلح باشند در آن اوایل یک چنین اشاراتی کرده بودند.

رئیس دادگاه: آقای کیانوری ادامه دهید.

کیانوری: به همین دلیل ما تصمیم گرفتیم این سلاح ها را نگه داشته و محفوظ کنیم یک مقداری هم تحویل دادیم. مقدار کمی هم در داخل شبکه حزبی جمع شد که در دست یکی از مسئولین بوده که پیدا شده و تحویل داده شده بود و من در داخل زندان فهمیدم سازمان جوانان هم طبق همان دستور عمومی برای خودش مقداری اسلحه جمع آوری کرده بود که من از آن نه اطلاعی داشتم نه آدرسشان را می دانستم.

ادامه جلسه دادگاه به روز دوشنبه ۲۱/۹/۱۳۶۲ موکول شد.»(۱)

۱- روزنامه کیهان، ۲۰/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۱۹.

روزشمار جنگ یکشنبه ۲۰ آذر ۱۳۶۲ ۶ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۱ دسامبر ۱۹۸۳

۱

در ادامه عملیات تعرضی توپخانه ها و خمپاره اندازهای عراق علیه شهرهای آبادان و خرمشهر و مناطق عمومی این دو شهر، در دو روز گذشته ۶ باب منزل مسکونی در آبادان ویران و به بخشی از یک بیمارستان آسیب وارد شد.

در خرمشهر نیز مناطق پل نو، پاسگاه زید، شلمچه و جزیره مینو به طور پراکنده گلوله باران شد. براثر این حملات عراق ۱۴ تن در منطقه آبادان و ۱۰ تن نیز در منطقه عمومی خرمشهر مجروح شدند.(۱)

۲

عملیات کمین نیروهای خودی در جنوب شرقی سقز، درگیری با افراد مسلح غیرقانونی در منطقه عمومی مهاباد و مریوان، تسلیم شدن افراد وابسته به حزب دمکرات و کومه له و اعلام آمار تسلیم شدگان در منطقه بوکان اهم اخبار مربوط به مناطق کردنشین غرب کشور است.

عده ای از نیروهای حزب الله سقز که برای پاک سازی عازم روستای چنارتو در جنوب شرقی این شهر شده بودند به علت سرما و کولاک شدید نتوانستند به این روستا برسند، این نیروها در راه بازگشت با مشاهده افراد حزب دمکرات در حوالی روستای ضامن آباد، بر سر راه آنها کمین گذاشتند که درنتیجه ۳ تن از افراد ضدانقلاب کشته شدند. نیروهای حزب الله سقز پس از اجرای این عملیات به پایگاه خود بازگشتند.(۲)

همچنین در درگیری نیروهای سپاه با عناصر مسلح غیرقانونی در حوالی پایگاه حیوانات مهاباد و درگیری گردان مرزی ژاندارمری با افراد ضدانقلاب در حوالی روستای مرزی آسیاب در مریوان، ۱ تن از نیروهای سپاه شهید و یک تن از سربازان ژاندارمری نیز زخمی شد.(۳)

از سوی دیگر و در ادامه روند تسلیم شدن افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب امروز هم ۲ نفر از افراد حزب دمکرات کردستان و سازمان کومه له خود را به نیروهای خودی تسلیم کردند(۴)

ستاد تائبین سپاه بوکان نیز اعلام کرد که از ۱۵ تا ۲۰ آذرماه، ۷ تن از افراد وابسته به

۱- سند شماره ۲۸۹۲۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۳۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۰۴۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره کل سیاسی انتظامی استان خوزستان، ۱۸/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۵۰۲۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه سقز به سپاه ناحیه کردستان، ۲۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۴۸۹ از ستاد سپاه ناحیه کردستان به ستاد قرارگاه حمزه، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۶۲۶۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیات شمال غرب (رکن۳) به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص۲؛ و- سند شماره ۳۴۲۹۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۶۸۸۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ قرارگاه حمزه به فرماندهی کل سپاه ۲۹/۹/۱۳۶۲.

گروه های مسلح غیرقانونی خود را به سپاه این شهر تسلیم و درخواست امان نامه کرده اند که ۳ تن آنان از افراد وابسته به حزب دمکرات بوده اند، همچنین ۳ تن از این افراد سلاح های خود را نیز به سپاه بوکان تحویل داده اند.(۱)

۱

تلاش رژیم عراق برای جذب و به کارگیری عشایر کرد این کشور و رهبران دینی آنها و اهداف عراق از این کار موضوع گزارشی خبری است که قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) بدان پرداخته است. در بخشی از این گزارش آمده است:

بعد از عملیات پیروزمندانه والفجر۴ در منطقه مریوان، رژیم عراق تلاش های وسیعی درزمینه تماس با سران عشایر بانفوذ کرد و رهبران دینی آنها به منظور مسلح کردن و کشاندن آنها به مناطق عملیاتی آغاز کرده است و مسئولان دولت عراق در سخنرانی های متعدد در شهرهای کردستان عراق، وظیفه دفاع در مقابل هجوم لشکر اسلام به منطقه کردستان را متوجه اهالی کرد منطقه دانسته اند، دولت عراق دراین زمینه حتی به جبر و فشار نیز متوسل گردیده است، اطلاعات دریافتی حاکی است دولت عراق با عشایر ذیل تماس برقرار کرده و عده ای از آنان موافقت خود را با مسلح شدن اعلام کرده اند و مذاکره به منظور جلب نظر مابقی نیز ادامه دارد:

ایل برادوست مستقر در منطقه سیدکان؛ ایل هرکی مندان مستقر در منطقه موصل؛ ایل هرکی سردهانی مستقر در منطقه اربیل؛ ایل سورچی مستقر در منطقه زاخو و اربیل؛ ایل پشتداری مستقر در منطقه قلعه دیزه و ایل دوله مری مستقر در منطقه بالك.

در نظریه مربوط به این خبر درباره اهداف رژیم عراق از دست زدن به چنین کاری آمده است:

۱. از توانایی رزمی قابل توجه عشایر کرد در مناطق کوهستانی کردستان عراق که سرزمین اصلی آنها بوده و آشنایی شان با منطقه موجب افزایش قابلیت رزمی شان می شود، استفاده کافی کند.

۲. اختلافات قدیمی و ریشه ای عشایر عراق با گروه های ناسیونالیست سیاسی طالب خودمختاری را تشدید کند تا ضمن تضعیف آن گروه ها، موقعیت متزلزل سیاسی نظامی فعلی خود در منطقه را تقویت کرده و بهبود بخشد.

۳. اقدامی برای جذب بیشتر مردم کردستان عراق به خصوص در مناطق دوردست به سوی رژیم عراق انجام داده باشد.

۴. درحال حاضر ارتش عراق با کمبود نیروی قابل توجهی مواجه است که با این جذب نیرو بخشی از کمبود نیروی رژیم جبران می شود.

۵. کشته ها و زخمی های احتمالی این عشایر در جنگ با ایران و گروه های کرد عراقی مخالف رژیم صدام، باتوجه به سنت های عشایری، کینه و عداوت آنان را به طرف مقابل افزایش داده و این به نفع رژیم صدام است.

۱– سند شماره ۳۶۲۶۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد تائبین سپاه بوکان به ستاد تائبین ستاد منطقه۱۱ سپاه، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۶. باتوجه به افزوده شدن مناطق آزادشده در شمال عراق و شدت یافتن درگیری ها، ارتش عراق با استفاده از این نیروها مجبور به سرمایه گذاری انسانی بیشتری برای حفظ موقعیت خود در منطقه نخواهد بود.(۱)

۱

امام خمینی در بیاناتی بر ضرورت پذیرش اشتباه ازسوی مسئولان کشور، درس گرفتن از تجربه مشروطه و مشارکت مردم در انتخابات تأکید کردند.

صبح امروز رهبر انقلاب در جمع فقها و حقوق دانان شورای نگهبان ضمن تأکید بر اجرای امور مطابق شرعِ اسلام، اظهار داشتند: «اگر قبلاً اشتباه کرده باشیم باید صریحاً بگوییم اشتباه نموده ایم و عدول در بین فقها از فتوایی به فتوای دیگر درست همین معنا را دارد.» ایشان آن گاه تأکید کردند: «فقهای شورای نگهبان و اعضای شورای عالی قضائی هم باید این طور باشند که اگر در مسئله ای اشتباه کردند، صریحاً بگویند اشتباه کردیم و حرف خود را پس بگیرند.» امام خمینی همچنین افزودند: «پیش از انقلاب، من خیال می کردم وقتی انقلاب پیروز شد افراد صالحی هستند که کارها را طبق اسلام عمل کنند، لذا بارها گفتم روحانیون می روند کارهای خودشان را انجام می دهند. بعد دیدم خیر، اکثر آنها افراد ناصالحی بودند و دیدم حرفی که زده ام درست نبوده است، آمدم صریحاً اعلام کردم من اشتباه کرده ام. این برای این است که ما می خواهیم اسلام را پیاده کنیم. پس دراین رابطه ممکن است من دیروز حرفی را زده باشم و امروز حرف دیگری را و فردا حرف دیگری را، این معنا ندارد که من بگویم چون دیروز حرفی زده ام باید روی همان حرف باقی بمانم. امروز می گویم مادام که احکام اسلام پیاده نشده است و افراد صالحی نداشتیم تا طبق اسلام عمل کنند، علما باید مشغول به کارهایشان باشند. این شأنی برای علما نیست که ریاست جمهوری و یا پست دیگری را داشته باشند. چون وظیفه است به این کارها می پردازند.»

رهبر انقلاب با بیان اینکه نباید فراموش کنیم که همه می خواهیم اسلام پیاده شود، از تکرار مشروطه اظهار نگرانی کرده و گفتند: «نکند مثل مشروطه شود که آقایان تلاش کردند و مشروطه را بنا گذاشتند، آن وقت چند نفر از سیاسیون مستبد، مشروطه خواه شدند و حکومت را گرفتند و هر دوره مجلس را بدتر از دوره قبل تشکیل دادند. امروز من هیچ ترسی ندارم، ولی ترسم از آن است که مبادا ما مسائل را به صورتی محکم تحویل دسته بعد ندهیم. ترسم از آن است که مبادا از حرف های خارجی ها بترسیم و در پیاده کردن احکام خدا سستی کنیم. ما باید همه چیز را به همان قوتی که امروز دارد، تحویل دسته بعد دهیم و آنها هم کوشش کنند که به همان قوت تحویل دسته بعد دهند.»

۱- سند شماره ۱۱۳۱۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه قرارگاه حمزه، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص۵.

بنیان گذار جمهوری اسلامی افزودند: «از این ترس نداشته باشیم که فلان رادیو یا دولت خارجی چه می گوید. رادیوها باید به ما فحش بدهند. آن روزی را که امریکا از ما تعریف کند باید عزا گرفت. آن روز که کارتر و ریگان از ما تعریف کنند معلوم می شود در ما اشکالی پیدا شده است. آنها باید فحش دهند و ما هم باید محکم کارمان را انجام دهیم. شورای نگهبان بدون ملاحظه از هیچ کس، فقط و فقط خدا را در نظر بگیرند. احکام اولیه باید جاری شود و آن روز هم که اضطراری پیش آمد، احکام ثانویه که آن هم حکم خداست را باید جاری نمایند. باید بنیان از امروز محکم شود.»

امام خمینی در جمع فقها و حقوقدانان شورای نگهبان تأکید کردند در انتخابات همه‌چیز باید طبق موازین اسلامی باشد.

رهبر انقلاب بار دیگر به تجربه مشروطه اشاره کرده و خاطرنشان ساختند: «الحمدلله امروز مثل زمان مشروطه نیست که خوب ها در اقلیت بودند، بلکه شما در اکثریت هستید و قلیلی هستند که انحراف دارند و من قبلاً درمورد انتخابات گفتم که همه چیز ما باید روی موازین اسلامی باشد. افرادی که تعیین می شوند باید کسانی باشند که به درد اسلام و جمهوری اسلامی بخورند، و عقیده شان هم این باشد که اسلام خوب است. نه فقط اظهار کنند، ولی عقیده نداشته باشند، کمااینکه در اول انقلاب خیلی ها اظهار اسلام می کردند. البته اقلیت های رسمی غیرمسلمان قانوناً انتخاب می شوند. پس مردم، افرادی را که تعیین می کنند باید سعی در شناسایی آنها نموده و قبل و بعد از انقلابشان را در نظر بگیرند و بعد رأی دهند.» ایشان همچنین درمورد ملاک وابستگی داوطلبان به گروه، حزب یا قشر خاصی از جامعه تأکید کردند: «مسئله، خوب بودن خود شخص است نه اینکه از یک دسته خاصی باشد. نه اینکه اهل علم باشد، حزبی باشد، بازاری باشد. اینها دیگر شرط نیست. عمده، موازین است که قانون و اسلام تعیین کرده است.»

امام خمینی در ادامه بیانات خود ضمن تأکید بر مشارکت و حضور مردم در انتخابات گفتند: «مردم با علما و اشخاص مورد اعتمادشان مشورت کنند، بعد به هرکس که خواستند رأی دهند. مردم نباید کنار بروند، اگر مردم کنار بروند همه شکست می خوریم. خود مردم نگذارند قلدرها دخالت کنند، افراد نالایق دخالت کنند. اگر عده ای جمع شدند و افراد نالایق را انتخاب کردند، مردم به آنها رأی ندهند، اگر مردم هم متوجه نشدند. مجلس آنها را قبول نکند. تمام مردم موظف اند که در انتخابات حاضر باشند و تحت تأثیر هیچ کس قرار نگیرند. بعد از اینکه مشورت کردند که برای اسلام مفید است، رأی دهند. اگر کسی مورد شک بود و یا اگر کسانی

منحرف، خودشان را معرفی کردند، به آنها رأی ندهند. ما باید مجلسمان را نگه داریم و کاری کنیم که برای دولتی خوب اساس باشد.»

رهبر انقلاب همچنین افزودند: «مردم اگر از من گله دارند، از اسلام سرد نشوند. من خلاف کرده ام، به اسلام چه. مردم اگر اسلام را، استقلال و آزادی را، نبودن تحت اسارت شرق و غرب را می خواهند، همه در انتخابات شرکت کنند و در صحنه حاضر باشند. اگر یک ظالم خلاف کرد، اسلام که نکرده است. پس باید کاری کنیم که ظلم نباشد و ظالم از بین برود. اگر دیدیم در این دوره خلاف شده و به افرادی ظلم شده باید تلاشمان را بیشتر کنیم تا خلاف و ظلم را از بین ببریم نه اینکه کنار رویم و از صحنه خارج شویم؛ زیرا اگر از صحنه خارج شویم ظلم بیشتر می شود. پس باید اجتماعمان را بیشتر کنیم و بیشتر در صحنه حاضر باشیم.»(۱)

۱

رئیس جمهور در سخنانی به تبیین مسئله جنگ به عنوان مسئله اصلی کشور، عزم ایران در بستن تنگه هرمز درصورت حمله عراق به تأسیسات نفتی، تهدیدات منطقه ای امریکا، کارایی رزمی نیروی هوایی ارتش و سایر نیروهای مسلح ایران، حمایت از مجموعه دولت و اوضاع اقتصادی کشور پرداخت.

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع که به اتفاق میرسلیم مشاور عالی رئیس جمهوری، سرتیپ ظهیرنژاد رئیس ستاد مشترک ارتش، سرهنگ هوشنگ صدیق فرمانده نیروی هوایی و چند تن از نمایندگان مردم استان فارس در مجلس شورای اسلامی به شیراز سفر کرده است، امروز با حضور در جمع خلبانان پایگاه هفتم شکاری اظهار کرد: «در طول تاریخ، ارتشی ها در خدمت قدرتمندانی بودند که در مقابل مردم قرار داشتند و امروز نیز در خیلی از جاهای دنیا همین طور است و این بدان معنا نیست که ارتش های آن جباران از آدم های بد تشکیل شده، بلکه اینکه از خوب ها و خوبی ها، بدها استفاده می کردند. مگر انرژی اتمی یا قدرت های شگفت آور عالم طبیعت بد است؟ اینها بد نیست، بد، آن نامردمانی هستند که از خوبی ها به سود بدها و بدی ها استفاده می کنند. شما همت کردید این بدها و بدی ها را دور ریختید و امروز روح پاک و مخلص شما در خدمت انسان ها، فضیلت ها و هدف های عالی است.»

رئیس جمهور همچنین گفت: «آن که ارتش جمهوری اسلامی ایران را یک ارتش استثنایی در دنیا می داند راست می گوید. ... امروز شما سربازان اسلام و فرزندان دین خدا هستید و افتخار بزرگ شما آن وقت بزرگ تر خواهد شد که از چیزی که دراختیار شماست حداکثر استفاده را بکنید و کاری کنید که این استقلال کوتاه مدتی که یافته ایم به درازا مبدل شود.»

رئیس شورای عالی دفاع در تأکید بر اهمیت برگزاری دوره های آموزش نیروی هوایی در کشور گفت: «آموزش باید در خود کشور ما باشد. نیروی هوایی برای جوانان که این نیرو را

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی(ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، ۱۳۷۸، صص ۲۴۴ - ۲۴۲.

دوست دارنـد و می تواننـد اهداف مقدس اسـلام را پیاده کنند، برای ارتش های دنیا نمونه شود. کارایی شـما از همه نیروهای منطقه بیشتر است و سـطح کار و استعداد کار و ایمان و علاقه مندی شما بی نظیر است، اما از این بهتر هم می توانید بشوید و بایستی تعمیرات را جدی بگیریـد.» وی همچنین افزود: «مـا تصـمیم داریم بـا آنچه که داریم بجنگیم که آن کم هم نیست. می خـواهیم بـا آن وجـود خود را اثبـات کنیم. اگر نیازمـان به قـدرت هـای بزرگ آن چنـان باشـد که مـا را ذلیـل کننـد، ما آن قـدرت را نمی خواهیم. ما حاضـر نیستیم ذلیلانه و حقیرانه با کشورهای دیگر معامله کنیم که خیال کنند دست ما زیر سـنگ آنهاست. دست ما زیر سنگ ملت ما، همت ما و قدرت انقلابی مردم ماست.»

آیت الله خـامنه ای به تثبیت نظام برخاسـته از انقلاب بر پایه نیروی مردم اشاره و تأکیـد کرد: «ما می خواهیم همین اسـتقلال و بر روی پای خود ایستادن و به مردم، همت و ایمان متکی بودن را برای خود حفظ کنیم که هرکس وظیفه ای دارد و شما آموزشتان را تقویت کنید.»

رئیس جمهور در ادامه برنامه سـفر خود به شـیراز با حضور در اجتماع مردم این شـهر در مراسم دومین سالگرد شـهادت آیت الله دسـتغیب امام جمعه شـیراز، ضمن اشاره به محوریت انقلاب در سیاست ها و جهت گیری درباره مسائل جهانی گفت: «هیچ کس ادعا نمی کند که انقلاب اسـلامی امروز به همه هدف های خود رسـیده است، اما ما ادعا می کنیم که انقلاب اسلامی امروز به آن نقطه ای رسیده است که می توانـد آگاهـانه برای رسـیدن به هـدف هـای انقلاب برنـامه ریزی کنـد و ما امروز می دانیم که راه رسـیدن به این هـدف ها چیست و چگونه می توان به سـمت یک جامعه آباد، آزاد و مسـتقل حرکت کرد.» وی اضافه کرد: «مهم ترین برنامه هایی که ما بایـد امروز پیگیری کنیم چنـد چیز است: اول، باید در سـطح کشور به خودکفایی غذایی برسـیم. این ملت نباید برای قوت خود محتاج کسـی باشد و ما امروز گنـدم، برنـج، تخم مرغ، کره و دیگر مـواد غـذایی وارد می کنیم. بایـد همه همت کننـد، دولت برنـامه ریزی کنـد و ارگـان هـای مسئول پیگیری کننـد، مردم همراهی کننـد تـا بتوانیم این ملت را ازلحـاظ غـذا به خودکفایی کامل برسانیم و این یکی از مهم ترین برنامه های ما است. برنـامه دیگری که ازلحـاظ اهمیت کمتر از این نیست تربیت نیروی انسـانی متخصـص است. ما امروز نیروهای متخصـص فراوانی در این مملکت لازم داریم و بایـد از متخصصـین اسـتفاده کنیم. از متخصصـینی که در داخل کشور هسـتند و می خواهنـد برای این مردم کار کننـد و آنهایی که نمی خواهنـد کار کننـد و دل در گرو خواست های این مردم ندارنـد، برای ما ارزش و احترامی ندارنـد. اما آنهایی که می خواهنـد کار کننـد بایـد از آنها اسـتفاده کنیم و تربیت نیروی انسانی در درجه اول اهمیت قرار بگیرد. یکی از هـدف های مهم، تحقق نظام اداری و تشـکیلات اداره کننـده کشور است. بایستی دسـتگاه های اداره کننـده کشور به حرکت و تلاش و کار دلسوزانه و صـمیمانه مانند یکایک آحاد امت

حزب الله مبدل شوند و نیروهای انقلابی، جوانان انقلابی، مردم مؤمن از همه قشرها در کنار هم بازو به بازو و دست در دست حرکت کنند و اولین چیز بسیار مهم، حفظ وحدت نیروهای مؤمن و مسلمان در سطح کشور است و نباید بگذاریم این وحدت شکسته شود.»

رئیس شورای عالی دفاع در ادامه سخنان خود راحت طلبی، زندگی بی دغدغه و گلایه از سختی ها را آفت یک حرکت انقلابی دانست و سپس با اشاره به اقدامات عراق علیه شهرها و مراکز جمعیتی ایران اظهار داشت: «ما به همه دنیا اعلام می کنیم که عراق با جنایات وحشیانه خود ثابت کرده است که این جنگ هیچ راه حل مسالمت آمیزی ندارد و ما به عنوان ملتی که مظلوم واقع شده است در میدان جنگ با قدرت الهی، معنوی و انسانی خود برای رسیدن به پیروزی نهایی از تمامی راه های مشروع و انسانی استفاده خواهیم کرد.» آیت الله خامنه ای با بیان اینکه تاکنون بر روی هیچ شهری از شهرهای عراق آتش نریخته ایم، درباره تهدیدات عراق مبنی بر حمله به پایانه های نفتی ایران گفت: «ما را تهدید کرده اند که ترمینال های نفتی و نفتکش های ما را خواهند زد، ولی ما اعلام کرده ایم درصورتی که این کار انجام گیرد، تنگه هرمز را خواهیم بست و اکنون می توانیم هرروز که بخواهیم و منافع ما ایجاب کند تنگه هرمز را ببندیم.»

رئیس جمهور افزود: «ما را تهدید می کنند که امریکا وارد جنگ خواهد شد و دراین صورت جنگ به زیان شما تمام می شود، ولی ما به صراحت اعلام می کنیم دولتمردان برنامه ریز امریکا و طراحان آنها را عاقل تر از آن می دانیم که در این منطقه حساس خودشان را وارد کارزار کنند. آنها بیش از این در منطقه منافع دارند که جرئت چنین ریسکی را داشته باشند. ثانیاً اگر امریکا وارد منطقه شود اولین عکس العمل ما این است که تمام دست های ثروت آفرین امریکا در این منطقه را با اولین ضربه قطع خواهیم کرد.» وی تأکید کرد: «ما اجازه نمی دهیم امریکا وارد این منطقه شود و هم پیمانان امریکا باز هم اینجا زندگی و آقایی کنند و نفت بفروشند و ما از وسایل مشروع برای حفظ حیثیت و شرف این امت بزرگ استفاده خواهیم کرد.»

رئیس جمهور امشب نیز در جلسه ای با حضور ائمه جمعه استان های فارس، بوشهر، کهکیلویه و بویراحمد و گروهی از جامعه روحانیت این منطقه شرکت کرد و در سخنانی گفت: «نقش روحانیت در نظام جمهوری اسلامی یک نقش اصولی و اساسی است. به طوری که می توان گفت در نظام اسلامی واجب و فریضه است که روحانیت در کنار دستگاه اداره کننده کشور باشد و بر امور نظارت کند و این نظارت به معنای توجه، راهنمایی و ارشاد در امور اجرایی است.» وی جهت گیری دولت و مجموعه تصمیم گیرندگان و اداره کنندگان کشور را صحیح، اسلامی و در خط انقلاب خواند و افزود: «امام امت با علم و آگاهی مجموعه دولت را تأیید می کند و این نشان دهنده این است که حرکت کلی این نظام حرکت درست و صحیحی است.»

ص: ۱۰۹۵

آیت الله خامنه ای آن گاه به عملکرد مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان اشاره کرد و گفت: «حق گرایی مجلس یکی از بزرگ ترین نعم و از افتخارات آن است و امیدواریم که این مسئله در دوره های بعدی مجلس نیز وجود داشته باشد و شورای نگهبان نیز نهادی است قانونی، محکم و مستقل که دقیقاً جهت گیری ها را بررسی می کند.» وی خاطرنشان ساخت: «خوشبختانه امروز ما عکس العملی با قضایا برخورد نمی کنیم و با شهامت، قدرت مانور در سیاست خارجی را دارا هستیم.»

رئیس شورای عالی دفاع درمورد جنگ تأکید کرد: «امروز جنگ همچنان مسئله اصلی ما است و ما ازلحاظ جنگ هیچ دغدغه ای نداریم. به طوری که خطوط دفاعی بسیار مستحکمی فراهم کرده ایم و در بهترین وضع ممکن قرار داریم و ما در قضیه جنگ تحمیلی تصمیم خود را گرفته ایم و هیچ راهی جز زدن ضرباتی قاطع به رژیم عراق نداریم. اگر کسی فکر کند بدون ضربه زدن قاطع به متجاوز می توان شرف، ناموس و استقلال ملت را حفظ کرد، مسلماً در اشتباه به سر می برد. ملت ایران هیچ راهی جز خارج کردن دشمن از صحنه ندارد و ازلحاظ آمادگی ما وضع خوبی داریم و نیز وضع ابزار و اتحاد و انسجام نیروها خوب است.»

رئیس جمهور همچنین درزمینه خودکفایی نظامی گفت: «درزمینه خودکفایی، نیروهای رزمنده ما موفق شده اند معجزاتی بیافرینند و ابزارهایی را تعمیر و آماده استفاده کرده اند که امریکایی ها اصلاً گمان آن را نداشتند. دراین زمینه مطلقاً مسئلهٔ یأس آور و ناامیدکننده ای وجود ندارد.» آیت الله خامنه ای سپس به عملکرد سپاه پاسداران اشاره کرد و گفت: «سپاه امروز یک نیروی کارآمد و برنامه ریز است و سازماندهی سپاه و کیفیت آن بیش از اندازهٔ قابل انتظار بالا رفته است و به صورت یکی از دو بال پرواز نظامی ما درآمده است.»

رئیس جمهور در پایان سخنان خود درمورد اوضاع اقتصادی کشور گفت: «تورم عاملی است که باوجود آن هرگونه تلاش اقتصادی در جامعه، فقرا را محروم تر و اغنیا را غنی تر می کند. گرچه امروز ما از بیماری تورم رنج می بریم ولی یقین داریم که با همت مردم و مسئولان این درد علاج خواهد شد، منتها این علاج به مقداری پرهیز نیاز دارد و مردم باید از تجملات و اسراف بپرهیزند و سیاست قناعت را پیش بگیرند و در این راه برادران ائمه جمعه و روحانیون با ارشادات و راهنمایی های خود می توانند گام اساسی را پیش ببرند.»(۱)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی وقایع لبنان را حاصل محاسبات اشتباه قدرت های جهانی برای تأثیرگذاری بر تلاش جنگی ایران دانست.

حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی در دیدار با مسئولان بهداری مناطق، نواحی، پایگاه ها، قرارگاه ها و یگان های زرهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که برای شرکت در

۱- روزنامه کیهان، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

گردهمایی سراسری بهداری سپاه در تهران گرد آمده اند، ضمن تقدیر از فعالیت های انجام شده در رفع نیازهای درمانی جبهه و پشت جبهه، به کمبودهای امکانات درمانی کشور در رژیم گذشته و تنگناهای ناشی از جنگ اشاره کرد و گفت: «وقتی ما حتی در وضع طبیعی آن همه کمبود داشتیم، نیاز ما به کارهایی مثل کارهای شما به خوبی قابل درک است. شما جان بسیاری از انسان های باارزش را نجات داده اید و کار شما یک ضرورت بوده [است].» وی تأکید کرد: «شما و جهادگرها و رزمندگان و متخصصان و جراحان و مردم پشت جبهه و بسیج و سپاه و ارتش و فرماندهان و فرمان بران و رهبری این انقلاب، مجموعه ای درست کرده اید که با حرکت نظامی بر مبنای عقیده و جهاد تبلور خاصی به خود گرفته و از دستاوردهای کم نظیر انقلاب مردم ما است.»

رئیس مجلس شورای اسلامی درمورد تحولات کشور در جنگ گفت: «چیزی که امروز در ایران به خصوص درزمینه جنگ در جریان است، معجزه ای تاریخی است. ملتی که پس از رهاشدن از رژیم شاه، وارث آن همه بدبختی و نکبت و درحال سازماندهی بود، دچار جنگ بسیار وسیع ناخواسته ای شد که ابرقدرت ها آن را برای گرفتن توان انقلاب و جلوگیری از رشد آن به عنوان یک انقلاب نمونه و امیدوارکننده یک میلیارد مسلمان به راه انداخته بودند.» حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی با اشاره به سازماندهی نیروها در زمان جنگ و آزادی خرمشهر به عنوان نماد پیروزی در جنگ گفت: «پس از فتح خرمشهر آنها دیدند که این ملت بسیار توانمند است و به فکر چاره افتادند. داستان لبنان و اشغال جنوب آن کشور و طراحی حضور ابرقدرت ها در آنجا و تجزیه لبنان، به عنوان حرکت پشتیبانی تجاوز عراق به ایران انجام شد.» وی افزود: «آنها به فکر افتادند در شرایطی که توجه مسلمانان به جنگ ما و عراق جلب شده است، پایگاه اسرائیل در لبنان را تقویت بکنند تا اگر در اینجا چیزی را از دست دادند در آنجا پی بگیرند.»

سخنگوی شورای عالی دفاع تأکید کرد: «آنها نه تنها نتوانستند از لبنان برای نجات صدام استفاده کنند، بلکه لبنان خودش برای ابرقدرت ها چیزی مثل ایران شد. آنها جنگ تحمیلی را برای سرکوبی انقلاب ما آغاز کردند، اما انقلاب از این رهگذر تقویت شد. در لبنان نیز مانند این دام را گستردند، اما امروز دارند نتیجه معکوس می گیرند.» وی افزود: «آنها هیاهو به راه انداختند که ما به خاطر لبنان و به بهانه جنایات اسرائیل در آنجا دست از سر صدام برداریم و حقوقمان را مطالبه نکنیم، اما حالا هم در ایران و هم در لبنان دارند همان کاری را به سر ابرقدرت ها می آورند که ایرانی ها در ایران آوردند و این بسیار جالب و امیدوارکننده است.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی ضمن اشاره به این مطلب که قدرت های جهانی به اشتباه مسائل امروز منطقه غرب آسیا را بر مبنای تاریخ گذشته ارزیابی می کنند، گفت: «اکنون امریکا و فرانسه و انگلستان و ایتالیا که به لبنان ارتش آورده اند کاملاً در باتلاق گیر کرده اند، زیرا اگر

بخواهند از آنجا بیرون بروند حیثیت ابرقدرتی شان مخدوش می شود و اگر بخواهند بمانند هرروز از نیروهای زبده شان تلفات می دهند.» وی درخصوص انفجار مراکز نظامی امریکا، فرانسه و رژیم صهیونیستی در لبنان گفت: «امریکا و فرانسه و اسرائیل چند هفته از انتقام صحبت می کردند، اما [با] ۴۸ هواپیمای فوق مدرن، آنها در یک اقدام انتقام جویانه با از دست دادن چندین هواپیما فقط توانستند حداکثر درحدود ۳۰ یا ۴۰ نفر از مردم بی دفاع را به شهادت برسانند.» رئیس مجلس افزود: «آنها درحقیقت از خودشان انتقام گرفتند، خلبان هایشان اسیر شدند، هواپیما هایشان ساقط شد و آبرویشان رفت. آنها مدعی صلح و دوستی با مردم لبنان بودند، اما به عنوان متجاوز و جنگ افروز و دشمن معرفی شدند و ناچار شدند ارتباطشان با اسرائیل را آشکار کنند و با انتقام گیری از عده ای مسلمان که تصمیم گرفته اند آزاد زندگی کنند، همه تبلیغات خود را خنثی کردند.»

رئیس مجلس شورای اسلامی همچنین با بیان اینکه ایران در طول سه سال و چند ماه جنگ هیچ گاه به نیرومندی امروز نبوده است، تأکید کرد: «خاطر ما ازنظر مهمات، اسلحه، نیروی انسانی، سرزمین و دفاع آسوده است و ملاحظه ما فقط و فقط نیروهای انسانی است که به شکلی عمل کنیم که با تلفات کمتر نتیجه بهتری را برای ملت خودمان و ملت عراق به دست بیاوریم.»(۱)

۱

نخست وزیر با انتقاد از تلاش برخی کشورهای عضو اوپک برای حفظ بهای فعلی نفت اعلام کرد در این دوره نوبت ایران است که سمت دبیرکلی این سازمان را برعهده بگیرد و ما به هیچ وجه از حق خود چشم پوشی نمی کنیم.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، میرحسین موسوی نخست وزیر، امروز در پایان جلسه هیئت وزیران در گفت وگو با خبرنگاران ابتدا به تشریح موضوعات مطرح شده در جلسه هیئت دولت ازجمله گزارش اجلاس اسلامی داکا و نقش "بسیار سازنده" هیئت ایرانی درمورد وقایع طرابلس در شمال لبنان پرداخت. وی سپس درخصوص موضع دولت در قبال اجلاس اخیر اوپک گفت: «ما همان طوری که قبلاً هم اعلام کرده ایم به هیچ وجه نمی توانیم دراین مورد ساکت بنشینیم و ببینیم که کشورهای نوکر امریکا برای خوش خدمتی به اربابان خودشان تولید را بالا برده و قیمت نفت را پایین بیاورند تا بحران های اقتصادی غرب را کاهش دهند و فقط به خاطر اینکه نظام های پوسیده، تاج و تخت خود را حفظ نمایند.»

موسوی تأکید کرد: «نفت متعلق به همه مسلمین و ملل مستضعف جهان است و نمی تواند بازیچه دست نوکران امریکا باشد تا به طور مجانی دراختیار قدرت های بزرگ قرار گیرد. به همین مناسبت وزیر نفت ما در کنفرانس اوپک سخت از بالابردن قیمت نفت و پایین آوردن

۱- همان، ص۳.

سقف تولید دفاع کرده و دراین زمینه پیشنهادات سازنده ای نیز به اجلاس اوپک ارائه کرده است. چراکه ما درمجموع اوپک را برای تمام کشورهای صادرکننده نفت مفید می دانیم.»

نخست وزیر در ادامه گفت: «درمورد دبیرکل اوپک هم همان طوری که قبلاً ـ اعلام کرده ایم از حق خود نخواهیم گذشت چراکه دبیرکلی اوپک حق ماست و مسلماً با عدم انتخاب دبیرکل جدید، اوپک برای مدت مدیدی با وضعیت مبهمی روبه رو خواهد شد.»(۱)

۱

سرپرست کمیته امداد امام خمینی کمک های مختلف مردم به جبهه های جنگ را تشریح کرد. وی در تبیین فعالیت های این کمیته در کمک به جبهه های جنگ مجموعه ای از هدایای مردم را به خبرنگاران نشان داد که شامل حدود ۴ کیلوگرم طلا، ۵ کیلوگرم نقره و تعدادی از اشیاء سنتی و باستانی با ارزش تاریخی و هنری زیاد می شد. سرپرست کمیته امداد امام خمینی ضمن بیان این مطلب که این کمیته بر مبنای وظیفه اش با تمام توان برای کمک به جبهه های جنگ تلاش می کند، درمورد کمک های ارسالی مردم ازطریق این کمیته برای جبهه های جنگ در سه ماه گذشته گفت: «این کمیته از اول شهریورماه تا پایان آبان ماه سال جاری، حدود ۵۰۰ کامیون مواد و اجناس مورد نیاز رزمندگان، ۱۵ دستگاه آمبولانس و بیش از ۴۳ میلیون ریال کمک نقدی به جبهه های جنگ تحمیلی ارسال داشته است.»

سرپرست کمیته امداد امام همچنین افزود: «در سه نقطه از خطوط مرزی ستادهایی تشکیل داده ایم که با هماهنگی سپاه و جهاد وسایل و مواد مورد نیاز رزمندگان درخواست می شود که ما ازطریق شاخه های کمیته امداد امام در استان های مختلف با همیاری مردم درجهت تهیه آنها تلاش می کنیم.» وی یادآور شد: «آنچه که ارزش این هدایا را بسیار زیاد می کند این است که این کمک ها اکثراً ازطرف مردم محروم و مستضعفی است که زیر پوشش این کمیته اند و این نویدی برای رزمندگان جبهه های حق علیه باطل است که محروم ترین اقشار پشت سر آنها هستند.»(۲)

۲

یک روز پس از پایان چهاردهمین اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا، انتشار گزارش ها درباره حذف موضوع جنگ ایران و عراق از بیانیه پایانی این اجلاس و سایر جزئیات مربوط به آن ادامه دارد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، شمس الدوحا وزیر امور خارجه بنگلادش، ضمن اشاره به خودداری هیئت نمایندگی ایران از شرکت در کمیته سیاسی اجلاس به مدت ۲۳ ساعت، گفت: «هیئت های ایران و عراق که در یک هتل اقامت داشتند با یکدیگر در بیرون

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۲- همان، ص ۲.

کنفرانس ملاقات کردند.» وی افزود: «آنها با یکدیگر گفت وگو کرده لکن از دست دادن باهم خودداری کردند.» دوحا گفت: «ما قادر نبودیم که جنگ بین ایران و عراق را متوقف سازیم لکن توانستیم همبستگی میان خود را نشان دهیم.» وزیر امور خارجه بنگلادش در خاتمه کار اجلاس به خبرنگاران گفت: «ایران و عراق در جنگ هستند، اما ما متقاعد شده ایم آنها درصدد یافتن راهی جهت پایان دادن به جنگ هستند. ... این وظیفه دیگر کشورهای مسلمان است که راهی برای رسیدن به صلح پیدا کنند.»(۱)

دراین باره خبرگزاری فرانسه از داکا در تفسیری به قلم لوران شوالیه مفسر این خبرگزاری اعلام کرد: «جنگ میان ایران و عراق روز گذشته [شنبه] وحدت سازمان کنفرانس اسلامی را مورد تهدید قرار داد و چهاردهمین کنفرانس وزرای این سازمان اسلامی که از روز سه شنبه در پایتخت بنگلادش آغاز شد را به سوی شکست سوق داد.» خبرگزاری فرانسه افزود: «اگر کنفرانس توانست با یک وحدت بازیافتهٔ صوری به کار خود پایان دهد به این دلیل است که عراق پیشنهاد کرد بررسی این مسئلهٔ مورد بحث که کشورهای عربی موسوم به میانه رو (عربستان سعودی در صدر آنان است) و گروه متشکل از ایران و متحدان وی (سوریه و لیبی) بر سر آن با یکدیگر مخالفت ورزیده اند، به کنفرانس اسلامی کازابلانکا که قرار است اوایل ژانویه برگزار شود، ارجاع شود. تصویب پیشنهاد عراق که با آرامش خیال صورت گرفت مباحثات چندساعته که اغلب بر سر این موضوع پرخروش می شد و نیز چندین طرح قطعنامه که همگی آنان توسط هیئت ایرانی رد شد را محو کرد.»

بااین حال مفسر خبرگزاری فرانسه معتقد است: «تصویب پیشنهاد عراق هیچ گونه پیشرفتی را در عمق برای مسئله به وجود نیاورد.» به عقیده او هشدار ژنرال حسین محمد ارشاد رئیس دولت بنگلادش، در جلسه افتتاحیه اجلاس درباره خطرهای ناشی از جنگ ایران و عراق همچنان اهمیت خود را حفظ کرده است. وی همچنین به نقل از "منابع کاملاً مطلع ایرانی" خاطرنشان ساخت: «درواقع این اطمینان وجود ندارد که تهران یک هیئت به کنفرانس سران کازابلانکا اعزام نماید و چنانچه به این امر مبادرت ورزد نمایندگی آن در سطح پایینی خواهد بود.»(۲)

همچنین رادیو بی بی سی در گزارشی گفت: اجلاس داکا در روزی که به نام "حقوق بشر" شناخته می شود (۱۰ دسامبر/۱۹ آذر) اعلامیه ای را درمورد حقوق بشر انتشار داد که براساس آن هیچ کس حق ندارد آزادی و حقوق بنیادی ای را که جزء جدایی ناپذیر آئین اسلام است نقض کند. این رادیو افزود: «وزرای خارجه کشورهای اسلامی که بسیاری از آنان نماینده دولت های استبدادی اند بجز درمورد "اعلامیه حقوق بشر" در موارد دیگر اتفاق نظر نداشتند و درمورد یافتن راه حلی برای اختلافات عمده ای که در جهان مسلمان ایجاد تفرقه کرده

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۷، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۴ و ۵، داکا - خبرگزاری فرانسه، ۲۰/۹/۱۳۶۲.

است با دشواری بسیار مواجه شده اند؛ اختلافاتی نظیر جنگ ایران و عراق و اختلافات داخلی در سازمان آزادی بخش فلسطین. درواقع وزرای خارجه کشورهای اسلامی برخلاف برنامه ازپیش تنظیم شده، سراسر شب را پشت درهای بسته بر سر مسائل مهم مشغول مذاکره و گفت وگو بودند.»(۱)

۱

درحالی که تلاش های دیپلماتیک برای خروج عرفات و ۴ هزار فلسطینی هوادار او از طرابلس ادامه دارد، امروز کابینه رژیم صهیونیستی با تخلیه وفاداران عرفات تحت پرچم سازمان ملل اعلام مخالفت کرد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، سخنگوی رژیم اسرائیل در پایان یک جلسه طولانی، ضمن اعلام این مطلب تأکید کرد که «دولت های دنیای آزاد نباید به یک گروه تروریست کمک کنند تا از جایی به جای دیگر برود.» سخنگوی مذکور تصریح نکرد اسرائیل چه اقداماتی را برای جلوگیری از تخلیه فلسطینی ها از شمال لبنان انجام خواهد داد، اما به گفته سخنگوی سازمان آزادی بخش فلسطین، قایق های توپ دار اسرائیلی در سواحل شمال طرابلس استقرار دارند تا مانع خروج فلسطینی های هوادار عرفات شوند. سخنگوی ساف گفت: «هدف اسرائیل آن است که مشروعیت بین المللی سازمان آزادی بخش فلسطین را درصورت موافقت سازمان ملل، امریکا، انگلستان، فرانسه، ایتالیا در تأمین ایمنی آنها نادیده بگیرد.»(۲)

اعلام مخالفت صریح رژیم صهیونیستی درحالی است که پیش تر وزارت امور خارجه امریکا با انتشار بیانیه ای اظهار امیدواری کرده بود طرح تخلیه چریک های فلسطینی بدون مانع به اجرا درآید. به گزارش کیهان آلن رامبرگ معاون سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا، ضمن خودداری از تأیید حمله قایق های توپ دار اسرائیلی به بندر طرابلس، افزود: «تخلیه عرفات و چریک های او از طرابلس بهترین راه حل مسئله لبنان است.»(۳)همچنین گزارش خبرگزاری فرانسه از بیت المقدس حاکی است فرانسه نیز از رژیم صهیونیستی «تقاضا کرده است که از خروج یاسر عرفات و نیروهای طرف دار سازمان آزادی بخش فلسطین از طرابلس جلوگیری به عمل نیاورد.» براساس این گزارش این تقاضا با مخالفت رژیم صهیونیستی روبه رو شده است. خبرگزاری فرانسه به نقل از "منابع آگاه" افزود: رژیم اسرائیل «به اقدامات سیاسی و دیپلماتیک خود جهت جلوگیری از خروج نیروهای ساف تحت نظارت سازمان ملل ادامه می دهد.»(۴)

ص: ۱۱۰۱

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص۱۴، رادیو بی بی سی، ۲۰/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۳- روزنامه کیهان، ۲۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۷ ، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص۱۲، بیت المقدس - خبرگزاری فرانسه، ۲۰/۹/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ دوشنبه ۲۱ آذر ۱۳۶۲ ۷ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۲ دسامبر ۱۹۸۳

۱

باتوجه به مناقشات منطقه ای و ادامه درگیری های لفظی و رسانه ای ایران و امریکا و افزایش احتمال بروز درگیری نظامی بین دو کشور، امروز فرماندهی کل سپاه دستورالعمل پدافندی سواحل و جزایر ایران در خلیج فارس و دریای عمان را ابلاغ کرد.

در این ابلاغیه به سپاه منطقه ۹ کشوری (استان های فارس و بوشهر) مأموریت داده شده است ضمن رعایت اولویت جنگ با رژیم عراق نسبت به سایر مأموریت ها، با هماهنگی و نظارت قرارگاه نوح و ستاد مرکزی این اقدامات را به اجرا درآورد:

۱. اجرای عملیات و کنترل تنگه هرمز و تقویت جزایر ایران، بدین منظور لشکر۱۹ فجر با سازمان تیپ در جزایر و تکاور دریایی در بندرعباس بدین شرح استقرار یابد: جزیره لارک یک گردان با تجهیزات مربوطه؛ جزیره بوموسی یک گروهان با تجهیزات مربوطه؛ جزیره هرمز یک گروهان با تجهیزات مربوطه؛ جزیره هنگام یک گروهان با تجهیزات مربوطه؛ بندرعباس و جزیره قشم ۲ گردان احتیاط.

۲. منطقه ۹ سپاه کشوری با هماهنگی قرارگاه نوح سریعاً اقدام به راه اندازی تیپ تکاور دریایی بندرعباس براساس شرح وظایف و سازمان ابلاغی کرده و فرمانده و مسئولان تیپ تکاور دریایی را ظرف ۱۵ روز معرفی کند.

در ادامه این ابلاغیه، درباره پوشش هوایی و طرح های لازم دراین باره و همچنین تأمین آتش توپخانه و ادوات، راه اندازی و تأمین نیازهای مخابراتی، ماشین آلات و تجهیزات لازم برای مهندسی رزمی دستورهای لازم صادر شده است(۱)

۲

در گلوله باران امروز آبادان به بخشی از ساختمان شهرداری و اسکله شماره ۸ آسیب هایی وارد آمد. همچنین ۹ تن از نیروهای خودی نیز در شهر و مناطق عملیاتی آبادان زخمی شدند. در منطقه عمومی خرمشهر نیز براثر اصابت گلوله های توپ و خمپاره خسارت هایی به بار آمد و ۳ تن از افراد خودی زخمی شدند.(۲)

ص: ۱۱۰۳

۱- سند شماره ۲۵۵۴۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۸۹۳۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۱/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۳۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۱

حمله به نیروهای خودی در محور صائین دژ - تکاب، منطقه سردشت و جنوب غربی ارومیه، سرقت بخشی از اموال یک مدرسه در غرب سنندج و اقدام ناموفق در زورگیری از اهالی یک روستا در شمال غرب تکاب از اقدامات امروز افراد گروه های مسلح غیرقانونی بود. در همین حال نیروهای خودی نیز یک روستا را در منطقه دیواندره پاک سازی کردند.

ساعت ۱۷ امروز، تعدادی از افراد هیز افشین حزب دمکرات کردستان به نیروهای تأمین پایگاه صائین بلاغ (مائین بلاغ) در محور صائین دژ به تکاب حمله کردند. در این حادثه ۲ تن از افراد ژاندارمری به شهادت رسیدند و مهاجمان یک قبضه اسلحه و یک دستگاه بی سیم را نیز به غارت بردند.(۱)

در حادثه مشابهی در منطقه سردشت، براثر حمله افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی به نیروهای ژاندارمری تأمین پایگاه مرزی آسیاب، یکی از نیروهای ژاندارمری زخمی شد.(۲)

در جنوب غربی ارومیه هم حمله افراد حزب دمکرات به پایگاه طرزلو با مقاومت نیروهای این پایگاه ناکام ماند و مهاجمان مجبور به عقب نشینی و ترک منطقه شدند. در این درگیری بخشی از ساختمان این پایگاه براثر برخورد یک گلوله آر.پی.جی۷ آسیب دید(۳)

علاوه بر حوادث فوق خدمتکار مدرسه یک روستا در غرب سنندج، بخشی از اموال مدرسه را سرقت کرده و به سازمان کومه له تحویل داد.(۴)

در شمال غرب تکاب نیز تعدادی از افراد سازمان کومه له که به قصد زورگیری وارد روستای قوجه شده بودند با مقاومت و امتناع روستائیان مواجه شدند.(۵)

از سوی دیگر نیروهای خودی متشکل از افراد جندالله سقز، سربازان گروهان دیواندره و نیروهای سپاه به محل تجمع افراد مسلح غیرقانونی در نزدیکی روستای گرجی در جنوب غربی دیواندره حمله کردند. در این اقدام تعدادی از افراد ضدانقلاب کشته یا زخمی شدند.(۶)

۲

رئیس جمهور در ادامه سفر خود به استان فارس در سخنانی در مراسم صبحگاه نیروهای مسلح و نیز در دیدار با خانواده های شهدا، اسرا و مفقودین شیراز به تبیین آثار تحول ناشی از انقلاب و جنگ در کشور، قدرت و پشتوانه مردمی نیروهای مسلح ایران و توان مقابله با دخالت نظامی امریکا در منطقه پرداخت.

آیت الله خامنه ای در دومین روز دیدار خود از شیراز با حضور در مراسم صبحگاه نیروهای مسلح ارتش جمهوری اسلامی وضع نیروهای نظامی را از همیشه بهتر توصیف کرد و اظهار داشت: «امروز مثل گذشته نیست که رشتۀ پیونددهنده نیروهای نظامی فقط یک حاکمیت مطلق و انضباط فقط ظاهری و نه معنوی باشد. امروز آن رشته ای که دل های شما را به هم ربط

۱- سند شماره ۳۶۲۶۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳)، ۲۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۵۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (اطلاعات سپاه) به اطلاعات منطقه۱۱،

۲۴/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۶۲۶۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳)، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۶۲۶۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن۳) به فرماندهی نزاجا، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص۳.

۴- سند شماره ۳۸۸۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ قرارگاه حمزه به فرماندهی کل سپاه، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۶۲۶۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه ناحیه کردستان (اطلاعات) به اطلاعات منطقه۱۱ سپاه، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۴۲۹۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

می دهد، شما را یکی و منسجم می کند و آن چیزی است که همه ملت ایران را به هم متصل کرده است، ایمان است.» وی همچنین افزود: «انقلاب همه چیزش برای ما موهبت بود، برکت. جنگی هم که ابرقدرت ها بر ما تحمیل کرده اند و انگیزه اصلی آن، بغض ابرقدرت ها نسبت به انقلاب ما بود نیز برای ما موهبت و برکت شد. ما را گرد هم جمع کرد، به ما توکل داد، به ما احساس استقلال و اتکاء به نفس داد. امروز ارتش ما احساس وابستگی نمی کند. امروز نیروی زمینی ما، نیروی هوایی ما و نیروی دریایی ما احساس می کنند که توانایی دارند خودشان را مستقل از ابرقدرت ها به کارایی لازم برسانند و بخش مهمی از این کارایی را هم نشان داده اند.»

رئیس جمهور با تشریح اوضاع روزهای نخست جنگ و موقعیت کنونی ارتش عراق گفت: «ارتشی که ده ها هزارش اسیر شده اند و چند برابر این رقم کشته و مجروح داده است دیگر به حال اول بازنخواهد گشت و من تعجب می کنم چگونه است که قدرت های پشتیبان عراق هنوز همچنان از عراق پشتیبانی می کنند و پول و سلاح و نفت به این رژیم درحال مرگ تزریق می کنند و این حقیقت را نمی فهمند که با کدام نیرو می خواهند پیروزی به دست بیاورند. آن نظامیانی که عمده قواشان و زبده ترین نیروهاشان را در این جنگ به صورت اسیر از دست داده اند با کدام آموزش و روحیه قصد مقابله دارند.»

رئیس شورای عالی دفاع با بیان اینکه سلاح ها و تجهیزات جنگی ارتش عراق زیاد است، تأکید کرد: «سلاح انسان بی ایمان نمی تواند تعیین کننده سرنوشت میدان جنگ باشد.» وی آن گاه با اشاره به وجود انسان های باایمان در نیروهای نظامی ایران گفت: «ارتش جمهوری اسلامی ایران نوک تیز بُرنده پیکانی است که بدنه آن را همه ملتش تشکیل می دهند. ارتش ما و نیروهای رزمنده ما کلاً اعم از ارتش و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مجموعاً کارآمدترین و مؤمن ترین نیروی انسانی ارتش دنیا را تشکیل می دهند.» آیت الله خامنه ای افزود: «جبهه ما فقط متشکل از نیروهای رزمنده نام و نشان دار ما نیست. عمق این جبهه ها را توده های عظیم مردم تشکیل می دهند و شما برادران به یکایک انسان های این مرز و بوم متکی هستند و من به عنوان نماینده مردم این کشور به رزمندگان دلاور و شجاع و مؤمن ارتش و سپاه و دیگر نیروهای نظامی و انتظامی اعلام می کنم ملت آماده همکاری با شما در همه میدان هاست.»

رئیس جمهور همچنین خاطرنشان کرد: «سه سال و اندی از جنگ تحمیلی می گذرد. قدرت های جهانی پنداشته اند که خواهند توانست این ملت را خسته کنند. من به امریکا که علناً و رسماً پشتیبان نیروهای متجاوز علیه ماست و متحدانش در منطقه می گویم این جنگ، نه فقط مردم ما را خسته نکرده است، نه فقط ما را از آمدن به میدان شما پشیمان نکرده است بلکه تصمیم ما را دربرداشتن و از جا کندن موانعی که بر سر راه گسترش انقلاب اسلامی است استوارتر و راسخ تر کرده است.» وی سپس افزود: «ما را تهدید کردند که اگر تنگه هرمز را

ص: ۱۱۰۵

ببندید ممکن است امریکا وارد میدان بشود و عملاً برای اینکه این تهدید بیشتر در ذهن ما جا بیفتد ناوهای جنگی امریکایی رفت وآمد خود را به منطقه حول وحوش خلیج فارس بیشتر کرده اند. اما من اولاً می گویم ملت ما از این تهدیدها نمی ترسد. این تهدیدها در ما اثری ندارد. شما تهدیدهایتان را عمل هم کرده اید. مقدمهٔ کودتا هم یک روزی راه انداختید و تودهنی هم خوردید. به طبس حمله کردید، تودهنی خوردید. گروهک های طرف دار خودتان را راه انداختید، تودهنی خوردید. همسایه ما را با پول و با سلاح و با نیرو تجهیز کردند و او را به طرف ما راه انداختید، تودهنی خوردید. حالا هم ملت ما مطمئن است که اگر شما حماقت هم بکنید، خودتان را عملاً درگیر این جنگ بکنید تودهنی خواهید خورد. آن هم تودهنی ای که از تودهنی های گذشته بسیار سخت تر و سهمگین تر باشد.»

آیت الله خامنه ای تأکید کرد: «اگر کوچک ترین نشانه ای از دخالت و فضولی امریکا در این منطقه به چشم بخورد ما اولین کاری که خواهیم کرد سرانگشت های امریکا در این منطقه را قطع خواهیم کرد. منابع حیاتی امریکا در این منطقه را از بین خواهیم برد. اگر آنها در قصر شیشه ای نفت در خلیج فارس نشسته اند دل و جرئت و گستاخی مبارزه را دارند، بسم الله، بیایید ما یک ملت انقلابی هستیم.»

امروز همچنین رئیس جمهور در دیدار با خانواده های شهدا، اسرا و مفقودین شیراز ضمن تجلیل از مقام شهیدان و تأکید بر این نکته که خانواده های شهدا شایسته ترین کسانی هستند که باید راه شهیدان را در دفاع از انقلاب و آرمان های اسلامی ادامه دهند، به آنان توصیه کرد در تربیت فرزندان شهدا بکوشند. وی دراین زمینه افزود: «فرزندان شهدا باید بدانند که مجاهدت و قدرت و استقامت پدران آنها بود که توانست به این ملت این نیروی لایزال و تمام نشدنی را ببخشد.»

رئیس جمهور با اشاره به توان نظامی قدرت های شرق و غرب و امکانات دیپلماسی آنها گفت: «همین قدرت های باعظمت که ازلحاظ مادی هیچ چیز کم ندارند، امروز از سایه قدرت اسلام که به این ملت مسلمان فعلاً متکی است به خودشان دارند می لرزند.» وی اضافه کرد: «امام این امت آن چنان قدرت بسیجی در بطن نیروهای اسلامی در منطقه و در همه جای دنیا دارد که غرب و متحدان امریکا در این منطقه از بیداری ملت هایشان به خودشان می لرزند. در کشورهایی که زیر نفوذ رژیم های امریکایی اداره می شود مردم بیدار شده اند راه مبارزه با ظلم و استکبار را یاد گرفته اند. این همان قدرتی است که هیچ چیزی در دنیا با او معادل نیست.»

آیت الله خامنه ای به تلاش قدرت های جهانی برای اعمال فشار از راه محاصره اقتصادی و نظامی ایران اشاره کرده و با ستایش از روحیه مقاومت مردم و خانواده های شهدا گفت: «آیا با یک چنین ایثاری سزاوار است که یک عده ای دیگر به فکر رفاه طلبی باشند، به فکر جمع وجور کردن وسایل لوکس زندگی باشند، به فکر گردآوردن پول باشند؟» وی تأکید کرد: «تا وقتی که رشوه گیری و

زورگویی پوچ هرزه قدرت های استکباری هست مبارزه هست و ما تا آنجا که استقلال این ملت را تأمین کنیم و زندگی آباد و آزاد و توأم با شرافت و سربلندی این ملت را با قدرت کامل سیاسی نظامی و اقتصادی تأمین کنیم، به مبارزه خود ادامه خواهیم داد.» رئیس جمهور خاطرنشان کرد: «دنیا دنیایی است که اگر این ملت قدرت خودش را به رخ ابرقدرت ها نکشد و استقامت خودش را ثابت نکند مانند گرگ درنده ای او را از هم خواهند درید.»(۱)

۱

وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران با صدور بیانیه ای، قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل را غیرسازنده، دور از واقعیت و غیرقابل اجرا اعلام کرد. سعید رجایی خراسانی سفیر و نماینده دائم ایران در سازمان ملل در نامه ای به دبیرکل این سازمان متن این بیانیه را که بیانگر موضع رسمی جمهوری اسلامی ایران در قبال قطعنامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل متحد است، ارائه کرد.(۲)

در این بیانیه به تصمیم ایران پیش از تصویب قطعنامه مذکور برای نشان دادن حسن نیت خود درصورت تلاش شورای امنیت برای تصحیح مواضع گذشته اش اشاره شده و آمده است: «علی رغم صداقت و حسن نیت برخی از اعضای مشخص شورا نسبت به ضرورت استقرار صلح عادلانه و پایدار، اقدام شورا در همان روش نامتوازن که از ابتدای جنگ تجاوزگرانه عراق دنبال کرده است باقی ماند.»

در ادامه، وزارت امور خارجه ایران افزوده است: «قطعنامه ۵۴۰ مصوبه ۳۱ اکتبر ۱۹۸۳ شورای امنیت همانند قطعنامه های قبلی حفاظی برای عراق فراهم ساخته تا از پیامدهای جنگ تجاوزگرانه و جنایات بی شمارش علیه بشریت در امان ماند و این درحالی است که این قطعنامه، حق مردم ایران را که از ماجراجویی عراق متحمل صدمات زیادی شده اند، برای دستیابی به حقوق قانونی خود نادیده گرفته است.»

بیانیه مذکور ضمن آنکه قطعنامه اخیر را غیرسازنده، به دور از حقایق و واقعیت های موجود و غیرقابل اجرا خوانده به تشریح دلایل این امر پرداخته است؛ ازجمله درمورد بند ۲ قطعنامه که خواستار توقف فوری کلیه اقدامات نظامی علیه اهداف غیرنظامی است، اعلام می کند: جمهوری اسلامی ایران به خاطر پایبندی دقیق خود به اصول اخلاقی اسلام از این بند استقبال می کند، اما درعین حال از آنجا که عراق تنها طرفی است که حقوق بشردوستانه بین المللی را نقض کرده و به هدف های غیرنظامی حمله می کند مناسب تر بود این قطعنامه ضمن

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۲- تاریخ نامه ارسالی نماینده دائم ایران در سازمان ملل خطاب به دبیرکل، ۱۱ دسامبر ۱۹۸۳ (۲۰ آذر ۱۳۶۲) است، اما انتشار آن توسط دبیرخانه سازمان ملل یک روز بعد (امروز) صورت گرفت.

محکوم کردن عراق به خاطر نقض مقررات مذکور در گذشته، از این کشور می خواست تعهدات بین المللی خود را مراعات کرده و از هرگونه عملیات نظامی علیه غیرنظامیان اجتناب کند.

بیانیه وزارت امور خارجه در ادامه با اشاره به اینکه در بند ۳ قطعنامه مشخص نیست کدام خلیج مدنظر شورا می باشد(۱) افزوده است: اما باتوجه به تصریح شورا در این بند درباره حق کشتیرانی آزاد در آب های بین المللی یادآور می گردد جمهوری اسلامی ایران از آغاز جنگ، آزادی کشتیرانی در خلیج فارس را تأمین کرده و در موقعیت های مختلف بر رعایت این حق در چارچوب حقوق بین المللی تأکید کرده است. بااین حال آزادی کشتیرانی فقط تحت ایجاد شرایط امنیتی امکان پذیر است و درمورد خلیج فارس امکان ندارد امنیت یک کشور ساحلی از امنیت سایر کشورها مجزا باشد. بنابراین، تهدید امنیت جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس توسط یکی از کشورهای منطقه یا خارج از منطقه خودبه خود امنیت کل منطقه را در معرض تهدید قرار می دهد. بااین حال ایران حداکثر خویشتن داری را دربرابر تحریکات عراق دراین زمینه نشان داده و اگر شورای امنیت واقعاً علاقه مند به امنیت خلیج فارس است می بایست از عراق بخواهد از هرگونه اقدامات خصمانه که می تواند درنهایت به قطع کشتیرانی آزاد منجر گردد، اجتناب کند. همچنین این شورا باید از حامیان عراق بخواهد سلاح های پیچیده ای که عراق با استفاده از آنها قادر باشد جسورانه منازعه ایران - عراق را بین المللی سازد، دراختیار این رژیم ماجراجو قرار ندهند.

بیانیه همچنین تأکید کرده است موضوع آزادی کشتیرانی در آبراه شط العرب (اروندرود) نباید با توسعه کشتیرانی آزاد در خلیج فارس اشتباه شود. این آبراه درنتیجه تجاوز عمدی و مستقیم نظامی عراق و اشغال سرزمین ایران به روی کشتی ها بسته شد. عراق نه تنها به طور یک جانبه قرارداد خود با ایران و مقررات کشتیرانی در این رودخانه را فسخ کرد، بلکه تأسیسات بندری ایران در خرمشهر را در مدت اشغال از بین برد و رودخانه را برای کشتیرانی ایران بلااستفاده ساخت. ازاین رو بازگشایی شط العرب (اروندرود) برای کشتیرانی بی معناست مگر آنکه امکانات ایران برای استفاده از این رودخانه به وضعیت گذشته بازگردد. باید یادآور شد که تأسیسات بندری عراق در بصره بیش از یک سال است که در برد آتش ایران قرار دارد، اما به دلیل پایبندی دقیق به اصول اخلاقی اسلام درباره جنگ، بصره با خاک یکسان نشده است.

وزارت امور خارجه درمورد بند ۴ قطعنامه ۵۴۰ مبنی بر اظهار نگرانی از ادامه مخاصمات و تأکید بر توقف آن یادآور شده است: «آنچه در منطقه می گذرد مخاصمات نیست بلکه دردناک ترین جنگ تدافعی آزادی بخش ازسوی جمهوری اسلامی ایران است و هدف کلی آن معکوس کردن پیامدهای جنگ تجاوزگرانه عراق و ازبین بردن مظاهر آن است.» این بیانیه ضمن

۱- اشاره بیانیه به خودداری از درج کامل نام "خلیج فارس" در قطعنامه ۵۴۰ می باشد.

اشاره به اینکه جامعه بین المللی مردم ایران را زمانی که قربانی تجاوز نظامی عراق شـده بودنـد به فراموشـی سپرده بود، اضافه کرده است: «هرگونه تلاشـی ازسوی شورای امنیت جهت ایجـاد مکانیسـمی که عراق را از حاصل تجاوزات خائنانه خود علیه مردم جمهوری اسـلامی ایران در امان نگه دارد، کاری عبث می باشد که ازجمله آن تشویق آشکار متجاوز با اجازه دادن به آن جهت گریز از مسئولیت های خود درمورد تجاوزاتی است که مرتکب می شود و این اقـدامات تنهـا بـاعث می شود این رژیم فرصت یابـد که مأیوسـانه به فضـای مورد نیاز دست یابـد تا با تجدیـد سازمان و تجهیزات اقـدامات تجاوزگرانه دیگری را آغاز کنـد. بـدیهی است منشور (ملل متحـد) به شورای امنیت هیچ فرمانی را جهت تحقق این امر نداده است. از همین رو، جمهوری اسلامی ایران اعتقاد دارد که بند ۴، موضوع را به طور خیلی سطحی مورد بحث قرار داده و فاقد هرگونه عنصر مثبتی برای تحقق صلح عادلانه و پایدار است.»

بیانیه مـذکور باتوجه به اینکه بنـد ۵ قطعنـامه هیـچ منطقه جغرافیـایی را مشـخص نکرده است، این بنـد را غیرمربوط دانسـته و از اظهارنظر درمورد آن خودداری کرده است.(۱)

این بیانیه در ادامه با ذکر این نکته که عراق درصـدد تهدیـد امنیت خلیـج فارس به منظور ادامه حملات خود علیه اهـداف غیرنظامی ایران می باشد، قصد عراق را استفاده از قطعنامه ۵۴۰ برای توجیه اقداماتش دراین زمینه عنوان کرده سـپس یادآور شده است: «بنابراین شورای امنیت باید مسئولیت کامل فراهم ساختن چنین شرایطی برای عراق را بپذیرد که به وخامت وضعیت منجر شده است.»

بیـانیه وزارت امور خـارجه ایران از دلایل ذکرشـده نتیجه گرفته است قطعنامه ۵۴۰ هماننـد قطعنـامه های قبلی متمایل به عراق و تهیه آن با همـاهنگی کامـل این دولت بوده است. این بیـانیه تعجیل در تصویب قطعنامه در آخرین روز ریاست نماینـده متحـد اصـلی عراق (اردن) و حمـایت شدیـد یک عضو دائمی و متحـد قدرتمنـد عراق در جنگ (فرانسه) را دلیلی برای تردیـد در صـداقت شورای امنیت عنوان ساخته است.

بیانیه در خاتمه با بی نتیجه خوانـدن دسـتوری که در بند ۱ قطعنـامه به دبیرکل سازمان ملل برای میانجیگری میان طرفین داده شـده افزوده است این دسـتور فشار غیرقابل توجیهی را بر دبیرکل افزایش می دهـد. درعین حال وزارت امور خارجه آمادگی دولت جمهوری اسـلامی ایران را برای ادامه همکـاری با دبیرکل سازمان ملل اعلام و اضافه کرده است: «اعتقاد راسـخ دارد که هرگونه تلاش جهت میانجیگری در منازعه شانس دستیابی به نتایج مثبت را وقتی بهبود خواهد

۱- بند ۵ قطعنامه ۵۴۰ مربوط به هر اقدامی است که «صلح و امنیت بین المللی و همچنین حیات دریایی در منطقه خلیج [فارس] را به خطر می انـدازد.» بیـانیه وزارت امور خـارجه به این نحو یک بار دیگر ذکر نکردن نام منطقه "خلیـج فارس" در قطعنامه مـذکور را مورد انتقاد قرار داده است.

بخشید که شورای امنیت موضع متمایل خود به نفع عراق؛ یعنی متجاوز را تعدیل سازد. بنابراین دولت جمهوری اسلامی هیچ راهی جز ادامه سیاست گذشته خود و فاصله گرفتن از قطعنامه ۵۴۰ (۱۹۸۳) شورای امنیت نخواهد داشت.»(۱)

۱

هم زمان با دیدار معاون نخست وزیر آلمان شرقی از بغداد، گرپ گونیک معاون سیاسی وزارت امور خارجه این کشور در ملاقات با وزیر امور خارجه ایران اعلام کرد جمهوری دمکراتیک آلمان آماده گسترش روابطش با ایران است. به گزارش روزنامه کیهان، معاون سیاسی وزارت امور خارجه آلمان شرقی در این دیدار همچنین گفت: «باوجود فاصله جغرافیایی زیاد، ما دارای مسائل مشترک و درعین حال ویژگی های خاصی هستیم. لذا می توانیم از تجربیات یکدیگر استفاده کنیم و این باتوجه به وضع بحرانی جهان ضرورت دارد.» علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران نیز ضمن تأکید بر توجه جمهوری اسلامی ایران به روابط خود با جمهوری دمکراتیک آلمان و گسترش قابل توجه روابط دو کشور بعد از پیروزی انقلاب اسلامی گفت: «ما از اینکه روابط خارجی مان به یک یا چند کشور اختصاص یابد پرهیز می کنیم.»(۲)

در همین حال، رادیو اسرائیل در گزارشی از سفر گونتر کلایبر معاون نخست وزیر آلمان شرقی و هیئت همراه وی به بغداد - که از روز جمعه گذشته آغاز شده است - از قول او اعلام کرد: «آن کشور آماده است کمک های گسترده ای در اجرای برنامه های عمرانی و پروژه های کشاورزی دراختیار عراق قرار دهد.» این رادیو ضمن اشاره به دیدار دیروز کلایبر با طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق و مذاکرات دوطرف درباره گسترش مناسبات دو کشور گفت: «آلمان شرقی با حکومت اسلامی ایران نیز مناسبات دوستانه ای دارد.»(۳)گزارش خبرگزاری آلمان شرقی نیز حاکی است مذاکرات رؤسای کمیته دائمی همکاری اقتصادی، علمی و تکنولوژیکی جمهوری دمکراتیک آلمان و عراق امروز نیز ادامه یافت. براساس این گزارش، معاون نخست وزیر آلمان شرقی با حسن علی وزیر بازرگانی عراق، دیدار و درخصوص گسترش همکاری سودمند متقابل درزمینه اقتصادی گفت وگو کرد. وی روز گذشته نیز با عبدالوهاب محمود عبدالله وزیر آبیاری عراق دیدار کرد.(۴)

۲

به دنبال سفر چند تن از مقامات ایرانی به چین، عراق نیز درصدد گسترش روابط خود با این کشور برآمده است. به همین منظور طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق، امروز برای یک دیدار رسمی وارد پکن شد. به گزارش رادیو بغداد در مذاکرات طارق عزیز با مقامات چین علاوه بر روابط دوجانبه به «اوضاع منطقه عربی و مسائل بین المللی مورد توجه مشترک» نیز پرداخته

۱- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، ترجمه محمدعلی خرمی، جلد۲، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، صص ۱۶۲ - ۱۵۹، سند شماره S/۱۶۲۱۳.

۲- روزنامه کیهان، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص۱۸.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص۱۰، رادیو اسرائیل، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۹ ، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص۳۳، بغداد - خبرگزاری آلمان شرقی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

خواهد شد(۱)خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز ضمن اعلام خبری مشابه دراین زمینه یادآور شد: «چین در قبال جنگ سه ساله ایران و عراق موضع بی طرفی اتخاذ کرده است. هرچند تاکنون گزارش های متعددی دال بر اینکه چین اغلب به طور غیرمستقیم و به منظور دور نگه داشتن منطقه از کنترل شوروی سلاح دراختیار هر دو کشور قرار می دهد، انتشار یافته است.»(۲)

گفتنی است چندی پیش خبرگزاری فرانسه در گزارشی ضمن اعلام سفر قریب الوقوع وزیر امور خارجه عراق به چین اعلام کرده بود: «این دیدار که هنوز مشخص نشده است چند روز به طول خواهد انجامید به دنبال سفر چندین مقام برجسته ایرانی به چین صورت می گیرد.» خبرگزاری مذکور از میان مقامات ایرانی که اخیراً به چین سفر کرده اند به دیدار علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران از این کشور در سپتامبر گذشته اشاره کرده بود(۳)

۱

با تشدید تهدیدات و حملات عراق علیه بنادر و جزایر ایران، سندیکای ملی دریانوردان انگلیس نیز خواستار آن شد تا جزیره خارک به عنوان منطقه جنگی شناخته شود.

خبرگزاری فرانسه از لندن گزارش داد: سندیکای ملی دریانوردان انگلیس امروز از فدراسیون کشتیرانی این کشور خواست جزیره خارک به منطقه جنگی در شمال شرقی خلیج فارس اضافه شود. این درخواست به دنبال حمله عراق به کشتی ها در بنادر ایران مطرح شده است و سندیکای مذکور اعلام کرد که دراین رابطه درصدد تماس با شورای عمومی کشتیرانی انگلیس است.

خبرگزاری فرانسه یادآور شد: «قبلاً درمورد منطقه جنگی بین فدراسیون کشتیرانی انگلیس و سندیکای دریانوردان این کشور موافقت به عمل آمده بود. براساس توافق طرفین، منطقه جنگی ۱۵۰ مایل از سواحل ایران و عراق و به عرض ۵۰ مایل تعیین گردید و کشتی هایی که به منطقه جنگی وارد می شوند دو برابر معمول دستمزد می گیرند، اما باید کاملاً داوطلب برای این کار باشند.» همچنین یکی از مقامات رسمی در سندیکای دریانوردان انگلیس تأکید کرد که «تقاضای آنها مبنی بر گسترش محدوده منطقه جنگی، درپی بروز موارد روزافزونی از حملات عراق و تهدید این کشور مبنی بر نابودساختن هر کشتی که به بنادر ایران نزدیک شود بدون درنظرگرفتن ملیت آن، صورت گرفته است.»(۴)

۲

.۲۷

شامگاه امروز یک نفتکش یونانی در خلیج فارس پس از آنکه چهار روز در آتش می سوخت غرق شد. کشتی پریکلی که ۴۶ هزار تن نفت خام را حمل می کرد جمعه گذشته پس از ترک قطر به علت نامعلومی دستخوش حریق شد. بنا به گزارش رادیو امریکا، گروه های نجات هم اکنون

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص۳، رادیو بغداد، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص۴، پکن - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

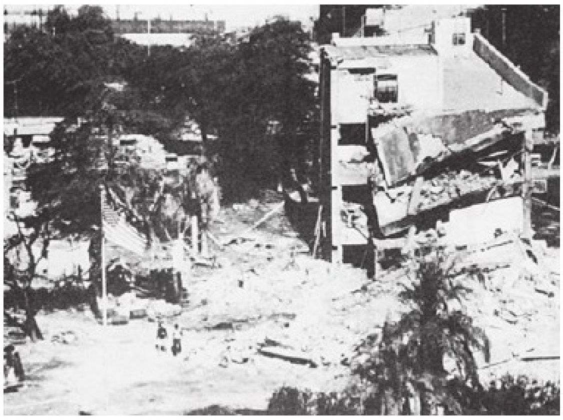
۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۳، ۱۷/۹/۱۳۶۲، ص۱۷، پکن - خبرگزاری فرانسه، ۱۶/۹/۱۳۶۲.
۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۸، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص۲، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

می کوشند نفت موجود در مخزن این نفتکش را پیش از آنکه به خارج نشت کند، تخلیه کنند.(۱)

پیش از غرق شدن نفتکش مذکور رادیو بغداد ضمن گزارشی مبنی بر اعزام ۱۶ کارشناس ازسوی یک شرکت شناورسازی هلندی برای برآورد زیان های ناشی از آتش سوزی این کشتی ادعا کرد: کشتی یونانی در حمله روز پنجشنبه نیروهای دریایی و هوایی عراق در منطقه ای که عراق آن را "منطقه نظامی در شمال خلیج عرب (فارس)" اعلام کرده، هدف قرار گرفته است. این رادیو همچنین مدعی شد که این نفتکش چهل هزار تن نفت خام ایران را حمل می کرده است(۲)

۱

شش انفجار مهیب صبح امروز، کویت را به لرزه درآورد و بلافاصله موجی از بازتاب ها و واکنش ها را برانگیخت. دراین بین عراق با صدور بیانیه ای ایران را مسئول انفجارهای کویت دانست و گفت این حملات را تلافی خواهد کرد.

نمایی از ساختمان سفارت امریکا در کویت پس از انفجار بمب

روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری کویت گزارش داد: صبح امروز، بمبی که در یک اتومبیل در پای برج مراقبت فرودگاه بین المللی کویت کار گذاشته شده بود منفجر و یک تن براثر انفجار کشته شد. هم زمان کامیون دیگری در سفارت امریکا در این کشور منفجر شد که تعداد زیادی مجروح به جای گذاشت. این انفجار موجب فروریختن شیشه ها و بروز آتش سوزی در دو ساختمان داخل سفارت گردید. چند دقیقه پس از انفجارهای سفارت امریکا و فرودگاه کویت، سفارت فرانسه، پالایشگاه نفتی الشعیبه و اداره مهاجرت کویت و همچنین مجتمع مسکونی امریکایی ها در این کشور مورد حمله چند کامیون حامل بمب قرار گرفت. براساس این گزارش، شیخ صباح الاحمد وزیر امور خارجه و نایف الاحمد وزیر کشور کویت به همراه مقامات بلندپایه این کشور بلافاصله در محل های انفجار حضور یافتند.(۳)

کیهان همچنین در گزارش دیگری اعلام کرد: شیخ سعد عبدالله الصباح ولیعهد و نخست وزیر کویت، تأکید کرد: «دولت کویت اقدامات شدیدی را علیه کسانی که این اعمال را مرتکب شده اند اتخاذ خواهد کرد.» وی افزود که «دولتش همه اقدامات لازم را برای تضمین امنیت و ثبات کشور به کار خواهد برد.» در کویت

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو امریکا، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۳ و ۴، رادیو بغداد، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص۱.

همچنین اعلام شد پلیس خروج اتباع ایران، سوریه، اردن، لبنان، عراق و فلسطینی ها را از کویت ممنوع کرده است و بجز دیپلمات ها، اتباع کشورهای شورای همکاری خلیج فارس و کسانی که به دعوت دولت آمده باشند سایر اتباع خارجی که ازطریق فرودگاه کویت وارد این کشور شوند برگردانده خواهند شد. در این انفجارها دست کم ۲ نفر کشته و ۵۴ نفر زخمی شدند. یک مقام سفارت امریکا آمار تلفات حادثه انفجار بمب در سفارت این کشور را ۲ یا ۴ کشته و ۱۵ زخمی ذکر کرد. از سوی دیگر، وزارت کشور کویت اعلام کرد تعداد بمب ها ۶ عدد بوده و یک بمب نیز که در نزدیکی اداره گذرنامه کار گذاشته شده بود کشف و خنثی شده است. خبرگزاری کویت از قول شاهدان گزارش داد راننده کامیون حاوی مواد منفجره در حمله به سفارت امریکا زنده مانده و به بیمارستان منتقل شده است، اما این خبرگزاری هویت این شخص را فاش نکرد. همچنین خبرگزاری مذکور در آخرین گزارش خود تعداد کشته شدگان انفجارها را ۵ نفر ازجمله یکی از دو سرنشین کامیون حامل بمب در حمله به سفارت امریکا و تعداد مجروحان را ۶۱ تن اعلام کرد که اکثر آنها از اتباع کشورهای جنوب و غرب آسیا هستند. خبرگزاری فرانسه از بیروت نیز گزارش داد شخص ناشناسی که خود را از اعضای سازمان جهاد اسلامی معرفی کرد در تماس تلفنی با دفتر این خبرگزاری در بیروت مسئولیت انفجارهای کویت را به عهده گرفت.(۱)

درپی وقوع این انفجارها در کویت، رادیو امریکا در گزارشی ضمن اشاره به شباهت این حادثه با انفجارهای صورت گرفته در مقر تفنگ داران دریایی امریکا و قرارگاه سربازان فرانسه در بیروت و نیز هویت گروهی که مسئولیت هر دو حادثه را به عهده گرفته است، مدعی شد: «مقام های تحقیق کننده، افراطیون ایرانی و مسلمانان شیعه لبنان را با انفجارهای بیروت مرتبط می دانند و این احتمال وجود دارد که بیش از یک گروه جهاد به فعالیت های تروریستی مشغول اند به طور نمونه در قاهره محاکمه ۳۰۰ تن از اعضای گروهی افراطی که خود را "الجهاد" می خوانند، همچنان ادامه دارد این ۳۰۰ نفر متهم هستند که درپی ترور پرزیدنت انور سادات برای سرنگون ساختن دولت مصر توطئه کرده اند.» این رادیو افزود: «مقام های کویتی می گویند چندین نفر را که به شرکت در حوادث بمب گذاری امروز مظنون هستند، بازداشت کرده اند و از نام صاحبان خودروهایی که در انفجارهای امروز به کار گرفته شدند، آگاهی دارند. بااین همه مقامات کویتی تاکنون اسامی افراد مظنون و یا وابستگی آنان را فاش نکرده اند.»(۲)

رادیو اسرائیل نیز به نقل از منابع اطلاعاتی غربی گفت: «جهاد اسلامی درحقیقت جناح نظامی سازمان انشعابی الامل الاسلامی به رهبری حسین موسوی می باشد که با حکومت اسلامی ایران همکاری نزدیکی دارد و پاسداران دولتی ایران که به بعلبک لبنان فرستاده شده اند تحت رهبری او قرار دارند.» این رادیو افزود: «مقامات دولتی کویت امروز تعدادی از ایرانیان و

۱- روزنامه کیهان، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۸، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص۱۸، رادیو امریکا، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

فلسطینی های مقیم آن امیرنشین را بازداشت کردند. کویت ماه گذشته، ده ها نفر ایرانی را از آن کشور اخراج کرد و سه ماه پیش نیز ۷۴ نفر دیگر را با دست خالی به بندر بوشهر بازگردانید. مقامات انتظامی کویت درضمن در سواحل آن کشور به تدابیر امنیتی گسترده ای دست زدند تا از پیاده شدن عناصر نامطلوب جلوگیری کنند.»(۱)

گزارش دیگری از رادیو اسرائیل حاکی است امروز «در سایر امیرنشین های حوزه خلیج فارس تدابیر امنیتی گسترده ای به عمل آمد. ازجمله در بحرین یک هلیکوپتر نظامی بر فراز محله ای که در آن سفارتخانه های خارجی قرار دارد به پرواز درآمد تا رفت وآمدها را زیر نظر داشته باشد. در ریاض پایتخت عربستان سعودی نیز برای دفاع از سفارتخانه های خارجی اقدامات امنیتی دقیقی صورت گرفته است. مقامات عربستان از افشای جزئیات این تدابیر امنیتی خودداری ورزیدند. در بحرین ۴۰ تن از افراد نخبه پلیس امنیتی مجهز به بارهای سبک در اطراف ساختمان [سفارت] امریکا مستقر گردیدند.»(۲)

انفجارهای امروز کویت واکنش هایی را درپی داشت. رادیو بغداد دراین باره گزارش داد: امروز صدام حسین رئیس جمهور عراق، در تماس با شیخ جابر الاحمد الصباح امیر دولت کویت همبستگی عراق را با کویتِ برادر ابراز کرد و گفت که عراق «برای گذاشتن تمام امکانات خود در خدمت امنیت کویت» آماده است.(۳) همچنین به گزارش رادیو کویت، فهد عبدالعزیز پادشاه عربستان سعودی، امروز درباره انفجارهای کویت تلفنی با امیر دولت کویت تماس گرفت. به گفته این رادیو، امیر کویت به فهد تأکید کرد: «ملت و دولت کویت با تمام جدیت در مقابل خرابکارانی که قصد سوء به کشور امن و باثبات ما را دارند، ایستاده است.» رادیو کویت از تماس های دیگری میان نخست وزیر بحرین، ولیعهد اردن، وزیر امور خارجه عربستان و وزرای کشور دولت های شورای همکاری خلیج فارس با ولیعهد و رئیس شورای وزیران، وزیر امور خارجه، وزیر اطلاعات و وزیر کشور کویت خبر داد.(۴)

رادیو امریکا نیز در گزارشی گفت: «ایالات متحده امریکا و فرانسه انفجارهای امروز را در سفارتخانه ها و دیگر تأسیسات این دو کشور در کویت محکوم کردند.»(۵)این رادیو در گزارش دیگری اعلام کرد: «جورج شولتز وزیر خارجه امریکا، که در پایان دیدار از پنج کشور اروپایی و افریقایی در لیسبون پایتخت پرتغال به سر می برد، نسبت به انفجار بمب در سفارت امریکا و دیگر تأسیسات کویت واکنش خشمگینانه ای نشان داده است.» شولتز انفجارهای هماهنگ شده کویت را یک "تراژدی و اقدامی انزجارآور" خواند و افزود: «حادثه خشونت بار کویت بر این نکته تأکید می گذارد که صلح دشمنان بسیاری دارد که باید مدافعینی نیز داشته باشد و ایالات متحده امریکا مدافع صلح است.»(۶) همچنین گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس از لیسبون حاکی است وزیر امور خارجه امریکا حمله امروز علیه سفارت امریکا در کویت را

۱- همان، صص ۲۶ و ۲۷، رادیو اسرائیل، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۲۶ و ۲۷، رادیو اسرائیل، ۲۱/۹/۱۳۶۲

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص۲، رادیو بغداد، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، صص ۶ و ۷، رادیو کویت، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۵- همان، ص۸، رادیو امریکا، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۶- همان، ص۱۱، رادیو امریکا، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

«چرخش شومی به سوی گسترش تروریسم بین المللی» خواند و بدون ذکر نام کشوری خاص، دولت های خارجی را مسئول این انفجارها دانست.(۱)

به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس از تل آویو، وزیر علوم و توسعه رژیم صهیونیستی نیز ضمن محکوم کردن بمب گذاری در تأسیسات امریکایی در کویت «از امریکا و جهان غرب خواست جبهه مشترکی برعلیه تروریسم تشکیل دهند.»(۲) خبرگزاری یونایتدپرس از واشنگتن نیز گزارش داد: «موشه آرنز وزیر دفاع اسرائیل، امروز عرفات را مسئول حمله انتحاری به سفارت امریکا در کویت معرفی کرد و اعلام داشت اسرائیل اجازه نخواهد داد عرفات و نیروهای هوادار وی از بندر طرابلس خارج شوند.»(۳)

به گزارش کیهان، دبیرکل سازمان ملل انفجارهای امروز کویت را «اعمال خشونت آمیز جنایتکارانه» توصیف کرد. از سوی دیگر، کمیته روابط امریکا و اعراب اعلام کرد: «این انفجارها واکنش مستقیم اعراب نسبت به توافق استراتژیک اخیر میان امریکا و اسرائیل و همچنین طرح امریکا درمورد تحویل بمب های خوشه ای به اسرائیل است.» وزارت امور خارجه مصر نیز در اولین واکنش رسمی خود اظهار کرد که «این سوءقصدها درستی نظر مصر درمورد حل مناقشه عراق و ایران و حل مسئله فلسطین را تأیید می کند.»(۴)

در همین حال، خبرگزاری رویتر از بحرین گزارش داد: یک بانکدار بلندپایه کویتی امروز ساعتی پس از حمله به سفارت امریکا و سایر هدف های خارجی در کویت، از سرمایه گذاران عرب خواست تا از قدرت مالی خود برای تغییر سیاست امریکا درزمینه طرف داری از رژیم صهیونیستی به سوی توازن استفاده کنند. رئیس مرکز مالی کویت در همایش بانک ها، که در این کشور درحال برگزاری است، گفت: «امریکا احتمالاً تنها کشور جهان است که اهداف اقتصادی اش به اهداف سیاسی تبدیل شده است.» این مقام مالی کویت افزود: «لکن هنوز علی رغم میزان سرمایه گذاری مستقیم و غیرمستقیم اعراب در امریکا و علی رغم وابستگی غرب به نفت ما و همچنین علی رغم اقامت رقم عظیمی از اعراب در امریکا، ملت عرب هنوز نتوانسته است امریکا را در سیاستش تحت نفوذ قرار دهد.»(۵)

رادیو مونت کارلو به نقل از گزارشگر خود در واشنگتن گفت: «سلسله انفجارهایی که امروز در کویت رخ داده واشنگتن را شوکه کرده، ولی دلیل کافی برای بیدارکردن پرزیدنت ریگان از خواب نداشته است. این انفجارها در زمانی رخ داده که یک هیئت بلندپایه امریکایی در سطح سیاسی، نظامی و اطلاعاتی به ریاست معاون وزیر خارجه در امور خاورمیانه در خلیج [فارس] حضور دارد تا امکان تحت فشار سیاسی و مالی قرار دادن سوریه را مورد بحث قرار دهد.»

رادیو مونت کارلو افزود: «امریکایی ها که منتظر وقوع چنین عملیاتی در کویت نبودند، وقوع آن را در پایتخت خود پیش بینی می کردند و درهای ورودی کاخ سفید یا وزارت خارجه کنگره

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۸، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص۱۲، لیسبون - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۹، تل آویو - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۹ و ۱۰، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص۲۰.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۸، ۲۲/۹/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

بسته شد و دولت امریکا تدابیر امنیتی را برای پیشگیری از این گونه خطرات افزایش دادند. امروز گزارش شده که موشک های زمین به هوا دراختیار نیروهای امنیتی محافظ کاخ سفید و پرزیدنت ریگان قرار گرفته و این اقدام از بیم اقدام هر گروه به عملیات انتحاری همانند عملیات معروف ژاپن صورت گرفته است. از سوی دیگر، شورای امنیت ملی صبح امروز برای بررسی اثرات انفجارها در کویت جلسه ای تشکیل داده است و امشب نیز قرار است کمیسیون سیاسی و نظامی امریکا که مسئول مشکلات منطقه خلیج [فارس] می باشد جلسه ای تشکیل دهد.»(۱)

در عجیب ترین واکنش به انفجارهای امروز، دولت عراق با صدور بیانیه ای رسمی ضمن متهم کردن ایران به دست داشتن در این حادثه وعده تلافی آن را داد. به گزارش خبرگزاری یوگسلاوی یک سخنگوی نظامی در بغداد اعلام کرد: «ما هدف هایی را در ایران انتخاب خواهیم کرد و در مقابل آنچه در کویت اتفاق افتاد، انتقام خواهیم گرفت.» این گزارش حاکی است تلویزیون عراق امشب چندین بار برای پخش اظهارات سخنگوی عراقی برنامه خود را قطع کرد. این سخنگو گفت: «حتی پس از درخواست شورای امنیت برای پایان دادن به جنگ، ایران به عملیات جنگی و اقدامات خود برای بی ثبات کردن منطقه ادامه داده است. ... عراق برای حفاظت از امنیت کویت اقداماتی اتخاذ خواهد کرد.»(۲)

۱

درپی وقوع انفجارهای کویت، گزارش ها و تفاسیر مختلفی در تشریح دلایل این حادثه و ادعای ارتباط آن با جنگ ایران و عراق انتشار یافت.

رادیو امریکا در گزارشی درمورد دلایل انتخاب کویت برای این حملات گفت: «کویت ازلحاظ موقعیت جغرافیایی در وضعیت آسیب پذیری قرار دارد، در گوشه شمال شرقی شبه جزیره عربستان و در مجاورت عراق واقع شده و با ایران که متجاوز از سه سال درگیر جنگ خونینی با عراق است، فاصله کمی دارد. کویت که یک کشور عربی است در جنگ ایران و عراق حمایت خود را از آن رژیم بغداد ساخته است. حملات پیشین علیه نیروهای امریکایی و فرانسوی ظاهراً با اغتشاشات لبنان - کشوری که در آن شبه نظامیان شیعه درگیر جنگ های پراکنده با ارتش لبنان هستند - ارتباط داشته است. دراین حال به نظر می رسد که انفجارهای امروز در کویت نشانه ای از بالاـگرفتن تشنجات در منطقه بوده است. در حملات تروریستی امروز علاوه بر سفارتخانه های امریکا و فرانسه، تأسیسات حیاتی دولت کویت نیز هدف قرار گرفت. مطمئناً این تحول تازه، دیگر کشورهای میانه رو عرب منطقه را هراسناک تر خواهد ساخت.»(۳)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس، اریک رولو خبرنگار و مفسر مسائل غرب آسیا در روزنامه لوموند، امروز در برنامه اخبار نیم روز کانال یک تلویزیون فرانسه این بمب گذاری ها را به معنای کشانده شدن جنگ لبنان به خلیج فارس دانست و گفت: «سازمان جهاد اسلامی که

ص: ۱۱۱۶

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۹، ۲۳/۹/۱۳۶۲، صص ۳۰ و ۳۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۱۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۸ ، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

مسئولیت این بمب گذاری ها را به عهده گرفته است به این ترتیب نشان می دهد که می تواند به فرانسوی ها و امریکایی ها در محل دیگری علاوه بر لبنان نیز ضربه وارد آورد. این سازمان می توانست کشور دیگری را هم برای بمب گذاری انتخاب کند. این سازمان به این صورت فرانسه و امریکا را به خاطر سیاستشان در لبنان تنبیه می کند. از سوی دیگر، این سوءقصد ها به منزله یک هشدار بسیار جدی علیه کلیه کشورهای خلیج فارس است که طی سه سال جنگ ایران و عراق معادل حدود ۵۰ میلیارد دلار به عراق کمک کرده اند که کمک مالی قابل توجهی است.»

مفسر لوموند ضمن تأکید براینکه هدف این بمب گذاری ها فراتر از مسئله لبنان بوده و هشداری به کویت به دلیل کمک هایش به عراق تلقی می شود، افزود: «این بمب گذاری ها دربرگیرنده تشدید حالت جنگی نیز هست، زیرا عراقی ها تهدید کرده اند که از سوپراتاناردها و موشک های اگزوست که فرانسه به عراق تحویل داده استفاده خواهند کرد.» وی با اشاره به نگرانی مقامات رسمی امریکا که «البته اعتقادی به بسته شدن تنگه هرمز ازسوی ایران ندارند»، گفت: «آنها نگران این هستند که ایرانیان احیاناً کشورهای خلیج فارس را مورد حمله قرار دهند. نفت عربستان سعودی در نقاط شیعه نشین این کشور یافت می شود. [شیعیان] در بحرین و در کویت یک سوم جمعیت را تشکیل می دهند.» وی بار دیگر تأکید کرد که «این سوءقصد ها جنگ لبنان و جنگ خلیج فارس را پیوند می دهد و ارتباطی بین این دو جنگ برقرار شده که البته نسبت به آتش کشیدن همه منطقه نگرانی وجود دارد که ازنظر من این امر یک نقطه عطف در منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] خواهد بود.»(۱)

رادیو بی بی سی نیز در ادامه گزارش های امروز خود درزمینه انفجارهای کویت با فرد هالیدی گفت وگو کرد. به گفته هالیدی ۳۰ درصد جمعیت کویت را شیعیانی تشکیل می دهند که اغلب ایرانی هستند و این افراد و گروهی از اتباع کویت علاقه مندِ به انقلاب اسلامی از ایران حمایت می کنند. وی افزود: «این انفجارات به طورکلی رابطه نزدیکی میان حوادث لبنان و خلیج فارس و جنگ ایران و عراق و ترس و وحشت فراوان میان حکام عرب منطقه و حامیان غربی آنها ایجاد کرده است، اما به هرحال با درنظرگرفتن جنگ ایران و عراق از یک طرف و جنگ اسرائیل در لبنان از طرف دیگر، خطر جدی این است که آشفتگی گسترش پیدا نماید. همان طوری که تاکنون گسترش یافته است، توسعه این خطر هم برای حکام عرب منطقه و هم برای غرب و بازار نفت خطری جدی تلقی می گردد.»(۲)

بی بی سی همچنین در گزارش دیگری تصریح کرد: «کسانی که وقایع کویت را مورد بررسی قرار می دهند گفته اند از مدت ها پیش، انتظار چنین مشکلاتی می رفته است.» این رادیو افزود: «فقط عده بسیار معدودی از ناظران ممکن است از حمله ای که به سفارت امریکا در کویت شده است، متعجب شوند. جهان عرب از توافق های میان امریکا و اسرائیل به خشم آمدند و

۱- همان، صص ۱۰ و ۱۱، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۹/۱۳۶۲.
۲- همان، صص ۱۱ و ۱۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

حمله هوایی اخیر نیروهـای امریکـا بر مواضع سـوریه در لبنـان احساسـات ضــدامریکایی را بـه میزان زیـاد برانگیخته اسـت. احساسـات ضدامریکایی در جهان عرب روزبه روز افزایش می یابد و اینک سؤالاتی بیشتر و با صدای بلندتر از کشورهای حوزه خلیج فارس پرسـیده می شود که چگونه این کشورها هنوز به روابط دوستانه خود با امریکا ادامه می دهنـد؟ تاکنون البته کشورهای حوزه خلیـج فارس جوابی به این سؤالات ندادند گرچه که بیش ازپیش ازطرف مردم خود تحت فشار قرار می گیرند تا عکس العمل نشان دهند.» بی بی سی درعین حـال بـا اشـاره به کمک صـدها میلیون دلاری کویت به عراق و تولیـد نیابتی نفت به منظور جبران کاهش درآمـد این کشور از راه فروش نفت نتیجه گرفت: «موج بمب گذاری های امروز، جنگ ایران و عراق را به کویت کشانده است.»(۱)

۱

یـک هفته نـامه فرانسوی از میانجیگری اتحاد شوروی میان عراق و سوریه خبر داد. نشـریه لوپوئن در شـماره امروز خود اعلام کرد: «اتحاد شوروی به ابتکارات سـری درجهت ایجاد روابط دوستانه میان سوریه و عراق دست زده است.» به گزارش خبرگزاری کویت «لوپوئن هیچ توضیح بیشتری درمورد آشتی میان این دو کشور نداده است.»(۲)

۲

امروز درحـالی که جلسه رسـیدگی به اتهامات یک مسـئول تشـکیلات مخفی حزب توده و ۷ عضـو تحت نظر او ادامه داشت، خـبرگزاری آلمان غربی در گزارشـی مدعی شد دستگیری سران این حزب پس از آن آغاز شد که «منابع اطلاعاتی غرب انبوهی از اطلاعات دراختیار ایران گذاشـتند که نشان می داد مسـکو آماده است تا درصورتی که جمهوری اسـلامی شـروع به ازهم پاشـیدن کنـد، دست به یک اقـدام نیرومنـد بزند.» این خبرگزاری با اشاره به این نکته که جهت حرکت حزب توده، نفوذ در دسـتگاه های دولتی بوده است، اضافه کرد: «این اطلاعـات محرمـانه کـه تهران را متقاعـد به نقش منافقـانه حزب تـوده کرد توسـط رئیس کـا.گ.ب. در تهران که در ژوئن سـال ۱۹۸۲ به انگلیس پناهنـده شـده بود، تـأمین گشت. افشـاگری وی همچنین باعث اخراج ۱۸ دیپلمات روسـی و حدود ۴۰۰ تکنسـین روسی و بلوک شرق از ایران در اوایل سال جاری [میلادی] شد.»

خبرگزاری آلمان سـپس به نقل از سیامک روزبه که وی را "سـخنگوی حزب توده در تبعید" معرفی کرد، گفت: «این حزب تنها درحال انجـام [اقـدامات احتیـاطی] بـوده اسـت.» وی افزود: «مـا هرگز نمی خواستیم یـک کودتـا انجـام دهیم و تنهـا خـود را آمـاده می کردیم تا درصورت یک توطئه امپریالیستی ... از انقلاب دفاع کنیم.»

ص: ۱۱۱۸

۱- واحـد مرکزی خـبر صداوسـیمای جمهـوری اسـلامی، بـولتن رادیوهـای بیگـانه، ۲۲/۹/۱۳۶۲، صـص ۱۲ و ۱۳، رادیـو بی بی سـی، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۸، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص۴، پاریس - خبرگزاری کویت، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

خبرگزاری مذکور همچنین ضمن "ملایم و سنجیده" خواندن عکس العمل مسکو دربرابر اقدامات ایران درمورد بزرگ ترین حزب کمونیست طرف دار شوروی در غرب آسیا اعلام کرد: «ناظران اوضاع ایران عقیده دارند که حداقل یک جناح از روحانیت حاکم سعی دارد با استفاده از جو ضدکمونیستی فعلی باعث قطع رابطه با مسکو شوند. ایران برای نخستین بار برنامه های رادیویی مختلفی برای جمهوری های آسیایی شوروی و به زبان های فارسی، ترکی و ارمنی پخش می کند که در آنها مردم سرکوب شده آسیا را به گسستن از شوروی و بازیابی استقلال و شأن خود فرامی خواند.» این خبرگزاری در پایان گزارش خود خاطرنشان ساخت: «اما ملاهای دیگر نمی خواهند که این رویارویی را تا به این حد بکشانند و بدین ترتیب یک بار دیگر همه چیز بستگی به قضاوت [امام] خمینی دارد.»(۱)-(۲)

ضمیمه گزارش۸۵۳: مشروح دومین جلسه دادگاه اعضای سازمان مخفی حزب توده

مشروح جلسه دادگاه ۸ تن از اعضای سازمان مخفی حزب توده به نقل از روزنامه کیهان به این شرح است:

«دومین جلسه محاکمه ۸ تن از اعضای سازمان مخفی حزب منحله توده دیروز [۲۱/۹/۱۳۶۲] به ریاست حجت الاسلام ری شهری حاکم شرع دادگاه های انقلاب اسلامی ارتش، سرهنگ اتابکی دادستان دادگاه ها و با حضور جمعی از خبرنگاران داخلی آغاز شد. در این جلسه که در ساعت ۱۰ صبح روز گذشته آغاز شد ۵ تن از متهمین به دفاع از اتهامات مندرج در کیفرخواست که در جلسه قبل توسط دادستان دادگاه های انقلاب اسلامی ارتش قرائت شده بود پرداختند و در پایان جلسه حاکم شرع از متهمین خواست که به آخرین دفاع خود بپردازند. پس از پایان دفاعیات متهمین، دادگاه وارد شور شد.

دومین جلسه رسیدگی به اتهامات ۸ تن از اعضای سازمان مخفی حزب توده

... به گزارش خبرنگار کیهان در این جلسه ابتدا سرهنگ اتابکی از رحیم شمسی متهم ردیف هشتم خواست که به دفاع از اتهامات آمده در کیفرخواست بپردازد که متهم سخنانش را چنین شروع کرد:

با درود به امام امت، برای روشن شدن ذهن دادگاه ابتدا علل پیوستن خود به حزب را تشریح می کنم من قبل از پیروزی انقلاب به دنبال فرمان امام مبنی بر ترک سربازخانه ها از محل کارم فرار کردم و به مردم پیوستم و در زمان انقلاب در یکی از سنگرها مجروح شدم که تحت عمل جراحی قرار گرفتم و بعد از پیروزی انقلاب درپی صدور فرمان مجدد امام به محل خدمتم بازگشتم. در این زمان شخصی که خود را مدیرعامل و نماینده امام

۱- مشروح جلسه دادگاه اعضای سازمان مخفی حزب توده در ضمیمه گزارش آمده است.

۲- همان، صص۹ - ۷، پاریس - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

معرفی می کرد در سازمان کار می کرد، در مدت کوتاهی متوجه شدم که عمداً یا سهواً اعمالی انجام می گیرد که به صلاح انقلاب اسلامی نیست برحسب اعتقاد و علاقه به انقلاب به مخالفت برخاستم و تنی چند با من هم صدا شده و جریان را به محضر [آیت الله] خامنه ای رساندیم که ایشان گروهی بازرس فرستادند که تمام حرف های ما را تأیید نمودند و با اطلاع وزیر دفاع دستور اخراج مدیرعامل سازمان صادر شد، ولی اجرا نگردید درنتیجه شخص مذکور بدون هیچ دلیلی ابتدا جلوی درجه مرا گرفت و سپس مرا بدون هیچ مدرکی و دلیلی بازنشست نمود، ولی پس از دستور بازنشستگی اجازه ترک خدمت به من داده نشد و برخلاف قانون که در پرونده اداری من موجود است مرا در محل حساس دیگر به کار شبانه روزی واداشت. در مدت یک سال خدمت بدون گرفتن حقوق کار کردم و نتیجه زحمات من چنان شایان بود که توسط سازمان و معاون وزارت دفاع مورد قدردانی قرار گرفتم و ازطرف هیئت مدیره سازمان پیشنهاد ابقاء من به همراه ۷ نفر دیگر که سرنوشتی مثل من داشتند داده شد. وقتی که به این دستور ترتیب اثر داده نشد و براثر در مضیقه بودن در این مدت ازنظر مالی و امرارمعاش به همه مراجعه کردم ولی نتیجه ای نداشت. چند بار مورد حمله افراد ناشناس قرار گرفتم. در همین مواقع بود که تحت تأثیر شرایط و وضعیت روانی تحت تأثیر شعارهای عوام فریبانه روزنامه مردم که از دفاع از انقلاب اسلامی، خط امام و عدالت دم می زد قرار گرفتم و با دفتر حزب تماس برقرار کردم که بعد از چند ماه توسط شخصی به نام بهرام با من تماس گرفتند و نامبرده مرا به خسرو، پرتوی و به محمد معزز معرفی کرد و تا پایان با این شخص تماس داشتم که ابتدا قرارهایمان در خیابان اجرا می شد و بعد از آن به علت دلایل امنیتی به منزل من منتقل شد. درمورد عضویت در شبکه نظامی که در کیفرخواست آمده است به من اطلاعی در این بابت داده نشد و اصولاً نمی دانستم چه رده ای دارم آیا عضو هستم یا نیستم. درمورد معرفی افراد به حزب به یاد دارم که دو نفر به حزب معرفی کردم که یکی از این دو نفر از پیوستن به حزب خودداری نموده از دیگری اطلاعی ندارم و از وزارت دفاع هم کسی را معرفی نکرده ام و درمورد دخترم نیز چون ملاقات ها در منزل انجام می گرفت بهرام به من اظهار داشت که دخترت به این ملاقات ها شک برده بگذار که او را زیر نظر داشته باشیم که اول پذیرفتم، بعداً مخالفت کردم و دخترم سر قرارهایش حاضر نمی شد که بعد از مدتی محمد به من اطلاع داد که دخترم رابطه اش را قطع کرده و نامه ای به من داد که به وی بدهم ولی دخترم به سر قرارهایش حاضر نشد و به کلی رابطه اش را قطع کرد. وی درمورد گرفتن اطلاعات و دادن آن به مسئولش گفت هنگامی که از من خواستند که از محل زندان اعضای کمیته مرکزی توسط یکی که محمد می دانست آشنا هستیم و اسمش در پرونده است. ازطریق نامبرده اطلاعاتی کسب کنم که این شخص شاهد است که من با ایشان تماس نگرفتم.

رئیس دادگاه: آن کس که بود؟

متهم: آقای حاج علی اکبر پوراستاد که من هیچ اطلاعاتی از ایشان نگرفتم و حتی با کنایه و اشاره هم با ایشان صحبتی نکردم می توانید از خودشان سؤال کنید.

متهم: درمورد کوپن بنزین چون من مصرف نداشتم هر بار کوپن ۳۰ لیتر را به مسئولم می دادم، درمورد حق عضویت نمی دانم چقدر پرداخته ام و به طور حتم می دانم مبلغ پرداختی من کمتر از مقدار موجود در پرونده بوده است.

متهم: درمورد اخبار اداری من بعد از پیوستن به حزب منحله چون کار اداری نداشتم هیچ اطلاعاتی نداشتم که بدهم فقط به طور سربسته جریان من و شخصی که گفته شد به آنها اطلاع دادم. درموقع دستگیری من خود را به ماشین سپاه رساندم و خودم را تسلیم کردم چون مأموران به منزل مراجعه کرده بودند و من منزل نبودم. ...

راجع به حق عضویتم که اشاره فرمودند فقط آن اوایل توانستم مقداری به طور جسته گریخته پرداخت کنم هیچ وقت نتوانستم به طور یکنواخت و همیشگی پرداخت کنم. من می دانستم حزبی هستم ولی محل

خودم را در حزب نمی دانستم یعنی قطعیت داشت که من حزبی هستم و وابسته به حزب توده ام. درهرحال در آن شرایط من در یک منجلابی افتاده بودم که تقریباً در آن غرق شده بودم. ...

رئیس دادگاه: شما در آن قسمت اول دفاعیات خودتان فرمودید که من نمی دانستم که عضو هستم یا نه الآن می فرمایید که می دانستم که من حزبی هستم کدام یک از این حرف هایتان صحیح است؟

شمس: درست من نمی دانم عضویت چه شرایطی دارد یک بار سؤال کردم که من عضو هستم یا نه گفتند بلی و دلیل خواستم به من گفتند دلیلش این است که مسئول من عوض شده و من مشکوک بودم ولی می پذیرم که حزبی بودم.

رئیس دادگاه: درمجموع شما در مدتی که بیکار بودید حزب چقدر به شما کمک کرد؟

متهم: دقیق یادم نیست ولی حدوداً ۱۰ هزار تومان.

رئیس دادگاه: پس شما دربرابر این کمک ها چه فعالیت هایی برای حزب می کردید؟

متهم: بنده کار خاصی نکردم.

رئیس دادگاه: یعنی این کمک ها بلاعوض بود و شما برای حزب هیچ نقشی نداشتید؟

متهم: در آن محدوده ای که عرض کردم چرا. فقط ملاقاتی بوده حق عضویت و کوپن بنزین دادم.

در اینجا رئیس دادگاه از امیر [محمد] معزز پرسید: آقای امیر معزز شما توضیح دهید که ایشان دررابطه با فعالیت های حزبی چه نقشی داشتند و کمک هایی که به ایشان می شد به چه منظوری بود؟

امیر معزز: ... درمورد مشخص آن رحیم شمسی که فرمودید ارتباط ایشان را آقای پرتوی طی یک قرار خیابانی دادند ایشان در قسمتی از سازمان اتکاء شاغل بودند و بعد از آن مدت پاک سازی شدند مدتی که در آنجا بودند و مسائل و اطلاعات و اخباری که راجع به محیط کارشان بودند به من می گفتند و من به حزب گزارش می کردم و کوپن بنزین و اینها هم از آنجا تهیه و به ما می دادند. قرارهای ما در منزل ایشان بود تحلیل های حزبی به ایشان می دادیم ایشان می دانستند عضو حزب هستند و کمک مالی که ما به ایشان کردیم به علت پاک سازی شدن و نداشتن حقوق بود.

رئیس دادگاه: شما اگر فردی مفید برای حزب نباشد به او کمک می کنید؟

امیر [محمد] معزز: مسلماً به فرد حزبی که ازنظر مالی احتیاج داشت کمک مالی می کردیم و آن فرد هم مسلماً در خدمت حزب بود و برای حزب فعالیت می کرد.

رئیس دادگاه: چه نوع اطلاعاتی ایشان برای شما می آورد؟

متهم: اطلاعاتی که دررابطه با اتکا و مسائل اتکا بود. ...

رئیس دادگاه: شما برای آخرین دفاع از خود هر چه لازم می دانید مطرح کنید.

شمس: من واگذار می کنم به دادگاه محترم.

پس از پایان دفاعیات متهم ردیف هشتم رئیس دادگاه از صادق زاده خواست تا از خود دفاع کند.

... [وی] گفت: درخصوص اتهامات بنده و نیز کیفرخواست جناب دادستان محترم مطالبی فرمودند که ضرورت مبرم ایجاب می کند توضیحاتی دراین مورد به عرض برسانم. یکی درمورد پرداخت حق عضویت این حق عضویت به نام کمک مالی به حزب گرفته می شد. روز اولی که آقای معزز با من تماس گرفت اظهار داشت که شما می دانید با حزب با یکی از این ۴ طریق همکاری کنید. ۱. کار تمام وقت. ۲. دادن اخبار و اطلاعات ۳. دادن کمک مالی. که چهارم شاید نوشتن مقاله برای نشریات حزبی باشد بنده از چهار درخواست، فقط کمک مالی را انتخاب کردم. کمک مالی همان طورکه استحضار دارید اواسط سال ۵۸ به این حزب داده شد. ابتدا مبلغ ۱۰ هزار ریال در هر ماه بود به تدریج با اصرار مسئولم این مبلغ تا چهل هزار ریال رسید. در این موقع مجدد اصرار می کرد که مبلغ را اضافه کنم اصرارش این بود که می گفت شما صبح و

بعدازظهر کار می کنید و باید از درآمد خود مبلغ جزیی برای یک زندگی معمولی کنار بگذارید و بقیه را تحویل حزب بدهید و می گفت حزب اعضای خود را در جبهه های جنگ از دست می دهد و باید کمک کنید گفت اگر اعتماد به من ندارید برنامه ملاقات با مسئول تشکیلات بگذارم که هیچ یک از این دو را قبول نکردم. ... مطلب دیگر جاسوسی و براندازی است که در کیفرخواست مطرح شده است و این دو کلمه را بنده در زندان از زبان جاسوسان و براندازان شنیدم و هیچ وقت درمورد این مسائل مسئول بنده با من صحبت نکرده است و یقیناً اگر گوشه ای از آن اعمال خیانت بار خودشان به اعضا و هواداران خود اطلاع می دادند اکثریت به اتفاق آنها را از دست می دادند.

موضوع دیگر تشکیلات نظامی است مسئول بنده یک روز به من گفت که حزب دو شاخه شده شاخه علنی و شاخه مخفی. گفت، مسئولیت هایی که حزب دارد و کارهایی که باید انجام دهد به عهده شاخه علنی است شاخه مخفی هیچ گونه مسئولیتی ندارد. ما شاخه مخفی را نگه داشتیم اگر چنانچه یک روزی ازطرف ضدانقلاب به جمهوری اسلامی ایران و همین طور حزب لطمه ای وارد شد، شاخه علنی حزب زیر ضربه رفت آن وقت بتوانیم به جای شاخه علنی از شاخه مخفی استفاده کنیم. ...

رئیس دادگاه: شما می پذیرید که درارابطه با خیانت هایی که این حزب داشته شما هم شریک هستید یا خیر؟

متهم: درمورد خیانت هایش نخیر بنده شریک نبوده یعنی آگاهی از خیانت های این حزب نداشتم.

رئیس دادگاه: آقای دادستان می توانید اثبات کنید که ایشان خیانت کرده و از خیانت های حزب اطلاع داشته و آگاهانه این پول ها را می داده؟

دادستان: اگر خواسته باشیم به حرف هایی که مسئولین تشکیلات مخفی به خصوص آنچه که آقای پرتوی اشاره کردند استناد کنیم که ظاهراً استناد بدی نیست ایشان به عنوان فردی که مسئول تمام تشکیلات مخفی بودند و آقای معزز تحت مسئولیت ایشان فعالیت می کردند در جلسه اول و در جلسه دوم درارابطه با ناخدا افضلی و هم درارابطه با تمام اعضای تشکیلات مخفی این مطلب را بیان داشتند که کسانی که دراین رابطه فعال بودند و حق عضویت می پرداختند می دانستند که ما چه کاره ایم و ادعای ایشان مبنی بر اینکه آگاهی نداشتند ادعایی است که با مجموع تحقیقاتی که درارابطه با تمام افراد و مسئولین شده به هیچ وجه منطبق نیست.

رئیس دادگاه: آقای صادق زاده شما چقدر درآمد داشتید؟

متهم: بنده از ارتش حقوق معادل ۱۵ هزار تومان می گرفتم و بعدازظهر هم در همین حدود درآمد داشتم. (یعنی ۳۰ هزار تومان).»(۱)

در ادامه جلسه دادگاه، «رئیس دادگاه از متهم سؤال کرد منظور شما از کمکی که به حزب می دادید چه بود؟

متهم حرف های قبل خود را تکرار کرد و گفت: بنده در تمام مدت خدمتم همیشه مخالف با عملکرد های رژیم قبلی بودم.

رئیس دادگاه: از سؤال من خارج نشوید. شما می فرمایید من این حزب را در خط امام و انقلاب دیدم شما انقلابی تر از حزب توده پیدا نکردید که این کمک هایتان را به آن حزب و جمعیت بکنید؛ یعنی واقعاً شما حزب توده را از همه جمعیت هایی که مدعی اسلام هستند و یا واقعاً هوادار اسلام هستند انقلابی تر می دانستید؟

متهم: پس از انقلاب در سال های ۵۸ و ۵۹ می دانید که عملکرد لیبرال ها خصوصاً بنی صدر و کسان دیگر طوری بود که چهره واقعی حزب الله را مخدوش می کردند و آنهایی که خودشان را روشنفکر حساب می کردند گرایش به این حزب داشتند و اگر چنان که

برگردیم به آن سال ها وضع این طور بود.

رئیس دادگاه: همان سال ها که حزب مخالفت با آنها نمی کرد؟

متهم: بله مخالفت نمی کرد.

ص: ۱۱۲۲

۱- روزنامه کیهان، ۲۲/۹/۱۳۶۲، ص۳.

رئیس دادگاه: پس شما چطور گرایش به حزب پیدا کردید عملکرد آنها را تأیید می کرد؟

متهم: بله تأیید می کرد. به هرحال بنده با نیت خدمت به میهن انقلابی به این حزب رفتم و هیچ گونه نظر خیانت نداشتم و حالا هرطور که می فرمایید.

رئیس دادگاه: شما اگر واقعاً نیت خدمت داشتید بهتر نبود این ماهی چندهزار تومان را به جبهه ها کمک می کردید؟

متهم: بنده از این بابت شرمنده هستم. عرض کردم اظهار ندامت می کنم و نمی بایست این کار را بکنم ولی سیری بود که افتاده بودم.

رئیس دادگاه: شما فرمودید که از تشکیلات نظامی اطلاع نداشتم مگر شما خودتان نظامی نیستید؟

دکتر صادق زاده: بنده موقعی که رفتم خودم را معرفی کردم به اسم دکتر رحیم صادق زاده معرفی کردم بعد از محل کار من اطلاع پیدا کردند و فهمیدند که نظامی هستم.

رئیس دادگاه: خودتان می دانستید که نظامی هستید؟

متهم: از موضوع اینکه آنها بیاورند مرا در تشکیلات نظامی بگذارند و حزب را به شاخه نظامی و علنی و مخفی تقسیم بندی کنند اطلاعی نداشتم. ...

رئیس دادگاه: آقای معزز حرف ها که زدند به نظر شما درست است؟

معزز: من از اولی که با آقای صادق زاده ارتباط گرفتم گفتم که ازطرف حزب آمده ام. همان طوری که خودشان به دفتر حزب مراجعه کرده بودند و پارول ایشان را حزب برای من فرستاد تا رابطه بگیرم. رهنمودهای حزبی که به افراد نظامی یا غیرنظامی می دادم به ایشان هم گفتم حالا ـ اگر خبری ایشان به ما ندادند به دلیل موقعیت شغلی شان بود. آنجا خبری نبود و ما تقسیم بندی خاصی نکرده بودیم. کمک مالی که عنوان کرده بودند که به علت اینکه حزب شهدایی در جبهه داده و باید کمک بشود اصلاً به این دلیل نبوده آن را به عنوان وظیفه حزبی برای افراد تلقی می کردیم. واقعیت این بوده که ما به ایشان گفتیم چون درآمد زیادی دارید چون حزب را قبول دارید باید کمک مالی بیشتر بکنید که کمک مالی ایشان به مرور به ۴ هزار تومان رسید.

از اینکه می گویند که کتاب هایی را نمی خواندم و با فلسفه حزب آشنا نبودم من دقیقاً کتاب هایی ازقبیل فلسفه ماتریالیسم، تاریخ ماتریالیسم و دیالکتیک و کتاب های دیگر حزبی را به ایشان می دادم مطالعه می کرد. اصلاً رابطه ما به این شکل نبود که ایشان گرایشی به حزب نداشته باشند. چرا گرایش به حزب بوده کتاب ها و نشریاتش را مطالعه کردند و دقیقاً می دانستند دررابطه با تشکیلات مخفی ولی بله ایشان از بقیه اعضای تشکیلات مخفی خبری نداشت. خبری هم ایشان به ما ندادند به دلیل اینکه موقعیت شغلی شان خبری نداشت.

رئیس دادگاه: شما می دانستید مرام و اهداف حزب چیه که عضو حزب شدید یا خیر؟

متهم: هدف حزب این بود که گفته می شد ما مثل کشور سوریه می خواهیم با اینها همکاری کنیم و نمایندگانی به مجلس بفرستیم.

رئیس دادگاه: شما ایدئولوژی را می دانستید؟

متهم: می دانستم. ...

رئیس دادگاه: پس شما عضو حزبی شدید که ایدئولوژی آنها را قبول ندارید؟ چطور شده قبل از اینکه مقلد امام بشوید ماهی هزار تومان کمک می کردید بعد از اینکه مقلد امام شدید ماهی چهار هزار تومان به اینها کمک می کردید؟

متهم: من عرض کردم اشتباه کردم.

رئیس دادگاه: بسیار خب آخرین دفاع خود را بفرمایید.

متهم: تقاضای عفو و رحمت الهی را از دادگاه محترم دارم.

ص: ۱۱۲۳

در اینجا دادستان اتهامات افرایی با اسم مستعار زرتشت، را بار دیگر قرائت کرد: ...

[متهم در دفاع از خود گفت:] درمورد جاسوسی و براندازی از آقای دادستان خواهش می کنم که بفرمایید که من در چه مرحله ای بودم آیا طرف دار یا عضو کادر و یا کادرهای بالاتر بودم که از مسائل شبکه نظامی مخفی اطلاع داشته باشم درمورد این اتهام من در چه حدی بودم که از آن آگاه باشم اگر فرمایشات دادستان ثابت شود من قبول دارم درمورد جاسوسی و براندازی که به من هم مربوط می شود آیا من چیزی نوشته یا جلسه ای با آقای پرتوی داشته ام که دال بر جاسوسی و براندازی علیه جمهوری اسلامی باشد اگر در جلسات حزبی یا پرسش و پاسخ یا روزنامه مردم به این مسئله جاسوسی و براندازی اشاره شده باشد و من هم اطلاع داشته باشم، اتهامات را قبول می کنم.

درمورد تهیه و جمع آوری سلاح و مخفی کردن آن از آقایان رده بالا دراین مورد بگویند که من سلاح تحویل داده ام آن را می پذیرم من تا درجه سرهنگی در زندگی نظامی خود سلاحی نداشته ام که تحویل بدهم پرونده من در شهربانی هست پس از انقلاب هم رئیس شهربانی در شهرستان بودم بعد از انتقال به تهران سلاح نداشتم من که سلاحی نداشته ام تحویل بدهم آیا این مسئله درمورد من صادق است؟ من به عنوان هوادار یا طرف دار از بودن اسلحه و مخفی کردن اسلحه ازطرف مقامات بالا اطلاعی نداشته ام.

درمورد شاخه نظامی نیز اطلاع نداشتم که افراد نظامی در شبکه مخفی هست اگر گفتند و نوشته های رده های بالای حزب دال بر این است همه آن را قبول دارم من حدود ۲ سال که بازنشسته شده ام وقتی از این مسائل اطلاع نداشته ام چگونه می توانم علیه جمهوری اسلامی طرح براندازی اجرا کنم؟ امیدوارم که درمورد حرکت من و گفتار من دقت بیشتر شود و سؤال شود از آقایان بالاتر هرچه بفرمایند با کمال میل قبول دارم درمورد حق عضویت تا چند مدت که سر کار بودم ماهی هزار تومان می دادم و بعد از بازنشستگی به آقای معزز گفتم شش هزار و صد تومان حقوق می گیرم ۳ هزار تومان کرایه خانه می دهم. هفت نفر را اداره می کنم. اگر دروغ است از ایشان سؤال کنید هر چه بگویند مورد قبول است، عرض دیگری ندارم و تقاضای رأی عادلانه می کنم.

سپس آقای ری شهری از دادستان خواستند اگر درمورد متهم مذکور مطالبی دارند بگویند.

دادستان در سخنان خود گفت: ... اینکه می گویید به هدف براندازی آگاهی نداشته اید چند سؤال مطرح است شما پذیرفتید عضو حزب شدید و حق عضویت پرداختید چرا عضو شدید؟ آیا عضو شدید برای اینکه حزب به قدرت برسد و اهدافش در جامعه تحقق پیدا کند بااینکه عضویت شما یک امر پوچ و بی بهره بوده است که قابل پذیرش نیست که شمای تحصیل کرده پوچ و بی ثمر عضو حزب شدید پس باید پذیرفت که عضویت را برای رسیدن حزب به اهدافش به صورتی که یک گوشه اش را شما تأمین کنید قبول کردید آیا فکر می کردید نظام اسلامی و کشوری که ۹۸ درصد مردم به جمهوری اسلامی رأی داده اند. مسئله اخیر احکام اسلام مطرح بود آیا قبول دارید که ۹۸ درصد رأی داده اند.

متهم: بله (خود من هم رأی دادم).

دادستان: آیا شما فکر می کردید که حزب توده که مشخص بود ضداسلام است، می تواند با مبارزه سیاسی به قدرت برسد؟ این بچگانه است اگر چنین تلقی داشته باشید شما مسلماً تا حدودی از هوادارها سمپات ها و اعضای حزب اطلاع داشتید اگر آن را با اکثریت مردم ایران مقایسه کنید پی می برید که ازطریق مبارزه سیاسی نمی تواند پشتیبانی ملت را تأمین کند. فقط یک راه باقی می ماند آن هم براندازی، دست زدن به اعمال کودتا است چگونه مدعی هستید که نمی دانستید اینها در مقام براندازی بودند. درصورتی که اسم مستعار داشتید، وارد جمعیتی شدید که اسلحه زیاد جمع کرده و اهداف ناخوانا [آن] مشخص بود. ...

متهم در پاسخ افزود: شما می گویید من اطلاع داشتم درصورتی که من نه ازطریق نشریات حزبی و نه ازطریق رابط خودم که در اینجا حضور دارد از این امر اطلاع نداشتم.

... در این هنگام آقای ری شهری حاکم شرع ارتش از امیر [محمد] معزز رابط افرایی پرسید آیا ایشان اطلاعات محیط کار خود را می دادند یا نه؟

معزز پاسخ داد ایشان درمورد شرایط بافت محیط کار اطلاعات می دادند ولی خبر نمی دادند فقط درباره اوضاع و احوال آن صحبت می کردند.

سپس رئیس دادگاه از متهم خواست آخرین دفاع خود را مطرح کند.

افرایی: تقاضای من این است که اگر درمورد این سه مورد سرپرستان شبکه [که اطلاع] درمورد مسائل دارند، حال بهترین موقع است که حضوراً گفته شود که آیا من آگاه بودم یا اینها دروغ می گویند این سه مورد من مطرح نیست. آخرین دفاع من همان مسائلی بود که در سه مورد کیفرخواست عرض کردم اگر آنها در جلسات خود به من در آن موارد آگاهی دادند یا جرایدی به دست من رسید که آگاه بودم همه را قبول می کنم.

در اینجا رئیس دادگاه از متهم بعدی ایران نژاد خواست تا به دفاع از خود پردازد.

ایران نژاد: ... چون شغلم طبابت بود در دانشگاه تحصیل می کردم با محیط نظامی سروکار نداشتم ارتباط من با حزب بیشتر سیاسی بود نه نظامی به همین خاطر خبری از تشکیلات مخفی نظامی نداشتم بنابراین پی به اهمیت فرمان امام درمورد کناره گیری نظامیان از حزب نبردم به دلیل درگیری های آموزشی حتی قادر به مطالعه جزوات و کتب پیشنهادشده نشدم، آقای معزز هم می دانند درمورد حق عضویت باید بگویم که ابتدا ماهی ۵۰۰ تومان بود، بعداً ۵۰۰ تومان اضافه شد و این اواخر هر ماه به ۱۵۰۰ تومان رسید.

توجیه آنها این بود که بچه های حزب از ادارات پاک سازی می شوند وضع خانوادگی آنها خوب نیست و درآمد ما هم خوب است لذا باید حق عضویت را اضافه دهید درمورد حاضرشدن سر قرار باید عرض کنم که غالباً به جهت گرفتاری و کشیک های بیمارستانی سر قرار حاضر نمی شدم. ...

رئیس دادگاه خطاب به متهم گفت: بنابراین شما همه اتهامات مطرح شده را می پذیرید؟

متهم جواب داد اتهامات مربوط به عضویت و پرداخت حق عضویت همه مشخص است ولی از مسئله براندازی و جاسوسی هیچ خبری نداشتم و در محیط نظامی هم نبودم.

رئیس دادگاه در اینجا از متهم پرسید اسم مستعار شما برای چه بود؟

متهم پاسخ داد: اسم های مستعار را روز اول آقای معزز گفتند داشته باشید و چون با یک فرد غیرنظامی ارتباط داشتم فکر نمی کردم تشکیلات نظامی هست و به خطر مخفی شدن از دید ضدانقلاب آنها توجیه می کردند اگر ضدانقلاب ضربه بزند به انقلاب و حزب هم ضربه بخورد افراد با اسم مستعار ناشناخته می مانند.

رئیس دادگاه: ضدانقلاب حزب را دستگیر نمی کرد بلکه مسئولین انقلاب بودند که حزب را دستگیر می کردند گروه های ضدانقلاب

اسم شـما را سؤال نمی کنند آن کسـی که سؤال می کند حکومت است و به این دلیل تمام اینها نشان می دهد که داشتن اسم مستعار کار ضدانقلابی است.

متهم در پاسخ به این اظهارات گفت مسـئولین برای ما توجیه کردند که چون حزب توده در معرفی ضدانقلاب نقش دارد این خطر هسـت که حزب و اعضای آن در خطر باشند پس اسم مستعار لازم است.

رئیس دادگاه باتوجه به اینکه دادستان ارتش دررابطه با متهم سؤالی نداشت خواست تا متهم آخرین دفاع خود را مطرح کند.

متهم: آخرین دفاع این است که به عنوان پزشک در خدمت مستضعفین جامعه باشم و حتی اگر به عنوان زندانی هم باشد.

ص: ۱۱۲۵

پس از پایان دفاعیات ایران نژاد رئیس دادگاه از متهم بعدی (مفیدی) خواست تا به دفاع از خود بپردازد.

مفیدی در دفاع از خود گفت: ... من احساس کردم که به گمان خودم از جمهوری اسلامی حمایت می کنم در جلسات اولیه رابطم گفت شما تا یک سال حداقل هوادار خواهید بود درصورت موافقت حزب عضو می شوید خوشبختانه تا آخرین لحظه به عضویت حزب پذیرفته نشدم.

درمورد معرفی سرهنگ دکتر ایران نژاد باید بگویم پس از آنکه رابطم پیشنهاد هواداری از حزب را به من کرد و برای جلسه بعد منتظر جواب بود موضوع را با ایشان که دوست چندین ساله بودیم و رابطه خانوادگی داشتیم در میان گذاشتم و ایشان موافقت کردند که باهم در جلسات هواداران حزبی شرکت کنیم اما در معرفی برادر زنم که در کیفرخواست آمده باید بگویم ایشان قبل از من هوادار حزب بوده ولی به علت بسته شدن دفتر حزب در اواخر ۵۵ در مشهد مقدس، تهران موضوع را با من در میان گذاشت من هم به رابطم گفتم و بعد هم اطلاع ندارم چه شد. ... در خاتمه من از هیچ گروه و حزبی تقاضای عضویت ننمودم و حتی از هیچ کسی تقاضا نکردم بعداً در زندان متوجه شد شخصی به نام محمد انصاری مرا بدون اجازه و خواست من به حزب معرفی کرده است.

رئیس دادگاه از متهم سؤال کرد که آیا شما عضو حزب بودید یا نه؟

متهم جواب داد: آقای معزز در جلسات اولیه گفت یک سال هوادار هستید، اگر حزب موافقت کند به عضویت درمی آیید و به مدت سه سال و نیم هوادار بودم و باوجود گذشت یک سال اول ایشان نگفتند که آیا من عضو حزب هستم یا نه.

رئیس دادگاه: پس چرا شما حق عضویت می دادید؟

مفیدی: این چیزی بود که ایشان به ما دیکته می کرد و می گفت هوادار باید کمک کند به خصوص که من دو وعده کار می کردم.

رئیس دادگاه: پس شما درحقیقت حق هواداری می دادید؟

مفیدی: من حتی در زمان بازجویی هم معانی هوادار و عضو را نمی دانستم بعدها در جلسه ای که آقای کیانوری در جلسات رادیو گفتند متوجه شدم ما را وسیله قرار دادند که ببینید اگر افراد جاسوسی و خائن هستند آنها را عضو حزب کنند اگر نیست راه ندهند.

رئیس دادگاه از امیر [محمد] معزز مسئول متهم خواست دراین مورد توضیح دهد.

معزز: ما با افراد ارتشی که تماس داشتیم اول اساسنامه حزب را توجیه می کردیم اساسنامه حزب می گوید هر فرد به مدت یک سال عضو آزمایشی است اگر در عرض یک سال رابطه با فرد قطع نشود او به عضویت حزب درمی آید، خودبه خود دادن حق عضویت هم دلیل عضویت است. ما این توضیح را برای اکثر این آقایان دادیم.

مفیدی: آقای رئیس دادگاه باور بفرمایید با همین حرکت، دروغ سراسر زندگی آنها را نشان می دهد این وقاحت آنها را نشان می دهد، این دروغ است و او هرگز چنین حرفی را به ما نزد.

رئیس دادگاه: یعنی ایشان اساسنامه را به شما نشان نداد؟

مفیدی: اساسنامه را یک بار داد و بعد گرفت، اساسنامه می گوید اگر کسی ۲ ماه حق عضویت نداد منتفی شناخته می شود ۳ ماه ندادم باز او آمد. چند بار سر قرار حاضر نشدم، مجدداً به مطب من آمد و مرا مجبور به ادامه همکاری کرد اینها این جور آدم هایی هستند.

رئیس دادگاه: آقای معزز این طور هست یا نه؟

معزز: دقیقاً این طور نیست آقای مفیدی که می گوید ایشان را شکار کردیم، اصلاً ایشان را به حزب معرفی نکردیم بلکه ازطریق شخص دیگری معرفی شدند و من رفتم در مطب با ایشان تماس گرفتم و حتی یادم نیست که آیا برای ایشان در روزنامه علامت رمز زدیم یا نه. به هرحال وقتی سراغ ایشان رفتم ابراز

ص: ۱۱۲۶

تمایل کردند. اگر ابراز تمایل نمی کردند ارتباط را قطع می کردیم. توی مطب خود جلسه گذاشتند حق عضویت می دادند هیچ اصراری ما نکردیم مسئله شکار به زور اصلاً مطرح نبود. ...

متهم در آخرین دفاع خود در پایان ضمن تکرار بعضی موضوعات قبل درمورد عضویت خود، معرفی برادرزن خود افزود جز انتظار عدل الهی و رحمت الهی ندارد و چون سه فرزند دارم که احتیاج به هدایت من دارند تقاضای رحم و عطوفت دارم. در اینجا رئیس دادگاه پایان رسیدگی به پرونده شاخه نظامی فوق را از گروه نظامی مخفی حزب توده اعلام کرد و دادگاه وارد شور شد.»(۱)

ص: ۱۱۲۷

۱- روزنامه کیهان، ۲۱/۹/۱۳۶۲، ص۷.

روزشمار جنگ سه شنبه ۲۲ آذر ۱۳۶۲ ۸ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۳ دسامبر ۱۹۸۳

۱

آتش توپخانه ها و خمپاره اندازهای عراقی امروز نیز علیه شهرهای آبادان و خرمشهر و خطوط مرزی این دو شهر به طور پراکنده ادامه یافت. براثر این حملات، در آبادان ۲ منزل مسکونی تخریب شد. در خرمشهر نیز مناطق دیری فارم، جزیره مینو، شلمچه و پاسگاه زید زیر آتش دشمن قرار داشت. در این گلوله باران ها ۲ تن شهید و ۳ تن نیز زخمی شدند.(۱)

۲

در اقدامات امروز افراد مسلح محارب در محور سنندج - مریوان، شمال غربی بانه و جنوب سلماس ۱۳ تن شهید یا زخمی و ۵ تن نیز گروگان گرفته شدند. در همین حال، در سلماس یک تن از افراد مسلح غیرقانونی خود را تسلیم کرد.

ساعت ۱ بامداد امروز، ۱۰۰ نفر از افراد سازمان مارکسیستی - مائوئیستی کومه له درقالب چهار گروه ۲۵ نفری روستای سروآباد در شمال محور سنندج - مریوان را به محاصره درآوردند و سپس با ورود به روستا در یک اقدام غافلگیرانه به پایگاه نیروهای سپاه در نزدیکی مسجد این روستا حمله کردند. در این حادثه ۷ تن از نیروهای سپاه، یک تن از پیشمرگان مسلمان کرد و یک تن از اهالی که در مسجد خوابیده بودند به شهادت رسیدند و خساراتی نیز به مسجد وارد شد.(۲)

این اقدام سازمان کومه له که با اهانت به مسجد همراه بود با اعتراض افراد حزب دمکرات کردستان مواجه شد و عده ای از عناصر این حزب در روستای گلیه در شمال سروآباد، به علت آنکه تعرض به مسجد موجب بدبینی مردم می شود به افراد سازمان کومه له اعتراض کردند.(۳)-(۴)

در شمال غربی بانه نیز تعدادی از نیروهای ژاندارمری و سپاه که عازم پایگاه سفیددره بودند، مورد حمله افراد مسلح وابسته به گروه های غیرقانونی قرار گرفتند. در این درگیری که

۱- سند شماره ۲۸۹۱۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به اداره کل سیاسی انتظامی استانداری خوزستان، ۲۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۳۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۲/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۱۰۴۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از مدیر کل سیاسی استانداری و کفیل فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۶۸۸۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای از ستاد منطقه ۱۱ سپاه (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۲۵/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۷۷۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۲) به فرماندهی ژاندارمری (رکن۲)، ۶/۱۰/۱۳۶۲.

۳- ابعاد این اعتراض در روزهای بعد گسترش یافته و به درگیری های مسلحانه کشیده شد.

۴- سند شماره ۳۴۳۰۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر۲۸ کردستان به فرمانده ناحیه۴ (رکن۲)، ۵/۱۰/۱۳۶۲

۴ ساعت ادامه یافت، ۱ تن از افراد خودی شهید شد، ۲ تن زخمی و ۵ تن نیز به گروگان گرفته شدند، از مهاجمان نیز ۵ تن کشته شدند.(۱)

در حادثه دیگری در جنوب سلماس، یک مینی بوس در جاده روستائی بهیک به میرآباد با مینی که عناصر ضدانقلاب کار گذاشته بودند برخورد کرد که براثر انفجار آن، خودروی مزبور آسیب دید و یکی از سرنشینان آن زخمی شد.(۲)

در همین حال، یک تن از افراد وابسته به حزب دمکرات با تحویل یک قبضه سلاح، خود را به نیروهای سپاه سلماس تسلیم و درخواست امان نامه کرد.(۳)

۱

رئیس جمهور تأکید کرد هر چیزی که ما را از جنگ منصرف کند و آن را مسئله دوم قرار دهد یک اشتباه بزرگ و اگر آگاهانه باشد خیانتی نابخشودنی است.

آیت الله خامنه ای در سومین روز سفرش به استان فارس در سخنانی ضمن اشاره به وجود نیروهای مردمی با انگیزه و آماده فداکاری در شیراز برای حضور در جبهه های جنگ و تشکیل سپاه پاسداران از میان این نیروها اظهار داشت: «جنگ آزمایشگاه بزرگ این ملت است همچنان که انقلاب محک بود [و] انسان ها را با جوهر و حقیقتشان به مردم شناساند. انقلاب هم محک بود. این نهضت مقدسی که بیش از بیست سال طول کشید جوهرها، شخصیت ها، ارزش ها و معنویت ها را آشکار کرد و امروز هم این جنگ همین کار را می کند. آنهایی که در جبهه شرکت کردند اگر خود نرفتند عزیزانشان رفتند پشت جبهه را گرم داشتند و اینها امتحان خوبی داده اند، بحمدالله ملت شایسته لطف خداست.»

رئیس جمهور با اشاره به بهره برداری قدرت های شرق و غرب از مخازن و معادن کشورهای اسلامی که جزء غنی ترین و شاید اولین ذخایر دنیاست، گفت: «سال های متمادی است که در جنگ در این قسمت از منطقه اسلامی و لابه لای کشورهای عربی، پایگاه استکبار جهانی در کشور فلسطین به وجود آمده است و این ولد نامشروع متولد شده. به جای آنکه کشورهای اسلامی دست به دست هم بدهند تا این غده سرطانی را بکنند و دور بیندازند، به جای آنکه دست استکبار جهانی را که ریشه اصلی آن در سرزمین مقدس فلسطین است قطع کنند و با قطع دست این عوامل، ملت مسلمان را رها سازند، خود را رقیب اسرائیل در تقرب به امریکا نموده اند. آیا این است معنی اسلام و مسلمین؟»

آیت الله خامنه ای اضافه کرد: «امروز برای ملت ها در این منطقه بزرگ ترین نعمت ها اسلام است. قدر خود، اسلام و انقلابتان را بدانید و واقعاً پاسدار آن باشید. امروز در جبهه های نبرد حق علیه باطل مسئولیت های بسیار سنگینی دارید، امروز مسئولیت اساسی ما جنگ با عراق است که خود دست امریکاست و اگر شما بتوانید دست امریکا را در منطقه جنوب و غرب کشورمان قطع کنید،

۱- سند شماره ۳۴۲۹۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۶۲۶۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه سلماس به فرماندهی قرارگاه حمزه، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۶۲۶۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات سپاه سلماس به طرح و عملیات منطقه۱۱، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

مطمئن باشـید برای ازبین بردن امریکا موقعیت مناسبی به دست آورده ایـد.» وی همچنین افزود: «پیروزی سـپاهیان اسـلام در جبهه ها و در مرزها با عراق، تنها پیروزی جمهوری اسـلامی نیست، پیروزی اسـلام خواهد بود و اگر قرآن تضـعیف شود همه تضـعیف شده اند. اگر در جنگ با عراق پیروز شویم ملت های مسـلمان سربلند و پیروز شده اند.» رئیس جمهور تأکید کرد: «همه کسانی که اکنون علیه این انقلاب جنگ می کنند این عملشان علیه اسلام است و هر چیزی که ما را از جنگ منصرف کند و آن را مسئله دوم قرار دهد یک اشتباه بزرگ و اگر آگاهانه باشد خیانت محسوب می شود و این نابخشودنی است.»

آیت‌الله خامنه‌ای رئیس‌جمهور

رئیس شورای عالی دفاع در ادامه سـخنانش از پاسـداران خواست «آموزش هایشان را هرچه می تواننـد فعال تر کنند و با همکاری برادران ارتشـی آن طور که گفته شـده و نشـانه هـای آن را از نزدیـک دیـده انـد کمال هماهنگی و مهربانی و همکاری بین سپاه و ارتش در این منطقه که چیز باارزشـی است بیشتر شود.» وی همچنین گفت: «اکنون زمانی است که منافقین ترور نمی کننـد، ولی می خواهند نفوذ کنند و اختلاف بیندازنـد. صـمیمیت ها را نگه دارید، محورها را محترم شـمارید و اگر گرد محورهای قانونی جمع شوید هیچ چیزی شـما را از هم جدا نمی کند. امام بارها گفته اند که اختلافات از شیطان است و اختلاف نظرها امکان دارد باشد، ولی نباید دلیل مخالفت شود و سپاه را خالص و بی شائبه و صـمیمی و مهربان و یکپارچه و منسـجم حفظ کنیـد و این امر به عهده فرماندهانتان و نیز به عهده افراد است و همه موظف اند این اتحاد را که اکنون اسـلام به آن نیاز دارد حفظ کنند. ... شما باید آموزش های سیاسی، ایدئولوژی نظامی و امور مربوط به انضـباط را باید فراگیرید چون اسـلام به آن نیاز دارد و سـعی کنید رابطه تان را با قرآن و معارف اسـلام حفظ کنید و خوشبختانه شیراز از این نظر فقیر نیست و غنی است.»

رئیس شورای عالی دفاع یادآور شد: «مسـئله ای که بایستی بدان توجه کنید این است که ما در سطح کشور و به ویژه در سپاه باید دشمنی های خارجی را جدی بگیریم و اگر کسـی دشـمنان و دشمنی ها را نبیند خود را فریب داده است و امروز حقیقت این است که همه قدرت هـایی که از ما واهمه دارنـد، تهدیـدی علیه ما هسـتند.» وی خاطرنشان ساخت که «ما قصـد تعرض و حمله به دیگران را نـداریم، اما قصـد دفاع از حیثیت و ناموس انقلاب را به طور جـدی داریم و اگر این تصـمیم در ما جـدی است باید خود را آماده کنیم. ما واهمه نداریم، اما تهدیـد هم هست ولی ما از تهدیـد هم نمی ترسـیم. امروز آنچه که مردم را حرکت می دهـد و راه را باز می کنـد، جز این روحیه انقلابی نیست و ما هدف و آرمانمان را

تغییر نداده و ایستاده ایم و ان شاءالله با آمادگی کامل خود را به این اهداف خواهیم رساند.»

رئیس جمهور در ادامه سفرش به شیراز با مسئولان ادارات و ارگان ها و مقامات قضایی استان فارس دیدار کرد و در سخنانی گفت: «به نظر من مهم ترین مسئله این است که ما موضع خدمات دولتی را درست تشخیص داده باشیم و خدمات دولتی امروز به چه معنا است؟ این خدمات یک روز برای پول با قدرت بود و ما در گذشته کمتر کسی پیدا می کردیم که به انگیزه خدمت گزاری وارد کار دولتی شده باشد، هرچند بعضی ها خدمت می کردند.» وی سپس با اشاره به رشوه خواری و زورگویی به مردم در رژیم گذشته اظهار داشت: «هرچند وضع کارمندان دولتی در نظام جمهوری اسلامی امروز از لحاظ مالی تعریفی ندارد، ولی مسئولین جمهوری اسلامی از خود مردم [هستند] مثل بنده هم که یکی از افراد این ملت هستم زندگی من هم مثل همه مردم است و یا در رأس همه امام امت زندگی اش مانند همه مردم است.»

آیت الله خامنه ای همچنین درمورد وضع ادارات و سازمان ها و لزوم اهمیت دادن به امور مراجعین گفت: «وقتی کار کسی به شما رسید سعی کنید آن را تمام کنید ما باید به مردم بقبولانیم که در خدمت آنها هستیم و من خواهش می کنم که در عملتان این امر را نشان دهید. زیرا اگر مردم بدی از شما ببینند به پای انقلاب می گذارند.» وی افزود: «باید بدانید که بقای این انقلاب با کمک و حمایت مردم است و اگر کمک و حمایت مردم نباشد کمک و حمایت خدا هم نخواهد بود و مردم صاحبان اصلی این انقلاب اند.» رئیس جمهور سپس به بازدیدهای خود از استان فارس اشاره کرد و گفت: «ما امروز عشایر را دیدیم و دو جلوه از عشایر مرا تکان داد؛ یکی علاقه و شور و شوق و هیجان آنها که برای ما غیرقابل تصور بود و دیگری زندگی آنها که محرومیت بار و گریه آور بود. در شهر کوچک فیروزآباد چند صد شهید و اسیر و مفقود دارند و همین خانواده ها هستند که با آن محرومیت ها و سختی ها با کمترین توقع از انقلاب پشتیبانی می کنند.» وی با تأکید بر اولویت برنامه های عمرانی و رفاهی مناطق محروم در برنامه های دولت افزود: «ما باید به این عشایر و این کشاورزان و این محرومین جامعه اولویت بدهیم.»(۱)

۱

نخست وزیر در سخنانی ضمن تأکید بر اصلی بودن مسئله جنگ، طرح هرگونه مسائل جزئی را تقبیح کرد. روزنامه کیهان گزارش داد میرحسین موسوی امروز در گردهمایی شوراهای استانی ائمه جمعه سراسر کشور در قم که به منظور بررسی مسائل مربوط به انتخابات دوره دوم مجلس شورای اسلامی و وظایف ائمه جمعه در انتخابات تشکیل شده است، ضمن تشریح مسائل ناشی از جنگ، به مشکل تورم و نقش عموم مردم به خصوص ائمه جمعه در حل مشکلات کشور اشاره کرد و گفت: «مسئله جنگ بسیار حساس و اساسی است و ما تا تحقق آرمان های اسلامی مان به جنگ ادامه خواهیم داد، زیرا تأثیر مهمی بر سراسر جهان اسلام دارد و

۱- روزنامه کیهان، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

درواقع جنگ تحمیلی نبرد میان اسلام و کفر است.» وی افزود: «مسئله تورم، جهانی است و طبیعی است هر کشوری که درحال جنگ باشد با این گونه مشکلات مواجه است و ازجمله مشکلات جامعه ما مسئله مالیات هاست که ما وقتی دراین زمینه وارد عمل می شویم، بلافاصله اعتراضات شروع می شود که تندروی و یا چپ روی شده [است].»

نخست وزیر همچنین گفت: «مسئله دیگر کنترل کالاهاست که اگر ما بتوانیم دررابطه با نقدینگی با کالاهای موجود جامعه اصلاح و نظارت داشته باشیم می توانیم از تورم بکاهیم که متأسفانه در سطح جامعه وقتی بحث پیرامون این قبیل مسائل می شود جوسازی می کنند و اصل مسئله گم می شود. ما در شرایط جنگی سعی نموده ایم آن مقداری که در توانمان هست به مستضعفین جامعه خدمت شود و در تمام حرکت های ما دررابطه با کالاها سعی می شود براساس ضوابط و درجهت حل مشکلات تحمیل شده باشد.» وی سپس بر اصلی بودن مسئله جنگ تأکید و طرح هرگونه مسائل جزئی را تقبیح کرد.

موسوی در ادامه به مسئله انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی اشاره و اظهار کرد: «نیروهای اجرایی کشور باید جهت سالم برگزارشدن انتخابات با تمام قدرت و توان خود تلاش کنند و با اتخاذ روش های مناسب، تسهیلات شرکت هرچه بیشتر مردم در انتخابات را فراهم آورند و این مسئله به استانداران و مسئولین شهرها ابلاغ شده است.»

گزارش کیهان همچنین حاکی است نخست وزیر عصر امروز در گفت وگو با خبرنگاران ضمن اشاره به نتایج سفر خود به قم و حضور در گردهمایی ائمه جمعه گفت: «منشأ قدرت ما مانند کشورهای دیگر قوه نظامی و انتظامی نیست. ما تمام قدرتمان از ارتباط و اتصالی است که دولت با روحانیت و مردم دارد. نقش ائمه جمعه بسیار حساس است و ما آن را احساس می کنیم.» وی همچنین با اشاره به مسئله انتخابات مجلس شورای اسلامی گفت: «دولت دراین زمینه مصر است که مسئله انتخابات از جاده عدل و انصاف خارج نشود و روش بی طرفی دربرابر کاندیداها را در پیش بگیرد و براساس یک تقوای کامل انتخابات را برگزار کند.»(۱)

۱

آیت الله منتظری در گردهمایی شوراهای استانی ائمه جمعه لزوم حفظ ارتباط روحانیت با طبقات محروم جامعه، معرفی افراد شایسته به مردم برای انتخابات مجلس و جلوگیری از حذف و انزوای نیروهای لایق را یادآور شد. به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، آیت الله منتظری امروز در این گردهمایی

در سخنانی ضمن اشاره به لزوم تناسب سطح زندگی روحانیون با زندگی طبقات فقیر جامعه گفت: «ائمه جمعه نباید هرکجا هستند ارتباطشان با طبقات ثروتمند و متمکن بیشتر از طبقات محروم که مالک اصلی انقلاب هستند باشد. بار اصلی انقلاب و جنگ و کمبودها را همین مردم محروم و فداکار ما تحمل می کنند.» وی بر هماهنگی هرچه بیشتر ائمه جمعه با مسئولان کشور در

۱- همان.

شهرها و استان ها تأکید و اظهار کرد: «آنها هم مثل من و شما درس خوانده اند و شخصیت دارند. اگر شما به مدرسه فیضیه رفته اید آنها هم به دانشگاه رفته و باسواد شده اند. به نظر من با همان تشکیل جلسات منظم هفتگی می شود

بسیاری از اختلاف نظرها

را حل کرد. اگر فرضاً یک مسئولی خدای ناکرده فرد ناجوری باشد ازطریق قانونی برای تعویض آن اقدام شود.»

آیت الله منتظری از ائمه جمعه خواست تا حتی المقدور در انتخابات مجلس شورای اسلامی کاندیدا نشده بلکه برای کاندیداتوری افراد شایسته تلاش کنند؛ وی دراین باره گفت: «این معنی که مردم در انتخابات افراد صالح آزاد باشند باید یک اصل برای ما باشد اگر هم فرضاً روحانیون قم و تهران و دیگر شهرها خواستند مستقیماً در انتخابات دخالت کنند و افراد خوبی را به مردم معرفی نمایند باید به شکلی باشد که مردم نگویند افرادی را به ما تحمیل کردند.» وی افزود: «مردم ما که با تظاهرات خونینی قبل از پیروزی انقلاب این انقلاب را به پیروزی رساندند و اکنون هم جبهه ها و پشت جبهه ها را همین مردم به نحو احسن اداره می کنند خودشان دارای رشد و عقل هستند همین که ما آنها را ارشاد کردیم و یا افرادی را به آنها معرفی نمودیم کافی است.»(۱)

۱

درپی اعلام آمادگی ایران به منظور ادامه همکاری با دبیرکل سازمان ملل متحد، وی کوشش های خود را برای آغاز دور تازه ای از میانجیگری در جنگ ایران و عراق از سرگرفت. در همین حال، اعضای شورای همکاری خلیج فارس از شورای امنیت سازمان ملل خواستند پیش نویس قراردادی برای جلوگیری از بستن تنگه هرمز را تهیه کند.

خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل، امروز یک مقام عالی رتبه این سازمان را برای ملاقات با اولاف پالمه - که چندین بار به ایران و عراق سفر کرده است - به سوئد فرستاد. دبیرکل سازمان ملل همچنین گزارشی درمورد درگیری ایران و عراق را به اطلاع اعضای شورای امنیت رساند. این گزارش ظرف بیست وچهار ساعت آینده منتشر خواهد شد.(۲)

گزارش خبرگزاری یونایتدپرس حاکی است: «ایران مجدداً تقاضای اکتبر گذشته شورای امنیت مبنی بر قطع فوری درگیری در منطقه خلیج [فارس] و سواحل خلیج و تأسیسات نفتی را رد کرد. عراق اعلام کرد که از این تقاضا استقبال کرده ولی نمی تواند آن را به تنهایی به مورد اجرا درآورد.» به گفته یک سخنگوی سازمان ملل، دکوئیار از دیه گو کوردووز معاون امور سیاسی خود خواسته تا با سفر به استکهلم «پالمه را در جریان آخرین تحولات مربوط به جنگ ایران و عراق قرار دهد تا از این طریق کوشش های سازمان ملل برای حل این مسئله هماهنگ

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص۱۲.

۲- متن گزارش دبیرکل سازمان ملل درمورد موضع ایران و عراق دربرابر قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت در ضمیمه گزارش آورده شده است.

گردد.» پالمه پیش تر با ادامه مأموریتش به عنوان فرستاده ویژه سازمان ملل موافقت کرده بود.

یونایتدپرس ضمن اشاره به برخی از نکات بیانیه دیروز وزارت امور خارجه ایران اضافه کرد: «ایران آماده است تا دراین مورد با دبیرکل سازمان ملل همکاری نماید، ولی این کشور معتقد است که هرگونه کوشش میانجیگرانه زمانی می تواند شانس بیشتری برای به ثمررسیدن داشته باشد که شورای امنیت موضع خودش را تعدیل نماید.»(۱)

دراین حال، رادیو اسرائیل امروز در بخش عربی خود در گفتاری با عنوان درخواست شورای همکاری خلیج فارس از شورای امنیت، به نقل از روزنامه الریاض (چاپ عربستان) گفت: «عبدالله بشاره دبیرکل شورای همکاری های خلیج [فارس]، که هم اکنون در مقر سازمان ملل می باشد، از کشورهای شورای امنیت بین المللی خواست تا پیش نویس یک قرارداد را برای جلوگیری از بستن تنگه هرمز تهیه کنند.» همچنین به نوشته الریاض در نامه ای که بشاره ازسوی امیر قطر - به عنوان رئیس کنونی شورای همکاری خلیج فارس - به دبیرکل سازمان ملل تسلیم کرده است از شکست سازمان ملل در پیگیری راه حل جنگ ایران و عراق ابراز نگرانی شده است(۲)

۱

وزارت امور خارجه ضمن رد دخالت جمهوری اسلامی ایران در انفجارهای دیروز کویت، تهدید عراق علیه ایران در واکنش به این حادثه را فرصت طلبی آشکاری برای فریب افکار عمومی منطقه اعلام کرد.

سخنگوی وزارت امور خارجه ایران امروز درباره اظهارات ریگان رئیس جمهور امریکا، مبنی بر انتظار این کشور از ایران برای جلوگیری از حمله به منافع امریکا در منطقه، اعلام کرد حملات دیروز در کویت هیچ گونه ارتباطی با جمهوری اسلامی نداشته و نسبت دادن آن به ایران «جزئی از توطئه همه جانبه امریکا و ایادی اش علیه انقلاب اسلامی» است. وی افزود: «امریکا با این گونه اظهارات می خواهد از یک سو اقدامات خشونت بار و تروریستی خود علیه ملت های منطقه نظیر بمباران های وحشیانه مردم لبنان و کشتار مردم بی گناه را توجیه کند و ازسویی زمینه مناسب جهت حضور بیشتر در منطقه و مستمسک لازم برای تجاوزات و جنایات آینده خود در لبنان و خلیج فارس را فراهم آورد.»

این سخنگو سپس درمورد تهدید عراق مبنی بر اینکه حملات انجام شده در کویت اقدامی علیه امت عرب بوده و عراق در پاسخ به این اقدامات مجبور به استفاده از وسایل نظامی علیه اهدافی در ایران است، گفت: «رژیم بعثی عراق حمله به مناطق مسکونی و کشتار مردم بی گناه ایران را هرچند گاه یک بار به بهانه ای واهی توجیه می کند. حکومت بغداد حملات انجام شده در کویت را علیه امت عرب دانسته و خود را موظف به پاسخ گویی می داند، اما معلوم نیست که چرا در مقابل تجاوز امریکا، فرانسه، اسرائیل و دیگر حامیان عربی آن علیه کشور عربی لبنان ساکت نشسته و نه تنها در مقابل این همه جنایت در لبنان لب فروبسته بلکه پیوندهای خود

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۰ ، ۲۴/۹/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، سازمان ملل - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۹، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص۲، بخش عربی رادیو اسرائیل، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

با امریکا، فرانسه و اسرائیل را تقویت کرده و درحقیقت به عنوان عنصر وابسته ای درجهت سیاست های امپریالیسم درآمده است.» سخنگوی وزارت امور خارجه همچنین افزود: «رژیمی که سابقه حرکات تروریستی آن بر همه کشورهای منطقه به خصوص کویت روشن است، اکنون ادعای حراست از امنیت کویت را می نماید.» وی در پایان این موضع عراق را «فرصت طلبی آشکاری برای فریب افکار عمومی منطقه» دانست.(۱)

۱

وزیر نفت در تشریح نتایج اجلاس اخیر اوپک به تبیین سیاست ایران درزمینه قیمت و سقف تولید نفت، نفوذ منافع کشورهای خارج از اوپک، فروش نفت اضافی ازسوی عربستان و کویت به نفع عراق و موضوعات دیگری دراین زمینه پرداخت. محمد غرضی وزیر نفت، امروز در یک نشست مطبوعاتی درباره شصت ونهمین اجلاس اوپک در ژنو، ابتدا درمورد اصلی ترین مطالب مطرح شده ازسوی ایران در این اجلاس گفت: «با کاهش قیمت نفت از ۳۴ دلار به ۲۹ دلار در هر بشکه، ما موفق شدیم این کاهش قیمت را در کمیته های اوپک بررسی کنیم تا بدانیم که این میزان تفاوت قیمت به جیب چه کسانی می رود. این مسئله از ناحیه کمیته های اوپک تعقیب شد و ثابت گردید مابه التفاوت قبلی قیمت نفت به جیب مصرف کننده و یا تولیدکننده نمی رود بلکه این مبلغ تا به امروز به خزانه دولت های واسطه چون دولت های اروپا و امریکا منتقل شده است و درخواست نمایندگی ایران از کنفرانس اوپک این بود که مسئله پایین آوردن قیمت و بالابردن عرضه را که تولیدکنندگانی چون عربستان سعودی از آن حمایت می کنند، محکوم نماید.»

محمد غرضی
وزیر نفت جمهوری اسلامی ایران

غرضی ضمن اشاره به تقاضای ایران برای افزایش مجدد ۵ دلاری قیمت نفت به نفع تولیدکنندگان افزود: «امریکا در سال ۲۰۰ میلیارد دلار کسری هزینه دارد. این کشور روزانه نزدیک به ۸ میلیون بشکه نفت خریداری می کند که این ۵ دلار مابه التفاوت روزانه فقط برای امریکا مبلغ ۴۰ میلیون دلار می شود و چنانچه سال را ۳۰۰ روز کاری محاسبه کنیم مابه التفاوت ۵ دلار کاهش قیمت نفت به سود امریکا رقمی معادل ۱۲ میلیارد دلار می شود و این امر کمکی است به کم کردن کسری موازنه امریکا.»

وزیر نفت درمورد سرپیچی برخی اعضای اوپک از سقف تولید مصوب این سازمان گفت: «درحال حاضر عربستان سعودی و کویت روزانه جمعاً بیش از یک میلیون بشکه نفت از مناطق بی طرف تولید می کنند و به جای عراق به فروش می رسانند. ایران تمام فشار خود را دراین زمینه وارد

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص۱۲.

آورد و در کنفرانس اعلام کرد برای به دست آوردن کیفیت اصلی بازار نفت نباید این مقدار نفت از ناحیه دو کشور تولید شود و درآمد حاصل از آن دراختیار عراق گذاشته شود.»

غرضی درباره دلایل موافقت ایران با مصوبه اخیر اوپک با وجود اصرار بر افزایش قیمت نفت گفت: «جمهوری اسلامی ایران به خاطر همبستگی و انسجام اوپک و اینکه اعتقاد دارد اوپک تنها ارگان مستضعفین جهان است قبول کرد قیمت پایه نفت در سطح ۲۹ دلار و سقف تولید ۵/۱۷ میلیون بشکه در روز باقی بماند مشروط بر اینکه عربستان سعودی به عنوان موازنه کننده تولید در مدار تولید ۵/۱۷ میلیون بشکه باشد و از سهمیه تعیین شده بیشتر تولید نکند.» وی افزود: «امیدواریم به یاری خداوند بزرگ روزهایی را در پیش داشته باشیم که خط امام، خط دفاع از حقوق مستضعفین، خط دفاع از حقوق ملل محروم در همه ارگان های جهانی ازجمله اوپک حاکم شود و همان طورکه در صحنه بین المللی با مستکبرین می جنگند دراین زمینه هم وظیفه خود را انجام دهد.»

وی در پاسخ به سؤالی درمورد اضافه تولید نفت عربستان گفت: «ما اطلاع داریم هم اکنون تولید عربستان سعودی از مرز ۷ میلیون بشکه در روز تجاوز کرده و باز اطلاع داریم که بعضی از اعضای اوپک حتی تا ۳ دلار زیر قیمت نفت فروخته اند. ایران دراین مورد تمام سعی خود را به کار گرفته و کوشیده است تا نفت زیر قیمت نفروشد.» غرضی همچنین افزود: «علت اینکه ایران نمی تواند در نظرات خود پیروز شود اعمال سیاست های امریکایی و تولید بیش از حد عربستان سعودی است.» وی یادآور شد که «دراین زمینه ما به سیاست های مطابق نظر خود عمل می کنیم و همان طورکه جناب هاشمی رفسنجانی در خطبه های نمازجمعه مطرح کردند در آینده ایران اجازه نخواهد داد که نفت ارزان از خلیج فارس صادر شود.»

وزیر نفت درمورد رفتار کشورهای صادرکننده نفت خارج از اوپک گفت: «در شرایط فعلی کشورهایی خارج از اوپک مثل روسیه، انگلیس، مکزیک و غیره از موجودیت اوپک استفاده می کنند. به عنوان مثال، روسیه روزانه ۲ میلیون بشکه نفت صادر می کند و همیشه قیمت نفت خود را مقداری پایین تر از قیمت نفت اوپک تعیین می کند و با دست باز دراین مورد عمل می کند. این امر در داخل اوپک سبب گردیده تا بعضی از تولیدکنندگان با ظرفیت بالا تحریک شده و بخواهند از اوپک خارج شوند. بحث اینجاست کشورهای عضو اوپک تا وقتی که اوپک هست می توانند از سازماندهی و امکانات آن به نفع خود بهره برداری کنند و چنانچه اوپک از بین برود کلیه تولیدکنندگان ضرر خواهند کرد.» وی با اشاره به علت وجودی اوپک تأکید کرد: «ایران تمام کوشش خود را برای حفظ اوپک و برای قانع کردن تولیدکنندگان غیر اوپک که از موجودیت اوپک سوءاستفاده می کنند به کار خواهد برد تا این ارگان در مقابل مستکبرین باقی بماند.»

غرضی درباره تعیین دبیرکل اوپک و پیشنهاد ایران دراین زمینه گفت: «روشن است چنانچه دبیرکلی اوپک تحت کنترل جمهوری اسلامی ایران باشد تمام اطلاعات درزمینه وضع بازار نفت،

وضع اقتصادی جهان و غیره دراختیار جمهوری اسلامی قرار خواهد گرفت و دراین رابطه دست بسیاری از کسانی که در بازار نفت ناهنجاری به وجود می آورند با مدارک مستند رو خواهد شد.» وی درمورد مخالفت برخی اعضای اوپک با دبیرکلی ایران اظهار کرد: «واضح است برای کشورهایی چون عربستان سعودی، کویت و عراق خوشایند نیست که دبیرکلی اوپک به دست ایران اداره شود، آن وقت موضوع ازلحاظ بازار، فروش نفت و میزان تخفیف هایی که این گونه کشورها می دهند برای جمهوری اسلامی ایران روشن خواهد شد.» غرضی خاطرنشان کرد: «لازم است اشاره کنم که تعیین دبیرکل سازمان ملل ۱۸ ماه طول کشید ما هم صبر می کنیم و در موقع مقتضی دبیرکل جمهوری اسلامی را معرفی خواهیم کرد و تأییدیه از اوپکی خواهیم گرفت که خط امام در آن پیروز باشد.»

وزیر نفت در پاسخ به سؤالی مبنی بر یافتن راه حل عملی برای جلوگیری از اقدام کشورهایی مانند عربستان در فروش نفت اضافی به جای عراق گفت: «ما با عراق در جنگ هستیم و طبق قوانین [و] عرف بین المللی که مورد تأیید سازمان ملل است اگر دو کشور درحال جنگ باشند و کشورهای دیگر امکانات، لوازم، تجهیزات و یا کمک اقتصادی دراختیار یکی از طرفین محارب قرار دهند، البته ما محارب نیستیم چون عراق به ما حمله کرده است، کشور دیگر می تواند همه آن امکانات را در خشکی، دریا و غیره مصادره کند. این بار اول نیست که عربستان به عراق کمک می کند و خلاف قانون بین المللی عمل می نماید. لازم است اضافه کنم که دراین زمینه کویت تا به حال امکانات دریایی و بندری بسیاری دراختیار عراق قرار داده و اردن هم همین طور و تا آنجا که ما خبر داریم مجموعه شیخ نشین های خلیج فارس بیش از ۴۰ میلیارد دلار کمک مادی به عراق کرده اند که تکلیف آن را قوانین بین المللی تعیین کرده اند.»(۱)

۱

امروز بیشترین حجم اخبار و گزارش های رسانه های خارجی به انفجارهای روز گذشته در کویت اختصاص داشت. در همین حال، عراق همچنان به تهدید خود مبنی بر حمله نظامی به اهدافی در خاک ایران به تلافی این حادثه ادامه داد.

به گزارش روزنامه کیهان، یک مقام وزارت کشور کویت شب گذشته از بازداشت چند مظنون و احتمال دستگیری عده بیشتری خبر داد. در همین حال، موانع خیابانی در برخی از جاده های خارج از پایتخت ایجاد شده و تدابیر امنیتی شدیدی در اطراف تمام سفارتخانه ها به اجرا گذاشته شده است. فرماندار شهر کویت درمورد راننده کامیون حامل مواد منفجره در حمله به سفارت امریکا - که گفته می شد مجروح و در بیمارستان بستری شده است - اعلام کرد وی در همان لحظه انفجار کشته شده و ملیتش هنوز معلوم نیست. همچنین برخلاف ادعاهای اولیه، جز درمورد ساختمان سفارت امریکا بمب های دیگر از راه دور کنترل می شده است. علاوه براین، پلیس صاحب کامیون و همچنین مالک چند اتومبیل بمب گذاری شده علیه هدف های دیگر را نیز دستگیر کرده است.(۲)

ص: ۱۱۳۸

۱- روزنامه کیهان، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص۲۴.

۲- همان.

خبرگزاری کویت نیز گزارش داد: «مجلس کویت امروز به درخواست نمایندگان یک نشست غیرعلنی را آغاز کرد. دولت کویت نسبت به یک نشست فوق العاده که انتظار می رود راجع به بررسی وقایع مربوط به انفجار [هایی] که روز گذشته این کشور را در اضطراب فروبرد، موافقت کرده است. در این جلسه پیرامون اتخاذ اقدامات لازم جهت تحکیم امنیت و ثبات و تأمین حفاظت از شهروندان و مهاجرین بحث و بررسی خواهد شد.»(۱)

همچنین گزارش رادیو بی بی سی حاکی است شیخ سعد عبدالله الصباح نخست وزیر کویت، ضمن نطقی در تلویزیون این کشور گفت که «دولت با آمران و عاملان این انفجارها به حداکثر شدت عمل خواهد کرد و همه عناصر مشکوکی را که از صبر و متانت دولت سوءاستفاده کرده اند، پاک سازی خواهد کرد.» به گفته خبرنگار بی بی سی، نخست وزیر کویت «مشخص نکرد دقیقاً چه کسانی را منظور نظر دارد، اما پیداست که جوامع مهاجر کویت که تقریباً ۶۰٪ جمعیت کشور را تشکیل می دهند بیش از سایرین در مظان اتهام اند. به خصوص درحدود ۴۰۰ هزار مهاجر فلسطینی و تقریباً ۶۰ هزار مهاجر ایرانی که در کویت کار و زندگی می کنند.» بی بی سی همچنین افزود: «جامعه ایرانی مقیم کویت بدون شک جمعیت شیعیان این کشور را افزایش داده است. رهبران شیعیان کویت در این اواخر به شدت شکوه کرده اند که جامعه مسلمانان شیعه کویت به تعدادی که باید و شاید در مجلس شورای این کشور نماینده ندارند. به علاوه حمایت کویت از عراق در جنگ علیه ایران یکی دیگر از علل نارضایی در بین شیعیان کویت بوده است که بسیاری از آنان طرف دار جمهوری اسلامی ایران اند.»(۲)

رادیو کویت امروز در گزارشی به نقل از خبرگزاری کویت اعلام کرد: «علی رغم اینکه دستگاه های امنیتی و نیروهای پلیس در سرتاسر کشور بسیج گردیده اند، مع الوصف اقدامات غیرعادی ازسوی دولت اعلام نگردیده است که این امر به گفته خبرنگاران و دیپلمات های خارجی نشانه تسلط کامل دولت بر اوضاع می باشد.»(۳) در همین حال، روزنامه الخلیج (چاپ امارات) عربی متحده) نوشت: «خروج ایرانیان و اتباع پنج کشور سوریه، عراق، فلسطین، اردن و عربستان تا اطلاع ثانوی از کویت ممنوع شده است.»(۴)دراین میان، گزارشی از خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از "منابع موثق" حاکی است: «دو نفر مسلح که به نظر می رسید مأموران امنیتی کویت باشند به منزل یکی از کارکنان سفارت جمهوری اسلامی ایران در کویت حمله و وی را مضروب کردند.» طبق این گزارش مأموران امنیتی پس از یک ساعت منزل کارمند سفارت ایران را ترک کردند.(۵)

به گزارش رادیو کویت، دبیرخانه شورای همکاری خلیج فارس امروز در واکنش به انفجارهای کویت در بیانیه ای که در ریاض صادر شد اعلام کرد: «دولت های شورای همکاری ضمن محکوم کردن این عملیات تروریستی و جنایتکارانه که افراد بی گناه قربانی آن شدند، ایستادگی کامل و جدی خود در کنار برادرشان کویت و تأیید مطلق کویت برای مقابله با یک چنین

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۹، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص۱۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۹/۱۳۶۲، صص ۲۷ و ۲۸، رادیو بی بی سی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۸، رادیو کویت عربی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۹، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص۱۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص۱۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

عملیات جنایتکارانه ای را تأکید می دارد.» بیانیه مذکور سپس اضافه کرد: «این عملیات که هدفش ایجاد آشوب و اغتشاش است بر مقاومت دولت های شورای همکاری جهت مقابله با تمامی عملیات خشونت و همبستگی و همکاری بین دولت ها در تمامی زمینه ها خواهد افزود.»(۱)

همچنین گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از مادرید حاکی است سفرای کشورهای عرب در اسپانیا امروز با اجتماع در مقر جامعه عرب در مادرید ضمن بیانیه ای «تجاوزاتی که علیه کویت انجام شده» را محکوم کردند. سفرای عرب در بیانیه خود «با اشاره به نقش کویت در امنیت منطقه خلیج فارس و جهان عرب بر این مسئله تأکید کردند که هرگونه تجاوز علیه یک کشور عرب تجاوز به امنیت و حاکمیت تمام امت عرب به حساب می آید.»(۲)

به گزارش رادیو امریکا، جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا که در لیسبون به سر می برد گفت: «اگر مهاجمان به درستی شناخته شوند، راه هایی برای تلافی وجود خواهد داشت.» دراین میان، مدیر ارتباطات کاخ سفید در مصاحبه ای با شبکه تلویزیونی ان.بی.سی. درباره قصد ریگان برای انجام یک اقدام تلافی جویانه گفت: «همان گونه که وزیر امور خارجه اظهار داشته است وقتی چنین حمله هایی روی می دهد بهتر است درمورد تلافی سخن گفته نشود، شایسته نیست که امریکا چنین حالتی به خود بگیرد، پرزیدنت ریگان روشن ساخته است که ایالات متحده با قاطعیت و استواری مقصود و هدفش را در خاورمیانه [غرب آسیا] دنبال خواهد کرد.»(۳)

خبرنگار بی بی سی امروز همچنین در گزارشی از محل سفارت امریکا در کویت اعلام کرد: «فیلیپ گریفین کاردار سفارت امریکا در کویت که در غیبت سفیر، ریاست کادر سفارت را به عهده دارد درحالی که در میان خرابه های ساختمان سفارت امریکا ایستاده بود و بولدوزرها مشغول به کار بودند به خبرنگاران گفت ماه ها طول خواهد کشید تا سفارت امریکا در کویت بتواند فعالیت های عادی خود را ازسرگیرد. وی بمب گذاری دیروز را یک فاجعه خواند و افزود این اقدام ایالات متحده امریکا را از دنبال کردن اهداف خود در منطقه جهت حصول صلح و ثبات در تمامی خاورمیانه منصرف نخواهد کرد. آقای گریفین افزود سه کارمند غیرامریکایی سفارت دراثر بمب گذاری به هلاکت رسیدند و هویت ۲ جسد دیگر هنوز معلوم نشده و امکان دارد جسد دیگری نیز در زیر آوار مانده باشد. کاردار سفارت امریکا اظهار داشت به نظر می رسد راننده کامیون حامل بمب، جان سالم از حادثه به در نبرده باشد، اما اینکه وی قطعاً به هلاکت رسیده یا نه معلوم نیست. این اظهارات کاردار سفارت امریکا مغایر بیانیه فرماندار شهر کویت است. شایعاتی در کویت جریان دارد مبنی بر اینکه راننده مزبور زنده و در بیمارستان بستری است و شدیداً تحت مراقبت پزشکی قرار دارد. گفته می شود اگر وی سلامت خود را بازیابد ازسوی مقامات کویت تحت بازجویی قرار خواهد گرفت.»(۴)

در همین حال، گزارش رادیو بغداد حاکی است سخنگوی نظامی عراق امروز در بیانیه ای با

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص۶، رادیو کویت عربی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص۳۰، مادرید - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص۱۰، رادیو امریکا، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، صص ۲۲ و ۲۳، رادیو بی بی سی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

تکرار اتهامات خود درمورد دخالت ایران در بمب گذاری های کویت اظهار کرد: «از آنجایی که ما امنیت خاک عربی را به عنوان یک کل غیرقابل تجزیه می شناسیم و هرگونه تجاوزی بر هریک از کشورهای عربی برادر به مثابه تجاوزی است علیه امت عرب، مقرر داشتیم نقاطی برحسب مقتضیات وضع هدف قرار دهیم تا اینکه درس بلیغی به حکمرانان ایران داده شود و ما ناچاریم به منبع تجاوز با وسایل نظامی پاسخ دهیم.»(۱)

به گزارش خبرگزاری فرانسه، سازمان جهاد اسلامی که روز گذشته مسئولیت انفجارهای کویت را پذیرفت امروز تهدید کرد «چنانچه نیروهای امریکایی، فرانسوی، ایتالیایی، انگلیسی و نیروهای متجاوز اسرائیلی از خاک لبنان عقب نشینی نکنند دست به عملیات مشابهی در سراسر خاک اروپا خواهد زد.» بنا به این گزارش، این مطلب را شخص ناشناسی در تماس تلفنی با دفتر خبرگزاری فرانسه در بارسلون عنوان کرد.(۲)

۱

رسانه های کویت و سایر کشورهای عربی امروز به طور گسترده ای انفجارهای کویت را مورد توجه قرار داده و برخی از آنها وقوع این حوادث را با ادامه جنگ ایران و عراق مرتبط دانسته و جمهوری اسلامی ایران را متهم به دخالت در این حادثه کردند. روزنامه های کویت ضمن انعکاس وسیع اخبار و گزارش های مربوط به انفجارهای دیروز، این حادثه را تلاشی برای مخدوش کردن امنیت کویت عنوان کردند. الرای العام در مطلبی تحت عنوان "علیه خطر متحد شویم" اعلام کرد: «افرادی که به این کارها دست زده اند غیرقانونی وارد کویت شده و باید از این کشور خارج شوند و در ورود و خروج افراد کنترل بیشتری صورت گیرد. عاملین این انفجارها می خواهند بهانه به ابرقدرت ها برای تجاوز به خلیج فارس بدهند. اگر هدف این افراد سفارت امریکا و فرانسه بود چرا مؤسسات کویت را نیز هدف قرار داده اند؟ پس هدف آنها کویت بوده است.» روزنامه القبس در سرمقاله خود نوشت: «ما آشوب و سیاست امریکا هر دو را محکوم می کنیم. آنها که سفارت امریکا را هدف قرار داده اند مگر نمی دانند که به خاطر موضع قوی کویت سفیر امریکا هم اکنون در کویت به سر نمی برد.» القبس با اشاره به پیمان همکاری راهبردی امریکا و رژیم صهیونیستی افزود: «این سیاست کور ریگان کینه ملت عرب را به مرحله انفجار خواهد رساند.» الانباء نیز یادآور شد: «هدف از عمل عاملین انفجارها اظهار وجود بوده است و ما آنها را به خوبی شناخته و از اهداف آنها و نقشه هایشان باخبریم. ما از صدای ستون پنجم که می گوید هدف، امپریالیسم بود گول نمی خوریم زیرا برج فرودگاه کویت برج ایفل نیست، هدف از این عملیات اختلال در امنیت کویت است که از موضع قوی کویت که بعضی ها از آن ناراحت اند، منشاء می گیرد.»(۳)

امروز بخش عربی رادیو کویت هم در تفسیری درباره انفجارهای اخیر کویت با طرح این پرسش که چرا امنیت کویت هدف قرار می گیرد، گفت: «[این امر] یا معلول امور داخلی [یا] عربی و [یا]

۱- همان، ص۵، رادیو بغداد، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۰، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص۱۴، بارسلون - خبرگزاری فرانسه، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۱۸، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

بین المللی می باشد که آنها درواقع مایه افتخار و اطمینان است.» این رادیو درمورد وضع داخلی کویت افزود که این کشور «سرزمین آزادی و دمکراسی به شمار می رود» و درزمینه عربی از هر تلاشی برای حل اختلافات اعراب دریغ نکرده و از همبستگی اعراب و نیز مسائل مربوط به جهان اسلام پشتیبانی و حمایت کرده و درزمینه روابط بین المللی نیز سیاست کویت مورد احترام جهانیان قرار گرفته است. رادیو کویت تأکید کرد که «آیا برای همین موارد امنیت کویت را مورد هدف قرار می دهد؟»

بخش عربی رادیو قاهره نیز امروز در تفسیری انفجارهای کویت را با انفجار مراکز نظامی امریکا و فرانسه در بیروت مرتبط دانسته و درخصوص ارتباط این حوادث با گروه های شیعه هوادار ایران مدعی شد: «هشدارهای شیعیان لبنانی و ایرانی علیه منافع امریکا و فرانسه در روزهای اخیر چند برابر شده، زیرا مطبوعات ایرانی در ۲۲ ماه نوامبر (۱ آذر) گذشته نوشتند که عملیات ماجراجویانه به اصطلاح انقلابیون شیعه بعد ها چند برابر خواهد شد.» این رادیو سپس افزود: «انفجارهای دیروز در کویت شدیدترین حوادثی است که این کشور در تاریخ خود دیده است به استثنای برخی از حوادث تجاوزکارانه کوچکی که در تابستان سال ۱۹۸۱ در کویت روی داد که به جنگ ایران و عراق ارتباط داشتند.»

در همین حال، بخش عربی رادیو قطر امروز گزارشی درباره تهدید رژیم عراق به حمله علیه ایران منتشر کرد. رادیو قطر همچنین به نقل از سخنگوی نظامی عراق گفت که اقدام نظامی مورد اشاره «به رغم هشدارهای مکرر عراق و مقررات اخیر شورای امنیت پیرامون جنگ عراق و ایران می باشد.» از سوی دیگر، روزنامه انگلیسی زبان گلف تایمز (چاپ قطر) در واکنش به انفجارهای کویت نوشت: «چنین حملات گستاخانه ای کویت را به تغییر سیاست های خارجی اش، سیاست هایی که ازسوی تمامی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج[فارس] محترم شمرده شده، مجبور نمی سازد.»

روزنامه الخلیج (چاپ بحرین) انفجارهای کویت را بخشی از یک طرح وسیع تر به منظور تهدید امنیت و ثبات منطقه خلیج فارس و به طور کلی «موطن اعراب» خواند و افزود: این حادثه در زمانی صورت می گیرد که «کویت تلاش های صادقانه ای را به منظور پایان دادن به جنگ ایران و عراق و احیای همبستگی بین اعراب به عمل آورده است.»

روزنامه اماراتی گلف نیوز نیز در مطلبی با عنوان «بازی دیوانه آمیز انفجارات» ضمن اشاره به هویت گروهی که مسئولیت هر دو انفجارهای بیروت و کویت را بر عهده گرفته است، نوشت: «شاید وقت آن رسیده باشد که موضوع عقد قرارداد امنیتی جلسه شورا [ی همکاری خلیج فارس] که حق تعقیب مجرمین در خاک اعضای شورا معلق مانده، مورد تجدیدنظر واقع شود.» روزنامه الجزیره (چاپ عربستان) هم در همین زمینه آورده است: «عوامل نفوذی بدون توجه به اینکه چه کسانی از آنها حمایت می کنند، باید مجازات شوند.»(۱)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۹، ۲۳/۹/۱۳۶۲، صص ۱۶ - ۱۰، واکنش رسانه های گروهی جهان به انفجارهای کویت، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

بمب گـذاری هـای کویت امروز علاوه بر رادیوها و مطبوعات عربی، در صـدر اخبار و گزارش های اغلب رسانه های گروهی جهان قرار داشت.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از استکهلم مطبوعات سوئد ضمن انعکاس خبر انفجارهای روز گذشته در کویت تلویحاً عاملان انفجـار را «تقویت شـدگان ازسوی دولت ایران» قلمـداد کردنـد. ازجمله اس.دی روزنـامه صبح استکهلم نوشت: «دیپلمات های غربی در کـویت معتقدنـد عـاملین انفجـار سفارتخانه هـای امریکـا و فرانسه در کـویت بـا ایران، سـوریه و همچنین سازمـان ضدجاسوسـی شوروی کا.گ.ب. در ارتباط اند.» رسانه های گروهی فرانسه نیز ضـمن جدایی ناپذیر دانسـتن انفجارهای کویت و بیروت، گروه جهاد اسلامی را تحت رهبری ایران و اقدامات این گروه را هشداری به فرانسه و امریکا به دلیل دخالتشان در امور منطقه غرب آسیا خواندند. این رسانه ها انفجارهای دیروز را درعین حال هشداری به کویت و سایر کشورهای خلیج فارس به منظور دست برداشتن از حمایت از عراق و بازداشتن این کشور از به کارگیری سوپراتانداردها در حمله علیه تأسیسات نفتی ایران برشمردند.

روزنامه لیبراسیون در تفسیری در شـماره امروز خود با عنوان "انفجارها در کویت دو هدف را دنبال می کند، منافع فرانسه و امریکا و نیز منـافع کویت"، نوشت: «سوءقصـد بیروت صـرفاً نشانه پیـدایش و ظهور رسوبات احتمالی فرهنگی و مـذهبی است که در خاورمیانه [غرب آسیا] شکل می گیرد و بیانگر تنفر فزاینده نسبت به غرب می باشد. این جنبش آن چنان عمیق است که درپی انفجارهای بیروت در روز یکشنبه ۲۳ اکتبر سیاه، تنها تسلیت نامه هایی که به مناسبت مرگ نظامیان فرانسوی به دولت فرانسه ارسال شد ازسوی کشورهای غربی بود و حتی بهترین متحـدان عرب فرانسه دراین زمینه سکوت اختیـار نمودنـد. حمله فرانسه به بعلبـک اوضاع را بـدتر کرد، زیرا اولاً فرانسویان مانند امریکایی ها و اسرائیلی ها مورد تنفر جمعیت های مستضعف لبنان شناخته شدند و این هدیه ای بود به [امام] خمینی که همه جمعیت شیعه را برعلیه فرانسه که تجسم خباثت است نیز برانگیخت.»

لیبراسیون در ادامه آورده است: «پیام این انفجارهای انتحاری در بیروت و در کویت متوجه فرانسه و امریکا است که متهم به دخالت بیش از حـد در امور منطقه می باشـند [هم در لبنـان و هم در جنـگ ایران و عراق]. اما این هشـدار به ویژه به کویت و به سایر کشورهای خلیج [فارس] داده شد.» این روزنامه سپس در تشـریح اوضاع سیاسـی و داخلی کویت، این کشور را «نسبتاً آزاد و دمکراتیک» و نیز یک کشور آبـاد و ثروتمنـد حتی بعـد از عصـر نفت توصـیف کرده است که تلاش می کنـد در جنگ ایران و عراق «گونه ای تعادل بین سه همسایه نیرومندش عراق، ایران و عربستان سعودی برقرار نماید و درعین حال می کوشد بین دو کشور ایران و عراق میانجیگری کند که البته این کوشش ها نتیجه نداده است.» لیبراسیون در پایان نتیجه گرفته است: «هشدار دیروز در کویت به هرحال حاکی از این است که ادامه جنگ ایران و عراق و درگیری لبنان، ثبات منطقه را به مخاطره می اندازد.»(۱)

ص: ۱۱۴۳

۱- همان، صص ۲۰ - ۱۷، واکنش رسانه های گروهی جهان به انفجارهای کویت، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

روزنـامه فرانسوی لوموند نیز امروز در سـرمقاله خود نوشت: «رزمنـدگان سازمان جهاد اسلامی که مسئولیت سوءقصـدهای روز دوشـنبه کویت را به عهـده گرفته انـد، خواسـته انـد نشان دهنـد که جنگ لبنان از جنگ میان ایران و عراق در خلیـج فارس جدا نیست.» به نوشـته لوموند «جهاد اسلامی یک نام کلی است که انقلابیون شیعه آن را پذیرفته و ملیت آنها ظاهراً ایرانی است.»(۱)

روزنامه آلمانی دی ولت در مقاله ای این فرضیه را مطرح کرده است که «ایجاد اغتشاش در کویت به نفع ایران و سوریه است، زیرا نظر ها را از بلاتکلیفی در رهبریت سوریه به خـاطر بیمـاری حافـظ اسـد منحرف کرده و کشوری که ازنظر مالی و اقتصادی از عراق حمایت می کنـد را تنبیه کرده و به منزله هشـداری است برای تمـامی کشورهـای عرب برای عـدم مقـابله بـا تهران و یـا دمشق.» دی ولت افزوده است: «ستون های دود بر فراز ساختمان های سـفارت های امریکا و فرانسه بایـد از طرف برادرهای عرب به خوبی درک شـده و از همه بیشتر بر عربسـتان اثر بگذارد، زیرا ریاض اخیراً با سخاوتمندی بی سابقه ای حامی عرفات و برعلیه واحدهای طرف دار سوریه شده و همچنین یک موضع روشن به نفع عراق اتخاذ کرده است.»

رادیو بی بی سـی نیز در برنـامه مربوط به جرایـد روز انگلیس گزارش داد: «مهم ترین خبر بین المللی در مطبوعات امروز بریتانیا مربوط به بمب گـذاری هـای دیروز در کویت است. روزنـامه هـای فایننشـال تایمز و دیلی تلگراف در صـفحات اول خود اخباری درمورد اقـدامات امنیتی در کویت در مقابل سـفارتخانه ها و سایر اماکن که احتمالاً ممکن است هـدف حمله قرار گیرنـد به چاپ رسانـده انـد.» بر پایه این گزارش در سـرمقاله فایننشال تایمز آمده است: «پیام آشکار عاملین بمب گذاری این است که تا هنگامی که امریکا و فرانسه سیاست های جاری خود را در خاورمیانه [غرب آسیا] دنبال می کنند نباید انتظار داشت که باز هم نمایندگی هایشان در هیچ کجای این منطقه محفوظ بمانـد.» فایننشال تایمز نیز با این ادعا که عاملان بمب گـذاری های اخیر به هر صورت از ایران الهام می گیرند، به خطر گسترش جنگ به سایر کشورهای خلیـج فارس اشاره و اضافه کرده است: «تهدیـدی که ازجانب ایران مطرح است نبایـد کم بها داده شود، غرب بایـد آماده باشـد ازطریق نظامی با این تهدیـد ها مقابله کند. اما اقدامات نظامی خطرات جدیدی به همراه خواهد داشت.» مطابق نتیجه گیری فایننشال تایمز «تمامی راه های دیپلماتیک باید جهت کاهش تشـنج در منطقه مورد استفاده قرار گیرد، زیرا راه حل هایی در خلیج فارس هنوز باقی است، اما می تواند به طور قابل ملاحظه ای وخیم تر گردد.»(۲)

رادیو بی بی سی در گزارش دیگری به نقل از مقاله الکساندر مک لود سردبیر دیپلماتیک نشریه اسکاتسمن با ذکر این نکته که در امریکا به ارتباط جنگ ایران و عراق و رشته حملات اخیر در کویت اشاره شده است، آسیب پذیری کویت و حمله به سفارت فرانسه را نشانه آن دانسته که «جنگ میان ایران و عراق منبع عمده عدم ثبات در منطقه است، فرانسه با گذاشتن تسلیحات

۱- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش های ویژه، شـماره ۲۷۰، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص۱۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسـلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۹، ۲۳/۹/۱۳۶۲، صص ۲۹ - ۲۰، واکنش رسانه های گروهی جهان به انفجارهای کویت، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

پیشرفته دراختیار دولت عراق خود را در جبهه طرف دار عراق و علیه دولت ایران قرار داده است. مقامات دولت ایران گفته اند که اگر سلاح های مزبور علیه صادرات نفتی ایران در خلیج فارس مورد استفاده قرار گیرد، دولت ایران راه عبور نفت از خلیج فارس و تنگه هرمز را خواهد بست. این امر به سختی مراتب نگرانی خاطر و اضطراب دول غربی را فراهم آورده است.» نویسنده برای کاستن از سطح این تهدیدات خاطرنشان ساخته است: «برخی از ناظرین سیاسی در اروپای غربی معتقدند که دولت امریکا می تواند با کاهش حمایت های علنی از سیاست اسرائیل در خاورمیانه از وخامت اوضاع بکاهد، اما حتی اگر سیاست امریکا در قبال لبنان نیز تغییر یابد این امر احتمالاً تأثیر چندانی بر اوضاع متشنج خلیج فارس نخواهد داشت.»(۱)

در همین حال، انفجارهای کویت انعکاس بسیار گسترده ای در رسانه های امریکا داشت. شبکه تلویزیونی سی.بی.اس. گزارش داد: «مورد حمله قرار گرفتن سفارت فرانسه دو علت می توانست داشته باشد: دلیل اول می تواند دررابطه با همان بمب گذاری مقر مرکزی نیروهای امریکایی و فرانسوی در بیروت باشد و دلیل دیگر احتمالاً پشتیبانی کویت از عراق در جنگ ایران و عراق می باشد.» براساس گزارش سی.بی.اس. از کویت «مقامات کویتی از عواقب این گونه حوادث اظهار نگرانی کرده و گفته اند ما نمی خواهیم کشورمان تبدیل به یک لبنان دیگر شود.»

گزارشگر شبکه ای.بی.سی. نیز با طرح این پرسش که «امریکا جهت متوقف کردن حملات تروریستی چه کار می تواند بکند؟» به نقل از مقامات امریکایی اعلام کرد «امریکا چندان کاری نمی تواند انجام دهد.» به گفته وی «منابع نظامی امریکا می گویند بیش از یک ماه است که پنتاگون یک لیست از هدف های استحکامات ایرانی ها در لبنان [برای حمله به آنها] را تهیه کرده است. منابع امریکایی می افزایند این هدف ها می توانند مورد تهاجم قرار گیرند، ولی منابع اصلی ... یعنی خود ایران یک هدف نظامی نخواهد بود.»

شبکه سراسری ان.بی.سی. نیز در اشاره به انفجارهای کویت اعلام کرد: «ایالات متحده تأکید دارد که یک گروه رادیکال دررابطه با ایران مسئول حملات کویت است، ولی ایران امروز هرگونه ارتباطی با آن را تکذیب کرد. یکی از مقامات ایران گفت: مقصر معرفی کردن ایران، بخشی از یک توطئه توسط امریکا و عواملش می باشد.»(۲)

روزنامه کریستین ساینس مانیتور در شماره امروز خود ادعا کرد بمب گذاری ها نتیجه «یک افراط گری اسلامی مدل ایرانی [است] که اقدامات امنیتی قرن بیستم فقط می توانست آن را به طور ناکامل مهار سازد.» نیویورک تایمز نیز در تحلیل خبری خود تحت عنوان "به نظر می آید این حملات بخشی از فعالیت های [عملیات] ایرانی ها می باشد" نوشت: «برخلاف عقیده

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۹/۱۳۶۲، صص ۲۵ - ۲۳، رادیو بی بی سی، ۲۲/۹/۱۳۶۲.

۲- این شبکه به اظهارات امروز سخنگوی وزارت امور خارجه مبنی بر رد دخالت جمهوری اسلامی ایران در انفجارهای کویت اشاره دارد.

مقامات امریکا که مسلمانان محلی شیعه لبنانی طرف دار ایران مسئول بمب گذاری های تروریستی اخیر در لبنان بودند بسیاری از متخصصین در امور عرب ها معتقدند که انفجارهای هم زمان در ساختمان های دولتی کویت حاکی از این است که یک مغز [طرح] بسیار وسیع تری در پشت حملات انتحاری می باشد که قادر است امکانات و منابع خود را با دقت به خارج از بیروت انتقال دهد یعنی پس از اینکه امریکا، فرانسه و دیگر هدف ها حملات، اقدامات و احتیاط های شدیدی برای حفاظت خود در پیش گرفتند، آنها توانستند عملیات خود را به جاهای حساس تر و آسیب پذیرتری مانند کویت منتقل کنند.»

نیویورک تایمز ضمن اشاره به ناتوانی امریکا و دیگر دولت های غربی در متوقف کردن این گونه عملیات ها نتیجه گرفت براثر این وضع «هرچه بیشتر سفارت خانه ها منزوی شده و اقدامات امنیتی کشورهای میزبان سرکوبگرانه تر و شدیدتر می شود [و دراین حال] زمینه برای گسترش عقیده های انقلابی پربارتر می شود.»(۱)این روزنامه همچنین نوشت: «دولت ریگان در هشدارش به انجام اقدامات تلافی جویانه به خاطر بمب گذاری های انتحاری محق می باشد، لکن در همین حال نیز امریکا باید درصدد کاهش نقش نظامی اش در خاورمیانه باشد.» نیویورک تایمز ضمن تأکید بر اتهام دخالت ایران در این گونه حوادث افزود: «اگرچه هیچ گونه ارزیابی منطقی امریکا را به دخالت در جنگ احمقانه ایران و عراق سوق نخواهد داد، لکن این خطر اکنون با قرارگرفتن تفنگ داران دریایی در بیروت در مقابل جوخه های انتحاری که احتمالاً وابسته به ایران هستند به وجود آمده است.»(۲)

ضمیمه گزارش۸۵۹: گزارش مورخ ۱۳ دسامبر ۱۹۸۳ (۲۲ آذر ۱۳۶۲) دبیرکل سازمان ملل درمورد مواضع ایران و عراق درخصوص قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت

در گزارش دبیرکل سازمان ملل آمده است:

۱. این گزارش عطف به پاراگراف ۴ قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت مورخ ۳۱ اکتبر ۱۹۸۳ تسلیم می گردد که در آن شورا درخواست کرده بود که دبیرکل گزارشی از نتایج مشورت های خود را با طرف های درگیر درباره راه های دستیابی به توقف مخاصمات ازجمله اعزام احتمالی ناظران سازمان ملل ارائه کند.

۲. متن قطعنامه ۵۴۰ بلافاصله برای دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق ارسال شد. درباره پاراگراف های ۴ و ۷ قطعنامه به آنها اطلاع داده شد که درصورت موافقت دو دولت، تصمیم داریم هیئت کوچکی از مقامات ارشد دبیرخانه به بغداد و تهران اعزام سازیم، زیرا مؤثرترین ابزار اجرایی جهت مشورت با طرفین درمورد قطعنامه خواهد بود.

۳. در ۱ نوامبر، نماینده دائمی عراق موضع دولتش را درمورد قطعنامه ارسال نمود. (سند S/۱۶۱۲۰ - A/۳۸/۳۶۰). دولت عراق اعلام کرد که از قطعنامه استقبال نموده و آماده است که جهت «یافتن سیستم مؤثری برای تضمین آتش بس و اطمینان دادن به کلیه طرف ها در برخورداری از نتایج آن به طور تساوی طبق بند ۴ قطعنامه» همکاری نماید. دولت عراق همچنین اعلام کرد که «پیشاپیش نسبت به هرگونه تلاش در اجرای بخشی از قطعنامه، از آنجا که پاراگراف های آن را یک جا پذیرفته و کلیات آن را مطلوب دانسته و مفاد آن را یکپارچه و غیرقابل تجزیه در نظر گرفته است و نیز مطالب و زمان بندی جهت روند اجرایی کلیه

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۰، ۲۴/۹/۱۳۶۲، صص ۲۸ - ۲۴، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۲– همان، صص ۲۲ و ۲۳، نیویورک - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

پاراگراف های آن را حائز اهمیت می داند، به ویژه اینکه کلیه طرف های درگیر بلافاصله با اجرای آن به طور مساوی سود خواهند برد، هشدار می دهد.»

۴. در ۱۲ دسامبر ۱۹۸۳، دولت جمهوری اسلامی ایران به من اطلاع داد (سند S/۱۶۲۱۳) که از قبل تصمیم داشته نسبت به قطعنامه شورا عکس العمل مثبت نشان داده و خوش بینی خود را در مذاکرات اخیر به خاطر اینکه اطمینان یافته که اعضای مشخصی در شورا «متوجه شده اند که سابقه گذشته شورا باید اصلاح گردد تا نتایج مثبتی حاصل شود»، حفظ کند. بااین حال «اقدام شورا در همان روش نامتوازن که از ابتدای جنگ تجاوزگرانه عراق دنبال کرده است باقی ماند.» در ادامه پاسخ ایران آمده است: «بنابراین دولت جمهوری اسلامی هیچ راهی جز ادامه سیاست گذشته خود و فاصله گرفتن از قطعنامه ۵۴۰ (۱۹۸۳) شورای امنیت نخواهد داشت.» همین طور به بند ۴ قطعنامه اشاره نموده است که به نظر دولت جمهوری اسلامی ایران، «وضعیت منطقه نمی تواند با عبارت "مخاصمات" بیان شود. این جنگ، دردناک ترین جنگ تدافعی آزادی بخش ازسوی جمهوری اسلامی ایران است و هدف کلی آن معکوس کردن پیامدهای جنگ تجاوزگرانه عراق و ازبین بردن مظاهر آن است.» دولت جمهوری اسلامی ایران اعتقاد دارد که بند ۴ موضوع را «به طور خیلی سطحی مورد بحث قرار داده و فاقد هرگونه عنصر مثبتی برای تحقق صلح عادلانه و پایدار است.»

۵. من احساس می کنم که می بایست توجه شورا را به نامه مورخ ۲۸ اکتبر ۱۹۸۳ ایران خطاب به اینجانب که طی سند S/۱۶۱۰۴ منتشر شد جلب نمایم. نمایندگی دائمی جمهوری اسلامی ایران در این نامه درخواست دولت خود را مطرح ساخت که هیئتی را جهت تحقیق به مناطق غیرنظامی ایران که مورد حمله نظامی واقع شده اعزام کنم به این منظور که گزارش هیئت حقیقت یاب که در می امسال از ایران و عراق دیدار داشته (سند S/۱۵۸۳۴) به روز گردد. نمایندگی دائمی همچنین به من گفت که دولتش از دیدار هیئتی از عراق همانند موضوع مأموریت قبلی، استقبال خواهد کرد. وی طی نامه های بعدی خود نیز درخواست دولتش را جهت اعزام هیئت تکرار کرد. در سه مورد از این نامه ها، وی اعلام داشت که عراق از سلاح های شیمیایی استفاده کرده و خواستار تحقیق هیئت کارشناسان دراین زمینه شد.

۶. همانند درخواست قبلی که بر مبنای ماهیت مشابهی توسط دولت جمهوری اسلامی ایران در ماه می مطرح شد، من با نمایندگی دائمی عراق مشورت نمودم و از او درخواست کردم که نظرات دولتش را درمورد موضوع جویا شود. وی به من اطلاع داد که دولت عراق از پذیرش این پیشنهاد معذور است. وی همچنین در نامه های خود خطاب به اینجانب اعلام کرد که مناطق غیرنظامی عراق هدف حملات نظامی قرار داشته و این ادعاها که عراق از سلاح های شیمیایی در ایران استفاده کرده را رد کرد. نمایندگی دائمی عراق این موضع را مطرح کرد که موضوع اصلی درخواست ایران می بایست در چارچوب بند ۲ قطعنامه ۵۴۰ (۱۹۸۳) شورای امنیت مورد ملاحظه قرار گیرد زیرا که دولت متبوعش این قطعنامه را به عنوان یک متن یکپارچه و غیرقابل تجزیه در نظر گرفته است که می بایست به همان نحو اجرا شود.

۷. از آنجایی که یکی از طرفین خاطرنشان ساخته که این موضوع نمی تواند جدا از سایر جوانب مناقشه مندرج در قطعنامه مورد بحث واقع شود، درحال حاضر مشکلات عملی جهت دستیابی به درخواست ویژه جمهوری اسلامی ایران وجود دارد.

۸. همان طورکه اعضای شورا مطلع اند اینجانب به همراه نماینده ویژه خود آقای اولاف پالمه اعلام آمادگی کردیم که جهت نیل به حل وفصل همه جانبه، عادلانه و شرافتمندانه مسائل مورد منازعه جمهوری اسلامی ایران و جمهوری عراق کمک کنیم. اینجانب قصد دارم به کلیه تلاش ها جهت توقف مخاصمات ادامه دهم. در اواخر سپتامبر آقای پالمه و اینجانب مباحثات فشرده ای را با وزرای خارجه دو کشور داشتیم و درحال حاضر نیز سرگرم مشورت های بیشتر با آقای پالمه هستم. انتظار دارم که نشست سران سازمان کنفرانس اسلامی در کازابلانکا که در ژانویه تشکیل می گردد فرصتی را برای من فراهم سازد تا با سران دو کشور درگیر جنگ درمورد گام هایی که می

توان جهت دستیابی به راه حل صلح جویانه برداشت، مذاکره کنم.(۱)

ص: ۱۱۴۷

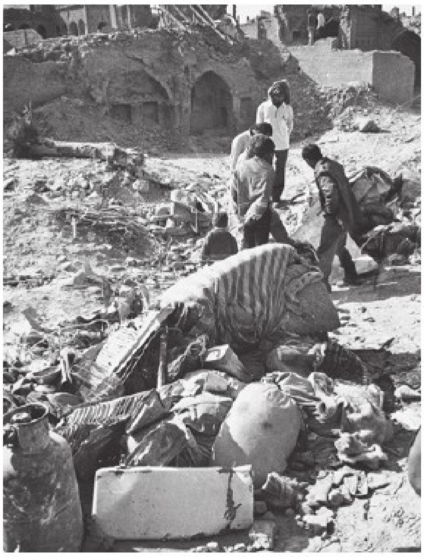
۱- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، ترجمه محمدعلی خرمی، جلد۲، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، صص ۱۶۵ - ۱۶۳، سند شماره S/۱۶۲۱۴

روزشمار جنگ چهار شنبه ۲۳ آذر ۱۳۶۲ ۹ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۴ دسامبر ۱۹۸۳

۱

درپی تهدیدات چند روز گذشته رژیم عراق مبنی بر اجرای یک اقدام انتقام جویانه علیه ایران، امروز ارتش عراق در ساعت ۱۵:۳۰ هم زمان شهرهای دزفول، اندیمشک، بهبهان و رامهرمز را با موشک های دوربرد هدف قرار داد و شهر نهاوند را نیز بمباران کرد.

در شهر اندیمشک، براثر اصابت موشک به تقاطع خیابان شرفی و شهید مجیب، ۶۰ منزل مسکونی ویران شد و به ۲۰۰ منزل و مغازه دیگر نیز بین ۲۰ تا ۷۰ درصد خسارت وارد آمد. همچنین بیش از نیمی از مسجد صاحب الزمان(عج) - که در این منطقه قرار داشت - تخریب شد و ۱۵ دستگاه خودرو نیز منهدم شد یا آسیب دید. در این حادثه ۹ تن شهید و ۱۲۱ تن نیز زخمی شدند.

ویرانه‌های برجای‌مانده از مناطق مسکونی دزفول
پس از حمله موشکی عراق

در حمله موشکی عراق به شهر دزفول نیز ۷ تن شهید و ۵۵ نفر مجروح شدند و به ۵۵ باب منزل مسکونی و ۳۵ باب مغازه خساراتی وارد آمد.

در رامهرمز، موشک به خیابان طالقانی این شهر اصابت و چندین واحد مسکونی را تخریب کرد. در این حادثه ۹ تن شهید و ۴۹ نفر از اهالی این شهر زخمی شدند.

در بهبهان موشک شلیک شده، به یک منطقه تقریباً خالی از سکنه برخورد کرد و به همین علت تعداد شهدا و مجروحان این شهر اندک بود. طبق آمارهای اعلام شده براثر اصابت موشک به این شهر ۱ تن شهید و ۱۲ تن زخمی شدند.(۱)

۱- . سند شماره ۶۸۶۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۸ سپاه به فرماندهی کل سپاه، ۲۴/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۳۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۴/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۹۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۲۶۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری خوزستان به دفتر نخست وزیری، ۲۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۹۴ مرکز مطالعات و

تحقیقات جنگ: از سماجا۳ (مرکز فرماندهی) به نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

علاوه بر حملات موشکی مذکور، امروز ۲ فروند هواپیمای عراقی نیز اقدام به بمباران شهر نهاوند کردند. در این بمباران که چندان دقیق نبود، چند بمب به دو کیلومتری شهر و باغات اطراف آن اصابت کرد و موجب شکستن شیشه برخی از منازل و جراحت سطحی ۱۷ نفر از اهالی شد.(۱)

به گزارش خبرگزاری یوگسلاوی از بغداد، یک سخنگوی نظامی عراق گفت اهداف انتخاب شده در اندیمشک، بهبهان، رامهرمز، دزفول و نهاوند به وسیله موشک و هواپیما مورد اصابت قرار گرفتند. وی افزود این اقدام به تلافی بمباران مدام شهرهای مرزی عراق(۲) و بمب گذاری اخیر در کویت، صورت گرفته است. عراق ایران را مسئول این بمب گذاری ها می داند. خبرگزاری یوگسلاوی اضافه کرد: پس از انفجارهای دو روز پیش در کویت، عراق هشدار داد که به دلیل حمله به کشور برادر عرب از ایران انتقام خواهد گرفت.(۳)

در همین حال، گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر همانند اغلب روزهای گذشته، امروز نیز ادامه یافت. در آبادان براثر اصابت گلوله های توپ و خمپاره ۳ باب منزل مسکونی و ۲ باب مغازه آسیب دید.

نظاره ویرانه‌های حاصل از موشک‌باران اندیمشک

در خرمشهر، نقاط مختلف شهر ازجمله محوطه گمرک، راه آهن، خیابان امام خمینی، کشتارگاه و همچنین مناطق شلمچه، پل نو، دیری فارم و جزیره مینو هدف قرار گرفتند. در این حملات ۱ تن شهید و ۶ تن زخمی شدند(۴)

۱

درگیری نیروهای خودی و افراد مسلح ضدانقلاب در جنوب غربی مهاباد، دستگیری عامل آتش زدن یک پایگاه سپاه کامیاران و تسلیم شدن ۳ تن از افراد حزب دمکرات در سلماس از وقایع امروز مناطق کردنشین بود.

۱- سند شماره ۶۸۸۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۴/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۹۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۷ سپاه به ستاد مرکزی (فرماندهی کل)، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۲- این ادعا درحالی مطرح شد که طبق فرمان امام خمینی شهرها و مناطق مسکونی عراق از هرگونه تعرض توپخانه ها و بمباران

هواپیماهای ایران کاملاً مصون بودند.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص۴.

۴- سند شماره ۲۹۱۰۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۷۰۴۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۲۳/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۸۹۱۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به استانداری خوزستان، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

نیروهـای تـأمین پایگـاه بیطـاس در جنوب غربی مهاباد در محور سـردشت، به مـدت یک ساعت و نیم با افراد گروه های مسـلح غیرقانونی درگیر شدنـد. در این حادثه یکی از سـربازان ژاندارمری شـهید و یک تن دیگر زخمی شد. از تلفات عناصـر ضدانقلاب گزارشـی ارسال نشده است.(۱)

امروز همچنین نیروهای سپاه باختران فردی را که با به آتش کشـیدن یک پایگاه سـپاه در کامیاران باعث شهادت ۲ تن از افراد آن پایگاه شده بود،(۲) دستگیر کردند.(۳)

از سـوی دیگر و در ادامه تسـلیم شـدن افراد وابسـته به حزب دمکرات در جنوب سـلماس، که درطول چنـد روز گذشـته ادامه یـافته است، امروز نیز ۳ تن از وابستگان به هیز حاتم این حزب خود را به پایگاه سپاه سلماس تسلیم و درخواست امان نامه کردند.(۴)

۱

رسانه های خارجی به انعکاس حملات موشـکی و هوایی امروز عراق به مناطق غیرنظامی شـهرهای دزفول، انـدیمشک، بهبهان، رامهرمز و نهاوند که به عنوان تلافی بمب گذاری های اخیر در کویت صورت گرفت، پرداختند.

خبرگزاری فرانسه از تهران براساس گزارش اولیه سـتاد تبلیغات جنگ، از شلیک سه موشک عراقی به سوی شهرهای دزفول، اندیمشک و بهبهان در بعدازظهر امروز خبر داد(۵)* و یادآور شد: «از ابتدای جنگ تاکنون، موشک های بسـیاری به دزفول و اندیمشک شلیک شده است. اخیراً نیز دو موشک به شهر بهبهان شلیک شده بود که یکی از آنها به مرکز یک دبستان [مدرسه راهنمایی] اصابت کرد و دراثر آن ۸۰ دانش آموز کشـته شدند.» این خبرگزاری افزود: «روز سه شنبه یک سخنگوی نظامی عراق در بغداد اعلام کرد که عراق تصمیم گرفته است در پاسخ به انفجارهای روز دوشـنبه کویت چنـدین هدف را در ایران برای بمباران انتخاب کند. ایران روز سه شـنبه هرگونه داشـتن نقش در انفجارات کویت را تکذیب کرد.»(۶)

تـانیوگ خبرگزاری یوگسـلاوی از بغـداد نیز ضـمن اعلام خبر حملات موشـکی و هوایی عراق گزارش داد: حمله به هـدف های انتخاب شـده در خـاک ایران «به تلافـی بمبـاران مـداوم شـهرهای مرزی عراق و بمب گـذاری هـای اخیر در کویت صورت گرفته است.»(۷) این خبرگزاری در گزارش دیگری درباره حمله موشـکی عراق، پیش از آنکه مسـکونی بودن اهداف انتخاب شده را مورد تأکید قرار دهد، با ذکر فواصل طولانی شهرهای آسیب دیده از مرزهای دو کشور اعلام کرد: «بغداد امروز به دنبال چندین هشدار مبنی بر اینکه کلیه اهداف نظامی، اقتصادی و مسکونی در داخل خاک ایران در تیررس سلاح های عراقی

۱- سند شماره ۳۶۲۶۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شـمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا، ۲۴/۹/۱۳۶۲؛ و- سـند شـماره ۶۸۹۲۱ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: از اداره اطلاعـات شاجـا بـه دفتر اطلاعـات و تحقیقـات نخسـت وزیری، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۲- در خبر نوع وابستگی گروهی و تاریخ آتش زدن پایگاه مشخص نشده است.

۳- سند شماره ۳۵۶۵۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان سپاه به منطقه۱۱ سپاه، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۶۲۶۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سلماس به اطلاعات قرارگاه حمزه، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۵- * در خبرهای تکمیلی اعلام شد عراق موشک دیگری را به شهر رامهرمز پرتاب کرده است.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۰، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص۱۰، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص۴، بغداد - خبرگزاری یوگسلاوی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

می باشند، تهدید خود را با حمله به اهدافی به فاصله ۲۵۰ کیلومتری از مرز عراق به نمایش گذاشت. ... بغداد با حمله به هدف دور مانند نهاوند خواسته است یک بار دیگر تهدید خود مبنی بر اینکه جزیره خارک در تیررس موشک های عراقی می باشد را مورد تأکید قرار دهد.»(۱)

همچنین به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از استکهلم، «تلویزیون سوئد [امشب] در برنامه کانال ۲ خود اعتراف کرد که عراق به تلافی انفجارهای اخیر در کویت به پنج شهر ایران حمله کرد. لیکن گوینده تلویزیون سعی داشت چنین القا سازد که ایران موجب این انفجارها بوده است.»(۲)

۱

رئیس جمهور اتهام دخالت ایران در حوادث اخیر منطقه را دروغی ابلهانه و ساخته شبکه تبلیغاتی استکباری خواند. به گزارش روزنامه کیهان، آیت الله

خامنه ای در پایان سفر خود به استان فارس در مصاحبه کوتاهی با خبرنگاران درمورد حرکت های اخیر مردم منطقه علیه امریکا که به ایران نسبت داده می شود، اظهار داشت: «ما انتظاری از بلندگوهای تبلیغاتی استکباری نداریم. آنها چه بگویند؟ وقتی که در نقطه ای انفجاری پیش می آید، چیزی ندارند بگویند. آیا بگویند ملت های منطقه ما را [سرانشان را] نمی خواهند؟ لذا مجبورند یک مقصر دیگری پیدا بکنند و چون از دولت انقلابی مستقل جمهوری اسلامی پتکی ساخته اند بر سر ابرقدرت ها، آن را به ما نسبت می دهند.» وی ضمن تکذیب ارتباط ایران با حوادث اخیر منطقه و انفجارهای کویت، تصریح کرد: «آن را دروغی بسیار ابلهانه می دانیم و توقعی هم از شبکه استکباری نداریم.»(۳)

۲

آیت الله خامنه ای در سفر به استان اصفهان ضمن سخنانی به موضوعات مختلف ازجمله اهمیت استقلال اقتصادی، نقش مردم در پشتیبانی از انقلاب و تأمین نیازهای جنگ، لزوم توسعه روابط دوستانه با دیگر ملت ها و تقویت آموزش نظامی نیروهای سپاه پرداخت.

در ابتدای این سفر، آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، به منظور افتتاح کوره بلند شماره ۲ ذوب آهن اصفهان به اتفاق آیت الله طاهری نماینده امام و مسئولان استان اصفهان از قسمت های مختلف این کوره بازدید کرد. وی در مراسم افتتاحیه کوره بلند شماره۲ که با حضور سفیر شوروی در ایران و گروهی از خبرنگاران داخلی و خارجی برگزار شد، اظهار داشت: «این یک حقیقتی است که استقلال سیاسی بدون استقلال اقتصادی امکان پذیر نیست و ما اگر بخواهیم این استقلالی را که امروز با همت میلیون ها انسان در سطح کشور و با خون ده ها هزار شهید از همه جا به دست آمده، حفظ کنیم باید استقلال اقتصادی مان را نیز تأمین کنیم.» رئیس جمهور افزود: «قدرت های بزرگ جهانی نمی توانند بدون چشمداشت به منافعشان در خدمت منافع ملت های زیردست و ضعیف و

۱- همان، صص ۷ و ۸، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۲۸ و ۲۹، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص۲۴.

مظلوم قرار گیرنـد. ما بایـد بتوانیم کشورمان را خودمان بنا کنیم و آینده را خودمان رقم بزنیم و باید این ملت را که حالت فداکاری دارند به معنای واقعی کلمه به خودکفایی برسانیم.»

رئیس جمهور تأکیـد کرد: «مردم ما همه جا ایسـتاده انـد و حاضـرند و امروز مسـئله جنگ برای ما در درجه اول اهمیت می باشـد و بعد از مسئله جنگ، مسئله کار و تلاش مفید برای بقای آینده این کشور یک فریضه واجب است و مردم حاضرند این فریضه را انجام دهند و در کارخانه های ما کارگران مؤمن و صادق و فـداکار مشت ها را گره می کننـد و فریاد می زنند کار، کار تا پیروزی و این پیروزی، پیروزی بر همه توطئه های شـرق و غرب است.» وی افزود: «ما تلاش می کنیم که اسـتعدادها و نیروهایی که در میان ملت ما به وضوح وجود دارد در راه ساختن یک جامعه آزاد و آباد کشف کنیم.»

آیت الله خامنه ای در بخش دیگری از سـخنان خود گفت: «اسـتکبار امریکا به هر قیمتی که هست درصدد آن هست که این شـعله مقدس را که ممکن است انـدوخته های چنـدین ده ساله امریکا را در منطقه بسوزانـد خاموش کنـد. این یک حقیقتی است که قدرتمندان بزرگ دنیا و سـردمداران اسـتکبار امریکایی، فرانسوی و همه سلطه گران دنیا از وحشت گسترش انقلاب اسلامی شکوهمند شما خواب راحتشان برآشـفته اسـت.» وی پس از برشـمردن فشارهـای گونـاگون بر کشـور از محدودشـدن درآمـد تـا وجـود محاصـره اقتصـادی غیرآشـکار، خاطرنشـان کرد: «مـا یـک نقطه مثبت داریم که بر همه نقـاط منفی می چربـد و آن عبارت است از یک ملت مقاوم و حاضـر در صـحنه و مصمم. تا این ملت را داریم از هیچ یک از مشکلات هراس نداریم.»

رئیس شورای عالی دفاع خطاب به کارگران ذوب آهن اصفهان اظهار کرد: «درست است که شما در جبهه ها شرکت کردید و من شنیدم که از این مجتمع عظیم تعـداد زیادی شـهید وجود داشـته است. بله، شـما به کارتان اکتفا نکرده اید به جبهه رفتید و لباس رزم پوشـیدید و دشـمن خود را به خاک و خون غلطانیدید. اما به شـما بگویم سنگر اصلی شما اینجاست. هر کارگاهی یک سنگر است، هر دستگاهی که شمـا پشت آن ایسـتاده ایـد، سـنگر است. سـنگری که از آن مؤثرترین حیله هـا و نقشه هـا و توطئه های دشـمن را می توان هـدف گرفت. امیـدواریم که دولت جمهوری اسـلامی ایران بعـد از گـذشت پنج سال از آغاز انقلاب اسـلامی، عقیده های خودش را به دست فراموشـی نسـپارد و دست نیـاز به سوی آن کسـانی که علناً خصومت و دشـمنی می ورزنـد، دراز نکنـد. امـا من می گویم این تصورات پوچ است. دولت جمهوری اسـلامی ایران و مسـئولین مملکت امروز هیچ هدفی جز شـعارهای اساسی انقلاب را در نظر ندارد.» وی اضافه کرد: «برای ما ننگ است که نیازهای یک ملت را که کوس اسـتقلال می نوازد و زیر بار هیـچ یک از قدرت ها نمی خواهد برود، نیازهای چنین ملتی را از خارج از این مرزها فراهم کند.»

رئیس جمهور سپس درباره اهمیت توسعه روابط دوستانه و مستقل با ملل دیگر گفت: «ما

مخالف مبادله و رابطه با دیگر کشورها نیستیم و هر ملتی که با ما دوستی کند با او دوست هستیم. هر کشوری که قصد خیانت و دشمنی با ما نداشته باشد ما با او دشمنی و خصومتی نخواهیم کرد و ما حاضریم و می دانیم که هیچ ملتی در دنیا نیست که به ملت دیگر احتیاج نداشته باشد و ملت ها به هم نیاز دارند. ما به آن ملت و آن ملت نیز به ما و مبادله دوستانه را رد نخواهیم کرد. اما هرگونه رابطه اقتصادی و فرهنگی و سیاسی که بخواهد استقلال ما را خدشه دار کند ما رد خواهیم کرد.» وی همچنین یادآورشد: «بنده و همه مسئولان به آینده ای که این ملت دارد به سوی آن حرکت می کند، کمال خوش بینی را داریم و آینده این ملت را روشن می بینیم.»(۱)

آیت الله خامنه ای در ادامه سفرش به استان اصفهان در مراسم اختتامیه بیست وششمین دوره آموزش سپاه پاسداران منطقه ۲ کشوری حضور یافت. رئیس شورای عالی دفاع در سخنانی با تأکید بر امر آموزش نظامی گفت: «آموزش نظامی جوهر کار سپاه است و علاوه بر اینکه لازم است آموزش عقیدتی سپاه با عمق و جدیت دنبال شود، شما باید روش جنگیدن را نیز بیش ازپیش فراگیرید؛ زیرا سپاه در میدان رزم باید تمام دشمنان انقلاب و اسلام را به خاک ذلت بنشاند.» وی ضمن قدردانی از مسئولان واحدهای آموزشی سپاه تأکید کرد: «جوانان سپاهی و بسیجی ما نشان دادند که از علاقه و استعداد خوبی برخوردارند. پس باید بکوشید تا قبل از هر چیز به کیفیت آموزش ها اهمیت دهید.»

رئیس جمهور سپس اظهار داشت: «استکبار جهانی در جمع بندی خود از اثرات انقلاب اسلامی به این نتیجه رسیده است که این انقلاب برای ادامه حیات ننگینشان خطرناک است و همیشه به فکر توطئه علیه این انقلاب هستند، پس هرکس در هرکجا به کار و فعالیت مشغول است تفنگش را باید به طرف استکبار جهانی نشانه بگیرد و هرکس به فکر دیگری مشغول شود وظیفه خود را انجام نداده است.»

رئیس شورای عالی دفاع با اشاره به پیروزی های به دست آمده در جبهه های جنگ تأکید کرد: «مبادا با مشاهده فتوحات و پیروزی های جنگی نفس راحتی بکشیم. ما تا رسیدن به اهداف انقلاب شکوهمند اسلامی راه درازی درپیش داریم و باید از موانع دشواری عبور کنیم.» وی در پایان سخنان خود خطاب به نیروهای مسلح جمهوری اسلامی گفت: «شما که صف شکن هستید همچنان به حرکت خود برای نابودی کامل استکبار ادامه دهید و مطمئن باشید که مردم پشت سر شما هستند.»(۲)

همچنین به گزارش روزنامه کیهان، رئیس جمهور پیش از سفر به استان اصفهان، در گفت وگویی با خبرنگاران در شیراز درمورد بازدید از یگان های نظامی استان فارس گفت: «در بازدیدی که داشتم وضع یگان های نظامی را بسیار خوب یافتم و بحمدالله فرمانده نظامی منطقه در کارش مسلط و آشناست و ازلحاظ آموزش و انضباط، راندمان کار خوب است. اگر با همین روند پیش بروند ما استفاده های زیادی برای نیروهای مسلح می توانیم بکنیم.» وی ضمن اینکه مردم فارس را «خوب و علاقه مند و در صحنه» خواند درمورد بازدید از فیروزآباد و عشایر اظهار کرد: «از نزدیک وضع عشایر و

۱- روزنامه کیهان، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص۱۸.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص۱۶.

محرومیت ها را لمس کردم و دولت جمهوری باید برنامه ریزی برای عشایر انجام دهد، زیرا کار زیادی صورت نگرفته و برادران و خواهران عشایری بسیار محروم اند و ما بایستی کارهای زیربنایی برای رفاه عشایر آغاز کنیم و امید است با یک برنامه ریزی دقیق، بهبود نسبی برای عشایر منطقه ایجاد کنیم، چون مسئله عشایر انسانی، اجتماعی و همه جانبه به شمار می رود و همه مسئولین به نحوی با مسائل عشایری کار دارند. باید این مسئله را جدی بگیرند و به وضع تأسف انگیز آنها رسیدگی کنند.»

آیت الله خامنه ای در خاتمه یادآور شد: «اگر قرار است به خودکفایی برسیم باید دو کار کنیم یکی زیاد تولید شود و دیگر اینکه کم مصرف کنیم و من موقعی که وضع عشایر و روستائیان را این چنین دیدم ناراحت شدم که چرا عده ای در مصرف رعایت نمی کنند و زیاده روی را پیش گرفته اند و کلیه مردم کشور باید از مصرف کاسته و بر تولید کشور بیفزایند.»(۱)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی اداره کشور را باوجود صرف یک سوم بودجه برای نیازهای مختلف مربوط به جنگ "معجزه" خواند.

حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی صبح امروز در گردهمایی شوراهای استانی ائمه جمعه سراسر کشور در سخنانی ضمن اشاره به قدرت امروز دنیا ازنظر تبلیغات و ارتباطات جمعی گفت: «دنیا تلاش می کند که انقلاب در ایران پا نگیرد و این الگو به جهان نشان داده نشود و جنگ، واقعه ای فعلاً اینجاست و لذا در مقابل ما این همه جنگ ها و ضربه ها را به راه انداخته است.» وی افزود: «در سابق، وقتی اختلافات داخلی بین امت ما و ملت ها به وجود می آمد تا پای یک سفارتخانه، چه انگلستان و چه روسیه به میان می آمد همه کنار می رفتند و می گفتند با قدرت نمی توان مبارزه کرد. اکنون هم در دنیا جوری است که وقتی می گویند امریکا پشت قضیه است همه می زنند کنار. ولی ایران با استقامتش در مقابل تمام ابرقدرت ها معیارها را به هم زده و می بینیم در لبنان عده ای شیعۀ مستضعف پشت دنیا را به لرزه درآورده اند و امریکا را درست مانند ببرکاغذی به دنیا معرفی نموده اند. لبنان بااینکه قسمت اعظمش را اسرائیل و فالانژها و دیگران گرفته اند، ولی یک مشت انقلابی کاری می کنند که تمام استعمارگران، در همین ساعتی که من صحبت می کنم خود را زیر پوشش شن و ماسه و ماشین های زباله زندانی کرده اند. کاری که ایران کرده یعنی ایجاد قدرت مستقل مستضعفین و این پشت امپراطورهای جهان را می لرزاند.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع همچنین گفت: «امروز خطر برای ابرقدرت ها، انفجارهای

۱- روزنامه کیهان، ۲۳/۹/۱۳۶۲، ص۲۴.

هوایی است که عـده ای ازخودگذشـته بـا هلیکوپتر به بزرگ ترین قـدرت هـا حمله کننـد و او را نابود ساخته، ولو در این راه خود شـهید شونـد. امروز یـک انفجار برای اسـتعمارگران میلیاردها دلار خسارت برمی دارد. از طرف دیگر، در افغانسـتان که اسم و ظاهرش دراختیار شوروی هاست و قدرت در دست مردم است خود مردم می کارند، درو می کنند و خود مردم بدون دولت کشورشان را اداره می نمایند.»

رئیس مجلس در بخش دیگری از سـخنانش به مشکلات اداره کشور باوجود جنگ پرداخت و اظهار کرد: «ما برای انجام کارهای بزرگ باید شـهید بدهیم، صف داشـته باشـیم و مشـکلات باشد. اما واقعاً داریم معجزه می کنیم که با تمام این مشکلات، نان مردم و آب مردم و راه سـازی و جـاده سـازی و برق و همه چیز روال معمولی و طبیعی خود را طی می کنـد. ما در شـرایطی به مردم آب و نان می رسانیم که جمعیت ۳۶ میلیونی آنها به ۴۵ میلیون رسیده و ۵ الی ۶ اسـتان مـا به کلی ویران و یا نیمه ویران است و آن وقت گرفتاری ما این است که یک سوم بودجه را خرج جنگ می کنیم؛ اعم از ارتش و سپاه و بازسازی مناطق جنگی، [مخارج] نیروهای انسانی حاضر در جبهه، جهاد، وسایـل نقلیه و مسـئله آوارگـان، مجموعـاً [اگر] یـک سوم را خرج جنگ نکنیم، خودش تورم را پایین می آورد. این مطالب را بایـد برای مردم گفت. اگر مردم آگـاه شونـد خیلی بهتر به اسـتقبال مشـکلات می رونـد و تحمـل می کننـد.» وی افزود: «حـال چرا می جنگیم چون جنـگ بر ما تحمیل شـده است. چرا صـلح نمی کنیم، به دلیل قرآن، به دلیل شـرف، به دلیل اسـلام، به دلیل حمایت مستضـعفین و به دلیل حفظ حرمت خون شـهدا. اگر ما صـلح کنیم صـدام می مانـد و آنها او را مرتب تقویت نموده از او غولی در منطقه می سازند که با ما و با همه مستضعفین در هر زمان که خواستند بجنگند. ما الآن تصمیم گیرنده هستیم. علاوه برآن، برای ما رسالت جهانی اسلام مطرح است. ما مسـئول جوانان و ملت مستضـعف عراق نیز هستیم و باید آنها را نجات دهیم. اگر ما در این شـرایط نامساعد صلح کنیم، تمام انقلاب های منطقه شکسـته و همه محرومین انقلاب مأیوس می گردنـد. الآن دشـمن در جنگ نظامی شـکست خورده و فقط درصـدد جنگ روانی و اقتصادی و تبلیغاتی است. نباید دوسـتان ما تحت تأثیر جنگ های تبلیغاتی و اقتصادی قرار بگیرند و مسئله جنگ فراموش شود که متأسفانه بعضی [تحت تأثیر] قرار گرفته اند.»

حجت الاسـلام هاشـمی رفسنجانی ضـمن اشاره به اهمیت انتخابات دومین دوره مجلس شورای اسـلامی گفت: «در انتخابات بایـد افرادی انتخـاب شونـد که مسـئله هـای اساسـی را فراموش نکننـد. تریبون مجلس جـای خطرنـاکی است و ممکن است کسـی یک سـنگی در چاه بیندازد که جو مسموم ایجاد کند و تا مدتی وقت جامعه را بگیرد. در مجلس

بیش از همه، ما افراد متقی و خوب می خواهیم. البته تخصص زینت است کسانی باید انتخاب شوند که تقوا و خوبی و بنیه اسلامی داشته باشند، ولی فعلاً سر درنیاورند. مثل افراد متدینی که متخصص نبودند و امروز حتی از متخصصین هم بهتر فعالیت می کنند می توانند خدمتگزار باشند.»(۱)

۱

آیت الله منتظری ضمن تأکید بر ضرورت دستیابی به صنایع پیشرفته نظامی، گفت ملت ما هرگز از سلاح های پیشرفته برای اهداف تخریبی استفاده نخواهد کرد.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، سرهنگ سلیمی وزیر دفاع، امروز در قم با آیت الله منتظری دیدار و گزارشی از پیشرفت های سازمان صنایع نظامی را به اطلاع وی رساند. سپس آیت الله منتظری در سخنانی ضمن تقدیر از تلاش های کارکنان این سازمان گفت: «گرچه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در صنایع نظامی پیشرفت هایی کرده ایم، ولی آنچه مهم است و باید بیشتر به آن توجه شود این است که استعدادهای زیادی فعلاً درحال شکوفایی است.» وی افزود: اگر مسئولان این استعدادهای درحال شکوفایی را بیشتر شناسایی کرده و در خدمت انقلاب اسلامی قرار دهند، در آینده نزدیک پیشرفت های زیادی در همه ابعاد ازجمله صنایع نظامی به دست خواهیم آورد. آیت الله منتظری تأکید کرد: «البته ملت ما به خاطر داشتن مکتب و تقوا هیچ گاه از سلاح های پیشرفته نظامی هدف های تخریبی را مانند دیگران تعقیب نمی کند، بلکه ما اگر روزی این گونه وسایل نظامی را به دست آوریم، هدفمان همان طورکه قرآن گفته فقط حمایت از اسلام و محرومین و ترساندن دشمنان اسلام خواهد بود و هرگز برای نابودی بشریت از آنها استفاده نخواهیم کرد.»(۲)

۲

تهیه گزارشی درباره برنامه پنج ساله جمهوری اسلامی ایران برای بازسازی و توسعه کشور، دولت آلمان غربی را به مشارکت در طرح های اقتصادی ایران امیدوار کرد.

خبرگزاری آلمان غربی از پاریس در گزارشی، که رادیو کلن نیز در برنامه خبری امروز خود به آن اشاره کرد،(۳) از گزارش محرمانه ای خبر داد که اوایل ماه جاری میلادی تسلیم کابینه آلمان غربی شد؛ طبق این گزارش، آلمان یکی از ۱۰ کشوری است که ایران به عنوان شرکای بازسازی خود انتخاب کرده است. به گفته این خبرگزاری، گزارش مذکور که خلاصه ای از یک گزارش ۱۸۲۴ صفحه ای

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص۴.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص۱۲.

۳- رادیو کلن در برنامه خبری امروز خود به گزارش خبرگزاری آلمان اشاره کرده است درحالی که گزارش این خبرگزاری یک روز بعد (۲۴ آذر) در نشریه خبرگزاری جمهوری اسلامی منتشر شد که قاعدتاً اختلاف یادشده مربوط به زمان مخابره یا تنظیم خبر بوده است. (ر.ك: واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۹/۱۳۶۲، صص۱۱ - ۱۰، رادیو کلن، ۲۳/۹/۱۳۶۲)

است ازطریق «منابع تبعیدی در اروپا» دراختیار آلمان قرار داده شده است.

به گزارش خبرگزاری آلمان در این گزارش محرمانه ضمن تشریح «اهداف اساسی بازسازی اسلامی» به یک سرمایه گذاری ۷۵ میلیارد دلاری برای بازسازی ۴ استان غرب و جنوب غربی ایران که در جنگ ویران گردیده، اشاره و پیشنهاد شده است: «یک شرکت بازسازی اسلامی تشکیل شود تا این برنامه جاه طلبانه را به کمک کشورهایی که احتمالاً به دنبال کسب امتیازات نامناسب نیستند، اجرا کند.» برخی این کشورها عبارت اند از: ژاپن، ترکیه، هند، ایتالیا، یوگسلاوی، تایوان، کره شمالی، سوریه، الجزایر و آلمان غربی.

بر پایه این گزارش «مخارج برنامه جدید بازسازی می تواند توسط تخصیص اعتبارات ویژه ای از درآمد نفت، وضع مالیات اسلامی درمورد تعدادی از کالاهای مصرفی و وام های خارجی از بازار جهانی پول بازار آزاد تأمین شوند. از ۳۲ شهر با این عنوان که احتیاج به بازسازی جزئی یا کامل دارند نام برده شده است. این به معنای ساختن ۳۵۰ هزار واحد مسکونی و تعمیر و مرمت ۱۲۰ هزار خانه دیگر است. تعمیر و مرمت هزاران کیلومتر راه اصلی و فرعی همچنین خطوط راه آهن نیز در نظر گرفته شده است.»

گزارش خبرگزاری آلمان افزوده است: «جنگ ایران و عراق درحدود ۱ میلیون و ۸۰۰ هزار تن را جابه جا کرده است، ولی این گزارش می گوید که تعداد پناهندگان واقعی جنگ بیش از ۵۰۰ هزار تن نیست. براساس این گزارش، بقیه پناهندگان به دلایل گوناگون [موطن خود را] ترک کرده و بدون مشکل زیادی می توانند منازل خود را بازگیرند. در این گزارش قول داده شده است که دولت ازطریق وام های ویژه بدون بهره به تعمیر یا بازسازی منازل مناطق جنگ زده کمک خواهد کرد. این گزارش پیشنهاد می کند که پالایشگاه آبادان - که زمانی بزرگ ترین پالایشگاه جهان بود و اکنون به دلیل بمباران های عراق ویران شده - در مقیاس بسیار کوچک تری بازسازی شده و تنها به عنوان یک سمبل، نیاز محلی را برآورده کند. هم زمان یک پالایشگاه عظیم جدید نیز باید در قسمت پایین تر خلیج [فارس] و به دور از تیررس توپخانه عراق ساخته شود.»

گزارش مذکور همچنین بر تکمیل مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی که سازندگان ژاپنی آن را یک «فیل سفید متروکه» توصیف کرده اند، اصرار داشته و تأکید بسیاری بر توسعه کشاورزی و گسترش شبکه آبیاری و ایجاد روستاهای خودکفا در مرز عراق دارد. خبرگزاری آلمان در ادامه آورده است: «درآمد ایران از صادرات نفت خام اکنون حدود ۲۲ میلیارد دلار در سال است که تقریباً نیمی از آن صرف جنگ با عراق می شود و جمهوری اسلامی برای تأمین مخارج این برنامه بازسازی یا باید جنگ را پایان دهد و یا صادرات نفت را افزون کند.» این خبرگزاری در پایان اعلام کرد: «[این] گزارش که توسط گروه مشترکی از سازمان برنامه [و بودجه]، وزارت کشور و وزارت اقتصاد و دارایی تهیه شده ازسوی ناظران به عنوان نشانه مهمی از اینکه

رژیم انقلابی توجه بیشتری به توسعه کشور یافته تلقی می شود. یکی از این ناظران خاطرنشان می سازد که این گزارش نشان می دهد که همه در تهران با شعارهای انقلابی راضی شده و اکنون تکنوکرات ها می خواهند دوباره کارها را به راه اندازند.»(۱)

۱

اخبار مربوط به انفجارهای روز دوشنبه در کویت همچنان انعکاس گسترده ای در رسانه های گروهی جهان دارد.

به گزارش رادیو اسرائیل، مقامات کویت امروز محدودیت هایی را که درزمینه ورود و خروج اتباع بیگانه به این امیرنشین وضع کرده بودند، لغو کردند. این محدودیت ها به دنبال انفجارهای اخیر و به منظور شناسایی و بازداشت عاملان این حوادث وضع شده بود.(۲)

همچنین رادیو ریاض گزارش داد عبدالعزیز حسین وزیر مشاور در امور شورای وزیران کویت گفت: «درحال حاضر تمایلی برای برگزاری جلسه فوق العاده وزیران امور خارجه دولت های شورای همکاری برای بررسی وضعیت ناشی از وقوع انفجارها در کویت وجود ندارد.» وی افزود: «اوضاع امنیتی در کویت تحت تسلط مأموران امنیتی است و دولت قصد اعلام حالت فوق العاده را ندارد.»(۳)

گزارش خبرگزاری یونایتدپرس از کویت نیز حاکی است: «یکی از اعضای یک گروه بنیادگرا که در ایران پایگاه دارد کامیون حامل مواد منفجره را به داخل سفارت امریکا در کویت هدایت کرد که این خود باعث به قتل رسیدن ۴ تن از اعضای سفارت گردید.» بنا به این گزارش، فرد کشته شده - که قبلاً فرماندار کویت از زخمی شدن وی خبر داده بود - یکی از اعضای حزب الدعوه الاسلامیه است.

این گزارش سپس ادامه داد: «حزب الدعوه خواهان سرنگونی صدام حسین رئیس رژیم عراق بوده و خواستار برقراری یک حکومت جمهوری اسلامی در این کشور می باشد.» یونایتدپرس ضمن یادآوری اینکه ایران هرگونه دخالت در انفجارهای کویت را تکذیب کرده است، به نقل از سخنگوی وزارت امور خارجه ایران افزود: «یک چنین اتهاماتی ازسوی امریکا به ایران وارد شده تا از این طریق بتواند به تحقق توطئه ها و تجاوزاتش در لبنان و خاورمیانه [غرب آسیا] نائل گردد.»(۴)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، درپی وقوع انفجارهای اخیر در کویت امروز «کسب اطلاع شد که سفارت پادشاهی سعودی در تهران کلیه روادیدهای ایرانیانی [را] که جهت انجام حج عمره عازم عربستان بودند، لغو کرده و صدور روادید را متوقف ساخته است.»(۵)

از سوی دیگر، نعیم حداد رئیس مجلس ملی عراق، امروز با ارسال پیامی برای محمد

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۰ - ۸ پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص۱۳، رادیو اسرائیل، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص۶، رادیو ریاض، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۰، ۲۴/۹/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، کویت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص۱۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

یوسف العدسانی رئیس مجلس کویت، ضمن اظهار همبستگی عراق با مردم کویت تأکید کرد «انفجارها و اقدامات خرابکارانه اخیر که کویت شاهد آن بوده است مجدداً نشان داده است که امنیت و ثبات خلیج [فارس] امری جدایی ناپذیر است.» حداد همچنین اضافه کرد که عراق از تمامی نیروی خود برای حمایت از ثبات و امنیت کویت استفاده خواهد کرد تا توطئه جدیدی را که به گفته وی «اهداف توسعه طلبانه در سرزمین ها و همچنین تاریخ و تمدن اعراب دارد» را خنثی کند. رئیس مجلس کویت نیز در پاسخ به این پیام از حداد برای «ابراز احساسات برادرانه، همبستگی درارتباط با انفجارها و اقدامات خرابکارانه که توسط یک گروه خائن در نقاط مختلف کشور مهمان نواز ... [کویت] صورت گرفت»، تشکر کرد. العدسانی ضمن تأیید اینکه چنین اعمالی با هدف ضربه زدن به ثبات و امنیت کویت انجام گرفته، افزود: «ابراز احساسات صادقانه توسط حداد نشانه همبستگی مردم عراق و کویت بوده و بر اراده ما مبنی بر مقاومت دربرابر تروریسم و هرگونه تجاوز برعلیه استقلال و اتحاد ما می افزاید.»(۱)

در همین حال، روزنامه کویتی القبس در شماره امروز خود از قابوس پادشاه عمان به دلیل ابراز همدردی نکردن با کویت درپی انفجارهای اخیر این کشور، انتقاد کرد. القبس نوشت: «با تشکر از همه کسانی که با تماس خود جرائم ننگین انفجارهای کویت را محکوم نمودند؛ ... [ازجمله] رئیس جمهور کمور و رهبران کشورهای شورای همکاری و همه دوستان و برادران و حتی بیگانه ها.» این روزنامه افزود: «کشور برادر سلطان نشین عمان حداقل ازنظر ظاهری هم هیچ گونه تماسی نگرفتند.»(۲)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، محمد یوسف العدسانی رئیس مجلس کویت، در گفت وگویی با مجله الحوادث (چاپ لندن) که در شماره اخیر این مجله درج شده است(۳) در پاسخ به سؤالی درمورد جنگ ایران و عراق هشدار داد که دامنه این آتش سوزی بیش از آنچه تصور می رفت گسترش یافته و چنانچه همه تلاش ها برای خاموش ساختن این آتش بسیج نشود، خدای ناکرده ممکن است دامنه آن بیش ازپیش گسترش یابد. وی همچنین ضمن اشاره به اینکه جهان عرب صحنه آتش سوزی های مختلفی یکی بعد از دیگری است تصریح کرد: «کمترین این آتش سوزی ها [درگیری ها] بین ما و دشمن اشغالگر [اسرائیل] درگرفت.»(۴)

۱

در ادامه اظهارنظرهای مقامات غربی درباره دخالت جمهوری اسلامی ایران در انفجارهای کویت، کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، امروز مدعی شد که «ایران می خواهد با انجام عملیاتی نظیر بمب گذاری در سفارت های فرانسه و امریکا در کویت، کشورهای حوزه خلیج فارس را بی ثبات

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۰، ۲۴/۹/۱۳۶۲، صص ۲۹ و ۳۰، کویت - خبرگزاری کویت، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۴، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص۲۲، شیراز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

۳- زمان انجام مصاحبه الحوادث با رئیس مجلس کویت قاعدتاً پیش از وقوع انفجارها در کویت بوده است.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۰، ۲۴/۹/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

نماید.» به گزارش خبرگزاری فرانسه، شسون به اعضای وابسته کمیته امور خارجه مجلس فرانسه گفت: «فرانسه در انتظار حملات بیشتری در کشورهای دیگر حوزه خلیج [فارس] می باشد.»(۱)

خبرگزاری یونایتدپرس از واشنگتن نیز گزارش داد: ویلیام وبستر رئیس اداره آگاهی امریکا، امروز به خبرنگاران یونایتدپرس، آسوشیتدپرس و رویتر گفت که دو هفته قبل این سازمان یک توطئه تروریستی را در یک ساختمان عمومی خنثی کرده است. به گزارش یونایتدپرس، وی درباره این مطلب توضیح بیشتری نداد و گفت این کار «منابع اطلاعاتی دولت را به خطر می اندازد. اما شبکه سی.بی.اس. به نقل از یک منبع مطلع مدعی شد که «توطئه مذکور مبتنی بر حمله یک گروه مرتبط با ایران به یک ساختمان عمومی واقع در سیاتل بوده است.» بااین حال به گفته وبستر «در این کشور بیش از آنچه موج تروریسم بالا- بگیرد، نگرانی از تروریسم افزایش یافته است.» وی افزود: «تشدید اقدامات امنیتی در کاخ سفید و وزارت خارجه ازجمله قراردادن بلوک های سیمانی برای جلوگیری از اصابت هر اتومبیل به ساختمان ناشی از اطلاعات به دست آمده راجع به یک سینما بوده است.» بنا به گزارش یونایتدپرس، رئیس اداره آگاهی امریکا «این سینما را نام نبرد و توضیح بیشتری نداد.»(۲)

از سوی دیگر، به گزارش رادیو بی بی سی، سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل در سخنانی از امریکا به دلیل اقدامات نظامی اخیرش در لبنان به شدت انتقاد کرد. گزارش این رادیو حاکی است که نماینده ایران در سازمان ملل «طی بیاناتی شدیداللحن ایالات متحده را متهم کرد که علناً در مقام یکی از طرفین درگیر در بحران لبنان قرار گرفته است و افزود که درنتیجه این امر دولت امریکا باید خود را برای گوشمالی های بیشتر ازجانب مسلمانان لبنان و نیز اقدامات تلافی جویانه گسترده تری آماده سازد. آقای رجایی خراسانی گفت که نقش افراد ارتش امریکا در سپاه پاسدارانِ صلح در لبنان، چندان تفاوتی با نقش نیروهای شوروی در افغانستان ندارد. نماینده ایران در سازمان ملل همچنین اظهار داشت که دولت شوروی نیز مدعی است که ازجانب یک دولت معتبر و قانونی به افغانستان دعوت شده است. دولتی که بدون حضور نیروهای خارجی قادر به ایستادن بر روی پای خویش نیست. آقای خراسانی چنین ادامه داد که مردم لبنان دیگر برای ایستادگی در مقابل عوامل اختناق تردید نمی کنند.» بی بی سی در بخش دیگری از این گزارش افزود: «آقای خراسانی، ناطق زبردست بوده و به زبان انگلیسی تسلط کامل دارد و در جریان اظهارات خود به کرات به زبان عربی از قرآن نقل قول می کند. وی این سؤال را مطرح کرد که چه کشوری بیشترین تهدید برای جهان محسوب می شود، امریکا یا مجموع قربانیان این کشور؛ یعنی لبنان، گرانادا، نیکاراگوئه و کوبا؟ وی همچنین پرسید که خطراتی که جهان را تهدید می کند ازجانب چه کسی است، سازمان جاسوسی شوروی یا مجموعه مجاهدین افغان، رژیم پرزیدنت ضیاءالحق

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص۱۷، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۶ و ۱۷، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

در پاکستان و اتحادیه همبستگی در لهستان است؟»(۱)

۱

امروز در جلسه دادگاه رسیدگی به اتهامات اعضای شبکه مخفی حزب توده جزئیات بیشتری از نحوه ارتباط اعضای این حزب با شوروی فاش شد.

صبح امروز محاکمه ۶ تن دیگر از اعضای شبکه مخفی حزب توده در دادگاه انقلاب ارتش به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری آغاز شد. در این جلسه شاهرخ جهانگیری مسئول شاخه نظامی دریایی - هوایی تشکیلات مخفی حزب توده با تشریح فعالیت خود درزمینه برقراری ارتباط با افسران توده ای در نیروهای هوایی و دریایی گفت که یک دوره شش ماهه آموزشی و تخصصی را در شوروی درزمینه مشی حزب گذرانده و علاوه بر فراگیری فلسفه، اقتصاد، تئوری تاکتیک، تاریخ شوروی و تاریخ جنبش های کارگری، عملیات ضدپلیسی را نیز فراگرفته است.

این عضو تشکیلات مخفی حزب توده افزود: «در سال ۶۱ در ملاقاتی که به پیشنهاد پرتوی [مسئول تشکیلات مخفی حزب] با کیانوری داشتم وی به من گفت به عنوان رابط باید با یکی از مقامات سفارت شوروی تماس برقرار کنم تا در مواقع ضروری که حزب زیر ضربه قرار می گیرد و احتمالاً ارتباطش با خارج از کشور قطع می شود بتوانیم رابطه رزروی را با سفارت داشته باشیم.» براین اساس، وی ۳ یا ۴ بار با مأموران سفارت شوروی در ایران ملاقات داشته است.(۲)-(۳)

۲

درحالی که کشتی های جنگی امریکا برای دومین روز متوالی مواضع نیروهای سوری در کوهستان های شمال شرقی بیروت را هدف گلوله باران قرار دادند، رئیس جمهور امریکا تأکید کرد نیروهای امریکایی در لبنان درصدد درگیری با سوریه نیستند.

گلوله باران مواضع سوری ها امروز نیز در واکنش به شلیک ضدهوایی سوریه به سوی هواپیماهای شناسایی اف۱۴ امریکا ادامه یافت و بنا به اظهارات مقامات رسمی امریکا، تاکنون ۷۱ گلوله توپ به سوی مواضع آتشبارهای ضدهوایی سوریه در شمال و شرق پایتخت لبنان شلیک شده است. دراین حال مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه تأیید کرد که آتشبارهای ضدهوایی سوریه به سوی هواپیماهای شناسایی امریکا که برفراز مواضع نیروهای سوری به پرواز درآمدند، آتش گشودند. وی این پروازها را «تجاوز عمدی جدید امریکا علیه نیروهای سوریه در لبنان» خواند. گزارش کیهان به نقل از منابع دیپلماتیک عرب در دمشق حاکی است فهد پادشاه عربستان سعودی در تماس با حافظ اسد رئیس جمهور سوریه از وی خواست «در

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۹/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۵، رادیو بی بی سی، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۲- مشروح این جلسه دادگاه در ضمیمه گزارش آمده است.

۳- روزنامه کیهان، ۲۴/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۱۹.

تلاش برای آرام ساختن تشنج روبه تزاید میان دمشق و واشنگتن از حمله به کشتی های جنگی امریکا خودداری کند.» بر پایه این گزارش، دونالد رامسفلد فرستاده ویژه رئیس جمهور امریکا به غرب آسیا نیز در دمشق با عبدالحلیم خدام وزیر امور خارجه و معاون نخست وزیر سوریه دیدار و گفت و گو کرد. رامسفلد قبل از ورود به دمشق ضمن دیدار از امان با ولیعهد اردن و ولید جنبلاط رئیس حزب سوسیالیست ترقی خواه لبنان ملاقات کرده بود. جنبلاط در این دیدار «لزوم ازسرگیری گردهمایی کنگره آشتی ملی لبنان را مورد تأکید قرار داد.»(۱)

همچنین پس از هفته ها ابهام درمورد بهبود حال حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، امروز وی با سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان سعودی در دمشق دیدار کرد. رادیو امریکا ضمن اعلام این مطلب خاطرنشان ساخت این نخستین باری است که رئیس جمهوری سوریه پس از عمل جراحی آپاندیس با یک شخصیت خارجی دیدار می کند.(۲)

از سوی دیگر، باوجود افزایش تنش های نظامی میان امریکا و سوریه در روزهای اخیر، رادیو امریکا گزارش داد رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا، امروز در یک نشست مطبوعاتی در کاخ سفید گفت: «نیروهای امریکایی در لبنان درصدد درگیری با سوریه نیستند، اما هر زمان ازسوی نیروهای متخاصم مورد حمله قرار گیرند به اقدامات تلافی جویانه خود ادامه خواهند داد.»(۳) امروز همچنین رادیو لبنان در گزارشی به نقل از منابع مسئول امریکایی اطلاع داد: «ریگان درصدد اجازه دادن به نیروهای امریکایی برای بمباران مواضع نیروهای ایرانی در لبنان است.» این رادیو افزود: «ریگان اکنون منتظر دریافت آخرین گزارش ها از حادثه انفجارهای اخیر کویت و رابطه دولت ایران با حادثه مزبور است.» به گفته رادیو لبنان، «مواضع نیروهای ایرانی در بقاع خود بهترین هدف های پیش بینی شده هستند.»(۴)

ضمیمه گزارش۸۷۵: مشروح جلسه دادگاه رسیدگی به اتهامات ۶ تن از اعضای شبکه مخفی حزب توده

مشروح جلسه محاکمه ۶ تن دیگر از اعضای شبکه مخفی حزب توده به نقل از روزنامه کیهان به این شرح است:

«صبح دیروز [۲۳/۹/۱۳۶۲] محاکمه ۶ تن دیگر از اعضای شبکه مخفی حزب جاسوس توده، در محل دادگاه انقلاب ارتش و به ریاست حجت الاسلام ری شهری آغاز شد.

در این جلسه شاهرخ جهانگیری و ناخدا سوم محسن بیدگلی و همافر یکم بهمن حافظی نیا ضمن پاسخ گویی به سؤالات رئیس دادگاه به دفاع از خود دربرابر اتهامات وارده در کیفرخواست پرداختند.

به گزارش خبرنگار ما در این جلسه پس از تلاوت آیاتی چند از کلام الله مجید، دادستان انقلاب اسلامی [ارتش]، مشخصات و متن کیفرخواست متهمین را بدین شرح قرائت نمود.

موضوع اتهامات: جاسوسی، عضویت در تشکیلات مخفی با هدف براندازی.

• شرح اتهامات متهم ردیف یک (شاهرخ جهانگیری)

۱. عضو رده بالای تشکیلات مخفی و مشاور کمیته مرکزی تحت مسئولیت خسرو. (صص ۱۱ و ۳۷)

۲. مسئول شاخه هوایی، دریایی تشکیلات مخفی. (ص۳۷)

۳. تحت مسئولیت داشتن افرادی به نام های شاهین، شایان، همایون و تیمور که هریک از اینان تعدادی

۱- همان، ص۲۰.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص۸، رادیو امریکا، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص۴، رادیو امریکا، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۰، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص۶۵، رادیو لبنان، ۲۳/۹/۱۳۶۲.

نظامی تحت مسئولیت خود داشته اند. (صص ۳۷ و ۱۱۳)

۴. تحت مسئولیت داشتن عده ای از افسران توده ای به اسامی مستعار سهراب، مهاجر، بیژن، جاوید، فرهنگ، سیاوش، عارف، بهمن و تشکیل جلسات در منزل آنها.

۵. تلاش جهت جذب نیرو و گسترده کردن تشکیلات و دادن رهنمودهای سیاسی، امنیتی به اعضا و تشویق آنها به نفوذ هرچه بیشتر و دادن انواع گزارشات. (ص۹۹)

۶. دریافت جدیدترین و دقیق ترین اطلاعات نظامی محرمانه از نیروهای تحت مسئولیت خود. (صص ۴۹ و ۵۰ و ۱۰۱ و ۱۰۷)

۷. موظف نمودن اعضای تشکیلات مخفی به دادن حق عضویت و جمع آوری آن و از این رهگذر دریافت کمک هزینه ماهانه و مبلغ یک صد و پنجاه هزار تومان جهت خرید اتومبیل. (ص۱۱۴)

۸. جاسازی اسناد و مدارک درون گروهی در منزل خود.

۹. دریافت چندین قبضه سلاح از زیردستان خود و تحویل آنها به مسئول کل تشکیلات مخفی. (صص ۶۵ و ۶۶)

۱۰. داشتن ارتباط جاسوسی با اعضای سفارت روسیه در تهران و تبادل اطلاعات. (صص ۸ و ۳۷ و ۵۱ و ۷۵ و ۷۶ و ۷۷ و ۷۸ و ۸۰ و ۸۱ و ۹۷)

۱۱. طی نمودن دوره آموزشی به مدت ۶ ماه در شوروی. (صص ۱۱ و ۳۵)

۱۲. سعی در ایجاد راه های فرار برای مسئولین حزب ازطریق افراد تحت مسئولیت خود که دراین رابطه اقداماتی انجام گرفته از آن جمله تهیه یک قایق موتوری. (صص ۸۲ و ۱۱۴)

۱۳. ارتباط با رابط اکثریت جهت انتقال افراد نظامی وابسته به سازمان فدائیان اکثریت به حزب توده و انتقال یافتن یازده نفر اکثریتی به حزب توده از این رهگذر. (ص۲۳)

◦ شرح اتهامات متهم ردیف۲ (ناخدا سوم محسن بیدگلی)

۱. عضویت و فعالیت در شبکه مخفی نظامی و تحت مسئولیت حاتمی و هوشنگ با نام مستعار بیژن. (صص ۱۵ و ۱۸)

۲. پرداخت حق عضویت ماهانه هزار و جمعاً ۱۲ هزار تومان. (صص ۱۹ و ۳۶)

۳. تشکیل جلسات حزبی در منزل خود که در بعضی از آن جلسات کیانوری هم حضور داشته است. (صص ۹ و ۳۵ و ۳۶)

۴. گزارش دادن از محیط اطراف خود، تظاهر به مذهبی بودن و ادامه فعالیت حتی بعد از پیام حضرت امام و تا لحظه دستگیری.

◦ شرح اتهامات متهم ردیف۳ (بهمن حافظی نیا)

۱. عضویت و فعالیت در شبکه مخفی نظامی با نام مستعار فرهنگ و تحت مسئولیت هوشنگ. (ص۲۰)

۲. تشکیل جلسات حزبی در منزل خود و اجرای قرارهای تشکیلاتی. (صص ۸ و ۱۸)

۳. دادن گزارشات و اطلاعات محرمانه از محل کار خود به تشکیلات و دریافت دوربین مخصوص جهت عکس برداری از اسناد و مدارک. (صص ۱۰ و ۳۴ و ۴۳)

۴. پرداخت حق عضویت به طور متفاوت و جمعاً ۲۴ هزار تومان. (ص۴۷)

۵. جذب و معرفی چهار نفر نظامی به تشکیلات با اسامی محمد انصاری، حمید، علی و رشید. (صص ۱۷ و ۲۰ و ۴۳)

۶. جمع آوری سه قبضه اسلحه ژ۳ به اضافه دو قبضه دیگر که اوایل انقلاب سرقت کرده بود و تحویل آنها به تشکیلات مخفی. (ص۱۹)

۷. ادامه همکاری حتی بعد از پیام حضرت امام. (ص۲۳)

· شرح اتهامات متهم ردیف۴ (صابر ظفرحیدری)

ص: ۱۱۶۴

۱. عضویت و فعالیت در شبکه مخفی با نام مستعار مهاجر و تحت مسئولیت هوشنگ. (ص۵)

۲. پرداخت حق عضویت درمجموع دوازده تا سیزده هزار تومان. (صص ۶ و ۱۲)

۳. اجرای قرارهای تشکیلاتی در خیابان و در منزل خود به اتفاق مسئولش. (ص۱۵)

۴. معرفی محمدتقی کاوه به تشکیلات. (صص ۱۶ و ۳۵)

۵. دادن اطلاعات سیاسی، نظامی به تشکیلات. (صص ۲۱ و ۳۰)

۶. دریافت مبلغ پنجاه هزار تومان از حزب به عنوان قرض. (ص۲۶)

۷. ادامه فعالیت تا لحظه دستگیری. (ص۲۲)

• شرح اتهامات متهم ردیف۵ (ناوسروان عباس هاشمی نژاد)

۱. عضویت و فعالیت در شبکه مخفی نظامی با نام مستعار سپهر تحت مسئولیت سیاوش (حسن صراف پور).

۲. اجرای قرار و تشکیل جلسه در منزل خود. (ص۱۷)

۳. پرداخت حق عضویت به میزان پانصد تومان. (ص۲۰)

۴. ادامه فعالیت حتی بعد از پیام حضرت امام و تا لحظه دستگیری. (ص۱۰)

• شرح اتهامات متهم ردیف۶ (علی اکبر میرزایی)

۱. عضویت و فعالیت در شبکه مخفی با نام مستعار سهراب و تحت مسئولیت دائی و هوشنگ (صص ۳۲ و ۳۵ و ۹۱)

۲. تشکیل جلسات حزبی در منزل خود به اتفاق حقیقت، احمدی، بیدگلی، صحافی و همسرانشان که دو بار در این جلسات کیانوری شرکت داشته و در بقیه موارد دائی یا هوشنگ حضور داشته اند.

۳. پرداخت حق عضویت ماهانه هزار تومان و جمعاً ده هزار تومان با این توضیح که اغلب به علت اینکه متهم در تهران نبوده، حق عضویت را همسرش می پرداخته است.

۴. قبول پیشنهاد مسئول خود دررابطه با فراری دادن عده ای از سران حزب توده به وسیله قایق از ایران به یمن که این قضیه بعداً منتفی می شود. (ص۹۱)

۵. دادن گزارشات و اطلاعات محرمانه از محل کارش به تشکیلات. (صص ۹۰ و ۹۱)

۶. ادامه فعالیت حتی بعد از پیام حضرت امام و تا لحظه دستگیری.

با عنایت به شرح فوق رسیدگی نهایی به اتهامات هریک از متهمین و صدور حکم شرع درباره هرکدام به عنوان محارب و مفسدفی

الارض و به استناد ماده ۱۹۹ قانون حدود و قصاص مورد تقاضاست.

دادستان انقلاب اسلامی ارتش – اتابکی

پس از قرائت متن کیفرخواست توسط دادستان دادگاه انقلاب ارتش، شاهرخ جهانگیری مسئول شاخه نیروی هوایی و دریایی تشکیلات مخفی حزب جاسوس توده به دفاع از موارد مختلف اتهامات خود پرداخت و گفت: برای من شوروی را به عنوان سمبل کمک به نهضت های آزادی بخش مطرح کرده بودند و به این ترتیب من را به طرف حزب تا مرحله عضویت گرایش دادند. ... در سال ۵۵، آقای پرتوی به من اطلاع داد که بورسی برای خارج از کشور هست که باید از آن استفاده کنم و درپی آن به آلمان شرقی رفتم و در آنجا به درخواست کیانوری برای طی یک دوره شش ماهه به اتحاد شوروی رفتم و پس از طی چند دوره کلاس آموزشی و تخصصی دررابطه با مشی حزب توده مجدداً به ایران برگشتم. ... پس از پیروزی انقلاب اسلامی که من تمایل به فعالیت در بخش علنی حزب داشتم به سفارش پرتوی که در مخفی بودن فعالیت تشکیلات نوید اصرار داشت، به مدت یک سال دیگر نیز در تشکیلات مخفی باقی ماندم. در سال ۵۹ تشکیلات افراد نظامی را که جذب حزب شده بودند مستقل کردند و مسئولیت شاخه نیروی هوایی را که یکی از سه شاخه ارتش بود به من واگذار کردند، ولی کار در این قسمت را با مسئولیت هفت همافر توده ای آغاز کردم و به ترتیب کلیه مسائل نیروی هوایی دارارتباط با حزب را به من واگذار کردند. متهم گفت: یک سال پیش از دستگیری مسئولیت یک گروه پنج نفره از عناصر نفوذی حزب در نیروی دریایی نیز ازطریق پرتوی به من واگذار شد و

چون در نیروی دریایی تشکیلات گسترده ای نداشتیم، تشکیلات جداگانه برای آن فراهم نکردند و از همین ایام مسئولیت امور حزب در نیروی دریایی را نیز من به عهده داشتم.

وی درمورد چگونگی جابه جایی سلاح اعتراف کرد: در سال ۵۸ ماشینی را که سلاح جمع آوری شده در صندوق عقب آن جاسازی شده بود را برای تخلیه دراختیار پرتوی قراردادیم.

متهم گفت: در مدت فعالیتم مجموعاً ۵۵ نفر تحت مسئولیت من بودند که اکثر آنان را همافران و افسران نیروی هوایی تشکیل می دادند. وی افزود: از این تعداد ۶ یا ۷ نفر با من ارتباط داشتند و بقیه افراد نیز ازطریق آنها با من ارتباط برقرار می کردند. جهانگیری درمورد نحوه ارتباط با سفارت شوروی گفت: در سال ۶۱ در ملاقاتی که به پیشنهاد پرتوی با کیانوری داشتم؛ وی به من گفت به عنوان رابط باید با یکی از مأموران سفارت شوروی تماس برقرار کنم تا در مواقع ضروری که حزب زیر ضربه قرار می گیرد و احتمالاً ارتباطش با خارج از کشور قطع می شود بتوانیم رابطه ضروری را با سفارت داشته باشیم.

وی افزود: کیانوری در این ملاقات تأکید کرد که در ملاقات با مأمور سفارت شوروی هیچ گونه حق اظهارنظر ندارم و تنها به عنوان رابط باید ارتباط برقرار کنم. جهانگیری گفت: مأموران سفارت در ملاقات ها از اسامی مستعار الهام و اکبر استفاده می کرده اند و من مجموعاً برای ۳ یا ۴ بار در ملاقات با آنها حامل بسته ای ازطرف کیانوری برای سفارت و متقابلاً بسته ازطرف سفارت برای کیانوری بودم که از محتوای آنها مطلقاً اطلاع نداشتم.

جهانگیری در پاسخ سؤال رئیس دادگاه که از وی پرسید در شوروی چه دوره هایی را می گذراندی، گفت: در این مدت در مدرسه بین المللی لنین در مسکو بودم که افراد مختلفی از کشور های گوناگون در این مدرسه دوره های کوتاه و درازمدت درزمینه ایدئولوژی کمونیستی شامل فلسفه، اقتصاد تئوری تاکتیک، تاریخ شوروی و تاریخ جنبش های کارگری و همچنین دوره های آموزش های کارگری و همچنین دوره های آموزشی عملیات ضدپلیسی را طی می کردند. وی افزود: به هنگام ورود من به مسکو یک مترجم و یک نفر از مسئولان خدمات مدرسه من را به خوابگاه در مدرسه راهنمایی کردند که پس از یک هفته معاینه پزشکی به اتاقی که یک مرد و زن دیگر ایرانی نیز در آن زندگی می کرده اند، راهنمایی شدم.

وی با اشاره به این نکته که نسبت به دو ایرانی دیگر مطلقاً شناخت و آشنایی قبلی نداشته است، گفت: در مدتی که در مسکو بودم برای تماس با خانواده ام که فکر می کردند من در آلمان هستم ازطریق نامه هایی که به آلمان می فرستادم و از آنجا به تهران ارسال می شد تماس می گرفتم که پس از شش ماه به علت نگرانی خانواده ام به تهران بازگشتم.

وی اعتراف کرد: در مدت اقامت در خوابگاه مدرسه بین المللی مسکو یک دوره آموزش مبارزه با پلیس را در مدت ۳ ماه طی کردم.

براساس این گزارش محمدمهدی پرتوی که به عنوان شاهد در جلسه دیروز دادگاه حضور داشت در تکمیل توضیحات جهانگیری گفت: سیاست حزب درمورد جمع آوری سلاح ها یک سیاست ریاکارانه بود و علی رغم اینکه تعداد زیادی سلاح اختفا کرده بود با تبلیغات زیاد چند بار اعلام کرد غیرمسلح است و حتی دراین زمینه بخشنامه صادر کرد و به اعضای حزب گفت که هرکس با اسلحه دستگیر شود، نفوذی است و از ما نیست و دراین زمینه تلاش کرد تا افکار مردم را فریب دهد. همین گزارش حاکی است در ادامه جلسه دیروز [۲۳/۹/۱۳۶۲] سپس ناخدا سوم محسن بیدگلی به دفاع از کیفرخواست پرداخت و گفت: ارتباط من با حزب راه خطایی بود که به دلیل نشناختن جامعه اسلامی طی کردم.

وی افزود: من نسبت به خطاهای خودم آگاهم و به همین دلیل نمی توانم دفاعی از خطاهایم بکنم. ... وی در پاسخ سؤالات رئیس دادگاه

درمورد نحوه آشنایی خود با تشکیلات حزب جاسوسی توده گفت: قبل از پیروزی انقلاب با حمید احمدی که نظامی هم اتاقم بود از منزلمان با کیانوری تماس گرفتیم و به دنبال آن و از سال ۵۸ ارتباطم را با حزب برقرار کردم.

... محسن بیدگلی بند ۲ کیفرخواست دادستان مبنی بر پرداخت حق عضویت ماهانه هزار تومان و جمعاً ۱۲ هزار تومان را تأیید کرد و گفت: این مبلغ را در سال ۶۱ آخرین سال عضویتم در حزب پرداخت

ص: ۱۱۶۶

کرده ام. متهم در پایان دفاعیات خود سایر موارد مندرج در کیفرخواست دادستان ... را پذیرفت و ضمن اظهار ندامت از اعمال گذشته خود از امام امت و امت انقلابی ایران و دادگاه تقاضای عفو و بخشش کرد.

همین گزارش حاکی است سپس همافر یکم بهمن حافظی نیا متهم دیگر جلسه علنی در مقابل اتهامات خود ... به دفاع از کیفرخواست، دادستان پرداخت.

متهم همافر یکم حافظی نیا ... گفت: در نوروز سال ۵۸ و به دنبال چندین بار رفت وآمد به خانه یکی از دوستانم که قبلاً در نیروی هوایی خدمت می کرد و در سال ۵۶ استعفا داده و به امریکا رفته بود و در آن زمان به تازگی از امریکا برگشته بود، بدون اجازه و آگاهی من نام مرا در تشکیلات مخفی حزب ثبت کرده بود و من هم به دلیل نداشتن بینش اسلامی و شناخت کافی از مردم عضویت این حزب را پذیرفتم و تحت مسئولیت هوشنگ که همان شاهرخ جهانگیری باشد قرار گرفتم.

... وی سپس با مطرح ساختن این ادعا که در آغاز زمستان سال ۶۰ و به خاطر فشارهای روحی ارتباط با حزب را قطع کرده و پس از آن برای آگاهی از اینکه نامش از لیست اعضای حزب حذف شده یک بار با رابطش ملاقات نموده اعتراف کرد در طول مدت عضویت در حزب مرتکب تخلفاتی شده است.

... متهم در ادامه اعترافاتش درباره تحویل اسلحه به حزب گفت: در جریان انقلاب ۲ قبضه اسلحه از مرکز آموزش های نیروی هوایی به دست آوردم. ... انصاری نیز در اوایل آشنایی با من ... سه قبضه ژ۳ به من داد ... پس از مدتی چون از نگهداری آنها نگران بودم موضوع را با هوشنگ در میان گذاشتم وی گفت سلاح ها را به ما بده تا خودمان آنها را به سپاه تحویل دهیم و من هم ۵ قبضه سلاح را تحویل آنها دادم.

... جهانگیری در ادامه جلسه دادگاه درمورد سخنان همافریکم بهمن حافظی نیا گفت: نامبرده در اواخر همکاری با حزب دچار فشار روحی بود و بسیار متشنج به نظر می رسید. ... ایشان پس از مدتی با حزب قطع رابطه کرد.

... در خاتمه رئیس دادگاه از وی خواست که آخرین دفاع خود را عنوان کند. متهم ضمن اشاره به مدت زمانی که در حزب منفور توده فعالیت می کرده و [با بیان اینکه] در این مدت مرتکب اشتباه شده است گفت: بجز این مدت من یک عمر زندگی شرافتمندانه داشتم. ... وی گفت: من در مقابل دادگاه احساس گناه می کنم و رأی دادگاه هرچه باشد برای من محترم است.

گزارش خبرنگار ما حاکی است با پایان دفاعیات متهمین ناخداسوم بیدگلی و همافریکم بهمن حافظی نیا، ظهر دیروز [۲۳/۹/۱۳۶۲] جلسه علنی دادگاه پایان یافت و جلسه بعدی به روز شنبه ۲۶ آذرماه موکول شد.»(۱)

۱- روزنامه کیهان، ۲۴/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۱۹.

روزشمار جنگ پنجشنبه ۲۴ آذر ۱۳۶۲ ۱۰ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۵ دسامبر ۱۹۸۳

۱

فرمانـده کل سـپاه پاسـداران امروز در نامه ای به سـتاد مرکزی سـپاه روند تصـمیم گیری و مذاکرات فرماندهان ارتش و سپاه برای اجرای عملیات در منطقه دربندیخان در استان سلیمانیه عراق و همچنین دلایل لغو این عملیات را تشریح کرد.

در این نامه که با فوریت "آنی" ارسال شده است،(۱) توضیحاتی درباره محور مذاکرات فرماندهان؛ سازماندهی یگان های شرکت کننده در عملیات در دو قرارگاه تاکتیکی نجف۱ و نجف۲؛ مشـکلات پیش رو برای اجرای عملیات ازجمله نبود راهکار و عقبه مناسب، حضور ضـدانقلاب در منطقه؛ ضـرورت شـرکت گسترده و فعـال هوانیروز برای جابه جایی نیروها و مشـکلات اجرایی این کار و مخالفت بعضـی فرمانـدهان نیروی زمینی ارتش با آن درج شـده است. در بخش دیگری از این نامه آمـده است: باوجود برگزاری افزون بر ۵۰ جلسه برای حل معضـلات پیش رو و بررسـی جزئیات عملیات، برخی از این مشـکلات حل نشـده و قابلیت اجرایی پیـدا نکردنـد و درنهایت هم زمان شدن این مذاکرات و تلاش ها با عملیات والفجر۴ در منطقه شیلر و به کارگیری بخشی از توان درنظر گرفته شده برای عملیات دربندیخان در عملیات والفجر۴ نیز مزیـد برعلت شـد، و درعین حـال هشیارشدن دشـمن نیز مشـکلاتی را در امر شـناسایی از خطوط دفاعی عراق به وجود آورد تا جایی که بسیاری از راهکارهای عملیاتی توسط نیروهای عراقی بسته شد و درنهایت با پایین آمدن احتمال موفقیت، تصمیم فرماندهان بر آن شد که عملیات در منطقه دربندیخان اجرا نشود.(۲)*(۳)

ص: ۱۱۶۹

۱- به نظر می رسد هدف از تهیه این نامه ارائه اطلاعاتی است که واحد طرح و عملیات سـتاد مرکزی باید برای پاسخ گویی درباره دلایل منتفی شـدن عملیـات در منطقه دربنـدیخان، دراختیـار شورای عـالی دفـاع یـا سـایر مقامات بالادستی همچون ریاست جمهوری و ریاسـت مجلس قرار دهد.

۲- متن کامل این نامه در ضمیمه گزارش آمده است.

۳- سـند شماره ۱۰۸۹۸۸ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: از فرمانـدهی قرارگـاه خاتم الانبیا(ص) (محسن رضایی ازطرف غلامحسـین بشردوست) به ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات)، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۱

نیروی زمینی ارتش عراق به تـازگی فعالیت های مهندسـی گسترده ای را در منطقه عمومی عملیات های بیت المقـدس و رمضان و شـمال این منطقه (شلمچه و پاسگاه زید) آغاز کرده است.

به گزارش سـتاد مشـترک ارتش، واحـد مهندسـی عراق بـا بهره گیری از تـاریکی شب کانـالی به طول ۲۰۰ متر در منطقه مقابـل ایسـتگاه حسـینیه ایجاد کرده است. ژاندارمری اسـتان خوزسـتان نیز در جمع بندی اقدامات مهندسی عراق در این منطقه اعلام کرد: عراق در امتداد نوار مرزی از روبه روی خرمشـهر تا طلائیه (منطقه عملیاتی بیت المقدس و رمضان)، کانالی سراسـری به عرض ۱۰ متر حفر کرده و داخل آن آب انداخته است و در جلوی این کانال به سمت ایران به فاصله ۷۰۰ متر خاکریزی احداث و جلوی آن را نیز مین گذاری کرده است، در پشت این خاکریز، شیارهای T شـکل حفر کرده تا نفرات به منظور ایجاد تله و تردد برای شناسایی از آن استفاده کنند. در پشت کانال به سمت عراق نیز (غرب کانال) چهار ردیف خاکریز به فاصله ۵۰۰ متر از هم وجود دارد و نیروهای عراق در پشت آن مستقر شده اند.(۱)

دراین حال طرح و عملیات سـتاد مرکزی سـپاه در نامه ای به ستاد مشترک ارتش براساس برخی شواهد و قرائن از احتمال تحرکات نظامی ارتش عراق در منطقه زیـد (منطقه عملیـاتی رمضـان) خبر داد. در این نـامه بخشـی از نشانه های حاکی از تحرک احتمالی عراق در منطقه زید چنین آمده است:

طه یاسـین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق در تاریـخ ۶/۸/۱۳۶۲ از پادگان شـعیبه در جنوب بصـره، بازدید و احتمالاً دستوراتی را به سپاه سوم عراق داده است. پیرو بازدید وی، دشمن اقدامات زیر را انجام داده است:

۱. از ۳۰۰ متری خاکریزها اقدام به اجرای مانور کرده است.

۲. اقدام به تقویت نیرو در منطقه کرده است.

۳. به میزان قابل ملاحظه ای شناسایی هوایی دشمن افزایش یافته است.

۴. دشمن بیش از یک ماه است که آتش سنگینی روی منطقه مقابل پاسگاه زید اجرا می کند.

۵. یکی از نیروهـای خودی به عراق پناهنـده شـده و اطلاعـاتی را از منطقه به عراقی هـا داده است. پس از پناهنـده شـدن وی فعـالیت های گشتی شناسایی دشمن افزایش یافته است.(۲)

۲

پس از حمله موشـکی روز گذشـته عراق به شـهرهای اندیمشک، دزفول، رامهرمز و بهبهان، امروز هم هواپیماهای عراقی شهرهای ایلام و دهلران را هدف حمله قرار دادند.

به گزارش منابع نظامی، امروز جنگنده های دشمن شهر ایلام را در سه نوبت و جمعاً با ۳۶ فروند هواپیمای میراژ و میگ۲۱ و از ارتفاع بالا بمباران کردند. بمب ها و راکت های پرتاب شده در ارتفاعات و بیابان های اطراف شهر به زمین اصابت کرد و تلفات و خسارات چندانی درپی

۱- سند شماره ۶۸۸۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش وضعیت روزانه سماجا۳ (مرکز فرماندهی) به نزاجا، شماره۲۷۱، ۲۴/۹/۱۳۶۲ الی ۲۵/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۱۲۵۳۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه ژاندارمری خوزستان، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۶۸۹۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات) به سماجا۳، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

نداشت فقط ۷ رأس دام در حوالی این شهر تلف شدند. ۲ بمب و یک راکت نیز عمل نکرد و اقدامات لازم برای خنثی سازی آنها به عمل آمد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی ضمن اعلام خبر بمباران ایلام به موج گرفتگی ۱۰ زن و کودک در این حادثه اشاره کرد. این خبرگزاری افزود: از شواهد موجود چنین استنباط می شود که هواپیماهای عراقی ابتدا قصد داشتند پدافندهای هوایی را که در ارتفاعات اطراف شهر مستقر بودند هدف قرار داده و سپس با بی دفاع شدن شهر مناطق مسکونی را بمباران کنند، اما موفق به این کار نشدند.(۱)

شهر دهلران نیز در ساعت ۱:۲۰ امروز، به وسیله ۶ فروند هواپیما در دو مرحله بمباران شد. البته هر ۱۸ بمب و راکت شلیک شده به حاشیه این شهر اصابت کرد و خسارات و تلفاتی به بار نیامد. طبق گزارش ها، هواپیماهای مهاجم از نوع میراژ و میگ۲۱ بوده اند.(۲)

درپی این حملات، یک سخنگوی نظامی عراق اعلام کرد که نیروی هوایی این کشور به تلافی انفجارهای اخیر کویت، دو شهر ایلام و دهلران را بمباران کرده است. خبرگزاری فرانسه به نقل از این سخنگو افزوده است: این عملیات نشان دهنده بنیه عراق در پاسخ دادن به عملیات های ایران علیه شهرهای مرزی عراق و کشورهای عرب برادر عراق است.(۳)

از سوی دیگر امروز در گلوله باران شهر آبادان نیز ۳ باب منزل و یک مغازه آسیب دید. همچنین براثر گلوله باران جبهه های درگیری در منطقه عمومی آبادان، ۲ تن از افراد خودی شهید و ۱۰ تن نیز زخمی شدند.(۴)

۱

امروز در جبهه های زمینی تبادل آتش میان نیروهای خودی و دشمن در مناطق مختلف جریان داشت.

در منطقه عملیاتی والفجر۴، براثر اصابت گلوله های توپخانه خودی به اطراف ارتفاعات کانی مانگا، ۲ خودرو و چندین سنگر منهدم شد و چند تن از افراد دشمن کشته یا زخمی شدند. در این منطقه ۲ تن از افراد خودی نیز شهید و ۳ تن مجروح شدند.(۵) در منطقه عملیاتی والفجر۲ (حاج عمران) نیز آتش توپخانه خودی تلفات و خساراتی را به افراد و خودروهای عراقی وارد کرد(۶) در منطقه عمومی عملیات فتح المبین (برغازه - سمیده) براثر درگیری های پراکنده و آتش توپخانه، تعدادی از نیروهای دشمن کشته و عده ای نیز زخمی شدند. از افراد خودی نیز ۷ تن شهید و ۱۱ تن زخمی شدند و به یک آمبولانس هم خساراتی وارد شد.(۷)

۲

در اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در محورهای مختلف استان های آذربایجان غربی و کردستان ۸ تن از افراد خودی شهید، ۶ تن زخمی و ۶ تن نیز مفقود شدند. امروز همچنین ۲ تن از افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب خود را تسلیم کردند و سازمان کومه له نیز برای

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص۳؛ و- سند شماره ۲۸۶۱۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی ایلام به اداره اطلاعات شاجا، ۲۴/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۲۳۳۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی ایلام به اداره اطلاعات شاجا، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۷۰۴۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری ایلام به وزارت کشور، ۲۴/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۹۰۴ مرکز

مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص۲، به نقل از خبرگزاری فرانسه.

۴- سند شماره ۳۷۰۴۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۲۴/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا۳ (فرماندهی) به نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۶۳۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۶۸۸۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۷- سند شماره ۶۸۸۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

ممانعت از تسلیم شدن افراد این سازمان، ۴ تن از آنان را ربود.

اعضای گروه های مسلح غیرقانونی در جنوب غربی دیوانـدره به نیروهـای تـأمین پایگـاه هزارکانیـان ژانـدارمری حمله کردنـد. در این درگیری پنـج ساعته، ۶ تن از افراد پایگـاه شـهید و ۳ تن زخمی شدنـد. همچنین یک دسـتگاه بی سـیم گروهی و ۳ قبضه اسلحه، ۳۰ عدد خشاب و ۶۰۰ تیر فشنگ نیز به دست مهاجمان افتاد.(۱)

در جنوب سـردشت نیز عناصر مسلح ضدانقلاب در ساعت ۹ بـا حمایت آتش توپخانه عراق در محور آلوت به نیروهای تأمین پایگاه های بولحسن و صالح حمله کردند. در این حادثه ۲ تن زخمی شدند و یک دسـتگاه کامیون ایفا براثر اصابت گلوله توپ منهدم شد. مهاجمان بعـدازظهر امروز نیز بار دیگر به این منطقه حمله کردنـد. در این درگیری که تا ساعت ۱۹ ادامه یافت، ۲ تن از نیروهای سپاه شهید و ۵ تن از سربازان مفقود شدند.(۲)-(۳)

همچنین در اولین ساعات بامـداد امروز، پایگاه بارانـدوز در جنوب ارومیه هدف حمله افراد مسـلح غیرقانونی قرار گرفت. مهاجمان پس از یـک درگیری که تا ساعت ۳ بامـداد طول کشـید، براثر مقاومت نیروهای خودی مجبور به عقب نشـینی شدند. در این درگیری یک تن از افراد پایگاه زخمی شد.(۴)

حمله اعضای گروه های مسلح غیرقانونی به پایگاه کانی رش در جنوب شرقی مهاباد با اعزام نیروهای کمکی از پایگاه اشکلان در مجاور محـل درگیری، دفع شـد و مهاجمـان مجبور به ترک منطقه شدنـد. در این درگیری یکی از افراد پایگـاه کـانی رش مفقود شـد. از تلفـات واردشده به مهاجمان آماری ارائه نشده است.(۵)

در درگیری نیروهای خودی و افراد مسلح ضدانقلاب در حوالی روستای اشنویه زنگ در غرب نقده نیز تلفاتی به عناصر ضدانقلاب وارد شد. در این درگیری یک دستگاه خودروی تویوتای نیروهای خودی براثر اصابت گلوله آر.پی.جی۷ منهدم شد.(۶)

در حوالی پایگـاه خورخوره در شـمال مهابـاد، نیروهـای سپاه در یـک درگیری محـدود و بـدون تلفـات بـا افراد سازمان کومه له موفق به تصاحب یک دستگاه خودروی تویوتا، شدند.(۷)

هم زمـان بـا حوادث مـذکور امروز یـک تن از افراد وابسـته به سازمـان کومه له و یک تن از افراد وابسـته به حزب دمکرات کردسـتان در منطقه عمومی سنندج با اظهار ندامت از اعمال گذشته شان، خود را به نیروهای سپاه معرفی و درخواست امان نامه کردند.(۸)

دراین حـال، سازمـان کومه له در ادامه تلاش برای جلوگیری از تسـلیم شـدن افراد وابسته به این سازمان، امروز در منطقه تکاب ۵ تن از افرادی را که خود را به نیروهای سـپاه تسـلیم کرده بودند، ربودند. عناصر کومه له پس از آزادکردن یکی از این افراد، بقیه آنها را با خود بردند(۹)

ص: ۱۱۷۲

۱- سند شماره ۳۵۶۳۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شـمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۳۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۳.

۲- در اغلب موارد در اخبـار تکمیلی مشـخص شـده است که افراد مفقودشـده به اسارت درآمـده انـد، البته گاهی نیز برخی از افرادی که مفقود اعلام شده بودند، در حین درگیری به مکان امن تری رفته و بعداً به نیروهای خودی پیوسته اند.

۳- سند شماره ۳۵۶۵۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب نزاجا به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۵/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات)، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۶۵۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۵- سند شماره ۳۵۶۳۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۶- سند شماره ۳۵۶۳۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲.

۷- سند شماره ۶۸۸۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۸- سند شماره ۴۰۰۹۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ناحیه کردستان سپاه به ستاد سپاه منطقه۱۱، ۳۰/۱۰/۱۳۶۲.

۹- سند شماره ۳۵۶۵۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان سپاه به منطقه۱۱، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

درپی حملات موشکی و هوایی اخیر عراق به مناطق غیرنظامی و شهرهای ایران، رئیس مجلس شورای اسلامی به کویت و کشورهای جنوب خلیج فارس هشدار داد نگذارند عراق به نام آنها دست به این اقدامات بزند. بلافاصله رسانه های خارجی به انعکاس بخش هایی از سخنان رئیس مجلس پرداختند.

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در جلسه علنی امروز مجلس در سخنانی با اشاره به حملات موشکی و هوایی عراق علیه شهرهای ایران اظهار داشت: «این جنایت هولناك را صدام به عنوان جواب دادن به حرکت مردم کویت در انفجار سفارت امریکا و لانه کثافت فرانسه در کویت قلمداد کرد. ما نمی دانیم چه ارتباطی است بین حرکت مردم و مسلمان ها در منطقه و کشتن مردم بی گناه، زن ها و بچه های شهرهای غیرنظامی خوزستان ما و نهاوند.»

رئیس مجلس این حملات را دلیل ضعف و ناتوانی حزب بعث عراق و حامیان آن دانست و گفت: «آقای رئیس جمهوری امریکا، کسی که بر مهم ترین موضع قدرت دنیا تکیه زده، استدلالش این جوری است که چون آن گروهی که مسئولیت انفجار را به عهده گرفته اسمش اسلامی است و طرف دار جمهوری اسلامی ایران است پس مسئولیت متوجه ایران است که ایران باید جلوی آنها را بگیرد. بی بی سی استدلالش این است که چون در کویت، شیعیان و فلسطینی ها که اکثریت مردم را تشکیل می دهند و طرف دار ایران هستند، پس ایران باید در آنجا دست داشته باشد و این گونه استدلال ها برای توجیه افکار عمومی گمراه جهت یك جنایتی مثل جنایتی که دیروز اینها مرتکب شدند. اگر این استدلال برای مردم دنیا قابل قبول است، نشان ضعف عقل و گمراهی مردم است.»

وی تصریح کرد: «جمهوری اسلامی ایران این شجاعت را دارد اگر بخواهد کاری را بکند مسئولیتش را به عهده بگیرد. شما خودتان می دانید که تمام سواحل کشورهای جنوب خلیج فارس در تیررس ما است و ما اگر بنای ماجراجویی در منطقه داشتیم این کار را می کردیم و دلیل شرعی و قانونی و بین المللی پسند هم داریم. به خاطر اینکه آنها در جنایت صدام شریك اند. اما ما همیشه اعلام عفو کردیم و با اینها درگیر نشدیم و نمی خواهیم بشویم، و آن روزی که ما تشخیص بدهیم که در منطقه باید وارد عمل بشویم، این کار را با شجاعت می کنیم و مسئولیتش را هم می پذیریم.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع همچنین با اشاره به حوادث لبنان و اتهام دخالت ایران در این حوادث گفت: «اگر این استدلال ها مبنای یك چنین جنایتی است پس این سازمان های عریض و طویل جاسوسی شما در دنیا چه می کنند؟ و قدرت اطلاعاتی شما کجا است؟ چرا یك برگ کوچکی از اطلاعاتی که مدعی هستید برای افکار عمومی مردم ارائه نمی دهید و اگر منظورتان این است که ما را به ماجراجویی بکشید و وادار به عکس العمل نادانی مثل خودتان بکنند که به مردم

عراق حمله بکنیم که ما چنین کاری را نمی کنیم. ما انقلابمان و راهمان هدف دارد. چشم دارد و کور حرکت نمی کند. البته مطمئناً رزمندگان ما در جبهه این بار جواب مناسب تری به این جنایات خواهند داد که ان شاءالله به پایان این گونه هیاهوها و ماجراجویی ها نزدیک بشویم و ضمناً من اخطار می کنم به کشور کویت و کشورهای جنوب خلیج فارس که خودشان را بیش از این در دام صدام نیندازند. او به نام آنها حرکت کرده آنها موظف اند که خودشان را تبرئه بکنند و این عمل را محکوم کنند که به نام آنها تمام نشود. ملت ما صبرش بالاخره حدی دارد. تا آنجایی که لازم باشد خودش را حفظ می کند، ولی بالاخره یک روزی هم، صبر تمام می شود.»(۱)

رادیو بی بی سی در گزارشی با اشاره به هشدار رئیس مجلس شورای اسلامی به کشورهای حاشیه جنوب خلیج فارس مبنی بر گرفتارنشدن در دام صدام حسین گفت: «حجت الاسلام رفسنجانی ادعا کرد که کلیه نواحی خلیج فارس در تیررس توپخانه ایران قرار دارد و افزود که اگر ایران هوای دخالت جنون [آمیزی] در منطقه می داشت، به این کار دست زده بود، اما ایران کشورهای حوزه خلیج فارس را عفو کرده و با آنها درگیر نشده است و قصد درگیری با آنها را ندارد.»(۲)

همچنین خبرگزاری آلمان غربی از بغداد به نقل از اظهارات امروز حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی اعلام کرد: «درصورتی که کویت و دیگر کشورهای عرب خلیج [فارس] تهاجمات اخیر عراق را محکوم نکنند، صبر ایران به پایان خواهد رسید.»(۳) گزارش خبرگزاری فرانسه از تهران نیز حاکی است: «رئیس مجلس ایران در جلسه امروز این ماجراجویی جدید و این جنایات هولناک رئیس جمهور عراق [صدام حسین] را در مقابل اقدام ملت کویت علیه سفارت امریکا و لانه کثافت فرانسه در کویت تقبیح کرد.» خبرگزاری فرانسه با اشاره به اظهارات رئیس مجلس مبنی بر رد ارتباط ایران با بمب گذاری های کویت به نقل از وی گفت: «استدلال رئیس جمهور امریکا از این قرار است، چون حزب یا گروهی که مسئولیت این انفجارات را برعهده گرفته یک نام اسلامی دارد و از جمهوری اسلامی ایران حمایت می کند بنابراین ایران مسئول آن است و این برعهده ایران است که از چنین عملیاتی جلوگیری کند.»(۴)

۱

وزیر امور خارجه ایران هشدار داد حملات تازه عراق به شهرهای ایران می تواند ابعاد تشنج در منطقه را توسعه بخشد. وزارت امور خارجه نیز با احضار کاردار کویت خواستار محکوم کردن اقدام عراق ازسوی دولت کویت شد.

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه، امروز در جمع سفرا و نمایندگی های سیاسی کشورهای خارجی در تهران که به دعوت وزارت امور خارجه برای استماع سخنان وزیر درباره حملات

۱- روزنامه کیهان، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۹ و ۲۰، رادیو بی بی سی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱ ، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، بغداد - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، صص ۸ و ۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

اخیر عراق علیه پنج شهر کشور در محل این وزارتخانه حضور یافته بودند، اظهار داشت: «اقدام تازه عراق می تواند ابعاد تشنج در منطقه را در حد قابل ملاحظه ای توسعه بخشیده و تحولات جدیدی بر منطقه تحمیل نماید؛ چراکه امروزه هر ضربه به جمهوری اسلامی ایران و هرگونه توطئه علیه انقلاب اسلامی در اذهان ملل مسلمان ضربه به اسلام تلقی می شود.»

ولایتی همچنین افزود: «ریشه حرکات انتحاری علی رغم ادعاهای واهی امریکا، فرانسه و صهیونیزم [و] رسانه های وابسته به استکبار جهانی، نه در ایران و دیگر کشورها و نه محدود به صد یا هزار نفر در لبنان و دیگر نقاط بلکه از عمق کینه و نفرت ملت های محرومی نظیر لبنان و فلسطین که سرزمین آنها مورد غصب و منافعشان مورد تجاوز قرار گرفته نشئت می گیرد و بدیهی است که هیچ کشوری حتی ایران قادر نیست برای یک حرکت خودجودش برعلیه منافع سلطه جویان تعیین تکلیف نموده و حد و مرز قرار دهد.» وی در پایان سخنان خود از "دوستداران صلح پایدار در منطقه" خواست به سرنوشت منطقه بی تفاوت نبوده و تهاجم بغداد به مردم غیرنظامی و مناطق مسکونی جمهوری اسلامی ایران را تقبیح و محکوم نمایند و «اجازه ندهند حاکمیت استقلال و امنیت کشورهای منطقه این گونه دستخوش اهداف شیطانی رژیم بغداد قرار گیرد.»(۱)

در همین حال امروز، کاردار دولت کویت در ایران به وزارت امور خارجه احضار شد و قائم مقام وزیر امور خارجه به وی اعلام کرد: «رژیم عراق براساس اتهامی واهی حساب حمله به منافع استکباری در کویت را با حمله به ملت بی گناه و مظلوم و سکنه شهرهای ایران تصفیه کرده است.» احمد عزیزی خاطرنشان کرد: «حمله به مناطق مسکونی ایران به بهانه دفاع از کویت دقیقاً به معنی تلاش جهت ایجاد تشنج بیشتر در روابط کشورهای منطقه و دخالت در امور داخلی آنها و دامن زدن به جو آشوب در منطقه است.» قائم مقام وزیر امور خارجه به کاردار کویت تأکید کرد: «اگر بناست که صلح و امنیت پایدار بر منطقه حاکم باشد این اقدام رژیم عراق باید ازطرف شما و همه علاقه مندان به آرامش و رفاه در منطقه تقبیح و محکوم شود.»(۲)

۱

نمایندگان شهرهای آسیب دیده از حملات دیروز عراق در مجلس شورای اسلامی خواستار به کارگیری کلیه امکانات برای حل مشکلات این مناطق شدند. نمایندگان شهرهای رامهرمز، دزفول، اندیمشک، بهبهان و نهاوند در اطلاعیه مشترکی ضمن محکوم کردن حملات موشکی و هوایی اخیر عراق تأکید کردند: «شایسته است مجریان و مسئولان محترم کلیه امکانات خود را برای حل مشکلات مناطق آسیب دیده و اسکان و تدارک بازماندگان شهدا به کار گرفته و خدمات لازم را ارائه نمایند.»(۳)

۲

بازتاب خبری - تفسیری دور تازه حملات موشکی و هوایی عراق علیه شهرهای ایران ادامه

ص: ۱۱۷۵

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۲- همان.

۳- روزنامه کیهان، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

دارد. دراین بین، یک روزنامه امریکایی استفاده از موشک های زمین به زمین اسکاد را نشانه ای از ناکامی عراق در جنگ زمینی دانست.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی رادیوهای امریکا، کلن و سوئیس و نیز مطبوعات امروز سوریه خبر بمباران و موشک باران ۵ شهر ایران در روز گذشته را منعکس کردند.(۱) همچنین خبرگزاری های فرانسه، آسوشیتدپرس و رویتر به نقل از سخنگوی نظامی عراق به انتشار خبر حمله امروز عصر هواپیماهای عراقی به شهرهای ایلام و دهلران پرداختند. این سخنگو مدعی شد جنگنده های عراقی به «هدف های نظامی» در این دو شهر حمله کرده اند.(۲) در همین حال، خبرگزاری آلمان غربی از بغداد گزارش داد: «کمیته بین المللی صلیب سرخ امروز پنجشنبه بمباران های عراق را محکوم کرد و از بغداد و تهران خواست تا دست کم حداقلی از قوانین انسانی را در جنگ خلیج فارس رعایت کنند.»(۳)

رادیو بی بی سی در گزارشی از ویلیام ریو درباره حملات روز گذشته عراق علیه اهداف غیرنظامی در خاک ایران گفت: «هر ۵ شهری که دیروز مورد هدف قرار گرفتند از مرز عراق فاصله زیاد داشتند. ایران، عراق را به واسطه استفاده از موشک های اسکاد ساخت شوروی علیه مواضع غیرنظامی محکوم کرد و گفت که آماج این حملات بیشتر ساکنان شهرها بودند.» گزارشگر بی بی سی دراین مورد اضافه کرد: «ایران در طی یک سال وانمود گذشته مسلماً در جبهه های جنگ از عراق موفق تر بوده است و علی رغم ادعاهای عراق ظاهراً تعداد بسیار کمی از غیرنظامیان در عراق کشته شده اند حتی موقعی که عراق از تلفات غیرنظامیان خود سخن می گوید تعدادی را که ذکر می کند، بسیار معدود است. در اطلاعیه های نظامی عراق تعداد عراقیان غیرنظامی که درنتیجه حملات ایران کشته شده اند به ندرت بیش از ۵ نفر ذکر می شود و در مقایسه با تعداد کثیر غیرنظامیانی که در حملات متعدد عراق به شهرهای ایران مخصوصاً در ماه های اخیر کشته شده اند چیزی به حساب نمی آید.»(۴)

امروز همچنین رادیو امریکا در گزارشی به مقاله مندرج در روزنامه نیویورک تایمز درباره بمب گذاری های کویت پرداخت که در آن آمده است: «استفاده عراق از موشک های اسکاد نشانه ای از عدم موفقیت در جنگ زمینی است، به علاوه که ازنظر منابع اقتصادی و انسانی نیز عراق به تدریج فرسوده می شود.» نیویورک تایمز سپس افزود: «به گفته کارشناسان غرب، تنها راه باقیمانده بغداد در مقابل ازنفس افتادن تدریجی، استفاده از سلاح های برتری چون اگزوسه و اسکاد است که به این ترتیب تهران را وادار به مذاکره صلح کند. گرچه به گفته دولت های غربی که دارای روابط سیاسی با تهران هستند، هیچ گونه نشانه ای از حرکت به سوی صلح در تهران مشهود نیست.»(۵)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی بر ضرورت پیوند حوزه های علمیه و دانشگاه ها و نیز احتراز از دوگانگی و چندگانگی در میان دانشجویان تأکید کرد.

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، صص ۶، ۱۲ و ۱۳، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۴ و ۵، پاریس - خبرگزاری فرانسه و بغداد - خبرگزاری های آسوشیتدپرس و رویتر، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۱۱، بغداد - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۹ و ۲۰، رادیو بی بی سی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸، رادیو امریکا، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی در دیدار با گروهی از اعضای شاخه های دانشجویی و روحانیت حزب جمهوری اسلامی به همراه جمعی از روحانیون و اساتید و همچنین عده ای از دانشجویان عضو انجمن های اسلامی دانشگاه ها اظهار داشت: «باید رسوبات افکار غلط گذشته از اذهان پاک شود و همه فقط در یک مسیر اسلامی حرکت کنند؛ چراکه خداوند سرمنشاء جهان هستی است و هیچ ضرورت و نیازی از علم او دور نیست و این برعهده مردم مسلمان [و] جوانان فداکار است که آستانه وجود خود را برای پذیرش انوار الهی و اخلاق اسلامی باز کنند و تنها از این طریق است که رحمت خداوند شامل همه خواهد شد که البته این کار احتیاج به پشتکار و مقاومت دارد.»

رئیس مجلس شورای اسلامی در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به انفجارهای اخیر در سفارتخانه های امریکا و فرانسه در کویت گفت: «در کویت مردمی که ستم یک حکومت خودفروخته را لمس می کنند و مشاهده می کنند که ثروت و هستی آنها به باد رفته و دراختیار غارتگران قرار می گیرد، سفارتخانه های امریکا و فرانسه را اماکن فسادی دیدند، لذا حرکت هایی به وجود آوردند، ولی می بینیم که دنیا چگونه عکس العمل نشان می دهد و دیوانه ای مثل صدام برای اینکه قارون کویت را راضی به دادن پول بیشتری بکند با موشک به مردم غیرنظامی و بی گناه ما حمله می کند و این درحالی است که رزمندگان ما می توانند بصره یک میلیونی را که بسیاری از منابع حیاتی عراق را نیز در بردارد با چند قبضه توپ خالی از سکنه کنند و این امر با کمترین هزینه امکان پذیر است، ولی ما این کار را نمی کنیم چراکه خداوند از این جهت دست ما را بسته است.» وی در پایان سخنان خود خطاب به حاضران گفت: «شما باید اصل اسلام را در وجود خودتان تحکیم کنید و علوم دینی و جدید را نیز مکمل و همراه باهم فراگیرید.»(۱)

۱

نخست وزیر بر نظارت مستمر نیروهای اسلامی در دانشگاه ها برای مقابله با هجوم ارزش های غربی و نیز حفظ منزلت اجتماعی اساتید دانشگاه تأکید کرد.

به گزارش روزنامه اطلاعات، میرحسین موسوی امروز در دیدار با نمایندگان جهادهای دانشگاهی سراسر کشور در سخنانی ضمن بیان این مطلب که با بازگشایی و نوگشایی دانشگاه ها در آستانه فصل تازه ای از حیات علمی، اجتماعی و سیاسی کشورمان هستیم، افزود: «اگر هوشیار نباشیم، دانشگاه ها می توانند در آینده به صورت پنجره ای برای ارزش های غربی باشند. به همین دلیل، نیروهای متعهد و نیروهای برآمده از متن انقلاب فرهنگی باید نیرومندتر، قوی تر و هوشیارتر باشند. در شرایط کنونی به خاطر بافت دانشگاه ها و مضمون درونی آن اگر فرض کنیم محیط های دانشگاهی می توانند به طور خودبه خودی در مقابل هجوم ارزش های

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص۱۲.

غربی و حرکت مرموزانه قدرت های بزرگ بایستند اشتباه کرده ایم. این خوش باوری است اگر تصور کنیم با گذشت چند سال از انقلاب فرهنگی و با حاکمیت نیروهای اسلامی در مقطع فعلی دانشگاه آسیب پذیر نخواهد بود و می تواند جلوی این هجوم ها را بگیرد. ما بر مبنای دوراندیشی در نظام جمهوری اسلامی باید گام برداریم و علت تأکید دائمی امام درمورد نظارت مستمر نیروهای متعهد اسلامی در دانشگاه ها همین است.»

نخست وزیر درعین حال گفت: «موقعی نیروهای اسلامی دانشگاه ها می توانند قوی و یکپارچه هدایت دانشگاه و درنتیجه هدایت نسل مدیر آینده کشور را در دست داشته باشند که دانشجو و استاد در کنار هم و با علائق عاطفی عمیق بتوانند حرکت کنند. تصور اینکه دانشگاهی داشته باشیم که طیف انقلابی اسلامی دانشجویان در یک طرف و استادان مسلمان در طرف دیگر قرار گیرند، یقیناً به نفع انقلاب نیست و ملت ما نمی تواند چنین تصوری را پذیرا باشد. به همین جهت در این مقطع که مسئله مدیریت و تصویب اساسنامه جهاد مطرح است طبیعتاً پایه های سنگینی برای اتصال نیروهای اصیل دانشجویی و نیروهای اسلامی در کادر استادان باید بنا شود و این برای ما اهمیت زیادی دارد.» وی تأکید کرد: «جهاد دانشگاهی زمانی اهمیت خودش را کسب کرده و حفظ خواهد کرد که بتواند برای تمام نیروهای کارآمد و مفید در سطح دانشگاه ها جاذب باشد.»(۱)

روزنامه اطلاعات همچنین گزارش داد: امشب ستاد انقلاب فرهنگی به ریاست نخست وزیر تشکیل جلسه داد. در این جلسه با حضور رؤسای دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی سراسر کشور مسائل و مشکلات مدیریت های دانشگاه ها مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت. بر پایه این گزارش، نخست وزیر در سخنانی گفت: «یکی از راه هایی که در آینده خواهیم داشت ارتباط معقول حرکت های دانشگاهی با مسئله مدیریت است و این دو به صورت یک جریان منسجم و مرتبط باهم باید حرکت کنند.» وی افزود: «در آینده در دانشگاه ها شاهد یک حرکت عظیم علمی سیاسی و اجتماعی خواهیم بود که بر سیاست دولت و سیاست کلی جامعه اسلامی ما بسیار مؤثر خواهد بود. به همین دلیل است که اختیار دانشگاه ها باید به دست نیروهای اسلامی باشد و نظارت نظام جمهوری اسلامی به طور همه جانبه بر دانشگاه ادامه یابد.»

نخست وزیر در ادامه با محکوم کردن زیاده روی هایی که گاهی اوقات به نام نهادهای انقلابی در دانشگاه ها انجام می شود، اظهار کرد: «باید در جامعه منزلت اجتماعی استاد دانشگاه تثبیت شود و همین مسئله جاذبه ای برای جذب نیروهای متخصص و متعهد به وجود خواهد آورد.»(۲)

۱

رئیس دیوان عالی کشور نتایج پیگیری اجرای فرمان هشت ماده ای امام خمینی را ازجمله درزمینه اقدامات خارج از شرح وظایف مسئولان و دستگاه های اجرایی و قضایی، سوءاستفاده از عناوین انقلابی و ورود به حریم خصوصی افراد تشریح کرد.

۱- روزنامه اطلاعات، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص۳.

۲- همان، ص۲.

در آستانه سالگرد صدور فرمان تاریخی هشت ماده ای امام خمینی رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی در ۲۵ آذر ۱۳۶۱، آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، در گفت وگو با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی به تشریح عملکرد ستاد پیگیری اجرای این فرمان پرداخت. وی با بیان اینکه درپی صدور فرمان امام، سیل شکایت ها از قسمت های مختلف سرازیر شد و رسیدگی به همه آنها زمان زیادی لازم داشت، گفت: «مردم در تمامی زمینه ها گله داشتند از بازسازی ها، گزینش ها، دستگاه های قضایی، دخالت های غیرقانونی و خارج از شرح وظایف بعضی مسئولان، از احکام نامتناسب و غیرمستند درباره امور گمرک، قاچاق و دیگر جرایم عمومی، درخصوص عملکرد سازمان عمران اراضی در مرکز و شهرها، اعمال سلیقه های ناجور و تجاوز به حقوق مردم درباره اراضی زراعی و کارهای هیئت های هفت نفره و شوراهای کشت و دررابطه با اختلاف بین مالک و کشاورز و بالاخره دررابطه با دخالت های غیرمسئولانه و خطرناک افراد و اشخاص به نام حزب الله و به نام حرکت های انقلابی به بهانه اینکه دولت نمی رسد پس ما می کنیم. در سوءاستفاده از تیترهای انقلابی پاسدار سپاه، کمیته، مأمور حفاظت فلان شخصیت و الی آخر... اما امروز پس از گذشت یک سال می بینیم هرچند پاره ای از این مسائل به حل نهایی نرسیده مانند پیاده کردن قانون اراضی شهری و تعیین تکلیف اراضی مزروعی و بعضی مسائل دیگر هم مانند سوءعمل در توزیع و پاره ای از مسائل و مشکلات اقتصادی هم اضافه شده، لیکن دیگر، اکثر مسائل دیروز به برکت فرمان امام امت و تلاش و کوشش اشخاصی که دررابطه با فرمان رهبر کبیر انقلاب اسلامی در ستاد مشغول به کار بودند وجود ندارد و یا به کلی زمینه آن از بین رفته و یا در بعضی مسائل به حداقل رسیده است.»

آیت‌الله سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی
رئیس دیوان‌عالی کشور

موسوی اردبیلی همچنین درمورد بند ۴ فرمان رهبر انقلاب مبنی بر اینکه هیچ کس حق ندارد کسی را بدون حکم قاضی - که باید براساس موازین شرعی باشد - توقیف یا احضار کند، هرچند مدت توقیف کم باشد، خاطرنشان کرد: «این بند مربوط به توقیف اشخاص بدون حکم قاضی است که خوشبختانه دیگر اکنون اثری از آن نیست.» وی سپس درمورد اعمالی همچون استراق سمع و تجسس در اسرار مردم نیز گفت: «امروزه دیگر تحت این گونه مسائل چیزی در جامعه ما مشهود نیست.»

رئیس دیوان عالی کشور درعین حال اضافه کرد: «آنچه در این فرمان آمده و ممنوع اعلام شد در غیر مواردی است که دررابطه با توطئه ها و گروهک های مخالف اسلام و نظام جمهوری اسلامی است که در خانه های امن و تیمی برای براندازی نظام جمهوری اسلامی و ترور شخصیت های

مجاهـد و مردم بی گناه کوچه و بازار و برای نقشه های خرابکاری و افساد فی الارض اجتماع می کنند و محارب خدا و رسول می باشـند که با آنان در هر نقطه که باشـند و همچنین در جمع ارگان های دولتی و دستگاه های قضایی، دانشگاه ها و دانشکده ها و دیگر مراکز، با قاطعیت و شدت عمل ولی با احتیاط کامل باید عمل شود، لیکن تحت ضوابط شرعیه و موافق دستور دادستان ها و دادگاه ها چراکه تعدی از حدود شرعیه حتی نسبت به آنان نیز جایز نیست.»(۱)

۱

وزیر امور خارجه عراق در پایان دیدار چهارروزه اش از پکن گفت چین تصمیم ندارد در جنگ ایران و عراق میانجیگری کند.

به گزارش خبرگزاری رویتر از پکن، طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق، که از روز دوشـنبه برای دیدار با مقامات چین در پکن به سر می برد، ضـمن اعلام این مطلب افزود: «چین که دوست هر دو کشور است می خواهـد پایان این جنگ را ببیند.» طارق عزیز تأکید کرد: «آنها به من نگفتنـد که تصـمیم دارنـد دراین رابطه دست به یـک اقـدام دیپلماتیـک ویژه بزننـد.» وزیر امور خـارجه عراق همچنین با بیان اینکه «درمورد همکاری های نظامی با رهبران چین مـذاکره نکرده است»، افزود: «من درمورد چنین مسائلی بحث نمی کنم. هـدف سـفر من تنها سیاسـی است.» به گزارش رویتر، طـارق عزیز از اظهـارنظر دربـاره برخی گزارش هـا در مورد اینکه «چین در طول جنـگ سه ساله ایران و عراق هر دوی این کشورها را مسلح می کرده، خودداری کرد.» وی مذاکرات خود را با رهبران چین "دوستانه و صمیمی"خواند و گفت: «نظرات بسیار نزدیک به هم بود.»(۲)

همچنین به گزارش خبرگزاری فرانسه از هنـگ کنـگ، طـارق عزیز روز چهارشـنبه در دیـدار بـا وشوکی یـان وزیر امور خـارجه چین که خوسـتار پایان فوری جنگ ایران و عراق شده بود گفت: «عراق مایل به آتش بس با ایران و اسـتقرار صـلحی عادلانه و شرافتمندانه است.» همچنین در این دیـدار وزیر امور خارجه چین «خواسـتار وحدت جهان عرب در مقابل سیاست های تجاوزکارانه و توسعه طلبانه اسـرائیل شـد.» گزارش خبرگزاری فرانسه به نقـل از خبرگزاری چین نو حـاکی است طـارق عزیز بـا زائو چیانگ نخست وزیر چین نیز دیـدار کرده است.(۳) به گزارش رادیو کلن، وزیر امور خـارجه عراق در این سـفر دیـدار و گفت وگویی نیز با لی زیانیان رئیس جمهور چین، داشت. زیانیان در این دیدار گفته است «خاتمه هرچه زودتر جنگ برای پیشرفت های اقتصادی ایران و عراق مهم و بسیار ضروری است.»(۴)

۲

دبیرکـل سازمان ملل متحـد اعلام کرد در تلاش برای حل وفصل جنگ ایران و عراق به گفت وگوها و تبادل نظر با اولاف پالمه، که قبلاً به عنوان میانجی در این جنگ ایفای وظیفه کرده

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص۹، پکن - خبرگزاری رویتر، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۷، هنگ کنگ - خبرگزاری فرانسه، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص۹، رادیو کلن، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

است، ادامه خواهد داد.

رادیو امریکا امروز در گزارشی ضمن اعلام این مطلب که در گزارش اخیر دبیرکل سازمان ملل درمورد قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت این سازمان آمده است، یادآور شد: «اولاف پالمه به عنوان نماینده ویژه دبیرکل سازمان ملل متحد، اقدامات مربوط به پایان بخشیدن به جنگ دو کشور ایران و عراق را پیگیری می کند.»

این رادیو همچنین به نقل از گزارش دبیرکل افزود: وی در نظر دارد ماه آینده مسئله جنگ ایران و عراق را در جریان اجلاس سران کشورهای اسلامی در کازابلانکا با سران ایران و عراق در میان بگذارد. به گفته رادیو امریکا «دبیرکل سازمان ملل متحد در گزارش خود تأکید کرده که ایران خواسته است یک کمیسیون ویژه نظامی(۱) سازمان ملل متحد برای بررسی و ارزیابی خسارتی که به مناطق غیرنظامی وارد شده است به آن کشور سفر کند. ماه می گذشته، سازمان ملل هیئتی را به هر دو کشور اعزام کرد، اما ایران اکنون ادعا می کند که عراق از سلاح های شیمیایی استفاده می کند و از سازمان ملل متحد خواسته است که در هیئت اعزامی، کارشناسانی نیز برای تحقیق دراین باره حضور داشته باشند. عراق اتهام ایران را رد کرده و با پیشنهاد ایران نیز دراین زمینه مخالف است و تأکید می کند که دولت تهران باید با آتش بس موافقت کند.»(۲)

در همین مورد خبرگزاری آلمان غربی از نیویورک نیز ضمن اشاره به آن بخش از گزارش دبیرکل درباره قطعنامه ۵۴۰ که در آن موضوع اعزام هیئت حقیقت یاب را درپی مخالفت عراق منتفی اعلام کرده است(۳) به نقل از «ناظران امور» گزارش داد: «رد این موضوع مرتبط با بی میلی پرزدکوئیار به هر نوع اقدامی است که تأیید تنها یک جناح از دو طرف درگیر را به خود جلب نموده و بدین ترتیب کوشش های میانجیگرانه سازمان ملل را به مخاطره افکند.»(۴)

همچنین خبرگزاری جمهوری اسلامی از استکهلم به نقل از مطبوعات سوئد گزارش داد: دیه گو کوردووز معاون دبیرکل سازمان ملل، در مأموریتی ازطرف خاویر پرزدکوئیار دیروز و امروز با پالمه میانجی انتخابی سازمان ملل در جنگ ایران و عراق دیدار و گفت وگو کرد. این گزارش حاکی است که «مطبوعات سوئد از متن این گفت وگوها مطلبی درج نکرده اند، لیکن روزنامه سونسکاد اکسیلادت دراین زمینه تنها نوشت اولاف پالمه خاطرنشان کرده است تا

۱- در گزارش دبیرکل سازمان ملل دراین باره نامی از "کمیسیون ویژه نظامی" برده نشده و در موارد متعدد به هیئت تحقیق سازمان ملل و در یک مورد هیئت حقیقت یاب (fact - finding mission) اشاره شده است.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص۳۴، رادیو امریکا، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری آلمان غربی در این گزارش، مخالفت عراق با اعزام هیئت حقیقت یاب سازمان ملل را مربوط به ارزیابی خسارات جنگی عنوان کرده و حال آنکه رادیو امریکا این مخالفت را با مسئله بررسی استفاده از سلاح های شیمیایی طبق خواست ایران مرتبط دانسته است. احتمالاً ـ این تفاوت ها ناشی از آن است که دبیرکل در بند ۷ گزارش ۱۳ دسامبر خود، به طور تلویحی بررسی هر دو موضوع را منتفی اعلام کرده است.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص۲، نیویورک - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

زمانی که کشورهای ایران و عراق بخواهند، وی به عنوان میانجی باقی خواهد ماند.» این روزنامه سوئدی همچنین با اشاره به اینکه پالمه از اواسط ماه مارس سال جاری تاکنون، با رهبران کشورهای ایران و عراق ملاقاتی نداشته به نقل از وی خاطرنشان کرد که «از آن زمان تاکنون، زمینه ای برای تلاش مجدد درجهت میانجیگری وجود نداشته است.»(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری کویت از سازمان ملل به نقل از یک منبع این سازمان اعلام کرد: «جنگ ایران و عراق در سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل که هم اکنون جریان دارد به بحث گذارده نخواهد شد.» همین منبع افزود: «هیچ گونه تمایلی به بحث پیرامون این مسئله درحال حاضر وجود ندارد و احتمالاً مسئله جنگ تا تشکیل اجلاس آتی مجمع عمومی در اواخر سال آینده مسیحی در دستور کار این مجمع باقی می ماند.» خبرگزاری مذکور افزود: «به نماینده عراق در سازمان ملل به منظور اظهارنظر پیرامون این مسئله دسترسی حاصل نشد، لکن دیگر منابع دیپلماتیک به خبرگزاری کویت اظهار داشتند عراق برای به بحث گذاردن مسئله جنگ درحال حاضر مصر نمی باشد.» این گزارش یادآور شد: «عراق ماه اوت گذشته، تقاضا نمود پیامدهای ادامه این جنگ بین ایران و عراق در دستور کار اجلاس جاری مجمع عمومی قرار گیرد.»(۲)

۱

در ادامه گزارش های مربوط به پیگیری بمب گذاری های روز دوشنبه در کویت، خبرگزاری های یونایتدپرس و آسوشیتدپرس امروز از تشدید جست وجوهای پلیس و نیروهای امنیتی کویت برای یافتن یک گروه ناشناس که مسئول بمب گذاری های اخیر بوده است، خبر دادند.

یونایتدپرس در گزارش خود به نقل از یک منبع مطلع اعلام کرد: «عده نامعلومی از شیعیان کویتی جزء افرادی هستند که دررابطه با انفجارهای روز دوشنبه دستگیر شده اند. قبلاً ـ مقامات کویتی دخالت اتباع این کشور در بمب گذاری اخیر را رد کرده بودند.» این گزارش به نقل از همین منبع دستگیری های مذکور را «نشانه ای از تبعیضات نژادی فزاینده ازسوی اکثریت سنی نسبت به شیعیان این کشور» ذکر کرد و افزود: «ما خیال می کردیم که احساسات نژادپرستی فروکش کرده است، ولی این می تواند شکافی در جامعه ما ایجاد کند که خطر آن بیشتر از بمب گذاری است.»(۳)

در همین حال، گزارش آسوشیتدپرس حاکی است: «شیخ سعد عبدالله ولیعهد کویت، پس از اجلاس فوق العاده کابینه این کشور سوگند خورد که تمام خرابکاران را سرکوب خواهد کرد و به ملت کویت اطمینان داد که این کشور همچنان به عنوان اقیانوس صلح و امنیت باقی خواهد ماند. شیخ سعد که مقام نخست وزیری کویت را نیز به عهده دارد، گفت مقامات امنیتی مصمم هستند که بدون توجه به منبع خشونت با قاطعیت از آن جلوگیری کنند.»

این خبرگزاری اضافه کرد: «وسائط نقلیه نظامی همچنین به منظور اقدامات امنیتی در اطراف سفارتخانه های عراق، ایران، سوریه و عربستان سعودی به نگهبانی پرداختند. واحدهای نیروهای ویژه،

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص۱۰، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲ ، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص۳، سازمان ملل - خبرگزاری کویت،

.۲۵/۹/۱۳۶۲

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲، صص ۲۱ و ۲۲، کویت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

مجتمع صنعتی شعیبه یکی از اهـداف بمب گذاری ها را محاصره کردند. از سوی دیگر، عراق که ایران را به دست داشتن در انفجارات کویت متهم کرده است، گفت هواپیماهـای جنگی و موشـک هـای زمین به زمین روز چهارشنبه به تلافی بمب گـذاری های کویت پنج شهر ایران را مورد حمله قرار دادنـد.» به گزارش این خبرگزاری «منابع دیپلماتیـک و سـرمقاله هـای روزنـامه های محلی» همچنان باوجود تکذیب دخالت ایران در انفجارهای کویت، جمهوری اسلامی ایران را در مظان اتهام قرار داده اند.(۱)

آسوشیتدپرس در گزارش دیگری از کـویت اعلام کرد: «رسـانه هـای گروهی کـویت آشـکارا از عراق طرف داری کرده و برعلیـه ایران مطالبی نوشته اند.» این گزارش به نقل از یک دیپلمات عرب مدعی شد: «حمله به هدف های کویتی آشکارا از تمایل به دلسرد کردن این کشور در حمـایت از عراق نشئت گرفته است.» به گزارش آسوشیتدپرس این دیپلمـات عرب بـا اشاره به اقـدام یک کمپانی امریکایی در خـارج سـاختن کارکنان خود و اعضای خانواده آنها از کویت گفت: «دیـدگاه دیپلمات های امریکایی و تجار معمولی که درحال حاضـر یک حالت وحشت زده و دفاعی به خود گرفته اند با تصویر یک ابرقدرت مطابقت نمی کند.»(۲)

در همین حال، خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از خبرگزاری هندی یو.ان.ای. گزارش داد: ایندیرا گاندی نخست وزیر هند، امروز در پیامی به شیخ احمد الصباح امیر کویت، از حادثه انفجار چند بمب در کویت که موجب کشته شدن چندین نفر و مجروح شدن ۱۳ هندی شـد، اظهار تأسف کرد. خبرگزاری هندی یادآور شد: «جراحات وارده به ۱۳ هندی که همگی کارمندان سفارت امریکا بوده اند، سطحی می باشـد.» خبرگزاری جمهوری اسـلامی در ادامه این گزارش اشـاره کرد که «مطبوعـات هندوسـتان درارابطه بـا حمله موشـکی نیروهـای عراقی به شـهرهای خوزسـتان سـکوت اختیـار کرده و یـا این خبر را بـا عنـاوین بسیار کوچکی در لابه لای اخبار خارجی خود درج کرده اند.»(۳)

روزنامه نیویورک تایمز نیز در گزارشـی از احتمال انجام اقدام تلافی جویانه امریکا علیه حکومت اسلامی ایران در آینده نزدیک خبر داد. به گزارش رادیو اسرائیل، روزنـامه مـذکور این خبر را بـا اسـتناد به اطلاعـات کارمنـدان عـالی رتبه وزارت امور خارجه امریکا که جورج شولتز را در دیـدار اخیرش از اروپا همراهی می کردنـد منتشـر ساخت. نیویورک تایمز افزود: «ایالات متحـده ممکن است این اقدام تلافی جویـانه را به تنهـایی و یـا بـا همـاهنگی بـا کشورهـای دیگر انجـام دهـد.» بر پـایه این گزارش «دولت واشـنگتن هم اکنون مشـاوراتی را با عربسـتان سـعودی و برخی کشورهـای دیگر منطقه خلیـج فـارس آغـاز کرده تـا پیرامون تهدیـدهای ایران و پیامـدهای انفجارهای اخیر در کویت به چاره اندیشی بپردازد.»(۴)

امروز همچنین خبرگزاری آلمـان غربی به نقـل از رادیو مسـقط گزارش داد: ریچـارد لوس وزیر مشاور در امور خارجی انگلیس، در آغاز یک دیـدار جدیـد از کشورهای منطقه خلیـج فارس گفت وگوهایش را در عمان آغاز کرد. گزارش این رادیو تلویحاً نشان می دهـد این سفر باآنکه از

۱- همان، ص ۲۳، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۲۴ و ۲۵، کویت - خبرگزاری آسوشتیدپرس، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۳۰، دهلی نو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص۱۲، رادیو اسرائیل، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

پیش درارتباط با آخرین تحولات منطقه غرب آسیا به ویژه جنگ ایران و عراق برنامه ریزی شده بود، به نحوی ملموس تر تحت تأثیر انفجارهای اخیر کویت قرار دارد؛ چنان که این رادیو به نقل از منابع دیپلماتیک انگلیس اعلام کرد وزیر مشاور در امور خارجی انگلیس همچنین «مسئله امنیت داخلی کشورهای منطقه را مورد بحث قرار می دهد.»(۱)

۱

یک روزنامه نگار امریکایی ضمن اشاره به مسئولیت عراق در آغاز جنگ، اظهار عقیده کرد امریکا سعی در فراموش کردن جنگ ایران و عراق دارد.

به گزارش رادیو امریکا، جفری بلوز در گفت وگوی این رادیو با کارشناسان امریکایی درخصوص جنگ ایران و عراق و موضع بی طرفانه دولت امریکا در قبال آن، گفت: «این جنگ در سال ۱۹۸۰ با حمله عراق به نواحی مرزی استان نفت خیز خوزستان آغاز شد و تقریباً چهار سال است که ادامه دارد. ... ما شاهد درگیری قدرت های دیگر در سراسر خاورمیانه [غرب آسیا] در این جنگ بوده ایم. هر دو کشور ایران و عراق از منابع مختلف برای ادامه جنگ پول گرفته اند و به نظر می رسد که این جنگ پایان ندارد.»

این روزنامه نگار که درحال پژوهش در مؤسسه امریکن انترپرایز انستیتو است، گفت که امریکا می کوشد این جنگ را فراموش کند و شاهد آن نباشد، اما این کار محال است زیرا به گفته وی، هدف های جنگی ایران مصالح امریکا در غرب آسیا را به خطر انداخته است. بلوز ضمن اشاره به شرایط ایران برای خاتمه دادن به جنگ افزود: «ایرانی ها برای پایان دادن به جنگ میلیاردها دلار غرامت جنگی از عراق مطالبه می کنند. شرط دوم رژیم ایران این است که رژیم عراق سرنگون شود و سوم اینکه عراق از بقیه خاک ایران که هنوز در اشغال عراق است خارج بشود که البته این امر واقعاً مشکل ایجاد نمی کند. اما دو شرط اول؛ یعنی دریافت غرامت هنگفت از عراق و سرنگون کردن حکومت آن کشور نشان می دهد که ایران خواهان پیروزی محض است. رژیم ایران می خواهد در سراسر خاورمیانه انقلاب به پا کند، رژیم ایران می خواهد به امریکاییان در هر نقطه از خاورمیانه صدمه بزند، این یک سیاست معقول و منطقی نیست، بلکه یک سیاست کاملاً مسلکی و مرامی یا به اصطلاح مکتبی است. اکنون امریکا دیگر نمی تواند اوضاع را نادیده بگیرد، بلکه باید حقایق را ببیند و بپذیرد. امریکا باید این حقیقت را بپذیرد که جنگ ایران و عراق پیامدهای بسیار خطرناکی برای دیگران دارد و مستقیماً به مصالح امریکا لطمه می زند.»(۲)

ضمیمه گزارش۸۷۷: متن نامه فرمانده کل سپاه به ستاد مرکزی درمورد دلایل و روند تصمیم گیری فرماندهان سپاه و ارتش برای لغو عملیات در منطقه دربندیخان

قرارگاه نجف اشرف بعد از عملیات والفجر۱ به دستور فرماندهی کل سپاه، کلیه خطوط پدافندی غرب را شناسایی و ازلحاظ عملیات بررسی کرد. پس از یک ماه کل مناطق بررسی شده و با تصمیم فرماندهی کل

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱ ، ۲۵/۹/۱۳۶۲، ص۷، مسقط - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۲، صص ۱۶ - ۱۴، رادیو امریکا، ۲۴/۹/۱۳۶۲.

سپاه قرار شد در منطقه عمومی تنگه باویسی، منطقه دربندیخان شناسایی و برای عملیات آماده سازی شود. قرارگاه نجف با به کارگیری لشکر حضرت رسول(ص) برای شناسایی آن منطقه از تاریخ ۱۸/۵/۱۳۶۲، کار خود را شروع کرد و بعد از چندین جلسه طولانی و پی درپی باتوجه به نتایج شناسایی ها و برآورد نیرو قرار شد یگان های دیگری هم به منطقه اضافه شوند. براین اساس لشکرهای۳۱ عاشورا، ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، نصر و تیپ۱۰ سیدالشهدا(ع) به منطقه آمده و شروع به فعالیت کردند.

در همان زمان، به دستور فرماندهی نزاجا لشکر۳۰ گرگان نیز به یگان های منطقه اضافه شد و مقرر گردید که این تیپ با نیروهای سپاه ادغام شود.

سازمان رزم بدین ترتیب بود که کل منطقه بین دو قرارگاه نجف ۱ و ۲ به صورت ادغامی سپاه و ارتش تقسیم گردید:

قرارگاه نجف۱ شامل:

۱. لشکر۳۱ عاشورا با ۴ گردان.

۲. یک تیپ از لشکر۳۰ گرگان با ۴ گردان.

۳. تیپ۱۰ سیدالشهدا(ع) با ۳ گردان.

قرارگاه نجف۲ شامل:

۱. لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) با ۱۲ گردان.

۲. لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) با ۸ گردان.

۳. یک تیپ از لشکر۳۰ گرگان با ۴ گردان.

بااین حال، مسائل و مشکلاتی در سر راه اجرای عملیات در منطقه وجود داشت؛ ازجمله:

۱. نبودن عقبه مناسب. ۲. نبودن راهکار مناسب. ۳. آلوده بودن منطقه ازلحاظ ضدانقلاب. ۴. متکی بودن به بالگرد برای پشتیبانی. ۵. نبود امکان پشتیبانی مؤثر توپخانه. ۶. دسترسی نداشتن به عقبه های دشمن. ۷. فاصله زیاد خطوط پدافندی خودی با دشمن. ۸. کمبود نیرو.

برای بررسی مشکلات و مسائل ذکر شده برادران سپاه قرارگاه نجف بیش از ۲۰ جلسه برگزار کردند و در پایان این جلسات برادران به این نتیجه رسیدند این عملیات درصورت اجراشدن، نتایجی مشابه عملیات والفجر مقدماتی و والفجر۱ درپی خواهد داشت. سپس این موضوع با برادران ارتش نیز مطرح شد و نظر بعضی از آنها هم همان بود، لذا قرار شد که قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برای بررسی این موارد جلسه ای تشکیل دهد.

جلسه در روز دوشنبه ۲۹/۶/۱۳۶۲ با حضور سرهنگ صیاد شیرازی، برادر شمخانی، فرماندهی قرارگاه نجف و کلیه لشکرها تشکیل گردید. فرماندهی قرارگاه نجف از وضعیت منطقه و میزان آمادگی گزارش داد. در این جلسه نبود عقبه مناسب به عنوان یک معضل اصلی طرح شد که سرهنگ صیاد شیرازی در جواب گفتند: ما می توانیم از امکانات هوانیروز به اندازه کافی استفاده کنیم و مسائل تدارکاتی و عقبه را با به کارگیری هوانیروز می توان حل کرد و ما تمام هوانیروز را برای این کار بسیج می کنیم. در همان موقع، یکی از

برادران گفت که ما نمی توانیم به بالگرد متکی باشیم، ولی ایشان در جواب گفتند که ما متکی به بالگرد نیستیم و بعد از آن به صحبت های خود خاتمه دادند و گفتند فرماندهان قرارگاه نجف ۱ و ۲ از وضعیت گزارش بدهند.

از قرارگاه نجف۲ مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا مشکلات موجود را به این ترتیب برشمرد:

۱. منطقه فاقد عقبه مناسب است.

۲. نیروها متکی به بالگرد هستند.

۳. جاده مناسب تدارکاتی وجود ندارد و در منطقه فقط یک جاده قاطررو وجود دارد و برای منطقه باید جاده ای از پایین تا نوک ارتفاع احداث شود، ولی چون ارتفاع صخره ای است لذا احداث جاده ناممکن است.

۴. کل ارتفاع باید در یک مرحله گرفته شود، ولی برای تصرف ارتفاع زمان کم می آوریم و عملیات به روز می کشد.

سرهنگ کمانگری فرمانده لشکر عملیاتی ۳۰ گرگان نیز اعلام کرد که نظر من همان نظر برادر باکری است.

از قرارگاه نجف۱ نیز محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) این موارد و مشکلات را

مطرح کرد:

۱. کمبود توپخانه.

۲. کمبود قاطر (برای انتقال تجهیزات).

۳. کمبود مهمات برای تخریب.

۴. ناکافی بودن تعداد بالگردهای شنوک برای کل عملیات.

۵. نیاز به نور مهتاب در زمان اجرای عملیات.

۶. نیاز به تضمین هوانیروز برای پشتیبانی پانزده روزه از عملیات.

مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) هم گفت:

۱. یگان ما جاده برای عقبه ندارد و معلوم نیست که جاده تا ۱۵ روز آینده احداث شود.

۲. برای اجرای عملیات نیرو باید از پایین تا بالا پیاده روی کند و چون مسیر طولانی است، وقت کم می آوریم؛ یعنی ما در ساعت ۴ صبح با دشمن درگیر می شویم.

۳. دشمن باتوجه به وجود جاده در منطقه خودش به راحتی پاتک می کند.

۴. هوانیروز باید برای حداقل ۱۵ روز پشتیبانی تضمین بدهد.

۵. برخی از پایگاه های دشمن هنوز به طور دقیق شناسایی نشده اند.

۶. میدان مین دشمن روی ارتفاع به طور دقیق مشخص نشده است.

سرهنگ روحی پور افسر عملیات هوانیروز در پاسخ به مشکلات مطرح شده گفت: ۱. مسئله اصلی این است که مشخص می شود این عملیات صورت می گیرد یا نه. چون بحث برادران روی اجرا شدن یا نشدن عملیات است.۲. ما نمی توانیم تضمین بدهیم ولی در حد توان پشتیبانی می کنیم مثل تمام عملیات ها. یکی از برادران سپاه قرارگاه نجف گفت که ما در این عملیات متکی به بالگرد هستیم و شما باید تضمین کنید.

در اینجا سرهنگ صیاد شیرازی گفت که ما متکی به بالگرد نیستیم و از برادر همت سؤال کرد که آیا شما گفتید ما متکی به بالگرد هستیم؟ و او در جواب گفت که خیر ما متکی به کار خودمان هستیم ما با قاطر و نفرات کارهای تدارکاتی را انجام می دهیم، ولی باید هوانیروز کمک کند.

در همان هنگام برادران قرارگاه نجف گفتند وقتی می گوییم که هوانیروز باید ۱۵ روز تضمین کند یعنی متکی به هوانیروز هستیم و واقعاً هم هستیم، ولی نمی خواهیم قبول کنیم و می دانیم هوانیروز در این حد نمی تواند کار کند.

سپس سرهنگ صیاد شیرازی کمی صحبت کردند و جلسه پایان یافت و بعد از آن یک جلسه در سطح قرارگاه خاتم و نجف تشکیل و تصمیم گرفته شد که عملیات اجرا شود.

جلسات به همین شکل ادامه داشت و هرچه جزئیات بیشتر بررسی می شد بیشتر به اجرائی نشدن عملیات پی می بردیم. در همان موقع، تاحدی روی عملیات والفجر۴ صحبت شد که ازطرف فرماندهی کل سپاه و ارتش اولویت اصلی به عملیات والفجر۴ داده شد و چون نیرو در آن منطقه کم بود، قرار شد لشکرهای عاشورا و علی بن ابی طالب(ع) از قرارگاه نجف رها شوند و تحت امر قرارگاه مقدم حمزه باشند و قرارگاه نجف با لشکرهای ۲۷ حضرت رسول الله(ص)، ۵ نصر، ۳۰ گرگان و تیپ۱۰ سیدالشهدا(ع) عملیات دربندیخان را اجرا کنند. باتوجه به فشار زیاد فرماندهی برای آماده شدن برای اجرای عملیات، تمامی امکانات این لشکرها پای کار بود و وقتی دستورِ رهایی آن یگان ها به قرارگاه ارسال شد، دشمن که روی تمامی عقبه ها دید داشت، از حالت عادی بیرون آمد و منطقه را تقویت کرد.

در همان موقع، دوباره لشکر۵ نصر از تحت امر قرارگاه نجف رها شد و قرار شد فقط لشکرهای۲۷ حضرت رسول(ص) و ۳۰ گرگان و تیپ۱۰ سیدالشهدا(ع) عملیات در دربندیخان را اجرا کنند و روی یک ارتفاع هلی برن انجام دهند. درنتیجه چندین جلسه با قرارگاه خاتم به منظور بررسی کمبود نیرو و مقدورنبودن عملیات هلی برن (که نظر تمامی واحدهای عمل کننده بود)، تشکیل شد و به این نتیجه رسیدیم که عملیات در همان شکل ولی محدودتر از قبل انجام شود، برای عملیات هلی برن سرهنگ صیاد شیرازی

ص: ۱۱۸۶

خیلی پافشاری می کردنـد ولی هیـچ کـدام از برادران سـپاه و ارتش از این کار رضایت نداشـتند. ایشان می گفتند که ما چرا تابه حال این نوع عملیات های هلی برن را انجام نـداده ایم؟ و بایـد انجام دهیم و دربنـدیخان بهترین جا برای هلی برن است و اگر نکنیم من اسـتعفا می دهم.

نظر کلی قرارگاه بر آن بود که باتوجه به وضـعیت کلی جنگ و خط کلی شورای عالی دفاع عملیات های محدود و صددرصد با تضـمین پیروزی انجام گیرد، ما هرچه بررسی می کردیم برخلاف این نظر بود و علاوه برآن با کمبود نیرو و نداشتن عقبه مناسب مواجه بودیم.

درمورد کمبود نیرو لازم است گفته شود در زمـانی که لشـکرهای۳۱ عاشورا، ۱۷علی بن ابی طـالب(ع) و ۵ نصـر از قرارگاه نجف آزاد نشـده بودنـد، کمبود نیرو داشتیم. چون عملیات تقریباً حالت کلاسـیک پیدا کرده بود و نیاز به تمرین داشت، در جلساتی که ازلحاظ افراد محـدودیت نبـود (حفـاظت رعـایت نمی شـد) مطرح می شـد و عین عملیـات تمرین می شـد. به علت حضـور برادران نیروی هـوایی برای اسـتقرار سـایت در منطقه و متأسـفانه رعـایت نکردن مسائـل حفاظتی، تلفات سـنگینی ازطریق دشـمن به آنها وارد شـد و دشـمن به اجرای عملیات پی برد و تمامی راهکارها را بست. البته بعد از شناسایی و چک کردن معابر پی به این واقعیت بردیم که دشمن هوشیار شده است و حتی یکی از برادران واحـد شـناسایی لشـکر محمـد رسول الله(ص) درحال شـناسایی در یکی از معابر شـهید شـد و جنازه اش در منطقه ماند. طوری بود که به نظر می رسید دشمن روی معابر شناسایی منتظر گروه های شناسایی ما است.

بنابراین، تصمیم بر این شد که عملیات در دربندیخان اجرا نشود و لشکرهای۲۷ حضرت رسول(ص) و ۳۰ گرگان به منطقه والفجر۴ منتقل شوند. از زمان شروع کار در این منطقه قرارگاه نجف سپاه با برادران لشکرها و تیپ های تابعه و ارتش بیش از ۵۰ جلسه برگزار کردند.

به امید زیارت کربلا و آزادی قدس عزیز.(۱)

ص: ۱۱۸۷

۱- سند شماره ۱۰۸۹۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

روزشمار جنگ جمعه ۲۵ آذر ۱۳۶۲ ۱۱ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۶ دسامبر ۱۹۸۳

۱

در عملیات های امروز گروه های مسلح ضدانقلاب در مناطق عمومی دیواندره، سقز، کرند غرب، مریوان و اشنویه ۵ تن از افراد خودی شهید و ۸ تن نیز زخمی شدند.

در جنوب شرقی دیواندره، عناصر مسلح غیرقانونی با حمله به افراد پایگاه ژاندارمری کانی کن ۲ تن از آنها را شهید و ۳ تن دیگر را زخمی کردند.(۱)

در جنوب سقز نیز افراد مسلح ساعت ۸ به نیروهای جندالله حمله کردند. در این درگیری که چند ساعت طول کشید، یک سرباز شهید و ۲ سرباز دیگر زخمی شدند.(۲) در گزارش آماری از تلفات مهاجمان ارائه نشده است.

امروز همچنین در منطقه عمومی کرند غرب تعدادی از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در یک عملیات کمین به یک خودرو و مینی بوس حامل نیروهای نظامی حمله کردند. در این حادثه ۲ تن از افراد خودی شهید و ۳ تن نیز زخمی شدند(۳)

افراد مسلح محارب همچنین برای برهم زدن آرامش شهر مریوان با شلیک انواع گلوله و خمپاره این شهر را هدف حمله قرار دادند، اما فقط ۲ گلوله به داخل شهر اصابت کرد که تلفاتی درپی نداشت.(۴)

در اشنویه نیز درحالی که امام جمعه در مسجد جامع برای مردم این شهر سخنرانی می کرد، افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب نارنجکی را به سوی مسجد پرتاب کردند. نارنجک درحوالی مسجد منفجر شد، ولی تلفاتی به بار نیامد(۵)

۲

نیروهای خودی برای مقابله با اقدامات عناصر مسلح غیرقانونی سه عملیات در مناطق سقز، مریوان و محور سقز - بانه اجرا و موفقیت هایی را کسب کردند. فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) نیز در نامه ای به فرماندهان پایگاه ها اکیداً هشدار داد که مانع نفوذ ضدانقلاب به

۱- سند شماره ۶۸۸۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا۳ به نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۴۲۹۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۶۸۸۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۶۸۸۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۶۳۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از پایگاه اشنویه به ستاد منطقه۱۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

شهرها شده و از درگیری با آنها در داخل شهرها خودداری کنند.

در جنوب غربی سقز، نیروهای یگان حزب الله این شهر با هدف ضربه زدن به سازمان کومه له در حوالی روستاهای قهرآباد و سلیمان دره عازم منطقه خورخوره شدند و سپس با استقرار در ارتفاعات مسلط بر مقر این سازمان، با شلیک چندین گلوله آر.پی.جی۷ محل تجمع افراد کومه له را هدف قرار دادند و مقر مزبور را منهدم ساختند. تعدادی از افراد این سازمان که در غافلگیری کامل و به طور پراکنده درحال فرار از منطقه هدف بودند براثر تیراندازی نیروهای خودی کشته یا زخمی شدند. طبق گزارش ها در این اقدام نیروهای خودی حداقل ۵ تن از افراد سازمان کومه له کشته و تعداد قابل توجهی نیز مجروح شدند. در این عملیات به علت به کارگیری شیوه چریکی و پرهیز از درگیری نزدیک، آسیبی به نیروهای خودی نرسید.(۱)

در غرب بانه نیز نیروهای خودی در یک عملیات کمین بر سر راه عناصر حزب دمکرات توانستند ۳ تن از آنان را در محور بیان دره به بوئین دستگیر کنند.(۲)

در بخش میانی محور سقز به بانه نیز نیروهای خودی ضمن پاک سازی دو گردنه و استقرار دو پایگاه توانستند یکی از افراد سازمان کومه له را دستگیر کرده و سلاح و مهمات قابل توجهی را نیز به دست آورند. در این اقدامِ نیروهای خودی یک تن از افراد بسیجی به شهادت رسید.(۳)

از سوی دیگر امروز فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در نامه ای به پایگاه های سپاه، و ستاد ناحیه کردستان سپاه ضمن یادآوری آثار و پیامدهای سوء درگیری با ضدانقلاب در داخل شهرها ازجمله آسیب رسیدن به مردم و خدشه دار شدن اعتبار جمهوری اسلامی به آنان اکیداً توصیه کرد که با افزایش حساسیت ها مانع نفوذ افراد مسلح به داخل شهرها شده و تاحد ممکن مانع درگیری نظامی در شهرها شوند.(۴)

۱

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، در خطبه های نمازجمعه این هفته تهران، به تبیین صفات و ویژگی های زمامداران حکومت اسلامی، حملات اخیر عراق به شهرهای ایران، وحدت شیعه و سنی در کشور و نیز وحدت حوزه و دانشگاه پرداخت.

آیت الله خامنه ای در خطبه نخست درمورد اهم ویژگی ها و صفات دست اندرکاران حکومت اسلامی، از رؤسای سه قوه تا مسئولان دستگاه های مختلف کشور به مسئله عدالت، تعهد و پایبندی به احکام اسلامی اشاره کرد و اظهار داشت: «هدف و انگیزه آنها [باید] ایجاد و اداره حکومت اسلامی و نظام اسلامی کامل باشد، برای مردم دلسوز باشند، به مردم بیندیشند، مخصوصاً به مستضعفین و محرومین و مستمندان. برای خودشان در این کاری که انجام می دهند کیسه ای ندوخته باشند.» وی افزود: «این جور نباشد که به فکر استفاده های کلان و سوءاستفاده باشند و خدای نکرده استفاده نامشروع را هم برای خودشان بپسندند. کارگزاری

ص: ۱۱۹۰

۱- سند شماره ۴۰۰۵۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان سپاه به منطقه۱۱ سپاه، ۳۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۸۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۴/۱۰/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۴۱۹۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری بانه به استانداری کردستان، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۶۸۸۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه به ستاد مرکزی سپاه، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۶۳۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه به کلیه پایگاه های سپاه و ناحیه کردستان سپاه، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

حکومت اسلامی یک خدمت است، یک انجام تکلیف و ادای واجب است. مانند همه تکالیف باید با نیت درست و برای خدا انجام بگیرد. اگر کسی که این تکلیف را انجام می دهد، با نیت الهی انجام بدهد کیفیت این تکلیف هم بهتر خواهد شد. کار برای مردم سودمندتر خواهد شد. اما اگر با نیت خدایی نباشد، برای پول و برای زندگی کردن هم باشد، اما باید به طور مسلم درجهت منافع مردم و با اندیشیدن به منافع مردم باشد. امروز در نظام جمهوری اسلامی همه دست اندرکاران حکومت باید به یاد بیاورند که دستگاه حکومت و اداره کشور در نظام جمهوری اسلامی همان حکومت اسلامی است. اگر حکومت اسلامی شرایطی دارد، این دستگاه درمجموع همان شرایط را دارد.»

رئیس جمهور درعین حال اشاره کرد: «البته من می دانم امروز برادران و خواهرانی که در دستگاه های حکومتی کار می کنند، محرومیت های زیادی دارند، این را هم باید آحاد مردم همه بدانند و به آن توجه کنند. امروز حقوق بگیران ما، ازجمله کارمندان ادارات دولتی، ازلحاظ وضع زندگی در سختی و عسرت به سر می برند. البته ما امیدوار هستیم بتوانیم با شکستن این موج خطرناک تورم که مسئولین و دست اندرکاران با جدیت دنبال این هستند، بسیاری از این مشکلات را حل کنیم، که به فضل الهی این کار شدنی است و با همت مردم توفیق در این برنامه ها و نقشه ها کاملاً محتمل است، بلکه اطمینان بخش است. اما حقیقت این است که کارمندان دستگاه های اداری از محرومیت هایی برخوردار هستند و بسیاری از آنها هم با جدیت، با تلاش، با دلسوزی، با علاقه مندی دارند کار می کنند و دم هم برنمی آورند، شکایت هم نمی کنند، این آموزش وپرورش ماست، این معلمین هستند، این اساتید هستند، این مسئولان و کارمندان ادارات گوناگون هستند دارند کار می کنند، تلاش می کنند، زحمت می کشند.»

آیت الله خامنه ای همچنین تأکید کرد: «آنچه ما درباره شرایط حاکم در اسلام می دانیم مال همه سطوح دست اندرکاران حکومت است، منتها هرچه این سطوح به رأس مخروط نظام حاکم در اسلام نزدیک می شود این شرط ها سنگین تر و تعیین کننده تر و مهم تر می شود. شرایطی که برای رهبر و امام جامعه قائلیم برای کس دیگر آن شرایط را قائل نیستیم و از کس دیگر انتظار نداریم. همین طور مسئولین طراز اول و بعد دسته دسته و طبقه طبقه مسئولان کشور همه موظف اند با الگوهای الهی و اسلامی خودشان را آشنا کنند.»

رئیس جمهور در خطبه دوم نماز با اشاره به حملات اخیر عراق به مناطق مسکونی ایران اظهار کرد: «وقتی که جنگ به اینجا می رسد، نتیجه و عاقبت جنگ معلوم است. در میدان جنگ نظامیان باهم می جنگند و معمولاً هر دولتی سعی می کند به مردم کشور مقابل بگوید که ما با شما جنگ نداریم، با دولتتان جنگ داریم. اما وقتی کار به اینجا می رسد که یک رژیمی مستقیماً زن ها را، پیرمردها را، مریض ها را، بچه های مدرسه ای را، شهرها و خانه ها و مغازه ها را، مورد

تهـاجم قرار می دهـد، این معنـایش این است که آن رژیم بـا دولت این کشور یـا بـا ارتش این کشور فقـط جنگ نـدارد، با همه ملت این کشور جنگ دارد.» وی افزود: «نتیجه چنین جنگی معلوم است. وقتی دو صف تشکیل می شود که یک طرف یک رژیم تحمیلی است و یک طرف یک ملت، شکی نیست که این جنگ با هیـچ وسیله ای جز با نابودی آن رژیم تحمیلی تمام نخواهـد شد و من اعلام می کنم جنگی که بر ما تحمیل شده است و تا امروز بیش از سه سال است ادامه پیدا کرده و دارد مردم را، شـهرها را، این طور به کام خود ازسوی دشـمن می کشـد، مـا بـا راه اندازنـدگان این جنگ که امروز دارنـد این جور وحشیانه با مردم ما خودشان را روبه رو می کننـد، هیـچ راه مسالمت و آشتی احساس نمی کنیم. یک راه بیشتر نیست و آن این است که رژیمی که امروز بر عراق حـاکم است، برای حفظ صلح و تأمین امنیت در منطقه باید از بین برود و من به مسئولان و دست اندرکاران توطئه جهانی علیه خودمان، یعنی گردانندگان سیاست امریکا و کشورهایی نظیر امریکا از همین جا و از میان شما مردم اعلان می کنم که علی رغم خواست شما، مردم ما از این جنگ خسته نشدند.»

آیت‌الله خامنه‌ای رئیس‌جمهور در خطبه‌های نمازجمعه این هفته تهران "جنگ، جنگ تا پیروزی" را شعار مردم در گوشه و کنار کشور خواند.

رئیس شورای عـالی دفـاع "جنگ، جنگ تا پیروزی" را شـعار مردم در گوشه و کنار کشور اعم از عشایر، کشاورزان، شهرنشینان طبقات متوسـط و محروم خوانـده و تأکیـد کرد: «اطمینان می دهم مثل همیشه، همان طورکه گفتیم و عمل کردیم در گذشـته این دفعه هم پاسـخ این خیانت، این خباثت، این جنایت پست و ننگین را ان شاءالله در جبهه های جنگ خواهیم داد.»

خطیب نمـازجمعه تهران آن گـاه بـا اشـاره به درپیش بودن هفته وحـدت خاطرنشان ساخت: «ما مسـئله وحـدت شـیعه و سـنی را در داخل کشورمـان حـل کردیم. مـا به عنوان کسـانی که قرآن را و عروهالوثقـای اسـلام را رشـته پیونددهنـده این گوهرهـایی که به نـام ملت های مسـلمان در دنیا پراکنده اند، می دانیم، همه مردم دنیا را دعوت می کنیم، یعنی همه مسـلمانان دنیا را که گرد این مستمسک وحدت جمع بشونـد، یک وحـدت واقعی به وجود بیاورنـد. شـما برادران و خواهران مسـلمانان که الگوی وحدت را می خواهید به دنیا بدهید، باید از همه بیشتر به

وحدت فکر کنید. وحدت یک شعار توخالی و پوچ نیست. وحدت یک ستون اصلی نظام اسلامی است.»

آیت الله خامنه ای با اشاره به مسئله وحدت حوزه و دانشگاه گفت: «امروز هم دانشگاه ما و هم حوزه علمیه ما به یک تحول بنیادی نیازمند است. این تحول باید دو چیز را برای حوزه و دانشگاه تأمین کند. هریک از این دو چیز را که تأمین نکند، یقیناً این تحول درست انجام نگرفته، یکی از این دو چیز علم است. دانشگاه باید هر تحولی را که قبول می کند درجهت افزایش بنیه علمی اش باشد. آن تحولی، آن تغییری، آن عزل و نصبی که دانشگاه را از علم و عالم خالی کند، تحول مبارکی نیست. هم حوزه و هم دانشگاه باید میزان و مایه علمی خودشان را زیاد کنند، این مملکت اگر می خواهد به خودکفایی برسد، عالم می خواهد، طبیب می خواهد، مهندس می خواهد، متخصصین بالا می خواهد. ما نمی توانیم از بیگانگان گدایی کنیم. آن هم آدم و متخصص با انگیزه های پلید و خطرناک. ما خودمان باید خودمان را اداره کنیم. سطح علمی دانشگاه ها باید برود بالا.»

امام جمعه تهران در ادامه ضمن تأکید بر نیاز جامعه به فقیهان دین شناس و قانون شناس و وظیفه حوزه های علمیه دراین مورد افزود: «اولین نکته در حوزه و دانشگاه بالابردن سطح علمی و قوام دادن به مایه و بنیه علمی است و دوم جهت گیری انقلابی. آن علمی که انقلاب را رد کند، آن علمی که تعهد اسلامی را نفی کند، آن علم جز ضرر چیزی نخواهد بود. این حرف معنایش این نیست که همه اساتیدی که در دانشگاه هستند باید جزو متدین های درجه یک باشند. اخذ سند نشود. اساتیدی هستند در دانشگاه ها و می توانند باشند که حاضرند در خدمت انقلاب قرار بگیرند و دانش خودشان را دراختیار دانشجوها بدهند، بیایند کار کنند. لازم نیست که همه اساتیدی که تدریس می کنند ازلحاظ تعهد اسلامی یا معرفت اسلامی در سطوح بالایی باشند. متخصصینی هستند که ازلحاظ تعهد اسلامی یا معرفت اسلامی در سطوح بالایی باشند، متخصصینی هستند که ازلحاظ تعهد یا ازلحاظ معارف و عمل اسلامی خیلی بالا نیستند، عیبی ندارد بیایند. وقتی حاضرند در خدمت دانشگاه جامعه اسلامی قرار بگیرند بیایند، مانعی ندارد. اما جهت گیری انقلاب درمجموع دانشگاه باید حفظ بشود و نهادهای انقلابی ای که در دانشگاه هستند وظیفه خودشان [را] این بدانند. وظیفه آنها این است که جهت گیری انقلابی در دانشگاه محفوظ بماند. مسائل علمی جداست، حفظ تعهد و روش و منش و جهت گیری و حرکت انقلابی در دانشگاه چیز جدایی است. البته مدیریت ها باید هر دو را دارا باشند تا جهت گیری فراموش نشود و به خطا و اشتباه نیفتد. و در حوزه های علمیه هم همچنانی که حوزه های علمیه پیشروان و پیشگامان این نهضت بودند امروز هم باید پرچمداران این انقلاب باشند و بمانند.»(۱)

۱- مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، در مکتب جمعه (مجموعه خطبه های نماز جمعه تهران)، جلد ۷، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۶۶، صص ۳۰۸ - ۳۰۱.

در ادامه بازتـاب هـای خـبری و تحلیلی حملات اخیر عراق به منـاطق غیرنظـامی ایران، روزنـامه نیویورک تـایمز در شـماره امروز خود در گزارشـی بـا عنوان "عراق به تلافی واقعه کویت، ایران را به موشـک می بنـدد" به قلم درو میـدلتون تحلیل گر نظامی نوشت: «عراق ادعا کرده که در پاسخ به بمب گذاری های کویت - که یکی از حامیان وفادارش در جنگ با ایران است - موشک های زمین به زمین را علیه ۵ شـهر ایران پرتاب نموده است.»(۱) روزنـامه مـذکور بـا اشـاره به آمار قربانیان این حملات به نقل از خبرگزاری رسـمی ایران افزود: «اما تحلیل گران نظامی غربی اظهار می دارنـد تعـداد تلفات کمتر از مقـدار اعلام شـده است.» نیویورک تایمز در ادامه ضـمن اشاره به ادعای عراق درمورد نقش ایران در بمب گـذاری هـای کویت خاطرنشـان کرد: «بیـانیه عراقی هـا اولین اظهارنظری بود که جنگ ۳۹ ماهه خلیج فارس را با حملات تروریستی خاورمیانه [غرب آسیا] که شامل لبنان هم می شود ارتباط می دهد.»

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسـلامی، روزنـامه هـای واشـنگتن پست و واشـنگتن تایمز نیز مقاله نسـبتاً مفصـلی را به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس با عنوان "عراق به تلافی بمب گذاری های کویت شهرهای ایران را می کوبد" درباره این اقدامات درج کردند.(۲)

روزنامه هرالـد (چاپ زیمبامبوه) نیز به نقل از یک مقام نظامی عراق از هدف قراردادن مناطقی از ایران به تلافی بمب گذاری های کویت خـبر داد و افزود: «آخریـن حملـه موشـکی و هـوایی عراق در ۵ شـهر ایران منجر به کشـته شـدن ۴۹ نفر و زخمی شـــدن بیش از ۳۰۰ نفر شـد.»(۳)

امروز همچنین رادیو اسرائیل گزارش داد که روزنـامه اسـرائیلی هاآرتص در شـماره امروز خود با اشاره به افزایش بحران در خلیـج فارس درپی وقوع چند انفجار در امیرنشـین کویت نوشت: «ظاهراً دررابطه با سلسله انفجاراتی که طی اقدامات انتحاری در کویت صورت گرفت و نیز به آتش بستن شهرهای ایرانی به وسیله موشک های زمین به زمین عراقی، هریک از طرفین جنگ دارای هدف های سیاسی و نظامی می باشـد. رژیم بغـداد که مایل به برقراری آتش بس در جنگ کنونی است می خواهـد با تشدید فشار نظامی خویش به تهدید های اخیر خود علیه مراکز نفتی ایران اعتبـار بیشتری اعطـا کنـد. رژیم بغـداد همچنین میـل دارد با بهره گیری از خرابکاری های اخیر علیه تأسیسات امریکـایی و فرانسوی در کویت فضـایی به وجود آورد که آن کشور علاوه بر دفـاع از خویشـتن از مصالـح غرب دربرابر ... خمینیسم نیز پشتیبانی کند.»(۴)

ص: ۱۱۹۴

۱- در روزهای چهارشنبه و پنجشنبه (۲۳ و ۲۴ آذرماه) درمجموع ۷ شهر کشور هدف حملات موشکی و هوایی عراق قرار گرفت.

۲- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، واشـنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۲، صص ۲۳ و ۲۴، رادیو اسرائیل، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۱

درپی بازداشت سرپرست و چند تن از کارکنان مدارس ایرانی در کویت، کاردار این کشور به وزارت امور خارجه ایران احضار شد. به گزارش روزنامه کیهان به دنبال حمله پلیس کویت به محل سرپرستی مدارس ایرانی در آن کشور و بازرسی از محل مذکور و بازداشت محمود اسلامی سرپرست مدارس ایرانی در کویت و ۲ تن از کارکنان و یکی از مستخدمان مدارس، امروز وزارت امور خارجه ایران کاردار دولت کویت را احضار و اعتراض خود را به اقدام پلیس کویت اعلام کرد.(۱)

۲

در راستای توسعه فعالیت های خدماتی یوگسلاوی در عراق، این کشور در سال آینده میلادی فعالیت خود را درزمینه عایق سازی ساختمانی ۳۰ درصد افزایش خواهد داد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از بلگراد، طبق توافق هایی که تاکنون بین دو کشور انجام گرفته، یوگسلاوی کار عایق سازی تأسیسات یک پالایشگاه و چند پروژه و ساختمان دولتی ازجمله وزارت نفت را در بغداد و چند شهر دیگر به ارزش ۱۰ میلیون دلار به عهده گرفته است. ساختمان های مزبور دربرابر آب و گرما عایق سازی خواهند شد.(۲)

۳

مقامات کویت از اتمام تحقیقات درباره بمب گذاری های روز دوشنبه در این کشور خبر دادند.

به گزارش خبرگزاری رویتر از کویت، مقامات مذکور گفتند نتایج این تحقیقات قبل از آنکه دراختیار عموم قرار گیرد، روز یکشنبه به کابینه کشور ارائه می گردد. مقامات کویتی بدون ذکر جزئیات این مسئله، آمار رسمی کشته شدگان را ۴ تن (۳ نفر در سفارت امریکا و یک تن دیگر در فرودگاه کویت) اعلام کردند. متعاقب انتشار این آمار فیلیپ گریفین کاردار سفارت امریکا در کویت، از کشف ۲ جسد دیگر در میان آوارهای این سفارتخانه خبر داد. این گزارش همچنین حاکی است اقدامات امنیتی شدید در فرودگاه کویت همچنان به قوت خود باقی است و بازرسی از اتباع عربی که این کشور را ترک می کنند بسیار با دقت انجام می گیرد.(۳)

رادیو امریکا در گزارشی درمورد پیگیری وقوع انفجارهای اخیر در کویت به نقل از بیل باتلر خبرنگار خود در این کشور گزارش داد: «چهارشنبه شب یک گروه تحقیقاتی امریکا وارد کویت شده و بلافاصله در محل انفجار بمب در سفارت امریکا شروع به کار کرد. درعین حال مأمورین کویتی نیز به تحقیقات خود ادامه می دهند.» گریفین کاردار سفارت امریکا در کویت به خبرنگار رادیو امریکا گفت که «قبل از حمله روز دوشنبه اقدامات حفاظتی افزایش یافته بود و تدابیر دیگری نیز در دست اجرا بود.» وی درمورد تحقیقات انجام شده نیز گفت: «بعید نیست

ص: ۱۱۹۵

۱- روزنامه کیهان، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص۱۸.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص۱۲، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۵ و ۶، کویت - خبرگزاری رویتر، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

که ایران را عامل این حمله قلمداد کنند.» گریفین درباره چگونگی عملکرد کشورهای خلیج فارس برای جلوگیری از این گونه حملات خاطرنشان کرد: «باید امنیت داخلی را افزایش داد. کشورهای خلیج [فارس] باید ورود و خروج اتباع خارجی را به کشورهای خود کنترل کنند و افراد خارجی را که به طور غیرقانونی در آن ممالک اقامت دارند، اخراج نمایند و ممالک عربی حوزه خلیج فارس ترجیح می دهند که از قدرت های خارجی کمک نگیرند. باوجود حملات متعدد تروریستی، کویت ثبات خود را از دست نداده است، ولی تدابیر امنیتی شدید دولت کویت هنوز کمتر از بسیاری از ممالک دیگر خاورمیانه است، رفت وآمد در شهر محدود نشده و خیابان ها همچنان پرازدحام هستند، دولت کویت ارسال خبر و ورود خبرنگاران خارجی را محدود نکرده است.»(۱)

بااین حال، رادیو اسرائیل در گزارشی از اوضاع کویت گفت: «خبرگزاری ها با استناد به [اظهارات] مقامات موثق در بحرین گزارش دادند که گروهی از کارگران ایرانی که در امیرنشین کویت به کار اشتغال دارند به دنبال انفجارهای اخیر در آن امیرنشین بازداشت شده و از آنها تحقیقات به عمل می آید. به گزارش خبرگزاری ها علی رغم تشنجی که به دنبال اقدامات خرابکاری در کویت پدید آمده، دولت آن سرزمین خاطرنشان ساخت که قصد ندارد وضع فوق العاده در آن کشور اعلام کند.»(۲)

همچنین گزارش خبرگزاری رویتر به نقل از روزنامه های کویتی حاکی است راننده کامیونی که دوشنبه گذشته سفارت امریکا در کویت را مورد حمله قرار داد، یک عراقی بوده است(۳) در همین مورد جک تامسون خبرنگار رادیو بی بی سی در غرب آسیا گفت سخنگوی سفارت عراق در کویت در بیانیه ای که دراختیار مطبوعات محلی قرار داده گفته است راننده کامیون مردی ۲۵ ساله به نام سعد محسن عقیل بود که قبلاً ـ در عراق به علت ارتکاب جرایم عادی محکوم به اعدام شده بود. این سخنگو مدعی شده است که عقیل عضو یک گروه اسلامی بنیادگرا به نام "سازمان الدعوه عراق" بود که به شدت از ایران پشتیبانی می کند. خبرنگار بی بی سی سپس اظهار عقیده کرد: «بیانیه سفارتخانه عراق در کویت این فرضیه را قوی تر می کند که انفجارهای کویت در روز دوشنبه قسمتی از نقشه عناصر طرف دار ایران باشد که می خواهند به کویت به دلیل پشتیبانی اش از عراق در جنگ با ایران آسیب برسانند.»(۴)

باوجود این اتهام ها خبرگزاری فرانسه از تهران گزارش داد: «حزب اسلامی (الدعوه) عراق هرگونه ارتباط خود با انفجارهای اخیر کویت را تکذیب کرد.» سخنگوی این حزبِ مخالف عراق اعلام کرد: «جنازه پیداشده در میان آوارهای سفارت امریکا در کویت از اعضای این حزب نیست و این حزب در انفجارهای روز دوشنبه کویت هیچ گونه دخالتی نداشته است.»(۵)

امروز رادیو مونت کارلو در گزارشی گفت که عبدالعزیز حسین وزیر مشاور در امور

۱- همان، صص ۱۳ و ۱۴، رادیو امریکا، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص۱۱، رادیو اسرائیل، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲ ، ۲۶/۹/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، کویت - خبرگزاری رویتر، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص۲۰، رادیو بی بی سی، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص۶، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

نخست وزیری کویت، در گفت وگو با این رادیو «راجع به این سؤال که کویت به طور دقیق کدام کشور خارجی را درارابطه با انفجارهای اخیر متهم می کند، هیچ پاسخی نمی گوید زیرا [عقیده دارد] که کویت از یک محیط باز دمکراتیک آزاد برخوردار است و تجربه های زیادی در زمینه های مختلف سیاسی و اجتماعی و فرهنگی دیده است، همچنین کویت دروازه های خود را به روی تمام کسانی که خواستار پیشرفت کشور و منطقه خویش هستند باز گذارده است.» وی درعین حال افزود: «از این پس، درباره کسانی که از کویت خارج و یا وارد شوند به طور محدود تحقیق خواهد شد. همچنین درباره اتباع خارجی که به طور فزاینده در کشور مسکن می گزینند راه حل اساسی باید پیدا کنیم زیرا که آنان بر مشکلات داخلی ما ازقبیل مسکن و غذا اضافه می کنند.»

وزیر مشاور در امور نخست وزیری کویت، همچنین گفت: «ما معتقدیم که تمام حوادثی که در منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] رخ می دهد با یکدیگر ارتباط مستقیمی دارند؛ مثلاً انفجارهای کویت زاییده اوضاع بحرانی لبنان است، همچنین تجاوز اسرائیل به لبنان با جنگ ایران و عراق ارتباط دارد و همه این حادثه ها شبیه هم هستند. ما در یک محیط امن و آرامش زندگی می کردیم و فکر نمی کردیم این چنین جنایتی در کشورمان صورت بگیرد.»(۱)

از سوی دیگر در ادامه واکنش ها به انفجارهای اخیر کویت، امروز سخنگوی دولت آلمان غربی «ضمن مورد نکوهش قراردادن بمب گذاری های اخیر در کویت استفاده از شورش و تروریسم را به عنوان تدابیری برای دستیابی به اهداف سیاسی رد کرد.» به گزارش خبرگزاری کویت از بن، سخنگوی مذکور که در یک نشست مطبوعاتی سخن می گفت، اضافه کرد: «گروه های افراطی و فناتیک به منظور نابودی تلاش های گسترده کویت درجهت دستیابی به دمکراسی و پیشرفت در تمامی زمینه ها به شورش متوسل شده اند.» از سوی دیگر، سخنگوی وزارت امور خارجه آلمان در امور کشورهای عربی نیز گفت که «دولت بن امیدوار است اقدامات تروریستی، کشمکش های سیاسی در این منطقه را شدت نبخشد.»(۲)

۱

درپی وقوع حوادث اخیر در منطقه غرب آسیا و پیچیدگی بیشتر اوضاع در این منطقه بحرانی، شاه اردن دو ابرقدرت جهان را به همکاری برای یافتن صلح در این منطقه دعوت کرد. رادیو بی بی سی امروز در گزارشی ضمن اعلام این مطلب افزود: «پادشاه اردن در سخنرانی در پارلمان اروپا در شهر استراسبورگ از لزوم شرکت دادن شوروی در تلاش برای صلح صحبت کرد و از کشورهای اروپایی عضو بازار مشترک خواست تا از بروز برخورد بین شوروی و امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] جلوگیری کنند.» بر پایه این گزارش، پارلمان اروپا با اعزام هیئتی به غرب آسیا موافقت کرد.(۳) همچنین به گزارش روزنامه کیهان، ملک حسین روز

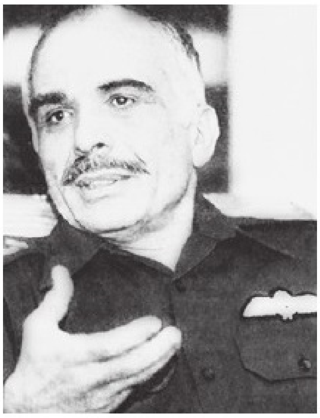
۱- همان، صص ۳۴ و ۳۵، رادیو مونت کارلو، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۶ و ۷، بن - خبرگزاری کویت، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص۹، رادیو بی بی سی، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

چهارشنبه با فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، ملاقات و درباره تحولات اخیر منطقه و افزایش تشنج در لبنان و انفجارهای اخیر در کویت و نیز مذاکرات اردن با فلسطینی ها مذاکره کرد.

در این شرایط، پس از یک رشته درگیری ها که در طول روزهای اخیر میان دولت لبنان و جبهه نجات ملی متشکل از برخی گروه های مخالف دولت جریان داشت، امروز درمورد برقراری یک آتش بس دائمی و جدی توافق حاصل شد. این توافق میان ولید جنبلاط یکی از مقامات جبهه نجات ملی که از مسلمانان دروزی و رهبر حزب سوسیالیست ترقی خواه است، با ارتش فالانژیست ها در دمشق صورت گرفت. جنبلاط همچنین درپی گلوله باران مواضع دروزی ها در جنوب شرقی فرودگاه بیروت گفت: «نیروهای چندملیتی حافظ صلح در لبنان باید خود را از امور داخلی این کشور دور نگه دارند و یا لبنان را ترک کنند.»

ملک حسین پادشاه اردن

از سوی دیگر، امین جمیل رئیس جمهور لبنان، پس از یک دیدار چندساعته از لیبی و گفت وگو با قذافی درمورد ادامه مشاوره ها و همکاری های متقابل و لزوم یافتن راه حلی برای پایان دادن به بحران داخلی لبنان این کشور را ترک کرد.(۱)جمیل همچنین چهارشنبه گذشته در لندن با مارگارت تاچر نخست وزیر و جفری هاو وزیر امور خارجه انگلیس درمورد باقی ماندن سربازان انگلیسی عضو نیروی چندملیتی در لبنان دیدار و گفت وگو کرده بود. به گفته سخنگوی نخست وزیر انگلیس، تاچر و جمیل قرار بود درباره مسائل مختلف ازجمله احتمال فروش جنگنده بمب افکن های انگلیس به لبنان نیز گفت وگو کنند.(۲)

امروز همچنین دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به غرب آسیا، که پیش از این به دمشق سفر کرده بود، با اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی، ملاقات کرد و به طور محرمانه اوضاع لبنان را با وی مورد بررسی قرار داد. به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس در بیت المقدس، رامسفلد بعدازظهر امروز با موشه آرنز وزیر دفاع رژیم صهیونیستی نیز مذاکره کرد. رادیو اسرائیل با اشاره به سری بودن این مذاکرات گفت: «برخلاف معمول از این مذاکرات حتی صورت جلسه نیز تهیه نشد.» رامسفلد نیز به خبرنگاران گفت «افشای جزئیات این مذاکره زیانبخش خواهد بود.»(۳)

۱- روزنامه کیهان، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص۲۴.

۲- روزنامه کیهان، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۳- روزنامه کیهان، ۲۶/۹/۱۳۶۲، ص۲۴.

کشتی های یونانی برای انتقال عرفات و طرف داران وی از طرابلس عازم آب های لبنان شدند. این درحالی است که رژیم صهیونیستی به اقدامات خود برای جلوگیری از تخلیه فلسطینی های هوادار عرفات ادامه می دهد.

به گزارش روزنامه کیهان، امروز دو کشتی از پنج کشتی یونانی که قرار است عرفات و افراد وی را از طرابلس خارج کنند عازم لبنان شدند. به گفته منابع آگاه در پاریس کشتی های جنگی فرانسه، کشتی های یونانی را تا مقصد (تونس) اسکورت خواهند کرد. امروز همچنین اعلام شد ناوچه های اسرائیلی برای چهارمین بار ظرف یک هفته مواضع چریک های وفادار به عرفات در طرابلس را مورد حمله قرار دادند.(۱)

در همین زمینه عرفات پیش تر در گفت وگو با هفته نامه آلمانی اشترن (چاپ هامبورگ) گفته بود رژیم صهیونیستی «قصد دارد سازمان آزادی بخش فلسطین را محو و نابود کند.» عرفات در این مصاحبه همچنین ضمن اظهار تردید درباره توانایی شوروی در حل بحران غرب آسیا گفت: «سوریه متفق اتحاد شوروی، علیه فلسطینی ها که دوستان اتحاد شوروی هستند می جنگند.» عرفات افزود: «زدوخوردهای طرابلس را نمی توان یک "جنگ برادرکشانه" بین فلسطینی ها نامید.» باوجود این اظهارات، جرج حبش رهبر جبهه خلق برای آزادی فلسطین، در مصاحبه ای با روزنامه الخلیج تنها راه ممکن برای حل درگیری های داخلی سازمان آزادی بخش فلسطین را تعیین یک رهبری گروهی برای این سازمان دانست و به عرفات درمورد تشکیل اجلاس شورای ملی فلسطین بعد از خروج از طرابلس هشدار داد.(۲)

ص: ۱۱۹۹

۱- همان.

۲- روزنامه کیهان، ۲۴/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

روزشمار جنگ شنبه ۲۶ آذر ۱۳۶۲ ۱۲ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۷ دسامبر ۱۹۸۳

۱

امروز فرماندهی کل سپاه در نامه ای به فرماندهان مناطق ۷

(استان های کرمانشاه، ایلام و همدان) و ۱ (سپاه قم) سپاه کشوری با یادآوری رسالت و مسئولیت سپاه در این برهه از تاریخ جنگ ایران و عراق و چشم انداز پیروزی های نظامی، از آنان خواست تا برای تأمین نیروهای مورد نیاز یگان ها حداکثر تا ۳۰/۱۰/۱۳۶۲ اقدامات لازم را انجام دهند. فرماندهی کل سپاه از فرمانده منطقه۷ سپاه کشوری خواسته است که به منظور تکمیل سازمان رزم تیپ انصارالحسین(ع) ۴ گردان رزمی و ۳ گردان پشتیبانی و برای تیپ نبی اکرم(ص) و تیپ امیرالمؤمنین(ع) هرکدام ۳ گردان رزمی، جمعاً به تعداد ۴۰۰۰ نفر تأمین کند. همچنین از فرمانده منطقه ۱ سپاه کشوری نیز خواسته شده است که برای تأمین ۹ گردان رزمی و ۵ گردان پشتیبانی و ۵ گردان احتیاط برای لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و (جمعاً ۵۷۰۰

نفر) اقدامات لازم را به عمل آورد.(۱)

۲

نیروهای سپاه پاسداران در سه عملیات در مناطق مختلف کردنشین شمال غرب کشور، ضرباتی را به گروه های مسلح ضدانقلاب وارد کردند. همچنین ۱۳ تن از افراد خودی که از بند ضدانقلاب رها شده بودند، خود را به یگان های مربوطه معرفی کردند.

نیروهای سپاه با آگاهی از محل عبور شبانه عناصر حزب دمکرات کردستان در جنوب غربی صائین دژ، بر سر راه آنها در حوالی روستای جوانمرد در محور صائین دژ به بوکان کمین کردند و به محض ورود چته های حزب دمکرات به منطقه کمین، به سمت آنها تیراندازی کردند. در این درگیری که ۴ ساعت ادامه یافت، ۳ تن از افراد ضدانقلاب کشته و ۵ تن از آنها زخمی شدند، اما آسیبی به افراد خودی وارد نشد(۲)

در عملیات دیگری، نیروهای سپاه ارومیه در شمال این شهر به قصد پاک سازی روستاهای شگفتک ۱ و ۲ و صوفی کانی به آن منطقه اعزام شدند و باوجود بارش شدید برف توانستند

ص: ۱۲۰۱

۱- سند شماره ۶۸۸۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه به سپاه منطقه۱، ۲۶/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه به سپاه منطقه۷، ۲۶/۹/۱۳۶۲ .

۲- سند شماره ۳۶۱۲۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه صائین دژ به سپاه منطقه۱۱، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

در یک درگیری طولانی این روستاها را پاک سازی کنند. در این عملیات ۳ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح کشته و ۲ تن دیگر از آنان زخمی شدند. همچنین یک تن از نیروهای مشمول سپاه زخمی شد.(۱)

در شمال غربی نقده نیز نیروهایی از سپاه این شهر درحال اجرای عملیات گشت و جوله در حوالی روستای علی آباد بودند که به آنان خبر رسید عده ای از افراد وابسته به سازمان کومه له وارد این روستا شده اند. بلافاصله نیروهای خودی به روستای علی آباد رفته و با مهاجمان درگیر شدند. در این حادثه تعدادی از افراد کومه له کشته یا زخمی شدند که جنازه ۲ تن از آنان در ورودی روستا جا ماند، از افراد خودی نیز یک تن شهید و یک تن دیگر زخمی شد(۲)

دراین حال، ستاد مشترک ارتش اعلام کرد که در طول روز گذشته و امروز، ۱۳ تن از افراد خودی که در گروگان ضدانقلاب بوده اند در منطقه سردشت آزاد شده و خود را به یگان های مربوط معرفی کرده اند. هرچند هویت گروگان گیران و گروگان ها و علت آزاد شدن این افراد اعلام نشده است، ولی به نظر می رسد افراد آزادشده از نیروهای ارتش و ژاندارمری بوده اند.(۳)

۱

در اقدامات افراد مسلح غیرقانونی در مناطق پیرانشهر، غرب سردشت، شمال شرقی ارومیه و همچنین جنوب سلماس، ۱۶ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شده و ۸ تن هم به گروگان گرفته شدند. از مهاجمان نیز ۳ تن کشته و ۱ تن زخمی شدند.

در محور پیرانشهر - لاوین (جنوب شرقی پیرانشهر) ۶۰ نفر از افراد حزب دمکرات کردستان در یک عملیات کمین به خودروی حامل ۱۵ تن از نیروهای خودی که از پایگاه لاوین عازم پیرانشهر بود، حمله کردند. در این حادثه ۳ تن از افراد خودی شهید و ۶ تن زخمی شدند و مهاجمان ۸ تن از سرنشینان خودرو را به گروگان بردند،(۴) علاوه براین ۴ قبضه سلاح نیز به دست مهاجمان افتاد(۵)

درپی این رخداد، فرمانده سپاه پیرانشهر در نامه ای به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) ضمن گزارش این حادثه از بی تدبیری و کاستی هایی که موجب این ضایعه شده است، انتقاد کرد. در بخش هایی از این نامه آمده است:

«چرا این تعداد نیرو بدون تأمین و فقط با ۴ قبضه اسلحه در جاده فرعی تردد می کرد؟ چرا پایگاهی که قبلاً در نزدیکی محل حادثه قرار داشت، بدون هماهنگی و بدون توجه به موقعیت منطقه، برچیده شده است؟»

۱- سند شماره ۳۱۸۳۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ارومیه به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۶/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۶۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا، ۲۱/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۰۰۹۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه نقده به ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۶/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۶۸۸۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا۳ (مرکز فرماندهی) به نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۴- مهاجمان ۴ تن از این گروگان ها را دو روز بعد به شهادت رسانده و جنازه آنها را در منطقه مرزی بیژوه در جنوب غربی سردشت رها کردند. (سند شماره ۳۶۱۰۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای عملیاتی قرارگاه عملیاتی نزاجا (رکن۲) به نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات)، ۱/۱۰/۱۳۶۲، ص۲)

۵- سند شماره ۳۵۶۳۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات پیرانشهر به طرح و عملیات منطقه۱۱ سپاه (قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)) ۲۶/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱.

فرماندهی سپاه پیرانشهر در ادامه باتوجه به وضعیت جوی و بارش برف و احتمال تکرار اقداماتی از این دست، پیشنهاد کرده است که در نقاط حساس شرق و جنوب شرقی پیرانشهر همچون ریگ آباد، گولان و کنده پایگاه حفاظتی احداث شود.(۱)

در غرب سردشت نیز عناصر مسلح وابسته به گروه های غیرقانونی در مسیر نیروهای خودی اقدام به مین گذاری کردند. یک خودروی حامل نیروهای سپاه براثر برخورد به مین منهدم و یک تن از سرنشینان آن شهید شد و ۲ تن دیگر زخمی شدند.(۲)

همچنین افراد حزب دمکرات با حمله به پایگاه روستای کهریز در شمال شرقی ارومیه، ۲ تن از افراد خودی را شهید و ۲ تن را زخمی کردند(۳)

عناصر این حزب در جنوب سلماس هم به پایگاه قونی حمله کردند، اما به دلیل مقاومت و ابتکارعمل نیروهای پایگاه با تحمل ۳ کشته و یک زخمی مجبور به ترک منطقه شدند.(۴)

۱

اختلاف حزب دمکرات کردستان و سازمان کومه له پس از عملیات سازمان کومه له در روز بیست ودوم ماه جاری در روستای سروآباد (محور سنندج - مریوان)، امروز به درگیری مسلحانه بین این دو گروه انجامید و افراد این دو گروه در روستای گلیه در شمال سروآباد به طور مسلحانه باهم درگیر شدند.

طبق گزارش ها در این درگیری شدید ۱۸ تن از افراد سازمان کومه له و ۱۵ تن از اعضای حزب دمکرات کشته شدند.(۵) یادآوری می شود ۴ تن از افراد حزب دمکرات زمانی که این حزب قصد اعزام نیروی کمکی به منطقه درگیری را داشت به دلیل انحراف خودرو از جاده و سقوط در دره کشته شدند(۶)

۲

امام خمینی در بیاناتی خطاب به علما، ائمه جمعه، نمایندگان مجلس، بازاریان و مردم درباره خط تضعیف دولت هشدار دادند. برخی از رسانه های خارجی ضمن انعکاس این سخنان به شرح و تفسیر مصادیق هشدار امام از دیدگاه خود پرداختند.

رهبر انقلاب امروز در جمع اعضای کمیسیون های امور بازرگانی، رسیدگی به سؤالات و سازمان های وابسته به نخست وزیری ضمن اشاره مجدد به تجربه دوران مشروطه اظهار داشتند: «در

۱- سند شماره ۳۵۶۴۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پیرانشهر به طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۶۴۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳)، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲.

۳- سند شماره ۸۰۸۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات ستاد منطقه۱۱ به طرح و عملیات ستاد مرکزی، ۱۰/۱۰/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۰۰۴۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ارومیه به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۳/۱۰/۱۳۶۲.

۵- روستای گلیه در منطقه کوهستانی و صعب العبور شمال محور مریوان - سنندج واقع شده و به لحاظ همین موقعیت ویژه جغرافیایی و

دوربودن از جاده های اصلی دسترسی نیروهای خودی به این منطقه و حضور و نظارت آنها در حد مطلوب نیست. ازاین رو گروه های مسلح غیرقانونی در این منطقه از امنیت نسبی برخوردارند و در برخی نقاط آن دارای مقر و ستادهای عملیاتی ثابتی هستند و در اغلب این مناطق عملیات گشت و جوله دارند.

۶- سند شماره ۶۸۸۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به عملیات ستاد مرکزی سپاه، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ سپاه به فرماندهی کل سپاه، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

دوران مشروطه را که همه آقایان شنیده اند، یک عده ای که نمی خواستند که در این کشور اسلام قوه داشته باشد و آنها دنبال این بودند که اینجا را آن وقت به طرف اروپا بکشند، آنها جوسازی کردند. به طوری که مثل مرحوم آقا شیخ فضل الله، که آن وقت یک آدم شاخصی در ایران بود و مورد قبول بود، همچو جوسازی کردند که در میدان علنی، ایشان را به دار زدند و پای آن هم کف زدند و این یک نقشه ای بود برای اینکه اسلام را منعزل کنند و کردند و از آن به بعد دیگر نتوانست مشروطه یک مشروطه ای باشد که علمای نجف می خواستند. حتی قضیه مرحوم آقا شیخ فضل الله را در نجف هم یک جور بدی منعکس کردند، که آنجا هم صدایی از آن در نیامد. این جوی که ساختند در ایران و در سایر جاها، این جو اسباب این شد که آقا شیخ فضل الله را با دست بعضی از روحانیون خود ایران محکوم کردند و بعد او را آوردند در وسط میدان و به دار کشیدند و پای آن هم ایستادند کف زدند و شکست دادند اسلام را در آن وقت و مردم غفلت داشتند از این عمل، حتی علما هم غفلت داشتند.»

امام خمینی همچنین درمورد وقایع مشابهی که در دوران ملی شدن صنعت نفت رخ داد گفتند: «شروع کردند به جوسازی. آن طور جوسازی کردند که یک سگی را عینک به آن زدند - و آن طورکه من شنیدم - عینک زدند و ازطرف مجلس آوردند این طرف و به اسم آیت الله و من خودم در یک مجلسی بودم که مرحوم آقای کاشانی وارد شد در آن مجلس، مجلس روضه بود، هیچ کس پا نشد. من پا شدم و یکی از علمای تهران که الآن هم هستند و من جا دادم به ایشان - جا هم ندادند - این جو را درست کرده بودند برای آقای کاشانی که دیگر از منزلش نمی توانست بیرون بیاید. چند دفعه هم گرفتند چه کردند. آنجا هم شکست دادند، مسلمین را شکست دادند.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی سپس افزودند: «من حالا می خواهم یک هشداری به آقایان بدهم. مسئله الآن به یک وضعی درآمده است که انسان می بیند که مشغول جوسازی هستند. می شنود که مشغول جوسازی هستند و به تدریج می خواهند این کار را عملی اش کنند. یعنی دیدند که ایران با این مسائلی که در دنیا می خواهند حل کنند نتوانسته اند کاری بکنند؛ حمله کردند، حمله نظامی کردند - عرض می کنم که - اقتصادش را چه کردند، محصور کردند و همه کاری کردند، نشد آن کاری را که آنها می خواهند، یعنی منعزل کردن اسلام را می خواهند. الآن آنها آن قدری که از اسلام خوف دارند، نه شوروی از امریکا آن قدر خوف دارد، نه امریکا از شوروی. برای اینکه تمام این مصالحی که آنها به خیال خودشان می خواهند - از مصالحی - که برای خودشان تهیه کنند و تمام سوءاستفاده هایی که از تمام دنیا می خواهند بکنند، می بینند که اگر چنانچه این ترتیبی که ایران روی کار آمده است و مشغول است، این عملی بشود، همه جا لنگ خواهد شد.» ایشان اضافه کردند: «اگر مهلت به این کشور [ایران] بدهند ممکن

است که منافع آنها را در تمام دنیا به خطر بینـدازد. جنگ عمومی هم که نمی تواننـد راه بیندازنـد. بخواهند جنگ راه بیندازند، دنیا به هم می خورد، نمی کننـد. آنهـا عاقـل تر از آن هسـتند که جنگ عمومی راه بیندازنـد. اینها می خواهنـد با وسـیله هایی، با حیله هایی از اینجا شروع کننـد. از ایران شـروع کننـد. از ایران شـروع کردن هم یک دفعه نمی شود بروند سـراغ روحانیون. می دانند که نمی شود که از اول بروند سـراغ روحانیون [که] روحانیون را شکست بدهند. می آیند هی از پایین تر شروع می کنند. از پایین تر جوسازی می کنند. مثلاً حالا برای دولت جوسازی می کننـد، برای دولت دارنـد جوسازی می کنند. انسان هرجا که الآن اطلاع پیدا می کند می بیند که به دولت دارند ور می روند.»

امـام خمینی بـا بیـان اینکه نظر مـا این نیست که دولت، دولت خیلی "اعلایی" است، مشـکلات ناشـی از جنگ و وجود بیش از یک ونیم میلیون پنـاهجوی افغـان و عراقی را مورد اشاره قرار داده و افزودنـد: «اینها یک چیزهایی است که اگر در یک کشوری غیر از کشور ایران بود، به هم خورده بود، یعنی شـیرازه اش به هم ریخته بود. لکن ایران از باب اینکه مردم در صـحنه هسـتند این طور نشـده، اما می خواهند این کـار را شـروع کننـد. من الآن به شـما آقایان و به ملت ایران این گزارش را می دهم که سن من دیگر مقتضـی این نیست که ببینم این چیزها را. من می روم، اما شـما توجه بکنید، شما متوجه باشید. اینها شروع کردند که از اول یک جوی بسازند که این حکومت را بشکنند و بعد بروند سـراغ رئیس جمهورتان و مجلستان و بعد بروند سراغ روحانیون و مسئله را از حالا این جوری شروع کردند و شما از حالا باید بیـدار این مطلب باشـید. بیخود نیست که انسـان یـک دفعه می بینـد که در قم حرف درمی آیـد، در بازارها حرف درمی آیـد، در مساجد حرف درمی آیـد، در منابر حرف در می آید، در منزل های علما حرف درمی آید، همه اش هم شبیه هم. اگر شـما دیدید که یک مطلبی شبیه به هم در همه جا شد، بدانید که این دست دیگری در کار است، همین طور من باب اتفاق نشده است.»

رهبر انقلاب درمورد فضاسازی ها درخصوص مسئله گرانی و کمبود کالا در کشور گفتند: «الان وضع این شده است که انسان می نشیند، در اینجا می بیند که همه چیز یادشان رفته، الا اینکه کمبود، گرانی. مگر کسی منکر این است که گرانی است. اما شما یادتان رفته است و شما بعضـی هایتان یادتان است قضـیه زمانی که متفقین ریختند اینجا. شما دیدید که نان چه وضعی داشت. برنج چه وضعی داشت. گرانی ها چه وضـعی داشـتند. آن وقت به پول آن وقت که یک قرانش به قدر صد تومان حالا گاهی ارزش داشت، آن وقت برنج نمی دانم شده بود دوازده تومان، قند شده بود چهل تومان، نمی دانم چی از این بساطی بود که بعضی آقایان مطلع اند.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی با اشاره به وقایع اخیر منطقه و اتهامات مطرح شده علیه

جمهوری اسلامی ایران اظهار کردند: «شما رادیوها را ملاحظه کنید. در کویت یک قصه ای واقع شده است، الآن هم عراق اعلام کرده است به اینکه این عراقی بوده و این از چند بوده. مع ذلک دست برنمی دارند. می گویند عراقی ها طرف دار ایران اند. چون طرف دار ایران اند، پس ایران چی است. ایران همه مردم دنیا طرف دارش هستند. ایران کاری کرده است که مظلوم های دنیا همه طرف دارش هستند. پس مظلوم های دنیا هرجا کاری می کنند ایران کار می کند؟ وضع این جور شده است که الآن برای شما همه رادیوها دست می گیرند. یک قضیه ای در فرض کنید که کویت واقع می شود، یکی در لبنان واقع می شود، یکی در جای دیگر واقع می شود، هی ایران.»

امام خمینی در ادامه افزودند: «الآن شروع کردند در خود ایران این کار را دارند می کنند. من به شما عرض می کنم نه دولت با من – عرض می کنم که – قوم و خویش است و نه من افرادش را اکثرش را می شناسم، اما من کلی قضیه را دارم می گویم. دولت با این همه کاری که می بینید کرده است، یعنی این مملکتی که به هم خورده است و این طوری است، نگذاشته به هم بخورد. نگذاشته که این همه جرح هایی که، این همه، این مصائبی که و مجروحینی که هر روز دارند می آورند، اینها زمین بمانند. نگذاشته است که مردم گرسنه بمانند. نگذاشته چه بشود. البته همه قبول دارند، خود دولت هم قبول دارد، گرانی هست. گرانی اولاً ـ همه جا هست، اینجای تنها نیست. ثانیاً وضع انقلابی همچو اقتضا می کند، وضع جنگ این طوری است. نباید ما وقتی که وضع جنگ را می بینیم داریم، ما وضع انقلاب را می بینیم داریم، وضع دشمنی همه دنیا را داریم، همه مان بریزیم سر دولت.»

رهبر انقلاب خاطرنشان کردند: «الآن می بینیم در مجلس به دولت حمله می شود، در محضر علما به دولت دارد حمله می شود، در بازار به دولت حمله می شود، مصاحبه های تلویزیونی به دولت ور می روند، عرض می کنم که بساط وقتی درست می کنند، به دولت ور می روند، این بی جهت نیست. خود آقایان ملتفت نیستند. آقا خودش خیلی خیلی آدم خوبی است، می رود ده نفر آدم از همین اشخاصی که می خواهند این کارها را بکنند [که در] ایران فراوان اند از این اشخاص. الآن در ایران سلطنت طلب ما داریم. در ایران مخالف با جمهوری اسلامی در این طبقات بالایی که می خواستند عیاشی بکنند [و] حالا نمی گذارند عیاشی بکنند داریم. از منافقین، موجودند. از اقلیت، موجود است. از احزاب، موجود است، هستند همه، زیادند آقایان. عرض می کنم که با ظاهر خیلی خوب می روند پیش فلان آقا می نشینند می گویند هی اسلام دارد از بین می رود، دیدید چی شد، چه شد، اینها می خواهند اینجا را مثل شوروی اش بکنند. آقا فوراً باور می کند، می رود می گوید نخیر، ای وای، چه واقع شد، ای ادارات چه شده، چه شده، چه شده. در ادارات الآن همچو ادارات صددرصد مورد مطلوبیت نیست، اما ما اساس را

باید حفظش بکنیم. اگر اساس را ما حفظ نکنیم، نه اداره برای ما باقی می ماند، نه مجلس باقی می ماند، نه مدرسه باقی می ماند، هیچی.»

امام خمینی تأکید کردند: «این دفعه اگر اینها تسلط پیدا بکنند بر ما، هیچی نمی گذارند. مثل زمان آقای کاشانی نیست حالا! مثل زمان مرحوم - عرض می کنم که - آقا شیخ فضل الله نیست. حالا ـ یک زمانی است که اینها ادراک کردند که اگر این جمهوری رشد پیدا بکند، نخواهد گذاشت که اینها منافع خودشان را ببرند و این را با همه جدیت می خواهند ببرند و اسلام اگر اینجا سیلی بخورد، بدانید که دیگر تا آخر سرش بلند نمی شود، مگر اینکه باز یک وضع دیگری در دنیا پیش بیاید. الآن ماییم که باید این را حفظ بکنیم. ایران است که باید حفظ کند خودش را، مجلس باید همراهی بکند. می دانم شکایت هست، می دانم که همه چیز هست، لکن همه همراهی بکنید. آقا، دست به دست هم بدهید که هیچ ارگانی به زمین نخورد. زمین خوردن دولت امروز برای روحانیت هم مضر است. برای مجلس هم مضر است. همین طوری که مجلس زمین بخورد برای همه مضر است. همین طور که عرض می کنم که این دستگاه قضایی به زمین بخورد.» ایشان افزودند: «من هم می دانم شکایت زیاد هست. مگر کجا شکایت نیست؟ در امریکا شما خیال می کنید شکایت نیست؟ در امریکا بیشتر از اینجا هست! در هرچند دقیقه ای یکی کشته می شود. در هرچند دقیقه فحشا واقع می شود. در هرچند ثانیه حتی چه می شود. شما می خواهید بعد از انقلاب، بعد از دشمنی همه کشورهای عالم همین طور به طور رفاه بنشینید کار بکنید و به طور رفاه زندگی بکنید؟ نمی شود.»

رهبر انقلاب درمورد نحوه کمک کردن به دولت برای حل مشکلات یادآور شدند: «بازار می بیند که دولت نمی رسد، خوب خودش همراهی بکند. الآن دولت در اطراف، در جاهایی که باید باشد برنج دارد، گندم دارد، همه چیز دارد، کامیون نیست. خوب همه علمای بلاد بنشینند باهم فکر بکنند، کامیون درست کنند. اگر در هر شهری چهار تا کامیون برود به اینجاها، تمام حل می شود مسئله. اگر همه بلاد دست به هم بدهند، بدانند که می خواهند ریشه این اسلام را بکنند! همه مردم این توجه را داشته باشند، علمای بلاد این توجه را داشته باشند، وکلا این توجه را داشته باشند، دولت این توجه را داشته باشد، این اسباب این می شود که اگر شکایت بشود بدانند که این طوری است. [مشکلات را] حل کنند. خودشان باهم بنشینند صحبت بکنند - نمی شود - این شکایت حل نشدن، اسباب این نمی شود که ما به دولت فشار بیاوریم، دولت را تضعیفش کنیم که دولت ناتوان بشود. دولتی که الآن باید همه کارها را انجام بدهد، ناتوانش نباید بکنیم. مجلسی که باید همه کارها را تسهیل بکند، نباید ناتوانش بکنیم و قوه قضائیه هم همین طور.»

بنیان گذار جمهوری اسلامی بار دیگر تأکید کردند: «مسئله، مسئله مجلس نیست. مسئله دولت

نیست، مسئله قوه قضائیه نیست، مسئله روحانیت نیست. مسئله، اسلام است. مسئله این است آنهایی که دشمن اند، با اسلام دشمن اند. با قوه قضائیه دشمن نیستند، با مجلس کار ندارند، با روحانی هم کار ندارند. همه اینها برای اینکه اینها دارند برای اسلام سینه می زنند، با شما مخالف اند. نه برای اینکه مخالف اند خودشان. مجلس یک چیزی است، نه، برای اینکه، اگر مجلس مطابق میل آنها بود، خیلی هم خوب بود، چنان که بود و دیدید. اگر دولت هم مطابق میل آنها بود خیلی هم تأییدش می کردند. اما آنها دولتی که بخواهد مخالف با آنها باشد، مجلسی که بخواهد مخالف با آنها باشد، از ارتشی که بخواهد مخالفت کند با همه اینها، مخالف اند و شما بدانید که اگر ما دست به دست هم ندهیم، همه مان باهم نباشیم، زمینمان خواهند زد. مجلس را زمین می زنند، دولت را زمین می زنند، روحانیت را زمین می زنند، همه، زمین می خورند. پس عقل اقتضا می کند که ما الآن مشکلات را تحمل کنیم. مردم مشکلات را تحمل کنند. مشکلات [ما] کمتر است... تا زمان رسول الله(ص). و آن مشکلات زمان رسول الله(ص)، آن مسئولیت رسول الله(ص) بدتر از این مسئولیتی است که ما داشتیم.»

امام خمینی با اشاره به محیط دشمنی علیه جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور گفتند: «خودمان هم بریزیم به جان خودمان چه خواهد شد؟ مجلس با دولت مخالف، دولت با مجلس، مخالف. اینها چه خواهد شد؟ اینها البته ان شاءالله مخالف هم نیستند. اما باید بیشتر توجه بکنیم. علمای بلاد باید توجه بکنند که هرکه آمد یک نقی زد فوراً باور نکنند و صحبت بکنند و به رادیو برسد و به نمی دانم چه برسد. این طور صحبت نکنند، به مجالس نبرند. ائمه جمعه نبرند به مجالس صحبت ها را، می توانند حلش بکنند، نتوانستند هضم کنند. ما باید امروز تحمل کنیم. صبر باید بکنیم.»

رهبر انقلاب همچنین درباره گزارش های رؤسای کمیسیون های امور بازرگانی، رسیدگی به سؤالات و سازمان های وابسته به نخست وزیری افزودند: «این مسائلی که می فرمایید، من هم اطلاع دارم که این مسائل سؤال می خواهد. ولیکن این طور نباشد که هر روز یک وزیر را بیاورید اینجا بنشانید، دعوا بکنید با او و تضعیف کنید دولت را. کاری بکنید تضعیف نشود. همه تان را دارند تضعیف می کنند. شما نیستید، همه است. خیال نکنید که شما دولت را تضعیف می کنید، نخیر. شما هم دولت را تضعیف کنید، تضعیف شماست. این مقدمه است برای او، و الآن یک خطی در این کار هست. مشغول اند الآن و شما باید خیلی توجه کنید، چشم هایتان را باز بکنید. ملت باید چشمش را باز کند، این دولت را، این مجلس را، این جمهوری اسلامی را حفظ کنند. مردم باید حفظ کنند. بازار باید حفظ کند اینها را. آقا می نویسد مالیات نباید داد. آخر شما ببینید بی اطلاعی چقدر! آقا، ما امروز روزی نمی دانم چند صد میلیون ما الآن خرج این جنگمان است. روزی چند صد میلیون خرج جنگ را با

سهم امام می شود درستش کرد حالا؟ حالا ما می توانیم مردم را، همه را بنشانیم اینجا و به زور سهم امام بگیریم؟ سهم امام حالا به اندازه ای است که همین حوزه ها را بگردانیم. بیشتر از این هم نیست. یک کمی اگر بیشتر باشد می دهند به دولت. یک دفعه آدم بگوید که نخیر، ما می گوییم که دولت مالیات نگیرد، سهم امام بگیرد. چه جور؟ از کجا بیاوریم سهم امام این قدر؟ ما از کجا سهم امام و سهم سادات پیدا کنیم که دولت را اداره بکنیم. مملکت را اداره بکنیم. این همه اشخاصی که ریخته اند به جان دولت و خرج دارند و چی دارند اداره بکنیم. خوب، بی فکر حرف می زنند آقایان. یک کسی می رود یک چیزی به آنها می گوید، آنها هم باورشان می آید. آقایانِ دیگر هم همین طورند. با سلامت نفسی که دارند باورشان می آید. باید آقایان فکر بکنند که هرکس آمد هرچی زد، باید از اول حمل بر فساد بکنند که این می خواهد یک کاری بکند.»

امام خمینی افزودند: «امروز که فساد زیاد است، حمل به صحت صحیح نیست که هر که آمد خیال کنیم راست می گوید. خیلی ها بودند، خوب، من یک ماه، بیست و چند روز یکی از همین منافقین با صورت صالح، با [اسلحه] ژ۳، با همه چیز آمد آنجا نشست در نجف، من بودم. برای من گفت، هر روز [آمد] گفت. هر روز گوش کردم. از مرحوم آقای طالقانی سفارش آورده بود. از یکی از علمای دیگر سفارش آورده بود. آنها را هم بازی داده بود. آمد گفت، من دیدم خیلی این مسلمان است. خوب ما که این قدر مسلمان نیستیم! من به او سوءظن پیدا کردم. من هیچ جوابش را ندادم. فقط گفت ما می خواهیم قیام مسلحانه بکنیم. گفتم نمی توانید. خودتان را به کشتن ندهید ولو، دیگر جوابی به او ندادم. اینها از آن وقت نقشه می کشیدند برای این کار. حالا هم هستند در میدان. نرفته اند. حالا آن جهاتی که رفته است البته کاری نمی توانند بکنند، اما این شیطنت ها را می توانند بکنند که بیایند بروند در قم پیش آقایی. بروند در فرض کنید که اصفهان پیش آقایی. بروند در شیراز پیش آقایی [و] یک کاری بکنند که صدا دربیاید. حالا از اول، کی از همه ضعیف تر است برای این کار؟ به روحانیت حمله کنیم؟ نه. به مجلس؟ نه. به دولت باید حمله کنیم، حالا به دولت. مجلس را وادار می کنند به دولت - عرض می کنم - روحانیون را وادار می کنند به دولت، بازار را وادار می کنند به دولت، همه جا به دولت [حمله بکنند]. خوب، دولت از بین رفت، فردا می آیند سراغ شماها. فردا می روند سراغ رئیس جمهور و- نمی دانم - مجلس.»

ایشان در پایان سخنان خود بار دیگر خاطرنشان کردند: «همه اینها مسائل، مسئله دولت نیست. مسئله، مسئله اسلام است. من این را برای خاطر اینکه آقایان توجه بکنند و برای خاطر اینکه تکلیفی را ادا کرده باشم عرض کردم و امیدوارم که خداوند به همه ما توفیق بدهد که همه مان باهم در رفع این گرفتاری ها بکوشیم. خوب، اگر آمدند شکایت کردند، برویم سراغ

رفعش. نرویم سراغ اینکه دولت را تضعیف کنیم، یا برویم مجلس [را] تضعیف بکنیم یا برویم اشخاص را چه بکنیم. این مسئله ای است که من عرض کردم و من امیدوارم که مؤثر واقع بشود در این آقایان.»(۱)

سخنان امروز امام خمینی بلافاصله در رسانه های گروهی جهان بازتاب یافت.

خبرگزاری آلمان غربی گزارش داد: «رهبر انقلاب ایران امروز در سخنانی که از رادیو پخش شد نسبت به خطراتی که متوجه ثبات دولت است هشدار داد.» این خبرگزاری افزود: «وی گفت که دولت در مجلس به وسیله روحانیت و در بازار مورد حمله قرار می گیرد و بخشی از روحانیت را متهم کرد که تحت تأثیر کسانی که سعی می کنند جو سیاسی کشور را ماهرانه دستکاری کنند قرار دارند.» خبرگزاری آلمان غربی سپس به نقل از ناظران در تهران اضافه کرد: «هشدار [امام] خمینی عکس العملی است نسبت به فعالیت های اخیر گروه مهدی بازرگان نخست وزیر لیبرال اسبق که در ۲۷ نوامبر گذشته [۶ آذر] با نامه سرگشاده ای که توسط مطبوعات به چاپ رسید، شدیداً از دولت انتقاد کرده بود.» خبرگزاری مذکور همچنین افزود: «[امام] خمینی با اشاره به انفجارهای روز سه شنبه [دوشنبه] گذشته در کویت شرکت ایران را تکذیب کرد.»(۲)

رادیو اسرائیل نیز در گزارشی گفت: «آیت الله خمینی امروز بدون اینکه نامی از کسی ببرد عده ای از روحانیون دولتی ایران را به خاطر اینکه از دولت انتقاد می کنند مورد نکوهش قرار داد.» این رادیو افزود: «آیت الله خمینی در قسمت دیگری از بیانات خود ... گفت حرف ها همه شبیه یکدیگر هستند و این اتفاقی نیست و بدانید دست دیگری در کار است. آیت الله خمینی سپس به یکی از روحانیون که تقاضا کرده بود مردم مالیات ندهند به شدت حمله کرد و گفت ما امروز چند صد میلیون خرج جنگ داریم که نمی شود که آن را با سهم امام تأمین کرد.»

رادیوی مذکور در ادامه با گمانه زنی درمورد مخاطب هشدار امروز رهبر انقلاب یادآور شد: «اخیراً آیت الله منتظری در مواردی مختلف در شهر قم از نهادهای انقلاب و پاره ای دست اندرکاران حکومت انتقاد می کرد.» این رادیو همچنین ضمن اشاره به اظهارات اخیر رئیس دیوان عالی کشور در تشریح نتایج پیگیری اجرای فرمان هشت ماده ای امام خمینی که از رسیدگی به شکایات مردم درمورد عملکرد دستگاه های مختلف سخن گفته بود، افزود: «مطلعین همچنین دفاع و حمایت همه جانبه آیت الله خمینی از دولت میرحسین موسوی را نشانه ای از شدت حملات و انتقادات و نارضایی عمومی از دولت فعلی قلمداد می کنند.»(۳)

ص: ۱۲۱۰

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی(ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، ۱۳۷۸، صص ۲۵۶ - ۲۴۷

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳ ، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، تهران - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۷/۹/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، رادیو اسرائیل، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۱

درپی سخنان امروز امام خمینی در حمایت از دولت جمهوری اسلامی، نخست وزیر پیامی خطاب به رهبر انقلاب صادر کرد.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی در پیام میرحسین موسوی آمده است: «دولت، قطره کوچکی است از اقیانوس عظیم ملت مسلمان ایران و اگر امروز دولت می تواند چشم در چشم ابرقدرت ها بدوزد و پنجه در پنجه نیروهای استکباری بیندازد، به خاطر اتصال آن به نیروی عظیم یک ملت اسلامی است و اشتباه است اگر دولتمردان گمان کنند که بدون پشتیبانی امام و امت، دولت دارای نیرویی است.»

نخست وزیر سپس افزود: «به برکت همین پشتیبانی و اتصال است که در هنگامه ای که ابرقدرت ها به فلج اقتصادی کامل جمهوری اسلامی ایران چشم دوخته بودند، کشور در سال ۶۱ در بخش صنایع به رشدی معادل ۱۲ درصد و در نیمه اول سال ۶۲ در همین بخش به رشدی معادل ۱۵ درصد دست یافته است و هم زمان ۱۵ درصد رشد تولید ناخالص داخلی در سال ۶۱ [داشته] که رشد بی نظیری پس از رشد منفی سال های اول انقلاب است. اینها به اعتقاد دولت ثمره رهنمودها و حمایت های بی دریغ امام امت است.»

وی همچنین درمورد نقش دولت در جنگ گفت: «نقش دولت در تدارک جنگ تحمیلی نیز جز در سایه حضور پرصلابت مردم در صحنه و در کنار روحانیت عزیز که حاصل آن جوی آرام و آماده برای کار در کنار جوسازی های این و آن است مقدور نمی باشد.» نخست وزیر تأکید کرد: «سخنان و رهنمودهای رهبر بزرگ انقلاب این بار نیز یقیناً بار مسئولیت را بر دوش تک تک برادران خدمتگزار سنگین تر می سازد. از سوی دیگر، شوق آنان را برای استمرار تلاش و مبارزه در راهی که اسلام بر روی ملت ما گشوده است بیشتر می سازد.»(۱)

۲

رئیس جمهور تأکید کرد اتحاد حوزه و دانشگاه یک عمل سیاسی و تاکتیکی نیست، بلکه به معنای هماهنگی و ارتباط کامل این دو محیط علمی و دینی است.

آیت الله خامنه ای در آستانه ۲۷ آذر سالروز شهادت دکتر محمد مفتح و روز وحدت روحانی و دانشجو، در دیدار با اعضای شاخه دانشجویی حزب جمهوری اسلامی و تعدادی از اعضای انجمن های اسلامی و اساتید دانشگاه ها، ضمن اظهار امیدواری درمورد هماهنگی دو قشر روحانی و دانشجو ازطریق شیوه های منطقی و مؤثر، اظهار داشت: «روشنفکری یعنی یک نگاه آزاد به مسائل فرهنگی و فکری و این چیزی بود که روشنفکری جدید با داعیه و پیام آن به وجود می آمد. در ایران هم آغاز ولادت روشنفکری به وسیله کسانی بود که اعتقادی به دین نداشتند. حتی کسانی که سابقه طلبگی داشتند مثل تقی زاده ها که پدران روشنفکری ایران هستند، از

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص۱۵.

همان وقت کار را با خصوصیاتی شروع کردند که ظاهراً اعتقاد آنها به دین را نشان می داد، ولی درعین حال مشخص بود که روشنفکری در همان زمان هم یک صبغه و جوهره بی دینی دارد.»

رئیس جمهور در ادامه با اشاره به تحول ایجادشده در وحدت حوزه و دانشگاه پس از انقلاب گفت: «تا قبل از شروع این نهضت الهی، دانشگاه و حرکت روشنفکری به معنای مغایرت با مذهب بود و در آن زمان دین را به معنای امری صرفاً ایمانی و قلبی معرفی می کردند گویی که دین با اندیشه و استدلال و تحقیق رابطه ای ندارد و هزاران هزار کتاب استدلالی فقه، اصول، تفسیر، کلام، فلسفه و عرفان از مغز و اندیشه انسان های متدین سرچشمه نگرفته است.» آیت الله خامنه ای در ادامه تأکید کرد که انقلاب اولین ضربه را به این فکر وارد کرد و بین این دو فضای بیگانه از هم کانال های مطمئنی زد و این دو را به هم نزدیک کرد، «به این ترتیب، دانشگاه ها طعم دین و اندیشه دینی و حرکت دینی و آرزوها و انگیزه های دین را چشیدند و حوزه های علمیه هم طعم حرکت های سیاسی، نگاه کردن به مرزهای دور و حرکت برای آرمان های اجتماعی را چشید و لمس کرد.»

وی ضمن تأکید بر اینکه اتحاد روحانی و دانشجو یک عمل سیاسی و تاکتیکی نیست، خاطرنشان کرد: «اتحاد حوزه و دانشگاه یعنی هماهنگی و ارتباط کامل بین این دو محیط علمی تا محیط علم و دین [محیط دین]، پروردگان خود را با مسائل و پیشرفت های گوناگون جامعه آشنا کند و محیط دانشگاهی پروردگان خود را با جهت گیری دقیق اسلامی هماهنگ کند. به تعبیری دیگر، ما می خواهیم وحدت این دو محیط علم و دین، با بصیرت دنیایی و علم دنیا با جهت گیری دینی توأم شود.» رئیس جمهور در پایان تأکید کرد: «مراقب باشید که عنصر علم در هر دو حوزه فراموش نشود [و] اشتغالات دیگر باعث عدم توجه به تحقیق و مطالعه و تدبر و تعمق در علوم و مسائل فقهی و اسلامی نگردد.»(۱)

۱

نخست وزیر اعلام کرد دولت جمهوری اسلامی با قوت و اطمینان کافی قادر است جنگ را تا پایان پیروزمندانه آن تدارک کند.

روزنامه کیهان گزارش داد جمعی از فرماندهان واحدهای رزمی، پشتیبانی و فرماندهان مراکز آموزشی و فرهنگی نیروی زمینی ارتش به همراه سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده این نیرو، امروز با میرحسین موسوی نخست وزیر، ملاقات کردند. در این دیدار فرمانده نیروی زمینی ارتش ضمن ارائه گزارشی کوتاه، از دولت به دلیل تلاش و حمایت های انجام گرفته در اداره جنگ تشکر و قدردانی کرد. سپس نخست وزیر در سخنانی با اشاره به اینکه در هر جامعه نهادهایی براساس ارزش های نظام حاکم به وجود می آیند، گفت: «یکی از این نهادها که در همه کشورهای جهان وجود دارد ارتش است. ارتش ما بعد از انقلاب همسو و همپای دیگر

۱- روزنامه کیهان، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص۱۸.

نهادها دگرگون شد و در جهت و سمت اهداف انقلاب اسلامی حرکت کرد. این دگرگونی جنبه تحمیلی ندارد، بلکه ریشه در واقعیت های انقلاب دارد. یک ارتش وقتی جهت گیری اش عوض می شود و مانند ارتش ما به صورت پشت و پناهی برای همه حرکت های آزادی بخش جهان درمی آید که با واقعیت های جوشان یک جامعه اسلامی پیوند بخورد.»

نخست وزیر راه کسب قدرت نظام های استکباری را شدت عمل و سرکوب مردم ذکر کرد و یادآور شد دولت جمهوری اسلامی به دلیل خدمتگزاری و تواضعی که دارد قدرتمند است. وی افزود: «ما در جهان سوم تنها کشوری هستیم که ژست های استکبار جهانی ما را نمی ترساند و سیاست مستقل خود را در جهان اعمال می کنیم و هیچ خوفی از هیچ قدرتی نداریم. ما در مقابل ملتمان خضوع می کنیم و دربرابر استکبار جهانی قوی و قدرتمند برخورد می نماییم.»

موسوی سرنوشت جنگ را تعیین کننده سرنوشت بسیاری از ملت های در بند و محروم دانست و گفت: «این نیروی فیزیکی ما نیست که اثرات کوبنده و عمیق انقلاب اسلامی ما را در جهان به نمایش گذاشته است، بلکه آن چیزی که ما را در سراسر جهان قدرتمند می کند یقیناً نیروی ایمان است.» وی اضافه کرد: «نسبت دادن حرکت انقلابی و اسلامی مردم منطقه به ایران باوجود عدم دخالت دولت جمهوری اسلامی ایران در این وقایع، نشان دهنده خوفی است که استکبار جهانی از قدرت انقلاب اسلامی دارد.»

نخست وزیر سپس به ضرورت پشتیبانی ملت و دولت از ارتش جمهوری اسلامی و تمامی رزمندگان به منظور تداوم جنگ تا پیروزی نهایی اشاره و تأکید کرد: «دولت جمهوری اسلامی ایران با قوت و اطمینان کافی قادر است این جنگ را تا پایان پیروزمندانه آن تدارک نماید. ملت ما تمام امیدهای خود را در جبهه ها جست وجو می کند. شما برادران نظامی نیز با اتحاد و قوت حرکت کنید و این پیروزی محتوم را شتاب بیشتری بخشید.»(۱)

۱

"گردهمایی بررسی جنایات صدام" صبح امروز با حضور بیش از یک صد تن از شخصیت های سیاسی، مذهبی و حقوقی کشورهای مختلف در تهران گشایش یافت.

در این گردهمایی که به دعوت مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق برگزار می گردد حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم سخنگوی این مجلس در سخنانی ضمن برشمردن اقدامات رژیم عراق علیه مخالفان اعم از شکنجه، ترور، اعدام، مسموم و زنده به گور کردن آنان گفت: «عظمت جنایات رژیم به حدی است که حتی خود و یا دوستان ما، شگفت زده و یا دچار تردید می شویم و برای برگزاری این کنفرانس با موانعی دست به گریبان بوده ایم و پس از مرور زمان تاحدودی توانستیم آنها را مرتفع و یا از اهمیتشان بکاهیم که از آن جمله ترور و خفقان بوده است.»

سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق دراین باره توضیح داد: «کسانی که به نحوی از

۱- همان.

جنایات رژیم آسیب دیده اند فراوان اند، ولی اکثر آنها از واکنش وحشیانه رژیم نسبت به خانواده و یا فامیلشان نگران اند و از افشای [جنایات] رژیم خودداری می کنند.» حجت الاسلام حکیم افزود: «رژیم برای پرده پوشی بر جنایاتش برنامه ریزی کرده به حدی که هیچ ردپایی به دست مردم و یا صاحب نظران امور انسانی و یا سازمان های بین المللی به جای نمی گذارد. رژیم تاکنون، حتی شهادت آیت الله العظمی [سیدمحمدباقر] صدر و خواهر گرامی اش را اعلام ننموده است و زیر پرده ای از ابهام ۶ تن از [افراد] خانواده مرجع مرحوم آیت الله العظمی سیدمحسن حکیم را اعدام و همه افراد این خانواده را زندانی کرده است.» وی تأکید کرد: «این کنفرانس که از گذرگاه اسناد و مدارک درپی افشای این جنایات است با این مشکل رودررو است.»

سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در ادامه با بیان اینکه شمار قربانیان رژیم عراق در داخل کشور بیش از ده ها هزار تن و تعداد زندانیان افزون بر ۱۵۰ هزار نفر می باشد، گفت: «رژیم تاکنون به تبعید اجباری و دستگیری دسته جمعی مسلمانان اعتراف ننموده و از ۱۴ سال پیش تاکنون، هیچ دادگاه علنی برپا نکرده است. این جنایات هنگامی صورت حقیقی خود را نشان خواهند داد که به مردم مسلمان عراق اجازه داده شود تا از خواسته خود سخن گویند و زمام امور را در دست گیرند.» وی درمورد اقدامات حکومت عراق علیه مخالفان خود در خارج از کشور گفت: «رژیم تاکنون چندین بار در کویت و امارات و انگلستان و بحرین و لبنان دست به جنایات فجیعی زده است. رژیم حتی بر روزنامه های لبنانی، هندی و پاکستانی و برخی از کشورهای خلیج [فارس] برای تحریف حقایق، فشار وارد می آورد. چنان که درمورد شهادت ۶ تن از [اعضای] خانواده آیت الله حکیم روزنامه های فرانسه را وادار به سکوت کرد. رژیم عفلقی جنایتکار بعث برای آزادی زندانیان جانی خود در بریتانیا، که به دستور رژیم در آنجا دست به جنایت و آشوب می زنند، بازرگانان انگلیسی را بدون هیچ اتهامی دستگیر و سپس به عنوان تبادل زندانیان دو کشور آنها را آزاد می کند.»

سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در بخش دیگری از سخنان خود خاطرنشان کرد: «رژیم عراق تنها کسانی را که بینش و یا فعالیت سیاسی دارند از بین نمی برد، بلکه قوانینی دارد که به موجب آن فامیل های درجه سوم و گاهی همه قبیله در معرض تهدیدهای رژیم قرار می گیرند.» وی همچنین اقداماتی نظیر دفن پیکر معدومین در محل های نامعلوم، ذوب اعدام شدگان در مواد شیمیایی و تجاوز به همسران زندانیان را جزء اقدامات رژیم عراق علیه مخالفان خود ذکر و اظهار کرد: «در طول برگزاری این کنفرانس، مسئله شهادت آیت الله سیدمحمد باقر صدر، جنگ تجاوزکارانه صدام علیه جمهوری اسلامی، بمباران مناطق مسکونی، کشتار افراد بی گناه، نابودی روستاها و مردم مسلمان کرد عراقی، شکنجه وحشیانه و بازداشت ها، مسئله دادگاه های فرمایشی، به شهادت رساندن افراد خانواده آیت الله حکیم، قیام

بیستم صفر و هفدهم رجب، خالی بودن مساجد از نمازگزاران و سخنران مذهبی، مسئله ترورها در داخل و خارج عراق، قاچاق اسلحه و انفجارها در کشورهای مختلف توسط مزدوران امنیتی صدام، اعدام دسته جمعی، اخراج مسلمانان و مصادره دارایی های آنان ازجمله مسائلی است که مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت و شرکت کنندگان در کنفرانس به عمق جنایات وحشیانه صدام پی خواهند برد.»

مراسم افتتاح گردهمایی بررسی جنایات صدام با حضور جمعی از مسئولان و حجت‌الاسلام سیدمحمدباقر حکیم

در ادامه این گردهمایی حجت الاسلام سیدمحمود هاشمی، در سخنانی به تلاش رژیم عراق برای ازبین بردن علما و نشانه های دین اسلام پرداخت و گفت: «برشمردن جنایت های صدام دراین مورد به کتاب های زیادی نیازمند است. مبارزه با حوزه های علمیه، اذیت و آزار علما و مراجع بزرگ اسلامی، جلوگیری از اعزام مبلغین اسلامی به شهرها و روستاها، به شهادت رساندن علمای بزرگ اسلامی من جمله شهید آیت الله محمدباقر صدر، بستن مساجد و کتابخانه ها و ایجاد خفقان و گسترش فرهنگ بعثی را می توان ازجمله جنایات صدام در حق علم و علما ذکر کرد.»

همچنین امام جمعه شهر کردنشین شانه دری عراق که به تازگی به ایران پناهنده شده است، در تبیین اقدامات رژیم عراق به مواردی نظیر ایجاد اختلاف در میان طوایف مختلف عراقی، فراموش کردن مسئله فلسطین و دامن زدن به درگیری میان گروه های فلسطینی، تحمیل جنگ علیه جمهوری اسلامی ایران، آواره ساختن هزاران عراقی و مصادره اموال آنها، اعدام افسران و نظامیان ارتش عراق، تخریب شهرها و روستاهای ایران، اقدام علیه جنبش های آزادی بخش، گسترش فساد و جلوگیری از انتشار کتاب ها و مجلات اسلامی، ازمیان برداشتن محاکم شرعی، آلوده کردن آب های خلیج فارس و بمباران چاه های نفت ایران اشاره کرد.

در ادامه برنامه های این گردهمایی آیت الله مشکینی امام جمعه قم، اظهار داشت: «امروز شما به هر شهر و روستایی در ایران ۴۰ میلیونی بروید مردمی را می بینید که فرزندان و وابستگانشان در این جنگ به دست رژیم صدام شهید شده اند.» آیت الله مشکینی همچنین گفت: «روزانه ۳۰۰ میلیون تومان هزینه جنگ در ایران و بیش از این مقدار در عراق می شود و همه این مسائل

به خاطر وابستگی رژیم صدام به استکبار جهانی است. یکی از سران کشورهای منطقه گفته است که صدام ۴۲ میلیارد دلار کمک ما را بلعید. درصورتی که ایشان دروغ می گوید و تاکنون کشورهای مرتجع منطقه، ۸۶ میلیارد دلار به این رژیم ظالم کمک کرده اند.»

سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع عربستان

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی در خلال برنامه های امروز گردهمایی، نماینده اسرای عراقی ضمن سخنانی گفت: «ما بارها از مسئولین نظام جمهوری اسلامی ایران خواستار اعزام به جبهه های نبرد حق علیه باطل شده ایم.»(۱)

۱

درحالی که موضع گیری ها و تحرکات سیاسی درباره خاتمه جنگ ایران و عراق همچنان ادامه دارد، خبرگزاری آلمان غربی از مسقط گزارش داد قابوس سلطان عمان، در مصاحبه ای، که خبرگزاری عمان پرس آن را منتشر کرد، اظهار عقیده کرد: «درحال حاضر به دشواری می توان نشانه هایی از فیصله یافتن این جنگ مشاهده کرد.» وی افزود: «باید تنها امیدوار بود که بین دو طرف یک راه حل رضایت بخش و بادوام مورد مذاکره قرار گیرد، نه فقط به دلیل خسارات و تلفات بسیار سنگین جانی و ویرانی اقتصادی بلکه به خاطر بی ثباتی ای که این جنگ در منطقه ما به وجود می آورد.» قابوس ضمن اشاره به مسئولیت مشترک عمان و سایر کشورهای جنوب خلیج فارس در قبال امنیت عبور کشتی ها از آبراه هرمز، درعین حال اضافه کرد: «عمان تنها کشور صاحب نفت است که در خارج خلیج [فارس] در خلیج عمان ترمینال دارد. بنابراین، بی اطمینانی ها و خطراتی که جنگ ایران و عراق و سایر تهدیدات مبنی بر بی ثباتی این منطقه برای خلیج [فارس] پیش آورده است، شامل حال عمان نمی شود.»(۲)

همچنین گزارش خبرگزاری یونایتدپرس از قاهره حاکی است: جادالحق علی جادالحق شیخ اعظم الازهر مصر، در پیامی به مناسبت میلاد پیامبر با اشاره به جنگ ایران و عراق، خواستار پایان یافتن جنگ های جاری بین کشورهای اسلامی شد.(۳)

به گزارش رادیو کویت عربی، سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع عربستان سعودی نیز امروز در سخنانی درمورد جنگ ایران و عراق اظهار امیدواری کرد که «ایران نیز از عراق پیروی کرده و با آغاز مذاکرات مسالمت آمیز برای متوقف نمودن جنگ عراق و ایران موافقت نماید.»(۴)

دراین میان، مطبوعات سوریه به انعکاس سخنان روز گذشته رئیس جمهور ایران درمورد سیاست جمهوری اسلامی ایران در قبال جنگ پرداختند. به گزارش

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص۱۴.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۴ ، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص۵، مسقط - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص۲، قاهره - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص۴، رادیو کویت عربی، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از دمشق، روزنامه های امروز سوریه در صفحه اول خود به نقل از سخنان آیت الله خامنه ای در خطبه های نمازجمعه دیروز تهران نوشتند: «جمهوری اسلامی ایران تا قبل از سرنگونی رژیم تحمیلی بر ملت عراق، جنگ را متوقف نخواهد کرد.» این روزنامه ها همچنین از قول آیت الله خامنه ای افزودند: «هیچ راهی برای مصالحه با کسانی که بیش از سه سال است جنگ و وحشیگری را علیه ملت ایران آغاز کرده اند وجود ندارد و تنها راه حفظ صلح و امنیت منطقه سرنگونی رژیم حاکم بر بغداد است.»(۱)

۱

در ادامه انتشار اخبار و گزارش ها از بمب گذاری های

هفته گذشته در کویت، مقامات این کشور امروز از دستگیری ۱۰ فرد مظنون ازجمله ۷ عراقی وابسته به حزب الدعوه الاسلامیه خبر دادند.

به گزارش رادیو کویت، عبدالعزیز حسین وزیر مشاور در امور شورای وزیران کویت، در گفت وگو با رادیو مونت کارلو ضمن اعلام خبر دستگیری افراد مشکوک به دست داشتن در انفجارات روز دوشنبه گذشته گفت: دستگاه های امنیتی برخی از وسایل و ادوات انفجاری را کشف کرده و مقامات دولتی اکنون راه صحیحی را برای شناسایی عاملان بمب گذاری ها طی می کنند.(۲)

دراین باره رادیو اسرائیل نیز در گزارشی به نقل از مقام مذکور گفت: «تاکنون ۱۰ نفر مسلمان شیعه بازداشت شده اند که ۷ نفر آنها شیعیان عراقی و ۳ تن شیعه لبنانی می باشند. ۲ نفر شیعه عراقی هنوز تحت تعقیب هستند.» وزیر مشاور کابینه کویت مدعی شد که «همه ۱۰ نفر بازداشت شدگان به شرکت در توطئه انفجار سفارتخانه های ایالات متحده و فرانسه و اجرای یک سلسله عملیات تروریستی دیگر در کویت اعتراف کرده اند.» رادیو اسرائیل ضمن اشاره به خبرهای ضدونقیض اولیه درمورد راننده کامیون بمب گذاری شده در حمله به سفارت امریکا، افزود: «راننده مقتول سعد عقیل البدران نام داشت که همانند سایر شیعیان عراقی که در بازداشت به سر می برند عضو حزب شیعه الدعوه الاسلامیه بود که ازجانب حکومت اسلامی ایران حمایت می شود. این حزب یکی از جناح های اصلی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق می باشد که از ائتلاف گروه های شیعه به وجود آمده و مرکز آن در تهران قرار دارد. آیت الله محمدباقر صدر رهبر حزب الدعوه، چهار سال پیش همراه با خواهر خویش به دستور پرزیدنت صدام حسین به قتل رسید و حکومت عراق شایع ساخت که آنها در یک تصادم اتومبیل کشته شدند.»(۳)

روزنامه نیویورک تایمز نیز از قول خبرنگار ویژه خود در قاهره نوشت: «نظر مقامات کویت و امریکا آن است که مسلمانان شیعه قشری که از ایران و شاید از سوریه کمک می گیرند در این حملات دست داشته اند.» نیویورک تایمز ضمن اشاره به حملات هوایی و موشکی عراق به شهرهای ایران به عنوان تلافی عملیات تروریستی در کویت افزود: «کویت و پاره ای دیگر از کشورهای حوزه خلیج فارس ازنظر سیاسی و مالی عراق را در جنگ چهارساله با ایران یاری

ص: ۱۲۱۷

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص۳، دمشق - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص۴، رادیو کویت، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۹/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، رادیو اسرائیل، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

می دهند. دراین حال اقدامات امنیتی شدید در کویت همچنان پیگیری می شود، ولی پروازهای بین المللی و خروج اتباع کشورهای عربی از کویت به حالت عادی درآمده است، ولی خروج ساکنین خارجی از کویت همچنان با تأخیر و دشواری صورت می گیرد.»(۱)

در همین حال، سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع عربستان سعودی، در مصاحبه با روزنامه الشرق الاوسط در اظهارات شدید اللحنی گفت: «[مهاجمان] که اهدافی را در کویت منفجر نمودند باید محاکمه شده، به صلیب کشیده شوند، تبعید شوند و یا دست ها و پاهایشان قطع شود.» به گزارش رادیو اسرائیل وی همچنین تأکید کرد: «هیچ کس نمی تواند جلوی خرابکاری را بگیرد، ولی این امکان وجود دارد که با خرابکاری توسط قوانین و مجازات های شدید مقابله کرد.»(۲)

هفته نامه اکونومیست (چاپ لندن) در گزارشی نوشت مطبوعات کویت می کوشند با القای اینکه هدف انفجارهای اخیر فقط فرانسه و امریکا بوده، به این کشورها برای تغییر سیاست خود در لبنان اخطار دهند. این نشریه افزود: «درصورتی که این فرضیه را بپذیریم این سؤال مطرح می شود که چرا تروریست های اسلامی باید به فرودگاه کویت، به سازمان آب و برق این کشور و به تأسیسات صنعتی در خارج از کویت نیز آسیب وارد کنند. برای آسیب رساندن به منافع امریکا، کویت نامناسب ترین مکان است؛ زیرا در بین کشورهای عربی خلیج فارس کمترین رابطه را با امریکا دارد و تنها کشوری است که با اتحاد جماهیر شوروی روابط سیاسی دارد و از آن کشور اسلحه می خرد.» به نوشته اکونومیست، انتخاب کویت به عنوان هدف انفجارهای اخیر بیش از آنکه دولت کویت می خواهد بپذیرد با جنگ ایران و عراق ارتباط دارد و دلیل آن این است که «زمانی که جمهوری اسلامی توانست موفقیت هایی در جنگ با عراق به دست آورد، روابط کویت و عراق یک باره به نحو چشمگیری بهبود یافت. درحال حاضر کویت نه تنها به عراق کمک مالی می کند بلکه اکثر سلاح های صادره به عراق ازطریق کویت به عراق وارد می شود.»(۳)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس، هفته نامه نول آبزرواتور (چاپ پاریس) نیز در شماره این هفته خود در مقاله ای با عنوان "جنگ خلیج آغاز شده است" با اشاره به احضار فوری پانزده روز پیش نمایندگان پلیس ۶ کشور خلیج فارس به عربستان سعودی و هشدار داده شده درباره احتمال عملیات سازمان جهاد اسلامی در یکی از کشورهای مزبور آورده است: «امریکا و فرانسه نسبت به هشدار سازمان جهاد اسلامی مبنی بر لزوم خروج نیروهای این دو کشور از لبنان و عدم حمایت از عراق از حق انتخاب ضعیفی برخوردار هستند، زیرا اگر امریکا و فرانسه لبنان را ترک کنند امتیاز اعتبار خود را نیز در مقابل متحدان عربستان از دست خواهند داد و اگر در جوار آنان متعهد شوند این غربی ها احیاناً به زودی با یک ویتنام تازه روبه رو خواهند شد.» این هفته نامه افزوده است: «ازاین پس، فرانسویان مقیم ابوظبی و قطر و نقاط دیگر نیز ممکن است در معرض خطر باشند.»

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸، رادیو امریکا، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۳۴، رادیو اسرائیل (انگلیسی)، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۲۷، رادیو ایران، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

نول آبزرواتور در ادامه این احتمال را مطرح کرده است که اگر ایران خواهان بی ثباتی در کویت به منظور قطع راه ارتباطی عراق با خلیج فارس باشد و عراق نیز به اشغال نظامی کویت و انضمام سرزمینی این کشور برای جلوگیری از تحقق هدف ایران روی آورد، دراین صورت «یک جنگ بین المللی واقعی» برای حفظ موجودیت کویت به راه خواهد افتاد. این هفته نامه سپس یادآور شده است: «اما معلوم نیست که هدف ایران همین باشد، ولی هدف سازمان جهاد اسلامی ممکن است این باشد.» نول آبزرواتور همچنین با اشاره به آسیب پذیری کشورهای خلیج فارس نوشته است: «در شرایط کنونی باید اعتراف کرد که تنها حافظ نظامی این کشورها حفاظی امریکایی است ولی این سؤال مطرح می شود که به دنبال عملیات طبس و مرگ یا اسارت خلبانان امریکایی توسط سوری ها، چتر نظامی امریکا چه ارزشی دارد. آیا امریکایی ها توان دخالت مؤثر و سریع از راه زمینی را دارند؟ پاسخ اسرائیلی ها منفی است و حتی (میشل زینگر) امریکایی اعتراف می کند امریکا فاقد یک نیروی واقعی عملیاتی است.» هفته نامه مذکور براین اساس نتیجه گرفته است: «البته ساده ترین راه ایجاد پایگاه های نظامی دائمی امریکایی است که آن هم هنوز توسط دولت های عربی به سادگی نمی تواند حل شود. در این شرایط کشورهای خلیج [فارس] از خود می پرسند که آیا هنوز به عنوان منافع حیاتی امریکا تلقی می شوند یا خیر؟»(۱)

۱

روزنامه امریکایی واشنگتن پست ضمن اذعان به متجاوزبودن عراق از مقامات امریکا خواست برای خاتمه جنگ ایران و عراق تلاش کنند.

جوزف کرافت نویسنده سرشناس امریکایی، در شماره اخیر روزنامه واشنگتن پست در مقاله ای با عنوان "مخاطرات خلیج" نوشت: «درحالی که جنگ میان ایران و عراق در جریان است دیگر بی توجهی و چشم پوشی شایسته نیست. در کنار تهدیدهای جدی علیه قطع جریان نفت [از خلیج فارس] خطرهای دیگری نیز که مشابه آن را امریکایی ها در لبنان آزمودند در اینجا بالا گرفته است. بعضی مقامات امریکایی بایستی فکری برای خاتمه این جنگ نموده و به جست وجوی راه حل های مختلفی باشند.»

وی ضمن اشاره به اینکه عراق با هدف سرنگونی جمهوری اسلامی در سپتامبر ۱۹۸۰ به ایران حمله کرد، «اما ایران پایدار باقی ماند»، افزوده است: «یک امریکایی آشنا با مسائل ایران می گفت آیت الله [خمینی] اول شاه را از میان برداشت و بعد کارتر را و حالا نیز نوبت صدام است. برای چنین سرانجامی ایران دیگر وارد یک جنگ فرسایشی علیه عراق شده است.»

نویسنده واشنگتن پست در ادامه با اشاره به احتمال سقوط صدام حسین، قدرت گرفتن یک انقلاب شیعی در عراق و تقویت آنچه وی محور انقلابی ایران، سوریه و لیبی دانسته، خاطرنشان کرده است: «باید مطمئن بود حسین نیز یک ضداستراتژی تهیه کرده است، اما آن استراتژی یک

۱- همان، صص ۱۰ - ۸، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

فاجعه است. وی به طور آشکاری حملات عمـده ای را علیه تأسیسات نفتی ایران در خلیج فارس تدارک دیده است.» جوزف کرافت که پیامـد این وضع را تلاش احتمالی ایران برای بی ثبات سازی موقعیت کشورهای عرب صادرکننـده نفت در حوزه خلیـج فارس می دانـد، پیشنهاد داده است: «سومین نتیجه زیاد درخشان نبوده، اما از دو تای دیگر بدتر نیست [و آن] امکان خلع ید کردن از صدام به وسیله یک کودتـای نظامی در بغـداد است.» به عقیـده وی درصورت انجـام این کار «ارتش عراق به دلیل حیثیت خود برعلیه تسلط محور انقلابی بر خاورمیـانه [غرب آسیا] خواهـد ایستاد.» نویسـنده واشـنگتن پست اضافه کرده است: «حتی با راه های محـدود، امریکا می توانـد به طرف ارتش عراق کشانیـده شود. امریکا می توانـد چنـد هم پیمان خود را مانند اسرائیل و ژاپن و آلمان غربی وادار سازد که به ایران در فروش اسلحه و نفت کمک ننماینـد. امریکا می توانـد از دیگر دوسـتانش - که منظور فرانسه است - بخواهـد که طرف داری از فاجعه استراتژی صـدام حسین را متوقف سـازد.» کرافت در پایـان یادآور شـده است: «به صورت دیگر می توان گفت که امریکا قادر خواهـد بود احتمال وقوع حداکثر خطرات را به حداقل برساند یا به عنوان یک تئوریسین بازی ها، حداقلِ حداکثر را در خلیج [فارس] به نمایش گذارد.»(۱)

۱

هم زمـان بـا احتمال تـداوم تنش های نظامی میان نیروهای امریکایی و سوری در لبنان، تلاش ها برای برگزاری مجـدد اجلاس آشتی ملی لبنان امروز از سر گرفته شد.

به گزارش خبرگزاری رویتر از جده سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع عربستان، در مصاحبه با روزنامه الشرق الاوسط گفت که اعتقاد دارد درگیری هـای نیروهای سوری و امریکایی در لبنان به بروز یک جنگ در منطقه غرب آسیا منتهی نخواهـد شـد. وی درعین حال هشـدار داد: «هیچ کس از این جنگ بهره نخواهد برد، حتی اسرائیل، زیرا درصورت وقوع جنگ ما ساکت نخواهیم نشست.»

وزیر دفاع عربستان همچنین تصریح کرد که «فکر نمی کند هیچ یک از کشورهای عربی درحال حاضـر خواهان جنگ با اسرائیل باشند، زیرا کشورهای عربی در کنفرانس سال گذشته اجلاس سـران عرب در فاس که طی آن یک طرح صلحی را نیز ارائه دادند، مقاصد صلح جویانه خود را اعلام داشـتند.» خبرگزاری رویتر یادآور شد: «طرح صـلح فاس خواسـتار [تشـکیل] یک کشور مسـتقل فلسطینی و همچنین شناسـایی تلویحی اسـرائیل شـده است.» بن عبـدالعزیز موافقت نـامه اخیر همکـاری های راهبردی امریکا و رژیم صـهیونیستی را «یک گام نامقتضی» خواند و افزود: «واشنگتن همچنان زیر سایه اشتباهات اسرائیل باقی می ماند.»(۲)

درباره پیامدهای انعقاد موافقت نامه همکاری راهبردی در مناسبات امریکا و رژیم صهیونیستی امروز رادیو اسرائیل گزارش داد: «طی یک سند سـری که به اسـرائیل رسیده پرزیدنت ریگان تعهد کرده است که نسبت به احتیاجات دفاعی رو به افزایش اسرائیل تفاهم نشان دهد و براین اساس،

ص: ۱۲۲۰

۱- خبرگزاری جمهـوری اســلامی، نشــریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۷۴ ، ۲۸/۹/۱۳۶۲، واشـنگتن - خبرگزاری جمهـوری اسـلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهـوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۷۳ ، ۲۷/۹/۱۳۶۲، صـص ۱۱ و ۱۲، جـده - خبرگزاری رویـتر، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

میزان کمک های نظامی ایالات متحده را طی سال های آینده تعیین نماید. این سند محرمانه ضمیمه درخواست کمک اقتصادی به اسرائیل می باشد.» رادیو اسرائیل افزود: «[این] نخستین تعهدی می باشد که تاکنون دراین مورد رئیس جمهوری ایالات متحده به عهده گرفته است.»(۱)

از سوی دیگر، گزارش ها از سایر رویدادهای سیاسی در لبنان حاکی است امروز درپی سفرها و مذاکرات اخیر امین جمیل رئیس جمهور لبنان و نیز آتش بس همه جانبه ای که پس از یک اجتماع امنیتی در دمشق با شرکت جناح های مختلف درگیر به استثناء نماینده جنبش امل از ظهر دیروز در لبنان اعلام شد، تلاش ها برای برگزاری مرحله دوم اجلاس آشتی ملی لبنان از سر گرفته شد. به نوشته روزنامه کیهان، رفیق حریری میانجی پادشاهی سعودی در بحران لبنان، امروز وارد این کشور شد تا با مسئولان سیاسی و اعضای اجلاس آشتی ملی درباره تفاهم نامه ۱۷ می(۲۷ اردیبهشت) لبنان و رژیم صهیونیستی - که گروه های مخالف دولت لبنان خواهان لغو آن هستند - و نیز چگونگی برگزاری مجدد این اجلاس در سوئیس گفت وگو کند.(۲)

در همین زمینه رادیو کلن امروز گزارش داد سفارت لبنان در برن پایتخت سوئیس به وزارت امور خارجه این کشور اطلاع داد که اجلاس مذکور بار دیگر در روز ۹ ژانویه ۱۹۸۴ (۱۹ دی ۱۳۶۲) در سوئیس تشکیل خواهد شد. این رادیو یادآور شد: «مذاکرات کنفرانس آشتی ملی لبنان در ماه نوامبر قطع گردید تا امین جمیل رئیس جمهور لبنان بتواند گفت وگوهای جدیدی با رهبران چند کشور عربی و ممالکی که ارتش پاسدار صلح در لبنان را تشکیل می دهند انجام دهد.»(۳)

ص: ۱۲۲۱

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۹/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، رادیو اسرائیل، ۲۶/۹/۱۳۶۲.
۲- روزنامه کیهان، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.
۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص۷، رادیو کلن، ۲۶/۹/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ یکشنبه ۲۷ آذر ۱۳۶۲ ۱۳ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۸ دسامبر ۱۹۸۳

۱

امروز هم آبـادان، خرمشـهر و منـاطق درگیر این دو شـهر هـدف گلوله های توپ های عراقی قرار گرفت و تلفات و خساراتی به بار آمـد. بمباران جنوب غربی مهاباد خسارتی در بر نداشت.

در شـهر آبادان، براثر اصابت چنـدین گلوله توپ به ۵ منزل مسـکونی خساراتی وارد شد.(۱) در خرمشـهر نیز گلوله باران متناوب شـهر و منـاطق اطراف آن خسـاراتی را به بیمارسـتان شـهید صـدوقی و محوطه نیروی دریـایی، گمرک، دیری فارم، جزیره مینو، پل نو، شـلمچه و پاسگاه زید وارد آورد و علاوه بر آن یک تن شهید و ۹ تن دیگر زخمی شدند(۲)

همچنین هواپیماهـای عراقی در ادامه بمبـاران هـای بی هـدفی که از چنـدی پیش در منـاطق عمومی کردنشـین آغـاز کرده انـد، امروز هم چنـدین بمب در حوالی پایگاه سـرتنگ در جنوب غربی مهاباد، پرتاب کردند که تمامی بمب ها در شیارها و تپه های اطراف فرود آمد و هیچ گونه خسارتی به بار نیاورد.(۳)

۲

افراد وابسـته به گروه های مسـلح غیرقانونی امروز در محور مهاباد - اشنویه، جنوب غربی سردشت، بانه و جنوب غربی سلماس اقداماتی را علیه نیروهای خودی اجرا کردند.

عناصر مسلح ضدانقلاب بر سر راه ۱۹ تن از نیروهای ارتش در نزدیکی پادگان پسوه در محور مهاباد - اشنویه، عملیات کمین اجرا کردند و در یک درگیری محـدود ۶ تن از آنـان را به گروگـان گرفتنـد. بقیه نیروهای ارتش با فرار از منطقه کمین توانسـتند سالم به پایگاه خود بازگردند.(۴)-(۵)

در جنوب غربی سردشت نیز ۷۰ تن از عناصر حزب دمکرات کردستان ایران و سازمان

۱- سـند شـماره ۶۸۸۶۱ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: از سـماجا۳ (مرکز فرمانـدهی) بـه نزاجـا (معـاونت عملیـات و اطلاعـات)، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص۳.

۲- سند شماره ۳۷۰۴۶۰ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ: از فرمانـداری آبادان به اسـتانداری خوزسـتان، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سـند شماره ۲۸۹۳۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۶۴۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۴- پیکر ۴ تن از این گروگـان ها روز ۵ دی، در محور فرعی خورنـج - پسوه در جنوب محور مهاباد به اشـنویه کشف شد. (سـند شـماره ۳۶۱۳۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه شمال غرب (رکن۳) به فرمانده نزاجا معاونت اطلاعات، ۶/۱۰/۱۳۶۲)

۵- سند شماره ۸۰۸۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه۱۱ سپاه (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی سپاه، ۱/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲.

مجاهـدین خلق (منـافقین) به یـک پایگاه نیروهای ارتش در منطقه عملیاتی آلان حمله کردنـد. پس از سه ساعت درگیری، مهاجمان براثر مقاومت افراد پایگاه، مجبور به عقب نشـینی شدند. در این عملیات ۴ تن از نیروهای خودی زخمی شدنـد، آثار به جای مانده از مهاجمان نیز از تلفات سـنگین ضدانقلاب حکایت داشت. گفتنی است مهاجمان قبل از آغاز حمله، با اسـتقرار در مکان های مناسب و امن به وسیله بلندگوهای دستی از نیروهای این پایگاه خواستند که برای درامان ماندن، بدون مقاومت خود را تسلیم کنند.(۱)

در منطقه عمومی بانه نیز عناصر مسلح غیرقانونی با حمله به افراد ژاندارمری در گردنه خان یک سرباز را زخمی کردند.(۲)

همچنین افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در روستای کهریز در جنوب غربی سلماس به یک مرکز درمانی حمله کردند و پس از سرقت دارو و بخشـی از تجهیزات این مرکز، ۲ تن از بیمـاران بستری را به گروگـان گرفته، آنجـا را ترک کردنـد. مهاجمان ساعاتی بعد گروگان ها را آزاد کردند.(۳)

۱

نیروهای سپاه سلماس در یک عملیات دقیق و حساب شده تلفات زیادی را به افراد حزب دمکرات کردستان وارد کردند، در همین حال به دنبال عملیات های پی درپی نیروهای خودی در مناطق شـمال غرب کشور که موجب افزایش تعـداد پناهندگان شده است، امروز نیز ۲ تن از افراد ضدانقلاب خود را به ژاندارمری خوی معرفی کردند.

نیروهای سپاه سلماس با آگاهی از ورود تعدادی از چته های هیز حاتم حزب دمکرات به روستای پیرمند در منطقه شپیران (واقع در جنوب غربی سـلماس) ضمن هماهنگی با نیروهای پایگاه های مجاور در ساعت ۱۹ در یک اقـدام تاکتیکی و غافلگیرانه به آنها حمله کردند. در این عملیات یک تن از افراد خودی به شـهادت رسید و حداقل ۱۰ تن از عناصـر حزب دمکرات کشته و چند تن نیز زخمی شدند،(۴) بقیه افراد این حزب نیز به ناچـار منطقه را ترک کردنـد. علاـوه براین تعـدادی سـلاح ازجمله یک قبضه آر.پی.جی۷ و ۴ قبضه انواع اسـلحه و تیربار و مقداری مهمات و ۲ رأس قاطر و تعدادی اسناد و مدارک سازمانی به دست نیروهای خودی افتاد.(۵)

امروز همچنیـن در ادامه تسلیم شـدن افراد وابسته به گروه هـای مسـلح غیرقـانونی، ۲ تـن از ایـن افراد خـود را بـه نیروهـای گردان مرزی ژاندارمری خوی معرفی و درخواست امان نامه کردند.(۶)

ص: ۱۲۲۴

۱- سند شماره ۳۵۶۴۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن۳) به فرماندهی نزاجا (معاونت عملیات و اطلاعات) ، ۲۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سـند شـماره ۸۰۸۳۸ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: از سـتاد منطقه۱۱ سپاه (طرح و عملیـات بـه ستاد مرکزی)، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۶۴۴۶ مزکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲.

۳- سند شماره ۸۰۸۷۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به ستاد مرکزی، ۶/۱۰/۱۳۶۲.

۴- درپی ایـن عملیـات، یـک گروه مسـلح از افراد حزب دمکرات در ۲/۱۰/۱۳۶۲ با حمله به روسـتای پیرمنـد به تمامی روسـتائیان اخطار کردنـد که هرچه سریع تر این روسـتا را ترک کنند. اهالی این روسـتا نیز به ناچار محل زندگی خود را ترک کرده و به روسـتای خاناوین (فناوین) رفتند.

۵- سـند شماره ۳۵۶۴۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانـدهی سپاه سـلماس به فرماندهی منطقه۱۱ سپاه، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند

شماره ۴۰۰۹۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سلماس به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۴/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۹۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سلماس به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۸/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۶/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۹۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سلماس به اطلاعات ستاد منطقه۱۱، ۲/۹/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۶۴۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۱

واحـد اطلاعـات سـتاد مرکزی سـپاه پاسـداران امروز آمـار تلفـات انسـانی نیروهای خودی و افراد وابسـته به گروه های مسـلح غیرقانونی و همچنین تعداد افراد تسـلیم یا دستگیرشده این گروه ها را از آغاز سال جاری تا آخر آبان ماه اعلام کرد. طبق این گزارش، در طول هشت ماه اول سال ۱۳۶۲، ۲۷۲۲ تن از افراد خودی به شـهادت رسیده و ۲۸۷۹ تن نیز زخمی شـده اند. همچنین ۱۰۲۲ تن از افراد خودی و افراد بومی گروگان گرفته شده اند.

در طول همین مـدت، ۳۵۳۳ تن از افراد گروه های مسـلح ضدانقلاب کشـته یا زخمی و ۱۰۵۱ تن نیز در درگیری با افراد خودی دسـتگیر شده اند. علاوه براین ۱۴۲۹ تن از آنان با ترک اردوی گروه های محارب و زمین گذاشـتن اسـلحه، خود را به نیروهای جمهوری اسلامی ایران تسلیم کرده اند.(۱)

۲

واحـد مهندسـی سـتاد مرکزی سپاه در نامه ای به فرماندهی کل سـپاه از پایان یافتن عملیات پاک سازی منطقه خرمشـهر و هویزه از مین و انواع گلوله (خمپاره، توپ و...) خبر داد.

در این گزارش ضمن اشاره به کلیاتی از مشکلات موجود در اجرای عملیات پاک سازی آمده است برخی مین ها به علت گذشت زمان و تـأثیر عوامـل طبیعی (آب، بـاد، خـاک و رویش گیاهان) در عمق ۳۰ الی ۴۰ سـانتی متری زمین مـدفون شـده و وجود گیاهانی که ارتفاع برخی از آنهـا به ۵/۱ متر می رسـد، علاوه بر آنکه یافتن و خنثی سازی مین ها و گلوله های منفجرنشـده را با مشـکلات عدیـده ای مواجه ساخته، خطر پذیری عملیات پاک سازی را نیز افزایش داده است؛ به نحوی که در طول عملیات مین یابی تعدادی از نیروهای سپاه و بسیج به شـهادت رسـیده یـا زخمی شدنـد. واحـد مهندسـی سـتاد مرکزی سپاه در این گزارش تعـداد مین ها و گلوله های یافت شـده در منطقه خرمشـهر را ذکر نکرده، ولی تعداد انواع مین ازقبیل ضدنفر، ضدخودرو، ضدتانک و گلوله های منفجرنشده در منطقه هویزه را ۱۱۰ هزار عدد اعلام کرده است. طبق این گزارش مناطقی که در خرمشهر پاک سازی شده به این شرح است:

۱. میدان مین واقع در سمت چپ پادگان دژ به طول ۲۰۰ و عرض ۲۰ متر شامل ۲ ردیف مین ضدنفر گوجه ای.

۲. میدان مین واقع در بلوار کنار شط به طول ۱۰۰۰ و عرض ۵ متر شامل ۲ ردیف مین ضدنفر گوجه ای.

۳. میدان مین واقع در سمت راست کارخانه صابون سازی به طول ۷۰۰ و عرض ۲۰ متر شامل ۴ ردیف مین ضدنفر گوجه ای.

۴. میدان مین واقع در سمت چپ کارخانه صابون سازی به طول ۱۰۰۰ و عرض ۳۰ متر شامل ۵ ردیف مین ضدنفر گوجه ای.

۱- سند شماره ۳۵۶۴۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد ۳۰۰۰ ستاد مرکزی به سرپرستی، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

۵. میدان مین واقع در سمت چپ مهندسی رزمی سپاه به طول ۵۰ و عرض ۵ متر شامل ۲ ردیف مین ضدنفر گوجه ای.

۶. سمت راست انبار کاتیوشای ارتش به طول ۳۰۰ و عرض ۱۰۰ متر شامل مین ضدخودرو و با محافظ مین ضدنفر گوجه ای.

۷. سمت راست جاده مهندسی رزمی خرمشهر به طول ۱۰۰ و عرض ۳۰۰ متر شامل مین ضدخودرو با محافظ مین ضدنفر گوجه ای.

۸. میدان مین واقع در سمت چپ جاده مهندسی رزمی خرمشهر به طول ۱۰۰ و عرض ۲۰ متر شامل مین ضدخودرو با محافظ مین ضدنفر گوجه ای.

۹. سمت راست جاده مهندسی رزمی سپاه خرمشهر به طول ۱۰۰ و عرض ۷۰ متر شامل مین های والمری و گوجه ای.

۱۰. میدان مین واقع در پشت انبار اطهری به طول ۵۰ و عرض ۱۰ متر شامل مین های والمری و گوجه ای.

همچنین پاک سازی میادین مین اطراف هویزه شامل ۳ میدان بزرگ سراسری با تراکم مین زیاد به این ترتیب انجام شده است:

۱.در کرانه رودخانه کرخه و پشت خط اول و پشت نیروها و مواضع خودی.

۲.کانال بزرگی به عرض ۳ متر.

۳.سنگرهای کمین و سنگرهای تیربار مستقر در مواضع حساس و مشرف به منطقه و همچنین خاکریزهایی که وسط آنها شکافته شده بود و تونل های انفرادی در داخل خاکریزها.(۱)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی بیانات روز گذشته امام خمینی را هشداری دانست که حرکت های دشمنان مسئله جنگ را تحت الشعاع خود قرار ندهد. امروز همچنین، ائمه جمعه، گروه ها، ارگان ها و نهادهای مختلف کشور حمایت خود را از موضع رهبر انقلاب درمورد لزوم پشتیبانی از دولت اعلام کردند.

به گزارش روزنامه کیهان، ائمه جمعه و جماعات و جامعه روحانیت شهرها و استان های مختلف کشور ازجمله فارس، اصفهان، بندرعباس، یزد، ایلام، بوشهر، لرستان و نیز ائمه جمعه و جماعات اهل سنت پاوه، جوانرود و قصرشیرین در پیام های جداگانه ای از سخنان رهبر انقلاب در حمایت از دولت جمهوری اسلامی و تلاش برای حل مشکلات دولت به ویژه در رفع نیازهای جنگ اعلام پشتیبانی کردند.

گزارش کیهان همچنین حاکی است دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم با صدور اطلاعیه ای از مردم خواست: «۱. هر شایعه و اخباری را که دهان به دهان می شنوند با تردید

۱- سند شماره ۴۳۸۴۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد مهندسی ستاد مرکزی سپاه به فرماندهی کل سپاه، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

تلقی کننـد و خوب تحلیـل و ریشه یابی نماینـد. ۲. هرگونه صـحنه سـازی هـا را علیه جنگ و دولت و روحانیت به مقامات مسـئول اطلاع دهند. ۳. مسائـل جنگ را همچنان در اولویت قرار دهنـد. ۴. با مسـئله انتخابات جـدی و دقیق برخورد نمایند و هوشـیارانه مراقب توطئه ها علیه انتخابات باشند. ۵. تردد وسایل مشـکوک را دقیقاً پیگیری و به مقامات مسـئول گزارش دهنـد.» کیهان همچنین افزود: «کامیون داران جهرم، تعـاونی حمـل ونقل اسـتان مرکزی (اراک)، راننـدگان کامیون تریلر مسـتقر در بنـدرعباس، کامیون داران رشت و دیگر مؤسـسات حمل ونقل این شهرستان با انتشار اطلاعیه ای به ندای امام امت مبنی بر تخلیه بنادر لبیک گفتند.»(۱)

علاوه براین، وزارت راه وترابری نیز در اطلاعیه ای اعلام کرد: «به پیروی از فرمـان امام خمینی رهبر کبیر انقلاب اسـلامی و بنیان گـذار جمهوری اسلامی ایران، مبنی بر بسیج کامیون ها جهت حمل کالاهای اساسی مورد نیاز مردم از بنادر و سایر مبادی ورودی کشور وزارت راه وترابری طرح جهـاد تخلیه بنـادر را از اول دی مـاه - که مصادف با سالگرد ولادت نبی اکرم(ص) است - به اجرا می گـذارد.» در این اطلاعیه از ائمه جمعه و جماعات و روحانیون تقاضا شـده است که «جهت لبیک به ندای رهبر کبیر انقلاب دولت را در اجرای این طرح به هر طریق ممکن یاری نمایند.» وزارت راه وترابری همچنین خواستار تشکیل ستاد اجرایی جهاد تخلیه بنادر متشکل از نمایندگان از وزارتخانه هـا و سازمـان های ذی ربط در مرکز اسـتان ها و مبادی کشور گردیـد تا برای انجام هماهنگی و رفع مشـکلات راننـدگان و صاحبان کالا اقدام کنند(۲)

از سوی دیگر، در جلسه علنی امروز مجلس شورای اسـلامی رئیس مجلس اعلام کرد: «دررابطه بـا بیانـات مهم امام امت بعضـی از آقایان نماینـدگان سؤالاتشان را از وزرا پس گرفتند.» وی سـپس اسامی ۹ تن از این نماینـدگان را به این ترتیب اعلام کرد: سـعید امانی نماینـده تهران، سیدتقی خاموشی نماینده تهران، غفور گرشاسبی نماینده بندر لنگه، مرتضی محمودی نماینده قصر شیرین، رجبعلی طاهری نماینده کـازرون، علی اکبر اسـتاد نماینـده تهران، علیرضـا یارمحمـدی نماینـده بم، مهـدی اژه ای نماینـده اصـفهان و حسـین پورسالاری نماینـده کهنوج.(۳) در پایان جلسه امروز مجلس شورای اسلامی نیز منشی جلسه اسامی ۱۴ نماینده دیگر را که سؤالات خود را از وزرا پس گرفته بودند، قرائت کرد.

همچنین بیش از ۱۵۰ تن از نماینـدگان مجلس امروز در نـامه ای به امام خمینی بیانات ایشان و سـخنان چنـد روز قبل آیت الله منتظری در گردهمایی شورای اسـتانی ائمه جمعه کشور را «مایه امید و دلگرمی همه مؤمنین به انقلاب و دلسوزان جمهوری اسـلامی» دانسـته و ضمن اشـاره به هشـدار امام درمورد بازگشت به شـرایط مشـروطیت و تضـعیف دولت ازطریق تشویق به "نـدادن مالیات" خاطرنشان کردنـد: «ما نماینـدگان مجلس شورای اسـلامی ضـمن تأکیـد بر تعبـد و انقیـاد همیشـگی دربرابر قوانین و رهنمودهـای حیـات بخش امـام امت و ابراز آمادگی در به کاربستن رهنمودهای

۱- روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص۱۳.

۳- روزنامه کیهان، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص۲.

فقیه عالی قدر حضرت آیت الله منتظری از مسئولین محترم جمهوری اسلامی و امت شهیدپرور و حاضر در صحنه می خواهیم که هرکدام به نوبه خود و در چارچوب مسئولیت و امکانات خود، این هشدارها را جدی گرفته و به کار بندند و عملاً از آن پشتیبانی نمایند.»(۱)-(۲)

امروز همچنین حجت الاسلام والمسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، بعد از سخنان پیش از دستور مجلس اظهار داشت: «بیانات امام عظیم الشأنمان مثل همیشه بهترین راهنما برای انسجام و وحدت بود و آن گونه که درخور یک رهبر واقع بین و هوشیار است، امام انگشت گذاشتند روی نقاط حساس که ممکن بود انسجام و وحدت جمهوری اسلامی را به هم بزنند.» رئیس مجلس افزود: «درست در آستانه انتخابات و موقعی که ممکن بود عوام فریبی ها برای جلب آراء مردم، افرادی را وادار کند که دست بگذارند روی کمبودهای ناشی از جنگ و هجوم دشمنان و آثار طبیعی انقلاب برای جلب دل های ساده پاک مردم، امام با بیاناتشان جلوی این انحراف خطرناک را گرفتند. هشدار به ما نمایندگان مجلس که تریبون مستقیم در دست داریم و هشدار به علما و ائمه جمعه که مستقیماً با مردم سروکار دارند و هشدار به مراکز تجارت و بازار که ممکن است شیاطین در آنجا اخلال بکنند.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در ادامه سخنان خود گفت: «خطر مهمی که ممکن بود ما را تهدید بکند این بود که این گونه حرکت ها مسئله جنگ و مسئله مواجهه با دشمنان را تحت الشعاع خودش بگیرد و مبادا که ما در دامی که برایمان گسترده اند دچار مسائل مشکل روزمره ساده بشویم و مشکل عظیم را که جنگ است فراموش کنیم.» رئیس مجلس در پایان اظهار اطمینان کرد که «نمایندگان مجلس هم در سؤالاتشان و هم در سخنرانی های پیش از دستور و هم در صحبت هایی که در خارج از مجلس در مساجد و منابر و جاهای دیگر می روند این راهنمایی ها را درست و موبه مو اجرا خواهند کرد و خاطر امام از این جهت مطمئناً ازطریق نمایندگان مجلس و سایر کسانی که مورد خطاب امام بودند ان شاءالله آرام خواهد بود.»(۳)

از سوی دیگر، گزارش ها همچنان حاکی از انعکاس بیانات روز گذشته امام خمینی در رسانه های خارجی است. مطبوعات امروز سوریه نوشتند: «امام خمینی دیروز در دیدار با مسئولین امور بازرگانی ضمن دعوت از ملت ایران به تحمل مشکلات و کمبودهای کشور، [درباره] وجود نقشه هایی جهت متلاشی کردن دولت هشدار داده و افزودند طرح مسائل مربوط

۱- درمورد نامه نمایندگان مجلس در اعلام حمایت از بیانات امام، یادداشت روزانه حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی حاکی از اختلاف نظر میان نمایندگان درمورد اشاره به اظهارات آیت الله منتظری در کنار بیانات امام خمینی است. درنهایت این نامه بدون تغییری در محتوا فقط با ۱۵۰ امضا انتشار یافت. (ر.ک: اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم، ۱۳۸۶، ص۳۱۲)

۲- روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۲، صص ۶ و ۱۹.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص۱۵.

به کمبودها در بازارها، مساجد، مدارس دینی، منبرها و منازل علمای دین به طور هم زمان اتفاقی نیست، بلکه نمایانگر وجود برنامه هایی است.»(۱)

همچنین به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، سه روزنامه البیان، امارات نیوز و گلف نیوز (چاپ امارات عربی متحده) نیز در شماره امروز خود سخنان رهبر انقلاب اسلامی را منعکس کردند. البیان که بنا به این گزارش «علاقه زیادی به بزرگ جلوه دادن اخبار منفی مربوط به جمهوری اسلامی ایران از خود نشان می دهد»، در گزارشی با عنوان "[امام] خمینی از روحانیون و بازاریانی که برعلیه دولت مطلبی اظهار می دارند، انتقاد کرد"، آورده است: «مخاطب [امام] خمینی احتمالاً بازرگان و اطرافیان وی می باشند که در ماه گذشته طی نامه ای سرگشاده از دولت میرحسین موسوی انتقاد کردند.» امارات نیوز و گلف نیوز نیز به طور نسبتاً مشروح به درج سخنان امام پرداختند.(۲)

۱

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی گفت: دشمنان ما دیگر از صدام مأیوس شده اند و اگر مسئله جدیدی در دنیا اتفاق نیفتد با یک فشار دیگر صدام نابود شده است. رئیس مجلس امروز در دیدار با مسئولان طرح و عملیات مناطق یازده گانه سپاه پاسداران و همچنین مسئولان مرکز زرهی پدافند و توپخانه این واحد رزمی، ضمن اشاره به پیشرفت ها و گسترش قدرت رزمی سپاه اظهار داشت: «شما باید بدانید که سپاه تنها در بُعد جنگ و جنگ آوری تلاش نکرده بلکه کلاً در ابعاد فرهنگی، امنیت داخلی، روحیه دادن به مردم و بسیاری کارهای دیگر فعالیت داشته است.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سپس گفت: «گذشته و آینده جنگ برای ما به شدت قابل توجه است. همچنین جنگ برای ما عبرت آموز بوده و ما باید توجه کنیم که دشمنان ما همواره مترصد نابودکردن نهضت های اسلامی بوده و هستند، ولی اینان در مقابل نهضت اسلامی ایران غافلگیر شدند، لذا در همان سال های اول، این جنگ را راه انداختند. بنابراین سادگی است که فکر کنیم راه اندازان این جنگ دیگر ما را رها کرده اند و سخن از صلح و حقوق بشر گفتن آنان از روی حقیقت است.» وی افزود: «بنابراین ما باید آماده باشیم و تنها راه جلوگیری از جنگ جدید و تنها راه آرام نگه داشتن منطقه آن است که ما نیرومند باشیم و دشمنان وسوسه جنگیدن با ما را از سر بیرون کنند. دراین صورت خود را بیمه کرده ایم.» رئیس مجلس شورای اسلامی تأکید کرد: «ما احتیاج به جنگ نداریم بلکه احتیاج به خوب عمل کردن داریم. اگر اخلاق، علم، فضیلت، عدالت و درمجموع اسلام را خوب در جامعه پیاده کنیم درحقیقت بهترین جنگ را با استکبار کرده ایم.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع همچنین گفت: «کار بسیار خوب سپاه آن است قدرت

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۴، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص۱۴، دمشق - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۱۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

عظیم رزمی خود را به رخ دشمنان بکشد و نشان دهد که دژ شکست ناپذیری است. اگر دشمن به قدرت واقعی شما پی برده باشد دیگر هوس جنگیدن را از سر خود بیرون می کند.» وی تأکید کرد: «شما باید جنگ را جدی بگیرید، ما هرچه این جنگ را زودتر بتوانیم تمام کنیم بیشتر به نفع ماست. امکانات و تجهیزات دشمن رو به نابودی است و از این لحاظ دشمن به نفس نفس افتاده است. دشمنان جنگ افروز ما دیگر از صدام مأیوس شده اند و اگر مسئله جدیدی در دنیا اتفاق نیفتد و وضع به همین منوال پیش برود با یک فشار دیگر صدام نابود شده است.» حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی ضمن توصیه به پاسداران درخصوص نگهداری دقیق از اموال و تجهیزات سپاه از آنان خواست که با سرعت انتقال و حرکتی که از خود نشان می دهند محدودیت های ناشی از محاصره اقتصادی را خنثی کرده و مقدمات حرکت های وسیعی را در جبهه ها فراهم کنند.

رئیس مجلس شورای اسلامی در پایان سخنان خود به مسئله فلسطین اشاره کرد و ضمن تأکید بر آمادگی اقدام برای نجات مردم فلسطین افزود: «من در کشورهای عربی این قدرت و نیرو را مشاهده نمی کنم. بنابراین این مهم، به عهده جمهوری اسلامی است و شما پیشتازان این قافله شده اید و امیدوارم ما و برادران عرب شاهد نابودی اسرائیل و دیگر متجاوزین در منطقه باشیم و مردم را از شر این جنایتکاران آسوده کنیم.»(۱)

۱

وزارت آموزش و پرورش به بازداشت کارکنان مدارس ایرانی در کویت اعتراض کرد. در همین حال، نماینده دائم ایران در سازمان ملل متحد اتهام دخالت ایران در حوادث اخیر منطقه را تلاشی برای انحراف اذهان از چهره آسیب دیده امریکا در میان ملت ها دانست.

سعید رجایی خراسانی
نماینده دائمی ایران در سازمان ملل متحد

دفتر روابط بین المللی وزارت آموزش وپرورش ایران امروز در بیانیه ای ضمن اعتراض به بازداشت چند تن از کارکنان مدارس ایرانی در کویت اعلام کرد که تاکنون هیچ گونه اطلاعی از سرنوشت بازداشت شدگان در دست نیست. بیانیه مذکور همچنین حاکی است: «[اقداماتی از این دست] علی رغم تذکرات دولت جمهوری اسلامی ایران متأسفانه تکرار شده به طوری که در اسفندماه سال گذشته نیز مأمورین آن دولت به بهانه های واهی مبادرت به بازداشت و اخراج ۳ نفر از معلمین مدارس جمهوری اسلامی ایران در کویت نموده اند.»(۲)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص۱۴.

۲- روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص۴.

از سوی دیگر، سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی ایران در سازمان ملل متحد در مصاحبه ای با دو شبکه سراسری تلویزیونی امریکا بار دیگر ضمن رد دخالت جمهوری اسلامی ایران در حملات بمب گذاری در منطقه، تأکید کرد: «امریکا می خواهد توجه اذهان عمومی را از مسائل اصلی منحرف کند، بنابراین در جست وجوی راهی است تا کسی را به عنوان عامل این اقدامات معرفی کند و تحت شرایط کنونی بهترین راه فرار برای آنها متهم کردن ایران است، زیرا انقلاب اسلامی ایران ثابت کرده که ضدامپریالیسم است و چون منافع امریکا در ایران و خاورمیانه [غرب آسیا] براثر انقلاب اسلامی ایران به طور جدی مورد تهدید قرار گرفته، بنابراین بهترین راه آن است که خیلی راحت ایران را به عنوان عامل تمام این اقدامات معرفی کند.» وی افزود: «امریکا بنا بر آنچه که خود ادعا می کند به عنوان حافظ صلح به لبنان رفته، اما می بینیم در حمله علیه مردم آنجا شرکت می کند. بنابراین، مردم نیز ساکت نخواهند نشست و علیه امریکا اقداماتی انجام خواهند داد.»

رجایی خراسانی در پاسخ به این سؤال که آیا انگیزه کسانی که در این گونه عملیات های انتحاری شرکت می کنند مذهبی و براساس قرآن است، گفت: «عملیات انتحاری همیشه انگیزه مذهبی نداشته و همان طورکه شما هم می دانید در جنگ جهانی دوم نیز خلبانان ژاپنی عملیات انتحاری انجام می دادند که براساس انگیزه مذهبی نبوده است، ولی اینجا مسئله این نیست که آیا انگیزه مذهبی در میان بوده است یا خیر.» وی افزود: «اگر شما تصویر امریکا در سطح جهان را خوب مشاهده کنید می بینید که چطور آن تصویر توسط سیاست های دولت شما خراب شده است. می بینید که در تمام اروپا علیه امریکا دست به تظاهرات می زنند و حتی در انگلیس بهترین دوست امریکا، به شما می گویند "یانکی به خانه ات برگرد" و اقدامات مشابه دیگرش را نیز در آلمان یا خاورمیانه [غرب آسیا] مشاهده می کنید. اگر شما به دنیای عرب نیز بروید خواهید دید که توده های مردم علیه شما هستند. ... امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا]، امریکای لاتین و یا هر جای دیگر روزبه روز بر حمایت خود از رژیم های دست نشانده می افزاید. حال شما اذهان عمومی را از مسئله اصلی دور ساخته اید و می خواهید به بررسی اینکه آیا انگیزه فلان عمل مذهبی بوده است یا خیر بپردازید.»

نماینده ایران در سازمان ملل به اظهارات یکی از خبرنگاران که گفت «تاحدودی درست است که دوستان ما در اروپا علیه ما تظاهرات می کنند، اما تنها جایی که بمب گذاری می شود خاورمیانه است»، چنین پاسخ داد: «اگر شما همان کاری را که با مردم خاورمیانه [غرب آسیا] می کنید با دوستان خود در اروپا نیز انجام دهید به احتمال قوی عکس العمل های مشابهی را ازجانب دوستان خود در اروپا هم خواهید دید.» وی درخصوص تروریستی بودن بمب گذاری های اخیر گفت: «ما باید تمام عوامل که موجب چنین عملیاتی شده است را

محکوم کنیم. تروریسم همان کاری است که شما نیز در لبنان انجام می دهید. شما مردم را به وحشت انداختید و آنها نیز در مقابل، شما را به وحشت انداخته اند. چرا شما یک طرف را تروریست می نامید ولی طرف دیگر را نه.»(۱)-(۲)

۱

در دومین روز برگزاری گردهمایی بررسی جنایات صدام، شواهد تاریخی درمورد اقدامات طراحی شده عراق برای ضربه زدن به جمهوری اسلامی ایران مورد بررسی قرار گرفت.

به گزارش خبرنگار روزنامه کیهان، آیت الله مهدوی کنی دبیر جامعه روحانیت مبارز تهران، امروز در سخنانی با بیان اینکه جنایات صدام فقط مربوط به ملت ایران و عراق نمی شود، به اقدامات رژیم عراق علیه حوزه علمیه نجف، اشغال قسمتی از خاک کشورهای کویت و اردن و همچنین اخراج هزاران تن از مردم عراق اشاره کرد و گفت: «دو ماه پس از پیروزی انقلاب اسلامی در جلسات محرمانه ای سران حزب بعث حاکم بر عراق تصمیم گرفتند که با انقلاب اسلامی ایران مقابله کنند و مدعی شدند تنها کشوری که می تواند نقش ژاندارمی منطقه را ایفا کند عراق است.»

آیت‌الله مهدوی کنی
دبیر جامعه روحانیت مبارز تهران

دبیر جامعه روحانیت مبارز تهران افزود: «عراق تجزیه ایران را طرح ریزی کرده بود و مدارک منتشره ازسوی وزارت امور خارجه کشور ما به خوبی بیانگر این موضوع است. آنها قصد داشتند خوزستان را به نام عربستان بنامند و کردستان و بلوچستان را از ایران جدا کنند.»

آیت الله مهدوی کنی با اشاره به حمایت رژیم عراق از مخالفان جمهوری اسلامی گفت: «در تاریخ ۷/۱/۱۳۵۹ کنگره ملت عرب که در بغداد تشکیل شد، طی قطعنامه ای رسماً اعلام کرد عراق به مخالفین دولت کنونی ایران مستقیماً کمک می کند تا به اصطلاح ملت ها خودمختاری به دست بیاورند.»

وی ضمن تأکید بر اینکه جمهوری اسلامی ایران پس از انقلاب، هرگز فکر تجاوز به کشورهای دیگر را نداشته است، به تقلیل مدت سربازی به یک سال و بازنشسته کردن عده زیادی از افسران و لغو خریدهای نظامی ایران اشاره

۱- روزنامه کیهان تاریخ مصاحبه نماینده دائم ایران در سازمان ملل را روز ۲۸ آذر اعلام کرده است، ولی گزارش های سایر منابع خبری نشان می دهد زمان انجام این مصاحبه ۲۷ آذرماه می باشد.

۲- روزنامه کیهان، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص۳.

کرد و گفت: «این مطلب نشان می دهد که جمهوری اسلامی ایران فکر تجاوز به کشورهای دیگر را نداشته است، اما در همین زمان و شرایط عراق برخلاف ایران تدارک جنگ را می بیند. ما بیش از ۴۰۰۰۰ مستشار نظامی امریکا را اخراج کردیم، دستگاه های استراق سمع را تعطیل کردیم. طرح امداد به پایگاه های نظامی را متوقف کردیم. وابسته های نظامی را از کشورهای خارجی فراخواندیم، اما عراق سربازهای احتیاط را به خدمت فراخواند. دستگاه های نظامی در مرزهای ایران ایجاد کرد. رابطه رسمی با دشمنان که قبلاً به ظاهر با آنها مخالف بود برقرار کرد. این مسائل همه نشان د هنده این است که عراق خود را برای ضربه زدن به نظام جمهوری اسلامی ایران آماده می کرد.»

در ادامه این گردهمایی، حجت الاسلام حسین صدر یکی از بستگان نزدیک آیت الله صدر با اشاره به اقدامات رژیم عراق در ایجاد تعداد زیادی "مراکز امن" تحت عناوین مختلف، بازداشت های سیاسی بی رویه و شکنجه بازداشت شدگان و نیز صدور حکم اعدام درمورد شخصیت های شیعه عراقی گفت: «آیت الله صدر رژیم عراق را مردود می دانست و حمایت خود را از امام و دادن بُعد جهانی به رهبری امام اتخاذ کرد. مرجعیت شهید صدر دارای ویژگی های بارز و مشخص بود. اول اینکه تمام توده های مسلمان عراق را حول محور خود گرد آورد و دررابطه با برخورد فعال با دردهای آنان و برداشتن ستم و موضعی پدرانه توانست تمامی توده های عراق را از کرد و ترک و غیره گرد هم آورد [و] تنها مرجعیتی بود که تئوری ولایت فقیه را در تمام سطوح پذیرفت و برای همین بود که صدام و اربابان امپریالیستی اش بر این شدند که چون مرجع دارای پایگاه مردمی می باشد، به زودی می تواند چیزی که در ایران اتفاق افتاد در عراق نیز به وقوع بپیوندد.»

ناصر برواری عضو سابق مجلس ملی عراق، که اخیراً به ایران پناهنده شده است، یکی دیگر از سخنرانان امروز گردهمایی بررسی جنایات صدام بود. وی درمورد چگونگی حکومت فردی صدام توضیح داد و افزود: «مخالفت با صدام یعنی به زندان های مخوف افتادن.» برواری ضمن برشمردن اقدامات رژیم عراق علیه گروه های مختلف قومی، پناهنده شدن خود به ایران را از نشانه های جنایات صدام عنوان کرد.(۱)

۱

حزب دمکرات کردستان عراق اعلام کرد سه کارشناس خارجی دیگر را در منطقه ای در شمال بغداد ربوده است. از سوی دیگر یکی از اعضای این حزب گفت: امیدواریم دولت فرانسه برای تحقق خواسته های ما به دولت عراق فشار آورد.

رادیو اسرائیل گزارش داد ادریس بارزانی عضو کمیته سیاسی حزب دمکرات عراق، که احتمالاً در تهران به سر می برد، ضمن اعلام خبر ربوده شدن سه کارشناس خارجی اضافه کرد:

۱- روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

«این افراد اتباع ایتالیا، مصر و تایلند می باشند.» این رادیو همچنین یادآور شد: «جنگجویان کرد عراق [بارزانی ها] چندی پیش سه کارشناس فرانسوی را ربودند و در مقابل رهاکردن آنها آزادی تعدادی از کردهای زندانی را از دولت عراق خواستار گردیدند.»(۱)

در همین حال، یکی از اعضای حزب دمکرات کردستان عراق به نام "نظر" در پاریس در مصاحبه با روزنامه لوماتن (چاپ پاریس) ضمن اشاره به اینکه کارشناسان خارجی ربوده شده در منطقه دهوک - که به گفته وی منطقه ای جنگی محسوب می شود - دستگیر و زندانی شده اند، افزود: «کارشناسان فرانسوی در سلامت کامل بوده و در شرایطی مشابه مردم کرد و پیشمرگان به سر می برند. ما قصد داریم افکار عمومی جهان را دررابطه با سرنوشت ۵۷ زندانی سیاسی کرد که در زندان های صدام حسین در انتظار اعدام به سر می برند، به علاوه ۸ هزار کرد که توسط صدام به منطقه ای در نزدیکی مرز عراق و اردن منتقل شده اند، باخبر و مطلع سازیم.»

نظر همچنین افزود: «ما خواستار یک دولت دمکراتیک در عراق هستیم که همه احزاب دمکراتیک و وطن پرست را گرد هم آورد [و] در این چارچوب خواستار یک خودمختاری واقعی برای کردستان عراق هستیم.» وی در پاسخ به این ادعای خبرنگار لوماتن که «رژیم [امام] خمینی نیز نسبت به اکراد ایران رئوف نیست و حزب دمکرات کردستان ایران به رهبری قاسملو با حملات مکرر پاسداران و ارتش ایران مواجه است»، گفت: «قاسملو همچون طالبانی رهبر سازمان وحدت وطن پرستان کردستان در عراق، مزدوری است که با رژیم عراق متحد می باشد.» نظر افزود: «آنها در تاریخ اول ماه می [اردیبهشت] برعلیه جبهه ملی دمکراتیک و دیگر نهضت های دمکرات عراق حمله مشترکی انجام دادند. در این حمله ده ها تن از مبارزین حزب کمونیست عراق و صدها تن دیگر از احزاب سوسیالیست کرد عراق از بین رفتند و این موضوع باعث خشنودی صدام حسین شد. روز بعد از این حمله، ارتش ترکیه نیز در کردستان عراق مداخله نظامی کرد. هدف از این عملیات یک توطئه واقعی و متشکل توسط امپریالیسم و متحدینش در منطقه که طالبانی و قاسملو بازیچه آنها هستند، می باشد.»

این عضو حزب دمکرات کردستان عراق در پاسخ به این سؤال که آیا دلیل گروگان گرفته شدن فرانسویان تابعیت آنها بوده است، اظهار کرد: «زندانیان را ما انتخاب نکردیم و آنها به دلیل اینکه در منطقه عملیاتی دیده شدند دستگیر و زندانی شدند.» وی افزود: «ما امیدواریم که دولت فرانسه دخالت کرده و دررابطه با تحقق خواسته های ما به دولت عراق فشار آورد تا بدین ترتیب این سه نفر فرانسوی به خانواده هایشان بازگردانده شوند. ما همچنین از همه سازمان های بشردوست دمکراتیک و پیشرو نیز همین خواسته را داریم.»(۲)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۴، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص۳۳، رادیو اسرائیل، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

امروز هم زمان با انتشار جزئیات بیشتری از نتایج تحقیق درباره بمب گذاری های کویت، یک روزنامه چاپ انگلیس گزارشی از اختلاف نظر مقامات کویتی درمورد نحوه واکنش در قبال این حادثه انتشار داد.

خبرگزاری کویت به نقل از منابع رسمی گزارش داد صبح امروز در کابینه کویت درباره تحقیقات مربوط به انفجارهای هفته پیش و دستگیری ۱۰ فرد مظنون، مذاکره شد. در جلسه کابینه که محمد یوسف العدسانی رئیس مجلس ملی کویت نیز در آن شرکت داشت، شیخ نایف الاحمد وزیر کشور کویت در گزارش مفصلی از چگونگی پیشرفت تحقیقات مقامات امنیتی که به دستگیری افراد مذکور انجامید، مطالبی را درباره هویت راننده کامیون بمب گذاری شده در حمله به سفارت امریکا، وابستگی او به حزب الدعوه عراق و مظنون دیگری وابسته به همین حزب که هنوز دستگیر نشده و نیز سلاح ها و مهمات به دست آمده از متهمان بیان کرد. گزارش خبرگزاری کویت حاکی است شورای وزیران از تلاش های مقامات امنیتی که در مدت کوتاهی متهمان را دستگیر کردند، قدردانی کرد. به گفته این خبرگزاری، سلاح های کشف شده غروب امروز از تلویزیون کویت نشان داده خواهند شد.(۱)

به گزارش خبرگزاری فرانسه، روزنامه کویتی الانباء از دستگیری فردی که سیستم انفجارهای دوشنبه گذشته کویت را کار گذاشته بود در منطقه ای در حومه پایتخت این کشور خبر داد. الانباء به هویت و ملیت فرد مذکور اشاره ای نکرده است. بر پایه این گزارش، سفارت امریکا در بیانیه ای که در مطبوعات کویت منتشر شد اعلام کرد: «تمام تشریفات کنسولی که در کویت انجام می شد نظیر گرفتن ویزای ورود به امریکا مگر در موارد ضروری فعلاً متوقف شده است.»(۲)

در همین حال، یک مقام رسمی کویت از دولت خواست تا «سفارتخانه امریکا و دیگر سفارتخانه ها را به یک منطقه دیپلماتیک، جایی که موارد امنیتی را بتوان در آن تشدید کرد، منتقل کند.» خبرگزاری آسوشیتدپرس با اعلام این مطلب افزود: «سفیر عراق در کویت از دولت این کشور خواست این کشور آزادی و دمکراسی را از تمامی متقلبان و مداخله گران فرقه ای تصفیه کند.» اظهارات سفیر عراق در روزنامه الانباء منتشر شده و «منابع دیپلماتیک عرب گفتند وی به ایران و ساکنان ایرانی کویت اشاره کرده است.»(۳)

روزنامه فایننشال تایمز نیز در مطلبی با عنوان "اختلاف نظر کویتی ها درمورد چگونگی واکنش در مقابل موج بمب گذاری ها" نوشته است: «اعضای پارلمان که به خاطر داشتن عقاید مخالف مشهور هستند از آن بیم دارند که نشان دادن واکنش بیش از حد ممکن است منجر به محدودشدن فعالیت های سیاسی و آزادی مطبوعات شود. هواداران [تشکل] نهضت اسلامی در کویت معتقدند که امکان دارد با فعالیت های آنها شدیداً مقابله شود. در مقابل کویتی های

ص: ۱۲۳۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۴، ۲۸/۹/۱۳۶۲، صص ۱۷ - ۱۵، کویت - خبرگزاری کویت، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۱۹، کویت - خبرگزاری فرانسه، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۲۰، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

محافظه کار و تجار می گویند امنیت این کشور باید تقویت شود تا مشکلات و مسائل اعراب و خاورمیانه [غرب آسیا] به داخل کویت وارد نشود. به گفته آنها گروه های زیادی هستند که به بی ثبات ساختن خلیج [فارس] علاقه مندند و در آن نفع خود را می جویند.»

فایننشال تایمز سپس درمورد فعالیت نهضت اسلامی در کویت افزوده است: «۷ عضو آن که سه گروه آن شیعه هستند قدرت و نفوذ بسیار زیاد خود را در تعیین خط مشی های اجتماعی صلح طلبانه به اثبات رسانده اند. به علاوه در این کشور چندین کانون اصلاح طلبی و مرکز فرهنگی اسلامی وجود دارد که به عنوان پوششی برای فعالیت های این نهضت عمل می کند. اگرچه بنیادگرایی شیعه، غرب را به خود مشغول داشته است، اما در کشورهای خلیج [فارس] که سنی مذهب هستند، اخوان المسلمین از بیشترین حمایت برخوردار است. اعضای این نهضت که در کویت تحت ادعای "جمعیت الاصلاح" گرد هم آمده اند، معتقدند که حکومت خانوادگی، ضداسلامی است. تاکنون اعضای این نهضت در ابراز عقایدشان در مجامع عمومی، حداقل در چارچوب دانشگاه ها نسبتاً آزاد بوده اند، ولی درحال حاضر آنان معتقدند که دولت از بمب گذاری های روز دوشنبه به عنوان وسیله ای برای گل آلودکردن آب جهت سرکوبی آنها استفاده خواهد کرد. خالد الوسمی یکی از اعضای مشهور پارلمان کویت، گفت هم اکنون این گروه اسلامی احساس می کند که مورد حمله قرار گرفته است، این انفجارات نهضت اسلامی را بی اعتبار خواهد کرد و فکر می کنم دولت قوانین را برای انجام ملاقات های سیاسی و حتی شاید برای امضای پیمان امنیتی با کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] تصویب خواهد کرد.»

نویسنده فایننشال تایمز در پایان یادآور شده است: «بسیاری از اعضای پارلمان کویت، نه فقط اعضای مخالف، از آثار جنبی پیمان امنیتی خلیج بیمناک اند و گمان می کنند چنین پیمانی استقلال سیاسی و ارضی کویت از مرز عربستان سعودی را خدشه دار خواهد کرد. این پیمان خلیج نیروهای امنیتی هریک از کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] را مجاز می دارد که بدون اجازه قبلی تا عمق ۲۰ کیلومتری خاک کشور دیگر به تعقیب جنایتکاران ادامه دهد.»(۱)

۱

در آخرین جلسات دادگاه دومین گروه از اعضای شبکه مخفی حزب توده که دیروز و امروز برگزار شد، جزئیات بیشتری از چگونگی ارتباط حزب با شوروی و افشای اطلاعات نظامی کشور مطرح گردید.

در ادامه رسیدگی به اتهامات ۶ عضو دیگر تشکیلات نظامی حزب توده که از هفته پیش با طرح اتهامات و دفاعیات شاهرخ جهانگیری مسئول شاخه نظامی، دریایی، هوایی این تشکیلات آغاز شد، صبح دیروز نورالدین کیانوری دبیرکل حزب و محمدمهدی پرتوی مسئول تشکیلات مخفی حزب که به عنوان شهود در جلسه دادگاه شرکت کرده بودند،

۱- همان، صص ۲۱ و ۲۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

توضیحاتی را درمورد نحوه ارتباط حزب با سفارت شوروی بیان کردند. بر پایه این گزارش، کیانوری گفت: «ما به چند طریق مستقیم یا غیرمستقیم با مقامات سفارت شوروی ارتباط داشتیم که رابطه مستقیم آن بین من و آنها بود و رابطه غیرمستقیم ازطریق دو نفر رابط برقرار می شد که برای احتیاط بیشتر با مشورت مسعود آذرنگ، جهانگیری را به عنوان رابط ذخیره معرفی کردیم.» پرتوی نیز درمورد اطلاعات ارائه شده به سفارت گفت: «اطلاعات نظامی شامل دو قسمت است یکی اسناد خاصی که تأکید خاصی روی آنها بود و یکی مجموعه اخباری که افراد نظامی به ما می دادند که درمورد اخبار چیزی به فرد شوروی ندادم و اخبار ارتش و بخش غیرنظامی تشکیلات مخفی را به صورت کتبی یا شفاهی به آقای کیانوری می دادم.» وی درباره نحوه برقراری ارتباط با اعضای سفارت نیز گفت: «این ارتباط ها به صورت ارتباط خیابانی، علامت گذاری، تلفنی و دو سه هفته قبل از دستگیری به وسیله امواج رادیویی بود.»

در ادامه جلسه دادگاه، سرگرد صابر ظفرحیدری در دفاعیات خود درمورد اتهامات مطرح شده ازجمله «عضویت و فعالیت در شبکه مخفی با نام مستعار مهاجر و تحت مسئولیت هوشنگ» و «دادن اطلاعات سیاسی، نظامی به تشکیلات» گفت: «من که در عشق عدالت اجتماعی می سوختم از شعارها و تحلیل های حزب توده خوشم آمد و به همین دلیل جذب حزب شدم، اما شناخت دقیقی از حزب توده و مارکسیسم همچنین از اسلام نداشتم.» وی در بخش دیگری از اظهارات خود ضمن قبول موارد مطرح شده در کیفرخواست اضافه کرد که اطلاعات مربوط به محیط کار خود یعنی نیروی هوایی را به حزب می داده است. ظفرحیدری افزود: «روزی حزب یادداشتی برای من فرستاد و اطلاعاتی درمورد سیستم های جنگ الکترونیک نیروی هوایی خواسته بود که دو کتاب خیلی محرمانه دراین زمینه دراختیار حزب توده قرار دادم. حزب هم پس از تهیه فتوکپی از صفحات آن به من مسترد کرد.» در ادامه دادستان انقلاب ارتش با بیان مواردی به دفاعیات متهم پاسخ داد.(1)

روزنامه کیهان گزارش داد: در جلسه امروز دادگاه ناوسروان عباس هاشمی نژاد، ناخدا سوم علی اکبر میرزایی و همافر یکم نیروی هوایی بهمن حافظی نیا به دفاع از خود دربرابر اتهام عضویت و فعالیت در شبکه مخفی حزب توده پرداختند. بنا به این گزارش، ناوسروان هاشمی نژاد در دفاع مدعی شد از هیچ یک از برنامه های جاسوسی و مخفی حزب توده اطلاع نداشته است. ناخدا سوم میرزایی نیز ضمن دفاعیات خود با ادعای اینکه هیچ گاه از هدف حزب مبنی بر جمع آوری اطلاعات آگاه نبوده، گفت: «در ملاقات هایی که با رابط تشکیلاتی خود داشتم وی همیشه وانمود می کرد نظامیان زیادی خواستار عضویت در حزب توده هستند که به دلیل ممنوعیت عضویت نظامیان در احزاب و گروه ها، حزب توده نمی تواند آنان

۱- روزنامه کیهان، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص۲.

را به عضویت بپذیرد درحالی که امروز متوجه شده ام که این طور نبوده و جز عده معدودی کسی تمایل به همکاری با آنان نداشته است.»

در جلسه امروز دادگاه همچنین پرتوی مسئول تشکیلات مخفی حزب درمورد دفاعیات متهمان گفت: «نحوه ارتباط و مسائل جنبی آن طوری بود که اعضا می توانستند از مسئله براندازی مطلع شوند.» وی افزود: «اطلاعات مربوط به نیروی دریایی را علاوه بر اعضای عادی ازطریق ناخدا افضلی فرمانده نیرو نیز به دست می آورده است و به همین دلیل معمولاً ـ برای دریافت اطلاعات این نیرو از اعضای جزء تمایل چندانی نشان نمی داده است.» پرتوی درعین حال یادآور شد که «اطلاعات تفصیلی حزب را فقط کادرهای مسئول می دانستند و عناصر ساده از اطلاعات اجمالی مطلع می شدند.» گزارش کیهان همچنین حاکی است دادستان انقلاب ارتش در این جلسه برای ۶ عضو تشکیلات مخفی حزب به عنوان محارب و مفسدفی الارض تقاضای مجازات کرد.(۱)

۱

وزرای امور خارجه سوریه، لبنان و عربستان امروز درحالی مذاکرات خود را در دمشق برای بررسی بحران لبنان آغاز کردند که کشتی های جنگی امریکا برای سومین بار مواضع سوریه در لبنان را زیر آتش گرفتند.

به گزارش روزنامه کیهان وزرای امور خارجه سه کشور سوریه، لبنان و عربستان سعودی امروز در دمشق دیدار کردند تا درباره شرایط امنیتی و خروج نیروهای خارجی از لبنان به مذاکره بپردازند. به نوشته روزنامه های بیروت، وزرای مذکور به ویژه درباره پیمان ۱۷ می (۲۷ اردیبهشت) لبنان و رژیم صهیونیستی که گروه های مخالف دولت لبنان خواستار لغو آن هستند، مذاکره خواهند کرد و درمورد زمان و مکان تشکیل مجدد اجلاس آشتی ملی متشکل از جناح های مختلف لبنان تصمیم خواهند گرفت.(۲)

درعین حال گزارش دیگر کیهان حاکی است وزرای سه کشور در پایان پنج ساعت مذاکره نتوانستند تاریخی برای ازسرگیری کار اجلاس آشتی ملی که از ۴ نوامبر (۱۲ مهر) گذشته در ژنو نیمه تمام مانده بود، تعیین کنند. عبدالحلیم خدام وزیر امورخارجه سوریه در مصاحبه ای گفت که «تاریخ ازسرگیری کنفرانس آشتی ملی لبنان تنها زمانی تعیین خواهد شد که در آن بحث جامعی درمورد کلیه مشکلات لبنان مطرح شود.» وی افزود در ژانویه آینده بار دیگر با وزرای امور خارجه عربستان و لبنان در ریاض ملاقات و گفت وگو خواهد کرد. همچنین رادیو دمشق در یک تفسیر سیاسی اعلام کرد: «لبنانی ها تنها یک راه دارند و آن اتحاد در مقابل دشمنانی است که می خواهند از لبنان به عنوان پایگاهی جهت تجاوز به سوریه و دیگر کشورهای عربی استفاده کنند.» کیهان یادآور شد سوریه همچنین خواهان لغو توافقنامه ۱۷ می

ص: ۱۲۳۸

۱- روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه کیهان، ۲۷/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

میان رژیم صهیونیستی و لبنان است درحالی که امریکا و رژیم صهیونیستی با لغو این توافقنامه و نیز اصلاح آن موافق نیستند.(۱)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری فرانسه از تل آویو، نتیجه یک نظرخواهی در اسرائیل نشان می دهد درصورت انجام انتخابات در زمان حاضر «حزب کارگر اسرائیل که مخالف دولت و موافق عقب نشینی یک جانبه [از] لبنان و نیز درنظر گرفتن امتیازات ارضی به فلسطینی ها در کرانه اشغالی است، پیروز می شد.» این گزارش افزود: «این نظرخواهی که در روزنامه هاآرتص چاپ شد، نشان داد که ۳/۴۳ درصد رأی دهندگان از حزب کارگر حمایت خواهند کرد درحالی که فقط ۴/۲۹ درصد آنها به ائتلاف [حزب] لیکود به رهبری اسحاق شامیر [نخست وزیر] رأی خواهند داد.»(۲)

امروز دو کشتی جنگی امریکا به مواضع سوریه در لبنان حمله کردند. از روز چهارشنبه گذشته این سومین باری است که کشتی های امریکایی مواضع واقع در کوهستان های اطراف بیروت را زیر آتش توپخانه قرار می دهند. براساس اظهارات مقامات امریکایی، این حمله به دنبال تیراندازی به سوی دو هواپیمای جت جنگنده امریکا در شمال بیروت انجام گرفته است(۳)

ص: ۱۲۳۹

۱- روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۴، ۲۸/۹/۱۳۶۲، صص ۲۷ و ۲۸، تل آویو - خبرگزاری فرانسه، ۲۷/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

روزشمار جنگ دوشنبه ۲۸ آذر ۱۳۶۲ ۱۴ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۱۹ دسامبر ۱۹۸۳

۱

توپخانه های ارتش عراق امروز شهرهای آبادان، خرمشهر و نوار مرزی این دو شهر را هدف قرار دادند. توپخانه های خودی نیز عقبه نیروهای عراقی در منطقه عملیاتی والفجر۲ را گلوله باران کردند.

در گلوله باران آبادان ۳ باب منزل مسکونی و یک باب مغازه تخریب شد. در خرمشهر نیز دیری فارم، راه آهن و نقاط مختلف شهر و همچنین مناطق زید، پل نو و جزیره مینو هدف چندین گلوله قرار گرفت و خساراتی به بار آمد. در این حملات یک تن شهید و ۱۲ تن از افراد نظامی و غیرنظامی زخمی شدند.(۱)

از سوی دیگر، امروز در مناطق پیرانشهر، سردشت و حاج عمران (منطقه عملیاتی والفجر۲) با اجرای آتش توپخانه خودی به یک پل تدارکاتی نیروهای عراقی خساراتی وارد و چند خودرو نیز منهدم شد، علاوه براین چند تن از افراد عراقی کشته یا زخمی شدند. یک تن از افراد خودی نیز براثر آتش توپخانه های دشمن به شهادت رسید.(۲)

۲

امروز فرمانده تیپ۱۵ دریایی امام حسن(ع) آخرین وضعیت یگان تحت امر خود را به فرماندهی قرارگاه کربلا گزارش داد.

در این گزارش که به نظر می رسد در راستای آماده سازی یگان ها، البته بدون آگاهی فرماندهان آنان برای اجرای یک عملیات آبی - خاکی در آینده ای نه چندان دور، تهیه شده است، فرمانده تیپ۱۵ امام حسن(ع) به اجمال درباره وضعیت موجود و نیازهای این تیپ اعم از نیروی انسانی و تجهیزات توضیحاتی داده است.(۳)

۱- سند شماره ۲۹۱۰۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۲۹۱۰۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۶۸۸۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا۳ (مرکز فرماندهی) به نزاجا (معاونت عملیات)، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص۱.

۳- تیپ دریایی امام حسن(ع) در عملیات خیبر در ساحل شرقی هورالعظیم در منطقه شط علی (روبه روی هویزه) در جناح شمال منطقه عملیاتی همراه با لشکر۲۵ کربلا به اجرای عملیات پرداخت. به منظور رعایت ترتیبات امنیتی و حفاظتی که به تشخیص فرمانده کل سپاه پاسداران به طور بسیار ویژه ای اعمال می شد، بسیاری از فرماندهان و مسئولان یگان ها تا مدت ها از تصمیم فرمانده سپاه بی اطلاع بودند و بی آنکه خود بدانند برای عملیات آماده می شدند.

طبق این گزارش، تیپ امام حسن(ع) درحال حاضر دارای ۳ گردان با آمادگی رزمی ۸۵٪ است و زمینه لازم برای تشکیل گردان چهارم نیز از نیروهای داوطلب مردمی فراهم شده است؛ برای رفع نیاز گردان چهارم و تشکیل گردان پنجم به ۵۰ نفر نیروی سُکانی (قایقران)، ۶۰ نفر نیروی کادر فرماندهی و مخابرات و یک گردان رزمی نیاز است.

در ادامه این نامه، فرماندهی تیپ اعلام کرده که برای تکمیل کادر خدمات و پشتیبانی رزمی و اقداماتی همچون تخلیه شهدا و مجروحان، کادر درمانی و نیروی مورد نیاز واحد تخریب، باید ۶۰۰ نفر جذب و آموزش داده شوند. همچنین برای رفع کمبودهای لجستیکی تیپ که مهم ترین آنها واگذاری ۱۹۰ قایق، جلیقه های نجات و لباس های بادگیر نیروها است باید اقدام لازم انجام گیرد.(۱)

۱

در سه عملیاتی که گروه های مسلح غیرقانونی در محور سردشت - مهاباد و محور جلدیان - پیرانشهر اجرا کردند ۱۱ تن از افراد خودی شهید، ۹ تن زخمی و ۲ تن به گروگان گرفته شدند.

ساعت ۹ صبح امروز، درحالی که فرمانده هنگ ژاندارمری مهاباد همراه ۵ تن دیگر برای بررسی محل استقرار پایگاه تازه تأسیس محور سردشت - مهاباد عازم منطقه کله گاوی بودند، خودروی حامل آنها در حوالی پایگاه گل تپه به مینی که گروه های مسلح ضدانقلاب کارگذاشته بودند، برخورد کرد. براثر انفجار مین، راننده خودرو شهید و ۵ تن دیگر (فرمانده هنگ، ۲ افسر و ۲ پاسدار) زخمی شدند(۲)

ساعت ۱۲ نیز در همین محور ۲ دستگاه خودروی ژاندارمری درحال اجرای مأموریت گشت در حوالی زمزیران (جنوب منطقه کله گاوی)، هدف حمله عناصر مسلح غیرقانونی قرار گرفتند. در این حادثه ۹ تن از سرنشینان این خودرو (یک افسر و ۸ سرباز) به شهادت رسیدند. لازم به ذکر است که افراد ضدانقلاب هر دو خودرو را با گلوله آر.پی.جی۷ هدف قرار دادند و سرنشینان آن دو خودرو که فرصت نیافتند خود را نجات دهند، زنده زنده داخل خودروها سوختند.(۳)

در محور جلدیان - پیرانشهر نیز یک دستگاه خودروی نیروهای خودی حامل افراد ژاندارمری هنگام جمع آوری افراد تأمین جاده، در کمین گروه های مسلح غیرقانونی گرفتار شده، یک تن از آنها شهید و ۴ تن مجروح شدند و ۲ تن نیز به اسارت درآمدند. مهاجمان خودروی ایفای این افراد را نیز به آتش کشیدند.(۴)

۱- سند شماره ۱۳۵۶۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد تیپ۱۵ دریایی امام حسن(ع) به فرماندهی قرارگاه کربلا، ۲۸/۹/۱۳۶۲.
۲- سند شماره ۶۸۸۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۴۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا، ۲۹/۹/۱۳۶۲.
۳- سند شماره ۶۸۸۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲؛ و- سند شماره ۸۰۸۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه۱۱ (طرح و عملیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۱/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۶۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا (رکن۳)، ۲۹/۹/۱۳۶۲.
۴- سند شماره ۸۰۸۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه به ستاد مرکزی، ۳/۱۰/۱۳۶۲.

۱

نیروهـای خـودی امروز عملیـاتی را کـه از ۲۲/۹/۱۳۶۲ برای پـاک سـازی منطقـه جنـوب و جنـوب غربی سـقز شـروع کرده بودنـد، پایـان دادند.(۱) گروه های مسلح غیرقانونی در این منطقه به علت دوری از محورهای مواصلاتی اصلی و نزدیک بودن به مرز عراق (در شمال دره شیلر) از امنیت نسبی برخوردار بودنـد و می کوشیدند این منطقه را به هر نحو ممکن، حفظ کننـد که این امر یکی از دلایـل طولانی شـدن عملیات پاک سازی منطقه بود. در این عملیات حدود ۱۵ روسـتا ازجمله بیان دره، سپانجو، گاو میشله، سیف طاله، بوئین، سیان زا، گاومله، وزمله و گویزه کویزه پاک سازی شـد و ۵ تن از افراد مسلح محارب دستگیر و ۲۰ تن از آنان نیز کشـته یا زخمی شدند. همچنین نیروهای خودی تعدادی سلاح و مهمات به غنیمت گرفتند.(۲)

نیروهای خودی همچنین در حوالی روستای شلیم جاران در جنوب شرقی پیرانشهر، ضرباتی را به افراد گروه های ضدانقلاب وارد کردند. نیروهـای عمـل کننـده بـا پشتیبـانی آتش توپخانه در محل اجتماع عناصـر مسـلح غیرقانونی وارد عمل شدنـد. در این اقـدام از افراد مسـلح ضدانقلاب ۵ تن کشته و ۲ تن زخمی شدند و از افراد خودی نیز ۲ تن مجروح شدند.(۳)

۲

گزارش های منابع خودی از حضور فعال افراد حزب دمکرات کردستان در جنوب غربی و غرب دیوانـدره و تشدید فعالیت سازمان کومه له در منطقه عمومی سروآباد حکایت دارد.

بـه دنبـال افزایش فعـالیت و تحرک عناصـر حزب دمکرات در منطقـه آذربایجـان غربی و بـه ویژه در محـدوده پیرانشـهر، مهابـاد و نقـده، لشکر۲۸ کردسـتان از تشدیـد حضور عناصـر این حزب در جنوب غربی و غرب دیوانـدره خـبر داد. بنـا به اعلاـم رکن۲ این لشـکر، حزب دمکرات به تازگی ۲ مقر سـیار در روسـتاهای قزل بلاغ و کول دایر و حدود ۵۰ الی ۶۰ نفر را نیز بـا سـلاح های انفرادی و ۵ قبضه تیربار کالیبر۵۰ در روستای درودیان مستقر کرده است.(۴)

سازمان مارکسـیستی مائوئیستی کومه له نیز برخی فعالیت های خود را در منطقه عمومی سـروآباد در محور مریوان – سـنندج افزایش داده است. این اقـدام و تحرکات سازمان کومه له که بعـد از درگیری دو روز پیش با حزب دمکرات صورت گرفته است فاقـد هرگونه ویژگی نظـامی است و به نظر می رسـد برای بازیابی روحیه افراد این سازمان و قـدرت نمایی در میان مردم منطقه یا گروه رقیب (حزب دمکرات) بوده باشد.

افراد این سازمان در روسـتای بیدره، انبار علوفه روستائیان را به آتش کشیدند و در روستای نیزل نیز مقادیری پول و آذوقه از مردم اخاذی کردند. همچنین با حمله به شرکت مهندسی

ص: ۱۲۴۳

۱- بخش هایی از این عملیات در روزشمار ۲۵/۹/۱۳۶۲ درج شده است.

۲- سند شماره ۳۵۶۴۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه ناحیه کردستان به ستاد سپاه منطقه۱۱، ۲۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۴۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سـتاد قرارگاه حمزه سیدالشـهدا(ع) به سـتاد مرکزی، ۳۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سـند شماره ۳۴۳۰۰۰ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ: از لشـکر۲۸ کردسـتان (رکن۲) به اسـتانداری کردسـتان، ۷/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سـند شـماره ۴۰۰۸۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ناحیه کردستان به سپاه منطقه۱۱، ۶/۱۰/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۶۱۰۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات شمال غرب (رکن۳) به فرمانده نزاجا (معاونت عملیات)، ۲/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۸۴۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به ستاد مرکزی، ۳/۱۰/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۷۴۵۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر۲۸ کردستان (رکن۲) به فرمانده پادگان سقز، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

بنـادر در حوالی روسـتای نگـل، تمامی وسایل و تجهیزات آنجا را غارت کرده و به روسـتای گلیه انتقال دادنـد. لشـکر۲۸ کردستان ضمن اعلام این اقدامات سازمان کومه له افزوده است: بخش قابل توجهی از مردم منطقه کوماسی در شمال محور مریوان - سنندج، به علت این گونه اقـدامات سازمـان کومه له - که در گذشـته نیز سـابقه داشـته است - برای در امـان مانـدن از تعرضات این سازمان خانه های خود را ترک و به شهرهای سنندج و مریوان مهاجرت کرده اند.(۱)

۱

امام خمینی اقدامات جهاد سازندگی در جبهه ها و سراسر کشور را چشمگیر خواندند.

رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسـلامی، صبح امروز در دیدار حجت الاسلام عبدالله نوری نماینده امام در جهاد سازندگی و اعضای شورای مرکزی جهـاد با ایشان ضـمن تقـدیر و تشـکر از زحمات نیروهای جهاد سازنـدگی در روسـتاها و جبهه های جنگ اظهار داشـتند: «کراراً درباره زحمات جهاد در جبهه ها گفته ام. زحمات جهاد در سراسر ایران چشمگیر و مورد تصدیق همه ما بوده است. توجه کنید که کارهایتان برای خدا باشد. شما از خدا پاداش بخواهید نه از دولت و ملت. باید کاری کنیم که او راضی باشد.»

رهبر انقلاب افزودند: «اما راجع به بودجه جهاد، ان شاءالله وقتی وزیر تعیین شد، تجدیدنظر لازم را می نماید. من هم سـفارش می کنم که ان شاءالله دولت به محرومین نظر بهتری بنماید. کار در روسـتاها بسیار ارزشمند است. در سابق به روستاها هیچ نمی رسیدند و کار اساسی برای روسـتاها نشده بود و امروز هم اگر پشتوانه مردم نبود، دولت توان رسیدگی به تمام روستاها را پیدا نمی کرد. امروز بحمدالله با همت جوان ها وضع روستاها رو به بهبود است.»

امام خمینی در ادامه تأکیـد کردنـد: «ایران کشوری است که باید کشاورزی اش، اساس همه کارها باشد. آن عده ای که می گویند ازنظر کشاورزی نمی شود خودکفا شد، اطلاع دقیق ندارند. روسـتائیان هم سعی کنند به شهرها نیایند و در روستاهای خود بمانند. چون آنها که نمی خواهنـد مثل بالاشـهری های ما زنـدگی کننـد، پس در روسـتاها بمانند. ان شاءالله دولت به وضع آنها رسـیدگی می نماید. ان شاءالله جهاد سازندگی بتواند محرومیت هایی را که روستائیان دارند به تدریج رفع نماید. جهاد هم خوب عمل کرده است. وقتی دست در دست یکـدیگر دهید ان شاءالله تمامی کارها به صورت خوبی انجام می گیرد. اگر باهم باشـید مطمئن باشـید، مشـکلات رفع می شود. کوشـش کنیـد کارهـای بسیارخوب و عـالی برای اسـلام و مسـلمین داشـته باشـید و مظلومین را از ظلم و گرفتـاری نجـات دهیـد.» ایشـان در پایان خاطرنشان کردند: «نماینده من [حجت الاسلام نوری] در جهاد می ماند و به کارهایش ادامه می دهد.»(۲)

۱- سند شماره ۳۴۱۱۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژانـدارمری کردسـتان به فرماندهی ژاجا، ۷/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۶۳۰۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر۲۸ کردستان به فرماندهی ناحیه ژاندارمری، ۲۰/۱۰/۱۳۶۲.

۲- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی(ره))، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، ۱۳۷۸، صص ۲۵۸ و ۲۵۹.

۱

اعلام پشتیبانی گروه ها، شخصیت ها، نهادها، سازمان ها، بازار و اتحادیه های حمل ونقل از بیانات امام خمینی درزمینه حمایت و تقویت دولت ادامه دارد.

روزنامه کیهان فهرستی از اسامی افراد، گروه ها و قشرهای مختلفی را که با ارسال پیام از موضع رهبر انقلاب مبنی بر لزوم تقویت دولت، اعلام حمایت و پشتیبانی کرده اند، انتشار داد. در این فهرست اسامی ائمه جمعه، تعدادی از حوزه های علمیه، نهادها، سازمان ها و ارگان های مختلف کشور و نیز انجمن های اسلامی برخی وزارتخانه ها، صنایع و اصناف بازار به چشم می خورد. گزارش کیهان همچنین حاکی است مدرسین و طلاب حوزه علمیه همدان، جامعه روحانیت تنکابن و حجت الاسلام روحانی نماینده امام و امام جمعه بابل و نیز امام جمعه شاهین شهر با انتشار پیام هایی از رهنمودهای امام و آیت الله منتظری درباره ضرورت حمایت از دولت پشتیبانی کردند. همچنین در برخی استان ها با تشکیل ستادهایی مقدمات تخلیه سریع کالا از بنادر فراهم شده است.(۱)به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، کامیون داران استان های اصفهان، خراسان، یزد و خوزستان نیز آمادگی خود را برای اعزام به مبادی ورودی و بنادر کشور به منظور کمک به حل مشکلات حمل ونقل کالاها اعلام کردند.(۲)

۲

رئیس جمهور ضمن تأکید بر جایگاه مردمی ارتش جمهوری اسلامی ایران، گفت ملت ایران همان افتخاری را که با انقلاب به دست آورد با مقاومت در جنگ کسب خواهد کرد.

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، امروز در دیدار با سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، جانشین، معاونان و فرماندهان یگان های مختلف این نیرو حرکت رو به کمال ارتش را یکی از اجزای مهم و اساسی نظام جمهوری اسلامی برشمرد و افزود: «همه نظام های مردمی دنیا محتاج به کمک های مردمی هستند و بحمدالله ما نیز از کمک های بی شائبه مردم که با شوق و رغبت انجام می دهند، برخورداریم. مردم مسلمان ایران طبق رهنمودهای امام امت و پیرو ایمانشان، به اسلام کمک و اسلام را در کمک به مجریان کشور مجسم می بینند. آن انسان هایی که فرزندان خود را به جبهه های جنگ می فرستند و آن زنانی که زیورآلات خود را برای پشتیبانی از رزمندگان اسلام اهداء می نمایند و آن مردانی که در هر پست و مقامی در سطح کشور به دولت استمداد می رسانند، احساس می کنند که با این عمل خود دِین خود را به اسلام و انقلاب اسلامی ادا می نمایند و صمیمانه معتقدند که مسئولین نظام جمهوری اسلامی برای آنان خدمت می کنند.»

رئیس شورای عالی دفاع ضمن تأکید بر ضرورت برخورداری ارتش از کارایی نظامی بالا برای مقابله با تهدید نظامی ابرقدرت ها اظهار کرد: «شما امروز بهترین دانشگاه های نظامی را در

۱- روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۲، صص ۲، ۴ و ۱۶.

جبهه ها و میدان های جنگ داریـد. قبلاً دانش نظامی تنها در کتاب ها، نوشـته ها و کلاس ها خلاصه می شـد و با واقعیت ها منطبق نمی گردید، ولی اکنون ارتش جمهوری اسلامی ایران یک ارتش جنگ دیده است و ما هم اکنون جنگ چندساله ای را پشت سر می گذاریم که برای مـا ازلحـاظ کـارایی و بالارفتن دانش نظامی فوق العاده ارزشـمند بوده است. دراین رابطه کسانی هم که می تواننـد برای پیشبرد اندیشه نظامی در این کشور مؤثر باشند باید تشویق گردند.»

آیت الله خـامنه ای همچنین تأکیـد کرد که در فرمانـدهی بـدون شک یک جنبه معنوی وجود دارد و فرمانـدهی که فقط بخواهـد به ظاهر فرمانـدهی کنـد، موفق نخواهـد بود. وی افزود: «آن صـمیمیت و محبتی که بین فرمانده و فرمانبرِ آن لازم است وجود داشـته باشد اساسـی ترین عنصری است که می تواند یک مجموعه را کنترل نماید.»

رئیس جمهور با بیان اینکه این جنگ ازسوی همسایه نابکاری بر ما تحمیل شـده و امروز هم دنیا بر این موضوع آگاه شده که آغاز جنگ به دست مـا نبوده است، گفت: «مـدت هـا در دنیـا سـعی می کردنـد این واقعیت را انکـار نماینـد، ولی وقتی آثار مثبت و منفی این جنگ چنـدساله در دنیـا ظـاهر شـد دیگر نمی توانسـتند تنهـا به جنبه عاطفی و احساسـی آن بسـنده کننـد. لـذا دنیا به فکر فرورفت و به واقع بینی کشانده شد و همه فهمیدند که این جنگ بر ایران تحمیل شده است.»

آیت الله خـامنه ای همچنین خاطرنشـان کرد: «مـا جنگ طلب نیستیم، ولی وقتی ملتی مورد تهاجم قرار می گیرد و از خود دفاع نمی کنـد، سند نابودی و ذلت و بربادرفتن آرزوها و آینده خود را به دست خود خواهد ساخت. نه دوسـتان و نه دشمنان از آن ملتی که از خود دفاع نمی کنـد سـتایش نخواهند کرد و هیچ تاریخ و تاریخ نویسـی این حرف را قبول نمی نماید، ولی به عکس آن ملت هایی که از خود دفاع نمودند به عنوان نگهبانان ارزش های انسانی و جوامع انسانی شناخته شده اند و ما اکنون در چنین وضعیتی هستیم. ما احساس می کنیم که تسـلیم شـدن دربرابر فشار قدرت هایی که پشت سـر رژیم مهاجم عراق قرار دارند چشم پوشـیدن از همه ارزش هایی است که ملت ما در طول قرن های متمادی برای خود فراهم کرده است.»

رئیس شورای عـالی دفـاع در پایـان گفت: «علی رغم همه تبلیغـاتی که ازسوی خبرگزاری هـای صـهیونیستی علیه نظام جمهوری اسـلامی ایران انجام می گیرد، ولی در باطن این هیاهوها یک احساس احترام و تکریم عمیقی نسـبت به شخصـیت ملتی است که با کمال شـجاعت قدرتمندانه و سـرافراز در مقابل تهدیدها و فشارها ایسـتادگی و فداکاری می نماید. امروز ملت ما همان افتخاری را که با انقلاب به دسـت آورد با مقاومت در این جنگ به دست خواهد آورد. خوشبختانه این مقاومت اثر هم بخشیده است و توانسته ایم دشمن خود و دولت های مرتجع پشتیبان او را از این تهاجم پشیمان نماییم.»(۱)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۱۶.

۱

نخست وزیر در دیدار با جمعی از روحانیون اهل سنت کردستان تأکید کرد دولت از سرمایه گذاری در منطقه کردستان دریغ ندارد.

میرحسین موسوی در این دیدار که به مناسبت هفته وحدت انجام شد، گفت: «دنیای استکبار و مستشرقین وابسته به آنها امروز از وحدت مسلمین می ترسند.» وی افزود: «اگر به تاریخ صدساله اخیر نظر بیفکنیم می بینیم که استکبار توسط مستشرقین و باستان شناسان به منظور جداکردن امت اسلامی از یکدیگر در آثار باستانی کشورهای اسلامی به تحقیق و مطالعه پرداخت و جالب این است که تمام این تحقیقات و مطالعات هم زمان باهم انجام گرفت و آنچه که مبنای تحقیق واقع شد و به آن اصالت دادند، اسلام نبود بلکه آثار تاریخی و باستانی قبل از تمدن اسلام ملاک تحقیق قرار گرفت تا از این طریق برای هریك از کشورهای اسلامی تاریخ و شناسنامه جدید و مغایر باهم تألیف گردد. ایرانی به اجداد خود، مصری به فراعنه و همین طور سایر کشورها به تمدن های پیش از اسلام خود اکتفا کنند تا این امر سبب جدایی ملت ها شود که همه به واسطه اسلام به یکدیگر پیوند می خوردند.»

نخست وزیر در همین زمینه به اقدام اخیر در تعطیل کردن مؤسسه باستان شناسی فرانسه در ایران اشاره کرد و گفت: «ما نمی توانیم باور کنیم فرانسه، کشوری که دستش آلوده به خون بیش از یک میلیون مبارز مسلمان الجزایری است و هم اکنون همگام و در کنار اسرائیل علیه مسلمانان لبنانی می جنگند، دلش به حال فرهنگ اسلامی ایران و تمدن آن سوخته باشد.»

موسوی همچنین سیاست رژیم گذشته را در محروم نگه داشتن مناطقی نظیر کردستان دانست و با اشاره به تلاش های ضدانقلاب برای ایجاد جنگ شیعه و سنی به منظور جلوگیری از عمران مناطق محروم توسط دولت گفت: «به شهادت رسیدن بسیاری از برادران نهادها که به قصد کمک و عمران مناطق محروم به کردستان آمده بودند دلیل علاقه دولت به رسیدگی به وضع محرومین جامعه است. البته این امر سبب کاهش عطش دولت جهت عمران منطقه نشده است. کردستان امکانات بالقوه عظیمی دارد که مهم ترین آن نیروهای زحمتکش و باهوش آن است. به همین سبب، دولت از سرمایه گذاری در آن منطقه دریغ ندارد و ما از همه نیروهای مردمی استقبال می کنیم و به کسانی که درصدد توطئه نباشند با دیده رحمت می نگریم و این مسئله موجب می شود دولت برنامه های عمرانی خود را زودتر و بهتر پیاده کند.»(۱)

۲

شرکت کنندگان در همایش بررسی جنایات صدام خواستار تشکیل دادگاه عالی اسلامی برای رسیدگی به اقدامات رژیم عراق شدند.

در سومین روز برگزاری این همایش حجت الاسلام الغبانچی یکی از شاگردان شهید

۱- همان، ص۱۴.

صدر، که رژیم عراق ۳ تن از برادرانش را اعدام کرده و خود وی نیز ماه ها در بازداشتگاه های این رژیم تحت شکنجه بوده است، ضمن اشاره به وجود تعداد کثیری از علمای عراق در زندان های این کشور گفت: «امروز استفاده از ساده ترین کتاب های دینی در عراق جرم بزرگی شناخته می شود. رژیم صدام عضویت مردم در احزاب اسلامی و هرگونه فعالیت مذهبی و سیاسی مسلمانان را ممنوع کرده است و این درحالی است که احزاب غیراسلامی به طور آزادانه به فعالیت خود ادامه می دهند.» وی در خاتمه جنگ عراق علیه ایران را بزرگ ترین "جنایات صدام" نامید.

دکتر علی العماری نیز که از آلمان غربی در این گرد همایی حضور یافته است، اظهار کرد: «درحالی که صدام یک جنایتکار بین المللی است، تبلیغات استکباری بر حقایق سرپوش گذاشته و او را فردی صلح طلب جلوه می دهند.» در ادامه بال راج تریکا رئیس دادگاه عالی هند و نپال گفت: «جنایات صدام نه تنها علیه مسلمانان عراق و ایران بلکه علیه تمامی انسانیت است.» وی همچنین افزود: «اسناد و مدارک جنایات صدام بیشتر از آن چیزی است که برای محکومیت او لازم باشد.» تریکا در پایان پیشنهاد کرد: «دادگاه های عمومی و مردمی در کشورهای مختلف جهان درارابطه با جنایات صدام تشکیل شود و علما، قضات و حقوق دانان به محاکمه صدام بپردازند.»

در بخش دیگری از این همایش استاد حمزه قیدی یکی از میهمانان الجزایری، به حمایت برخی کشورهای عرب از رژیم عراق اشاره کرد و گفت: «کشورهای مرتجع عرب که بحث سیاسی در خانه خدا را جنایت می دانند چگونه شعار وحدت اعراب را مطرح می کنند، اما ثروت های امت اسلامی را به غرب هدیه می دهند.» وی افزود: «از ما می خواهند که از جمیل، طارق عزیز و شامیر حمایت کنیم. مسلماً پاسخ ما منفی است.» حمزه قیدی که در فرانسه اقامت دارد، یادآور شد: «رژیم حاکم بر عراق قبل از تحمیل جنگ به دولت اسلامی ایران کشورهای منطقه را ارتجاعی می نامید، اما با حمایت امریکا و دیگر قدرت های سلطه گر برای جلوگیری از صدور اسلام از انقلاب اسلامی در جنگ با جمهوری نوپای اسلامی در ایران متحد شدند.»

ابوالکرم عبدالجلیل دادستان کل دادگاه عالی بنگلادش در سخنانی ضمن آنکه از مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق خواست تا یک دولت تبعیدی تحت عنوان "جمهوری اسلامی عراق" تشکیل دهد، درمورد اعمال و فشارهای رژیم عراق علیه مخالفان خود گفت: «این جنایات بی سابقه است. رژیم عراق مخالفین خود را با شکنجه های مختلفی چون استفاده از اسید، شوک الکتریکی و تجاوز به نوامیس از بین می برد.»

عبدالله عثمان یکی از اعضای دادگاه بین الملل اسلامی که از افریقای جنوبی برای شرکت

در همایش بررسی جنایات صدام به تهران سفر کرده است، این گردهمایی را "کنفرانسی تاریخی" خواند و پیشنهاد کرد: «کمیته ای بین المللی تشکیل شود و روزی به نام روز بین المللی آزادی مردم عراق انتخاب گردد و جنایات صدام و اوضاع آشفته عراق به گوش جهانیان برسد.»

دکتر علی میرزا محتشم استاد دانشگاه حقوق از هند گفت: «صدام با هدف نابودی اسلام و اشغال سرزمین های ایران به کشتار مردم بی گناه و بی دفاع شهرهای مرزی و بمباران مناطق مسکونی دست زد. این فقط نمونه ای از جنایات بیشمار اوست.» وی با اشاره به حمایت ابرقدرت ها از رژیم عراق افزود: «نمی توان انتظار داشت سازمان های بین المللی صدام را محکوم کنند.» دکتر عبدالحمید تراب یکی از اعضای دادگاه بین الملل اسلامی نیز گفت: «جنگی که در مرزهای ایران و عراق جریان دارد یکی از میدان های جنگ کفر علیه اسلام است.» وی ضمن اشاره به تاریخچه حزب بعث و یادآوری این نکته که عراق با روی کارآمدن صدام وارد مرحله جدیدی از تروریسم و اختناق شد، تأکید کرد: «صدام با کشتارهای بی رحمانه و تحت حمایت ابرقدرت ها به حکومت رسید و در دوران حکومت خود جنایات وحشیانه ای مرتکب شد.» در ادامه این همایش، شیخ محسن علی استاد دانشگاه اهل بیت پاکستان، با بیان اینکه عوامل رژیم عراق تحت پوشش کارمند سفارت مسلحانه به مخالفان حمله ور می شوند، گفت: «پس از شهادت آیت الله صدر حتی مسلمانان پاکستانی نیز با سلاح مورد حمله قرار گرفتند. صدام در اغتشاشات کراچی مستقیماً دخالت داشته و در آتش زدن مساجد و قرآن ها شریک بوده است.»

ام زینب یکی از زنان عراقی نیز در سخنان خود با اشاره به اینکه زنان مبارز عراقی هیچ گاه امنیت و آرامش ندارند و توسط نیروهای امنیتی عراق دستگیر و شکنجه می شوند، اسامی چند تن از زنانی که مورد آزار و شکنجه قرار گرفته اند را ذکر کرد و افزود: از سرنوشت بسیاری از آنها اطلاعی در دست نیست. وی گفت: «زنان عراقی به عنوان وسیله ای برای گرفتن اعتراف در مقابل چشمان همسران خود شکنجه می شوند.» شیخ راغب حرب امام جمعه شهر جبشید در جنوب لبنان نیز گفت: «جنایات صدام منحصر به مردم عراق نیست و شامل همه مردم جهان اسلام می باشد. ... کشورهای اسلامی در جهان اجزای تفکیک ناپذیر از یکدیگر هستند و مسئله عراق جدا از افغانستان و اریتره و فلسطین و جنوب لبنان نیست.»

گزارش روزنامه کیهان از سومین روز برگزاری این گردهمایی حاکی است در طول برگزاری همایش کتاب هایی به دو زبان عربی و انگلیسی ازجمله با عناوین جرائم نظام صدام و رانده شد گان و نیز بولتن هایی به زبان های انگلیسی و عربی ازسوی خبرگزاری جمهوری اسلامی در میان شرکت کنندگان در این مراسم توزیع شد.(۱)

ص: ۱۲۴۹

۱- روزنامه کیهان، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص۲.

۱

نماینـده عراق در سازمان ملل متحـد مدعی شد که جمهوری اسـلامی ایران درصدد بی اثر کردن فعالیت های سازمان ملل درمورد منازعه ایران و عراق است.

ریاض القیسی نماینده دائم عراق در سازمان ملل، در نامه ای(۱) خطاب به دبیرکل این سازمان ضمن اشاره به موضع قبلی دولت عراق در قبال قطعنامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت سازمـان ملـل نوشت: «نـامه هـای ایران حاکی است که این کشور به دنبال تجزیه و جزءجزء کردن فراینـد بین المللی اتخاذشده در سازمان ملل درمورد منازعه میان ایران و عراق مبنی بر حل وفصل صـلح جویانه، عادلانه و شـرافتمندانه آن است.»

نماینده عراق همچنین مدعی شد که نمایندگی ایران در سازمان ملل در نامه خود به دبیرکل در تاریخ ۷ دسامبر ۱۹۸۳ (۱۶ آذر ۱۳۶۲)، با تحریف بیـانیه نظامی مورخ ۲ دسامبر (۱۱ آذر) عراق، این کشـور را متهم سـاخته که قصـد دارد به حملاـتی علیه اهـداف تعیین شـده در خاک ایران مبادرت ورزد. بااین حال، در متن بیانیه مـذکور – که نمایندگی عراق آن را پیوست نامه خود کرده است – عراق ضـمن طرح ادعـای حملاـت توپخانه ای ایران به شـهرها و روسـتاهای مرزی عراق اعلام کرده است: «به حکومت تهران اخطار تازه ای می دهیم که به آن توجه کنـد که درصورت اصـرار بر روش تجـاوزگرانه اش متأسـفانه ملزم خواهیم بود بـا نیروی بیشتری علیه اهـداف تعیین شـده مقابله کنیم.»(۲)

گفتنی است نماینـده ایران در نامه مورخ ۱۴ دسامبر (۲۳ آذر) باردیگر درباره تهدیـد عراق به بمباران مناطق غیرنظامی و مسـکونی ایران، این بـار تحت عنوان تلافی بمب گـذاری هـای کویت، هشـدار داده بود و بـا گـذشت کمتر از ۲۴ ساعت از این هشـدار، عراق با شـلیک موشک و بمباران هوایی علیه مراکز جمعیتی ایران تهدید خود را جامه عمل پوشاند.(۳)

۲

در ادامه انتشـار گزارش هـا از مواضع و تلاـش های سیاسـی درباره جنگ ایران و عراق، خبرگزاری جمهوری اسـلامی از الجزیره گزارش داد: شـاذلی بـن جدیـد دبیرکـل جبهـه آزادی بخش ملی و رئیس جمهـور الجزایر، امروز در مراسـم گشـایش پنجمین کنگره جبهه آزادی بخش ملی الجزایر «به تلاـش هـای الجزایر جهت پایـان دادن به جنـگ میان برادران اشاره کرد و بهای سـنگینی را که الجزایر برای آن در حادثه سـقوط هواپیمای بن یحیی پرداخت متذکر شد.» وی افزود: «ما هم اکنون پرونده کاملی از این حادثه را در دست داریم و با ادراک کامل و باتوجه به مسئولیت ها و تعهداتمان برخورد می کنیم.»(۴)

ص: ۱۲۵۰

۱– تاریخ نامه نماینده عراق ۱۴ دسامبر (۲۳ آذرماه) است، اما امروز به عنوان سند شورای امنیت منتشر شده است.

۲– مرکز اسـناد و تحقیقات دفاع مقـدس، جنگ ایران و عراق در اسـناد سازمان ملل متحد، ترجمه محمدعلی خرمی، جلد ۲، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، صص ۱۷۰ و ۱۷۱، سند شماره S/۱۶۲۲۵.

۳– همان، صص ۱۶۷ – ۱۶۵، سند شماره S/۱۶۲۱۸.

۴– خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص۳، الجزیره – خـبرگزاری جمهوری اسـلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

همچنین خبرگزاری آلمان غربی از دوحه به نقل از خبرگزاری قطر گزارش داد: زیل سینگ رئیس جمهوری هند که روز گذشته در رأس یک هیئت سی نفره وارد دوحه شد، در مذاکره با خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر درباره تلاش های جاری برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق، مسئله فلسطین و غیراتمی اعلام کردن اقیانوس هند بحث و گفت و گو کرد. بنا به اعلام خبرگزاری قطر «دولتمردان هند و قطر در تمام زمینه ها به توافق کامل رسیده و امیر قطر از حمایت هند از مواضع اعراب قدردانی کرده است.»(۱)

علاوه براین تورگوت اوزال نخست وزیر ترکیه نیز امروز ضمن اعلام برنامه دولت خود در مجلس این کشور به جریان جنگ بین دو کشور همسایه ترکیه اشاره و ابراز امیدواری کرد این جنگ که «خسارات و تلفات زیادی به بار آورده است هرچه زودتر به پایان برسد.»(۲)

گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از الجزیره هم حاکی است دفتر دائمی اتحادیه وکلای دادگستری عرب امشب به دنبال پایان اجتماع دوروزه خود در تونس با صدور قطعنامه ای با اشاره به جنگ ایران و عراق تأکید کرد که «ادامه این جنگ به هدررفتن بخشی از نیروی فعال جهان اسلام منجر خواهد شد که باید در راه خدمت به مسائل و امور عادلانه به کار گرفته شود.»(۳)

۱

بااینکه هیچ گونه روابط دیپلماتیکی میان امریکا و عراق وجود ندارد، دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به غرب آسیا امروز وارد بغداد شد. در همین حال، وزارت امور خارجه امریکا از آمادگی این کشور برای مبادله سفیر با عراق خبر داد.(۴) خبرگزاری یونایتدپرس در گزارشی از بیروت ضمن اعلام این مطلب افزود: «بعد از سال ۱۹۶۷، این اولین بار است که یک مقام امریکایی از عراق دیدار می کند. هنوز معلوم نیست که آیا رامسفلد با صدام حسین رئیس جمهوری عراق، ملاقات خواهد کرد یا نه.» گزارش یونایتدپرس همچنین حاکی است: «رادیو دولتی بیروت اعلام داشت رامسفلد جهت مذاکره درمورد جنگ ۳۹

ماهه ایران و عراق به این کشور سفر کرده است.» این گزارش به نقل از خبرگزاری عراق افزود که فرستاده ویژه امریکا به غرب آسیا در فرودگاه بغداد مورد استقبال یک مقام وزارت امور خارجه عراق قرار گرفت.

یونایتدپرس ضمن اشاره به ادعای منابع غربی درمورد دست داشتن ایران در سلسله حملات انتحاری علیه هدف های امریکایی و غربی در غرب آسیا اضافه کرد: ایران تاکنون هیچ گونه

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۵ ، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص۲، دوحه - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، آنکارا - شبکه خبرگزاری آسیایی (او. ا. نا)، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۲، الجزیره - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۴- روابط رسمی دیپلماتیک عراق و امریکا پس از جنگ های موسوم به جنگ شش روزه اعراب و اسرائیل در سال ۱۹۶۷ متوقف شد و دو کشور فقط از سال ۱۹۷۲ به ایجاد دفتر حافظ منافع در پایتخت های خود اقدام کردند.

اظهارنظری درمورد سفر رامسفلد نکرده است. این خبرگزاری یادآور شد: «فیلیپ حبیب فرستاده ویژه پیشین امریکا در سال ۱۹۷۶، به هنگامی که معاون وزیر امور خارجه امریکا بود، از عراق دیدار کرد. وی در یک تلاش بیهوده جهت بهبود روابط امریکا و عراق به این کشور سفر کرده بود. [همچنین] رامسفلد روز یکشنبه درمورد اوضاع خاورمیانه [غرب آسیا] با فهد شاه سعودی در ریاض مذاکره کرد. وی به دنبال دیدارهای خود از لبنان، سوریه، اسرائیل و مصر به عربستان رفته بود.»(۱)

همین خبرگزاری در گزارش دیگری از واشنگتن به نقل از وزارت امور خارجه امریکا اعلام کرد: «امریکا آماده مبادله سفیر با دولت عراق است، اما این به معنی تمایلی [حرکت] به سوی رژیم عراق نیست.» بنا به این گزارش، جان هیوز سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا گفت رامسفلد در بغداد به عنوان بخشی از مشاورات کلی درمورد اوضاع خاورمیانه با مقامات عراقی مذاکره کرده است.

یونایتدپرس افزود: «امریکا تلاش کرده است که موضع بی طرفی در جنگ بین عراق و ایران داشته باشد و از فروش سلاح به هر دو کشور خودداری کند. هیوز با اشاره به سفر رامسفلد به بغداد به خبرنگاران گفت اگر سؤال می کنید که تمایلی به سمت عراق وجود دارد، پاسخ منفی است، اما وی گفت امریکا آماده ارتقاء روابط دیپلماتیک با عراق است و افزود ما آماده ایم با عراق سفیر مبادله کنیم، اگر عراق مایل به انجام این کار باشد.» یونایتدپرس همچنین یادآور شد که «اخیراً تماس هایی در سطح مقامات بلندپایه صورت گرفته است که ازجمله آنها ملاقاتی بین جورج شولتز وزیر خارجه امریکا و طارق عزیز وزیر خارجه عراق در ماه می در پاریس بوده است.»(۲)

در همین حال، روزنامه ها و شبکه های تلویزیونی امریکا بلافاصله ضمن انعکاس خبر دیدار نماینده ویژه امریکا از بغداد به شرح و تفسیر آن پرداختند. روزنامه واشنگتن تایمز در شماره امروز خود با اشاره به اینکه دیدار مقامات امریکایی از عراق به ندرت اتفاق می افتد، نوشت: «وزارت خارجه [امریکا] رسماً اطلاعات کمی را درمورد دیدار رامسفلد از عراق دراختیار خبرنگاران گذاشته است و تنها رسیدن وی به بغداد را تأیید نموده، ولی یک مقام عالی رتبه که نمی خواست شناسایی شود، به طور ضمنی اشاره کرد که هدف از این دیدار تحت تأثیر قرار دادن سوری ها بوده است.»

واشنگتن تایمز افزود: «بااینکه عراق به علت جنگ با ایران هم اکنون بسیار کم در لبنان دخالت دارد، ولی قبلاً در بیروت نسبتاً فعال بود و مانند دیگر رژیم های عرب در این کشور روزنامه ها و نشریات مختلف منتشر می کرد و از احزاب سیاسی حمایت می نمود. طبق این گزارش، دشمنی های قابل ملاحظه ای میان رئیس جمهوری سوریه حافظ اسد و رئیس جمهوری

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۵، ۲۹/۹/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۷، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

عراق صدام حسین وجود دارد. درنتیجه واشنگتن معتقد است که هرگونه دیداری از عراق، سوری ها را ناراضی خواهد کرد.» این روزنامه خاطرنشان ساخت: «اخیراً عراقی که یک موقع سختگیر و سازش ناپذیر بود به رژیم های میانه روی عرب مانند اردن نزدیک شده است. روابط با امریکا نیز به تدریج رو به بهبود رفته است و جیمز بلاک معاون دستیار وزیر خارجه امریکا نیز دو هفته پیش از عراق دیدن کرد.»

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، از میان شبکه های تلویزیونی امریکا شبکه سی.بی.اس. مفصل ترین گزارش را درمورد دیدار رامسفلد از بغداد پخش کرد. گوینده این شبکه گفت: باوجود جنگ ایران و عراق، مقامات امریکایی سعی دارند اهمیت این دیدار را ناچیز جلوه دهند. وی سپس با اشاره به اظهارات سخنگوی وزارت امور خارجه در رد تفاسیری که دیدار رامسفلد را گرایشی به جانب عراق تلقی می کنند، افزود: «اما منابع آگاه به شبکه سی.بی.اس. گفتند که امریکا مدت هاست به طور مخفیانه با عراق تبادل اطلاعات جاسوسی می کند. امریکا درمورد حرکت و موقعیت نیروهای ایرانی به عراق اطلاعات می دهد و درعوض عراق به جاسوسان امریکایی درباره تجهیزات نظامی که آنها از شوروی دریافت می کنند، اطلاعات ارائه می دهند. همین امریکا با حذف کردن نام عراق از لیست سیاه وزارت خارجه که حاوی نام کشورهایی که حامی تروریست هستند می باشد، راه را برای عراق گشود تا ابزار و تجهیزات مختلف از امریکا دریافت نماید.»(۱)

۱

دولت کویت به سرعت در تدارک مقدمات برگزاری دادگاه متهمان انفجارهای هفته گذشته در این کشور می باشد.

مقامات کویت اعلام کردند در آستانه آماده ساختن مقدمات محاکمه ۱۰ مظنون به دخالت در بمب گذاری های هفته پیش در کویت، از صدور روادید به خارجیان برای ورود به کویت خودداری می کنند. این مقامات افزودند اجازه مسافرت برای اشخاص و یا افراد خانواده اتباع کشورهای عرب و غیرعرب صادر نخواهد شد. به گزارش آسوشیتدپرس، عبارت "افراد خانواده" درواقع شامل کارگران مهاجر در کویت است.

آسوشیتدپرس همچنین به نقل از مقامات مذکور گفت: «محدودیت مسافرتی برای یک مدت نامعینی باقی خواهد ماند، لکن به گفته منابع آگاه این محدودیت در پایان محاکمه مظنونین لغو خواهد شد. [همچنین] به گفته یک مقام رسمی محاکمه سریع خواهد بود و مدت درازی به طول نخواهد انجامید. مقام مذکور تأیید کرد که دادستان کل برای کلیه متهمین تقاضای مجازات اعدام خواهد کرد.» این خبرگزاری افزود: تلویزیون دولتی کویت اواخر دیشب فیلمی را پخش کرد که در آن سلاح ها و مواد منفجره کشف شده در سه خانه متعلق به افراد مظنون نشان داده شد. به

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۸، ۲/۱۰/۱۳۶۲، صص ۲۳ - ۱۹، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

گفته مقامات رسمی این سلاح ها ساخت شوروی و انگلستان بوده اند.

بر پایه این گزارش، از آنجا که در روزهای اخیر بارها به ارتباط بازداشت شدگان با حزب الدعوه عراق اشاره شده عبدالعزیز حسین وزیر مشاور در امور کابینه کویت، گفته است: «ما تا حالا- می دانیم که سرچشمه جنبش الدعوه کجاست و منابعی را که به این جنبش برای انجام این انفجارها کمک کردند [می شناسیم]. روزنامه الخلیج (چاپ امارات عربی متحده) اظهارات عبدالعزیز حسین را به عنوان یک اشاره غیرمستقیم به ایران به عنوان قدرتی که این انفجارها را برانگیخته است دانست.»(۱)

همچنین در ادامه اقدامات مقامات کویتی در برخورد با نیروهای تحت خدمت جمهوری اسلامی ایران در کویت روزنامه کیهان گزارش داد نیمه شب گذشته پلیس کویت "بدون اطلاع و اجازه" به منزل مسکونی مرتضی رحیمی زارچی وابسته سیاسی سفارت ایران در کویت هجوم برد و «با تهدید اسلحه و ایجاد رعب ووحشت و همچنین ضرب وجرح وی به مدت دو ساعت به بازرسی منزل مسکونی پرداخت.»(۲)-(۳)

۱

حاکم شرع دادگاه انقلاب ارتش در یک مصاحبه تلویزیونی، هدف ایجاد تشکیلات مخفی حزب توده را جاسوسی و روی کار آوردن حکومتی وابسته به شوروی اعلام کرد.

حجت الاسلام ری شهری حاکم شرع دادگاه انقلاب اسلامی ارتش، امروز در مصاحبه با خبرنگار واحد خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی با اشاره به پایان محاکمه اعضای دو شاخه نظامی تشکیلات مخفی حزب توده گفت: «احکام افرادی که محاکمه شده اند اکثراً صادر شده، ولی چون این احکام برای قطعیت یافتن باید مراحلی را طی کنند لذا ما پس از قطعیت یافتن کلیه احکام همه را یکجا اعلام خواهیم کرد.» وی سپس درمورد هدف رهبران حزب از ایجاد یک تشکیلات مخفی نظامی افزود: «آن طوری که از اعترافات صریح متهمین و محتویات پرونده به دست می آید، این اهداف یکی جاسوسی برای شرق درجهت تأمین منافع آنها بود و دیگری براندازی نظام جمهوری اسلامی و روی کار آوردن یک حکومت صددرصد وابسته به شوروی.»

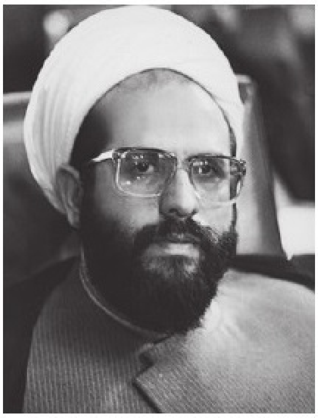
حجت الاسلام ری شهری همچنین در پاسخ به سؤالی درمورد علت حضور نداشتن خبرنگاران

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۵ ، ۲۹/۹/۱۳۶۲، صص ۱۵ - ۱۳، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۲- درمورد این گونه برخوردها با وابستگان سیاسی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در کویت و دستگیری مظنونین به دست داشتن در بمب گذاری های این کشور حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در یادداشت های روز ۲۸ آذر خود نوشته است: «کویتی ها شروع به ایذاء ایرانی ها کرده اند و عوامل انفجارها را پیدا نموده اند؛ عراقی و لبنانی اند. بااینکه معلوم شده ربطی به ایران ندارند، اما گویا مسلمان و طرف دار جمهوری اسلامی هستند. ممکن است [کویتی ها] بدبین شوند.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم، ۱۳۸۶، ص۳۱۳)

۳- روزنامه کیهان، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص۳.

خـارجی در جلسـات دادگـاه گفت: «دسـتگیری کـادر مخفی حزب جـاسوس توده از معجزات بزرگ این انقلاب است و از آنجا که عقل های مادی از تحلیل این مسـئله عاجز مانده اند که چگونه حزب جاسوسـی که مدت ها تحت عناوینی فعالیت می کرده و گروهی را فریب داده اند اکنون اینان صـریحاً به جاسوسی و براندازی اعتراف می کنند، لذا به موضوعاتی نظیر قرص و مونتاژ صدا و غیره متوسل می شوند و آخرین موضوعی که اینها دراین رابطه مطرح کرده اند، عدم حضور خبرنگاران خارجی است درصورتی که جلسات دادگاه علنی اسـت و هرکس بخواهـد می توانـد شـرکت کند و تنها مسـئله ای که سـبب شد از حضور خبرنگاران خارجی ممانعت شود، جنبه امنیتی قضـیه و مسائـل محرمـانه نظـامی است که در دادگـاه مطرح می شود و چون مـاهیت این خبرنگـاران خارجی برای ما معلوم نیست لـذا این تصـمیم گرفته شـد و حال نیز سـعی می کنیم تا در یکی از جلسات که سـران حزب به عنوان آخرین دفاع در آن شـرکت خواهند داشت و از جنبه امنیتی نیز اشـکالی نداشـته باشـد از آنهـا دعوت کنیم.» وی افزود: «علی رغم همه این مسائـل من مطمئن هسـتم که اگر از آنهـا دعوت هم بکنیم مجدداً مسئله دیگری را مطرح خواهند کرد. بگذارید آنها هرچه می خواهند بگویند.»

حجت‌الاسلام محمدی ری‌شهری
حاکم شرع دادگاه انقلاب ارتش

رئیس دادگاه انقلاب ارتش در ادامه سـخنان خود گفت: «نظامیانی که در دادگاه محاکمه می شوند افراد بسیار اندکی هستند و این مسئله خود بعـد قوت ارتش مـا را که پس از انقلاب به سـرعت به سوی اسـلام گرایش پیـدا کرده نشان می دهـد که چگونه علی رغم همه این فعـالیت هـا بـه ویژه پس از انقلاب آنهـا نتوانسـتند جز افراد انگشت شـماری را جـذب کننـد.» وی همچنین اضـافه کرد: «نکته دیگری که درضـمن این محـاکمه بر همگان آشـکار می شود و دیگر نیازی به فکر نـدارد اینکه دیگر موضوع نه شـرقی نه غربی بودن انقلاب تجسم عینی پیـدا کرده و دقیقاً مشـخص است همان دادگاهی که نوکران غرب را محاکمه کرد همان دادگاه نوکران شـرق را محاکمه می کند.» حجت الاسـلام ری شـهری در پایان اعلام کرد که محاکمه اعضاء تشـکیلات مخفی نظامی به صورت علنی تا دو هفته آینده ادامه خواهد یافت.(۱)

۱

رئیس جمهور امریکـا امروز بـار دیگر اتهامات قبلی مبنی بر دخالت ایران و سوریه در انفجار مقر تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت را تکرار کرد. از سوی دیگر یـک هفته نامه امریکایی از توافق پنهانی امریکا و رژیم صـهیونیستی برای تقسـیم وظایف خود در غرب آسـیا و خلیج فارس خبر داد.

۱– روزنامه کیهان، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص۳.

به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس از واشنگتن، رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا در مصاحبه ای، که امروز در مجله یو.اس. نیوز اند ورلد ریپورت انتشار یافت، بار دیگر ایران را متهم به تحریک حملات بمب گذاری در غرب آسیا کرد. وی گفت: «ثابت کردن اینکه بانی حملات تروریستی مانند حمله انتحاری که موجب مرگ ۲۴۰ تفنگ دار در بیروت شد، یک دولت می باشد، دشوار است.» ریگان اضافه کرد: «به عنوان مثال، این گروه هایی که مسئولیت حملات انتحاری اخیر را پذیرفته اند، گفته می شود یک ارتباط ایرانی دارند [به این معنا که] جناحی از ایرانیان معتقد به جهاد است. ما مدارکی در اختیار داریم که [امام] خمینی چند بار در دفاع از جهاد در جهان مسلمان برای ترویج بنیادگرایی نوع خود سخن گفته است. بنابراین دشوار است که باور نکنیم که او باید به نحوی آن افرادی را که این کارها را انجام می دهند تحریک و یا به انجام این کارها واداشته باشد.»

ریگان همچنین با اعلام این موضع که امریکا نمی تواند در مواجهه با تهدیدات تروریستی، تفنگ داران خود را از نیروی حافظ صلح لبنان خارج کند، تأکید کرد «اگر تروریسم بتواند در اهداف خود موفق شود، جهان، خود را تحت کنترل تروریست ها خواهد یافت.» وی افزود: «جهان متمدن باید جمع شود و ببیند چه عملی می تواند انجام دهد تا دولت های رادیکال جهت خاتمه حمایت از تروریسم تحت فشار قرار گیرند.»(۱)ریگان همچنین در این مصاحبه وعده داد که «اگر سوریه اطمینان بدهد نیروهای خود را از لبنان خارج خواهد ساخت، نیروهای چندملیتی سال آینده از آن کشور خارج خواهند شد.» وی گفت: «این عقب نشینی ها هم اکنون امکان پذیر است، زیرا در بازسازی ارتش لبنان پیشرفت هایی حاصل شده و طوایف مختلف این کشور موافقت کرده اند حکومت پرزیدنت جمیل را به رسمیت بشناسند.»(۲)

همچنین خبرگزاری یونایتدپرس در گزارشی با نقل اظهارات دیروز سعید رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل در مصاحبه با شبکه ای.بی.سی. امریکا مبنی بر اینکه «ما نه آنها [عوامل بمب گذاری ها] را تشویق می کنیم و نه دلسرد می کنیم، ما در کار آنها دخالت نداریم»، افزود: «درعین حال مقامات دولتی و کارشناسان در همین برنامه گفتند ایران به طور عمده در تهاجمات برعلیه سفارت امریکا و مقر تفنگ داران در بیروت دست داشته و سوریه نیز احتمالاً شرکت داشته است.» این خبرگزاری به نقل از مایکل لدین مشاور وزارت دفاع امریکا در امور تروریستی، اعلام کرد: «مطمئناً در قضیه بیروت در هر دو مورد از بمب گذاری ها غیرممکن به نظر می رسد که بدون کمک دولت سوریه چنین اعمالی صورت گرفته باشد.»(۳)

در مقابل این اتهام مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه، امروز در مصاحبه با مجله نیوزویک اعلام کرد: «انفجار مقر نیروهای امریکایی و فرانسوی توسط ملی گرایان لبنان انجام شده است.» وی ضمن رد ادعای امریکا مبنی بر دخالت ایرانیان در این حادثه گفت: «اگر ایران قادر بود

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶ ، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص۶، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص۷، رادیو اسرائیل، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۱۲، رادیو امریکا، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

اعمالی نظیر بمب گذاری در بیروت را انجام دهد این اقدامات را در بغداد انجام می داد.»(۱) وزیر دفاع سوریه همچنین گفت: «سوریه تا زمانی که نیروهای امریکایی و سایر نیروهای چندملیتی در لبنان باشند، در مذاکرات مربوط به خروج از این کشور وارد نخواهد شد.» وی افزود: «تنها چیزی که می تواند موجب خروج نیروهای سوری از لبنان گردد، مذاکره مستقیم با اسرائیل است.» طلاس تأکید کرد: «ما هرگز پشت میز مذاکره نخواهیم نشست مگر اینکه این مذاکرات بین ما و اسرائیل باشد. مادامی که امریکا و اسرائیل و متحدانش دربرابر ما نشسته باشند، مذاکرات بی طرفانه و عادلانه نخواهد بود.»(۲) به گزارش روزنامه کیهان وزیر دفاع سوریه همچنین در این مصاحبه گفت که «درصورت ادامه دخالت امریکا در درگیری های لبنان، خلبان های سوری دست به حملات انتحاری علیه کشتی های جنگی امریکا که در آب های لبنان مستقرند خواهند زد.»(۳)

رادیو اسرائیل اظهارات طلاس را تأییدی بر گزارش اخیر هفته نامه فارین ریپورت (چاپ لندن) دانست. این نشریه از قول منابع اطلاعاتی غربی مدعی شده بود: «حکومت اسلامی ایران و رژیم حزب بعث سوریه به تعلیم دادن خلبانان انتحاری پرداختند تا بتوانند از آنها در عملیات تروریستی گسترده استفاده کنند.» بر پایه این ادعا «هدف این خلبانان انتحاری ممکن است رزم ناوهای امریکایی و یا تأسیسات آن کشور در خاورمیانه [غرب آسیا] باشد.»(۴)

دراین حال و باوجود انتشار گزارش های متعدد از توافقنامه اخیر همکاری راهبردی امریکا و رژیم صهیونیستی، محافل این رژیم امروز «گزارش هفته نامه امریکایی تایمز را دایر بر اینکه اسرائیل و ایالات متحده پیرامون تقسیم وظایف خود در حوزه خلیج فارس و منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] به توافق پنهانی رسیده اند، تکذیب کردند و آن را یک دروغ بی اساس لقب دادند.» رادیو اسرائیل ضمن اعلام این مطلب افزود: «تایمز در آخرین شماره خود ادعا کرده که هنگام ملاقات اخیر بین آقای اسحاق شامیر نخست وزیر اسرائیل و پرزیدنت ریگان در واشنگتن، طرفین موافقت کردند که ایالات متحده کوشش خود را متوجه حفظ حوزه خلیج فارس دربرابر برنامه های توسعه طلبانه حکومت اسلامی ایران نماید و به موازات آن اسرائیل به تهدیدهای سوریه علیه لبنان پاسخ بدهد.» رادیو اسرائیل بار دیگر خاطرنشان کرد که «محافل موثق اورشلیم گفتند این گزارش کاملاً بی اساس است.»(۵)

۱

پس از چندین روز تأخیر در عزیمت ۵ کشتی یونانی برای تخلیه نیروهای فلسطینی هوادار عرفات و باوجود ادامه مخالفت رژیم صهیونیستی، امروز اعلام شد کشتی های مذکور به زودی وارد آب های طرابلس می شوند.

ابوجهاد مرد شماره ۲ سازمان الفتح، اعلام کرد پنج کشتی یونانی قبرس را به مقصد طرابلس

ص: ۱۲۵۷

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۵ ، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص۱۱، نیویورک - خبرگزاری فرانسه، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶ ، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷، نیویورک - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص۹، رادیو اسرائیل، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۵- همان، ص۸، رادیو اسرائیل، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

ترک کردند و سپیده دم فردا وارد این شهر خواهند شد. وی گفت: «همه چیز حالت عادی خود را ادامه خواهد داد، مگر اسرائیلی ها علیه نیروهای هوادار عرفات اقدام به حمله کنند.»

در همین حال، قایق های توپ دار رژیم صهیونیستی صبح امروز بار دیگر مواضع نیروهای طرف دار عرفات را در طرابلس و حومه آن گلوله باران کردند.(۱)همچنین رادیو اسرائیل به نقل از محافل وزارت دفاع این رژیم گفت که فشار بر خرابکاران در بندر طرابلس ادامه خواهد یافت. این رادیو اضافه کرد: «آتش باری نیروی دریایی اسرائیل هدفش این است که موضع اسرائیل را درمورد خروج خرابکاران بیان دارد و شک و تردید درباره نظریه این کشور را پیرامون ترور برطرف سازد.»(۲) همین رادیو به نقل از الحاق ندایی وزیر انرژی رژیم صهیونیستی گفت: «کمکی که فرانسه و یونان برای خروج افراد عرفات از تریپولی می نمایند تنها به خاطر ملاحظات انسانی و سیاسی نیست. ... خرابکاران در مقابل قول داده اند که از فعالیت های خرابکارانه در خاک فرانسه و یونان خودداری کنند.»(۳)

از سوی دیگر، خبرگزاری فرانسه در دمشق گزارش داد: جبهه خلق برای آزادی فلسطین (به رهبری جورج حبش) و جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین (به رهبری نایف حواتمه) امروز خواستار تشکیل شورای ملی فلسطین شدند به شرط اینکه این شورا اجتماعی برای رهبری تمامی جنبش های فلسطینی به منظور حل بحران داخلی سازمان آزادی بخش فلسطین باشد.(۴)

رادیو اسرائیل نیز گفت: «رهبران شورشیان سازمان الفتح طی مصاحبه ای با خبرنگاران در دمشق به دولت امریکا اخطار کردند که علیه سربازان امریکایی در لبنان اقدام خواهند نمود. رهبران شورشیان همچنین از عرفات خواستار شدند از تمام وظایف خود در سازمان به اصطلاح آزادی فلسطین استعفا دهد و در غیر این صورت استعفا را به زور به او تحمیل خواهند کرد.»(۵)

مجله نیوزویک (چاپ امریکا) در شماره این هفته خود مدعی شد: «سوریه به قصد کاهش قدرت و نفوذ یاسر عرفات از تریپولی [طرابلس] و یا اخراج اخوان المسلمین سعی در تحت سیطره درآوردن شهر تریپولی دارد.» نیوزویک افزود: «گروه نیمه مخفی سنی اخوان المسلمین دست به این اقدامات چریکی و تروریستی برعلیه رژیم حافظ اسد زده است. در اوایل سال پیش، سربازان سوری طی یک درگیری خونین با نیروهای این گروه توانستند آنها را از شهرهای شمالی سوریه به عقب برانند و بسیاری از آنها که جان سالم به در برده بودند به شهر تریپولی آمده و در آنجا سکنی گزیده اند. بنا به اظهارات دیپلمات های غربی، مصمم بودن حافظ اسد برای کنترل تریپولی احتمالاً تا حدی نیز به دلیل تمایل او به اخراج اخوان المسلمین از کل این منطقه می شود.»(۶)

۱- روزنامه کیهان، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۹/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، رادیو اسرائیل، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۸، رادیو اسرائیل، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۹/۱۳۶۲، ص۷، رادیو اسرائیل، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص۱۷، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ سه شنبه ۲۹ آذر ۱۳۶۲ ۱۵ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۲۰ دسامبر ۱۹۸۳

۱

گلوله بـاران خرمشـهر و آبـادان، تجـاوز یـک هواپیمای عراقی به آسـمان خرمشـهر و اقـدام توپخانه خودی در گلوله باران موضع نیروهای عراقی ازجمله اقدامات امروز نیروهای خودی و دشمن در مناطق درگیری بین دو کشور بود.

توپخـانه های ارتش عراق امروز هم شـهرهای آبادان و خرمشـهر و نوار مرزی این دو شـهر را گلوله باران کردنـد که درنتیجه آن یـک تن شهیـد و ۴ تن نیز زخمی شدنـد. در خرمشـهر، اصـابت چنـدین گلوله به منطقه کوت شـیخ، محوطه شـرکت شـناوه گمرک، دیری فـارم و همچنین مناطق شلمچه و پل نو خرابی هایی را به بار آورد. در آبادان نیز به ساختمان گمرک و اسکله ۸ خسارت هایی وارد شد.(۱)

امروز همچنین یک فروند هواپیمای عراقی به حریم هوایی خرمشهر تجاوز کرد، اما براثر آتش پدافند هوایی مجبور به ترک منطقه شد.(۲)

در منطقه عمومی زیـد نیز یـک واحـد گشتی شـناسایی نیروهای خودی که در ابتـدای شب وارد مواضع دشـمن شده بود با مشاهده فعالیت عـده ای از نیروهای عراقی برای کاشت مین، بلافاصـله موقعیت دقیق آنها را به واحد خمپاره انداز یگان مربوطه اطلاع داد که با شـلیک به موقع خمپاره اندازها از نیروهای عراقی که حدود ۳۰ نفر بودند بیش از ۱۰ تن کشته یا زخمی شدند.

معـاونت اطلاعـات و عملیـات قرارگـاه کربلاـ بـا اعلاـم این خبر درباره سایر فعالیت های دشـمن در این منطقه اعلام کرد: تحکیم و تثبیت مواضع، توسعه میادین مین و گسترش کانال ها و شناسایی هوایی به وسیله بالگرد ازجمله اقداماتی است که دشمن در این منطقه انجام می دهد.(۳)

۲

فرمانـدهان مشترک قرارگـاه خـاتم الانبیـا(ص) (سپاه و ارتش) از عملکرد واحـدهای مختلف توپخـانه در عملیات والفجر۴ تقدیر کردند. محسن رضایی فرمانده کل سپاه و سـرهنگ علی صـیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، در نامه ای به قرارگاه های تاکتیکی حمزه از فعالیت مؤثر واحدهای

۱- سند شماره ۲۹۱۰۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۹۱۰۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۱۰۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی، اطلاعات عملیات قرارگاه کربلا، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

توپخانه تحت امر این قرارگاه تشکر کردند. در بخشی از این نامه آمده است:

«یگان های توپخانه مستقر در مناطق عملیاتی، مأموریت پشتیبانی آتش را در تمام مراحل عملیات به طور مؤثر و دقیق به نحوی انجام داده اند که مکرراً توسط نیروهای رزمنده و فرماندهان یگان های در خط و اخبار کسب شده از دشمن به وسیله پست های شنود و همچنین اطلاعات جمع آوری شده از اسرای جنگی مورد تأیید قرار گرفته است. لذا، ضمن شکرگزاری به درگاه احدیت، از کلیه پرسنل یگان های توپخانه شرکت کننده در عملیات والفجر۴ قدردانی به عمل آمده و برای آنان و کلیه رزمندگان اسلام آرزوی پیروزی های بیشتر و توفیق خدمتگزاری به اسلام را دارد.

دستور فرمایید مراتب را به کلیه یگان های توپخانه ابلاغ نمایند.»(۱)

۱

در درگیری های امروز گروه های مسلح غیرقانونی با نیروهای خودی در محور سردشت - پیرانشهر، جنوب شرقی صائین دژ و شهر پیرانشهر ۴ تن از افراد خودی شهید یا زخمی و مهاجمان نیز متحمل تلفاتی شدند. افراد ضدانقلاب همچنین در محور میاندوآب به بوکان و در حومه دیواندره از مردم اخاذی کردند.

افراد وابسته به گروه های مسلح ضدانقلاب در یک عملیات کمین در محور سردشت - پیرانشهر به ۲ خودروی ارتش در منطقه غرب روستای میرآباد حمله کردند. با رسیدن نیروهای کمکی، مهاجمان متواری شدند. در این اقدام یک تن از افراد خودی شهید و ۳ تن دیگر نیز زخمی شدند. طبق اعلام قرارگاه عملیاتی شمال غرب در این واقعه چند تن از مهاجمان نیز کشته یا زخمی شده اند، ولی آمار دقیقی از تلفات آنها ارائه نشده است.(۲)

در جنوب شرقی صائین دژ نیز نیروهای پایگاه روستایی زرکندی با اطلاع یافتن از قصد عناصر حزب دمکرات برای حمله به این پایگاه، از سه سمت، اقدام به کمین گذاری در مسیر مهاجمان کردند و با رسیدن آنان به منطقه کمین عملیات خود را آغاز کردند. پس از یک درگیری سه ساعته افراد ضدانقلاب با تحمل ۵ کشته یا زخمی مجبور به فرار شدند و نیروهای خودی آنان را تا چندین کیلومتر تعقیب کردند. طبق گزارش فرماندهی سپاه صائین دژ، در این واقعه به نیروهای خودی آسیبی وارد نشده است(۳)

در آخرین ساعات امروز، گروهی از افراد مسلح غیرقانونی با نفوذ به شهر پیرانشهر و موضع گیری در چند نقطه به سمت ساختمان شهربانی تیراندازی کردند. این اقدام حدود ۴۵ دقیقه ادامه یافت و با تیراندازی متقابل افراد شهربانی، مهاجمان مجبور به ترک محل شدند. در این درگیری یک تن از افراد ضدانقلاب کشته و تعدادی زخمی شدند(۴)

همچنین عناصر حزب دمکرات در ساعت ۱۴ در محور میاندوآب - بوکان با بستن جاده،

۱- سند شماره ۳۵۶۴۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه تاکتیکی حمزه سیدالشهدا(ع) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (ارومیه)، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۶۱۰۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن۲) به فرماندهی نزاجا، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۶۱۲۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه صائین دژ به سپاه منطقه۱۱، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۶۴۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی آذربایجان غربی به استانداری آذربایجان غربی، ۱۳۶۲/۹/۳۰؛ و- سند شماره ۶۸۸۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۳۶۲/۹/۳۰.

یک دستگاه مینی بوس را متوقف و تمامی مسافران را از خودرو پیاده کردند. مهاجمان پس از بازرسی و بازجویی های اولیه با پی بردن به هویت نظامی ۲ تن از سرنشینان مینی بوس، به قصد تحقیر، آنان را وادار کردند که لباس های خود را درآورند. مهاجمان با گرفتن لوازم مسافران و همچنین ۱۰۰۰۰۰ ریال وجه نقد از آنان منطقه را ترک کردند.(۱)

در شمال دیواندره نیز تعدادی از افراد سازمان کومه له پس از ورود به روستای تازه آباد(۲) با تهدید، مبالغی را از روستائیان اخاذی کردند. افراد این سازمان به اهالی روستا گفته اند که این پول جریمه هواداری آنها از جمهوری اسلامی است.(۳)

۱

درگیری عناصر حزب دمکرات و سازمان کومه له امروز هم ادامه یافت. در همین حال، قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) نیز از آموزش گروه رزگاری در عراق خبر داد.

در ادامه درگیری مسلحانه افراد حزب دمکرات کردستان ایران و سازمان کومه له، که از ۲۶ آذرماه در منطقه سلماس در محور مریوان - سنندج و در روستای گلیه آغاز شده بود، امروز نیز افراد این دو گروه در روستای سرخ کول در شرق روستای گلیه به شدت باهم درگیر شدند. در این درگیری که به نظر می رسد فراتر از یک اختلاف نظر باشد، ۱۰ نفر از افراد دو طرف کشته شدند و ۲ نفر از افراد سازمان کومه له نیز به اسارت عناصر حزب دمکرات کردستان درآمدند.(۴)-(۵)

از سوی دیگر، قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) از فعالیت آموزشی افراد گروه رزگاری در عراق خبر داد. طبق این گزارش، افراد گروه مزبور در منطقه بیاره عراق (در مقابل شهر مرزی نوسود ایران) درحال گذراندن دوره های آموزشی تخصصی تخریب و مین گذاری هستند و ظاهراً افراد این گروه قصد دارند در فصل زمستان با نفوذ به ایران در مسیرهای مختلف اقدام به مین گذاری کنند.(۶)

۲

درپی انتشار اخباری مبنی بر دیدار و مذاکرات جلال طالبانی دبیرکل اتحادیه میهنی کردستان عراق با صدام حسین و برخی دیگر از سران حزب بعث در شهر بغداد که با واسطه گری عبدالرحمن قاسملو دبیرکل حزب دمکرات ایران انجام گرفته است، امروز قرارگاه عملیاتی شمال غرب نیروی زمینی ارتش

۱- سند شماره ۳۴۳۰۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر۲۸ کردستان (رکن۲) به ف ق م ل۲۸ (رکن۲)، ۷/۱۰/۱۳۶۲.
۲- در این خبر موقعیت روستای تازه آباد مشخص نشده است. در منطقه کردستان ۲۶ روستا به نام تازه آباد با پسوند های مختلف مثل تازه آباد دویه، هیجان و... وجود دارد لذا باتوجه به برخی قرائن موقعیت این روستا شمال دیواندره درج شده است.
۳- سند شماره ۳۴۲۹۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر۲۸ کردستان (رکن۲) به فرماندهی قرارگاه عملیاتی شمال غرب ارومیه (رکن۲)، -/۱۰/۱۳۶۲.
۴- این درگیری در روزهای بعد ابعاد گسترده تری یافت و در ۳/۱۰/۱۳۶۲ دو گروه بار دیگر در جنوب و جنوب غربی دیواندره در روستاهای دوزخ دره و حاجی عبدل درگیر شدند که براثر آن طبق گزارش ناحیه ژاندارمری کردستان، ۳۲ نفر از حزب دمکرات و ۱۲ تن از سازمان کومه له کشته و ۱۶ تن نیز از هر دو طرف زخمی شدند. (سند شماره ۳۴۱۳۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۵/۱۰/۱۳۶۲)

۵- سند شماره ۸۰۸۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۱۱ سپاه به فرماندهی کل، ۴/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۰۰۹۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد ناحیه کردستان سپاه به ستاد منطقه۱۱ سپاه، ۴/۱۰/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۶۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

اطلاع داد که این مذاکرات در روستای چیره(۱) از توابع رانیه در استان سلیمانیه عراق ادامه دارد.(۲)*(۳)

براساس اطلاعات قرارگاه عملیاتی شمال غرب ارتش، درحالی که مذاکرات درباره نوع همکاری های دو طرف ادامه دارد، اتحادیه میهنی کردستان عراق به منظور همبستگی بیشتر با رژیم عراق گام های جدیدتری برداشته است. به گزارش سپاه پاوه، نیروهای جلال طالبانی قرار است همراه افراد حزب دمکرات کردستان ایران و سازمان کومه له فعالیت های تخریبی را در داخل خاک ایران افزایش دهند و دولت عراق نیز قول داده است نیروهایی را دراختیار آنها قرار دهد تا این اتحادیه علاوه بر رویارویی با جمهوری اسلامی ایران با افراد مخالف حزب بعث در داخل خاک عراق نیز مبارزه کند. در ادامه این خبر اضافه شده است که به دنبال توافق اتحادیه میهنی کردستان عراق، با حکومت عراق، عده زیادی از وابستگان به این اتحادیه و همچنین مردم کردستان عراق از این امر به شدت ناراضی هستند به طوری که مردم از افراد اتحادیه میهنی به عنوان جاش(۴)** نام می برند.(۵)

در همین زمینه، سپاه ناحیه کردستان اعلام کرد که پس از سفر اخیر جلال طالبانی و نوشیروان (از اعضای مرکزیت اتحادیه میهنی کردستان عراق) به بغداد و توافق کامل با رژیم عراق، قرار است نیروهای اتحادیه میهنی به همراه سایر گروه های ضدانقلاب عملیاتی را در منطقه عملیاتی والفجر۴ علیه نیروهای جمهوری اسلامی ایران اجرا کنند.(۶)

۱

در ادامه ترک فعالیت مسلحانه برخی افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی و قطع همکاری با این گروه ها، امروز نیز ۱۲ تن خود را به نیروهای نظامی معرفی و درخواست امان نامه کردند. ۵ تن از این افراد که وابسته به حزب دمکرات بودند و ۴ قبضه سلاح نیز به همراه داشتند، در منطقه سلماس خود را تسلیم کردند و ۷

تن دیگر نیز که از عوامل حمله به یک پاسگاه ژاندارمری در سال ۱۳۵۸ بودند به همراه فرمانده خود تسلیم سپاه مریوان شده و درخواست امان نامه کردند.(۷)

دراین حال شهربانی کردستان خبر داد که گروه های مسلح ضدانقلاب برای کسب درآمد از خانواده

۱- به احتمال قوی این روستا یکی از مقرهای اتحادیه میهنی کردستان عراق است.

۲- * هرچند در روزهای بعد اخباری مبنی بر توافق اتحادیه میهنی کردستان عراق با حکومت عراق برای خودمختاری مشروط کردستان عراق در ۱۰ بند انتشار یافت، ولی به نظر می رسد این گونه اخبار در حد شایعه بوده است. مسئولان اتحادیه میهنی کردستان عراق در اواخر سال ۱۳۶۴، مذاکراتی را با مسئولان قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) انجام دادند که در سال ۱۳۶۵ این مذاکرات به همکاری قطعی جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه میهنی کردستان عراق انجامید به نحوی که این اتحادیه یکی از گروه های متحد ایران در مقابله با حکومت عراق شد و چند عملیات مشترک با سپاه پاسداران علیه ارتش عراق در استان سلیمانیه انجام داد.

۳- سند شماره ۱۴۸۶۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن۲) به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۴۹۷۹۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد ۴۴۰۰ (اطلاعات) ستاد مرکزی سپاه به سپاه منطقه ۱۱، ۲۵/۹/۱۳۶۲.

۴- * در اصطلاحات مردم کرد جاش به مزدور گفته می شود؛ یعنی نیروهای مسلح غیررسمی که با دولت مرکزی برای سرکوب مخالفان

همکاری دارند.

۵- سند شماره ۱۷۸۵۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاوه به سپاه منطقه۷، ۳/۱۰/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۱۷۸۵۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ناحیه کردستان به سپاه منطقه۱۱، ۳۰/۱۰/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۳۵۶۴۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه سلماس به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۹/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۷۲۲۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد مشترک ارتش (رکن۳)، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

افراد به گروگان گرفته شده اخاذی می کنند. براساس این گزارش، روزهای اخیر سازمان کومه له با دریافت مبالغی پول از دو خانواده، ۲ نفر از وابستگان آنان را که قبلاً ـ در اطراف مریوان به گروگان گرفته بود، آزاد کرده است، در ادامه این خبر یادآوری شده که قبلًا نیز اقدام مشابهی صورت گرفته بود(۱)

۱

درحالی که حمایت ها از بیانات اخیر امام خمینی درمورد لزوم پشتیبانی و تقویت دولت ادامه دارد، رئیس مجلس درباره القائات موجود دراین زمینه هشدار داد. از سوی دیگر نخست وزیر نیز منشأ نیروی دولت را خدمتگزاری و همسویی با ملت دانست.

گزارش روزنامه جمهوری اسلامی حاکی است امروز نیز تعداد دیگری از ائمه جمعه، شخصیت ها، نهادها و ارگان های مختلف و نیز انجمن های اسلامی کامیون داران، شوراهای اسلامی شرکت های حمل ونقل و اتحادیه صنف کامیون و کمپرسی در سراسر کشور ضمن اظهار پشتیبانی از موضع رهبر انقلاب مبنی بر حمایت از دولت، برای همکاری کامل و همه جانبه درزمینه حل مشکلات دولت اعلام آمادگی کردند. همچنین صدها کامیون ازطریق ستادهای هماهنگی تخلیه کالا مستقر در ادارات راه وترابری استان ها عازم بنادر و مبادی ورودی کالا شدند(۲)

امروز همچنین حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی در دیدار با جمعی از پرسنل یگان حفاظت مقر شهید مطهری(۳) اظهار داشت: «دشمنان ما از تمام وسایل جهت سدکردن راه انقلاب استفاده می کنند. شما می بینید که دشمنان ازطریق شایعه پراکنی ها، احتکار، صف ایجادکردن، دلهره ایجادکردن و آنان که صاحب قلم و زبان هستند از راه سمپاشی ها و دشمنان خارجی ازطریق این جنگ عظیمی که بر ما تحمیل کردند و تروریست ها نیز درجهت ازبین بردن امنیت داخلی سعی در تضعیف نظام جمهوری [اسلامی] دارند.»

رئیس مجلس با اشاره به "شیطنت های سیاسی" دشمنان، افزود: «اینکه امام امت در هفته وحدت برای مردم آن جور دردمندانه صحبت کردند، نشان از تحرکات وسیعی است که امام متوجه آن می شوند و برای خنثی کردن این تحریکات این گونه نصیحت فرمودند. مراکز مستکبرین، طرف داران جریانات سوء و سرمایه داران به صور مختلف به جان دولت افتاده بودند و به انواع و اقسام حیل می خواستند کل نظام را تضعیف کنند. آنها از دولت شروع کرده بودند و امام فهمیدند و این گونه نصیحت فرمودند که همه شنیدید که حالا با این بیانات صریح و روشن امام باز هم آن جریانات استکباری دست بردار نیستند و می آیند در همین بیانات امام اخلال می کنند. امام خیلی روشن فرمودند که کارشکنی نکنید، اخلال نکنید با دولت همکاری کنید و همه با هم متحد باشید. اینها چیزهای معلومی است و خیلی هم تفسیر و توجیه

۱- سند شماره ۳۳۹۵۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۲ و ۴.

۳- مقر شهید مطهری در این زمان مجموعه حفاظتی ساختمان های مهمی ازجمله نهاد ریاست جمهوری، نخست وزیری و مجلس شورای اسلامی را در برمی گرفت.

نمی خواهـد که امام چه گفتنـد و مقصودشان چه بود. مقصودشان چه کسـی بود. مقصود امام این بود که هر کسـی که بخواهـد دولت را تضعیف بکند در هر پست و سمتی هم که باشد، کار بدی مرتکب می شود.»

حجت الاسـلام هاشـمی رفسـنجانی در ادامه سـخنان خود ضـمن اشاره به ابتکار اعلام هفته وحـدت در سالروز میلاد پیامبر اسـلام براساس روایت متفاوت شیعه و اهل سـنت از تاریخ تولد پیامبر، گفت: «رادیو اسـرائیل و رادیو بی بی سی و شیطان های دیگر می گویند که چون آیت الله منتظری از دولت انتقـاد کرده بود نظر امـام و حرف هـای امام با آیت الله منتظری هم برخورد داشـته؛ یعنی درست می خواهنـد به جایی که مایه وحـدت است صـدمه بزننـد و به عمال داخلی خود خط می دهنـد و افراد ناآگاه ساده لوح را بفریبنـد که بگویند نظر امام با آیت الله منتظری بود تـا از این رهگـذر به اختلاف دامن بزننـد. ملت ما همه می داننـد که آیت الله منتظری پرتوان ترین بازوی این انقلاب بعد از امام امت است.» وی همچنین افزود: «دشـمنان هم این را می دانند و برای اینکه این امید را در دل مردم ضعیف بکنند و دل مردم را خالی کنند این خط را رادیو اسـرائیل می دهد که شـیاطین داخلی بدانند چگونه خرابکاری بکنند و به جای آنکه سـراغ وحدت و انسـجام بروند سراغ این تفرقه ها بروند که یکی بگوید منظور امام این بوده و دیگری بگوید این نبوده است.»

رئیس مجلس در پایان تأکید کرد: «شـما باید بسـیار مواظب خط اسـلام باشـید و این نصایح امام و آیت الله منتظری و دیگر مسـئولین را به جان و دل بخریـد و هرجا بوی تفرقه از کسـی شـنیدید در دهان او بزنید. باید جلوی اینها بایستید و متحد حرکت بکنید تا ان شاءالله از این جنگ پیروز دربیاییم و امکاناتی را که صرف جنگ می کنیم به داخل کشور برگردانیم.»(۱)

از سوی دیگر، میرحسین موسوی نخست وزیر امروز در سخنانی در حضور جمعی از نیروهای سپاه و بسیج مناطق ۷ و ۲ کشور منشأ نیروی دولت جمهوری اسلامی ایران را خدمتگزاری دولت و همسویی با ملت دانست و ضمن برشمردن بخشی از کارهایی که در نظام جمهوری اسلامی انجام شده است، گفت: «تمام این کارهایی که انجام شده به خاطر حاضربودن مردم و روحانیت متعهد و مبارز در صحنه و رهبری های پیامبرگونه امام امت و ایثارگری های سربازان گمنامی است که فقط به عشق شهادت و وصال معشوق و فوز عظیم به پیش می تازند. پایه قدرت انقلاب ما اینهاست و الا دولت قطره کوچکی از این ملت بیش نیست.»

نخست وزیر نیز با اشاره به اهمیت پایه گذاری هفته وحدت در ایران اظهار کرد: «به آن چیزی که باید بسیار توجه کنیم این است که هیچ کشوری در جهان توانایی مطرح کردن شـعار وحـدت را با این ابعاد در جهان نمی توانـد داشـته باشد مگر یک کشور آزاد اسـلامی.» وی افزود: «قـدرت های بزرگ سـعی دارنـد با اخوت اسـلامی مبارزه کنند و آن را در هم بشـکنند. اما آنها باید بدانند که تفرقه در میان امت اسلامی وجود ندارد بلکه این دولت های سرسپرده هستند که برای خوش خدمتی به اربابان خود تلاش می کنند تا این ملت ها را تکه تکه کنند.»(۲)

۱- همان، ص۱۶.

۲- روزنامه کیهان، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص۳.

نماینـده امام در شورای عالی دفاع خطاب به فرمانـدهان نیروی زمینی ارتش گفت: باید قبل از اینکه دشـمن بتواند برای توطئه جدید خود مهیا شود ضربه قوی را بر آنها وارد کنید.

حجت الاسـلام والمسـلمین هاشـمی رفسـنجانی رئیس مجلس شـورای اسـلامی و نماینـده امـام در شـورای عـالی دفـاع، امروز در دیـدار با سرهنگ صـیاد شـیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، جانشـین، معاونان و فرماندهان یگان های رزمی، آموزشی، فرهنگی و لجستیکی این نیرو ضـمن اشاره به تحولات ارزشمند ارتش پس از پیروزی انقلاب گفت: «یکی از تحولات ارزشمند ارتش در مسئله فرماندهی است که به قـدرت فرمانـدهی امامی متکی است که مبـدأ مشـروعیت حکومت، نایب امام زمان(عـج)، مرجع تقلیـد و رهبر انقلاب اسـلامی ازلحاظ معنوی، سیاسـی و قانونی است.» وی سپس با اشاره به فداکاری های ارتش در طول جنگ ایران و عراق و قدرت رزمی ارتش پس از یک دوره جنگ طولانی افزود: «در اغلب نقاط دنیا، جنگ در یک مقطع خاصـی و برای مدتی محدود جریان داشـته است اما در ایران نظامیان مدت ۴۰ ماه در جنگی وسـیع شرکت داشتند و علی رغم اینکه آثار جنگ را با همه وجود خود لمس کرده اند، هرچند ماه یک بار حمله گسـترده و پیروزمنـدانه ای علیه دشـمنان انجـام داده انـد و امروز بحمـدالله از نخسـتین روزهـای جنـگ قوی تر هسـتند. فرمانـدهانی که از وضعیت گذشته ارتش آگاه هستند به خوبی این را درک می کنند.»

نماینـده امام در شورای عالی دفاع همچنین یادآور شـد: «در طول جنگ، فرماندهان باارزش و کادر مؤمنی از ارتش به شـهادت رسـیدند، ولی ارتش ما متحول شد و افتخارات بزرگی به دست آورد که یکی از آنها فرار دشـمن به میان استحکامات بسیار قوی است که با کمک ابرقـدرت ها در مقابل تهاجمات شـما ایجاد کرد و با تزلزل در مقابل نیروهای ما ایسـتادگی می کنـد.» وی همچنین گفت: «مهم تر از همه در بررسـی تاریـخ جنـگ های دنیا مسـئله جنگ ما با امریکاست که شـما می دانیـد امریکا وقتی در زمان شاه ارتش ایران را می ساخت و تقویت می کرد احتمال نمی داد روزی ارتش دست ساخته خودش بتواند در مقابلش بایستد و مقاومت کند، ولی امروز همه دنیا می دانند ارتش ایران در مقابل توطئه های امریکا ایستاده است.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی آن گاه با اشاره به کمک های رو به افزایش امریکا به عراق و بازگشایی مجدد سفارت امریکا در بغداد اظهـار کرد: «امریکـا رسـماً به عراق سـرباز نفرسـتاده است، ولی به طـور مـداوم از آن پشتیبـانی می کنـد همـان طورکه شوروی هـا عمـده تسـلیحات آنهـا را تأمین می کننـد. ... امریکا فکر می کرد اگر سـلاح و مسـتشار و قطعات به ایران ندهـد، ارتش ما را تأییـد نکنـد، ارتش متزلزل می شود و از بین می رود، ولی امروز ارتشیان غیور و باایمـان و افسـران شـجاع مـا که در امریکا دوره دیـده بودنـد و امریکایی ها تصور می کردند فرهنگ منحط غرب را در آنان تزریق کرده اند، امروز با افتخار از خدمت به اسـلام و انقلاب اسـلامی، جبهه های جنگ ما را فرماندهی می کنند و برای امت اسلام افتخار می آفرینند.»

ص: ۱۲۶۷

رئیس مجلس در ادامه سخنان خود خطاب به فرماندهان نیروی زمینی ارتش گفت: «آینده منطقه، جمهوری اسلامی ایران و منافع محرومین به تلاش های شما بستگی دارد و امروز ما در یک مقطع سرنوشت ساز و حساسی قرار گرفته ایم که یک گام مؤثر می تواند همه مسائل ما را حل کند، به طوری که همه دنیا حتی عراقی ها و ناظرین جنگ نیز به آن آگاه اند.» وی افزود: «موقعیت امروز شما با دو سال پیش که به خاطر تصرف یک سایت می جنگیدید تفاوت کرده است و اگر امروز، شما در ۴۵ کیلومتری بغداد در شهر بعقوبه قرار بگیرید و حرکتی را که در عملیات بیت المقدس در فتح خرمشهر انجام دادید، تکرار کنید، به قلب عراق و آن سوی استحکامات قوی آن به نقطه اطمینان بخش خواهید رسید و ما مطمئن هستیم کسانی که توانستند سایت و خرمشهری را که صدام برای آن کلید تقدیم می کرد، به راحتی تصرف کنند یقیناً اینجا هم می توانند چنین افتخاراتی به وجود بیاورند و با یک تهاجم جدی و حرکت عظیم، فداکارانه و سرنوشت ساز معادلات نظامی دنیا را برهم زنند.»

رئیس مجلس تأکید کرد: «ارتجاع منطقه و امریکا نقش سرنوشت ساز حرکت جدی شما را دریافته و برای جلوگیری از آن به تکاپو افتاده و هر کاری را که بتوانند می کنند که با ایجاد یک بحران پیروزی شما را به تأخیر بیندازند و صدام را نجات دهند.» وی افزود: «تنها راه ابرقدرت ها برای نجات صدام ایجاد بحران در ایران اسلامی است و آنها می خواستند در خلیج فارس بحران ایجاد کنند که با آمادگی مردم برای حفاظت از خلیج فارس و ترس از اینکه مقاومت مردم ما نظام اقتصادی دنیا را تکان خواهد داد نتوانستند و عقب نشستند و در لبنان و فلسطین نیز با هشیاری مردم نتوانستند کاری از پیش ببرند و امروز خودشان را برای یک توطئه جدیدتری آماده می کنند، ولی شما فرماندهان نظامی باید قبل از اینکه دشمن بتواند برای توطئه جدید خود مهیا شود ضربه قوی را بر آنها وارد کنید.» نماینده امام در شورای عالی دفاع تأکید کرد: «بوی صلح و زندگی مسالمت آمیز تنها ازطریق پیروزی های شما به مشام می رسد و صلح به این صورت که صدام در آن سوی مرز و ما در این طرف بایستیم و آتش توپخانه تبادل کنیم و چنگ و دندان نشان دهیم معنا ندارد.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی همچنین گفت: «دنیای مرتجع عرب باید بفهمد که نمی تواند ژاندارم منطقه باشد و شیخ نشین های منطقه باید این را درک کنند که امنیت در سایه نجابت، آرام گرفتن، دست برداشتن از شیطنت ها، قطع رابطه با استکبار جهانی، پیوند با مردم و استفاده صحیح از منابع نفتی مردم است.»

رئیس مجلس با اشاره به استقبال گسترده از طرح "لبیک یا خمینی" خطاب به فرماندهان حاضر گفت: «شما فرماندهان با قدرت فرماندهی، رزمی و تکنیکی و اطلاعاتی که دراختیار دارید باید به بهترین نحو ممکن از قدرت مردمی در دفاع از اسلام و حفظ مرزهای میهن اسلامی استفاده کنید.» وی افزود: «اگر شما درس بزرگی که مردم انتظار دارند به دشمن بعثی صهیونیستی عراق بدهید، با حضور همیشگی مردم در صحنه و شجاعت و ایمان شما کسی در آینده جرئت تجاوز به مرزهای

میهن اسلامی ما را نخواهد کرد و ملت ما تا دو یا سه نسل آینده خیالشان از شر جنگ افروزان و تجاوزگران راحت خواهد شد.» وی خاطرنشان کرد: «جنگ ما تا پایان دفاع است و ما تا آخر به دفاع از حقوق ازدست رفته خود با متجاوز خواهیم جنگید.»(۱)

۱

نخست وزیر بازداشت کارکنان مرکز آموزشی ایران در کویت را نشانه همدستی کویت و رژیم صدام دانست. از سوی دیگر، سفارت جمهوری اسلامی ایران در کویت نیز در یادداشتی به اقدام اخیر پلیس این کشور در بازرسی از منزل وابسته سیاسی ایران اعتراض کرد.

میرحسین موسوی نخست وزیر، امروز ضمن سخنانی که در دیدار با جمعی از نیروهای سپاه پاسداران و بسیج مستضعفین ایراد کرد، درخصوص دستگیری چند تن از کارکنان مرکز مدارس ایرانی در کویت گفت: «من هشدار می دهم که این اعمال جز آنکه همدستی بیشتر کویت و رژیم صدام را اثبات کند فایده دیگری نخواهد داشت.» وی افزود: «شما باید با ملت خودتان همسو شوید. نسبت دادن مسائلی که در داخل کشور شما توسط نیروهای عربی انجام می شود به ایران، مسائل شما را حل نمی کند.»

موسوی در بخش دیگری از سخنان خود، انقلاب ایران را برآیند میل باطنی یک میلیارد مسلمان برای بازیافتن عزت اسلامی خود دانست و افزود: «آرزوهایی که در همه جا سرکوب شده بود در ایران تحقق یافت و طبیعی است که پیام انقلاب در جهان شنیده شود و قدرت های بزرگ هر حرکتی را که توسط مردم همان منطقه صورت می گیرد به ایران نسبت دهند.»(۲)

همچنین درپی اقدام اخیر پلیس کویت به بازرسی از منزل وابسته سیاسی ایران در این کشور، که ۲ ساعت ادامه یافت، امروز سفارت جمهوری اسلامی ایران در کویت در یادداشتی به وزارت امور خارجه این کشور اعتراض کرد. در این یادداشت اعتراض اعمال پلیس کویت نقض آشکار قوانین بین المللی و کنوانسیون وین عنوان شده است(۳)

۲

سخنگوی وزارت امور خارجه ایران سفر نماینده ویژه امریکا به عراق را مرحله جدیدی از تحکیم روابط بغداد - واشنگتن عنوان کرد.

به گزارش روزنامه کیهان، سخنگوی وزارت امور خارجه ایران در اظهاراتی درخصوص سفر دونالد رامسفلد نماینده ویژه امریکا به عراق و دیدار وی با مقامات این کشور گفت: «این سفر که بلافاصله بعد از پیمان های اخیر امریکا و اسرائیل در زمینه های نظامی و اقتصادی و همچنین به دنبال توافق های وزیر خارجه عراق با وزیر خارجه امریکا در ملاقات سپتامبر گذشته [مهرماه] آنان در امریکا صورت می گیرد، بیانگر مرحله ای جدید در استحکام روابط بغداد و واشنگتن می باشد.» وی

۱- همان.

۲- همان.

۳- همان.

همچنین درمورد اظهارات سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا که این دیدار را بخشی از مأموریت رامسفلد برای پیشبرد طرح صلح ریگان میان اعراب و رژیم صهیونیستی اعلام کرده است، گفت: «حرکات سریع رژیم حاکم بر بغداد درجهت تحکیم پیوند با استکبار جهانی و صهیونیسم طی ماه های گذشته همچون شناسایی ضمنی اسرائیل و تضمین امنیت رژیم صهیونیستی در کنفرانس سران عرب در فاس، افزایش ارتباط با مصر و تلاش درجهت واردکردن مجدد شریک امریکا در توطئه کمپ دیوید به جرگه اعراب و همچنین کشتار ساکنان مناطق غیرنظامی در جمهوری اسلامی به عنوان پاسخگویی به انفجار مراکز امریکایی و فرانسوی در کویت، با انجام این سفر و اعلام آمادگی امریکا برای برقراری روابط سیاسی با بغداد شتاب بیشتری یافته است.»(۱)

۱

شرکت کنندگان در همایش بررسی جنایات صدام از ویرانه های جنگ در خوزستان بازدید کردند. یک صد و پنجاه تن از شخصیت های سیاسی، مذهبی و حقوقی ۳۰ کشور جهان که برای شرکت در گردهمایی بررسی جنایات صدام به ایران سفر کرده اند، امروز برای دیدار از آثار خرابی های جنگ وارد شهرهای آبادان و خرمشهر شدند. گزارش روزنامه کیهان دراین باره حاکی است: «این عده در طول مسیر شهرهای آبادان و خرمشهر از زمین های آزادشده در عملیات بیت المقدس و ثامن الائمه(ع) که به بیش از ۵ هزار و ۵۰۰ کیلومتر می رسید

و سنگرها و خاکریزها و استحکاماتی که عراق جهت پدافند در این منطقه ایجاد کرده بود و همچنین از احداث میادین مین، لاشه تانک ها و نفربرها و خودروها و سایر ادوات زرهی سوخته و یا منهدم شده عراق دیدن کردند.»

بر پایه این گزارش، یکی از میهمانان خارجی به نام دکتر علی العماری پزشک مقیم هامبورگ پس از بازدید از خرمشهر گفت: «من از این همه وحشی گری متأسف هستم. جنایاتی که رژیم بعثی عراق در خرمشهر انجام داده در هیچ جای دنیا نظیر ندارد و خیلی از شهرهای آلمان پس از جنگ جهانی دوم اکثراً تا ۷۰ درصد تخریب شده بود، ولی آنچه من در خرمشهر مشاهده می کنم ۹۵ درصد خانه های مسکونی ویران شده است.»(۲)

۲

درحالی که ایران خواستار اعزام هیئتی ازسوی سازمان ملل به منظور تحقیق درمورد حملات ادعاشده علیه غیرنظامیان به هر دو کشور ایران و عراق می باشد، گزارش ها حاکی است رسیدگی به تقاضای ایران احتمالاً ـ با آغاز دور تازه تلاش های این سازمان برای پایان دادن به جنگ از اولویت لازم برخوردار نخواهد بود.

بخش انگلیسی رادیو دوبی امروز به نقل از یک سخنگوی سازمان ملل گفت که اولاف پالمه نخست وزیر سوئد و سفیر ویژه سازمان ملل، آماده است تا بار دیگر برای پایان دادن به جنگ ایران و

۱- همان، ص۲.

۲- همان.

عراق مأموریت خود را از سرگیرد. اعلام آمادگی پالمه پس از آن مطرح شـده است که خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل، هفته گذشته دیه گو کوردووز معاون خود را به استکهلم فرستاده بود تا پالمه را در جریان آخرین وضعیت جنگ ایران و عراق و اوضاع جاری منطقه قرار دهد.(۱)

همچنین به گزارش خبرگزاری کویت از سازمان ملل، سخنگوی دکوئیار اعلام کرد که وی روز ۱۶ ژانویه (۲۶ دی ماه) در سفر دوهفته ای خود به غرب افریقا توقفی هم در کازابلانکای مراکش خواهد داشت تا در مراسم گشایش نشست سران سازمان کنفرانس اسلامی حضور یابد و «انتظار می رود اقداماتی را که می توان جهت تسهیل یک راه حل صلح آمیز جنگ خلیج [فارس] به کار گرفت با سران ایران و عراق مطرح کند.»(۲)

در همین حال، رادیو امریکا در گزارشی درباره نامه اخیر نمایندگی ایران به دبیرکل سازمان ملل و تقاضای اعزام ناظرانی به ایران و عراق برای ارزیابی ادعاهای دو کشور درمورد اقدام علیه غیرنظامیان، گفت: «در نامه ای که دیروز(۳) سعید رجایی خراسانی نماینده رژیم جمهوری اسلامی ایران به خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل متحد، ارسال داشت، یادآور شد که به دلیل کوتاهی سازمان ملل متحد در اجرای مسئولیت های نوع دوستانه اش در جنگ ایران و عراق، عراق بار دیگر آنچه را که وی جنایات وحشیانه عراق علیه مردم ایران خواند، از سر گرفته است. در این نامه، نماینده رژیم جمهوری اسلامی ایران همچنین از سازمان ملل متحد خواسته است یک گروه تحقیق به منطقه اعزام دارد تا به بررسی شواهد تازه ای که ایران علیه عراق در دست دارد، بپردازد. رژیم جمهوری اسلامی ایران ادعا کرده است که عراق اخیراً سلاح های شیمیایی علیه مردم ایران به کار گرفته است. ایران طی چند ماه گذشته بارها چنین پیشنهادی در سازمان ملل متحد مطرح کرده است. رژیم جمهوری اسلامی همچنین خواستار اعزام هم زمان گروه تحقیق سازمان ملل متحد به عراق برای بررسی ادعاها و اتهامات دولت عراق علیه ایران شده است.»

رادیو امریکا سپس افزود: «عراق این پیشنهاد را رد کرده و گفته است ایران باید نخست تن به پذیرش آتش بس در دهد تا ازسوی عراق به نمایندگان ناظر سازمان ملل متحد اجازه تحقیق داده شود. گفته می شود دبیرکل سازمان ملل متحد بارها پیشنهاد آتش بس را به ایران ارائه داده است، ولی ایران تمامی این پیشنهادها را رد کرده است. در نامه نماینده رژیم جمهوری اسلامی ایران به دبیرکل سازمان ملل متحد خاطرنشان شده است که سازمان ملل متحد به دلیل مسئولیت های قانونی و اخلاقی وظیفه دارد در کوتاه ترین زمان ممکن به جنایات جنگی رسیدگی بکند و اضافه می کند جامعه جهانی به دلیل مقتضیات سیاسی هیچ اقدامی دراین زمینه

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۲، سازمان ملل - خبرگزاری کویت، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۳- برخلاف این گزارش، تاریخ صدور نامه نمایندگی ایران در سازمان ملل ۲۵/۹/۱۳۶۲ می باشد. (ر.ک: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، جلد دوم ۱۹۸۳، ترجمه محمدعلی خرمی، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، صص۱۶۹ - ۱۶۷، سند شماره S/۱۶۲۲۰)

نکرده است. رژیم جمهوری اسلامی ایران ادعا می کند که سازمان ملل متحد حتی در مسئله رسیدگی به جنگ ایران و عراق تبعیض قائل شده است.»(۱)

همچنین رادیو بی بی سی نیز امروز در گزارشی دراین باره اعلام کرد: «و اما ایران بار دیگر سازمان ملل را تحت فشار گذاشته است تا جهت ارزیابی خسارات وارد بر مواضع غیرنظامی ایران که توسط بمباران ها و آتش توپخانه عراق ایجاد شده است، هیئتی را به ایران اعزام دارد. همچنین ایران از هیئت اعزامی سازمان ملل خواهد خواست که شواهد مبنی بر استفاده عراق از سلاح های شیمیایی در جنگ میان دو کشور را مورد بررسی و آزمایش قرار دهند.»

این رادیو پس از اشاره به بخش های دیگری از نامه نمایندگی ایران اضافه کرد: «باید گفت درحالی که ایران خواستار آن است که ناظران این وقایع را که ایران آنها را جنایات جنگی می خواند، تحت نظر داشته باشند، دولت ایران با آغاز دور جدیدی از مذاکرات با اولاف پالمه میانجی سازمان ملل برای خاتمه جنگ ایران و عراق موافق نیست [و] باآنکه اولاف پالمه نخست وزیر سوئد، هفته گذشته با آقای دیه گو کوردووز معاون دبیرکل سازمان ملل، در استکهلم ملاقات و درمورد امکان اعزام هیئت دیگری به تهران و بغداد با وی گفت و گو کرد، اما اعزام این هیئت را ضروری تشخیص نداده است. دولت ایران هنوز هم از آخرین قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل که توسط عراق و فرانسه پیشنهاد و بدون توجه کافی به خواسته های ایران صادر شده بود، خشمناک است. شورای امنیت در این قطعنامه نقض کلیه جوانب حقوق بشر را محکوم کرده و خواستار متوقف شدن عملیات نظامی علیه هدف های غیرنظامی و همچنین برقراری آتش بس با توافق طرفین مخاصمه شده است. دولت عراق می گوید که این قطعنامه را چنانچه کلیه مفاد آن اجرا گردد، می پذیرد؛ به عبارت دیگر درصورتی که در خلیج فارس و آبراه شط العرب [اروندرود] آتش بس برقرار گردد تا عراق بتواند صدور نفت خود را از سر گیرد، اما ایران بجز درمورد محکوم کردن حمله به هدف های غیرنظامی به قسمت های دیگر این قطعنامه واقعاً توجهی ندارد و مایل نیست که آقای اولاف پالمه به تهران سفر کند.»(۲)

۱

درپی دیدار ناگهانی فرستاده ویژه امریکا به غرب آسیا از بغداد، گزارش ها حاکی است مناسبات امریکا و عراق عملاً در آستانه تحولی جدی قرار گرفته و احتمال دارد این تحول بیش ازپیش بر موضع فعلی امریکا درباره جنگ ایران و عراق تأثیر بگذارد.

دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به غرب آسیا امروز پس از گفت وگو با صدام حسین رئیس جمهوری عراق، بغداد را ترک کرد. دراین زمینه گزارشگر رادیو امریکا گفت: «رامسفلد پس از دیدار با رهبر عراق درباره این دیدار اظهارنظر نکرد، اما خبرگزاری عراق گفت رامسفلد

ص: ۱۲۷۲

۱- همان، صص ۱۹ و ۲۰، رادیو امریکا، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۲۱ و ۲۲، رادیو بی بی سی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

حامل پیامی ازسوی پرزیـدنت ریگان برای پرزیدنت حسـین بوده است. خبرگزاری عراق گفت پیام رئیس جمهور امریکا به رئیس جمهور عراق دربـاره روابـط دوجـانبه دو کشور، اوضـاع خاورمیـانه[غرب آسـیا] و کوشـش های امریکا برای برقراری صـلح و ثبات در لبنان بوده است.»

گزارش مزبور افزود: «رامسـفلد دیروز بـا طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق نیز گفت وگو کرد. خبرگزاری عراق گفت صـدام حسـین به تمایل امریکا نسـبت به ادامه تماس ها بین امریکا و عراق جهت تفاهم بیشتر دو کشور درمورد موضع و سـیاست یکدیگر پاسخ داده است. برخی از ناظران امور در خاورمیانه [غرب آسـیا] سـفر رامسـفلد را به عراق نشانه پیشـرفت درجهت اعاده روابط کامل سیاسـی بین بغـداد و واشـنگتن تلقی کرده انـد. سـخنگوی وزارت امور خـارجه امریکا دیروز بار دیگر گفت اگر عراق بخواهـد با امریکا سـفیرکبیر مبادله کند امریکا حاضـر است در بغداد سـفیرکبیر داشـته باشد، هرچند که امریکا و عراق درحال حاضر روابط سیاسی با یکدیگر ندارند، یک هیئت فعال امریکایی در بغداد دایر است و بازرگانی بین دو کشور اخیراً افزایش یافته است.»(۱)

خبرگزاری فرانسه از منـامه در گزارشـی درمورد سـفر رامسـفلد به عراق ضـمن اشـاره به دلایـل تیرگی روابـط سیاسـی امریکـا و عراق در گذشـته اعلام کرد: «بـا آغـاز جنگ ایران و عراق در سـپتامبر ۱۹۸۰، بهبـود روابـط میـان دو کشور به ویژه پس از گروگـان گرفته شـدن امریکـایی هـا در ایران به چشم خورد. در همین ضـمن عراق با پیوسـتن به طرح صـلح عربسـتان [طرح فهـد](۲) در سـال ۱۹۸۲ که تلویحاً موجودیت اسـرائیل را به رسـمیت می شـناخت به این بهبود [روابط] کمک بیشتری کرد. در مارس ۱۹۸۲، نام عراق از لیست سـیاه امریکا خط خورد و واشنگتن با فروش ۶۰ هلیکوپتر امریکایی به بغداد به عراق چراغ سبز داد. در اکتبر ۱۹۸۲، یک ماه پس از طرح فاس، سعدون حمـادی وزیر خـارجه وقت رژیم عراق، بـا جورج شولتز وزیر خـارجه امریکـا، در نیویورک ملاقات کرد. چنـدی بعـد تسـهیلات ویژه ای ازجمله ۱۲۳۰ میلیون دلاـر کمـک به عراق که بـا مشـکلات مـالی شدیـد روبه رو شـده بود، دراختیارش قرار گرفت. در ماه می ۱۹۸۳، با ملاقـات جورج شولتز و طـارق میخائیـل یوحنـا عزیز معـاون نخست وزیر و وزیر خـارجه رژیم عراق، در پـاریس مرحله تـازه ای در روابط امریکا و عراق آغاز شد. عراق در جنگ با ایران که از

ص: ۱۲۷۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۲۰ و ۲۱، رادیو امریکا، ۲۹/۹/۱۳۶۲.
۲- طرح فهد (بن عبدالعزیز) که در مرداد ۱۳۶۰ و در دوره ولیعهدی وی ارائه شد، طرحی هشت ماده ای برای حل مسـئله فلسطین بود که شامل مواردی ازجمله عقب نشـینی رژیم صـهیونیستی از اراضـی اشغالی سال ۱۹۶۷، از میان برداشـته شدن شـهرک های یهودی نشین در مناطق اشغالی ۱۹۶۷، کنترل سازمان ملل بر ساحل غربی رود اردن و نوار غزه پس از خروج نیروهای رژیم صـهیونیستی، شناسایی ساف به عنوان نماینـده قانونی مردم فلسـطین و تأسـیس دولت مسـتقل فلسـطینی با مرکزیت بیت المقدس می شد. این طرح، در شـهریور ۱۳۶۱ در اجلاس سـران عرب در شـهر فاس مراکش با تغییرات محـدودی به تصویب رسـید که به "طرح فاس" مشـهور شد. از آنجا که این طرح به طور ضـمنی موجودیت رژیم صهیونیستی را به رسمیت می شناخت، با واکنش های منفی در جوامع اسلامی به ویژه کشورهای عربی روبه رو شـد و به این دلیل راه به جایی نبرد، اما از آن پس به منزله تغییری در سـیاست عربی درزمینه شـناسایی رژیم صـهیونیستی محسوب می شد.

حمایت سوریه برخوردار است همچنین با سیاست دمشق در لبنان مخالفت ورزید.» خبرگزاری فرانسه در پایان این گزارش محورهای مذاکرات رامسفلد در دیدار با مقامات عراقی را مناسبات امریکا و عراق، جنگ ایران و عراق و اوضاع جهان عرب ذکر کرد.(۱)

رادیو اسرائیل نیز درباره سفر رامسفلد به عراق گزارش داد: «گزارش قبلی حاکی از آن بود که امریکا قصد دارد ممنوعیت صدور اسلحه به عراق را لغو کند و با آغاز کمک نظامی به آن کشور از شکست احتمالی عراق در جنگ با ایران جلوگیری نماید. ... ناظران سیاسی دیدار رامسفلد از بغداد را با سیاست جدیدی که ایالات [متحده] قصد دارد نسبت به ایران و حوزه خلیج فارس به دنبال انفجارهای کویت و بیروت در پیش گیرد مربوط می داند.»(۲)

در همین زمینه، رادیو امریکا نیز ضمن گزارشی اشاره کرد: «در ماه سپتامبر گذشته، عصمت کتانی یکی از مقامات عالی رتبه عراق از واشنگتن دیدار کرد که در آن موقع گفته می شد تلاش برای کسب حمایت امریکا برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق مهم ترین هدف وی از این دیدار هاست، اما مقامات امریکایی این دیدار را قسمتی از گفت وگوهای میان دو کشور درزمینه مسائل دوجانبه و منطقه ای توصیف کردند.» این رادیو افزود: «ایالات متحده امریکا در جنگ ایران و عراق رسماً بی طرفی خود را اعلام کرده است، اما بارها نگرانی خود را از ادامه جنگ که ثبات تمامی منطقه را تهدید می کند، ابراز داشته است.»(۳)

به گزارش رادیو بی بی سی، پیتر منگلد یکی از مفسران سیاسی این رادیو، درمورد اهمیت مناسبات جدید امریکا و عراق درزمینه بحران لبنان و جنگ میان ایران و عراق گفت: «مدتی است که این امر بر ناظرین سیاسی روشن است که روابط میان عراق و امریکا درحال بهبود است هرچند که زمان دیدار فرستاده ویژه امریکا از بغداد، اهداف فوری و کوتاه مدت امریکا را بیشتر مورد سؤال قرار می دهد تا قصد دولت عراق. در سال های اخیر، برخورد عراق نسبت به روابط فی مابین، بهره گیری از یک بهبود رابطه، به طورکلی بوده است بدون آنکه عراق رسماً با آغاز مجدد روابط دیپلماتیک میان دو دولت که از جنگ سال ۱۹۶۷ اعراب و اسرائیل تاکنون قطع بوده است، موافقت نماید. دلایل این امر نیز روشن به نظر می رسد، هرچند دولت اتحاد شوروی مجدداً فروش سلاح به عراق را از سر گرفته است، اما روابط میان بغداد و مسکو هرگز بر صراط مستقیم استوار نبوده است. دولت شوروی همواره مراقب بوده است تا منافع خود از یک رابطه حسنه با عراق را در مقابل یک بهره مندی استراتژیکی به مراتب مهم تر که از حفظ روابط دوستانه با ایران ناشی می گردد، درحال تعادل نگاه دارد، اما این حفظ تعادل بدون شک از میزان نفوذ شوروی در عراق کاسته و مقامات دولت عراق را ترغیب کرده است که راه های ارتباط با امریکا را باز نگاه دارد.»

مفسر سیاسی بی بی سی اضافه کرد: «البته این ملاحظات به خاطر جنگ میان ایران و عراق نیز تقویت می گردد، زیرا عراق علی الخصوص نگران آن است که مبادا دولت امریکا مجدداً با دولت ایران

۱- همان، صص ۸ - ۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو اسرائیل، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۱۲، رادیو امریکا، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

ازطریق دراختیار گذاشتن وسایل یدکی سلاح های ارتش ایران، که عمدتاً ساخت امریکا هستند، رابطه برقرار کند. دولت ایالات متحده نیز به سهم خود نسبت به نظرات دولت عراق واکنش مثبت نشان داده است. سال گذشته دولت امریکا عراق را از لیست کشورهایی که از تروریسم بین المللی حمایت می کنند، حذف کرد تا زمینه لازم برای برقرارکردن روابط اقتصادی نزدیک تر میان دو کشور را فراهم کند، اما لازم به توضیح است که هدف اصلی و کوتاه مدت دیدار آقای رامسفلد از عراق صرفاً جنبه سیاسی داشته و مستقیماً به تلاش های وی جهت دستیابی به راه حلی بر بحران لبنان مربوط می گردد. آنچه درحال حاضر مدنظر فرستاده ویژه امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] قرار دارد جلب هرچه بیشتر حمایت اعراب از موضع امریکا در قبال لبنان است، اما درعین حال احتمال می رود که دولت امریکا همچنین در نظر داشته باشد که متحد سوریه در خلیج فارس، یعنی ایران را تحت فشار بگذارد. موضع امریکا در قبال جنگ ایران و عراق همواره بر بی طرفی استوار بوده است و مقامات امریکا صراحتاً این نکته را مورد تکذیب قرار دادند که موضع ایالات متحده به نفع عراق تغییر جهت داده است. بدون شک دلیلی مبنی بر اینکه دولت امریکا قصد فروش اسلحه به عراق را دارد در دست نیست، اما ایالات متحده بدون شک علاقه مند است که تعادل قدرت در خلیج فارس با شکست عراق در جنگ میان ایران و این کشور بر هم نخورد. بنابراین هرچه مقامات دولت امریکا به طور علنی عنوان کنند، مشکل می توان باور کرد که دیدار آقای رامسفلد از بغداد به منزله نوعی اخطار به دولت های ایران و سوریه نبوده است. البته هیچ یک از این نکات به معنی آن نیست که دیدار آقای رامسفلد از بغداد به یک تحول فوری در روابط امریکا و عراق منجر خواهد شد، برای مثال به نظر نمی رسد که در آینده نزدیک اعلام شود که دولتین امریکا و عراق تصمیم گرفتند که روابط دیپلماتیک فی مابین مجدداً آغاز گردد. اما سفر فرستاده ویژه امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] به عراق نشان می دهد که ایالات متحده درصدد گسترش روابط دیپلماتیک خود است و احتمالاً توجه خود به جنگ میان ایران و عراق را افزایش خواهد داد.»(۱)

همچنین به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از بلگراد، هم زمان با دیدار نماینده رئیس جمهور امریکا از بغداد، روزنامه پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی نیز به طور کم سابقه ای به تأیید رژیم عراق پرداخت. بر پایه این گزارش، روزنامه مذکور در مقاله ای درباره جنگ ایران و عراق نوشته است: «بغداد با نظراتی مثبت نسبت به پیشنهادات صلح سازمان ملل و جنبش عدم تعهد آماده خاتمه بخشیدن به جنگ از طرق سیاسی می باشد.» مقاله مزبور ضمن اشاره به این مطلب که جنگ ایران و عراق درجهت منافع امریکا برای منحرف ساختن نیروهای عرب از مبارزه علیه توسعه طلبی امریکا و رژیم صهیونیستی در لبنان می باشد، افزود: «ادامه جنگ ایران و عراق می تواند به عنوان بهانه ای ازسوی امریکا برای ضربه زدن به سوریه مورد استفاده قرار گیرد.» این گزارش همچنین حاکی است روزنامه پراودا در ادامه به تمجید از «پیشرفت های همه جانبه

۱- همان، صص ۱۹ - ۱۷، رادیو بی بی سی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

عراق» به دنبال قدرت یافتن حزب بعث حاکم بر عراق پرداخته است.(۱)

گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از بلگراد همچنین حاکی است روزنامه نیمه رسمی بوریا (چاپ بلگراد) در گزارشی درباره سفر دونالد رامسفلد به عراق نوشت: «امریکا با اعزام نماینده خود به بغداد درصدد دلگرمی بخشیدن به اعراب میانه رو که از مسلمانان بنیادگرای ایران هراسناک اند می باشد.» بوریا همچنین مدعی شد: «سفر رامسفلد به عراق به معنای هشداری به ایران است که به طور غیرمستقیم در پشت تمامی عملیات تروریستی علیه امریکا قرار دارد.»(۲)

۱

انفجارهای کویت همچنان موضوع اخبار و گزارش های رسانه های خارجی است.

به گزارش رادیو بی بی سی به دنبال محدودیت های اعلام شده ازسوی دولت کویت درمورد صدور روادید برای اتباع خارجی، این کشور به کلیه سفارتخانه های خود در خارج «دستور داده است که به استثنای دیپلمات ها و اتباع کشورهای حوزه خلیج فارس از صدور روادید به همه خارجیان خودداری کنند. اجازه سفر این گروه به کویت باید قبلاً به تأیید وزارت خارجه کویت برسد.» این گزارش با بیان اینکه دولت کویت بلافاصله پس از وقوع انفجارها ورود اتباع ایران و بعضی از کشورهای عربی را ممنوع کرد، اما بعد از مدتی این محدودیت تا حدی تعدیل شد، اضافه کرده است: «خبرنگاران می گویند که این تصمیم اخیر احتمالاً تا پس از محاکمه متهمین به طرح انفجارها، تغییر نخواهد کرد. ۱۰ نفر دررابطه با حادثه انفجارها دستگیر شدند و احتمالاً تا هفته آینده به دادگاه خواهند رفت. از کویت همچنین خبر می رسد که دولت، برگزاری عید میلاد مسیح و سال نو را که معمولاً در بعضی از هتل ها و باشگاه ها ترتیب می یافت، ممنوع کرده است.»(۳)

دولت امارات متحده عربی نیز به دنبال وقوع انفجارها در کویت تدابیر امنیتی شدیدی را برای حفاظت از ادارات به خصوص تأسیسات نفتی اتخاذ کرده است. براساس گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی «از رفت وآمد و توقف اتومبیل ها در نزدیکی ساختمان های دولتی به شدت جلوگیری می شود و جهت جلوگیری از ورود احتمالی خودروهای انتحاری در اطراف مراکز حساس دولتی میله های آهنی نصب شده است.»(۴) همچنین رادیو کلن گزارش داد: مقامات اماراتی مذاکرات مشروحی را در ابوظبی با یورگن مولمان وزیر مشاور در وزارت امور خارجه آلمان غربی، درباره همکاری های امنیتی انجام داده اند. کلن افزود: «به عقیده ناظرین [در این مذاکرات]، به ویژه بر سر کمک ازطرف آلمان فدرال درزمینه مبارزه با تروریسم صحبت شده است. ... بن هم اکنون همکاری هایی درزمینه امنیت داخلی با کشور عربستان سعودی به عمل می آورد.»(۵)

در همین حال رادیو ریاض عربی نیز امروز اعلام کرد: احمد بن عبدالعزیز نایب وزیر کشور عربستان سعودی، در مصاحبه با روزنامه های الجزیره و القبس (چاپ کویت) ضمن تأکید بر وجود هماهنگی بین کویت و عربستان سعودی در تمامی زمینه های سیاسی، اقتصادی، نظامی و امنیتی گفت:

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۷، ۱/۱۰/۱۳۶۲، ص۴، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۹، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص۷، رادیو بی بی سی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص۱۴، ابوظبی - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۸ و ۹، رادیو کلن، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

«انتخـاب کویت به عنوان هـدفی برای این عمل ناجوانمردانه با مواضع مثبت و حسـنه این کشور در قبال مسائل ملی و قومی» مغایرت دارد. وی افزود: «حق دولت های شورای همکاری [خلیـج فارس] است که از خود در مقابل هر کسـی که قصـد برهم زدن امنیت و ثبات آنها را داشته باشد بعد از آنکه درهای خود را به روی همگان گشوده و برای آنان راه های زندگی محترمانه را فراهم آورده اند، دفاع کنند.»(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری کویت از واشـنگتن گزارش داد: «[نماینـده ایران در سازمـان ملل] ضـمن ابراز این مطلب که ایران روابط بسـیار خوبی بـا همسایگـان خود در خلیـج [فـارس]، کویت، قطر و امارات عربی متحـده داشت امریکا را به خاطر اشاعه گزارش هایی ازقبیل "ما می خواهیم آنهـا را نـابود کنیم"، "مـا می خواهیم انقلاب خود را صـادر کنیم" مورد سـرزنش قرار داد.» این خـبرگزاری افزود: «رجـایی خراسـانی نماینـده ایران در سازمان ملل طی سـخنانی با تلویزیون امریکا گفت هفته گذشـته هنگام ایراد سـخنرانی در سازمان ملل از اینکه گفته است "درگیری امریکـا در لبنـان منجر به عملیات انتقام جویانه بیشتر علیه نیروهای این کشور در آنجا خواهـد شـد" منظوری نداشـته است. وی در عوض از فرصت جهت تقبیح سیاست خارجی امریکا استفاده کرده، این کشور را متهم ساخت برای بمباران خاورمیانه [غرب آسیا] ایران را سپر بلا قرار داده است زیرا انقلاب ایران ثابت کرده است ضدامپریالیستی و علیه منافع امریکا است.»(۲)

نشـریه وال استریت ژورنال نیز در مطلبی درباره وقوع حوادثی از نوع بمب گذاری های کویت نوشت: «واشنگتن باید بپذیرد که تازه ترین زنجیره انفجارهای کامیونی تقریباً به طور مسـلم نه تنها به وسـیله گروه های تروریستی خصوصـی بلکه به وسیله کشورهای حاکم سوریه و ایران انجـام گرفته و فهرست افراد و گروه هـای مظنون به همین جـا ختم نمی شود.» روزنامه لوس آنجلس تایمز با اشاره به سـخنان جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا، درمورد اینکه در پس انفجارهای کویت مانند انفجارهای لبنان یک دولت سازمان یافته قرار داشته، آورده است: «منظور او مسـلماً دولت ایران بود. برای افزایش ایمنی تأسیسات امریکایی در خاورمیانه و حوزه خلیـج فارس هر کار ممکن بایسـت انجام گیرد.»(۳)

درعین حـال هفته نـامه صـوت الرافئون - که مخالفـان رژیم عراق در دمشق آن را منتشـر می کننـد - در شـماره امروز خود حملات بمب گـذاری در کویت را یک توطئه طرح ریزی شـده ازطرف امریکا و سـعودی دانسـته و نوشـته است: «از آنجا که کویت موضع مسـتقلی در شورای همکاری خلیـج [فارس] داشـته و درمورد مسائل منطقه تسـلیم خواسـته های رژیم سـعودی و امریکا نشـده است، امریکا و سـعودی مشترکاً با اجرای این انفجارها خواستند ضمن تسلیم دولت کویت دربرابر طرح های مربوط به تسلط امریکا بر منطقه و حضور در آب های خلیـج فـارس اوضـاع داخلی کویت را نیز آشـفته کرده و این کشور را وادار کننـد تـا ضـمن اخراج اتباع کشورهای عربی و بحرانی کردن روابطش با جمهوری اسلامی ایران به دامن رژیم بغداد افتاده و آزادی بیشتری به عوامل صدام در کویت داده شود.»(۴)

۱- همان، صص ۵ و ۶، رادیو ریاض، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش های ویژه، شـماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، صص ۱۴ و ۱۵، واشـنگتن - خبرگزاری کویت، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۴ و ۱۵، رادیو امریکا، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۱۴، دمشق - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

درحالی که واکنش ها به موافقت نامه همکاری راهبردی امریکا و رژیم صهیونیستی همچنان ادامه دارد، وزیر امور خارجه اسبق امریکا تنها راه حل بحران لبنان را تقسیم این کشور به سه بخش دانست. از سوی دیگر یک کمیسیون فرعی کنگره امریکا خواستار بررسی ضرورت حضور تفنگ داران دریایی این کشور در لبنان شد.

نمایندگان دو کشور ایران و سوریه در سازمان ملل امروز در مجمع عمومی این سازمان ضمن محکوم کردن موافقت نامه همکاری راهبردی امریکا و رژیم صهیونیستی این توافق را یک تلاش هماهنگ شده میان امریکا و رژیم صهیونیستی برای ایجاد تشنج در منطقه معرفی کردند. اعضای مجمع عمومی سازمان ملل نیز با انتشار قطعنامه ای موافقت نامه همکاری راهبردی مذکور را تقبیح و تأکید کردند این موافقت نامه به افزایش بحران در منطقه غرب آسیا منجر خواهد شد.(۱)

در همین حال، رادیو مونت کارلو در بخش اخبار عربی خود اعلام کرد: هنری کیسینجر وزیر امور خارجه اسبق امریکا، در مصاحبه با شبکه تلویزیونی سی.بی.اس. گفت که «تنها راه حل بحران لبنان تقسیم این کشور به سه بخش است.» وی اضافه کرد: «بگذارید شمال لبنان برای سوری ها و جنوب لبنان برای اعمال نفوذ اسرائیلی ها باشد و امین جمیل رئیس جمهور لبنان، مناطق مسیحی نشین این کشور را زیر کنترل خود درآورد.» براساس این گزارش، یک مقام مسئول در وزارت امور خارجه امریکا که خواسته است نام وی فاش نشود، تأکید کرد: «گفته های کیسینجر دراین زمینه شخصی است و هیچ گونه رسمیتی ازنظر حکومت امریکا ندارد.»(۲)

همچنین درپی انتشار نتایج تحقیق روزنامه نیویورک تایمز درباره انفجار مقر تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت یک کمیسیون کنگره امریکا امروز گزارش داد که «فرماندهی نظامی امریکا در بیروت با ارتکاب اشتباهات جدی باعث انفجار مقر تفنگ داران دریایی و کشته شدن ۲۴۱ تفنگ دار امریکایی شده است.» در گزارش مزبور از رئیس جمهور امریکا خواسته شده است که «این موضوع را بررسی کند که آیا واقعاً حضور تفنگ داران دریایی در لبنان برای اعمال سیاست خاورمیانه ای امریکا ضروری است؟»

گزارش کمیسیون فرعی نیروهای مسلح در مجلس نمایندگان امریکا ضمن اشاره به این نکته که مقامات نظامی نتوانسته اند از سربازانشان در مقابل انواع تهدیدات محافظت کنند، تیموتی گراتی فرمانده تفنگ داران را شخصاً به دلیل این نارسایی مورد انتقاد قرار داد. در این گزارش همچنین آمده است: «در ۲۳ اکتبر [۱ آبان] تفنگ های محافظتی خالی بود و آنها هیچ فرصتی برای شلیک به سوی کامیون پر از مواد منفجره نداشتند.» بر پایه این گزارش همچنین «فرمانده تفنگ داران از این جهت که امکان وقوع چنین حمله ای را پیش بینی نکرده است، خطاکار است زیرا قبلاً ـ اطلاعاتی مبنی بر احتمال وقوع آن را دریافت کرده بود.» علاوه براین «کمیسیون فرعی اعتراض کرد که درجه ایمنی این ساختمان [مقر تفنگ داران دریایی امریکا] در مقایسه با سفارت امریکا بسیار کمتر بود.»(۳)

ص: ۱۲۷۸

۱- روزنامه کیهان، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص ۲۲.

۲- همان، ص ۲۴.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

عرفات و ۴ هزار فلسطینی هوادار وی امروز طرابلس را ترک کردند.

امروز عملیات تخلیه یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین و ۴ هزار نیروی فلسطینی هوادار وی از طرابلس انجام پذیرفت. گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس حاکی است آنها در میان شلیک تفنگ های اتوماتیک درحالی که شعار می دادند "فلسطین فراموشت نخواهیم کرد" با پنج کشتی مسافربر یونانی بندر طرابلس را ترک کردند. همچنین هم زمان با اجرای عملیات تخلیه، هواپیماهای جنگنده رژیم صهیونیستی اقدام به پرواز شناسایی بر فراز کشتی ها کردند. بنا به این گزارش، عملیات تخلیه این نیروها تحت نظارت ناوگان جنگی فرانسه انجام گرفت.

ابوجهاد معاون عرفات که برای بازدید از ترتیبات خروج فلسطینی ها در بندر طرابلس حضور یافته بود در گفت وگو با خبرنگاران ضمن اظهار این مطلب که باید با مسائل و مشکلات بسیاری روبه رو شویم، افزود: «بازنده شدن در جنگ به این معنی نیست که ما دست از مبارزه کشیده ایم.» از سوی دیگر، رهبران فلسطینی کرانه باختری رود اردن امروز به دنبال عزیمت یاسر عرفات از طرابلس خواستار اعاده وحدت در صفوف سازمان آزادی بخش فلسطین شدند. شهردار فلسطینی سابق غزه نیز دراین باره اعلام کرد: «برگزاری اجلاس شورای ملی فلسطین با حضور نمایندگان فلسطینی از سرزمین های اشغالی یک امر ضروری است.»(۱)

ص: ۱۲۷۹

۱- روزنامه کیهان، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص۲۴.

روزشمار جنگ چهارشنبه ۳۰ آذر ۱۳۶۲ ۱۶ ربیع الاول ۱۴۰۴ ۲۱ دسامبر ۱۹۸۳

۱

گارد ساحلی کویت در اقدامی غیرمتعارف ۵۰ تن از ایرانیانی را که در آن کشور مشغول به کار بودند به نیروهای عراقی تحویل داد.

به گزارش دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، وزارت کشور کویت ۵۰ تن از ایرانیانی را که برای ادامه اقامت در آن کشور مشکل قانونی داشتند، دستگیر و پس از طی مراحلی آنها را برای اخراج از کویت به وسیله یک لنج مسافربری و با اسکورت گارد ساحلی به سمت ایران روانه کرد، ولی لنج حامل این افراد از مسیری برای رسیدن به ایران حرکت کرد که گشت دریایی عراق در آن منطقه حضور داشت(۱) و بدین ترتیب، نیروهای عراقی ضمن متوقف ساختن و بازرسی از لنج مذکور همه ۵۰ تن ایرانی سرنشین آن را دستگیر کرده و با خود بردند.(۲)

۲

امروز دبیرخانه شورای عالی دفاع در نامه ای به اعضای این شورا اطلاعاتی را درباره خرید ۶ فروند زیردریایی از کشور آلمان دراختیار آنان قرار داد تا اعضای این شورا در جلسه آتی خود تصمیمات لازم را دراین باره اتخاذ کنند. در این نامه که براساس اطلاعات ارائه شده ازسوی وزیر دفاع تنظیم شده است، به سابقه عقد قرارداد، هزینه برآوردشده اولیه برای ساخت زیردریایی ها، علت لغو قرارداد، تلاش برای عقد مجدد قرارداد، پیش بینی افزایش هزینه درصورت توافق برای تحویل اقلام خریداری شده و نیاز نیروی دریایی به این ۶ فروند زیردریایی اشاره شده است.(۳)* در بخش هایی از گزارش وزیر دفاع آمده است:

۱. به دنبال تصویب نیازمندی های اضطراری نیروی دریایی ارتش در شورای عالی دفاع ازجمله

۱- این احتمال وجود دارد که گشتی های دریایی عراق با هماهنگی مقامات دو کشور کویت و عراق در آن منطقه حضور یافته باشند.
۲- سند شماره ۶۸۸۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری به دفتر نخست وزیری، ۳۰/۹/۱۳۶۲.
۳- * موضوع این جلسه را دبیرخانه شورای عالی دفاع در نامه ای به اطلاع فرماندهی کل سپاه رسانده است.

خرید ۶ فروند زیردریایی و تجهیزات آن، اینک آن نیرو پس از گذشت حدود یک سال اعلام کرده است که قبل از پیروزی انقلاب (سال ۱۹۷۸) قرارداد خرید ۶ فروند زیردریایی با یک شرکت آلمانی به مبلغ ۸۵۲ میلیون مارک منعقد و مبلغ ۲۳۰ میلیون مارک آن به عنوان پیش پرداخت تحویل گردید، لیکن به علت پیروزی انقلاب قرارداد مزبور به صورت تعلیق درآمده و ساخت آنها متوقف شد.

۲. پس از تصویب نیازمندی های نیروی دریایی ارتش، هیئتی مرکب از نمایندگان وزارت دفاع و نیروی دریایی ارتش و شرکت سازنده برای رفع اختلاف مذاکراتی انجام دادند که به علت اختلاف مواضع دو طرف نتیجه ای حاصل نشد. اخیراً با اعلام تمایل کارخانه سازنده و تلاش سفیر جمهوری اسلامی ایران در آلمان غربی قرار شد مرحله دوم مذاکرات در آذرماه شروع شود که با اعزام نمایندگان وزارت دفاع و نیروی دریایی ارتش مذاکرات در آلمان انجام و خاتمه یافت.

۳. پیش بینی می گردد که درصورت توافق بر سر قرارداد به علت تورم چندساله پس از تنظیم قرارداد مبلغ تقریبی قرارداد به حدود ۵/۱ میلیارد مارک بالغ گردد و همچنین با احتساب تأسیسات و کارگاه های تعمیراتی و خرید تجهیزات و قطعات و آموزش پرسنل در کل معامله ۶ فروند زیردریایی با خدمات مربوط به آن، حدود ۴ میلیارد مارک هزینه ایجاد کند.

۴. نیروی دریایی ارتش برای گشت دائم در خلیج فارس و دریای عمان و مقابله با تهدیدات دشمن باتوجه به تقویت روزافزون یگان های دریایی کشورهای جنوب خلیج فارس و همسایه شرقی، پاکستان نیاز به ۶ فروند زیردریایی مورد بحث دارد تا بتواند تهدیدهای موجود علیه جمهوری اسلامی ایران را خنثی و ازلحاظ تدافعی به طور مؤثر در خط مقدم قرار گیرد.(۱)-(۲)

۱

بیش از ۳۰۰ تن از افراد مسلح وابسته به حزب دمکرات، سازمان کومه له و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در مهاباد از ساعت ۱۵ امروز عملیاتی را برای برهم زدن امنیت این شهر و قدرت نمایی آغاز کردند.

مهاجمان که برخی از آنها از روز پیش وارد شهر شده و در محل های مورد نظر استقرار

۱- جلسه شورای عالی دفاع برای بررسی این موضوع در ۵/۱۰/۱۳۶۲ برگزار شد. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در کتاب خاطرات خود درباره موضوع جلسه و نتایج آن نوشته است: «شب، شورای عالی دفاع جلسه داشت. خرید شش [فروند] زیردریایی از آلمان مطرح بود که در زمان طاغوت قرارداد بسته بودند و در زمان بنی صدر معلق شده و مذاکره برای احیای آن در جریان است؛ آلمان خسارت می خواهد. قرار شد تعقیب کنیم؛ ما باید خسارت بگیریم. درخصوص آمادگی بیشتر در تنگه هرمز هم تأکید شد. بعد از جلسه مصاحبه کردم.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲) به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، ص۳۲۲)

۲- سند شماره ۴۴۴۴۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شورای عالی دفاع (دبیرخانه) به فرماندهی کل سپاه، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

یافته بودند، در شروع هجوم خود در محله قاضی آباد و حوالی ترمینال شهر، ۲ تن از نیروهای تأمین را با رگبار گلوله به شهادت رساندند و سپس قصد نفوذ به مرکز شهر را داشتند. فرماندهی سپاه با اطلاع یافتن از این ماجرا بلافاصله تعداد نیروهای تأمین را در مناطق مختلف شهر افزایش داده و نیروهایی را نیز برای مقابله با مهاجمان به منطقه درگیری اعزام کرد. بدین ترتیب، نیروهای خودی توانستند ضمن جلوگیری از گسترش نفوذ مهاجمان در سطح شهر، منطقه درگیری را نیز کنترل کنند. علاوه براین فرمانده سپاه با اعزام یک گروهان از تیپ شهید بروجردی سعی کرد تا درگیری را به خارج از شهر هدایت کند. مهاجمان یک خودروی جهاد سازندگی را هنگام عبور از منطقه درگیری به آتش کشیدند که راننده آن نیز در داخل خودرو سوخت. در همین حال، افراد ضدانقلاب با خمپاره، آر.پی.جی۷ و نارنجک تفنگی نقاط مختلف شهر را هدف قرار داده و خسارت هایی را به مردم وارد کردند. سرانجام پس از ۵ ساعت درگیری، نیروهای خودی با تلاش فراوان توانستند در محله مجبورآباد و باغ سی سی تلفاتی را به مهاجمان وارد کرده و آنها را مجبور به ترک شهر کنند.

در این اقدام گروه های ضدانقلاب به ساختمان شهربانی، هتل کوهستان، سردخانه بهداری، ساختمان سیلو و چند منزل مسکونی خسارت هایی وارد شد و یک دستگاه خودروی جهاد، یک دستگاه تویوتا وانت سپاه، یک آمبولانس هلال احمر و یک دستگاه خاور متعلق به اهالی شهر نیز به آتش کشیده شد. همچنین در این درگیری، ۷ تن از نیروهای سپاه، یک تن از نیروهای جهاد سازندگی و یک تن از اهالی شهر شهید و ۷ تن دیگر نیز زخمی شدند.(۱)

هم زمان با این درگیری مهاجمان یکی از افراد تسلیم شده حزب دمکرات را که از مسئولان سابق هیز آواره بود از منزلش ربوده و با خود بردند. مهاجمان همچنین در ابتدای جاده مهاباد به میاندوآب در محل استقرار خودروها و دستگاه های مهندسی سپاه، مین گذاری کردند که نیروهای خودی با آگاهی از این امر، اقدام به کشف و خنثی سازی مین ها کردند.(۲)

۱

حمله عناصر ضدانقلاب به نیروهای خودی در جنوب شرقی سردشت، آدم ربایی و افزایش حضور افراد سازمان کومه له در محور مریوان - سنندج، تهدید روستائیان برای انصراف از عضویت در بسیج در منطقه عمومی بوکان، دستگیری یکی از افراد حزب دمکرات در غرب پیرانشهر و تسلیم شدن ۲ تن از اعضای این حزب در سلماس ازجمله حوادث امروز در مناطق کردنشین غرب و شمال غرب کشور بود.

تعدادی از افراد مسلح وابسته به گروه های ضدانقلاب با حمله به نیروهای خودی در منطقه آلوت در جنوب شرقی سردشت، ۳ تن از آنها را به شهادت رساندند.(۳)

همچنین در منطقه کوماسی در محور مریوان - سنندج، افراد سازمان کومه له شبانه با ورود

۱- سند شماره ۳۱۶۰۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه، ۶/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۳۵۶۴۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی مهاباد به شهربانی ارومیه، ۳۰/۹/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۸۰۸۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه به ستاد مرکزی سپاه، ۳۰/۱۰/۱۳۶۲؛ و- سند شماره ۶۸۸۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۶۱۰۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به فرماندهی ژاجا، ۳۰/۱۰/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۸۰۸۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به ستاد مرکزی، ۵/۱۰/۱۳۶۲.

به روستای نگل چند نفر از روستائیان را ربوده و با خود بردند. مهاجمان پیش از ترک روستا شعارهایی ازقبیل "زنده باد کمونیست" بر دیوارهای مسجد روستا نوشتند.(۱)

در همین حال، واحد اطلاعات سپاه منطقه ۱۱ (استان های آذربایجان غربی و کردستان) اعلام کرد که تردد عناصر این سازمان در روستاهای انجمنه، تعاون و آلمانه افزایش یافته و سازمان کومه له قصد دارد در روستای بالک (واقع در جنوب غربی مریوان) مقر ثابت دایر کند. این واحد همچنین پیش بینی کرده است که درصورت احداث این پایگاه، عملیات کمین افراد سازمان کومه له در این محور افزایش خواهد یافت.(۲)

از سوی دیگر به دنبال تحریک و تهدید حزب دمکرات کردستان، اعضای بومی بسیج روستای قورمیش بوکان با خودداری از همکاری با سپاه سلاح های خود را تحویل دادند. به گزارش فرماندهی سپاه بوکان، رادیو حزب دمکرات در روزهای اخیر پیوسته اهالی چندین روستای این منطقه را که با عضویت در بسیج روستایی، برقراری امنیت روستاهای خود را بر عهده گرفته بودند، تهدید کرده است که تا روز ۳۰/۹/۱۳۶۲ به عضویت خود در بسیج پایان داده و سلاح های خود را بر زمین بگذارند. این تهدید باتوجه به فعالیت چند عامل نفوذی در بین افراد بسیج روستای قورمیش مؤثر واقع شد و اعضای بسیج این روستا سلاح های خود را به مقر سپاه تحویل داده و از ادامه همکاری سر باز زدند. درپی این امر، سپاه بوکان ضمن تحقیق دراین باره موفق به شناسایی ۳ تن از عوامل نفوذی ضدانقلاب در میان افراد بسیج روستایی شد. با دستگیری این افراد و حضور یکی از مسئولان سپاه در جمع روستائیان و گفت وگو با آنان، همگی داوطلبانه سلاح های خود را تحویل گرفته و دوباره پایگاه بسیج روستایی قورمیش را راه اندازی کردند.(۳)

امروز همچنین نیروهای یگان حزب الله پیرانشهر در مسیر تردد افراد گروه های مسلح غیرقانونی در غرب این شهر کمین گذاشتند و توانستند ۲ تن از افراد هیز آواره حزب دمکرات کردستان را به دام بیندازند. در این اقدام، یکی از افراد این حزب کشته و یک تن دیگر زخمی و دستگیر شد. در بازرسی از وسایل آنها، علاوه بر سلاح و مهمات، مبلغ ۲۰۰ هزار تومان پول به دست آمد.(۴)

علاوه بر وقایع مذکور، امروز هم در منطقه سلماس ۲ تن از اعضای حزب دمکرات با تحویل ۲ قبضه سلاح، خود را به سپاه این شهر معرفی و درخواست امان نامه کردند.(۵)

۱

هیئت دولت از حمایت روحانیت، نهادها و قشرهای مختلف مردم از دولت و اعلام آمادگی آنان برای کمک به رفع مشکلات موجود به ویژه درزمینه حمل ونقل کالا تقدیر کرد.

میرحسین موسوی نخست وزیر، در پایان جلسه امروز هیئت دولت در گفت وگو با خبرنگاران اظهار داشت: «در این جلسه گزارش حمایت های بی دریغ و پشتیبانی های ائمه جمعه و مردم عزیز کشورمان از دولت مطرح شد و مورد تقدیر قرار گرفت.» وی افزود: «همه برادران در هیئت

۱- سند شماره ۳۴۱۱۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۲) به فرماندهی ژاندارمری (رکن۲)، ۷/۱۰/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۵۵۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات سپاه منطقه۱۱ به طرح و عملیات سپاه منطقه۱۱، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۰۰۹۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی بوکان به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۶/۱۰/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۰۰۹۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه پیرانشهر به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۰/۱۰/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۶۴۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه سلماس به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

دولت به این مسئله واقف اند که این حمایت ها از اشخاص نبوده بلکه از اسلام و پیشبرد کارها به نفع انقلاب صورت گرفته است.»

نخست وزیر بـا اشـاره به اسـتقبال وسـیع مردم از بیانـات امام خمینی درباره حل مشـکلات دولت به خصوص در مسـئله حمل ونقل گفت: «هنگامی که دولت با این اسـتقبال بی نظیر ازسوی نهادهای مختلف و مردم روبه رو شد سـتادی در وزارت راه تشکیل گردید و دستورات لازم را به کلیه مراکز اسـتان ها و شـهرها صادر کرد تا از این استقبال مردم نهایت استفاده به عمل آید و درجهت تخلیه بنادر مثمرثمر واقع شود.» وی افزود: «در بعضـی از اسـتان ها ائمه جمعه امکانات لازم را فراهم آورده انـد و در بین جاده ها امکانات کافی غذا و مسـجد مهیا نموده انـد تا راننـدگان کامیون ها با رفاه کامل به رفت وآمـد و فعالیت بپردازنـد و این خود یک نوع سازماندهی ظریفی را نشان می دهد که به صورت خودجوش ملت و روحـانیت آن را به وجود آورده انـد و به عنوان یـک سـرمایه عظیم برای انقلاب ما محسوب می شود که بتوانیم در مقابل خصم زبون استوارتر بایستیم.»

مصاحبه نخست‌وزیر با خبرنگاران پس از پایان جلسه هیئت دولت

موسـوی در ادامـه خاطرنشـان کرد: «رهـبری هـای امـام امت و رهنمودهـای آیت الله منتظری در مقـاطع مختلـف برای مـا کارگشـا بـوده و امیدواریم که این کمک ها و راهنمایی ها همچنان ادامه یابد.» وی با اشاره به اینکه حل مسائل کشور با سـعی و کوشـش مسئولان و مردم ادامه خواهد یافت، تأکید کرد: «سـرمایه اصلی ما در برخورد با مشکلات خود مردم هستند و دولت می بایست از این توجه مردم به مسائل اصلی بیشترین بهره را ببرد.»(۱)

۱

نخست وزیر در مصاحبه با خبرنگاران دیدگاه های خود را درباره پیشـنهاد وزیر امور خارجه اسبق امریکا مبنی بر تقسیم لبنان به سه بخش و نیز سفر اخیر نماینده ویژه امریکا به عراق بیان کرد.

به گزارش روزنـامه اطلاعـات، میرحسـین موسوی در این مصاحبه درمورد وقایع لبنان و اظهارات اخیر هنری کیسـینجر درخصوص تقسـیم لبنان به سه منطقه به عنوان تنها راه حل

۱- روزنامه اطلاعات، ۳/۱۰/۱۳۶۲، ص۲.

مشکلات داخلی این کشور،(۱) اظهار داشت: «امریکا هرگاه بخواهد کاری را انجام دهد ابتدا یک اظهارنظری می کند سپس خط خود را به جایی می برد که از قبل تصمیم داشت سیاست را در حول آن محور پیاده کند. امریکا و اسرائیل با ضرباتی که از نیروهای مؤمن و مسلمان لبنان خورده اند و تلفات بسیاری را [که] متحمل شده اند به این فکر افتاده اند که لبنان را تجزیه نمایند.» وی سپس افزود: «اما ما اخطار می کنیم که یک میلیارد مسلمان جهان به هیچ عنوان شما را راحت نمی گذارند؛ چراکه اختیار لبنان با خود لبنان است و یک کشور اسلامی نمی تواند بازیچه دست قدرت های بزرگ واقع شود. این نهضت رشدیابنده اسلامی هر عملی را خنثی خواهد نمود و ضربات خود را وارد خواهد آورد.»

نخست وزیر سپس درمورد سفر دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به عراق گفت: «ما از اول معتقد بودیم رژیم عراق یک رژیم امریکایی است و به تحریک امریکا وارد جنگ با ایران شده است و ما باید در این نبرد شاهد باشیم که چه کشورهایی به عراق کمک می کنند. اسلحه ای که به دست عراق می رسد بدون موافقت صهیونیسم نمی تواند باشد.» موسوی دراین زمینه افزود: «بنا بر آخرین گزارشات رسیده، تنها مصر درحدود یک میلیارد دلار اسلحه دراختیار عراق گذاشته و خبرگزاری جمهوری اسلامی دراین زمینه تحلیل جالبی را ارائه کرده است و اعتبارات وسیعی که دولت عراق از خارج دریافت کرده ازجمله اسلحه و گندم ماهیت این رژیم را نشان می دهد و حرکت رامسفلد که یکی از مأمورین زبده امریکایی در مسائل خاورمیانه [غرب آسیا] و کشورهای اسلامی است و دراین زمینه رتبه بسیار طولانی درجهت اعمال سیاست های امریکا در منطقه دارد درحقیقت آشکارشدن روابط گسترده پنهانی و مشترک رژیم صدام با امریکاست چراکه این حکومت بدون پشتیبانی غرب و هماهنگی شرق و غرب نمی توانست حتی یک لحظه زنده باشد.»(۲)

۱

در ادامه اعتراض به اقدامات دولت کویت علیه وابستگان سیاسی، مسئولان آموزشی و نیز اتباع ایران در آن کشور، کاردار کویت بار دیگر به وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران احضار شد.

گزارش روزنامه کیهان دراین زمینه حاکی است: کاردار کویت در تهران امروز صبح پس از حضور در وزارت امور خارجه با جواد منصوری معاون فرهنگی و کنسولی این وزارتخانه، دیدار کرد. در این دیدار منصوری «ضمن اشاره به سیاست های تفرقه آمیز در منطقه نسبت به دستگیری سرپرست مدارس ایرانی در کویت و بدرفتاری مقامات کویتی نسبت به اتباع ایران و اخراج آنها، اعتراض به عمل آورد.» وی همچنین افزود: «ما در هفته اخیر، شاهد جریانی بودیم که ازنظر ما

۱- به روزشمار ۲۹/۹/۱۳۶۲ مراجعه شود.

۲- همان.

قابل توجیه نیست. دولت های مسلمان و همسایه به خصوص کشورهای خلیج فارس باید به این مسئله توجه داشته باشند که تفاهم و دوستی و برادری به صلاح همه است. ما انتظار داریم که این کشورها به واقعیات توجه بیشتری داشته باشند و نسبت به آینده منطقه دوراندیش باشند.»(۱)

۱

پس از ۴۵۵ روز تلاش مستمر، کار بازسازی شهر سوسنگرد به پایان رسید. امروز با اتمام کار بازسازی سوسنگرد که با تلاش ستاد بازسازی استان مازندران و جلب مشارکت های مردمی انجام گرفت، این شهر در مراسمی به اهالی آن تحویل داده شد. در این مراسم امام جمعه سوسنگرد گفت: «زمانی که متجاوزین بعثی تنها ۵ کیلومتر با شهر بیشتر فاصله نداشتند رزمندگان سلحشور اسلام با تشکیل پایگاه های مقاومت در مساجد آن چنان درسی به صدامیان دادند که باید در تاریخ ثبت گردد.»(۲)

۲

درپی سفر نماینده ویژه امریکا به عراق، سه موضوع چشم انداز روابط دو کشور، جنگ ایران و عراق و موضع امریکا در قبال سوریه در صدر تفاسیر و تحلیل های رسانه های گروهی جهان از این رخداد قرار دارد.

به نوشته روزنامه واشنگتن پست، مقامات امریکا سفر دونالد رامسفلد به عراق را «کوششی برای بهبود بیشتر مناسبات دو کشور دانستند با این هدف که سوریه را برای فراخواندن نیروهایش از لبنان زیر فشار بگذارد.» این روزنامه همچنین به نقل از دیگر مقامات امریکایی خاطرنشان کرد که این دیدار «تغییری در سیاست امریکا در خودداری از فروش اسلحه به ایران یا عراق به وجود نخواهد آورد. باوجوداین امریکا خواستار دست یافتن به راه حلی است که تمامیت ارضی دو کشور را حفظ کند و به تهدیدی که از رهگذر جنگ متوجه جریان نفت از منطقه خلیج فارس است پایان دهد.»(۳)

روزنامه دیلی تلگراف نیز در شماره امروز خود در مقاله ای به قلم جان بولاک ضمن اشاره به اینکه بهبود روابط عراق و امریکا به منزله متمایل شدن امریکا به طرف عراق در جنگ میان این کشور و ایران نیست، افزود: «به نظر برخی از منابع دیپلماتیک، دولت امریکا در مقابل پیشنهاد آغاز مجدد روابط دیپلماتیک، فروش محدود تسلیحات به عراق و نیز حمایت های گسترده تر بین المللی از این کشور دررابطه با جنگ با ایران انتظار دارد که عراق از به کارگرفتن جنگنده های سوپراتاندارد و موشک های اگزوست خود علیه ایران خودداری ورزد.» دیلی تلگراف همچنین نوشت: «دراین میان، مقامات دولت ایران مطمئن بودند که حضور رامسفلد در بغداد علی رغم تکذیب های دولت امریکا به تغییر سیاست ایالات متحده درقبال اوضاع منطقه منجر خواهد شد.»

۱- روزنامه کیهان، ۳/۱۰/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۱۰/۱۳۶۲، ص۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۱۰/۱۳۶۲، ص۲۷، رادیو امریکا، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

نویسنده مقاله دراین مورد به نقل از اظهارات سخنگوی وزارت امور خارجه ایران آورده است: «دیدار رامسفلد از بغداد تحول جدیدی در روابط میان واشنگتن و بغداد است.»(۱)

در همین حال، ادوارد مورتون کارشناس روزنامه تایمز در گفت وگو با رادیو بی بی سی درمورد دیدار رامسفلد از بغداد و اینکه «آیا تمایلات عراق نسبت به امریکا نشان دهنده مأیوس بودن عراق در جنگ با ایران است»، خاطرنشان کرد: «من فکر می کنم عراق واقعاً در موقعیت مأیوسانه ای قرار دارد. البته این یأس بیشتر درزمینه اقتصادی است تا نظامی، زیرا این جنگ تبدیل به یک جنگ فرسایشی شده است و چون حکام عراق درک کرده اند که در یک جنگ طولانی به دام افتاده اند دستشان در انتخاب دوستانشان زیاد باز نیست و البته این موضوع از ابتدای جنگ زمانی که فهمیدند نمی توانند در این جنگ سریعاً پیروز شوند آشکار گردید. یکی از اولین نشانه های آن عبارت بود از آشتی با مصر که به دلیل قرارداد صلح بین مصر و اسرائیل روابط عراق با مصر قطع شده بود. بنابراین جنگ ایران و عراق بهانه بهتری به عراق برای تجدید روابط با امریکا نسبت به قرارداد کمپ دیوید به دست می دهد.»

کارشناس تایمز همچنین درباره تقاضای بغداد از واشنگتن گفت: «فکر می کنم آنها [عراقی ها] از امریکا سلاح می خواهند که اینک بیشترِ این سلاح را از شوروی و فرانسه دریافت می کنند و فکر می کنم آنها همچنین انتظار نوعی تضمین ازطرف امریکا را دارند که درصورتی که ایران زیاده روی کند و کاری مانند بستن تنگه هرمز را انجام دهد، امریکا به کمک عراق بشتابد. عراقی ها بیشتر از هر چیزی احتیاج به تقویت روحیه ازطرف امریکا و هم پیمانان امریکا در منطقه دارند و مایل اند امریکا به هم پیمانان عرب منطقه ای خود فشار بیشتری جهت دادن پول بیشتر به عراق وارد آورد.»(۲)

روزنامه آلمانی دی ولت هم در صفحه اول شماره امروز خود گزارش مفصلی درباره دیدار رامسفلد با رئیس جمهور عراق چاپ کرد. در قسمتی از این مقاله این دیدار نقطه اوج کوشش های امریکا و عراق در سال های اخیر برای نزدیکی دو کشور خوانده شده است. نویسنده مقاله ضمن اشاره به اهمیت سفر رامسفلد ازنظر اعمال فشار بر سوریه برای موافقت با تلاش های امریکا در لبنان، اهمیت دیگر این سفر را دررابطه با جنگ عراق و ایران دانسته و نوشته است: «امریکایی ها با نگرانی زیاد شاهد تجمع نیروهای قابل انفجار در جنگ ایران - عراق هستند. وزارت خارجه امریکا اعلام کرد که واشنگتن همچنان در این جنگ بی طرف خواهند ماند، ولی این موضع امریکا قدم به قدم نرم تر می شود.»

این روزنامه آلمانی در ادامه، با بیان اینکه درحال حاضر هم واشنگتن و هم مسکو توجه بیشتری به جنگ ایران و عراق نشان می دهند، مدعی شد که به موازات نزدیکی واشنگتن با بغداد، تهران با شوروی رابطه برقرار کرده و فعلاً این روابط در سطح دریافت اسلحه است.

ص: ۱۲۸۸

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۷، ۱/۱۰/۱۳۶۲، ص۱۹، رادیو بی بی سی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

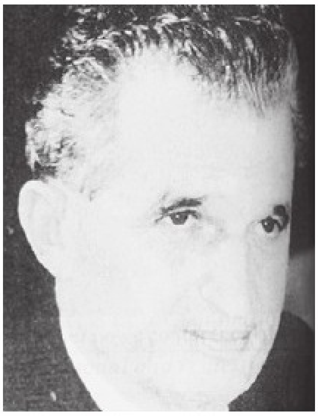
۲- همان، صص ۴۰ و ۴۱، رادیو بی بی سی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

دی ولت براین اساس افزود: «غرب می داند که شوروی اخیراً اسلحه ها [موشک ها]ی ضدهوایی ازطریق راه آهن به ایران تحویل داده است. ازطرف دیگر، امریکایی ها هم موارد شناسایی خود از حرکات نیروهای ایرانی را به عراق می دهند. ارسال اسلحه [امریکایی به عراق] هنوز متوقف است، ولی مدتی است که با فروش نوعی هلیکوپتر سبک به عراق موافقت شده است.»(۱)

از سوی دیگر و باوجود ادعای مزبور درمورد روابط ایران و شوروی، مجله المستقبل (چاپ پاریس) نیز در گزارشی به نقل از یک دیپلمات غربی مدعی شد: «علی رغم حملات تبلیغاتی متقابل واشنگتن و تهران نشانه هایی از نزدیکی دو کشور به چشم می خورد.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، این دیپلمات غربی گفته است که «اهمیت طلای سیاه و فعال شدن مجدد رابطه مسکو و بغداد ازجمله نشانه های بارز نزدیکی ایران و ایالات متحده امریکا است که به زودی نتایج آن آشکار خواهد شد.»(۲)

۱

رئیس جمهور رومانی در نامه ای به رئیس جمهور عراق درمورد گسترش روابط دو کشور ابراز تمایل کرد. این درحالی است که روز گذشته خبرگزاری رومانی خبر فروش تانک به مصر برای تحویل به کشورهایی نظیر عراق را تکذیب کرده بود.

نیکلای چاوشسکو
رئیس‌جمهور رومانی

به گزارش رادیو صوت الجماهیر، معاون نخست وزیر رومانی امروز در بغداد ضمن ملاقات با صدام رئیس جمهور عراق، نامه نیکلای چائوشسکو رئیس جمهور رومانی را به وی تسلیم کرد. در این نامه به «روابط دو کشور و آفاق گسترش آن» اشاره شده است. همچنین معاون نخست وزیر رومانی در این دیدار که با حضور حسن علی وزیر بازرگانی، رئیس دفتر صدام حسین و سفیر رومانی انجام شد، «موضع عراق و ابتکارهای صلح آمیزش را در پایان دادن به جنگ عراق و ایران تأیید و [از آن] قدردانی کرد.»(۳)

از سوی دیگر، به دنبال انتشار اظهارات محمد ابوغزاله وزیر دفاع مصر در مصاحبه با مجله مصری اخوالساعه درخصوص قرارداد خرید تعدادی تانک از رومانی و تحویل آن به دیگر کشورها ازجمله عراق(۴) خبرگزاری

ص: ۱۲۸۹

۱- همان، صص ۵ و ۶، بن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۴۱، رادیو صوت الجماهیر، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۴- وزیر دفاع مصر در مصاحبه های مختلف به موضوع تانک های خریداری شده از رومانی و تحویل آنها به عراق اشاره کرده است، اما

در برخی موارد ازجمله مصاحبهٔ مذکور در این گزارش نامی از عراق برده نشده است.

رسـمی رومانی دیروز به نقل از سازمان های تجاری این کشور سـخنان وزیر دفاع مصـر را «خلاف واقع و بی پایه» خواند و افزود: «تحویل تانـک هـای مورد نظر ازسوی رومـانی تنهـا جهت تـأمین نیازهای ارتش مصـر بوده است.» این گزارش یادآور شـد: «رومانی براساس یک قرارداد نظامی جدید با مصر، که اخیراً به دنبال سومین سـفر رئیس جمهور رومانی به قاهره بین دو کشور منعقد گردید، تعداد تانک های صادراتی خود به مصر را از ۲۰۰ دستگاه به ۳۰۰ دستگاه افزایش داد. تانک های ساخت رومانی از انواع تی ۵۴ و تی ۵۵ مدل روسی است و مصر در ازای دریافت این تانك ها نفت و فسفات به این کشور صادر خواهد کرد.»(۱)

۱

آلمـان فـدرال آمـادگی خود را برای انعقـاد قراردادهای جدیـد اعتباری با عراق درصورت توافق درزمینه اجرای تعهـدات مالی این کشور اعلام کرد. در همین حال، باوجود کاهش ۵۰ درصـدی حجم صـادرات آلمان به عراق، صادرات این کشور به ایران ۱۴۵ درصد افزایش یافته است.

اوتو گراف لامزدولف وزیر اقتصـاد آلمـان فـدرال، از آمادگی این کشور برای عقـد قراردادهای اعتباری جدیـد با عراق خبر داد. وی در اجلاس کمیسیون مشترك آلمان و عراق گفت که «اگر مذاکراتی که درحال حاضر درمورد تعهدات مالی گذشته عراق انجام می گیرد با موفقیت به پایان برسـد، دراین صورت آلمان فدرال حاضـر است با تمدید مدت بازپرداخت قروض و بهره ای که موعد آن در سال ۱۹۸۴ فرا می رسد، موافقت کند.»(۲)

رادیو کلن در گزارشـی ضـمن اشـاره به کـاهش واردات نفتی آلمـان از منطقه غرب آسـیا در نه مـاه سال ۱۹۸۳ و نیز تقلیـل صادرات این کشور به کشورهای عربی در همین مدت افزود: «بزرگ ترین مشتری آلمان فدرال در منطقه کماکان عربسـتان سـعودی و سپس ایران می باشد. درحالی که حجم صادرات آلمان به ایران ۱۴۵ درصد افزایش یافته صادرات این کشور به عراق ۵۰ درصد کاهش یافته است.»(۳)

۲

درپی انتشـار اخبـاری مبنی بر توافـق اتحـادیه میهنی کردسـتان عراق بـا رژیم این کشور به منظور ایجـاد جبهه ای مشـترك در جنـگ علیه جمهوری اسـلامی ایران، خبرگزاری یونایتـدپرس از آمستردام به نقل از منابع کُرد گزارش داد، توافق مزبور بر پایه آتش بس پذیرفته شده در دیدار صدام حسـین رئیس جمهور عراق و جلال طالبانی در ماه جاری قرار دارد. به موجب این توافق «رئیس جمهور عراق پیشـنهاداتی دائر بر ایجـاد منطقه خودمختـار کرد را تأییـد نموده و برای ایجـاد یـك ارتش کرد به منظور مقابله با ایران اسـلحه و کمك مالی دراختیار آنان قرار خواهد داد.»

براساس این گزارش، قرارداد مذکور شامل موادی درمورد ایجاد یك نیروی ۴۰ هزار نفری

ص: ۱۲۹۰

۱- همان، ص۱۴، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۲۷، رادیو کلن، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۳- همان.

با کمک تسلیحاتی و مالی دولت عراق است که به دنبال توقف خصومت ها در کردستان، این ارتش جدید کرد علیه ایران و کردهای مورد حمایت این کشور به کار گرفته خواهد شد. یونایتدپرس همچنین با اشاره به این واقعیت که تاکنون شورشیان کرد در کوهستان های عراق با حمایت ایران و سوریه علیه عراق به مبارزه مشغول بوده اند، افزود: «گفت وگو درمورد طرح این اتحادیه دائر بر خودمختاری در کردستان عراق آغاز شده است. یک منبع دیگر گفت عراق در مقابل حمایت کردها در جنگ ۳۹ ماهه برعلیه ایران امتیازات عمده ای قائل شده است. وی گفت عراق علاوه بر تشکیل ارتش کرد درمورد به رسمیت شناختن قسمت عمده کردستان عراق به عنوان بخشی از منطقه خودمختار موافقت نموده است. این منبع گفت سی درصد بودجه عراق به کردستان اختصاص خواهد یافت و عراق در امر بازسازی مناطق جنگ زده کردستان مساعدت نموده و انتخابات آزاد و دمکراتیک در منطقه خودمختار را اجازه خواهد داد. وی گفت عراق به طور علنی این توافق را تأیید ننموده، اما انتظار می رود صدام حسین در یک سخنرانی در ششم ژانویه [۱۶ دی] به آن اشاره کند.»(۱)

۱

درحالی که تلاش های سیاسی همچنان بدون دورنما و راه حل مشخصی درباره خاتمه جنگ ایران و عراق ادامه دارد، دبیرکل سازمان ملل امروز اعلام کرد: «اگرچه ایران قطعنامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت را نپذیرفت، ولی ما باید به ایرانی ها برای فکرکردن وقت بدهیم.»

گزارش خبرگزاری کویت از سازمان ملل حاکی است: خاویر پرز دکوئیار که در یک نشست مطبوعاتی درباره نقش این سازمان در جنگ خلیج فارس سخن می گفت، درعین حال اظهار امیدواری کرد اجلاس سران کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی که ماه آینده در کازابلانکای مراکش برگزار می شود، به وی فرصت دهد تا درمورد جنگ ایران و عراق با رهبران ایران و عراق گفت وگو کند. دبیرکل سازمان ملل همچنین گفت: «سال آینده این مطلب را مورد نظر قرار خواهیم داد که برای زنده نگه داشتن نقش سازمان ملل در این جنگ و تشویق طرف های درگیر برای آغاز روند مذاکرات چه کاری می توانیم انجام دهیم.»(۲)

همچنین خبرگزاری خلیج گزارش داد: زیل سینگ رئیس جمهوری هند در جریان مذاکرات امروز خود با شیخ عیسی بن سلمان آل خلیفه امیر بحرین، ضمن تأکید بر ضرورت پایان دادن به جنگ ایران و عراق گفت که هند به این منظور کوشش هایی را ازطریق جنبش عدم تعهد به انجام رسانده است. این گزارش یادآور شد: هند ریاست کمیته وزرای امور خارجه کشورهای غیرمتعهد برای میانجیگری و یافتن یک راه حل صلح جویانه برای جنگ را برعهده دارد.(۳)

در همین حال به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، شیخ عشرت علی مشاور رئیس جمهور پاکستان در امور بازرگانی داخلی، در اظهارات اخیر خود از شکست تلاش های کشورهای اسلامی

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۸، ۲/۱۰/۱۳۶۲، صص ۵ و ۶، آمستردام - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۳ و ۴، سازمان ملل - خبرگزاری کویت، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۷، ۱/۱۰/۱۳۶۲، ص۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

برای متوقف ساختن جنگ ایران و عراق ابراز تأسف کرده و گفت: «بهره بردار اصلی این جنگ اسرائیل است که به تضعیف کشورهای اسلامی کمر بسته است.» همچنین مولانا کوثر نیازی وزیر پیشین اطلاعات و امور مذهبی پاکستان که ریاست حزب مردم این کشور را نیز بر عهده دارد، در اظهارنظر مشابهی ابراز داشت: «این مایه تأسف است که جنگ ایران و عراق اکنون وارد چهارمین سال خود شد و سران کشورهای اسلامی نتوانسته اند به استقرار آتش بس بین این دو کشور دست یابند.» وی خواستار تدابیر قاطع کشورهای اسلامی برای پایان دادن به جنگ شد.(۱)

۱

هم زمان با انتشار گزارش هایی درباره آمادگی عراق برای حمله به تأسیسات نفتی ایران، یک مجله عربی اعلام کرد ژاپن و کره جنوبی در مقایسه با اروپا و امریکا نگرانی بیشتری از احتمال گسترش جنگ در منطقه خلیج فارس دارند.

روزنامه دیلی تلگراف در شماره امروز خود در مطلبی با عنوان "جنگنده های عراقی آماده استفاده از موشک های اگزوست شدند" به نقل از یک مقام بلندپایه عراقی در لندن اعلام کرد: «هواپیماهای جنگنده میراژ نیروی هوایی عراق که بندر [امام] خمینی و بوشهر را مورد حمله قرار داده اند برای به کارگرفتن موشک های اگزوست مجهز شده اند.» وی افزود: «این اقدام به این معنا است که عراق اکنون برای پرتاب موشک های اگزوست می تواند از هواپیماهای سوپراتاندارد، میراژ و نیز هلیکوپتر استفاده کند. عراق هنوز سوپراتانداردهای خود را وارد عمل نکرده است.» منبع مذکور همچنین گفته است: «ما این کار را فقط در لحظه مناسب انجام خواهیم داد. دلیل آن [این] است که جنگ خلیج فارس اکنون در مرحله عالی یک جنگ روانی قرار دارد و اینکه ایرانیان را درحال حدس و گمان راجع به زمان چگونگی استفاده از سوپراتاندادها نگه داریم دارای اهمیت فراوانی است.» این منبع همچنین باتوجه به سابقه جنگ زمینی گفت: «عراق هنوز منتظر است که حمله دیگری احتمالاً در اواخر فوریه پس از فصل بارانی انجام گیرد.»(۲)

مجله الدستور (چاپ لندن) هم در شماره اخیر خود به نقل از اظهارات یک فرمانده عراقی در مصاحبه با خبرنگار این نشریه نوشته است: «ارتش عراق غیراز هواپیماهای سوپراتاندارد سلاح های جدید و استراتژیک دیگری نیز دارد که درصورت اقدام ایرانی ها به یک حمله جدید، ارتش عراق به عنوان آخرین راه حل از آن استفاده خواهد کرد.»(۳)

روز گذشته نیز خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد روزنامه الاتحاد (چاپ امارات متحده عربی) ضمن تفسیری به نقل از خبرگزاری خلیج نوشت: «از شواهد امر چنین برمی آید که پس از رد قطعنامه ۵۴۰ سازمان ملل توسط ایران، عراق خود را برای حمله به تأسیسات نفتی ایران در خلیج [فارس] به ویژه جزیره خارک، که بندرگاه اصلی حمل نفت ایران به خارج می باشد، آماده می کند.» الاتحاد افزود: «به نظر عراقی ها این امر باعث وادار نمودن ایران به پذیرش صلح می گردد.»(۴)

ص: ۱۲۹۲

۱- همان.

۲- همان، ص۴، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۲.

هم زمان با انتشار این گونه اخبار از تهدیدات تازه عراق در خلیج فارس، هفته نامه المجله (چاپ لندن) در گزارشی از توکیو نوشت: «ژاپن و کره جنوبی در مقایسه با اروپا و ایالات متحده امریکا در قبال احتمال بالاگرفتن شعله های جنگ خلیج [فارس] احساس نگرانی بیشتری می کنند و دراین میان، ژاپن درحال حاضر دست به تلاش های دیپلماتیک فشرده ای برای جلوگیری از بسته شدن تنگه هرمز توسط ایران در پاسخ به حملات هوایی احتمالی عراق می زند و هم زمان با این امر ژاپن، عراق را از انجام حملاتی علیه مجتمع پتروشیمی در بندر [امام] خمینی که مهندسین ژاپنی خود را درحال حاضر برای انجام مراحل پایانی آن آماده می کنند، بازمی دارد.»

نشریه مذکور ضمن اشاره به تأمین ۷۰ درصد مایحتاج نفتی ژاپن از منطقه خلیج فارس، به نقل از سفیر امریکا در ژاپن افزوده است: «بسته شدن تنگه هرمز تأثیرات مستقیمی روی بازار سهام توکیو خواهد گذاشت، چراکه ژاپن تنها برای ۱۵۰ روز ذخیره نفتی دارد و این درحالی است که دستیابی به مقادیر نفتی از جای دیگر [غیر از منطقه خلیج فارس] به قیمت کنونی برای ژاپن امکان پذیر نیست و چه بسا ژاپن درصورت بسته شدن تنگه هرمز از ایالات متحده امریکا خواستار آن شود که نفت مایحتاج این کشور به طور موقت از نفت استخراجی از منطقه آلاسکا تأمین گردد.»

المجله همچنین به نقل از یک مقام مسئول در وزارت امور خارجه ژاپن آورده است: «درصورت بروز هرگونه تحولاتی در منطقه خلیج [فارس] که مداخله ایالات متحده امریکا را در بر داشته باشد، ژاپن نیز به نوبه خود دخالت خواهد کرد، چه وقوع هرگونه نزاعی در منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] به مقابله ایالات متحده امریکا با اتحاد شوروی منجر خواهد شد که این امر موجب گرفتارشدن ژاپن نیز خواهد گردید.» به گفته این مقام ژاپنی «درصورت بروز درگیری میان امریکا و شوروی مسئولیت اصلی کمک به ناوگان ایالات متحده امریکا درجهت بستن تنگه های ژاپنی واقع در فاصله مابین ژاپن و کره جنوبی به منظور بازداشتن ناوگان اتحاد شوروی مستقر در اقیانوس آرام از دریافت هرگونه تدارکات ارسالی از پایگاه دریایی ولاریوستوک به عهده ژاپن خواهد بود.»

المجله در ادامه این گزارش افزوده است: «وزرای ژاپن از سفیر ایران در ژاپن خواستار بذل تلاش های خود درجهت تضمین امنیت و سلامت بندر [امام خمینی] ازطریق باز نگه داشتن تنگه هرمز شدند. سفیر ایران در ژاپن به مقامات توکیو تأکید کرد که ایران هرگز اقدام به بستن تنگه هرمز نخواهد کرد، حتی اگر رفت وآمد کشتی های ایرانی از خلیج [فارس] تا ۵۰ درصد کاهش یابد. سفیر ایرانی همچنین برای مقامات ژاپنی خاطرنشان ساخته است که اگر عراق اقدام به بمباران بندر [امام] خمینی بنماید، ایران نیز اقدام به بمباران بصره دومین شهر عراق خواهد کرد. وی همچنین گفت درصورتی که عراق آب های نزدیک به بندر امام خمینی را مین گذاری کند، ایران به هیچ وجه رفتار افراط آمیزی نشان نخواهد داد.»(۱)

ص: ۱۲۹۳

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۵، ۲۹/۹/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۲.

۱

درپی دستگیری و اعلام محاکمه ۷ عضو حزب الدعوه عراق به اتهام دست داشتن در بمب گذاری های هفته پیش در کویت، خبرگزاری فرانسه امروز از تهران گزارش داد: «حزب الدعوه، حزب مخالف در عراق که اعضایش با بمب گذاری های کویت که در جریان آن ۵ تن کشته شدند، ارتباط داشته اند تهدید کرده است که چنانچه هرکس از افراد دستگیرشده به اتهام ارتباط با این بمب گذاری ها شکنجه، زندانی و یا به عراق مسترد گردند، تأسیسات کویت را مورد حمله قرار خواهد داد.» بر پایه این گزارش، فردی که خود را ابومحمد و از اعضای حزب الدعوه معرفی می کرد در تماس تلفنی با دفتر فرانس پرس در تهران گفته است: «تعداد زیادی از عراقی ها که در کویت بازداشت شده اند تحت شکنجه قرار دارند.» این خبرگزاری یادآور شد: «مقامات کویتی روز یکشنبه گذشته گفتند که ۱۰ تن از اعضای [حزب] الدعوه که ۷ تن از آنان عراقی و ۳ تن دیگر لبنانی می باشند، به داشتن نقش در حملات اعتراف کرده اند. مقامات مزبور همچنین گفتند که آنها در جست وجوی ۲ تن دیگر [از اعضای حزب الدعوه] می باشند اما [حزب] الدعوه این مطلب را تکذیب کرده است.»(۱)

به گزارش خبرگزاری فرانسه از کویت پیر موروا نخست وزیر فرانسه، امروز با ارسال پیامی برای شیخ سعد عبدالله الصباح ولیعهد و نخست وزیر کویت، انفجارهای هفته گذشته در این کشور را محکوم کرد. وی در پیام خود از حملاتی که کویت «کشور طالب صلح و دوست فرانسه» را هدف قرار داده است، اظهار تأسف کرد. براساس این گزارش، نخست وزیر کویت نیز پیام تشکرآمیزی برای همتای فرانسوی خود ارسال کرد.(۲)

۲

دو بمب امروز در استانبول و آنکارا منفجر شد. بلافاصله مقامات سفارت امریکا در ترکیه گفتند این انفجارها می توانند ادامه بمب گذاری های اخیر در کویت و لبنان باشد.

خبرگزاری فرانسه از آنکارا گزارش داد: بامداد امروز، دو بمب در استانبول و آنکارا منفجر شد. براثر انفجار نخست که در حوالی کنسولگری عراق در استانبول روی داد ۴ تن مجروح شدند، اما انفجار آنکارا مجروحی نداشت. همچنین مقامات نظامی ترکیه گفتند ساعاتی پیش از وقوع انفجارها در بندر ازمیر، بمبی را که داخل یک اتومبیل در نزدیکی باشگاه افسران امریکایی و مرکز فرهنگی فرانسه جاسازی شده بود، خنثی کردند. گزارش خبرگزاری آلمان نیز درمورد انفجار دوم حاکی است: در آنکارا بمبی در منطقه مسکونی که منازل وزیر دفاع و تنی چند از سیاستمداران ترکیه در آن قرار دارد، منفجر شده و به پنجره ساختمان ها در شعاع ۵۰۰ متری آسیب رسیده است.(۳)

همچنین به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس، مقامات نظامی ترکیه امروز در سه شهر که در معرض تهدید بمب گذاری قرار دارند، مقررات شدید امنیتی وضع کردند. رادیو و تلویزیون

ص: ۱۲۹۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۷، ۱/۱۰/۱۳۶۲، ص۱۵، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۳۰/۹/۱۳۶۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۸، ۲/۱۰/۱۳۶۲، ص۲۸، کویت - خبرگزاری فرانسه، ۱/۱۰/۱۳۶۲.
۳- روزنامه اطلاعات، ۳/۱۰/۱۳۶۲، ص۱۶.

ترکیه اعلام کردند در یک تماس تلفنی بمب گذاری های آنکارا، استانبول و ازمیر به یک گروه موسوم به "آرمان اسلامی" نسبت داده شد. در بیانیه فرمانده ارتش ترکیه در منطقه اژه درباره مقررات جدید امنیتی آمده است: «بمب گذاری ازمیر مشابه با تهاجمات اخیر در خاورمیانه [غرب آسیا]، بوده اما در ترکیه اولین مورد محسوب می شود.»

گزارش یونایتدپرس همچنین حاکی است براساس مقررات وضع شده در استانبول و آنکارا، توقف اتومبیل ها و پارک کردن آنها در نزدیکی ساختمان های هیئت های خارجی ممنوع است و تحقیقات امنیتی درباره اجاره اتومبیل توسط اتباع خارجی و بازرسی هتل ها نیز به عمل می آید. بنا به این گزارش، در پایگاه ناتو در ازمیر ۱۵۰۰ امریکایی مستقر هستند. در همین حال مقامات سفارت امریکا در ترکیه مدعی شدند: «تهاجمات جدید می تواند ادامه بمب گذاری های اخیر در کویت و لبنان ازجانب تروریست های طرف دار ایران باشد.»(۱)-(۲)

۱

محاکمه سومین گروه از اعضای سازمان مخفی حزب توده که از روز گذشته در دادگاه انقلاب ارتش آغاز شد، امروز ادامه یافت.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، رسیدگی به اتهامات محمد بهرامی نژاد و ۱۳ تن از افراد نظامی تحت امر وی از صبح دیروز در دادگاه انقلاب ارتش به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری آغاز گردید. در متن کیفرخواست بهرامی نژاد اتهامات مختلفی ازجمله مسئولیت بخش نظامی شاخه ژاندارمری، شهربانی و نیروی زمینی تشکیلات مخفی حزب توده؛ جمع آوری اطلاعات نظامی و سیاسی از افراد تحت مسئولیت و انتقال این اطلاعات به حزب و نیز جمع آوری اسلحه و مهمات از نظامیانی که مهمات جبهه را به سرقت برده بودند، عنوان شده است.

بر پایه این گزارش، بهرامی نژاد بخشی از اتهامات مطرح شده را پذیرفت، اما تأکید کرد پس از دستگیری سران حزب توده، از فعالیت جاسوسی و ارائه اطلاعات نظامی به شوروی و نیز هدف تشکیلات مخفی حزب درزمینه براندازی آگاهی یافته است. وی اتهام جاسوسی را رد کرد و گفت: «من هیچ اطلاعاتی که مضر برای انقلاب اسلامی باشد و نیز هیچ اطلاعاتی از ارتش را به حزب ندادم.» وی اتهام سرقت سلاح را نیز رد کرد و گفت: «درمورد سرقت اسلحه من هیچ کس را

۱- رادیو بی بی سی در تاریخ ۱/۱۰/۱۳۶۲ به نقل از مقامات ترکیه از بازداشت یک ایرانی و یک سوری درارتباط با انفجارهای ترکیه خبر داد. همچنین تورگوت اوزال نخست وزیر ترکیه گفت که به نظر می رسد حملات مذکور علیه ترکیه نبوده بلکه با جنگ ایران و عراق و بحران لبنان ارتباط داشته است. گزارش مذکور همچنین حاکی است در لندن یک نفر ناشناس در تماس تلفنی، به رادیو بی بی سی و خبرگزاری فرانسه اطلاع داده که جناح نظامی حزب الدعوه اسلامی حملات مذکور را به تلافی جنایاتی که عراق مرتکب می شود، انجام داده است (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۸ ، ۲/۱۰/۱۳۶۲، ص۳۲، رادیو بی بی سی، ۱/۱۰/۱۳۶۲)

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۸، ۲/۱۰/۱۳۶۲، صص ۲۵ و ۲۶، آنکارا - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

ترغیب به این کـار نمی کردم فقط روزی یـک نظامی تحت مسـئولیت من یـک نارنجک و ۱۰ عدد فشـنگ به من داد و من در مقابل عمل انجام شـده قرار گرفتم و اینها را به مسـئولم دادم.» پس از آن، دادگاه از محمد معزز و محمدمهدی پرتوی درمورد اظهارات متهم توضـیح خـواست که هر دو در توضـیحات خود گفتنـد که بهرامی نژاد از چگونگی و مـاهیت فعـالیت هـای تشـکیلات مخفی اطلاـع داشـته است. بهرامی نژاد ضـمن تأکیـد بر اظهـارات اولیه خود گفت که «مسـئولین حزب فرصت تفکر را از وی گرفته بودنـد.» وی همچنین اضافه کرد: «حزب دو چهره داشت یکی دفاع از انقلاب اسلامی و دیگری جاسوسی و خیانت و ما تنها چهره خوب حزب را دیده بودیم.»(۱)

گزارش روزنـامه جمهوری اسـلامی از جلسه امروز دادگـاه حاکی است بهرامی نژاد در ادامه دفاعیات خود درمورد اطلاعاتی که دراختیار حزب قرار داده بود، گفت: «اطلاعاتی که من به حزب می دادم سـری و از اسـناد ارتش نبوده است و من هیچ یک از افراد تحت مسئولیت خود را به جمع آوری اخبار و اطلاعات سـری ترغیب و تشویق نمی کردم و تنها درمورد مسائل انقلاب، جنگ و تحلیل های حزب با آنها صحبت می کردم.» درمورد این بخش از اظهارات متهم، محمدمهدی پرتوی ضـمن اشاره به اینکه وظیفه افراد تحت مسـئولیت بهرامی نژاد جمع آوری و انتقال اطلاعات عادی و نظامی محیط کار خود بوده است، افزود: «درمورد اینکه ایشان گفتند سندی نداده اند درست است. ایشـان اطلاعات را به صورت شـفاهی در حوزه می دادنـد و ما هرکـدام را که لازم می دانستیم به افراد می گفتیم که بنویسـند و بدهنـد و یـک نمونه آن این است که یکی از آقایـان که پزشک [بود] و در جبهه خـدمت می کرد آماری دررابطه با شـهدا و مجروحین حملات را می داد و ما بیشترین خبرها را ازطریق شاخه نیروی زمینی که مسئولیت آن با آقای بهرامی نژاد بود دریافت می کردیم.»

پرتوی افزود: «ایشـان گزارشـاتی از وضع جبهه هـا و حملاتی که قرار بود انجام شود می دادنـد و در یـک مورد حتی آقای بهرامی نژاد در حضور کیانوری و چنـد تن از افراد شاخه گزارش مفصـلی دررابطه با اوضاع جبهه بعد از یکی از عملیات ها به ما دادند.» سـپس کیانوری توضـیحات پرتوی را تأییـد کرد. در ادامه بهرامی نژاد بـا تأکیـد بر اینکه اطلاعـات مورد اشـاره اطلاعات عادی جبهه ها بوده، افزود: «افراد تحت مسئولیت من ازجمله دکتر غیاثوند و سرگرد سامیر هنگامی که از جبهه مراجعت می کردند، تنها مشاهدات خود از جبهه را به ما می دادند و درمورد زمان شروع حملات، این را ما براساس شواهد حدس می زدیم.»

پس از دفاعیـات محمـد بهرامی نژاد، دادگـاه انقلاـب ارتش محـاکمه جعفر بهرامی نژاد، سـرگرد باقر سامیر و دکتر غیاثونـد را به اتهاماتی ازجمله عضویت و فعـالیت در تشـکیلات مخفی حزب توده و دادن اطلاعات و اخبار نظامی و محیط کار خود به حزب آغاز کرد. متهمان در دفاعیات خود توضیح دادند درکی از مقاصد واقعی حزب نداشته و با تصور جدانبودن مشی حزب از حرکت

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۲، ص۱۵.

انقلاب به فعالیت نظامی و حرفه ای خود یا حضور در جبهه ادامه می دادند. جعفر بهرامی نژاد در دفاع از خود مدعی شد که اطلاعاتی که به حزب می داده است هیچ گونه ضرری برای انقلاب و مردم نداشته است و در زندان به جاسوسی حزب پی برده است. دراین بین سرگرد سامیر گفت: «من با دیدن محرومیت ها و رنج ها فکر می کردم که مارکسیسم تمام اینها را برطرف می کند. براین اساس برای من جاذبه داشت، ولی پس از پی بردن به مسئله جاسوسی حزب دچار بحران روحی شدم.» وی افزود: « من خود را گناهکار می دانم و از حاکم شرع می خواهم حداکثر مجازات را برای من تعیین کند.» دکتر غیاثوند نیز که به عنوان پزشک در جبهه ها حضور داشته، ضمن اینکه مدعی شد از وجود تشکیلات مخفی بی خبر بوده و اینکه هرگز از وی اطلاعاتی خواسته نشده بود، گفت: «البته بعد از حملات، من تنها از فتوحات جنگ و کشته ها و مجروحین نیروهای خودمان با مسئولم صحبت می کردم که این مسائل هم در روزنامه ها نوشته می شد و جنبه سری نداشت.» متهم در پاسخ به سؤال دادستان که چرا پس از فرمان امام مبنی بر منع فعالیت نیروهای نظامی در احزاب از حزب کناره گیری نکردید، گفت: «من درگیر جنگ بودم و روزانه ۲۰ ساعت کار می کردم و ازسویی رسماً به من اعلام نشده بود که عضو حزب هستم، ولی درمجموع این اشتباهی بود که من مرتکب شدم.» با پایان یافتن دفاعیات متهمان ادامه رسیدگی به اتهامات دیگر عناصر تشکیلات نظامی حزب توده به روز شنبه موکول شد.(۱)

۱

یک مقر نیروهای فرانسه در بیروت امروز هدف انفجار دو بمب قرار گرفت. از سوی دیگر، جنگنده های رژیم صهیونیستی یک پادگان آموزشی در منطقه بعلبک لبنان را بمباران کردند.

رادیوی رسمی لبنان امروز گزارش داد براثر وقوع انفجار در نزدیکی پست نظامی واحدهای فرانسوی در مجاورت موزه ای که شرق و غرب بیروت را از هم جدا می کند، ۴ نفر کشته و عده زیادی مجروح شدند و خسارات مالی سنگینی نیز به بار آمد. این حادثه براثر انفجار بمبی که در یک کامیون پارک شده در نزدیکی پست نظامیان فرانسوی کار گذاشته شده بود، رخ داد و لحظاتی قبل از انفجار راننده کامیون متواری شد. همچنین انفجار دیگری در خیابان حمرا نزدیک به محل انفجار قبلی رخ داد که ۴ کشته و ۱۲ مجروح درپی داشت.(۲)

از سوی دیگر بامداد امروز ۸ هواپیمای اسرائیلی پادگان شیخ عبدالله را – که قبلاً به وسیله هواپیماهای فرانسوی مورد حمله قرار گرفته بود – بمباران کرده و خساراتی به بار آوردند. به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس از تل آویو، درپی این حمله ارتش رژیم صهیونیستی در بیانیه ای اعلام کرد هواپیماهای جنگنده اسرائیلی سالم به پایگاه خود بازگشته و «خلبانان نیز گزارش داده اند اهداف را دقیقاً مورد حمله قرار داده اند.» آسوشیتدپرس یادآور شد: «این دومین حمله هواپیماهای اسرائیلی علیه چریک های شیعه در منطقه بعلبک محسوب می شود. حمله

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۱۰/۱۳۶۲، صص ۲ و ۱۱.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۸، ۲/۱۰/۱۳۶۲، ص۱۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۱۰/۱۳۶۲.

قبلی در ۱۶ نوامبر [۲۵ آبان] و ۱۲ روز پس از انفجار در یک پایگاه اسرائیلی در صور که به کشته شدن ۶۱ اسرائیلی و عرب انجامید، صورت گرفت.»

بر پایه این گزارش، بیانیه ارتش رژیم صهیونیستی به نام و محل دقیق پایگاهی که مورد حمله واقع شده اشاره نکرده است، اما رادیو دولتی بیروت اعلام کرد که «هدف اصلی این حمله پادگان شیخ عبدالله در تپه مشرف به بعلبک بوده است و ستون هایی از دود نیز در اطراف اهداف مورد حمله واقع شده مشاهده گشته است.»(۱) این رادیو افزود: «این پادگان ابتدا به ارتش لبنان تعلق داشت لیکن پاسداران انقلاب ایران که در دره بقاع مستقر هستند در اوایل سال جاری آن را به اشغال خود درآورده اند.» رادیوی مذکور با بیان اینکه نیروهای ایرانی و شیعه لبنان پادگان های بعلبک را که در ۵۰ کیلومتری شمال شرقی بیروت واقع است، تحت کنترل خود دارند، اضافه کرد: موشک های زمین به هوا از مواضع ارتش سوریه در داخل خاک این کشور و در طول جاده بعلبک – حمص در دره بقاع به سوی هواپیماهای مهاجم شلیک شد. گزارش آسوشیتدپرس حاکی است جت های مهاجم به منظور دفع موشک ها نورهای قرمز مشعشعی را پرتاب کردند و درنتیجه هیچ یک از هواپیماها مورد اصابت موشک قرار نگرفتند.

خبرگزاری آسوشیتدپرس در گزارش دیگری اعلام کرد: «حمله امروز هواپیماهای اسرائیلی به تلافی حملاتی صورت می گیرد که ظرف سه روز گذشته علیه اسرائیل انجام شده است.» براساس این گزارش «رادیوهای محلی لبنان حمله هوایی به مواضع نیروهای ایرانی را به حمله سحرگاه امروز به موضع فرانسوی ها ارتباط دادند، اما سرهنگ فیلیپ دلونژ سخنگوی فرانسویان گفت هواپیماهای مهاجم فرانسوی نبودند و تأکید کرد که نیروی دریایی فرانسه در شرق مدیترانه هم اکنون سرگرم حفاظت از عرفات و یارانش است.» سخنگوی مذکور در پاسخ به این سؤال که آیا حملات هوایی امروز با هدف انتقام گیری از بمب گذاری علیه مقر فرانسوی ها در بیروت انجام گرفته است، تأکید کرد «این امر کاملاً غیرممکن است.»(۲)

گزارش خبرگزاری یونایتدپرس از تل آویو حاکی است موشه آرنز وزیر دفاع رژیم صهیونیستی امروز در پارلمان این رژیم درمورد حملات هواپیماهای اسرائیلی به بعلبک گفت تا زمانی که سوری ها گروه های تروریستی در مناطق تحت کنترل خود در لبنان را محدود نکرده اند «به تفهیم این موضوع به آنها ادامه داده و هدف های تروریستی را خواهیم زد و این همان چیزی است که امروز صبح انجام دادیم.»(۳)

ص: ۱۲۹۸

۱- براساس گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی که روز پنجشنبه ۱/۱۰/۱۳۶۲ انتشار یافت، در جریان بمباران امروز این پادگان توسط هواپیماهای رژیم صهیونیستی یک پاسدار به نام فریدون مقدوری شهید و یک پاسدار دیگر مجروح شد. (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۸، ۲/۱۰/۱۳۶۲، ص۸، تهران – خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۱۰/۱۳۶۲)

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۷، ۱/۱۰/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، تل آویو – خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۱۲، تل آویو – خبرگزاری یونایتدپرس، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

با خاتمه هفته ها کشمکش و درگیری میان جناح های فلسطینی که به خروج عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین و ۴ هزار هوادار وی از طرابلس در شمال لبنان انجامید، دور تازه ای

از گزارش ها و تحلیل ها درباره اوضاع و آینده احتمالی این سازمان و مسئله فلسطین آغاز شد.

خبرگزاری فرانسه از منامه به نقل از خبرگزاری خلیج گزارش داد: ۱۵۰ تن از فلسطینی های طرف دار عرفات که از طرابلس در شمال لبنان به قبرس انتقال یافته اند، با یک بوئینگ ۷۰۷ خطوط هوایی عراق وارد بغداد شدند و در فرودگاه مورد استقبال صدام حسین رئیس جمهور عراق، قرار گرفتند. بر پایه این گزارش قرار است ۵۲۰ تن دیگر از هواداران عرفات نیز امروز وارد بغداد شوند.(۱)

در همین حال رادیو اسرائیل در تفسیری درمورد خروج فلسطینی های طرف دار عرفات از طرابلس، آنها را افرادی خواند که هیچ کشور عربی مایل به پذیرفتنشان نیست. این رادیو گفت: «یاسر عرفات اکنون بیش از هر زمان دیگر درک می کند که کسی او را نمی خواهد، زیرا مردم خود را که به او اطمینان کرده بودند، دانسته [آگاهانه] فریب داده و فلسطینی ها را مترادف تروریست و آدمکش به جهان معرفی کرده است.»

رادیوی مذکور افزود: «یاسر عرفات جان خود را اکنون مرهون امریکا و فرانسه می باشد؛ امریکا بدان جهت که پادرمیانی او را در رهایی گروگان های آن کشور از تهران از یاد نبرده و فرانسه به خاطر آنکه، نمی خواهد فلسطین به صورت گویی در میدان سوریه بیفتد که مفهوم مخالف آن تضعیف عراق دشمن سوریه دربرابر جمهوری اسلامی ایران خواهد بود. همین کمک های امریکا و فرانسه و به تبع آنها سازمان ملل متحد موجب دیدار و گفت وگوی مجدد یاسر عرفات با ملک حسین و به احتمال بسیار گام نهادن در راه قبول طرح صلح پرزیدنت ریگان برای خاورمیانه [غرب آسیا] خواهد شد که جنبه دیگر آن تشدید مخالفت و تحریک تروریست های فلسطینی دست نشانده دمشق برای مقابله با جبهه واحد عرفات خواهد گردید. چه، حکومت بعثی سوریه به رهبری حافظ اسد تاکنون عملاً نشان داده است که با هرنوع توافق و آشتی در منطقه سرستیز دارد و تا مرز جنگ و حتی پذیرفتن لطمات شدید نظامی و اقتصادی در راه جلوگیری از سازش و آرامش پیش خواهد رفت.»(۲)

ص: ۱۲۹۹

۱- همان، ص۱۶، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۳۰ - ۲۸، رادیو اسرائیل، ۳۰/۹/۱۳۶۲.

گزارش روزشمار فشرده اهم مطالب

روزشمار جنگ ایران و عراق

کتاب بیست وهشتم: والفجر۴

ص: ۱۳۰۱

گزارش روزشمار ۲۳/۷/۱۳۶۲

۱ بررسی پیشرفت اقدامات یگان ها، ادغام نیروهای ارتش و سپاه و شناسایی های انجام شده در منطقه مأموریت لشکر۱۴ امام حسین(ع) در جلسه فرماندهان و مسئولان عملیات والفجر۴؛ فرماندهان قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ برای بررسی منطقه عملیاتی خود در دیدگاه ارتفاع برکچل حضور یافتند.

۲ درپی تصمیم فرماندهی کل سپاه برای به کارگیری لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) در منطقه عملیاتی والفجر۴، امروز دستور انتقال این لشکر به منطقه شیلر ابلاغ شد؛ تأکید محسن رضایی بر اجرای عملیات در منطقه دربندیخان هم زمان با عملیات در منطقه شیلر.

۳ بمباران شهرهای بانه، مریوان و مناطقی در اطراف این دو شهر توسط جنگنده های عراقی.

۴ در حمله گروه های مسلح ضدانقلاب به پایگاه نیروهای خودی در جنوب غربی سنندج ۱۱ تن شهید، و ۱۴ نفر زخمی و ۱۶ نفر نیز به گروگان گرفته شدند؛ درپی حملات اخیر افراد ضدانقلاب و سقوط چند پایگاه خودی فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) و مسئول واحد اطلاعات این قرارگاه خواستار توجه بیشتر فرماندهی سپاه و تأمین نیروی سازمانی این قرارگاه شدند.

۵ در سه عملیات گروه های ضدانقلاب در مناطق عمومی دیواندره، ارومیه، شمال غربی مهاباد و سلماس ۷ تن از افراد خودی شهید، ۲ نفر زخمی و ۲ سرباز هم به گروگان گرفته شدند؛ پاک سازی منطقه ای در جنوب شرقی سردشت؛ راه پیمایی اهالی بوکان در محکومیت اقدامات گروه های ضدانقلاب.

۶ بازدید نخست وزیر از صنایع هواپیمایی ایران (وابسته به سازمان صنایع دفاعی) و تأکید وی بر ضرورت تلاش برای خودکفایی در این صنایع.

۷ تشکیل اولین جلسه هماهنگی ستاد پشتیبانی و تسریع کننده کمک به مناطق آسیب دیده در جنگ به ریاست آیت الله مهدوی کنی.

طارق عزیز در اظهاراتی در حاشیه سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل ضمن اشاره تلویحی به تلاش عراق برای دستیابی به هواپیماهای سوپراتاندارد به منظور بین المللی کردن جنگ، به روابط گسترده

۱ عراق بـا شـوروی و موضـع ایـن کشـور در قبـال جنـگ و نیز دیـدار خـود بـا وزیر امـور خـارجه امریکـا پرداخـت؛ تحلیـل رادیـو امریکا درخصوص جنگ ایران و عراق و نقش جنگنده های سوپراتاندارد در خاتمه دادن به آن.

۲ موافقت عربستان سعودی با احداث یک خط لوله نفتی از عراق به این کشور؛ تخصیص مبلغ ۲۹۵ میلیون دلار ازسوی بانک صادرات واردات هند به عراق به منظور ادامه پروژه هـای ساختمانی و پرداخت اقساط معوقه عراق؛ دیـدار معاون نخست وزیر یوگسلاوی در امور اقتصادی با وزیر بازرگانی عراق در بغداد و گفت وگو درخصوص همکاری های مشترک اقتصادی و فنی دو کشور.

۳ ورود سوپراتاندارد‌های فرانسوی ازطریق یونان و ترکیه به عراق، حمایت فرانسه و اعراب از عراق به دلیل بدهی های این کشور به آنها و تردیـد فرانسه در اجرای تعهـداتش در قبال عراق براثر فشارهای خارجی بخشـی از اخبار ضدونقیضـی است که درباره تحویل هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق در مطبوعات فرانسه منتشر شد؛ فرمانده نیروی هوایی عراق از تعویق در تحویل هواپیماهای مذکور به دلیل اشکالات فنی خبر داد. به نوشته روزنامه لوموند صدام حسین تهدید کرده است درصورت عدم تحویل جنگنده های سوپراتاندارد به عراق، روابط دوستانه این کشور با فرانسه دوام نخواهد یافت.

۴ حرکت ۳ کشتی حامل تفنگ داران دریـایی و یک ناو هواپیمابر امریکا به سوی اقیانوس هنـد، درپی افزایش بحران در خلیـج فارس و احتمال گسترش جنگ در این منطقه. مقامات شوروی این اقدام امریکا را موجب افزایش تنش در منطقه دانستند.

۵ طرح موضوع جنـگ ایران و عراق در اجلاس آتی شورای همکاری خلیـج فارس در دوحه؛ مـذاکرات الجزایر با رهبران کویت، امارات متحده عربی و عربستان درخصوص جنگ عراق و ایران و تشدید بحران در منطقه؛ سوریه بازگشایی خط لوله نفتی عراق در خاک آن کشور را منوط به اختصاص ۳۰ درصد از درآمد این خط لوله به سوریه کرد.

۶ پایان مانور نظامی مشترک شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در غرب صحرای ابوظبی با حضور ولیعهد امارات. رادیو بی بی سی در گزارشی ضمن پرداختن به این مانور و اهداف برگزاری آن گفت: به رغم انجام این گونه مانورهای نظامی، اگر ایران اقدامی به قطع صادرات نفت از خلیج فارس کند، کشورهای عضو شورای همکاری فاقد نیروی پایداری هستند.

۷ دیدگاه های مختلف درخصوص تأثیر قطع احتمالی صادرات نفت از خلیج فارس بر بازار جهانی این محصول؛ افزایش حق بیمه نفتکش های عازم پایانه نفتی خارک.

۸ بررسی آخرین تحولات جنگ ایران و عراق ازسوی کارشناسان امور غرب آسیا در مرکز مطالعات بین المللی و استراتژیک در واشنگتن بـا محوریت موضوع نفت و تهدیـد ایران به بستن تنگه هرمز. اهمیت نفت خلیـج فـارس در اقتصـاد جهان، کاهش صادرات و درآمـدهای نفتی عراق و درنتیجه احتمال تسلیم شـدن این کشور دربرابر شرایط ایران و نـاتوان دانسـتن ایران از بسـتن تنگه هرمز ازجمله موضوعات مطرح شده در این نشست بود.

۹ مقاله نشریه المستقبل درمورد تلاش برای ایجاد روابطی نزدیک میان عراق، سوریه، اردن و سازمان آزادی بخش فلسطین.

۱۰ ازسرگیری فعالیت کمیته چهارجانبه نظامی در لبنان با هدف تعیین محل اجلاس آشتی ملی لبنان.

ضمیمه اول گزارش ۱: تشریح جغرافیایی منطقه عملیات والفجر۴.

ضمیمه دوم گزارش۱: اهداف و مزیت های اجرای عملیات در منطقه دهانه شیلر.

گزارش روزشمار ۲۴/۷/۱۳۶۲

۱ منتفی شدن اجرای عملیات در منطقه قلاویزان به علت مخالفت سرهنگ صیاد شیرازی و نبود پشتیبانی لازم توپخانه؛ در جلسه مسئولان قرارگاه خاتم فرمانده قرارگاه تاکتیکی حمزه درباره مشکلات موجود در راهکارهای لشکر۱۴ امام حسین(ع)، مشکلات پشتیبانی لشکر۳۱ عاشورا و آخرین آماد گی یگان ها توضیحاتی داد.

۲ بررسی مانور عملیاتی یگان ها، آخرین وضعیت دشمن و راهکارهای پیش رو در جلسه فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه.

۳ آخرین جابه جایی یگان های مأمور، استعداد نیروهای خودی و دشمن، میزان آگاهی دشمن از تحرکات و استعداد خودی، نقاط قوت عراق، نحوه ادغام نیروهای سپاه و ارتش و استعداد توپخانه های خودی ازجمله موضوعاتی بود که در جلسه امروز فرماندهان قرارگاه خاتم و یگان های عمل کننده مورد بحث قرار گرفت؛ روز ۲۷ مهر ۱۳۶۲ به عنوان زمان قطعی اجرای عملیات والفجر۴ تعیین گردید.

۴ نامه فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه به فرماندهی قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ مبنی بر ابلاغ مأموریت تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان. در این نامه همچنین سازمان رزم، نقاط قوت و ضعف و استعداد نیروهای عراقی در منطقه عملیاتی قرارگاه حمزه۲ تشریح شده است.

۵ فرماندهی تیپ۱۵ تکاور دریایی امام حسن(ع) در نامه ای به قرارگاه کربلا مانور یگان خود را برای اجرای عملیات در منطقه عمومی فاو اعلام کرد.

۶ گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر؛ بمباران شهر مریوان توسط جنگنده های عراقی؛ تخلیه شهر بانه درپی بمباران های مکرر این شهر در روزهای اخیر.

۷ حمله عناصر حزب دمکرات به پایگاه نیروهای خودی در جنوب غربی نقده؛ به گروگان گرفته شدن ۵ تن از اهالی روستای خورخوره در مهاباد؛ کمین چته های حزب دمکرات علیه نیروهای پایگاه شهید سپاهی؛ حمله افراد مسلح ضدانقلاب به اداره شهربانی مهاباد؛ شلیک چندین گلوله خمپاره به مناطق مختلف سردشت؛ در عملیات مشترک نیروهای سپاه کامیاران، قروه و باختران در منطقه عمومی گازرخانی ۵۰ تن از افراد ضدانقلاب کشته یا مجروح شدند.

۸ مقامات عراق در انتظار حملات نظامی ایران در جبهه های شمالی؛ سخنان صدام حسین در جمع مردم سلیمانیه درخصوص حمایت کردها و اعراب از عراق در جنگ با ایران؛ اظهارات فرمانده سپاه سوم ارتش عراق درباره تأکید بغداد بر حفظ موضع دفاعی در جنگ.

۹ گزارش خبرگزاری فرانسه راجع به اعتراض مردم تهران به واگذاری جنگنده های سوپراتاندارد فرانسوی به عراق در جریان مراسم عزاداری روز تاسوعا.

۱۰ سفر نخست وزیر یوگسلاوی به عراق و گسترش روابط اقتصادی دو کشور. گفته می شود انگیزه این سفر نگرانی یوگسلاوی از پرداخت بدهی های عراق به این کشور می باشد.

۱۱ ادامه ابهام درباره تحویل جنگنده های سوپراتاندارد به عراق؛ روزنامه الجمهوریه ضمن حمایت از اقدام فرانسه در واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد، امریکا و انگلیس را به دلیل اعمال فشار بر فرانسه مورد انتقاد قرار داد.

۱۲ بررسی دلایل و آثار تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق بر جنگ ایران و عراق در میزگردی خبری در واشنگتن. شیرین هـانتر در این میزگرد هـدف عراق را از تلاش برای دستیابی به جنگنـده های سوپراتانـدارد، وادارساختن ایران به پـذیرش صـلح و درنتیجه رهایی از وضعیت دشوار اقتصادی خود ذکر کرد.

ص: ۱۳۰۴

۱ رادیو امـان آلودگی ناشـی از نشت نفت از چـاه هـای نفتی نوروز، احتمـال اقـدام ایران به بسـتن تنگه هرمز و خطر مـداخله بیگانگان در منطقه را موجب تسریع در تلاش هـای کشورهـای عضو شورای همکـاری خلیـج فارس برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق دانست؛ رادیو کلن از تعویق زمان برگزاری اجلاس سران کشورهای اتحادیه عرب خبر داد.

۲ ادامه بازتاب ها و تحلیل رسانه های خارجی درخصوص اقـدام احتمالی ایران در بسـتن تنگه هرمز و پیامدهای آن. امکان مداخله امریکا و انگلیس برای بـازنگه داشـتن آبراه هرمز و اظهارات اخیر رئیس مجلس ایران درباره بسـتن تنگه هرمز از مهم ترین محورهای این بازتاب ها بود.

۳ وزیر امور خارجه پاکسـتان احتمال گسترش جنگ عراق و ایران، تجاوز رژیم صهیونیستی به لبنان و دخالت های خارجی در افغانستان و کامبوج را نشانه های بحرانی تر شدن اوضاع بین المللی دانست.

ضمیمه گزارش۱۸: اهداف سه گانه عملیات والفجر۴ و سازماندهی قرارگاه های فرعی حمزه برای تصرف این اهداف.

ضمیمه گزارش۱۹: توضیحات راوی قرارگاه خاتم درباره چگونگی عقب نشینی عراق از ارتفاعات سورکوه و آسمان بین.

ضمیمه گزارش۲۰: نحوه گسترش نیروهای دشمن در منطقه عملیاتی والفجر۴.

ضمیمه گزارش۲۱: سازمان رزم و استعداد یگان های ارتش عراق در منطقه عملیاتی قرارگاه حمزه۲.

ضمیمه اول گزارش۲۲: کلیاتی از طرح مانور عملیات مورد نظر در شمال خلیج فارس برای تصرف و انهدام اسکله های البکر و العمیه.

ضمیمه دوم گزارش۲۲: توضیحاتی درباره وضعیت و عوارض منطقه عملیاتی شمال خلیج فارس و سازمان رزم تیپ۱۵ امام حسن(ع).

گزارش روزشمار ۲۵/۷/۱۳۶۲

۴ طبق گزارش مسـئول واحـد طرح و عملیـات قرارگاه مقـدم حمزه، واحـدهای پشتیبانی و رزمی یگان های عمل کننـده از آمادگی نسبی برخوردارند و تنها مشکل عمده کمبود مهمات توپخانه است. آخرین هماهنگی ها و توجیه فرمانده گردان های عمل کننده لشکر۸ نجف انجام شد.

۵ اعتراض احمد کاظمی فرمانده لشـکر۸ نجف به تغییرات ایجادشـده در طرح مـانور مبنی بر عملیـات این یگـان در مرحله اول عملیـات و تلاش فرمانـدهی قرارگـاه حمزه برای مجـاب کردن وی؛ جمع بنـدی راوی قرارگـاه حمزه از مطالب مطرح شـده در جلسات روز گذشـته فرماندهان سپاه و تمایل نداشتن آنها برای اجرای عملیات مشترک با نیروهای ارتش.

۶ در جلسه امروز فرماندهان ارشد سپاه با مسئولان سپاه مریوان وضعیت گروه های مسلح غیرقانونی در منطقه شیلر، مشکلات امنیتی محور مریوان، مسائل مربوط به تخلیه اهالی بومی قبل از اجرای عملیات والفجر۴ از عقبه منطقه درگیری و چگونگی تأمین محورهای مواصلاتی در محور مریوان بررسی شد.

۷ سقوط یک بالگرد ایرانی در منطقه نالپاریز عراق.

۸ اعزام نیروهای داوطلب و یک تیم پزشکی به جبهه های جنگ.

۹ گزارش فرماندهی ناحیه ژاندارمری خوزستان از آثار سوء به کارگیری سربازان مصری در ارتش عراق.

براثر اقدامات افراد حزب دمکرات در شمال و شمال شرقی مهاباد، جنوب غربی دیوانـدره و منطقه کرنـد غرب ۲۱ تن شـهید و ۲۴ نفر زخمی شدنـد و ۴ تن نیز به گروگـان گرفته شدنـد؛ در عملیـات نیروهای خودی در شـمال شـرقی مریوان، ۱۴ تـن از افراد حزب دمکرات کشته یا زخمی شدند؛ تسلیم شدن ۳ تن

ص: ۱۳۰۵

۱ از افراد وابسته به سازمان کومه له و حزب دمکرات به نیروهای خودی در منطقه عمومی مریوان.

۲ گزارش سپاه مریوان از وضعیت تشکیلاتی، تسلیحاتی و استعداد حزب دمکرات کردستان و سازمان کومه له در منطقه مریوان.

۳ مصاحبه وزیر امور خارجه ایران با روزنامه نیوزویک درخصوص اوضاع منطقه خلیج فارس، انسداد تنگه هرمز درصورت تهدید منافع حیاتی ایران، تکذیب ارسال سلاح های امریکایی و اسرائیلی به ایران، روابط ایران و فرانسه و شایعه دلسردشدن تدریجی مردم از ادامه جنگ.

۴ وزیر امور خارجه امریکا ضمن ابراز نگرانی از تهدیدات ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز، از اتخاذ تدابیری به منظور حفظ امنیت کشتیرانی در خلیج فارس خبر داد. وی گفت: امریکا هیچ گونه موضعی در قبال اقدام فرانسه به تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد اتخاذ نکرده است.

۵ تهدید عراق به خودداری از پرداخت بدهی هایش به فرانسه درصورت عدم تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به آن کشور. رئیس ستاد ارتش فرانسه اعلام کرد که این کشور به تعهدات خود با عراق پایبند است.

۶ نشریه لوپوئن به تحلیل موضوع تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق و تأثیر آن در پایان دادن به جنگ پرداخت. نشریه الدستور نیز ضمن پرداختن به این مسئله، مواضع دولت های محافظه کار خلیج فارس دراین باره، انگیزه فرانسه از حمایت از عراق و اهداف عراق از به کارگیری جنگنده های سوپراتاندارد را مورد بررسی قرار داد.

۷ در ادامه تحرکات شورای همکاری خلیج فارس برای خاتمه جنگ ایران و عراق، شش کشور عربی حاشیه جنوبی خلیج فارس طرح صلح جدیدی مبتنی بر برقراری فوری آتش بس، برنامه بازسازی دو کشور و تعیین کمیسیونی برای تعیین غرامت و علت بروز جنگ تهیه کردند؛ تلاش عربستان برای متقاعد ساختن سوریه به بازگشایی خط لوله نفتی عراق؛ میانجیگری وزرای امور خارجه عربستان و کویت میان بغداد و دمشق؛ وزیر امور خارجه فرانسه در دیدار با شاذلی قلیبی خواستار تلاش برای موضع گیری یکپارچه اعراب در قبال جنگ ایران و عراق و وضع داخلی لبنان شد.

۸ بررسی تأثیرات قطع صدور نفت از خلیج فارس در رسانه های گروهی جهان: نقش منطقه خلیج فارس به عنوان مهم ترین منبع تأمین نفت جهان در ضعف یا قدرت کشورهای غربی و شرقی، گسترش روابط بازرگانی ژاپن با ایران و عراق و ترس این کشور از عملی شدن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز ازجمله محورهای این تحلیل ها بود؛ نشریه میدل ایست ضمن موفق دانستن تلاش ایران برای رونق بخشیدن به اقتصاد و گسترش روابط تجاری خود، تهدید عراق در خلیج فارس را متوجه آسیب پذیرکردن اقتصاد رونق یافته ایران عنوان کرد.

۹ تشکیل نیروی واکنش سریع امریکا برای مداخله نظامی در منطقه خلیج فارس درصورت بروز درگیری در این منطقه. این نیرو متشکل از نیروی دریایی، هوایی و زمینی بوده و قادر است ۱۳۱ هزار پرسنل نظامی را درصورت نیاز به منطقه اعزام کند.

۱۰ باوجود پیشرفت های قابل توجه درزمینه صرفه جویی انرژی در امریکا مقامات این کشور به تأثیر جنگ ایران و عراق بر تولیدات نفتی جهان و درنتیجه احتمال افزایش بحران انرژی ای که درپی تحریم نفتی اعراب در ایالات متحده آغاز شده، اذعان کردند.

سفر پنج روزه وزیر دفاع عربستان به ایتالیا به منظور مذاکره با مقامات این کشور درخصوص

۱ همکاری های نظامی دو کشور؛ اعلام آمادگی فرانسه برای تجهیز کویت و کشورهای حاشیه خلیج فارس به سلاح های مدرن؛ مفسر رادیو اسرائیل ضمن بررسی اهداف برگزاری مانور نظامی مشترک اعضای شورای همکاری خلیج فارس اظهار عقیده کرد: کشورهای حاشیه خلیج فارس باوجود تهیه برنامه گسترده ای برای تقویت نظامی خود، قادر نخواهند بود بدون کمک نظامی امریکا دربرابر اقدام احتمالی ایران به بستن تنگه هرمز مقاومت کنند.

۲ درپی انتشار خبر تشکیل نیروی ضربت در ارتش اردن توسط امریکا، فرمانده کل نیروهای مسلح اردن ضمن تأکید بر حمایت اردن از کشورهای عربی گفت: همکاری تسلیحاتی ما با امریکا همیشه جریان داشته زیرا امریکا منبع اصلی تأمین تجهیزات نظامی ما به شمار می رود.

۳ انتصاب رابرت مک فارلین به سمت مشاور امنیت ملی امریکا ازسوی رئیس جمهوری این کشور.

۴ نخست وزیر مالزی حزب اسلامی این کشور را به تلاش برای سرنگونی حکومت مالزی و تأسیس نظام جمهوری اسلامی در این کشور متهم کرد؛ رادیو کلن از اقدامات دولت ترکیه برای مقابله با تجدید حیات اسلام در سطح جهانی خبر داد.

۵ کریستین ساینس مانیتور با اعلام خبر توافق اولیه گروه های مختلف لبنانی برای تشکیل نشست آشتی ملی، درگیری های روزهای اخیر در فرودگاه بیروت و تیراندازی به سمت نیروهای امریکایی در یکی از مناطق تحت کنترل سازمان امل را موجب بروز ناامیدی هایی در برقراری صلح دانست.

ضمیمه گزارش ۴۰: مشروح استعداد، ساختار تشکیلاتی و محل استقرار حزب دمکرات کردستان و سازمان کومه له در منطقه مریوان.

گزارش روزشمار ۲۶/۷/۱۳۶۲

۶ جلسه فرمانده قرارگاه مقدم حمزه با فرماندهان یگان های عمل کننده در عملیات والفجر۴ به منظور انجام آخرین هماهنگی ها و رفع مشکلات محور بانه؛ گزارش اجمالی راوی قرارگاه حمزه از آخرین وضعیت نیروهای لشکر۸ نجف.

۷ عملیات نفوذی نیروهای خودی در منطقه عملیاتی والفجر۲ (حاج عمران) خساراتی را به نیروهای عراق وارد آورد.

۸ زخمی شدن ۵ نفر در گلوله باران شهر و مناطق مرزی خرمشهر.

۹ اجرای مرحله اول عملیات پاک سازی منطقه آلان در جنوب و جنوب غربی سردشت. در این عملیات چند ارتفاع تصرف و ۱۷ روستا پاک سازی شد.

۱۰ ناکامی افراد حزب دمکرات در نفوذ به شهر مهاباد؛ حمله افراد کومه له به انبار دخانیات و مرکز بهداشت مهاباد؛ حمله افراد ضدانقلاب به پایگاه ها و نیروهای خودی در منطقه سلماس، شمال شرقی مریوان، محور سقز به دیواندره؛ کارگذاری مین در شمال ارومیه و سرقت از یک درمانگاه در روستای نازلو.

۱۱ خبرگزاری بغداد به نقل از یک سخنگوی نظامی عراق از تدارک یک حمله جدید توسط ایران و نیز آمادگی عراق برای مقابله با آن خبر داد. خبرگزاری تانیوگ هم اعلام کرد: ناظران معتقدند ایران ممکن است به قسمت شمالی یا مرکزی جبهه حمله کند.

۱۲ آیت الله خامنه ای در دیدارهای جداگانه با سفیر کلمبیا در ایران و اعضای مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق از تلاش های انجام

شده برای کسب یا حفظ آزادی و استقلال دو ملت قدردانی کرد.

ص: ۱۳۰۷

۱ شرکت نخست وزیر و وزیر امور خارجه در گردهمایی سفرا و کارداران ایران در اروپا و امریکا. توسعه روابط با کشورهای اروپایی، عدم اتکا به این کشورها در مسائل مربوط به امنیت انقلاب، ضرورت پایبندی به مکتب در سیاست خارجی و روابط سیاسی و اقتصادی ایران با کشورهای اروپایی از مهم ترین محورهای سخنان موسوی و ولایتی در این مراسم بود.

۲ نخست وزیر با صدور بخشنامه ای، وزارتخانه ها، سازمان های دولتی و نهادهای انقلاب را موظف ساخت ظرف مدت یک ماه مدارک لازم را برای نرخ گذاری کلیه کالاهای تولیدی خود در اختیار سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولیدکنندگان قرار دهند.

۳ دیدار نخست وزیر یوگسلاوی با رئیس جمهور عراق در بغداد. در این دیدار درخصوص همکاری های دوجانبه، تحکیم نقش جنبش عدم تعهد و... گفت وگو شد.

۴ روزنامه گونز (چاپ ترکیه) با اعلام خبر ورود هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق، مخالفت ترکیه با فرود جنگنده های مذکور در خاک این کشور برای سوخت گیری را عامل تأخیر در تحویل آنها ذکر کرد.

۵ رئیس جمهور رومانی و وزیر مشاور در امور خارجه آلمانی فدرال خواستار پایان جنگ میان ایران و عراق شدند؛ رادیو بی بی سی از تلاش عربستان برای رفع ممنوعیت صدور نفت عراق از طریق خاک سوریه، تلاش های میانجیگرانه الجزایر برای خاتمه دادن به منازعه ایران و عراق و کوشش فرانسه برای طرح قطعنامه ای در شورای امنیت سازمان ملل به منظور استقرار آتش بس در جنگ و حمایت از آزادی کشتیرانی در خلیج فارس به عنوان اقدامات میانجیگرانه در سه جبهه مجزا نام برد؛ آغاز سفر معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران به چند کشور خاورمیانه و افریقایی به منظور رایزنی درمورد تلاش های موجود درمورد جنگ ایران و عراق.

۶ ادامه واکنش ها به تهدید ایران درمورد بستن تنگه هرمز: مفسر رادیو بی بی سی با اشاره به ازدحام کشتی های حامل تجهیزات غذایی و نظامی در ساحل بندرعباس تأکید کرد ایران فقط هنگامی تنگه هرمز را خواهد بست که این آبراه استفاده ای برای آن نداشته باشد؛ خبرگزاری رویتر نیروی دریایی ایران را قدرتمندترین نیروی دریایی منطقه خواند و با اذعان به توانایی ایران برای بستن تنگه هرمز این تهدید را بیشتر برای منصرف ساختن عراق از هرگونه اقدام شدید علیه ایران برشمرد.

۷ افزایش گمانه زنی ها درخصوص احتمال دخالت مستقیم امریکا در جنگ ایران و عراق درپی اظهارات روز گذشته وزیر امور خارجه امریکا درخصوص مقابله با تهدیدات احتمالی علیه امنیت کشتیرانی در خلیج فارس. سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا: در موضع بی طرفی امریکا در قبال جنگ ایران و عراق تغییری حاصل نشده است؛ نیویورک تایمز از احتمال تغییر سیاست بی طرفی امریکا به نفع عراق خبر داد؛ رادیو اسرائیل اظهارات دیروز جرج شولتز را با انتخاب آتی ریاست جمهوری امریکا مرتبط دانست؛ رادیو مسکو جنگ ایران و عراق را بهانه ای برای افزایش حضور نظامی با امریکا و کشورهای عضو پیمان ناتو در منطقه خلیج فارس خواند؛ روزنامه الثوره با اشاره به احتمال تغییر موضع امریکا در قبال جنگ از مداخله نظامی امریکا برای بازنگه داشتن تنگه هرمز استقبال کرد.

۸ برخی شبکه های تلویزیونی امریکا جناح انشعابی جنبش شیعیان امل را مسئول تیراندازی های اخیر علیه تفنگ داران دریایی امریکا در بیروت دانستند؛ وقوع درگیری هایی در منطقه شیاح بیروت میان نیروهای ارتش لبنان و مردان مسلح.

۱ سوریه پایان دادن به اختلافات دمشق و سازمان آزادی بخش فلسطین را مشروط به برکناری یاسر عرفات از رهبری این سازمان کرد؛ اجلاس فوق العاده رهبران سازمان الفتح به منظور مذاکره درخصوص شکاف موجود در داخل این سازمان و نیز ارزیابی مجدد روابط آن با کشورهای عربی.

ضمیمه گزارش۵۷: موقعیت سیاسی - جغرافیایی منطقه آلان.

ضمیمه گزارش۵۹: گزارش خبرنگار آسوشیتدپرس از اوضاع داخلی عراق.

گزارش روزشمار ۲۷/۷/۱۳۶۲

۲ در جلسه ای که در چند ساعت باقیمانده تا شروع عملیات والفجر۴ با حضور فرمانده کل سپاه برگزار شد آخرین وضعیت یگان ها، تحرکات دشمن و مأموریت لشکر۱۴ امام حسین(ع) بررسی شد. همچنین دو تن از فرماندهان عملیات نامنظم قرارگاه حمزه درباره امکان اجرای عملیات چریکی در عمق خاک عراق مطالبی بیان کردند.

۳ آغاز حرکت نیروهای لشکر۸ نجف و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) به سمت نقطه رهایی برای اجرای عملیات والفجر۴. نیروهای تخریب میدان های مین موجود در مسیر نیروها را پاک سازی کردند. کلیاتی از طرح مانور یگانی و اهداف مورد نظر در مرحله اول عملیات.

۴ عملیات های چریکی نیروهای جنگ نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در محور خرمال - سیدصادق در عمق خاک عراق.

۵ در بمباران شهر مریوان ۱۸ تن شهید و ۳۳ تن زخمی شدند؛ تجاوز هواپیماهای عراقی به حریم هوایی بانه؛ در گلوله باران خرمشهر و آبادان ۵ تن زخمی شدند و خساراتی به بار آمد.

۶ حمله افراد مسلح ضدانقلاب به نیروهای تأمین جاده در جنوب شرقی هشتیان؛ مجروح شدن یک نفر براثر برخورد با مین در غرب تکاب؛ تسلیم شدن ۶ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات و سازمان کومه له به نیروهای خودی.

۷ اعزام نیروهای داوطلب از شهرهای مختلف به جبهه های جنگ؛ اعلام آمادگی ۲۰۰ تن از نمایندگان مجلس برای عضویت در طرح لبیک یا خمینی.

۸ نامه نماینده دائمی ایران در سازمان ملل به دبیرکل این سازمان در اعتراض به بمباران شهرهای بانه و مریوان ازسوی عراق.

۹ معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران که به دمشق سفر کرده است پیام آیت الله خامنه ای را به رئیس جمهور سوریه تسلیم کرد. رادیو امریکا و رادیو اسرائیل سفر شیخ الاسلام به دمشق را با تلاش کشورهای حوزه خلیج فارس برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق و بهبود روابط سوریه و عراق مرتبط دانستند.

۱۰ نخست وزیر در اولین روز سفر به استان های شمالی کشور در سخنانی تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را تهدیدی توخالی و نشان دهنده حمایت قدرت های استکباری از عراق دانست. وی همچنین بهبود وضعیت ارزی کشور، مشکلات موجود درزمینه توزیع و مسئله تورم را مورد اشاره قرار داد.

۱۱ اختصاص مبلغ ۳۰ میلیارد ریال برای تقویت بنیه دفاعی سپاه پاسداران در جلسه امروز هیئت دولت.

۱۲ برپـایی راه پیمـایی هـای مردمی در بخش هـا و شـهرهای مختلف اسـتان هرمزگـان به منظور اعلام آمادگی برای مقابله با قـدرت های خـارجی در منطقه خلیـج فـارس؛ خـبرگزاری آسوشـیتدپرس بیـانیه پایـانی راه پیمـایی مردم هرمزگـان را به منزله رد تلاش هـای شـورای همکاری خلیج فارس برای میانجیگری در جنگ ایران و عراق دانست.

ص: ۱۳۰۹

۱ امضای موافقت نامه احداث خط لوله جدید برای انتقال گاز عراق به ترکیه میان دو کشور.

۲ ارائه طرح قطعنامه ای ازسوی کشورهای غربی به شورای امنیت سازمان ملل با هدف تضمین امنیت خلیج فارس و وادارکردن ایران و عراق به پذیرش آتش بس. در این طرح رسیدگی به علل وقوع جنگ نیز مورد توجه قرار گرفته است.

۳ افزایش تماس های دیپلماتیک درمورد جنگ ایران و عراق: ابراز نگرانی دولت انگلیس از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق؛ هشدار معاون اول نخست وزیر عراق درمورد خطر مداخله قدرت های خارجی در منطقه درصورت ادامه یافتن جنگ ایران و عراق.

۴ رئیس جمهور امریکا: دنیای آزاد اجازه نخواهد داد تنگه هرمز بسته شود؛ تفسیر رادیو بی بی سی درباره سخنان اخیر جورج شولتز مبنی بر مداخله امریکا و کشورهای غربی درصورت بسته شدن تنگه هرمز و ابراز نگرانی مقامات امریکا درباره موفقیت سیاست بی طرفی این کشور در منطقه خلیج فارس.

۵ ادامه واکنش های کشورهای عرب به تهدید ایران مبنی بر انسداد تنگه هرمز: تأکید عمان بر نقش بازدارنده ناوگان های امریکا و انگلیس در اقیانوس هند در حفاظت از تنگه هرمز؛ رئیس جمهور مصر از آمادگی این کشور برای توسل به اقدامات نظامی درصورت بسته شدن دهانه خلیج فارس خبر داد.

۶ اقدامات اخیر برخی مقامات نظامی و سیاسی رژیم سابق در مناطق مرزی پاکستان با ایران با هدف ایجاد هماهنگی بین ضدانقلابیون و سلطنت طلبان؛ تلاش اشرار منطقه سیستان و بلوچستان برای ضربه زدن به پاسگاه های مرزی.

۷ سردبیر مطالعات راهبردی روزنامه وال استریت ژورنال در مقاله ای با عنوان "فرصت های ازدست رفته امریکا در خلیج فارس"، ایران را تنها کشور مهم و قدرتمند در خلیج فارس خواند و ضمن انتقاد از سیاست های امریکا در قبال این کشور بر لزوم اتخاذ سیاستی مبتنی بر تجارت دوجانبه و تفاهم در رابطه با ایران تأکید کرد.

۸ رئیس جمهور امریکا سوریه را به مانع تراشی در راه حل وفصل مسئله لبنان متهم کرد؛ ادعای رادیو اسرائیل مبنی بر ارسال تعداد زیادی اسلحه از شوروی به سوریه با هدف جلوگیری از پیوستن این کشور به روند صلح و گفت وگو با اسرائیل.

ضمیمه گزارش۸۵: مقاله تحلیلی نشریه سیاسی وزارت کشور درباره امکانات مصر درصورت حمله به ایران.

گزارش روزشمار ۲۸/۷/۱۳۶۲

۹ در اولین دقایق بامداد امروز عملیات والفجر۴ در منطقه عمومی شیلر آغاز شد. در محور بانه، گردان های عمل کننده لشکر۸ نجف توانستند اغلب اهداف ازپیش تعیین شده خود را تصرف کرده و باهم الحاق کنند. در محور مریوان نیز نیروهای عمل کننده دو ارتفاع مارو و خلوزه۱ و بخشی از ارتفاع خلوزه۲ و ارتفاع هفت توانان را تصرف کردند. نیروهای لشکر۸ نجف چند پاتک عراق در محور بانه را سرکوب کردند.

۱۰ گزارش راوی قرارگاه مقدم حمزه از وضعیت عمومی عملیات در صبح روز اول.

۱۱ آگاهی قبلی دشمن از اجرای عملیات نیروهای خودی در منطقه شیلر و اقدامات بازدارنده ولی ناموفق فرماندهان عراقی؛ گزارش مسئول واحد شنود سپاه به محسن رضایی درمورد وضعیت عمومی دشمن.

۱۲ پیداشدن یکی از نیروهای مجروح تیم شناسایی لشکر۸ نجف در منطقه آزاد شده پس از دوازده روز؛ دستگیری ۱۹ تن از نیروهای عراقی توسط ۳ تن از نیروهای دید بانی لشکر۸ نجف.

ص: ۱۳۱۰

۱ درپی موفقیت های به دست آمده در مرحله اول عملیات والفجر۴ فرمانده کل سپاه خواستار توسعه عملیات در محور بانه به سمت کانی مانگا شد. فرماندهی همچنین برای تثبیت دستاوردهای عملیات ابلاغ کرد که یگان ها در محور بانه و مریوان باهم الحاق کنند؛ طرح مانور لشکر۱۴ امام حسین(ع) در محور پنجوین.

۲ چگونگی پخش اخبار مربوط به عملیات والفجر۴ و عملیات درون مرزی در محور سردشت و تدبیر فرماندهی سپاه دراین باره.

۳ محسن رضایی در تماس تلفنی با رئیس جمهور، رئیس مجلس و ائمه جمعه شهرهای تبریز، اصفهان، مشهد و شیراز ضمن اعلام نتایج عملیات خواستار بهره برداری تبلیغاتی از این عملیات برای جذب نیروی مورد نیاز جبهه ها شد.

۴ ادامه بمباران شهر مریوان و مناطق اطراف آن؛ گلوله باران شهرهای خرمشهر و پاوه؛ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از اقدام مردم بانه در ترک این شهر.

۵ حمله یک گروه گشتی ستاد جنگ های نامنظم به یک پایگاه نظامی عراق در بانی بنوک؛ اجرای آتش توپخانه بر روی یک واحد توپخانه دشمن در منطقه سیدصادق.

۶ عملیات مشترک سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و حزب دمکرات کردستان در منطقه آلان؛ حمله افراد حزب دمکرات به یک پایگاه نظامی و یک مرکز بهداشت در غرب ارومیه؛ زورگیری افراد گروه های مسلح ضدانقلاب در جنوب غربی مریوان؛ تسلیم شدن ۲ تن از افراد ضدانقلاب به نیروهای خودی در دیواندره و سلماس؛ پیام ویژه دبیرکل حزب دمکرات کردستان به افراد این حزب برای تشدید فعالیت ها در عقبه منطقه عملیاتی والفجر۴.

۷ افزایش اقدامات و تلاش ها برای کمک رسانی به مهاجران جنگی و رفع نیازهای مردم مناطق بمباران شده؛ بازدید سرپرست بنیاد امور مهاجرین جنگ تحمیلی از شهرهای اسلام آبادغرب، گیلان غرب و سرپل ذهاب؛ واریز مبلغ یک میلیارد ریال ازسوی نخست وزیر به حساب ستاد پشتیبانی مناطق بمباران شده.

۸ وزارت امور خارجه عراق در نامه ای به دبیرکل سازمان ملل متحد ضمن اعتراض به عملیات ایران در منطقه شیلر تهدید کرد که این کشور حق تجاوز به هر نقطه ای از ایران را برای خود مشروع می داند.

۹ انتشار مطالب ضدونقیض درباره اهداف و نتایج عملیات والفجر۴ در رسانه های گروهی جهان. خبرگزاری فرانسه هدف این حمله را مناطق مرزی پنجوین در شمال شرقی کردستان عراق اعلام کرد و افزود احتمالاً ـ ایرانی ها توانسته اند در خاک عراق پیشروی کنند. خبرگزاری رویتر به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی هدف از عملیات والفجر۴ را خارج ساختن شهرهای بانه و مریوان از برد توپ های عراق و قطع خطوط تدارکاتی ضدانقلابیون اعلام کرد.

۱۰ آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، کمک قدرت های جهانی را عامل دوام رژیم عراق ذکر کرد.

۱۱ نخست وزیر در دومین روز سفر خود به استان های شمالی کشور در اجتماع مردم گرگان اعلام کرد نیروهای رزمنده مناطق جنوبی سردشت را از وجود گروه های مسلح غیرقانونی پاک سازی کردند. وی همچنین در سخنانی در ساری ارتباط با ۲۰ کشور جهان سوم را نشانه تحرک سیاست خارجی جمهوی اسلامی ایران عنوان کرد.

۱۲ ریچارد لوس از معاونان وزارت امور خارجه انگلیس گفت: بریتانیا ضمن اتخاذ موضع بی طرفی در جنگ ایران و عراق، تمام توان

خود را برای ایجاد صلح بین دو طرف به کار می برد.

ص: ۱۳۱۱

۱ تسلیم پیام شفاهی پادشاه عربستان به صدام رئیس جمهور عراق؛ وزرای صنایع عرب در پایان اجلاس شورای سازمان عربی توسعه صنعتی حمایت خود را از عراق در جنگ با ایران اعلام کردند.

۲ خطرهای موجود در تأمین امنیت خطوط لوله نفتی عراق به ترکیه موجب شده عراق درصدد راه های جدیدی برای صدور نفت خود برآید؛ فارین ریپورت فشار بر سوریه برای بازگشایی خط لوله نفتی عراق را تنها راه درامان ماندن کشورهای حوزه خلیج فارس از آسیب های ناشی از گسترش جنگ در این منطقه دانست؛ تلاش شوروی برای بهبود روابط عراق و سوریه.

۳ تأکید مقامات کشورهای عرب حوزه خلیج فارس درمورد تأثیر انسداد احتمالی تنگه هرمز بر منافع این کشورها و تلاش هماهنگ آنها در ممانعت از مسدود شدن این آبراه بین المللی؛ گزارش نشریه فارین ریپورتس از خطرهای احتمالی گسترش جنگ برای صادرات نفتی عربستان.

۴ گزارش های متفاوت خبرگزاری رویتر و رادیو اسرائیل درباره سرنوشت هواپیماهای سوپراتاندارد خریداری شده توسط عراق.

۵ عدم پشتیبانی کشورهای عرب از طرح پیشنهادی ایران مبنی بر اخراج رژیم صهیونیستی از مجمع عمومی سازمان ملل؛ تهدید امریکا به تحریم جلسات این مجمع و قطع کمک های مالی خود به سازمان ملل درصورت تصویب طرح ایران.

۶ رئیس جمهور سوریه، امریکا را به تلاش برای دستیابی به سلطه کامل بر منطقه غرب آسیا متهم کرد؛ اعزام یک واحد آبی - خاکی تازه نفس مرکب از ۱۸۰۰ تفنگ دار امریکایی به لبنان درپی افزایش حملات علیه نیروهای امریکایی در بیروت.

۷ روشن شدن چراغ های بخشی از معابر شهر اهواز پس از گذشت ۱۱۲۰ روز از آغاز تهاجم عراق.

گزارش روزشمار ۲۹/۷/۱۳۶۲

۸ در دومین شب عملیات والفجر۴ در محورهای مریوان چند ارتفاع به تصرف نیروهای خودی درآمد. لشکر۱۴ امام حسین(ع) ارتفاعات بناسوته، جنوب شرقی ارتفاع زله، دو ارتفاع شرق هرگنه، سه درختی و تپه شهدا را به تصرف درآورد و لشکر۲۵ کربلا- نیز خلوزه ۱ و بخش هایی از ارتفاع هفت توانان را تصرف کرد.

۹ جلسه فرماندهان سپاه برای بررسی عملکرد یگان ها در عملیات شب گذشته و تصمیم گیری برای ادامه عملیات.

۱۰ ارزیابی فرماندهان سپاه از نحوه واکنش ارتش عراق دربرابر عملیات نیروهای خودی در منطقه شیلر.

۱۱ در جلسه امروز فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیای سپاه و قرارگاه مقدم حمزه، مانور کلی عملیات والفجر۴ در مرحله بعدی تصویب شد؛ مانور لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع)، ۴۱ ثارالله(ع) و ۲۵ کربلا در محور مریوان.

۱۲ گزارش عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، درباره وضعیت شناسایی و اقدامات مهندسی دشمن در محور دربندیخان.

۱۳ در دو عملیات نفوذی نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در منطقه عمومی خرمال عراق، ۹ نظامی کشته و ۷ تن نیز زخمی شدند.

۱۴ اقدام عراق در گلوله باران شیمیایی منطقه عمومی مریوان. چاره اندیشی محسن رضایی و سرهنگ صیاد شیرازی دراین باره و همچنین

تأکید محسن رضایی بر جلوگیری از عدم انتشار این خبر در میان رزمندگان.

۱۵ هواپیماهای عراقی چندین بار، عقبه منطقه عمومی عملیات والفجر۴ را بمباران کردند و در چند نوبت نیز اعلامیه هایی بر فراز شهر بانه و اطراف آن پخش کردند.

ص: ۱۳۱۲

۱ واکنش فرمانده ارتش خلقی عراق به اجرای عملیات والفجر۴ و بازتاب این عملیات در رسانه های خارجی.

۲ بازپس گیری ارتفاع مهم لک لک در منطقه عمومی آلان؛ درگیری با افراد مسلح ضدانقلاب در محور پیرانشهر - سردشت و پاک سازی یک منطقه در محور سنندج - کامیاران از اقدامات امروز نیروهای خودی در مناطق کردنشین بود؛ قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) از فروپاشی بخشی از تشکیلات درون شهری حزب دمکرات در ارومیه خبر داد.

۳ در اقدامات عناصر مسلح محارب در محورهای مختلف آذربایجان غربی و کردستان، ۱۹ تن از افراد خودی شهید یا زخمی و ۷ تن نیز به گروگان گرفته شدند.

۴ رئیس مجلس شورای اسلامی در خطبه های نمازجمعه تهران ضمن انتقاد از سیاست فرانسه در قبال جنگ ایران و عراق، تحویل سوپراتانداردهای فرانسوی به عراق و مقابله با تز گروه های ضدانقلاب برای ایجاد یک بحران داخلی را از انگیزه های اصلی اجرای عملیات والفجر۴ عنوان کرد. وی همچنین به تشریح اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق آزادشده اخیر در کردستان پرداخته و حملات هواپیماهای عراقی به بانه و مریوان را انتقام صدام از مردم کردستان خواند.

۵ محورهای سخنان نخست وزیر در مراسم صبحگاه مشترک نیروهای مسلح در ساری و نمازجمعه بابل: جایگاه نیروهای مسلح در نظام های غیرمردمی، دلیل حمایت قدرت های بزرگ از عراق، سیاست خارجی ایران و طرح های اقتصادی پنج ساله دولت.

۶ واکنش وزارت امور خارجه ایران به اظهارات اخیر رؤسای جمهور امریکا و مصر مبنی بر دخالت نظامی این کشورها در منطقه درصورت اقدام ایران به بستن تنگه هرمز.

۷ عبدالرحمن قاسملو رهبر حزب دمکرات کردستان ایران در مصاحبه با رادیو بی بی سی مدعی شد یک سوم خاک کردستان دراختیار پیشمرگان کرد قرار دارد. روابط این حزب با عراق، سازمان مجاهدین خلق و اتحادیه میهن پرستان کردستان عراق از دیگر محورهای اظهارات قاسملو در این مصاحبه بود.

۸ پیشنهاد ایران مبنی بر اخراج رژیم صهیونیستی از عضویت در سازمان ملل با پیشنهاد متقابل نروژ از دستور کار مذاکرات مجمع عمومی این سازمان خارج شد. رادیو بی بی سی: اکثر دولت های کمونیست و عرب با ادامه عضویت اسرائیل به شدت مخالف اند.

۹ روزنامه فرانسوی لوموند در گزارشی به بررسی هدف فرانسه از طرح قطعنامه جدید درمورد جنگ ایران و عراق، منافع امریکا و انگلیس از مشارکت در تهیه این طرح، مواضع عراق و شوروی و عکس العمل احتمالی ایران درصورت تصویب آن پرداخت.

۱۰ وزیر دفاع عربستان خطر ناشی از عملی شدن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز را متوجه کشورهای واردکننده نفت دانست؛ تلاش کشورهای عرب حوزه خلیج فارس برای متقاعدساختن سوریه به بازگشایی خط لوله نفتی عراق به منظور جلوگیری از گسترش جنگ.

۱۱ افزایش اقدامات حفاظتی از لوله نفتی عراق در خاک ترکیه درپی افزایش ظرفیت صدور نفت از طریق این خط لوله؛ وزیر امور خارجه ترکیه احتمال ازسرگیری صدور نفت عراق ازطریق سوریه را ضعیف دانست.

۱۲ کارگروه تحقیق درمورد انهدام تأسیسات هسته ای عراق در ژوئن ۱۹۸۱ توسط رژیم صهیونیستی در گزارشی که امروز به مجمع عمومی سازمان ملل تسلیم شد، این حمله را به مبارزه طلبیدن سیستم حفاظتی آژانس بین المللی انرژی اتمی توصیف کرد.

۱ توافق جناح های درگیر در لبنان برای برگزاری مذاکرات صلح در سوئیس؛ رفیق حریری نتایج مذاکرات خود با گروه های درگیر در لبنان را مثبت ارزیابی کرد؛ ادامه درگیری های پراکنده در جنوب بیروت.

۲ موافقت یاسر عرفات با برنامه اصلاحات در سازمان آزادی بخش فلسطین (ساف)؛ اعلام حمایت پادشاه اردن از مشروعیت ساف و استقلال فلسطین درپی دیدار دو تن اعضای جنبش الفتح با وی؛ دیدار حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه با رئیس مجلس ملی فلسطین در دمشق.

گزارش روزشمار ۳۰/۷/۱۳۶۲

۳ تلاش ناموفق لشکر۱۴ امام حسین(ع)، لشکر۴۱ ثارالله(ع)، لشکر۲۵ کربلا و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان برای تصرف دو ارتفاع سنگ معدن و کله قندی در جنوب پنجوین، ارتفاعات مشرف بر پنجوین، خلوزه۲ و بخش های باقیمانده قله های هفت توانان.

۴ شکست پاتک های عراق برای بازپس گیری ارتفاعات لری و کنگرک و گرمک در محور بانه؛ حملات هوایی و توپخانه ای عراق به شهر بانه و اطراف آن؛ در گلوله باران شیمیایی ارتفاعات شرق پنجوین نیز ۲۲ تن از افراد خودی مصدوم شدند.

۵ در جلسه امروز فرماندهان عملیات والفجر۴، موضوع تصرف ارتفاع خلوزه۲ و اهمیت و حساسیت آن مورد بحث قرار گرفت و فرماندهان بر نقش کلیدی این ارتفاع تأکید کردند.

۶ ادعای فرمانده سپاه یکم عراق درباره شکست عملیات ایران در منطقه عمومی شیلر؛ آمار اغراق آمیز ستاد فرماندهی عراق درباره خسارت های وارد شده به نیروهای ایرانی.

۷ عملیات نفوذی نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در شانه دری، شربیان و چغال آوا.

۸ حمله موشکی عراق به شهرهای مسجدسلیمان و دزفول؛ در گلوله باران خرمشهر و آبادان یک تن شهید و ۱۲ تن زخمی شدند، بازتاب این اقدام عراق در رادیوهای خارجی.

۹ زورگیری عناصر سازمان کومه له در شمال غرب سنندج و روستای گلیه؛ کلیاتی از عملکرد یک ماهه سپاه پیرانشهر درزمینه تأمین امنیت این شهر و روستاهای اطراف آن.

۱۰ فرماندهی کل سپاه در نامه ای به فرماندهان مناطق ۱، ۲، ۹ و ۱۰ سپاه از آنان خواست برای تأمین نیروهای مورد نیاز پایگاه های بوکان، سقز، بانه، دیواندره، سنندج، سردشت و مهاباد اقدام کنند.

۱۱ هم زمان با ادامه عملیات والفجر۴ در محور مریوان، برخی منابع خبری به نقل از مقامات عراقی از شکست و عقب نشینی نیروهای ایران در منطقه پنجوین خبر دادند. در همین حال خبرگزاری یونایتدپرس به نقل از منابع ایران اعلام کرد ابتکارعمل در دست قوای ایران است و آنها سرگرم تحکیم مواضع خود هستند؛ سفر فوری طه یاسین رمضان به چند کشور حوزه خلیج فارس به منظور ابلاغ پیام های کتبی صدام حسین به مقامات آن کشورها.

۱۲ ادعای سخنگوی نظامی عراق مبنی بر مین گذاری راه آبی منتهی به بندر امام خمینی؛ بازتاب این خبر در رسانه های گروهی جهان؛ دیدار سفیر ژاپن در تهران با وزیر امور خارجه ایران درپی نگرانی ژاپن از خطر گسترش جنگ در منطقه خلیج فارس؛ خبرگزاری فرانسه

با اذعان به برتری ایران در جبهه کردستان اقدام عراق به مین گذاری را نشانه تلاش این کشور برای وادارساختن ایران به مذاکره ازطریق ادامه یک جنگ اقتصادی دانست.

۱۳ تشکیل جلسه شورای عالی بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده با حضور آیت الله صانعی نماینده امام و وزیر کشور.

ص: ۱۳۱۴

۱ اظهارات ولیعهد امارات و وزیر امور خارجه فرانسه درباره جدی بودن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز؛ مصاحبه رئیس سابق سازمان سیا با شبکه ام.بی.اس. امریکا درمورد میزان توانایی ایران برای عملی ساختن این تهدید و اقدامات احتمالی امریکا به منظور جلوگیری از آن.

۲ بالاـگرفتن تلاش کشورهای شورای همکاری خلیج فارس برای دستیابی به توافقی به منظور خاتمه جنگ هم زمان با طرح قطعنامه پیشنهادی کشورهای غربی در سازمان ملل؛ گزارش خبرگزاری فرانسه از تلاش ژاپن برای ترغیب ایران به پذیرش قطعنامه پیشنهادی؛ مقاله هفته نامه فرانسوی آبزرور با محوریت تأکید بر لزوم اقدامات میانجیگرانه کشورهای غربی برای خاتمه درگیری و بازگشایی خط لوله نفتی عراق در سوریه به عنوان راه حل فوری برای پیشگیری از گسترش جنگ.

۳ ادامه نشت نفت از حوزه نفتی نوروز و آلودگی آب های سواحل شمال شرقی قطر؛ تشکیل جلسه سازمان حفاظت محیط زیست دریایی هشت کشور منطقه به منظور تصمیم گیری درمورد اقدام مشترک برای مقابله با نشت نفت در سه شنبه آینده.

۴ اقدامات میانجیگرانه شوروی، عربستان و الجزایر به منظور کاهش اختلافات سوریه و رهبری سازمان آزادی بخش فلسطین.

ضمیمه گزارش۱۳۴: توضیحات مختصر راوی لشکر۴۱ ثارالله(ع) درباره سه تن از شهدای این یگان.

گزارش روزشمار ۱/۸/۱۳۶۲

۵ با تصرف ارتفاع سربراله به دست نیروهای قرارگاه حمزه۲ دو محور مریوان و بانه موفق به الحاق شدند و مرحله اول عملیات والفجر۴ پایان یافت؛ براساس تصمیم فرماندهی عملیات قرار شد فردا لشکر۳۱ عاشورا در ارتفاع خلوزه۲ و لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع) و ۴۱ ثارالله(ع) نیز برای تصرف ارتفاعات مشرف به پنجوین (سنگ معدن، کله قندی و هرگنه) اجرای عملیات کنند.

۶ گزارش واحدهای اطلاعات و پرسنلی قرارگاه مقدم حمزه درمورد نتایج به دست آمده در مرحله اول عملیات والفجر۴.

۷ فرمانده سپاه یکم عراق ضمن اذعان به موفقیت نیروهای ایرانی در عملیات والفجر۴ کوشید پیروزی های به دست آمده را کم رنگ جلوه دهد.

۸ نظر مساعد فرمانده نیروی زمینی ارتش و فرمانده کل سپاه درمورد اجرای عملیات در منطقه دربندیخان باوجود تردیدهای جدی درباره امکان اجرای عملیات در این منطقه.

۹ اجرای دو عملیات چریکی نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عمق خاک عراق در عقبه های منطقه عملیات والفجر۴.

۱۰ در بمباران و گلوله باران شیمیایی یک روستا در اطراف بانه و منطقه مریوان، ۱۳ تن از افراد بومی و نظامی شهید و ۴۲ تن نیز مصدوم شدند؛ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از تأثیر مواد شیمیایی بر مصدومان؛ ستاد مشترک ارتش از نیروهای حاضر در منطقه درخواست کرد تا گزارش مستندی از حملات شیمیایی عراق برای ارائه به مراجع ذی ربط تهیه کنند.

۱۱ اجرای مرحله دوم عملیات پاک سازی منطقه آلان در غرب و جنوب غربی سردشت. در این عملیات نیروهای خودی بر ارتفاعات منطقه مسلط شدند و علاوه بر تصرف مقر رادیو حزب دمکرات و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و سازمان کومه له ۲۵۰ کیلومتر مربع از مناطق مرزی ایران آزاد شد.

۱ روایت برخی از اسیران آزادشده از زندان های حزب دمکرات درباره رفتار افراد این حزب با زندانیان.

۲ در اقدامات امروز نیروهای خودی و گروه های مسلح ضدانقلاب در مناطق کردنشین ۸ تن از افراد خودی شهید یا زخمی و ۱۲ تن نیز به گروگان گرفته شدند. همچنین بیش از ۱۶ تن از افراد گروه های مسلح غیرقانونی هم کشته یا زخمی و ۲ تن از آنها دستگیر شدند.

۳ گزارش سازمان ها و ارگان های نظامی و انتظامی درباره تلفات واردشده به نیروهای خودی در جریان درگیری های مناطق کردنشین، تعداد و انواع عملیات های گروه های مسلح ضدانقلاب و تلفات واردشده به عناصر مسلح غیرقانونی در مهرماه سال جاری.

۴ انعکاس محدود موفقیت های ایران در تصرف ارتفاعات مشرف به پنجوین و آزادسازی ارتفاعات راهبردی نوار مرزی سردشت در رسانه های خارجی. فرمانده سپاه یکم عراق حملات اخیر ایران در منطقه پنجوین را ناکام خواند؛ مهم ترین محورهای مذاکرات طه یاسین رمضان با سران کشورهای حاشیه خلیج فارس در سفر یک روزه اش به این کشورها: آخرین تحولات جنگ ایران و عراق اعلام حمایت سران عمان، قطر و بحرین از عراق و تلاش رژیم عراق برای تعیین سرنوشت جنگ با به کارگیری جنگنده های سوپراتاندارد.

۵ بازتاب حملات موشکی و هوایی عراق به شهرهای مسجدسلیمان، دزفول و مریوان در رسانه های گروهی جهان. یک سخنگوی نظامی عراق این حملات را تلافی حملات توپخانه ای ایران به شهرهای مرزی عراق خواند؛ رادیو بی بی سی حمله عراق به مریوان را نشانه ناکامی ایران در خارج ساختن این شهر از تیررس عراق دانست؛ ادامه بازتاب رسانه ای درمورد ادعای عراق درخصوص مین گذاری آب های منتهی به بندر امام خمینی.

۶ دیدار جمعی از کارکنان وزارت صنایع سنگین و گروهی از مخترعان و مبتکران با امام خمینی. اهمیت جهاد در راه خودکفایی، اوضاع کشور در مواجهه با فشارهای خارجی، پیروزی های اخیر در جبهه های جنگ، حملات عراق به شهرهای ایران و خودداری از مقابله به مثل و... ازجمله محورهای سخنان رهبر انقلاب در این دیدار بود.

۷ رئیس مجلس شورای اسلامی و نخست وزیر ضمن محکوم کردن حملات عراق به دزفول و مسجدسلیمان بر ادامه جنگ تا کسب پیروزی کامل و احقاق حقوق ملت ایران تأکید کردند. مدیرکل امور بین الملل وزارت امور خارجه ایران، حملات موشکی عراق را نقض آشکار کنوانسیون چهارم ژنو دانست.

۸ سفر نخست وزیر ایران در رأس یک هیئت بلندپایه سیاسی - اقتصادی به کره شمالی به منظور پیگیری روند توسعه روابط دو کشور در ابعاد اقتصادی و نظامی.

۹ پایان دوره آموزشی خلبانان عراقی برای استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی؛ نخست وزیر مصر دستیابی عراق به جنگنده های سوپراتاندارد را به منزله یک قدرت بازدارنده برای بغداد دانست و درعین حال تأکید کرد به کارگیری این هواپیماها باعث تشدید جنگ خواهد شد.

۱۰ موافقت شوروی با طرح قطعنامه پیشنهادی غرب در سازمان ملل با هدف پایان دادن به جنگ ایران و عراق. افزودن یک ماده جدید به طرح پیشنهادی فرانسه مبنی بر تشکیل یک کمیته بین المللی برای تعیین آغازگر جنگ؛ تأکید عربستان و مصر بر افزایش تلاش ها جهت پایان دادن به جنگ.

۱۱ برنامه ریزی برای اجرای مانور هوایی مشترک بین چهار کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس، رایزنی کشورهای این شورا با

فرانسه، انگلیس و امریکا برای نصب یک شبکه دفاعی رادار در اطراف کشورهای خلیج فارس.

ص: ۱۳۱۶

۱ وقوع دو انفجار در مرکز فرماندهی تفنگ داران دریایی امریکا و مقر نیروهای فرانسوی مستقر در بیروت. مقامات امریکا و رژیم صهیونیستی ایران و سوریه را به دست داشتن در این حادثه متهم کردند. سفیر سوریه در واشنگتن هرگونه مداخله این کشور در سوءقصد علیه نیروهای امریکایی و فرانسوی را رد کرد. درخواست عضو کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی مبنی بر انجام مذاکرات بین المللی به منظور دستیابی به راه حلی برای بحران لبنان. تأکید نخست وزیر فرانسه و سفیر لبنان در پاریس بر ادامه حضور نیروهای فرانسوی و چندملیتی در لبنان.

ضمیمه گزارش۱۵۵: کلیاتی از موقعیت و اهمیت نظامی ارتفاع سیر و روستاهای بیژوه و مزن آباد و اقدامات حفاظتی گروه های مسلح ضدانقلاب در این دو روستا.

گزارش روزشمار ۲/۸/۱۳۶۲

۲ در مرحله دوم عملیات والفجر۴، لشکر۳۱ عاشورا ارتفاع کلو را پاک سازی کرده و خلوزه ۲ را تصرف کرد. لشکر ۱۴ امام حسین(ع) نیز تپه های سیدمصطفی و شرق سنگ معدن و یال سنگ معدن را تصرف کردند، اما قله سنگ معدن و ارتفاع کله قندی همچنان در دست دشمن باقی ماند. لشکر۴۱ ثارالله(ع) نیز نتوانست ارتفاع ۱۵۳۰ را به تصرف درآورد.

۳ در جلسه امروز فرماندهان ارشد سپاه، فرماندهان ضمن تشریح عملکرد یگان های خود، بر تصرف ارتفاع کانی مانگا تأکید کردند. غلامعلی رشید مرحله بعدی عملیات را تشریح کرد.

۴ انتقال ۴ یگان سپاه به منطقه عملیاتی والفجر۴ برای ادامه عملیات؛ منتفی شدن عملیات دربندیخان؛ ابلاغ مأموریت یگان های عمل کننده در مراحل بعدی عملیات.

۵ علی شمخانی و غلامعلی رشید برای درک وضعیت روحی و مشکلات فرماندهان سپاه با آنها به گفت وگو پرداختند. در این جلسه شمخانی ضمن تقدیر از عملکرد یگان های سپاه به اظهارات فرمانده لشکر۴ عراق در گفت وگو با معاون سپاه یکم و اعتراف آنان به قدرت نیروهای بسیج و نارضایتی از وضعیت عمومی ارتش عراق اشاره کرد.

۶ ارتش عراق با انتشار اطلاعیه ای عملیات شب گذشته ایران را ناموفق خواند. یک سخنگوی نظامی عراق نیز اعلام کرد که ایران در عملیات اخیر خود هیچ نتیجه ای به دست نیاورده است، دبیرکل حزب دمکرات کردستان ایران: ایران قادر به انجام هیچ کاری در جبهه های غرب نیست.

۷ بمباران چند منطقه روستایی در عقبه منطقه عملیاتی والفجر۴ توسط جنگنده های عراقی. براثر به کارگیری گلوله های شیمیایی در یکی از این حملات ۲۰ تن شهید یا مصدوم شدند.

۸ حمله گروه های مسلح غیرقانونی به یک کامیون حامل گلوله های کاتیوشا؛ تسلیم شدن افراد وابسته به حزب دمکرات به نیروهای خودی و اقدامات این حزب برای جلوگیری از این امر.

۹ در عملیات نفوذی معارضین عراقی ۲۰ نظامی عراقی کشته یا زخمی شدند.

۱۰ جلسه امروز قرارگاه نوح برای بررسی مشکلات مربوط به طرح مانور عملیات در شمال خلیج فارس؛ اظهارات نماینده نیروی دریایی ارتش حاکی از آن بود که اجرای عملیات در این منطقه برای نیروی دریایی ارتش از اولویت برخوردار نیست.

پیشروی نیروهای ایران به سوی پنجوین در دومین مرحله عملیات والفجر۴ تهدید عراق به ازسرگیری حملات موشکی و هوایی در واکنش به دور تازه حملات ایران از مهم ترین محورهای بازتاب مرحله

ص: ۱۳۱۷

۱ دوم عملیات والفجر۴ در رسانه های خارجی است؛ سخنان تند صدام رئیس جمهور عراق در انتقاد از عدم شرکت فعال کردهای عراقی در جنگ؛ آماده باش ارتش ترکیه برای حفاظت از خطوط لوله نفتی عراق در خاک این کشور درپی حملات اخیر ایران و احتمال به خطرافتادن منطقه نفتی کرکوک.

۲ بازتاب حملات موشکی و هوایی اخیر عراق به شهرهای مریوان؛ دزفول و مسجد سلیمان در رسانه های غربی؛ ادامه واکنش ها به ادعای عراق مبنی بر مین گذاری در آب های خلیج فارس. ابراز نگرانی امریکا از به مخاطره افتادن کشتیرانی بین المللی در خلیج فارس؛ ادامه همکاری ایران و ژاپن در پروژه پتروشیمی بندر امام خمینی و افزایش واردات نفت ژاپن از ایران.

۳ انعکاس بیانات روز گذشته امام خمینی درمورد سقوط قریب الوقوع رژیم عراق و خودداری ایران از حمله به مناطق غیرنظامی عراق در خبرگزاری های رویتر و فرانسه.

۴ ملاقات میرحسین موسوی نخست وزیر با رئیس جمهور کره شمالی و گفت وگو درخصوص روابط دو کشور. گزارش آسوشیتدپرس از معاملات تسلیحاتی ایران و کره شمالی.

۵ وزیر امور خارجه لیبی در دیدار با معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران بر حمایت لیبی از جمهوری اسلامی ایران در مقابله با رژیم عراق تأکید کرد.

۶ افزایش تلاش های سیاسی دیپلماتیک برای پایان بخشیدن به جنگ ایران و عراق. اظهارات پادشاه عربستان درخصوص خطرهای ناشی از عملی شدن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز برای کشورهای منطقه و تأیید موضع عراق درزمینه پایان دادن به جنگ.

۷ افزایش نرخ کرایه نفتکش های حامل نفت از جزیره خارک؛ تحلیل نشریه نیوزویک درمورد بسته شدن تنگه هرمز ازطریق افزایش بی رویه نرخ بیمه برای عبورومرور کشتی ها و هشدار درمورد افزایش قیمت نفت تا سه برابر درپی انباشته شدن ذخایر اضافی این محصول؛ میدل ایست تایمز قرارداد غیرعادی نفتی میان ایران و سوریه را مانع موفقیت تلاش ها برای بازگشایی خط لوله نفتی عراق در خاک سوریه دانست.

۸ سخنگوی وزارت امور خارجه ایران ادعای وزیر دفاع امریکا مبنی بر امکان دخالت ایران در انفجار های صبح دیروز بیروت را رد کرد؛ تدابیر مقامات امریکایی برای تضمین امنیت تفنگ داران دریایی این کشور در بیروت؛ تأکید رئیس جمهور امریکا بر تعهدات این کشور درزمینه تأمین صلح در غرب آسیا؛ ابراز تردید اعضای کنگره امریکا درباره ادامه مأموریت نیروهای امریکایی حافظ صلح در لبنان؛ دیدار رئیس جمهور فرانسه با رئیس جمهور لبنان؛ وزیر امور خارجه پیشین امریکا خواستار هماهنگی اقدامات امریکا و رژیم صهیونیستی در لبنان به منظور ضربه زدن به سوریه شد؛ ارزیابی وزیر دفاع رژیم صهیونیستی از اقدامات امریکا در لبنان؛ اظهارات رهبر سابق جنبش امل، پادشاه عربستان و مسعود رجوی درباره حادثه دیروز بیروت؛ ادامه طرح اتهامات درباره مداخله ایران و سوریه در انفجارهای بیروت. برخی نشریات مدعی شدند ایران به تلافی تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، نیروهای فرانسه را در لبنان مورد حمله قرار داده است.

۹ ادعای منابع دیپلماتیک عرب درمورد توافق شوروی و سوریه برای برکناری یاسر عرفات از رهبری سازمان آزادی بخش فلسطین.

ضمیمه گزارش۱۶۸: بخشی از گفت وگوی غلامعلی رشید و فرمانده لشکر۲۵ کربلا ـ درمورد پاک سازی تپه مسعود در جنوب ارتفاع خلوزه۲.

ضمیمه گزارش ۱۷۱: متن گفت و گوی تلفنی فرمانده لشکر۴ و معاون سپاه یکم عراق.

ص: ۱۳۱۸

گزارش روزشمار ۳/۸/۱۳۶۲

۱ شهادت علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و محمودی معاون فرمانده لشکر۸ نجف براثر انفجار مین.

۲ نیروهای لشکر۸ نجف در یک عملیات محدود جنوب ارتفاع لری را پاک سازی و یک خاکریز ۱۰ کیلومتری از لری تا کلو احداث کردند؛ اقدام نیروهای لشکر۲۵ کربلا در پاک سازی منطقه کلو.

۳ گزارش واحد اطلاعات قرارگاه مقدم حمزه از منطقه عمومی جنوب ارتفاعات لری و گرمک و تأثیر خاکریز احداث شده در وضعیت نظامی این منطقه؛ اقدامات عراق برای تقویت مواضع دفاعی خود در منطقه پنجوین.

۴ نیروهای لشکر۴۱ ثارالله(ع) و لشکر۱۴ امام حسین(ع) برای اجرای عملیات با هدف تصرف ارتفاع ۱۵۳۰ و ارتفاع سنگ معدن راهی منطقه عملیاتی شدند.

۵ شهادت ۱۴ تن در بمباران روستاهای اطراف بانه و سقز؛ در گلوله باران خرمشهر و آبادان نیز ۵ تن زخمی شدند و چندین باب منزل و مغازه تخریب شد.

۶ گزارش خبرنگاران خبرگزاری جمهوری اسلامی پس از بازدید از مناطق عملیاتی والفجر۴ درباره وضعیت عمومی منطقه عملیاتی، اقدامات مهندسی عراق برای حفظ ارتفاعات، مناطق آزادشده، موقعیت ارتفاع کلو و... .

۷ اعزام نیروهای داوطلب و ده ها گروه پزشکی، امدادگر و تدارکاتی به جبهه ها و مناطق جنگ زده جنوب و غرب.

۸ اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در شمال ارومیه، سقز، مهاباد و محور سنندج - مریوان؛ کشف و خنثی سازی یک مین ضدتانک در شمال غربی بوکان؛ ورود ۱۰۰۰ تن از نیروهای طالبانی ها به ایران با هدف پیوستن به گروه های ضدانقلاب.

۹ اتمام حجت ارگان ها و نهادهای نظامی و انتظامی استان های آذربایجان غربی و کردستان با افراد گروه های مسلح غیرقانونی برای ترک اقدامات مسلحانه و تسلیم شدن به نیروهای خودی.

۱۰ ادامه انعکاس نتایج عملیات والفجر۴ در رسانه های خارجی: تهدید رئیس جمهور عراق به انجام حملات بیشتر در عمق خاک ایران، گزارش رویتر به نقل از منابع ایران درمورد تخریب مناطق مسکونی پنجوین توسط نیروهای نظامی عراق.

۱۱ تشکیل جلسه شورای عالی دفاع به ریاست آیت الله خامنه ای؛ توضیحات حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی درباره مسائل مطرح شده در این جلسه ازجمله: پیشرفت های عملیات والفجر۴ و برنامه ریزی برای ادامه آن، عملیات پاک سازی کردستان از گروه های ضدانقلاب، تهدید صدام درمورد حمله به شهرهای ایران، قطعنامه پیشنهادی فرانسه به سازمان ملل و فشار کشورهای عربی بر سوریه برای دست برداشتن از موضع خود در قبال جنگ.

۱۲ پیروزی های اخیر رزمندگان در عملیات والفجر۴ و مسئله لبنان مهم ترین محورهای سخنان آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، در گردهمایی امروز ائمه جمعه مراکز استان ها بود.

۱۳ اطلاعیه کمیسیون امور خارجه مجلس شورای اسلامی درخصوص حملات موشکی اخیر عراق به مسجدسلیمان و دزفول، نقش شوروی در این حملات را مورد اشاره قرار داده است و از سکوت سازمان ملل و دیگر سازمان های جهانی در قبال این اقدام انتقاد کرد؛

دیدار آیت الله منتظری با گروهی از خانواده های شهدای حملات موشکی عراق به اندیمشک، شوش و دزفول.

ص: ۱۳۱۹

۱ تأکید میرحسین موسوی نخست وزیر ایران، بر گسترش روابط ایران و کره شمالی در دومین روز سفرش به پیونگ یانگ.

۲ رئیس مجلس شورای اسلامی هدف از ادعای مداخله ایران در انفجارهای اخیر بیروت را لطمه زدن به اعتبار جمهوری اسلامی دانست؛ نماینده ایران در سازمان ملل اعلام کرد که دولت ایران هیچ گونه مسئولیتی دررابطه با حمله به نیروهای امریکایی و فرانسوی در بیروت به عهده نمی گیرد.

۳ آغاز مشورت های رسمی اعضای شورای امنیت سازمان ملل درباره طرح قطعنامه پیشنهادی کشورهای غربی برای تضمین امنیت کشتیرانی در خلیج فارس و استقرار آتش بس میان ایران و عراق؛ تحلیل رادیو بی سی سی درمورد اهداف این قطعنامه، فرد هالیدی پیشنهاد سه ماده ای کشورهای غربی در قطعنامه مذکور و واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را بخشی از یک طرح جامع برای کشاندن ایران پای میز مذاکره دانست؛ بیانیه دبیرخانه اتحادیه عرب در محکوم کردن عملیات اخیر ایران و تأکید بر ضرورت همکاری این کشور با تلاش های میانجیگرانه.

۴ اخطار عراق به ژاپن مبنی بر حمله به پروژه مشترک پتروشیمی ژاپن و ایران در بندر امام خمینی؛ کمپانی میتسویی اعلام کرد تا وقتی خطر بمباران وجود دارد کار این مجتمع از سر گرفته نخواهد شد.

۵ بررسی طرح احداث یک خط لوله جدید نفتی برای انتقال نفت عراق به دریای سرخ ازطریق عربستان.

۶ اظهارات وزیر نفت عربستان مبنی بر تأثیر جزئی عملی شدن تهدید ایران در بستن تنگه هرمز بر صدور نفت از منطقه خلیج فارس.

۷ خبرگزاری آسوشیتدپرس اعلام کرد هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی در یک پایگاه مصری برای پرواز به سوی عراق در انتظار به سر می برند.

۸ لوران شوالیه خبرنگار خبرگزاری فرانسه در تفسیری نوشت: اقدامات اخیر عراق در حمله موشکی به شهرهای ایران و مین گذاری در آب های اطراف بندر امام خمینی نشانه های اتخاذ یک راهبرد جهت دار توسط بغداد است تا تهران را وادار سازد از دید نظامی خود به عنوان راه پایان دادن به جنگ دست بردارد.

۹ افزایش آمار تلفات نظامیان امریکایی و فرانسوی براثر انفجار روز یکشنبه در بیروت، پذیرش مسئولیت این حادثه ازسوی سازمان جهاد اسلامی؛ گزارش رسانه های امریکایی درباره مواضع مقامات این کشور درمورد این حادثه و ادامه سیاست امریکا در لبنان؛ ادامه گمانه زنی ها درخصوص مداخله ایران و سوریه در انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت؛ پراودا حوادث بیروت را نتیجه مستقیم سیاست های امریکا در منطقه دانست.

گزارش روزشمار ۴/۸/۱۳۶۲

۱۰ در ادامه عملیات والفجر۴، لشکر۴۱ ثارالله(ع) دو ارتفاع مهم هرگنه در شمال شرقی پنجوین را به تصرف درآورد. نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) به علت مسمومیت و شهادت نیروهای شناسایی این یگان، از اجرای مأموریت خود در تصرف ارتفاع سنگ معدن بازماندند.

۱۱ دستور فرماندهی سپاه یکم ارتش عراق مبنی بر تخلیه و تخریب شهر پنجوین.

۱۲ با پایان مرحله دوم عملیات والفجر۴، نتایـج به دست آمده، اسـتعداد به کارگرفته شده در این مرحله و تلفات و خسارت های واردشده به نیروهای خودی و عراقی اعلام شد.

عملیات های محدود نیروهای لشکر۱۹ فجر در منطقه عملیاتی والفجر۲ و عملیات نفوذی نیروهای

ص: ۱۳۲۰

۱ ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در عمق خاک عراق در استان سلیمانیه.

۲ سخنان صدام حسین در روستای عربت درباره قدرت هجومی ارتش عراق در اوایل تجاوز به خاک ایران، سستی کردهای عراق در دفاع از تمامیت ارضی این کشور و همچنین میهن دوستی قوم عرب در مقایسه با کردها.

۳ اصابت ۲ موشک زمین به زمین عراقی به شهر بهبهان ۹۵ شهید و ۴۰۰ زخمی برجای گذاشت؛ در بمباران شهرهای مسجدسلیمان و بانه و گلوله باران آبادان و خرمشهر نیز علاوه بر خسارت های مالی، ۱۴ تن شهید یا زخمی شدند.

۴ گزارش فرمانده قرارگاه نوح از اقدام فرانسه در تحویل ۲ فروند از هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، چگونگی آموزش خلبانان و مشخصات و قابلیت های فنی این هواپیماها.

۵ در درگیری های نیروهای خودی و عناصر مسلح ضدانقلاب در مناطق عمومی دیواندره، سنندج و ارومیه ۷ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شدند و افراد مسلح غیرقانونی نیز متحمل تلفاتی شدند؛ تسلیم شدن ۲ تن از پیشمرگان حزب دمکرات در میاندوآب.

۶ واگذاری مأموریت تأمین امنیت آمدوشدهای شبانه در برخی محورهای مهم استان کردستان به لشکر ۳۰ گرگان و سپاه ناحیه کردستان در جلسه شورای تأمین این استان.

۷ راه پیمایی مردم شهرهای سنندج، بیجار، پیرانشهر، بوکان، کامیاران، مهاباد و سردشت در حمایت از بیانیه مشترک روز گذشته قرارگاه حمزه و دادگاه های انقلاب کردستان و آذربایجان غربی مبنی بر اتمام حجت با افراد وابسته به گروه های مسلح محارب برای ترک فعالیت های مسلحانه.

۸ ادامه بازتاب اخبار و رویدادهای مرحله دوم عملیات والفجر۴: اشاره رسانه های خارجی به پیشروی های رزمندگان ایران در منطقه پنجوین و تلاش برای تصرف این شهر؛ روزنامه الثوره ارگان حزب بعث عراق تهدید کرد پایانه نفتی خارک درصورت ادامه جنگ مورد حمله قرار خواهد گرفت.

۹ بازتاب حملات شیمیایی روز گذشته عراق به چند روستا در حوالی بانه در خبرگزاری های رویتر، فرانسه و آلمان غربی.

۱۰ سخنان فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی در رد ادعای عراق مبنی بر مین گذاری در آب های نزدیک بندر امام خمینی و تأکید بر توانایی ایران در مسدودساختن تنگه هرمز و درگیری با نظامیان امریکایی.

۱۱ دیدار رئیس جمهور و ائمه جمعه مراکز استان های کشور با امام خمینی. اهمیت نمازجمعه، مسئولیت روحانیت در حفظ انقلاب، عملکرد سازمان عفو بین الملل و انتخابات آتی مجلس شورای اسلامی از مهم ترین محورهای بیانات رهبر انقلاب در این دیدار بود.

۱۲ پیام تسلیت رئیس جمهور به مناسبت حمله موشکی به مسجدسلیمان؛ رئیس دیوان عالی کشور تجهیز عراق به موشک های دوربرد توسط ابرقدرت ها را محکوم کرد؛ دعوت ستاد تبلیغات جنگ از خبرنگاران برای مشاهده آثار حملات موشکی عراق به مناطق غیرنظامی.

۱۳ نخست وزیر در پایان دیدارش از کره شمالی، مذاکرات انجام شده با مقامات پیونگ یانگ را در تحکیم روابط دو کشور مفید ارزیابی کرد.

۱۴ دیدار رئیس اتاق بازرگانی و صنایع سوریه با وزیر بازرگانی ایران و تأکید دو طرف بر لزوم گسترش روابط تجاری دو کشور.

ص: ۱۳۲۱

۱ اظهارات سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق درباره اهداف رژیم عراق از تخریب مناطق مسکونی و تأسیسات شهر پنجوین.

۲ ادامه تلاش های دیپلماتیک برای خاتمه جنگ ایران و عراق: دیدار وزیر مشاور در امور خارجی امارات با سفرای عراق و ایران در ابوظبی؛ سفیر دائمی ایران در سازمان ملل انجام هرگونه مذاکره یا پذیرش طرح صلح را تا زمانی که حملات رژیم عراق به مناطق غیرنظامی ادامه دارد، غیرممکن خواند؛ تقدیر وزیر تجارت خارجی هلند از اقدامات امارات درجهت رفع اختلافات اعراب و خاتمه جنگ ایران و عراق.

۳ گزارش نشریه المجله درمورد اظهارات یک مقام عراقی درخصوص دلایل تأخیر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد، ناتوانی ایران در عملی ساختن تهدید خود به بستن تنگه هرمز و تلاش های اخیر عراق برای متقاعدساختن امریکا و انگلیس به استفاده عراق از جنگنده های مذکور؛ مجله فرانسوی ژان آفریک ضمن اشاره به دخالت نظامی امریکا، انگلیس و فرانسه درصورت بسته شدن تنگه هرمز، اقداماتی را برای کاهش خطرهای سیاسی این عملیات یادآور شد.

۴ اظهارات وزیر امور خارجه مصر مبنی بر احتمال اعزام نیروهای مصری برای دفاع از کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس دربرابر تهدیدات نظامی ایران؛ دیدار وزیر امور خارجه مصر از بغداد و گفت وگوی وی با طارق عزیز وزیر امور خارجه صدام حسین رئیس جمهور عراق.

۵ ادامه طرح اتهامات رژیم صهیونیستی درباره مداخله ایران و سوریه در حملات اخیر به مقر نظامیان امریکایی و فرانسوی در بیروت و تأکید بر مسئولیت یک گروه انشعابی از جنبش امل در این حادثه؛ جورج بوش معاون رئیس جمهور امریکا ضمن بازدید از بقایای مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت بر عدم تغییر خط مشی سیاست خارجی امریکا در منطقه تأکید کرد؛ گزارش تفسیری خبرگزاری رویتر از روابط ایران و امریکا و نقش حوادث اخیر لبنان و منطقه خلیج فارس در بحرانی ترشدن آن؛ مقاله یک روزنامه ایتالیایی درمورد تأثیر انفجارهای اخیر بیروت در احتمال برقراری توافق میان سوریه و امریکا و نگرانی رژیم صهیونیستی از این امر.

گزارش روزشمار ۵/۸/۱۳۶۲

۶ به دنبال تصمیم فرماندهان مبنی بر تعویق پنج روزه عملیات، فرماندهان عملیاتی در چند جلسه درباره ادامه عملیات و راهکارهای موجود برای اجرای عملیات در روی ارتفاعات کانی مانگا، تصرف ارتفاعات سورن و... به بحث و گفت وگو پرداختند.

۷ عملیات نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در منطقه عمومی خرمال عراق؛ سپاه مریوان از علاقه مندی جاش های عراق برای پیوستن به معارضین مسلح مخالف رژیم عراق خبر داد.

۸ حملات هوایی و توپخانه ای عراق به شهرهای خرمشهر، آبادان و شمال غربی مریوان.

۹ در اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در محور سنندج - کامیاران، شرق سردشت، شمال و شمال غرب ارومیه، بوکان و محور سنندج - مریوان، ۱۱ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شدند، از مهاجمان نیز ۱ تن کشته و ۲ نفر دستگیر شدند؛ برگزاری مراسم برائت از گروه های مسلح ضدانقلاب در میاندوآب.

۱۰ رسانه های خارجی در ادامه بازتاب مرحله دوم عملیات والفجر۴، ضمن اذعان تلویحی به موفقیت ایران در این عملیات، به انعکاس تداوم تهدیدات عراق مبنی بر حمله به تأسیسات نفتی خارک پرداختند.

۱۱ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از نحوه بازتاب حمله موشکی عراق به شهرهای بهبهان و مسجدسلیمان در رسانه ها و رادیو های غربی و عربی.

ص: ۱۳۲۲

۱ در ادامه بازتاب حملات موشکی اخیر عراق به شهرهای مسجد سلیمان و بهبهان خبرگزاری رویتر افزایش تهدیدات عراق در این گونه موارد را واکنش این کشور به حمله نظامی اخیر ایران دانست؛ برگزاری یک نشست مطبوعاتی در سفارت ایران در لندن درباره حملات عراق به مناطق غیرنظامی ایران.

۲ واکنش رئیس جمهور، رئیس مجلس شورای اسلامی و نخست وزیر به حملات عراق به مناطق مسکونی ایران به ویژه بهبهان؛ اعزام هیئتی ازسوی رئیس جمهور به بهبهان برای شرکت در مراسم تشییع پیکر شهدای حمله موشکی به این شهر.

۳ نخست وزیر در بازگشت از کره شمالی از تمدید قراردادهای گذشته دو کشور و مذاکرات در زمینه های اقتصادی و سیاسی خبر داد.

۴ ادامه مشورت های رسمی در شورای امنیت سازمان ملل درمورد قطعنامه پیشنهادی کشورهای غربی برای خاتمه جنگ ایران و عراق؛ وزارت امور خارجه ایران در بیانیه ای پذیرش هرگونه قطعنامه شورای امنیت را بدون تصحیح مواضع گذشته این شورا غیرممکن اعلام کرد؛ اظهارنظرهای یک مقام وزارت امور خارجه ژاپن و وزیر امور خارجه مصر مبنی بر موازنه نظامی ایران و عراق ضمن وجود خطر گسترش جنگ؛ تعدیل برداشت ها از سیاست این کشور درمورد ایران و توجیه فروش هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق.

۵ درپی تهدید عراق به هدف قراردادن مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی، وزارت امور خارجه ژاپن اعلام کرد فرستاده ویژه ای را برای گفت وگو با مقامات ایران و عراق به این دو کشور اعزام کرد؛ نامه فرماندهی کل سپاه به فرماندهی سپاه منطقه۸ درخصوص انجام اقدامات لازم برای حفاظت از مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی.

۶ رئیس جمهور امریکا به صراحت ایران و سوریه را به دخالت در انفجار های مقر نظامیان امریکایی و فرانسوی در بیروت متهم کرد؛ کاردار سفارت ایران در بیروت هرگونه دخالت ایران در این حوادث را رد کرد؛ حفاظت ویژه پلیس فرانسه از ساختمان بانک ملی ایران در پاریس درپی تظاهرات عده ای از فرانسویان که ایران را در انفجارهای بیروت دست اندرکار می دانند؛ توافق وزرای خارجه کشورهای عضو نیروهای حافظ صلح سازمان ملل در لبنان درمورد افزایش احتمال حضور نیروهای بین المللی در این کشور.

۷ درخواست کمک یاسر عرفات از رهبر اتحاد شوروی درپی استقرار گسترده نیروهای سوری در اطراف اردوگاه های فلسطینیان در شمال لبنان

گزارش روزشمار ۶/۸/۱۳۶۲

۸ در جلسه امروز فرماندهان عملیاتی در قرارگاه خاتم درباره توان رزمی یگان های سپاه، سازمان رزم جدید قرارگاه های عملیاتی، تسریع در اجرای مراحل بعدی عملیات باتوجه به فرارسیدن فصل سرما، مأموریت یگان ها و اهداف مرحله سوم عملیات و... بحث شد.

۹ عملیات های نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در استان سلیمانیه عراق.

۱۰ فرمانده سپاه یکم عراق علاوه بر انکار پیروزی های نظامی ایران در عملیات والفجر۴ و ارائه آمار اغراق آمیزی از تلفات نیروهای ایران، تهدید کرد عراق سلاح های جدید و کارآمدی را علیه ایران به کار خواهد گرفت.

۱۱ استخدام نیروهای خارجی، به کارگیری نیروهای کرد محلی و کاستن از مدت دوره های آموزش نظامی، راهکارهای مسئولان عراق برای جبران کمبود نیرو در ارتش این کشور است.

۱۲ سرنگونی یک هواپیمای عراقی در منطقه عملیاتی والفجر۴؛ گلوله باران خرمشهر و آبادان علاوه بر خسارات مالی، ۲ شهید و ۲۶ مجروح برجای گذاشت.

ص: ۱۳۲۳

۱ سخنان یکی از فرماندهان عملیاتی سپاه درباره تأثیر عملیات والفجر۴ در قطع معابر وصولی ضدانقلاب با عراق و نفوذ نیروهای ایران به عمق استان سلیمانیه عراق.

۲ در اقدامات امروز گروه های مسلح غیرقانونی و نیروهای خودی در مناطق کردنشین غرب کشور ۱ تن از افراد خودی شهید و ۲۲ تن زخمی شدند. از افراد مسلح ضدانقلاب نیز ۱۳ تن کشته، تعدادی زخمی و ۱۰ تن دستگیر شدند؛ قرارگاه حمزه اعلام کرد: در یک هفته گذشته ۱۴ تن از افراد حزب دمکرات خود را تسلیم کرده اند؛ همکاری حزب دمکرات با نیروهای امنیتی عراق در منطقه حاج عمران.

۳ حملات عراق به مواضع نیروهای ایرانی در جبهه شمالی نبرد با استفاده از موشک های ساخت شوروی و فرانسه؛ الثوره ارگان حزب بعث عراق ضمن اشاره به سلاح های کشنده دراختیار عراق نوشت درصورت اصرار ایران به ادامه جنگ این سلاح ها علیه ایران به کار گرفته خواهد شد. بستری شدن شماری از مجروحان عملیات والفجر۴ در بیمارستان گولتادن مونیخ.

۴ ادامه بازتاب خبر حملات موشکی عراق به بهبهان و مسجدسلیمان در رادیو بی بی سی و روزنامه های فرانسوی.

۵ محورهای سخنان رئیس جمهور در نمازجمعه امروز تهران: اهداف و نتایج عملیات والفجر۴، طرح قطعنامه اخیر کشورهای غربی در شورای امنیت سازمان ملل و بی اعتمادی ایران به این شورا، حملات هوایی و موشکی عراق به روی شهرهای ایران، واکنش های منطقه ای و جهانی به تهدید ایران درمورد بستن تنگه هرمز، زمینه حوادث اخیر لبنان؛ بازتاب سخنان رئیس جمهور در خبرگزاری های فرانسه و آلمان غربی.

۶ آغاز مذاکرات اعضای شورای امنیت برای بررسی پیش نویس قطعنامه جدید درباره جنگ ایران و عراق و آزادی خطوط کشتیرانی در خلیج فارس؛ گفته می شود ایران چند پیشنهاد اصلاحی را درمورد قطعنامه مذکور ارائه خواهد کرد. اظهارات عبدالله بشاره درباره حمایت کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس از قطعنامه پیشنهادی فرانسه، وزیر خزانه داری امریکا ضمن تسلیم پیام رئیس جمهور این کشور به امیران کویت و بحرین بر مداخله امریکا درصورت انسداد تنگه هرمز تأکید کرد.

۷ تشکیل یک کمیته ویژه به منظور تحلیل جنگ عراق و ایران از جنبه سیاسی و اقتصادی به دستور رئیس جمهور فرانسه. تأکید رئیس جمهور فرانسه براهمیت شکست نخوردن عراق در جنگ با ایران؛ قدردانی شاذلی قلیبی از فرانسه برای کمک به عراق.

۸ تصمیم محرمانه عراق به خودداری از انتشار هرگونه خبری درمورد هواپیماهای سوپراتاندارد.

۹ اظهارات ضدونقیض مقامات امریکا و فرانسه درباره اقدامات تلافی جویانه درپی انفجار مقر نظامیان این دو کشور در بیروت؛ پیام تلفنی ناشناس به خبرگزاری جمهوری اسلامی مبنی بر قصد بمباران مقر سپاه پاسداران در لبنان؛ حسین موسوی رهبر شاخه انشعابی جنبش امل دخالت این گروه در انفجارهای اخیر بیروت را تکذیب کرد.

۱۰ المجله روابط سوریه با سازمان آزادی بخش فلسطین و خواست سوریه مبنی بر انتخاب رهبر جدیدی برای این سازمان را از موضوعات مذاکرات چندی پیش شیخ زاید سلطان آل نهیان و حافظ اسد ذکر کرد؛ یاسر عرفات سوریه را به مداخله آشکار در اختلافات جناح های فلسطینی متهم کرد.

ضمیمه اول گزارش۲۴۳: بخشی از سوابق مبارزاتی و خصایص اخلاقی شهید علی رضائیان از زبان محسن رضایی فرمانده کل سپاه.

ضمیمه دوم گزارش۲۴۳: گزارش احمد کاظمی از وضعیت عمومی لشکر۸ نجف و آسیب های واردشده به این یگان.

گزارش روزشمار ۷/۸/۱۳۶۲

۱ موضوعات مورد بحث در جلسه امروز فرماندهان قرارگاه خاتم و قرارگاه مقدم حمزه: اجرای عملیات محدود در بانی بنوک برای بستن عقبه های دشمن، چگونگی اجرای عملیات برای تصرف کانی مانگا و تعیین جهت حمله از شرق یا غرب این ارتفاع، مشکلات موجود بر سر راه اجرای عملیات و مرحله بندی تصرف ارتفاعات کانی مانگا.

۲ گزارش یکی از نیروهای اطلاعات سپاه مریوان درباره وضعیت جاده ها، استحکامات، وضعیت امنیتی و استعداد نیروهای عراقی در منطقه غرب کانی مانگا؛ برکناری فرمانده لشکر۴ عراق ازسوی صدام حسین.

۳ کشته شدن ۳ نظامی عراقی در حمله نیروهای ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به یک پایگاه عراقی در حوالی عربت؛ مجروح شدن یک سرباز و یک تن از نیروهای معارض عراقی براثر انفجار مین در منطقه خیاره.

۴ گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر؛ ناکامی تجاوز هوایی عراق به مریوان.

۵ اظهارات مسئول بهداری رزمی سپاه درخصوص آمار مجروحان و نوع جراحت نیروهای خودی در دو مرحله اول عملیات والفجر۴.

۶ طبق گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، از شروع تهاجم عراق تاکنون، یک سپهبد، یک سرلشکر، ۴ سرتیپ، ۶ سرهنگ، ۷ سرگرد و یک فرمانده ارتش خلقی به علل مختلف در ارتش عراق اعدام شده اند.

۷ نامه فرماندهی کل سپاه به فرماندهی سپاه منطقه ۹ کشوری درخصوص لزوم تهیه طرح های لازم برای مقابله با اقدامات نظامی احتمالی امریکا در خلیج فارس.

۸ حمله ناموفق افراد حزب دمکرات به پایگاه سپاه در شرق بوکان، غارت فروشگاه تعاونی و بهداری یک روستا در شمال شرقی دیواندره، پرتاب نارنجک در روستای سرچشمه درحوالی سردشت و ۴ مورد مین گذاری از اقدامات امروز گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین غرب کشور بود؛ نیروهای خودی نیز چند روستا را در محور مهاباد - بوکان - خلیفان پاک سازی کردند.

۹ تسلیم شدن ۲۱ تن از افراد حزب دمکرات به نیروهای خودی در سردشت، کامیاران، صائین دژ و بوکان؛ دادگاه های انقلاب اسلامی استان های آذربایجان غربی و کردستان بار دیگر از افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب خواستند تا در فرصت باقیمانده خود را تسلیم کنند؛ دستگیری ۳۵ تن از افراد تشکیلات شهری حزب دمکرات توسط سپاه مهاباد.

۱۰ گزارش قرارگاه حمزه از اوضاع امنیتی منطقه عمومی بوکان و حضور گروه های مسلح ضدانقلاب در آن منطقه.

۱۱ رسانه های خارجی امروز از ادامه نبرد در منطقه عملیات والفجر۴، استفاده عراق از موشک های روسی علیه مواضع ایران و تهدید این کشور به گسترش جنگ خبر دادند؛ نشریه اکونومیست تهدید منابع نفت عراق در نزدیکی کرکوک را نگران کننده ترین جنبه عملیات اخیر دانست.

۱۲ دیدار وزیر امور خارجه و جمعی از نمایندگان سیاسی ایران در خارج از کشور با امام خمینی و تأکید ایشان بر اهمیت روشنگری دربرابر تبلیغات سوء علیه جمهوری اسلامی.

۱۳ آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، در دیدار با سفیر ایتالیا در ایران تأکید کرد هیچ یک از ابرقدرت ها نمی توانند نظراتشان را بر ملت

ایران تحمیل کنند.

مصاحبه نخست وزیر با روزنامه جمهوری اسلامی درخصوص عملکرد دولت در مقابله با گرانی و

ص: ۱۳۲۵

۱ تورم، اهداف و اولویت های دولت در شرایط جنگ و انتخابات مجلس شورای اسلامی.

۲ هم زمان با بررسی پیش نویس قطعنامه جدید شورای امنیت سازمان ملل درباره جنگ ایران و عراق، ایران با ارائه طرحی خواستار خارج نگاه داشتن منطقه دریایی خلیج فارس از جنگ شد؛ رادیو بی بی سی در تحلیل شیوه رفتار فرانسه در پیشبرد طرح قطعنامه گفت فرانسه می کوشد از مسئولیت عواقب احتمالی تحویل سلاح های پیشرفته به عراق مبرا شود؛ وزیر امور خارجه ایران ضمن محکوم کردن موضع گیری های یک جانبه شورای امنیت بار دیگر بر لزوم محکوم نمودن عراق به دلیل آغاز جنگ و حمله به مناطق مسکونی ایران تأکید کرد.

۳ مقام های کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس ضمن ابراز نگرانی از گسترش جنگ ایران و عراق، بسته شدن تنگه هرمز و تبعات آن خواستار کوشش های جدی تر جامعه بین المللی برای حل این منازعه شدند. دراین بین فهد پادشاه عربستان با ارسال پیامی شفاهی به مقامات ایران خواستار بهبود روابط شد.

۴ لبنان: ادامه اتهامات درمورد دخالت ایران در انفجارهای اخیر بیروت؛ دو گزینه احتمالی اقدام تلافی جویانه امریکا: بستن سفارت ایران در بیروت و حمله به پاسداران و حزب اللهی های لبنان در بعلبک؛ شیخ محمدحسین فضل الله از رهبران شیعه لبنان هرگونه دخالت خود در سوءقصدهای هفته گذشته بیروت را تکذیب کرد؛ ورود رئیس جمهور لبنان به سوئیس برای آغاز اجلاس آشتی ملی جناح های لبنانی در ژنو.

۵ آغاز به کار کمیته ویژه جنبش غیرمتعهدها برای رسیدگی به مسئله فلسطین هم زمان با افزایش درگیری های مسلحانه هواداران و مخالفان عرفات.

ضمیمه گزارش۲۵۸: مشروح گفت وگوهای سرهنگ صیاد شیرازی و محمدابراهیم همت درباره ارزیابی سمت اجرای مانور برای تصرف ارتفاع کانی مانگا.

گزارش روزشمار ۸/۸/۱۳۶۲

۶ در نشست امروز فرماندهان قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه آخرین هماهنگی ها درباره مأموریت یگان ها، اهداف عملیاتی و سازمان رزم قرارگاه های فرعی انجام و زمان شروع مرحله سوم عملیات والفجر۴ ساعت ۲۳:۳۰ روز ۹/۸/۱۳۶۲ تعیین شد.

۷ گزارش حسن تهرانی مقدم فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم، از موقعیت نظامی و وضعیت پدافندی تنگه هرمز و جزایر سه گانه.

۸ در گلوله باران امروز شهرهای خرمشهر و آبادان یک تن شهید شد، ۲۳ نفر زخمی شدند و خسارت هایی نیز به بار آمد.

۹ در اقدامات گروه های مسلح ضدانقلاب در محورهای مختلف مناطق کردنشین آذربایجان غربی و کردستان ۳۲ تن از افراد خودی شهید و ۴ تن زخمی شدند؛ ناکامی افراد حزب دمکرات در دستگیری یکی از افراد تسلیم شده این حزب در نقده؛ کشف و خنثی سازی یک مین در منطقه عمومی دیواندره.

۱۰ پیکر ملا- حیدر فهیم امام جماعت مسجد آویهنگ و ۴ پیشمرگ مسلمان کرد که افراد سازمان کومه له آنها را ۱۵ روز قبل ربوده بودند، در غرب سنندج پیدا شد. سپاه پاسداران کردستان و روحانیت اهل تسنن استان آذربایجان غربی در محکومیت به شهادت رساندن ملا حیدر فهیم اطلاعیه هایی صادر کردند.

افزایش احتمال بمباران تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک ازسوی عراق به عنوان اقدامی بازدارنده در آستانه مرحله سوم عملیات والفجر۴؛ هشدار رادیو بغداد به نیروهای ایرانی حاضر در منطقه عملیاتی

ص: ۱۳۲۶

۱ پنجوین، گزارش رادیو صوت الجماهیر از اعلام آمادگی کردهای عراقی برای حضور در جبهه های جنگ درپی سخنان اخیر صدام در انتقاد از عدم شرکت نکردن اهالی کرد عراق در جنگ و اوضاع جبهه شمالی نبرد اصلی ترین محورهای گزارش های امروز رسانه های خارجی درباره جنگ ایران و عراق بود.

۲ ادامه مشکلات مربوط به اسکان آوارگان جنگی شهرهای مریوان و بانه.

۳ موضع گیری نخست وزیر ایران درمورد طرح قطعنامه جدید شورای امنیت سازمان ملل: تصمیمات شورای امنیت برای ما قابل قبول نیست. اظهارات مقامات عراقی درباره آمادگی این کشور برای برقراری آتش بس و لزوم تحریم ایران به منظور پایان دادن به جنگ؛ پادشاه عمان در مصاحبه ای ضمن اذعان به تلاش برای بین المللی کردن جنگ و اشاره به احتمال مداخله نظامی امریکا درصورت انسداد تنگه هرمز، از اتخاذ تصمیماتی جدی درمورد مقابله با تهدیدات منطقه خلیج فارس در اجلاس آینده سران شورای همکاری خلیج فارس خبر داد.

۴ ملاقات معاون وزیر امور خارجه ژاپن با طارق عزیز به منظور منصرف ساختن عراق از حمله به مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی؛ روزنامه آساهی شیمبون ضمن اشاره به بحران های موجود در منطقه خلیج فارس بر ضرورت ادامه تلاش های بین المللی جهت پایان دادن به جنگ و تأمین امنیت دریانوردی در خلیج فارس تأکید کرد.

۵ دیدگاه های مختلف مقامات امریکایی درباره نحوه اقدامات تلافی جویانه و انتقام گیری از عاملان انفجارهای اخیر در بیروت؛ رادیو دمشق اجلاس آتی آشتی ملی در ژنو را آخرین فرصت برقراری صلح در لبنان دانست.

گزارش روزشمار ۹/۸/۱۳۶۲

۶ باوجود آمادگی لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول(ص) برای اجرای عملیات با هدف تصرف ارتفاعات کانی مانگا، اطلاعات نیروهای شناسایی از منطقه غرب این ارتفاع، موجب تغییر دیدگاه فرماندهی در ادامه عملیات شد و تصرف غرب کانی مانگا نیز در دستور کار قرار گرفت. همچنین اجرای عملیات دو روز به تأخیر افتاد.

۷ در جریان عملیات اسکورت کشتی های تجاری از خلیج فارس به بندر امام خمینی، براثر شلیک موشک های عراقی یک کشتی یونانی آسیب دید و یک هواپیما و یک ناوچه اوزای عراقی منهدم شد؛ عراق ادعا کرد که ۳ فروند کشتی ایرانی را منهدم کرده و ۲ کشتی نیز به مین برخورد کرده اند.

۸ جلسه فرماندهان و مسئولان قرارگاه کربلا و قرارگاه نوح درخصوص بررسی آخرین وضعیت لجستیکی، راهکارهای عملیاتی و آمادگی یگان ها برای تصرف اسکله العمیه و انهدام سایت موشکی عراق در فاو.

۹ ناکامی افراد حزب دمکرات در اخاذی از روستاهای اطراف صائین دژ؛ تهدید اهالی روستاهای جنوب میاندوآب برای تداوم زورگیری؛ زخمی شدن ۴ تن از روستائیان اطراف بوکان؛ ربوده شدن امام جماعت روستای چالی سور در شمال شرقی مریوان؛ تسلیم شدن ۱۳ تن از افراد حزب دمکرات؛ ارگان های نظامی و انتظامی در اطلاعیه ای مشترک افراد مسلح ضدانقلاب را به زمین گذاشتن سلاح دعوت کردند.

۱۰ نشست کمیته مرکزی حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) امروز با انتشار بیانیه ای پایان یافت.

۱۱ تأکید رئیس جمهور بر اهمیت مسئله توزیع و بهره گیری از توان مردم در اقتصاد در دیدار با وزیر بازرگانی و جمعی از مسئولان این وزارتخانه؛ آیت الله خامنه ای در ملاقات با نمایندگان مردم کردستان در مجلس شورای اسلامی ضرورت پرداختن به اقدامات فرهنگی به موازات خدمات عمرانی در این استان را یادآور شد.

۱۲ رئیس جمهور خواستار ادامه و اتمام کار بازسازی خرمشهر با مشارکت مردم تهران شد.

ص: ۱۳۲۷

۱ اطلاعیه های سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ستاد تبلیغات جنگ به مناسبت شهادت علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) در عملیات والفجر۴.

۲ صدام حسین ضمن تأیید فشار نظامی ایران در مناطق شمالی نبرد و تأکید بر حضور اهالی مناطق کردنشین عراق در جنگ، به تداوم حملات عراق در عمق خاک ایران با هدف وادارساختن ایران به پذیرش صلح اشاره کرد؛ ادامه پخش اخبار مربوط به اعلام آمادگی کردهای عراقی برای اعزام به مناطق جنگی به عنوان استقبال از سخنان اخیر رئیس جمهور عراق.

۳ روابط بازرگانی خارجی عراق: سفر معاون وزارت نیروی ترکیه به بغداد به منظور گفت وگو درخصوص طرح های مشترک دو کشور درزمینه نفت؛ تکمیل طرح های اتصال حوزه های نفتی جنوب عراق به سیستم خط لوله عربستان؛ امضای یک موافقت نامه همکاری اقتصادی، تجاری و فنی میان عراق و هلند؛ دیدار یک هفته ای معاون وزیر کشور عراق از مصر در آغاز مرحله ای جدید از مناسبات دو کشور.

۴ تصویب قطعنامه شماره ۵۴۰ به منظور آتش بس در جنگ ایران و عراق و تضمین امنیت کشتیرانی در خلیج فارس در نشست امروز شورای امنیت سازمان ملل. نماینده ایران در سازمان ملل متحد در اولین واکنش به صدور این قطعنامه اعلام کرد شورای امنیت آخرین فرصت خود برای پایان دادن به جنگ را از دست داد.

۵ ادامه تلاش های سیاسی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق: وزیر امور خارجه کویت از قرارگرفتن موضوع جنگ ایران و عراق در صدر دستور کار اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس خبر داد؛ یادداشت رئیس مجلس شورای اسلامی درخصوص محورهای اصلی پاسخ ایران به پیام شفاهی اخیر پادشاه عربستان درمورد روابط دو کشور.

۶ افزایش تماس های مقامات نظامی امریکا با دولت های عرب منطقه خلیج فارس به دنبال احتمال عملی شدن تهدید ایران در تنگه هرمز؛ رسانه های خبری به نقل از منابع نظامی عمان از افزایش فعالیت های نظامی ایران در تنگه هرمز خبر دادند؛ هفته نامه میدل ایست تایمز در مقاله ای با اشاره به ناتوانی کشورهای شورای همکاری خلیج فارس در جلوگیری از عملی شدن تهدید ایران درمورد انسداد تنگه هرمز، بر لزوم توجه به عواقب احتمالی افزایش نفوذ شوروی در ایران درصورت مداخله نظامی امریکا در این منطقه تأکید کرد.

۷ وزیر امور خارجه ژاپن اعلام کرد درخواست این کشور برای خودداری عراق از حمله به تأسیسات پتروشیمی بندر امام خمینی مورد توجه قرار گرفته است. بلافاصله یک سخنگوی وزارت امور خارجه عراق گفت عراق تهدید به بمباران را پس نخواهد گرفت.

۸ تداوم کوشش های میانجیگرانه برای حل اختلافات درونی اعراب به ویژه مشکلات موجود در روابط عراق و سوریه.

۹ پیام فراخوان مسعود رجوی رهبر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) برای حمله به افراد پایگاه های نظامی جمهوری اسلامی در کردستان؛ رادیو بغداد از ملاقات های جداگانه رجوی با وزیر امور خارجه فرانسه و نیز هیئت نمایندگی سازمان آزادی بخش فلسطین خبر داد.

۱۰ لبنان: ادامه نگرانی ها از اقدامات تلافی جویانه امریکا درپی انفجارهای هفته گذشته بیروت؛ وجود اختلاف نظر شدید میان رهبران جناح های شرکت کننده در اجلاس آشتی ملی لبنان در ژنو؛ رادیو اسرائیل در تفسیری ضمن اشاره به درخواست سوریه برای لغو قرارداد صلح اسرائیل و لبنان، این امر را موجب به خطرافتادن مصالح ملی لبنان دانست.

۱ بالاگرفتن نبرد میان جناح های رقیب فلسطینی در شمال لبنان؛ کمیته ویژه جنبش عدم تعهد خواستار اجلاس فوری سازمان ملل برای رسیدگی به موضوع فلسطین شد.

ضمیمه گزارش۲۸۶: برخی مشکلات ناشی از تعویق زمان اجرای مرحله سوم عملیات والفجر۴ و بازتاب آن در میان فرماندهان لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۲۷ حضرت رسول(ص) به روایت راوی قرارگاه خاتم.

گزارش روزشمار ۱۰/۸/۱۳۶۲

۲ غلامعلی رشید در گزارشی نبود جاده مناسب در محور مریوان به بانه و کمبود وسایل حمل ونقل را موجب کندی انتقال لشکر های۱۴ امام حسین(ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) از محور بانه به مریوان ذکر کرد؛ عزیز جعفری آخرین وضعیت یگان ها و مشکلات پیش رو را برای فرماندهی کل سپاه تشریح کرد.

۳ باتوجه به مشکلات یگان ها در انتقال عقبه خود از محور مریوان به بانه و نبود آمادگی کافی در یگان های تازه انتقال یافته، فرماندهی قرارگاه خاتم در نشستی اجرای عملیات را با یک روز تعویق به فردا، موکول کرد، تأکید فرماندهی قرارگاه خاتم بر تسریع در تکمیل جاده غرب کانی مانگا برای استفاده یگان های عمل کننده.

۴ در جلسه مشترک فرماندهان قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه برخی علل ناهماهنگی بین فرماندهان سپاه و ارتش مورد بحث قرار گرفت. عزیز جعفری اختلاف روش فرماندهان سپاه و ارتش را یکی از عوامل ناهماهنگی دراین باره اعلام کرد.

۵ اقدامات پدافندی عراق در منطقه عملیاتی والفجر۴ و تصمیم فرماندهان عراقی برای حفظ ارتفاع حساس کانی مانگا؛ علی اسحاقی: تحلیل دشمن بر آن است که ایران قصد تصرف کانی مانگا را دارد؛ یک گردان عراق که قصد پاتک به نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) در منطقه پنجوین را داشت سرکوب شد.

۶ در درگیری های نیروهای خودی و افراد ضدانقلاب در مناطق کردنشین غرب کشور، ۲۹ تن از افراد ضدانقلاب کشته یا زخمی و ۳ تن دستگیر شدند، از افراد خودی نیز ۱ تن شهید شد و ۸ تن مجروح شدند.

۷ تسلیم شدن ۴ تن از افراد حزب دمکرات در مناطق سلماس و میاندوآب؛ حزب دمکرات برای بررسی علل تسلیم شدن روزافزون افراد خود هیئتی را به منطقه ارومیه اعزام کرد؛ ۲۴ تن از افراد بسیج محلی که محل خدمت خود را در روستای آویهنگ ترک کرده بودند خود را به پایگاه این روستا معرفی کردند.

۸ دیدار صدام حسین با چند تن از رزمندگان لشکر یکم در منطقه عمومی پنجوین و نامه وی به پادشاه عربستان ازجمله تمهیدات سیاسی و نظامی عراق درزمینه جنگ و ادامه حملات زمینی ایران می باشد.

۹ بازتاب ادعای دیروز عراق مبنی بر غرق ۵ کشتی ایرانی در مطبوعات و رسانه های خارجی.

۱۰ آیت الله خامنه ای رئیس جمهور در مراسم صبحگاه پرسنل منطقه هوایی مهرآباد ضمن تأکید بر ارتقاء توانایی های نیروی هوایی درزمینه تجهیزات، نیروی انسانی و آموزش اعلام کرد: امروز در دنیا قدرتی وجود ندارد که بتواند جمهوری اسلامی را به زانو درآورد.

۱۱ دیدار رئیس مجلس شورای اسلامی با وزیر امور خارجه و جمعی از سفرا و کارداران ایران در کشورهای اروپایی و امریکایی. تهاجم

اخیر امریکا به گرانادا، توانایی ایران در حفظ و بستن تنگه هرمز، هماهنگی سیاست های نظامی دو ابرقدرت و لزوم جهاد و تلاش شبانه روزی برای احقاق حقوق ایران از موضوعات اصلی سخنان حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در این دیدار بود.

ص: ۱۳۲۹

۱ روابط بازرگانی خارجی عراق: طه یاسین رمضان معاون نخست وزیر عراق در افتتاحیه بیستمین نمایشگاه بین المللی عراق اعلام کرد باوجود شرایط جنگی و مشکلات مالی ناشی از کاهش عایدات نفت، عراق همچنان اقتصاد نیرومندی دارد؛ دیدار وزیر بازرگانی هلند با معاون اول نخست وزیر عراق؛ ملاقات وزیر بازرگانی و کشتیرانی نروژ با وزیر حمل ونقل عراق.

۲ پایان دیدار معاون وزیر امور خارجه ژاپن از بغداد بدون اخذ اطمینان از خودداری عراق از حمله به مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی؛ وزیر امور خارجه ژاپن از تعویق سفر معاون خود به ایران خبر داد؛ شرکت میتسوبیی ژاپن امکان تأخیر در ازسرگیری کار ساختمان مجتمع پتروشیمی ایران و ژاپن را رد کرد.

۳ انتشار گزارش های متعدد درباره مواضع ایران و عراق در قبال قطعنامه جدید شورای امنیت سازمان ملل درخصوص جنگ ایران و عراق و آزادی کشتیرانی در خلیج فارس: اظهارات نماینده دائمی ایران در سازمان ملل درباره انگیزه کشورهای غربی از طرح قطعنامه جدید و دلایل ایران برای نپذیرفتن آن؛ بیانیه تفصیلی عراق در اعلام موافقت با قطعنامه جدید و تعهد مشروط در اجرای مفاد آن؛ تهدید معاون اول نخست وزیر عراق به بمباران تأسیسات اقتصادی ایران درصورت ادامه حملات ایران.

۴ اولاف پالمه نخست وزیر سوئد از ادامه مأموریت میانجیگری خود در جنگ ایران و عراق خبر داد؛ اعلام حمایت نماینده دائم ایران در سازمان ملل از دبیرکل این سازمان و فعالیت های او درزمینه حل وفصل منازعه ایران و عراق.

۵ ایجاد موج خبری گسترده در رسانه های خارجی درپی صدور قطعنامه ۵۴۰. بی بی سی: تردید اولیه امریکا و انگلیس، هشدار شوروی به رغم موافقت و جانبداری آشکار قطعنامه جدید از عراق؛ خبرگزاری فرانسه به رفتار پاکستان در جریان تصویب قطعنامه و نگرانی این کشور از به درازا کشیدن جنگ ایران و عراق و خطر مداخله قدرت های بزرگ پرداخت؛ خبرنگار بی بی سی در سازمان ملل تضمین جریان انتقال نفت را انگیزه مشترک کشورهای غربی در صدور قطعنامه خواند و افزود باوجود مخالفت ایران با این قطعنامه، نشانه هایی از تمایل این کشور به مذاکره دیده می شود؛ روزنامه لوموند تصویب قطعنامه جدید را موفقیتی برای پاریس خواند.

۶ آغاز به کار اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس با محوریت جنگ ایران و عراق، مقابله با تهدیدات علیه صدور نفت از تنگه هرمز، اختلافات داخلی فلسطینی ها و اختلاف سوریه و عراق؛ مقاله روزنامه تایمز مالی درخصوص موضوعات نشست آتی سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس؛ نخست وزیر اردن موفقیت تلاش ها برای میانجیگری بین عراق و سوریه را ضعیف ارزیابی کرد.

۷ لبنان: ادامه انتشار گزارش ها درمورد انفجارهای اخیر بیروت با محوریت اتهام مداخله ایران و سوریه و مشکلات تصمیم گیری امریکا و فرانسه درباره اقدامات تلافی جویانه؛ هشدار وزیر دفاع امریکا در جلسه شورای امنیت ملی این کشور درخصوص کمک اسرائیل به عملیات نظامی امریکا علیه سوریه و تأثیر آن بر روابط امریکا و کشورهای عرب.

گزارش روزشمار ۱۱/۸/۱۳۶۲

۸ انجام آخرین هماهنگی ها برای اجرای مرحله سوم عملیات والفجر۴ در سطح قرارگاهی و تعیین افرادی برای نظارت و پیگیری امور باقیمانده؛ تکمیل احداث و تجهیز اورژانس یگان ها؛ ادامه کار ساخت جاده در غرب ارتفاع کانی مانگا توسط واحدهای مهندسی قرارگاه مقدم حمزه و لشکر۱۴ امام حسین(ع).

۱ فرماندهان لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) برای ارائه گزارش از آخرین وضعیت و طرح مانور یگان تحت امر خود به قرارگاه خاتم فراخوانده شدند.

۲ نیروهای عمل کننده برای اجرای مرحله سوم عملیات والفجر۴ به نقطه رهایی اعزام شدند.

۳ مجروح شدن ۲ تن در حمله هواپیماهای عراقی به حومه مریوان؛ سرنگونی یک جنگنده عراقی در جنوب شرقی بانه؛ ادامه گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر.

۴ در حوادث امروز مناطق کردنشین آذربایجان غربی و کردستان ۱۱ تن از افراد خودی شهید و ۱۰ تن زخمی شدند و از عناصر حزب دمکرات هم یک تن کشته و یک تن زخمی شد؛ تسلیم شدن ۴ تن از وابستگان حزب دمکرات در نقده و پیرانشهر.

۵ رئیس جمهور در دیدار با سرپرست و نمایندگان خبرگزاری جمهوری اسلامی در خارج از کشور بر اهمیت فعالیت های تبلیغی و خبری به منظور اصلاح شناخت ملت ها و دولت ها از جمهوری اسلامی ایران تأکید کرد.

۶ میرحسین موسوی نخست وزیر، در پایان جلسه هیئت دولت هدف قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل را رفع تنگنای عراق در عبور آزاد از منطقه خلیج فارس و زمینه سازی برای افزایش مداخله قدرت های بزرگ در منطقه دانست.

۷ برگزاری مراسم سالروز تسخیر سفارت امریکا در تهران، نخست وزیر در این مراسم ضمن اشاره به تأثیر اشغال سفارت امریکا بر شکسته شدن "ابهت فرهنگ امریکایی" در دنیا و "قدرت لیبرال ها" در ایران، این اقدام را حرکتی پیوسته با جبهه ها ارزیابی کرد.

۸ تأیید خبر تحویل ۵ هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق در ماه گذشته توسط وزیر امور خارجه عراق و وزیر دفاع فرانسه.

۹ شرکت بیمه لویدز لندن اعلام کرد به دلیل وجود تشنج در منطقه خلیج فارس و به منظور کاهش مدت زمان اقامت در منطقه جنگی و درنتیجه کاهش مخارج بیمه، تانکرهای نفتکش تا حصول اطمینان از آماده بودن محموله خود از عبور از تنگه هرمز خودداری می کنند.

۱۰ ادامه انتشار اخبار و گزارش ها درباره امتناع ایران و استقبال عراق از قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل و واکنش های بین المللی به مواضع دو کشور دراین زمینه؛ تأکید وزیر امور خارجه فرانسه بر لزوم آغاز مذاکرات و پایان دادن به جنگ ایران و عراق.

۱۱ ادامه اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در دوحه، پیگیری تلاش برای خاتمه منازعه ایران و عراق و نیز رفع اختلافات دمشق و بغداد؛ پیشنهاد عمان مبنی بر تشکیل یک نیروی نظامی مشترک برای مقابله با تهدید ایران به بستن تنگه هرمز و مخالفت امارات با این پیشنهاد؛ تحلیل روزنامه گاردین: انتظار نمی رود اجلاس آتی سران شورای همکاری خلیج فارس به ابتکار سیاسی تازه ای برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق دست یابد.

۱۲ لبنان: دشواری ها در روند تحقیق درباره انفجارهای بیروت، روزنامه فرانسوار (چاپ پاریس) از تصمیم مقامات امریکا برای تنبیه عاملان انفجارهای بیروت خبر داد؛ نبیه بری رهبر سازمان امل خواستار عقب نشینی تفنگ داران امریکایی از مواضع خود در نزدیکی حومه جنوبی بیروت شد؛ ادامه اختلاف در روند مذاکرات نشست آشتی ملی جناح های لبنانی در ژنو؛ حسین موسوی رهبر گروه انشعابی امل اعلام کرد اجلاس آشتی ملی نتیجه مثبتی نخواهد داشت.

گزارش روزشمار ۱۲/۸/۱۳۶۲

۱ آغاز مرحله سوم عملیات والفجر۴ از ساعت ۲ بامداد امروز با هدف تصرف ارتفاع شیخ گزنشین، ۲ قله ارتفاع کانی مانگا و بخش هایی از جاده غرب این ارتفاع. نیروهای خودی بخشی از ارتفاع شیخ گزنشین و دو ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ را تصرف کردند، ولی نتوانستند ۲ قله ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ را حفظ کنند و به ناچار در یال های شرقی این دو ارتفاع موضع پدافندی اتخاذ کردند. در غرب کانی مانگا نیز نیروهای خودی پیروزی چشمگیری به دست نیاوردند.

۲ گزارش عزیز جعفری از عملکرد یگان ها و آخرین وضعیت منطقه عملیاتی در جلسه فرماندهان قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه. وی آماده نشدن جاده غرب کانی مانگا را از مشکلات اصلی در مراحل بعدی عملیات عنوان کرد. فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) اجرای مانور در غرب کانی مانگا و تصرف اهداف باقیمانده لشکر۳۱ عاشورا را برعهده گرفت و لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) نیز مأمور شد که اهداف شب گذشته خود را به تصرف درآورد، لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) مأموریت یافت در غرب کانی مانگا نیز به سمت جنوب پیشروی نماید؛ بخشی از دستاوردهای عملیات امروز و خسارت های واردشده به دشمن.

۳ بمباران مناطق بانه و مریوان خسارات اندکی برجای گذاشت؛ سرنگونی یک فروند هواپیمای سوخوی عراقی در همین منطقه؛ زخمی شدن ۱۱ تن در گلوله باران خرمشهر.

۴ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از آخرین وضعیت مصدومان بمباران شیمیایی روستاهای اطراف بانه و مریوان، نوع مواد شیمیایی به کاررفته در بمب ها، آسیب های واردشده به مصدومان و چگونگی درمان آنها.

۵ در عملیات موفق نیروهای خودی در شرق مهاباد ۶ روستا پاک سازی شد و ۱۵ تن از افراد ضدانقلاب کشته و ۷ تن نیز اسیر شدند و تعدادی اسلحه و مهمات به دست نیروهای خودی افتاد؛ در سردشت ۶ تن از افراد وابسته به حزب دمکرات خود را تسلیم کردند.

۶ مصاحبه قاسملو دبیرکل حزب دمکرات درباره مفاد طرح خودمختاری کردستان، عملیات نیروهای خودی در منطقه سردشت و ... .

۷ بازتاب آغاز مرحله سوم عملیات والفجر۴ در رسانه های خارجی؛ خبرگزاری فرانسه به نقل از بیانیه نظامی عراق تهاجم جدید ایران را نشانه نادیده گرفتن قطعنامه اخیر شورای امنیت دانست؛ رادیو بی بی سی به نقل از گزارش های ایران هدف حمله جدید را تحکیم مواضع قبلی، خارج ساختن شهرهای ایران از تیررس توپخانه عراق و تسلط بر ارتفاعات سوق الجیشی پنجوین ذکر کرد؛ ازسرگیری تهدیدات منابع نظامی و رسانه ای عراق در واکنش به ادامه عملیات تهاجمی ایران؛ نعیم حداد رئیس مجلس شورای ملی عراق خواستار تحریم سیاسی و اقتصادی ایران ازسوی کشورهای اروپایی شد.

۸ دیدار آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، با وزیر امور خارجه و نمایندگان جمهوری اسلامی ایران در اروپا، امریکای مرکزی و جنوبی و تأکید وی بر اهمیت، تحکیم و گسترش انقلاب به عنوان مهم ترین اصل درزمینه روابط خارجی ایران.

۹ نخست وزیر ضمن تأکید بر ادامه مبارزه با ابرقدرت ها، «زدودن ریشه گروهک ها و لیبرال ها» را از نتایج تسخیر سفارت امریکا در ایران برشمرد. وی با اشاره به برخی تحرکات در آستانه انتخابات مجلس شورای اسلامی گفت: «لیبرال ها با درنظر نگرفتن خون شهدا در برخورد با توطئه ها می خواهند دری به روی امریکا باز شود.»

۱ بازتاب سخنان روز گذشته میرحسین موسوی نخست وزیر درمورد قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت؛ بیانیه شورای وزیران فرانسه در تأکید بر شروع مذاکرات صلح بین ایران و عراق؛ حمایت تلویحی سخنگوی دولت فرانسه از موضع عراق در قبال قطعنامه اخیر؛ روزنامه چاینا دیلی: ایران به رغم رد قطعنامه شورای امنیت، هنوز تجدید فعالیت دبیرکل سازمان ملل و نماینده وی را درزمینه ختم جنگ معتبر می داند.

۲ آغاز مذاکرات رسمی مقامات عراق و ترکیه درمورد مسائل مالی پروژه احداث خط لوله انتقال گاز عراق و ترکیه؛ دیدار معاون اول نخست وزیر عراق با وزیر اقتصاد و بازرگانی یمن شمالی.

۳ بازتاب تأیید واگذاری پنج هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق: واشنگتن پست در تفسیری بخشی از توجیه فرانسه در تحویل هواپیماهای مذکور را اعمال فشارهای سیاسی و نظامی بر ایران برای پایان دادن به جنگ دانست؛ بررسی سیاست چندلایه دولت فرانسه در ماجرای تحویل سوپراتانداردها به عراق در نشریات فرانسوی لیبراسیون، فیگارو و لوماتن.

۴ اجلاس وزرای امور خارجه شورای همکاری خلیج فارس با دستور کار تهیه یک طرح صلح جدید برای جنگ ایران و عراق، تشکیل نیروی واکنش سریع در خلیج فارس، حل اختلافات عراق و سوریه و ... به کار خود پایان داد؛ روزنامه گاردین: طرح صلح جدید شورای همکاری خلیج فارس شامل ایجاد تدریجی مناطق بی طرف می شود.

۵ مقاله روزنامه آساهی شیمبون درمورد تأثیر منافع اقتصادی ژاپن بر تلاش های سیاسی این کشور در جنگ ایران و عراق.

۶ لبنان: ادعای معاون وزیر امور خارجه امریکا درمورد دخالت ایران در انفجارهای بیروت؛ ابراز نگرانی وزیر امور خارجه فرانسه از شکست اجلاس آشتی ملی لبنان در ژنو.

۷ ادامه نبردهای شدید میان فلسطینیان هوادار و مخالف یاسر عرفات.

گزارش روزشمار ۱۳/۸/۱۳۶۲

۸ آغاز گام دوم مرحله سوم عملیات والفجر۴ برای تصرف ارتفاعات کانی مانگا و پیشروی در غرب این ارتفاع؛ موفقیت یگان های ۳۱ عاشورا، ۱۴ امام حسین(ع)، ۲۷ حضرت رسول(ص) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) در اجرای مأموریت باوجود فشار و مقاومت زیاد دشمن؛ مشکلات پشتیبانی از یگان ها باتوجه به تکمیل نشدن جاده غرب کانی مانگا و نقش هوانیروز دراین زمینه؛ نتایج به دست آمده در عملیات امروز نیروهای خودی.

۹ جلسه مشترک فرماندهان سپاه و ارتش برای بررسی چگونگی ادامه عملیات باتوجه به موقعیت های به دست آمده در عملیات امروز؛ کمبود نیروی سپاه، مشکل اصلی تداوم عملیات بود. ارتش اجرای عملیات مستقل را نپذیرفت.

۱۰ در دو عملیات افراد ضدانقلاب در محور بانه - سقز و شمال شرقی مهاباد، ۴ تن از افراد خودی شهید و ۲ نفر زخمی شدند؛ تسلیم شدن ۸ تن از افراد حزب دمکرات و سازمان کومه له در سقز و سنندج؛ خبرگزاری جمهوری اسلامی اعلام کرد از اول آبان ماه تا امروز، ۳۱ تن از افراد حزب دمکرات در شهر ارومیه خود را تسلیم کردند.

۱۱ گزارش هیئت اعزامی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به منطقه عمومی آویهنگ درخصوص علل ضربه پذیری نیروهای خودی در مناطق جنوب محور سنندج - مریوان و راه های جلوگیری از تکرار آن.

۱ ادامه بازتاب مرحله سوم عملیات والفجر۴، رسانه های خارجی به نقل از گزارش های نظامی ایران از پیشروی نیروهای ایران در منطقه پنجوین خبر دادند؛ ادعای فرمانده سپاه یکم عراق مبنی بر دفع حملات نیروهای ایران و تحمیل تلفات سنگین به آنها؛ انعکاس ناچیز وقایع جنگ در مطبوعات یوگسلاوی درپی تلاش این کشور برای بهبود روابط خود با عراق.

۲ هم زمان با تکرار تهدیدات عراق مبنی بر حمله به اهدافی در خاک ایران، مقامات برخی کشورهای عرب ضمن تأیید موضع عراق درباره خاتمه جنگ خواستار اقدام ایران دراین زمینه شدند.

۳ رئیس جمهور در دیدار با گروهی از دانش آموزانی که در حمله موشکی عراق به بهبهان مجروح شده بودند: «پس از این حوادث تلخ، تصمیممان، گرفتن انتقام از جنایتکاران به صورت مضاعف و چند برابر است.»

۴ رئیس مجلس شورای اسلامی در خطبه های نمازجمعه امروز تهران به تبیین عدالت اجتماعی در اسلام و ارزش جهاد، اولویت رسیدگی به نیازهای عمومی رزمندگان در جامعه، جهت گیری مبارزه با امریکا در مراحل مختلف انقلاب، حوادث اخیر پیرامون انتخابات آینده مجلس و آخرین تحولات جبهه های جنگ پرداخت.

۵ اظهارات حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم در اولین سالگرد تأسیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق درخصوص دستاوردهای این مجلس، محکومیت قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت و تقویت مجاهدین عراقی درپی گسترش سرزمین های آزادشده در خاک عراق.

۶ رئیس جمهور امریکا از کاهش سطح بحران میان ایران و امریکا خبر داد؛ یکی از گروگان های سابق سفارت امریکا در ایران به احتمال ایجاد تغییراتی در سیاست امریکا به نفع عراق در جنگ علیه ایران اشاره کرد.

۷ آغاز سفر هشت روزه پل شانون وزیر بازرگانی انگلیس به منطقه غرب آسیا با هدف حفظ و گسترش روابط تجاری انگلیس با کشورهای منطقه به ویژه عراق.

۸ عبدالحلیم ابوغزاله وزیر دفاع مصر، ضمن تأکید بر مداخله نظامی این کشور درصورت تهدید امنیت منطقه خلیج فارس، ایران را به دلیل مخالفت با تلاش های صلح محکوم کرد؛ ابراز اطمینان وزیر امور خارجه مصر از مقاومت سیاسی نظامی عراق در چارچوب روابط راهبردی مصر و عراق.

۹ لبنان: حمله به مقر فرماندهی نظامیان اسرائیلی در جنوب لبنان. سازمان جهاد اسلامی مسئولیت این انفجار را برعهده گرفت؛ تعویق برگزاری اجلاس آشتی ملی لبنان تا پایان ماه نوامبر.

ضمیمه گزارش ۳۵۰: مشکلات ناشی از آماده نبودن جاده غرب کانی مانگا و لزوم استفاده از بالگرد برای پشتیبانی نیروها و چاره اندیشی فرماندهان برای رفع این نقیصه.

گزارش روزشمار ۱۴/۸/۱۳۶۲

۱۰ نیروهای عراقی در یک هجوم سنگین که از ساعت ۳ بامداد تا ۱۰ صبح طول کشید، ۲ ارتفاع ۱۹۰۰ و ۱۹۰۴ را بازپس گرفتند؛ پیشروی محدود نیروهای لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) در غرب کانی مانگا؛ تصمیم فرماندهی عملیات مبنی بر اولویت بازپس گیری حداقل یکی از دو ارتفاع ازدست رفته.

۱۱ شهادت ۷۸ تن و مجروح شـدن ۶۱۳ تن در حملات موشـکی عراق به شـهرهای انـدیمشک، بهبهان و مسجدسـلیمان، بمباران نهاوند، بمباران شـیمیایی روسـتایی در جنوب بانه و همچنین گلوله باران شـهرهای آبادان و خرمشهر. در این حملات خسارات مالی فراوانی به بار آمد.

در ادامه درگیری های نیروهای خودی و عناصر ضدانقلاب در مناطق مختلف کردنشین غرب کشور ۱ تن از افراد خودی شهید و ۷ تن نیز اسیر شدند. از افراد ضدانقلاب نیز ۱۵ تن کشته یا زخمی شدند و

ص: ۱۳۳۴

۱ یک نفر دستگیر شد؛ ۸ تن از افراد کومه له و حزب دمکرات خود را تسلیم کردند.

۲ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از حضور پرشور و کارساز مردم نهاوند برای یاری رساندن به آسیب دیدگان انفجار بمب.

۳ انعکاس محدود رویدادهای صحنه نبرد در رسانه های خارجی: اظهار شادمانی صدام حسین رئیس جمهور عراق از اقدامات نیروهای گارد ریاست جمهوری این کشور در منطقه پنجوین؛ گزارش بازدید صدام از منطقه عملیاتی سپاه یکم عراق در پنجوین و مناطق کردنشین عراق؛ اطلاعیه قرارگاه حمزه مبنی بر انهدام مقر و دو گردان از تیپ۲ گارد ریاست جمهوری عراق؛ گزارش رادیو بی بی سی درباره به کارگیری واحدهای گارد ریاست جمهوری عراق برای مقابله با حملات اخیر ایران؛ شدت پیداکردن تهدیدات عراق درمورد حمله به اهدافی در عمق خاک ایران و پیش بینی رادیو اسرائیل درباره گسترش جنگ در خلیج فارس.

۴ امام خمینی در دیدار با اعضای کمیسیون های داخلی و خارجی مجلس شورای اسلامی بر اجتناب از احتمال انحراف در مجلس، اعتبار رأی مجلس در بررسی استیضاح وزیر کشور و ضرورت وحدت کلمه تأکید کردند.

۵ رئیس مجلس شورای اسلامی در نامه ای به گروه نهضت آزادی از رفتار و مواضع آنان برای اعلام برگزاری سمینار آزادی انتخابات بدون مجوز قانونی انتقاد کرد.

۶ دیدار علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه با دیزدارویچ رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی و گزارش خبرگزاری یوگسلاوی درباره این دیدار.

۷ تشریح اهداف طرح لبیک یا خمینی و مانور آزادی قدس در اولین گردهمایی فرماندهان نواحی ستادها و پایگاه های مقاومت بسیج سپاه منطقه یک کشور.

۸ تصمیم امریکا مبنی بر اختصاص اعتباری به مبلغ ۳۴۵ میلیون دلار برای خرید مواد غذایی این کشور توسط عراق و ارزیابی این تصمیم به عنوان اقدامی در چارچوب بهبود مناسبات دو کشور؛ امضای یک قرارداد همکاری فنی و اقتصادی میان عراق و هلند.

۹ شیخ خلیفه بن زاید جنگ ایران و عراق و بحران لبنان را از موضوعات اجلاس آتی سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس ذکر کرد؛ نخست وزیر کویت از احتمال افزایش همکاری نظامی اعضای شورای همکاری خلیج فارس خبر داد؛ عبدالله بشاره تأکید کرد کشورهای خلیج فارس قدرت کافی برای مقابله با اقدام ایران در انسداد تنگه هرمز را ندارند.

۱۰ طرح موضوع جنگ ایران و عراق در اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا و نیز گردهمایی آتی وزیران امور خارجه کشورهای عضو بازار مشترک اروپا؛ وزیر امور خارجه پاکستان خواستار جلوگیری از گسترش جنگ شد؛ وزیر امور خارجه مصر عملیات اخیر ایران را موجب تشدید جنگ دانست.

۱۱ ملک حسین پادشاه اردن اعلام کرد درصورت بروز تشنج در منطقه خلیج فارس نیروهای نظامی خود را به این منطقه اعزام می کند.

۱۲ لبنان: اظهار نگرانی دبیرکل سازمان ملل از وخامت اوضاع لبنان درپی حمله دیروز به مقر نظامیان رژیم صهیونیستی در صور؛ واشنگتن پست از احتمال اقدام امریکا به یک حمله نظامی به تلافی انفجار مقر تفنگ داران این کشور در بیروت خبر داد؛ فیلیپ حبیب فرستاده سابق امریکا در خاورمیانه (غرب آسیا) خواستار ادامه تلاش های میانجیگرانه در لبنان شد.

با تشدید درگیری ها میان جناح های فلسطینی در شمال لبنان، گزارش ها از احتمال اقدام سران

ص: ۱۳۳۵

۱ کشورهای اروپایی به تأیید یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین حکایت دارد؛ دولت سوریه هرگونه مداخله این کشور در درگیری های موافقان و مخالفان عرفات را رد کرد.

ضمیمه گزارش۳۶۷: گزارش تصویری بازدید صدام حسین رئیس جمهور عراق از جبهه های شمالی جنگ و مناطق کردنشین عراق.

گزارش روزشمار ۱۵/۸/۱۳۶۲

۲ لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) باوجود نبود نیروی کافی ارتفاع ۱۹۰۴ را تصرف کرد ولی دشمن با واردکردن فشار فراوان این یگان را به عقب راند؛ راهکارهای موجود برای ادامه عملیات و تصرف نالپاریز؛ در جلسه امروز فرماندهان قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه مقرر شد لشکر۴۱ ثارالله(ع) و لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) برای تصرف یال های غرب شاخ تارچر و پیشروی در غرب کانی مانگا وارد عمل شوند؛ گزارش هایی درباره افزایش نیروهای عراقی در منطقه عمومی کانی مانگا و نالپاریز.

۳ اعلام آمار کلی تلفات نیروهای خودی توسط واحد نیروی انسانی قرارگاه خاتم پس از گذشت ۱۹ روز از اجرای عملیات والفجر۴.

۴ در گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر ۵ تن شهید و ۴۴ تن زخمی شدند و ۳ منزل مسکونی تخریب شد؛ ناکامی جنگنده های عراقی در بمباران شهر بانه؛ نقل مکان عده زیادی از مردم شهرهای مسجدسلیمان و بهبهان به روستاهای اطراف درپی حمله موشکی دیروز عراق به این دو شهر.

۵ اقدامات خرابکارانه افراد حزب دمکرات: غارت یک فروشگاه تعاونی در شمال ارومیه، به قتل رساندن ۵ قاچاقچی در بانه و به شهادت رساندن یک روحانی اهل سنت در مهاباد؛ به غنیمت گرفتن یک خودروی حامل سلاح و مهمات از افراد ضدانقلاب در روستای بناب؛ هشدار فرماندهی سپاه کردستان درباره تأمین نشدن نیروهای مورد نیاز؛ تسلیم شدن ۸ تن از افراد ضدانقلاب.

۶ پیچیدگی اوضاع صحنه نبرد در منطقه پنجوین از نگاه رسانه های خارجی: گزارش خبرگزاری فرانسه از حملات نیروی هوایی عراق به مراکز تجمع نیروهای ایران در جبهه شمالی به نقل از یک بیانیه نظامی عراق و ادعای حمله توپخانه ای ایران به شهرهای مرزی عراق، انعکاس اظهارات یک مقام بلندپایه ایران درمورد استفاده از بمب های ناپالم در حملات جنگنده های عراقی علیه مواضع ایران.

۷ دیدار وزیر سپاه، کارکنان این وزارتخانه و حجت الاسلام کروبی سرپرست بنیاد شهید با امام خمینی. رهبر انقلاب در این دیدار ضمن اشاره به اقدامات زیان بار ابرقدرت ها در جهان، حملات موشکی عراق به شهرهای مسکونی ایران را محکوم و بر پرهیز از مقابله به مثل و حمله به مناطق غیرنظامی عراق تأکید کردند.

۸ واکنش مقامات مختلف کشور به حملات موشکی دیروز عراق به مناطق مسکونی ایران: رئیس مجلس شورای اسلامی این اقدام عراق را نشانه استیصال این رژیم و نقض قطعنامه اخیر شورای امنیت دانست؛ نخست وزیر حملات اخیر عراق را تلاشی برای جلوگیری از پیشروی رزمندگان در جبهه ها خواند؛ تأکید رئیس دیوان عالی کشور بر حضور در خط مقدم جبهه و یاری رساندن به مناطق آسیب دیده در حملات عراق.

۹ بازتاب دور تازه حملات هوایی و موشکی عراق در شهرهای ایران و مواضع مقامات ایرانی دراین باره در رسانه های خبری جهان. دراین میان تأکید رهبر انقلاب بر اجتناب از مقابله به مثل و حمله به شهرهای عراق مورد توجه خاصی قرار گرفت؛ رادیو کلن و رادیو اسرائیل حملات موشکی اخیر عراق را پاسخی به تهاجم جدید ایران دانستند.

۱ آیت الله خامنه ای در دیـدار با سـفیر جدیـد جمهوری دمکراتیک آلمان در ایران بر آشتی ناپـذیری انقلاب و ملت ایران با امریکا تأکید کرد.

۲ تمدید حالت فوق العاده در روابط میان ایالات متحده و ایران ازسوی رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا.

۳ باوجود تهدیدهای مکرر عراق به استفاده از وسایل نظامی علیه اهدافی در خاک ایران، برخی مقامات بلندپایه عربی ضمن تأیید مواضع عراق درباره خاتمه جنگ خواهان پاسخ مثبت ایران به تلاش های موجود دراین زمینه شدند.

۴ تأکیـد فرمانـده نیروهـای امریکـا در منطقـه غرب آسـیا بر ضـعف تـوان دفـاعی کشورهـای عرب خلیـج فـارس و مـداخله نظـامی امریکا درصورت اقدام ایران به بستن تنگه هرمز.

۵ لبنـان: انتشـار گزارش هـای ضـدونقیض از احتمال عملیات نظامی امریکا در لبنان به تلافی انفجارهای اخیر بیروت؛ رئیس جمهور مصر خواستار احیای طرح صلح ریگان در منطقه غرب آسیا شد.

۶ افزایش تحرکات سیاسی و دیپلماتیک برای توقف درگیری ها میان گروه های فلسطینی مخالف و موافق عرفات در شمال لبنان.

گزارش روزشمار ۱۶/۸/۱۳۶۲

۷ لشکرهای ۴۱ ثـارالله(ع) و ۱۷ علی بن ابی طـالب(ع) گـام سـوم مرحله سوم عمليـات والفجر۴ را برای پیشـروی در غرب کـانی مانگـا و تصرف دو یال غربی شاخ تارچر با چند ساعت تأخیر شروع کردند، این دو یگان باوجود کسب موفقیت هایی در شروع کار به علت فشار نیروهای عراقی نتوانستند باهم الحاق کنند؛ لشکر۲۷ حضـرت رسول(ع) خاکریز موجود در شرق کانی مانگا را تکمیل و آن را تا رودخانه قزلجه امتداد داد.

۸ در جلسه فرمانـدهان قرارگاه خاتم و فرماندهان یگان های عمل کننده در منطقه عملیاتی والفجر۴، بر تداوم عملیات و سرعت عمل برای رسیـدن به شهر نالپاریز تأکید و قرار شد برای ادامه عملیات نیروهای لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، لشکر۵ نصر و تیپ۳۳ المهدی(عج) به کار گرفته شوند.

۹ بمباران شـیمیایی محل اسـتقرار عقبه های برخی یگان های خودی در ارتفاعات لری و دامنه شـمالی کانی مانگا به وسـیله جنگنـده های عراق. در ایـن اقـدام ۱۰۰ تن آسـیب دیدنـد. نـامه اسـتانداری کردسـتان به نخست وزیری و درخـواست تخصـیص بودجه برای کمـک به دامداران منطقه بانه و مریوان.

۱۰ شهادت ۲ تن و مجروح شدن ۱۹ نفر در گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر.

۱۱ در حوادث مختلف مناطق کردنشین ۲۴ تن از افراد خودی و اهالی بومی شـهید یا زخمی شدند و ۷ تن نیز به گروگان گرفته شدند. از افراد گروه های ضدانقلاب نیز ۲۳ تن کشته یا زخمی شدند.

۱۲ بـه دنبـال پـاک سازی منطقه آلاـن سـردشت، امروز هیئـتی از مسـئولان اسـتانی برای بازدیـد از منطقه و بررسـی راهکارهـای عمرانی، اقتصادی، فرهنگی و رسیدگی به مشکلات مردم به این منطقه رفتند.

۱۳ سـعید رجایی خراسانی نماینده دائم ایران در سازمان ملل، در نامه ای به دبیرکل این سازمان خواسـتار تحقیق درمورد اسـتفاده عراق از

سلاح های شیمیایی در هفته های اخیر در بخش های مختلف جبهه های جنگ شد.

۱۴ دیـدار گروهی از اعضـای نهادهـای انقلاب، طلاب حوزه علمیه ساوه و اعضای شورای اسـلامی روسـتاهای این شـهر با رئیس جمهور. آیت الله خامنه ای در این دیدار ضمن تأکید بر رفع نیازهای عمومی مردم اعلام کرد جنگ را با تکیه بر ملت پیش می بریم.

ص: ۱۳۳۷

۱ وزیر امور خارجه فرانسه در پایان جلسه مجلس ملی فرانسه ضمن اذعان به تهاجم نظامی عراق به ایران خواستار تجدید روابط با ایران شد.

۲ وزیر خارجه فرانسه تاریخ تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را ۱۸اکتبر (۱۶ مهر) سال جاری اعلام کرد؛ نشریه المجله در تفسیری تحویل این هواپیماها را برنامه ای برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق از راه بین المللی کردن آن عنوان کرد.

۳ سران شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در چهارمین اجلاس این شورا به بررسی ادامه تلاش میانجیگرانه برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق و خطرهای ناشی از گسترش جنگ پرداختند؛ وزیر اطلاعات قطر و پادشاه عمان دفاع از آبراه هرمز را مسئولیت مشترک کشورهای حوزه خلیج فارس دانستند؛ تفسیر رادیو بی بی سی درباره شرایط تشکیل اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس و دستور کار این اجلاس.

۴ تلاش برای دستیابی به راه حل اختلافات موجود در جهان عرب، پایان بخشیدن به انزوای مصر در میان اعراب و میانجیگری میان سوریه و عراق از دیگر موضوعاتی است که در دستور کار چهارمین نشست سران شورای همکاری خلیج فارس قرار دارد.

۵ گسترش مناسبات تجاری عراق و انگلیس درپی سفر دوروزه پل شانون وزیر بازرگانی انگلیس به بغداد.

۶ اشغال موقت دفاتر هواپیمایی ایران در شهرهای پاریس، لندن، دهلی نو و وین توسط هواداران چریک های فدایی خلق (اقلیت).

۷ کشف یک خودروی بمب گذاری شده متعلق به ارتش فرانسه در نزدیکی سفارت ایران در بیروت. درپی این واقعه کاردار سفارت فرانسه در تهران به وزارت امور خارجه احضار و یادداشت اعتراضی به وی تسلیم شد.

۸ هم زمان با افزایش تحرکات نیروی دریایی امریکا در منطقه خلیج فارس، امروز اعلام شد این کشور درحال تهیه طرحی با هدف جلوگیری از وخامت وضعیت بازار نفت درصورت انسداد تنگه هرمز می باشد.

۹ مقاله هفته نامه میدل ایست تایمز درباره تحرکات دیپلماسی پشت پرده شورای امنیت سازمان ملل درجریان تصویب قطعنامه اخیر این شورا درمورد جنگ ایران و عراق، دلایل بی اعتمادی ایران به شورای امنیت و نگرانی ابرقدرت ها از پیروزی ایران در جنگ.

۱۰ لبنان: واکنش برخی مقامات سابق امریکا به احتمال اجرای عملیات نظامی این کشور در لبنان به تلافی انفجارهای بیروت؛ رادیو اسرائیل در تفسیری درباره انفجار اخیر در مقر نیروهای این رژیم در صور، هدف از این انفجار را وادارکردن اسرائیل به ترک لبنان دانست.

۱۱ هم زمان با ادامه درگیری های گروه های فلسطینی در شمال لبنان، یک هیئت میانجی عرب برای حل وفصل این مناقشه عازم دمشق شد؛ اعلام حمایت عربستان سعودی، کویت، مصر و اردن از عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین.

گزارش روزشمار ۱۷/۸/۱۳۶۲

در جلسه مشترک فرماندهان سپاه و ارتش برای تصرف یال غربی شاخ تارچر و پیشروی در محور غرب کانی مانگا و چگونگی به کارگیری نیروهای ارتش در خطوط پدافندی تصمیم گیری و قرار شد در دو روز آینده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان در جاده غرب کانی مانگا پیشروی کنند و لشکر۲۷

۱ حضرت رسول(ص) و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان هرکدام با ۲ گردان دو ارتفاع غرب شاخ تارچر را تصرف کنند.

۲ فرمانده تیپ۳۳ المهدی(عج) پس از بازدید از منطقه سورن از مشاهدات خود و شرایط اجرای عملیات در این منطقه به فرماندهان قرارگاه خاتم گزارش داد. تصمیم فرماندهی قرارگاه خاتم مبنی بر صرف نظر کردن از اجرای عملیات در محور سورن باتوجه به مشکلات موجود برای اجرای عملیات در این محور.

۳ پیشروی ۴ کیلومتری نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) در محور چوارتا در عمق مواضع عراق.

۴ بمباران شیمیایی اطراف بانه ۴۰ مصدوم برجای گذاشت؛ در گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر ۱۸ تن زخمی شدند؛ ناکامی حمله موشکی عراق به بوشهر؛ الثوره ارگان رسمی حزب بعث عراق: حمله به شهرهای ایران جزء حقوق دولت عراق است.

۵ دستورالعمل قرارگاه حمزه (سپاه منطقه۱۱) به پایگاه های تابعه خود برای حفاظت فیزیکی از مراکز و اماکن سپاه باتوجه به تهدیدات اخیر امریکا.

۶ تسلیم شدن ۹ تن از افراد حزب دمکرات و ۴ تن از افراد سازمان کومه له به نیروهای خودی در سقز، سلماس، سنندج و کامیاران؛ اقدام گروه های ضدانقلاب در جلوگیری از پخش اطلاعیه های ارگان های دولتی در مناطق تحت تصرف خود.

۷ در عملیات های عناصر مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین ۵۲ تن از نیروهای خودی شهید یا زخمی و ۶ تن نیز به گروگان گرفته شدند. از مهاجمان نیز ۷ تن کشته یا زخمی شدند؛ در دو عملیات نیروهای خودی در شمال غرب نقده و جنوب غرب تکاب ۲۶ تن از افراد حزب دمکرات کشته یا زخمی شدند.

۸ گزارش سپاه سردشت از انتقال بخشی از سازمان حزب دمکرات به استان سلیمانیه عراق پس از عملیات های اخیر ایران در منطقه سردشت.

۹ یک مقام ارشد عراق با اذعان به توانایی ایران برای ادامه جنگ، حمله به تأسیسات نفت ایران در جزیره خارک را تنها راه پایان دادن به جنگ عنوان کرد؛ روزنامه الجمهوریه: عراق تا زمانی که ایران به تلاش های صلح آمیز جامعه جهانی پاسخ منفی دهد، به هر هدف ایرانی که برگزیند حمله خواهد کرد؛ بی بی سی از اختلاف نظر کارشناسان درباره کارایی جنگنده های سوپراتاندارد در جنگ و واکنش احتمالی ایران در قبال استفاده عراق از این جنگنده ها خبر داد.

۱۰ گزارش های خبری و تفسیری درباره تحرک نیروهای گارد ریاست جمهوری عراق در منطقه پنجوین، دیدار صدام حسین رئیس جمهور عراق با جمعی از فرماندهان و نیروهای گارد ریاست جمهوری؛ گزارش بی بی سی از آخرین تحولات جنگ ایران و عراق.

۱۱ ارسال چند تصویر از مناطق مسکونی تخریب شده ایران براثر حملات عراق در نامه نماینده دائم ایران در سازمان ملل به دبیرکل این سازمان؛ گزارش خبرنگار اعزامی رویتر از آثار حمله موشکی عراق به بهبهان.

۱۲ انتقال ۷۰ نفر دیگر از مصدومان حملات شیمیایی روز گذشته عراق در منطقه عملیاتی والفجر۴ به تهران برای ادامه مراحل درمان.

۱۳ امام خمینی در دیدار وزیر ارشاد اسلامی و جمعی از مسئولان این وزارتخانه با ایشان ضمن تبیین اوضاع فرهنگ و هنر در دوران رژیم پهلوی، براهمیت اقدامات در حوزه فرهنگ و تبلیغات خارجی و بهره گیری از نیروی جوان کشور دراین زمینه تأکید کردند.

۱ دیدار میرحسین موسوی نخست وزیر با نیاز دیزدارویچ رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی.

۲ سرهنگ سلیمی وزیر دفاع، با اشاره به موقعیت خاص تنگه هرمز تأکید کرد: اگر کوچک ترین تجاوزی به منافع ملت ایران در خلیج فارس شود، ما با امکانات داخلی این تنگه را ناامن خواهیم کرد.

۳ درپی کشف یک خودروی بمب گذاری شده متعلق به ارتش فرانسه در نزدیکی سفارت ایران در بیروت، رئیس مجلس شورای اسلامی ضمن محکوم کردن اقدام فرانسه خواستار طرح این موضوع در مجامع بین المللی شد؛ سخنگوی نیروهای فرانسوی مستقر در بیروت دخالت این نیروها در حادثه مذکور را تکذیب کرد.

۴ رأی اعتماد نمایندگان مجلس شورای اسلامی به وزیر کشور پس از استماع سخنان موافقان استیضاح و پاسخ های وزیر کشور. گزارش روزنامه جمهوری اسلامی از جلسات استیضاح وزیر کشور.

۵ درخواست سفیر ژاپن از رئیس مجلس شورای اسلامی مبنی بر خویشتن داری ایران در خلیج فارس؛ تحلیل دو روزنامه وال استریت ژورنال و ساینس مانیتور از مشکلات دیپلماسی ژاپن برای تأثیرگذاری بر روند رویدادها در جنگ ایران و عراق. کریستین ساینس مانیتور: ژاپن به تازگی دریافته که دست یافتن به نفوذی در خاورمیانه تا چه اندازه برای یک قدرت خارجی دشوار است.

۶ اعلام خبر مشارکت شرکت های انگلیسی در ساخت خط لوله جدید صادرات نفت عراق ازسوی وزیر بازرگانی انگلیس؛ سفر وزیر مشاور در امور خارجی یونان به عراق به منظور گفت وگو درباره مسائل منطقه و روابط بازرگانی دو کشور.

۷ پذیرش پاسخ عراق به قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل درباره جنگ ایران و عراق به عنوان سند رسمی این سازمان؛ انتقاد معاون وزارت امور خارجه پاکستان از قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت به دلیل نادیده گرفتن مواضع ایران و تعجیل در رأی گیری.

۸ سران شورای همکاری خلیج فارس در چهارمین اجلاس خود ضمن تأیید قطعنامه اخیر شورای امنیت درخصوص مسائلی نظیر تداوم تلاش های میانجیگرانه مجامع اسلامی و بین المللی درخصوص جنگ ایران و عراق، اقدام دفاعی مشترک، یکپارچه سازی سیاست های اقتصادی اعضا و تلاش برای حل اختلافات اعراب گفت وگو کردند. روزنامه گاردین: کشورهای خلیج فارس از دخالت موقت ابرقدرت ها در منطقه ناراضی نبوده و آن را اقدام نسبتاً مناسبی می دانند.

۹ لبنان: تصمیم مقامات امریکا مبنی بر اعمال مجازات های محدود و اقدامات انفرادی علیه بعضی گروه های شیعه طرف دار ایران؛ گزارش تفسیری رادیو کلن درمورد احتمالات مربوط به عملیات نظامی تلافی جویانه امریکا در لبنان.

۱۰ ناکامی تلاش هیئت اعزامی اعراب به دمشق برای بحث درمورد استقرار آتش بس میان طرف داران و مخالفان عرفات در شمال لبنان؛ دبیرکل سازمان ملل خواستار برقراری فوری آتش بس میان جناح های فلسطینی متخاصم در طرابلس لبنان شد؛ قطع کمک های مالی کویت به سوریه در واکنش به مواضع این کشور علیه عرفات.

گزارش روزشمار ۱۸/۸/۱۳۶۲

محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) با حضور در قرارگاه خاتم مانور یگان تحت امر خود برای تصرف یال های غربی شاخ تارچر را تشریح کردند. همت گفت در نظر دارد تصرف ارتفاع ۱۹۰۴ را نیز در دستور کار قرار دهد؛

۱ هم زمان با آماده شدن یگان های خودی برای اجرای عملیات در شب آینده، عراق نیروهای خود را از بخشی از جاده غرب کانی مانگا به عقب کشید و عملاً بخشی از اهداف عملیات فرداشب تأمین و درنتیجه عملیات آینده منتفی شد. غلامعلی رشید در جلسه ای که درپی این تغییرات برگزار شد با اظهار ناامیدی از همکاری نیروهای ارتش، بر حضور بیشتر و فعال تر نیروهای سپاه برای ادامه عملیات تأکید کرد.

۲ گزارشی از مشکلات به وجودآمده برای اهالی شهرهای مریوان و بانه و روستاهای اطراف این دو شهر درپی اجرای عملیات والفجر۴ در این منطقه؛ گزارش بولتن وزارت کشور درباره اقدامات دولت برای تأمین برخی امکانات جهت اسکان آوارگان این منطقه و عدم استقبال اهالی بومی از این اماکن.

۳ اقدام عناصر ضدانقلاب در اجرای عملیات کمین در حوالی نقده و اخاذی از اهالی دو روستا در شرق محور سنندج - کامیاران و شمال بانه؛ افزایش فعالیت گروه های مسلح ضدانقلاب در جنوب محور سنندج - مریوان؛ اجرای دو عملیات توسط نیروهای خودی در مناطق عمومی بانه و اشنویه؛ تسلیم شدن تعدادی از افراد ضدانقلاب در سنندج و سقز.

۴ سرکرده سازمان مجاهدین خلق (منافقین) از تصویب طرح خودمختاری کردستان در شورای ملی مقاومت خبر داد؛ دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری در مقاله ای تحلیلی تصویب این طرح را یک اقدام تبلیغاتی و تلاشی برای سرپوش گذاشتن بر شکست گروه های ضدانقلاب در منطقه آلان خواند.

۵ گزارش ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) درباره همکاری گروه های ضدانقلاب ایرانی با نظامیان عراقی و طالبانی ها و نیز کمک های تسلیحاتی ارتش عراق به نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق.

۶ بازتاب اظهارات دیروز یک مقام رسمی عراق درباره تصمیم این کشور به انهدام تأسیسات نفتی ایران به عنوان راهی برای خاتمه جنگ؛ مقامات ایران تصمیمات مرتبط با وقوع یک بحران احتمالی در منطقه خلیج فارس ازجمله گسترش روابط با شوروی برای ارعاب غرب را مورد بررسی قرار دادند؛ ارزیابی آمادگی رزمی پرسنل منطقه دوم دریایی بوشهر - خارک در بازدید فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران از پایگاه هوا دریایی بوشهر؛ مجله الدستور (چاپ لندن): ایران با دو انتخاب روبه رو است: فروپاشی دربرابر فشارها برای پایان دادن به جنگ یا پذیرش آتش بس و تصمیمات و قطعنامه های شورای امنیت.

۷ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از میزان و چگونگی مصدومیت تعدادی از رزمندگان ایرانی براثر بمباران شیمیایی عراق در یکی از مناطق عملیاتی والفجر۴؛ گزارش رادیو اسرائیل درباره نامه اخیر نماینده دائمی ایران در سازمان ملل به دبیرکل این سازمان برای تحقیق درباره کاربرد سلاح های شیمیایی در جنگ.

۸ مصاحبه محسن نوربخش رئیس کل بانک مرکزی درباره آثار جنگ بر اقتصاد کشور، مقایسه وضعیت فعلی اقتصادی ایران و عراق، کاهش بدهی های خارجی ایران، مسئله تورم و چگونگی مهار آن.

۹ سفر طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق به بلغارستان و گفت وگو با نخست وزیر این کشور درخصوص تقویت روابط دو کشور؛ امضای موافقت نامه همکاری درزمینه کار و برنامه های اجتماعی میان وزرای کار و امور اجتماعی عراق و امارات متحده عربی.

۱۰ روابط مصر و عراق: دیدار طه یاسین رمضان با پطروس غالی وزیر مشاور در امور خارجه مصر در قاهره؛ وزرای امور خارجه و دفاع مصر امکان دخالت این کشور در جنگ خلیج فارس و تلاش برای تغییر موازنه راهبردی میان ایران و عراق را رد کردند.

۱ اعلام حمایت سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس از قطعنامه اخیر شورای امنیت سازمان ملل و درخواست از ایران و عراق برای پایان دادن به جنگ در بیانیه پایانی چهارمین اجلاس این شورا؛ روزنامه الوطن از تصویب یک برنامه دفاعی مشترک و توافق سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس درباره تشکیل پایگاه دریایی در عمان خبر داد.

۲ لبنان: مقامات امریکا امروز اعلام کردند تقویت نیروهای نظامی این کشور در خاورمیانه (غرب آسیا) ارتباطی با پاسخ احتمالی این کشور به انفجارهای اخیر بیروت در لبنان ندارد. در همین حال، نخست وزیر رژیم صهیونیستی، سوریه را یک خطر برای این رژیم دانست.

۳ برقراری آتش بس میان جناح های فلسطینی درگیر در شمال لبنان؛ درخواست امریکا و چین برای خاتمه دادن به جنگ در شمال لبنان؛ اعلام حمایت شورای همکاری خلیج فارس از سازمان آزادی بخش فلسطین؛ انتقاد مطبوعات سوریه از یاسر عرفات رئیس کمیته اجرایی ساف.

گزارش روزشمار ۱۹/۸/۱۳۶۲

۴ جلسه فرماندهان سپاه و ارتش به منظور یافتن راهکار برای ادامه عملیات. غلامعلی رشید دو راهکار برای تأمین اهداف ارائه داد. راهکار اول تصرف ارتفاعات کانی مانگا و پیشروی ازسمت شرق این ارتفاعات و تسلط به تنگه روکان و راهکار دوم تصرف نالپاریز با پیشروی در غرب منطقه کانی مانگا و تصرف یال های غربی شاخ تارچر بود. دیدگاه فرماندهان درباره نقاط ضعف و قوت هرکدام از راهکارها؛ جلسه فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه و یگان های عملیاتی به منظور بررسی آخرین وضعیت یگان ها و بحث درباره راهکارها و جهت کلی عملیات از غرب یا شرق کانی مانگا.

۵ پایان مرحله سوم عملیات والفجر۴. در این مرحله ۳۰ گردان از ۶ یگان سپاه شرکت داشتند. اعلام نتایج به دست آمده و آمار تلفات و خسارت های واردشده به عراق در این مرحله از عملیات.

۶ در گلوله باران آبادان و خرمشهر ۲ تن شهید و ۳۱ تن زخمی شدند و خسارت هایی به این مناطق وارد شد؛ بمباران شرق سقز توسط هواپیماهای عراقی.

۷ پاک سازی ۳۱ روستا در شرق محور سنندج - دیواندره؛ اجرای کمین علیه افراد حزب دمکرات در نقده؛ درگیری نیروهای خودی با افراد ضدانقلاب در شمال غرب سقز و جنوب شرقی هشتیان؛ انهدام یک دستگاه تراکتور ژاندارمری براثر برخورد با مین در حوالی مهاباد؛ کشف ۵ عدد مین در مهاباد و سلماس؛ تسلیم شدن ۲ نفر از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در بانه و پیرانشهر.

۸ بازدید خبرنگاران خارجی از آثار و بقایای حملات موشکی عراق به شهر بهبهان.

۹ ادامه هشدارهای مقامات عراقی مبنی بر انهدام تأسیسات نفتی ایران برای وادارساختن این کشور به مذاکره. تحلیل روزنامه واشنگتن پست و رادیو بی بی سی درباره این تهدید و ارزیابی تأثیر احتمالی آن بر سرنوشت جنگ.

۱۰ درپی انتشار خبری مبنی بر ازدست رفتن ۷۵ تا ۸۰ درصد بینایی مصدومان حمله شیمیایی عراق در منطقه عملیاتی والفجر۴ خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: حال مجروحان بمباران شیمیایی اخیر که در بیمارستان طرفه تهران بستری هستند، رو به بهبود است.

۱۱ رئیس جمهور امروز در یک نشست مطبوعاتی به سؤالات مطرح شده درباره انسداد تنگه هرمز و احتمال دخالت نظامی امریکا، آینده

روابط سیاسی ایران با امریکا، جنگ ایران و عراق و تلاش های سیاسی در جنگ، تأمین نیازهای نظامی ایران، وضعیت اقتصادی کشور و نیز مسائل داخلی و انتخابات آینده مجلس پاسخ داد.

ص: ۱۳۴۲

۱ رئیس مجلس شورای اسلامی در دیدار با وزیر بازرگانی و مسئولان این وزارتخانه بر حل مسئله توزیع و مهارگرانی با بسیج مردم و همکاری بخش خصوصی تأکید کرد.

۲ اظهارات صدام حسین رئیس جمهور عراق در جمع مردم استان سلیمانیه درباره حضور گارد ویژه ریاست جمهوری این کشور در جبهه های جنگ.

۳ نشریه فایننشال تایمز از مشارکت ۴ کمپانی انگلیسی در پروژه احداث خط لوله نفتی عراق به عربستان خبر داد.

۴ یک مقام سفارت فرانسه در تهران اعلام کرد ایران در پاسخ به تحویل پنج جنگنده سوپراتاندارد به عراق دست به اقداماتی علیه منافع اقتصادی فرانسه زده است. به گزارش خبرگزاری فرانسه این اقدامات شامل توقف فعالیت های باستان شناسی فرانسه در ایران و اعمال محدودیت هایی در سرمایه گذاری بانک های فرانسوی گزارشی از حجم مبادلات تجاری ایران و فرانسه در چند سال اخیر.

۵ افزایش تردد و حضور یگان های دریایی امریکا، فرانسه و شوروی در منطقه خلیج فارس؛ وزیر دفاع امریکا: پایدار ماندن حقوق آب های باز با کشتیرانی آزاد ضروری است؛ اظهار نگرانی مقامات انگلیس از گسترش جنگ ایران و عراق به منطقه خلیج فارس.

۶ گزارش رسانه های خبری از مشکلات تصمیم گیری سران شورای همکاری خلیج فارس در اجلاس دوحه. رادیو کلن: جنگ ایران و عراق و نبرد گروه های فلسینی، رهبران کشورهای عضو شورا را مجبور به گفت وگوهایی خارج از برنامه و اتخاذ تدابیر کرد؛ روزنامه القبس از تصمیم سران شورای همکاری خلیج فارس به برقراری روابط دیپلماتیک با شوروی خبر داد؛ گزارش رویتر از تعویق تصمیم گیری شورای مذکور درخصوص احداث خط لوله مشترک برای میان بر زدن از تنگه هرمز و ساخت پالایشگاه در جنوب عمان.

۷ ازسرگیری تبادل آتش میان جناح های فلسطینی متخاصم در کمتر از ۲۴ ساعت از برقراری آتش بس در شمال لبنان؛ افزایش فشارها بر یاسر عرفات برای ترک طرابلس؛ مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه یاسر عرفات را متهم به حرکت در جهت منافع امریکا کرد؛ گزارش رادیو کلن درمورد منازعه اخیر جناح های فلسطینی.

گزارش روزشمار ۲۰/۸/۱۳۶۲

۸ جلسه فرماندهان سپاه برای بررسی اجرای عملیات از شرق یا غرب ارتفاع کانی مانگا در مرحله چهارم عملیات والفجر۴. در این جلسه فرماندهان با طرح پیشنهادی غلامعلی رشید که تلفیقی از دو طرح اجرای عملیات در شرق و غرب کانی مانگا و منطقه پنجوین بود، موافقت کردند؛ مخالفت فرماندهی ارتش با اجرای عملیات در منطقه پنجوین و تأکید بر عملیات در سورن.

۹ عملیات پیش دستانه سپاه علیه تجمع عناصر ضدانقلاب در منطقه جنوب غربی دیواندره. طبق گزارش ها در این عملیات غافلگیرانه ۱۷ تا ۴۵ تن از افراد سازمان کومه له کشته شدند. گزارش یک بولتن داخلی سپاه درباره تأثیر این عملیات بر گروه های ضدانقلاب.

۱۰ اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین غرب کشور: کمین بر سر راه نیروهای ژاندارمری و سپاه، حمله به نیروهای خودی در دو روستا از توابع سقز و شهر مهاباد، مین گذاری در شمال بوکان، غارت شرکت تعاونی روستایی در غرب سنندج؛ دستگیری ۳ تن از افراد حزب دمکرات در جنوب نقده و تسلیم شدن ۶ تن از افراد سازمان کومه له و حزب دمکرات در سنندج و جنوب سقز.

۱ احتمال سفر اولاف پالمه نخست وزیر سوئد به خاورمیانه (غرب آسیا) به منظور میانجیگری میان ایران و عراق؛ تأکید بر ضرورت یافتن راه حل هایی برای جنگ ایران و عراق، بحران لبنان و... در مذاکرات رؤسای جمهوری فرانسه و الجزایر.

۲ حجت الاسلام امامی کاشانی خطیب نمازجمعه تهران، با پرداختن به موضوع امنیت در منطقه غرب آسیا و خلیج فارس، جمهوری اسلامی ایران را حافظ امنیت منطقه نامید.

۳ احضار مردان ۳۵ و ۳۶ ساله به خدمت سربازی درپی کمبود نیروی نظامی در عراق.

۴ وزارت امور خارجه فرانسه اعمال محدودیت هایی علیه بانک ها و مؤسسه باستان شناسی فرانسه در ایران را تأیید کرد. رادیو امریکا و رادیو بی بی سی فروش هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسه به عراق و پشتیبانی این کشور از عراق در جنگ با ایران را دلیل تدابیر اخیر ایران علیه منافع اقتصادی فرانسه دانستند.

۵ طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق، نتایج سفرش به سه کشور مصر، بلغارستان و رومانی را تشریح کرد.

۶ تکذیب خبر احتمال فروش جنگنده بمب افکن های جاگوار به ایران ازسوی دولت بریتانیا؛ رادیو کلن از فروش ۶ فروند هواپیمای آموزشی سوئیسی به ایران در دو ماه پیش خبر داد.

۷ انفجار یک بمب نسبتاً قوی در محل انبار غذایی منازل مسکونی ایتالیایی ها در بندرعباس. سازمان چریک های فدایی خلق (اقلیت) مسئولیت این انفجار را برعهده گرفت.

۸ مجمع عمومی سازمان ملل متحد با تصویب قطعنامه ای از رژیم صهیونیستی خواست از تهدید خود مبنی بر حمله به تأسیسات اتمی عراق و دیگر کشورهای جهان دست بردارد.

۹ لبنان: افزایش تنش ها میان امریکا و سوریه در لبنان و احتمال وقوع عملیات نظامی علیه مواضع سوری؛ اختلاف نظر مقامات امریکایی درباره اقدام نظامی این کشور و متحدانش در لبنان؛ ازسرگیری تلاش ها برای برگزاری دور جدیدی از اجلاس آشتی ملی لبنان در ژنو.

۱۰ شورای امنیت سازمان ملل با صدور قطعنامه ای خواهان استقرار آتش بس میان گروه های متخاصم فلسطینی شد؛ درخواست وزیر امور خارجه شوروی از همتای سوری اش مبنی بر کاهش مخالفت این کشور با رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین؛ افزایش فشارها برای خروج عرفات از طرابلس.

گزارش روزشمار ۲۱/۸/۱۳۶۲

۱۱ باتوجه به اختلاف نظر فرماندهان ارتش و سپاه، تصمیم گیری درباره ادامه عملیات به شورای عالی دفاع واگذار شد و براساس تصمیم این شورا مقرر گردید در گام اول ارتفاعات کانی مانگا و پنجوین تصرف و در گام دوم برای تصرف ارتفاعات سورن اقدام شود؛ غلامعلی رشید در جلسه فرماندهان سپاه بر همدلی و هماهنگی بیشتر با ارتش تأکید کرد. در این جلسه محمد باقری آخرین وضعیت یگان های موجود دشمن در منطقه را تشریح کرد.

۱۲ سرکوب پاتک عراق در محور چوارتا با هوشیاری نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع). در این اقدام ۳۰ تن از نیروهای دشمن کشته و ۱۵ تن اسیر شدند.

۱۳ درگیری نیروهای خودی و عناصـر ضدانقلاب در محور سنندج - مریوان و منطقه عمومی مهاباد؛ حمله ناموفق افراد مسلح به منزل امام جمعه پیرانشـهر و مقر گروه ضـربت در سـقز؛ درگیری داخلی افراد حزب دمکرات در جنوب سـلماس؛ دسـتگیری ۲۶ تن از عناصـر حزب دمکرات و کومه له؛ تسلیم شدن ۸ تن از افراد حزب دمکرات و اقدام این حزب در ربودن ۲ تن از تسلیم شدگان.

ص: ۱۳۴۴

۱ مصاحبه سخنگوی شورای عالی دفاع درخصوص مسائل مطرح شده در جلسه امشب این شورا ازجمله: نتایج عملیات والفجر۴، تأثیر این عملیات بر امنیت کردستان، مسئله کمبود نیروی انسانی در ارتش عراق، موضع ایران در قبال تهدیدات عراق علیه تأسیسات نفتی ایران، قطعنامه اخیر شورای امنیت و مسائل لبنان.

۲ بازدید خبرنگاران و نمایندگان رسانه های گروهی خارجی از ویرانه های حملات موشکی عراق در شهرهای اندیمشک و دزفول.

۳ ادامه انتشار گزارش ها درباره تهدید عراق علیه تأسیسات نفتی ایران و موقعیت دشوار کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در مواجهه با خطر گسترش جنگ: رادیو بی بی سی ضمن ارزیابی موقعیت و توانایی کشورهای حوزه خلیج فارس در مقابله با خطر گسترش جنگ گفت: تنها سلاح این کشورها کوشش های دیپلماتیک است.

۴ سفر معاون اول وزیر اطلاعات عراق به مصر و گسترش همکاری های اطلاعاتی دو کشور؛ وزیر دفاع مصر از خرید ۲۰۰ تانک از رومانی برای تحویل به عراق خبر داد.

۵ روزنامه اوگلوبو از بارگیری دو کشتی حامل سلاح و مهمات ساخت برزیل به مقصد عراق خبر داد.

۶ در ادامه اعلام مواضع و تلاش های سیاسی درخصوص جنگ ایران و عراق، دولت هند با احضار سفرای دو کشور تلاش تازه ای را به منظور پایان دادن به جنگ آغاز کرده است؛ سفیر فرانسه در اردن نیز گفت کشورش برای قانع کردن ایران و عراق به پذیرش قطعنامه شورای امنیت تلاش می کند.

۷ وزیر امور خارجه انگلیس از احتمال تشکیل یک نیروی انتقال سریع انگلیسی برای مقابله با تهدید امنیت کشتیرانی در خلیج فارس خبر داد.

۸ خبرگزاری ایتالیا اعلام کرد گروهی موسوم به گروه عارف بلوکی دینامیت (وابسته به چریک های فدایی خلق شاخه اقلیت) مسئولیت انفجار روز گذشته در نزدیکی محل سکونت کارکنان یک شرکت ایتالیایی در بندرعباس را برعهده گرفته است.

۹ روزنامه اینترنشنال هرالد تریبیون حمله عراق به ایران را ناشی از استنباط غلط از واقعیات ایران دانست؛ هفته نامه فارین ریپورت از دیپلماسی تازه تهران و اتخاذ شیوه ای انعطاف پذیرتر خبر داد.

۱۰ لبنان: وزرای امور خارجه سوریه و شوروی در بیانیه مشترکی خواستار خروج رژیم صهیونیستی و نیروهای چندملیتی از لبنان شدند؛ مواضع مقامات امریکا درمورد خروج نیروهای چندملیتی از لبنان و نقش سوریه در تحولات این کشور؛ تعویق زمان برگزاری دومین اجلاس آشتی ملی لبنان درپی ناکامی دولت این کشور در خاتمه دادن به اشغال لبنان توسط نیروهای رژیم صهیونیستی.

۱۱ درخواست یاسر عرفات مبنی بر نظارت اتحادیه عرب بر استقرار آتش بس میان جناح های متخاصم فلسطینی؛ کمیته مرکزی الفتح دعوت رهبر لیبی را برای مذاکره رد کرد.

ضمیمه گزارش۴۷۹: گزارش خبرنگار اعزامی دیلی تلگراف از مشاهدات خود در مناطق آسیب دیده ایران براثر حملات موشکی عراق.

گزارش روزشمار ۲۲/۸/۱۳۶۲

در جلسه امروز فرماندهان رده های مختلف سپاه، غلامعلی رشید بر تداوم عملیات و تصرف ارتفاعات کانی مانگا و پنجوین و تشکیل خط

پدافندی قابل دفاع تأکید کرد. رحیم صـفوی نیز با اسـتناد بر نظر امام خمینی درباره همدلی و وحدت نیروهای سـپاه و ارتش، گزارشـی از جلسه روز گذشته شورای عالی دفاع

ص: ۱۳۴۵

۱ ارائه کرد. فرماندهان یگان ها نیز میزان نیروها و آخرین وضعیت یگان تحت امر خود را تشریح کردند.

۲ گلوله باران خرمشهر و آبادان علاوه بر خسارات مالی، ۲ شهید و ۱۱ زخمی برجای گذاشت.

۳ در عملیات قرارگاه تاکتیکی شهید کاظمی (تحت امر قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)) در شمال غربی سردشت، ۱۹ ارتفاع تصرف و ۲۰ روستا پاک سازی شد.

۴ در رخدادهای امروز شرق مریوان، اطراف مهاباد، پیرانشهر، غرب تکاب، شمال بوکان و بانه ۱۳ تن شهید یا زخمی شدند، افراد ضدانقلاب ۲ تن را نیز به گروگان گرفتند، ۲ تن از عناصر مسلح غیرقانونی دستگیر و ۷ تن خود را تسلیم کردند؛ افراد مسلح ضدانقلاب ۳ قاچاقچی را در بانه به قتل رسانده و اموال آنان را ربودند.

۵ تشدید عملیات جنگ روانی عراق در آستانه اجرای مرحله جدید عملیات والفجر۴؛ ادعای رادیو بغداد مبنی بر گستردگی ابعاد تلفات ایران در این عملیات.

۶ مانور یگان های پدافند هوایی تهران به منظور کسب آمادگی برای مقابله با حملات هوایی احتمالی؛ رادیو اسرائیل: گزارش های قبل حاکی از این بود که عراق ممکن است دوباره درصدد بمباران کردن پایتخت ایران برآید.

۷ بازدید خبرنگاران خارجی از آثار خرابی های جنگ در خرمشهر. خبرگزاری جمهوری اسلامی: «آثار خرابی ها و عملیات بازسازی شهر دو جنبه کاملاً متضادی بود که توجه خبرنگاران را به خود جلب کرد.»

۸ اختصاص مبلغ ۱۱ میلیارد ریال برای بازسازی مناطق جنگ زده کردستان.

۹ بازتاب اظهارات دیروز حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سخنگوی شورای عالی دفاع، درباره آسیب پذیری منابع ارزی عراق در مناطق شمالی این کشور در رادیو اسرائیل و رادیو قاهره.

۱۰ افتتاح جلسه کمیسیون مشترک اقتصادی عراق و فرانسه در بغداد با حضور وزیر بازرگانی خارجی فرانسه و وزیر نفت عراق؛ ملاقات طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق با وزیر مشاور در امور بازرگانی و کفیل وزارت امور خارجه ایتالیا؛ رادیو اسرائیل: عراق می کوشد برای حل مشکلات اقتصادی خود از کشورهای غربی اعتبار مالی دریافت کند.

۱۱ معاون نخست وزیر مصر در مصاحبه با روزنامه پاکستانی جنگ ضمن معرفی عراق به عنوان آغازگر جنگ، تأکید کرد برای پایان دادن به جنگ باید به ایران خسارت پرداخته شود.

۱۲ به رغم بی طرفی اعلام شده امریکا در قبال جنگ ایران و عراق، یک سناتور جمهوری خواه امریکا اعلام کرد تهدیدات ایران درباره بستن تنگه هرمز و انفجارهای اخیر بیروت موجب تغییر نظر ایالات متحده درمورد ایران شده است؛ مطلب نشریه المجله درمورد اقدامات احتمالی امریکا علیه ایران.

۱۳ لبنان: رابرت مک فارلین مشاور ملی امریکا هشدار داد ایالات متحده درصورت حمله مجدد سوریه به هواپیماهای امریکایی وارد عمل خواهد شد؛ اظهارات نخست وزیر سوریه درمورد تقویت نیروی دفاعی این کشور؛ گزارش واشنگتن پست درباره تردید مقامات فرانسوی برای اقدام تلافی جویانه در لبنان.

۱۴ ازسر گیری در گیری جناح های متخاصم فلسطینی در شمال لبنان هم زمان با ادامه تلاش میانجیگرانه عرب برای تحکیم آتش بس.

ضمیمه گزارش۴۹۸: مقاله روزنامه اقتصادی لزکو درباره روابط اقتصادی عراق و فرانسه.

ص: ۱۳۴۶

گزارش روزشمار ۲۳/۸/۱۳۶۲

۱ تصویب طرح مانور و سازمان رزم یگان های عمل کننده برای مرحله چهارم عملیات والفجر۴ در جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه قرارگاه مقدم حمزه. در این مرحله از عملیات قرار است یال های غربی شاخ تارچر، ارتفاعات ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ (کانی مانگا)، ارتفاع سنگ معدن و ارتفاعات مسلط بر تنگه روکان تصرف شود و در جاده غرب ارتفاعات کانی مانگا نیز نیروهای خودی به سمت جنوب پیشروی کنند.

۲ ادامه گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر و مناطق مرزی این دو شهر.

۳ در حوادث امروز مناطق کردنشین، افراد ضدانقلاب ۵ تن را شهید و ۸ نفر را زخمی کردند و ۹ تن را به گروگان گرفتند؛ تسلیم شدن ۴ تن از افراد حزب دمکرات در سنندج، دیواندره و سلماس؛ اخاذی افراد ضدانقلاب از اهالی سه روستا در حوالی میاندوآب و سنندج.

۴ تأکید رئیس جمهوری بر اهمیت خودکفایی در تمامی بخش های کشور در دیدار با مسئولان شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران. آیت الله خامنه ای همچنین در دیدار با وزیر بهداری و سرپرست سازمان بهزیستی تأمین خواسته های مستضعفان را از وظایف همه وزارتخانه ها و دستگاه ها عنوان کرد.

۵ نخست وزیر در دیدار با گروهی از روحانیون و ائمه جمعه اهل تسنن شهرستان گنبد وحدت قشرهای مختلف مردم اعم از شیعه و سنی را الگویی برای همه کشورهای اسلامی نامید.

۶ انتشار گزارش ها از تلاش های سیاسی چین و سنگال برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق؛ انتقاد بی سابقه روزنامه پراودا (ارگان حزب کمونیست شوروی) از سیاست ایران در قبال جنگ.

۷ دیدار حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران با رئیس جمهور یمن جنوبی و تأکید دو طرف بر گسترش مناسبات دو کشور؛ رئیس جمهور یمن جنوبی در مصاحبه با روزنامه السفیر بستن تنگه هرمز را به زیان منافع اقتصادی و حیاتی ایران، عراق و تهدیدی علیه صلح جهانی خواند.

۸ توافق عراق با اردن برای انتقال نفت این کشور به وسیله تانکرهای نفت به خلیج عقبه؛ پیش بینی هفته نامه انگلیسی مید درباره افزایش درآمد عراق در سال آینده میلادی.

۹ ادامه تمهیدات کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای مقابله با بسته شدن تنگه هرمز: رایزنی مقامات عمان با رژیم مصر دراین باره. گزارش روزنامه لویدز لیست از احتمال انبارشدن نفت خام تولیدکنندگان نفت در خلیج فارس در محلی دور از تنگه هرمز.

۱۰ آغاز رایزنی های وزارت نفت ایران درزمینه قیمت و سهمیه تولید نفت اوپک با کشورهای تولیدکننده نفت حوزه خلیج فارس؛ آغاز به کار کمیته هماهنگی وزرای نفت اوپک در لندن.

۱۱ پخش متن کامل طرح خودمختاری کردستان ایران و بیانیه مسعود رجوی رهبر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) دراین باره از رادیو بغداد؛ رجوی در این بیانیه پیش بینی کرد انتشار طرح خودمختاری کردستان ایران با واکنش های مختلف "از راست و مواضع چپ نمایانه"روبه رو شود.

۱۲ لبنـان: مشـاور وزیر امور خـارجه امریکا در امور خاورمیانه: سوریه مانعی در راه صـلح لبنان است، اما این بـدین معنی نیست که سوریه دشـمن است؛ لغو سـفر دونالد رامسفلد فرستاده ویژه رئیس جمهور امریکا به دمشق به دلیل بیماری حافظ اسد رئیس جمهور سوریه؛ رادیو اسرائیل از آغاز سفر ده روزه رئیس جمهور این رژیم به نیویورک خبر داد.

۱ جنبش توحید اسلامی در بیانیه ای خواستار دخالت فوری ایران و بعضی از کشورهای عرب برای پایان دادن به محاصره شهر طرابلس شد؛ رهبر اتحاد شوروی با ارسال پیام هایی از یاسر عرفات و رئیس جمهور سوریه خواست اختلافات خود را کنار بگذارند.

گزارش روزشمار ۲۴/۸/۱۳۶۲

۲ عزیز جعفری و سرهنگ امیربیگی فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه دستور جزءبه جزء اجرای عملیات برای تصرف ارتفاعات کانی مانگا و پنجوین و پیشروی در جاده غرب ارتفاعات کانی مانگا را به یگان های مأمور ابلاغ کردند؛ طبق اخبار به دست آمده، دشمن از اجرای عملیات بر روی ارتفاع سنگ معدن در محور پنجوین آگاهی یافته است.

۳ نامه واحد آموزش نظامی و آموزش بهداری ستاد مرکزی سپاه به مناطق یازده گانه سپاه درخصوص اعزام مربیان پدافند شیمیایی به تهران جهت تکمیل آموزش ها دراین زمینه.

۴ در اقدامات افراد مسلح ضدانقلاب در محورهای مختلف استان های آذربایجان غربی و کردستان ۲۶ تن شهید و ۱۹ نفر زخمی شدند و ۵ خودرو نیز منهدم شد.

۵ باوجود اجرای موفقیت آمیز عملیات شهید عباسی در منطقه دولتو، نیروهای خودی به علت برخی مشکلات و نارسایی ها مجبور به ترک منطقه عملیاتی شدند.

۶ بیانات امام خمینی در جمع مسئولان دانشگاه آزاد درخصوص پرهیز از خودباختگی دربرابر بیگانگان با تکیه بر فرهنگ و ادب ایرانی.

۷ نخست وزیر در دیدار با مسئولان ستادهای پشتیبانی جنگ جهادسازندگی و قرارگاه های کربلا، نجف، حمزه و نوح، خواستار معرفی و انعکاس فعالیت های مهندسی در جنگ شد.

۸ نفی ملی گرایی، بعد جهانی انقلاب اسلامی و ضرورت خدمتگزاری دولت به ارزش ها و مردم از اصلی ترین محورهای سخنان امروز میرحسین موسوی نخست وزیر در جمع مربیان دوره آموزشگاه فرماندهی سپاه پاسداران است. وی در سخنان خود فرمان امام خمینی در اجتناب از حمله به شهرهای عراق را براساس "ماهیت جهانی انقلاب اسلامی" قابل درک دانست.

۹ رادیو بی بی سی به نقل از دیپلمات های غربی: تصمیم احتمالی ایران به بازرسی از کشتی های تجاری مشکوک به حمل سلاح یا تجهیزات جنگی برای عراق در خلیج فارس با قوانین بین المللی مطابقت دارد.

۱۰ سلطان عمان ضمن تأیید موضع عراق در جنگ، خواستار تلاش جامعه بین المللی برای وادارساختن ایران به پذیرش تلاش های صلح آمیز شد؛ مطبوعات پاریس مقاله دیروز روزنامه پراودا را نشانه گرایش مسکو به جانب عراق ارزیابی کردند.

۱۱ رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی، در مصاحبه ای ضمن اشاره به محورهای مذاکرات خود با مقامات ایرانی، دیدار خود از تهران را برای دستیابی به تفاهم بیشتر و رفع موانع موجود در راه توسعه روابط دوجانبه ایران و یوگسلاوی ضروری عنوان کرد.

۱۲ گزارش هفته نامه انگلیسی مید و نشریه امریکایی نیوزلتر میدل ایست ریپورت درباره افزایش نسبی روابط بازرگانی ایران با کشورهای انگلیس و امریکا.

۱۳ تفسیر رادیو بی بی سی از اوضاع اقتصادی ایران، نقش درآمدهای نفتی در برنامه های اقتصادی، اقدامات حمایتی دولت و نیز پیش

بینی رشد اقتصادی کشور.

ص: ۱۳۴۸

۱ رادیو بی بی سی ضمن بررسی چگونگی آغاز جنگ ایران و عراق و روند تحولات آن عراق را آغازگر جنگ معرفی کرد. این رادیو با اشاره به کاهش صادرات نفت و ذخیره های مالی عراق، وضعیت این کشور را مشکل تر از ایران دانست.

۲ لبنان: بیانیه وزارت امور خارجه ایران در محکومیت تهدیدات اخیر امریکا و رژیم صهیونیستی علیه سوریه؛ روزنامه سوری تشرین: سوریه به هرگونه تهاجمی به حریم فضایی یا نیروهای نظامی خود در لبنان پاسخ خواهد داد.

۳ با ادامه نبرد میان گروه های فلسطینی و پیشبرد ناراضیان سازمان آزادی بخش فلسطین در شمال لبنان، نخست وزیر هند خواهان برپایی اجلاس وزرای جنبش عدم تعهد برای رسیدگی به مسئله فلسطین شد.

گزارش روزشمار ۲۵/۸/۱۳۶۲

۴ بازدید فرماندهان قرارگاه خاتم سپاه از مقر تاکتیکی یگان های ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، ۲۷ حضرت رسول(ص) و ۵ نصر به منظور بررسی آخرین وضعیت آمادگی نیروها و طرح مانور یگان ها. اعلام نتایج این بررسی ها ازسوی فرماندهان. مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع): تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان از آمادگی کافی برخوردار نیست؛ طرح مانور لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) برای تک جبهه ای و درگیری رودررو با دشمن. پیش بینی ۳ محور برای عملیات ازسوی لشکر۵ نصر و شرکت یک تیپ از سپاه و یک گردان از ارتش در هر محور. رحیم صفوی از فرماندهان قرارگاه خاتم خواست باتوجه به هوشیاری دشمن با بررسی بیشتر روی طرح مانور یگان ها، حتی المقدور ضعف های آن را برطرف کنند.

۵ اقدام ناموفق افراد مسلح غیرقانونی در منطقه عمومی دولتو در شمال غربی سردشت؛ تشریح فعالیت حزب دمکرات در منطقه ازگله و عملیات ناموفق افراد این حزب در منطقه نوسود.

۶ در اقدامات گروه های ضدانقلاب در جنوب شرقی مریوان، جنوب نقده، اطراف ارومیه، بانه و جنوب شرقی سلماس ۳۵ تن از افراد خودی شهید، ۲۲ تن زخمی و ۱۵ تن به گروگان گرفته شدند.

۷ عملیات نیروهای خودی در منطقه بوکان، شمال شرق سقز و شرق سنندج؛ کمک تسلیحاتی عراق به حزب دمکرات کردستان ایران.

۸ به دستور رئیس جمهور همایش بین المللی پزشکی تهران به منظور بررسی جنبه های گوناگون ضایعات جسمی و روانی جنگ و ارائه خدمات بهتر به مجروحان جنگی برگزار می شود. دکتر زرگر مسئول برگزاری همایش از شرکت بیش از ۵۰۰ نفر از متخصصین رشته های مختلف پزشکی از ۶۵ کشور جهانی و داخل خبر داد.

۹ اصلی ترین محورهای سخنان رئیس جمهور در دیدار با گروهی از روحانیون حزب جمهوری اسلامی تهران: اهمیت انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی، ضرورت حضور هر دو قشر روحانیون و متخصصین در مجلس آینده و لزوم وحدت و هماهنگی در برگزاری انتخابات.

۱۰ رئیس مجلس شورای اسلامی در جمع گروهی از روحانیون اهل سنت گنبد و فرماندار این شهرستان ضمن تأکید بر وحدت شیعه و سنی به حملات شیمیایی اخیر عراق علیه مناطق سنی نشین غرب کشور اشاره کرد.

۱۱ باوجود آشکارشدن نشانه هایی از گرایش امریکا به اتخاذ یک سیاست جانب دارانه در جنگ ایران و عراق در روزها و هفته های اخیر، هفته نامه امریکایی بررسی خط مشی خاورمیانه گزارش داد شورای امنیت ملی امریکا پیشنهاد جدید وزارت امور خارجه این کشور

مبنی بر کمک به عراق در جنگ سه ساله با ایران را رد کرد.

ص: ۱۳۴۹

۱ گسترش مناسبات سیاسی و اقتصادی شوروی با عراق: سفر دو هیئت عالی رتبه شوروی به بغداد.

۲ رئیس جمهور فرانسه در مصاحبه ای به طور تلویحی از حزب سوسیالیست حاکم درزمینه کمک های نظامی به عراق رفع مسئولیت کرد.

۳ عزیمت تعدادی از خلبانان نیروی هوایی کویت به عربستان سعودی برای شرکت در مانور مشترک نیروهای هوایی کشورهای شورای همکاری خلیج فارس در اواخر ماه جاری؛ وزیر کشور کویت از پذیرش مشروط توافقنامه امنیتی شورای همکاری خلیج فارس توسط کشورش خبر داد.

۴ کارگروه تعیین راهبرد درازمدت اوپک بدون دستیابی به نتیجه ای درمورد راه های حفظ میزان تقاضا برای نفت اوپک به کار خود پایان داد؛ وزیر نفت کویت تولید و فروش نفت این کشور به نفع رژیم عراق را تکذیب کرد.

۵ دولت سوئیس اعلام کرد با استناد به قوانین این کشور، از تحویل ۶ هواپیمای آموزشی به ایران خودداری کرده است.

۶ لبنان: حمله هواپیماهای رژیم صهیونیستی به منطقه بعلبک در شرق لبنان به تلافی انفجار اخیر در مقر فرماندهی نیروهای این رژیم در شهر صور. گزارش رادیوهای بی بی سی، امریکا و اسرائیل درباره این حمله و احتمال مداخله امریکا در آن؛ حافظ اسد رئیس جمهور سوریه: درصورت خروج کامل و بدون قیدوشرط نیروهای اسرائیل از لبنان، سوریه نیز قوای خود را از این کشور خارج خواهد ساخت؛ بازتاب بیانیه روز گذشته وزارت امور خارجه ایران در خبرگزاری یونایتدپرس.

۷ انتشار گزارش های مختلف از سقوط اردوگاه بداوی آخرین پناهگاه یاسر عرفات در طرابلس.

گزارش روزشمار ۲۶/۸/۱۳۶۲

۸ در جلسه مشترک فرماندهان سپاه و ارتش در رده قرارگاه های خاتم و مقدم حمزه آخرین آمادگی یگان ها، هماهنگی برای ادغام نیروهای سپاه و ارتش و چگونگی رفع کمبودها مورد بحث قرار گرفت. فرماندهان یگان های عمل کننده نیز درباره مانور یگان تحت امر خود توضیح دادند. در این جلسه روز اجرای عملیات ۲۸/۸/۱۳۶۲ معین و ساعت اجرای آن به رایزنی و تصمیم مشترک فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه سپاه و ارتش واگذار شد.

۹ در گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر علاوه بر خسارت های مالی ۹ تن شهید یا زخمی شدند.

۱۰ در اقدامات افراد ضدانقلاب در مناطق کردنشین کشور بیش از ۱۷ تن شهید یا زخمی شدند؛ عناصر مسلح غیرقانونی در دو روستا اقدام به زورگیری کردند؛ در جنوب غربی سلماس، ۴۷ تن از افراد ساواکی به گروه صنارمامدی پیوستند.

۱۱ در دو عملیات نیروهای خودی در جنوب شرقی دیواندره و شمال غربی نقده، ۲ تن از افراد حزب دمکرات کشته و ۲ تن از آنان نیز دستگیر شدند؛ ۳ تن از افراد حزب دمکرات و یک تن از اعضای کومه له تسلیم شدند. این افراد از وجود اختلاف میان مسئولان حزب دمکرات در منطقه پیرانشهر خبر دادند.

۱۲ رئیس جمهور عراق مدعی شد هدف عملیات اخیر ایران در منطقه پنجوین دستیابی به منافع اقتصادی و معادن موجود در این منطقه بوده است.

۱۳ رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع در دیدار با فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران و تعدادی از مسئولان نیرو

ضمن اظهـار رضـایت از عملکرد نیروی دریـایی برای حرکت هرچه سـریع تر این نیرو به سوی خودکفایی فنی، تکنیکی و علمی راهنمایی های لازم را ارائه کرد.

ص: ۱۳۵۰

۱ سفر نخست وزیر به استان همدان و بازدید وی از پایگاه هوایی نوژه. نخست وزیر در سخنانی به رویارویی کشور با قدرت های شرق و غرب، برخورداری از سیاست خارجی فعال و تأثیر آن بر حجم مبادلات بین المللی ایران و اوضاع اقتصادی کشور پرداخت.

۲ آیت الله منتظری در جمع اعضای کمیته فرهنگی سیاسی اسرای عراق و حجت الاسلام حکیم: عوامل رژیم عراق به شایعات درباره تجزیه عراق به مناطق سنی و شیعه نشین، انحلال ارتش عراق و اشغال بخش هایی از خاک این کشور توسط ایران دامن می زنند.

۳ نعیم حداد رئیس مجلس ملی عراق، ضمن تهدید به استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد علیه ایران، مدعی شد عراق از تلاش های صلح آمیز برای خاتمه دادن به جنگ استقبال می کند.

۴ رونالد هادل وزیر انرژی امریکا در راه عزیمت به امارات عربی متحده از قول رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا اعلام کرد: واشنگتن بسته شدن تنگه هرمز را تحمل نخواهد کرد.

۵ روزنامه گاردین با پرداختن به مسئله اختلاف نظر اعضای اوپک بر سر قیمت نفت و سهمیه تولید نوشت: ایران تهدید کرد سهمیه تولید نفت اوپک را رعایت نخواهد کرد، مگر اینکه عربستان سعودی تولید خود را تا میزان ۵ میلیون بشکه در روز که سهمیه تعیین شده این کشور است پایین بیاورد.

۶ روزنامه لیبراسیون در مقاله ای به مناسبت اظهارات شب گذشته رئیس جمهور فرانسه درمورد کمک های نظامی این کشور به عراق، سابقه حمایت نظامی فرانسه از عراق، تعهد سیاسی این کشور به رژیم عراق و مخاطراتی که سیاست فرانسه دراین زمینه با آن روبه رو است، مورد بحث قرار داد.

۷ لبنان: حمله هواپیماهای فرانسوی به یک پادگان که گفته می شود مقر شبه نظامیان هواداران ایران در منطقه بعلبک در شرق لبنان است؛ بازتاب حمله روز گذشته هواپیماهای رژیم صهیونیستی به بعلبک در رسانه های خارجی: به گفته رادیو اسرائیل «مقامات امریکایی می کوشند تا شریک در این عملیات اسرائیل معرفی نگردند»؛ نشریه لوماتن حمله هواپیماهای رژیم صهیونیستی را نتیجه همکاری اطلاعاتی امریکا و رژیم صهیونیستی دانست؛ روزنامه تایمز حمله مذکور را به ضرر نیروهای چندملیتی حافظ صلح در بیروت خواند.

۸ پطروس غالی وزیر مشاور در امور خارجه مصر، ضمن اظهار بی اطلاعی از حضور سربازان مصری در ارتش عراق، کمک های مصر به عراق را صرفاً اقتصادی عنوان کرد.

۹ در ادامه درگیری میان گروه های فلسطینی در شمال لبنان گزارش ها از افزایش فشارهای سیاسی به سوریه حکایت دارد.

گزارش روزشمار ۲۷/۸/۱۳۶۲

۱۰ فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه، ساعت ۲۱:۳۰ روز ۲۸ آبان ماه را برای اجرای عملیات تعیین کردند؛ مأموریت و اهداف یگان های شرکت کننده در مرحله چهارم عملیات والفجر۴.

۱۱ نامه مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه به قرارگاه خاتم الانبیاء سپاه درباره اقدامات مهندسی دشمن درزمینه ایجاد استحکامات و موانع برای بازداشتن نیروهای ایرانی از دستیابی به اهداف مورد نظر.

حمله ناموفق هواپیماهای عراقی به سکوی نفتی نوروز در خلیج فارس و ادعای مقامات نظامی عراق دراین باره؛ ۷ تن از نیروهای سپاه در

منطقه تنگاب براثر گلوله های خمپاره عراقی شـهید یا زخمی شدنـد؛ شـهادت ۲ کودک در کوهـدشت براثر انفجـار یک بمب خوشه ای؛ گلوله باران آبادان و تخریب ۳

ص: ۱۳۵۱

۱ مغازه و بخشی از یک بیمارستان؛ پناهندگی ۲۰ تن از مردم عراق ظرف امروز و دو روز گذشته به ایران.

۲ ترور یک کارگر در حوالی سلماس به دست افراد حزب دمکرات؛ درگیری نیروهای خودی و افراد ضدانقلاب در مناطق جنوب غربی تکاب، سردشت، بانه و کامیاران؛ اقدام ضدانقلاب در زورگیری از اهالی یک روستا؛ ناکامی افراد حزب دمکرات در نفوذ به خطوط نیروهای خودی در محور نوسود؛ دستگیری یکی از عوامل نفوذی حزب دمکرات در سپاه ناحیه کردستان.

۳ سرهنگ سلیمی وزیر دفاع، در مراسم نمازجمعه شهر بانه ضمن اشاره به دردست داشتن ابتکارعمل در جبهه های جنگ از ادامه سلسله عملیات های والفجر و کسب پیروزی های جدید ظرف یک ماه آینده خبر داد.

۴ وزیر اطلاعات عراق با ادعای اینکه ارتش عراق از زمان آغاز جنگ قوی تر شده است، اذعان کرد نیروهای نظامی ایران در حملات اخیر خود از حمایت کردهای مخالف دولت عراق برخوردار بودند. گزارش خبرگزاری رویتر از اوضاع داخلی عراق و اقدامات احتمالی این کشور در ادامه جنگ.

۵ سخنان رئیس جمهور در مراسم نمازجمعه این هفته تهران درخصوص حضور مردم در عرصه های مختلف ازجمله جبهه های جنگ، تلاش رژیم عراق برای جلب حمایت مردم این کشور، دستاوردهای عملیات والفجر۴ و حمله هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی به بعلبک لبنان.

۶ سفر وزیر بازرگانی عراق به توکیو به منظور شرکت در جلسات کمیته مشترک عراق و ژاپن؛ اظهار نگرانی وزیر صنایع و تجارت بین المللی ژاپن از احتمال مسدودشدن تنگه هرمز توسط ایران.

۷ اطلاعیه سپاه پاسداران درخصوص فروپاشی تشکیلات شهری و جنگی سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در استان های گیلان و مازندران در جریان عملیات هماهنگ کمیته های انقلاب اسلامی، دادستانی و سپاه.

۸ لبنان: انعکاس گسترده حملات دو روز گذشته هواپیماهای رژیم صهیونیستی و فرانسه به منطقه بعلبک در شرق لبنان؛ سخنگوی وزیر امور خارجه امریکا گفت این کشور پیشاپیش از تصمیم فرانسه برای حمله به پایگاهی که گفته می شود مقر تروریست هاست آگاه شده بود؛ گمانه زنی درمورد احتمال انجام عملیات نظامی مشابهی ازسوی امریکا.

۹ واکنش ها به عملیات نیروهای هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه در لبنان: معاون شورای عالی شیعیان لبنان، اتحاد شوروی، وزرای امور خارجه ایتالیا و مصر و واتیکان این اقدام را محکوم کردند؛ واکنش متفاوت جناح های داخلی فرانسه به اقدام جنگنده های فرانسه در بمباران بعلبک؛ به گفته رادیو بی بی سی این اقدام با حمایت راست گرایان مخالف دولت و انتقاد احزاب چپ گرا مواجه گردید.

۱۰ هم زمان با آغاز به کار اجلاس کمیته جنبش غیرمتعهدها برای مسئله فلسطین، یک مقام بلندپایه الفتح خواستار تشکیل اجلاس فوق العاده سران عرب برای پایان دادن به مناقشه میان جناح های فلسطینی شد.

گزارش روزشمار ۲۸/۸/۱۳۶۲

۱۱ بازدید فرماندهان قرارگاه خاتم و مقدم حمزه از مقر لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) و لشکر ۵ نصر برای بررسی اقدامات یگان های عمل کننده سپاه و اجرای آخرین هماهنگی ها؛ توافق رحیم صفوی و سرهنگ موسوی قویدل درباره چگونگی اقدام قرارگاه تاکتیکی حمزه۱؛ معاون وزیر امور خارجه با حضور در قرارگاه فرماندهی در جریان آخرین وضعیت عملیات قرار گرفت.

۱۲ گزارش راوی قرارگاه خاتم از تغییرات صورت گرفته در اردوی دشمن در ابعاد نیروی انسانی و جابه جایی یگان ها برای تقویت محورهای مختلف عملیات.

ص: ۱۳۵۲

۱ آغاز مرحله چهارم عملیات والفجر۴ در ساعت ۲۱:۳۰ امشب؛ از شروع این مرحله تا آخرین ساعات امروز (ساعت ۲۴)، نیروهای خودی توانستند ارتفاعات غرب شاخ تارچر و بخشی از ارتفاع سنگ معدن را به تصرف درآورده و در جاده غرب کانی مانگا نیز تاحدودی پیشروی کنند؛ در عملیات امروز یک انبار موشکی عراق هدف قرار گرفت و تمامی موشک های موجود در آن منهدم شدند.

۲ گلوله باران آبادان و خرمشهر علاوه بر شهادت ۱ تن و زخمی شدن ۱۶ تن خساراتی نیز در پی داشت.

۳ تسلیم شدن ۵ تن از افراد ضدانقلاب؛ گزارش شهربانی سقز درباره تجمع افراد حزب دمکرات و سازمان کومه له در روستاهای شمال شرقی سقز؛ برخورد یک خودرو به مین در محور سردشت – مهاباد.

۴ دیدار آیت الله مهدوی کنی رئیس ستاد پشتیبانی از مناطق آسیب دیده در جنگ به همراه فضل الله محلاتی با امام خمینی؛ توضیحات مهدوی کنی درباره کمیته های تشکیل دهنده ستاد پشتیبانی، وظایف کمیته ها و عملکرد ستاد در شهرهای دزفول، مریوان و بانه.

۵ اظهارات آیت الله مهدوی کنی دبیر جامعه روحانیت مبارز تهران درباره دیدگاه امام خمینی درخصوص شرایط و ویژگی های داوطلبان نمایندگی مجلس، تبلیغات انتخاباتی و ... .

۶ معاون بین الملل وزارت امور خارجه در مصاحبه با خبرگزاری جمهوری اسلامی سکوت محافل سیاسی جهان در مقابل حملات عراق علیه مناطق مسکونی و به کارگیری سلاح های شیمیایی در جنگ را سبب تشویق حکام بغداد به تکرار این اقدامات در آینده دانست؛ کاظم پور اردبیلی ضمن اشاره به سابقه استفاده رژیم عراق از سلاح های شیمیایی از عملکرد رسانه های گروهی جهان در انعکاس این حملات انتقاد کرد.

۷ اطلاعیه سپاه پاسداران درخصوص برنامه سازماندهی نیروهای شرکت کننده در طرح لبیک یا خمینی درقالب طرح و آمادگی مانور آزادی قدس؛ عزیمت گروهی از رزمندگان بسیج سپاه پاسداران تهران به جبهه های غرب.

۸ گزارش روزنامه جمهوری اسلامی از تحقیقات انجام شده درباره بیماری های روانی ناشی از جنگ: وجود یک پایگاه عمیق عقیدتی در میان رزمندگان موجب شده است ضایعات روانی ناشی از جنگ بسیار ناچیز باشد.

۹ رهبر لیبی، ولیعهد امارات و وزیر امور خارجه آرژانتین در اظهاراتی جداگانه خواستار حل وفصل مسالمت آمیز جنگ ایران و عراق شدند.

۱۰ وزیر انرژی امریکا در سفر خود به کشورهای تولیدکننده نفت خلیج فارس بر همکاری امریکا با دولت های قطر و امارات به منظور جلوگیری از هرگونه خلل در صادرات نفت از تنگه هرمز تأکید کرد؛ ولیعهد کویت احتمال عملی شدن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز را بعید دانست؛ خبرنگار نیویورک تایمز تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد را موجب توجه دگرباره جهانیان به جنگ خلیج فارس و بهره برداری عراق از این امر ذکر کرد.

۱۱ ولیعهد امارات متحده عربی، همکاری نظامی شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس را بخشی از راهبرد امنیت ملی اعراب معرفی کرد.

۱۲ لبنان: ادامه بازتاب های خبری – سیاسی حملات اخیر رژیم صهیونیستی و فرانسه به منطقه بعلبک لبنان؛ وزیر دفاع سوریه درباره حمله احتمالی امریکا و رژیم صهیونیستی به این کشور هشدار داد؛ رهبر لیبی و اتحاد شوروی حمله نیروی هوایی فرانسه به دره بقاع را محکوم

کردند.

ص: ۱۳۵۳

۱ عزیمت وزرای شرکت کننده در کمیته ویژه کشورهای جنبش عدم تعهد به کویت و سوریه به منظور تلاش برای برقراری صلح میان جناح های متخاصم فلسطینی؛ ادامه نبرد سنگین میان طرف داران و مخالفان عرفات در داخل و اطراف اردوگاه بداوی.

گزارش روزشمار ۲۹/۸/۱۳۶۲

۲ عملکرد کلی نیروهای خودی در ادامه مرحله چهارم عملیات والفجر۴؛ ارتفاع ۱۹۰۴ تصرف شد، ولی دشمن آن را بازپس گرفت. پیشروی به سمت ارتفاع ۱۹۰۰ میسر نشد. یال های سمت شرق ارتفاع ۱۹۰۴ و ۱۹۰۰ (کانی مانگا) تصرف نشد. حفظ ارتفاع سنگ معدن به دلیل عدم تصرف غرب این ارتفاع مقدور نگشت. پیشروی اولیه در سمت غرب کانی مانگا با پاتک دشمن متوقف شده، سپس نیروهای خودی عقب نشینی کردند.

۳ روایتی از حضور افراد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در میان نظامیان عراقی.

۴ اطلاعیه ها ی فرماندهی قرارگاه خاتم، اطلاعات قرارگاه خاتم، طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه و اطلاعات این قرارگاه درباره سازمان رزم، نحوه اجرای عملیات در محورهای مختلف، قرارگاه های مأمور و نتایج به دست آمده در مرحله چهارم عملیات والفجر۴.

۵ جلسه مشترک فرماندهان قرارگاه خاتم، مقدم حمزه و یگان های عمل کننده به منظور بررسی دلایل ناکامی یگان ها در مرحله چهارم عملیات؛ رحیم صفوی از محسن رضایی درخواست کرد تا برای تصمیم گیری نهایی درمورد عملیات، به همراه سرهنگ صیاد شیرازی به منطقه بیاید.

۶ بمباران اطراف شهر سردشت در سه نوبت؛ گلوله باران آبادان و خرمشهر علاوه بر خسارت های مالی، ۸ زخمی برجای گذاشت.

۷ در اقدامات گروه های مسلح ضدانقلاب در حوالی سنندج و سلماس ۴ کودک شهید و ۳ تن نیز زخمی شدند. عامل یکی از این عملیات ها دستگیر شد؛ تسلیم شدن ۳ تن از افراد سازمان کومه له در مهاباد؛ افزایش حضور عناصر سازمان کومه له در عراق و راه اندازی ایستگاه رادیویی جدید این سازمان در منطقه مرزی قندیل.

۸ بازتاب مرحله چهارم عملیات والفجر۴ در رسانه های خارجی: خبرگزاری فرانسه به نقل از منابع رسمی بغداد اعلام کرد: این حمله ازسوی ارتش عراق درهم شکسته شد. خبرگزاری آلمان غربی گزارش داد نصیف جاسم وزیر فرهنگ و اطلاعات عراق از خبرنگاران خارجی دعوت کرد برای مشاهده نابودی نیروهای ایران از این جبهه (پنجوین) دیدن کنند. همین خبرگزاری به نقل از خبرگزاری رسمی ایران اعلام کرد نیروهای ایران در تدارک برای تکمیل محاصره شهر پنجوین هستند.

۹ دیدار رئیس دیوان عالی کشور و جمعی از مسئولان قوه قضائیه با امام خمینی. رهبر انقلاب در این دیدار ضمن تأکید بر ضرورت اصلاح امور در همه زمینه ها و تقویت قوه قضائیه به دخالت قدرت های بزرگ در جوامع اسلامی و وجود اختلاف در میان مسلمانان پرداختند.

۱۰ آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، در مراسم گشایش همایش بین المللی پزشکی تهران پیشنهاد کرد بخشی از این گردهمایی به بررسی مخاطرات ناشی از به کارگیری بمب های شیمیایی در جنگ اختصاص یابد.

سخنان حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی درباره محکومیت حملات رژیم صهیونیستی و فرانسه به منطقه بعلبک لبنان؛ تلاش ناتو برای سرکوب انقلاب اسلامی در شرق لبنان، عجز سرویس های اطلاعاتی غرب از شناسایی عاملان

انفجارهای لبنان، شهادت ۱۴ تن

ص: ۱۳۵۴

۱ از نیروهای ایرانی در بعلبک و انتقاد از سکوت محافل سیاسی جهان دربرابر حملات اخیر؛ بازتاب سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی در خبرگزاری های خارجی. رادیو اسرائیل: رئیس مجلس ایران حمله هواپیماهای اسرائیل به پایگاه های بعلبک را باعث خنثی شدن تبلیغات دایر بر اقدام ایران به خرید اسلحه از اسرائیل دانست.

۲ آیت الله منتظری و میرحسین موسوی نخست وزیر بر لزوم حمایت از مردم لبنان دربرابر تهاجم قدرت های خارجی تأکید کردند.

۳ مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه، درباره نتایج سفر یک ماهه خود به ده کشور غرب آسیا و افریقا و تشریح مواضع سیاست خارجی ایران درزمینه ارتباط با فرانسه و درگیری میان گروه های فلسطینی. وی گفت: جمهوری اسلامی ایران در افریقا دوستان زیادی پیدا کرده است.

۴ تأکید مقامات سعودی و مصری بر خاتمه جنگ ایران و عراق از راه مذاکره؛ رادیو فرانسه: درصورت طولانی شدن جنگ، عراق از هواپیماهای سوپراتاندارد استفاده خواهد کرد.

۵ لبنان: حمله جنگنده های رژیم صهیونیستی به مواضع نظامیان سوری، فلسطینی و لبنانی در شرق لبنان و سرنگونی دو هواپیمای مهاجم براثر اصابت موشک های سوری؛ ورود دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به غرب آسیا به دمشق؛ وزیر دفاع سوریه امریکا را به توطئه برای ضربه زدن به سوریه متهم کرد؛ احضار کارداران ایران، لیبی، یمن شمالی به وزارت امور خارجه لبنان برای خارج ساختن نیروهای این کشورها از لبنان.

۶ عبدالحلیم خدام وزیر امور خارجه سوریه، هرگونه آشتی با عرفات را غیرممکن دانست؛ وزیر امور خارجه امریکا: نتیجه نبردهای گروه های فلسطینی در شمال لبنان برفرایند صلح در منطقه غرب آسیا اثر می گذارد؛ توافق سه گروه فلسطینی الفتح، جبهه خلق برای آزادی فلسطین و جبهه دمکراتیک خلق برای تشکیل جبهه ای واحد به منظور نجات جنبش فلسطینی از بحران کنونی.

ضمیمه گزارش ۵۹۱: گزارش واحد مهندسی رزمی قرارگاه کربلا از وضعیت میادین مین و موانع دشمن در منطقه عملیاتی والفجر۴.

گزارش روزشمار ۳۰/۸/۱۳۶۲

۷ جلسات فرماندهان رده های مختلف سپاه و ارتش با حضور محسن رضایی و سرهنگ صیاد شیرازی در قرارگاه تاکتیکی خاتم در مریوان. در این جلسات علاوه بر بحث درباره علل ناکامی عملیات، فرماندهان به قطع عملیات رأی داده و درخصوص چگونگی تشکیل خط پدافندی مطمئن برای حفظ دستاوردهای عملیاتی و تعیین یگان های مأمور به پدافند از منطقه و خط حد آنها تصمیماتی اتخاذ کردند.

۸ در حمله هواپیماهای عراقی به کاروان کشتی های ایران در خلیج فارس یک کشتی تجاری غرق و یک کشتی دیگر آسیب دید؛ ستاد فرماندهی کل عراق مدعی شد که نیروی هوایی آن کشور ۷ هدف دریایی را در خور موسی منهدم کرده است؛ تفسیر رادیو بی بی سی دراین باره.

۹ تشکیل هیئت ویژه در ارتش عراق برای بررسی علل فرار نظامیان عراقی و پناهندگی آنان به ایران و پیشنهادهای این هیئت برای جلوگیری از این امر.

۱۰ در جریان حوادث امروز مناطق کردنشین کردستان و آذربایجان غربی ۸ تن شهید یا زخمی شدند. از افراد مسلح نیز ۳ تن کشته یا

زخمی و ۴ تن نیز دستگیر شدند.

ص: ۱۳۵۵

۱ تسلیم شدن ۱۰ تن از افراد حزب دمکرات در مهاباد؛ گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) درباره آمار افراد تسلیم شده وابسته به گروه های ضدانقلاب در آبان ماه به تفکیک شهرها و محورهای مختلف.

۲ بررسی عوارض بمباران های شیمیایی و نتایج مربوط به درمان برخی صدمات ناشی از جنگ در گردهمایی بین المللی پزشکی تهران.

۳ وزیر امور خارجه ایران: حمایت از مردم سوریه، فلسطین و لبنان جزء اهداف راهبردی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران است؛ اطلاعیه های ستاد تبلیغات جنگ و سپاه پاسداران درمورد شهادت ۱۳ تن از اعضای سپاه پاسداران در لبنان.

۴ بهزاد نبوی وزیر صنایع سنگین در دیدار با سفیر ژاپن در ایران بر تعهد این کشور درباره تکمیل مجتمع پتروشیمی ایران و ژاپن تأکید کرد؛ وزیر بازرگانی عراق درخواست ژاپن از این کشور مبنی بر خودداری از حمله به مجتمع مذکور را رد کرد.

۵ گسترش مناسبات عراق و شوروی: سفر وزیر امور خارجه عراق به مسکو و دیدار و مذاکره با آندره گرومیکو وزیر امور خارجه شوروی؛ گزارش خبرگزاری تاس از سفر یک هیئت عراقی به ریاست رئیس سازمان برق عراق به شوروی و همکاری های فنی دو کشور درزمینه طرح های تولید انرژی؛ تفسیر رادیو بی بی سی بر سفر طارق عزیز به شوروی و نیز روابط عراق و شوروی از شروع جنگ علیه ایران.

۶ تصمیم شورای فرماندهی انقلاب عراق مبنی بر درنظرگرفتن تسهیلات ویژه برای داوطلبان خدمت در نیروهای مسلح با هدف ترمیم نیروی انسانی در ارتش این کشور.

۷ وزیر امور خارجه اتریش ضمن تأکید بر بی طرفی این کشور در جنگ ایران و عراق اعلام کرد درحال حاضر شرایط برای میانجیگری در این منازعه فراهم نیست؛ اقدام فرانسه به رایزنی با کشورهای اروپایی برای اتخاذ تدابیر عملی علیه ایران درپی مخالفت این کشور با قطعنامه اخیر شورای امنیت.

۸ لبنان: نخست وزیر رژیم صهیونیستی سوریه را از دست زدن به یک جنگ جدید در خاورمیانه بر حذر داشت؛ ادامه واکنش ها به عملیات اخیر نیروهای هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه در لبنان: رادیو لندن از افزایش تردیدها درمورد مؤثربودن حمله هوایی فرانسه به بعلبک خبر داد.

۹ اعلام آتش بس یک جانبه در نبردهای شمال لبنان ازسوی جناح فلسطینی مخالف یاسر عرفات؛ رهبران جبهه خلق برای آزادی فلسطین و جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین در بیانیه ای مشترک خواستار بازگشت تمام چریک ها به مواضع اصلی خود برای مبارزه علیه اسرائیل شدند.

گزارش روزشمار ۱/۹/۱۳۶۲

۱۰ آخرین جلسه فرماندهان قرارگاه های خاتم، مقدم حمزه و فرماندهان یگان های عمل کننده در عملیات والفجر۴ برای تحلیل نبرد یگان های خودی و دلایل ناکامی در دستیابی کامل به اهداف پیش بینی شده؛ گزارش فرماندهان لشکر ۵ نصر، ۲۷ حضرت رسول(ص) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) از عملکرد و نقاط ضعف و قوت یگان تحت امر خود.

۱۱ سخنان رحیم صفوی درمورد بحران و حساسیت های موجود در منطقه خلیج فارس و نقش مهم سپاه در این وضعیت دشوار در پایان جلسه با فرماندهان حاضر در صحنه عملیات والفجر۴.

۱۲ ادامه گلوله باران شهرهای خرمشهر، آبادان و نوار مرزی این دو شهر؛ جلسه مشترک فرمانده قرارگاه دریایی نوح سپاه و فرماندهان نیروی دریایی ارتش درباره چگونگی راه اندازی گشت دریایی در اطراف سکوهای نفتی.

ص: ۱۳۵۶

۱ در سه درگیری بین نیروهای خودی و افراد ضدانقلاب در مناطق کردنشین غرب کشور، از افراد خودی ۴ تن شهید یا زخمی و از عناصر ضدانقلاب ۲ تن دستگیر شدند؛ گزارش بخشداری کامیاران از کمک تسلیحاتی عراق به گروه های مسلح غیرقانونی.

۲ گزارش هـای قرارگـاه حمزه سیدالشـهدا(ع) و اسـتانداری کردسـتان از تلفـات واردشـده به نیروهـای خـودی در درگیری بـا گروه هـای ضدانقلاب و نوع اقدامات ضدانقلاب در دو استان آذربایجان غربی و کردستان در آبان ماه.

۳ تأییـد خبر غرق شـدن کشتی یونانی در نزدیکی بنـدر بوشـهر توسط سـرویس اطلاعاتی نیروهای دریایی لویدز لندن؛ بازتاب ادعای روز گذشته عراق مبنی بر حمله به ۷ هـدف دریایی ایران در مطبوعات بریتانیا؛ وزیر امور خارجه عمان حمله عراق به کشتی های ایران را نشان دهنـده شـدت گرفتن جنگ میان دو کشور دانست؛ درخواست امیر قطر برای تسـریع در اجرای مصوبات قطعنامه اخیر شورای امنیت برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق.

۴ سـی تن از پزشـکان ایرانی مقیم خارج که برای شـرکت در همایش بین المللی پزشـکی در تهران به سـر می برنـد آمادگی خود را برای خدمت در ایران اعلام کردند. گزارش روزنامه جمهوری اسلامی از سومین روز برگزاری همایش بین المللی پزشکی در تهران.

۵ استقبال رسمی از پیکرهای ۱۳ تن از شـهدای پاسدار و بسیجی حملات اخیر رژیم صهیونیستی و فرانسه به منطقه بعلبک لبنان، با حضور مقامات کشوری و لشکری در تهران؛ رئیس مجلس شورای اسلامی حملات مذکور و شهادت این نیروها را نشانه کینه توزی به انقلاب و افتخاری برای جمهوری اسلامی دانست.

۶ افزایش شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران در مهرماه سال جاری در مقایسه با زمان مشابه سال قبل.

۷ آغاز به کار نشست مشترک کمیته اقتصادی دوجانبه ژاپن و عراق؛ سفر معاون وزارت آبادانی و مسکن مصر به بغداد.

۸ لبنان: افزایش وخامت اوضاع در لبنان به ویژه در حومه جنوبی بیروت؛ وزیر دفاع امریکا بار دیگر ایران و سوریه را متهم به دست داشتن در انفجار مقر تفنگ داران امریکا در بیروت کرد؛ عزیمت وزیر امور خارجه عربستان به دمشق به منظور کمک به حل بحران لبنان.

گزارش روزشمار ۲/۹/۱۳۶۲

۹ جلسه مسـئولان سیاسـی و نظـامی شـهر مریوان به منظور اتخاذ تـدابیر لازم برای تسـهیل امر بازگشت مردم و آماده سازی اماکن و منازل آنان درپی پایان یافتن عملیات والفجر۴ و بازگشت آرامش به مراکز جمعیتی در منطقه بانه و مریوان.

۱۰ در دو اقدام گروه های مسلح غیرقانونی در جنوب سلماس و شهر سردشت ۲۰ تن از افراد خودی شهید و ۳ تن زخمی شدند؛ ۴ تن از افراد ضدانقلاب در سقز و تکاب خود را تسلیم کردند.

۱۱ دیدار سـرپرست کمیسـیون اداره اسـرای عراقی و اعضای این کمیسـیون با رئیس جمهور. آیت الله خامنه ای بر ایجاد انگیزه در اسـرای عراقی باتوجه به نیازهای آینده عراق تأکید کرد.

۱۲ محمدجعفر محلاتی مدیرکل امور بین المللی وزارت امور خارجه، یادداشت رسـمی ایران درمورد حملات موشـکی عراق به تأسیسات فرهنگی و آموزشی ایران را به مدیرکل یونسکو تسلیم کرد.

۱ مراسم تشییع پیکر ۱۳ شهید و بسیجی عضو سپاه پاسداران مستقر در لبنان از مقابل ساختمان سفارت سابق امریکا در تهران. فرمانده کل سپاه در این مراسم تأکید کرد عملیات فرانسوی ها در لبنان با شکست روبه رو شده است؛ گزارش خبرگزاری فرانسه از این مراسم.

۲ ادامه بررسی تخصصی روش های درمان مجروحان جنگ در چهارمین روز همایش بین المللی پزشکی تهران.

۳ تسلیم پیام رهبران شوروی به صدام حسین رئیس جمهور عراق توسط سفیر شوروی در بغداد؛ بررسی تحولات اخیر در روابط عراق و شوروی در مطبوعات آلمان. روزنامه دی ولت: دولت شوروی برای جلوگیری از نزدیک شدن عراق به غرب باید سلاح های کاملاً مدرن به عراق تحویل دهد یا به آن کشور امتیازات سیاسی اعطا کند.

۴ سفر ملک حسین شاه اردن به بغداد و دیدار وی با صدام حسین.

۵ اظهارات جداگانه نخست وزیر مصر و سفیر عربستان در امریکا در تأکید موضع دیپلماتیک عراق برای پایان دادن به جنگ.

۶ اجلاس سازمان کشورهای عرب صادرکننده نفت (آ اوپک) که با سخنان انتقادآمیز وزیر نفت عربستان سعودی از ایران آغاز شد، پس از سه ساعت به کار خود خاتمه داد. رادیو بی بی سی تقاضای عراق مبنی بر تغییر سهمیه تولید نفت هرکشور را یکی از دلایل برهم خوردن این اجلاس دانست.

۷ لبنان: تصمیم دولت لبنان مبنی بر قطع روابط دیپلماتیک خود با ایران؛ وخامت اوضاع امنیتی لبنان و وجود نبرد شدید میان ارتش لبنان و نیروهای مخالف دولت.

۸ یاسر عرفات شرایط خود را برای قبول آتش بس در شمال لبنان، خروج از طرابلس و آغاز مذاکره اعلام کرد؛ عراق دفتر گروه ابونضال را در بغداد تعطیل و اعضای آن را از عراق اخراج کرد.

گزارش روزشمار ۳/۹/۱۳۶۲

۹ در گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر ۹ تن زخمی شدند و خساراتی نیز به بار آمد؛ اجرای آتش توپخانه نیروهای خودی بر روی محل تجمع نیروهای عراق در منطقه عمومی مهران و واردآمدن خسارات و تلفات سنگین به دشمن.

۱۰ شهادت ۶ نفر و مجروح شدن ۲ تن از نیروهای خودی در جریان سه اقدام نظامی در غرب مریوان، جنوب شرق بانه و جنوب سردشت.

۱۱ ادامه بازتاب حمله اخیر عراق به کاروان کشتی های تجاری ایران و پیامدهای احتمالی آن درزمینه گسترش جنگ: سخنگوی وزارت امور خارجه این گونه حملات را موجب ناکامی تلاش های صلح خواند. واشنگتن پست ضمن اشاره به تردید مقامات امریکا درمورد به کارگیری موشک اگزوسه در این حمله، تشدید حملات عراق را نتیجه عملیات اخیر ایران (والفجر۴) دانست.

۱۲ رئیس جمهور در دیدار با وزیر کار و امور اجتماعی ضمن تأکید بر اهمیت خدمتگزاری به محرومان، اعلام کرد جبهه های جنگ را قشر محروم و مستضعف جامعه پر می کنند.

۱۳ میرحسین موسوی نخست وزیر در مراسم بزرگداشت شهادت ۱۳ تن از نیروهای سپاه در لبنان، حضور نیروهای ایران در لبنان و مقابله آنان با رژیم صهیونیستی را نشانه شکست القائات موجود درمورد همکاری ایران با این رژیم دانست.

۱ سفر هیئت بلندپایه ایرانی به دمشق به منظور مذاکره درباره مسائل مهم منطقه و روابط دوجانبه؛ رادیو اسرائیل سفر این هیئت را با احتمال اقدامات تلافی جویانه امریکا علیه سوریه و ایران در بیروت مرتبط دانست.

۲ برگزاری مراسم اختتامیه همایش بین المللی پزشکی تهران. رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی به اهداف علمی، انسانی و آثار سیاسی این همایش اشاره کرد. قطعنامه پایانی همایش مذکور ضمن محکوم کردن استفاده از سلاح های شیمیایی در جنگ، برای بررسی و درمان ضایعات ناشی از این سلاح ها خواستار تشکیل یک کمیسیون دائمی تحقیق و مراقبت های پزشکی با همکاری مؤسسات بین المللی شد.

۳ اعلام حمایت مجدد شاه اردن از عراق در جنگ علیه ایران؛ تفسیر رادیو بی بی سی درمورد دیدار شاه اردن و رئیس جمهور عراق و موضوعات مطرح شده در این دیدار.

۴ وزیر نفت سوریه ضمن تکذیب قطع صدور نفت عراق از خاک سوریه به دلیل جنگ ایران و عراق، اعلام کرد: سوریه قصد بازگشایی خط لوله عبوری نفت عراق از خاک این کشور را ندارد.

۵ اظهارات وزیر دفاع مصر درمورد وضعیت جنگ ایران و عراق: این جنگ اکنون جنگ فرسایشی است مگر اینکه یک تحول بزرگ در آن صورت پذیرد (اما) ابتکارعمل هنوز در دست ایرانی هاست. وی هدف قرارداد خرید ۲۰۰ تانک از رومانی برای عراق را کمک به این کشور در موقعیتی حاد اعلام کرد.

۶ لبنان: تحلیل مطبوعات امریکایی درمورد احتمال اقدام نظامی امریکا علیه سوریه به تلافی انفجار مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت. وال استریت ژورنال: امریکا به دلایل گوناگون نمی خواهد اقدامی علیه سوریه به عمل آورد.

گزارش روزشمار ۴/۹/۱۳۶۲

۷ حمله هواپیماهای عراقی به محل تجمع نیروهای خودی در عقبه منطقه عملیاتی والفجر۴؛ در گلوله باران خرمشهر و آبادان علاوه بر خسارت های مالی ۱۳ تن شهید یا زخمی شدند.

۸ حمله افراد مسلح ضدانقلاب به نیروهای خودی هنگام انتقال پیکر ۱۰ تن از شهدا در شمال غرب بوکان. در این حادثه ۳ تن از افراد خودی شهید یا زخمی و ۳ تن از مهاجمان نیز دستگیر شدند؛ روایت وارونه حزب دمکرات از این واقعه.

۹ حمله افراد مسلح ضدانقلاب به نیروهای خودی در غرب سقز؛ اقدام نیروهای تیپ ویژه شهدا در پاک سازی شمال شرقی سردشت و عملیات سپاه صائین دژ علیه عناصر مسلح حزب دمکرات در جنوب شرقی این شهر.

۱۰ هشدار فرمانده نیروی دریایی عراق درمورد تردد کشتی ها در شمال خلیج فارس؛ تصمیم اتحادیه دریانوردان و دو سازمان کشتیرانی ژاپن برای جلوگیری از اعزام کشتی های این کشور به جزیره خارک درپی افزایش تهدیدات عراق؛ خبرگزاری فرانسه: حمله روز دوشنبه عراق علیه کاروان کشتی های ایران، عکس العملی در بازارهای مربوط به بیمه نفت و کرایه کشتی ایجاد نکرد؛ روزنامه نیویورک تایمز: تنها امید بغداد احتمال دخالت قدرت های خارجی و کمک های نظامی و مالی کشورهای حوزه خلیج فارس است.

۱۱ روزنامه گاردین با درج مشاهدات سه پزشک انگلیسی در ایران، استفاده عراق از سلاح های شیمیایی در جنگ را تأیید کرد.

۱ انتصاب سرهنگ هوشنگ صدیق به سمت فرماندهی نیروی هوایی ارتش با پیشنهاد رئیس شورای عالی دفاع و موافقت امام خمینی.

۲ محورهای سخنان حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی خطیب نمازجمعه این هفته تهران: هراس قدرت های جهانی از جنبش های مردمی در منطقه و جهان، احتمال ماجراجویی ابرقدرت ها در خلیج فارس و آمادگی ایران برای مقابله با آن، مانور آزادی قدس، اوضاع لبنان و حملات هوایی رژیم صهیونیستی و فرانسه به بعلبک و واکنش برخی کشورهای عرب، اختلافات گروه های فلسطینی، همایش بین المللی پزشکی در تهران.

۳ درخواست وزیر بازرگانی عراق از نخست وزیر ژاپن مبنی بر کمک به حل مشکلات اقتصادی عراق در جنگ.

۴ اظهارات وزیر نفت عراق درمورد مخالفت این کشور با کاهش قیمت نفت اوپک؛ روزنامه نیویورک تایمز در تفسیری ضمن اشاره به تدابیر بغداد برای پرهیز از ورشکستگی اقتصادی، تنها راه حل مشکلات مالی عراق را فروش نفت این کشور به قیمتی ارزان تر از بهای اوپک دانست.

۵ پاکستان در تلاش برای حفظ مناسبات خود با ایران و عراق استفاده از راه ترانزیتی بازرگانی را به ایران و تسهیلات آموزشی فنی را به عراق پیشنهاد کرده است.

۶ سلطان قابوس پادشاه عمان، در مصاحبه ای عراق را آغازگر جنگ خواند و ضمن انتقاد تلویحی از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد، خواستار افزایش تلاش ها برای خاتمه جنگ بدون برنده و بازنده شد؛ روزنامه لوموند: جنگ ایران و عراق باعث شده نقش عمان به عنوان محل انبار کالاهای سایر کشورهای منطقه افزایش یابد.

۷ دبیرکل شورای ملی فلسطین خواستار لغو تحریم مصر ازسوی کشورهای عرب و برگزاری فوری اجلاس سران عرب به منظور عادی سازی روابط میان کشورهای عرب شد.

۸ لبنان: واکنش های اعتراض آمیز در لبنان نسبت به تصمیم دولت این کشور به قطع روابط دیپلماتیک با ایران؛ سیدمحمدحسین فضل الله و جنبش شیعه امل این اقدام کابینه لبنان را محکوم کردند.

۹ هشدار شوروی درمورد هرگونه اقدام امریکا علیه سوریه. خبرگزاری روسی نووستی: سوریه که از حمایت و پشتیبانی شوروی برخوردار است نباید خود را در هر موقعیتی تنها بداند.

گزارش روزشمار ۵/۹/۱۳۶۲

۱۰ گزارش واحد تعاون سپاه از آمار شهدا و مجروحان یگان های مختلف سپاه در عملیات والفجر۴. طبق این گزارش از آغاز این عملیات ۲۳۲۳ تن شهید و ۱۱۰۰۴ تن نیز زخمی شده اند.

۱۱ در حمله افراد حزب دمکرات به تجمع عزاداران اربعین در شهر اشنویه، ۴۱ تن شهید و ۶۸ تن نیز زخمی شدند و ۲۰ منزل و مغازه تخریب یا دچار آتش سوزی شد؛ از مهاجمان ۳۴ تن ازجمله فرمانده هیز آواره حزب دمکرات کشته شدند.

۱۲ شهادت ۱۴ تن در حمله افراد مسلح ضدانقلاب به نیروهای خودی در غرب جاده سردشت – مهاباد و محور بوکان – مهاباد؛ افزایش اقدامات تبلیغاتی ضدانقلاب در منطقه عمومی مریوان هم زمان با بازگشت مردم؛ عملیات انهدامی نیروهای خودی در جنوب شرقی سقز

علیه یکی از مقرهای حزب دمکرات کردستان.

بازتاب تحرک نظامی عراق علیه کشتی های تجاری ایران و هشدار اخیر این کشور درمورد کشتیرانی در ناحیه شمالی خلیج فارس.
نیویورک تایمز: عراقی ها احتمالاً برای هدف قراردادن پایانه نفتی خارک

ص: ۱۳۶۰

۱ از موشک هـای زمین به زمین شـوروی اسـتفاده خواهنـد کرد؛ هفته نـامه اکونومیست در مقـاله ای درمورد پیامـدهای احتمـالی افزایش تهدیدها در منطقه خلیج فارس نوشت: جنگی که ظاهراً می شد آن را نادیده گرفت خطرناک تر شده است.

۲ اجرای مرحله مقـدماتی مانور "آزادی قـدس" با رژه اعضای طرح لبیک یا خمینی در شـهرهای مختلف کشور؛ رادیو اسـرائیل هـدف از این مانور را تشویق مردم برای اعزام به جبهه ها ذکر کرد؛ رادیو مسـکو در واکنش به برگزاری این مانور از سـخنان اخیر فرمانده کل سپاه مبنی بر اجرای مانور آزادی قدس به منظور حفاظت از کشور و انقلاب در مقابل توطئه های امریکا در شوروی انتقاد کرد.

۳ تصویب قطعنـامه پیشـنهادی ایران دربـاره حفـظ محیـط زیست دریایی دربرابر تجاوزات نظامی، در اجلاس یونسـکو. مـدیرکل امور بین المللی وزارت امور خارجه: تجاوزات عراق موجب شده است که محیط زیست دریایی در خلیج فارس آلوده گردد.

۴ لبنان: تداوم تهدید نظامی امریکا و رژیم صهیونیستی علیه سوریه؛ وزیر امور خارجه لبنان در دیدار با همتای سوری خود، همکاری لبنان و سـوریه را مقـدمه ای برای حـل بحران لبنـان دانست؛ نخست وزیر لبنـان: توافق ۱۷ می گذشـته بـا اسـرائیل، از نظر دولت لبنان منتفی می باشد؛ وجود اختلاف نظر درباره نتیجه حمله انتقامی هواپیماهای فرانسه در لبنان.

۵ توافق عربسـتان سعودی و سوریه بر سر مسئله طرابلس و درگیری بین جناح های فلسطینی؛ موافقت گروه های متخاصم فلسطینی با آتش بس سـعودی - سوری؛ دیـدار مصـطفی میرسـلیم مشاور عالی رئیس جمهوری ایران با وزیر امور خارجه سوریه به منظور تلاش برای پایان دادن به درگیری هـای شـمال لبنان؛ اعلام آمادگی عرفات برای پیوسـتن به رونـد گفت وگوها برای حل وفصل مسائل غرب آسـیا زیرنظر امریکا.

ضمیمه گزارش۶۶۵: گزارش واحد اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، جو عمومی منطقه اشنویه و نحوه برنامه ریزی و عملکرد حزب دمکرات در حمله به این شهر.

گزارش روزشمار ۶/۹/۱۳۶۲

۶ در حمله بالگردهـای عراقی به منطقه مریوان و گلوله بـاران خرمشـهر و آبـادان و نوار مرزی این دو شـهر بـالغ بر ۱۹ تن شـهید یا زخمی شدند.

۷ ارزیـابی فرمانـدهی قرارگـاه عملیـاتی جنوب از عملکرد ارتش عراق در عملیـات والفجر۴ و اشـاره به افزایش همـاهنگی نیروی هـوایی، نیروی زمینی و توپخـانه عراق در این عملیـات؛ نظرخواهی فرمانـدهان عالی رتبه عراق از فرمانـدهان یگان ها و واحـدهای رزمی تحت امر خود درمورد علل پیروزی و نقاط قوت و ضعف نیروهای ایرانی و دلایل موفقیت یا شکست نیروهای عراقی در عملیات های گذشته.

۸ پاک سازی منطقه شرق دریاچه زرینه رود؛ تسلیم شدن ۲ تن از افراد مسلح در سردشت؛ آمار افراد تسلیم شده ضدانقلاب از ۲۳ آبان تا ۶ آذرماه؛ اقدام سازمان کومه له در تهدید مردم روستاهای دیواندره برای خودداری از عضویت در بسیج روستایی.

۹ رئیس جمهور درپیامی به مناسبت سالروز تشکیل بسـیج مستضـعفین، بسیج را مکتبی ترین و مردمی ترین نیروی مقاومت جهانی خواند که بنابر ضرورت انقلاب اسلامی و برای دفاع از اهداف و آرمان های آن ایجاد شده است.

۱ بازدید پزشکان ایرانی و خارجی شرکت کننده در همایش بین المللی پزشکی از مجروحان جنگی در چند بیمارستان تهران.

۲ دیـدار هیئت بلنـدپایه شوروی به ریاست رئیس کمیته مناسبات اقتصادی خارجی شوروی با طارق عزیز معاون نخست وزیر عراق؛ ورود یـک هیئت فنلانـدی به بغـداد؛ بررسـی راه هـای توسـعه روابـط اقتصـادی عراق و کویت در سومین دور مـذاکرات اعضای کمیته شـرکت تجاری دو کشور.

۳ وقـوع دو انفجـار مهیب در ساختمـان مرکزی سازمـان امنیت عراق و مرکز نظـامی العینه ارتش عراق؛ سـخنگوی رسـمی عراق وقـوع دو انفجار در بغداد توسط سازمان عمل اسلامی را تکذیب کرد.

۴ تلاش ترکیه برای ایفای نقش گسترده تر در حل مسائل منطقه غرب آسیا. یک عضو کمیته سـنای امریکا، ترکیه را مناسب ترین کشور برای ایفای نقش رهبری ناتو در منطقه دانست.

۵ لبنان: رهبر جنبش امل خواسـتار خروج نیروهای فرانسوی و چنـدملیتی از لبنان شـد؛ سـفر نخست وزیر رژیم صـهیونیستی به واشـنگتن به منظور مذاکره درمورد همکاری های نظامی و اقتصادی با مقامات امریکا؛ آغاز اجرای مانورهای تاکتیکی هوایی و زمینی در سوریه.

۶ تلاش هیئت اعزامی ایران برای مصالحه در میان گروه های فلسـطینی؛ جناح سازمان آزادی بخش فلسـطین تحکیم آتش بس را منوط به خروج عرفات از طرابلس دانست؛ اعلام حمایت رئیس جمهور الجزایر از یک دولت مستقل فلسطینی.

ضمیمه گزارش۶۷۳: بخش هـایی از نـامه فرمانــده گردان دوم تیپ۵۰۴ ارتش عراق در پاسـخ به درخـواست فرمانـده سـپاه یکم درمـورد بررسی نقاط قوت و ضعف نیروهای ایرانی و عراقی.

گزارش روزشمار ۷/۹/۱۳۶۲

۷ ابلاغ فرماندهی سپاه به ۶ یگان سـپاه مبنی بر تشـکیل یک گردان دریایی دراسرع وقت به منظور آمادگی برای پدافند از جزایر ایران در خلیج فارس درصورت حمله امریکا.

۸ در گلوله بـاران خرمشـهر و آبـادان ۲ نفر زخمی شدنـد و خسـارت هـایی به بـار آمـد؛ بمبـاران جزیره خـارک تلفات و خساراتی درپی نداشت.

۹ دو عملیات نیروهای خودی در منطقه عمومی صائین دژ و نقـده؛ اقدام افراد حزب دمکرات در ربودن ۳ وانت بار و ربودن ۲ تن از افراد تسلیم شـده در شـرق نقـده؛ زخمی شـدن یک تن در مره خیل؛ یک نشـریه داخلی اعلام کرد در یک ماهه اخیر، ۲۰ تن از افراد تـائب به دست افراد مسلح ضدانقلاب ترور شده اند.

۱۰ تـأثیر عملیات والفجر۴ و چنـد عملیـات مرزی دیگر در منطقه شـمال غربی و جنوب سـردشت بر گروه های ضـدانقلاب و انتقال بخش قابل توجهی از فعالیت های سـتادی، پشتیبانی و تشـکیلات و امکانات آنها به اسـتان سلیمانیه عراق. بنا به اعلام ژاندارمری و قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) تعداد زیادی از افراد ارتش عراق به اتحادیه میهنی کردستان عراق و حزب دمکرات کردستان عراق پیوسته اند.

۱۱ گزارش رسانه های خارجی درمورد تلاش عراق برای تشدیـد خطر جنگ در خلیج فارس درحالی که هنوز اقدامات عراق دراین زمینه بر تصـمیمات شـرکت های بیمه و کشتیرانی تأثیر چندانی نگذاشته است. تفسیر رادیو کلن درمورد پیامدهای گسترش جنگ ایران و عراق

بر تأمین نفت مورد نیاز کشورهای صنعتی ازجمله آلمان فدرال.

ص: ۱۳۶۲

۱ نیروی دریایی ارتش با صدور بیانیه ای به مناسبت روز نیروی دریایی جمهوری اسلامی اعلام کرد: تسلط ایران بر خلیج فارس و تنگه هرمز انکارناپذیر است.

۲ دیدار پیتر وارکورنی وزیر امور خارجه مجارستان با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و تأکید بر توسعه روابط دو کشور؛ وزیر امور خارجه ایران از افزایش حجم مبادلات بازرگانی ایران و مجارستان خبر داد؛ سفر وارکورنی به بغداد و کویت در پایان دیدارش از تهران.

۳ دیدار رئیس کمیته مناسبات اقتصادی خارجی شوروی با رئیس جمهور عراق در دومین روز سفرش به این کشور؛ مذاکرات رئیس انجمن دوستی عراق و فنلاند با طه یاسین رمضان؛ ملاقات مدیر اجرایی بانک بین المللی با وزیر دارایی عراق.

۴ اقدام عراق به احداث یک پایانه شناور نفتی در چارچوب طرح ازسرگیری صادرات نفت خود از خلیج فارس.

۵ برگزاری گردهمایی افسران عالی رتبه عربستان، بحرین، عمان و قطر در کویت به منظور چاره اندیشی برای پیشگیری از گسترش جنگ ایران و عراق؛ تکذیب خبر توافق کشورهای شورای همکاری خلیج فارس با امریکا مبنی بر مداخله نظامی این کشور درصورت بسته شدن تنگه هرمز.

۶ بروز نشانه هایی از احتمال تجدید در سیاست بی طرفی امریکا در جنگ ایران و عراق. یک پژوهشگر مؤسسه بروکینگز در تحلیلی نیاز امریکا به عراق برای حفظ تعادل دربرابر سوریه و استقبال عراق از تصمیمات شورای همکاری خلیج فارس درجهت حفظ ثبات در منطقه را ازجمله دلایل احتمال حمایت امریکا از عراق ذکر کرد.

۷ لبنان: بروز درگیری های شدید میان شبه نظامیان مسیحی و دروزی ها در لبنان؛ ازسرگیری تلاش ها برای برگزاری مجدد اجلاس آشتی ملی در ژنو درپی سفر رئیس جمهور لبنان به ایتالیا؛ یک مقام امریکایی آگاه ساختن سوریه از عدم اختلاف نظر امریکا و رژیم صهیونیستی درمورد بحران لبنان را ازجمله اهداف سفر نخست وزیر این رژیم به واشنگتن ذکر کرد؛ معاون نخست وزیر سوریه اعلام کرد: سوریه تمام ابتکارات صلح امریکا را رد می کند.

۸ رادیو بی بی سی از احتمال فراهم شدن مقدمات اجلاس در سطح سران عرب برای بحث درمورد جنگ فلسطینیان در لبنان خبر داد؛ اتحاد شوروی در پیامی خواستار وحدت و یکپارچگی سازمان آزادی بخش فلسطین شد؛ هفته نامه اخبار اقتصادی خاورمیانه از دیدگاه خود به شرح و تفسیر موضع جدید دولت ایران درقبال جناح های درگیر فلسطینی پرداخت.

گزارش روزشمار ۸/۹/۱۳۶۲

۹ ابلاغ فرماندهی کل سپاه مبنی بر ادغام ستاد مرکزی قرارگاه تاکتیکی خاتم الانبیا(ص) سپاه در ستاد مرکزی سپاه پاسداران. درپی این دستور در ستاد مرکزی معاونتی تحت عنوان معاونت رزمی به منظور هماهنگی و نظارت بر همکاری میان واحدهای ستاد مرکزی با قرارگاه های جنگی مناطق ایجاد شد.

۱۰ گزارش فرماندهی منطقه ۹ سپاه از اقدام احتمالی عراقی به مین گذاری در حوالی سکوهای البکر و العمیه.

۱۱ حمله گروه های مسلح ضدانقلاب به مواضع افراد خودی در نوسود و غرب بوکان؛ شرکت ۳ تن از اتباع ترکیه در حمله اخیر حزب دمکرات به اشنویه؛ درگیری ۲ گروه از هیز افشین حزب دمکرات در جنوب شرقی نقده؛ تسلیم شدن ۴ تن از افراد حزب دمکرات در پاوه و مهاباد.

۱ فرمانده سپاه اشنویه در نامه ای به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) از احتمال حمله مجدد افراد ضدانقلاب به شهر اشنویه در آینده نزدیک خبر داد.

۲ گزارش واحد اطلاعات ستاد مرکزی از حضور گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق مرزی استان سلیمانیه عراق و فعالیت آنان در این منطقه.

۳ آیت الله خامنه ای در دیدار با سفیر بلژیک در ایران گفت: مایلیم با همه کشورهایی که برای ملت و انقلاب ایران احترام قائل اند، رابطه داشته باشیم.

۴ نخست وزیر ضمن تقدیم لایحه بودجه سال ۱۳۶۳ به مجلس، اعلام کرد مخارج جنگ حدود ۳۰ درصد از هزینه های دولت را تشکیل داده و کل اقتصاد کشور را تحت تأثیر قرار می دهد؛ وی درعین حال اضافه کرد: «لیکن این جنگ، نوعی سرمایه گذاری برای ملت ما و همه ملت های محروم جهان است»؛ مصاحبه وزیر کشور درخصوص تشریح تأثیر هزینه های جنگ بر برنامه های عمرانی و خدماتی دولت.

۵ اطلاعیه وزارت امور خارجه ایران به مناسبت روز اعلام همبستگی جهانی با ملت فلسطین. در این اطلاعیه بر لزوم همکاری کشورهای عرب و مسلمان برای نابودی رژیم صهیونیستی تأکید شده است.

۶ سخنگوی وزارت امور خارجه برزیل از تصمیم این کشور مبنی بر عدم فروش اسلحه به ایران خبر داد.

۷ ادامه تلاش های متحدان منطقه ای عراق برای رفع تنگنای مالی این کشور: روزنامه گاردین از کمک یک میلیارد دلاری کویت به عراق در آینده نزدیک خبر داد؛ اقدامات عربستان برای توسعه صدور نفت عراق ازطریق خط لوله عبوری از خاک آن کشور.

۸ اظهار امیدواری مقامات کشورهای حوزه خلیج فارس درمورد جلوگیری از گسترش جنگ ایران و عراق با برقراری موازنه نظامی میان دو کشور؛ مذاکرات دبیرکل اتحادیه عرب با مقامات امارات متحده عربی و امیر قطر درخصوص ایران و عراق.

۹ لبنان: ادامه درگیری ها در شرق بیروت؛ پایان تحصن مردم و علمای جنوب بیروت در اعتراض به قطع روابط دیپلماتیک دولت لبنان با ایران؛ توافق های گسترده مقامات رژیم صهیونیستی و امریکا درباره همکاری های سیاسی - نظامی در منطقه غرب آسیا؛ وزیر امور خارجه امریکا سوریه را خطر اصلی در منطقه غرب آسیا خواند و خواستار همکاری امریکا و رژیم صهیونیستی برای مقابله با این خطر شد.

۱۰ یاسر عرفات اعلام کرد سازمان آزادی بخش فلسطین در جست وجوی راه حلی برای مسئله فلسطین ازطریق گفت وگو است؛ پیام های رؤسای جمهور سوریه و عراق به مناسبت روز همبستگی با مردم فلسطین؛ نخست وزیر سابق لبنان از برداشته شدن گام هایی به سوی برقراری آتش بس میان گروه های متخاصم در طرابلس خبر داد.

گزارش روزشمار ۹/۹/۱۳۶۲

۱۱ براثر گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر و مناطق مرزی این دو شهر ۱۸ تن شهید یا زخمی شدند و خساراتی نیز به بار آمد.

۱۲ واحد آموزش نظامی ستاد مرکزی سپاه ضمن اعلام اجرای مرحله دوم طرح مانور آزادی قدس در ۲۲ بهمن ماه سال جاری، چگونگی

اجرای این مانور و نحوه آموزش رده های مختلف این نیروها را ابلاغ کرد.

۱۳ عملیات کمین نیروهای خودی علیه افراد مسلح ضدانقلاب در اطراف پیرانشهر؛ کشف یک خانه تیمی در مهاباد؛ حمله عناصر مسلح غیرقانونی به پایگاه سیدآباد در شرق مهاباد.

ص: ۱۳۶۴

۱ رئیس جمهور در دیدار با فرماندهان گروه های مقاومت بسیج مستضعفین سراسر کشور، سازماندهی و آموزش نیروها به منظور رعایت احتیاط و دقت در حفظ جان انسان ها در جنگ تأکید کرد.

۲ آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، در جمع گروهی از کارگران عضو بسیج کارخانجات استان تهران، بسیج را ضامن بقا، تداوم و صدور انقلاب دانست.

۳ ادعاهای مقامات عراقی در دیدار با رئیس کمیته بین المللی صلیب سرخ درباره نحوه رفتار ایران با اسرای جنگی و نیز مخالفت مسئولان ایرانی با پیشنهاد مبادله اسرا.

۴ سرپرست روابط خارجی وزارت نفت عراق با اشاره به برنامه افزایش ظرفیت صدور نفت این کشور از خط لوله ترکیه و احداث یک خط لوله انتقال نفت ازطریق عربستان اعلام کرد در اجلاس آتی سازمان اوپک، عراق خواستار افزایش سهمیه صادرات نفت خود خواهد شد.

۵ اجرای مانورهای دوجانبه هوایی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در چارچوب برنامه های تحکیم پیوندهای نظامی این کشورها. پایان مانور یازده روزه نیروهای هوایی کویت و عربستان.

۶ رادیو مسکو ضمن انتقاد از ادامه جنگ ایران و عراق و دفاع از مناسبات اخیر اتحاد شوروی با عراق، از تمایل شوروی به برقراری روابط عادی با ایران خبر داد.

۷ لبنان: تأکید نخست وزیر رژیم صهیونیستی بر مخالفت این رژیم با لغو قرارداد سازش میان رژیم صهیونیستی و لبنان؛ ورود رئیس جمهور لبنان به واشنگتن به منظور مذاکره با مقامات امریکایی درمورد مسائل لبنان؛ تأکید محافل سیاسی امریکا بر نقش سوریه در پایان دادن به بحران لبنان.

۸ ازسرگیری نبرد توپخانه ای جناح های متخاصم فلسطینی در شمال لبنان؛ عرفات بار دیگر سوریه را به مداخله در جنگ بین طرف داران و مخالفان خود متهم کرد؛ اعلام حمایت نخست وزیر کانادا از تشکیل یک کشور مستقل فلسطینی در نوار غزه؛ ابهام در توافق سوریه و عربستان برای آتش بس در شمال لبنان.

گزارش روزشمار ۱۰/۹/۱۳۶۲

۹ زخمی شدن ۱۸ تن در گلوله باران آبادان و خرمشهر؛ ناکامی هواپیماهای عراقی در بمباران شهر پسوه؛ نفوذ نیروهای خودی به مواضع دشمن در منطقه دزلی و مین گذاری در این منطقه.

۱۰ در ۴ عملیات افراد مسلح ضدانقلاب علیه نیروهای خودی و ۵ عملیات مین گذاری در مناطق مختلف استان های آذربایجان غربی و کردستان، ۸ تن از افراد خودی و مردم شهید، تعدادی زخمی و ۶ تن نیز به گروگان گرفته شدند. از افراد مهاجم نیز حداقل ۱۷ تن کشته یا زخمی شدند؛ انفجار یک خط لوله انتقال نفت در غرب نقده به دست افراد حزب دمکرات؛ گزارش یک منبع نظامی از افزایش حضور و فعالیت افراد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در شمال شرقی سردشت.

۱۱ نیروهای خودی در دو عملیات کمین و شناسایی در شمال غربی مهاباد و شمال غربی ارومیه، ۱۳ تن از افراد مسلح را دستگیر کردند؛ فرمانده سپاه پیرانشهر از تسلیم شدن ۱۱۸ تن از افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب در طول آبان ماه خبر داد.

۱۲ سخنان آیت الله منتظری در جمع فرماندهان یگان های مقاومت بسیج و سرپرستان طرح لبیک یا خمینی درباره نقش نیروهای مردمی در جنگ و لزوم تقویت ابعاد مختلف بسیج در کشور؛ رئیس مجلس شورای اسلامی در دیدار با گروهی از رزمندگان یگان های سپاه و پاسداران مستقر در دادستانی بر نقش بسیج مردمی در مقابله با قدرت های بزرگ تأکید کرد.

ص: ۱۳۶۵

۱ گزارش خبرنگار روزنامه تایمز درمورد استفاده عراق از سلاح های شیمیایی در جنگ و عوارض ناشی از آن در مصدومان شیمیایی.

۲ تصویب کلیات لایحه انتخابات مجلس شورای اسلامی؛ سیدمحمود علوی مخبر کمیسیون شوراها و امور داخله مجلس: در قانون جدید انتخابات، نظارت و اجرا تفکیک شده است.

۳ رادیو بی بی سی اختلافات گروه های فلسطینی را برای ایران نگران کننده تر از قطع روابط سیاسی این کشور با لبنان دانست.

گزارش روزشمار ۱۱/۹/۱۳۶۲

۴ در اقدامات افراد مسلح ضدانقلاب در محور سردشت - مهاباد، پاوه، جنوب پیرانشهر، جنوب شرقی صائین دژ و محور سردشت - پیرانشهر ۱۷ تن از نیروهای خودی به گروگان گرفته شدند، ۵ تن شهید یا زخمی شدند. از مهاجمان نیز ۱۳ تن کشته یا زخمی شدند.

۵ دستگیری ۲۰ تن از افراد حزب دمکرات؛ تسلیم شدن ۵ تن از افراد این حزب.

۶ پناهندگی یکی از افراد حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) به نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق؛ افراد حزب دمکرات کردستان عراق ۳ کارشناس فرانسوی را در عراق به گروگان گرفتند.

۷ مصاحبه رئیس جمهور عراق با روزنامه الاهرام درخصوص سیاست امریکا و شوروی در قبال جنگ، تهدید ایران به بستن تنگه هرمز، موضع سوریه دربرابر جنگ و روابط مصر و عراق.

۸ دیدار دبیرکل سازمان ملل با نمایندگان ایران و عراق به منظور برآورد خسارات واردشده به مناطق غیرنظامی دو کشور. خبرگزاری فرانسه: در گزارش کارشناسان سازمان ملل متحد به طور صریح آمده بود که خسارات هدف های غیرنظامی ایران نسبت به عراق بسیار شدید بوده است.

۹ عراق با متهم کردن ایران به حمله علیه مناطق غیرنظامی این کشور هشدار داد درصورت ادامه این حملات مواضعی در خاک ایران را مجدداً مورد حمله قرار می دهد.

۱۰ محورهای سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی در نمازجمعه این هفته تهران: متناسب نبودن مالیات های دریافتی در کشور نسبت به سطح درآمدها، اجلاس آتی اوپک و لزوم افزایش قیمت نفت، انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی و تحولات اخیر لبنان.

۱۱ گزارش رادیو امریکا از پیش بینی های یک شرکت سرمایه گذاری در سهام و اوراق بهادار نیویورک درخصوص تغییرات میزان تقاضای نفت، کسری موازنه ارزی اعضای اوپک و کاهش قیمت نفت تولیدکنندگان عضو این سازمان.

۱۲ اعلام حمایت رئیس پارلمان انگلیس از موضع شورای همکاری خلیج فارس درمورد جنگ ایران و عراق؛ تأکید دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس بر ضرورت یافتن راه حل مسالمت آمیز برای جنگ به منظور جلوگیری از اختلافات جهانی به ویژه میان دو ابرقدرت.

۱۳ یک کشتی جدید موشک انداز که ایتالیا آن را برای عراق ساخته است، به آب انداخته شد.

۱۴ تلاش مقامات مصری برای عضویت مجدد در کنفرانس کشورهای اسلامی و تفسیر رادیو بی بی سی دراین باره.

لبنان: ابراز خوش بینی رئیس جمهور لبنان درباره خروج قریب الوقوع نیروهای بیگانه از این کشور؛ یک مقام بلندپایه امریکایی اعلام کرد سوریه از گفت و گو درمورد خروج نیروهایش از لبنان سرباز می زند؛ تشکیل دو

ص: ۱۳۶۶

۱ کمیسیون مشترک میان امریکا و لبنان به منظور بررسی کمک های نظامی و اقتصادی امریکا به دولت لبنان.

۲ یاسر عرفات خروج خود از لبنان را منوط به حضور ناظرانی ازسوی سازمان ملل کرد. اعلام آمادگی پادشاه اردن برای گفت وگو با عرفات به منظور تعیین خط مشی مذاکرات آینده صلح با رژیم صهیونیستی.

گزارش روزشمار ۱۲/۹/۱۳۶۲

۳ گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر و نوار مرزی این دو شهر. در آبادان ۹ تن شهید یا زخمی شدند و خساراتی به بار آمد؛ ناکامی تجاوز هواپیماهای عراقی به منطقه بانه؛ عراق ایران را تهدید به انتقام گیری کرد.

۴ در یک اقدام نظامی محدود در منطقه عمومی پاوه ۲ تن از نظامیان عراقی کشته شدند و یک تن از افراد خودی زخمی شد.

۵ در اقدامات افراد مسلح ضدانقلاب در شرق مریوان، غرب و جنوب غربی بانه، جنوب غربی بوکان و شهر ارومیه ۱۴ تن از افراد خودی شهید یا زخمی و ۴ نفر نیز به گروگان گرفته شدند. یک تن از افراد ضدانقلاب در مهاباد دستگیر شد.

۶ اعدام یک تن از اهالی منطقه شهر ویران مهاباد به جرم همکاری با سپاه پاسداران به دست عوامل حزب دمکرات؛ گزارش یک نشریه امنیتی از تأثیر عملیات انجام شده در منطقه مرزی آلان بر تشدید اختلافات بین گروه های مسلح ضدانقلاب و واکنش سازمان کومه له به اقدام سپاه در تسلیح مردم؛ حزب دمکرات مردم غرب سردشت را تهدید کرد که درصورت هرگونه همکاری با نیروهای جمهوری اسلامی اموال آنان را مصادره خواهد کرد.

۷ مشکلات نیروهای خودی براثر کمبود نیرو در مناطق کردنشین استان های کردستان و آذربایجان غربی و دستور فرماندهی کل سپاه به مناطق ۱ و ۴ سپاه کشوری برای تأمین نیروهای مورد نیاز.

۸ اطلاعیه ستاد تبلیغات جنگ درمورد ادعای عراق مبنی بر حمله ایران به مناطق غیرنظامی این کشور و ارتباط آن با تقاضای اخیر جمهوری اسلامی ایران از سازمان ملل برای برآورد خسارات واردشده به مناطق مسکونی دو کشور.

۹ تمایل الجزایر و ترکیه به میانجیگری در جنگ ایران و عراق. نخست وزیر تونس اعلام کرد درحال حاضر هیچ راه حلی برای پایان این جنگ نمی بیند.

۱۰ رفتار دوگانه ژاپن درمورد تردد کشتی های این کشور در خلیج فارس؛ ورود فرستاده ویژه وزارت امور خارجه ژاپن به فرانسه و ابراز نگرانی ژاپن از ادامه کمک های نظامی فرانسه به عراق.

۱۱ مصاحبه وزیر نفت ایران درباره تخطی عربستان سعودی از توافقات انجام شده در اجلاس گذشته اوپک.

۱۲ ناکامی تلاش برای ربودن یک هواپیمای مسافربری در مسیر بوشهر به شیراز.

۱۳ لبنان: بمباران مناطق بحمدون و صوفر لبنان توسط هواپیماهای رژیم صهیونیستی. وزیر دفاع فرانسه هرگونه ارتباط میان این حملات با پروازهای شناسایی هواپیماهای فرانسوی در این منطقه را رد کرد؛ نبیه بری رهبر جنبش امل، ضمن انتقاد از قطع روابط دیپلماتیک لبنان با ایران گفت: دولت لبنان باید از ایران به عنوان وسیله ای برای پایان دادن به حضور اشغالگران رژیم صهیونیستی در این کشور استفاده کند.

۱۴ مصـطفی میرسـلیم مشاور عالی ریاست جمهور، نتایج مذاکرات هیئت اعزامی ایران به سوریه و لبنان را درباره اختلاف میان جناح های فلسـطینی مثبت اعلام کرد؛ احتمـال حمایت اجلاس آتی وزارت امور خارجه کشورهای اسـلامی در داکا از طرح سوری - سـعودی برای آتش بس میان گروه های متخاصم فلسطینی.

ص: ۱۳۶۷

گزارش روزشمار ۱۳/۹/۱۳۶۲

۱ درگیری نیروهـای خودی و افراد سازمـان کومه له در شـمال کامیـاران؛ حمله حزب دمکرات به پایگاه نیروهای دولتی در شـمال شـرقی سردشت؛ درگیری ناخواسـته بین دوگروه از افراد ضدانقلاب درپیرانشـهر؛ غارت اموال یک پایگاه در شـمال شرقی مریوان؛ تیراندازی بی هدف در ورودی پیرانشهر؛ زورگیری از اهالی یک روستا در منطقه ازگله.

۲ تسلیم شدن ۳ تن از افراد حزب دمکرات به نیروهای خودی؛ پیوستن ۴۰ تن از افراد حزب کریکاران ترکیه به نیروهای بارزانی.

۳ فرمانده نیروی زمینی ارتش در جمع مردم کرمان گسترش امنیت در آذربایجان غربی و کردسـتان و قطع راه های مواصـلاتی گروه های ضدانقلاب با عراق در این مناطق را از دستاوردهای عملیات والفجر۴ دانست.

۴ تقدیر ویژه رئیس جمهور عراق از افسران بعثی در مراسم اعطای نشان شجاعت به گروهی از فرماندهان نظامی این حزب.

۵ گزارش رادیو کلن از مصاحبه صادق طباطبایی درباره شرایط ایران برای خاتمه دادن به جنگ، انسداد تنگه هرمز، مخارج و تلفات ناشی از جنگ و مشکلات موجود در تأمین مهمات و جنگ افزار.

۶ نیویورک تایمز: علاوه بر کمبود سلاح های ضدهوایی و ضدتانک، رقابت موجود میان گروه های طرف دار غرب و طرف دار ایران در افغانستان، شدت مقاومت در مقابل شوروی را تقلیل داده است.

۷ لبنـان: حمله هواپیماهـای امریکـایی به مواضـع سـوریه در شـرق بیروت؛ وزیر امـور خـارجه سوریه در نـامه ای به رئیس شورای امنیت و دبیرکـل سازمـان ملـل حمله جنگنـده هـای امریکایی را در چارچوب همکاری های امریکا و رژیم صـهیونیستی خوانـد؛ سـخنگوی کابینه اسـرائیل هرگـونه همـاهنگی امریکـا و اسـرائیل درخصـوص ایـن حملات را تکـذیب کرد؛ روزنـامه هـاآرتص از توافـق محرمـانه رژیم صهیونیستی و امریکـا برای وادارسـاختن نیروهـای سوریه به خروج از لبنان خبر داد؛ بیانیه رئیس جمهور لبنان درخصوص مـذاکرات چهار روزه خود با مقامات امریکا.

گزارش روزشمار ۱۴/۹/۱۳۶۲

۸ در گلوله باران شـهرهای آبادان، خرمشهر و مناطق مرزی این دو شهر علاوه بر واردشدن خسارت های مالی، یک تن شهید و ۴۷ تن نیز زخمی شدند؛ تهدید مجدد عراق به اجرای اقدامات تلافی جویانه.

۹ براثر اقـدامات گروه هـای مسـلح ضـدانقلاب در مناطق عمومی مهاباد، بوکان، سـردشت و سـقز ۱۹ تن از افراد خودی شـهید یـا زخمی شدند، یک تن به گروگان گرفته شد و از مهاجمان نیز ۱۵ تن کشته یا زخمی شدند.

۱۰ دستگیری ۴ تن از افراد وابسـته به گروه های ضدانقلاب در شـمال شـرقی مهاباد؛ تسلیم شدن ۱۴ تن از افراد حزب دمکرات در شـمال سلماس.

۱۱ گزارش واحد اطلاعات قرارگاه نجف درباره وضـعیت نظامی و امنیتی منطقه عمومی مریوان، پاوه و جوانرود و نقش گروه های مسـلح ضدانقلاب به ویژه حزب دمکرات و رزگاری در ناامنی های این منطقه و چگونگی تعامل افراد این گروه ها با ارتش عراق در این منطقه.

۱۲ تهدید وزیر نفت عراق مبنی بر حمله به مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی.

۱۳ آغـاز به کـار دومین اجلاـس وزرای کشور دولت هـای عرب در بغـداد؛ دیـدار وزیر کشور مراکش بـا رئیس جمهور عراق؛ ملاقات و گفت و گوی شـاذلی قلیبی دبیرکـل اتحـادیه عرب با وزیر امور خارجه عراق درخصوص اوضاع اعراب، تحولات فلسـطین و جنگ ایران و عراق.

ص: ۱۳۶۸

۱ نخست وزیر در مصاحبه ای سیاست ایران در اوپک را تلاش برای پایین آوردن سطح تولید و بالا بردن قیمت نفت ذکر کرد. انتقاد از اقدام عربستان و کویت به فروش نفت از طرف عراق و آمادگی قوه مجریه برای برگزاری انتخاب آینده مجلس را دیگر محورهای این مصاحبه بود.

۲ تأکید وزیر دفاع سوریه بر خاتمه هرچه سریع تر جنگ ایران و عراق و حل اختلافات دو کشور ازطریق مذاکره؛ سفر وزیر امور خارجه عربستان به مسقط به منظور گفت وگو درخصوص جنگ ایران و عراق؛ سلطان قابوس خواستار افزایش تلاش ها برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق شد.

۳ لبنان: بیانیه وزارت دفاع امریکا درمورد ارزیابی حمله هوایی دیروز به مواضع سوریه و خسارات ناشی از آن؛ رئیس جمهور سوریه ضمن اعلام آمادگی این کشور برای مقابله با هر نوع تجاوز، هماهنگی امریکا و رژیم صهیونیستی را خطر بزرگی برای ملت عرب دانست؛ ادامه واکنش ها به حمله هوایی امریکا به مواضع نیروهای سوری در لبنان؛ وزارت امور خارجه ایران در واکنش به تهاجم هوایی امریکا علیه مواضع سوریه در لبنان اعلام کرد: امریکا و فرانسه نقش ظاهری خود را در لبنان به عنوان حافظ صلح کنار گذاشته و به صورت یکی از طرف های درگیر و نیروهای حافظ رژیم صهیونیستی درآمده اند؛ برخی روزنامه ها از تشکیل یک گروه فرماندهی جدید به منظور اداره امور مملکتی سوریه خبر دادند.

۴ افزایش گمانه زنی ها درباره احتمالی رویارویی امریکا و شوروی در منطقه غرب آسیا و نیز برخورد نظامی سوریه و رژیم صهیونیستی درپی حمله هوایی دیروز امریکا به مواضع نیروهای سوری در لبنان.

گزارش روزشمار ۱۵/۹/۱۳۶۲

۵ گزارش هیئت ویژه فرماندهی کل سپاه از مشکلات خانوادگی و معیشتی رزمندگان. در این گزارش مشکلات رزمندگان همچون مسکن، رسیدگی نکردن به خانواده رزمندگان، نیازهای مالی و مشکلات پرسنلی این نیروها بررسی و راهکارهایی برای رفع این مشکلات پیشنهاد شده است.

۶ در اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در جنوب غربی بوکان، اطراف نقده، شهر سنندج، جنوب غربی تکاب، غرب پیرانشهر و شهر مهاباد ۲۷ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شدند؛ تسلیم شدن ۱۰ تن از افراد حزب دمکرات در سلماس.

۷ گزارش یک بولتن محرمانه از آمار شهدا، مجروحان، مفقودان و گروگان ها در مناطق کردنشین غرب و شمال غرب کشور در ۱۰ روز گذشته.

۸ بررسی یک طرح امنیتی راهبردی در اجلاس وزرای کشور دولت های عربی در بغداد با هدف نیل به ثبات و حفظ امنیت کشورهای عربی.

۹ رئیس مجلس شورای اسلامی حمله دو روز پیش هواپیماهای امریکا به مواضع نیروهای سوری در لبنان را اعلام خطری برای جهان اسلام و دنیای عرب خواند و خواستار استفاده از حربه نفت برای جلوگیری از ادامه حمایت امریکا از رژیم صهیونیستی و خروج ابرقدرت ها از منطقه شد.

۱۰ دیدار دبیرکل اتحادیه عرب با رئیس جمهور عراق به منظور گفت وگو درباره جنگ ایران و عراق و اجلاس آینده سران عرب.

در اولین روز اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا، رئیس جمهور و وزیر امور خارجه بنگلادش خواستار ادامه تلاش ها برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق شدند؛ رادیو بی بی سی در تفسیری عواملی نظیر کاهش قیمت نفت و شکست سازمان کنفرانس اسلامی در کنترل اوضاع غرب آسیا و

ص: ۱۳۶۹

۱ خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق را موجب کاهش توان این سازمان در رویارویی با مشکلات دانست.

۲ نشریه لبنانی القاصد از قرارداد فروش ۷۹ فروند بالگرد و هواپیمای جنگی ساخت فرانسه به عراق خبر داد.

۳ مقاله روزنامه واشنگتن پست درباره تقابل دیدگاه های طرف داران و مخالفان موضع بی طرفی امریکا در جنگ ایران و عراق درون هیئت حاکمه امریکا، این روزنامه اقداماتی نظیر خارج ساختن نام عراق از فهرست کشورهای حامی تروریسم را تا حدودی نشانه جانب داری امریکا از عراق معرفی کرد.

۴ برگزاری اولین جلسه محاکمه سه عضو تشکیلات مخفی حزب توده در دادگاه انقلاب اسلامی ارتش به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری. رادیو بی بی سی در تفسیری دراین باره بازداشت کیانوری دبیرکل حزب توده را آغاز جریان محو این حزب از صحنه سیاست فعلی ایران ذکر کرد.

۵ لبنان: احتمال رویارویی رژیم صهیونیستی و سوریه درپی حملات اخیر هواپیماهای اسرائیلی و امریکایی علیه مواضع سوریه در خاک لبنان؛ سرنگونی دو هواپیمای جاسوسی بدون خلبان رژیم صهیونیستی بر فراز دره بقاع؛ هشدار وزیر دفاع سوریه درمورد هدف قراردادن هر هواپیمایی که برفراز مواضع نیروهای مسلح سوریه به پرواز درآید؛ جنبش امل به واشنگتن هشدار داد عواقب هر حمله ای به جنوب بیروت برعهده امریکاست.

۶ انفجار یک بمب در داخل یک اتوبوس نظامی در بیت المقدس. سازمان آزادی بخش فلسطین مسئولیت این انفجار را به عهده گرفت و نخست وزیر رژیم صهیونیستی در بیانیه ای تهدید به تلافی این حادثه کرد؛ ادامه گلوله باران مقر طرف داران عرفات در شمال لبنان؛ دیدار یک هیئت بلندپایه سوری با یاسر عرفات در طرابلس؛ سفر هیئت سیاسی وزارت امور خارجه ایران به دمشق به منظور پیگیری مسائل مربوط به مناقشه جناح های فلسطینی.

ضمیمه گزارش۷۶۸: توضیحاتی درباره زمینه شکل گیری هیئت ویژه از سوی فرماندهی کل سپاه و واحدهای تشکیل دهنده آن.

ضمیمه گزارش۷۷۷: مشروح اولین جلسه دادگاه اعضای سازمان مخفی حزب توده.

گزارش روزشمار ۱۶/۹/۱۳۶۲

۷ در حملات توپخانه ای عراق به شهرهای آبادان و خرمشهر ۱ تن شهید و ۵۳ نفر زخمی شدند.

۸ حمله ناموفق افراد حزب دمکرات به یک پایگاه نیروهای خودی در شمال بوکان؛ شهید یا زخمی شدن ۸ تن از افراد خودی براثر حمله عناصر مسلح ضدانقلاب در منطقه عمومی میاندوآب، سنندج، مهاباد و نقده؛ اقدام عناصر حزب دمکرات به ضرب وشتم اعضای شورای روستایی در جنوب غربی سلماس و اخاذی از مردم این روستا.

۹ برگزاری جلسه اتحادیه میهنی کردستان عراق با مقامات عراقی در بغداد برای رسیدن به یک توافق همه جانبه به منظور اعطای خودمختاری به منطقه کردستان عراق؛ گزارش فرماندهی منطقه ۱۱ سپاه از نقش عبدالرحمن قاسملو در نزدیک کردن اتحادیه میهنی کردستان عراق و رژیم بعث این کشور و روند هم گرایی این اتحادیه با دولت عراق.

۱۰ گزارش سپاه منطقه ۱۱ کشوری از وضعیت عمومی گروه های مسلح در استان های آذربایجان غربی و کردستان. در این گزارش

درباره سازمان، استعداد، توان رزمی و تسلیحاتی این گروه ها و محل استقرار و حوزه عملیاتی آنها مطالبی آمده است.

بیانات امام خمینی در جمع وزیر بهداری و گروهی از کارکنان این وزارتخانه درباره مسئله درمان و خدمات پزشکی در کشور، رسیدگی به نیازهای درمانی قشر محروم و مجروحان جنگی، و دخالت

ص: ۱۳۷۰

۱ قـدرت های بزرگ در امور کشورهای اسـلامی، اقـدامات نظامی امریکا، فرانسه و رژیم صـهیونیستی در لبنان و عکس العمل مردم لبنان در قبال این اقـدامات؛ حضور نظامی شوروی در افغانسـتان، توصـیه به قطع جریان نفت کشورهای اسـلامی ازجمله کشورهای خلیج فارس دربرابر "تعدی" بیگانگان.

۲ دیدار مسـئول هیئت عالی گزینش و اعضای این هیئت با رئیس جمهور. آیت الله خامنه ای در این دیدار ضمن اشاره به شرایط مورد نیاز در امر گزینش نیروها بر پرهیز از مداخله اختلافات سلیقه ای در جذب افراد تأکید کرد.

۳ رئیس جمهور در دیـدار بـا اسـتانداران آذربایجـان غربی و کردسـتان، هویت دینی مردم کردسـتان و لزوم افشـای ماهیت گروهک های ضدانقلاب در این منطقه را یادآور شد.

۴ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از وضعیت نابسامان اهالی مریوان و مشکلات موجود در تأمین مایحتاج آنان.

۵ پایان دومین اجلاس وزرای کشور دولت های عرب در بغداد. در بیانیه پایانی این اجلاس ضـمن تأکید بر حمایت از حقوق قانونی عراق از ایران درخواست شد به تلاش های صلح پاسخ مثبت دهد؛ روزنامه فرانکفورتر الگمانیه این اجلاس را به معنای اعلام حمایت ۱۸ کشور عضو اتحادیه عرب از عراق در مقابل ایران دانست.

۶ بـدبینی شـرکت کننـدگان در چهاردهمین اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسـلامی درمورد اوضاع کنونی جهان اسـلامی؛ صدام حسـین در پیامی به اجلاس مـذکور مدعی شد عراق از همان نخستین روز شـعله ورشدن آتش جنگ با پیشـنهادهای کمیته صـلح سازمان کنفرانس اسـلامی همکـاری نمـوده است. سـخنان وزیر امـور خـارجه ایران در اجلاس داکـا درخصـوص تهـاجم گسـترده عراق به ایران، وظایف و مسئولیت های سازمان کنفرانس کشورهای اسلامی و رد هرگونه صلح و سازش با رژیم اسرائیل؛ اعلام استقبال ایران از "تحقیق درست" سازمان کنفرانس اسلامی درباره جنگ ایران و عراق.

۷ آغاز به کار شـصت ونهمین اجلاس اوپک در ژنو؛ اختلاف نظر ایران و عربستان درمورد قیمت پایه و سهمیه نفت اعضای اوپک؛ رادیو بی بی سـی در تفسیری درباره نشـست امروز اوپک ورود بریتانیا و مکزیک به بازار نفت به عنوان رقبای سرسـخت اعضای اوپک و ادامه ایران و عراق را ازجمله مشکلات پیش روی این سازمان دانست.

۸ افزایش میزان نفت صادراتی عراق ازطریق خط لوله ترکیه به ۶۰۰ هزار بشکه در روز از شنبه آینده.

۹ تکذیب اخبار مربوط به بارگیری یک نفتکش ژاپنی در جزیره خارک به رغم تحریم و ممنوعیت موجود دراین زمینه.

۱۰ برگزاری دومین جلسه دادگاه رسـیدگی به اتهامات اعضا و سـران تشـکیلات مخفی حزب توده به ریاست حجت الاسلام محمدی ری شهری؛ ادامه بازتاب دسـتگیری و محاکمه سـران حزب توده در رسانه ها: روزنامه سـتاره سرخ (وابسته به ارتش شوروی) مدعی شد ایران جنگ را وسیله ای برای سرکوب نیروهای دمکراتیک قرار داده است.

۱۱ لبنـان: اوضـاع بحرانی لبنـان درپی حملات اخیر جنگنـده هـای امریکـایی و اسـرائیلی به مواضع سوریه؛ هشـدار اتحاد شوروی درمورد احتمال افزایش حملات واشـنگتن علیه سوریه؛ نخست وزیر رژیم صـهیونیستی موضوع مـذاکرات اخیر خود با مقامات امریکا را چگونگی برقراری آتش بس در لبنـان ذکر کرد؛ روزنـامه لبنـانی النهـار از احتمال یاری خواسـتن سوریه از شوروی برای مقابله با همکاری راهبردی رژیم صهیونیستی و امریکا خبر داد.

۱ وزیر دفاع سابق رژیم صهیونیستی خواستار جلوگیری از خروج یاسر عرفات از طرابلس شد؛ روزنامه نیویورک تایمز از اقدام سازمان سیا به ایجاد یک شبکه اطلاعاتی درون سازمان آزادی بخش فلسطین خبر داد.

ضمیمه گزارش۷۳۹: مشروح جلسه دوم دادگاه رسیدگی به اتهامات اعضا و سران تشکیلات مخفی حزب توده.

گزارش روزشمار ۱۷/۹/۱۳۶۲

۲ در جریان عملیات اسکورت کشتی های تجاری از بندر بوشهر به بندر امام خمینی، ۲ کشتی هدف راکت های هواپیماهای عراقی قرار گرفته و آسیب دیدند؛ سرنگونی یک هواپیمای عراقی توسط جنگنده های خودی در خور موسی.

۳ ترور یک کارگر در حومه سنندج؛ تسلیم شدن ۲ تن از افراد حزب دمکرات در سلماس؛ تأکید فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) بر مؤثربودن اقدامات تبلیغاتی و سیاسی در تسلیم شدن افراد وابسته به گروه های مسلح؛ انتقام حزب دمکرات از ۲ تن از افراد تسلیم شده؛ اقدام سازمان کومه له در ربودن تعدادی از افراد بسیج بومی و اهالی یک روستا در محور سنندج - مریوان؛ سرقت ۶ دستگاه تراکتور و کمک های مردم به جبهه ها در جنوب مهاباد و شرق پیرانشهر.

۴ رئیس جمهور در دیدار با جمعی از روحانیون و مردم استان یزد و اعضای حزب جمهوری اسلامی این استان تأکید کرد شرایط ایران برای پایان جنگ قطعی است و باید مورد قبول قرار گیرد.

۵ رأی اعتماد مجلس به وزرای پیشنهادی نخست وزیر برای تصدی وزارتخانه های کشاورزی و معادن و فلزات. وزیر پیشنهادی برای وزارت مسکن رأی اعتماد نیاورد.

۶ سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی در جمع اعضای واحد روحانیت حزب جمهوری اسلامی درباره شرایط تثبیت حاکمیت سیاسی بعد از انقلاب، قطع رابطه سیاسی دولت لبنان با ایران، مسئله نفت، تهاجم عراق علیه ایران و انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی.

۷ اعزام نیروهای داوطلب مردمی و گروه های فنی و تخصصی از شهرهای مختلف کشور به جبهه های جنگ.

۸ بازتاب سخنان روز گذشته رهبر انقلاب درخصوص انتقاد از مداخله نظامی قدرت های بزرگ در کشورهای اسلامی در رسانه های خارجی. خبرگزاری یونایتدپرس: رهبر ایران حملات انتحاری اخیر علیه مقر نیروهای امریکایی و فرانسوی در بیروت را پاسخی ازجانب توده های لبنان علیه جنایات بی شمار خواند.

۹ افزایش تلاش های سیاسی برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق به ویژه در جریان اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا؛ علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه در مصاحبه ای ضمن تشریح مواضع ایران در قبال مسائل مطرح شده در اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی از پیشنهاد قطعنامه ای ازسوی هیئت نمایندگی ایران مبنی بر محکومیت عراق به عنوان آغازگر جنگ خبر داد؛ امیر قطر در نامه ای به دبیرکل سازمان ملل ضمن ستایش از تلاش های میانجیگرانه وی برای خاتمه بخشیدن به جنگ ایران و عراق، درباره ادامه این تلاش ها اظهار امیدواری کرد.

۱۰ مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در پیامی خواستار اتخاذ موضع قاطع مجمع عمومی سازمان ملل متحد و سایر سازمان های بین المللی درجهت دستیابی مردم عراق به آزادی و حق انتخاب حکومت شد.

۱۱ رادیو کلن در گزارشی لغو دومین گردهمایی کمیسیون اقتصادی آلمان غربی و عراق و نیز مشکلات مالی را عامل پیدایش مشکلاتی در توسعه روابط اقتصادی دو کشور دانست.

ص: ۱۳۷۲

۱ خبرگزاری رویتر از وجود اختلاف میان اعضای اوپک برای حفظ قیمت کنونی نفت (۲۹ دلار) و نرم شدن موضع ایران درخصوص افزایش قیمت نفت خبر داد؛ رئیس آژانس بین المللی انرژی مدعی شد اوپک به تدریج نقش خود درزمینه کنترل قیمت نفت را از دست می دهد؛ روزنامه لزکو رقابت کشورهای غیر عضو اوپک و وضع نامساعد بازارهای نفتی را تهدیدی برای اوپک دانست؛ وال استریت ژورنال تشدید جنگ ایران و عراق را عاملی سرنوشت ساز در تغییر قیمت نفت برشمرد.

۲ روزنامه نیویورک تایمز ضمن اشاره به برهم خوردن موازنه قوا در منطقه خلیج فارس براثر پیروزی یا شکست هریک از طرفین جنگ ایران و عراق، تصمیم شورای امنیت سازمان ملل متحد مبنی بر ممنوعیت واردات نفت از ایران و عراق را راه حلی برای روند تهدیدآمیز جنگ ذکر کرد؛ فایننشال تایمز در مقاله ای درباره جنگ ایران و عراق نوشت: به نظر می رسد عراق نسبت به ایران برای تحمل یک جنگ اقتصادی و نظامی طولانی توانایی کمتری دارد.

۳ مشروح جلسه محاکمه سرهنگ هوشنگ عطاریان و سرهنگ بیژن کبیری دوتن از اعضای شبکه مخفی حزب توده در دادگاه انقلاب ارتش.

۴ لبنان: هم زمان با تلاش امریکا برای ایجاد ثبات سیاسی مورد نظر خود در لبنان با محوریت دولت این کشور، وزیر دفاع رژیم صهیونیستی اعلام کرد به دلیل ناتوانی دولت مرکزی لبنان، اسرائیل برای ایجاد یک نیروی محلی به منظور تأمین امنیت نواحی شمالی این کشور تلاش خواهد کرد.

۵ عزیمت کشتی های یونانی به طرابلس در شمال لبنان به منظور انتقال ۴ هزار فلسطینی هوادار یاسر عرفات به خارج از لبنان.

ضمیمه گزارش۸۰۸: مشروح جلسه دادگاه ۲ تن دیگر از اعضای سازمان مخفی حزب توده در دادگاه انقلاب ارتش.

گزارش روزشمار ۱۸/۹/۱۳۶۲

۶ تداوم گلوله باران آبادان و خرمشهر ظرف دیروز و امروز ۲۹ زخمی برجای گذاشت و خساراتی به بار آورد.

۷ گزارش قرارگاه نجف از تحرکات تاکتیکی نیروهای عراقی در جبهه های جنگ به ویژه در منطقه عملیاتی والفجر۴ و منطقه خلیج فارس.

۸ بازتاب محدود حمله روز گذشته هواپیماهای عراقی به کاروان کشتی های ایران در رسانه های جهان: آسوشیتدپرس ضمن اعلام خبر این حمله به نقل از سخنگوی وزارت امور خارجه ایران این اقدام عراق را نقض آشکار تمام قوانین و مقررات بین المللی مربوط به کشتیرانی آزاد در خلیج فارس برشمرد.

۹ رئیس دیوان عالی کشور در خطبه های نمازجمعه امروز ضمن بیان مطالبی درخصوص قطعنامه اجلاس وزرای کشور دولت های عرب، نشست وزرای نفت اوپک و تأکید رهبر انقلاب بر بهره گیری از سلاح نفت علیه قدرت های مداخله گر خارجی، بر وجود "آزادی اسلامی" در انتخابات آتی مجلس تأکید کرد.

۱۰ دیدار دانشجویان دانشکده افسری، مسئولان آموزش بهداری نیروی زمینی ارتش و فرماندهان و مسئولان سیاسی - عقیدتی این دو ارگان با آیت الله منتظری. وی نیروهای مسلح را موجب حفظ تعادل و صیانت جامعه از خطرهای داخلی و خارجی دانست.

۱۱ سفر معاون نخست وزیر آلمان شرقی به عراق به منظور پیگیری موافقت نامه همکاری اقتصادی و فنی دو کشور.

پایان کار شصت ونهمین اجلاس اوپک؛ توافق اعضای این سازمان درخصوص تثبیت قیمت ۲۹ دلار در هر بشکه و سقف تولید ۱۷ میلیون و ۵۰۰ هزار بشکه در روز؛ واگذاری سرپرستی دبیرخانه اوپک به وزیر نفت لیبی تا انتخاب دبیرکل جدید؛ مصاحبه وزیر نفت ایران درباره موضع ایران دررابطه با قیمت نفت و انتخاب

ص: ۱۳۷۳

۱ دبیرکل جدید؛ روزنامه لیبراسیون اختلاف نظر ایران و عربستان را به منزله یک رقابت سیاسی برای کسب رهبری اوپک قلمداد کرد؛ رادیو بی بی سی در تفسیری قیمت گذاری اوپک را متأثر از قدرت هایی خارج از این سازمان دانست؛ روزنامه لزکو از احتمال ثابت ماندن قیمت نفت در دو یا سه سال آینده خبر داد.

۲ گزارشگر وال استریت ژورنال پس از دیدار شانزده روزه از تهران در گزارشی ضمن تشریح وضعیت اقتصادی ایران، هزینه های جنگ و تأثیر آن بر اقتصاد این کشور و روحیه بالای مردم برای مشارکت در جنگ نوشت: هیچ کدام از تهدیدهای موجود ایران را برای ادامه جنگ به هراس نیفکنده است.

۳ لبنان: اعزام یک هیئت امریکایی به منطقه خلیج فارس به منظور توجیه کشورهای این منطقه در خصوص رویارویی احتمالی امریکا به سوریه؛ ادعای مقامات امریکا مبنی بر آماده شدن نیروهای ایرانی حاضر در خاک لبنان برای اجرای عملیاتی انتحاری علیه نظامیان امریکایی؛ سرنگونی دو هواپیمای رژیم صهیونیستی پدافند هوایی سوریه.

۴ حمله توپخانه ای کشتی های جنگی رژیم صهیونیستی به مواضع فلسطینیان در بندر طرابلس با هدف جلوگیری از اجرای عملیات خروج نیروهای هوادار عرفات؛ خبرگزاری رسمی عراق از تصمیم عرفات برای سفر به بغداد بلافاصله پس از خروج از طرابلس خبر داد.

گزارش روزشمار ۱۹/۹/۱۳۶۲

۵ در اقدامات افراد مسلح ضدانقلاب در محور سردشت - پیرانشهر، جنوب غربی سقز، جنوب مهاباد، محورهای مهاباد - سردشت و بوکان - میاندوآب، ۱۷ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شدند و ۵۸ تن نیز به گروگان گرفته شدند. گروه های مسلح غیرقانونی در کامیاران، محور خرم آباد - اندیمشک اقدام به سرقت و زورگیری کردند.

۶ ادامه هشدار عراق درمورد انهدام کشتی ها در منطقه ممنوع اعلام شده خود در خلیج فارس. روزنامه الجمهوریه «تا زمانی که عراق از کشتیرانی آزاد و صدور نفت خود از خلیج عربی [فارس] محروم است با انهدام هر کشتی از حق خود دفاع می کند.»؛ هرالد تریبیون با اشاره به ناامیدی عراق از یافتن راهی برای خروج از بن بست جنگ، راه خاتمه دادن به این منازعه را همکاری دو ابرقدرت برای دستیابی به یک ابتکار مشترک صلح ذکر کرد.

۷ رئیس جمهور در دیدار با سفیر سوئیس در ایران تأکید کرد تصمیم قاطعی که مردم ایران بر حفظ استقلال خود گرفته اند، تنها عامل تعیین کننده سرنوشت آنان است.

۸ تأکید رئیس جمهور بر اهمیت همکاری و همفکری دولت و مجلس در دیدار با اعضای کمیسیون کار و امور استخدامی مجلس. وی اظهار داشت: «مجلس باید با دولت و با کارشناسان دولت همکاری کند چون مجلس خط دهنده و دولت اجراکننده است.»

۹ سرهنگ هوشنگ صدیق فرمانده جدید نیروی هوایی ارتش، در یک مصاحبه ضمن بیان توضیحاتی درباره خودکفایی فناوری در نیروی هوایی، قدرت رزمی این نیرو و اهداف تبلیغات گسترده درمورد تحویل هواپیماهای سوپراتانداردارد به عراق گفت: قدرت رزمی نیروی هوایی ما در حد بسیار بالایی از استاندارد است و نیروی هوایی، دریایی و سپاه به طور هماهنگ و مستمر آماده دفاع از بندرامام خمینی و خارک هستند.

۱۰ در جلسه امروز شورای بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده مقرر شد با دعوت از متخصصان کشورهای جنگ زده، گردهمایی بین

المللی بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده برگزار شود.

ص: ۱۳۷۴

۱ ممانعت هیئت نمایندگی ایران در اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی از صدور قطعنامه ای درمورد جنگ ایران و عراق به دلیل نادیده گرفتن متجاوز و مسئله پرداخت غرامت؛ وزیر امور خارجه ایران قطعنامه کمیته سیاسی اجلاس مذکور را غیرعادلانه و در راستای حمایت از اقدامات تجاوزگرانه عراق خوانده و آن را فاقد هرگونه اعتبار از نظر ایران دانست؛ موکول شدن بحث درباره جنگ ایران و عراق به اجلاس آتی سران کشورهای اسلامی در مراکش؛ صدور قطعنامه هایی درباره فلسطین، لبنان، بلندی های اشغال شده جولان و نیز انتشار بیانیه ای درزمینه حقوق بشر از دیگر نتایج اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا بود.

۲ گزارش رادیو بی بی سی درمورد دلایل و پیامدهای تصمیم دیروز اوپک مبنی بر حفظ قیمت و سقف تولید قبلی نفت؛ روزنامه کویتی الانباء تمایل خریداران نفت به تأمین نفت مورد نیاز خود از کشورهایی که عضو اوپک نیستند و نیز استفاده از سایر منابع انرژی را ازجمله عوامل ایجاد بحران کنونی قیمت ها در اوپک دانست.

۳ ادامه رسیدگی به اتهامات اعضای تشکیلات مخفی حزب توده در جلسه امروز دادگاه انقلاب ارتش؛ روزنامه پراودا هدف از محاکمه سران حزب توده را "وخیم نمودن روابط ایران و شوروی" عنوان کرد.

۴ لبنان: هشدار رئیس جمهور امریکا به سوریه: امریکا برای تأمین امنیت نیروهای نظامی و نیز پروازهای شناسایی خود در لبنان به هر کاری که لازم بداند دست می زند؛ افزایش سطح تهدید نظامی امریکا علیه نیروهای سوریه در لبنان؛ تأکید وزیر امور خارجه امریکا بر حفظ مناسبات این کشور با رژیم صهیونیستی؛ وزیر دفاع سوریه اعلام کرد نیروهای سوری تا خروج کامل نیروهای رژیم صهیونیستی از لبنان، خاک این کشور را ترک نمی کنند؛ اتحاد شوروی ضمن اعلام همبستگی با لبنان و سوریه، سیاست امریکا و رژیم صهیونیستی را محکوم کرد.

ضمیمه گزارش۸۲۹: مشروح جلسه دادگاه مسئولان تشکیلات مخفی حزب توده.

گزارش روزشمار ۲۰/۹/۱۳۶۲

۵ در گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر، ۲۴ تن زخمی شدند و به چندین منطقه نیز خساراتی وارد شد.

۶ عملیات کمین نیروهای خودی در جنوب شرقی سقز؛ درگیری نیروهای سپاه و ژاندارمری با افراد مسلح غیرقانونی در منطقه عمومی مهاباد و مریوان؛ تسلیم شدن ۲ تن از افراد حزب دمکرات و سازمان کومه له؛ گزارش ستاد تائبین سپاه بوکان از آمار افراد تسلیم شده در پنج روز اخیر.

۷ گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) از تلاش رژیم عراق برای جذب و به کارگیری عشایر کرد و رهبران دینی آنها در مناطق عملیاتی.

۸ دیدار فقها و حقوق دانان شورای نگهبان با امام خمینی. رهبر انقلاب در این دیدار بر ضرورت پذیرش اشتباه ازسوی مسئولان کشور، درس گرفتن از تجربه مشروطه و مشارکت مردم در انتخابات تأکید کردند.

۹ آیت الله خامنه ای در سفر به شیراز علاوه بر حضور در پایگاه هفتم شکاری و شرکت در مراسم دومین سالگرد شهادت آیت الله دستغیب، با ائمه جمعه استان های فارس، بوشهر و کهکیلویه و بویراحمد دیدار کرد. اصلی ترین محورهای سخنان رئیس جمهور در جریان این دیدارها عبارت اند از: تأکید بر اهمیت برگزاری دوره های آموزش نیروی هوایی، ضرورت دستیابی به خودکفایی غذایی و تربیت نیروی انسانی متخصص در برنامه های دولت، تبیین جنگ به عنوان مسئله اصلی کشور، عزم بستن تنگه هرمز درصورت حمله به تأ

سیاست نفتی ایران، تهدیدات منطقه ای امریکا، خودکفایی نظامی، جایگاه سپاه پاسداران، عملکرد مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان، نقش روحانیت در نظام جمهوری اسلامی و ... .

ص: ۱۳۷۵

۱ رئیس مجلس شورای اسلامی در جمع گروهی از مسئولان بهداری سپاه وقایع لبنان را حرکتی در پشتیبانی از تجاوز عراق به ایران و حاصل اشتباه قدرت های جهانی در ارزیابی مسائل امروز منطقه غرب آسیا ذکر کرد.

۲ نخست وزیر با انتقاد از تلاش برخی کشورهای عضو اوپک برای حفظ بهای فعلی نفت، دبیرکلی این دوره اوپک را حق ایران دانست.

۳ توضیحات سرپرست کمیته امداد امام خمینی درمورد کمک های ارسالی مردم ازطریق این کمیته برای جبهه های جنگ.

۴ وزیر امور خارجه بنگلادش: ایران و عراق درصدد یافتن راهی برای پایان دادن به جنگ هستند و این وظیفه دیگر کشورهای مسلمان است که راهی برای رسیدن به صلح بیابند؛ خبرگزاری فرانسه جنگ ایران و عراق را تهدیدی برای وحدت سازمان کنفرانس اسلامی معرفی کرد؛ رادیو بی بی سی: وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در چهاردهمین اجلاس خود جز درمورد اعلامیه حقوق بشر در موارد دیگر اتفاق نظر نداشتند.

۵ اعلام مخالفت کابینه رژیم صهیونیستی با تخلیه وفاداران عرفات از طرابلس تحت پرچم سازمان ملل.

گزارش روزشمار ۲۱/۹/۱۳۶۲

۶ ابلاغ دستورالعمل پدافندی سواحل و جزایر ایران در خلیج فارس و دریای عمان ازسوی فرماندهی کل سپاه به سپاه منطقه ۹ کشوری. اجرای عملیات کنترل تنگه هرمز و تقویت جزایر ایرانی موضوع این دستورالعمل است.

۷ زخمی شدن ۱۲ تن در گلوله باران آبادان و خرمشهر.

۸ حمله افراد هیز افشین حزب دمکرات به نیروهای خودی در محور صائین دژ به تکاب؛ حمله افراد ضدانقلاب به نیروهای تأمین پایگاه آسیاب در منطقه سردشت؛ حمله افراد حزب دمکرات به پایگاه نیروهای خودی در جنوب غربی ارومیه؛ سرقت بخشی از اموال یک مدرسه در غرب سنندج؛ اقدام ناموفق در زورگیری از اهالی یک روستا در شمال غرب تکاب؛ اقدام نیروهای خودی به پاک سازی یک روستا در منطقه دیواندره.

۹ رئیس جمهور در ادامه سفر خود به استان فارس در سخنانی در مراسم صبحگاه نیروهای مسلح و نیز در دیدار با خانواده های شهدا، اسرا و مفقودین شیراز به تبیین آثار تحول ناشی از انقلاب و جنگ در کشور، قدرت و پشتوانه مردمی نیروهای مسلح و توان مقابله با دخالت نظامی امریکا در منطقه پرداخت.

۱۰ وزارت امور خارجه ایران با صدور بیانیه ای، قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل متحد را غیرسازنده، دور از واقعیت و غیرقابل اجرا اعلام کرد. این بیانیه درعین حال آمادگی جمهوری اسلامی ایران را برای ادامه همکاری با دبیرکل سازمان ملل متحد اعلام کرد.

۱۱ دیدار معاون سیاسی وزارت امور خارجه آلمان شرقی با وزیر امور خارجه ایران و تأکید دو طرف برگسترش روابط دو کشور؛ هم زمان معاون نخست وزیر جمهوری دمکراتیک آلمان در دیدار با مقامات عراقی آمادگی کشورش را برای همکاری در اجرای برنامه های عمرانی و کشاورزی عراق اعلام کرد.

۱۲ سفر وزیر امور خارجه عراق به چین به منظور مذاکره با مقامات چینی درخصوص روابط دوجانبه، اوضاع منطقه عربی و مسائل بین المللی.

۱۳ درخـواست سـندیکای ملی دریـانوردان انگلیس مبنی بر معرفی جزیره خـارک بـه عنـوان منطقـه جنگی. این درخـواست درپی تشـدید تهدیدات و حملات عراق علیه بنادر و جزایر ایران در خلیج فارس مطرح شد.

ص: ۱۳۷۶

۱ یک نفتکش یونانی حامل ۴۶ هزار تن نفت خام پس از آنکه چهار روز در آتش می سوخت در خلیج فارس غرق شد. عراق مدعی شد این کشتی در جریان حملات روز پنجشنبه عراق در شمال خلیج فارس هدف قرار گرفته است.

۲ وقوع ۶ انفجار مهیب در کویت: انفجار در سفارت امریکا، فرودگاه کویت، سفارت فرانسه، پالایشگاه نفتی الشعیبه، اداره مهاجرت کویت و یک مجتمع مسکونی امریکایی در این کشور بیش از ۵ کشته و ۶۱ مجروح برجای گذاشت؛ خبرگزاری فرانسه اعلام کرد شخصی که خود را از اعضای سازمان جهاد اسلامی معرفی کرد مسئولیت این انفجار را برعهده گرفته است؛ رادیو اسرائیل جهاد اسلامی را جناح نظامی سازمان امل اسلامی در لبنان دانست که به گفته این رادیو با حکومت اسلامی ایران همکاری نزدیک دارد؛ ابراز همدردی و موضع گیری رئیس جمهور عراق، پادشاه عربستان، مقامات کشورهای شورای همکاری خلیج فارس، وزیر امور خارجه امریکا، دبیرکل سازمان ملل و...؛ وزیر دفاع رژیم صهیونیستی عرفات را مسئول حمله انتحاری به سفارت امریکا خواند؛ عراق با صدور بیانیه ای ایران را مسئول انفجار های کویت معرفی و اعلام کرد این حملات را تلافی خواهد کرد.

۳ بازتاب ها و تفاسیر رسانه های خارجی درباره دلایل وقوع انفجارهای کویت: رادیو امریکا جغرافیای کویت را موجب آسیب پذیری آن دانسته و انفجارهای امروز را نشانه بالاگرفتن تشنجات در منطقه ذکر کرد؛ مفسر روزنامه لوموند بمب گذاری های کویت را به معنای کشانده شدن جنگ لبنان به خلیج فارس و نیز هشدار جدی علیه کلیه کشورهای خلیج فارس به دلیل کمک های مالی قابل توجه به عراق در طول جنگ با ایران دانست؛ رادیو بی بی سی این انفجارات را با حوادث لبنان و خلیج فارس و جنگ ایران و عراق مرتبط دانست.

۴ هفته نامه لوپوئن از میانجیگری اتحاد شوروی میان عراق و سوریه خبر داد.

۵ تحلیل خبرگزاری آلمان غربی از دستگیری سران حزب توده و تلاش برخی جناح ها در داخل ایران برای استفاده از جو ضدکمونیستی فعلی برای قطع رابطه با مسکو.

ضمیمه گزارش۸۵۳: مشروح جلسه دادگاه اعضای سازمان مخفی حزب توده.

گزارش روزشمار ۲۲/۹/۱۳۶۲

۶ ادامه گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر و نوار مرزی این دو شهر.

۷ در سه اقدام افراد مسلح ضدانقلاب علیه نیروهای خودی در محور سنندج - مریوان، شمال غربی بانه و جنوب سلماس ۱۳ تن شهید یا زخمی و ۵ تن نیز گروگان گرفته شدند. از مهاجمان هم ۵ تن کشته شدند؛ در سلماس یکی از افراد حزب دمکرات خود را تسلیم کرد.

۸ مهم ترین محورهای سخنان آیت الله خامنه ای در سومین روز سفر به استان فارس: حضور و پشتیبانی مردم از جبهه های جنگ؛ تأکید بر وحدت سپاه و ارتش؛ یادآوری اهمیت انگیزه و خدمتگزاری به مردم و تأکید بر اولویت برنامه های عمرانی و رفاهی مناطق محروم در برنامه های دولت.

۹ نخست وزیر در گردهمایی شوراهای استانی ائمه جمعه سراسر کشور ضمن تشریح مسائل ناشی از جنگ، مشکل تورم و نقش عموم مردم به خصوص ائمه جمعه در حل مشکلات کشور، بر تلاش برای برگزاری هرچه بهتر انتخابات آینده مجلس تأکید کرد.

۱۰ تأکید آیت الله منتظری بر لزوم حفظ ارتباط روحانیت با طبقات محروم جامعه، معرفی افراد شایسته به مردم برای انتخابات مجلس.

۱ از سرگیری کوشش های دبیرکل سازمان ملل برای آغاز دور تازه ای از میانجیگری در جنگ ایران و عراق؛ درخواست اعضای شورای همکاری خلیج فارس از شورای امنیت سازمان ملل برای تهیه پیش نویس قراردادی به منظور جلوگیری از انسداد تنگه هرمز.

۲ وزارت امور خارجه ایران ضمن رد دخالت جمهوری اسلامی در انفجارهای دیروز کویت، تهدید عراق علیه ایران در واکنش به این حادثه را فرصت طلبی آشکاری برای فریب افکار عمومی منطقه اعلام کرد.

۳ وزیر نفت در تشریح نتایج اجلاس اخیر اوپک ضمن تبیین سیاست ایران درزمینه قیمت و سقف تولید، به فروش نفت اضافی ازسوی عربستان و کویت به نفع عراق اشاره و اعلام کرد: طبق قوانین بین المللی ایران می تواند همه امکانات ارسالی ازسوی این کشورها برای عراق را در خشکی، دریا و... مصادره کند.

۴ اتخاذ تدابیر امنیتی شدید در اطراف سفارتخانه های کشورهای خارجی در کویت و بازداشت چند فرد مضنون درپی انفجارهای روز گذشته در کویت؛ تشکیل نشست غیرعلنی مجلس کویت؛ رادیو بی بی سی ضمن اشاره به سخنان نخست وزیر کویت درمورد برخورد با عاملان این انفجارها، مهاجرین فلسطینی و ایرانی ساکن در کویت را از اصلی ترین مظنون های این حوادث دانست؛ بیانیه شورای همکاری خلیج فارس در محکومیت حملات دیروز کویت؛ تأکید وزیر امور خارجه امریکا بر انجام اقدام تلافی جویانه درصورت شناسایی مهاجمان؛ اظهارات ضدونقیض درمورد سرنوشت راننده کامیون حامل بمب در حمله به سفارت امریکا؛ تکرار تهدید عراق مبنی بر حمله به اهدافی در خاک ایران به تلافی این حادثه؛ سازمان جهاد اسلامی تهدید کرد درصورت عقب نشینی نکردن نیروهای خارجی از خاک لبنان، دست به عملیات مشابهی در سراسر اروپا خواهد زد.

۵ بازتاب گسترده انفجارهای دیروز کویت در رسانه های این کشور و سایر کشورهای عربی: رادیو کویت مواضع داخلی، عربی و بین المللی کویت را علت هدف قرارگرفتن امنیت این کشور دانست؛ رادیو قاهره مدعی وجود ارتباط میان انفجارهای اخیر بیروت و حوادث دیروز کویت و نیز نقش گروه های هوادار ایران در این وقایع شد؛ روزنامه الخلیج: انفجارهای کویت بخشی از یک طرح وسیع تر برای برای تهدید امنیت منطقه خلیج فارس است.

۶ بازتاب بمب گذاری های کویت در رسانه های گروهی جهان: ارتباط این انفجارها با حوادث اخیر بیروت و جنگ ایران و عراق، تأثیر سیاست های امریکا و فرانسه در منطقه غرب آسیا در وقوع این حوادث و ادعای دست داشتن ایران در انفجارهای کویت؛ لیبراسیون: هشدار دیروز در کویت حاکی از این است که ادامه جنگ ایران و عراق و درگیری لبنان، ثبات منطقه را به مخاطره می اندازد؛ کریستین ساینس مانیتور ادعا کرد که بمب گذاری ها نتیجه "یک افراط گرایی اسلامی مدل ایرانی است."

ضمیمه گزارش۶: گزارش مورخ ۱۳ دسامبر ۱۹۸۳ دبیرکل سازمان ملل درمورد مواضع ایران و عراق درخصوص قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت.

گزارش روزشمار ۲۳/۹/۱۳۶۲

۷ حمله موشکی عراق به شهرهای دزفول، اندیمشک، بهبهان و رامهرمز و بمباران نهاوند. در این اقدام عراق ۲۶ تن شهید و ۲۵۴ تن زخمی شدند و خسارات فراوانی به شهرهای مذکور به خصوص اندیمشک وارد شد؛ سخنگوی نظامی عراق این حملات را تلافی گلوله باران شهرهای مرزی عراق و انفجارهای اخیر کویت خواند؛ ۱ شهید و ۶ زخمی درنتیجه گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر.

۱ درگیری نیروهای خودی و افراد مسلح ضدانقلاب در جنوب غربی مهاباد؛ دستگیری عامل آتش سوزی یک پایگاه سپاه کامیاران؛ تسلیم شدن ۳ تن از افراد حزب دمکرات در سلماس.

۲ بازتاب حملات موشکی و هوایی امروز عراق به مناطق مسکونی دزفول، اندیمشک، بهبهان، رامهرمز و نهاوند در رسانه های خارجی: خبرگزاری فرانسه این حملات را به تلافی بمب گذاری های اخیر در کویت دانست؛ خبرگزاری یوگسلاوی با اشاره به فاصله شهرهای مذکور از مرز عراق، این اقدام بغداد را به منزله تأکیدی بر تهدید این کشور مبنی بر در تیررس بودن جزیره خارک ذکر کرد.

۳ رئیس جمهور اتهام دخالت ایران در حوادث اخیر منطقه و انفجارهای کویت را دروغی ابلهانه و ساخته شبکه تبلیغاتی استکباری خواند.

۴ آیت الله خامنه ای در سفر به استان اصفهان ضمن افتتاح کوره بلند شماره۲ ذوب آهن اصفهان براهمیت استقلال اقتصادی و تلاش برای خودکفایی و بقای آینده کشور تأکید کرد؛ رئیس شورای عالی دفاع در مراسم اختتامیه بیست وششمین دوره آموزش سپاه پاسداران منطقه دو کشوری آموزش نظامی را جوهر کار سپاه معرفی کرد؛ اظهارات رئیس جمهور در مصاحبه با خبرنگاران درخصوص وضعیت یگان های نظامی استان فارس، لزوم آغاز کارهای زیربنایی برای رفاه عشایر و افزایش تولید و کاهش مصرف.

۵ رئیس مجلس شورای اسلامی در گردهمایی شوراهای استانی ائمه جمعه کشور اداره کشور را باوجود صرف یک سوم بودجه برای نیازهای مختلف مربوط به جنگ "معجزه" خواند. نقش ایستادگی ملت ایران معادلات ابرقدرت ها، دلایل ادامه جنگ و اهمیت انتخابات آتی مجلس از دیگر محورهای سخنان وی در این مراسم بود.

۶ آیت الله منتظری در دیدار با وزیر دفاع ضمن تأکید بر ضرورت دستیابی به صنایع پیشرفته نظامی گفت ملت ما هرگز از این صنایع برای اهداف تخریبی استفاده نخواهد کرد.

۷ گزارش خبرگزاری آلمان غربی از یک گزارش محرمانه درباره برنامه ایران برای بازسازی استان های جنگ زده، راه اندازی پالایشگاه آبادان، توسعه راه ها و کشاورزی، تکمیل مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی و... به کمک ۱۰ کشور خارجی ازجمله آلمان غربی.

۸ ادامه اخبار مربوط به انفجارهای روز دوشنبه در کویت: لغو محدودیت ورود و خروج اتباع بیگانه به کویت؛ خبرگزاری یونایتدپرس حزب الدعوه الاسلامیه را مسئول انفجار سفارت امریکا معرفی کرد؛ اقدام عربستان سعودی به لغو روادید زائران ایرانی برای حج عمره؛ پیام رئیس مجلس ملی عراق به همتای کویتی خود و اظهار همبستگی با مردم کویت؛ انتقاد روزنامه کویتی القبس از پادشاه عمان به دلیل ابراز همدردی نکردن با کویت درپی انفجارهای اخیر این کشور.

۹ ادعای وزیر امور خارجه فرانسه درمورد مداخله ایران در انفجارهای کویت و تلاش آن کشور برای بی ثبات ساختن کشورهای حوزه خلیج فارس؛ نماینده دائمی ایران در سازمان ملل با انتقاد از اقدامات نظامی اخیر امریکا در لبنان گفت که این کشور باید خود را برای اقدامات تلافی جویانه گسترده تر آماده کند.

۱۰ برگزاری جلسه رسیدگی به اتهامات ۶ تن دیگر از اعضای شبکه مخفی حزب توده در دادگاه انقلاب ارتش.

۱۱ لبنان: ادامه گلوله باران مواضع سوری ها در شمال و شرق بیروت به وسیله کشتی های جنگی امریکا؛ ملاقات دونالد رامسفلد با وزیر امور خارجه سوریه در دمشق؛ دیدار حافظ اسد با سعودالفیصل وزیر امور خارجه عربستان؛ رئیس جمهور امریکا: نیروهای امریکایی در لبنان درصدد درگیری با سوریه نیستند.

ضمیمه گزارش۸۷۵: مشروح جلسه دادگاه رسیدگی به اتهامات ۶ تن از اعضای شبکه مخفی حزب توده.

ص: ۱۳۷۹

گزارش روزشمار ۲۴/۹/۱۳۶۲

۱ فرمانـدهی کل سپاه در نامه ای رونـد تصـمیم گیری و مـذاکرات فرمانـدهان ارتش و سپاه برای اجرای عملیات در منطقه دربندیخان و همچنین دلایل انصراف از اجرای عملیات در این منطقه را بیان کرد.

۲ گزارش سـتاد مشترک ارتش و ژاندارمری اسـتان خوزسـتان از فعالیت های مهندسـی گسترده عراق در منطقه عمومی عملیات های بیت المقـدس و رمضان؛ واحـد طرح و عملیات سـتاد مرکزی سپاه در نامه ای به سـتاد مشترک ارتش از احتمال تحرک نظامی عراق در منطقه زید خبر داد.

۳ بمباران شـهرهای ایلام و دهلران به وسـیله هواپیماهای عراقی؛ سـخنگوی نظامی عراق اعلام کرد که این حملات به تلافی بمب گذاری های اخیر در کویت بوده است؛ در گلوله باران آبادان و نوار مرزی این شهر ۱۲ تن شهید یا زخمی شدند.

۴ در تبـادل آتش میـان نیروهـای خودی و دشـمن در مناطق عملیاتی والفجر۴ و والفجر۲ و فتـح المبین چنـدین سـنگر عراقی مهندم شد و تعدادی از افراد دشمن نیز کشته یا زخمی شدند. از نیروهای خودی نیز ۲۳ تن شهید یا زخمی شدند.

۵ در اقدامات افراد مسلح ضدانقلاب در مناطق عمومی دیواندره، سردشت، ارومیه، مهاباد و نقده ۸ تن از افراد خودی شهید، ۶ تن زخمی و ۶ تن نیز مفقود شدند؛ ۲ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی خود را تسلیم کردند؛ عناصر سازمان کومه له در منطقه تکاب ۴ تن از افراد این سازمان را که تسلیم نیروهای خودی شده بودند، ربودند.

۶ درپی حملات موشکی و هوایی عراق به شهرهای ایران، رئیس مجلس شورای اسلامی ضمن رد وجود ارتباط میان ایران با حوادث اخیر کویت و لبنان به کویت و کشورهای جنوب خلیـج فارس هشـدار داد نگذارند عراق به نام آنها دست به این اقدامات بزند؛ بازتاب سـخنان حجت الاسـلام هاشـمی رفسنجانی در رسانه های خارجی. رادیو بی بی سی: «حجت الاسلام رفسنجانی ادعا کرد کلیه نواحی خلیج فارس در تیررس توپخانه ایران قرار دارد، اما ایران قصد درگیری با کشورهای حوزه خلیج فارس را ندارد.»

۷ هشـدار وزیر امور خـارجه ایران مبنی بر توسـعه ابعاد تشـنج در منطقه درپی حملات تازه عراق به شـهرهای ایران؛ وزارت امور خارجه با احضار کاردار کویت خواستار محکوم کردن اقدام عراق ازسوی دولت کویت شد.

۸ درخواست نمایندگان شهرهای رامهرمز، اندیمشک، بهبهان و نهاوند در مجلس شورای اسلامی مبنی بر به کارگیری کلیه امکانات برای حل مشکلات مناطق آسیب دیده این شهرها در حملات دیروز عراق.

۹ ادامه بازتاب خبری تفسیری دور تازه حملات موشـکی و هوایی عراق علیه شـهرهای ایران: کمیته بین المللی صـلیب سـرخ بمباران های عراق را محکوم کرد؛ رادیو بی بی سـی: ایران در یـک سال وانـد گذشـته در جبهه های جنگ از عراق موفق تر بوده و برخلاف ادعاهای عراق تعـداد بسیار کمی غیرنظامی در عراق کشـته شـده اند؛ روزنامه نیویورک تایمز اسـتفاده از موشک های اسـکاد را نشانه ناکامی این کشور در جنگ زمینی دانست.

۱۰ سـخنان رئیس مجلس شورای اسـلامی در جمع گروهی از اعضای شاخه های دانشـجویی و روحانیون و اساتید دانشگاه ها درباره لزوم وحدت حوزه های علمیه و دانشگاه ها و حملات موشکی اخیر عراق به شهرهای ایران برای جلب حمایت های مالی کویت.

۱۱ تأکیـد نخست وزیر بر نظـارت مسـتمر نیروهای اسـلامی در دانشـگاه ها برای مقابله با هجوم ارزش های غربی و حفظ منزلت اجتماعی

اساتید دانشگاه.

ص: ۱۳۸۰

۱ تشریح عملکرد ستاد پیگیری اجرای فرمان هشت ماده ای امام ازسوی رئیس دیوان عالی کشور.

۲ طارق عزیز در پایان سفر چهار روزه خود به چین پس از دیدار با وزیر امور خارجه، نخست وزیر و رئیس جمهور این کشور اعلام کرد چین تصمیم ندارد در جنگ ایران و عراق میانجیگری کند.

۳ ادامه تلاش دبیرکل سازمان ملل برای حل وفصل جنگ ایران و عراق. رادیو امریکا به نقل از گزارش اخیر دبیرکل سازمان ملل درباره قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت گفت: وی قصد دارد مسئله جنگ را در اجلاس آتی سران کشورهای اسلامی در کازابلانکا با سران ایران و عراق در میان بگذارد؛ خبرگزاری کویت: جنگ ایران و عراق در سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل مطرح نخواهد شد.

۴ تشدید تدابیر و اقدامات امنیتی در کویت برای شناسایی عاملان بمب گذاری های روز دوشنبه؛ پیام نخست وزیر هند به امیر کویت و اظهار تأسف از وقایع اخیر؛ خبر روزنامه نیویورک تایمز درمورد احتمال انجام اقدام تلافی جویانه امریکا علیه ایران در آینده نزدیک؛ سفر وزیر مشاور در امور خارجی انگلیس به کشورهای منطقه خلیج فارس به منظور بررسی آخرین تحولات منطقه غرب آسیا و مسئله امنیت داخلی کشورهای منطقه.

۵ اظهارات یک روزنامه نگار امریکایی درباره مسئولیت عراق در آغاز جنگ، تلاش امریکا در فراموش کردن جنگ و شرایط ایران برای خاتمه دادن به این منازعه.

ضمیمه گزارش۸۷۷: متن نامه فرماندهی کل سپاه به ستاد مرکزی درمورد دلایل و روند تصمیم گیری فرماندهان سپاه و ارتش برای لغو عملیات در منطقه دربندیخان.

گزارش روزشمار ۲۵/۹/۱۳۶۲

۶ در ۵ عملیات افراد مسلح در مناطق عمومی دیواندره، سقز، کرند غرب، مریوان و اشنویه ۵ تن از افراد خودی شهید و ۸ تن زخمی شدند.

۷ اقدامات نیروهای خودی در مناطق سقز، غرب بانه و محور سقز - بانه در مقابله با عناصر ضدانقلاب؛ فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی پایگاه ها توصیه اکید کرد مانع نفوذ ضدانقلاب و درگیری آنها با نیروهای خودی در شهرها شوند.

۸ آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، در خطبه های نمازجمعه این هفته تهران، به تبیین ویژگی های زمامداران حکومت اسلامی، حملات اخیر عراق به شهرهای ایران، وحدت شیعه و سنی در کشور و وحدت حوزه و دانشگاه پرداخت.

۹ ادامه تفاسیر رسانه های غربی از حملات اخیر عراق به شهرهای ایران و ارتباط آن با بمب گذاری های روز دوشنبه کویت؛ روزنامه هاآرتص: «رژیم بغداد میل دارد با بهره گیری از خرابکاری های اخیر علیه تأسیسات امریکایی و فرانسوی در کویت فضایی به وجود آورد که علاوه بر دفاع از خویشتن، از مصالح غرب دربرابر خمینیسم نیز پشتیبانی کند.»

۱۰ احضار کاردار کویت به وزارت امور خارجه ایران درپی بازداشت سرپرست و چند تن از کارکنان مدارس ایرانی در کویت.

۱۱ افزایش ۳۰ درصدی فعالیت های یوگسلاوی درزمینه عایق سازی ساختمانی در عراق در سال آینده میلادی.

اتمام تحقیقات درباره بمب گذاری های اخیر کویت؛ کاردار سفارت امریکا در کویت گفت بعید نیست ایران را عامل این حمله قلمداد

کنند؛ سخنگوی سفارت عراق در کویت مدعی شد عامل انفجار سفارت امریکا یک فرد عراقی وابسته به سازمان الدعوه عراق بوده است. حزب الدعوه این ادعا را

ص: ۱۳۸۱

۱ تکذیب کرد؛ وزیر مشاور در امور نخست وزیری کویت انفجارهای کویت را زاییده اوضاع بحرانی لبنان دانست؛ سخنگوی دولت آلمان غربی بمب گذاری های اخیر کویت را محکوم کرد.

۲ درخواست پادشاه اردن برای مشارکت شوروی و امریکا به منظور دست یافتن به صلح در منطقه غرب آسیا؛ دیدار امین جمیل با رهبر لیبی، نخست وزیر و وزیر امور خارجه انگلیس؛ ملاقات دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به غرب آسیا با نخست وزیر و وزیر دفاع رژیم صهیونیستی به منظور انجام گفت وگوهای محرمانه درمورد اوضاع لبنان.

۳ عزیمت کشتی های یونانی به آب های لبنان به منظور انتقال عرفات و طرف داران وی از طرابلس؛ ادامه حملات ناوچه های اسرائیلی به مواضع فلسطینیان هوادار عرفات؛ جرج حبش تنها راه حل درگیری های داخلی سازمان آزادی بخش فلسطین را تعیین یک رهبری گروهی برای این سازمان دانست.

گزارش روزشمار ۲۶/۹/۱۳۶۲

۴ نامه فرماندهی کل سپاه به فرماندهان مناطق ۱ و ۷ سپاه کشوری برای تأمین نیروی مورد نیاز یگان ها.

۵ در سه عملیات نیروهای سپاه در مناطق عمومی صائین دژ، شمال ارومیه و نقده بالغ بر ۱۵ تن از افراد ضدانقلاب کشته یا زخمی شدند؛ ۱۳ تن از افراد رهاشده از بند گروه های مسلح غیرقانونی، خود را به یگان های مربوط معرفی کردند.

۶ در اقدامات گروه های مسلح ضدانقلاب در مناطق پیرانشهر، غرب سردشت، شمال شرقی ارومیه و جنوب سلماس، ۱۶ تن از افراد خودی شهید یا زخمی و ۸ تن نیز به گروگان گرفته شدند.

۷ درگیری مسلحانه افراد حزب دمکرات کردستان و سازمان کومه له در محور سنندج - مریوان، در این درگیری ۱۸ تن از افراد سازمان کومه له و ۱۵ تن از افراد حزب دمکرات کشته شدند.

۸ امام خمینی در جمع اعضای کمیسیون های امور بازرگانی، رسیدگی به سؤالات و سازمان های وابسته به نخست وزیری، درباره خط تضعیف دولت هشدار داده تأکید کردند: «مسئله، مسئله مجلس نیست، مسئله دولت نیست، مسئله قوه قضائیه نیست، مسئله، اسلام است.»؛ تجربه مشروطه، مشکلات ناشی از جنگ، جوسازی درخصوص مسئله گرانی و کمبود کالا، وقایع اخیر منطقه و اتهامات مطرح شده علیه ایران و نحوه کمک به دولت برای حل مشکلات از محورهای دیگر سخنان امام خمینی در این دیدار بود؛ بازتاب سخنان امروز رهبر انقلاب در رسانه های خارجی. خبرگزاری آلمان غربی و رادیو اسرائیل به ترتیب گروه مهدی بازرگانی و آیت الله منتظری را مخاطب هشدار امروز رهبر انقلاب دانستند.

۹ پیام نخست وزیر خطاب به رهبر انقلاب درپی سخنان امروز امام خمینی در حمایت از دولت جمهوری اسلامی.

۱۰ رئیس جمهور در دیدار با اعضای شاخه دانشجویی حزب جمهوری اسلامی و اعضای انجمن های اسلامی و اساتید دانشگاه ها تأکید کرد اتحاد حوزه و دانشگاه یک عمل سیاسی و تاکتیکی نیست، بلکه به معنای هماهنگی و ارتباط کامل این دو محیط علمی و دینی است.

۱۱ دیدار سرهنگ صیاد شیرازی و جمعی از فرماندهان واحدهای رزمی، پشتیبانی و مراکز آموزشی و فرهنگی نیروی زمینی ارتش با نخست وزیر و تأکید میرحسین موسوی بر توان دولت جمهوری اسلامی برای تدارک جنگ تا پایان پیروزمندانه آن.

آغـاز به کـار گردهمـایی بررسـی جنایـات صـدام با حضور بیش از یک صـد تن از شخصـیت های سیاسـی، مـذهبی و حقوقی کشورهای مختلف در تهران. تشریح اقدامات رژیم صهیونیستی عراق درزمینه قتل و

ص: ۱۳۸۲

۱ سرکوب مخالفین در داخل و خارج عراق، تجاوز عراق علیه ایران، حملات عراق علیه مناطق غیرنظامی ایران ازجمله موضوعات این گردهمایی است.

۲ ادامه مواضع و تحرکات سیاسی درباره خاتمه جنگ ایران و عراق: پادشاه عمان تصریح کرد به دشواری می توان نشانه هایی از پایان یافتن این جنگ مشاهده کرد؛ وزیر دفاع عربستان سعودی اظهار امیدواری کرد ایران با آغاز مذاکرات صلح موافقت کند؛ انعکاس سخنان روز گذشته رئیس جمهور درباره جنگ در مطبوعات سوریه.

۳ دستگیری ۱۰ فرد مظنون ازجمله ۷ عراقی وابسته به حزب الدعوه الاسلامیه دررابطه با انفجارهای اخیر کویت؛ وزیر دفاع عربستان خواستار مجازات شدید عاملان بمب گذاری در کویت شد؛ هفته نامه اکونومیست بر ارتباط جنگ ایران و عراق با انفجارهای اخیر کویت تأکید کرد؛ مقاله هفته نامه نول آبزرواتور درباره هشدار سازمان جهاد اسلامی به امریکا و فرانسه برای خروج نیروهایشان از لبنان و عدم حمایت از عراق، آسیب پذیری کشورهای خلیج فارس و نقش امریکا در حفاظت از این کشورها.

۴ روزنامه واشنگتن پست ضمن اذعان به متجاوزبودن عراق از مقامات امریکا خواست برای خاتمه جنگ ایران و عراق تلاش کنند.

۵ اظهارات وزیر دفاع عربستان درباره درگیری های نیروهای سوری و امریکایی در لبنان و موافقت نامه اخیر همکاری راهبردی امریکا و رژیم صهیونیستی؛ ازسرگیری تلاش ها برای برگزاری مجدد اجلاس آشتی ملی لبنان؛ سفر رفیق حریری به لبنان به منظور گفت وگو با مقامات لبنانی دراین باره.

گزارش روزشمار ۲۷/۹/۱۳۶۲

۶ گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر خسارات و تلفاتی را در پی داشت؛ بمباران حوالی پایگاه سرتنگ در جنوب غربی مهاباد.

۷ اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در محور مهاباد - اشنویه، جنوب غربی سردشت، بانه و جنوب غربی سلماس ۵ تن زخمی و ۶ تن به گروگان گرفته شدند.

۸ عملیات موفقیت آمیز سپاه سلماس علیه افراد حزب دمکرات در جنوب غربی این شهر. در این عملیات دست کم ۱۰ تن از افراد حزب دمکرات کشته و تعدادی نیز زخمی شدند و تعدادی سلاح و مهمات به دست نیروهای خودی افتاد؛ ۲ تن از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در شهرستان خوی.

۹ گزارش واحد اطلاعات ستاد مرکزی سپاه از میزان تلفات نیروهای خودی و گروه های مسلح غیرقانونی در هشت ماه نخست سال جاری.

۱۰ نامه واحد مهندسی ستاد مرکزی سپاه به فرماندهی کل سپاه با موضوع پایان یافتن عملیات پاک سازی منطقه هویزه و خرمشهر از انواع مین و گلوله و تشریح بخشی از اقدامات انجام شده در این مناطق.

۱۱ اعلام حمایت ائمه جمعه، ارگان ها و نهادهای مختلف کشور از بیانات روز گذشته رهبر انقلاب درمورد لزوم پشتیبانی از دولت؛ اطلاعیه وزارت راه وترابری درباره اجرای طرح جهاد تخلیه بنادر از اول دی ماه؛ درپی سخنان دیروز امام خمینی تعدادی از نمایندگان مجلس سؤالات خود را از وزرا پس گرفتند؛ نامه ۱۵۰ تن از نمایندگان مجلس به امام خمینی و اعلام حمایت از بیانات ایشان و سخنان اخیر آیت الله منتظری؛ حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی: سخنان دیروز امام بهترین هشدار بود که حرکت های دشمنان مسئله جنگ را

تحت الشعاع خود قرار ندهد؛ ادامه بازتاب بیانات رهبر انقلاب در رسانه های خارجی.

ص: ۱۳۸۳

۱ رئیس مجلس شورای اسلامی در دیدار با مسئولان طرح و عملیات مناطق یازده گانه سپاه و مسئولان مرکز زرهی پدافند و توپخانه این واحد گفت: دشمنان ما از صدام مأیوس شده اند و اگر مسئله جدیدی در دنیا اتفاق نیفتد، با یک فشار دیگر صدام نابود شده است.

۲ اعتراض وزارت آموزش وپرورش به بازداشت چند تن از کارکنان مدارس ایرانی در کویت؛ نماینده دائمی ایران در سازمان ملل ضمن رد اتهام دخالت ایران در بمب گذاری های منطقه، هدف از طرح این اتهام را انحراف اذهان عمومی از اقدامات و سیاست های سلطه طلبانه امریکا در منطقه غرب آسیا دانست.

۳ برگزاری دومین روز گردهمایی بررسی جنایات صدام با حضور دبیر جامعه روحانیت مبارز تهران، حجت الاسلام حسین صدر و عضو سابق مجلس ملی عراق که به ایران پناهنده شده است. آیت الله مهدوی کنی: جنایات صدام فقط مربوط به ملت ایران و عراق نمی شود، عراق تجزیه ایران را طرح ریزی کرده بود و رسماً از مخالفان دولت ایران حمایت می کرد.

۴ به گروگان گرفته شدن ۳ تبعه ایتالیا، مصر و تایلند در منطقه ای در شمال بغداد توسط حزب دمکرات کردستان عراق؛ یکی از اعضای این حزب در مصاحبه با روزنامه لوماتن ضمن اشاره به وضعیت گروگان های فرانسوی این حزب گفت امیدواریم دولت فرانسه برای تحقق خواسته های ما به دولت عراق فشار بیاورد.

۵ گزارش وزیر کشور کویت به کابینه این کشور درباره روند پیشرفت تحقیقات مقامات امنیتی درباره انفجارهای هفته گذشته؛ توقف موقت انجام تشریفات کنسولی امریکا در کویت؛ روزنامه فایننشال تایمز از اختلاف نظر مقامات کویت درمورد چگونگی واکنش در مقابل بمب گذاری های اخیر خبر داد.

۶ در آخرین جلسات دادگاه دومین گروه از اعضای شبکه مخفی حزب توده که دیروز و امروز برگزار شد، جزئیات بیشتری از چگونگی ارتباط حزب با شوروی و افشای اطلاعات نظامی کشور مطرح گردید.

۷ لبنان: آغاز مذاکرات وزرای امور خارجه سوریه، لبنان و عربستان درمورد شرایط امنیتی و خروج نیروهای خارجی از لبنان و زمان و مکان تشکیل مجدد اجلاس آشتی ملی جناح های لبنانی؛ حمله کشتی های جنگی امریکا به مواضع سوریه در لبنان.

گزارش روزشمار ۲۸/۹/۱۳۶۲

۸ گلوله باران شهرهای آبادان و خرمشهر ۱۳ شهید یا زخمی برجای گذاشت. اجرای آتش توپخانه خودی بر روی مواضع نیروهای عراقی در منطقه عملیاتی والفجر۲.

۹ گزارش فرمانده تیپ۱۵ دریایی امام حسن(ع) به فرماندهی قرارگاه کربلا درباره آخرین وضعیت و نیازهای این تیپ.

۱۰ در اقدامات گروه های مسلح ضدانقلاب در محورهای سردشت - مهاباد، جلدیان - پیرانشهر، ۱۱ تن شهید، ۹ نفر زخمی و ۲ نفر نیز به گروگان گرفته شدند.

۱۱ پاک سازی ۱۵ روستا در جنوب و جنوب غربی سقز. در این عملیات ۲۰ تن از افراد گروه های مسلح ضدانقلاب کشته یا زخمی و ۵ تن نیز دستگیر شدند؛ عملیات نیروهای خودی علیه عناصر ضدانقلاب در جنوب شرقی پیرانشهر.

۱۲ گزارش منابع خودی از حضور فعال افراد حزب دمکرات کردستان در جنوب غربی و غرب دیواندره و تشدید فعالیت سازمان کومه له

در منطقه عمومی سروآباد در محور مریوان - سنندج.

امام خمینی در جمع گروهی از مسئولان جهاد سازندگی ضمن تقدیر از خدمات این نهاد در جبهه ها و

ص: ۱۳۸۴

۱ سراسر کشور اظهار کردند: ان شاءالله جهاد سازندگی بتواند محرومیت های روستائیان را به تدریج رفع کند.

۲ اعلام حمایت شخصیت ها، نهادها و اقشار مختلف از بیانات اخیر امام خمینی مبنی بر لزوم تقویت دولت؛ اعلام آمادگی کامیون داران استان های اصفهان، خراسان، یزد و خوزستان برای کمک به حل مشکلات حمل ونقل کالاها.

۳ رئیس جمهور در دیدار با فرمانده نیروی زمینی ارتش و جمعی از مسئولان این نیرو ضمن تأکید بر جایگاه مردمی ارتش گفت ملت ایران همان افتخاری را که با انقلاب به دست آورد، با مقاومت در جنگ کسب خواهد کرد.

۴ نخست وزیر در دیدار با جمعی از روحانیون اهل سنت کردستان با اشاره به تلاش های ضدانقلاب برای ایجاد جنگ شیعه و سنی و جلوگیری از عمران مناطق محروم گفت: کردستان امکانات بالقوه عظیمی دارد و دولت از سرمایه گذاری در آن منطقه دریغ ندارد.

۵ برگزاری سومین روز گردهمایی بررسی جنایات صدام با سخنرانی شرکت کنندگانی از کشورهای آلمان غربی، هند، الجزایر و... . حاضران در این مراسم خواستار تشکیل دادگاه عالی اسلامی برای رسیدگی به اقدامات رژیم عراق شدند.

۶ نماینده عراق در سازمان ملل متحد در نامه ای به دبیرکل این سازمان مدعی شد ایران درصدد بی اثرکردن فعالیت های سازمان ملل درمورد منازعه ایران و عراق است.

۷ ادامه موضع گیری ها و تلاش های سیاسی برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق: مذاکرات رئیس جمهور هند و امیر قطر درباره تلاش های جاری برای پایان دادن به جنگ؛ ابراز امیدواری نخست وزیر ترکیه به خاتمه هرچه سریع تر نبرد ایران و عراق.

۸ ورود دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به غرب آسیا به بغداد؛ سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا ضمن اعلام آمادگی این کشور برای مبادله سفیر با عراق افزود این امر به معنی تمایل امریکا به سمت عراق نیست؛ واشنگتن تایمز: هدف از سفر رامسفلد به عراق تحت تأثیر قراردادن سوری ها است. شبکه امریکایی سی.بی.اس: امریکا مدت هاست به طور مخفیانه با عراق تبادل اطلاعات جاسوسی می کند.

۹ تدارک مقدمات برگزاری دادگاه ۱۰ مظنون به دخالت در بمب گذاری های اخیر کویت؛ هجوم پلیس کویت به منزل وابسته سیاسی سفارت ایران در کویت.

۱۰ حاکم شرع دادگاه انقلاب ارتش هدف از ایجاد تشکلات مخفی نظامی حزب توده را جاسوسی برای شرق، براندازی نظام جمهوری اسلامی و روی کارآوردن حکومتی وابسته به شوروی ذکر کرد.

۱۱ لبنان: رئیس جمهور امریکا بار دیگر ایران را متهم به تحریک حملات بمب گذاری در غرب آسیا کرد؛ وزیر دفاع سوریه: تنها چیزی که می تواند موجب خروج نیروهای سوری از لبنان گردد، مذاکره مستقیم با رژیم صهیونیستی است؛ مقامات رژیم صهیونیستی گزارش هفته نامه تایمز درمورد توافق پنهانی این رژیم با امریکا درباره تقسیم وظایف خود در خلیج فارس و منطقه آسیا را تکذیب کردند.

۱۲ کشتی های یونانی برای تخلیه فلسطینیان هوادار عرفات قبرس را به مقصد طرابلس ترک کردند؛ ادامه حملات قایق های توپ دار رژیم صهیونیستی به مواضع طرف داران عرفات در طرابلس؛ هشدار رهبران سازمان الفتح به دولت امریکا درمورد اقدام علیه سربازان امریکایی؛ نیوزویک: سوریه به قصد کاهش قدرت و نفوذ یاسر عرفات از طرابلس با اخراج اخوان المسلمین سعی در به کنترل درآوردن این شهر دارد.

ص: ۱۳۸۵

گزارش روزشمار ۲۹/۹/۱۳۶۲

۱ براثر گلوله باران آبادان و خرمشهر و نوار مرزی این دو شهر ۱ تن شهید و ۴ تن زخمی شدند و خساراتی به بار آمد؛ اجرای آتش توپخانه خودی روی یک موضع دشمن در منطقه عمومی زید؛ گزارش معاونت اطلاعات قرارگاه کربلا از فعالیت های عراق در منطقه زید.

۲ تقدیر فرماندهی کل سپاه و فرماندهی نیروی زمینی ارتش از فعالیت مؤثر واحدهای توپخانه تحت امر قرارگاه حمزه.

۳ در درگیری های گروه های مسلح ضدانقلاب با نیروهای خودی در محور سردشت - پیرانشهر، جنوب شرقی صائین دژ و پیرانشهر، ۴ تن از افراد خودی شهید یا زخمی شدند اخاذی افراد مسلح غیرقانونی از مسافران و اهالی یک روستا در محور میاندوآب - بوکان و حومه دیواندره.

۴ ادامه درگیری افراد سازمان کومه له و حزب دمکرات کردستان در شرق روستای گلیه؛ آموزش افراد گروه رزگاری در منطقه بیاره عراق.

۵ ادامه مذاکرات سران اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) با سران حکومت بعث عراق؛ به گفته منابع نظامی قرار است اتحادیه میهنی کردستان با همکاری گروه های ضدانقلاب فعالیت های تخریبی خود را در داخل ایران و در منطقه عملیاتی والفجر۴ افزایش دهد.

۶ تسلیم شدن ۱۲ تن از افراد مسلح ضدانقلاب در سلماس و مریوان؛ اخاذی سازمان کومه له از خانواده گروگان ها در قبال آزادی آنها.

۷ ادامه اعلام حمایت ائمه جمعه، شخصیت ها، نهادها، ارگان ها و اصناف مختلف از بیانات امام خمینی درمورد لزوم پشتیبانی و تقویت دولت؛ رئیس مجلس شورای اسلامی درباره تلاش دشمنان برای تضعیف نظام و ایجاد اختلاف هشدار داد؛ نخست وزیر منشأ نیروی دولت را خدمتگزاری و همسویی با ملت دانست.

۸ دیدار فرمانده نیروی زمینی ارتش و جمعی از مسئولان این نیرو با حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی نماینده امام در شورای عالی دفاع. تحولات ارتش پس از پیروزی انقلاب، کمک های روبه افزایش امریکا به عراق، اهمیت تلاش فرماندهان نظامی برای انجام یک تهاجم جدی و سرنوشت ساز، اقدام ابرقدرت ها برای ایجاد بحران در خلیج فارس و... از محورهای سخنان رئیس مجلس در این دیدار است.

۹ نخست وزیر دستگیری کارکنان مرکز آموزشی ایران در کویت را نشانه همدستی کویت و رژیم صدام دانست؛ اعتراض سفارت ایران در کویت به اقدام اخیر پلیس این کشور در بازرسی از منزل وابسته سیاسی ایران.

۱۰ سخنگوی وزارت امور خارجه ایران سفر نماینده ویژه امریکا به عراق را مرحله جدیدی از تحکیم روابط بغداد - واشنگتن ذکر کرد.

۱۱ بازدید شرکت کنندگان در همایش "بررسی جنایات صدام" از ویرانه های جنگ در خوزستان.

۱۲ اعلام آمادگی اولاف پالمه برای ازسرگیری مأموریت خود برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق؛ گزارش رادیو امریکا و رادیو بی بی سی از نامه اخیر نمایندگی ایران در سازمان ملل به دبیرکل این سازمان و تقاضای اعزام هیئتی به ایران و عراق برای بررسی ادعاهای دو کشور درمورد اقدام علیه غیرنظامیان.

دونالد رامسفلد فرستاده ویژه امریکا به غرب آسیا پس از گفت وگو با رئیس جمهور عراق، بغداد را ترک کرد. رادیو امریکا: برخی از

ناظران سفر رامسفلد به عراق را نشانه پیشرفت در جهت اعاده روابط کامل سیاسی بین بغداد و واشنگتن تلقی کرده اند؛ خبرگزاری فرانسه
مناسبات امریکا و عراق، جنگ

ص: ۱۳۸۶

۱ ایران و عراق و اوضاع جهان عرب را محور مذاکرات رامسفلد با مقامات عراقی عنوان کرد؛ مفسر رادیو بی بی سی ضمن پرداختن به اهمیت مناسبات جدید امریکا و عراق، هدف اصلی این سفر را دستیابی به راه حلی برای بحران لبنان و نوعی اخطار به دولت های ایران و سوریه دانست.

۲ دستور دولت کویت به سفارتخانه های این کشور مبنی بر برخورداری از صدور روادید برای اتباع کشورهای خارجی به استثنای دیپلمات ها و اتباع کشورهای حوزه خلیج فارس؛ تکرار اتهام مداخله ایران در انفجارهای اخیر منطقه در نشریات وال استریت ژورنال و لوس آنجلس تایمز؛ هفته نامه صوت الرافئون بمب گذاری های کویت را یک توطئه طرح ریزی شده ازطرف امریکا و عربستان دانست.

۳ لبنان: محکومیت موافقت نامه همکاری راهبردی امریکا و رژیم صهیونیستی در مجمع عمومی سازمان ملل؛ وزیر امور خارجه اسبق امریکا تنها راه حل بحران لبنان را تقسیم این کشور به ۳ بخش ذکر کرد؛ کمیسیون فرعی کنگره امریکا خواستار بررسی ضرورت حضور تفنگ داران دریایی این کشور در لبنان شد.

۴ خروج عرفات و ۴ هزار فلسطینی طرف دار وی از بیروت.

گزارش روزشمار ۳۰/۹/۱۳۶۲

۵ گارد ساحلی کویت در اقدامی غیرمتعارف، ۵۰ ایرانی را که برای ادامه اقامت در آن کشور مشکل قانونی داشتند، به عراق تحویل داد.

۶ نامه دبیرخانه شورای عالی دفاع به اعضای این شورا درباره گزارش وزیر دفاع از قرارداد خرید ۶ فروند زیردریایی از آلمان.

۷ حمله هماهنگ شده ۳۰۰ تن از افراد مسلح وابسته به حزب دمکرات، سازمان کومه له و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) به شهر مهاباد. در این اقدام خساراتی به ساختمان شهربانی، یک هتل، سردخانه بهداری، ساختمان سیلو و ... وارد شد و ۱۶ تن نیز شهید یا زخمی شدند.

۸ حمله به نیروهای خودی در جنوب شرقی سردشت؛ آدم ربایی و افزایش حضور عناصر سازمان کومه له در محور مریوان - سنندج؛ تهدید روستائیان برای انصراف از عضویت در بسیج؛ دستگیری یک تن از افراد حزب دمکرات در پیرانشهر؛ تسلیم شدن ۲ تن از افراد این حزب در سلماس.

۹ هیئت دولت از حمایت روحانیت، نهادها و قشرهای مختلف مردم از دولت و اعلام آمادگی آنان برای کمک درزمینه حمل ونقل کالا تشکر کرد.

۱۰ موضع گیری میرحسین موسوی نخست وزیر، درباره پیشنهاد وزیر امور خارجه اسبق امریکا مبنی بر تقسیم لبنان و سفر اخیر نماینده ویژه امریکا به عراق. موسوی: امریکا و رژیم صهیونیستی با ضرباتی که از نیروهای مؤمن و مسلمان لبنان خورده اند، به فکر افتاده اند لبنان را تجزیه کنند. ... سفر رامسفلد آشکارشدن روابط گسترده پنهانی و مشترک رژیم صدام با امریکاست.

۱۱ احضار مجدد کاردار کویت به وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی به منظور اعتراض به اقدامات اخیر کویت علیه وابستگان سیاسی، مسئله آموزشی و اتباع ایرانی در آن کشور.

۱۲ پایان کار بازسازی شهر سوسنگرد پس از ۴۵۵ روز تلاش مستمر.

اصلی ترین محورهای تفاسیر رسانه های گروهی جهان از سفر نماینده ویژه امریکا به عراق: چشم انداز روابط عراق و امریکا، جنگ ایران

و عراق و موضع امریکـا در قبـال سوریه. دیلی تلگراف: بهبود روابـط عراق و امریکا به منزله متمایل شـدن امریکا به طرف عراق در جنگ این کشور با ایران نیست؛ کارشناس

ص: ۱۳۸۷

۱ روزنامه تایمز گفت عراقی ها مایل اند امریکا به هم پیمانان عرب منطقه ای خود فشار بیشتری جهت دادن پول بیشتر به عراق وارد آورد؛ واشنگتن پست: سفر رامسفلد کوششی است برای بهبود مناسبات دو کشور با این هدف که سوریه را برای فراخواندن نیروهایش از لبنان زیر فشار بگذارند.

۲ ابراز تمایل رئیس جمهور رومانی به گسترش روابط این کشور با عراق؛ خبرگزاری رومانی خبر فروش تانک به مصر برای تحویل به کشورهایی نظیر عراق را تکذیب کرد.

۳ اعلام آمادگی آلمان فدرال برای انعقاد قراردادهای جدید اعتباری با عراق درصورت توافق درزمینه حل مشکلات مالی این کشور؛ رادیو کلن از کاهش ۵۰ درصدی صادرات آلمان به عراق و افزایش ۱۴۵ درصدی صادرات این کشور به ایران خبر داد.

۴ گزارش خبرگزاری یونایتدپرس از مواد توافق اتحادیه میهنی کردستان عراق با رژیم این کشور برای ایجاد جبهه ای مشترک در جنگ علیه جمهوری اسلامی ایران.

۵ ابراز امیدواری دبیرکل سازمان ملل برای گفت وگو با رهبران ایران و عراق در اجلاس آتی سران کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی در مراکش؛ مشاور رئیس جمهور پاکستان در امور بازرگانی داخلی: بهره بردار اصلی جنگ (ایران و عراق) رژیم صهیونیستی است؛ رئیس جمهور هند در دیدار با امیر بحرین برضرورت پایان دادن به جنگ ایران و عراق تأکید کرد.

۶ برخی رسانه ها از آمادگی عراق برای حمله به تأسیسات نفتی ایران خبر دادند: روزنامه الاتحاد: پس از رد قطعنامه ۵۴۰ سازمان ملل توسط ایران، عراق خود را برای حمله به تأسیسات نفتی ایران در خلیج فارس آماده می کند؛ هفته نامه المجله اعلام کرد ژاپن و کره جنوبی در مقایسه با اروپا و امریکا نگرانی بیشتری از احتمال گسترش جنگ در خلیج فارس دارند.

۷ درپی دستگیری و اعلام محاکمه ۷ عضو حزب الدعوه عراق به اتهام دست داشتن در انفجارهای اخیر کویت، این حزب تهدید کرد چنانچه هریک از این افراد شکنجه، زندانی یا به عراق مسترد شوند، تأسیسات کویت را مورد حمله قرار خواهد داد؛ پیام نخست وزیر فرانسه به همتای کویتی خود در محکومیت انفجارهای هفته گذشته کویت.

۸ وقوع دو انفجار در استانبول و آنکارا؛ کشف و خنثی سازی یک بمب در بندر ازمیر ترکیه؛ وضع مقررات شدید امنیتی در این سه شهر. مقامات سفارت امریکا در ترکیه مدعی شدند این انفجارها ادامه بمب گذاری های اخیر در کویت و لبنان است.

۹ برگزاری جلسات محاکمه سومین گروه از اعضای سازمان مخفی حزب توده در دادگاه انقلاب ارتش.

۱۰ یک مقر نظامیان فرانسه در بیروت هدف انفجار دو بمب قرار گرفت؛ جنگنده های رژیم صهیونیستی یک پادگان آموزشی در منطقه بعلبک لبنان را بمباران کردند. سخنگوی نیروهای فرانسوی دخالت فرانسه در این حمله را رد کرد.

۱۱ یک صد و پنجاه تن از فلسطینیان طرف دار عرفات پس از خروج از طرابلس وارد بغداد شدند؛ رادیو اسرائیل: یاسر عرفات جان خود را مرهون امریکا و فرانسه می باشد و کمک های این دو کشور موجب دیدار مجدد یاسر عرفات با ملک حسین و گام نهادن در راه پذیرش طرح صلح ریگان برای غرب آسیا خواهد شد.

نمایه (فهرست اعلام)

اشاره

اشخاص...

۱۳۹۰

مکان

ها...

۱۴۰۳

سایر

اسامی و اصطلاحات.. ۱۴۲۵

ص: ۱۳۸۹

اشخاص

آبه، شینتارو (وزیر امور خارجه ژاپن): ۲۴۳، ۳۲۴، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۶۹، ۵۱۱، ۶۰۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۸۱۶،

آدامز، جان (فرمانده نیروهای امریکا در منطقه غرب آسیا): ۴۴۸، ۴۷۵، ۴۷۶، ۵۶۵

آذرفر، حسن (سرهنگ، فرمانده لشکر۲۸ کردستان): ۹۸، ۳۹۷، ۵۸۹، ۶۵۳، ۷۳۷، ۷۸۴، ۸۰۷، ۸۰۸، ۱۰۸۲، ۱۰۸۳

آذرنگ، مسعود: ۱۲۳۷

آرمیتاژ، ریچارد (معاون وزیر دفاع امریکا در امور امنیت بین الملل): ۴۴۸

آرنز، موشه (وزیر دفاع رژیم صهیونیستی): ۶۰، ۵۳۳، ۷۷۶، ۱۰۵۲، ۱۱۱۵، ۱۱۹۸، ۱۲۹۸

آقازاد، غلامرضا (وزیر مشاور در امور اجرایی): ۷۸، ۲۶۸

آقایی، حسن: ۲۳۱

آندروپوف، یوری: ۱۹۶، ۳۰۳، ۳۷۳، ۶۲۸، ۷۰۷

آندوئوتی، جولیا (وزیر امور خارجه ایتالیا): ۲۹۹، ۷۶۱

آورستار، جیمز (عضو کنگره امریکا): ۱۳۶

ابراهیم سوس (نماینده سازمان آزادی بخش فلسطین): ۷۴۹

ابراهیمی (سرهنگ، از قرارگاه مقدم حمزه): ۹۸، ۴۶۱

ابراهیمی، داوود: ۱۰۸۵

ابوالکرم عبدالجلیل (دادستان کل دادگاه عالی بنگلادش): ۱۲۴۸

ابوجهاد [خلیل ابراهیم الوزیر] (مرد شماره۲ سازمان الفتح و معاون عرفات): ۱۲۵۷، ۱۲۷۹

ابوشهاب، محمدرضا (معاون لشکر۱۴ امام حسین(ع)): ۹۸، ۲۲۸، ۲۳۱، ۴۳۴، ۴۵۴

ابوعمار [حبیب الله افتخاریان] (فرمانده سپاه مریوان): ۱۲۳، ۱۲۴

ابونضال [صبری خلیل البنا]: ۸۴۵، ۸۴۶، ۱۰۱۹

اتابکی، لطف الله (دادستان انقلاب ارتش): ۶۸، ۹۹۷، ۱۰۲۸، ۱۰۸۴، ۱۱۱۹، ۱۱۲۴، ۱۱۲۵، ۱۱۶۳، ۱۱۶۵، ۱۲۳۷، ۱۲۳۸

احراری (قائم مقام فرماندهی لشکر۲۵ کربلا): ۳۵۵، ۳۵۷

احمد بن عبدالعزیز (نایب وزیر کشور عربستان سعودی): ۱۲۷۶

احمد زکی یمانی (وزیر نفت عربستان): ۳۲۵، ۳۲۶، ۵۶۵، ۷۳۱، ۸۴۳، ۱۰۲۲، ۱۰۶۳

احمد سلوم (فرمانده شبه نظامیان شیعه شهر نبطیه): ۵۸۵

احمد عزیزی (فرمانده عراقی): ۲۵۸

احمد مختار امبو (مدیرکل سازمان تربیتی علمی و فرهنگی ملل متحد): ۸۳۹

احمدی، حمید: ۱۱۶۶

اده، ریموند (معاون مسیحیان لبنان): ۸۹

اژه ای، جواد (وزیر مشاور و سرپرست سازمان بهزیستی): ۷۰۰

اژه ای، مهدی (نماینده اصفهان): ۱۲۲۷

اسپیکز، لاری (سخنگوی کاخ سفید): ۵۶، ۵۷، ۸۲، ۱۵۴، ۲۷۲، ۲۹۸، ۳۰۲، ۷۳۳

استاد، علی اکبر (نماینده تهران): ۱۲۲۷

استار، جک: ۶۵۸

استاندار تهران: ۴۴۲

اسحاقی، علی (مسئول شنود قرارگاه خاتم): ۱۶۱، ۱۸۵، ۲۸۷، ۲۸۸، ۳۵۵، ۳۹۷، ۴۶۰، ۴۶۳، ۵۷۱

اسدی، جعفر (فرمانده تیپ۳۳ المهدی(عج)): ۵۹۰، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۵۱، ۶۶۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۸۴، ۸۲۳

اسعد شینته (فرمانده لشکر سوم زرهی عراق): ۴۰۴

اسلامی، محمود (سرپرست مدارس ایرانی در کویت): ۱۱۹۵

اسماعیل زاده، هادی: ۱۰۸۲، ۱۰۸۵

اسوان، روبرت (دبیر انجمن پارلمانی گفت و شنود عربی اروپایی): ۵۰۴

اشتوفر، پل (سفیر سوئیس در جمهوری اسلامی ایران): ۱۰۷۱

اصغرنیا، محمدحسن (استاندار کردستان): ۶۸۹، ۱۰۱۸

افتخاری، قادر (فرمانده هیز آواره): ۸۷۴

افرائی، ابوالقاسم (سرهنگ): ۱۰۸۲، ۱۰۸۳

افضلی خشک بیجاری، بهرام (ناخدا، فرمانده سابق نیروی دریایی): ۶۸، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۰۴، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۸۰، ۱۰۸۲، ۱۰۸۴، ۱۲۳۸

اکرمی، سیدکاظم (نماینده مجلس): ۶۰۶

اکسل کارد، فردریک (کارشناس مرکز مطالعات بین المللی و راهبردی): ۸۷

الشافی عبدالحمید (معاون وزارت امور خارجه مصر): ۸۰۰

الغبانچی (حجت الاسلام): ۱۲۴۷

الله بداشتی، ابوالحسن (نماینده مجلس): ۶۰۶

الیاس سرکیس (رئیس جمهور پیشین لبنان): ۲۷۴

امـام خمینی، آیت الله خمینی: ۵۱، ۵۸، ۶۶، ۶۷، ۷۸، ۸۴، ۸۷، ۱۱۰، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۵، ۱۳۷، ۱۷۴، ۱۹۱، ۱۹۷، ۲۲۰، ۲۵۹، ۲۶۵، ۲۹۴، ۲۹۵، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۲۸، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۷، ۳۵۲، ۳۶۵، ۳۹۳، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۵، ۴۲۷، ۴۴۰، ۴۴۳، ۴۴۹، ۴۸۵، ۵۰۸، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۲۱، ۶۵۷، ۶۶۶، ۶۸۱، ۷۰۷، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۸۷، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۱، ۷۹۸، ۸۲۴، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۴۹، ۸۵۴، ۸۶۲، ۸۷۷، ۹۹۱، ۱۰۱۴، ۱۰۱۵، ۱۰۱۶، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۰۶۰، ۱۰۶۵، ۱۰۶۶، ۱۰۷۱، ۱۰۷۳، ۱۰۸۰، ۱۰۸۲، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۰۹۱، ۱۰۹۲، ۱۰۹۳، ۱۰۹۵، ۱۱۱۹، ۱۱۲۳، ۱۱۲۵، ۱۱۴۳، ۱۱۵۰، ۱۱۶۴، ۱۱۷۹، ۱۱۹۱، ۱۲۰۱، ۱۲۰۳، ۱۲۰۴، ۱۲۰۵، ۱۲۰۶، ۱۲۰۷، ۱۲۰۸، ۱۲۰۹، ۱۲۱۱، ۱۲۱۹، ۱۲۲۶، ۱۲۲۷، ۱۲۲۸، ۱۲۲۹، ۱۲۳۳، ۱۲۴۴، ۱۲۴۵، ۱۲۵۶، ۱۲۶۵، ۱۲۶۶، ۱۲۸۵، ۱۲۹۷

امام دوست: ۲۴۵

امام موسی صدر: ۸۷۱

امام جماعت روستای چالی سور: ۴۳۹

امام جماعت مسجد آویهنگ: ۷۶

امام جمعه پیرانشهر: ۶۶۷

امام جمعه سنندج: ۶۸۹

امام جمعه سوسنگرد: ۱۲۸۷

امام جمعه شاهین شهر: ۱۲۴۵

امام جمعه شهر کردنشین شاندری عراق: ۱۲۱۵

امام جمعه مریوان: ۶۸۹

امامی کاشانی، محمد (حجت الاسلام والمسلمین): ۶۵۷

امانی، سعید (نماینده تهران): ۱۲۲۷

امیر، مناشه (کارشناس مسائل ایران در رادیو اسرائیل): ۱۱۳، ۱۱۴

امیربیگی (سرهنگ، فرمانده قرارگاه مقدم حمزه از ارتش): ۷۱، ۷۲، ۹۸، ۱۰۳، ۱۷۹، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۹۷، ۴۲۱، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۹۶، ۵۸۹، ۶۳۱، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۸۳، ۷۰۹، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۵۱، ۷۸۱، ۷۸۴، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰

امین الرحمان شمس الضحی (وزیر امور خارجه بنگلادش): ۹۹۰، ۱۰۹۹

امین جمیل (رئیس جمهور لبنان): ۵۸، ۶۱، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۹۳، ۴۱۵، ۴۵۱، ۴۵۲، ۵۱۲، ۵۳۳، ۶۶۲، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۹۲، ۷۰۶، ۸۲۰، ۸۷۹، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲، ۱۱۹۸، ۱۲۲۱، ۱۲۴۸، ۱۲۵۶، ۱۲۷۸

اندرسون، جک: ۹۹۱

انصاری (کارمند فرمانداری مهاباد): ۲۵۷

انصاری: ۱۱۶۶

انصاری، محمد: ۱۱۲۶، ۱۱۶۴

انصاری، محمدعلی: ۲۸۲

انور سادات: ۱۷۶، ۱۱۱۳

انوری، طغرل: ۱۰۸۴

اورن، کنعان (ژنرال، رئیس جمهور ترکیه): ۲۲۳

اوزال، تورگوت (نخست وزیر ترکیه): ۱۲۵۱، ۱۲۹۵

اوفروا، ریموند (عضو پیشین مجلس اروپا): ۴۲۸

اولسون، ویلیام (کارشناس مسائل خلیج فارس و تحلیل گر امنیت منطقه ای در کالج نظامی ارتش امریکا): ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲

اولن، کاترین (خبرنگار تایمز): ۴۷۶

اولیائی، محمد: ۴۲۴

اونو، سوسوکو (وزیر تجارت بین المللی و صنعت ژاپن): ۳۲۴، ۷۵۸، ۷۵۹

اویسی، غلامعلی: ۱۷۳، ۱۷۴

اویسی، کرم (پیشمرگ مسلمان کرد): ۲۵۹

اوینیک، ریچارد (معاون نماینده شوروی در سازمان ملل): ۸۲

ایران نژاد، خیرالله: ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۱۲۵، ۱۱۲۶

ایروانی: ۷۸

ایزدی، مصطفی (فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) - ارومیه): ۷۶، ۹۷، ۴۸۳، ۵۵۷

ایکل، فاهر (وزیر انرژی ترکیه): ۱۶۹، ۱۷۰

ایگل برگر، لارنس (معاون وزیر امور خارجه امریکا): ۵۹، ۵۱۱، ۶۷۷

ایلوم، یهود (نماینده رژیم صهیونیستی در سازمان ملل): ۲۲۱

ایلی سالم (وزیر امور خارجه لبنان): ۶۲، ۲۲۴، ۸۷۹، ۱۲۳۸

بارزانی، ادریس (عضو کمیته سیاسی حزب دمکرات عراق): ۱۲۳۳

باریک بین، هادی (نماینده امام و امام جمعه قزوین): ۳۶۶

بازرگان، مهدی: ۵۴۴، ۱۲۱۰

باقر سامیر (سرگرد عراقی): ۱۲۹۶، ۱۲۹۷

باقری، محمد (اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم سپاه): ۹۶، ۹۸، ۱۲۳، ۱۶۱، ۲۰۵، ۲۳۱، ۳۵۵، ۳۷۵، ۳۹۷، ۵۱۹، ۵۵۴، ۵۷۱، ۵۸۹، ۶۳۲، ۶۵۱، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۸۱، ۷۲۳، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۶۵، ۷۸۲، ۷۸۴

باکری، مهدی (فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا): ۱۴۳، ۱۸۶، ۲۵۰، ۳۵۷، ۳۵۹، ۳۷۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۴۰۰، ۴۱۶، ۴۳۳، ۴۵۴، ۱۱۸۵

بایزیدی: ۴۰۸

بختیار، شاهپور: ۱۷۳، ۱۷۴

بدرالدین شلاح (رئیس اتاق بازرگانی و صنایع سوریه): ۳۴۷

برادشو، دیوید (مفسر بخش عربی رادیو بی بی سی): ۱۵۲

براون، هارولد (وزیر دفاع پیشین امریکا): ۲۶۴

برزمهری، مجید (مهندسی قرارگاه مقدم حمزه): ۹۶، ۹۷

برژینسکی، زیبیگنیو (مشاور امنیت ملی در دولت کارتر): ۱۷۴، ۳۲۸، ۱۰۸۰

برک، ادریان: ۱۰۲۳

بشردوست، غلامحسین (طرح و عملیات ستاد خاتم): ۹۶، ۹۸، ۱۲۳، ۱۶۱، ۱۸۰، ۱۸۲، ۲۰۵، ۲۳۱، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۹۷، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۶۰، ۴۸۰، ۴۹۶، ۵۱۹، ۵۷۱، ۵۸۹، ۵۹۰، ۶۱۳، ۶۱۵، ۶۳۲، ۶۵۱، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۷۲۳، ۷۳۷، ۷۳۸، ۸۱۰، ۸۲۳

بشیر جمیل: ۱۰۸۱

بکر حاج صفر (فرمانده جلالی ها در منطقه چوارتا): ۶۲۰

بکر محمد رسول (وزیر کار و امور اجتماعی عراق): ۶۲۵، ۶۳۶

بگین، مناخیم (نخست وزیر رژیم صهیونیستی و رهبر حزب لیکود): ۶۱، ۵۶۶، ۸۱۹

بلاک، جیمز (معاون دستیار وزیر امور خارجه امریکا): ۱۲۵۳

بلاندی، دیوید (خبرنگار روزنامه ساندی تایمز): ۵۳۳

بلانیتس، ملیکا (رئیس شورای اجرایی متحد جمهوری یوگسلاوی، نخست وزیر یوگسلاوی): ۸۰، ۶۸، ۱۰۹، ۱۵۱

بلوز، جفری: ۱۱۸۴

بلوکی، عارف: ۶۷۶

بن میر، یهودا (معاون وزیر امور خارجه رژیم صهیونیستی): ۷۴۷

بندر بن سلطان (سفیر عربستان در امریکا): ۱۵۳

بنی صدر، ابوالحسن: ۱۹۴، ۴۱۵، ۵۰۲، ۷۰۴، ۷۰۵، ۱۰۰۷، ۱۰۳۲، ۱۰۴۱، ۱۰۵۰، ۱۰۵۴، ۱۲۸۲

بودسترون (وزیر امور خارجه سوئد): ۸۴۳

بوش، جرج (معاون رئیس جمهور امریکا): ۱۱۵، ۳۵۲، ۳۹۲

بولاک، جان: ۱۲۸۷

بهرامی نژاد، جعفر: ۱۲۹۶، ۱۲۹۷

بهرامی نژاد، محمد: ۱۲۹۵، ۱۲۹۶

بهلر (دکتر): ۸۱۴

بیگدلی، محسن (ناخدا سوم): ۱۱۶۳، ۱۱۶۴، ۱۱۶۶، ۱۱۶۷

پاپاندرئو، آندراس (نخست وزیر یونان): ۸۳۱

پاپولیاس، کارلوس (وزیر مشاور در امور خارجی یونان): ۶۸، ۶۰۷

پادولینی، جوانی (وزیر دفاع ایتالیا): ۱۳۶، ۴۱۵، ۶۴۸

پارسایان (سرهنگ): ۷۱، ۳۷۶

پالمه، اولاف (نخست وزیر سوئد و سفیر سازمان ملل): ۴۷، ۲۲۲، ۲۹۶، ۴۴۷، ۴۷۲، ۵۰۶، ۵۰۷، ۶۵۶، ۷۴۸، ۱۰۴۴، ۱۱۳۵، ۱۱۴۷، ۱۱۸۰، ۱۱۸۱، ۱۲۷۰، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲

پرتوی، محمدمهدی (عضو هیئت سیاسی و مسئول اول تشکیلات مخفی حزب توده): ۶۸، ۶۹، ۹۹۲، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰، ۱۰۳۲، ۱۰۵۰، ۱۰۵۱، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۸۲، ۱۰۸۴، ۱۰۸۵، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۱۲۰، ۱۱۲۱، ۱۱۲۴، ۱۱۶۲، ۱۱۶۶، ۱۲۳۶، ۱۲۳۸، ۱۲۹۶

پرتوی، محمدهادی: ۱۰۸۲

پرز دکوئیار، خاویر (دبیرکل سازمان ملل متحد): ۴۷، ۱۷۰، ۱۹۱، ۲۲۲، ۳۶۸، ۴۱۳، ۴۷۱، ۴۷۲، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۶۳، ۵۹۶، ۶۱۰، ۱۰۴۴، ۱۰۵۲، ۱۱۰۹، ۱۱۳۴، ۱۱۴۶، ۱۱۸۱، ۱۲۷۱، ۱۲۹۱

پرز، شیمون (رهبر حزب کارگر اسرائیل): ۵۶۶

پرورش، علی اکبر (وزیر آموزش وپرورش): ۱۰۴۰

پطروس غالی (وزیر مشاور در امور خارجه مصر): ۶۲۵، ۷۴۸

پمپیدو، ژرژ (رئیس جمهور فرانسه در سال های ۱۹۷۴ – ۱۹۶۹): ۴۸۷

پوراستاد، علی اکبر: ۱۱۲۰

پورزند، علی: ۸۳۲

پورسالاری، حسین (نماینده کهنوج): ۱۲۲۷

پهلوی، محمدرضا: ۱۳۷، ۲۷۶، ۴۹۱، ۷۱۸، ۹۹۲

پیری پور، عباس: ۴۲۴

پیشبهار، محمد (از نیروهای اطلاعات قرارگاه خاتم): ۳۵۵، ۵۵۵، ۶۵۱

تاچر، مارگارت (نخست وزیر انگلیس): ۵۰، ۱۷۱، ۲۹۶، ۱۱۹۸

تایه التعیمی (سپهبد ستاد، قائم مقام رئیس ستاد مشترک ارتش عراق): ۴۰۴

تجلائی، علی: ۲۰۵، ۲۳۱، ۴۷۹، ۵۷۱، ۵۸۹، ۶۳۲، ۶۵۱، ۶۶۶، ۷۲۳، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۸۲، ۷۸۴، ۸۰۸، ۸۱۰، ۸۲۳

ترابی، بهروز: ۲۵۷

ترکمن، ایلتر (وزیر امور خارجه ترکیه): ۲۲۳، ۳۲۳

ترنر (دریاسالار، رئیس پیشین سازمان اطلاعات مرکزی امریکا): ۲۴۲

تریکا، بال راج (رئیس دادگاه عالی هند و نپال): ۱۲۴۸

تقی زاده، علی: ۲۵۸

توکلی، احمد (وزیر کار و امور اجتماعی): ۱۰۴۰

تهرانی مقدم، حسن (فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم الانبیاء سپاه): ۴۲۲

تیموری (فرمانده یگان دریایی سپاه): ۲۹۱

ص:۱۳۹۲

تیموریان، هژیر: ۲۲۰

جابر محسن (معاون اول وزیر اطلاعات عراق): ۶۷۳، ۶۷۴

جادالحق علی جادالحق (شیخ اعظم الازهر مصر): ۱۲۱۶

جاسبی، عبدالله (سرپرست دانشگاه آزاد): ۷۱۱

جان، ریچارد (خبرنگار روزنامه فایننشال تایمز): ۸۳۱

جبار طارش عماری (فرمانده ارتشی خلقی در استان عماره): ۴۰۴

جرج حبش (رهبر جبهه خلق برای آزادی فلسطین): ۸۰۲، ۸۲۱، ۸۸۰، ۱۱۹۹، ۱۲۵۸

جردن، رابرت (سخنگوی تفنگ داران دریایی امریکا): ۲۷۲، ۴۹۰

جعفری (سروان): ۱۰۸۳

جعفری، عزیز (فرمانده قرارگاه مقدم حمزه از سپاه): ۹۵، ۹۶، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۳۱، ۲۵۲، ۲۸۵، ۳۹۷، ۳۹۸، ۴۲۱، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۷۹، ۴۹۴، ۴۹۶، ۴۹۷، ۵۵۴، ۵۷۱، ۵۸۹، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۵۱، ۶۵۳، ۶۶۶، ۶۸۱، ۶۸۲، ۷۰۹، ۷۲۳، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۵۱، ۷۶۵، ۷۶۷، ۷۸۰، ۷۸۴، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۲۳، ۸۲۴

جعفری، علی (مسئول اطلاعات لشکر۱۴ امام حسین(ع)):۷۱

جلالی (سرهنگ، فرمانده هوانیروز): ۵۳۴، ۷۸۴

جم، مهدی (عضو هیئت علمی بخش اورولوژی بیمارستان دکتر شریعتی): ۸۴۰، ۸۴۱

جمال عبدالناصر: ۶۲۷

جمالی، علی اصغر (سرهنگ): ۹۸، ۱۰۲، ۲۳۱، ۲۸۴، ۴۶۱، ۵۸۹، ۶۳۱، ۶۵۴، ۶۶۵، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۱۰

جهانگیری، شاهرخ (مسئول شاخه نظامی دریایی - هوایی بخش تشکیلات مخفی حزب توده): ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۲۸، ۱۱۶۱، ۱۱۶۳، ۱۱۶۵، ۱۱۶۶، ۱۱۶۷، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷

جیما، توشیو (معاون اجرایی میتسوبیی): ۳۲۴

چائوشسکو، نیکلای (رئیس جمهور رومانی): ۱۵۱، ۶۵۹، ۱۲۸۹

چراغچی، ولی الله (معاون طرح و عملیات لشکر۵ نصر): ۷۳۷، ۷۶۵

چیانگ، زائو (نخست وزیر چین): ۱۱۸۰

حائری شیرازی (آیت الله، امام جمعه شیراز): ۱۸۸

حافظ اسد (رئیس جمهور سوریه): ۸۴، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۹۶، ۲۲۳، ۲۴۵، ۳۹۳، ۴۵۳، ۵۵۰، ۵۸۵، ۵۸۶، ۶۱۰، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۶۲، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۹۳، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۲۱، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۷۷، ۸۵۱، ۱۱۴۴، ۱۱۶۲، ۱۲۵۸، ۱۲۹۹

حافظی، بهمن (همافر یکم): ۱۱۶۳، ۱۱۶۴، ۱۱۶۶، ۱۱۶۷، ۱۲۳۷

حامد علوان الجبور (وزیر مشاور در امور خارجی عراق): ۸۰۰، ۱۰۲۰، ۱۰۴۳

حبیب شطی (دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی): ۸۳، ۷۰۱، ۹۹۴، ۱۰۲۰، ۱۰۴۴، ۱۰۷۷

حبیب، فیلیپ (فرستاده ویژه سابق امریکا در غرب آسیا): ۱۳۸، ۵۴۹، ۱۲۵۲

حسام زکی (رئیس سازمان برق عراق): ۸۱۷

حسامی، کریم: ۳۸۳

حسن (شاه مراکش): ۴۱۶

حسن التهامی (معاون نخست وزیر مصر): ۶۹۱

حسن علی (عضو شورای فرماندهی انقلاب و وزیر بازرگانی عراق): ۶۸، ۸۰، ۱۵۱، ۴۴۴، ۵۴۶، ۵۶۴، ۵۶۶، ۶۲۵، ۷۵۸، ۸۶۷، ۸۱۶، ۱۱۱۰، ۱۲۸۹

حسن زاده: ۲۵۷

حسنی مبارک (رئیس جمهور مصر): ۱۷۳، ۲۱۹، ۲۶۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۶۵۹

حسین شرابی (معاون وزارت آبادانی و مسکن مصر): ۸۳۴

حسین محمد ارشاد (رئیس جمهور بنگلادش): ۲۴۳، ۹۸۹، ۹۹۰، ۱۰۲۰، ۱۱۰۰

حسین موسوی (رهبر سازمان نظامی سیاسی شیعه امل اسلامی): ۵۸، ۶۳، ۱۵۶، ۲۷۴، ۳۲۷، ۳۲۹، ۳۵۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۴۱۴، ۴۹۱، ۵۳۳، ۵۶۱، ۵۶۶، ۷۳۳، ۷۶۱، ۷۷۶، ۱۱۱۳

حسینی، اسفندیار (فرمانده نیروی دریایی ارتش): ۲۹۱، ۲۹۲، ۳۴۳، ۳۶۳، ۳۶۵، ۴۳۸، ۶۲۱، ۷۴۱، ۸۲۹، ۸۵۹، ۸۷۵

حسینی، سیدحسین (رهبر سابق جنبش سیاسی نظامی شیعیان لبنان (امل)): ۳۰۱

حکیم، سیدمحسن (آیت الله العظمی): ۱۲۱۴

حکیم، سیدمحمدباقر (حجت الاسلام، سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق): ۳۴۸، ۵۳۰، ۷۴۳، ۱۲۱۳، ۱۲۱۴

حمزه قیدی: ۱۲۴۸

حمید (فرمانده ستاد جنگ های نامنظم سپاه): ۳۹۷

حمید جاسم تریتی (فرمانده لشکر یکم عراق): ۴۰۴

خاتمی، سیدمحمد (وزیر ارشاد): ۵۹۹

خازه ای، غلامرضا: ۱۰۸۵

خالد الحسن (از رهبران الفتح): ۵۵۰، ۶۱۰

خالد الفهوم (رئیس مجلس ملی فلسطین): ۲۲۴

خالد الوسمی (از اعضای پارلمان کویت): ۱۲۳۶

خالد بهلول لعیبی (فرمانده تکاور لشکر هفتم عراق): ۴۰۴

خامنه ای، سیدعلی (آیت الله، رئیس جمهور، رئیس شورای عالی دفاع، امام جمعه تهران): ۴۵، ۵۱، ۵۲، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۶۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۲، ۳۱۶، ۳۱۹، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۸، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۳۴، ۵۴۴، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۷۶، ۵۷۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۶۸، ۶۸۱، ۶۹۹، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۴۱، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۹۲، ۷۹۳، ۸۱۴، ۸۲۴، ۸۳۳، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۶۲، ۱۰۱۷، ۱۰۱۸، ۱۰۱۹، ۱۰۳۸، ۱۰۷۱، ۱۰۷۲، ۱۰۷۴، ۱۰۹۳، ۱۰۹۴، ۱۰۹۵، ۱۰۹۶، ۱۱۰۴، ۱۱۰۵، ۱۱۰۶، ۱۱۲۰، ۱۱۳۰، ۱۱۳۱، ۱۱۳۲، ۱۱۵۲، ۱۱۵۳، ۱۱۵۴، ۱۱۵۵، ۱۱۹۰، ۱۱۹۱، ۱۱۹۲، ۱۱۹۳، ۱۲۱۱، ۱۲۱۶، ۱۲۱۷، ۱۲۴۵، ۱۲۴۶

خاموشی، سیدتقی (نماینده تهران در مجلس): ۱۲۲۷

خرازی، حسین (فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)): ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۹۷، ۹۸،

۱۰۰، ۱۰۱، ۱۲۲، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۸۷، ۲۰۲، ۲۰۵، ۲۲۸، ۲۳۲، ۲۸۳، ۳۷۵، ۳۷۶، ۴۰۰، ۴۱۷، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۳، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۹۴، ۴۹۷، ۵۵۴، ۵۷۱، ۶۱۳، ۶۳۲، ۶۶۷، ۶۸۲، ۷۳۷، ۷۳۸، ۸۲۳

خرازی، کمال (سرپرست ستاد تبلیغات جنگ): ۳۱۶، ۳۲۱، ۶۶۹

خطیب، اکبر: ۱۰۰۰، ۱۰۲۹

خلخالی، صادق (نماینده مجلس): ۶۰۶

خلف بیگی (سرهنگ): ۷۳۷

خلیفه بن حمد آل ثانی (امیر قطر): ۴۱۳، ۴۱۴، ۱۲۵۱

خلیل (ستوان یکم عراقی): ۴۹۸

خمینی، سیداحمد: ۱۹۲، ۳۱۶، ۵۴۴، ۶۲۱، ۶۸۱

خوشنام، کمال: ۱۰۰۶

خیابانی، بهرام: ۲۵۷

دانایی فر، حسن (طرح و عملیات قرارگاه خاتم سپاه): ۹۶، ۹۸، ۲۳۱، ۳۵۵، ۳۹۷، ۴۷۹، ۵۱۹، ۵۷۱، ۵۸۹، ۶۱۵، ۶۳۲، ۶۵۱، ۶۸۲، ۷۸۴، ۸۲۳

دانش آشتیانی، محمدحسن (نماینده مجلس): ۶۰۶

داودآبادی، حسن: ۲۵۷

داوری، مسعود: ۱۰۸۳

داویدیان، هاراطون (راون پزشک و استاد و رئیس گروه روان پزشکی دانشگاه تهران): ۷۷۲

دبره، میشل (نخست وزیر پیشین فرانسه): ۷۶۲

دبوسوه، فیلیپ (مفسر خبرگزاری فرانسه): ۴۱۲

دبیر شورای ستاد معین بازسازی: ۴۴۲

دبیرکل شورای ملی فلسطین: ۸۷۰

درافشان (سرهنگ، فرمانده تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان): ۹۸، ۱۰۲، ۳۹۷، ۷۸۴

دراگان، زون (معاون نخست وزیر یوگسلاوی در امور اقتصادی): ۸۰، ۱۰۹

دری نجف آبادی، قربانعلی (مسئول هیئت عالی گزینش): ۱۰۱۷

دستغیب (آیت الله، امام جمعه سابق شیراز): ۱۰۹۴

دعاگو، محسن (معاون وزارت آموزش وپرورش): ۳۶۷

دلونژ، فیلیپ (سخنگوی فرانسویان در لبنان): ۶۰۲، ۶۰۳، ۱۲۹۸

دیانی، محمدرضا (راوی قرارگاه مقدم حمزه): ۷۳، ۱۲۲، ۱۴۳، ۱۸۳، ۲۲۹، ۳۷۶، ۶۵۱، ۶۵۳، ۸۰۹

دیزدارویچ، نیاز (عضو شورای ریاست جمهوری ایالات بوسنی هرزگوین و رئیس شورای فدرال روابط خارجی یوگسلاوی): ۵۴۵، ۶۰۰، ۶۰۱، ۷۱۵، ۷۱۶

دیکسون (سناتور ایالات متحده): ۹۹۲

رئیس دفتر صدام حسین: ۱۵۱

رئیس ستاد ارتش کویت: ۴۷۶

رئیس شعبه بانک ملی ایران در پاریس: ۳۷۲

رئیس کا.گ.ب در تهران: ۷۰، ۱۱۱۸

رئیس کمیته امور اقتصادی خارجی در اتحاد شوروی: ۵۴، ۶۸

رئیس جمهور بلغارستان: ۶۵۹

رئیس جمهور سنگال: ۷۰۱

رئیس جمهور کمور: ۱۱۶۰

رائو، ناراسیما (وزیر امور خارجه هند): ۴۱۶، ۶۷۴

رابین، اسحاق: ۱۷۶، ۳۰۱، ۱۰۵۱

راحمی، ابراهیم: ۱۲۳، ۱۲۵، ۳۹۷، ۴۰۱، ۴۰۲

راشد الراشد (معاون وزیر امور خارجه کویت): ۲۹۶

راشد عبدالله (وزیر مشاور در امور خارجی امارات عربی متحده): ۸۴، ۳۴۸، ۴۴۷، ۴۸۹، ۹۸۸

رامبرگر، آلن (معاون و سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا): ۱۵۴، ۴۱۴، ۷۶۰، ۸۷۶، ۱۱۰۱، ۱۲۷۰، ۱۲۷۳

رامسفلد، دونالد (فرستاده رئیس جمهور امریکا به غرب آسیا): ۱۹، ۲۰، ۵۵، ۵۶، ۵۹، ۶۹۲، ۶۹۳، ۷۰۶، ۸۰۰، ۱۰۵۲، ۱۱۶۲، ۱۱۹۸، ۱۲۵۱، ۱۲۵۲، ۱۲۵۳، ۱۲۶۹، ۱۲۷۰، ۱۲۷۲، ۱۲۷۶، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۵، ۱۲۸۶، ۱۲۸۷، ۱۲۸۸

راوی لشکر۱۴ امام حسین(ع): ۲۰۱

راوی لشکر ۴۱ ثارالله(ع): ۲۴۵

رجایی خراسانی، سعید (سفیر و نماینده دائم ایران در سازمان ملل متحد): ۴۶، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۶۷، ۳۲۱، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۲، ۳۹۰، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۸۸، ۵۷۶، ۵۸۴، ۵۹۸، ۶۲۳، ۱۱۰۷، ۱۱۶۱، ۱۲۳۰، ۱۲۳۲، ۱۲۵۶، ۱۲۷۱، ۱۲۷۷

رجایی، محمدعلی (رئیس جمهور شهید): ۷۰۰، ۷۹۸

رجوی، مسعود (رهبر سازمان مجاهدین خلق و رئیس شورای ملی مقاومت): ۲۸۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۵۰۱، ۶۱۹، ۷۰۴، ۱۰۰۷

رحیمی زارچی، مرتضی (وابسته سیاسی سفارت ایران در کویت): ۱۲۵۴

رخصت طلب، محسن (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم): ۳۵۵، ۶۸۱، ۷۲۳، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۸۴، ۸۰۷، ۸۲۳

رستگار، کاظم (فرمانده تیپ۱۰ سیدالشهدا(ع)): ۶۸۲

رستگارپناه، حسن: ۸۲۳

رشید کرامی (یکی از رهبران مخالف دولت لبنان): ۶۶۲، ۸۸۰

رشید، غلامعلی (مسئول عملیات قرارگاه خاتم الانبیاء سپاه): ۳۰، ۷۳، ۷۴، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۸۷، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۸، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۵۲، ۲۸۱، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۳۰۳، ۳۰۵، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۹۷، ۴۰۰، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۸، ۴۶۰، ۴۶۲، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۹۶، ۴۹۷، ۵۱۷، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۵۴، ۵۷۱، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۶۶، ۶۸۱، ۷۲۳، ۷۲۴

رشیدیان (نماینده مجلس): ۶۰۶

رضائیان، علی (فرمانده قرارگاه تاکتیکی حمزه از سپاه): ۷۱، ۷۲، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۲۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۷۹، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۲۰۵

، ۲۰۶، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۲، ۲۸۳، ۳۰۹، ۳۵۵، ۳۵۸، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۷، ۳۹۸، ۴۴۲، ۴۴۳

رضایی، محسن (فرمانده کل سپاه): ۳۰، ۳۱، ۷۳، ۷۴، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۷، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۴۹، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۸۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۹۴، ۳۹۷، ۴۰۰، ۴۱۷، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۹۶، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۳۴، ۵۵۴، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۸۹، ۵۹۱، ۶۰۴، ۶۱۵، ۶۳۲، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۹، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۱۰، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۷۸، ۱۱۶۹، ۱۱۸۴، ۱۲۰۱، ۱۲۴۱، ۱۲۶۱

رفیق جوجتی (سفیر سوریه در واشنگتن): ۲۷۳

رفیق حریری: ۸۹، ۱۲۲۱

رفیق دوست، محسن (وزیر سپاه پاسداران): ۷۸، ۳۱۶، ۵۳۴، ۵۵۸، ۶۶۹، ۸۴۰، ۱۰۴۰

رنجبر، داود (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم الانبیا(ص)): ۳۷، ۷۴، ۹۶، ۹۷، ۱۰۲، ۱۱۵، ۱۲۳، ۱۸۴، ۱۸۷، ۲۰۳، ۲۰۶، ۲۲۹، ۲۳۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۸۳، ۲۸۶، ۳۱۰، ۳۷۶، ۴۵۳، ۴۹۶، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۵۱، ۶۶۶، ۶۶۷

روائی، منوچهر: ۸۴۰

روت، ریچارد (وزیر مشاور در امور خارجی انگلستان): ۶۴۷

روح اللهی، باقر (پیشمرگ مسلمان کرد): ۲۵۹

روحانی (امام جمعه بابل): ۱۲۴۵

روحانی، حسن (رئیس کمیسیون دفاع مجلس شورای اسلامی): ۳۱۶، ۶۶۹، ۸۶۲

روحی پور (افسر عملیات هوانیروز): ۱۱۸۶

رودکی، عبدالله (معاون طرح و عملیات قرارگاه نوح): ۲۹۱، ۴۳۷، ۴۳۸، ۷۸۴

رودکی، نبی: ۸۲۳

روزن، بار (یکی از گروگان های سابق سفارت امریکا): ۵۳۱

رولگو فلواف، بفگینی (ژنرال، نماینده وزارت دفاع شوروی): ۷۲۹

رهامی، محسن (نماینده مجلس): ۶۰۶

رهبر اتحاد شوروی: ۷۰۶

رهنما، سیف الله: ۱۴۳

ریاض القیسی (نماینده عراق در سازمان ملل): ۵۲۳، ۱۲۵۰

ریگان، دونالد (وزیر خزانه داری امریکا): ۳۹۰

ریگان، رونالد (رئیس جمهور امریکا): ۱۳۸، ۱۷۱، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۹۸، ۲۱۴، ۲۲۴، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۳، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۸۸، ۳۹۰، ۳۹۲، ۵۳۰، ۵۶۴، ۵۶۶، ۶۰۹، ۷۰۶، ۷۲۹، ۷۴۴، ۷۴۵، ۹۹۱، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۰۹۲، ۱۱۱۵، ۱۱۳۵، ۱۱۴۰، ۱۱۶۲، ۱۱۶۳، ۱۱۷۳، ۱۱۷۴، ۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۷۳، ۱۲۷۸، ۱۲۹۹

ریو، ویلیام (خبرنگار و مفسر دایره شرقی رادیو بی بی سی): ۱۵۳، ۳۶۲، ۵۰۴، ۹۹۴، ۱۱۷۶

زاکلارین، واریم (عضو کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی): ۲۷۳

زالی، عباسعلی: ۱۰۳۹

زاهدی، علی (مسئول واحد مهندسی لشکر۱۴ امام حسین(ع)): ۷۱، ۲۲۸، ۲۳۱

زجاجی، اکبر: ۴۵۴، ۶۵۱

زرگر (مسئول برگزاری همایش بین المللی پزشکی تهران): ۷۲۷

زید بن شاکر (فرمانده کل نیروهای مسلح اردن): ۱۳۸

زین الدین، مهدی (فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)): ۷۳، ۷۴، ۱۴۳، ۳۶۰، ۳۷۶، ۳۹۷، ۴۰۰، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۹۷، ۵۳۷، ۵۵۴، ۵۶۹، ۵۷۱، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۳۲، ۶۸۲، ۷۲۳، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۸۰، ۸۲۳، ۸۲۵، ۸۲۶، ۱۱۸۶

ژیسکاردستن، والری (رئیس جمهور فرانسه در سال های ۱۹۸۱ – ۱۹۷۴): ۴۸۷

سازگارنژاد (نماینده مجلس): ۶۰۶

سالکی، حمید (معاون فرمانده قرارگاه مقدم حمزه): ۹۸، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۶۱، ۳۵۵، ۳۷۶، ۳۹۷، ۶۵۱، ۶۵۳، ۶۶۶، ۶۸۲، ۸۰۸

سالم (از مأموران امنیتی عراق): ۳۸۳

سخنگوی ارتش اسرائیل: ۸۰۰

سخنگوی دولت آلمان غربی: ۱۱۹۷

سخنگوی دولت ریگان: ۷۴۷

سخنگوی رژیم اسرائیل: ۲۷۳، ۱۱۰۱

سخنگوی سازمان آزادی بخش فلسطین: ۱۱۰۱

سخنگوی سفارت عراق در کویت: ۶۴، ۱۱۹۶

سخنگوی نظامی عراق: ۲۳۵، ۱۱۴۰، ۱۱۴۲، ۱۱۷۶

سخنگوی نیروی دریایی امریکا: ۴۵۱

سخنگوی وزارت امور خارجه ایران: ۵۶، ۵۷، ۶۳، ۶۴، ۲۱۹، ۲۹۸، ۱۰۵۹، ۱۱۳۵، ۱۱۳۶، ۱۱۴۵، ۱۱۵۹، ۱۲۶۹، ۱۲۸۸،

سخنگوی وزارت امور خارجه رژیم صهیونیستی: ۶۱

سخنگوی وزارت امور خارجه هند: ۷۲۰

سخنگوی وزارت دفاع امریکا (پنتاگون): ۸۲

سخنگوی وزارت دفاع فرانسه: ۷۴۷

سرافرازی: ۷۸

سرپرست بخش مطبوعات خارجی وزارت امور خارجه ژاپن: ۳۷۰

سرپرست کمیته امداد امام خمینی: ۱۰۹۹

سرحان عبدالله صمد: ۱۰۳۶

سرحدی زاده، ابوالقاسم (وزیر کار و امور اجتماعی): ۸۴۹، ۱۰۴۰

سروری (سرهنگ، از مسئولان عملیات ارتش): ۳۹۷، ۴۱۷

سعد عقیل البدران: ۱۲۱۷

سعد محسن عقیل: ۶۴، ۱۱۹۶

سعدون حمادی (وزیر امور خارجه پیشین عراق): ۱۲۷۳

سعدونی، بختیار (عضو سابق حزب دمکرات): ۲۹۰

سعدونی، ستار(عضو سابق حزب دمکرات): ۲۹۰

سعدی توما (فرمانده سپاه سوم ارتش عراق): ۱۰۸

سعود الفیصل (وزیر امور خارجه عربستان سعودی): ۶۲، ۸۳، ۱۳۴، ۱۷۱، ۴۵۰، ۴۷۶، ۵۱۰، ۸۳۵، ۹۹۶، ۱۱۱۴، ۱۱۶۲، ۱۲۳۸

سعید بن احمد العطیبه (رئیس هیئت مدیره اتاق بازرگانی و صنایع ابوظبی): ۸۴۳

سفیر اسرائیل در لندن: ۸۴۶

سفیر امریکا در ژاپن: ۱۲۹۳

سفیر ایران در آلمان غربی: ۱۲۸۲

سفیر ایران در دمشق: ۸۱۵

سفیر ایران در ژاپن: ۱۲۹۳

سفیر ژاپن در ایران: ۲۳۹، ۲۴۰، ۶۰۶

سفیر ژاپن در عراق: ۳۲۴

سفیر شوروی در ایران: ۱۱۵۲

سفیر شوروی در بغداد: ۸۴۱

سفیر عراق در کراچی: ۱۷۴

سفیر عراق در کویت: ۱۲۳۵

سفیر عراق در لبنان: ۲۷۴

سفیر فرانسه در اردن: ۶۷۵

سفیر فرانسه در الجزایر: ۸۰۱

سفیر کلمبیا در ایران: ۱۴۹

سفیر لبنان در پاریس: ۲۷۴

سفیر هلند در سازمان ملل: ۲۲۲

سلطان بن عبدالعزیز (وزیر دفاع و هواپیمایی عربستان سعودی): ۱۳۶، ۲۲۲، ۱۲۱۶، ۱۲۱۸، ۱۲۲۰

سلطان قابوس بن سعید (پادشاه عمان): ۲۳۹، ۴۲۷، ۴۸۹، ۵۷۹، ۷۱۴، ۷۱۵، ۸۶۹، ۸۷۰، ۱۱۶۰، ۱۲۱۶

سلطان هاشم (فرمانده لشکر۷ عراق): ۴۰۲، ۴۶۳

سلمان فرنجیه: ۴۹۱

سلیمانی، قاسم (فرمانده لشکر۴۱ ثارالله(ع)): ۱۶۲، ۲۰۳، ۲۰۵، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۴۵، ۲۸۳، ۳۷۵، ۳۹۷، ۳۹۸، ۵۴۲، ۵۵۰، ۵۷۱

سلیمی، محمد (سرهنگ، وزیر دفاع): ۳۵، ۲۶۸، ۶۰۱، ۶۶۹، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۸۷، ۱۲۸۱

سوبروتو (وزیر نفت اندونزی): ۱۰۲۳، ۱۰۴۶

سونیمان، یورگن (وزیر مشاور در وزارت امور خارجه آلمان غربی): ۱۵۲، ۱۲۷۶

سیاف زاده، احمد (مسئول طرح و عملیات قرارگاه کربلا): ۴۳۷، ۴۳۸

سیدمحمدحسین فضل الله (از علمای لبنان): ۶۰، ۴۱۵، ۸۷۱

سینگ، زیل (رئیس جمهور هند): ۱۲۵۱، ۱۲۹۱

شاذلی بن جدید (دبیرکل جبهه آزادی بخش ملی و رئیس جمهور الجزایر): ۵۶۵، ۶۵۶، ۱۲۵۰

شاذلی قلیبی (دبیرکل اتحادیه عرب): ۱۳۴، ۳۶۹، ۳۹۱، ۵۶۴، ۵۶۷، ۷۰۷، ۹۸۹

شارون، آریل (وزیر دفاع اسبق رژیم صهیونیستی): ۶۱، ۶۶۶، ۱۰۲۷

شامیر، اسحاق (نخست وزیر رژیم صهیونیستی): ۵۷، ۶۰، ۲۷۳، ۳۵۲، ۶۲۷، ۸۲۰، ۸۸۱، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۷۷، ۱۰۸۱، ۱۱۹۸، ۱۲۳۹، ۱۲۵۷

شانون، پل (وزیر بازرگانی انگلیس): ۶۸، ۵۳۱، ۵۸۱، ۶۰۷، ۶۴۴

شاه نواز (نماینده پاکستان در شورای امنیت): ۴۷۳، ۵۸۴

شاهزاده بندر (سفیر عربستان سعودی در امریکا): ۸۴۳

شریعی، امین: ۵۹۰

شسون، کلود (وزیر امور خارجه فرانسه): ۵۰، ۵۳، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۲۴۱، ۲۷۴، ۲۹۹، ۳۷۲، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۷۲، ۴۷۵، ۴۸۸، ۵۰۸، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۷۷، ۵۷۸، ۶۲۲، ۷۴۶، ۱۱۶۰

شفیع زاده، حسن (مسئول توپخانه قرارگاه مقدم حمزه): ۹۶، ۹۷، ۷۳۷

شفیق وزان (نخست وزیر لبنان): ۵۱۲، ۷۰۶، ۸۷۹

شقاقی (سرهنگ، رکن۲ قرارگاه مقدم حمزه): ۹۸، ۹۹، ۳۹۷

شکرریز (سرهنگ): ۱۰۸۳

شلماشی، مصطفی (سخنگوی حزب دمکرات در اروپا و نماینده این حزب در شورای ملی مقاومت): ۲۵۵

شمخانی، علی (قائم مقام فرماندهی سپاه): ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۶۲، ۲۰۵، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۳۵۵، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۷۵، ۳۷۶، ۴۱۸، ۱۱۸۵

شمسی، رحیم: ۱۰۸۲، ۱۰۸۴، ۱۱۱۹، ۱۱۲۱

شوالیه، لوران (خبرنگار خبرگزاری فرانسه در منامه): ۳۳، ۲۴۰، ۳۲۶، ۱۱۰۰

شولتز، جورج (وزیر امور خارجه امریکا): ۴۹، ۵۶، ۵۷، ۶۰، ۶۳، ۷۹، ۱۳۰، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۹۷، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۲۸، ۵۳۱، ۶۶۱، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۴۹، ۱۱۱۴، ۱۱۴۰، ۱۰۸۱، ۱۱۸۳، ۱۲۵۲، ۱۲۶۹، ۱۲۷۳، ۱۲۷۷

شولر، جی هنری (استاد تجزیه و تحلیل مرکز مطالعات بین المللی و راهبردی جورج تاون): ۸۷، ۲۹۷

شه پری، محسن (بسیجی): ۲۵۹

شهجردی (رئیس بیمارستان طرفه تهران): ۶۳۸

شهرآرا (رئیس بیمارستان سینای تبریز): ۴۹۹، ۵۰۰

شهری (سرهنگ): ۷۳۷

شهریاری (معاون تیپ۲ لشکر ۲۱ حمزه): ۷۱

شیخ احمد بن سیف آل ثانی (وزیر امور خارجه قطر): ۴۷۵، ۵۱۰

شیخ جابر الاحمد الصباح (امیر دولت کویت): ۵۶۷، ۱۱۱۴، ۱۱۸۳

شیخ حمد بن عیسی آل خلیفه (ولیعهد و جانشین نخست وزیر و فرمانده کل نیروهای دفاعی بحرین): ۲۷۰، ۴۴۸، ۵۸۰

شیخ خلیفه بن حمد آل ثانی (امیر قطر و رئیس دوره ای شورای همکاری خلیج فارس): ۴۱۵، ۵۷۹، ۷۴۵، ۸۳۲، ۱۰۴۴

شیخ خلیفه بن زائد آل نهیان (معاون فرمانده ارتش و ولیعهد امارات متحده عربی): ۸۵، ۱۹۶، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۷۰، ۳۴۸، ۷۷۳، ۷۷۵

شیخ راغب حرب (امام جمعه شهر جبشید): ۱۲۴۹

شیخ زاید بن سلطان آل نهیان (حاکم امارات متحده عربی): ۸۴، ۱۳۳، ۳۹۳، ۴۵۰

شیخ سالم الصباح (وزیر دفاع کویت): ۴۷۵، ۷۳۱

شیخ سعد عبدالله الصباح (ولیعهد و نخست وزیر کویت): ۶۲، ۵۴۶، ۵۴۷، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۹۹، ۱۱۱۲، ۱۱۳۹، ۱۱۸۲، ۱۲۹۴

شیخ صباح الاحمد الصباح (وزیر امور خارجه کویت): ۸۴، ۸۸، ۱۳۴، ۴۴۷، ۴۵۰، ۴۷۶، ۴۹۰، ۱۱۱۲

شیخ عبدالعزیز بن خلیفه آل ثانی (وزیر نفت و دارایی قطر): ۷۰۳

شیخ عزالدین حسینی: ۱۴۶، ۲۱۷، ۲۷۵، ۵۹۵

شیخ عشرت علی (مشاور رئیس جمهور پاکستان در امور بازرگانی داخلی): ۱۲۹۱

شیخ علی آل خلیفه (وزیر نفت کویت): ۷۳۲

شیخ عیسی بن سلمان آل خلیفه (امیر بحرین): ۴۱۴، ۱۲۹۱

شیخ محسن علی (استاد دانشگاه اهل بیت پاکستان): ۱۲۴۹

شیخ محمدمهدی شمس الدین (معاون شورای عالی شیعیان لبنان): ۷۶۱

شیخ نایف الاحمد الجبار (وزیر کشور کویت): ۷۳۱، ۱۱۱۲، ۱۲۳۵

شیخ الاسلام، حسین (معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران): ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۶۷، ۱۶۸، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۹۵، ۷۰۲، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹

شیخ عطار، علیرضا (استاندار آذربایجان غربی): ۳۱۵، ۶۰۳، ۱۰۱۸

شیرازی (آیت الله، امام جمعه مشهد): ۱۸۸

شیراک، ژاک (رهبر گلیست های فرانسه): ۳۹۱، ۷۴۵

صابر ظفر حیدری (سرگرد): ۱۲۳۷

صاحب زاده یعقوب خان (وزیر امور خارجه پاکستان): ۱۱۴، ۱۱۵، ۵۴۷، ۱۰۷۵

صادق آذر، رحیم (سرهنگ): ۱۰۸۲

صادق زاده: ۱۱۲۱، ۱۱۲۳

صادق زاده، رحیم: ۱۰۸۲، ۱۰۸۴

صالحی، غلامرضا (مسئول ستاد قرارگاه مقدم حمزه): ۱۲۳، ۳۷۶، ۶۵۱

صالحی، محمد: ۳۵۵

صانعی (آیت الله، نماینده امام در شورای عالی بازسازی): ۲۴۱

صدام حسین (رئیس جمهور عراق): ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۶۴، ۶۵، ۶۷، ۶۸، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۴، ۸۷، ۱۰۸، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۴، ۱۳۰، ۱۳۵، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۸، ۱۷۴، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۵، ۱۹۶، ۲۰۸، ۲۱۳، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۳۸، ۲۴۴، ۲۶۲، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۹۳، ۲۹۵، ۳۱۶، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۶، ۳۳۵، ۳۴۱، ۳۴۳، ۳۴۶، ۳۴۸، ۳۵۱، ۳۶۳، ۳۶۵، ۳۶۷، ۳۶۹، ۳۷۷، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۴۰۲، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۱۱، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۴۰، ۴۴۳، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۸، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۸۸، ۵۰۶، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۲، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۵۰، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۵، ۵۸۰، ۵۹۷، ۶۲۵، ۶۲۷، ۶۳۶، ۶۴۰، ۶۴۴، ۶۵۷، ۶۵۹، ۶۷۶، ۷۱۹، ۷۴۰، ۷۴۱، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۴۶، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۷۰، ۷۷۱، ۷۹۸، ۸۱۸، ۸۳۱، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۵، ۸۵۳، ۸۶۲، ۹۸۹، ۹۹۲، ۱۰۰۰، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۱۶، ۱۰۱۹، ۱۰۲۱، ۱۰۴۳، ۱۰۴۹، ۱۰۶۵، ۱۰۶۷، ۱۰۹۷، ۱۱۱۴، ۱۱۵۹، ۱۱۷۳، ۱۱۷۴، ۱۱۷۷، ۱۲۱۴، ۱۲۱۵، ۱۲۱۶، ۱۲۱۷، ۱۲۱۹، ۱۲۲۰، ۱۲۲۹، ۱۲۳۰، ۱۲۳۲، ۱۲۳۳، ۱۲۳۴، ۱۲۴۹، ۱۲۵۱، ۱۲۵۳، ۱۲۶۳، ۱۲۶۸، ۱۲۷۲، ۱۲۷۳، ۱۲۷۷، ۱۲۸۹، ۱۲۹۰، ۱۲۹۱، ۱۲۹۹

صدر، حسین (حجت الاسلام): ۱۲۳۳

صدر، سیدمحمدباقر (آیت الله، رهبر حزب الدعوه): ۱۲۱۴، ۱۲۱۵، ۱۲۱۷، ۱۲۳۳، ۱۲۴۹

صدیق، هوشنگ (سرهنگ، فرمانده نیروی هوایی): ۵۱، ۸۶۲، ۱۰۷۳، ۱۰۷۴، ۱۰۹۳

صراف پور، حسن: ۱۱۶۴

صفائی (سرگرد، فرمانده ستاد جنگ های نامنظم - ارتش): ۲۰۹، ۳۹۷

صفاتی دزفولی، ایرج (نماینده مجلس): ۶۰۶

صفری، لطیف (نماینده مجلس): ۶۰۶

صفوت الشریف (وزیر مشاور در امور اطلاعات مصر): ۷۹۹

صفوی، سیدرحیم (مسئول عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران): ۹۵، ۹۶، ۹۸، ۱۰۲، ۱۶۲، ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۶، ۲۵۲، ۲۸۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۵۵، ۳۷۶، ۳۹۷، ۴۲۲، ۴۳۴، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۷، ۴۶۰، ۴۶۳، ۴۶۴، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۳۴، ۶۵۱، ۶۶۵، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۴، ۸۰۷، ۸۱۰، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۶، ۸۲۷

صلاح القاصی (فرمانده سپاه سوم جنوب عراق): ۴۰۴

صلاح خلف ابوایاد (مرد شماره ۲ جنبش الفتح): ۴۱۶، ۶۷۸، ۷۶۲

صیاد شیرازی، علی (سرهنگ، فرمانده نیروی زمینی ارتش): ۲۸، ۳۰، ۳۱، ۳۶، ۵۱، ۷۳، ۷۴، ۹۵، ۹۸، ۱۰۰، ۲۰۳، ۲۰۵، ۲۱۰، ۲۴۹، ۲۵۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۳۵۷، ۳۷۶، ۳۷۸، ۳۹۴، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۳۴، ۴۹۶، ۴۹۷، ۵۱۶، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۳۴، ۵۸۹، ۶۳۲، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۹، ۶۸۳، ۷۸۴، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۱۰، ۱۲۱۲، ۱۲۴۵، ۱۲۶۱، ۱۲۶۷، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶

ضیاءالحق (رئیس جمهور پاکستان): ۱۱۶۱

طارق عزیز (معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق): ۴۸، ۵۰، ۵۴، ۵۶، ۷۸، ۷۹، ۸۸، ۱۳۱، ۱۹۱، ۲۲۲، ۳۵۱، ۴۴۹، ۴۶۹، ۴۸۶، ۴۸۷، ۵۳۲، ۵۶۷، ۵۷۸، ۶۵۹، ۶۹۰، ۶۹۴، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۴۱، ۱۱۱۰، ۱۱۱۱، ۱۱۸۰، ۱۲۴۸، ۱۲۵۲، ۱۲۶۹، ۱۲۷۳

طالبانی، جلال (دبیرکل اتحادیه میهنی کردستان عراق): ۲۲۰، ۴۰۲، ۴۳۶، ۶۲۰، ۱۰۰۶، ۱۲۳۴، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۹۰

طالقانی، محمود (آیت الله): ۳۹۴، ۱۲۰۹

طاهری، امیر: ۱۱۴، ۷۴۶

طاهری، رجبعلی (نماینده کازرون): ۱۲۲۷

طاهری، سیدجلال الدین (آیت الله، امام جمعه اصفهان): ۱۸۸، ۱۱۵۲

طلال جمیل: ۴۹۹

طه یاسین رمضان (معاون اول نخست وزیر عراق، عضو شورای فرماندهی انقلاب عراق): ۳۳، ۶۷، ۸۰، ۱۵۱، ۱۷۱، ۲۱۲، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۶۲، ۳۵۰، ۴۶۸، ۴۷۲، ۵۰۷، ۵۸۱، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۵۹، ۱۱۱۰، ۱۱۷۰

ظفرحیدری، صابر: ۱۱۶۴

ظهیرنژاد، قاسمعلی (رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران): ۳۱۶، ۶۶۹، ۱۰۹۳

عابدی جعفری، حسن (وزیر بازرگانی): ۳۴۷، ۴۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۱۰۳۹

عباسی (کارمند فرمانداری مهاباد): ۲۵۷

عبدالجبار الضحاک (وزیر نفت و منابع معدنی سوریه): ۸۵۴

عبدالجبار شنشل (ارتشبد، رئیس ستاد ارتش عراق): ۲۳۶، ۵۴۱، ۵۹۷

عبدالجبار عبدالرحیم (وزیر حمل ونقل عراق): ۴۶۹

عبدالحلیم ابوغزاله (ژنرال، وزیر دفاع مصر): ۵۳۲، ۶۲۶، ۸۵۴، ۱۲۸۹، ۱۲۹۰

عبدالحلیم خدام (معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه سوریه): ۵۴، ۶۲، ۸۸، ۲۲۴، ۴۵۲، ۶۶۲، ۶۷۴، ۶۷۷، ۷۷۷، ۸۰۲، ۸۷۹، ۸۸۰، ۹۹۶، ۱۰۵۲، ۱۱۶۲، ۱۲۳۸

عبدالحمید تراب (از اعضای دادگاه بین الملل اسلامی): ۱۲۴۹

عبدالرئوف القاسم (نخست وزیر سوریه): ۶۹۲

عبدالسلام جلود (وزیر امور خارجه لیبی): ۲۹۵

عبدالعزیز حسین (وزیر مشاور در امور شورای وزیران کویت): ۸۳، ۲۷۱، ۱۱۵۹، ۱۲۱۷،۱۱۹۷، ۱۲۵۴

عبدالقادر (از اعضای شورای مرکزی اتحادیه میهنی کردستان عراق): ۱۰۰۶

عبدالله بشاره (دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس): ۳۹۰، ۵۱۰، ۵۴۷، ۶۲۶، ۸۳۲، ۱۰۴۴، ۱۱۳۵

عبدالله بن عبدالعزیز (ولیعهد و معاون اول نخست وزیر سعودی): ۷۹۹، ۸۳۱

عبدالله صلاح (رئیس اردنی شورای امنیت): ۱۷۰، ۴۱۱

عبدالله عثمان (از اعضای دادگاه بین الملل اسلامی): ۱۲۴۸

عبدالوهاب محمود عبدالله (وزیر آبیاری عراق): ۱۱۱۰

عبقری، تقی (ناخدا یکم، جانشین فرمانده تاکتیکی نیروی دریایی و ناوگان خلیج فارس و دریای عمان): ۱۶۹

عدنان احمد الحجوری (فرمانده لشکر ششم زرهی عراق): ۴۰۴

عدنان خیرالله (معاون فرمانده کل نیروهای مسلح و وزیر دفاع عراق): ۱۰۸، ۵۹۷

عدنان شریف شهاب: ۴۰۵

عدنان غیشانی (معاون وزیر کشور عراق): ۴۴۴

عراقی، رحیم: ۱۰۸۵

عزیز حسون حمدان (افسر عراقی): ۴۰۴

عزیزی، احمد (قائم مقام وزیر امور خارجه): ۷۶۶، ۱۱۷۵

عزیزی، ملاخالد: ۵۵۶

عسگراولادی، حبیب الله (وزیر سابق بازرگانی): ۷۸، ۱۰۰۱، ۱۰۴۰

عشاقی، حسین (مسئول طرح و عملیات قرارگاه نوح): ۲۹۱، ۴۳۷

عصمت کتانی (معاون وزیر امور خارجه عراق): ۶۲۵، ۸۴۲، ۱۲۷۴

عطاریان، هوشنگ (فرمانده سابق منطقه عملیاتی غرب): ۶۸، ۹۹۲، ۹۹۷، ۱۰۴۹، ۱۰۵۰، ۱۰۵۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵

علائی، حسین (فرمانده قرارگاه نوح): ۲۹۱، ۲۹۲

علی الثمری (فرمانده گردان یکم تیپ یکم): ۴۰۴

علی العماری: ۱۲۴۸، ۱۲۷۰

علی حمادی (فرمانده تیپ۳۴ عراق): ۴۰۵

علی میرزا محتشم (استاد دانشگاه حقوق از هند): ۱۲۴۹

علی ناصر محمد (رئیس جمهور یمن جنوبی): ۴۵۰، ۷۰۲

عندلیب، علیرضا (مهندسی قرارگاه خاتم): ۹۶، ۲۵۲

عیسی عزیز الکواری (وزیر اطلاعات قطر و سخنگوی اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس): ۵۲۴، ۵۶۵، ۵۷۹، ۵۸۰، ۶۰۸، ۶۰۹

غرضی، محمد (وزیر نفت): ۱۰۲۲، ۱۰۶۳، ۱۰۷۷، ۱۱۳۶، ۱۱۳۷، ۱۱۳۸

غلامپور، احمد (فرمانده قرارگاه کربلا): ۴۳۷، ۴۳۸

غمخوار، اکبر (مسئول لجستیک قرارگاه مقدم حمزه): ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۱۴۳

غیاثوند (دکتر): ۱۲۹۶، ۱۲۹۷

فئوا الترک (سرپرست کل وزارت امور خارجه لبنان): ۸۰۱، ۸۳۵

فاروق الشرع (وزیر مشاور در امور خارجه سوریه): ۱۰۲۲، ۱۰۲۶

فاروق قدومی (رئیس دفتر سیاسی سازمان آزادی بخش فلسطین): ۱۵۶، ۵۲۴، ۷۰۷، ۸۴۵

فاضل (ستوان دوم عراقی): ۴۹۸

فاضل مجید (جانشین فرمانده قرارگاه دوم تیپ ۱۰ عراق): ۴۰۴

فاضل، ایرج (استاد دانشگاه شهید بهشتی): ۸۱۴

فتحیان (مسئول بهداری قرارگاه خاتم سپاه): ۵۳۴

فدوی، علی (مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه): ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۱۰۰، ۱۸۳، ۲۰۵، ۲۳۱، ۳۵۵، ۳۹۷، ۴۷۹، ۴۸۱، ۵۸۹، ۶۳۲، ۶۵۱، ۶۶۶، ۶۸۲، ۷۵۱، ۷۸۲، ۸۲۳

فرتاش (فرمانده تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان): ۷۳، ۹۸، ۱۸۴، ۷۳۷، ۷۸۴

فرماندار اندیمشک: ۶۷۱

فرماندار خرمشهر: ۴۲۳، ۶۸۸

فرماندار شهر کویت: ۶۲، ۱۱۳۸، ۱۱۴۰، ۱۱۵۹

فرمانده تیپ قدس: ۴۲۳

فرمانده تیپ۱۵ دریایی امام حسن(ع): ۱۲۴۱

فرمانده تیپ۲۹ نیروهای ویژه کماندوی عراق: ۲۶۲

فرمانده تیپ۵۴ عراق: ۲۰۶

فرمانده سپاه بوکان: ۴۸۳، ۷۲۶

فرمانده سپاه پیرانشهر: ۲۳۶، ۱۲۰۲

فرمانده سپاه کردستان: ۵۵۷

فرمانده سپاه مریوان: ۸۳۷

فرمانده سپاه منطقه یک کشوری: ۵۴۵

فرمانده سپاه مهاباد: ۵۵۷

فرمانده سپاه یکم ارتش عراق: ۲۰۶، ۲۱۰، ۲۳۳، ۲۵۲، ۳۷۹، ۳۸۳، ۵۲۲، ۶۲۰، ۷۸۶، ۸۵۹

فرمانده گردان رسول الله(ص): ۳۱۰

فرمانده گردان مرزی ژاندارمری سردشت: ۱۰۶۹

فرمانده لشکر۴ عراق: ۲۰۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۳۰۴، ۳۰۵، ۴۰۲

فرمانده منطقه۱۱ سپاه کشور: ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۳۷

فرمانده منطقه۷ سپاه کشوری: ۱۲۰۱

فرمانده هنگ ژاندارمری مهاباد: ۱۲۴۲

فریدون (عضو شورای مرکزی اتحادیه میهنی کردستان عراق): ۱۰۰۶

فریش، گونتر (سفیر جدید جمهوری دمکراتیک آلمان در ایران): ۵۶۳

فضلی، علی (مسئول واحد طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه سپاه): ۹۶، ۹۸، ۱۲۱، ۳۰۹

فؤاد محی الدین (نخست وزیر مصر): ۲۶۹، ۲۷۰، ۸۴۳

فورد، جرالد (از رؤسای جمهور پیشین امریکا): ۱۷۴، ۵۸۵

فهری، سیداحمد (حجت الاسلام، نماینده امام در سوریه): ۸۱۵

فهیم، ملاحیدر (امام جماعت مسجد روستای آویهنگ): ۷۶، ۴۲۴، ۴۲۵

فیربانکس، ریچارد (فرستاده امریکایی به اجلاس مذاکرات نشست ملی جناح های لبنان در ژنو): ۲۹۹، ۴۹۱

فیلیپو، گریشا (نخست وزیر بلغارستان): ۶۲۵

قاسم (عضو حزب دمکرات): ۴۰۷

قاسم احمد تقی (وزیر نفت عراق): ۱۶۹، ۱۷۰، ۴۶۶، ۶۹۰، ۸۴۴، ۸۶۷، ۸۶۸، ۱۰۲۳

قاسملو، عبدالرحمن (رهبر حزب دمکرات کردستان): ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۴، ۲۱۷، ۲۱۹، ۲۷۵، ۲۸۹، ۵۰۱، ۵۰۲، ۶۱۸، ۷۰۴، ۷۰۵، ۱۰۰۶،

۱۰۰۷، ۱۲۳۴، ۱۲۶۳

قربانی، مرتضی (فرمانده لشکر۵ نصر): ۲۳۱، ۳۹۷، ۵۳۸، ۵۵۵، ۵۷۱، ۶۱۴، ۶۳۲، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۶۶، ۶۸۲، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۸۰، ۷۸۴، ۸۰۷، ۸۲۳، ۸۲۴

قنبرزاده (سرهنگ): ۸۰۹

قنبری، رضا (کاوه): ۱۰۸۵

کاپوتو، دانته (وزیر امور خارجه جدید آرژانتین): ۷۷۴

کاراکاش، اردیمیر (معاون وزارت نیروی ترکیه): ۴۴۴

کارتر، جیمی: ۱۷۴، ۳۵۳، ۵۸۵، ۱۰۹۲، ۱۲۱۹

کاردار سفارت ایران در بیروت: ۳۷۲

کاردار سفارت فرانسه در تهران: ۵۳، ۵۸۲، ۶۰۳

کاردار سفارت کویت در ایران: ۶۳، ۱۱۷۴، ۱۱۷۵، ۱۱۹۵، ۱۲۸۶

کازرانی، مهدی: ۲۴۵

کازرونی، سراج الدین: ۱۰۴۰

کاستن، رابرت (سناتور جمهوری خواه امریکا): ۶۹۱

کاشانی (آیت الله): ۱۲۰۴، ۱۲۰۷

کاشانی، نصرت: ۶۳۲، ۶۵۱، ۸۰۸

کاظم پور اردبیلی، حسین (معاون بین الملل وزارت امور خارجه): ۷۷۰، ۷۷۱

کاظمی، احمد (فرمانده لشکر۸ نجف): ۷۳، ۱۰۴، ۱۱۶، ۱۲۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۶۲، ۱۸۰، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶، ۲۰۴، ۲۳۲، ۲۵۰، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۵۵، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۹۴، ۳۹۷، ۴۳۳، ۴۵۴، ۴۶۱، ۴۹۴، ۵۵۴، ۵۷۱، ۶۶۶

کاظمینی، محمد: ۸۴۰

کامل الاسعد (رئیس پارلمان لبنان): ۷۰۶

کانوما، بوتا (سفیر ژاپن در ایران): ۸۱۶

کاوه، محمدتقی: ۱۱۶۴

کبیری، بیژن (فرمانده سابق یگان های کماندویی ویژه): ۶۸، ۹۹۲، ۹۹۷، ۱۰۴۹، ۱۰۵۰، ۱۰۵۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵

کرافت، جوزف (نویسنده امریکایی): ۱۲۱۹، ۱۲۲۰

کرانستون، آلن (سناتور): ۱۰۸۰

کرسون، ایدیت (وزیر بازرگانی خارجی فرانسه): ۶۸، ۶۹۰، ۶۹۳، ۶۹۴

کروبی، مهدی (نماینده امام و سرپرست بنیاد شهید انقلاب اسلامی): ۵۵۸، ۸۴۱

کروندی (سرهنگ): ۷۳۷

کریمی، عباس (مسئول محور لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)): ۲۰۸، ۵۷۱

کریمی، فؤاد (نماینده مجلس): ۶۰۶

کریمیان، ناصر (بسیجی از تهران): ۲۵۷

کسینجر، هنری (وزیر امور خارجه پیشین امریکا): ۵۷، ۳۰۰، ۳۰۱، ۱۰۸۱، ۱۲۷۸، ۱۲۸۵

کفیل وزارت امور خارجه ایتالیا: ۶۹۰

کفیل وزارت امور خارجه عمان: ۱۹۶

کلارک، ویلیام (مشاور امنیت ملی امریکا): ۱۳۸

کلانتری، عیسی: ۱۰۴۰

کلایبر، گونتر (معاون نخست وزیر آلمان شرقی): ۱۱۱۰، ۱۰۶۲

کلی (ژنرال، فرمانده سپاه تفنگ داران دریایی): ۲۹۹

کمال حسن (فرمانده پادگان شهر سیدکان): ۱۴۵

کمال حسن علی (وزیر امور خارجه مصر): ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۶۸، ۴۴۴، ۵۳۲، ۵۴۸، ۵۴۹، ۶۲۶، ۷۶۱

کمال حسن مقهور (وزیر نفت لیبی): ۱۰۶۲

کمانگری (سرهنگ، فرمانده لشکر عملیاتی ۳۰ گرگان): ۱۱۸۵

کمانگیری (سرهنگ): ۷۳۷

کنزنیکتون، رابرت (ژنرال امریکایی): ۱۳۶

کوردوزو، دیه گو (معاون دبیرکل سازمان ملل): ۴۷۲، ۱۱۳۴، ۱۱۸۱، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲

کوسه چی، محمدحسن (فرمانده لشکر۲۵ کربلا): ۹۸، ۱۰۲، ۲۲۹، ۲۸۱، ۳۰۴، ۳۵۵، ۳۵۷

کیانوری، نورالدین (دبیرکل حزب توده): ۶۸، ۶۹، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۷،

۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۲، ۱۰۲۵، ۱۰۲۸، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۳، ۱۰۵۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۷۹، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۱۲۶، ۱۱۶۲، ۱۱۶۴، ۱۱۶۵، ۱۱۶۶، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷، ۱۲۹۶

کیانی، بیت الله: ۷۸۵

کیانی، مهدی: ۴۷۹

کیم ایل سونگ: ۲۹۵

گالو، ماکس (سخنگوی دولت فرانسه): ۵۰۶، ۵۰۸، ۵۱۱

گاندی، ایندیرا (نخست وزیر هند): ۶۶۲، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۶۲، ۷۷۷، ۱۱۸۳

گراتی، تیموتی (فرمانده تفنگ داران امریکایی در بیروت): ۱۲۷۸

گرشاسبی، غفور (نماینده بندر لنگه): ۱۲۲۷

گرومیکو، آندره (معاون اول رئیس شورای وزیران و وزیر امور خارجه شوروی): ۶۶۲، ۶۷۷، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۴۲، ۸۴۵

گریفین، فیلیپ (کاردار سفارت امریکا در کویت): ۱۱۴۰، ۱۱۹۵، ۱۱۹۶

گلزاری، عثمان: ۴۲۴

گواهی، عبدالرحیم: ۳۲۴

گورباچف، میخائیل: ۶۲۱

گونیک، گرپ (معاون سیاسی وزارت امور خارجه آلمان شرقی): ۱۱۱۰

لاکاز، ژانو (رئیس هیئت ستاد ارتش فرانسه): ۱۳۱، ۱۳۷

لامزدولف، اوتوگراف (وزیر اقتصاد آلمان فدرال): ۱۲۹۰

لانتسکه، اولاف (رئیس آژانس بین المللی انرژی): ۸۶، ۱۵۳، ۱۰۴۷

لانس، اروین (وزیر امور خارجه اتریش): ۸۱۸، ۸۱۹

لدین، مایکل (مشاور وزارت دفاع امریکا): ۱۲۵۶

لطفی حق، محمد: ۴۲۴

لطفی، خسرو: ۱۰۸۲، ۱۰۸۵

لطیف نظیف جاسم (وزیر فرهنگ و اطلاعات عراق): ۳۵، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۸۶

لواسانی، محمدحسین (مدیرکل سیاسی آسیا و افریقای وزارت امور خارجه): ۸۵۱، ۸۸۰، ۹۹۶

لوس، ریچارد (از معاونان وزارت امور خارجه انگلیس): ۱۹۵، ۲۹۹، ۱۱۸۳

لوی، داوید (معاون نخست وزیر رژیم صهیونیستی): ۳۰۱، ۶۹۲

لی جون اوک (نخست وزیر کره شمالی): ۳۴۷

لی زیانیان (رئیس جمهور چین): ۱۱۸۰

لین دو دوک (جراح مغز در کلینیک دانشگاه مانهایم هایدل آلمان غربی): ۸۴۱

مؤمنی، عزیز: ۱۰۸۵

مؤمنی، مهدی: ۱۰۸۵

ماتسو ناگا، نوبتو (معاون وزیر امور خارجه ژاپن): ۳۲۴

ماتیوز، راجر (سردبیر بخش خاورمیانه (غرب آسیا) روزنامه فایننشال تایمز): ۱۰۴۹

مادرشاهی، محمود (سفیر ایران در ابوظبی): ۳۴۸

مادزیجف، دوگرا: ۵۰۸

مارتیلوف (معاون وزارت بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی): ۷۲۹

مامدی، بشار: ۵۵۷

مامدی، صنار: ۵۵۷، ۷۴۰

مانع سعید العتیبه (وزیر نفت امارات عربی متحده و رئیس اوپک): ۱۰۲۲

ماهاتیر محمد (نخست وزیر مالزی): ۱۳۹

محرابی، غلامرضا (مسئول اطلاعات قرارگاه کربلا): ۴۳۷

محسن جبوری (سرهنگ۲ ستاد، فرمانده تیپ۱۲ زرهی): ۴۰۴

محلاتی، فضل الله (نماینده امام در سپاه پاسداران): ۷۸، ۷۶۹

محلاتی، محمدجعفر (مدیرکل امور بین المللی وزارت امور خارجه): ۲۶۸، ۸۳۹، ۸۷۸

محمد (فرمانده گردان دوم تیپ۳۸ عراق): ۴۰۴

محمد جواد کشیوان (فرمانده تیپ سوم پیاده عراق): ۴۰۴

محمد سعید البادی (رئیس ستاد ارتش امارات متحده عربی): ۸۵

محمد صالح حسن (سرتیپ ستاد): ۸۱۲

محمد علی عبدالله (فرمانده گردان سوم تیپ۲۲ عراق): ۴۰۴

محمد فاضل حسین (وزیر مسکن و عمران عراق): ۶۲۵

محمد قاسم (فرمانده نیروی هوایی عراق): ۸۱

محمد یوسف العدسانی (رئیس مجلس ملی کویت): ۸۲۰، ۹۹۴، ۱۱۵۹، ۱۱۶۰، ۱۲۳۵

محمدی ری شهری، محمد (حجت الاسلام، حاکم شرع دادگاه های انقلاب اسلامی ارتش): ۶۸، ۶۹، ۷۰، ۹۹۲، ۹۹۷، ۹۹۸، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۰۴، ۱۰۲۴، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۴۹، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۸۴، ۱۰۸۵، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۱۱۹، ۱۱۲۱، ۱۱۲۴، ۱۱۲۵، ۱۱۶۱، ۱۱۶۳، ۱۱۶۵، ۱۱۶۷، ۱۲۵۴، ۱۲۵۵، ۱۲۹۵

محمدی، سیدمحمدحسین (نماینده مجلس): ۶۰۶

محمودی (معاون فرمانده لشکر۸ نجف): ۳۰۹، ۳۵۵، ۳۵۸، ۳۹۵

محمودی، مرتضی (نماینده قصرشیرین در مجلس): ۱۲۲۷

محی (سرهنگ): ۱۵۷

محی الدین معروف (معاون رئیس جمهوری عراق): ۴۲۸

محیط، احمد (دبیر جامعه انجمن روان پزشکی ایران و مدیر انستیتو روان پزشکی تهران): ۷۷۲، ۷۷۳

مختار کوسوما اتماجا (وزیر امور خارجه اندونزی): ۱۰۴۳

مختاری (بسیجی): ۲۵۷

مخروف، سیریل (مشاور اقتصادی سفارت فرانسه در تهران): ۶۴۵

مدنی، احمد (تیمسار): ۱۰۰۰

مدیرعامل سازمان هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران: ۸۳۳

مدیرکل صندوق بین المللی پول: ۱۰۶۳

مروت، محمد: ۱۰۳۹

مریوانی، علی: ۱۲۳، ۱۲۴

مزالاما، فرانسیسکو (سفیر ایتالیا در ایران): ۴۰۹

مسئول بهداری رزمی سپاه: ۴۰۳

مسئول جمعیت هلال احمر کردستان: ۴۲۷، ۶۱۷

مسئول ستاد بازسازی استان خوزستان: ۴۴۲

مسئول واحد تخریب قرارگاه مقدم حمزه: ۳۱۲

مسلون، باب (رئیس هیئت اجرایی کمپانی طرح و مقاطعه خطوط نفتی انگلیس): ۶۴۴

مشکینی، علی (آیت الله، امام جمعه قم): ۳۱۹، ۱۰۳۸، ۱۲۱۵

مصطفوی (فرمانده تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه): ۳۷۶

مصطفی طلاس (وزیر دفاع و معاون سرفرمانده نیروهای مسلح سوریه): ۱۵۶، ۶۴۹، ۷۷۷، ۸۰۱، ۹۹۵، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۱۶۲، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷

مضرب دران (نخست وزیر اردن): ۴۷۶

مظفری (فرمانده تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه): ۹۸، ۱۰۰

معاون سپاه یکم عراق: ۲۸۷، ۲۸۸، ۳۰۴، ۳۰۵، ۴۰۲

معاون عمرانی استانداری کردستان: ۶۸۹

معاون عمرانی استانداری همدان: ۵۴۱

معاون عملیاتی تیپ قدس: ۵۲۱

معاون نخست وزیر آلمان شرقی: ۶۸

معاون نخست وزیر یوگسلاوی: ۱۵۱

معاون وزارت بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی: ۶۸

معاون وزارت امور خارجه امریکا: ۱۰۶۶

معاونت اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف: ۱۰۵۷

معزز، سیدحمزه: ۱۰۸۲

معزز، سیدمحمد (از اعضای منشعب از سازمان چریک های فدایی و مسئول بخش تشکیلات مخفی حزب): ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۷۹، ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴، ۱۰۸۶، ۱۱۲۰، ۱۱۲۱، ۱۱۲۳، ۱۱۲۵، ۱۱۲۶، ۱۲۹۶

معمر قذافی (رهبر لیبی): ۶۲۸، ۷۷۳، ۷۷۶، ۹۹۶، ۱۱۹۸

معینی پور (فرمانده سابق نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی): ۸۶۲، ۱۰۷۳

مفتح (آیت الله، شهید): ۱۲۱۱

مفید، عبدالحسین (سرهنگ): ۵۱۹، ۶۸۳

مفیدی، سیدمحمود: ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴، ۱۱۲۶

مقدسی، محمدامین: ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴

مک فارلین، رابرت (مشاور امنیت ملی امریکا): ۸۹، ۱۳۸، ۱۹۸، ۶۹۲

ملاح زاده، عبدالمجید (فرمانده قرارگاه دریایی نوح): ۲۹۱، ۲۹۲، ۴۳۷، ۴۳۸، ۸۲۹

ملازم عمر (عضو شورای مرکزی اتحادیه میهنی کردستان): ۱۰۰۶

ملک حسین (پادشاه اردن): ۱۳۸، ۲۱۳، ۲۲۴، ۵۴۸، ۵۸۰، ۶۲۸، ۶۴۹، ۷۴۲، ۸۰۲، ۸۵۳، ۸۸۱، ۱۱۹۷، ۱۲۹۹

ملک فهد بن عبدالعزیز (پادشاه عربستان): ۸۳، ۲۴۵، ۲۹۶، ۴۱۳، ۴۴۷، ۴۶۶، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۵، ۵۸۶، ۶۷۸، ۷۶۲، ۱۱۱۴، ۱۱۶۲، ۱۲۵۲

ملک زادگان، محمدحسین (فرماندهی تاکتیکی نیروی دریایی ارتش): ۸۲۹

ملکوتی، مسلم (آیت الله، امام جمعه تبریز): ۱۸۸

ملکی، امیر (فرمانده گردان جندالله پیرانشهر): ۶۸۵

منافی، هادی (وزیر بهداری): ۷۰۰، ۸۴۱، ۱۰۱۴

منتظری، حسینعلی (آیت الله): ۶۷، ۳۱۹، ۳۲۰، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۹۵، ۱۰۳۸، ۱۰۶۱، ۱۰۶۲، ۱۱۳۳، ۱۱۳۴، ۱۱۵۷، ۱۲۱۰، ۱۲۲۷، ۱۲۲۸، ۱۲۴۵، ۱۲۶۶، ۱۲۸۵

منصوری، جواد: ۱۲۸۶

مورفی، ریچارد (مسئول امور غرب آسیا در وزارت امور خارجه امریکا): ۴۴، ۱۵۵، ۷۰۵، ۷۰۶

مورنو لئون، خوزه (وزیر انرژی و معادن ونزوئلا): ۸۶

موروا، پیر (نخست وزیر فرانسه): ۸۱، ۲۷۴، ۱۲۹۴

موسوی اردبیلی، سیدعبدالکریم (آیت الله، رئیس دیوان عالی کشور): ۱۹۳، ۳۴۶، ۵۶۱، ۷۸۷، ۷۹۱، ۸۳۹، ۱۰۵۹، ۱۰۶۰، ۱۰۶۱، ۱۱۷۸، ۱۱۷۹، ۱۲۱۰

موسوی تبریزی، سیدمحسن (نماینده مجلس): ۶۰۶

موسوی قویدل، سیدعلی اکبر (سرهنگ): ۹۸، ۱۰۲، ۲۸۵، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۶۱، ۴۹۶، ۵۱۹، ۵۸۹، ۶۳۱، ۶۸۳، ۷۶۵، ۷۸۴، ۸۰۷، ۸۱۰

موسوی لاری، سیدعبدالله (نماینده مجلس): ۶۰۶

موسوی، میرحسین (نخست وزیر): ۵۲، ۵۶، ۶۳، ۶۵، ۷۷، ۱۲۴، ۱۵۰، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۹۱، ۱۹۴، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۶۸، ۲۹۵، ۳۲۰، ۳۴۷، ۳۶۷، ۳۶۸، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۲۷، ۴۸۵، ۴۸۶، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۴۴، ۵۶۳، ۶۰۰، ۶۶۸، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۵، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۹۵، ۷۹۶، ۸۵۰، ۸۵۱، ۱۰۳۹، ۱۰۴۰، ۱۰۷۵، ۱۰۹۸، ۱۰۹۹، ۱۱۳۲، ۱۱۳۳، ۱۱۷۷، ۱۱۷۸، ۱۲۱۱، ۱۲۱۲، ۱۲۱۳، ۱۲۴۷، ۱۲۶۵، ۱۲۶۶، ۱۲۶۸، ۱۲۶۹، ۱۲۸۴، ۱۲۸۵

مهاجرانی، عطاءالله (نماینده مجلس): ۶۰۶

مهتدی، ناهید: ۱۰۸۲، ۱۰۸۵

مهدوی کنی، محمدرضا (آیت الله، رئیس ستاد پشتیبانی و تسریع کمک به مناطق آسیب دیده در جنگ): ۷۸، ۱۹۱، ۶۴۵، ۷۶۹، ۷۷۰، ۸۴۰، ۱۲۳۲

مهربان، داراب: ۸۴۰

میبدی، جلال: ۱۰۸۴

میتران، فرانسوا (رئیس جمهور فرانسه): ۵۰، ۵۹، ۸۱، ۱۰۹، ۱۳۲، ۱۷۱، ۱۹۴، ۳۰۰، ۳۰۳، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۴۷۶، ۴۹۱، ۶۵۶، ۶۵۷، ۷۳۰، ۷۴۵، ۷۴۷، ۷۶۱، ۸۶۶، ۱۱۹۸

میرزایی، علی اکبر (ناخدا سوم): ۱۱۶۵، ۱۲۳۷

میرسلیم، مصطفی (مشاور عالی رئیس جمهور): ۸۵۱، ۸۸۰، ۱۰۹۳

ناجی، حسین: ۱۰۴۰

ناروئی: ۱۷۳

ناصر برواری (عضو سابق مجلس ملی عراق): ۱۲۳۳

ناطق نوری، علی اکبر (وزیر کشور): ۲۴۱، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶، ۸۴۰، ۱۰۴۰

ناکاجیما، توشی جیرو (معاون وزیر امور خارجه ژاپن): ۴۲۹، ۴۴۹، ۴۶۹

نایف حواتمه (رهبر جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین): ۸۰۲، ۸۲۱، ۸۸۰، ۱۲۵۸

نایک، نیاز (معاون وزارت امور خارجه پاکستان): ۶۰۸

نبوی، بهزاد (وزیر صنایع سنگین): ۸۱۶

نبوی، مرتضی (وزیر پست و تلگراف و تلفن): ۱۰۴۰

نبیه بری (رهبر و دبیرکل سازمان امل): ۵۸، ۲۷۴، ۳۲۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۵۳۳، ۵۴۹

نخست وزیر ایتالیا: ۷۶۱

نخست وزیر بحرین: ۱۱۱۴

نخست وزیر ژاپن: ۶۸، ۸۶۷

نخست وزیر قزاقستان: ۷۲۹

نخعی، رشید (فرمانده توپخانه قرارگاه حمزه): ۹۸، ۱۰۲

ندایی، الحاق (وزیر انرژی رژیم صهیونیستی): ۱۲۵۸

نصر، کریم (فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)): ۷۳، ۹۷، ۹۸، ۱۰۱، ۱۰۴، ۱۶۲، ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۳، ۴۶۳، ۵۳۴، ۵۵۴، ۵۷۱

نظران (دبیر شورای عالی دفاع و سرپرست کمیسیون اداره اسرای عراقی): ۳۱۶، ۶۶۹، ۸۳۸

نعیم حداد (رئیس مجلس شورای ملی عراق): ۴۲۵، ۴۲۸، ۵۰۴، ۷۴۴، ۱۱۵۹

نماینده امام جمعه تهران در ستاد معین استان تهران: ۴۴۲

نماینده ایران در اجلاس بین المللی یونسکو: ۴۴۸

نوربخش، محسن (رئیس کل بانک مرکزی ایران): ۶۲۳، ۶۲۴، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵

نوری، شیخ فضل الله (آیت الله): ۱۲۰۴، ۱۲۰۷

نوری، عبدالله (نماینده امام در جهاد سازندگی): ۱۲۴۴

نوشیروان (از اعضای مرکزیت اتحادیه میهنی کردستان عراق): ۱۲۶۴

نیازی، مولانا کوثر (وزیر پیشین اطلاعات و امور مذهبی پاکستان): ۱۲۹۲

نیشیکاگی، ایکائو: ۸۳۲

نیکسون، ریچارد: ۱۷۴، ۱۰۲۸

نیلی، حسین: ۱۰۳۹

وابسته مطبوعاتی سفارت ایران در لندن: ۴۷۰

واکل (سرگرد، فرمانده گردان دوم تیپ۲۶): ۴۰۴

واینبرگر، کاسپار (وزیر دفاع امریکا): ۵۷، ۶۰، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۹۸، ۳۵۱، ۴۷۷، ۵۸۵، ۶۲۷، ۶۴۶، ۶۶۱، ۶۹۱، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۵۵، ۹۹۱، ۱۰۸۱

وبستر، ویلیام (رئیس اداره آگاهی امریکا): ۱۱۶۰

وزیر اقتصاد و بازرگانی جمهوری عربی یمن: ۵۰۷

وزیر امور خارجه مالت: ۲۹۶

وزیر بازرگانی عربستان: ۴۶۸

وزیر بازرگانی و کشتیرانی نروژ: ۴۶۹

وزیر بازرگانی هلند: ۴۶۸

وزیر تجارت خارجی هلند: ۳۴۸، ۴۴۴

وزیر دفاع عربستان سعودی: ۲۷۰

وزیر صنایع و برق عربستان: ۱۹۵

وزیر علوم و توسعه رژیم صهیونیستی: ۱۱۱۵

وزیر کار و امور اجتماعی امارات متحده عربی: ۶۲۵

وزیر مشاور در امور بازرگانی ایتالیا: ۶۹۰

وزیر مشاور در امور نخست وزیری کویت: ۱۱۹۷

وزیر نفت قطر: ۸۲۸

وزیر نفت ونزوئلا: ۷۳۲

وستی، جان (رئیس ستاد مشترک ارتش امریکا): ۵۶۶

وکیلی، احمد (از واحد تحقیق و بازرسی سپاه): ۷۱

ولایتی، علی اکبر (وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران): ۴۷، ۶۴، ۱۳۰، ۱۵۰، ۲۱۹، ۲۲۳، ۲۳۹، ۲۴۰، ۳۱۶، ۴۰۹، ۴۱۳، ۴۴۶، ۵۰۴، ۵۱۱، ۵۴۵، ۶۶۹، ۷۱۵، ۸۱۴، ۸۱۵، ۹۹۵، ۹۹۶، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۲، ۱۰۲۶، ۱۰۴۰، ۱۰۴۳، ۱۰۴۴، ۱۰۷۶، ۱۱۱۰، ۱۱۱۱، ۱۱۷۴، ۱۱۷۵

ولید (سرهنگ دوم، فرمانده نیروهای گردان کماندوی عراق): ۱۸۳

ولید جنبلاط (رهبر دروزی های لبنان): ۴۱۵، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۹۷، ۸۴۵، ۱۰۵۱، ۱۱۶۲، ۱۱۹۸

ولیعهد اردن: ۱۱۱۴، ۱۱۶۲

هادل، رونالد (وزیر انرژی امریکا): ۵۸۳، ۶۳۲، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۷۴

هاشمی رفسنجانی، اکبر (حجت الاسلام والمسلمین، رئیس مجلس شورای اسلامی و نماینده امام در شورای عالی دفاع، سخنگوی شورای عالی دفاع): ۴۵، ۴۷، ۴۸، ۵۲، ۵۳، ۶۴، ۶۵، ۶۷، ۱۱۳، ۱۲۴، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۲، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۶۷، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۱، ۳۴۷، ۳۵۱، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۴۱۳، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۸۸، ۵۰۹، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۴۲، ۵۴۴، ۵۵۸، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۳، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۶، ۶۲۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۶۵، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۸۹، ۷۱۷، ۷۲۸، ۷۴۰، ۷۹۳، ۷۹۴، ۷۹۵، ۸۲۱، ۸۲۴، ۸۳۳، ۸۵۲، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۹۸۸، ۹۸۹، ۱۰۳۹، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۴۷، ۱۰۹۷، ۱۰۹۸، ۱۱۵۵، ۱۱۷۳، ۱۱۷۴، ۱۱۷۶، ۱۱۷۷، ۱۲۲۶، ۱۲۲۷، ۱۲۲۹، ۱۲۳۰، ۱۲۵۴، ۱۲۶۵، ۱۲۶۶، ۱۲۶۷، ۱۲۶۸، ۱۲۸۲

هاشمی، سیدمحمود (حجت الاسلام): ۱۲۱۵

هاشمی، علی (فرمانده قرارگاه نصرت): ۴۳۷

هاشمیان، حسین: ۶۰۶

هاشمی نژاد، عباس (ناو سروان): ۱۱۶۴، ۱۲۳۷

هانی الحسن: ۳۹۳

هاو، جفری (وزیر امور خارجه انگلیس): ۵۹، ۳۰۰، ۶۷۵، ۶۷۷، ۱۱۹۸

هایدن، بیل (وزیر امور خارجه استرالیا): ۴۴۴

هرتزوگ، خیم (رئیس جمهور رژیم صهیونیستی): ۵۹، ۷۰۶، ۷۳۳

هرنو، شارل (وزیر دفاع فرانسه): ۵۰، ۵۳، ۲۷۴، ۴۸۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۸۲۱، ۶۴۸، ۷۷۶

همت، محمدابراهیم (فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)): ۷۴، ۲۵۳، ۳۵۵، ۳۵۶،

۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۹۷، ۳۹۹، ۴۰۱، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۵۴، ۴۹۶، ۵۱۷، ۵۷۱، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۳۲، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۸۲، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۸۴، ۸۲۳، ۸۲۴، ۱۱۸۵

هنردوست، عباس (معاون وزارت نفت ایران): ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۴۵

هنری (شهید نیروهای از لشکر ۴۱ ثارالله(ع)): ۲۴۵

هیوز، جان (سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا): ۷۶۰، ۸۴۸، ۱۲۵۲

یارمحمدی، علیرضا (نماینده بم): ۱۲۲۷

یاسر عرفات (رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین): ۱۵۶، ۲۴۵، ۳۰۳، ۳۷۳، ۳۹۳، ۴۱۶، ۴۵۳، ۵۱۲، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۶۷، ۵۸۶، ۶۱۱، ۶۲۸، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۷۸، ۶۹۳، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۲۱، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۶۳، ۷۷۷، ۷۷۸، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۲۱، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۸۰، ۸۸۱، ۹۹۵، ۹۹۶، ۱۰۱۹، ۱۰۲۷، ۱۰۵۲، ۱۰۶۷، ۱۰۷۶، ۱۱۰۱، ۱۱۱۵، ۱۱۹۹، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۷۹، ۱۲۹۹

یان، وشوکی (وزیر امور خارجه چین): ۱۷۱، ۲۴۳، ۳۲۳، ۱۱۸۰

یعقوبی، حسین: ۲۵۷

یوسف ابراهیم (خبرنگار روزنامه وال استریت ژورنال): ۸۷، ۱۰۴۷، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵

یوسف العلوی عبدالله (وزیر امور خارجه عمان): ۸۳۱، ۸۳۲

مکان ها

آبادان: ۱۰۶، ۱۶۶، ۲۳۴، ۲۸۹، ۲۹۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۳۷، ۳۴۶، ۳۸۰، ۴۰۳، ۴۳۷، ۴۸۳، ۵۲۳، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۵۶، ۵۷۳، ۵۹۱، ۶۳۵، ۶۸۳، ۶۹۸، ۷۳۹، ۷۵۳، ۷۶۸، ۷۸۵، ۸۲۹، ۸۴۷، ۸۵۷، ۱۰۰۵، ۱۰۵۷، ۱۰۸۹، ۱۱۰۳، ۱۱۲۹، ۱۱۵۰، ۱۱۷۱، ۱۲۲۳، ۱۲۴۱، ۱۲۶۱، ۱۲۷۰

آتن: ۲۷۴، ۶۰۷

آذربایجان غربی: ۴۱، ۴۳، ۱۰۷، ۱۶۶، ۲۱۴، ۲۶۰، ۳۱۴، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۶۱، ۴۰۵، ۴۰۷، ۴۲۳، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۶۴، ۴۸۳، ۵۴۰، ۵۷۵، ۶۹۸، ۷۱۰، ۸۱۲، ۸۳۰، ۹۸۷، ۱۰۰۷، ۱۰۱۸، ۱۱۷۱، ۱۲۴۳، ۱۲۸۴

آرژانتین: ۷۷۳، ۷۷۴

آلمان شرقی: ۶۵، ۱۱۱۰، ۱۱۶۵

آلمان غربی: ۶۵، ۱۵۲، ۱۷۶، ۳۵۰، ۳۸۴، ۵۳۲، ۶۰۷، ۶۴۵، ۶۵۸، ۸۳۲، ۸۴۰، ۸۴۱، ۹۹۲، ۱۰۴۵، ۱۰۴۶، ۱۱۵۷، ۱۲۲۰، ۱۲۳۱، ۱۲۷۶، ۱۲۸۱، ۱۲۹۰

آنکارا: ۳۴۲، ۱۲۹۴، ۱۲۹۵

ابوظبی: ۴۹، ۸۵، ۲۷۰، ۵۴۷، ۶۲۶، ۶۷۲، ۷۰۴، ۱۲۱۸

اتریش: ۷۰۲

اراک: ۵۰۵

ارتفاع آسمان بین: ۹۷، ۱۰۰، ۱۱۵، ۱۴۴

ارتفاع بازی دراز: ۴۱۸

ارتفاع باژوال: ۴۲، ۱۴۵

ارتفاع براله: ۲۲، ۲۳، ۷۳، ۹۱، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۲۱، ۱۶۵، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۴، ۱۸۶، ۱۸۷، ۲۰۴، ۲۳۰، ۲۵۰، ۲۸۶

ارتفاع بشکان: ۲۱

ارتفاع بلاله: ۹۸

ارتفاع بمو: ۷۳، ۷۴، ۹۵، ۲۰۸، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۸۴

ارتفاع بناسوته: ۲۰۴

ارتفاع پیرستان: ۶۸۵

ارتفاع پیروزی: ۳۱۲، ۷۵۲

ارتفاع پیروزی۱: ۵۹۰، ۶۶۶

ارتفاع پیروزی۲: ۶۶۶

ارتفاع پیروزی۳: ۶۶۶

ارتفاع تخم مرغی: ۱۸۷، ۲۰۲، ۲۰۴، ۲۲۷

ارتفاع توتمان: ۹۰، ۳۱۲، ۷۶۷

ارتفاع تیکوه: ۱۰۱۱

ارتفاع جانداران: ۶۸۵

ارتفاع چهل چشمه: ۱۴۰

ارتفاع حسنه بشه: ۶۸۵

ارتفاع خانم شیخان: ۲۱۰

ارتفاع خلوزه: ۲۳، ۹۱، ۱۰۳، ۱۱۶، ۱۶۵، ۱۸۳، ۱۸۷، ۲۳۰، ۲۸۰، ۴۳۳، ۴۷۹

ارتفاع خلوزه۱: ۲۲، ۲۶، ۹۰، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۶۲، ۱۷۹، ۱۸۰، ۲۰۴، ۲۵۰، ۲۸۶، ۳۱۲

ارتفاع خلوزه۲: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۹۰، ۹۱، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۶۲، ۱۶۵، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۶، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۴۹، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۶، ۳۰۳، ۳۱۰، ۳۳۴، ۳۷۵، ۳۸۰، ۸۰۳، ۸۰۴

ارتفاع دژن: ۱۰۱۱

ارتفاع دولمیری: ۴۲، ۱۴۵

ارتفاع روکان: ۶۹۷، ۷۶۷

ارتفاع زله: ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۳۰، ۹۱، ۹۲، ۱۸۷، ۲۰۱، ۲۰۴، ۲۰۷، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۷۹، ۶۳۱، ۷۶۷، ۷۸۲

ارتفاع سربراله: ۲۲، ۲۳، ۹۱، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۶۵، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۴، ۱۸۶، ۱۸۷، ۲۰۸، ۲۳۰، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۶۱، ۲۸۶، ۳۱۲

ارتفاع سرکچل: ۷۳، ۱۴۴

ارتفاع سرو: ۵۳۷، ۵۶۹، ۵۸۹

ارتفاع سنگ معدن: ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۹۰، ۱۰۱، ۱۸۷، ۲۰۵، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۵۰، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۳، ۳۱۱، ۳۳۱، ۳۳۳، ۳۷۵، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۱۸، ۴۲۱، ۶۳۱، ۶۳۳، ۶۵۲، ۶۸۱، ۶۸۳، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۲۴، ۷۵۱، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۸۰، ۷۸۲، ۸۰۹، ۸۲۷

ارتفاع سورکوه: ۸۱۰

ارتفاع سورن: ۲۲، ۲۵، ۹۱، ۹۲، ۹۸، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۸۵، ۲۳۲، ۲۵۰، ۲۸۴، ۲۸۵،

ص:۱۴۰۳

۳۵۶، ۳۵۷، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۹۸، ۴۰۱، ۵۲۰، ۵۷۱، ۵۹۰، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۵۳، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۸۲، ۷۰۹، ۷۶۷، ۷۵۲، ۷۶۶، ۸۱۰

ارتفاع سه درختی: ۲۳، ۷۱، ۷۲، ۹۱، ۱۸۷، ۲۰۲، ۲۰۴، ۳۱۲، ۸۰۳

ارتفاع سیدمصطفی: ۱۸۷، ۲۰۳، ۲۰۷، ۲۰۸

ارتفاع سیر: ۱۴۵، ۲۵۶، ۲۷۵

ارتفاع شاخ تارچر: ۴۰۱، ۴۹۶، ۵۵۴

ارتفاع شاخ نالشکینه: ۳۱۰، ۳۳۴

ارتفاع شاه خراش: ۱۰۱۲

ارتفاع شاهو: ۳۸۲، ۱۰۱۱

ارتفاع شهدا: ۲۳، ۱۸۷، ۲۵۰

ارتفاع شهنه سر: ۶۸۵

ارتفاع شیخ حسن: ۲۳، ۱۸۲، ۱۸۳

ارتفاع شیخ حیدر: ۵۰۰

ارتفاع شیخ گزنشین: ۲۰۷، ۲۸۵، ۳۹۸، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۱۸، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۸۱، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۷، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۵۳

ارتفاع شیخ لری: ۵۵۳

ارتفاع صاحب الزمان(عج): ۲۰۱

ارتفاع طالش: ۴۲

ارتفاع طویل: ۱۶۵

ارتفاع قلانجان: ۲۰۱

ارتفاع قلاویزان: ۷۴، ۹۵

ارتفاع قوچ سلطان: ۲۵۵

ارتفاع کانی مانگا: ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۳۳، ۴۳۴

ارتفاع کرگمل: ۲۱

ارتفاع کلو: ۲۰۲، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۵، ۵۷۰

ارتفاع کله قندی: ۳۷۵، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۲۱

ارتفاع کنگرک: ۱۲۱، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۷۹، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۲۰۱، ۲۳۱، ۲۵۰، ۲۸۱، ۴۷۹، ۷۸۴

ارتفاع کولان: ۸۵۸

ارتفاع گرمک: ۱۲۱، ۱۶۲، ۱۶۴، ۱۷۹، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۷، ۲۰۱، ۲۳۱، ۲۵۰، ۲۸۱

ارتفاع گروه دولک: ۶۸۵

ارتفاع لری: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۳۹، ۷۳، ۹۱، ۹۷، ۹۸، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۲۱، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۴، ۱۷۹، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۲۰۱، ۲۰۵، ۲۳۱، ۲۵۰، ۲۸۱، ۲۸۳، ۲۸۶، ۳۱۰، ۳۵۶، ۳۹۴، ۴۰۰، ۴۰۲، ۴۵۷، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۳، ۴۷۹، ۴۸۱، ۴۹۷، ۵۷۲، ۶۳۸، ۸۰۹

ارتفاع مارب: ۱۰۱۱

ارتفاع مارو: ۲۲، ۷۳، ۹۱، ۹۸، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۶۲، ۱۶۵، ۱۷۹، ۱۸۳، ۱۸۷، ۲۳۰، ۲۵۰

ارتفاع ماسو دایماب: ۶۳۵

ارتفاع مبرخویه: ۶۸۵

ارتفاع مرزی قندیل: ۷۸۶

ارتفاع مرزی لک لک: ۴۲، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۵۷، ۱۹۰

ارتفاع مله خور: ۱۶۵

ارتفاع نوری: ۴۲

ارتفاع هایندل: ۷۸۳

ارتفاع هرگنه: ۱۸۷، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۷، ۲۲۸، ۲۳۰، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۷۹، ۲۸۳، ۲۸۶، ۳۸۱

ارتفاع هرگنه۱: ۸۰۳

ارتفاع هرگنه۲: ۸۰۳

ارتفاع هفت توانان: ۸۰۳، ۸۰۴

ارتفاع هنیمال: ۴۲

ارتفاعات قلاویزان: ۲۱، ۲۸۴

اردبیل: ۷۳۹

اردن: ۵۵، ۵۹، ۶۳، ۸۸، ۱۵۱، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۹۵، ۱۹۷، ۲۲۲، ۲۵۸، ۲۷۱، ۳۶۸، ۴۱۲، ۴۴۶، ۴۷۳، ۴۸۷، ۵۲۴، ۵۳۲، ۵۴۸، ۵۸۴، ۵۸۶، ۶۹۲، ۷۰۲، ۷۰۷، ۸۰۰، ۸۵۳، ۸۶۸، ۸۸۰، ۸۸۱، ۱۱۰۹، ۱۱۱۳، ۱۱۳۹، ۱۲۳۲، ۱۲۵۳

اردوگاه آوارگان فلسطینی بداوی (لبنان): ۳۷۳، ۴۱۶، ۵۵۰، ۶۹۳، ۷۲۱، ۷۳۴، ۷۶۳، ۷۷۷، ۷۷۸، ۸۴۵

اردوگاه الشعره (لبنان): ۷۳۲

اردوگاه حنطا (لبنان): ۷۳۲

اردوگاه سروآباد: ۴۲۷، ۶۱۷

اردوگاه سنندج: ۴۲۷، ۶۱۷

اردوگاه شتیلا (لبنان): ۳۰۱، ۳۵۲، ۳۹۳، ۸۱۵

اردوگاه شیخ عبدالله (لبنان): ۵۳، ۸۲۱

اردوگاه صبرا (لبنان): ۳۰۱، ۳۵۲، ۳۹۳، ۸۱۵

اردوگاه فلسطینی نهرالبارد (لبنان): ۴۱۶، ۵۵۰

ارومیه: ۴۰، ۷۷، ۱۲۵، ۱۴۸، ۱۹۰، ۲۱۴، ۲۵۹، ۲۶۱، ۳۱۴، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۶۱، ۳۸۱، ۳۸۲، ۴۰۶، ۴۲۴، ۴۸۳، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۷۴، ۶۱۸، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۶۸، ۶۸۴، ۷۲۵، ۷۳۹، ۸۱۳، ۱۰۰۸، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۱۰۴، ۱۱۷۲، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳

اریتره: ۱۲۴۹

ازمیر: ۱۲۹۵

اسپانیا: ۱۳۶، ۱۱۴۰

اسپی دره: ۷۴۰

استان اربیل (عراق): ۴۴۳

استان اصفهان: ۱۱۵۴

استان ایلام: ۱۲۰۱

استان باختران: ۶۸۷، ۱۲۰۱

استان خراسان: ۱۲۴۵

استان خوزستان: ۳۸، ۳۶۰، ۳۶۴، ۳۸۴، ۴۸۲، ۵۷۳، ۷۰۱، ۷۱۸، ۷۵۵، ۱۱۸۳، ۱۱۸۴، ۱۲۴۵، ۱۲۷۰

ص:۱۴۰۴

استان دهوک (عراق): ۴۴۳، ۷۴۱

استان دیاله: ۳۳، ۲۹۳

استان سلیمانیه (عراق): ۳۵، ۴۳، ۸۹، ۹۲، ۱۰۴، ۱۰۸، ۲۳۴، ۳۶۰، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۴۰۲، ۴۲۶، ۱۲۶۴

استان سیستان و بلوچستان: ۱۷۳

استان صلاح الدین (عراق): ۵۴۲، ۵۵۰

استان فارس: ۱۰۹۳، ۱۰۹۵، ۱۱۰۳، ۱۱۳۰، ۱۱۳۲، ۱۱۵۲، ۱۱۵۴، ۱۲۲۶

استان کردستان: ۲۱، ۳۲، ۳۴، ۴۱، ۴۳، ۸۹، ۱۲۵، ۱۵۷، ۱۹۳، ۱۹۴، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۵، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۲۰، ۲۴۱، ۲۴۵، ۲۶۰، ۲۹۳، ۳۱۴، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۳۶، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۶۱، ۳۸۵، ۴۰۷، ۴۲۳، ۴۲۷، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۵۰، ۴۶۴، ۴۸۲، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۴، ۵۱۰، ۵۴۰، ۵۵۷، ۵۶۲، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۴۱، ۶۶۹، ۶۸۹، ۶۹۸، ۷۲۸، ۷۵۷، ۸۱۲، ۸۳۰، ۹۸۷، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۱۸، ۱۰۴۱، ۱۰۹۰، ۱۱۷۱، ۱۲۴۷، ۱۲۸۴، ۱۲۹۱

استان کرکوک (عراق): ۳۴، ۱۰۰۶

استان لرستان: ۱۲۲۶

استان مازندران: ۱۹۴، ۷۵۹، ۱۰۷۵

استان همدان: ۷۴۱، ۱۲۰۱

استان یزد: ۱۰۳۸

استانبول: ۱۲۹۴، ۱۲۹۵

استراسبورگ: ۱۱۹۷

استرالیا: ۸۶۸

استکهلم: ۸۴۳، ۱۱۳۴، ۱۱۴۳، ۱۱۵۲، ۱۱۸۱، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲

اسرائیل (رژیم اشغالگر قدس، رژیم صهیونیستی): ۱۳۸، ۱۷۶، ۲۱۹، ۲۲۱، ۲۲۳، ۲۷۱، ۲۹۹، ۳۰۱، ۳۱۹، ۳۲۱، ۳۲۸، ۳۵۲، ۳۶۹، ۳۸۸، ۴۲۸، ۴۴۸، ۴۵۲، ۴۶۷، ۴۷۷، ۵۱۱، ۵۳۳، ۵۴۴، ۵۶۶، ۵۸۰، ۵۸۵، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۲۷، ۷۸۹، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۶، ۷۹۸، ۸۰۱، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۳۴، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۶۳، ۸۶۵، ۸۶۷، ۸۷۷، ۸۷۹، ۸۸۱، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۴، ۱۰۱۶، ۱۰۲۲، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۵۲، ۱۰۶۷، ۱۰۷۷، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۰۸۲، ۱۰۹۷، ۱۰۹۸، ۱۱۱۵، ۱۱۱۷، ۱۱۳۵، ۱۱۴۵، ۱۱۵۵، ۱۱۶۰، ۱۱۹۷، ۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۳۰، ۱۲۳۹، ۱۲۴۷، ۱۲۵۲، ۱۲۵۷، ۱۲۶۹، ۱۲۷۰، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۸۶، ۱۲۹۲، ۱۲۹۸

اسکله البکر: ۳۶، ۳۷، ۱۱۷، ۲۹۲، ۴۳۷

اسکله العمیه: ۳۶، ۳۷، ۱۱۷، ۴۳۷، ۴۳۸

اسکله شهید رجایی: ۶۶۰

اسکله نوروز: ۲۹۲، ۴۳۷

اسلام آباد غرب: ۱۹۱

اسلام آباد: ۱۱۴، ۵۴۷، ۸۶۹

اسلام شهر: ۱۰۴۲

اشترآباد: ۴۵۴

اشنویه: ۲۶۱، ۴۸۴، ۵۴۰، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۴۸، ۸۱۳، ۸۷۴، ۸۸۱، ۸۸۲، ۱۰۰۸، ۱۰۰۹، ۱۰۱۲، ۱۱۸۹

اصفهان: ۴۲۳، ۱۲۲۶، ۱۲۴۵

افریقای جنوبی: ۱۲۴۸

افغانستان: ۶۹، ۱۱۵، ۱۷۳، ۱۷۶، ۳۴۵، ۴۷۵، ۶۴۲، ۶۵۷، ۷۹۰، ۷۹۲، ۹۹۰، ۹۹۳، ۹۹۹، ۱۰۱۵، ۱۰۲۱، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۱۵۵، ۱۱۶۱، ۱۲۴۹

اقیانوس آرام: ۱۲۹۳

اقیانوس هند: ۴۹، ۸۲، ۱۳۸، ۱۷۳، ۳۴۳، ۴۰۵، ۹۸۹، ۱۲۵۱

اکوادور: ۱۰۶۳

الجزایر: ۸۳، ۱۱۲، ۱۳۲، ۱۵۲، ۱۷۶، ۲۴۳، ۲۴۵، ۴۵۰، ۴۵۳، ۵۶۷، ۵۸۵، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۵۶، ۷۲۰، ۷۳۱، ۷۴۵، ۷۷۴، ۷۹۷، ۱۰۶۳، ۱۱۵۷، ۱۲۵۰

الجزیره: ۸۸۱، ۱۲۵۱

العماره (عماره): ۲۰، ۲۱، ۳۱۱، ۶۷۰

امارات عربی متحده: ۸۳، ۸۶، ۱۵۲، ۲۲۳، ۲۴۴، ۳۴۸، ۴۸۹، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۷۶، ۶۰۶، ۶۴۷، ۶۹۴، ۷۰۴، ۷۴۴، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۹۷، ۱۲۱۴، ۱۲۷۷

امان: ۱۹۷، ۲۲۲، ۲۴۴

امریکا: اکثر صفحات

اندونزی: ۸۶، ۸۶۳، ۱۰۶۳

اندیمشک: ۳۸، ۳۹، ۱۹۴، ۳۲۰، ۵۳۸، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۹۲، ۵۹۸، ۶۷۱، ۶۷۲، ۱۱۴۹، ۱۱۵۰، ۱۱۷۰، ۱۱۷۵

انگلیس (انگلستان، بریتانیا): ۵۰، ۵۸، ۶۵، ۶۶، ۷۰، ۱۱۰، ۱۱۴، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۷۰، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۶، ۱۹۵، ۲۲۲، ۲۴۲، ۲۶۹، ۲۷۱، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۵۰، ۳۶۸، ۳۷۱، ۳۸۹، ۴۱۲، ۴۱۵، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۸۸، ۵۲۷، ۵۳۱، ۵۸۱، ۶۰۲، ۶۳۷، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۷۲، ۶۹۰، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۶۰، ۷۹۰، ۷۹۷، ۸۱۹، ۸۳۱، ۸۴۰، ۸۶۰، ۹۹۲، ۱۰۱۵، ۱۰۲۳، ۱۰۲۶، ۱۰۳۵، ۱۰۴۲، ۱۰۴۷، ۱۰۵۸، ۱۰۶۴، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۹۷، ۱۱۰۱، ۱۱۱۸، ۱۱۳۷، ۱۱۵۵، ۱۱۸۴، ۱۱۹۸، ۱۲۱۴، ۱۲۳۱، ۱۲۵۴

اورشلیم: ۷۴۸، ۱۲۵۷

اوزون دره: ۱۴۶

اهواز: ۱۹۸، ۱۹۹

ایالت باواریای آلمان فدرال: ۱۳۹

ایالت فلوریدای امریکا: ۱۳۶

ایتالیا: ۵۸، ۱۳۶، ۳۰۰، ۳۷۱، ۴۱۵، ۶۴۵، ۶۴۸، ۶۵۸، ۶۶۰، ۶۷۶، ۷۰۶، ۷۶۰، ۷۶۱، ۱۰۱۵، ۱۰۲۶، ۱۰۴۲، ۱۰۶۷، ۱۰۹۷، ۱۱۰۱، ۱۱۵۷، ۱۲۳۴

ایران: اکثر صفحات

ایستگاه حسینیه: ۱۱۷۰

ایشگه سو: ۱۶۶

ایلام: ۱۱۷۰، ۱۱۷۱، ۱۱۷۶، ۱۲۲۶

بابل: ۷۵۴

باختران: ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۲۵، ۳۴۶، ۴۲۳، ۵۴۱، ۶۶۸، ۷۴۰، ۷۸۵، ۱۰۷۰

بادانه: ۲۶، ۲۷، ۴۰۲، ۴۳۵، ۴۶۱، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۹۳، ۵۱۶، ۶۳۳، ۷۶۶

بالاتاق: ۱۲۷

بانه: ۳۳، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۷۳، ۷۵، ۷۶، ۸۹، ۹۲، ۹۵، ۹۸، ۱۰۰، ۱۰۳، ۱۰۶، ۱۲۲، ۱۲۵، ۱۴۱، ۱۴۳، ۱۶۲، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۷۹، ۱۸۲، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۳، ۱۹۴، ۲۰۱، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۸، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۷، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۵، ۲۶۱، ۲۸۱، ۲۸۵، ۲۸۹، ۲۹۰، ۳۱۱، ۳۱۷، ۳۲۰، ۳۳۷، ۳۴۳، ۳۴۶، ۳۷۶، ۴۲۷، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۴۱، ۴۵۴، ۴۵۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۳۸، ۵۵۶، ۵۷۲، ۵۹۱، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۸۷، ۶۹۹، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۸، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۶۹، ۷۷۱، ۸۱۳، ۸۴۷، ۱۰۱۱، ۱۰۱۳، ۱۱۲۹، ۱۱۹۰، ۱۲۲۳، ۱۲۲۴

بانی بنوک: ۲۸۵، ۳۳۵، ۳۵۷، ۳۷۸، ۳۹۸، ۴۲۱، ۴۲۲، ۶۶۷، ۶۹۷، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۴

بایوه: ۹۲، ۲۲۷

بحرین: ۸۵، ۱۷۱، ۲۴۴، ۲۶۲، ۳۶۳، ۳۹۰، ۵۱۰، ۵۶۲، ۶۲۶، ۶۴۶، ۶۴۷، ۷۳۱، ۱۱۱۴، ۱۱۱۷، ۱۱۹۶، ۱۲۱۴

بخش ساوجی: ۶۱۶

برازجان: ۱۶۷

برزیل: ۱۱۳

بروجرد: ۱۲۵، ۵۴۱

بروکسل: ۵۸۱

بستان: ۴۰۴

بصره: ۲۱، ۱۰۸، ۳۱۶، ۳۳۶، ۵۶۰، ۶۷۰، ۸۶۱، ۱۱۰۸، ۱۱۷۰، ۱۲۹۳

بعلبک (لبنان): ۵۳، ۵۹، ۶۳، ۱۵۶، ۲۷۴، ۳۲۷، ۳۵۲، ۳۹۲، ۳۹۳، ۴۱۴، ۴۹۱، ۵۳۳، ۶۱۰، ۷۳۲، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۵۶، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۶، ۷۷۵، ۷۹۳، ۷۹۵، ۸۰۱، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۲۱، ۸۳۳، ۸۴۰، ۸۶۳، ۸۶۶، ۸۷۹، ۱۱۱۳، ۱۱۴۳، ۱۱۵۵، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸

بغداد: ۲۱، ۳۳، ۳۴، ۴۷، ۴۹، ۵۴، ۶۸، ۸۰، ۸۴، ۸۸، ۱۰۹، ۱۳۱، ۱۳۴، ۱۴۹، ۱۵۵، ۱۵۸، ۱۹۵، ۲۱۳، ۲۲۳، ۲۳۸، ۲۴۴، ۲۶۲، ۳۱۶، ۳۲۴، ۳۲۶، ۳۳۶، ۳۴۸، ۳۵۱، ۳۶۶، ۳۷۷، ۳۸۵، ۳۹۱، ۴۰۸، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۸، ۴۴۴، ۴۴۷، ۴۵۰، ۴۹۰، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۳۱، ۵۴۲، ۵۴۶، ۵۶۴، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۹۶، ۶۰۷، ۶۰۹، ۶۴۴، ۶۵۹، ۶۹۰، ۶۹۴، ۷۱۵، ۷۳۰، ۷۴۵، ۷۵۶، ۷۵۸، ۷۷۰، ۷۷۴، ۷۸۶، ۸۰۰، ۸۳۱، ۸۴۲، ۸۵۳، ۸۵۹، ۸۶۱، ۹۸۷، ۹۸۸، ۹۸۹، ۱۰۱۹، ۱۰۲۳، ۱۰۶۲، ۱۱۱۰، ۱۱۴۶، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۲۳۳، ۱۲۵۱، ۱۲۵۲، ۱۲۵۷، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۶۹، ۱۲۷۰، ۱۲۷۲، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۶، ۱۲۷۷، ۱۲۸۷، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹

بلژیک: ۶۰۲

بلغارستان: ۶۸، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۵۹

بلگراد: ۱۰۹، ۷۱۵، ۷۱۶، ۱۱۹۵، ۱۲۷۵، ۱۲۷۶

بلوچستان: ۱۷۴

بندر ازمیر: ۱۲۹۴

بندر امام خمینی: ۳۳، ۳۴، ۳۷، ۳۹، ۴۰، ۲۳۶، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۶۴، ۲۹۱، ۲۹۴، ۳۲۶، ۳۴۳، ۳۶۳، ۳۶۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۶۶، ۶۷۰، ۶۸۹، ۸۱۰، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۵۹، ۱۰۳۵، ۱۰۳۶، ۱۰۵۸، ۱۰۷۴، ۱۲۹۲، ۱۲۹۳

بندر بوشهر: ۳۹، ۴۰۵، ۸۱۰، ۸۳۰، ۸۳۱، ۱۰۳۵، ۱۱۱۴

بندر چابهار: ۴۰۵

بندر دوبی: ۶۲۲

بندر راشد در امارت دوبی: ۵۸۳

بندر سانتوز: ۶۷۴

بندر عقبه: ۱۹۵

بندر فجیره: ۴۸۸

بندر ینبع: ۱۹۵، ۳۲۵

بندرعباس: ۳۷، ۳۹، ۱۲۵، ۱۵۳، ۱۶۹، ۴۰۵، ۴۳۶، ۶۶۰، ۶۷۲، ۶۷۵، ۸۶۳، ۱۰۰۱، ۱۱۰۳، ۱۲۲۶، ۱۲۲۷

بنگلادش: ۴۵۳، ۷۲۱، ۸۶۳، ۱۰۷۵، ۱۱۰۰

بوئنوس آیرس: ۷۷۴

بوشهر: ۴۳۸، ۵۹۱، ۵۹۲، ۶۳۷، ۱۰۳۶، ۱۰۹۵، ۱۱۰۳، ۱۲۲۶، ۱۲۹۲

بوکان: ۷۷، ۱۵۷، ۲۳۷، ۳۱۴، ۳۴۱، ۳۶۱، ۳۸۱، ۳۸۳، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۸۳، ۵۰۲، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۶۸، ۶۸۶، ۷۲۶، ۸۱۲، ۸۵۸، ۹۸۶، ۱۰۰۵، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۸۹، ۱۲۸۳

بوموسی: ۵۱۲، ۷۱۸، ۸۲۷، ۱۱۰۳

بهبهان: ۳۸، ۳۹، ۳۳۷، ۳۴۶، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۸۴، ۳۸۷، ۴۲۶، ۵۲۴، ۵۲۸، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۵۶، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۹۲، ۵۹۸، ۶۳۶، ۸۲۸، ۱۱۴۹، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۱۷۰، ۱۱۷۵

بهمنشیر: ۴۳۸

بیاره عراق: ۱۲۳، ۱۲۵، ۱۰۱۴

بیت الله الحرام: ۶۹۹

بیت ا لمقدس: ۵۷، ۲۷۳، ۴۹۱، ۵۶۶، ۷۳۳، ۸۷۸، ۹۹۵، ۹۹۶، ۱۰۲۷، ۱۱۰۱، ۱۱۹۸، ۱۲۷۳

بیجار: ۲۶۱، ۳۴۱، ۸۱۳

بیروت: ۲۰، ۵۳، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۸۹، ۱۵۶، ۲۲۴، ۲۷۲، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۳، ۳۱۶، ۳۲۱، ۳۲۷، ۳۲۹، ۳۴۵، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۶۲، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۸۸، ۳۹۱، ۳۹۲، ۴۰۵، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۳۰، ۴۵۱، ۴۷۶، ۴۹۰، ۴۹۱، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۲۸، ۵۶۰، ۵۶۶، ۵۸۲، ۵۸۵، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۲۷، ۶۶۱، ۶۹۱، ۶۹۲، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۴۷، ۷۷۶، ۷۹۶، ۸۱۵، ۸۲۰، ۸۳۵، ۸۴۵، ۸۵۱، ۸۷۱، ۸۷۹، ۹۹۱، ۹۹۵، ۱۰۲۸، ۱۰۶۶، ۱۱۱۳، ۱۱۴۲، ۱۱۴۶، ۱۱۶۲، ۱۲۳۹، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۷۴، ۱۲۷۸، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸

بیمارستان ۵۳۲ ارومیه: ۷۷۱

بیمارستان اشترآباد: ۴۷۹

بیمارستان گولتادن (مونیخ): ۳۸۴

بیمارستان سینا (تبریز): ۲۵۴، ۴۹۹

بیمارستان شهید صدوقی: ۱۲۲۳

بیمارستان صحرایی لشکر۸ نجف: ۳۰۹

بیمارستان طرفه (تهران): ۶۲۲، ۶۳۸، ۷۷۱

بیمارستان گولان (مریوان): ۴۷۹

بیمارستان لقمان الدوله (تهران): ۴۹۹، ۵۹۹، ۷۷۱

بیمارستان مراغه: ۴۹۹

بیمارستان مواسات (دمشق): ۸۱۵

بیمارستان نیروی هوایی: ۸۳۳

پادگان بیکوس (محور سردشت – مهاباد): ۷۵

پادگان پسوه: ۱۲۲۳

پادگان حاج عمران: ۲۱

پادگان سیدصادق: ۱۹۰

پادگان سیدکان: ۱۴۵

پادگان شعیبه: ۱۱۷۰

پادگان شیخ عبدالله (بعلبک لبنان): ۷۴۷، ۷۷۶، ۸۲۰، ۸۲۷، ۸۷۹، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸

پادگان قشله: ۴۳۸

پادگان لشکر۶۴ ارومیه: ۶۰۱

پادگان نیروی دریایی رشت: ۱۹۴

پاریس: ۵۴، ۷۹، ۱۳۱، ۱۳۲، ۲۴۴، ۲۸۹، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۵۲، ۳۶۸، ۳۷۲، ۳۸۴، ۴۷۴، ۴۹۱، ۵۰۱، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۸۱، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۱۹، ۶۵۶، ۶۷۸، ۶۹۴، ۷۱۵، ۷۴۵، ۷۴۶، ۸۱۹، ۸۳۱، ۸۳۹، ۸۴۹، ۸۷۸، ۹۹۵، ۱۰۰۷، ۱۱۹۹، ۱۲۵۲، ۱۲۷۳

پاسگاه آویهنگ: ۱۵۷

پاسگاه بردوک هشتیان: ۶۹۸

پاسگاه بلیس: ۲۵۸

پاسگاه بناسوته: ۲۲۷

پاسگاه تنگ سر: ۱۵۷

پاسگاه زید: ۵۵۶، ۶۸۳

پاسگاه ژاندارمری زیندشت: ۸۱۳

پاسگاه شهید سپاهی مهاباد: ۲۶۰

پاسگاه شیرکل: ۱۱۶

پاسگاه کوخلان: ۳۱۲

پاکستان: ۴۶، ۱۱۵، ۱۷۳، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۷۳، ۶۰۸، ۶۴۶، ۸۶۹، ۹۸۹، ۱۰۷۶، ۱۲۸۲

پالایشگاه آبادان: ۱۰۶، ۱۱۵۸

پالایشگاه عدن: ۵۶۵

پالایشگاه عمان: ۵۶۵

پالایشگاه نفت طرابلس: ۵۵۰

پالایشگاه نفتی الشعیبه: ۶۲، ۱۱۱۲

پاوه: ۱۲۵، ۱۸۹، ۱۲۲۶

پایانه خارک: ۱۱۰، ۸۷۶

پایانه نفتی بندر یومورتالیک: ۱۷۰

پایگاه آویهنگ: ۱۰۷، ۶۱۷، ۶۵۵

پایگاه ابوذر: ۱۰۴۲

پایگاه اشکلان: ۱۱۷۲

پایگاه انزال: ۳۶۱

پایگاه ایرانخواه: ۶۳۵

پایگاه بادین آباد: ۳۸۲

پایگاه باراندوز: ۱۱۷۲

پایگاه برهان: ۶۳۵

پایگاه بغاز: ۱۲۶

پایگاه بولحسن: ۱۱۷۲

پایگاه بهیک: ۴۸۳

پایگاه بیطاس: ۱۱۵۱

پایگاه تازه آباد: ۴۰۶

پایگاه تنگی سر: ۷۶، ۱۰۷

پایگاه جانوره: ۶۸۶

پایگاه چمن ژاندارمری: ۷۳۹

پایگاه چناره: ۴۸۴

پایگاه حصار سپاه: ۳۸۲

پایگاه حلبی: ۹۸۶

پایگاه حیوانات مهاباد: ۱۰۸۹

پایگاه خلیفه: ۷۱۰

پایگاه خلیفه لو: ۱۴۸

پایگاه خورخوره: ۱۱۷۲

پایگاه خورنج: ۵۹۴

پایگاه دریایی ولاریوستوک: ۱۲۹۳

پایگاه دوآب: ۲۱۵

پایگاه روستایی زرکندی: ۱۲۶۲

پایگاه ژاندارمری برده رشان: ۱۰۷۰

پایگاه ژاندارمری روستای چره: ۳۱۴

پایگاه ژاندارمری کانی کن: ۱۱۸۹

پایگاه ژاندارمری کردیگلان: ۹۸۶

پایگاه سالیان: ۶۱۷

پایگاه سرتنگ: ۱۲۲۳

پایگاه سفیددره: ۱۱۲۹

پایگاه سلمان فارسی: ۱۰۴۲

پایگاه شاوله: ۷۲۵

پایگاه شربیان: ۲۳۳

پایگاه شهدا: ۱۴۸

پایگاه شهید بهشتی تهران: ۱۰۴۲

پایگاه شهید سپاهی: ۱۰۷

ص:۱۴۰۷

پایگاه شهید کفاشی: ۵۴۰، ۷۵۴

پایگاه صائین بلاغ (مائین بلاغ): ۱۱۰۴

پایگاه صالح: ۱۱۷۲

پایگاه ضدچریکی چغال آوا: ۲۳۴

پایگاه طرزلو: ۱۱۰۴

پایگاه فرانسوی لاندویزیو: ۴۸۶

پایگاه قره نساء: ۶۳۵

پایگاه قونی: ۱۲۰۳

پایگاه کانی رش: ۱۱۷۲

پایگاه کوپر: ۲۳۷

پایگاه کوخلان: ۱۰۴

پایگاه کویر: ۴۸۴

پایگاه گرده بن: ۵۹۴، ۷۱۱

پایگاه گزان بالا: ۴۲۳

پایگاه گزان: ۶۵۵

پایگاه گل تپه: ۱۲۴۲

پایگاه لاوین: ۱۲۰۲

پایگاه مالک اشتر: ۱۰۴۲

پایگاه مرزی آسیاب: ۱۱۰۴

پایگاه مقاومت روستای میرآباد: ۲۱۵

پایگاه مقداد: ۱۰۴۲

پایگاه ممکان: ۵۹۴

پایگاه مهراب: ۷۶، ۱۰۷

پایگاه ناتو در ازمیر: ۱۲۹۵

پایگاه نظامی مصیره: ۶۷۲

پایگاه نوژه: ۷۴۱

پایگاه نیر: ۷۶، ۱۰۷

پایگاه هزارکانیان: ۱۱۷۲

پایگاه هفتم شکاری: ۱۰۹۳

پایگاه هوایی – دریایی بوشهر: ۶۲۱

پایگاه هویه: ۶۱۷

پرتغال: ۵۴۶، ۱۱۱۴

پکن: ۷۰۱، ۱۱۱۰، ۱۱۸۰

پل نو: ۱۰۶، ۶۸۳

پنجوین: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۶، ۲۸، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۹، ۷۱، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۸، ۱۰۰، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۲۲، ۱۲۵، ۱۶۱، ۱۸۴، ۱۸۷، ۱۹۱، ۱۹۲، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۱۳، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۸، ۲۴۵، ۲۴۹، ۲۵۲، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۷۹، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۹، ۳۰۴، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۹، ۳۳۱، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۶، ۳۴۱، ۳۴۸، ۳۵۶، ۳۶۰، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۷۵، ۳۷۷، ۳۸۱، ۳۸۴، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۹، ۴۱۷، ۴۲۱، ۴۲۶، ۴۶۳، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۶، ۵۲۹، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۵۷، ۵۶۱، ۵۹۸، ۶۴۴، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۵۷، ۶۶۵، ۶۸۱، ۶۸۳، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۴۱، ۷۵۱، ۷۵۶، ۷۶۷، ۷۸۰، ۷۸۲، ۷۸۶، ۸۲۳، ۸۴۲، ۸۶۱

پیرانشهر: ۲۱، ۱۴۴، ۲۳۷، ۲۶۱، ۳۱۵، ۳۴۱، ۴۸۳، ۴۸۴، ۶۱۷، ۶۳۶، ۶۴۸، ۶۶۸، ۶۸۷، ۷۱۱، ۷۳۹، ۷۴۰، ۸۱۳، ۸۷۴، ۹۸۶، ۱۰۰۹، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۳۸، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۴۱، ۱۲۴۳، ۱۲۶۲، ۱۲۸۳

پیونگ یانگ: ۲۶۸، ۲۹۵، ۳۴۷

تازه آباد دویه: ۱۲۶۳

تازه آباد: ۱۴۱

تأسیسات آمونیاک شیراز: ۷۱۷

تأسیسات اتمی عراق: ۲۲۳، ۶۶۰، ۶۶۱

تأسیسات پتروشیمی بندر امام خمینی: ۴۴۹

تأسیسات گاز کنگان: ۷۱۷

تأسیسات نفتی ایران: ۴۴، ۴۸، ۴۹، ۶۷، ۷۹، ۸۰، ۸۲، ۱۱۴، ۱۵۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۲۲۳، ۲۴۲، ۲۴۴، ۲۹۶، ۳۲۲، ۳۶۳، ۴۲۵، ۴۴۹، ۴۶۹، ۵۴۶، ۵۹۶، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۶۸، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۸۹، ۷۵۹، ۱۰۴۴، ۱۱۴۳، ۱۲۲۰، ۱۲۹۲

تانزانیا: ۸۴۰

تایلند: ۸۶۸، ۱۲۳۴

تایوان: ۱۱۵۷

تبریز: ۱۶۷، ۱۸۸، ۲۵۴، ۴۹۹، ۵۹۹

تپه ایمان: ۱۸۳، ۱۸۴

تپه شهدا: ۹۱، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۴، ۲۲۷

تپه مسعود: ۳۰۳

تپه های سید مصطفی: ۲۸۰

ترکمن صحرا: ۷۲۸

ترکیه: ۴۰، ۶۷، ۸۱، ۱۵۱، ۱۶۹، ۱۷۱، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۲۲۳، ۲۹۳، ۴۰۹، ۴۴۴، ۵۰۷، ۶۴۱، ۷۰۲، ۷۳۹، ۸۶۸، ۸۶۹، ۱۰۰۸، ۱۰۱۳، ۱۱۵۷، ۱۲۵۱، ۱۲۹۴، ۱۲۹۵

ترمینال نفتی خارک: ۲۴۰، ۸۲۹

تکاب: ۱۶۶، ۲۶۱، ۵۹۳، ۵۹۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۹۸، ۷۴۰، ۷۵۳، ۸۱۳، ۸۳۸، ۹۸۶، ۱۰۱۱

تکان تپه: ۴۰۸

تل آویو: ۱۹۷، ۶۲۷، ۸۱۹، ۸۶۳، ۸۶۷، ۹۹۴، ۱۱۱۵، ۱۲۳۹، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸

تمرچین: ۷۷۱

تموغه: ۷۶۹

تنب بزرگ: ۷۱۸

تنب کوچک: ۷۱۸

تنگه احد: ۳۱۲

تنگه باویسی: ۱۱۸۴

ص:۱۴۰۸

تنگه دربند: ۲۱

تنگه رودکان: ۲۳، ۳۰، ۳۱، ۲۳۲، ۳۵۶، ۳۵۹، ۳۹۹، ۴۰۱، ۴۱۷، ۴۱۸، ۵۱۸، ۵۲۰، ۵۳۷، ۵۹۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۸۱، ۶۹۷، ۷۱۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۶۷، ۷۸۰، ۷۸۲، ۷۸۳، ۸۲۴

تنگه سرتک: ۲۰۹

تنگه کارون: ۴۰۰

تنگه هرمز: ۱۹، ۳۳، ۳۴، ۴۴، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۲، ۸۱، ۸۲، ۸۴، ۸۷، ۸۸، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۴، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۵، ۱۹۳، ۱۹۶، ۲۲۲، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۶۴، ۲۸۷، ۲۹۶، ۳۲۲، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۶۵، ۳۶۸، ۳۷۲، ۳۸۷، ۳۹۰، ۴۰۵، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۲۲، ۴۲۸، ۴۳۰، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۶۷، ۴۶۹، ۴۷۱، ۴۷۳، ۴۷۵، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۵۰۶، ۵۱۰، ۵۲۵، ۵۲۷، ۵۳۲، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۶۵، ۵۷۹، ۵۸۳، ۵۹۷، ۶۰۱، ۶۰۶، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۳۶، ۶۳۸، ۶۴۰، ۶۴۶، ۶۴۸، ۶۷۰، ۶۷۲، ۶۷۵، ۶۸۹، ۶۹۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۱۳، ۷۱۵، ۷۴۴، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۷۴، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۲۷، ۸۳۱، ۸۴۳، ۸۴۹، ۸۶۰، ۸۶۳، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۵، ۱۰۲۱، ۱۰۲۳، ۱۰۴۳، ۱۰۴۷، ۱۰۶۵، ۱۰۹۳، ۱۰۹۵، ۱۱۰۳، ۱۱۱۷، ۱۱۳۴، ۱۱۴۵، ۱۲۸۲، ۱۲۸۸، ۱۲۹۳

توکیو: ۱۳۵، ۴۵۰، ۶۰۷، ۷۵۸، ۸۱۶، ۸۵۹، ۸۶۷، ۱۰۲۴، ۱۰۳۶، ۱۲۹۳

توگو: ۳۸۹، ۴۴۵، ۴۷۳

تونس: ۲۲۱، ۳۷۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۵۸۵، ۶۱۰، ۷۶۲، ۱۰۸۱، ۱۱۹۹، ۱۲۵۱

تویسرکان: ۵۴۱

تهران: ۳۰، ۳۴، ۴۶، ۵۸، ۶۴، ۷۰، ۸۷، ۱۰۹، ۱۳۴، ۱۵۲، ۲۲۲، ۲۳۵، ۲۳۸، ۲۴۳، ۲۶۸، ۲۹۷، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۲۲، ۳۲۶، ۳۲۹، ۳۴۱، ۳۴۳، ۳۴۵، ۳۴۷، ۳۹۰، ۴۱۸، ۴۴۲، ۴۴۷، ۴۴۹، ۴۷۲، ۴۷۴، ۵۰۳، ۵۰۶، ۵۰۹، ۵۶۳، ۵۸۰، ۵۹۶، ۵۹۹، ۶۳۹، ۶۴۵، ۶۵۶، ۶۶۵، ۶۷۶، ۶۸۱، ۶۸۸، ۶۹۲، ۷۰۹، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۲۷، ۷۵۶، ۷۷۹، ۷۸۶، ۷۸۴، ۸۳۳، ۸۴۹، ۸۵۱، ۸۵۷، ۸۶۹، ۸۷۷، ۸۷۸، ۹۹۲، ۹۹۳، ۱۰۳۸، ۱۰۴۲، ۱۰۴۴، ۱۰۵۴، ۱۰۶۴، ۱۰۷۶، ۱۰۷۷، ۱۰۷۸، ۱۰۸۲، ۱۰۸۵، ۱۱۱۸، ۱۱۲۴، ۱۱۲۶، ۱۱۳۴، ۱۱۴۴، ۱۱۴۶، ۱۱۵۸، ۱۱۶۶، ۱۱۷۶، ۱۲۱۰، ۱۲۳۳، ۱۲۴۹، ۱۲۵۰، ۱۲۷۲، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹، ۱۲۹۴، ۱۲۹۹

جاده آبادان – نهر قصر: ۱۱۸

جاده آسفالت پنجوین – سیدصادق: ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۷۵۲

جاده آسفالت پنجوین – شاخ تارچر: ۵۹۰

جاده آسفالت پنجوین – نالپاریز: ۲۳، ۳۵۶، ۵۹۰، ۶۵۲، ۶۹۷

جاده آسفالت درجه۲ پنجوین – هرگنه – ولیاوه و هلال آوه: ۹۲

جاده آسفالت درجه۳ از پنجوین تا مرز: ۹۲

جاده آسفالت سیدصادق - حلبچه و خرمال: ۹۲

جاده آسفالت سیدصادق - سلیمانیه: ۹۲

جاده آسفالت کخلان - سرسوراو: ۹۲

جاده آسفالت گرمک - پنجوین: ۲۸۱، ۶۳۱

جاده اصلی چوارتا - نالپاریز: ۸۲۶

جاده اصلی فاو - رأس البیشه: ۱۰۶

جاده بعلبک - حمص: ۱۲۹۸

جاده بیمضرته - کانی سورک (کانی سرخ): ۸۸۲

جاده پنجوین - شانه دری: ۳۵۹

جاده پیرانشهر - اشنویه: ۸۸۱

جاده پیرانشهر - سردشت: ۱۰۰۶، ۱۰۰۷

جاده تنگه روکان: ۳۷۵

جاده جنوب کانی مانگا - توتمان: ۹۲

جاده چمک - شیخ المارین: ۴۵۸، ۴۶۰، ۴۶۱، ۵۱۶، ۵۱۷

جاده چمک – لری - شیخ المارین: ۴۹۴، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۹۷، ۵۳۴

جاده چوارتا - نالپاریز: ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۵۴، ۵۶۹، ۵۸۹، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۳۲

جاده چوارتا: ۵۵۴

جاده خرمشهر - شلمچه: ۸۴۷

جاده دره تفی - سربراله: ۴۵۷

جاده دره شهدا - اشنویه: ۸۸۱

جاده روستائی بهیک - میرآباد: ۱۱۳۰

جاده روکان - نالپاریز: ۹۰

جاده زم: ۸۸۲

جاده سردشت - مهاباد: ۸۷۵

جاده سنندج - باختران: ۱۹۱

جاده سنندج - دیواندره: ۴۲۳

جاده سنندج - مریوان: ۱۲۴، ۳۴۰

جاده شاندری - بانی بنوک: ۱۶۵

جاده شاندری - نالپاریز - پنجوین: ۳۹۸، ۴۱۸

جاده شانه دری - سیدصادق: ۳۵۷

جاده شوسه پنجوین - کانی مانگا: ۹۲

جاده شوسه پنجوین - گرمک - سرسوراو: ۹۲

جاده شوسه پنجوین - نخلان میشاو: ۹۲

جاده شهر دیاله: ۷۰۳

جاده شیخ گزنشین: ۳۵۹، ۴۶۱، ۴۹۴، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۳۴

جاده علیک آباد: ۸۸۲

جاده قشله: ۱۰۶

جاده کوماسی: ۸۴۷

جاده لری - چمک: ۴۳۴، ۴۵۴

جاده لری: ۶۳۳

جاده مرزی سردشت - بانه: ۳۲، ۲۱۳

جاده مهاباد - میاندوآب: ۱۲۸۳

جاده مهندسی رزمی سپاه خرمشهر: ۱۲۲۶

جاده نالپاریز - پنجوین: ۲۳۲

جاده نالپاریز - چوارتا: ۶۵۲، ۷۶۷

ص:۱۴۰۹

جاده نالپاریز - دره میانه: ۷۵۲

جاده نقده: ۸۸۱

جاده نهر قصر: ۱۱۸

جبهه مریوان - بانه: ۵۲۲

جبهه مریوان - پنجوین: ۴۲۶

جزیره اسکوتره: ۶۷۲

جزیره خارک: ۴۸، ۱۱۴، ۲۴۴، ۴۰۸، ۵۰۸، ۵۹۲، ۶۲۲

جزیره سیری: ۱۰۲۴

جزیره فاو: ۸۵

جزیره قشم: ۸۴

جزیره کرس: ۸۱

جزیره لارک: ۱۱۰۳

جزیره مصیره: ۱۳۸، ۱۷۳

جزیره مینو: ۱۰۶، ۱۴۵، ۳۶۰، ۴۸۳، ۶۹۸، ۱۰۰۵، ۱۰۵۷، ۱۰۸۹، ۱۱۲۹، ۱۱۵۰، ۱۲۲۳، ۱۲۴۱

جزیره هرمز: ۱۱۰۳

جزیره هنگام: ۱۱۰۳

جلگه بقاع: ۶۱۰

جوادیه تهران: ۳۱۹

جوانرود: ۴۰، ۱۲۲۶

جولان: ۷۰۶، ۱۰۷۷

جهرم: ۱۲۷، ۱۲۲۷

جیرفت: ۱۲۵

چاد: ۶۵۶

چاه شماره ۳ حوزه نفتی نوروز: ۳۸۷، ۷۵۷

چوارتا: ۹۲، ۹۷، ۱۱۶، ۲۸۵، ۵۱۸، ۵۹۱، ۶۲۰، ۸۲۶

چین: ۶۲۸، ۷۰۱، ۱۱۱۰، ۱۱۱۱، ۱۱۸۰

حاج عمران: ۱۰۸، ۱۴۴، ۱۹۲، ۳۳۵، ۶۱۹، ۶۷۰، ۸۶۱، ۱۱۷۱، ۱۲۴۱

حسن آباد: ۷۳، ۹۰، ۱۲۳

حسین آباد: ۱۰۱۰، ۱۰۱۲

حسینیه جماران: ۱۰۱۴

حلبچه: ۱۰۰، ۳۳۵، ۳۷۹

حوزه نفتی نوروز: ۲۴۴، ۸۲۹

حوزه های نفتی کرکوک عراق: ۱۷۰، ۱۹۵

خارک: ۷۹، ۸۰، ۸۴، ۸۶، ۱۱۱، ۱۹۷، ۲۴۲، ۲۹۷، ۳۴۲، ۴۰۵، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۳۰، ۵۴۲، ۵۹۶، ۶۲۱، ۶۳۷، ۶۷۰، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۹۰، ۷۵۹، ۷۷۵، ۸۳۱، ۸۵۹، ۸۶۰، ۱۰۲۴، ۱۰۳۶، ۱۰۵۸، ۱۰۵۹، ۱۰۷۴، ۱۱۱۱، ۱۱۵۲، ۱۲۹۲

خاکریز کانی شایان: ۷۶۷

خانقین: ۱۵۷، ۵۵۸، ۶۷۰

خرم آباد: ۱۲۵، ۵۴۱، ۷۲۶

خرمال: ۱۶۲، ۲۰۹، ۳۶۰، ۳۷۹

خرمشهر: ۱۰۶، ۱۴۵، ۱۶۶، ۱۸۹، ۲۳۴، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۶۶، ۲۸۹، ۲۹۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۳۷، ۳۴۶، ۳۸۰، ۳۸۶، ۴۰۳، ۵۲۳، ۴۴۲، ۴۸۳، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۵۶، ۵۷۳، ۵۹۱، ۶۳۵، ۶۸۳، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۸، ۷۰۱، ۷۱۹، ۷۳۹، ۷۶۸، ۷۷۱، ۷۸۵، ۸۲۹، ۸۴۷، ۸۵۷، ۱۰۰۵، ۱۰۵۷، ۱۰۸۹، ۱۰۹۷، ۱۱۰۳، ۱۱۰۸، ۱۱۲۹، ۱۱۵۰، ۱۱۷۰، ۱۲۲۳، ۱۲۲۵، ۱۲۴۱، ۱۲۶۱، ۱۲۶۸، ۱۲۷۰

خرنوکدار: ۱۶۲

خط پنجوین - کانی مانگا: ۶۵۳

خط کانی مانگا - پنجوین: ۶۶۶

خط لوله انتقال نفت عراق – عربستان سعودی: ۸۰، ۴۸۷، ۶۴۴

خط لوله عراق – ترکیه: ۱۶۹، ۱۹۵، ۴۴۴، ۴۶۸، ۴۸۷، ۶۰۷، ۷۰۲، ۱۰۲۳

خط لوله نفت عراق – سوریه: ۴۹، ۱۳۴، ۲۲۳، ۲۴۴، ۲۹۷، ۴۶۸، ۴۷۶، ۴۸۷

خلی۲: ۱۰۶

خلیج فارس: اکثر صفحات

خلیفان: ۴۰۵، ۱۰۱۲

خناوین: ۴۸۳

خوارمیر: ۲۵۶

خور عبدالله: ۳۶، ۱۰۶، ۱۱۷، ۴۳۷

خور موسی: ۴۰، ۲۴۱، ۴۳۶، ۸۱۰، ۱۰۳۵، ۱۰۳۶

خورخواه: ۷۶۹

خوی: ۲۶۱، ۸۱۳

خیرآباد: ۱۴۱

داکا (پایتخت بنگلادش): ۷۰۱، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۴، ۱۰۴۴، ۱۰۷۵

دربندیخان: ۲۱، ۲۲، ۳۵، ۳۶، ۷۳، ۷۴، ۹۵، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۸۴، ۴۱۸، ۷۲۴، ۱۱۶۹، ۱۱۸۴، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷

درمان آباد: ۱۴۵

دره آلان: ۵۰۲

دره بقاع: ۵۸، ۲۷۴، ۳۰۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۶۰، ۷۷۵، ۸۰۱، ۸۳۴، ۹۹۵، ۱۲۹۸

دره تفی (مریوان): ۹۹، ۳۵۸، ۳۹۷ ، ۴۵۷، ۵۱۹، ۵۷۱، ۵۸۹، ۶۱۳، ۶۶۶، ۸۰۷، ۸۲۳

دره شهدا: ۴۰۶

دره شیلر: ۱۱۵، ۱۲۴۳

دره قاسملو: ۱۰۰۸

دره میانه: ۲۹، ۳۲، ۵۱۸، ۵۲۰، ۵۵۴، ۵۶۹، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۳۱، ۶۳۴، ۷۸۰، ۸۰۹، ۱۰۵۷

دره واران: ۹۹، ۱۲۴

دریاچه دربندیخان: ۲۰۸

دریاچه زریوار: ۱۸۹، ۲۱۱، ۲۵۴، ۲۵۵، ۸۵۷

دریای احمر: ۸۶، ۱۹۵، ۳۲۵، ۴۴۴، ۶۰۷، ۱۰۴۹

دریای عمان: ۱۶۹، ۶۴۶، ۷۱۵، ۷۴۱، ۱۱۰۴، ۱۲۸۲

دریای مدیترانه: ۸۷، ۱۱۲، ۱۹۵، ۶۷۶، ۸۶۱، ۹۸۹،

دزفول: ۳۸، ۳۹، ۱۹۴، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۶۳، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۹۴، ۲۹۵، ۳۲۰، ۳۴۶، ۴۲۶، ۵۶۲، ۵۹۸، ۶۷۱، ۶۷۲، ۷۶۹، ۸۲۸، ۱۰۷۵، ۱۱۴۹، ۱۱۵۱، ۱۱۷۰

دزلی: ۲۸، ۱۲۳، ۱۲۴

دشت پنجوین: ۱۸۴، ۳۱۳، ۳۶۲

دشت خرمال: ۲۶، ۴۳۵، ۴۶۱، ۴۸۱، ۶۱۵، ۶۵۲، ۸۲۵

دشت خوزستان: ۳۶۴

دشت گرگان: ۳۶۶

دشت هایندل: ۶۱۴، ۶۱۵

دماوند: ۱۰۴۲

دمشق: ۵۸، ۵۹، ۶۲، ۸۴، ۸۷، ۸۸، ۱۱۲، ۱۳۴، ۱۵۲، ۱۷۶، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۹۷، ۳۲۹، ۳۵۲، ۳۹۳، ۴۵۰، ۴۹۰، ۵۸۵، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۹۳، ۷۰۶، ۷۲۱، ۷۳۴، ۷۷۷، ۸۰۰، ۸۰۲، ۸۱۵، ۸۲۱، ۸۳۳، ۸۳۵، ۸۵۱، ۸۷۱، ۸۷۹، ۸۸۰، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۱۰۵۲، ۱۰۶۶، ۱۱۴۴، ۱۱۶۲، ۱۱۹۸، ۱۲۲۱، ۱۲۳۸، ۱۲۵۸، ۱۲۷۴، ۱۲۷۷

دوپارا: ۱۵۷

دوحه: ۲۴۴، ۴۷۵، ۴۸۹، ۵۱۰، ۵۴۷، ۵۷۹، ۶۲۶، ۶۲۸، ۶۷۳، ۷۰۳، ۷۰۴، ۱۲۵۱

دوزخ دره: ۱۰۱۱

دولتو (شمال غربی سردشت): ۴۳، ۲۵۸

دولکان (عراق): ۷۸۵، ۷۸۶

دوله سور: ۳۵۷، ۴۲۱، ۴۳۴

دهانه شیلر: ۲۱، ۲۲،۸۹

دهلران: ۱۱۷۰، ۱۱۷۱، ۱۱۷۶

دهلی نو: ۴۵۳، ۵۸۱، ۶۰۲

دیری فارم: ۱۰۶، ۶۳۵، ۶۸۳

دیواندره: ۴۰، ۷۷، ۱۲۷، ۱۹۰، ۲۳۷، ۲۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۴۲۴، ۴۶۲، ۵۴۰، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۶۸، ۶۹۹، ۷۴۰، ۸۱۳، ۱۰۱۱، ۱۱۷۲، ۱۱۸۹، ۱۲۴۳، ۱۲۶۲، ۱۲۶۳

رأس البیشه: ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۱۷، ۱۹۷

رامهرمز: ۳۹، ۱۱۴۹، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۱۷۰

رانیه (عراق): ۱۲۶۴

راه آهن خرمشهر: ۶۸۳

رباط: ۱۰۸۱

رشت: ۱۲۲۷

رم: ۴۷۵، ۶۴۸، ۷۶۱، ۷۶۳

رود اردن: ۵۶۶، ۱۲۷۳

رود قزلجه: ۲۶، ۷۳، ۱۸۴، ۲۷۹، ۲۸۳، ۲۸۶، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۳۳، ۳۵۶، ۳۶۲، ۴۰۱، ۴۱۷، ۴۳۳، ۴۵۷، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۵۳، ۵۷۰، ۶۳۲، ۸۰۴

رود کارون: ۴۰۴، ۷۱۹

رود نیل: ۲۱۷

رودخانه زاب کوچک: ۹۲

رودخانه شیلر: ۹۲، ۱۰۰، ۶۳۸

رودخانه قزلجه سو: ۹۱

رودخانه کرخه: ۱۲۲۶

رودخانه گوگسور: ۵۳۷، ۷۸۲

روستای آجی دره: ۱۰۱۲

روستای آرنا: ۷۳۹

روستای آسیاب: ۷۸۲، ۱۰۸۹

روستای آشکالان: ۱۰۱۰

روستای آشناک (اشنک): ۱۰۰۸

روستای آغ بلاغ: ۲۶۰

روستای آغلان: ۶۴۸، ۱۰۱۰

روستای آلتون: ۲۱۵

روستای آلکو: ۶۵۶

روستای آلمانه: ۱۲۸، ۱۲۸۴

روستای آویهنگ: ۷۵، ۱۲۳، ۳۶۱، ۴۲۵، ۵۲۱

روستای ابدال صمدی: ۱۰۱۳

روستای ابراهیم حصار: ۸۵۸

روستای اتابک: ۱۰۱۱

روستای اجواج قلعه رش (کله رش): ۱۰۰۸

روستای احمد غریب: ۱۰۱۳

روستای اربابه: ۴۹۹

روستای اربنوس: ۱۰۱۰

روستای اربیلان: ۱۰۱۳

روستای ارسوله: ۱۴۰

روستای ارمنی باغی: ۱۰۱۰

روستای اساوله: ۱۰۰۶

روستای اسب میرزا: ۱۴۵

روستای اسپی دره: ۶۸۵، ۱۰۰۸

روستای اسحاق آباد: ۱۴۱

روستای اشکان بالا: ۲۵۶

روستای اشکان پایین: ۲۵۶

روستای اشکان: ۴۲، ۲۵۶، ۲۵۸، ۲۷۵

روستای اشنویه زنگ: ۱۱۷۲

روستای اغلوی: ۴۰۸

روستای الله دره: ۶۵۴

روستای الیار (علیا): ۷۶۹

روستای ام کندی: ۱۰۰۶

روستای امین آباد: ۴۰۶، ۵۰۰

روستای انب: ۳۷۹

روستای انجمنه: ۱۲۸۴

روستای انجند: ۱۲۸

روستای اوربان: ۱۹۰

روستای اوزون دره: ۵۰۰

روستای ایراب: ۳۱۱

روستای ایسوله: ۱۴۱

روستای بابکرآباد: ۱۰۰۹، ۱۰۱۳

روستای باجوند: ۱۰۰۵

روستای بادین آباد: ۱۰۶۹

روستای بارژگه: ۱۰۰۹

روستای باش بلاغ: ۷۵۳، ۱۰۱۰، ۱۰۱۲

روستای بالقچی: ۶۵۶

روستای بالک: ۱۲۸۴

روستای بایدر بالا: ۱۲۸، ۱۴۱، ۱۰۱۲

روستای بایرام بوغا: ۱۰۰۹

روستای باینجان: ۲۵۴، ۷۷۱، ۱۰۱۲

روستای بران: ۱۴۵

روستای بردسپیان: ۱۴۵

روستای بردمه: ۱۰۱۱

روستای برده رشان: ۱۰۱۳، ۱۰۷۰

روستای برده گوره: ۱۰۷

روستای برشخواران: ۱۰۰۸

روستای برقرو: ۳۱۴

روستای بکرآباد: ۶۹۹

روستای بلچه سور: ۱۴۱

روستای بناب: ۵۵۶

روستای بنده داغی: ۱۰۱۲

روستای بنگوئن: ۶۴۸

روستای بنومرگ: ۶۸۵

روستای بنی خلف: ۶۴۸، ۶۸۶، ۷۱۱

روستای بوئین: ۱۲۴۳

روستای بوبانه: ۶۴۸

روستای بوخلو: ۳۱۴، ۶۵۶

روستای بوردمه ایسوله (عیوله): ۱۰۱۳

روستای بوردمه: ۱۲۸، ۱۴۰، ۱۴۱

روستای بیان دره: ۲۸۹، ۱۲۴۳

روستای بیتوش: ۴۲، ۲۵۶، ۲۵۷، ۱۰۱۰

روستای بیددره: ۶۶۸، ۱۰۱۳، ۱۲۴۳

روستای بیرم: ۴۰۶، ۵۰۰

روستای بیژوه: ۴۲، ۱۴۶، ۱۵۷، ۲۵۶، ۲۷۵، ۵۷۵، ۵۹۴، ۵۹۵، ۱۰۱۰

روستای بین دره: ۷۷۱

روستای پاوله: ۴۸۳

روستای پشت: ۷۴۰

روستای پیچاقچی: ۴۶۴

روستای پیر عمران: ۱۰۱۱

روستای پیرمقدار: ۵۹۴

روستای پیرمند: ۱۲۲۴

روستای تازه آباد: ۵۹۴، ۱۲۶۳

روستای تازه کند: ۵۵۶

روستای تاوه تک: ۶۴۸

روستای تبریزخاتون: ۶۵۴

روستای ترازوله: ۶۱۷

روستای تراغه: ۱۰۱۰

روستای ترجان: ۶۵۵

روستای ترکاشه: ۴۰۶

روستای ترک دره: ۸۵۹

روستای تشکاش: ۱۲۸، ۱۴۱

روستای تعاون: ۱۲۸۴

روستای تموغه: ۴۶۴، ۵۲۱، ۵۷۴

روستای تمونه: ۸۵۸

روستای تودار ملا: ۱۰۱۳

روستای توران: ۶۸۵

روستای توژال: ۶۸۶، ۷۱۱

روستای تیزآباد: ۱۰۱۰

روستای تیژتیژ: ۱۰۱۳

روستای تیلکو: ۶۳۵

روستای جانداران: ۶۴۸

روستای جانوره: ۵۷۴

روستای جلدیان: ۳۴۰، ۶۱۸

روستای جوانمرد: ۱۲۰۱

روستای جونی: ۴۰۶

روستای چاله سوره: ۱۴۱

روستای چپر: ۱۴۵

روستای چشمه دراز: ۶۳۵

روستای چمک: ۳۹۹، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۶۱

روستای چنار: ۲۵۶

روستای چنارتو: ۱۰۸۹

روستای چور: ۱۲۸

روستای چومان: ۱۰۰۹

روستای چوملان: ۲۶۰

ص:۱۴۱۲

روستای چوملو: ۶۸۷

روستای چهار دیواری: ۱۰۱۲

روستای چیان: ۴۹۹

روستای چیره: ۱۲۶۴

روستای حاج عبدل: ۱۴۰، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۲۶۳

روستای حاجی مامیان: ۶۴۸

روستای حاجی آباد: ۳۶۲، ۵۷۴

روستای حاجی لک: ۳۶۲، ۵۷۴

روستای حالو: ۶۴۸

روستای حسن قره: ۱۰۱۲

روستای حسنلو: ۱۰۱۲، ۱۰۱۳

روستای حسین آباد: ۸۱۳، ۸۵۷

روستای حمزه قاسم: ۸۵۸

روستای حیران: ۶۹۹

روستای خالبازه: ۱۰۱۰

روستای خامسان: ۵۹۴

روستای خاناوین (فناوین): ۱۲۲۴

روستای خرابه: ۹۸۷

روستای خرم آباد: ۳۴۰، ۵۷۴

روستای خضرلک: ۶۳۵

روستای خواشت: ۶۱۷

روستای خورخوره: ۱۰۷، ۱۶۶

روستای خوزه: ۶۳۵

روستای خوش لان: ۱۰۱۳

روستای خوشه دره: ۱۰۱۰

روستای خیاره: ۷۸۵

روستای دادنه: ۶۱۷

روستای داراب: ۱۰۰۸

روستای دارساوین: ۳۶۱

روستای داش آلوچه: ۱۰۱۰

روستای داش کسن: ۸۱۲

روستای داودآباد: ۶۸۵

روستای دایما: ۱۰۰۹

روستای دربند: ۷۴۰، ۱۰۰۹

روستای درکه: ۲۶۰

روستای درمکان: ۶۸۵

روستای درمه: ۶۸۵

روستای دره پنبه دان: ۷۶۹

روستای دره تفی: ۳۶۱

روستای دره وزان: ۱۰۱۲

روستای دره آبخور: ۱۰۰۹

روستای دره آبی: ۱۰۱۱

روستای دره بانی: ۱۰۱۳

روستای دره شیخان: ۱۰۱۰

روستای دری: ۱۲۸، ۱۹۰

روستای دریکه: ۱۰۳۸

روستای دشوان: ۱۰۰۸

روستای دلارگرم: ۱۴۵

روستای دوریان: ۱۴۰

روستای دوزخ دره: ۱۰۱۲، ۱۲۶۳

روستای دولاب: ۲۶۰، ۶۹۸

روستای دولت قلعه: ۵۷۴

روستای دولتو: ۶۸۵، ۶۸۶، ۷۱۱

روستای دولینه: ۱۰۰۹

روستای ده شمس: ۱۰۰۹

روستای دیوآلان: ۶۸۴، ۱۰۱۳

روستای ذلیلان: ۵۷۴

روستای رحیم خان: ۶۸۷، ۱۰۱۰

روستای رستم بیگ: ۳۶۰

روستای رشکان: ۴۲۴

روستای رشکپه: ۲۵۶

روستای رشنش: ۶۱۷

روستای رش هرمه: ۱۴۵

روستای رنوره: ۲۳۷

روستای زربنه: ۱۰۱۳

روستای زرینه: ۴۰۶، ۴۶۴

روستای زم: ۸۸۱

روستای زمزیران: ۸۷۵، ۱۰۶۹

روستای زویان: ۱۰۰۹

روستای زویران: ۱۴۱

روستای زیندشت: ۷۲۶

روستای زیوه: ۱۰۶۹

روستای ساران: ۶۸۵

روستای سارتکه: ۸۴۷

روستای ساری قمیش: ۳۶۲، ۵۷۴

روستای سالوک بالا: ۱۰۱۱

روستای سالوک پایین: ۱۰۱۱

روستای سانجود: ۴۲۴

روستای ساوان: ۶۸۵

روستای ساوجی: ۱۰۴

ص:۱۴۱۳

روستای ساهکل بالا: ۶۴۸

روستای ساهکل پایین: ۶۴۸

روستای سبدلو: ۲۳۱، ۲۹۰، ۳۱۱، ۳۴۳، ۴۹۹

روستای سراب سرخ: ۶۳۵

روستای سرتکه: ۶۴۸

روستای سرچاوا: ۱۴۵

روستای سرچشمه: ۴۰۶

روستای سرخ کول: ۱۰۱۳، ۱۲۶۳

روستای سرخ موسی: ۱۰۱۲

روستای سرخ دره: ۱۰۱۲

روستای سرخو: ۱۰۱۰

روستای سرداب: ۵۳۹

روستای سردارآباد: ۱۰۱۰

روستای سرشیو: ۶۴۸، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱

روستای سرکل: ۱۴۱

روستای سرمیرکان: ۶۸۵

روستای سروآباد: ۱۱۲۹، ۱۲۰۳

روستای سروکانی: ۸۷۴

روستای سفید بن: ۶۱۷

روستای سلطانی: ۱۰۱۲، ۱۰۱۳

روستای سلمان آقا: ۱۱۶

روستای سلیمان دره: ۱۱۹۰

روستای سماغلو: ۱۰۱۱

روستای سنته: ۱۴۸

روستای سندولان: ۱۴۵

روستای سنه: ۱۴۱

روستای سوته: ۶۴۸

روستای سوراب: ۵۳۹

روستای سوله: ۱۴۱

روستای سه تاول: ۱۴۵

روستای سه کچله: ۱۰۱۱

روستای سیاسران بالا: ۶۳۵

روستای سیاسران پایین: ۶۳۵

روستای سیان زا: ۱۲۴۳

روستای سیاوان: ۱۰۰۸

روستای سیپانجو: ۱۲۴۳

روستای سیدلو: ۳۳

روستای سیر: ۸۵۸

روستای سیف بالا: ۱۴۰

روستای سیف طاله: ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۲۴۳

روستای شارانی: ۷۱۱

روستای شاقله: ۴۰۶

روستای شاه بلاغی: ۶۳۵

روستای شاه نشین: ۱۰۱۳

روستای شختان: ۱۰۱۳

روستای شگفتک: ۱۰۱۲

روستای شلیم جاران: ۱۲۴۳

روستای شمولا: ۱۰۱۳

روستای شوریک: ۱۴۸، ۶۹۸

روستای شوکلان: ۷۷

روستای شویشه: ۶۵۶

روستای شهرستن: ۶۴۸

روستای شهریکندی: ۶۵۶

روستای شیبانجو: ۱۰۱۲

روستای شیخ عطار: ۱۰۱۲

روستای شیخه کویره: ۱۲۸

روستای شیروانی: ۱۰۰۸

روستای شیوه: ۱۰۰۹

روستای شیوه جو: ۱۰۱۳

روستای شیوه سر: ۱۰۱۳

روستای صاحب: ۱۰۱۰

روستای صدبار: ۶۱۷

روستای صلوات آباد: ۷۲۶

روستای صوفی کانی: ۱۲۰۱

روستای ضامن آباد: ۱۰۸۹

روستای طاله جار: ۵۴۰

روستای طرفه: ۴۰۷

روستای عالی همدان: ۱۰۱۲

روستای عباس آباد: ۳۱۱، ۴۶۴، ۶۴۸، ۶۵۶

روستای عبدالله آباد: ۱۰۱۰

روستای عرب اوغلی: ۱۰۱۰

روستای عربت (عراق): ۳۳۵

روستای عزیزکند: ۷۲۶، ۱۰۱۰

روستای علی آباد: ۲۳۶، ۱۲۰۲

روستای علیک آباد: ۸۸۱

روستای قادرآباد: ۱۰۳۸

روستای قاسم رش: ۶۴۸

روستای قاضی گول: ۱۰۰۹

روستای قالاتان نقده: ۱۰۰۶

روستای قامیشله: ۱۰۱۱

روستای قاوخان: ۴۶۴

روستای قبغلوچه: ۱۰۱۱

روستای قره آغاج: ۱۰۱۲

روستای قره باغ: ۴۸۴

روستای قره چر: ۱۰۱۱

روستای قره قشلاق: ۱۰۰۹

روستای قره گل: ۳۶۲، ۵۷۴

روستای قزل بلاغ: ۵۴۰، ۱۲۴۳

روستای قزلجه بالا: ۴۰۶، ۵۰۰

روستای قزلجه پایین: ۴۰۶، ۵۰۰

روستای قزلجه: ۳۱۳، ۱۰۱۲

روستای قلاتیان: ۱۰۰۸

روستای قلقله: ۱۰۴

روستای قلندر: ۱۰۱۰

روستای قمچیان: ۱۰۱۳

روستای قوجه: ۱۱۰۴

روستای قورمیش: ۱۲۸۴

روستای قولر: ۱۰۱۰

روستای قونی: ۲۶۰، ۵۹۴، ۸۳۷، ۸۳۸

روستای قهرآباد: ۱۱۹۰

روستای قهرآباد: ۶۵۵، ۱۰۱۰

روستای کارک: ۶۴۸

روستای کاژه: ۶۴۸

روستای کان جشنی: ۱۰۱۰

روستای کانی اسپان: ۱۰۱۳

روستای کانی تومار: ۳۱۴

روستای کانی ابراهیم: ۱۰۱۴

روستای کانی چومو: ۱۰۱۱

روستای کانی رش: ۸۱۲، ۱۰۱۲

روستای کانی زرد: ۶۴۸، ۱۰۰۹، ۱۰۱۳

روستای کانی سفید سفلی: ۷۶۹

روستای کانی سفید علیا: ۷۶۹

روستای کانی سفید: ۷۲۶

روستای کانی سور: ۸۴۷

روستای کانی علی: ۱۰۱۰

روستای کردوان: ۷۷

روستای کرل: ۱۰۱۳

روستای کرمیله: ۶۳۵

روستای کروران: ۱۰۰۸

روستای کرویان: ۱۰۱۱

روستای کسیلان: ۶۴۸

روستای کندسوره: ۶۱۸

روستای کوانه: ۷۵۴

روستای کوپه قران: ۶۹۸

روستای کوچه طلا: ۱۶۶

روستای کورانه: ۶۵۶

روستای کوسه کهریزه: ۱۰۰۹

روستای کوشنو: ۵۷۴

روستای کول: ۶۵۴

روستای کولان: ۱۰۱۲

روستای کول دایر: ۱۲۴۳

روستای کهریزه: ۹۸۶، ۱۲۰۳، ۱۲۲۴

روستای کهنه قلعه: ۱۰۰۹

روستای کهنه کتر: ۱۰۱۰

روستای کیله سپیان: ۱۰۱۳

روستای کیله سفید: ۶۳۵

روستای کیله: ۱۰۰۹

روستای گاگش بالا: ۶۴۸

روستای گاگش پایین: ۶۴۸

روستای گاوکج علیا: ۱۰۱۲

روستای گاوکج: ۸۷۵، ۱۰۱۰

روستای گاومله: ۱۰۱۱

روستای گرجی: ۵۴۰، ۱۱۰۴

روستای گردکلان: ۴۸۳

روستای گردموشکی: ۱۴۵

روستای گردمیران: ۶۹۹

روستای گرده بران: ۴۰۶، ۵۰۰

روستای گرگول: ۱۰۰۹

روستای گرماب: ۵۹۱، ۱۰۱۱

روستای گرور چولان: ۱۰۱۳

روستای گریل: ۱۰۱۱

روستای گزمل: ۱۹۰

روستای گل: ۱۰۳۷

روستای گلبه: ۱۴۰

روستای گلچیدر: ۱۲۸، ۱۴۰، ۱۰۱۳

روستای گل شیخان: ۶۴۸

روستای گلف: ۶۴۸

روستای گلوان: ۱۰۷

روستای گله سیسر: ۱۰۱۳

روستای گله: ۱۴۰، ۱۴۱، ۸۵۸، ۱۰۱۳

روستای گلینان: ۱۰۶۹

روستای گلیه: ۱۲۸، ۲۳۷، ۱۱۲۹، ۱۲۰۳، ۱۲۴۴، ۱۲۶۳

روستای گناو: ۲۵۷

روستای گندمان: ۸۵۸، ۱۰۱۳

روستای گنه دار: ۱۰۰۹

روستای گور باباعلی: ۹۸۶

روستای گوگچه: ۱۴۱

روستای گیزمل سفلی: ۱۰۱۲

روستای گیزمل علیا: ۱۰۱۱۲

روستای گیزمیل: ۱۲۷

روستای گیله: ۱۰۱۳

روستای لگزی: ۱۰۱۰

روستای لون کهن: ۱۰۱۱

روستای لیلوس: ۱۰۰۸

روستای ماژکه: ۸۵۸

روستای مامک آباد: ۶۸۵

روستای ماهیدر سفلی: ۱۰۱۲

روستای مجسه: ۲۳۱

روستای محمودآباد: ۴۰۷

روستای مزرعه: ۴۲، ۶۸۵، ۶۸۶، ۷۱۱، ۱۰۱۰

روستای مسعود: ۲۸۱

روستای ملالر: ۱۰۰۵

روستای منبر: ۴۳۹

روستای منصور بلاغی: ۶۳۵

روستای موچش: ۷۳۹

روستای موچه: ۱۰۱۳

روستای میانه: ۱۲۸، ۶۱۷

روستای میرآباد: ۱۲۶۲

روستای میرباغچه: ۱۰۱۲

روستای میرداود: ۱۰۱۳

روستای میر گه: ۱۰۱۳

روستای میریسه: ۶۴۸

روستای میشاو بالا: ۱۰۱۲

روستای میک: ۱۰۱۲

روستای نارست: ۶۴۸

روستای نازلو: ۱۴۸

روستای ناصرآباد: ۴۳۹

روستای نالک: ۱۴۱

روستای نجف آباد: ۳۶۱

روستای نرزه مز: ۱۰۰۹

روستای نرزیوه: ۸۱۳

روستای نسل: ۱۰۳۸

روستای نشکاشی: ۱۹۰، ۲۱۵

روستای نگل: ۱۲۴۴، ۱۲۸۴

روستای نلوسه: ۱۰۱۳

روستای ننور: ۴۸۲

روستای نوبار: ۴۰۸، ۷۲۶، ۱۰۱۰، ۱۰۱۲

روستای نوگران: ۶۳۵

روستای نیروان: ۴۶۵، ۱۰۱۱

روستای نیزل: ۱۰۱۱۳

روستای نیستان: ۸۵۸

روستای ورده: ۶۴۸

روستای وله ژیر: ۶۹۹

روستای وندرنی: ۵۴۰

روستای هرمیدول: ۱۰۱۲

روستای هروله: ۶۳۵

روستای هشتراک: ۴۸۳

روستای هفتاس: ۱۰۱۲

روستای هندیمن: ۲۱۴

روستای هنگ چینه: ۱۰۱۱

روستای هنگ ژاله: ۶۸۶

روستای هنیمال: ۱۴۵

روستای هوارگرمه: ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۰۱۳

روستای هوان: ۱۰۱۱۲

روستای هوشینان: ۱۰۰۹

روکان: ۲۵، ۹۰، ۲۸۵، ۴۹۴، ۶۳۲، ۶۵۲، ۷۲۴، ۷۸۰

رومانی: ۶۸، ۲۲۱، ۶۲۵، ۶۵۹، ۶۷۳، ۶۷۴، ۸۵۴، ۱۲۸۹، ۱۲۹۰

ریاض: ۲۴۴، ۶۷۸، ۷۶۳، ۷۷۴، ۸۳۵، ۱۱۱۴، ۱۲۵۲

ریگ آباد: ۱۲۰۳

زئیر: ۳۸۹، ۴۴۵، ۴۷۳

زاخو: ۱۰۹۰

زامبیا: ۴۵۳، ۷۲۱

زمزیران: ۱۲۴۲

زندان اشکان: ۲۵۹

زندان الواتان: ۲۵۹

زندان دولتو: ۶۸۶

زندان گناوه: ۲۵۹

زندان گورشه: ۲۵۹

زیمبامبوه: ۱۱۹۴

ژاپن: ۵۳، ۶۵، ۸۱، ۱۳۵، ۳۲۶، ۳۲۸، ۳۶۳، ۳۷۰، ۴۳۰، ۴۵۰، ۴۶۶، ۴۶۸، ۵۱۱،

۵۳۲، ۵۴۷، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۳۷، ۶۴۶، ۶۵۹، ۶۹۰، ۷۴۵، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۷۴، ۷۹۹، ۸۱۶، ۸۳۲، ۸۳۴، ۸۶۷، ۱۰۳۶، ۱۱۵۷، ۱۲۲۰، ۱۲۹۲، ۱۲۹۳

ژنو: ۵۸، ۲۹۹، ۴۱۵، ۵۱۲، ۶۷۷، ۸۵۵، ۱۰۲۲، ۱۰۴۶

سائوپائولو: ۶۷۴

ساختمان دادگستری آبادان: ۱۰۶

ساختمان راه آهن خرمشهر: ۱۰۶

ساختمان گمرک خرمشهر: ۱۰۶

ساختمان نیروی دریایی خرمشهر: ۱۰۶

سامرا: ۵۴۲، ۵۵۰

سد دربندیخان: ۲۱، ۳۵، ۷۳، ۱۱۶

سرپل ذهاب: ۱۹۱، ۴۰۴

سردشت: ۲۱، ۳۲، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۷۶، ۷۷، ۱۴۱، ۱۴۵، ۱۸۸، ۱۹۰، ۱۹۳، ، ۱۹۴، ۲۱۴، ۲۱۷، ، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۵۶، ۲۵۸، ۲۶۱، ۲۹۰، ۳۱۷، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۶۱، ۳۸۱، ۳۸۲، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۲۳، ۴۳۹، ۴۴۱، ۴۵۰، ۴۹۹، ۵۰۲، ۵۱۸، ۵۷۵، ۶۱۸، ۶۴۸، ۶۸۶، ۷۲۴، ۷۲۸، ۷۳۹، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۸۵، ۸۱۳، ۸۲۹، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۴۷، ۸۵۸، ۸۷۴، ۱۰۱۰، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۶۹، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۲۳، ۱۲۲۴، ۱۲۴۱، ۱۲۸۳

سرشاخان (عراق): ۳۸۳

سروآباد: ۳۴۰، ۷۳۹، ۱۲۴۳

سفارت امریکا در بغداد: ۱۲۶۷

سفارت امریکا در بیروت: ۲۷۴، ۳۰۲

سفارت امریکا در ترکیه: ۱۲۹۴، ۱۲۹۵

سفارت امریکا در کویت: ۶۳، ۶۴، ۴۷۶، ۱۱۱۳، ۱۱۱۴، ۱۱۱۵، ۱۱۱۷، ۱۱۳۸، ۱۱۴۰، ۱۱۴۱، ۱۱۵۹، ۱۱۶۰، ۱۱۷۷، ۱۱۸۳، ۱۱۹۵، ۱۱۹۶، ۱۲۳۵

سفارت ایران در بروکسل: ۵۸۱

سفارت ایران در بیروت: ۲۰، ۵۳، ۶۰، ۳۰۱، ۳۷۱، ۵۸۲، ۵۸۳، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۵۷

سفارت ایران در دهلی: ۵۸۲

سفارت ایران در کویت: ۶۳، ۱۱۳۹، ۱۲۶۹

سفارت ایران در لندن: ۳۶۵

سفارت شوروی در ایران: ۱۱۶۲، ۱۱۶۳، ۱۱۶۵، ۱۲۳۷

سفارت عراق در بیروت: ۲۷۴، ۱۱۸۲

سفارت عراق در کویت: ۶۴

سفارت عربستان در تهران: ۱۱۵۹

سفارت عربستان سعودی در کویت: ۱۱۸۲

سفارت فرانسه در تهران: ۵۳، ۱۳۰، ۵۸۲، ۶۴۵، ۸۴۰

سفارت فرانسه در کویت: ۱۱۱۲، ۱۱۶۰، ۱۱۷۷

سفارت لبنان در برن: ۲۲۴، ۱۲۲۱

سفارت لبنان در بیروت: ۲۲۴

سقز: ۴۰، ۱۴۸، ۱۸۹، ۲۱۵، ۲۳۷، ۲۶۱، ۳۱۴، ۳۸۱، ۳۸۲، ۴۰۶، ۴۲۷، ۴۶۴، ۵۴۰، ۵۷۴، ۵۸۵، ۵۹۳، ۶۱۸، ۶۳۵، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۶۸، ۷۲۶، ۷۶۸، ۸۳۸، ۸۷۴، ۸۷۵، ۹۸۶، ۱۰۱۰، ۱۰۱۲، ۱۰۶۹، ۱۰۸۹، ۱۱۸۹، ۱۱۹۰، ۱۲۴۳

سکوی العمیه: ۲۹۱، ۴۳۷

سکوی نفتی البکر: ۲۹۱

سکوی نفتی نوروز: ۳۸، ۷۵۲، ۷۵۳

سلاله (واقع در جنوب عمان): ۶۴۸

سلماس: ۴۰، ۱۹۰، ۲۱۵، ۲۶۱، ۲۹۰، ۳۸۱، ۴۶۵، ۴۸۳، ۵۵۷، ۵۹۳، ۶۳۵، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۴۸، ۶۸۷، ۶۹۹، ۷۲۵، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۵۳، ۷۶۹، ۸۱۳، ۸۳۷، ۹۸۶، ۹۸۷، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۰۸، ۱۰۱۲، ۱۰۳۷، ۱۱۲۹، ۱۱۳۰، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۲۳، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۸۳، ۱۲۸۴

سلیمانیه: ۳۱۱، ۳۵۷، ۵۹۵، ۶۴۴، ۶۷۰، ۷۵۵، ۷۶۶

سنگال: ۴۵۳، ۷۰۱، ۷۲۱

سنندج: ۴۰، ۷۵، ۷۶، ۱۲۴، ۱۲۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۶۰، ۲۶۱، ۳۱۷، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۴۰۳، ۴۲۴، ۵۱۸، ۵۲۱، ۵۵۷، ۵۹۳، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۹۹، ۷۳۹، ۷۵۴، ۸۲۹، ۹۸۶، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۰۳۷، ۱۱۰۴، ۱۱۷۲، ۱۲۴۴

سوئد: ۴۷، ۱۱۳۴، ۱۱۸۱

سوئیس: ۲۲۴، ۶۶۰، ۷۳۲، ۱۰۷۲، ۱۲۲۱

سودان: ۸۶۳

سورکوه: ۲۱، ۹۱، ۹۲، ۹۷، ۱۰۰، ۱۱۵، ۱۱۶

سوریه: ۲۰، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۶۷، ۸۴، ۸۷، ۸۸، ۱۱۲، ۱۳۴، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۶۸، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۸، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۴۳، ۲۴۵، ۲۷۳، ۲۹۸، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۱۹، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۴۷، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۷۳، ۳۹۱، ۳۹۳، ۴۱۶، ۴۳۱، ۴۴۰، ۴۴۴، ۴۵۰، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۷۷، ۴۸۷، ۴۹۰، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۶۴، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۸۱، ۵۸۵، ۵۸۶، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۲۱، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۹۲، ۶۹۳، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۹، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۴۹، ۷۶۳، ۷۷۵، ۷۷۷، ۷۷۸، ۷۹۵، ۷۹۷، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۴۳، ۸۴۵، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۷۱، ۸۷۹، ۸۸۰، ۸۸۱، ۹۴۴، ۹۸۸، ۹۹۵، ۹۹۶، ۱۰۲۰، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲، ۱۰۶۰، ۱۰۶۵، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۷۶، ۱۰۷۷، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۱۰۰، ۱۱۱۳، ۱۱۱۸، ۱۱۲۳، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۶۳، ۱۱۷۶، ۱۱۹۹، ۱۲۱۶، ۱۲۱۷، ۱۲۱۹، ۱۲۲۸، ۱۲۳۸، ۱۲۳۹، ۱۲۵۲، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۷۴، ۱۲۷۷، ۱۲۷۸، ۱۲۸۸، ۱۲۹۱، ۱۲۹۹، ۱۲۸۷

سوسنگرد: ۷۵۵، ۱۰۷۵، ۱۲۸۷

سه راه خانقاه: ۱۲۷

سه راهی جاده نالپاریز – چوارتا: ۵۷۲

سه راهی چوارتا – سرو: ۸۰۹

سه راهی شویشه – آویهنگ: ۷۵

سیاتل: ۱۱۶۰

سیدصادق: ۹۱، ۹۷، ۱۰۴، ۱۱۶، ۱۲۵، ۱۶۲، ۲۹۱، ۳۳۵، ۳۵۷، ۵۵۸، ۵۹۰، ۶۷۰، ۷۶۷، ۱۰۵۷

سیدکان: ۱۴۵

شاخ تارچر: ۲۶، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۹۱، ۳۷۵، ۵۱۵، ۵۱۸، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۵۳، ۵۶۹، ۵۷۱، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۵۲، ۶۸۳، ۶۹۷، ۷۵۱، ۷۶۷، ۷۷۹، ۷۸۱، ۷۸۲، ۸۰۹

شاخ خشیک: ۷۳، ۹۵، ۲۰۹، ۲۸۴

شاخ شمیران: ۲۸۴

شاخ شوکت: ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۹۰، ۳۵۹، ۶۵۲، ۶۹۷، ۷۲۴، ۷۵۱، ۷۸۰، ۷۸۲، ۸۰۹

شاخ کیله: ۲۰۹

شانه دری: ۱۶۲، ۲۳۳، ۳۵۷، ۳۹۸،۴۲۱، ۵۵۸

شاوله: ۷۲۵

شاه قلعه: ۷۷

شاه نشین: ۱۴۰

شپیران: ۷۴۰

شط العرب (اروندرود): ۸۵، ۱۰۵، ۱۱۷، ۱۱۸، ۷۱۸، ۷۷۱، ۷۷۵، ۸۵۹، ۱۱۰۸، ۱۲۷۲

شط علی: ۱۲۴۱

شلمچه: ۵۵۶، ۵۷۳، ۶۸۳، ۶۹۸، ۷۶۸، ۸۵۷، ۱۰۵۷، ۱۰۸۹، ۱۱۲۹، ۱۱۵۰، ۱۲۲۳، ۱۲۶۱

شمیرانات: ۱۰۴۲

شوروی: ۲۰، ۳۴، ۴۴، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۶۰، ۶۱، ۶۹، ۷۰، ۷۷، ۷۹، ۸۲، ۸۸، ۸۹، ۱۲۹، ۱۳۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۹۴، ۱۹۶، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۴۳، ، ۲۴۵، ۲۶۶، ۲۷۳، ۳۰۰، ۳۰۳، ۳۲۰، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۶، ۳۲۸، ۳۴۵، ۳۵۰، ۳۵۲، ۳۷۲، ۳۸۴، ۴۱۲، ۴۴۵، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۶۸، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۸۷، ۵۲۷، ۵۶۰، ۶۲۱، ۶۲۸، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۴۲، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۷۱، ۶۷۷، ۶۷۹، ۶۹۲، ۷۰۷، ۷۱۵، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۴، ۷۴۹، ۷۷۶، ۷۹۰، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۸، ۸۵۹، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۷۱، ۸۷۶، ۸۷۸، ۹۹۰، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۷، ۹۹۹، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۱۵، ۱۰۱۹، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۹، ۱۰۳۱، ۱۰۳۳، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵، ۱۰۷۹، ۱۰۸۰، ۱۰۸۲، ۱۱۱۱، ۱۱۱۸، ۱۱۱۹، ۱۱۳۷، ۱۱۵۵، ۱۱۶۱، ۱۱۶۳، ۱۱۶۵، ۱۱۷۶، ۱۱۹۷، ۱۱۹۹، ۱۲۱۸، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷، ۱۲۵۳، ۱۲۵۴، ۱۲۶۷، ۱۲۷۴، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹، ۱۲۹۳، ۱۲۹۵

شوش: ۳۲۰، ۴۰۴، ۶۴۵

شهر الچول: ۳۴۸

شهر الدجیل: ۳۴۸

شهر بعقوبه: ۱۲۶۸

شهر جیزان: ۳۴۸

شهرری: ۱۰۴۲

شهرك دوجیله (عراق): ۲۵۴

شهرك سیروان (عراق): ۲۵۴

شهرك عدنون (عراق): ۵۸۵

شهرك عربت (عراق): ۴۰۲

شیار آروزر: ۵۳۷

شیار توتمان رشان: ۱۱۶

شیار توتمان: ۷۸۳

شیار حسن آباد: ۷۱، ۲۰۸

شیار شیلر: ۳۸۱

شیار قزلجه: ۳۸۱

شیار قلپ: ۲۰۹

شیخ گزنشین: ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۹۱، ۹۲، ۱۱۶، ۳۵۶، ۳۵۸، ۳۵۹، ۴۳۵، ۴۹۷، ۴۹۸، ۵۱۸، ۵۲۶، ۵۳۸، ۵۷۰، ۵۹۰، ۶۳۳، ۶۳۴، ۸۲۵

شیخ لطیف: ۴۰۱، ۴۰۲، ۶۳۳، ۶۶۷

شیخ المارین: ۳۹۹، ۴۰۱، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۵۴، ۴۶۰، ۴۶۱، ۶۳۴، ۶۶۷

شیراز: ۱۰۹۳، ۱۰۹۴، ۱۱۰۴، ۱۱۳۰، ۱۱۳۲، ۱۱۵۴، ۱۲۰۹

صائین دژ: ۲۶۱، ۴۰۷، ۴۲۴، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۸۴، ۵۷۴، ۷۳۹، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۵۸، ۱۰۱۱، ۱۲۰۱، ۱۲۶۲

صحرای نقب: ۷۷۷

صور: ۵۹، ۵۳۳، ۵۸۵، ۷۳۳، ۸۶۴، ۱۲۹۸

صوفار (لبنان): ۸۰۰

صوفیه (بلغارستان): ۳۶۹، ۶۲۵، ۶۴۹

صیدا (لبنان): ۵۳۲، ۸۰۰، ۸۶۴

طالش: ۲۵۶

طبس: ۱۳۷، ۱۶۷، ۴۶۷، ۵۲۵، ۶۰۲، ۱۰۵۰، ۱۰۵۴، ۱۱۰۶، ۱۲۱۹

طرابلس (لبنان): ۱۵۶، ۲۴۵، ۳۷۳، ۴۱۶، ۴۵۳، ۵۱۲، ۵۵۰، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۲۷، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۶۲، ۶۷۸، ۶۹۳، ۷۰۷، ۷۲۱، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۴۹، ۷۶۳، ۷۷۸، ۸۰۲، ۸۴۵، ۸۶۷، ۸۸۰، ۹۹۶، ۱۰۲۷، ۱۰۵۲، ۱۰۶۷،۱۱۰۱، ۱۱۹۹، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۷۹، ۱۲۹۹

طراق تپه: ۱۴۰، ۱۴۱

طلائیه: ۱۱۷۰

عدن: ۲۴۵

عراق: در اکثر صفحات

عربت (عراق): ۱۰۴، ۱۱۶

عربستان سعودی: ۵۸، ۶۳، ۶۷، ۸۰، ۸۶، ۸۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۳۴، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۷۵، ۱۹۷، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۴۵، ۳۲۵، ۳۸۸، ۴۴۴، ۴۴۸، ۴۵۲، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۷۶، ۴۸۷، ۵۳۲، ۵۶۵، ۵۶۷، ۵۸۵، ۵۸۶، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۱۰، ۶۲۲، ۶۴۷، ۶۴۹، ۶۹۲، ۷۰۲، ۷۱۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۴۵، ۷۶۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۸۳۵، ۸۶۱، ۸۶۸، ۸۷۰، ۸۸۰، ۹۸۹، ۹۹۱، ۱۰۲۲، ۱۰۴۱، ۱۰۴۶، ۱۰۴۸، ۱۰۴۹، ۱۰۶۳، ۱۱۰۰، ۱۱۱۴، ۱۱۱۷، ۱۱۳۶، ۱۱۳۷، ۱۱۳۸، ۱۱۳۹، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۸۳، ۱۲۱۸، ۱۲۳۸، ۱۲۵۲، ۱۲۷۶، ۱۲۹۰

عمان: ۱۷۳، ۲۳۸، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۶۲، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۶۲۲، ۶۲۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۷۲، ۷۰۳، ۸۲۷، ۸۷۰، ۱۰۶۳، ۱۱۶۰، ۱۱۸۳، ۱۲۱۶

ص:۱۴۱۸

فاس (مراکش): ۱۲۷۳

فاو: ۳۶، ۳۷، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۱۷، ۳۰۴، ۴۳۸، ۶۷۰

فرانسه: ۲۰، ۴۴، ۴۵، ۴۷، ۴۸، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۳، ۶۸، ۸۱، ۸۲، ۸۷، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۴، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۵، ۱۳۷، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۶، ۱۹۴، ۲۱۳، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۲۱، ۲۴۲، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۷۴، ۲۹۶، ۳۰۲، ۳۱۸، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۵، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۶۶، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۸۴، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۵، ۴۳۰، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۵۱، ۴۷۰، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۶، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۹۱، ۵۰۱، ۵۰۶، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۶۵، ۵۷۷، ۵۷۸، ۵۸۳، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۷، ۶۲۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۴۰، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۵۶، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۷۲، ۶۷۵، ۶۷۹، ۶۹۰، ۶۹۳، ۶۹۴، ۷۰۶، ۷۳۰، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۳، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۲، ۸۴۴، ۸۴۹، ۸۶۰، ۸۶۳، ۸۶۶، ۸۷۹، ۹۸۹، ۹۹۱، ۱۰۰۷، ۱۰۱۵، ۱۰۲۶، ۱۰۴۲، ۱۰۶۵، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۷۳، ۱۰۹۷، ۱۰۹۸، ۱۱۰۱، ۱۱۰۹، ۱۱۱۴، ۱۱۱۷، ۱۱۳۵، ۱۱۳۶، ۱۱۴۲، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۴۶، ۱۱۷۵، ۱۲۱۴، ۱۲۱۸، ۱۲۲۰، ۱۲۳۳، ۱۲۳۴، ۱۲۴۷، ۱۲۴۸، ۱۲۵۸، ۱۲۷۲، ۱۲۸۸، ۱۲۹۴، ۱۲۹۹

فرودگاه بیروت: ۱۷۶، ۲۲۴، ۲۷۱

فرودگاه بین المللی کویت: ۱۱۱۲، ۱۱۱۳، ۱۱۴۱، ۱۱۹۵

فرودگاه فرانکفورت: ۳۸۴

فرودگاه کراچی: ۱۷۴

فرودگاه موصل: ۷۰۳

فرودگاه نظامی مفرق: ۱۹۷

فریمان: ۱۶۷

فلسطین: ۶۳، ۸۳، ۲۲۴، ۲۴۵، ۲۷۲، ۲۹۶، ۳۰۳، ۴۴۰، ۴۵۳، ۵۳۲، ۵۴۷، ۵۶۷، ۶۱۰، ۶۲۸، ۶۴۹، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۷۸، ۷۲۹، ۷۶۲، ۷۹۵، ۷۹۹، ۸۰۲، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۶۷، ۹۹۰، ۱۰۱۷، ۱۰۲۱، ۱۰۴۴، ۱۰۷۶، ۱۱۳۰، ۱۱۳۹، ۱۱۷۵، ۱۲۱۵، ۱۲۳۰، ۱۲۴۹، ۱۲۶۸، ۱۲۷۳، ۱۲۹۹

فیروزآباد: ۱۱۳۲، ۱۱۵۴

فیلیپین: ۸۶۳، ۱۰۲۱

قادسیه: ۴۲۶

قاسمیه: ۱۱۷

قاضی گول: ۲۶۰

قاهره: ۱۱۲، ۱۵۱، ۲۴۰، ۲۷۰، ۴۴۴، ۶۲۵، ۶۷۳، ۶۷۴، ۸۷۰، ۱۲۱۷

قبرس شمالی: ۹۹۰

قبرس: ۱۵۱، ۵۳۱، ۵۸۱، ۸۶۵، ۱۰۵۸، ۱۲۵۷، ۱۲۹۹

قروه: ۱۰۷، ۱۴۶، ۴۶۵، ۶۶۸، ۸۱۳

قره داغ: ۱۰۴

قریه ایشکه سو: ۷۷

قریه پیشین: ۳۴۰

قریه دوست علی: ۱۲۶

قریه نورگل: ۷۵۳

قزلجه: ۳۲، ۴۹۸، ۶۶۶

قزوین: ۳۶۶

قصرشیرین: ۲۱، ۳۴۶، ۱۲۲۶

قطر: ۱۷۱، ۲۴۴، ۲۶۲، ۷۰۳، ۷۴۴، ۷۷۴، ۷۹۷، ۱۰۴۸، ۱۱۱۱، ۱۲۱۸، ۱۲۵۱، ۱۲۷۷

قلعه دیزه (عراق): ۴۳، ۱۰۱۰

قلعه رش: ۱۴۵

قلندرآوا: ۱۴۴

قله پنج تن: ۳۸۱

قله سنگ معدن: ۳۱

قله شاخ تارچر: ۵۸۹

قله شیخ گزنشین: ۴۹۶

قله مسعود: ۱۰۱

قله میرآجی: ۱۲۳

قم: ۳۴۵، ۵۴۵، ۸۵۷، ۱۰۳۲، ۱۱۳۳، ۱۱۳۴، ۱۲۱۰

قمچیان: ۱۴۰

کاخ الیزه: ۳۲۱، ۵۲۸

کاخ سفید: ۱۵۴، ۱۷۲، ۲۲۲، ۵۲۸، ۵۶۴، ۷۳۳، ۷۷۵، ۱۰۶۶، ۱۱۱۵، ۱۱۴۰، ۱۱۶۰

کارائیب: ۶۹۲

کازابلانکا : ۱۰۷۶، ۱۲۷۱

کاشان: ۱۶۷، ۴۲۳

کامبرا: ۴۴۴

کامبوج: ۱۱۵

کامیاران: ۱۲۳، ۱۲۷، ۱۵۷، ۲۶۰، ۲۶۱، ۳۴۱، ۳۸۱، ۳۸۲، ۴۰۷، ۵۴۰، ۵۵۷، ۵۹۳، ۵۹۴، ۶۵۵، ۶۶۸، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۶۹، ۸۱۳، ۱۰۷۰، ۱۱۵۱

کانادا: ۱۳۰

کانی تمرخان: ۱۴۱

کانی بی: ۱۴۵

کانی پنکه: ۱۱۶، ۲۵۴

کانی رش: ۱۴۵، ۱۴۸

کانی زرد: ۱۰۱۰

کانی سخت: ۲۱

کانی سفید: ۵۹۵

کانی سی: ۸۱۰

کانی شایان: ۳۲، ۴۹۸، ۵۱۸، ۵۷۰، ۶۳۲، ۷۶۷

کانی کوزله: ۸۱۰

کانی مانگا: ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۵، ۷۳، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۷، ۹۸، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۸۵، ۱۸۶، ۲۰۴، ۲۰۷، ۲۳۲، ۲۵۰، ۲۸۴، ۲۸۵، ۳۱۱، ۳۱۳، ۳۳۳، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۷۵، ۳۷۷، ۳۷۸، ۴۳۵، ۴۵۴، ۴۵۷، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۲، ۵۲۹، ۵۳۴، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۴۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۷، ۵۶۹، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۷، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۶۵، ۶۶۷، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۶، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۲۵، ۸۲۷، ۱۱۷۱

کراچی: ۱۷۳، ۶۹۱، ۸۶۹، ۱۲۴۹

کرانه باختری رود اردن: ۸۹، ۱۲۷۹

کربلا: ۱۶۹

کرج: ۱۰۴۲

کردستان (عراق): ۱۹۲، ۱۹۳، ۲۶۱، ۲۹۳، ۳۱۸، ۴۰۸، ۴۴۳، ۵۴۸، ۷۸۶، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۹۰، ۱۲۳۴، ۱۲۶۴، ۱۲۹۱

کرکوک: ۲۹۳، ۴۰۹، ۵۴۲، ۵۵۰، ۶۴۱، ۶۸۹، ۶۹۰، ۸۶۱

کرمان: ۱۲۵

کرملین: ۱۷۲، ۸۱۸

کرمینه: ۱۲۳

کرند غرب: ۱۲۷، ۱۱۸۹

کره جنوبی: ۵۴۶، ۱۲۹۲، ۱۲۹۳

کره شمالی: ۲۶۸، ۲۹۵، ۳۲۰، ۳۴۷، ۳۶۷، ۳۶۸، ۶۷۶، ۱۱۵۷

کشتارگاه: ۶۸۳

کشک دره مهاباد: ۶۶۸

کلز آسیاب: ۵۵۴، ۵۶۹، ۶۱۴، ۷۸۲

کلز: ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۵۷۰، ۶۵۲، ۶۹۷، ۷۵۱، ۷۶۷، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱

کلمبیا: ۱۴۹

کلو: ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۳۲، ۹۱، ۱۶۲، ۲۰۴، ۲۲۹، ۲۵۰، ۲۷۹، ۲۸۳، ۲۸۶، ۳۱۰، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۶، ۳۳۴، ۸۰۹

کله اسبی: ۷۸۳

کله قندی: ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۳۰، ۳۲، ۷۱، ۷۳، ۹۰، ۱۰۱، ۱۲۳، ۱۸۷، ۲۰۱، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۵۰، ۲۷۹، ۳۱۲، ۶۳۱، ۷۶۷، ۷۸۳، ۸۰۹

کمر سیاه: ۷۲۵

کنده: ۱۲۰۳

کنسولگری عراق در استانبول: ۱۲۹۴

کنگاور: ۵۴۱

کنگرک: ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۷۳، ۹۱، ۹۸، ۱۱۵، ۱۱۶، ۳۱۰، ۳۵۶، ۴۵۷

کنگو: ۴۲۸

کوبا: ۴۵۳، ۷۲۱، ۱۱۶۱

کوت شیخ: ۶۸۳

کوچه طلا: ۶۹۸

کورانه: ۱۹۰

کولاگان: ۱۴۵

کوله نلوسه: ۱۰۱۰

کوه افراسیاب: ۱۰۱۳

کوه باینجوب: ۱۰۱۳

کوه حنین: ۶۹۳

کوه دالانی: ۱۲۳

کوه زردکه: ۱۵۷

کوه زلکه: ۱۰۱۳

کوه زله: ۹۰

کوه شیلر: ۹۱

کوه کمانجرو: ۱۲۳

کوه نوری: ۱۵۷

کوه هنیمال: ۱۵۷

کوه هوار کریم: ۱۰۱۳

کوهدشت: ۷۵۳

کوهستان سوق الغرب: ۸۴۵

کوهستان شوف: ۶۶۱

کوهک: ۱۷۴

کوه های کلاترزان: ۱۰۱۳

کویت: ۲۰، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۱۱۰، ۱۳۱، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۵۶، ۱۷۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۷۱، ۳۹۰، ۴۴۷، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۸۷، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۸۱، ۵۸۵، ۵۸۶، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۲۶، ۶۴۷، ۷۱۹، ۷۳۱، ۷۷۳، ۷۷۷، ۷۹۹، ۸۳۱، ۸۴۴، ۱۱۱۴، ۱۱۱۵، ۱۱۱۷، ۱۱۱۸، ۱۱۳۵، ۱۱۳۶، ۱۱۳۸، ۱۱۳۹، ۱۱۴۰، ۱۱۴۱، ۱۱۴۲، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۴۵، ۱۱۵۱، ۱۱۵۲، ۱۱۵۸، ۱۱۵۹، ۱۱۶۰، ۱۱۷۳، ۱۱۷۴، ۱۱۷۵، ۱۱۸۲، ۱۱۸۳، ۱۱۸۴، ۱۱۹۴، ۱۱۹۵، ۱۱۹۷، ۱۱۹۸، ۱۲۰۶، ۱۲۱۴، ۱۲۱۷، ۱۲۱۸، ۱۲۱۹، ۱۲۳۰، ۱۲۳۲، ۱۲۳۵، ۱۲۳۶، ۱۲۵۰، ۱۲۵۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۶، ۱۲۷۷، ۱۲۸۱، ۱۲۸۶، ۱۲۹۴، ۱۲۹۵

کهکیلویه و بویراحمد: ۱۰۹۵

گابن: ۷۹۷

گازرخانی: ۱۰۷

گاگل: ۱۴۰

گاو میشله: ۱۲۴۳

گاوآهنتو: ۷۶۹

گاومله: ۱۲۴۳

گایانا (گویان): ۴۴۵

گرانادا: ۴۶۷، ۴۶۸، ۶۹۲، ۷۹۷، ۱۱۶۱

گردنه خان: ۶۹۹، ۱۲۲۴

گردنه خمل: ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۵۷، ۲۵۶

گرده بن: ۵۹۴

گرگان: ۱۹۴

گرماب بالا: ۲۵۶

گرماب پایین: ۲۵۶، ۲۷۵

گرمک: ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۷۳، ۹۱، ۹۲، ۹۸، ۱۱۵، ۱۱۶، ۳۱۰، ۳۱۲، ۳۵۶، ۳۵۸

گریچده: ۱۴۱

گلاله: ۵۹۵

گنبدکاووس: ۱۹۴، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۲۸

گولان پایین: ۱۴۵

گولان: ۱۲۰۳

گولن بالا: ۱۴۵

گویزه کوره: ۱۴۱

گیلان: ۷۵۹

گیلان غرب: ۱۹۱، ۷۸۵

گینه: ۳۸۹

لاله حمرین: ۱۱۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۸۱، ۵۳۴

لاهیجان (جنوب پیرانشهر): ۱۰۰۸

لبنان: ۲۰، ۵۳، ۵۵، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۲، ۶۴، ۸۲، ۸۹، ۱۱۵، ۱۴۰، ۱۵۶، ۱۷۲، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۹۸، ۲۲۴، ۲۴۵، ۲۷۳، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۲، ۳۱۹، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۶۶، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۸۵، ۳۸۸، ۳۹۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۳۱، ۴۴۰، ۴۵۱، ۴۵۳، ۴۶۷، ۴۷۶، ۴۷۷، ۵۰۵، ۵۱۰، ۵۱۲، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۴۶، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۶۰، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۸۰، ۵۸۵، ۵۸۶، ۶۰۳، ۶۱۰، ۶۲۱، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۴۸، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۶۱، ۶۶۸، ۶۷۱، ۶۷۴، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۹۲، ۶۹۳، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۲۰، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۴، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۷، ۸۳۵، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۵، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۷، ۸۷۱، ۸۷۹، ۹۸۸، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۱۰۱۵، ۱۰۱۷، ۱۰۲۱، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲، ۱۰۵۹، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۷۷، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۰۸۲، ۱۰۹۶، ۱۱۰۱، ۱۱۱۳، ۱۱۱۷، ۱۱۳۵،

۱۱۴۱، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۴۵، ۱۱۴۶، ۱۱۵۵، ۱۱۵۹، ۱۱۶۱، ۱۱۶۳، ۱۱۷۳، ۱۱۷۵، ۱۱۹۴، ۱۱۹۷، ۱۱۹۸، ۱۱۹۹، ۱۲۱۴، ۱۲۱۸، ۱۲۱۹، ۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۳۱، ۱۲۳۸، ۱۲۳۹، ۱۲۴۹، ۱۲۵۲، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۶۸، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۵، ۱۲۷۷، ۱۲۷۸، ۱۲۸۵، ۱۲۸۶، ۱۲۸۷، ۱۲۸۸، ۱۲۹۴، ۱۲۹۵، ۱۲۹۸، ۱۲۹۹

لنجان سفلی: ۳۵۸

لندن: ۵۰، ۱۷۱، ۱۹۵، ۱۹۶، ۲۷۱، ۳۵۳، ۵۳۱، ۵۸۱، ۶۰۲، ۶۷۸، ۷۳۱، ۷۴۵، ۸۳۱، ۸۴۸، ۸۶۰

لهستان: ۶۶۰، ۱۱۶۱

لیبی: ۶۰، ۱۵۲، ۱۶۸، ۲۹۵، ۴۴۰، ۵۶۶، ۶۴۹، ۶۷۶، ۶۷۸، ۷۷۳، ۷۹۷، ۸۳۵، ۸۴۴، ۸۵۳، ۸۷۱، ۹۹۶، ۱۰۲۰، ۱۰۳۲، ۱۰۴۸، ۱۰۶۳، ۱۱۰۰، ۱۱۹۸، ۱۲۱۹

لیسبون: ۱۱۱۴، ۱۱۴۰

ماؤوت: ۴۳

ماداگاسکار: ۷۹۷

مادرید: ۱۳۶، ۱۱۴۰

ماکو: ۱۲۵، ۳۸۱، ۳۸۲

مالت: ۴۴۵، ۴۷۳

مالزی: ۱۳۹، ۸۶۳

مجارستان: ۶۵

مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی: ۱۳۵، ۲۴۰، ۲۴۳، ۲۹۴، ۳۲۴، ۳۶۳، ۳۷۰، ۴۱۱، ۴۳۰، ۶۰۷، ۴۶۹، ۵۱۱، ۶۰۶، ۶۴۲، ۸۱۶، ۸۳۴، ۸۴۹، ۱۱۵۸، ۱۲۹۳

مجتمع فولاد اهواز: ۴۱۱

مجتمع مسکونی امریکایی ها در کویت: ۶۲

محال آختاجی: ۱۰۰۹

محال انزل: ۱۰۰۸

محال سرشیو: ۱۰۱۰

محور آروزر تا سرو: ۵۹۰

محور آلوت: ۱۱۷۲

محور اشترآباد - ولی آباد: ۷۵۴

محور اصلی سنندج - کامیاران: ۵۲۲

محور اصلی سنندج - مریوان: ۵۲۲

محور بانه - سقز: ۵۲۱

محور بانه - سوته: ۱۰۱۱

محور بانه - مریوان: ۱۹۱

محور بانه: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۹۷، ۹۸، ۱۱۶، ۱۲۱، ۱۴۳، ۴۵۹، ۴۶۰، ۶۶۶، ۱۱۸۹

محور بسطام - مریوان: ۱۴۸

محور بنی خلف: ۶۴۸

محور بوالحسن - صالح: ۴۲۳

محور بوکان - مهاباد: ۸۷۵

محور بوکان - میاندوآب: ۱۰۷، ۱۰۰۵، ۱۰۱۰، ۱۰۷۰

محور بوکان: ۸۷۴

محور بیان دره - بوئین: ۱۱۹۰

محور پسوه - نقده: ۸۱۱۳

محور پنجوین - سیدصادق: ۳۱۱

محور پنجوین - شانه دری: ۲۳۳

محور پنجوین - کانی مانگا: ۳۳۳

محور پیرانشهر - سردشت: ۲۱۴، ۲۳۷

محور پیرانشهر - لاوین: ۱۲۰۲

محور توتمان: ۷۵۲

ص:۱۴۲۱

محور جلدیان – پیرانشهر: ۱۲۴۲، ۱۲۴۲

محور چاله سبز: ۷۵۲

محور چوارتا: ۵۹۱، ۶۶۶، ۶۶۷، ۷۳۷، ۷۶۶

محور حلبی – گویک: ۵۹۵

محور خرم آباد – اندیمشک: ۱۰۶۹، ۱۰۷۰

محور خرمال – سیدصادق: ۱۶۵

محور دره میانه: ۵۷۰، ۷۵۲، ۷۸۱

محور دویسه و باینچوب: ۸۲۹

محور روانسر – پاوه: ۱۰۱۱

محور روانسر – کامیاران: ۱۰۱۱

محور سردشت – پیرانشهر: ۳۸۲، ۱۰۶۹، ۱۲۶۲

محور سردشت – مهاباد: ۷۵، ۷۶۸، ۷۶۹، ۱۲۴۲

محور سردشت: ۱۱۵۱

محور سرشیو: ۶۴۸، ۶۸۵

محور سرو – سلماس: ۲۶۰

محور سقز – بانه: ۱۱۹۰

محور سقز – بوکان: ۲۱۵، ۲۵۹، ۲۶۰

محور سقز – دیواندره: ۱۴۸

محور سقز – مهاباد: ۲۱۵

محور سقز: ۱۱۸۹

محور سنگ معدن: ۷۲۴

محور سنندج – آویهنگ: ۵۲۱

محور سنندج - دیواندره: ۳۴۰، ۶۳۵، ۸۱۳

محور سنندج - کامیاران: ۲۱۴، ۲۶۰، ۳۶۱، ۶۱۷، ۱۰۱۳

محور سنندج - مریوان: ۷۶، ۱۰۷، ۱۲۳، ۱۲۵، ۳۱۴، ۳۶۱، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۷۴، ۶۱۷، ۶۶۷، ۶۶۸، ۷۳۹، ۱۰۱۳، ۱۰۳۸، ۱۱۲۹، ۱۲۰۳

محور سورن: ۵۹۱، ۶۸۳، ۶۹۷

محور سه راهی چوارتا - نالپاریز - شیخ لطیف: ۵۹۱

محور سیدصادق - شانه دری: ۱۹۰

محور سیدصادق و سیروان: ۳۳۵

محور صائین دژ - بوکان: ۱۲۰۱

محور صائین دژ - تکاب: ۱۱۰۴

محور غربی بانه - سردشت: ۱۴۵

محور فرعی خورنج - پسوه: ۱۲۲۳

محور قلعه رش - سردشت: ۲۵۸، ۴۲۳

محور کامیاران - روانسر: ۱۰۱۱

محور کامیاران - سنندج: ۱۰۱۱

محور کانی مانگا: ۵۲۰، ۷۸۰

محور مریوان - سنندج: ۱۲۴۳، ۱۲۴۴، ۱۲۶۳، ۱۲۸۳، ۱۲۸۴

محور مریوان: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۹۷، ۹۹، ۱۰۴، ۱۱۵

محور مهاباد - ارومیه: ۷۱۰

محور مهاباد - اشنویه: ۱۲۲۳

محور مهاباد - بوکان - خلیفان: ۴۰۶

محور مهاباد - بوکان: ۵۹۵

محور مهاباد - پسوه: ۷۱۰

محور مهاباد – سردشت: ۱۰۰۹، ۱۰۶۹

محور میاندوآب – بوکان: ۱۲۶۲

محور نالپاریز: ۴۶۳

محور وله – شاندری: ۲۰۹

محور هشتیان – منگل: ۶۹۸

مدیترانه: ۸۴، ۴۰۹، ۶۷۱، ۷۲۰، ۸۴۴، ۱۰۶۷

مراغه: ۵۹۹

مراکش: ۱۷۶، ۴۵۰، ۶۰۹، ۶۶۰، ۹۹۰، ۱۰۴۳، ۱۰۷۷

مرانه: ۱۱۶، ۱۲۷

مریوان: ۳۲، ۳۷، ۳۸، ۷۳، ۷۵، ۸۹، ۹۲، ۹۹، ۱۰۳، ۱۰۶، ۱۱۶، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۴۰، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۸، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۳، ۱۹۴، ۲۰۱، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۵، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۲۷، ۲۳۰، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۵، ۲۶۰، ۲۶۳، ۲۸۹، ۲۹۴، ۳۱۷، ۳۲۰، ۳۴۶، ۳۶۱، ۳۸۱، ۴۲۷، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۱، ۴۵۷، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۹۸، ۵۳۸، ۵۷۲، ۵۷۵، ۵۹۸، ۶۱۶، ۶۵۵، ۶۸۶، ۶۹۹، ۷۱۱، ۷۲۵، ۷۲۸، ۷۵۳، ۷۶۸، ۷۶۹، ۸۳۷، ۸۴۷، ۸۵۷، ۸۷۴، ۸۷۵، ۱۰۰۷، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۰۱۴، ۱۰۱۹، ۱۰۸۹، ۱۱۸۹، ۱۲۴۴، ۱۲۶۵

مزن آباد: ۲۵۶، ۲۷۵

مسجدسلیمان: ۳۸، ۳۹، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۶۳، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۹۴، ۲۹۵، ۳۲۰، ۳۳۷، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۸۴، ۳۸۷، ۴۲۶، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۵۶، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۹۲، ۸۲۸

مسقط: ۲۳۸، ۲۴۳، ۸۷۰، ۱۲۱۶

مسکو: ۵۴، ۷۹، ۸۸، ۱۷۶، ۲۴۴، ۵۸۴، ۵۸۶، ۶۷۷، ۷۰۷، ۷۱۴، ۷۱۵، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۴۱، ۸۴۵، ۸۷۱، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶، ۱۰۴۸، ۱۱۱۹، ۱۱۶۶، ۱۲۷۴، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹

مشهد: ۱۱۲۶

مصر: ۶۸، ۱۲۶، ۱۷۳، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۲۱۷، ۲۲۱، ۲۵۸، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۳۵۱، ۳۶۸، ۴۸۷، ۵۳۲، ۵۴۸، ۵۸۰، ۵۸۶، ۶۲۵، ۶۲۷، ۶۴۹، ۶۵۹، ۶۷۳، ۶۷۴، ۷۰۳، ۷۴۸، ۷۶۱، ۸۳۴، ۸۵۴، ۸۶۳، ۸۶۶، ۸۷۰، ۱۰۲۲، ۱۱۱۳، ۱۲۳۴، ۱۲۵۲، ۱۲۷۰، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹، ۱۲۹۰

مقر تاکتیکی لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع): ۷۲۳

مقر تاکتیکی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص): ۷۳۳

مقر تفنگ داران امریکایی در بیروت: ۱۹، ۵۵، ۵۶، ۶۰، ۶۲، ۲۷۱، ۲۷۳، ۲۹۸، ۳۲۷، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۹۲، ۴۶۷، ۵۲۹،

ص:۱۴۲۲

۵۴۹، ۵۶۶، ۵۸۵، ۵۹۲، ۶۲۷، ۶۹۳، ۷۲۹، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۵۸، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۴۴، ۸۴۹، ۸۵۵، ۸۷۹، ۱۰۴۲، ۱۰۶۶، ۱۱۱۳، ۱۱۴۰، ۱۱۴۵، ۱۲۷۸

مقر چتربازان فرانسوی در بیروت: ۲۰، ۵۵، ۵۶، ۵۹، ۶۲، ۲۷۱، ۳۲۷، ۷۳۴، ۷۴۷، ۱۰۴۲، ۱۱۱۳، ۱۱۴۵، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸

مقر فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه سپاه: ۷۸۴

مقر فرماندهی لشکر۱۴ امام حسین(ع): ۲۲۸

مقر فرماندهی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص): ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۶۵

مقر فرماندهی نظامیان رژیم اشغالگر قدس در شهر صور: ۵۳۲، ۵۴۸، ۵۸۵، ۷۳۲

مقر نیروهای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در لبنان: ۳۹۲

مکزیک: ۸۶، ۱۰۲۳، ۱۰۴۸، ۱۱۳۷

ملایر: ۵۴۱

مناطق اقلیم الخروب: ۲۲۴

منامه: ۲۳۹، ۳۹۰، ۴۸۸، ۵۰۴، ۵۵۸، ۸۳۱، ۱۰۲۰

مندلی: ۳۳۶، ۳۸۴، ۵۵۸، ۵۶۰، ۶۷۰، ۸۶۱

منطقه آدینان: ۵۲۱

منطقه آروزر: ۵۵۵

منطقه آلاسکا: ۱۲۹۳

منطقه آلان: ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۱۵۷، ۱۹۰، ۲۱۴، ۲۱۷، ۲۱۹، ۲۵۶، ۳۱۴، ۳۴۲، ۴۰۷، ۴۳۹، ۵۷۵، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۶۱۸، ۶۱۹، ۷۸۶، ۱۲۲۴

منطقه آلوت: ۱۵۷، ۱۲۸۳

منطقه اربیل: ۱۰۹۰

منطقه ازگله: ۷۲۴

منطقه اژه: ۱۲۹۵

منطقه افشار: ۴۳۹

منطقه الکو: ۴۰۸

منطقه الواتان: ۲۵۸

منطقه امه الصمه (لبنان): ۸۰۰

منطقه انجیران: ۱۲۷، ۱۴۰

منطقه اوجان: ۱۰۰۹

منطقه باغان: ۵۹۴

منطقه بالك: ۱۰۹۰

منطقه باینجان بانه: ۵۹۹

منطقه بحمدون (لبنان): ۸۰۰

منطقه بداوی: ۶۲۷

منطقه براله: ۲۶

منطقه برددکان: ۲۸۴

منطقه برزنجه: ۹۷، ۶۲۰

منطقه برشخواران: ۳۸۲

منطقه بناویله: ۷۷

منطقه بوارده جنوبی (آبادان): ۱۰۶

منطقه بیاره: ۱۲۶۳

منطقه بیزل: ۷۲۵

منطقه بیژوه: ۷۸۶

منطقه بیوران: ۷۱۱

منطقه پل زال: ۱۰۷۰

منطقه پنجوین: ۴۶۵، ۵۹۷، ۶۳۳

منطقه پیران: ۱۰۰۹

منطقه تخم مرغی: ۲۳، ۷۱، ۹۱

منطقه ترگور: ۱۰۱۳

منطقه تنگاب قصرشیرین: ۷۵۳

منطقه تیلکوه: ۱۰۱۰، ۱۰۱۱

منطقه چناره: ۶۸۶

منطقه چنان: ۱۶۲

منطقه چوارتا: ۱۰۵۷

منطقه حاج عمران: ۳۸۲، ۳۸۳

منطقه حسین آباد: ۸۵۸

منطقه خانیک: ۴۲۴

منطقه خلوزه۱: ۸۰۳

منطقه خورخوره: ۱۰۱۰، ۱۱۹۰

منطقه خیاره: ۴۰۳

منطقه دریایی نوروز: ۳۹

منطقه دریکان: ۷۴۰

منطقه دزلی: ۵۱۹

منطقه دولتو: ۷۱۱، ۷۲۴

منطقه دوم دریایی بوشهر - خارک: ۶۲۱

منطقه دوهوک: ۱۲۳۴

منطقه دهرالفدیب لبنان: ۱۰۶۷

منطقه روکان: ۴۹۶، ۴۹۸

منطقه سارال: ۱۰۱۲

منطقه ساوجی: ۱۲۳، ۱۸۳

منطقه سبدلو: ۱۰۱۱

منطقه سربراله: ۲۶

منطقه سردشت: ۲۲

منطقه سرو: ۳۱۴، ۳۸۲، ۷۳۹

منطقه سروآباد: ۵۲۲، ۶۶۸

منطقه سفته: ۵۲۱

منطقه سلطان مصطفی: ۸۸۲

منطقه سلیمانیه: ۱۰۵۷

منطقه سیدصادق: ۴۲۶

منطقه سیدکان: ۱۰۹۰

منطقه سیف سعد: ۴۰۴

منطقه شاندری: ۳۹۷، ۳۹۹، ۴۰۳

منطقه شپیران: ۱۲۲۴

منطقه شلمچه: ۴۰۴

منطقه شوی: ۱۰۱۱

منطقه شیاح بیروت: ۱۵۶

منطقه شیخ شلخان: ۸۱۰

منطقه شیخ لطیف: ۵۵۳

منطقه شیخ لر: ۵۹۹

منطقه شیلر: ۱۹، ۲۲، ۳۲، ۳۶، ۳۸، ۴۳، ۸۹، ۹۰، ۹۲، ۱۱۶، ۱۲۳، ۱۴۱، ۱۴۹، ۱۶۱، ۱۹۱، ۱۹۲، ۲۱۲، ۲۵۰، ۲۵۳، ۲۶۸، ۲۸۷، ۳۱۷، ۳۳۵، ۳۴۱، ۳۷۵، ۳۷۹، ۴۰۷، ۴۳۳، ۵۳۸، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۴۸، ۷۰۹، ۷۲۴، ۸۲۷، ۸۷۳، ۱۰۱۲، ۱۱۶۹

منطقه صومای برادوست: ۳۸۳، ۱۰۰۸

منطقه طاهری: ۴۰۴

منطقه ظفار: ۷۰۳

منطقه عباس آباد: ۲۸۹

منطقه عمومی زید: ۱۲۶۱

منطقه قزلجه: ۴۶۳، ۴۸۰، ۴۸۲

منطقه قفاص: ۴۳۷، ۴۳۸

منطقه قلعه تول: ۸۸۲

منطقه قلعه دیزه: ۱۰۹۰

منطقه قلقله: ۱۲۳

منطقه کانی سور: ۶۹۸

منطقه کرخه نور: ۴۰۴

منطقه کلاترزان: ۱۰۱۱

منطقه کله گاوی: ۱۲۴۲

منطقه کوخان: ۶۳۶

منطقه کوخلان: ۷۳۷

منطقه کوسه کهریزه: ۷۷

منطقه کوماسی: ۱۲۸، ۶۸۶، ۷۲۵، ۷۳۹، ۱۲۴۴، ۱۲۸۴

منطقه کهنه لاهیجان: ۱۰۰۹

منطقه گاوشان: ۷۵۴

منطقه گردنازی: ۲۵۳

منطقه گلاله (عراق): ۱۰۱۰

منطقه گلچیدر: ۱۰۱۱

منطقه گناو (عراق): ۱۵۷

منطقه گورشه (سردشت): ۲۵۹

منطقه لری: ۲۶، ۳۰۹

منطقه ماؤوت: ۴۳

منطقه مرانه: ۷۱

منطقه مرزی بیژوه: ۱۲۰۲

منطقه مرزی دولتو: ۶۴۸

منطقه مرزی گناو: ۵۹۵

منطقه مرگور: ۱۰۱۳

منطقه مسعود: ۲۲۹

منطقه منگور مهاباد: ۱۰۱۰

منطقه موصل: ۱۰۹۰

منطقه میمک: ۴۰۴

منطقه نالپاریز: ۴۶۳

منطقه نالشکینه: ۴۳۳

منطقه نزال: ۷۲۶

منطقه نوبار: ۴۰۸

منطقه نیسان: ۸۵۸، ۸۷۵

منطقه ولیاوه: ۲۵

منطقه هشتراک: ۶۳۶

منطقه هوایی مهرآباد تهران: ۴۶۶

منطقه یوسف گل: ۷۷

مورس: ۷۹۷

موصل: ۸۶۸

مهاباد: ۷۷، ۱۰۷، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۴۸، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۶۰، ۳۱۴، ۳۴۱، ۴۰۵، ۴۶۴، ۵۰۰، ۵۲۱، ۵۴۰، ۵۵۶، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۶۷، ۶۸۶، ۶۹۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۸۶، ۸۱۳، ۸۷۴، ۹۸۶، ۹۸۷، ۱۰۰۵، ۱۰۰۹، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۶۹، ۱۰۸۹، ۱۱۵۱، ۱۲۲۳، ۱۲۴۲، ۱۲۴۳، ۱۲۸۲

مهران: ۲۱، ۷۴، ۹۵، ۲۸۴، ۸۴۷

میاندوآب: ۱۲۶، ۱۶۶، ۲۶۱، ۳۶۱، ۳۶۲، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۶۵، ۴۸۴، ۵۷۴، ۵۹۵، ۶۹۹، ۷۶۹، ۸۱۳، ۱۰۰۵، ۱۰۰۹

میانه: ۱۴۰

میدان نفتی نوروز: ۱۱۲

میرجاوه: ۱۷۴

میشه ده: ۲۱۴

ناروئی: ۱۷۳

نازی آباد: ۳۱۹

نالپاریز: ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۹۱، ۹۲، ۱۱۷، ۱۲۵، ۲۳۲، ۲۸۵، ۳۱۱، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۱۶، ۴۲۱، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۵۴، ۴۵۷، ۴۵۹، ۴۶۱، ۴۸۰، ۴۹۴، ۴۹۷، ۴۹۸، ۵۱۶، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۲، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۴۱، ۵۵۴، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۸۹، ۵۹۰، ۶۱۴، ۶۳۱، ۶۳۳، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۶۷، ۷۵۲، ۷۶۶، ۸۲۳، ۱۰۵۷

نبطیه: ۵۸۵، ۸۶۴

نجف آباد: ۳۵۸، ۳۹۴

نروژ: ۲۲۱، ۱۰۴۷

نزره: ۲۲۹

نقده: ۱۶۶، ۲۶۱، ۴۲۴، ۴۸۳، ۴۸۴، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۶۱۷، ۶۳۵، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۶۸، ۷۲۵، ۷۳۹، ۷۴۰، ۸۱۳، ۸۲۹، ۸۷۴، ۹۸۶، ۱۰۰۵، ۱۰۰۹، ۱۰۳۷، ۱۲۰۲، ۱۲۴۳

نوار غزه: ۵۶۶، ۱۲۷۳

نوسود: ۹۰، ۱۰۰، ۴۰۴، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۵۳، ۷۵۴، ۱۲۶۳

نهاوند: ۳۸، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۱، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۹۲، ۷۴۳، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۱۵۲، ۱۱۷۵

نهر بلامه: ۱۰۵، ۱۱۸

نهر حد: ۱۱۸

نهر خلی۱: ۱۰۶

نهر سیدمحمد: ۱۰۵

نهر شیرعلی: ۱۱۸

نهر عبدالعزیز: ۱۰۶

نهر قاسمیه: ۱۱۸

نهر قصر: ۱۱۸

نهر میچری: ۱۱۸

نهرالبارد: ۳۷۳

نیجریه: ۸۶، ۷۹۷، ۱۰۴۸، ۱۰۶۳، ۱۰۶۴

نیشابور: ۱۶۷

نیکاراگوئه: ۴۴۵، ۴۶۷، ۴۷۳، ۱۱۶۱

نیکوزیا: ۱۰۵۸

نیویورک: ۷۹، ۱۹۶، ۲۲۲، ۶۷۶، ۷۰۶، ۷۳۳، ۱۱۸۱، ۱۲۷۳

واشنگتن: ۴۹، ۶۰، ۶۱، ۱۳۱، ۱۳۵، ۱۵۵، ۱۷۲، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۹۵، ۲۹۹، ۳۲۹، ۳۵۲، ۳۵۳، ۴۳۰، ۴۴۹، ۴۵۱، ۴۹۱، ۵۴۸، ۵۸۴، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۶۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۴۸، ۷۷۴، ۸۴۳، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۷۶، ۸۷۹، ۸۸۱، ۹۸۹، ۹۹۵، ۱۰۲۶، ۱۰۴۸، ۱۰۵۱، ۱۰۵۹، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۱۱۵، ۱۱۶۲، ۱۲۲۰، ۱۲۵۲، ۱۲۵۳، ۱۲۵۷، ۱۲۶۹، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۷، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹

ورامین: ۱۰۴۲

ورمیشان (وارشمزین): ۶۴۸

وزمله: ۱۲۴۳

ولیاوه: ۲۵، ۲۵۰، ۲۷۹، ۲۸۱، ۸۱۰

ونزوئلا: ۷۳۱، ۱۰۴۸، ۱۰۶۳

ونیز: ۷۶۱

ویتنام: ۳۲۲، ۳۸۸، ۸۴۱، ۱۰۲۶، ۱۲۱۸

وین: ۵۳۲، ۵۸۱، ۶۰۲

هامبورگ: ۱۲۷۰

هانی شیخان: ۱۴۰

هتل استقلال تهران: ۷۹۲، ۸۱۴

هتل کنتینتال ژنو: ۴۵۱

هرگنه: ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۷۲، ۹۱، ۳۱۱، ۳۱۳، ۳۳۱، ۳۳۴، ۸۰۹

هرمزگان: ۱۶۹، ۶۷۶

هشتیان: ۷۷، ۱۴۸، ۱۶۶، ۲۶۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۶۳۵

هفت توانان: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۶، ۹۱، ۱۰۱، ۱۰۴، ۱۱۶، ۱۶۲، ۱۶۵، ۱۷۰، ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۷، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۵، ۲۰۷، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۶۱، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۶، ۳۱۲، ۳۳۴

هلند: ۶۸، ۱۷۰، ۲۴۳، ۲۶۹، ۳۲۲، ۳۶۸، ۴۱۲، ۴۷۰، ۴۷۴، ۵۴۶

همدان: ۱۶۷، ۵۴۱، ۷۴۲

هندوستان (هند): ۸۰، ۵۲۷، ۵۸۲، ۶۰۲، ۷۲۱، ۸۳۲، ۱۱۵۷، ۱۱۸۳، ۱۲۵۱، ۱۲۹۱

هنگ کنگ: ۱۱۸۰

هورالعظیم: ۳۷، ۱۲۴۱

هویزه: ۷۷۱، ۱۲۲۵، ۱۲۴۱

هیجان: ۱۲۶۳

هیدوج: ۱۷۴

یال روکان: ۴۳۳

یال سیدمصطفی: ۲۴، ۲۵، ۷۶۷

یال شاخ شوکت: ۴۰۰

یال کله قندی: ۲۸۳

یزد: ۱۲۲۶، ۱۲۴۵

یمن دمکراتیک جنوبی: ۱۵۲، ۷۰۲، ۷۹۷

یمن شمالی: ۶۰، ۵۸۵، ۶۱۰، ۶۴۹، ۸۳۵

یوگسلاوی: ۶۵، ۸۰، ۱۰۹، ۱۵۱، ۲۲۱، ۴۵۳، ۵۲۳، ۵۴۵، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۲۱، ۱۱۵۷، ۱۱۹۵

یونان: ۸۱، ۴۳۷، ۶۰۷، ۶۳، ۸۶۳، ۱۰۵۲، ۱۰۵۸، ۱۲۵۸

سایر اسامی و اصطلاحات

آتش بس: ۴۴، ۴۶، ۴۷، ۵۰، ۸۹، ۱۳۲، ۱۵۲، ۱۷۰، ۲۱۳، ۲۲۲، ۲۳۹، ۲۴۴، ۲۶۳، ۲۶۹، ۲۹۷، ۳۲۲، ۳۹۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۲۸، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۷۰، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۵۱۰، ۵۳۰، ۵۶۴، ۵۹۶، ۶۱۰، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۴۸، ۶۶۲، ۶۷۳، ۶۷۸، ۶۹۳، ۷۴۸، ۷۵۹، ۷۶۲، ۷۷۴، ۸۰۲، ۸۴۳، ۸۴۵، ۸۴۸، ۸۸۰، ۱۰۲۷، ۱۰۴۹، ۱۰۷۱، ۱۰۷۵، ۱۱۴۶، ۱۱۸۰، ۱۱۹۴، ۱۱۹۸، ۱۲۲۱، ۱۲۷۱، ۱۲۹۰

آر.سی.دی (سازمان همکاری عمران منطقه ای): ۸۶۹

آژانس بین المللی انرژی اتمی: ۲۲۳، ۱۰۴۷

آکادمی عبری جامعه یهودیان سانفرانسیسکو: ۵۶۶

اتحادیه جوانان حزب دمکرات: ۷۴۰

اتحادیه دریانوردان ژاپن (انجمن کشتی داران ژاپنی): ۸۵۹، ۱۰۲۴

اتحادیه صاحبان کشتی یونان: ۱۰۳۶

ص:۱۴۲۵

اتحادیه صنف کامیون و کمپرسی: ۱۲۶۵

اتحادیه عرب: ۱۳۴، ۳۲۳، ۵۶۷، ۵۸۰، ۶۷۸، ۸۴۵، ۸۷۰، ۱۰۱۹

اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها): ۲۲۰، ۳۱۵، ۳۱۷، ۶۲۰، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۰۹، ۱۲۶۴، ۱۲۹۰

اتحادیه های حمل ونقل: ۱۲۴۵

اجلاس آشتی ملی لبنان: ۵۸، ۶۱، ۶۲، ۸۹، ۱۴۰، ۲۷۳، ۳۹۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۳۱، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۹۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۳۳، ۵۴۹، ۶۶۱، ۶۶۲، ۸۴۴، ۱۱۶۲، ۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۳۸

اجلاس سازمان کشورهای عرب صادرکننده نفت (آ اوپک): ۸۴۳

اجلاس سران کشورهای اسلامی: ۱۱۰۰، ۱۱۴۷، ۱۱۸۱، ۱۲۹۱

اجلاس سران کشورهای خلیج فارس: ۱۳۳، ۴۸۹، ۵۲۴، ۵۴۶، ۵۷۹، ۵۸۰، ۶۱۰، ۶۲۲، ۶۲۸، ۶۴۸، ۶۷۳

اجلاس شورای سازمان عربی توسعه صنعتی: ۱۹۵

اجلاس شورای ملی فلسطین: ۱۲۷۹

اجلاس کمیته جنبش غیرمتعهدها برای مسئله فلسطین: ۷۲۰، ۷۶۲

اجلاس کمیسیون مشترک آلمان و عراق: ۱۲۹۰

اجلاس وزرای نفت کشورهای عضو اوپک: ۷۰۳، ۹۸۸، ۱۰۴۶، ۱۰۵۹، ۱۰۶۰، ۱۰۷۸

اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس: ۴۴۷، ۴۷۵، ۴۸۹، ۴۹۰، ۵۰۹

اجلاس وزرای دولت های عرب: ۹۸۷، ۹۸۹

اجلاس وزیران امور خارجه شورای همکاری خلیج فارس: ۸۸

اجلاس یونسکو: ۸۷۸

اخوان المسلمین: ۱۲۳۶، ۱۲۵۸

اداره آمار اقتصادی بانک مرکزی جمهوری اسلامی: ۸۳۴

اداره پزشکی قانونی وزارت دادگستری: ۲۵۶

اداره دوم ستاد مشترک ارتش: ۲۵۶

اداره مهاجرت کویت: ۱۱۱۲

ارتش آزادی بخش فلسطین: ۶۴۹

ارتش اسرائیل (رژیم صهیونیستی): ۳۰۱، ۵۸۵، ۷۶۱، ۱۲۹۸

ارتش امریکا: ۹۹۶، ۱۱۶۱

ارتش ترکیه: ۱۲۳۴، ۱۲۹۵

ارتش جمهوری اسلامی ایران: اکثر صفحات

ارتش سوریه: ۱۲۹۸

ارتش عراق: ۲۶، ۲۷، ۳۹، ۹۵، ۱۰۵، ۱۱۷، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۵۷، ۱۸۲، ۱۸۵، ۲۰۲، ۲۰۵، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۴۴، ۲۵۴، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۳، ۳۱۱، ۳۱۵، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۷، ۳۴۱، ۳۵۶، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۸۰، ۳۸۳، ۳۸۶، ۴۰۲، ۴۰۴، ۴۰۷، ۴۲۳، ۴۳۶، ۴۶۳، ۴۸۲، ۵۰۳، ۵۲۳، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۴۲، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۷، ۵۵۸، ۵۷۱، ۵۷۳، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۷، ۶۱۴، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۴۴، ۶۴۸، ۷۲۴، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۴۸، ۷۵۵، ۷۶۸، ۷۸۱، ۷۸۵، ۸۱۸، ۸۲۹، ۸۳۹، ۸۵۷، ۱۰۷۳، ۱۰۹۰، ۱۰۹۱، ۱۱۰۵، ۱۱۷۰، ۱۲۱۵، ۱۲۲۰، ۱۲۴۱، ۱۲۶۱، ۱۲۶۴

ارتش فرانسه: ۵۳، ۱۳۱، ۵۸۲، ۶۰۲

ارتش لبنان: ۱۵۶، ۴۱۵، ۵۸۲، ۸۰۰، ۸۳۵، ۸۴۴، ۸۴۵، ۱۲۵۶، ۱۲۹۸

ارتش مصر: ۱۷۳، ۱۷۷، ۱۲۹۰

استانداری خوزستان: ۲۳۴

استانداری کردستان: ۱۰۶، ۳۶۱، ۵۷۲، ۵۷۳

استانداری هرمزگان: ۱۶۹

استخبارات: ۲۳۳، ۳۷۹، ۸۱۲

اعلامیه داکا درزمینه حقوق بشر: ۱۰۷۷

اف.بی.آی: ۴۹۰

امل اسلامی: ۵۳، ۵۸، ۶۰، ۸۹، ۲۷۴، ۳۷۱، ۳۹۳، ۷۴۷، ۷۷۶، ۸۲۱، ۱۱۱۳

انتخابات مجلس شورای اسلامی: ۲۰، ۵۱، ۳۴۴، ۳۶۶، ۴۱۰، ۴۱۱، ۵۲۵، ۵۲۸، ۶۳۸، ۶۴۲، ۷۲۷، ۷۷۰، ۱۰۱۹، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۵۹، ۱۰۶۰، ۱۰۶۱، ۱۰۹۲، ۱۲۲۷، ۱۲۲۸، ۱۱۳۲، ۱۱۳۳، ۱۱۳۴

انجمن روابط اقتصادی آلمان فدرال با کشورهای خاورمیانه: ۱۰۴۶

انجمن ها و شوراهای اسلامی خانه های کارگر: ۵۰۵

انجمن های اسلامی دانشگاه ها: ۱۱۷۷

انجمن های اسلامی کامیون داران: ۱۲۶۵

اوپک: ۸۶، ۳۲۵، ۶۳۷، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۴۵، ۷۳۱، ۷۳۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۶۷، ۸۶۸، ۹۹۰، ۱۰۲۲، ۱۰۲۳، ۱۰۴۶، ۱۰۴۷، ۱۰۴۸، ۱۰۶۲، ۱۰۶۳، ۱۰۶۴، ۱۰۷۷، ۱۰۷۸، ۱۰۹۸، ۱۰۹۹، ۱۱۳۶، ۱۱۳۷، ۱۱۳۸

اینتلیجنت سرویس: ۷۹۴، ۸۶۴

بازار سهام توکیو: ۱۲۹۳

بازار مشترک اروپا: ۲۷۴

بالگرد سوپر فرلئون: ۳۳۹

بالگرد سوپرپوما: ۱۳۷

بالگرد شنوک: ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۳۴، ۱۱۸۶

بالگرد غزال: ۱۳۷، ۱۵۸

بالگرد گازل: ۹۹۱

بالگرد هوگوس: ۹۹۲

بانک انگلستان: ۵۶۴

بانک صادرات واردات هند: ۶۸، ۸۰

بانک مرکزی ایران: ۵۶۴

بانک مرکزی عراق: ۶۸، ۸۰

برنامه پنج ساله توسعه جمهوری اسلامی ایران: ۶۵، ۴۱۱، ۷۱۸، ۱۱۵۷

بسیج: ۴۱، ۷۶، ۱۲۵، ۱۲۷، ۱۴۸، ۱۹۳، ۲۳۷، ۲۵۷، ۲۵۹، ۲۸۷، ۲۸۸، ۳۰۴، ۳۱۳، ۳۴۶، ۳۵۸، ۳۸۲، ۴۰۲، ۴۲۳، ۴۲۶، ۴۵۴، ۴۶۵، ۵۲۲، ۵۲۵،

۵۴۰، ۵۶۰، ۶۵۲، ۶۸۲، ۶۸۷، ۷۱۰، ۷۷۲، ۸۱۳، ۸۱۵، ۸۲۷، ۸۳۳، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۵۷، ۸۷۴، ۸۷۷، ۹۸۳، ۹۸۴، ۹۸۵، ۹۸۶، ۱۰۰۵، ۱۰۴۲، ۱۱۵۴، ۱۱۹۰، ۱۲۲۵، ۱۲۶۹، ۱۲۸۳، ۱۲۸۴

بلوک شرق: ۷۰، ۶۴۷، ۷۳۰، ۱۱۱۸

بمب ناپالم: ۵۵۸، ۵۶۱، ۵۶۳

بمباران شیمیایی: ۳۳، ۳۷۱، ۴۹۹، ۵۳۹، ۵۷۲، ۵۹۱، ۵۹۲، ۶۱۹، ۶۲۲، ۶۳۸، ۷۲۸، ۷۹۲، ۷۹۳، ۸۱۴، ۸۵۲، ۸۷۸، ۱۰۵۸، ۱۰۷۶

بنیاد امور مهاجرین جنگ: ۴۲۷، ۸۳۷، ۱۰۱۹

بنیاد شهید: ۲۶۱، ۸۴۱

بنیاد مستضعفان: ۷۵۶

بنیاد مسکن: ۷۵۶

بیستمین نمایشگاه بین المللی عراق: ۶۷، ۴۶۸، ۵۰۷

بیست ودومین اجلاس عمومی یونسکو در پاریس: ۴۴۸، ۸۳۹، ۸۷۸

بیمه دریایی: ۱۱۰، ۲۴۲

پارلمان اروپا: ۴۲۸، ۷۴۹

پارلمان فرانسه: ۸۲۰

پارلمان کویت: ۶۱۱، ۱۲۳۶

پارلمان لبنان: ۶۶۲

پایان جنگ، پایان دادن به جنگ ایران و عراق: ۳۴، ۴۴، ۴۷، ۴۹، ۷۹، ۸۰، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۷، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۳۰، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۷۱، ۲۴۲، ۲۶۳، ۲۶۹، ۲۹۴، ۲۹۶، ۳۲۲، ۳۴۸، ۳۵۰، ۳۲۶، ۳۶۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۴۴۶، ۴۷۳، ۴۷۵، ۴۸۸، ۴۸۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۲۴، ۵۳۲، ۵۴۶، ۵۴۸، ۵۶۴، ۵۷۸، ۵۷۹، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۲۰، ۶۲۶، ۶۷۴، ۶۷۶، ۶۹۱، ۷۰۱، ۷۹۹، ۷۲۹، ۷۷۳، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۴۳، ۸۷۰، ۹۹۰، ۱۰۲۰، ۱۰۴۳، ۱۰۴۴، ۱۰۷۶، ۱۱۰۰، ۱۱۸۱، ۱۲۱۶، ۱۲۱۹، ۱۲۵۰، ۱۲۵۱، ۱۲۷۰، ۱۲۷۲، ۱۲۷۴، ۱۲۷۵، ۱۲۹۱، ۱۲۹۲

پروتکل ۲۷ ژوئن ۱۹۲۵: ۷۷۱

پروتکل ژنو ۱۹۲۵: ۸۵۳

پلنوم شانزدهم حزب توده: ۹۹۸

پلیس کویت: ۶۳، ۱۱۹۵، ۱۲۵۴، ۱۲۶۹

پلیس مخصوص فرانسه: ۳۷۲

پلیس هواپیمایی کشوری: ۸۳۳

پنتاگون (وزارت جنگ امریکا): ۵۳۳، ۵۴۹، ۶۰۹، ۷۵۵، ۱۰۴۸

پنجمین کنگره جبهه آزادی بخش ملی الجزایر: ۱۲۵۰

پیشمرگان مسلمان کرد: ۷۵، ۱۹۴، ۲۳۷، ۲۵۹، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۸۳، ۵۷۵، ۶۸۶، ۷۲۶، ۸۳۸، ۸۷۴، ۱۱۲۹

پیمان ۱۷ می (۲۷ اردیبهشت) لبنان و رژیم صهیونیستی: ۶۲، ۱۲۲۱، ۱۲۳۸

پیمان آتش بس سعودی - سوری: ۸۸۰

پیمان احداث خط لوله انتقال گاز عراق: ۵۰۷

پیمان امنیتی شورای همکاری خلیج فارس: ۷۳۱

پیمان عدم تکثیر سلاح های هسته ای سازمان ملل: ۲۲۳

پیمان کمپ دیوید: ۶۲۸، ۱۰۷۷

پیمان لبنان - اسرائیل: ۴۹۰، ۴۹۱، ۵۳۳، ۶۶۱، ۶۶۳، ۶۷۸،۸۰۱

تجمع علمای مسلمین: ۸۲۰

ترور، تروریسم، تروریست: ۴۱، ۴۳، ۶۳، ۳۱۴، ۳۲۱، ۳۵۱، ۳۸۳، ۵۲۷، ۵۳۳، ۵۷۳، ۵۸۲، ۵۸۳، ۶۰۲، ۶۰۳، ۷۶۲، ۷۷۶، ۷۸۹، ۸۴۶، ۸۵۱، ۸۵۳، ۸۵۵، ۱۰۳۷، ۱۱۱۳، ۱۱۱۵، ۱۱۳۱، ۱۱۴۵، ۱۱۴۶، ۱۱۶۰، ۱۱۹۴، ۱۱۹۶، ۱۲۱۳، ۱۲۱۵، ۱۲۱۷، ۱۲۳۱، ۱۲۳۲، ۱۲۴۹، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۷۵، ۱۲۷۶، ۱۲۹۸

تشکیلات مخفی حزب توده: ۱۰۴۹، ۱۰۵۱، ۱۱۶۱، ۱۱۶۳، ۱۱۶۴، ۱۱۶۶، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷، ۱۲۵۴

تشکیلات مخفی نوید: ۱۰۸۲

تعاونی حمل ونقل استان مرکزی (اراک): ۱۲۲۷

توپ۱۰۵ میلی متری: ۱۰۶، ۲۵۸، ۶۸۵، ۶۸۶، ۷۱۱، ۱۰۰۹

توپ۱۰۶ میلی متری: ۲۳۳، ۳۳۴، ۳۹۵، ۵۱۹، ۶۳۲، ۷۲۶

توپ۱۲۲ میلی متری: ۹۷

توپ۱۲۳ میلی متری: ۱۴۵

توپ۱۳۰ میلی متری: ۸۴، ۱۰۶، ۴۲۳

توپ۱۵۵ میلی متری: ۸۴

توپ۱۷۵ میلی متری: ۴۲۳

تیپ آزادی: ۱۰۱۲

تیپ امام سجاد(ع): ۸۷۳

تیپ انصارالحسین(ع): ۱۲۰۱

تیپ تکاور دریایی بندرعباس: ۱۱۰۳

تیپ دیواندره: ۱۰۱۲

تیپ شهید بروجردی: ۱۲۶، ۲۶۰، ۱۲۸۳

تیپ فرماندهی الفاروق: ۲۱۲

تیپ قدس سپاه: ۱۴۵، ۲۵۶

تیپ مهاباد: ۷۱۱

تیپ نبی اکرم(ص): ۱۲۰۱

تیپ نوهد ارتش جمهوری اسلامی: ۵۹۴

تیپ ویژه شهدا: ۱۴۵، ۲۵۶، ۲۵۸، ۶۴۸، ۸۵۸

تیپ۱ لشکر۲۳ نوهد: ۶۹۷

تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۶، ۲۸، ۳۰، ۷۲، ۱۱۵، ۱۸۷، ۲۰۷، ۲۵۰، ۲۷۹، ۲۸۶، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۳۴، ۳۵۷، ۳۷۷، ۴۲۲، ۵۸۹، ۵۹۰، ۶۱۴، ۶۸۳، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۳۸، ۷۵۱، ۷۶۷، ۷۸۲

تیپ۱۰ سیدالشهدا(ع): ۲۱، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۸۲، ۸۱۰، ۸۲۶، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶

تیپ۱۰۱: ۱۱۶

تیپ۱۰۵: ۱۱۶، ۷۶۶

تیپ۱۰۸ پیاده: ۶۳۴، ۷۸۱

تیپ۱۱ امیرالمؤمنین(ع): ۸۴۷، ۱۲۰۱

تیپ۱۱۰ شهید محمد بروجردی: ۵۰۰، ۷۱۰

تیپ۱۱۶: ۱۱۶، ۷۶۷

تیپ۱۵ امام حسن(ع): ۳۶، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۴۳۸، ۱۲۴۱، ۱۲۴۲

تیپ۱۸ پیاده: ۶۳۴، ۷۵۲

تیپ۲ گارد مرزی: ۶۳۴

تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه: ۲۲، ۲۶، ۷۲، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۱۵، ۲۵۲، ۲۸۶، ۳۷۷، ۴۲۱، ۴۶۲، ۷۰۹، ۷۶۶

تیپ۲ لشکر۲۳ نوهد: ۷۰۹، ۷۸۲

تیپ۲

لشکر۲۸ کردستان: ۲۲، ۷۲، ۱۰۳، ۱۱۵، ۲۰۷، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۱، ۲۴۹، ۲۵۲، ۲۸۵، ۴۲۲، ۶۹۷، ۶۸۳، ۷۰۹، ۷۲۳، ۷۳۷، ۷۵۱، ۷۵۴، ۷۶۵، ۷۶۷، ۷۸۲

تیپ۲ لشکر ۳۰ گرگان: ۷۸۲

تیپ۲۰۵ نیروی مخصوص: ۲۰۶

تیپ۲۱ پیاده: ۷۸۱

تیپ۲۶: ۱۱۶

تیپ۲۹

پیاده کوهستانی از لشکر۴: ۲۵، ۱۱۶، ۲۰۲، ۲۸۰، ۳۰۴، ۴۰۲، ۷۶۷

تیپ۳ لشکر۲۱ حمزه: ۲۸۶

تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان: ۱۴۴، ۱۶۴، ۱۶۵، ۲۴۹، ۲۲، ۲۴، ۲۶، ۲۸، ۳۰، ۷۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۱۵، ۳۷۷، ۴۲۱، ۵۱۹، ۵۳۸، ۵۵۳ ، ۵۸۹، ۵۹۰، ۶۱۴، ۶۳۲، ۶۸۳، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۳۷، ۷۵۱، ۷۸۰، ۷۸۲

تیپ۳ مریوان: ۸۳۷

تیپ۳۳ المهدی(عج): ۲۵، ۲۸، ۲۸۴، ۲۸۵، ۳۷۶، ۶۶۵۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۷۲، ۶۱۵، ۶۶۶، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۵۱، ۷۸۲

تیپ۳۶ عراق: ۵۵۵، ۵۷۰، ۷۶۷

تیپ۳۹ پیاده: ۲۵۱، ۷۶۶

تیپ۴۰ سراب: ۴۲۳

تیپ۴۰۳: ۵۵۵، ۷۶۷

تیپ۴۱: ۴۰۲

تیپ۴۱۲: ۷۵۲

تیپ۴۲۱: ۵۵۵

تیپ۴۲۲: ۵۵۵، ۷۶۷

تیپ۴۲۴: ۱۱۶، ۷۶۷

تیپ۴۲۸: ۱۱۶، ۱۱۷، ۲۵۱، ۷۶۷

تیپ۴۳۵ پیاده: ۶۳۴

تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع): ۲۲، ۲۴، ۲۶، ۲۷، ۷۲، ۹۶، ۱۰۱، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۴۴، ۱۶۲، ۱۶۵،۱۶۴، ۱۷۷، ۱۸۰، ۱۸۷، ۲۴۹، ۲۵۱، ۲۵۲، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۴۳۵، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۲۱، ۴۷۹، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۶۰، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۶، ۵۵۵، ۵۷۲، ۵۹۱، ۶۳۴، ۸۷۳

تیپ۴۹ لشکر ۱۱: ۷۶۷، ۷۸۱

تیپ۵: ۱۱۶، ۱۸۵، ۲۰۲، ۲۵۱

تیپ۵۰۲: ۵۵۵، ۷۶۷

تیپ۵۰۴: ۱۱۶، ۲۵۱، ۷۶۶

تیپ۶۰۱: ۷۶۶

تیپ۶۰۲: ۱۱۶، ۶۳۴

تیپ۶۰۵: ۱۱۶، ۱۱۷، ۴۰۲

تیپ۶۵

نیروی مخصوص عراق: ۱۱۶، ۱۸۵، ۲۰۲، ۲۰۶، ۲۵۱، ۲۵۲، ۳۰۵، ۳۳۴

تیپ۶۶: ۱۱۶، ۷۶۷

تیپ۶۸: ۷۶۷

تیپ۷۰۲ پیاده: ۷۶۷

تیپ۷۰۳ پیاده از لشکر۱۵ عراق: ۳۱۱، ۶۳۴

تیپ۷۰۴: ۱۱۶، ۷۶۷

تیپ۷۰۵: ۷۶۷

تیپ۷۱۰: ۷۶۶

تیپ۷۵: ۵۵۵

تیپ۹۵: ۵۵۵، ۷۶۷، ۷۸۱

تیپ۹۶: ۱۱۶، ۷۶۷

جامعه روحانیت تنکابن: ۱۲۴۵

جامعه روحانیت مبارز تهران: ۷۸، ۷۷۰

جامعه مدرسین حوزه علمیه قم: ۷۷۰

جبهه آزادی بخش فلسطین: ۵۶۷

جبهه خلق برای آزادی فلسطین: ۲۲۴، ۲۴۵، ۵۱۲، ۵۶۷، ۸۰۲، ۸۸۰، ۱۲۵۸

جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین: ۲۲۴، ۲۴۵، ۵۶۷، ۸۰۲، ۸۸۰، ۱۲۵۸

جبهه راست گرایان لبنان: ۸۹

جبهه ملی دمکراتیک: ۱۲۳۴

جبهه نجات ملی: ۸۹، ۱۱۹۸

جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی: ۱۹۱، ۳۶۷، ۴۲۷، ۶۲۳

جمعیت الاصلاح: ۱۲۳۶

جناح نظامی حزب الدعوه اسلامی: ۱۲۹۵

جنبش آزاد انقلاب اسلامی: ۵۶

جنبش امل: ۱۴۰، ۱۵۶، ۲۷۴، ۳۲۷، ۳۲۹، ۳۵۱، ۷۷۶، ۸۳۵، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۷۱، ۹۹۵، ۱۰۶۶

جنبش انقلاب اسلامی آزاد: ۳۲۷

جنبش توحید اسلامی: ۷۰۶، ۷۰۷

جنبش عدم تعهد: ۱۵۱، ۱۵۵، ۲۱۳، ۴۵۳، ۵۱۲، ۵۴۵، ۶۰۱، ۶۰۹، ۷۶۲، ۷۷۳، ۱۲۷۵، ۱۲۹۱

جندالله: ۲۳۷، ۵۹۵، ۷۸۵، ۱۱۸۹، ۱۱۰۴

جنگ اکتبر سال ۱۹۷۳: ۶۹۲

جنگ جهانی دوم: ۷۱۴

جنگ شش روزه اعراب و اسرائیل در سال ۱۹۶۷: ۵۵، ۱۲۵۱

جنگ شهرها: ۳۶۷

جهاد دانشگاهی: ۱۱۷۸

جهاد سازندگی: ۴۶۴، ۵۴۰، ۵۷۴، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۵۶، ۸۳۷، ۱۰۴۲، ۱۰۷۰، ۱۰۹۹، ۱۲۴۴، ۱۲۸۳

جهان سوم: ۱۳۰، ۶۰۱، ۷۲۷، ۷۷۳، ۷۷۵، ۷۹۳، ۸۵۲، ۱۲۱۳

جیش الشعبی عراق: ۲۹۱، ۷۵۴

چریک های فدائیان خلق (اکثریت): ۱۱۶۴

چهاردهمین اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی: ۷۶، ۵۴۷، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۴، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۶، ۱۰۴۳، ۱۰۴۴، ۱۰۷۵، ۱۰۷۷، ۱۰۹۹

چهارمین اجلاس سران شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس: ۸۳، ۲۷۰، ۳۲۳، ۴۷۵، ۵۷۸، ۶۲۶، ۶۴۷، ۷۹۹

چهارمین کنفرانس سران کشورهای اسلامی: ۱۰۷۷

حزب الدعوه عراق: ۶۴، ۱۱۵۹، ۱۱۹۶، ۱۲۱۷، ۱۲۳۵، ۱۲۵۴، ۱۲۹۴

حزب بعث سوریه: ۱۵۲، ۱۲۵۷

حزب بعث عراق: ۴۹، ۵۰، ۱۰۸، ۲۶۷، ۳۳۵، ۴۲۶، ۵۶۰، ۵۶۲، ۸۱۲، ۱۰۰۶، ۱۱۷۳، ۱۲۳۲، ۱۲۴۹، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۷۶

حزب توده ایران: ۲۰، ۵۴، ۶۸، ۶۹، ۷۰، ۸۸، ۸۱۸، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۷، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۲۵، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۷۹، ۱۰۸۰، ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴، ۱۱۱۸، ۱۱۲۴، ۱۱۲۵، ۱۱۲۷، ۱۱۶۴، ۱۱۶۷، ۱۲۳۷، ۱۲۵۵، ۱۲۹۵، ۱۲۹۷

حزب جمهوری اسلامی: ۵۲، ۷۵، ۳۶۶، ۷۲۷، ۱۰۳۸، ۱۰۴۰، ۱۱۷۶

حزب جمهوری خواه امریکا: ۳۷۱

حزب دمکرات کردستان ایران: ۴۳، ۷۷، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۷، ۱۲۳ ،۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۴۰، ۱۴۵، ۱۴۸، ۱۵۷، ۱۶۶، ۱۹۰، ۱۹۴، ۲۰۸، ۲۱۰، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۹، ۲۲۱، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۶۰، ۲۹۰، ۳۱۴، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۶۲، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۲۴، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۲۱، ۵۴۰، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۷۳، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۴۸، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۶۹، ۷۸۵، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۳۰، ۸۳۸، ۸۴۷، ۸۵۹، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۸۱، ۸۸۲، ۹۸۶، ۹۸۷، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۰۸، ۱۰۳۷، ۱۰۳۸، ۱۰۸۰، ۱۰۸۹، ۱۰۹۰، ۱۱۰۴، ۱۱۲۹، ۱۱۳۰، ۱۱۵۰، ۱۱۷۲، ۱۱۹۰، ۱۲۰۱، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۲۴، ۱۲۳۴، ۱۲۴۳، ۱۲۶۲، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۸۲، ۱۲۸۳، ۱۲۸۴

حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها): ۲۳۴، ۲۵۳، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۶۰، ۳۹۹، ۷۵۳، ۸۸۲، ۱۰۰۷، ۱۲۳۳، ۱۲۳۴

حزب دمکرات مسیحی: ۱۵۲

حزب سوسیالیست ترقی خواه لبنان: ۸۹، ۸۰۰، ۸۴۵، ۱۱۹۸

حزب سوسیالیست عراق: ۳۶۰

حزب سوسیالیست فرانسه: ۴۵۱

حزب سوسیالیست کرد عراق: ۲۹۱

حزب کارگر اسرائیل: ۱۲۳۹

حزب کمونیست ایتالیا: ۱۰۰۳

حزب کمونیست بلغارستان: ۶۴۹

حزب کمونیست شوروی: ۵۴

حزب کمونیست عراق: ۱۲۳۴

حزب کمونیست فلسطین: ۵۶۷، ۸۸۰

حزب کمونیست لبنان: ۶۶۱

حزب گلیست: ۷۶۲

حزب لیکود: ۱۲۳۹

حزب الله سقز: ۱۰۸۹

حزب الله: ۵۷، ۲۷۴، ۳۰۲، ۳۷۱، ۴۹۱، ۷۶۰، ۱۱۹۰

حق وتو: ۴۵، ۲۲۲، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۹

حقوق بشر: ۲۶۶، ۳۲۰، ۳۴۴، ۳۴۵، ۴۲۸، ۸۵۲، ۱۰۷۷، ۱۱۰۰

خمپاره ۱۲۰ میلی متری: ۴۵۷

خمپاره ۸۱ کاتیوشا: ۲۲۸

خمپاره اندازه ۱۰۶: ۱۱۷

خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری: ۱۰۶، ۱۱۷، ۱۴۱، ۱۴۵، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰

خمپاره انداز ۶۰ میلی متری: ۱۱۷، ۱۴۱، ۲۳۴، ۷۲۵، ۸۵۸، ۱۰۰۸

خمپاره انداز ۸۰ میلی متری: ۳۸۲

خمپاره انداز۸۱ میلی متری: ۱۰۶، ۲۶۰، ۱۰۰۸، ۱۰۱۰

خمپاره انداز۸۲ میلی متری: ۱۱۷

دادستانی: ۴۳، ۳۶۱، ۷۵۹

دادسرای انقلاب: ۷۸۸، ۷۹۱

دادگاه انقلاب ارتش: ۶۸، ۹۹۷، ۱۰۳۲، ۱۰۴۹، ۱۰۵۱، ۱۰۵۳، ۱۰۷۹، ۱۱۶۱، ۱۱۶۳، ۱۲۹۵،

دادگاه انقلاب اسلامی: ۳۴۱، ۴۰۷، ۷۹۵، ۱۰۲۸

دادگاه عالی قم: ۷۸۷

دادگاه مدنی خاص: ۷۸۷

دادگاه های انقلاب اسلامی کردستان: ۳۱۵

دانشجویان مسلمان پیرو خط امام: ۵۰۵

دبیرخانه اتحادیه خبرنگاران عرب: ۵۲۴

دبیرخانه اتحادیه عرب: ۳۲۳، ۳۲۴

دبیرخانه شورای همکاری خلیج فارس: ۱۱۳۹

دبیرخانه شورای عالی دفاع: ۱۲۸۱

دروز ی ها: ۱۷۴، ۱۱۹۸

دفتر اتحادیه عرب در دهلی نو: ۶۷۸

دفتر اتحادیه عرب در رم: ۷۶۳

دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری: ۶۱۹، ۹۸۹، ۱۰۳۷، ۱۲۸۱

دفتر اعتبار صادرات انگلیس: ۷۱۶

دفتر بازرگانی سفارت فرانسه: ۵۳، ۶۴۵، ۶۵۸

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم: ۱۲۲۶

دفتر تحقیق و بازرسی فرماندهی کل سپاه: ۹۹۶

دفتر دائمی اتحادیه وکلای دادگستری عرب: ۱۲۵۱

دفتر روابط اسرائیل در بیروت: ۸۷۹

دفتر روابط بین المللی وزارت آموزش وپرورش: ۱۲۳۰

دفتر سیاسی استانداری کردستان: ۸۳۰

دفتر سیاسی حزب دمکرات: ۴۶۵

دفتر سیاسی شماره ۲ حزب دمکرات: ۶۴۸

دفتر نظامی اسرائیل در لبنان: ۵۴۹

دومین اجلاس آشتی ملی لبنان: ۶۷۷

دومین اجلاس وزرای کشور دولت های عرب: ۱۰۱۹

دومین گردهمایی اعضای کمیسیون اقتصادی آلمان و عراق: ۱۰۴۵

دیوان عدالت اداری: ۷۸۷

رکن۲ تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان: ۱۹۱

روحانیت مبارز اهل تسنن استان آذربایجان غربی: ۴۲۴، ۴۲۵

ژاندارمری: ۴۱، ۴۳، ۷۷، ۱۲۶، ۱۴۸، ۱۷۴، ۱۸۹، ۱۹۰، ۲۱۵، ۲۵۶، ۲۶۰، ۲۹۰، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۴۰، ۳۶۱، ۳۸۲، ۴۲۴، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۶۴، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۷۴، ۵۹۴، ۵۹۵، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۶۸، ۶۸۶، ۶۹۸، ۷۱۰، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۵۴، ۷۶۹، ۸۱۳، ۸۳۷، ۹۹۹، ۱۰۶۹، ۱۰۷۰، ۱۰۷۹، ۱۰۸۲، ۱۰۸۴، ۱۱۰۴، ۱۱۲۹، ۱۱۵۱، ۱۱۷۰، ۱۱۷۲، ۱۲۲۴، ۱۲۴۲، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۹۵

سازمان آزادی بخش فلسطین (ساف): ۸۸، ۱۱۲، ۳۰۱، ۳۹۳، ۴۵۳، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۸۶، ۶۱۰، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۷۸، ۷۰۷، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۶۲، ۸۰۲، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۷۰، ۸۸۱، ۹۹۰، ۹۹۵، ۱۰۱۹، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۶۷، ۱۰۷۶، ۱۱۰۱، ۱۱۹۹، ۱۲۵۸، ۱۲۷۳، ۱۲۷۹

سازمان اتکا: ۱۱۲۱

سازمان اطلاعات مرکزی امریکا (C.I.A): ۲۱۷، ۲۷۴، ۲۹۷، ۷۹۴، ۸۶۴، ۸۶۵، ۱۰۲۸

سازمان اطلاعاتی نظامی اسرائیل: ۷۴۸

سازمان الفتح: ۱۵۶، ۲۲۴، ۲۴۵، ۳۷۳، ۳۹۳، ۵۱۲، ۵۸۶، ۸۰۲، ۸۵۳، ۹۹۶، ۱۲۵۸

سازمان امنیت عراق: ۳۷۷

سازمان انشعابی امل اسلامی: ۶۳

سازمان بازرسی کل کشور: ۷۸۷

سازمان برنامه وبودجه: ۶۲۴، ۱۱۵۸

سازمان بنادر و کشتیرانی: ۸۱۰

سازمان بهزیستی کشور: ۷۰۰

سازمان پژوهش های علمی: ۲۶۴

سازمان تبلیغات اسلامی خوزستان: ۲۳۴

سازمان تعاون روستایی: ۸۴۹

سازمان جوانان حزب توده: ۹۹۷، ۱۰۰۰

سازمان جهاد اسلامی: ۵۶، ۵۸، ۶۲، ۶۳، ۳۰۲، ۳۲۷، ۳۲۹، ۵۵۳، ۱۱۱۳، ۱۱۴۱، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۲۱۸، ۱۲۱۹

سازمان حفاظت محیط دریایی هشت کشور منطقه خلیج فارس: ۲۴۴

سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولیدکنندگان: ۱۵۰

سازمان صنایع دفاعی: ۷۷

سازمان ضمانت صادرات فرانسه: ۶۹۴

سازمان عفو بین الملل: ۲۱۸، ۳۴۴

سازمان قضائی ارتش: ۷۸۷

سازمان کنفرانس اسلامی: ۲۴۳، ۲۴۴، ۶۰۹، ۷۰۷، ۷۴۸، ۹۹۰، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۲، ۱۰۷۵، ۱۱۰۰،

سازمان مجاهدین خلق (منافقین): ۴۲، ۴۳، ۱۵۷، ۱۹۰، ۱۹۴، ۲۱۴، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۵۶، ۲۷۵، ۳۱۷، ۵۹۳، ۵۹۴، ۶۱۸، ۶۴۸، ۷۰۴، ۷۵۹، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۶، ۸۵۸، ۸۷۵، ۱۰۰۷، ۱۰۰۹، ۱۰۱۳، ۱۲۲۴، ۱۲۸۲

سازمان مخفی حزب توده: ۶۹، ۹۹۳، ۹۹۷، ۱۰۰۰، ۱۰۲۴، ۱۰۲۸، ۱۰۵۳، ۱۰۸۲، ۱۱۱۹، ۱۲۹۵

سازمان ملل متحد: ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۵۰، ۸۲، ۱۱۵، ۱۳۲، ۲۱۳، ۲۲۱، ۲۴۳، ۲۵۶، ۲۶۲، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۹۴، ۳۱۶، ۳۱۸، ۳۲۰، ۳۲۲، ۳۲۸، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۴۳۰، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۵۳، ۴۷۲، ۴۷۴، ۵۰۶، ۵۰۸، ۵۱۱، ۵۲۳، ۵۶۰، ۵۷۰، ۵۷۶، ۶۰۲، ۶۰۹، ۶۲۳، ۶۴۰، ۶۶۰، ۶۷۶، ۷۷۰، ۷۴۸، ۱۰۵۲، ۱۱۶۳، ۱۱۸۲، ۱۲۵۰، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲، ۱۲۷۳، ۱۲۷۵، ۱۲۷۷، ۱۲۷۸، ۱۲۹۱

سازمان نوید: ۹۹۸، ۱۰۸۴

سازمان همکاری اقتصادی (اکو): ۸۶۹

سازمان هواپیمایی کشوری: ۸۳۳

ساواک: ۳۹۴

سپاه آبادان: ۶۰۳

سپاه ارومیه: ۵۲۱، ۵۵۷، ۱۲۰۱

سپاه اشنویه: ۸۸۱

سپاه باختران: ۱۱۵۱

سپاه بوکان: ۶۵۵، ۶۸۷، ۷۲۶، ۸۵۷، ۸۵۸، ۱۰۹۰، ۱۲۸۴

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی: اکثر صفحات

سپاه پاوه: ۱۲۶۴

سپاه پیرانشهر: ۱۴۵، ۲۳۷، ۸۷۴، ۱۲۰۳

سپاه چهارم عراق: ۸۱۱

سپاه دوم عراق: ۸۱۲

سپاه دیواندره: ۷۷

سپاه سردشت: ۵۰۱، ۵۷۵، ۵۹۵

سپاه سلماس: ۲۹۰، ۶۶۸، ۹۸۷، ۱۰۳۷، ۱۱۳۰، ۱۲۲۴

سپاه سنندج: ۶۱۸

سپاه سوم عراق: ۸۱۲

سپاه صائین دژ: ۴۶۴، ۸۵۸، ۱۰۰۵، ۱۲۶۲

سپاه قروه: ۱۰۸

سپاه قریه خره گوش: ۳۸۲

سپاه قم: ۱۲۰۱

سپاه کامیاران: ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۱۵۰

سپاه کردستان: ۱۲۷، ۳۴۰، ۳۶۰، ۴۲۴، ۵۵۶، ۶۳۵، ۶۵۴، ۶۹۸، ۷۸۵، ۷۸۶، ۱۲۶۴

سپاه مریوان: ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۷، ۱۲۸، ۳۶۰، ۳۷۸، ۴۰۱، ۶۱۶، ۱۲۶۴

سپاه منطقه ۱۰ کشوری: ۷۶

سپاه منطقه ۱۱: ۲۳۷، ۵۹۲

سپاه منطقه ۲: ۷۶

سپاه منطقه ۸ کشوری (خوزستان): ۱۱۷، ۳۷۰

سپاه منطقه ۹ کشوری: ۱۱۷، ۱۱۰۳

سپاه مهاباد: ۴۰۶، ۴۰۷، ۵۹۵، ۶۶۸، ۷۸۴، ۷۸۶

سپاه میاندوآب: ۳۴۰، ۶۸۷

سپاه نقده: ۷۴۰

سپاه یکم عراق: ۲۶، ۱۱۶، ۱۸۸، ۲۱۲، ۲۶۲، ۳۱۱، ۳۱۵، ۳۳۳، ۳۴۱، ۷۸۶

ستاد اجرایی جهاد تخلیه بنادر: ۱۲۲۷

ستاد انقلاب فرهنگی: ۱۱۷۸

ستاد بازسازی استان مازندران: ۱۲۸۷

ستاد بازسازی و نوسازی خوزستان: ۱۰۷۵

ستاد پشتیبانی و تسریع کمک به مناطق آسیب دیده در جنگ: ۷۸، ۱۹۱

ستاد تائبین سپاه بوکان: ۱۰۸۹

ستاد تبلیغات جنگ: ۱۹۲، ۳۴۶، ۴۴۲، ۴۴۳، ۱۱۵۱

ستاد تخلیه مجروحین و مصدومین مراغه: ۵۹۹

ستاد جنگ های نامنظم قرارگاه حمزه: ۱۹۰، ۲۰۹، ۲۳۳، ۲۵۳، ۳۳۵، ۳۶۰، ۳۷۸، ۳۷۹، ۴۰۲، ۴۰۳، ۶۲۰

ستاد فرماندهی حزب دمکرات: ۵۰۲

ستاد قرارگاه خاتم: ۱۶۱

ستاد قرارگاه مقدم حمزه: ۳۹۷

ستاد کل نیروهای مسلح عراق: ۲۳۳، ۴۹۹، ۸۱۱

ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی: ۷۵، ۲۱۴، ۵۵۷، ۷۷۲، ۸۷۷، ۹۸۵، ۱۱۶۹، ۱۱۷۰

ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران: ۲۵۶، ۴۰۸، ۵۰۳، ۶۸۸، ۱۰۵۰، ۱۰۵۴، ۱۲۰۲

ستاد معین تهران: ۲۴۱

ستاد معین مازندران: ۱۰۷۵

ستاد منطقه ۱۱ سپاه: ۷۵۴

ستاد ناحیه کردستان سپاه: ۱۱۹۰

ستاد نزاجا: ۷۴

سرویس اطلاعاتی قسمت نیروهای دریایی لویدز لندن: ۸۳۰

سلاح بیولوژیک: ۸۵۳

سلاح شیمیایی: ۳۳، ۳۹، ۱۰۵، ۲۱۰، ۲۳۱، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۶۳، ۲۸۹، ۳۴۳، ۳۶۵، ۳۷۹، ۵۰۰، ۵۶۷، ۶۲۳، ۸۳۹، ۸۴۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۶۱، ۱۰۴۴، ۱۱۴۷، ۱۱۸۱، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲

سمینار تأمین آزادی انتخابات: ۵۲۸

سندیکای ملی دریانوردان انگلیس: ۱۱۱۱

سیستم هوایی هاوگ: ۱۶۶

سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل: ۷۸، ۱۹۶، ۱۱۸۲

شاخه دانشجویی حزب جمهوری اسلامی: ۱۲۱۱

شبکه بهداری بانه: ۱۰۷

شرکت آب: ۴۶۴

شرکت الف آکتین: ۶۹۴

شرکت اید میتسو کوسان: ۴۶۶

شرکت بیمه لویدز لندن: ۲۹۷، ۴۸۷، ۸۴۸

شرکت توانیر: ۶۶۰

شرکت تویوتا: ۸۷۰

شرکت شینوا کایون کایشا: ۱۰۲۴

شرکت فرانسوی تکنیپ راسپی باتینبول: ۶۹۴

شرکت فرانسوی توسون: ۶۹۴

شرکت ملی ایرانی پیل: ۸۴۸

شرکت مهندسی بنادر: ۱۲۴۴

شرکت میتسوئی ژاپن: ۳۲۴، ۴۶۹، ۶۰۶، ۸۴۹،

شرکت نفت ایران: ۴۰

شرکت نفت فرانسه: ۶۹۴

شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران: ۶۹۹

شصت ونهمین کنفرانس سازمان کشورهای صادرکننده نفت اوپک: ۱۰۲۲، ۱۰۶۲، ۱۱۳۶

شوراهای اسلامی شرکت های حمل ونقل: ۱۲۶۵

شورای اداری استان کردستان: ۶۸۹

شورای اسلامی روستاهای ساوه: ۵۷۶

شورای اقتصاد: ۵۴۴

شورای امنیت سازمان ملل متحد: ۳۴، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۵۰، ۶۳، ۱۵۲، ۱۵۵، ۱۶۷، ۱۹۲، ۲۱۳، ۲۳۹، ۲۴۳، ۲۶۸، ۲۶۹، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۲۱، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۴۵، ۴۴۷، ۴۷۰، ۴۷۴، ۴۸۵، ۴۸۸، ۵۰۴، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۱۰، ۵۸۳، ۵۸۴، ۶۰۸، ۶۴۰، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۷۰، ۶۷۳، ۱۰۷۰، ۱۰۷۱، ۱۰۴۸، ۱۱۰۹، ۱۱۱۰، ۱۱۳۴، ۱۱۳۵، ۱۲۷۲

شورای امنیت ملی امریکا: ۱۹۸، ۲۹۸، ۴۷۷، ۷۲۹،

شورای انقلاب عراق: ۱۰۸

ص:۱۴۳۱

شورای تأمین استان کردستان: ۳۴۰

شورای روحانیت استان گیلان: ۱۶۸

شورای عالی استانداری خوزستان: ۶۰۳

شورای عالی بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده: ۲۴۱

شورای عالی دفاع: ۳۶، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۲۱،۳۵۱، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۹، ۷۰۹، ۷۴۰، ۷۵۵، ۷۸۷، ۸۶۱، ۱۰۵۰، ۱۰۵۴، ۱۱۶۹، ۱۱۸۷، ۱۲۸۲

شورای عالی قضایی: ۳۴۴، ۶۴۳، ۷۸۷، ۱۰۹۱

شورای عالی کردستان: ۵۰۱

شورای فرماندهی انقلاب: ۸۱۸

شورای مرکزی ائمه جمعه خوزستان: ۲۳۴

شورای مرکزی جهاد: ۱۲۴۴

شورای ملی فلسطین: ۸۸۱، ۱۱۹۹، ۱۲۵۸

شورای ملی مقاومت: ۲۱۷، ۵۰۱، ۵۰۲، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۷۰۴، ۱۰۰۷

شورای نگهبان: ۵۱، ۴۴۱، ۷۲۸، ۷۸۷، ۱۰۹۱، ۱۰۹۲، ۱۰۹۶

شورای وزرای فرانسه: ۵۰۶

شورای وزیران کشور ممالک عربی: ۱۰۲۰

شورای همکاری خلیج فارس: ۴۹، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۱۱۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۷، ۱۵۲، ۱۶۹، ۱۹۶، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۹۶، ۲۹۷، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۹۰، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۴۷، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۷۵، ۴۸۹، ۴۹۰، ۵۱۰، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۶۵، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۱، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۲۲، ۶۲۶، ۶۲۸، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۷۰۳، ۷۱۹، ۷۷۴، ۷۷۵، ۸۷۰، ۱۰۴۴، ۱۰۶۶، ۱۱۱۳، ۱۱۱۴، ۱۱۳۹، ۱۱۴۰، ۱۱۴۲، ۱۱۶۰، ۱۲۳۶، ۱۲۷۷

شهربانی: ۱۰۷، ۱۴۸، ۲۱۱، ۲۵۶، ۳۴۰، ۶۸۷، ۷۶۹، ۸۱۳، ۸۳۷، ۹۹۹، ۱۰۷۹، ۱۰۸۲، ۱۰۸۴، ۱۱۲۴، ۱۲۶۲، ۱۲۶۴، ۱۲۸۳، ۱۲۹۵

شهرداری تهران: ۶۰۳

صادرات (صدور) نفت ایران: ۱۹، ۴۳، ۴۹، ۵۱، ۵۲، ۶۷، ۸۶، ۱۱۳، ۱۱۴، ۲۴۰، ۶۳۷، ۶۴۱، ۷۷۴، ۸۵۹، ۸۶۸، ۱۱۴۵

صادرات (صدور) نفت عراق: ۴۹، ۷۹، ۸۴، ۸۷، ۱۹۵، ۲۲۳، ۲۴۱، ۳۲۵، ۴۰۹، ۴۴۴، ۷۰۲

صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران: ۸۱۴

صلح: ۴۴، ۵۰، ۱۱۰، ۱۳۴، ۱۵۱، ۱۶۷، ۱۷۱، ۱۷۵، ۱۹۸، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۷۳، ۲۹۹، ۳۰۲، ۳۲۳، ۳۲۴، ۳۲۸، ۳۸۶، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۴۰۸، ۴۱۲، ۴۴۱، ۴۴۳، ۴۴۵، ۴۴۸، ۴۷۴، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۲، ۵۲۴، ۵۶۰، ۵۶۵، ۵۷۹، ۶۳۶، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۷، ۶۵۹، ۷۰۶، ۷۱۹، ۷۲۱، ۷۴۴، ۷۵۶، ۷۶۲، ۷۷۷، ۸۰۱، ۸۱۹، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۸۱، ۹۹۴، ۱۰۱۵، ۱۰۱۶، ۱۰۲۰، ۱۰۲۷، ۱۰۴۲، ۱۰۴۴، ۱۰۷۱، ۱۰۷۵، ۱۱۰۷، ۱۱۹۷، ۱۲۱۷، ۱۲۳۱، ۱۲۷۳، ۱۲۷۵، ۱۲۹۲

صلیب سرخ بین الملل: ۵۸۲، ۷۷۷، ۸۵۲

صندوق بین المللی پول: ۶۲۳

طرح آب رسانی بغداد: ۷۰۳

طرح استیضاح وزیر کشور: ۵۴۳، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶

طرح امور رزمندگان: ۹۸۵

طرح پنجوین - کانی مانگا: ۳۰، ۶۵۴

طرح توسعه دانشگاه بغداد: ۷۰۳

طرح جهاد تخلیه بنادر: ۱۲۲۷

طرح خودمختاری کردستان: ۵۰۱، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۷۰۵

طرح خودمختاری مصوبه ۱۹۷۰ دولت عراق: ۱۰۰۶

طرح ریگان: ۶۲۸

طرح شهید رجایی: ۷۰۰

طرح صلح ریگان: ۵۶۶، ۸۵۳، ۹۹۴، ۱۲۷۰

طرح صلح عربستان (طرح فهد): ۱۲۷۳

طرح صلح فاس: ۸۸۱، ۱۲۲۰، ۱۲۷۳

طرح فیلیپ حبیب: ۲۷۴

طرح لبیک یا خمینی: ۱۶۷، ۵۴۵، ۷۷۲، ۸۶۳، ۱۲۶۸

طرح مانور لشکر۲۷ حضرت رسول(ص): ۷۲۴

طرح مانور لشکر۵ نصر: ۷۲۴

عملیات آبی - خاکی خیبر: ۳۷

عملیات بیت المقدس (آزادسازی خرمشهر): ۴۰۴، ۴۴۲، ۱۱۷۰، ۱۲۶۸، ۱۲۷۰

عملیات بیوران - برده پهن: ۱۰۱۰

عملیات ثامن الائمه(ع): ۱۲۷۰

عملیات رمضان: ۲۰۷، ۲۵۲، ۴۴۲، ۱۱۷۰

عملیات شهید امیر عباسی: ۶۴۸، ۶۸۵، ۷۱۱

عملیات طریق القدس: ۴۴۲

عملیات غرب سوسنگرد: ۲۸۷

عملیات فتح المبین: ۴۴۲

عملیات محرم: ۲۸۷

عملیات مسلم بن عقیل(ع): ۴۰۴

عملیات والفجر مقدماتی: ۲۰، ۴۱۸، ۱۰۳۲، ۱۱۸۵

عملیات والفجر۱: ۲۰، ۳۵، ۴۱۸، ۶۶۶، ۸۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۳۲، ۱۱۸۴، ۱۱۸۵

عملیات والفجر۲: ۲۱، ۱۴۴، ۲۰۶، ۳۸۳، ۳۹۴، ۶۱۹، ۶۶۹، ۷۵۹، ۷۷۱، ۱۰۲۵، ۱۰۳۲

عملیات والفجر۳: ۲۱، ۹۵، ۸۲۴

عملیات والفجر۴: ۱۹، ۲۲، ۲۴، ۲۶، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۹، ۴۳، ۴۸، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۸۹، ۹۵، ۹۸، ۹۹، ۱۰۸، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۲۱، ۱۲۳، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۹، ۱۶۱، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۷۹، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۲۰۷، ۲۰۹، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۲۰، ۲۲۷، ۲۳۰، ۲۳۳، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۷۹، ۲۸۴، ۲۹۳، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۹، ۳۲۶، ۳۳۱، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۵۵، ۳۶۲، ۳۷۵، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۷، ۳۹۷، ۳۹۸، ۴۰۳، ۴۰۵، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۲۱،

۴۲۵، ۴۳۳، ۴۳۹، ۴۴۲، ۴۵۳، ۴۵۷، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۹۳، ۴۹۶، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۱۸، ۵۲۲، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۸، ۵۵۵، ۵۶۱، ۵۶۹، ۵۷۱، ۵۸۹، ۵۹۰، ۶۰۱، ۶۱۳، ۶۱۶، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۳۱، ۶۳۴، ۶۵۱، ۶۵۳، ۶۶۵، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۸۲، ۶۴۸، ۶۸۷، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۳۷، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۹، ۷۶۳، ۷۶۷، ۷۷۱، ۷۷۹، ۷۸۶، ۷۸۷، ۷۹۷، ۸۰۷، ۸۲۳، ۸۲۶، ۸۳۷، ۸۴۸، ۸۷۳، ۸۷۵، ۹۸۳، ۱۰۵۷، ۱۰۷۳، ۱۰۹۰، ۱۱۶۹، ۱۱۸۶، ۱۲۶۱، ۱۲۶۲

عملیات والفجر۵: ۳۱۷

فالانژها: ۲۲۴،۳۲۱، ۴۱۵، ۷۴۷، ۷۵۸، ۸۳۵، ۱۰۸۱، ۱۱۵۵، ۱۱۸۹

فدراسیون کشتیرانی انگلیس: ۱۱۱۱

فرمان هشت ماده ای امام خمینی: ۱۱۷۸، ۱۲۱۰

قانون احزاب: ۶۰۴

قانون اراضی شهری: ۱۱۷۹

قانون بودجه سال ۱۳۶۰: ۷۰۰

قانون شوراها: ۶۰۴

قبطی ها: ۱۷۷

قرارداد ۱۷ می ۱۹۸۳: ۶۰

قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر: ۷۱۸

قرارداد بین المللی ۱۹۷۲: ۸۵۳

قرارداد بین المللی ۱۹۸۲: ۸۵۳

قرارداد تالبوت: ۷۱۶

قرارداد ژنو: ۴۷۱

قرارداد کمپ دیوید: ۲۱۹، ۱۲۷۰، ۱۲۸۸

قرارگاه لشکر۲۷ حضرت رسول(ص): ۴۵۴، ۴۷۹، ۷۲۳

قرارگاه تیپ۲: ۵۱۸

قرارگاه تیپ۲۹: ۳۰۵

قرارگاه تیپ۴۲۸ عراق: ۲۳، ۱۸۲

قرارگاه تیپ۶۰۲ عراق: ۴۹۸، ۵۰۳

قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع): ۴۲، ۷۲، ۷۵، ۷۶، ۹۶، ۹۸، ۹۹، ۱۶۲، ۱۶۵، ۲۱۴، ۲۳۷، ۳۱۵، ۳۴۱، ۳۸۱، ۳۸۳، ۴۰۷، ۴۲۳، ۴۳۹، ۴۶۵، ۴۹۶، ۵۰۳، ۵۲۱، ۵۵۷، ۵۷۵، ۵۹۳، ۶۱۸، ۶۸۳، ۶۸۵، ۷۰۹، ۷۱۱، ۷۲۶، ۷۶۵، ۸۱۰، ۸۳۰، ۸۵۸، ۸۸۱، ۱۰۳۷، ۱۰۹۰، ۱۱۸۹، ۱۱۹۰، ۱۲۰۲، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴

قرارگاه حمزه۱: ۲۲، ۷۲، ۱۰۰، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۱۵، ۱۸۷، ۲۵۲، ۳۷۷، ۴۱۷، ۴۲۱، ۴۶۲، ۷۰۹، ۷۶۵

قرارگاه حمزه۲: ۲۲، ۲۳، ۷۲، ۷۳، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۱۷، ۱۶۴، ۱۶۵، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۲، ۳۷۷، ۴۲۱، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۳۷، ۷۵۱، ۷۸۲، ۷۸۳

قرارگاه (مقدم) حمزه۳: ۲۲، ۲۳، ۷۲، ۹۸، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۱۵، ۱۲۱، ۱۲۳، ۱۶۵، ۲۰۷، ۲۸۵، ۳۹۴، ۴۲۲، ۷۰۹، ۷۳۷، ۷۵۱، ۷۶۷، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴

قرارگاه حمزه۴: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۷۲، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۱۵، ۱۸۷، ۲۰۷، ۲۲۹، ۲۵۲، ۲۷۹، ۲۸۰، ۳۷۷، ۴۱۷، ۴۲۱، ۴۲۲، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۵۱، ۷۶۷، ۷۸۲، ۷۸۳

قرارگاه حمزه۵: ۳۷۷، ۴۲۲، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۸۲

قرارگاه حمزه۶: ۳۷۷، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۸۲، ۷۸۴

قرارگاه حمزه۷: ۷۸۲، ۷۸۳

قرارگاه خاتم الانبیا(ص): ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۹۸، ۱۰۲، ۱۱۶، ۱۸۸، ۲۰۷، ۲۳۱، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۸، ۳۸۳، ۳۹۷، ۴۰۰، ۴۱۸، ۴۲۱، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۵۳، ۴۵۸، ۴۸۱، ۴۹۶، ۵۱۸، ۵۵۴، ۵۶۹، ۵۷۱، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۶۱۳، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۲۳، ۷۳۷، ۷۵۲، ۷۶۵، ۷۸۲، ۸۰۷، ۸۱۰، ۸۲۳، ۸۲۴، ۹۹۶، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۲۶۱

قرارگاه سیدصادق: ۶۲۰

قرارگاه شهید کاظمی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع): ۶۴۸

قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری: ۱۰۷۰

قرارگاه عملیاتی شمال غرب نیروی زمینی ارتش: ۱۲۶۳، ۱۲۶۴

قرارگاه فرماندهی لشکر ۳۱ عاشورا: ۴۷۹

قرارگاه کربلا: ۳۶، ۱۰۵، ۱۱۷، ۱۱۸، ۳۳۸، ۴۳۸، ۷۱۲، ۱۲۴۱، ۱۲۶۱

قرارگاه گردان۲ تیپ۶۰۵: ۴۹۸

قرارگاه لشکر۵ نصر: ۷۲۳

قرارگاه مقدم حمزه: ۲۲، ۷۱، ۹۷، ۱۰۰، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۴، ۱۴۴، ۱۷۹، ۲۰۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۸۵، ۲۸۶، ۳۹۷، ۴۰۰، ۴۲۱، ۴۴۳، ۴۵۹، ۵۱۹، ۵۳۸، ۵۴۲، ۵۵۴، ۵۶۹، ۵۷۱، ۵۸۹، ۶۳۲، ۶۵۳، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۸۲، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۵۱، ۷۶۵، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۲۳، ۱۱۸۶

قرارگاه مقدم خاتم سپاه: ۵۸۹

قرارگاه نجف: ۳۵، ۷۱۲، ۱۱۸۴، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷

قرارگاه نجف۱: ۳۶، ۱۱۶۹، ۱۱۸۵

قرارگاه نجف۲: ۳۶، ۱۱۶۹، ۱۸۵۵

قرارگاه نوح(ع): ۳۶، ۱۱۷، ۲۹۱، ۳۳۸، ۴۳۷، ۴۳۸، ۷۱۲، ۸۱۰، ۸۲۹، ۱۱۰۳

قطعنامه ۳۱ اکتبر [۹ آبان]: ۵۶۳

قطعنامه اجلاس وزرای کشور دولت های عرب در بغداد: ۱۰۵۹

قطعنامه پیشنهادی ایران درباره حفظ محیط زیست دریایی دربرابر تجاوزات نظامی: ۸۷۸

قطعنامه شماره ۵۴۰ شورای امنیت سازمان ملل متحد: ۲۰، ۳۴، ۳۸، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۵۰، ۴۴۷، ۴۴۵، ۴۶۹، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۵، ۴۸۵، ۴۸۸، ۵۰۶، ۵۱۰، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۳۰، ۵۴۸، ۵۶۰، ۵۶۳، ۵۸۳، ۵۸۴، ۵۹۲، ۵۹۶، ۶۰۸، ۶۲۶، ۶۶۸، ۶۷۰، ۶۷۵، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۹۹، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۷۶، ۱۱۰۷، ۱۱۰۸، ۱۱۰۹، ۱۱۱۰، ۱۱۳۴، ۱۱۴۶، ۱۱۴۷، ۱۱۸۱، ۱۲۵۰، ۱۲۹۱، ۱۲۹۲

قطعنامه کمیته سیاسی اجلاس کشورهای اسلامی داکا: ۱۰۷۵

قوه قضائیه: ۷۸۷، ۷۸۹، ۷۹۱، ۱۲۰۸

ص:۱۴۳۳

قوه مجریه: ۷۸۸

قوه مقننه: ۷۸۸

ک.گ.ب (سازمان جاسوسی شوروی): ۸۶۴، ۱۱۴۳، ۱۱۶۱

کاتیوشا: ۸۴، ۱۰۶، ۱۸۳، ۲۰۴، ۲۹۰، ۴۰۲، ۴۱۷

کشتی آنتی گونی: ۸۳۰، ۸۴۹، ۸۶۰، ۸۴۸، ۱۰۳۶

کشتی اورهوپاو: ۱۰۳۵

کشتی باری یونانی آیاپتوس: ۱۰۳۵، ۱۰۵۸

کشتی پریکلی: ۱۱۱۱

کشتی تان قبرس: ۶۷۴

کشتی تگزاس: ۶۷۴

کشتی سان ریو: ۸۱۱

کشتی فرماندهی لاسال نیروی دریایی امریکایی در خاورمیانه: ۵۸۳

کشتی یونانی آنتیکل: ۸۱۱

کشتی یونانی اورا: ۴۳۶

کشتیرانی: ۴۹، ۵۰، ۷۹، ۸۳، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۵، ۱۵۲، ۱۵۴، ۱۵۵، ۲۱۳، ۲۲۲، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۶۳، ۲۹۴، ۲۹۷، ۳۱۸، ۳۲۲، ۳۲۴، ۳۶۸، ۳۸۹، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۴، ۴۲۸، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۶۹، ۴۷۱، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۴۶، ۵۶۵، ۶۰۸، ۶۳۶، ۶۴۶، ۶۷۵، ۶۹۱، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۹، ۷۴۴، ۷۹۸، ۸۳۲، ۸۵۳، ۸۶۹، ۸۷۵، ۸۷۶، ۱۰۲۱، ۱۰۵۸، ۱۰۵۹، ۱۰۷۱، ۱۱۰۸

کمپانی انگلیسی تیلوو درا: ۶۴۴

کمپانی انگلیسی جان لیگ: ۶۴۴

کمپانی انگلیسی سند گلاسکو: ۶۴۴

کمپانی انگلیسی ویلیام پرس: ۶۴۴

کمیته آرارات: ۱۰۰۷، ۱۰۰۸

کمیته اجرایی الفتح: ۱۵۶

کمیته اقتصادی دوجانبه ژاپن و عراق: ۸۳۴

کمیته امداد امام خمینی: ۴۶۴، ۱۰۹۹

کمیته امور خارجه مجلس فرانسه: ۱۱۶۰

کمیته انقلاب اسلامی: ۵۴۳، ۷۵۹

کمیته بین المللی صلیب سرخ: ۱۱۷۶

کمیته چهارجانبه نظامی در لبنان: ۸۹

کمیته دائمی همکاری اقتصادی، علمی و تکنولوژیکی جمهوری دمکراتیک آلمان و عراق: ۱۱۱۰

کمیته روابط امریکا و اعراب: ۱۱۱۵

کمیته روابط خارجی سنای امریکا: ۱۵۵

کمیته شهری حزب دمکرات ارومیه: ۴۶۵

کمیته صلح سازمان کنفرانس اسلامی: ۴۷۳، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۷۶

کمیته فرعی خاورمیانه و اروپایی مجلس نمایندگان امریکا: ۷۰۶

کمیته فرعی سازمان کنفرانس اسلامی: ۷۰۱

کمیته فرهنگی - سیاسی اسرای عراقی: ۷۴۳

کمیته فلسطینی جنبش عدم تعهد در هفتمین اجلاس سران جنبش در دهلی نو: ۷۲۰

کمیته مرکزی الفتح: ۵۶۷، ۶۷۸، ۷۶۲

کمیته مرکزی حزب توده: ۱۹۴

کمیته مرکزی حزب دمکرات کردستان: ۲۵۶، ۷۰۵

کمیته مرکزی حزب کمونیست: ۶۸

کمیته مشترک عراق و ژاپن: ۷۵۸

کمیته وزرای امور خارجه کشورهای غیرمتعهد: ۱۲۹۱

کمیته ویژه جنبش عدم تعهد درخصوص مسئله فلسطین: ۴۱۶، ۴۵۳، ۷۷۷

کمیته هماهنگی وزرای نفت اوپک: ۷۰۴

کمیسیون امور خارجه مجلس شورای اسلامی: ۳۲۰

کمیسیون سیاسی اجلاس آشتی ملی: ۶۶۲

کمیسیون سیاسی و نظامی امریکا: ۱۱۱۶

کمیسیون شوراها و امور داخلی مجلس: ۵۲

کمیسیون شورای عالی دفاع: ۱۰۵۰، ۱۰۵۴

کمیسیون کار و امور استخدامی مجلس: ۱۰۷۲

کمیسیون مشترک اقتصادی عراق و فرانسه: ۶۹۰

کمیسیون ویژه نظامی سازمان ملل متحد: ۱۱۸۱

کنسولگری عراق در استانبول: ۱۲۹۴

کنفرانس سران عرب: ۳۶۹، ۴۵۰، ۵۱۰، ۷۵۵، ۹۸۹، ۱۲۷۰

کنفرانس کشورهای اسلامی: ۲۱۳

کنفرانس وزرای نفت: ۹۸۹

کنگره امریکا: ۵۷، ۱۳۶، ۲۹۹، ۳۲۸، ۱۲۷۸

کنگره حزب سوسیالیست فرانسه: ۱۰۰۷

کنگره ششم حزب دمکرات کردستان: ۶۱۹

کنگره ملت عرب در بغداد: ۱۲۳۲

کنوانسیون چهارم ژنو: ۲۶۸، ۳۶۹، ۴۱۳، ۴۴۸

کنوانسیون وین: ۱۲۶۹

کومه له: ۴۲، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۲۳، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۵، ۱۴۸، ۱۵۷، ۱۶۶، ۱۹۴، ۲۰۸، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۷۵، ۳۱۴، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۸۱، ۳۸۲، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۲۴، ۴۶۴، ۴۶۵، ۵۲۱، ۵۴۰، ۵۵۷، ۵۷۳، ۵۷۴، ۵۹۳، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۵۴،

۶۵۵، ۶۵۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۴۸، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۹۹، ۷۲۵، ۷۴۰، ۷۵۴، ۷۶۹، ۷۸۵، ۷۸۶، ۸۱۳، ۸۳۰، ۸۳۸، ۸۵۷، ۸۵۸، ۱۰۰۷، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳،

ص:۱۴۳۴

۱۰۳۷، ۱۰۳۸، ۱۰۸۹، ۱۱۰۴، ۱۱۲۹، ۱۱۷۱، ۱۱۷۲، ۱۱۹۰، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۴۳، ۱۲۴۴، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۶۵، ۱۲۸۲، ۱۲۸۳، ۱۲۸۴

گارد ریاست جمهوری عراق: ۲۹، ۵۳۷، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۶۱، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۹۷، ۶۱۶، ۶۴۴، ۷۵۶

گارد ساحلی کویت: ۱۲۸۱

گاز نیتروژن خردلی: ۴۹۹، ۸۶۱، ۸۶۲

گردان آژیر: ۱۰۱۲

گردان ابن الولید: ۱۱۶

گردان ابن حارث: ۵۱۹

گردان ابوالفضل: ۴۹۶

گردان اسویس: ۵۵۵

گردان امام سجاد(ع): ۲۰۳، ۸۲۶

گردان تانک ابن حارثه: ۱۱۶، ۵۵۵

گردان حبیب از لشکر۲۷ حضرت رسول(ص): ۴۹۳، ۴۹۶، ۷۸۱، ۷۸۲

گردان حسین بن علی(ع): ۲۴۵

گردان زاخو: ۵۵۵

گردان زریوار: ۱۲۸، ۱۴۰

گردان سرشیو: ۱۰۱۲

گردان سقز: ۱۰۱۲

گردان سیدالشهدا: ۴۹۶

گردان شورش: ۱۰۱۲، ۱۰۱۳

گردان عقبه: ۵۵۵

گردان فؤاد: ۱۰۱۲

گردان کاوه: ۱۰۱۲

گردان کریکار: ۱۰۱۲

گردان کماندوی رشید: ۵۵۷

گردان مرزی بانه: ۸۴۷

گردان مرزی ژاندارمری خوی: ۱۲۲۴

گردان مرزی ژاندارمری: ۱۰۸۹

گردان مستقل شوان: ۱۰۱۲، ۱۰۱۳

گردان مستقل کامیاران: ۱۰۱۲

گردان معتصم: ۵۵۵

گردان۱ تیپ۲۹: ۱۱۶

گردان۱ تیپ۹۵ (لشکر۱۸): ۴۹۸

گردان۱۰۰ خوی: ۷۱۱

گردان۱۰۷ ارتش: ۸۲۶

گردان۱۳۷: ۱۱۷

گردان۱۶۵: ۱۱۷

گردان۱۸: ۱۱۶

گردان۲ تیپ۶۰۲: ۴۹۸

گردان۲ نیروی کماندویی عقبه: ۱۱۶

گردان۲۴ بوکان: ۱۰۱۲

گردان۲۴۰: ۱۱۷

گردان۳ تیپ۲۹: ۲۰۲

گردان۳ تیپ۵۰۴: ۴۹۸

گردان۳ تیپ۶۰۵: ۴۹۸

گردان۳۱ مهاباد: ۱۰۱۲

گردان۴ تانک: ۱۱۶

گردان۴ توپخانه: ۱۱۷

گردان۴ مستقل تانک: ۳۰۴

گردان۴: ۱۱۷، ۵۵۵

گردان۵۵ مستقل عراق: ۱۰۴، ۱۱۶

گردان۵۶ مستقل: ۱۱۶

گردان۶ مهندسی: ۱۱۷

گردان۶۳۲: ۱۱۷

گردان۶۶۷: ۱۱۶

گردان۷ کماندویی: ۱۱۶

گردان۸ نیروهای مخصوص تیپ۳۳: ۴۰۴

گردان۸۱۳ تانک: ۸۱۰

گردان۹ تانک: ۱۱۶

گردان۹ توپخانه: ۱۱۶

گردان۹: ۵۵۵

گردهمایی ائمه جمعه مراکز استان ها: ۳۱۹

گردهمایی اتحاد برای پیشگیری از جنگ های هسته ای: ۳۶۹

گردهمایی اتحادیه پارلمان های عربی و اروپایی: ۴۲۵، ۴۲۸

گردهمایی اعضای کارگروه تعیین راهبرد درازمدت اوپک: ۷۳۲

گردهمایی بین المللی بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده: ۱۰۷۵

گردهمایی بین المللی پزشکی تهران: ۷۲۷، ۷۷۲، ۷۹۲، ۸۱۴، ۸۳۲، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۵۲، ۸۶۱، ۸۶۳، ۸۶۸

گردهمایی سفرا و کارداران جمهوری اسلامی ایران در اروپا و امریکا: ۱۵۰

گردهمایی شوراهای استانی ائمه جمعه سراسر کشور در قم: ۱۱۳۲، ۱۱۳۳، ۱۱۵۵، ۱۲۲۷

گروگان: ۵۳۱

گروه آرمان اسلامی: ۱۲۹۵

ص:۱۴۳۵

گروه چریک های فدایی خلق (اقلیت): ۱۲۷، ۶۶۰، ۶۷۶، ۴۰۸، ۵۸۱، ۵۸۲، ۶۰۲، ۱۰۰۹

گروه خبات: ۷۲۶، ۸۱۳، ۱۰۱۳

گروه رزگاری: ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۸۱۳، ۱۰۱۳، ۱۰۱۴، ۱۲۶۳

گروه رزمی سلمان: ۴۲۱

گروه سوسیالیست های عراقی: ۲۵۴

گروه ضربت سقز: ۶۶۷

گروه عارف بلوکی دینامیت: ۶۷۶

گروه فلسطینی ابونضال: ۸۴۵، ۸۵۳

گروهان چناره: ۴۸۴

گروهان کماندویی التأمیم: ۱۱۶

گروهان مالک اشتر ژاندارمری: ۲۱۵

گروهان موسی بن جعفر(ع) (از گردان امام سجاد لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)): ۸۲۶

لشکر یکم عراق: ۴۶۵

لشکر۱۴

امام حسین(ع): ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۷۱، ۷۲، ۹۶، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۲۲، ۱۴۴، ۱۶۱، ۱۸۷، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۷، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۲، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۳، ۲۸۵، ۲۸۶، ۳۱۱، ۳۳۱، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۵۶، ۳۷۵، ۳۷۷، ۳۷۸، ۴۰۱، ۴۱۷، ۴۲۱، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۵۴، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۷۱، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۹۷، ۴۹۸، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۳۸، ۵۵۳، ۵۵۵، ۵۷۲، ۵۹۱، ۶۱۵، ۶۳۴، ۶۶۷، ۶۸۳، ۷۰۹، ۷۶۵، ۷۶۶، ۸۷۳

لشکر۱۷

علی بن ابی طالب(ع): ۲۵، ۲۶، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۶، ۷۳، ۷۴، ۹۵، ۱۰۴، ۲۳۲، ۲۵۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۳۵۶، ۳۵۹، ۳۷۵، ۳۷۷، ۳۷۸، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۱۷، ۴۲۱، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۵۴، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۸۱، ۴۹۴، ۴۹۸، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۹، ۵۳۷، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۲، ۵۸۹، ۵۹۰، ۶۱۴، ۶۳۲، ۶۳۴، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۶۶، ۶۸۲، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۲۳، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۵۱، ۷۶۷، ۷۷۹، ۷۸۰، ۸۰۸، ۸۲۵، ۸۷۳، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷، ۱۲۰۱

لشکر۱۹ فجر: ۳۳۵، ۶۸۲، ۸۷۳، ۱۱۰۳

لشکر۲۱ حمزه: ۲۵۲

لشکر۲۲ پیاده: ۱۰۵۷

لشکر۲۳ نوهد ارتش: ۱۴۵، ۲۱۰، ۲۵۶، ۶۴۸، ۷۵۱

لشکر۲۵

کربلا: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۷۲، ۱۰۲، ۱۰۴، ۱۱۵، ۱۶۵، ۱۸۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۷۹، ۲۸۳، ۲۸۵، ۳۰۳، ۳۱۰، ۳۳۴، ۳۵۵، ۳۵۷، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۵۵۵، ۸۷۳، ۱۲۴۱

لشکر۲۷

حضرت رسول(ص): ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۵، ۳۶، ۷۳، ۹۵، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۸۴، ۲۸۵، ۳۵۶، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۷۵، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۹۸، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۱۷، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۳۳، ۴۳۵، ۴۵۳، ۴۵۸، ۴۶۰، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۶، ۴۹۸، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۷۰، ۵۷۲، ۵۸۹، ۵۹۰، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۳۲، ۶۳۴، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۶۶، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۳۷، ۷۵۱، ۷۶۷، ۷۷۹، ۷۸۱، ۷۸۲، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۷۳، ۱۱۸۵، ۱۱۸۷

لشکر۲۸ کردستان: ۹۹، ۱۰۳، ۶۶۶، ۶۶۸، ۸۱۰، ۱۲۴۳، ۱۲۴۴

لشکر۳۰ گرگان: ۲۸، ۳۶، ۳۴۰، ۵۱۹، ۶۱۵، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۸۲، ۸۱۰، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷

لشکر۳۱

عاشورا: ۲۱، ۲۲، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۳۵، ۷۲، ۷۳، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۱۰۳، ۱۱۵، ۱۲۱، ۲۳۲، ۱۴۴، ۱۸۶، ۲۰۷، ۲۳۰، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۳، ۲۸۵، ۳۳۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۸، ۳۷۵، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۹۸، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۸، ۴۶۰، ۴۷۹، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۶، ۴۹۸، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۳۸، ۵۵۳، ۵۵۵، ۵۷۲، ۶۱۵، ۶۳۴، ۸۷۳، ۱۱۸۵، ۱۱۸۷

لشکر۳۲ عراق: ۷۶۶

لشکر۴ عراق از سپاه یکم: ۱۱۶، ۱۸۵، ۴۰۲، ۴۶۳، ۷۶۶، ۱۰۵۷

لشکر۴۱ ثارالله(ع): ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۹، ۷۳، ۹۸، ۱۰۴، ۱۶۵، ۲۰۷، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۲، ۲۴۵، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۳، ۲۸۶، ۳۱۱، ۳۳۱، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۴۲۲، ۴۶۰، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۲، ۶۳۴، ۸۲۵، ۸۷۳

لشکر۵

نصر: ۲۵، ۲۸، ۳۰، ۳۱، ۷۴، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۸۴، ۳۷۷، ۳۷۸، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۵۴، ۵۷۲، ۶۱۵، ۶۳۲، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۶۶، ۶۸۳، ۶۹۷، ۷۰۹، ۷۳۸، ۷۵۱، ۷۶۵، ۷۶۷، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۲، ۸۰۸، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۷۳، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷

لشکر۶۴ ارومیه: ۶۴۸

لشکر۷ عراق: ۷۱۰، ۱۰۵۷

لشکر۷ ولی عصر(عج): ۴۶۳، ۶۶۷، ۶۸۲، ۷۶۶

لشکر۸ نجف سپاه پاسداران: ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۷۲، ۷۳، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۱۰۰، ۱۰۳، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۳، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۲۰۱، ۲۰۷، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۴۹، ۲۵۱، ۲۸۱، ۲۸۵، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۳۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۸، ۳۷۵، ۳۹۴، ۴۲۲، ۴۳۳، ۵۵۵، ۵۷۲، ۶۱۵، ۸۷۳

مؤسسه تحقیقات باستان شناسی فرانسه در ایران: ۵۳، ۶۴۵، ۶۵۸، ۱۲۴۷

مانور آزادی قدس: ۵۴۵، ۷۷۲، ۸۶۳

مانور سپر شبه جزیره: ۸۵، ۵۴۷

مانور لبیک یا خمینی: ۸۷۷

مانور مشترک امریکا و عربستان سعودی: ۸۳

مانور نظامی مشترک کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس:

۴۹، ۸۵، ۱۳۶، ۷۳۱

مجاهدین مسلمان عراقی: ۳۴۸

مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق: ۱۴۹، ۱۵۰، ۵۳۰، ۱۰۴۴، ۱۰۴۵، ۱۲۱۳، ۱۲۱۷، ۱۲۴۸

مجلس سنای امریکا: ۲۹۹

مجلس سنای فرانسه: ۵۰، ۵۷۸

مجلس شورای اسلامی: ۵۱، ۵۲، ۶۶، ۱۶۷، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۶۷، ۴۴۱، ۵۲۸، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۵۸، ۶۰۳، ۶۰۵، ۶۰۶، ۷۲۷، ۷۹۳، ۱۰۱۹، ۱۰۳۹، ۱۰۹۶، ۱۱۷۵، ۱۲۰۶، ۱۲۰۷، ۱۲۰۸، ۱۲۰۹، ۱۲۱۰، ۱۲۲۷، ۱۲۶۵

مجلس عوام انگلیس: ۳۰۰

مجلس کویت: ۱۱۳۹

مجلس مشورتی فدرال پاکستان: ۵۴۷

مجلس ملی فرانسه: ۵۷۷

مجلس نمایندگان امریکا: ۵۷، ۲۹۹، ۱۲۷۸

مجمع عمومی سازمان ملل متحد: ۳۳، ۱۳۲، ۱۹۷، ۱۹۸، ۲۲۱، ۲۲۳، ۲۴۳، ۴۱۳، ۶۰۸، ۶۶۰، ۶۶۱، ۱۰۴۴، ۱۰۴۵

محاصره اقتصادی: ۱۱۰۶

مراسم اختتامیه بیست وششمین دوره آموزش سپاه پاسداران منطقه۲: ۱۱۵۴

مراسم گشایش نشست سران سازمان کنفرانس اسلامی: ۱۲۷۱

معاونت اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف: ۱۰۵۷

ملی شدن صنعت نفت: ۱۲۰۴

منشور (ملل متحد): ۱۰۷۱، ۱۱۰۹

موساد: ۲۱۷، ۷۹۴، ۸۶۴، ۸۶۵

مؤسسه امریکن انترپرایز انستیتو: ۱۱۸۴

موشک اس.اس ۲۱: ۱۷۶

موشک اس.اس۳۱: ۶۹۳

موشک اسکاد: ۳۴، ۳۲۶، ۳۸۴، ۴۰۸، ۵۰۸، ۵۹۶، ۸۵۹، ۸۶۰، ۱۱۷۶

موشک اگزوست: ۸۲، ۱۳۰، ۱۳۳، ۱۳۷، ۱۵۸، ۳۰۲، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۸۳، ۳۸۴، ۴۰۸، ۴۱۲، ۴۲۲، ۴۳۷، ۴۷۱، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۷۸، ۵۹۶، ۶۰۹، ۶۳۷، ۶۵۸، ۶۷۲، ۶۷۵، ۸۳۱، ۸۴۳، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۷۶، ۹۹۱، ۱۰۳۶، ۱۰۵۸، ۱۱۱۷، ۱۱۷۶، ۱۲۸۷، ۱۲۹۲

موشک پرشینگ: ۱۰۲۶

موشک راپیر: ۵۰۸

موشک روسی کوتاه برد فراگ: ۳۸۴، ۴۰۸

موشک زمین به زمین: ۱۱۷۵

موشک ضدهوایی سام۷: ۲۵۱، ۶۳۴

موشک ضدهوایی سهند: ۴۳۳

موشک ضدهوایی میلان: ۴۳۳

موشک ضدهوایی هاوک: ۳۸

موشک هارپونت: ۴۳۷

میانجیگری: ۵۵، ۸۳، ۸۸، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۶۹، ۱۷۰، ۲۹۶، ۳۸۹، ۴۲۸، ۴۴۷، ۴۷۲، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۸۸، ۵۰۶، ۵۱۰، ۵۸۱، ۶۰۹، ۶۲۶، ۶۵۶، ۶۷۳، ۷۹۹، ۸۱۸، ۸۱۹، ۱۱۰۹، ۱۱۳۴، ۱۱۴۳، ۱۱۸۰، ۱۲۹۱

مین ضد نفرات والمر گوشکوبی یا پومنه: ۸۰۲، ۸۰۳

مین ضدتانک روسی تی.ام۴۶: ۸۰۳

مین ضدتانک نمره ۷۲ یا قالپاقی: ۸۰۳

مین منور انگلیسی: ۸۰۳

مین های ضد نفر پدالی: ۸۰۳

ناتو: ۱۵۵، ۶۷۷، ۷۷۵، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۷، ۷۹۸

ناو هواپیمابر آیزنهاور: ۶۶۱

ناو هواپیمابر امریکایی رنجر: ۸۲، ۱۳۰

ناو هواپیمابر کلمانسو: ۷۴۷

ناوچه زوبین: ۴۰، ۴۳۷

ناوشکن لورنس: ۵۸۳

ناوگروه احمد: ۴۳۸

ناوگروه فجر: ۴۳۸

ناوگروه قاسمیه: ۳۷، ۱۱۷

ناوگروه قفاص: ۳۷، ۱۱۷

ناوگروه نوروز: ۳۷، ۱۱۷

نرخ بیمه کشتیرانی: ۱۵۰، ۲۹۷، ۷۹۸، ۸۶۰

نشست سالانه سازمان خبرگزاری های آسیا - اقیانوسیه: ۳۷۰

نشست مشترک شورای فرماندهی انقلاب و فرماندهی منطقه ای حزب سوسیالیست بعث عرب: ۴۷۱

نشست مشترک کمیته اقتصادی دوجانبه ژاپن و عراق: ۸۳۴

نشست نهم حزب دمکرات کردستان عراق: ۴۴۰

نفربر پی.ام.پی: ۱۱۷، ۱۲۱

نمازجمعه تهران: ۴۵، ۴۸، ۲۱۶، ۳۸۵، ۳۸۸، ۵۲۵، ۶۵۷، ۷۵۶، ۷۵۸، ۸۶۳، ۱۰۵۹، ۱۱۹۰، ۱۲۱۷

نمایشگاه بین المللی بغداد: ۴۸۸، ۵۸۱

نهضت آزادی ایران: ۵۲۸، ۵۴۴

نیروهای چندملیتی حافظ صلح سازمان ملل در لبنان: ۵۳، ۵۵، ۵۷، ۵۸، ۲۹۹، ۳۷۲، ۷۴۸، ۱۰۴۳، ۱۱۹۸

نیروهای کماندویی مقداد: ۱۱۶

نیروی دریایی ارتش: ۳۶، ۴۰، ۱۱۷، ۲۴۲، ۲۹۱، ۲۹۲، ۴۲۲، ۴۳۸، ۸۲۹، ۱۲۸۲

نیروی دریایی اسرائیل: ۱۲۵۸

نیروی دریایی امریکا: ۱۳۶، ۶۶۱

نیروی دریایی عراق: ۴۶۹، ۸۶۱

نیروی دریایی فرانسه: ۱۲۹۸

نیروی دریایی: ۳۴۴، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۷۰، ۱۱۰۵، ۱۱۶۵، ۱۲۳۸، ۱۲۸۱

نیروی زمینی ارتش: ۲۵۶، ۲۸۴، ۲۸۵، ۴۲۳، ۱۰۷۹، ۱۰۸۲، ۱۰۸۴، ۱۱۷۰،۱۱۰۵، ۱۱۸۵، ۱۲۱۲، ۱۲۶۷، ۱۲۶۸، ۱۲۹۵

نیروی کماندویی الحمزه: ۷۵۲

نیروی کماندویی العباس: ۷۵۲

نیروی هوایی ارتش: ۴۰، ۱۳۶، ۲۱۸، ۲۴۲، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۶۶، ۴۹۹، ۸۱۰، ۸۶۰، ۹۹۹، ۱۰۷۰، ۱۰۷۳، ۱۰۹۳، ۱۱۰۵، ۱۱۶۵، ۱۱۶۶، ۱۱۸۷، ۱۲۳۷

نیروی هوایی اسرائیل: ۷۳۳، ۷۴۸، ۸۰۰

نیروی هوایی سوریه: ۸۰۰

نیروی هوایی عراق: ۳۸، ۸۲، ۱۰۸، ۵۵۸، ۵۷۲، ۸۰۰، ۸۶۱، ۱۰۷۳، ۱۲۹۲

نیروی هوایی فرانسه: ۵۹، ۷۴۶، ۷۷۶

نیروی هوایی کویت: ۷۳۱

واحد آموزش بهداری ستاد مرکزی سپاه: ۷۱۰

واحد آموزش نظامی: ۷۱۰

واحد اطلاعات سپاه ارومیه: ۳۱۴

واحد اطلاعات سپاه استان کردستان: ۲۶۰

واحد اطلاعات سپاه سردشت: ۶۴۸

واحد اطلاعات سپاه سلماس: ۲۹۰

واحد اطلاعات سپاه منطقه۱۱: ۱۲۸۴

واحد اطلاعات ستاد مرکزی سپاه پاسداران: ۷۶، ۷۵۴، ۱۲۲۵

واحد اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع): ۷۶، ۲۵۰، ۲۶۱، ۳۱۱، ۷۸۲، ۸۱۳، ۸۷۴

واحد اطلاعات قرارگاه خاتم: ۷۶۶

واحد اطلاعات قرارگاه نجف اشرف: ۷۲۴

واحد بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی: ۱۶۷

واحد پرسنلی قرارگاه مقدم حمزه: ۲۵۱، ۳۳۴

واحد تعاون قرارگاه خاتم الانبیا(ص): ۸۷۳

واحد توپخانه لشکر۸ نجف: ۱۸۵

واحد روحانیت حزب جمهوری اسلامی: ۱۰۴۰

واحد شنود تیپ نبی اکرم(ص): ۷۶۸

واحد مهندسی تیپ قدس: ۴۲۳

واحد مهندسی تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع): ۱۸۳

واحد مهندسی رزمی قرارگاه کربلا: ۷۸۴، ۸۰۲

واحد مهندسی ستاد مرکزی سپاه: ۱۲۲۵

واحد مهندسی قرارگاه حمزه۴: ۲۸۰، ۲۸۱

واحد مهندسی قرارگاه خاتم: ۴۶۱

واحد مهندسی قرارگاه مقدم حمزه: ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۹۴

واحد مهندسی لشکر۱۴ امام حسین(ع): ۴۸۰

واحد مهندسی لشکر۲۷ حضرت رسول(ص): ۵۱۷

واحد مهندسی لشکر۸ نجف: ۲۸۱

واحد نیروی انسانی قرارگاه خاتم الانبیا(ص): ۵۵۵

وحدت حوزه و دانشگاه: ۱۱۹۰، ۱۱۹۳، ۱۲۱۱، ۱۲۱۲

وزارت آموزش وپرورش: ۶۳، ۱۲۳۰

وزارت ارشاد اسلامی: ۱۹۴، ۵۹۹، ۶۳۹، ۶۷۱

وزارت اطلاعات عراق: ۶۷۳

وزارت اطلاعات: ۱۹۴

وزارت اقتصاد آلمان فدرال: ۱۰۴۶

وزارت اقتصاد و دارائی: ۱۱۵۸

وزارت امو خارجه کویت: ۱۲۷۶

وزارت امور خارجه اردن: ۵۲۴

وزارت امور خارجه الجزایر: ۸۰۱

وزارت امور خارجه امریکا: ۲۰، ۵۵، ۳۲۵، ۴۳۰، ۷۰۵، ۷۲۹، ۷۴۷، ۷۶۰، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۷۶، ۹۹۱، ۹۹۲، ۱۰۶۶، ۱۱۰۱، ۱۱۸۳، ۱۲۵۱، ۱۲۵۲، ۱۲۷۸

وزارت امور خارجه انگلیس: ۲۳۹

وزارت امور خارجه ایتالیا: ۱۰۶۷

وزارت امور خارجه پاکستان: ۶۰۸

وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران: ۴۵، ۴۷، ۵۳، ۵۷، ۵۹، ۶۱، ۶۳، ۶۴، ۱۹۴، ۲۱۹، ۲۵۶، ۲۹۸، ۳۲۴، ۳۶۸، ۳۶۹، ۴۴۵، ۵۸۲، ۶۰۳، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۳۴، ۸۱۵، ۸۸۰، ۱۱۰۷، ۱۱۰۸، ۱۱۰۹، ۱۱۳۵، ۱۱۷۵، ۱۱۹۵، ۱۲۳۲، ۱۲۸۶

وزارت امور خارجه ژاپن: ۳۷۰، ۱۲۹۳

وزارت امور خارجه عراق: ۴۵۰، ۱۲۵۱

وزارت امور خارجه فرانسه: ۶۵۸

وزارت امور خارجه لبنان: ۶۰، ۸۰۱، ۸۴۴

وزارت امور خارجه مصر: ۱۱۱۵

وزارت بازرگانی انگلیس: ۷۱۶

وزارت بازرگانی: ۴۴۱، ۶۰۵، ۱۰۴۰

وزارت برق رسانی و توسعه نیروی الکتریکی شوروی: ۸۱۷

وزارت بهداری: ۶۲۳، ۱۰۴۲

وزارت تجارت دریایی یونان: ۴۳۶

وزارت دریانوردی بازرگانی یونان: ۱۰۵۸

وزارت دفاع امریکا: ۱۹۷، ۵۴۹، ۶۰۹

وزارت دفاع فرانسه: ۷۴۷، ۸۲۱

وزارت دفاع: ۱۰۵، ۱۰۵۴، ۱۱۲۰، ۱۲۸۲

وزارت راه: ۱۰۷، ۱۲۲۷، ۱۲۸۵

وزارت سپاه پاسداران: ۵۵۸، ۹۹۶، ۹۹۷

وزارت صنایع سنگین: ۲۶۴

وزارت کار و امور اجتماعی: ۱۰۴۰

وزارت کشاورزی: ۱۰۳۹، ۱۰۴۰

وزارت کشتیرانی دریایی یونان: ۱۰۳۶

وزارت کشور کویت: ۶۲، ۱۱۱۳، ۱۲۸۱

وزارت کشور: ۱۷۳، ۱۷۶، ۳۱۴، ۵۴۴، ۶۰۵، ۱۱۵۸

وزارت مسکن: ۱۰۳۹، ۱۰۴۰

وزارت معادن و فلزات: ۱۰۳۹، ۱۰۴۰

وزارت نفت: ۳۶۴، ۷۰۳، ۸۱۰

هفتمین اجلاس سران کشورهای عضو جنبش عدم تعهد: ۴۱۶

همایش بررسی جنایات صدام: ۱۲۱۳، ۱۲۳۲، ۱۲۳۳، ۱۲۴۷، ۱۲۴۹، ۱۲۷۰

هواپیمای آواکس: ۲۴۲

هواپیمای اف۱۴: ۴۹۱، ۶۶۱، ۷۰۶، ۷۳۴، ۷۹۴، ۸۶۰، ۱۰۳۵، ۱۰۷۴، ۱۱۶۲

هواپیمای اف۱۵: ۸۳

هواپیمای اف۴: ۱۰۳۵

هواپیمای بوئینگ۷۰۷: ۱۲۹۹

هواپیمای توپولف: ۱۰۷۳

هواپیمای جاگوار: ۶۵۹، ۶۶۰

هواپیمای سوپراتاندارد: ۱۹، ۲۰، ۴۳، ۴۴، ۴۷، ۴۸، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۹، ۶۷، ۷۸، ۷۹، ۸۱، ۸۲، ۸۵، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۷، ۱۵۱، ۱۵۸، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۹۷، ۲۱۳، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۳۹، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۶۲، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۹۷، ۳۰۲، ۳۲۳، ۳۲۶، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۲، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۶۷، ۳۷۰، ۳۸۷، ۳۹۱، ۴۱۲، ۴۴۵، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۹۱، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۲۹، ۵۴۲، ۵۶۵، ۵۷۸، ۵۹۶، ۵۹۷، ۶۰۱، ۶۲۲، ۶۲۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۴۵، ۶۵۸، ۶۷۲، ۶۷۵، ۶۹۴، ۷۴۴، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۶۲، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۴۸، ۸۷۰، ۸۷۹، ۹۹۱، ۱۰۳۶، ۱۰۷۱، ۱۰۷۳، ۱۱۱۷، ۱۱۴۳، ۱۲۸۷، ۱۲۹۲

هواپیمای سوخو: ۱۵۸، ۱۰۵۸، ۱۰۵۹

هواپیمای سوخوی۲۰: ۴۹۹

هواپیمای سی ۱۳۰ امریکایی: ۸۲۷

هواپیمای میراژ اف ۱: ۸۲، ۱۳۷، ۱۶۸، ۹۹۱

هواپیمای میراژ: ۸۵، ۳۳۸، ۱۰۷۳، ۱۱۷۰، ۱۲۹۲

هواپیمای میگ۲۱: ۸۴۸، ۱۱۷۰

هواپیمای میگ۲۳: ۴۳۷، ۸۴۸

هواپیمای میگ۲۵: ۳۶۷، ۱۰۷۳

هوانیروز: ۴۰، ۱۴۵، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۳۴، ۱۱۶۹، ۱۱۸۶

هیئت بازرگانی انگلیس: ۷۱۶

هیئت حقیقت یاب سازمان ملل از مناطق آسیب دیده ایران و عراق: ۴۴، ۴۵، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۳۴، ۵۷۶، ۱۱۶۹، ۱۱۸۱، ۱۱۸۶

هیئت عالی رتبه اقتصادی اتحاد جماهیر شوروی: ۶۸

هیئت نجات ملی لبنان: ۲۷۴

هیئت نمایندگی ایران در اجلاس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در داکا: ۱۰۷۵

هیئت نمایندگی ایران در سازمان ملل: ۳۸۹

هیئت نمایندگی سازمان آزادی بخش فلسطین در کنگره سراسری حزب سوسیالیست فرانسه: ۴۵۱

هیئت ویژ ه فرمانده کل سپاه: ۹۸۳، ۹۸۵، ۹۹۶

هیز آواره حزب دمکرات: ۶۴۸، ۸۷۴، ۱۰۰۹، ۱۲۸۳، ۱۲۸۴

هیز افشار (وابسته به حزب دمکرات کردستان): ۴۲۴، ۴۳۹، ۴۶۴، ۸۷۴، ۸۷۵، ۱۰۰۸، ۱۰۱۱

هیز افشین: ۱۰۰۹

هیز بیان حزب دمکرات: ۳۸۳، ۴۳۹

هیز بیستون حزب دمکرات کردستان ایران: ۳۸۲، ۵۹۳، ۶۸۶، ۷۲۵، ۱۰۱۱

هیز پیشوا: ۳۴۰، ۴۳۹، ۶۴۸، ۶۶۹، ۱۰۰۹

هیز حاتم: ۲۹۰، ۶۶۸، ۹۸۷، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸، ۱۱۵۱، ۱۲۲۴

هیز دیواندره: ۶۵۵، ۷۴۰

هیز زریوار: ۱۴۰

هیز زیبار: ۱۰۱۱

هیز سیمیتکو: ۴۶۵، ۸۷۴، ۱۰۰۸

هیز شاهو: ۶۱۷

هیز شریف زاده حزب دمکرات: ۳۶۱، ۱۰۱۱

هیز شوان سازمان کومه له: ۶۸۶، ۷۲۵

هیز شورش: ۱۴۱

هیز شهیدان دیواندره: ۱۰۱۱

هیز شهیدان کامیاران: ۱۰۱۳

هیز عباسی: ۱۰۰۷، ۱۰۰۸

هیز فواد از سازمان کومه له: ۱۲۸، ۱۴۰، ۱۰۱۳

هیز معینی: ۱۰۱۰

هیز نه هو (نحو): ۱۰۰۷، ۱۰۰۸

هیز هژار: ۶۴۸

هیز یوسفی: ۱۰۱۰

هیز۱۱۰ بیان: ۱۰۱۰

هیز۸۱ وردی: ۱۰۱۱

یگان جندالله: ۶۳۵، ۶۴۸، ۷۵۳

یگان حزب الله پیرانشهر: ۱۲۸۴

یگان حفاظت مقر شهید مطهری: ۱۲۶۵

یگان دریایی سپاه: ۲۹۱

یونسکو: ۸۳۹

ص:۱۴۴۰

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir
ایمیل: Info@ghbook.ir
تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵
دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱
بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹
امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه ای
اصفهان
WWW
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹